BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
RACCOLTA
VILLAROSA
Scompl.
B
30 (3
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

400703
Racc. VII. Pompl. B. 31
(3)

ADM. REV. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Obſerv. S. P. Franciſci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Conſultoris

P R O M P T A

BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes facile, ac prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRÆ ROMANÆ ROTÆ DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congeſta,

AC IN OCTO TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Noviſſima cæteris omnibus caſtigatior, & locupletior, adjecto nunc primum Indice Materiarum abſolutiſſimo.

TOMUS TERTIUS.

E = H

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

V E N E T I I S,

Apud GASPAREM STORTI

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

M D C C L X X V I I.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
TITULORUM
Qui Tertio hoc Tomo continentur.

EBrietas. *pag.* 1

Eccleſia.

ART. I. *Eccleſia in ſenſu morali capta quo ad ejus eſſe, & principales notas.* *ibid.*

ART. II. *Quo ad ejus viſibilitatem, indefectibilitatem, & infallibilitatem.* 5

ART. III. *Eccleſia materialis, quo ad ejus ædificationem, dotationem, & reparationem.* 10

ART. IV. *Quo ad ejus conſecrationem, execrationem, & reconciliationem.* 21

ART. V. *Quo ad varia miſcellanea Eccleſiam concernentia.* 30

APPENDIX, *ſive novus de Chriſti Eccleſia Articulus, ex edit. Rom.* 39

Edicta laicalia. 52

Educandæ. *ibid.*

Ejicere, Ejecti a Religione. 53

Electio.

ART. I. *Quo ad ejus eſſe, diviſionem, differentiam, & formam.* 69

ART. II. *Quo ad illos, qui poſſunt, vel non, eligere, & eligi.* 73

ART. III. *Quo ad ea, quæ concernunt Electores.* 76

ART. IV. *Electio quomodo, quando, & ubi fieri poſſit, & debeat ut ſit canonica, præſertim inter Regulares.* 86

Eleemoſyna. 102

Emphyteuſis.

ART. I. *Quo ad ejus naturam, diviſionem, & ſucceſſionem in ipſam.* 112

ART. II. *Quo ad ea, quæ concernunt Emphyteutam.* 119

ART. III. *Quo ad ea, quæ concernunt Dominum directum, ſive Proprietarium.* 123

Emptio, & Venditio.

ART. I. *Quo ad ſuum eſſe, & a quibus, & de quibus fieri poſſit, & debeat, vel non.* 126

ART. II. *Quo ad ea, quæ concernunt Emptorem.* 133

ART. III. *Quo ad ea, quæ concernunt Venditorem.* 140

ART. IV. *Quo ad ea, quæ concernunt commodum, periculum, & retractum rei venditæ.* 146

ART. V. *Quo ad ea, quæ concernunt Actiones ex empto, & vendito, & Actionem ob læſionem ultra dimidium, & pactum legis commiſſoriæ, & addictionis in diem.* 152

Energumeni. 156

Epicheja. *ibid.*

Epileptici. *ibid.*

Epiphania Domini. *ibid.*

Epiſcopatus. 157

Epi-

Epiſcopus.
ART. I. *Quo ad ejus nomen, originem, & dignitatem.* 172
ART. II. *Quo ad electionem, confirmationem, & conſecrationem.* 184
ART. III. *Quo ad reſidentiam, translationem, & renunciationem.* 191
ART. IV. *Quo ad præcedentiam, ſedem, celebrationem, & Pontificalia.* 203
ART. V. *Quo ad abſolutionem, & diſpenſationem.* 206
Item, Quo ad viſitationem, Ordines, Prædicatores, & Proceſſiones, remiſſive. 210
ART. VI. *Quo ad ea, quæ Epiſcopus poteſt, & debet, vel non.* 210
ART. VII. *Quo ad Epiſcopum Regularem, Titularem, & Suffraganeum.* 225
Eremita. 232
Error. 239
Euchariſtia.
ART. I. *Auctoris.* 240
ART. II. *Ex aliena manu.* 259
Eunuchus, Eunuchi. 285
Evictio. *ibid.*
Examen, Examinare, Examinari, Examinatores Synodales. 289
Excommunicatio.
ART. I. *Quo ad ejus eſſe, & diviſionem.* 299
ART. II. *Excommunicationes Summo Pontifici reſervatæ in Bulla Cœnæ.* 300
ART. III. *Excommunicationes Summo Pontifici reſervatæ extra Bullam Cœnæ.* 306
ART. IV. *Excommunicationes nemini reſervatæ.* 309
ART. V. *Excommunicatio quo ad eos, qui poſſunt vel non, excommunicare, & excommunicari.* 311
ART. VI. *Excommunicatio quoad ejus effectus.* 313
ART. VII. *Excommunicatio quo ad ejus abſolutionem.* 316
ART. VIII. *Quo ad abſolutionem ab Excommunicatione in foro conſcientiæ, an prodeſſe poſſit etiam pro foro externo.* 319
ART. IX. *Excommunicati quinam vitandi? in quibus, & qualiliter vitari debeant?* *ibid.*
ART. X. *De Excommunicatione Canonis quod ad ſuum eſſe, & intelligi.* 322
ART. XI. *Quinam ab incurſu hujus excommunicationis excuſentur, vel non?* 324
ART. XII. *Quinam ab excommunicatione Canonis poſſint abſolvere, vel non?* 327
Executor Litterarum Apoſtolicarum. 329
Executor Teſtamentarius. 334
Exemptio. *ibid.*
Exemptio Regularium. *ibid.*
Exequiæ. *ibid.*
Exercitia Spiritualia. 335
Exheredatio. 337
Exorciſtatus. 340
Exorcizare, Exorciſta. *ibid.*
Expoſiti Filii. 343

Ex-

Expoſitio SS. Sacramenti. *ibid.*
Extractio. *ibid.*
Extrema Unctio. 344

F

FAlcidia. 352
Falſum, Falſarius. 356
Fama. 364
Familia. 369
Familiaris. 376
Famuli, Famulæ. 381
Femina. 384
Feneſtræ. 389
Ferragoſto. 391
Feſta, Feſtivitates. *ibid.*
Feudum.
ART. I. *Quo ad ejus originem, naturam, & diviſionem.* 414
ART. II. *Quo ad illos, qui dare, vel accipere, & ſuccedere poſſunt in feudum.* 419
ART. III. *Quo ad modos, quibus acquiritur, cauſas ob quas amittitur, & jura, & obligationes, quas ratione ipſius habent tam Dominus, quam Vaſſallus.* 423
Fideicommiſſum. 427
Fidejuſſio, Fidejuſſor. 431
Fides.
ARTICULUS Auctoris. 436
ART. NOVUS *ex aliena manu.* 444
Fidei Profeſſio. 448
Filius, Filii. 450
Filius Viduæ Naim. 466
Fiſcus. *ibid.*
Fornicatio. *ibid.*
Fortitudo. *ibid.*
Forum, ſeu Forus. 467
Franchitiæ. 474
Franciſcani. 477
Fraus. *ibid.*
Fructus Eccleſiaſticorum, & præſertim Beneficiatorum. 478
Frumentum. 479
Fugitivus a Religione. 482
Fundator Beneficii. *ibid.*
Funeralia, Funera. *ibid.*
Furnus. *ibid.*
Fur, Furtum. 483

G

GAbella, Gabellarius. 494
Geomantia. 502
Gradus affinitatis, & conſanguinitatis. *ib.*
Græci. *ibid.*
Graſſator, Graſſatio. 503
Gratia, ut eſt Donum Dei. 504
Gratia, ut eſt gratioſum reſcriptum. 517
Gubernator. 522
Guidagium, ſeu Pedagium. 527
Gula. *ibid.*

H

HAbitus. 533
Hæreſis. 545
Hæretica propoſitio. 548
Hæreſi proxima Propoſitio; Sapiens hæreſim; Suſpecta de Hæreſi. *ibid.*
Hæreticus. 549
Hebdomada. 560
Hebræus. 562
Hemorrhoiſſa a Chriſto ſanata. 591
Hereditas. *ibid.*
Heres. 594
Hermaphroditus. 603
Hieroſolymitani Milites. 607
Hiſtoria, Hiſtoricus. 614

Ho-

Digitized by Google

Homicida, Homicidium.	620	Hoſpitale, Hoſpitalarius.	633
Honeſtas publica.	631	Hoſpitatio militum.	637
Honor.	*ibid.*	Hoſpitia Regularium.	638
Horæ Canonicæ.	*ibid.*	Hydromantia.	639
Hortatoriæ.	*ibid.*	Hypotheca, Pignus.	*ibid.*

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Avendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del *P. F. Filippo Roſa Lanzi* Inquiſitor General del Santo Officio di Venezia nel Libro intitolato *A. R. P. F. Lucii Ferraris Bibliotheca &c. Tomi VIII. &c. Stamp.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo licenza a *Gaſparo Storti* Stampator di Venezia, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 3. Ottobre 1771.

(Sebastian Zustinian Riformator.
(Alvise Vallaresso Riformator.
(Andrea Tron K$_r$. Riformator.

Regiſtrato in Libro a Carte 79. al Num. 653.

Davidde Marcheſini Segr.

24. Gennaro 1772.
Regiſtrato al Magiſtr. della Beſtemmia in Libro a Carte 30.

Andrea Grattarol Segr.

ADM.

Digitized by Google

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

E B R I E T A S.

Vide verbum *Clericus art.* 5. *a n.* 15. *ad* 20. & verb. *Irregularitas art.* 1. *ſub n.* 11. & verb. *Gula a num.* 12. *ad* 21. in talibus enim citatis locis quantum ſufficit pertractatum eſt de hoc titulo.

E C C L E S I A.

ECcleſia poteſt capi dupliciter, ſcilicet in ſenſu morali, prout nempe ſignificat Cœtum, Conventum, & Collectionem, aut Congregationem hominum, quo ſenſu Eccleſiam ſæpe accipit Scriptura, ut *Pſal.* 25. *Odivi Eccleſiam malignantium*, & *Pſal.* 88. *Laus ejus in Eccleſia Sanctorum*, & *Matthæi* 5. *Convenit Eccleſia magna*, & *ad Romanos* 16. *Salutant vos omnes Eccleſiæ Aſiæ*, & alibi paſſim, quo ſenſu etiam cuncti Fideles ſub uno in Terra Capite, ideſt Papa, exiſtentes, vocantur Eccleſia, ut patet *in cap. Eccleſia* 7. *de conſecrat. diſt.* 1. ibi: *Eccleſia, ideſt Catholicorum Collectio*. Et poteſt capi pro ipſa Eccleſia materiali, ſcilicet pro Templo aliquo manufacto, ſeu Æde publica cultui Divino deputata, in quo Fideles ad colendum, & invocandum Deum, Divina adminiſtranda & percipienda conveniunt; Unde de Eccleſia utroque hoc modo ſumpta breviter erit ſermo, & in primis de Eccleſia in ſenſu morali capta.

A r t i c u l u s I.

Eccleſia in ſenſu morali capta, quo ad ejus eſſe, & principales notas.

S U M M A R I U M.

1 *Eccleſiæ nomen quid ſibi velit, & cur diverſimode accipiatur*, ad num. 2
3 *Quænam ſit vera Eccleſiæ definitio, & quæ recta definitionis explanatio*, ad num. 9
10 *Ex quibus coaleſcat Eccleſia, & qui ab ejuſdem ſinu exulent*, ad num. 16
17 *Unde originem petat Eccleſia, quot vero & quibus notis vera Eccleſia ſecernatur a falſa*, ad num. 24
25 *Utrum Eccleſiæ alicui præ cæteris hujuſmodi notæ ſint divinitus tributæ*, ad n. 28

ECcleſia eſt nomen græcum, quod ſignificat 1
evocationem, ſeu cœtum vocatorum;
Hinc uſurpatur a nobis ad ſignificandum cœtum Fidelium, & aptiſſime nomine vocationis cœtus Fidelium appellatur, quoniam ad cœtum Fidelium nemo ſe inſtinctu proprio adjungit, ſed Cœleſti admonitus vocatione. Eccleſiæ nomen aliquando ſumitur generaliter,
aliquando particulariter. Nomen Eccleſiæ ſum- 2

ptum generaliter eſt quid commune ad Eccle-
ſiam *Triumphantem*, quæ eſt cœtus in Cœlis
regnantium, ſive hominum, ſive Angelorum;
ad Eccleſiam *Patientem*, quæ eſt Congregatio
hominum in igne pro purgandis peccatorum
reliquiis probatorum; & ad Eccleſiam *Mili-
tantem*, quæ eſt adunatio Chriſtianorum con-
3 tra ſalutis hoſtes pugnantium. Nomen Eccle-
ſiæ ſumptum particulariter ſignificat tantum
Chriſti Eccleſiam Militantem; & Eccleſia ſic
ſumpta, de qua ſolum in præſenti eſt ſermo,
4 ſic definitur: *Eccleſia eſt Congregatio, ſeu Cœ-
tus viſibilis Baptizatorum ſub uno Capite Chri-
ſto in Cœlis, & Romano Pontifice ejus Vicario
in Terris, inter ſe in eadem Fidei profeſſione, &
Sacramentorum participatione colligatorum*. Eſt
in re *communis*. Dicitur primo *Congregatio,
ſeu Cœtus viſibilis*, quia ut dicitur *in Pſal.* 18.
In ſole poſuit Tabernaculum ſuum, quod ibi de
Eccleſia intelligit S. Auguſtinus dicens: *In
Sole poſuit Tabernaculum ſuum*, hoc eſt *in ma-
nifeſtatione poſuit Eccleſiam ſuam, non in occul-
to*. Et idem habet *in Epiſtola* 166. *ad Dona-
tiſtas: Ipſa Eccleſia in ſole poſita, hoc eſt in
manifeſtatione, omnibus nota, uſque ad terminos
5 terræ*. Dicitur ſecundo: *Baptizatorum*, quia
nullus eſt Eccleſiæ membrum, aut intrat Ec-
cleſiam, niſi per Baptiſmum, qui eſt porta
6 unica, & omnibus communis. Dicitur tertio:
ſub *uno Capite Chriſto*, quia Deus *ipſum dedit
Caput ſupra omnem Eccleſiam*, *ad Epheſ. c.* 1.
& *cap.* 5. *Quoniam vir caput eſt mulieris, ſi-
7 cut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ*. Dicitur quarto:
Et Romano Pontifice ejus Vicario, quia ſolus
Romanus Pontifex eſt verus Chriſti Vicarius,
& contraria opinio Lutheri fuit tamquam hæ-
retica proſcripta a Leone X. Conſtitut. incip.
Exurge, & eſt Lutheri error 25. ibi: *Roma-
nus Pontifex Petri ſucceſſor non eſt Chriſti Vica-
rius ſuper omnes totius mundi Eccleſias ab ipſo
Chriſto in Beato Petro conſtitutus*: tum quia
ipſi in perſona Petri dixit Chriſtus *Joan.* 21.
Paſce Oves meas, & licet ſpectet etiam ad
Epiſcopos, alioſque Paſtores regere Eccleſiam,
hoc tamen eſt cum ſubordinatione ad Roma-
8 num Pontificem. Dicitur quinto: *in eadem
Fidei profeſſione, & Sacramentorum participatio-
ne*, quia ſicuti Eccleſiæ membra ſub uno, &
eodem Capite nempe Chriſto vivunt, ſic ea-
dem Fidei profeſſione, & Sacramentorum par-
9 ticipatione debent ipſum colere. Dicitur ſex-
to, & ultimo: *Inter ſe colligatorum*, quia non
ſufficit ad veram Congregationem, ſeu Cœ-
tum, qualis eſt Eccleſia, ſola multitudo, ſed
requiritur inſuper aliqua communicatio per

preces, Charitatem &c. ut verificetur Sancto-
rum Communio.
Ad hanc Eccleſiam ſpectant, non ſolum præ- 10
deſtinati, ut prætendunt Vvicleſiſtæ, Huſſitæ,
& Calviniſtæ, ſed etiam reprobi, cum iſti, ſi-
cut illi, poſſint Chriſt. Fidem profiteri ſub uno
Capite, & de facto Chriſtus *Joan.* 10. *Eccle-
ſiam comparavit Ovili, in quo ſunt Oves, &
hædi*; & *Matthæi* 13. ipſam Eccleſiam com-
paravit Agro, in quo eſt bonum ſemen, &
zizania; Item *Matthæi* 25. Ipſam comparavit
decem Virginibus, ex quibus erant quinque
prudentes, & quinque ſtultæ, ex quibus dan-
tur intelligi prædeſtinati, & reprobi; Sic e- 11
tiam ad hanc Eccleſiam ſpectant, non ſolum
juſti, & perfecti, qui nullum habent pecca-
tum, ut prætendunt Pelagiani, ſed etiam ipſi-
met peccatores, quia per hoc, quod aliqui
peccent peccato furti, homicidii, & hujuſmo-
di, non rejiciunt propterea Fidem Chriſti, aut
Eccleſiæ ſubjectionem.
Ad hanc tamen Eccleſiam non ſpectant, ſed 12
ab ipſa excluduntur Pagani, Turcæ, Judæi, qui
numquam ad veram Fidem venerunt; Unde
Apoſtolus 1. *Ad Corinth. cap.* 5. ait: *Quid mi-
hi de his, qui foris ſunt judicare? ideſt de infi-
delibus*. Excluduntur etiam Catechumeni, qui 13
licet ſint Fideles, poſſintque, ſi ſic morian-
tur, ſalvari ratione Baptiſmi in Voto; tamen
cum nondum Baptiſmum receperint, inter
actualia Eccleſiæ membra non numerantur;
quia juxta Concilium Florentinum, & San-
ctos Patres, homines fiunt de corpore Eccle-
ſiæ, cum baptizantur; unde Catechumeni non
ligantur Eccleſiæ Conſtitutionibus, & ſi rever-
tantur ad Paganiſmum, aut Hebraiſmum, non
poſſunt ut Apoſtatæ haberi, ac puniri. Item 14
excluduntur Hæretici, & a Fide Apoſtatæ; cum
enim ipſi veram fidem non profiteantur, ne-
queunt eſſe de corpore Eccleſiæ, quæ eſt Con-
gregatio Fidelium ex Concilio Lateranenſi *cap.
Firmiter, de Summa Trinitate*: & ideo in Con-
cilio Nicæno *c.* 8. dicuntur poſſe recipi in Ec-
cleſiam, ſi redeant, quod ſignum eſt manife-
ſtiſſimum ab ea fuiſſe ſeparatos; Et quamvis
Eccleſia poſſit ipſos judicare, & punire, hoc
non eſt, quia ſint ſua membra, & de ſuo cor-
pore, ſed quia debent eſſe, uti jam fuerunt,
& ab ea ſponte, & culpabiliter receſſerunt. Item
excluduntur Schiſmatici, quia, licet idem cre- 15
dant, ac nos, ubi non ſunt præciſe Schiſmatici,
per hoc tamen, quod unionem non habent cum
capite, nec locum habere poſſunt in corpore;
Hinc Eccleſia in die Paraſceves orat pro Hæ-
reticis & Schiſmaticis, ut Deus ad Eccleſiam

eos

Digitized by Google

16 eos revocare dignetur . Item excluduntur Ex-
communicati , quia ex quo priventur omni
commercio ſpirituali , quod habent Eccleſiæ
membra inter ſe , non cenſentur cum aliis col-
ligati , textu expreſſo *in c. Omnis 32. cauſ. 11.
q. 3.* ibi : *Omnis Chriſtianus , qui a Sacerdoti-
bus excommunicatur , Satanæ traditur . Quomo-
do ? Quia ſcilicet extra Eccleſiam Diabolus eſt.*
Et S. Auguſtinus *lib. de Unitate Eccleſiæ c. ult.*
ait : *Excommunicari eſt viſibiliter præſcindi ab
Eccleſia.*

17 Una , & eadem ſubſtantialiter , & formali-
ter eſt Eccleſia Legis gratiæ , ac Eccleſia Le-
gis naturæ , & Legis ſcriptæ . *Eſt communis in-
ter Catholicos ;* Et ratio eſt , quia unum , &
idem objectum Fidei , Chriſtus nimirum , ſem-
per fuit ab exordio mundi creditum uſque ad
præſens , & credetur ad uſque conſummatio-
nem ſæculi ; cum hac ſolum differentia , quod
juxta diverſitatem temporum magis , & minus
explicite creditum fuerit hoc unum , & idem
objectum Fidei ; magis enim explicite fuerunt
multa credita tempore Legis ſcriptæ , quam
tempore Legis naturæ , & magis explicite plu-
ra creduntur tempore Legis gratiæ , quam
tempore utriuſque , & Legis naturæ ſcilicet ,
& ſcriptæ ita crederentur , ut egregie ad rem
habet S. Auguſtinus *in tract. 45. in Joan. n. 9.*
ibi : *Ante adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti ,
qui humilis venit in carne , præceſſerunt juſti ;
ſic in eum credentes venturum , quomodo nos cre-
dimus in eum , qui venit : Tempora variata ſunt ,
non Fides , quia & ipſa verba pro tempore va-
riantur , cum varie declinantur : alium ſonum ha-
bet* venturus eſt , *alium ſonum habet* venit ,
mutatus eſt ſonus venturus eſt , & venit ; *eadem
tamen Fides utroſque conjungit , & eos , qui ven-
turum eſſe , & eos , qui veniſſe crediderunt di-
verſis quidem temporibus , ſed utroſque per unum
Fidei Oſtium , hoc eſt per Chriſtum videmus in-
greſſos* , & ad hoc propoſitum adducit Apoſtol.
2. ad Corinth. 4. dicentem : *habentes eumdem
ſpiritum Fidei* ; adeoque una , & eadem ſub-
ſtantialiter , & formaliter eſt Eccleſia Legis
naturæ , & Legis ſcriptæ , ut clare etiam con-
ſtat ex diverſis ſtatibus vitæ hominis ; ſicut
enim eſt idem numero homo , & quando eſt
infans , & quando adoleſcens , & quando ju-
venis , & uſque ad finem vitæ ; ſic eadem o-
mnino eſt Eccleſia in diverſis ſtatibus eamdem
ſubſtantialiter , & formaliter identitatem ſer-
vans , cum Eccleſia Legis naturæ comparetur
infantiæ hominis , Eccleſia Legis ſcriptæ Ado-
leſcentiæ , & Eccleſia Legis gratiæ Juventuti ,
& maturitati uſque ad finem vitæ . Hinc fir-
miter tenendum eſt tres dictas Eccleſias non
formaliter , ſed materialiter tantum fuiſſe , &
eſſe diſtinctas , adeoque unam tantummodo ,
& eandem eſſentialiter , & formaliter eſſe ,
cum quælibet per eamdem Fidem in Chriſtum ,
ſive ante Incarnationem , ut Eccleſia Legis na-
turæ , & Legis ſcriptæ , ſive poſt Incarnatio-
nem , ut Eccleſia Legis gratiæ ſibi paraverit ,
& paret aditum ad ſalutem , ut expreſſe do-
cet S. Auguſt. *in Pſalm. 104. n. 10.* ibi : *Non
enim quiſpiam præter iſtam Fidem , quæ eſt in
Chriſto Jeſu , ſive ante ejus Incarnationem , ſive
poſtea reconciliatus eſt Deo.*

Notæ præcipuæ , per quas hæc noſtra vera 18
Eccleſia diſcernitur a falſis , ſunt quatuor , ſci-
licet quod ſit *Una , Sancta , Catholica , & A-
poſtolica . Eſt communis inter Fideles* , cum ſit
articulus Fidei definitus in Conc. Conſtantino-
politano , & Fidelibus omnibus credendus pro-
poſitus in Symbolo , quod in Miſſis recitatur ;
& habetur etiam expreſſe *in cap. Unam San-
ctam , de Majorit. & Obed.*ª *inter Commun.* ibi :
*Unam Sanctam Eccleſiam Catholicam , & ipſam
Apoſtolicam urgente Fide credere cogimur , & te-
nere , Noſque hanc firmiter credimus , & ſimpli-
citer confitemur , extra quam nec ſalus eſt , nec
remiſſio peccatorum* . Prima igitur veræ Eccle- 19
ſiæ nota eſt , quod ſit *Una* , quod verum eſt ,
non ſolum de Eccleſia Legis gratiæ , ſed etiam ,
ut conſideratur , ab initio mundi uſque ad con-
ſummationem ſæculorum , ita ut credentium
univerſalitas , quæ fuit in Eccleſia Legis na-
turæ , & Legis ſcriptæ , & Legis gratiæ , ſem-
per eadem fuerit , & ſit eſſentialiter , ut fuit
oſtenſum *ſub num.* 17. Hanc Eccleſiæ unitatem
inſinuat Scriptura variis in locis . *Cantic. 6.*
dicitur : *Una eſt Columba mea* , quod de Uni-
tate Eccleſiæ interpretatur S. Aug. *tract. 6. in
Joan.* ibi : *Quid evidentius Fratres mei in Co-
lumba Unitas , in linguis gentium Societas . . .
unde debuit ergo chariſſimi demonſtrare Spiritus
Sanctus Unitatem quandam deſignans , niſi per
Columbas , ut pacatæ Eccleſiæ diceretur : Una eſt
Columba mea ?* Et de Eccleſiæ unitate intel-
ligitur etiam *in cit. cap. Unam Sanctam , de
major. & obed. inter commun.* ibi : *Sponſo in
Canticis proclamante una eſt Columba mea , per-
fecta mea , una eſt matri ſuæ , electa genitrici
ſuæ , quia unum Corpus myſticum repræſentat ,
cujus caput Chriſtus , Chriſti vero Deus* , &
Pſal. 21. dicitur : *Erue a framea Deus animam
meam , & de manu Canis unicam meam* , quod
de noſtræ veræ Eccleſiæ unitate intelligitur *in
d. cap. Unam Sanctam* , ibi : *Hanc autem vene-
ramur & unicam , dicente Domino in Propheta* ,

Erue a framea Deus animam meam, & de manu canis unicam meam, pro anima enim, *ideſt pro ſe ipſo capite ſimul oravit*, *& corpore*, *quod corpus unicam ſcilicet Eccleſiam nominavit*, & *Joan.* 10. dicitur: *Unum Ovile*, & *ad Epheſ.* 4. dicitur *Unum Corpus*.

20 Unde hæc Eccleſia variis titulis eſt Una. Primo eſt una unitate principii, ſcilicet Dei vocantis, & Chriſti fundantis, & ideo dicitur *ad Epheſ.* 4. *Unus Dominus*. II. Unitate Capitis, ſicut enim unum eſt Ovile, ita eſt unus Paſtor, ut dicitur *Joan.* 10. III. Unitate conjunctionis, & ideo dicitur 1. *ad Corinth.* 10. *Unum Corpus multi ſumus*, & *Act.* 4. *Credentium erat cor unum*, *& anima una in Domino*. IV. Unitate Fidei, ut habetur *ad Epheſ.* 4. *Una Fides*, & ibid. *Donec occurramus omnes in Unitatem Fidei*. V. Unitate mediorum ad hæreditatem Fideles perducentium, tum internorum, quæ ſunt Fides, Spes, Charitas, tum externorum, quæ ſunt Sacramenta, & ideo *ad Epheſ.* 4. dicitur *Unum Baptiſma*, quod eſt reliquorum janua, & fundamentum. VI. Unitate Sacrificii, ut dicitur 1. *ad Corinth.* 10. *Omnes*, *qui de uno pane participamus*. VII. Unitate Doctrinæ, de qua loquens S. Auguſt. dicit: *qui volunt unam linguam veniant ad Eccleſiam*, *quia in diverſitate linguarum carnis*, *una eſt in Fide lingua cordis*. Unde S. Irenæus *de unitate Fid. cap.* 3. ſic ait: *Neque*, *quæ in Germania ſunt fundatæ Eccleſiæ*, *aliter credunt*, *aut aliter tradunt*, *neque hæ*, *quæ in Oriente*, *neque hæ*, *quæ in Ægypto*, *neque hæ*, *quæ in Lydia*, *neque hæ*, *quæ in medio mundi ſunt conſtitutæ*; *ſed ſicut ſol Creatura Dei in univerſo Mundo unus*, *& idem eſt*; *ſic & lumen*, *& prædicatio veritatis ubique lucet*.

21 Secunda nota veræ Eccleſiæ eſt, quod ſit *Sancta*. Unde *Cantic.* 6. dicitur: *Eccleſia decora Columba*, *pulchra ut Luna*, *electa ut Sol*. *Epiſt.* 1. *Petri c.* 2. dicitur *Gens Sancta*; Et *ad Romanos cap.* 1. *Omnibus*, *qui ſunt Romæ*
22 ... *vocatis Sanctis*. Unde pluribus titulis dicitur *Sancta*. I. Propter ſponſum Chriſtum, qui eſt *Sanctus Sanctorum*. II. Quia in eam nullus ingreditur, niſi per Baptiſmum ablutus, & ſanctificatus, 1. *ad Corinth. c.* 6. *Hæc quidem fuiſtis*, *ſed abluti eſtis*, *ſed ſanctificati eſtis*. III. Propter Chriſti mortem: Ad hoc enim Chriſtus paſſus eſt, ut Eccleſiam ſuam ſanctificaret, ut dicitur 4. *ad Epheſ.* ibi: *Chriſtus dilexit Eccleſiam*, *& ſeipſum tradidit pro ea*, *ut illam ſanctificaret*. & *ad Hebræos c.* 13. *Jeſus*, *ut ſanctificaret populum per ſanguinem ſuum*, *extra portam paſſus eſt*. IV. Propter ejus Leges, præcepta, Sacramenta, & doctrinam, quæ omnia ſanctitatem redolent, & eo tendunt, ut Sancti efficiamur; Unde *Pſal.* 18. dicitur: *Lex Domini immaculata convertens animas*; *ad Epheſ. cap.* 1. dicitur: *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*, *ut eſſemus Sancti*, *& immaculati in conſpectu ejus*. V. Quia extra illam nulla Sanctitas eſſe poteſt, dicit enim S. Auguſt. *lib. de Baptiſmo contra Petilianum c.* 16. ſic: *Intra iſtam arcam* (*Catholicæ Eccleſiæ*) *boni*, *& mali eſſe poſſunt*; *extra eam boni eſſe non poſſunt*.

Tertia nota veræ Eccleſiæ eſt, quod ſit *Ca-* 23
tholica, ideſt Univerſalis. I. Ratione loci, quia per totum Orbem diffuſa, & ideo *Pſ.* 18. dicitur: *In omnem terram exivit ſonus eorum*, *& in fines Orbis Terræ verba eorum*; Et *Marc.* 16. *Euntes in mundum univerſum &c.* Et S. Auguſt. *Epiſt.* 52. *ad Severinum n.* 1. dicit: *Ipſa enim eſt Eccleſia Catholica*, *unde Græce appellatur*, *quod per totum Orbem Terrarum diffunditur*, & *Epiſt.* 140. *ad Honoratum num.* 43. ait: *Eccleſia illa eſt*, *quam modo dicit unicam ſuam*, *hæc eſt unica Catholica*, *quæ toto Orbe copioſa diffunditur*, *quæ uſque ad ultimas gentes creſcendo porrigitur*. II. Ratione perſonarum, quia vocat, & recipit homines cujuſcumque nationis, ſtatus, & conditionis, ſi velint Evangelio obedire, & ſalvari; Unde *Marci* 16. dicitur: *Prædicate Evangelium omni Creaturæ*. III. Ratione temporis, quia fuit ab initio mundi, & durabit uſque ad finem per omnia tempora: Hinc *Daniel.* 2. dicitur: *Suſcitabit Deus Cœli Regnum*, *quod in æternum non diſſipabitur*. IV. Ratione communis conſenſus populorum etiam inimicorum eam Catholicam appellantium, ut obſervat S. Auguſt. *de vera Religione cap.* 7. ibi: *Tenenda eſt nobis Chriſtiana Religio*, *& ejus Eccleſiæ communicatio*, *quæ Catholica eſt*, *& Catholica nominatur*, *non ſolum a ſuis*, *verum etiam ab omnibus inimicis*, *velint*, *nolint*: *ipſi enim quoque Hæretici*, *& Schiſmatici alumni*, *quando*, *non cum ſuis*, *ſed cum extraneis loquuntur*, *Catholicam nihil aliud*, *quam Catholicam vocant*. Et idem S. Auguſt. *in cap.* 9. *Joan.* ſic dicit: *Multa ſunt*, *quæ in gremio Eccleſiæ me tenent*; *tenet me conſenſus populorum*, *tenet Auctoritas miraculis inchoata*, *ſpe nutrita*, *charitate aucta*, *vetuſtate firmata*, *tenet ſucceſſio Sacerdotum ab ipſo Petro*, *tenet denique ipſum Catholicæ nomen*, *quod ita inter tot Hæreſes Eccleſia ſola obtinuit*, *ut cum omnes Hæretici ſe Catholicos dici velint*, *quærenti tamen peregrino alicui*, *ubi ad Catholicam Eccleſiam conveniatur*, *nullus Hæreticorum Baſilicam ſuam audeat oſtendere*.

Quar-

Digitized by Google

24 Quarta nota veræ Eccleſiæ eſt, quod ſit *Apoſtolica*, & dicitur Apoſtolica tribus potiſſimum de cauſis. 1. Quia fundata eſt a Chriſto, qui ad *Hebr.* 3. dicitur Apoſtolus confeſſionis noſtræ; Et quod Chriſtus Auctor, & fundamentum noſtræ Eccleſiæ ſit Apoſtolus, clare paret, quia Apoſtolus idem eſt ac miſſus, Chriſtus autem miſſus eſt a Patre ad homines edocendos, & redimendos; *Joan.* 20. ibi: *Sicut miſit me vivens Pater &c.* 2. Quia fuit per Apoſtolos propagata, & firmata; Unde *ad Eph.* 2. dicuntur Fideles *ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum*, & *ad Romanos* 10. *ex Pſalm.* 18. dicitur: *In omnem terram exivit ſonus eorum*; & doctrinam ab ipſis Apoſtolis receptam ſemper integram, & incorruptam retinuit, & retinebit; Unde *ad Galatas* 1. dicitur: *Licet nos, aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, præter quam quod evangelizavimus vobis; anathema ſit*, 3. Quia ab ipſis Apoſtolis uſque ad nos per continuam virorum Apoſtolicorum ſucceſſionem deſcendit; Unde S. Auguſt. *lib. contra Epiſtol. fundamenti cap.* 4. dicit: *Tenet me in gremio Eccleſiæ ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas Oves ſuas poſt reſurrectionem ſuam Dominus commendavit uſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum*.

25 Sola Eccleſia Romana Catholica habet notas veræ Eccleſiæ Chriſti, & in ipſa ſola poteſt obtineri ſalus, & nullus extra ipſam ſalvatur. *Eſt de fide*, & habetur expreſſe tota concluſio *in cap. Unam ſanctam, de Majoritat. & Obedient. inter communes*, ibi; *Unam ſanctam Eccleſiam Catholicam, & ipſam Apoſtolicam, urgente Fide, credere cogimur, & tenere, Noſque hanc firmiter credimus, & ſimpliciter confitemur, extra quam nec ſalus eſt, nec remiſſio peccatorum*, & ibi eſt ſermo de ſola Eccleſia Romana Catholica, ut expreſſis verbis *ibidem in §. final.* declaratur, ibi: *Porro ſubeſſe Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino eſſe de neceſſitate ſalutis*; Et habetur etiam definitum in Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. *in c. Firmiter* 1. *de ſumma Trinitate*, ibi: *Una vero eſt Fidelium univerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſalvatur, in qua idem ipſe Sacerdos eſt Sacrificium Jeſus Chriſtus*; habetur etiam definitum in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. ut in ejus Conſtitut. incip. *Lætantur*, ibi: *In Univerſo Orbe primatum tenet, eſt ſucceſſor B. Petri, & verus Chriſti Vicarius, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Pater, & Doctor, cui in*

B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi Univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plena poteſtas tradita eſt; Hinc a Leone X. in Conſtitut. incip. *Exurge*, fuit tamquam Hæreſis proſcriptus ſequens error Lutheri in ordine 25. *Romanus Pontifex Petri ſucceſſor, non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius mundi Eccleſias ab ipſo Chriſto in B. Petro conſtitutus*.
Eccleſia enim Romana commiſſa Petro, & 26
ſucceſſoribus ejus Romanis Pontificibus, a quibus tamquam a Capite Romana denominatur,
pro eodem ſonat, ac univerſalis, Unde quam- 27
vis Summus Pontifex, qui eſt Paſtor Univerſalis omnium Fidelium, Romæ non ſedeat, ut de facto plures non ibi ſederunt, adhuc tamen appellatur ſemper Romanus Pontifex, & ſola Eccleſia Romana appellatur *Una, Sancta, Catholica, ſeu Univerſalis, & Apoſtolica*, ut conſtat ex Conſtitut. incip. *Glorioſam*, edita a Joan. XXII. qui nunquam Romæ ſedit, ibi: *Una eſt igitur Sancta Univerſalis Apoſtolica, atque Romana Eccleſia, extra quam ſalus eſſe non poteſt, quia natura non patitur, ratio non ſinit, & Divina providentia non permittit, ut membrum, quod a totius Corporis unitate ſejungitur, virtute, quæ a vertice in corpus influit, aliqualiter vegetetur*; Unde S. Auguſtinus *de Symbolo ad Catechumenos, ſerm.* 1. *cap.* 6. ſic expreſſe dicit: *Ipſa eſt Eccleſia Sancta, Eccleſia una, Eccleſia vera, Eccleſia Catholica contra omnes Hæreſes pugnans, pugnari poteſt, expugnari non poteſt; Hæreſes omnes de illa exierunt tamquam ſarmenta inutilia de vite præciſa*; Et *ſerm.* 4. *de*
eod. Symbolo ad Catechumenos cap. 13. dixit: *Si* 28
quis abſque Eccleſia inventus fuerit, alienus erit a numero filiorum, nec habebit Deum Patrem, qui Eccleſiam noluerit habere Matrem.

ARTICULUS II.

Eccleſia quo ad ejus viſibilitatem, indefectibilitatem, & infallibilitatem.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia vera Chriſti eſt, & fuit ſemper abſolute viſibilis.*
2 *Eccleſiam eſſe viſibilem oſtenditur etiam evidenti ratione.*
3 *Chriſti Eccleſia viſibilis, ſeu Eccleſia Romana Catholica eſt indefectibilis, & ſemper duratura.*
4 *Colligitur id etiam ex aliis Scripturæ locis.*
5 *Colligitur etiam ex variis veteris Teſtamenti teſtimoniis.*

Digitized by Google

6 *Oſtenditur etiam expreſſe ex Sanctis Patribus.*
7 *Eccleſia Romana Catholica in rebus fidei, & morum eſt infallibilis.*
8 *Colligitur etiam ex aliis Evangelicis textibus.*
9 *Colligitur & ex variis Sacris Canonibus.*
10 *Eccleſia Romana Catholica eſt regula Fidei, & morum in toto mundo.*
11 *Sola poteſt definire cauſas fidei.*
12 *Sola Fides Eccleſiæ Catholicæ Romanæ eſt ab omnibus tenenda, & non alia.*
13 *Non tenens illam Fidem, quam Eccleſia Romana docet, non eſt in Eccleſia.*
14 *Eccleſia Romana dicitur Mater, & Magiſtra omnium Eccleſiarum.*
15 *Eccleſia Romana eſt etiam caput Eccleſiæ Græcæ.*
16 *Romana Eccleſia habet annexum primatum Univerſalis Eccleſiæ ex inſtitutione, & præcepto Chriſti Domini.*
17 *Aſſertur, & ſolvitur inſtantia.*
18 *Fides Apoſtolica non poteſt a Romana Urbe divelli, & alio transferri.*
19 *Ubi eſt Papa, ibi eſt Roma.*

1 Eccleſia vera Chriſti eſt, & fuit ſemper abſolute viſibilis, ut tenent unanimiter Catholici contra Novatores, & deducitur ex pluribus Scripturæ textibus; In *Pſalm. enim* 18. dicitur: *In ſole poſuit tabernaculum ſuum*, quod ibi de Eccleſia intelligit S. Auguſtinus dicens; *In ſole poſuit tabernaculum ſuum, hoc eſt in manifeſtatione poſuit Eccleſiam ſuam, non in occulto*; & idem habet in *Epiſt.* 166. *ad Donatiſtas*, ibi: *Ipſa Eccleſia in ſole poſita, hoc eſt in manifeſtatione omnibus nota uſque ad terminos terræ.* Matth. 18. præcipit Chriſtus, ut quando Frater noſter eſt incorrigibilis, dicamus Eccleſiæ, ibi: *Dic Eccleſiæ, & ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi tamquam Ethnicus, & publicanus.* Verba autem illa: *Dic*, &, *ſi non audierit*, indicant apertiſſime, Eccleſiam eſſe viſibilem, cum ibi mandet Chriſtus, ut ad Eccleſiam, prout ad Judicem controverſiarum recurramus, eaque audiatur, quod nullimode poſſet fieri, ſi Eccleſia eſſet inviſibilis. De Eccleſia item viſibili intelligendum eſt illud *Actorum* 18. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Grex enim, qui non videtur, nec cognoſcitur, nequit a Paſtore regi, & gubernari, adeoque ſi Eccleſia eſt regenda, & gubernanda ab Epiſcopis, non eſt cœtus, ſeu congregatio inviſibilis. Item de Eccleſia viſibili illud 1. *ad Timoth.* 3. *Ut ſcias quomodo oporteat te in Domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei vivi.* Per verbum enim illud *converſari*, denotatur clare viſibilitas Eccleſiæ, cum non poſſit quis converſari cum inviſibilibus. Item de Eccleſia viſibili intelligitur illud *ad Galatas* 1. *Perſequebar Eccleſiam Dei, & expugnabam illam;* Cœtum enim inviſibilem non poteſt quis perſequi; & ſi Paulus Eccleſiam expugnabat, neceſſario videbat, ubi ipſa Eccleſia, ſeu congregatio expugnanda exiſteret. Item de Eccleſia viſibili intelligitur illud *Actor.* 15. *Cum veniſſent Hieroſolymam, ſuſcepti ſunt ab Eccleſia*, & *cap.* 18. *Aſcendit Paulus, & ſalutavit Eccleſiam.* Hæc enim nequeunt convenire Eccleſiæ inviſibili.

Eccleſiam eſſe viſibilem oſtenditur etiam 2
evidenti ratione, quia illa Eccleſia eſt viſibilis, in qua publice convocantur Concilia, ſanciuntur Canones, damnantur Hæreſes, Paſtores viſibiliter docent ſubditos, ſubditi obediunt Paſtoribus, Sacramenta ſenſibilia adminiſtrantur &c. ſed hæc omnia fiunt in vera Eccleſia Chriſti, ut de ſe patet, ergo &c. Tum quia de ratione eſſentiali ipſius Eccleſiæ, ut patet ex ejus definitione, eſt, quod ſit congregatio, ſeu ſocietas quædam hominum baptizatorum: atqui non poteſt dici congregatio, ſeu ſocietas hominum, niſi in externis, & viſibilibus ſignis conſiſtat, cum non ſit ſocietas, niſi ſe agnoſcant ii, qui dicuntur ſocii; nec homines ſe poſſint agnoſcere, niſi ſocietatis vincula ſint externa, & viſibilia; Et hoc patet clariſſime ex more omnium humanarum ſocietatum, ſeu congregationum, nam in Civitatem, in Regnum, & Militiam, & alia hujuſmodi, non aliter homines adſcribuntur, quam ſignis externis, & viſibilibus; Hinc S. Auguſtinus *l.* 19. *contra Fauſtum c.* 12. ſic expreſſe dicit: *In nullum nomen Religionis, ſeu verum, ſeu falſum coagulari homines poſſunt, niſi aliquo ſignaculorum, vel Sacramentorum viſibilium conſortio colligentur.* Unde idem S. Auguſtinus *Epiſt.* 105. *n.* 14. ſcribens ad Donatiſtas ipſos adhortando ad unitatem viſibilis noſtræ Eccleſiæ, eos ſic alloquitur: *In Scripturis diſcimus Chriſtum; In Scripturis diſcimus Eccleſiam; Has Scripturas* (*o Donatiſtæ, o Heretici*) *communiter habemus, quare non in eis, & Chriſtum, & Eccleſiam communiter retinemus?* Et *num.* 17. *Ecce Scripturæ communes; ecce ubi nomines Chriſtum, ecce ubi nomines Eccleſiam; Si Chriſtum ipſum tenetis, ipſam Eccleſiam quare non tenetis? Si in ipſum Chriſtum, quem legitis, & non videtis, tamen propter veritatem Scripturarum cre-*

Digitized by Google

creditis, quare Eccleſiam negatis, quam legitis & videtis.

3 Chriſti Eccleſia viſibilis, ſeu Eccleſia Romana Catholica, eſt indefectibilis, & ſemper duratura uſque ad finem mundi. Eſt de fide, & habetur expreſſe *ex cap.* 16. *Matth.* ibi: *Dico tibi, tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam;* Atqui ſi defeciſſet, aut potuiſſet deficere, adverſus eam prævaluiſſent, aut potuiſſent prævalere portæ inferi, ergo &c. *Item* 1. *ad Timoth. c.* 3. dicitur: *Eccleſia Dei vivi, columna, & firmamentum veritatis;* ſed nun poteſt deficere veritas, ergu nec ejus culumna, cum deficiente ſubſtentaculo debeat neceſſario corruere ſuſtentatum.

4 Culligitur etiam ex aliis Scripturæ locis, ubi clara eſt promiſſio perpetuitatis, & indefectibilitatis Eccleſiæ viſibilis; huc numine ipſius Eccleſiæ *Matth.* 28. dicitur: *Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; Et ecce vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi;* Hæc enim verba, ut de ſe patet, dicta ſunt ad Eccleſiam viſibilem, ſcilicet ad Apoſtulus, & Diſcipulos ceteros, quos in die Aſcenſionis ſuæ Dominus alloquutus eſt, adeoque ex promiſſione Chriſti Eccleſia viſibilis duratura eſt uſque ad conſummationem ſæculi. *Ad Epheſ.* dicitur: *Dedit quoſdam quidem Apoſtolos, alios Prophetas, alios Evangeliſtas, alios Paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in unitatem Fidei, & agnitionis Filii Dei in virum perfectum, & menſuram ætatis plenitudinis Chriſti;* Ubi, ut vides, Apoſtulus clare demonſtrat Eccleſiam viſibilem Chriſti duraturam eſse uſque ad noviſſimos dies, id eſt uſque ad finale Judicium, quandu complebitur numerus electorum; Cum enim Paſtores, & Doctores non dentur, niſi gregi exiſtenti, & viſibili, & ex ipſu textu Paſtures, & Doctures debeant eſse viſibiles, & perpetui, grex etiam debet eſse viſibilis, & perpetuus.

5 Colligitur etiam Eccleſiæ viſibilis perpetuitas, & indefectibilitas ex variis veteris Teſtamenti teſtimoniis, quæ perennitatem Eccleſiæ viſibilis clare indicant, & prumittunt; *Pſalm.* 47. dicitur: *Deus fundavit eam in eternum*, ideſt Eccleſiam ſuam, ut ibi exponit S. Auguſtinus; *Iſaiæ* 61. (quod caput intelligi de Eccleſia novi Teſtamenti docuit Chriſtus Lucæ 4. cum in Synagoga citavit, & expoſuit de adventu ſuo initium hujus capitis, *Spiritus Domini ſuper me &c.*) ſic dicitur: *Et fœdus perpetuum feriam eis, & ſcietur in gentibus ſemen eorum, & germen eorum in medio populorum; omnes qui viderint eos, cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus;* Ubi vides ſatis aperte indicari perpetuitatem, & indefectibilitatem Eccleſiæ viſibilis; Non enim poteſt eſſe inviſibilis Eccleſia illa, ſeu cœtus ille fidelium, de quo dicitur: *Omnes qui viderint eos* (quid clarius?) *cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus. Pſalm.* 88. dicitur: *Thronus ejus ſicut ſol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æternum, & teſtis in Cœlo fidelis;* ibidem: *& ponam in ſæculum ſæculi ſemen ejus, & thronum ejus, ſicut dies Cœli. Daniel.* 2. dicitur; *Suſcitabit Deus Cœli Regnum, quod in æternum non diſſipabitur.* Iſtæ enim Scripturæ intelliguntur paſſim a Sanctis Patribus de vera, & viſibili Chriſti Eccleſia numquam defectura.

6 Oſtenditur etiam expreſſe ex Sanctis Patribus; S. Auguſtinus *de unitat. Eccleſ. cap.* 12. ſic habet: *Evangelizata eſt nobis Eccleſia per totum orbem terrarum futura. Hoc in Lege, & Prophetis, & Pſalmis eſſe pronunciatum ipſe Dominus teſtificatus eſt, qui eam cœpturam ab Jeruſalem, & per omnes gentes permanſuram eſſe prædixit; teſtes ſibi futuros in Jeruſalem, & in tota Judæa, & Samaria, & uſque in totam terram, cum jam in Cœlum aſcenderet, prænuntiavit... Quiſquis aliud evangelizaverit anathema ſit; aliud autem evangelizat, qui periiſſe dicit de cetero mundo Eccleſiam, & in ſola parte Donati* (ſeu Lutheri, Calvini, aliurumque Proteſtantium) *in ſola Africa* (Germania, Geneva, Saxonia, Pruſſia, Hollandia, Anglia, & hujuſmodi), *remanſiſſe dicit; ergo anathema ſit, aut legat mihi in Scripturis Sanctis, ut non ſit anathema.* Et idem S. Auguſtinus *lib.* 1. *de Symbol. ad Catechum. cap.* 5. ait: *Ipſa eſt Eccleſia Sancta... pugnari poteſt, expugnari tamen non poteſt; Hæreſes omnes de illa exierunt tamquam ſarmenta inutilia de vite præciſa; ipſa autem manet in radice ſua, in vite ſua, in Charitate ſua, portæ inferorum non vincent eam.* S. Hieronymus *in cap.* 4. *Iſaiæ verſ.* 76. ſic dicit: *Eccleſia nulla tempeſtate concutitur, nullo turbine, ventiſque ſubvertitur.* S. Gregorius Magnus *in Pſal.* 5. *Pœnitent.* 26. ſic expreſſe habet: *Sancta Eccleſia in hoc ſæculo a Catholica Fide nequaquam deficiet.* S. Ambroſius *lib. Hexameron. cap.* 2. ſic ait: *Eccleſia tempora ſua habet perſecutionis, & pacis, nam videtur ſicut*

Digitized by Google

luna deficere, ſed non deficit, obumbrari poteſt,
deficere non poteſt. S. Joann. Chryſoſtomus
ſerm. de Pentecoſt. tom. 3. ſic habet: *Putas*
eam te poſſe lædere, ſed non poteris; Chriſtus
enim propter eam paſſus eſt, portæ inferi non
prævalebunt adverſus eam.

7 Eccleſia Romana Catholica in rebus Fidei,
& morum eſt infallibilis, ſeu errare non po-
teſt. *Eſt de Fide*; & oſtenditur ex pluribus
Sacræ Scripturæ teſtimoniis. *Joan.* 16. dicitur:
Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem,
hoc autem Chriſtus promittebat immediate
Apoſtolis, & mediate eorum ſucceſſoribus;
ſed qui ſcit omnem veritatem, non poteſt er-
rare in materia Fidei, alias ſciret, & non
ſciret; Ergo Eccleſia ſic de omni veritate
edocta non poteſt errare in rebus Fidei, &
morum. *Lucæ* 10. Chriſtus alloquens Eccle-
ſiæ Paſtores, ſic dicit: *Qui vos audit, me*
audit, ſed hoc non eſſet, ſi Eccleſia Catho-
lica poſſet errare; ergo &c. minor probatur,
quia ſi omnes ſimul conſtituentes Eccleſiam
poſſent errare, qui ipſos audiret errantes, non
audiret Chriſtum, cum Chriſtus non poſſit
falſum proponere, ergo &c. adeoque *Matth.*
18. dicitur: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi*
ſicut Ethnicus; ex quo textu clare indicatur
Eccleſiam Catholicam eſſe infallibilem, aliter
non poſſet haberi tamquam Ethnicus, non
audiens Eccleſiam, quæ eſſet fallibilis, & for-
te errores proponeret. *Epiſtol.* 1. *ad Timoth.*
cap. 3. dicitur: *Eccleſia eſt columna, & firma-*
mentum veritatis, adeoque tamquam firma in
veritate, errare non poteſt in fide. *Epiſtol.*
ad Epheſ. cap. 1. dicitur: *Ipſum dedit caput*
ſuper omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius,
& eadem *Epiſtol. cap.* 5. dicitur: *Vir caput*
eſt mulieris, ſicut Chriſtus caput Eccleſiæ; adeo-
que ſi Eccleſia in rebus Fidei, & morum er-
raret, error tribueretur Chriſto ſuo Capiti,
quod abſurdum ne dicatur, dicendum eſt Ec-
cleſiam eſſe infallibilem, ſeu errare non poſ-
ſe in materia Fidei, & morum.

8 Lucæ 22. dicitur: *Ego rogavi pro te, Petre,*
ut non deficiat Fides tua, quem textum expo-
nens Joannes XXII. in Conſtitutione incipien-
te, *Redemptionem*, ſic ait: *Ego rogavi pro te,*
Petre, ut non deficiat fides tua, dumque pro Pe-
tro Chriſtus rogat, pro ejus Eccleſia intercedit.
Matth. 16. habetur: *Tu es Petrus, & ſuper*
hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & por-
tæ inferi non prævalebunt adverſus eam; ubi,
ut vides, ne poſſit errare Eccleſia, facta eſt
promiſſio Magiſtro, & capiti; quia ex ſecu-
ritate non errandi in materia fidei, & mo-
rum, prius in Romano Pontifice capite &
Magiſtro univerſalis Eccleſiæ reſultat ſecuri-
tas non errandi in Eccleſia, quæ ejus doctri-
nam infallibilem recipit, ut optime obſervat
Canus *lib. 6. de locis cap.* 3. §. *Præterea*, ibi:
In Petro, & ſucceſſoribus primum firmam cer-
tamque doctrinam aſſerimus, mox vero in Ec-
cleſia Romana, cujus Petrus cum ſucceſſoribus
& caput, & fundamentum eſt. Et hæc Eccle- 9
ſiæ infallibilitas colligitur etiam ex pluribus
ſacris Canonibus; *ut cap. Palam eſt 9. diſt.* 11.
cap. A recta 9. cap. Memor ſum 10. cap. In
ſede 11. cap. Hæc eſt fides 14. cap. Rogamus
15. & cap. Si Petrus 17. cauſ. 24. quæſt. 1.
cap. Firmiter 1. de ſumm. Trinit. c. Exiit,
de verb. ſignific. in 6. & cap. Unam ſanctam,
de major. & obed. inter commun.

Unde Eccleſia Catholica Romana eſt regu- 10
la Fidei & morum in toto mundo. Agapitus
epiſtol. 4. Leo IX. *epiſtol.* 1. *cap.* 8. *Concil. La-*
teranenſ. III. in appendic. tit. de ſponſ. & cap.
2. & 7. *Concil. Trever. cap.* 1. Sola poteſt de- 11
finire cauſas fidei; *cap. Quoties 12. cauſ.* 24.
q. 11. Fidei reſolvere dubia, & quæſtiones ad
fidem ſpectantes. Cajus *epiſtol.* 1. Marcell. I.
epiſt. 1. Pelagius III. *epiſtol.* 8. *in fine cap. Nec*
licuit 4. & cap. Multi 5. diſt. 17. Sola fides 12
Eccleſiæ Catholicæ Romanæ eſt ab omnibus
tenenda, & non alia; *cap. Rogamus 15. cauſ.*
24. qu. 11. Joann. VIII. epiſt. 194. *Concil. Tre-*
ver. cap. 1. Non tenens illam Fidem, quam 13
Eccleſia Romana docet, non eſt in Eccleſia;
capit. Qui cathedram 3. diſt. 93. ibi: *Qui ca-*
thedram Petri (ſupra quam fundata eſt Eccle-
ſia) deſerit, in Eccleſia ſe eſſe non confidat.
Nec habet Spiritum Sanctum, *cap. Loquitur*
Dominus 18. c. Alienus eſt 19. & c. Advoca-
vit 23. cauſ. 24. q. 1. Hinc Eccleſia Romana 14
dicitur Mater, & Magiſtra omnium Eccleſia-
rum; *c. Non decet 1. diſt.* 12. ibi: *nulli vero*
dubium eſt quod Apoſtolica Eccleſia mater ſit
omnium Eccleſiarum, a cujus regulis nullatenus
vos convenit deviare; & ſicut Dei Filius ve-
nit facere voluntatem Patris ſui, ſic & vos im-
plete voluntatem Matris veſtræ, quæ eſt Eccle-
ſia, cujus caput Romana conſiſtit Eccleſia; &
concordat *cap. Denique 6. diſt. 21. & cap. Fir-*
miter 1. de ſumm. Trinit. Eccleſia Romana eſt 15
etiam caput Eccleſiæ Græcæ; *cap. final. de*
Baptiſmo; quia fundavit Eccleſias Patriarcha-
les; *cap. Omnes 1. diſt.* 22. eique ſunt ſubdi-
tæ Eccleſia Conſtantinopolitana, & omnes
aliæ, *cap. de Conſtantinopolitana 4. diſt. 22.*
cap. Rogamus 15. cauſ. 24. quæſt. 1. Leo IX.
epiſt. 1. cap. 28. & cap. final. de privil. in 6.

Un-

Digitized by Google

Unde Eccleſia Romana eſt infallibile caput
Religionis; Nicolaus I. *in appendic. epiſt.* 14.
& cap. Officii noſtri 13. *cap. Hæc eſt fides* 14.
cap. Rogamus 15. *cauſ.* 24. *quæſt.* 1. ibi: *Ro-
gamus vos, Fratres dilectiſſimi, ut non aliud do-
ceatis, neque ſentiatis, quam quod a B. Petro,
& reliquis Apoſtolis, & Patribus accepiſtis:
ipſe enim eſt caput totius Eccleſiæ, cui ait Do-
minus: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram
ædificabo Eccleſiam meam ..... ejus enim ſedes
jubente Domino Romam tranſlata eſt ..... ad
quam cuncta majora Eccleſiaſtica negotia, Divi-
na diſponente gratia, juſſa ſunt referri.*

16 Romana Eccleſia habet annexum primatum
univerſalis Eccleſiæ ex inſtitutione, & præce-
pto Chriſti Domini. Habetur clare ex pluri-
bus ſacris Canonibus, & ſignanter ex *cap.
Quamvis* 3. *diſt.* 21. ubi ex verbis S. Gelaſii
Papæ ſic habetur: *Quamvis univerſæ per Or-
bem Catholicæ Eccleſiæ unus thalamus Chriſti
ſint, Sancta tamen Romana, Catholica, &
Apoſtolica Eccleſia nullis Synodicis conſtitutis, ce-
teris Eccleſiis prælata eſt, ſed Evangelica voce
Domini, & Salvatoris noſtri primatum obti-
nuit; cap. Omnes* 1. *diſt.* 22. ubi ex verbis Ni-
colai II. ſic habetur: *Qui Romanæ Eccleſiæ
Privilegium, ab ipſo ſummo omnium Eccleſia-
rum capite traditum auferre conatur, hic procul
dubio in hæreſim labitur; cap. Sacroſancta* 2.
ead. diſt. 22. ubi ex verbis S. Anacleti Papæ
ſic habetur: *Sacroſancta Romana, & Apoſtoli-
ca Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domi-
no Salvatore noſtro primatum obtinuit, & emi-
nentiam poteſtatis ſuper univerſas Eccleſias; cap.
Rogamus* 15. *cauſ.* 24. *q.* 1. ubi ex verbis S.
Marcelli Papæ ſcribentis ad Epiſcopos per
Provinciam Antiochiæ conſtitutos, ſic habe-
tur: *Ejus enim* (Petri) *Sedes primitus apud
vos fuit, quæ poſtea, jubente Domino, Romam
tranſlata eſt*. Epiſt. ad Michaelem Imperato-
rem ſcripta a Nicolao primo ſic habetur:
*Eccleſiæ Romanæ privilegia Chriſti ore in B.
Petro firmata, in Eccleſia ipſa diſpoſita, anti-
quitus obſervata, atque a cuncta jugiter Eccle-
ſia venerata, nullatenus poſſunt minui, nullate-
nus commutari, quoniam fundamentum, quod
Deus poſuit, humanus non valet amovere cona-
tus, & quod Deus ſtatuit, firmum, validum-
que conſtituit*. Et infra: *Illa igitur privilegia
huic S. Eccleſiæ a Chriſto donata, a Synodis
non donata, ſed ſolummodo celebrata, & vene-
rata: cap. Per venerabilem* 13. *Qui Filii ſint
legitimi*, ubi ex verbis Innocentii III. ſic ha-
betur: *Locus, quem elegit Dominus, Apoſtoli-
ca ſedes eſſe cognoſcitur, cum enim Petrus Ur-
bem fugiens exiviſſet, volens eum Dominus ad
locum, quem elegerat, revocare; interrogatus ab
eo: Domine quo vadis? reſpondit: Venio Romam
iterum crucifigi; quod intelligens pro ſe dictum,
ad locum ipſum protinus eſt reverſus.*

Nec poteſt dici, quod Romana Eccleſia ob- 17
tinuit primatum Eccleſiæ Univerſalis a Con-
cillo Nicæno, ut volunt Schiſmatici; ſeu ab
Imperatoribus Chriſtianis, ut prætendunt Lu-
therani, Calviniſtæ, & Magdeburgenſes, alii-
que Hæretici; nam, ut refert Bail. *ſumm.
Concil. tom.* 1. *in Concilio Chalcedonenſi ad can.*
27. in præfatione dicti Concilii Nicæni ex-
preſſe dicitur: *Quod Eccleſia Romana nullis
Synodicis decretis prælata eſt ceteris Eccleſiis,
ſed Evangelica voce Domini, & Salvatoris no-
ſtri Primatum obtinuit*. At ſi *voce Domini*, ut
in mox laudato Concilio Nicæno, ſi *ab ipſo
Domino Salvatore noſtro*, ut in *d. cap. Sacro-
ſancta*, ſi *Jubente Domino*, ut in *d. cap. Ro-
gamus*, ſi *Chriſti ore*, ut in *d. Epiſtol. Nicolai
primi*, Romana Eccleſia obtinuit primatum
Eccleſiæ univerſalis, nullimode poteſt ab hæ-
reticis dici, quod illum obtinuit ab Impera-
toribus Chriſtianis. Unde Eugenius IV. in 18
Concilio Florentino in litteris unionis ſenten-
tiam noſtram clare confirmat, ibi: *Definimus
Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pon-
tificem in univerſum orbem tenere primatum ...
& ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, & gu-
bernandi univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro
Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe*.
Hinc Sedes Apoſtolica non poteſt a Romana
Urbe divelli, & alio transferri, & ideo non
obſtantibus tot Romanæ Urbis excidiis ſem-
per Apoſtolica Sedes Romæ fixa permanſit,
& licet pluribus annis Avenione reſederint
plures ſummi Pontifices, ut Clemens V. qui
illuc primus ſe tranſtulit, Joannes XXII. Be-
nedictus XII. Clemens VI. Urbanus V. &
Gregorius XI. qui Romam Romanam Cu-
riam reduxit, tamen Apoſtolica Sedes Roma-
no Epiſcopatui ſemper annexa remanſit, &
ipſi ſemper Romani Pontificis titulo ſunt uſi,
ut patet in eorum Apoſtolicis, & Pontificiis
Reſcriptis; Unde ut refert Eminentiſſimus Pe-
tra *tom.* 4. *comment. in Conſtit.* 4. *Eugen. IV.
n.* 6. ſtat vulgatum adagium, quod *ubi Papa,
ibi Roma*. Adeoque clare patet ordinatione 19
Divina, & non diſpoſitione humana Eccleſiæ
univerſalis primatum Romanæ Eccleſiæ fuiſſe
annexum. Sic tenent Cajetanus *tom.* 1. *opuſc.
tract.* 3. *de Pontif. Inſtitut. cap.* 13. Canus *lib.*
6. *de locis Theologicis c.* 4. Valentia *de fid.
diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. §. 37. Guarnieri *de ca-*

pite

pite Militantis Eccleſ. lib. 2. *c.* 8. Tirinus *in ſummar. controv. controv.* 6. *n.* 11. Matthæucci *controv.* 6. *cap.* 2. *n.* 2. & *ſeq.* Leytam *Synopſ. de Eccleſ. Militant. Diſcept.* 5. *ſect.* 4. *n.* 409. & plures alii.

Articulus III.

Eccleſiæ materialis quo ad ejus ædificationem dotationem, & reparationem.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiæ materialis quæ ſint nomina*, & *nominum occaſiones*, ad num. 12.

13 *Quæ ſint Eccleſiarum ædificandarum jura, privilegia, ac privilegiorum effectus*, ad num. 33.

34 *Quando, a quibus*, & *quæ ſit Eccleſiis dos aſſignanda*, ad n. 41.

42 *An Parochi poſſint unquam Eccleſiarum ædificationem oppugnare*, ad n. 50,

51 *Quod ſit Epiſcopi munus, antequam ædificetur Eccleſia*, ad n. 52.

53 *An poſſit cogi vicinus ad vendendam domum vel alium ſitum pro ædificanda Eccleſia; quot vero conditiones* & *quæ ad id requirantur*, ad n. 62.

63 *Eccleſias* & *Ædes Parochiales corruentes*, & *paramenta ſacra conſuta qui teneantur reparare*, ad n. 73.

74 *Eccleſiarum ædificandarum quæ fuerit antiqua conſuetudo, quotuplices* & *quæ hujuſmodi conſuetudinis congruentiæ*, ad num. 81.

82 *Quot ſint* & *quæ Eccleſiæ partes, quomodo*, & *quare ſic appellentur*, ad n. 94.

95 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 124.

1 ECcleſia materialis, quæ ex Gloſſ. ultim. *in cap. fin. Ne prælati vices ſuas*, definitur, *Locus ſacer murorum ambitu circumdatus*, juxta varias ejus claſſes, varia ſortitur nomina; Aliquæ enim vocantur Baſilicæ, aliæ Cathedrales, aliæ Collegiatæ, aliæ Baptiſmales, aliæ Parochiales, aliæ Matrices, aliæ Filiales, pro ut colligitur ex notatis *per Gloſſ.* & *Doctores in c. Plures* 10. *quæſt.* 1. *in cap. Cum contingat, de Decim. in cap. Cum Clericis*, & *in c. Venerabili de V. S.* Baſilicæ, licet ſecundum Rochum de Curte, Mandoſium, Remigium, Duarenum, Turtectematam, quos ſequitur Spino *de Teſtament. gloſſ.* 2. *prin. n.* 33. fuerint ſic appellatæ a *Baſilio* Græcorum Imperatore, qui primus fuit ſepultus in Eccleſia; & ſecundom Gloſſam *in cap.* 1. *de Religioſis domib.* & Panormitan. *in rubr. de Conſec. Eccleſiæ Baſilicæ* fuerint ita dictæ Eccleſiæ nondum conſecratæ; tamen veroſimilius eſt, quod ſolum majores, principaliores, ac digniores Eccleſiæ vocentur *Baſilicæ*, quia Baſilica eſt nomen Græcum, quod latine eſt *Regia*, ut notavit Selva *tract. de Benefic.* 1. *p. cap.* 3. *n.* 14. & Iſidorus *lib.* 15. *orig.* ſic expreſſe dicit: *Baſilicæ prius vocabantur Regum habitacula, unde* & *nomen habent*; & Baronius *in notis ad Martyrolog. die* 5. *Auguſti* ſic ait: *Hoc nomen nequaquam abhorrere a Sacra Scriptura, nam atrium illud majus Templi Salomonis, Baſilica dicitur* 2. *Paralipom. cap.* 4. 9. *ibi: Fecit etiam atrium Sacerdotum*, & *Baſilicam grandem*; & *oſtia in Baſilica, quæ texit ære*, & *cap.* 6. 13. *Siquidem fecerat Salomon baſim æneam*, & *poſuerat in medio Baſilicæ*. Hinc quod ſolum Eccleſiæ majores, principaliores, ac digniores vocentur Baſilicæ eſt hodie jam communis opinio, & praxis. Barboſ. *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univ. cap.* 1. *n.* 10. Itala *lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *nu.* 33. Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 48. *n.* 2. Reiffenſtuel *ib. n.* 3. & alii paſſim.

Cathedrales vocantur quæ ſunt Sedes Epiſ- 5
coporum, & in aliquibus partibus *Domus* appellanrur, uti in noſtra Italia vulgariter *il Domo*, quod ex eo poteſt dici habere principium, quia ſicut *Palatium* abſque alia expreſſione, intelligitur de Principis habiraculo, quod ſatis per antonomaſiam, & excellentiam demonſtratur, ut ex pluribus obſervat Camill. Borel. *de Reg. Cathol. præſtan. cap.* 23. *n.* 21. ita Domus Domini, quæ eſt Eccleſia Cathedralis, & Palatium Principis ſupremi Domini Dominantium, & Sedes ordinaria ſupremi Civitatis, & Diœceſis Paſtoris, ſatis per *Domum* ſimpliciter ſignificatur; Sic expreſſe Frances *De Eccl. Cathedralibus cap.* 13. *num.* 187.
Collegiatæ ſunt illæ, quæ habent communita- 6
tem Clericalem, quæ capitulariter congregari, & agere poteſt, & ſolet cum libero uſu ſigilli, & arcæ ſibi communis. Barboſ. *lib.* 2. *Juris Eccleſ. cap.* 6. *num.* 6. Vide quo ad iſtas
verb. *Collegiata*. Matrices Eccleſiæ quamvis 7
proprie loquendo ſint ſolæ Eccleſiæ Cathedrales, quia Matres ſunt, & Magiſtræ totius Epiſcoparus, textu expreſſo *in cap. Venerabili* 12. *de Verb. ſignificat.* ibi: *Per Matricem Eccleſiam Cathedralem intelligi volumus*. Tamen *Matrices* etiam vocantur illæ Eccleſiæ, quæ alias Eccleſias aliquo modo ſibi ſubjectas habent.

bent. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 272. *num.* 3.
Suarez *de Religion. tom.* 1. *tract.* 2. *de decimis*
lib. 1. *cap.* 24. *n.* 1. Barboſa *loc. cit. num.* 21.
8 Filiales dicuntur illæ, quæ per diviſionem a
Matrice de novo fiunt, vel alteri ſubjiciuntur;
arg. cap. Ad audientiam 3. *de Eccleſ. ædi-*
9 *ficand.* Baptiſmales ſunt illæ, quæ habent Fontes
Baptiſmales, ubi Parochiani baptizantur.
Gloſſ. 1. & Abbas *in cap. Cum contingat, de*
10 *decimis.* Parochiales dicuntur illæ, in quibus
populus eiſdem deputatus ſub certis locorum
finibus, & limitibus conſtitutus degit, & unus
Rector ad uniuſcujuſque regimen aſſumitur
cum poteſtate Fori pœnitentialis. Barboſa *loc.*
11 *cit. num.* 26. Ut plurimum autem Parochiales,
& Baptiſmales tum in Jure, tum in facto
confunduntur, cum regulariter Baptiſmales
ſint etiam Parochiales, licet non neceſſario,
nec ſemper, ex quo variis in locis, ut
12 experientia patet, ſint diſtinctæ. Baptiſmales
dicuntur etiam Matrices, quia ſicut Mater
generat, ſic illa regenerat. Gloſſa *in Clement.*
unica de Baptiſm. & *verb. Matricem in Clementin.*
1. *de ſentent. excommunic.* ibi: *Ideſt*
majorem, & Baptiſmalem, quæ dicitur Matrix.

13 Pro Eccleſia de novo ædificanda requiritur
conſenſus, ſeu licentia Epiſcopi loci; *cap. Lator*
3. *cauſ.* 16. *q.* 2. *cap. Nemo* 9. *diſt.* 1. *de*
conſecration. cap. Cum olim 14. *de privil. cap.*
14 *Auctoritate* 4. *de privil. in* 6. Et hæc Epiſcopi
licentia requiritur, etiamſi quis haberet
privilegium Eccleſias ædificandi, quia debet
intelligi ſine præjudicio Juris Epiſcopi, quando
in Indulto, ſeu privilegio non ſit ſpecialiter
expreſſum, ut reſpondit *Sacra Congreg.*
in Sulmon. Interdicti 24. *Januar.* 1699. contra
Præceptorem S. Spiritus in Saxia, qui Eccleſiam
conſtruxerat abſque licentia Epiſcopi,
nixus ſuis privilegiis, ſublatis hodie a *Conc.*
Trident. ſeſſ. 22. *de celebrat. Miſſar.* & *ſeſſ.* 25.
15 *cap.* 3. *de Regul.* Epiſcopus tamen non debet
talem licentiam denegare, ſine rationabili motivo,
alias ſi irrationabiliter ipſam licentiam
deneget, datur recurſus ad Archiepiſcopum,
vel ad Sacram Congreg. Conc. pro ſupplendo
Ordinarii conſenſu; Barboſa *de offic.* & *poteſt.*
Epiſcop. alleg. 20. *num.* 1. *verſ. in ædificanda.*
Amoſtaz *de cauſ. piis lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 31.
& alii; & de facto ſic fuit deciſum *a Sacra*
Congregatione Conc. in una Forolivienſi 16. *Januar.*
1694. favore Barattæ, qui cum ab Ordinario
conſenſum pro conſtructione Eccleſiæ
ruralis non potuiſſet obtinere, Epiſcopo contradicente,
obtinuit Reſcriptum: *Licentiam*
eſſe concedendam ſine præjudicio jurium Parochialium.
Non requiritur autem talis Epiſco- 16
pi licentia pro ædificando Oratorio privato in
propria domo; textu expreſſo *in cap. Unicuique*
33. *de conſecrat. diſt.* 1. ibi: *Unicuique Fidelium*
in domo ſua Oratorium licet habere, &
ibi orare, Miſſam autem ibidem celebrare non
licet. Hoc tamen quod non liceat ibid. Miſſam
celebrare, debet intelligi ſine licentia legitima,
aut privilegio Apoſtolico, quibus concurrentibus
ad normam Concil. Trident. *ſeſſ.*
22. *in Decreto de obſervandis in celebratione*
Miſſæ, & Decreti Clementis XI. *de celebratione*
in Oratoriis privatis, incip. *Quoniam ſancta,*
poteſt ibi Miſſa celebrari, ut de facto in
omnibus ſimilibus Oratoriis ubique celebratur.

Pro ædificanda Eccleſia una cum Monaſte- 17
rio Regularium, ultra conſenſum Epiſcopi,
requiritur etiam conſenſus Papæ maxime in
Italia, & Inſulis adjacentibus, ut expreſſe
fuit ſtatutum ab Innocentio X. Conſtitution.
incip. *Inſtaurandæ*: & de Jure communi ante
Concilium Tridentinum, & dictam Conſtitutionem
conſenſus Papæ requirebatur ubique,
textu expreſſo *in cap. Unico de exceſſibus Prælator.*
in 6. & *cap. Unico de Eccleſ. ædificand.*
in 6. Pro conſtruendis, ſeu ædificandis Regularium
Eccleſiis, & Monaſteriis, circa diſtantiam
ab aliis, variæ emanarunt Pontificiæ diſ-
poſitiones. Clemens IV. in Conſt. incip. *Ad* 18
conſequendam, conceſſit privilegium Fratribus
Minoribus, quod prope eorum Eccleſiam per
ſpatium 300. Cannarum non poſſint ab aliis
Mendicantibus, vel Monialibus cujuſcumque
Ordinis conſtrui Monaſteria, vel Eccleſiæ.
Hoc tamen ſpeciale privilegium Ordini Mi- 19
norum conceſſum quoad 300. Cannas cenſetur
revocatum per non uſum, ſeu abiit in
deſuetudinem, ex quo obſervantia tantæ diſtantiæ
ex multiplicitate Religionum fuerit
reddita moraliter impoſſibilis, cum in pleriſque
locis vix ædificari una Eccleſia, & Monaſterium
poſſet. Hinc ex variis poſterioribus
Bullis aliorum Pontificum hujuſmodi privilegium
fuit indefinite reductum ad 140. Cannas,
ut aliis relictis clare demonſtrat Conſtitut.
39. Gregorii VIII. incip. *Salvatoris;*
ubi Papa enunciat omnes Ordines Mendicantes
habere tantum privilegium quoad 140.
Cannas; & Rota *deciſ.* 356. *coram Rojas n.* 5.
refert *Sacram Congregationem Epiſcoporum* declaraſſe,
privilegium 200. Cannarum non eſſe
in uſu.

Privilegium quod prope eorum Eccleſias per 20
ſpa-

ſpatium 140. Cannarum non poſſint ædificari aliæ Eccleſiæ, & Monaſteria; non ſolum habent Mendicantes contra alios Mendicantes, ſed ex ſpecialibus privilegiis, vel ex communicatione omnes Mendicantes eo utuntur contra omnes cujuſcumque Ordinis, ut ex pluribus notat Rota *part.* 10. *recent. deciſ.* 337. *n.* 1. Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 12. *n.* 73. *& ſequent.* Lezana *in ſumm. verb. Regularia Monaſteria n.* 15. Rodriquez *qq. Regul. tract.* 2. *qu.* 49. *art.* 5. *tom.* 2. Paſſerinus *in cap.*
21 *Cum ex eo, de exceſſib. Prælator. in* 6. Et procedit hoc privilegium etiam contra Presbyteros ſæculares in communi viventes. Card. Petra *tom.* 3. *comment. ad Conſtit.* 7. *Clement. IV. n.* 12. Immo ſupponitur tale privilegium contra Eccleſiam Congregationis Laicorum in PP. Theatinis; Rota *in Neapolitana Ampliationis Eccleſiæ, & Sacriſtiæ* 11. *Maii* 1708.
22 *coram D. Molines Decano.* Tali privilegio gaudent omnes Regulares etiam non Mendicantes, ſive ex peculiaribus conceſſionibus, ſive per communicationem. Card. de Luca *de Regul. diſt.* 33. *num.* 2. *verſic. vel per communicationem*, Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 12. *n.* 72. *in fine*, Card. Petra *loc. cit. n.* 19. Rota *in Neapolitana Seminarii de-*
23 *ciſ.* 982. *n.* 5. *&* 6. *coram Dunozz. Jun.* Patres Societatis Jeſu habent peculiare privilegium, ut poſſint ædificare intra ſpatium etiam 140. Cannarum prope quemcumque Conventum, ſeu Eccleſiam, & hoc privilegium illis ſolis conceſſum eſſe a Gregorio XIII. Conſtit. incip. *Salvatoris* innuit illorum Compendium, *verb. Ædificia* §. 3.

24 Privilegium diſtantiæ 140. Cannarum attendendum eſt etiam in translatione Eccleſiæ, & Conventus; Si enim Eccleſia, vel Conventus reperiatur extra 140. cannas, nequit transferri infra dictum ſpatium, ut expreſſe cavetur in cit. Conſt. Clem. IV. incip. *Ad conſequendam*, & in aliis Bullis concedentibus privilegium 140. cannarum; Si vero Eccleſia, vel Conventus reperiatur intra ſpatium 140. cannarum, licet ceſſet idem præjudicium in genere, non ceſſat tamen in ſpecie, ut ſi transferatur ad viciniorem locum, quam prius reperiebatur; tunc enim translatio nequit libere, & ad libitum fieri, quia forſan potuerat concedi licentia in ſpatio 140. cannarum, & non in viciniori, adeoque debet Judex conſiderare motivum diſcretivum in uno, vel alio loco: Pacichel. *de diſtantiis cap.* 6. *membr.* 2. *n.* 15. Paſqualig. *ad Lauret. part.* 1. *n.* 140. Paſſerin. *in cap. Cum ex eo, de exceſſib. Prælator. in* 6. *n.* 89. ubi refert *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 14. *Decemb.* 1625. decreviſſe, non licere PP. Carmelitis Diſcalceatis in Civitate Savonæ transferre Conventum in locum propinquum PP. Dominicanis. Per tale privilegium 25
impediri non poteſt ampliatio Conventus, ſi jam fuerit legitime erectus. Rota *deciſ.* 131. *&* 163. *coram Mantica deciſ.* 327. *num.* 1. *coram Roiſſas, & deciſ.* 377. *n.* 9. *coram Emerix Jun. & in d. Neapolitana ampliationis Eccleſiæ, & Sacriſtiæ* 11. *Maii* 1708. cum communi Doctorum. Secus vero ſi erectio non fue- 26
rit legitime facta, vel fuit tantum permiſſa conſtructio parvæ Eccleſiæ, quia in tali caſu non legitime ſubſiſtat erectio, a fortiori nequibit legitime fieri ampliatio; & permiſſio conceſſa tantummodo pro parvo loco, ſeu parva Eccleſia, nequit extendi ad magnam Eccleſiam, cum valde majori præjudicio primæ Eccleſiæ. Card. Petra *loco cit. num.* 21. Tale 27
privilegium diſtantiæ 140. cannarum locum non habet in domibus, ſeu Hoſpitiis Regularium, quæ non habent Eccleſiam publicam, nec in Seminariis. Card. de Luca *diſc.* 1. *n.* 67. *& diſc.* 33. *n.* 5. *de Regularib.* Card. Petra *loc. cit. n.* 18. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 676. *& in Neapolitana Seminarii, deciſ.* 82. *num.* 1. *& ſeq. coram Dunozz. Jun.* ubi fuit reſolutum, quod liceret Seminarium Nobilium erigi, dummodo non haberet Eccleſiam publicam, nec Campanas, aut ſepulturas, neque ibi fierent Conciones publicæ, nec pro Miſſis eleemoſynæ reciperentur.

Privilegium diſtantiæ 140. cannarum eſt ſal- 28
tem pluribi uſu receptum, nec tollitur per non uſum in aliquibus caſibus. Sic Rota *part.* 10. *recent. deciſ.* 337. *n.* 17. ubi late de obſervantia, & uſu talis privilegii, & ad hoc citat varios Doctores. Sic etiam Confect. *de privileg. Mendicantium tit.* 3. *cap.* 3. Paſſerin. *loc. cit. n.* 84. *&* 85. Card. Petra *loc. cit. n.* 14. ubi affert hanc ſolidam rationem, quia, dicit ipſe, Privilegium conceſſum Ordini nequit amitti per non uſum aliquorum Conventuum; non enim ex eo quod fuerit permiſſa ædificatio in uno loco, poteſt induci præjudicium in alio loco cum agatur de actu facultativo; unde poteſt in uno caſu admitti, & in alio denegari; & niſi concurrat permiſſio, & acquieſcentia, nequit induci aliquod præjudicium, ut relatis concordantibus, & in terminis dixit Paſſerinus *loc. cit. num.* 84. *&* 85. & Rota *in deciſ.* 327. *num.* 5. *& ſeq. coram Roiſſas*, ubi de Civitate ampla Januæ, *& part.* 10. *recent. deciſ.* 337. ubi referuntur varia exem-

Digitized by Google

exempla in Civitate Neapolis quoad reclama-
29 tiones in ſimilibus caſibus. Hinc non licet Or-
dinario contra hujuſmodi privilegia aliquid
innovare, ut reſcripſit *Sacra Congregatio Epiſc.
& Regul. in Albingen.* 12. *Jan.* 1604. ſicut re-
30 fert Paſſerin. *loc. c. n.* 84. *in fine*. Neque hoc
privilegium abrogatum cenſetur per Bullam
Clementis VIII. incip. *Quoniam ad inſtantiam*;
neque per Bullam Gregorii XV. incip. *Cum
alias*, neque per Bullam Urbani VIII. incip.
Romanus Pontifex, neque per Bullam Inno-
cent. X. incip. *Inſtaurandæ*: in quibus licet
præſcribatur forma ſervanda in erectione no-
vorum Conventuum, non tamen abrogatur
privilegium conceſſum ab aliis de diſtantia
140. cannarum, cum tales Pontificiæ Conſtit.
ſint inter ſe compatibiles, & procedentes a
diverſis rationibus, ut late Rota *in cit. deciſ.*
327. & 56. *coram Roiſſas*, & *part.* 10. *recent.
deciſ.* 37. & reaſſumit Paſſerin. *loc. cit. n.* 83.
ac annuit Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 12. *n.* 4.
31 & *per tot.* Contrarium tamen, ſcilicet privi-
legium 140. cannarum non eſſe uſu receptum,
tenent Sorbo *in Compend. privil. verb. ædificare
num.* 20. *in annot. verſic. quoad diſpoſitionem*,
Tambur. *de Jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 5. *qu.* 4.
n. 2. & 3. Panimoll. *deciſ.* 11. *n.* 12. & alii.
Unde videtur in hoc ſervanda conſuetudo cu-
juſque loci; *arg. cap. Cum tanto* 11. *de con-
32 ſuet.* Menſuratio hujuſmodi diſtantiæ 140. can-
narum debet fieri per aerem, non autem per
terram, ut præſcribitur in cit. Conſtit. Cle-
33 ment. IV. incip. *Ad conſequendum* §. 2. Lon-
gitudo autem cannarum debet eſſe pro quali-
bet menſura octo palmorum, ut expreſſe ha-
betur in cit. Conſt. *Ad conſequendam* §. 3.
34 Pro ædificanda Eccleſia requiritur inſuper
ut aſſignetur dos ſufficiens, & congrua pro
iis, quæ ad illius reparationem, cultum, &
Miniſtros ſunt neceſſaria, alias ædificari ne-
quit; *Novell.* 67. *c.* 2. ubi ſtatuitur: *Non ali-
ter quampiam Eccleſiam ex novo ædificare, pri-
uſquam loquatur ad Deo amabilem Epiſcopum,
& definiat menſuram quam deputat, & ad lu-
minaria, & ad S. Miniſterium, & ad incor-
rumpendæ Domus cuſtodiam, & obſervantium
alimenta; & ſi ſufficientia habere videtur, fa-
ciat prius donationem eorum, quæ futura ſunt,
deputari, & ita Domus ædificetur*; & *cap. Ne-
mo* 9. *diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi: *Nemo Eccleſiam
ædificet, antequam præfiniat, quæ ad luminaria,
& ad ſtipendia Cuſtodum ſufficiant, & oſtenſa
donatione, ſic domum ædificet*; concordat *cap.
Placuit* 1. *cauſ.* 1. *q.* 2. & *cap. Cum ſicut* 8.
35 *de conſecrat. Eccleſ.* Si quis abſque Dotis aſſi-
gnatione Eccleſiam conſtruxerit, obligatur ad
eam conſtituendam, eo ipſo quod conſtruxe-
rit; *cap. Piæ mentis* 26. *cauſ.* 16. *qu.* 7. &
mortuo ædificatore, tenentur ejus hæredes, ut
docent communiter Doctores; *arg. cit. c. Cum
ſicut* 8. *de conſecrat.* Si autem Ædificator im- 36
potens eſſet ad ipſam Dotem conſtituendam,
& Eccleſia fuit ædificata de conſenſu Epiſco-
pi, eamque abſque cautione, vel abſque Do-
te conſecravit, teneretur ipſe Epiſcopus ad
ipſam Dotem præſtandam, ac omnino provi-
dere de neceſſariis, ut obligatur ad illum pro-
videndum, quem abſque Titulo ordinavit; *c.* 2.
& *cap. Cum ſecundum* 16. *de Præbendis*, &
tenet Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 48. *n.* 6. Reif-
fenſtuel *ibid. n.* 9. & alii paſſim *arg. cit. cap.
Cum ſicut* 8. *de conſecrat. Eccleſ.* & ibi Gloſſa
verb. *Conſecranda*. Id tamen Epiſcopus de pro- 37
prio teneretur facere ſine læſione Eccleſiæ,
quia cum id ſit ei impoſitum in pœnam, ex
quo abſque Dote, vel ſine ſufficienti cautio-
ne, ut dotaretur, eam permiſit ædificare, &
conſecravit, *cit. cap. Cum ſicut* 8. *de conſecrat.
Eccleſ.* non debet ejus delictum in Eccleſiæ
damnum converti, textu expreſſo *in cap. Si
Epiſcopum* 3. *cauſ.* 16. *qu.* 6. ibi: *Quia deli-
ctum perſonæ in Eccleſiæ damnum non eſt con-
vertendum*. Capella poteſt erigi ſine Dote, 38
nam ſufficit Eccleſiam eſſe dotatam; Lambert.
de Jure patronatus lib. 2. *pag.* 2. *qu.* 3. *princip.
art.* 5. Annan. *conſil.* 24. Bellet. *diſq. Cleric.*
1. *p. tit. de Cleric. debitore* §. 13. *n.* 12. Ge-
nuenſ. *in praxi c.* 109. *n.* 1. Card. Petra *tom.* 1.
comment. ad Conſtit. 2. *Paſchalis II. n.* 85. &
91. Dummodo tamen non adſit in ea ſpeciale 39
Beneficium erectum, aut aliquod onus impoſi-
tum; alias eſſet aſſignanda dos juxta onus;
Bellet. & alii *mox cit. Doctores*.
Dos aſſignanda Eccleſiæ debet eſſe compe- 40
tent, & ſufficiens pro ipſius Eccleſiæ miniſtris,
luminariis, aliiſque neceſſariis; *cap. Nemo* 9.
diſt. 1. *de conſecr.* cujus Canonis verba cum
aliis *Novell.* 67. *c.* 2. ſunt adducta ſupra *ſub
n.* 34. & ad rem facit expreſſe *cap. Placuit* 1.
cauſ. 1. *qu.* 2. ibi: *Hoc unuſquiſque Epiſcoporum
meminerit, ut non prius dedicet Eccleſiam niſi
antea dotem Baſilicæ, & obſequium ipſius per
donationem Chartulæ confirmatam accipiat. Nam
non levis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine lumi-
nariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum,
qui ibidem ſervituri ſunt, tamquam domus pri-
vata conſecretur*; Et pro cognoſcenda ſufficien-
tia Dotis, poteſt etiam reſpectus haberi ad
Decimas, oblationes, & alias obventiones ſpi-
rituales Eccleſiæ Miniſtris de Jure competen-
tes,

Digitized by Google

tes, ut recte docent Abbas *in cap. Cum ſicut 8. de conſecrat. Eccleſ. num.* 5. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 40. *n.* 6. Reiffenſtuel *ibid. n.* 6. &

41 alii. Pro cognoſcenda ſufficientia Dotis novæ Eccleſiæ Regularium ædificandæ debent hodie attendi Decreta Sacræ Congreg. Concilii juſſu Urbani VIII. edita 21. *Junii* 1625. & innovata ab eadem Sac. Congreg. Concil. juſſu Innocentii XII. 23. *Novembris* 1697. & ab eodem Pontifice expreſſe confirmata *die* 23. *Decembris ejuſdem anni* 1697. Conſtit. incip. *Nuper a Congregatione*; ubi ſtatuitur non eſſe congruam & ſufficientem Dotem pro nova Eccleſia, & Monaſterio erigendo, niſi inibi ali & ſuſtentari poſſint ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi; Vid. *verb. Conventus, art.* 1. *n.* 27. & *ſeq.*

42 Pro ædificanda Eccleſia requiritur ulterius ut ipſa Eccleſia noviter ædificanda non vergat in præjudicium alterius Eccleſiæ præſertim Parochialis; *cap. Quicumque* 44. *cauſ.* 16. *qu.* 1. ibi: *Omnino providendum eſt Epiſcopo, ut aliæ Eccleſiæ antiquiores propter novas ſuam juſtitiam aut decimam non perdant, ſed ſemper ad antiquiores Eccleſias perſolvatur; cap. Intelleximus* 1. *de novi operis nunciatione*; ibi: *Nulla Eccleſia*

43 *in præjudicium alterius eſt conſtruenda*. Hinc ſi ab Epiſcopo permittatur ædificatio Eccleſiæ in præjudicium Parochialis, poteſt Parochus ſe opponere, & a licentia conceſſa appellare; Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 26. *n.* 5. Pax Jordan. *elucubrat. Can. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 8. *n.* 39. Guido Papa *deciſ.* 370. Seraphinus *dec.* 847. *n.* 1. Card. Petra *tom.* 1. *comment. ad*

44 *Conſtit.* 2. *Paſchal. II. num.* 10. Si tamen in licentia conceſſa pro ædificatione novæ Eccleſiæ, quæ non ſit Parochialis, nec Regularis, ſint ab Epiſcopo reſervata Jura Parochialia, & ſic non inferatur præjudicium Eccleſiæ Parochiali, tunc nec requiritur Parochi conſenſus, nec ipſe Parochus poteſt contradicere, & ædificationem impedire, ut late probat, & defendit Card. Petra *loc. cit. a n.* 17. & *ſeq.* ubi ſolvendo fundamenta adverſariorum, oſtendit conſenſum Parochi pro conſtructione Eccleſiæ non Parochialis a nullo jure requiri; Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 10. *n.* 8. ubi dicit, quod ſi in licentia conceſſa ab Epiſcopo pro conſtruenda nova Eccleſia non Parochiali, nec Regulari, præſervata maneant Jura Parochialia, non requiritur conſenſus Parochi, nec ipſe Parochus poteſt ſe tali ædificationi opponere, ut pluries a Sacra Congregatione tum Epiſcop. & Regular. tum Concilii fuit deciſum, quæ deciſiones hic litteraliter dantur prout ab ipſo ibid. *ſub n.* 9. *uſque ad n.* 14. afferuntur.

45 *In una Januen.* in qua cum nobilis Mulier Anna Adurna obtinuiſſet ab Archiepiſcopo licentiam parvam Eccleſiam Ruri ædificandi tam pro commoditate propria, quam loci Incolentium, ſe oppoſuit Parochus S. Margaritæ Naraſi, cauſaque per viam recurſus delata ad Sac. Congreg. Epiſcopor. & Regular. referente Eminentiſſimo Sacchetto *ſub die* 5. *Septemb.* 1692. prodiit reſcriptum; *Concedendum eſſe ædificationem arbitrio Ordinarii, ſalvis Juribus Parochialibus*.

46 *In Nucerina*; in qua volens Dominicus Cognucci ædificare publicum Oratorium in Villa Dignani ſeſe oppoſuit Parochus non ſolum ob ſubtractionem, quam timebat, eleemoſynarum, ſed ob diminutionem concurſus populi; ſine quo nec proceſſiones facere, nec pueros adultoſque rudiores docere Doctrinam Chriſtianam potuiſſet; Epiſcopus tamen in actu Viſitationis licentiam pro conſtructione novæ Eccleſiæ conceſſit, nonnullis conditionibus qualificatam, & *ſine præjudicio jurium Parochialium*, a quo decreto recurrens Parochus ad eamdem Sac. Congregationem, & referente Eminentiſſimo D. Card. Acciajolo ſub die 12. Martii 1693. reſponſum fuit: *ſerventur diſpoſita per Epiſcopum*, & idem tenuit *in Placentina Oratorii* 20. *Maii* 1697. referente clar. mem. Card. Petrucci, Parocho, ac etiam Epiſcopo reluctantibus.

47 *In Maceraten.* Exoptans Bartholomæus Accurſius in oppido Montis Miloni Eccleſiam ædificare, & dotem pro illius manutentione aſſignare, Parochus ſe oppoſuit, qua oppoſitione non obſtante, delata cauſa per viam recurſus ad Sac. Congregat. Conc. ſub die 10. Maii 1687. licentiam Accurſio conceſſit: *Cum obligatione congruæ Dotis, & ſalvis Juribus Parochialibus*.

48 *In Theatina*; Baro Joſeph Foppus pro commoditate Colonorum Eccleſiam auctoritate Ordinarii Ruri ædificavit, & cum vellet in ea Capellaniam perpetuam cum onere Miſſarum erigere, conſenſum Archiepiſcopi ſucceſſoris non potuit obtinere, ex quo Eccleſia non eſſet in loco, & via publica, tum quia per erectionem Capellaniæ Villici propriam Parochiam deſeruiſſent, ideoque habito per dictum Baronem recurſu ad eamd. Sac. Congreg. Conc. propoſitoque, Archiepiſcopo etiam informante, dubio; *An precibus Baronis eſſet annuendum? die* 29. *Julii* 1690. *reſponſum fuit affirmative*.

In

Digitized by Google

49 *In Foroliv.* Cæſar Maria Baratta volens fabricam publici Oratorii Ruri cœptam complere, ſe oppoſuit Parochus ob proximitatem Eccleſiæ Parochialis, cui oppoſitioni adhærens Epiſcopus (qui noluit licentiam concedere) recurſum habuit Baratta ad eamdem Sac.Cong. Concilii, a qua audito Epiſcopo, & nihil, quod poſſet obſtare, deducto, die 16. Januarii 1692. fuit reſolutum: *licentiam eſſe concedendam ſine præjudicio jurium Parochialium*.

50 *In Ravennat.* Quidam Franciſcus Secchius ob commoditatem populi, mandavit in ſuo Teſtamento, quod ex ſuis bonis erigi deberet certo loco nova Eccleſia Parochialis, & pro indemnitate Parochi, a quo pars Parochianorum ſeparari debebat, legavit eidem Prædium annui redditus ſcut. 18. Huic diſpoſitioni acriter ſe oppoſuit Parochus ob præjudicia ſuæ Eccleſiæ: Cauſaque proinde delata ad eamdem Sac. Congr. Conc. propoſitoque dubio: *An eſſet facienda erectio novæ Parochialis in alio loco, quam deſtinato per Teſtatorem, & ſub quibus conditionibus?* prodiit, partibus informantibus, reſolutio: *Affirmative, & quo ad locum & conditiones arbitrio Archiepiſcopi*.

51 Antequam ædificetur Eccleſia debet Epiſcopus accedere ad locum, ubi ipſa Eccleſia ædificanda eſt, & ibidem publice atrium deſignare, Crucem figere, & primum lapidem ponere; *cap. Nemo Eccleſiam 9. diſt. 1. de conſecr.* ibi: *Nemo Eccleſiam ædificet, antequam Epiſcopus Civitatis veniat & ibid. Crucem figat, publice atrium deſignet*; concordat *Novella 131. c. 7. & Novell. 66.* ibi: *Sancimus præ omnibus illud fieri, & nulli licentiam eſſe neque Monaſterium neque Eccleſiam, neque Orationis Domum incipere ædificare, antequam Civitatis Deo amabilis Epiſcopus orationem in loco faciat, Crucem figat, publicum proceſſum ibi faciens, & cauſam manifeſtam omnibus ſtatuens*, Et quamvis in allatis teſtibus expreſſa mentio non fiat de primo lapide ab Epiſcopo ponendo, Gloſſa tamen *in cap. Placuit 1. cauſ. 1. q. 2.* & alii Doctores communiter etiam de
52 primo lapide dictos textus interpretantur. Poteſt autem Epiſcopus etiam per alium Crucem figere, & primum lapidem ponere, ut docent communiter Doctores cum Barboſa *lib. 2. Juris Eccleſ. univerſ. c. 2. num. 17.* Engel *lib. 3. decr. tit. 48. n. 3.* Pirhing *ibid. n. 3.* Reiffenſtuel *ibid. n. 6.* & Gloſſa *in cit. cap. Nemo 9. diſt. 1. de conſecr. verb. Veniat*, & ratio eſt, quia ex *Regula 68. Juris in 6. Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum*, eo vel maxime, quod præfati actus non pertinent ad poteſtatem Ordinis, ſed Juriſdictionis, quam alteri etiam ſimplici Sacerdoti delegare poteſt Epiſcopus *cap. Aqua 9. De conſecratione Eccleſiæ*, ibi: *Quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ Juriſdictionis exiſtunt, quæ Ordinis Epiſcopalis ſunt non poteſt inferioris gradus Clericis demandare*. Et quo ad totum conſonat *Pontificale Romanum p. 2. de bened. & impoſit. primar. lapid. pro Eccleſ. ædificand. in rubr.* per hæc verba: *Nemo Eccleſiam ædificet, priuſquam Pontificis judicio locus, & ambitus deſignetur, & quoad luminaria, quid ad Rectoris, Miniſtrorum ſtipendia ſufficiat, quidque ad Eccleſiæ dotem pertineat, definiatur, & per eum, vel ejus auctoritate per Sacerdotem Crux in loco figatur, & primarius lapis in Eccleſia ponatur*.

Pro Eccleſia ædificanda, ſive amplianda poteſt cogi vicinus ad vendendam Domum, vel alium ſitum, *l. ſi quis ſepulchrum 12. ff. de religioſ. & ſumpt. fun. l. ſi locus 12. §. fin. ff. quemadmod. ſervit. amit. l. 3. tit. 5. part. 5.* & 53
ſic communis Doctorum. Domum vicinam cogitur quis vendere, etiamſi contigua non fuerit Eccleſiæ, ſed via publica adſuerit media; Rota *d. 213. num. 5. in recent.* Farinac. *p. 3.* Giurba cum pluribus aliis *d. 87. num. 3. & 7.* Frances *de Eccleſ. Cathedrali 6. c. 10. n. 125.* 54
& alii paſſim. Domus vicina compellitur vendi pro ædificanda, amplianda, vel reparanda Eccleſia, etiamſi fuerit perpetui fideicommiſſi, aut majoratus; quia prohibitio non alienandi fideicommiſſum, aut majoratum debet intelligi, niſi ex juſta cauſa contrarium Principi placuerit, ut late docet Molina *lib. 1. cap. 8. a n. 28.* Larea *allegat. 115. per tot.* unde cum cauſa publica Religionis ſit juſtiſſima cauſa, ut res ab invito auferatur, ſtat evidenter quod, licet Domus ſit fideicommiſſi perpetui, vel majoratus, poſſit, & debeat vendi ob ædificium, vel ampliationem Eccleſiæ; Barboſa *in l. Invitum 11. Cod. de contrahend. empt. n. 10.* Franciſcus Marcus *1. p. 534. num. 6.* Hieronymus Leo *d. 90. num. 13.* Novarius *de privileg. miſer. perſ. privil. 6. n. 5.* Thoro *in ſumma privileg. cauſ. piar. privil. 237.* Amoſtaz. *tom. 1. lib. 5. c. 2. de Eccleſ. ædificandis n. 8.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſula 4. gloſſ. 12. a n. 25.* Frances *loc. cit. num. 159.* 55
Immo concluſio procedit etiamſi Domus fuerit alterius Eccleſiæ, aut alterius cauſæ piæ; Barboſa *in d. l. Invitum 11. num. 21.* Giurba *d. 86. num. 16.* Franciſcus Marcus *1. p. d. 535. n. 6. & 7.* Covarr. *in 4. decretal. 2. p. c. 14. n. 48.* Frances *loc. cit. num. 127. & 160. arg. c. Apoſtolicæ Sedis 9. de Donat.* 56

Ad

Digitized by Google

57 Ad hoc ut quis teneatur domum, vel alium
ſitum vendere pro ædificanda, amplianda,
vel reparanda Eccleſia, quatuor conditiones
58 requiruntur; Prima eſt, quod ſolvatur juſtum
pretium; l. Venditor, §. Si conſtat, ff. comm.
prædio, l. fin. ad legem Juliam de Annon. l. 2.
Cod. Quibus ex cauſis ſervi pro proœm. leg. 1.
Si quis ſepulcrum, ff. de relig. & ſumpt. funer.
59 & eſt communis Doctorum. Secunda eſt, quod
nempe talis domus ſit neceſſaria pro conſtruen-
da Eccleſia, vel requiratur ad neceſſariam di-
latationem Eccleſiæ, vel Monaſterii, ut opti-
me ponderavit Rota in Januenſ. Domorum 15.
Maii 1615. coram Manzanedo, quæ eſt deciſ.
60 676. part. 1. recent. Farinacc. Tertia eſt, quod
Domus ſit contigua, & aliis vicinior, quia
non licet ædificare volentibus libere eligere
quas domus voluerint, ſed debent accipere
eas, quæ Eccleſiæ ædificandæ, vel ampliandæ
ſunt viciniores, ut æquiſſime ſtatuit Rota apud
Farinacc. dict. deciſ. 676. ex n. 4. uſque ad 7.
p. 1. recent. & apud eumdem part. 3. recen.
61 dec. 213. n. 5. Quarta eſt, quod talis venditio
non fiat cum magno incommodo vendentis,
& parvo commodo Eccleſiæ ædificantis; Rota
part. 1. recent. Farinac. dec. 676. in Januenſ. do-
morum 15. Maii 1615. coram Manzanedo per
text. in l. 1. §. ſunt qui putant, ff. ne quid in lo-
co publico, & l. ſi quis ſepulcrum, verſ. ſi Præ-
62 ſes, ff. de religioſ. & ſumpt. funer. Si enim
iſta concurrant, qui habet domum vicinam
poteſt cogi ad venditionem; ſin minus, ne-
quaquam; ſic Rota in Romana Palatii de Co-
mitibus dec. 372. part. 1. recent. & d. dec. 676.
n. 6. Giurba deciſ. 86. num. 10. Gratianus di-
ſceptat. 896. num. 7. Morla in Empt. part. 1.
tit. 9. q. 9. 1. n. 7. Fontanella de pact. nupt.
gloſſ. 1. part. 3. n. 120. Frances loc. cit. a n. 151.
ad 156. cum multis aliis.

63 Pro reparanda corruente Eccleſia ſtandum
eſt ſpecialibus locorum conſuetudinibus; Ab-
bas in cap. Quicunque 2. de Eccleſ. ædificandis
n. 3. Barboſa in d. cap. Quicumque 1. & in
cap. de his 4. tit. eod. Engel lib. 3. decretal.
tit. 48. n. 8. Reiffenſtuel ibid. n. 22. arg. cap.
Ad Apoſtolicam 42. de Simonia, & cap. Decre-
64 vimus 10. cauſ. 10. q. 1. Nulla ſpeciali con-
ſuetudine in loco exiſtente, Eccleſia debet re-
parari de ſuis redditibus; cap. Placuit 1. cap.
Priſcis 2. cap. Unio 3. cauſ. 10. quæſt. 3. Con-
cil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 7. de reformat. & com-
65 munis Doctorum. Si Eccleſia nullos habeat
redditus, vel ſaltem non ſufficientes ad repa-
rationem, eam reparare tenetur, ſi ſit Paro-
chialis, proprius Parochus, textu expreſſo in
cap. de his 4. de Eccleſ. ædificandis, ibi: De
his qui Parochiales Eccleſias habent, duximus
reſpondendum, quod ad reparationem, & reſti-
tutionem Eccleſiarum cogi debent. Et ſi Eccle- 66
ſia non ſit Parochialis, ad eam reparandam
tenentur omnes in illa beneficium habentes,
textu expreſſo in cap. Quicumque 1. de Eccleſ.
ædificand. ibi: Quicumque Eccleſiaſticum Benefi-
cium habent omnino adjuvent ad Eccleſiæ tecta
reſtauranda, ipſaſque Eccleſias emendandas. Si 67
Eccleſia nullos redditus habeat, & benefi-
ciati non niſi neceſſaria, vel aliqua quidem
ſuperflua, ſed ad reparationem inſufficientia
percipiant; tunc ad Eccleſiam reparandam te-
nentur Patroni, & Parochiani, qui in illa Ec-
cleſia Sacramenta, vel alia Divina percipiunt,
& in quorum gratiam eſt reparanda, textu
expreſſo in Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. 7. de
reformat. ibi: Parochiales vero Eccleſias etiamſi
Juriſpatronatus ſint, ita collapſas refici, & in-
ſtaurari procurent ex fructibus, & proventibus
quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodocum-
que pertinentibus, qui ſi non fuerint ſufficientes,
omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex
dictis Eccleſiis provenientes percipiunt, aut in il-
lorum defectum Parochianos omnibus remediis op-
portunis ad prædicta cogant, quacumque appella-
tione, exemptione, & contradictione remota: quod
ſi nimia egeſtate omnes laborent, ad Matrices,
ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facul-
tate tam dictas Parochiales, quam alias Eccle-
ſias dirutas, in profanos uſus, non ſordidos, erе-
cta tamen ibi Cruce, convertendi.

Ad reparationem Eccleſiæ Cathedralis te- 68
netur ſolus Epiſcopus, (ſi tamen habeant red-
ditus ſuperfluos, & non adſit legitima conſue-
tudo in contrarium) Barboſa in cap. Quicum-
que 1. de Eccleſ. ædificand. n. 5. Bellet. diſ-
quiſit. Clerical. part. 1. de Clerico debitore §. 13.
n. 12. Pirhing. lib. 3. decretal. tit. 48. num. 19.
Reiffenſtuel ibid. n. 28. & communis aliorum,
arg. cap. Decrevimus 10. cauſ. 10. q. 1. & cap.
Quatuor 27. cauſ. 12. q. 2. Si autem Epiſcopus 69
redditus ſuperfluos non habeat, tunc ad repa-
rationem tenentur, & compelli poſſunt Cano-
nici ſuperfluos redditus habentes, ſive de ſuis
Præbendis, ſive de diſtributionibus quotidia-
nis, aliiſque rebus Capituli; arg. c. Ex parte
ſua 4. de his quæ fiunt a major. part. Capit. &
ibi Abbas num. 7. & tenent omnes Doctores
mox cit. Si vero nec Epiſcopus, nec Canoni- 70
ci haberent redditus ſuperfluos, aut ſufficien-
tes ad reparationem, tunc Epiſcopus una cum
Capitulo poſſet compellere alios inferiores Cle-
ricos ad contribuendum de ſuis ſuperfluis red-
diti-

Digitized by Google

ditibus; vel etiam poſſet deputare fructus Be-
neficiorum vacantium pro reparatione ipſius
Eccleſiæ; Abbas *in cap. Quicumque* 1. *de Ec-
cleſ. ædificand. n.* 6. Barboſa *ibid. n.* 5. Pirhing
loc. cit. n. 19. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 28. * Ec-
cleſia Parochialis ſi forte corruerit, vel repa-
ratione Indigeat, tenetur illam reſarcire Fa-
brica ſi adſit, ſin minus, tenetur Parochus,
non quidem redditibus ſuis patrimonialibus,
ſed ex redditibus Beneficii, ſi ad ſuam ſub-
ſtentationem ſuperſint; quanquam non ſuper-
ſint ad ſuſtentationem propinquorum ejuſdem
Parochi. Tertio loco, qui habent beneficium
Eccleſiaſticum in illa Eccleſia. Quarto loco,
ſi Paræcia eſt de jure patronatus, tenetur Pa-
tronus ſuis ſumptibus id agere; ita tamen,
ut ſi infra præfixum ab Epiſcopo tempus no-
luerit ſumptus Illos ſubminiſtrare, amittat juſ-
patronatus illud. Denique ultimo loco tene-
tur populus, & qui in ea Paræcia habirant,
etiamſi conducant domos alienas, & dominus
illarum alibi habitet; poſſunt tamen in eo ca-
ſu ex penſionibus retentis ſe indemnes redde-
re. Ita ex Canoniſtis Bened. XIV. *Inſtit. Ec-
cleſ.* 100. *per tot.* *

71 Quæ dicta ſunt de reparatione Eccleſiæ, in-
telligenda etiam ſunt de reædificatione, ſeu
reparatione domus Epiſcopi, Parochi, aut Be-
neficiati, itaut qui tenentur ad reparationem
Eccleſiæ, teneantur etiam ad reparationem Æ-
dium Rectoris Eccleſiæ, prout decrevit Sacr.
Congreg. Concil. teſte Barboſa *in cap. de his*
4. *de Eccleſ. ædificand. n.* 5. Reiffenſtuel *loc.cit.*
72 *n.* 26. Pirhing *loc. cit. n.* 16. Immo ſupradicti
(deficientibus Eccleſiæ redditibus, & contra-
ria non extante legitima conſuetudine) te-
nentur etiam ad procuranda, & reparanda pa-
ramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, ſcilicet
Caſulas, Pluvialia, Albas, Calices, & hujuſ-
modi; *arg. cap. Quicumque* 1. *de Eccleſ. ædifi-
cand.* ſic cum pluribus aliis tenet Barboſa *in
cit. cap. quicunque n.* 2. *& in lib.* 2. *Juris Ec-
cleſ. univerſ. c.* 4. *n.* 2. Belletus *diſquiſ. Cleri-
cal. part.* 1. *tit. de Clerico debitore* §. 14. *n.* 4.
Pirbing *loc. cit. num.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit.*
73 *n.* 26. & alil. Ad hæc facit, & ſcire juvat
ſequens recens decretum Sacræ Cengregationis
Concilii: *Utenſilia Sacra non tenetur Rector Ec-
cleſiæ ſubminiſtrare illis Sacerdotibus qui in ea-
dem celebrant ex obligatione Beneficii, ſeu Capel-
laniæ; Quatenus vero permittat, ſeu recipiat
Miſſas adventitias in ſua Eccleſia celebrari, te-
netur ad dictam ſubminiſtrationem; Non poteſt
demum cogi ad admittendas Miſſas adventitias
niſi ſolutis Sacris Utenſilibus; Sacr. Congregat.
Concil. in Derthonen. 6. Julii* 1726. *ad* 11.
dub.

Hinc pro complemento hujus articuli juvat 74
adducere, quod Eccleſiæ olim quando ædifica-
bantur, caput illarum, ſeu Altare Majus re-
ſpiciebat partem Orientalem, ut notavit Rota
part. 5. *tom.* 1. *recentior. deciſ.* 353. *n.* 102. Iſi-
dorus *lib.* 15. *Etymoleg.* S. Clemens Roman.
lib. 1. *Conſtitut. Apoſtolicar.* Paulinus *ad Seve-
rum*, & alii apud Baronium *anno Chriſti* 57.
n. 103. Et hunc modum erigendi Eccleſias,
& orandi verſus Orientem ex traditione pri-
morum Chriſtianorum probavit Gratianus ex
S. Baſilio *in cap. Eccleſiaſticarum* 5. *diſt.* 11.
derivatum a lege Moſaica, ut voluit Gloſſa
ibid. verb. Quæ Orientem, dicens Danielem in
Babylonica captivitate oppreſſum verſus Orien-
tem oraſſe, pariſormiterque Salomonem ma-
gnam ſui templl molem ſtruxiſſe. Nec ſine 75
ſuis congruentiis erigebantur Eccleſiæ verſus
Orientem, ut obſervar Archidiaconus *in d. c.
Eccleſiaſticarum:* ubi octo enumerat, & Toſta-
tus *in cap.* 6. *Matth. quæſt.* 91. ubi varias ad-
ducit; quarum præcipuæ bic ſubnectuntur.
Primo igitur eriguntur, & conſtituuntur ca- 76
pira Eccleſiarum verſus Orientem, taliter quod
exiſtentes in ipſis verſus Orientem orare ne-
ceſſe ſit; quia cum oratio noſtra dirigatur ad
Deum omnipotentem in recognitionem ſuæ ſu-
premæ, & divinæ majeſtatis, verſus illam par-
tem orare debemus, in qua ipſe magis eſſe vi-
detur, & quamvis ipſe ubique ſit æqualiter,
quia tamen operatio ſua maniſeſtatur magis in
quibuſdam partibus, quam in aliis, verſus il-
las magis orandum eſt, quia ibi magis eſſe
videtur. Unde cum Dei Majeſtas magis nobis
innoteſcat ex gubernatione mundi, ad quam
præcipue confert motus Cœlorum, qui ab O-
riente incipit, videtur Motor eſſe in Orienre,
adeoque verſus Orientem orandum eſt. Secun- 77
do, oramus in Eccleſiis verſus Orientem pro-
pter Paradiſum terreſtrem, qui a parte Orien-
tis eſt conſtitutus; Geneſi enim *cap.* 2. ubi no-
ſtra littera dicit, *Plantaverat Dominus a prin-
cipio Paradiſum;* dicit littera Hebraica, *ab O-
riente Paradiſum;* & idem eſt, quia Oriens eſt
principium terræ; Unde quia per Paradiſum
terreſtrem oſtenditur cœleſtis, oramus verſus
Orientem, ubi eſt Paradiſus terreſtris, ut per
hoc demonſtremus in oratione nos petere ſo-
lummodo ipſum Deum, ſeu vitam æternam,
quæ Paradiſus dicitur.

Tertio, quia aſcenſus Chriſti in Cœlum di- 78
citur fuiſſe verſus Orientem; *Pſalm.* 67. ibi:
Qui aſcendit ſuper Cœlum Cœli ad Orientem;

Digitized by Google

& etiam adventus ſuus ad Judicium expecta-
tur futurus a parte Orientis; *Matth.* 24. ibi:
Sicut fulgur erit ab Oriente, & apparet uſque ad
79 *Occidentem, ita erit adventus filii hominis.*
Quarto, quia creditur Chriſtum Dominum pen-
dentem in Cruce faciem verſus Orientem ha-
buiſſe, ac proinde Fideles verſus Orientem o-
rant, ut faciem ipſius in Cruce pendentis ado-
rent, teſte Baſilio *lib. de Spiritu Sancto c.* 13.
& 27. quem ſequitur Vaſquez *tom.* 3. *quæſt.*
83. *art.* 2. *diſp.* 223. *cap.* 2. *n.* 19. & alii.

80 Apoſtolorum igitur, & primorum Chriſtia-
ndrum traditio, & conſuetudo iſta, & ſimilia
attendit, ut Eccleſias erigere, & orare verſus
Orientem introduceret. Verum licet hic mo-
dus erigendi Eccleſias ſit congruentior, non
eſt tamen omnimode neceſſarius, cum reſpice-
re Orientem dependeat ex commoditate fabri-
cæ, propter quam multæ reperiuntur ædifica-
tæ Eccleſiæ, quæ non reſpiciunt Orientem,
unde hoc magis ad decentiam, quam ad ne-
ceſſitatem ſpectare notavit Selva *de Benef. q.* 5.
primæ part. in principio, t. 15. *tractatuum num.*
35. Fuſc. *de Viſit. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 7. &
81 alii. Forma Eccleſiarum, qua a principio ex
Apoſtolorum traditione utebantur Chriſtiani,
ſemper eadem fuit; longa nimirum, & in Na-
vis ſpeciem, ad denotandum, quod quia in
hoc mundo tamquam in mari fluctuamus, ad
Eccleſiam tamquam ad Navim debemus recur-
rere, ut in ea pericula tempeſtatum, & om-
nes procellas ſuperare poſſimus, & in ea tam-
quam in Navi tuta ſervemur; Azorius *Inſti-
tut. moral. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *q.* 12. Et hæc
forma & ſpecies Navis probatur ex S. Cle-
mente *lib.* 1. *Conſtitut. Apoſtolic. cap.* 61. *alias*
57. S. Anaclet. Papa *Epiſt.* 1. *decret. colum.* 1.
tom. 1. *Concil. pag.* 156.

82 Eccleſia in tres partes, ſeu manſiones di-
ſtribuitur. Prima pars, ſeu manſio eſt ea,
quæ prope Altare Majus conſtituitur, & ſo-
let cancellis includi, & appellatur *Sacrarium*,
ſive *Presbyterium*, ſive *Sancta Sanctorum*. Se-
cunda pars eſt *Chorus*; Tertia & reliqua pars
83 eſt illa, quæ *Navis* appellatur. Prima pars
quæ appellatur *Sacrarium*, ſive *Presbyterium*,
ſive *Sancta Sanctorum*, eſt ea manſio, quæ ab
84 Altari majori verſus Eccleſiam vergit. Et ap-
pellatur *Presbyterium*, ſeu Diaconium, quia
ibi ſunt Presbyteri, quibus Diaconus, & Sub-
diaconus Sacra peragentibus miniſtrant, *c.* 1.
*de vita, & honeſtate Clericor. verb. ſed illa
pars*; Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 13. *a n.* 18.
85 & appellatur nobilior pars Eccleſiæ, quia de-
notat vitam contemplativam; Coccin. *dec.* 142.
n. 1. Licet alias omne Deo conſecratum largo 86
modo *Sanctum Sanctorum* appelletur; *c. Nulli*
3. *cauſ.* 12. *q.* 1. Zabar. *conſ.* 14. *in princ.* Fran-
ces *de Eccleſ. Cathedr. c.* 5. *n.* 38. locus hic *Sa-
crarium* dicitur, quia in talem locum, ſeu par- 87
tem non licere ingredi niſi Miniſtros ſacratos
fuit decretum in Concil. Agathenſ. can. 66.
ibi: *Non oportet non ſacratos Miniſtros in Sacra-
rium, quod Græci Diaconium appellant, ingre-
di*, & *in Concil. Laodicenſi c.* 19. ibi: *Solis au-
tem Miniſterio Sacro deditis liceat ad Altare in-
gredi, & in eo communicare*; Unde non ſacra-
tos homines ibidem ſacrata vaſa contingere
non poſſe fuit ſtatutum *tot. tit. de conſecrat.
diſt.* 1. juncta Gloſſa *in c.* 1. *verb. ſed pars il-
la, de vit. & honeſtat. Clericor.*

Secunda Eccleſiæ pars dicitur *Chorus* ſic ety- 88
mologice dictus a Chorea, vel Corona, quia
olim Clerici in modum coronæ circa Aras ſta-
bant, & eo modo Pſalmos canebant; Durand.
in Rational. lib. 1. *cap.* 1. *n.* 18. Selva *part.* 1.
q. 5. *n.* 44. Gavant. *in Theſaur. ſacror. rit. p.* 1.
tit. 15. *verb. in Choro*, Bruuus *de cæremoniis
lib.* 5. *c.* 2. & alii. Unde Chorus ſignificat lo- 89
cum, qui Clericos pſallentes continet; *c. Di-
lectus, extra de præbend. & dignit. in antiq.*
Calvin. *in ſuo Lexico verb. Chorus*, & ut ait
Polyd. Virg. *de invent. rer. l.* 6. *c.* 2. Chorus
multorum vocibus conſtat, itaut ex pluribus
una reddatur, fiatque concentus ex diſſonis;
l. Cum ejuſdem 34. *ff. de ædil. edict. l. Si Cho-
rus* 79. *ff. de legat.* 2. Hinc tempore Conſtantis 90
Imperatoris Flavianus, & Theodorus adver-
ſus Arianos decertantes, in duas partes Canen-
tium Choros dividentes, ex ſucceſſione Davi-
dicam melodiam canere docuerunt, idque pri-
mum in Antiochia factum, poſtea in alias or-
bis terrarum partes propagatum, & a S. Da-
maſo confirmatum, ut legitur in lectione 6.
ejus officii die 1. Decembris, & a Theodo-
reto & Durand. refert Daniel de Nobilibus *in
diſp. ſelect. diſp.* 60. *n.* 161. Immo Selva, &
Durand. *loc. cit.* dicunt, quod Beatus Ignatius,
qui poſt Beatum Petrum tertius Antiochenæ
Eccleſiæ Antiſtes extitit, fuit primus, qui præ-
cepit, & induxit morem alternatim Pſalmos
canendi in Antiochena Eccleſia, notantes id
factum fuiſſe ad imitationem Angelorum, &
ſpirituum cœleſtium laudantium Deum quaſi
reciproca voluntate; & talis mos exinde pro-
pagatus fuit in Orientales Eccleſias. Spino
in ſpec. teſtam. Gloſſ. 3. *in princip. num.* 66.
& in Occidentali Eccleſia primus cum aucto-
ritate S. Damaſi Mediolani inſtituit S. Am-
broſius; Barboſa *cum pluribus in collectan. ad
text.*

text. in cap. Dolentes , de celebrat. Miſſar. num. 14.

92 Tertia Eccleſiæ pars eſt Navis deſerviens pro receptaculo Laicorum Divina officia audientium , & orantium ; ſacras item conciones audiendo ; *c.* 1. *de vita & honeſt. Clericor. cap. Sacerdotum* 29. *diſt.* 2. *de conſecrat.* teſte Concino *deciſ.* 142. Lotter. *d. cap.* 13. *n.* 39. Da-
93 niel de Nobilibus *d. diſp.* 60. *num.* 33. In hac parte Eccleſiæ olim Mares a Feminis ſeparati conſtituebantur ; Mares in dextra Navis parte ſedem habebant , Mulieres in ſiniſtra ; ſive viri in parte Auſtrali , mulieres in Boreali , ut habet Ordo Romanus *de Officio Miſſæ* , Micrologus *de Eccleſ. obſerv. c.* 9. ubi ſic dicit : *Diaconus cum legit Evangelium juxta Romanum Ordinem, in Ambone vertitur ad meridiem , ubi & maſculi conveniunt , non ad Aquilonem , ubi feminæ conſiſtunt* ; Amalarius *lib. de Divin. Offic. c.* 2. Albinus Flaccus *lib. de Offic. cap. de Sabbato Sancto* ; Durand. *l.* 1. *rational. c.* 1. *n.* 46. Pignat. *tom.* 7. *conſult.* 35. *n.* 22. qui rationem aſſignatæ Mulieribus ſtationis ad Boream , viris ad Auſtrum dicunt eſſe , ut teneatur correſpondentia cum Angelo , quem Joannes vidit pedem dextrum ad Mare in Auſtro ſitum protendere , ſiniſtrum autem in terra ad Aquilo-
94 nem . Et quod feminæ a viris ſeparatæ in Eccleſia ſtarent , fuit expreſſe ſtatutum ab Apoſtolis ipſis *lib.* 2. *cap.* 61. ut refert & tenet Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univ. cap.* 3. *n.* 33. & S. Clemens Roman. *lib.* 2. *Conſt. c.* 57. Et utinam hæ ſanctiones , & antiquæ praxes , ut in Eccleſiis ſeparatæ remanerent mulieres ab hominibus , ſervarentur adhuc noſtris hiſce temporibus , ne mutua eorum proximitas , & promiſcua ſtatio cor a piis meditationibus , ſacriſque Myſteriis verteret , & ne , ut non ſemel in dies accidit , ſtudium ſalutis , fieret perditionis occaſio .

Additiones ex aliena manu .

Duo præſertim in hoc articulo illuſtranda ſunt . Alterum concernit obligationem , qua tenetur vicinus vendendi domum , vel alium ſitum pro ædificatione , vel ampliatione Eccleſiæ . Alterum reſpicit reparationem Eccleſiæ .

95 Ad primum quod attinet , fundamentum dictæ obligationis vicini communiter reponitur *in l. Si quis ſepulcrum , ff. de Religioſ. & ſumpt. Funer.*

96 Sed ut jamdudum animadverterunt (licet fruſtra) viri docti , nihil tale in citata lege occurrit . Regula enim juris eſt , nemiuem in- 97
vitum cogi poſſe ad vendendam rem ſuam ; *L. Dudum , C. de contrahend. empt.* Continere 98
itaque debet Lex *Si quis ſepulcrum* exceptionem mox dictæ Regulæ , ubi agatur de ædificanda vel amplianda Eccleſia . In ea autem hoc habetur : *Si quis Sepulcrum habeat , viam autem ad ſepulcrum non habeat , & a vicino ire prohibeatur , Imperator Antoninus cum Patre reſcripſit iter ad ſepulcrum precario peti & concedi ſolere , ut quoties non debetur , impetretur ab eo , qui fundum adjunctum habet .*

At textum hunc agere (appoſite inquit Me- 99
reud. *controverſ. jur. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 1. *& ſequent.*) *de conceſſione itineris ad ſepulcrum , quod ſuapte natura Domino fundi modicum , immo nullum damnum affert . Raro enim homines ſepulcra adeunt , ideo in hujuſmodi caſu locum ſibi vindicat Regula Legis ſecundæ §. Item Varus , ff. de Aqua pluv. arcen. Id quod tibi non nocet , & mihi prodeſt , æquitas vult ut mihi concedatur , etiamſi jure deficiat . Ergo deciſio hujus textus non poteſt trahi ad quæſtionem noſtram , in qua de re vicino graviſſima agitur , ut ſcilicet rem ſuam vendere cogatur ; Traditum eſt enim extenſionem de caſu ad caſum etiam in materia favorabili non admitti , niſi eadem prorſus ratio vigeat in utroque caſu &c. At dices , Juriſconſultum tractare de eo caſu , quo iter damnum non leve afferebat Domino , quia inquit „ Ita tamen , ut Judex de opportunitate loci proſpiciat , ne vicinus magnum patiatur detrimentum". Reſpondeo , ſpeciem ſingularem non tractari ab Ulp. auctore hujus textus , ſed rem in abſtractu exponi , & per modum Regulæ , ut liquet ex verbis antecedentibus , & ideo dum prædictis verbis admonet Judicem datum ad conſtituendum iter , ut opportune , & ſine damno Domini iter conſtituat , id facit , ut intelligat , quomodo verſari debeat in hac re , ut ſcilicet minus , quam fieri poſſit , Dominus fundi lædatur . Itaque veriſſimum eſt , quod dixi , deciſionem illius textus pendere ex eo , quod leve , immo nullum damnum conceſſio itineris ad ſepulcrum plerumque continet , plerumque , inquam , quia licet interdum ſecus ſit , non refert , quia in legibus id quod plerumque accidit ſequimur , non quod raro evenit , l. Num ad ea , ff. de leg. cum ll. ſeqq. Sed eſto , textum loqui in caſu , in quo damnum conceſſio itineris Domino fundi affert , quid tum ? Ergo ne ad quæſtionem noſtram trahi poterit ? Nequaquam , nam damnum quod propter conceſſionem itineris affertur , eſt longe minus , quam ſit id , quod affertur , cum quis cogitur rem ſuam vendere , non enim extenſio permittitur , niſi eadem prorſus*

ſus ratio vigeat, ac ita fortis, ut in lege, quæ
extenditur, ut conſtat ex ſcriptis cap. 12. *n.* 11.
lib. 3. *&* *in propoſita quæſtione agnoſcis Rota*
dict. deciſ. 676. *n.* 7. *&* 8. *His accedit, ſepul-*
cri, de quo J. C. agit, nullum futurum fuiſſe
uſum, ſi denegatum fuiſſet iter ad illud, quæ
circumſtantia magni certe momenti fuit ad com-
movendum Impp. Severum, & Antoninum, ut
reſcriberent ad favorem Domini ſepulcri, tunc
enim magis urget dictamen illud naturale, quod
ſibi non nocet, & aliis prodeſt &c. Hæc autem
circumſtantia in quæſtione noſtra deficit; Ergo hæ
ſpecies ſunt valde diſſimiles; Confer etiam Co-
varruv. *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 7.
& ſeq.

100 Ceterum vanum eſt confutare opinionem
hanc de obligatione, qua vicinus tenetur, ven-
dendi domum, vel alium ſitum pro ædifica-
tione, vel ampliatione Eccleſiæ, nam ea com-
muniter a Doctoribus & Tribunalibus recepta
101 eſt. Juvat tamen hæc adnotaſſe, ut non do-
cto & quidem concludenter de omnibus ab
ipſis Doctoribus & Tribunalibus in hoc judi-
cio requiſitis, de quibus agit *Auctor*, reſpon-
deatur contra Eccleſiam, prout ſervavit Rota
in Melevitana Fabricæ 1741. *coram clar. mem.*
102 *Calcagnin.* tum etiam ut hæc opinio non ex-
tendatur ad omne id, quod eſt connexum Ec-
cleſiæ, prout hactenus eſt extenſa, ut videre
eſt apud Maſtrill. *dec.* 280. Gizzarell. *dec.* 37.
ibique omnes addent, & Rot. *in Compoſtella-
na Permutationis* 2. *Junii* 1738. §. 16. *cor. bon.
mem. Vicecom.*

103 Quod vero concernit reparationem, ad eam
illi primo loco tenentur, in quos onus hoc
104 tranſtulit conſuetudo. Idem dic de ſtatuto.
105 Quomodo autem probanda in ſubjecta mate-
ria ſit conſuetudo tradit Klock. *de Contribut.
cap.* 10. *n.* 23. *& plur. ſequens.* Confer etiam
Lanfredin. *Reſponſ. Eccleſ.* 32. *num.* 13. tum
Louvrex *diſſert. canon.* 16. *n.* 5. *& plur. ſe-
quent.*

106 Deficiente autem tam conſuetudine, quam
ſtatuto, facienda eſt reparatio ex portione,
ſi qua extat, pro Fabrica deſtinata: eaque
non extante, ex fructibus Eccleſiæ de qua agi-
107 tur. Qua ratione Epiſcopus Eccleſiam Cathe-
dralem, Capitulum Eccleſiam Collegiatam,
Parochus Eccleſiam Parochialem, & Rector
quamcumque aliam Eccleſiam reparare tenen-
tur, nam ipſi ſunt qui fructus percipiunt.
108 Intellige tamen deducta prius ex fructibus con-
109 grua pro eorum ſubſtentatione; Adi Louvrex
dict. diſſert. canon. 16. *n.* 9. *& ſeq.*

110 Quod ſi deducta mox dicta congrua ſubſten-
tatione non ſuperſit pro reparatione, tenentur
alii, ſi qui ſunt, qui fructus percipiunt. So- 111
lent enim Decimæ Eccleſiarum Parochialium
ut plurimum ad alios quam ad Parochos per-
tinere. De obligatione autem decimatorum ad 112
reparationem vide quæ diximus *in additione
ad verb. Congrua artic.* 2. Penſionarii quoque
in hoc caſu tenentur ad reparationem; Rot.
in Fanen. Suppreſſionis 4. *Junii* 1741. *cor. R.P.
D. Canilliac.*

Poſt hos tenentur qui beneficia in ea Ec- 113
cleſia poſſident, deducta pariter prius pro ipſis
congrua ſubſtentatione ex fructibus ſuorum Be-
neficiorum; Louvrex *dict. diſſert. canon.* 16. *n.*
13. Rot. *in Viterbien. Contributionis Onerum &
Expenſarum* 15. *Junii* 1745. §. 10. *cor. R. P.
D. Elephantut.* deinde Patroni, ac demum Pa- 114
rochiani, ſi agatur de Eccleſia Parochiali.

Habes & quidem ex ordine illos qui ad re- 115
parationem tenentur. At plura adhuc adno-
tanda ſunt.

De Epiſcopo ſingulare illud occurrit, quod 116
ſi onus reparandi ad alios pertineat, tenetur
nihilominus ipſe reparare Cathedralem mini-
tantem ruinam, reſervato ſibi jure agendi con-
tra illos; Rota *coram clar. mem. Tanar. deciſ.*
233. *n.* 11.

Quoad Parochum, nota, quod is tenetur 117
tantummodo reparare Eccleſiam Parochialem,
non item Eccleſiam ſuccurſalem, ſi qua eſt in
Parochia, nam ad eam reparandam nec Paro-
chus nec quicumque alius percipit fructus Pa-
rochiæ, ſed Parochiani illi, quorum gratia ex- 118
tructa eſt, tenentur; Vaneſpen. *Jur. Eccleſ.
univ. par.* 2. *tit.* 16. *c.* 5. *num.* 17. *& ſequent.*
VVameſ. *conſil. canonic.* 511. *num.* 8. Peck *de
Repar. Eccleſ. c.* 24. *fere per tot.* De eo vero, 119
uter teneatur ad reparationem Eccleſiæ Paro-
chialis, Parochus habitualis ne, an Vicarius
perpetuus, conſule Lanfredin. *Reſponſ. Eccleſ.*
32. *a n.* 1. *ad plur. ſequent.*

Quod dictum eſt ſupra, Beneficiatos teneri 120
ex fructibus ad reparationem, deducta prius pro
ipſis congrua ſubſtentatione, id procedit ſi
agatur de Beneficiatis illis, *qui reſidere* tenen-
tur; Rota *in Romana, ſeu Regien. Reparatio-
num* 26. *April.* 1743. §. *Alterum & ſequent.
cor. bon. mem. Nunez &* 4. *Maii* 1746. §. 10.
cor. Illuſtriſſ. Caprar. Alm. Urb. Gubernator.

De Forenſibus, qui prædia poſſident in Pa- 121
rochia cujus Eccleſia reparatione indiget, an
ii in contributionem vocari queant, vide Klock.
de Contribut. cap. 10. *num.* 57. *& plur. ſe-
quent.*

Si Eccleſia ruinam paſſa ſit tempore Bene- 122
ficiati

ficiati Anteceſſoris uter conveniendus ſit pro reparatione, Succeſſor, an hæres Beneficiati Anteceſſoris, magna quæſtio eſt; Conſule de ea Louvrex *diſſert.* 16. *n.* 10. *& plur. ſeq.*

123 De Hypotheca competenti Eccleſiæ pro reparatione ſuper bonis Beneficiati adi Rouſ. de la Combe *in ſua Juriſp. Canon. v. Reparatio ſect.* 6. *per tot.*

124 Additionem hanc claudat quæſtio illa: An is, ad quem pertinet onus reparationis, ampliandæ quoque, & de novo ædificandæ Eccleſiæ ſumptum agnoſcere debeat, nec ne? Negant Peck. *de Repar. Eccleſ. cap.* 2. *num.* 1. *&* 2. *&* Klock *de Contribut. cap.* 10. *num.* 9. *& plur. ſequent.* de illo, qui ex *teſtamento*, vel ex *contractu* tenetur reparare: affirmant vero de eo, qui ex *juris diſpoſitione* ad reparationem Eccleſiæ obligatus eſt. At abſolute & quidem rectius negat VVameſ. *Conſil. canon.* 513. *n.* 5.

Articulus IV.

Eccleſia quoad ejus Conſecrationem, Execrationem, & Reconciliationem.

Summarium.

1 *Quid ſit conſecratio, & per quem fieri debeat, ut ſit valida*, ad num. 10
11 *Qua die, occaſione, & intra quod tempus ſint conſecrandæ Eccleſiæ*, ad num. 15
16 *An, & quando ſemel conſecrata Eccleſia ſit iterum conſecranda, aut tantum benedicenda*, ad num. 25.
26 *Quot & quibus modis polluatur Eccleſia, ita ut indigeat reconciliatione*, ad n. 57
58 *Quinam violationis Eccleſiæ ſint effectus*, ad num. 64
65 *Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ an a quocumque Epiſcopo fieri poſſit, & quando a Prælato Regulari, vel a ſimplici Sacerdote*, ad num. 72.
73 *Cœmeterii conſecratio, & reconciliatio haud diverſimode fieri debet, quam ipſa Eccleſia.*
74 *Subnectuntur additiones ex aliena manu uſque in finem articuli.*

1 Conſecratio Eccleſiæ eſt Dedicatio ejuſdem ad cultum Divinum ſpeciali ritu facta a legitimo Miniſtro, ad hoc ut populus fidelis opera Religionis in ea rite exercere poſſit;
2 *Eſt in re communis*. Solus Epiſcopus loci de jure communi poteſt Eccleſiam conſecrare; *cap. Interdicimus* 19. *cauſ.* 16. *q.* 1. ibi: *Chriſma, & Oleum, conſecrationeſque Altarium, Ordinationes Clericorum ab Epiſcopis accipiant, in quorum Parochiis manet*, concordat *cap. Nemo* 9. *& cap. Nullus* 15. *diſt.* 2. *de conſecrat.* ibi: *Niſi in conſecratis ab Epiſcopo locis*. Epiſcopus 3
debet eſſe proprius illius Diœceſis, in cujus finibus ſita eſt Eccleſia conſecranda; *cit. c. Interdicimus* 10. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *& cap. Tua fraternitas* 2. *de conſecr. Eccleſ.* ibi: *In Diœceſi tua*. Non enim in Diœceſi aliena poteſt Epi- 4
ſcopus conſecrare Eccleſiam abſque proprii Epiſcopi permiſſione; *cap. Epiſcopus* 28. *cauſ.* 7. *qu.* 1. *cap. Piæ mentis* 25. *& c. Frigentius* 26. *cauſ.* 16. *qu.* 7. Et ſi Epiſcopus in aliena Diœ- 5
ceſi ſine Diœceſani Epiſcopi permiſſione Eccleſiam conſecraverit, punitur ſuſpenſione ab exercitio Pontificalium per integrum Annum; *Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 5. *de reformat. & ſeſſ.* 14. *c.* 2. & debet per eumdem annum ceſſare a celebratione Miſſarum, textu expreſſo *in c. Epiſcopus* 38. *cauſ.* 7. *q.* 1. ibi: *Epiſcopus in Diœceſim alienam ad conſecranda altaria irruere non debet. Quod ſi fecerit transgreſſor Canonum uno anno a Miſſarum celebratione ceſſabit*. Conſecra- 6
tio tamen Eccleſiæ facta ab ipſo Epiſcopo in aliena Diœceſi remanet valida; textu expreſſo *in d. cap. Epiſcopus*, ibi: *Altaris tamen conſecratione manente*. Epiſcopus non poteſt delega- 7
re poteſtatem conſecrandi Eccleſias ſimplici Sacerdoti, ſive non Epiſcopo; textu expreſſo *in c. Aqua* 9. *de conſecrat. Eccleſ.* ibi: *Aqua per Epiſcopum benedicta, Eccleſiam reconciliari poſſe per alium Epiſcopum non negamus, per Sacerdotes ſimplices hoc fieri de cetero prohibentes: non obſtante conſuetudine Provinciæ Bracharenſis, (quæ dicenda eſt potius corruptela) quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ Juriſdictionis exiſtunt, quæ Ordinis Epiſcopalis ſunt non poteſt inferioris gradus Clericis demandare*. Et ſic quo ad ſupradicta omnia Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 27. *n.* 1. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 40. *n.* 1. Reiffenſt. *ibid. n.* 2. *&* 3. & communis aliorum. Eccleſiam conſecrare 8
quamvis nemo poſſit præter Epiſcopum, poſſunt tamen Prælati Regulares proprias Eccleſias ſolemniter benedicere, & ad cultum Divinum deputare, ita ut poſſint in ipſis divina peragi Officia, & Miſſæ celebrari, ac ſi ab Epiſcopo fuiſſent conſecratæ, ut patet ex privilegio Leonis X. qui, ut refert Caſarubius *in Compendio Privilegiorum, verb. Benedicere*, conceſſit *Generalibus, Provincialibus, ac Cuſtodibus, & Guardianis Fratrum Minorum pro tempore exiſtentibus, ut omnia, & ſingula ejuſdem Ordinis, & Obſervantiæ Eccleſias, Cœmeteria,* Ca-

Capitula, *& Oratoria ubicumque exiſtentia tam recepta*, *quam recipienda &c. ſolemni benedictione benedicere valeant*. Quo privilegio gaudent etiam omnes alii Regulares vi communicationis privilegiorum, etiamſi expreſſam conceſſionem non haberent; Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *concl.* 1. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 27. *n.* 44.
9 Reiffenſtuel *l. c. n.* 9. & alii paſſim. Inſuper Regulares habent privilegium, ut quilibet alius Epiſcopus poſſit conſecrare ſuas Eccleſias, quoties Epiſcopus Diœceſanus ab ipſis debito modo requiſitus noluerit conſecrare, aut id facere diſtulerit ultra quatuor menſes, prout habetur *in cit. Compendio privilegiorum Fratrum Minorum*; *& aliorum Mendicantium*, *& non Mendicantium*, *ab Alphonſo de Caſarubios ſecundo edito*, ubi *ſub verb. Altare n.* 2. ſic expreſſe refertur: *Honorius IV. conceſſit*, *ut ſi Diœceſani requiſiti a Fratribus Minoribus debita humilitate*, *noluerint in Eccleſiis eorum primarium lapidem ponere*, *ac Eccleſias*, *vel Oratoria*, *& Altaria ſua conſecrare*, *vel id facere ultra quatuor menſes diſtulerint*, *poſſint prædicti Fratres per quoſcumque voluerint Epiſcopos* (*gratiam*, *& communionem Apoſtolicæ Sedis habentes*) *præ-*
10 *miſſa recipere*. Et idem conceſſum fuiſſe a Joanne XXII. Patribus Carmelitis refertur *ib. ſub verb. Benedicere n.* 3. & ex ipſo Barb. *l. cit. n.* 11. hæc privilegia non ſunt revocata per *Concil. Trid. ſeſſ.* 6. *de reformat. c.* 5. dum ſtatuit quod nullus Epiſcopus in alterius Diœceſi Pontificalia poſſit exercere ſine ipſius expreſſa licentia, cujuſvis privilegii prætextu &c. Nam quantum ad hoc privilegia prædicta non cenſentur eſſe privilegia, ſed Jus commune continere, dummodo licentia fuerit petita, juxta *cap. Statuimus* 1. *de ſupplend. negligen. Prælator. & cap. Nihil eſt* 44. *de electiion.*
11 Eccleſiæ conſecrari poſſunt qualibet die etiam non feſtiva, textu expreſſo *in cit. cap. Tua fraternitas* 2. *de conſecration. Eccleſ.* ibi: *Licet tibi Eccleſiis dedicationem impendere tam*
12 *diebus Dominicis quam privatis*. Non poſſunt tamen Eccleſiæ conſecrari niſi inter Miſſam, textu expreſſo *in cap. Omnes* 3. *diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi: *Omnes Baſilicæ cum Miſſa debent ſemper conſecrari*, & concordat *cap. de Fabrica*
13 24. *ead. diſt.* 1. *de conſecration.* Hinc Epiſcopus peccat ſi abſque celebratione Miſſæ Eccleſiam conſecret; Miranda *loc. cit. concluſ.* 3. *in fine*; Azor. *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 4. *qu.* 2. Barboſa *loc. cit. n.* 10. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 4. & alii
14 paſſim. Conſecratio tamen remanet valida; Silveſter *in Summa verb. conſecratio* 2. *quæſt.* 1.

Pirhing *l. cit. n.* 3. & alii mox citati. Eccle- 15
ſiæ Cathedrales, & Parochiales cum majoribus ſaltem Altaribus intra annum in Civitatibus, & in Diœceſibus intra biennium poſt earum reſtaurationem, ſunt ab Epiſcopis conſecrandæ; Benedict. XIII. *in Concilio Romano tit.* 25. *cap.* 1. *ex Concil. Londinenſ. anno* 1237. *cap.* 1.

Eccleſia ſemel conſecrata non eſt iterum 16
conſecranda, textu expreſſo *in cap. Eccleſiis* 20. *diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi: *Eccleſiis ſemel Deo conſecratis non debet iterum conſecratio adhiberi*.
Si tamen ignoretur, aut dubitetur an fuerit 17
conſecrata nec ne? tunc eſt conſecranda, textu expreſſo *in cap. Solemnites* 16. *diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi: *de Eccleſiarum conſecratione quoties dubitatur*, *& nec certa ſcriptura*, *nec certi teſtes exiſtunt*, *a quibus conſecratio ſciatur*, *abſque ulla dubitatione ſcitote eas eſſe conſecrandas*. *Nec talis trepidatio facit iterationem*, *quoniam non monſtratur eſſe iteratum*, *quod neſcitur eſſe factum*, & concordat *c. Eccleſiæ* 18. *ead. diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi: *Eccleſiæ*, *vel Altaria quæ ambigua ſunt de conſecratione*, *conſecrentur*, & ſic expreſſe ſtatuit noviſſime Benedictus XIII. *in*
Concilio Romano tit. 25. *c.* 3. Eccleſia non eſt 18
conſecranda, niſi prius ei de dote competente proviſum fuerit, textu expreſſo *in cap. Cum ſicut* 8. *de conſecr. Eccleſ.* ibi: *Cum non ſit Eccleſia*, *niſi de dote proviſum ei fuerit*, *conſecranda*, & concordat *cap. Placuit* 1. *cauſ.* 1. *qu.* 2. *cap. Nemo* 9. *diſt.* 1. *de conſecrat. & Novell.* 66. *c.* 2. Vid. *art. antecedent. a n.* 34. *ad* 41.

Eccleſia ex toto, vel ſecundum majorem 19
partem ſimul deſtructa, execratur, & indiget nova conſecratione, licet ex eadem materia reædificetur; *arg. cap. de Fabrica* 24. *diſt.* 1. *de conſecrat.* & Gloſſa *ibid. verb. Innovata*, & ratio eſt clara, quia in tali caſu nec moraliter, nec phyſice cenſetur eſſe eadem Eccleſia; & ſic tenet Abbas *in cap. Propoſuiſti* 4. *de conſecrat. Eccleſ. num.* 8. Silveſter *verb. Conſecratio*
q. 4. Barboſa *loc. cit. n.* 13. & alii paſſim. Si 20
Eccleſia ſucceſſive per partes deficiens, paulatim per partes ſtatim iterum reficitur, ac reparatur, non indiget nova conſecratione, quamvis tota Eccleſia ſucceſſive per partes ita deſtruatur, & reficiatur, ut nulla pars de primo ædificio ſuperſit. Et ratio eſt, quia quamvis ex nova materia paulatim a primis fundamentis reficiatur, non ideo deſinit eſſe eadem Eccleſia; ſicuti patet de Legione militum, quæ remanet, & dicitur ſemper eadem Legio, quamvis militibus deficientibus novi ſubſtituantur, & ſic paulatim ſucceſſive omnes mili-

Digitized by Google

milites renoventur; *arg. leg. Proponebatur 76. ff. de Judiciis*, *leg. Quod in rerum natura 24. ff. de legat. 1. & l. Si grege, ff. de Legat. 1.* Tum quia, dum Eccleſia paulatim, & ſucceſſive reficitur, magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, & major pars minorem; *argum. cap. Quod in dubiis 3. de conſecr. Eccleſ. c. Si Eccleſ. 1. tit. eod. in 6. & Regul. 42. Juris in 6.* ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit prin-*
21 *cipalis*. Unde in tali caſu ſufficiet, ſi nova pars aquæ benedictæ aſperſione exorcizetur; *arg. cap. de Fabrica 24. diſt. 1. de conſecrat.* Gloſſa *in cap. Ligneis 6. de conſecrat. Eccleſ. verb. Parietibus*, & ſic tenent Barboſa *l. cit. num. 19.* Silveſter *verb. conſecratio 2. quæſt. 5. verſ. Tertius eſt*; Azorius *p. 2. lib. 9. cap. 4. quæſt. 6.* Engel *lib. 3. decretal. tit. 40. num. 2.* Reiffenſtuel *ibid. n. 12.* & alii.

22 Si non tota Eccleſia, nec major, ſed ſolum aliqua minor pars ejuſdem v. g. tectum corruat parietibus adhuc illæſis, non indiget nova conſecratione, textu expreſſo *in cap. Ligneis 6. de conſecrat. Eccleſ.* ibi: *Cum parietes in ſua integritate permanſerint, & tabula Altaris mota, vel enormiter læſa non fuerit, ob cauſam prædictam nec Eccleſia, nec Altare debet denuo conſecrari*, & ibi Gloſſ. communiter recepta, quæ *ſub verb. Parietibus* ſic præciſe dicit: *Quandiu parietes integri ſunt, non eſt Eccleſia reconſecranda, quia in parietibus conſecra-*
23 *tur Eccleſia, & non in tecto*. Si Eccleſia igne ita comburatur, ut parietes interiores ex toto, vel ex majori parte ſint devaſtati vel abraſi, quamvis non corruant; indiget nova conſecratione; *cap. Eccleſiis 20. diſtin. 1. de conſecrat.* ibi: *Niſi ab igne exuſtæ*, & Gloſſa *ibid. verb. Exuſtæ*, & ratio eſt, quia in parietibus ubi ſunt Cruces, & inunctiones, ſit conſecratio, adeoque illis ex toto, vel ex majori parte devaſtatis, ſeu exuſtis, execratur Eccleſia, & indiget nova conſecratione; Abbas *in cap. Propoſuiſti 4. de conſecrat. Eccleſ. n. 7.* Azorius *l. cit. qu. 5.* Reiffenſtuel *l. cit. n. 13.* Barboſa *l. cit. n. 18.* Miranda *l. cit. art. 3. concluſ. 2.* Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. part. 5. n. 24. verſ. 2.*

24 Quando Eccleſia ampliatur, ſi nova pars addita ſit minor veteri remanente, non indiget nova conſecratione, ſed ſufficit quod pars nova aquæ benedictæ aſperſione exorcizetur; *arg. cit. cap. de Fabrica 24. diſt. 1. de conſecrat.* & Gloſſ. *ibid. verb. Innovata*; Engel *l. c. n. 2.* Reiffenſtuel *l. c. n. 14.* Azorius *part. 2. lib. 9. c. 4. quæſt. 6. ad fin.* Et ratio eſt eadem quæ fuit adducta *ſub num. 18.* quia magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, & major pars minorem; *arg. cap. Quod in dubiis 3. de conſecr. Eccleſ. & c. Sanctam Eccleſiam unic. de conſecr. Eccleſ. in 6. & regul. 42. Juris in 6.* Unde cum major principalis, & magis digna pars ſit vetus remanſa, & ipſa ſit conſecrata, efficietur etiam conſecrata minor pars, & minus digna, & acceſſoria de novo addita. Si 25
vero pars nova eſſet major veteri remanente, tunc Eccleſia eſſet denuo conſecranda; *arg. cit. cap. Si Eccleſiam unic. de conſecrat. Eccleſ. in 6.* ibi: *Ne minus dignum majus, aut acceſſorium principale ad ſe trahere videatur*. Et hoc totum patet a pari de oleo ſacrato, & aqua benedicta, cui ſi affundatur oleum non ſacrum, & aqua non benedicta in majori quantitate, quam ſit quantitas ſacrata, vel benedicta, tunc indiget nova conſecratione, vel benedictione. Si vero oleum non ſacrum, & aqua non benedicta affundatur oleo ſacro, & aquæ benedictæ exiſtenti in majori quantitate, quam ſit quantitas non ſacrata, vel non benedicta, tunc non indiget nova conſecratione, vel benedictione, quia per commixtionem cum majori quantitate ſacrata, vel benedicta efficitur ſacrata, vel benedicta etiam minor quantitas non conſecrata, vel non benedicta; *arg. cap. Quod in dubiis 3. de conſecrat. Eccleſ.* & tenet Barboſa *in cit. cap. Quod in dubiis n. 6.* Silveſter *verb. Aqua, quæſt. 3.* Pirhing *lib. 3. decretal. tit. 40. n. 9.* Reiffenſtuel *ibid. n. 14.* & alii paſſim.

26 Eccleſia pluribus caſibus, & modis polluitur, itaut indigeat reconciliatione. Primus eſt, quando in ea ſanguis humanus in quantitate notabili per voluntariam, injurioſam, & graviter peccaminoſam actionem effunditur; *cap. Eccleſiis 20. diſt. 1. de conſec. c. Propoſuiſti 4. cap. Si Eccleſia 10. de conſecratione Eccleſiæ, & cap. unico eod. tit. in 6.* Hic tamen 27
nota, quod ad hoc ut Eccleſia polluatur, ſanguis effuſus debet eſſe humanus, ſi enim fuerit cujuſvis alterius animalis irrationalis, non erit per hoc Eccleſia polluta; Gloſſa *in cap. Si Eccleſiam unic. de conſecrat. in 6. verb. Sanguinis humani*, & cum communi aliorum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2. alleg. 28. n. 31.* Eccleſia tamen efficitur polluta, ſi- 28
ve proprius, ſive alienus effundatur ſanguis; Si enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſeipſum occidat, vel ſe cum ſanguinis effuſione percutiat, Eccleſia erit polluta, & reconciliatione indigebit, ut expreſſe dicit Gloſſa *cit. verb. Sanguinis humani, in additione*, ibi: *Si vir ſanæ mentis ſeipſum occi-*

dat in Eccleſia, *vel vulneret irato animo ad ſanguinis effuſionem*, *ex quo publicum eſt*, *reconciliabitur*, & tenet Mar. Alter. *in d. cap. Si Eccleſiam verſ. quæritur tertio*, Sayrus *de Cenſur. c. 17. n. 4. in fine*, Barboſa *loc. cit. n. 13.* aliique paſſim; *arg. cap. Contingit 36. de ſen-*
29 *tent. excom.* Sanguinis effuſio, ut polluat Eccleſiam, debet eſſe *in quantitate notabili*, hoc enim importat verbum *effuſio*, nempe ſanguinis abundantiam, & copioſum fluxum, ut notat Gloſſa *in cap. Cum illorum 33. de ſent. excom. verb. effuſionem ſanguinis*, & Gloſſa *in cit. cap. Si Eccleſiam unic. de conſecrat. Eccleſ. in 6. verb. nota primo;* ubi ſic expreſſe dicit: *Item requiritur*, *quod illa effuſio ſanguinis fuerit facta in magna abundantia*, *immo ſi ſolum eſſent effuſæ duæ*, *vel tres guttæ*, *non diceretur Eccleſia pol-*
30 *luta*. Et tanto minus diceretur polluta, ſi nullus effflueret ſanguis, quamvis in ipſa quis ſumma cum injuria breviter verberaretur, ut ejus carnes contererentur, & oſſa confringerentur, quia Jura *ſub n. 24.* citata requirunt *ſanguinis effuſionem*, & cum ſint pœnalia & odioſa, non debent extendi, juxta *regul. 15. Juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*, & *regul. 49. eod. in 6.* ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda*.

31 Immo ſanguinis effuſio quamvis ſit copioſa non ſufficit ut Eccleſia dicatur polluta, niſi ſit cauſſata per percuſſionem graviter peccaminoſam. Si enim percuſſio fuerit levis, quamvis ſanguis copioſe effundatur, non ideo erit polluta Eccleſia, & hoc patet cum pueri ſe invicem in Eccleſia percutiunt, vel Pater, aut magiſter cauſa correctionis modum leviter excedendo Filium, aut diſcipulum ita verberat, ut ſanguis copioſe e naribus fluat; per has enim, & ſimiles percuſſiones leviter peccaminoſas non violatur. Eccleſia, cum ei per iſtas non cenſeatur inferri gravis injuria; Navarr. *in Manual. cap. 27. n. 82.* Marc. Anton. *variar. reſol. lib. 1. reſolut. 13. caſu 6.* Graff. *lib. 2. c. 48. n. 25.* Barboſa *l. cit. n. 36.* & alii
32 paſſim. Si autem ſanguis copioſe efluat de naſo ex percoſſione violenta inter majores quatuordecim annorum, tunc pollui, & violari Eccleſiam reſolvit, & judicatum refert Marc. Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 112. caſu 6.* Gambarupt. *de caſibus reſervat. cap. 15. caſu 6.*
33 *n. 9.* Barboſa *l. cit. n. 36.* Effuſio ſanguinis ad hoc ut inducat violationem Eccleſiæ, debet eſſe plene voluntaria, unde ſi ab amente furioſo, vere ebrio, dormiente, vel aliquo caſu fortuito, ut a cadente lapide, & hujuſmodi, cauſaretur, & fieret in Eccleſia ſanguinis humani effuſio, Eccleſia non pollueretur, ut tenet communis Doctorum cum Gloſſa *in cit. cap. Si Eccleſiam unic. de conſecr. Eccleſ. in 6. verb. Sanguinis humani*, & Barboſa *l. c. a n. 3. ad 14.* In omnibus enim ſupradictis deficit voluntarium, eo ipſo quod neſciant quid faciant; 34
cap. illud 2. cauſ. 15. q. 1. Debet inſuper talis effuſio ſanguinis ad hoc ut violet Eccleſiam, eſſe injurioſa; unde ſi quis voluntarie quidem, ſed non injurioſe, ex quo ob juſtam v. g. ſui defenſionem ſervato moderamine inculpatæ tutelæ in Eccleſia Aggreſſoris ſanguinem effundat, ex hoc non erit polluta Eccleſia, ut expreſſe dicit Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Si Eccleſiam*, *verb. caſus*, ibi: *Requiritur quod ſit effuſio ſanguinis humani injurioſe*, *immo ſi me defendendo effundam ſanguinem in Eccleſiam*, *non propter hoc dicitur Eccleſia polluta*. Ut Eccleſia violetur requiritur 35
ulterius, quod effuſio ſanguinis copioſi cauſetur in ipſa Eccleſia; Hinc non polluitur Eccleſia, quando quis extra illam in platea v. g. in via, in turri, aut ſubtus in ſpelunca Eccleſiæ percuſſus fugit ad Eccleſiam, & ibi copioſum ſanguinem effundit; Polluitur tamen ſi e contra percuſſus graviter in Eccleſia extra illam copioſum ſanguinem effundat; Sic expreſſe habet Gloſſa communiter recepta *in citat. cap. Si Eccleſiam*, *verb. Sanguinis humani*, ibi: *Et ſi extra Eccleſiam vulneratus ad Eccleſiam fugiat*, *& ibi ſanguinem ſpargat*, *non reconciliatur Eccleſia; ſecus e contrario*.

Secundus caſus quo polluitur Eccleſia, eſt 36
quando in ea committitur voluntarium, & injurioſum homicidium ſive reſpectu ſui, ſive reſpectu alterius, quamvis ſanguis non effundatur, veluti ſi aliquis ſuſpendatur, aut aliter citra ſanguinis effuſionem violenter, & cum injuria occidatur; *cap. Si motum 19. diſt. 1. de conſecrat. cap. Propoſuiſti 3. de conſecratione*,
& eſt communis Doctorum. Hic nota quod 37
ad hoc ut per homicidium polluatur Eccleſia, debet tale homicidium eſſe voluntarium, & injurioſum, quia ob caſuale homicidium, vel factum ſine alterius injuria, ob juſtam ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non violatur Eccleſia, ſicuti *ſub n. 31. & 32.* dictum eſt de ſanguinis effuſione. Sic cum Gloſſa *in cit. cap. Si Eccleſiam unic. de conſecrat. in 6.* Doctores communiter. Violatur 38
tamen Eccleſia per mortem reo illatam in ipſa ex ſententia Judicis, quia licet taliter ſuſpenſus dignus fuerit tali ſupplicio, ſit tamen illi injuria, cum jus habeat ne in tali loco hujuſmodi vim patiatur; & inſuper ſit etiam in-

juria

Digitized by Google

juria loco ſacro, & ipſi Deo, in cujus hono-
rem Eccleſia eſt ſpecialiter dicata, & conſe-
crata; *cap. Decet Domum Domini 2. de immu-
nitate Eccleſiæ in 6.* ibi: *Nulla inibi* (ſcilicet
in Eccleſiis) *cauſa per laicos criminalis maxi-
me agitetur; ſint loca eadem a laicorum cogni-*
39 *tionibus aliena*. Non violatur autem Eccleſia,
ſi idem Judex, aut quivis alius ſuper ipſius
Eccleſiæ tectum, vel ex ejuſdem parietibus
hominem ſuſpendat, quia in tali caſu non in-
tra, ſed extra Eccleſiam contingit homici-
dium. Sic poſt Silveſtr. & Navarr. Mar. Al-
ter. *d. c. unic. de conſecrat. Eccleſ. in 6. verſ.
Sed quid*, Fagundez *in quinque Eccleſiæ præce-
pta, præcept. 1. lib. 3. c. 14. ſub n. 9. & præ-
cept. 2. lib. 14. c. 4. n. 17.* Barboſa *de offic. &
poteſtat. Epiſcopor. part. 2. allegat. 28. num.
25. & lib. 2. Juris univerſ. Eccleſ. capit. 4.
num.* 18.

40 Si quis extra Eccleſiam mortale vulnus re-
cipiat, & poſtea ratione ejuſdem vulneris mo-
riatur intra Eccleſiam, non violatur per hoc
Eccleſia, quia tunc non homicidium, ſed ſo-
la mors contingit in Eccleſia; Econtra vero
ſi quis intra Eccleſiam vulnus mortale reci-
piat, & poſtea moriatur extra ipſam, tunc
Eccleſia efficitur polluta, quia juxta jura *n.* 24.
citata requiritur & ſufficit, ut vulnus lethale,
ſeu lethalis percuſſio, a qua ipſum homici-
dium denominatur, contingat, & fiat intra
ipſam Eccleſiam, quamvis deinde ipſa mors
per accidens extra Eccleſiam ſequatur; Gloſſa
communiter recepta *in cit. cap. Si Eccleſiam
unic. de conſecrat. Eccleſ. in 6. verb. Sanguinis
humani;* Navarr. *in Manual. c. 17. num.* 256.
Fagundez *d. præcept. 1. lib. 3. cap. 14. num. 9.*
Barboſa *lib. 2. Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap. 4.
num. 20. & de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2.*
41 *allegat. 28. num. 23.* Si quis exiſtens intra Ec-
cleſiam, occidat jaculo hominem exiſtentem
extra ipſam, non violatur per hoc Eccleſia,
cum in tali caſu ſit verum dicere quod homi-
cidium non ſit intra Eccleſiam patratum, li-
cet intra eamdem initium ſumpſerit. Secus
vero econtra, ſi quis exiſtens extra Eccleſiam,
occidat jaculo hominem exiſtentem intra ipſam,
quia jam tunc verificatur homicidium patra-
tum voluntarie, & injuriose intra Eccleſiam;
Navarr. *loc. cit. num.* 256. Fagundez *loc. cit.
cap. 14. num. 11.* Ugolin. *de poteſt. Epiſcop.
cap. 29. §. 1. verſ. quarto non polluitur;* Bar-
boſa *dict. allegat. 28. num. 26. & dict. cap. 4.
num.* 20.

42 Nec valet objicere quod ſicuti ex noviſſima
Conſtitutione Benedicti XIII. incip. *Ex quo*,
non gaudent Immunitate Eccleſiaſtica, *qui
ſtantes in Eccleſia, vel Cœmeterio interficiunt
ſtantes extra Eccleſiam, vel Cœmeterium*, ita a
pari ſit cenſenda polluta Eccleſia per tale ho-
micidium. Non valet, inquam, quia quoad 43
privilegium Immunitatis attenditur ſpes, ani-
mus, & fiducia, qua quis delinquit, ut ab
Eccleſia defendatur, & ſic evadat pœnam cri-
mini condignam; id quod verificatur proprie
in illo, qui cum ſit intra Eccleſiam, occidit
alium exiſtentem extra eamdem: & ideo fuit
ſtatutum in dicta Conſtitutione Benedicti XIII.
non gaudere Immunitate Eccleſiaſtica, ſicuti
jam ab Abbate *in cap. ultim. de Immunitate
Eccleſiaſt.* & ab aliis ſuſtinebatur. Quo autem
ad violationem Eccleſiæ, ſeu ut polluta dica-
tur Eccleſia, requiritur, ut homicidium ſit vo-
luntarie, & injurioſe patratum intra Eccle-
ſiam; *arg. cap. Eccleſiis 20. diſt. 1. de conſe-
crat. cap. Propoſuiſti 4. cap. Si Eccleſia 10. de
conſecr. Eccleſ. & c. Si Eccleſiam unic. eod. tit.
in 6.* Exiſtens autem intra Eccleſiam, ſi occi-
dat hominem exiſtentem extra ipſam, non
patrat homicidium intra Eccleſiam; adeoque
per tale homicidium non cenſetur polluta,
ſeu violata Eccleſia, nec in ſacris Canonibus,
& Apoſtolicis Conſtitutionibus reperitur uſque
adhuc aliter determinatum; ſicuti expreſſe re-
peritur determinatum in d. Conſtitutione Be-
nedicti XIII. quod tales homicidæ non gau-
deant Immunitate Eccleſiæ, & conſequenter
cum ſimus in pœnalibus, & odioſis non de-
bet fieri extenſio ultra expreſſa in Jure, jux-
ta *regul. 15. Juris in 6. & regul. 49. eod. in
6.* & ſic tenet Barboſa *de offic. & poteſt. Epi-
ſcop. d. allegat. 28. n. 27. & 28.*

Eccleſia violatur, itaut reconciliatione indi- 44
geat, ſi quis in ipſa pro defenſione Fidei ho-
micidium, & ita Martyrium intra Eccleſiam
patiatur; quia jura *ſub n. 24. & iterum ſub
num.* 41. citata indiſtincte loquuntur, & ſce-
leratius eſt juſtum & ſanctum occidere quam
injuſtum; *cap. Si non licet 9. cauſ. 23. qu. 5.*
Quamvis enim per martyris mortem, quate-
nus eſt paſſio, & habet rationem Martyrii,
non polluatur, ſed potius conſecretur Eccle-
ſia; *cap. Quamvis diſt. 21. cap. Fundamenta
17. de elect. in 6. & cap. Glorioſus unic. de
Reliquiis, & veneratione Sanctorum eod. in 6.*
polluitur tamen per ipſum homicidium, ſeu
Martyrium, quatenus conſideratur ut inju-
rioſa actio ex parte occidentis, cum ut ta-
lis ſit revera ſacrilegium, & injurioſum ho-
micidium, ſic Gloſſa communiter recepta *in
cit. cap. Si Eccleſiam unic. de conſecr. Eccleſ.
in 6.*

Digitized by Google

in 6. verb. Sanguinis ubi adducit ſequentem
verſum :

Actio diſplicuit , paſſio grata fuit .

45 Tertius caſus quo polluitur Eccleſia eſt quan-
do humanum ſemen in Eccleſia criminoſe ,
voluntarie , & notorie eſt effuſum , ſive ſit
hominis , ſive mulieris , ſive hæretici , aut in-
fidelis , ſive etiam per mollitiem , aut adulte-
rium , vel ſodomiam , aut beſtialitatem , tex-
tu expreſſo *in cap. Eccleſiis* 20. *diſt.* 1. *de con-
ſecrat.* ibi : *Cujuſcumque ſeminis effuſione pollu-
tæ fuerint ; & cap. Si Eccleſiam unic. de con-
ſecrat. Eccleſ. in 6.* ibi : *Si Eccleſiam ſeminis
effuſione pollui contingat* , & ſic communis Do-
ctorum cum Barboſa *dict. allegat.* 28. *num.*42.
46 *& dict. c.*4. *n.* 22. Hic nota quod non violat
Eccleſiam effuſio ſeminis facta in ſomnis ;
Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Eccle-*
47 *ſiis* 20. *diſt.* 1. *de conſecrat. verb. ſemine* . Nec
violatur Eccleſia per pollutionem , quam quis
invitus patitur , nec per menſtruum ſemina-
rum decidens ; Barboſa cum aliis *dict. allegat.*
48 28. *n.* 43. Nec violatur Eccleſia per ſeminis
effuſionem etiam voluntarie facta ſupra tectum
Eccleſiæ , vel ſubtus Eccleſiam in aliqua ca-
verna , aut aliqua cella , vel Choro , Sacri-
ſtia , Campanili , Tribuna , aut Confeſſionario
extra Eccleſiæ corpus , quia in his & ſimili-
bus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe : ut cum
plurimis ibi citatis docet Barboſa *dict. allegat.*
28. *num.* 45.

49 Violatur tamen Eccleſia per copulam con-
jugalem , ſi in ipſa Eccleſia habeatur extra
neceſſitatem ; quia licet copula conjugalis de
ſe ſit licita , eſt tamen illicita propter loci
ſacri circumſtantiam , cui fit injuria ; *arg. cap.
Accuſatio* 14. *cauſ.* 2. *q.* 7. *cap. ut in Domibus*
1. *de immunit. Eccleſiar. & cap. decet Domum
Domini* 2. *eod. tit. in* 6. Et facit a pari illud
dictum *ſub n.* 36. de Judice ſuſpendente reum
intra Eccleſiam , quo caſu quamvis pœna mor-
tis ſit crimini condigna , & ideo per ſe lici-
ta , propter tamen loci ſacri circumſtantiam
redditur illicita , & injurioſa , & ideo polluta
cenſetur Eccleſia ; *arg. cit. cap. Decet Domum*
50 *Domini* 2. *de immunit. Eccleſ. in* 5. Si autem
copula conjugalis habeatur in Eccleſia in ca-
ſu neceſſitatis , quia v. g. conjuges cauſa bel-
li , vel ex alia cauſa diu cohabitare debent in
Eccleſia , propter quod adeſt periculum incon-
tinentiæ , tunc ad ipſum vitandum eſt licita
copula conjugalis etiam in Eccleſia , ſi aliter
extra ipſam haberi non poſſit ; Sic Silveſter
verb. conſecratio 2. *q.* 5. Cuvarruv. *de ſponſal.
part.* 2. *c.* 7. §. 2. *n.* 3. Richard. *in* 4. *diſt.* 32.
art. 3. *qu.* 1. Leſſius *de Juſtitia lib.* 5. *cap.* 3.
dub. 12. *num.* 85. Pirhing *lib.* 3. *decretal.
tit.* 40. *num.* 13. Reiffenſtuel *ibid. num.* 22.
& cum pluribus aliis , Barboſa *dict. allegat.*
28. *num.* 48.

Quartus caſus quo polluitur Eccleſia eſt 51
quando in ea ſepelitur aliquis excommunica-
tus vitandus , ſcilicet publice denunciatus , aut
notorius Clerici percuſſor , aut infidelis ; de
excommunicato ſtat textus expreſſus *in c. Sa-
cris* 12. *de Sepulturis , & in cap. Conſuluiſti* 7.
de conſecr. Eccleſ. ibi ; *Cœmeteria , in quibus ex-
communicatorum corpora ſepeliri contingit , recon-
cilianda erunt aſperſione aquæ ſolemniter benedi-
ctæ , ſicut in dedicatione Eccleſiarum fieri conſue-
vit* : de infideli tenet communis cum Barboſa
in cap. Eccleſiam 27. *diſt.* 1. *de conſecrat.* &
patet clare *ex cit. cap. Eccleſiam in qua paga-
nus* 27. *& cap. Eccleſiam in qua mortuorum ca-
davera* 28. *diſt.* 1. *de conſ.* Hinc nota quod 52
Eccleſia polluitur per ſepulturam infidelis , e-
tiamſi talis eſſet infans , ut tenet communis
Doctorum cum Paſqual. *q.* 582. Immo proba-
biliter polluitur etiam per ſepulturam infantis
non baptizati filii parentum infidelium , quia
talis infans eſt infidelis ſaltem negative ; ſic
tenet Gloſſa , Hoſtienſ. Tabiena , Armilla ,
Angel. Rodriq. Piaſec. Suarez , Avila , Azor.
Fagundez , Reginaldus , Layman , Coninch ,
Caſtropal. Leſſius , Dicaſtill. Amicus , uterque
Lugo , Quarti , Delbene , & alii , quos citat
Paſqualig. *quæſt.* 584. & etiam ſic tenent Pi-
rhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 40. *num.* 14. Reiffen-
ſtuel *ibid. n.* 21. Niſi tamen in utero matris
defunctus cum matre ſepeliatur , quia tunc
non cenſeretur polluta Eccleſia , ex quo par-
tus antequam edatur mulieris portio ſit , vel
viſcerum ; *l.* 1. *ff. de ventre inſpiciendo* , Pi-
rhing *l. cit. n.* 14. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 21.
Azorius , Layman , & alii paſſim . Sunt ta- 53
men plures alii , ut Paludan. Sayr. Ugolin.
Pax Jordan. Bordon. Alan. Paſſerin. & alii ,
qui ſuſtinent per ſepulturam infantis non ba-
ptizati filii parentum fidelium non pollui Ec-
cleſiam , quia infantes non baptizati cenſentur
tales , quales ſunt parentes , & Jura odioſa in-
telligi debent de illo , qui poſitive eſt infide-
lis ſaltem profeſſione parentum ; quæ revera
opinio non caret ſua probabilitate .

Si in Eccleſia fuerint ſepulti hæretici non 54
denunciati nominatim , etiamſi alias notorii ;
non cenſetur violata Eccleſia , nec indiget re-
conciliatione , quia cum non teneamur eos evi-
tare in vita , niſi nominatim denunciati ſint ,
ita neque eos tenemur vitare poſt mortem ;

Lay-

Digitized by Google

Layman *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2.
cap. 4. *n.* 9. Jordan. *de re Sacra tom.* 1. *lib.* 5.
tit. 11. *de benedict. Cœmeter. num.* 127. Pirhing
loc. cit. num. 13. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 21.
Antonell. *de loco legali lib.* 1. *c.* 9. *num.* 16.
la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 286. Navarr. Go-
55 bat, & alii. *Sic* nec etiam violatur Eccleſia
per ſepulturam ejus, qui in duello deceſſit,
niſi denunciatus ſuerit, quia licet duellantes
ultra excommunicationem priventur etiam Ec-
cleſiaſtica ſepultura, ut in Concil. Trident.
ſeſſ. 25. *de reformat. cap.* 19. & in Conſtit.
Clementis VIII. incipient. *Illius vices*, ex tali
tamen probibitione præciſe non ſequitur, ut
Eccleſia polluatur ſi contra fiat. Vide tamen
ad rem, quæ a Benedicto XIV. in ſua Con-
ſtit. incip. *Deteſtabilem* noviter ſtatuuntur quo-
ad deceſſos in duello, quam Conſtitutionem
habes in tom. 2. verb. *Duellum*, *art.* 2. (*a*)
Sicuti etiam non polluitur per ſepulturam
aliorum, quibus eſt interdicta Eccleſiaſtica ſe-
pultura, ut ſunt Uſurarii, Interdicti, & alii
ſimiles, nam in pœnalibus, & odioſis non eſt
facienda extenſio niſi in Jure habeatur; *l. apud
Labeonem*, §. *Si communem*, *ff. de jurejur. l.
Si quis ſervum*, *ff. de ſerv. corrup. cap. Is qui*
18. *de ſentent. excommun. in* 6. *cap. Odia* 15.
& cap. In pœnis 49. *de Regul. Juris in* 6. &
ſic tenent Jordan. *dict. tract. de re ſacr. tom.* 1.
lib. 5. *tit.* 12. *n.* 126. Layman, Pirhing, Reif-
fenſtuel, Antonell. *loc. cit.* Engel *lib.* 3. *de-
cretal. tit.* 40. *n.* 12. Zoeſius *ibid. n.* 11. Na-
varr. Suarez, & alii.
56 Omnes recenſiti caſus, in quibus fuit di-
ctum violari, ſeu pollui Eccleſiam, requiritur
quod ſint publici, ſeu publice innotuerint;
arg. cap. Significaſti 5. *de adulter.* ubi vis po-
nitur in publica detectione, ibi: *Publice*, &
tenet Gloſſa communiter recepta *in cit. cap.
Si Eccleſiam unic. de conſecrat. Eccleſ. in* 6.
verb. Pollui, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg.* 28. *n.* 37. Pirhing *lib.* 3. *tit.* 40. *num.* 12.
Reiffenſtuel *ibid. n.* 22. Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 4.
verſ. 2. & alii paſſim. * Qui enim ſecreto pol-
luunt, etiam ſi adeſſent duo, vel tres teſtes,
non inferunt neceſſitatem reconciliationis, ut
eſt apud Abb. *in cap. Significaſti num.* 2. *de
adult.* quem ſequuntur Armil. Navar. Oſtienſ.
& alii apud Epiſc. Maraviglia Leg. 348. *Pru-
dentiæ Epiſcopal.* * Et ratio eſt quia Eccleſia
non judicat de internis; *arg. cap. Tua* 34. *de
Simonia*, *& cap. Erubeſcant* 11. *diſt.* 32. ibi:
De manifeſtis loquimur, *Secretorum autem cogni-
tor Deus*, *& Judex eſt*. Si vero tales caſus ab 57
initio occulti, poſtea publice innoteſcant, ex
eo tempore debet Eccleſia haberi pro pollu-
ta, & neceſſario debet reconciliari, quia ex
tunc bona ſama Eccleſiæ perditur, & æſtima-
tio communis contraria ſubintrat; Silveſter
verb. Conſecratio 2. *q.* 5. §. *Tertius caſus eſt*,
Azor. *part.* 2. *lib.* 9. *c.* 5. *quæſt.* 2. Pirhing, &
Reiffenſtuel *loc. cit.* & alii paſſim.
Effectus violationis ſeu pollutionis Eccle- 58
ſiæ ſunt tres. Primus eſt quod Eccleſia pollu-
ta non poteſt conſecrari antequam reconcilie-
tur, & pollutionis cauſa amoveatur; *cap. Ec-
cleſiam* 27. *& cap. Eccleſiam* 28. *diſt.* 1. *de
conſecrat. cap. Si Eccleſia* 10. *de conſecrat. Ec-
cleſ.* Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 4.
n. 32. Secundus eſt, quod in Eccleſia pollu-
ta, vel in ejus Cœmeterio contiguo non po-
teſt ſepeliri ullus defunctus, donec reconcilie-
tur; *textu expreſſo in cap. Si Eccleſiam*, *unic.
de conſecrat. Eccleſ. in* 6. ibi: *Unde antequam*
recon-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Poſt emanationem Bullæ Benedicti XIV. incipientis *Deteſtabilem*, *ac divina*, *naturali-que ratione damnatum &c.* falſa evidenter deprehenditur Auctoris ſententia, quia ſuſtinet non violari Eccleſiam per ſepulturam ejus, qui in duello deceſſit, niſi is denunciatus fuerit. Quam in rem adducere ſatis eſt verba prælaudatæ Conſtitutionis Pontificiæ, quæ ſunt hujuſmodi: „ Præterea ſimili motu, & auctoritate decernimus, ac declaramus Sepulturæ ſacræ pri-„ vationem a Sacroſancta Tridentina Synodo inflictam morientibus in loco duelli, & con-„ flictus, incurrendam perpetuo fore etiam ante ſententiam Judicis a decedente quoque ex-„ tra locum conflictus ex vulnere ibidem accepto, ſive privatim indictum fuerit, ac etiamſi „ vulneratus ante mortem non incerta pœnitentiæ ſigna dederit, atque a peccatis, & cen-„ ſuris abſolutionem obtinuerit; ſublata Epiſcopis, & Ordinariis locorum &c. „ Ex quibus verbis ſatis liquido conſtat, quod ſi quem ex duello defunctum in Eccleſia ſepeliri contingeret, etiam ante ſententiam Judicis pollueretur Eccleſia, nam is eſſet excommunicatus non toleratus, ac per hujus Sepulturam Eccleſia violatur, ut docet Antoine *Tract. de Eucbariſtia cap.* 3. *quæſt.* 8. *num.* 4.

reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis ſepeliri. Tertius effectus eſt, quod in Eccleſia polluta non poſſunt nec Divina Officia, nec Miſſæ celebrari; *cap. Sicut* 15. *cap. Nullus* 14. *cap. Eccleſiam* 27. & *cap. Eccleſiam* 28. *diſt.* 1. *de conſecrat. cap. Eccleſia* 10. *de conſecrat. Ec-*
59 *cleſ.* Si quis in Eccleſia publice polluta Miſſam celebrat, aut alia peragit Divina Officia, ſeu Defunctum ſepelit, peccat quidem mortaliter, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur, quia nulla pœna invenitur expreſſa in Jure contra eos, qui talia agunt in Eccleſia polluta, antequam reconcilietur; adeoque non inducenda; *arg. cap. Is qui* 18. *de ſentent. excommunic. in* 6. & *cap. Odia* 15. *de Regul. Juris eod. in* 6. Henriq. *l.* 9. *de Miſſa c.* 27. §. 7. & *lib.* 13. *de excommunic. cap. Si* §. 5. Silveſter *verb. conſecratio q.* 9. Barboſa *de offic.* & *poteſt. Epiſcop. alleg.* 28. *n.* 54. Abbas *in cap. Si Eccleſia* 10. *de conſecrat. Eccleſ. num.* 4. Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 40. *num.* 22. Ugolin. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. & alii plures apud Barboſam *loc. cit.* & *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 4. *num.* 33. Fagnan. *lib.* 5. *decretal. in cap. Tuarum* 11. *de privileg. num.* 4.

60 Si Sacerdos ſciat ſolum ex Sacramentali Confeſſione Eccleſiam eſſe pollutam, poterit in ea licite celebrare, neque opus eſt aliqua reconciliatione; *arg. cap. Significaſti* 6. *de adulter.* & *aliis juribus cit. ſub num.* 54. & ſic tenent communiter Doctores cum Sayr. *de Cenſuris lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 10. & Barboſa *cit.*
61 *allegat.* 28. *num.* 41. Quando in actu celebrationis Miſſæ violatur publice Eccleſia, ſi id contigerit ante Canonem, eſt ſtatim a Sacrificio ceſſandum; Si poſt Canonem, eſt proſequendum; ſic expreſſe Rubrica Miſſalis *tit. de defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus*, ibi: *Si Sacerdote celebrante violetur Eccleſia ante Canonem, dimittatur Miſſa, ſi poſt Canonem, non dimittatur.*

62 Polluta Eccleſia polluitur etiam Cœmeterium ei contiguum; Secus ſi remotum fuerit ab eadem; *cap. Si Eccleſiam, unic. de conſecrat. Eccleſ. in* 6. ibi: *Si Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione contingat, ipſius Cœmeterium, ſi contiguum ſit eidem, cenſetur eſſe pollutum, unde antequam reconciliatum fuerit non debet in eo aliquis ſepeliri. Secus ſi remotum fue-*
63 *rit ab eadem*. Polluto autem Cœmeterio quamvis Eccleſiæ contiguo, non polluitur Eccleſia; *cit. cap. Si Eccleſiam*, ibi: *Non ſic quoque in caſu converſo ſentimus, ut videlicet polluto Cœmeterio, quamvis Eccleſiæ contiguo, debeat Eccleſia reputari polluta, ne minus dignum majus, aut acceſſorium principale ad ſe trahere videatur*. Quando ſunt plura Cœmeteria, 64
polluto uno Cœmeterio aliud iſti contiguum non polluitur, licet per portam de uno in aliud detur ingreſſus; *cit. cap. Si Eccleſiam*, ibi: *Non unum ſed plura Cœmeteria eſſe noſcuntur, quæ quamvis ſibi cohærentia, pariete tamen medio ſejunguntur; ideoque violato eorum altero, alterum (licet de uno ad aliud per portam intermediam habeatur acceſſus) non propter hoc reputabitur violatum.*

Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ ſi prius fue- 65
rat conſecrata, non poteſt fieri ab alio, quam ab Epiſcopo Diœceſano, vel ex ejuſdem aſſenſu aut commiſſione ab alio Epiſcopo; non autem poteſt Epiſcopus Diœceſanus ad hoc delegare ſimplicem Sacerdotem, textu expreſſo *in cap. Aqua* 9. *De conſecrat. Eccleſ.* ibi: *Aqua per Epiſcopum benedicta Eccleſiam reconciliari poſſe per alium Epiſcopum non negamus; per Sacerdotes ſimplices hoc fieri de cætero prohibentes, non obſtante conſuetudine Provinciæ Bracharenſis (quæ dicenda eſt potius corruptela) quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ juriſdictionis exiſtunt, quæ Ordinis Epiſcopalis ſunt non poteſt*
inferioris gradus Clericis demandari. Er quod Ec- 66
cleſiæ conſecratæ, & Cœmeterii reconciliatio non poſſit fieri niſi per Epiſcopum Diœceſanum, vel per alium Epiſcopum de conſenſu ipſius, & non per ſimplicem Sacerdotem, decrevit pluries Sacra Rit. Congr. & ſignanter *in Placentina* 19. *Maii* 1607. *in Cameracenſi* 9. *Februar.* 1608. & *in Aſtin.* 9. *April.* 1633.
Ex privilegio, ſeu commiſſione Summi Pon- 67
tificis reconciliatio Eccleſiæ pollutæ poteſt fieri etiam a ſimplici Sacerdote. *Eſt communis* & habetur ex Sac. Congr. Rit. quæ *in Placentina* 19. *Maii* 1607. decrevit non poſſe ſimplicem Sacerdotem reconciliare Eccleſiam conſecratam pollutam ſine licentia Sedis Apoſto-
licæ. Et de facto ex privilegio a Leone De- 68
cimo conceſſo Generalibus, Provincialibus, Cuſtodibus, & Guardianis Fratrum Minorum poſſunt ipſi, aliique Prælati Regulares Eccleſias ſibi ſubjectas quomodocumque violatas, etiam prius conſecratas, reconciliare, aqua per ipſos benedicta, ſi Epiſcopus qui illam benedicat, diſtet ultra duas dietas, alias debent uti aqua per Epiſcopum benedicta; Tale privilegium habetur in compendio privilegiorum Fratrum Minorum, & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium ab Alphonſo de Caſarub. ſecundo edit. ſub verb. *Benedicere* §. 4. & refert Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 16. *num.* 31. & de eo teſtantur paſſim Doctores, & ſignanter plu-

Digitized by Google

plures citati a Barboſa *dict. allegat.* 28. *n.* 64.
69 Immo Rodriquez *tom.* 1. *qq. Regul. q.*16. *art.* 6.
quem ſequitur Barboſa, & alii, vult poſſe Re-
gulares uti dicto privilegio reconciliandi Ec-
cleſias aqua per ipſos benedicta, non ſolum
quando Sedes ordinaria Epiſcopi diſtat duabus
dietis ab Eccleſia polluta, ſed etiam quando
Epiſcopus taliter diſtat ratione ſuæ abſentiæ,
vel abeſt per mortem, renunciationem, de-
70 poſitionem, exilium &c. Quælibet dieta con-
tinet 20. milliaria Italica juxta Gloſſam *in
cap. Nonnulli* 28. *de reſcriptis*, *verb. Ultra duas
dietas*, *arg. l.* 3. *ff. de verbor. ſignificat.* quam
Gloſſam ſequitur Barboſa *loc. cit. n.* 64. *cum
pluribus aliis ibi a ſe adductis*.
71 Si Eccleſia polluta non fuerit conſecrata,
ſed ſolummodo benedicta, reconciliari poteſt
per quemlibet ſimplicem Sacerdotem per ſo-
lam aquæ luſtralis aſperſionem; *cap. ſi Eccle-
ſia* 10. *de conſecrat. Eccl.* ibi: *Si Eccleſia non
conſecrata, cujuſcumque ſemine fuerit aut ſan-
guinis effuſione polluta, aqua protinus exorcizata
lavetur*, & ſic Gloſſa communiter recepta,
72 ibi: *verb. Lavetur*. Neque requiritur quod
aqua pro reconcilianda Eccleſia non conſecra-
ta ſit per Epiſcopum benedicta: debet enim
ſtatim, etiam irrequiſito Epiſcopo, a Rectore
Eccleſiæ, vel alio Sacerdote aqua luſtrali la-
vari, ſeu reconciliari, ut præſcribit cit. tex-
tus: *Aqua protinus exorcizata lavetur*; quod
non poſſet *protinus* fieri, ſi Epiſcopi licentia,
benedictio, aut auctoritas eſſet expectanda,
& exorciſmus aquæ per Epiſcopum eſſet fa-
ciendus, nec haberetur juſtus finis intentus a
Canone, *Ne Divinæ laudis organa ſuſpendan-
tur*, *ut cit. cap. Eccleſia* recte advertunt Do-
ctores, * Aliter loquitur citatus Maraviglia
Leg. 348. *Prud. Epiſc.* Juxta ipſum enim po-
terit etiam Eccleſia conſecrata polluta, ex
permiſſione Epiſcopi, aut illius Vicarii ablui
aqua benedicta per ſimplicem Sacerdotem,
adhibitis ordinariis benedictionum precibus,
& poſtea poterunt intra eam divina officia
celebrari, ſicuti prius, donec per Epiſcopum
conſecretur. Contra vero, ſi Eccleſia tantum
benedicta, & non conſecrata polluatur, ſuffi-
ciet ordinaria quidem reconciliatio per ſimpli-
cem Sacerdotem, ſed ex mandato Epiſcopi,
ex c. fin. de conſecr. Eccleſ. Juncta Gloſſ. *
73 Cœmeterium conſecratur, & reconciliatur
eiſdem modis, & ab eiſdem, quibus conſecra-
tur & reconciliatur ipſa Eccleſia; *arg. cap.
Conſuluiſti* 7. *de Eccleſiæ conſecrat. & cap. Si
Eccleſiam unic. eod. tit. in* 6. & Pontificalis
Romani, ex quo eodem titu conſecratur Ec-
cleſia, & Cœmeterium: ita tenet communis
Doctorum cum Silveſtr. *verb. Cœmeterium q.* 1.
Pirhing. *loc. cit. num.* 30. Reiffenſtuel *loc. cit.
num.* 29.

Additiones ex aliena manu.

Facile eſt rationem reddere, cur Eccleſia 74
ſemel ſolemni ritu conſecrata denuo conſecra-
ri haud poſſit, quocumque etiam enormi cri-
mine polluta. Conſecratio enim templi mate- 75
rialis repræſentat conſecrationem templi ſpiri-
tualis per baptiſmum, atque hac ratione ritus
iſtius conſecrationis ad ſimilitudinem rituum
hujus ſpiritualis conſecrationis ſunt plures in-
ducti. Quo factum eſt, ut ſicuti templum 76
ſpirituale ſemel per Baptiſmum conſecratum,
licet poſtmodum per peccatum fuerit viola- 77
tum, haud poteſt iterato per Baptiſmum con-
ſecrari, ita nec templi materialis ſolemnis
conſecratio huic ſpiritualis templi conſecratio-
ni reſpondens iteranda eſt. Vide decretum, 78
quod ſub nomine Concilii Nicæni, licet fal-
ſo, refert Gratian. *diſt.* 68. *can.* 3. & rurſus
diſt. 1. *de conſecrat. can.* 20.
Quomodo autem conſtare poſſit de conſecra- 79
tione Eccleſiæ, non inutilis inveſtigatio eſt:
*Per unum Teſtem, qui dicat ſuiſſe conſecratam
ſive de viſu, ſive de auditu, vel per notam in
libris Eccleſiæ, vel pariete, ſive tabula marmo-
rea, quia tunc ſufficiunt ſemiplenæ probationes
quando nemini ſit præjudicium*: ita appoſite ait
Zoeſ. *in decret. lib.* 3. *tit.* 40. *n.* 1. *in addit.*
Sin autem de conſecratione minime conſtet, 80
vel dubia ea ſit, conſecranda eſt Eccleſia; eo-
dem modo ac reiterari poteſt baptiſmus, ſi
dubium ſit, an is valide ſit collatus, ut ſub
nomine *Concilii Meldenſis* habetur *can.* 18. *di-
ſtin.* 1. *de conſecrat.*
Conſecrari vero denuo poteſt Eccleſia, ſi 81
ipſa vel in totum, vel ex majori parte de-
ſtructa fuerit, quod quando eveniſſe dici poſ-
ſit, recte explicat Auctor *a num.* 19. *ad plur.
ſequent.* Hic vero non eſt prætereundum, quod 82
ſæculo XI. perſuaſum fuit, principali Altari
everſo, totam Eccleſiam eſſe conſecrandam.
Fundata autem fuit perſuaſio hæc in Canone 83
falſo Higino Papæ adſcripto; Vide *diſt.* 1. *can.*
19. *de conſecrat.* tum hæc a Sancto Anſelmo 84
lib. 3. *epiſt.* 159. reddebatur ratio: *Altare* (aje-
bat) *non ſit propter Eccleſiam, ſed Eccleſia pro-
pter Altare, & ideo violato principali Altari,
jam non videtur eſſe Eccleſia, quia non eſt illud
propter quod Eccleſia conſtituitur & conſecratur.
Quapropter quum illud ſit novum, recte videtur*
cum

Digitized by Google

eum eo conſecrari, per quod recipit ut ſit Eccleſia. At ſub finem Sæculi XII. hæc diſciplina mutari cœpit, uti conſtat ex decretali Alexandri III. *in cap.* 1. *de conſecrat. Eccleſ.*

85 De ritibus, quibus tum antiquitus uſa eſt, tum in præſens utitur Eccleſia in conſecratione, confer Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 40.
86 *fer. per tot.* De myſtico vero ipſorum ſignificatu adi Durand. *in Ration. divin. offic. lib.* 1. *cap.* 6. Remigium *apud Marten. tom.* 3. *de Antiqu. Eccleſ. Ritib. lib.* 2. *cap.* 13. *pag.* 242. *& ſequent.* & Honorium Scriptorem Sæculi XI. *in Sacramentario edito a Bernardo Pezio tom.* 2. *Theſaur. anecdot. noviſſim. p.* 1. *c.* 100. *pag.* 339. *& ſequent.*

Articulus V.

Quo ad varia miſcellanea Eccleſiam concernentia.

SUMMARIUM.

1 *An poſſit haberi, & cujus auctoritate, ſervitus, proſpectus, vel tranſitus in Eccleſia*, ad num. 7.

8 *Quomodo ſedilia, & ſepulchra haberi queant in Eccleſia*, ad n. 27

28 *Quibus liceat Strata ſibi deferre facere in Eccleſia*, ad n. 35

36 *Qualis honor debeatur Prælato Præſidi Provinciæ.*

37 *An Feſtum Dedicationis Eccleſiæ poſſit ab Epiſcopo transferri.*

38 *An poſſint Sanctis antiqui Teſtamenti dedicari Eccleſiæ.*

39 *Quid ſancire valeat Epiſcopus quoad Muſicam canendam in Eccleſia*, ad n. 4;

44 *Utrum poſſint expelli artifices prope Eccleſiam obſtrepentes, ac aliæ perſonæ Divina officia perturbantes.*

45 *Quid ſit Juris circa Stabula, ac alia loca immunda prope Eccleſiam conſtructa, vel conſtruenda*, ad n. 47

48 *Aſſertur Encyclica Clementis XI. de reverentia Eccleſiis habenda.*

49 *An poſſint in Eccleſia fieri ludi Theatrales &c.* ad n. 52

53 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 55

1 NEmo poteſt habere feneſtram, per quam proſpectus, nec portam, per quam tranſitus habeatur in Eccleſiam, ſine indulto Apoſtolico, ut pluries declaravit Sacra Congreg.
Epiſcop. & Regul. & ſignanter *in Caſertana* 8. *Junii* 1646. *in Cuſentina* 14. *Decembr.* 1646. *in Hortonen.* 11. *Junii* 1655. *in Veronen.* 15. *Junii* 1655. *in Alrxanen.* 14. *Novembri* 1659.
Immo injungitur Epiſcopo, ut cryptas, & 2
aditus ſubterraneos a domibus privatorum ad Eccleſias, & loca immunia claudere faciat; *S. Cong. Immunitat. in Aquilana* 9. *Martii* 1632. *l.* 2. *decr. Pauluc. pag.* 115. Quod indultum ſæpe petentibus denegatur, ut *in Andrirn. & Teleſina* 5. *Martii* 1619. *& in Piſaurien.* 3. *Octob.* 1692. Talis prohibitio vim 3
habet etiam in eo, qui habet januam correſpondentem in Domo Parochi Eccleſiæ contigua, ut declaravit eadem *Sacra Congregatio Epiſcopor. in Faventina* 17. *Februarii* 1619. in qua caſus ita propoſitus erat: *Epiſcopus Faventinus, cum in viſitatione Eccleſiarum Parochialium quaſdam Privatorum Domos Parochorum Domibus contiguas, & Januas ex quibus in eorumdem Parochorum Domibus acceſſus patet, habentes inveniſſet; illarumque Domini eaſdem Januas per multum temporis ſpatium poſſediſſe prætenderent; ut in poſterum eædem Januæ murari debeant, decrevit; Quo per Sanctiſſimum audito, Decretum hujuſmodi probavit, & executioni mandari ordinavit.*

Immo ne quidem Ducibus, & Marchioni- 4
bus id permitti poſſe declaravit *eadem Sacra Congregatio* 5. *Martii* 1619. his verbis: *Non ſi concede nè anche a' Duchi, ed a' Marcheſi di aprire fenrſtre, che riſpondano in Chieſa per aſcoltare da quelle la Meſſa, ed i divini Officj;* neque quoad portas, idque etiamſi extaret longa conſuetudo, & eſſent patroni, *ut in una Faventina* 15. *Februar.* 1619. his verbis: *Si devono murar le porte, per le quali dalle caſe contigue ſi può entrare nrlla Chieſa, non oſtante i Padroni ſiano ſoliti per lungo tempo tenerle aperte.* Unde non debet Ordinarius permittere, ut 5
ab Eccleſiis ſit ingreſſus, tranſitus, vel proſpectus in privatas ædes, neque ſuper Eccleſias eſſe Cameras, vel loca ad habitandum, dormiendum, vel deambulandum abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, alias debent interdici, donec hæ ſervitutes removeantur; ut ſæpe decrevit eadem Sacr. Congregatio Epiſcop. præſertim *in Hieracen.* 26. *Julii* 1613. *in Melphiten.* 2. *Octobr.* 1626. *in Neapolitana* 13. *April.* 1646. *& in Hortonen.* 11. *Junii* 1655. Niſi ta- 6
men in limine fundationis Eccleſiæ Fundator, ſeu aliquis inſignis Benefactor, ſibi reſervaverit Jus habendi proſpectum, ſeu ingreſſum in ipſam. Quia in tali caſu ne Laici a fundationibus retrahantur, cum poſſit Epiſcopus Leges,

Digitized by Google

ges & conditiones, etiam Juri communi con-
trarias admittere, juxta communem DD. ſen-
tentiam, teſte Ricc. *dec. Cur. Archiepiſc. Nea-
pol.* 29. *per tot. part.* 1. Ciarlin. *contr.* 53. *n.* 48.
Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *qu.* 32. *n.* 3. Ton-
dut. *q. Benefic. tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 5.
poſſet Eccleſiam cum hac Lege fundatam, va-
lide huic ſervituti ſubjicere; Lotter. *dict. qu.*
32. *per tot. & præſertim num.* 15. & 16. Mo-
nacell. *part.* 1. *tit.* 6. *formul.* 10. *num.* 18. Vide
verb. *Poeta*, & verb. *Proſpectus*.

7 Sedilia, ſeu ſcamna propria ponere in Ec-
cleſia nemo poteſt abſque facultate Rectoris
Eccleſiæ, & invito Epiſcopo, & ſi ab aliqui-
bus apponantur, poſſunt a Rectore, & Epi-
ſcopo removeri maxime quando ſunt cauſa
rumoris, & impediunt functiones, & celebran-
tes, ut pluries tenuit *Sacr. Congreg. Epiſcopor.*
& ſignanter *in Januenſ.* 7. *April.* 1583. *in Ca-
merinen.* 12. *Januarii* 1588. *in Sarzanen.* 21. *No-
vembr.* 1623. *in Recanatenſ.* 10. *Februar.* 1645.
in Narnienſ. Terræ Carbii 8. *Maii* 1693. &
Sacr. Cong. Rit. in Vintimilien. 10. *Decembr.*
1694. *in Fundana* 5. *Octobr.* 1697. & *in Ve-
8 rulana* 9. *Septembr.* 1698. Ex tolerantia ta-
men, vel licentia Epiſcopi, ſeu Rectoris Ec-
cleſiæ poſſunt laici acquirere Jus retinendi ſe-
dilia, ſeu ſedendi in Eccleſia, non quoad Do-
minium, vel proprietatem, ſed ſolum quoad
uſum revocabilem ad libitum Rectoris, & Epi-
ſcopi, ut in terminis hujuſmodi ſedilium tra-
dunt Ugolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 17. *n.* 7.
Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 147. *num.* 12. Anto-
nell. *de loco legali lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 54. Mo-
nacell. *part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 8. *num.* 4. Fuſc.
de Viſitat. lib. 1. *c.* 26. Moron. *tom.* 1. *reſponſ.*
51. *num.* 33. ac plene Odofred. *in reſponſo de
hac re edito*, quod refert, & ſequitur Diana
part. 10. *tract.* 10. *reſolut.* 64. & Paſſerin. *de
homin. ſtatu tom.* 2. *q.* 187. *art.* 5. *cap.* 6. *n.* 379.
ac declaravit *Sacr. Congreg. Epiſcop.* 28. *Junii*
1583. in hæc verba: *Non ſi dee permettere quel-
la proprietà de' luoghi, che alcuni ſi perſuadono
di avere nelle Chieſe, quaſicchè loro foſſero Ere-
ditarj, come ſono le Caſe, e le poſſeſſioni, che
ſi comprano*; Et idem reſolutum fuit *in Ana-
9 gnina* 5. *Septemb.* 1665. Hinc non poſſunt Lai-
ci prædicta ſedilia, ſeu ſcamna, aut eorum
partem, ſive eorumdem uſum, locum, aut
ſitum aliis cedere, donare, aut quoquomo-
do concedere, niſi Epiſcopi conſenſus accedat;
Sacr. Congreg. Conc. 5. *Septemb.* 1665.

10 Conſenſus Epiſcopi non requiritur expreſſus,
ſed ſufficit tacitus; Vivian. *de Jurepatronatus
lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 55. Antonell. *de loco legali
lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 56. Rota *deciſ.* 787. *part.* 1.
diverſ. Unde non poteſt Epiſcopus, ſicut nec 11
Rector Eccleſiæ laicis auferre hujuſmodi Jus,
ſi ab initio paſſus eſt eos habere, ſeu retinere
ſedile in aliquo Eccleſiæ loco; *arg. quod ſemel*
21. *de regul. juris in* 6. ibi: *Quod ſemel pla-
cuit amplius diſplicere non poteſt*; Giovagnon.
conſil. 8. *num.* 22. *lib.* 2. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.* 210. *num.* 46. & *ſequent.* Ciarlin. *contr. fo-
renſ. cap.* 210. *num.* 16. 18. & 25. Antonell.
loc. cit. num. 68. *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Aſſi-
ſienſ.* 22. *Martii* 1604. *in Acheruntina* 4. *Junii*
1608. *in Tarentina* 8. *Decembr.* 1645. Niſi ſic 12
expoſceret ſervitium, vel commodum Eccle-
ſiæ, vel laicus prætenderet habere illud Jus
quo ad proprietatem, quia tunc non cenſetur
acquiſitum Jus irrevocabile, cum uſus ſedi-
lium, quem laici habent in Eccleſia, prove-
niat ex benignitate, tolerantia, & ex gratia
revocabili ejuſdem, non autem Jure, ex quo
valeant, ipſa Eccleſia nolente, ſervitutem ſeu
quaſi poſſeſſionem manutenibilem acquirere,
ut fuit ponderatum a *Sacra Congregatione Rit.
in Fundana* 5. *Octobr.* 1697. & *in Verulana*
6. *Septembris* 1698. & bene diſtinguit, & pro-
bat Paſſerin. *de ſtatu homin. tom.* 2. *qu.* 187.
art. 5. *c.* 6. *num.* 379. Giovagnon. *d. conſil.* 8.
num. 19. & *ſequent.* Ciarlin. *loc. cit. num.* 37.
& *ſequent.* Pariſ. *conſil.* 149. *n.* 25. *lib.* 4. Mo-
nacell. *part.* 1. *tit.* 5. *form.* 8. *n.* 5.

Quando lis eſt inter privatos ſuper compe- 13
tentia loci, qui ſunt in poſſeſſione, ſunt ma-
nutenendi in tali poſſeſſione abſque novitate;
Sacra Congr. Epiſcop. in Imol. 6. *Martii* 1692.
Locus autem in Eccleſia poſſeſſus videntibus, 14
& patientibus Rectore, toto Clero, & homi-
nibus loci, ſicuti acquiritur per decennium,
ita præſcribitur per immemorabilem; Rota
part. 18. *tom.* 2. *recent. deciſ.* 781. *n.* 7. Adeo- 15
que nemini permittitur in præjudicium hujuſ-
modi Juris quæſiti ponere novam ſedem ante
veterem; Rota *ibid. num.* 9. Pariſ. *d. conſil.*
149. *num.* 8. & alii. *Sacr. Congreg. Epiſcopor.
in Acheruntina* 4. *Junii* 1608. *in Tarentina* 8.
Decembr. 1645. Quinimmo pro manutentione
ſedis veteris cum ſua antiqua præeminentia
competit poſſidenti interdictum *Uti poſſidetis*;
Rota *ibid. n.* 10. Giovagnon. *d. conſil.* 8. *n.* 12.
lib. 2. Gratian. *diſcept.* 110. *num.* 26. Ciarlin.
contr. 119. *num.* 54. atque etiam alia reme-
dia magis executiva, & violenta, ut notat
Bald. *in l. Obſerv.* §. *Antequam in princip. ff.
de offic. procur.* Menoch. *conſil.* 51. *num.* 41.
Gratian. *mox cit. diſcept.* 110. *n.* 16. Rota *ib. n.* 11.
Nec poteſt poni nova ſedes ante veterem, 16
etiamſi

Digitized by Google

etiamſi ſedes vetus non amoveatur a ſuo an-
tiquo ſitu, ſed, ea intacta, aſſignetur locus al-
teri ante illam; Et ratio eſt clara, quia cum
tota vis in ſola præeminentia conſiſtat, nihil
refert ad ſolvendum præjudicium primi, quod
ejus ſedes non fuerit amota, quia paria ſunt,
vel quod fuerit mutata, & poſita infra aliam,
vel quod, ea firma manente, alia fuerit collo-
cata ſupra ipſam, juxta communem hominum
æſtimationem, quia ſecundus ſedendo inter per-
ſonas ejuſdem ordinis, inferior primo in eo-
dem ordine ſemper reputatur, ad *Text. in cap.
ſolitæ, de majorit. & obed.* Add. *ad Greg. de-
ciſ.* 411. *ſub num.* 5. §. *Verum, verſ. & potiſſi-
mum*, Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 3. *num.* 2. &
3. & bene ponderavit eadem Rota *part.* 18.
17 *tom.* 2. *deciſ.* 781. *num.* 19. & 20. Neque hoc
caſu prævalet oblatio facta per aſſignatarium
Eccleſiæ pauperi, quia licet ejus indigentia
ſit cauſa ſufficiens, ut in ea aſſignetur Laico
locus pro ſede, & ſepultura, ut tradit *Adden.
ad Greg. præcit. deciſ.* 145. *num.* 10. cum ta-
men Eccleſia ſit cultrix juſtitiæ, hujuſmodi
aſſignationes non permittit cum alterius præ-
judicio, ut declarat Rota ibid. allegata *in Ca-
laguritana Sepulturæ coram Manzanedo inter re-
cent. deciſ.* 561. *part.* 4. *tom.* 1. *recent. & part.*
18. *tom.* 2. *d. dec.* 781. *num.* 21. & 22. Jus
enim ſedendi in certo loco Eccleſiæ alicui quæ-
ſitum, eidem per ſupervenientem oblationem
alterius tolli non poteſt; Bald. *conſ.* 91. *n.* 3.
in fin. lib. 4. *dec. in cap. ult. ſub num.* 13. *de
conſtit.* cum aliis apud Gratian. *diſcept.* 465.
num. 17. Rota *coram Bich. deciſ.* 33. & *part.*
19. *tom.* 2. *recent. deciſ.* 474. *n.* 20. per ſupra-
dictam rationem, quod Eccleſia tamquam juſti-
tiæ cultrix Jus alicui quæſitum auferre nondebet.
18 Ex conſuetudine ſedendi in certo loco ra-
tione præeminentiæ interdicta cenſetur ſitua-
tio cujuſcumque alterius ſedis, ex qua præju-
dicium præeminentiæ primi inferatur; Rota
19 *part.* 19. *tom.* 2. *recent. dec.* 474. *n.* 11. Dum-
modo tamen locus primus aſſignatus in com-
muni hominum æſtimatione reputetur aliorum
omnium primus, itaut conſuetudo inibi ſeden-
di ſuum operari non poſſit effectum præemi-
nentiæ, ſi alteri deſignetur locus, qui repu-
tari poſſit honorificentior, juxta *dec.* 865. *n.* 7.
part. 4. *diverſ. & d. part.* 19. *tom.* 2. *recent.*
20 *deciſ.* 474. *num.* 12. Et dummodo primus aſſi-
gnatarius cum Jure ſedendi in certo loco ac-
quiſiverit etiam Jus prohibendi, ne alius lo-
cus ſuperior alteri aſſignari poſſit, prout re-
quiritur in quocunque actu tendente ad impe-
diendum exercitium libertatis; Rip. *in c. Cum
Eccleſia Sutrina n.* 68. & 151. *de cauſ. poſſeſ.
& prop.* Rolan. *conſ.* 22. *num.* 27. *lib.* 2. Poſtius
de manuten. obſerv. 40. *num.* 30. *in fin.* Rota
dict. deciſ. 474. *num.* 13. Jus autem ſic pro- 21
hibendi ut acquiratur, requiritur quod Eccle-
ſia, vel quilibet alius intereſſe habens acquie-
verit prohibitioni, juxta tradita per Rotam
coram Buratt. deciſ. 312. *num.* 9. & *dict. dec.*
474. *num.* 15. Ex ſimplici enim conſuetudine 22
ſedendi in certo loco non infertur id jus pro-
hibendi, ne alteri in diverſo, & etiam præ-
ſtantiori concedatur ſedes, & ſepultura, ut in
propoſito dixit Rota *deciſ.* 127. *num.* 5. *in fine
coram Dunoz. ſen. & dict. deciſ.* 474. *n.* 16.
Neque hoc modo præjudicatur habenti cer- 23
tum locum in Eccleſia, prout eſſet ſi a loco
jam quæſito amoveretur; Rota *part.* 19. *tom.*
2. *recent. d. deciſ.* 474. *n.* 17. 18. & 19.
Contra amoventes ſedilia agi poteſt actione 24
injuriarum, etiamſi amovens eſſet Adminiſtra-
tor Eccleſiæ; Poſtius *in tract. de manut. ob-
ſerv.* 73. *num.* 62. & *obſerv.* 18. *num.* 25. An-
tonell. *de loco legali lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 6. Si 25
antiqua forma Eccleſiæ immutetur in aliam
ſtructuram, ſedilia ſeu ſcamna Laicorum In
illa exiſtentia reponi debent eodem ordine,
quo reperiebantur ante immutationem Fabri-
cæ, vel in loco æque digno; Card. Petra
tom. 2. *comment. in Conſtitut.* 3. *Cœleſt. III.
num.* 11. Urſaya *tom.* 7. *part.* 1. *diſcept.* 18. *per
tot.* Rota *in Pampilonen. Juris ſedendi dec.* 117.
poſt Poſth. *de manut.* & *deciſ.* 378. *p.* 2. *re-
cent.* Jus habendi talia ſedilia, vel ſepulcra in 26
Eccleſia conceſſum alicui familiæ, vel deſcen-
dentibus, extincta familia tranſit ad hæredes
extraneos, ſicut & Juſpatronatus gentilitium
in tali caſu ad extraneos hæredes tranſiret,
niſi taxative conceſſum fuiſſet illis de familia
duntaxat, vel ſolis deſcendentibus; Ancharan.
conſ. 81. Calderin. *conſil.* 4. *de Jurepatron.* Vi-
vian. *in prax. Juriſpatr. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 1.
& *ſequent.* Antonell. *de loco legali lib.* 1. *c.* 3.
num. 69. Card. Seraphin. *deciſ.* 364. *num.* 2.
& *ſequent.* & *deciſ.* 378. *per tot.* Sedilia non 27
poſſunt in Eccleſia ita collocari, ut ſedentes
vergant terga ad SS. Sacramentum, & alia
indecora oriantur; S. Pius V. in Conſtitut.
incip. *Cum primum Apoſtolatus Officium*.
Strata ad Eccleſias ſibi deferri facere, ne- 28
mini ſub gravibus pœnis licere declaratur, ex-
ceptis duntaxat perſonis Regalibus; *Clemens
XI. part.* 3. *ſui Bullar. decr.* 1. *Congreg. Cære-
mon.* ibi: „ Propoſito in Sacra Congregatione
„ Cæremoniali quodam abuſu inter alios, qui
„ de recenti in Urbe irrepſerunt, eadem Sa-

„ cra

Digitized by Google

„ cta Congregatio ad eum omnino tollendum „ die 30. currentis anni 1701. decrevit: Non „ licere cuicunque perſonæ quovis gradu, con- „ ditione, ac dignitate inſignitæ (ipſis Per- „ ſonis Regalibus tantum exceptis) ad Eccle- „ ſias ſtrata ſibi deſerri facere, & ſi ſecus „ actum fuerit, immediate ceſſandum fore a „ divinis; Quod niſi ſervetur, Rectores, ce- „ teroſque Eccleſiarum miniſtros, ipſo facto „ excommunicationis pœnam, aliaſque arbi- „ trio Sacræ Congregationis incurrere, eam- „ que Eccleſiam, in qua talis abuſus permiſ- „ ſus fuerit, habendam eſſe pro interdicta.

„ Et facta per me Profecretarium relatione „ Sanctiſſimo Domino Noſtro, Sanctitas ſua „ decretum præfatum approbavit; &c. die 3. „ Octob. 1701.

29 Affertur decretum generale Sacr. Rit. Congregationis prohibens Laicis oſculum Evangeliorum intra Miſſam, uſum Baldachini in Eccleſiis, & aſſiſtentiam in Presbyteriis: Cum „ pluties Sacra Rituum Congregatio inhæren- „ do decretis alias editis, & ſignanter *in Lu-* „ *cerina die* 22. *Novemb.* 1664. 28. *Septemb.* „ 1675. *&* 13. *Mart.* 1688. declaraverit, nul- „ lo modo dandum eſſe Evangelium ad oſcu- „ landum ſæcularibus, etiam Præſidi in cele- „ bratione Miſſarum; Nec non eis prohibue- „ rit uſum Baldachini in *Baren.* 5. *Mart.* 1667. „ *&* 17. *Jun.* 1684. *Marſicen. Pelignanen. &* „ *Meleten.* 5. *Mart.* 1667. *Hieracen. die* 2. *Octob.* „ 1683. *& Bitecten.* 23. *Septembr.* 1684. Ac „ inſuper denegaverit aſſiſtentiam in Presby- „ terio, & ſpecialiter *in Materanen.* 24. *Ja-* „ *nuar.* 1665. *Melphitana* 15. *Jun.* 1665. *&* „ *Baren.* 29. *Novemb.* 1677. *&* 22. *Februar.* 1687. „ Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi DD. Car- „ dinales eidem Sacræ Congreg. præpoſiti, „ mandarunt ut prædicta decreta prohibentia „ perſonis ſæcularibus oſculum Evangelii, uſum „ Baldachini, & aſſiſtentiam in Presbyterio, „ renoventur, & copiæ illorum tranſmittan- „ tur Archiepiſcopis, & Epiſcopis, eiſdem „ injungendo, ut illa intimari faciant Supe- „ rioribus Eccleſiarum ſuæ Diœceſis tam ſæ- „ cularibus, quam Regularibus, & in caſu „ tranſgreſſionis, procedant etiam contra Re- „ gulares, auctoritate ejuſdem Sacræ Congre- „ gationis, ad pœnam interdicti. Et ita de- „ creverunt &c.

Die 13. *Martii* 1688.

30 Aliud decretum generale Sac. Rituum Congreg. die 22. Aprilis referente Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo D. Cardinali Columna Ponente ſtetit in decifis *die* 13. *Mart.* 1688. & quo ad Baldachina, non tantum illorum uſum, verum etiam retentionem, tam in Presbyterio, quam extra, in eodem decreto comprehendi declaravit; Et ad effectum, ut memoria pereat ſimilis abuſus, mandavit ut injungatur Archiepiſcopis, & Epiſcopis Regni Neapolitani, quod haſtas, gradus, ſuppedanea, & quæcumque alia ſigna Baldachini ab Eccleſiis ſuarum Diœceſum, tam ſæcularium, quam Regularium removere faciant, & quo ad Eccleſias Regularium procedant ad interdicta, & contra inobedientes ad Cenſuras auctoritate: *Sac. Cong. ead. die* 22. *Apr.* 1690. quod & confirmavit Sanctiſſimus eodem die, & anno 1690.

Hinc ead. Sac. Congr. Rit. *in una Amerina* 31 *ſedilium* 16. *Mart.* 1697. confirmata 12. *Sept.* 1699. mandavit aptandum eſſe locum Magiſtratui extra Presbyterium juxta deſignationem porrectam a Magiſtro Cæremoniarum, non obſtante quod Magiſtratus reperiretur in poſſeſſione, & allegaret alterius loci congrui deficientiam. Et Magiſtratum Laicum non poſ- 32 ſe in Eccleſia habere retentionem ſive uſum tapeti, aut ſtratus declaravit *d. Sac. Congreg. Rit. in Baren.* 2. *Septemb.* 1690. in qua reſpondit *concedendum eſſe Magiſtratui Baren. ſcamnum, ſive ſedile ligneum ſine ſuppedaneo, panno coopertum, tam in Eccleſia Cathedrali, quam in omnibus aliis Eccleſiis ſæcularium, & Regularium extra Presbyterium*, quod decretum iterum approbavit *in Aprutina* 6. *Octobr.* 1696. *in reſponſ. ad* 8. in qua fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

1 *An, & quotuplici ductu ſit thurificandus* 33 *D. Præſes Regius Provinciæ Aprutinæ dum aſſiſtit Miſſæ Cantatæ, quæ ſolemniter celebratur?*

2 *An ſit thurificandus eodem tempore quo thurificatur Epiſcopus, & quatenus poſt, an ante, vel poſt Canonicos?*

3 *An eidem Præſidi dandum ſit oſculum Evangelii, & quatenus affirmative, an eodem tempore, quo Evangelium oſculandum datur Epiſcopo, & a quo ſit dandum?*

4 *An eidem Præſidi ſit dandum oſculum pacis eodem tempore, quo datur Epiſcopo, & quo inſtrumento, atque an ante, vel poſt Canonicos?*

5 *An Domini Regii Auditores Regiæ Audientiæ Terami, poſſint dum aſſiſtunt Officiis divinis, ſedere in ſedibus coramineis cum brachiorum appodiis, & habere ſtratum cum pulvinari, ſtante quod prius tempore quo alia vice aderat in Civitate Tribunal Regiæ Audientiæ, ſedebat in ſcamno ligneo nucis cum poſtergali, & ſuppedaneo, quod quidem ſcamnum adhuc extat in Eccleſia?*

6 *An Magiſtratui Terami debeatur thurificatio duplici, vel unico ductu, & a quo ſit thurificandus?*

7 *An Epiſcopus poſſit concedere Magiſtratui inferiori, quod thurificetur duplici ductu contra formam Cæremonialis?*

8 *An poſſit Magiſtratus Terami habere, & tenere ſcamnum in Eccleſia cum poſtergali ſuppedaneo, genuflexorio, & brachiorum appodio?*

Quibus dubiis relatis Sac. Congr. Rit. reſpondit.

Ad 1. *Duplici ductu.*

Ad 2. *Negative, quo ad primam partem, & quo ad ſecundam ſervetur Cæremoniale lib.* 1. *cap.* 23. *in fin.*

Ad 3. *Negative.*

Ad 4. *Poſt Epiſcopum dandum eſſe oſculum pacis juxta Cæremoniale lib.* 5. *cap.* 24.

Ad 5. *Dilata, & videatur de ſolito.*

Ad 6. *Servetur ſolitum.*

Ad 7. *Negative.*

Ad 8. *Detur decretum in Baren.* 2. *Septemb.* 1690.

34 Et in alia Camerin. ſubortis inter Epiſcopum, & Magiſtratum controverſiis de aſſociatione in ſolemnitatibus, de appoſitione ſtratus, de manuum lotione, de Gubernatoris Sede & acceſſu, *ſub die* 21. *Februar.* 1699. mandavit ſervari ſequentia.

I. *Magiſtratus in ſolemnioribus feſtivitatibus a Cæremoniali præſcriptis, abſente Gubernatore, habita hora a Magiſtro Cæremoniarum, ſeu ab alio Miniſtro, ad Palatium Epiſcopi uſque ad Portam Cubiculi, quod dicitur Anticamera, accedere debet, & Epiſcopum Cappa indutum ad Eccleſiam comitabitur: peractis functionibus ad Portam majorem ejuſdem Palatii pariter comitabitur, & Epiſcopus monitus de adventu Magiſtratus ſtatim ei obviam procedet, & ad Eccleſiam perget.*

II. *Præſente vero Gubernatore obviam procedet Epiſcopo egredienti uſque ad Portam Palatii ipſius Epiſcopi, & in acceſſu ad Eccleſiam Gubernator erit ad ſiniſtram Epiſcopi, & idem in receſſu ſervabitur.*

III. *E conſpectu Altaris SS. Sacramenti factis inter ſe debitis ſalutationibus, Epiſcopus ad genuflexorium ſtrato, & pulvinari ornatum preces effundet, & hinc inde ad latera Canonici, Gubernator vero, & Magiſtratus ad conſueta eorum Sedilia pergent, ibique genuflexi verſus Altare SS. Sacramenti orabunt, & quando Epiſcopus ad Chorum perget, ſtantes ipſum tranſeuntem ſalutabunt, & idem ordo ſervandus erit, etiam abſente Gubernatore.*

IV. *Si vero Epiſcopus ad Eccleſiam per parvam Portam perget, Magiſtratus ad eandem Portam accedere, & comitare debebit.*

V. *Magiſtratus non debet genuflectere ſupra panniculum, quod omnino prohibuit Sac. Congreg. die 9. Novemb. 1669.*

VI. *Nulla Canonicorum aſſiſtentia debetur Epiſcopo, quando ad Eccleſiam accedit, & per eam incedit, dum eſt cappa indutus, ſecus vero quando eſt cum paramentis Sacris, & tunc Gubernator, & Magiſtratus erunt poſt Epiſcopum.*

VII. *Gubernator genuflectere non debet in eodem genuflexorio inſimul cum Epiſcopo, quando eſt cum cappa indutus.*

VIII. *Magiſtratus prout in Cæremoniali, tum abſente, tum præſente Gubernatore, in lotione manuum inſervire valeat.*

IX. *Quando Epiſcopus Conciones audit, nulla Canonicorum aſſiſtentia ei debetur, & tunc Gubernator ſedere debet prope Epiſcopum extra tamen Baldachinum in Sede Camerali conſimili in æquali linea, eo modo quo ſedere ſolent Epiſcopi non Cardinales, & neutra ſedes ſit coloris rubei.*

X. *Accedente Gubernatore in habitu ad Eccleſiam, aliquis Eccleſiæ Miniſter Cotta indutus porriget eidem aquam benedictam manus, abſente Epiſcopo.*

Quæ decreta cum fuiſſent per modum concordiæ propoſita ab Eminentiſſimis DD. Cardinalibus Carpineo & Petruccio ad hunc effectum Deputati, & partes noluiſſent acquieſcere; repropoſita cauſa *ſub die* 19. *Aprilis* 1698. *Sacr. Congr.* declaravit, eſſe omnino ſervanda, & adhuc partibus reclamantibus *ſub die* 21. *Februar.* 1699. ſtetit in decretis, & ſilentium impoſuit. 35

1 *Gubernatori Maceraten. Præſidi Provinciæ, non habenti facultatem Legati de Latere non competere Sedem ſub Baldachino, ſed ſine ſolio ſupra ſcamnum Magiſtratus, nempe cameralem decentem, & disjunctam a ſcamno Magiſtratus, eidemque unico gradu, vulgo prædella, tapete obaucto, nedum Divinis juxta Presbyterium, ſed etiam alibi concionibus audiendis, pariter ſupra ſcamnum Magiſtratus perpetuo detinendam.*

2 *Epiſcopum tamen Præſide prædicto præſente nullibi Diœceſis debere a Benedictionibus populi tum privatis, tum ſolemnibus abſtinere, ſed neque ullum humanitatis actum ante-*

Digitized by Google

tequam benedicat erga Gubernatorem Præſidem exhibere.

3 *Nullam deberi præcedentiam Gubernatori Præſidi Provinciæ ſupra Epiſcopum etiam extra Diœceſim degentem, quamvis Præſes in ſua Provincia exiſtat.*

4 *Epiſcopum non debere obviam ire Gubernatori Præſidi Provinciæ advenienti ad Cathedralem, neque illum ab ea diſcedentem aſſociare.*

5 *Gubernatorem, ſeu Præſidem prædictum teneri accedere ad Epiſcopum, ut ab eo accipiat candelam, & Palmam benedictam, etiam cum eſculo manus Epiſcopi; idemque ſervandum in diſtributione cinerum, numquam tamen teneri Epiſcopo genuflectere.*

6 *Canonicos teneri præſtare Gubernatori Civitatis Præſidi Provinciæ conſueta obſequia, quapropter ſaltem per duos Canonicos idem excipiatur, & ad Portam Eccleſiæ in diſceſſu aſſocietur.*

7 *Magiſtratum teneri præſtare Epiſcopo, & Cathedrali Eccleſiæ conſueta obſequia, tum præſente, tum abſente Gubernatore, & quatenus renuat compelli poſſe. At ſi Magiſtratus ſponte velit ad Cathedralem accedere, & divinis inibi juxta ſolitum intereſſe, aut antequam de ejus contumacia per actus poſitivos Epiſcopo non conſtet, nulla ei vis inferatur, vel in eum Epiſcopus nullum coactionis remedium exequi permittat.*

8 *Ad ſupplendum Magiſtratui abſenti in lotione manuum Epiſcopi, poſſe ſubrogari alios nobiles viros, quibus tamen locus in Scamno Magiſtratus minime aſſignetur, ſed qualibet vice in ipſo ſolemnitatis peragendæ actu, ſeligendos, & vocandos, & quoad fieri poteſt variandos, nulla tamen prævia in ſcriptis eorum deputatione.*

9 *Præterea eadem Sac. Congr. declaravit Gubernatorem Præſidem Provinciæ non Epiſcopum, non poſſe ſumere paramenta de Altari, ex quo id vetitum ſit Prælatis Epiſcopis inferioribus, etiam uſu Pontificalium gaudentibus, præterquam in Miſſis Pontificalibus.*

Quod Decretum habuiſſe apud ſe authenticum teſtatur Monacelli *p.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *n.* 13. a quo referuntur etiam alia adducta *a num.* 29.

37 Dedicationis Eccleſiæ Feſtum poteſt ab Epiſcopo ex juſta cauſa transferri in alium diem magis congruum ad evitandam concurrentiam aliorum officiorum. Speculat. *conſ.* 4. *p.* 3. *rubr.* 52. Monacell. *part.* 1. *tit.* 6. *formul.* 10. *n.* 29. & *p.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *ſub num.* 17. *Sac. Cong. Epiſcop.* in reſponſion. ad primum dubium propoſitum a ſuffraganeo Brixinen. *ſub die* 4. *Februar.* 1585. præciſis his verbis: *Epiſcopus ex juſta cauſa poteſt transferre Dedicationis Eccleſiæ Feſtum in alium diem magis congruum.*

38 Sanctis antiqui Teſtamenti poſſunt dedicari Eccleſiæ. Cum enim aperitioni Eccleſiolæ in honorem Sancti Job in Civitate Albani impedimenta oppoſuiſſet Suffraganeus ejuſdem Civitatis; propoſita cauſa in *Sacra Rit. Congreg. die* 22. *Jun.* 1680. prodiit reſſcriptum: *Removenda eſſe impedimenta.* Cumque tali reſolutioni non acquieſceret idem Suffraganeus repropoſita cauſa *die* 31. *Aug. ejuſdem anni*, reſcriptum fuit; *In deciſis, & amplius cauſa non proponatur.* Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 65. & *ſeq.*

39 Muſica eſt de jure permiſſa in Eccleſia textu expreſſo *in Extravagant. Docta, de vita, & honeſt. Clericor.* & multis adductis tradit Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 41. *per tot.*

40 Epiſcopus poteſt prohibere quod in Eccleſia non canantur in Muſica, niſi verba Sacra, Devota, & Eccleſiaſtica, prout juſſit Alexander VII. in ſua Conſtitutione publicata 23. *April.* 1657. & innovavit Innocentius XII. 20. *Auguſti* 1692.

41 Epiſcopus vigore Decreti Concilii Tridentini *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de celebrat. Miſſ.* poteſt prohibere, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, ne in Eccleſiis, & Oratoriis publicis canatur Muſica lingua vernacula, quantumvis cantiunculæ, & verba ſpiritualia ſint: *Sacra Cong. Rit. in Hiſpalen.* 3. *Septemb.* 1695. & 24. *Novemb.* 1696. *referente Eminentiſſimo Colloredo.*

42 Epiſcopus non poteſt prohibere Muſicis, neque Officialibus Eccleſiarum, quod Muſicam non canant niſi vocato Magiſtro Capellæ Cathedralis. *Sac. Congr. Epiſcopor. & Regular.* 11. *Mart.* 1648. & in *Aquilana* 2. *Decemb.* 1695. *referente Eminentiſſ. Cardinali Petruccio.*

43 Eſt decretum generale S. C. eſſe tollendam Muſicam in Eccleſia exteriori Monialium, præſertim in quibuſdam Feſtis principalibus, ubi eſt talis conſuetudo; ubi vero conſuetudo non adeſt, non eſſe de novo concedendam. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Neapolitana* 10. *Novemb.* 1582. apud Nicol. in Floſcul. *verb. Muſica n.* 8.

44 Propter Eccleſiæ reverentiam poſſunt expelli Artifices prope illam obſtrepentes, ac perſonæ infames, & ſordidæ eius divina officia perturbantes; *arg. c. Pridem* 7. *cauſ.* 18. *q.* 2. & ſic cenſuit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Interamnenſi* 21. *Mart.* 1589. nimirum quod in

C 2 nul-

Digitized by Google

nulla Domo Eccleſiæ contigua habitare debeant caupones, hoſpitio recipientes, gladiatores, comœdi, ſimileſve perſonæ. Et de Meretrice habitante apud, vel prope Eccleſiam, vel Monaſterium Monialium, quod poſſit expelli indiſtinctè, & abſolute probat textus in *Authent. de lænon.* §. *Quoſdam vero*, ibi: *Et quod deterius eſt, juxta ſacratiſſima loca, & venerabiles domos ſunt tales habitationes*: *& in l.* 4. C. *de ſpectac. publ. lib.* 11. & reſolvit pluries *Sac. Cong. Epiſcop.* etiamſi habitet in viis, quæ ducunt ad Eccleſiam, ut *in Maceraten.* 22. *April* 1596. *&* 14. *Nov.* 1601. *&* 13. *Maii* 1603. *& in Tudertina* 16. *Septemb.* 1598. *in S. Severini* 19. *Auguſti* 1604. præcipue prope Conventus Regularium *in Marſicenſi* 14. *Jun.* 1588. *in Viterbienſi* 6. *Septemb.* 1593. vel juxta Monaſteria Monialium, ut *in Inte-*
45 *ramnenſ.* 6. *Martii* 1618. Hinc ſtabulum prope Eccleſiam conſtrui prohibetur, *l. Baſilicam* 21. C. *de oper. publ.* quia ratione fœtoris, ſtrepitus equorum, aliorumque animalium, & irreverentiæ Divinus cultus detrimentum pateretur, *l. Ædiles in fin. ff. de via publ. l.* 2. §. *idem ait ſi odore* cum Gloſſ. *ff. ne quid in loc. public.* & firmat Capella, quem ſequitur Sperell. *deciſ.* 55. *num.* 59. Rota *p.* 18. *tom.* 2. *recent. deciſ.* 819. *&* 820. *utrobique num.* 1. *&* 2.
46 Unde competit Eccleſiæ privilegium removendi ſtabulum, aliave loca ſordida, tam ratione fœtoris, quam indecentiæ propter ſordes, ac immunditias, quas arceri oportet a liminibus ſacrarum ædium, *l. Si quando*, §. *fin. ff. ſi ſervit. vindic. l. Fiſtulam in princip. ff.*
47 *de ſervit. Urban.* Et præcipue, ſi ſupra ſtabulum ſit etiam ædificatum fœnile, quod ſit contiguum, vel annexum Eccleſiæ, vel Monaſterio, eſt removendum ob irreparabile præjudicium, ac periculum futuri incendii, adeo ut ne iſto quidem caſu admitti poſſit cautio de damno infecto; ſic expreſſe Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 77. ubi late, & egregie *per tot.*
48 Pro complemento datur hic Epiſtola Encyclica ad univerſos Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Italiæ, Inſularomque adjacentium Ordinarios juſſu Summi Pontificis Clementis XI. conſcripta, qua illis veneratio, ac reverentia Eccleſiis debita impenſiſſime commendatur.

Premendo alla Santità di Noſtro Signore di ſoddisfare alle parti del ſuo Appoſtolico Miniſterio, con andare eſtirpando, per quanto è poſſibile, dal Popolo Criſtiano le offeſe, che ſi fanno al Signore Dio, e quelle particolarmente, che cagionando pubblico ſcandalo, portano più irreparabile rovina ſpirituale alle anime, e provocano maggiormente l'ira Divina ſopra di noi, ha poſto l'occhio ſino dal principio del ſuo Pontificato in primo luogo ſopra l'abuſo ormai troppo univerſale del poco riſpetto, che ſi uſa nelle Chieſe, le quali, dovendo eſſer Caſe di Orazione, pajono per. la irreligioſità di molti mali Criſtiani quaſi ridotte a Caſe di libertà, e di peccati.

Mi ha però comandato eſpreſſamente la Santità Sua d'incaricare a ſuo nome a V. S. ſiccome a tutti gli altri Ordinarj d'Italia, e dell'Iſole adjacenti, che con ogni ſtudio, e diligenza procurino di porgere rimedio all'inconveniente predetto, e di reſtituire alla Caſa di Dio la riverenza, ed il riſpetto, che l'è dovuto. Ed a tal effetto la Santità Sua rinovando con la preſente tutte le diſpoſizioni de' Sagri Canoni, Coſtituzioni, e Decreti Appoſtolici altre volte fatti, e promulgati da' Sommi Pontefici ſuoi Predeceſſori intorno all'iſteſſa materia, vuole che V. S.

I. Per mezzo di Prediche, e Sermoni, o con Editti, e Lettere Circolari iſtruiſca, e faccia ben ponderare a' ſuoi Popoli, quanto diſpiaccia alla Maeſtà di Dio l'irriverenza nelle Chieſe, inſinuando le minaccie della Sagra Scrittura, ed i caſtighi pubblici, come di Peſte, Fame, Guerra, Terremoti, e ſimili, che per comune ſentimento de' Santi ſuole Dio ſpecialmente mandare per vendicare gli affronti, che i mali Criſtiani vanno a fargli nella propria ſua Caſa. *Quoniam ultio Domini eſt ultio Templi ſui*. In ſegno di che, come notano i medeſimi Santi, non ſi trova che Criſto noſtro Signore caſtigaſſe colle proprie ſue mani altro peccato, che queſto, mentre con i flagelli ſcacciò i Profanatori del Tempio.

II. Preſcriva alli Confeſſori, che ammoniſcano ſeriamente ſopra di ciò i Penitenti.

III. Faccia ſpecialmente avvertire le Donne, che vengano alle Chieſe colla dovuta modeſtia, ed umiltà; non con pompe, gale, vanità, ed ornamenti indecenti, nè con alterigia, e faſto più confacevole a i luoghi di feſte profane, che al Santuario di Dio, ricordandoſi, che alla Chieſa deve andarſi per placare l'ira Divina, non per irritarla, e non per commettere, e cagionare nuovi peccati, ma per cancellare i commeſſi: Non potendoſi udire ſenza orrore, che a cagione dell' immodeſtia feminile ſi ſiano in alcuni luoghi le coſe ridotte a ſegno, che in vece di andare alle Chieſe per trovarvi la divozione,

con-

Digitized by Google

convenga tal' ora fuggirne per non la perdere.

IV. Dove potrà farſi comodamente, ſi definì, ed aſſegni agli Uomini luogo diſtinto e ſeparato da quello delle Donne, nè ſi permetta, che gli uni ſi fermino, e ſtiano in quello delle altre, di maniera che reſti tolta tra di loro ogni indecente comunicazione.

V. Inſiſta onninamente, che nelle Chieſe non ſi facciano colloquj profani, circoli, o ſtrepiti, nè ſi trattino negozj, e molto meno ſi amoreggi. Riprendendo con ſanto zelo i traſgreſſori, e caſtigandoli ſeveramente con implorare anche in caſo di biſogno l' ajuto del Braccio ſecolare.

VI. Specialmente invigili che al Santo Sagrificio della Meſſa aſſiſtano tutti coll' attenzione, e religioſità che conviene ad un miſtero sì venerabile, e moſtrino anche eſternamente di ſtarvi preſenti non pure col corpo, ma eziandio colla mente, e con divoto affetto del cuore.

VII. Ordini altresì agli Eccleſiaſtici, che nella Divozione, modeſtia, e decoro in celebrare i Divini Uffizj ed eſercitare le altre Sagre Funzioni ſi portino in guiſa, che non abbiano a ſoggiacere alla maledizione intimata da Dio a chi fa l' opera ſua negligentemente, e ſi tolga alli ſecolari ogni occaſione di ſcandalo, e di mal eſempio.

VIII. Provveda parimente, che la ſteſſa modeſtia, e divozione ſi oſſervi dal Clero, e dal popolo nelle Proceſſioni Eccleſiaſtiche, le quali eſſendo iſtituite per implorare grazie, e miſericordie dal Signore, e per ringraziamento de' Benefizj da Sua Divina Maeſtà ricevuti, devono eſſere accompagnati non da diſcorſi vani e portamenti indecenti, che pur troppo ſi vedono, come ſe ſi andaſſe a diporto, ma da orazioni, ed altri atti di Criſtiana divozione, che poſſono eſſere graditi dal Signor Iddio, ſecondo l' intenzione di Santa Chieſa.

IX. Molto più ſi faccia ciò oſſervare quando nelle dette proceſſioni ſi porta il Santiſſimo Sagramento, o nelle Feſte ſolenni, o il Santo Viatico agli infermi. Nella quale occaſione ſarà molto lodevole, che per quanto potrà procuri d' introdurre nella ſua Dioceſi l' oſſervanza delle Regole, ed Iſtituzioni ſopra di ciò promulgate in queſt' alma Città di Roma l'anno 1695. per ordine della Santa memoria d' Innocenzo Papa XII. eccitando li Fedeli a rendere in quella ſagra Azione ogni più divoto Oſſequio al Venerabiliſſimo Sagramento dell' Altare, anche per conſeguire li teſori ſpirituali delle ſante Indulgenze a tal' effetto concedute da' Sommi Pontefici, e ſpecialmente dalla Santa memoria di Papa Innocenzo XI., e ſuſſeguentemente dall' iſteſſo Innocenzo XII.

X. Procuri, che le Feſte, e ſolennità ſi celebrino con modeſtia e divozione, e ſenza ſpettacoli, conviti ſmoderati, e profanità vietate da i Sagri Canoni, e che nelle Muſiche ſi oſſervi il decoro Eccleſiaſtico, ſenza meſcolanza di parole non uſate dalla Chieſa. In tali ſolennità, ancorchè maggiori, li Divini Uffizj, e Meſſe cantate ſi celebrino ſecondo gli approvati Sagri Riti, ed all' ore preſcritte dalle Rubriche, in modo che le Meſſe cantate non ſi prolunghino più che al mezzo giorno, ed i Veſperi, e le Compiete, oltre il tramontar del Sole: Avvertendo, che alle 24. ore terminati ſiano tutti i Divini Uffizj, ed ogni altra ſagra Funzione, e nella medeſima ora ſiano ſerrate tutte le Chieſe; E queſta regola debba anco eſattamente praticarſi nelle veſtizioni, e velazioni delle Monache.

XI. In caſo di traſgreſſione circa le predette coſe minacci con pubblici Editti, o in altre maniere, che ſtimerà più proprie, gravi pene, ed anco di proibire le ſopradette Funzioni, e Feſte, e di ſottopporre in caſo di biſogno all' Interdetto Eccleſiaſtico le medeſime Chieſe.

XII. Proibiſca onninamente, e ſotto gravi pene alli Poveri, ed alli Mendicanti l' andar cercando limoſina per le Chieſe, naſcendo da ciò un gran diſturbo alli Divini Uffizi, ed alle Orazioni de' Fedeli.

XIII. Ordini alli Parochi invigilare e correggere li Delinquenti circa tutte le coſe ſuddette, e biſognando, il denunciarli al ſuo Tribunale, e caſtighi li ſteſſi Parochi, quando in ciò manchino.

XIV. Intimi la medeſima vigilanza, ed attenzione alli Superiori Regolari per le Chieſe loro, ed in caſo di contravenzione, o negligenza, oltre gli altri rimedj, preſcritti da' Sacri Canoni, ne dia parte a queſta Sagra Congregazione, che punirà i medeſimi Superiori, anco con la privazione de' loro Uffizj, ed altre pene più gravi.

Confida la Santità di Noſtro Signore, che baſterà queſto ſemplice eccitamento al zelo di V. S. per animarla a compire eſattamente in queſta parte al ſuo debito Paſtorale, per non eſſere incolpata al Tribunale di Dio di aver taciuto, quando conveniva alzar la voce, e la mano contra i Profanatori del Santuario, e che però ſarà

ſarà ella per impiegare ogni ſtudio a fine di provvedere ad un diſordine sì importante, e sì ſcandaloſo, che in realtà feriſce il Paterno cuore della Santità ſua, la quale è riſoluta di fare quanto è poſſibile dal canto ſuo, acciocchè ſi tolga queſta abbominazione dal luogo Sacro, e che la noſtra Italia, in cui riſiede il Capo viſibile della Chieſa, ed è poſta, come ſotto i ſuoi occhi, poſſa anco 'n queſta materia del riſpetto alle Chieſe ſervire di eſempio a tutte l'altre Nazioni del Criſtianeſimo, ed in tal maniera preſervarſi da quei flagelli, che per caſtigo delle noſtre colpe pur troppo ci vengono preſentemente minacciati dalla Divina Giuſtizia.

Roma 26. Luglio 1701.

G. Cardinal di Carpegna Prefetto.

G. D. Parracciani Proſegretario.

49 Ludi theatrales etiam prætextu conſuetudinis in Eccleſiis, vel per Clericos fieri non debent; *cap. Cum decorem* 12. *de vita, & honeſtate Clericorum*, Conc. Toletan. 22. *cap.* 19.

50 Nec in Eccleſiis fieri poſſunt Repræſentationes, ſeu Comœdiæ, quæcumque illæ ſint, profanæ, vel Sacræ, & permittentes puniendi ſunt. Sic expreſſe cit. Conc. Toletan. 22. *cap.* 19. & concordat *cit. cap. Cum decorem*. Et tenent Marian. *de Specul. cap.* 7. Zerola *in Prax. Epiſc. p.* 1. *verb. Repræſentationes*, & alii citati & ſecuti ab Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib.* 3. *tit.* 4. *n.* 29. Nicolius *Lucubrat. Canonic. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 27. Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad tom.* 2. *num.* 207. & alii *paſſim*.

51 An autem in Eccleſiis fieri poſſint Repræſentationes devotæ, & rerum piarum, puta ſolemnitatum Myſteriorum Fidei, Paſſionis Domini, Vitæ alicujus Sancti, &c.? Affirmant Barboſa *in cap. Cum decorem n.* 6. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.* 1. §. 23. *num.* 10. Cohell. *ad Bull. bon. reg. cap.* 40. *n.* 8. Urſaya *loc. cit. n.* 29. per text. *in cit. Concil. Toletano* 22. *cap.* 19. ibi: *Per hoc tamen honeſtas Repræſentationes, & devotas, quæ populum ad devotionem movent, tam in præfatis diebus, quam in aliis non intendimus prohibere*. Sicque tales Repræſentationes, dicunt ipſi, conducunt homines potius ad compunctionem, quam ad laſciviam, ſeu voluptatem. Negant autem Monacell. *loc. cit. num.* 207. Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 14. *cap.* 8. *num.* 9. Nicolius *loc. cit. num.* 27. *verb. Amplia*, ubi ſic expreſſe habet: Amplia, ut neque piæ Repræſentationes, puta paſſionis Domini, vel Sanctorum, permittendæ ſint in Eccleſiis. Unde Sacra Congr. ſimiles licentias concedere ſolet cum infraſcriptis conditionibus. I. Quod fiant extra Eccleſiam. II. A Sacerdotibus, vel Clericis, aut aliis piis Viris. III. De die, non de nocte. IV. Opus autem reviſum, & approbatum fuerit ab Ordinario, qui non permittat ibi Apocrypha miſceri. V. Totumque fiat ſine ſcandalo, & cum ædificatione populorum. *Sacra Congreg. in Reatina* 20. *Januar.* 1579. *in Nolana* 28. *Aprilis*, *in Aſſiſienſi* 18. *Martii* 1603. Quare, cum ſcandala timentur, debent prohiberi. *Sacr. Congreg. in Viterbienſi* 3. *Aprilis* 1582. Et nullibi fieri ſine licentia Epiſcopi; *Sacra Congregatio Concilii in una Bracharen.*
Hactenus ille. Unde ad conciliandas prædictas 52
opiniones concludendum eſt, quod Repræſentationes piæ, ac devotæ poſſint quidem fieri in Eccleſiis, ſed cum licentia, & approbatione Epiſcopi. Secus autem, non.

Additiones ex aliena manu.

Agere hic non eſſet incongruum de Juribus 53
Honorificis, quæ in Eccleſia Laicis præſtari ſolent. At longiores ſane eſſemus, quam patiuntur limites additionum. Satis ſit indicare qui de ipſis differunt Auctores.

Vide itaque Franciſcum de Roye *de Juribus Ho-* 54
norificis in Eccleſia. Clauſit Auctor hic totam tractationem duobus libris. Primi libri tredecim ſunt capita. Caput I. ita conceptum eſt. *Quid ſit honor, in quibus conſiſtat. Quid ſunt jura honorifica. Eorum diviſio, Methodus iſtius tractatus*. Cap. II. *In quibus Locis reddantur illi Honores*. Cap. III. *A quibus præſtentur illi honores. An Laicis deberi poſſint*. Cap. IV. *Honor præſentationis, & alimentorum ex bonis Eccleſiæ*. Cap. V. *Honor Thuris, aut ſuffitus*. Cap. VI. *Honor precum*. Cap. VII. *Honor proceſſionis*. Cap. VIII. *Honor Liſtræ*. Cap. IX. *Honor ſepulturæ*. Cap. X. *Honor Sedis*. Cap. XI. *De Ordine Sedilium, & qui ea diſponant*. Cap. XII. *Honor panis benedicti*. Cap. XIII. *Oſculum Pacis, & Aqua benedicta*. Quindecim vero ſunt capita ſecundi libri. Cap. I. *Ex quibus rationibus aut principiis Honores in Eccleſia deferuntur: Quædam Catholica ad hunc tractatum*. Cap. II. *Principibus omnes illi Honores debentur*. Cap. III. *Fundatoribus debentur omnes illi Honores*. Cap. IV. *De Senioribus Locorum, qui omnimodam juriſdictionem habent, & in ea poſitam Eccleſiam. Quinam iis Honores in ea debeantur*. Cap. V. *De iis Senioribus, qui mediam habent juſtitiam*. Cap. VI. *De iis, qui baſſam ſeu inferiorem juſtitiam habent, & fundum in quo conſtructa ſit Eccleſia*. Cap. VII. *De Benefactoribus*. Cap. VIII. *De Magiſtratibus Regis ejus*

Digitized by Google

ejus Territorii, in quo poſita ſit Eccleſia. Cap. IX. *De Nobilibus, qui manent in eadem Paræcia*. Cap. X. *An ſimplices Nobiles in iis honoribus Eccleſiæ præferantur Judicibus Seniorum Paræciæ*. Cap. XI. *De Plebeis, qui vel Juſpatronatus, vel Senioratum, vel aliquod Feudum habent*. Cap. XII. *De Succeſſoribus*. Cap. XIII. *An ſingulatis ſucceſſor poſſit tollere Authorum ſuorum liſtras, & ſuas reponere*. Cap. XIV. *De Mulieribus*. Cap. XV. *Ubi & quomodo de iis honoribus agendum*.

55 Confer itidem Hericourt *in Legibus Eccleſiaſticis ſuo ordini reſtitutis part. 3. cap. 9. per totum* & maxime Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Jura Honorifica*. Quod ſi ſpecialem de juribus Honorificis Patronorum deſideres tractatum, adi & Michaelem de Perroy *de Juribus Honorificis tum utilibus Patronorum*.

APPENDIX

Sive novus de Chriſti Eccleſia Articulus ex Editione Romana.

Novum hunc Articulum addendum duxi, tum ut ea, quæ ſunt ab Auctore omiſſa ſupplerem; tum ut perfectum Lectoribus ſyſtema exponerem, in quo adverſus Novatores orthodoxa doctrina explicaretur. A generali Eccleſiæ notione exordium ſumam, ac præmiſſa definitione Eccleſiæ militantis generatim ſumptæ, de origine Eccleſiæ, de variis ipſius ſtatibus, de Dei cura in ipſius regimine in ſtatu legis naturæ, & ſcriptæ, ac demum de Chriſti Eccleſiæ natura, notis, & prærogativis, ac regiminis forma compendioſe pertractabo.

1 Eccleſia a græca voce ἐκκαλέω originem trahit; quæ vox latine idem ſonat ac *evoco*, *congrego*. Itaque juxta grammaticalem ſignifi-
2 cationem idem Eccleſia eſt, ac evocatio. In generali hac acceptione paſſim Eccleſiæ vocabulum uſurpatur in Scripturis ad ſignificandam civilem ac politicam hominum congregationem: quo quidem in ſenſu *Pſal.* 25. *v.* 5. legitur: *Odivi Eccleſiam malignantium*; & *Pſ.* 106.
3 *verſ.* 32. *Exaltent eum in Eccleſia plebis*. Quandoque Eccleſia cum in veteri, cum in novo Teſtamento locum deſignat, in quem homines divini cultus cauſſa conveniant; Ita Judith 6. *v.* 21. & 1. ad Corint. *vv.* 18. & 22.
4 Proprie vero atque uſu eccleſiaſtico Eccleſia uſurpatur ad fidelium ſocietatem deſignandam. Quo ſenſu Apoſtolus Paulus ad Rom. 16. *v.* 16. ait: *Salutant vos Eccleſiæ Chriſti*: & verſu 23. *Salutat vos Cajus hoſpes meus, & univerſa Eccleſia*. Atque hæc poſtrema, ſtricta, & pro- 5
pria ſignificatio eſt vocabuli *Eccleſia*, quod ſocietatem ſeu cœtum vocatorum exprimit; cum nemo ad hunc populum ſe adjungat, per ſe & ſuo proprio inſtinctu, ſed omnes quotquot veniunt a Dei vocatione præveniantur.
Hinc Hieronymus Comment. *in cap.* 5. pro- 6
verb. & Auguſtinus *in Pſal.* 81. obſervant, Eccleſiæ nomen apte deſignare ſocietatem fidelium novi Teſtamenti, atque hanc a cœtu fidelium veteris Teſtamenti ſecernere, qui Synagoga dicebatur. En Hieronymi verba; *Eccleſia & Synagoga*, inquit, *græca nomina ſunt & unam eamdemque rem latine ſignificant; id-eſt, conventum plurimorum ad invicem. Si autem ſubtilius diſtinguantur, Eccleſia convocatio, & Synagoga congregatio interpretatur; & vetus quidem Dei populus utroque nomine vocabatur: nunc autem gratia diſtinctionis, ille Synagoga, noſter Eccleſia dicitur, merito ſcilicet fidei & ſcientiæ majoris: quia & irrationabilis creatura poteſt congregari*.
Duplici autem modo Deus hominem vocat, 7
ſcilicet interius per gratiam, & exterius per verbum, ſive per revelationem, qua verum ac gratum ipſi cultum demonſtrat, qua viam ſalutis oſtendit, & neceſſaria media ſuggerit ad lapſum hominem reparandum, & ad æternam ſalutem obtinendam. Cum Eccleſia con- 8
gregatio hominum ſit, qui recta fide, ac demonſtrata a Deo ratione Deum colunt, ac tuta via ad æternam ſalutem pervenire contendunt, manifeſtum eſt non ſufficere interiorem vocationem, ſed exteriorem quoque neceſſariam eſſe, ut ea fidelium ſocietas habeatur, quæ Eccleſia dicitur; nam vocatorum ſocietas a fide incipit, quæ ſine auditu non habetur; auditus autem deeſt, ubi verbum Dei non adſit exterius promulgatum, uti docet Apoſtolus Paulus. Rurſus hæc ſocietas convenire de- 9
bet in exhibendo Deo verum, ipſique acceptum cultum, & in adhibendo præſcripta a Deo remedia pro lapſus reparatione, ac pro æterna ſalute comparanda. Id vero fieri nequit niſi per externam fidei profeſſionem, per externum cultum, ac per externum Sacramentorum uſum; ut conſideranti patet.
Itaque ſolus Deus auctor, & cauſa princeps 10
eſt Eccleſiæ; quia ſolius Dei eſt homines ordinare ad finem ſanctificationis per gratiam, & ſalutis per gloriam; & ſolius Dei eſt præſcribere Eccleſiæ media neceſſaria, tum ad gra-

Digitized by Google

11 gratiam cum ad gloriam obtinendam. Homi-
nes vero cauſæ meræ miniſteriales eſſe poſſunt,
dum ſcilicet eorum Deus utatur miniſterio ad
oſtendendum hominibus, quæ manifeſtare ipſe
voluerit, ad media proponenda neceſſaria ad
gratiam & gloriam comparandam, atque ad
alia explicanda & inculcanda, quibus Eccle-
ſiam regi voluerit.

Hæc de Eccleſia militante generatim ſum-
pta (de aliis ſiquidem Eccleſiis ſatis dictum
12 arbitror ab Auctore). Venio nunc ad Eccle-
ſiam Chriſti. Hæc duplici ratione conſiderari
poteſt, ſcilicet ſecundum latam, & ſecundum
13 ſtrictam ſignificationem. Priori modo ſocieta-
tem deſignat Fidelium, qui in Chriſtum cre-
diderint, præſcindendo ab explicita vel im-
plicita fide, a Chriſto ſive naſcituro vel na-
14 to, morituro vel mortuo: Poſteriori modo ſo-
cietas eſt hominum, qui fidem habent in Chri-
ſtum jam natum, & paſſum, conſummatis o-
mnibus redemptionis humanæ Sacramentis, &
myſteriis.

15 Eccleſia Chriſti priori modo accepta non
tantum natalem Chriſti anteceſſit, ſed etiam
ita floruit tempore legis naturæ & ſcriptæ,
ut tunc temporis veros extitiſſe Chriſti culto-
res merito aſſeri poſſit. Audiatur Auguſtinus
epiſtola 190. quæ eſt ad Optatum *cap.* 2. *n.* 8.
Profecto, inquit, *quod ſcriptum eſt*, *non eſſe aliud
nomen ſub Cœlo*, *in quo oporteat nos ſalvos fie-
ri*, *ex illo tempore valet ad ſalvandum genus
humanum*, *ex quo in Adam vitiatum eſt genus
humanum*. *Sicut enim in Adam omnes moriun-
tur*, *ita in Chriſto omnes vivificabuntur*, *quia
ſicut in regno mortis*, *nemo ſine Adam*; *ita &
in regno vitæ*, *nemo ſine Chriſto*. Atque alibi
paſſim tradit idem Sanctus Doctor, neminem
poſt Adami peccatum ſalvari potuiſſe, niſi per
fidem in Chriſtum; & concione 6. *in Pſalm.*
36. quotquot fuerunt juſti caput Chriſtum ha-
bere ſcripſit; *Illum enim venturum eſſe credi-
derunt*, *quem nos veniſſe jam credimus*, *& in
ejus fide & ipſi ſanati ſunt*, *in cujus & nos*,
*ut eſſet & ipſe totius caput civitatis Hieruſa-
lem*. Itaque qui fidem in Chriſtum profeſſi
ſunt, & per hanc fidem ſalutem ſunt conſe-
cuti, hi ad Eccleſiam Chriſtianam pertinue-
re, atque Chriſtianæ religionis cultores aſſeri
merito poſſunt; quotquot vero fuere juſti cum
in lege Moſis, tum in ſtatu legis naturæ, per
fidem in Chriſtum venturum ſalvi facti ſunt,
atque hac unice ratione juſtitiam & ſanctita-
tem conſequi potuerunt; fuere ergo omnes
Chriſtianæ Religionis cultores. Nec ſola id
Auguſtini auctoritate evincitur, ſed etiam ar-
gumento illo theologico ex ſacris litteris pe-
tito, quo oſtenditur, per ſolam fidem in Chri-
ſtum mediatorem Deum inter & hominem,
ſalvos fieri potuiſſe homines poſt Adami la-
pſum: Auctoritate Tertulliani *lib. de reſurre-
xione carnis cap.* 6. aſſerentis, ab ipſa hominis
formatione Chriſtum primum ac maximum
fuiſſe fidei, & Religionis ſubjectum; aucto-
ritate Euſebii Cæſarienſis, qui *lib.* 1. *demon-
ſtrat. Evang. c.* 5. ait, Chriſtum notum fuiſſe
Moyſi, & antiquis Patriarchis, atque hos non
Judaico, ſed Chriſtiano more vixiſſe, ut ſcri-
bit *lib.* 6.; auctoritate denique Gregorii Ma-
gni, qui *homilia* 19. *in Evangelia* ſub vineæ
parabola univerſalem exprimens Eccleſiam,
hanc ab Abel juſto cœpiſſe ait, uſque ad ul-
timum electum duraturam, qui in fine mun-
di naſciturus ſit.

Ad initium vero quod ſpectat hujus Eccle- 16
ſiæ, facile intelligere eſt, ſtatim poſt Adami
lapſum repetendum eſſe. Tunc enim Deus re-
velatione, ſive verbo ſuo, humano generi de-
monſtravit ſola fide venturi Redemptoris, ac
gratia ex ipſius mediatione expectanda, po-
tuiſſe homines a peccato ſurgere, ac æternam
ſalutem obtinere. Non eſt autem qui non vi- 17
deat in hujuſmodi revelatione generalem illam
vocationem, qua homines per fidem in Chri-
ſtum ad ſocietatem ineundam, & Eccleſiam
conſtituendam invitabantur. Quamobrem du-
bitari non poſſe videtur, quin hoc in ſenſu
Chriſti Eccleſia ſtatim poſt Adami lapſum
inceperit.

Auguſtino tamen enarratione *in Pſal.* 141. 18
Gregorio Magno loco ſupra a nobis citato,
& quamplurimis Theologis placuit, Chriſtia-
næ Eccleſiæ exordium ab ipſo Abel repetere;
tum quia Scriptura primum Abel excelluiſſe
aſſerat in publica fidei proteſtatione, ſine qua
viſibilis Eccleſia non conſiſtit; tum quia con-
veniens ac conſentaneum videtur, ut Eccleſia
quam ſanctam in ſymbolo profitemur ab eo
inciperet, in quo primum inter homines ſan-
ctitas, & innocentia ſine interruptione perſe-
veravit, in ſignum ſanctitatis, quæ numquam
in Eccleſia Chriſti defectura eſſet; tum de-
mum, quia tunc Dei Eccleſia palam a ſocie-
tate malignantium ſecerni cœpit; ſacrificii ſci-
licet oblatione, in qua fidei illa proteſtatio
enituit, quæ in Caini ſacrificio deſiderabatur.

Antequam exponam quid ſit Chriſti Eccleſia 19
ſtricte ſumpta, & quænam ipſius notæ atque
prærogativæ, paucis inveſtigandum cenſeo,
quænam fuerit divinæ providentiæ cura in re-
genda Eccleſia in ſtatu legis naturæ, & in
ſtatu

Digitized by Google

ſtatu legis ſcriptæ . Neque enim dubitari poteſt de divinæ providentiæ cura in ſervanda , atque regenda Eccleſia a ſe conſtituta ; Deus enim ſapientiſſimus cum ſit, atque optimus , opus quod perfecit, providentia ſua conſervare, cuſtodire, ac regere debet. Itaque qui Eccleſiam fundavit, quæ ad finem uſque Mundi ſit duratura , neceſſe eſt , ut eamdem providentia
20 ſua rexerit ſemper, atque nunc regat. In lege autem naturæ eadem, qua revelatam religionem docendo Eccleſiam fundaverat , providentia, eamdem conſervavit & rexit. Nam quæ credenda , quæque agenda hominibus eſſent, ut recta fide ac puro cultu viam ſalutis homines ſectarentur, vel per ſe ipſum viſibiliter apparendo, vel per Angelos, quos ſui adminiſtros adhibuerit , vel per homines ſpiritu prophetico , ac divinæ legationis characteribus donatos , demonſtravit. Iis enim modis ſupernam religionem Deus hominibus revelavit, eoſque in illam vocavit ſocietatem , quæ Eccleſia dicitur , ut de revelationis neceſſitate , adverſus Deiſtas diſputaturi fuſius diſſeremus .
21 Quis vero ignorat , hac Deum ratione Eccleſiam rexiſſe ſuam in ſtatu legis naturæ ? Ab Adamo enim ad Moſem uſque , vix unam percurrere eſt generationem, in qua Deus Patriarchis non apparuerit, aut cœleſtes ſuos adminiſtros Angelus ad eoſdem non miſerit, ut
22 legenti Geneſeos librum manifeſtum eſt. Plures deinde fuere viri ſpiritu prophetico inſigniti , atque ea morum probitate , iiſque ſignis muniti , quibus divinam ſuam legationem populo demonſtrarent. Vivo enim adhuc Adamo , prophetavit Enoc , qui divinitus raptus fuit ne videret mortem ; propheta quoque fuit Nohemus, atque, ut alios mittam, eumdem habuere ſpiritum Abrahamus, Iſaacus , Jacobus , Joſephus . Quorſum vero Deus Patriarchis illis apparuit, Angelos ad eoſdem miſit, ac Prophetarum ad homines legatione uſus eſt, niſi ut in Eccleſia ſua fidem , quam neceſſariam demonſtraverat, in futurum Reparatorem divinum, quem præſcripſerat cultum , ac reliqua ad ſalutem neceſſaria opera , foveret, at-
23 que inculcaret ? Itaque in lege naturæ Deus Eccleſiam ſuam per ſe , vel per miniſtros a ſe miſſos regulavit, non ſolum eam fidem inculcando, quæ Religionem regeret , ſed alia quoque præcipiendo, vetando , aut inſtituendo, quæ ad eundem finem ſpectarent . Nam Noemo, Abrahamo, Jacobo , aliiſque ſacrificare juſſit , ac Sacrificii genus præſcripſit : Per Noemum abſtinentiam a ſanguine & ſuffocato imperavit, quo facilius homines ab homicidiis avocaret ; & per Abrahamum Circumciſionem inſtituit in ſignum initi fœderis , in memoriam promiſſionum, quas Abrahamo ejuſque poſteris fecerat, & ut gens, ex qua promiſſus humani generis Reparator naſciturus erat, ab aliis ſecerneretur.

In ſtatu quoque legis ſcriptæ eadem provi- 24
dentia enituit , etſi novam quoque curam in ſtabilienda , & regenda Hebræorum Republica, adhibuit. Nam per Moſem, quem legatum adhibuit, dum legem dedit, iis characteribus , ac tanto prodigiorum apparatu munitum , ut nemo de divina iſtius legatione dubitare poſſit, legem promulgavit, in qua Reipublicæ Judaicæ forma , ac civiles leges præſcribuntur; Sacrificia , & cæremoniæ deſignantur, quæ cum figuræ eſſent futuri Meſſiæ, & eorum, quæ ad ipſum pertinerent, in memoriam revocando divinas promiſſiones, fovebant ac fortius excitabant futuri Reparatoris fidem ; ac tribunalia ſtabilivit , in quibus ortæ circa præcepta, cæremonias, & legem controverſiæ finirentur. Ut autem conſtet, qua ratione jux- 25
ta Dei providentiam finirentur in Hebræorum Republica controverſiæ Religionis , placet hic verba recenſere, quibus Deus tribunal majus, quod Sanedrim vel Concilium ſeniorum vocabatur, inſtituendum præcepit, ac munia hujus Concilii circa controverſiarum definitionem explicare . *Num.* 11. *v.* 16. *& ſeq.* dixit Dominus ad Moyſen : *Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael , quos tu noſti , quod ſenes populi ſint ac magiſtri , & duces eos ad oſtium Tabernaculi fœderis , facieſque ibi ſtare tecum, ut deſcendam & loquar tibi : & auferam de ſpiritu tuo , tradamque eis : ut ſuſtentent tecum onus populi, & non tu ſolus graveris* . Con- 26
ſtat autem ex *lib.* 2. *Paralipom. c.* 19. *v.* 10. delatas ad hujuſmodi Judices fuiſſe cauſas *De Lege, de mandato , de cæremoniis , de juſtificationibus* . Porro manifeſtum eſt mandata & juſtificationes fidem in venturum Meſſiam incluſiſſe : & cum ibidem v. 11. dicatur : *Amarias autem Sacerdos Pontifex veſter in his , quæ ad Deum pertinent , præſidebit* , palam eſt , in illo Tribunali ubi ſummus Sacerdos , & Pontifex præſidebat controverſias de religione definitas fuiſſe , cum certum ſit has ad Deum pertinere. Hujuſmodi autem definitionibus ac- 27
quieſcere populum debuiſſe , tum ex eo conſtat, quod Deus ſpiritum ſuum Judicibus illis pollicitus eſſet, ut Numer. verba ſuperius indicata deſignant ; tum etiam ex iis, quæ habentur *Deuter.* 17. *v.* 8. *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris . . . .*

ſurge

Digitized by Google

ſurge & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, venieſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore; quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus: ſequeriſque ſententiam eorum: nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto Judicis, morietur homo ille.

28 Vides ergo, id peculiare fuiſſe in Dei erga
Eccleſiam legis ſcriptæ providentia, ut per ſa-
crificia & cæremonias fidem in venturum Meſ-
ſiam excitaret, & ut Judices inſtituti eſſent,
qui divino aſſiſtente Spiritu exortas de revela-
29 tione controverſias definirent. At in ea quo-
que perſeveravit, atque ad Chriſti uſque ad-
ventum perduravit ſingularis illa cura, qua
per viros prophetas divino ſpiritu incitatos
neceſſariam fidem inculcaret, ac monita ſalu-
30 tis exhiberet. Conſtat enim cum ex ſacris li-
bris, tum ex traditione ipſa floruiſſe ſemper
in Hebræorum republica prophetas, quorum
nonnulli litteris aliquot opera conſignavere,
alii vero ore tantum monita & prophetias
tradidere. Miſſo vero horum catalogo, ne ni-
mis longi ſimus, ſat eſt innuere, paulo ante
Chriſti nativitatem Zachariam floruiſſe Joan-
nis Baptiſtæ Patrem, ac nato Chriſto prophe-
taſſe Simeonem, atque ejuſdem Chriſti Præ-
curſorem Joannem Baptiſtam. Hanc Dei erga
ſuam Eccleſiam œconomiam paucis deſcripſit
Paulus in ea, quæ eſt ad Hebræos, epiſtola,
dum ait: *Multifariam, multiſque modis olim
Deus loquutum fuiſſe Patribus in Prophetis*. Dum
vero ſubdit, *Noviſſime vero diebus iſtis loquu-
tus eſt nobis in Filio*, perfectam, & fundatam
31 a Chriſto Eccleſiam deſignat. Atque hæc Ec-
cleſia eſt, quæ per ſtrictam ſignificationem
proprie Chriſti Eccleſia nuncupatur. De hac
autem dicturi, primum Novatorum circa il-
lius definitionem hæreſes deſignabimus; notas
deinde indicabimus, quibus perſpicua fit; ac
demum regiminis formam, ejuſque jura, &
prærogativas tuebimur.

32 Ad Novatores quod ſpectat, Neſtoriani,
Monophyſitæ, ſive Syri, ſive Copti, ſive Ar-
meni, ac Græci Photii Schiſmati adhærentes,
Eccleſiam Chriſti viſibilem adſtruunt, ſacros
miniſtros ex divina ordinatione in eadem agno-
ſcunt a plebe diſtinctos, atque Hierarchiam
inter hos reperiri fatentur, in qua Epiſcopus
Presbyteris ſuperiores agnoſcunt: At negant
Romanum Pontificem Petri ſucceſſorem divi-
no jure caput ac Principem conſtitutum eſſe
totius Eccleſiæ. Hoc ſcilicet errore eludere con-
tendunt latas in ipſos, eorumque hæreſes, per
Apoſtolicam Sedem ſententias, atque Schiſma-
tis notam declinare.

Reliqui vero Novatores, quo facilius poſſent 33
Eccleſiæ judicium contemnere, atque a Schiſ-
mate ſeſe purgare, inviſibilem eſſe veram Chri-
ſti Eccleſiam tradidere, cujus ſcilicet caput
Chriſtus ſit, membra vero, vel ii homines,
qui perfectione virtutum Chriſtum imitaren-
tur, ut Pelagiani; vel qui probi eſſent & a
graviore ſaltem crimine alieni, ut Donatiſtæ;
vel qui eſſent a Deo prædeſtinati, ac per præ-
deſtinationem Chriſto conjuncti, ut VVicle-
fus, & Johannes Hus, Bucerus, & ex Calvi-
nianis quamplures: vel qui per fidem & cha-
ritatem Chriſto uniantur, ut Lutherus, Me-
lancthon, Brentius, & Claudius, apud Cal-
vini diſcipulos Pariſienſes olim Miniſter, ac
Proteſtantes fere omnes, de vera Chriſti Ec-
cleſia loquentes. Nam eorum plerique diſtin-
guentes inter veram & internam, atque ex-
ternam & apparentem Eccleſiam; illam in-
viſibilem modo explicato; hanc vero viſibilem
adſtruunt. Sed turpiſſime errant in notis deſi- 34
gnandis, quibus æterna hæc & inviſibilis Ec-
cleſia diſcernitur. Nam per Eccleſiæ notam
veram doctrinam, & Sacramentorum uſum
deſignant, ita ut ad externam Eccleſiam per-
tineant ii omnes, qui in vera doctrina profi-
tenda, & in iiſdem Sacramentis participan-
dis conveniant; diſtinguentes vero inter arti-
culos fundamentales, & non fundamentales,
omnes illas ſectas ad Eccleſiam pertinere con-
tendunt, quæ in adſtruendis articulis funda-
mentalibus conveniant: quo argumento ductus 35
Jurieus Calvinianæ ſectæ Miniſter, eo deve-
nit in tractatu, quem ſcripſit de unitate Ec-
cleſiæ, ut contenderet, omnes Chriſtiani no-
minis ſectas ad Chriſti Eccleſiam pertinere.
Ac fuere Novatores nonnulli, qui veriti non 36
ſunt affirmare, eorum ſectas ab antiquis hære-
ticis, qui Apoſtolico ſæculo vixerunt, origi-
nem trahere, ut eorum in Chriſti Eccleſia a
primis exordiis ſucceſſionem oſtenderent. Hæc 37
autem deliria ſunt, quæ vel ipſa narratio re-
fellit. Quem enim Chriſtianum hominem non
pudeat in propriæ cauſæ præſidium Gnoſticos,
& Ebionitas afferre, ac horum ſe ſucceſſorem
prædicare, qui ab Apoſtolis veluti ethnici, &
Publicani ex Eccleſiæ ſinu fuere dejecti? Vel
Cerdonis, Valentini, Marcionis, aliorumque
hujus furfuris Nebulonum ſe ſucceſſorem eſſe,

cum

Digitized by Google

cum conſtet hos ab Apoſtolicis viris ab Eccleſiæ communione avulſos fuiſſe, ac veluti Diaboli miniſtros damnatos, ut legere eſt apud Irenæum, Euſebium, Auguſtinum, alioſque Patres, qui de hæreſibus ſcripſerunt?

38 Samuel Puffendorfius in opere inſcripto *de habitu religionis chriſtianæ ad vitam Civilem*, quem ſequuntur Bohemerus, Pfaffius, & Lutheranorum ac proteſtantium plerique, contendit, Eccleſiam non eſſe ſtatum, aut Rempublicam, ſed ſocietatem in ſtatu ex Doctoribus, & Auditoribus conflatam, & veluti Collegium in Republica: Quod Collegium jus deputandi perſonas particulares habet ad ſacrum miniſterium, & præſcribendi per conventiones & pacta regulas divini cultus. Quamobrem omnes chriſtianos ex Chriſti inſtitutione æqualis auctoritatis eſſe contendit; Paſtores vero atque Eccleſiæ miniſtros, ex ſola plebis deputatione conſtitui, atque hos non majorem habere auctoritatem, quam quæ per pacta ab ipſo Fidelium Collegio eiſdem conceſſa ſit. Atque hanc auctoritatem imperio Principum ſæcularium ſubjectam eſſe, qui ut reliquis Collegiis, ita Chriſti Eccleſiæ ſuprema poteſtate

39 præſunt & dominantur. Addere iis poſſumus Edmundi Richerii circa Chriſti Eccleſiam errores, qui toti Eccleſiæ ſive Cœtui Fidelium clavium poteſtatem a Chriſto collatam finxit, Petro vero, Apoſtolis, & Epiſcopis inſtrumentaliter & miniſterialiter tantum, ſeu quoad executionem. Quamobrem Epiſcopos non Chriſti, ſed Chriſtianæ plebis miniſtros efficit, ac

40 non ſuperiores, ſed ſubditos ejuſdem. Suſpectus quoque eſt Launojus, qui in Epiſtola ad Nicolaum Gatinæum Catholicorum de Eccleſia definitionem reprehendit, quod mentio in ea occurrat Paſtorum, quibus Eccleſia regitur, & præſertim Romani Pontificis.

41 Hactenus hæreſes recenſuimus, quæ orthodoxo de Chriſti Eccleſia ſyſtemati adverſantur; Has vero hæreſes confutavere ex profeſſo, ac ſolidis argumentis Benignus Boſſuet, tum in hiſtoria variationum Eccleſiarum Proteſtantium, tum in operibus adverſus Claudium exaratis; Dominus de Chantereſme in opere adverſus Jurieum conſcripto; Honoratus Tournely in prælect. Theolog. de Eccleſia

42 Chriſti, aliique Theologi. Pro Eccleſiæ vero poteſtate tuenda egregie ſcripſit Pater Joannes Antonius Bianchi Ordinis Minorum in opere Italice ſcripto, cujus titulus eſt: *La Politica della Chieſa contro le nuove maſſime di Pietro Giannone*. De auctoritate vero Romani Pontificis conſuli poterunt opera Reverendiſſimi Patris Auguſtini Orſi, Typis Congr. de Prop. Fide ſub Clem. XII. evulgata.

Nos vero recenſitas hæreſes paucis confutaturi, oſtendemus; primo veram Chriſti Eccleſiam eſſe viſibilem: Secundo veras, & perſpicuas notas habere, quibus dignoſcitur, & non ſolum ab iis, qui Chriſtiani non ſint, ſed etiam ab Hæreticorum, ſive a falſis Chriſtianorum ſectis, ſecernitur: Tertio hanc ſinu ſuo complecti non ſolum prædeſtinatos & juſtos, ſed etiam peccatores, excludere vero a ſua communione hæreticos, ſchiſmaticos, atque excommunicatos vitandos. Quarto eſſe indefectibilem, & in definiendis morum & fidei controverſiis infallibilem. Quinto conſtare ex plebe, & Eccleſiæ miniſtris, qui ex divina inſtitutione a plebe ſecernuntur, atque inter hos reperiri Epiſcopos jure divino Presbyteris Superiores, & Romanum Pontificem eodem jure totius Eccleſiæ caput & Principem. Sexto denique, poteſtatem regendi Eccleſiam, ac finiendi controverſias circa religionem infallibili judicio conceſſam eſſe Paſtoribus ſive Epiſcopis, ac præſertim Romano Pontifici, cui inerrantiæ privilegium in Petri perſona promiſſum a Chriſto Domino fuit. Atque his poſitis, veram Chriſti Eccleſiæ definitionem exponemus. 43

I. *Eccleſia Chriſti viſibilis eſt*. Principio autem cum Novatoribus ſtatuo, Eccleſiam Chriſti eſſe ſocietatem illam, cui concredita ſunt eloquia Dei, ſive depoſitum divinæ revelationis, quo media neceſſaria ad ſalutem, & quid credendum, quidve agendum ſit, demonſtratur, ut certo nobis pateat via ſalutis. 44

Statuo ſecundo cum iiſdem Novatoribus, extra hujuſmodi ſocietatem nullam eſſe ſpem æternæ ſalutis. Cum res ita ſe habeat, quis non videt, Eccleſiam Chriſti perſpicuam, ac viſibilem eſſe oportere? Si Deus dum hominibus per ſuos Legatos, Prophetas, & Apoſtolos, neceſſaria ad ſalutem revelavit, perſpicuis ac manifeſtis ſignis divinam legationem demonſtravit, ac notiſſimis characteribus humano generi oſtendit, per illos ſuam doctrinam fuiſſe promulgatam; quis credat inviſibilem eſſe voluiſſe ſocietatem illam, cui divinum revelationis depoſitum cuſtodiendum, atque ad finem uſque mundi ſartum tectum ſervandum concredidit. Non enim minor eſſe debuit Dei ſapientiſſimi providentia in proponenda ſua hominibus revelatione, quam in eadem conſervanda, & cuſtodienda. Si ergo eam viſibilibus & notiſſimis characteribus conſpicuam reddidit in promulgatione, neceſſe eſt, per 45

Digitized by Google

per conſpicuas, atque viſibiles notas eamdem
conſervare, cum non minus tunc neceſſaria
fuerit ad humanæ ſalutis conſecutionem, quam
46 deinceps futura ſit. Deinde tenentur omnes
homines ſub periculo æternæ damnationis ad-
jungere ſe veræ Chriſti Eccleſiæ, & in eadem
ad finem uſque vitæ perſeverare. Qua vero
ratione id fieri poſſet, niſi per certos, viſibi-
les, ac notiſſimos characteres, quæ vera ſit
47 Chriſti Eccleſia hominibus demonſtraretur? Di-
cent fortaſſe, inviſibili divinæ gratiæ vocatio-
ne ad veram Chriſti Eccleſiam homines trahi.
48 At ſi Deus ita Eccleſiam fundavit ſuam, ut
contentus non fuerit interna hac vocatione,
ſed exterius revelare neceſſaria ad ſalutem, &
viſibilibus ſignis revelationem ſuam demonſtra-
re, manifeſtum eſt voluiſſe etiam ut viſibili-
bus notis manifeſta eſſet ipſius Eccleſia. Si
per fidem ſe adjungere tenentur homines Chri-
ſti Eccleſiæ, fides autem ſine auditu non eſt,
& auditus ſine prædicatione illius, qui a Deo
miſſus fuerit, ut ex Apoſtolo conſtat, quis
non videt, interiori non obſtante vocatione,
qua excitatur fides, externas quoque ac viſi-
biles Eccleſiæ notas neceſſarias eſſe, ut veræ
Fidelium ſocietati ſe adjungere homines poſ-
49 ſint? Præterea voluit Chriſtus, ut in hanc ſo-
cietatem homines cooptarentur per viſibilem
baptiſmi ablutionem; ergo viſibilem ac con-
50 ſpicuam hanc ſocietatem eſſe voluit. Denique
ex ipſa Chriſti Eccleſiæ Conſtitutione id ma-
nifeſtum fit; nam inſtituta eſt ad modum
montis, ad quem omnes gentes undequaque
confluere debent, ut prædixerat Iſaias *cap.* 2.
Inſtituta eſt ſocietas conſtans ex Paſtoribus,
& Doctoribus, qui alios doceant, juxta ver-
ba Apoſtoli Pauli ad Epheſios 4. *Ipſe dedit*
quoſdam Apoſtolos, alios autem Paſtores & Do-
ctores, ad conſummationem Sanctorum in opus
miniſterii in ædificationem Corporis Chriſti. Pa-
ſtores vero *Act.* 20. Epiſcopi vocantur, quos
in Grege Chriſti poſuit Spiritus Sanctus rege-
re Eccleſiam Dei: Et ad Hebræos 13. præci-
pitur Fidelibus, ut obediant Paſtoribus, atque
eiſdem ſubjecti ſint; Matthæi denique 18. Ec-
cleſiæ tribunal deſcribitur, ad quod contuma-
cium crimina deferri debeant, qui ſi Eccle-
ſiam non audierint, habendi dicuntur veluti
51 Ethnici, & Publicani. Quis vero non videt
ex ſupra recitatis teſtibus manifeſtum fieri,
voluiſſe Chriſtum, ut Eccleſia ſua ſocietas vi-
ſibilis eſſet, quæ conſtaret ex Paſtoribus, &
Ovibus, hoc eſt ex ſuperioribus, & ſubditis,
mutuis invicem officiis colligatis, in eadem
profeſſione, ac Sacramentorum ſuſceptione con-
venientibus? Accedunt demum parabolæ ipſæ, 52
quibus Chriſtus Dominus Eccleſiam ſuam de-
ſignavit, Areæ ſcilicet, Agri, & Sagenæ; al-
legoriæ, quibus Paſtores expreſſit, dum eos ſal
terræ, vel lux mundi dixit, atque ea qua ſi-
gnificavit ſe ſupra Petrum, veluti ſupra fir-
miſſimam petram, Eccleſiam fundaturum. Hæc
enim omnia palam faciunt, Chriſtum viſibi-
lem Eccleſiam fundaſſe, atque conſpicuas in
ea poſuiſſe notas, per quas vera ipſius Eccle-
ſia a falſis ſectis ſecerneretur.

Præſto autem nobis ſunt hujuſmodi notæ, 53
quæ ſenſibiles ſunt, omnibus obviæ, & cogni-
tu faciles, non ſolum domeſticis fidei, ſed e-
tiam extraneis, ut omnes ad Eccleſiam & fi-
dem adducantur. Non poſſe vero notas hujuſ- 54
modi ſtabiliri in vera doctrina, & legitimo
Sacramentorum uſu, ut Novatores prætendunt,
facile patet. Nam nullus unquam fuit hæreti-
corum, qui veram in ſua Eccleſia doctrinam
eſſe non contenderet, ac legitimum itidem
uſum Sacramentorum, quæ ipſe reciperet. Ita
Gnoſtici, Ebionitæ, Marcionitæ, Manichæi,
Hæretici denique omnes, ne iis quidem exce-
ptis, qui in fundamentalibus ſtabilitis a no-
ſtris Novatoribus articulis erraverint. Ad alias 55
ergo notas confugere neceſſe eſt, quæ perſpi-
cue oſtendant; fidelium ſocietatem eſſe Eccle-
ſiam a Chriſto inſtitutam. Poſſemus hic in
medium afferre miracula, quæ in ſola Roma-
na Eccleſia paſſim occurrunt ad demonſtran-
dam veram in nonnullis hujus ſocietatis ho-
minibus ſanctitatem, & veram, quæ in eadem
viget, fidem: Nam hujuſmodi miracula per
Sanctorum hominum fidem contingere plerum-
que videmus, atque in horum canonizatione,
inſtituto rigoroſo examine, vere comprobantur.
Hæc ſane oſtendunt, Deum iiſdem ſignis, qui-
bus Eccleſiam à ſe fundatam fuiſſe demonſtra-
vit, oſtendere eamdem ſe peculiari providentiæ
ſuæ cura conſervare atque regere. Sed iis miſ-
ſis, & aliis motivis, quibus evidenter cre-
dibilis fit Catholica Eccleſia, quatuor tantum
indicaſſe ſufficiat notas, quæ in Symbolo Con-
ſtantinopolitano deſignantur, videlicet *Unam*,
Sanctam, *Catholicam*, & *Apoſtolicam*.

Porro Chriſti Eccleſiam unam eſſe, ac unam 56
invariatam conſiſtere debere, facile patet. Vo-
luit enim Chriſtus, ut in Eccleſia ſua *unum*
ovile foret, & unus Paſtor, Joannis 10. Paulus
1. ad Cor. cap. 10. omnes fideles unum my-
ſticum Corpus efficere ſcribit; & ad Epheſ. 4.
explicans, qua ratione invicem uniri fideles
unum Corpus efficiant, ait, *Unum Corpus* (eſſe
ſcilicet debetis, licet plura membra ſitis) *&*
unus

Digitized by Google

unus Spiritus, *ſicuti vocati eſtis in una ſpe vocationis veſtræ*, *unus Dominus*, *una fides*, *unum Baptiſma*, *unus Deus & Pater omnium*. Omnes itaque fideles membra ſunt Eccleſiæ Chriſti, unum vero Morale Corpus efficiunt unitate Spiritus, quo Chriſto conjuncti ſunt per fidem, unitate baptiſmi, quo Chriſtiani deſignantur, & fiunt, unitate ſacramentorum, qnæ participant, & præceptorum tum divinorum, tum Eccleſiaſticorum, ac unitate ſubjectionis legitimis Paſtoribus, & viſibili a Chriſto conſtituto Capiti, per quam uniiatem Ovile unum, & unum Eccleſiæ Paſtorem agnoſcimus. Ita ſane antiqui Eccleſiæ Patres Irenæus, Tertullianus, Cyprianus, & qui hos deinceps ſubſecuti ſnnt, Eccleſiæ unitatem explicavere, ut nos infra oſtendemus.

57 Sancta quoque eſt Eccleſia Chriſti, ut tum in cltato, tum in Apoſtolico Symbolo antiqua quoque Eccleſia profeſſa eſt. Hinc Sanctus Petrus *Epiſt.* 3. *cap.* 2. vocat Eccleſiam *Genus electum* . . . *Gentem Sanctam &c.* atque eamdem a Chriſto ſanctificatam, ſcribit Paulus ad Epheſ. & ad Tit. 2. Sancta vero dicitur propter inviſibile Caput Chriſtum; propter fidei ſinceritatem, quæ in omnibus veriſſima eſt; propter Sanctitatem doctrinæ, quæ vitia, & peccata omnia damnat, & virtutes commendat, nempe Fidem, Spem, Caritatem &c. qnibus exornata Chriſti Eccleſia eſt, & quæ extra ipſam non reperiuntur, propter Sanctitatem finis, & mediorum; propter Sacramenta, quæ veram gratiam non pouentibus obicem conferunt; ac demum propter Juſtos, qui numquam in ea deſunt, qui ſcilicet rite Sacramentis utuntur, præceptis obtemperant, & Eccleſiæ doctrinæ mores ſuos conformant.

58 Eſt etiam Catholica Eccleſia Chriſti, hoc eſt Univerſalis, ac per totum notum orbem ſenſim diffuſa. Liquet id ex Malachiæ prophetia cap. 1. & ex Matt. cap. ultimo, & ex ultimo capite Marci; in quo Chriſtus præcepit Apoſtolis, ut *docerent omnes Gentes*, & *prædicarent Evangelium omni creaturæ*. Hujus Eccleſiæ tenendam fidem tradidere Cyprianus *lib. de unitate Ecclef.* Cyrill. *Cathecheſi* 18. Auguſtinus *lib. de ver. Rel. cap.* 7. & Patres reliqui; atque hæc vera eſt & fundata per Chriſtum Eccleſia. Hac de cauſa in antiquo Symbolo vera Eccleſia *Catholicæ* Eccleſiæ nomine deſignata eſt.

59 Apoſtolica deniqne eſt vera Chriſti Eccleſia fundata *ſuper fundamentum Apoſtolorum*, & *Prophetarum*; propter depoſitum divinæ revelationis Apoſtolis concreditum, quod ſartum tectum cuſtodivit; propter Apoſtolorum prædicationem, qua per univerſum orbem propagata eſt; propter legitimam Paſtorum, qui Cuſtodes ſunt divinæ revelationis depoſiti, ex Apoſtolis ſucceſſionem; & præſertim propter non interruptam Romanorum Pontificum ex Petro ſucceſſionem, ad quam veluti ad præcipnam Eccleſiæ teſſeram ſemper provocaverunt Patres. Placuit autem hic Patrum Auctoritates afferre, quo clarius res tanti momenti aperiatur; Irenæus *lib.* 3. *adv. bæreſes c.* 3. ibi: *Maximæ*, & *antiquiſſimæ*, & *omnibus cognitæ*, *a glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ*, *eam quam habet ab Apoſtolis traditionem*, & *annuntiatam hominibus fidem*, *per ſucceſſiones Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos*, *indicantes*, *confundimus omnes eos*, *qui quoquomodo vel per ſui placentiam malam*, *vel vanam gloriam*, *vel per cæcitatem & malam ſententiam*, *præter quam oportet*, *colligunt*. *Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam*, *hoc eſt eos*, *qui ſunt undique fideles*. Deinde Romanorum Pontificum a S. Petro uſque ad Eleutherium, qui tuuc in Petri Cathedra ſedebat, catalogum texit; Tertullianus, *lib. de præſcrips. c.* 32. *Edant* (hæretici) *origines Eccleſiarum ſuarum*, *evolvant ordinem Epiſcoporum*, *ita per ſucceſſionem ab initio decurrentem*, *ut primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis*, *vel Apoſtolicis viris*, *qui tamen cum Apoſtolis perſeveraverint*, *habuerint auctorem & anteceſſorem*. *Hoc enim modo Romanorum Eccleſia Clementem a Petro ordinatum edit.* S. Cyprian. *epiſt.* 27. *ad lapſos*: *Dominus noſter Eccleſiæ ſuæ rationem diſponens in Evangelio loquitur*, & *dicit Petro*: *ego tibi dico*, *quia tu es Petrus*, & *ſuper iſtam petram ædificabo Eccleſiam meam*, & *portæ inferorum non vincent eam &c. Inde per temporum & ſucceſſionum vices*, *Epiſcoporum ordinatio*, & *Eccleſiæ ratio decurrit*. Optatus Milevitanus *lib.* 2. contra Parmenionem, ſic eum alloquitur: *Negare non potes*, *ſcire te in urbe Roma Petro primo Cathedram Epiſcopalem eſſe collatam*, *in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus*: *in qua una Cathedra unitas ab omnibus ſervaretur*, *ne cæteri Apoſtoli ſingulas ſibi quiſque defenderent*, *ut jam ſchiſmaticus & peccator eſſet*, *qui contra ſingularem Cathedram*, *alteram collocaret*. Deinde recenſet omnes Romanos Pontifices a S. Petro uſque ad Siricium, qui tunc Eccleſiam regebat, ſut probet non eſſe veram Eccleſiam apud Donatiſtas, qui per ſimilem ſucceſſionem ad Apoſto-

ſtolos uſque aſcendere non poterant, & quos ſic alloquitur: *Vos veſtræ Cathedræ originem oſtendite, qui vobis vultis Sanctam Eccleſiam vindicare*. S. Auguſtinus *lib. contra Epiſtolam Fundamenti cap.* 4. *In Eccleſiæ gremio me tenet ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oves ſuas poſt Reſurrectionem Dominus commendavit, uſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio Sacerdotum*. Et vero ipſe Chriſtus Eccleſiam ſuam ſupra Petrum primum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum & ejus ſucceſſores fundavit, & promiſit fore, ut nunquam illi Eccleſiæ prævalerent portæ inferi. Hinc illud S. Cypriani *lib. de unitate Eccleſiæ: Qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit*.

60 Stabilito, Chriſti Eccleſiam ex ſcripturis, ac antiquæ Eccleſiæ conſenſione eſſe *Unam*, *Sanctam*, *Catholicam*, & *Apoſtolicam*, facile oſtendere eſt, per quatuor has notas conſpicuam fieri, ac perſpicuis characteribus veram omnibus demonſtrari. Fac enim Eccleſiam ita nobis exhiberi, ut liquido conſtet, eſſe hominum multitudinem per totum univerſum diffuſam, quæ ab Apoſtolis vel eorum legitimis ſucceſſoribus in Chriſtifidelium ſocietatem cooptata, ac Chriſto per baptiſmum conſecrata ſit; quæ per hujuſmodi homines a Deo Epiſcopos conſtitutos ad regendam Eccleſiam regulata ſemper ſit; quæ per fidei profeſſionem, ſacramentorum ſuſceptionem, ac debitam obedientiam ſemper, & ubique cum hujuſmodi Paſtoribus conjuncta fuerit, eiſque ac viſibili Capiti Romano Pontifici ſubjecta; quæ fidem invariata ubique, ac ſemper ſervaverit, quam ii prædicarunt, quos Deus miſit, & quibus depoſitum divinæ revelationis concredidit, ac peculiarem aſſiſtentiam in eo diſpenſando, & explicando promiſit; quæ denique ſanctitatem illam ſervet, & foveat, quam ſupra explicavimus: Fac, inquam, ita nobis Eccleſiam exhiberi, annon illico conſtat, eam eſſe, quam Chriſtus fundavit, quæ per conſtitutos a Chriſto Miniſtros regitur, quæ fidem, ſacramenta, ſanctitatem, ac reliqua pro ſalute hominum ordinata, intacta conſervat? Ita ſane! Nec alia nobis ratione conſtare poteſt vera Chriſti Eccleſia. Sunt ergo quatuor in Symbolo illo recenſitæ veræ Eccleſiæ notæ.

61 Ubinam vero in ſocietatibus Hæreticorum, quæ modo vigent, ſunt recenſitæ notæ? Omnes enim ſeparatæ ſunt a communione Romani Pontificis, qui Petri Cathedram tenet, quæ centrum eſt unitatis, ut cum Cypriano omnes fere antiqui Patres loquuntur; & qui locum tenens Petri fundamentum illud eſt, quod univerſam Eccleſiam ſuſtentat, hoc eſt, Princeps & Caput Eccleſiæ Chriſti, cui firmum ac ſtabile illud præſidium promiſſum eſt, adverſus quod portæ inferi prævalere non poſſunt. Deinde Catholicæ, ideſt univerſales non ſunt, 62
cum non ſint per univerſum diffuſæ, certis concluſæ regionibus, ut diſcurrenti per Neſtorianos, Monophyſitas, ſive Jacobitas, Photianos, Lutheranos, Calvinianos, alioſque Novatores facile patet. Nec ſemper fuere, ſed initia ſua habent in viris nonnullis, qui ab Apoſtolorum ſucceſſoribus, ac legitimis Cuſtodibus divinæ revelationis, veluti contemptores verbi Dei, atque fidei, ac veluti Chriſti Eccleſiæ contumaces perduelles damnati fuere, & a communione ſeparati. Neſtorius nempe in Epheſina Synodo, Monophyſitæ in Chalcedonenſi, Photiani denique, Lutherani, Calvinianique in aliis Conciliis, vel ab Apoſtolica Sede. Ubi ergo Catholica eſt eorum Eccleſia? 63
Ubi Apoſtolica, cum ab iis ſtabilita ſit, qui obtemperare recuſarunt Apoſtolorum legitimis ſucceſſoribus, ac traditam per ipſos fidem rejecerunt? Ubi denique in ſectis illis ſancti ho- 64
mines ſunt, qui ad normam doctrinæ Eccleſiæ mores exigendo ſuos, ea fide ac virtutum ſanctitate eluceant, quam Deus dono prophetiæ & miraculis comprobet? Scimus enim, Deum in quocumque ſtatu iis ſignis ad conſervandam revelatam doctrinam, ac Eccleſiam ſuam demonſtrandam, uſum eſſe, quæ in eadem fundanda adhibuerat, ut nos ſupra innuimus. In ſola vero Romana Eccleſia ſancti homines paſſim occurrunt dono prophetiæ illuſtres, ac miraculorum gloria conſpicui; ut expendenti canonizatorum hominum acta manifeſtum ſit. In iis enim poſt rigoroſum examen heroicæ virtutes, prophetiæ eventu comprobatæ, & miracula adeo aperta, quæ in controverſiam vocari nequeunt, demonſtrantur. In ſola ergo Romana Eccleſia Divina illa providentia apparet, qua Deus factam a ſe revelationem, ac fundatam Eccleſiam, divinæ ſuæ potentiæ auxilio regi, & conſervari demonſtrat.

In eadem Romana Eccleſia quatuor illæ notæ facile conſpiciuntur. Hæc enim una & in- 65
variata oſtenditur per legitimam Paſtorum ex Apoſtolis ſucceſſionem, ac per divinam horum Paſtorum miſſionem, quam ex ipſa ordinatione probant, & per non interruptam ſubjectionem Fidelium hujuſmodi Paſtoribus, qui eamdem Fidei profeſſionem ſemper emiſerint, eadem Sacramenta receperint &c. qui denique una

cum

Digitized by Google

cum Paſtoribus Petro, ejuſque Succeſſoribus, veluti Eccleſiæ fundamento, atque Capiti adhæſerunt. Quamobrem veluti unum Corpus morale continuatum, ac proprio conjunctum
66 Capiti exhibetur. Eſt ergo una. Fuit præterea quocumque tempore, ac ſemper per Univerſum ſocietas hæc diffuſa, quæ cum antedictis Paſtoribus, & Romano Pontifice communionem ſervat; quamobrem ab omnibus Patribus Catholica habita, & nuncupata eſt.
67 Apoſtolica quoque jure meritoque appellata fuit ſemper, ac revera eſt; nam per non interruptam Succeſſionem, ac per legitimam Romanorum Pontificum, aliorumque Epiſcoporum Ordinationem, Eccleſia hæc ex Apoſtolis deſcendit; depoſitum Divinæ revelationis a Spiritu Sancto per Apoſtolos eidem Eccleſiæ concreditum ſancte cuſtodivit, data occaſione cum aſſiſtentia illa, quam Chriſtus Paſtoribus promiſit dicendo: *Ecce Ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi*, eamdem revelationem inculcavit, & explicavit; eos vero, qui obſtinate propoſitam, & explicatam ab ipſis revelationem, & dogmata per hanc demonſtrata, recipere, venerari, & credere nollunt, veluti Ethnicos, & Publicanos ab Eccleſia omnino avulſos, omni Communione privavit. Primo ſæculo ejecti ex Eccleſia leguntur Ebionitæ, atque Gnoſtici: Secundo Cerinthiani, Marcionitæ, Valentiniani, Patripaſſiani, aliique, ut apud Irenæum *lib. de Hæreſ.* & apud Tertullianum *lib. de Præſcript.* legere eſt: Tertio Montaniſtæ, Manichæi, ac præter alios Pauliani a Paulo Samoſateno ita nuncupati: Quarto, Ariani, Pelagiani, Macedoniani, atque alii: Quinto Sæculo avulſi, atque ejecti ab Eccleſia fuere Neſtoriani, & Euthychiani, ac paulo poſt etiam Monothelitæ, atque ita ſequentibus ſæculis aliæ hæreticorum Sectæ pulſæ ex Eccleſiæ communione fuere.

68 Venio nunc ad eos, qui ad Eccleſiam pertineant, atque ad eos, qui extra Eccleſiam
69 ſine ſpe ſalutis dejecti ſint. Ac primo quidem facile patet, non ſolum prædeſtinatos, perfectos, & juſtos, ſed etiam reprobos & peccatores Eccleſiam Chriſti complecti. Tum quia hæc comparatur areæ, quæ triticum & paleas contineat, ſagenæ miſſæ in mare ex omni genere piſcium congreganti, Matthæi ſcilicet 3. & 23. & 1. ad Timotheum 2. magnæ domui, in qua non ſolum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed lignea quoque & fictilia, ac *quædam quidem in honorem*, *quædam autem in contumeliam*. Porro paleæ, mali piſces, & fictilia vaſa, quæ in contumeliam ſint poſita, reprobos homines deſignant. Eccleſia ergo reprobos complectitur. Deinde Eccleſia Chriſti 70
viſibilis eſt, atque hominibus conſpicua, ut ad eam pro ſalute obtinenda venire poſſint, & ut etiam Paſtores oves ſuas cognoſcere valeant, atque oves Paſtoribus obtemperare. Si vero ſolis prædeſtinatis conſtaret, qui ſoli Deo cogniti ſunt, viſibilis profecto hac ratione non eſſet; quamobrem jure meritoque Conſtantienſis Synodus Wicleffi proſcripſit errorem, quo ſolos prædeſtinatos Eccleſiæ adjudicabat; & Auguſtinus *tract.* 45. in Joann. dixit: *Secundum præſcientiam Dei & prædeſtinationem*, *quam multæ oves foris*, *quam multi lupi intus*, ſcilicet Deus videt ſalvos futuros eſſe nonnullos, qui modo extra Eccleſiam, deinde Eccleſiæ membra futuri ſunt, ac reprobos eſſe multos, qui intra Eccleſiam ſunt. 71
Hic vero notare juvat, ovium Chriſti nomine aliquando venire ſolos electos, dum ſcilicet ſpeciali modo, nempe ſecundum prædeſtinationem, Chriſti oves appellantur, per quem infallibiliter fiet, ut in æternum cum Chriſto unitæ permanſuræ ſint. Aliquando vero ovium nomine tum boni, tum mali deſignantur, qui in Eccleſia ſunt: Sic Joannis ultimo Chriſtus dixit: *Paſce oves meas*: Ita Pſal. 73. *Iratus eſt furor tuus ſuper oves paſcuæ tuæ*: & Ezechiel. *cap.* 32. deſcribuntur oves, quæ miſere pereunt, de quibus judicium exquiritur a Paſtoribus.

Reperiri etiam in Eccleſia peccatores, ſive 72
occultos, ſive manifeſtos, ex ipſa ſcriptura conſtat: nam Matthæi 15. dum modus præſcribitur corrigendi ac puniendi peccatores per illa verba: *Si peccaverit in te frater tuus*, *vade & corripe eum &c.* perſpicue oſtenditur, in Eccleſia non ſolum occultos, ſed etiam manifeſtos peccatores eſſe, cum peccator adhuc fidelis & frater, adeoque Eccleſiæ membrum dicatur. Frater enim ſumus, quia Eccleſiam pro Matre habemus, & Chriſtum pro Patre. Oſtendi id quoque poteſt ex parabolis convivii, in quo etiam erant non habentes veſtem nuptialem, ideſt gratiam ſanctificantem; & Virginum, inter quas quinque fatuæ erant, charitate videlicet deſtitutæ; Nota autem res eſt, parabolas illas Eccleſiam exprimere. Rurſus Apoſtolus 1. ad Corinthios 6. ſatis declarat, inceſtuoſum Corinthium in Eccleſia fuiſſe, antequam ipſius Pauli, & Eccleſiæ ſententia Sathanæ traderetur. Vide Auguſtinum *lib.* 3. contra Epiſtolas Petiliani, *lib.* 7. de baptiſmo, & alibi paſſim hanc aſſertionem

Digitized by Google

nem variis ſcripturæ phraſibus comproban-
tem, & Hieronym. contra Luciſerianos ita
ajentem: *Arca Noe Eccleſiæ typus fuit . . . ut
ibi pardus, & hœdi, & lupus, & agni; ita
& hic* (in Eccleſia) *juſti & peccatores, ideſt
vaſa aurea & argentea cum ligneis & fictili-
bus commorantur.*

73 Dicendum nunc paucis eſt de iis, quos Ec-
cleſia Chriſti e ſinu ſuo excludit, & extra
74 ipſam ſine ſpe æternæ ſalutis ſunt poſiti. In-
ter hos primo loco occurrunt hæretici, quin
nullo modo iis ſuffragetur excogitata a No-
vatoribus diſtinctio de Articulis fundamenta-
libus, & non fundamentalibus. Primo enim
id liquet ex Patribus, qui Eccleſiæ nomine
unicam communionem venire docuerunt, ac
extra Eccleſiam poſitos eſſe, qui ab hac ſint
communione ſeparati. Ita Irenæus *lib. 3. adv.
hær. cap. 4.* Tertullianus *de Præſcr. cap. 4.*
Clemens Alexand. *lib. 7. Strom.* Origenes *lib.
1. in Job.* Hieronym. *Dial. contra Luciferianos
circa finem*, Hilarius *lib. 7. de Trinit.*, & alii.
In omnibus quoque antiquis Conciliis eadem
doctrina expoſita, & inculcata reperitur, ut
videre eſt in Canonibus 6. & 10. Concil. Lao-
diceni, in quibus preces in oratoriis Hæreti-
corum offerre, & filias cum hæreticis matri-
monio conjungere prohibentur fideles; in Can.
1. Concilii Conſtantinop. 1., in quo hæretici
vocantur *qui ab Eccleſia abdicati ſunt, & ana-
thematizati*; & in Can. 7. Concilii Carthagi-
nenſis IV., in quo nomen Eccleſiæ dari pro-
hibetur *Conventiculis hæreticorum*. Accedunt
etiam Patres, & Concilia, quæ unam hanc
Eccleſiam Catholicam dixere, a qua hæretici
omnes anathematizantur, ut videre eſt apud
Tournelyum *de Eccleſia quæſt. 2. art. 1.* Hæc
vero omittenda duximus, quod Jurieus fatea-
tur, hanc Eccleſiæ unitatem ſtatuiſſe, ac ſibi
effinxiſſe Antiquos Eccleſiæ Patres. At ſi Pa-
tres priorum ſæculorum, qui ab Apoſtolicis
viris depoſitum divinæ revelationis ſuſcepe-
runt, unam tantum Eccleſiam eſſe docuere,
in qua ſpes inſit ſalutis, atque hanc Catho-
licam eſſe, quæ hæreticos excludat, quis non
videat, ita revera fuiſſe a Chriſto inſtitutam
ſocietatem credentium? Nam Chriſtus Domi-
nus unum in ea futurum dixit Ovile, & Pa-
ſtorem unum; unumque Corpus eſſe voluit
ex variis membris invicem, & cum capite
unitis, ut tradidit Paulus; & eos, qui Eccle-
ſiam non audierint, tamquam Ethnicos, &
Publicanos, quibus ſpes deeſt æternæ ſalutis,
habendos docuit Matth. 16. atque Paulus ad
Tit. hæreticos devitandos jubet. Itaque Pa-
tres, qui Eccleſiam unam eſſe docuerunt,
quæ Sectas hæreticorum excludat, Chriſti Do-
mini doctrinam, & divinam revelationem in-
culcarunt, quæ hæreticos homines devitare
nos jubet, & ita ab uno Eccleſiæ Corpore
eos avulſos, & ſeparatos ob perduellionem,
& contumaciam, ejuſdem Eccleſiæ ſententia,
exhibet, ut inter Ethnicos & Publicanos re-
cenſeri debeant. Patrum ergo de unitate Ec-
cleſiæ doctrina ea eſt, quam Chriſtus, & Spi-
ritus Sanctus per Apoſtolos promulgarunt.

Neque ullibi apud veteres Patres occurrit 75
articulorum fundamentalium, & non funda-
mentalium diſtinctio. Diſtinxit utique ſemper
Eccleſia, inter ea quæ expreſſe cuique Chri-
ſtiano tenenda, & credenda ſint, atque ea
quæ generatim & implicite credere ſufficiat,
ut alibi ab ipſo quoque Auctore expoſitum
eſt: at pro hæreticis habuit eos omnes, qui
quemcumque ab Eccleſia definitum, & cre-
dendum propoſitum articulum pertinaci vo-
luntate negaſſent. Ita, Hieronymo teſte, ii
qui adverſus Eccleſiæ definitionem Moſaicas
cæremonias cum Evangelio ſervandas tradide-
re, ut ſalutem homines conſequerentur, hæ-
retici, atque de ſocietate Diaboli habiti ſunt,
vel ipſa Apoſtolorum ætate, etſi id ad fun-
damentalem fidei articulum, juxta Novatores,
non pertineret. Atque ita deinceps, qui Ec-
cleſiam loquentem atque docentem eadem ob-
ſtinatione audire recuſarunt, pro hæreticis ha-
biti ſunt, ut diſcurrenti per ſingulas Novato-
rum Sectas ab Apoſtolorum ætate ad Triden-
tinam uſque Synodum, exploratum eſt. Et
ſane qui Eccleſiam non audit per legitimos
Paſtores loquentem, Chriſtum non audit, &
tamquam Ethnicus, & Publicanus habendus
eſt ex illo Matthæi 16. pluries citato. Porro 76
hæreticorum nomine homines intelligimus qui
Eccleſiam audire nolint, atque obſtinata per-
tinacia ipſius decreta reſpuant. Itaque ex ipſa
Chriſti ſententia ab Eccleſiæ ſocietate ſeparati
habendi ſunt. De his vero conſulantur Aucto-
res ſupra citati. Ad ſchiſmaticos vero, & ex-
communicatos quod attinet, ſufficiant ea quæ
ab Auctore Bibliothecæ ſunt diſputata: Nam
quæ de iis differuntur, obvia ſunt apud Bel-
larminum alioſque Theologos.

Viſibilis Chriſti Eccleſia numquam defuit, 77
aut defectura eſt. Ita Catholici contra Nova-
tores illos ſentiunt, qui ſolam inviſibilem om-
nino indefectibilem prædicant, viſibilem vero
ita obſcuram ac fere extinctam fuiſſe, ut vi-
ſibilis amplius non fuerit. Conſideranti Dei
in fundanda & regenda Eccleſia ſua provi-
den-

Digitized by Google

dentiam, palam illico fit nec defeciſſe, nec defice-
re poſſe viſibilem Chriſti Eccleſiam. Nam hæc ſo-
cietas eſt, extra quam nulla eſt ſpes ſalutis: In
hac ſocietate fundanda Deus uſus eſt viſibili-
bus ſignis, ac perſpicuis characteribus, quibus
cognita & notiſſima eſſet hominibus, veluti
ea, cui concredita ſunt monita & præcepta,
atque media neceſſaria ad æternam ſalutem,
ut nos clare oſtendimus de notis & characte-
ribus divinæ revelationis diſputantes.

78 Si Deus omnibus conſpicuam eſſe voluit
ſuam revelationem per notiſſimos characteres,
ac notam itidem ſocietatem, cui revelationis
ſuæ depoſitum concredidit, quis dubitet, quin
providentia ſua, viſibilem & conſpicuam con-
ſervare voluerit ſemper illam eamdem ſocie-
tatem, ad quam neceſſe ſit hominibus acce-
dere, ut conſequi ſalutem poſſint? Scimus
enim, divinam providentiam eadem qua per-
79 fecit opera cura, eadem conſervare. Si ergo
divinæ providentiæ cura fuit, ut omnibus con-
ſpicua eſſet Eccleſia, quam ipſe fundaret, ea-
dem cura viſibilem atque omnibus conſpicuam
ſemper ſervabit. Atque huc ſpectant Veteris
Teſtamenti prophetiæ, quibus perpetuo dura-
turam prædictum eſt Eccleſiam Chriſti. Vide
hujuſmodi prophetias relatas a Turnel. *art.* 8.
concl. unica. Hinc Chriſtus Matth. ultimo v.
20. inquit: *Ecce ego vobiſcum ſum uſque ad
conſummationem ſæculi*; & Matthæi 16. v. 16.
Eccleſiæ ſuæ ſtabilitatem deſignans inquit: *Et
adverſus eam portæ Inferi prævalere non pote-
runt*: Atque ad Epheſios 4. v. 11. habetur:
Ipſe, (Chriſtus) *dedit quoſdam Apoſtolos, quoſ-
dam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas,
alios autem Paſtores & Doctores ad conſumma-
tionem Sanctorum in opus miniſterii, in ædifica-
tionem Corporis Chriſti, donec occurramus omnes
in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei*. Vi-
des ergo, Chriſtum ſtabiliiſſe in Eccleſia ſua
Paſtores, qui ad Mundi finem uſque oves ſuas
paſcerent, quique in Actis Apoſtolorum Epi-
ſcopi dicuntur, poſiti a Spiritu Sancto ad re-
gendam Eccleſiam Dei; atque hujuſmodi Pa-
ſtoribus promiſiſſe, ſe cum iiſdem manſurum
ad conſummationem uſque ſæculi, hoc eſt,
divinæ virtutis ſuæ præſidio atque aſſiſtentia
ſe iiſdem ſemper adfuturum; ac denique pol-
licitum fuiſſe numquam portas inferi, hoc eſt
Spiritum erroris atque nequitiæ, adverſus Ec-
cleſiam illam prævalituras, quam Chriſtus per
Paſtores a ſe conſtitutos regeret. Si Eccleſia,
quæ numquam defectura eſt, ea eſt, quæ Pa-
ſtoribus ſubeſt, eſt profecto viſibilis, atque
eſt Catholica Romana Eccleſia per notas il-
las conſpicua, quas nos ſupra expoſuimus.

Huic Eccleſiæ infallibilis in decernendis fi- 80
dei & morum controverſiis auctoritas conceſ-
ſa eſt. Nam iis, per quos Eccleſiam funda-
vit, infallibilem in proponenda & explican-
da doctrina auctoritatem contulit; Apoſtolis
enim & Prophetis, quorum miniſterio uſus
eſt in fundanda Eccleſia, infallibilem divini
Spiritus aſſiſtentiam præbuit, ut novatores
quoque fatentur. Ergo iis quoque, quorum
miniſterio utitur pro conſervanda Eccleſia,
quam indefectibilem eſſe voluit, eam aſſiſten-
tiam tribuat neceſſe eſt, per quam illibatum
ſervetur depoſitum divinæ revelationis eorum
curæ, & miniſterio concreditum, alioquin cu-
ra in Dei providentia deeſſet, pro conſervan-
da religione, quam revelaverat. Tradidit ve- 81
ro divinæ revelationis depoſitum iis, quos
ipſe miſit dum dixit: *ſicut miſit me Pater,
ita ego mitto vos*, quibus paſcendi oves ſuas
impoſuit, dum dixit: *paſce oves meas*, quibus
docendi munus indidit dicendo: *Euntes docete
omnes Gentes*, quos denique *poſuit Spiritus San-
ctus Epiſcopos regere Eccleſiam ſuam*. Iis ergo
eam aſſiſtentiam præbet, quæ neceſſaria eſt ad
intactam conſervandam revelationem, ideo-
que Eccleſiam ſine errore. Sine hac enim aſ-
ſiſtentia rite conſultum non eſſet conſervatio-
ni Eccleſiæ; eo vel magis, quod Chriſtus hu-
juſmodi Paſtores audire, eiſque obtemperare
nos jubet: Lucæ enim 10. v. 16. ait Chriſtus
Apoſtolis, ac Paſtoribus eorum ſucceſſoribus:
qui vos audit, me audit; & ad Hebræos XIII.
v. 13. habetur: *obedite Præpoſitis veſtris, &
ſubjacete eis*. Quis vero credat, voluiſſe Chri-
ſtum fideles ſuos adſtringere ad obtemperan-
dum Paſtoribus, qui credenda, & agenda pro
munere paſtoritio traderent, & inculcarent,
quin hos ea voluerit aſſiſtentia fovere, quæ
neceſſaria ſit, ne concreditas ſibi oves deci-
piant! At hanc promiſit per verba ſupra a
nobis relata: *ecce ego vobiſcum ſum uſque ad
conſummationem ſæculi, & portæ inferi non præ-
valebunt adverſus Eccleſiam*; & per ea quæ le-
guntur *Epheſ.* 4. *v.* 11. *Dedit Paſtores, & Do-
ctores ad conſummationem Sanctorum in opus mi-
niſterii, in ædificationem Corporis Chriſti*, hoc
eſt Eccleſiæ, *ut jam non ſimus parvuli fluctuan-
tes, & circumferamur omni verbo doctrinæ in
nequitia hominum, in aſtutia ad circumventio-
nem erroris*. Hac de cauſa ad Timoth. 3. v. 5.
Eccleſia dicitur *Columna & firmamentum ve-
ritatis*, firma ſcilicet, & ſtabilis, quæ errare,
& a fide deficere nequeat. Accedit etiam una-
nimis Patrum, & Conciliorum conſenſus, qui

Digitized by Google

hanc ſemper, & ubique traditam Eccleſiæ prærogativam affirmarunt, ut videre eſt apud ſupra citatos Auctores.

82 Atque hinc facile patet, innerrantiæ donum Eccleſiæ Paſtoribus fuiſſe conceſſum. Iis enim neceſſarium eſt, qui paſcere, qui docere, qui regere fideles debeant, & qnibus fideles fidem
83 habere, & obedire jubentur. Ii autem Paſtores ſunt, ut ex dictis liquet. Paſtorum autem nomine veniunt Epiſcopi, ut conſtat tum ex illo Actorum loco, in quo Epiſcoporum fit meutio, qui poſiti ſunt ad regendam Eccleſiam; tum ex perpetua, & conſtanti Eccleſiæ traditione; tum ex praxi Eccleſiæ, in qua ſemper Epiſcopi tum ſeorſim, tum in Conciliis congregati, controverſias fidei, atque morum definiere, ut ex actis, & hiſtoria Conciliorum conſtat. Epiſcopos vero jure divino presbyteris ſuperiores eſſe, ac Presbyteros eodem jure a plebe ſecerni, contra Novatores oſtendemus de Eccleſiaſtica Hierarchia, & de Presbyteris diſputantes.

84 Privilegium vero inerrantiæ non ſingulis Epiſcopis ſeorſim ſumptis, ſed eorum cærui, qui cum Eccleſiæ Capite Romano Pontifice uniti ſunt, atque ab eodem pendent, conceſſum eſt; nam non ſolum retroactis temporibus plures Epiſcopi ab orthodoxa fide defecerunt, ſed occurrunt etiam hac noſtra ætate ex Photianis, Neſtorianis, & Monophyſitis Epiſcopi bene multi, qui in manifeſtis ab Eccleſia damnatis erroribus verſantur. Hoc itaque privilegium iis competit, qui in vera Chriſti Eccleſia ſunt per notas ſuperius a no-
85 bis deſcriptas manifeſtata. Sunt autem in hac Eccleſia ii tantum Epiſcopi, qui cum Romano Pontifice communicant, atque ab ejus auctoritate, juriſdictione, atque regimine pendent. Neque enim ad unam Chriſti Eccleſiam pertinere poſſunt, niſi cum illius capite uniti ſint, niſi illius poteſtate ſuſtententur, niſi auctoritate illius regantur. Quamobrem de fide eſt, inerrantiæ privilegium Eccleſiæ illi conceſſum eſſe, in qua Plebs cum ſuis Paſtoribus uni Romano Pontifici ſubſit, cujus ſuprema auctoritate omnes regantur. Neque ab hac ſententia Gallorum Theologi diſſident, qui, ut exponit Tornely de Eccleſia *quæſt.* 5. *art.* 2. ajunt, Eccleſiæ claves, ad quas hujuſmodi quoque privilegium refertur, *uni Petro, & unitati ſimul conceſſas eſſe*, hoc eſt Eccleſiæ capiti una cum Epiſcopis cum eodem conjunctis, atque ab eodem pendentibus. Neque enim jure divino primatum honoris, & juriſdictionis haberet in tota Eccleſia ſupra alios quoque Epiſcopos, niſi ii ab eodem Pontifice penderent. Hinc *Leges*, inquit citatus Auctor, *ac Decreta Pontificis Romani in cauſis fidei, & morum ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere, ac Chriſtianos omnes ex conſcientia teneri ipſis obtemperare. Quamquam enim infallibilis non ſupponatur Romanus Pontifex, proviſorie tamen ipſius Decretis, quæ apud omnes bonos maximi ponderis ac momenti eſſe debent, obſequendum eſt, ſaltem, ut ait Gerſo*, ad non dogmatizandum contrarium, *quamdiu Eccleſia non reclamat, nec contradicit. Non ita eſt de privatis Epiſcoporum Decretis, quibus ii tantummodo ſunt obſtricti, qui eorum juriſdictioni ſubjiciuntur. In controverſiis fidei, ac Religionis præcipuas eſſe Summi Pontificis partes; nec quidquam in Eccleſia magni momenti definiri debere, quod ad ipſum non referatur. Quamquam enim non ſit ſolus Judex controverſiarum, eſt tamen inter judices primus dignitate, & auctoritate, ad quem majores, ut vocant, Eccleſiæ cauſæ referendæ ſunt. Majores autem appellantur cauſæ, vel ex rei gravitate, ac magnitudine, quales ſunt, quæ fidem, religionem, ac generalem ſpectant morum diſciplinam; vel ex magnitudine ſubortæ difficultatis, aut dignitate perſonæ, ver. gr. cum agitur de Epiſcopis.* Ita ab 86
anno 1682. in quo Galli per Cleri Conventum ſtatuere quatuor de Romano Pontifice propoſitiones, de quibus aliis in Bibliothecæ locis agemus, de Romani Pontificis auctoritate, & infallibilitate ſentiunt. Illorum itaque ſententia Decreta Romani Pontificis ad fidem pertinentia etſi maxima cum veneratione ſunt in univerſa Eccleſia ſuſcipienda, tamen dogma fidei ab omnibus credendum non conſtituunt, niſi expreſſus vel ſaltem tacitus Epiſcoporum conſenſus accedat: poſita autem inter Epiſcopos diſſenſione, meliorem, ac ſaniorem partem eam exiſtimari oportere, ac Eccleſiam ſufficienter repræſentare, quæ Romano Pontifici conjuncta ſit, qui certum eſt unitatis, & Eccleſiaſticæ communionis caput.

Itali vero, Hiſpani, ac Theologi reliqui 87
affirmant Romanum Pontificem non ſolum primatum honoris & juriſdictionis habere in Eccleſia, ſed etiam infallibilem ſibi vindicare in finiendis Religionis controverſiis auctoritatem. Etſi hac de re diſſerendum ex profeſſo eſt verb. *Romanus Pontifex*, tamen hic unum, vel alterum momentum, quo res oſtendi queat, proferemus. Primum vero de primatu adverſus Novatores & Schiſmaticos orientales, deinde vero de inerrantiæ privilegio eidem conceſſo

88 ceſſo dicemus. Conveniens fuit, ut Eccleſia, quæ ab Unigenito Dei filio homine facto ſtabilita eſt, & in qua veluti ſupremus inviſibilis Rex ipſe præeſt, tamquam in Regno, *cujus non erit finis*, unus ſupremus Paſtor eſſet, qui illius vice eamdem regeret & adminiſtraret, & cui pro hac perpetuo ſervanda illius aſſiſtentia concederetur; præſertim cum Chriſtus eam formatam exhibuerit, velut unum ovile, quod unius Paſtoris auctoritate regeretur. At ad ita nobis exhibendam Chriſti Eccleſiam, conveniens fuit, ut inter miniſtros Chriſti, ac diſpenſatores myſteriorum Dei unus eſſet, qui Chriſti vices gereret, & qui ſupremus loco Chriſti Paſtor viſibilis eſſet; alioquin qua ratione viſibilis ac conſpicua Chriſti Eccleſia, unum ovile ſub uno ſupremo Paſtore exhiberetur? Sed non ſola convenientia eſt, ex qua ſupremum in Eccleſia viſibilem Principem atque Paſtorem conſtitutum deducimus; Chriſtus enim ipſe hanc prærogativam Petro ejuſque Succeſſoribus contulit, ut conſtat I. ex Chriſti verbis; II. Ex aliis eidem Petro conceſſis prærogativis; III. Ex iis, quæ Petrus ipſe geſſit. IV. Denique ex perpetua ac conſtanti Patrum omnium ſæculorum traditione.

89 Chriſtus enim Matthæi 16. ſe Eccleſiam ſuam ſupra Petrum fundaturum promiſit, eique claves Regni Cœlorum conceſſurum; & Joannis 21. agnorum oviumque ſuarum curam eidem commiſit: *Ego*, inquit Chriſtus apud Matthæum, *dico Tibi*, *quia tu es Petrus*, *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, *& portæ Inferi non prævalebunt adverſus eum*, *& tibi dabo claves Regni Cœlorum*, *& quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in Cœlis*, *& quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in Cœlis*. Apud Joannem vero ſemel atque iterum dixit: *Paſce agnos meos*,

90 tertium vero: *Paſce oves meas*. Ex iis vero facile conſtat, Petrum deſignatum & conſtitutum a Chriſto fuiſſe totius Eccleſiæ ſuæ Caput, Principem, atque Rectorem. Nam is, qui Eccleſiam ſuſtentat, cui claves traduntur, atque ligandi ſolvendique poteſtas, & cui agnorum oviumque Chriſti cura concredita ſit, Eccleſiæ Caput, Princeps, ac ſupremus Paſtor conſtitutus eſt. Non alia enim ratione Eccleſiam ſuſtentare dicitur, quam inſtar capitis & Principis regendo; & aliunde ex ipſa Scripturarum phraſi poteſtas clavium ſupremam poteſtatem exprimit, ut videre eſt Iſaiæ 22. eamdemque poteſtatem exprimit allegoria Paſtoris, ovium agnorumque curam habentis, ut videre eſt 2. Reg. 5. & Paralip. v. 11. At ſi Petrus is eſt, ſupra quem Chriſtus Eccleſiam ſuam fundatam voluit, eſt procul dubio Eccleſiæ fundamentum; Si Eccleſiæ fundamentum eſt, eam ergo ſuſtentat ac regit. Cum vero pro regenda Eccleſia, clavium, atque ligandi ſolvendique poteſtas conceſſa eidem fuerit, quæ ſupremi Principis auctoritatem deſignat in ſcripturis ſanctis; & cum Paſtor omnium Chriſti ovium deſignetur, qua etiam allegoria ſuprema illa poteſtas exprimitur, manifeſtum eſt, Petrum a Chriſto Domino Eccleſiæ ſuæ Caput, Principem, atque Rectorem ſupremum conſtitutum fuiſſe.

Neque reponant Novatores atque Schiſmatici, petræ nomine Chriſtum, non Petri perſonam, ſed vel ſemetipſum, vel factam per Petrum profeſſionem deſignaſſe. Nam Matthæus non Græca, ſed Hebraica, aut Chaldaica, aut Syriaca lingua ſcripſit, quibus in linguis iſta generis differentia, quæ in Græca & Latina eſt inter Petrum & petram, non reperitur, ſed uno eodemque nomine ſive Hebraico, ſive Syriaco Chriſtus dixit: *Tu es Cephas*, ideſt, *petra*; *& ſuper hanc petram &c.* quemadmodum ſi latine Petrus, non Petrus, ſed petra diceretur. Si vero quæras, cur Latinus Interpres non verrit *Tu es Petra*, *& ſuper hanc petram &c.* facilis eſt reſponſio: quia Græcum Codicem ſequutus eſt. Non enim vertit ex Syriaco, ſed ex Græco, in quo legitur τὺ εἶ πέτρος, *Tu es Petrus*. Cum vero Græcus non verterit τὺ εἶ πέτρα, *Tu es petra*, ſed, *Tu es Petrus*, in cauſa eſt, ait hic Bellarminus, quoniam, cum apud Græcos, tam πέτρος, quam πέτρα ſignificet lapidem, viſum eſt interpreti commodius homini nomen maſculinum, quam fœmininum tribuere. Rurſus poſtquam Chriſtus dixit *ſuper hanc petram &c.* ſtatim ſubnectit; *& tibi dabo claves &c.* Hic vero de Petri perſona loqui nemo dubitat; quis vero dubitabit, num de Petro locutus ſit, dum dixit *Tu es Petrus*, *& ſuper hanc petram &c*? Deinde licet nonnulli Patres per *petram* intellexerint vel confeſſionem Petri, vel ipſum Chriſtum, vel etiam alios Apoſtolos & fideles; tamen nullus Petri perſonam excluſit; Immo eam expreſſe deſignari tradiderunt Tertul. *lib. de præſcript. cap.* 21. Orig. *homil.* 5. *in Exod.* S. Cypr. *Epiſt. ad Jubajanum*; *& lib. de unitat. Eccleſ.* Firmil. *Epiſt. ad Cypr.* S. Epiph. *in Ancorato*, Greg. Nazian. *orat. de moderat. in diſputat. de moderat. ſervanda*, S. Baſilius *homil. de pœnit.* Ambr. *ſerm.* 47. *de fide Petri*, Hilar. *cap.* 16. *Matth.* Hieron. *Epiſt.* 57. *ad Damaſ.* 91 92

Digitized by Google

93 Accedit etiam, Patres illos, qui *petræ* nomine vel Chriſtum vel confeſſionem &c. deſignari tradiderunt, non excluſiſſe perſonam Petri, quæ caput Eccleſiæ per illa verba conſtitueretur, ſed indicare voluiſſe vel principes Eccleſiæ fundamentum, quod eſt Chriſtus, vel cauſam meritoriam iſtius Petri primatus, quæ fuit facta a Petro confeſſo, vel denique partes, ex quibus coaleſceret, & conſtructa eſſet Eccleſia, ut allegorice expoſuit Origenes, quam ob rem ex hujuſmodi Patrum interpretationibus nihil adverſus Petri primatum eruitur.

94 Præterea ex conſtanti omnium Patrum traditione conſtat, Petrum fuiſſe Eccleſiæ Principem conſtitutum. Nam Origenes *homil. 2. de diverſis* eum vocat *ſummum Apoſtolorum verticem*, & in *cap. 6. Epiſt. ad Rom.* ait: *Summam rerum de paſcendis ovibus Petro traditam fuiſſe, & ſuper ipſum Eccleſiam fundatam;* Euſebius *lib. 2. Hiſt. cap. 14.* eum reliquorum *Omnium Principem & Patronum*, atque ita eum vocat Cyrillus *Catbec. 2. & 11.* A Baſilio *omnibus diſcipulis Prælatus;* a Greg. Nazian. *Petra ſupra quam fundata eſt Eccleſia*, a Cyrillo Alexand. *Caput & Princeps cæterorum*, a Chryſoſt. *Eccleſiæ Paſtor & caput, ac princeps ac vertex Apoſtolorum* dicitur. Ex latinis Patribus, ſimilia habent Tertul. Cyprian. Optatus Milevitanus *lib. 2. contra Parmenianum*, Ambr. Auguſtin. & alii, qui legi poſſunt apud Bellarminum, Coccium, Tournely, Orſi, atque alios.

95 Cum Chriſtus Eccleſiam ſuam perpetuam eſſe voluerit, manifeſtum eſt, collata Petro privilegia, ad ipſius quoque ſucceſſores pertinere voluiſſe. Sunt vero Succeſſores Petri Romani Pontifices, qui Cathedram tenent, in qua ipſe mortuus eſt. Ii enim vere ipſius ſucceſſores dicuntur, atque eodem jure, quo Petro conceſſa fuit, regendæ univerſæ Eccleſiæ

96 auctoritatem habent: Quod quidem non ſolum ex ipſa ſucceſſione, ſed etiam ex perpetua, atque conſtanti Eccleſiarum omnium traditione conſtat. Nam in omnibus Conciliis, & ab omnibus Patribus cum Græcis, tum Latinis Romani Pontifices habiti ſemper ſunt veluti legitimi Petri ſucceſſores, atque iis donati prærogativis, quæ pro univerſa regenda Eccleſia, a Chriſto Petro conceſſæ fuerant. Conciliorum & Patrum auctoritates videri poſſunt apud ſupra citatos Auctores, atque horum nonnullæ afferentur etiam in hac Bibliotheca verb. *Romanus Pontifex*.

97 Inter has vero prærogativas inerrantiæ donum, ſive infallibilitatem reperiri, hic indicabimus, cum fuſius tractandum id ſit proprio in loco. Si Petri ſucceſſores locum Chriſti te- 98
nent in terris, ac veluti ipſius Vicarii Eccleſiam regere debent, habeant neceſſe eſt quicquid ad rite regendam Eccleſiam, & ad intactam ſervandam Religionem neceſſarium eſt. Neque enim Deus vult finem, quin media ad hunc neceſſaria ſuppeditet. Ad rite vero regendam Eccleſiam, atque ad ſartum tectum ſervandum depoſitum divinæ revelationis, neceſſaria aſſiſtentia illa divina eſt, qua ab errore immunis reddatur; alioquin decipere Chriſti oves poſſet Romanus Pontifex, quæ ipſum audire; ejuſque ſententiam ſequi jubentur.
At hæc aſſiſtentia in Petri perſona ejus ſucceſſori- 99
bus promiſſa revera a Chriſto fuit. Nullus enim Gallorum Theologorum eſt, qui non agnoſcat, per illa Chriſti verba: *& portæ Inferi non prævalebunt adverſus eam*, hoc eſt adverſus Eccleſiam, inerrantiæ donum deſignari Eccleſiæ Chriſti conceſſum. Donum vero hujuſmodi Petro collatum fuit, ut ex Chriſti verbis liquet: *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non*
prævalebunt adverſus eam. Deinde quid ex- 100
preſſius ad ſignificandum inerrantiæ donum, quam verba illa Chriſti Domini: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma Fratres tuos?* Hæc enim aperte ſignificant promiſſam Petro veluti Chriſti Eccleſiæ Rectori aſſiſtentiam illam, ob quam deficere in fide non poſſet; Nam Petro pro quo rogaverat Chriſtus præcipitur ut fratres, hoc eſt, Epiſcopos confirmet. Id vero innuit, non veluti privatæ perſonæ, ſed tamquam totius Eccleſiæ Rectori obtentum fuiſſe Petro a Chriſto privilegium illud. Reliqua ad perfectum Eccleſiæ ſyſtema pertinentia, atque ad ipſius regiminis formam exponuntur in aliis articulis, Definitionem Eccleſiæ vide *in art. 1.*

EDICTA LAICALIA. Vid. verb. *Frumentum*, & verb. *Lex*, *art. 3. a n. 14. ad 78.*

EDUCANDÆ.

Educandarum puellarum admiſſio in Monaſterium fieri nequit ſine Apoſtolica licentia, & Ordinariorum examine. Bened. XIV. tom. 2. Conſt. 26. incip. *Per binas*. 1

Pro Matrimonio & Sepultura educandarum: 2
vide verb. *Matrimonium art. 2. n. 115. ad 121.*
Alia ad rem; vide verb. *Monialis art. 1. n. 1. ad 63.*

EJICE-

Digitized by Google

EJICERE, EJECTI A RELIGIONE.

1 Religioſi profeſſi vere incorrigibiles poſſunt ſervatis ſervandis licite ejici a Religione *cap. Impudicos* 11. *& cap. Si quis ſacro* 17. *cauſ.* 27. *q.* 1. *cap. Cum in Eccleſiis* 10. *de majorit. & obed. cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis ; cap. Ne religioſi* 24. *de Regularibus ; cap. Cum ad Monaſterium* 6. *& cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachorum* , *cap. Relatum* 7. *Ne Clerici* , *vel Monachi* , *cap. Ut formæ* 35. *&*
2 *cap. Contingit* 45. *de ſentent. excommunic.* Et habetur expreſſe in Decretis de Regularibus Apoſtatis & Ejectis a Sacra Congr. Conc. juſſu Urbani VIII. editis , & de mandato Innoc. XII. moderatis & innovatis , quæ cum ſint regula , & norma obſervanda circa ipſos incorrigibiles ejiciendos, & ejectos , hic ad litteram ſubnectuntur.

Sacra Congreg. Cardinalium Concilii Trident. interpretum Regularium Ejectorum , & fugitivorum ſtatui conſulere , illorumque ſcandala ſummovere , & ſuccreſcentem numerum frangere operæ pretium exiſtimans , auditis Religionum Superioribus , reque diligentiſſime perpenſa , communicato etiam conſilio cum S. D. N. Urbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis ſuæ facultate , infraſcripta decreta edidit.

§. 1. Ac primo, ut infecta ſemina , e quibus pravi ejuſmodi fructus potiſſimum prodeunt, deinceps ne ferantur in vinea Domini, cenſuit eſſe innovandas , & Sanctiſſimi auctoritate innovat Conſtitutiones , & Decreta generalia S. M. Clementis VIII. ad Regularium reformationem , ac Novitiorum receptionem , profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia ; Diſtricteque præcipit Generalibus , atque aliis omnibus Ordinum Superioribus, ut illa exacte obſervent , atque ut obſerventur efficiant, ſub pœnis ſtatutis in iiſdem Conſtitutionibus ; A quibus tamen excipiendum cenſuit caput illud, quo decernitur, ne in Conventibus , ſeu Monaſteriis ad Novitios recipiendos hactenus deſignatis & approbatis , ſeu in poſterum deſignandis , & approbandis Novitii ad habitum ullatenus recipi poſſint, niſi prius a Congreg. Reformationis Apoſtolicæ, vel a propriis locorum Ordinariis expreſſe, & nominatim approbati fuerint , a cujus quidem Decreti obſervatione Sacra Congreg. juſtis de cauſis cenſuit Regulares eſſe abſolvendos , prout auctoritate Sanctiſſimi Domini Noſtri abſolvit , atque exemit.

§. 2. Deinde ut apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, ut de cetero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire , niſi prius Superiori legitime conſtiterit, eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit ; tuncque Regularis recta ſe transferat ad arctiorem ; quod ut re ipſa adimpleatur , idem Superior omni ſtudio, ac diligentia invigilet.

§. 3. Rurſus ſtatuit , ut fugitivi & apoſtatæ ſive habitum Regularem deſerant, ſive non, poſſint , ac debeant ab Epiſcopo loci , ubi moram trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus conſignari ſecundum Regularia inſtituta puniendi , utque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere , ad Religionem reducere, atque efficere ut apprehendantur, ſalva tamen in omnibus facultate Ordinariis locorum atttributa ex Decreto Concilii *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. Quod ſi apoſtatæ hujuſmodi, citra montes infra quatuor, ultra montes vero infra octo menſes a præſentis Decreti publicatione inchoandos, ſua ſponte , ad ſuam quiſque Religionem redierit , tunc pœnarum omnium ipſis propter apoſtaſiam inflictarum , aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur ; ita tamen , ut debeant a Superiore abſolutionem humiliter petere , & coram eo culpam fateri , atque emendationem polliceri ; Superior vero econtra benigne illos teneatur excipere , ab hujuſmodi pœnis abſolvere , & paterna charitate complecti.

§. 4. Ad hæc, ut in poſterum e Religionibus nullus legitime profeſſus ejici poſſit niſi ſit vere incorrigibilis ; vere autem incorrigibilis minime cenſeatur niſi non ſolum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex juris communis diſpoſitione requiruntur , ſublatis hac in parte ſtatutis, & conſtitutionibus cujuſque Religionis, & Ordinis etiam a Sede Apoſtolica approbatis , & confirmatis ; verum etiam, unius anni ſpatio, in jejunio , & pœnitentia probetur in carceribus, proindeque unaquæque Religio privatos habeat carceres, in qualibet ſaltem Provincia ; Elapſo autem anno , ſi nihilominus non reſipuerit , ſed animo indurato in ſua pervicacia perſeveraverit, ne contagione peſtifera plurimos perdat , tanquam pecus morbida , ac membrum putre , ejici tandem poſſit , ſed ab ipſomet Generali tantum de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ex gravioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis , vel

Congregationibus generalibus; rumque non niſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & conſtitutiones proceſſu, & plene probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum; Interea tamen uſque ad primum Generale Capitulum, ſeu Congregationem proxime celebrandam, ſi quempiam ex juſtis, & neceſſariis cauſis expellere oportebit, ejectio fieri poſſit a Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, ut ſupra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes a præſentis Decreti publicatione; ſervata tamen in reliquis forma ſuperius præſcripta; Sic vero ejecti, quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci juriſdictioni, & obedientiæ ſubſint; proindeque Generalis illico expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum Sacra Congreg. Religionum Superiores ſerio admonet, ac per Jeſu Chriſti viſcera obteſtatur, ut memores paternæ Charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, ut lucrentur animas Fratrum ſuorum fere in profundum malorum delapſas, antequam graviſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur; idque eo magis, quod ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officii immemorum Prælatorum regimine peribunt, D. N. J. Chriſtus in ſupremo Dei judicio de eorundem Prælatorum manibus ſit requiſiturus.

§. 5. Præterea ſtatuit, ut iidem Superiores nemini ex Religioſis expulſis litteras teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam rejicientes, vel jubentes aliam ingredi Religionem.

§. 6. Item ut ejecti extra Religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.

§. 7. Ac poſtremo cenſuit eſſe innovandam, & ſuæ Beatitudinis auctoritate innovat Conſtitut. fel. record. Gregorii IX. relatam *in cap. fin. extr. de reg.* Ac propterea declarat, eam Conſtitut. in iis quoque vindicare ſibi locum, ſervandamque eſſe, qui juſte, definitiveque, ac juris ordine ſervato, expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis hujuſmodi ſubſit ſpes evidens emendationis, ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarii, cujus conſcientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio ſerio oneravit.

§. 8. Ne qua vero difficultas in ſupraſcriptis decretis, & ordinationibus exequendis ſuboriatur, Sacra Congreg. S. D. N. annuente atque approbante, univerſis Generalibus, Provincialibus, Commiſſariis, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus quorumcumque Ordinum, vel Congregat. Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium, ubique locorum exiſtentium injungit, ſerioque mandat, ut illa diligenter obſervent, atque obſervari procurent in omnibus Cænobiis, ac Monaſteriis, Collegiis, ac Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium ubique locorum exiſtentibus, efficiantque, ut tam decreta ſupradicta fel. record. Clementis VIII. quam præſentes ordinationes in ſingulis ejuſmodi locis, bis ſaltem in anno legantur in publica menſa.

§. 9. Si quis vero ipſorum adverſus ea, quæ ſuperius præſcripta ſunt, vel eorum aliquid quoquo modo facere, vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vociſque activæ, paſſivæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda, pœnaque hujuſmodi ſit Sanctitati ſuæ, ac Sedi Apoſtolicæ reſervata, iiſdem Superioribus etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitus interdicta, & nihilominus ſit irritum, & inane quidquid ſecus a quoquam actum extiterit.

§. 10. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium quam non Mendicantium, Congregationum, Monaſteriorum, Conventuum, Domorum, ac Locorum Regularium quorumcumque, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam in corpore juris clauſis, aut ex cauſa, vel titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque to-

tis

Digitized by Google

tis tenoribus, & formis, ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervara, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quibus, quoad ea quæ ſupradictis quomodolibet adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris ſpecialiter, & expreſſe Sanctitatis ſuæ auctoritate derogat, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ die 21. *Septembris* 1624.

Coſmus Card. de Torres.

Proſper Fagnanus Sacræ Congr. Secr.

3 Decretum ejuſdem Sacræ Congregationis Innocent. XII. juſſu editum moderatorium, & Incorrigibilium reſpective innovatorium.

Inſtantibus Procuratoribus Generalibus Religioſorum Ordinum pro moderatione Decretorum de Apoſtatis, & ejectis editorum a Sacra Congregatione Concil., & Sanctæ mem. Urbano Papa VIII. anno 1624. confirmatorum, ut facilior modus incorrigibiles ejiciendi præſcribatur, Sacra Congregatio a Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio Papa XII. ſuper præmiſſis particulariter deputata, Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Carpinei, Caſanate, Mariſcotti, Norfolcia, de Lauræa, de Aguirre, & Colloredi, perpenſis eorundem Procuratorum Generalium votis, ne conſortio morbidarum pecudum cæteræ corrumpantur, & remedia hucuſque ad ſanitatem oblata male affectis officiant magis quam proſint, maturo examine, zelo regularis diſciplinæ conſervandæ cenſuit, ſtatuit, & auctoritate ejuſdem Sanctiſs. Domini Noſtri ſibi ſpecialiter attributa, hæc in poſterum ſervanda decrevit.

1. Quod firmis, ac in ſuo robore ſemper manentibus prædictis decretis de Apoſtatis, etiam ſecundum eam partem, ubi agitur de ejectis, & ejiciendis, tamquam Sacris Canonibus, & communiori SS. Patrum menti conformibus quoad ejectos, eadem ſerventur, quæ in alio ſimili decreto hac præſenti die emanato de Apoſtatis, & Fugitivis ſtatuta ſunt, & indulta; Quodque ad præſcriptam legem ſanctæ mem. Gregor. IX. in cap. final. de reg. annuatim ſugitivi requirantur, & reſpective cogantur ad clauſtra reverti.

2. Quod annus integer, qui in prædictis Decretis anni 1624. præſcribitur in pœnitentia, & jejunio ad ejiciendos incorrigibiles, ad ſex tantum menſes continuos in poſterum coarctetur, & reſtringatur.

3. Quod facultas Generalibus Ordinum de conſilio, & aſſenſu ſex ex gravioribus Religioſis in ſingulis Capitulis, & Congregat. Generalibus ad cauſas ejiciendorum eligendis attributa, extendatur etiam ad quoſcunque Provinciales, qui electis pariter in Congregationibus Provincialibus ſex gravioribus de Propria provincia Religioſis a Generali confirmandis de illorum conſilio, & aſſenſu cauſas hujuſmodi cognoſcant, & ad effectum ejiciendi incorrigibiles ſuæ Provinciæ, & ejectionem pronunciandi, accedente approbatione Generalis definiant, ſalva ſemper Sanctæ Sedis, & Sacræ Congreg. Concil. in cauſa recurſus, & appellationis auctoritate.

4. Quod in poſterum proceſſus conficiatur juxta Regulas, Conſtitutiones, Ordinationes, & Stylum cujuſque Ordinis, & Religionis, donec aliter fuerit a Sac. Congregat. proviſum.

5. At quia nimia ſine delectu facilitas recipiendi quoſcunque Religionis ingreſſum petentes, & a Religione forſan alienos, duram ſatis tractu temporis neceſſitatem parit eoſdem e Clauſtris ejiciendi, ne hujuſmodi ſemina, quæ a principio ad fructum faciendum cadunt in terram bonam, paulatim contaminata inordinatis moribus uſque ad incorrigibilitatem ſuccreſcant in paleas, eadem Sacr. Congreg. annuente Sanctiſſimo Domino Noſtro ſub interminatione Divini judicii, nec non privationis vocis activæ, & paſſivæ, ac dignitatum & officiorum obtentorum, cum inhabilitate ad eadem in poſterum obtinenda, quibuſcunque prædictorum Ordinum Superioribus diſtricte præcipit & mandat omnia, & ſingula Decreta San. memor. Clementis VIII. regiſtrata poſt Decretum ſan. memor. Urbani VIII. de Apoſtatis, & ejectis incipien. *Regularis*, *Sanctiſſimus*, *& Nullus*, una cum aliis ſubſequentibus Decretis, proviſionibus, & reſpective moderationibus bis in anno legi, eadem ad unguem ſervari, pœnas in eiſdem contentas innovari, & Capitibus Ordinum intimari, ne hujuſmodi Decretorum tranſgreſſores, qui in lege gloriantur, per prævaricationem legis Deum inhonorent, & ne militiæ Chriſti adſcripti tam de facili fiant deſertores, ac profugi.

Datum Romæ die 24. *Julii* 1694.

C. Card. Mariſcottus Pro-Præfectus.

Digitized by Google

4 Ex quibus Decretis colligitur quinque præ-
requiri ad expulſionem Incorrigibilis. Primum
eſt recidivatio expellendi in grave crimen. Se-
cundum eſt monitio ſeu pœna reiterata Reo
incuſſa ad ejus correctionem. Tertium eſt pro-
ceſſus inſtitutus juxta Ordinum conſtitutiones
in ordine ad expulſionem. Quartum eſt for-
malis carceratio expellendi in jejunio & pœ-
nitentia. Et quintum eſt incorrigibilitas in
5 eodem. Recidivatio in ordine ad expulſionem
non requiritur quod fiat in idem crimen ſpe-
cie, ſed ſufficit quod fiat in alia delicta quam-
vis ſpecie diverſa; Unde ſi quis primo puni-
tus de fornicatione; ſecundo de percuſſione;
tertio de furto; denuo delinquit alio crimine,
videlicet proprietatis, Apoſtaſiæ, & hujuſmo-
di, poteſt ab Ordine ejici non minus, ac ſi
ter de eodem ſpecie delicto fuiſſet punitus;
Novarr. *in Lucern. Regul. verb. Incorrigibilis*,
Paſſerin. *de ſtatu homin. tom.* 4. *quæſt.* 289.
artic. 8. *num.* 563. Ricc. *part.* 4. *deciſ.* 102.
Rodric. *tom.* 1. *q.* 30. *art.* 14. Anton. a Spiri-
tu S. *conſult.* 74. *num.* 3. Portell. *verb. Ejice-*
6 *re num.* 2. & alii paſſim. Monitio ſeu puni-
tio debet eſſe trina; *argum. cap. Contingit* 45.
de ſentent. excomm. ibi: *Tertio a te commonito
cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachor.* Donat. *Pra-
xis Regul. tom.* 1. *tract.* 8. *de ejectis qu.* 10.
num. 2. Portell. *verb. Ejicere num.* 1. §. *ſecun-
do nota*, Matthæucc. *Official. cur. c.* 25. *n.* 16.
7 Ameno *pract. tit.* 5. §. 6. *num.* 26. Proceſſus
debet eſſe inſtructus juxta cujuſque Religionis
Stylum, & Conſtitutiones, & per ipſum de-
bent plene probari cauſæ expulſionis, nempe
quod Reus de delictis gravibus juxta jus com-
mune, aut proprii Ordinis conſtitutiones an-
tea fuerit ter punitus, aut Canonice, & ju-
dicialiter monitus, & his non obſtantibus ni-
hilo melior factus, adhuc converſationem, &
vitam relaxatam continuet ſine ulla ſpe emen-
dationis; *cit. decret. Urban. VIII.* §. 4. & *cit.
decret. Innocent. XII.* §. 4. & communis Do-
ctorum.
8 Carceratio formalis licet *ex cit. decr. Urban.
VIII.* §. 4. debuiſſet continuare per annum in-
tegrum, ibi: *Unius anni ſpatio in jejunio, &
pœnitentia probetur in carceribus*, ex cit. tamen
decret. Innocent. XII. §. 2. reſtringitur ad ſo-
los ſex menſes, ibi: *Quod annus integer, qui
in prædictis decretis anni* 1624. *præſcribitur in
pœnitentia, & jejunio ad ejiciendos incorrigibi-
les, ad ſex tantum menſes continuos in poſterum
9 coarctetur, & reſtringatur*. Tempus carceratio-
nis taxatum ad ſex menſes a Sacra Congreg.
Concil. *in cit. decret. juſſu Innoc. XII. edit.*
debet eſſe continuum, & completum; ſic ha-
betur ex declaratione Sacræ Congr. Concil. ad
dubia propoſita a Procuratore Generali Ordin.
S. Mariæ de Mercede, ubi ad ſecundum du-
bium conceptum his verbis: *Secundo, an Re-
gularis pluribus interpolatis vicibus pro reiteratis
delictis in diverſis temporibus commiſſis in car-
ceribus detentus, poſſit uno carcerationis anno, ut
ſupra, interpolate expleto, tamquam incorrigibilis
a Religione ejici, ſi poſt dictum annum carcera-
tionis interpolatum, animo indurato in ſua per-
tinacia perſeveraverit, iterum delinquat?* ſic præ-
ciſe reſpondit *Die* 21. *Junii* 1653. *Sacr. Con-
greg. Eminentiſs. Cardinalium Concil. Trident.
interpretum, omnibus mature perpenſis* . . . . .
*Ad ſecundum reſpondit, non ſufficere annum car-
cerationis interpolate expletum, ſed requiri ſpa-
tium unius anni continuum, & integrum*. Un-
de idem cenſendum eſt de carceratione ad ſex
menſes ex Decretis ejuſdem Sac. Congregat.
ſub Innocent. XII. reſtricta.

Hinc ſi reus e carceribus iutta tempus præ- 10
fixum aufugiat, nequit incorrigibilis declara-
ri, & expelli, quia continua carceratio ad ſex
menſes eſt de ſubſtantia incorrigibilitatis, ſi-
cuti erat continua carceratio ad annum ante
decreta edita juſſu Innocent. XII. ut patet ex
dicta declaratione Sacræ Congregationis Conc.
ad dubia &c. ubi ad primum dubium conce-
ptum his verbis; *Primo, an Regularis conſti-
tutus in carceribus ſpatio unius anni in jejunio,
& pœnitentia, ad finem, ut tamquam incorrigi-
bilis a Religione ejiciatur, ſi e carceribus fugiat,
(dicto carcerationis anno nondum expleto) &
inde ſit captus, poſſit tunc, ut incorrigibilis eji-
ci, an vero, quid aliud faciendum ſit?* ſic præ-
ciſe reſpondit: *Ad primum reſpondit, Regula-
res delinquentes uti incorrigibiles a Religione eji-
ci non poſſe, anno carcerationis nondum expleto*.
Unde in tali caſu optimum expediens eſt pe- 11
tere diſpenſationem a Sacra Congreg. Concil.
quæ ex tali fuga cognoſcens evidenter ejus in-
corrigibilitatem, diſpenſare poterit, prout in
facti contingentia alias diſpenſavit, ut refe-
runt Donatus *prax. Regul. tom.* 1. *part.* 1. *tract.*
8. *de Ejectis quæſt.* 11. *num.* 9. Pitr. Corrad.
prax. diſpenſ. Apoſtol. lib. 5. *cap.* 14. *num.* 31.
Ameno *practic. crim. tit.* 5. §. 6. *num.* 40. Car- 12
ceratio non debet eſſe ad ſolam cuſtodiam,
ſed debet eſſe qualificata arctatione, & pœ-
nitentia in carcere formali feris, & veſtibus
monito ſine caputio, & chorda, ſeu hujuſ-
modi, & in pane, & aqua ſimul cum flagel-
latione in publico Refectorio ſaltem aliquibus
hebdomadæ diebus, vel ſaltem qualibet feria
ſexta,

Digitized by Google

ſexta, ut colligitur *ex cit. decret. juſſu Urbani VIII. edit.* §. 4. ibi : *Verum etiam unius anni* (modo ſex menſium ex moderatoria ſub Innocent. XII.) *ſpatio in jejunio & pœnitentia probetur in carceribus*, & tenent Bord. *tom.* 4. *p.* 3. *reſolut.* 109. *num.* 44. Ameno *de incorrigibilium expulſione part.* 1. *quæſt.* 13. *num.* 115. Maithænc. *Official. Cur. cap.* 25. *num.* 17. & 18. & alii.

13 Incorrigibilitas eſt in eodem, qni vere dicitur incorrigibilis, ſi ter convictus & punitus de tribus gravibus, & atrocibus criminibus, & probarus per ſex menſes in carceribus in jejunio, & pœnitentia, non fuit emendatus, ſed animo indnrato adhuc perſeverat in ſua pertinacia, nt colligitur *ex cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis*, *cap. Cum ad Monaſterium* 6. & *cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachor. cap. Ut famæ* 35. & *cap. Contingit* 45. *de ſentent. excommunic. & ex cit. decret. juſſu Urbani VIII. edit.* §. 4. & tenent Paſqualig. *ad Lauret. de Franchis p.* 1. *num.* 1058. Matthæuc. *loco cit. num.* 15. Portell. *in dub. Regul. verb. Ejicere num.* 1. *verſ. Secundo nota*, ubi ſic ſnbjungit : *Unde colligo non ſufficere, quod Religioſus committat tria crimina atrocia ex una quaſi vice morali, unum poſt aliud, vel ſimul, ut dicatur incorrigibilis, ſi non ſit ter punitus cum diſtinctis intervallis, & diſtinctis punitionibus, ſed opus eſt, ut per intervalla fiant crimina, & cuilibet adhibeatur punitio, & Monachus non reſipiſcat, alias non diceretur incorrigibilis, quia pertinacia proprie conſiſtit in reſiſtentia per diſtinctas objurgationes, non vero ſatis colligitur ex una ſolum reſiſtentia; & ipſum nomen incorrigibilis proprie non denotat continuationem ad crimina, ſed reſpectum ad correctionem, vel punitionem ter contemptam.*

14 Ad prnbandam incorrigibilitatem pro expulſione non poteſt carcerari, niſi qui poſt tertium delictum, & tertiam punitionem, iterum delinquit; Paſſerin. *de hominum ſtat. quæſt.* 189. Bordon. *tom.* 4. *part.* 3. *reſol.* 108. Pellizar. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 232. Barboſa. *in cap. Cum non ab homine* 10. *de Judic. num.* 10. Sanctorus *de pœn. cap.* 19. *q.* 2. contra Amenum *de incorrigibilium expulſione p.* 1. *quæſt.* 11. *per tot.* Et ratio eſt, quia ut recte dicunt citati Doctores, carceratio ſive *annualis* ex decretis juſſu Urbani VIII. editis, ſive *ſemeſtris* ex moderatoria ſub Innoc. XII. ſtatuta ad experimentum incorrigibilitatis, fuit inducta ad effectum removendi incorrigibilem a ſua pertinacia & obſtinatione in peccatis; ſed tertio punitus, & (ut ſupponitur) emendatus, non habet a quo per carcerationem removeatur: ergo ad hoc ut habeatur fundamentum talis carcerationis non poteſt carcerari, niſi, poſtquam compleverit pœnitentiam de tertio delicto, adhuc quarto delinquat; aliter talis carceratio eſſet injuſta, cum jam pro tribus patratis delictis, trinam ſibi impoſitam pœnitentiam compleverit, & jura improbent binam pnnitionem in idem crimen. Nec valet quod 15
dicit Amenus *loc. cit. num.* 106. nempe quod, data noſtra ſententia, oporteret, quod ante expnlſionem quinquies deliquiſſet expellendus, nempe ter ante carcerationem; ſemel pro carceratione ineunda, & illa peracta, iterum pro effectu expulſionis; quod ſecundum ipſum inauditum eſt, nec apud ullum anctorem invenitur neceſſaria patratio quinque criminum ſucceſſivorum. Non valet, inquam, quia licet hoc non explicite, dixerunt tamen implicite citati pro noſtra ſententia Doctores. Et hoc eſt maxime conſentaneum *citat. Decretis ſub Urbano VIII. editis, ubi* §. 4. ſic expreſſe habetur: *Cæterum Sacr. Congreg. Religionum Superiores ſerio admonet, ac per Jeſu Chriſti viſcera obteſtatur, ut memores paternæ Charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, ut lucrentur animas Fratrum ſuorum, fere in profundum malorum delapſas, antequam graviſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur.* Et conſonat textus *in cap. Contingit* 45. *de ſentent. excommunic.* ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Mandamus ut tales, ſi tertio a te commoniti, ſeipſos contempſerint emendare, illius efficiantur immunitatis extorres, quæ pro Clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda dignoſcitur inſtituta;* ubi nota illa verba: *Si tertio a te commoniti, ſeipſos contempſerint emendare*, per quæ evidenter demonſtratur non poſſe deveniri ad ulteriorem pœnam, niſi trinæ monitioni, ſeu punitioni ſuperveniat contemptus, ſeu relapſus; & quamvis ibi, ut alias recte obſervat Amenus *loc. cit. num.* 104. ſit ſermo de ſententia definitiva, & non de interlocutoria, ut in noſtro caſu; tamen adhuc facit pro nobis per rationem adductam ſub num. 14. & ne alias innocens injuſte vexetur, cum punitus, & emendatus pro innocente habeatur. Quam ob rem ſtatuta Salmanticenſia in Ordine Minorum *cap.* 7. *verſ. Quicumque Frater Ord. Seraphic. tom.* 3. *fol.* 32. *col.* 1. redargunnt, & puniunt veluti infamatores & calumniatores objicientes alicui delictum, de quo punitus, & emendatus fuit.

Incorrigibilis, completo carceris tempore, 16
In-

non eſt ſtatim expellendus, ſed adhuc poſt car-
cerem probatorium debet durare, & apparere
incorrigibilitas pro expulſione; ſic colligitur
ex verbis *cit. decr. edit. ſub Urbano VIII.* §. 4.
ibi: *Elapſo autem anno* (nunc ſex menſibus
ex dict. moderatoria ſub Innocent. XII. §. 2.)
*ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato
in ſua pervicacia perſeveraverit ..... ejici tan-
dem poſſit*; Paſſerin. *de homin. ſtat. tom.* 3.
q. 189. *art.* 8. *n.* 585. Ameno *loc. cit. qu.* 14.
n. 1. Donat. *loc. cit. q.* 19. Paſqualig. *loc. cit.*
17 *n.* 1070. Quod autem adhuc duret incorrigibi-
litas poſt carcerem probatorium, duobus mo-
dis cognoſci poteſt, ſignis ſcilicet, vel factis.
Signis cognoſcitur, ſi reus minime ſe humi-
liatum oſtendat, ac de præteritis delictis non
pœnitens, immo potius pervicax & obdura-
tus appareat, in blaſphemias, imprecationes,
& minas erumpendo ob talem incarceratio-
nem, dicendo ſe velle de ſuis æmulis ulciſci,
& hujuſmodi. Factis autem cognoſcitur, ſi ſe
ſimulans emendatum, eductus de carcere, re-
dit ad priſtinum vomitum alia facinora perpe-
trando. Unde ſi poſt carcerem probatorium
uno ex his duobus modis appareat adhuc du-
rare incorrigibilitatem, ea redacta ad formam
judicii per claras probationes, poteſt tunc ſer-
vatis aliis ſervandis expelli; ſic *cit. Doctores.*
18 Non adeſt tamen obligatio ipſum expellendi,
quamvis incorrigibilis in expreſſa ſua obliga-
tione perſiſtat, ſed facultativum eſt Superio-
ri, ſeu Judici, vel in carcere eum adhuc de-
tinere, vel ad expulſionem procedere, ut ap-
paret *ex cit. decretis juſſu Urbani VIII. editis*,
ibi: *Ejici tandem poſſit*, quibus verbis denota-
tur facultas, non autem obligatio ejiciendi;
Sanctor. *de pœnit. quæſt.* 3. *cap.* 19. *fol.* 155.
Matthæuc. *loc. cit. num.* 22. Ameno *loc. cit.*
n. 122.

19 Facultas expellendi incorrigibiles *in Decre-
tis juſſu Urbani VIII. editis* §. 4. erat reſtricta
ad Generalem tantum cum conſilio, & aſſen-
ſu ſex Patrum ex gravioribus Religionis, ibi:
*Ab ipſomet Generali tantum de conſilio, & aſ-
ſenſu ſex Patrum ex gravioribus Religionis eli-
gendis in ſingulis Capitulis, vel Congr. Gene-*
20 *ralibus*. In decretis autem editis *juſſu Innoc.
XII.* §. 3. extenditur ad Provinciales, acceden-
te approbatione Generalis, ibi: *Quod facultas
Generali Ordinum de conſilio, & aſſenſu ſex ex
gravioribus Religioſis in ſingulis Capitulis, &
Congregationibus Generalibus ad cauſas ejiciendo-
rum eligendis attributa, extendatur etiam ad quoſ-
cumque Provinciales, qui electis pariter in Con-
gregationibus Provincialibus ſex gravioribus e pro-
pria Provincia Religioſis a Generali confirman-
dis, de illorum conſilio, & aſſenſu cauſas hu-
juſmodi cognoſcant, & ad effectum ejiciendi in-
corrigibiles ſuæ Provinciæ, & ejectionem pronun-
ciandi, accedente approbatione Generalis, defi-
niant. Salva ſemper Sanctæ Sedis, & Sacræ
Congregationis Concilii in cauſa recurſus, & ap-
pellationis, auctoritate*. Non poteſt tamen nec 21
a Generali, nec a Provinciali, hæc poteſtas
expellendi alteri delegari, ut habetur ex reſpon-
ſione Sacræ Congregat. Concil. data die 21.
Junii 1653. antequam fuiſſet extenſa ad Pro-
vinciales per d. Decreta ſub Innoc. XII. edita
24. *Julii* 1694. Interrogata enim tunc per va-
ria propoſita dubia a Procuratore Generali Or-
dinis S. Mariæ de Mercede; Ad tertium du-
bium propoſitum ſub his verbis: *Tertio, An
Generalis Ordinis poſſit delegare facultatem eji-
ciendi a Religione Provincialibus pro eorum Pro-
vinciis, ſeu Commiſſariis, vel Vicariis Genera-
libus; & an delegatio ſit a Generali facienda in
quolibet caſu, an vero indefinite in omnibus ca-
ſibus?* Reſpondit: *Generalem Ordinis non poſſe
delegare facultatem ejiciendi a Religione Provin-
cialibus per eorum Provincias, ſeu Commiſſariis,
vel Vicariis Generalibus.*

Electio ſex graviorum Patrum a dictis De- 22
cretis ſtatuta licet per prima edita ſub Urba-
no debuiſſet fieri in ſingulis Capitulis, vel
Congreg. Generalibus, ut patet *ex* §. 4. ibi:
*De conſilio & aſſenſu ſex Patrum ex gravioribus
Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel
Congregationibus generalibus*; per ſecunda ta-
men decreta edita ſub Innocentio poteſt fieri
in Capitulo, vel Congregatione Provinciali,
& debet per Generalem confirmari, ut paret
ex §. 3. ibi: *Electis pariter in Congregat. Pro-
vincialibus ſex gravioribus e Provincia Religio-
ſis, a Generali confirmandis*. Talis electio non 23
eſt neceſſe, quod fiat per vota totius Capi-
tuli, ſed ſufficit quod fiat per vota totius
Diffinitorii Generalis pro toto Ordine, & per
vota totius Diffinitorii Provincialis pro Pro-
vincia; ſic colligitur ex verbis ipſorummet
Decretorum, quæ tribuunt facultatem eligen-
di illos ſex Patres in Capitulis, ac in Con-
gregat. Generalibus, ut patet in primis editis
ſub Urbano *d.* §. 4. ibi: *Eligendis in ſingulis
Capitulis, vel Congregationibus Generalibus*; &
in ſecundis editis ſub Innocentio *d.* §. 3. ibi:
*Electis pariter in Congregationibus Provinciali-
bus*; atqui ad Congregationes ſive Generales,
ſive Provinciales ſoli reſpective Diffinitores
accedunt, ergo &c. Sic Ameno *de incorrigibi-
lium expulſione part.* 1. ubi *in Summario decret.
edit.*

edit. ſub Innocent. XII. ſub num. 33. ſic habet: *Talis electio fieri debet in Capitulo, vel Congr. & per Generalem confirmari*, & ibid. *quæſt.* 16. *num.* 136. *in fine*, ſic concludit: *Ergo cum ſolum Diffinitorium corpus Congreg. Capitularis conſtituat, ipſi incumbit annuatim hos ſex Patres eligere, quorum approbatio* (ut habet citatum Decretum) *a Generali eſt attendenda*.

24 Si nec a Religione, & nec a Provincia hujuſmodi ſex Patres fuerint electi in Capitulo, ſeu Congregatione, debet haberi recurſus ad Sacram Congregationem Concilii in ſingulis caſibus, ut habetur ex reſponſione ejuſdem Sacræ Congregationis ad dubia ei propoſita a d. Procuratore Generali Ordinis S. M. de Mercede, inter quæ cum quintum eſſet conceptum his verbis: *Quinto: Quod ſi a Religione hujuſmodi ſex Patres non fuerint electi in Capitulo, ſeu Congregatione Generali, quid faciendum ſit uſque ad primum Capitulum Generale? Ad quintum reſpondit, recurrendum ad Sacram Con-*
25 *gregationem in ſingulis caſibus*. Si tamen fuerint electi a Religione in Capitulo, vel Congregatione Generali pro toto Ordine, & non fuerint electi in aliqua Provincia, poterit ipſa Provincia uti electis pro toto Ordine; ſicuti fiebat ante decretum ſub Innoc. XII. editum extenſivum hujuſmodi facultatis ad Provin-
26 ciales. Et ſic ſi aliquis ex electis in Provincia decedat, poterit ſuppleri defectus ſubſtituendo aliquem ex his qui fuerunt pro toto Ordine electi, cum poſſit eorum votum etiam per Epiſtolas mitti, & haberi, ut patet ex reſponſione Sacræ Congregationis ad ſextum dubium d. Procuratoris Generalis S. M. de Mercede, ibi: *Sexto: An ſufficiat ut Prælatus Conventualis, ſeu Provincialis conficiat proceſſum ſtylo Religionis ſervato, & illius ſummarium tranſmittat Generali Ordinis, ſeu illius Delegato, qui adhibitis ſex Patribus, quilibet eorum videat eumdem proceſſum, & traſmittat votum ſuum per literas eidem Generali, ſeu Delegato? Ad ſextum reſpondit, proceſſus eſſe conficiendos juxta ſtylum, & conſuetudines Religionis, & illorum tranſumptum authenticum eſſe tranſmittendum ad ſingulos ex ſex Patribus electis, qui per literas poſſunt votum dare*. Ame-
27 no *loc. cit. q.* 16. *num.* 139. Sex Patres graviores eligendi, debent intelligi graviores gravitate Virtutis, ſcilicet peritiores in Sacris Canonibus, rebus Criminalibus, & ſtatutis Religionis; non autem graviores gravitate molis, aut præciſe gravitate ætatis, vel graduationis. Unde Provinciales, Cuſtodes, & Diffinitores, aliique graduati, qua præciſe tales, non cenſentur ex gravioribus Patribus intentis, & volitis a citatis Decretis, cum non ſemel iſti Sacros Canones, res Criminales, & ſtatutorias leges neſciant cum non didicerint; ut docet experientia, & recte obſervant Ameno *loc. cit. q.* 16. *num.* 137. Matthæuc. *loc. cit. num.* 24. & alii paſſim,

Pro ferenda ſententia Diffinitiva ſuper ex- 28
pulſione incorrigibilis non requiritur, quod ſingula ſex Patrum vota concordent, ſed ſufficit ut major pars conſentiat; ſic habetur expreſſe ex reſponſione Sacræ Congregationis Concilii ad dubium ſeptimum ex propoſitis a d. Procuratore Generali Ordinis S. M. de Mercede, ibi: *Septimo: An Generalis, ſeu delegatus poſſit ferre ſententiam ejectionis a Religione, quando a tribus ex ſex Patribus electis, ſeu ab illorum majori parte dicta ſententia approbetur: An potius ſit neceſſarium ut omnes ſex dent votum, itaut ex defectu voti etiam unius non poſſit ſententia valide ferri? Ad ſeptimum reſpondit, ſententiam ejectionis a Religione ferri debere, ſaltem de voto majoris partis ſex Patrum electorum*. Unde ex hoc decreto aperte 29
ſequitur, quod ſi vota ſint paria, tria nempe ſtent pro expulſione, & tria diſſentiant, tunc non poteſt definitive procedi ad ejectionem, quia, ut expreſſe dicit Decretum, ſententia ejectionis debet ferri *ſaltem de voto majoris partis ſex Patrum Electorum*; & quando requiritur conſenſus majoris partis Collegii ad hoc quod Superior poſſit aliquid facere, non ſufficit æqualitas votorum Collegii, ut recte docet Gloſſa communiter recepta in *cap. Si ab Epiſcopo*, §. *Cum vero*, *in verb. aſſenſu*; *Ne ſede vacante in* 6. Nec in caſu paritatis voto- 30
rum poteſt Generalis, vel Provincialis votum deciſivum præbere ſub prætextu conceſſionis factæ talibus Superioribus Ordinis Minorum de obſervantia ab Urbano VIII. 10. *Novembr.* 1642. Conſtitut. Incipient. *Religioſos viros*, & a Sacra Congreg. Epiſcopor. & Regular. 13. *Mart.* 1653. Decreto incipient. *Sacra Congregatio*. Quia tales conceſſiones loquuntur expreſſe de electionibus faciendis a Vocalibus, aliiſque negotiis decidendis per Diffinitoria Provincialia, cujus generis non eſt illud ejectionis incorrigibilium, ſuper quos Vocales, & Diffinitores, qua tales, votum non habent, cum ex citatis decretis ſub Urbano VIII. & Innocentio XII. editis ſint pro hoc ſpecialiter eligendi ſex ex gravioribus Patribus.

Sententia Definitiva expulſionis incorrigibi- 31
lium

Digitized by Google

lium non poteſt fieri niſi prius inſtructo ſecundum cujuſque Religionis ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plene probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum; *cit. decret. edit. ſub Urbano VIII.* §. 4. ibi: *Tumque non niſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plene probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum*
32 *præſcriptum*. Conſtructo & abſoluto proceſſu eſt actorum copia exhibenda Reo, eique aſſignandus beneviſus Advocatus cum congruis terminis ad defenſiones neceſſariis; Completis exinde ab aſſignato Advocato defenſionibus, eiſque præſentatis Patribus electis, & ab ipſis una cum cauſis expulſionis ad unguem libratis, & ſuo voto in ſcriptis tradito, debet Provincialis vota ſex Patrum cum Summario proceſſus, & defenſionum notitia cum reſponſione ad ipſos facta ab Advocato Fiſci Religionis tranſmittere ad Generalem, a quo habita approbatione, ſi Reum expellendum judicaverit, poterit ad definitivam ſententiam expulſionis procedere; ita habetur *ex* §. 3. *decr. edit. ſub Innocentio XII.* ibi: *De illorum conſilio, & aſſenſu cauſas hujuſmodi cognoſcant, & ad effectum ejiciendi incorrigibiles ſuæ Provinciæ, & ejectionem pronunciandi, accedente approbatione Generalis, definiant.*

33 Lata ſententia debet intimari Reo, qui ſi intra debitum tempus ad S. Sedem & Sacram Congregationem Concilii appellaverit, ad eam devolvitur cauſa, ipſo interim in carceribus perſiſtente; Quod enim ipſe poſſit ſic appellare, habetur expreſſe ex cit. §. 3. decret. edit. ſub Innocentio XII. ibi: *Salva ſemper Sanctæ Sedis, & Sacræ Congregationis Concilii in cau-*
34 *ſa recurſus, & appellationis auctoritate*. Tempus ad appellandum conceſſum, ſunt decem dies a die latæ, & intimatæ ſententiæ, ſeu ſcientiæ numerandi, ut expreſſe habetur *in Authent. hodie, juncta Gloſſa ibid. Cod. de appellat. & cap. Anteriorum* 28. *cauſ.* 2. *quæſt.* 6. ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Sancimus omnes appellationes, ſive per ſe, ſive per Procuratores, ſive per defenſores, vel Curatores, & Tutores ventilentur, poſſe intra decem dierum ſpatium a recitatione ſententiæ numerandum Judicibus ab his, quorum intereſt, offerri*. Et expreſſe etiam habetur in *cap. Quod ad conſultationem* 15. *de ſentent. & re judicat.* ibi: *Cum poſt decem dierum ſpatium ſententia in auctoritatem rei tranſeat judicatæ, qui ad provocationis ſubſidium infra id temporis non recurrit, appellandi ſibi aditum denegavit*: Et etiam textu expreſſo habetur in *cap. Carcerationi* 8. *de appellat. in* 6. ibi: *Quiſquis ex eis gravatum ſe reputans per appellationis beneficium gravamen illatum deſideraverit revocari, infra decem dies, poſtquam ſciverit, ſi velit, appellet. Poſt decendium ve-*
ro eidem aditus non pateat appellandi. Si ve- 35
ro non appellaverit, debet tranſactis ipſis decem diebus ab intimata ſententia a carcere educi, & coram tota Religioſorum communitate corona Clericali, & Regulari privari, & per Superiorem forma habitus Regularis exui, & confuſibiliter ejici in habitu Clericali ſub juriſdictione & obedientia Ordinarii loci victurus, ut præſcribitur in *cit.* §. 4. *decret. edit. ſub Urbano VIII.* ibi: *Sic vero ejecti, quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci juriſdictioni, & obedientiæ ſubſint.*

Sententia expulſionis eſt ſtatim ſignificanda 36
a Superiore Ordinario loci, *cit.* §. 4. ibi: *Proindeque Generalis*, (ſeu Provincialis; ſi ipſe in vim decreti ſub Innocentio XII. ſententiam pronunciaverit) *illico expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur*. Formula autem, ſecundum quam eſt ſignificanda, datur per extenſum a Peyrino *formul. Prælat. lit. E. cap.* 39. ab Ameno *loc. cit. p.* 2. *n.* 97. a Matthæuc. *loc. cit. n.* 30. fere ut ſequitur.

F. N. Provincialis Provinciæ N. Ord. S. N. Ill., ac Reverend. D. Epiſcop. N. ſalutem in Domino.

Illuſtriſſimæ, & Reverendiſſimæ Dominationi 37
veſtræ notum ſit, quatenus nos ad Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum formam, ac Decretorum Sacræ Congregationis Concilii de Apoſtatis & Ejectis ſub die 21. *Septembr.* 1624., *& die* 24. *Julii* 1694. *reſpective emanatorum, procedentes per noſtram definitivam ſententiam, quam in ſcriptis tulimus hoc anno* 1737. *die* 6. *Februarii, a noſtra Religione tamquam incorrigibilem P. F. N. Religionis præfatæ expreſſe profeſſum, & ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promotum* (ſi fuerit Sacerdos; & ſi fuerit Clericus exprimatur Ordo; ſi vero Laicus, id notetur) *dimiſimus, & ejecimus, habitu Religionis nudatum. Quod Illuſtriſſimæ, & Reverendiſſimæ Dominationi veſtræ* (*de cujus Diœceſi ipſe eſt*) *ſignificandum eſſe cenſuimus, ut & nos Apoſtolicis obtemperemus mandatis, & pecoris ſui vultum poſſit Dominatio Veſtra cognoſcere, atque etiam circa præfatum N. exequi valeat, quæ in præfato decreto anni* 1624. *die* 21. *Septembr. peragenda juſſit dicta Sacra Congregatio Concilii; Et Dominus ſit Illuſtriſſimæ, & Reverendiſſimæ Do-*

Digitized by Google

Dominationi veſtræ propitius. In quorum fidem præſentes literas juſſu noſtro conſcriptas, ſigilloque munitas dedimus ex Conventu N. Anno ... Menſe .... Die ....

F. N. Provincialis.

38 Ordinarius nequit ſententiam expulſionis examinare, & inquirere an Regularis ſit juſte, vel injuſte ejectus. Ameno *loc. cit. p.* 3. *q.* 1. *n.* 4. Paſqual. *ad Lauret. de Franchis p.* 1. *n.* 974. Donat. *prax. Regul. tom.* 1. *tr.* 8. *de Ejectis q.* 55. *num.* 3. Matthæuc. *loc. cit. num.* 32. *& alii*. Et colligitur *ex cit.* §. 4. *decret. Sacræ Congreg. Concil. ſub Urbano VIII. edit.* ubi Regulares ad nihil aliud tenentur, niſi Epiſcopo loci expulſionis ſententiam notificare. Tum quia recognoſcere cauſam ab alio Judice actitatam eſt actus juriſdictionis, quæ non poteſt ab Ordinario exerceri in Regulares, qui ſunt ab ipſo exempti, *cap. Nimis iniqua* 16. *& c. Nimis prava* 17. *de exceſſibus Prælator. c. Ne aliqui* 5. *de privileg.* Nec in hoc caſu Ordinarius ſe habet ut Judex appellationis, cum in cauſis expulſionis ſit facienda appellatio ad S. Sedem, & Sacram Congregationem Concilii, ut colligitur *ex cit.* §. 3. *decret. Sacr. Congr. Concil. ſub Innocentio XII. edit.* ibi: *Salva ſemper Sanctæ Sedis, & Sacræ Congregationis Concilii in cauſa recurſus & appellationis auctoritate.*

39 Si Ejectus petat a Superiore literas teſtimoniales expulſionis, poterunt ei concedi ſub hac formula tradita ab Ameno *loc. cit. p.* 2. *num.* 99. & Matthæuc. *loc. cit. num.* 31. & ab aliis paſſim.

F. N. Provincialis Provinciæ N. Ordinis S. N. omnibus præſentes literas inſpecturis, pariter ac lecturis pacem veram, & ſalutem in Domino.

Noveritis qualiter juſtis de cauſis animum noſtrum moventibus, conſiderantes cauſam, & cauſas, de quibus in proceſſu per nos anno Domini 1737. *a die* 6. *Februar. contra P. F. N. ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promotum* (ſi fuerit Sacerdos; & ſi fuerit Clericus exprimatur ſuus Ordo; & ſi Converſus id notetur) *Noſtræ Provinciæ N. Ordinis S. N. expreſſe profeſſum in ſæculo nominatum N. N. de conſilio & aſſenſu eorum, ad quos ſpectat, ad præſcriptum decretorum de Apoſtatis, & Ejectis de anno* 1624. 12. *Septembr., & de anno* 1664. 24. *Jul., conſtricto, maximo animi noſtri mœrore, ac neceſſitate fere compulſi, omnibus de jure requiſitis tentatis, & Juris ordine ſervato peractis, prædictum N. N. a noſtra Religione expulimus, ac habitu Religioſo nudatum dimiſimus, expulſumque, & dimiſſum his literis declaramus. In quorum fidem præſentes literas juſſu noſtro conſcriptas, ſigilloque Provinciæ munitas præfato N. N. pro ſuæ conſcientiæ ſecuritate tradidimus, & conceſſimus. Datum in Conventu Noſtro N. Die .... Menſe .... Anno ....*

F. N. Provincialis.

Ejectus debet ſe præſentare illi Ordinario, 40
in cujus Diœceſi eſt Conventus, a quo ejicitur, & tenetur incedere in habitu Clericali, *cit.* §. 4. *decret. edit. ſub Urbano VIII.* ibi: *Sic vero ejecti, quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci juriſdictioni, & obedientiæ ſubſint.*
Nequit tamen ejectus nec in ſuſcepto Ordine 41
miniſtrare, nec ad alios aſcendere, *cit. decret. edit. ſub Urbano VIII.* §. 6. ibi: *Item ut ejecti extra Religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi aut moderandi.* Et ſi exerceat Ordines quos 42
habet, fit Irregularis, quia violat ſuſpenſionem, qua *ex cit. decret.* eſt perpetuo ligatus; Donat. *prax. Regul. tom.* 1. *tract.* 8. *q.* 38. Paſqual. *ad Lauret. de Franch. n.* 1005. Ameno *loc. cit. part.* 3. *quæſt.* 5. *n.* 26. Ejectus nedum 43
nequit exercere miniſterium Ordinum, ſed neque officium concionandi, & docendi, ut habetur *in Mari Magno Ordinis Prædicatorum* §. 24. *in Mari Magno Minorum* §. 24. *in Mari Magno Carmelitarum* §. 93. & 94. *in Mari Magno Minimorum* §. 36. & 45. *in Mari Magno Servitar.* §. 49., ubi datur facultas Superioribus Religionum hujuſmodi ejectos excommunicandi, ſi intra limites ſuarum Provinciarum, vel diſtrictum, auſi fuerint concionari, Confeſſiones audire, & docere, quæ conceſſiones adhuc vigent, ut tradit Paſſerinus *de homin. ſtat. q.* 189. *art.* 8. *num.* 640. Ameno *loc. cit. n.* 35.
Accedit ratio, quia expulſus laborat infamia ju- 44
ris, & facti, ut ſolide probat Ameno *loc. cit. n.* 51. infamis autem eſt incapax officiorum ſpiritualium, nequit eſſe Judex ordinarius, Delegatus, Procurator, Accuſans, aut Teſtis, aut Tabellio niſi rogatus a partibus, *c. Infamis perſona* 1. *& c. Infames* 2. *cauſ.* 3. *q.* 7. *c. Sciſcitatus* 3. *de reſcriptis:* Unde a fortiori nequibit aſſumi ad Apoſtolicum Evangelizandi miniſterium, Rodriq. *tom.* 1. *q.* 30. *n.* 21. Mirand. *tom.* 1. *quæſt.*

Digitized by Google

quæſt. 50. *art.* 5. Peyrin. *de Religioſ. ſubd. q.* 1. *c.* 25. §. 1. Ameno *loc. cit. n.* 35.

45 Juſte & legitime ejectus non poteſt prætendere alimenta a Religione ; Cum enim ſua culpa ſit expulſus, ſibi imputet, ſi ſibi ipſi relinquitur, & providentia paterna privatur, quia hæc eſt pœna ſuæ culpæ proportionata ; Donat. *loc. cit. quæſt.* 31. Paſqualig. *loc. cit.*
46 *num.* 991. Paſſer. *loc. cit. num.* 657. & alii. Sic nec Religioſi Societatis Jeſu, qui poſt vota ſimplicia, ante ſolemnem Profeſſionem, a dicta Societate ab ejuſdem Præpoſito Generali juxta facultatem ſibi a Sede Apoſtolica conceſſam, dimittuntur, ulla ab eadem Societate prætendere poſſunt alimenta, aut congruam ſuſtentationem, licet dum in ea viverent, titulo Religioſæ paupertatis ad Sacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoti fuerint, ut noviſſime ſtatuit, ac declaravit Benedictus XIII. hac ſua Conſtitutione, quæ hic ad litteram datur.

BENEDICTUS XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Injuncti Nobis Divinitus Paſtoralis Officii ratio poſtulat, ut in his Apoſtolicæ noſtræ ſollicitudinis partes libenter interponamus, per quæ Religioſorum Virorum in Vinea Domini excolenda ſtrenue laborantium, propriæque, & alienæ animarum ſaluti jugiter incumbentium quieti, atque tranquillitati opportune conſulitur. Cum itaque, ſicuti accepimus, Societatem Jeſu multoties ante hac moleſtari, ac in judicium trahi contigerit ab eis, qui poſt exactum probationis biennium, ac vota ſimplicia in eadem Societate emiſſa, ante tamen ſolemnem profeſſionem per illius Præpoſitum Generalem juſtis, ac rationabilibus de cauſis juxta facultates ſibi a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris attributas, ex ipſa Societate dimittebantur, alimenta ſcilicet, ſeu congruam ſubſtentationem ſibi a dicta Societate deberi, & conſequi prætendentes, propterea quod, dum in illa degebant, ad Sacros Ordines abſque Beneficio Eccleſiaſtico, & Patrimonio, ſed Religioſæ paupertatis titulo promoti fuiſſent ; Licet autem ſatis perſpectum, exploratumque ſit, æqui bonique rationi nuſquam conſentaneum eſſe, quod Societas præfata, quæ in illis emendandis jure ſuo utitur, alimenta, ſeu ſubſtentationem hujuſmodi ſuppeditandi oneri obnoxia remaneat, minuſque, quod ipſi ex ſua culpa, quæ dimiſſioni cauſam præbet, utilitatem, & commodum reportent, atque ita pluries a Congregatione pro tempore exiſtentium S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum re accurate diſcuſſa decretum, ac reſolutum fuerit : Nihilominus facile evenire poſſit ſimiles quæſtiones in poſterum quoque, non ſine prædictæ Societatis perturbatione, ac diſpendio, moveri, ſeu inſtaurari, niſi ejus aditus præcludatur ; hinc eſt quod Nos eamdem Societatem Jeſu, quam ob ſingularia ſua in hanc Sanctam Sedem merita peculiari Apoſtolicæ dilectionis proſequimur affectu, a quacumque lite, & moleſtia, quæ exinde deinceps oriri poſſet, eximere, ac omnem deſuper controverſiæ occaſionem ſubmovere cupientes, ipſamque Societatem ſpecialis favore gratiæ proſequi volentes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuimus, ac declaramus, memoratam Societatem Jeſu non teneri, nec obligatam eſſe ad ullam ſubminiſtrationem ſive congruæ ſubſtentationis, ſive alimentorum, ſive alio quocumque titulo, & cauſa illis faciendam, qui poſt biennium probationis, & emiſſionis Votorum ſimplicium extra dictam Societatem a ſuis Superioribus ejiciuntur, tametſi dum in ea permanebant ad Sacros etiam Presbyteratus Ordines ſine Beneficio Eccleſiaſtico, ac Patrimonio, & ad titulum religioſæ paupertatis promoti fuerint. Sicque & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios, & Delegatos &c.

Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in Univerſalibus, Provincialibuſque &c.

Quibus omnibus, & ſingulis, illorum tenores præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis, &c.

Volumus autem, ut præſentium Litterarum tranſumptis ſeu exemplis, &c.

Dat. Rom. apud S. Petrum ſub Annulo Piſcat. die 14. *Junii MDCCXXVIII. Pontificatus noſtri Anno quinto.*

F. Card. Olivetius.

Regularis injuſte ejectus poteſt compellere 47
Monaſterium ad alimenta futura, & etiam præterita, ſi illa mutuo accepit ; *Sic communis Doctor.* cum Paſſerino *de homin. ſtat. tom.* 3. *q.* 189. *art.* 8. *num.* 649. Vide verb. *Alimenta num.* 41. Sic etiam lite pendente pro validi- 48
tate expulſionis Ejectus debet ali ex bonis Monaſterii, donec ſit lata ſententia de juſtitia, aut

aut injuſtitia illius; Imola *in Clementin.* 1. *de ſtatu Monachor. num.* 37. Cardinal. *q.* 4. *n.* 7. §. *Quia vero*, Surdus *de aliment. tit.* 1. *q.* 126. *num.* 10. Velaſcus *conſ.* 7. *num.* 3. *fol.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 35. *num.* 21. Bartol. *tract. de aliment. num.* 43. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 9. *num.* 8. Paſſerin. *de homin. ſtat. tom.* 3. *q.* 189. *art.* 8. *num.* 649. qui addit Monaſterium non ſolum obligari pro eo tempore ad alimenta, ſed etiam ad illi ſubminiſtrandas expenſas pro lite, allegatque Velaſcum *loc. cit.* & Palaum *tract.* 16. *diſp.* 4. *part.* 10. *num.* 11. quibus conſentit Sanchez *loc. cit.* & Ameno *locis citatis num.* 21.

49 Ejecti ſtantes in ſæculo tenentur ad vota eſſentialia Religionis. *Eſt communis* cum Molina *tom.* 1. *de juſtitia d.* 140. & *tom.* 2. *diſp.* 276. Sanchez *lib.* 6. *Moral. cap.* 9. *num.* 27. Lezana *tom.* 1. *cap.* 23. & colligitur *ex c. Ne Religioſi* 24. *de Regular.* innovato *in cit. decret. ſub Urbano VIII.* §. 7. ubi ſtatuitur hos ejectos (licet juſte, & perpetuo) cenſuris Eccleſiaſticis cogendos eſſe redire ad Religionem, ergo ſignum eſt eos adhuc obligari vinculo ſuæ Profeſſionis, alias ad reditum adſtringi non poſſent, cum nemo poſſit cogi ad amplectendum Religionis inſtitutum, a quo liber
50 eſt. Eſt tamen advertendum, quod licet in ejectis perſeveret rigoroſa, & omnimoda obligatio caſtitatis, taliter quod ſi contrahant Matrimonium, ſit ipſo facto nullum, & incidant in excommunicationem, *ex Clementin. unica de conſanguinitat.* & *affinit.* tamen obligatio paupertatis, & obedientiæ ſuſpenditur quo ad executionem, & obſervantiam multorum juxta capacitatem ſui ſtatus; cum enim ſint privati providentia Religionis, acquirunt adminiſtrationem rerum temporalium, poſſunt negotiari, civiliter ſe obligare, de acquiſitis diſponere ad finem procurandi ſibi alimenta, quæ remanendo in Clauſtris per votum paupertatis erant ſibi interdicta; Item non obtenta facultate Superioris poſſunt pro ſuo libito mutare domicilium, & libere agere quæ ad ſuum ſtatum occurrunt, quæ in Clauſtris nequibant facere ratione voti obedientiæ, niſi ad placitum Superioris. (*a*)

Similiter obligatio aliorum votorum ſupra 51
tria eſſentialia in aliquibus Religionibus emitti ſolitorum, aliarumque Regularium obſervantiarum proprii Inſtituti etiam ſub mortali præceptarum ſuſpenditur quo ad illa, quæ pugnant cum ſtatu in quo reperiuntur, & perſeverat quo ad ea quæ compatiuntur cum eorum ſtatu, & poſſunt commode obſervare; S. Antonin. *part.* 3. *tit.* 16. *cap.* 5. §. 8. Silveſter *verb. Religio* 6. *q.* 17. Cordub. *in Regul. S. Franciſ. cap.* 2. *quæſt.* 21. *punct.* 3. Rodriq. *tom.* 1. *q.* 30. *art.* 20. *cum ſuo comp. reſolut.* 57. *num.* 6. Mirand. *tom.* 1. *Manual. Prælator. q.* 52. *art.* 5. *concl.* 1. Portell. *in dub. Regular. verb. Ejicere num.* 5. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdito q.* 1. *cap.* 25. §. 1. *verſ. dico quarto*, Villalobos *part.* 2. *tract.* 35. *difficult.* 39. *num.* 5. Paſſerin. *de hom. ſtat. tom.* 3. *q.* 189. *num.* 620. & *ſeq.* Donat. *l. cit. quæſt.* 52. *per tot.* ubi ſub *num.* 9. expreſſe dicit *quod hæc eſt vera ſententia*, & *verior, ac tutior in praxi pro conſcientia omnino amplectenda*. Colligitur *ex cit. cap. Ne Religioſi* 24. *de Regularib.* & *cit. Decret. ſub Urban. VIII.* §. 7. per rationem adductam ſupra *num.* 49. Tum quia Ejecti per expulſionem a Religione non fiunt melioris conditionis quam alii, alias ex propria iniquitate commodum repor-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Regularibus e ſuo Ordine ejectis licita haud eſſe videtur negotiatio, contra ac ſentit Auctor hoc eodem in loco. Etenim adeo certum eſt, Eccleſiaſticis viris interdictam eſſe a Sacris Canonibus negotiationem, ut nulla id probatione egere videatur; atqui vero nullus inficiari poteſt, ejectos remanere Eccleſiaſticos, atque adeo ad ea omnia ſervanda teneri, quibus Eccleſiaſtici ſubjiciuntur. Accedit, quod ejecti ex aliquo Religioſorum Ordine in habitu clericali incedere tenentur, ut habetur §. 4. Decreti Sacræ Congregationis Concilii ſub Urbano VIII. anno 1624. *Sic vero ejecti, quandiu non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant:* Atque ipſemet Auctor hujus articuli *num.* 62. idipſum defendit. Atqui vel hoc ipſo illicita cenſeri debet ejectis negotiatio, quia inde maximo ſcandalo afficerentur fideles. Excipiendus eſt tamen neceſſitatis veræ, non quæſitæ caſus, in quo certe negotiari poſſunt. Quantum vero ad obligationem votorum, dicimus ſententiam illorum Auctorum, quos infra *n.* 51. laudat Auctor noſter, minime probabilem eſſe; Nam niſi afferantur rationes, quæ eidem probabilitatem aliquam valeant conciliare, nudam Auctorum illorum auctoritatem nulla probabilitate gaudere exiſtimamus.

Digitized by Google

reportarent, contra Jura, quibus expreſſe dicitur, quod malitiæ non ſit indulgendum, & quod fraus, & dolus nemini debeant patrocinari, & ſignanter *l. In fundo, ff. de rei vindic.* ibi: *Neque malitiis indulgendum eſt, l. Cum hi, ff. de tranſact.* ibi: *Non debet via aperiri malitiis; l. Si Legatarius, C. de legatis*, ibi: *Ut non accipiat fructus ſuæ calliditatis; c. Sedes* 15. *de reſcript.* ibi: *Quia fraus & dolus ei patrocinari non debent; cap. Tua* 12. *de Clericis non reſident.* ibi: *Cum fraus & dolus nemini debeat patrocinium impartiri*, cum Concordantiis. Tum etiam quia ex communi Doctorum Regulares aſſumpti ad Epiſcopatum tenentur ad obſervanda Vota, & Regulam ſui Inſtituti in iis, quæ ſunt compatibilia cum eorum dignitate: ergo a fortiori erunt obligati ejecti ad obſervanda Vota, & Regulam ſui Inſtituti in iis, quæ compatiuntur cum eorum ſtatu, ne dicatur quod Regulares ejecti ſint melioris ſortis, quam Regulares Epiſcopi, & ex ſua culpa hoc magnum commodum reportent, quod quia rebelles, idcirco ſint immunes ab obligatione ſervandi leges contra *Jura adducta*. Tum tandem quia, ſi Regularis incidat in Turcas, & captivus fiat, obligatur ad Vota, & obſervantias Regulares, prout poteſt, & ſuus ſtatus permittit, ergo ſi ad illa obligatur, licet extra Clauſtra, talis Religioſus innocens, a fortiori obligatur Ejectus
52 qui eſt reus. Fateor tamen quod etiam contraria opinio ſit probabilis, ex quo illam non ſpernendis rationibus defendant plurimi magni nominis Doctores cum Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 9. qu. 3. n.* 52. Diana *part. 3. tract. 2. reſolut.* 116. Barboſa *in cap. Final. de Regularibus num.* 12. Layman *lib. 4. tract. 5. cap.* 13. *q. 2. num.* 5. Lezana *part. 1. cap. 23. num.* 17. Navarr. *comment. 3. de Regularib. num. 26. & conſil.* 78. *n. 2. de Regularib.* (*a*)

53 Ejectus juſte tenetur ſe corrigere, & ſimiliter petere ut iterum admittatur, ſic tenent Barboſa *ad c. final. de Regularib. num.* 7. Fagnan. *ibid. num.* 9. Donat. *l. cit. quæſt.* 25. *per tot. lib. 6. moral. cap. 9. num.* 25. Tamburin. *tract. 3. diſp.* 8. *qu.* 8. *num.* 1. Leſſ. *lib. 2. c.* 41. *num.* 111. Layman *lib. 4. tract. 5. cap.* 13. *n.* 6. Lauret. de Franchis *de Regularibus ejectis q.* 2. Vaſquez *part. 2. diſp.* 165. *num.* 87. Bordon. *part. 2. reſolut.* 108. *num.* 20. Cordub. *in Regul. S. Franciſci cap. 2. q.* 21. Lezana *tom. 1. c.* 23. Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. num.* 972. Silveſter *verb. Religio 6. qu.* 11. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia ſicuti habens votum ſimplex Religionis tenetur ex parte ſua non ponere obicem, & curare quantum poteſt ut admittatur in Religione quam vovit; ita a fortiori qui religioſam vitam profeſſus eſt, tenetur ex vi voti ſe idoneum reddere, mores ſuos corrigere, & inſtare, ut iterum recipiatur. Tum quia Ejectus non debet ex ſua malitia reportare commodum libere manendi in ſæculo, alias fieret melioris conditionis quam alii Religioſi, & via aperiretur delictis, dolis, & fraudibus contra *Jura adducta ſub n.* 51.

Juſte Ejectus poteſt cogere Religionem, ut 54
ſe iterum recipiat, dummodo ſaltem ex litteris teſtimonialibus Ordinarii conſtet eſſe plene emendatum, habetur expreſſe *ex §. 7. cit. Decret. ſub Urbano VIII.* ibi: *Ac poſtremo cenſuit eſſe innovandam, & ſuæ Beatitudinis auctoritate innovat Conſtitutionem felic. record. Gregor. IX. relatam in c. fin. de Regularibus. Ac præterea eam Conſtitutionem in iis quoque vindicare ſibi locum, ſervandamque eſſe, qui juſte diffinitiveque, ac juris ordine ſervato, expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis hujuſmodi ſubſit ſpes evidens emendationis, ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarii, cujus conſcientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio ſerio oneravit*; Lezana *tom. 1. cap. 23. num.* 9. Navarr. *lib. 3. conſil. tit. de Regul. conſil.* 18. Molina *tom. 1. de juſtit. diſp.* 14. Matthæucc. *l. cit. num.* 33. Ameno *de Incorrigibilium expulſione part. 3. quæſt. 16. num. 69. & ſeq.* Donat. *l. cit. qu.* 26. & paſſim alii, qui ſcripſerunt poſt *cit. Decret.*

Nota Romani Theologi.

(*a*) Ejectus ex Ordine regulari non liberatur a ſolemni obligatione, quam in profeſſione contraxit non cum Regularibus, ſed cum Deo. Privatur quidem ſua culpa bonis, quibus fruebatur, Communitatis, ſed obligatio in eo manet ſervandi vota, & alia, quæ Deo pollicitus ſit. Et ſi illa obligatio manet in eo qui captivus apud Turcas maneat, ut Auctor innuit *num.* 51. cum hoc manere obligatio non debebit, qui propria culpa a Regularibus e propria ſit ſocietate dejectus? Numquid culpa prodeſſe ei poterit ad exuendas obligationes, quas cum Deo contraxit? Jure enim naturæ vota ſervare adſtringimur. Itaque improbabilis omnino eſt Sanchezii, aliorumque opinio.

Digitized by Google

Decret. edit. ſub Urbano VIII. Et ratio eſt quia ex *dict. Decret.* ſola incorrigibilitas juſtificat expulſionem, ergo & illa ſolum poterit impedire regreſſum; ſed in emendato, & correcto non ſubſiſtit incorrigibilitas, ergo nec cauſa legitima rejiciendi, & impediendi regreſſum.

55 Neque in hoc admitti debet excuſatio aliqua poſt dictam declarationem Sacræ Congregationis Concil. ſub Urban. VIII. nam per ipſam innovatur *cap. final. de Regularibus*, ubi ſic præciſe ſtatuitur: *Abbates, ſeu Priores eorum monitione prævia per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur ad receptionem ipſorum, ſalva Regulæ diſciplina; quod ſi hoc Regularis Ordo non patitur, auctoritate noſtra provideant, ut apud eadem Monaſteria in locis competentibus, ſi abſque gravi ſcandalo fieri poterit, alioquin in aliis Religioſis domibus ejuſdem Ordinis ad agendam ibi pœnitentiam talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur.* Ex quibus patet quod, ſi aliquo rationabili motivo ut evitentur ſcandala, ut ſalvetur Regulæ diſciplina, & hujuſmodi, non conveniat ipſum recipere intra eundem Conventum ad conſortium eorumdem aliorumque Religioſorum, debeat recipi alibi, ac ſi non fuiſſet ejectus, & debet Religio talem illius curam habere, qualem debet habere de non ejecto, ſalva ſola differentia innocentis, & pœnitentis, ut recte dicit Paſſerin. *de homin. ſtat. tom. 3. quæſt.* 189. *art.* 8. *num.* 656. Et Sacra Congregatio de mandato Sanctiſſimi vult ſic exacte obſervari *d. cap. final. de Regularib.* & omnia diſpoſita *in cit. decret.* quod contra tranſgreſſores imponit pœnam ipſo facto incurrendam privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, vociſque activæ, vel paſſivæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda, ibi §. *9. Si quis vero ipſorum adverſus ea, quæ ſuperius præſcripta ſunt, vel eorum aliquid quoquomodo facere, vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vociſque activæ, vel paſſivæ ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda; pœnaque hujuſmodi ſit Sanctitati ſuæ, ac Sedi Apoſtolicæ reſervata, iiſdem Superioribus etiam Generalibus, & Protectoribus, illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitus interdicta; & nihilominus ſit irritum, & inane, quidquid ſecus a quoquam actum extiterit.*

56 Ejectus rediens ad Religionem non tenetur de novo Novitiatum obire, & profeſſionem emittere, quia quantum ad experimentum morum ſopplet ſpes evidens emendationis, & quantum ad profeſſionem non fuit prior extincta, ſed ſolum ejus obligatio ad tempus, quo ille extra Religionem manſit, fuit quoad aliqua ſuſpenſa; Rodriquez *tom.* 1. *qq. Regular. quæſt.* 30. *art.* 28. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 9. *num.* 33. Lezana *tom.* 2. *cap.* 23. *n.* 9. Donat. *l. cit. quæſt.* 17. *num.* 1. Ameno *l. cit. part.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 101. Matthæucc. *l. cit. num.* 34. & alii paſſim. Ejectus rediens, præ- 57
ſcindendo a ſtatutis, & Conſtitutionibus uniuſcujuſque Religionis, non eſt ſtatim reſtituendus ad gradus, & præcedentias, ſed prius probandus eſt, & expectandus quod exemplo bonorum operum, & exercitio actuum virtutis ſe dignum oſtendat; Ameno *l. cit. part.* 3. *qu.* 19. *num.* 113. citans alios, Matthæucc. *loc. cit. num.* 35. Immo Donatus *loc. cit. quæſt.* 27. *n.* 3. 58
citans Sanchez, & Rodriquez dicit expreſſe, quod Ejecti redeuntes non debent reſtitui ad eundem locum, gradus, & honores, quibus antea fruebantur; non enim decet recedentes a Religione veteranos præcedere Religioſos, qui quotidie portaverunt pondus diei, & æſtus, & ſemper in amore fraternitatis, & jugo obedientiæ famulatum præſtiterunt; & ſic tenent etiam Lezana *l. cit. num.* 9. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 17. & alii.

Ejectus a Religione ob crimina falſa, quæ 59
ipſe ſibi ad hunc finem impoſuit, non eſt ſecurus in conſcientia, extra illam, ſed eſt verus Apoſtata; quia talis ejectio eſt involuntaria, & fraudulenta, utpote fraudibus, & falſitatibus extorta, & propterea nihil ipſi ſuffragatur; *arg. cap. Sedes* 15. *de reſcriptis*, ibi: *Quia fraus, & dolus ei patrocinari non debent*, *cap. Tuæ* 12. *de Clericis non reſident.* cum aliis Juribus adductis *ſub num.* 51. Unde tenetur detegere fraudes, & redire ad Religionem; Anton. a Spiritu Sancto, *Direct. Regular. tract.* 4. *diſt.* 3. *ſect.* 12. *num.* 495. Sanchez *l.* 6. *in Decalog. cap.* 9. *num.* 67. Bonacina *D. clauſur. quæſt.* 2. *punct.* 12. §. 1. *num.* 13. Lezana *verb. Ejicere num.* 10. Donat. *loc. cit. quæſt.* 56. *n.* 1. & alii. Et hoc etiam eſt di- 60
cendum de ſic expulſis poſt Vota biennii a Societate Jeſu; Si quis enim ex iſtis falſa crimina ſibi imponat, vel etiam eo fine delinquat, ut a Societate expellatur, non remanet tutus in conſcientia, quamvis ſua vota biennii fuerint conditione emiſſa, ſcilicet pro tempore quo eum Societas alit, & retinet; Nam non liberatur ab obligatione Voti conditionalis qui nititur conditionem non impleri, ut liber evadat, & qui vovit Religionem, vo-

Digitized by Google

tum non implet, ſi delinquat eo fine, ut non admittatur; ſicque in propoſito non liberatur, & ſolvitur a Votis biennii Jeſuita, niſi quando ex parte Societatis ejectio eſt voluntaria, qualis non eſt in caſu, ſed per malitiam extorta, & ita ejuſdem Societatis Congregatio Generalis *Decreto* 18. §. 4. cum proteſtatione decrevit; ſic Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 9. quæſt. ult. num. 96.*

61 Ejectus juſte, ſi emendatus ad clauſtra rediens, non admittatur, poteſt tuta conſcientia remanere in ſæculo, & inſtar Clericorum Sacramenta recipere; Per ipſum enim non ſtat quominus in priſtinam Religionem admittatur, maxime ſi repetitis vicibus acceſſerit ad Patres Religionis, a qua fuit expulſus, & ab eiſdem ſemel, bis, & ter fuerit repulſus; Sic enim fecit quantum potuit, & quod in ſe fuit, unde quod foris maneat, non eſt ei imputandum, quia ad impoſſibile moraliter nemo tenetur; Graffius *lib. 3. de Regul. conſil.* 3. *num. 9.* Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 13. de Ejectis q. 5. num.* 8. Navarr. *in Commentar. 2. de Regul. num. 36.* Rodriq. *tom. 1. quæſt. 30. art. 21.* Barboſa cum multis allegatis *in cap.*
62 *final. de Regularib. num. 9. q. 4.* & alii. Ejectus in ſæculo remanens ſi in Ordinibus etiam minoribus conſtitutus ſit, tenetur incedere in habitu Clericali; ſic declaravit Sacra Congregatio 1. *Aprilis* 1628. ut refert Novarius *in Lucerna Regular. verb. Ejecti num. 7.* & ex
63 ipſo Lezana *eod. verb. Ejecti num.* 8. Ubi ex tali declaratione colligit, Laicos ſeu Converſos ab Ordine expulſos non teneri incedere in habitu Clericali, cum nec in Minoribus ſint conſtituti, & poſſe uti Laico, ut tenet etiam Suarez *tom. 4. de Relig. tract.* 8. *lib. 3. cap. 6. num.* 14. Novatius *l. cit. num.* 7. Ameno *l. cit. part. 3. qu. 3. num. 16.* & *q. 18. num.* 109. & ratio iſtorum eſt, quia hujuſmodi Ejectus non tenetur eſſe Clericus, ſi non vult; & ſufficit, ſi cælibatum ſervet in vita, & conſequenter in habitu laicali, ſubditque Suarez *l. cit.* Epiſcopum non poſſe hujuſmodi ejectum cogere ad habitum Clericalem, cum illum non vnverit. Oppoſitum tamen tenent Donatus *l. c. q. 41. num. 2.* Peyrin. *formul. litt. E. cap. 39. n. 3.* Pellizar. *Manual. tract.* 8. *cap. 7. num.* 18. Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. num.* 987. quia *in cit.* §. 4. *decret. edit. ſub Urbano VIII.* non diſtinguitur inter Clericum, & Laicum, ſed indefinite dicitur: *Sic vero ejecti quandiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant.*
64 Ejectus deponens habitum Clericalem animo nunquam reaſſumendi habitum neque Clericalem, neque Regularem, immo ſæculari Militiæ ſe ſcribens, ſi ſit Clericus, eſt vere Apoſtata; Quia Ejectus habet obligationem corrigendi mores ſuos, vivendo morigerate, & religioſe in habitu Clericali; immo & in habitu Religioſo ſi revocetur ad clauſtra: adeoque deponens habitum Clericalem eo animo perpetuandi in rebellione a ſtatu Clericali, & Regulari, immo ſe adſcribens militiæ ſæculari, vere eſt Apoſtata; Donat. *l. cit. quæſt.* 42. *per tot.* Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. num.* 108. Maranta *tom. 3. controverſ. reſponſ.* 18. *num. 31. & ſequent.* Paſſerin. *de ſtatu homin. tom. 3. qu. 189. num.* 677. & alii. Si vero de- 65
ponens habitum Clericalem ſit Laicus, ſeu Converſus, & deponat animo nunquam reaſſumendi habitum, neque Clericalem neque Regularem, immo ſæculari militiæ ſe adſcribat, in ſententia illorum qui dicunt Laicum ejectum teneri incedere in habitu Clericali, cenſendus eſt vere Apoſtata propter rationem allatam de Clerico. Si vero Laicus ejectus de- 66
ponat habitum Clericalem, ut poſſit in habitu laicali facilius victum ſibi procurare, & morigerate vivat, habens animum reaſſumendi habitum regularem quoties ad clauſtra revocetur, vel admittatur, etiamſi habitum Clericalem nunquam reaſſumat in ſententia illorum, qui dicunt Laicum ejectum non teneri incedere in habitu Clericali, non eſt cenſendus Apoſtata, cum juxta illos in nihilo deficiat.

Ejectus acquirit adhuc bona Monaſterio, 67
vel Religioni, unde eſt ejectus. Non enim per expulſionem fit a Religione omnino præciſus, nec deſinit eſſe Monachus, ſeu Religioſus, cum ſi ſe corrigat, & emendet, teneatur Monaſterium eum recipere. Immo tenetur Monaſterium, ſeu Religio annuatim illum requirere, ut redeat, & ejectus vocatus tenetur redire, aliter poteſt per Cenſuras compelli, ut expreſſe ſtatuitur *in cap. fin. de Regularibus*, innovato *in d.* §. 7. *decret. edit. ſub Urbano VIII.* adeoque tamquam adhuc Monachus vel Religioſus acquirit non ſibi, ſed Monaſterio, vel Religioni; *cap. Monachi 2. cap. Super quodam 4. & cap. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachorum, cap. Non dicatis aliquid proprium 11. cauſ. 12. q. 1. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.* Acquirit tamen Ejectus uſum 68
facti, & Jus diſponendi de acquiſitis prout ejus ſtatus exigit, & indiget quoad victum, veſtitum, habitationem, & vitæ neceſſaria, quia hoc non eſt contra votum paupertatis,

nec

Digitized by Google

nec profeſſi ſunt carere his rebus : unde ſi a Religione non concedantur, eo ipſo datur licentia quærendi, & habendi illas ; Leſſius *lib.* 2. *de Juſtit. cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 112. Lezana *tom.* 1. *cap.* 23. *num.* 14. alia enim competunt ei de Jure naturæ, & caſus neceſſitatis ſemper cenſentur excepti ; Tum quia in ipſomet actu ejectionis ab Ordine cenſetur ei facta facultas ſaltem tacite de his omnibus nomine Religionis diſponere ; Barboſa *in cap. final. de Regularib. q.* 7. *num.* 5. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 29. Donat. *l. cit. qu.* 46.
69 *num.* 7. & alii paſſim. Non poteſt autem Ejectus facere expenſas magnas ſuperfluas, nec donationes illicitas, aut rerum pretioſarum, & magni valoris, & accipientes ab illo tenentur ad reſtitutionem, quia Ejectus non eſt Dominus eorum quæ poſſidet, ſed ſolum adminiſtrator nomine Religionis in ordine ad ſupradictos uſus neceſſarios ; quamvis tamen poſſit expendere, & donare res minus pretioſas, & parvi valoris abſque eo quod accipientes teneantur ad reſtitutionem, quia quo ad iſta cenſetur habere facultatem tacitam a Superioribus Religionis, a qua ſunt expulſi ; Leſſius *lib.* 2. *de Juſtitia cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 113. Molina *tom.* 2. *de Juſtit. diſp.* 276. & 120. Lezana *l. cit. num.* 14. Donat. *l. cit. qu.* 50. *n.* 16. & 17. & alii.

70 Ejectus non poteſt teſtari de bonis acquiſitis in ſæculo, quia poteſtas teſtandi pugnat cum Voto paupertatis ; nec Ejectus eſt Dominus illorum bonorum, cum ex dictis habeat ſimplicem uſum facti, & facultatem diſponendi de iis ſolummodo quo ad dictos uſus ſibi neceſſarios dum vivit ; Sic Leſſius *l. cit. num.* 113. Clavis Regia *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 28. Donat. *l. cit. q.* 49. *num.* 1. Lezana *l. cit. n.* 14.
71 & communis aliorum. Unde ſi Ejectus decedat extra Clauſtra, omnia ſua bona fiunt Cameræ Apoſtolicæ, prout expreſſe ſtatuit Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Officii noſtri partes*
72 *ſedulo*. Advertit tamen Paſſerinus *de ſtatu homin. tom.* 3. *qu.* 189. *art.* 8. *num.* 529. hoc decretum non habere locum de omnibus bonis Religioſorum, ſed de illis quæ acquiſierunt extra Clauſtra degentes. De his enim bonis loquitur Conſtitutio *Pauli IV. incip. Poſtquam* ; & patet etiam ex cit. Conſtit. Gregorii XIII. ubi dicitur, *tempore, quo extra Clauſtra hujuſmodi fuiſſent acquiſita* ; & tandem §. 3. ſtatuit ut bona omnia per Regulares degentes extra Clauſtra acquiſita, ſpectent ad Cameram Apoſtolicam, ideo quæ Religioſus acquiſivit antequam egrederetur de clauſtro, concludit *dict.* Paſſerinus, Religioni manent, nam fuerunt
jam illis acquiſita. Hinc a fortiori manent 73
Religioni, & illi debentur bona illorum Religioſorum, qui cum legitima facultate ſuorum Superiorum itinera arripientes, vel apud Parentes, Amicos, Benefactores Religioſas vacationes obeuntes, per accidens ibi decedunt ; & ita cenſuit *Sacr. Congreg. Epiſcopor. & Regular. in Vercellenſ.* 11. *April.* 1600. & 30. *Junii* 1604. Ejectus ſi extra Clauſtra decedat, 74
debet ſepeliri in ſepulcro a ſe electo, cum ſit ſui Juris quoad electionem ſepulcri ; Si vero decedat nulla facta electione, ſepeliri debet in Eccleſia Parochiali, non autem in Regulari, quia Ejectus a Religione ſtatuitur ſub Juriſdictione Epiſcopi, eo modo quo ceteri Clerici illi ſubduntur ; *cit.* §. 4. *decret. edit. ſub Urbano VIII.* ibi : *Sic vero Ejecti, quandiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci juriſdictioni & obedientiæ ſubſint* : ergo inſtar eorum in Eccleſia Parochiali tumulantur ; Anton. a Spiritu S. *director. Regular. diſp.* 3. *ſect.* 12. *num.* 493. Pellizar. *tract.* 8. *cap.* 8. *n.* 38. Ameno *loc. cit. part.* 3. *quæſt. ult.* & alii.

Affertur ſupplex libellus SS. D. N. Benedi- 75
cto XIII. porrectus ab Ordine Fratrum Minor. cum ejuſd. Pontificis favorab. reſcripto pro moderatione Bullarum circa expulſionem incorrigibilium ; & eſt tenoris ſequentis.

BEATISSIMO PADRE.

Intus.

Nel proſſimo paſſato Capitolo Generale dell' Ordine de Frati Minori celebrato in Milano, tra gli altri Statuti fatti, e ſtabiliti di commune conſenſo di tutta la Religione, e di già ſtampati coll' approvazione della Santità Voſtra, ſi legge al numero 4. *Supplicetur Sanctiſſimus ab Officialibus Curiæ &c. pro moderatione Bullæ expulſionis incorrigibilium ad normam Statutorum antiquorum*. Supplica per tanto Voſtra Beatitudine a nome di tutto l' Ordine Fra Giuſeppe Maria d' Evora Commiſſario Generale di Curia del medeſimo, acciò derogando alle Coſtituzioni della Santa Memoria de Papi Urbano VIII. ed Innocenzo XII. circa queſta materia, come quelle, che, ſecondo l'eſperienza ha dimoſtrato, non poſſono mai ridurſi in pratica, ſi compiaccia permettere il ſervarſi l' ordine degli Statuti antichi, a tenore del foglio ingiunto, e qui ſotto traſcritto, in un Congreſſo Generale dopo matura rifleſſio-

Digitized by Google

ne ed eſame conchiuſo, ordinando, che baſti alli medeſimi Statuti aggiugnerſi con reſcritto della Santità Voſtra, ſenz' altra ulteriore ſpedizione di Decreto, Bolla, o Breve, Che della Grazia ec.

In expulſione Incorrigibilium univerſo Ordini noſtro maxime ſalubri, & neceſſaria, nedum ad Religioſam pacem confovendam, atque candorem Ordinis conſervandum; ejectis perturbatoribus & ſcandaloſis Fratribus ſuo malo exemplo, & converſatione alios pervertentibus, & propterea a Seraphico Patre Noſtro Franciſco in ſuo teſtamento maledictis; verum etiam ad ipſam Regularem diſciplinam, ubi viget, augendam, & ubi deficit, inſtaurandam, ob timorem exinde inquietis, & diſcolis incutiendum; Servato jure communi, Reus poſt tria delicta gravia ejuſdem (*a*), vel diverſæ ſpeciei (*b*) intra, vel extra clauſtra commiſſa, ſi aliquando de iis (*c*) monitus, & punitus juridice, vel paternaliter (*d*) fuerit, & conſtet per juridica acta, vel (*e*) per Provinciæ Regeſta; in carceribus per aliquod (*f*) tempus detineatur, & examinatis actis alias factis, ſeu (*g*) ſententiis contra Reum ipſum alias latis, vel (*h*) novis actis denuo confectis, ſi juridice tria gravia delicta, ut ſupra dictum eſt, probata ſint, a ſuo Miniſtro Provinciali cum Provinciæ Definitorio incorrigibilis declarari poſſit, non tamen expelli, niſi prius a Superiore Generali, cui acta hujuſmodi mittenda ſunt, de conſilio ſex graviorum Patrum, & cum voto D. Conſultoris ſæcularis, ejectionis ſententia approbata, & confirmata ſit. Si Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit.

Reſcriptum.

Ex audientia Sanctiſſimi 6. Decembris 1729. Sanctiſſimus annuit, dummodo non adverſetur Conſtitutioni *Univerſalis &c.*

Loco ✠ Sigilli.

N. M. Card. Lercari.

Additiones ex aliena manu.

Quod habet Auctor *num.* 42. *& plur. ſeq.* 76
Ejectos uti infamia laborantes nec exercere ſuos Ordines, neque concionari, nec aſſequi beneficia poſſe, id locum etiam ſibi vindicat quoad ejectos e Societate Jeſu poſt emiſſa vo- 77
ta ſolemnia, non item quoad eoſdem ejectos e Societate Jeſu poſt emiſſa vota dumtaxat ſimplicia, ut probe monet ſan. mem. Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 2. ubi in hanc rem affert Reſolutionem *S. Congregationis Concil.* & P. Girald. in addit. ad Maſchat. *Inſtit. Canon. lib.* 3. *tit.* 32. *num.* 39.

ELE-

(*a*) *Cum aliqui requirant identitatem ſpecificam delictorum.*

(*b*) *Videtur aliquibus nonniſi delicta extra clauſtra commiſſa, expulſione puniri poſſe, perinde ac ea, qui in clauſtris patrantur, corruptelam, ac perniciem Ordini nullam afferant.*

(*c*) *Ne excludantur privatæ monitiones, quæque ad juris apices probari nequeant.*

(*d*) *Quandoque a Sacra Pœnitentiaria abſoluti, ſive ab ejuſdem Sacræ Pœnitentiariæ, ſive ab Ordinis Foro moneri delinquentes, ac puniri paternaliter ſolent.*

(*e*) *Ne excludantur Apoſtaſiæ, quæ cum ob indultam a Sacra Pœnitentiaria abſolutionem, vel aliam ob cauſam formali proceſſu judicatæ non fuerint, in aliquem relatæ ſint Provinciæ librum, qui utique in Foro ea ſaltem fide gaudere debet, quæ negotiatorum codicibus adhibetur &c.*

(*f*) *Cum Urbani VIII. Conſtitutio annuam, Innocentii XII. ſemeſtrem carcerationem requirat; Ex Decreto autem Sacræ Congregationis memoratum tempus, vel continuari debeat, vel interruptum redintegrari.*

(*g*) *Juxta enim Ordinis Conſtitutiones elapſo ſemeſtri ab executione ſententiæ, ſolo pœnali judicio retento, cuncta reliqua comburi debent.*

(*h*) *Ut carcerationis tempore delicta juridice probari poſſit.*

Digitized by Google

ELECTIO.

ARTICULUS I.

Electio quo ad ejus eſſe, diviſionem, differentiam, & formam.

1 ELectio generatim ſumpta, eſt multorum placentium in ordine ad finem unius præacceptio. Sic ex Ariſtot. 5. *Ethicor.* & D. Thoma 1. 2. *quæſt.* 13. *art.* 3. *in corp.* Unde ſi ad iter obeundum occurrant ſimul duo media, videlicet equus, & biga, ut commodius fiat iter, in tali caſu biga dicitur eligi, & ad hoc B. Albertus Magnus *cap.* 23. *Top.* dicit, *quod eligere eſt duorum vel plurium, quæ ſunt propo-*
2 *ſita, alterum, vel alterum præoptare.* Electio autem Canonica dupliciter ſumitur; Primo generaliter, ſeu latiſſime, & ſub hoc nomine Electionis venit etiam Poſtulatio, Præſentatio, Nominatio, Petitio, & Collatio; Secundo ſumitur Electio proprie, ſeu ſtricte, & prout contradiſtinguitur a Poſtulatione, Præſentatione, Nominatione, Petitione, & Collatione; & de Electione in hoc ſtricto, & proprio ſenſu in præſenti eſt ſermo.
3 Electio igitur proprie, & ſtricte accepta, eſt perſonæ idoneæ ad Eccleſiam vacantem, vel Prælaturam per eos, quibus eligendi Jus competit, Canonica vocatio. *Eſt in re communis.*
4 Electio differt a Poſtulatione, quia electio innititur Juri, & poſtulatio innititur gratiæ. Sic Gloſſa communiter recepta *in cap. Unico, de Poſtulat. Prælator. in 6. verb. Ego de poſtulando.* Electio enim eſt perſonæ habilis, & idoneæ ad dignitatem, & ſi Canonice ſit celebrata, atque ab Electo acceptata, confert huic Jus ad Prælaturam, itaut abſque injuria rejici non poſſit, & ſi ſuæ electionis confirmatio ſibi denegetur, poteſt eam Electus actione inſtituta petere, eo quod de Jure debeatur, *ut cap. poſtquam 3. de election.* & docet amplius Gloſſa *ad Rubricam tituli de poſtula-*
5 *tion. Prælator. in 6.* Poſtulatio vero eſt perſonæ aliquo defectu, vel impedimento laborantis, ob quod non eſt eligibilis, ac propterea diſpenſatione opus habet, ut ſi quis non ſit procreatus de legitimo Matrimonio; *cap. Innotuit 20. de election.* vel quia non habet legitimam ætatem, aut ſimilem defectum patiatur, quem Superior non tenetur diſpenſative admittere ex juſtitia, ſed ſolum ad diſpenſandum cum eo, atque ad ejus admiſſionem concedendam, quandoque movetur ex gratia, *cap. Bonæ memoriæ 3. de poſtulation. Prælator.* & Gloſſa *ibi verb. Gratia.* Unde Poſtulatio deſcribitur, quod ſit alicujus perſonæ ad Prælaturam, ſeu dignitatem Eccleſiaſticam erga Superiorem directa petitio, ut eam diſpenſative admittere dignetur: *Eſt in re communis.*

Electio differt a Præſentatione, quia Præ- 5
ſentatio ab uno ſolo fieri poteſt, & etiam per literas, & Electio non niſi a pluribus, & capitulariter congregatis fieri poteſt; *cap. Nullius 1. & c. Quia propter 52. de Election.* Inſuper Jus eligendi ad Beneficium Eccleſiaſticum non competit Laicis; *cap. Sacroſancta 51. & c. Maſſana 56. de Elect.* bene tamen jus præſentandi; *c. Quod autem 5. & cap. Paſtoralis 29. de Jurepatron.* Deinde Electioni correſpondet confirmatio, Præſentationi autem inſtitutio per Superiorem facienda, nam Electionem ad Eccleſiam, vel Prælaturam de aliquo idoneo canonice factam tenetur Superior de jure confirmare, & Clericum idoneum legitime a Patrono præſentatum tenetur inſti-
tuere. Unde Præſentatio deſcribitur, quod ſit 7
Perſonæ idoneæ ad Epiſcopum, vel alium, cui competit inſtitutio, per Patronum legitime facta exhibitio, ut ei de Beneficio vacante provideat. *Eſt in re Communis.*

Electio differt a nominatione, quia Nomi- 8
natio fit de pluribus, & Electio de uno ſolum, ut colligitur ex *c. Quod ſicut 28. de Elect.* ibi: *Cum ex prima Electione, quæ facta de tribus dicenda videtur potius Nominatio, nihil juris acquiſitum ſit Nominatis:* deinde per Electionem, poſtquam eſt acceptata, acquiritur jus Electo, non ſic autem acquiritur jus Nominato per Nominationem *cit. cap. Quod ſicut 28. de Election.* ibi: *Nihil juris acquiſitum ſit Nominatis:* Inſuper Nominatio poteſt fieri, & fit alternative, Electio autem determinative; Electio quippe fit de uno ſolum determinate, Nominatio autem ſolemnis fit de pluribus alternative, ut ex illis Superior, vel hunc, vel illum promoveat; Fagnan. *in cap. Bonæ memoriæ 3. de Poſtulat. Prælator.*
num. 68. Unde Nominatio ſolemnis deſcribi- 9
tur, quod ſit illa, per quam duo, vel plures excellentiores nominantur, ſeu proponuntur Superiori ad hoc, ut unum ex illis admittat, eique de Beneficio providere dignetur; *Eſt in re Communis.* Dicitur autem notanter *Nominatio ſolemnis*, quia, ut advertunt

Abbas *in cap. Quod ſicut* 28. *de Election. n.* 1.
Fagnan. *in cap. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulat.*
Prælator. num. 79. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſ.*
10 *univerſ. cap.* 19. *num.* 17. & alii paſſim; No-
minatio eſt triplex, prima eſt Nominatio con-
ſultoria, quæ præcedit Scrutinium, & fit in
Collegio aliquos proponendo, ut ſi digni ju-
dicati fuerint, per ſcrutinium eligantur; &
per hanc nullum jus acquiritur Nominatis;
cit. cap. Quod ſicut 28. *de Election.* cum per
talem Nominationem exprimatur ſolum con-
ſenſus de futuro, & tali Nominatione non
obſtante, poſſint Capitulares eligere alium,
ut obſervant citati Doctores, & docet in dies
experientia. Secunda eſt Nominatio, quæ fit
in Scrutinio, quando Electores ſecreto ali-
quem in Chartula nominant, juxta *cap. Si
quis juſto* 46. *de Election. in* 6. & hæc coin-
cidit cum votatione privata ſingulorum Eli-
gentium, atque exprimit conſenſum de præ-
ſenti, & licet, antequam publicetur talis No-
minatio, poſſit variari, publicato tamen ſcru-
tinio, non poteſt amplius per Electores va-
riari, textu expreſſo *in cap. Publicato* 28. *de
Election.* ibi: *Publicato ſcrutinio variare ne-
queunt Electores.* Tertia eſt Nominatio illa
ſolemnis, per quam duo, vel tres digniores
nominantur Superiori, ut ex illis unum pro-
movere dignetur.

11 Electio differt a Petitione, quia Electio tri-
buit Electo ipſam acceptanti jus ad confirma-
tionem, quæ ſi ſibi injuſte denegetur, poteſt
eam, actione inſtituta, petere, eo quod ex ju-
ſtitia ei debeatur, ut colligitur *ex cap. Poſt-
quam* 3. *de election.* ac notat Abbas *ib. n.* 1.
dicens quod confirmatio ſit neceſſitatis, licet
Electio a principio fuerit voluntatis; Simplex
vero Petitio nullum tribuit jus Petito, cum
non obſtante, quod Plebs, ſeu populus ali-
quem petat ſibi dari in Prælatum, poſſit Su-
12 perior ipſum non concedere. Unde ſimplex
Petitio deſcribitur, quod ſit ſupplicatio, qua
Plebs ipſa, ſeu populus aliquem ſibi dari in
Prælatum depoſcit: *Eſt in re communis*, &
colligitur *ex cap. nulla ratio* 1. *diſt.* 62. ibi:
Nec a Plebibus ſunt expetiti, & *cap. Quod
Dei timorem* 5. *de ſtatu Monachor.* ibi: *Quod
jam dicti Parochiani a nobis ratum haberi ſup-
pliciter poſtularunt.*

13 Electio differt a Collatione, quia per Ele-
ctionem acceptatam acquiritur ſolum jus ad
rem reſpectu Beneficii, ſeu Prælaturæ, cum
electus ante confirmationem non poſſit dicere
Beneficium eſſe jam ſuum, ſed ſolum ſibi de-
bitum. Layman *lib.* 1. *Decretal. tit.* 6. *num.* 4.
Pirhing *ib. num.* 2. Reiffenſtuel *ib. num.* 31.
Paſſerin. *cap.* 33. *de Election. num.* 7. teſtans
hanc de communi; *arg. cap. Super his* 16. *de
accuſationibus*; Per Collationem vero Benefi-
cii, quam quis ratam habuit, acquiritur jus
in re, & quaſi dominium in ipſo, licet poſ-
ſeſſio ipſius nondum acquiſita fuerit, ut no-
tat Layman *loc. cit. num.* 4. Garcias cum
multis aliis *part.* 4. *de Beneficiis*, *cap.* 2. *n.* 1.
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 25. *arg. cap. Si ti-
bi abſenti* 17. *de Præbend. in* 6. Unde Colla- 14
tio libera deſcribitur, quod ſit gratuita Bene-
ficii Eccleſiaſtici vacantis conceſſio facta ab
Epiſcopo, vel alio habente facultatem. *Eſt
in re communis.* Dicitur autem notanter *Col-
latio libera* ad excluſionem Collationis neceſ-
ſariæ; Collatio enim dividitur in liberam, &
neceſſariam. Collatio libera eſt illa mox de- 15
ſcripta, & dicitur libera, quia licet habens
jus conferendi libere Beneficia teneatur hæc
intra tempus a Jure præfixum conferre perſo-
nis idoneis, libere tamen confert cui volue-
rit ex idoneis. Et hæc Collatio libera, ſe- 16
cluſa ſpeciali conceſſione, non poteſt fieri per
Vicarium Generalem Epiſcopi, *cap. final. de
Officio Vicarii in* 6. Neque ipſa tranſit ad Ca- 17
pitulum, Sede vacante; *cap. Unic. de Inſtitut.
in* 6. Collatio autem neceſſaria eſt ea, quæ 18
fit ex neceſſitate Juris, videlicet ad præſen-
tationem, nominationem, electionem alicu-
jus, vel ad mandatum Superioris, aut ex cau-
ſa permutationis Beneficiorum. Gloſſa *in Cle-
ment. Unic. de rerum permut. verb. Conferan-
tur*, Barboſa *tract. de Appellativa verbor. Ju-
ris ſignificat. appellat.* 54. & alii paſſim; Et
dicitur *neceſſaria*, quia Superior de neceſſe de-
bet conferre Beneficium ipſimet præſentato,
nominato, electo, permutanti, aut provideri
mandato, ſi ſit idoneus. Et hæc Collatio 19
poteſt fieri etiam per Capitulum, Sede va-
cante, *cap. Olim* 14. *de Major. & Obedient.
& cap. Unic. de Inſtit. in* 6.

Forma Electionis eſt triplex, ſcilicet For- 20
ma Scrutinii, Forma Compromiſſi, & Forma
Inſpirationis, textu expreſſo *in c. Quia pro-
pter* 42. *de Election.* ibi: *Quia propter diverſas
Electionum formas, quas quidem invenire conan-
tur, & multa impedimenta proveniunt, & ma-
gna pericula imminent Eccleſiis viduatis, ſtatui-
mus, ut, cum Electio fuerit celebranda præſen-
tibus omnibus, qui debent, & volunt, & poſ-
ſunt commode intereſſe, aſſumantur tres de Col-
legio, & fide digni, qui ſecrete, & ſigillatim
vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcri-
ptis redacta mox publicent in communi, nullo*

pror-

Digitized by Google

prorſus appellationis obſtaculo interjecto, *ut is collatione habita eligatur*, *in quem omnes*, *vel major*, *vel ſanior pars Capituli conſentit*; *vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur*, *qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ provideant de Paſtore*, *aliter electio facta non valeat*; *Niſi forte communiter eſſet ab omnibus*, *quaſi per inſpirationem*, *abſque vitio celebrata*: *Qui vero contra præſcriptas formas eligere attentaverit*, *Eligendi ea vice poteſtate priventur*. *Illud autem penitus interdicimus*, *ne quis in Electionis negotio Procuratorem conſtituat*, *niſi ſit abſens in eo loco*, *de quo debet advocari*, *juſtoque impedimento detentus venire non poſſis*, *ſuper quo*, *ſi opus fuerit*, *fidem faciat juramento*, *& tunc*, *ſi voluerit*, *uni committas de ſeipſo Collegio vicem ſuam*; *Electiones quoque clandeſtinas reprobamus*, *ſtatuentes*, *ut quam cito electio fuerit celebrata*, *ſolemniter publicetur*. Ubi vides, quod generaliter reprobantur omnes aliæ diverſæ a tribus dictis Electionum formæ, decernendo, quod *aliter facta Electio*
21 *non valeat*. Hinc Electio per ſortes eſt nulla, utpote facta contra diſpoſitionem irritantem hujus *Capitis Quia propter*, & talis Electio per ſortes in ſpecie reprobatur, & fieri prohibetur etiam *in cap. Eccleſia veſtra 3. de ſortilegiis*.

22 Electio per ſcrutinium eſt illa, quæ præſentibus omnibus, qui debent, volunt, & poſſunt intereſſe, fit per Collectionem ſuffragiorum circa eum, in quem major, & ſanior pars Capituli conſentit. *Eſt in re communis*, & habetur clare *ex cit. cap. Quia propter 42.*
23 *de elect.* Ex quo Capite, ſeu Canone ſecundum Joann. Andr. *ibid. num.* 28. quem Doctores communiter ſequuntur, teſte Fagnano *ib. num.* 36. colliguntur octodecim ſubſtantialia formæ Electionis per Scrutinium. Primum igitur Subſtantiale eſt, ut fiat per congregatos in unum. Secundum, ut Scrutatores aſſumantur a Collegio. Tertium, ut Scrutatores ſint tres. Quartum, ut Scrutatores ſint de Collegio. Quintum, ut vota ſingulorum exquirantur ſecreto. Sextum, ut exquirantur ſingillatim. Septimum, ut exquirantur vota cunctorum. Octavum, ut vota in ſcriptis redigantur. Nonum, ut vota in communi publicentur. Decimum, ut publicentur mox. Undecimum, ut fiat collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum. Duodecimum, ut collatio fiat incontinenti poſt publicationem. Tertiumdecimum, ut fiat communis Electio. Quartumdecimum, ut eadem Electio fiat ſtatim poſt collationem. Quintumdecimum, ut electio fiat de illo, in quem major, & ſanior pars Capituli conſentit. Sextumdecimum, ut Electio fiat verbalis. Decimumſeptimum, ut Electio non ſit clandeſtina. Decimumoctavum, ut prædictorum omnium Ordo ſervetur. Hæc apud Fagnan. *in d. cap. Quia propter*, ubi late *a n.37. uſque ad num. 66. incluſive*. Vide etiam Reiffenſtuel *lib. 1. Decretal. tit. 6. num.* 146. ubi docet, quod non valet Electio celebrata a ſaniori parte Capituli, niſi ea etiam ſit major; *cap. Cumana* 50. *de Elect. & ibi Communis Doctorum*.

Electio per Compromiſſum illa eſt, quæ 24
fit, quando Capitulares præſentes facultatem eligendi in unum, vel plures idoneos viros conferunt, qui vice omnium eligant. *Eſt in re Communis*; & habetur clare *ex d. c. Quia propter*, & concordat *cap. in cauſis* 30. *de Electon*. Ad faciendum Compromiſſum pro Ele- 25
ctione requiritur conſenſus omnium Vocalium, ita ut unius diſſenſus Compromiſſum impediat, & Electio aliter facta non valeat; *cit. cap. Quia propter*, ibi: *Qui vicem omnium* ... *Aliter Electio facta non valeat*. Ita Gloſſa *ib. verb. Vice omnium*, & Doctores communiter, teſte Abbate *ib.* §. *Vel ſaltem num. 2. & 6.*
Compromiſſum pro Electione poteſt fieri etiam 26
in unum ſolum, quamvis ipſe non ſit de Collegio, *arg. cap. Cauſam 8. de Electlon.* ubi Moniales compromiſerunt pro Electione Abbatiſſæ in Epiſcopum, qui erat ſolus, & non de Collegio. Gloſſa *ib. verb. Contulerint*, & Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Quia propter*, *verb. Viris*. Compromiſſum non po- 27
teſt fieri in Laicum; *cap. Contingit 8. de Arbitris*, *cap. Decernimus 2. de Judiciis*. Unus 28
compromiſſarius nequit eligere ſeipſum; *arg. cap. Cum ad noſtram 7. de Inſtit.* ubi ſtatuitur, quod nemo poteſt inſtituere ſemetipſum in Beneficium, addita ratione, *Cum inter dantem*, *& accipientem debeat diſtinctio perſonalis*, *cap. Per noſtras 26. de Jure patronat.* ubi ſtatuitur, quod nemo poteſt præſentare ſeipſum ad Eccleſiam, etiam de ſuo Jure patronatus, ibi: *Nullus ſe poteſt ad Perſonatum alicujus Eccleſiæ præſentare*, *quantuncumque idoneus ſit*. Sic Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum in Jure 33. de Electon. verb. Ex ſe*, *vel aliis*. *Quia*, dicit ipſa, *Nemo debet oriri a ſe ipſo*, *cap. In ſcripturis 9. cauſ. 8. q. 1.* cum ſimilibus: Si Compromiſſarii ſint plures, poſſunt 29
ii aliquem ex ſe ipſis eligere, quamvis in Compromiſſo id non ſit expreſſum, dummodo non fuerit expreſſe prohibitum; Sic Abbas *in cit.*

Digitized by Google

cit. cap. Cum in jure, *n.* 4. ubi pro hac ſen-
tentia allegat Innocent. Hoſtienſ. & quaſi
communem aliorum, & hanc tenent noviſſi-
me Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 6. *num.* 22.
Reiffenſtuel *ib. num.* 99. Engel *num.* 21. Sa-
nigh *cap.* 4. *num.* 24. Paſſerin. *cap.* 22. *de Elect.*
30 *num.* 4. & alii. Compromittentes tenentur re-
cipere electum a Compromiſſariis, *cap. Cau-*
31 *ſam* 8. *de Elect.* & communis Doctorum.
Dummodo tamen ſervata fuerit forma Com-
promiſſi, quia, ſi Compromiſſarii terminos
poteſtatis ſibi traditæ non ſervaverint, non
valet Electio inde ſecuta, *cap. Cum dilectus*
23. & *cap. Cum in veteri* 52. *de Election.*
32 Electio per Inſpirationem eſt illa, quæ fit
per veram Dei revelationem, qualis inter
alias fuit electio S. Nicolai, S. Ambroſii, &
S. Severi, de quibus fit mentio *in cap. Sta-*
tuimus 8. *diſt.* 61. ibi: *Beatus Nicolaus ex Lai-*
co electus eſt in Epiſcopum. Beatus Severus ex
Lanificio aſſumptus eſt in Archiepiſcopum. Bea-
tus Ambroſius, cum nondum eſſet baptizatus,
33 *in Archiepiſcopum eſt electus.* Electio autem
per quaſi Inſpirationem eſt illa, qua Electo-
res omnes quaſi per Inſpirationem Spiritus
Sancti concorditer moti, nullo præcedente tra-
ctatu, communiter uno corde, & ore in eum-
dem conſentiunt. *Eſt in re Communis*, & ha-
betur clare *in cit. cap. Quia propter* 42. *de*
election. ibi: *Aliter Electio facta non valeat,*
niſi forte communiter eſſet ab omnibus quaſi per
34 *Inſpirationem abſque vitio celebrata.* Ubi ad-
verte, quod notanter ibi dicitur *Abſque vitio*
celebrata, quia requiritur, ut talis Electio ſi-
ne ullo vitio Simoniæ, requiſitionis, ſuborna-
tionis, & conſenſus extra Capitulum ante Ele-
ctionem dati, atque ab omnibus, & ſingulis
libere, & concorditer uno corde, & ore con-
ſentientibus fiat, aliter non eſſet Electio quaſi
per Inſpirationem celebrata, *arg. cap. Per In-*
quiſitionem 26. & *cap. Poſt petitam* 46. *de Ele-*
35 *ction.* Hinc Electus ad clamorem populi non
debet per Superiorem confirmari, ut ſtatuitur
in cap. Oſius 2. *de Election.* ibi: *Cum ſit ma-*
nifeſtum potuiſſe plures eorum, qui ſinceram fi-
dem non habent, præmio, & mercede corrumpi,
ut clamarent in Eccleſia, & ipſum petere vide-
rentur, omnino fraudes has damnandas eſſe ar-
bitror. Unde, ubi ſubeſt ſuſpicio fraudis, non
eſt cenſenda Electio facta per quaſi Inſpira-
tionem.

Additiones ex aliena manu.

Formam electionis a notiſſimo *cap. Quia pro-* 36
pter, de Elect. præſcriptam, de qua agit Au-
ctor *a n.* 20. locum non habere niſi quoad Be-
neficia, ex quorum vacatione propriis Paſto-
ribus viduatæ remanent Eccleſiæ, poſt alios fir-
mavit Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprud.*
Canonica verb. Electio num. 10. & reſpondit
Rota *coram Caprar. deciſ.* 558. *num.* 1. &
deciſ. 593. *pariter num.* 1. Quod vero concer- 37
nit cætera Beneficia, niſi forma electionis de-
terminata ſit ſtatuto, vel conſuetudine Eccle-
ſiæ, de qua agitur, *ſufficit*, ut inquit Rota
cor. Caprar. dict. deciſ. 558. *num.* 2. *conſenſus*
naturalis, ſive verbis, ſive factis explicatus, &
adamuſſim convenit cum *mox dicta deciſ.* 593.
num. 2.

In electione autem facienda ſervata forma 38
dict. cap. Quia propter, is, qui a medietate ca-
pitularium electus eſt, nequit accedere ele- 39
ctioni ſui ipſius ad conſtituendam pluralitatem
ipſorum capitularium; poteſt vero accedere in
impropria illa electione, in qua non eſt ſer-
vanda forma *dict. cap. Quia propter*; Cardin.
de Luc. *de Canonic. diſcurſ.* 26. *num.* 6. & *ſeq.*
Optime Louvrex *diſſert. canonic.* 7. *num.* 44.
& *plur. ſequent. ubi num.* 45. *Ratio eſt* (ait)
quia vota ſecreta danda ſunt, & ante publica-
tum ſcrutinium, & conſequenter acceſſio publi-
cato ſcrutinio facta nihil operari poteſt non ſolum
quia in formam cap. Quia propter peccatum eſt,
ſed etiam quia ſe ipſum eligere videtur, qui dum
ignorat, an alii ipſum electuri ſunt, ſibi ipſi
votum dat, quod omnino prohibitum eſt, prout
in terminis deciſum reperitur in cap. cum 5. *de*
Elect. quod tamen limitat Tondut. qu. benefic.
part. 1. *c.* 82. *num.* 7. *niſi duo tantum ſuperſint*
Canonici, quia quum forma cap. Quia propter
non poſſit tunc ſervari, alter electioni per alte-
rum de ſe factæ accedere poſſet. Sed in electio-
nibus, in quibus ſcrutinium formalitateſque illæ
non requiruntur, ſeu in quibus vota publice dan-
tur, electus a medietate capituli electioni de ſe
factæ accedere non prohibetur.

Pariter in electione, in qua locum ſibi vindi- 40
cat forma *c. Quia propter*, poſt publicationem
nequit major pars capituli accedere minori parti
capituli, at accedere indubie valet in electio-
ne, in qua non eſt neceſſaria forma *cap. Quia*
propter; Louvrex *dict. diſſertat. Canon.* 7. *num.*
49. & *duob. ſequent.* Rot. *cor. Caprar. dict.*
deciſ. 557. *a num.* 3. *ad fin. ubi num.* 7. &
duob. ſequent. Non obſtat (inquit) *quod electio a*
pr in-

Digitized by Google

principio nulla non poſſit convalidari &c. tum quia procedit hæc regula in electione facienda ad formam cap. Quia propter, ſecus vero in electione impropria, quia quum iſta perficiatur ex ſimplici conſenſu naturali, ſatis eſt quod iſte capitulariter ſuperveniat ſive ex verbis, ſive ex factis &c. tum etiam quia poſito quod electio reconvalidetur vigore novi conſenſus, ex nunc non confirmatur quod nullum eſt, ſed potius inducitur novus conſenſus electionis: & d. deciſ. 593. *pariter a n.* 3. *ad finem.*

41 Præterea in electione, in qua locum habet forma *cap. Quia propter*, nequit extraneus de conſenſu capituli admitti ad eligendum, poteſt tamen in alia electione: Louvrex *diſſert. Can.* 5. *num.* 25.

42 Ad hæc in electione, quæ fieri debet juxta *cap. Quia propter*, locum eſſe nequit compromiſſo limitato, poteſt vero eſſe locus in alia electione; Louvrex *diſſert. Canon.* 6. *num.* 16. Rot. *in recent. deciſ.* 312. *num.* 53. *& ſequent. part.* 4. *tom.* 2. Limitatum autem compromiſſum dicitur, ſi (*ut ait* Louvrex *loco citat. n.* 16.) *ita compromiſſum ſit, ut compromiſſarii vota ſingulorum ſcrutentur, & exquirant, illumque eligant, in quem major, & ſanior pars capituli conſenſerit.*

43 Uſum denique ſortis in electione facienda ad formem *cap. Quia propter*, prohibitum eſſe, non eſt quod dnbitari poſſit, qnum non alia admittatur forma, quam illa qnæ fit, vel per ſcrntinium, vel per compromiſſum, vel per inſpirationem. Accedit quod Honorius III. in hac electione facienda ad formam *cap. Quia propter* expreſſim vetuit nſum ſortis, nt perſpicuum eſt *c. Eccleſia, de ſortileg.* Quæſtionis vero eſt, an idem obtineat in aliis electionibus.

45 Quoad electiones, qnæ fieri dicuntur a Patronis laicis nbi jure Collegii præſentant, ſciſſi inter ſe ſnnt Doctores. Negant uſum ſortis eſſe prohibitum Piton. *de Controverſ. Patronor. allegat.* 10. *a n.* 4. *ad plur. ſequent.* ubi *n.* 22. quod præſertim procedere debeat negativa hæc opinio, in caſu in quo per ſuffragia duo fuerunt electi, ſed neutrius electio concluſa remanſit ob reiteratam paritatem votorum; Rota *in recent. dec.* 459. *n.* 25. *part.* 19. *tom.* 2. Prohibitum vero eſſe uſum ſortis affirmant Fagnan. *in cap. Quia propter n.* 2. *de Elect.* Paſſerin. *de Elect. cap.* 18. *n.* 8. Rot. *cor. Anſald. deciſ.* 95.
46 *n.* 10. *cor. Herrer. deciſ.* 94. *n.* 4. At noviſſime idem ſacrum Tribunal Rotæ *in Pampilonen. Abbatiæ de Trurre* 22. *Martii* 1748. *cor. Illuſtriſſimo Clemente* quæſtionem in genere definire nequit, ut patet ex ſequentibus verbis §. 9. *Ut autem de hac quæſtione ſit*, ſed ex peculiaribus ejus circumſtantiis improbavit electionem a Patronis laicis per ſortes factam.

ARTICULUS II.

Electio quoad illos, qui poſſunt, vel non, eligere, & eligi.

DE Jure communi Jus eligendi Prælatum 1
ſpectat ad Capitulum, ſeu Collegium, cujus Prælatus eſt eligendus; *cap. Nullus* 1. *cap. Cum terra* 14. *de Election. cap. ult. cauſ.* 16. *quæſt.* 7. cum ſimilibus. Et hoc Jus diu in 2
Eccleſia duravit, & etiam nunc in pleriſque Eccleſiis, præſertim in Germania, ubi Collegium Canonicorum Cathedralium Epiſcopos, vel Archiepiſcopos eligit, & electi a Romano Pontifice confirmantur: In aliis vero Regnis, ut in Gallia, Hiſpania, Luſitania, Polonia &c. ipſi Reges ex privilegio Apoſtolico Epiſcopos nominant, & præſentant ab ipſo Summo Pontifice inſtituendos: & in multis locis Italiæ ipſemet Summus Pontifex nominat, & inſtituit, ex quo ſibi reſervaverit proviſiones omnium Eccleſiarum Patriarchalium, Archiepiſcopalium, & Epiſcopalium *in Extravagant. Ad regimen, de Præbend.* & generaliter, & ſimpliciter ſoleat quilibet Summus Pontifex in initio ſui Pontificatus talem reſervationem facere quo ad omnes Eccleſias vacantes, vel vacaturas, tam apud Sedem Apoſtolicam, quam extra Curiam, ut patet *in* 2. *&* 3. *Regula Cancellariæ*, exceptis tamen ſupradictis Regnis, aliiſque Privilegiatis per ſpecialia concordata.

Jus eligendi Prælatum, quamvis ex dictis de 3
Jure communi competat ad Capitulum, ſeu Collegium, cujus Prælatus eſt eligendus, poteſt tamen, tum ex privilegio, tum ex conſuetudine legitime præſcripta acquiri etiam ab aliis Clericis extraneis, *cap. Cum Dilectus* 8. *de conſuetudine, & cap. Cumana* 50. *de Election.* & *Communis Doctorum.* Immo poſſunt ipſimet Capitulares, ſeu Collegiales Electores de communi omnium conſenſu communicare Clericis extraneis facultatem eligendi, ſive ſecum coeligendi: Poſſunt enim Electores totam poteſtatem eligendi transferre in Compromiſſarios, etiam extraneos, *ut cap. Cauſam* 8. *cap. In cauſis* 30. *& cap. Quia propter* 42. *de Election.* ergo a fortiori poterunt de communi omnium conſenſu communicare poteſtatem aliquibus Clericis idoneis, ut ſecum eligant, ut factum fuiſſe

Digitized by Google

ſe pro electione Patriarchæ Conſtantinopolitani habetur *in cap. Scriptum eſt* 40. *de Election.*

5 Si unus ſolus de Capitulo, ſeu Collegio remaneat, aliis mortuis, privatis, ſuſpenſis, interdictis, vel excommunicatis, aut a Societate recedentibus, ille ſolus poterit eligere alium in Prælatum totius Collegii. Gloſſa *in cap. Gratum* 2. *de Poſtulat. Prælat.* Pirhing *lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 12. Donatus *prax. Regular. tom.* 2. *tract.* 2. *quæſt.* 10. cum aliis pluribus, quos allegat, & ſequitur Paſſerin. *de Election. cap.* 10. *quæſt.* 1. *n.* 8. Collegii enim, ſeu Univerſitatis Jus propter caſus ſupervenientium conſervari poteſt etiam in una perſona. Gloſſa *in l. Neratius, ff. de verborum ſignificat. & l. Sicut ad fin. ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* & Gloſſa *in cit. cap. Gratum* 2. *de Poſtulat. Prælatorum, verb. Pauciores.* Pirhing *loc. cit.* & alii paſſim cum Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. uni-*
6 *verſ. cap.* 19. *num.* 46. Non poſſet tamen ille eligere ſeipſum, *arg. cap. In Scripturis* 9. *cauſ.* 8. *quæſt.* 1. *cap. Cum ad noſtram* 7. *de Inſtitut. cap. Per noſtras* 26. *de Jurepatronat.* & Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum in jure* 33. *de Election. verb. Ex ſe, vel aliis.* Vide *art. antecedent. n.* 28.

7 Eligere non poſſunt, quamvis ſint de numero Eligentium: Primo, Pupilli, & Impuberes, hoc eſt Minores 14. annis, ſi ſint maſculi, vel 12. annis, ſi ſint feminæ, quia pleno uſu rationis, ſeu diſcretione carent, textu expreſſo *in*
8 *cap. Ex eo* 32. *de Election. in* 6. Secundo, ob eamdem rationem prohibentur eligere Furioſi, & mente capti, quamdiu durat amentia. Gloſſa *in cit. c. Ex eo, verb. Diſcretione.* Tholoſan. *de Election. cap.* 8. *num.* 2. Pirhing *loc. cit. n.* 26.
9 & alii paſſim. Tertio, prohibentur eligere Excommunicati Excommunicatione majori; *cap. Conſtitutis* 23. *de appellat.* & Gloſſa *ibidem verb.*
10 *Majoris.* Quarto, eligere non poſſunt ſuſpenſi ab Officio, & Beneficio ſimul, vel etiam ab Officio tantum; *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudine,* & Gloſſa *ibid. verb. A ſuſpenſis, &*
11 *cap. Cum inter* 16. *§. fin. de Election.* Non prohibentur tamen eligere ſuſpenſi a Beneficio tantum; quia iſti adhuc poſſunt exercere omnia negotia, tam ſpiritualia, quam temporalia, cum ſint ſuſpenſi tantum a Jure percipiendi fructus Beneficiales. Gloſſa *in cap. Cum Vintonienſis,* 25. *de Election. verb. Admiſerant,* & Abbas *ibid. num.* 10. Suarez *tom.* 5. *de Cenſuris diſp.* 27. *ſect.* 2. *num.* 34. Paſſerin. *loc. cit. num.* 91. *& ſequent.* Pirhing *loc. cit. num.* 30. Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 6. *num.* 170.
12 & alii contra Navarrum, & alios. Quinto, eligere non poſſunt perſonaliter Interdicti; *cit. cap. Cum inter* 16. *de Elect.* & *Communis Doctorum.* Sexto, eligere non poſſunt Irregulares; 13
cap. Is, qui 18. *§. final. de ſentent. excomm. in* 6. ibi: *Qui nec ad eligendum cum aliis debebit admitti,* & *ibi* Ancharanus, Silveſter verb. *Electio* 1. §. 4. Angelus verb. *Electio num.* 8. Azor. *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *§.* 3. *num.* 48. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 172. &
alii. Requiritur tamen, quod iſti Irregulares, 14
ſicuti & excommunicati, ſuſpenſi, & interdicti ſint nominatim denunciati, alioquin eligere poterunt juxta *Extravag. ad evitanda* in Concil. Conſtantienſi a Martino V. editam.

Septimo, eligere prohibentur infames infa- 15
mia juris. Gloſſa *in c. Ut circa* 4. *de Election. in* 6. *verb. Eligentium,* Suarez *de Cenſuris diſp.* 48. *ſect.* 3. *num.* 2. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 173. & alii; dummodo tamen ſint infames ſententiati, ſive declarati, ut notant Donatus *in prax. Regular. tom.* 2. *tract.* 5. *quæſt.* 20. *num.* 5. Paſſerin. *l. cit. cap.* 10. *num.* 145. & alii.
Octavo, eligere non poſſunt ad Dignitates, & 16
Prælaturas Eccleſiaſticas Laici ſæculares; *cap. Nullus* 1. *cap. Non eſt* 6. *cap. Non licet* 8. & *cap. Noſſe* 12. *diſt.* 63. *cap. Contingit* 8. *de Arbitris, c. Decernimus* 2. *de Judiciis, cap. Sacroſancta* 15. *de Election.* Et Electio Epiſcopi per Laicos, etiam cum Canonicis facta, eſt nulla, non obſtante contraria conſuetudine, quæ potius dicenda eſt corruptela; textu expreſſo *in cap. Maſſana* 16. *de Election.* Nono, eligere 17
non poſſunt in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis, qui nondum ſunt conſtituti in Ordine Subdiaconatus. *Clement. Ut iis, qui* 2. *de ætat. & qualit. præficiend.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reform.* Decimo, qui ſcienter elegerunt 18
indignum, pro ea vice eligendi poteſtate privantur, & eorum electio caſſatur ipſo Jure; *cap. Cum in cunctis* 7. *§. Clerici, cap. Cum Vintonienſis* 25. *c. Scriptum* 40. *de Election. & cap. Perpetuo* 7. *eodem in* 6. Undecimo, qui 19
per abuſum Poteſtatis ſæcularis elegerunt, ipſo Jure privati ſunt poteſtate eligendi; *cap. Quiſquis* 43. *de election.* Duodecimo, eligere pro illa vice non poſſunt, qui intra tempus ſtatutum eligere neglexerunt; *cap. Ne pro defectu* 41. *de election. cap. Quamquam* 18. *eod. in* 6.
Eligi ſolum poſſunt, qui habent qualitates a 21
Jure requiſitas, & præcipue literarum ſcientiam, ætatis maturitatem, & morum honeſtatem; *c. Cum in cunctis* 7. *§.* 1. *de Election.* Scientia eſt triplex, ſcilicet eminens, mediocris, & ſufficiens; Scientia eminens eſt illa, per quam quis ſtatim, & prompte abſque re-

vo-

Digitized by Google

volutione librorum ſcit caſus etiam difficiles,
& ſubtiles reſolvere. Scientia mediocris eſt il-
la, per quam quis reſolvit quidem caſus etiam
difficiles, at non ſtatim, & prompte, ſed
cum tempore, & revolutione librorum. Scien-
tia ſufficiens eſt illa, per quam quis ſufficien-
ter explere poteſt ea, quæ ſuo muneri incum-
23 bunt. Et hæc ſcientia ſufficiens menſuranda
eſt juxta qualitatem loci, ubi eligendus ha-
bet vivere, & juxta qualitatem Officii, & Ec-
cleſiæ, ad quam debet quis eligi; *arg. cap. In*
24 *cauſſis* 30. *§. fin. de elect.* In eligendis ad Præ-
laturas, atque Officia Eccleſiaſtica quamvis
deſideranda ſit ſcientia eminens, adhuc tamen
mediocris, immo & ſufficiens toleratur; *cap.*
Cum nobis 19. *de elect. & cap. Niſi cum pri-*
dem 10. *§. Pro defectu, de renunciatione*, ubi
ſic expreſſe habetur: *Quamquam etſi deſideran-*
da ſit eminens ſcientia in Paſtore, in eo tamen
ſit competens toleranda, quia ſecundum Apoſto-
lum ſcientia inflat, Caritas autem ædificat, &
ideo imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio
25 *Caritatis*. Quo ad ætatis maturitatem; Vide
verb. *Ætas:* & quo ad morum honeſtatem
patebit ex mox adducendis, qui defectu mo-
rum, & honeſtatis, aliarumque qualitatum
non poſſunt eligi.
26 Eligi non poſſunt: Primo, Infames tam In-
famia juris, quam Infamia facti; *cap. Qui in*
aliquo crimine 5. *diſt.* 51. *c. Infames* 17. *cauſ.* 6.
quæſt. 1. ubi poſtquam dictum fuit, fures, ſa-
crilegos, inceſtuoſos, homicidas, perjuros, ra-
ptores, maleficos, adulteros, & alios ibidem
enumeratos de jure infames eſſe, ſubiungit
textus: *Hi omnes, inquam, nec ad ſacros Gra-*
dus debent provehi; & *cap. Infamibus* 87. *de*
Regulis Juris in 6. ibi: *Infamibus portæ non*
27 *pateant dignitatum*. Hoc tamen procedit ſolum
de infamibus ſententiatis, ſive declaratis, ut
advertunt Donatus *in praxi rerum Regul. tom.* 2.
tract. 5. *quæſt.* 10. *num.* 3. Paſſer. *loc. cit. cap.*
10. *numer.* 145. Reiffenſtuel *loc. cit. num.*
227. *arg. cap. Ex tenore* 4. *& cap. Quæſitum*
17. *de temporib. Ordinat. & arg. cap. Licet E-*
piſcopus 23. *de præbend. in* 6. *& cap. Cum ſe-*
28 *cundum* 19. *de hæretic. in* 6. Secundo, eligi
non poſſunt Excommunicati Excommunicatio-
ne majori; *cap. Poſtulaſtis* 7. *de Cleric. Excom-*
munic. miniſtr. & concordat *cap. Si celebrat* 10.
eod. tit. & cap. Cum dilectus 8. *de conſuet.*
29 Nullus quoque minori Excommunicatione li-
gatus eſt eligendus, & quamvis electio de tali
ſcienter facta, non ſit ipſo jure irrita, eſt
tamen per ſententiam Judicis irritanda, textu
expreſſo *in cit. cap. Si celebrat.* 10. *de Cleric.*
Excommun. miniſtr. ibi: *Si tamen ſcienter talis*
electus fuerit, ejus electio eſt irritanda. Tertio, 30
eligi non poſſunt ſuſpenſi, ſive a Jure, ſive
ab homine; *cap. Cum Dilectus* 8. *de conſuetud.*
cap. Cum inter 16. *de electíon.* Quarto, eligi 31
non poſſunt perſonaliter Interdicti; *cap. Ad*
hoc 1. *de poſtulat. Prælat. cap. Inter* 16. *de*
elect. cap. Is qui 19. *de ſentent. Excomm. in* 6.
Quinto, eligi non poſſunt Irregulares, *cit. c.* 32
Is qui 18. *de ſent. excomm. in* 6. & concordat
cap. Præcipimus 10. *diſt.* 34. *& cap. Non con-*
fidat 59. *diſt.* 50.
Sexto, qui ſemel ob vitium perſonæ ſunt 33
rejecti non poſſunt amplius eligi, niſi ſint ſpe-
cialiter reſtituti; *cap. Super eo* 12. *de electíon.*
Septimo, eligi non poſſunt ad Dignitates, & 34
Prælaturas Regulares pœnitentiati a S. Offi-
cio, quamvis pœnitentias compleverint, ut
conſtat ex ſequenti Decreto *edito* 1. *Oct.* 1626.
in Generali Congr. S. R. & Univerſalis Inqui-
ſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Qui-
rinalis coram S. D. N. Urbano Divina Provi-
dentia Papa VIII. & Illuſtriſſimis DD. S.R.E.
Cardinalibus in univerſa Republica adverſus hæ-
reticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus a
S. Sede ſpecialiter deputatis, Sanctiſſimus D. N.
juſtis de cauſis animum ſuum moventibus decre-
vit, & ſtatuit, ut in poſterum Regulares omnes
cujuſcumque Ordinis, Religionis, Societatis, &
Inſtituti, quibus pro delictis ad S. Inquiſitionis
Officium ſpectantibus pœnitentiæ genus aliquod
impoſitum fuerit (ſalutaribus pœnitentiis exce-
ptis) eo ipſo ad omnes Religionis ſuæ gradus,
& officia inhabiles cenſeantur, & deinceps (et-
iamſi pœnitentiæ tempus expleverint, vel gratiam
receperint) ad illa tamen promoveri nullatenus
poſſint, niſi prius obtenta a S. D. N. vel ab hac
Sacra Congregatione coram Sanctitate ſua haben-
da, ſpeciali, & expreſſa rehabilitatione; alias
promotio quælibet nulla ſit; & promoventes ipſi
privationem ſuorum Officiorum, ac præterea vo-
cis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrant, ad
quæ reſtitui niſi ab eodem S. D. N. vel ab ea-
dem S. Cong. coram Sanctitate ſua habenda non
poſſint: Præſens autem Decretum omnibus Re-
ligionum Superioribus intimari mandavit idem
S. D. N.

Thomas de Federicis, S. Romanæ ac Uni-
verſalis Inquiſitionis Notarius ſubſtitutus.

Hinc nequit eligi ad Prælaturas Regulatis 35
ille, qui abjuravit in Sancto Officio, etiamſi
de levi; Regulares enim, quibus aliqua pœ-
na impoſita eſt a Sancto Officio, ſalutaribus
tamen pœnitentiis exceptis, ex cit. Decr. Urb.
VIII. redduntur inhabiles ad omnes gradus,
& Offi-

Digitized by Google

& Officia ; abjuratio autem , etiamſi ſit de
levi , eſt pœna , quæ per ſententiam imponi-
tur , & poſt ſententiam debet fieri , ut conſtat
ex ſtilo Generalis , & Univerſalis Sanctiſſimæ
Inquiſitionis Urbis , ut teſtantur Carena , *tract.*
de Officio SS. Inquiſitionis part. 3. *tract.* 12. *de*
abjurat. §. 4. *num.* 11. Pegna Com. 41. 3. *part.*
director. Inquiſit. ſub tit. de quinto modo termi-
nandi proceſſum num. 166. *lit. D.* Diana *part.*
4. *tract. de offic. & poteſt. Inquiſit. reſol.* 64.

36 Septimo, eligi non poſſunt Hæretici, textu
expreſſo *in cap. Quicumque* 2. §. *Hæretici* , *de*
Hæreticis in 6. ibi : *Hæretici autem* , *Credentes*,
Receptatores , *Defenſores* , *& Fautores eorum* ,
ipſorumque Filii uſque ad ſecundam generationem
ad nullum Eccleſiaſticum Beneficium , *ſeu Offi-*
cium publicum admittantur : Quod ſi ſecus actum
37 *fuerit*, *decernimus irritum* , *& inane* . Sic nec
etiam Schiſmatici; *arg. cap. Quia diligentia* 5.
de elect. ubi electio Schiſmatici ad unionem
Eccleſiæ redeuntis diſpenſative ſolum permit-
titur confirmari ; Abbas *ibid. num.* 1. Barboſa
38 *ibid. num.* 2. & alii paſſim . Octavo , eligi
non poſſunt in Epiſcopos Neophyti ; *cap. Pro-*
hibentur 2. *diſt.* 48. ibi : *Prohibentur autem Neo-*
phyti in Epiſcopos ordinari , *ut qui heri erat Ca-*
thecumenus , *hodie non fiat Epiſcopus* , *qui heri*
erat in Theatro , *hodie non ſedeat in Eccleſia* ,
qui veſpere erat in Circo , *hodie non miniſtret*
Altari ; *qui dudum fuerat fautor hiſtrionum* , *ho-*
die non ſit conſecrator Virginum . *Cauſa autem*
hujus prohibitionis eſt ſecundum Apoſtolum , *ne*
elatus in ſuperbiam , *tamquam Religio Chriſtia-*
na plurimum eo egeret , *incidat in ruinam Dia-*
39 *boli* . Nono, eligi non poſſunt ſpurii , & ille-
gitimi ; *cap. Cum in cunctis* 7. *de elect.* & ibi
Gloſſa communiter recepta verb. *Matrimonio* .
40 Decimo , eligi non poſſunt Laici , qui enim
nec dum ſunt Tonſurati , ſunt inhabiles ad
quodlibet Beneficium , itaut nec ſufficiat poſt
illud jam acquiſitum tonſurari ; *arg. cap. Ex*
litteris 6. *de tranſaction.* & notat Gloſſa *fin.* &
Abbas *ibid.* Aliter electio facta in perſonam
Laici nondum Tonſurati , ipſo jure eſt nulla ,
cum Laicus ſit incapax omnis juris Eccleſia-
ſtici , *cap. Cauſam* 7. *de præſcriptionib. c. Cum*
adeo 17. *de reſcriptis* , *cap. Contigit* 8. *de arbi-*
tris , *cap. Decernimus* 2. *de Judiciis* , *cap. In*
41 *Eccleſia* 2. *de inſtitution.* Undecimo , eligi non
poſſunt Bigami , ſervi , & hujuſmodi ; *arg. c.*
Infames 17. *cauſ.* 6. *q.* 1. ibi enim tales , alii-
que ſimiles prohibentur promoveri ad ſacros
Ordines , unde a fortiori debent prohiberi pro-
moveri ad Eccleſiaſticas Dignitates , & Præla-
turas .

Additiones ex aliena manu .

De materia hujus articuli late æque , ac 42
egregie diſſerit Louvrex *diſſert. Canon.* 5. *per*
tot. Eum ubi res poſtulat conſule . Hic vero
non eſt prætereundum , quod Canonici tum
Cathedralium , tum Collegiatarum tametſi ſint
de capitulo , non aliter jus eligendi habent ,
quam ſi in ſacris ſint conſtituti , ut ſancitum
eſt *in cap. Ex eo* §. *An Eccleſiis* , *de Elect. in*
6. *& in Clementina Ut ii* , *de ætat. & qualit.*
& innovatum eſt a *Concilio Tridentino ſeſſ.* 22.
c. 4. *de Reform.*

Nota vero, quod neceſſe haud eſt , ut de 43
tempore vacationis Beneficii Canonici in ſa-
cris ſint conſtituti, ſed ſatis eſt, ſi de tempo-
re electionis conſtituti ſint in ſacris. Idque et- 44
iamſi ex diſpenſatione Pontificia ordinati ſint
ante ætatem ordinariam ; Louvrex *diſſert. Ca-*
non. 5. *num.* 8. *& ſeq.* Barboſ. *de Canon. c.* 36.
num. 3. Tambur. *de Jur. Abb. tom.* 1. *diſp.* 5.
quæſit. 8.

Utrum vero jus eligendi habeat Canonicus 45
proprietarius , an vero Canonicus poſſeſſor , 46
tum an jus eligendi habeat Canonicus poſt
Canonicatus reſignationem , vel vacante Cano-
nicatu per alterius incompatibilis aſſequutio-
nem , expendit Louvrex *dict. diſſert. Canon.* 5.
a num. 10. *ad plur. ſequent.*

Pacifica haud eſt opinio Auctoris *num.* 13. 47
& ſeq. quod interdicti , & irregulares haud
poſſint eligere . Conſule inter alios Zoeſ. *in* 48
decretal. lib. 1. *tit.* 6. *n.* 16. *& ſeq.* Pro opinio-
ne vero Auctoris eſt Paſſerin. *de Elect. c.* 10.
n. 99. *& plur. ſeq.*

Admiſſio excommunicati ad eligendum , an 49
irritam reddat electionem , vide apud Zoeſ.
in decretal. dict. lib. 1. *tit.* 6. *n.* 8. *& ſeq.*

A r t i c u l u s III.

Electio quo ad ea , quæ concernunt Ele-ctores.

ELectores habentes legitimum jus ad ſuffra- 1
gandum ſive ſint abſentes , ſive præſen-
tes , vocandi ſunt ad electionem novi Prælati ;
cap. Cum inter univerſas 18. *cap. Coram dilecto*
35. *& cap. Quia propter* 42. *de Election.* Si ta- 2
men ſint nimis diſtantes , non ſunt de neceſſe
vocandi ; *c. Cum inter univerſas* , ibi : *Quam-*
vis Eccleſiaſtica Conſtitutio non exigat , *ut ad*
electionem Paſtoris , *Canonici tam remoti vocen-*
tur . Quænam autem requiratur diſtantia ſuffi- 3
ciens

Digitized by Google

ciens pro ipſis non vocandis, ſtandum eſt ſpecialibus conſuetudinibus, & Conſtitutionibus, ut colligitur *ex cap. Quod ſicut* 28. *de elect.* & ſufficit ut commode vocari non poſſit, ſive ſint in Provincia, ſive extra; ad finem enim citandi abſentes ſola commoditas attendenda eſt, juxta *cit. cap. Quod ſicut*, *& cit. c. Quia propter.* Donat. *in prax. rer. Regular. tom.* 2.

4 *tract.* 4. *q.* 15. *num.* 1. Electores vocati non poſſunt cogi ad intereſſendum, niſi agatur de magno præjudicio Eccleſiæ; *cit. c. Quod ſicut*; *& cit. c. Quia propter* 42. *de election.* ibi: *Qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe.*

5 Electores abſentes, & legitime impediti poſſunt eligere per Procuratorem, textu expreſſu *in cit. Quia propter* 42. *de elect.* ibi: *Illud autem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio Procuratorem conſtituat, niſi ſit abſens in eo loco, de quo debeat advocari, juſtoque impedimento detentus venire non poſſit; ſuper quo, ſi opus fuerit, fidem faciat juramento, & tunc ſi voluerit, uni committat de ipſo collegio vicem ſuam.* Et clarius habetur *in cap. Si quis* 46. *de elect. in* 6. ibi: *Si quis juſto impedimento detentus in electionis negotio nequeat commode intereſſe, poteſt nedum uni, prout dicitur in Concilio Generali,* (ideſt in *cit. cap. Quia propter*) *ſed & pluribus committere ſuas vices, dum tamen eorum cuilibet det in ſolidum poteſtatem, & erit tunc melior conditio occupantis; Verum ſi ambo concurrant inſimul, & poſtulent ſe admitti, audiri eos non expedit, quia poſſent vota ſua dirigere in diverſos, ſicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc caſu fieret, non valeret, ſed is admittatur duntaxat, quem Capitulum, vel pars major elegerit; Vel ſi concordare nequeant, is qui primo in Inſtrumento, vel Lit-*

6 *teris procurationis extiterit nominatus &c.* Si nemo velit hanc procurationem recipere, non poteſt Elector abſens eligere per Epiſtolam, textu expreſſo *in cit. cap. Si quis* 46. *de elect. in* 6. §. *Abſens*, ibi: *Abſens quoque (licet nullus de Collegio velit eſſe Procurator ejuſdem, nec ipſe, nolente Capitulo, extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per litteras exprimere votum ſuum, quod non eſt ante ſcrutinium, ſed in ipſo ſcrutinio ſecrete, & ſigillatim tantummodo exprimendum.* Vide tamen quæ tradita ſunt in verb. *Abſens, art.* 1. *n.*8.9. (*a*)

Electores tenentur ſub gravi inveſtigare de 7
idoneitate perſonæ eligendæ; *cap. Cum in cunctis* 7. *de elect.* Negligendo enim talem inquiſitionem, ſeu inveſtigationem in re gravi delinquunt; *cap. Ea quæ* 3. *de Officio Archidiac. cap. Nulli* 1. *diſt.* 19. *cap. Dictum* 8. *diſt.* 18. dum ratione officii, contractus, vel quaſi contractus tenentur præcavere ne eligantur indigni, aut minus idonei cum nimio præjudicio Eccleſiæ, & animarum, ad cujus regimen aſſumuntur. Hinc Electores eligentes indignum, 8
ideſt cui deſunt qualitates ad ſic promovendos de jure requiſitas, ultra peccatum mortale quod incurrunt, ipſo Jure privati exiſtunt pro una vice poteſtate eligendi, textu expreſſo *in cit. cap. Cum in cunctis* 7. *de election.* §. *fin.* ibi: *Eligendi tunc poteſtate privatos ſe noverint*; & concordant *cap. Cum Vintonienſis* 25. *& cap. Scriptum eſt* 40. *de elect.* Hæc autem pœna pri- 9
vationis poteſtatis eligendi non incurritur, niſi ſequatur communis electio indigni, quamvis ſemper peccent mortaliter dando ſcienter ſuffragium indigno, textu expreſſo *in cap. Perpetuo* 7. *de elect. in* 6. ibi: *Declaramus quod ſcienter in electionibus nominantes indignum, propter ſuffragium in ſcrutinio præſtitum (niſi adeo in eo perſtiterint, quod ex votis eorum communis electio ſubſequatur) nequaquam eligendi poteſtate priventur, licet pro eo, quod indignum nominando, ſcienter contra conſcientias ſuas agunt, & divinam vindictam, & Apoſtolicæ ultionis metum, quem qualitas facti ſuaſerit, poſſint non immerito formidare.*

Eligens indignum, & aſſerens ſe id ignoran- 10
ter feciſſe, cogitur probare ignorantiam; *arg. cap. Innotuit* 20. *de elect.* ubi Pontifex eligentibus indignum, ſolum ex gratia remiſit, quod non

Nota Romani Theologi.

(*a*) Dum Auctor dicit, poſſe electores abſentes, & legitime impeditos eligere per Procuratorem, id ſic eſt intelligendum, ut poſſint quidem abſentium ſuffragia per aliquos ab ipſis electoribus abſentibus, vel ab ipſo Capitulo deſtinatos ſuppleri, ſi id liceat per Conſtitutiones talis Ordinis a S. Sede approbatas; minime vero ut ſuppleri poſſint vel a Præſide electionis, vel a Capitulo propria auctoritate. Vetitum namque hoc eſſe aperte colligitur ex Sacræ Congregationis Decreto 3. Decembris 1644. quod ex Pignatell. refert Matthæuccius *cap.* 18. *Officialis num.* 19. Sacra Congreg. *cenſuit cavendum, ne deinceps Titulares conſtituantur ad effectum electionis faciendæ, aut voces & ſuffragia abſentium ſuppleantur*: quod in ſenſu expoſito intelligunt laudati Pignatel. & Matthæuc.

Digitized by Google

non cogerentur probare ignorantiam quam al-
legabant; & notat ibidem Gloſſa verba *Igno-
rantiam*, & Abbas *n. 7.* Non enim poteſt præ-
ſumi rationabiliter ignorantia de qualitatibus
eligendi in Electore, qui tenetur ex officio
eas inquirere, & inveſtigare, & ſi non inve-
ſtigaverit, non poteſt excuſari ignorantia, quia
cum in tali caſu ignorantia fuiſſet craſſa, ſu-
pina, affectata, & vincibilis, non eſt cenſen-
da cauſa, ſed effectus negligentiæ, atque adeo
non poteſt excuſare Electorem, uti non excu-
ſabat Epiſcopum Antiſiodorenſem in non ob-
ſervato Interdicto, *c. Ad hæc 1. de poſtulat.
Prælator.* & confert *c. Cum in tua 6. Qui Ma-
trim. accuſar. poſſent*, *l. Nec ſupinam 6. ff. de*
11 *jur. & facti ignor.* Eo magis cum Elector &
poſſit, & debeat talem negligentiam tollere,
non tollendo autem impedimentum ignoran-
tiæ, approbat impedimentum; *arg. c. His qui-
bus 60. de elect. & Gloſſa ib. verb. currit.* Eli-
gens ſcienter indignum peccat graviter, etiam-
ſi ſciat ſe nihil profecturum per denegationem
ſui ſuffragii, ex quo omnes alii Electores ve-
lint eligere talem indignum; Et ratio eſt quia
eligere indignum eſt ab intrinſeco malum,
adeoque nulla ratione poteſt eſſe licitum, unuſ-
quiſque enim tenetur quantum in ſe eſt proſ-
picere bono communi, quod ſemper præferen-
dum eſt bono privatorum, & præſtat mori
quam mortaliter peccare, quia mors animæ
magis quam corporis eſt timenda, ut recte
obſervat Doctiſſimus Donatus *loc. cit. q. 26.
n. 7.* Si autem alii parati ſint eligere indignum,
ipſi viderint; quilibet tamen tenetur conſcien-
tiæ ſuæ conſulere, & quantum ex ſe eſt, non
concurrere ad talem indigni electionem, & il-
li reſiſtere, quia ex *c. Error 3. d. 83. Error,
cui non reſiſtitur, approbatur . . . . Neque caret
ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facino-
ri deſinit obviare.* Lezana *part. 1. c. 15. n. 14.*
Vaſquez *Opuſcul. de Benefic. c. 2. §. 3. dub. 3.*
Matthæuc. *Officialis Cur. c. 18. ſub n. 4. &
c. 28. n. 2.* & communiter Doctores apud Pey-
rin. *de ſubdit. qu. 5. cap. 31. qu. 3. §. 2.* ubi
diſputat ad partes, & acriter reprehendit pu-
ſillanimes.
12 Non debent tamen, nec poſſunt Electores
denegare ſuum ſuffragium ei, quem per ſolam
confeſſionem Sacramentalem noverunt indi-
gnum; Electores enim talem indignum per
ſolam confeſſionem cognoſcentes tenentur ſe ge-
rere circa ipſum in foro externo, ac ſi nihil
in foro Sacramentali noviſſent, adeoque te-
nentur ei ſuffragari, ne frangant ſigillum Con-
feſſionis, & ne reddatur odioſa Confeſſio; Et
ſic tenent fere communiter Doctores contra
paucos apud nitidiſſimum Lumen Illuſtriſſimæ
Religionis Prædicatorum Hyacinthum Dona-
tum *loc. cit. q. 29. num. 6.* Et deſumitur ex
Conſtitutione Clementis VIII. edita pro ca-
ſuum reſervatione incipiente *Sanctiſſimus Do-
minus*, ibi: *Tam Superiores, quam Confeſſarii,
qui poſtea ad Superioritatis gradum aſſumpti fue-
rint, caveant diligentiſſime, ne ea notitia, quam
de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad
exteriorem gubernationem utantur*; Ex quibus
verbis clare patet contrariam opinionem, ſal-
tem reſpectu Regularium, hodie non poſſe ſu-
ſtineri, & violatores prædictæ Conſtitutionis
peccare mortaliter contra præceptum formale
obedientiæ importatum per illa verba, *Ca-
veant diligentiſſime*, & fieri ſacrilegos, & in-
cidere in pœnas ſeveriſſimas ad terminos *c.
Sacerdos 2. diſt. 6. de pœnit. & c. Omnis utriuſ-
que ſexus 12. de pœnit., & remiſſ.* prout ex
multis oſtendit Peyrin. *tom. 2. de Prælat. q. 3.
cap. 2. §. 2. n. 46.* Donat. *loc. cit. n. 20.*
Electores tenentur ſub mortali eligere eos, 13
quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles eſſe
judicaverint; ſic Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap.
1. de reformat.* ubi expreſſe definit: *Eos alienis
peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi
quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi ju-
dicaverint, non quidem precibus, vel humano
affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eo-
rum exigentibus meritis præfici diligenter curave-
rint*; Unde Innocentius XI. contra aliter ſen-
tientes die 9. Maii 1679. damnavit ſequentem
propoſitionem 47. in ordine: *Cum dicit Con-
cilium Tridentinum eos alienis peccatis commu-
nicantes mortaliter peccare, qui niſi quos dignio-
res, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint,
ad Eccleſias promovent; Concilium vel primo vi-
detur per hos digniores non aliud ſignificare vel-
le, niſi dignitatem eligendorum ſumpto compara-
tivo pro poſitivo; vel ſecundo locutione minus
propria ponit digniores ut excludat indignos, non
vero dignos, vel tandem loquitur tertio, quando
fit concurſus*; Et conſonant Sacri Canones, &
ſignanter *cap. Metropolitano 19. diſt. 63.* ibi:
Optimus ordinetur; *cap. Licet 15. cauſ. 8. quæſt.
1.* ibi: *Qui præſtantior eſt ex omni populo, qui
doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute emi-
nentior, ille eligatur ad Sacerdotium*, & *cap.
unic. ut Eccleſiaſtica Beneficia ſine diminutione
conferantur*, ibi: *Non ex affectu carnali, ſed
diſcreto judicio debuiſti Eccleſiaſticum Beneficium
in perſonam magis idoneam diſpenſare*; cum ſi-
milibus. Accedit ratio, quia violatio Juſtitiæ
diſtributivæ, vel commutativæ per acceptio-
nem

Digitized by Google

nem perſonarum eſt de ſuo genere peccatum mortale, unde dicitur Jacobi 2. *Nolite in perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti*. In electionibus autem, Proviſionibus, & Collationibus præferre minus dignum digniori, eſt manifeſte utramque juſtitiam violare, cum Prælaturæ, Dignitates, & Beneficia Eccleſiaſtica ſint bona communia, meritorum præmia, & digniorum honores, ordinata in bonum Eccleſiæ, & bonum ipſius electi, ergo &c. Hinc S. Hieronymus relatus *in cap. Moyſes 6. cauſ.* 8. *q.* 1. ſic dicit: *Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem locutus eſt Deus, potuit utique ſucceſſores Principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem, ſed extraneus de alia tribu eligitur Jeſu, ideſt Joſue, ut ſciremus Principatum in populo non ſanguini deferendum eſſe, ſed vitæ; At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere, ut non quærant eas in Eccleſia columnas erigere, quas plus cognoſcant Eccleſiæ prodeſſe, ſed quas vel ipſi amant, vel quarum ſunt obſequiis deliniti, vel pro quibus majorum quiſpiam rogaverit, & ut deteriora taceam, qui ut Clerici fierent muneribus impetrarunt*; & S. Auguſtinus *Epiſt.* 29. *ad Hieronym.* ait: *Quis ferat, ſi quis divitem eligat ad Sedem honoris, contempto paupere inſtructiore & ſanctiore?* & ſic tenent D. Thomas 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. Divus Antonin. *part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 20. §. & alii communiter.

14 Obligatio ſub gravi eligendi digniorem non ſolum procedit de Epiſcopis, & S. R. E. Cardinalibus, de quibus expreſſe loquitur Concil. Tridentinum *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformation.* ſed etiam procedit de omnibus aliis, qui habent Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, uti ſunt Abbates, Commendatarii, Archimandritæ, aliique hujuſmodi Prælati nullius Diœceſis, ac Prælati Regulares: ſic cum communi Joan. Cardenas *in Criſi Theologica ſuper Propoſit.* 47. *Innocent. XI. cap.* 2. *n.* 11. Lugo *diſp.* 35. *de Juſtit. n.* 55. Diana *part.* 5. *tract.* 14. *reſolut.* 12. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 240. & alii paſ-
15 ſim. Obligatio ſub gravi eligendi meliorem procedit etiam de promovendis ad Eccleſias Parochiales, ut colligitur aperte ex Concil. Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *de reformat.* ubi præcipit Epiſcopis, ut ex nominatis ab Examinatoribus tamquam dignis, eligant, & exquirant digniores; ibi: *Epiſcopus eum eligat quem ceteris magis idoneum judicaverit, atque illi, & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fiat*, & infra ibi: *Tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem*, & habetur ex Conſtitut. S. Pii V. incipient. *In conferendis*, & ſic communis Doctorum teſte Paſſerino *cap.* 30. *de electione*, *n.* 1. & Cardenas *loc. cit. cap.* 4. *n.* 40. & Joann. Maria Nogar. *in Theologia Radicali tract.* 15. *num.* 10. cum aliis dicunt aliter ſentientes incurrere damnationem cit. Propoſitionis 47. ab Innocentio XI. proſcriptæ.

Electio digni prætermiſſo digniore eſt valida, 16
quamvis ex dictis ſit illicita; colligitur *ex cap. Cum Nobis* §. *bis igitur* 19. & *cap. cum Dilectus* 32. *de election.* & tenet Communis Doctor. cum Gloſſa magna circa fin. *in cap. Nullus diſt.* 61. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *ad* 3. Garcias *de Benefic. part.* 7. *capit.* 16. *n.* 2. & alii paſſim; Et ratio eſt, quia ſi electio impugnari poſſet in foro externo ſeu Judiciali, ex ſolo motivo, quod non fuerit electus dignior, omnes propemodum electiones poſſent impugnari, & ſic aperiretur via infinitis litibus, quod eſſet maximum abſurdum, & incommodum. Immo electio digni prætermiſſo di-
gniore poteſt aliquando eſſe nedum valida, 17
ſed etiam licita; Poſſunt enim Electores ſine culpa eligere dignum omiſſo digniore in variis caſibus. Et primo ſic poſſunt, quando id exigit neceſſitas Eccleſiæ, ut ſi conferenda ſint duo Beneficia, alterum Parochiale, quod tenues habeat redditus, & alterum ſimplex pinguius, & non concurrant niſi duo Oppoſitores, tunc non eſt eligendus dignior in Beneficium pinguius, ſed in Parochiale, licet ſit tenue, quia bonum commune debet præferri bono particulari, & Eccleſia Parochialis exigit prudentiorem, ac doctiorem, nullo habitu reſpectu ad introitus. Sotus *lib.* 3. *de Juſtitia quæſt.* 6. *art.* 3. *ad ſecundum argumentum*, Bannes 2. 2. *dub.* 3. *concluſ.* 3. Serra 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. Donat. *loco cit. quæſt.* 27. *n.* 2. Viva *in propoſition.* 47. *Innocentii XI. n.* 17. & alii. Secundo, poteſt eligi minus dignus omiſſo digniore, quando major pars Electorum vult excludere digniorem, & niſi eligatur dignus, vult eligere indignum; tunc enim licite poteſt eligi dignus, omiſſo digniore, cum ſit hoc magis utile Eccleſiæ, ex quo ſic repellatur ab ipſa indignus, qui a majori parte fuiſſet electus, niſi minor pars concurriſſet ad electionem minus digni. Donat. *loc. cit. num.* 8. Viva *loc. cit. num.* 17. §. *loquitur ſecundo*, & alii. Tertio, poteſt eligi minus dignus relicto digniore, quando major pars Electorum ita firmiter decrevit eligere minus dignum, ut moraliter ſit certum quod talis evadet electus, tunc enim minor pars poterit licite ſe illi conformare pro conſervando bono pacis, quia in tali caſu eſt impoſſibile eligere digniorem ſtante malitia ceterorum

Digitized by Google

rorum Electorum, & aliunde Electio digni relicto digniore non eſt intrinſece mala, ſicuti electio indigni, quæ ex dictis *ſupra num.* 11. nulla ratione poteſt fieri licita. Cajetan. 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. Sotus *loc. cit.* Bannes *loc. cit.* Lezana *part.* 1. *cap.* 15. *num.* 14. Donat. *loc. cit. num.* 6. Quarto, poteſt eligi minus dignus omiſſo digniore, quando minus dignus eſt magis utilis, vel quia eſt magis potens ad tuenda Jura Eccleſiæ, vel quia eſt magis ſedulus, vel quia eſt magis expertus, vel quia eſt magis acceptus populo, vel quia eſt indigena, vel quia minus detinetur extraneis curis, vel aliis de cauſis, quas varias enumerat Barboſa *in Collect. ad ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 18. *a n.* 129.

18 Et ratio ſupradictorum eſt, quia major dignitas ad Prælaturas, & Beneficia Eccleſiaſtica non eſt præciſe menſuranda ex majori ſcientia, vel majori vitæ probitate, ſed etiam ex prudentia, ſolertia, dexteritate ad regendum, nobilitate, & potentia Familiæ ad Eccleſiam defendendam ab inimicis Chriſti, ejuſque jura tuenda, & ex variis aliis circumſtantiis externis; adeout omnibus inſimul conſideratis, Eccleſiæ, ſive Prælaturæ, cui præficitur, ceteris utilior fore credatur. Hinc S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *in reſponſ. ad tertium*, notanter ſic inquit: *Sed quantum ad conſcientiam Eligentis, neceſſe eſt eligere meliorem, vel ſimpliciter, vel in comparatione ad bonum commune; quia ſi poteſt haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem, & alius præferatur, oportet quod hoc ſit propter aliquam cauſam, quæ quidem ſi pertineat ad negotium, quantum ad hoc, erit ille qui eligitur magis idoneus; ſi vero non pertinet ad negotium, id quod conſideratur ut cauſa, erit manifeſte acceptio perſonæ*. Et ibidem *q.* 185. *art.* 3. *in corpore*, ait: *Et ideo ille, qui debet aliquem eligere in Epiſcopum, vel de eo providere, nun tenetur aſſumere meliorem ſimpliciter, quod eſt ſecundum caritatem, ſed meliorem quo ad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit Eccleſiam, & inſtruere, & defendere, & pacifice gubernare*; & *in quodlibet.* 6. *art.* 9. dicit: *Aliquis poteſt dici melior dupliciter; uno modo ſimpliciter qui eſt ſanctior plus habens de caritate, alio modo dicitur aliquis melior quo ad aliquid. Contingit autem quandoque aliquem eſſe meliorem ſimpliciter, qui tamen non eſt melior quantum ad hoc, ut Prælaturam ſuſcipiat, quia forte poteſt Religionem magis juvare, vel per conſilium ſapientiæ, vel per auxilium potentiæ &c. Non ergo ſemper eſt eligendus melior ſimpliciter, ſed quo ad aliquid.* Hæc D. Thomas.

19 Elector renuncians electioni, ſi pœniteat, & ſe retractet re adhuc integra, debet admitti cum ceteris Electoribus ad eligendum in Capitulo, *argum. c. Lectæ* 14. *de renunt.* Gloſſa ibidem, & Donatus *loc. cit. quæſt.* 18. 1. Secus 20
autem re non amplius integra; *cap. In cauſis* 30. *de election.* & Gloſſa *ibid. verb. Cum res non eſſet integra*. Remittentibus enim actiones ſuas, non eſt amplius regreſſus ad eas, *ff. de ædilit. edict. l. Quæritur*, §. *Si venditor*, & *cap. Quod ſemel* 21. *de Regul. Juris in* 6. ibi, *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt*. Res autem tunc dicitur integra, quando 21
non fuit executa, neque cæpta; colligitur *ex cap. final.* §. *Officium autem, de offic. Judic. deleg. in* 6. *c. Quicunque* 11. *de ſententia Excommun. eod. in* 6. & ibi Gloſſa verb. *Re integra*, *l. Et quia* 6. *ff. de juriſd. omn. judic.* Econtra tamen res deſinit eſſe integra quando incipit aliquo modo exequi, etiam per ſolam citationem, & in præſenti caſu per ſolam renunciationis ſpontaneæ acceptationem a Prælato per ſcripturam, vel coram teſtibus formiter recepta. Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 32. ubi ex multis oſtendit rem non eſſe integram, ubi Prælatus acceptaverit. Elector quamvis 22
ante publicatum ſcrutinium poſſit vocem ſuam variare, non poteſt tamen publicato ſcrutinio; & a fortiori ſi jam miſerit ſchedulam ſuam in urnam in communi loco præparatam in finem eligendi, *cap. Publicato* 58. *de election.* & Gloſſa *ibid. verb. Variare*, & Gloſſa *in cap. Quia propter* 42. *de election. verb. Publicent*. Et ratio eſt, quia ſi ponens ſchedulam in urnam poſſet illam reaſſumere, & votum mutare, daretur locus dolis, fraudibus, jurgiis, & litibus innumeris, cum ſic poſſet quilibet ex malitia electionem impedire, communitatem inquietare, quod eſt contra diſpoſitionem *cap. Cum inter univerſas* 18. *de election.*

Electores quamvis ſine vera, & juſta cauſa 23
nequeant interponere appellationem, ſeu oppoſitionem, ne procedatur ad electionem, poſſunt tamen ex juſta, & vera cauſa, ut V. G. ſi Electores ſint inhabiles propter ſuſpenſionem, Interdictum, Excommunicationem, vel ob aliquod ſimile; *c. Conſideravimus* 10. *de election.* & Gloſſa *ibid. verb. poſt appellationem*. Ele- 24
ctores poſtquam aliquem unanimi conſenſu elegerunt, non poſſunt deinde illi electioni opponere, niſi ex cauſis de novo emergentibus, vel niſi eis improbitas morum electi de novo fiat manifeſta, quæ tempore electionis erat illis totaliter ſecreta, vel incognita, textu expreſſo *in c. Nulli* 8. *de election. in* 6. ibi: *Nulli licere decernimus, poſtquam in ſcrutinio nominaverit*

Digitized by Google

verit aliquem, *& electio fuerit ſubſecuta*, *vel poſtquam præſtiterit electioni de ipſo ab aliis celebratæ conſenſum*, *illum ſuper electione ipſa*, *niſi ex cauſis poſtea emergentibus*, *impugnare*, *vel niſi ei morum ipſius antea celata de novo pandatur improbitas*, *vel alicujus alterius latentis vitii*, *vel defectus*, *quæ veriſimiliter ignorare potuerit*, *veritas reveletur*, & ibi Gloſſa *verb. latentis*, *& verb. defectus*.

25 Talis oppoſitio fieri poteſt triplici modo; ſcilicet contra formam electionis, contra electum, ſeu eligendum, & contra Electores, dummodo tamen fiat in ſcriptis, cum juramento, & cauſa rationabili exprimenda in litteris oppoſitionem, & appellationem continentibus, textu expreſſo *in c. Ut circa 4. de election. in 6.* ibi: *Edicto perpetuo providemus*, *ut ſi quando aliqui electionibus*, *poſtulationibus*, *vel proviſionibus ſe opponunt*, *proponendo aliqua contra electionis*, *poſtulationis*, *ſeu proviſionis formam*, *aut perſonas eligentium*, *vel Electi*, *ſive illius*, *cui erat proviſio facienda*, *ſive facta*, *& propter hoc contigerit appellari*; *appellantes inſtrumento publico*, *ſeu litteris ſuper appellatione confectis*, *omnia*, *& ſingula exprimant*, *quæ in formam intendunt objicere*, *vel perſonas coram perſonis authenticis*, *aut perſonæ quæ ſuper hoc teſtimonium perhibeant veritati*, *corporali præſtito juramento*, *quod credunt ea*, *quæ ſic exprimunt eſſe vera*, *& ſe poſſe probare*, *& ibid. Gloſſ. verb. Formam*, *& verb. Eligentium*.

26 Electoribus eſt interdictus abuſus illicitarum Capitulationum, quas occurrente vacatione Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum interdum fieri contingit, & ad hoc datur hic Innocentii XII. Conſtitutio, qua, ad tollendum abuſum illicitarum Capitulationum, quas occurrente vacatione Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, ab iis, ad quos electio perſonarum illis præficiendarum ſpectat, interdum fieri contingit, innovantur Conſtitutiones Nicolai III. Pii V. & Gregorii XIII. in ſimilibus editæ, cum additione pœnarum, ac prohibitione dictarum Capitulationum ſub eiſdem pœnis.

INNOCENTIUS Pp. XII.

Ad futuram rei &c.

Eccleſiæ Catholicæ per univerſum orbem diffuſæ regimini, meritis licet imparibus, Divina diſpoſitione præſidentes, ea, quæ a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, ſive ad illicitorum, ac præſertim Eccleſiaſticæ libertati adverſantium juramentorum abuſum tollendum, ſive ad quamcumque avaritiæ labem a perſonis in ſortem Domini vocatis, quas non quæ ſua ſunt, ſed quæ Jeſu Chriſti quærere maxime convenit, excludendam prudenti, ſalubrique conſilio, ac illo, qui ſecundum ſcientiam eſt, zelo conſtituta, & ordinata eſſe noſcuntur, Apoſtolici muniminis noſtri patrocinio libenter roboramus, noviſque præſidiis, ut ſerventur exactius, conſtabilimus, ac alias deſuper conceſſæ nobis a Domino poteſtatis partes ſtudioſa caritate interponimus, ſicuti Eccleſiarum omnium, quam gerimus, ſollicitudo poſtulat, Noſque omnibus maturæ conſiderationis trutina perpenſis, ad Omnipotentis Dei gloriam, rectam, ac felicem Eccleſiaſticarum rerum directionem, nec non animarum pretioſo Unigeniti Dei Filii D. N. J. Chriſti ſanguine redemptarum ſalutem expedire in Domino arbitramur.

§. 1. Dudum ſiquidem, poſtquam fel. rec. Nicolaus Papa III. Prædeceſſor noſter, accepto in nonnullis Eccleſiis de earum conſuetudine obſervari, ut cum earum Prælati ad Eccleſias ipſas primo accederent, vel cum de recipiendis ibidem novis Canonicis ageretur, nec Prælatos admitti, nec Canonicos aliter recipi in iiſdem Eccleſiis, niſi juraſſent ſtatuta, & conſuetudines ipſarum Eccleſiarum ſcripta, & non ſcripta inviolabiliter obſervare; Inter Laicos quoque multarum Civitatum, Caſtrorum, & Terrarum eum conſuetudinis morbum in ſuis Poteſtatibus, Rectoribus, vel Officialibus aſſumendis irrepſiſſe, ut ipſi Poteſtates, Rectores, & Officiales ad ejuſmodi Poteſtarias, Rectorias, & Officia nullatenus admitterentur, niſi prius ſe ſtatuta ipſorum locorum clauſa ſervaturos ſimiliter juraſſent: In ſtatutis vero, ac conſuetudinibus ſupradictis interdum aliqua reperiri illicita, ſive impoſſibilia, vel Eccleſiaſticæ libertati obviantia; ne ſub tali generalitate jurandi ſic jurantibus peccandi occaſio præberetur, animarum periculis obſiſtere cupiens, ſalubri ſua, ac generali Conſtitutione præceperat a quibuſcumque ſcientibus contineri in prædictis Conſtitutionibus, & ſtatutis illicita, impoſſibilia, vel libertati Eccleſiaſticæ obviantia, juramenta hujuſmodi nullo modo præſtari; Ac præterea decreverat talia juramenta ea intentione facienda, vel facta, ut etiam Illicita, vel impoſſibilia, ſeu Eccleſiaſticæ libertati obviantia obſervarentur, cum etiam ſub tali intentione præſtari non poſſent abſque Divinæ Majeſtatis offenſa in hujuſmodi illicitis, impoſſibilibus, ſeu libertati Eccleſiaſticæ obviantibus non ſervanda: quin po-

Digitized by Google

potius pro animarum ſalute, ſi ſub forma præſtita, vel ſimili aliquos ignorantes prædicta illicita, ſeu impoſſibilia, vel libertati Eccleſiaſticæ obvianria jurare contigiſſet, ad obſervanda dumtaxat licita, poſſibilia, & libertati Eccleſiaſticæ non obviantia Jurantium intentionem referri debere; Declarans inſuper juramenta ſub hujuſmodi generalitate qualitercumque, & ſub quacumque verborum forma præſtita, vel præſtanda, ad licita, poſſibilia, ac Eccleſiaſticæ libertati non obviantia dumtaxat extendi, ipſoſque Jurantes ad alia per præſtationem juramenti hujuſmodi non teneri.

§. 2. Rec. mem. Gregorius Papa XIII. etiam Prædeceſſor noſter per quaſdam ſuas deſuper ſub plumbo expeditas litteras, quarum initium: *Inter Apoſtolicas &c.* prædictam Nicolai Prædeceſſoris Conſtitutionem, itidemque alias omnes Canonicas ſanctiones de abuſu, & reprobatione juramentorum hujuſmodi promulgatas innovavit, voluitque eas ubique ab omnibus, etiam quoad præterita, inviolabiliter obſervari. Præterea præcepit, & interdixit Prælatis, Canonicis, & aliis ſupradictis, nec non Eccleſiarum Capitulis, & Monaſteriorum, ceteriſque Conventibus, Civitatum quoque, Caſtrorum, & Terrarum Communitatibus, & perſonis quacumque dignitate præditis, ne olla omnino juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel libertati Eccleſiaſticæ aut Decretis Concilii Tridentini obviantia, ſive ante, ſive poſt electiones, confirmationes, proviſiones, receptiones, admiſſiones, aut alios actus ubicumque, ac quocumque tempore, etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis quantocunque tempore obſervatæ, quæ potius corruptela eſſet cenſenda, ſive in genere, ſive in ſpecie præſtare, reddere, vel exigere, neve ſuper præſtitis, redditis, vel exactis eo uſque quemplam in judicio, vel extra illud inquietare auderent quoquomodo, vel turbare.

§. 3. Ac illos, qui juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel Eccleſiaſticæ libertati, aut decretis dicti Concilii obviantia exigere contendiſſent, Epiſcopos quidem, & alios quoſcumque Pontificali dignitate præditos a Divinis ſuſpendit: Capitula vero, Conventus, eorumque Eccleſias, & loca omnia Interdicto Eccleſiaſtico ſuppoſuit, ac ſingulares perſonas excommunicationis ſententia innodavit, inhabileſque fecit ad obtenta, & alia obtinenda eo ipſo, ſibique, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti relaxationem ſuſpenſionis, & interdicti, nec non abſolutionem ab excommunicationis ſententia hujuſmodi perpetuo reſervavit. Decernens eos, qui talia juramenta ſcienter præſtitiſſent, uſu, & commodo rei, ac gratiæ, cujus cauſa juraſſent, eo ipſo privatos eſſe; alios vero ignorantes ad præſtitorum juramentorum hujuſmodi obſervationem minime teneri, & alias, prout in præfatis Gregorii Prædeceſſoris litteris, quarum tenorem præſentibus pro pleno, & ſufficienter expreſſo, ac de verbo ad verbum inſerto haberi volumus, uberius continetur.

§. 4. Porro antequam litteræ hujuſmodi emanaſſent, ſimilis mem. Pius Papa V. etiam Prædeceſſor noſter, ejuſmodi Concilii Tridentini Decretis, quibus, ne quidquam, quod in uſus pios non convertatur in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel Beneficii, Canonicatuum, aut Præbendarum, vel partem proventuum, ſeu ad diſtributiones quotidianas quoquomodo perſolvi poſſit, ſtrictiſſime prohibetur, inhærens, ſuam hac in re Conſtitutionem ediderat tenoris, qui ſequitur, videlicet. Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Durum nimis, & incommodum arbitramur, quod Eccleſiarum Miniſtri in iis, quæ ad ipſorum ſuſtentationem ſuppeditant, diſpendia patiantur. Quocirca cum hanc ad rem, ſimulque prohibendam ab Eccleſia Dei avaritiæ pravitatem, editas ante hac ſanctiones minime ſatis eſſe intelligimus, Novæ Conſtitutionis ſubſidio cogimur providere. Cum itaque alias ex plurium Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum Conſtitutionibus, aut ex prava conſuetudine obſervari intelligeretur, ut in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel Beneficii, Canonicatuum, aut Præbendarum, vel partem proventuum, ſeu ad diſtributiones quotidianas certæ conditiones ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationeſve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur, Turnorum lucra, interponerentur, licet Sancta Synodus hæc deteſtata, mandaverit Epiſcopis, ut quæcumque hujuſmodi, quæ in uſus pios non converterentur, atque ingreſſus eos, qui ſimoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem haberent, fieri non permitterent, ipſique diligenter de eorum conſtitutionibus, ſive conſuetudinibus ſuper prædictis cognoſcerent, & illis tantum, quas probarent, exceptis, reliquas ut

ut pravas, & ſcandaloſas rejicereot ; Eos vero, qui adverſus prædicta quavis ratione commiſiſſent, pœnis contra Simoniacos editis teneri decreverit ; Multorum tamen indomita cupiditare tam prædicta, quam alia ad Beneficium, & commodum ipſorum Miniſtrorum edita, aut omnino contemnuntur, aut in varios ſeuſus traducta perperam eluduntur. Quare Nos pro Divini cultus exercitio, ſimulque evocatorum ad illum auxilio plenius, evidentiuſque conſulendum fore rati, revocamus, & abolemus omnia, & quæcumque privilegia, conſuetudines, & ſtatuta quarumcunque Eccleſiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, ac majorum, oec non Collegiatarum, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, aut alio quovis præſidio munita, ac etiam ſupra hominum memoria, & longiſſimo, & quantocunque tempore etiam continuo obſervata, ſive pro ſolvendis Eccleſiarum, vel Prælatorum debitis, ſive pro ſupportandis illorum oneribus, ſive aliis etiam majoribus, maximis, & urgentiſſimis cauſis conceſſa, & approbata, ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extenſa, & moderata, quod vacantibus ipſarum Eccleſiarum Dignitatibus, Canonicatibus, Præbendis, portionibus, Beneficiis, & Officiis, fructus, ac etiam quotidianæ diſtributiones ex eis primo ab ipſa vacatione anno, aut longiore, vel etiam breviore tempore proventuri, menſæ Epiſcopali, ſeu Capitulari, aliove loco integre, vel partim remaneant, ſeu applicentur, aut in communes oſus cedant, ſeu inter alios Canonicos, & perſonas Eccleſiæ, ſeu Capituli dividantur. Quandoque oullus etiam Apoſtolica auctoritate proviſus in Canonicum recipi, aut ad dignitatem, ſeu portionem, Beneficium, vel Officium admitti, vel alias in ejus poſſeſſionem induci poſſit, oiſi prius de obſervaodis hujuſmodi privilegiis, conſuetudinibus, & ſtatutis juramentum præſtiterit, & obtentæ illorum derogationis, ac fructuum, & diſtributionum perceptioni tenunciaverit, ſeu Capitulo, & perſonis prædictis ceſſerit, ſeu (ut appellaot) Dulciaria, aut quid aliud præſtiterit ; quorum omnium tenores, cauſas, & effectus habemus præſentibus pro expreſſis, quibuſcumque illa concepta ſint formulis, nec non irritantibus, & aliis Decretis roborata. Volentes ea omnia vires, & effectum de cetero ooo habere. Præcipimus igitur, & interdicimus omnibus Epiſcopis, Capitulis, Collegiis, & perſonis, ad quos id pertinet ; ne poſthac fructus, aut diſtributiones hujuſmodi, oec prorſus ullam eorum partem retineant, neve ipſorum ceſſionem, vel renunciationem, aut dulciaria, vel alia quomodocumque petant, vel exigant, aut quemquam ſive ordinaria, ſive Apoſtolica auctoritate proviſum, ad præſtandum hujuſmodi juramentum inducant, aut illi prædicta noo facienti poſſeſſionem impediant, vel remorentur. Quicumque contrafecerit, ſi Eccleſiarum Antiſtites, tamdiu a Pontificalis Officii exercitio ſint ſuſpenſi, donec ſatisfactione prævia illis per Sedem Apoſtolicam ſuſpenſio relaxetur. Capitula vero, & Collegia quæcumque Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto, ac ſingulares perſonæ in excommonicationis ſententiam incurrant, a qua, oiſi in mortis articulo conſtitutæ ab alio, quam a Romano Pontifice, abſolutionis beneficium nequeant obtinere, decernentes hujuſmodi præſtita juramenta non tenere, oec quemquam illis obligari, quinimo jurantes in hujuſmodi cenſuram incidere, nec non irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his per quoſcumque ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et nihilominus ſtatuimus, ut ubicumque hujuſmodi fructus, & diſtributiones Fabricæ, vel Sacriſtiæ, aut alterius pii loci uſibus ultra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi, horum duntaxat dimidia pars ipſi Sacriſtiæ, vel Fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero Beneficiati prædicti integre percipiant. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque ; aut ſi aliqoibus communiter vel diviſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, aut excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, oon facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, decreto prædictæ Synodi, ac etiam Conſtitutione fel. rec. Joannis Papæ XXII. quæ incipit : *Suſcepti*, & aliis Juribus hac de re diſponentibus, nihilominus alias in ſuo robore duraturis. Ceterum per prædicta oon intendimus illis præjudicare Capitulis, Collegiis, Menſis, aut perſonis fructus, & diſtributiones inter vacationem Beneficiorum, & eorum collationem ſive poſſeſſionis apprehenſionem provenientes ex ſtatuto, conſuetudine, vel privilegio hujuſmodi percipientibus, vel retinentibus ; quo minus ipſi illos interim, ut antea, exigere valeant, & habere. Poſtremo volumus ut præſentium exempla etiam impreſſa, Notarii publici manu, & Prælati Eccleſiaſtici ejuſve Curiæ Sigillo obſignata, eamdem illam prorſus fidem ubique locorum in Judicio, & extra illud faciant, quam facerent ipſæmet præſentes ſi eſſent exhibitæ,

Digitized by Google

vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ revocationis, abolitionis, præcepti, interdicti, decreti, ſtatuti, intentionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, Pridie Kal. Junii Pontificatus Noſtri Anno quinto.

§. 5. Cum autem, ſicut non ſine gravi animi noſtri dolore, ex quamplurium, ac præſertim nonnullorum Venerab. Fratrum Archiepiſcoporum ad Apoſtolatum noſtrum delatis querelis accepimus, adeo creverit tam ſalutarium legum tranſgreſſorum impudentia, ut non deſint, qui ſive avaritiæ, quæ eſt idolorum ſervitus, improbo affectu; ſive ambitioſo Eccleſiaſticorum graduum cupiditatis conſilio ducti, hominibus trepide paciſcentibus fidem habentes, & tamen Deo veraciter promittenti minime credentes, ſacras ipſas electiones, quas Sanctiſſimi Eccleſiæ Canones omni prava pactione ſubmota peragi tam diſtricte præcipiunt, illicitis, injuſtis, ac per tot Apoſtolicas ſanctiones reprobaris conventionibus per Electos, quicumque illi ſint, obſervandis, quibus Canonica Præſulum juriſdictio ut plurimum circumſcribitur, vacantium Eccleſiarum jura læduntur, ac ipſius etiam Apoſtolicæ Sedis auctoritas interdum violatur, temere inquinare ſatagant, atque in abominationem deſolationis in Sanctuarium invehere, ſacraſque Eccleſiæ Dignitates, ad quas olim nonniſi ex perſecutionis tolerantia aſcendebatur, in turpem quæſtum, ac tenebrarum negotiationem commutare minime vereantur non ſine graviſſima Eccleſiaſticæ diſciplinæ perturbatione, fidelium ſcandalo, ac ſalutis animarum detrimento.

§. 6. Hinc eſt, quod Nos, qui libertatis, juriſdictionis, aliorumque jurium Eccleſiaſticorum aſſertores in terris a Domino conſtituti ſumus, omniumque Chriſti Fidelium curam ſuperna diſpoſitione gerimus, abuſus quoſcumque circa præmiſſa introductos e medio tollere, illiſque in futurum omnem anſam præcidere, nec non animarum periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, habita ſuper iiſdem præmiſſis cum particulari Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ejuſdem Concilii Tridentini Interpretum, qui rem mature diſcuſſerunt, diligenti deliberatione, de illorum conſilio pariter & aſſenſu, ac etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione Noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnia & ſingula præmiſſa a præfatis Nicolao, Pio, & Gregorio Prædeceſſoribus conſtituta, ordinata, interdicta, decreta & reſpective declarata, ut præfertur, expeditaſque deſuper illorum Conſtitutiones, ſeu litteras ſupradictas tenore præſentium perpetuo approbamus, confirmamus, & innovamus, illiſque perpetuæ, atque irrefragabilis Apoſtolicæ firmitatis robur, patrocinium, & præſidium adjicimus.

§. 7. Præterea, ut eadem præmiſſa firmius, atque inviolabilius de cetero obſerventur, ultra omnes, & ſingulas pœnas in iiſdem Conſtitutionibus, ſeu litteris impoſitas privationis Dignitatum, Canonicatuum, & Præbendarum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, & quoad Regulares, etiam vocis activæ, & paſſivæ, ac graduum, munerum, & officiorum quorumcumque per eos reſpective obtentorum, perpetuæque inhabilitatis ad illa, & alia ſimilia, vel diſſimilia, quæcumque in poſterum quomodolibet obtinenda, pœnas per contrafacientes ipſo facto, abſque alia declaratione, incurrendas adjungimus.

§. 8. Porro ad penitus extirpandum, atque evellendum abuſum capitulationum, pactionum, conventionum, concordatorum, ſeu ſtatutorum quorumcumque, quæ perperam, ac adverſus Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum diſpoſitionem, occurrente Eccleſiarum quarumlibet præſertim Cathedralium, & Metropolitanarum, ſeu Monaſteriorum quorumvis vacatione, ab iis, ad quos electio perſonarum idonearum ipſis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis ad electionem hujuſmodi reſpective præficiendarum juxta privilegia, & indulta Apoſtolica eis deſuper conceſſa, aut alias legitime ſpectat, ſive ante, ſive poſt electionem prædictam interdum iniri, condi, aut fieri conſueverunt, motu, ſcientia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine paribus, earumdem tenore præſentium omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore quomodocumque ſpectabit, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis fuerint ſub eiſdem omnino pœnis ſuperius expreſſis, quarum abſolutionem ſeu relaxationem Nobis, ac Romano Pontifici pro tempore exiſtenti duntaxat ſpecialiter reſervamus, diſtricte prohibemus, & interdicimus, ne capitulationes, pactiones, conventiones, concordata, ſeu ſtatuta hujuſmodi ante ipſam quidem electio-

ctio-

Digitized by Google

ſtionem, ſeu etiam poſtulationem de cetero inire, concedere, aut facere audeant quovis modo, ſeu præſumant.

§. 9. Illaque proinde, quatenus de facto contra præſentis noſtræ prohibitionis formam inita, condita, ſeu facta fuerint, nulla, inania, invalida, irrita, viribuſque, & effectu penitus, & omnino vacua, ac nullius roboris, & momenti eſſe, & perpetuo fore, neminemque ad illorum, ſeu cujuslibet eorum, etiamſi juramento vallata ſint, obſervantiam teneri, aut obligatum exiſtere, vel fore decernimus, & declaramus.

§. 10. Quæ vero, electione, ſeu poſtulatione hujuſmodi ſecuta, quomodolibet iniri, condi, ſeu fieri contigerit, ad Nos, ſeu eumdem Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem quamprimum deferri, atque ita noſtro, & Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjici præcipimus, ſuſpenſa interim eorum omnium, & ſingulorum executione, donec & quouſque ab eadem Sede, ſine cujus auctoritate nihil omnino in ſimilibus paciſci fas eſt, Apoſtolicæ confirmationis robur in totum, vel in partem receperint.

§. 11. Cæterum per præſentes non intendimus ea, quæ antehac contra ſupradictarum Nicolai, Pii, & Gregorii Prædeceſſorum, ſeu forſan aliarum Apoſtolicarum Conſtitutionum, ſeu litterarum formam quomodolibet geſta fuerunt, ullatenus approbare, nec pœnas ea de cauſa per tranſgreſſores incurſas remittere, vel condonare.

§. 12. Decernentes pariter eaſdem præſentes litteras, &c.

§. 13. Non obſtantibus præmiſſis, ac quatenus opus ſit, &c.

§. 14. Aut ſi præfatis, vel aliis quibuslibet communiter, &c.

§. 15. Ut autem eædem præſentes litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, volumus illas, &c.

§. 16. Utque ipſarum præſentium Litterarum tranſumptis, &c.

Datum Romæ apud S. Mariam M. ſub annulo Piſcatoris die 22. Septemb. 1695. Pontif. an. V.

Additiones ex aliena manu.

27 Diſpoſuit *Gregorius* X. *in Cap. Ut circa*, *de Elect. in* 6. ut appellantes ab electione jurent
ſe credere vera eſſe quæ opponunt, ut innuit
Auctor num. 2. Verum ſciendum eſt, quod ex
Doctorum ſententia tunc appellantes ab electione tenentur juxta hanc ſanctionem jurare vera
ſe credere, quæ opponunt, quum appellant ab
electione *certæ alicujus Perſonæ*, non item quando ab electione in genere appellant; Ita De- 28
cretalem hanc interpretantur Gloſſa *ibidem verb. Faciendo* & rurſus *in cap. Qui contra*, *verb. Certam eod. tit. de elect. in 6.* Pirhing *in decretal. lib. 1. tit. 6. num.* 284. Paſſerin. *de elect. cap.* 32. *num.* 55. Leuren. *For. Benefic. part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 3. §. 5. *quæſt.* 508. *num.* 2. aliique.
Quinimo in ipſa appellatione ab electione *cer-* 29
tæ Perſonæ debent Appellantes jurare vera eſſe quæ opponunt, ſi crimina vel defectus contra electum vel electionem opponant, idque prudenti conſilio, ne crimina temere opponantur, non item ſi nihil tale opponant, quum ceſſet præfatum inconveniens: Lupus *in dict. cap. Ut circa num.* 3. *de Elect. in* 6. Vanaxel. *in decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 18. egregie Paſſerin. *de Elect. cap.* 32. *num.* 69. Leuren. *For. Benefic. part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 3. §. 5. *quæſt.* 509. *num.* 2. Rot. *in novis deciſ.* 36. *per tot. de Appellat.*

Quod eo vel maxime procedit, ſi Appel- 30
lantes cauſæ innitantur, quæ principaliter jus proprium reſpiciat, adeoque nonniſi indirecte impugnent jus electi, Barboſ. *in cap. Ut circa n.* 3. *de elect. in* 6. Vanaxel. *in decretal. lib.* 1. *tit.* 6. *n.* 18. Paſſerin. *de elect. cap.* 32. *n.* 68. Rot. *in novis dict. deciſ.* 36. *n.* 2.

Pœna vero Appellantis ab electione, qui ju- 31
rare omiſit ad formam *dict. cap. Ut circa*, non eſt quod appellatio nullius ſit momenti, ſed quod Appellans non audiatur in non expreſſis in libello appellationis; Lup. *in dict. cap. Ut circa n.* 4. *de elect. in* 6. *ibique* Geminian. *n.* 4. Franc. *n.* 2. Paſſerin. *de Elect. cap.* 33. *n.* 69. Leuren. *For. Benefic. part.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 3. §. 5. *quæſt.* 509. *num.* 2.

Hic autem non eſt omittendum, quod agita- 32
ta noviſſime fuit in Rota quæſtio hæc de appellatione ab electione, non præſtito ab Appellantibus juramento, quod vera credebant, quæ opponebant. Licetque ad ſuſtinendam dictam appellationem deducta fuiſſent quæ hactenus ex Doctorum ſententia fuerunt allata, nihilo tamen minus placuit ſupremo illi Tribunali nullo in numero habere ipſam appellationem, ut patet ex deciſionibus *in Colonien. decanatus* 4. *Julii* 1755. §. 9. *&* 14. *Maji* 1756. §. 8. *cor. bon. mem. Borull.*

Articulus IV.

Electio, quomodo, quando, & ubi fieri poſſit & debeat ut ſit Canonica, præſertim inter Regulares.

1 PRo electione Canonica facienda, ſunt in primis vocandi omnes, qui de Jure, aut legitima conſuetudine habent Jus in ea ſuffragandi, & ſunt in pacifica poſſeſſione eligendi; *c. Cum inter univerſas* 18. *c. Coram dilecto* 35. *& cap. Quia propter* 42. *de elect.* & ibi Gloſſa communiter recepta *in verb. Qui de-*
2 *bent*. Alias etiamſi unus ſolus contemnatur, ſeu non vocetur, poteſt ipſe agere de contemptu, & electionem irritare; quamvis enim non ſit de ſubſtantia electionis, ut vocentur abſentes, ut defendunt Gloſſa *in cap. Nulli* 8. *de elect. in* 6. Tabiena *verb. Electio num.* 19. Donatus *loc. cit. q.* 18. *num.* 6. Fagnanus *in cit. cap. Quia propter* 42. *de elect. n.* 38. Peyrin. *de ſubdit. q.* 1. *c.* 31. *not.* 1. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 115. & alii; eſt tamen per ipſos citatos & alios, de Juſtitia; adeoque licet electio non ſit ipſo Jure irrita, ad ipſius tamen contempti inſtantiam erit irritanda, juxta *c. Quod ſicut* 28. *de elect.* quia plus obſiſtit electioni contemptus unius, quam contradictio multorum, ut habetur *in cap. Venerabilem* 24. *& c. Bonæ me-*
3 *moriæ* 36. *de elect.* Si vero vocalis contemptus velit pro bono pacis, vel alio fine ratihabere electionem, & non contradicere, electio valide ſubſiſtit; *c. Quod ſicut* 28. *de elect.* §. 1.
4 *in fine*. Sic etiam electio valide ſubſiſtit, ſi vocalis contemptus, ſciens electionem factam, & potens contradicere nihil opponit, quia in tali caſu cenſetur tacite ratihabere electionem, & juri ſuo renunciare, adeo ut non ſit poſtea amplius audiendus, ut docent Sperell. *deciſ.* 281. *n.* 42. Paſſerin. *de elect. c.* 11. *n.* 119. & alii paſſim.

5 Vocalibus vocatis, & in unum conventis, ſunt ante electionem habendi tractatus conſultorii, in quibus diſcutiuntur qualitates, habilitates, & merita eligendorum; *c. Cum terra* 13. *de elect.* ibi: *Perſonam nominent, quod ſi in perſona fuerit peccatum &c. c. Inter Canonicos* 21. *eod. tit.* ibi: *In Capitulum ſe receperunt, de futura electione Pontificis tractaturi; c. In cauſis* 30. *eod. tit.* ibi: *Cum Capitulum Eccleſiæ ad tractandum de electione Epiſcopi conveniſſet; c. Cum in veteri lege* 52. *eod. tit.* ubi irritatur electio ob defectum debiti tractatus, ubi Gloſſa *verb. In tractatu* ait: *Hinc patet, quod tractatus debet haberi ante electionem, & collationem ad invicem, alias quomodo eligerent, niſi primo de aliquo eligendo tractarent? & cap. In Geneſi* 56. *eod. tit.* ubi electio declaratur irrita, ex quo tractatus debitus non fuit habitus, ibi: *Non tractatum, neque diſcuſſum*. Ex quibus textibus Donatus *loc. cit. q.* 11. *n.* 2. Matthæucci *loc. cit. c.* 18. *n.* 43. & alii deducunt electionem eſſe nullam, vel ſaltem annullandam, ſi ante eam non habeantur tractatus conſultorii, per quos poſſint vocales dignoſcere quinam ſit dignior, ad cujus electionem ſub mortali tenentur, ut fuit dictum *ſub n.* 13. *art. anteced.*

Ante electionem tenentur Vocales Regula- 6
res præſtare juramentum de eligendo meliorem, ſeu digniorem ſecundum veritatem cujuſque conſcientiæ; habetur expreſſe in decretis Clementis VII. editis pro reformatione Regularium tam Monachorum, quam Mendicantium cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti §. 53. ibi: *Juréntque Electores ſecundum veritatem cujuſque conſcientiæ probiores, ac magis idoneos ſe electuros*; Quæ decreta fuerunt innovata, corroborata, & revalidata ab Urbano VIII. in decreto de Apoſtatis, & Ejectis, cum decreto irritante, & cum ampliſſimis derogatoriis, ut patet *in* §. 12. *in fin. &* 13. ibi: *Nihilominus ſit irritum, & inane quidquid ſecus a quoquam actum extiterit*, & §. 14. ibi: *Non obſtantibus Conſtitutionibus quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium*. Ratione cujus decreti ir- 7
ritantis Tamburin. *tom.* 1. *de Jure Abbat. diſp.* 5. *q.* 6. *num.* 29. Megala *in Promptuar. verb. Elect. num.* 37. & alii dicunt, quod tale Juramentum eſt de conditionibus eſſentialibus electionis, & ejus omiſſio reddit electionem nullam ipſo facto. Quidquid ſit de hoc circa electiones quæ fiunt in aliis Ordinibus propter poſteriores Apoſtolicas diſpoſitiones, quas forſan habuerint, creſcit argumentum pro electionibus, quæ fiunt in ordine Minorum de Obſervantia, vigore Conſtitutionis Innocentii XI. incipient. *Militantis Eccleſiæ*, ubi præcipitur Electoribus ſub pœna non ſuffragandi, quod præſtent tale juramentum coram Venerabili Crucifixi imagine, præſente Præſide, ibi: *Item, ut majori circumſpectione electiones Prælatorum fiant, præcipitur electoribus ſub pœna non ſuffragandi, ut antequam ad electionem Miniſtri, Cuſtodis, Diffinitorum, & Guardianorum procedant, ſigillatim juramentum præſtent coram Venerabili Crucifixi Imagine, præſente Præſide, ſe eum electuros in quolibet prædictorum officiorum reſpective, quem in conſcientia,*

&

Digitized by Google

& omnibus æqua lance libratis, digniorem judicabunt.

8 Et hoc ſub clauſula decreti irritantis, ibi: *Decernentes eaſdem præſentes litteras & ſtatuta præinſerta, ſemper & perpetuo firma, valida, & efficacia exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis ad quos ſpectat, & pro tempore quomodcumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari . . . ac irritum & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari; Non obſtantibus &c.* Vide in Chronologia P. Julii de Venetiis *in ſeptuageſimo quinto Capitulo Generali fol.* 142.
9 *uſque ad* 146. Et tale juramentum de eligendo digniore fuit ipſis iterum noviſſime præceptum ſub clauſula decreti irritantis a Benedicto XIII. Conſtitut. incipient. *Univerſalis Eccleſiæ regimini*; Quæ Conſtitutio licet a Clemente XII. Conſtitut. incipient. *Circumſpecta*, fuerit in aliquibus moderata, tamen quoad obligationem præſtandi tale juramentum, remanet firma, & valida, immo confirmata, cum d. Clemens XII. in tali ſua Conſtitutione §. *Hinc eſt*, expreſſe præcipiat exactam obſervantiam d. Conſtitutionis Benedicti XIII. ad formam ſtatutorum, ſeu Conſtitutionum Generalium ejuſdem Ordinis, ibi: *Præinſertas Benedicti Prædeceſſoris litteras, ac in eis ſancita, ordinata, & diſpoſita quæcumque ad formam ſtatutorum, ſeu Conſtitutionum Generalium ejuſdem Ordinis quo ad utramque illius familiam prædictam ſervari harum ſerie præcipimus, & mandamus.* Unde cum ex ſtatutis conditis in ſeptuageſimo quinto Capitulo Generali, confirmatis expreſſe ab Innocentio XI. in d. Conſtitut. incipiente *Militantis Eccleſiæ*, præcipiatur ſub clauſula decreti irritantis tale Juramentum, ſtat clarum remanere firmum, & validum, immo confirmatum per d. Conſtitutionem Clementis XII. incipientem *Circumſpecta*.

10 Quamvis autem in dicta Conſtitutione Innocentii XI. ſicuti etiam in dd. Conſtitutionibus Benedicti XIII. & Clementis XII. ſit appoſitum decretum irritans, adhuc tamen Matthæucci *loc. cit. cap.* 18. *num.* 46. & 47. cum aliis defendit electionis validitati non obeſſe præciſam, & puram omiſſionem juramenti; Et ratio eſt, quia ut ipſe obſervat ex Fagnano *in cap. Cum acceſſiſſent* 8. *de Conſtitutionib. num.* 33. advertendum eſt an decretum irritans ſit adiectum alicui particulari ordinationi, vel prohibitioni, & tunc indiſtincte importat nullitatem actus in contrarium attentati juxta textum *in cap. Quia propter* 42. *de election. & in cap. Si cui* 25. *eod. in* 6. an vero apponatur in clauſulis executivis, ut fieri ſolet ex ſtilo, & tunc referri debet ad Judices, ut verba ipſa ſonant; apponitur enim ad finem removendi obſtacula impedientia executionem actus, ſuper quo Conſtitutio decernit; *cap. Si eo tempore* 45. *de election. in* 6. & notat Geminian. *conſ.* 143. *Ex narratis num.* 1. & ex eo tollitur juriſdictio aliter judicandi ex notatis per Cardinal. *in cap. Quia diligentia in* 3. *q. de elect.* Seraphin. *deciſ.* 351. *n.* 1. Rota *part.* 7. *recent. dec.* 174. *n.* 13.

Decretum autem irritans in dictis Conſtitu- 11
tionibus Innocentii XI. Benedicti XIII. & Clementis XII. non primo, ſed ſecundo modo adjectum conſideratur; Et ad hoc facit decretum Sacræ Congregationis Regularium, in qua cum dubitatum fuiſſet de validitate electionis Provincialis Mediolanenſis Ordinis Minorum Conventualium celebratæ non prævio juramento de eligendo digniore, contra prohibitionem Conſtitutionis Ordinis, & opponeretur quod eſſet nulla propter decretum irritans appoſitum in Bulla Confirmationis Conſtitutionum ejuſdem Ordinis; *Sacra Congregatio hoc non obſtante reſolvit pro validitate electionis, cum Conſtitutio illa de juramento præſtando non haberet in ſpecie clauſulam annullativam actus contrarii*; ſic refert Fagnanus *loc. cit. n.* 32.

Ante electionem canenda eſt Miſſa, & fa- 12
cienda eſt invocatio Spiritus Sancti pro eligendis dignioribus: *cap. Cum Terra* 14. *de election.* ibi: *Electores in unum locum, in quo fuerit electio celebranda, conveniant, & invocata Spiritus Sancti gratia perſonam nominent; cap. Cum inter* 18. *eod. tit.* ibi: *Mandamus quatenus invocata gratia Spiritus Sancti, perſonam idoneam per electionem Canonicam concorditer aſſumatis ad Regimen Capuanæ Eccleſiæ*, & ſic mandant Conſtitutiones cujuſque Ordinis, &
Inſtituti. Talis autem Miſſa de Spiritu San- 13
cto, quamvis aliqui apud Barboſam *in cit. cap. Cum Terra* 14. *de election. n.* 5. & 6. velint quod requiratur ad validitatem electionis, tamen revera non eſt de ejus eſſentia, & validitate, ſed ſolum de ſolemnitate, & decentia, niſi exiſtat ſpecialis Conſtitutio cum clauſula irritante actum contrarium; *arg. cap. quia propter* 42. *de election.* ac notat Abbas *in c. Cum Eccleſia n.* 1. *de cauſa poſſeſſ.* Barboſa *loc. cit. n.* 6. Tabiena *verb. Electio* 2. *num.* 29. *in fin.* Sigiſmundus a Bononia *de election. dub.* 19. *num.* 5. Lavor. *variar. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 19.

n. 43. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 28. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdit. quæſt.* 1. *cap.* 31. *verb. not. quarto*, Donatus *loc. cit. q.* 18. *num.* 8. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 59. & alii paſſim. Nec obſtat Concilium Baſileenſe, in quo ſub clauſula irritante ſtatutum fuit, ut ante electionem Prælati audiatur Miſſa de Spiritu Sancto, & ſumatur Corpus Domini Noſtri Jeſu Chriſti, & præſtetur Juramentum, & ſimilia, quia Concilium Baſileenſe fuit reprobatum *in Concilio Lateranenſi ſeſſ.* 11. *ſub Leone X.* ubi Conciliabulum ſchiſmaticum ſeditioſum, & nullius prorſus auctoritatis dicitur. Megala 2. *q. promptuar. verb. Electio n.* 57. & alii.

14 Electio debet celebrari omnibus Electoribus in unum collegialiter, ſeu Capitulariter congregatis, & non ſingulariter tantum, quia non ſufficit, quod electores dent votum ſuum ſingulariter in camera ſua, ſeu alio modo ſigillatim præſtent ſuum conſenſum, ſed in communi debent convenire, & conſentire, & ſuffragia ferre; *cap. Quia propter* 42. *de election.* ibi; *præſentibus omnibus*, & concordat *cap. In Geneſi* 55. *eod. tit.* & Gloſſa communiter recepta *in c.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. in* 6. Eſt enim de ſubſtantia, & eſſentia electionis ut Capitulum congregetur, ut recte docet Fagnanus *in c. Quia propter* 42. *de elect. n.* 37. cum
15 communi aliorum. Capitulares debito & conſueto modo vocati, ſi electioni intereſſe nolint, adhuc electio remanet Canonica ſine ipſis; *c. Cum nobis* 19. *de elect.* ubi Capitulares vocati, & electioni intereſſe nolentes, vel a loco ipſius recedentes, dicuntur *ſe feciſſe alienos*, & ſic ibi notant, & tenent Doctores communiter; concordat *cap. Quod ſicut* 28. *eod. titul.* ubi expreſſe ſtatuitur, quod abſentia illorum Vocalium, qui rite vocati ad electionem celebrandam accedere vel nequiverunt, vel noluerunt, illam
16 minime impediat. Et pro Ordine FF. Minorum habetur expreſſum decretum quod ſi aliquis Diffinitor præſens nolit convenire in Diffinitorio ſub aliquo prætextu, non debeat fieri ſubrogatio, ſicuti fit pro Diffinitore legitime impedito, & eſt ut ſequitur.

MEDIOLANEN.

Eminentiſſimi, e Reverendiſſimi Signori.

Il Miniſtro Provinciale de'Minori Oſſervanti Riformati di Milano, deſiderando che le elezioni de' Superiori nella ſua Religione ſi faccino ſempre in conformità delle proprie Coſtituzioni, e dei Decreti di queſta Sacra Congregazione, ſupplica umilmente l' EE. VV. a degnarſi dichiarare, ſe ne' caſi, che alcuni Definitori preſenti, ancorchè intimati a concorrere all'elezioni, ricuſino d'intervenirvi, ſi debbano all' ora in lor vece ſoſtituire degli altri Padri della Provincia, conforme le Coſtituzioni Riformate ordinano (*cap.* 8. *n.* 51.) che ſi facci quando manca altro de' Definitori, che non ſi poſſi avere per lo ſpazio di tre giorni.

Che il tutto &c.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, audito Commiſſario *Generali Ordinis, & referente Eminentiſſimo Franciotto, cenſuit caſum propoſitum non comprehendi ſub diſpoſitione cap.* 8. *n.* 51. *Conſtitutionum quoad prætenſam ſubrogationem.*

Romæ 6. *Auguſti* 1655.

M. Cardinalis Ginettus.

Loco ✠ Sigilli.

H. Archiep. Patrac. Secret.

Et ſic fuit noviſſime deciſum in cauſa Pro- 17
vinciæ Reformatæ Papiæ. Ubi cum Pater Provincialis citaſſet formiter Diffinitorium pro celebranda Congreg. intermedia, & Pater Joſeph Hieronymus a Burgoſeſſia Cuſtos, & Pater Joſeph Franciſcus a Papia Diffinitor noluiſſent intervenire, immo appellationem interpoſuiſſent, Hoc non obſtante Pater Provincialis, & tres alii Diffinitores congregationem celebrarunt, & poſita cauſa in Sacra Congreg. utraque parte informante, *Sacra Congr. Epiſcoporum, & Regularium Ponente Eminentiſſimo Caſino die* 8. *Februarii* 1715. *reſcripſit*, *Congreg. intermediam ſuſtineri, & ad mentem Eminentiſſimi Ponentis*, qui poſt prandium *ejuſdem diei* 8. *Februarii* 1715. in præſentia Patris Franciſci a Brendelio Procuratoris Generalis Reformatorum, & præſente D. Dominico Urſaya in executionem mentis Sacræ Congregationis comburere fecit duas ſcripturas injurioſas ex adverſo divulgatas; Sic dictus D. Dominicus Urſaya *tom.* 1. *p.* 1. *diſcept.* 13. *n.* 163. qui ibid. n. 16. refert in punctualiſſimis terminis duarum aliarum Congreg. intermediarum dictæ Provinciæ re mature perpenſa, & partibus acerrime informantibus, ſe ipſo ſcribente pro illarum validitate, bis reſpondiſſe eamdem Sacram Congreg. *in Papien. Congregationis intermediæ, nempe, die* 21. *Januarii* 1707. *Ponente clar. memor. Cardinal. Gabriello, & die* 19. *Julii* 1709. *Ponente Eminentiſſimo D. Cardinali de Abdua.*

Si cœpto electionis tractatu aliqui Vocales 18
egrediantur, & redire nolint, poſſunt alii ſine ipſis procedere ad electionem, dummodo adhuc major pars Capitularium remaneat in Capitulo; *c. Cum nobis* 19. *de elect.* & concordat *c.*

Bonæ

Digitized by Google

Bonæ memor. 23. eod. tit. c. Quod ſicut 28. eod. tit. & cap. Cum in cunctis 1. de his quæ fiunt a majori parte Capituli, communis Doctorum cum Gloſſa in cap. Cum inter Canonicos 21. de elect. verb. Capituli; ubi ſic expreſſe dicit: Licet diſſenſio ſit inter Canonicos, & quidam agant contra alios; ibi dicitur eſſe Capitulum,
19 ubi eſt major pars. Et talis electio tenet, quamvis electores recedentes proteſtationem, & appellationem interponant, quia recedendo faciunt ſe a Capitulo, & jure eligendi alienos; textu expreſſo in cit. cap. Cum nobis 19. de elect. ibi: Cum poſt appellationem emiſſam Archidiaconus cum ſuis fautoribus Chorum exiſſet, & vos illos, ut intereſſent electioni faciendæ, vobiſcum curaſſetis ſolicite revocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos ſe feciſſe videntur, propter quod electioni a vobis juxta formam mandati Apoſtolici concorditer celebratæ de Jure non poſſe contradicere videbantur, & ſic Rota part. 19. recent. deciſ. 313. num. 13. Card. de Luca diſc. 27. de Canonicis num. 9. Paſſerin. cap. 11. de elect. quæſt. 11. num. 101. Pirhing lib. 1. decret. tit. 6. n. 135.
20 & ſequent. & alii paſſim; Et ſic expreſſe cenſuit Sacr. Congregat. Epiſcopor. & Regular. in Ordinis Ciſterc. Capitul. General. 19. Januar. 1720. Ponente Cardinali Spinola, ut refert Urſaya tom. 4. part. 3. diſcept. 9. Et hoc etiam procedit, quando aliqui Vocales remanent quidem in Capitulo, ſed votare nolunt; Gloſſa in Clement. quod circa 6. de elect. verb. Quæ in facto, Card. de Luca diſc. 53. de Regularibus num. 8. Fermoſin. de poteſt. Capitul. tr. 3. qu. 5. num. 15. Barb. lib. 1. Juris Eccleſ. univ. cap. 19. num. 224. Reiffenſtuel loc. cit. n. 201. Rota in Cæſarauguſtana electionis 23. Martii 1623. coram Coccino, & deciſ. 591. num. 3. coram Merlino, & in una Leodienſi deciſ. 208. num. 4.

21 Immo hoc etiam procedit quando una cum aliquibus vocalibus, vel ſolus ſine juſta cauſa exiret de loco Capituli, vel nollet votare ipſemet Præſes, aut nollet ad electionem indictam procedere; quia eo ipſo quod Capitulum fuerit legitime congregatum pro habenda electione, & illam inchoaverit, fuit jus quæſitum remanentibus pro ea complenda, & Præſes, & alii Capitulares recedendo, ſeu nolendo ad indictam electionem procedere, cenſentur ſe feciſſe alienos, ex cit. cap. Cum Nobis 19. de elect. & in terminis tenuit Rota part. 19. tom. 1. recent. deciſ. 313. num. 13. Hoſtienſ. in d. cap. Cum nobis a num. 17. Abbas ibid. num. 10. Roman. Conſil. 352. num. 15. & 16. Fermoſin. de electione. qu. 3. num. 19. & pluribus adductis Urſaya tom. 3. part. 1. diſcept. 14. a n. 24. ad 44.

Nec obſtat validitati talis electionis defectus 22
Præſidis, quia Præſes non pertinet ab ſubſtantiam electionis, ut ſolide probat Fagnanus cum aliis in cap. Quia propter 42. de electione. num. 72. & 73. In d. enim capite, in quo ſubſtantialia electionis perſtringuntur, de Præſide nihil diſponitur; ſicut nec in decreto Trident. ſeſſ. 25. c. 6. de Regularib. nec alicubi, ut dicit Fagnanus loc. cit. reperitur in Jure, quod ex defectu Præſidis aliqua electio fuerit caſſata, vel reprobata; nec ullus Doctor id exigit ad electionis validitatem; Unde niſi aliud diſponant litteræ Apoſtolicæ, vel Ordinis conſtituta; Et in tali caſu actus Capitulares poſſent dirigi ab antiquiore, vel digniore in defectum ejus, qui juxta legem præeſſe deberet, & nollet; Innocent. Joann. Andreas, Abbas, Feliu. & alii in cap. 1. de majoritat. & obed. & Fagnanus cum aliis loc. cit. n. 75. Matthæuc. loc. cit. cap. 18. num. 54. & alii, & late Urſaya loc. citat.

Quinimmo etiamſi omnes Electores de Ca- 23
pitulo exeant, ſi inſtet terminus ad electionem faciendam a jure præfixus, & unus ſolus remaneat, hic ſatis erit, & ſervatis ceteris ſervandis, valide poterit eligere, quia iſte unus, qui remanſit, non debet ſuo jure privari ſine propria culpa; Gloſſa in cap. Gratum 2. de poſtulat. Prælator. Donatus tom. 2. prax. rer. Regular. tract. 2. q. 10. num. 9. cum aliis ibi citatis; Pirhing lib. 1. decretal. tit. 6. n. 12. Paſſer. de elect. cap. 10. qu. 1. num. 8. cum aliis plurimis ibi citatis; Reiffenſtuel loc. cit. num. 202. arg. cap. Si forte 9. diſt. 65. Vide
ſupra art. 2. ſub num. 5. Similiter ſi uno ex- 24
cepto omnes alii de Capitulo moriantur, vel delinquant, ita ut remaneant privati jure eligendi, vel ſuis obrenuncient votis, iſte unus qui non obiit, nec deliquit, nec ſuo renunciavit voto, poterit abſque dubio extraneum eligere, quia in tali caſu, in iſto uno ſolo conſervatur jus totius Capituli, ſeu Univerſitatis; Gloſſa in cit. cap. Gratum 2. de poſtulat. Prælator. Gloſſa in l. Neratius, ff. de verbor. ſignificat. & l. Sicut ad fin. ff. quod cujuſque univerſit. nomin. Barbuſa lib. 1. Juris Eccleſ. univ. cap. 19. n. 56. & alii ſupracitati; dicitur autem notanter, quod poterit extraneum eligere, quia non poſſet eligere ſeipſum, ex
adductis ſupra art. 2. num. 6. Et a fortiori po- 25
terit procedere ad electionem minor pars innocens Capitularium, ſi major pars delinquat, itaut

Digitized by Google

itaut privata remaneat jure eligendi, vel te-
mere, & ſine juſta cauſa recedat; *cap. Gratum*
2. de poſtulat. Prælator. cap. Cum nobis 19. &
cap. Bonæ memoriæ 23. de electіon. & docent
Doctores communiter.
26 Si aliquis Vocalium ſchedulam vacuam mi-
ſerit in communem votorum Urnam, adhuc
electio erit valida, quia talis qui dedit ſche-
dulam vacuam cenſetur juri ſuo renunciaſſe;
arg. cap. Cum nobis 19. de elect. & notat Gloſſa
magna *in Clementin. quod circa 6. de electіon.*
Navarrus *conſil. 7. de elect. num. 1.* Rodericus
tom. 2. qq. Regul. q. 52. art. 13. Layman *in*
27 *cit. cap. Cum nobis n. 3.* & alii paſſim. Sic ſi
in aperitione ſcrutinii reperiantur plures ſche-
dulæ, quam ſint Vocales, adhuc electio erit
valida, ſi demptis ſuperfluis remanet major
pars; *Sac. Congr. Epiſc. & Regul. 17. No-*
vembris 1628. & Sac. Congr. Concil. in Aqui-
natenſ. 23. Auguſti 1692.
28 Electio Superiorum Regularium debet fieri
omnino per vota ſecreta; Concil. Trident.
ſeſſ. 25. c. 6. de Regularib. ibi: *In primis San-*
cta Synodus diſtricte præcipit omnes ſupradictos
(ſcilicet Abbates temporales, alioſque Supe-
riores locales, Provinciales, Generales, & Ab-
batiſſas) *eligi debere per vota ſecreta, itaut ſin-*
gulorum eligentium nomina numquam publicen-
29 *tur.* Et ita debet fieri per vota ſecreta, ut
non poſſit fieri per viam compromiſſi, aut in-
ſpirationis. Et ratio eſt, quia Concilium Tri-
dentinum *loc. cit.* non ſolum præcipit electio-
nem Superiorum Regularium eſſe faciendam
per vota ſecreta, ſed etiam omnem electio-
nem aliter factam decernit nullam, ibi: *Si*
vero contra hujus decreti conſtitutionem aliquis
electus fuerit, electio irrita ſit. Atqui electiones,
quæ fiunt per viam compromiſſi, aut quaſi
inſpirationis poſſunt, ac ſolent fieri per voces
publicas, non vero per vota ſecreta, ergo non
poſſunt ſic fieri ſub pœna nullitatis, & ſic de-
ciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii
refert Garcias *part. 5. de Beneficiis cap. 4. n.*
204. & Fagnan. *in cap. Quia propter 42. de*
Elect. num. 30. ubi dicit, quod propoſito a Car-
thuſianis dubio: *An in electione Superiorum*
poſſit procedi, nedum per viam ſcrutinii, ſed et-
iam inſpirationis, vel compromiſſi? Sacra Con-
gregatio Concilii *cenſuit electionem horum Præ-*
latorum Regularium debere fieri tantum per vota
ſecreta, ut ſe habent verba propria Concilii d.
cap. 6. Et ſic tenet Paſſerinus *cap. 1. de elect.*
num. 56. & 79. plures alias dictæ Sacræ Con-
gregationis declarationes, & quamplures Do-
ctores allegans, Barboſa in Concil. Trident.
dict. ſeſſ. 25. cap. 6. de Regularibus num. 15.
cum variis aliis. Non deſunt tamen magni 30
nominis Doctores qui dicunt Concilium Tri-
dentinum habere locum ſolum in electionibus
Regularium per ſcrutinium, qui inter ipſos
eſt forma uſitatior; Non autem in iis, quæ
fiunt per compromiſſum, aut per quaſi inſpi-
rationem, quæ poſſunt, & ſolent fieri palam
per voces publicas; Sic Miranda *tom. 2. Ma-*
nual. Prælator. quæſt. 23. art. 3. in fin. Rode-
ricus *tom. 2. qq. Regular. q. 92. num. 9.* Tam-
burin. *tom. 1. de Jure Abbat. diſp. 5. q. 5. n. 9.*
Azorius *part. 2. lib. 6. cap. 14.* Pirhing *loc. cit.*
n. 397. & alii plures.
Electio non deſinit eſſe ſecreta propter pu- 31
ram & ſimplicem oſtenſionem ſchedulæ ſecre-
to factam alicui ab aliquo ex Electoribus ad
effectum, ut videat, quem ipſe eligat; Dum-
modo hujuſmodi oſtenſio, ſeu manifeſtatio non
ſit vera, & realis, nec rationabiliter præſum-
pta cauſa, cur potius unus, quam alter ele-
ctus ſit, uti eſſet, ſi ille, cui facta eſt talis
oſtenſio, ratione talis oſtenſionis mutaret ſuum
votum, & faceret incluſivam electionis pro
tali ſibi oſtenſo, qui alias ſine ſuo voto non
fuiſſet electus; Caſtellin. *in tract. de electіon.*
c. 4. num. 5. Fr. Emmanuel *in Summ. part. 1.*
c. 102. n. 4. Navarr. *conſil. 7. in antiq. alias 4.*
in nov. de electіon. Barboſa *in Trident. ſeſſ. 25.*
c. 6. de Regularib. num. 4. & alii paſſim. Sic 32
non deſinit eſſe ſecreta electio, ſi quis Electo-
rum, ſive per malitiam, ſive per errorem,
oſtenderit alteri votum ſuum, inſcio, & non
conſentiente Capitulo, dummodo tamen non
cauſet effectum, de quo *num. antecedenti;* Ro-
dericus *tom. 2. qq. Regular. quæſt. 52. artic. 9.*
Navarr. *conſil. 9. de elect.* Barboſa *lib. 1. Juris*
Eccleſiaſt. univerſ. c. 19. num. 209. & in Tri-
dentin. *loc. cit. num. 5.* Garcias *de Benefic.*
part. 5. cap. 4. num. 183. Molpheſ. *in ſumm.*
part. 1. tract. 6. cap. 16. num. 153. Pirhing *loc.*
citat. num. 397. Reiffenſtuel *loc. cit. nu. 346.*
alias enim quilibet Elector poſſet ex propria
malitia omnes electiones irritare, expreſſe aliis
oſtendendo votum ſuum, ut electio non ſub-
ſiſteret.
Deſineret tamen eſſe ſecreta, & ſic non 33
ſubſiſteret electio etiamſi unus ſolum votum
ſuum publicaret permittente Capitulo, quia
ſic per totum Capitulum contraveniretur di-
ſpoſitioni Concilii præcipientis ſub decreto ir-
ritante, quod electiones fiant per vota ſecre-
ta, & nomina eligentium nunquam publicen-
tur; Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſtic. univerſ.*
cap. 19. num. 205. Garcias *part. 5. de Benefic.*
cap. 4.

Digitized by Google

cap. 4. *num.* 183. & 184. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 345. Sigiſmund. a Bononia *de election. dub.* 13. *num.* 4. & alii cum Rota *in una Trevirenſi Abbatiæ S. Maximini* 20. *Novembris*
34 1624. *coram Coccino Decano*. Sic defineret eſſe ſecreta, & nulla eſſet electio, ſi eligentes uterentur ſchedula aliquo patenti ſigno ſignata, ut innoteſcat ſcrutatoribus, vel uni ex illis, quod tales eligentes elegerunt illum nominatum in ſchedula; ac proinde ſic electus factus de hoc certus tenetur reſignare Prælaturam, ſive officium, vel petere a Sanctiſſimo confirmationem cum diſpenſatione. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concil. referunt Peyrin. *tom.* 1. *de Religioſ. ſubd. & Prælator. q.* 1. *de obedient. cap.* 21. Caſtellin. *tract. de elect. cap.* 3. *num.* 6. Barboſa *in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Electio*, *Elector. n.* 19. & *in Tri-*
35 *dentin. loc. cit. num.* 9. Item defineret eſſe ſecreta, & nulla eſſet electio, ſi Præſes vel alter de Capitulo alicui vel aliquibus ex Vocalibus traderet ſchedulas, in quibus notetur nomen illius, qui eligitur ex non ſervata forma præſcripta ſub decreto irritante a Tridentino *in d. ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de Regularibus*, prout in ſimili caſu cenſuit Sacra Congreg. Concil. ut refert Fagnan. *loc. cit. num.* 23. Matthæucc.
36 *loc. cit. num.* 9. Sic a fortiori defineret eſſe ſecreta, & nulla eſſet electio, ſi aliquis Pater prædominans traderet alicui Vocali ſchedulam cum nomine eligendi, oſtendendam omnibus aliis Vocalibus a ſuo prædominio dependentibus, ut ex ipſa copiam faciant, & ſic reſcriptam in Urnam Electionis reponant; Electoribus enim nullo modo licet ante, vel poſt ſcrutinium, cui ſuum votum dederint, publicare. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congregatione Concil.* referunt Garcias *loc. cit. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 197. Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Electio*, *Elector. num.* 10. & alii; & clare patet ex ipſo Tridentino *loc. cit.* ubi expreſſe præcipit ſub decreto irritante Prælatos Regulares *eligi debere per vota ſecreta*, *ita ut ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur*.

37 Ad electionem etiam Regularium, ut ſit Canonica, debent vocari omnes, qui de jure, vel de legitima conſuetudine jus habent ſuffragandi; *cap. Cum inter univerſos* 18. *c. Coram dilecto* 35. & *cap. Quia propter* 42. *de election. cum ſimilibus*, & docent Doctores communiter. Unde etiam vota infirmorum, qui decumbunt in Conventu electionis, & ob eorum infirmitatem nequeunt electioni intereſſe, debent exquiri; Innocent. *in cap. Quia propter* 42. *de election. num.* 2. Silveſter *verb. Electio num.* 17. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univ. c.* 19. *num.* 108. Pirhing *loc. cit. num.* 146. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 191. Donat. *loc. cit. tract.* 1. *q.* 17. *num.* 15. & alii, & ratio eſt quia vota omnium præſentium ſunt inquirenda. Infirmi autem, qui decumbunt in eodem Conventu electionis, cenſentur præſentes; *arg. a fortiori l.* 5. & 6. *ff. de Procuratoribus*, ubi ſic dicitur: *Præſens habetur*, & *qui in hortis eſt*, & *qui in foro*, & *qui in Urbe*, & *qui in continentibus ædificiis*. Unde in tali caſu debent ſcrutatores, ſeu diſquiſitores ad eos ire, & ab illis ſchedulas in vas ad id præparatum accipere. Donatus *loc. cit. num.* 15. teſtatur ſic practicari in ſua Illuſtriſſima Religione Ordinis Prædicatorum, & de facto ſic practicatur in noſtra Religione Minorum, & in aliis; & ſi Infirmi nequeant ſcribere, debent ſchedulas pro ipſis ſcribere duo diſquiſitores, & eas deferre, & patenter ponere in vaſe reliquarum ſchedularum; Lantuſca *verb. Electio num.* 8. & alii.

Et ad talem electionem vocandi ſunt etiam 38
Religioſi ſacris non initiati in illis Religionibus, quarum Conſtitutiones ipſis expreſſe concedunt, ut habeant votum in Capitulis; ſic teſte Pignatello *tom.* 10. *conſult.* 86. *n.* 13. declaravit *Sacra Congregat. Concil.* 22. *Maii* 1577. his verbis: *Quoniam decretum Concilii non comprehendit Monaſterium Regularium*, *ſed Eccleſias Sæculares de quibus ibi eſt ſermo*. In illis tamen Religionibus, quarum Conſtitutiones non concedunt ipſis tale votum, Religioſi in ſacris nondum conſtituti non ſunt vocandi ad electionem; Pignatelli *tom.* 1. *conſul.* 224. ubi refert, quod *Sacra Congregatio Concil.* 1. *Februarii* 1659. *in una Tertii Ordinis Sancti Franciſci Congregationis Gallicanæ cenſuit cap.* 4. *ſeſſ.* 22. *comprehendere etiam Regulares Mendicantes*, *qui non ſunt in Ordine Subdiaconatus*, *vocem habere non poſſint in Capitulis*, & *actibus Capitularibus*, *ſi in Conſtitutionibus ejuſdem Religionis aliter expreſſe non caveatur*.

Regulares tenentur ſub mortali eligere di- 39
gniorem, ſicuti teneri omnes alios Electores jam diximus ſupra *art.* 3. *num.* 13. Eo vel maxime quod ipſi ante electionem tenentur præſtare juramentum de eligendo talem digniorem ex citatis decretis ſupra *ſub n.* 6. & tanto magis ad hoc tenentur Minores de obſervantia, qui adhuc ſpecialiter obligantur ad præſtandum tale juramentum coram Venerabili Chriſti Imagine, præſente Præſide ex Conſtitutione Innocentii XI. incip. *Militantis Eccleſiæ*, & ex Conſtitutione Benedicti XIII. incip.

Digitized by Google

incip. *Univerſalis Eccleſiæ regimini*, confirmata quo ad hoc a Clemente XII. Conſtitutione incip. *Circumſpecta*, ex adductis ſupra *ſub*
40 *num.* 7. 8. *&* 9. Hinc graviſſime peccarent, & ad damna tenerentur, & indignus electus teneretur renunciare, ſi nedum non eligerent digniorem, ideſt qui comparatione aliorum majora merita, majorem ſufficientiam aptitudinemque ad regendum habere dignoſcitur, ſed potius eligerent indignum, ideſt quem ſacri Canones, Conſtitutiones Pontificiæ, & ſtatuta Ordinis inhabilem declarant, ut notat Sanctorus *in compendio*, *verb. Electio num.* 15.

41 Statuta autem Ordinis condita in ſeptuageſimo quinto Capitulo Generali celebrato Romæ in Conventu S. M. de Aracœli die 23. Maii 1676. & ſpecialiter confirmata ab Innocentio XI. Conſtitutione incip. *Militantis Eccleſiæ*, quo ad hoc diſponunt ut ſequitur: *Item ſtatuitur, quod nullus eligi poſſit in Prælatum, qui vitam communem non ſequatur; hoc eſt qui frequenter equitet, ſeu infirmitatem, qua ab obligatione peditandi excuſetur, habeat, qui Camiſiis, aut lineis utatur, vel apud ſe, vel in lecto, qui calceatus incedat, qui jejunia Eccleſiæ, & Regulæ non obſervet, qui aliquando viſus ſit contrectare pecunias, niſi jam per triennium ſaltem emendatus ſit, qui notabiliter ſit defectuoſus in aſſiſtendo Communitatibus Chori, & Refectorii, ac aliis prout ſibi in Conſtitutionibus præſcribitur. Electio autem illius, qui in omnibus præmiſſis vitam communem non ſequatur, irritanda ſit a Prælato Generali, capta informatione extrajudiciali pro ſua conſcientia ſine ſtrepitu Judicii; cum conſilio tantum, & aſſenſu trium Patrum, qui Provinciales, vel ad minus Deffinitores Provinciæ ſint, vel fuerint, ſuper quo eorum conſcientias oneramus, ne, aut ille expellatur, qui vitam communem ſequitur, aut ille confirmetur, qui illam non obſervat.*

42 Et ſimiliter fere litteraliter habetur ſtatutum ab Innocentio XI. Conſtitut. incip. *Sollicitudo Paſtoralis Officii* §. 8. ibi: *Quia vero efficacius prædicta obſervandi medium eſt exemplum Prælatorum, ſive Superiorum, ideo ſtatuimus pariter neminem eligi poſſe in Prælatum, ſive Superiorem in Ordine prædicto, qui vitam communem obſervantiæ non ſequatur; hoc eſt qui frequenter equitet, ſeu infirmitatem, qua ab obligatione pedibus incedendi excuſetur, habeat, qui induſiis ſeu camiſiis, aut lineis utatur apud ſe, vel in lecto; qui calceatus incedat; qui jejunia Eccleſiæ, & Regulæ non obſervet; qui aliquando viſus ſit contrectare pecunias, niſi jam per triennium ſaltem emendatus ſit; qui notabiliter defectuoſus ſit in aſſiſtendo Communitatibus Chori, Refectorii, & aliis, prout ſibi in Conſtitutionibus præſcribitur. Porro electio illius, qui in omnibus præmiſſis vitam communem non ſequatur, irritanda ſit a Prælato, ſive Superiori Generali, capta informatione extrajudiciali pro ſua conſcientia ſine ſtrepitu Judicii, cum conſilio tamen, & aſſenſu trium Fratrum, qui Miniſtri Provinciales, vel ſaltem Diffinitores Provinciæ ſint, vel fuerint: ipſorum autem conſcientias, ne aut ille expellatur, qui vitam communem ſequatur, aut ille confirmetur, qui eam non obſervet, oneramus.*

Et clarius, & ſtrictius ſolvit dubium ortum 43
ſuper habilitate, vel inhabilitate ad poſſe eligi ad Prælaturas Minorum de Obſervantia Innocentius XII. Conſtitutione incip. *Alias a felicis recordationis Innocentie Papa XI.* ubi poſt inſertas ejuſdem Pontificis Litteras, ſtatim ſubjungit. „ Cum autem ſicut dilectus Filius Bo„ naventura Poetius Miniſter Generalis dicti „ Ordinis Nobis nuper exponi fecit; nonnulli „ Viſitatores ex utraque Familia ejuſdem Or„ dinis, tam de Obſervantia, quam Refor„ mati, dubium ei propoſuerint: An eorum „ Religioſorum, qui vitam communem, in „ victu, veſtitu, Chori frequentia, iter pedi„ bus agendo, aliiſque ſimilibus a Regula præ„ ſcriptis rigoribus non obſervant, idque ex „ infirmitatis, ſive alterius impotentiæ cauſa, „ quæ eos, juxta Textum Regulæ, & Con„ ſtitutinnum dicti ordinis excuſat, adeoque a „ tranſgreſſionis culpa eximit; electio in Præ„ latos, ſive Superiores in eodem Ordine va„ lida ſit; Eaque ſi alias Canonice facta re„ periatur, & illi officiorum ad quæ fuerint „ electi ceteroquin ſint capaces, ab ipſis Vi„ ſitatoribus confirmari poſſit, & debeat. Ipſe „ vero Bonaventura Miniſter Generalis ta„ metſi exiſtimet Religioſos, qui propter In„ firmitatem, aut aliam quamvis neceſſita„ tem, vitam communem, aliaque in præin„ ſertis Innocentii Prædeceſſoris Litteris præ„ ſcripta exacte obſervare nequeunt, ab offi„ ciis, & gradibus Superioritatis excludi de„ bere, ſeque, ac pro tempore exiſtentem Mi„ niſtrum Generalem Ordinis ſupradicti, eos „ etiam alias canonice electos, juxta earum„ dem Litterarum formam excludere poſſe, „ illos autem qui culpabiliter dictam vitam „ communem non obſervant, & ex malitia „ delinquunt, non ſolum ab officiis, & gra„ dibus excludi, ſed etiam pœnis contra tranſ„ greſſores ſtatutis puniri debere: Nihilomi„ nus dubium præfatum declarari, ac alias „ delu-

„ deſuper opportune a Nobis provideri pluri-
„ mum deſideret ; Nos ejuſdem Bonaventuræ
„ Miniſtri Generalis votis hac in re favora-
„ biliter annuere volentes, eumque a quibuſ-
„ vis excommunicationis, ſuſpenſionis, & in-
„ terdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cen-
„ ſuris, & pœnis a jure, vel ab homine qua-
„ vis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus
„ quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum
„ præſentium duntaxat conſequendum, harum
„ ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſen-
„ tes, ſupplicationibus ipſius Bonaventuræ Mi-
„ niſtri Generalis nomine Nobis ſuper hoc hu-
„ militer porrectis inclinati, de Venerabilium
„ Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium,
„ & dilectorum Filiorum Romanæ Curiæ Præ-
„ latorum ſuper diſciplina Regulari ſpecialiter
„ a Nobis deputatorum, qui rem mature di-
„ ſcuſſerunt, conſilio, Religioſos omnes præ-
„ fati Ordinis, qui vitam communem obſer-
„ vantiæ in præinſertis Innocentii Prædeceſſo-
„ ris Litteris præſcriptam vere, & cum effe-
„ ctu ſequi non ſolent, etiamſi id ex infirmi-
„ tate, ſeu alia quavis neceſſitate, & abſque
„ ipſorum culpa accidat, in Prælatos, ſeu Su-
„ periores ejuſdem Ordinis eligi non poſſe,
„ eorumque electionem, ſi quando fiat, tam-
„ etſi alias canonica foret, a Prælato ſive Su-
„ periore Generali dicti Ordinis, ſervata quo-
„ ad hoc earum Litterarum forma, irritandam
„ eſſe. Illos vero, qui in prædictis obſervan-
„ tiæ communibus exercitiis, ſeu in eorum
„ aliquo culpabiliter deficere conſueverunt,
„ non modo ut ſupra ineligibiles eſſe, ſed in-
„ ſuper pœnis Conſtitutionum ipſius Ordinis
„ ſubjacere auctoritate Apoſtolica tenore præ-
„ ſentium declaramus, ac etiam ſtatuimus, &
„ ordinamus, decernentes ipſas præſentes Lit-
„ teras ſemper firmas, &c.

„ Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitu-
„ tionibus, & Ordinationibus &c.

„ Volumus autem &c.

„ *Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-*
„ *jorem ſub Annulo Piſcatoris, die* 2. *Julii* 1695.
„ *Pontificatus Noſtri Anno Quarto*.

J. F. Card. Albanus.

44 Ut electio ſit valida requiritur, ut in ipſam concurrat ſaltem major pars Capituli, ita ut ſi ſint 35. Vocales, requiritur, ut electus habeat ad minus vota 18. *c. Cumana* 50. *de elect. &* *c. Sicut* 23. *eod. in* 6. Major enim pars numero præſumitur ſanior, ut habetur expreſſe *ex cap. Eccleſia veſtra* 57. *de electione*, ibi : *Cum ubi major numerus eſt, zelus melior præſumatur*, cum ſimilibus ; & tenet communis Doctorum cum Fagnano *in cap. Cum in cunctis* 1. *n*. 4. *de his quæ fiunt a majori parte Capituli*. Unde jam hodie non inquiritur amplius, an major pars ſit etiam ſanior. Cum enim ex inveſtigatione quænam eſſet major, & ſanior pars, plura orirentur inconvenientia, jure merito hiſce noſtris temporibus, & maxime ſtante diſpoſitione citati Canonis *Eccleſia veſtra*, & Concilii Tridentini *ſeſſ*. 25. *de Regularib. c*. 6. receſſit ab aula dicta inquiſitio quænam ſuffragiorum pars ſit ſanior, ſed ſolum reſpicitur, & attenditur major, ſeu minor ipſorum Capitularium numerus ; cum in hunc ſenſum major pars ipſius Capituli ſanior præſumatur, ſi perſona electa non ſit indignior ; Sic Rota *in Nullius, ſeu Pampilonenſi Canonicatus de Roncyvalles* 12. *Maii* 1628. *coram Dunozetto*, Sigiſmund. a Bononia *de election. dub*. 38. *n*. 8. Lavorius *Variarum Lucubrat. tom*. 1. *tit*. 4. *c*. 19. *num*. 89. Surd. *tom*. 4. *de Relig. tract*. 8. *lib*. 2. *cap*. 5. *nu*. 13. Franc. Marc. Delphin. *deciſ*. 782. *n*. 3. *lib*. 1. Tamburin. *de jure Abbat. tom*. 1. *diſp*. 5. *q*. 6. *n*. 21. Barboſa *de Canonicis cap*. 38. *n*. 8. Reiffenſtuel *lib*. 1. *Decretal. tit*. 6. *num*. 150. & alii paſſim. Vide verb. *Abbatiſſa a num*. 43. *ad* 52. ubi multa ad rem, quæ hic non repe-
tuntur, ne jam ſcripta reſcribantur. Ubi au- 45
tem vota eſſent pària, Præſes Capituli nequit dare votum deciſivum, cum nec Jus Canonicum, nec conſtitutio particularis, immo nec ullus Auctor quem viderim, illud ipſi concedat ; Unde Vocalibus in paritate votorum perſiſtentibus tranſacto tempore ad electionem præfixo, devolvitur electio ad immediatum Superiorem, ut ultra jus commune, diſponunt fere omnium Regularium Conſtitutiones, loquendo de electionibus a toto Capitulo faciendis.
Loquendo tamen de electionibus, quæ fiunt a 46
ſolo Diffinitorio, Præſes in paritate votorum habet votum deciſivum ex Conſtitutione Urbani VIII. incip. *Religioſos viros*, & ex Con-
ſtitution. Alexand. VII. incip. *Credita Nobis*. 47
Deficiente autem Præſide in paritate votorum, deciſivum in electionibus, & negotiis in Diffinitorio peragendis conceſſit etiam Miniſtris Provincialibus *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular*. 13. *Martii* 1653. Dummodo tamen in ipſis electionibus, quæ per ballotationes fiunt, voto deciſivo non utantur, niſi per tres vices fuerint æqualia, ut declaravit eadem *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular*. 15. *Martii* 1663.

Commiſſarii Provinciales, qui tempore Ca- 48
pituli Generalis relinquuntur ad gubernandas Provincias, eligendi ſunt a Diffinitoriis Provincialibus per ballotationes ; *Statut. General. Pal-*

Digitized by Google

Valliſoletan. de anno 1670. t. pro Ultramontan.
Famil. num. 6. Ord. Seraphic. tom. 4. & ſta-
49 *tuta Generalia de anno 1700.* Sic etiam per
ballotationes & vota ſecreta debent fieri om-
nes, & ſingulæ electiones quæ fiunt in Diffi-
nitoriis, tam Promiuiſtrorum Proviucialium,
& Cuſtodum, quam Guardianorum. *Compila-
tio ſtatutor. Sambuc. cap. 8. §. 36. num. 7.* &
cit. Conſtit. Urb. VIII. incipiens, *Religioſos
viros*, ibi: *Ut de cetero omnes & ſingulæ ele-
ctiones tam Prominiſtrorum, & Cuſtodum, qaam
Guardianorum dicti Ordinis per ſuffragia ſecre-*
50 *ta, & ballotationes fiant.* Electiones autem
quæ fiunt in Capitulis tum Generalibus tum
Provincialibus, debent fieri non per ſecretas
ballotationes, ſed per ſecreta ſchedularum ſuf-
fragia ita obſignata, ut eligentium nomina
ſint ſecreta, & occulta, & uuuquam publi-
centur, ac peracto ſcrutinio ſchedulæ coram
omnibus Vocalibus illico comburantur, ut ex-
preſſe ſtatuit Sixtus V. Conſtit. incip. *Et com-
munis cura*.
51 Electio ut ſit Canonica debet eſſe omnino
libera, ita ut aliter facta ſit ipſo jure nulla;
*cap. Cum terra 14. de electione. cap. Ubi pericu-
lum 3. de electon. in 6. §. Cæterum*, ibi: *Ceſ-*
52 *ſat electio dum libertas adimitur eligendi.* Unde
nulla eſt electio, ſine auctoritate Apoſtolica li-
mitata, & reſtricta ad aliquos, ceteris exclu-
ſis, ut habetur ex Sacræ Congregat. Concil.
reſponſo ad ſequens dubium: *An ſtante liber-
tate electionis liceat Prælato Regulari proponere
duos, vel tres, ex quibus eligatur unus? Sacra
Congregatio cenſuit non licere.* Sic ex aliis re-
fert Donatus *loc. cit. tract. 1. q. 19. num. 7.* &
teſte Fagnan. *in cap. Cum dilectus 8. de con-
ſuetudin. num. 21.* eadem Sacr. Congregatio
conſulta a Generali Ord. S. Auguſtini: *An
liceat in electione Provincialium, Priorum, alio-
rumque Officialium facienda aliquos nominatim
proponere, ex quibus unus canonice per ſecreta
ſuffragia ad officium eligatur?* Reſpoudit *nega-
tive*. Et quod Capitulum celebratum cum re-
ſtrictiva Perſonarum eligendarum, & cum im-
preſſione ſæcularis Poteſtatis ſit nullum, ex-
preſſe declaravit *Congregatio particularis in Tau-
rinen. Nullitatis Capituli 2. Septembris 1708.*
de qua Urſaya *tom. 1. p. 1. diſcept. 17. per
tot.* Hinc in Ordine Minorum de Obſervan-
tia Generalis, vel Præſes Capituli coarctans
Electores ne libere agant, privatur Officio,
ex Conſtitutione S. Pii V. incipiente *Paſtora-*
53 *lis*; & Conſtitut. Franciſc. cap. 8. Non eſt
tamen contra libertatem electionis quod Ele-
ctores coarctentur ad eligendum aliquod ge-
nus perſonarum v. g. Magiſtrorum, Lecto-
rum &c. vel talis Nationis, & hujuſmodi.
Patet hoc ex praxi multarum Religionum,
in quibus ſunt legitime inſtitutæ alternativæ,
ut electio Superioris aliorumque Officialium
ſemel fiat de una, & ſemel de alia Natio-
ne, & non niſi de perſonis habentibus tales
vel tales qualitates, & valere tales electio-
nes tenet Fagnanus *in cit. cap. Cum dilectus
8. de conſuetudine a num. 25. ad num. 39.* Pa-
normitan. communiter receptus *in cap. Cum
terra 14. de election. num. 4.* Navarr. *lib. 1.
de conſtit. conſ. 5. num. 1. in prima editione*,
Silveſt. *verb. Electio 1. q. 23.* Donat. *loc. cit.
q. 10. n. 1. & ſeq.* & communis aliorum.
Libertatem electionis tollit, & ipſam ir- 54
ritat ſubornatio, quæ fit importunis pre-
cibus, comminationibus, vituperationibus,
donis, promiſſis, aliiſque mediis, artibus,
& modis illicitis ſufficientibus ad commoven-
dum, ſeu moraliter cogendum ad dandum
ſuffragium illi determinato, pro quo cete-
ris aliis excluſis a ſubornatore talibus illici-
tis mediis inducitur; ſi quis enim ad ex-
torquendum ſuffragium pro ſe, vel amico
comminetur alicui Electori expulſionem a Pro-
vincia, aut a tali ſibi grato Conventu, aut
impedimentum a conſecutione juſti gradus,
vel ad terrorem objiciat falſa crimina, vel
etiam vera, ſed penitus occulta, vel alias
ſimiles vexationes, clarum eſt ipſum Electo-
rem non libere, ſed juſto metu motum, ra-
li ſuffragium ſuum præbere, adeoque nulli-
ter, cum nulla declaretur electio ex metu
& terrore facta per *cap. Ad aures 3. de iis
quæ vi metuſve cauſa fiunt*; ſicuti nulla de-
claratur electio facta importunis precibus *ex
cap. Per inquiſitionem 26. de election.* Hinc in 55
Ordine Minor. de Obſervantia ſubornatores
pro ſe, vel pro alio ex Conſtitution. S. Pii
V. incipien. *Paſtoralis Officii*, incurrunt ipſo
facto excommunicationem Papæ reſervatam,
& privationem vocis activæ & paſſivæ, ibi:
*Qui vero in electionibus ipſis, vel ante eas
per ſex menſes pro ſe, vel alio ſubornaverit,
excommunicationis ſententiam ipſo facto incur-
rat, a qua abſolvi non poſſit, niſi a Pontifi-
ce pro tempore exiſtente, ac voce activa, &
paſſiva perpetuo caret.* Quæ tamen excom-
municatio modo poteſt abſolvi a Miniſtro,
& Commiſſario Generalibus, ubi agitur de
electione Superiorum inferiorum, uti con-
ceſſit, & moderavit Pianam Conſtitutionem
quo ad talem reſervationem Gregorius XIII.
Conſtitution. incipiente *Conſuevit*; & ſtatuta
Or-

Ordinis *de anno* 1663. *c.* 7. §.6. *num.* 43. ita habent; *Subornatores declaramus, qui donis, & promiſſis, comminationibus, & obſecrationibus, importunis laudibus, aut vituperationibus falſis, aliquem inducere conantur, ut ſibi, vel alteri ſuffragium in electionibus ferat, quive colligationes, aut inductiones fecerint, non autem illi qui conferendo, vel conſulendo talem dignum, vel indignum ad officium dixerint, ut ad illud eligatur, vel non eligatur*. Et n. 44. *Qui in Electionibus, vel ante per ſex menſes pro ſe, vel pro alio, per ſe, vel alios ſubornaverit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat Miniſtro, aut Commiſſario Generali reſervatam. Si vero Generales ipſi in eadem damnatione fuerint, a ſolo Summo Pontifice abſolvi poterunt juxta Conſtitutionem Gregorii* XIII. *& inſuper eoſdem Subornatores actibus legitimis ipſo facto privamus*.

57 Et generaliter pro omnibus Regularibus il-
licitis modis pro ſe, vel pro aliis Dignitates
procurantibus a Clemente VIII. in Conſtitu-
tione incip. *Nullus omnino, edita* 20. *Martii
pro reformat. Regularium tam Monachorum,
quam Mendicantium cujuſcumque Ordinis, &
Inſtituti ſub* §. 35. ita fuit ſtatutum: *ut om-
nis Officiorum ambitus occaſio præcludatur, ca-
veant omnes a directa, vel indirecta vocum ſeu
ſuffragiorum procuratione tam pro ſe ipſis, quam
pro aliis, tum in Capitulis locorum, tum in ce-
teris preſertim Generalibus Capitulis, aut Con-
gregationibus, ſeu alibi. Quicumque ſecus fece-
rint, præter alias pœnas, & Cenſuras hactenus
contra hujuſmodi ambientes inflictas, quas in
ſuo robore permanere volumus, in pœnam priva-
tionis officiorum, quæ obtinent, eo ipſo incidant,
& ad futura quæcumque pariter inhabiles ha-
beantur; ſuper quo cum eis diſpenſari a nemine
poſſit, niſi a Nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, &
pro qualitate culparum, gravius etiam plectan-
tur. Porro ſupradictas omnes pœnas ad compli-
ces, ac ſimpliciter ſcientes, & non revelantes,*
58 *extendimus*. Quæ Conſtitutio fuit innovata juſ-
ſu Urbani VIII. a Sacra Congregatione Con-
cilii die 21. *Septembris* 1624. *in decret. de A-
poſtatis, & Ejectis*, incipiente *Sacra Congre-
gatio, ſub* §. 1. ibi: *Ac primo ut infecta ſemi-
na, e quibus pravi ejuſmodi fructus potiſſimum
prodeunt, deinceps ne ferantur in vinea Domi-
ni, cenſuit eſſe innovandas, & Sanctiſſimi au-
ctoritate innovat Conſtitutiones, & Decreta ge-
neralia S. M. Clementis VIII. ad Regularium
reformationem, ac Novitiorum receptionem, pro-
feſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtri-
cteque præcipit Generalibus, atque aliis omnibus
Ordinum Superioribus, ut illa exacte obſervent,
atque ut obſerventur efficiant, ſub pœnis ſtatutis
in iiſdem Conſtitutionibus*.

Electio evadit Simoniaca, & conſequenter 59
nulla, cum pro conſequenda aliqua Prælatura,
ſeu Dignitate V. G. Prioratus, Guardianatus,
Diffinitoriatus, Provincialatus, & Generalatus,
& hujuſmodi datur aliquod temporale munus,
vel a manu, vel a lingua, vel ab obſequio;
dare enim aliquod temporale pro ſpirituali eſt
ſemper ſimoniacum; *c. Quam pio* 2. *cauſ.* 1.
quæſt. 2. *c. Non ſatis* 8. *& c. Mandato* 46. *de
Simonia, c. Monachi* 2. *de ſtatu Monachorum
cum ſimilibus*. Et talis electio de Jure Eccle- 60
ſiaſtico eſt nulla etiam ante Judicis ſententiam;
c. Ea quæ a Sanctiſ. 6. *cauſ.* 1. *quæſt.* 3. ibi:
*Quidquid ergo in Sacris Ordinibus, vel in Ec-
cleſiaſticis rebus vel data, vel promiſſa pecunia
acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nullas um-
quam vires habere cenſemus; c. Cum Clerici* 6.
de pactis, ibi: *appellatione ceſſante, eos aliter
adeptis Eccleſiis ſpoliatis, cap. Matthæus* 23. *&
cap. Sicut tuis* 33. *de Simonia*, ubi habetur
obtinentem bona fide per ſimoniam ab alio
commiſſam, teneri beneficium deponere: er-
go Pontifex ibi ſupponit adeptionem Beneficii
invalidam eſſe; ſecus renunciationem debere
fieri non præciperet. Et in Extravagant. *Cum
deteſtabile* 2. *de Simonia, inter Communes*, ſic ex-
preſſe habetur; *Per electiones vero, poſtulatio-
nes, confirmationes, proviſiones, ſeu quaſvis a-
lias diſpoſitiones, quas ſimoniaca contigerit labe
fieri, & quæ viribus omnino careant in Eccle-
ſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Perſonatibus,
officiis Eccleſiaſticis, & quibuſvis beneficiis, aut
aliquo eorum cuiquam jus nullatenus acquiratur,
nec inde faciat aliquis fructus ſuos, ſed ad illorum
omnium quæ percepit reſtitutionem ſub animæ ſuæ
periculo ſit adſtrictus, ſtatuentes præterea, quod
univerſi, & ſinguli etiam præmiſſis dignitati-
bus prædìti, qui quomodolibet dando, vel reci-
piendo ſimoniam commiſerint, aut quod illa fiat,
mediatores extiterint, ſeu procuraverint, ſenten-
tiam excommunicationis incurrant, a qua niſi
a Romano Pontifice pro tempore exiſtente non poſ-
ſint abſolvi, præterquam in mortis articulo con-
ſtituti*.

Talis electio eſt nulla etiamſi Simonia ſit oc- 61
culta; *cit. Extravagant.* ibi; *Et eorum quemli-
bet tam manifeſtum, quam occultum, & cap. Mat-
thæus* 23. *& c. Nobis* 27. *de Simonia*. Immo 62
eſt nulla electio, etiamſi electus penitus igno-
ret ſimoniam commiſſam ab aliis in procuran-
dis votis ad ſui electionem; niſi in hujus præ-
judicium fraudulenter fiat ab aliquo inimico,
tex-

Digitized by Google

textu expreſſo *in cit. cap. Nobis* 25. *de Simonia*,
ubi propoſitum caſum, *Quod cum quatuor eſ-
ſent a Capitulo conſtituti, qui debebant quem-
dam eligere in Plebanum, amici ejus, de cujus
electione ſpes habebatur, uni vel omnibus eligen-
tium promiſerunt, pecuniam ſe ſoluturos, eo ta-
men ignorante, qui hujuſmodi promiſſione inter-
veniente, poſtmodum eſt electus &c.* Ita reſpon-
dit Pontifex: *Quod niſi conſtaret, illos, qui pro-
miſſum tale fecerunt, per fraudem in diſpendium
illius qui eligendus erat, id malitioſe feciſſe,
quamvis ipſe promiſſionis conſcius non fuerit,
ejus tamen electio tamquam Simoniaca pravitate
præſumpta eſt penitus reprobanda*. Licet enim
Electus non peccaverit, electio tamen eſt vi-
tioſa propter eligentes, quia peccant Electo-
res in forma, licet Electus non ſit in culpa,
uti recte advertit Gloſſa *ibid. verb. Reproban-
da, arg. c. Cumana* 50. *& c. Eccleſiâ veſtra* 57.
63 *de election.* Hinc ſimoniace Electus tenetur in
conſcientia ſub peccato mortali renunciare Prio-
ratum, Rectoratum, Guardianatum, Diffini-
toriatum, Provincialatum, Generalatum, &
hujuſmodi; nec abſolvi poteſt priuſquam re-
nunciet; & hoc etiamſi Simonia ſit occulta,
ſive commiſſa ſit ab eodem qui dignitatem
obtinuit, ſive ab aliis, ipſo quoque neſciente,
cap. Quicumque 1. *cauſ.* 1. *q.* 5. ibi: *Quicum-
què ſane cupiditate parentum, cum adhuc par-
vuli eſſent, Eccleſias, vel Eccleſiarum partes per
pecuniam adepti ſunt, poſtquam eas omnino di-
miſerunt &c.* cap. *Eos* 2. *ead. cauſ. & quæſt.*
ibi: *Ex hac itaque auctoritate colligitur, quod
ignorantia tales excuſat a reatu criminis, ut ſu-
pra dictum eſt, non a fructu emptionis, cum in
Eccleſiis, quas parentum pecunia adepti ſunt,
non niſi poſtquam eas omnino dimiſerint, & ex
miſericordia ibidem eis eſſe conceditur, in quo
patet, quod & ſi illis ignorantibus ſimoniæ pec-
catum eſſet admiſſum, fructum tamen paternæ
emptionis reportare non poſſunt*, cap. *Sicut tuis*
33. *de ſimonia*, ibi: *Secundum Canonum ſtatu-
ta etiam parvuli qui cupiditate parentum Eccle-
ſias per pecuniam ſunt adepti, eas dimittere te-
nentur, & concordat c. Matth.* 23. *c. Nobis* 27.
de election. cit. Extravagant Cum deteſtabile 2.
de ſimonia inter communes, c. ſi alicujus 59. *de
election.* cum ſimilibus. Donatus *coe. cit. tract.*
1. *q.* 20. *num.* 4. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal.
tit.* 3. *num.* 174. & ipſo teſte, unanimis, ac
certa aliorum ob claram diſpoſitionem Cano-
num adductorum.
64 Simoniaca, & nulla eſt electio, in qua ele-
ctores ita paciſcuntur, ſi tu eliges me in Pro-
vincialem, ego te eligam in Definitorem, in
Guardianum, & hujuſmodi, ſi tu dederis mi-
hi, vel meo amico tuum votum, ego dabo ti-
bi meum, vel amico tuo; Si tu in hac ele-
ctione ſuffragatus fueris pro meis dependenti-
bus, ego in alia ſuffragium feram pro tuis.
Omnes enim iſtæ, & ſimiles pactiones ſemper
continent labem ſimoniacam, cum jus ſpiri-
tuale detur cum onere, ut aliquid fiat, quaſi
pro pretio rei ſpiritualis, vel cauſa mediata
illam habendi; *cap. Quam pio* 2. *cauſ.* 1. *quæſt.*
2. ibi: *Dum tamen omnis abſit pactio, & om-
nis ceſſet conventio*; *cap. Plerique* 7. *de pactis*,
ibi: *Pactum hujuſmodi penitus reprobamus*; *cap.
Pactiones* 8. *eod. tit.* ibi: *Pactiones factæ a vo-
bis (ut audivimus) pro quibuſdam ſpirituali-
bus obtinendis, cum in hujuſmodi omnis pactio,
omniſque conventio debeat omnino ceſſare, nullius
penitus ſunt momenti*; *cap. Quæſitum* 5. *de re-
rum permutatione*, ibi: *Generaliter itaque teneas,
quod commutationes præbendarum de jure fieri non
poſſunt, præſertim cum pactione præmiſſa, quæ
circa ſpiritualia, vel connexa ſpiritualibus labem
ſemper continet ſimoniæ*, & concordat *cap. Præ-
terea* 9. *de tranſactionib. cap. de hoc* 11. *& cap.
Tua nos* 34. *de ſimonia*, cum ſimilibus. Et ſic
communis Doctorum cum D. Thoma *quodlibet.*
8. *art.* 11. Cajetan. *in ſumm. verb. Simonia* §.
circa tertium, Silveſtro *verb. eod. quæſt.* 13.
diſt. 4. Navarr. *in ſumma cap.* 23. *num.* 110.
Reginald. *in praxi lib.* 23. *num.* 244. Donat.
loc. cit. tract. 1. *q.* 22. *n.* 1. & aliis paſſim.
Hinc caveant Factionarii, & Præpotentiarii,
ne per ſuas illicitas colligationes, & iniquas
pactiones, plures ſolemnizent Nullitates, quam
celebrent Electiones, & in laqueos æternæ per-
ditionis, ſe, ſuoſque ſic colligatos miſere inji-
ciant. Alia ad rem, vide verb. *Simonia*.
Electio celebrari debet in loco publico, & 65
ſolito, ut in Eccleſia, Choro, Sactiſtia, vel
Capitulo, ſeu hujuſmodi, dummodo non ſit
locus clandeſtinus; *l. obſervare*, C. *de decurio-
nibus lib.* 10. *cap. In cauſis* 30. *de elect.* ibi:
*Mandantes eis, ut redirent ad Capitulum, &
pariter cum aliis Fratribus de electione tracta-
rent*. In caſu autem neceſſitatis celebrari po-
teſt extra Eccleſiam, ſeu Monaſterium, & ex- 66
tra locum ſolitum; *cap. In nomine Domini* 1.
diſt. 23. *circa med.* ibi: *Quod ſi pravorum, at-
que iniquorum hominum ita perverſitas invalue-
rit, ut pura, ſincera, atque gratuita fieri in Ur-
be non poſſit Electio, Cardinales, Epiſcopi cum
Religioſis Clericis, Catholiciſque Laicis, licet
paucis, jus poteſtatis obtineant eligere Apoſtolicæ
Sedis Pontificem, ubi congruere viderint*. Immo
in caſu neceſſitatis poteſt electio celebrari et- 67
iam

Digitized by Google

iam in loco interdicto, quia per Interdictum
ſolum ſuſpenduntur Divina, & Eccleſiaſtica Sa-
cramenta; *cap. final. de ſentent. excom. in* 6.
Electio autem non eſt Sacramentum; nec eſt
de illis Divinis; Tum quia ita colligitur *ex
c. Ad hæc* 1. *de poſtulation. Prælator.* ubi *in fine*
Pontifex concedit, & admittit poſtulationem,
& electionem poſſe fieri in loco Interdicto.
68 Extra tamen caſum neceſſitatis male facerent
Electores eligendo in loco interdicto, Silveſter
verb. Electio 1. *q.* 8. *num.* 9. Miranda *tom.* 2.
Manual. Prælator. quæſt. 23. *art.* 9. Donat. *loc.*
69 *cit. tract.* 2. *q.* 2. *num.* 2. Electio vero adhuc
eſſet valida; *Perez. leg.* 2. *verb. Quæri etiam
poſſet tit.* 6. *lib.* 1. *ordin.* Azorius *part.* 2. *lib.*
6. *c.* 14. *q.* 17. Lavor. *variar. lucubrat. tom.* 1.
tit. 4. *cap.* 18. *num.* 6. Barboſa *lib.* 1. *Jur.*
70 *Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 19. *n.* 177. Sic etiam
valida eſſet electio, quamvis non eſſet facta in
loco conſueto, dummodo reliqua omnia fue-
rint ſervata. Locus enim non eſt de ſubſtan-
tia electionis, nec uſquam reperitur jus prodi-
tum, quod propter locum electio debeat an-
nullari, quamvis Gloſſa *in cap. In Nomine Do-
mini* 1. *diſt.* 23. *verb. Fieri in Urbe*, dicat ele-
ctionem eſſe nullam ſi fiat alibi, quam in lo-
co ad hoc determinato *per cap. Venerabilem* 34.
de election. hæc enim Decretalis non probat id
quod dicit Gloſſa, ſed factum recitat prout
contigit, ut notat Archidiaconus *in d. cap. In
nomine Domini num.* 16. *&* 17. *diſt.* 23. ubi
num. 18. dicit opinionem Gloſſæ communiter
non teneri. Et ſic Abbas *in cap. Cum terra*
14. *de election.* Barboſa *loc. cit. num.* 117. La-
vor. *loc. cit. cap.* 18. *num.* 7. Fagnan. *in cap.
Quia propter* 41. *de electione n.* 68. *& in cap.
Cum ex injuncto* 2. *de Novi operis nuntiation.
num.* 20. & alii cum Rota *part.* 6. *recent. de-
ciſ.* 36. num. 7.
71 Electio de jure communi eſt facienda, quan-
do Eccleſia eſt viduata, & vacat legitimo ſuo
paſtore; *cap. Quia propter* 42. *de election.* ibi:
72 *Eccleſiæ viduatæ provideant de Paſtore.* Vaca-
tio autem, & Viduatio poteſt fieri multiplici-
ter, nempe per mortem, renunciationem, tranſ-
lationem, & proprii Prælati remotionem, ut
habetur *in c. Inter corporalia* 2. *de translation.
Epiſcop.* ibi: *Cum per translationem, depoſitio-
nem, aut ceſſionem*, & notat Gloſſa *ibid. verb.*
73 *Fortius.* Viduata, ſeu vacante Eccleſia, debet
ab Electoribus, ceſſante legitimo impedimento,
fieri electio infra tres menſes, alioquin devol-
vitur ad proximum Superiorem, textu expreſ-
ſo *in cap. Ne pro defectu* 41. *de election.* ibi:
*Ne pro defectu Paſtoris gregem Dominicum lupus
rapax invadat, aut in facultatibus ſuis Eccleſia
viduata grave diſpendium patiatur; volentes in
hoc etiam occurrere periculis animarum, & Ec-
cleſiarum indemnitatibus providere, ſtatuimus ut
ultra tres menſes Cathedralis Eccleſia, vel Regu-
laris Prælato non vacet, intra quos (juſto im-
pedimento ceſſante) ſi electio celebrata non fue-
rit, qui eligere debuerant eligendi poteſtate ca-
reant ea vice. Ac ipſa eligendi poteſtas ad eum,
qui proximo præeſſe dignoſcitur, devolvatur.* Et 74
ſi ipſe proximus Superior infra idem tempus
non elegerit, devolvitur ad alium Superiorem,
& ſic ſucceſſive uſque ad Papam. Silveſter
verb. Electio 1. *quæſt.* 6. *num.* 7. Miranda *tom.*
2. *Manual. Prælator. quæſt.* 23. *art.* 12. Donat.
loc. cit. tract. 3. *num.* 3. & alii paſſim. Dicti 75
tres menſes non ſunt computandi a die vaca-
tionis, ſed a die habitæ ſcientiæ talis vacatio-
nis; *cap. Licet* 3. *de ſupplend. negligent. Præ-
lat. cap. Quia diverſitatem* 5. §. *final. de con-
ceſſ. Præbend.* Tempus enim non currit igno-
ranti, *l.* 2. *C. Qui Admitti*, ſicuti nec currit
legitime impedito, ex ipſomet *cit. cap. Ne pro
defectu*, ibi: *Juſto impedimento ceſſante.*

Regulares autem non tenentur ſtare huic 76
tempori a Jure Communi præfixo, ſed debent
ſervare tempus, & modum a ſuis ſpecialibus
Conſtitutionibus ſtatutum, Clemens enim IV.
ut refert Caſarub. *in compend. privilegior. verb.
Electio* §. 4. conceſſit expreſſe Fratribus Mino-
ribus, *quod in electionibus tempus ſuper hoc a
Jure ſtatutum ipſis non currat, nec in hac parte
Juris hujuſmodi Regulis coarctentur*, & idem
fuit conceſſum Ordini Prædicatorum ab Ale-
xand. IV. Conſtitut. incip. *Cum hi*, & a Six-
to IV. *in Mari magno*; & quod electiones Re-
gularium cujuſcumque Ordinis celebrandæ ſint
ſecundum proprias, & ſpeciales ſuas legitimas
Conſtitutiones, colligitur ex Clementin. *Exi-
vi, de verb. ſignificat.* & conſtat ex Decretis
editis a Clemente VIII. *de reformat. Regular.*
§. 36. & ex variis aliis Bullis ſpecialibus, per
quas juri communi derogatur. Si electio non 77
fuerit celebrata ſtatuta, & præſcripta die in Or-
dine Minorum, is electio ſit Provincialis, de-
volvitur ad Generalem; Clem. IV. Conſtitut.
incipiente *Virtute conſpicuos*; ſi ſit Generalis,
devolvitur ad Papam, *Conſtit. Ordin. ſtat.* 8.
cap. 9. *in textu*, & in hoc fere omnes Reli-
giones concordant; ſed quælibet ſtet ſuis ſpe-
cialibus Conſtitutionibus a Sede Apoſtolica ap-
probatis. Electio celebrata poſt elapſum tem-
pus a Jure communi, vel ſpeciali præfixum eſt 78
nulla; *cap. Ne pro defectu* 41. *de election. cap.
Licet* 3. *de ſupplend. negligen. Prælator.*

79 Electio regulariter loquendo non eſt facienda de nocte. Navarr. *conſil.* 2. *de election. in prima edition.* alias *conſil.* 8. Rodriquez *tom.* 2. *q.* 51. *art.* 15. Mirand. *tom.* 2. *Manual. Prælator. q.* 23. *art.* 12. *concluſ.* 1. Sayrus *in florib. deciſ. de election. deciſ.* 2. Molfeſius *in ſumm. Moralis Theolog. tract. de Benefic. cap.* 16. *n.* 129. Caſtellin. *de election. in addit. ad cap.* 6. *pag.* 498. Portell. *in dub. Regul. verb. Electio num.* 6. Donat. *loc. cit. tract.* 3. *q.* 7. *num.* 2. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 19. *num.* 170. & alii paſſim. Dicitur *Regulariter*
80 *loquendo*, quia ob gravem, & urgentem cauſam poteſt Electio licite, ac valide celebrari de nocte, dummodo tamen adſint ad minus tria luminaria, ad evitandos dolos, & errores, qui in dandis ſuffragiis, & conſcribendis ſchedulis poſſent oriri. Rodriq. *tom.* 2. *qq. Regular. quæſt.* 51. *articul.* 5. Portell. *in dub. Regular. verb. Electio num.* 5. Mirand. *loc. cit. concluſ.* 1. Barb. *loc. cit. num.* 170. Donat. *loc. cit. n.* 4. & alii. Cauſa autem gravis, & urgens
81 pro celebranda electione de nocte, eſſet ſi in tota die non potuerint Electores concordari, & ſequenti die periret facultas eligendi; vel ſi immineret periculum ut Congregatio diſſolveretur; vel ſi timerentur obventuræ Magnatum litteræ, quæ poſſent Electorum libertati præjudicare, & hujuſmodi. Samuel. *tract.* 1. *diſp.* 1. *controverſ.* 19. *de election.* Donat. *loc. cit. n.* 5. Barboſa *loc. cit. n.* 170. Portell. *loc. cit.* & alii. Per noctem intelligitur illud tempus, quod incipit poſt datum ſignum ad ſalutationem Angelicam uſque ad illud tempus, quo jam albeſcit. Barboſa *loc. cit. num.* 171. Donat. *loc. cit. num.* 3. Navarr. *loc. cit.* & alii
83 paſſim. Electio poteſt celebrari etiam die Feſto. Donat. *loc. cit. q.* 10. *num.* 1. & alii communiter.

84 Si debito tempore ante celebrationem Capituli, vel Congregat. non exhibeantur atteſtationes de adimplemento onerum Miſſarum, electio eſt nulla: ita habetur ex Conſtit. Innocent. XII. incip. *Nuper* §. 33. ibi: *Teneantur omnes, & ſinguli Superiores Locales, in Provincialibus Capitulis, ſeu Congregationibus exhibere atteſtationem, ſeu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventus, Monaſterii, ſeu cujuſcumque Domus Regularis ſubſcriptam, & juratam, quod omnibus, & ſingulis tum perpetuis, tum manualibus Miſſarum oneribus, ſeu obligationibus ad limites, & tenorem præſentium decretorum, tempore eorum regiminis fuerit omnino, & integraliter ſatisfactum, vel deficiente aliqua modica ſatisfactione, poſſit etiam hujuſmodi reſiduali impedimento Miſſarum diſtincte referendarum intra breve tempus moraliter ſatisfieri, ea adjecta, & omnino adimplenda conditione, quod ante præfatæ atteſtationis exhibitionem, quicumque Superiores Locales prædicti vocem activam, ſeu paſſivam in memoratis Capitulis, ſeu Congregationibus omnino habere non valeant*. Et ſic defectu 85
obſervantiæ dictæ Conſtitut. pro nullitate Capituli Provincialis, Patribus acriter informantibus reſpondit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. Ponente Eminentiſs. Corſino in Baren. Provinciæ S. Nicolai, Capituli Provincialis* 18. *Februarii* 1712. dubio: *An electio Provincialis &c. ſuſtineatur? Negative: & die* 3. *Julii ejuſdem anni* perſiſtendo in reſolutis, reſpondit cum addito, *Ut cauſa amplius non proponeretur*. Et idem etiam reſolvit *in Provinciæ S. Bernardini* 19. *Maii* 1713. *referente Eminentiſs. Caſino*, cum reſcripto, *ſuſpenſo Capitulo, Superiores procedant ad declarationem incurſus pœnarum prout de jure*; Recurrentibus autem Superioribus Generalibus ejuſdem Religionis, atque ante oculos EE. PP. ponentibus magna incommoda Provinciæ, & moraliter impoſſibilitatem convocandi aliud Capitulum, cum diverſis Vocalibus, nonniſi gratiam rehabilitationis quoad vocem activam tantum obtinere potuerunt, *die* 2. *Junii* 1713. cum reſcripto: *Pro gratia rehabilitationis quo ad vocem activam tantum, impoſita pœnitentia ſalutari*. Cum quibus pro punctuali executione ejuſdem Innocentii Conſtitutionis proceſſit etiam *Sacr. Cong. Conc. in Ord. Min. Obſ.* 17. *Junii* 1713. *quoad* 2. *dub.* Sic expreſſe refert Urſaya *tom.* 2. *part.* 2. *diſcept.* 29. *n.* 4. 5. 6. & 7.

Vicarius Provincialis electus a ſolo Diffinitorio poſt mortem Provincialis poteſt ex juſta 86
cauſa obtinere titulum Miniſtri Provincialis, ut de facto enixe ſupplicantibus omnibus vocalibus Provinciæ Neapolitanæ Reformatæ, & concurrente conſenſu nedum omnium omnino Vocalium, ſed etiam omnium Exprovincialium non Vocalium illius Provinciæ, & Superioris Generalis, conceſſit Patri Petro de Neapoli *Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regul. Ponente Eminentiſs. Caſino* 22. *Maii* 1714. Sic in Provincia Romana anno 1673. fuit electus Vica- 87
rius Provincialis P. Joſeph Mediolanenſis, qui paulo poſt titulo & prærogativis Miniſtri Provincialis decoratus fuit, prævio voto Sacræ Congreg. Epiſcop. & Regul. mediante Breve S. M. Clement. X. referente P. V. C. Generali in ejus voto. Item in Provincia S. Thomæ anno 1699. ex gratia Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. remiſſis arbitrio P. Matthæi a S. Ste-
pha-

Digitized by Google

phano tunc temporis Superioris Generalis precibus P. Petri Franciſci de Solere, idem ex Vicario Provinciali declaratus fuit Miniſter Provincialis; ſic refert Urſaya *tom.* 1. *part.* 2.
88 *diſcept.* 22. Qui tamen in Miſcellaneo Sacro, & Profano verb. *Vicarius Provincialis* refert talem gratiam fuiſſe denegatam ab eadem *Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. in Januenſ.* 24. *Septembris* 1717.

89 Electio facta a Regularibus, & de Regularibus, necdum in eadem Religione profeſſis, eſt nulla; Regulares enim qui tacite, vel expreſſe profeſſionem non emiſerint, ſunt incapaces eligendi, textu expreſſo *in cap. Ex eo* 32. *de election. in* 6. §. *in Eccleſiis*, ibi: *In Eccleſiis quoque Regularibus, vel Monaſteriis, hi qui non ſunt tacite vel expreſſe profeſſi, non debent cum profeſſis, vel Converſi Laici, cum Clericis, electionibus intereſſe*. Navarr. *in Lucern. Regular. verb. Electores, ſive Eligentes num.* 1. Silveſter *verb. Electio* 4. *num.* 5. Barboſa *loc. cit. c.* 19. *n.* 50. & communis aliorum. Et Regulares qui non ſunt expreſſe profeſſi, nequeant omnino eligi in Prælatos, textu expreſſo *in cap. Nullus* 28. *de election. in* 6. ibi: *Nullus Religioſus ad Abbatiam, ſeu Prælaturam ſuæ, vel alterius Religionis de cetero eligatur, niſi antea fuerit Ordinem Regularem expreſſe profeſſus. Quod ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur*. Ex
90 quibus textibus clare patet, quod ad hoc, ut quis poſſit eligere, ſufficit tacita profeſſio, *tacite, vel expreſſe profeſſi*. Ut vero poſſit eligi, neceſſario requiritur expreſſa, *niſi fuerit Ordinem Regularem expreſſe profeſſus*, ut recte obſervant Sigiſmund. a Bononia *de elction. dub.* 90. *num.* 3. Suarez *de Religion. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 2. Barboſ. *loc. cit. n.* 50. & alii paſſim, & hoc procedit etiam in Monialibus, textu expreſſo *in cap. Indemnitatibus*
91 43. *de elect. in* 6. Et eligendus in Prælatum debet eſſe profeſſus in eadem Religione, in qua eligitur, textu expreſſo *in Clement.* 1. *de electton.* ibi: *Cum rationi non congruat, ut homines diſparis profeſſionis, vel habitus ſimul in eiſdem Monaſteriis ſocientur, prohibemus ne Religioſus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel Habitus de cetero eligatur; Quod ſi ſecus actum extiterit, ſit eo ipſo irritum, & inane*. Et per hanc decretalem correctum videtur illud verbum *in cit. cap. Nullus* 28. *de election.* nempe *Vel alterius Religionis de cetero eligatur*, ut ibi notat Gloſſa *in verb. eod.* & clare de ſe patet propter congruentem rationem in d. Clementina adductam.

92 Sententiæ privationis vocis activæ, & paſſivæ debent a Superioribus Regularibus pronunciari per menſem ante Capitulum, aliter non tenent, ex viſitationis Apoſtolicæ decreto edito 14. Octob. 1601. a Clem. VIII. approbato ſub his verbis: *Privatio vocis activæ, & paſſivæ, ac inhabilitatis decreta, ſententiæque ab eiſdem Superioribus Ordinis latæ, ne deinceps in ipſo electionis actu pronuncientur, promulgenturve, atque ea promulgatæ vocales minime afficiant, niſi per menſem ante fuerint intimatæ, prout Sanctitas ſua omnino vetuit*. Quod decretum nominatim obſervari præcepit juſſu Pauli V. Card. Verallus Ord. Minor. Protector 27. *Maii* 1616. *ut refert Lantuſca in Theatr. Regul. verb. cauſa, ſeu lis, n.* 2. Hoc enim fundatur in jure communi, ſecundum quod omnes mutationes, & ſententiæ prolatæ in limine Capituli præſumuntur factæ ad fraudandam futuram electionem, ut advertunt Caſtellinus *de elect. cap.* 13. *n.* 14. Pellizar. *in Manual. Regul. tract.* 9. *cap.* 2. *ſect.* 2. *num.* 8. Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 18.
n. 10. Non enim poteſt præſes Capituli Religioſos voce activa & paſſiva privare, ipſis non 93
citatis, nec eiſdem data actorum copia, ut ſe poſſint via Juris defendere, quamvis a Superiore Generali haberet in mandatis, ut procederet ſine ſtrepitu, & figura Judicii, & quod poſſet Religioſos voce activa, & paſſiva privare, quia id debet intelligi, *Juris ordine ſervato*, ſcilicet citato reo, & in ſuis exceptionibus audito. Clementin. *cap. Paſtoralis* 2. §. *Ceterum, de ſenten. & re judicat.* Rodriq. *qq. Regul. part.* 2. *q.* 52. *art.* 12. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *qu.* 23. *art.* 22. *concluſ.* 3. Caſtellin. *de elect. cap.* 13. *tit. direct. pacific. electton.* Lezana *tom.* 1. *qq. Regular. cap.* 15. *n.* 34. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdito quæſt.* 1. *de obedient. cap.* 31. §. 10. Pignatell. *tom.* 10. *d. conſult.* 18. *num.* 9. cum aliis adductis a Paſ-
ſerin. *de elect. cap.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 71. Si ta- 94
men citato Capitulo, & Vocalibus jam congregatis emergeret caſus, propter quem Vocalis aliquis ſit voce activa, vel paſſiva privandus, tunc ipſo ſummarie audito, an aliquam excuſationem pro ſe adducere poſſit, aut velit, poſſet ſententia pronunciari, vel declarari incurriſſe excommunicationem, & conſequenter privationem vocis activæ, ſi eſſet notorius Clerici percuſſor, *ex cap. Si quis ſuadente* 29. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. vel privationem vocis activæ, vel paſſivæ incurriſſe, ex quo non detulerit ad Capitulum atteſtationem juratam a Sacerdotibus ſui Conventus ſuper celebratione Miſſarum ad præſcriptum Conſtitutionis Innocet. XII. incipien. *Nuper*, ſub ta-

Digitized by Google

ſis privationis pœna id præcipientis, ut paret ex propriis ſuis verbis relatis ſupra *ſub num.* 84.

95 Electio Canonice celebrata eſt confirmanda
ab immediato, & proximo Superiore; *cap. Ni-*
hil 44. *de elect.* §. *Ceterum*. Si electus ante con-
96 firmationem ſe immiſceat adminiſtrationi, ſeu
exercitio Prælaturæ, eſt ipſo facto privatus ju-
re acquiſito per electionem; *cap. Qualiter* 17.
97 *de election. & cap. Avaritiæ* 5. *eod. tit. in* 6. Ex-
cipiuntur tamen electiones Generalium Ordi-
num, qui ex variis privilegiis a Sede Apoſto-
lica ipſis conceſſis, eo ipſo quod ſunt electi,
ſunt a Sede Apoſtolica confirmati, vid. Con-
ſtitut. Sixti IV. incipien. *Dum attenta*. In or-
98 dine Minorum, Generalis ſtatim ac Canonice
eſt electus, poteſt plenam & liberam admini-
ſtrationem, & juriſdictionem exercere, ex con-
ceſſione Clementis IV. Conſtitut. incipient. *Vir-*
tute conſpicuos. Provinciales vero ex eadem Con-
ſtitutione confirmantur a Generali, vel ab ejus
delegato Viſitatore, & Præſide; Guardiani au-
tem eodem actu eliguntur, & confirmantur;
ut cum aliis notat Hasbenſis *ſum.* 99. *verb.*
99 *Electio num.* 193. & docet praxis. Abbatiſſæ
quamvis debeant ab Epiſcopo, vel ſuo reſpe-
ctive Superiore confirmari, adhuc poſſunt an-
te confirmationem adminiſtrare juxta diſpoſi-
tionem textus *in cap. Indemnitatibus* 43. *de*
election. & declaravit *Sacr. Congregat. Epiſcop.*
& *Regul. in Mazarien.* 18. *Martii* 1700. *refe-*
rente Eminentiſſimo Colloredo.

100 Quoad electionem Abbatiſſarum notanda ſunt ſequentia noviſſime propoſita, & reſoluta dubia.

I. An in electionibus Abbatiſſarum in Monaſteriis ſub diſciplina Regularium Minorum de Obſervantia, poſſit Epiſcopus ſecum conducere Cancellarium; & quatenus affirmative?

II. An liceat eidem Cancellario intereſſe, & aſſiſtere ſcrutiniis, & electionibus Abbatiſſarum, quæ fiunt in Monaſteriis Ordinis Minor. de Obſervantia Tiburis; & quatenus negative?

III. An ſaltem dictus Cancellarius durante ſcrutinio permanere poſſit intra Eccleſiam in caſu &c.

Sacr. Congreg. Concil. in Tiburtina 26. April. 1727. reſpondit. Ad I. *affirmative*. Ad II. *negative*. Ad III. *nec Cancellarium, nec Fratres, exceptis Superiore, & Scrutatoribus, permanere poſſe intra Eccleſiam*.

Inſuper attendenda eſt ſequens alia ejuſdem S. C. C. reſolutio ſub *die* 4. *Maii* 1675. *in Neapolitana Electionis Abbatiſſæ lib.* 29. *Decr. pag.* 65. *a tergo*: ibi: Poſt editam Conſtitutionem *Inſcrutabili* a Gregorio XV. conſuevit Archiepiſcopus Neapolis pro tempore, ut narrat Eminentiſs. Caracciolus, intereſſe Electionibus Abbatiſſarum Monaſteriorum Regularibus ſubjectorum, adhibito ultra ſeipſum, vel Vicarium, etiam Notario, qui geſta adnotaret, ac fidem de his faceret, ne res alioquin remaneret ſub diſpoſitione Superiorum Regularium, ſi controverſia ſuper electione, & nullitas occurriſſet, utque ne Ordinarii intereſſentia fruſtratoria redderetur; Hoc non obſtante Superior Monaſterii Reginæ Cœli ex Canonicis Regularibus, in Electione nuper facta noluit admittere Notarium, & non obſtante, quod Vicarius Generalis de nullitate proteſtaretur, ad electionem proceſſit, allegans pro ſe declarationem hujus Sac. Congreg. tenoris ſequentis: *Urbaniæ* 10. *Septembris* 1639. *Sac. &c. Cenſuit Epiſcopum in Electione Abbatiſſæ Monaſterii Monialium Regularibus ſubjectarum non poſſe exquirere, ſeu recipere vota Monalium, ſed illa exquiri, & recipi debere a Superiore Regulari, ſciente tamen, & audiente eodem Epiſcopo*. His ſtantibus, Eminentiſs. Archiepiſcopus, citato P. Procuratore Generali in Curia, inſtat declarari, primo, an in electionibus Abbatiſſarum, una cum Vicario Generali intereſſe poſſit etiam Notarius Archiepiſcopalis; ſecundo, an dicta electio facta abſque intereſſentia Vicarii, & Notarii ſit contra Conſtitutionem prædictam, ac propterea nulla? *Sac. Congreg. Concilii ad utrumque reſpondit, negative*.

Circa aliqua concernentia electionem Officia- 101
lium Curiæ Ordinis Minorum de Obſervantia attendenda eſt noviſſima Conſtitutio Clementis XII. incipit. *Cum ſicut*, edita 10. April. 1733. in qua decrevit, quod juxta Statutum Capituli Generalis Mediolanenſis Ordinis Min. de Obſervantia, ſecuta electione Officialium Curiæ, Miniſter Generalis pro tempore exiſtens ſex ſaltem Religioſos debitis qualitatibus præditos illius nationis, ex qua fuerit Officialis electus, fratribus Diffinitorii Generalis proponere debeat, ut ex his tres ab ipſo Diffinitorio ſeligantur, e quibus in eventum vacationis ejus Officii, idem Miniſter Generalis unum ad ſui libitum deputare teneatur; & ſi contigerit alterum ex tribus Religioſis ſic a Diffinitorio delectis decedere, aut inhabilem fore, facultas Miniſtri Generalis deputandi dictum Officialem ad duos reliquos, quatenus vero duo mortui, aut inhabiles fuerint, ad unicum ſuperſtitem limitata ſit, & eſſe intelligatur; Sin autem omnes tres obierint, aut inhabiles repetiantur,

Digitized by Google

tunc deputetur Religioſus dignior illius Nationis, de qua erit Officialis electus in Capitulo Generali ; demandato in caſu abſentiæ Religioſi ita deputati exercitio Officii Secretario Officialis cedentis, vel decedentis : Quodque delectus trium Religioſorum prædictorum pro Fratribus de Obſervantia , Reformatis , Excalceatis , & Recollectis Franciæ nuncupatis dicti Ordinis , ab eorum reſpective Diffinitorio Generali perficiatur.

102 Correctores tam Generales, quam Provinciales Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula facultatem habent decidendi de electionibus, aliiſque negotiis, quæ ob paria poſt trinum ſcrutinium ſuffragia, ad Generale, vel Provinciale Tribunal devolvuntur ; Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Injuncti Nobis tom.* 4. *Bull. num.* 30.

Additiones ex aliena manu.

103 Plura ſunt quæ hic cumulavit Auctor . De convocatione abſentium ad Electionem diximus in Addit. ad verb. *Abſens* quoad Electionem . Cetera illuſtrare haud patiuntur arcti limites Additionum . Satis ſit de hiſce duobus verba facere .

104 Verum eſt (ut de primo diſſeram) quod re-
gulariter ad coarctandum terminum Electio-
ni præfixum non ſufficiat major pars Capitu-
li, ſed requirantur duæ ex tribus partibus ejuſ-
105 dem Capituli. At gravis quæſtio eſt , num id
locum ſibi vindicet ubi Capitulum jam ſit le-
gitime coactum ad Electionem faciendam ?

106 Affirmant Cardinal. Petra *in comment. ad
Conſtit. Apoſtol. Conſtit.* 1. *Divi Leonis Magni
ſect.* 2. *num.* 33. Piton. *diſcept. Eccleſ.* 100.
num. 69. Lotter. *de Re Beneſic. lib.* 2. *quæſt.*
107 20. *num.* 7. Negant Ricciardell. *in Lyc. Ec-
cleſ. c.*4. §. 4. *ſect.* 1. *num.* 1. Paſſerin. *de E-
lect. c.* 11. *n.* 101. Anſald. *in Adnot. ad deciſ.*
86. *n.* 84.

108 Sacrum Tribunal Rotæ opinioni affirmativæ
adhæſit *coram Lancett. dec.* 182. *num.* 16. &
plur. ſequent. & *in Placentina Provinciæ Com-
poſtellanæ Simultaneæ* 26. *Junii* 1743. §. 10. *co-
ram Illuſtriſſimo de Thunn.* Licetque hanc re-
vocaverit deciſionem *die* 4. *Febr.* 1744. *coram
eod.* nihilo tamen minus *in deciſione revocato-
ria* articulum hunc in medio reliquit , ut pa-
109 tet *ex* §. 6. & *ſequent.* Recentius vero nega-
tivam ſententiam tenuit , *ut in Leodien. Vica-
riæ* 9. *Decembris* 1754. §. 15. *coram Illuſtriſ.
Molin.* & *in Colonien. Decanatus* 4. *Julii* 1755.

§. *final. cor. bon. mem. Boruli.* & 14. *Maji* 1756. §. 7. & *ſequent.*

Ubi in Electione (ea alterum, de quo diſ- 110
ſerere propoſui) in qua plures ſunt Electi ,
ſuffragia excedunt eligentium numerum , po-
teſt renunciari legitime Electus, quum nemo
poſſit majorem numerum ſibi tribuere. Immo
ſola ambiguitas apta eſt infirmare Electionem
hanc . Et quamvis in Electionibus poſſit quan- 111
doque ſubduci redundans ſuffragiorum nume-
rus , ut in reliquis veluti legitimis conſiſtat
Electio, ne utile per inutile vitietur ; Id ta- 112
men procedit vel ſi unus tantum ſit qui ſui
periculum faciat in ſuffragatione ad certum aſ-
ſequendum ſuffragiorum numerum ex iis qui
Electioni præſunt, atque ea habeat ſuffragia ,
quæ ſublatis redundantibus attingunt nume-
rum ad actus firmitatem præſtitutum ; vel etiam
ſi is in aliorum concurſum tot enumeret vo-
ta , ut quæcumque contra ipſum deducta fiat,
adhuc cæteris antecellere videatur ; ſecus e con-
tra . Vide hæc & alia ad hanc Electionis ma-
teriam pertinentia apud Rot. *in Nullius ſeu* 113
Firmana Canonicatus 3. *Julii* 1748. *coram Illu-
ſtriſs. Clemente.*

Additiones noviſſime ex aliena manu.

Nulla in materia magis *incerto jure* vivi- 114
mus, quam in hac electionis. Quæ a jure Canonico enim ſancita ſunt circa electionem propriam, ea a Doctoribus , modo admittuntur, modo rejiciuntur in electione impropria. Infinita afferre poſſemus exempla, ſi otium eſſet. At libet aliud afferre, do quo noviſſime actum eſt in Sacra Rota *in Comen. Canonic. Theologalis.*

Pertinet Juſpatronatus hujus Canonicatus 115
ad Capitulum. Ex octo vero Canonicis , qui Capitulum componunt , quinque elegerunt inhabilem *ſub conditione diſpenſationis* , tres vero Habilem elegerunt . Obtenta intra terminum juris minime fuit diſpenſatio . Quæſtio ideo ſuit orta , num electio Habilis facta a tribus illis Canonicis , valida ſit, necne ?

Pro invaliditate hujus electionis adduceba- 116
tur , quod de jure Canonico electio facta a minori parte minime valida eſt , ubi major pars inhabilem citra ullam culpam elegit , ut ſi *ignoranter* elegit . Culpa autem vacare contendebatur electio Inhabilis a majori parte ſub conditione diſpenſationis facta .

Contra vero valida ex eo prætendebatur , 117
& quidem jure meritoque, hæc electio habilis facta a minori parte , quod electio inhabilis a ma-

Digitized by Google

majori parte facta ſub conditione diſpenſationis, non obtenta ipſa diſpenſatione *vel* referenda eſt ad caſum non factæ electionis, *vel* ad caſum electionis inhabilis voluntarie & culpoſe factæ. Aut enim eligentes Inhabilem ſub conditione diſpenſationis intendunt non eligere non obtenta diſpenſatione, & hoc in caſu referenda eſt electio ad caſum non factæ electionis, vel eligere intendunt non obſtante quod diſpenſatio non obtineatur, & in hoc diſparato caſu referri electio debet ad caſum electionis Inhabilis voluntarie & culpoſe factæ. At ſive ad unum, ſive ad alterum caſum referatur totum, jus Capituli conſolidatur in minori parte eligente Habilem, & ſic electio Habilis ab ipſa minori parte facta valida eſt dijudicanda.

118 Diſpoſitio vero illa juris Canonici, quod eligente majori parte ſine culpa Inhabilem, nequeat valere electio Habilis facta a minori parte, trahi nequit ad caſum hunc, idque quia qui abſque culpa eligunt Inhabilem, quantum in ipſis eſt, eligere intendunt. Lex vero, eſt quæ Electioni illi denegat effectum.

119 Adeo vero hic articulus implexus viſus eſt, ut ſupremum Rotæ Auditorium ſemel atque iterum ſciſſum ex æquo fuerit, nullamque cœperit reſolutionem, ut *die* 30. *Aprilis*, *& die* 21. *Junii* anni 1762.

ELEEMOSYNA.

S U M M A R I U M.

1 *Eleemoſyna quid ſit, & quam habeat vim apud Deum*, ad num. 2
3 *An detur præceptum Eleemoſynæ obligans ſub gravi, & unde hæc obligatio ſit metienda*, ad num. 4
5 *Quot & quibus modis bona ſint ſuperflua, vel neceſſaria ex parte dantis*, ad n. 8
9 *Et ex parte accipientis*, ad n. 12
13 *Quid debitum licitumve ſit juxta diverſos neceſſitatis gradus*, ad num. 20
21 *Quibus Eleemoſyna ſit elargienda, & quo charitatis ordine*, ad num. 22
23 *Eleemoſina an ſit danda pauperibus otioſis, & an forenſibus poſſit denegari*, ad num. 24
25 *Pauperes ficti an graviter peccent, ac teneantur reſtituere eleemoſynas*, ad n. 26
27 *Quinam poſſint petere Eleemoſynam, etiamſi ad victum non egeant*, ad n. 31
32 *Quid conceſſum, atque injunctum ſit Regularis Eleemoſynam petentibus*, ad num. 43
44 *Quid Eccleſiis, & Sacerdotibus incumbat circa Miſſarum eleemoſynas*, ad n. 47
48 *An ſit vetitum Eleemoſynas petere per Eccleſiam, dum peraguntur Sacra*, ad num. 49
50 *Ex quibus bonis Eleemoſyna pauperibus ſit eroganda*, ad num. 53
54 *Uxor, Filiusfamilias, Servus, Ancilla, Religioſus, Adminiſtratores hæreditatum, vel Reipublicæ quando poſſint vel non facere Eleemoſynas*, ad num. 60
61 *Eremita petens Eleemoſynam pro Sacello quomodo ſe gerere debeat.*
62 *An poſſit tuta conſcientia Eleemoſynarum diſtributor ſibi pauperi illas appropriare.*
63 *Ad quem ſpectet diſtributio Eleemoſynarum collectarum occaſione Jubilæi.*
64 *Aſſertur diſpoſitio Benedicti XIV. circa Miſſarum Eleemoſynas.*
65 *Quæ ſit Eleemoſyna minor pro unaquaque Miſſa manuali.*
66 *Quinam ſint Collectores Eleemoſynarum pro locis Terræ Sanctæ.*
67 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 71
72 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 78

Eleemoſyna eſt opus, quo datur aliquid indigenti ex commiſeratione propter Deum; 1
Eſt in re communis cum S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 1. Eleemoſyna eſt opus ſumme meritorium, ſatisfactorium, & impetratorium, ut 2
clare habetur ex pluribus Sacræ Scripturæ teſtimoniis, & ſignanter Tobiæ 4. *Quoniam Eleemoſyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras*. Ibidem 12. *Quoniam Eleemoſyna a morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata, & facit invenire miſericordiam, & vitam æternam*. Eccleſ. 3. *Eleemoſyna reſiſtit peccato*. Daniel. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime*. Lucæ 3. *Qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet eſcas ſimiliter faciat*. Lucæ 12. *Quod ſupereſt, date Eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*. Matth. 25. *Venite benedicti &c. Eſurivi, & dediſtis mihi manducare &c.* 1. ad Timoth. 6. *Divitibus hujus ſæculi præcipe facile tribuere*, & alibi ſæpiſſime.

Datur præceptum obligans ſub gravi ad dan- 3
dam

dam quandoque eleemoſynam, juxta rationem
neceſſitatis alienæ, & facultatis propriæ; *Eſt
communis*, & colligitur clare *ex* 4. *Eccleſiaſtic.*
ubi dicitur; *Declina pauperi ſine triſtitia aurem
tuam, & redde debitum tuum*, ſed debitum ca-
dit ſub ſtricto, & rigoroſo præcepto, ergo &c.
Et de facto tranſgreſſores hujus præcepti tam-
quam rei graviſſimi criminis damnantur ad
ignem æternum. Matth. 25. *Diſcedite maledi-
cti in ignem æternum &c. eſurivi enim; & non
dediſtis mihi manducare &c.* Unde *in cap. Si-
cut 7. diſt.* 47. ex verbis S. Ambroſii, ſic ex-
preſſe dicitur: *Neque enim minus eſt crimen ha-
benti tollere, quam cum poſſis, & abundes, in-*
4 *digentibus denegare.* Dicitur autem notanter *jux-
ta rationem neceſſitatis alienæ, & facultatis pro-
priæ*, quia obligatio dandi eleemoſynam pen-
det, & metienda eſt a facultate propria, id-
eſt ex parte dantis, ut habeat bona aliqua ſu-
perflua, & a neceſſitate aliena, ideſt ex par-
te accipientis, ut habeat veram aliquam ne-
ceſſitatem.

5 Hinc ad clariorem, & faciliorem intelligen-
tiam, advertendum, eſt quod bona ex parte
dantis poſſunt eſſe ſuperflua, vel neceſſaria vi-
tæ, ſuperflua, vel neceſſaria ſtatui, & ſuper-
6 flua, vel neceſſaria decentiæ ſtatus. Bona ſu-
perflua vitæ ſunt illa, ſine quibus poteſt quis
ſuam, familiæque ſuæ vitam congrue alere,
& conſervare; & econtra bona neceſſaria vi-
tæ ſunt illa, quæ requiruntur neceſſario ad
alendam, & conſervandam ſuam, familiæque
7 ſuæ vitam. Bona ſuperflua ſtatui, ſunt illa,
ſine quibus poteſt quis ſuum, familiæque ſuæ
ſtatum ſufficienter conſervare; & econtra bo-
na neceſſaria ſtatui ſunt illa, quæ requiruntur
ad conſervandum ſuum, familiæquæ ſuæ ſta-
8 tum. Bona ſuperflua decentiæ ſtatus ſunt illa,
ſine quibus poteſt quis ſuum, familiæque ſuæ
ſtatum adhuc decenter, & ſplendide conſerva-
re; & econtra bona neceſſaria decentiæ ſtatus
ſunt illa, quæ requiruntur neceſſario ad con-
ſervandum ſuum, familiæque ſuæ ſtatum cum
tali decentia, & ſplendore.

9 Sic ex parte accipientis tripliciter conſide-
ratur neceſſitas, ſcilicet, neceſſitas extrema,
10 neceſſitas gravis, & neceſſitas communis. Ne-
ceſſitas *extrema* eſt illa, quam patiuntur illi,
quibus defectu cibi, potus, veſtitus, aut alte-
rius rei imminet hic & nunc vitæ, infirmita-
tis incurabilis, membri, aut ſenſus corporis
amittendi periculum, aut imminet illis peri-
culum incurrendi duriſſimam, ipſaque morte
graviorem v. g. Turcicam captivitatem, &
hujuſmodi, niſi ope congrua adjuventur. Ne- 11
ceſſitas *gravis* eſt illa, propter quam imminet
alicui periculum gravis mali, ut carcerationis
ob debita, infamiæ, gravis jacturæ bonorum,
vel ſtatus, ita ut ad ſe ſuſtentandum cogatur,
quamvis nobilis, alteri famulari, vel ſimili-
ter laborare, aut quamvis honeſtus civis co-
gatur mendicare. Neceſſitas *communis* eſt illa, 12
quam patiuntur communiter pauperes triviales
oſtiatim mendicando.

Ex iſtis colliges primo, quod homo ſub 13
mortali tenetur facere eleemoſynam ex bonis
ſuperfluis vitæ, quamvis ſint aliquo modo ne-
ceſſaria ſuo ſtatui, illis pauperibus, qui labo-
rant neceſſitate extrema. *Eſt communis*; Et
ratio eſt, quia quamvis bona ſuperflua vitæ
ſint neceſſaria ſtatui, Ordo tamen caritatis
poſtulat, ut cæteris paribus graviſſimum vitæ,
aut quaſi vitæ bonum præferamus bono pro-
prii ſtatus longe inferiori, unde *c. Paſce* 21.
diſt. 86. ex verbis divi Ambroſii dicitur: *Pa-
ſce fame morientem, quiſquis enim paſcendo ho-
minem ſervare poteris, ſi non paveris, fame oc-
cidiſti*. Hinc pauper extremam neceſſitatem 14
patiens jure naturæ poteſt tollere ſibi neceſſa-
ria ſufficientia ad ſublevandam talem ſuam ne-
ceſſitatem, a quolibet ſimilem neceſſitatem
non patiente; nec poſtea ad pinguiorem for-
tunam deveniens, tenetur reſtituere quidquam;
accepit enim id quod ratione talis neceſſitatis
erat jure naturæ ſuum. *Sic communiſſima om-
nium Doctorum*. Sic etiam non tenetur reſti- 15
tuere, qui in extrema neceſſitate conſum-
pſit id, quod antea acceperat commoda-
tum, vel mutuum, vel emptum nondum
ſolutum, immo quod antea furatus fuerat.
Sic ex communi Leſſius, & aliis citatis
Diana *part.* 5. *tract.* 8. *reſolut.* 8. Sporer *tom.*
1. *tract.* 3. *in* 4. *Præcept. Decalog. cap.* 6. *n.*
53. (*a*)

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Male citatur hic Sporer, qui potius contrarium ſentit; ait enim, quod ſi facultas, &
melior fortuna ſupervenerit, debeat id reſtituere, quod antea furatus fuerat, & hanc volun-
tatem reſtituendi debere ſemper in ipſo manere, etiam dum in extrema neceſſitate verſatur.
Tom. 2. *tract.* 4. *pag.* 66. Alii quoque quamplures graviſſimi Theologi, exploſa Dianæ ac

Digitized by Google

16 Colliges ſecundo, quod homo ſub mortali tenetur facere eleemoſynam ex bonis ſuperfluis vitæ, & ſtatui, quamvis ſint aliquo modo neceſſaria ad decentiam, & ſplendorem ſui ſtatus, illis pauperibus qui laborant neceſſitate gravi. *Eſt communis;* Et ratio eſt, quia lex Chriſtianæ caritatis, immo & humanitatis poſtulat, ut ſtatus ſplendorem aliqualiter negligamus, & quaſi extremo, ſeu vere gravi proximi malo occurramus, cum neglectus ille, ſcilicet ſplendoris ſtatus, fere nihil ſit in comparatione tanti mali paſſi ab inope gravi ne-
17 ceſſitate laborante. Immo Layman *lib. 2. tract. 3. c. 6. n.* 4. cum S. Thoma, aliiſque ibi citatis, & Tamburin. *lib. 5. decalog. cap.* 1. §. 1. & alii plures recte docent, quod homo teneatur ſubvenire pauperi in gravi neceſſitate, etiam ex bonis aliquibus ſuo ſtatui neceſſariis, ſed non valde neceſſariis, quia homo parvo ſuo incommodo tenetur magnum incommodum
18 proximi impedire. Pauper tamen in gravi neceſſitate conſtitutus nequit licite auferre ab aliis ſibi neceſſaria ad ſublevandam talem gravem neceſſitatem, ut colligitur *ex c. Si quis 3. de furtis*, ubi ſic dicitur: *Si quis ob neceſſitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, veſtem, aut pecus, pœniteat hebdomadas tres*, hæc enim pœnitentia non imponeretur, ſi liceret in neceſſitate gravi furari, aut ſi neceſſitas illa fuiſſet extrema, ut notavit S. Thomas 2. 2. *quæſt. 66. artic. 7. ad* 1. dicens: *Decretalis illa loquitur in caſu, quo non erat urgens neceſſitas*, & modo habetur hoc definitum ab Innocentio XI. qui *die* 2. *Martii* 1679. inter alias propoſitiones damnavit ſequentem 35. in ordine: *Permiſſum eſt furari non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi*. Colliges 19
tertio, quod homo ſub mortali tenetur facere quandoque eleemoſynam ex bonis ſimpliciter ſuperfluis vitæ & ſtatui; & a fortiori ex ſuperfluis decentiæ ſtatus, illis pauperibus, qui laborant ſolum neceſſitate communi; Sic Divus Thomas 2. 2. *quæſt. 32. art.* 5. Navarr. *cap.* 24. *n.* 5. Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 7. n.* 5. Tannerus *tom. 3. diſp. 2. quæſt. 5. dub.* 2. Richard. Bannes, Covarruvias, Valentia, Aragonius, Azorius, Filliucius, quos citat, & ſequitur Sporer *loc. cit. num.* 60. Bellarminus *lib. 2. de bonis operibus cap.* 7. cum aliis ibi relatis, & alii contra pleroſque modernos; Et ratio eſt, quia cum erogatio eleemoſynæ de ſe ſit ardua, niſi daretur obligatio ſub gravi erogandi illam quandoque etiam pauperibus, qui laborant ſolum neceſſitate communi, facile contingere poſſet, quod hujuſmodi pauperibus nemo ſubveniret, & ſic de communi neceſſitate in gravem, & de gravi in extremam adigerentur. Tum quia etiam in neceſſitate communi reperitur eſuries, ſitis, nuditas, & hujuſmodi; ſed iſta ſublevare denegantes damnantur in ignem æternum, Matthæi 25. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum &c. eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare, ſitivi, & non dediſtis mihi bibere,* nu-

Tamburini talem hominem ab onere reſtituendi eximentium ſententia, docent reipſa ad reſtitutionem teneri, quia delictum perpetratum contra juſtitiam ſemper remanet compenſandum, licet tempore neceſſitatis obligatio reſtituendi ſuſpendatur. Neceſſitas non tollit debitum, ſed facit tantum, ut ſolutio licite differatur.

Reſponſio Auctoris.

Et tamen Sporer *loco* a me *citato*, loquitur præciſis verbis *ibi* a me relatis: Inſuper *tom. 2. tract. 5. in VII. & X. præceptum decalogi, cap. 5. ſect.* 4. poſtquam dixerit ſub *num.* 101. qui rem accepit ante extremam neceſſitatem, ſive furto, ſive contractu, & dein in extrema neceſſitate abſumpſit, ea peracta probabiliter reſtituere tenetur, & probata ſententia, concluſerit dicens: *pia ac probabilis ſententia*; ſtatim ſubjungit ſub immediato *num.* 102. ſed æque probabilis eſt oppoſita jam communior ſententia DD. negans, rem quandocumque acceptam, ſive ex delicto, ſive ex contractu non transferente dominium, utpote vel furto ablatam, vel depoſitam, impignoratam, commodatam, locatam &c. & poſtea in extrema neceſſitate abſumptam, unquam debere reſtitui; Sic Angel. Silveſter, ver. *Furtum* Jul. Clar. *Lib.* 1. *§. Furti*, Petr. Navarrus, aliique cit. a Layman *c.* 1. *num.* 7. Ratio eſt, quia, qui rem alienam bona fide abſumpſit, liberatur a reſtitutione ſecundum omnes; ſed talis in dicta neceſſitate bona fide rem alienam, quinimmo tanquam dominus ejus effectus, abſumpſit: ergo numquam tenetur pro ea reſtitutione; neque enim patrocinatur iniquitas, ſi rem antea furatus fuit, ſed ſuperveniens extrema neceſſitas. Hæc ille, adeoque non male citatus.

[redacted]

Digitized by Google

hudus fui , *& non coopetuiſtis me &c.* ergo ſi
pro tali defectu damnantur ad tam gravem pœ-
nam, ſtat clarum quod talis defectus impu-
tatur eis ad gravem culpam; Et facit pro no-
ſtra ſententia propoſitio 12. ex damnatis ab
Innocentio XI. *Vix in ſæcularibus invenies*, *et-
iam in Regibus*, *ſuperfluum ſtatui; Et ita vix
aliquis tenetur ad eleemoſynam* , *quando tenetur
tantum ex ſuperfluo ſtatui*, ſic recte notat Viva
ſuper *dicta propoſitione n.* 10. Sporer *loc. cit. n.*
65. Damnatur enim ibi ſententia aſſerens, *Vix
aliquem teneri ad eleemoſynam ex ſuperfluo ſta-
tui*; ergo a fortiori damnata videtur ſententia
aſſerens, *teneri nunquam*. Omittuntur brevita-
tis gratia plurimi textus Sacræ Scripturæ, plu-
rimi Sacri Canones , & plurimæ Sanctorum
Patrum auctoritates clariſſime ſententiam no-
ſtram corroborantes , & contrariam infirman-
tes. Quidquid igitur dixerint alii, eſt in pra-
xi tenenda tamquam certiſſima noſtra conclu-
ſio, quod nempe homo teneatur ſub mortali
facere quandoque eleemoſynam ex bonis ſim-
pliciter ſuperfluis vitæ & ſtatui, & a fortiori
ſuperfluis decentiæ ſtatus, illis etiam pauperi-
bus, qui laborant ſolum neceſſitate communi.
20 Tales autem pauperes laborantes ſolum neceſ-
ſitate communi nequeunt licite auferre ab aliis
ſibi neceſſaria ad ſublevandam talem commu-
nem neceſſitatem, quia ſi hoc fuit damnatum
in pauperibus laborantibus gravi neceſſitate,
ut patet ex propoſitione damnata, adducta ſu-
pra *ſub num.* 18. a fortiori erit damnatum in
pauperibus laborantibus ſolum neceſſitate com-
muni.
21 Eleemoſyna eſt elargienda omnibus vere in-
digentibus, ſive fideles, ſive infideles ſint, ſi-
ve indigenæ, ſive alienigenæ; & ut magis ſit
meritoria, debet diſtribui ſecundum Ordinem
Caritatis; itaut magis indigens præferatur mi-
nus indigenti. Gloſſa *in c. Si quis* 10. *diſt.*
90. Sic ſenex debilis debet præferri juveni,
pauper nobilis ignobili, invalidus ſano, di-
gnior digno, fidelis infideli, bonus malo. Surd.
de Aliment. tit. 1. *q.* 93. Gratian. *diſcept. c.*
22. *num.* 25. Trullench. *in Decalog. lib.* 1. *c.*
5. *dub.* 11. *num.* 2. Valdes *de eleemoſyn.* 3. *p.*
fol. 72. *verſ. ſi autem omnibus*. Bellarm. *de bo-
nis operibus lib.* 3. *c.* 12. *litt. B.* Sic ſunt præ-
ferendi indigenæ alienigenis, amici, & dome-
22 ſtici benemeriti aliis pauperibus. Si Pater, & Fi-
lius ſint in extrema, vel gravi neceſſitate, præ-
ferendus eſt Pater; ſi Mater, & Pater, præſe-
rendus eſt Pater; Parentes præferendi ſunt uxori,
Uxor propinquis, propinqui extraneis, & hu-
juſmodi. Trullench *loc. cit. dub.* 11. *num.* 2.
Villalobos 1. *part. tract.* 22. *difficul.* 7. *num.* 1.
Becanus *de extern. act. Caritat. c.* 21. *num.* 22.
Barboſa *in Repertor. poſthum. verb. Eleemoſyna*,
& alii communiter. In communi tamen ne-
ceſſitate debet quis potius prolibus ſubvenire
quam parentibus, quia proles ſunt ſub cura
parentum, & ab illis etiam extra gravem ne-
ceſſitatem jure poſtulant alimenta, non item
parentes. Tamburin. & illis cum Diana *in com-
pend. verb. Debitum num.* 12. La Croix *l.* 3.
part. 1. *num.* 723. Sic maritus in communi ne-
ceſſitate debet uxorem præferre parentibus, &
prolibus; ita Tamburin. & la Croix *loc. cit.
num.* 724. contra Caſtropal. qui dicit uxorem
eſſe quidem præferendam prolibus, ſed non
parentibus: & ratio noſtræ opinionis eſt,
quia vir, & uxor civiliter ſunt quid unum,
adeoque extra neceſſitatem extremam, vel
gravem, ubi lex naturæ non dictat aliud, u-
xor cenſeri debet conjunctior, & ſic in ne-
ceſſitate communi debet præferri; & ad hoc
alluditur Geneſ. 2. *verſ.* 24. ibi: *Propter hoc
relinquet homo Patrem*, *& Matrem*, *& adhæ-
rebit uxori ſuæ*. Vide verb. *Filius*, & verb.
Neceſſitas.
Eleemoſyna non eſt danda otioſis pauperibus 23
nolentibus laborare, quia ultra quam quod iſti
ſunt fures eleemoſynarum aliis vere indigenti-
bus debitarum, id eſſet eorum ruinam, & vi-
tia alere, quia ex otio ad maxima vitia pro-
labuntur; ut enim dicitur *Eccleſiaſtici* 33. *Mul-
tam malitiam docuit otioſitas*, & ut ſcripſit Se-
neca *epiſt.* 86. *Otium eſt ſentina omnium malo-
rum*, *noverca virtutum*, *& cujuſvis hominis
ſepultura*, & iſtis otioſis, qui ex acceptis elee-
moſynis nutriunt vitia, videtur eleemoſynam
fieri prohibere *Eccleſiaſt. cap.* 12. ibi: *Da bo-
no*, *& non receperis peccatorem*. *Benefac humi-
li*, *& non dederis impio*: *Prohibe panes illi
dare*. Vaſquez *de eleemoſyna c.* 3. *dub.* 1. Tur-
rian. *diſp.* 85. *dub.* 1. Trullench *loc. cit. cap.*
5. *dub.* 10. *n.* 8. Amoſtaz *de cauſis piis tom.* 2.
lib. 7. *cap.* 12. *n.* 10. & alii paſſim. Eleemo- 24
ſyna poteſt denegari pauperibus forenſibus,
immo poſſunt juſte a Civitate expelli, quan-
do adeſt juſta cauſa, ut ſi Civitas fame labo-
ret, nec poſſit ſimul forenſibus, ſeu alienige-
nis, & domeſticis, ſeu indigenis ſubvenire,
vel ſi forenſes pauperes morbos afferant, aut
quando in otio putreſcunt, unde ad vitia per-
veniunt, & hujuſmodi; tunc enim recte ex-
pelluntur. Layman *lib.* 2. *tr.* 3. *c.* 6. *num.* 3.
Valdes *de eleemoſyn.* 3. *part. fol.* 80. *verſ. quar-
to quæritur*, Trullench *loc. cit. dub.* 10. *n.* 8.
Diana *p.* 5. *tract.* 8. *reſolut.* 36. Bonacina *de*
Ca-

Digitized by Google

Caritate diſp. 3. *q.* 4. *punct.* 6. *propoſit.* 3. *n.*
19. Amoſtaz *loc. cit. c.* 32. & alii paſſim, &
ad hoc facit *Concil. Turonenſ.* 11. *cap.* 4. ubi
ſtatutum eſt, ut quælibet Civitas, aut Op-
pidum ſuos alat pauperes, & ad id Presby-
teri, & Laici concurrant.

25 Pauperes ficti graviter peccant, & tenentur
ad reſtitutionem eleemoſynarum, quas ſe fin-
gendo pauperes receperunt, & ratio eſt, quia
ſic injuſte auferunt eleemoſynas aliis pauperi-
bus, vere indigentibus, & per dolum, & de-
ceptionem extorquent pecuniam ab iis, qui
ſecluſa deceptione, nullo modo darent eis ejuſ-
modi eleemoſynas; Cauſa enim finalis elee-
moſynæ, eſt pauperi ſuccurrere ad ſublevandam
ejus neceſſitatem, quæ ſi non adſit, quia pau-
per eſt fictus, donatio illa non ſuſtinetur,
adeoque ſuſcipiens ad reſtitutionem tenetur.
Vaſquez *de eleemoſyna cap.* 3. *dub. ult.* Villa-
lobos 1. *part. tract.* 22. *difficult.* 9. *num.* 2.
Navarrus *in Manual. cap.* 17. *num.* 107. Na-
varra *de reſtitut. lib.* 3. *cap.* 1. *a n.* 267. De-
lugo *tom.* 7. *lib.* 6. *dub.* 17. Trullench *loc. cit.*
dub. 10. *num.* 9. Tapia *de caritat. lib.* 3. *quæſt.*
4. *art.* 8. Palao *tom.* 1. *punct.* 14. *num.* 5. &
26 alii paſſim. Reſtitutio autem fieri poteſt ſive
danti, ſive pauperibus. Vaſquez *loc. cit. dub.*
ult. num. 24. Diana *part.* 5. *tractat.* 8. *reſolut.*
22. Palao *loc. cit. punct.* 14. *n.* 7. Peſchacher
27 *de reſtit. pag.* 613. Tamburin. & alii. Quam-
vis autem quis actu non egeat ad victum, ſi
tamen immineat neceſſitas proxima, poteſt
nunc petere, & acceptare eleemoſynas, quia
quod de proximo expectatur, præſens cenſe-
tur, *l.* 2. *C. de tranſactione*, ubi Barboſa *n.* 5.
& alii. Delugo *loc. cit. dub.* 17. *n.* 4. Amo-
ſtaz *loc. cit. n.* 29. Diana *part.* 2. *tract.* 1. *re-*
28 *ſolut.* 8. & alii paſſim. Sic etiam poterit elee-
moſynas petere, qui Filias habet nubiles, quas
commode dotare non poteſt, etiamſi non de-
ſint neceſſaria ad vitam ſuam, & Filiarum
ſuſtentandam. Mandell. *conſ.* 69. *num.* 7. Vi-
vius *deciſ.* 454. *n.* 5. Diana *part.* 2. *tract.* 1. *re-*
ſolut. 6. Delugo *tom.* 7. *in reſponſ. moral. cit.*
c. 17. *n.* 5. Amoſtaz *loc. cit. n.* 29. Sic pariter
29 poterit eleemoſynas petere puella, quæ non ha-
bet congruam dotem ad ſui ſtatus conditionem,
quamvis habeat neceſſaria ad victum; ſic cum
Bartol. & aliis tradit Velaſco *de privileg. pau-*
per. 1. *part. q.* 4. *n.* 43. Amoſtaz *loc. cit. n.* 29.
30 Idem eſt dicendum de Filiis habentibus ſibi
neceſſaria, qui ſi habeant Parentes neceſſario
alendos, & ad id non habeant, poſſunt pete-
re, & ſuſcipere eleemoſynas. Delugo *loc. cit.*
in reſponſ. moral. dub. 19. *num.* 5. Amoſtaz
loc. cit. n. 30. Diana, & alii. Idem pariter eſt
dicendum de iis, qui habent Fratres, aut So- 31
rores, quibus alimenta præbere tenentur, De-
lugo *loc. cit. num.* 5. Amoſtaz *loc. cit. n.* 30.
Velaſco *loc. c. q.* 4. *num.* 50. & alii.

Religioſi Mendicantes poſſunt eleemoſynas 32
oſtiatim quærere; nec prohiberi poſſunt fide-
les, ne eas ipſis conferant, textu expreſſo in
cap. Nimis prava 17. *de exceſſib. Prælat.* Un-
de ſi aliqui Ordinariorum, vel alii impediant
per vim, vel dolum, aut conſulant, ne elee-
moſynæ dentur Regularibus Mendicantibus,
tunc ipſo facto excommunicationem incurrunt,
ut ex Bullis oſtendit la Crux *de ſtatu Reli-*
gioſ. lib. 1. *cap.* 7. *concluſ.* 2. Trullench *loc. cit.*
cap. 5. *dub.* 8. *num.* 22. Caſarub. in comp. Pri-
vileg. verb. Eleemoſyna, num. 7. 8. 9. & 13.
& ſignanter hoc ſtatuit Sixtus IV. Conſtitu-
tion. incipiente *Sacri*. Non poſſunt tamen quæ- 33
ſtuare extra diſtrictus conſuetos, & aſſignatos
propriis Conventibus, ut cenſuit *Sacra Con-*
greg. Epiſcop. & Regul. 22. *Junii* 1674. dum
partibus auditis, *declaravit, & decrevit ne in*
poſterum præfatorum Ordinum Conventus (ſci-
licet Obſerv. & Capuccin. in Regno Corſicæ)
proprios ſui diſtrictus ad quæſtuandum egredian-
tur, ſed inter ſuos limites ſe quiſque contineat,
ut ab his quibus ſerviunt ſuſtentari facilius poſ-
ſint; Nec non, ut ubi plures inveniuntur Con-
ventus in eodem diſtrictu, inter eoſdem ratio an-
tiquitatis, ac fundationis rationabiliter habea-
tur, ſicque omnino obſervari mandavit. Et quod 34
non poſſint quæſtoare Capuccini in locis, in
quibus id faciunt Patres Reformati, ſtatuit no-
viſſime, auditis partibus, *Sac. Congreg. Epiſc.*
in Vintimilien. quæſtuationis 2. *Auguſti* 1715.
Ponent. Cardinal. S. Clementis, & 16. *Septemb.*
1718. *Pon. Cardinal. Corſino*, ut ad longum
variis notatis, & diſcuſſis refert Urſaya *tom.* 1.
part. 2. *diſceptat.* 9. *& tom.* 3. *part.* 1. *diſceptat.*
17. Et jam emanaverat prohibitio quæſtuan-
di per quatuor milliaria prope Conventus Men-
dicantes anteriores; *ead. Sacra Congreg.* 15. *No-*
vembris 1647.

Regulares vere Mendicantes non tenentur pe- 35
tere licentiam ab Ordinario, in cujus Diœceſi
ſitum eſt ipſorum Monaſterium, cum eis in ere-
ctione conceſſa tacite videatur, & conceſſit Leo
X. Fratribus Minoribus in ſua Conſtitutione,
quæ refertur *in compend. privileg. Mendicantium*,
verb. Eleemoſyna n. 13. Unde *Sacra Congregat.*
Epiſcop. & Regul. 6. *Octob.* 1597. ita reſcri-
pſit Epiſcopo Caſalenſi: *Non tenentur Regula-*
res, qui ex inſtitutione, aut facultate Sedis Apo-
ſtolicæ eleemoſynas quæritare, aut mendicare poſ-
ſunt,

Digitized by Google

ſunt, petere ab Ordinariis licentiam Eleemoſynas
per Diœceſim quærendi, cum in erectione Mona-
ſteriorum hac licentia eis tacite ab Ordinariis
impertita cenſeatur. Et eadem *Sacra Congregat.*
2. *Auguſti* 1594. ita reſcripſit Collectori Por-
tugalliæ: *I Veſcovi per la licenza di cercar la*
limoſina non devono aver coſa alcuna, ancorchè
menoma, e così i loro Officiali. I Mendicanti
non han biſogno di ſimil licenza, la quale ſi
preſume data loro per ſempre, quando fu loro
permeſſo che aveſſero Monaſtero nella Dioceſi. Id
ipſum declaravit eadem Sacra Congregatio *in*
Oſtunen. 15. *Februarii* 1577. *in Papienſi* 22.
Auguſti 1581. *&* 3. *Decembr.* 1602. *in una*
Obſervantium 17. *Novembris* 1620. *in una Ca-*
puccinorum 5. *Octobr.* 1646. *& in alia Obſer-*
vantium 21. *Maii* 1640. *& ſic alibi* ſæpiſ-
ſime.

36 Nec tenentur Regulares vere Mendicantes
oſtendere Ordinariis licentiam ſuorum Superio-
rum, dum eleemoſynas quærunt in locis ubi
exiſtunt Conventus; ſed ſolum ſi eas velint
colligere extra ipſa; ſic declaraſſe Sacram Con-
gregationem Concilii refert Piaſecius *in praxi*
Epiſcop. part. 2. *cap.* 3. *art.* 6. *n.* 50. his ver-
bis: *An, ut quæſtores arceantur, poſſint Ordina-*
rii facultatum a Superioribus Regularium Elee-
moſynæ quærendæ conceſſarum aliquam cognitio-
nem, & qualem habere? Congregatio cenſuit ex
Concilio non prohiberi Regulares quominus elee-
moſynas quærant, non tamen alios eorum nomi-
ne, & auctoritate quoquomodo poſſe quæritare;
illos tamen extra locum, ubi ſita ſunt Monaſte-
ria, eleemoſynas per eamdem Diœceſim corrogan-
tes, teneri ad oſtendendam Ordinario licentiam
ſuorum Superiorum. Conſimilem declarationem
ejuſdem Sacræ Congregationis de anno 1621.
referunt Sperell. *dec.* 38. *num.* 27. & Lantu-
ſca *verb. Eleemoſyna num.* 1. tenoris ſequen-
tis: *Sacra Congregatio Cardinal. Concil. Trid.*
Interpretum cenſuit, Fratres Ordinum Mendican-
tium nequaquam poſſe ab Epiſcopis prohiberi,
quominus per ſe ipſos in Diœceſibus, ubi habent
Conventus, eleemoſynas quærant; ſed tantum ſi
extra loca, ubi Monaſteria exiſtunt, quæritare vo-
luerint, teneri Superiorum licentiam Ordinario
37 *oſtendere*. Si tamen extra Diœceſim, in qua
erecti ſunt Conventus, quæritare voluerint,
debent obtinere conſenſum ab Ordinario illius
Diœceſis, ut declaraſſe Sacram Congregatio-
nem concilii referunt Fagnan. *in Capit. Tua-*
rum 11. *de privil. num.* 3. & Pignatell. *tom.* 8.
conſult. 12. *num.* 19. his verbis: *Sacra &c.*
cenſuit Fratres Ordinem Mendicantium nequa-
quam poſſe ab Epiſcopis prohiberi, quominus per
ſeipſos in Diœceſibus, ubi habent Conventus, elee-
moſynas quærant, ſed tantum ſi extra loca, ubi
Monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, teneri
ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere;
at ſi extra Diœceſim, teneri etiam illius conſen-
ſum obtinere; Ceterum nullatenus eſſe permitten-
dum, ut eleemoſynas quærant per alios, quam
per ſui Ordinis Fratres.

Et quod non ſit permittendum, quod Fra- 38
tres etiam Mendicantes eleemoſynas quærant
per alios, quam per ſui Ordinis Religioſos,
vel Oblatos, ſtatuit *Sacr. Congr. Conc. in Po-*
linianenſi 24. *Septembr.* 1622. *ex cap. Tuarum*
11. *de privileg.* & noviſſime cum PP. Augu-
ſtiniani Terræ Mondulphi Senogallien. Diœce-
ſis, opponente Capitulo Collegiatæ dicti loci,
proponi curaſſent in Sacra Congregatione Epi-
ſcop. & Regular. Dubium: *An ipſis P. P. com-*
peteret jus quæſtuandi in Terra, & Territorio
Mondulphi? die 17. Januarii 1692. ad Rela-
tionem Eminentiſſimi Card. de Abdua prodiit
reſcriptum: *Poſſe Regulares Mendicantes quæ-*
ſtuare per ſeipſos, & ad ſuam utilitatem; Per
ſæculares autem non poſſe, niſi de licentia Epi-
ſcopi. Sic ſine licentia in ſcriptis Ordinarii lo- 39
ci nulli quantumvis privilegiati poſſunt elee-
moſynas quærere pro aliquo opere Pio, etiamſi
eſſent Patentati, ſeu Commiſſarii Abbatiæ S.
Antonii Viennenſis, nam nec iſti quæſtuant
ſine licentia Ordinarii, non obſtantibus eorum
privilegiis; *Sac. Congr. Conc. in Theanen.* 30.
April. 1678. in qua utraque parte informante
cenſuit non poſſe a prædictis Commiſſariis
quæſtuari, niſi ad formam Sacri Concilii *cap.*
9. *ſeſſ.* 21. *de reformat.* & Bullæ Gregorianæ
incipientis *Romanum*, *lib. Decret. fol.* 262. Et
iterum *in Cajacen.* 28. *Auguſti* 1683. in qua
cenſuit danda, & ſervanda eſſe decreta edita
in dicta *Theanen.* Nec talis licentia eleemoſy- 40
nas quærendi poteſt concedi a Gubernatoribus,
Judicibus, ſeu Magiſtratibus, vel Principibus
ſæcularibus, ut reſpondit *Sacra Congr. Epiſco-*
por. & Regular. in Papien. 8. *Novembr.* 1619.
& declaravit *Sacr. Congr. Concil. in Regienſi*
9. *Januarii* 1582. *& in Averſana* 22. *Februar.*
1620.

Confraternitatibus, & aliis locis piis, qui 41
hoſpitalitatem actu non exercent, non eſt re-
gulariter danda licentia quæſtuandi; *Sac. Con-*
greg. Epiſcopor. & Regular. in Lauden. 28. *Au-*
guſti 1584. *& in Panormitana* 17. *Februarii*
1601. Unde *Sacra Congreg. Concil. in Macera-*
ten. ſub die 17. *Novembris* 1607. cenſuit Eccle-
ſiam, quæ non habet Hoſpitale, non poſſe
mittere quæſtuarium tempore vindemiarum, &
meſ-

meſſium. Secus ſi exerceant hoſpitalitatem,
ut in Nucerina 15. *Novemb.* 1577. *& in Thea-
nenſi* 4. *Julii* 1589. vel pro fabrica Eccleſiæ
præſertim incœpta, ut *in Civitatie Plebie* 29.
Novembrie 1610. dummodo rationem reddant
Ordinario, ut *in Nucerina* 19. *Auguſti* 1579.
& Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de reformat.*
Eleemoſynas autem ſpoote oblatas recipere
poſſunt, dummodo ſimiliter rationem reddant,
ut cenſuit *ead. Sac. Congregat.* 14. *Novembr.*
42 1642. Ordinarii prohibere non poſſunt Regu-
laribus, ne quæſtuent ante Confraternitates,
niſi probetur conſuetudo in individuo; *Sacr.
Congreg. Epiſcop. & Regular. in una Carmeli-*
43 *tarum* 4. *Auguſti* 1603. Eleemoſynas, & obla-
tiones ab offerentibus recipere non eſt probi-
bitum Regularibus inter Miſſarum ſolemnia,
vertendo ſe ad populum, & generalem con-
feſſionem pro eo faciendo; non autem ei licet
ab Altari diſcedere, & per Eccleſiam circum-
ire; *Sacr. Congr. Concil. in Nullius Provinciæ
Ravennaten.* 15. *Septemb.* 1619.
44 Ex eleemoſynis Miſſarum nec minima pars
retineri poteſt ratione expenſarum, quæ fiunt
in celebratione; niſi cum Eccleſiæ alios non
habent redditus, quos in uſu earumdem expen-
ſarum erogare licite poſſint; quæ portio nul-
latenus excedere debet valorem prædictarum
expenſarum. Sic expreſſe fuit ſtatutum *in de-
cret. de celebrat. Miſſarum in reſponſion. ad ſe-
ptimum*, ubi ſubjungitur, quod *nihilominue ab-
ſolute tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fue-*
45 *rint ab offerentibus eleemoſynas*. Sacerdos, qui
Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa elee-
moſyna, nou poteſt eamdem Miſſam alteri ce-
lebrandam committere, parte ejuſdem eleemo-
ſynæ ſibi retenta; *cit. Decret.* §. 4. Et id fa-
46 ciens quam pœnam incurrat? Vide infra *num.*
64. Eleemoſynæ pro Miſſis celebrandis recipi
non poſſunt ab Eccleſiis, ſi iiſdem Miſſis non
niſi poſt longum tempus ſatisfacere valeant,
niſi de conſenſu illorum, qui eleemoſynas tri-
buerunt; *cit. decret. in reſponſione ad decimum*
47 *quartum*. Miſſæ ad ſatisfaciendum eleemoſynis
alicui Eccleſiæ traditis non ſunt celebrandæ per
exteros, ubi commode poſſunt ſatisfieri per
Sacerdotes ejuſdem Eccleſiæ; *Sacra Congregat.
Rit.* 28. *Jan.* 1606. *Et Sac. Congr. Concil.* 5.
Sept. 1616. 19. *Novemb.* 1729. 13. *Jan.* 1732.
& 12. *Maii* 1736.
48 Eleemoſynas peti per Eccleſiam, dum Divi-
na celebrantur officia, poohibuit S. Pius V.
Conſtitut. 5. §. 5. & Clemens XI. injunxit
prius Prædicatotibus in Quadrageſima anni
1703. ut populo annunciarent majoris eſſe me-
titi, ſibique gratius non dare eiſdem eleemo-
ſynas in Eccleſiis, ſed vel in januis earum-
dem, vel alibi. Deinde vero intelligens adhuc
continuari talem abuſum, *die* 11. *Julii* 1703.
fecit promulgari, & affigi in ſolitis locis Ur-
bis, & in omnibus Eccleſiis tam ſæcularibus,
quam Regularibus ſequens edictum: *Riconoſcen-
doſi, che tutto ciò non ſii ſtato baſtante ad im-
pedire le ſuddette queſtuazioni, la Santità di No-
ſtro Signore ec. eſpreſſamente proibiſce a tutti i fe-
deli dell' uno, e dell' altro ſeſſo di qualſivoglia
ſtato, grado, e condizione, il dare limoſina di
qualſivoglia ſomma, benchè tenuiſſima, a' Men-
dicanti en qualunque tempo dentro le Chieſe, av-
vertendo che quelli che in eſſe faranno a poveri
la limoſina, non ſolamente per cagione delle ſo-
pra eſpreſſe circoſtanze, non faranno atto merito-
rio, ma ſaranno poſitivamente colpevoli, per
avere benchè indirettamente cooperato all' irrive-
renza delle Chieſe, ed ai diſturbi, e diſtrazione
delle preghiere, ed orazioni de' divoti, ed anche
per aver traſgredito li premuroſi comandamenti di
Sua Santità, che hanno per unico oggetto la ri-
verenza, il decoro, e la quiete, che per divin
precetto ſono dovuti a i Sagri Tempj*. Quod 49
fuit confirmatum in edicto Cardinal. Carpinei
Urbis Vicarii 20. *Januarii* 1705. §. 18. *in fi-
ne*, ut refert per extenſum Monacell. *tom.* 2.
tit. 13. *fol.* 34. *primæ impreſſion. Romæ*, ibi:
*Siccome anche è l' intenzione di N. S. dichiara-
ta nell' ultimo Editto, in cui ſi proibiſce ad ogni
fedele dar nelle Chieſe limoſine a' poveri*. Et ite-
rum confirmatum fuit *die* 13. *Auguſti* 1716. a
Cardinali Caracciolo Pro-Vicario; nec non a
Cardinali Paracciano Vicario *die* 23. *Septemb.*
1718. quando fuit etiam idem Edictum am-
pliatum multipliciter.
Eleemoſyna eſt facienda ſolum ex bonis pro- 50
priis, & quorum quis liberam habet admini-
ſtrationem. *Sic communie Doctorum*. Poteſt ta- 51
men fieri ex bonis alienis, quando pauper eſt
in extrema neceſſitate, tunc enim omnia ſunt
communia. *Omnee*. Non poteſt licite fieri elee- 52
moſyna ex bonis injuſtis, & obnoxiis reſtitu-
tioni faciendæ certæ perſonæ. *Communiſſima*.
Licet tamen fieri ex bonis acquiſitis per opus 53
illicitum, ſed non cum injuſtitia v. g. ex lu-
cro meretricum, hiſtrionum, & hujuſmodi,
quia tale lucrum licet turpiter, & illicite ac-
quiratur, patrato tamen ſcelere, licite accce-
ptatur, & poſſidetur ut vere proprium; *Do-
ctores communiter*. Uxor poteſt facere eleemo- 54
ſynam de bonis ſuis paraphernalibus, & ac-
quiſitis etiam conſtante Matrimonio ex here-
ditate, Donatione, & propria induſtria fami-
liæ

Digitized by Google

liæ non debita ; item cum ipſa familiam gubernat , vel conſentiente marito , vel marito abſente , ægroto , aliaque cauſa impedito , dummodo eam non faciat in majori quantitate , quam vir , ſi gubernaret , faceret , vel facere deberet . Item poteſt uxor licite facere eleemoſynam pro ſalute corporali Mariti , prout fecit diſcreta Abigail *lib. 1. Regum cap. 25.* & a fortiori pro ipſius ſalute ſpirituali. Item poteſt uxor dare eleemoſynas dari ſolitas a mulieribus ſui ſtatus , & conditionis, dummodo non conſtet nolle maritum , quod illas præſtet. Item quando a marito aſſignatur uxori certa ſumma pro ſua ſubſtentatione, & convenientia, tunc quantum ei ſupereſt parce vivendo poteſt licite, & ſancte erogare in eleemoſynas ; *omnium communiſſima*.

55 Filiusfamilias nequit facere eleemoſynas de
bonis profectitiis , & adventitiis , quia uſusfructus talium bonorum ſpectat ad patrem, poteſt tamen facere eleemoſynam de bonis caſtrenſibus , & quaſi caſtrenſibus , quia horum eſt Dominus . Item poteſt facere eleemoſynas tenues de bonis parentum ex interpretativa , & præſumpta eorum voluntate . Item quando peregrinatur , aut reſidet in ſcholis exteris , poteſt facere eleemoſynas de ſumptibus paternis, quas faciunt alii ſuæ conditionis, & ſtatus. Item quando a parentibus habet aſſignatam certam ſummam pro ſua ſubſtentatione , & convenientia , quod ſupereſt , vel ſubtrahit, poteſt licite , & ſancte erogare in eleemoſy-
56 nam ; *Sic communis Doctorum*. Servus , & Ancillæ nequeunt facere eleemoſynam de bonis Domini ſui : niſi de expreſſo vel tacito ejus conſenſu , quia hoc facile præſumi debet de rebus parvis, quæ alias inutiliter perirent, & maxime de iis , quæ ſibi de victu conceſſo ſub-
57 trahunt ; *Communis*. Religioſus nequit ſine expreſſa , vel præſumpta Superioris facultate facere ullam eleemoſynam , quia non habet dominium in rebus ab eo acquiſitis , nec in bonis Monaſterii ; *cap. Non dicatis 12. cauſ. 12. qu. 1. cap. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachor. Authent. Ingreſſi* , C. *de Sacroſanctis Eccleſiis*. Poteſt tamen Religioſus facere eleemoſynam de bonis Monaſterii, cum adminiſtrationem habet juxta cujuslibet Ordinis, vel Monaſterii morem ; Item cum licentia Superioris etiam præſumpta , ut ſi occurrente caſu , vel neceſſitate , Superior nequit adiri, aut quid exiguum eſt erogandum, tunc rationabiliter præſumitur licentia Superioris . Item cum peregrinatur extra Monaſterium ſtudiorum, vel aliorum negotiorum cauſa , tunc ex aſſignata ſibi pro ſua ſuſtentatione ſumma poterit aliquas moderatas eleemoſynas facere, & maxime ſi parce vivat , & aliquid ſubtrahat (*a*) . Item in caſu extremæ neceſſitatis alicujus pauperis, etiamſi in tali caſu Superior injuſte contradicat, quia Superior nequit rem juſtam, & neceſſariam contradicere , & tunc potius obediendum eſt Deo, quam hominibus ; *Exod. c. 1. verſ. 17.* ibi : *Timuerunt autem obſtetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum Regis* , & Act. Apoſtolor. *c. 5. v. 29.* S. Petrus ait : *Obedire oportet Deo magis , quam hominibus ; Communis*.

Pupillus nequit eleemoſynas facere , quia 58
non habet adminiſtrationem ; nec prodigus,
cui a Prætore interdicta eſt adminiſtratio. Ad- 59
miniſtratores, Tutores , vel Curatores poſſunt
facere illas eleemoſynas , quas recte facerent
minores, ſi jam adulti fuerint , & poſſunt concedere pupillis licentiam faciendi eleemoſynas
minutas ; *Communis* . Adminiſtratores Reipu- 60
blicæ poſſunt facere eleemoſynas conſuetas Hoſpitalibus , & aliis locis piis ; *Communis*. Ere- 61
mita petens eleemoſynas pro Sacello , cujus cura & cuſtodia eſt ipſi demandata, poteſt ex ipſis licite, & honeſte vivere , quia inter neceſſaria illi Sacello eſt etiam victus talis Eremitæ, qui in Sacello aſſiſtat , & curam ejus habeat. Reliqua vero expendenda ſunt in ſervitium, & bonum illius Sacelli , cum ad talem finem petantur, & dentur . Quod ſi aliqua

Nota Romani Theologi.

(*a*) Opinio *Auctoris* convenit cum opinione P. Antoine , quando enim Religioſus peregrinatur ſtudiorum cauſa, tunc cenſetur habere ſui Superioris licentiam ſaltem tacitam , vel ut ait D. Thomas, probabiliter præſumptam; vide Antoine *tractat. de virtutibus theolog. cap. 4. quæſt. 4.* Conſentit & Natalis Alexander *tom. 2. Theolog. moralis lib. 4. de Decalogo, regula 34.* cujus hæc ſunt verba : *Ex congiario, aut viatico, ſeu penſione ad victum , & veſtitum ſibi conceſſa, ſi quid reſiduum fuerit, ex hoc parſimoniæ ſuæ reſiduo pauperes poteſt recreare ;* & apte citat in ſuæ propoſitionis præſidium D. Thomam *quodlib. 3. qu. 6. art. 1.* Nam hoc in caſu tacita Superioris licentia præſumitur.

Digitized by Google

qua ſuperſint, poterit dare pauperibus tam cognatis, quam extraneis, nam non indigens poteſt mendicata dare aliis pauperibus, adeoque etiam talis Eremita ex ſuperfluis ſibi, & Eremitorio; niſi tamen tales eleemoſynæ eſſent datæ ex ſpeciali devotione ad tale Sacellum. Cardinal. de Lugo *in reſponſ. moral. lib. 6. dub. 17. num. 7.* La Croix *lib. 3. part. 2. num. 163.* & alii.
62 Eleemoſynarum diſtributor relictus ex aliqua teſtamentaria diſpoſitione, ut teſtatoris ſubſtantias diſtribuat in pauperes, & pia opera, poteſt illas ſibi pauperi, vel ſuis conſanguineis pauperibus appropriare; ſic Religioſi, & Religioſæ in tali caſu, quod ipſis eſſet demandata aliquarum eleemoſynarum diſtributio, poſſunt diſtribuere ſuis Monaſteriis, ut ex communi notat, & late probat Urſaya *tom. 5. part. 2. deſcepeat. 4. per tot.* & Fagnan. *lib. 1. decretal. in cap. Dilectus* 18. *de offic. Ordinar. n.* 16.
63 Diſtributio Eleemoſynarum, quæ colliguntur occaſione alicujus Jubilæi, & aliarum oblationum, quæ fiunt in Eccleſiis etiam Cathedralibus, ſpectat ad Epiſcopum, & non ad Canonicos, ut decrevit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. in Januenſ. Diſtributionis Eleemoſynarum die 5. Martii* 1722. in qua propoſita cauſa per Cardinalem Corſinum, reſponſum fuit: *Competiſſe & competere diſtributionem eleemoſynarum Eminentiſſimo Archiepiſcopo in Capſulis expoſitis occaſione Jubilæi etiam in Eccleſia Metropolitana cum addito, ut cauſa amplius non proponeretur.*
64 Facientes celebrari ab aliis Miſſas minori eleemoſyna, quam ipſi receperint, parte ejuſdem pro ſe retenta, ſi ſint Laici, incurrunt Excommunicationem Papæ reſervatam, & ſi ſint Sacerdotes, incurrunt ſuſpenſionem item Papæ reſervatam, quamvis Sacerdos, qui eas tali minori eleemoſyna celebrandas ſuſcipit, expreſſe ad id conſentiat. Sic noviſſime declaravit Benedictus XIV. Conſtit. incip. *Quanta cura*.
65 Eleemoſyna pro unaquaque Miſſa manuali non poteſt tradi minor uno Julio; ſic expreſſe ſtatutum eſt de mandato Clementis XI. *die* 23. *Decembris* 1706. ut patet in ejus Bullario, *Edicto XII.* & ſic etiam ſtatuit *Sacra Congregat. Concil.* 13. *April.* 1726. Unde Epiſcopus ſtatuere poteſt, ne Sacerdotes recipiant quid minus eleemoſyna taxata. *Sacra Congregat. Concil. in S. Severini Eleemoſynæ Miſſarum* 16. *Julii* 1697. *& in Alexanen.* 26. *Januar.* 1743. Et id habetur etiam in Notificatione ſuper Eleemoſyna Miſſæ edita ab Eminentiſſimo Card. Lambertino, poſtea Summo Pontifice Benedicto XIV.

Eleemoſynas colligendi pro ſubſidio locorum 66
Terræ Sanctæ ſpeciale indultum habent PP. Minores de Obſervantia; & ſic Ordinarii locorum tenentur illos ſuis ſubditis commendare in tota Diœceſi ad minus duabus vicibus quolibet Anno, Adventus, & Quadrageſimæ temporibus, tam per Prædicatores in ſuis Sacris Concionibus, quam in aliis actionibus, & functionibus publicis, ut patet ex Conſtitutione 197. Urbani VIII. incip. *Salvatoris*, Conſtitutione 11. Innocenti X. incip. etiam *Salvatoris*, & Conſtitutione 39. Clementis X. incip. pariter *Salvatoris*, ac Conſtitutione Innocenti XII. Incip. *Salvatoris*, *& Domini Noſtri*, edita 21. Novemb. 1721. in qua confirmantur Litteræ Urbani VIII. confirmatæ jam ab Innocentio X. Clemente etiam X. Innocentio XI. Alexandro VIII. Innocentio XII. ac Clemente XI. in quibus mandatur omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, & aliis locorum Ordinariis, nec non omnibus, & ſingulis quorumvis Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum Regularium Generalibus, ut ad minus duabus vicibus quolibet anno, Adventus, & Quadrageſimæ temporibus, tam per Verbi Dei Prædicatores in ſuis Sacris Concionibus, quam in actionibus, & functionibus publicis, neceſſitates Locorum Terræ Sanctæ populo proponi, & commendari curent, & faciant. Et idem ſtatuit Bened. XIII. Conſtit. incip. *Loca Sancta Paleſtinæ*, edita 3. Martii 1727. in qua confirmat Conſtitutiones 63. diverſorum Pontificum, quibus gratiæ, privilegia, ac Indulgentiæ Locis Terræ Sanctæ, ac Minoribus de Obſervantiæ inibi commorantibus conceſſa fuere. Et idem fuit ſtatutum etiam a Clemente XII. Conſtit. incip. *Salvatoris* edita 12. *Sept.* 1731.

Supplementa ex Auctore.

Eleemoſynæ pro celebratione Miſſarum ob- 67
latæ, integræ, & fideliter ſunt in id erogandæ. Unde mercimonia exercentes ſuper eleemoſynis Miſſarum, Laici excommunicationem, Clerici vero, & Sacerdotes ſuſpenſionem Papæ reſervatam incurrunt. Bened. XIV. tom. 1. Conſtitut. 22. incip. *Quanta cura* §. 3. *&* 5. Vide *ſupra num.* 64. & tom. 5. verb. *Miſſa art. 2. num.* 16. ubi integra affertur dicta Conſtitutio. Pedemontanæ Provinciæ Epiſcopi ex- 68
citantur ad evellendos abuſus circa eleemoſynas Miſſarum invectos. Idem Conſtitut. 23. incip. *Pro eximia*.

Eleemoſynæ pro expeditione adverſus infide- 69
les collatæ, ne in aliam quamlibet cauſam im-
pen-

Digitized by Google

pendantur, prohibetur ab eodem Pontifice,
70 Conſtit. 86. incip. *Quoniam* §. 16. Eleemoſy-
næ a Regularibus fieri, & diſtribui poſſunt,
opportunis facultatibus obtentis; Idem tom.2.
Conſtitut. 25. incip. *Ex quo*.
71 Quo ad eleemoſynam pro ſubſidio locorum
Terræ Sanctæ, attendenda eſt ſequens noviſſima Conſtitutio Benedict. XIV.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

EManarunt nuper a Nobis quædam Litteræ in ſimili forma Brevis expeditæ tenoris ſequentis, videlicet: Benedictus PP.XIV. ad futuram rei memoriam. Salvatoris, & Domini Noſtri Jeſu Chriſti, qui pro humani generis redemptione ſe ipſum exinanivit, factus obediens uſque ad mortem, vices licet immeriti gerentes in Terris, inter multiplices, graviſſimaſque Apoſtolicæ ſervitutis curas, in eam præcipue Paſtoralis ſollicitudinis vigilantia incombimus, ut tanti, & tam ſalubris Myſterii Monumenta, quæ in Civitate Hyeruſalem, & locis circumvicinis ſunt, conſerventur, & omni, qua fieri poterit, majori honorificentia recolantur. Cum itaque, alias fel. rec. Urbano PP. VIII. Prædeceſſori Noſtro expoſito, quod Eccleſiæ, & alia loca in Civitate Hieruſalem, & aliis locis Terræ Sanctæ exiſtentia fere diruta erant, & quæ adhuc ibi exiſtebant Monaſteria ære alieno, ob impiam Turcarum, Hæreticorum, & Schiſmaticorum tyrannidem, & pro Sanctæ Fidei Catholicæ in eiſdem locis conſervatione contracto admodum gravata reperiebantur, idem Urbanus Prædeceſſor Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis, nec non omnibus, & ſingulis quorumvis Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum Regularium Generalibus commiſerit, & mandaverit, ut ad minus duabus vicibus quolibet Anno, Adventus, & Quadrageſimæ Temporibus, tam per Verbi Domini Prædicatores, in ſuis ſacris Concionibus, quam in actionibus, & functionibus publicis, neceſſitates earumdem Sanctorum Monumentorum Populo proponi, & commendari curarent, & facerent; & alias, pro ut in ipſius Urbani Prædeceſſoris Litteris deſuper in ſimili forma Brevis die 3. Februarii MDCXXXIV. expeditis, quarum tenorem præſentibus pro expreſſo haberi volumus, uberius continetur. Et ſicut pro parte dilecti filii moderni Commiſſarii Generalis Terræ Sanctæ Nobis nuper expoſitum fuit, ipſe, quo præfatæ Urbani Prædeceſſoris Litteræ, quæ a rec. mem. Innocentio X. Clemente X. Innocentio XI. Alexandro VIII. Innocentio XII. Clemente XI. Innocentio XIII. & Clemente XII. Romanis Pontificibus, pariter Prædeceſſoribus Noſtris confirmatæ fuerunt, exactius obſerventur, illas per nos etiam confirmari, & innovari deſideret; Nos eorumdem Sacrorum Monumentorum conſervationi, & manutentioni conſulere volentes, prædictas Urbani Prædeceſſoris Litteras auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus pariter, & approbamus, illaſque innovamus, & obſervari mandamus. Volumus autem ut Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi prædicti in relatione ſtatus Eccleſiarum ſuarum, quando viſitabunt limina Apoſtolorum, facienda, referant ſe prædictis Urbani Prædeceſſoris Litteris paruiſſe, contrariis non obſtantibus quibuſcumque: volumus inſuper, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 10. Januarii MDCCXLI. Pontificatus noſtri Anno Primo. D. Cardinalis Paſſioneus. Loco ✠ Annuli Piſcatoris -- Cum autem ſicut dilecti filii moderni Procurator, & Commiſſarius Generalis Terræ Sanctæ hujuſmodi Nobis nuper exponi fecerunt, licet neceſſitates Terræ Sanctæ prædictæ propoſitæ, & commendatæ ſint, nihilominus Eleemoſynæ pluribus ab hinc Annis ob præſentium temporum calamitates, ita tenues ſint, ut exponentes prædicti neceſſitatibus hujuſmodi præſto eſſe nequeant, ac propterea opportune ſibi in præmiſſis a Nobis provideri, & ut infra indulgeri ſummopere deſiderent: Nos ipſos exponentes ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & eorum ſingulares Perſonas a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutas fore cenſentes, ſupplicationibus eorum nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis, nec non omnibus, & ſingulis quorumvis Ordinum Congregationum, & In-

& Inſtitutorum Regularium Generalibus per præſentes committimus, & mandamus, *ut ad minus quatuor vicibus quolibet anno, Adventus, & Quadrageſimæ Temporibus*, tam per Verbi Dei Prædicatores, in ſuis Sacris Concionibus, quam in quibuſvis aliis actionibus, & functionibus publicis, neceſſitates ejuſdem Terræ Sanctæ proponi, & commendari curent, & faciant. Ac inſuper, ut Parochialium Rectores, aliarumque Eccleſiarum Adminiſtratores unum, ſeu plures, viros probos ad colligendas Eleemoſynas hujuſmodi in earum Eccleſiis ſtatutis diebus deputent, qui ſtatim ac Eleemoſynas collectas in eurum manibus conſignari debeant, & faciant, qui elapſis Adventus, & Quadrageſimæ Temporibus ad proprios Ordinarios pecuniam ſibi conſignatam tranſmitti debeant, dictique Ordinarii eam Syndicis in earum reſpective Diœceſibus ad huc deputatis conſignari curent, & faciant, ſervata in reliquis prædictarum Litterarum forma, & diſpoſitione, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, volumus, præcipimus, & ordinamus, contrariis non obſtantibus quibuſcumque. Volumus inſuper, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die XX. Auguſti MDCCXLIII. Pontificatus noſtri Anno Tertio.

Pro Domino Card. Paſſioneo.

Cajetanus Amatus.

Additiones ex aliena manu.

72 Nun importune hic quæri poteſt, num jus colligendi eleemoſynas per ſacculum ſonantem ſpectet ad actus Paruchiales, ut Eccleſia Paruchialis hoc jus tantum ſibi adſcribere, & alias Eccleſias non Parochiales ab uſu ejuſdem excludere vigore juris bannarii recte poſſit?

73 Argumenta opiniunis tum affirmantis, tum negantis referunt Vildovogel *de Oblat. quæ fiunt in Eccleſ. per ſaccul. ſonans. &* Buhemer. *in Jur. paroch. ſect.* 4. *cap.* 1. §. 31. ſed am-

74 bo negantem amplectuntur opiniunem. *Ex his* (ait Bohemer. *loc. cit.* §. 32.) *in utramque partem adductis rationibus patet, rationem decidendi unice in eo poſitam eſſe, quidnam proprie dicatur actus parochialis. Hoc vero non rectius dijudicari poteſt, quam ſi in ſubſidium ſumamus attributa Parochiarum, & exinde actus dijudicemus. Hinc breviter hanc Regulam conſtituo. Omnis actus, qui Eccleſiæ Parochiali qua tali competit ex jure perfecto cum jure prohibendi, excludendi, & cogendi, ille poteſt dici parochialis. Hanc Regulam uno ore confirmant Canoniſtæ &c. Hoc poſito fundamento, quilibet facile judicabit, rationes eoru m qui negant jus colligendi eleemoſynas eſſe actum parochialem, fortiores eſſe, ut ſecundum has merito pronunciandum ſit.*

De eu etiam non inutilis eſt diſputatio, an 75
qui quotannis certam eleemoſynam erogare conſuevit, compelli poſſit, ut & in futurum eam præſtet? Negant communiter Covarruv. 76
in cap. Poſſeſſor. P. 2. §. 4. *num* 6. *de Regul. Jur.* Beſold. *conſil.* 118. *num.* 78. *part.* 3. Strykius *jurid. diſſert. tom.* 2. *diſput.* 6. *cap.* 4. *num.* 15.

Limitat vero Menoch. *de Arbitr. caſ.* 160. 77
num. 17. *in fin.* ut nun procedat favore piæ cauſæ, ſed quod hic potius ex voluntaria etiam ſulutione neceſſitas in futurum inducatur, diſſentiente tamen Strykio *ubi ſupra*, qui: *quum nulla* (ait) *obligatio in ſpecie ſic dicta hic præcedat, non imponenda videtur neceſſitas etiam ad favorem piæ cauſæ.*

Vide tamen quæ dicemus *in addit. ad verb. Oblationes.*

EMPHYTEUSIS.

ARTICULUS I.

Emphyteuſis, quo ad ejus naturam, diviſionem, & ſucceſſionem in ipſam.

S U M M A R I U M.

1 *Emphyteuſis unde dicta.*
2 *Quo nomine vocentur dans & accipiens in Emphyteuſim.*
3 *Quæ ſit Emphyteuſis definitio.*
4 *In quo differat Emphyteuſis a Locatione, Venditione, Mutuo, Donatione &c. & a Feudo*, ad num. 7
8 *Quot & quæ ſint Emphyteuſis diviſiones*, ad n. 12
13 *An Inſtrumentum ſcriptum ſit de ſubſtantia Emphyteuſis.*
14 *Emphyteuſis an dicatur Eccleſiaſtica vel Laicalis in ordine ad res vel ad perſonas, an debeat eſſe perpetua, & quando, an tranſeat ſemper ad hæredes quoſcumque*, ad num. 21
22 *An Bona ad Eccleſiam redeuntia poſſint iterum dari in Emphyteuſim, a quo, & quomodo*, ad n. 26

27 *In*

Digitized by Google

27 *In Emphyteuſi tam Eccleſiaſtica, quam Sæculari qui ſuccedere poſſint, vel non*, ad num. 30
31 *Quid ſi hæres Emphyſteuſeos Monaſterium ingrediatur*, ad num. 32.
33 *Variæ Emphyteuſium conditione perpenduntur* ad num. 60
61 *In Emphyteuſi Eccleſiaſtica utrum prævaleat Beneplacitum Apoſtolicum, vel Inſtrumentum.*
62 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu* ad num. 67

1 EMphyteuſis provenit a verbo Græco *Empo-*
nema, quod latine idem ſignificar ac *Me-*
lioratio, juxta Speculatorem, & Accurſium,
§. *Adeo*, *verb. Emphyteuſis*, *Inſtit. de locatio-*
ne, Silveſtrum, *verb. Emphyteuſis*, & alios; vel
juxta Molinam *tract. 2. de juſtitia diſp.* 444.
Pirhing *lib. 3. decret. tit.* 18. *num.* 31. Alcia-
tum, & alios idem ſignificat ac *Implantatio*,
ſeu *inſitio*, eo quod ab initio non niſi ſteri-
lia, ſeu inculta bona in Emphyreuſim conce-
debantur ad hunc finem, ut Emphyteutarum
diligentia, & labore per implantationem,
inſitionem, & culturam de infructiferis fructi-
fera redderentur, & undequaque melioraren-
tur, *arg. l. 2. & 3. C. de jure Emphyteutico*.
Nunc autem etiam bona fertilia, & quæ non
indigent melioratione, nemine reluctante, in
Emphyteuſim traduntur, ut docet quotidiana
2 praxis, & experientia. Qui rem in Emphy-
teuſim concedit vocatur *Dominus Directus*,
ſeu *Proprietarius*, & qui rem in Emphyteu-
ſim accipit, vocatur *Emphyteuta*, ſeu *Emphy-*
teuticarius, *leg. 1. & 3. Cod. de jur. Emphy-*
teutico.

3 Emphyteuſis eſt contractus nominatus, quo
res immobilis cum translatione Dominii utilis,
retento directo, ſeu proprietate ſub onere cer-
tæ annuæ penſionis Proprietario ſolvendæ, al-
teri fruenda, & colenda conceditur, vel in
perpetuum, vel ad determinatum tempus, non
minus decennio, V. G. ad vitam ejus, cui con-
ceditur, vel ad unam, vel plures generatio-
4 nes. *Eſt in re communis*. Emphyteuſis differt
a contractu locationis, primo, quia per Em-
phyteuſim transfertur in Emphyteutam utile
Dominium rei, *l. 1. & 2. ff. Si ager vectiga-*
lis, vel Emphyteuticus; per locationem vero
non transfertur in conductorem nequidem uti-
le Dominium rei, ſed uſus tantum, ſeu com-
moditas fructuum; *leg. non ſolet 39. ff. locati*,
& l. Qui rem, Cod. eod. tit. Secundo, quia
Emphyteuſis ſolum in rebus immobilibus, quæ
cultura meliores effici poſſunt, conſtitui po-
teſt; locatio autem etiam in rebus mobilibus,
ut de ſe patet, & quia locatio conceditur in-
fra decennium, non ſic Emphyteuſis, & quia
in locatione exigitur major penſio, quam in
Emphyteuſi. Item Emphyteuſis differt etiam 5
a venditione, quia per venditionem transfer-
tur in emptorem nedum Dominium utile, ſed
etiam Dominium directum, ſeu proprietas rei
venditæ; & non tantum immobilis, ſed et-
iam mobilis res vendi poteſt; *l. Si in emptio-*
ne 24. §. 1. *ff. de contrahen. emption.* & per Em-
phyteuſim transfertur ſolum Dominium utile,
& non directum, & ſolum res immobilis, non
autem mobilis in ipſam concedi poteſt, *l. 1.*
& 2. ff. Si ager vectigalis, vel Emphyteuticus.
Item differt Emphyteuſis a mutuo, donatio- 6
ne, aliiſque contractibus, per quos non ſolum
uſus, ſed etiam proprietas transfertur, nul-
lumque jus in re tradita remanet penes tra-
dentem. Item differt Emphyteuſis a Feudo, 7
quia in Emphyteuſi annua realis penſio ſolvi-
tur; in Feudo autem perſonale tantum ſervi-
tium, ac Fidelitas exhibetur, & præſtatur Do-
mino a Vaſſallo, ſi Feudum ſit verum, nihil
habens de Emphyteuſi permixtum.

Emphyteuſis primo dividitur in Eccleſiaſti- 8
cam, & Laicalem. Emphyteuſis Eccleſiaſtica
eſt illa, per quam bona, quorum proprietas ad
Eccleſiam, Monaſterium, aliumque pium lo-
cum pertinet, fruenda, & colenda conceduntur;
l. Joan. 14. *C. de SS. Eccleſiis*, *& cap.*
Potuit 4. *de locato, & conducto*. Emphyteuſis
Laicalis eſt illa, per quam bona, quorum pro-
prietas ad Laicum, vel Laicalem poteſtatem
pertinet, fruenda, & colenda traduntur; *l. 1.*
C. *de jure Emphyteutico*, *& Authentic. Perpe-*
tua C. *de SS. Eccleſiis*. Emphyteuſis Eccleſia- 9
ſtica potiſſimum differt a Laicali, quia in Em-
phyteuſi Eccleſiaſtica requiruntur certæ Juris
ſolemnitates, ſcilicet aſſenſus Pontificius, &
neceſſitas, ſeu evidens Eccleſiæ utilitas juxta
diſpoſitionem *Extravagantis*, *Ambitioſæ*, *Pauli*
II. & juxta dicta *verb. Alienatio*. Quæ tamen
Juris ſolemnitates non requiruntur in Emphy-
teuſi Laicali; & licet in rebus ſolitis emphy-
teuticari non ſit neceſſarius aſſenſus Pontifi-
cius, eſt tamen neceſſaria evidens Eccleſiæ ne-
ceſſitas, ſeu utilitas; & etiam differt Emphy-
teuſis Eccleſiaſtica a Laicali, quia in Eccleſia-
ſtica inciditur in pœnam commiſſi, ſi duobus
continuis annis penſio non ſolvatur; *c. Potuit*
4. *de locato & conducto*, *Authent. de non alie-*
nand. §. *ſcire*, *& Authent. de alien. & Emph.*
§. *Si vero quis aut locator*. In Emphyteuſi ve-

Digitized by Google

ro Laicali, Emphyteuta non incidit in commiſſum niſi deſinat tribus ſequentibus annis pen-
10 ſionem ſolvere; *l. 2. Cod. de jure Emphyteutico*. Incidere autem in commiſſum nihil aliud eſt quam Emphyteutam amittere jus Emphyteuticum, & melioramenta in re Emphyteutica facta.

11 Secundo, Emphyteuſis dividitur in perpetuam, & temporalem; Emphyteuſis perpetua eſt illa, per quam res fruenda, vel colenda non ad certum tantummodo tempus, nec pro certis duntaxat perſonis, ſed in perpetuum ita conceditur, ut jus Emphyteuticum ſic conceſſum perpetuo tranſeat ad heredes; Emphyteuſis temporalis eſt illa, per quam res fruenda, & colenda ad certum ſolummodo tempus, vel ad unius, alteriuſve vitam, aut etiam ad certam generationem, vel familiam conceditur.

12 Tertio Emphyteuſis dividitur in hereditariam ſimpliciter, in hereditariam mixte, ſeu qualificate, & in non hereditariam, ſeu ex pacto, & providentia. *Emphyteuſis hereditaria ſimpliciter* eſt illa, quæ eſt conceſſa alicui cum facultate transferendi ad quoſcumque heredes etiam extraneos, & ad hanc ſuccedere poſſunt omnes heredes ſive viri, ſive feminæ in perpetuum. Rota *p. 3. dec. 286. num. 2. part. 6. deciſ. 211. num. 1. part. 11. deciſ. 361. n. 1.* & ſæpe alibi. *Emphyteuſis hereditaria mixte, ſeu qualificate* eſt illa, quæ eſt conceſſa alicui pro ſe, & ſuis heredibus non quibuſcumque, & quomodocumque, ſed ſolum qualificate *heredibus*, in quo caſu ad ſuccedendum requiritur utraque qualitas, & quod ſit deſcendens, & heres, adeout non poſſit ſuccedere deſcendens niſi ſit heres; nec heres niſi ſit deſcendens. Rota *part. 4. tom. 2. deciſ. 483. n. 20. & dec. 504. num. 1.* & ſæpe alibi. *Emphyteuſis non hereditaria, ſeu ex pacto & providentia* eſt illa, quæ eſt conceſſa alicui pro ſuis filiis, deſcendentibus, nulla facta mentione de heredibus; & pro ſuccedendo ad hanc Emphyteuſim non requiritur quod filius, vel deſcendens ſit heres, cum poſſit, etiam repudiata hereditate paterna, ſuccedere in tali Emphyteuſi, quippe quam non jure hereditatis, ſed ex pacto, & providentia, ſeu prima ejus inſtitutione accipiat. Rota *par. 11. deciſ. 230. num. 4. & 5. part. 12. deciſ. 40. num. 27. & deciſ. 135. n. 4. 5.* & ſæpe alibi.

13 Scriptura ſeu inſtrumentum ſcriptum eſt de ſubſtantia contractus Emphyteutici, ut colligitur *ex l. 1. C. de jure Emphyteutico*: ibi; *Pactionibus ſcriptura interveniente habitis*, & tenet expreſſe Gloſſa ibid. verb. *Alienationis*. Rota *part. 1. recent. deciſ. 400. num. 10.* Julius Clarus §. *Emphyteuſis q. 4.* Molina *diſput. 447. n. 4.* Maſcard. *concluſ. 602. num. 2.* Fachin. *c. 84.* Gomez *c. 3. num. 6.* Azorius *part. 3. lib. 10. c. 5. p. 3.* Layman *lib. 3. tract. 4. c. 23. num. 6.* Card. de Luca *diſc. 37. de Emphyt. ſub n. 4.* Pirhing *lib. 3. Decretal. tit. 18. num. 35.* Reiffenſtuel *ibid. num. 133.* & alii paſſim. Et quod ad Emphyteuſim Eccleſiaſticam requiratur ſcriptura, expreſſe ſtatutum eſt in *Novell. 7. in fine præfationis, & Novell. 120. c. 5. & c. 6. §. 2.*
Emphyteuſis dicitur Eccleſiaſtica, vel Laicalis 14
in ordine ad res, quæ conceduntur, non autem in ordine ad perſonas, quibus conceduntur; *Communis ac certa*. Emphyteuſis vel debet eſſe perpetua, vel ſaltem ad decennium; *eſt Communis*.

Emphyteuſis Laicalis quando eſt conceſſa ſi- 15
ne ulla expreſſione temporis, & perſonarum præſumitur perpetua, & tranſit ad omnes heredes, etiam extraneos. *Eſt communis* teſte Julio Claro §. *Emphyteuſis q. 28. num. 1.* & ratio eſt, quia cum ex primæva Emphyteuſis inſtitutione dari in perpetuum conſueverit, §. *Adeo, Inſtit. de location. lib. 1. ff. Si ager vectigalis; vel Emphyteuticus*, & alibi; eidem inſtitutioni conformari debet Emphyteuſis præſumptione juris, quando in ipſius contractu nihil aliud fuit expreſſum, adeoque cenſeri debet perpetua; *l. ultima C. de legatis*. Sic et- 16
iam præſumitur, & tranſit ad omnes heredes etiam extraneos Emphyteuſis laicalis, quando eſt conceſſa cum clauſula *Pro te, & heredibus tuis*. *Eſt etiam communis* teſte ipſo Julio Claro *loc. cit. num. 6.* & Molina *diſp. 496. n. 3.* Et ratio eſt, quia nomen heredis ſimpliciter prolatum eſt generale comprehendens non tantum neceſſarios, ſed etiam extraneos heredes, *in princip. Inſtit. de heredit. qualit. & different.* 17
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, quando eſt conceſſa abſque expreſſione temporis, & perſonarum, non cenſetur perpetua, nec tranſit, ſicut Laicalis, ad omnes heredes etiam extraneos, ſed ad ſolos deſcendentes uſque ad tertiam generationem. Covarruv. *variar. reſolut. lib. 2. c. 17. num. 6. & cap. 18. num. 1.* Jaſon. *in l. 2. Cod. de Jure Emphyteutic. num. 160.* Jul. Clarus §. *Emphyteuſis q. 28. n. 1. arg. Novell. 7. cap. 3.* ubi limitatio aperte habetur. Et ratio eſt quia in dubio præſumptio ſtat pro conformitate Juris communis; §. *Emphyteuſis, Authent. de non alienand.* ut notat Rota *part. 17. recent. deciſ. 225. num. 29.* & quod Eccleſia concedens Emphyteuſim voluerit ſervare conſuetudinem ſolitam practicari in ſimilibus Eccleſiaſticis Emphy-

Digitized by Google

phyteuticis conceſſionibus; Conſuetudo autem eſt, quod regulariter Emphyteuſis Eccleſiaſtica concedatur ſolummodo uſque ad tertiam generationem. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 94. *num.* 7. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 314. *num.* 9. *&* *ſequent. part.* 11. *deciſ.* 335. *num.* 8. *part.* 14. *deciſ.* 195. *num.* 2. *&* *deciſ.* 463. *num.* 4. *&*
18 *part.* 16. *deciſ.* 218. *num.* 1. & ſæpe alibi. Emphyteuſis Eccleſiaſtica quando eſt conceſſa cum clauſula *Pro te, & tuis heredibus*, tranſit ad ſolos heredes deſcendentes, non vero ad extraneos. Sic Imola *in l. Ex facta num.* 14. *ff. de heredis inſtit.* Alexander *conſil.* 23. *num.* 4. *l.* 1. Alvar. Valaſc. *de jur. Emphyteutic. quæſt.* 39. *num.* 9. & plurimi a Julio Claro copioſe relati *cit. quæſt.* 24. *num.* 6. cum communiori aliorum, & ratio eſt, quia regulariter loquendo nomine heredis non venit extraneus in materia, quæ de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos, qualis eſt Emphyteuſia Eccleſiaſtica, *ex l. Etiam in princip. ff. ſoluto Matrimonio*, ubi dicitur quod Emphyteuſis Eccleſiæ non tranſit niſi ad filios & nepotes, unde jure merito habetur, quod Eccleſia proprietaria poſſit ipſam revocare, ſi tranſeat ad alios, quam ad ipſos. *Authent. de alien. & Emphyt.* §. 1. *coll.* 9. Et hoc rationabili fundamento, quia Eccleſiæ bona, quantum fieri poteſt, debent eſſe a quocumque onere, & ſervitute immunia, ut facilius conſolidari poſſit dominium utile cum directo, & ipſa Eccleſia poſſit con-
19 ſequi beneficium frequentioris Laudemii. Plurimi tamen magnæ notæ Doctores contrarium ſentiunt volentes quod Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa cum dicta clauſula *Pro te, & tuis heredibus* tranſeat, ſicut Laicalis, etiam ad heredes extraneos, & ſit proprie dicta Emphyteuſis perpetua; ſic pluribus citatis, & variis fundamentis adductis Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 18. *n.* 238.

20 Certum eſt autem apud omnes, quod Emphyteuſis Eccleſiaſtica debitis Juris ſolemnitatibus conceſſa, æque ac Laicalis tranſeat ad omnes heredes etiam extraneos, ſi ſit expreſſa aliqua ex ſequentibus, vel ſimilibus clauſulis, V. G. *Pro te, & tuis heredibus etiam extraneis*. Vel *Pro te, & tuis heredibus omnibus*. Vel *quibuſcumque*, vel *quibus dederis*, & hujuſmodi: quia ut communiter notant Doctores cum Julio Claro *loc. cit. num.* 5. & Covarruv. *loc. cit. cap.* 27. *num.* 5. ſimiles clauſulæ ex proprietate verborum comprehendunt
21 omnes heredes, nullo excepto. Et hoc etiam in perpetuum, quia Emphyteuſis Eccleſiaſtica poteſt etiam concedi in perpetuum, ſi adſit legitima cauſa, & adhibeantur debitæ Juris ſolemnitates, præſertim Beneplacitum Apoſtolicum; Julius Clarus, §. *Emphyteuſis q.* 6. *n.* 4. Abbas *in c. In præſentia, de probation. num.* 29. Covarruv. *lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 17. *n.* 5. & alii paſſim, & Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 314. *n.* 11. *&* 12. *part.* 17. *deciſ.* 46. *n.* 1. & ſæpe alibi; *argum. cap. ſine exceptione* 52. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *cap. Dudum* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. in* 6. *Clement.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. & Extravagant. Ambitioſæ eod. tit.* Ubi quævis alienatio, etiam perfecta venditio, qua Dominium utile, ac directum, ſimul alienatur, nedum Emphyteuſis perpetua, facta ex legitima cauſa, ac cum debitis Juris ſolemnitatibus, tamquam valida, & licita approbatur.

Bona Eccleſiaſtica in Emphyteuſim dari ſolita, ſi iterum redeant ad Eccleſiam, V. G. 22
quia tempus eſt elapſum, vel quia deficiunt ſucceſſores legitimi, poteſt Prælatus Eccleſiæ ea de novo concedere in Emphyteuſim abſque Juris ſolemnitatibus, dummodo eadem, vel ſimilis utilitatis cauſa adhuc exiſtat; textu expreſſo *in Extravagant. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.* in qua a generali prohibitione alienandi res Eccleſiaſticas, expreſſe excipiuntur bona ab antiquo concedi ſolita in Emphyteuſim præciſis his verbis: *Præterquam de rebus, & bonis in Emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis*. Et ſic communis Doctorum cum Rota *recent. part.* 7. *deciſ.* 39. *num.* 6. *&* 7. *part.* 15. *deciſ.* 367. *num.* 17. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 590. *num.* 7. *&* 9. & ſæpe alibi. Dum- 23
modo tamen ſolitum non alteretur. Rota *par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 367. *num.* 22. *part.* 8. *deciſ.* 39. *num.* 49. *part.* 10. *deciſ.* 165. *num.* 11. & ſæpe 24
alibi. Dicitur autem ſolitum alterari, quando Emphyteuſis temporanea efficitur perpetua. Rot. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 675. *n.* 3. vel quando ſuperadduntur diverſæ perſonæ, & generationes in prioribus conceſſionibus non vocatæ. Rota *part.* 8. *deciſ.* 39. *num.* 54. *part.* 10. *deciſ.* 165. *num.* 13. *part.* 13. *deciſ.* 191. *num.* 4. Etiamſi addita fuerit unica tantum perſona. Rota *part.* 12. *deciſ.* 36. *num.* 36. & a fortiori ſi ſuperaddantur feminæ, earumque deſcendentes. Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 89. *num.* 8. *&* 9. Vel quando fit notabilis diminutio Canonis. Rota *part.* 13. *deciſ.* 191. *num.* 5. Unde ad hoc ut non dicatur alterari ſolitum, debet Emphyteuſis concedi cum iiſdem pactis poſitis in antiqua inveſtitura. Rota *part.* 7. *deciſ.* 201. *n.* 18. Non dicitur tamen alterari ſolitum per additionem novi pacti Eccleſiæ concedenti utilis. Rota *part.* 11. *deciſ.* 277. *num.* 12. dum-

Digitized by Google

modo ſubſtantiam contractus non tangat. Rota *ib. num.* 12.

25 Ad hoc autem ut bona Eccleſiæ dicantur ſolita in Emphyteuſim concedi vel requiritur unica conceſſio expreſſa ſolemnis, & a principio valida. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 176. *n.* 42. & *deciſ.* 367. *num.* 18. *part.* 7. *deciſ.* 36. *n.* 6. & *part.* 9. *deciſ.* 114. *num.* 14. & 15. itaut ulterius non requiratur curſus temporis; Rota *part.* 5. *deciſ.* 367. *num.* 18. Vel requiruntur duæ conceſſiones, ſeu inveſtituræ ſine ſolemnitatibus, ſed effectum ſortitæ per ſpatium 40. annorum. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 367. *n.* 19. *part.* 7. *deciſ.* 36. *n.* 7. *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 114. *n.* 15. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 590. *n.* 8. Ex lapſu enim tanti temporis ſolemnitas præſumitur. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 367. *n.* 19. & *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 590. *num.* 12. Et bona ſemel facta alienabilia remanent perpetuo alienabilia. Rota *part.* 16. *deciſ.* 155. *num.* 17. ideoque poſſunt iterum in Emphyteuſim concedi ſine ſolemnitatibus. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 367. *num.* 22. Non requiritur tamen quod illæ duæ conceſſiones ſint uniformes. Rota *in Piſana bonorum* 20. *Februar.* 1584. *coram Cantuccio*, & ſufficit quod una ſit valida. Rota *in d. Piſana bonorum* 20. *Februarii* 1584. *coram Cantuccio*. Si tamen bona Eccle-
26 ſiæ ſolita dari in Emphyteuſim, ſint denuo incorporata Eccleſiæ, non poſſunt dari in Emphyteuſim ſine ſolemnitatibus. Rota *in Mediolanenſi bonorum* 25. *Januarii* 1593. *coram Orano*, & communis Doctorum.

27 In Emphyteuſi Eccleſiaſtica non ſuccedunt filii naturales, ſeu illegitimi. Rota *part.* 1. *deciſ.* 435. *n.* 10. *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 317. *n.* 15.
28 & ſic ſtatuit S. Pius V. *Conſtitut.* 117. Etiamſi fuerint legitimati ex reſcripto Principis ſæcularis, ut ſtatuit S. Pius V. *in d. Conſtit.* 117. & cum communi tenuit Rota *p.* 5. *tom.* 1. *dec.* 100. *n.* 1. *dec.* 375. *n.* 23. & *dec.* 359. *n.* 22.

29 Succedunt tamen legitimati per ſubſequens Matrimonium, quia ab iſtis ob favorem Matrimonii utroque Jure, tam Canonico, quam Civili omnis tollitur inhabilitas, & pœna, itaut per omnia legitime natis æquiparentur, adeoque etiam in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, & ſæculari ſuccedunt; *arg. Authent. Quibus modis natur. effic. ſui* §. *Si quis igitur*, & *cap. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi*, ibi: *Tanta eſt vis Matrimonii, ut qui antea ſunt geniti, poſt contractum Matrimonium legitimi habeantur*. Et ſic
30 *communis Doctorum*. In Emphyteuſi autem ſæculari filii naturales, & illegitimi ſuccedunt eo modo quo ſuccedunt in aliis bonis Defuncti. Nulla enim in Jure reperitur prohibitio, quæ magis arceat illegitimos a ſucceſſione in Emphyteuſi, quam in aliis bonis; Molina *loc. cit. diſp.* 475. Julius Clarus *loc. cit. q.* 30. *num.* 1. & communis aliorum.

Si heres Monaſterium ingreditur, in Em- 31
phyteuſi hereditaria ſuccedit Monaſterium, dummodo tamen ut ſaltem poſt mortem Profeſſi intra annum teneatur vendere, vel alio modo alienare talem Emphyteuſim, quia Eccleſia non poteſt invito domino retinere Emphyteuſim; Rota *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 474. *n.* 15. ne dominus directus privetur perpetuo ſpe conſolidationis, ex quo Eccleſia ſit immortalis; *cap. Si gratioſe* 5. *de reſcriptis in* 6. ut recte obſervat Fagnanus *lib.* 3. *decretal. in cap. Potuit Emphyteuta* 4. *de locato & conducto n.* 30. & *ſequent.* ubi dicit poſſe fieri pactum, & inhibitionem, ne bona Emphyteutica alienentur in Eccleſiam, & tale pactum non eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, ut fuit reſolutum in Congregatione particulari de mandato Sanctiſſimi habita *die* 26. *Maii* 1630. Immo dicit ipſe ſub *num.* 31. hæc prohibitio eſt ex natura contractus Emphyteutici, qui etiam in caſibus, in quibus licita eſt alienatio irrequiſito domino, ut in donatione, non permittit illam fieri in perſonam potentiorem; Bald. *in Authent. Quas actiones n.* 13. *verſ. Primo modo C. de SS. Eccleſ. Gregor. XV. poſt alios deciſ.* 519. *num.* 5. Et perſona potentior, ſeu privilegiata dicitur Eccleſia, ut cum Gloſſa, & aliis concludit Fagnanus *ibid. ſub num.* 32. & 33. Quod autem Monaſterium ſuccedat in tali Emphyteuſi hereditaria, nullum eſt dubium, quia cum Monaſterium bonorum capax ſuccedat in aliis bonis ſui Religioſi, non eſt ratio cur non ſuccedat in Emphyteuſi hereditaria. Immo Mo- 32
naſterium ſuccedit etiam in Emphyteuſi ex pacto, & providentia competente ſuo Religioſo Profeſſo, ita ut quandiu Religioſus vivit, poſſit libere uti, & frui fructibus, & commoditate talis Emphyteuſis, quamvis eam alienare non poſſit, ſicuti hereditariam; ex quo mortuo Religioſo, talis Emphyteuſis ex pacto, & providentia cedere debeat ſecundum ordinem illis, qui in inveſtitura ſunt vocati. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 23. *num.* 15. Molina *tom.* 2. *diſput.* 482. Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 15. *numer.* 59. Pirhing *lib.* 8. *decretal. tit.* 18. *n.* 53. Reiffenſtuel *ibid. n.* 251. & 259. & communis aliorum.

Emphyteuſis cum ſpecialibus clauſulis con- 33
ceſſa tranſit ad ſolos vocatos per tales clauſulas; *Communis ac certa*, *arg. Regul.* 81. *Juris*

in

Digitized by Google

in 6. quia contractus ex conventione legem ac-
34 cipiunt. Hinc in Emphyteuſi conceſſa ad ter-
tiam generationem maſculinam excluduntur
omnes feminæ deſcendentes ex maſculo, & om-
nes deſcendentes maſculi ex femina; Rota *part.*
12. *deciſ.* 34. *n.* 6. Tunc enim requiritur du-
plex qualitas, nempe quod ſit maſculus, &
proveniat ex linea maſculina primi inſtituti.
35 Rota *ibid. num.* 5. Sic Emphyteuſis conceſſa
pro maſculis tantum, excludit feminas, itaut
deficientibus maſculis, cenſeatur Emphyteuſis
devoluta ad dominum ob lineam finitam; Ro-
ta *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 737. *num.* 4. & 15.
Immo non ſolum excluditur omnis femina a
maſculo, ſed etiam maſculus a femina deſcen-
36 dens; Rota *part.* 12. *deciſ.* 34. *num.* 6. Item
Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, & nepoti-
bus, non comprehendit feminas; Rota *part.* 4.
tom. 3. *deciſ.* 737. *num.* 3. *part.* 5. *tom.* 1. *de-
ciſ.* 176. *num.* 4. & *part.* 15. *deciſ.* 381. *n.* 1.
Et hæc eſt communis ſententia Rotæ, quæ ab
Emphyteuſi Eccleſiaſtica ut ſupra concepta ex-
cludit feminas; Rota *part.* 14. *deciſ.* 476. *n.* 1.
37 Item Emphyteuſis conceſſa pro te, & filiis,
non comprehendit feminas. *Annot. ad deciſ.*
262. *num.* 137. *part.* 8. *recentior.* & eſt commu-
nior, & verior opinio, *Annotat. ad deciſ.* 199.
a num. 74. *uſque ad num.* 101. *part.* 8. *recen-
tior.* ubi pluribus adductis, & ſolide probata
hac noſtra aſſertione, confutatur opinio contra-
ria defenſa a pluribus cum Saliceto *in l.* 3.
num. 29. *quæſt.* 17. *prope fin. C. de Jure Em-
phyteutic.* quem, ut ibi *ſub num.* 96. dicitur,
multi Doctores more caprarum ſequuntur; &
ſignanter excluduntur feminæ, ubi agitur de
Emphyteuſi Eccleſiaſtica; Rota *part.* 5. *tom.* 2.
deciſ. 510. *n.* 11.
38 Revera tamen non caret ſua probabilitate
contraria ſententia volens, quod Emphyteuſis
tam Eccleſiaſtica quam Laicalis tranſeat etiam
ad feminas filias, quando eſt conceſſa cum di-
cta Clauſula, *Pro te, & filiis tuis*, quia pro-
nunciatio ſermonis in ſenſu maſculino ad u-
trumque ſexum plerumque porrigitur; *l. Pro-
nunciatio* 195. *in princip. ff. de verbor. ſignifi-
cat.* & in ſpecie nomine filii veniunt etiam fi-
liæ, *l. Si quis ita* 16. *in princip. ff. de teſta-
ment. tutel.* ubi pro generali doctrina dicitur
Filiorum appellatione & Filiæ continentur, &
ſic tenent Covarruv. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.*
18. *num.* 1. Alvar. Valaſc. *de Jure Emphyt.
quæſt.* 14. *num.* 3. Alciat. *in leg.* 1. *ff. de ver-
bor. ſignific.* Jul. Clarus §. *Emphyteuſis quæſt.*
32. *n.* 2. Molina *diſp.* 574. *n.* 10. Barboſa *de
Appellat. appellat,* 99. *n.* 56. & *ſequent.* Reiſ-
ſenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 18. *n.* 245. Salicet.
in l. 3. *C. de Jure Emphyteutic.* quem ſequun-
tur Bald. & alii, quos refert Tiraquell. *de re-
tract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 208. *in fin.* Rota
p. 4. *tom.* 2. *recent. deciſ.* 737. *n.* 4. & 5. &
part. 17. *deciſ.* 221. *n.* 6.
Certum vero eſt, quod quando Emphyteuſis 39
fuit conceſſa a femina, vel ab ea ſtipulata,
tunc nomine filiorum, & nepotum, filiæ &
neptes comprehenduntur, quia exiſtimandum
non eſt, quod femina (quæ non minus dili-
git feminam, quam maſculum, immo plus fi-
lias feminas, quam filios maſculos diligere cen-
ſetur propter ſexus ſimilitudinem) ſexum pro-
prium, ideſt femineum, odio habuerit; & ideo
verba ſunt intelligenda ſecundum qualitatem
contrahentium; *l. Plenum* §. *equitis, ff. de uſu
& habitat.*, ac eorumdem conditionem; *cap.
Si de benefic. de præbend. in* 6. Abbas *in cap.
Paſtoralis in fin.* poſt Innocent. ibi *de donat.*
qualitas quippe contrahentium multum condu-
cit ad aſſequendam eorum voluntatem, ſicque
ſatis veriſimiliter credendum erit, quod femina
ſuum proprium ſexum ita dilexerit, ſicut ma-
ſculum; & ſic in terminis tenet Regulus *in l.
Gal.* §. *nunc de lege*, & ibi Soccin. *n.* 7. *ff.
de lib. & poſtum.* Jaſon. *in l. Si quis id quod
col.* 4. *verſ. tertiodecimo, ff. de Juriſdict. omn.
Judic.* Tiraquell. *ad leg. connubial.* 1. *gloſſ.* 1.
part. 5. *ſub num.* 26. *verſ. Hoc tamen fallit; ſi
conceſſio fieret a femina*, Rolland. a Valle *conſ.*
76. *num.* 6. *verſ. quando Emphyteuſis eſt conceſſa
feminis &c. lib.* 3. ubi affirmat id eſſe indubi-
tatiſſimi juris, Menoch. *in conſil.* 111. *n.* 51.
*verſ. Emphyteuſis a femina accepta pro ſe, &
filiis, tranſit etiam ad feminas &c. lib.* 1. Sic
etiam ſenſit Senatus Mantuanus affirmante Sur-
do *deciſ.* 9. *num.* 12. *verſ. Hinc videmus, quod
etiam ad feminas tranſit Emphyteuſis, quæ a fe-
mina originem habuit.* Et hanc opinionem ex-
ploſa contraria firmavit Rota Bononienſis apud
Bertrand. *deciſ.* 12. *ſub num.* 1. *verſ. contra-
rium tamen fuit concluſum, quod quando femina
conducit Emphyteuſim pro ſe, & filiis, compre-
henduntur feminæ.* Sic etiamſi Emphyteuſis ſtipu- 40
lata ſit per maſculum & feminam pro ſe, &
filiis, tunc veniunt filii, & filiæ. Bero *in conſil.*
120. *n.* 12. & 49. *vol.* 2. & alii, quia tunc
uterque ſtipulans cenſetur dilexiſſe ſuum ſexum
per adducta n. antecedenti.
In conceſſione Emphyteuſis facta pro te, & 41
heredibus comprehenduntur etiam feminæ; Ro-
ta *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 309. *num.* 1. Item com-
prehenduntur in conceſſione facta pro heredibus,
& ſucceſſoribus; Rota *part.* 13. *deciſ.* 363. *nu-*

43 *mer.* 8. Et a fortiori comprehenduntur in con-
ceſſione facta pro heredibus quibuſcumque. Ro-
44 ta *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 309. *num.* 3. Item Em-
phytheuſis Eccleſiaſtica cònceſſa benemerito Ec-
cleſiæ pro ſe, & omnibus filiis, comprehendit
etiam omnes feminas; Rota *part.* 17. *dec.* 182.
45 *n.* 3. Sic pariter Emphyteuſis conceſſa pro fi-
liis natis, & naſcituris, comprehendit etiam
feminas; Rota *part.* 17. *deciſ.* 123. *num.* 24.
46 Clauſula *quibuſcumque* poſita in Emphyteuſi
Eccleſiaſtica comprehendit omnes extraneos
tam maſculos quam feminas; Rota *part.* 17.
47 *deciſ.* 225. *num.* 12. *& ſequent.* In conceſſio-
ne facta de illis qui ſunt de generatione ma-
ſculina, veniunt etiam feminæ, ſecus ſi ſit
facta uſque ad tertiam generationem maſculi-
nam; *Annotat. ad deciſ.* 199. *num.* 166. *&*
48 167. *part.* 8. Ubi feminæ ſuccedunt in Em-
phyteuſim, admittuntur etiam nepotes ex eis;
Rota *part.* 17. *deciſ.* 56. *num.* 3. Immo ad-
mittuntur etiam feminæ deſcendentes in Em-
phyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa feminæ pro ſe,
& filiis; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 737. *n.* 1.
49 *&* 2. Quia Emphyteuſis de ſui natura tranſi-
toria ad feminas ſicut tranſit in maſculos, ita
etiam tranſit ad deſcendentes feminarum; Ro-
50 ta *part.* 17. *deciſ.* 36. *num.* 2. Itaut in Em-
phyteuſi ſtipulata pro te, tuiſque filiis, &
deſcendentibus legitimis, & naturalibus ve-
niant etiam nepotes ex filia; Rota *part.* 5.
51 *tom.* 1. *deciſ.* 371. *num.* 3. Immo in conceſſio-
ne facta pro te, filiis, & deſcendentibus per
virilem ſexum venit Neptis ex filio maſculo;
Annot. ad deciſ. 199. *n.* 194. *& ſequent. part.*
52 8. Sic appellatione deſcendentium per virilem
ſexum veniunt feminæ, dummodo deſcendant
a maſculo; Rota *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 420.
53 *num.* 16. Et appellatione filiorum continentur
etiam feminæ in Emphyteuſi utili Eccleſiæ;
Rota *part.* 17. *deciſ.* 182. *num.* 2.
54 In Emphiyteuſi conceſſa ſimpliciter ad tertiam
generationem primus acquirens uti generatus
ab aliquo numerandus eſt in prima generatio-
ne, ejus vero filius in ſecunda, nepos autem
in tertia; Rota *part.* 11. *deciſ.* 355. *num.* 3.
55 Unde talis Emphyteuſis conceſſa ſimpliciter
ad tertiam generationem incipit a primo ac-
quirente, & terminatur in Nepotibus; Rota
56 *part.* 11. *deciſ.* 357. *num.* 47. Præſertim ſi ſit
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, quæ conceditur ſo-
lum pro tribus perſonis extenſive ad ſolos ne-
potes, comprehenſa prima perſona receptoris;
Rota *part.* 1. *deciſ.* 351. *nu.* 1. *part.* 5. *tom.* 1.
deciſ. 214. *num.* 10. *part.* 11. *deciſ.* 356. *num.*
40. *part.* 12. *deciſ.* 34. *num.* 12. *part.* 14. *dec.*
195. *num.* 19. *&* 20. *part.* 16. *dec.* 218. *n.* 1.
& Annot. *ad deciſ.* 199. *a num.* 103. *uſque ad*
num. 141. *part.* 8. Quandoque tamen Emphy- 57
teuſis etiam Eccleſiaſtica ad tertiam genera-
tionem conceſſa comprehendit Pronepotes, ut
v. g. quando fuit conceſſa ad tertiam ejus,
ſeu ipſius generationem, quo caſu generatio
incipit in ejus filiis, & terminat in pronepo-
tibus; Rota *part.* 3. *deciſ.* 221. *num.* 1. *part.* 4.
tom. 1. *deciſ.* 94. *num.* 1. *deciſ.* 281. *num.* 1.
& deciſ. 407. *num.* 2. *& part.* 14. *deciſ.* 463.
num. 5. Vel quando in conceſſione adeſt pro- 58
nomen *eorum*, quod tamquam diſcretivum ope-
ratur excluſionem perſonæ cui adjicitur, &
ſic generatio incipit a filiis, & terminat in
Pronepotibus; Rota *part.* 17. *deciſ.* 221. *n.* 1. 59
Vel quando eſt conceſſa pro filiis, & ad eo-
rum tertiam generationem, tunc enim primi
acquirentes cenſentur filii, & Pater conſidera-
tur tamquam inſtrumentum, & miniſter filio-
rum, & dictio *eorum* eſt ſeparativa primi ac-
quirentis a tribus generationibus, pro quibus
facta fuit ſtipulatio; Rota *part.* 12. *deciſ.* 34.
num. 18. 19. *&* 20. Vel quando conceſſa fuit 60
ad tertiam generationem completam, vel fi-
nitam; Rota *part.* 1. *dec.* 305. *n.* 2. *& part.*
5. *tom.* 2. *deciſ.* 513. *num.* 1. niſi præceſſerit
expreſſa determinatio, ſeu deſignatio perſona-
rum; Rota *part.* 14. *deciſ.* 195. *num.* 9. 22. *&*
ſequent. quia ſi præceſſerit determinatio, ſeu
deſignatio perſonarum, dicendo v. g. pro ipſo
recipiente, filiis, & nepotibus ad tertiam ge-
nerationem completam, vel finitam, tunc il-
la adjectio completam, vel finitam deberet in-
telligi ſolum demonſtrative, non autem argu-
mentative; repeteret enim ſolum per compen-
dium perſonas ante deſignatas, & determina-
tas; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 513. *n.* 18.
19. *&* 20. In Emphyteuſi Eccleſiaſtica dato 61
caſu, quod inſtrumentum diverſimode canta-
ret, ac Beneplacitum Apoſtolicum, deberet
potius attendi tenor Beneplaciti Apoſtolici,
quam tenor inſtrumenti; Rota in Senenſi Præ-
dii coram Seraphin. *deciſ.* 868. *per tot. confir-*
mata coram Gipſio 7. *Maii* 1590. *& part.* 12.
recentior. deciſ. 34. *n.* 48.

Additiones ex aliena manu.

. Materia in Foro frequentiſſima eſt ea, de
qua agit, & quidem recte, Auctor *a n.* 54.
ad plur. ſequent. nimirum, quando Perſona
primi Acquirentis enumeranda ſit in Emphy-
theuſi conceſſa ad tres generationes. At nihi- 62
lominus illuſtranda magis eſt materia hæc.
Actum

Digitized by Google

63 Actum de ipſa ex profeſſo fuit a Rota *in Fer-
rarien. ſeu Ravennaten. Emphyteuſis 19. Junii*
1750. & in confirmatoria 7. *Decembris ejuſ-
dem anni* 1750. *cor. clar. mem. Caprar.* Ex hi-
ſce *deciſionibus*, quæ veluti magiſtrales in ſub-
jecta materia ſunt, ſequentia excerpſimus.
64 I. Si Emphyteuſis conceſſa ſit Titio uſque
ad tertiam generationem, numeratur Perſona
primi Acquirentis.
65 II. In Emphytheuſi conceſſa Titio, & ejus
diſcendentibus uſque ad tertiam generationem,
neutiquam numeratur Perſona primi Acqui-
rentis.

III. Conceſſa Emphytheuſi Titio pro ſe, Filiis,
& Nepotibus uſque ad ejus tertiam generatio-
nem incluſive completam & finitam, Perſona
primi Acquirentis enumeratur.
66 Ratio a Rota in dicta prima *deciſione* §. 7.
67 hæc redditur: quod = *ſpecifica Perſonarum &
Graduum enumeratio, nempe primi Inveſtiti Fi-
liorum & Nepotum, dubio procul demonſtrat
quod Emphitheutica conceſſio egredi non debet
Perſonas eorumdem Nepotum. Unde ſubſequentia
verba, nimirum = uſque ad tertiam ejus genera-
tionem incluſive completam & finitam = de
diametro pugnarent cum literali pacto durationi
conceſſionis adjecto., ſi acciperentur in ſenſu ex-
cluſivo primi Acquirentis, ut inde enumeratio
graduum protendatur ad Pronepotes; Id quod eſ-
ſet abſurdum, pro quo vitando ea ſumenda eſt
interpretatio, per quam poſteriora verba non re-
pugnent, ſed acceſſorie famulentur clariſſimo pa-
cto a Contrahentibus ſtipulato &c. Et jure me-
ritoque. Nam ſemel ac Emphytheutica conceſſio
principaliter facta dignoſcitur Alicui = pro ſe,
Filiis, & Nepotibus = ſicuti certi ſumus de
expreſſo numero Perſonarum ſeu Graduum qui
ſub eadem conceſſione continentur; Ita ſuperius
relata verba, & clauſulæ quæ ſequuntur, ſine ul-
la penitus repugnantia & contrarietate debent ex-
plicari, prout commode explicantur, conſentanee
& famulative ſeu acceſſorie ad gradus ſpecifice
enumeratos, & ſic non in ſenſu ampliativo, ſed
in ſenſu demonſtrativo, & expoſitivo, ita qui-
dem, ut unam eamdemque conceſſionem, eaſdemque
Perſonas & gradus per modum compendii demon-
ſtrative repetant.*

Vide & quæ habet idem Supremum Tribu-
nal *in ſecunda Deciſione* §. 5. & *plur. ſeq.*

Articulus II.

Emphyteuſis, quoad ea, quæ concernunt Emphyteutam.

EMphyteuta eſſe poteſt, ſeu in Emphyteu- 1
ſim res alienas accipere poteſt omnis, qui
liberam contrahendi habet poteſtatem, ſive ſit
maſculus, ſive ſemina, niſi ſpecialiter a jure
ſit ei interdictum; *Eſt communis, arg. c. Jam
nunc* 8. *cauſ.* 28. *qu.* 1. *de Procuratorib. in* 6.
Non poſſunt tamen eſſe Emphyteutæ, ſeu in 2
Emphyteuſim accipere Pupilli, & Minores,
niſi accedat auctoritas Judicis, & conſenſus
Tutorum, aut Curatorum; *l. Quamvis* 32. *ff.
de acquirend. & amittend. poſſeſſ.* Item Em- 3
phyteutæ eſſe, ſeu in Emphyteuſim accipere
non poſſunt Clerici ſolius lucri cauſa; quia
omnis negotiatio lucri cauſa Clericis eſt pro-
hibita; *cap. Conſequens* 2. *cap. Epiſcopus* 3.
cap. Prælatum 4. *cap. Negotiatorem* 9. *cap. For-
nicari* 10. & *cap. Ejiciens* 11. *diſt.* 88. *cap.
Clerici* 1. & *cap. Si quis* 4. *cauſ.* 14. *qu.* 4.
cap. Clerici offic. 15. *de vit. & honeſt. Cleri-
cor. cap. Cum multa negotia* 1. *Ne Clerici, vel
Monachi; & cap. Secundum* 6. *eod. tit.* ubi ſic
expreſſe dicitur: *Secundum inſtituta prædeceſſo-
rum noſtrorum ſub interminatione anathematis
prohibemus, ne Monachi, vel Clerici cauſa lu-
cri negotientur.* Notanter autem dicitur *cauſa
lucri*, quia ob ſuam, vel ſuorum neceſſitatem,
tam contractum Emphyteuticum, quam alium
valide, ac licite inire poſſunt, ſed de his vid.
verb. Clericus art. 3. *per tot.*

Emphyteuta poteſt libere uti, & frui re 4
Emphyteutica, & ei competit actio realis con-
tra quemcumque perturbatorem, aut poſſeſſo-
rem; *l.* 1. *ff. Si ager vectigalis*, ibi: *Quamvis
non efficiantur Domini* (directi) *tamen placuit
competere eis in rem actionem adverſus quemcum-
que poſſeſſorem.* Emphyteuta habet jus perci- 5
piendi fructus ex augmento, ſeu incremento
rei Emphyteuticæ per alluvionem facto, *arg.
l. Item ſi fundi* 9. §. *Vicinus* 4. *ff. de Uſufru-
ctu, & quemadmodum.* Et hoc, ſive incremen-
tum fuerit latens, ſive etiam patens, ut com-
munius tenent Doctores cum Cardinali de Lu-
go *tom.* 1. *diſp.* 6. *ſect.* 11. *num.* 156. & *duo-
bus ſequentib.* Molina *diſp.* 56. Sporer *tom.* 2.
tract. 6. *num.* 223. Utrumque tamen incremen- 6
tum ſive latens, ſive patens, quoad proprie-
tatem accedit proprietario, ſeu Domino dire-
cto, cui finita Emphyteuſi competit etiam
quoad Dominium utile; *Eſt communis.*

Digitized by Google

7 Emphyteuta finita Emphyteuſi poteſt repe-
tere melioramenta facta , ſine præcedente ex-
preſſo pacto, in ntilitatem rei Emphytenticæ,
ſive annnente , ſive relnctante Proprietario;
Sic communis Doctorum, cum Julio Clar. §. *Em-
phyteuſis q.* 45. Molina *diſp.* 463. *num.* 2. Al-
var. Valaſc. *De jure Emphyteutic. qu.* 25. *arg.
l. Senatus*, §. *Marcellus*, *ff. de legat.* 1. *l. Eum
ad quem* , C. *de uſufruct.* ibi : *Si quid ultra* ,
quam impendi debeat, *erogatum potet docere*, *ſo-*
8 *lemniter repoſcet* . Nec obſtat quod Proprieta-
rius, ſeu dominus directns poſt contractum in-
hibeat , & proteſtetur ſe nihil ſoluturum , ſi
aliquid de novo ædificet, ant alias melioratio-
nes non debitas faciat ; quia poſt contractum
jam factum ſine ulla limitatione non eſt am-
plius in poteſtate alterins ex contrahentibns
ea immutare , quæ conſeqnnntur ad ſubſtan-
tiam ejuſdem contractus ex natnra ipſius. Con-
tractus autem Emphyteuticus requirit de ſui
natura, ut res detur, & accipiatur ad melio-
randum, & cum Emphyteuta rem Emphyten-
ticam recipiat in ſni utilitatem, recipit ſem-
per ea conditione implicite, ut poſſit qnocun-
que modo in ſimilibus conſecuto majus com-
modum ſibi acquirere , ex quo ſi reſultat et-
iam utilitas in re ipſa , & per conſequens
Proprietario, non eſt cur hic tenuat compen-
ſare, quia *Jure naturæ æquum eſt*, *neminem cum
alterius detrimento fieri locupletiorem* ; *l. Nam
hoc* 14. *ff. de condict. indebit.* & *Regul.* 206.
ff. de Regul. juris, & *Regul.* 49. *Juris in* 6.
ibi : *Locupletari non debet aliquis cum alterius
injuria*, *vel jactura* . Unde quamvis alias ne-
gotiorum geſtor non poſſit prætendere a Do-
mino expenſas , quas contra prohibitionem
Domini fecit ; *l. ultim. Cod. de negotiis geſt.*
ubi ſtatuitur : *Si contradixerit Dominus*, *ſanci-
mus ſecundum Juliani ſententiam nullam eſſe
(ideſt negotiorum geſtori) adverſus Dominum* ,
vel directam , *vel utilem contrariam actionem* .
Hoc tamen non procedit, quaudo Dominns id
prohibere neqnit, nti in Emphyteuſi , ut re-
cte advertunt Molina & Valaſc. *locis citatis*,
9 & alii paſſim. Melioramenta autem æſtiman-
da ſunt non ſecuudum valorem, quem habe-
bant quando facta ſunt , ſed ſecuudnm valo-
rem, quem habent , quando res Emphyteuti-
ca reſtituenda eſt ; *Eſt communis* , cum Valaſc.
locis cit. n. 28. Molina *loc. cit. verſ. In poſterio-
ri autem eventu* .

10 Non poteſt vero Emphytenta repetere me-
lioramenta facta contra inhibitionem Domini,
ſi in ipſo contractu Emphytentico cantum ſit,
ne Emphyteuta ſine Domini conſenſu aliqua
nova ædificia , aut alia non debita meliora-
menta faciat, vel quod ſi faciat, Domino ce-
dant ſine ullo jure repetendi expenſas ; *l.* 2.
Cod. de Jure Emphyteutico, ubi expreſſe ſtatui-
tur quod omnes pactiones in inſtrumentis Em-
phytenticis initæ , & conſcriptæ debeant om-
nino obſervari, ibi : *In Emphyteutico contractu
ſancimus* , *ſiquidem aliquæ pactiones in Emphy-
teuticis inſtrumentis ſunt conſcriptæ*, *eaſdem* &
in omnibus aliis obſervari . Et ratio eſt, quia
ex regul. 85. *Juris in* 6. habetur expreſſe, quod
Contractus *ex conventione legem accipere digno-
ſcuntur* . Sic non poteſt Emphytenta repetere 11
melioramenta , quæ in re Emphyteutica fecit
vi contractus , puta pro conſervanda ipſa re
Emphyteutica in ea bonitate in qua accepit ,
vel quia accepit in Emphyteuſim rem ſteri-
lem, incultam, aut dirutam, hac conditione,
& pacto, ut eam fructiferam redderet , cole-
ret , ædificaret , & hujuſmodi , omnia enim
talia melioramenta pertinent ad dominum di-
rectum , ſeu Proprietarium ſtatim ac finita eſt
Emphyteuſis ; ut tenet commnnis Doctorum
ex cit. l. 2. *C. de Jure Emphyteutico*. & *cit.
Regul.* 85. *Juris in* 6.

Poteſt Emphyteuta vendere tam ipſam rem 12
Emphytenticam , quam melioramenta in ea
facta , ſi requiſitas a Jure adhibeat conditio-
nes , textu expreſſo *in cap. Potuit Emphyteuta*
4. *de locato*, & *conducto*, ibi : *Potuit Emphy-
teuta (Eccleſia primitus requiſita*, *eique nuncia-
to* , *quantum ſibi ab illis offertur* , *ſi nolle ſe
emere dixerit* , *vel a denunciationis tempore duo-
rum menſium ſpatium fuit elapſum) melioratio-
nes* , & *jus ſibi competent aliis vendere* , *qui
ab emptione hujuſmodi minime prohibentur* , &
idem habetur *l. ultim. Cod. de Jure Emphy-
teutico* . Conditiones autem a Jure requiſitæ 13
pro tali venditioue ſunt potiſſimum duæ. Pri-
nia eſt, quod Emphyteuta prius ſignificet Pro-
prietario ſe velle vendere rem Emphyteuticam
pro tali determinato pretio ad hoc ut Pro-
prietarius, ſi velit ipſe eam emere , cuilibet
alteri emptori, ut par eſt, præferatnr, & Pro-
prietarii deliberationem, ſi irreſolutus pro tunc
ſit, per duos menſes expectet , quibus elapſis
ſi ipſe pro pretio ſibi ab aliis oblato nolit eam
emere , poterit aliis vendere ; *cit. cap. Potuit
Emphyteuta*, & *cit. l. ultim. Cod. de Jure Em-
phyteutico*. Secunda conditio eſt , ut venditio
fiat perſonis, quibns a Jure non ſit interdicta;
cit. cap. Potuit Emphyteuta, ibi : *Aliis vende-
re* , *qui ab Emptione hujuſmodi minime prohi-
bentur* ; & *cit. l. ultim.* ibi : *His perſonis*, *quæ
non ſolent in Emphyteuticis contractibus vetari ad*
hu-

Digitized by Google

14 *hujuſmodi venire emptionem*. Prohibetur autem fieri talis venditio Eccleſiæ; Rota *part. 9. tom. 2. deciſ.* 474. *num.* 15. *& ſequent. part.* 14. *deciſ.* 57. *num.* 9. Item cuilibet loco pio; Rota *part.* 3. *deciſ.* 351. *num.* 9. Item Communitati, Univerſitati, Confraternitati, ſive Eccleſiaſticæ, ſive Laicali, ſeu quibuſcumque locis piis; Rota *part.* 11. *deciſ.* 321. *num.* 6. *par.* 14. *deciſ.* 377. *num.* 1. *part.* 17. *deciſ.* 26. *n.* 5. *&* 7. *& part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 546. *num.* 4. Item perſonæ potentiori; Rota *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 494. *num.* 8. Item Curialibus, & Militibus; *l. Curiales* 30. *l. Milites* 31. *& l. ultim. Cod. de locat. & conduct.* Et ſic de ſupradictis omnibus tenent Jul. Clarus §. *Emphyteuſis q.* 22. Jaſon *in l.* 2. *C. de jure Emphyteutic. num.* 90. *&* 97. Molina *diſp.* 459. *num.* 4. & alii communiter. Et ratio eſt, quia per talem venditionem redderetur deterior conditio Domini directi, ſeu Proprietarii, qui a ſupradictis omnibus ratione ſuorum privilegiorum, vel majoris potentiæ, difficilius poſſet penſionem annuam reperere, & privaretur ſpe reverſionis, & laudemii, vel ſaltem ex quo difficilius ad ipſum Emphyteuſis reverſura eſſet, rarius laudemium conſequeretur; Annotat. *ad dec.* 16. *num.* 49. *& ſequentibus part.* 3. *Rot. recentior.* Adeoque alienatio in manum mortuam regulariter eſt prohibita; Rota *part.* 12. *deciſ.* 76. *num.* 22.

15 Poteſt Emphyteuta rem Emphyteuticam quoad dominium utile cum factis melioramentis alteri etiam extraneæ perſonæ donare, vel legare ſine conſenſu Domini, eoque non requiſito; Sic Gloſſa *communiter recepta in l. fin. verb. aliis vendere, Cod. de Jure Emphyteutico*, Jul. Clarus §. *Emphyteuſis q.* 15. *num.* 1. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 18. *num.* 43. Abbas *in cit. c. Potuit Emphyteuta, de locat. & con-*
16 *duct. n.* 9. & alii paſſim. Item poteſt Emphyteuta ſine conſenſu Domini directi dare rem Emphyteuticam in dotem, ſi detur non æſtimata; Silveſter *verb. Dos q.* 8. Azorius *lib.* 10.
17 *c.* 8. *q.* 4. Pirhing *l. cit. num.* 43. & alii. Ut autem ſine conſenſu domini directi res Emphyteutica donetur, legetur, aut in dotem detur, requiruntur ſequentes conditiones. Prima, ut non transferatur in talem perſonam, in quam res Emphyteutica de Jure communi, vel conventione particulari alienari prohibetur. Secunda, ut fiat abſque ulla fraude. Tertia, ut novus Emphyteuta ſine conſenſu Domini directi poſſeſſionem non capiat, quia Dominus directus habet Jus prius explorandi, an talis novus Emphyteuta ſit perſona prohibita, vel capax, & ab eo non ſolum poteſt exigere promiſſionem de ſolvendo Canone annuo, ſed etiam accipiendi laudemium ab ipſo, ſi ſit perſona extranea. Et ſi reperiatur Em- 18
phyteuſis donata, vel legata perſonis, ſeu locis prohibitis, & incapacibus retinendi Emphyteuſim, in præjudicium domini directi, juxta dicta *num.* 14. tales perſonæ, ſeu loca tenentur intra annum vendere talem rem Emphyteuticam perſonis capacibus illam retinendi ſine præjudicio Domini directi, *arg. cap. Longinquitate* 63. *cauſ.* 12. *q.* 2. *& l. Filiusfamilias* 114. §. 5. *ff. de Legat.* 1. Rota *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 474. *n.* 15. Roſignol. *contract.* 4. *de Emphyteuſi prænot.* 7. *ſect.* 3. *num.* 7. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 18. *num.* 181. Speculator, & alii paſſim. *Vide articul. anteced. num.* 31.

Poteſt Emphyteuta ſine conſenſu Domini 19
directi rem Emphyteuticam oppignorare, ſeu hypothecare; Jaſon. *in l. ultim. num.* 78. *Cod. de Jure Emphyteut.* Jul. Clar. §. *Emphyteuſis q.* 18. Molina *diſp.* 461. *num.* 9. & alii communiter. Et ratio eſt, quia res oppignorata, ſeu hypothecata non transfertur in Dominium alienum, ſed adhuc manet in Dominio Emphyteutæ, qui penſionem annuam adhuc Domino ſolvit; pignus enim manet in bonis debitoris; *l. Pignus* 9. *de Pignerat. act.* Item ſi- 20
ne conſenſu Domini poteſt rem Emphyteuticam locare ad breve tempus; *Eſt communis*. Immo etiam ad longum tempus, dummodo locatio non fiat ipſius rei Emphyteuticæ ſimpliciter, ſed ſolum commoditatis ex ea percipiendæ nomine ipſius Emphyteutæ dum vivit; ſic Molina *diſp.* 461. *num.* 4. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *c.* 23. *num.* 10. Pirhing *loc. cit. num.* 44. Card. Petra *tom.* 2. *in Conſtitution.* 4. *Innocent. III. ſect.* 2. *num.* 80. Rota *recent. p.* 13. *deciſ.* 173. *num.* 4. *& p.* 14. *d.* 17. *num.* 11. & alii. Non poteſt tamen ſine conſenſu Domi- 21
ni ipſam rem Emphyteuticam alteri in Emphyteuſim concedere; *Eſt communis*. Alias poteſt ipſa privari totaliter, vel partialiter prout alienaverit; *Vide articul. ſequent. num.* 13. Poteſt inſuper Emphyteuta ſine conſenſu Do- 22
mini rem Emphyteuticam cum alia permutare; Silveſter *verb. Emphyteuſis qu.* 17. Jaſon. *in l. ultim. num.* 101. *Cod. de Jure Emphyteutico*, Layman *loc. cit. num.* 9. Pirhing *loc. cit. num.* 43. Jul. Clar. §. *Emphyteuſis q.* 17. Azorius *loc. cit. q.* 5. Abbas *loc. cit. num.* 9. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 183. & alii. Tenetur ta- 23
men Emphyteuta ante talem permutationem prius admonere Dominum directum, utrum ipſe

Digitized by Google

ipſe permutare velit cum æquali emolumen-
to, quod ipſi offertur ab aliis, ceteris enim
paribus ſemper præferendus Dominus directus,
ſeu Proprietarius; *arg. cap. Potuit Emphyteuta
4. de locato, & conducto, & l. ultim. Cod. de
Jure Emphyteutico*, & ſic docent Molina *loc.
cit. num.* 1. Azorius *loc. cit. q.* 5. Reiffenſtuel
24 *loc. cit. num.* 184. & alii. Emphyteuta tene-
tur ſervare pacta conventa in contractu Em-
phyteutico, textu expreſſo *in l.* 2. *Cod. de Ju-
re Emphyteutico*, ibi: *In Emphyteutico contra-
ctu ſancimus, ſiquidem aliquæ pactiones in Em-
phyteuticis Inſtrumentis ſunt conſcriptæ, eaſdem
25 & in omnibus aliis obſervari*. Unde tenetur
rem Emphyteuticam meliorem reddere, ſi ſub
hac conditione, & pacto eam accepit, quia
ex Reg. 85. *Juris in* 6. *Contractus ex conventio-
26 ne legem accipere dignoſcuntur*. Si vero ſine tali
pacto meliorandi rem Emphyteuticam acce-
pit, tunc tenetur ſolum eam conſervare in il-
la bonitate, in qua accepit, & ſi uſu quoti-
diano, vel ſua, vel ſervorum culpa evadat
deterior, tenetur propriis expenſis reſtaurare,
& ad priſtinam bonitatem reducere; *Sic com-
munis* Doctorum teſte Molina *diſput.* 456. per
textum *in* §. 3. *ad fin. inſtitut. de locat. &
conduct. Authent. Qui rem, Cod. de SS. Eccleſiis
l.* 1. *Cod. de Jure Emphyteutico, & Novell.* 7.
27 §. 2. Si nullo præcedente pacto de periculo
res Emphyteutica abſque culpa Emphyteutæ
pereat tota, v. g. incendio comburatur, ab
hoſtibus totaliter vaſtetur, tunc Domino pe-
rit, & ad nihil tenetur Emphyteuta; ſi vero
pereat ſolum quo ad aliquam parvam partem,
tunc perit Emphyteutæ, textu expreſſo *in* §.
Adeo 3. *Inſtitut. de locatione*, ubi decernitur,
*ſi nihil de periculo fuerit pactum, tunc ſi totius
rei interitus ſucceſſit, ad dominum redundare pe-
riculum; ſin autem particularis, ad Emphyteu-
ticarium hujuſmodi damnum venire*; concordat
l. 1. *Cod. de Jure Emphyteutico*, ibi: *Si ea,
quæ fortuitis caſibus venerunt, pactorum non fue-
rint conventione concepta, ſiquidem tanta emer-
ſerit clades, quæ prorſus etiam ipſius rei, quæ
per Emphyteuſim data eſt, faciat interitum, hoc
non Emphyteuticario, cui nihil rei permanſit,
ſed rei Domino, qui quod fatalitate ingruebat,
etiam nullo intercedente contractu habiturus fue-
rat, imputetur; ſin vero particulare, vel aliud
leve contigerit damnum, ex quo non ipſa rei pe-
nitus lædatur ſubſtantia, hoc Emphyteuticarius
28 ſuis partibus non dubitet adſcribendum*. Si res
Emphyteutica culpa Emphyteutæ pereat, v. g.
Domus corruat, quia Emphyteuta eam debi-
to tempore non refecit, & a ruina, uti tene-
batur, non cuſtodivit, tunc ipſi perit, & de
toto damno tenetur. In omni enim contractu,
qui in gratiam utriuſque celebratur, oritur
obligatio ex culpa lata, & levi; *arg. l. Si ut
certo* 4. §. 2. *ff. Mandati*, ibi: *In contracti-
bus . . . . ubi utriuſque utilitas vertitur, &
dolus & culpa præſtatur*, & ita Doctores com-
muniter.

Emphyteuta ſi penſionem comparatione fru- 29
ctuum valde modicam ſolvat, & ſolum in re-
cognitionem Dominii, tenetur ipſam modicam
penſionem ſolvere, licet ob ſterilitatem, vel
hoſtium incurſionem, aut alium caſum fortui-
tum paucos, aut etiam nullos colligat fructus,
quia modicam penſionem annorum præceden-
tium, & ſubſequentium fructibus facile, &
abunde compenſat; Unde non liberatur ab one-
re ſolvendi talem modicam penſionem, niſi
fundus Emphyteuticus omnino pereat, aut in
poteſtatem hoſtium deveniat, ſine ſpe brevi
tempore recuperandi; *l.* 1. *Cod. de Jure Em-
phyteutico, & §. Adeo* 3. *Inſtitut. de locatione,
& conductione*, & ſic tenent Doctores commu-
niter cum Julio Claro *lib.* 4. *recept.* §. *Em-
phyteuſis, quæſt.* 8. ubi adducit duos ſequentes
verſus.

Si perit tota, non debuit Emphyteuta.
Si perit ex parte, nulla ſe liberat arte.

Si autem Emphyteuta ſolvat penſionem ma- 30
gnam non ſolum in recognitionem Dominii,
ſed etiam in compenſationem juxta proportio-
nem fructuum quos capit, vel capere poteſt,
tunc ſi propter aliquam ex dictis cauſis nul-
los, aut paucos fructus colligat, æquitas po-
ſtulat, ut fiat ei aliqua proportionaliter re-
miſſio, quia hoc caſu Emphyteuticus parum
differt a conductitio, cui ad ratam partis fru-
ctuum, qui pereunt, fit remiſſio. Sic tenent
Julius Clarus *loc. cit.* §. *Emphyteuſis quæſt.* 8.
Gaill. *lib.* 2. *pract. obſervat.* 24. *n.* 23. Gomez
2. *reſolut. c.* 3. *n.* 18. Rebell. *q.* 8. Jaſon. *in
l.* 1. *C. de Jure Emphyteutico n.* 20. Navarrus
in Manual. cap. 17. *n.* 190. Alvar. Valaſc. *de
Jure Emphyteutic. q.* 27. *a num.* 7. Leſſius *lib.*
2. *cap.* 23. *num.* 49. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *c.*
22. *n.* 7. Carpz. *p.* 2. *c.* 38. Sporer *tom.* 2. *tract.*
6. *c.* 7. *n.* 54. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *dub.* 12.
n. 1061. Lugo *tom.* 2. *diſp.* 29. *n.* 88. Silveſter
verb. Emphyteuſis q. 1. Konig *l.* 3. *decretal. tit.*
18. *n.* 43. Pirhing *ibid. n.* 7. Reiffenſtuel *ibid.
n.* 156. & communior aliorum.

Emphyteutæ bonorum Eccleſiaſticorum gau- 31
dent exemptione ab oneribus Communitativis.
Sac. Cong. Immunitatis in Oppiden. 29. *Maii*
1646. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.* 282. *In Imo-
len.*

Digitized by Google

len. 27. *Maii* 1654. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 41.
32 An meri laici poſſint conveniri in foro Eccleſiaſtico pro bonis Emphyteuticis, & redditiis Eccleſiæ pro eo quod pertinet ad directum Dominium; *Sac. Cong. cenſuit Judicium ſpectare ad forum Eccleſiaſticum. In Carinolen.* 15. *Au-*
33 *guſti* 1668. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 252. Cauſa aſſertæ ſervitutis contra Emphyteutam Menſæ Epiſcopalis, ſpectat ad Curiam Eccleſiaſticam, *Ead. S. Cong. in Tiburtina* 16. *Januarii*
34 1691. *lib. decret. Martelli p.* 719. Non gaudent Emphyteutæ bonorum Eccleſiaſticorum immunitate ab onere perſonali unius corbæ frumenti. *Ead. Sac. Cong. in Faventina* 14. *Decemb.*
35 1608. *l. decret. Martelli pag.* 388. Emphyteuta Eccleſiæ non poteſt declinare forum Eccleſiaſticum reſpectu ſolutionis Canonis, vel quando agitur de Dominio Eccleſiæ. *Ead. S.Cong. in Caſalen.* 14. *Februar.* 1628. *lib.* 1. *decret.*
36 *Paul. pag.* 84. Bona Eccleſiarum, & locorum piorum in Emphyteuſim laicis conceſſa, ſive Canones, qui pro dictis bonis ſolvuntur, ſint tenues, ſive correſpondentes fructibus, ſunt exempta ab omnibus oneribus, & impoſitionibus laicalibus. *Ead. S. Cong. in Oppiden.* 23. *Julii* 1652. *lib.* 4. *decret. Paul. in Oppiden.* 23. *Julii* 1652. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 191. *in Papien.* 24. *Auguſt.* 1624. *lib.* 1. *decret. Valle-*
37 *man. pag.* 141. Vineæ, & Terræ Emphyteuticæ Eccleſiæ non comprehenduntur ſub Edictis, & aliis ſimilibus publicatis a Laicis, ſed ſunt prorſus exemptæ. *Ead. S. Cong. in Montisfaliſci* 23. *Auguſti* 1632. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.*
38 136. Bona Emphyteutica Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum non poſſunt a Laicis collectari. *Ead. Sac. Cong. in Capacen.* 27. *Auguſti* 1627. *lib.* 1. *decret. Paul. pag.* 62. *in Balneoregien.* 15. *Feb.* 1633. *lib.* 2. *decret. Paul.* 149. *in Senogallien.* 18. *Decemb.* 1688. *lib.* 1. *decret. Altoviti p.* 303. *&* 3. *Julii* 1696. *lib.* 2. *decret. Valleman. pag.* 54.

Additiones ex aliena manu.

39 QUod ait Auctor *num.* 7. videlicet poſſe Emphitheutam repetere melioramenta finita Emphitheuſi, id intellige ſi finiatur Em-
40 phiteuſis ſine culpa ipſius Emphiteutæ. Ceterum ſi Emphiteuſis finiatur ex Emphiteutæ culpa, puta quia alienavit ſine conſenſu Domini directi, &c. nequit ipſe Emphiteuta melioramenta repetere. Beſold. *delibat. Jur. ex libr.* 6. *Pandect. quæſt.* 11. Anton. Fab. *in Codic. Libr.* 4. *titul.* 43. *definit.* 24. Wurmſer. *Pract. obſervat. titul.* 34. *obſerv.* 2. Rot. *in Albanen. Devolutionis* 18. *Junii* 1734. *cor. bon. mem. de Vait.*

Nec indiſtincte admitti poteſt, quod aſſerit 41
Auctor n. 30., nimirum locum eſſe diminutioni annui Canonis ex damno in ſubſtantia rei,
ſi ipſe magnus ſit. Videndum quomodo fue- 42
rit Canon reſervatus. Si enim reſervatus ſit 45
Canon in recognitionem directi dominii, tametſi magnus ſit, & fere fructibus reſpondeat, 43
non eſſe locum ejus diminutioni ex damno in rei ſubſtantia reſpondit Rota *in Romana domorum ſuper reductione penſionis* 17. *Januarii* 1746. §. 2. 3. *&* 13. *cor. bom. mem. Lana.*

Articulus III.

Emphyteuſis quoad ea quæ concernunt Dominum directum, ſeu Proprietarium.

DOminus directus eſſe, ſeu in Emphyteuſim 1
dare poteſt omnis ille, cui præter dominium competit libera rerum ſuarum adminiſtratio. *Sic communis Doctorum arg. l. In re mandata*, C. *Mandati*. Hoc ipſo enim, quod quis liberam habet poteſtatem diſponendi de rebus ſuis, poteſt de iis diſponere per quemcumque contractum licitum, qualis eſt Emphyteuſis; 2
Sive ſit perſona privata, *l.* 1. *&* 2. *tit. de Jure Emphyteutico*; Sive ſit integra Civitas, aut 3
alia Communitas Dominium in communi habens; *l.* 1. §. 1. *ff. Si ager vectigalis*. Sive ſit 4
Prælatus, aut Communitas Eccleſiaſtica, dummodo requiſitæ a Jure adhibeantur ſolemnitates, *Cap. Apoſtolicus* 13. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *c. Nulli* 5. *de rebus Eccleſ. non alienand. & Extravag. Ambitioſæ eod. tit.* Hinc, quia libera ad- 5
miniſtratione rerum ſuarum non gaudent, nequeunt in Emphyteſim concedere pupilli, & minores ſub Tutoribus & Curatoribus conſtituti; *arg. l. non ſolum* 4. *& l. Etiam* 13. *Cod. de prædiis &c. Minor ſine decreto*. Neque ipſi 6
Tutores, & Curatores bona Pupillorum, & Minorum in Emphyteuſim concedere poſſunt ſine decreto, & auctoritate Judicis, quia in Jure ſpecialiter cavetur, ne hoc ſine Decreto, & auctoritate Judicis attentent, *cit. l. Etiam* 13. *& toto tit. C. de prædiis &c. Minor ſine decreto.*

Dominus directus poteſt omnia ſibi bene vi- 7
ſa facere in re Emphyteutica, dummodo non impediat Dominium utile; Rota *part.* 8. *recentior. deciſ.* 40. *n.* 6. Dominus directus poteſt 8
privare Emphyteutam re Emphyteutica, ſi per integrum triennium de Emphyteuſi Laicali, vel per biennium de Emphyteuſi Eccleſiaſtica non

Digitized by Google

non ſolvit debitam penſionem, textu expreſſo de Emphyteuſi Laicali *in l. 2. Cod. de Jure Emphyteutico*, & de Emphyteuſi Eccleſiaſtica *in c. Potuit Emphyteuta 4. de locato, & conducto*, ibi: *Ceſſando a ſolutione Canonis per bien-*
9 *nium*. Et hoc procedit etiamſi Emphyteuta pro ſolutione penſionis, ſeu Canonis non fuerit interpellatus, ut expreſſe ſtatutum eſt in *d. cap. Potuit*, ibi: *Non obſtante quod ei, ut Canonem ſolveret, non extitit nunciatum, cum in hoc caſu dies ſtatuta pro Domino interpellet*. Ex-
10 cipiuntur tamen aliqui caſus, in quibus ob non ſolutum Canonem, ſeu penſionem Emphyteuta non cadit in commiſſum, & privari non poteſt a Domino directo. Primo igitur excipitur, quando nulla culpa interceſſit Emphyteutæ: V. G. quando canonem non ſolvit ex ignorantia, vel alia hujuſmodi juſta cauſa, ut ſi heres ſuccedens ignoret rem eſſe Emphyteuticam, vel ſi ſciat eſſe Emphyteuticam, neſciat ſe teneri ad annuam penſionem, ſeu Canonem. *Sic communis Doctorum*; quia ubi culpa non eſt, neque pœna commiſſi locum habere debet. Secundo excipitur, quando ipſe Dominus ex alia ratione tantumdem debet Emphyteutæ, quia ſaltem in materia odioſa, & ad evadendam pœnam compenſatio hujuſmodi locum habet; *Sic communis Doctorum* teſte Molina *diſp. 453. n. 10. arg. l. Si conſtat 4. Cod. de compenſat.* Tertio excipitur, quando Dominus Canonem, ſeu penſionem loco, & tempore debito ab Emphyteuta oblatum non acceptavit; quia in tali caſu per Emphyteutam non ſtetit, quo minus penſionem, ſeu Canonem ſolveret. *Communis*. Quarto excipitur, quando Dominus, poſtquam Emphyteuta pœnam commiſſi incurrit ob neglectas penſiones, inſequentis temporis penſiones acceptat; tunc enim præſumitur Jus revocandæ Emphyteuſis condonare, teſte Julio Claro §. *Feudum, quæſt. 49. n.* 10. Quinto excipitur, quando Emphyteuta præſertim in Emphyteuſi Eccleſiaſtica poſt tempus elapſum purgavit moram; *arg. cap. Potuit Emphyteuta 4. de locat. & conduct.* ibi: *Niſi celeri ſatisfactione poſtmodum ſibi conſulere ſtuduiſſet*.

11 In Emphyteuſi autem Laicali, quamvis de rigore Juris nulla Emphyteutæ competat facultas purgandi moram, nihilominus ex æquitate, etiam in iſta purgatio moræ admittenda videtur. Julius Clar. §. *Emphyteuſis quæſt. 8. num. 15.* Bald. *in l. Si pacto quo pœnam, Cod. de pactis*, Sarmient. *lib. 3. ſelect. interpret. c. 5.* Pirhing *l. 3. Decret. tit. 18. num. 37.* Reiffenſtuel *ibid. n.* 202. & alii, quos citat Jaſon. *arg. l. Si ſervum 92. §. ſequitur 3. ff. de verbor. obligat.* ubi expreſſe ſtatuitur, *quod ſi quis ſit in mora ſolvendi, moram ex æquitate purgare poſſit*. *Æquitas autem eſt præferenda rigori Juris*, ut dicitur, *ibidem*, ſicut *l. Placuit 8. Cod. de Judiciis*, ibi: *Placuit in omnibus rebus præcipuum eſſe juſtitiæ, æquitatiſque, quam*
ſtricti juris rationem. Quantum autem tempus ad purgandam moram concedatur, cum in Jure non habeatur ſtatutum, & controvertant inter ſe Doctores, ut notat Gloſſa *in cit. cap. Potuit, verb. Celeri*, ubi dicit aliquos velle, quod ſit tempus decem dierum, eo quod hoc tempus in Jure modicum dicatur; *l. Promiſſor 21. §. 1. ff. de Pecun. conſtit.* ibi: *Modicum tempus ſtatuendum eſt non minus decem dierum*, & alios velle, quod ſit tempus uſque ad litis conteſtationem, per varia Jura adducta ibi, *ſub d. verb. Celeri*, & alios velle, quod ſit tempus ante ſententiam per jura *ibidem adducta*. Hinc cum nullum ad hoc ſit a Jure determinatum tempus, relinqui videtur determinandum arbitrio Judicis, eo quod ordinarie loquendo, quando quæſtio eſt de termino *celeriter, ſtatim*, & hujuſmodi, temporis definitio relinquatur Judicis arbitrio, ut notat Abbas *in d. c. Potuit n.* 12. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 200. Jul. Clarus *loc. cit. n.* 15. ubi teſtatur hoc eſſe de communi aliorum. 12

Dominus directus poteſt privare Emphyteu- 13
tam re Emphyteutica, ſi abſque ſuo conſenſu, & abſque debitis Juris conditionibus aſſignatis *artic. antecedenti ſub n.* 13. vendat Emphyteuſim, textu claro *in cit. ultim. Cod. de Jure Emphyteutico, & cit. cap. Potuit 4. de locato, & conducto*. Cum hac tamen advertentia, quod ſi Emphyteuta vendat, ſeu alienet ſine conſenſu Domini totam rem Emphyteuticam, poteſt tota privari; ſi autem alienet ſolam partem, ſola ipſa parte privari poteſt; *arg. cap. Si Vaſſallus unic. de Vaſſallo, qui contra Conſtitutionem Lotharii tit. 38. l. Feudorum*, ibi: *Si Vaſſallus contra Conſtitutionem Lotharii Regis Beneficium alienaverit; ſi totum, perdat totum; ſi partem, partem perdat, & ad Dominum revertatur*. Non enim debet quis puniri ultra, quam deliquit. Julius Clarus *lib. 4. ſent. §. Emphyteuſis, quæſt. 13. n.* 10. ubi ait: hanc ſententiam eſſe communiorem, & æquiorem; Pirhing *lib. 3. Decret. tit. 18. n. 42. verſ. Notandum tertio*, Zoeſius *eod. tit. n. 96.* Alexander *in conſil. 99. Viſis proceſſibus col. final. vol. 5.* Annotat. *ad deciſ. 56. n. 18. part. 9. tom. 1. Rotæ recentior.* & alii contra Silveſtrum verb. *Emphyteuſis quæſt. 5.* Molinam *diſput.* 459. & Roſi-

Digitized by Google

Roſignolum *de Emphyteuſi prænot. 7. ſect. 3.*
numer. 11. volentes non improbabiliter, quod
Emphyteuta poſſit privari tota re Emphyteu-
tica, etiamſi alienet ſolam partem ſine conſen-
14 ſu Domini. Item Dominus directus poteſt pri-
vare Emphyteutam re Emphyteutica, ſi ſua
culpa lata, vel levi talis res fuit notabiliter
deteriorata, immo poteſt eum cogere, ut id,
in quo rem læſit, reſarciat, textu expreſſo *in*
Authentic. Qui rem, Cod. de SS. Eccleſiis,
ibi: *Qui rem in Emphyteuſim acceptam fecerit*
deteriorem . . . . hac lege expelli poteſt, ut ta-
men id in quo rem læſit, reſarciat, ſic com-
15 muniter Doctores. Quoties tamen expellendus
eſt ab Emphyteuſi, Emphyteuta non debet a
poſſeſſione repelli niſi interventu, & auctori-
tate Judicis; *arg. l. Creditores; C. de pignor.*
ibi: *Creditores, qui non reddita ſibi pecunia con-*
ventionis legem ingreſſi poſſeſſionem exercent, vim
quidem facere non videntur. Attamen auctorita-
te Præſidis poſſeſſionem adipiſci debent. Unde
etiam Domini directi non niſi eadem auctori-
tate poſſeſſionem alteri auferre, & ſibi dare
debent, quia nemo ſibi ipſi Judex eſſe debet;
l. 1. Cod. ne quis in ſua cauſa judicet. Tum
quia ſi quis propria auctoritare Emphyteutam
a poſſeſſione expelleret, paſſim ſcandala, &
rixæ orirentur; & ideo *l. Non 176. ff. de Reg.*
Jur. fuit provide ſtatutum, ut ſequitur: *Non*
eſt ſingulis concedendum, quod per Magiſtratum
publice poſſit fieri, ne occaſio ſit majoris tumul-
tus faciendi.
16 Dominus directus, quoties Emphyteuſis tran-
ſit de uno ad alium, poteſt a novo Emphy-
teuta propter inveſtituram quam ei imperti-
tur, laudemium exigere; textu expreſſo *in l.*
17 *3. Cod. de Jure Emphyteutico*. Laudemium ſic
dictum, ex quo Dominus directus ſuo con-
ſenſu, & auctoritate approbet, ac veluti lau-
det talem translationem factam, de Jure com-
muni eſt quinquageſima pars pretii, quo bo-
num Emphyteuticum æſtimatur: *cit. l. 3. Cod.*
de Jure Emphyteutico, ibi: *Quinquageſimam*
partem pretii, vel æſtimationis loci, qui trans-
18 *fertur, accipere liceat Domino*. De conſuetudi-
ne tamen alicubi trigeſima, alicubi vigeſima,
& alicubi etiam decima pars pro laudemio da-
ri ſolet, unde ſervanda eſt in hoc loci con-
ſuetudo; *arg. cap. Cum tanto 11. de conſue-*
19 *tud.* Tale autem laudemium non eſt menſu-
randum ſecundum valorem, quem res habe-
bat, quando primo tradita eſt in Emphyteu-
ſim, ſed ſecundum eum, quem res habet pro
illo tempore, quo in alium transfertur; *citat.*
leg. 3. Codic. de Jure Emphyteutico, ubi præ-
ſcribitur, ut menſuretur dicta quinquageſima
pars juxta menſuram pretii quo æſtimatur res
Emphyteutica, adeoque ſi creſcit menſura pre-
tii, creſcit etiam quinquageſima, vel trigeſi-
ma, vel vigeſima pars ejuſdem.
In variis caſibus tranſit Emphyteuſis de uno 20
ad alium, & non eſt ſolvendum laudemium;
Primo, quando defuncto Emphyteuta, Em-
phyteuſis jure hereditariæ ſucceſſionis tranſit
ad heredem neceſſarium, ut de Patre in fi-
lium; *Authent. de heredibus; Eſt communis Do-*
ctorum. Et ratio eſt quia laudemium datur
pro inveſtitura, & immiſſione novi Emphy-
teutæ in poſſeſſione; *cit. l. 3. Cod. de Jure*
Emphyteutico. Quando autem Emphyteuſis tran-
ſit ad heredem neceſſarium, non eſt opus no-
va inveſtitura & immiſſione in poſſeſſionem,
cum heres auctoritate propria poſſit adire he-
reditatem, adeoque &c. Secundo, quando plu- 21
res habentes rem Emphyteuticam in commu-
ni, eam inter ſe dividunt proportionaliter in
ſingulis; talis enim diviſio videtur neceſſaria;
l. 22. Cod. Mandati. Et ſic tenet communis
Doctorum. Tertio, quando ante hereditatem, 22
venditio Emphyteuſis iterum reſcinditur; *Sic*
communis cum Barboſa *in cap. Potuit Emphy-*
teuta 4. de locat. & conduct. nu. 38. Et ratio
eſt, quia laudemium, ſeu honorarium datur
propter novam inveſtituram, & immiſſionem
in poſſeſſionem, quæ nova inveſtitura non da-
tur, ut de ſe patet, cum ante traditionem
reſcinditur venditio. Emphyteuta enim rema-
net adhuc in pacifica poſſeſſione Emphyteuſis
ratione primæ inveſtituræ. Quarto, quando 23
res Emphyteutica transfertur ex neceſſitate do-
tandi filiam, cum aliunde non habeatur quo
dotari poſſit; Sic Doctores communiter cum
Barboſa *loc. cit.* & Bartolo *in l. Et ideo, ff.*
de cond. furt. & ratio eſt, quia laudemium
duntaxat debetur ex alienatione voluntaria,
& non neceſſaria, qualis eſt illa dotandi fi-
liam, quam Pater neceſſario dotare debet,
textu expreſſo *in l. ultima Cod. de Dotis pro-*
miſſione.

Additiones ex aliena manu.

De eo gravis eſt quæſtio, an aſſumpta ab
Emphyteuta obligatione aliquid in re emphy-
teutica faciendi intra præfinitum tempus ſub
pœna devolutionis, eoque non facto, locum
ſibi vindicet devolutio, Emphytheuta non in-
terpellato?
Affirmandum videretur ex notiſſima illa Re- 24
gula, quod in obligationibus in quibus appo-
ſitus

Digitized by Google

ſitus eſt dies, ipſe interpellare dicatur pro
Homine.
25 Sed contrarium reſolvit *Rot. in Romana De-
volutionis 8. *Junii* 1744. *coram bon. mem. La-*
na. Regulæ vero illi ita §. 5. reſpondet: *Re-*
gula vero hæc, quod ſine ulla admonitione ſit
locus pœnæ conventionali, procedere viſum fuit
tantummodo ad effectum inducendi obligationem,
26 *nempe ut quis, ubi pervenerit dies præfixus ſolu-*
tionis, teneatur ad intereſſe ſive ad fructus con-
ventos non quidem per viam pœnæ, ſed ſolum ra-
tione moræ, prout in caſu non ſolutionis Cano-
num, ac etiam in caſu Alienationum, antequam
locum habeat caducitas &c. nec non in omnibus
aliis Contractibus, in quibus purgatio moræ non
admittitur &c. nunquam vero locum ſibi vindi-
cat in pœnalibus ad durum effectum Caducitatis,
in quo caſu dies non interpellat pro Homine, ſed
ut pœna incurratur, neceſſaria eſt præcedens inter-
pellatio.
27 Regula eſt quod Dominus directus in ven-
ditione rei emphyteuticæ valeat vel ſoluto
pretio habere prælationem vel petere Laude-
mium; At Regula hæc duas paritur exceptio-
28 nes. Prior eſt ſi Dominus directus jam petie-
rit Laudemium. Hac enim petitione renun-
29 ciaſſe cenſetur competenti ſibi prælationi. Al-
tera ſi agatur de Emphytheuſi, in cujus in-
ſtrumento fuit conceſſa libera facultas alienan-
di. Neque obſtat ſi in eodem inſtrumento fue-
rit prohibita alienatio, irrequiſito Domino di-
30 recto. Dupliciter enim conſenſus a Domino
directo præſtari poteſt, & ante alienationem,
& poſt alienationem, atque in hac Hypotheſi
ſecundus conſenſus neceſſarius eſt, qui præla-
31 tionem haud tribuit. Ita decidit *Rot. in Ro-*
mana Prælationis 16. *Junii* 1738. *coram bon.*
mem. Canilliac.

EMPTIO, ET VENDITIO.

Articulus I.

Emptio, & Venditio quo ad ſuum eſſe, & a quibus, & de quibus fieri poſſit, & debeat, vel non?

SUMMARIUM.

1 *Emptio & venditio definitæ & explicatæ*, ad num. 4.
5 *Nomine mercis, & pretii quid veniat*, ad n. 6
7 *Nummus & pecunia unde dicantur, & in quo differre cenſeantur*, ad num. 9.
10 *An dentur emptio & venditio abſque numerata pecunia.*
11 *Pretium unde dictum, quotuplex, & quale*, ad num. 13
14 *Quid licitum vetitumve ſit circa pretium in utroque foro*, ad num. 25
26 *Qui emere & vendere poſſint vel non, quando & quomodo*, ad num. 33
34 *Quænam res emi & vendi poſſint*, ad num. 35
36 *An & quando emi & vendi poſſint Jura, credita, debita &c. ac officia publica temporalia*, ad num. 41
42 *An umquam emptio & venditio fieri queant de rebus ſpiritualibus & ligitioſis*, ad num. 43
44 *Homo liber qua ætate, a quo, & qua conditione vendi & emi poſſit vel non*, ad num. 45
46 *An poſſit vendi ſervus, ut cum beſtiis pugnet.*
47 *Quam pœnam incurrant vendentes arma, equos, & alia ad bellum maxime ſpectantia, quæ apud Saracenos, & reliquos Chriſtiani nominis hoſtes perferantur.*
48 *Utrum & quo caſu quis teneatur rem ſuam vendere, vel emere alienam*, ad n. 54
55 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 67

Emptio *eſt pactio pretii pro merce*. Venditio 1
eſt pactio mercis pro pretio; *l.* 1. *ff. de contrahenda emptione*. Vel emptio *eſt contractio rei pro pretio*. Venditio vero *eſt diſtractio rei pro pretio*; *leg.* 2. *Cod. de reſcindenda venditione*. Senſus integer, & clarus definitionis eſt iſte: *Emptio & venditio eſt contractus mutuo conſenſu initus ultro citroque obligatorius de determinata merce pro determinato pretio, & econtra de determinato pretio pro determinata merce tradenda. Eſt in re communis; arg. cit. l.* 1. *ff. de contrahenda empt. & vendit.* Dicitur primo *contra-* 2
ctus mutuo conſenſu initus, quia emptio, & venditio eſſentialiter perficitur mutuo conſenſu de tali pretio, pro tali merce, dando, & accipiendo, non enim requiritur actualis traditio pretii pro merce, & econtra, ſed ſolus ſufficit mutuus contrahentium de hoc faciendo conſenſus, textu expreſſo *Inſtitut. de empt. & vendit. in princ.* ibi: *Emptio, & venditio contrahitur ſimul atque de pretio convenerint, quamvis nondum pretium numeratum ſit*. Dicitur ſe- 3
cundo *ultro citroque obligatorius*, quia uterque con-

Digitized by Google

contrahentium ex tali contractu obligatur, em-
ptor quidem ad tradendum pretium conventum,
venditor autem ad tradendam mercem vendi-
tam; *l. Ex empto* 11. §. 1. *ff. de action. Em-
pti*, ibi: *Cum nihil magis bonæ fidei congruat
quam id præſtari, quod inter contrahentes actum*
4 *eſt*. Dicitur tertio *de determinata merce pro de-
terminato pretio, & econtra de determinato pre-
tio pro determinata merce tradenda*, quia ad hoc
ut valeat emptio & venditio, debet determi-
nata merces pro determinato pretio vendi, &
emi, aliter nullus erit contractus; *l. Quod ſæ-*
5 *pe* 35. *ff.* §. 1. *de contrahenda emptione*. Nomine
autem mercis venit quælibet res pretio æſti-
mabilis, ſive ſit mobilis, ſive immobilis, ſi-
ve ſit actio, ſive jus, ſive officium, ſive hu-
juſmodi; *l. Si in emptione* 24. §. *omnium* 1. *ff.*
6 *de contrahend. emption.* Nomine vero pretii ve-
nit ſolus nummus, ſeu numerata pecunia; §.
Item 2. *Inſtitut. de emption. & vendit.* ibi:
Pretium in numerata pecunia conſiſtere debet.
Pretium enim definitur, quod *ſit pecunia valo-
ri rei commenſa*.
7 Nummum a Numa Rege, qui nummos pri-
mum apud Latinos imaginibus notavit, & ti-
tulo nominis ſui præſcripſit, vocatum tradit
Iſidor. *lib.* 16. *Orig. c.* 17. ut refert Calvinus
verb. Nummus, ubi infra ſubjungit: *Quid ta-
men ſi vocem latinam a verbo & ipſo latino
derives, nempe a numero; nam nummi functio
non minus, opinor, numero conſtat, quam ponde-*
8 *re*. Pecunia vero ex S. Auguſtino relato *in
cap. Tuam 6. cauſ.* 1. *quæſt.* 3. dicta eſt a pe-
coribus, ibi: *Ideo autem pecunia vocata eſt,
quia antiqui totum quod habebant in pecoribus*
9 *habebant*. Unde nummi appellatio ſtrictior eſt
quam pecuniæ; *l. Litigatores*, §. *Quod ait Præ-
tor, de arbitris*, *l.* 1. *de contrahend. emption.*
10 Calvin. *loc. citat.* Ubi nummus, ſeu pecunia
non intervenit, ſed res una pro altera, merx
pro merce datur; permutatio, vel alius con-
tractus, non autem emptio, & venditio erit;
arg. l. Origo 1. *ff. de contrahend. emption.* ubi
etiam emptionis, & venditionis, nummi ſeu
pecuniæ, & pretii origo narratur his verbis:
*Origo emendi vendendique a permutationibus cœ-
pit. Olim enim non ita erat nummus, neque
aliud merx, aliud pretium vocabatur; ſed unuſ-
quiſque ſecundum neceſſitatem temporum, ac re-
rum, utilibus inutilia permutabat, quando ple-
rumque evenit, ut quod alteri ſupereſt, alteri
deſit, ſed quia non ſemper, nec facile concurre-
bat, ut cum tu haberes, quod ego deſiderarem,
viciſſim haberem, quod tu accipere velles: ele-
cta materia eſt* (*pecunia nempe, ſeu nummus*)
*cujus publica, & perpetua æſtimatio difficultati-
bus permutationum æqualitate quantitatis ſubve-
niret; Eaque materia, forma publica percuſa
uſum, dominiumque non tam ex ſubſtantia præ-
bet, quam ex quantitate; Nec ultra merx utrum-
que, ſed alterum pretium vocatur.*
Pretium id appellari Varro auctor eſt, quod 11
æſtimationis, emptioniſque cauſa conſtituitur,
dictum quaſi *peritium*, quia ſtatui debet ex
opinione communi eorum, qui iſtarum rerum
periti ſunt, non prout cuique videtur; Gædd.
ad l. Hæc verb. 192. *num.* 2. *ff. de verb. ſi-
gnific.* Revard. *l. Imaginar. venditio*, *ff. de Re-
gul. Juris*, Calv. *verb. Pretium*. Pretium ge- 12
neraliter loquendo eſt duplex, ſcilicet legiti-
mum ſeu legale, & naturale, ſeu vulgare;
Legitimum, ſeu legale, ſic dictum a lege,
eſt illud quod a lege publica, ſeu decreto
Principis, vel Magiſtratus habentis ad id po-
teſtatem, omnibus prudenter, & attente con-
ſideratis, pro communi totius Reipublicæ bo-
no taxatur. Pretium naturale, ſeu vulgare
eſt, quod, non a lege publica, ſeu decreto
Principis, aut Magiſtratus, ſed communi ac
prudenti hominum æſtimatione conſtituitur,
conſiderata non ſolum ipſa rei natura, ſed
etiam ejuſdem utilitate, vel neceſſitate, abun-
dantia, vel penuria, ipſaque hominum actio-
ne; *arg. l. Pretia rerum* 63. *ff. ad leg. Falcid.*
Quia tamen diverſa eſt hominum opinio, &
conſequenter diverſa rei æſtimatio, hinc hoc
pretium non conſiſtit in indiviſibili, ſeu ſin
certa, ac determinata pecuniæ quantitate uti
pretium legitimum, ſeu legale, ſed patitur
latitudinem pretii infimi, ſeu pii, pretii me-
dii, ſeu moderati, & pretii ſummi, ſeu rigo-
roſi; quod idem eſt ac dicere, quod pretium
naturale, ſeu vulgare dividitur in infimum,
ſeu pium, in medium, ſeu moderatum, & in
ſummum, ſeu rigoroſum. Pretium infimum, 13
ſeu pium eſt infra, quod non poteſt juſte res
emi. Pretium ſummum, ſeu rigoroſum eſt, ſu-
pra quod non poteſt juſte res vendi. Pretium
medium eſt ſupra quod juſte poteſt res vendi
uſque ad pretium ſummum, & infra quod po-
teſt res juſte emi uſque ad pretium infimum.
Quantam autem latitudinem patiatur hoc pre-
tium naturale ſeu vulgare ob varia hominum
judicia, nequit omnino certa & determinata
mathematica regula ſtatui: Hoc ſolum certum
videtur, nempe res pretioſiores majorem pati
latitudinem, & viliores minorem; Unde ſi
pretium rei medium ſit 10. ſummum erit 11.
cum dimidio, & infimum 8. cum dimidio, &
erit latitudo trium graduum; Si autem me-

dium

Digitized by Google

dium ſit 100. ſummum erit 105. & infimum
95. & erit latitudo decem graduum ; Et ſic
proportione ſervata regulanda ſunt pretia ; ſed
ſemper cum dependentia a Judicio prudentis,
conſideratis circumſtantiis, ſeu prout in foro,
& communibus negotiationibus ſine fraude apparet.

14 Quodvis trium horum pretiorum juſtum eſt
ac licitum ; Unde quandiu emptio, & venditio
ſit intra limites pretii ſummi, & infimi,
eſt juſta, & licita in utroque foro, quamvis
eadem res ſpecifica ab aliis infimo, ab aliis
medio, & ab aliis ſummo pretio vendatur,
& reſpective ematur. Scotus *in* 4. *diſt.* 15. *q.*
2. *art.* 2. Navarr. *in Manual. cap.* 23. *num.* 7.
Layman *lib.* 3. *tr.* 4. *c.* 17. §. 1. *num.* 4. &
15 communis aliorum. In foro conſcientiæ omnis
venditio notabiliter excedens pretium ſummum,
ſeu rigoroſum, & omnis emptio non
attingens pretium infimum, ſeu pium, eſt injuſta
& illicita, & per reſtitutionem ad æqualitatem
reducenda. S. Auguſtinus *lib.* 3. *de
Trinitat. c.* 3. S. Thomas *qu.* 77. *art.* 1. Scotus
in 4. *diſt.* 15. *qu.* 2. S. Antonin. *part.* 2.
tit. 1. *cap.* 16. §. 3. & communis aliorum,
& colligitur ex Levit. *cap.* 25. *n.* 14. ibi : *Quando
vendes quippiam civi tuo, vel emes ab eo,
ne contriſtes fratrem tuum ;* & ex Apoſtolo 1.
ad Theſſalon. 4. ibi : *Ne quis ſupergrediatur,
neque circumveniat in negotio fratrem ſuum,
quoniam vindex eſt Dominus de iis omnibus.*
Unde S. Auguſtinus *loc. cit.* ait, *Velle vili
emere, & caro vendere, utrumque vitium eſt.*
16 Nec faciunt contra noſtram concluſionem Legiſlatorum
placita, quibus dicitur licitum eſſe
contrahentibus in emptione, & venditione ſe invicem
circumvenire, ſeu decipere, & quod res
tanti valet, quanti vendi poteſt, juxta vulgare
Juriſtarum dictum ; Quia ſtatim reſpondetur
hoc totum verum eſſe intra limites juſti
pretii, ita ut venditor rem ſummo pretio vendere,
& emptor infimo pretio emere poſſit,
ut recte reſpondent Leſſius *lib.* 1. *cap.* 21. *dub.*
1. *num.* 13. Reginald. *lib.* 25. *num.* 309. Covarruv.
lib. 2. *var. reſ. cap.* 3. *n.* 2. Navarr.
cap. Qualitas num. 45. *de pœnit.* Layman *loc.
cit. num.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 122. &
alii. Vel reſpondetur quod hoc eſt permiſſum,
ſeu toleratum ſolum in foro externo, in quo,
ut mox dicetur, non puniuntur contrahentes
ſe invicem circumvenientes ſeu decipientes,
nec datur actio contra illos, niſi ſit læſio ultra
dimidium ; Non autem in foro conſcientiæ,
nam in conſcientia nemini licet proximum
ſuum ne in obulo quidem decipere.

Sporer *tom.* 2. *tr.* 6. *cap.* 5. *ſect.* 1. *num.* 27.
Molina *tom.* 2. *diſp.* 349. Caſtrop. *de juſtit.
commutat. diſp.* 1. *punct.* 17. *num.* 4. Lugo
diſp. 26. *num.* 82. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 122.
& alii.

In foro externo utroque Jure, tam Civili, 17
quam Canonico (ob vitandam litium multitudinem,
cum quaſi connaturale ſit homini
velle vili emere, & caro vendere) permittitur,
& toleratur rem quovis pretio emere, &
vendere, dummodo ex parte alterius non fiat
læſio, ſeu deceptio ultra dimidium ; non enim
conceditur actio contra deceptorem, niſi alter
ultra dimidium juſti pretii ſit deceptus, taliter
quod neque dimidiam juſti pretii partem
receperit, ut ſi merx, quæ juſto ſuo pretio
valebat 10. aureis, fuit empta minus quinque
aureis, vel vendita plus quindecim aureis, tunc
enim competet contrahenti decepto actio adverſus
deceptorem, ut vel reſciſſo contractu
mercem reſtituat, reſtituto ei pretio, vel ſtante
contractu, juſti pretii defectum ſuppleat ;
ſic habetur *l.* 2. *C. de reſcindenda vendit. &
cap. Cum dilecti* 3. *& cap. Cum cauſa* 6. *de
emption. & vendit.* Quamvis autem per mox 18
citata jura beneficium illud reſcindendi contractum
ob deceptionem ultra dimidium juſti
pretii, expreſſe ſoli venditori decepto reperiatur
conceſſum ; tamen per æquiparationem etiam
emptori decepto conceſſum intelligendum
eſt, ſi ultra dimidium juſti pretii deceptus ſit.
Sic communis Doctorum ; ut tenent, & teſtantur
Sporer *loc. cit. num.* 28. & Layman *loc.
cit. num.* 6. Sic etiam quamvis non ſit modica 19
controverſia, quomodo dimidium juſti pretii
computandum ſit in emptore decepto, ex
quo Abbas *in cit. cap. Cum dilecti* 3. *de emptione
num.* 2. Fachin. *part.* 1. *lib.* 2. *controv.
cap.* 16. Arius Pinellus *part.* 1. *cit. l.* 2. *cap.* 3.
& alii velint quod emptor deceptus ſit ſupra
duplum, ideſt plus duplo ſolverit, quam ſolvere
debuerat, V. G. ſupra aureos 20. ſi juſtum
mercis pretium fuit 10. Tamen communis
aliorum Doctorum ſententia apud Molin.
tom. 2. *diſp.* 349. Layman *loc. cit. num.* 7.
Sporer *loc. cit. num.* 28. tenet eodem modo,
ſicut in decepto venditore, ita etiam in decepto
emptore dimidium computandum eſſe
cum ordine ad juſtitiam pretii, ut ſi merx
petio ſummo valebat 10. aureis, & emptor
ſolvit ſupra quindecim, contractus reſcindendus
ſit, vel exceſſus juſti pretii ſit reſtituendus
emptori decepto.

Pretium legitimum, ſeu Legale juſte taxa- 20
tum obligat omnes in utroque foro, & ipſum
ma-

Digitized by Google

malitioſe tranſgredientes, tam in emendo, quam vendendo peccant contra juſtitiam, & tenentur ad reſtitutionem. *Certa & communis.* Et ratio eſt quia lex a Superiore legitimo juſte lata obligat etiam in conſcientia, juxta illud Apoſtoli *ad Rom. c.* 13. *num.* 1. dicentis: *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*; & mox infra *num.* 5. *Ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*, ubi notanda eſt illa particula: *propter conſcientiam*, ideſt ut explicant Commentatores: *ſubditi eſtote, non ſolum metu pœnarum, non ſolum propter iram, ſed etiam ne peccetis, ſed etiam propter conſcientiam.* Unde *cap. Quo jure* 1. *diſt.* 8. dicitur: *Ipſa jura humana per Imperatores, & Reges ſæculi Deus diſtribuit humano generi.* Atque ideo *Generale pactum eſt ſocietatis humanæ obedire Regibus ſuis*, ut dicit S. Auguſtinus *lib.* 3. *Confeſſ. cap.* 8. ac refertur *in cap. Quæ contra* 2. *diſt.* 8. Et Lex juſte lata in materia violatæ juſtitiæ per vulgaria Juris, & communem Do-
21 ctorum exigit reſtitutionem. Pretium juſte taxatum obſervare tenentur etiam peregrini, niſi ſpecialiter eximantur; *Communis & certa.* Et ratio eſt, quia pretium mercibus ſtatutum pertinet ad contractus, *& ratione contractus forum regulariter quis ſortitur*; *c. Licet* 20. *de foro competenti.*

22 Si manifeſte conſtet pretium indebite, irrationabiliter, ac injuſte taxatum eſſe, nemo in foro conſcientiæ illud obſervare tenetur. Layman *loc. cit. n.* 3. Molina *loc. cit. diſp.* 364. *n.* 3. Leſſius *lib.* 2. *c.* 12. *n.* 14. & alii communiter; & ratio eſt, quia talis lex injuſte taxans pretium utpote injuſta nullam in foro conſcientiæ obligationem parit, cum ad hoc ut lex obliget in conſcientia, debeat eſſe juſta, honeſta, & conveniens; textu expreſſo *in cap.*
23 *Erit autem Lex* 2. *diſt.* 4. Hinc infertur, quod ſi Magiſtratus, vel ab eo Deputati ex odio, vel paſſione, aut muneribus corrupti, vel errore ſeu ignorantia ſeducti, pretium rerum injuſte determinent; ut ſi Piſtoribus V. G. taxetur pondus panis non ſecundum proportionem valoris tritici; aut ſi lex jubeat, ut frumentum, ſuperveniente ſterilitate, eodem pretio vendatur, quo ante vendebatur, cum eſſet frumenti copia, & hujuſmodi; tunc poteſt taxa tuta conſcientia tranſgredi, & reduci ad æqualitatem cum valore mercis. Immo poſ- 24
ſunt in tali caſu venditores, quando alio modo juſtum pretium obtinere nequeunt, mercibus aliam rem, vel eamdem ſpecie, minus tamen bonam, V. G. optimo tritico aliud mediocre, generoſo vino aliud debile, vel etiam aquam, ſtamno plumbum immiſcere, dummodo in modica ſolum quantitate ſufficienti ad ſeipſos reddendos indemnes, & ita fiat, ut nullum exinde detrimentum emptoribus ſequatur, & merx adhuc ſit idonea ad uſum, vel finem, pro quo emitur. Per talem enim admixtionem nulli emptori fit injuria, cum adhuc, uti ſupponitur, inter mercem, & pretium ſervetur juſta æqualitas, ac juſtitia commutativa; Molina *loc. cit. diſp.* 353. *in fine*, Layman *loc. cit.* §. 2. *n.* 15. Leſſius *loc. cit. cap.* 21. *dub.* 11. Lopez *p.* 2. *inſtruct. cap.* 42. Gabriel *in* 4. *diſt.* 14. *qu.* 10. *art.* 3. *dub.* 1. Silveſt., *verb. Emptio q.* 19. Bonacina *diſp.* 3. *de reſtit. q.* 2. *punct.* 4. *n.* 7. *& punct.* 6. *n.* 17. Lugo, Conrad. & alii paſſim. (*a*) Requiritur tamen ſemper,
quod certo, & manifeſte conſtet pretium eſſe 25
injuſte taxatum; quia ſi ſolum ſit dubium, an taxatio pretii ſit juſta, nec ne; tunc non licet taxatum pretium tranſgredi, quia tunc præſumendum eſt, legem taxativam eſſe juſtam, eique ſtandum eſt etiam pro foro interno, eo quod univerſaliter in dubio præſumtio ſtet pro ſuperiore; *arg. cap. Quid culpatur* 4. *cauſ.* 23. *q.* 1. *& ibi Gloſſ. verb. Sacrilego*, & ſic tenet communis Doctorum teſte Molina *diſp.* 364. *n.* 5.

Emptio & venditio poteſt fieri ab omnibus, 26
qui jure non prohibentur. *Communis, ac certa*, *arg. c. Jam nunc* 8. *cauſ.* 28. *q.* 1. *cap.* 1. *de Procuratorib. in* 6. juxta illud vulgatum a-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Advertat hic prudens Confeſſarius, ne huic adhærendo opinioni præbeatur venditoribus anſa vitiandi merces, eiſque alias non bonas quandoque plus æquo immiſcendi, nam præter fraudem, quæ in tali mixtione committitur in damnum emptoris, quæve numquam eſt licita, opponitur etiam iis, quæ Deus præceperat *Deuter.* 25. vid. P. Paul. Gabriel. Antoine *Theol. moral. tom.* 1. *tract. de Contractibus, qu.* 13. *cap.* 5. Addo, ipſum quoque Conſtantinum Roncaliam, qui dixit, poſſe Confeſſarium permittere venditoribus, ut a liquidis diminuant de quantitate, quando pretium taxatum eſt evidenter injuſtum; nihilominus in hoc valde cautos vult eſſe Confeſſarios ob rationes, quas affert in fine *capitis* 5. *d. tract.* 13. *de contract. n.* 2.

Digitized by Google

xioma Gloſſæ marginalis *in c. Inter corporalia*
2. de translat. Epiſcop. verb. Non invenitur,
ibi: *Conceſſum intelligitur quod expreſſe non pro-*
27 *hibetur*. Emere tamen, & vendere ſolius lu-
cri, & negotiationis gratia nequeunt Clericis,
quia omnis negotiatio ſolius lucri cauſa Cleri-
cis eſt prohibita; *cap. Conſequens 2. cap. Epi-*
ſcopus 3. cap. Prælatum 4. cap. Canonum 3. c.
Si quis 4. & cap. Quicumque 9. cauſ. 14. qu.
4. cap. Clerici Officia 15. de vit. & honeſt. Cle-
ricor. cap. Cum multa negotia 1. Ne Clerici, vel
Monachi, & cap. Secundum 6. eod. titul. &
Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 1.
Dicitur autem nutanter *ſolius lucri & negotia-*
tionis gratia, quia ob ſuam, vel ſuorum ne-
ceſſitatem emere, & vendere valide, & lici-
te poſſunt; ſed de his vide *verb. Clericus art.*
28 *3. per tot.* Item provinciarum, & locorum Gu-
bernatores, Præſides, Rectores, Vicedomini,
Præfecti, Judices, & eorum officiales ac mi-
niſtri in ipſis locis, in quibus juriſdictionem
exercent, emere non poſſunt niſi neceſſaria ad
victum, & veſtimentum, & uſum quotidia-
num, ne videlicet horum potentia, & aucto-
ritate plebei & inferiores terrefacti, coacte
potius, quam libere contractus ineant, non ſi-
ne magno Reipublicæ detrimento; *l. Unic. Cod.*
de contract. Jud. juncta l. Principalibus, & l.
Præſidis, ff. ſi certum petatur; l. Non licite, l.
Qui in Officiis ff. de contrahend. emption. l. Au-
fertur, §. Quod a Præſide, ff. de Jure Fiſci.
Hodie tamen tales leges videntur contraria
conſuetudine abrogatæ, cum fere ubique vi-
geat praxis, quod omnes ſupradicti non mi-
29 nus, ac alii libere emant, & vendant. Item
Adminiſtratores rerum alienarum de jure nec
per ſe, nec per alium emere poſſunt res illas,
quas adminiſtrant, niſi id eis ſpecialiter con-
30 cedatur; *l. Non licet 46. de contrah. empt.* Item
Tutores, & Curatores prohibentur emere bo-
na Pupillorum & Minorum, quæ adminiſtrant;
l. 34. §. fin. ff. de contrah. emption. l. Pupillus
§. fin. ff. de auctorit. Tutor. Poſſunt tamen Tu-
31 tores, & Curatores talia bona emere, & ven-
dere cum auctoritate Judicis, & interventu
propinquorum eorum Pupillorum, & Mino-
rum; *l. Pupillus 5. §. 2. & ſequent. ff. de*
32 *auctorit. Tutor.* Sicuti etiam emere poſſunt a
pupillis illi Tutores, qui non habent admini-
ſtrationem eorum bonorum, cum in ipſis non
adſit occaſio, & commoditas illos decipiendi,
textu expreſſo *in l. Tutores 6. ff. de auctorit.*
Tutor. ibi: *Tutores, quibus adminiſtratio de-*
creta non eſt, tamquam extraneos, recte a pupil-
33 *lo emere placet*. Emere, & vendere non poſ-
ſunt Pupilli &, Minores, niſi accedat aucto-
ritas Judicis, & conſenſus Tutorum, ſeu Cu-
ratorum; *l. Quamvis 32. ff. de acquirend. &*
amittend. poſſeſſion.

Omnis res humano commercio ſubjecta emi, 34
& vendi poteſt, niſi ſpecialiter prohibeatur,
textu expreſſo *in l. Si emptione 34. §. 1. de*
contrah. emption. ibi: *Omnium rerum, quas quis*
habere, vel poſſidere, vel proſequi poteſt, vendi-
tio recte fit. Quas vero natura, vel gentium jus,
vel mores Civitatis (adde, vel jus Divinum,
Civile, Canonicum, aut Statutum locale, ut
cum alis recte Azorius *lib. 7. cap. 5. num. 5.*)
commercio exuerunt, earum nulla venditio eſt. 35
Hinc emi, & vendi poſſunt omnes res, ſive
mobiles, ſive immobiles; *cit. l. Si emptione*,
& communis Doctorum. Item emi, & vendi 36
poſſunt Nomina, ideſt jura, ſeu actiones, cre-
dita, debita, chirographa, etiam ignorante,
& invito debitore, textu expreſſo *in l. Nomi-*
nis 3. C. de hereditate, vel actione vendita, ibi:
Nominis venditio etiam ignorante, & invito eo,
adverſus quem actiones mandantur, contrahi ſo-
let, & concordat *l. Nomina 17. ff. de hereditat.*
& action. vendit. ibi: *ea enim res eſt, quæ emi,*
& vendi poteſt. Dummodo tamen talia nomi- 37
na, ſeu jura, credita, & hujuſmodi ſint cer-
ta, ac liquida, & liti nondum ſubjecta, nam
incerta, illiquida, aut litigioſa vendi & emi
non poſſunt; *l. Lite pendente 2. l. Quicunque*
3. l. Cenſemus 4. Cod. de Litigioſis, & tot. tit.
de rebus litigioſis.

Officia publica temporalia, ut Præfecti, Can- 38
cellarii, Conſiliarii, Judicis, Scribæ, Tabellio-
nis, & hujuſmodi, ſpectando leges poſitivas
humanas vendi, & emi non poſſunt. Ita cla-
re patet *ex Novella 8. cap. 7. l. Nemo, Cod.*
Quæ res vendi non poſſunt, l. 14. Cod. de re mi-
litari, & ratio eſt, quia hujuſmodi venditio,
& emptio ſolet eſſe Reipublicæ pernicioſiſſi-
ma, cum ſic ad officia applicentur non qui ido-
nei, & digni, ſed ditiores plus offerentes,
quamvis aliunde inepti, & incapaces exiſtant,
qui una ſemel, quod officium per pecuniam
ſunt adepti, omnibus modis per fas, & nefas
ſtudent pretium expenſum recuperare, quoti-
die juſtitiam ſui Officii violantes: ſic docent
Joannes Medina, Adrianus, & alii apud Card.
de Lugo *tom. 2. diſp. 34. ſect. 3. num. 24. verb.*
ſecunda ſententia. Supradictis tamen legibus po- 39
ſitivis non obſtantibus, ubi legitima introdu-
cta eſt conſuetudo, valide ac licite talia Offi-
cia publica temporalia vendi poſſunt; dummo-
do ut licite vendantur, ſerventur quædam con-
ditiones mox aſſignandæ. Ita D. Thomas *in*
Epi-

Digitized by Google

Epiſtola ad Duciſſam Brabantiæ opuſcul. 21. a
qua de hoc dubio interrogatus fuerat, *Covarr.*
in Manuali cap. 25. *num.* 7. La Croix *lib.* 3.
part. 2. *num.* 991. Azorius *part.* 3. *lib.* 8. *cap.*
7. Caſtropalao *de juſtitia commut. diſp.* 5. *punct.*
18. *n.* 13. Thomas Sanchez *l.* 2. *conſil. c.* 1.
dub. 37. Vaſquez *opuſc. de benefic. cap.* 2. §. 3.
dubit. 14. Turrianus *diſp.* 23. *dub.* 2. Diana
tom. 2. *tract.* 5. *Miſcell. reſolut.* 108. Cajeta-
nus, Silveſter, Armilla, Roſella, Navarra, Pa-
ludan, Salonius, Aragonius, Sotus, Tanne-
rus, Silvius, Rebellus, Filliucius, & fere com-
munis aliorum, & ratio eſt, quia contra le-
ges poſitivas humanas valida, & licita eſt con-
ſuetudo legitime introducta; *cap. Cum tanto*
11. *de conſuetudine*.

[42 Conditiones autem, quas, ut talis venditio
licite fiat, aſſignant prædicti Doctores, ſunt
ſequentes. Prima, ut ſit auctoritas in venden-
te. Secunda, ut vendantur digno. Tertia, ut
non vendantur pretio adeo exceſſivo, ut neceſ-
ſe ſit emptorem officio abuti, ut pretium ſolu-
tum ſibi compenſet. Quarta, ut id fiat ob Rei-
publicæ neceſſitatem, cui aliter conſuli bene
non poſſit. Quintam addit Vaſquez, ut hi Of-
ficiales ſuis temporibus examinentur, & viſi-
tentur, ut conſtet an recte ſua officia exerceant;
denique addunt aliqui Officium Judicis nunquam
poſſe licite vendi, ut cum Soto, & aliis fate-
tur idem Vaſquez, & idem cum aliis, quos af-
41 fert, ſentire videtur Sanchez *loc. cit. n.* 6. Non
deſunt tamen magni nominis Doctores, qui ſu-
ſtinent non ſolum Principes ſupremos poſſe va-
lide, & licite ſervatis ſupradictis conditionibus
talia officia temporalia vendere, ſed etiam va-
lide & licite poſſe id facere alios inferiores de
licentia Principis expreſſa, vel tacita, quæ ta-
cita facultas præſumitur in multis caſibus quos
enumerat Sanchez *d. c.* 1. *dub.* 38. *a n.* 10. Unde
circa hoc ſtandum eſt legitimæ cujuſque Re-
gni, & Provinciæ introductæ conſuetudini; *arg.*
cit. cap. Cum tanto XI. de conſuetudine. Dum-
modo tamen per abuſum vendendi talia officia
perſonis minus idoneis, & pretio exceſſivo,
non ſit conſuetudo inductiva culparum per quo-
tidianas fraudes, & injuſtitias in nimium Rei-
publicæ detrimentum; talis enim conſuetudo
nullibi, & nemini, quantumvis Principi ſupre-
mo, liceret, cum verius dicenda eſſet corrupte-
la; *cit. cap. Cum tanto*, ibi: *Quæcumque conſue-*
tudine, quæ dicenda eſt verius in hac parte cor-
43 *ruptela*. Emptio & venditio fieri nequit de re-
bus mere ſpiritualibus, aut ſpiritualibus anne-
xis; quia talis venditio eſſet Simoniaca *ex cap.*
Altare 14. *&* *cap. Si quis* 15. *cauſ.* 1. *quæſt.* 3.
Idem eſt de rebus ſacris, ſeu Sacratis qua ta-
libus. Concordat Jus civile *l. Sed Celſus* 6. *l.*
Hanc legem 22. *l. Litteras* 51. *de contrahend. Empt.*
juncta *l. Sancimus*, *C. de Sacroſanctis Eccleſiis*,
& clarius patet verb. *Simonia*. Item emptio,
& venditio fieri nequit de rebus litigioſis; cla- 43
re patet *ex toto titulo de rebus litigioſis*, & *l.*
Pendente 2. *l. Quicumque* 3. *&* *l. Cenſemus* 4.
Cod. de litigioſis. Homo liber vendi, & emi non 44
poteſt; *l. Si emptione* §. *omnium rerum*, *ff. de*
contrahend. emption. §. 1. *Inſtit. de inutil. ſtipul.*
niſi tamen major 25. annis conſentiat; §. 4. *In-*
ſtit. de Jure perſonar. vel niſi ſit filius qui a Pa- 45
tre in ſumma paupertate victus cauſa venda-
tur, quia *in tit.* 2. *Cod. de Patribus qui filios*
diſtraxerunt, conceditur Patri, *quod propter ni-*
miam paupertatem egeſtatemque victus cauſa fi-
lium, filiamque vendere poſſit. Quod ipſum et-
iam de Jure naturali licitum videtur, prout re-
cte advertunt Covarr. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.*
14. *n.* 4. Tiraquell. *lib.* 1. *de Retract.* §. 26.
n. 17. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia pro-
les poſt Deum maxime obligatæ exiſtunt Patri,
unde naturæ omnino conveniens reputatur, ut
proles ad conſervandam vitam Patris, liberta-
te privari ſe ſinat. Item nequit a Domino ven- 46
di ſervus, ut cum beſtiis pugnet; *l. Circumci-*
dere, *ff. ad l. Cornel. de Sicariis*; *l. Domini*,
ff. de contrahend. emption. l. Junia, *ff. de ma-*
numiſſionibus. Arma, Equi, lignamina, funes, 47
& alia hujuſmodi nequeunt vendi, & deferri
ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani no-
minis hoſtes, & id facientes quicumque ſunt,
incurrunt Excommunicationem in Bulla Cœ-
næ Domini, ut expreſſe habetur in ipſa §. 7.

Ordinarie loquendo nemo invitus cogi po- 48
teſt ad vendendam rem propriam, vel emen-
dam alienam; *l. Invitum* 11. *Cod. de contra-*
hend. emption. l. Nec emere 16. *Cod. de Jure*
deliberandi, & communis Doctorum. Excipiun-
tur tamen aliqui caſus, in quibus poteſt quis
cogi a legitimo Superiore ad vendendam rem
propriam juſto pretio. Primus caſus eſt ob 49
publicam neceſſitatem, vel inopiam V. G.
frumenti, aliorumque victualium ad quotidia-
num uſum, tunc enim cogi poſſunt Cives a
Magiſtratu ad vendendum juſto pretio, *arg.*
l. 1. §. *Cura carnis*, *ff. de offic. Præf. Urbis*,
l. Civitatum 2. *Cod. Ut nemini liceat*, *l.* 14.
& 18. *Cod. de operibus publicis*. Et in tali 50
caſu publicæ neceſſitatis cogi poſſunt ad ta-
lem venditionem etiam Clerici, non quidem
a Judice Laico, ſed a proprio ſuo Eccleſia-
ſtico; *Sacra Congregat. Immunitatis in Nea-*
politana 10. *Novembris* 1649. *In Caſalenſi* 12.

Digitized by Google

Februarii 1695. *in Neocaſtren.* 1. *Decembris*
51 1696. Secundus caſus eſt ob bonum publicum,
aut favorem Religionis, v. g. ſi fundus per-
ſonæ privatæ neceſſarius ſit pro conſtructione,
vel ampliatione Civitatis, Arcis, Viæ publi-
cæ, Principis Palatii, Templi, Monaſterii,
Collegii, Hoſpitalis, & hujuſmodi; *arg. l. Si
locus §. Cum via ff. Quemadmodum ſervitus
amittatur, l. Si quis Sepulcrum* 12. *de Religio-
ſis, & ſumptibus Funerum*, & ſic communis
52 Doctorum. Tertius caſus eſt, ſi duo commu-
nem ſervum habeant, quorum alter velit eum
manumittere, cogitur enim alter partem ſuam
vendere, libertatis favore, ſi adſit, qui redi-
mere velit; *l.* 2. *Cod. de communi ſervo manu-
53 mittendo*. Quartus caſus eſt, quando Dominus
nimis ſevere, ac inhumane tractat ſervum
ſuum, tunc enim cogi poteſt eum vendere;
§. 2. *Inſtitut. de his qui ſunt ſui, vel alieni
juris*.

54 Dantur etiam aliqui caſus, in quibus poteſt
quis cogi ad emendum, maxime quando id
exigit bonum commune Reipublicæ: ſic poſ-
ſunt cives cogi ad coemendum frumentum, &
alia vitæ neceſſaria ob evitandam communem
inopiam. Item poſſunt ſic cogi Cives dum ti-
metur obſidio Civitatis. Item poſſunt ſubditi
cogi ad emenda inſtrumenta ſicut, & alias res,
ſine quibus nequeunt ſatisfacere Officio, Obe-
dientiæ, vel obligationi ſibi incumbenti; *Ita
Doctores communiter*.

Additiones ex aliena manu.

55 Contractus emptionis perficitur ex mutuo
conſenſu de tanto pretio pro tali merce, ut
ait Auctor num. 2. Quid autem ſi Contrahen-
tes, dum hunc præſtiterunt conſenſum, reſer-
vaverint aliqua pacta poſtea concordanda?
Num perfectus nihilominus dici queat contra-
56 ctus. Affirma, & quidem etiamſi ipſi Contra-
hentes diſcordaverint poſtea circa pacta illa,
quæ utpote reſpicientia accidentalia ipſius con-
tractus, nequeunt obeſſe ipſius perfectioni re-
57 ſultenti ex præfato conſenſu. Diſcordia vero
illa Contrahentium arbitrio boni viri dirimen-
da eſt, ut reſpondit *Rota in Colonien. vendi-
tionis* 12. *Junii* 1750. §. 7. *coram clar. mem.
Caprar.*

58 In Foro, ut inquit & *Auctor num.* 18. non
ſuccurritur venditori læſo, niſi læſio ſit ultra
dimidium juſti pretii, idque ex allegata ab
ipſo *leg.* 2. *Cod. de Reſcindend. vendit.* Cete-
rum, ſi dicendum quod recipienda res eſt,
neſcitur quomodo ex hac *leg.* 2. *Cod. de Re-
ſcindend. vendit.* regula hæc excerpta ſit, &
in Foro obtinuerit. Continetur enim in ea 59
non Conſtitutio aliqua generalis, ſed ſimplex
Reſcriptum Imperatorum Diocletiani, & Ma-
ximiani; Hi ſane conquerenti de venditione
facta cum læſione ultra dimidium juſti pretii,
reſcripſerunt vel recipiendam ab ipſo eſſe rem
venditam reſtituto pretio accepto, vel juſtum
pretium ei ſupplendum eſſe. Sed ex Reſcriptis 60
efformari haud poſſe Regulam generalem vim
habituram in aliis caſibus tritiſſima res eſt,
& poſt alios obſervavit Hilliger. *in ſuo Donell.
enucleat. lib.* 1. *c.* 5. *in notat. lib. D.*

Idque eo vel maxime locum ſibi vindicare
debebat in ſpecie de qua agitur, propterea
quod Regula, quæ ex dicta *Leg.* 2. *Cod. de Re-
ſcindend. venditon.* efformata eſt, adverſatur 61
juri naturæ, quod æqualitatem in contractibus
oneroſis demandat.

Sed altas adeo radices in Foro præfata Re-
gula egit, ut difficulter evelli poſſit. Optan- 62
dum tamen eſſet, ut ea reſtringeretur intra
terminos emptionis, & venditionis, de qua
loquitur ipſa *Lex* 2. *Cod. de Reſcindend. ven-
dition.* nec protraheretur ad alios contractus
oneroſos obſtante jure naturæ, quod, ut modo
dictum eſt, & hic eſt repetendum, æqualita-
tem demandat.

Altera in Foro invaluit Regula, quod em- 63
ptio, & venditio cum enormiſſima læſione fa-
cta, ſit nulla. Sed ſi dolus dans cauſam con- 64
tractui bonæ fidei, non item in illum inci-
dens, reddit contractum nullum *leg.* 7. *ff. de
dol. l.* 16. §. 1. *juncta l. ff. de minor. leg.* 5.
§. 2. *de Auctorit. Tutor. l.* 3. §. *ultim. ff. Pro
ſocio leg.* 1. §. 7. *ff. Quarum rerum actio non
datur.* Voet. *in Commentar. ad Pandect. lib.* 4.
tit. 3. *num.* 3. Bocer. *ad leg.* 23. *ff. de Regul.
Jur. cap.* 2. *num.* 15. non eſt quod ex læſione
enormiſſima contractus emptionis, & vendi-
tionis nullus eſſe poſſit, & quidem etiamſi læ-
ſio hæc enormiſſima dolum re ipſa contineat,
idque quia dolus hic non dat cauſam contra- 65
ctui, ſed incidit in ipſum contractum. *Incide-
re vero* (recte inquit Voet *ubi ſupra*) *in con-
tractum cenſetur, quum quis ſponte quidem con-
trahit, ſed in modo contrahendi, veluti in pretio,
aut aliter, decipitur.*

Sed hoc parum eſt. Ex enormiſſima læſio- 66
ne in Foro nulli etiam declarantur Contra-
ctus ſtricti juris, ut tranſactio, quando ad Le-
gum præſcriptum nec dolus dans cauſam con-
tractui ſtricti juris, ipſum nullum reddit; *leg.* 67
36. *ff. de verb. Obligation. l. penult. Cod. de
Inutil. ſtipulatione.*

A r

Digitized by Google

Articulus II.

Quoad ea quæ concernunt Emptorem.

1 Emens bona fide rem furtivam, ſeu alienam tenetur eam reſtituere Domino ſtatim ac reſcit eſſe ſuam; *l. Mater* 3. & *l. Adverſus* 4. *Cod. de rei vindicatione*, & ratio eſt, quia a fure, cujus non erat talis rei furtivæ Dominium, non potuit transferri in emptorem; juxta *regulam* 79. *Juris in* 6. ibi: *Nemo poteſt plus juris transferre in alium, quam ſibi compe-*
2 *tere dignoſcitur*. Et ſic communior Doctorum. Nec talis emens bona fide rem furtivam reſtituendo eam Domino, poteſt ab ipſo repetere expenſum pro ea; textu expreſſo *in leg. Mater* 3. *Cod. de rei vindicatione*, ibi: *Rem tuam a poſſeſſore etiam non oblato pretio vindicare poteris*, peccaret enim graviter ſi nollet eam rem reſtituere, niſi a Domino ſibi refunderetur pretium pro tali re bona fide ſolutum; *l. Incivilem* 2. *Cod. de furtis*, ibi: *Incivilem rem* (hoc eſt, ut explicat Gloſſa, juri, ac rationi contrariam) *deſideratis, ut agnitas res furtivas non prius reddatis quam pretium ſolutum fuerit a Domino. Curate igitur cautius negotiari, ne non tantum in damna hujuſmodi, ſed etiam in criminis ſuſpicionem incidatis. Et ſic tenet communis Doctorum* cum S. Raymundo, qui *lib.* 2. *Summæ tit.* 6. *de furtis* §. 7. ſic præciſe habet: *Si quis emit rem furtivam ignoranter, & bona fide, & in foro publico, & publice, numquid poteſt ſaltem pretium quod numeravit petere a Domino, cum deprehendit rem eſſe furtivam; vel numquid poterit retinere rem donec pretium ſit ei ſolutum? Reſpondeo non*.
3 Immo non tantum rem ipſam furtivam, ſed & omnes ejuſdem rei fructus adhuc extantes, & quos collegit, & conſumpſit a tempore cognitæ rei furtivæ, & eos, ex quibus jam antea bona fide perceptis factus eſt ditior, tenetur emptor in utroque foro reſtituere Domino. Sic communiter Doctores, & habetur clare ex variis Legibus, & ſignanter *ex l. Certum eſt* 22. *Cod. de rei vindicatione*, ibi; *Certum eſt malæ fidei poſſeſſores omnes fructus ſolere cum ipſa re præſtare, bonæ fidei vero extantes; leg. Senatus conſultum* 1. *Cod. de petitione hereditatis*, ibi: *Fructus bonæ fidei poſſeſſores reddere cogendi ſunt, niſi ex his locupletiores extiterint*; & concordat *l. Si rem* 22. *ff. de petition. hereditat. l. Utrum* 23. *ff. eod. tit.*
4 Emens bona fide rem furtivam, ſi durante bona fide eam conſumpſit, vel vendidit, vel donavit, non tenetur ad reſtitutionem; *Communis* cum D. Thoma 2. 2. *q.* 100. *artic.* 6. S. Raymund. *in Summ. lib.* 2. *tit.* 6. §. 7. ubi ſic habet: *Bonæ fidei emptor, ſi durante bona fide ipſius, periit, reſtituere non tenetur. Idem credo ſi alienavit durante ſimiliter bona fide*, & habetur clare *ex l. Qui vas* 48. §. *final. ff. de furtis*, ibi: *Quod enim ex re furtiva redigitur, furtivum non eſſe, nemini dubium eſt; nummus ergo hic, qui redactus eſt ex pretio rei furtivæ, non eſt furtivus*. Et *Inſtitut. lib.* 4. *tit.* 17. *de Officio Judicis*, ſic expreſſe dicitur: *Si vero bonæ fidei poſſeſſor fuerit, non habetur ratio neque conſumptorum, neque non perceptorum*. Si 5
vero emens plus pretii recepiſſet in venditione quam in emptione rei furtivæ, teneretur id plus, in quo factus eſſet ditior, reſtituere Domino comparenti; *l. Utrum* 23. *ff. de petitione hereditatis, & Communis Doctorum*. Emens 6
bona fide rem furtivam probabilius non poteſt eam reddere furi, ſi prævideat non eſſe reddendam Domino, etiamſi aliter pretium ſuum recuperare non poſſit, ſed debet eam reſtituere Domino; Sic Molina *diſp.* 722. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 3. *num.* 24. Covarruv. *in Regul. Peccatum, part.* 3. *num.* 3. Caſtropalao *de juſtitia commutat. diſputat.* 1. *punct.* 9. *num.* 7. La Croix *lib.* 4. *part.* 2. *num.* 100. Cajetan. Medina, Sotus, Armilla, Ledeſma, Major cum communiori, & probabiliori aliorum, teſte Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 17. *a num.* 105. ubi ſolide defendit hanc opinionem, ſicuti facit Molina *loc. cit.* Covarruv. *loc. cit.* La Croix *loc. cit.* ſolvendo rationes adverſariorum, aliique apud ipſos videndi *loc. cit.*
Revera tamen eſt etiam probabile, quod talis 7
emptor poſſit rem furtivam reddere furi ad pretium recuperandum, ſeque indemnem ſervandum; Ita Navarr. *in Manuali cap.* 17. *n.* 9. Silveſter *verb. Reſtitutio* 3. *quæſt.* 6. Sayrus, Angelus, Aleuſis, Beja, Petr. Navarr. Vaſquez, Turrian. Dicaſtill. aliiſque plurimis citatis Leſſius *lib.* 2. *c.* 14. *dub.* 3. Lugo *tom.* 1. *de juſtit. diſp.* 17. *sect.* 2. Diana *part.* 1. *de contractib. reſolut.* 69. Haunold. *tom.* 3. *num.* 260. Illſung *tom.* 4. *d.* 3. *num.* 40. Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *a num.* 121. ubi ſolide defendit hanc opinionem ſolvendo rationes adverſariorum; Vide *ibi*.

Emens rem pecunia furtiva, licet acquirat 8
ejus rei Dominium, per textum *in l.* 1. & *penult. Cod. Si quis alteri*, & *l. Si ex ea pecunia* 6. *Cod. de rei vindicat.* tamen, non obſtante rei emptæ Dominio obligatur ad reſarciendum omne damnum, ac lucrum ceſſans

Digitized by Google

tum illi, a quo pecuniam abſtulit, tum etiam
Venditori, caſu quo ab ipſo pecunia evincatur; D. Thomas 2. 2. *qu.* 78. *art.* 3. Molina
diſp. 127. *concluſ.* 1. Covarruv. *Variar. reſolut.*
lib. 3. *cap.* 3. *num.* 6. Layman *lib.* 3. *tract.* 4.
9 *cap.* 17. §. 3. *num.* 22. & alii paſſim. Venditor autem non acquirit dominium talis pecuniæ furtivæ, ſed eam debet comparenti Domino reſtituere, ſi adhuc in ſpecie extet; Non tenetur vero reſtituere, ſi eam jam conſumpſit, vel cum propriis nummis ita commiſcuit, ut amplius diſcerni nequeat: textu expreſſo *in l. Si alieni 78. ff. de ſolutionibus*, ibi: *Si alieni nummi, inſcio, vel invito Domino, ſoluti fuerint, manent ejus, cujus fuerint: Si mixti eſſent, itaut diſcerni non poſſent, ejus fieri, qui accepit*; Sic Gloſſa *ibid.* & cum mul-
10 tis Layman *loc. cit. num.* 13. (*a*) Emens rem alienam modico pretio, ut eam reſtituat proprio Domino, qui eamdem rem non erat alias reacquiſiturus non niſi majoribus expenſis, poteſt ab ipſo Domino repetere pretium ſolutum, & ipſe Dominus tenetur in utroque foro ipſum refundere, quia talis emptor utiliter geſſit negotium Domini, ob quod Dominus recompenſare tenetur quidquid utiliter in rem eius alter impenderit; *l.* 2. *ff. de negotiis geſtis*; *Et ſic communis Doctorum: arg. cap. Rapina* 5. *cauſ.* 14. *quæſt.* 6. ibi: *Rapinam emere non licet, niſi ea intentione, ut cui ablata eſt, reddatur.*

11 Emens communi pretio agrum, in quo ſcit eſſe theſaurum, vel ſimilia alia pretioſa, licite emit, & nihil tenetur reſtituere venditori ignoranti, quia theſaurus ille omnino ignotus, & ſoli emptori cognitus, revera in communi æſtimatione non auget pretium agri, adeoque pretium commune, & vulgare eſt juſtum, & licitum; & hoc ipſum innuit Chriſtus recte factum eſſe *Matthæi* 13. ibi: *Simile eſt Regnum Cœlorum theſauro abſcondito in agro, quem qui invenit homo abſcondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit univerſa, quæ habet, & emit agrum illum*, & colligitur ex *l. A Tutore*, *ff. de rei vindic.* ſic tenet D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 66. *art.* 5. Sotus *lib.* 6. *de juſtit. qu.* 3. *art.* 3. Navarr. *in Manual. cap.* 17. *num.* 175. Molina *diſp.* 56. Leſſius *lib.* 2. *c.* 5. *dub.* 15. *num.* 62. Layman *loc. cit. cap.* 5. *n.* 23. Lugo *diſp.* 6. *num.* 128. Burgh. *cent.* 3. *caſ.* 72. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 1. *num.* 175. & *cap.* 5. *n.* 70. Bonacina *de reſtitut. d.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *num.* 7. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 942. Card. de Luca *de emptione diſc.* 44. *per totum*, ubi affert deciſionem Rotæ, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 194. & alii paſſim contra Vaſquez, Turr. & alios paucos cum Diana *part.* 9.
tract. 5. *reſolut.* 17. Sic emens communi pretio 12
rem mobilem, v. g. piſcem, in quo reperiatur gemma, vel capſam ferro, vel plumbo plenam, in qua reperiatur aurum, vel aliud quidpiam pretioſum penitus ignotum etiam venditori, non tenetur ad ullam reſtitutionem venditori, quia invenit in re ſua, venditor enim non fuit Dominus illius auri, ſeu alterius rei pretioſæ, cum ignoravit omnino ibi talia eſſe, adeoque nullum habet jus ad aliquid repetendum ab emptore, qui tale aurum, ſeu gemmam, aliamque rem pretioſam acquirit ſibi titulo inventionis in re ſua, & non titulo puræ emptionis; Ita Sporer *loc. cit. n.*
179. aliique *citati*. Emens rem, ſua, & 13
communi æſtimatione, vilem, ſi poſt emptionem cognoſcat eſſe pretioſam, non tenetur aliquid reſtituere venditori; quia res tanti valet, quanti æſtimatur communiter, adeoque ſi rem emit pretio communiter juſto æſtimato, juſte, & licite tali pretio emit. Hinc ſi quis aliquod vas, vel quid ſimile communiter putatum eſſe ex vili metallo, & poſtea reperiat eſſe ex auro, vel argento, nihil tenetur reſtituere venditori, quia revera tanti emit, quanti tunc valebat ſecundum communem æſtimationem, a qua deſumitur juſtum pretium naturale, & vulgare rerum; *Commu-*
nis. Secus autem eſſet, ſi emptor ante em- 14
ptionem cognoviſſet pretioſitatem rei penitus incognitam venditori ſimplici, & ignaro: tunc enim

Nota Romani Theologi.

(*a*) Sive pecunia illa conſumpta fuerit, ſive propriis nummis commixta, ſive extet, ſive non extet, ad obligationem tenetur; Dominus enim, a quo pecunia illa fuit ablata, dominium rei ſuæ nequaquam perdidit, eo quod ipſi ablata fuerit; unde ſemper illi eſt reſtituenda, ſi extet apud ſe: Ratio enim exigit, ut ſi injuſte alteri damnum intulit, æquale ipſe ſubeat damnum, etiamſi nullum ex re aliena habuerit emolumentum; ut colligitur ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 6. & videatur etiam Antoine *Tom.* 1. *de Juſt. & jur. cap.* 3. *quæſt.* 18. Inſuper videatur dict. Antoine *cap.* 5. *quæſt.* 7.

Digitized by Google

enim teneretur emptor manifeſtare ignaro venditori pretioſitatem rei. Hinc ſi venditor ignarus vendat gemmam pretioſam putans eſſe falſam, vas argenteum putans eſſe ſtamneum, & hujuſmodi, emptor conſcius majoris perfectionis, & pretii rerum, peccat graviter, & tenetur ad reſtitutionem, ſi minoris emat. Venditor enim, quamvis actu ignoret valorem rei, tamen niſi aliter exprimat, ſemper cenſetur intendere, & velle vendere rem ſecundum ſuam pretioſitatem, vel valorem juſtum ei
15 correſpondentem. Nec talis emptor conſcius majoris valoris rei, qui a venditore ignoratur, manet tutus in conſcientia per hoc quod dicat venditori ſe velle rem illam ſine ſcrupulo emere, & ideo videat, an velit eam pro tali pretio dare, condonando ei, ſi quid amplius valeat, & venditor conſentiat. Et ratio eſt, quia venditor in eo caſu non condonat libere, & ſpontanee, ſed ex pacto, quia emptor alias non vult emere, unde non eſt condonatio gratuita, ſed ceſſio oneroſa, ut emptor rem emat; ſicuti mutuatarius promittit uſuras, ut obtineat mutuum aliter ſibi non dandum. Tum quia hoc modo excuſari poſſet omnis emptio infra juſtum pretium infimum, interrogando venditorem an contentus eſſet tali pretio, condonando ei, ſi amplius res valeret. Immo eodem modo excuſari poſſet uſurarius interrogando mutuatarium, an vellet gratis promittere, vel condonare uſuras, quæ ob mutuum non debentur, ut recte obſervat Lugo *diſp.* 26. *ſect.* 8. *num.* 137. & tenent Molina *diſp.* 353. §. *Cajetanus*, Palatius, Bannes, Salonius, Ledeſma, & alii, quos affert & ſequitur Salas *dub.* 36. *num.* 3. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 5. *n.* 69. contra Cajetanum *verb. Emptio num.* 2. Armillam, & alios apud Salas *d. dub.* 36. *num.* 2.

16 Qui ſcientia privata ſcit brevi pretium augendum, poteſt licite emere pretio currenti; D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 8. *ad* 4. Covarruv. *in Regul. Peccatum part.* 2. §. 4. *n.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 25. *dub.* 5. Silveſter *verb. Emptio q.* 15. *n.* 16. Caſtropalao *de juſtitia commutativa diſp.* 5. *punct.* 15. *n.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 197. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *n.* 938. & alii paſſim; & clare patet ex illo *Geneſis* 41. ubi commendatur Joſeph, qui pretio currenti emit copioſiſſimam quantitatem frumenti, ex quo ſciverit certo futuram ſterilitatem, & conſequenter pretium multo augendum.

17 Item ſi quis ſcientia privata ſciat pretium mercis, ſeu valorem monetæ eſſe brevi minuendum, vel mercem aliquam, ſeu monetam eſſe prohibendam, poteſt mercem licite vendere pretio currenti, & expendere monetam ſecundum valorem præſentem, & ratio eſt quia valor juſtus eſt valor publice currens ſecundum communem exiſtimationem, vel ſecundum taxationem legis, & ſecundum privatam cognitionem, ſeu exiſtimationem unius; Unde cum in tali caſu adhuc duret valor communis antiquus, vel ex communi exiſtimatione, vel ex taxatione legis, ex quo lex prior nondum ſit revocata, licite ſine ulla injuſtitia poteſt merx vendi, & moneta expendi ſuo pretio, & valore præſenti. Dicitur tamen notanter *ſcientia privata*, quia communis Doctorum cum Cardinali de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 26. *n.* 140. tenet, non excuſari Magiſtratus ipſos, qui ex induſtria, legis promulgationem differunt, ut interim ſuas merces, vel pecunias majori valore, ſeu pretio vendant, & reſpective expendant. Recte tamen addit Cardinalis de Lugo poſſe illos de Magiſtratu non aliter ac alios bona fide diſtrahere ſua, non obſtante tali notitia, quando in eadem quantitate, ſecluſa illa notitia, diſtracturi fuiſſent; & ſic tenent alii cum Illſung. *t.* 4. *nu. d.* 2. *num.* 403. 18

Chirographa, & aliena credita quantumvis certa, ſi ſine moleſtia, difficultate, odioſitate, damno emergente, vel lucro ceſſante exigi nequeunt, poſſunt valide, ac licite emi minori pretio juxta qualitatem difficultatis, periculi, damni, & hujuſmodi; *Sic communis Doctorum* cum Molina *diſp.* 361. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 5. *num.* 32. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dubit.* 8. *num.* 65. Haunold. *tract.* 10. *cap.* 1. *controv.* 14. *num.* 100. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 61. Sporer *loc. cit. num.* 47. Card. de Lugo *loc. cit. num.* 93. *arg. l. Minus* 204. *ff. de Regul. Jur.* Immo, ut ſubjungit Sporer *loc. cit.* 19 Doctores merito addunt tantam poſſe eſſe difficultatem, vel incertitudinem ſolutionis, ut ejuſmodi Chirographa, & credita aliena poſſint interdum dimidio valore emi, & aliquoties etiam minoris, ut habet communis ſententia, & praxis; Et ratio eſt clara, quia illud eſt juſtum pretium naturale rerum, quod communi æſtimatione ſtatuitur; *l. Pretia rerum* 63. *ff. ad leg. Falcid.* Communi autem æſtimatione minoris, ac in ſe ſint, æſtimantur illa aliena credita, & Chirographa, quæ ſine difficultate, periculo, expenſis, lucro ceſſante, & damno emergente exigi nequeunt; Et tanto minoris æſtimantur, quanto majoribus ſubjacent periculis, difficultatibus, expenſis, & hujuſmodi, adeoque &c. Chirographa & alie- 21

na credita poſſunt etiam licite emi minori pretio ab aliquo particulari, qui ob ſuam induſtriam, vel favorem Principis, aut officialium, vel ipſiuſmet debitoris, poteſt illa exigere ſine difficultate, periculo, aut damno, ſine quibus non poteſt illa exigere creditor, aut alter; Sic Molina *cit. diſp.* 361. *num.* 10. Leſſius *loc. cit. dubit.* 9. *num.* 75. Layman *loc. cit. num.* 35. Lugo *loc. cit. num.* 94. Bonacina *diſp.* 3. *de contractibus quæſt.* 3. *punct.* 10. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 62. Sporer *loc. cit. n.* 48. & alii paſſim contra Malderum *tract.* 5. *c.* 7. *dub.* 4. Molfeſium *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 5. *num.* 116. & nonnullos alios; Et ratio noſtra eſt, quia valor rei non debet deſumi ex privata induſtria, favore, aut utilitate alicujus particularis, ſed ex communi æſtimatione, qua communiter æſtimaretur, ſi proponeretur palam venalis; *cit. l. Pretia rerum* 63. *ff. ad leg. Falcid.* Cum ergo communi æſtimatione chirographa, & credita illa minoris æſtimentur ratione difficultatum, & incommodorum in illis exigendis, ſic etiam minoris poterit illa emere talis particularis, quamvis ob ſuam ſpecialem induſtriam, vel favorem Principis, aut Officialium, ſeu etiam ipſiuſmet debitoris poſſit ipſe illa exigere ſine difficultate, & incommodo; hoc enim imputandum eſt ſuæ ſpeciali fortunæ, & induſtriæ.

22 Immo etiam ipſimet Miniſtri, & Officiales, qui Principum, vel aliorum debitorum pecuniæ adminiſtrant, poſſunt licite chirographa, & aliena credita erga ſuos Principales, minori pretio emere, ſicut alii, dummodo ipſi non ſint cauſa difficilis, aut periculoſæ ſolutionis, & fecerint quantum in ſe erat, ut ſine difficultate creditoribus ſatisfieret. Non enim in tali caſu debent eſſe deterioris conditionis, ac ſint alii, cum penes ipſos non ſtet ejuſmodi difficultates tollere; Leſſius *cit. dubitat.* 9. Layman *loc. cit. num.* 39. Reiffenſtuel *loc. num.* 64. Sporer *loc. cit. num.* 48. &
23 alii. Si autem ipſi, ex dolo, vel ex negligentia, aut alia culpa ſint cauſa, quod exactio creditorum evadat difficilis, periculoſa, aut oneroſa, nullimode poſſunt illa credita minoris emere; ne ex dolo & malitia commodum reportent contra *l. ſi Legatarius, Cod. de Legatis*, ibi: *Ut non accipiat fructus ſuæ calliditatis*, *l. In fundo*, *ff. de rei vindicat.* ibi: *Neque malitiis indulgendum eſt: l. Cum hi, ff. de tranſact.* ibi: *Non debet via aperiri malitiis: cap. Ex litteris 2. de dolo, & contumac.* ibi: *Nos attendentes, malitiam, & dolum nulli patrocinari debere*; *cap. Sedes* 15. *de reſcriptis*, ibi; *Quia fraus & dolus ei patrocinari non debent; cap. Tua* 12. *de Clericis non reſidentib.* ibi: *Cum fraus & dolus nemini debeat patrocinium impartiri*. Neque ex tali malitia 24
poſſunt ipſi miniſtri, & Officiales ſuggerere amico, ut emat minori pretio aliena credita erga Regem, vel Principem, & poſtea integra ſolvere emptori, diviſo inter ipſos lucro illius emptionis; Molina *diſp.* 313. §. *ſolent præterea* & alii per mox *citata jura*. Chiro- 25
grapha & aliena credita in caſu quo poſſunt ab alio tertio minoris emi, ſimiliter poſſunt minoris emi, ſeu redimi, vel extingui ab ipſomet debitore, dummodo ipſe non ſit cauſa minoris æſtimationis, & quod ſolutio præfixo futuro tempore non evadat ex ſua malitia, aut negligentia difficilis & periculoſa, ſed difficultas vel periculum aliunde originem trahat, v. g. quia ratione belli, aut corroſionis fluminum, aut hujuſmodi alterius periculi timendum eſt, ne bona debitoris pereant, ſicque ipſe tempore ſolutionis præſtandæ ſolvendo amplius non ſit; Lugo *loc. cit. num.* 101. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 70. Burgheſ. *cent.* 1. *caſ.* 10. Sporer *loc. cit. num.* 50. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 66. La Croix *loc. cit. num.* 988. Navarr. Fagundez, Tamburin. aliique apud Sanchez *lib.* 1. *conſ. c.* 7. *dub.* 18. contra Molinam, & alios. Secus tamen ſi ipſe debitor 26
ſit malitioſa, & culpabilis cauſa, cur ſolutio evadat difficilis, & periculoſa. Communis Doctorum per *jura citata ſub num.* 23. Unde cavendum eſt a ſimilibus emptionibus, quæ pretio minori fiunt a debitoribus, vel a ſupradictis Miniſtris, & Officialibus, quia ſunt valde periculoſæ & ſuſpectæ, ut recte advertunt Layman, Reiffenſtuel, Sporer *locis citatis*.

Chirographa, & aliena credita certa, & liquida, 27
pro quibus ſuo tempore exigendis nulla penitus occurrit difficultas, moleſtia, vel periculum, neque ullum lucrum ceſſans, aut damnum emergens, nequeunt licite emi minori pretio; Silveſter *verb. Uſura* 2. *quæſt.* 14. Valentia *tom.* 3. *diſ.* 5. *q.* 10. *part.* 2. Petrus Navarr. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 162. Haunold. *tract.* 10. *cap.* 1. *controv.* 14. *num.* 104. Layman *loc. cit. nu.* 32. Sannig *lib.* 3. *decretal. tit.* 17. *c.* 3. *num.* 2. Reiffenſtuel *ibid. num.* 71. Sporer *loc. cit. num.* 49. Sotus, Angelus, Gabriel, Medina, Lopez, Reginald. Turrian. Rebell. aliique innumeri, quos citant, & ſequuntur Lugo *loc. cit. num.* 96. Molina *loc. cit. diſp.* 961. & Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 8. contra Abbat. Navarr. Cajetanum, Tolet. Bellarmin. Armil-

mil-

Digitized by Google

millam, & alios, quos afferunt Lugo *loc. cit. num.* 95. Leſſius *loc. cit. dub.* 8. & Layman *loc. cit. num.* 32. Et ratio noſtra eſt, quia ut fatentur etiam adverſarii, ad hoc ut ſit juſta & licita emptio, & venditio, debet ſervari æqualiter inter pretium, & mercem, ſeu rem quæ emitur, & venditur; *arg. l. Si ſervum* 33. *ff. ad leg. Aquiliam*, & *l. Pretia rerum* 63. *ff. ad leg. Falcid.* atqui ſi creditum certum & liquidum v. g. 100. aureorum, pro quo exigendo nulla penitus eſt difficultas, aut periculum, ſeu damnum &c. emitur minori periculo v. g. 90. aureis, non ſervatur æqualitas; ergo &c. Major admittitur ab ipſiſmet adverſariis, & minor clare oſtenditur, quia creditum certum, & liquidum 100. aureorum, pro quo exigendo nulla penitus eſt difficultas, aut periculum, ſeu damnum &c. in ſe revera valet 100. aureis, unde ut ſervetur æqualitas inter pretium, & mercem non poteſt pro eo dari minus 100. aureorum, aliter minueretur ejus valor propter ſolam dilationem temporis, quod non eſt dicendum, ne videatur admitti pro licita uſura, ratione dilationis ſolvendi, ſeu numerandi pecuniam contra expreſſe damnatam ab Innocentio XI. propoſitionem in ordine 41. ibi: *Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit qui non majoris faciat pecuniam præſentem quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & in eo titulo ab uſura excuſari.*

28 Non licet ſine juſto titulo ob ſolam anticipatam ſolutionem infra pretium infimum emere; *arg. cap. Conſuluit* 10. *de uſuris*. Non enim minus intervenit uſura palliata in emendo viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, quam in vendendo majori pretio ob dilatam ſolutionem; Sic Doctores communiter cum D. Thoma 2. 2. *q.* 78. *art.* 2. *ad* 7. ubi ſic expreſſe dicitur; *Si quis emptor velit emere rem vilius, quam ſit juſtum pretium eo quod pecuniam ante ſolvit, quam poſſit res tradi, eſt peccatum uſuræ, quia etiam iſta anticipatio ſolutionis pecuniæ habet mutui rationem, cujus quoddam pretium eſt quod diminuitur de juſto pretio rei emptæ.*

Dicitur autem notanter *ſine juſto titulo*; quia 29
poteſt emptor minoris emere mercem, ſi adſit juſtus titulus, utpote ſi adſit periculum non niſi cum difficultate, & moleſtia, ſeu incommodo habendi mercem emptam ſtatuto tempore, ſi emptori propter expectationem mercis emptæ lucrum ceſſet, aut damnum emergat, & hujuſmodi.

Minori pretio quam valeat poteſt res emi 30
ob varias cauſas. Primo quando emptor emit
in gratiam venditoris, & ratione ipſius ceſſat
emptori lucrum, vel damnum emergit; *cap.*
Precariæ 4. §. 3. *cauſ.* 10. *qu.* 2. *l. Hoc jure* 19.
§. 1. *ff. de donat. l.* 2. §. *fin. l.* 4. *ff. Eo quod*
certo loco. Secundo ratione multitudinis mer- 31
cium; *Communis*. Tertio ratione multitudinis 32
cium ſimul emptarum; *Communis*. Quarto ra- 33
tione paucitatis emptarum; *Communis*. Quin- 34
to ratione inopiæ, vel paucitatis pecuniæ;
Communis. Sexto ratione modi vendendi, ut 35
cum venditor rem ſponte, & ultronee offert,
& enixe erogat ad emendum; merces enim ultroneæ vileſcunt pro tertia parte pretii, cum id arguat paucitatem emptorum, & modicam mercis neceſſitatem, vel utilitatem; Lugo *diſp.* 26. *ſect.* 4. *num.* 45. Leſſius *lib.* 2. *c.* 22. *dub.* 4. *num.* 38. Cajetanus, & alii paſſim. Immo eaſdem ultroneas merces vileſcere uſque ad dimidium docent Rebell. Megala, Bartholomæus a S. Fauſto apud Dian. *part.* 1. *tract.* 8.
reſolut. 53. & 78. (*a*) Septimo quando res 36
venduntur ſub haſta, ſeu foro ſcrutatorio ſine ulla fraude, tunc enim poſſunt etiam emi infra dimidium ejus pretii, quo emerentur ex officina; Ita Molina, Bonacina, aliiſque citatis Layman *loc. cit. num.* 10. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſolut.* 12. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 935. Sporer *loc. cit. num.* 23. Dicitur notanter *ſine ulla fraude*, quia ſi interveniat dolus, vel fraus, ut ſi inter ſe conveniant emptores de certo pretio, ultra quod non aſcendatur, juſtitia læditur, & defectus pretii reſtituendus eſt juxta fraudem, & damnum Domino cauſatum, quia ex dolo, & malitia nemo commodum reportare debet; *Sic Doctores communiter* per Jura allata *ſub n.* 23.

De-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Caute procedat hic Confeſſarius, ne ſententiæ Rebell. Megalæ, & Bartholomei a S. Fauſto plus æquo indulgeat; Advertat ulterius, quod etiamſi pateat effatum illud, quod nempe: *merces ultroneæ vileſcunt*, non licet tamen vilius emere res pauperum, quas ipſi neceſſitate compulſi venales proponunt, eo ſolum prætextu, quod offeruntur venales; immo ob neceſſitatem præciſe, qua proximus rem ſuam vendere cogitur, pretium imminuere injuſtum eſt, ut opportune docet Antoine *Tract. de Contr. c.* 5. *quæſt.* 5. *reſp.* 3. *n.* 1.

37 Deputatus ad aliquam rem emendam certo
& determinato pretio, ſi pretium ſolummodo
determinatur, ne excedatur, non poteſt ſibi re-
tinere aliquid, ſi minoris emit; *Certa ac com-*
38 *munis*. Poteſt tamen ſibi retinere, ſi Domi-
nus ita determinavit pretium, ut nihil aliud
deſideret, quam ipſam rem emendam pro tali
pretio, relicto emptori, ſi quid minus expen-
derit in ipſa re emenda; *Iterum certa & com-*
39 *munis*. Regulariter vero loquendo quando ali-
ter non conſtat de voluntate Domini, depu-
tatus ad emendam rem determinato pretio v.
g. pro decem, ſi ei contingat emere pro octo,
non poteſt tuta conſcientia ſibi retinere illa
duo, quia eo ipſo quod annuit emere alteri,
ejuſque nomine, & commodo tacite promiſit
per moralem diligentiam utiliter rem alterius
gerere, & emere quanti minoris poterit, pe-
rinde ac ſi famulus ejus eſſet, vel mercede
conductus, adeoque nihil ſibi acquirere pote-
rit. Caſtropalao *de Juſtitia commutat. diſp.* 5.
punct. 16. Navarr. *in Manual. cap.* 23. *n.* 97.
Molina *diſp.* 363. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.*
19. Silveſter *verb. Emptio qu.* 24. Reiffenſtuel
loc. cit. num. 433. Sporer *loc. citat. num.* 37.
& alii paſſim. Unde de ſimilibus deputatis,
ſeu mandatariis ad emendum ſic dicit Cicero
*in Oratione pro Sexto Roſcio: Ergo idcirco hæc
culpa eſt, quod duas res ſanctiſſimas violat, ami-
citiam, & fidem. Nam neque mandat quiſquam,
niſi amico, neque credit, niſi ei, quem fidelem
putat; Perditiſſimi eſt igitur hominis, ſimul ami-
citiam diſſolvere, & fallere eum, qui læſus non
eſſet, niſi credidiſſet.*
40 Deputatus autem ad emendam aliquam rem,
ſi ultra intentum Domini ſpecialem, & extra-
ordinariam diligentiam, induſtriam, & labo-
rem adhibuit pro emendo minori pretio, ut ſi
rogatus emere in hoc loco citra ſuum ſpecia-
le incommodum ſe transferat cum ſuo ſpeciali
incommodo & diſpendio ad alium locum di-
ſtantem, & ibi rem commiſſam emat longe
minori pretio, quam Dominus intenderat, vel
ſperabat, tunc poterit aliquam partem pretii
incommodo, & induſtriæ ſuæ proportionatam
ſibi retinere; *Sic communis Doctorum*; Talis
enim deputatus in emendo alteri tenetur ſo-
lummodo ordinariam, & moralem diligentiam
adhibere; dicta autem adhibita diligentia eſt
extraordinaria; & qui utitur tali extraordina-
ria diligentia non intendit Domino, ſed ſibi
41 negotiari. Sic etiam poteſt deputatus ad e-
mendam aliquam rem V. G. Sartor deputatus
ad emendum pannum, ſerica, & hujuſmodi
pro veſtimentis conficiendis, poteſt ſibi reti-
nere id quo minus emit, ſi Mercator, vel
venditor in ſolam ſui gratiam partem aliquam
pretii juſti remiſit; quod evenit, quando Mer-
cator dicit Sartori, quia tu frequentas conti-
nue meam officinam, emptores ſæpe ſæpius ad
me adducis, & ad hoc ut majores deinceps
adducas, de pretio juſto a Domino ſolvendo
V. G. de decem argenteis remitto, & dono
tibi unum pro ſingula ulna; Tunc enim ju-
ſte retinere poteſt, quia in tali caſu Merca-
tor vere de ſuo remittit, & donat. Dummo-
do tamen, ut recte advertunt paſſim Docto-
res, duo concurrant. Primo, ut Sartor prius 42
adhibeat diligentiam moralem ad emendum
pannum, ſerica, & hujuſmodi ab hoc, vel alio
Mercatore, quantum poteſt minori pretio, &
vere inſtet, & urgeat ſufficienter venditorem
pro minuendo pretio, & non diſſimulet, &
facile conveniat in pretio ſpe illius lucri, &
præmii ſibi a venditore tradendi; alioquin do-
lum contra dominum ſine dubio committet,
& reſtituere debebit. Secundo, ut mercator
vere & ſine fallacia pannum illum, ſerica, &
hujuſmodi, juſto pretio, ſcilicet pro decem
vendere conſueſcat, & ita vendant & alii;
adeoque argenteus ille unus Sartori remiſſus,
& donatus vere ſit de juſto pretio panni, &
hujuſmodi, nam alioquin mercator non de ſuo
ſed de alieno dabit Sartori, cum damno Do-
mini, & ambo ſimul furtum palliabunt cum
onere reſtitutionis; Unde quia iſta plena ſunt
ſcopulis, atque ſcrupulis, antequam fiant,
ſunt diſſuadenda; poſtquam vero facta ſunt,
quomodo contigerint, ſunt diligenter, & ſerio
examinanda.
Emens frumenta tempore meſſis, quo mi- 43
nus valent, ut ſervet vendenda ad tempus quo
magis valere ſolent, ſi non faciat animo in-
ducendi caritatem, & poſtea vendat intra li-
mites juſti pretii, nullimode eſt culpandus.
Sic communis cum S. Antonio 2. *part. ſum-
mæ Theologiæ tit.* 2. *cap.* 23. §. 16. ubi ſic ex-
preſſe habet. *De ementibus tempore meſſium bla-
da, & tempore vindemiarum vinum, & alios
fructus, ut poſtea carius vendant in futurum ...
ſi .... propter privatum commodum, tunc fit
tripliciter .... ſecundo fieri poteſt ſecundum ju-
ſtitiam commutativam, ut faciunt mercatores,
& licite poſſunt pro opera ſua recipere lucrum ut
ſuſtententur, dummodo non intendant cariſtiam
inducere.* Ipſe enim utitur jure ſuo, nec alios
impedit quo minus etiam emant ſi velint, &
differant venditionem ad tempus quo magis
blada, & hujuſmodi valere ſolent; & ita fe-
cit *Joſeph Geneſ.* 41. Dicitur notanter, ſi non 44
fa-

Digitized by Google

faciat animo inducendi caritatem, quia ſi unus,
aut pauci coemunt omnia frumenta, & hujuſ-
modi, ut poſtea illa vendant ad ſuum libitum
eo pretio, quo voluerint, injuſtiſſime agunt,
& monopolium committunt; *leg. unic. C. de
Monopoliis*: Et tamquam pernicioſi Reipublicæ
legibus, & pœnis coerceri debent, cogendo
ipſos in annonæ caritate frumenta, & hujuſ-
modi, minori, juſto tamen pretio, divendere;
l. Annonam, ff. de extraordinariis criminibus;
Unde merito *in cit. l. unic. Cod. de Monopo-
liis* inhibetur ſub pœna proſcriptionis omnium
bonorum, & exilii perpetui, ne mercatores
inter ſe conveniant de non emendis, aut ven-
dendis mercibus, niſi conſtituto ab ipſo pretio.
45 Tales enim monopolæ nedum peccant graviter
contra caritatem, ſed probabilius etiam contra
juſtitiam cum onere reſtitutionis, quia quando
ſic conveniunt monopolæ, & coemunt omnia
frumenta v. g. in Urbem invecta, ſicque pri-
vant alios emendi facultate, ut ipſimet carius
pro ſuo libito poſtea vendant, violentiam,
adeoque injuriam faciunt communitati, ſeu
Reipublicæ. Sic Angelus, Silveſter, Navar.
uterque, aliique cum Layman *lib. 3. tract. 4.
cap. 17. num. 41.* Sporer *loc. cit. num.* 103. La
Croix *loc. cit. num.* 496. Henno *tom. 2. tract.
2. diſp. 7. quæſt. 3. concluſ.* 4. & alii contra
Molinam, Turrian. Bonacinam, & Filliuc.
Leſſ. Tamburin. & alios volentes non eſſe con-
tra juſtitiam.

Additiones ex aliena manu.

46 De his, qui emere poſſunt, vel non poſſunt,
neutiquam agit Auctor hoc in articulo, quam-
vis agere debuiſſet. Regula tamen juris eſt,
quod emere poſſunt quilibet non prohibiti.
Videndum igitur Ecquinam emere prohibean-
tur.
47 Tutor in auctione publica Pupilli rem eme-
re poteſt *leg. 5. Cod. de Contrahend. Emption.*
48 uti & a Contutore, ſi bona fide negotium
geratur *leg. 5. §. 2. ff. de Auctoritat. Tutor.*
49 non vero clam, nec per interpoſitam Perſo-
nam, nec mala fide; quibus tamen in caſibus
ſi Pupillus Major factus emptionem compro-
50 baverit, ea valeret *dict. leg. 5. §. 2. 3. & 4.
ff. de Auctoritat. Tutor.*
51 Quæ de Tutoribus cauta, ea quoque in Cura-
toribus, Procuratoribus, Exequutoribus Teſta-
mentariis, aliiſque ſimilibus, qui aliena gerunt
negotia, procedere debent *leg. 34. §. ultim. ff.
de Contrahend. Emption.*
52 Æconomis in univerſum vetita eſt Emptio
rerum ad Eccleſiam pertinentium. *Authen.
Quibuſcumque Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* At 53
uxoribus, idem in his, quod in Tutoribus,
ſervari monet *Groenevvegen ad l. 5. in fine Cod.
de Contrahend. Empt.*

Milites emere prohibentur Prædia ea in Pro- 54
vincia, in quam militant, exceptis Paternis a
Fiſco diſtractis. *L. 9. ff. de Re militar.*

Magiſtratibus, tum eorum Domeſticis, ac 55
Miniſtris per ſe, vel interpoſitam Perſonam,
ſive palam, ſive clam in Provincia illa, cui
præſunt, interdictum eſt emere. Idque quia 56
emptio per Ipſos facta non tam a libera Ven-
ditorum voluntate profecta, quam metu po-
tentiæ & auctoritatis extorta crederetur, &
magis ereptio, quam emptio eſſe; in eos, qui
contra fecerint conſtituta pœna quattupli, tum 57
amiſſionis rei emptæ, ſi emerint ex officio,
nimirum ſi emerint dum ipſi officio ſuo fun- 58
gentes eam vendiderunt, aut vendi juſſerunt,
atque ita ipſi ſimul eſſent emptores, ac ven-
ditores *leg. 46. ff. de Contrahend. Emption.*
Excipe tamen & hic Prædia Paterna, uti & 59
res ad victum, & amictum pertinentes *leg. 62.
ff. de Contrahend. Emption. leg. Unic. Cod. de
Contract. Judic.*

Nemo emere Domum poteſt eum in finem, 60
ut deſtruat, conſtitura dupli Fiſco inferendi
pœna, ita tamen, ut Venditor Emptori ſol-
venti Fiſco duplum, acceptum pretium redde-
re teneatur: *Leg. 52. ff. de Contrahend. Em-
ption.* Fit hinc ut inſpecto effectu, Emptor, 61
& Venditor ſimplo ſinguli mulctentur.

Hæc de his, qui emere poſſunt, vel non
poſſunt. Nunc illud diſpiciendum, an Em-
ptor propria auctoritate poſſeſſionem rei em-
ptæ apprehendere poſſit, ſi ei permiſſa ipſa
ſit in emptionis Inſtrumento? Negans opinio 62
arridet & jure meritoque Doctiſſimo Leyſer *in
Meditat. ad Pandect. ſpecial.* 207. §. 3. *& dub.
ſequent.* Permiſſio enim apprehenſionis poſſeſ-
ſionis in Inſtrumento facta, ſecundum leges, 63
quibus contrahentes ſemper ſe conformaſſe cen- 64
ſentur, de legitima apprehenſionis poſſeſſione,
quæ fit voluntate Venditoris, aut Judicis cau-
ſa cognita conſentientis, explicanda eſt. Idque
verum adeo eſt, ut ſi alia fuerit Contrahen-
tium mens, atque ſic privatam vim indulgere 65
voluerint, irritum ſit pactum, tanquam juri
publico bonis moribus, & ordini contrarium.
Confer Stryk *de Cautel. Contract. ſect. 2. cap.
1. §. 36.*

A R-

Digitized by Google

Articulus III.

Quo ad ea, quæ concernunt Venditorem.

1 VEnditor ob ſolam dilatam ſolutionem, ſeu
vendendo credito ſine juſto titulo, ne-
quit rem vendere plus juſto pretio, ideſt ſu-
pra pretium ſummum. Sic communis Docto-
rum textu expreſſo *in cap. Conſuluit* 10. *de*
uſuris, ubi ad interrogationem: *An negotiator*
pœna conſimili (uſuræ) *debeat condemnari, qui*
merces ſuas longe majori pretio diſtrahit, ſi ad
ſolutionem faciendam prolixioris temporis dilatio
prorogetur, quam ſi ei incontinenti pretium per-
ſolvatur? reſpondet Summus Pontifex Urbanus
tertius: *Verum quia quid in his caſibus tenen-*
dum ſit ex Evangelio manifeſte cognoſcitur, in
quo dicitur, date mutuum nihil inde ſperantes,
hujuſmodi homines pro intentione lucri quam ha-
bent, cum omnis uſura, & ſuperabundantia pro-
hibeatur in lege, judicandi ſunt male agere, &
ad ea, quæ taliter ſunt accepta, reſtituenda in
animarum judicio efficaciter inducendi. Idem ſta-
tuit *Concilium Mediolanenſe primum* 2. *part.*
tit. 68. *de uſuris*, ibi: *Ne quis rem aliquam*
ob dilatam ſolutionem carius vendat juſto pre-
tio; & *Concilium Burdigalenſe tit. de uſuris*,
ibi: *Ne quis ob dilatam ſolutionis diem carius*
2 *vendat, quam juſti pretii ratio ferat*. Dicitur
autem notanter *ſine juſto titulo*, quia ſi in ven-
ditione credito facta, interveniat aliquis ju-
ſtus titulus, ver. grat. periculum, vel dif-
ficultas pretii poſtea recuperandi, lucrum ceſ-
ſans, aut damnum emergens, poteſt Venditor
rem pluris vendere juxta proportionem incom-
modi, periculi, aut damni, vel hujuſmodi.
Sic Molina *diſp.* 356. Caſtropalao *de juſtitia*
commutativ. diſp. 5. *punct.* 12. *n.* 6. Leſſ. *loc.*
cit. num. 21. *dub.* 6. *num.* 54. Medina *de reſtit.*
quæſt. 38. *caſ.* 3. & 4. Reiffenſtuel *loc. cit. n.*
151. Sporer *loc. cit. num.* 31. Henno *tom.* 2.
tract. 2. *diſp.* 7. *qu.* 4. *concl.* 1. Diana *part.* 1.
tom. 8. *reſol.* 57. La Croix *loc. cit. a num.* 943.
Valentia, Sa, Moya, cum communiori, & pro-
babiliori eorum, quibus etiam favet S. Tho-
mas 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 4. *ad* 2. & *opuſc.* 73.
c. 10. *arg. cap. In Civitate* 6. *de uſuris*.

3 Ut autem liceat Venditori ſupra ſummum
pretium vendere pluris ad creditum ratione lu-
cri ceſſantis, notant paſſim Doctores requiri
ſequentes conditiones. 1. Ut Venditor, ſeu
Mercator fuiſſet revera venditurus mercem al-
teri numerata pecunia, niſi vendidiſſet huic
credito; quia alias ſi non vendidiſſet numera-
ta pecunia, non habuiſſet jam pecuniam, qua
negotiando potuiſſet aliquid lucrari, & ſic nul-
lum ei lucrum ceſſaſſet; Unde paſſim delin-
quunt mercatores, qui indifferenter quibuſvis
vendunt carius credito; etiam cum pauci, vel
nulli ſint, qui emiſſent numerata pecunia. 2.
Ut propter hoc quod ad creditum vendat, non
ideo habeat plures emptores, alioquin ſic com-
penſaretur damnum ſuum. 3. Ut revera illa
pecunia ſtatim ſoluta fuiſſet negotiaturus ante
tempus, quo ſolvetur; aliter ſi manſura erat
otioſa, jam non ideo ceſſat mercatori lucrum,
quia ad creditum vendidit. 4. Ut de lucro
exigendo minuatur, ſeu detrahatur, quod ra-
tione expenſarum, & periculorum arbitrio bo-
ni viri in ea negotiatione fuiſſet expenſurus.
5. Ut Mercator de ſuo lucro ceſſante admo-
neat Emptorem, maxime cum credit, aut ſu-
ſpicatur, quod nollet Emptor incommodum lu-
cri ceſſantis ſubire; unde ipſo non monito, po-
teſt ei res ſupra ſummum pretium vendi ra-
tione ſolius lucri ceſſantis in Venditore ex ſo-
la dilata ſolutione Emptoris; Quæ conditio-
nes ſunt attente conſiderandæ, & obſervandæ
a Mercatoribus vendentibus *res* credito pluris
ratione ſolius lucri ceſſantis.

Ratione autem periculi perdendi pretium, 4
vel ex toto, vel ex parte poſſe Mercatores plu-
ris vendere ad creditum, docent cum aliis Dia-
na *part.* 1. *tom.* 8. *reſol.* 57. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 25.
num. 33. aliique viginti apud Moyam *tom.* 1.
tit. 6. *quæſt. ult. num.* 6. Item poſſe Mercato- 5
res pluris vendere ad creditum ratione difficul-
tatum, moleſtiarum, & expenſarum, quæ pro-
babiliter timentur, ſeu ſolent accidere in exi-
gendo poſtea pretio, docent cum communi S.
Thomas *opuſc.* 73. *cap.* 10. Sotus, Bannes, Pra-
do, Moya *loc. cit. n.* 7. aliique teſte Claudio
la Croix *loc. cit. num.* 945. Abſque ullo titulo 6
licitum eſt vendere pluris ad creditum ſolum
intra fines juſti pretii, ideſt uſque ad ſummum
pretium; & quamvis mercator eaſdem ſpeci-
fice merces ſoleat numerata pecunia vendere
pretio medio, vel etiam infimo, poteſt ipſas
ad creditum vendere pretio ſummo; Et ratio
eſt, quia nunquam quis tenetur per ſe loquen-
do vendere infra ſummum pretium juſtum,
cum venditio uſque ad ſummum juſtum pre-
tium, etiam numerata pecunia, ſit juſta in utro-
que foro, ex dictis *in articulo primo num.* 14.
ergo multo magis erit juſta uſque ad ſummum
juſtum pretium venditio ad creditum, quæ ſo-
let habere multa pericula, & incommoda ad-
juncta. Sic communis Doctorum teſte Azorio
l. 8. *cap.* 8. §. *In primis conſtat*.

Supra

Digitized by Google

7 Supra ſummum autem juſtum pretium po-
teſt res pluris vendi generaliter loquendo ob
varias cauſas. Primo, ratione damni emer-
gentis, ſi nempe Venditori ex eo quod rem
ſuam Emptori vendat, damnum emergat, non
ſecuturum, ſi eamdem ſervaret. *Communis*,
arg. cap. Precariæ 4. §. 3. *cauſ.* 10. *quæſt.* 2.
8 juncta *l. Hoc jure* 19. §. 1. *ff. de donat.* Se-
cundo, ratione lucri ceſſantis. *Communis arg.
cit. cap. Precariæ*, & *cap. Naviganti* 19. *de
uſuris*, *juncta l.* 21. §. 3. *ff. de action. empt.* dum-
modo tamen concurrant conditiones aſſignatæ
9 *ſub n.* 3. Tertio, ratione penuriæ, ſeu rarita-
tis mercium. *Communis*, *arg. cap. Legimus* 24.
diſt. 93. ibi: *Omne quod rarum eſt, plus appe-
10 titur, ac pretioſius eſt*. Quarto, ratione multi-
tudinis Emptorum: exiſtentibus enim, & con-
currentibus multis Emptoribus, merces com-
muniter pluris æſtimantur, quæ communis æſti-
matio pretium juſtificat, *Communis*, *arg. leg.
11 Pretia rerum* 63. *ff. ad l. Falcidiam*. Quinto,
ratione ſpecialis ad rem affectus Venditoris,
cauſantis eidem honeſtam oblectationem. *Com-
12 munis*. (*a*) Sexto, ratione periculi faciendi
expenſas in exigendo poſtea pretio. *Communis*.
13 Septimo, ratione periculi perdendi pretium ſi-
ve ex toto, ſive ex parte. *Communis*.

14 Venditor interrogatus ab Emptore de certo
vitio rei vendendæ, tenetur illud ei manifeſta-
re; aliter ſi fraudulenter negat, vel doloſa
æquivocatione celat vitium, venditio eſt illi-
cita, & iniqua, & tenetur de omni damno,
arg. cap. Sedes 15. *de reſcriptis*, ibi: *Quia
fraus*, & *dolus ei patrocinari non debent*, *cap.
Ex tenore* 16. *eod. tit.* ibi: *Quia fraus & do-
lus alicui patrocinari non debent*; *cap. Tuæ* 12.
de Clericis non reſident. ibi: *Cum fraus*, & *do-
lus nemini debeat patrocinium impartiri*; *cap.
Ex litteris* 2. *de dolo*, & *contum.* ibi: *Nos at-
tendentes malitiam*, & *dolum nulli patrocinari
debere*; *leg. Cum hi*, *ff. de tranſact.* ibi. *Non
debet via aperiri malitiis*, *l. Si Legatarius*, *C.
de Legatis*, ibi: *Ut non accipiat fructus ſuæ
calliditatis*, *l. Labeo* 3. *ff. de actionibus empti*,
& *venditi*, ibi: *Si vero ſciens reticuit*, & *em-
ptorem decepit*, *omnia detrimenta*, *quæ ex ea em-
ptione Emptor traxerit*, *præſtaturum ei*. Si au- 15
tem Venditor non interrogetur de vitio rei,
poteſt licite ipſam vendere cum vitio occulto,
dummodo vendat minori pretio proportionato
rei vitio, & ſit res adhuc utilis emptori jux-
ta portionem pretii. Sic D. Thomas *quodlib.*
2. *art.* 10. *in corpor.* ibi: *Si ergo vitium rei
venditæ non faciat rem minus valere*, *quam pre-
tium impoſitum*, *quia forte Venditor minus pre-
tium imponit propter vitium*, *tunc non peccat ta-
cens vitium*, *quia venditio non eſt injuſta*; & *
forte eſſet ſibi damnoſum*, *ſi vitium diceretur*, *quia
Emptor vellet habere rem etiam minori pretio*,
quam valeret., & ſic Doctores paſſim. (*b*)
Nec tenetur Venditor indicare vitium rei ma- 16
manifeſte patens, textu expreſſo *in leg. Eaquæ*
43. §. 1. *ff. de contrahend. emption.* ibi: *Si quis
hominem luminibus effoſſis emat*, & *de ſanitate
ſtipuletur . . . . . de cetera parte corporis potius
ſtipulatus videtur*, *quam de eo in quo ſeipſe de-
cipiebat*, & ſic habet communis Doctorum cum
S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 3. *in corp.* ubi
ſic expreſſe dicit: *Si vero vitium ſit manife-
ſtum*, *puta ſi equus ſit monoculus*; *vel cum uſus
rei*, *etſi non competat Venditori*, *poteſt tamen con-
veniens eſſe aliis*, & *ſi ipſe propter hujuſmodi
vitium ſubtrahat quantum oportet de pretio*, *non
tenetur ad manifeſtandum vitium rei*, *quia for-
te propter hujuſmodi vitium emptor vellet plus
ſubtrahi de pretio quam eſſet ſubtrahendum*; *un-
de poteſt licite Venditor indemnitati ſuæ conſule-
re*; *vitium rei reticendo*. Tenetur tamen Ven- 17
ditor tale vitium manifeſte patens indicare, ſi
adverteret Emptorem eſſe tam rudem, & im-
peritum, ut nequidem vitium manifeſte pa-
tens agnoſceret, quia reſpectu talis vitium cen-
ſete-

Notæ Romani Theologi

(*a*) Circumſtantia illa de ſpeciali venditoris affectu ad rem, aſſignatur etiam ut ſufficiens ad carius vendendum a Reiffenſtuel *Theol. Moral. pag.* 201. *num.* 192. quia venditor in gratiam emptoris ſe ſpoliat re illa, quam valde diligit, ipſique eſt valde utilis, & pretioſa. Eamdem pariter approbat circumſtantiam Antoine *pag.* 130. *col.* 1.

(*b*) Idipſum quoque docet Antoine *Tract. de Contract. quæſt.* 15. *Reſp.* 3. Cum ipſo tamen eſt obſervandum, quod ſi venditor probabiliter judicat rem illam ſe eſſe venditurum tanto pretio, quanto ſi careret defectu, ſeu vitio, tenetur ei aperire defectum, faltem poſt contractum, quia hoc ipſo, quod rem ſuam venalem exponit cum occulto vitio, tenetur ex officii ſui lege cavere ex parte ſua, ne quis inde aliquod damnum patiatur, alias occaſionem præberet inferendi proximo damnum.

ſeretur occultum. *Sic communis Doctorum* cum
Molina *diſp.* 553. *num.* 17. Layman *loc. cit.* §. 2.
n. 14. Petro Navarr. de *reſtitut. cap.* 2. *dub.* 7.
n. 54. Silvio in 2. 2. *q.* 77. *art.* 3. *concluſ.* 4.
18 Venditor tenetur manifeſtare vitium, ſeu
defectum rei in ſubſtantia, v. g. indicare Em-
ptori eſſe auricalchum, quod credit eſſe ve-
rum aurum, eſſe vitrum, quod putat eſſe gem-
mam, & hujuſmodi; aliter nedum venditio
eſt illicita, ſed etiam invalida; quia ubi eſt
error, ſeu defectus in ſubſtantia, deeſt con-
ſenſus, qui eſt de eſſentia venditionis, & em-
ptionis, textu expreſſo *in l. In venditionibus*,
ff. de contrahend. emptione, ibi: *In Venditioni-
bus, & Emptionibus conſenſum debere intercede-
re palam eſt*, & quod talis emptio, & vendi-
tio ſit invalida, & nulla, habetur clare *ex ead.
cit. leg. In venditionibus*, ibi: *Si igitur ego me
fundum emere putarem Cornelianum, tu mihi
te vendere Sempronianum putaſti, quia in cor-
pore diſſenſimus* (*ſeu erravimus*) *emptio nulla*
19 *eſt*. Et ſic Doctores omnes. Venditor tenetur
manifeſtare vitium etiam circa qualitatem rei,
quando cauſat damnum, & reddit mercem inu-
tilem ad finem ementis. Sic communis Docto-
rum; *arg. l. Labeo* 1. *§. Proinde, ff. de Æ-
dilit. edicto*, ibi: *Proinde ſi quid tale fuerit vi-
tii, ſive morbi, quod uſum miniſteriumque im-*
20 *pediat, id dabit redditioni locum*. Non tenetur
tamen Venditor manifeſtare vitium rei, ſi ita
ſit modicum, ut eo non obſtante adhuc res
ſit æque, aut ferme æque utilis ad finem e-
mentis. Sic Doctores communiter, *arg. cit. l.
Labeo* 1. *§. Proinde, ff. de Ædilit. edicto*, ibi:
*Non utique quodlibet quam leviſſimum efficere,
ut morboſus, vitioſuſve habeatur; Proinde levis
febricula, aut vetus quartana, quæ tamen jam
ſperni poteſt, vel vulnuſculum modicum, nullum
habet in ſe delictum, contemni enim hæc potue-*
21 *runt*. Venditor teneretur manifeſtare vitium
occultum etiam in quantitate, ideſt: ſi emptor
putet mercem majorem in pondere, numero,
& menſura, tenetur venditor ei manifeſtare
quod ſit minor, aliter manifeſta committere-
tur fraus, & injuſtitia cum onere reſtitutionis
totius damni. *Eſt communiſſima*.
22 Venditor, qui ad alliciendos frequentiores
Emptores vendit merces pretio infimo, ſed oc-
culte non tradit integrum pondus, & menſu-
ram, partem ſibi reſervando ad compenſan-
dum velut ſibi debitum pretium, quo ab aliis
Mercatoribus venduntur, peccat graviter, &
tenetur reſtituere tum Emptoribus, quia non
ſtat contractui, & pacto inito cum illis de tra-
dendo integro pondere, & menſura; tum

aliis Mercatoribus, qui jus habent, ut Em-
ptores per talem fraudem a ſuis officinis non
abſtrahantur. Molina *diſp.* 58. Lugo *diſp.* 27.
La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *num.* 954. & alii paſ-
ſim. Poſſunt tamen Venditores occulte tantum 23
diminuere de pondere, numero, & menſura
mercium, quantum requiritur ad complendum
juſtum pretium in caſu, quo vel pretium a
Magiſtratu, vel a deputatis ſit injuſte taxa-
tum, vel emptores inique conveniant, quod
non niſi certo minus juſto pretio vulgari mer-
ces emere velint; & ratio eſt, quia nulli fit
injuria, cum uti ſupponitur æqualiter inter
mercem, & pretium, & Mercatores poſſint
juſte ſuæ conſulere indemnitati ſine damno al-
terius. Molina *diſp.* 353. Layman *tract.* 4.
cap. 17. *num.* 15. Lugo *diſp.* 26. *num.* 125. Spo-
rer *loc. cit. num.* 75. Reiffenſtuel *loc. cit. num.*
182. Sotus, Tolet. Valent. Rebell. apud Tam-
burin. *lib.* 8. *cap.* 7. §. 11. *num.* 5. & alii paſ-
ſim. Venditores habentes mercem v. g. triti- 24
cum extraordinariæ bonitatis, & majoris, quam
illud, quod communi, vel taxato pretio ven-
ditur, poſſunt licite admiſcere aliquid inferio-
ris materiæ quouſque reddatur æquale tritico
communi pretio ab aliis in Foro vendi ſoli-
to. Res enim notabiliter, & manifeſte melior
alia, jure meretur majus pretium, quod cum
venditores obtinere non poſſint, juſte tali ad-
mixtione compenſant; Salvo tamen ſemper
quod exinde ſit apta ad uſum, & finem pro
quo emitur. Molina *diſp.* 353. Leſſ. *cap.* 21.
dub. 11. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *reſol.* 51. Lay-
man *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 15. Lopez *part.* 2.
inſtruct. cap. 42. Sporer *loc. cit. num.* 80. & alii
paſſim.

Venditor vini valde præſtantis, ſeu gene- 25
roſi poteſt ipſi admiſcere vinum vilius, ut ad
commune Fori vinum accedat, & ipſum ven-
dere pretio communi. *Omnes*. Sic etiam ſi 26
Venditor vini nequit conſequi juſtum ejus
pretium, vel ex quo ſit injuſte taxatum, vel
ex quo emptores ob ſuam iniquitatem nolint
juſto pretio emere, poteſt ipſi infundere mo-
dicam aquam ad ſe reddendum indemnem,
dummodo nullum damnum ſequatur Empto-
ribus, uti ſequeretur ſi eſſent conſervaturi il-
lud vinum ad longum tempus, cum vinum
aqua dilutum facilius acceſcat, & tandiu non
conſervetur. Lyman *loc. cit. numer.* 15. Spo-
rer *loc. cit. numer.* 81. & alii paſſim. Item 27
ſi emptores abhorreant a vino nimis merac-
co, vel rigido emendo, ut, niſi aqua aliquan-
tulum temperetur, non appareat Emptori-
bus ejus præſtantia, & juſtus valor, & ideo
ven-

Digitized by Google

Venditor cogatur minoris juſto pretio vende-
re, vel omnino repellatur; tunc poteſt Ven-
ditor aliquantulum aquæ ipſi infundere ad red-
dendum ipſum tenuius, & ſuavius, & ſe red-
dendum indemnem, dummodo Emptoribus nul-
lum omnino ſequatur damnum, & dummodo
Venditor tantum minuat de pretio vini, quan-
tum auget de admixtione aquæ. Et ratio eſt,
quia venditor non poteſt vendere majorem
quantitatem vini, quam habeat, ut de ſe pa-
tet; majorem autem quantitatem, quam ha-
beat, venderet, ſi quantum auget de aqua,
non minuat de pretio vini, quia vendens de-
cem v. g. urnas, quibus una urna aquæ ad-
mixta eſt, is non niſi novem vini urnas ven-
dit, unam vero aquæ, adeoque committit inæ-
28 qualitatem inter datum & acceptum. Nec va-
let dicere vinum valde meraceum, & rigidum
admixtione modicæ aquæ fieri ſuavius, &
quandoque melius; Non valet, inquam, quia
hæc ars reddendi ſuavius, ſeu melius vinum
per admixtionem aquæ eſt notiſſima etiam Em-
ptori, qui poterit ipſe aquam vino admiſce-
re, ſi temperari expediat unde: non eſt co-
gendus ad emendam aquam pro vino; Sic Re-
bellus *de contractib. lib. 9. quæſt.* 19. Laymao
lib. 3. tract. 4. cap. 17. n. 15. Sporer *loc. cit.
num.* 81. & alii paſſim cum S. Antonino 2. *p.
tit.* 1. *cap.* 17. §. 4. ubi ſic concludit: *Debent
tamen venditores in hujuſmodi caſibus minus ven-
dere, quam ſi eſſet purum, alias venderent a-
quam pro vino.*

29 Venditor ſciens ſcientia privata pretium
mercis brevi minuendum eſſe, poteſt licite
vendere pretio currenti, nihil indicando Em-
ptori, quia pretium currens adhuc eſt juſtum;
Communis. Vid. *artic. antecedent. a num.* 16.
30 *ad* 18. Deputatus ad aliquam rem vendendam
certo, & determinato pretio, ſi pretium ſo-
lummodo determinatur, ne minoris vendatur,
non poteſt ſibi retinere aliquid, ſi majori pre-
31 tio vendat; *Communis*. Poteſt tamen ſibi re-
tinere, ſi Dominus rei ita determinavit pre-
tium, ut nihil aliud deſideret, quam tale pre-
tium, relinquens deputato ſi quid majoris ob-
32 tinuerit ab emptore; *Communis*. Non poſſunt
autem ſibi aliquid retinere famuli, & famu-
læ, quibus a Dominis indeterminato pretio
traditur res vendenda meliori modo quo poſ-
ſunt in utilitatem ipſorum Dominorum; *Com-
33 munis*. Regulariter loquendo quando aliter non
conſtat de voluntate Domini, quilibet depu-
tatus ad vendendam rem determinato pretio
ver. gr. pro decem, ſi ei contingat vendere
pro duodecim, non poteſt tuta conſcientia re-
tinere illa duo. Vid. *articul. antecedent. a nu.
39. ad* 41. Venditor non poteſt plus juſto au- 34
gere pretium mercis, ſolum ex eo quod videat
emptorem valde indigere illa, aut valde affi-
ci erga illam, quia indigentia illa, vel affe-
ctus non eſt res vendentis, nec merci intrin-
ſeca, ſed eſt res ementis, unde injuſtiſſimum
eſt, ob illam ſolam indigentiam, vel ſpecia-
lem ad talem rem affectum ementis, plus ju-
ſto pretio exigere; Leſſius *lib.* 2. *c.* 12. *dub.* 4.
n. 31. Filliuc. *tract.* 35. *nu.* 77. Sporer *loc. cit.
n.* 20. & alii paſſim.

Venditor pro re valde rara, & peregrina, 35
probabilius non poteſt repetere ab Emptore
quodcumque ſibi arbitrarium, & exceſſivum
pretium, ſed ſolum illud quod peritorum ar-
bitrio ſpectatis omnibus circumſtantiis indu-
ſtriæ, raritatis, pretioſitatis, pulchritudinis,
periculi, laboris &c. juſtum cenſetur, quia
pretia debent commenſurari valori rationabili
rerum; *l. Pretia rerum* 63. *ff. ad Leg. Falci-
diam*; Sic Cajetan. Navar. Molina, Rebell.
Leſſ. Salas, Caſtropal. *D.* 5. *punct.* 3. Henno
tom. 2. *tract.* 2. *quæſt.* 6. *Petes* 7. Lugo *tom.* 2.
diſp. 26. *num.* 47. Burgheſ. *Cent.* 2. *caſ.* 58. La
Croix *loc. cit. num.* 941. & alii. Eſt tamen pro- 36
babilis etiam contraria ſententia, quod ſcili-
cet Venditor pro gemmis extraordinariis, pi-
cturis antiquis, avibus indicis, aliiſque anima-
libus, & rebus valde raris, & peregrinis va-
leat licite accipere quantum vult, & poteſt,
quia talia valde rara, & peregrina, nec legi-
timum, nec vulgare pretium habent, quia
cum non ſint neceſſaria uſibus humanis, non
veniunt in commercium, aut taxationem com-
munem. Unde venditor poteſt pro ipſis repe-
tere pretium ſibi arbitrarium quantumvis ex-
ceſſivum; & de facto apud Japones, & alias
incultas, & remotiſſimas nationes pro viliſſi-
ma re peregrina ſæpe accipitur maximum pre-
tium; ſicuti in dies videmus vendi maximo
pretio res raras, & peregrinas etiam minoris
momenti, quæ a remotiſſimis nationibus ad
nos deferuntur; Sic Sotus, Medio. Ledeſ. Sa-
lon. Valentia, Sa, Petr. Navar. Bauny, &
alii cum Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *c.* 5. *num.* 25.
Cum enim in his nulla neceſſitas cogat em-
ptorem, judicatur is donare exceſſum ſupra
pretium vulgare.

Vendens in fraudem creditorum, quibus re 37
vendita fit incapax ſolvendi quod debet, pec-
cat graviter, & tenetur quantum poteſt ad
reſtitutionem, quia fraus, & dolus nemini de-
bent patrocinium impartiri per Jura tum Ci-
vilia, tum Canonica adducta *ſupra num.* 14.

Et

Digitized by Google

38 Et quamvis talis fraudulenta venditio , ſi ſit
facta ignoranti fraudem , remaneat valida ; ta-
men ſi ſit facta ſcienti fraudem , reſcindi po-
teſt à creditoribus, etiam non reſtituto pretio
ipſi emptori ; *l. Si debitor* , *l. Si a debitore* , *ff.*
39 *quæ in fraudem creditorum facta ſunt* . Si autem
creditores intra annum , quo repetendi pote-
ſtas eſt , non repetant rem in ſuum damnum
a debitore fraudulenter venditam , tunc em-
ptor ſecurus eſt in foro externo ; *l.* 1. *&* *l.*
40 *Ait Prætor* 10. *ff. eod.* In foro tamen interno ,
ſeu conſcientiæ emptor ſciens fraudem vendi-
toris non remanet ſecurus , quia cum ſciat ven-
ditionem fieri fraudulenter cum injuſto damno
creditorum , videtur cooperari ad talem inju-
ſtam venditionem conſentiendo , & acceptan-
do , unde ratione talis cooperationis ad frau-
dem non remanet tutus in conſcientia ; *arg.
cit. Juris ſupra num.* 14. Ita S. Antonin. *p.* 2.
tit. 1. *c.* 12. §. 18. Paludan. *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 2.
art. 5. *ad finem ;* Cajetan. *in opuſcul. de uſuris
qu.* 4. Cordub. *lib.* 1. *qq. qu.* 39. *p.* 3. *dicto* 3.
Navarr. *c.* 17. *n.* 271. Layman *loc. cit. n.* 30.
41 Sporer *loc. cit. n.* 88. & alii. Non deſunt ta-
men magni nominis Doctores, qui dicunt ta-
lem emptorem remanere tutum etiam in con-
ſcientia ; Sic Petrus Navarr. *lib.* 3. *cap.* 4. *n.*
218. Molina *tom.* 2. *diſp.* 328. Leſſius *lib.* 2.
cap. 20. *dub.* 10. *num.* 168. quam ſententiam
probabilem affirmant Layman , & Sporer *loc.
cit.* (*a*)
42 Venditor fingens Litteras de ſubmerſis navi-
bus, quæ merces advehebant, vel ſpargens falſum
rumorem de penuria , & caritate mercium in
aliis proximis regionibus, vel de proxima obſi-
dione Urbis, & de aliis ſimilibus, quæ ſolent
pretium mercium valde augere , ſi ob talem frau-
dem vendat carius, quam venderet, ſuas mer-
ces, peccat graviter , & tenetur ad reſtitutio-
nem ; *arg. cit. Jur. ſupra num.* 14. Caſtropal.
diſp. 5. *qu.* 35. La Croix *loc. cit. num.* 955.
43 Rebell. & alii paſſim . Unde generaliter om-
nis venditor, qui fraude, aut mendacio indu-
cit emptorem ad emendum majori pretio ,
quam empturus eſſet , quamvis pretium, quod
tradit, adhuc fuerit intra limites juſti pretii ,
ratione ſuæ fraudis , ſeu conſimiliter malitioſi
mendacii , graviter peccat , & tenetur ad re-
ſtitutionem ; *arg. toties cit. Jur. ſupra num.*14.
Sic Caſtropalao *loc. cit.* La Croix *loc. cit.* &
habetur expreſſe *in l. Julianus* 13. *ff. de action.
empti*, *&* *venditi* , ibi : *Si venditor dolo fece-
rit , ut rem pluris venderet . . . . . empti eum
judicio teneri , ut præſtet quanto pluris ſervum
emiſſet* ; Rebell. & alii . Si tamen venditor , 44
vel mercator ſolum dicat , aut etiam juret
mercem ſibi pluris conſtare , ſe pluris vendi-
diſſe aliis, & hujuſmodi, quamvis emptor ſic
inducatur ad dandum majus pretium , quam
non daret, non obligatur ad reſtitutionem, ſi
ſiſtat inter limites juſti pretii, quia licet pec-
cet venditor, ſeu mercator ſic mentiens , aut
jurans , tamen quia omnibus notum eſt talia
ſolere communiter dici a venditoribus , &
mercatoribus , quamvis vera non ſint , debet
ſibi imputare emptor , qui ipſis credit ; Sic
Rebell. Caſtrop. La Croix *loc.cit. n.*956.& alii .
Vendens quid pro quo malitioſe v. g. auri- 45
chalcum pro vero auro , & hujuſmodi , pec-
cat graviter , & tenetur ad reſtitutionem ;
Communis . Vendens quid pro quo æque utile 46
ad finem emptoris, ut ſæpe ſolet accidere in
Pharmacopola, qui ne cogatur fateri non ha-
bere certum petitum medicamentum , & ſic
minus frequentetur ſua officina , dat unum
medicamentum pro alio , tunc ſi tale aliud
medicamentum ſit æque utile infirmo, & ejuſ-
dem virtutis , ac petitum , & præſcriptum a
Medico, non peccat, ſaltem graviter, nec te-
netur ad ullam reſtitutionem , ſi tale aliud
datum medicamentum non ſit inferioris pretii
ſeu valoris, ac præſcriptum ; quia tunc emens
probabiliter non eſt invitus graviter, dum da-
mnum, & periculum omne abſit ; Sic Tole-
tus, Valentia, Ledeſma , Lopez, Henriquez,
Sotus, Salonius, Bannes, Emmanuel, Vega ,
& alii, quos affert, & ſequitur Salas *dub.* 35.
num. 1. Tamburin. *lib.* 8. *decalog. cap.* 7. §. 11.
num. 8. *&* 9. Si tamen Pharmacopola prævi- 47
deat , vel metuat tale aliud medicamentum
graviter periculoſum, & damnoſum fore , vel
eſſe poſſe infirmo , graviter peccabit dando
unum pro alio, & tenebitur ad reſtitutionem
omnium damnorum ; *ſic communis Doctorum*.
Unde caveant Pharmacopolæ ab hujuſmodi
prava praxi dandi quid pro quo infirmis cum
tot eorum graviſſimis periculis , & damnis ;
ſerio reflectant, quod pro conſcientia tenentur
tra-

(*a*) Antequam ſententiam, quam probabilem adfirmant Layman , & Sporer, amplectatur Confeſſarius , conferat auctoritatem S. Antonini , & Cajetani cum auctoritate Molinæ , & Leſſii , atque inſuper illorum, ac iſtorum expendat rationes .

Digitized by Google

tradere infirmis medicamenta, ut ſunt a Medicis præſcripta; & aliter faciendo, non, ut debent, infirmorum ſaluti conſulunt, & utinam ſæpiſſime non nocerent, cum tale aliud medicamentum ſibi viſum non abſimile a præſcripto ſit ſæpe ſæpius, & poſſit eſſe reipſa, & virtute diſſimile, cum nimio periculo, & damno infirmorum, qui ſi id ſcirent, certe talia medicamenta non ſumerent.

48 Venditor habens frumentum venale (& ſic dic de aliis mercibus, & ſit illud revera ſervaturus uſque ad tempus, quo ſolet plus valere, poteſt licite nunc vendere majori pretio, quam actu valeat, ſi ab emptore rogetur, ut ipſi nunc vendat; deſumitur *ex cap. In Civitate 6. & cap. Naviganti 19. de uſuris*, & tenent communiter Doctores cum S. Antonino 2. *p. Summ. Theolog. tit.* 1. *c.* 8. §. 1. ubi ſic expreſſe dicit: *Cum quis vendit merces quaſcumque, lanam, linum, pannos, victualia, & hujuſmodi certo pretio majori, quam ſit illud, quod tunc valent, cum venduntur, ex eo quod non intendebat eas vendere, ſed ſervare uſque ad tempus, quo probabiliter æſtimabat tantum valituras, vel plus quantum nunc vendit, ſed ad inſtantiam alterius vendit; iſtud eſt etiam pretium juſtificatum, & licitum, ut expreſſe dicitur in*

49 *cap. In Civitate de uſuris*. Sic etiam licite vendit pro pretio ſolvendo, quo valebit v.g. ultima hebdomada Maii, & prima Junii, quando ſolet plus valere, dummodo revera eſſet illud ſervaturus vendendum uſque ad illud tempus, textu expreſſo *in cap. Naviganti* 19. *de uſuris*, ibi: *Ratione hujus dubii etiam excuſatur, qui pannos, granum, vinum, oleum, vel alias merces vendit, ut amplius, quam tunc valeant, in certo termino recipiat pro eiſdem; ſi tamen eo tempore contractus non fuerat venditu-*

50 *rus*. Et ſic communis Doctorum. Et dato quod pretium ultimæ hebdomadæ Maii contingat eſſe diverſum a pretio primæ hebdomadæ Junii, tunc debet ſumi pretium medium, ideſt ſi pretium unius hebdomadæ erat 80. & alterius erat 70. pretium ſolvendum erit 75.

51 Debebit tamen ab hoc pretio deducere expenſas, quas facturus erat venditor in ſervando triticum, vel alias merces uſque ad tempus præfinitum venditionis; ut recte ex Angelo de Clavaſio, Navarro, Petro Navar. & Covarruvia recte notat Cabaſſut. *Juris Canon. theor. & praxis l. 6. cap. 9. num.* 13. ibi: *Oportet, ut expenſas deducat, quas facturus idem venditor fuerat ad ſervandum merces ſuas uſque ad præfinitum diem; ut eſt pretium conductionis horreorum, apothecarum, cellariorum . . . præterea æſtimationem computet diminutionis, deteriorationis, & periculi harum mercium, in id tempus reſervandarum; Cum enim venditor, aut creditor fiat ab his omnibus expenſis, & damnis immunis, ex quo res iſtas vendidit, aut mutuavit; ſi iſta non computaret, plus exigeret, quam ſibi ex juſtitia deberetur, & ultra ſuam indemnitatem in illa anticipata pretii, aut mutui taxatione.*

Venditor non poteſt licite vendere triticum 52 de menſe Novembris ſummo pretio, quo veniet toto tempore intermedio uſque ad Novembrem ſequentis anni; Non enim ſervatur in hoc contractu æqualitas ſortis, & periculi inter venditorem, & emptorem; & ideo merito fuit damnatus ſimilis contractus ab Innocentio III. *in cap. In Civitate* 6. & ab Urbano III. *in cap. Conſuluit* 10. *de uſuris*, & in *Concilio Pariſienſi VI. cap.* 53. habito *anno* 829. *in Mediolanenſi I.* habito *anno* 1565. & *in Burdigalenſi* habito *anno* 1583. Venditor graviter 53 peccat, & tenetur ad reſtitutionem, ſi triticum aqua madefaciat, lanam, & hujuſmodi in loco humido reponat, ut plus ponderet; pannos, & hujuſmodi ad majorem menſuram, vel pondus, quam in ſe ſint, doloſis artibus trahat; Sic communis Doctor. *arg. cit. Jur. ſupra num.* 14. Unde S. Antoninus 2. *p. ſumm. Theolog. tit.* 1. *cap.* 17. §. 5. ſic expreſſe habet: *Lanifices, qui faciunt pannos trahere ad tractatorium ultra debitum artis, unde poſtea madefactus, & tonſus, ut moris eſt, retrahitur ad longe minorem menſuram, quam debet, fraudem faciunt*, & S. Thomas 2. 2. *q.* 77. *art.* 2. *in corp.* ſic ait: *Si quis ſcienter utatur deficienti menſura in vendendo, fraudem committit, & eſt illicita venditio; unde dicitur Deuteronomii* 25. *Non habebis in ſacculo diverſa pondera, majus & minus, nec erit in domo tua modius major & minor . . . Abominatur enim Dominus Deus tuus eum, qui facit hæc, & averſatur omnem injuſtitiam.*

Venditor poteſt licite vendere rem cum pacto retrovendendi, ſeu redimendi, in futurum; 54 *l.* 2. *Cod. de pact. inter Empt. & vendit.* & communis Doctorum cum Molina *diſp.* 375. Leſſ. *lib.* 2. *c.* 21. *dub.* 14. Cardin. de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 26. *ſect.* 14. §. 1. & patet *ex Levitici* 25. ubi præcipit Dominus, ut omnes Terræ Populi Iſrael ſub conditione redemptionis venderentur, tum ex cenſibus, qui venduntur cum pacto implicito redemptionis; Illo tamen caſu res debet minoris vendi, eo quod imponatur onus emptori revendendi, quod eſt pretio æſtimabile. Quantum vero di- 55

 mi-

minui debeat de pretio propter tale onus re-
vendiiionis impoſitum emptori, aliqui dicunt
eſſe fere tertiam parrem, alii aliter; At re-
ctius docent alii cum Molina *diſp.* 375. *n.* 8.
& Card. de Lugo *l. cit. num.* 189. non poſſe
certam regulam generalem aſſignari; Minus
enim diminuendum erit, ſi facultas redimendi
ſit ad breve tempus; plus, ſi facultas ſit ad
longius rempus; & adhuc plus, ſi facultas re-
dimendi ſit perpetua; unde relinquendum eſt
arbitrio prudentum, qui attentis rerum cir-
cumſtantiis, & Regionum conſuerudinibus,
quantum ſit de pretio minuendum propter ta-
le onus revendiiionis pronunciabunt. Caven-
dum tamen, ne in ſimilibus pactis revenditionis
intercedat damnatus contractus dictus *Mobatra*,
vel *Baratra*, Hiſpanice; Et *Stocco*, ſeu *Stoc-*
56 *cola*, aut *Varaccola* Iralice; Contractus hic in-
tercedit quando aliquis indigens pecunia præ-
ſenti, nec illam mutuo inveniens, emit cre-
dito a mercatore, ſeu venditore merces pretio
ſummo v. g. 100. & 10. cum pacto reven-
dendi ipſimet venditori pretio infimo, nume-
rata pecunia v. g. 100. ut ſic per talem nu-
meratam pecuniam provideat ſuæ præſenti ne-
ceſſitati, cui non poteſt providere per tales
merces, quibus non indiget ad ſuum uſum;
Hic Contractus, ut vides, eſt palliata uſura,
cum nihil aliud ſit, quam mutuare 100. cum
obligatione reſtituendi poſtea 100. & 10. un-
de merito fuit damnata ab Innoc. XI. ſequens
propoſitio in ordine 40. *Contractus Mobatra*
licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, &
cum contractu retrovenditionis prævie inito cum
intentione lucri.

Additiones ex aliena manu.

Notabilis eſt differentia, quæ intercedit So-
cium inter & Fiſcum, circa venditionem rei
communis. Socius tantum ſuam partem in re
57 communi vendere valide poteſt. Quinimo ſi
mala fide rem geſſerit, & rem totam quaſi
in ſolidum Dominus vendiderit, eamdemque
ſibi cum alio communem eſſe reticuerit, quum
58 ſpecies furti ſit rem alienam abſque Domini
conſenſu alienare §. 2. *verſic. Unde in rebus*
mobilibus Inſtitut. de Uſucap. aut actione furti
59 conveniri poteſt *L.* 4. *ff. de Rei vindicat. L.*
45. *ff. Pro ſocio*; aut certe in ſtellionatus
crimen incidit *L.* 16. §. 1. *& L.* 36. *ff.*
de Pignorat. action. Confer Reiters *de Alie-*
nation. part. 2. *cap.* 2. *ſect.* 2. *num.* 3. *& plur.*
ſequent.
60 At Fiſco ex privilegio rem ſibi cum alio
communem in ſolidum vendere permiſſum eſt;
idque quia publice intereſt ut res fiſcales faci-
lius inveniant Emptorem. Debet tamen Fi- 61
ſcus pretium pro rata partis ad Socium per-
tinentis, ei reſundere; *L.* 2. *C. de Commun.* 62
rer. alienat. Voet *in Comment. ad Pandect. lib.*
18. *tit.* 1. *n.* 14. Peregrin. *de Jur. Fiſc. lib.* 6.
tit. 4. *n.* 23.

Num Chriſtiani Mercatores merces ad Infi-
deles licite transferre poſſint eas ipſis venden-
di ergo? Affirmant de tempore pacis, nequa- 63
quam vero de tempore belli; Trenucinq. *va-*
riar. reſolut. Libr. 3. *tit. de Verb. obligation.*
Reſolut. 3. *num.* 1. Molina *de Juſtit. & Jur.*
tom. 2. *tract.* 2. *diſput.* 343. *n.* 9.

Articulus IV.

Quoad ea quæ concernunt commodum, periculum, & retractum rei venditæ.

COmmodum, & fructus rei venditæ poſt 1
traditionem pertinent ad Emptorem. Per
traditionem enim emptor evadit Dominus rei
emptæ; *l. Traditionibus* 20. *C. de pactis*, et-
iamſi pretium nondum ſit ſolutum, modo cau-
tio fidejuſſoria, aut pignoratitia ab Emptore
præſtita fuerit, aut Venditor fidem habeat
Emptori, rem eidem credito vendendo, §. 41.
Inſtitut. de rerum diviſ. Res autem Domino
ſuo fructificat, ſicuti ipſi perit; *l. Lectos* 2.
l. Quod ſi neque 14. *ff. de periculo, & commo-*
do rei venditæ; Eſt communis, & certa. Fru- 2
ctus rei venditæ adhuc pendentes tempore con-
tractus venditionis etiam ante traditionem,
pertinent ad Emptorem, ſive ſint maturi, ſi-
ve immaturi; *l. Julianus* 13. §. 10. *&* 18. *de*
action. empt. l. Fructus 13. *& l. Poſt perfectam*
16. *Cod. de action. empti l. final.* §. *Fructus*,
ff. Quæ in fraudem Creditoris. Et ratio clara
eſt, quia fructus pendentes cenſentur pars fun-
di, vel rei fructiferæ; *l. Fructus* 44. *de rei*
vindicatione, adeoque uno indiviſibili pretio
ſimul cum fundo, ſeu re fructifera venduntur,
niſi aliter ſit in contractu conventum, quia
in tali caſu ſtandum eſſet conventioni *ex Re-*
gul. 85. *Juris in* 6. ibi: *Contractus ex conven-*
tione legem accipere dignoſcuntur; Eſt commu-
nis, ac certa.

Immo nedum fructus pendentes, ſeu extan- 3
tes tempore contractus Venditionis, ſed etiam
fructus nati, & producti poſt celebratum, &
abſolutum contractum, pertinent jure Emptio-
nis ad Emptorem, etiamſi res nondum tradi-
ta ſit, nec cautio fidejuſſoria, aut pignoratitia
præ-

Digitized by Google

præſtita, niſi aliter inter contrahentes conventum fuerit. Sic Silveſter *verb. Uſura 2. quæſt. 21.* Petrus Navart. *lib. 3. cap. 2. n.* 148. Palao *de juſtit. commut. diſp. 5. punct. 26. n. 4.* Leſſius *lib. 2. cap. 21. dub. 13. n.* 109. Roſella verb. *Uſura, n. 47.* Armilla *eodem verb. n. 15.* Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 17. n.* 18. Lopez *de contractib. cap. 36. ad* 1. Reiffenſtuel *lib. 3. Decretal. tit. 17. n. 232.* Sporer *loc. cit. n. 94.* S. Antoninus, Gabriel, & alii cum communiori Theologorum. Et ratio eſt, quia æquiſſimum eſt, ut ad eundem ſpectet commodum fructus, & acceſſio rei, ad quem ejuſdem rei damnum, & periculum ſpectat, textu expreſſo in §. 3. *Inſtit. de empt. & vendition.* ibi: *Si poſt Emptionem fundo aliquid per alluvionem acceſſerit, ad Emptoris commodum pertinet; nam & commodum ejus eſſe debet, cujus periculum eſt; & l. Id quod 7. ff. de pericul. & commod. rei venditæ*, ibi: *Si totus ager poſt Emptionem flumine occupatus eſſet, periculum eſſet Emptoris, ſic igitur, & commodum ejus eſſe debet*; & clariſſime *in l. ſecundum* 10. *ff. de diverſis regulis Juris antiqui*, ibi: *Secundum naturam eſt, commoda cujuſque rei eum ſequi, quem ſequuntur incommoda*. Atqui periculum totum, & damnum rei in ſpecie venditæ, etiam ante traditionem, & pretium ſolutum ad Emptorem pertinet, adeo ut ſi abſque vendiroris culpa pereat, vel deterior fiat, nihilominus integrum pretium Emptor ſolvere cogatur; textu expreſſo *in §. 3. Inſtit. de Empt. & Vendition.* ibi: *Cum Emptio, Venditio contracta ſit (quod effici diximus ſimul atque de pretio convenerit) periculum rei venditæ ſtatim ad Emptorem pertinet. Itaque ſi ædes totæ, vel aliqua ex parte incendio conſumptæ fuerint . . . . Emptoris damnum eſt, cui neceſſe eſt, licet rem non fuerit nactus, pretium ſolvere; Quidquid enim ſine dolo, & culpa venditoris accidit, in eo venditor ſecurus eſt*. Ergo commoda quoque, & fructus rei venditæ etiam ante traditionem, & pretii ſolutionem ad eumdem Emptorem pertinere debent.

4 Contraria tamen ſententia, quod ſcilicet ad venditorem, & non ad emptorem pertineant fructus provenientes ex re vendita poſt celebratum, & abſolutum contractum, caſu, quo res nondum ſit tradita, vel ſi tradita, pretium tamen nondum ſit ſolutum, nec cautio præſtita, nec fides de pretio habita, nec dilatio ad ſolvendum expreſſe conceſſa ſit, defenditur communiter a Legiſtis, & etiam a variis Theologis, inter quos Navarr. Covarruv., Angelus, Binsfeldius, & alii cum Molina *tom. 2. diſp.* 368. Et ratio non ſpernenda ipſorum eſt, quia inter contrahentes debet eſſe æqualitas, neque unus eorum tenetur implere contractum, niſi & alter viciſſim impleat, juxta *l. Bona fides 50. ff. de action. empt.* atqui in noſtro caſu Emptor contractum nondum implevit ſolutione pretii, transferendo in venditorem Dominium, uſumfructum, & commodum pecuniæ, ergo neque venditor tenetur transferre in Emptorem Dominium, uſumfructum, & commodum rei venditæ, ſed eouſque ſibi retinere poteſt, donec Emptor ſibi pretium ſolvat; Venditor enim manet Dominus rei venditæ, donec tradatur, & ſimul pretium ſolvatur, vel cautio præſtetur, vel ſaltem fides ejuſdem habeatur, §. 41. *Inſtit. de rer. diviſ.* ibi: *Venditæ vero res, & traditæ, non aliter Emptori acquiruntur, quam ſi venditori pretium ſolverit, vel alio modo ei ſatisfecerit, vel ex promiſſo re, aut pignore dato . . . . ſed ſi is qui vendidit, fidem Emptoris ſecutus fuerit, dicendum eſt ſtatim rem Emptoris fieri*. Et pro hac ſententia adducunt plures Leges, *ut l. Curabit 5. Cod. de actionibus Empt. l. Julianus* 13. §. 8. *ff. de actionib. Empt. l. Qui pendentem 25. ff. eod.* quas omnes tamen clare ſolvit Reiffenſtuel *loc. cit. a n.* 236. aliis pluribus jam pro noſtra ſententia adductis *a n.* 232.

Notanter autem in concluſione noſtra poſita 5
ſub num. 4. ſuit dictum, *Niſi aliter inter contrahentes conventum fuerit*, quia ſi circa perceptionem fructuum provenientium ex re vendita fuerit facta aliqua ſpecialis conventio inter Emptorem, & Venditorem, erit omnino obſervanda; *arg. l. Si in venditione* 10. *ff. de pericul. & commod. rei venditæ, l. Qui fundum* 40. §. 18. *ff. de contrab. Empt. l. Julianus* 13. §. 18. *de actionib. Empt. & §. Cum autem, Inſtit. de Emption. & Vendition.* & ratio eſt clara, quia *ex Regul.* 85. *Juris in 6. Contractus ex conventione Legem accipere dignoſcuntur*. Hinc 6
licitus eſt contractus, cum fundus fructuoſus, ut prædium, domus, hortus, aut aliud hujuſmodi emitur eo pacto, ut poſt tot annos dumtaxat Emptor pretium, de quo conventum eſt, ſolvere teneatur venditori, & interim venditor uſuras ſummæ capitalis percipiat, donec ipſa ſoluta ſit; *l. Julianus 13. §. Ex vendito, ff. de action. Empti, & Venditi*, ibi: *Ex vendito actio venditori competit ad ea conſequenda, quæ ab Emptore præſtari oportet, veniunt autem in hoc judicio infraſcripta; in primis pretium quanti res venit, item uſuræ pretii poſt diem traditionis, nam cum re Emptor fruatur, æquiſſimum eſt eum uſuras pretii pendere,*

Digitized by Google

l. 11. *Cod. de uſuris*, ibi: *Quod hujuſmodi uſuræ, & non quaſi uſuræ, ſed quaſi intereſſe putantur. Et ſic communis Doctorum* cum Gloſſa *in cap. Conqueſtæ, Extravagant. de uſuris*, ibi: *Uſuræ poſſunt etiam peti ſecundum Canones, ut cum vendo tibi prædium, & trado, & percipis fructus, nec ſolvis mihi pretium ad terminum*.

7 Sic etiam licitus eſt contractus, quando venditor per ſpecialem conventionem tantum ſibi reſervat de fructibus rei venditæ, quantum ex dilatione ſolutionis prudenter ſibi timet imminere damni emergentis, vel lucri ceſſantis; utpote quia venditor pecunias illas negotiationi expoſuiſſet, aut iis quoquomodo lucratus fuiſſet, ſi ſolutio ſtatim facta fuiſſet. *Communis, & certa*, teſte Cardin. de Lugo *tom.* 2. *diſp.*
8 25. *num.* 140. Poſtquam autem venditor jam tranſtulit Dominium in Emptorem, nullumque apparet periculum lucri ceſſantis, vel damni emergentis, non poteſt ob ſolam dilatam ſolutionem pretii, ſibi reſervare fructus rei venditæ; Ob ſolam enim talem dilationem ſolutionis ſibi fructus reſervare, vel aliquid recipere eſt uſurarium, textu expreſſo *in cap. conſuluit* 10. *de uſuris*, & *Concil. Mediolanen.* 1. *part.* 2. *tit.* 68. & *Concil. Burdigalenſ. tit.*
9 *de uſuris*. Item licitus eſt contractus quando venditor ita convenit cum Emptore, ut Dominium, & periculum rei venditæ ad ipſummet pertineat ante pretii ſolutionem, & perinde ad ſe pertineant fructus interim ex ipſa provenientes; Hoc enim caſu venditio cenſetur celebrata non abſolute, ſed ſub conditione, ut non antea rata ſit, quam pretium conſtitutum ſolvatur; nam tunc quia ad venditorem ſpectat periculum talis rei, ad ipſum quoque ſpectare debet commodum, & jus fructus ex ea provenientes recipiendi, donec pretium ſit ſolutum, *nam & commodum ejus eſſe debet, cujus periculum eſt*, §. 3. *Inſtit. de Emption. & Venditione*.

10 Periculum rei venditæ poſt traditionem pertinet ſtatim ad Emptorem; *l. Lectos* 12. *l. Quod ſi neque* 14. *ff. de periculo, & commod.*
11 *rei venditæ. Communis ac certa.* Immo periculum rei venditæ pertinet ad Emptorem etiam ante traditionem, ſi vendatur res certa, & determinata in individuo, ut hæc Domus, hic ager, hic equus; tunc enim non obſtante interitu, vel deterioratione rei, debet Emptor ſolvere totum pretium; ſi nondum ſolvit, & ſi jam ſolvit, nihil poteſt repetere; §. *Cum autem* 3. *Inſtit. de Emption. & Vendition.* ibi: *Cum Emptio, & Venditio contracta ſit (quod effici diximus ſimul atque de pretio convenerit) periculum rei venditæ ſtatim ad Emptorem pertinet. Itaque ſi ædes totæ, vel aliqua ex parte incendio conſumptæ fuerint. . . . Emptoris damnum eſt, cui neceſſe eſt, licet rem non fuerit nactus, pretium ſolvere. Quidquid enim ſine dolo, & culpa venditoris accidit, in eo venditor ſecurus eſt*. Sic *communis Doctorum*. Limitatur 12
tamen hæc concluſio in pluribus caſibus. Primo, quando Emptor, & venditor ſpecialiter inter ſe conveniunt, ut periculum remaneat penes venditorem, donec res empta tradita ſit Emptori; *arg. l. Qui fundum* 40. §. 18. *ff. de contrah. Empt. l. Julianus* 13. §. 18. *de action. Empt. l. Si in venditione* 10. *ff. de periculo, & commodo rei venditæ, &* §. *Cum autem* 3. *Inſtit. de emption. & vendition.* Et in hoc nullum eſt dubium, quia ut expreſſe habetur *in Regula* 85. *Juris in* 6. *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*.

Limitatur ſecundo, quando venditor eſt in 13
mora tradendi, & res interea caſu fortuito perit, vel deterior fit, tunc enim periculum eſt ſolius venditoris; *l. Illud* 17. *l. Quod ſi* 14. *ff. de pericul. & commod. rei venditæ*, ibi: *Si . . . venditor moram adhibuerit, cum poſſet ſe exſolvere, æquum eſt . . . . moram venditori nocere*; *l. Quod te* 5. *ff. de rebus creditis*, ibi: *Quod te mihi dare oporteat, ſi id poſtea perierit, quam per te factum erit, quo minus hic mihi dares, tuum fore id detrimentum conſtat*], & concordat *l. Si quis* 4. §. *final. l. Illud* 17. *ff. de pericul. & commod. rei venditæ*; *l. Si fundus* 33. *ff. Locati conducti*. Et ratio eſt, quia *ex Regul.* 25. *Juris in* 6. *Mora ſua cuilibet eſt nociva*. Si autem non ſolum venditor in tra- 14
dendo, ſed etiam emptor in rem ſibi oblatam recipiendo, fuit in mora, tunc periculum ſpectat ad illum, qui eſt in poſteriori mora, ſive tradendi, ſive recipiendi, textu expreſſo *in l. Illud* 17. *ff. de pericul. & commod. rei venditæ*, ibi: *Si interpellavero venditorem, & non dederit id quod emeram, deinde poſteriore offerente illo, ego non acceperim; ſane hoc caſu nocere mihi deberet: ſed ſi per emptorem mora fuiſſet; deinde cum omnia in integro eſſent, venditor moram adhibuerit, cum poſſet ſe exſolvere, æquum eſt poſteriorem moram venditori nocere*.
Si vero res æque periiſſet, vel deterior facta 15
fuiſſet apud emptorem, ſi ei tradita fuiſſet, ad nihil tenetur venditor ob talem moram; *arg. l. Si plures* 14. §. *Sive autem, ff. depoſiti, vel contra*; ubi ſtatuitur, quod depoſitarius ratione moræ ad nihil tenetur, ſi res depoſita etiam periiſſet apud Dominum, caſu quo eidem

Digitized by Google

dem reſtituta fuiſſet, & concordat *l. Item* 15. §. *fin. ff. de rei vindicat.* ibi: *Si ſervus petitur, vel aliud animal demortuum ſit ſine dolo malo, & culpa poſſeſſoris, pretium non eſſe præſtandum plerique ajunt, ſed eſt verius, ſi forte diſtracturus erat petitor, ſi accepiſſet, moram paſſo debere præſtari; Nam ſi ei reſtituiſſet, diſtraxiſſet, & pretium eſſet lucratus*; ubi vides, quod ratio, propter quam periculum eſt imputandum venditori, eſt quia ſi rem reſtituiſſet, ſeu tradidiſſet emptori, ipſe emptor eam forſan diſtraxiſſet, & ſic omne damnum evaſiſſet, unde a ſenſu contrario ſi rem non diſtraxiſſet, ſed æque apud ipſum, ac apud venditorem periiſſet, ad nihil tenetur venditor ratione moræ, quia per ipſam in tali caſu nullum damnum cauſavit emptori. *Sic Gloſſa in* §. *Cum autem* 3. *Inſtit. de emption. & vendit.* Lugo *tom.* 2. *diſp.* 366. *num.* 13. & alii communiter.

16 Limitatur tertio, quando res vendita ante traditionem perit ex dolo, aut culpa lata, vel levi venditoris, *l. Cuſtodiam* 3. *ff. de periculo, & commodo rei venditæ*, ibi: *Cuſtodiam autem venditor præſtare debet, quam præſtant hi, quibus res commodata eſt, ut diligentiam præſtet exactiorem, quam in ſuis rebus adhiberet*; & concordat *l. Si vendita* 11. *ff. de pericul. & commod. rei venditæ*, ibi: *Si venditor eam diligentiam adhibuiſſet in inſula cuſtodienda, quam debent homines frugi, & diligentes præſtare, ſi quid accidiſſet, nihil ad eum pertinebit*. Unde ſi eam diligentiam in cuſtodienda re vendita, donec tradatur, non adhibuit ut debuit, ipſi venditori periculum eſt imputandum. *Communis*.

17 Limitatur quarto, quando res vendita ante traditionem ex delicto venditoris addicitur Fiſco. Tunc enim periculum eſt imputandum venditori, & ſi jam receperit pretium, tenetur iterum reſtituere emptori, textu expreſſo *in l. Si fundus* 33. *ff. Locati*, ibi: *Si vendideris mihi fundum, iſque prius quam vacuus traderetur, publicatus fuerit, tenearis ex empto, ut pretium reſtituas. Communis*.

18 Limitatur quinto, quando venditio eſt facta conditionate, & ante impletam conditionem res totaliter perit; v. g. cum emitur equus ſub conditione faciendi experimentum de ejus qualitatibus per decem dies, poſt quos ſolum ſi placuerit emptori, cenſeatur emptus; tunc ſi antequam elabantur dicti decem dies experimenti, equus ſine culpa emptoris, vel pereat, vel a graſſatoribus auferatur, periculum imputatur venditori; *l. Neceſſario* 8. *ff. de pericul. & commod. rei venditæ*, ibi: *Si ſub conditione res venierit, ſi quidem defecerit conditio, nulla eſt emptio*; *l. Apud* 20. §. 1. *ff. de præſcriptis verbis*, ibi: *Si mulas tibi dedero, ut experiaris, & ſi placuiſſent, emeres; ſi diſplicuiſſent, ut in dies ſingulos aliquid præſtares; deinde mulæ a graſſatoribus fuerint ablatæ intra dies experimenti, quid eſſet præſtandum? Utrum pretium, aut merces; an merces tantum? Et ait Mela, intereſſe utrum emptio jam erat contracta, an futura? ut ſi facta, pretium petatur; ſi futura, merces petatur*: *l. Is, qui* 13. §. 1. *ff. commodati*, *vel contra*, ibi: *Si quem quæſtum fecit is, qui experiendum quid acceperit; veluti ſi jumenta fuerint, eaque locata ſint, id ipſum præſtabit ei, qui experiendum dedit, neque enim ante eam rem quæſtui cuiquam eſſe oportet, priuſquam periculo ejus ſit*. Si vero res ſub conditione vendita totaliter non pereat, ſed tantum deterior evadat, totum periculum conditione impleta ad emptorem ſpectabit, itaut propter deteriorationem neque pretium minuere poſſit, textu expreſſo *in l. Neceſſario* 8. *ff. de periculo, & commodo rei venditæ*, ibi, *Si extet res* (vendita ſub conditione) *licet deterior effecta, poteſt dici eſſe damnum emptoris*. Et ratio eſt, quia adimpleta conditione, contractus retrotrahitur ad tempus conventionis, & redditur venditio abſoluta, & perfecta; *l. Hæc venditio* 7. *ff. de contrahenda emption. & vendit.* ibi: *Conditionales autem venditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio*. Unde cum ſic perfecta, & completa venditione evadat emptor Dominus equi, ipſi debet imputari ejus deterioratio. Rebell. *part.* 2. *de obligat. juſtit. lib.* 9. *quæſt.* 15. *num.* 4. Haunold. *tract.* 10. *controv.* 9. *num.* 49. Palao *de juſtitia commutat. punct.* 24. *n.* 4. Molina *loc. cit. n.* 8. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 220. & alii paſſim. 19

Quando res in pondere, numero, aut menſura conſiſtens venditur ad menſuram, tunc antequam res ipſa tradatur menſurata, ponderata, aut numerata, omne periculum pertinet ad venditionem, textu expreſſo *in l. Quod ſæpe* 35. §. 5. *de contrah. empt.* ibi: *Si omne vinum, vel frumentum, vel argentum quantumcumque eſſet, uno pretio venierit, idem juris eſt, quod in ceteris rebus. Quod ſi vinum ita venierit, ut in ſingulas amphoras, item oleum, ut in ſingulas metretas, item frumentum, ut in ſingulos modios, item argentum, ut in ſingulas libras certum pretium diceretur, quæritur quando videatur emptio perfici? Quod ſimiliter quæritur & de his quæ numero conſtant, ſi pro numero corporum pretium fuerit ſtatutum? Sabinus, & Caſſius tunc perfici emptionem exiſtimant,* 20

Digitized by Google

cum adnumerata, adpenſa, admenſave ſint; quia
venditio ſub hac conditione videtur fieri, ut in
ſingulas metretas, aut in ſingulos modios, quos
quaſve admenſus eris, aut in ſingulas libras,
quas adpenderis, aut in ſingula corpora, quæ
21 *adnumeraveris. Sic communis Doctorum*. Sic
etiam ſi vinum, mel, vel quid ſimile venda-
tur ad corpus quidem, non ad menſuram, at-
tamen cum pacto, ut deguſtetur antequam
omnino rata, vel perfecta venditio ſit; tunc
ante deguſtationem factam periculum ſpectat
ad venditorem; *l.* 1. *in princ.* & *l. Si quis*
vino 4. §. 1. *de pericul.* & *commod. rei vendi-*
22 *tæ*. Si tamen certus terminus menſurationi,
ponderationi, numerationi, vel deguſtationi
præfixus fuit, aut venditor coram teſtibus em-
ptorem moneat, ut intra certum tempus ad
menſurandam, ponderandam, numerandam,
vel deguſtandam rem emptam accedat, poſt
culpabilem ejus moram, periculum ad empto-
rem ipſum pertinebit; *l. Si quis vina* 4. *ff. de*
pericul. & *commodo rei venditæ. Communis*.
23 Quando res aliqua vendita eſt ad corpus to-
tum v. g. venditur totum dolium vini, totus
cumulus frumenti, & hujuſmodi, dicendo,
vendo tibi totum hunc cumulum tritici, to-
tum hoc dolium vini ſine ordine ad menſu-
randum; quidquid dein contineat, tunc peri-
culum ſpectat ad emptorem, textu expreſſo *in*
l. Cum convenit 2. *Cod. de periculo*, & *com-*
modo rei venditæ, ibi; *Cum univerſum quod*
in horreis erat poſitum veniiſſe ſine menſura, &
claves emptoribus traditas alleges; poſt perfectam
venditionem, quod vino mutato damnum acci-
dit, ad emptorem pertinet. Hæc omnia locum
habent non ſolum ſi vinum, ſed etiam ſi oleum,
vel frumentum, vel his ſimilia venierint, & *ea,*
aut deteriora, aut penitus corrupta fuerint. Com-
24 *munis*. Si autem vendatur totum corpus qui-
dem, ſed ad menſuram, dicendo v. g. vendo
tibi totum hoc dolium vini, totum hunc cu-
mulum tritici, & pro quavis urna, vel men-
ſura dabis unum argenteum, tunc cum ven-
ditio ſit ad menſuram, donec vinum, & tri-
ticum non ſit menſuratum, periculum perti-
net ad venditorem, *cit. l. Quod ſæpe* 35. §. 5.
25 *de contrab. empt. Communis*. Item erit vendi-
tio ad menſuram, ſi ex toto grege vendantur
10. oves, ex toto cumulo tritici 10. modii,
ex toto dolio vini 10. urnæ, & ſic donec oves
fuerint deſignatæ, modii tritici, & urnæ vini
menſuratæ, periculum ſpectat ad venditorem;
cit. l. Quod ſæpe 35. §. 5. *ff. de contrab. empt.*
Communis.
26 Retractus gentilius eſt jus quod habet pro-
ximior conſanguineus venditoris reſcindendi, &
ad ſe revocandi, ſeu retrahendi intra certum
tempus venditionem rei immobilis, oblato eo-
dem pretio, quo illa ab extraneo, vel remo-
tiore conſanguineos empta fuerat. *Eſt in re*
communis. Hujus Juris ſit mentio *Levitici* 25.
& *in l. Dudum* 14. *Cod. de contrab. empt.* &
cap. Conſtitutus 8. *de in integrum reſtitut.* Et
ratio hujus introducti Juris eſt, ut poſſeſſiones
paternæ, & avitæ facilius conſerventur in pro-
xima poſteritate, & difficilius tranſeant ad ex-
traneos, quod nimis lugubre eſſe dicitur *in l.*
Lex quæ tutores, §. & *tolerabilibus*, *Cod. de ad-*
miniſtrat. tutor. ſola bona mobilia retrahi poſ-
ſunt. *Sic communis Doctorum*, *arg. l.* 62. *ff.* 27
de contrab. emption. l. Si in 35. *de Minor.* In-
ter bona autem immobilia computantur etiam
annui redditus, uſusfructus, decimæ, aliaque
Jura, ac res incorporales ſuper re immobili
conſtitutæ; *arg. Clement. Exivi de Paradiſo*,
§. *Cumque annui*, *de V. S.* Retrahere poſſunt 28
omnes venditoris conſanguinei, non tantum
Laici, ſed etiam Clerici. *Sic communis* Docto-
rum, *argum. cap. Conſtitutus* 8. *de in integrum*
reſtitut. Religioſus autem conſanguineus, vel
ejus loco Monaſterium retrahere nequit, quia
per hujus retractum eluderetur ratio finalis re-
tractus gentilitii, quod nempe poſſeſſiones pa-
ternæ, & avitæ conſerventur in proxima po-
ſteritate, & non tranſeant ad extraneos. Engel.
lib. 3. *Decretal. tit.* 17. *num.* 25. Tiraquell. *de*
Retract. part. 1. §. 1. *Gloſſ.* 8. *n.* 19. & 20. &
alii communiter. Jus retrahendi ante omnes 30
competit liberis, ſive maſculis, ſive feminis;
arg. l. 1. *ff. de verbor. ſignifi. l. fin. Cod. Quo-*
rum bonorum, *l. Voluntas* 4. *l. Cum acutiſſimi*
30. *ff. de Fideic.* Dummodo tamen liberi ſint 31
legitimi, quia ab hoc Jure excluduntur filii,
& filiæ naturales, & ſpuriæ; *arg. l. Spurius*
4. *ff. Unde cognati*, *l. Humanitas* 8. *Cod. de*
Natur. liber. Liberis non extantibus competit 32
hoc jus conſanguineis collateralibus cum præ-
latione ſemper ad proximiorem venditoris;
arg. l. Peto 2. *ff. de Legatis*. Si plures ſint 33
conſanguinei ejuſdem gradus, poſſunt omnes ſi-
mul retrahere, & rem retractam poſſidere in
communi, vel ſi dividi poteſt, dividere, aut
ſorti committere; *argum.* §. *Optimis* 25. *In-*
ſtit. de Legatis. Cum fratre ſuperiore nequeunt 34
ſimul retrahere liberi fratris, vel ſororis de-
functæ, quia Frater ſuperſtite eſt proximior
venditori: *arg. l. Tutela* 3. §. 5. *de legit. tu-*
tor. Si conſanguineus proximior retrahere no- 35
lit, competit tale jus conſanguineo remotio-
ri, ordine gradus ſemper ſervato; & ſi unus
ex

Digitized by Google

ex æqualiter propinquis cedat Juri ſuo, admittendi ſunt ad retrahendum reliqui in ſolidum. *Communis*.

36 Legitime retrahere volens debet quatuor potiſſimum conditiones obſervare. Primo debet retrahere intra annum, & diem; *cap. Conſtitutus* 8. *de in integrum reſtit.* ibi: *infra annum, & diem*, Titul. 9. §. *final. lib.* 2. *Feud.* Computatur autem hoc tempus a die cognitæ venditionis. Engel *loc. cit. num.* 24. & communis aliorum; *arg. cit. tit.* 9. §. *final. lib.* 2. *Feud.* ibi: *annali ſilentio, ex quo ſciverit, computan-*
37 *do*. Secundo debet offerre integrum pretium ab emptore extraneo ſolutum, una cum omnibus ſumptibus, & expenſis ratione contractus neceſſario factis, itaut emptor ſervetur omnino indemnis; *argum. l. debet autem* 27. *ff. de Ædilit. Edict. l. Cum dubitatur* 3. §. *Et ſi*
38 *quidem*, C. *de Jure Emphyteutico*. Tertio debet refundere factas interea ab emptore in rem expenſas neceſſarias, & utiles, quas ipſe conſanguineus, vel retrahens feciſſet; *l. Utilium* 8. *ff. de impenſ. in res dot. l. Si ſervus* 25. *ff. de pignorat. action. l.* 27. *ff. de Ædilit. Edict.* Non tamen expenſas voluptuarias, *cit. l. Utilium* 8. *de impenſ. in res dot. & l. fine* 32. *ff.*
39 *de adminiſtr. & peric. tutor*. Quarto debet ſuo nomine, & in ſuum, non vero in alterius commodum retrahere; Non enim poteſt tale Jus cedere extraneo', quia Jus retractus gentilitii, ſeu conſanguinei eſt perſonale, adeoque extraneus nequit eſſe, & fieri illius particeps; aliter rueret natura retractus, qui ut diximus introductus eſt, ne poſſeſſiones paternæ, & avitæ in alienas, & extraneas manus deveniant. *Communis*.

40 Hinc ſi proximior conſanguineus venditoris ad impediendos alios remotiores conſanguineos a tali retractu, fraudulenter, & doloſe retrahat pro alio extraneo, fingens retrahere pro ſe, & in ſuum commodum, peccat contra juſtitiam, & tenetur ad compenſanda damna illis inde ſecuta; *argum. l. Si venditor* 14. *ff. de in diem addictione*, quia illos malitioſe impedivit a conſecutione boni, ad quod habent legitimum Jus; privative quoad omnes extraneos, qui nequeunt fieri participes talis Juris, ne, ut diximus, evertatur natura retractus introducti ad hunc ſpecialem finem, ut poſſeſſiones paternæ, & avitæ conſerventur, & remaneant in proxima poſteritate, & familia,
41 & non tranſeant ad extraneos. Sic etiam peccat contra juſtitiam, & tenetur ad compenſanda damna inde ſecuta extraneus ille, qui emit agrum, ſeu domum a Petro pro centum v. g. aureis, ſed timens ne domus, ſeu ager retrahatur a conſanguineis, ut hos deterreat, cum conſenſu Petri ſcribit fraudulenter, & doloſe in inſtrumento ſe emiſſe pro ducentis aureis; Talis enim committit dolum, qui in Jure dicitur *Stellionatus*, & injuſte impedit conſanguineos venditoris a conſecutione boni, ad quod privative quo ad ipſum extraneum, habent verum Jus. Unde ſi ex tali fraudulenta, & doloſa emptione, conſanguinei patiuntur aliquod damnum, tenetur extraneus ad compenſationem; *arg. cit. l. Si venditor* 14. *ff. de in diem addictione*; Et præſertim ſi conſanguineus habens Jus retrahendi, refudiſſet tali emptori extraneo ducentos aureos, teneretur ipſe extraneus hos centum aureos reſtituere, quia nullo juſto titulo poſſet retinere. Sic recte La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 995. Unde laudabi- 42
lis eſt conſuetudo illorum locorum, in quibus ad evitandas omnes fraudes, occurrente dubio ſimilis malitiæ, & doli, cogitur venditor, & extraneus emptor ad jurandum, quod revera ſolutum ſit tale pretium, & cogitur conſanguineus retrahens ad jurandum quod pro ſe, & ſuo commodo, & non pro alio retrahat.

Additiones ex aliena manu.

Quod emptione & venditione perfecta, tametſi res vendita non ſit tradita, ſi caſu fortuito pereat, damno Emptoris pereat liquet ex §. 5. Inſtit. de Empt. & Vendit. *ut mo-* 43
net Auctor num. 11. At nihilominus inter alios magnus *Cujacius tract.* 81. *ad African.* in contrariam ivit ſententiam. Innititur ipſe *L.* 12. 44
& duab. ſequent. ff. de Pericul. & commod. Rei vendit. tum & maxime *L.* 33. *ff. Locat.* Ex profeſſo vero eum refutavit, reſponditque omnibus hiſce legibus clariſſimus Alef *de eo quod juſtum eſt circa pericul. & commod. rei* 45
vendit. cap. 2. *per tot.*

Inter eos vero, qui tenet perfecto contractu emptionis & venditionis, rem venditam licet non traditam, fortuito caſu peremptam damno Emptoris perire non convenit de ratione hujus diſpoſitionis. Vide qui varias Variorum 46
rationes referunt Alef *cit. cap.* 2. *num.* 12. & Vaſmuth. *exercitationum ad obſcuriora quædam juris Romani capita cap.* 1. *per tot.*

Mox laudatus Alef *eod. cap.* 2. *num.* 13. hanc reddit rationem. = *Quid igitur. Cape ſequen-* 48
tia. Eſt contractus emptionis, & venditionis frequentiſſimus, atque adeo neceſſarius, ut dubites poſſis ne Res publica ſine ejus adminiculo vel per horam ſubſiſtere. Debebat proinde eſſe conſtans,

Digitized by Google

quia alias continuo vacillaſſet ſubditorum (ſuis per hunc contractum neceſſitatibus proſpicientium ſecuritas) vacillaſſet Reipublicæ ſalus. Si hoc, ergo neceſſe erat ſtatuere, quod emptione & venditione perfecta periculum ſit penes Emptorem. Quemadmodum enim rerum pretia continuis mutationibus ſunt obnoxia ; ita timendum erat, ne eo decreſcente Emptor, accreſcente autem Venditor, a contractu recederet. His proinde vulneribus mederi oportebat, ideoque (quod audiſti) neceſſe erat ſtatuere, quod contractu perfecto, & commodum, & periculum ſit apud Emptorem. Debebat ſane (quod fatemur omnes) utrumque eſſe apud alterutrum. Æquitas poſtulat eum ſentire commodum, qui ſentit damnum, ut hoc penſetur illo, neque leonina fiant jura. Utrumque vero ſi Venditori ferendum, conſequens eſt, ut admittas eſſe contractum, venditionem nempe eſſe perfectam, nullam tamen inde natam eſſe obligationem. Nollet enim pretio accreſcente ſtare contractui Venditor, quia ante traditionem, (quod ne vis) hunc ſequitur commodum. Decreſcente vero pretio, nollet Emptor, quia dum Venditor lucrum, damnum etiam ferat, neceſſe eſt. Utrumque igitur in Emptorem conjici prudentiſſime Leges volunt, ut ſic contractum (quæcumque obvenerit ſive rei, ſive pretii mutatio) donarent firmitate, Contrahentes certitudine, & Rempublicam quiete = Sed utrum bene an male diſſerat Auctor hic alii dicant.

Mihi penitius materiam hanc intuenti vide-
48 tur Jus Romanum ſibi non conſentire. Juxta ipſum, ut dictum eſt, perfecta emptione, & venditione, res vendita licet non tradita, ſi perit, damno Emptoris perit ; At quomodo hoc ſtare poteſt cum eo, quod diſpoſitum eſt *in L. 14. Cap. de Rei vendicat.* in qua habe-
49 tur = *Quoties duobus in ſolidum prædium jure diſtrahitur, manifeſti juris eſt, ei cui priori traditum eſt, in detinendo Dominio eſſe potiorem* = Si Venditor emptione perfecta poteſt ex jure Romano rem illam alii vendere, eumque fa-
50 cere Dominum traditione ipſius, a juſtitiæ & æquitatis Regulis abhorrere videtur, ut interim ea, ſi caſu fortuito periiſſet, damno primi Emptoris periiſſet.

51 Liber hic ſententiam Grotii hac de re afferre = *De venditione* (inquit *lib. 2. c. 12. §.15.*) *& emptione notandum, etiam ſine traditione ipſo contractus momento transferri dominium poſſe, atque id eſſe ſimpliciſſimum ; Ita Seneca: venditio alienatio eſt, & rei ſuæ, juriſque ſui in alium tranſlatio : nam & ita fit in permutatione. Quod ſi actum ſit ne dominium ſtatim tranſeat, obligabitur Venditor ad dandum dominium, atque interior res erit commodo & periculo venditoris. Quare, quod venditio & emptio conſtat præſtando ut habere liceat & evictionem, item quod res periculo eſt Emptoris, & ut fructus ad eum pertineant antequam dominium tranſeat, COMMENTA SUNT JURIS CIVILIS, quod nec ubique obſervatur, immo pleriſque Legum Conditoribus placuiſſe, ut ad traditionem uſque res commodo & periculo venditoris ſit, notavit Theophraſtus in loco, qui apud Stobæum eſt* =.

Articulus V.

Quoad ea, quæ concernunt Actiones ex empto, & vendito, & Actionem ob læſionem ultra dimidium, & pactum legis Commiſſoriæ, & Addictionis in diem.

Actio ex empto, ſeu empti eſt jus quod 1
competit emptori ad conſequenda ea, quæ a venditore vi contractus debentur ; *l. Ex empto 11. ff. de action. empt.* Hoc Jus, ſeu 2
actio oritur ſtatim ac perfecta, & abſoluta habetur venditio, §. 1. *Inſtit. de emptione, & venditione*. Non poteſt tamen cum effectu in- 3
ſtitui contra venditorem, niſi prius ſit pretium ex integro ſolutum, aut ſaltem realiter ei oblatum ; *l. 13. §. 8. ff. de action. empti*.
Actio ex vendito, ſeu venditi eſt jus, quod 4
competit venditori ad conſequenda ea, quæ ab emptore vi contractus debentur ; *l. Julianus 13. §. 9. ff. de action. empti*. Hoc ius, 5
ſeu actio oritur ſtatim ac perfecta, & abſoluta habetur emptio ; §. 1. *Inſtit. de emptione & vendit.* Non poteſt tamen cum effectu in- 6
ſtitui contra emptorem, niſi prius a venditore res tradita ſit ipſi emptori ; *l. Qui prudentem 25. ff. de action. empti*.

Actio adhibitoria eſt jus ex empto compe- 7
tens emptori contra venditorem ad redhibendam, ideſt iterum habendam, vel reſumendam rem venditam, & econtra ad pretium, cunctaque in integrum reſtituenda, quando venditor malitioſe occultavit, vel non manifeſtavit rei vitium, defectum, vel morbum, ratione cujus ipſa res, vel ex toto, vel notabiliter eſt inutilis ad finem, & intentum ementis, adeout ſi emptor ſciviſſet, non emiſſet ; *Eſt in re communis*, & deſumitur clare *ex l. Cum autem 23. §. Julianus, & l. Facta 60. & Legibus ſequentibus ff. de Ædilitio Edicto*.
Vocatur autem *redhibitoria* ab effectu, quem 8
habet ; redhibere enim eſt facere, ut venditor iterum habeat, quod jam habuit, & ſic malitio-

Digitized by Google

litioſe vendidit, & quia redhibendo id fiebat,
idcirco redhibitio eſt appellata; quaſi reddi-
tio; l. Redhibere 21. ff. de Ædilitio Edicto.
9 Actio Redhibitoria competit non ſolum Em-
ptori, ſed etiam ejus heredibus; l. Sciendum
10 19. §. 5. ff. de Ædilitio Edicto. Et poteſt in-
tentari non ſolum contra venditorem, ſed et-
iam contra omnes ejus heredes; l. Cum au-
tem 23. ff. de Ædilitio Edicto.
11 Actio æſtimatoria, ſeu quanto minoris, eſt
jus, quod ob venditam rem vitio laborantem
competit emptori adverſus venditorem, ad
hoc ut tantum reſtituatur emptori, quanto
minoris emiſſet, ſi vitium, vel morbum ſci-
viſſet; Eſt in re communis, & deſumitur clare
ex l. 1. l. 31. & aliis pluribus Legibus, ff. de
12 Ædilitio Edicto. Vocatur autem æſtimatoria,
ſeu quanto, vel quanti minoris, ab effectu, quem
habet, tenetur enim venditor reſtituere em-
ptori tantum pretium ſecundum peritorum æ-
ſtimationem, quanto minoris emiſſet emptor,
ſi vitium, vel morbum rei ſciviſſet; Sic com-
munis Doctorum ex citatis Legibus de Ædilitio
13 Edicto. Actio æſtimatoria, ſeu quanto mino-
ris, vel quanti minoris competit non ſolum
emptori, ſed etiam ejus heredibus; l. Scien-
14 dum 19. §. 5. ff. de Ædilitio Edict. Et poteſt
intentari, non ſolum contra venditorem, ſed
etiam contra omnes ejus heredes; l. Cum au-
tem 23. §. 5. ff. de Ædilit. Edict.
15 Si venditor ignorans vitium rei, ipſam ſi-
ne ulla malitia, & fraude vendidit tamquam
bonam, non tenetur de damnis inde ſecutis,
ſed ſola actione æſtimatoria conveniri poteſt
ad reſtituendum pretium, quanto minoris em-
ptor emiſſet, ſi vitium rei ſciviſſet; l. Julia-
16 nus 13. ff. de actionibus empti. Si autem ven-
ditor rem notabili vitio laborantem ſcienter,
& malitioſe vendidit emptori, poteſt conveni-
ri ab emptore actione Redhibitoria, vel Æſti-
matoria, non ſolum ad reſtituendum pretium,
vel partem ejus, ſed etiam ad compenſanda
omnia inde ſecuta damna, textu expreſſo in cit.
l. Julianus 13. in princ. ff. de actionibus empti, ibi:
Qui pecus morboſum aut tignum vitioſum vendidit,
ſi quidem ignorans fecit, id tantum ex empto actio-
ne præſtaturum, quanto minoris eſſet empturus,
ſi ita eſſe ſciviſſet; Si vero ſciens reticuit, &
emptorem decepit, omnia detrimenta, quæ ex ea
emptione emptor traxerit, præſtaturum ei; ſive
igitur ædes ligni vitio corruerint, ædium reſtitu-
tionem, ſive pecora contagione morboſi pecoris pe-
rierint, quod interfuit idonee veniſſe, erit præ-
ſtandum; Item qui furem vendidit, aut fugiti-
vum &c. Concordat l. 1. Cod. de Ædilitiis
actionibus, & l. Quæro 58. de Ædilitio Edi-
cto; Eſt communis.
Pro inſtituenda actione redhibitoria conce- 17
duntur ſex menſes, textu expreſſo in l. 19. §.
final. ff. de Ædilitio Edicto, ibi: Tempus au-
tem redhibitionis ſex menſes utile habet. Pro 18
inſtituenda autem actione æſtimatoria concedi-
tur annus integer, textu expreſſo in cit. l. 19.
§. final. ff. de Ædilitio Edicto, ibi: Si autem
non redhibeatur, ſed quanto minoris agitur, an-
nus utilis eſt, & concordat l. 2. Cod. eodem.
Quando ob vitium rei conceditur Actio redhi- 19
bitoria, poteſt emptor intra ſex menſes loco
ipſius aſſumere æſtimatoriam; ita tamen ut
non aſſumpta, variare amplius non poſſit; l.
Si quid 18. in princip. ff. de Ædilit. edicto l.
Si is, qui §. 1. ff. de except. rei judic. Si au- 20
tem intra ſex menſes emptor nullam intenta-
verit Actionem; poteſt poſt illos ſex menſes
adhuc intra annum intentare Actionem æſti-
matoriam; l. Si tamen 42. §. de Ædilit. edict.
ibi: Non nocebit emptori, ſi ſex menſium exce-
ptione redhibitoria excluſus, velit intra annum
æſtimatoria agere. Anno tamen elapſo nullam 21
amplius actionem, nec Redhibitoriam, nec
Æſtimatoriam poterit emptor intentare; quia
tales Actiones in foro externo eo tempore
præſcribuntur; l. Cum proponas 2. Cod. de Æ-
dil. Action. ibi: Etenim Redhibitoriam actionem
ſex menſium temporibus, vel quanto minoris an-
no concludi, manifeſti juris eſt. In foro autem 22
interno nunquam eximitur venditor ab obliga-
tione reſtituendi, vel compenſandi damna per
talem deceptionem illata emptori; arg. Regul.
4. Juris in 6. ibi: Peccatum non dimittitur niſi
reſtituatur ablatum, & ſic communis Doctorum
cum Molina diſp. 353. concluſ. 2. Layman lib.
3. tract. 4. cap. 17. n. 15.
Actio ob læſionem non conceditur de jure 23
Civili, niſi læſio ſit ultra dimidium; habetur
expreſſe ex l. 2. Cod. de reſcindend. vendit. &
l. Si voluntate 8. Cod. eod. Sic etiam de Jure 24
Canonico loquendo de foro externo cap. Cum
dilecti 3. & cap. Cum cauſa 6. de emption. &
vendit. ibi: Cum conſtitiſſet nobis Monaſterium
in venditione ultra dimidium juſti pretii fuiſſe
deceptum; ſententiando decrevimus, ut præfati
Cives, aut recepto pretio poſſeſſiones reſtituerent
memoratas, aut ſupplerent quantum conſtaret le-
gitimæ venditionis tempore juſto pretio defuiſſe;
Communis. In foro autem interno etiam in- 25
fra dimidium lædens tenetur ad reſtitutionem,
etiamſi ex ignorantia, & bona fide læſerit;
arg. Regul. 206. ff. de Regul. Juris, ubi dici-
tur quod jure naturæ æquum eſt, neminem
cum

Digitized by Google

cum alterius detrimento, & injuria fieri locupletiorem, & concordat *Regul.* 48. *Juris in* 6. ibi: *Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura*, & ſic communis Doctorum cum D. Thom. 2. 2. *q.* 77. *art.* 1. Molina *diſp.* 350. *nu.* 5. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.*
26 17. *num.* 26. Minoribus 25. annis conceditur actio contra graviter lædentem, etiamſi læſio ſit infra dimidium, habetur *ex l. Quiſquis* 15. *Cod. de reſcindend. vendit.* & ex toto *titul. ff. de Minoribus*, & *Cod. de in integrum reſtitu-*
27 *tion. Communis*. Sic etiam conceditur Eccleſiis, ac communitatibus, eo quod Eccleſia gaudeat Jure Minorum; *cap. Auditis* 3. *de in*
28 *integrum reſtitut. Communis*. Sic etiam conceditur univerſaliter omnibus læſis infra dimidium, ſi læſio facta eſt ex dolo, & fraude, datur enim tunc actio ex dolo; *l. Et eleganter, ff. de dolo malo; l. Julianus* 12. *ff. de action. empti*. Et ratio eſt, quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debet; *cap. Ex literis* 2. *de dolo*, & *contumac. cap. Sedes* 15. & *cap. Ex tenore* 16. *de reſcriptis; cap. Tuæ* 12. *de Clericis non reſidentib. l. Si in fundo, ff. de rei vindicat. l. Cum hi, ff. de tranſact.* & *l. Si Legatarius, Cod. de Legatis*.

29 Ob læſionem ultra dimidium competit actio venditori contra emptorem; *l.* 2. & *l.* 8. *Cod. de reſcind. vendit. cap. Cum dilecti* 3. & *cap. Cum cauſa* 6. *de empt.* & *venditione; Commu-*
30 *nis*. Item competit emptori contra venditorem. In correlative enim oppoſitis, uti ſunt emptor, & venditor, quod ſtatuitur de uno, cenſetur etiam ſtatutum de altero, ſi eadem de utroque militat ratio; ut in hoc caſu; *arg. l. fin. Cod. de Indict.* & *l. Cum emptor* 5. *de reſcind. vend.* Sic communis Doctorum cum Abbat. *in cit. cap. Cum dilecti num.* 3. Molina *diſp.* 349. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 17. *n.* 25. Reiffenſtuel *ibid. num.* 335. Haunold. *tract.* 10.
31 *cap.* 1. *num.* 340. Læſio ultra dimidium eodem modo, & æqualiter computari debet in venditore, & emptore; Sic Gloſſa *in cit. l.* 2. *Cod. de reſcindend. vendit.* & *in cit. cap. Cum cauſa* 6. *de emption.* & *vendit. verb. dimidiam*, Covarruv. *lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 3. *num.* 8. Guttierez 2. *p. qq. qu.* 133. Leſſius *cap.* 21. *n.* 20. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 336. Pirhing *loc. cit. n.* 25. dicens hanc ſententiam eſſe communem, veriorem, & æquiorem, licet Fachin. *lib.* 2. *cap.* 16. Mynſing. *centur.* 14. *obſerv.* 73. *n.* 4. & alii contrarium ſentiant; *Vid. artic.* 1. *n.* 17.
18. & 19. Emptor ultra dimidium lædens te- 32
netur, vel defectum pretii ſupplere, vel rem iterum reſtituere: textu expreſſo *in cit. l.* 2. & 8. *Cod. de reſcind. vendit.* & *in cap. Cum Dilecti* 2. *de emption.* & *vendit.* ibi: *In arbitrio emptoris eſt ſi velit ſupplere juſtum pretium, aut venditionem reſcindere, cum res minus dimidia juſti pretii comparatur*, & concordat *cap. Cum cauſa* 6. *eod. tit.* per verba adducta *ſupra*
num. 24. Sic etiam venditor ultra dimidium 33
lædens tenetur, vel exceſſum pretii reſtituere emptori, vel rem venditam iterum recipere, reſtituto toto pretio accepto. Sic communiter omnes citati Doctores ob paritatem rationis; *arg. cit. l.* 2. & 8. *Cod. de reſcindend. vendit.* & *cit. cap. Cum dilecti* 3. & *cap. Cum cauſa*
6. *de emption.* & *vendit.* Nec emptor nec ven- 34
ditor ſatisfacit reſtituendo tantum, quantum ſufficit, ne læſio ſit amplius ultra dimidium, ſed debet integre reſtituere totum id, quod deeſt juſto pretio. Sic communis Doctorum, *arg. cit. l.* 2. & 8. *de reſcindend. vendit. cit. c. Dilecti* 3. & *c. Cum cauſa* 6. *de empt.* & *vend.*

Quando læſio ultra dimidium facta eſt bona 35
fide, & emptor iterum reſtituit rem emptam, poteſt fructus interea perceptos ſibi retinere in utroque foro, *arg. cap. Cum ad noſtram* 11. *de rebus Eccleſ. alienand. vel non*; ubi ob enorme diſpendium illatum Monaſterio ob venditionem Feudi, jubetur emptor recepto pretio Feudum reſtituere, fructus autem interea perceptos retinere permittitur, ibi: *Cum ſibi fructus percepti ſufficere debeant pro labore*. Sic Guttierez 2. *par. qq. qu.* 134. Molina *diſp.* 349. Layman *lib.* 3. *tr.* 4. *cap.* 17. *num.* 8. Fachin. *lib.* 2. *cap.* 24. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 15. Pinell. *part.* 4. *num.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit.*
num. 343. & alii paſſim. (*a*) Quando vero 36
læ-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Si per legis diſpoſitionem emptor ille poteſt fructus interea perceptos ſibi retinere in utroque foro, ex eo quod læſio illa ultra dimidium facta fuerit non mala, ſed bona fide, non apparet cur debeat id reſtituere, in quo factus eſt ditior. Dum enim rem emptam cum læſione retinebat, ipſam bona fide retinebat, ac ſemel ac læſionem eſſe cognovit, rem emptam reſtituit: nullus igitur in tali emptore dolus apparet, nulla intentio nocendi proximo; adeoque ſi permittitur ipſi fructuum perceptorum retentio, cogi non debet ad reſtituendum id, in quo factus eſt ditior eo tempore, quo rem emptam bona fide poſſidebat.

Digitized by Google

læſio ultra dimidium facta eſt mala fide , ſeu
doloſe, & fraudulenter , tunc emptor tenetur
una cum re etiam omnes fructus perceptos re-
ſtituere . Et ratio eſt , quia nemo debet ex
iniquitate ſua commodum reportare', & fraus
& dolus alicui patrocinari non debet per Ju-
37 ra *cit. ſupra num.* 28. Quando læſio eſt facta
bona fide , & reſcinditur contractus, venditor
tenetur refundere emptori expenſas, quas inte-
rea in neceſſarias , & utiles rei meliorationes
fecit ; Univerſaliter enim bonæ fidei poſſeſſori
caſu , quo res iterum reſtituitur , ſumptus ,
ac meliorationes reſtitui debent ; *l. Si præ-
dium* 16. *Cod. de prædiis minor. Communis* .
38 Actio contra lædentem ultra dimidium bona
fide inſtitui poteſt uſque ad triginta annos ;
Gloſſa *in cit. l.* 2. *Cod. de reſcindend. vendit.
& communis Doctorum* , *arg. l. Sicut* 3. *Cod.*
39 *de præſcript.* 30. *ann.* Contra lædentem vero
mala fide poteſt inſtitui actio uſque in perpe-
tuum , quia cum mala fide nullo tempore præ-
ſcribitur ; textu expreſſo *in cap. Quoniam* 20.
de præſcriptionibus , ibi : *Definimus, ut nulla va-
leat abſque bona fide præſcriptio tam Canonica ,
quam Civilis ; & Regul.* 2. *Juris in* 6. ibi :
*Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit .
Communis* .

40 Pactum Legis Commiſſoriæ , ſeu Lex Com-
miſſoria eſt pactum a contrahentibus emptio-
ni , & venditioni appoſitum , ad hoc ut , niſi
intra certum tempus emptor ſolverit pretium,
nulla ſit ipſa emptio, & venditio ; *Eſt in re
communis* , & patet *ex l.* 2. *&* 5. *ff. de Lege
commiſſoria* , *& cap. Significante* 7. *de pignori-
bus* , ubi vocatur pactum Legis commiſſoriæ .
41 Si Emptor determinato per pactum tempore
pretium non ſolvit , dicitur Lex commiſſa ,
& ſtatim ipſo jure res ad venditorem redit ;
42 *l. fin. ff. de Lege commiſſor. Communis* . Etiamſi
emptor a venditore ad ſolvendum non monea-
tur, aut interpellatur ; *l. Si fundus* 4. §. *fin.
ff. de Lege Commiſſor.* In hoc enim dies inter-
pellat pro homine ; *l. Magnam* 12. *Cod. de*
43 *contrah. & commit. ſtip.* Immo non ſolum res
ipſa iterum redit ad venditorem , ſed etiam
fructus interea ab emptore percepti , & reli-
qua commoda, vel acceſſiones rei eidem ven-
ditori reſtitui debent ; *l. Si fundus* 4. *& l.
Fundo* 4. *ff. de lege Commiſſor.* quia ut ibi di-
cit textus , nihil penes eum reſidere oportet
44 ex re , in qua fidem feſelliſſet . Venditor ta-
men Lege commiſſa , ſeu pretio per empto-
rem , ſtatuto tempore , non ſoluto , habet in
ſua libertate , vel pretium adhuc petere , vel
rem venditam una cum fructibus repetere ,
dummodo ſtatim ſe reſolvat , & ſemel alteru-
tro electo , non amplius variet , textu expreſſo
in l. Si fundus 4. *ff. de Lege commiſſor.* ibi :
*Eleganter Papinianus ſcribit , ſtatim atque com-
miſſa eſt Lex, ſtatuere venditorem debere , utrum
Commiſſoriam velit exercere , aut potius pretium
petere , nec poſſe , ſi Commiſſoriam elegerit , po-
ſtea variare ;* concordat *l.* 4. *Cod. de pactis in-
ter empt.* Emptor autem non habet hanc li- 45
bertatem eligendi , ſed debet præſtare id , quod
venditor elegerit ; *arg. l.* 3. *&* 4. *ff. de Lege
Commiſſor.* & ratio eſt clara , quia , quod eſt
introductum in favorem venditoris , cederet in
ejus odium , & damnum , quod iniquum eſt ;
l. 49. §. *final. ff. de fideic. liber.* 6. *Cod. de Le-
gibus* , *& facit Reg.* 61. *Juris in* 6. ibi : *Quod
ob gratiam alicujus conceditur , non eſt in ejus
diſpendium retorquendum* .

Pactum addictionis in diem eſt pactum a 46
contrahentibus venditionis appoſitum ad hoc ,
ut liceat venditori rem venditam denuo alte-
ri emptori vendere , ſi intra certum tempus
aliquis meliorem conditionem pro tali re offe-
rat ; *Eſt in re communis* , & deſumitur *ex l.* 1.
ff. De in diem addict. Dicitur *Addictio in diem* , 47
quia non ſtatim addicitur , ſeu datur primo
emptori irrevocabiliter , & perpetuo , ſed in
diem , ideſt ad certum tempus , intra quod ſi
nullus emptor meliorem conditionem offerens
appareat ; addicitur tandem perpetuo , & ir-
revocabiliter . Ille autem cenſetur offerre me- 48
liorem conditionem , qui offert aliquid , quod
ad majorem utilitatem , & commoditatem
venditoris pertineat ; *l. Quidquid* 5. *ff. de in
diem addict.* Si venditione cum pacto addictio- 49
nis in diem celebrata , intra tempus determi-
natum , alius emptor meliorem conditionem
offerat , ut eam venditor acceptet , ſtatim ipſo
jure abſque ulla actione res vendita iterum
redit ad venditorem ; *l. Si quis hac Lege* 41.
in princip. ff. de rei vindic. Et tunc debet em- 50
ptor reſtituere venditori nedum ipſam rem ,
ſed etiam omnes fructus interea ex illa per-
ceptos , & acceſſiones , & commoda illius ;
l. Item 6. *ff. de in diem addict.* Poteſt tamen 51
emptor deducere expenſas , quas interea in
rem neceſſario fecit , & venditor tenetur eas
ipſi compenſare ; *l. Imperator* 16. *ff. de in diem
addict.*

Pactum addictionis in diem non poteſt ſuum 52
ſortiri effectum , niſi concurrant ſequentes con-
ditiones. Prima eſt , ut vere & ſincere abſque
dolo , & ſimulatione ab alio emptore melior
conditio offeratur venditori , aliter ſi doloſe ſi-
mulata meliori oblata conditione , æquali ſo-

lum ,

Digitized by Google

lum, vel minori pretio reipſa alteri venderetur, ſecunda venditio eſſet nulla, & doloſus venditor teneretur ad omnia damna emptoris;
53 *l. Si venditor* 14. *ff. de in diem addiƈt.* Secunda eſt, ut emptor primus nolit ipſe oblatam meliorem conditionem præſtare, vel adæquare, quia ſi prior emptor velit præſtare totum id, quod ſincere offerr alius, ſubſiſtet venditio;
54 *l. Licet, ff. de in diem addiƈt.* Tertia eſt, ut venditor oblatam a ſecundo emptore meliorem conditionem reipſa acceptet, quia ſi ſecundo huic emptori pro oblata meliori conditione rem vendere recuſet, uti revera poteſt, *ex l. Sabinus 9. ff. de in diem addiƈt.* tunc ſubſiſtet prima emptio etiam invito primo emptore, *citat. l. Sabinus*, niſi ipſe primus emptor expreſſe convenerit cum venditore, ut ſibi liceret reſilire, melioti ei conditione oblata; *cit. l. Sabinus*, quia *ex Regul.* 85. *Juris in* 6. *Contraƈtus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*.
55 Quarta eſt, ut intra diem, ſeu tempus addictionis venditor non moriatur, vel ſi moriatur, adſit intra illud tempus heres idoneus, cui melior conditio poſſit offerri; *l. Si prædio* 15. *ff. de in diem addiƈt.*

Additiones ex aliena manu.

56 Actio empti competit emptori. Eaque petitur, ut res vendita corporalis tradatur, incorporalis cedatur, vel alio ſimili modo ejus
57 quaſi traditio fiat, una cum fructibus perceptis a tempore venditionis, rum omnibus acceſſionibus, aut pacto ſpeciali comprehenſis, aut ex generali natura emptionis ſolitis præſtari. Clariſſimus Voet *in Comment. ad Pandeƈt. lib.* 19. *tit.* 1. *a num.* 4. *ad plur. ſequent.* illuſtrioribus exemplis, quæ acceſſionis jure in emptorem tranſire debeant, oſtendit.
58 Actio venditi competit venditori. In id ea tendit, ut emptor pretium ſolvat, impenſas
59 reſtituat a venditore poſt venditionem factas, præſtetque inſuper omnia illa, quæ vel ex ſpeciali pacto appoſito, vel ex emptionis natura præſtari debent; potiſſime vero uſuras ex mora; Idque quia æquum eſt, ut dum re fruitur Emptor, uſuræ venditori cedant *leg.* 5. *Cod. de Aƈtion. Empt.*
60 Nec ab hac uſurarum præſtatione, ſe ex eo ſubducere poteſt emptor, quod ob imminentem rei venditæ ac traditæ evictionem, denegaverit ſolutionem pretii, aut venditor noluerit illud legitimo modo oblatum accepra-
61 re; quum hiſce in caſibus oportuiſſet illud conſignatum deponere, eo quod uſuræ pretii
rerum venditarum non ex conſideratione mo- 62
ræ ex Perſona per interpellationem introductæ, ſed propter conventionem, aut moram ex re debentur: ne ſcilicet Emptor ſimul lu- 63
cretur uſuras pretii, & fructus tei, qualium uſurarum curſus neutiquam ſola ſiſtitur oblatione, ſed accedat oportet depoſitio, *leg.* 19. 64
Cod. de Uſur. Carpzov. *Juriſprud. Forenſ. part.* 2. *Conſtitut.* 34. *Definit.* 38. Sande *Deciſ. Friſic. lib.* 3. *tit.* 14. *Definit.* 8.
Quæri hic ſolet, uter prior Contractum im- 65
plere debeat Emptor an venditor. Facilis vero eſt reſponſio, nimirum, quod Is qui agit, ſive emptor, ſive venditor ſit, prius ex latere ſuo implere, ac præſtare debeat omnia, ad quæ præſtanda ex Contractu illo obſtrictus eſt, ne alioquin per reum conventum exceptione contractus ex latere actoris nec dum impleti, repellatur; *leg.* 13. §. 8. *leg.* 25. *ff. de aƈtion. Empt. & vendit. leg.* 25. *leg.* 57. *de Ædilit. ediƈt.*, *& leg.* 5. *Cod. de Eviƈtion.*
Et, quod notandum eſt, exceptio contractus 66
non impleti ex parte actoris, non a reo ipſam proponente, probanda eſt, ſed per actorem ex contractu veluti impleto agentem, implementum probari debet. Et ſumma ratione. Totum enim Actoris fundamentum in Contractu ex parte ſua impleto conſiſtit; neceſſario propterea implementum illud ab adverſario negatum probari debet, Zanger. *de exception. p.* 3. *cap.* 22. *n.* 6. *& plur. ſequent.*
In quacumque vero Judicii parte actori ſi 67
obiiciatur exceptio contractus non impleti, liberum ei eſt implementum quantocius offerre, atque hoc pacto efficacem reddere ſuam, quæ ab initio laborabat, petitionem; *arg. leg.* 9. §. *ult. ff. de Pignorat. Aƈtion.*

ENERGUMENI. Vid. *Irregularitas, art.* 1. *n.* 12. & verb. *Exorciſta, n.* 17.

EPICHEJA. Vid. verb. *Lex, art.* 5. *a n.* 41. *ad* 43.

EPILEPTICI. Vide verb. *Irregularitas, art.* 1. *n.* 12.

EPIPHANIA DOMINI. Vide verb. *Magi*.

Epi-

Digitized by Google

EPISCOPATUS.

S U M M A R I U M.

1 *An Epiſcopatus ſit Ordo Sacramentalis realiter diſtinctus ab Ordine Presbyterali*, ad num. 5
6 *Quænam ſit Epiſcopatus materia & forma*, ad num. 7
8 *Epiſcopatus quando fuerit inſtitutus*.
9 *Epiſcopatus qua die ſit conferendus*, ad n. 10
11 *Epiſcopatuum per totum Orbem, qualis hodie eſt, ſeries recenſetur*, ad n. 138
139 *An fuerint olim in Eccleſia Cardinales Epiſcopi*.
140 *Epiſcopatus Titulares in partibus Infidelium merito laudantur*.
141 *Utrum Epiſcopatus exſtinguatur per exſtinctionem Capituli*.
142 *Subjungitur additio ex Editione Romana*.

1 EPiſcopatus probabilius eſt Ordo Sacramentalis realiter diſtinctus ab Ordine Presbyterali. Sic Hoſtienſis *in cap. Cum contingat n. 6. de ætat. & qualitat.* quem ibi ſequuntur Joann. Andr. Butr. Card. Ancharan. Abbas, & ceteri omnes Canoniſtæ; Gloſſa *in proœm. ſexti Decret. verb. Epiſcopus*, Gloſſa unic. *in cap. ſolicitudo*, & ibi etiam Præpoſit. *num.* 4. *diſt.* 12. Gloſſa *in Clementin. In plerisque, verb. Aliquid, de election.* Abbas *in cap. Aqua, de conſecration. Eccleſ. vel Altar.* Butr. *in c. unic. de Cleric. per ſaltum promot.* Præpoſit. *in cap. Cler.* 9. *diſt.* 21. Fagnan. *in cap. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*, & ibi Canoniſtæ communiter, teſte Card. *ibid. num.* 1. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 1. *num.* 18. ubi pro hac ſententia citat pluſquam 18. etiam ex Theologis, quos ſequuntur alii moderniores cum La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2209. Henno *tom.* 2. *tract.* 7. *de Sacramento Ordinis quæſt.* 3. *concluſ.* 1. Averſa *quæſt.* 2. *ſect.* 7. Illung *num.* 18. aliique plures contra torrentem aliorum Theologorum. Et ratio eſt, quia Epiſcopatus, ut a Presbyteratu diſtinctus, habet omnia requiſita ad verum Ordinem, verumque Sacramentum novæ legis. Eſt enim cæremonia ſenſibilis, cum Epiſcopatus phyſice conſtet ex impoſitione manuum, & verbis, quibus utitur Miniſter, dum Sacerdotem conſecrat in Epiſcopum. Et talis cæremonia fuit inſtituta a Chriſto, cum hujus non legatur in Eccleſia initium, ſemper enim, & ubique gentium ſervata fuit in Epiſcoporum conſecratione manuum impoſitio etiam ab ipſiſmet Apoſtolis, ut patet ex utraque Epiſtola mox citanda D. Pauli Apoſtoli ad Timotheum; quod ſignum eſt a Chriſto deſcendere. Et per talem ſenſibilem cæremoniam confertur gratia ſanctificans, ut expreſſe aſſerit Apoſtolus *in prima Epiſtola ad Timoth. cap.* 4. ibi: *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi cum impoſitione manuum Presbyteri*; & *Epiſt.* 2. *ad eumdem c.* 1. ibi: *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*; quem duplicem locum Chryſoſtomus, Theophylactus, & paſſim alii Patres intelligunt de manuum impoſitione, quam Paulus adhibuit, cum Timotheum ordinavit Epiſcopum; & Tridentina Synodus *ſeſſ.* 23. *cap.* 3. iiſdem Pauli verbis utitur, ut probet ordinationem eſſe Sacramentum; adeoque cum ea verba Paulus de Epiſcopali Ordinatione intellexerit; manifeſte probant ipſum Epiſcopatum eſſe vere, ac proprie novæ legis Sacramentum diſtinctum a Presbyteratu. Tum quia per Epiſcopatum, ut Epiſcopatum, confertur ſpecialis poteſtas ſpiritualis, nempe confirmandi, conficiendi Chriſma, ordinandi Sacerdotes, Diaconos &c. quæ poteſtas non confertur per Presbyteratum; unde cum talis poteſtas valide conficiendi dicta Sacramenta neque per Summum Pontificem poſſit ab Epiſcopis auferri, ex quo Epiſcopalis Ordinatio tamquam characteriſtica ſit irrepetibilis, & indelebilis, ſtat evidenter quod non ſit poteſtas ſolius juriſdictionis, ſed poteſtas Ordinis.

Hæc noſtra ſententia deducitur ex pluribus ſacris Canon. Primo ex *cap. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*, ubi declaratur, quod ordinati ſcienter ad Sacros Ordines ab Epiſcopo, qui renuntiavit loco, & dignitati, ordinem accipiunt, licet officii executionem non habeant, quod non eſſet, niſi Epiſcopus indelebilem characterem haberet impreſſum, ut clare ſenſit Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Requiſivit, verb. Execution.* Secundo, in Concilio Carthaginenſi IV. ubi præſcribitur ritus obſervandus in ſingulis Ordinibus conferendis, & incipitur ab Ordinatione Epiſcopi, ut patet *in cap. Epiſcopus cum ordinatur* 7. *in cap. Presbyter cum ordinatur* 8. *cap. Diaconus cum ordinatur* 11. *cap. Subdiaconus cum ordinatur* 15. *cap. Acolythus cum ordinatur* 16. *cap. Exorciſta cum ordina-* 2 3

natur 17. *cap. Lector cum ordinatur* 18. *cap. Oſtiarius cum ordinatur* 19. *diſt.* 23. Qui Canones ſicut intelliguntur de Ordinatione Preſbyteri, Diaconi, & aliorum, prout ſunt Sacramentum, eodem modo intelligendi ſunt de Ordinatione Epiſcopi, cum per eademmet verba loquantur de Preſbytero cum ordinatur, ac de Epiſcopo cum ordinatur. Et eo magis, quia ſi egiſſent de Ordinibus, prout ſunt Officia, & gradus Eccleſiaſtici, eodem modo debuiſſent præſcribere ritum obſervandum in ordinatione Abbatis, Archiepiſcopi, Primatis, & Patriarchæ, ut recte notat ad litteram Fa-
4 gnan. *loc. cit. num.* 43. Tertio, *ex cap. Cleros* 1. *diſt.* 21. *cap. Perlectis* 1. *diſt.* 25. *cap. Omnium Sacerdotum* 1. *diſt.* 31. *cap. Quia Sanctitas* 16. *diſt.* 50. *cap. Illud* 1. *diſt.* 77. *cap. Diaconus* 13. *diſt.* 93. *cap. Veritatis* 4. *de dolo & contumac. cap. Quorumdam* 1. *de Teſtamentis*; *cap. Aqua* 9. *de conſecrat. Eccleſ.* qui omnes Canones cum aliis recte expenduntur pro noſtra ſententia a Fagnano *loc. cit. a num.* 34. *ad* 49. incluſive.

5 Colligitur etiam hæc noſtra ſententia ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 4. adeout oppoſitum tenere, ut recte dicit Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 11. *num.* 26. ſit periculoſum, ſiquidem Concilium Trident. *ibi* Epiſcopatum expreſſe inter Ordines connumerat, dum ait; *docet inſuper Sacroſancta Synodus in ordinatione Epiſcoporum, Sacerdotum, & ceterorum Ordinum, &c.* quæ verba ſatis clare innuunt Ordinem Epiſcopalem non ſolum eſſe diſtinctum ab Ordine Sacerdotali, ſed etiam eſſe Sacramentum, ſicuti eſt Preſbyteratus, & ceteri Ordines, ponderando illam dictionem *Ceterorum*, quæ ex propria ſignificatione eſt implicativa ſimilium. Gloſſa *in cap. Deinde* 3. *diſt.* 26. *& ibi* Geminian., & Præpoſit. Gloſſa *in c. Et ſi illa* 23. *cauſ.* 1. *q.* 7. *verb. ſcienda ſunt*. Præſertim vero, quia in *Canone* 6. *ejuſdem ſeſſ.* Sancta Synodus definit Sacram Ordinationem vere, & proprie eſſe Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum: & pro ſacra ordinatione intelligenda eſt ordinatio illa, de qua prius mentionem fecerat *in d. cap.* 4. videlicet *Epiſcoporum, Sacerdotum, & ceterorum Ordinum.* Sic egregie Fagnan. *loc. cit. num.* 47. & 48. qui *a n.* 68. *ad* 71. incluſive varia adducens, & Tridentinum latius expendens concludit, conſtare ex Divina inſtitutione, ſeu Jure Divino Ordinem Epiſcopalem eſſe prorſus diſtinctum ab Ordine Preſbyterali, adeoque dicendum eſſe, quod non tantum partialiter, ſed etiam integre diſtinguantur tamquam duo integri Ordines Sacramentale.

Probabilius eſt, materiam Epiſcopatus adæ- 6
quatam eſſe manuum impoſitionem, Formam vero hæc verba *Accipe Spiritum Sanctum*. Prima pars Concluſionis patet ex continua praxi Eccleſiæ, tum latinæ, tum græcæ ſemper, & ubique adhibendi manuum impoſitionem in conferendo Epiſcopatu; ut fecit Apoſtolus ordinando Epiſcopum Timotheum, & alios ex citatis ſuis Epiſtolis prima, & ſecunda ad Timotheum, & non ſemper, & ubique adhibendi traditionem annuli, & baculi Paſtoralis, impoſitionem libri Evangeliorum ſuper caput Ordinandi, & unctionem ipſius, uti fit nunc apud Latinos; Annulus enim, & baculus Paſtoralis non traditur apud Græcos; immo nec tradebatur apud Latinos Sæculo IV. quia Concilium IV. Carthaginenſe exponens ritum hujus ordinationis *in c. Epiſcopus cum ordinatur* 7. *diſt.* 23. nullam de illis mentionem facit. Sic impoſitio libri Evangeliorum licet obſervata fuerit in Eccleſia Africana Sæculo quarto, cum illam referat dictum Concil. Carthaginenſe IV. *loc. cit.*, primo tamen, ſecundo, & tertio Sæculo nondum adhibebatur, nullum enim eſt monumentum, quo id poſſit probari; Immo Alcuinus *in lib. de Divinis Officiis ſcripto de anno* 760. aſſerit cæremoniam illam non fuiſſe adhibitam ab Eccleſia Romana, ſicuti nec fuit adhibita a Germanis initio ſæculi IX. ut ſcribit Amalarius *l.* 2. *de Officiis Eccleſiaſticis cap.* 14. Sic etiam unctio Epiſcopi, licet ſit antiquiſſima, utpote recenſita a S. Leone *ſerm.* 8. *de paſſione Domini*, & a S. Gregorio Magno *in cap. decimo primi libri Regum*; non fuit tamen ſemper, & ubique in uſu, utpote non memorata a ſupradicto *Concilio Carthaginenſi* IV. *in cit. cap. Epiſcopus cum ordinatur* 7. *diſt.* 23. nec a Conciliis Hiſpanicis celebratis ante ſeptimum Sæculum, nec illam adhibent Græci. Practice tamen non eſt tenendum materiam Epiſcopatus eſſe ſolam manuum impoſitionem; Fagnan. *loc. cit. num.* 57. La Croix *loc. cit. num.* 2148. & alii. Secunda pars 7
concluſionis deducitur ex majori congruentia, quia nihil convenientius aſſignari poteſt pro forma Epiſcopatus, quam verba ipſa prolata tempore applicationis materiæ; tempore autem applicationis materiæ proferuntur *Accipe Spiritum Sanctum*, & non alia; Fagnan. *loc. cit. num.* 59. unde credibile eſt, D. Paulum ordinando Timotheum, illa verba adhibuiſſe, cum *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *can.* 4. ſic dicat: *Per Sacram Ordinationem dari Spiritum Sanctum, ac proinde Epiſcopum non fruſtra dicere: Accipe Spiritum Sanctum*, & hoc præſertim col-

ligat

Digitized by Google

ligat ex verbis Apoſtoli adhibitis in ordina-
tione Timothei in Epiſcopum.
8 Epiſcopatus ſecundum aliquos fuit inſtitutus
quando *Joann. cap.* 21. *verſ.* 18. Chriſtus dixit
Petro: *Paſce oves meas*, fuit enim Petrus pri-
mus Epiſcopus a Domino inſtitutus, & qui-
dem Epiſcopus univerſalis Eccleſiæ per dicta
verba: *Paſce oves meas*, ut ſcribit Fagnan. *loc.
cit. nu.* 85. adducens *cap. Conſiderandum* 53. *&
cap. Fidelior* 54. *diſt.* 50. *cap. Significaſti* 4. *de
electione.* *& Gloſſam in cap. In novo teſtamento*
2. *diſt.* 21. Averſa tamen *quæſt.* 2. *ſect.* 10.
probabiliter dicit inſtitutum fuiſſe cum Sacer-
9 dotio. Vide La Croix *loc. cit. num.* 2207. Epi-
ſcopatus probabilius conferri non poteſt eodem
die cum Presbyteratu. Campanil. *in diverſ. Ju-
ris Canon. rub.* 6. *cap.* 4. *num.* 5. Innocent. S.
Antonin., Suarez, Barboſa, Averſa, quos ci-
tat, & ſequitur La Croix *loc. cit. num.* 2296.
dicens, quod cum tam novus Sacerdos, quam
novus Epiſcopus debeat celebrare cum Ordi-
nante, ſaltem ex hoc capite fieri non poſſe;
ſed noſtra vera ratio deſumitur ex Concilio
Trident. prohibente conferri eidem duos ſacros
Ordines eodem die. Cum enim diximus, pro-
babilius Epiſcopatum eſſe Ordinem Sacramen-
talem realiter diſtinctum ab Ordine Presbyte-
rali, conſequenter tenemur dicere, probabilius
non poſſe conferri eodem die cum Presbytera-
tu, cum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *c.* 13.
expreſſe prohibeat conferri eidem duos Sacros
Ordines eodem die, ibi: *Duo Sacri Ordines
non eodem die etiam Regularibus conferantur,
Privilegiis, ac Indultis quibuſvis conceſſis non*
10 *obſtantibus quibuſcunque.* Ordo Epiſcopatus de-
bet conferri die Dominica; *cap. Qui in aliquo*
5. *diſt.* 51. ibi; *die Dominico conſecrabitur*, &
concordat *cap. Ordinat.* 1. *& c. Quod die Do-
minico* 5. *diſt.* 75.
11 Hic juvat adducere Epiſcopatuum omnium
totius Orbis novam & exactam notitiam tra-
ditam a Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop.
part.* 1. *titul.* 1. *cap.* 7. a Franc. *de Eccleſiis Ca-
thedralibus c.* 35. & præſertim a Graveſon *ad
Calcem Indicis Generalis ſuæ Hiſtoriæ Eccleſiaſti-
cæ*, additis tamen mutationibus, erectionibus,
unionibus, & elevationibus expoſt ſecutis.
12 *Epiſcopatus, qui ſunt ſub Summo Pontifice
in diſtrictu Urbis, & a ſex antiquioribus Sanctæ
Romanæ Eccleſ. Cardinalibus optantur.*

Oſtienſis vulgo *Oſtia* ad Decanum Sacri Col-
legii pertinens, cui unitus eſt Epiſcopatus Ve-
liternus, vulgo *Veletri*, in Campania Romana,
Ditionis Eccleſiæ.
Portuenſis, vulgo *Porto*, prope Romam.
Albanenſis, vulgo *Albano*, prope Romam.
Tuſculanus, vulgo *Fraſcati*, prope Romam.
Prænestinus, vulgo *Paleſtrina*, prope Romam.
Sabinenſis, vulgo *La Sabina*, prope Romam.

*Epiſcopatus alii, qui Summo Pontifici in Pro- 13
vincia Romana immediate ſubjiciuntur.*

In Campania Romana Ditionis Eccleſiæ.

Tiburtinus, vulgo *Tivoli*.
Anagninus, vulgo *Anagni*.
Segninus, vulgo *Segni*.
Alatrinus, vulgo *Alatri*.
Verulanus, vulgo *Veroli*.
Tarracinenſis, vulgo *Terracina*, cui æque prin-
cipaliter unita eſt Eccleſia Setina declarata
Cathedralis noviſſime a Benedicto XIII. an-
no 1725. tertio Kalendas Maii anno primo
ſui Pontificatus Conſtit. incipient. *Romanus
Pontifex*; & Eccleſia Civitatis Priverni de-
clarata Cathedralis ab eodem Benedicto XIII.
anno ſecundo ſui Pontificatus, quarto Idus
Septembris 1725. Conſtitut. incipient. *Super
univerſos*.
Centumcellenſis, vulgo *Città Vecchia*.

In Provincia Patrimonii Ditionis Eccleſiæ. 14

Nepeſinus, vulgo *Nepi*, & Sutrinus, vulgo *Su-
tri*, invicem uniti.
Viterbienſis, vulgo *Viterbo*, & Tuſcanenſis,
vulgo *Toſcanella*, invicem uniti.
Hortanus, vulgo *Orta*, & Civitatis Caſtellanæ,
vulgo *Città Caſtellana* invicem uniti. Lege
librum a Cl. Abbate *Juſto Fontanini* editum,
de *antiquitate Hortæ, Coloniæ Etruſcorum*.
Cornetenſis, vulgo *Corneto*, & Montisflaſconis,
vulgo *Montefiaſcone*, invicem uniti.
Balneoregienſis, vulgo *Bagnarea*.
Urbevetanus, vulgo *Orvieto*.
Aquipendii, & Aquæpendentis, vulgo *Acqua-
pendente*.

In Umbria ditionis Eccleſiæ. 15

Peruſinus, vulgo *Perugia*.
Spoletinus, vulgo *Spoleto*, & Mevanienſis,
vulgo *Bevagna*, uniti.
Civitatis Caſtelli, vulgo *Città di Caſtello*.
Civitatis Plebis, vulgo *Città della Pieve*.
Interamnenſis, vulgo *Terni*.
Narnienſis, vulgo *Narni*.
Amerinenſis, vulgo *Amelia*.
Tudertinus, vulgo *Todi*.
Reatinus, vulgo *Rieti*.
Fulginatenſis, vulgo *Foligno*.
Aſſiſienſis, vulgo *Aſſiſi*.
Nucerinus, vulgo *Nocera*.
Aretinus, vulgo *Arezzo* in Tuſcia.

In Marchia Anconitana, Ditionis Eccleſiæ. 16

Anconitanus, vulgo *Ancona*.

Lan-

Digitized by Google

Lauretanus, vulgo *Loreto*, & Recinatenſis, vulgo *Recanati*, invicem uniti.
Aſculanus, vulgo *Aſcoli*.
Æſinus, vulgo *Jeſi*.
Auximanus, vulgo *Oſimo*.
Camerinenſis vulgo *Camerino*. Cui æque principaliter unita eſt Eccleſia S. Venantii Civitatis Fabriani erecta in Cathedralem a Benedicto XIII. 15. Novembris 1728. decret. incipient. *Notoriæ ſunt*.
Fanenſis, vulgo *Fano*, intra Ducatum Urbinatem.

17 *In Regno Neapolitano*.

Aquilanus, vulgo *l'Aquila*.
Sulmonenſis, vulgo *Sulmona*; & Valvenſis, vulgo *Valva*, invicem uniti.
Civitatis Ducalis, vulgo *Città Ducale*.
Aprutinus, vulgo *Teramo*.
Marſicanus, vulgo *Marſi*.

18 *Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus Italiæ cum ſuis ſuffraganeis*.

Archiepiſcopatus Piſani, vulgo *Piſa* in Hetruria, ſeu Tuſcia, Epiſcopatus ſuffraganei.
Alerienſis, vulgo *Aleria*, in Corſica Inſula Ditionis Genuenſis.
Adjacenſis, vulgo *Ajaccio* in eadem Corſica Inſula.
Sagonenſis, vulgo *Sagona* in eadem Corſica Inſula.
Lucenſis, vulgo *Lucca*, ſui Juris & ab ejus juriſdictione immunis. Noviſſime autem a Benedicto XIII. Conſtitution. incipient. *Inſcrutabili* erectus eſt in Archiepiſcopatum.
Lunenſis Sarzanenſis, vulgo *Luni*, e *Sarzana* Ditionis Genuenſis, ſed ab ejus juriſdictione immunis.

19 *Archiepiſcopatus Florentini, vulgo* Fiorenza, *Epiſcopatus ſuffraganei in Hetruria, ſeu Tuſcia, vulgo* Toſcana.

Feſulanus, vulgo *Fieſoli*.
Piſtorienſis, vulgo *Piſtoja*, unitus cum Epiſcopatu Pratenſi, vulgo *Prato*.
Volaterranus, vulgo *Volterra*, ab ejus tamen juriſdictione immunis.
Collenſis, vulgo *Colle*.
Sancti Miniatis Teutonis, vulgo *San Miniato al Tedeſco*.
Burgi Sancti Sepulcri, vulgo *Borgo San Sepolcro*.
Montis Politiani, vulgo *Monte Pulciano*, ab ejus tamen juriſdictione immunis.
Cortonenſis, vulgo *Cortona*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.

20 *Archiepiſcopatus Senenſis, vulgo* Siena, *Epiſcopatus ſuffraganei in Hetruria*.

Suanenſis, vulgo *Soana*.
Cluſinus, vulgo *Chiuſi*.
Groſſeranus, vulgo *Groſſetto*.
Maſſanenſis, vulgo *Maſſa*.
Pientinus, vulgo *Pienza*, ab ejus tamen juriſdictione immunis.
Ilcinenſis, vulgo *Mont'Alcino*.

Archiepiſcopatus Firmani, vulgo Fermo, *in Marchia Anconitana, Ditionis Eccleſiæ, Epiſcopatus ſuffraganei*. 21

Maceratenſis, vulgo *Macerata*, unitus cum Epiſcopatu Tolentino, vulgo *Tolentino*.
Ripanus, vulgo *Ripa Tranſona*.
Montis alti, vulgo *Montalto*.
Sancti Severini, vulgo *San Severino*.

Archiepiſcopatus Urbinatenſis, vulgo Urbino *in Ducatu Urbinate, Ditionis Eccleſiæ, Epiſcopi ſuffraganei*. 22

Callienſis, vulgo *Cagli*.
Foro-Sempronienſis, vulgo *Foſſombrone*.
Feretranus, vulgo *Monte Feltro*.
Piſaurienſis, vulgo *Peſaro*.
Urbanienſis, vulgo *Urbania*, unitus cum Epiſcopatu S. Angeli in vado, vulgo *Sant' Angelo in vado*.

Archiepiſcopatus Ravennatenſis, vulgo Ravenna *in Romandiola, Ditionis Eccleſiæ, Epiſcopi ſuffraganei*. 23

Hadrienſis, vulgo *Adria*, cujus Sedes Rhodigii, in Ditione Veneta.
Ariminenſis, vulgo *Rimini*.
Bertinorienſis, vulgo *Bertinoro*.
Cervienſis, vulgo *Cervia*.
Cæſenatenſis, vulgo *Ceſena*.
Comaclenſis, vulgo *Comacchio*.
Faventinus, vulgo *Faenza*.
Ferrarienſis, vulgo *Ferrara*. Sed hic Epiſcopatus exemptus eſt a Metropolitano Jure Eccleſiæ Ravennatenſis, & fuit reſolutum a Congregatione particulari trium S. R. E. Cardinalium, & 14. Epiſcoporum deputata a Synodo Romana die 21. Maii 1725. adverſus quam reſolutionem a toto Synodo, Congregatione habita die 25. ejuſdem menſis, denegata fuit nova audientia; Et ex poſt erectus eſt in Archiepiſcopatum anno 1735. a Clemente XII. Conſtitut. incipient. *Paterna Pontificii*.
Imolenſis, vulgo *Imola*.
Forolivienſis, vulgo *Forlì*.
Sarſinatenſis, vulgo *Sarſina*.

Archiepiſcopatus Bononienſis, vulgo Bologna *in Ditione Eccleſiæ, Epiſcopatus ſuffraganei*. 24

Parmenſis, vulgo *Parma*, in Ditione Ducis Parmenſis.

Pla-

Digitized by Google

Placentinus, vulgo *Piacenza*, in Ditione Ducis Parmenſis.

Burgi S. Domnini, vulgo *Borgo San-Donnino*, in Ditione Ducis Parmenſis.

Rhegienſis, vulgo *Reggio*, in Ditione Ducis Mutinenſis.

Mutinenſis, vulgo *Modena*, in Ditione Ducis Mutinenſis.

Cremenſis, vulgo *Crema*, in Ditione Reipublicæ Venetæ.

25 *Archiepiſcopatus Genuenſis*, *vulgo* Genova, *in Ora & Ditione Genuenſi*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.

Albinganenſis, vulgo *Albenga*.

Naulenſis, vulgo *Noli*.

Brugnatenſis, vulgo *Brugneto*.

Nebienſis, vulgo *Nebio*, in Corſica Inſula.

Marianenſis, vulgo *Mariana*, in Corſica Inſula, unitus cum Epiſcopatu Accienſi, vulgo *Acci*, in Inſula itidem Corſica.

Bobienſis, vulgo *Bobio*, in Ducatu Mediolanenſi.

26 *Archiepiſcopatus Taurinenſis*, *vulgo* Torino, *in Pedemontio*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.

Eporedienſis, vulgo *Ivrea*.

Montis Regalis, vulgo *Mondovì*.

Salutiarum, vulgo *Saluzzo*.

Foſſanenſis, vulgo *Foſſano*.

Pinarolienſis, vulgo *Pinarolo*, noviſſime erectus a Benedicto XIV. an. 1748. Conſtitut. incip. *Sacroſancta*.

27 *Archiepiſcopatus Mediolanenſis*, *vulgo* Milano, *in Ducatu Mediolanenſi*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.

Cremonenſis, vulgo *Cremona*.

Novarienſis, vulgo *Novara*.

Laudenſis, vulgo *Lodi*.

Alexandrinus, vulgo *Aleſſandria*.

Dertonenſis, vulgo *Tortona*.

Viglevanenſis, vulgo *Vigevano*.

Ticinenſis, ſeu Papienſis, vulgo *Pavia*, ſed ab ejus juriſdictione immunis: etenim Benedictus XIV. huic Epiſcopatui perpetuo univit Archiepiſcopatum Amaſienſem, & ſubdidit immediate Sedi Apoſtolicæ, etiam quo ad cauſarum appellationes, & abſolvit Epiſcopum ab obligatione ſibi eligendi Metropolitanum. Plura de hac re vide infra verb. *Epiſcopus*, *art.* 7. *n.* 52. & 53.

Bergomenſis, vulgo *Bergamo*, in Ditione Veneta.

Brixienſis, vulgo *Breſcia*, in Ditione Veneta.

Albenſis, vulgo *Alba*, in Ditione Ducis Sabaudiæ.

Aſtenſis, vulgo *Aſti*, in Ditione Ducis Sabaudiæ.

Vercellenſis, vulgo *Vercelli*, in Ditione Ducis Sabaudiæ.

Aquenſis, vulgo *Acqui*, in Ducatu Montis Ferrati.

Caſalenſis, vulgo *Caſale*, in Ducatu Montis Ferrati.

Savonienſis, vulgo *Savona*, in Ora, & Ditione Reipublicæ Genuenſis.

Vintimilienſis, vulgo *Vintimiglia*, in Ora, & Ditione Reipublicæ Genuenſis.

Patriarchatus Aquilejenſis, *vulgo* Acquileja, *in Foro Julio*, *extinctus a Benedicto XIV.* 28

Archiepiſcopatus Utinenſis, vulgo *Udine*, erecti ab eodem Pontifice anno 1752. Epiſcopi ſuffraganei.

Patavinus, vulgo *Padova*, in Dominio Venetæ Reipublicæ.

Vicentinus, vulgo *Vicenza*, in Dominio ejuſdem Reipublicæ Venetæ.

Veronenſis, vulgo *Verona*, in Dominio itidem Reipublicæ Venetæ.

Tarviſinus, vulgo *Treviſo*, in Dominio Venetæ Reipublicæ.

Cenetenſis, vulgo *Ceneda*, in Dominio Veneto.

Bellunenſis, vulgo *Belluno*, in Dominio Reipublicæ Venetæ.

Feltrenſis, vulgo *Feltre*, in Ditione Reipublicæ Venetæ.

Concordienſis, vulgo *Concordia*, in Dominio Reipublicæ Venetæ.

Juſtinopolitanus, vulgo *Capo d'Iſtria*, in Dominio Venetæ Reipublicæ.

Æmonienſis, vulgo *Città Nuova*, in Dominio Venetæ Reipublicæ.

Parentinus, vulgo *Parenzo*, in Dominio Reipublicæ Venetæ.

Polenſis, vulgo *Pola*, in Ditione Reipublicæ Venetæ.

Archiepiſcopatus Goritienſis, vulgo *Gorizia*, item a Benedicto XIV. anno 1752. erecti, Epiſcopi ſuffraganei.

Tridentinus, vulgo *Trento*, in Ditione Imperatoris.

Comenſis, vulgo *Como*, in Ducatu Mediolanenſi.

Tergeſtinus, vulgo *Trieſte*, in Ditione Imperatoris.

Mantuanus, vulgo *Mantova*, ab ejus juriſdictione exemptus, in Ditione Ducis Mantuani.

Petinenſis, vulgo, *Pedena*, in Ditione Imperatoris.

Digitized by Google

Labacenſis, vulgo *Lubiana*, in Carniola ab ejus juriſdictione immunis.

29 *Patriarchatus Veneti, vulgo* Venezia, *in Ditione Reipublicæ Venetæ, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Clodienſis, vulgo *Chiozza*.

Torcellanus, vulgo *Torcello*.

Caprularum, vulgo *Caorle*.

30 *In Regno Neapolitano Archiepiſcopatus Neapolitani, vulgo* Napoli, *in Provincia Laboris, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Puteolanus, vulgo *Pozzuolo*.

Nolanus, vulgo *Nola*.

Acerrarum, vulgo *Acerra*.

Iſclanus, vulgo *Iſchia*.

Averſanus, vulgo *Averſa*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.

31 *Archiepiſcopatus Capuani, vulgo* Capua, *in Provincia Laboris, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Teanenſis, vulgo *Tiano*.

Calvenſis, vulgo *Calvi*.

Caſertanus, vulgo *Caſerta*.

Calatinus, vulgo *Cajazzo*.

Carinolenſis, vulgo *Carinola*.

Iſernienſis, vulgo *Iſernia*.

Sueſſanus, vulgo *Sueſſa*.

Aquinatenſis, vulgo *Aquino*, ab ejus juriſdictione exemptus, cui æque principaliter eſt in perpetuum unita Eccleſia Pontis Curvi, ſeu Fregellarum declarata Cathedralis noviſſime a Benedicto XIII. Conſtitut. incip. *In excelſa*.

32 *Archiepiſcopatus Salernitani, vulgo* Salerno, *in Principatu citeriori, Epiſcopi ſuffraganei.*

Campanienſis, vulgo *Campagna*, cui unitus eſt Epiſcopatus Satrianenſis.

Caputaquenſis, vulgo *Capaccio*.

Policaſtrenſis, vulgo *Policaſtro*.

Nuſcanus, vulgo *Nuſco*.

Sarnenſis, vulgo *Sarno*.

Marſicenſis, vulgo *Marſico*.

Nucerinus, vulgo *Nocera delli Pagani*.

Acernenſis, vulgo *Acerno*.

Cavenſis, vulgo *la Cava*, ſed ab ejus juriſdictione exemptus.

33 *Archiepiſcopatus Amalphitani, vulgo* Melfi, *in Principatu citeriori, Epiſcopi ſuffraganei.*

Litterenſis, vulgo *Lettere*.

Capritanus, vulgo *Capri*.

Minorenſis, vulgo *Minori*.

Scalenſis, vulgo *Scala*, unitus cum Epiſcopato Ravellenſi, vulgo *Ravello*, qui tamen ab ejus juriſdictione eſt exemptus.

34 *Archiepiſcopatus Surrentini, vulgo* Sorrento, *in Provincia Laboris, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Vicanus Equenſis, vulgo *Vico*.

Maſſenſis, & Maſſalubrenſis, vulgo *Maſſa*.

Caſtrimaris, vulgo *Caſtell' a mare*.

Archiepiſcopatus Compſani, vulgo Conza, *in Principatu ulteriori, Epiſcopatus ſuffraganei.* 35

Muranus, vulgo *Muro*, in Baſilicata Provincia.

Satrianenſis, vulgo *Satriano*, unitus Epiſcopatui Campanienſi, in Principatu citeriori.

Laquedonienſis, vulgo *Lacedogna*, in Principatu ulteriori.

Sancti Angeli Longobardorum, vulgo *S. Angelo de' Lombardi*, in Principatu ulteriori, & unitus cum Epiſcopatu Biſaccienſi, vulgo *Biſaccia*, in eodem Principatu.

Montis viridis, vulgo *Monte verde*, unitus Archiepiſcopatui Nazareno, in eodem Principatu.

Archiepiſcopatus Acheruntini, vulgo Accerenza, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 36

Venuſinus, vulgo *Venoſa*.

Anglonenſis, vulgo *Anglona*, ſive *Turſi*.

Potentinus, vulgo *Potenza*.

Gravinenſis, vulgo *Gravina*.

Tricaricenſis, vulgo *Tricarico*.

Montis Piloſi, vulgo *Monte Peloſo*, ſed ab ejus juriſdictione exemptus.

Melphienſis, vulgo *Melfi*, unitus cum Epiſcopatu Rapollenſi, vulgo *Rapolla*, & ab ejus juriſdictione exemptus.

Archiepiſcopatus Tarentini, vulgo Taranto, *in Provincia Hydruntina, vulgo* Otranto, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 37

Motulenſis, vulgo *Motula*.

Caſtellanenſis, vulgo *Caſtellaneta*.

Uritanus, vulgo *Oria*.

Archiepiſcopatus Brunduſini, vulgo Brindiſi, *in Provincia Hydruntina, Epiſcopatus ſuffraganeus.* 38

Oſtunenſis, vulgo *Oſtuni*.

Archiepiſcopatus Hydruntini, vulgo Otranto, *in Provincia Hydruntina, Epiſcopi ſuffraganei.* 39

Caſtrenſis, vulgo *Caſtro*.

Gallipolitanus, vulgo *Gallipoli*.

Ugentinus, vulgo *Ugento*.

Aletienſis, vulgo *Lecce*.

Aleſſanenſis, vulgo *Aleſſano*.

Neritonenſis, vulgo *Nardò*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.

Archiepiſcopatus Barenſis, vulgo Bari, *in Provincia Barenſi, Epiſcopatus ſuffraganei.* 40

Bituntinus, vulgo *Bitonto*.

Juvenacenſis, vulgo *Giovenazzo*, cui æque principaliter eſt in perpetuum unita Eccleſia Ter-

Digitized by Google

Terlitienſis, declarata Cathedralis a Benedicto XIV. anno 1749. Conſtit. inc. *Unigenitus*.
Melphitenſis, vulgo *Molfetta*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.
Ruvenſis, vulgo *Ruvo*.
Converſanenſis, vulgo *Converſano*.
Minerbienſis, vulgo *Minervino*.
Monopolitanus, vulgo *Monopoli*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.
Bitectinus, vulgo *Bitetto*.
Polignanenſis, vulgo *Polignano*.
Lavellenſis, vulgo *Lavello*.
Catharenſis, vulgo *Cattaro*, in Dalmatia, & Ditione Veneta.

41 *Archiepiſcopatus Tranenſis, vulgo* Trani, *in Provincia Barenſi, Epiſcopatus ſuffraganei*.
Vigilienſis, vulgo *Biſeglia*.
Andrienſis, vulgo *Andria*.

42 Archiepiſcopatus Nazarenus in oppido Barulo, vulgo *Barletta*, nullum habet Epiſcopatum ſuffraganeum, ſed ei unitus eſſe Epiſcopatus Montis viridis. Eſt autem Archiepiſcopatus Nazarenus in Provincia Barenſi.

43 *Archiepiſcopatus Sipontini, vulgo* Manfredonia, *in Capitanata provincia, Epiſcopatus ſuffraganei*.
Veſtanenſis, vulgo *Vieſte*.
Trojanenſis, vulgo *Troja*, ſed ab ejus juriſdictione exemptus.

44 Archiepiſcopatus Lancianenſis, vulgo *Lanciano*, in Aprutio, nullos habet Epiſcopatus ſuffraganeos.

45 *Archiepiſcopatus Theatini, vulgo* Chieti, *in Aprutio, Epiſcopi ſuffraganei*.
Adrienſis, vulgo *Atri*, & Pennenſis, vulgo *la Penna*, invicem uniti, & ab ejus juriſdictione exempti.
Orthonenſis, vulgo *Ortona*, unitus cum Epiſcopatu Camplenſi, vulgo *Campli*.

46 *Archiepiſcopatus Beneventani, vulgo* Benevento, *in Principatu ulteriori, & ditionis Eccleſiæ, Epiſcopatus ſuffraganei*.
Aſculanus, vulgo *Aſcoli di Puglia*. Hic Epiſcopatus diverſus eſt ab Epiſcopatu Aſculano, qui eſt in Piceno Suburbicario, ſeu in Marchia Anconitana, ditionis Eccleſiæ.
Teleſinus, vulgo *Teleſe*.
Sanctæ Agathæ Gothorum, vulgo *Sant' Agata de' Goti*.
Montis Marani, vulgo *Monte Marano*.
Abellinenſis, vulgo *Avellino*, unitus cum Epiſcopatu Frequentino, vulgo *Frigento*.
Arianenſis, vulgo *Ariano*.
Trevicenſis, vulgo *Vico della Baronia*.

Triventinus, vulgo *Trivento*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.
Bojanenſis, vulgo *Bojano*.
Bovinenſis, vulgo *Bovino*.
Vultuarienſis, vulgo *la Vulturara*.
Larinenſis, vulgo *Larino*.
Therminarum, vulgo *Termoli*.
Lucerinus, vulgo *Lucera*.
Guardienſis, vulgo *Guardia Alfiera*.
Sancti Severi, vulgo *S. Severo*.

Archiepiſcopatus Roſſanenſis, vulgo *Roſſano*, 47
in Calabria citeriori, nullum habet Epiſcopatum ſuffraganeum, & Epiſcopatus Biſinianenſis, vulgo *Biſignano*, ab ejus juriſdictione eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Coſentini, vulgo Coſenza, *in* 48
Calabria citeriori, Epiſcopatus ſuffraganei.
Marturanenſis, vulgo *Martorano*.
Sancti Marci, vulgo *San Marco*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.
Melitenſis, vulgo *Mileto*, ſed ab ejus juriſdictione immunis.
Caſſanenſis, vulgo *Caſſano*, ſed ab ejus juriſdictione exemptus.

Archiepiſcopatus Sanctæ Severinæ, vulgo Santa 49
Severina, *in Calabria ulteriori, Epiſcopatus ſuffraganei*.
Umbriaticenſis, vulgo *Umbriatico*.
Belcaſtrenſis, vulgo *Belcaſtro*.
Strogulenſis, vulgo *Strongoli*.
Inſulanus, vulgo *Iſola*.
Geruntinus, vulgo *Gerenza*, unitus cum Epiſcopatu Cariatenſi, vulgo *Cariati*.

Archiepiſcopatus Rheginenſis, vulgo Reggio, *in* 50
Calabria ulteriori, Epiſcopatus ſuffraganei.
Catacenſis, vulgo *Catanzaro*.
Crotonienſis, vulgo *Crotone*.
Tropejenſis, vulgo *Tropea*.
Oppidenſis, vulgo *Oppido*.
Nicoterenſis, vulgo *Nicotera*.
Neocaſtrenſis, vulgo *Nicaſtro*.
Hieracenſis, vulgo *Geraci*.
Squillacenſis, vulgo *Squillace*.
Bovenſis, vulgo *Bova*.

Archiepiſcopatus in Sicilia inſula.

Archiepiſcopatus Panormitani, vulgo Palermo, 51
Epiſcopatus ſuffraganei.
Agrigentinus, vulgo *Girgenti*.
Mazarienſis, vulgo *Mazarà*.
Melitenſis, vulgo *Malta*, in Inſula Melitenſi.

Archiepiſcopatus Meſſanenſis, vulgo Meſſina, 52
Epiſcopatus ſuffraganei.
Cephaludenſis, vulgo *Cefalù*.
Pactenſis, vulgo *Patti*.

Liparenſis, vulgo *Lipari*.

53 *Archiepiſcopus Montis Regalis*, *vulgo* Monte-reale, *Epiſcopatus ſuffraganei*.

Cathanenſis, vulgo *Catania*.

Syracuſanus, vulgo *Siracuſa*.

Archiepiſcopatus in Sardinia Inſula.

54 Archiepiſcopatus Calaritanus, vulgo *Cagliari*, unicum habet Epiſcopatum ſuffraganeum, videlicet Sulcitanenſem, vulgo *Villa d'Igleſias*, qui etiam Archiepiſcopatui eſt unitus.

55 Archiepiſcopatus Arborenſis, vulgo *Oriſtagni*, unicum habet Epiſcopatum ſuffraganeum, ſcilicet Vallenſem, ſeu Lezitanum, vulgo Alez.

56 *Archiepiſcopatus Turritani*, *vulgo* Saſſari, *Epiſcopatus ſuffraganei*.

Algarienſis, vulgo *Alguer*.

Boſanenſis, vulgo *Boſa*.

Ampurienſis, vulgo *Caſtell' Aragoneſe*.

Hi ſunt Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus Italiæ, de quibus ſi plura ſcire aveas, leges Italiam Sacram, quam in lucem edidit *Ferdinandus Ughellus* Monachus Ordinis Ciſtercienſis, eamque in novem tomos diſtribuit, quorum primus exhibet Epiſcopatus, qui immediate Sanctæ Sedi ſubjiciuntur. Alter tomus complectitur Epiſcopatus Emiliæ, Flaminiæ, Piceni, & Umbriæ. Tertius tomus continet Epiſcopatus Hetruriæ, ſeu Tuſciæ. Tomus quartus comprehendit Epiſcopatus Inſubriæ, Liguriæ, & Pedemontii. Quintus tomus repræſentat Epiſcopatus Foro-Julii, & Venetorum dominii. Sextus tomus continet Epiſcopatus Campaniæ, Aprutii, & Hirpinorum. Tomus ſeptimus complectitur Epiſcopatus Baſilicatæ, & Apuliæ. Tomus octavus continet Epiſcopatus Samnii. Tomus ultimus exhibet Epiſcopatus Salentinorum, & Calabriæ. De his Epiſcopatibus Italiæ, & Archiepiſcopatibus, quorum ſuffraganei ſunt, de eorum antiquitate, juribus, ac privilegiis, nec non de Archiepiſcopis, qui doctrina, & pietate præditi, eis præfuerunt, lato calamo diſſerit prælaudatus Scriptor *Ferdinandus Ughellus*, quem, ſi tibi per otium liceat, conſulere poteris.

57 *Archiepiſcopatus*, *&* *Epiſcopatus ſuffraganei*, *qui nunc ſunt in Galliarum Regno*.

Archiepiſcopatus Lugdunenſis, vulgo *Lion*, Epiſcopatus ſuffraganei.

Auguſtodunenſis, vulgo *Autun*.

Matiſconenſis, vulgo *Macon*.

Cabillonenſis, vulgo *Chalons ſur Saone*.

Lingonenſis, vulgo *Langres*.

Divionenſis, vulgo *Dijon*.

Sancti Claudii, vulgo *S. Claude*.

Archiepiſcopatus Senonenſis, *vulgo* Sens, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 58

Trecenſis, vulgo *Troyes*.

Altiſſiodorenſis, vulgo *Auxerre*.

Nivernenſis, vulgo *Nevers*.

Bethleemenſis, vulgo *Bethleem*.

Archiepiſcopatus Pariſienſis, *vulgo* Paris, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 59

Carnotenſis, vulgo *Chartres*.

Aurelianenſis, vulgo *Orleans*.

Meldenſis, vulgo *Meaux*.

Bleſenſis, vulgo *Blois*, ab Innocentio XII. ad petitionem Regis Ludovici XIV. erectus anno MDCXCVII.

Archiepiſcopatus Rhemenſis, *vulgo* Rheims, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 60

Sueſſionenſis, vulgo *Soiſſons*.

Catalaunenſis, vulgo *Chalons*.

Laudunenſis, vulgo *Laon*, ſeu *Lan*.

Noviomenſis, vulgo *Noyon*.

Silvanectenſis, vulgo *Senlis*.

Bellovacenſis, vulgo *Beauvais*.

Ambianenſis, vulgo *Amiens*.

Bononienſis, vulgo *Boulogne*.

Archiepiſcopatus Rhotomagenſis, *vulgo* Roven, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 61

Ebroicenſis, vulgo *Eureux*.

Bajocenſis, vulgo *Bayeux*.

Conſtantienſis, vulgo *Coutances*.

Abrincenſis, vulgo *Auranches*.

Sagienſis, vulgo *Seez*.

Lexovienſis, vulgo *Liſieux*.

Archiepiſcopatus Turonenſis, *vulgo* Tours, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 62

Andegavenſis, vulgo *Angers*.

Cenomanenſis, vulgo *Le Mans*.

Redonenſis, vulgo *Rennes*.

Nannetenſis, vulgo *Nantes*.

Venetenſis, vulgo *Vannes*.

Maclovienſis, vulgo *Saint Malo*.

Briocenſis, vulgo *Saint Brieux*.

Dolenſis, vulgo *Dole*.

Trecorenſis, vulgo *Treguiers*.

Coroſopitenſis, vulgo *Kempertorentin*, vel *Cornovaille*.

Leonenſis, vulgo *Saint Paul de Leon*.

Archiepiſcopatus Bituricenſis, *vulgo* Bourges, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 63

Claræmontenſis, vulgo *Clermont*.

Sancti Flori, vulgo *Saint Flour*.

Lemovicenſis, vulgo *Limoges*.

Anicienſis, vulgo *le Puy*, ſed ab ejus juriſdictione exemptus.

Tulenſis, vulgo *Tulle*.

Ar-

64 *Archiepiſcopatus Albienſis, vulgo* Alby, *in Occitania, vulgo* Languedoc, *erectus die 3. Octobris anni MDCCXXVIII. Epiſcopatus ſuffraganei.*
Caſtrenſis, vulgo *Caſtres.*
Mimatenſis, vulgo *Mende.*
Rutenenſis, vulgo *Rodez.*
Cadurcenſis, vulgo *Cahors.*
Vabrenſis, vulgo *Vabres.*
65 *Archiepiſcopatus Burdegalenſis, vulgo* Bordeaux, *Epiſcopatus ſuffraganei.*
Aginnenſis, vulgo *Agen.*
Engoliſmenſis, vulgo *Angoulemme.*
Santonenſis, vulgo *Saintes.*
Pictavienſis, vulgo *Poictiers.*
Petrocoricenſis, vulgo *Perigueux.*
Condomenſis, vulgo *Condom.*
Sarlarenſis, vulgo *Sarlat.*
Rupellenſis, vulgo *la Rochelle.*
Lucionenſis, vulgo *Luſſon.*
66 *Archiepiſcopatus Auxitani, vulgo* Auſch, *in Vaſconia, vulgo* Guaſcogne, *Epiſcopatus ſuffraganei.*
Lectorenenſis, vulgo *Lectoure.*
Convenenſis, vulgo *Cominges.*
Vaſatenſis, vulgo *Bazas.*
Conſeranenſis, vulgo *Conſerans.*
Darbenſis, vulgo *Tarbes.*
Arurenſis, vulgo *Aire.*
Laſcurienſis, vulgo *Leſcar.*
Oleronenſis, vulgo *Oleron.*
Aquenſis, vulgo *Acques.*
Bajonenſis, vulgo *Bayone.*
67 *Archiepiſcopatus Toloſani, vulgo* Touloſe, *in Occitania Superiori, vulgo* Languedoc, *Epiſcopatus ſuffraganei.*
Apamienſis, vulgo *Pamiers.*
Mirapicenſis, vulgo *Mirepoix.*
Montalbanenſis, vulgo *Montauban.*
Vaurenſis, vulgo *Lavaur.*
Sancti Papuli, vulgo *Saint Papul.*
Lombarienſis, vulgo *Lombez.*
Rivenſis, vulgo *Rieux.*
68 *Archiepiſcopatus Narbonenſis, vulgo* Narbone, *in Occitania inferiori, vulgo* Languedoc, *Epiſcopatus ſuffraganei.*
Biterrenſis, vulgo *Beziers.*
Nemauſenſis, vulgo *Niſme.*
Lutevenſis, vulgo *Lodeve.*
Ucetienſis, vulgo *Uzes.*
Electenſis, vulgo *Alet.*
Carcaſſonenſis, vulgo *Carcaſſone.*
Agathenſis, vulgo *Agde.*
Montiſpeſſulanus, vulgo *Montpelliers.*
Sancti Pontii Tomeriarum, vulgo *Saint Pons.*

Aleſenſis, vulgo *Alais.*
Elnenſis, vulgo *Perpignan.*
Archiepiſcopatus Arelatenſis, vulgo Arles, *in Provincia, vulgo* Provence, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 69
Maſſilienſis, vulgo *Marſeilles.*
Tolonenſis, vel Telonenſis, vulgo *Toulon.*
Arauſicanus, vulgo *Orange.*
Tricaſtrenſis, vulgo *Saint Paul de trois Chateaux.*
Archiepiſcopatus Aquenſis, vulgo Aix, *in Provincia, vulgo* Provence, *Epiſcop. ſuffraganei.* 70
Aptenſis, vulgo *Apt.*
Rejenſis, vulgo *Riez.*
Foro-Julienſis, vulgo *Frejus.*
Vapicenſis, vulgo *Gap*, in Delphinatu, vulgo *Dauphiné.*
Siſtericenſis, vulgo *Ciſteron.*
Archiepiſcopatus Avenionenſis, vulgo Avignon, *in Provincia, ſeu Comitatu Venaſino, vulgo* le Comtat Venaiſin, *& in ditione Eccleſiæ, Epiſcopatus ſuffraganei.* 71
Carpenctoractenſis, vulgo *Carpentras.*
Vaſionenſis, vulgo *Vaiſon.*
Caballicenſis, vulgo *Cavaillon.*
Archiepiſcopatus Viennenſis, vulgo Vienne, *in Delphinatu, Epiſcopatus ſuffraganei.* 72
Gebennenſis, vulgo *Geneve*, intra Sabaudiam.
Gratianopolitanus, vulgo *Grenoble*, in Delphinatu.
Vivarienſis, vulgo *Viviers*, in Occitania.
Valentinus, vulgo *Valence*, in Delphinatu.
Maurianenſis, vulgo *Saint Jean de Maurienne*, in Sabaudia.
Dienſis, vulgo *Die.*
Archiepiſcopatus Biſuntini, vulgo Beſanzon, *in Burgundiæ Comitatu, Epiſcopatus ſuffraganei.* 73
Baſileenſis, vulgo *Baſle*, in Helvetia.
Lauſanenſis, vulgo *Lauſanna*, in Helvetia.
Bellicenſis, vulgo *le Bellei*, in Beugeſia, vulgo *le Beugé.*
Archiepiſcopatus Ebredunenſis, ſeu Alpium Maritimarum, vulgo Ambrun, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 74
Dignienſis, vulgo *Digne.*
Nicienſis, vulgo *Nice.*
Senicienſis, vulgo *Senez.*
Cemelenſis, vulgo *Cimiez*, non longe a Nicia.
Glannatienſis, vulgo *Glandeve.*
Vencienſis, vulgo *Vence.*
Graſſenſis, vulgo *Graſſe.*
Archiepiſcopatus Tarantaſienſis, vulgo Tarantaiſe, *in Alpibus Graiis, ſeu Penninis, in Sabaudia, Epiſcopatus Suffraganei.* 75

Auguſtanus, vulgo *Aouſta*, in Sabaudia.
Sedunenſis in Valleba, vulgo *Syon*, vel *Sitten en Velez*.
76 Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei, qui nunc extant in Regno Hiſpaniæ.
Archiepiſcopatus Toletani, *vulgo* Toledo, *in Caſtella nova*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Cordubenſis, vulgo *Cordova*, in Vandalitia Provincia, ſic dicta a Vandalis, qui Hiſpanias occuparunt, vulgo dicitur *Andaluſia*.
Segobienſis, vulgo *Segovia* in Caſtella veteri.
Carthaginenſis, vulgo *Carthagena*, in Regno *Murciæ*.
Seguentinus, vulgo *Siguenza*.
Conchenſis, vulgo *Cuenza*.
Giennenſis, vulgo *Jaen*, in Vandalitia.
Valliſoletanus, vulgo *Vailladolid*, in Caſtella veteri.
77 *Archiepiſcopatus Burgenſis*, *vulgo* Burgos, *in Caſtella veteri*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Pampilonenſis, vulgo *Pamplona*, in Regno Navarræ.
Calagoritanus, vulgo *Calahorra*, unitus Epiſcopatui Calciatenſi, vulgo *la Calzada*, in Caſtella veteri.
Palentinus, vulgo *Palenzia* in Regno Legionis, vulgo *Leon*.
78 *Archiepiſcopatus Compoſtellani*, *vulgo* Compoſtella, *in Gallæcia*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Salmanticenſis, vulgo *Salamanca*, in Regno Legionis.
Abulenſis, vulgo *Avila*, in Caſtella Veteri.
Placentinus, vulgo *Plaſencia*, in Extremadura.
Lucenſis, vulgo *Lugo*, in Gallæcia.
Aſtoricenſis, vulgo *Aſtorga*, In Regno Legionis.
Zamorenſis, vulgo *Zamora*, in Regno Legionis.
Aurienſis, vulgo *Orenſe*, in Gallæcia.
Tudenſis, vulgo *Tuy*, in Gallæcia.
Pacenſis, vulgo *Badajoz*, in Extremadura.
Mindonenſis, vulgo *Mondonedo*, in Gallæcia.
Caurienſis, vulgo *Coria*, in Extremadura.
Civitatenſis, vulgo *Ciudad Rodrigo*, in Regno Legionis.
Legionenſis, vulgo *Leon*, in Regno Legionis.
Ovetenſis, vulgo *Oviedo*, in Aſturia.
79 *Archiepiſcopatus Hiſpalenſis*, *vulgo* Sevilla, *in Vandalitia*, *ſeu vulgo* Andaluſia, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Gaditanus, vulgo *Cadix*, in Vandalitia.
Guadicenſis, vulgo *Guadix*, in Regno Granatæ.
Canarienſis, vulgo *Canaria*, Inſula ejuſdem cognominis in Africa.
80 *Archiepiſcopatus Granatenſis*, *vulgo* Granada, *in Regno Granatæ*, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Malacitanus, vulgo *Malaga*, in Regno Granatæ.

Almetienſis, vulgo *Almeria*, in Regno Granatæ.
Archiepiſcopatus Cæſarauguſtani, *vulgo* Saragoſſa, *in Aragonia*, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 81
Oſcenſis, vulgo *Hueſca*, in Aragonia.
Jacenſis, vulgo *Jaca*, in Aragonia.
Taraſonenſis, vulgo *Tarazona*, in Aragonia.
Balbaſtrienſis, vulgo *Balbaſtro*, in Aragonia.
Terulenſis, vulgo *Teruel*, in Aragonia.
Albaricienſis, vulgo *Albaricin*, in Aragonia.
Archiepiſcopatus Tarraconenſis, *vulgo* Tarragona, *in Catalaunia*, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 82
Barchinonenſis, vulgo *Barcellona*.
Gerundenſis, vulgo *Girona*.
Ilerdenſis, vulgo *Lerida*.
Vicenſis, vulgo *Vich*.
Urgellenſis, vulgo *Urgel*.
Dertoſenſis, vulgo *Tortoſa*.
Archiepiſcopatus Valentini, *vulgo* Valencia, *in Regno Valentino*, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 83
Majoricenſis, vulgo *Majorica*, in Inſula ejuſdem cognominis.
Oriolenſis, vulgo *Orihuela*, in Regno Valentino.
Archiepiſcopatus, & *Epiſcopatus Suffraganei*, *qui nunc ſunt in Germania*. 84
Archiepiſcopatus Moguntini, italice *Magonza*, Germ. *Mainz*, Gallice *Mayence*, Epiſcopatus ſuffraganei.
Argentinenſis, Germ. *Straſburg*, in Alſatia.
Auguſtanus, Germ. *Augsburg*, in Suevia ad Lycum fluvium.
Conſtantienſis, Germ. *Coſtanz*, in Suevia.
Curienſis, Germ. *Chur*, vulgo *Coira*, in Rhætia.
Eichſtetenſis, Germ. *Eichſtett*, in Franconia.
Halberſtadienſis, Germ. *Halberſtad*, in Saxonia inferiori.
Herbipolenſis, Germ. *Wurtzburg*, in Franconia.
Hildesheimenſis, vulgo *Hildesheim*, in Saxonia inferiori.
Paderbonenſis, vulgo *Paderbona*, in VVeſtphalia.
Spirenſis, Germ. *Speier*, intra Palatinatum Rheni.
Verdenſis, vulgo *Verden*, in Saxonia inferiori.
VVormatienſis, vulgo *VVormes*, intra Palatinatum Rheni.
Fuldenſis, ex Abbatia celeberrima noviſſime erectus a Benedicto XIV. anno 1752. Conſt. incip. *In Apoſtolicæ dignitatis*, cum omnibus juribus & prærogativis, præſervato tamen ſtatu Regulari; itaut idem Epiſcopus & Abbas ſit, & nuncupetur; atque Moguntinæ Archiepiſcopali Eccleſiæ jure Metropolitico ſubjectus ab eod. Pontifice Conſtitut. incip. *Saluberrimum*.

Ar-

Digitized by Google

85 *Archiepiſcopatus Trevirenſis*, *Germ.* Trier, *Gallice* Treves, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Tullenſis, vulgo *Toul*, in ditione Gallorum.
Metenſis, vulgo *Metz*, in ditione Gallorum.
Verdunenſis, vulgo *Verdun*, in ditione Gallorum.

86 *Archiepiſcopatus Colonienſis*, *Germ.* Coln, *Gallice* Cologne, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Leodienſis, Germ. *Liek Luttig*, Gallice *Liege*, Italice *Liegi*.
Monaſterienſis, vulgo *Munſter*, in VVeſtphalia.
Oſnabrugenſis, vulgo *Oſnabrugk*, in circulo VVeſtphaliæ.
Mindenſis, vulgo *Minden*, in VVeſtphalia, qui tamen Epiſcopatus, perinde ac Epiſcopatus Alberſtadienſis tranſiit in Dominium Electoris Brandeburgenſis.

87 *Archiepiſcopatus Salisburgenſis*, *vulgo* Salzburg, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Paſſavienſis, vulgo *Paſſau*, in Bavaria; ſed modo a Benedicto XIII. Conſtit. incipient. *Arcan. Divin.* eſt declaratus exemptus, & inſignibus Archiepiſcopalibus Pallii, & Crucis præviæ ferendæ integratus.
Friſingenſis, vulgo *Freiſingen*, in Bavaria.
Ratiſponenſis, vulgo *Ratisbona*, in Bavaria, ſed ab ejus juriſdictione exemptus.
Brixinenſis, vulgo *Beixens*, in Comitatu Tirolis.
Gurcenſis, vulgo *Gueck*, in Carinthia.
Laventinenſis, vulgo *Lavant*, in Carinthia.
Chiemenſis, vulgo *Chiemſe*, in Bavaria.
Seccovienſis, vulgo *Seckavv*, in Stiria.

88 *Archiepiſcopatus Magdeburgenſis*, *vulgo* Magdeburg, *Epiſcopatus ſuffraganei*.
Miſnenſis, vulgo *Meiſſen*, in Saxonia Superiori ad Albim, qui tamen ab ejus juriſdictione eſt exemptus.
Merſeburgenſis, vulgo *Mersburg*, in Miſnia.
Citizenſis, vulgo *Zeitz*.
Naumburgenſis, vulgo *Naumburg*, in Miſnia.
Brandeburgenſis, vulgo *Brandeburg*.
Havelbergenſis, vulgo *Havelberg*.

89 *Archiepiſcopatus Bremenſis*, *vulgo* Bremen, *in Saxonia inferiori*, *Epiſcopatus ſuffeaganei*.
Lubecenſis, vulgo *Lubeck*, in Hollandia.
Raceburgenſis, vulgo *Ratzburg*, in Ducatu Pomeraniæ.
Suerinenſis, vulgo *Schvverin*, in Ducatu Meckelburgenſi.

90 Præter hos ſex Germaniæ Archiepiſcopatus, moxque recenſitos Epiſcopatus ſuffraganeos, ſex adhuc ſunt in Germania Epiſcopatus, qui ſunt exempti, videlicet Epiſcopatus Neoſtadienſis, vulgo *Neuſtatt*, in Auſtria: Epiſcopatus Uratislavienſis, vulgo *Breslau*, in Sileſia: Epiſcopatus Bambergenſis, vulgo *Bamberg*: Epiſcopatus Olmutcenſis, in Moravia, vulgo *Olmitz*: Epiſcopatus Tridentinus, vulgo *Trento*: & Epiſcopatus Labacenſis, Italice *Lubiana*. Denique Viennenſis in Auſtria Epiſcopatus, qui antea erat itidem exemptus, nuperrime ad petitionem Imperatoris Caroli VI. fuit a Summo Pontifice Innocentio XIII. in Archiepiſcopatum erectus.

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei, qui nunc ſunt in Anglia. 91

Archiepiſcopatus Cantuarienſis, vulgo *Canturbery*, Epiſcopatus ſuffraganei.
Roffenſis, vulgo *Rocheſter*.
Londinenſis, vulgo *London*, Gallice *Londres*.
Lincolnienſis, vulgo *Lincoln*.
Ciceſtrienſis, vulgo *Chicheſter*.
Vintonienſis, vulgo *Vincheſter*.
Sarisburienſis, vulgo *Sarisbury*.
Exonienſis, vulgo *Exceſter*.
Vigornienſis, vulgo *VVorceſter*.
Gloceſtrienſis, vulgo *Gloceſter*.
Bathonienſis, vulgo *Bathe*, unitus Epiſcopatui Vellenſi, vulgo *VVelles*.
Lichfeldienſis, vulgo *Lichfeld*.
Herefordienſis, vulgo *Hereford*.
Elienſis, vulgo *Ely*.
Norvicenſis, vulgo *Norvvich*.
Oxonienſis, vulgo *Oxford*.
Petriburgenſis, vulgo *Peterboroug*.
Briſtolienſis, vulgo *Briſtol*.
Landavenſis, vulgo *Landaff*.
Bangorienſis, vulgo *Bangor*.
Menevenſis, ſeu Sancti Davidis, vulgo *Saint David*.
Aſaphenſis, vulgo *Saint Aſaph*.

Archiepiſcopatus Eboracenſis, *vulgo* Yorch, *Epiſcopatus ſuffraganei*. 92
Caſtrienſis, vulgo *Cheſter*.
Dunelmenſis, vulgo *Durham*.
Carleolenſis, vulgo *Caelile*.

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei, qui nunc ſunt in Scotia. 93

Archiepiſcopatus Andreopolitani, vulgo *Sanct. Andrevvs*, Epiſcopatus ſuffraganei.
Aberdonenſis, vulgo *Aberdene*.
Duckeldenſenſis, vulgo *Dunckel*.
Moravienſis, vulgo *Murray*.
Dumblanenſis, vulgo *Dumblant*.
Brechinenſis, vulgo *Brechin*.
Edemburgenſis, vulgo *Edembourg*.
Roſſenſis, vulgo *Roſſe*.
Cathaneſienſis, vulgo *Caintnes*.
Orcadenſis, vulgo *Orkney*.

Archiepiſcopatus Glaſcuenſis, *vulgo* Glaſcovv, *Epiſcopatus ſuffeaganes*. 94

Digitized by Google

Gallovidenſis, vulgo *Gallovvay*.
Argadienſis, vulgo *Argyſe*.
Inſularum, ſive Sodorenſis, vulgo **Colomkill**, *& Isles*.
95 *Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei, qui nunc ſunt in Hibernia.*
Archiepiſcopatus Armachani, vulgo *Armagh*, in Ultonia, Epiſcopatus ſuffraganei.
Midenſis, vulgo *Mith*.
Clochorenſis, vulgo *Clogher*.
Dunenſis, vulgo *Dovun*.
Derrenſis, vulgo *Derry*.
Rapotenſis, vulgo *Rapoe*.
Kilmorenſis, vulgo *Kilmore*, unitus Epiſcopatui Ardachadenſi, vulgo *Ardach*.
Dromorenſis, vulgo *Dromore*.
Clonmacnaiſenſis, vulgo *Cluan*, qui Epiſcopatui Midenſi eſt unitus.
Connorenſis, vulgo *Conner*, qui Epiſcopatui Dunenſi unitus eſt.
96 *Archiepiſcopatus Dublinenſis, vulgo* Dublin, *in Lagenia, Epiſcopatus ſuffraganei*,
Darenſis, vulgo *Keldare*.
Fernenſis, vulgo *Fernes*, unitus Epiſcopatui Leghlinenſi, vulgo *Leighlin*.
Offorienſis, vulgo *Offery*.
97 *Archiepiſcopatus Caſſilienſis, vulgo* Caſshell, in *Monomia, Epiſcopatus ſuffraganei.*
Limericenſis, vulgo *Lymerick*.
Vatefordienſis, vulgo *Wateford*, qui unitus eſt Epiſcopatui Liſmorenſi, vulgo *Liſmora*.
Clonenſis, ſeu Claunenſis, vulgo *Cloncy*.
Corcagrenſis, vulgo *Corck*, unitus Epiſcopatui Roſſenſi, vulgo *Roſs*.
Laonenſis, vulgo *Killalo*.
Ardſertenſis, & Finibrienſis, vulgo *Kilſenor*.
98 *Archiepiſcopatus Thuamenſis, vulgo* Toam, *in Connacia, Epiſcopatus ſuffraganei.*
Magionenſis, vulgo *Moy*, & Enaghounenſis, vulgo *Enaghodovone*, qui uniti ſunt Archiepiſcopatui Thuamenſi.
Elphinenſis, vulgo *Elphen*.
Duacenſis, vulgo *Kilmagough*, unitus Epiſcopatui Clonfertenſi, vulgo *Clonfert*.
Aladenſis, vulgo *Killala*, unitus Epiſcopatui Achadenſi, vulgo *Achonry*.
Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus, qui nunc ſunt in Bohemia.
Unicus eſt in Regno Bohemiæ Archiepiſcopatus, videlicet Pragenſis a Clemente VI. Pontifice Maximo anno 1334. inſtitutus.
99 *Archiepiſcopatus Pragenſis, vulgo* Praga, *in Bohemia, Epiſcopatus ſuffraganei.*
Olmucenſis, vulgo *Olmitz*.
Litomericenſis, vulgo *Leutmeritz*.

Reginohradecenſis, vulgo *Konigſgratz*.
Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Dania.
Unus duntaxat in Dania, vulgo *Dannemarch*, extat Archiepiſcopatus, ſcilicet Lundenſis.
Archiepiſcopatus Lundenſis, vulgo Lauden, *in Dania, Epiſcopatus ſuffraganei.* 100
Roſchildenſis, vulgo *Roſchild*, in Zelandia Inſula.
Ottonienſis, vulgo *Odenſee*, in Fionia.
Sleſvicenſis, vulgo *Sleſvvik*, in Jutia.
Ripenſis, vulgo *Ripen*, ibidem.
Viburgenſis, vulgo *Wiborg*, ibidem.
Alburgenſis, vulgo *Alborch*, ibidem.
Arhuſienſis, vulgo *Arhuſen*, ibidem.
Obſervari tamen debet, hunc in Dania Archiepiſcopatum Lundenſem ab anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo octavo, ex quo Lundis Civitas ſubeſt Suecis, deſiiſſe eſſe Archiepiſcopatum, & nunc eſſe tantum Epiſcopatum, quia ejus loco Civitas Hafnia, a qua parum diſtat Lundenſis Civitas, Archiepiſcopali titulo fuit decorata a Friderico III. Daniæ Rege anno MDCLX.
Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Svecia.
Archiepiſcopatus Upſalienſis, vulgo Upſal, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 101
Lincopenſis, vulgo *Linkoping*.
Scarenſis, vulgo *Scara*.
Aroſienſis, vulgo *Aroſen*.
Vexionenſis, vulgo *Vexſio*.
Aboenis, vulgo *Abo*, in Finnonia.
Archiepiſcopatus, & Epiſcopaſus ſuffraganei in Hungaria.
Archiepiſcopatus Strigonienſis, vulgo Gran, *ſub Turcis, Epiſcopatus ſuffraganei.* 102
Nitrienſis, vulgo *Nitra*, ſub Auſtriacis.
Javarienſis, vulgo *Jevver*, ſub Auſtriacis.
Agrienſis, vulgo *Egher*.
Vacienſis, vulgo *Watzen*.
Quinquecclesienſis, vulgo *Otegiazac*.
Weſprimenſis, vulgo *Veſprim*.
Archiepiſcopatus Colocenſis, vulgo Colocza, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 103
Bathienſis, vulgo *Bath*, qui unitus eſt Archiepiſcopatui, & eſt ſub Auſtriacorum Dominio.
Zagrabienſis, vulgo *Zagrab*.
Varadienſis, vulgo *Varad*.
Sirmienſis, vulgo *Szerem*, ſeu *Strmich*.
Chanadienſis, vulgo *Chanad*.
Boſnenſis, vulgo *Boſna*, ſedes Jatzæ in Boſnia.
Cibinenſis, ſive Tranſilvaniæ, vulgo *Szeben*.
Bachovienſis, vulgo *Backovv*, in Valachia.

Al-

Digitized by Google

104 *Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Polonia.*

Archiepiſcopatus Gneſnenſis, vulgo *Gneſna*, Epiſcopatus ſuffraganei.

Cracovienſis, vulgo *Cracovv*, in Polonia minore.

Uladislavienſis, ſeu Cujavienſis, vulgo *Wladislavv*, in Cujavia.

Vilnenſis, vulgo *Vilenki*, in Lituania.

Poſnanienſis, vulgo *Poſnan*.

Plocenſis, vulgo *Ploczko*, in Maſſovia.

Varmienſis, vulgo *Varmia*, unitus Epiſcopatui Sambienſi, vulgo *Szamland*.

Luceorienſis, vulgo *Lucko*, in Volhinia.

Samogitienſis, ſive Mednicienſis, vulgo *Samodzka*, *Zembla*.

Culmenſis, vulgo *Culmſee*, unitus cum Epiſcopatu Pomeſamienſi, vulgo *Pomeſan*.

Uratislavienſis, vulgo *Breslavv*, in Sileſia.

Lebuſſenſis, vulgo *Lebuſis*, in Marchia Brandeburgica.

Caminenſis, vulgo *Camin*, in Pomerania.

Smolocenſis, vulgo *Smolensko*, in Moſcovia.

105 *Archiepiſcopatus Leopolienſis, vulgo* Luvou, *Epiſcopatus ſuffraganei.*

Preſmilienſis, vulgo *Prezemyzl*, in Ruſſia nigra.

Celmenſis, vulgo *Chelm*, in Ruſſia nigra.

Chiovenſis, vulgo *Kiovv*, in Volhinia.

Camenecenſis, vulgo *Kaminiec*, ſub Turcis, in Podolia.

106 Præter latinos in Regno Poloniæ Epiſcopos, ſunt & Ruſſici, ſeu Ruthenici Ritus, Epiſcopi ſub ditione Regis Poloniæ in Communionem Orthodoxæ Eccleſiæ a Clemente VIII. Pontifice maximo anno MDXCVI. recepti, qui tamen in Comitiis Polonicis locum non habent.

107 *Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Luſitania, vulgo* Portugallia.

Hic in primis eſt obſervandum, quod noviſſime de anno MDCCXVI. a Clemente XI. Conſtitut. incipiente. *In ſupremo Apoſtolatus ſolio* Archiepiſcopatus Uliſſiponenſis fuit diviſus in duos Archiepiſcopatus, uno vocato Archiepiſcopatu Uliſſiponenſi Orientali, & altero vocato Archiepiſcopatu Uliſſiponenſi Occidentali, qui & in Patriarchatum fuit erectus cum plurimis privilegiis, & utrique fuerunt aſſignati ſuffraganei, ut ſequitur.

108 *Patriarchatus Uliſſiponenſis Occidentalis, vulgo* Lisbona Occidentale, *Epiſcopatus ſuffraganei.*

Leyrienſis, vulgo *Leira*, in Portugallia.

Lamacenſis, vulgo *Lamego*.

Funchalenſis, vulgo *Funchel*, in Madera Inſula.

Angrenſis, vulgo *Angra*, in Tercera Inſula.

Archiepiſcopatus Uliſſiponenſis Orientalis, vulgo Lisbona Orientale, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 109

Egitanienſis, ſeu Guardienſis, vulgo *La Guardia*.

Portalegrenſis, vulgo *Portalegra*.

Promontorii Viridis, ſeu Capitis Viridis, vulgo *Ribera grande*, in Inſulis Capitis viridis.

Sancti Thomæ, vulgo *San Thomè*, in Inſula ejuſdem cognominis, verſus Guineam.

Congenſis, vulgo *San Salvador*, in Regno Congi.

Sub Benedicto XIV. unicus Uliſſiponenſis Archiepiſcopatus agnitus eſt.

Archiepiſcopatus Bracarenſis, vulgo Braga, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 110

Portucalenſis, vulgo *Porto*.

Viſenſis, vulgo *Viſeu*.

Conimbricenſis, ſeu Colimbrienſis, vulgo *Coimbra*.

Mirandenſis, vulgo *Miranda*.

Archiepiſcopatus Eborenſis, vulgo Evora, *Epiſcopatus ſuffraganei.* 111

Algarbienſis, ſeu Pharenſis, vulgo *Faro*, in Algarbia.

Elvenſis, vulgo *Elvas*, in Portugallia.

Tingitanus, vulgo *Tanger*, & Septenſis, vulgo *Ceuta*, uniti ſub eodem Epiſcopo in Barbaria.

Angolæ, vulgo *Angola*, in Urbe Laonda.

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei, in Livonia. 112

Archiepiſcopatus Regienſis, vulgo *Riga*, Epiſcopatus ſuffraganei.

Revalienſis, vulgo *Revel*.

Torpatenſis, vulgo *Derpt*.

Hapſalenſis, vulgo *Hapſel*.

Oſilienſis, vulgo *Oeſel*.

Vendenſis, vulgo *Vindovv*, nunc Livonienſis.

Nunc Civitas Riga, quæ erat Sedes illius Archiepiſcopatus, in manus Magni Ducis Ruſſiæ venit, qui eam expugnavit anno MDCCX.

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei, in Valachia, Moſcovia, & Ruſſia. 113

In Valachia unus tantum eſt Epiſcopatus, ſeu Bacchovienſis a Clemente VIII. Pontifice Maximo erectus.

In Moſcovia, itemque in Ruſſia alba, Epiſcopi e Cœtu Monachorum Ordinis Sancti Baſilii, ut plurimum, eliguntur, ſolentque undecim Epiſcopi in univerſo Moſci Imperio numerari, quorum Metropolita in urbe *Moſcau* ſedem habebat. Duo etiam in Moſcovia ſunt Archiepiſcopatus, nimirum Reſtovienſis, & Novogardiæ Magnæ. Extant vero Epiſcopatus in Civitatibus Cortinæ, Re-

Reſaniæ, Columnæ, Caſani, Volgdæ, Tueriæ, Smoleski, & Sndaliæ.

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Dalmatia.

114 *Archiepiſcopatus Jadrenſis, vulgo* Zara, *ſub Venetis, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Arbenſis, vulgo *Arbe.*

Veglianenſis, vulgo *Veglia.*

Auxerenſis, vulgo *Oſſaro.*

115 *Archiepiſcopatus Spalatenſis, vulgo Spalatro, ſub Venetis, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Signienſis, vulgo *Segna*, in Croatia ſub Imperatore.

Nonenſis, vulgo *Nona*, ſub Venetis in Dalmatia.

Pharenſis, & Leſinenſis, vulgo *Leſina*, ſub Venetis in Dalmatia.

Tragurienſis, vulgo *Trau*, ſub Venetis in Dalmatia.

Scardonenſis, vulgo *Scardona*, ſub Venetis in Dalmatia.

Macarienſis, vulgo *Macarska*, ſub Venetorum Dominio.

Sebenicenſis, vulgo *Sebenico*, ſub Venetis in Dalmatia.

Tinienſis, vulgo *Tine*, ſub Turcis.

Dulmenſis, vulgo *Dulmo*, in Boſnia ſub Turcis.

116 *Archiepiſcopatus Raguſini, vulgo* Raguſi, *ſui Juris, in Dalmatia, Epiſcopatus ſuffraganei.*

Stagnenſis, vulgo *Stagno*, ſub Raguſæis.

Mercanenſis, vulgo *Merca*, ſub Raguſæis, unitus cum Epiſcopatu Tribunenſi, vulgo *Trebingo*, ſub Turcis.

Stephanenſis, vulgo *Marenta*, ſub Turcis.

Bracienſis, vulgo *La Brazza*, ſub Venetis.

Roſonenſis, vulgo *Riſano*, ſub Turcis.

Curzolenſis, vulgo *Curzola*, ſub Venetis.

117 *Archiepiſcopatus Nidroſienſis, vulgo* Dronsheim, *Epiſcopatus ſuffraganei in Norvegia.*

Bergenſis, vulgo *Bergen*, unitus Epiſcopatui Stavangrenſi, vulgo *Staffanger.*

Hammarienſis, vulgo *Hammer.*

Anſloenſis, vulgo *Hola*, in Iſlandia Inſula.

Scalhotenſis, vulgo *Scalhot*, in Iſlandia Inſula.

118 *Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Albania.*

Archiepiſcopatus Antibarenſis, vulgo *Antivari*, ſub Turcis, Epiſcopatus ſuffraganei.

Scutarenſis, vulgo *Scuttari.*

Polatenſis, vulgo *Pulati.*

Drivaſtenſis, vulgo *Drivaſto.*

Dulcinenſis, vulgo *Dulcigno.*

Sappatenſis, vulgo *Sappa*, unitus cum Epiſcopatu Sardanenſi, vulgo *Sardania.*

Piſrenenſis, vulgo *Priſſeren*, in Servia.

Samandrienſis, vulgo *Semender*, in Servia.

Belgradenſis, vulgo *Belgrado*, in Servia.

Buduenſis, vulgo *Budoa*, ſub Venetis.

Archiepiſcopatus Dyrrachini, vulgo Durazzo, *in Albania ſub Turcis, Epiſcopatus ſuffraganei.* 119

Alexienſis, vulgo *Aleſſio.*

Liſſenſis, vulgo *Liſſa.*

Bendenſis, vulgo *Benda.*

Canovienſis, vulgo *Canovia.*

Croienſis, vulgo *Croja.*

Archiepiſcopatus Scupienſis, vulgo *Uſcub*, in Servia. 120

Archiepiſcopatus Sardicenſis, vulgo *Sofia*, in Bulgaria. 121

Archiepiſcopatus Ochredenſis, vulgo *L'Ocrida*, in Macedonia. 122

Archiepiſcopatus Corcyrenſis, vulgo Corfù, *in Epiro ſub Venetis, Epiſcopatus ſuffraganei.* 123

Zacynthienſis, vulgo *Zante*, unitus cum Epiſcopatu Cephalonienſi, vulgo *Cefalonia*, ſub Venetis in Inſulis.

Archiepiſcopatus Candienſis, vulgo Candia, *in Creta inſula ſub Turcis, Epiſcopatus ſuffraganei.* 124

Cydonienſis, vulgo *la Canea.*

Rhetimnenſis, vulgo *Retimo*, unitus cum Epiſcopatu Milopotamenſi, vulgo *Milopotamo.*

Sithienſis, vulgo *Sithia*, unitus cum Epiſcopatu Hierapetrenſi, vulgo *Hierapetra.*

Sichimenſis, vulgo *Sichimo*, unitus cum Epiſcopatu Archadienſi, vulgo *Arcadia.*

Archiepiſcopatus Naxienſis, vulgo Naxia *in Mari Ægeo, Epiſcopatus ſuffraganei.* 125

Thienenſis, vulgo *Tiene*, ab ejus juriſdictione exemptus, in Inſulæ ejuſdem cognominis ſub Venetis.

Milenſis, vulgo *Milo.*

Scirenſis, vulgo *Sira.*

Chienſis, vulgo *Scio.*

Andrenſis, vulgo *Andro.*

Theraſienſis, vulgo *Santorini.*

Theramnienſis, vulgo *Termia.*

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Indiis Orientalibus, ſub Luſitanis.

Archiepiſcopatus Goani, vulgo Goa, Epiſcopatus ſuffraganei. 126

Cochinenſis, vulgo *Cochin.*

Malacenſis, vulgo *Malaca.*

Macaonenſis, vulgo *Macao*, in Sinarum Imperio.

Mellaporenſis, ſeu Sancti Thomæ, vulgo *San Thomè.*

Nangazachienſis, vulgo *Nangazachi*, quem Epiſcopatum Sixtus V. Pontifex Maximus erexit in Nangazaco, Urbe Japoniæ.

Gran-

Digitized by Google

Granganovenſis, aut Angamelenſis, vulgo *Angamale*, in India intra Gangem, qui Archiepiſcopatus nullum Epiſcopatum ſuffraganeum habet.

127 *Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Indiis Occidentalibus ſub Hiſpanis.*

128 Archiepiſcopatus Mexicani, vulgo *Mexico*, Epiſcopatus ſuffraganei.

Antequarenſis, ſive Quaxacanus, vulgo *Guaxaca*.

Mechoacanus, vulgo *Mechoacan*.

Taxcalenſis, ſive Angelopolitanus, vulgo *Puebla de los Angelos*.

Guatimalanus, vulgo *Guatimala*.

Meridæ, vulgo *Merida*, in Yucatania.

Nicaragua, vulgo *Nicaraga*.

Chiappenſis, vulgo *Chiappe*.

Veræ pacis, vulgo *Vera paz*.

Durangi, vulgo *Durango*.

Sanctæ Fidei de novo Mexico, vulgo *Santa Fè*.

129 *Archiepiſcopatus Sancti Dominici, vulgo* San Domingo, *in Hiſpaniola Inſula, Epiſcopi ſuffraganei.*

Epiſcopatus Conceptionis, vulgo *la Conception de la Vega*, unitus Archiepiſcopatui.

Sancti Jacobi de Cuba, vulgo *Santjago de Cuba*.

Sancti Joannis de Portu divite, vulgo *San Juan de puerto ricco*.

Venetiolæ, vulgo *Venezuela*.

Honduræ, vulgo *Honduras*.

130 *Archiepiſcopatus Limenſis, vulgo* Lima, *Epiſcopatus ſuffraganei.*

Cuſcenſis, vulgo *Cuſco*.

Quitenſis, vulgo *Quito*.

Arequipæ, vulgo *Arequipa*.

De Truxillo, vulgo *Truxillo*.

Gamangæ, vulgo *Guamanga*.

Panamanus, vulgo *Panama*, in Terra Firma.

Sancti Jacobi Ciles, vulgo *Santajago de Chile*.

Conception, vulgo *La Conception de Chile*.

Archiepiſcopatus Sanctæ Fidei, vulgo *Santa Fè de Bogota*.

131 *Archiepiſcopatus ſuffraganei in novo Regno Granatenſi, ſub Hiſpanis.*

Sanctæ Marthæ, vulgo *Santa Marta*, in novo Regno Granatenſi.

Carthaginis novæ, vulgo *Cartagena*, la Inda, in Terra Firma.

Popajani, vulgo *Popayan*, in Regione ejuſdem cognominis.

132 *Archiepiſcopatus Platenſis, vulgo* de la Plata, *Epiſcopatus ſuffraganei.*

De pace, vulgo *la Paz, o Chuquiaca*, in Peruvia.

Tucumanenſis, vulgo *San Miguel de el eſtero*, in Tucumania.

Sanctæ Crucis de Serra, vulgo *Santa Crux de la Sierra, o de Baranca*.

Sanctæ Trinitatis, vulgo *S. Trinidad de Buenos Ayres*, in Paraguaja.

Fluvii de Plata, vulgo *l'Aſſompcion*, in Provincia Fluvii de Plata.

Archiepiſcopatus Manilani, vulgo Manila, *in Inſulis Philippinis ſub Hiſpanis, Epiſcopatus ſuffraganei.* 133

Nominis Jeſu, ſeu Cebuenſis, vulgo *Nombres de Jeſus*.

Novæ Segoviæ, *Nuova Segovia*.

Cazerenſis, vulgo *Caceres de Camerina*.

Archiepiſcopatus Sancti Salvatoris, vulgo San Salvador, *in Braſilia ſub Luſitanis, Epiſcopatus ſuffraganei.* 134

Olindanus, vulgo *Olinda de Pernambuco*.

Sancti Sebaſtiani, vulgo *San Sebaſtiano de Rio de Janeiro*.

Maraniani, vulgo *San Luis de el Marabam*.

Notandum, quod Epiſcopatum Fluminis Januarii in Braſilia, ejuſque ampliſſimam Diœceſim in quinque partes diviſit Benedictus XIV. an. 1746. Conſtit. incip. *Candor lucis æternæ*, & una earum antiquo Epiſcopatui relicta, ex aliis duos Epiſcopatus, nempe Marianenſem, & S. Pauli, & totidem Prælaturas, ſcilicet Gojaſienſem, & Cujabaenſem, ſub jure Metropolitico Archiepiſcopi S. Salvatoris erexit.

In Francia nova nullus eſt Archiepiſcopatus, ſed unus tantum extat Epiſcopatus, ſeu Quebecenſis, qui nemini ſuffraganeus eſt, & vulgo dicitur *Quebec*. 135

Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſuffraganei in Belgio, vulgo Flandria. 136

Archiepiſcopatus Mechlinenſis, vulgo *Malines*, in Belgio Hiſpanico, Epiſcopatus ſuffraganei.

Antuerpienſis, vulgo *Anvers*, ad Scaldim fluvium in Brabantia.

Brugenſis, vulgo *Bruges*.

Gandavenſis, vulgo *Gand*.

Iprenſis, vulgo *Ipres*.

Ruremundenſis, vulgo *Ruremonde*.

Boſcoducenſis, vulgo *Bolduc*.

Archiepiſcopatus Cameracenſis, vulgo Cambray, *in Belgio Gallico, Epiſcopatus ſuffraganei.* 137

Atrebatenſis, vulgo *Arras*.

Tornacenſis, vulgo *Tournay*.

Namurcenſis, vulgo *Namur*.

Sancti Audomari, vulgo *Saint' Omer*.

Ar-

Digitized by Google

138 *Archiepiſcopatus Ultrajectini*, *vulgo* Utrecht, *Epiſcopatus ſuffraganei*.

Daventrenſis, vulgo *Daventer*.
Harlemenſis, vulgo *Harlem*, in Hollandia.
Leovardienſis, vulgo *Leuvarden*, in Friſia.
Middelburgenſis, vulgo *Middelborg*, in Zelandia.

139 Epiſcopatus cum Cardinalatus officio incompatibilis olim cenſebatur, nec alii Epiſcopi inter Cardinales erant, præter ſeptem prius, poſtea vero ſex ſuburbicarii. Dein tamen uſus invaluit, ut etiam Cardinales Cathedralibus Eccleſiis præficerentur; idque approbatum fuit a Concilio Tridentino, dummodo ipſi Cardinales apud ſuas Eccleſias reſiderent. Ben. XIV. tom. 2. Conſtitut. 36. incipient. *Cum a Nobis*.

140 Epiſcopatus Titulares Eccleſiarum in partibus Infidelium laudabiliter conſeruntur, ubi hujuſmodi Epiſcoporum opera aliquam Eccleſiæ utilitatem afferat. Idem *ibid.* Epiſcopatus Titulares poſſe conferri Cardinalibus fuſe probat idem Pontifex *ibid.* adducens ad id jura, congruentias, & exempla.

141 Epiſcopatus non extinguitur per extinctionem Capituli. Idem tom. 2. Conſtitut. 35. incip. *Notum tibi*.

Additiones ex editione Romana.

142 Opportunum hic eſſet oſtendere Epiſcopus jure divino, dignitate, & poteſtate ſimplicibus Præsbyteris eſſe ſuperiores, & in hac potiſſimum ſententia fuiſſe D. Hieronymum, quidquid blaterent Salmaſius, Blondellus, & alii Calviniſtæ. Sed anguſti limites additionum haud patiuntur, ut materia hanc adeo vaſtam hic tractemus. Vide, qui de ea pro dignitate agit, affert plura D. Hieronymi loca, tum ipſis locis, quibus abutuntur Adverſarii, reſpondet, Doctiſſimum Droven *de Re Sacrament. tom. 2. lib. 8. ſect. 6. fere per tot.*

EPISCOPUS.

Articulus I.

Epiſcopus quo ad ejus nomen, originem, & dignitatem.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi nominis Etymon & ſignificatio.*
2 *Quibus aliis nominibus appelletur Epiſcopus, & quæ ſit cujuſque nominis ratio*, ad n. 13
14 *An Status Epiſcopatus perfectior quam ſtatus Religioſus ſit habendus.*
15 *Ordinis Epiſcopalis, quoad denominationem & gradum, quotuplex ſit partitio, & qualis*, ad num. 26
27 *Epiſcopi, in quorum locum ſucceſſere, an fuerint ſub initio Eccleſiæ a Presbyteris diſtincti, & quomodo alias nuncupentur reſpectu eorumdem Juriſdictionis inter ſe*, ad num. 35
36 *Chorepiſcopi quid eſſent antiquitus, quid in Eccleſia Dei agerent, & cur fuerint aboliti & ablati*, ad n. 41
42 *Qua occaſione, & a quo fuerit Apoſtolorum quiſque in Epiſcopum ordinatus*, ad n. 44
45 *An Epiſcopi Cathedralibus Eccleſiis antiquiores cenſeri debeant.*
46 *Quare Epiſcopi, ac etiam Sacerdotes, dicantur Flamines*, ad n. 49
50 *In quo differat nomen Epiſcopi & Presbyteri.*
51 *Quid Jure ſtatutum ſit circa Epiſcoporum præcedentiam in Conciliis Provincialibus.*
52 *Varia quoad Epiſcopos excerpta e Conſtitutionibus Benedicti XIV.*, ad n. 59.
60 *Affertur per extenſum Encylica Clementis XIII. de Epiſcoporum muneribus.*
61 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 70.

Nomen Epiſcopi eſt nomen græcum idem importans ac latine *ſpeculator*; *c. Cleros §. Epiſcopus diſt.* 21. vel ſuperintendens; *cap. Qui Epiſcopatum* 8. *quæſt.* 1. *cap. Legimus diſt.* 93. Præcipuum enim Epiſcopi munus eſt gregis ſibi commiſſi mores, & vitam explorare, & inſpicere. Unde S. Ambroſius *de dignitate Sacerdotum cap.* 6. Epiſcopum dici cenſet, quaſi perinſpectorem, ideoque & in ſolio eum in Eccleſia editiori reſidere, ut & cunctos reſpiciat, & a cunctis reſpiciatur. Epiſcopus vocatur *Summus Sacerdos* ratione Ordinis, ad differentiam ſimplicium Sacerdotum; *cap. Deus ergo* 3. *quæſt.* 1. *cap. Videntes* 12. *quæſt.* 1. *c.* 1. *§. Per frontis, de Sacram. Unct.* Epiſcopus enim congrue dicitur Sacerdos ſummus, quia ultra ſuum Ordinem nullus eſt alius Ordo; *c. De his, c. Munus, de conſec. diſt.* 5. nam Epiſcopatus eſt maximus Ordinum, qui ſint in Eccleſia Dei. *Gloſſ. verb. Epiſcopus in proœmio lib.* 9. *Decretal. Gloſſ. verb. de Epiſcopis in c. Quia periculoſum, de ſentent. Excomm. in* 6. Epiſcopus dicitur *Præſul*, quia in Concilio præſidet; *cap. Quod translationem, de temporib. Ordinat.* Dicitur *Antiſtes*, quia ante alios ſtans præeminet

(margin numbers: 1 at "Nomen Epiſcopi"; 2 at "Epiſcopus vocatur"; 3 at "Epiſcopus dicitur Præſul"; 4 at "Dicitur Antiſtes")

bet populo, & eſt primus templi, & Diæceſis
Sacerdos; §. *Nos autem*, *Inſtit. de Attiliano
Tutore*, *l. Si quemquam*, *& l. Decernimus Cod.
de Epiſcopis*, *& Clericis*, Calvin. *verb. Anti-*
5 *ſtes*. Dicitur Pontifex *cap. Pontifices 7. quæſt.* 1.
cap. Meſſana, *de elect. cap. Quia periculoſum*,
de ſentent. Excomm. in 6. Pontifex enim, ut
ait Scævola, relatus a Calvino *verb. Pontifex*,
eſt ſic dictus a *poſſe*, & *facere*, quia, ut Al-
ciatus arbitratur, jus illi erat ſacrificandi: fa-
cere enim apud veteres ſacrificare eſt, & E-
piſcopus poteſt ſacrificare, & facere ſacrifica-
re per Sacerdores, quos efficit, & ordinat.
6 Appellatur interdum *Legatus Chriſti*, ut in
*cap. Accuſatio quoque in fin. 2. quæſt. 7. & in
Clement.* 1. §. *Nec ſuper*, *de pœnis*. Epiſcopus
enim tamquam Chriſti Legatus deſtinatur ad
regendas animas.
7 Vocatur propriiſſime *Paſtor* ab officio, quod
habet paſcendi Oves ſibi commiſſas verbi Dei
prædicatione, ac Sacramentorum adminiſtra-
tione, ut Paſtoris Officii eſſe proprium, do-
cet, & monet, & ſæpius inculcat Concilium
Trid. *ſeſſ. 6. de reform. cap.* 1. *& ſeſſ. 23. c.* 1.
8 Vocatur etiam *Præco*, quia annuntiat populo
9 ſcelera eorum; *cap. Sit rector* 1. *diſt.* 43. Voca-
tur item *Medicus*, ut ſciat attemperare vinum
oleo in curandis vulneribus; *cap. Diſciplina 9.*
10 *diſt.* 44. Vocatur *Lucerna* ſuper Candelabrum
poſita; *Matth. cap.* 5. ut omnibus luceat pro-
11 bitatis, & Doctrinæ radiis. Vocatur *Sal ter-
ræ*, *Matth. eod. cap.* 5. ut condiat aliorum mo-
12 res ſapientiſſimis inſtitutis, & præceptis. Di-
citur *Angelus*, *Luc.* 9. quia mittitur ut Nun-
13 cius prædicaturus verbum Dei. Vocatur *San-
ctiſſimus in Authentic. de Sanctiſſimis Epiſc. coll.
6. & in Clement. num.* 1. §. *Nec ſuper*, *de pœ-
nis*, quia cum Epiſcopus debeat alios ſanctos
efficere, oportet, ut ſit prius Sanctiſſimus, &
potius exemplis, quam verbis populum ſibi
commiſſum ad Sanctitatem alliciat, & provo-
cet: Unde recte *Eccleſ.* 2. dicitur: *Ab immun-
do quis mundabitur?* cui concinit illud S. Gre-
gorii *lib. 7. Moral. Manus ſordida aliam non la-
vat, & oculus plenus pulvere maculam non con-
ſiderat; ita mundus debes eſſe, qui vult aliena*
14 *corrigere*. Hinc communiter tenetur, quod ſta-
tus Epiſcopalis perfectior ſit, quam ſtatus Re-
ligionis, & Epiſcopus debet eſſe Sanctior Re-
ligioſo; nam, ut inquit S. Dionyſius *de Eccl.
Hierarch. c. 5. Pontificum quidem Ordo conſum-
mativus eſt, & perfectivus; Sacerdotum autem
illuminativus, & lucidativus; Miniſtrantium
vero Purgativus, & diſcretivus*; Fagnan. *lib.* 1.
Decretal. in cap. Niſi cum pridem 10. *de renun-
ciatione n. 6. & 7.*

Ordo Epiſcopalis quamvis quoad rem, ſeu 15
eſſentiam ſit unus ſolus, ex Anacleto Papa
Epiſt. 3. & cap. Novationis 6. cauſ. 7. quæſt. 1.
tamen quo ad nomen, & gradum eſt quadri-
partitus; textu expreſſo *in cap. Cleros* 1. *diſt.*
21. §. *Ordo Epiſcoporum*, ibi: *Ordo vero Epi-
ſcoporum quadripartitus eſt*, *ideſt in Patriarchis*,
Archiepiſcopis, *Metropolitis*, *atque Epiſcopis*. Sic
tenent Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in c. Requiſi-
vit*, *de ordinatis ab Epiſcopo*, *qui &c. n.* 1. Bar-
boſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. c. 6. num.* 4.
Patriarcha eſt nomen græcum, idem impor- 16
tans, ac latine Summus, ſeu Princeps Pa-
trum, ideſt Epiſcoporum, *cit. c. Cleros*, *verb.
Patriarchæ diſt.* 21. Patriarchæ præcipui, & ve- 17
ri in principio fuerunt tantum quatuor, ſci-
licet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, An-
tiochenus, & Hieroſolymitanus, *cap. Anti-
qua*, *de privilegiis*; *cap. Renovantes*; *cap. De-
finimus diſt.* 22. *cap. Grave nimis*, *de præbend.
& Extravagant. Sacroſancta Romana Eccleſia*,
de election. inter Communes, ubi Benedictus XI.
ſic expreſſe ſcribit: *Sacroſancta Romana Eccle-
ſia*, *quæ diſponente Domino ſuper omnes alias
ordinariæ poteſtatis obtinet principatum a Deo*,
utpote Mater univerſorum Chriſtifidelium, *&
Magiſtra*, *quatuor Patriarchales ſedes inſtituit*,
inter quas poſt ipſam Romanam Eccleſiam, *Con-
ſtantinopolitanam primum*, *Alexandrinam ſecun-
dum*, *Antiochenam tertium*, *& Hieroſolimitanam
quartum locum voluit obtinere*, *ipſaſque multis
prærogativis*, *& honoribus*, *ac privilegiis deco-
ravit*. (*a*) Præter dictos quatuor primarios repe- 18
riuntur etiam alii Patriarchæ non ita princi-
pales, videlicet Gradenſis, ſeu Venetus, Pa-
triarcha Indiarum, & Patriarcha Æthiopiæ,
cum aliis, de quibus Gloſſa *in cit. c. Cleros* 1.
diſt. 21. *verb. Archiepiſcopi*, & noviſſime in-
ſtitutus eſt novus Patriarcha Eccleſiæ Uliſſi-
ponenſis Occidentalis *de anno* 1716. a Clemen-
te

Nota ex editione Romana.

(*a*) In principio non quatuor, ſed duo tantum fuerunt veri Patriarchæ, videlicet Alexandrinus, atque Antiochenus. Vid. Benedict. XIV. *De Sinodo Diæceſana* lib. 2. cap. 4. §. 7. & Dominicum Macri *in Hierolex.* verb. *Patriarcha*.

Digitized by Google

te XI. Conſtit. incip. *In ſupremo Apoſtolatus ſolio*.

19 Patriarchæ, & Primates, late ſumpto vocabulo, idem ſunt, licet differant nomine, colligitur *ex cap. Provinciæ* 1. *diſt.* 99. ibi: *Ipſis quoque in Civitatibus, vel locis noſtros Patriarchas, vel Primates, qui unam formam tenent, licet diverſa ſint nomina, leges Divinæ, & Eccleſiaſticæ poni, & eſſe juſſerunt*; & *cap. Nulli* 2. *ead. diſt.* 99. ibi: *Nulli Archiepiſcopi Primates vocentur, niſi illi, qui primas ſedes tenent, quarum Epiſcopos Apoſtoli, eorumque Succeſſores regulariter Patriarchas, vel Primates eſſe conſtituerunt*; & *cap. Duo ſimul* 9. *de Offic. Ordinar.* ibi: *Cum ſit in Canonibus definitum, Primates, vel Patriarchas nihil Juris præ ceteris habere, niſi quantum &c.* Unde Gloſſa *in cap. Coram* 7. *de in integrum reſtit. verb. Super primatia*, auctoritate *cit. cap.* 1. & *cap.* 2. *diſt.* 99. ſic concludit: *Primatia, & Patriarchatus una tantum dignitas eſt, licet nomina ſint diverſa*; & Gloſſa *in cit. cap. Duo ſimul* 9. *De Offic. Ordinar. verb. Patriarcha* ſic etiam concludit: *Diverſitas in nomine eſt, dignitas ea-*
20 *dem*. Stricte tamen loquendo Primates non idem habent Officium, eamdemque auctoritatem, quam habent Patriarchæ: ut late oſtendit Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univ. cap.* 6. *a num.* 10. & *ſequentib.* Et concluſio Gloſſæ ex citatis Canonibus, quod nulla detur realis differentia, ſed ſolum verbalis, inter Primates, & Patriarchas, eſt intelligenda de Patriarchis minoribus, & non de ſupradictis primariis, qui vere, & realiter diſtinguuntur, ut notat Gigas *de reſignat. Epiſcop. cap.* 18. *n.* 5. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 41. *num.* 14.
21 Frances *de Eccl. Cathedral. c.* 1. *num.* 81. Unde Primates rigoroſe loquendo dicuntur nonnulli Metropolitani, qui primarias tenent Civitates, & majores regunt Metropoles. Sic Bituricenſis Archiepiſcopus eſt Primas in Burdigalenſi Provincia, ut de ipſo fit mentio *in*
22 *cap. Conqueſtus* 9. *q.* 3. Archiepiſcopus Piſanus vocatur Primas Sardiniæ, & Corſicæ, ut notat Additio Marginalis ad Gloſſam *in c. Definimus diſt.* 22. Archiepiſcopus Toletanus, & Archiepiſcopus Bracharenſis contendunt de Primatu Hiſpaniæ, ut fit mentio *in cap. Coram* 7. *de in integrum reſtit.* & pro utroque varii ſcripſerunt, ut videre eſt apud Barboſ. *loc. cit. num.* 48. Sic in Galliæ Provinciis ultra Archiepiſcopum Bituricenſem ſe Primates appellant Archiepiſcopus Rhemenſis, Lugdunenſis, Arelatenſis, & Viennenſis. Hiberniæ Primas eſt Archiepiſcopus Armacanus; Angliæ Cantuarienſis; Scotiæ Archiepiſcopus S. Andreæ; Africæ Carthaginenſis; Hungariæ Strigonienſis; Poloniæ Gneſnenſis; Germaniæ olim Magdeburgenſis, nunc vero Salisburgenſis.

Metropolitanus ſic dictus a *Metros*, quod 23
idem ſonat ac *Mater*, & Polis, quod idem ſonat ac *Civitas*, eſt ille, qui reſidet, & Epiſcopatum gerit in Metropoli, ſeu Civitate præcipua, quæ eſt veluti Mater, ſeu Matrix aliarum Eccleſiarum, ſeu Civitatum totius Provinciæ, Metropolis enim caput Provinciæ appellatur; *l.* 4. §. *Ingreſſus*, & *l.* 7. *ff. de Offic. proconſ. l.* 6. *ff. de excuſ. tutor. l. unic. Cod. ut omnes inde*. Unde Provincia, cui præeſt Metropolitanus, decem, aut undecim Civitates, & totidem Epiſcopos ſuffraganeos olim ſub ſe continere ſolebat; *c. Scitote* 2. *cauſ.* 6. *qu.* 3. *Gloſſa in c. Clericos* 1. *diſt.* 21. *verb. A menſura*. Nunc vero *conſtitutio d. c. Scitote*, abiit in deſuetudinem, & numerus Epiſcoporum major, vel minor decem, aut undecim fuit conſtitutus in unaquaque Provincia ſub Metropolitanis, prout ſingulis magis expedire in dies videbatur, ut recte obſervat Petrus Gregor. *Sintagm. Juris lib.* 15. *c.* 11. *n.* 3.

Archiepiſcopus ſic dicitur tanquam primus, 24
ſeu Princeps omnium Epiſcoporum ſuæ Provinciæ; *Archos* enim eſt nomen græcum, quod latine ſignificat *primum* vel *Principium*; *cap.*
Cleros 1. *diſt.* 21. *verb. Archiepiſcopus*, & Archie- 25
piſcopus ſic captus idem eſt, ac Metropolitanus, ut innuit Ordo Romanus *tit. Qualiter Epiſcopus in Romana Eccleſia ordinetur*, ut tradit Barboſa cum pluribus aliis *loc. cit. cap.* 7. *num.* 4. & deduci poteſt etiam *ex c. Paſtoralis, de Offic. ordinar.* & *Extravag. Salvator, de præbend. inter communes, c. Referente, de præbend.* ibi: *Ad Metropolitanum, videlicet Rhemen-*
ſem Archiepiſcopum. Non tamen omnis Archie- 26
piſcopus eſt ſemper Metropolitanus, ſicuti omnis Metropolitanus eſt ſemper Archiepiſcopus; Dantur enim varii Archiepiſcopi, qui nullos ſuffraganeos habent, ut inter alios ſunt Roſſanenſis, & Lancianenſis Archiepiſcopi, ut notavit Barboſa *loc. cit. cap.* 7. *num.* 6. & de ipſis, & aliis patet in notitia ſupra adducta omnium Archiepiſcopatuum, & Epiſcopatuum. Tales enim Archiepiſcopi nullos habentes ſuffraganeos, licet ſint vere, & realiter Archiepiſcopi, non tamen vere ſunt Metropolitani, ut ex Barboſa & Azorio recte notat Frances *de Eccl. Cathedr. cap.* 1. *num.* 114. Quid autem poſſit Metropolitanus, ſeu Archiepiſcopus in ſuos ſuffraganeos, vide *verb. Archiepiſcopus art.* 1.

Epi-

Digitized by Google

27 Epiſcopus, ut jam fuit dictum *n.* 1. eſt no-
men Græcum idem ſignificans ac latine *Specu-
lator*, *cap. Cleros* §. *Epiſcopus diſt.* 22. vel *Su-
perintendens*, *c. Qui Epiſcopatum* 8. *quæſt.* 1. *c.*
28 *Legimus* 24. *diſt.* 93. Et ſub nomine Epiſcopi
Eccleſia ſemper eos intellexit, qui ſunt Preſ-
byteris ſuperiores; *cap. Decretis diſt.* 21. ubi:
*Simpliciter majorum, & minorum Sacerdotum
diſcretio in novo Teſtamento ab ipſo Chriſto ſum-
pſit exordium, qui duodecim Apoſtolos, tamquam
majores Sacerdotes, & ſeptuaginta duos diſcipu-*
29 *los, quaſi minores Sacerdotes, inſtituit.* In locum
vero Apoſtolorum Epiſcopi, & in locum Di-
ſcipulorum Presbyteri ſucceſſerunt, *cap. In no-
vo* 2. *diſt.* 21. & *c. Quorum vices* 6. *diſt.* 68.
30 Et quamvis in primitiva Eccleſia Epiſcopi,
& Presbyteri non diſtinguerentur quo ad no-
men; *c. Olim* 5. *diſt.* 95. ibi: *Olim idem erat
Presbyter, qui & Epiſcopus*; Tamen quo ad
rem ſemper fuit diſtinctio inter ipſos etiam
tempore Apoſtolorum in primo exordio Eccle-
ſiæ; Sic expreſſe S. Thomas *in* 2. 2. *q.* 184.
art. 6. *ad primum*, ibi: *De Presbytero, & Epi-
ſcopo dupliciter loqui poſſumus, uno modo quan-
tum ad nomen, & ſic olim non diſtinguebantur
Epiſcopi, & Presbyteri; nam Epiſcopi dicuntur
ex eo, quod ſuperintendunt*, ſicut dicit Auguſti-
nus 19. *de Civit. Dei*; *Presbyteri autem in Græco
dicuntur quaſi ſeniores*; Unde & Apoſtolus com-
muniter utitur nomine Presbyterorum, quan-
tum ad utroſque, cum dicit 1. *ad Timoth.* 5.
*Qui bene præſunt Peesbyteri, duplici honore digni
habeantur*, & ſimiliter etiam nomine Epiſco-
porum, unde dicit Actor. 20. Presbyteris E-
pheſinæ Eccleſiæ loquens: *Attendite vobis, &
univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus po-
ſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*. Sed ſecun-
dum rem ſemper inter eos fuit diſtinctio etiam
tempore Apoſtolorum, ut patet per Dionyſ.
cap. 4. *Eccleſiaſt. Hierarch.* & *Lucæ* 10. ſuper
illud: *Poſt hæc autem deſignavit Dominus &c.*
Dicit Gloſſa: *Sicut in Apoſtolis forma eſt Epiſco-
porum, ſic & in ſeptuaginta duobus diſcipulis
forma eſt Presbyterorum ſecundi Ordinis; Poſt-
modum tamen ad ſchiſma vitandum neceſſarium
fuit, ut etiam nomina diſtinguerentur, ut ſcili-
cet majores dicerentur Epiſcopi, minores autem
Presbyteri*; Dicere autem Presbyteros non dif-
ferre ab Epiſcopis, inter dogmata hæretica nu-
merat Auguſtinus *in lib. de hæreſibus, ubi quod
Ariani dicebant Presbyterum ab Epiſcopo nulla*
31 *differentia debere diſcerni*. Et Epiſcopos tam
in poteſtate Juriſdictionis, quam in poteſtate
Ordinis ſuperiores eſſe Presbyteris expreſſe de-
clarat Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. &
ibidem *Canon.* 7. ſubjicit anathemati contra-
rium dicentes ibi: *Si quis dixerit Epiſcopos non
eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſta-
tem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam
habent, illis eſſe cum Presbyteris communem....
anathema ſit.*

Epiſcopus appellatur *Ordinarius*; *cap. Paſto-* 32
ralis 11. *de Offic. Ordinar.* quia ordinariam in
ſua Diœceſi habet juriſdictionem. Barboſa *lib.*
1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 8. *num.* 47. Ap- 33
pellatur *Diœceſanus* reſpectu, & ratione ſuæ
Diœceſis, ideſt Civitatis, & Territorii Epi-
ſcopalis, *cap. Statuto* 2. §. *Diœceſani*, *de deci-
mis in* 6. *Clement. unic. de ſupplend. negligent.
Prælator. Clement.* 1. *de Jurepatron.* Ejus autem 34
Eccleſia Epiſcopalis dicitur Cathedralis, quia
ibi Cathedra Epiſcopalis, & Sedes ſita eſt;
Archidiacon. *in cap. Statutum col.* 1. *de reſcript.
in* 6. & quia ejus ratione Epiſcopus recipit
Cathedraticum; *cap. Conquerente* 16. *de Offic.
Ordinar.* & *cap. Paſtoralis* 7. *de Donationibus*.
Dicitur *Suffraganeus* reſpectu Metropolitani, 35
ſeu Archiepiſcopi, cui ſubditur; *cap. Suffra-
ganeis* 11. *de electione*; *c. Paſtoralis* 11. *de Offic.
Ordinar. c. Romana Eccleſia* 1. *de foro compet.
in* 6. Vel quia ſuffragium in ejus electione
præſtare conſueverant Epiſcopi, vel quia ſuf-
fragantur ipſi in Officio Epiſcopali, ſcilicet
in conſecrando alios Epiſcopos, in celebrando
Concilia, & hujuſmodi. Abbas *in c. Suffraga-
neis* 11. *de election. n.* 1. Barboſ. *loc. cit. n.* 46.

Chorepiſcopi non erant Epiſcopi, nec eo- 36
rum Eccleſiæ erant Cathedrales; *cap. Eccleſiis*
3. *diſt.* 68. ibi: *Inter Epiſcopos autem, & Cho-
repiſcopos hæc eſt differentia, quod Epiſcopi non
niſi in Civitatibus, Chorepiſcopi & in Vicis or-
dinare poſſunt; Epiſcopi formatas tribuunt litte-
ras, & Chorepiſcopi non niſi Commendatitias,
& pacificas dare valent; Epiſcopi Jus conſecran-
di habent, Chorepiſcopi tantum Minores tribuunt,
Leviticam autem, & Sacerdotalem benedictionem
non valent præſtare*; *cap. Quamvis* 4. *ead. diſt.*
68. ibi: *Quamvis Chorepiſcopis, & Presbyteris
plurima cum Epiſcopis miniſteriorum communis
ſit diſpenſatio; quædam tamen ſibi prohibita no-
verint, ſicut eſt Presbyterorum, Diaconorum, &
Virginum conſecratio, conſtitutio Altaris, ac be-
nedictio, vel unctio, ſiquidem nec erigere Alta-
ria, nec Eccleſias conſecrare eis licitum eſt, nec
per impoſitionem manuum fidelibus baptizatis, vel
converſis hæreticis Paraclitum Spiritum Sanctum
tradere, nec Chriſma conficere, nec Chriſmate
baptizatorum frontes ſignare, nec publice quidem
in Miſſa quemquam pœnitentem reconciliare, nec
formatas cuilibet Epiſtolas mittere; Hæc omnia*
illi-

Digitized by Google

illicita ſunt Chorepiſcopis . . . Quoniam quamvis conſecrationem habeant , Pontificatus tamen apicem non habent , & concordat *cap. Chorepi-*
37 *ſcopi* 5. *ead. diſt.* 68. Chorepiſcopi præficiebantur ſolum Villis , & Oppidis ; *cit. cap. Eccleſiis* 3. *diſt.* 68. idque vox illa græca *Chore*, quæ latine idem importat ac *Villanus*, ſeu ruralis, pagum item , ſeu Villam ſignificat . Epiſcopi autem in Villis , pagis , ſeu locis inferioribus collocati nunquam fuerunt ; *cap.* 1. *de privileg. cap. Epiſcopi* 3. *diſt.* 80. ibi : *Epiſcopi non in Caſtellis , nec in modicis Civitatibus debent conſtitui* ; *cap. Illud ſane* 4. *eadem diſt.* 80. ibi : *Illud ſane quod ad Sacerdotalem pertinet dignitatem , inter omnia volumus Canonum ſtatuta ſervari , ut non in quibuslibet locis , neque Caſtellis , & ubi ante non fuerant , Epiſcopi conſecrentur* ; *cap. Non debere* 5. *ead. diſt.* 80. ibi : *Non debere in Vicis , & in Caſtellis Epiſcopos ordinari* . Et Zacharias 1. *Epiſt.* 9. ad Bonifacium ſic ait : *Memineris quid in Sacris Canonibus præcipimur obſervare , ut minime in Villulas , vel modicas Civitates Epiſcopos ordinemus , ne vileſcat nomen Epiſcopi* .

38 Chorepiſcopi erant Vicarii Epiſcoporum , & in Oppidis , & in Villulis gerebant curam animarum vice ipſorum , eodem fere modo , quo nunc Parochi . Petrus Gregor. *Syntagm. Juris lib.* 15. *cap.* 12. *a num.* 44. *uſque in finem* , Barboſa *in Collectan. ad text. in cap. Quamvis* 4. *diſt.* 68. *num.* 6. Antonius Ricciulus *lucubrationum Eccleſiaſticarum lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Bellarmin. *in Controverſ. tit. de Cleric. lib.* 1. *cap.* 17. *tom.* 1. *controv.* 5. Frances *de Eccleſ.*
39 *Cathed. cap.* 1. *num.* 131. & alii . Conferebant Ordines minores , *textu expreſſo in cit. cap. Eccleſiis diſt.* 68. §. *Inter Epiſcopos , Chorepiſcopi tantum Minores tribuunt , Leviticam autem , & Sacerdotalem benedictionem non valent præſtare* .

40 Aliqui eorum conſecrabantur , & creabantur Epiſcopi , & iſti non ſolum Ordines minores , ſed & majores conferebant , & alia munia Epiſcopalia obibant , non ex vi Chorepiſcopatus , ſed virtute Ordinis Epiſcopalis , ad quem erant promoti , & conſecrati , & ſic vice Epiſcoporum miniſtrabant , ſicuti faciunt hodie Epiſcopi Titulares , ſeu Coadjutores , & de iſtis ſolis Chorepiſcopis in Epiſcopos conſecratis loquuntur Canones Conciliorum , ut conſtat ex Antiocheno *can.* 10. *tom.* 3. *Concil. pag.* 1322. & intelligendi ſunt Doctores aſſerentes Chorepiſcopos fuiſſe olim eoſdem ac ſunt hodie Epiſcopi Titulares , ſeu Coadjutores , ut recte obſervant Bellarm. *loc. cit. verſ. Reſpondeo quoſdam fuiſſe* , Ricciulus *loc. cit. num.* 8. Barboſa *loc. cit. num.* 2. Frances *loc. cit. num.* 133. Cho- 41
repiſcopi fuerunt aboliti , & ablati ab Eccleſia Dei ob illorum inſolentiam , & ambitionem , qua Epiſcoporum officia ſibi temere uſurpabant , & ne tertius Ordo in Eccleſia poneretur , cum Chriſtus Dominus duos tantum gradus in Eccleſia inſtituerit , Epiſcoporum videlicet , & Presbyterorum , & Chorepiſcopi de primis , ſcilicet Epiſcopis , non fuerint ; & ſecundi Ordinis , ſcilicet Presbyterorum , officium deſpicerent ; *cap. Quamvis* 4. *diſt.* 68. ibi : *Hi vero* , ſcilicet Chorepiſcopi , *propter inſolentiam ſuam , qua officia Epiſcoporum ſibi uſurpabant , ab Eccleſia prohibiti ſunt* ; *cap. Chorepiſcopi* 5. *ead. diſt.* 68. ibi : *Chorepiſcopi tam ab hac Sacra Sede , quam ab Epiſcopis totius Orbis prohibiti ſunt : Nimis enim eorum inſtitutio improba eſt , & prava , quia & ſi de ſummo Sacerdotii miniſterio aliquid præſumant , omni tamen auctoritate carent . Nam non amplius quam duos Ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognovimus* , ideſt *duodecim Apoſtolorum , & ſeptuaginta duorum Diſcipulorum ; unde iſte tertius proceſſerit , ignoramus , & quod ratione caret , extirpare neceſſe eſt* , & ſic Barboſa *loc. cit. num.* 5. & 6. Frances *loc. cit. num.* 54. & 142. Bertachin. *tract. de Epiſcop. in præl. n.* 4. & alii paſſim .

Quamvis Apoſtolos omnes a Chriſto Domi- 42
no fuiſſe ordinatos Epiſcopos ſit valde controverſum , ut patet ex pluribus traditis a Cardin. Bellarmin. *de Romano Pontifice lib.* 4. *cap.* 13. Soto *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concl.* 2. Diana *reſol. moral. part.* 12. *tract.* 3. *reſol.* 80. & id videatur inferri ex verbis Divi Auguſtini *in lib. qq. veter. & nov. teſtam.* 2. *q.* 97. ibi : *Nemo ignorat , Epiſcopos Eccleſiis Salvatorem inſtituiſſe ; Ipſe enim priuſquam Cœlos aſcenderet , imponens manus Apoſtolis inſtituit eos Epiſcopos , & ordinavit* . Tamen communior opinio tenet ſolum Petrum fuiſſe immediate ab ipſo Chriſto Domino Epiſcopum conſecratum . Bellarmin. *lib.* 1. *de Summo Pontifice cap.* 23. Turrecremata *lib.* 2. *Summæ de Eccleſia c.* 32. Barboſa *in Collectan. ad textum in c. In novo* 2. *diſp.* 21. *num.* 5. Henriquez *in ſumma de Sacram. Ordin. lib.* 10. *cap.* 4. §. *cum ſequent.* Frances *de Eccleſia Cathedral. cap.* 1. *num.* 13. Fagnanus *lib.* 1. *decr. in c. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo , qui renuntiavit* , *nu.* 18. & 85. & alii paſſim ; *arg. cap. Porro* 2. *diſt.* 68. ubi dicitur , Jacobum Alphæi fuiſſe ordinatum Epiſcopum ab Apoſtolis Petro , & Jacobo , &
Joanne . Sanctus Petrus alios Apoſtolos in Epi- 43
ſcopos conſecravit , ex quibus primi fuerunt Filii Zebedæi Jacobus , & Joannes , quorum inter.

terventu facta fuit conſecratio Jacobi Alphæi
in Epiſcopum Hieroſolymitanum; *cit. cap. Porro* 2. *diſt.* 66. *B. Jacobus, qui Juſtus dicebatur,*
& ſecundum carnem frater Domini nuncupatus
eſt, a Petro, Jacobo, & Joanne Apoſtolis eſt or-
44 *dinatus*. Alios item Apoſtolos tempore diſceſ-
ſionis ad prædicandum Evangelium Epiſcopos
ordinavit, ut late probat Rodulphus Cuperſ.
in cap. Oportebat 3. *diſt.* 79. *fol.* 139. *nu.* 33.
& fol. 206. *num.* 25. relatus, & ſequutus a
Frances *loc. cit. cap.* 2. *num.* 49. Sicuti conſe-
cratos de facto fuiſſe in Epiſcopos Paulum,
& Barnabam, quando miſſi fuerunt ad prædi-
candum Evangelium, habetur expreſſe *ex cap.*
Quod die Dominico 5. *diſt.* 75. ibi: *Cum Apo-*
ſtoli Paulum, & Barnabam ex Spiritus Sancti
præcepto ad Evangelium gentibus mitterent præ-
dicandum, jejunantes, & orantes impoſuerunt
45 *eis manus*. Hinc patet, Epiſcopos antiquiores
eſſe Cathedralibus, ut obſervat Frances *loc.*
cit. cap. 2. *n.* 43. *ex cap. Omnes diſt.* 22.

46 Epiſcopi poſiti ſunt in Civitatibus loco Fla-
minum, & Archiflaminum, ad tollendum ve-
terum Idolorum cultum; *cap. Urbes* 1. *cap. In*
illis Civitatibus 2. *diſt.* 80. *cap. Beati Petrus,*
& Paulus 36. *cauſ.* 2. *qu.* 7. Petrus Gregor.
Syntagm. Juris lib. 15. *cap.* 2. *num.* 8. *&* 9.
47 Frances *loc. cit. cap.* 1. *num.* 30. Flamines au-
tem antiquitus erant Sacerdotes, & ab illo
Deo, cui ſacra faciebant, nomen accipiebant;
Hinc Sacerdos Martis Flamen Martialis voca-
46 batur, & ſic de aliis. Dicti ſunt Flamines, a
filo laneo, quo caput tegebant, unde Flami-
nes quaſi *Filamines* vocabantur, teſte Plinio
lib. 18. *cap.* 11. & Calvin. *in ſuo magno Le-*
xico verb. Flamines; Servius dicit, eos ha-
buiſſe pileum, quem cum per æſtum ferre non
poſſent, nec capite intecto eos eſſe liceret,
capita filo religare ſoliti erant, & habetur ex-
preſſe *in cap. Cleros* 1. *diſt.* 27. *verb. Sacerdo-*
tes, ibi: *Sacerdotes autem gentilium Flamines*
dicebantur; hi in capite habebant pileum, in
quo erat brevis virga deſuper habens lanæ ali-
quid, quem cum propter æſtum ferre non poſſent,
filum tantum in capite religare cœperunt, nam
nudis eos penitus capitibus incedere nefas erat;
Unde & a filo, quo utebantur, Flamines dicti
ſunt, quaſi Filamines. Verum in feſtis diebus
filo depoſito, pileum imponebant pro Sacerdotii
48 *eminentia*. Flamines erant in magna venera-
tione, primumque locum poſt Regem ſacrifi-
culum in Conviviis tenebant; Calvinus *in ſuo*
50 *magno Lexico verb. Flamines*. Sic Epiſcopi præ
ceteris digniorem obtinent locum, cum ad
differentiam Presbyterorum, quorum nomen
eſt ætatis, nomen Epiſcoporum ſit dignitatis,
textu expreſſo *in cap. Legimus* 24. *diſt.* 93. ibi:
Recordentur conditionis ſuæ Presbyter, & Epi-
ſcopus, alind ætatis, aliud dignitatis eſt nomen,
Præcedentia Epiſcoporum in Conciliis provin- 51
cialibus attendi debet ſecundum tempus Or-
dinationis, non ſecundum dignitatem Eccle-
ſiarum. Sic decreviſſe Sacr. Congreg. Concil.
refert Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Cum cir-*
tum, de majorit. & Obedient. n. 13.

Supplementa Auctoris.

Epiſcopi excitantur ad exactum ſui muneris 52
implementum. Benedictus XIV. tom. 1. Con-
ſtitut. 2. incip. *Ubi primum*. Epiſcopis com- 53
mendatur miniſtrorum delectus, nempe ut ſin-
gulos curiarum ſuarum miniſtros & officiales
pietatis, probitatis, doctrinæ, prudentiæ, alia-
rumque chriſtianarum virtutum laude præſtan-
tiores, & diuturna experientia commendatos
diligenter exquirant & ſeligant. Idem Conſtit.
85. incip. *Nimiam* §. 20. Epiſcopi ſacrorum 54
miniſtrorum adjumenta petere debent pro re-
cta ſuarum Diœceſum inſtitutione. Idem tom. 1.
Conſtitut. 180. incipien. *Graviſſimum* §. 5. Ipſi 55
exemplo præire, Diœceſes viſitare, & in eis
reſidere enixe monentur; Idem *ibid.* §. 18.

Epiſcopalis Ordo ratione ipſius Ordinis præ- 56
ſtat dignitati Cardinalis Presbyteri, aut Dia-
coni, quia multa facit Epiſcopus ratione Or-
dinis, quæ Cardinales facere non poſſunt. Idem
tom. 2. Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*.

Epiſcopatus nihil ſuperaddit Sacerdotio per 57
relationem ad Corpus Domini verum, ſed
multo majorem juriſdictionem affert quo ad
Corpus Domini myſticum, ideſt Eccleſiam;
Benedict. XIV. in Append. ad tom. 4. ſui Bul-
lar. Conſtit. incip. *Ex tuis precibus* §. 9.

Titulus *Venerabilis Frater*, ita eſt annexus 58
characteri Epiſcopali, ut Epiſcopis quoque
ſchiſmaticis modo valide ordinatis, a Papa
concedatur; Idem tom. 4. Conſtit. 64. incip.
In poſtremo §. 20.

Epiſcopatu indignus eſt, qui illum petit 59
vel appetit; neque enim quiſpiam ignorare
debet, a peccati labe immune non eſſe deſi-
derium ipſum Epiſcopatus; Idem tom. 4. Con-
ſtit. 15. incip. *Inclytum* §. 6. & 7. ubi dicit
hujuſmodi deſiderium eſſe ſemper vitioſum,
juxta Angelici Doctoris doctrinam 2. 2. q. 183.
art. 1. *in corp. in quodlib.* 2. *art.* 11. *in corp.*
in quodl. 3. *artic.* 9. *in corp.* & ad id affert
verba S. Baſilii in Conſtitutionibus Monaſticis
cap. 9. *tom.* 2. ibi: *Cæterum nequaquam conve-*

Digitized by Google

illicita ſunt Chorepiſcopis . . . Quoniam quamvis conſecrationem habeant , Pontificatus tamen apicem non habent , & concordat *cap. Chorepi-*
37 *ſcopi* 5. *ead. diſt.* 68. Chorepiſcopi præficiebantur ſolum Villis, & Oppidis ; *cit. cap. Eccleſiis* 3. *diſt.* 68. idque vox illa græca *Chore*, quæ latine idem importat ac *Villanus*, ſeu ruralis, pagum item, ſeu Villam ſignificat. Epiſcopi autem in Villis, pagis, ſeu locis inferioribus collocati nunquam fuerunt ; *cap.* 1. *de privileg. cap. Epiſcopi* 3. *diſt.* 80. ibi : *Epiſcopi non in Caſtellis, nec in modicis Civitatibus debent conſtitui*; *cap. Illud ſane* 4. *eadem diſt.* 80. ibi : *Illud ſane quod ad Sacerdotalem pertinet dignitatem , inter omnia volumus Canonum ſtatuta ſervari , ut non in quibuslibet locis , neque Caſtellis , & ubi ante non fuerant , Epiſcopi conſecrentur ; cap. Non debere* 5. *ead. diſt.* 80. ibi : *Non debere in Vicis , & in Caſtellis Epiſcopos ordinari* . Et Zacharias 1. *Epiſt.* 9. ad Bonifacium ſic ait : *Memineris quid in Sacris Canonibus præcipimur obſervare, ut minime in Villulas , vel modicas Civitates Epiſcopos ordinemus , ne vileſcat nomen Epiſcopi* .

38 Chorepiſcopi erant Vicarii Epiſcoporum , & in Oppidis , & in Villulis gerebant curam animarum vice ipſorum, eodem fere modo, quo nunc Parochi . Petrus Gregor. *Syntagm. Juris lib.* 15. *cap.* 12. *a num.* 44. *uſque in finem*, Barboſa *in Collectan. ad text. in cap. Quamvis* 4. *diſt.* 68. *num.* 6. Antonius Ricciulus *lucubrationum Eccleſiaſticarum lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Bellarmin. *in Controverſ. tit. de Cleric. lib.* 1. *cap.* 17. *tom.* 1. *controv.* 5. Frances *de Eccleſ.*
39 *Cathed. cap.* 1. *num.* 131. & alii . Conferebant Ordines minores , *textu expreſſo in cit. cap. Eccleſiis diſt.* 68. §. *Inter Epiſcopos , Chorepiſcopi tantum Minores tribuunt , Leviticam autem , & Sacerdotalem benedictionem non valent præſtare* .
40 Aliqui eorum conſecrabantur , & creabantur Epiſcopi , & iſti non ſolum Ordines minores, ſed & majores conferebant, & alia munia Epiſcopalia obibant , non ex vi Chorepiſcopatus , ſed virtute Ordinis Epiſcopalis, ad quem erant promoti , & conſecrati , & ſic vice Epiſcoporum miniſtrabant , ſicuti faciunt hodie Epiſcopi Titulares, ſeu Coadjutores , & de iſtis ſolis Chorepiſcopis in Epiſcopos conſecratis loquuntur Canones Conciliorum , ut conſtat ex Antiocheno *can.* 10. *tom.* 3. *Concil. pag.* 1322. & intelligendi ſunt Doctores aſſerentes Chorepiſcopos fuiſſe olim eoſdem ac ſunt hodie Epiſcopi Titulares , ſeu Coadjutores, ut recte obſervant Bellarm. *loc. cit. verſ. Reſpondeo quoſdam fuiſſe* , Ricciulus *loc. cit. num.* 8. Barboſa
loc. cit. num. 2. Frances *loc. cit. num.* 133. Cho- 41
repiſcopi fuerunt aboliti , & ablati ab Eccleſia Dei ob illorum inſolentiam , & ambitionem , qua Epiſcoporum officia ſibi temere uſurpabant , & ne tertius Ordo in Eccleſia poneretur, cum Chriſtus Dominus duos tantum gradus in Eccleſia inſtituerit , Epiſcoporum videlicet, & Presbyterorum , & Chorepiſcopi de primis , ſcilicet Epiſcopis, non fuerint ; & ſecundi Ordinis , ſcilicet Presbyterorum, officium deſpicerent ; *cap. Quamvis* 4. *diſt.* 68. ibi : *Hi vero*, ſcilicet Chorepiſcopi , *propter inſolentiam ſuam , qua officia Epiſcoporum ſibi uſurpabant , ab Eccleſia prohibiti ſunt ; cap. Chorepiſcopi* 5. *ead. diſt.* 68. ibi : *Chorepiſcopi tam ab hac Sacra Sede , quam ab Epiſcopis totius Orbis prohibiti ſunt : Nimis enim eorum inſtitutio improba eſt , & prava , quia & ſi de ſummo Sacerdotii miniſterio aliquid præſumant , omni tamen auctoritate carent . Nam non amplius quam duos Ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognovimus* , ideſt *duodecim Apoſtolorum , & ſeptuaginta duorum Diſcipulorum ; unde iſte tertius proceſſerit , ignoramus , & quod ratione caret , extirpare neceſſe eſt* , & ſic Barboſa *loc. cit. num.* 5. & 6. Frances *loc. cit. num.* 54. & 142. Bertachin. *tract. de Epiſcop. in præl. n.* 4. & alii paſſim .
Quamvis Apoſtolos omnes a Chriſto Domi- 42
no fuiſſe ordinatos Epiſcopos ſit valde controverſum , ut patet ex pluribus traditis a Cardin. Bellarmin. *de Romano Pontifice lib.* 4. *cap.* 13. Soto *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concl.* 2. Diana *reſol. moral. part.* 12. *tract.* 3. *reſol.* 80. & id videatur inferri ex verbis Divi Auguſtini *in lib. qq. veter. & nov. teſtam.* 2. *q.* 97. ibi : *Nemo ignorat , Epiſcopos Eccleſiis Salvatorem inſtituiſſe ; Ipſe enim priuſquam Cœlos aſcenderet , imponens manus Apoſtolis inſtituit eos Epiſcopos , & ordinavit* . Tamen communior opinio tenet ſolum Petrum fuiſſe immediate ab ipſo Chriſto Domino Epiſcopum conſecratum . Bellarmin. *lib.* 1. *de Summo Pontifice cap.* 23. Turrecremata *lib.* 2. *Summæ de Eccleſia c.* 32. Barboſa *in Collectan. ad textum in c. In novo* 2. *diſp.* 21. *num.* 5. Henriquez *in ſumma de Sacram. Ordin. lib.* 10. *cap.* 4. §. *cum ſequent.* Frances *de Eccleſia Cathedral. cap.* 1. *num.* 13. Fagnanus *lib.* 1. *decr. in c. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo , qui renuntiavit* , *nu.* 18. & 85. & alii paſſim ; *arg. cap. Porro* 2. *diſt.* 68. ubi dicitur , Jacobum Alphæi fuiſſe ordinatum Epiſcopum ab Apoſtolis Petro , & Jacobo , &
Joanne . Sanctus Petrus alios Apoſtolos in Epi- 43
ſcopos conſecravit , ex quibus primi fuerunt Filii Zebedæi Jacobus , & Joannes , quorum in-

ter-

Digitized by Google

terventu ſacta fuit conſecratio Jacobi Alphæi
in Epiſcopum Hieroſolymitanum; *cit. cap. Por-*
ro 2. diſt. 66. B. Jacobus, qui Juſtus dicebatur,
& ſecundum carnem frater Domini nuncupatus
eſt, a Petro, Jacobo, & Joanne Apoſtolis eſt or-
44 *dinatus*. Alios item Apoſtolos tempore diſceſ-
ſionis ad prædicandum Evangelium Epiſcopos
ordinavit, ut late probat Rodulphus Cuperſ.
in cap. Oportebat 3. diſt. 79. fol. 139. nu. 33.
& fol. 206. num. 25. relatus, & ſequutus a
Frances *loc. cit. cap. 2. num.* 49. Sicuti conſe-
cratos de ſacto fuiſſe in Epiſcopos Paulum,
& Barnabam, quando miſſi fuerunt ad prædi-
candum Evangelium, habetur expreſſe *ex cap.*
Quod die Dominico 5. diſt. 75. ibi: *Cum Apo-*
ſtoli Paulum, & Barnabam ex Spiritus Sancti
præcepto ad Evangelium gentibus mitterent præ-
dicandum, jejunantes, & orantes impoſuerunt
45 *eis manus*. Hinc patet, Epiſcopos antiquiores
eſſe Cathedralibus, ut obſervat Frances *loc.*
cit. cap. 2. n. 43. ex cap. Omnes diſt. 22.
46 Epiſcopi poſiti ſunt in Civitatibus loco Fla-
minum, & Archiflaminum, ad tollendum ve-
terum Idolorum cultum; *cap. Urbes 1. cap. In*
illis Civitatibus 2. diſt. 80. cap. Beati Petrus,
& Paulus 36. cauſ. 2. qu. 7. Petrus Gregor.
Syntagm. Juris lib. 15. cap. 2. num. 8. & 9.
47 Frances *loc. cit. cap. 1. num.* 30. Flamines au-
tem antiquitus erant Sacerdotes, & ab illo
Deo, cui ſacra faciebant, nomen accipiebant;
Hinc Sacerdos Martis Flamen Martialis voca-
46 batur, & ſic de aliis. Dicti ſunt Flamines, a
filo laneo, quo caput tegebant, unde Flami-
nes quaſi *Filamines* vocabantur, teſte Plinio
lib. 18. cap. 11. & Calvin. *in ſuo magno Le-*
xico verb. Flamines; Servius dicit, eos ha-
buiſſe pileum, quem cum per æſtum ferre non
poſſent, nec capite intecto eos eſſe liceret,
capita filo religare ſoliti erant, & habetur ex-
preſſe *in cap. Cleros 1. diſt. 27. verb. Sacerdo-*
tes, ibi: *Sacerdotes autem gentilium Flamines*
dicebantur; hi in capite habebant pileum, in
quo erat brevis virga deſuper habens lanæ ali-
quid, quem cum propter æſtum ferre non poſſent,
filum tantum in capite religare cæperunt, nam
nudis eos penitus capitibus incedere nefas erat;
Unde & a filo, quo utebantur, Flamines dicti
ſunt, quaſi Filamines. Verum in feſtis diebus
filo depoſito, pileum imponebant pro Sacerdotii
48 *eminentia*. Flamines erant in magna venera-
tione, primumque locum poſt Regem ſacrifi-
culum in Conviviis tenebant; Calvinus *in ſuo*
50 *magno Lexico verb. Flamines*. Sic Epiſcopi præ
ceteris digniorem obtinent locum, cum ad
differentiam Presbyterorum, quorum nomen
eſt ætatis, nomen Epiſcoporum ſit dignitatis,
textu expreſſo *in cap. Legimus 24. diſt.* 93. ibi:
Recordentur conditionis ſuæ Presbyter, & Epi-
ſcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis eſt nomen,
Præcedentia Epiſcoporum in Conciliis provin- 51
cialibus attendi debet ſecundum tempus Or-
dinationis, non ſecundum dignitatem Eccle-
ſiarum. Sic decreviſſe Sacr. Congreg. Concil.
refert Fagnan. *lib. 1. Decretal. in cap. Cum cer-*
tum, de majorit. & Obedient. n. 13.

Supplementa Auctoris.

Epiſcopi excitantur ad exactum ſui muneris 52
implementum. Benedictus XIV. tom. 1. Con-
ſtitut. 2. incip. *Ubi primum*. Epiſcopis com- 53
mendatur miniſtrorum delectus, nempe ut ſin-
gulos curiarum ſuarum miniſtros & officiales
pietatis, probitatis, doctrinæ, prudentiæ, alia-
rumque chriſtianarum virtutum laude præſtan-
tiores, & diuturna experientia commendatos
diligenter exquirant & ſeligant. Idem Conſtit.
85. incip. *Nimiam* §. 20. Epiſcopi ſacrorum 54
miniſtrorum adjumenta petere debent pro re-
cta ſuarum Diœceſum inſtitutione. Idem tom. 1.
Conſtitut. 180. incipien. *Graviſſimum* §. 5. Ipſi 55
exemplo præire, Diœceſes viſitare, & in eis
reſidere enixe monentur; Idem *ibid.* §. 18.
Epiſcopalis Ordo ratione ipſius Ordinis præ- 56
ſtat dignitati Cardinalis Presbyteri, aut Dia-
coni, quia multa facit Epiſcopus ratione Or-
dinis, quæ Cardinales facere non poſſunt. Idem
tom. 2. Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*.
Epiſcopatus nihil ſuperaddit Sacerdotio per 57
relationem ad Corpus Domini verum, ſed
multo majorem juriſdictionem affert quo ad
Corpus Domini myſticum, ideſt Eccleſiam;
Benedict. XIV. in Append. ad tom. 4. ſui Bul-
lar. Conſtit. incip. *Ex ſuis precibus* §. 9.
Titulus *Venerabilis Frater*, ita eſt annexus 58
characteri Epiſcopali, ut Epiſcopis quoque
ſchiſmaticis modo valide ordinatis, a Papa
concedatur; Idem tom. 4. Conſtit. 64. incip.
In poſtremo §. 20.
Epiſcopatu indignus eſt, qui illum petit 59
vel appetit; neque enim quiſpiam ignorare
debet, a peccati labe immune non eſſe deſi-
derium ipſum Epiſcopatus; Idem tom. 4. Con-
ſtit. 15. incip. *Inclytum* §. 6. & 7. ubi dicit
hujuſmodi deſiderium eſſe ſemper vitioſum,
juxta Angelici Doctoris doctrinam 2. 2. q. 185.
art. 1. in corp. in quodlib. 2. art. 11. in corp.
in quodl. 3. artic. 9. in corp. & ad id affert
verba S. Baſilii in Conſtitutionibus Monaſticis
cap. 9. tom. 2. ibi: *Cæterum nequaquam conve-*

nire, *ut Aſceta cupiat unquam ingredi in Clerum*, (ecce Epiſcopatus deſiderium) *aut fratribus præfici* (ecce deſiderium Archimandriæ, ſeu Præpoſituræ) *nam diabolica hæc peſtis eſt*, *labeſque libidinis dominandi*, *quæ rei ſummæ diaboli nequitiæ inſigne eſt*. Ac etiam verba S. Bernardi *lib.* 4. *de Conſideratione cap.* 5. ibi : *Alius pro alio, alius forte & pro ſe rogat. Pro quo rogaris fit ſuſpectus. Qui ipſe rogat pro ſe, jam judicatus eſt*. Et inſuper verba S. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad tertium*, ibi : *Si vero aliquis pro ſe rogat*, *ut obtineat curam animarum*, *ex ipſa præſumptione redditur indignus*.

60 Hic juvat adducere noviſſimam Clementis XIII. Epiſtolam Encyclicam Epiſcopis omnibus datam, qua eos ad rectum ſanctumque regimen Eccleſiarum hortatur & iuformat, ut ſequitur.

CLEMENS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres ſalutem, *& Apoſtolicam Benedictionem.*

A Quo die Nobis præter opinionem noſtram, iocredibile illud accidit, ut ad Sacram B. Petri Sedem, omnium Eccleſiarum Verticem, noſtra divinitus tolleretur humilitas, in acerrima illa cogitatione, perpetuaque cura verſati, nimio plus oneris, quam quantum ferre poſſimus, eſſe nobis impoſitum; triſtitiæ, & lacrymis nos plane tradidiſſemus, niſi quiddam ſimile, quod Sanctiſſimo Prophetæ, Iſraeliſque impigro Duci contigit, a nimio nos mœrore deterruiſſet. Inclamans enim Moyſes Dominum (*Num. XI.* 11. 14.) Cur, inquit, aſſlixiſti Servum tuum? Et cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me? Non poſſum ſolus ſuſtinere omnem hunc populum, quia gravis eſt mihi. Quem, ne deficeret animo, quodque ſuſceperat onus bene ut perſerret, congregare ſibi juſſit Deus ſeptuaginta Viros de Senibus Iſrael, quibus Moyſis ſpiritum indidit, ut populi eſſent magiſtri, & ſuſtentarent cum illo onus, nec ſolus Moyſes gravaretur. Nunc igitur illa couſolatio nos una ſuſtentat, venerabiles Fratres, quod vos multo antea Deus ipſe a reliqua Fidelium multitudine ad regendaium curam animarum adſciverit; Socios Nobis, & adjutores dederit; ac ſuo ipſius ſpiritu, cum Epiſcopalibus Myſteriis initiati eſtis, abunde repleverit: ut Nos jam Dei ope primum, virtuteque confiſi, ſingulari deinde, quo flagratis, veſtri muneris obeundi ſtudio, veſtraque fretti ſapientia, plurimum de noſtra triſtitia, & ſollicitudine ademptum eſſe arbitremur. Itaque tum ut conſolemur in nobis (*Rom. I.* 12.) per eam, quæ invicem eſt, fidem veſtram atque noſtram; tum ut veſtram (*II. Petri III.* 1.) excitemus in commonitione ſinceram mentem, has litteras ad vos ſcribimus; tum vero maxime, ut, quos adverſus teterrimum humani generis hoſtem, veluti iuſtructa acie, ardentes novimus, & erectos; tamen quo alacriores, erectioreſque aſcendatis ex adverſo, ſtanteſque (*Ezech. XIII.* 5.) in prælio pro domo Iſrael dimicetis, ad rem bene gerendam vos adhortemur.

Quo quidem in bello tam multiplici, tamque periculoſo ſpes victoriæ eo melior erit, & exploratior, quo (*Ephes. IV.* 3.) arctiore vinculo pacis unitatem ſervabimus. Eo igitur, Venerabiles Fratres, viribus omnibus incumbat caritas veſtra, ut funditus e Fidelium animis vel ipſa tollantur hujuſcemodi certaminum ſemina. Veſtrum eſt id ſedulo præſtare, ut omnes (*I. Petri III.* 1.) inquirant pacem, (*Rom. XIV.* 10.) omnes ſectentur, quæ pacis ſunt. Ipſe enim Dominus Jeſus, paulo autequam Paſſioni ſe dederet, (*Joan. XIV.*27.) Pacem relinquo vobis, ait Apoſtolis, pacem meam do vobis. Nec Apoſtolis tantum, ſed & nobis reliquit pacis hereditatem: (*Joann. XVII.* 20. 21.) Non pro eis, inquit, tantum, ſed & pro eis, qui credituri ſunt per verbum eorum in me, ut omnes unum ſint, ſicut Pater in me, & ego in te: ut & ipſi in nobis unum ſint. Hanc tantam hereditatem, tamque præclaram a Chriſto Domino nobis traditam, videte quæſo, Veuerabiles Fratres, ut animorum diſſenſionibus extinguendis conſtanter, & perpetuo retineamus. Hujus autem hereditatis pignus, ait Apoſtolus, eſſe Spiritum Sanctum. Cum autem in ipſius conſpectu ipſi nos ponimus, eumque obſecramus, ut ad ſanctificaudum Eccleſiæ Sacrificium Spiritum Sanctum de Cœlo demittat, nihil aliud nobis poſtulare videmur, niſi ut per gratiam ſpiritalem in Eccleſia, caritatis unitas indiſrupta ſervetur. Illud vero nos omnes commeminiſſe oportet, quod quærente Domino, quem dicereut homines eſſe Filium hominis, & quem ipſum Diſcipuli crederent; cum alias de eo reſpondiſſent aliorum eſſe opiniones; B. Petrus (*Matth. XIV.* 14. *& ſeqq.*) ex omnium mente, Filium Dei vivi non carne, & ſanguine, ſed Patre revelante confeſſus eſt. Quo quidem omnibus facile apparuit, in-

ter

Digitized by Google

ter filios lucis, filioſque ſæculi illud jam tum fuiſſe diſcrimen: ut hi variis inter ſe, diverſiſque opinionibus diſcreparent; illi unitatis myſterio, per omnium Caput, unam omnium per os unius confeſſionem profiterentur.

Omnes igitur curas veſtras, Venerabiles Fratres, in Fidelium coagmentanda pace defigite. Turbæ, (*II. Cor. XII.* 10.) contentiones, æmulationes, animoſitates, diſſenſiones conſileſcant; ut qui Catholici nominis ſunt, omnes in (*I. Cor. I.* 10.) eodem ſenſu, in eadem ſententia perfecti ſint, idem unanimes dicant, (*II. Cor. XIII.* 11.) idem ſapiant: illudque intelligant probe, atque animo imbibant, ſe, qui Chriſti membra eſſe velint, non poſſe concordiam habere cum capite, ſi diſcordes voluerint eſſe cum membris; nec Fratres a ſummo Patre in Filiis numerari, qui in fratrum caritate non fuerint.

Inſignes vero notas, certiſſimaque caritatis indicia, ne quis erraret in ea re, qua ſalus humani generis continetur, oſtendit nobis Apoſtolus: Caritas, inquit, patiens eſt, benigna eſt. (*I. Cor. XIII.* 4.) Caritas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur. Ex quo illud intelligi debet, unde caritas abſit, illam ibi maxime vigere malignitatem, quam homines ab ipſa origine noſtra contraximus. Inde, tamquam animorum faces, exardeſcunt arrogantia, ſuperbumque faſtidium, & contumacia, & avaritia, & intolerantia, & ambitio, & invidentia, & inanis gloriæ cupido, cæteræque animi pravitates, quæ omnes (*II. Petri I.* 4.) ex ejus, quæ in mundo eſt, concupiſcentiæ corruptione gignuntur. Faceſſant igitur ab Epiſcopali regimine animi rumor, & contumaces mores. Qui dicimus, nos manere in Chriſto, (*I. Joan. II.* 6.) debemus, ſicut ille ambulavit, & ipſi ambulare; nec aliunde quam a Domino Jeſu petendum, quod imitemur, exemplum. Ille enim, orta inter Diſcipulos contentione, quis eorum videretur eſſe major, (*Luc. XXII.* 25.) Reges Gentium, inquit, dominantur eorum; vos autem non ſic: ſed qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator: Ego autem in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat. Itaque cum Apoſtolis interdictus ſit a Chriſto Jeſu dominatus, non ad Eccleſiæ principatum, ſed ad Eccleſiæ ſervitutem nos veniſſe exiſtimemus: atque illuc omnes cogitationes, labores, & conſilia noſtra conferamus, ut, quæ oves a Domino fidei noſtræ commiſſæ ſint, eas integras, & ſalvas in Eccleſia retineamus; nec quidquam tantopere voluiſſe videamur, quam earum incolumitati conſulere. Quapropter (*I. Petri V.* 1. 2.) Seniores, Apoſtolorum Principis vos alloquar verbis, obſecro conſenior, & teſtis Chriſti paſſionum, qui & gloriæ communicator; paſcite, qui in vobis eſt, Gregem Dei; providentes non coacte quemadmodum mercenarius (*Joan. X.* 12.) qui videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit; ſed ſpontanee (*I. Petri ubi ſup.*) ſecundum Deum, quemadmodum Paſtor, qui dat animam ſuam (*Joan. ubi ſup. v.* 11.) pro Ovibus ſuis: neque (*I. Petri ibid.*) turpis lucri gratia, ſed voluntarie; neque ut dominantes in Cleris, ſed forma facti Gregis ex animo. Nullum enim terrius venenum, aut perniciofius dominandi libidine; qua ſi forte Epiſcopus corripiatur, Eccleſiam illi creditam, ſi non interire, vehementer certe labefactari oeceſſe eſt. Non igitur præeſſe tantummodo velit Epiſcopus, ſed potiſſimum prodeſſe; & forma Gregis factus ex animo, vitæ ſuæ innocentiam, morum integritatem, pietatem, religionem tamquam facem præferat; in quam populus intuendo, lætus & alacer in via Domini gradietur, cum viderit ducem ſibi datum eſſe, non dominum.

Illud etiam caritatis eſt maxime proprium præcipua quadam lætitia perfundi, ſeu potius gaudio efferri, cum quis in Eccleſia Dei pietatis, doctrinæque floreat laude, & ſalutis animarum vehementer cupidus Sacerdotalis officii munus induſtria, labore, diligentia graviter exequatur. Ejuſmodi vero hominem (*Eccl. IV.* 4.) invidiæ patere proximi ſæpiuſcule animadvertimus, quem nemo ſanus non videat invidorum obtrectationibus proſterni, atque obteri non oportere. Prophetantibus in (*Num. XI.* 27.) caſtris Eldad, & Medad, Moyſes monenti ſe Joſue filio Nun, ut eos prohiberet, ſe maxime velle, reſpondit, ut vel omnis populus prophetaret: Quid (*Ibid. v.* 29.) inquit, æmularis pro me? Quis tribuat, ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus ſpiritum ſuum? Irritari vero, & ita incendi nefas ſibi putat Epiſcopi caritas: abductum noxiis cupiditatibus hominem, illum quidem (*II. Theſſ. III.* 15.) non quaſi inimicum exiſtimat, ſed ut fratrem corripit; & blandiendo, cohortando, monendo, ab errore revocat, & in rectam reducit viam. Quod ſi quid acciderit, in quo graviore verborum caſtigatione oporteat uti; cavet, ne

Digitized by Google

quid ſibi verbum excidat inclementius, & ſeveritate adhibita ab omni abſtinet contumelia.

Sed de inanis gloriæ cupiditate, quam quis Epiſcoporum ſcopulum recte appellaverit, ſieri non poteſt. Ea profecto nihil caritati fortaſſe inimicius: quem enim Epiſcopum exitialis illa peſtis corripuerit, & infecerit, adhuc obrepit adulatio; hujus nobiliſſimam partem, animam ſcilicet, adoritur; hunc venenatis aſſentationibus capit; huic perpetuo aſſidet; pravamque illam, qua quiſque noſtrum maxime decipimus, æſtimationem ſui nimiam immaniter augendo, eo miſerum redigit, ut non amplius Dei, ſed ſui gloriam quærat; quam tamen vel ipſe Chriſtus Dominus negavit (*Joan. VIII.* 50.) ſe quærere. Adulationem perniciosiſſimi veluti ſatellites, & miniſtri affectantur detractio, & mendacium; ut, bonis egregiiſque ſummotis viris, in Epiſcopi comitatu jam nihil ſani, nihil integri reliquum ſit. Propterea monet ſapientiſſimus Salomon, (*Eccle. VII. 6.*) melius eſſe a ſapiente corripi, quam ſtultorum adulatione decipi: Et, (*Prov. IV.* 24.) Remove a te os pravum: detrahentia labia ſint procul a te: Et illud, quod in memoria ſemper eſſe debet Epiſcopis: (*ibid. XXIX.* 12.) Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes miniſtros habet impios. Ne (*Galat. v.* 26.) igitur efficiamur inanis gloriæ cupidi: ejuſmodi (*Philip. III.* 19.) gloria ſit in eorum confuſione, qui terrena ſapiunt. Nos alte ſpectemus, cœleſtem illam æternæ gloriæ domum contueamur, nec in ore hominum noſtram arbitremur veram, ſolidam, gravem, eſſe poſitam gloriam. (*Rom. III.* 23.) Omnes peccavimus; omnes egemus gloria Dei, omnes neceſſe habemus, ut (*I. Petri II.* 24.) peccatis mortui, in nobis non ipſi glorificemur, ſed (*Joan. XIV.* 13.) glorificetur Pater in Filio; utque (*Philip. I.* 11.) repleti ſimus fructu juſtitiæ per Jeſum Chriſtum in gloriam Dei, cui ſoli (*Judæ v.* 25.) gloria, magnificentia, & imperium.

Atque inter juſtitiæ quidem fructus miſericordia in pauperes potiſſimum eſt numeranda. Juſtitia autem illa, (*Philip. III. 9.*) quæ ex fide eſt Chriſti Jeſu. Verum (*Jacobi II.* 15.) ſi frater, & ſoror nudi ſint, & indigeant victu quotidiano; dicat autem aliquis ex nobis illis: Ite in pace, calefacimini, & ſaturamini, non dederimus autem eis quæ neceſſaria ſunt corpori, quid proderit nobis fides? Sic enim Chriſtianos omnes interrogat Jacobus Apoſtolus, Et cujuslibet quidem Fidelis, ejus maxime, qui paulo ditior ſit, opitulari debet pauperibus miſericordia: ſi tamen largitatem præcipuo quodam jure ſuo noſtram requirunt, qui res Eccleſiæ, quæ ſunt vota Fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum, non ut proprias, ſed commendatas habemus; nec ea æquum eſt in uſus noſtros ita nos vindicare, ut nihil reliqui ſit iis, quibus fas eſſet: Noſtrum eſt quod expenditis, clamitare. Etenim undenam plerique, niſi de bonis Eccleſiæ tanta abundamus affluentia rerum, & copia? De bonis igitur Sponſæ tantum ſumendum, quo præſto ſint (*I. Timoth. VI.* 8.) alimenta, & quibus tegamur; hiſque contenti ſimus (*ibid. v. 6.*) quæſtum magnum exiſtimantes pietatem cum ſufficientia. Quæſtus autem ille ſane præclarus, cum nobis ea ſuppetunt abundantius, quibus opus eſt ad cuſtodiendam Sponſam, nutriendam, ornandamque: omnium vero quæſtus luculentiſſimus, quod eleemoſynis a Deo gratiam impetramus, qua cæca mens noſtra illuſtratur; noſque ingenito languore fracti, & jacentes erigimur, & ſuſtinemur. Nam cum eſurienti effuderimus (*Iſai. LVIII.* 10. 11.) animas noſtras, & animam afflictam repleverimus, orietur in tenebris lux noſtra, & tenebræ noſtræ erunt ſicut meridies, & implebit Dominus ſplendoribus animas noſtras.

Profecto ad lumen a Deo menti impetrandum, obtinendamque devotionis gratiam, ſine qua Epiſcopalia officia neceſſe eſt langueſcere, magna vis eſt eleemoſynæ: ſed oratione, & ſacroſancto Miſſæ Sacrificio nihil efficax magis. Orare (*I. Theſſal. v.* 17. 18.) ſine intermiſſione nos jubet Apoſtolus, & in omnibus gratias agere; hanc enim eſſe voluntatem Dei, ne fidei, & caritatis ſpiritum velimus extinguere: qui quidem ſpiritus (*Rom. VIII.* 26.) infirmitatem adjuvat noſtram, & poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Equidem, ſi quis alius, ſapientia Epiſcopus indiget: quam propterea (*Jacobi I.* 5.) poſtulet a Deo, & ipſe dabit: poſtulet autem in fide nihil hæſitans: tantamque, ſi fieri poſſet, optandum, ut in animo fidem ſuo excitaret, quanta fide fuit Moyſes, qui Deum (*Hebr. XI.* 27.) inviſibilem, tanquam videns ſuſtinuit. Ad eam fidem humilitas accedat, oportet: Ego vero, (*Pſalm. LIX. 6.*) clamabat David, egenus & pauper ſum; Deus adjuva me. Quanti vero ſit ponderis perſeverantia in oratione, & aſſiduitas, declarant illa Chriſti Domini verba: (*Luc. XVIII.* 1.) Oportet ſemper orare, & non deficere. Atque in

in ea aſſiduitate ; & conſtantia Dei numen, (*Habacuc. II. 3.*) ſi moram fecerit, expectemus: apparebit, & non mentietur: quia veniens veniet, & non tardabit. Cumque non noſtras tantummodo curare debeamus infirmitates, ſed etiam putare, aliorum mala ad nos pertinere, & ea æque habere ac noſtra; vehementius, diutius intendenda nobis ad Dominum noſtra eſt oratio; qua tanquam Eccleſiæ Fidelium interpretes, omnium fidem, ſpem, & caritatem ante oculos Domini ſtatuentes, quod omnibus in univerſum, quodque cuique Fidelium opus eſt, a Domino impetremus. Dei autem exorandi viam nobis muniet, & quidvis adipiſcendi etiam aperiet auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacrificium. Idcirco vel maximis noſtri muneris occupationibus etiam implicati, Sacroſanctum Jeſu Chriſti Corpus, & Sanguinem non recuſabimus, quominus frequenter Deo offeramus; nullumque majus putemus nobis datum eſſe negotium, quam crebro placationis hoſtiam pro noſtris, populique peccatis Deo Patri immolare.

Cumque medii quodammodo ſimus Deum inter & homines: quemadmodum ad Deum vota hominum, ita Dei voluntatem ad populum perferamus. Hæc eſt autem (*I. Theſſal. IV. 3.*) voluntas Dei, ſanctificatio noſtra. Itaque noſtrum eſt, Venerabiles Fratres, aperire (*Coloſſ. IV. 3. 4.*) oſtium ſermonis ad loquendum myſterium Chriſti, ut manifeſtemus illud ita ut oportet nos loqui. Illud potiſſimum docendi ſunt populi. Chriſtum carnem ſuam, noſtræ, excepto peccato, ſimilem, illam quidem non modo ſanctam, ſed etiam ſanctificantem; poſſibilem tamen, & mort. obnoxiam, quæ omnium noſtrum vicem repræſentaret, juſtitiæ divinæ, ſimulque (*I. Petri III. 18.*) nos itidem obtuliſſe: eam item, & nos eodem tempore omnibus objeciſſe cruciatibus, quibus digna erant noſtra crimina: damnatam fuiſſe mortis doloribus: maledictum adverſus peccatores in lege pronunciatum ſubiiſſe: inter acerbiſſimos dolores mortuam: legi ſatisfactum: quidquid eſſet peccati ſimile, per Jeſu Chriſti mortem, & ſepulturam abolitum: E ſepulcro Dominum Jeſum, cum eadem quidem carne, ſed mortalitatis exuviis exuta, & immortalitatis honoribus exornata revixiſſe: Idcirco peccatoribus, quo juſtificentur, opus eſſe mori cum Chriſto, qui pro illis, eorumque nomine mortuus eſt: cum Chriſto ſepulcrum ingredi, ut ibi culpa temeratam carnem relinquant: veterem hominem iræ Dei, & mortis maledictioni tradendum, relinquendumque; ut per Baptiſmum novus in bonis homo, nova factus creatura, novumque figmentum, poſſit cum Chriſto ad immortalitatem, æternamque gloriam reviviſcere. Propterea Chriſtianis omnibus de illa perpetua, non de hac exigua vita cogitandum: tum abjiciendas voluptates, & divitiarum, quæ voluptatum ſunt inſtrumenta, cupiditatem ex animo avellendam; tum etiam maxime, qua noxiæ omnes cupiditates continentur, exuendam eſſe ſuperbiam: (*I. Joan. II. 17.*) mundum tranſire, ejuſque concupiſcentiam: qui autem facit voluntatem Dei, manere in æternum.

Hæc vero, reliquamque doctrinam myſteriorum Dei, quanti negotii ſit populum docere, ipſi vos, Venerabiles Fratres, pro ſapientia veſtra facile perſpicitis. Propterea conſiderandum maxime eſt, quam multa in iis eſſe oporteat, quos ad Sacerdotale miniſterium, inſtruendumque Chriſtianis inſtitutionibus populum, elegeritis; quanta vitæ innocentia, quanta morum integritas, quanta caſtitas, juſtitia, pietas, religio: Quam magnum ſit, ſi quid pravum, ſi quid vitioſum, ſi quid improbum conſuetudine mala inhæſerit moribus, illud Parochos caute, & prudenter avellere: proximum quemque ſalutaribus monitis, conſiliiſque juvare, & inſtruere: animæ fideli denique pennas dare, quibus ſe homo tollat ad rerum divinarum contemplationem; eam mundo ereptam Deo tradere, divinamque in illa imaginem in priſtinum revocare. Contra, quam non ferendum, a Fidelibus ſibi commiſſis eos Parochos rationem vitæ repoſcere, qui reddere non poſſint ſuæ; & ita mores in altero reprehendere, ut quominus ipſi redarguantur, recuſare non queant. Ad puros ſanctoſque mores accedat oportet digna Eccleſiaſtico homine ab iis percepta doctrina: Scripturas cognitas habeant: Omnis enim (*II. Timoth. III. 16.*) Scriptura divinitus inſpirata, utilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in juſtitia, ut perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus. Sacrum igitur utriuſque Fœderis Codicem, Eccleſiæ Traditiones, Sanctorumque Patrum ſcripta, veluti fontes adeant, unde pura, & incorrupta fidei, morumque doctrina profunditur: Romanum vero Catechiſmum, Catholicæ Doctrinæ Summam, aſſidue verſent, & lectitent; unde ſacras conciones ad populum habendas depromant. Non ſtudiis igitur privatis, nec ex cujuſquam commendatione, ſed optimum quemque, illumque præ-

ſertim, cujus timida virtus miniſterium deſugiat, fidelem ſore putetis miniſtrum, cui partem Gregis Dominici committatis. In univerſum manus cito nemini impoſueritis: (*I. Timoth. V.* 22.) quod tunc cito fieri arbitramur, cum nonniſi ſemel aut iterum hominem expendimus, & probamus; quem contra accurate, exquiſiteque exploratum, ac ſevere judicatum oportuit, ne alienis peccatis (*Ibid.*) communicantes inconſultæ temeritatis Deo pœnas demus. Neque vos tædeat, Venerabiles Fratres, ſi in ea re, quæ magnam cautionem habet, paulo diutius immoremur: Cujuſmodi enim ſunt Sacerdotes, ejuſmodi plerumque eſſe ſolet & populus. In eos, præſertim ſi Parochi ſint, tanquam in ſpeculum omnes inſpiciunt. Quapropter neminem pernicioſius de Eccleſia mereri, quam vitioſos Clericos exiſtimandum eſt, quia ſua vitia infundunt in populum, eumque ita corrumpunt, ut plus exemplo ſuo, quam peccato nocere videantur.

Adſcitis autem in ſacrum miniſterium viris quamvis egregiis, non propterea evangelizandi munere nos eſſe defunctos arbitrabimur: ſic enim in aliorum manus retia dimittere videremur, quæ tamen tradidit nobis Dominus, ut ipſi ſimus hominum (*Matth. IV.* 19.) piſcatores. Præcipuum Epiſcoporum officium eſt Verbum Dei prædicare. Væ mihi, clamabat Apoſtolus, (*I. Cor. IX.* 16.) ſi non evangelizavero! neceſſitas enim mihi incumbit: Nec præcipue ad baptizandi munus quamvis ſanctum, ſed potiſſimum ad (*Ibid. I.* 17.) evangelizandum a Chriſto Domino ſe miſſum eſſe. Ipſo autem Apoſtolorum judicio primos tenere novimus Verbi miniſterium, quod (*Act. VI.* 2. 4.) non æquum derelinquere exiſtimarunt ſanctiſſimi viri; ac propterea reliqua opera, quæ ad miſericordiam erga proximum pertinerent, Diaconis cenſuerunt oportere committi. Et Beatiſſimus Paulus ad Timotheum ſcribit: (*I. Timoth. IV.* 13.) Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Si quis autem ſe carere ſentiat facultate dicendi, nec ingenii ſui eſſe dicat id munus exequi; in reliquis ſaltem, quæ ad Verbum Dei quoquomodo pertinent, non patiatur officium ſuum requiri. Itaque ſi mandaverit Clericis, ut Chriſtianæ Doctrinæ rudimenta pueris tradant, in eam rem det operam quoque ſuam. Parochis etiam in docendo populo ſocium ſe adjungat, ut ſuum annunciandi Verbi munus aliqua ex parte tueatur: quæ res alacritatem etiam ſummam omnibus afferet, qua ſuum quiſque obeat officium. Quamobrem ne gravetur cum Conſacerdotibus ſuis aliquoties Sacramenta Fidelibus miniſtrare; Chorum interdum adire, & Pſalmos cum Canonicis canere; Collationibus, quas inſtituerit, coram præeſſe: ex quo fiet, ut non minimum ſacri Miniſtri de illius ſpiritu, quemadmodum ſeptuaginta viri de ſpiritu Moyſis, accipiant. Huc accedit, quod populum, qui hæc viderit, ſumma de divini ſanctitate cultus opplebit opinio; & ejuſmodi auguſto ſpectaculo homines maculoſi deterriti, ad ſacrum Miniſterium ne aſpirare quidem audebunt.

Quoniam vero Eccleſiæ procurationem, gregiſque tutelam ſui nullo pacto poteſt gerere, ſi abſit, Epiſcopus; propterea ſuæ quiſque veſtrum Eccleſiæ nullo non tempore adſideatis oportet. Id & naturali lege, & ſacris etiam Canonibus, & Tridentinis præſertim Decretis ſancitum eſt. Univerſæ quoque Diœceſis loca adeunda, ut quarum legum vires deficere cœperint, eas vel a miniſtrorum indiligentia, vel a ſubditorum contumacia vindicetis. Quod ſi qua gravior, & neceſſaria cauſa extiterit, quamobrem de veſtra Diœceſi diſcedendum vobis ſit, atque ab ea aliquandiu vos abeſſe oporteat; ne, quæſo, patiamini Paſtoris deſiderio ſui confici Eccleſiam, a cujus periculo nunquam putetis abſentiam veſtram eſſe ſejunctam.

Præterea verbis conjungatur exemplum: (*Tit. II.* 7.) in omnibus noſmetipſos præbeamus exemplum bonorum operum; ut is, qui (*Ibid. v.* 8.) ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens dicere de nobis. Ne opera abſque ſermone ſint tacita; neque dicta, factis deficientibus, erubeſcant: atque illud animo reputemus, perfectum Eccleſiæ Principem perfectis maximarum virtutum bonis ita eſſe inſtructum, ut & vita ejus dicendo, & doctrina vivendo exornetur. Domus autem cujuſque noſtrum ſit pudoris, & modeſtiæ magiſtra; Eccleſiaſticæ Diſciplinæ officina; plena dignitatis atque concordiæ: quod tum aſſequemur, ſi nullius voluntati, aut gratiæ dediti, nihil animi noſtri imbecillitati, & mollitiæ indulgeamus, neminemque habeamus eximium; quod in Eccleſia adminiſtranda magnas plerumque turbas creat, & offenſionem habet gravem, & Epiſcopo invidiam, & contemptum parit.

Quod ad nos attinet, vigilias (*Pſal. LXXVI.* 5.) anticipaverunt oculi noſtri, ut per Civitates conſtituamus Epiſcopos, qui ad Epiſcopatum afferant doctrinam ſanam, vitam irreprehenſibilem, mentem ad omnia paratam

pro

Digitized by Google

pro Chriſto ; quippe id ſibi munus obveniſſe arbitrentur, cui qui præſit, non intumeſcat amplitudine dignitatis, ſed humilitate decreſcat. Et in exquirendis quidem explorandiſque viris, quos tanto muneri præpoſitos eſſe velimus, ſancta teſtimonii veſtri religione, & fide confiſi, vobis teſtibus utemur, & auctoribus: quos minime dubitamus, nullam carnis, & ſanguinis rationem habituros, ſed ejus tantummodo, qui vocavit vos (*Epheſ. IV.* 12. 12.) in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti.

Reliquum eſt, Venerabiles Fratres, ut vos de fortitudine moneamus, & animi robore; quo maxime eſt opus adverſus ea, quæ vel orthodoxam Fidem oppugnant, vel pietatem lædunt, vel morum integritatem infringunt. Repleti (*Michææ III.* 8.) ſimus, obſecro, fortitudine Spiritus Domini, judicio, & virtute. Ne (*Iſaiæ LVI.* 10.) tanquam canes muti, non valentes latrare, Greges noſtros patiamur (*Ezech. XXXIV.* 8.) fieri in rapinam, & oves noſtras in devorationem omnium beſtiarum agri: neque nos quidquam deterreat, quominus pro Dei gloria, & ſalute animarum ad omnes dimicationes noſmetipſi objiciamus. Recogitemus (*Hebr. XII.* 3.) eum, qui talem ſuſtinuit a peccatoribus adverſus ſemetipſum contradictionem. Quod ſi nequiſſimorum timeamus audaciam, actum eſt de Epiſcopatus vigore, & de Eccleſiæ gubernandæ ſublimi, ac divina poteſtate; nec Chriſtiani ultra aut durare, aut eſſe jam poſſumus, ſi ad hoc ventum eſt, ut perditorum minas, aut inſidias pertimeſcamus. Fidentes (*II. Cor.* 1. 9.) igitur non in nobis, ſed in Deo, qui ſuſcitat mortuos, alti, excelſi, humanas res deſpicientes, Dominum inclamemus: Spes (*Jerem. XVII.* 17.) mea tu in die afflictionis: nec unquam animis, aut corporibus defatigemur: Dei enim (*I. Cor. III.* 9.) adjutores ſumus: Dominus autem Jeſus nobiſcum eſt (*Matth. XXVIII.* 20.) omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi. Itaque nullis ſcandalis, nullis perſecutionibus infirmemur, ne electioni Dei videamur ingrati, cujus tam valida ſunt adjutoria, quam vera promiſſa.

Denique, quoniam in æterno examine pro omnibus, & præ omnibus, qui Chriſti cenſentur nomine, rationem reddituri ſumus: vos obteſtamur, Venerabiles Fratres, & obſecramus, ut ſi quæ ſcandala, & diſſenſiones oriantur, quibus ſedandi impares ſitis, ad hanc Beatiſſimi Apoſtolorum Principis Sedem, tanquam ad Caput, & Epiſcopatus apicem referatis, unde ipſe Epiſcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerſit. Hinc, veluti de natali ſuo fonte aquæ cunctæ procedunt, & per diverſas totius mundi regiones puri capitis incorruptæ dimanant, Eccleſiæ omnes ſumant quid præcipere, quos abluere, quos, veluti in cœno inemundabili ſordidatos, mundis digna corporibus unda devitet. Nos quidem Dei primum virtute nixi, deinde B. Petri tutela confiſi, cujus cura omnes habet præſentes, conſilio, ope, auctoritate vos juvabimus. Parati ſumus ipſi pro vobis (*II. Cor. XII.* 15.) impendere, & ſuperimpendi, ut incolumes Eccleſias, incolumes Fratres tueamur. Cæterum ſub ipſa ſuſcepti oneris mole (*Theſſal. II.* 2.) fiduciam habuimus Deo, qui, cum nobis oneris ſit auctor, nobis fiet etiam adjutor; & ne ſub magnitudine gratiæ ſuccumbat infirmitas, dabit virtutem, qui contulit dignitatem. Interea miſericordiſſimam Dei noſtri clementiam ſupplices obſecrate, ut in diebus noſtris expugnet impugnantes Nos; muniat fidem veſtram; multiplicet devotionem; augeat pacem: meque ſervulum ſuum, quem ad oſtendendas divitias gratiæ ſuæ, gubernaculis Eccleſiæ voluit præſidere, ſufficientem tanto operi, & utilem veſtræ defenſioni dignetur efficere; & ad hæc tempora noſtræ ſervitutis extendere, ut proficiat devotioni, quod fuerit largitus ætati. Gratia Domini Noſtri Jeſu Chriſti vobiſcum, quibus benedicimus; voſque ſalutamus in oſculo ſancto: omnibuſque itidem Conſacerdotibus veſtris, cæteriſque Eccleſiarum veſtrarum Fidelibus Apoſtolicam Benedictionem amantiſſime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die XIV. Septembris Anno MDCCLVIII. Pontificatus Noſtri Anno I.

Additiones ex aliena manu.

Epiſcopi olim de ſemetipſis loquentes *ſervos* 61
ſemet hujus vel illius Eccleſiæ, ſive *fideles &*
ſervos Dei appellarunt, quam formulam retinet etiamnum Papa. In Apoſtolorum locum 62
ſucceſſiſſe Epiſcopos, quos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei, convenit inter Catholicos. Apoſtolos Chriſtus Dominus non ad certas regendas Eccleſias, ſed miſit ad univerſum mundum. Quum autem ſinguli ubique E- 63
vangelium prædicare nequiiſſent, varias diviſim regiones ipſi peragrarunt, in quibus ordinarunt Epiſcopos cum poteſtate alios ordinandi, & Sedes Epiſcopales conſtituerunt.

Primis naſcentis Eccleſiæ Seculis Epiſcopi 64
communem habebant ſollicitudinem ad fidem

Digitized by Google

informandi non modo ſuas , ſed & Eccleſias
aliorum Epiſcopatuum .
65 Moribus vero introducta ſenſim fuit diviſio
Parochiarum, Diœceſum, & Provinciarum E-
piſcopalium ; Atque hinc factum fuit , ut in-
tra ſuos quiſque fines ſubditoſque poteſtatem
contineret Epiſcopalem, & injuriam aliis fa-
cere cenſeretur, ſi eam ultra extenderet ; *Canon.*
15. 16. & 17. Concilii Niceni.
66 Concilium Sardicenſe ſtatuit ut in Magnis
tantum Urbibus ſtarent Sedes Epiſcopales, ne
Epiſcopi nomen & auctoritas vileſceret in Ec-
cleſiis parvarum Urbium Vicorumque , quarum
regimini ſufficit Presbyter. *Vide Can. 6. citati*
Concilii Sardicenſis.
67 Dum Epiſcopi cogebantur derelinquere Ur-
bes Chriſtianorum jugo Infidelium ſubactas,
Sancta Sedes conſuevit nonnullos eorum præ-
ficere aliis Eccleſiis inter Chriſtianos vacanti-
bus, ea lege ut captivitate ceſſante redirent
68 quaſi jure poſtliminii ad primas Sedes . Illi
vero qui alibi non obtinebant ſedem perma-
nentem, appellabantur Epiſcopi *vacantes*, vel
69 *peregrini* , vel *ſcoti* , iſtique titulum Epiſcopatus
amiſſæ Sedis Civitatiſque retinebant abſque
70 Plebe, ac exercitio muneris paſtoralis. Quin-
imo ne memoria periret harum Eccleſiarum in
partibus Infidelium, nec voluntas eas in liber-
tatem vindicandi, ordinari cœperunt Epiſcopi
Titulares, & ordinantur in diem . Sed de hi-
ſce Titularibus Epiſcopis ſuo loco dicemus.

ARTICULUS II.

Epiſcopus quo ad ea , quæ concernunt ejus electionem , confirmationem , & conſecrationem .

1 EPiſcopi olim eligebantur a toto Clero, ac-
cedente præſentia , acclamatione, ſeu con-
ſenſu populi ; *cap. Noſſæ* 12. *diſt.* 63. ibi : *Sa-*
cerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi con-
ſenſus adhibendus , quia ducendus eſt populus,
non ſequendus ; *cap. Cum longe* 25. *eod. diſt.* 63.
ibi : *Sed quia Populus aut Princeps jubetur ele-*
ctioni intereſſe, non præcipitur advocari ad ele-
ctionem faciendam , ſed ad conſenſum electioni
adhibendum, Sacerdotum enim (ut in fine ſu-
perioris capituli Stephani Papæ legitur) *eſt*
electio, & fidelis populi eſt humiliter conſentire,
& concordat *cap. Cleri* 27. *eod. diſt.* 63. in cu-
jus ſummario ſic præciſe dicitur: *Plebis non eſt*
2 *eligere, ſed electioni conſentire* . Plurimi tamen
ſuſtinent , Populos , Magiſtratus , & Principes
interveniſſe electionibus Epiſcoporum , nedum
per præſentiam , acclamationem , & conſen-
ſum, ſed etiam per propria vota, ſeu ſuffragia.
Barboſa plurimis citatis *lib.* 1. *Juris Eccleſ.*
univerſ. cap. 8. *a num.* 64. *& de Offic. & po-*
teſt. Epiſc. part. 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *a num.* 4. &
alii paſſim variis ſuffulti ſacris Canonibus, &
ſignanter *c. Qui aliquo* 5. *diſt.* 51. ibi : *Sed nec*
ille deinceps Sacerdos (ideſt Epiſcopus) *erit,*
quem neque Clerus , nec Populus propriæ Civita-
tis elegit ; *cap. Epiſcopus* 13. *diſt.* 63. ibi ; *Poſt*
electionem Cleri , & populi ; *cap. Electis* 18. *ead.*
diſt. 63. ibi : *Clerum, & Plebem ejuſdem Ec-*
cleſiæ elegiſſe ; *cap. Factus* 5. *cauſ.* 7. *qu.* 1. ibi :
De plebis , quæ tunc adfuit ſuffragio, & concor-
dat *cap. Quanto* 10. *cap. Plebs* 11. *cap. Noſſe*
12. *cap. Epiſcopus* 13. *c. Metropolitano* 10. *diſt.*
63. Quidquid autem obſervatum fuerit in pri- 3
mis Eccleſiæ temporibus circa admiſſionem Lai-
corum in electionibus Epiſcoporum, & Ponti-
ficum, certum eſt , nunc Laicos non habere
ſuffragia in talibus electionibus ; *cap. Nullus*
Laicorum Principum 1. *cap. Adrianus Papa* 2.
cap. Valentinianus Imperator 3. *cap. Non eſt per-*
mittendum 6. *cap. Omnis electio* 7. *cap. Non li-*
cet 8. *cap. Noſſe* 12. *diſt.* 63. *cap. Contingit* 8. *de*
arbitris , *cap. Decernimus* 2. *de Judiciis* , *c. Sa-*
croſancta 51. *de election.* Et electio Epiſcopi per 4
Laicos etiam cum Canonicis facta eſt nulla
non obſtante contraria conſuetudine , quæ po-
tius dicenda eſt corruptela, textu expreſſo *in*
cap. Maſſana 56. *de elect.*

Separatis progreſſu temporis Clericis a Re- 5
ligioſis, qui omnes ad electionem Epiſcoporum
concurrebant, ex claro , & expreſſo textu *in*
cap. Obeuntibus 35. *diſ.* 63. fuit exinde ſtatu-
tum, ut Religioſi ſuorum Abbatum, aliorum-
que Superiorum, Canonici vero Cathedralium
ſuorum Epiſcoporum facerent electionem ; *cap.*
Nullus 1. *cap. Cum terra* 14. *cap. Congregatio* 13.
& per tot. de elect. cap. Congregatio 43. *cauſ.* 16.
q. 7. Et ſic tota facultas eligendi Epiſcopos
fuit redacta ad ſolos Cathedralium Canonicos.
Bertachin. *de Epiſcopo lib.* 1. *pag.* 3. *a princip.*
Petrus Gregor. *de elect. cap.* 6. *num.* 9. Barbo-
ſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1. *c.*
3. *n.* 11. *& lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 8.
num. 68. Talis facultas eligendi Epiſcopos du- 6
ravit in Capitulis, & Canonicis Cathedralium
uſque ad tempora Clementis V. ut cum mul-
tis obſervat Barboſa *loc. cit.* Clemens enim V.
cæpit reſervare ſuæ diſpoſitioni Cathedrales Ec-
cleſias, quæ apud Romanam Curiam vacare con-
tigiſſet, ut conſtat ex Extravag. *Et ſi tempo-*
ralium , de præbend. inter commun. Poſtea Bene-
dictus XI. *in Extravagant. Sancta Romana , de*
ele-

election. inter commun. ſtatuit, quatuor Patriarchalibus Eccleſiis vacantibus illis, non poſſe provideri Romano Pontifice inconſulto. Deinde Joannes XXIII. *in extravagant. Ex debito, de election. inter commun.* proviſioni ſuæ reſervavit Epiſcopales, & earum Superiores Sedes, quæ apud Sedem Apoſtolicam illo vivente vacare contigiſſent. Ex poſt Benedictus XII. *in Extravagant. Ad regimen, de præbend. inter commun.* ſibi reſervavit proviſiones omnium Eccleſiarum Patriarchalium, Archiepiſcopalium, Epiſcopalium, tunc apud Sedem Apoſtolicam quomodocumque vacantium, & vacaturarum. Exinde per ſequentes Romanos Pontifices reſervatio facta fuit ſimpliciter, & generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales, tam apud Sedem Apoſtolicam, quam extra Curiam vacantes, ſeu vacaturas, ut patet in ſecunda, & tertia regula Cancellariæ, quas cum aliis quilibet Summus Pontifex in initio
7 ſui Pontificatus conſtituere ſolet. Exceptis tamen Regnis, & Principatibus privilegiatis, ob Reges, & Principes per ſpecialia Concordata Epiſcopos nominant, & præſentant ab ipſo
8 Summo Pontifice inſtituendos. Et exceptis Cathedralibus Germaniæ, ubi ſervatur vetus conſuetudo canonicæ electionis, ut Collegium Canonicorum Cathedralium Epiſcopos, vel Archiepiſcopos eligat, & electi a Romano Pontifice confirmentur, ut clare oſtendunt Concordata Germaniæ, & cum pluribus aliis obſervat
9 Barboſa *loc. cit.* Electio Epiſcopi facienda non eſt ante diem tertium a morte Epiſcopi; *cap. Nullus 7. diſt. 79.*

10 Electus in Epiſcopum debet intra menſem a præſentatione electionis præſtare conſenſum, alias menſe elapſo redditur nulla electio, textu expreſſo in *c. Quam ſit, de elect. in 6.* ibi: *Electus vero illum* (ſcilicet conſenſum) *adhibere infra menſem a tempore præſentationis hujuſmodi teneatur, quem ſi electus ipſe ultra præſtare diſtulerit, jure, ſi quod ei ex ſua electione fuerat acquiſitum, ex tunc ſe noverit eo ipſo pri-*
11 *vatum.* Et intra tres menſes a conſenſu præſtito debet petere confirmationem, alias elapſis tribus menſibus electio eo ipſo eſt nulla, textu expreſſo *in cit. c. Quam ſit, de elect. in 6.* ibi: *Ceterum quivis electus infra tres menſes poſt conſenſum electioni de ſe celebratæ præſtitum, confirmationem electionis ipſius petere non omittat. Quod ſi juſto impedimento ceſſante infra hujuſmodi trimeſtre tempus emiſerit, electio eadem*
12 *eo ipſo viribus vacuetur.* Sufficeret tamen ad evadendam talem pœnam, quod electi amicus ejus nomine confirmationem peteret quamvis ſine mandato, dummodo tamen electus ratam haberet illam amici petitionem intra illos tres menſes. Gloſſa *in cit. c. Quam ſit, verb. Petere*, Tiraquell. *de pœnis tempor. cauſ.* 22. *n.* 37. Azor. *pag.* 2. *cap.* 29. *quæſt.* 11. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 4.
Tres menſes computari debent prout in Ka- 13
lendario occurront, incipiendo ſcilicet a die præſtiti conſenſus, & dies qui deſunt ex uno menſe accipiuntur de ſequenti. Gloſſa *in cit. capit. Quam ſit, verb. menſem*, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 11. *num.* 7. Garcias *de benefic. part.* 10. *cap.* 2. *num.* 42. *& ſequent.* Menoch. *de arbitr. caſu* 50. *num.* 21. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 24. *num.* 15. Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univ. cap.* 9. *num.* 4. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. loc. cit. num.* 2.

Confirmatio Epiſcoporum olim poterat fieri 14
a ſuis reſpective Metropolitanis; *cap. Quoniam*
1. *diſt.* 109. *cap. Cum dilectus* 32. *de elect.* Ho- 15
die tamen non ab alio, quam a Romano Pontifice fieri poteſt *ex regula* 2. alias 3. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apoſtolicæ reſervat proviſiones omnium Cathedralium. Et licet in Germania ex vi Concordati Epiſcopi adhuc eligantur a Collegiis Canonicorum Cathedralium, Romani tamen Pontificis auctoritate confirmantur. Sicuti etiam confirmantur, & inſtituuntur a Romano Pontifice Epiſcopi illi, qui vi privilegiorum Apoſtolicorum a Regibus, & Principibus nominantur, & deſignantur. Azor. *part.* 2. *cap.* 29. *q.* 1. & 2. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. c.* 9. *num.* 9. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. tit.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. Pro hujuſmodi electione, & confirmatione facienda ſervatur in Curia ſequens
praxis. Formato proceſſu de vita, & moribus 16
promovendi, ac de ſtatu Eccleſiæ juxta interrogatoria in particulari inſtructione tradita a Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 8. *n.* 141. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *a n.* 4. fit ab ipſo profeſſio Fidei juxta formulam præſcriptam a Pio IV. in ſua Conſtitutione incipient. *In Sacroſancta*, & deinde fit inſtrumentum dictæ profeſſionis Fidei a Notario ſubſcriptum in hunc modum, prout ad litteram tradit Barboſa *dicto l.* 1. *c.* 9. *n.* 11. *& ſeq.*

In nomine Domini. Amen. Præſenti publico 17
inſtrumento cunctis ubique pateat evidenter, & ſit notum, Quod a Nativitate Domini &c. coram Eminentiſſ. & Rever. D. N. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbytero Cardinali &c. meque Notario publico infraſcripto comparuit Supradictus adm. R. N. omni meliori modo &c. genibus flexis Profeſſionem Sanctæ, & Catholicæ Fidei juxta ſupra-

Digitized by Google

ſupraſcriptam formam tactis Sacroſanctis Scripturis ad Sancta Dei Evangelia in manibus D. S. Eminentiſſimæ de verbo ad verbum emiſit. Quam Fidei profeſſionem, idem Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Cardinalis accepit, & admiſit præmiſſo, & alias omni meliori modo. Super quibus &c. Actum Romæ in Offic. &c. Præſentibus ibidem N. & N. teſtibus ad præmiſſa vocatis, habitis ſpecialiter, atque rogatis. Ego Adoardus Tibaldeſcus, Clericus Spoletanæ Diæceſis, Publicus Apoſtolica auctoritate Notarius, & ad ſcribendos, & rogandos proceſſus Reverendiſſimorum D. D. Archiepiſcoporum, & Monaſteriorum Conſiſtorialium, privative quoad omnes alios ſpecialiter a S. S. A. deputatus de præmiſſis rogatus præſens inſtrumentam ſubſcripſi, & publicavi requiſitus. Et ſubſcribitur Cardinalis relator ſic: *Ego N. S. R. E. Presbyter Cardinalis N. Fidei profeſſionem a ſupradicto R. N. de verbo ad verbum in manibus meis emiſſum recepi; & ita teſtor.*

18 Finito examine teſtium, & emiſſa profeſſione ſubſcribitur proceſſus ab eodem Cardinali Ponente in hunc modum: *Ego N. S. R. E. Presbyter Cardinalis N. relationem facturus in proximo Conſiſtorio de præmiſſis, cenſeo R. N. eſſe habilem, & idoneum, qui ad ſupradictam Eccleſiam N. promoveatur, illum ei præficiendo Epiſcopum, & Paſtorem. Romæ ex noſtro Palatio, die &c. Ego N. Cardinal. N. qui ſupra.* Et ſubſcribitur idem proceſſus a tribus Cardinalibus Ordinum Capitibus, ſcilicet a primo Cardinali Epiſcopo, a primo Cardinali Presbytero, a primo Cardinali Diacono.

19 Hoc facto præconizatio fit in primo Conſiſtorio, quæ vicem electionis habet, cujus præconii formula pro Romano Pontifice, ſic ſe habet: *Beatiſſime Pater, Vacat Eccleſia N. per obitum N. &c. Ad juſſum Sanctitatis Veſtræ Ego N. Cardinal. N. proponam R. N. &c. Civitatis &c.* Pro Cardinali autem ita fit: *Illuſtriſs. & R. D. In proximo Conſiſtorio, ſi S. D. N. placuerit, Ego N. Cardin. N. præconium faciam Eccleſiæ N. vacantis per obitum N. in perſonam R. N. &c. Civitatis &c.* & refertur ſtatus Eccleſiæ, & promovendi juxta formam Inſtitutionis prædictæ.

20 Fit poſitura in ſecundo Conſiſtorio, & tranſmittitur ſchedula pro reaſſumptione poſituræ, tranſmiſſa in prima præconizatione, & hæc ſecunda præconizatio habet vim confirmationis, & demum tranſmittitur fides proviſionis Apoſtolicæ a Cardinale Ponente ad Cardinalem Vicecancellarium facta in hunc modum: *Reverendiſs. Domine. Hodie Sanctiſs. in Chriſto Pater, & D. N. D. Urbanus Papa VIII. in ſuo Conſiſtorio ſecreto, ut moris eſt, ad relationem meam Eccleſiæ N. cui N. dum viveret, præſidebat, & per obitum ejuſdem Paſtoris ſolatio deſtitutæ de Perſona R. N. Diæceſis N. ex Catholicis, ac honeſtis parentibus, & legitimo matrimonio nati, in utroque Jure Doctoris, in ætate legitima conſtituti, ac demum ceteris omnibus qualitatibus a Jure, & Conc. Trid. Decretis requiſitis præditi, qui profeſſionem Fidei juxta articulos pridem a Sede Apoſt. propoſitos in manibus meis ſolemniter emiſit, de Reverendiſs. D. D. meorum Cardinalium conſilio, Apoſtolica auctoritate providit, ipſumque illi in Epiſcopum præfecit, & Paſtoralem curam, regimen, & adminiſtrationem ipſius Eccleſiæ ſibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, abſolvens eumdem R. N. electum a cenſuris ad effectum &c. In quorum fidem præſentem ſchedulam fieri, & mei parvi ſoliti ſigilli impreſſione muniri juſſi, eamque propria manu ſubſcripſi. Dat. Romæ in ædibus meæ ſolitæ reſidemiæ, ſub anno &c. D. V. S. Humillimus Servus N. Cardinalis N.*

Electus, & canonice confirmatus tenetur 21
intra tres menſes a die confirmationis munus
conſecrationis ſuæ ſuſcipere ſub pœna amiſſionis fructuum, etiamſi ſit S. R. E. Cardinalis, & ſi intra tres alios menſes id non impleverit, Eccleſia, & Epiſcopatu ipſo Jure privatur, *c. Quoniam* 2. *diſt.* 75. *c. Quoniam* 1. *diſt.* 100. *& Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 9. *& ſeſſ.* 23. *etiam de reform. cap.* 2. ibi: *Eccleſiis Cathedralibus, ſeu Superioribus, quocumque nomine, ac titulo præfecti, etiamſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ſint, ſi munus conſecrationis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructuum perceptorum reſtitutionem teneantur; & ſi intra totidem menſes poſtea id facere neglexerint, Eccleſiis ipſo Jure ſint privati.* Dictum trime- 22
ſtre tempus, infra quod Epiſcopus confirmatus debet munus conſecrationis accipere, incipit currere a tempore habitæ notitiæ confirmationis de ſua electione factæ. Gloſſa *in cap. Cum in cunctis* §. *Cum vero, verb. tempore, de elect.* Sanchez *in opuſcul. moral. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 13. Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *qu.* 1. *num.* 92. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 9. *num.* 34. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. *& part.* 2. *allegat.* 2. *num.* 40.

Conſecratio Epiſcopi debet fieri die Domi- 23
nica; *c. Qui in aliquo* 5. *diſt.* 51. *c. Ordinationes* 1. *& cap. Quod die Dominico* 5. *diſt.* 75.

Conſecratio Epiſcopi non debet a minori nu- 24
mero,

mero, quam trium Epiſcoporum ſaltem neceſ-
ſitate præcepti; *c. Epiſcopus cum ordinatur* 7.
diſt. 23. *cap. Epiſcopi* 1. *cap. Comprovinciales* 4.
cap. Epiſcopum 7. *diſt.* 64. *cap. Porro* 2. *diſt.* 66.
c. Si Archiepiſcopus 6. *& cap. Nec Epiſcopi* 7.
25 *de Temporibus ordinationum*. Et ſi in Provincia
non adſint tot Epiſcopi, accerſendi ſunt ex
vicina Provincia, textu expreſſo *in c. Si forte*
26 9. *diſt.* 65. Valida tamen eſt conſecratio Epi-
ſcopi facta ab uno ſolo Epiſcopo ex diſpenſa-
tione Apoſtolica aſſiſtentibus duobus Sacerdo-
tibus, uti conſtat ex praxi Sancti Gregorii
Magni, Gregorii III. & S. Pii V. quam con-
firmarunt Innocentius X. & Alexander VII.
uti referunt, ac docent Allatius *de concord. Ec-
cleſ. Occid. & Orient. lib.* 5. *cap.* 7. §. *ultimo*,
Schilderc. *tom.* 2. *num.* 117. Stephanus *tom.* 5.
d. 7. *n.* 2. Cardan. *in* 2. *Criſi diſſert.* 2. *n.* 502.
Gormaz *de Sacram. d.* 5. *num.* 319. *& late*
Pign. *t.* 1. *conſult.* 182. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Ec-
cleſ. univ. cap.* 9. *num.* 51. Et de facto Fa-
gnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Nec Epiſcopi* 7.
de temporibus ordinationum num. 10. *in fine*, re-
fert, quod hodie in litteris pro conſecratione
Epiſcoporum in Indiis apponitur clauſula in-
fraſcripta, videlicet: *Tibi Presbytero, ut a quo-
cunque malueris Catholico Antiſtite gratiam, &
communionem Sedis Apoſtolicæ habente, acci-
tis, & in hoc illi aſſiſtentibus duabus, vel tri-
bus dignitatibus, munus conſecrationis recipere
valeas &c.*
27 Ipſe tamen Fagnanus *loc. cit. n.* 3. *&* 9. *&
in c. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo,
qui renunciavit Epiſcopatui n.* 86. tenet, quod
conſecratio Epiſcopi neceſſario facienda eſt a
tribus Epiſcopis ex neceſſitate Sacramenti, &
eſt ita de ſubſtantia, ut a paucioribus facta non
teneat; & plures tum Canoniſtas, cum Theo-
logos pro ſe adducit, & Sacros canones cumu-
lat, & dicit, quod non eſt Epiſcopus, qui
minus quam a tribus, auctoritate etiam Me-
tropolitani, factus eſt Epiſcopus, afferens Epi-
ſtolam Joannis III. ad Epiſcopos Germaniæ,
& Galliæ, quæ habetur *t.* 2. *Conc. p.* 2. *pag.*
250. *col.* 2. *litt. D.* ubi ſic legitur: *Omnia
quoque maxima Concilia affirmant eum non eſſe
Epiſcopum, qui minus, quam a tribus Epiſco-
pis, auctoritate etiam Metropolitani, fuerit factus
Epiſcopus, ideoque illos, quos Chorepiſcopos vo-
catis, qui ab uno*, ut audivimus, *fiunt Epiſco-
po, Epiſcopos non eſſe, nec aliquid de Pontifi-
cali privilegio agere debere perſpicuum eſt, &c.
Porro* 1. *diſt.* 66. ibi: *Porro & Hieroſolymita-
nus primus Archiepiſcopus Beatus Jacobus, qui
Juſtus dicebatur, & ſecundum carnem frater Do-
mini nuncupatus eſt, a Petro, Jacobo, & Joan-
ne Apoſtolis eſt ordinatus ſucceſſoribus ſuis for-
mam dantibus*, videlicet, *ut minus, quam a
tribus Epiſcopis, reliquiſque omnibus aſſenſum
præbentibus, nullatenus Epiſcopus ordinetur*. Po- 28
teſt autem Papa immutare hanc formam tam-
quam traditam ab Apoſtolis. Archid. *in d. c.
Porro*, Geminian. quia non eſt Juris divini for-
ma; Præpoſit. Card. *in d. c. Porro*, & expen-
ſius *in c. Archiepiſcopatus* 1. *diſt.* 66. Et Papa 29
ſolus ordinando videtur diſpenſare ſuper tali
forma. Card. Præpoſit. *in d. c. Porro*. Sic Fa-
gnan. *in cit. c. Neque Epiſcopi* 7. *de temporibus
Ordination. n.* 9. *&* 10. ubi dicit, hæc reperiſ-
ſe in libris publicis Sacræ Congregationis Con-
cilii adnotata manu bonæ memor. Cardinalis
Alciati illius Præfecti *ad ſeſſ.* 7. *cap.* 9.
Conſecrandus in Epiſcopum debet neceſſario 30
prius eſſe Sacerdos, adeo ut ſi Sacerdotium non
præceſſerit, invalida ſit Ordinis Epiſcopalis col-
latio (*a*); *arg. cap. Ex litteris X. de exceſſi-
bus Prælator.* ibi: *Cum igitur Pontificale offi-
cium ſine Altaris miniſterio non valeat adimple-
ri; cap. Oſius X. diſt.* 61. ibi: *ſed non eligitur
aliquis* (ſcilicet Epiſcopus) *niſi in Sacris Or-
dinibus conſtitutus*, & tenent Gloſſa *fin. in cap.
unico, de Clerico per ſaltum promoto*, S. Thomas
in 4. *ſentent. diſt.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 2. Hugo, &
Archid. *in cap. Solicitudo* 1. *diſt.* 52. Raymund.
in c. Gratia 2. *q.* 1. ubi dicit hujus opinionis
eſſe fere omnes Doctores, ut refert Turrecre-
mata eamdem opinionem ſequutus in *d. c. So-
licitudo num.* 4. Silveſter *verb. Ordo* 2. *num.* 1.
Borg.

Nota ex Editione Romana

(*a*) In contrariam Sententiam declinavit clariſs. Mabillonius in Commentario prævio ad *Ordinem Romanum* §. 18. plures Romanos Pontifices afferens, qui a Diaconatu immediate in Epiſcopos fuerunt ordinati: Huic ſententiæ ſubſcribit Clariſs. Franciſcus Pagi *Breviar. Rom. Pontiſ. in Sabiniano* a num. II. ad VI. & *in Conſtantino Antip.* num. I. Cæterum Benedictus XIV. in Epiſtola ad Carolum electum Epiſc. Juſtinopolitanum *In poſtremo* 10. Octob. 1756. §. 10. ſubſcribit Morino, & Juvenin aſſerentibus nullum extare exemplum Epiſcopatus non presbytero collati.

Digitized by Google

Borg. *de irregular. part.* 5. *rub. de Clerico per*
ſaltum promoto n. 5. Majol. *de irregular. lib.* 4.
cap. 12. *num.* 3. Henriq. *in ſumma lib.* 10. *c.* 7.
§. 1. Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *q.* 9. Emanuel Sa *verb. Ordo num.* 25. Suarez *tom.* 5. *de*
Cenſuris diſp. 50. *num.* 57. Bonacin. *de Cenſur.*
extra Bullam diſp. 3. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *num.* 7.
Averſa *quæſt.* 1. *ſect.* 6. La Croix *lib.* 6. *p.* 2.
num. 2210. Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in c. Requiſivit* 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit num.* 15. & 81. 82. Et ratio eſt, quia
actus principalis Epiſcopi eſt ordinare Sacerdotes; *cap. Cleros* 1. *diſt.* 21. *cap. Quamvis* 4. *diſt.*
21. *cap. Quamvis* 4. *diſt.* 68. poteſtatem autem
exercendi hujuſmodi actum non poteſt Epiſcopus in ſua conſecratione accipere, niſi etiam
ſit Sacerdos, cum nequeat alteri conferre Ordinem Sacerdotalem, quem non habet, ſecundum Innocent. *in cap. Quanto, de conſuetudine*; Silveſter *in verb. Ordo* 1. *num.* 1. *verſ. ſed*
ſi ſit Sacerdos, Fagnan. *loc. cit. num.* 83. *adeo-*
51 *que &c.* Multi tamen tenent, validam eſſe
collationem Ordinis Epiſcopalis, licet ordinatus ſit Sacerdos; ita Abbas *in cap. unico, de*
Clerico per ſaltum promoto num. 5. *verſ. Quod*
ſecundum, Gloſſa *in cap. Solicitudo* 1. *diſt.* 52.
ubi dicit, quod ſi Laicus ordinetur Epiſcopus,
bene reciperet characterem; Joann. Andreas,
Ancharan. Covarruvias, & alii, quos citat,
& ſequitur Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopor. part.* 2. *alleg.* 1. *num.* 38.

32 Ante conſecrationem non poteſt Epiſcopus
exercere ea, quæ ſunt Ordinis, ſed tantum ea,
quæ ſunt Juriſdictionis, *cap. Tranſmiſſam* 15.
de election. Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Nul-*
33 *lus, de Parochis num.* 5. Non conſecratus Ordines conferre non poteſt, *cap. Tranſmiſſam* 15.
ubi Gloſſa *in verb. de talibus*, & *c. Quod ſicut* 78. *de election.* Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in*
34 *cap. Quanto* 4. *de conſuetud. num.* 26. Poteſtatem enim conferendi Ordines accipiunt Epiſcopi in conſecratione; *cap. Quamvis* 4. *cap.*
Chorepiſcopi 5. *diſt.* 68. *cap. Tranſmiſſam* 25.
& *cap. Quod ſicut* 28. *de election.* Fagnan. *lib.*
1. *Decretal. in cap. Statuimus* 1. *de ſupplend.*
35 *negligent. Prælator. num.* 19. Poteſtas, quæ confertur Epiſcopo per conſecrationem, eſt indelebilis, nec poteſt ab Eccleſia auferri, unde
remanet in Epiſcopo etiam Excommunicato,
Hæretico, Depoſito, & Degradato; *cap. Ordinationes* 9. *quæſt.* 1. *cap. Quod quidem* 1. *qu.*
1. *cap. Oſtenditur*, & ibi Archid. *diſt.* 4. *de*
conſecr. cap. unico, cum ibi notatis, de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui,
cap. 2. *verſ. Sicut enim Epiſcopus, de tranſlatione Epiſcop.* S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 39. *art.*
3. Silveſter, verb. *Degradatio num.* 9. Fagn. *in*
cit. c. Statuimus num. 8. & alii paſſim. Juriſ- 36
dictionem accipit Epiſcopus in confirmatione,
etiam ante conſecrationem, unde Epiſcopus
confirmatus, licet nondum conſecratus, poteſt
excommunicare, ſuſpendere, interdicere, viſitare, corrigere, punire, ſynodum convocare,
Beneficia conferre, Eccleſias minores conjungere, annectere, dividere, voti & jurisjurandi vincula ſolvere, quorundam peccatorum abſolutionem ſibi reſervare, & hujuſmodi; *cap.*
Tranſmiſſam 15. *de election.* & Gloſſa *ibid. verb.*
de talibus, & arg. c. Noſti 9. & *cap. Qualiter*
19. *de election.* & *c. Inter corporalia* 2. *de tranſlation. Epiſc.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc.*
part. 1. *tit.* 1. *cap.* 4. *num.* 7. Fagnan. *in cit. c.*
Statuimus num. 21. & alii communiter. Epi- 37
ſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem poteſt concedere indulgentias. Sic communiter Doctores cum S. Thoma *in* 4. *diſt.*
20. *art.* 3. *quæſt.* 2. *ad primum, & ibid. art.* 4.
quæſt. 2. *in corpore*, ibi: *Poteſtas concedendi indulgentias ſequitur juriſdictionem, & quia Diaconi, & alii non Sacerdotes poſſunt habere juriſdictionem, vel commiſſam, ſicut Legati, vel ordinariam, ſicut electi, ideo poſſunt indulgentias concedere, etiam non Sacerdotes, quamvis non poſſint abſolvere in foro pœnitentiali, quod eſt Ordinis*, quæ Divi Thomæ Doctrina communiter
recipitur, teſte Navarr. *in tract. de indulgent.*
in 31. *notab. verſ. Poſſunt autem hi conferre etiam ſi non ſint in Epiſcopos conſecrati.* Fagnan.
lib. 5. *Decretal. in c. Accedentibus* 12. *de exceſſibus Prælator. num.* 10. & *ſeq.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 88. *n.* 7. cum
plurimis aliis ibi citatis.

Epiſcopi appellatione venit tantum conſecra- 38
tus in concernentibus exercitium, & decorem
Ordinis Epiſcopalis, *c. Tranſmiſſam* 15. *de election.* cum ibi notatis, & tradit Butrius *in conſil.* 19. *Quia hic agitur*, cum aliis congeſtis a
Felino *in c. Eam te* 7. *de reſcriptis n.* 1. *col.* 3.
in princip. verſ. Et ideo dicit Butrius, & Fagnan. *in d. c. Eam te nu.* 38. In concernenti- 39
bus autem Juriſdictionem Epiſcopalem venit etiam electus, confirmatus, vel proviſus per Papam, quia cum hæc competat etiam electo confirmato *ex c. Tranſmiſſam* 15. *de election.* &
Gloſſa *ibidem verb. de talibus*, & ex adductis
ſupra num. 15. ideo diſpoſitio loquens de Epiſcopo, verificatur etiam in electo confirmato,
ſeu proviſo, licet non conſecrato, ut notat
Gloſſa *in Clemént.* 1. *verb. Epiſcopi*, & ibi Abbas *num.* 2. *de foro competent.* Fagnan. *loc. cit.*
num.

40 *num.* 39. cum aliis ibi a ſe citatis. Epiſcopi
appellatione venit etiam nondum conſecratus
in materia proportionabili, tam confirmato,
quam conſecrato; Fagnan. *lib.* 5. *Decretal. c.*
Quod nullis 25. *de privil. num.* 23. & aliis ibi
41 citatis. Proviſio, ſeu pronunciatio Papæ in
Conſiſtorio habet vim electionis, & confirma-
tionis; Innocent. *in cap. Cum olim in princip.*
de cauſ. poſſeſ. & proprietat. Gloſſa *in cap.* 1.
verb. Proviſionem, de election. in 6. ubi quod
Papa providendo eligit, & confirmat; Abbas
in c. Tua, de his, quæ fiunt a Prælat. num. 2.
& in c. Cum in cunctis, de elect. num. 2. Fa-
41 gnan. *in c. Eam te* 7. *de reſcript. n.* 15. Pro-
viſi, ſeu pronunciati a Papa in Conſiſtorio ap-
pellantur promoti, etiamſi nondum fuerint
conſecrati; Extravagant. *Injunctæ* 1. *de ele-*
ction. inter Communes, ibi: *Qui apud dictam*
Sedem promoventur; & Concil. Trident. *ſeſſ.* 7.
c. 9. ibi: *Ad majores Eccleſias promoti munus*
conſecrationis infra tempus a Jure ſtatutum ſuſci-
43 *piant*. Fagnan. *loc. cit. num.* 24. *&* 27. Provi-
ſi quamvis conſecrati accedentes ad Eccleſias
ante levatas Bullas incidunt in pœnas d. Ex-
travagantis *Injunctæ* 1. *de elect. inter commun.*
44 Sic Doctores communiter. Civitas interficiens
ſuum Epiſcopum conſecratum privatur Sede
& dignitate Epiſcopali, textu expreſſo *in cap.*
45 *Ita nos* 24. *cauſ.* 25. *quæſt.* 2. Non privatur
tamen tali Epiſcopali dignitate Civitas in-
terficiens Epiſcopum ſolum electum, & non-
dum conſecratum, Bald. *in l. Si nondum; poſt*
princip. C. de furt. Felin. *in d. cap. Eam te* 7.
de reſcriptis num. 1. *verſ. Unde Baldus*, Fa-
gnan. *ibid. num.* 17. Gloſſa *in Clement. Si quis*
ſuadente 1. *de pœnis verſ. Quamvis Pontificem*
dicens, quod in materia pœnali, uti eſt iſta,
appellatione Epiſcopi, vel Pontificis, non ve-
nit electus, & confirmatus, ſi nondum ſit con-
ſecratus.

46 Cum conſecratur Epiſcopus, inungitur chriſ-
mate in capite, & manibus, quod ſi fuerit
omiſſum, per tres Epiſcopos eſt ſupplendum,
textu expreſſo *in c. Cum veniſſet* 1. *de ſacra*
unctione, ibi: *Cum veniſſet ad Apoſtolicam Se-*
dem Bracarenſis Epiſcopus, qui in conſecratio-
ne ſua ſacram non acceperat unctionem, quoniam
apud vos (Græcos) *non conſueverunt Pontifi-*
ces, cum conſecrantur, inungi; Nos, quod illi
defuerat, mandavimus in ipſo ſuppleri, faciente
caput ejus, & manus per Albanenſ. Epiſcopum
(*aſſiſtentibus ei duobus Epiſcopis ſecundum mo-*
47 *rem Eccleſiaſticum*) *Sacro Chriſma deliniri*. Un-
gitur autem Epiſcopus in capite, ut declare-
tur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ
ſuæ; *c. Cum veniſſet* 1. *de ſacra unctione*, Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1.
cap. 5. *num.* 10. Reges vero non in capite, ſed 48
in humero unguntur, primo, ut proprius ho-
nor ſit illius, quem Deus conſtituit excelſum
ſuper omnes Reges terræ, & quem oleo læti-
tiæ excellentius, & auguſtius unxit præ con-
ſortibus ſuis. Deinde, ut oſtendatur quod pri-
mo ante omnes Reges, & Principes perſona
capitis Pontificali officio repræſentetur. Un-
gitur tamen & Rex in humero, ut neque ip-
ſe plane excludatur a repræſentatione ejuſdem
capitis; nam & hujus Principatus, ut dicitur
Iſai. 9. factus fuit ſuper humerum ejus, & ut
ſciat ſe eſſe miniſtrum ad portandam Crucem
Jeſu Chriſti ad laudem bonorum, vindictam
autem malorum, *Apoſt. ad Roman.* 13. Sic ad
litteram Barboſa *loc. cit. num.* 11. *ex cap. Cum*
veniſſet 1. *de Sacra Unctione* §. 2. Ungitur Epi- 49
ſcopus in manibus, ut ſciat dignitatem non
propter otium, ſed propter negotium ſuſcipe-
re, & ut oſtendatur accipere poteſtatem bene-
dicendi, & conſecrandi; *cap. Cum veniſſet* 1.
de Sacra Unctione; Barboſa *loc. cit. num.* 12. 50
Annulus ſacer novo Epiſcopo traditur, ut
Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata
fide cuſtodiat; Barboſa *loc. cit. num.* 15. Mitra 51
deinde tamquam bicorni galea armatur novus
Epiſcopus, ut intelligat, duo illius cornua,
duo deſignare teſtamenta, anterius novum,
poſterius vetus, quæ duo Epiſcopus debet me-
moriter ſcire, & illis tamquam duplici cornu
Fidei inimicos ferire; Barboſa *loc. cit. nu.* 18.
Hieronymus Vielonius *de Epiſcopis Titularibus*
part. 2. *fol.* 13. Traditur in manibus novi Epi- 52
ſcopi baculus, quo non utitur Summus Pon-
tifex; *cit. c. Cum veniſſet* 1. *de Sacra Unctio-*
ne in fine. Et quare hoc; Vide *verb. Bacu-*
lus. Alia de iſtis vide apud Barboſam *de Offic.*
& poteſt. Epiſcop. part. 1. *tit.* 1. *c.* 5. *& part.*
2. *allegat.* 1. & Andream Du Sauſay *in ſua Pa-*
noplia Epiſcopali de Sacro Epiſcoporum ornatu li-
bros ſeptem continente; in quorum primo
agitur de Mitræ Epiſcopalis antiquitate, in
ſecundo de virga Epiſcopali, vel Paſtorali ba-
culo, in tertio de annulo Epiſcopali, in quin-
to de Chirothecis Epiſcoporum, in ſexto de
Dalmatica, in ſeptimo de compagis, & ſan-
daliis, Pontificum.

Supplementa Auctoris.

Epiſcopus electus & confirmatus conſecra- 53
tionem petere debet intra tres menſes, ſub
pœna amittendi fructus, atque etiam Eccle-
ſiam.

ſiam. Benedictus XIV. tom. 2. Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*.

54 Epiſcopus an unquam factus fuerit diaconus, non collato ipſi antea Sacerdotali Ordine, diſputant Doctores, in cootrarias opiniones abeuntes. At non conſtat, nec probatur perſpicue fuiſſe unquam Diaconum in Epiſcopum, vel Pontificem maximum conſecratum, quin Ordinem Presbyteratus antea ſuſceperit. Benedict. XIV. tom. 4. Conſtit. 64. incip. *In poſtremo* §. 10. *& ſeq.*

55 Epiſcopus eligi nequit, qui antea ſaltem ſex menſiom ſpatio non ſuerit in Sacro Ordine conſtitorus. Idem *ibid.* §. 13. ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. *de Reformat.* ſic præciſe ſtatoente: *Quicumque poſthac ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumendus, is non ſolum natalibus, ætate, moribus, vita, ac aliis, quæ a Sacris Canonibus requiruntur, plane ſit præditus, verum etiam in Sacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus.*

56 * Epiſcopi conſecratio ab uno ne, vel a tribus fieri neceſſario debeat, ut valear, qoamquam ſit quæſtio inter Theologos, cum tamen Pontifices conſueverint in locis, ubi deſout Epiſcopi, ut ab uno tantum Epiſcopo conſecratio iſta fiat, facultatem concedere; hinc videtur probabilior ſeuteutia aſſerens unicum Epiſcopum ſufficere. Soleut tamen Poutifices præcipere, ut epiſcopo conſecranri adjongaotur duo Abbates, vel duo Sacerdotes io dignitate Eccleſiaſtica conſtituti. Ita pluribus allatis exemplis Beuedict. XIV. *de Synodo Diœc. l.* 13. *cap.* 13. §. 5. *nov. edit.* Ibi pariter decernitur, vadere conſecrationem Epiſcopi ab uno Antiſtite, uno tantum adjecto presbytero conſecta; quin etſi nullus alius præter conſecrantem aſſiſtat; *ibid. lib.* 7. *cap.* 3. §. 9.

57 Pactiones initæ a Capitulo electore, & juratæ ab Epiſcopis electis in Germania, ut ſibi non liceat contra ipſos electores procedere, aut obſiſtere officialibus Capituli, ſi quid egerint, & decreverint: pactiones inquam illæ, ſi electionem præcedant, nullæ omnino & irritæ declarantur ab Innocentio XII. Conſtit. incip. *Eccleſiæ Catholicæ*. Earum vero, quæ ſubſequuntur, executionem ſuſpendit, douec Sedes Apoſtolica judicium de illis ferat, *ibid.* §. 17. Hæ vero pactiones vetitæ, & irritæ cenſentur, etiamſi fuerint honeſtæ, ut ex DD. *ibid.* §. 19. Inſuper adſunt ea de re litteræ Apoſtolicæ Beuedicti XIII. in forma Brevis, legendæ, *ibid.* §. 23.

58 Alia de Epiſcopali Conſecratione, vide verb. *connſecratio a n.* 1. *ad* 4.

Additiones ex aliena manu.

Libet hic paocis a primordio Eccleſiæ hiſto- 59
riam afferre electionis Epiſcoporum, quod attinet ad eligentes.

Ipſe Chriſtus miſit duodecim Apoſtolos in
univerſum Mundum, ſicut eum miſerat Pater
ſuus. Apoſtoli vero primum omnium S. Mat- 60
thiam ad vacaotem Epiſcopatum ex ſuſpendio
Judæ proditoris elegere in prima Synodo Hie-
toſolymitana. Io electione hac turbam homi- 61
num fere 120. adfuiſſe eruitur ex Sacro Textu.

Profecti Apoſtoli in diverſas Regiones, con-
ſueverunt ad Epiſcopale miniſterium attollere
primos cujuſque urbis viros amplexos fidem e-
vangelicam. Ab Apoſtolis vero creati, eorum- 62
que Succeſſores Epiſcopi alios ſimiliter cooſti-
tuerunt. Priocipio Plebs vix præſentiam ac te- 63
ſtimonium præſtabar, at poſtmodum paulatim
præſentiam ac teſtimonium extendere teotavit 64
ad ſuffragiom.

Prima Synodus Nicæna Epiſcopis Provinciæ ad minus tribus in unum Congregatis jus tribuit eligendi vacaotis in ipſa Provincia Eccleſiæ Epiſcopum, confirmatione Metropolitis reſervata, ſolumque teſtimonium, & conſenſum Populo reliquiſſe videtur.

A ſeculo IV. ad ſeculum nonum uſque Sy- 66
nodus Provinciæ conſuevit Epiſcopos ordioare,
non niſi a Clero, & Populo, vel poſtulatos,
vel electos unanimiter. Quod ſi in duas, plu-
reſve perſooas eligeotiom ſuffragia ſcindereo-
tur, præſerebat Metropolitanus digoiorem, & 67
ornatum majoribus ſuffragiis ac meritis.

Frequentia electionum diſſidia in cauſa fue- 68
re, ut Populi jura ad Principes tandem devol-
verentur. Hi vero IX. ſeculo, ad XII. ſecu-
lom uſque adorti ſunt vetuſtum electionibus aſ-
ſentiendi jus in novam vertere formam iove-
ſtiendi per annulum, & virgam, ſeu inſtituen- 69
di Epiſcopos auctoritate ſua abſqoe ullo decre-
to Jodicioque Synodorum Provincialium, & ſi-
ne Metropolitarum onfirmatione. At eodem-
met ſeculo IX. octava Synodus œcumenica re- 70
primere ſtuduit recentem iuvaſionem, ſanxit-
que, nequi Priocipum Laicorum & Potentium,
ſe Epiſcoporum electiooi ingereret. Gliſcenti-
bus autem in dies in oriente laicalibus Inve-
ſtituris Leo IX. Victor II. Srephanus X. Ni- 71
colaus II. Alexander II. B. Gregorius VII. alii-
qoe Succeſſores Eccleſiaſticam in ea re liber-
tatem tueri novis Conciliorum ſanctionibus ſa-
tagerunr, nullus ut aoderet Clericorum, aut
Monachorum accipere de manu Laici inveſti-

turam

Digitized by Google

72 turam Eccleſiæ vel Beneficii . Seculo demum
XII. abolendis reapſe Inveſtituris conſentire
Principes orti ſunt, pactis cum S. Sede con-
ventis , quæ dicimus Concordata .
73 Tunc itaque omnino deſierunt ſuffragia Lai-
corum , relictaque Clero fuere Canonicæ ele-
74 ctiones . Cleri vero nomine venit Capitulum
Eccleſiæ Cathedralis .
75 Ineunte ſeculo XIV. abrogatum eſt jus Ca-
pitulorum Cathedralium Pontificiis collationi-
bus & reſervationibus , idque ex frequentiſſi-
mis diſcordiis ad ſupremum Judicium Sedis
Apoſtolicæ deferri ſolitis, ac turbis Laicorum
libertatem eligentium ut plurimum opprimen-
76 tibus . In Germania vero Capitula retinue-
runt jus eligendi Epiſcopo . Sunt & Reges ,
quibus jus nominandi Epiſcopos competit .

ARTICULUS III.

Epiſcopus quoad ea, quæ concernunt ejus reſidentiam , tranſlationem , & renunciationem .

1 Epiſcopi, etiamſi Cardinales tenentur de Jure Divino reſidere in ſuis Epiſcopatibus . Colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 1. & tenent expreſſe Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 53. *n.* 2. ubi pluſquam triginta Auctores adducit , Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 17. *num.* 2. ubi pluſquam quadraginta Doctores pro hac ſententia adducit , & ex Turriano refert Romæ in quadam Congregatione habita omnes conveniſſe , reſidentiam eſſe de Jure Divino ; Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Bonæ memoriæ* 3. *de poſtulat. Prælat. n.* 27. *& lib.* 3. *Decretal. in c. Ex par.* 3. *de Clericis non reſidentibus num.* 28. *& ſequentibus* , ubi ſolide , & late id probat .
2 Nec obſtat, quod Papa ſuper tali reſidentia aliquando diſpenſet , quod judicet reſidentiam perſonalem non eſſe de jure Divino, cum ſuper ipſo Eccleſia nequeat diſpenſare , *ex cap. Sunt quidem* 25. *qu.* 1. *cap. Sicut, cum ibi notat. diſt.* 15. D. Thom. *in* 1. 2. *qu.* 97. *art.* 4. *ad* 3. Non obſtat, inquam , quia ex Richardo de Mediavilla *in* 4. *ſenten. diſt.* 38. *q.* 9. *art.* 1. & Cardin. *in cap. Cum ad Monaſterium* §. *Abbas num.* 16. *de ſtatu Monachor.* , diſpenſatio poteſt capi dupliciter , primo modo pro Juris relaxatione , & ſecundo modo pro juris declaratione , & hoc ſecundo modo Papa diſpenſare poteſt ſuper Jure Divino , videlicet illud declarando, & interpretando , ut factum fuiſſe conſtat *ex cap. In omni* 4. *& cap. Licet* 23. *de teſtibus & atteſtationibus* , & notat Gloſſa *unic. in d. cap. Sunt quidam* , ubi expreſſe dicit , Papam diſpenſare in Evangelio interpretando ipſum . Papa igitur licet proprie & rigoroſe ſumpta diſpenſatione pro Juris relaxatione non diſpenſet cum Epiſcopo ſuper reſidentia , diſpenſat tamen diſpenſatione ſumpta pro Juris declaratione, interpretando , & declarando Jus Divinum eo caſu propter aliquam circumſtantiam non obligare . Et ſic reſpondent Covarr. *variar. reſolut. lib.* 3. *c.* 13. *n.* 9. *verb. Fateor enim* , Sotus *de juſtit. & jur. lib.* 10. *q.* 3. *art.* 1. Vaſquez *in opuſc. mor. in tract. de Benefic. c.* 4. §. 2. *dub.* 1. *num.* 122. *in fin.* S. Thom. *quodl.* 6. *art.* 1. Fagnan. *in cit. cap. Ex parte n.* 57. *& ſequent.* & alii plures .

Epiſcopus ob aliquas cauſas excuſatur a vin- 3
culo neceſſariæ continuitatis reſidendi in Diœ-
ceſi ; & tales cauſæ ſunt Chriſtiana Caritas ,
urgens neceſſitas, debita Obedientia , ac evi-
dens Eccleſiæ, vel Reipublicæ utilitas ; *Concil.*
Trident. ſeſſ. 23. *de reformat. cap.* 1. Chriſtiana 4
Caritas intelligitur , quando urget proximo-
rum utilitas, ut ſi aliqua Eccleſia verſetur in
magno periculo hæreſis , & Epiſcopi prædica-
tione poſſet ſuccurri , vel ob pacem Magna-
tum componendam , dummodo ex tali abſen-
tia in propria Eccleſia non ſequatur notabile
detrimentum , quia eſſet contra Ordinem Ca-
ritatis ; Tolet. *in inſtruct. Sacerdot. lib.* 5. *c.* 4.
num. 3. Marc. Anton. Genuenſ. *in Manual.*
Paſtorum c. 31. *n.* 3. Barboſa *loc. cit. num.* 6.
& alii paſſim . Urgens neceſſitas intelligitur , 5
quando Epiſcopus reſidendo grave malum vi-
tæ incurreret , vel propter morbum, curabilem
tamen , & temporaneum , vel propter aeris in-
temperiem ad aliquod tempus , vel propter
aliquam perſonalem perſecutionem , vel ob ini-
micitias, aut ob Principis, & populi furorem
declinandum , dummodo tamen ex tali abſen-
tia Eccleſia ſua nullum patiatur detrimentum
ſpirituale , nam ſi immineat ſuarum ovium de-
trimentum ſpirituale , quia v. g. Tyrannus ,
vel Hæreticus ſtudet nocere ovibus in ſpiritua-
libus, tunc debet potius mori , quam deſerere
Gregem, quia bonus Paſtor animam ſuam dat
pro Ovibus ſuis , *Joan.* 10. S. Thom. 2. 2.
qu. 185. *art.* 5. Toletus *d. c.* 4. *n.* 3. *verſ.* 3.
Genuenſ. *d. c.* 31. *num.* 3. Caran. *tract. de reſidentia Epiſcoporum cap.* 12. *verſ.* 2. Barboſa *loc. cit. num.* 7. Munus enim Epiſcopale adeo ſtricte obligat , ut minus æſtimare debeat bonus Paſtor detrimentum propriæ vitæ , quam detrimentum in ſpiritualibus ſuarum ovium , quarum curam ſuſcipit, ut egerunt S. Thomas Ar-

Digitized by Google

Archiepiſcopus Cantuarienſis, S. Stanislaus E-
6 piſcopus Cracovienſis, & alii plures. Debita Obedientia intelligitur, quando Papa propter aliquod negotium ad ſe vocat Epiſcopum. Sic Cardinales Romano Pontifici aſſiſtentes juſtam habent cauſam, ut abſint ab Eccleſiis, quarum ſunt Epiſcopi; Azorius *inſtitut. moral. part.* 2. *l.* 7. *c.* 4. *q.* 4. & 7. Barboſa *loc. cit. n.* 13. cum pluribus ibi citatis.

7 Evidens Eccleſiæ utilitas intelligitur, quando Epiſcopus abeſt ad defendenda jura ſuæ Eccleſiæ, vel vocatus accedit ad Concilium Generale, vel Provinciale, quamdiu ſcilicet durat Concilium; *Communis*. Evidens Reipublicæ utilitas intelligitur, quando Epiſcopus abeſt pro utilitate ſuæ Civitatis, aut totius Regni, ut cum mittitur Legatus ad Pontificem, aut ad Reges pro tractandis negotiis Fidei, aut pro Pace componenda, ubi non facile invenitur alius, quam Epiſcopus, ita dextere ea negotia tractaturus; *Communis*. Epiſcopus evidenti Reipublicæ exigente utilitate poteſt etiam eſſe Legatus, ſive Orator Principis ſæcularis, ut habetur *in cap. Cum parati, de Appellationibus*, & tenet expreſſe Gloſſa *ib. verb. in Legatione, arg. cap. Si Epiſcopus* 13. *diſt.* 18. & *cap. Salonitanæ* 24. *diſt.* 63. & cum pluri-
10 bus aliis Barboſa *loc. cit. num.* 16. Epiſcopus ſolum de licentia Summi Pontificis poteſt eximi a reſidentia ſui Epiſcopatus, ut in Curia Regum fungatur munere, & Officio Regii Præſidis, Conſiliarii, Proregis, Confeſſarii, & hujuſmodi, ſi ea ſit hominum penuria, ut alii ſatis idonei minime reperiantur, qui talia officia præſtare poſſint; Azorius *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 7. *c.* 4. *q.* 6. Diana *part.* 2. *tract.* 1. *reſolut.* 5. *in fine*, & cum aliis Barboſa *loc. cit. n.* 17. Unde ab Epiſcopis ſunt attente conſideranda verba undequaque Eminentiſſimi Cardinalis a Turrecremata *in cap. Si vobis* 23. *qu. ultima*, ibi: *Turpe eſt, ut Epiſcopi ſe inferant*
11 *ad ſervitia Imperatoris, vel alterius Principis ſecularis, ut deferant cauſam ſubditorum, & officia devotionis; Hoc non facerent, ſi mortem ſpiritualem timerent, & intelligerent ſe reddituros rationem de ovibus ſuis Deo ſummo Judici: Utinam etiam de Curia Romana hoc in parte obſervaretur, in qua plures Epiſcopi conveniunt, non devotionis gratia, ſed ambitionis ſpiritu propulſati, ut altiora quærant, aut beneficia addant Beneficiis, aut honores honoribus, utque officia, & Legationes quærant, quæ Curæ animarum ſibi commiſſarum afferunt plurimum impedimenti; Utinam Summi Pontifices conſiderarent quanta negligentia circa animas committitur ex abſentia Prælatorum ab Eccleſiis ſuis.*

Decretum factum pro Parochorum reſiden- 12
tia quod teneantur miniſtrare etiam tempore peſtis, & cum periculo vitæ, Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, & editum a Sacra Congregatione Concilii 23. *Septembris* 1576. multo magis debet procedere in Epiſcopis ob majorem eorum obligationem, qui tamen poterunt in locis tutioribus manere, & inde providere. Sic declaravit Gregorius XIII. *die* 18. *ejuſdem anni* 1576. teſte Fagnano *lib.* 3. *decret. in cap. Clericos* 17. *de Clericis non reſidentibus*
num. 46. & 47. Epiſcopus reſidere tenetur, 13
licet habeat Coadjutorem; Sacra Congregat. Epiſcopor. *in Neapolitana* 24. *Martii* 1597. & *in Nicoteren.* 7. *Septemb.* 1619. etiam tempore Contagii; ead. Sac. Congreg. *in Murana* 23.
Julii 1602. Poteſt Epiſcopus reſidere in quali- 14
bet parte Diœceſis, modo vadat ad Cathedralem temporibus præſcriptis a Sacro Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 1. Sacr. Congreg. Epiſcoporum 17. *Decemb.* 1649. Epiſcopus propter aeris intemperiem reſidens in aliqua parte ſuæ Diœceſis, non tamen removere debet Vicarium, & Tribunal a Civitate, ut declaravit Sacr. Congr. Epiſcopor. 28. *Januarii* 1603. *die* 3. *Octobris* 1611. *die* 22. *Februarii* 1647. & *die* 17. *Decembris* 1649. Pignatell. *conſult.* 64. *tom.* 7.
Epiſcopus ex cauſa mali aeris, cui ſubjacet 15
Civitas Epiſcopalis, non poteſt in aliqua anni parte degere extra Diœceſim ultra trimeſtre, maxime cum intra fines Diœceſis adſunt loca ſalubrioris aeris, in quibus reſidere poteſt abſque periculo. Nec ei ſuffragatur prætenſa conſuetudo degendi extra reſidentiam; Unde a Metropolitano cogi poteſt ad reſidentiam, juxta diſpoſitionem Sacri Concil. Trident., ut declaravit Sacr. Congregat. Concil. *ſub die* 18. *Sept.* 1683. in qua propoſitis dubiis.

I. *An Epiſcopus ex cauſa mali aeris, cui ſubjacet Civitas Epiſcopalis, poſſit in aliqua anni parte degere extra Diœceſim ultra trimeſtre, licet intra fines Diœceſis adſint loca ſalubrioris aeris, in quibus reſidere poteſt abſque periculo? Et quatenus negative;*

II. *An Epiſcopo ſuffragetur prætenſa conſuetudo, ut ſupra, degendi extra reſidentiam? Et quatenus negative;*

III. *An, & quibus mediis poſſit a Metropolitano cogi ad reſidendum?*

Sacra Congregatio reſpondit:

Ad primum, & ſecundum negative.

Ad tertium ſervetur diſpoſitio Sacri Concilii Tridentini.

Su-

Digitized by Google

16 Super reſidentia Epiſcoporum edita eſt *die 12. Decemb. 1634.* ab Urbano VIII. Conſtitutio incipiens: *Sancta Synodus*, in qua multa ſcitu digna ſtatuuntur, & hic, prout ſunt a Fagnano *in cap. Qualiter 9. de Clericis non reſidentibus a num. 11. ad 27.* ſummarie tran-
17 ſcripta, traduntur. Primo igitur Sanctitas ſua innovat decreta Conc. Trident. Conſtitutiones Apoſtolicas, & decreta Conſiſtorialia ſuper reſidentia Epiſcoporum: Multæ enim Conſtitut. ſuper hoc ante prodierunt, ut Pii IV. & Pii V. Item multa decreta Conſiſtorialia, & in ſpecie Gregorius XIII. declaravit decreta Concilii, & pœnas ejuſdem habere locum etiam in S. R. E. Cardinalibus; Et Clemens VIII. ſuo decreto Conſiſtoriali addidit pœnam inhabilitatis Epiſcoporum non reſidentium ad ma-
18 jores Dignitates, & Eccleſias obtinendas. Secundo jubet jam Præfectos Cathedralibus, & majoribus Eccleſiis etiam S. R. E. Cardinales ſe itineri committere, & ad reſidentiam conferre infra unum menſem, ſi in Urbe exiſtant, infra duos, ſi extra Urbem in Italia, ſi extra Italiam, infra quatuor computandos a die publicationis Bullæ. Nondum autem Præfectos, infra terminos ſuperius expreſſos computandos a die eorum promotionis. Indeque nec ſupradictos, nec alios jam reſidentes abſcedere abſque licentia per breve, vel litteras miſſivas ſub pœna Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, amiſſionis fructuum, & facultatum teſtandi ipſo jure incurrenda, nec non privationis a regimine, & adminiſtratione Eccleſiarum, aliiſque pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ
19 infligendis. Quoad pœnas, Pius IV. in Conſtitutione, quæ incipit: *In ſuprema*, edita poſt Concilii publicationem ſimiliter præcipit Epiſcopis, ut in ſuis Eccleſiis perſonaliter reſideant ſub pœna privationis a regimine, & adminiſtratione Eccleſiarum ſuarum, ac aliis ſuo arbitrio imponendis pœnis, & bona decedentium extra reſidentiam decernit tamquam ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinere, etiamſi facultatem ſpecialem de illis teſtandi obtinuerint; Et pœnam Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ imponit in alia ejus Conſtitutione edita ante publicationem Concilii, quæ incipit: *De ſalute gregis.*

20 Tertio declarat contrafacientes non excuſari a pœnis prætextu ſervitii Imperatoris, aliorumque Principum, aut Regnorum, defenſionis litium, etiam Eccleſiarum, ineundi fœderis, aut alterius negotii, etiam graviſſimi, ſpeciali nota digni, diſtantiæ locorum, brevitatis temporis expectandi licentiam ab Urbe, vel altaris cauſæ, etiam publicæ, ac piæ utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiarum, vel perſonarum. Quarto excipit cauſam intereſſentiæ 21
in Synodis Provincialibus, vel Congregationibus, ſeu Aſſembleis generalibus, quibus Eccleſiaſtici intereſſe ſolent ratione muneris, aut Reipublicæ officii Eccleſiis adjuncti, quandiu tamen actu duraverint; Hanc ipſam cauſam excepit Tridentinum Concilium *in cit. cap. 1. ſeſſ. 23.* ibi: *Niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & Reipublicæ officium Epiſcopatibus adjunctum, cujus, quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidem ſignificari Metropolitano neceſſe erit.* Quinto de- 22
clarat, S. R. E. Cardinales priores in Ordine habentes Epiſcopatus prope Urbem, etiamſi in illis, vel in Urbe in ſuis titulis reſiderent, non excuſari a reſidentia in Cathedralibus, & majoribus Eccleſiis, quibus Præfecti ſunt, nec ex eo quod Papa eos videat, aut toleret, & ad functiones etiam Pontificales, & ſolemnes admittat. Sexto præcipit Auditori Cameræ, 23
ut ſummarie procedat adverſus non reſidentes uſque ad ſententiam Diffinitivam excluſive, quam ſibi reſervavit in Conſiſtorio. Hoc ipſum ordinavit Pius IV. Conſtitutione incipiente *Cum tam Sacroſanctum.*

Septimo indulget, ut exiſtentes ultra mon- 24
tes abeſſe poſſint ex cauſa Viſitationis Liminum per ſeptem menſes, & citra montes per quatuor, dummodo eo tempore ad alios actus non divertant. Octavo indulget Cardinalibus 25
Præfectis Cathedralibus, & aliis majoribus Eccleſiis, ut ex cauſa vacationis Sedis Apoſtolicæ poſſint non ſolum ad locum Conclavis accedere, dummodo a Diœceſibus non diſcedant, niſi habitâ certa notitia mortis Pontificis, ſed etiam in Urbe commorari uſque ad peractam electionem, & per duos menſes poſt Coronationem Pontificis, quo tamen tempore elapſo, niſi præfati Cardinales illico, ut præfertur, ad Eccleſias præfatas, quibus præſidere eos contigerit, ſe contulerint, vult Pontifex, quod ſubjaceant pœnis prædictis. Nono decla- 26
rat eos, qui pluribus Eccleſiis præſunt, excuſari quidem a pœnis, dummodo reſideant in earum altera, in qua tenentur de jure. Non tamen propterea excuſari Cardinales habentes aliquem ex ſex Epiſcopatibus prope Urbem, quin teneantur reſidere in aliis, quibus Præfecti ſunt. Ulrimo ſtatuit, ut nemo poſſit præ- 27
dictam Conſtitutionem interpretari, aut declarare, præter Romanum Pontificem, & adjicit clauſulas generales in forma ampliſſima.

Epiſcopus æqua ex cauſa poteſt abeſſe a ſua 28

Digitized by Google

Eccleſia, & Diœceſi ſingulis annis per duos, vel tres menſes, ſive continue, ſive interrupte, abſque alia Superioris approbatione, dummodo tamen id non fiat temporibus Adventus, & Quadrageſimæ, Nativitatis, & Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item, & Corporis Chriſti diebus; Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 1. §. *Quoniam*, *& Com-*
29 *munis Doctorum*. Epiſcopus abeſſe poteſt a ſua Eccleſia, & Diœceſi per tres menſes, etiam cauſa animum relaxandi; Barboſa *Collectan. in Concil. Tridentin. dict. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *num.* 16. Azorius, Sanctarell. ibi citati, & alii paſſim.
30 Nec trimeſtre ſpatium, quo Epiſcopis æqua ex cauſa ſingulis annis a ſuis Eccleſiis abeſſe licet, ex decreto Concilii Tridentini *dict. c.* 1. *ſeſſ.* 23. fuit ſublatum ab Urbano VIII. in cit. Conſtitutione incipient. *Sancta Synodus*, ut Sacra Congregatio Concilii in hæc verba reſpondit: *Die* 3. *Februarii* 1635. *requirentibus nonnullis Epiſcopis, Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, habito prius verbo cum Sanctiſſimo Domino noſtro, reſpondit, per Conſtitutionem ſuper Epiſcoporum, etiam S.R.E. Cardinalium reſidentia ab eodem S. D. N. nuper editam non fuiſſe ſublatam facultatem ab eodem Sacro Concilio cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *de reformat. conceſſam æqua ex cauſa abeſſendi aliquantiſper a reſidentia, dummodo abſentiæ ſpatium duos,*
31 *vel ad ſummum tres menſes non excedat*. Epiſcopi temporibus a Conc. Trid. præſcriptis, ſcilicet Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item, & Corporis Chriſti diebus, tenentur quidem apud ſuam Cathedralem Eccleſiam reſidere, itaut aliter ſuæ obligationi non ſatisfaciant, niſi munia Epiſcopalia in ſua Diœceſi eos alio vocent; Ceterum non incidunt in pœnas a Sancta Synodo *c.* 1. *ſeſſ.* 6. *& cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *de reformat.* Epiſcopis non reſidentibus inflictas. Sic decreviſſe Sacr. Congregat. Concilii refert Fagnan. *lib.* 3. *decr. in cap. Qualiter* 9. *de Clericis non reſidentibus num.* 39. Non licere tamen ipſis quotannis abeſſe tribus menſibus ſine juſta cauſa, ſtatuit noviſſime Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Ubi primum*.
32 Epiſcopus, dum reſidet, non poteſt citari ad comparendum in Curia, niſi de Papæ commiſſione. Pius IV. Conſtitut. incipient. *De ſa-*
33 *lute Gregis*. Epiſcopus reſidens in ſua Diœceſi liber eſt a reſidentia ſuarum Dignitatum, & beneficiorum ſimplicium, quæ obtinet in alia Diœceſi, nec aliud amittit, niſi quotidianas diſtributiones, & alia, ſi quæ ſunt, quæ abſentes juſta de cauſa non percipiunt. Sic decreviſſe Sacr. Congreg. Concilii refert Armend. *in addit. ad recop. Legum*, Navarr. *lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. *ſub Rubr. Utrum Epiſcopi poſſint ſe abſentare a ſuis Epiſcopatibus num.* 4. & ex ipſo Barboſa *Collectan. Apoſtolicar. deciſ. verb. Epiſcopus circa reſidentiam num.* 8. Epiſcopus ab- 34
ſens non gaudet beneficio Alternativæ, etiam quando abeſt ex cauſa a Concilio approbata. Sic decreviſſe Sacram Congregat. Concilii referunt Nicol. Garcias *in addit. ad ſuum tract. de benefic. part.* 5. *c.* 1. *num.* 463. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum prælud.* 23. *dub.* 3. *& ex ipſis* Barboſa *loc. cit. num.* 9. Epiſcopus 35
abſens a ſua Diœceſi ultra tempus a jure ſtatutum, qui commonitus non redit ad reſidentiam, videtur habere Eccleſiam pro derelicta, & poteſt ea ſpoliari per Papam ſine citatione, & ſententia; *cap. Qualiter* 9. *de Clericis non reſidentibus*, ubi Papa Innocent. III. dedit licentiam Canonicis Raguſinis eligendi alium Archiepiſcopum, abſque eo quod præceſſerit formalis citatio, vel ſententia privationis, ut bene obſervat, & tenet Abbas *ibid. in tertio notabil.* Fagnanus *ibid. num.* 4. *&* 6.
Conditio perſonæ excuſat interdum Epiſcopum 36
a perſonali reſidentia, ut cum Epiſcopus eſt talis conditionis, ut melius, aut ſaltem æque bene per ipſum abſentem regatur Eccleſia, quam regeretur per alium Epiſcopum præſentem; S. Thom. *quodlib.* 9. *art.* 15. ibi: *Ut puta ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequii, & poſſit plus ſervire Eccleſiæ vel tantundem abſens, quam alius præſens, & ſi quæ adſunt hujuſmodi*. Et ſic videmus in Germania cum ſublimibus perſonis non raro diſpenſari ſuper retentione plurium Epiſcopatuum, non quidem principaliter, ut ex illorum fructibus ſe alere poſſint, ſed ut Catholicam Religionem, expulſis hæreſibus, conſilio, opibus, auctoritate, & potentia ſartam tectam tueantur, ut obſervat Fagnanus *lib.* 1. *decret. in c. Dudum* 22. *de electíon. num.* 29. dicens, Principem Electorem Colonienſem ſuis temporibus obtinuiſſe ſimul Archiepiſcopatum Coloniæ, & Epiſcopatum Leodienſem, Monaſterienſem, Paderbonenſem, & Hildeſeimenſem, & de facto *de anno* 1737. Clemens Auguſtus Frater Ducis Bavariæ erat Archiepiſcopus, & Elector Coloniæ, & ſimul obtinebat Epiſcopatum Monaſterienſem, Paderbonenſem, & Oſnabrugenſem, & hac ratione ſex Epiſcopi Cardinales prope Urbem habent Romæ reſidentiam, ut docet praxis, & obſervat Fagnanus *lib.* 1. *in c. bonæ memoriæ* 3. *de poſtul. Prælator. n.* 38. *in c. Ex parte* 8. *de Clericis non reſidentibus n.* 86.

Epi-

Digitized by Google

37 Epiſcopus nequit jungere trimeſtrem abſentiam unius anni cum trimeſtri abſentia anni ſequentis v. g. nequit licite abeſſe a ſua Eccleſia per menſes Octobris, Novembris, & Decembris anni 1737. & continuare abſentiam per menſes Januarii, Februarii, & Martii 1738. Et ratio eſt, quia talis ſemeſtris abſentia complectitur illius temporis ſpatium Dominici Adventus, & Quadrageſimæ, quo nedum Epiſcopo non licet abeſſe a ſua Diœceſi, ſed ne quidem a ſua Cathedrali, ut in Concil. Trident. *dict. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *verſ. eoſdem interim admonet*. Tum quia in eo, qui abeſt ſex menſibus continuis, non verificatur illud verbum *Aliquantiſper*, quo utitur Concilium *d. c.* 1. dum ait: *Quoniam autem qui aliquantiſper tantum abſunt ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe*, cum Concilium illud reſtringat ad duos, vel ad ſummum tres menſes, & abſentia Epiſcopi per ſex continuos menſes ab eodem Concilio non reputetur brevis, ut patet *ſeſſ.* 6. *c.* 1. ibi: *Si quis ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando abſuerit, quartæ partis fructuum unius anni pœnam ipſo jure incurrat*. Sic Sacra Congregatio ſuper reſidentia Epiſcoporum habita in Quirinali ex ordine Sanctiſſimi *die* 17. *Julii*
38 1657. Epiſcopus, qui Beatorum Apoſtolorum Limina viſitavit v. g. in fine unius triennii, non poteſt immediate in principio ſequentis triennii iterum viſitare, ac proinde nec Viſitationis titulo per octo continuos menſes a ſua Eccleſia abeſſe; *Sic eadem Sacra Congrega-*
39 *tio*. Epiſcopo, qui antea per multum temporis v. g. per decem continuos annos in ſua Eccleſia reſedit, & vel ab ipſa vacatione per S. Concilium ex rationabili cauſa ſingulis annis permiſſa ſemper ſe abſtinuit, nequit aliquando concedi facultas non reſidendi per aliquod tempus, ſi non adſit ulla cauſa ex approbatis ab eodem Sacro Concilio Trident. *Sic eadem Sacr. Congr.* Quam Congregationis ſententiam S.D.N. ad ſe relatam in omnibus approbavit, teſte Fagnano *lib.* 3. *Decretal. in cap. Qualiter* 9. *de Cleric. non reſident. a n.* 40. *ad* 48.

40 Translatio Epiſcopi de una in aliam Eccleſiam ſola auctoritate Papæ fieri poteſt; ſic expreſſe habetur *in cap. Sicut alterius* 39. *cauſ.* 7. *q.* 1. *cap. Cum ex illo* 1. *cap. Inter corporalia* 2. & *cap. Licet in tantum* 4. *de translatione Epi-*
41 *ſcopi*. Epiſcopus propria auctoritate ſe transferens de ſua Eccleſia ad aliam, carere debet utraque; *cap. Si quis Epiſcopus* 31. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. *cap. Quanto* 3. *de translatione Epiſcopi*.
42 Et hoc procedit ſive Epiſcopus fuerit jam conſecratus, ſive ſolummodo electus, & confirmatus; *cap. Inter corporalia* 2. & *cap. Licet in tantum* 4. *de translatione Epiſcopi*. Metro- 43
politanus, aut Patriarcha, ſi Epiſcopum ſine mandato Papæ transferret, a confirmatione Epiſcoporum eſſet ſuſpenſus, textu expreſſo *in cap. Cum ex illo* 1. *de translatione Epiſcopi*.
Cauſæ juſtæ transferendi Epiſcopum generatim 44
ſunt duæ; ſcilicet neceſſitas, & utilitas Eccleſiæ; *cap. Mutationes* 34. *cauſ.* 7. *qu.* 1. ibi: *Mutationes Epiſcoporum ſcitote communi utilitate, atque neceſſitate fieri licere*; *cap. Scias frater* 35. *cauſ.* & *quæſt. eadem*, ibi: *Non ergo bene intelligunt Eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſa neceſſitatis, vel utilitatis fieri poſſe, quoties communis utilitas, vel neceſſitas perſuaſerit*; *cap. Quanto, de translatione Epiſcopi*, ibi: *Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata*.
Hinc translatio facta in favorem ſolius trans- 45
lati, & maxime propter ejus ambitionem, aut avaritiam improbatur expreſſe a Sacris Canonibus, *cit. c. Mutationes* 34. *cauſ.* 7. *q.* 1. ibi: *Sed non propria cujuſquam voluntate, aut dominatione . . . non ambitu, nec propria voluntate*; *cit. cap. Scias frater*, ibi: *Non avaritiæ cauſa, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel delectationis ſuæ*; *cap. Epiſcopus* 37. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. ibi: *Epiſcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non tranſeat*. E- 46
piſcopus enim tranſiens ad aliam Eccleſiam ſine juſta cauſa dicitur adulterium committere, *cap. Sicut vir* 11. & *cap. Sicut alterius* 39. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. & expreſſe Fagnan. *in cit. cap. Quanto* 3. *de translatione Epiſcop. n.* 94. & 109.

Translatio Epiſcopi regulariter fit a mino- 47
re ad majorem Eccleſiam; *cap. Cum ex illo* 1. *de translatione Epiſcop.* ubi Innocent. III. ſic ſcribit Patriarchæ Antiocheno: *Miramur quod ... novo quodam mutationis genere parvificaſti majorem, & magnum quodammodo minoraſti epiſcopare Archiepiſcopum, immo potius dearchiepiſcopare præſumens*; & *arg. cap. Legimus diſt.* 93. ibi: *Qui provehitur, de minore ad majus provehitur*; & *c. Licet in tantum* 4. *de translation. Epiſcop.* ibi: *Quod ſi ad majorem vocaretur forſitan dignitatem, eam ſibi liceret aſſumere*, & ibi Gloſſa 2. & Butrius, Imola, & Fagnan. *in cit. c. Cum ex illo num.* 9. *nam gradatim conferuntur honores*, *l. Ut gradatim*, *ff. de muner.* & *honor.* Dictum fuit notanter *re-* 48
gulariter, quia ob cauſas peculiares poteſt interdum fieri translatio Epiſcopi ab una ad aliam Eccleſiam Epiſcopalem, quamvis hæc non ſit major altera, immo ab Eccleſia Archie-

N 2

chiepiſcopali ad Epiſcopalem, & aliquando ob
gravem cauſam ad ſubveniendum neceſſariæ ſu-
ſtentationi, etiam ab Eccleſia Epiſcopali ſit
translatio ad Parochialem, *ut in c. Paſtoralis
42. cauſ. 7. quæſt. 1. & c. Ad ſupplicationes 9.
de renunciation.* ubi Archiepiſcopus, qui abſque
mortis periculo in ſua Eccleſia morari non po-
terat, ex conceſſione Papæ ita deſcendiſſe le-
49 gitur. Archiepiſcopo enim, qui ex juſta cau-
ſa ceſſit Archiepiſcopatui, licite de Epiſcopa-
tu vacante provideri poteſt, & ſic fuiſſe ju-
dicatum per Clementem IV. refert Hoſtienſis
in cit. c. Cum ex illo num. 6. & ibidem Fa-
gnan. *num.* 20. quando Nelfrancus Archiepi-
ſcopus Salisburgenſis ceſſit, & Dux Poloniæ ad
eamdem Eccleſiam promotus extitit, & præ-
dicto Archiepiſcopo de Epiſcopatu Jeſionenſis
Eccleſiæ etiam eidem Salisburgenſi ſubjectæ
50 proviſum fuit. Secus autem ſi ceſſio facta fue-
rit in fraudem ad obtinendum Epiſcopatum
Archiepiſcopatu, ſeu priori Epiſcopatu locu-
pletiorem, quod eſt evitandum; *arg. c. Quan-
to 3. de translatione Epiſcopor.* ibi: *Cum ſe-
cundum traditiones Canonicas, qui ad majorem ſe
plebem tranſtulerit, a Cathedra repelli debet alie-
na, & carere propria, ut nec illis præſideat,
quas per ſuperbiam ſprevit, nec illis, quas per
avaritiam concupivit*, & concordat *c. Si quis
Epiſcopus 31. & c. Si quis de Ordin. 32. cauſ. 7.
quæſt. 1.* Fagnanus cum multis aliis *loc. citat.
num. 22.*

51 Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed nondum
conſecratus non poteſt transferri invitus ad
alium Epiſcopatum. Sic Hoſtienſis *in c. final.
de poſtulat. Prælatorum num. 1. verſ. Et hoc in-
telligat*, Joann. And. *ibid. num. 2. verſ. Quod
intelligit, de voluntarie conſecrato*, Abbas ibid.
num. 11. verſ. Et hoc verum, Fagnan. *in c.
Quanto 3. de translation. Epiſcop. n.* 12. & alii
52 paſſim. Et ratio eſt, quia nemo ab initio co-
gitur Epiſcopari, ſeu nemo poteſt invitus in
Epiſcopum conſecrari; *c. Innotuit* 20., *& c.
Cum inter Canonicos* 21. *de electіon.* Unde ſatis
eſt, quod Epiſcopus confirmatus, & nondum
conſecratus, dum transferri recuſat, omnino
cedat Dignitati, allegando ſe nolle umquam
conſecrari in Epiſcopum, ut *in c. Quoniam 2.
diſt. 75. c. Quoniam 1. diſt.* 100., *& c. Inter
Corporalia 2. §. ſed neque, de translation. Epi-
ſcop.* & Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 2. de re-
format.* ubi ſtatuitur, quod Epiſcopus confir-
matus ipſo jure ſit privatus ſua Eccleſia, ſi
intra ſex menſes munus conſecrationis recipe-
re neglexerit, quod ſatis indicat eſſe in ſua
libertate velle conſecrari, vel non; Et idem
docet S. Thomas *in 4. diſt. 25. qu. 2. art. 1.*
ubi dicit, ad Epiſcopatum, ubi in corpus
Chriſti myſticum accipitur poteſtas, requiri
actum ſuſcipientis curam Paſtoralem. Tum 53
quia character Sacramentalis non imprimitur
præciſe coacto, *c. Majores 3. de Baptiſmo §.
fin.* ibi: *Tunc ergo characterem Sacramentalis im-
primit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ
non invenit obſiſtentem.*

Epiſcopus conſecratus ex rationabili, & ju- 54
ſta cauſa poteſt a Papa transferri invitus de
una in aliam Eccleſiam; *cap. Scias frater* 35.
cauſ. 7. q. 1. ubi Papa Pelagius ſic ſcribit Be-
nigno Archiepiſcopo: *Scias frater dilectiſſime,
aliud cauſam neceſſitatis, & utilitatis, aliud
præſumptionis, ac propriæ voluntatis; Non ergo
mutat ſedem, qui non mutat mentem, ideſt qui
non avaritiæ cauſa, aut dominationis, aut pro-
priæ voluntatis, vel delectationis ſuæ migrat de
Civitate ad Civitatem, ſed cauſa neceſſitatis, &
utilitatis, mutatur: nam plurimorum utilitas u-
nius utilitati, vel voluntati præferenda eſt; Aliud
eſt enim mutare, & aliud mutari; nam aliud
eſt ſponte tranſire, aliud eſt coacte, aut neceſſi-
tate venire; unde non iſti mutant Civitatem,
ſed mutantur, quia non ſponte, ſed coacte hoc
agunt. Non ergo bene intelligunt Eccleſiaſticas
regulas, qui hoc negant cauſa neceſſitatis, vel
utilitatis fieri poſſe, quoties communis neceſſitas,
aut utilitas perſuaſerit.* Et ſic expreſſe tenet
Gloſſa in *c. Omnis qui gemebat 7. qu. 1. verb.
Coacte*, ubi dicit, Papam poſſe abſolute Epi-
ſcopum cogere, ut tranſeat de una ad aliam
Eccleſiam; *arg. c. Per principalem 9. quæſt.* 3.
Idem tenet Ugo, & poſt eum Turrecremat.
in c. Scias frater, verſ. Surgit hic quæſtio, ubi
formaliter dicit, Papam ex toto vel ſimplici-
ter abſolute poſſe cogere Epiſcopum, ut ad
alium locum tranſeat, & abrenunciet primo.
Calderin. *Conſil. 56. circa finem num. 4. verſ.
Fateor, quod eſt primum, in tit. de translat. Præ-
lator.* Baldus *in l. reſcripta num.* 8. C. *De pre-
cibus imperat. offerend. verſ. Item omnia benefi-
cia*, Abbas *in c. ult. de poſtul. Prælat. num.* 13.
& ibi Hoſtienſis *num.* 1. Joan. Andreas *num.* 2.
Rhedoan *de ſimonia p. 2. c. 12. num. 6.* Ale-
xander *conſ. 74. num. 29. lib. 4.* Decius *conſ.*
124. Cephal. *conſ. 235. num.* 2. Alciar. *de præ-
ſumpt. regul. 3. præſumpt. 8. num. 3.* Barbat. *in
tract. de præſtant. Card. in p. 1. ſub n. 14. verſ.
Et ideo*, Cined. *Canonicus q. 2. ſub nu. 3. verſ.
Et reſpectu Papæ*, & eſt communis opinio, pro
ut teſtantur, & tenent Præpoſitus *in cit. cap.
Omnis qui gemebat n. 1.* Roman. *conſil. 345.
n. 3. & ſeq.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. uni-
verſ.*

Digitized by Google

verſ. c. 19. *num.* 34. Flamin. Paris. *de reſignat.*
benefic. lib. 3. *q.* 17. *n.* 14.
55 Et ratio eſt, quia licet ab initio nemo poſ-
ſit cogi invitus Epiſcopari, ſeu conſecrari in
Epiſcopum, ut dictum eſt ſupra *ſub num.* 51.
ex c. *Innotuit* 20. & *c. Cum inter Canonicos* 21.
de elect. tamen ex quo ſemel conſenſit, poteſt
per Papam de una ad aliam Eccleſiam etiam
invitus transferri; *c. Scias Frater* 35. *cauſ.* 7.
qu. 1. Una enim eſt Eccleſia univerſalis per
totum orbem terrarum diffuſa, *c. Loquitur* 18.
cauſ. 24. *q.* 1. adeoque qui ſemel conſenſit in
hac Eccleſia univerſali Epiſcopari, non poteſt
amplius reſiſtere Papæ ipſum transferenti ex
rationabili, & juſta cauſa de una Eccleſia par-
ticulari ad aliam, ſiquidem hic ſolummodo
mutatur locus, non autem dignitas Epiſcopa-
lis reſpectu Eccleſiæ univerſalis; *cit. c. Scias*
Frater, ibi: *Non ergo mutat Sedem, qui non*
mutat mentem, ideſt qui non avaritiæ cauſa, aut
Dominationis, aut propriæ voluntatis, vel dele-
ctationis ſuæ migrat de Civitate in Civitatem,
56 *ſed cauſa neceſſitatis, & utilitatis mutatur.* Vi-
de totum Canonem *ſupra num.* 54. Tum quia
quantum ad hoc Epiſcopus comparatur Mona-
cho, qui Superiori transferenti non poteſt re-
ſiſtere, cum velle aut nolle non habeat; *cap.*
Nolo, & c. Non dicatis 12. *qu.* 1. *c. Religio-*
ſus, de teſtamentis in 6. & imputandum eſt il-
li, quod a principio conſenſerit ſe ita indiſſo-
lubiliter alligari; *arg. l. Sicut*, C. *de action.*
57 *& obligat.* Tum etiam quia Papa in Benefi-
cialibus habet plenariam poteſtatem diſponen-
di; *cap. Licet* 2. *de præbend. in* 6. & *Clement.*
1. §. *fin. Ut lite pendente*, ubi dicitur quod ad
Romanum Pontificem omnium Eccleſiarum,
& Beneficiorum Eccleſiaſticorum *plena, & li-*
bera diſpoſitio ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſci-
tur pertinere, adeoque etiam de plenitudine po-
teſtatis poteſt Epiſcopum invitum ex rationa-
bili, & juſta cauſa transferre de una ad aliam
Eccleſiam, alioquin ipſi quo ad hos non com-
peteret plena, & libera diſpoſitio.
58 Non pauci tamen magni nominis Doctores
tenent, quod Epiſcopus nolens conſentire trans-
lationi per Papam factæ, poſſit quidem au-
ctoritate Papali a vinculo prioris Eccleſiæ ab-
ſolvi, idque tum in pœnam ſuæ obſtinationis,
& inobedientiæ, *arg. c. Placuit diſt.* 74. tum
ob cauſam communis utilitatis, vel neceſſita-
tis; Non tamen poſſit omnino invitus, &
coactus alteri alligari, ſeu ad aliam transfer-
ri. Ita expreſſe Gloſſa *in c. Epiſcopus de loco*
7. *quæſt.* 1. Joan. Andr. *in c. Quod ob gratiam*
num. 1. *in fin. de Regul. Juris in* 6. dicens quod
Papa poſſit transferre Epiſcopum invitum, ſal-
tem ut careat prima Eccleſia. Sannig. *lib.* 1.
Decretal. c. 3. *num.* 3. aſſerens quod, ſi trans-
latus nollet conſentire, nullum ſequeretur con-
jugium ſpirituale inter ipſum, & novam Ec-
cleſiam; ſic etiam Reiffenſtuel *ibid. num.* 30.
& 32. & late Fagn. *in c. Quanto* 3. *de trans-*
latione Epiſcopi num. 101. *& ſeq.* Et ratio ſua 59
eſt, quia Epiſcopus translatus contrahit novum
ſpirituale conjugium cum Eccleſia, ad quam
transfertur; *arg. cap. Sicut vir* 11. *& c. Sicut*
alterius 39. *cauſ.* 7. *q.* 1. *c. Inter corporalia* 2. *&*
c. Licet in tantum 4. *de translatione Epiſcopi.*
Ad validitatem autem ſpiritualis conjugii, ſi-
cut & carnalis, neceſſarius eſt conſenſus con-
trahentium, *c. Cum inter Canonicos* 21. *de elect.*
ibi: *Ut per mutuum conſenſum eligentium, &*
electi, quaſi conjugale vinculum ſpiritualiter ſit
contractum; c. Locum, c. Cum apud, & c.
Tuæ, de ſponſalibus, l. Nuptias, ff. de Regul.
Juris, adeoque talis conſenſus etiam requiritur
ex parte Epiſcopi translati, & conſequenter
omnino invitus nequit transferri ad aliam Ec-
cleſiam, ut inter ipſum, & Eccleſiam cenſea-
tur ortum vinculum conjugii ſpiritualis.
Quando Epiſcopus ſciens, & volens trans- 60
fertur, prior Sedes Epiſcopalis vacat illico a
die factæ in Curia ſeu Conſiſtorio Papæ trans-
lationis. *Communis, ac certa* cum Abbate Pa-
norm. *Conſil.* 101. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Rota
part. 1. *recent. deciſ.* 475. *num.* 6. *& ſequent.* ubi
ſub *num.* 16. oſtendit, opinionem illorum, qui
dixerunt non induci vacationem Epiſcopatus,
niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi, eſſe er-
roneam veluti innixam auctoritati Gloſſæ *in c.*
Si quis jam translatus 21. *d.* 2. quæ loquitur
de translatione abuſiva. Fagn. *in cit. c. Quan-*
to 3. *de translat. Epiſcop. num.* 99. Barboſa *in*
Collectaneis ad c. 1. *n.* 5. *de translat. Epiſcop.*
& lib. 1. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 19. *num.* 37.
ubi refert notabilem declarationem deſuper e-
manatam in hæc verba.
Die 14. *Decemb.* 1624. *Sacra Congregatio Il-* 61
luſtriſſimorum Cardinalium negotiis Epiſcoporum
præpoſita S. D. N. approbante, cenſuit Eccleſiam,
a qua volens transfertur, ſeu quam admittit Epi-
ſcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epiſco-
pus ab illius vinculo abſolvitur in Conſiſtorio
Sanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem littera-
rum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſſionem ſe-
cundæ Eccleſiæ. Et poſtquam hujuſmodi abſolu-
tionis notitiam Epiſcopus habuerit, etiam ex te-
ſtimonio, ſeu documento Secretarii Sacri Collegii,
illico teneri eum abſtinere exercitio ordinariæ ju-
riſdictionis, eamque tranſire in Capitulum Sede

vacante, *& ita poſſe*, *& debere Capitulum ſtatim ea juriſdictione uti*, *ac Vicarium juxta Trident. Concilii præſcriptum eligere*, *ſedemque vacantem publicare*.

62 Si transfertur Epiſcopus abſens, & ignorans, non vacat prior Eccleſia ante præſtitum a tranſlato conſenſum, niſi ſecus exprimatur a Papa. Ita Abbas *in cit. conſil.* 101. *n.* 4. *lib.* 2. Fagnan. *in cit. c. Quanto num.* 96. *& ſequent. citans alios*, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 7. *num.* 4. Et ratio eſt, quia, quando Papa transfert Epiſcopum abſentem, & ignorantem de una ad aliam Eccleſiam, non aliter ſolet transferre (niſi ſecus exprimat) quam ſub conditione, quod is conſentiat, vel expreſſe, vel ſaltem tacite, acquieſcendo videlicet translationi de ſe factæ; Ita Joan. Monachus *in c. Generali num.* 10. *de electión. in* 6. aſſerens ſe hoc vidiſſe pluries in Curia declarari. In ipſa enim Beneficiorum Eccleſiaſticorum collatione ſubintelligitur conditio illa: *Si proviſus conſenſerit*, ut legitur *in c. Si tibi abſenti* 17. *de præbend.*

63 *in* 6. Epiſcopus translatus poteſt ſecum deferre fructus jam perceptos. Ita Rota *deciſ. unic. de translat. Epiſcop. in antiquis*, Card. Tuſcus *litt. T. concluſ.* 364. *num.* 10. Calderinus *conſil.* 264. alias 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* & alii paſſim; Redditus enim, ſeu fructus Beneficiorum dantur Clericis, ipſiſque Epiſcopis ob miniſterium, quod Eccleſiis exhibent in earum regimine, & cura, aliiſque divinis obſequiis, *c. Cum ſecundum*, *ibi de præbend.* adeoque juſtum eſt, quod Epiſcopus translatus poſſit ſecum deferre tales fructus jam perceptos, &

64 exactos. Epiſcopus translatus poteſt etiam ſecum aſportare bona ſua immobilia acquiſita in priori Eccleſia, ſeu ex ejus fructibus comparata, dummodo hæc nondum ſint Eccleſiæ dedicata. Ita Cardin. Tuſcus *cit. concluſ.* 364. *n.* 10. Calderin. *cit. conſil.* 264. alias 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 48. Si enim Epiſcopus translatus poteſt ſecum aſportare fructus jam perceptos, poterit etiam ſecum deferre bona ſua immobilia ex talibus fructibus comparata, quia res, quæ ſuccedit in locum alterius, eodem jure cenſetur cum illa, *c. Eccleſia* 3. *Ut lite pendente*, junctis pluribus concordantiis, tum Canonicis, tum Civilibus, *ibidem verb. ſucceſſerunt* a Gloſſa allegatis.

65 Fructus pendentes, & inexacti non pertinent ad Epiſcopum translatum pro rata temporis, ſed debent in utilitatem Eccleſiæ expendi, aut futuro ſucceſſori aſſervari. Colligitur *in c. Cum vos* 4. *de offic. Ordinarii*, *cap. Præſenti* 9. *eod. in* 6. & tenet Gloſſa *ibid. verb. Reſervari*, Petrus Barboſa *in l. divortio n.* 56. *ff. ſoluto Matrimonio*, citans Rotam *deciſ. unic. de translatione Epiſcop. in antiquis*, Bartolum, Paulum Caſtrenſem, & Calderinum *conſil.* 2. *De pecul. Clericor.* qui aſſerit ſecundum Juris communis traditiones iſtud eſſe indubitatum; Navarr. *conſil.* 7. *n.* 7. *de ſucceſſionib. ab inteſtato* hanc appellans communem opinionem, Rota *in cauſ. Pharenſi Penſionis* 19. *Junii* 1573. relata per Garciam *part.* 2. *de Beneficiis cap.* 1. *num.* 95. 108. *&* 109. hanc appellans communem opinionem, Hoſtienſis, Cardinal. Imola *in cap. ultim. de pecul. Clericor.* Et ratio eſt, quia *fructus pendentes pars fundi eſſe videntur*, ut loquitur textus *in l. Fructus pendentes*, *ff. de rei vindicat.* unde donec fuerint collecti, ſeu a ſolo ſeparati, una cum fundo ſpectant ad Eccleſiam, vel ad ſucceſſorem in Beneficio ipſos colligentem, *l. Si uſufructuarius*, *ff. Quibus modis uſusfructus amittit.*, *&* §. *Is vero*, *Inſtit. de rerum diviſion.* ubi ſic legitur: *Is vero, ad quem uſusfructus fundi pertinet, non aliter Dominus fructuum efficitur, quam ſi ipſe eos perceperit. Et ideo ſi maturis fructibus, nondum tamen perceptis, deceſſerit, ad heredes ejus non pertinent, ſed Domino proprietatis acquiruntur.* Accedit Conſtitutio Julii III. incipiens: *Cum ſicut*, confirmata per Urbanum VIII. In ſua Conſtit. incip. *Æternus rerum Conditor*, in qua expreſſe ſtatuitur, quod fructus Beneficiorum tempore obitus Beneficiariorum, etiam Epiſcoporum, vel Cardinalium inexacti ſpectant ad Succeſſores in Beneficiis, ubi non debent Rev. Cameræ Apoſtolicæ perſolvi, & conſequenter Epiſcopus translatus, utpote quoad priorem Eccleſiam civiliter mortuus, *c. In apibus* 41. *conſ.* 7. *quæſt.* 1. nequit eos prætendere, cum debeantur Succeſſori. Non deſunt 66
tamen magni nominis Doctores, qui tenent, quod fructus etiam pendentes, propter ſpiritualia miniſteria Eccleſiæ exhibita, pertineant pro rata temporis ad Epiſcopum translatum. Sic Covarruvias *lib.* 1. *variar. reſol. cap.* 15. *num.* 12. Flamin. Pariſius *lib.* 1. *de reſignat. Beneficior. c.* 6. *num.* 79. *&* 80. Nicolaus Garcias *p.* 2. *de Beneficiis c.* 1. *num.* 96. *& ſeq.* allegans alios, & Cardin. de Luca *de Beneficiis diſc.* 84. *num.* 4. *& diſc.* 100. *num.* 10. Et quantum attinet ad dictam Conſtitutionem Julii III. incipient. *Cum ſicut*, & allegatam pro opinione contraria, Navarr. *conſil.* 4. *num.* 1. *de ſucceſſionibus ab inteſtato* arbitratur non eſſe ubique receptam in Galliis: nec etiam in Hiſpaniis, & concordat Nicolaus Garcias *de Beneficiis p.* 2. *c.* 1. *num.* 103. *&* 104. citans inſuper Zec. *de*

Digitized by Google

de Beneficiiſ, & penſionibus c. 13. *num.* 8. at-
que ulterius oſtendens, ipſam in Provincia Me-
diolanenſi nunquam uſu fuiſſe receptam; Un-
de quantum ad hoc ſtandum eſt locorum con-
ſuetudini.
67 Renunciatio Epiſcopi non valet, niſi per
Papam fuerit admiſſa, *c. Inter corporalia* 2. *&*
c. Licet in tantum 4. *de translation. Epiſcop.*
Fagnan. *in c. Cum ex illo* 1. *de translat. Epi-*
68 *ſcop. num.* 11. *& communis aliorum*. Cauſæ ob
quas Epiſcopus poteſt renunciare Epiſcopatui,
& Papa ſolet admittere renunciationem, ſunt
ſex, quæ enumerantur *in c. Niſi cum pridem*
10. *de renunciatione*. Prima eſt *conſcientia cri-*
minis, non quidem cujuslibet, ſed illius dun-
taxat, quod poſt actam pœnitentiam impedit
executionem Officii. Secunda eſt *Imbecillitas*
corporis, per quam quis impotens redditur ad
exequendum Officium Paſtorale. Tertia eſt
defectus ſcientiæ etiam competentis. Quarta eſt
malitia Plebis, ob quam interdum cogitur Præ-
latus ab ipſius regimine declinare. Quinta eſt
Grave ſcandalum, quod aliter ſedari non po-
teſt. Sexta eſt *Irregularitas Perſonæ*. Et iſtæ
ſex cauſæ exprimuntur in duobus ſequentibus
vulgaribus verſiculis allegatis in Summario *cit.*
cap. Niſi cum pridem.

Debilis, ignarus, male conſcius, irregularis,
Quem mala Plebs odit, dans ſcandala, ce-
dere poſſit.

69 Renunciatio Epiſcopatus poteſt fieri dupli-
citer, ſcilicet renunciando loco tantum, & re-
nunciando loco, & Dignitati ſimul, textu ex-
preſſo *in cap. Requiſivir* 1. *de Ordinatis ab E-*
70 *piſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*. Renuncia-
tio Epiſcopatus renunciando loco tantum fit,
quando Epiſcopus ob aeris intemperiem, vel
ob perſecutionem, & odium, ſive malæ Ple-
bis, ſive Principis, Epiſcopatum in manus
Papæ renunciat, dimittendo Diœceſim dunta-
xat, titulum tamen Epiſcopalem, & auctori-
71 tatem retinendo. Renunciatio autem Epiſco-
patus renunciando loco, & Dignitati ſimul
fit, quando Epiſcopus ob Zelum v. g. ingre-
diendæ Religionis, vel ut præveniat prome-
ritam Depoſitionem, renunciat in manus Pa-
pæ nomen, & omne jus Epiſcopalis admini-
ſtrationis, atque Ordinis exequutionem reſpe-
ctu cujuſcunque loci, retinendo ſolum ea,
quæ ſunt Epiſcopalis Ordinis, ſeu Characteris.
72 Epiſcopus ſimpliciter renuncians Epiſcopatui
cenſetur in dubio renunciaſſe loco tantum, non
autem loco, & Dignitati ſimul, niſi propter
criminis conſcientiam, ſeu ex metu Depoſitio-
nis ita renunciaverit. Ita Hoſtienſis *in Summa*
tit. de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit §.
Sed quid ſi ſimpliciter, Abbas *ibid. n.* 8. Reif-
fenſtuel *ibid. n.* 3. Renunciatio non ſubtrahit 73
Epiſcopo Ordinem, ſed ſolum executionem
Ordinis. Gloſſa *in cit. c. Requiſivit verb. Exe-*
cutionem, Hoſtienſis *ibid. num.* 3. Fagnan. *ibid.*
num. 4. *& communis aliorum arg. cit. cap. Re-*
quiſivir. Nequit enim Epiſcopus renunciare 74
Characteri Epiſcopali, neque ab Eccleſia po-
teſt ipſi auferri, unde tamquam indelebilis re-
manet in Epiſcopo etiam excommunicato,
hæretico, depoſito, & degradato, *c. Quod*
quidam 1. *quæſt.* 1. *verb. Si forte militiæ, cap.*
Ordinationes 9. *quæſt.* 1. *c. Licite* 32. *quæſt.* 7.
c. Oſtenditur diſt. 4. *de conſecrat.* cum concor-
dantiis. *Vid. articul. antecedent. num.* 35. Unde 75
Epiſcopus, qui renunciavir Ordini, ſeu digni-
tati, poteſt de licentia Papæ executionem reaſ-
ſumere ſine nova conſecratione; *ſic communis*
Doctorum teſte Fagnano *in cit. c. Requiſivit n.* 6.
ubi ex mulris recte obſervat, quod idem ſit
renunciare Dignitati, & renunciare Ordini,
cum renunciare Ordini ſit renunciare execu-
tioni Ordinis, vel Dignitatis, ut communiter
Doctores *in c. Poſt translationem, de renun-*
ciatione.

Epiſcopus, qui renunciavit Epiſcopatui, 76
quoad locum tantum, poteſt conferre Ordines
etiam majores, textu expreſſo *in cit. c. Re-*
quiſivit 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renun-*
ciavit Epiſcopatui. Dummodo tamen ſit roga- 77
tus ab aliquo Epiſcopo, textu expreſſo *in cit. c.*
Requiſivit, ibi: *Rogatus ab Epiſcopo aliquo po-*
terit de ratione conferre. Aliter, ſi ordinaret ſi- 78
ne proprii Epiſcopi licentia, ab eo ordinati
eſſent ſuſpenſi, non quia ſunt ordinati ab E-
piſcopo poſt ſuam renunciationem, ſed quia
ſunt ordinati ab Epiſcopo alieno ſine proprii
Epiſcopi licentia. Suarez *Diſp.* 31. *de Cenſuris*
ſect. 1. *num.* 3. Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 13.
num. 3. Reiffenſtuel *ibid. num.* 5. Epiſcopus, 79
qui renunciavit Epiſcopatui quo ad locum, &
Dignitatem ſimul, nequit licite Ordines Sacros
conferre; *cit. c. Requiſivit*, & ibi *Doctores com-*
muniter. Si autem de facto ordinaret, quam- 80
vis illicite, valide tamen ordinaret; *cit. c. Re-*
quiſivit, & ibi *communis Doctorum*. Et ratio
eſt, quia Epiſcopus licet potuerit renunciare
Epiſcopatui quoad locum, & Dignitatem ſimul,
Characterem autem Ordinis Epiſcopalis inde-
lebilem, ſicque poteſtatem valide conferendi
Ordines a ſe abdicare non potuit, cum Cha-
racter animæ a Deo infixus, per miniſterium
hominis deleri, aut auferri non poſſit *c. Quod*
quidam 1. *quæſt.* 1. *c. Ordinationes* 9. *quæſt.* 1.

Digitized by Google

arg. cit. c. Requiſivit, & c. Quod a prædeceſſore noſtro 1. *de ſchiſmaticis*, & ibi Gloſſa, & Doctores communiter, & patet ex dictis ſu-
81 pra *num.* 74. & *art. antecedent. num.* 35. Ordinati tamen ab ipſo remanent ſuſpenſi ab exercitio, & uſu Ordinum receptorum, donec cum eiſdem fuerit legitime diſpenſatum, *cit. c. Requiſivit*, & *communiſſima Doctorum ſententia*. (*a*)

82 Cum Ordinatis a tali Epiſcopo ignoranter ad Sacros Ordines diſpenſat Epiſcopus ſuus, cum Ordinatis vero ſcienter ad Sacros Ordines Epiſcopus non diſpenſat; *cit. c. Requiſivit*, & ibi Fagnan. *num.* 1. teſtans hoc *de communi*, Epiſcopus, qui renunciavit Epiſcopatui quoad locum, & Dignitatem ſimul, poteſt conferre Ordines Minores, necdum valide, ſed etiam licite, ſi de conſenſu proprii Ordinandorum Epiſcopi id faciat; textu expreſſo *in cit. c. Requiſivit*, ibi: *Quia & hujuſmodi Ordines a non Epiſcopis quandoque con-*
84 *feruntur*. Si tamen ſine conſenſu proprii Epiſcopi fuerint aliqui ab ipſo ordinati, remanent ſuſpenſi ab executione ſuſceptorum ordinum, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, non quia ſunt ordinati ab Epiſcopo poſt talem ſuam renunciationem, ſed quia ſunt ordinati ab Epiſcopo alieno; unde indigent diſpenſari a proprio Epiſcopo, *c. Eos qui* 2. *de temporibus Ordinationum in* 6. *c. Nullus alterius & c. Nullus Epiſcoporum*, & *cap. Lugdunen.* 9. *quæſt.* 2. & Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reformat.* ibi: *Unuſquiſque autem a proprio Epiſcopo ordinetur . . . . . Si ſecus fiat, Ordinans a Collatione Ordinum per annum, & Ordinatus a ſuſceptorum Ordinum executione, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus*, & ſic noviſſime ſtatuit Innocentius XII. in Conſtitutione incipiente *Speculatores Domus Iſrael*, & quod Ordinati ad Minores a tali Epiſcopo, debeant diſpenſari a proprio Diæceſano Epiſcopo colligunt ex ipſomet *c. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ad Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*, Vincentius Goffredus, Tancredus, & Fagnanus, qui exponunt litteram ibi, *poterit*, ideſt *Diſpenſative*.

Supplementa Auctoris

Epiſcopi etiam Cardinales reſidere tenentur; 85
Benedictus XIV. tom. 2. Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*.

Epiſcopis non licet abeſſe ab Eccleſia per 86
tempora Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes, item & Corporis Chriſti, niſi forte Epiſcopalia munia in aliis Diœceſibus eos detineant; Idem Conſtit. 18. incip. *Ad univerſæ*.

Epiſcopi poſt ſuam promotionem tranſacto 87
menſe ad ſuam diœceſim ſe conferre tenentur; Idem *ibid.*

Epiſcopis ratione viſitationis ſacrorum Li- 88
minum, ſi præſint Eccleſiis citra montes, & citra mare poſitis, abeſſe poſſunt per quatuor menſes; Si vero præſint Eccleſiis ultramarinis, & ultramontanis, abeſſe poſſunt per ſeptem menſes continuos; Idem *ibid.*

Ubi inſuper ad præcavendos abuſus aſſignat 90
quæ præcipientur Epiſcopis poſtulantibus licentiam abeſſendi a propriis Eccleſiis cauſa inſalubritatis aeris; & quæ petentibus dictam licentiam aliis de cauſis; & qua forma, & quibus cautelis concedi eis debeat talis licentia, mandans denique, quod Epiſcopi reſidentes denunciare teneantur alios Epiſcopos non reſidentes. Videatur dicta Conſtitutio incip. *Ad univerſæ*, merito legenda & obſervanda.

Hic juvat afferre quæ tradit Benedictus XIV. 91
de Synodo Diœceſana lib. 13. *c.* 8. *a num.* 7. *ad* 9. *incluſive*, circa moderationem adhibendam in concedenda plurium Epiſcopatuum in una perſona coacervatione; inter quæ præſtat delibare ſequentia.

Verum fel. Record. Prædeceſſor noſter Clemens Papa XII. cum ſapienter animadvertiſſet, ex eo, quod uni eidemque perſonæ tot Epiſcopales Eccleſiæ permitterentur, eam ab Eccleſia Catholica utilitatem, quæ ſperabatur, minime

Nota ex Editione Romana.

(*a*) Epiſcopi Sacræ Congregationi de Propaganda Fide ſubjecti munia Epiſcopalia extra diſtrictus juriſdictionis ſibi ab eadem Sacra Congregatione aſſignatos exercere nequeunt, etiamſi Ordinariorum licentia, & facultas accedat, ſub pœna ſuſpenſionis Papæ reſervata; *ex Decreto ejud. Congreg. habitæ coram San. mem. Innocent. PP. X. die* 28. *Martii* 1651. Qui vero contra hujus Decreti formam Ordinibus fuerint initiati, ſuſpenſi declarantur a Sacra Congreg. Epiſcoporum, & Regularium Decreto edito 23. April. 1655. Regeſt. 35. Ita Macri in *Hierolex. verb. Epiſcopus*.

Digitized by Google

minime percipi ex Paſtoralis officii ſui munere huic rei remedium aliquod cenſuit adhibendum. Itaque cum vidiſſet, plurium Epiſcopatuum conſecutionem, ex earum litterarum conceſſione pendere, quibus eligibilitas indulgetur, cum ſcilicet hujuſmodi Indultorum vigore, qui unicum habebat Epiſcopatum, & ad alium tranſire non poterat, niſi per ordinariam poſtulationis viam, faciliorem exinde ſemitam ſibi aperiret ad aliam Eccleſiam aſſequendam; duo ſaluberrima Decreta edidit, quorum altero, tamquam regula, uteretur in poſterum Congregatio Conſiſtorialis, altero autem Brevium Secretaria. Hæc typis impreſſa, quantum ſcire potuimus, cum nondum fuerint, optimum eſſe ducimus hic ea inferre, ut perpetua eorum memoria ſervetur, & ut executioni opportune mandentur; cum ea plurimum conferre poſſe putemus, niſi ad tollendam penitus, at ſaltem cohibendam in Germania immoderatam in una eademque perſona Epiſcopatuum pluralitatem.

92 Primum pro Congregatione conſiſtoriali ſic habet: Sanctiſſimus Dominus Noſter Clemens Papa XII. animadvertens, minime expedire, quod Epiſcopis in Germania, etiamſi ſublimibus familiis orti ſint, tam facile concedatur diſpenſatio ad effectum retinendi ſimul tres, vel quatuor, ac etiam quinque Cathedrales Eccleſias, quarum Præſules temporali quoque dominatu potiuntur, præſertim cum experientia compertum ſit, eas Diœceſes ab hæreticorum erroribus magis eſſe immunes, quarum ſingulæ ab uno gubernantur Epiſcopo; hinc majorem deinceps circumſpectionem in hoc adhiberi mandat, nec ſolum attendi exempla, ſed peculiares perpendi ſingulorum caſuum circumſtantias, habita nimirum ratione temporum, perſonarum, & Eccleſiarum: ita quidem, ut diſpenſationum impertiendarum norma ſumatur potiſſimum a majori Eccleſiarum ipſarum bono, ac utilitate. Quod ſi iis, qui alicui jam præſint Eccleſiæ, juſtis de cauſis a Sede Apoſtolica, aut jam fuerit conceſſum, aut deinceps concedi contigerit Indultum eligibilitatis ad aliam, declarat Sanctitas Sua, non per hoc cenſeri debere conceſſam diſpenſationem ad effectum ſimul retinendi prædictam quoque aliam Eccleſiam, poſt quam electio peracta fuerit; ſed, antequam electio ipſa a Sede Apoſtolica confirmetur, ſumma maturitate eſſe examinandum, an utilitas, vel neceſſitas talium Eccleſiarum, & Catholicæ Religionis tuendæ ratio poſtulet, impertiri hujuſmodi diſpenſationem pro omnium retentione, vel potius in ejuſdem electionis confirmatione poni oporteat Decretum de alia Eccleſia dimittenda.

Declarat itidem Sanctitas ſua, non convenire, ut indiſcriminatim, nulloque delectu, & ſine cauſæ cognitione tribuatur Epiſcopis facultas retinendi ſimul plures Dignitates, aut Canonicatus Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum, tam in Germania, quam in Poloniæ Regno: per hoc quippe Divino cultui non mediocre detrimentum affertur, Eccleſiæ debitis fraudantur obſequiis, & Eccleſiaſtica ſtipendia, quæ congruæ plurium Miniſtrorum Dei ſuſtentationi deſtinata ſunt, in unam collata perſonam, incitamentum præbent ad luxum. Mandat itaque Sanctitas ſua, cautius, quam hactenus forſan factum fuerit, hac etiam in re in poſterum agi, &, exemplis ſepoſitis ſectari in prius id, quod juxta locorum, Eccleſiarum, perſonarumque conditiones, ad ampliorem Dei gloriam expedire viſum fuerit. Ne autem ſaluberrimi hujus moniti memoria obſoleſcat, vult Sanctiſſimus Pater, præſens hoc Decretum aſſervari apud Acta Sacræ Congregationis rebus conſiſtorialibus præpoſitæ, atque illud ab ejuſdem Congregationis Secretario pro tempore, quotieſcumque opportunum fuerit, in memoriam revocari eorum, qui his de rebus conſilium Pontifici Maximo daturi ſunt. Hac die 6. Januarii anno 1731. 93

Altero Decreto, quod pro Brevium Secretaria conditum eſt, ita cavetur: Quamquam invaluerit uſus diſpenſandi præſertim cum ſublimibus perſonis, ut plures Epiſcopatus in Germania ſimul retinere poſſint, ob eam quidem juſtam, & laudabilem rationem, ut adverſus hæreticorum conatus Catholicam Religionem opibus, auctoritate, potentia ſartatecta tueantur; ex inconſulta tamen hujuſmodi diſpenſationum frequentia, immoderatoque uſu, graviſſima in Chriſtianam Rempublicam incommoda manare poſſe, exploratum ſatis eſt: vix enim, ac ne vix quidem ſperari poteſt, ut qui tribus, vel quatuor, vel etiam quinque Cathedralibus Eccleſiis, magno locorum intervallo disjunctis, præſit, cum ſumma etiam in temporalibus poteſtate, eas omnes ſolerter, ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere valeat. Quo ſane fit, ut ob Paſtorum abſentiam, & curarum, quæ ad temporales ditiones pertinent, copiam, neglecta ſpirituali Diœceſum cultura, nec Catholicorum mores, qui a veteri inſtituto deflexerint, corrigi, nec Eccleſiaſticæ diſciplinæ nitor redintegrari, nec dogmata a fide aliena extirpari, nec eorum 94

veue-

veneno polluti homines ad Religionis Orthodoxæ veritatem reduci commode poſſint. Itaque, ne plurium Epiſcopatuum in una perſona coacervatio, ſacris alioqnin legibus adeo inviſa, quæ ex Apoſtolica auctoritate in ædificationem recte aliquando permittitur, pernicioſe cedat in deſtructionem, de Concilio plurium Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium decernimus, & mandamus, ut in poſterum ei, qui uni jam præſit Eccleſiæ, non niſi cauſæ cognitione præmiſſa, concedatur Indultum eligibilitatis ad aliam: ſi vero hujuſmodi Indultum juſta pariter cauſſa concedendum videatur ei, qui jam duas regat Eccleſias, ſemper eidem Indulto inferatur conditio, ut prædictam Eccleſiam, ad quam eum eligi contingat, non aliter poſſit obtinere, quam una, quam maluerit, ex prioribus dimiſſa. Tres denique obtinenti Eccleſias Indultum eligibilitatis ad aliam nullo modo tribuatur. Enixe autem rogamus, atque obſecramus in Domino Romanos Pontifices Succeſſores noſtros, ut ipſi quoque memores ſapientiſſimi moniti Tridentinorum Patrum in cap. 18. ſeſſ. 25. de reformat. ſalubrem hanc moderationis normam in diſpenſationibus prædictis omnino ſervari curent. Datum ex Palatio noſtro Quirinali hac die 5. Jan. 1751.

95 * Epiſcopatuum reſignationes, quas ſibi permitti poſtulant Epiſcopi, non admittuntur a Congregatione Conſiſtoriali, niſi ex canonicis cauſis recenſitis in *cap. Cum pridem*, *de renunciat.*; quæ tamen omnes ad id referuntur, ut clare conſtet, ipſos plebis ſuæ ſaluti prodeſſe amplius non poſſe. Bened. XIV. *de Synodo Diœceſ. lib. 13. c. 16.* §. 3. *nov. edit.*

96 Cauſæ reſignationis non tam rigoroſe examinandæ ſunt in ordine ad Cardinales Epiſcopatum reſignantes, dum volunt ſe conferre Romam ut aſſiſtant Summo Pontifici; Ita ex Fagnan. *ibid.* §. 5.

97 Epiſcopus translatus ex uno in alium Epiſcopatum frui poteſt redditibus Eccleſiæ, a qua diſcedit, uſque ad illum temporis articulum, quo a Summo Pontifice in Conſiſtorio a vinculo prioris Eccleſiæ abſolvitur; ex tunc enim prior Eccleſia vacare cenſetur, ut ex definitione Congregationis Concilii per Urbanum VIII. approbata; *ibid.* §. 7.

98 Neque idem Epiſcopus poſt abſolutionem a vinculo, jure poteſt conferre beneficia, quæ poſt ideo tempus vacaverint, uti deciſum eſt in Tribunalibus Romanis; *ibid.* §. 9.

99 Interim tamen poſt pronunciationem, ſcilicet Pontificis in Conſiſtorio, quoaduſque hæc pronunciatio innotuerit Epiſcopo, remanet in eodem Epiſcopo juriſdictio non quidem ad conferenda beneficia, ſed ad Diœceſim gubernandam neceſſaria, uti proviſum eſt in eodem decreto, ſeu in Brevi illud confirmante Urbani VIII. *ibid.* §. 10.

Si Epiſcopus in manu Paganorum aut Schiſ- 100
maticorum incidat, & fiat captivus, Eccleſiæ adminiſtratio tranſit in Capitulum, quoaduſque aliter diſponat Sedes Apoſtolica *Can. ſi Epiſcopus*, *de ſup. neglig. Prælat. in 6.* quæ tamen vera ſunt, ſi carcer Epiſcopi ſit adeo arctus, ut Epiſcopum ſuum nequidem per litteras adire Diœceſani valeant. *Ibid.* §. 11.

Additiones ex editione Romana.

De tribus hic *Auctor*, videlicet de reſidentia, de translatione, tum de Renunciatione Epiſcopi.

Ad reſidentiam quod attinet, ea ſatis præ- 101
cipitur actorum xx. 28. *Attendite* (inquit A-
poſtolus) *vobis & univerſo Gregi in quo Vos
Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam
Dei*. Quomodo enim attendere, quomodo re- 102
gere poterit, qui præſens haud eſt? Attendere 103
non in abſentem, ſed in præſentem convenit.
Non poteſt ſibi attendere, niſi apud ſe ſit,
& ſecum habitet; ſic neque Gregi niſi apud
eum fuerit. Pari modo nec abſens poterit pa- 104
ſcere regere & dirigere Gregem.

Audiendi non ſunt qui putant poſſe Epiſco- 105
pum Gregem paſcere per Vicarium. Recte Maldonatus *in ſumma quæſt. 10. articul. 3. 5. & 6.* nomen *Paſtoris* (ait) *ſignificat actionem paſtoralem, ſicut nomen Medici. Itaque ſicuti nemo poteſt per alium curare, ita nemo poteſt per alium ſuas oves paſcere. Nequicquam valet reſponſio communis, ſatis eſſe per Vicarium laborare; quia per eamdem Regulam ſatis eſſet manducare per alium, quia ſit ſcriptum: Qui non laborat non manducat.*

Nec reſidentiæ facit ſatis Epiſcopus; ſi pro 106
habitu non in ſua Eccleſia Cathedrali, ſed ali-
bi in ſua Diœceſi reſidet. Canon: 5. Conci-
lii Carthaginenſi V. prohibitum fuit *ne quis
relicta principali Cathedra ad Eccleſiam aliam
in ſua Diœceſi conſtitutam ſe conferat*. Confor-
miſque eſt Canon duodecimus Concilii Aquiſ-
granenſis II., quem Carolus Magnus *Capitular.
lib. 5. cap.* 177. repetiit. 107
Prohibitio translationis, ſi dicendum quod
res eſt, fundata eſt in avaritia & ambitione, 108
quæ ſolet Epiſcopos impellere ad tranſeundum
de una ad aliam Eccleſiam. Non ignoro eſ-
ſe, qui eam fundent in vinculo matrimoniali
Ec-

Digitized by Google

Eccleſiam inter, & Epiſcopum, de quo loquuntur Epiſtolæ Decretales ſub nomine Calixti, & Evariſti, quarum fragmenta extant apud Gratianum *cauſ.* 7. *q.* 1. *Can.* 11. *&* 39.
109 Sed epiſtolas haſce Decretales ſuppoſititias eſſe jamdudum monuerunt Viri eruditi; Vide Labæum *in nota marginali ad Epiſtolam Calliſti I. &* Antonium Auguſtinum *Dial.* 4. *lib.* 2. *de*
110 *emendatione Gratiani*. Innocentios vero III., non inficior *in Cap.* 4. *de Translation.* hoc ipſum vinculum matrimoniale urget, atque hinc infert *in Cap.* 2. *&* 3. *eodem Titulo* translationem ſoli Summo Pontifici eſſe reſervatam; ſed confer hic Van-Eſpen *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 1. *Tit.* 15. *Cap.* 4. §. 18. *& plur. ſequent.* caute tamen legendum.
111 De renunciatione vide, qui ex priſcis Eccleſiæ Canonibus recte de ea differit, Bohemer. *ad Decretal. Tit. hoc de renunciatione*.

ARTICULUS IV.

Epiſcopus quoad ea, quæ concernunt ejus Præcedentiam, Sedem, Celebrationem, & Pontificalia.

1 Epiſcopi ubique gentium habent locum a Protonotariis Apoſtolicis, & quod in Epiſcopis ſancitum eſt, ad Eccleſiarum Cathedralium auctoritate Apoſtolica electos pariter, & confirmatos extendit Pius II. Conſtitution. in-
2 cipienr. *Cum ſervare*. Epiſcopus licet Titularis, qui retinet Canonicatum, vel Dignitatem in aliqua Cathedrali, debet præcedere omnibus aliis Dignitatibus, & Canonicis etiam ipſo antiquioribus; *Sacr. Congr. Rituum in Raguſina* 22. *Junii* 1594. *in Ruthenen.* 24. *Septembris* 1605. *In Compoſtellana* 11. *Julii* 1617. *& in Calaguritana in Sardinia* 13. *Novembr.* 1621.
3 Epiſcopus prius promotus, ſeu electus ad Epiſcopatum debet præcedere alteri Epiſcopo poſt ipſum promoto, vel electo, etiamſi ſit ipſo dignior, & illuſtrior; *Sacr. Congreg. Rit. in*
4 *Segobienſ.* 21. *Martii* 1609. Circa præcedentiam inter Suffraganeos Epiſcopos Latinorum, & Epiſcopos Græcos, ceteris paribus, nulla alia ratio habenda eſt, quam temporis, ſeu promotionis ad Epiſcopatum; *Sac. Congr. de propaganda Fide pro Polonia* 16. *Februarii* 1630.
5 Epiſcopus Diœceſanus in ſua Eccleſia, & Diœceſi in functionibus Epiſcopalibus præferendus eſt omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, etiam ipſo antiquioribus, & dignioribus, Metropolitano ſuo tantum excepto; *Sacra Congr. Rit. in Barchinonen.* 10. *Januarii* 1609. ſed ex urbanitate debet honorare in ſua Diœceſi alios Epiſcopos advenas, & extraneos; *Eadem Sacra Congreg. Rit. in d. Barchinonen.* Præceden- 6
tia Epiſcoporum in Conciliis Provincialibus ſtatuenda eſt juxta tempus Ordinationis, non autem ſecundum Dignitatem Eccleſiarum; *Sacra Congregatio Concilii* 19. *Aprilis* 1596.
Epiſcopus debet habere pacis oſculum ante 7
Præſidem, & Conſiliarios Regios, & omnes alios; *Sacra Congreg. Rit. in Granaten.* 9. *Maii*
1606. Et quod Epiſcopus præcedere debeat 8
quoſcunque etiam Principes ſæcolares in ſua Eccleſia, & Diœceſi, late, & ſolide probat Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 7. *per tot.* adducens plura jura, & Concilia, & præſertim Conc. Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 17. *de reformat.* & varia Sacrarum Congreg. Decreta.

Epiſcopus in Eccleſia debet in ſublimiori 9
loco ſedere; *cap. Epiſcopus* 10. *diſt.* 95. Epi- 10
ſcopus in omnibus ſuæ Diœceſis Eccleſiis, quantumvis exemptis, & privilegiatis eſt honorandus, eique in Choro, in Capitulo, in Proceſſionibus, ac in aliis actibus publicis primus locus, & prima ſedes, quam ipſe elegerit, danda eſt; *Sacr. Congreg. Rit. in Tullen.*
7. *Decembris* 1613. Epiſcopus debet habere ſe- 11
dem pulchriorem, & majorem, quam Gubernator Civitatis, non tamen coloris rubei; *Sacr. Congreg. Rit. in Peruſina* 3. *Octob.* 1615.
Epiſcopi ſedes debet eſſe fixa, & immobilis; 12
Sacr. Congregat. Rit. in Colimbrien. 23. *Maii*
1603. Epiſcopi ſedes ſemper eſt ornanda; 13
Sacr. Congreg. Rit. in d. Colimbrien. 23. *Maii*
1603. *& in Elven.* 10. *Januarii* 1605. Epiſco- 14
pi ſedes apud parietem contra Altare conſtituenda, & locanda eſt cum decenti ornamento, & apud ſedem Epiſcopi hinc inde ſedes, ſeu ſtalla pro Dignitatibus, & Canonicis deponi debent; *Sacr. Congreg. Rit. in Trojana* 9.
Octobris 1610. Poteſt tamen Epiſcopus ſibi ſe- 15
dem in Eccleſia extra Chorum ubicumque voluerit parare, dummodo etiam pro Canonicis locus paretur; *Sacr. Congr. Rit. in Granaten.*
9. *Maii* 1606. Epiſcopus ad Matutinum in no- 16
cte Nativitatis poteſt ſedere vel in Sede Chori, vel in Sede Epiſcopali a cornu Evangelii, prout melius ſibi videbitur, & magis populo ſatisfecerit; *Sac. Congreg. Rit. in Alexandrina*
25. *Martii* 1606. *ad* 15. Sedes Epiſcopi in Ec- 17
cleſia exempta, ubi Abbas uſum Mitræ habens etiam ſedem tenet, quando illoc accedit, eſt in cornu dextro Chori, ſive Eccleſiæ collocanda uno gradu eminentiori, cum ornatu congruo, & ſitu aliquatenus ſuperiori reſpectu Sedis Abbatis, quæ in ſiniſtro ponenda eſt uno gra-

Digitized by Google

gradu humilior abſque ornatu, & loco aliqua-
renus inferiori, adeo ut non ſit oppoſita Sedi
Epiſcopali; *Sacr. Congr. Rit. in Alexandrina
S. Petri in Borgolio 7. Februarii 1603. & in
Decreto generali circa uſum Pontificalium in re-
ſponſion. ad 15. edit. 27. Septembris 1659.* &
declaratur ab *eadem Sac. Congregat. 20. Julii*
1660. Vid. verb. *Abbas, ubi refertur per ex-
tenſum.*

18 Epiſcopus tantum, & non alius, dum pri-
vate celebrat, poteſt accipere paramenta in
ipſo Altari, & duos habere miniſtros ſuper-
pelliceis indutos, præter alium miniſtrum Cle-
ricum, ſive Laicum communi veſte indutum;
Sacra Congreg. Rit. in Cremonen. 7. Julii 1608.
19 Epiſcopus poteſt de jure in omnibus Eccleſiis
ſuæ Diœceſis quantumvis exemptis, & privi-
legiatis Miſſas, & Divina Officia cum aſſiſten-
tia ſuorum Canonicorum etiam in Pontificali-
bus celebrare, ſive ab aliis, ſine tamen Pon-
tificalibus, celebrari facere, & in eis habere
circulos, contradictores per cenſuras cogendo;
Sacr. Congreg. Rit. in Ferrarien. 26. Jul. 1600.
20 *& in Tullen. 6. Decemb.* 1613. Epiſcopus ex-
tra ſuam Cathedralem etiam in Eccleſiis ex-
emptis, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ immediate
ſubjectis, intra fines tamen ſuæ Diœceſis exi-
ſtentibus, dum ibi celebrat, aut Miſſæ, ſeu
Veſperis ſolemnibus quacunque ex cauſa inte-
reſt, poteſt ſibi aſſumere ſuos Canonicos, &
ibi habere cum eis circulum ad Gloriam, &
ad ipſum pertinet confeſſionem facere cum Sa-
cerdote, incenſum ponere, & benedicere, ac
benedictionem poſt Veſperas, vel poſt Miſſam
dare; *Sacr. Congregat. Rit. in Alexandrina S.
Petri in Borgolio 7. Februar.* 1604. in d. De-
21 creto generali circa uſum Pontificalium *in re-
ſponſ. ad* 15. Unde Regulares tenentur in pro-
priis Eccleſiis erigere Baldachinum Epiſcopo
volenti ibi Pontificales functiones exercere;
Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. 10. Jun. 1603.
& expreſſo mandato Clementis VIII. & pœ-
nis, & Cenſuris ad id, vel ſtatim ac impe-
diant quin Epiſcopus ipſe illud attollere fa-
ciat, compelli poſſunt, ut apparet ex verbis
ipſius Decreti relati ad litteram ſub *verb. Bal-
22 dachinum num. 6.* vid. *ibi*. Non poſſunt ta-
men Epiſcopi in Regularium Eccleſiis invitis
ipſis Regularibus, exercere illas functiones Epi-
ſcopales, quæ habent mixtam conſiderationem
honoris, & juriſdictionis, ut ordinare, degra-
dare, chriſmare, vel ſimilia facere, quia hæc
in litteris non exprimuntur; Pignatell. *tom.* 10.
conſult. 106. *num.* 21. ubi dicit: Immo nec
fortaſſe prædicare; Diana *part. 3. tract. 2. re-
ſolut.* 109. Fagnan. *lib. 1. Decretal. in c. Quia
nos 7. de auctoritat. tom. 1. p. 2. tract. 13. de
Exemption. Religioſ. quæſt. 74. num. 9.* Tam-
burin. *de Jure Abbat. tom. 1. Diſp. 15. qu. 15.
num.* 10. Matthæucci *Officialis Curiæ cap. 19.
n. 36. & alii.*

Monacelli tamen *tom. 4. ſupplement. ad 2.* 23
*tom. 2. num. 362. ex Ventriglia in praxi part. 2.
annotat. 26. §. unico, num. 6. verſ. His præmiſ-
ſis*, tenet tamquam verius, quod Epiſcopus
poſſit etiam ſupradicta omnia facere in Eccle-
ſiis Regularium, & exemptis, quia eſt in ſua
Diœceſi. Hoc autem certum eſt, ſi Eccleſia 24
Regularis, & exempta, ſit Parochialis, quia
ut refert Pignatell. *loc. cit. num.* 21. cum quæ-
reretur in Sacra Congreg. Concilii: *An Emi-
nentiſſimus Epiſcopus Brixienſis in Eccleſia Paro-
chiali Monachorum exemptorum poſſit adminiſtra-
re Sacramentum Confirmationis invitis ipſis Re-
gularibus, & quatenus poſſit, an contra eoſdem
Regulares impedientes dictam adminiſtrationem
valeat cenſuris procedere. Sacra Congregatio, re
pluries propoſita, & mature examinata, utraque
parte informante, affirmative ad utramque dubi-
tationem reſpondit 9. Junii 1657. arg. cap. Re-
ſponſo 43. de ſentent. excomm.* Sicut enim Epi-
ſcopus tamquam primus Parochus poteſt pro-
cul dubio baptizare in Eccleſiis Parochialibus
Regularium, ita etiam ibi Chriſma conficere,
illudque miniſtrare; *arg. cap. Quoniam, de
ſentent. excomm. in 6.* Supradicta autem non 25
debent extendi ad Vicarios Epiſcoporum, etiam
abſente Epiſcopo, ex declaratione *Sacræ Rit.
Congreg. die 10. Julii* 1621. quæ declaravit *non
poſſe hujuſmodi Vicarios, invitis Regularibus,
erigere Baldachinum in eorum Eccleſiis*. Nec e- 26
tiam ſupradicta extendi debent ad Epiſcopum
Titularem ſuffraganeum; Si enim accederet ad
Regularium Eccleſiam Epiſcopus Titularis ſuf-
fraganeus ad celebranda Pontificalia, non de-
berent ei erigere Baldachinum, nam talis u-
ſus, & honorificentia, nec in Eccleſiis ſuis,
nec in exemptis Diœceſis, nec extra Diœceſim
illi competit, quamvis accederet de licentia
Ordinariorum, ut reſpondit *S. Congreg. Rit.*
Epiſcopo Titulari ſuffraganeo *Hildeſimen. 6.
Martii* 1706.

Epiſcopus, qui celebrat tempore Quadrage- 27
ſimæ ſingulis diebus, quando non celebrat ſo-
lemniter, debet uti habitu quotidiano cum
Stola; *Sacr. Congreg. Rit. in Spoletan. 23. No-
vembris* 1612. Epiſcopum celebrantem non de- 28
cet, ut Prælatos, Canonicos, & alios quoſ-
cunque thurificet, & aqua benedicta aſpergat;
Sacr. Congreg. Rit. in Uladiſlavien. 2. Martii
1613.

29 1613. Epiſcopo celebranti, ſive faciat ordina-
tiones, ſive non, tenentur aſſiſtere quinque
Perſonæ juxta formam libri Pontificalis; *Sacr.
Congreg. Rit. in Jacen.* 5. *Januar.* 1606. & *in*
30 *Barbaſtren.* 17. *Junii* 1606. Epiſcopo celebranti
debet aſſiſtere prima Dignitas in Ordine Pres-
byrerali conſtituta quocunque nomine appelle-
tur; *Sacr. Congreg. Rit. in Vercellen.* 7. *Augu-*
31 *ſti* 1610. Epiſcopus volens exercere Pontifica-
lia extra Eccleſiam Cathedralem, poteſt ſe-
cum aliquos de Capitulo ducere, qui ſibi aſſi-
ſtant, & adminiſtrent; *Sacr. Congreg. Rit. in
Egitanien.* 3. *Auguſti* 1602. *in reſponſ. ad dub.*
32 IV. Epiſcopo Pontificaliter celebranti in Eccle-
ſia Collegiata, vel Parochiali aſſiſtere ſpectat
ad Canonicos Cathedralis, ſi adſint, non ad
Canonicos Collegiaræ; *Sacr. Congreg. Rit. in*
33 *Brunduſina* 15. *Julii* 1617. Epiſcopus debet
habere aſſiſtentes digniores, & honorariores,
& ſi aliquas functiones exerceat in Eccleſia
non Cathedrali nec Collegiata, debent ei aſſi-
ſtere Canonici Cathedralis, vel Collegiatæ,
etiamſi in illis Eccleſiis ſufficiens ſit alioquin
numerus Presbyterorum; *Sacr. Congregat. Rit.*
34 *in Calaguritana* 1. *Junii* 1601. Epiſcopus, ſi
in die Palmarum, una cum Capitulo, & Cle-
ro perſonaliter ad Monaſterium Regularium
accedere teneatur, debet ipſe benedicere Pal-
mas privative quo ad Abbatem; *Sacr. Congr.
Rit. in Faven.* 11. *Aprilis* 1601.
35 Epiſcopus non debet cum Cappa Veſperas
celebrare; *Sacr. Congreg. Rit. in Alexandrina*
36 23. *Martii* 1608. *in reſponſ. ad dub.* 8. Epi-
ſcopus aſſiſtens Divinis Officiis cum Cappa non
debet ſingulos Canonicos ante ipſum ſalutare
detegendo caput, ſed ſatis eſt illis manu be-
nedicere; *Sacr. Congreg. Rit. in Elven.* 10. *Ja-*
37 *nuarii* 1604. *in reſponſ. ad dub.* 5. Epiſcopo
aſſiſtenti Divinis Officiis cum Cappa non de-
bent Canonici ponere, & deponere birretum
in ejus capite, nec iſto caſu ei aſſiſtere; *Sac.
Congreg. Rit. in Thelesina* 22. *Decembris* 1609.
38 Epiſcopus, qui nullum habet Epiſcopatum,
non poteſt in Eccleſia ſua Juriſdictionali, ve-
luti ſi eſſet Præpoſitus, Chriſma conferre, nec
alia Pontificalia exercere, niſi de expreſſa li-
centia Epiſcopi, intra cujus Diœceſis fines Præ-
poſitura exiſtit; *Sacr. Congreg. Concil.* quam
refert Aldan. *in compend. canon. reſolut. lib.* 3.
39 *tit.* 24. *n.* 87. Epiſcopus non poteſt miniſtrare
Chriſma ſine licentia Ordinarii loci, etiam
vocatus ab inferiore intra fines Diœceſis exi-
ſtente, etiamſi ille inferior prætenderet ratio-
ne Exemptionis vocare Epiſcopum, quem ma-
luerit; ad miniſtrandum Confirmationis Sacra-
mentum. Si vero locus talis Exempti non ſit
intra fines Diœceſis, ſed nullius, tunc poteſt;
Sac. Congreg. Concilii apud Aldan. loc. cit. tit.
24. *num.* 88. Epiſcopus poteſt olea Sacta Ca- 40
techumenorum, & infirmorum, ſi a Cathe-
drali abſuerit, in alia Eccleſia conſecrare, &
benedicere; *Sacr. Congreg. Rit. in Oriolen.* 17.
Novembris 1600. Epiſcopus ex cauſa neceſſita- 41
tis poteſt conficere olea Sacra cum minori nu-
mero miniſtrorum, quam præſcribatur in li-
bro Pontificali; *Sacr. Congregat. Rit. in Cu-
rien.* 21. *Auguſti* 1604. *apud Aldan. loc. cit.
num.* 86.
Epiſcopus in publicis Proceſſionibus cum 42
Cappa & Birreto, non inter dignitates, ſed
ſolus incedere debet. Quod ſi deferatur aliqua
imago, ſeu Reliquia, ipſe cum Cappa & Bir-
reto incedere debet poſt Imaginem ſeu Reli-
quiam, niſi adſit conſuetudo in contrarium;
S. R. C. in Savonen. 20. *Novembris* 1620. Vi-
de decreta *S. R. C.* in noſtro tomo 8.

Additiones Noviſs. ex aliena manu.

Epiſcopos inter Antiquior præcedentiam ob- 43
tinet ſupra juniorem. At ſi Junior ad Archie-
piſcopatum promovearur, indubie præceden-
tiam ſupra antiquiorem obtinere debet: Quod
ſi antiquior ad Archiepiſcopatum & ipſe poſt- 44
modum promoveatur, adhuc præcedentia de-
betur Epiſcopo juniori prius ad Archiepiſco- 45
patum promoto, ut tradunt Card. de Luc. *de
Præeminent. diſcurſ.* 9. *num.* 6. Piton. *diſcept.
Eccleſiaſt.* 116. *num.* 53. & dixit Rot. *in Au-
guſtana Juris præcedendi* 28. *Februarii* 1746.
§. 11. *cor. clar. mem. Buſſio.*
Obſtare tamen videntur plura exempla. In- 46
ter Canonicos, (ut unum hic afferam) ju-
nior Sacerdos digniorem in choro locum te-
net reſpectu ſenioris non Sacerdotis. At ſi de- 47
inde ſenior factus & ipſe ſit Sacerdos, præce-
dit Juniori Sacerdoti; Ceccoper. *Lucubrat. Ca-
nonicar. libr.* 1. *titul.* 11. *a num.* 10. Panimoll.
deciſ. 1. *adnot.* 8. *num.* 26. Rot. *cor. Emer. jur.
deciſ.* 66. *num.* 2. Sacra Rit. Congr. *in Eugu-
bina Præcedentiæ* 15. *Septembris* 1736.
Sed prompta eſt reſponſio. Ideo Epiſcopus 48
ſenior, poſtea promotus & ipſe ad Archiepi-
ſcopatum, cedere in præcedentia debet Epi-
ſcopo juniori prius ad Archiepiſcopatum pro-
moto *quia*, (ut hiſce verbis inquit Rota *in
d. Auguſtana Juris præcedendi* 28. *Februar.* 1746.
d. §. 1. *cor. clar. mem. Buſſio* (*per aſſumptio-
nem ad præcellentem dignitatem Archiepiſcopalem
pereunt jura primævi ſtatus*, *ac ſemel ac quis*
Ar-

*Archiepiſcopatum acquiris, deſinit eſſe Epiſcopus ;
propterea que allegare amplius non valet antiqui-*
49 *tatem ſtatus Epiſcopalis jam extinctam* . Sed in
oppoſito exemplo remanet ſtatus canonicalis ,
ideoque data paritate Sacerdotii , præcedeutia
deſumeuda eſt ab antiquioritate ipſius Canoni-
calis ſtatus .

ARTICULUS V.

Epiſcopus quoad abſolutionem, & diſpenſationem.

1 EPiſcopus non poteſt abſolvere a caſibus , &
Cenſuris publicis reſervatis Summo Ponti-
fici ; *c. Cum inferior , de majoritar. & obedient.*
2 Nec a caſibus , & Cenſuris occultis in Bulla
Cœnæ contentis , & maxime ab hæreſi , ut a-
liuude oſtenſum eſt ſub verb. *Abſolutio a n.* 2.
ad 5. Fagnan. *in lib.* 1. *Decretal. in c. Dilectus*
15. *de temporibus Ordinationum num.* 30. ubi re-
fert ſic declaraſſe Sacram Congreg. Concilii ,
quæ interrogata, *ſed numquid Epiſcopus facul-
tate ſibi tributa in d. c.* 6. *ſeſſ.* 24. *in caſibus oc-
cultis poſt Concilium ex nova lege Sedi Apoſtoli-
cæ reſervatis etiam cum clauſula* non obſtanti-
bus, *abſolvere poſſit ?* Cenſuit , *non poſſe*. Et in
ſpecie de hæreſi , cum dubitatum fuerit : *An
Epiſcopus , & Inquiſitores poſſint hodie ex d. c.* 6.
ſeſſ. 24. *abſolvere lapſos in hæreſim , non obſtan-
te Bulla Cœnæ Domini ?* Cenſuit, *Bullam dero-
gaſſe Decreto c.* 6. Vid. verb. *Abſolutio a n.* 2.
3 *ad* 5. Poteſt tamen Epiſcopus abſolvere a ca-
ſibus occultis reſervatis Summo Pontifici extra
Bullam Cœnæ ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24.
cap. 6. *de reformat.* ibi : *Liceat Epiſcopis . . .
in quibuſcunque caſibus occultis etiam Apoſtolicæ
Sedi reſervatis delinquentes quoſcunque ſibi ſub-
ditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos , aut Vicarium
ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ*
4 *gratis abſolvere* . Unde Epiſcopum vigore talis
Decreti abſolvere poſſe ſive per ſe , ſive per
alium Confeſſarium ſpecialiter delegatum a
Cenſuris iucurſis ob violatam Clauſuram , &
Papæ reſervatis, dummodo ſint occultæ , te-
nent Monacelli *part.* 1. *in append. adnotat. ad
Conſtit.* 8. *S. Pii V. num.* 4. Pignatell. *tom.* 10.
conſult. 100. *num.* 25. *& ex multis* late probat
Navarr. *tom.* 2. *lib.* 5. *de ſententia excommun.
conſil.* 43. *in* 1. *edit. num.* 1. Rodriq. *in expoſit.
Bullæ S. Pii V. num.* 33. Sorbus *in annotat.
verb. Ingredi Monaſteria Fratrum poſt num.* 1.
verſ. Circa autem ſecundum ſupra notatum , San-
chez *in ſumma part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 76.
& cap. 17. *num.* 41. Theſaur. late *in* 1. *part.
prax. de pœnis Eccleſiaſt. cap.* 23. *&* 24. Bona-
cin. *de clauſur. quæſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 7. *verſ.
ſecundo quæritur, & de Cenſuris diſp.* 1. *q.* 3.
punct. 2. *num.* 1. Diaua *par.* 7. *tract.* 5. *de po-
teſtat. Epiſcop. reſolut.* 20. Alphonſ. de Leon
de Cenſuris verb. mulieres pag. 361. qui paucis
poſitis ait : hodie eſt communis ; Donat. *prax.
Regul. tom.* 1. *de violata Clauſur. Monaſterii
tract.* 4. *q.* 33. & alii .

Fagnanus tamen *lib.* 1. *Decretal. in c. Dile-* 5
ctus 15. *de temporibus Ordinat. nu.* 32. *&* 33.
tenet , hodie per Bullam S. Pii V. incipien-
tem , *Decori* , non poſſe Epiſcopum abſolvere
Monialem in materia Clauſuræ ſecreto delin-
quentem , & adducit ad hoc declarationem Sa-
cræ Congregationis , ibi : *Præterea cum dubi-
taſſet Archiepiſcopus Florentinus , an vigore c.*6.
ſeſſ. 24. *poſſet abſolvere quamdam Monialem ,
quæ occulte ad malum finem fregerat Clauſuram,
non obſtante Bulla S. Pii V. quæ videtur habe-
re locum in caſu publico , variatum eſt ſenten-
tiis ; nam e decem Cardinalibus tres cenſuerunt
Bullam intelligendam eſſe etiam in occultis ,
quia illius verba ſunt generalia , & eſt tantum
exceptus caſus : Niſi in mortis articulo &c. Et
quia jam declaratur Bullam Cœnæ Domini , quæ
prohibet ab aliis abſolvi , habere locum etiam in
occultis ; Et quia cum Bulla ſit confecta poſt
Concilium , cenſetur derogaſſe Concilio ; Quatuor
cenſuerunt eam Bullam non habere locum in ca-
ſibus occultis ; Reliqui autem tres dixerunt agen-
dum cum Sanctiſſimo , qui declaravit , Bullam
Sancti Pii V. habere locum etiam in occultis .
Tamen conceſſit facultatem Archiepiſcopo abſol-
vendi illam Monialem . Unde poſtea Sacra Con-
gregatio generaliter conſulta ; An , ſi Monialis
Monaſterii juriſdictioni Regularium ſubjecta ſe-
creto deliquerit in materia Clauſuræ , in foro con-
ſcientiæ abſolvi poſſit vigore ejuſdem Decreti ab
Epiſcopo , cui tamquam delegato in iis , quæ ad
Clauſuram pertinens , auctoritas tributa eſt De-
creto c.* 5. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus : ſtante præ-
dicta Bulla S. Pii V. reſpondit non poſſe* .

Cum impeditis perſonaliter adire Pontifi- 6
cem, vel in perpetuum , vel ad longum tem-
pus poteſt Epiſcopus directe abſolvere ab hæ-
reſi , & aliis caſibus in Bulla Cœnæ reſerva-
tis ; Diana *p.* 12. *tract. de Conclavi reſol.* 24.
Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 5.
qui ex communi Doctorum ponit hanc Regu-
lam : *Caſus Papalis ſuperveniente impedimento
adeundi Papam fit Epiſcopalis* , quia id congrua
ſubordinatio inter Prælatos requirere videtur ;
Abbas *in cap. de cætero.* , *de ſentent. excommu-
nic. num.* 1. Caſtropalao *de Fide tract.* 4. *d.* 4.
punct. 3.

punct. 3. §. 5. *num.* 4. Navarrus *in ſumma c.*27. *n.* 98. Felinus *in cap. Quamvis*, *de ſentent. excommunic.* Anchatanus *in cap. Eos qui*, *de ſentent. excomm. in* 6. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 7. *num.* 372. Covarruvias *in cap. Alma Mater par.* 1. §. 11. *num.* 15. cum communi; Viva *ad propoſit.* 3. *Alexandri VII. num.* 5. ubi teſtatur hoc affirmari communiſſime apud Card. de Lugo *diſ.* 20. *de Pœnit. num.* 218. & Martinum Perez *diſ.* 50. *arg. cap. Mulieres* 6. *cap. De cetero* 11. *cap. Ea noſcitur* 13. *cap. De Monialibus* 33. *cap. Quamvis* 58. *de ſentent. ex-*
7 *commun.* 7. *cap. Eos qui* 22. *eod. in* 6. Nec obſtat quod in citatis Canonibus ſit ſermo de excommunicatione contracta ob percuſſionem Clerici, quæ *in cap. Si quis ſuadente Diabolo* 29. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. extra mortis periculum Summo Pontifici reſervatur. Non obſtat, inquam, quia eadem ratio, ac proinde idem jus eſt in omnibus excommunicationibus reſervatis, ut tradunt communiter Doctores, ne ſcilicet excommunicatus, ob impedimentum adeundi Papam, pro dilatione pœnitentiæ incurrat periculum ſalutis æternæ, & facit *cap. Eos qui* 22. *de ſentent. excomm. in* 6. ubi Gloſſa *verb. Canonis* hoc extendit ad alios caſus jure communi Papæ reſervatos; Et licet Bulla Cœnæ etiam excipiat ſolum articulum mortis, Jus tamen Canonicum exceptionem hanc ampliavit ad caſum neceſſitatis, uti eſt in impeditis in perpetuum, vel ad longum tempus, ut re-
8 cte obſervat Viva *loc. cit. num.* 5. Eſt tamen advertendum, quod ſi impedimentum eſt perpetuum, abſolvuntur ſine ullo onere comparendi. Si tamen impedimentum eſt ſolum ad tempus, debent abſolvi cum onere adeundi Pontificem, ceſſante impedimento; non ad obtinendam abſolutionem, cum jam ſint directe, & plene abſoluti; ſed ad obediendum mandato Papæ; *cap. Ea noſcitur* 13. & *cap. Quamvis* 58. *de ſentent. Excomm.* & *cap. Eos*
9 *qui* 22. *eod. in* 6. Alias non comparendo, elapſo impedimento, incidunt in aliam ſimilem excommunicationem; *cap. De cetero* 11. *de ſentent. excomm.* & *cap. Eos qui eod. in* 6.

10 Impediti perſonaliter adire Pontificem non tenentur mittere Procuratorem, vel ſcribere ad Sacram Pœnitentiariam pro obtinenda abſolutione a caſibus, & Cenſuris Papæ reſervatis, quia Jura præſcribunt ſolum, ut rei perſonaliter adeant Pontificem, & ubi lex non aggravat, neque nos aggravare debemus pœnitentes ultra id, quod a Jure exigitur; Sic communiter Doctores cum Barboſa *part.* 2. *de*
11 *Offic.* & *poteſt. Epiſc. allegat.* 42. *nu.* 7. Et ſi impediti adire Pontificem ſint etiam impediti adire Epiſcopum, probabilius non poſſunt a caſibus publicis reſervatis Papæ abſolvi in foro conſcientiæ a Parocho, aut ab alio Confeſſario. Sicuti etiam impediti adire Epiſco- 12
pum pro caſibus Diœceſanis publicis ſibi reſervatis non poſſunt abſolvi ab inferiori extra caſum neceſſitatis, quia Jura in dictis impedimentis pro caſibus Papæ reſervatis concedunt recurſum ad ſolum Epiſcopum, & pro caſibus reſervatis Epiſcopo ad nullum alium inferiorem reperitur conceſſus pro abſolutione recurſus, cum non ſit tam difficilis perſonalis acceſſus ad ipſum, uti communius tenent Doctores cum Vaſquez, Navarr. Suarez, Lugo, Bonacin. teſte Viva *loc. cit. ſub n.* 7.

Epiſcopus nequit abſolvere Cenſuratos ra- 13
tione violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ, cum non habeat talem facultatem in Denunciatis in foro exteriori; *Sacr. Congreg. Immunit. in Nuſcana* 5. *Februarii* 1635. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 217. Unde Epiſcopus abſolvens Cenſura- 14
tos hujuſmodi ſine facultate Sedis Apoſtolicæ incidit in excommunicationem eidem S. Sedi reſervatam, a qua regulariter datur facultas, ut ſe faciat abſolvere a ſuo Confeſſario privatim, & cum Sanctiſſimo agitur pro diſpenſatione irregularitatis quarenus incurrerit; *Sacr. Congreg. Immun. in Acernen.* 29. *Januar.* 1636. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 241. & alibi, in Squillacen. 16. *Decembris* 1664. *lib. Decret.* Rocci *pag.* 608. Quare injungitur Archiepiſcopo, qui 15
ſine dicta facultate abſolvit Cenſuratos ex cauſa extractionis confugiti ab Eccleſia, ut reaffigat cedulones contra ipſos; *Sacr. Congreg. Immunit. in Brunduſina* 28. *Aprilis* 1671. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 546. Quinimmo tenetur 16
notificare ſic a ſe abſolutis, non potuiſſe abſolvere; *Sacr. Congregat. Immunit. in Bobien.* 2. *Martii* 1700. *lib.* 2. *Decret. Valleman. pag.* 275.

Epiſcopus abſolvere poteſt Excommunicatos 17
ob percuſſionem Clerici, vel Monachi levem, etiamſi publicam; *cap. Pervenit* 17. *de ſentent. Excommun.* & *ibi* Joan. Andr. *n.* 5. Fagnan. *num.* 9. & alii paſſim cum Barboſa *de Offic.* & *poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 41. *numer.* 2.
Excommunicatos autem ob percuſſionem me- 18
diocrem, & enormem poteſt Epiſcopus abſolvere tantummodo, ſi ſit occulta; *Concil. Teident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. Vide verba præciſa relata *ſub n.* 3. Et ſi fuerit publica, 19
poteſt Epiſcopus ab ea abſolvere, ſi perſonæ excommunicatæ ſint impeditæ adire Pontificem impedimento perpetuo, vel longiſſimi temporis;

Digitized by Google

ris; *cap. Mulieres* 6. *cap. De cetero* 11. *cap. Ea noſcitur* 13. *cap. de Monialibus* 33. *& c. Quamvis* 58. *de ſentent. excommun. & cap. Eos qui*
20 22. *eod. in* 6. Si impedimentum eſt perpetuum, abſolvuntur ſine onere comparendi; ſi impedimentum eſt ſolum temporale, abſolvuntur cum onere comparendi cum primum commode poterunt, alias reincidunt in aliam ſimilem Excommunicationem; *cap. De cetero* 11. *de ſentent. excommun. & c. Eos qui* 22. *eod. in* 6. Quænam autem cenſeantur perſonæ impeditæ adire Pontificem; Vid. verb. *Abſolutio art.* 1. *n.* 6. 7. 8. *& ſequent.* Epiſcopus non poteſt concedere ſuo ſubdito, ut abſolvatur in aliena Diœceſi a Sacerdote non habente juriſdictionem; Gloſſ. communiter recepta *in c. Omnis utriuſque* 12. *de pœnitentiis, & remiſſionibus, verb. Alieno Sacerdoti; & in Clementin.* 1. *de privileg.* & utrobique notat Abbas, & tenet Fagnan. *in d. cap. Omnis utriuſque num.* 85.
23 Nec poteſt Epiſcopus prohibere quominus ſuus ſubditus abſolvatur in aliena Diœceſi a Sacerdote juriſdictionem habente a ſuo Epiſcopo, ex regula *l. Nemo qui condemnare, ff. de reg. Juris, & c. Non poteſt, de re judic.* Fagn. *loc. cit.*

24 Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ſuis ſubditis, & in ſua Diœceſi in omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario injuſto, & aliis deductis ad forum contentioſum; Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* ibi: *Liceat Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum diſpenſare, & in quibuſcunque caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari.*

25 Hinc poteſt diſpenſare in Irregularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſervato moderamine inculpatæ tutelæ, quia hujuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, immo potius licet non ſit mere neceſſarium, neceſſarii tamen vim habet, quatenus ſit cauſa vitandæ mortis, ut cum multis tenet Barboſa *de Officio, & poteſt. Epiſcopi*
26 *part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 35. *&* 54. Poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare in Irregularitate orta ex mutilatione membri occulta, quamvis voluntaria, cum hæc in Jure non ſit excepta, & in iis, quæ concernunt rigorem, non ſit facienda extenſio; *arg. cap. Odia reſtringi* 15. *de regul. Juris in* 6. & ſic tenet *communis* cum Barboſa *loc. cit. num.* 49. Poteſt inſuper Epi- 27
ſcopus diſpenſare in Irregularitate orta ex homicidio caſuali, modo delictum ſit occultum. Concilium enim concedit Epiſcopis facultatem diſpenſandi in Irregularitate ex delicto occulto excepto homicidio voluntario, homicidium autem caſuale non eſt proprie voluntarium, ut patet in eo, qui mandavit Servo, ut Petrum percuteret, ſed caveret, ne occideret; ſi mandatarius percuſſerit, & occiderit, homicidium inde ſecutum non eſt proprie voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile; ſic cum plurimis Barboſa *loc. cit. n.* 48. *&* 51.

Item poteſt Epiſcopus diſpenſare in Irregu- 28
laritate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptiſmi occulta, etiamſi incurratur ab aliquo publice baptizante, dummodo neſciatur, an qui baptizatur, fuerit ante baptizatus; *Communis* cum Barboſa *loc. cit. num.* 36. *& ſuper Concil. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *num.* 10. Item po- 29
teſt Epiſcopus diſpenſare in Irregularitate contracta ab eo, qui duos Sacros Ordines, vel Acolythatum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit, dummodo delictum ſit occultum; *Communis* cum Barboſa *locis citatis*. Item poteſt 30
Epiſcopus diſpenſare in irregularitate occulta proveniente ab adminiſtratione in Ordinibus male ſuſceptis, dummodo Epiſcopus ipſe non fuerit quoque ſcienter particeps ejuſdem culpæ; Barboſa *in Concil. loc. cit. num.* 12. *& de poteſt. Epiſcop. loc. cit. n.* 41. & alii *communiter*. Item poteſt Epiſcopus diſpenſare in 31
Irregularitate, quam quis contraxit in exercendo Ordines, quos non habebat, ut exerceat ſuſceptos, & alios ſuſcipiat, dummodo delictum ſit occultum; Barboſa *in Trident. loc. cit. n.* 13. *& de poteſt. Epiſcop. loc. cit. n.* 43. & alii paſſim. Item poteſt Epiſcopus diſpen- 32
ſare in Suſpenſione, & Irregularitate contracta ab eo, qui ante legitimam ætatem Ordines ſuſcepit, ſi jam ad legitimam ætatem pervenerit, & delictum ſit occultum, licet celebratio ſit publica. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concil. refert Garcias *p.* 2. *de Beneficiis c.* 5. *n.* 51.

Epiſcopus diſpenſare poteſt cum Ordinato ad 33
Ordines minores, vel ignoranter ad Sacros ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui, & Dignitati, aut Cenſura irretito, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, vel degradato, dummodo delictum ſit occultum; *arg. cap. Requiſivit* 1. *de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui,*

Digitized by Google

tui, & communis Doctor. cum Fagnan. *ibid. num.* 1. Barboſa *in Tridentin. loc. cit. num.* 21.
34 *& de poteſt. Epiſc. loc. cit. num.* 42. Item poteſt Epiſcopus diſpenſare in Suſpenſione, quam quis contraxit recipiendo Ordines ſine litteris dimiſſoriis, dummodo ſit occulta; Barboſa *in Trident. loc. cit. num.* 18. *de poteſtat. Epiſc. loc. c.*
35 *num.* 39. & alii. Item poteſt Epiſcopus diſpenſare in Suſpenſione contracta ab eo, qui furtive, ideſt neſciente Epiſcopo, neque probante, neque examinante, Ordines ſuſcepit, ſi occulta ſit; Suarez *de Cenſuris*, *diſt.* 42. *ſect.* 2. *num.* 5. Coninch *tom.* 2. *diſp.* 18. *dub.* 5. *n.* 43. Ugolin. *de Offic. & poteſt. Epiſc. cap.* 57. §. 2.
36 *n.* 4. *verſ. quarto*, & alii paſſim. Item poteſt Epiſcopus diſpenſare cum eo, qui per ſaltum promotus ad Ordines celebravit, ubi delictum fuerit occultum. Ugolin. *loc. cit.* §. 2. *num.* 4. *verſ. Tertio*, Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop.*
37 *loc. cit. num.* 40. & alii paſſim. Item poteſt Epiſcopus diſpenſare cum Simoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad Beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit. Ita deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione teſtatur Suarez *de Religion. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *c.* 61. *num.* 11. Garcias *de Benefic. part.* 8. *c.* 1. *num.* 74. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. loc. cit. n.* 44. & alii apud ipſos.

38 Epiſcopus non poteſt diſpenſare in Irregularitate orta ex hæreſi occulta exteriori; deſumitur *ex c. Cum illorum* 32. *de ſentent. Excomm.* ubi habetur quod Epiſcopi non habent facultatem diſpenſandi in illis caſibus, in quibus non habent facultatem abſolvendi, ſed hodie per Bullam Cœnæ eſt abrogata Epiſcopis facultas abſolvendi a crimine occulto hæreſis cum derogatione Concilii Tridentini, ut ſæpius declaravit Sacra Congregatio, cum Bulla dicat expreſſe, & aperte, *ac cujuſvis Concilii Decreta*, ergo etiam intelligitur ipſis ablata facultas diſpenſandi in Irregularitate ab illa provenien-
39 te; vid. verb. *Abſolutio art.* 1. *num.* 2. 3. & 4. Epiſcopus diſpenſare poteſt cum occulto excommunicato, qui publice celebravit, quia licet actus celebrationis ſit publicus, non tamen publica eſt illius malitia. Secus vero, ſi publice ſit excommunicatus, & celebraverit occulte. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii refert Fagnan. *lib.* 3. *Decret. in c. Veſtra* 7. *de cohabitat. Clericor. & mulier. n.* 148. Cum enim, ut ibi dicit, quæſitum fuiſſet: *An vigore cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform. poſſit Epiſcopus abſolvere ab Irregularitate proveniente ex delicto, quod licet publicum ſit in ſe, tamen tamquam cauſa Irregularitatis, occultum cenſeri poteſt, quia licet actus publicus ſit delictum, publice tamen neſcitur eſſe delictum; die* 9. *Septembris* 1582. *S. C. cenſuit, quando delictum, ex quo provenit Irregularitas, eſt publicum, quamvis actus ille, quo interveniente irregularitas incurritur, occultus ſit, Epiſcopum diſpenſare non poſſe; veluti ſi Sacerdos publice excommunicatus, vel notorie ſimoniacus occulte Miſſam celebraverit. Quod ſi delictum occultum eſt, ut puta excommunicatio, vel fornicatio, actus vero Miſſam celebrandi, ex quo Irregularitas incurritur, publicus, poſſe nihilominus Epiſcopum ab omni Irregularitate abſolvere ex d. cap.* 6.

Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum Inqui- 40
ſitis de delicto, quod non potuit probari, ſi nec definitive, nec alio modo fuerunt abſoluti, ſed dimiſſi cum cautione de ſe præſentando. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii refert Fagn. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Veſtra* 7. *de cohabitat. Clericor. & mulier. n.* 137. cum propoſito dubio: *An illi, qui occaſione delictorum ſuorum fuerunt inquiſiti, ſed quia non potuerunt delicta probari, non fuerunt quidem definitive, vel alio modo abſoluti, ſed ſimpliciter dimiſſi, recepta promiſſione de ſe præſentando, poſſint uti beneficio cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *Sacra Congregatio cenſuit non poſſe; quia ſcriptura deducta eſt ad forum contentioſum; ſicque ſufficit ſola deductio, quidquid inde ſequatur*. Epiſcopus diſpen- 41
ſare non poteſt in materia delicti ad forum contentioſum deducti, & jam finito judicio puniti. Et ratio eſt, quia per ſententiam condemnatoriam delictum efficitur notorium, ut dicitur *in cit. c. Veſtra* 7. *de cohabitat. Clericor. & Mulier.* ibi: *Notorium definitur de quo Presbyter canonice condemnatur, & c. Quæſitum* 10. *eod. tit.* ibi: *Niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium per ſententiam*. Ridiculum enim eſt, ut poſt ſententiam remaneat delictum occultum; *cap. de hoc.* 11. *de Simonia*. Tum quia ſi ex declaratione Sacræ Congregationis, allata *num. antecedenti*, non licet Epiſcopo diſpenſare in delictis deductis ad forum contentioſum, quando adhuc incertum eſt, an inquiſitus ſit culpabilis nec ne; longe minus licebit, quando per ſententiam condemnatoriam, certum, & notorium eſt, reum eſſe culpabilem. Sic Fagnan. *loc. cit. num.* 140. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 37. *num.* 35. cum multis ibi citatis contra Sanchez, Henriquez, Reginald. & alios ibi citatos ſentientes etiam in hoc caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare. Poteſt tamen 42
Epiſcopus diſpenſare cum reo, qui finito judicio contentioſo obtinuit abſolutionem ab injecto

ſto crimine, quia adhuc manet cccultum, & non poreſt dici deductum cum effectu, ex quo probatum non fuit. Barboſa *loc. cit. num.* 32.
43 cum plurimis ibi adductis. Etiamſi mediis depravatis obtinuerit abſolurionem, adhuc cum ipſo poterit diſpenſare Epiſcopus. Barboſa *loc. cit. num.* 33. cum Suarez, Sanchez, Sayro,
44 Campanil. & aliis ibi adductis. Immo etiamſi judicium non fuerit ſententia abſolutoria finitum, ſi accuſator per annum tacuerit, poterit Epiſcopus, elapſo anno, cum ipſo diſpenſare, ut tenet Campanil. *in diverſor. Juris canon. rubr.* 7. *cap.* 5. *num.* 8. *& rubr.* 11. *cap.* 23. *num.* 144. & allegat Gloſſ. *verb. Obrepſit in cap. Tantis diſt.* 81. *& cap. Omnipotens Deus, de accuſat.* Majol. *de Irregularit. lib.* 4. *c.* 17. *ſub n.* 9. Marchin. *tr.* 1. *p.* 9. *Diffic.* 4. *n.* 8. *&* 9. Barboſa *loc. cit. n.* 34. cum Sayro, Boſſ. Sigiſmundo a Bonon. ibi citat.

45 Quando Epiſcopus poſſit, vel non diſpenſare quoad Sacros Canones, Conſtitutiones Apoſtolicas, & Decreta Conciliorum Generalium, Vid. verb. *Diſpenſatio a num.* 22. *uſque ad finem*. Quoad Bigamiam, Vid. verb. *Bigamia*. Quad obſervantiam Feſtorum, Vid. verb. *Feſtum*. Quoad jejunia, Vid. v. *Jejunium*. Quoad impedimenta matrimonii, Vid. v. *Matrimonium*. Quoad Irregularitatem, Vid. v. *Irregularitas*. Quoad juramenta, & vota, Vid. v. *Juramentum*, & v. *Votum*. Quoad pœnas ſimoniæ, Vid. verb. *Simonia*.

46 Varia de Epiſcopis, quoad Viſitationem, vid. verb. *Viſitare Viſitatio*; quoad Ordinationum, ſeu Ordines, vid. verb. *Ordinare*; *Ordo* quoad Regulares, verb. *Regularis*; quoad Prædicationem, Prædicatores, verb. *Prædicare Prædicator*; quoad Proceſſiones, verb. *Proceſſio*.

Additiones Noviſs. ex aliena manu.

47 Recte Auctor *tom.* 2. *verb. Diſpenſatio n.* 24. inquit, Epiſcopum non poſſe diſpenſare a Legibus Eccleſiæ niſi in caſibus ipſi permiſſis.
48 Falſa enim eſt opinio illa quod Epiſcopus, modo ſpeciatim non ſit prohibitus, valeat ab Eccleſiæ Legibus diſpenſare. Fuit olim, non in-
49 ficior, opinio hæc D. Antonini 1. *part. tit.* 17. §. 20. Sot. *in* 4. *diſtinct.* 27. *quæſt.* 1. *articul.* 4. Victor. *in Relection. de poteſt. Eccleſ. num.* 18.,
50 & in præſens omnium fere Gallorum. At opinionem hanc confutarunt Wieſtner *ad titul. Decretal. de Conſtitut. n.* 199. Leuren. *ad eumdem titul. quæſt.* 182. *& ſequent.* Suarez *de Legibus. libr.* 6. *cap.* 14. *fer. per tot.* Pont. *de Matrim. libr.* 8. *cap.* 6. & noviſſime Mazzei *de Matrimon. Conſcient. cap.* 2. §. 5. *& not.* 2. & qui priori loco commemorandus erat Benedict. XIV. *de Synod. diœceſan. libr.* 9. *cap.* 1. §. 5. *& ſequent.* & jure quidem meritoque. Nulla enim 51
Inferiori poteſt eſſe poteſtas diſpenſandi a Legibus Superioris, niſi hæc ei poteſtas fiat ab ipſo Superiore.

Fruſtraque objicitur *Canon* 29. *de ſentent. Ex-* 52
communicat. „ Reſpondetur, (ita optime ad rem *Cap. hoc* 29. explicat Suarez de Legib. libr. 6. cap. 14. num. 7.) ſermonem ibi eſ-
„ ſe de abſolutione a cenſuris, de qua longe
„ diverſa ratio eſt, quam de diſpenſatione.
„ In quo multi errant ab una ad aliam argu-
„ mentantes, non conſiderando differentiam
„ inter illas, quam ſupra poſuimus. Abſolu-
„ tio enim non eſt contra, aut præter legem
„ Superioris, ſed ſecundum illam, & ideo ni-
„ hil mirum, quod poſſit ab inferiore dari,
„ quamdiu non reſervatur. Præterea abſolutio
„ a cenſura, præſertim ab excommunicatione
„ ordinatur ad bonum animæ, & eſt neceſſa-
„ ria ad uſum Sacramentorum, & ideo meri-
„ to conceſſa intelligitur, quando non reſerva-
„ tur. Quod ſecus eſt de diſpenſatione ab ir-
„ regularitate v. g. & ſimilibus. Hujus etiam
„ evidens argumentum eſt, quod *in dicto Cap.*
„ *Nuper* non ſolum Epiſcopo, ſed etiam Pa-
„ rocho cenſetur conceſſa abſolutio a cenſura
„ Canonis non reſervantis. Nemo autem di-
„ cet Parochum poſſe diſpenſare in omni le-
„ ge, vel pena, non ſpecialiter ipſi reſer-
„ vata ".

De Regulis ex quibus dignoſci queat an E- 53
piſcopo permiſſum necne ſit diſpenſare a Legibus Eccleſiæ, conſule Wieſtner. & Leuren. *locis modo citatis*.

Articulus VI.

Quoad ea, quæ Epiſcopus poteſt, & debet, vel non.

EPiſcopus prohibere poteſt, ne in Eccleſiis 1
etiam Regularium canantur Cantilenæ, vel laudes idiomate italico; *Sacr. Congreg. Rit. in Novarien.* 7. *Auguſti* 1628., & hoc auctoritate tributa a Concilio Trident. in Decreto *de evitand. in celebrat. Miſſar.* Immo non obſtante 2
quacunque contraria conſuetudine poterit Epiſcopus prohibere, ne in Eccleſiis, & Oratoriis publicis canatur Muſica lingua vernacula, quantumvis Cantiunculæ, & verba ſpiritualia ſint. *Sac. Cong. Rit. in Hiſpalen.* 3. *Septembris* 1659. *&* 24. *Novembris* 1696. *referente Eminentiſſimo*

D.

Digitized by Google

D. Cardinali Colloredo in responſione ad quartum,
quia cantus hujuſmodi eſt contra Ritum Ec-
3 cleſiæ . Epiſcopus poteſt ſuo arbitrio moderari
ſcamna, & loca Laicorum in Eccleſia , *Sacr.
Congr. Rit. in Vintimilien.* 10. *Decembris* 1604.
in Fundana 5. *Octobris* 1697., *& in Verulana*
6. *Septembris* 1698. *& Sacr. Congreg. Epiſcopor.
in Januenſi* 7. *Aprilis* 1583. *in Camerinen.* 12.
Januar. 1588. *in Sarzanen.* 21. *Novembris* 1600.,
4 *& in Recanaten.* 10. *Februar.* 1645. Epiſcopus
poteſt prohibere , ne ſedes Laicorum , etiam
Præfecti, & Commendatarii locorum, locentur
in Presbyterio apud Altare , non obſtante qua-
cunque conſuetudine in contrarium. *Sac. Cong.
Rit. in Equitanien.* 10. *Junii* 1602. *in reſponſ.*
5 *ad* 6. Epiſcopus poteſt removere indecentia,
& ſcandaloſa in Eccleſiis arbitrio ſuo. *Sac.
Cong. Rit. in d. Equitanien. in reſponſ. ad* 5.
6 *dubium*. Epiſcopus poteſt prohibere Ludimagi-
ſtris exercitium Scholæ , quamvis fuerint no-
minati a Communitaribus Laicorum , niſi prius
fuerint ab eodem approbati, ut reſpondit *Sacra
Congregat. Concilii in Aſculana Apuliæ* 28. *Ju-
lii* 1691.

7 Epiſcopus poteſt ordinare , ut Canonici ſe-
deant in ſedibus Chori, vel in Scamnis apud
Altare hinc inde juxta uſum introductum, pro-
ut ſibi melius videbitur . *Sacr. Congregat. Rit.
in Alexandria* 25. *Martii* 1608. *in reſponſ. ad*
8 11. *dub.* Epiſcopus poteſt decretum edere, ne
Canonici, & alii de Capitulo diſcedant ab Ec-
cleſia tempore Concionis, & quod illi inter-
ſint quotidie ſub pœna amiſſionis diſtributio-
num illius diei, in qua defecerint; *Sac. Cong.
Epiſcopor. in Comenſ.* 10. *Maii* 1589. *& in Ca-
ſtellaneten.* 20. *Auguſti* 1602. *& Sacr. Cong.
Concil. in Nicien.* 18. *Novembris* 1628. *& in
Meleviiana* 9. *April.* 1707. *& Congregatio Par-
ticular. in Caſalenſi* 11. *Martii* 1708. *ad* 19.
apud Card. Petram *tom.* 3. *Comm. in Conſtit.* 2.
9 *Nicolai III. num.* 18. Epiſcopus poteſt reduce-
re conſuetudinem longioris vacationis Canoni-
corum a ſervitio Eccleſiæ ad tempus præſcri-
ptum a Sacro Concilio Tridentin. *Sacr. Concil.
in Equitanien.* 22. *Novembr.* 1602. *ad* 1. *dub.*
10 Epiſcopus poteſt auctoritate ordinaria, & etiam
Apoſtolica ſibi delegata a Sacra Congregatio-
ne prohibere Decano , & aliis quibuſcunque
Dignitatibus, & Canonicis , ne audeant , vel
præſumant quidquam ſtatuere , vel determina-
re , quod ad Eccleſiæ commodum , vel incom-
modum pertineat extra locum Capitularem,
& non vocatis omnibus Canonicis , & Capi-
tularibus ; *Sac. Congregat. Rit. in Lamacen.* 7.
11 *Octob.* 1606. Epiſcopus poteſt Regularem exem-
ptum, qui ob notorium delictum in Cenſuras
incidit, denunciare pro publico excommunica-
to, ut tamquam talis evitetur ab omnibus;
Sac. Congreg. Concil. in Meſſan. 11. *Decembris*
1626. *& in Limana* 29. *Januarii* 1633. & te-
nent Fagnan. *in c. Grave num.* 75. *de Offic. Or-
dinarii, & in c. Poteſt a n.* 15. *ad* 25. *de ſen-
tent. & re judicat.* Barboſa *de offic. & poteſt.
Epiſc. allegat.* 105. *num.* 73. Card. de Luca *in
Miſcellan. diſc.* 14. *num.* 6. *&* 7. *de juriſdict.
diſc.* 29. *n.* 2. *&* 3. Panimoll. *deciſ.* 84. *adnot.*
2. *num.* 65. Pignatell. *conſut.* 10. *a num.* 1. *ad*
6. *tom.* 7. *& conſult.* 52. *nu.* 6. *& ſequent. tom.*
9. Ventrigl. *prax. part.* 1. *adnotat.* 48. *num.* 134.
Tamburin. *de Jur. Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 7.
num. 38. Nicol. *Lucubrat. Canon. lib.* 5. *tit.* 39.
de ſentent. excomm. n. 9. Pirhing *lib.* 3. *decre-
tal. tit.* 31. *num.* 115. & alii plures . Contra- 12
rium tamen tenent plures alii, quos conge-
runt, & ſequuntur Paſqualig. *ad Lauret. de
Franc. contr. part.* 1. *num.* 138. Donat. *prax.
rer. Regular. tom.* 1. *part.* 2. *tract.* 13. *quæſt.* 26.
& 27. quibus favere videntur D. Raynald.
obſervat. crim. ſuppl. ad caput 32. *ſupplem.* 4.
numer. 31. *& ſeqq.*

Epiſcopus poteſt rationem adminiſtrationis 13
officii exigere a Vicario Capitulari tempore
Sedis vacantis conſtituto, & ſi reus reperiatur;
punire, ut declaravit *Sac. Congregat. Concil.*
8. *Aprilis* 1595. *ad cap.* 16. *ſeſſ.* 24. *de reform.*
Immo Epiſcopus omittens ſcienter, & negli- 14
genter facere ſyndicatum Vicario Capituli , ſe-
cundum graves Doctores peccat mortaliter ,
quia Concilium Tridentinum *d. c.* 16. *ſeſſ.* 24.
de reformat. non conſulit , aut hortatur Epi-
ſcopum , ut recipiat rationem adminiſtratio-
nis officii a Vicario, & aliis Officialibus Ca-
pituli, ſed ei præcepit, & imperat illis ver-
bis : *rationem exigat* ; Unde Epiſcopus omit-
tens ſcienter, & negligenter id facere contra
præceptum Concilii, non eſt , ut refert Mo-
nacelli *part.* 3. *tit.* 1. *formul.* 40. *num.* 2. im-
munis a culpa mortali per text. ſatis clarum
in c. Nulli fas 19. *diſt.* & ex aliis Juribus ad
hoc probandum adductis a Fagnan. *in c. Quo-
niam num.* 22. *de conſtitut.*, *& in c. A crapula
num.* 21. *de vita, & honeſt. Clericor.* Epiſco- 15
pus poteſt exigere juramentum de fidelitate
adminiſtrandi ab adminiſtratoribus Locorum,
& Legatorum priorum . *Sacra Congregatio Con-
cil. in Aliphana* 18. *Julii* 1705. *&* 8. *Maii*
1706. Et poteſt Epiſcopus ab ipſis rationes, 16
& computa adminiſtrationis exigere , tam in
Viſitatione, quam extra, etiam per ſuum De-
legatum, non obſtantibus quibuſcumque privi-

legiis. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. c. 8. & 9. de re-*
format. Sac. Congregat. Concil. in Hiſpalen. 11.
Januarii 1596. *& in Ferentina* 15. *Martii* 1604.
17 & ſæpe alibi. Immo Epiſcopus poteſt ab ipſis
rationes, & computa adminiſtrationis exigere,
etiamſi defunctus diſpoſuiſſet, quod Legatum
eſſet uullum, quando ſe immiſceret Epiſco-
pus, & ratiunem requireret ab Executore, &
Adminiſtratore, quem voluit a nemine poſſe
cogi ad reddendam rationem. Sic expreſſe de-
claravit *Sacra Congregat. Concil.* apud Fagnau.
in c. Tua nobis, de teſtament. num. 16. & ite-
rum *in una Civit. Plebis* 10. *Decembris* 1695.
in qua bis reſolvit, Epiſcopum tamquam Exe-
quutorem omnium Legatorum piorum poſſe
ad formam *d. c. Tua nobis, de teſtament.* co-
gere Adminiſtratores ad exequendam, & adim-
plendam Teſtatoris voluntatem, non obſtan-
te, quod expreſſe excluderetur in Teſtamento
his verbis: *Che Monſignor Veſcovo, o ſuo Vica-*
rio pro tempore non poſſa in alcun modo, nè ſot-
to qualſivoglia preteſto, e cauſa ingerirſi, nè ad
effetto d' eſeguire, eſortare, e perſuadere, nè
ad altro effetto, nella preſente donazione, diſpo-
ſizione ed inſtromento, ma il tutto ſii eſente dal-
la ſua giuriſdizione ordinaria, e delegata, e dal-
la lege dioceſana, che con queſta condizione eſ-
preſſa il detto Donatore dichiara aver fatta, e
voler fare donazione, che altrimenti non avreb-
be fatta, nè vorrebbe averla fatta, mentre que-
ſti poteſſero ingerirſi. Vide verb. *Adminiſtratio*,
& verb. *Confraternitas art.* 3. ubi late oſtendi-
tur, poſſe Epiſcopum rationem adminiſtratio-
nis exigere a locis piis, & Confraternitatibus,
etiamſi ſint ſub immediata Regum protectione.
18 Epiſcopus poteſt ex aliqua rationabili cauſa
convocarionem Capituli Canunicorum habere,
& ſuſpendere; *Sac. Congr. Epiſcopor. in Regien.*
4. *Junii* 1604. *& Sac. Congreg. Concil. in Lau-*
19 *retana* 6. *Februar.* 1700. Epiſcopus poteſt inter-
venire in actionibus Capitularibus, dummodo
non agatur de intereſſe ſuo, non obſtaute qua-
cunque conſuetudine in contrarium. *Sac. Congr.*
20 *Concil.* 2. *Martii* 1619. Epiſcopus poteſt co-
gere Canonicos ad præſtandum juramentum de
fideliter punctando in Choro. *Sac. Congr. Con-*
21 *cil.* 17. *Martii* 1619. Epiſcopus poteſt retinere
penes ſe unum, vel duos Canonicos, qui fru-
ctus Præbendæ, non tamen quotidianas diſtribu-
tiones percipiant, ac ſi Choro præſentes eſſent,
etiam ſtante conſuetudine in Eccleſia Cathe-
drali, quod Canonici non intereſſentes divinis
non percipiant fructus Præbendæ. *Sacr. Congr.*
Concil. teſte Niculao Garcia *de Benefic. part.* 3.
22 *c.* 2. *num.* 347. Epiſcopus poteſt & debet pro-
videre juxta formam *c.* 12. *in fine ſeſſ.* 24. *de*
reformat. ne una pars Chori aliquando vacua
remaneat per abſentiam Canonicorum, dum
Canonici habentes aſſignatas ſedes in alia par-
te, ſedes ſuas egredi renuunt; *Sac. Congregat.*
Concil. in Gienen. 7. *Septemb.* 1595. Epiſcopus 23
poteſt concedere, ut Canonici ob aeris intem-
periem valeant horam Matutini protrahere,
pro ut pro tolerantia reſpondit *Sacr. Congr.*
Concil. in Trojana 14. *Febr. &* 14. *Novembr.*
1699. *favore Capituli Collegiatæ Civitatis Fog-* 24
giæ. Epiſcopus de conſenſu Capituli erigere
poteſt Dignitatem etiam in Cathedrali. *Sacr.*
Congreg. Concil. in Clodien. 5. *Julii* 1608. *in*
Aquinaten. 20. *Februarii* 1677. *in Mazarienſi*
20. *Septembr.* 1692. *& in Sabinen.* 14. *Apri-*
lis 1696.

Epiſcopus poteſt diebus Feſtis larvas prohi- 25
bere, non obſtante aſſerta contraria conſuetu-
dine, & licentia præſtita a Gubernatore, ut
declaravit *Sacr. Congr. Epiſcopor. & Regul. in*
Viterbienſ. ſeu Aquipendii 16. *Januar.* 1693. Item 26
poteſt etiam Epiſcopus meretricibus larvam pro-
hibere, quamvis Gubernator eiſdem illam de-
ferendi permiſſionem, & facultatem dediſſet,
prout *Sacr. Congreg. Epiſcopor. reſcripſit. V. Le-*
gato Marchiæ 9. *Martii* 1604. Epiſcopus po- 27
teſt prohibere, nedum Clericis ſæcularibus, ſed
etiam Regularibus, ne incedant cum larva.
Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regul. in Ferra-
rienſ. 5. *Febr.* 1585. Poteſt Epiſcopus carcera- 28
re Regulares offendentes ſuos Miniſtros, & Of-
ficiales: *Sacra Congreg. Epiſcop. in Theatina* 27.
Martii 1692. Epiſcopus poteſt coercere, & pu- 29
nire Militem Hieroſolymitanum, & alios exem-
ptos offendentes perſonam Officialium ſuæ Cu-
riæ Epiſcopalis in actu exercendi ſuum Offi-
cium, aut alios ſuam juriſdictionem impedien-
tes. *Sacr. Congregat. Concil. in Panormitana*,
ubi propoſito dubio: *An Milites Hieroſolymi-*
tani offendentes in perſonam Officialium Curiæ
Archiepiſcopalis Panormitanæ in actu exercendi
ſuum officium, aut alias Illuſtriſſimi Archiepi-
ſcopi juriſdictionem impedientes, ab eodem coer-
ceri, & puniri poſſint? Sac. Congr. Cardinalium
Concilii Tridentini Interpretum, partibus audi-
tis, dubioque accurate diſcuſſo, cenſuit poſſe.
Card. Ubaldinus.

Epiſcopus poteſt retinere familiam armatam, 30
Satellites. *Sacr. Congr. Epiſcopor. in Civitat.*
Caſtell. 14. *Aprilis* 1615. *in reſponſione ad ter-*
tium dubium; & ſic *Doctores communiter*. Et ſi 31
non habeat familiam armatam, poteſt conce-
dere licentiam Lictoribus Tribunalis Laici, ut
capiant Clericos deferentes arma, modificatio-
ne

Digitized by Google

ne tamen contenta in Decreto emanato ſub *die 3. Februar.* 1635. *in Turritana*, quod eſt ſequentis tenoris: *In locis, ubi adeſt abuſus inter Clericos deferendi arma, & Epiſcopus non habet familiam armatam, debet publicare edictum, ne Clerici ſæculares, vel Regulares arma deferant, & ſi parere detrectent, & ubi neceſſitas expoſcit, Miniſtris Curiæ ſæcularis facultatem tribuere, Clericos contra prohibitionem arma deferentes capiendi, etiam quoad Regulares, ſi hi ita notorie deferant, & delinquant extra Clauſtra, ut populo ſcandalo ſint, ac in aliis caſibus in jure, & Conſtitutionibus Apoſtolicis expreſſis, ita tamen, ut ea, qua decet, decentia capiantur, & recto tramite ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ ducantur, lib. 15. decret. pag.* 162. juxta diſpoſitionem Concilii *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reformat.*

32 Epiſcopus in ſua Diœceſi utitur familia armata Tribunalis Laici abſque Judicis licentia, quia Lictores requiruntur tamquam perſonæ privatæ materialiter, ut velint nomine ſuo (a quo recipiunt auctoritatem) exequi ejus mandata, quod Judex Laicus nullo modo poteſt prohibere; *cap. final. de immunit. in* 6. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 174. & pluries declaravit Sacr. Congreg. Immunitat. & præſertim *in Narnien.* 23. *Junii* 1648. *lib.* 4. *decret. Pauluc. fol.* 13. *& in Maceraten.* 2. *Septemb.* 1664. in qua injunctum fuit extrahi rubricam Decreti alias editi ſub *die* 30. *Junii* 1632. *in cauſa Vercellen.* tenoris ſequentis . . . *Judices, & Miniſtros Laicos non poſſe prohibere executoribus Curiæ laicalis, quominus exequantur monitoria, & mandata Curiæ Eccleſiaſtica, etiam nulla petita licentia, vel aſſenſu, lib. decretor. Rocci fol.* 568.

33 Epiſcopus contra Clericos non deferentes habitum poſtquam ter monuit, poteſt illos privilegiis Clericalibus privare. *Sac. Cong. Immunit. in Aquilana* 5. *Martii* 1641. in qua ſic reſpondit Epiſcopo, *quod Clericis delinquentibus, & non incedentibus in habitu, & tonſura, & non inſervientibus Eccleſiis, fiat præceptum cum termino competenti ſub pœna privationis privilegiorum Clericalium, quod ſi non paruerint, poterit procedere ad illorum privationem ſer. ſer. qua ſequuta, gaudere non poterunt, lib.* 3. *Decretal. Paul. fol.* 139. Et ſimiliter decrevit *in Caſtrenſ. die* 21. *Martii* 1645. *lib.* 3. *Decret. Paul. fol.* 246. Et *in Anglonen.* 15. *Julii* 1654. *lib. Decret. Rocci fol.* 565. Epiſcopus poteſt
34 punire Clericum delinquentem, & requiſita Concilii non habentem, & tamquam Laicum ſe habentem, etiamſi Judex Laicus prævenerit, a quo repetere poſſit, dummodo ille per declarationem a jure, vel ab homine ſervatis ſervandis factam, non fuerit privilegiis Clericalibus denudatus; *Sac. Congreg. Concil.* 12. *Novembris* 1630. quam refert Spetell. *deciſ.* 17. *n.* 33. *in fine*; ubi teſtatur, hanc reſolutionem fuiſſe a Sanctiſſimo D. N. Urbano VIII. canonizatam, & approbatam, & ad hoc facit caſus ſequens.

Clericus primæ Tonſuræ, a die quo fuit Ordinatus per ſeptem annos continuos non inceſſit in habitu, & Tonſura; immo intra dictum tempus exercuit Officium Judicis; commiſſo delicto, fuit a Judice Laico inquiſitus, citatus, & domi ſiſtere juſſus; ſed arrepta fuga, reaſſumptoque habitu, cœpit Eccleſiæ inſervire. Pro ſua directione ſupplicat Epiſcopus Nicien. declarari. 35

I. An iſte Clericus gaudeat privilegio fori?

II. An Epiſcopus poſſit Judici Laico fundanti ſuper notorietate a reaſſumptione habitus in fraudem, inhibere, ne procedat, nec quoad perſonam, nec quoad bona, donec ipſe cognoſcat, an gaudere debeat?

III. An ſaltem id poſſit viſis litteris primæ Tonſuræ?

IV. An contra Judicem Laicum nihilominus non deſiſtentem poſſit procedere ad Cenſuras?

V. An poſſit Epiſcopus hanc cauſam ſibi vindicare?

VI. An debeat?

Die 30. *Maii* 1676. Sacra Congregat. Concil. reſpondit *ad omnia affirmative*.

Epiſcopus punire poteſt contrahentes Matri- 36
monia contra ſuam prohibitionem. *Sac. Con-*
greg. Concil. ſub die 10. *Febr.* 1626. Item pu- 37
nire poteſt illos, qui contrahunt coram Paro- 38
cho diſſentiente. *Ead. Sac. Congr.* Item puni-
re poteſt eos, qui contrahunt omiſſis denun-
ciationibus. *Ead. Sac. Cong.* Item punire po-
teſt teſtes, ſi ſint in dolo. *Ead. Cong.* in qua 39
propoſitis ſequentibus quæſitis.

I. An Epiſcopus poſſit punire contrahentes Matrimonium contra ejus prohibitionem contractum?

II. An eos, qui contrahunt coram Parocho ex cauſa juſta diſſentiente?

III. An eos, qui contrahunt omiſſis denunciationibus?

IV. An poſſit punire teſtes intervenientes in ſupradictis caſibus?

V. An poſſit in eiſdem caſibus punire pœnis pecuniariis, locis tamen piis applicandis?

S. Congregatio &c.

Ad primum, ſecundum, & tertium reſpondit Epiſcopum poſſe.

Ad quartum poſſe, quatenus teſtes ſunt in dolo.

Ad quintum pariter reſpondit poſſe, & noviſſime cenſuras latas in Synodalibus Conſtitutionibus contra Sponſos, qui Matrimonium abſque prævis denunciationibus inierant, eſſe validas, reſpondit *Sac. Congr. Concil. in Placentina 3. Febr.* 1725. *ad 2. dub.* ubi erat lata excommunicatio.

40 Et in Savonen. 2. Martii 1595. reſpondit: *Matrimonium contractum ſervata forma Concilii eſſe validum, etiamſi antea Epiſcopus inhibuiſſet Parocho, licet hic puniri valeat ob inobedientiam, lib.* 8. *Decr. fol.* 106.

41 Epiſcopus poteſt contra Concubinarios nul-
lis præcedentibus monitionibus procedere; quan-
do non procedit ad Cenſuras; *Sac. Cong. Con-
cil. die* 23. *Junii* 1629. Et iterum Epiſcopus
poteſt contra Concubinarios procedere eos car-
cerando, quando timetur de fuga juxta for-
mam traditam *in c.* 6. abſque monitione. Vel
ſic Epiſcopus poteſt ipſe ſolus ex Decreto
Conc. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 14. in crimine con-
cubinatus ad informationem ſummariam, &
incarcerationem procedere, ubi de fuga time-
tur, idque abſque forma & monitione illa,
quæ præſcripta eſt dicto Decreto Concilii. *Sac.
Cong. Concil.* Utrumque refert Nicol. Garcias
42 *de Beneſ. p.* 11. *c.* 10. *num.* 186. Epiſcopus abſ-
que Inquiſitore poteſt cognoſcere, decidere &
determinare cauſas illorum, apud quos repe-
riuntur libri prohibiti non ſapientes manife-
ſtam hæreſim. *Sac. Cong. generalis & univer-
43 ſalis Inquiſitionis* 2. *Decemb.* 1612. Epiſcopus
poteſt procedere contra Laicum, qui ſuborna-
re attentavit teſtes in cauſa pendente coram
Judice Eccleſiaſtico. *Sac. Cong. Immun. in Re-
44 gien.* 18. *Martii* 1631. Epiſcopus poteſt dele-
gare alicui Sacerdoti ſibi beneviſo Benedictio-
nem Eccleſiæ, ſeu Capellæ in agro exiſtentis,
ſi alias eſt legitime conſtructa. *Sac. Congreg.
45 Rit. in Fanen.* 14. *Febr.* 1632. Epiſcopus ſo-
lus poteſt habere feneſtram e domo reſpicien-
tem in Eccleſia. *Sac. Congreg. Rit. in Elbo-
46 ren.* 19. *Junii* 1604. Epiſcopus poteſt ex cauſa
concedere Confraternitatibus Laicorum, ut in
eorum Eccleſias conſervent Sanctiſſimum Sa-
cramentum. *Sacr. Congr. Rit. in Iſcolen. de
Ferro* 11. *Junii* 1604. Epiſcopus poteſt pro
47 contributione Seminarii taxare bona Confrater-
nitatum, quatenus ſint Eccleſiaſtica; *Sac. Con-
greg. Concil. in Sutrina* 19. *Novemb.* 1628.

Epiſcopus debet eſſe vitæ irreprehenſibilis; 48
D. Paulus 1. *ad Timoth. cap.* 3. & late Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 1. *tit.* 2.
Gloſſa 3. Debet eſſe Epiſcopus hoſpitalis, & 49
eleemoſynarius; 1. *ad Timoth. c.* 3. *ad Titum
c.* 1. *c. Fratrem diſt.* 86. *c. Epiſcopus, c. Res
Eccleſiæ, & c. ſeq.* 12. *q.* 1. Concil. Trident.
ſeſſ. 25. *de reform.* & late Barboſa *loc. cit. Gloſ-
ſa* 9. Epiſcopus debet eſſe pudicus, & conti- 50
nens, unde debet fugere conſortia mulierum;
1. *ad Timoth. cap.* 3. *ad Titum c.* 1. *c. Inter-
dixiſti, & c. ſequent. diſt.* 32. & late Barboſa
loc. cit. Gloſſa 8. Epiſcopus debet eſſe ſobrius, 51
& non violentus, nec epulator; 1. *ad Ti-
moth. c.* 3. *ad Titum c.* 1. & late Barboſa *loc.
cit. Gloſſ.* 5. & 11. Epiſcopus debet eſſe mo- 52
deſtus, manſuetus, & humilis; 1. *ad Timoth.
c.* 3. *ad Titum c.* 1. *c. Licet plerumque diſt.* 45.
Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *c.* 1. *de reform.* & la-
te Barboſa *loc. cit. Gloſſ.* 12. & 13. Debet ava- 53
ritiam & iracundiam fugere; 1. *ad Timoth.
c.* 3. *ad Titum c.* 1. *c. Ex parte, de Cenſibus,
c. Epiſcopus* 11. *q.* 3. & late Barboſa *loc. cit.
Gloſſ.* 14. & 15. Epiſcopus debet eſſe doctor, 54
& prudens, ut omnibus omnia factus, ſciat
pro exigentia monita ſalutis præbere, & Oves
ſibi commiſſas paſcere verbo Dei; 1. *ad Ti-
moth. c.* 3. *ad Titum c.* 1. *c. Qui Epiſcopus
diſt.* 23. *c. Epiſcopus diſt.* 88. *c. Placuit* 10. *q.* 1.
c. 1. §. *Sane, de Cenſur. in* 6. Concil. Trident.
ſeſſ. 4. *c.* 2. *de reformat.* & late Barboſa *loc.
cit. Gloſſ.* 6. & 10.

Epiſcopus debet concordiam, pacem, & 55
unitatem non ſolum inter Eccleſiaſticos, ſed
etiam inter laicos fovere, *c. Præcipimus, &
per tot. diſtinct.* 90. *c. Epiſcopus, c. Res Eccle-
ſiæ, & c. ſeq.* 12. *q.* 1. Graff. *deciſ. aur. p.* 2.
lib. 2. *c.* 21. *num.* 21. Epiſcopus debet pupil- 56
lis, viduis, aliiſque pauperibus oppreſſis pro-
videre, tueri, & juſtitiam miniſtrare; *c. Per-
venit, & c. ſequent. diſt.* 84. *c.* 1. 2. *& per tot.
diſtinct.* 87. *c. Scire* 23. *q.* 8. *c. Super quibuſ-
dam in fin. de verb. ſignific.* Epiſcopus debet 57
quotidie Miſſam celebrare, vel ſaltem audi-
re; *c. Quoniam Epiſcopi* 12. *de privileg. in* 6.
ibi: *Nec ſemper poſſunt commode ad Eccleſias
accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in
ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cau-
ſa rationabili ullam diem*; ac ſi celebret, pro
ovibus ſuis ſacrificium applicare. Concil. Tri-
dent. *ſeſſ.* 23. *de reformat.* Monacell. *t.* 1. *tit.* 1.
form. 1. *num.* 8. qui *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2.
a num. 23. *& tom.* 3. *tit.* 2. *form.* 8. late pro-
bat, quod Epiſcopus teneatur frequenter pro
populo Sacrificium offerre. Immo *tom.* 3. *tit.* 2.
form.

Digitized by Google

ſerm. 7. *num.* 24. dicit, quod Epiſcopus debet
58 ſaltem diebus Dominicis intereſſe Choro. Epi-
ſcopus debet mores in populo, diſciplinam in
Clero, nitorem, & decorem in Eccleſiis totis
viribus fovere, & promovere; Concil. Trid.
ſeſſ. 24. *cap.* 3. *de reformat.* Bellet. *diſquiſit.*
Clerical. p. 1. §. 5. *de favor. Cleric. real. n.* 67.
& ſeq. Criſpin. *de viſitat. p.* 2. §. 14. *nu.* 8.
59 Epiſcopus debet delicta Clericorum præſertim
publica punire, & mores reformare; *cap. Ne-
mo quippe, & cap. Si quis Epiſcopus diſt.* 83.
cap. Quid autem 8. *q.* 1. *cap. Eſt injuſta* 33.
q. 4. *c. final. de exceſſibus Prælator. c.* 1. §. *Sa-*
60 *ne, de cenſib. in* 6. Epiſcopus debet per ſe
ipſum legitime non impeditum Diœceſim viſi-
tare ſingulis annis, & ſi propter ejus latitu-
dinem non poſſit viſitare totam quotannis,
debet ſaltem toto biennio per ſe, vel ſuos vi-
ſitationem complere. Sic expreſſe Conc. Trid.
61 *ſeſſ.* 24. *c.* 3. *de reform.* Epiſcopus debet Offi-
ciales, & Miniſtros bonis moribus, bonoque
fama præditos retinere, & improbos arcere;
Concil. Trident. *ſeſſ.* 2. *de reformat. c. unico.*
62 Epiſcopus debet Sacramentum Ordinis ſine la-
be, & ſuſpicione Simoniæ, aut ſpe munerum,
& tantum dignis conferre; *cap. Sacerdotes diſt.*
49. *cap. Presbyter* 1. *q.* 1. *cap. Per tuas, de
Simonia* cum concordant.
63 Epiſcopus debet mulctas, & pœnas pecu-
niarias locis, & uſibus piis applicare; *cap.
Presbyteris, de pœnitent.* Conc. Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 1.
64 *ſeſſ.* 23. *c.* 1. *& ſeſſ.* 25. *de reformat. c.* 3. Un-
de debet conſtituere fidelem Depoſitarium, qui
ipſas recipiat, & fideliter de ſuo mandato lo-
cis, & uſibus piis applicet; *Sacr. Congregat.
Epiſcop. in Caven.* 5. *Octob.* 1577. *in Nicote-
ren.* 1. *April.* 1596. *in Cantanzaren.* 16. *Augu-
ſti* 1604. *& alibi ſæpiſſime*; Vide verb. *Pœna
art.* 1. *a num.* 50. *ad* 72.
65 Et debent applicari pauperibus, vel locis
piis Diœceſis ad arbitrium Epiſcopi; *Sac. Con-
greg. Epiſcop. in Orien.* 21. *Maii* 1580. *in Mo-
66 tulana* 21. *Junii* 1652. Nec poteſt Epiſcopus
ipſas ſibi applicare, quamvis ſit pauper, &
egenus, niſi ſibi a Sede Apoſtolica fuerit hoc
ſpecialiter permiſſum, & conceſſum; Nicolius
Lucubrat. Canon. lib. 5. *tit.* 37. *ſub num.* 1. *am-
plia* 3. ubi refert ad hoc plura Decreta; Fa-
gnan. *in cap. Presbyteri num.* 18. 39. *& per
tot. de pœnis*; Monacell. *tom.* 1. *tit.* 1. *formul.*
13. *a num.* 2. *ad* 4. Quarant. *in ſumm. Bullar.
verb. pœnæ pecuniariæ*, Riccius *prax. fori Ec-
cleſ. p.* 1. *reſolut.* 321. Graff. *deciſ. aur. part.* 1.
67 *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 18. Nec Epiſcopus poteſt
partem ipſarum pœnarum applicare ſuo Fi-
ſcali, vel alteri Officiali; *Sacr. Congreg. Conc.
in Alexandrina* 18. *Januar.* 1613. *& in Cluſi-
na* 23. *Novembris* 1640. Vide d. verb. *Pœna
num. cit.*
Epiſcopus debet Beneficium Parochiale con- 68
ferre per concurſum, ſi conferat jure devolu-
to ob negligentiam Patroni Laici; *Sacr. Con-
greg. Conc.* 29. *Novembris* 1600. Epiſcopus in 69
collatione Beneficii debet ſervare formam a
Fundatore præſcriptam, etiamſi conferat jure
devoluto, & ſic debet conferre uni ex voca-
tis; Garcias *de Benefic. p.* 10. *cap.* 3. *num.* 42.
Monacell. *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 10. *num.* 13.
& alii paſſim. Epiſcopus in fundatione Bene- 70
ficii debet admittere conditiones præſcriptas a
Fundatore, quamvis Juri communi contrarias,
dummodo non ſint turpes, impoſſibiles, &
contra naturam Juriſpatronatus; & hoc ne
Laici a fundationibus retrahantur; *cap. Eleu-
therius* 18. *quæſt.* 2. *Clement. Quia contingit,
de Religioſ. domib.* & communis Doctor. cum
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. *num.* 47.
102. *&* 103. Barboſa *ſupra Concil. c.* 9. *ſeſſ.*
22. *de reform. num.* 27. *&* 28. Lotter. *de re
Benef. lib.* 1. *q.* 32. *num.* 14. *&* 15. Epiſcopus 71
debet in publicatione Decretorum Synodi, Ca-
pituli conſilium exquirere, aliter nulliter agit;
Sacr. Congreg. Concil. in S. Marci Synod. 10.
Maii 1666. *& in Boven. Synod.* 17. *Februar.*
1680. In Beneficiorum unione Epiſcopus ad- 72
hibere debet conſilium, & aſſenſum Capituli;
Clement. 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* Sera-
phin. *deciſ.* 108. *num.* 2. Monacell. *tom.* 4. *ſup-
plement. ad tom.* 2. *num.* 313. Item debet Epi- 73
ſcopus adhibere conſilium, & aſſenſum Capi-
tuli in erectione novæ Dignitatis, & novi Ca-
nonicatus; *Sacr. Congreg. Concil. in Clodien.*
5. *Julii* 1608. *in Aquinaten.* 20. *Febr.* 1677.
in Mazarien. 20. *Septemb.* 1692. *& in Sabin.*
14. *Apr.* 1696.
Quid poſſit, & debeat Epiſcopus quoad Re- 74
gulares, & Moniales; Vid. verb. *Regulares*,
& verb. *Moniales*. Epiſcopus non poteſt eri- 75
gere Collegiatam, neque in actu Viſitationis;
*Sacr. Congregat. Concil. in Catanien. erectionis
Collegiatæ* 1. *Septemb.* 1691. in qua cum quæ-
ſitum fuiſſet: *An erectio Collegiatæ facta per E-
piſcopum in actu Viſitationis Eccleſiæ S. Antonii
Oppidi S. Philippi de Argirò ſuſtineretur?* re-
ſponſum fuit *negative*. Neque poteſt Epiſco- 76
pus curam ſupprimere, ut erigat Dignitatem;
Sacr. Congreg. Concil. in Pientina 14. *Februar.*
1693. Neque poteſt Epiſcopus de novo conce-
dere Canonicis Almutiam; *Sacr. Congr. Rit.
in Placentina* 16. *Januar.* 1620. Neque Cap- 77

pam ſine privilegio, & expreſſa licentia Sedis
Apoſtolicæ; *ead. Sacr. Congreg. Rit. in Elven.*
16. Januar. 1604. *in Brunduſina* 10. *Dec.* 1612.
in Hydruntina 1. *Septembr.* 1618. *in Taurinen.*
21. *Junii* 1641. *in Tarviſina* 8. *Februar.* 1659.
78 Epiſcopus non poteſt ſtatuere, quod Canonici,
qui non ſunt in Sacris, non lucrentur di-
ſtributiones; *Sacr. Congreg. Concil. in Patavi-*
79 *na* 23. *Auguſti* 1631. Neque poteſt ſtatuere
quod Canonicis Jubilatis vigore Indulti non
debeantur diſtributiones extraordinariæ, quæ
vel ob abſentiam, vel vacationem Canonico-
rum intereſſentibus accreſcunt, nam pro his
indultum ſuffragatur; *Sacr. Congreg. Concil. in*
Romana 5. *Maii* 1703. *& in Burg. S. Domni-*
80 *ni* 19. *April.* 1704. Neque poteſt ſtatuere,
quod diſtributiones, quæ amittuntur a Cano-
nicis abſentibus, & accreſcunt inſervientibus,
applicentur Fabricæ Eccleſiæ, aliiſve uſibus
piis; *S. Congr. Conc. in S. Severini* 16. *Julii*
81 1695. *& in Catbacen.* 18. *Julii* 1699. Epiſco-
pus ſicuti & Capitulum non poteſt amiſſas
diſtributiones ob non reſidentiam remittere,
aut condonare illi ipſi, qui eas amiſit; Conc.
Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *de reform.* verb. *Diſtribu-*
tiones, *& Sacr. Congreg. ejuſdem Concilii in*
Giennen. 24. *Aprilis*, *& in Avenion.* 25. *Se-*
ptembris 1700.
82 Epiſcopus non poteſt uti Oratorio privato
extra Domum propriæ habitationis. Sic man-
dante, & approbante Clemente XI. in Decre-
to Generali de celebratione in Oratoriis pri-
vatis ſtatuit *Sacr. Congreg. Concil.* 15. *Decem-*
bris 1703. Vide tamen Pontificiam declaratio-
nem ad id datam ſub verb. *Oratorium nu.* 70.
83 Epiſcopus non poteſt cogere, ſed hortari Cu-
ratos, & Rectores Eccleſiarum, ut neceſſaria
miniſtrent Presbyteris celebrare volentibus in
eorum Eccleſiis; *Sacr. Congreg. Rit. in Equi-*
84 *tan.* 10. *Junii* 1602. *ad* 4. *dub.* Epiſcopus non
poteſt concedere licentiam, ut quis celebrare
poſſit Miſſam cum Birreto, ſeu Berretino,
aut Pileolo in capite, ſed ſpectat tantum ad
Summum Pontificem eam dare; *Sac. Congreg.*
Epiſcop. & Regul. 2. *Januar.* 1590. *&* 17. *Ju-*
nii 1595. Idem cenſuit etiam *Sac. Cong. Conc.*
85 16. *Febr.* 1619. Immo neque ipſe Epiſcopus
poteſt eo uti ſine Sedis Apoſtolicæ licentia;
Sac. Rit. Congreg. 31. *Januar. &* 4. *Aprilis*
1626. quia *cap. Nullus* 56. *de conſecr. diſt.* 1.
etiam Epiſcopo prohibet velato capite celebra-
86 re. Epiſcopus non poteſt ultra duos menſes
uti opere Parochi; *Sac. Cong. Conc. die* 8. *Ja-*
87 *nuar.* 1638. Epiſcopus non poteſt concedere li-
centiam Canonicis ſe a reſidentia abſentandi
ultra tres menſes; *Sac. Cong. Conc. teſtibus* Ni-
col. Garcia *de Benef. p.* 3. *c.* 2. *n.*406. Armend.
in addit. ad Recop. ad leges Navarræ lib. 2.
tit. 23. *de reſident. ſub tit. An Canonici &c.*
n. 84. & cum ipſis tenent Fagn. *in cap. Licet*
num. 37. *de Præbend.* Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4.
form. 7. *n.* 8. Barboſa, & alii paſſim firman-
tes, quod Epiſcopus licentiam abſentiæ ultra
tres menſes extendere non poſſit, niſi ex cau-
ſis expreſſis in Jure, & juxta formam *c. Uni-*
ci, de Cleric. non reſident. in 6. Epiſcopus non 88
poteſt diſpenſare, ut Dignitas in Eccleſia Ca-
thedrali non habens Curam animarum poſſit
conferri illi, qui non habuerit 22. annos com-
pletos; *Sac. Congr. Conc. die* 20. *Sept.* 1631.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, ut habens 89
duo Beneficia etiam ſimplicia, & ad hone-
ſtam Clerici ſuſtentationem non ſufficientia,
poſſit obtinere, & retinere tertium Beneficium,
etiamſi omnia ſimul ad Beneficiati ſuſtentatio-
nem non ſufficiant: ſic fuit pluries declara-
tum *a S. Congreg. Concil.* & ſignanter *die* 10.
Maii 1607. *& die* 16. *Apr.* 1628. *in una Ana-*
gnina ſic: *Beneficium tertium ſimplex retineri*
non poteſt abſque proviſione Sedis Apoſtolicæ,
quamvis duo priora ſint ad obtinentis ſuſtentatio-
nem inſufficientia, *& ſic in Aquilana* 14. *Au-*
guſti 1632. & hæc eſt vera mens Sacri Conci-
lii Trident. ut teſtatur Fagnan. *in cap. Cum*
jam dudum 18. *de Præbend. num.* 71. de men-
te ipſius Sac. Congr. Concilii, quæ, ut dicit
ipſe, ſæpe ſæpius in caſibus contingentibus re-
ſpondit: *Epiſcopum habenti unum ſimplex Be-*
neficium, *quod non ſufficiat ad ejus ſuſtentatio-*
nem, *poſſe aliud ſimile conferre*, *ſed non poſſe*
ultra duo abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ,
etiamſi omnia ſimul ad illius ſuſtentationem non
ſufficiant. Immo neque poteſt Epiſcopus di-
ſpenſare, ut quis retineat tertium Beneficium
ſimplex, etiamſi eſſet de Jurepatronatus, ut
decrevit *Sacr. Congreg. Concil. in una Boven.*
13. *Novembris* 1629. in qua cum dubitatum
fuiſſet, an habens duo beneficia ſimplicia, ter-
tium de Jurepatronatus ad præſentationem Pa-
tronorum auctoritate ordinaria aſſequi, & re-
tinere poſſit abſque diſpenſatione Apoſtolica?
Sacr. Congreg. cenſuit, *tertium Beneficium ſim-*
plex, *etiamſi de Jurepatronatus*, *non poſſe reti-*
neri cum duobus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ di-
ſpenſatione. Epiſcopus non poteſt Beneficiatis 91
addere nova onera in fundatione non appoſi-
ta, aut a Sacris Canonibus non impoſita;
Barboſa *ſupra Conc. Trident. c.* 5. *ſeſſ.* 25. *de*
reformat. n. 7. Ricc. *in prax. p.* 4. *reſolut.* 468.
n. 2., ubi hoc ampliat, etiamſi aliquo tempo-
re

Digitized by Google

re ex ſua voluntate præſtiterint ; Garclas *de*
Beneſic. p. 7. c. 1. num. 111. *&* 112. Fagnan.
in cap. Conquæeente num. 24. *&* 25. *de Cleric.*
non reſident. & etiamſi conſenſus Canonicorum
anteceſſorum interceſſiſſet ; Ricc. *loc. cit. reſo-*
lut. 463. *per tot. Sac. Cong. Concil. in Sarnen.* 3.
Julii 1690. in qua reſponſum fuit, Epiſcopum
non potuiſſe addere onus Pœnitentiariæ Cano-
nicatui erecto per Teſtatorem cum ſolo onere
Miſſarum , *& in Aſten.* 14. *Februar.* 1699. in
qua fuit reſponſum , onus perſonalis reſiden-
tiæ , & celebrationis Miſſarum per ſe ipſum
a Fundatore non injunctum non potuiſſe addi
per Executorem teſtamentarium, neque in pro-
viſione Epiſcopi .
92 Epiſcopus non poteſt primam præbendam
vacantem aſſignare pro Pœnitenriario , quam-
vis in loco videretur magis neceſſarius , ſed
prius debet erigi Theologalis proprer verba
Concil. *ſeſſ.* 5. *c.* 1. *de reformat.* Si tamen in
aliqua Civitate fuerit judicatum magis expe-
diens , ut prius de Pœnitentiario , quam de
Theologo provideatur , habenda eſt confirma-
tio a Sede Apoſtolica ad omnem difficultatem
tollendam ; *Sac. Congreg. Concil. in Civitatis*
93 *Caſtellanæ* 17. *Novembris* 1629. Epiſcopus non
poteſt conferre Canonicatus Pœnitentiariæ , &
Theologalis niſi per viam concurſus ex noviſ-
ſima diſpoſitione Benedicti XIII. in Conſtit.
94 incipiente *Paſtoralis* . Epiſcopus non poteſt ſi-
ne conſenſu Capiruli Canonicatum de novo
erigere ; *Sacr. Congreg. Concil. in Clodien.* 5.
Julii 1608. *in Aquinaten.* 20. *Februar.* 1677. *in*
Mazarien. 20. *Septembr.* 1694. *& in Sabin.* 14.
95 *April.* 1696. Epiſcopus non poteſt transferre
in Cathedralem Capellanos habentes ſervitium
Chori in Capella prope Cathedralem exiſten-
te ob parvum numerum Capellanorum , pro-
pter quod minus decenter ibidem Chorus re-
tineatur ; *Sac. Cong. Concil. in Burgen.* 12. *Au-*
96 *guſti* 1618. Epiſcopus non poteſt ad privatio-
nem procedere ob non ſuſceptos Ordines con-
tra Canonicos ſuæ Eccleſiæ abſque ſolemnitate
a Cuncilio requiſita . Sic deciſum fuiſſe a Sac.
Cong. Conc. refert Aldan. *in compend. canon.*
97 *reſolut. lib.* 3. *tit.* 24. *n.* 125. Epiſcopus non po-
teſt cogere , ſed hortationibus invitare Clericos ,
& Presbyreros non Confeſſarios ad intereſſen-
dum conferentiis caſuum conſcientiæ . Sic plu-
ries declaravit *Sac. Cong. Conc.* & noviſſime *in*
Civitat. Plebis 15. *Mart.* 1692. in qua collatis de-
cretis , quæ ad invicem videbantur pugnare , ad
dubium propoſitum : *An Epiſcopus poſſit compel-*
lere Canonicos Confeſſarios , ceteroſque presbyteros
Cathedralis ſub pœna pecuniaria , ut accederent ad
Congregationem caſuum conſcientiæ ? Reſponſum
fuit *poſſe compelleee omnes Sacerdotes ſæculaees*
Confeſſaeios , etiamſi Canonici ſint ; ceteros autem
hortari . Hæc reſolutio , quæ cum antiquis de-
cretis relatis a Pignatell. *conſult.* 18. *tom.* 8. a
Panimoll. *deciſ.* 1. *annot.* 18. *n.* 20. concordat ,
fuit deinde confirmata *a Congr. particulari de-*
putata in Vigilien. Synodi 20. *Maii* 1699. *in re-*
ſponſione ad 35. *decretum* , & iterum *in Cong.*
Generali in Aeiminen. 18. *Julii ejuſdem anni* ,
& prius in alia S. Angeli *Biſacciatum* 15. *A-*
prilis 1690.
Epiſcopus , alilque Prælati, & Superiores Mo- 98
naſteriorum Monialium clauſuram ingredi non
poſſunt, niſi in caſu neceſſitaris , & non niſi
ſociati a paucis ſenioribus , & Eccleſiaſticis vi-
ris . Sic expreſſe Gregorius XIII. in Conſtit.
incipien. *Dubiis ;* ubi volens declarare dubium
exortum ſuper intelligentia alterius ſuæ Conſti-
tutionis inciplentis *Ubi geatiæ* , ſic ait : *Conſti-*
tutione item noſtra fuit proviſum , ne cui in poſte-
rum niſi in caſibus neceſſariis ſepta Monaſterio-
rum Monialium ingrediendi concederetur licentia ,
a nonnullis dubitatum fuiſſe ſciamus cieca per-
ſonas , quæ alterius ad id licentia non indigent ,
ſed ſui auctoritate officii nituntur , an liceat
eis pro libito ſuæ voluntatis hujuſmodi ſepta in-
gredi , vel potius ſervare debeant ipſi quoque re-
gulam a Concilio præſcriptam . Hæc in proœ-
mio ; & in diſpoſitiva : *Nos omnem hæſitatio-*
nis materiam sollere , & viam ſcandali præci-
dere , ac Sanctimonialium quieti conſulere volen-
tes , harum tenore auctoritate Apoſtolica declara-
mus , Prælatos omnes tam ſæculares , quam Re-
gulares , quibus cura , & regimen Monaſteerio-
rum Monialium quovis modo incumbit , faculta-
te ſibi ex officio attributa ingrediendi Monaſte-
ria prædicta , ita demum uti poſſe , ſi id fa-
ciant in caſibus neceſſaeiis , & a paucis , iiſque
Senioribus , ac Religioſis perſonis comitati &c.
& etiam expreſſum in Jure , ut *in c. Ut juxta*
17. *de Offic. Ordinarii , & in Clementina At-*
tendentes , de ſtatu Monachor. §. *Ipſos autem* ,
& declaratum *a Sacr. Congeegat. Epiſcopor. &*
Regular. in Gallipolitana 22. *Maii* 1615. his
verbis : *Congregatio deceevit , Epiſcopum non ni-*
ſi in neceſſitatis articulo , & gravibus , matura-
que ætatis Eccleſiaſticis peeſonis aſſociatum Mona-
ſteriorum ſepta ingeedi poſſe , & eadem repetit
Gavant. *in Manual. Epiſcopoe. verb. Monialium*
Clauſura n. 46. ubi ait ; *Quibus cura eſt Mo-*
nialium , non poſſunt ingredi , niſi in caſibus ne-
ceſſariis , cum paucis ſenioribus , ac Religioſis vi-
ris . Unde non poteſt Epiſcopus ſecum ducere 99
ullos Laicos tamquam comites , & ſocios , ſo-
lum

lum quia ſint ſui, aut alicujus Monialis amici, aut videre curioſi; *c. Ut juxta* 17. *de Officio Ordinarii*, ibi: *Firmiter inhibemus, ut nullus de cetero ſæcularis . . . ſecum Viſitationis tempore introducat*, & cit. Conſtitut. incipient. *Dubiis*, ibi: *A paucis, iiſque ſenioribus, & Religioſis perſonis comitati*.

100 Nec valet objicere, quod dicta Clementina *Attendentes, de ſtatu Monachor.* §. *Ipſos autem*, loquitur ſimpliciter *de aliis viris honeſtis, & maturis*, & non diſtinguit, an debeant eſſe Clerici, vel Laici? Non valet, inquam, quia licet id non declaraverit dicta Clementina, declaravit tamen ex poſt Gregorius XIII. in dicta Conſtit. incipiente *Dubiis* per allata verba, & Sacra Congregatio Epiſcopor. & Regular. in relata Gallipolitana, quæ etiam alibi ſemper prohibuit Laicos ullo modo intervenire Viſitationi Monaſteriorum Monialium, ut in *Tarviſina* 20. *Novembris* 1601. quæ habetur in originali regiſtro *fol.* 105. etiamſi eſſent Officiales, ſeu Sanctesii ejuſdem Monaſterii; ut in *Genuen.* 16. *Januar.* 1407. in regiſtr. *fol.* 2. & 3. & in *Lucana* 22. *Januar.* 1616. *fol.* 15. uti refert Fagnan. *in cit. cap. Ut juxta* 17. *de Offic. Ordinarii num.* 22.

101 Si tamen Epiſcopus occaſione ingreſſus ad ſuccurrendum neceſſitati, vel ad promovendam utilitatem Monaſterii indigeret conſilio, & auxilio alicujus periti Laici, tunc poſſet unum, aut plures ſecum ducere ad talem ſolum finem, quia tunc Laicus, non tamquam comes, & ſocius ingrederentur, quod eſt prohibitum, ſed tamquam Peritus neceſſarius, prout deducitur ex alia ejuſdem Sacræ Congregat. reſolutione emanata 18. *Februar.* 1593., quam refert, & originaliter in Archivo Tragurien. ſervari teſtatur Pax Jor. *elucubrat. tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *n.* 103., in qua ſic habetur: *Nel viſitare i Monaſteri delle Monache entrino con V. S. o ſuo Vicario ſolamente perſone Religioſe, ed oneſte ſecondo la Bolla di Pio V., e non v' entri alcun Laico, ſe non quando l' Ordinario lo giudicaſſe neceſſario per alcun giuſto riſpetto*.

102 Numerus perſonarum qualitates requiſitas habentium, quas Epiſcopus poteſt ſecum introducere in Clauſuram Monialium, quamvis in d. Conſtitutione Gregorii XIII. non ſit determinatus, tamen non debet eſſe major, quam octo, ut recte ſolvit Fagnan. *in cit. cap. Ut juxta num.* 30. his verbis: *Pondera primo, nam in declaratoria Gregorii non determinatur numerus perſonarum, quas Prælati poſſunt ſecum ducere intra ſepta Monaſterii Monialium, determinatur tamen in præcitata Clementina Attendentes, de ſtatu Monachor. a qua Conſtitutio Gregorii recipit interpretationem paſſivam juxta text. in l.* 2. *Cod. de Noxali. Unde ſi Viſitatores introducerent plures, quam octo ibi* (idest in d. Clementina) *præfinitas utique pœnas conſtitutionis non evaderent, & hoc planum*.

103 Nam, ut ipſe Fagnanus *n.* 31. *& ſeq.* probat, cum ſignificatio illius verbi *paucis* in jure ſit varia, non valet reſtringere dictum numerum, ſed arbitrio judicantis relinquitur, ut notat Gloſſa *in cap. Cupientes* §. *Cæterum, in verb. Contradicentium paucitas, de election. in* 6. *& in cap. Statutum*, §. *Inſuper, in verb. Paucis, de reſcript. in* 6. Arbitrium vero ad Juris correctionem non extenditur, cum potius debeat a Jure regulari, ut notat Bart. *in Extrav. Ad reprimendum, in verb. Videbitur num.* 8. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 7. *num.* 7. *& deciſ.* 8. *num.* 2. *&* 4. *de ſentent. & re judicat.* Rota *p.* 7. *recent. deciſ.* 264. *num.* 1. Unde cum *in d. Clementina Attendentes*, præfixus ſit numerus ad octo perſonas, talis numerus eſt attendendus, & ſic intelligendo verba illa *a paucis comitati* declaratoria Gregorii, eſt conformis prædictæ Clementinæ *Attendentes*, & in ſpecie quod pauci dicantur octo, notat Bartol. *in leg. Scire etiam oportet num.* 1. *ff. de excuſat. tutor.* & concordare videtur Pirhing *lib.* 1. *decret. tit.* 31. *de Offic. Ordin. num.* 98. *verſ. Notandum tertio*, ubi loquens de eadem re concludit ſic: *Verum Conſtitutio hujus cap. locum tantum habet, quando viſitantur Monaſteria virorum, in viſitatione vero Monaſteriorum Monialium ſervandum eſt quod ſtatuitur in Clementina* 2. §. *Ipſos autem Viſitatores, de ſtatu Monachorum: ubi definitur numerus admittendorum tempore viſitationis Monialium &c.* Ex quibus recte refert Monacell. *tom.* 3. *tit.* 1. *formul.* 41. *n.* 16. quod Epiſcopus, & quilibet alius Prælatus Viſitator excedens dictum numerum octo, pœnas Conſtitutionis Gregorii incurrit; qui vero dicto numero contentatur, legem non lædit, qui autem utitur minori, melius facit.

104 Epiſcopus contrafaciens diſpoſitioni dictæ Conſtitutionis Gregorii XIII. incipient. *Dubiis*, pro prima vice incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, pro ſecunda incurrit ſuſpenſionem a munere Pontificali, & a Divinis, & pro tertia, ac deinceps incurrit excommunicationem ipſo facto abſque alia declaratione, textu expreſſo in dicta Conſtitut. ibi: *Quod ſi contrafecerint, eadem auctoritate ſtatuimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contrafecerint, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictos, pro ſecunda a munere Pontificali, & a Divinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia*

Digitized by Google

105 *alia declaratione excommunicatos exiſtere*. Abſo-
lutio tamen ab iſtis Cenſuris, in quas incidit
Epiſcopns; qui ſui anctoritate Officii ſepta Mo-
naſterii Monialium ingreditur, non ſervata for-
ma dictæ Conſtitutionis Gregorii XIII. non eſt
Papæ reſervata, unde poteſt ab inferiore abſol-
vi, cum Pontifex abſolutionem ſibi non reti-
nnerit, ut late probat Fagnan. *in cap. Nuper*
20. *de ſentent. excommun. n.* 38.

106 Epiſcopus nequit delegare ſimplici Sacerdoti
facultatem benedicendi Sacra paramenta, niſi
ad hoc habeat ſpeciale privilegium Sedis Apo-
ſtolicæ, a qna tamen interdum conceditur per-
ſonis in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, dum-
modo in eis non ſit adhibenda ſacra unctio,
vel olenm Sanctnm, quæ ab ipſo tantum Epi-
ſcopo ordinato, & conſecrato benedicenda,
inungenda, & conſecranda ſunt, ut cenſuit
Sacr. Rit. Cong. in Brixien. 9. Octobris 1616.
in Imolen. 4. Novembr. 1615. *in Januen.* 12. *&*
14. *Maii* 1616. *in Saonen. 3. Decembr.* 1616. *in*
Taurinen. in Piſtorien. & Tarviſina 2. Maii
1619. *in Novarien. 21. Martii* 1620. *in Tri-*
dentina 7. Auguſti 1621. *& in Caputaquen.* 20.
Julii 1730. Et de facto hæc facultas benedi-
cendi paramenta, & Eccleſiaſtica ornamenta,
& vaſa, in qnibus nonadhibetnr ſacra unctio,
fuit conceſſa diverſis Archidiaconis, Decanis,
Archipresbyteris, aliiſque perſonis Eccleſiaſti-
cis a Sacr. Congreg. Rit. & ſignanter *in A-*
quilejenſ. 20. April. 1599. *in Elven. 17. Maii*
1600. *in Laudunen. 29. Januarii* 1603. *in Za-*
moren. 15. Novembris 1603. *in Meten. 18. No-*
vembris 1606. *in Ruthen. 9. Maii* 1609. *in Au-*
guſtana 12. April. 1614. *& in Gneſnen. 4. Se-*
ptemb. 1623. quod clare denotat, non poſſe E-
piſcopum hanc facnltatem concedere ſine ſpe-
ciali privilegio Sedis Apoſtolicæ.

107 Epiſcopus non poteſt recipere munera occa-
ſione receptionis habitus, ſeu emiſſionis Pro-
feſſionis Monialium. Clemens VIII. in Con-
ſtit. de largitione munerum incipient. *Religio-*
ſæ Congregationes, & expreſſe *Sacr. Congreg. E-*
piſcop. & Regul. in Averſana 22. Januarii 1591.
his verbis: *Non liceat Epiſcopis, cum Novitiæ*
veſtiuntur, vel profeſſionem emittunt, a propin-
quis, vel ab alio quocunque dona tam comeſtibi-
lia, quam linea etiam parvi valoris accipere,
neque ab Abbatiſſis in ingreſſu Officii, ſed ab
eiſdem comeſtibilia tantum in aliquibus ſolemni-
tatibus nomine totius Minaſterii, etiamſi anti-
quiſſima inoleverit conſuetudo, & Taxa Inno-
108 *centiana*. Epiſcopns, & quilibet alius Superior
Ordinarius in his tranſgreſſor juxta tenorem
dictæ Conſtitutionis Clementis VIII. tenetur ad
reſtitutionem, quatenus munera non comeſti-
bilia, & præter formam alterius Bullæ Urba-
ni VIII. incipient. *Nuper a Congregatione* mo-
deratoriæ, & declaratoriæ, & confirmatoriæ
illius Clementis VIII. recipiat, adeout neque
a Summo Pœnitentiario (ſi munns ſummam
ſcutorum decem excedat) abſolvi poſſit, niſi
facta reſtitntione, prout patet ex noviſſima
Conſtitutione Innocentii XII. declaratoria fa-
cultaris Cardinalis Pœnitentiarii emanata ter-
rio nonas Septembris 1692. incipient. *Roma-*
nus Pontifex, in qua §. 17. ſic expreſſe ha-
betur: *Munera a Regularibus contra recolen. mem.*
Clementis Papæ VIII. pariter prædeceſſoris noſtri
anno Incarnationis præfatæ 1594. *tertiodecimo*
Kal. Julii editam Conſtitut. ultra valorem decem
ſcutorum monetæ recipientes, exceptis rerum me-
dicinalium, ſeu devotionis muneribus, ante factam
reſtitutionem non abſolvat, nec mandet abſolvi.
Infra vero prædictum valorem, non niſi facta ar-
bitrio ipſius Majoris Pœnitentiarii, ſeu per eum
eligendi Confeſſarii eleemoſyna, quæ in beneficium
Religionis, ſeu Conventus, cui de Jure facienda
eſſet reſtitutio, ſi caute fieri poteſt, erogetur, ab-
ſolvat, ſeu mandet abſolvi.

Epiſcopus, qui habet congruam pingnem 109
excedentem taxam a Concilio præſcriptam,
non poteſt exigere caritativum ſubſidium. *Sac.*
Congreg. Concil. in Gerunden. 17. Februar. 1663.
& Sacr. Congreg. Epiſcop. in Policaſtrenſ. 19.
April. 1697. Epiſcopus non poteſt prohibere, 110
quod Judices Synodales, aut Capitulum non
valeant uti opera alterius Notarii, quam Can-
cellarii Epiſcopalis, præterquam in Viſitatio-
ne. *Sacr. Congreg. Epiſcopor. in Neritonenſ.* 15.
Octobris 1613. Immo nec etiam quoad Mo- 111
niales pro inſtrumentis Depoſitorum dotalium;
poſſunt enim talia inſtrumenta rogari a quo-
libet Notario ad arbitrium Monialium, dum-
modo exhibeantur copia authentica in Can-
cellaria Epiſcopali. *Sacra Congregat. Epiſco-*
por. in Aquilana 8. Novembris 1652. Quinim- 112
mo nec pro conficiendis inſtrumentis cenſuum,
& aliorum quorumcnnque contractuum. *Sa-*
cra Congregat. Epiſcopor. in Foroſempronien. 20.
Maii 1661. Epiſcopus, ſive ejus Delegatus non 113
poteſt pro reviſione computorum locorum pio-
rum, mercedem, ſeu propinam exigere, ſed
gratis hoc munus tenetur implere, non ob-
ſtante quacunque contraria conſuetudine, prout
mandat Taxa Innocentiana; & ratio clara eſt,
quia Ordinarius habet, redditus menſæ, ut one-
ra officii ſuſtineat; *cap. Statutum, de reſcript.*
in 6. ubi plane Paſſerin §. *Si quid autem a n.*
369. *cum ſeqq.* & ſic *Sacr. Congregat. Concil.*
in

114 *in Panormitana 4. Martii 1690.* Epiſcopus non
poteſt pro adminiſtratione Sacramenti Confir-
mationis in locis Diœceſis procurationem exi-
gere. *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Amalphitana
12. Junii 1693. & Sacr. Congreg. Concil. in
eadem Amalphitana 18. Julii 1699. in reſpon-
ſione ad ſecundum:* Et taxa Innocentiana his
verbis: *Non potrà eſigere emolumento alcuno,
così in denaro, come in qualunque altra coſa in
tutto quello, che riguarda l' amminiſtrazione de'*
115 *Sacramenti*. Epiſcopus non poteſt taxare in
pecunia id, quod pro victu neceſſario ſibi con-
tingeret viſitando, ſed victualia tantum reci-
pere debet, neque alia utenſilia, vecturas equo-
rum, & expenſas prætendere, quia nomine *vi-
ctualium* veniunt tantum ea, quæ conſiſtunt in
victu. *Sacr. Congregat. Concil. in Larinen. 12.
Aprilis 1698. & in d. Amalphitana 18. Julii
1699. in reſponſione ad tertium*.
116 Epiſcopus non poteſt concedere nec permit-
tere, ut Confeſſarii ingrediantur Clauſuram
Monialium pro funere peragendo; Conſtitutio
enim Alexandri VII. incipiens, *Felici*, ſpe-
cificat actus ad licitum ingreſſum in Clauſu-
ram, adjecta dictione *niſi*, quæ eſt excluſiva
ceterorum per Sperellum *deciſ. 66. num. 32.* un-
de cum ibi Pontifex inter caſus ad licitum in-
greſſum non enumeret niſi ſequentes, ſcilicet:
*Niſi ad Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ,
& Extremæ Unctionis miniſtranda Monialibus,
vel aliis perſonis infirmis, ibi degentibus, nec
ad commendandam animam Agonizantium*, in-
greſſus pro funere agendo videtur aperte pro-
hibitus, & ſic jam expreſſe decrevit *Sacr. Con-
greg. Epiſcopor. 10. Martii 1577. & 30. Ja-
nuar. 1582. & 4. Septemb. 1583.* ubi ſemper
reſpondit non permitti, nec licere Confeſſario
ingredi in Clauſuram pro funere agendo in
ſepulturam Monialium. Neque conſuetudo ex-
cuſat a Cenſura inflicta adverſus violatores clau-
ſuræ, nec ab ea, quæ habetur in d. Conſti-
tut. Alexandri VII. qui omnibus, & ſingulis
etiam conſuetudinibus quoad ea, quæ ſtatutis
in d. Conſtitutione adverſantur, expreſſe, &
ſpecialiter derogat, ſublata cuilibet facultate,
& auctoritate aliter judicandi, & interpretan-
di, ac adjecta clauſula Decreti Irritantis, &
ſic tenent Pax Jordan. *tom. 2. lib. 7. tit. 12.
num. 28. verſ, Item neque prætextu, & n. 173.*
Nicol. *in Floſc. verb. Sepultura n. 6.* Monacell.
tom. 1. tit. 9. formul. 4. num. 7. 8. & 9. Mat-
thæuc. *Officialia Curiæ c. 13. n. 9.* & alii paſ-
117 ſim. Epiſcopus non poteſt permittere, quod
Puellæ educandæ recipiantur in Monaſterium,
niſi ſint Sacræ Congreg. licentia ſuffultæ. Sac.
Congreg. Epiſcop. in decreto Generali emana-
to 17. *Maii 1603.* his verbis: *Nullatenus per-
mittant Epiſcopi Puellas educationis cauſa in San-
ctimonialium Monaſteria introduci, niſi Sacræ
Congregationis licentia ſuffultas*. Et ſi alicubi
reperiretur introducta aliqua Puella educatio-
nis gratia abſque licentia Sacræ Congr. Supe-
rior, aut Epiſcopus, qui id permiſerit, eſſet in-
curſus excommunicationem, prout *Sacr. Cong.
9. Auguſti 1594.* monuit Archiepiſcopum Pra-
genſem, qui hoc attentaverat.
Epiſcopus non debet auferre Monialibus jus, 118
quod habent eligendi Officiales; libertas enim
tales Officiales eligendi non eſt ab eis auferen-
da, neque ad certas perſonas coarctanda, quo-
ties electio fiat de perſonis, ætate, moribus,
& experientia habilibus, ut declaravit *Sacr.
Congregat. Epiſcop. in Surrentina 31. Januar. &
12. Maii 1717. & in Januen. 12. Junii 1693.* Ne- 119
que debet, & poteſt Epiſcopus tale jus auferre
a Laicis, qui illud habent. *Sacr. Congr. Epi-
ſcop. in Surrentina 4. Novemb. 1698.* in qua præ-
tendente Archiepiſcopo nominationem Deputa-
torum Monaſterii Monialium SS. Trinitatis per
Magiſtrum Civitatis (ad quem jus nominan-
di ſpectabat) factam non admittere, eoſque
ad libitum removere, ac adminiſtrationem red-
dituum ejus impedire, & prohibere, partibus
auditis prodiit reſcriptum: *Nominationem Depu-
tatorum faciendam eſſe a novo Syndico Civita-
tis, & electis competere adminiſtrationem cum
ſuperintendentia Archiepiſcopi ad formam Concilii
cap. 8. & 9. ſeſſ. 22.* Epiſcopus non debet, nec 120
poteſt cogere ſimplices Sacerdotes, qui non ha-
bent Officium, neque Beneficium in Eccleſia
Cathedrali, ut inſerviant ibi in functionibus
Eccleſiaſticis, ſeu munere Diaconi, & Subdia-
coni in Miſſis cantatis, non obſtante exiguo
numero Canonicorum, ut pluries declaravit
Sacr. Congreg. Concil. apud Nicol. *Lucubrat. can.
lib. 1. num. 3. & 4. & in Sarnen. ſervitii Ec-
cleſiæ 17. Junii 1690. in Nullius S. Laurentii in
campo 27. Januar. 1691. in Auximana 26. No-
vembr. 1701. & 19. Auguſti 1702. & in Si-
gnina 15. Novembr. 1703.* Et de ſimplicibus
Sacerdotibus, quod non valeant compelli ad
intereſſendum, & aſſiſtendum functionibus Ec-
cleſiaſticis in Cathedrali, adeſt reſolutio *Sa-
cræ Congreg. Epiſcop. in una Caſtri Maris 20.
Martii 1692. emanata partibus informantibus ad
relationem clar. mem. Card. Petrucci*, niſi adſit
contraria conſuetudo. *Sacr. Congreg. Concil. in
Trojana 20. Septembr. 1704. & in Bellicaſtrenſ.
11. Auguſti 1706.* Epiſcopus non debet Cleri- 121
cis permittere ludum alearum, quia *cap. 1.*

diſt,

Digitized by Google

diſt. 38. & *cap. penult. de vita*, & *honeſt. Cle-*
ric. Canones ludum alearum Clericis prohiben-
tes, fuerunt a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *c.* 1.
de reform. expreſſe innovati, ibique abrogan-
tur conſuetudines contrariæ, & injungitur E-
piſcopis, ut iis non obſtantibus, Canones quo-
122 ad hoc obſervari faciant. Unde a fortiori non
debet Epiſcopus ipſe aleis ludere. Monacell.
tom. 3. *titul.* 2. *formul.* 6. *num.* 16. & alii paſ-
123 ſim. Quid non poſſit, nec debeat Epiſcopus
quoad Regulares, & Moniales? Vide verb.
Regularis, verb. *Monialis*.
124 Epiſcopus nequit prohibere Clericis, ne
conveniant Laicos in cauſis profanis coram
Judice Laico. *Sacr. Congr. Immun. in Tuder-*
tina 20. *Decembr.* 1667. *lib.* 1. *decret. Altov.*
pag. 183. Vide apud Riccium *in Synopſ.* verb.
Prohibitio per tot.

Supplementa ex Auctore.

125 Epiſcopi juriſdictioni, viſitationi, & corre-
ctioni ſubſunt omnes animarum curam geren-
tes, vel Sacramenta adminiſtrantes in Eccle-
ſiis Regularium, in iis, quæ ad dictam cu-
ram & adminiſtrationem pertinent. Quod in-
telligitur de juriſdictione ordinaria, non vero
delegata. Benedict. XIV. *tom.* 1. *Conſtit.* 109.
126 incipit. *Firmandis*, §. 2. Hinc fas eſt Epiſco-
po in Paſtorali viſitatione talium Eccleſiarum,
inſpicere Altare illud, in quo Tabernaculum
SS. Euchariſtiæ tenetur; item Fontem Bapti-
ſterii, confeſſionale Parochi, pulpitum e quo
Parochus jus habet annuntiandi verbum Dei,
Sacrarium, in quo ſervatur ſacra ſupellex ad
Sacramenta miniſtranda, Sepulcrum, Cœme-
terium Parochiæ; Turrim etiam campanariam,
ſi adſint campanæ ad Parochiam ſpectantes;
ac demum ſacra vaſa, in quibus particulæ
conſecratæ aſſervantur, vel ſacra olea Baptiſ-
mi, & extremæ Unctionis; demum pilam a-
quæ benedictæ.
127 Epiſcopus cognoſcere poteſt de vita, & mo-
ribus Parochi Regularis, iis exceptis, quæ per-
tinent ad obſervantiam Diſciplinæ Regularis.
128 Idem *ibid.* §. 8. Delinquentem Parochum Re-
gularem corrigere poteſt, in quo cumulativam
juriſdictionem habet cum Superiore Regulari,
& quidem cum præponderantia. Idem *ibid.*
129 §. 10. Et ipſum removere etiam poteſt abſ-
que conſenſu Superioris Regularis. Idem *ibid.*
§. 20.
130 Epiſcopi conſenſus, & approbatio neceſſa-
ria ſunt, ut Regularis animarum Curam aſſu-
131 mere queat. Idem *ibid.* §. 11. Etiam in Ec-
cleſiis ab ipſius juriſdictione, & viſitatione e-
xemptis, ratione reſidentiæ ordinariæ Superio-
ris Generalis. Idem *ibid.* §. 16.
Epiſcopi Cardinales Epiſcopatuum ſuburbi- 132
cariorum plenam, & privativam juriſdictionem
habent in prima inſtantia in ſuos ſubditos in-
tra fines ſuarum Diœceſum. Idem Conſtitut.
115. incip. *Romanæ Curiæ* §. 20.
Epiſcoporum Latinorum juriſdictio ordinaria 133
in Græcos, & Albanenſes in Diœceſibus ſuis
commorantes aſſeritur. Idem Conſtitut. 57. in-
cip. *Etſi Paſtoralis* §. 9. Epiſcopi Græci Lati- 134
nos ordinare nequeunt, ſub pœna ſuſpenſionis.
Idem *ibid.* §. 7. Epiſcoporum Græcorum-Mel- 135
chitarum juriſdictio aſſeritur adverſus attentata
Prælatorum Maronitarum. Idem Conſtitut. 87.
incip. *Demandatam* §. 12. Epiſcopi Regnorum 136
Madurenſis, Mayſſurenſis, & Carnatenſis ju-
rare debent obſervantiam Conſtitutionum Apo-
ſtolicarum. Idem Conſtitut. 107. incip. *Omnium*
ſolicitudinum §. 17.
Epiſcopus non poteſt in totum jus Epiſco- 137
pale dimittere, & propria auctoritate Eccle-
ſiam, aut Monaſterium a ſua juriſdictione or-
dinaria immunem efficere, ſed opus eſt privi-
legio Apoſtolico. Idem tom. 2. Conſtitut. 40.
incip. *Cauſarum Palatii Apoſtolici*.
Epiſcopi Diœceſani conſenſus a Romanis Pon- 138
tificibus exquiri conſuevit ad concedendam Mo-
naſteriis plenam exemptionem ab eorum ordi-
naria juriſdictione. Idem *ibid.*
Epiſcopi juriſdictionem habent in Civilibus 139
in omnes Regulares. Idem tom. 2. Conſtitut.
7. incip. *Pontificia*. Item in Regulares extra 140
Clauſtra degentes omnimodam juriſdictionem
habent tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati.
Idem *ibid.* Epiſcopi in Regulares animarum 141
curam exercentes in Indiis tam Orientalibus,
quam Occidentalibus, & in eorum Eccleſias,
in his, quæ ad hujuſmodi curam pertinent,
legitimam juriſdictionem habent ad formam
Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apo-
ſtolicarum. Idem Conſtitut. 1. incip. *Quam-*
vis ad confirmandum.
Epiſcopi in his, quæ pertinet ad Miſſarum 142
celebrationem, procedere poſſunt contra quo-
ſcunque etiam exemptos, tamquam delegati Se-
dis Apoſtolicæ. Idem Conſtitut. 17. incip. *Ac-*
cepimus. Epiſcopus concedere nequit licentiam 143
iterandi Sacrificium ſine gravi neceſſitate. I-
dem Conſtit. 3. incip. *Declaraſti Nobis*.
Ad Epiſcopum ſpectat licentiam concedere 144
ut Sanctiſſimum Sacramentum publice expona-
tur. Idem Conſtitut. 5. incipien. *Accepimus in*
Civitate.

Epi-

Digitized by Google

145 Epiſcopus tenetur ſequi judicium Patroni
Eccleſiaſtici in electione dignioris inter appro-
batos ab Examinatoribus, ſi nemo adverſus
Patroni judicium reclamet. Idem Conſtit. 4.
146 incip. *Redditæ Nobis*. Contra vero, ſi inter
approbatos ab Examinatoribus ſit qui recla-
met a prælectione Patroni. Idem *ibid.*
147 Epiſcopus denegare nequit Clerico, atque
etiam Canonico, & Parocho, licentiam in-
grediendi Religionem. Idem Conſtitut. 25. in-
148 cip. *Ex quo*. Epiſcopus juxta Innocentii IV.
ſententiam revocare poteſt Sæcularem Cleri-
cum a clauſtris Religioſis, quando Eccleſia ex
149 illius digreſſu gravius læditur. Idem *ibid.* Epi-
ſcopus quomodo providere debeat animarum
Curæ, & quo ad Beneficia Choralia, dum
Parochus, ſeu Canonicus Religionem ingreſ-
ſus, nondum profeſſionem emiſit, aſſignatur
150 ab eodem Pontifice, *ibid.* nempe quod pro eo
tempore, quo ad Beneficia curata, debeat idi-
pſum agere, quod alias præſtare conſuevit,
quum Parochus aliquo impedimento detinetur,
ne animarum curam exercere valeat. Et quo
ad Beneficia Choralia, relictis Tironi Religio-
ſo, qui Choro intereſſe nequit, ipſius Benefi-
cii fructibus, de diſtributionibus ita ſtatuet,
ut jura præſcribunt, juxta opinionem in praxi
receptam. Vide *tom. 5. verb. Novitius n. 24.
ad* 27. ubi expreſſe de his.
151 Epiſcopus poteſt retinere penes ſe unum,
vel duos Canonicos, qui pro reſidentibus ha-
beantur; *c. de cætero* 5. *& c. Ad audientiam*
152 15. *de Clericis non reſidentib.* Et iſtos Canoni-
cos pro ſuo ſervitio poteſt aſſumere ſive ex
Cathedrali, ſive ex Collegiata. Sic declaravit
Sacra Congreg. Concil. in Colonien. 9. Septemb.
153 1628. *& in Cajetana* 1. *Septembr.* 1663. Item
poteſt aſſumere duos Beneficiatos, ſeu Manſio-
narios, ſive ex Cathedrali, ſive ex Collegiata
ſuæ Diœceſis, ita tamen ut ultra duos ex om-
nibus ipſis non adſumat. *Sacr. Congr. Concil.*
154 *in Avenion.* 7. *Januar.* 1640. Non poteſt au-
tem ipſos aſſumere, ſi habeant Curam anima-
rum; *ead. Sac. Cong. in una Montisflaſconis* 26.
155 *Aprilis* 1659. vel ſint Canonici Coadjutores;
ead. Sac. Congr. 15. *Januar.* 1684.
156 Dicti autem Canonici, ſeu Beneficiati ab
Epiſcopo ad ſuum ſervitium aſſumpti, ſi ab-
ſint a Choro, lucrantur quidem fructus ſuarum
præbendarum; ſed non quotidianas diſtributio-
157 nes. Et ſi redditus omnis ipſis diſtributioni-
bus conſtet, duas tantum ex illarum tribus
partibus lucrantur. Sic expreſſe *ead. Sac. Con-*
158 *greg. in Sorana* 22. *April.* 1679. Uti idem di-
cendum venit de Canonicis comitantibus ſuum
Epiſcopum in Viſitatione Diœceſis, quamvis
ſi ipſum comitentur in Viſitatione Sacrorum
Liminum, vel ad ipſa viſitanda deputentur,
omnes diſtributiones lucrentur, ut pluries re-
ſolvit *ead. S. Congr.* & ſignanter *in Brixien.*
18. *Septemb.* 1626. *in Sulmonen.* 5. *Decembris*
1626. *in Regien.* 18. *Decemb.* 1627. *& in Pen-
nen.* 1. *Octobr.* 1672. apud Card. Lambertin.
volum. 5. *in Regulis circa ſervitium Chori*. Vi-
de *verb. Diſtributiones quotidianæ artic.* 1. *a
num.* 40.

Epiſcopus duarum Eccleſiarum unitarum in 159
die Cœnæ Domini non poteſt in utraque Miſ-
ſam celebrare, ſed debet uno anno dicta die
celebrare in una, & inibi Chriſma conficere;
& alio anno in alia idipſum facere, & ab una
ad aliam Chriſma conſecratum tranſmittere;
Idem Conſtit. 3. incip. *Declaraſti*.

Albaniæ Epiſcopis facultas conceditur con- 160
cordandi, tranſigendi, atque etiam relinquen-
di bona Eccleſiaſtica Albanis, licet injuſtis
detentoribus, ad præcavenda deteriora incom-
moda; Benedictus XIV. tom. 4. Conſtitut. 33.
incip. *Cum Encyclicas*, in qua præfatis Alba-
nis Epiſcopis traditur methodus, qua ſata-
gant, ut a Catholicis illius regionis ſua Ec-
cleſiis bona reſtituantur, vel aliquo modo ſu-
per illis tranſigatur, & ſi neutrum queat ob-
tineri, facultas ſit Epiſcopis derelinquendi
fundos, fructuſque poſſeſſoribus, eoſdemque
abſolvendi a cenſuris. Videatur hac de re in
tom. 3. ejuſdem Bullarii Conſtitutio 57. in-
cipien. *Urbem Antibarum*, in qua idem Pon-
tifex multa tradit merito conſulenda, de bo-
nis Eccleſiarum, quæ ſemel ab infidelibus oc-
cupata, deinde in Chriſtianorum poteſtatem
evenerunt.

Veronenſis Epiſcopi, ordinaria privativa 161
auctoritate in Civitatem, univerſamque Diœ-
ceſim Veronenſem redintegrata, definitur ju-
riſdictio, qua idem Epiſcopus in Capitulum,
ſubjectaſque tum ipſi, tum Monaſterio S. Ma-
riæ in Organis Veronen. Parochiales, ac ſim-
plices Eccleſias, & in perſonas earum ſervitio
addictas, utatur; Benedictus XIV. tom. 4.
Conſtitut. 59. incip. *Regis pacifici*, in qua,
narrata Aquilejenſis Patriarchatus totali extin-
ctione, & in ejus locum duorum Archiepiſco-
patuum *Utinenſis* nempe, ac *Goritienſis*, erectio-
ne cum ſuis reſpective Diœceſibus, & ſuffra-
ganeis ipſis ab eo aſſignatis jam in Conſtitut.
incip. *Injuncta Nobis*, multa per 45. paragra-
phos ſtatuit, merito ibi videnda & obſervan-
da; In ipſa inter alias, §. 14. confirmat pri-
vilegium jam ab ipſo conceſſum Canonicis Ca-
the-

Digitized by Google

thedralis Veronenſis in Conſtitut. iucip. *Præclara decora*, libere utendi palmula ſeu Buggia, tam in ſolemui quam io privata Miſſarum celebratione in Cathedrali, & extra eam.

162 Quoad facultatem Epiſcoporum ſuſpendendi Clericos ab Ordiois exercitio ob occultum crimeu iu foro externo non probatum, confert hic addere, quæ affert Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana*, *lib.* 12. *cap.* 8. *a num.* 3. *ad* 5. incluſive. Ibi ut ſequitur. Concilium Trideutinum, *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *de Reform.* decrevit: *Ei, cui aſcenſus ad Sacros Ordines a ſuo Prælato, ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus, aut qui a ſuis Ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, ſive honores, reſtitutio ſuffragetur.* Ex quibus verbis colligitur poſſe Epiſcopum ob occultum crimen, etiam extrajudicialiter cognitum, non ſolum Clericis prohibere aſcenſum ad ſuperiores Ordines, ſed etiam a ſuſcepti jam Ordinis miniſterio eoſdem interdicere. Quamvis enim in ſecunda Decreti parte, ubi de ſuſpenſiooe eſt ſermo, non iterentur illa verba: *etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter*, conſtans oihilominus, & perpetua Sacræ Congregationis Coucilii ſententia fuit, ob contiouationem ſermonis, cenſeri repetita, eaque utrumque caſum complecti; Ab Epiſcopo ſiquidem Alerienſi interrogata, *An verba illa, ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, expreſſa dumtaxat in prima parte periodi, cenſeantur repetita in ſecunda parte, adeout inde colligi valeat, Prælatum nedum poſſe ob occultum crimen extrajudicialiter interdicere ſuo ſubdito aſcenſum ad Ordines, ſed ibidem ob occultum crimen poſſe etiam extrajudicialiter illum ſuſpendere ab Ordinibus jam ſuſceptis? Sacra* Congregatio *die* 24. *Novembris* 1657. *re ſedulo examinata, cenſuit, non recedendum ab antiquis declarationibus ſuper hoc eodem dubio pluries datis, ac proinde affirmative reſpondit*, *lib.* 21. *Decretor. pag.* 134. & cohærenter ad hanc reſponſionem eadem Sacr. Congreg. die 16. Decembr. 1730. ſuſtineri dixit, *ſuſpenſionem a Divinis ab Epiſcopo Capritano ex informata tantum conſcientia duobus Sacerdotibus inflictam, uti videre eſt in Theſaur. Reſolut. tom.* 5. *pag.* 81. Idemque reſpouſum dedit in cauſa *Oritana, ſeu Tarentina* 20. *Auguſti* 1735. *ejuſd. Theſaur. tom.* 7. *pag.* 115.

Adeo porro verum eſt, poſſe Epiſcopum 163
virtute prædicti Decreti, ex cauſa ſibi nota, Clericum intetdicere tam Sacrorum exercitio, quam aſcenſu ad altioris Ordinis gradum, ut neque teneatur *cauſam ſuſpenſionis, ſeu delictum manifeſtare ipſi reo, ſed tantum Sedi Apoſtolicæ, ſi ſuſpenſus ad eam recurſum habuerit*; Quod toridem verbis a Sacra Congregatione reſponſum legimus Epiſcopo Vercellenſi *die* 21. *Maii* 1643. *lib.* 17. *Decretor. pag.* 170. *& ſequent.* Atque univerſim loquendo, Epiſcopum renuentem alicui Ordines conferre, nullo jure obſtringi ad manifeſtandum cauſam, cur eum repellat, oeque ei, qui repulſus eſt, ullam competere appellarionem, ſed tantum permitti adire Sedem Apoſtolicam, eique ſuas querelas exponere, ead. Sacra Congreg. diſerte declaravit, cum ad Cardinalem Antonium Barberinum Archiepiſcopum Remenſem, Apoſtolica limina viſitantem, atque hac ipſa de re Sacræ Congregarionis ſententiam ſiſcitantem, die 20. Aprilis 1668. in hunc modum reſpondit: *Cum nullus ordinari debeat, quem Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ utilem, aut neceſſarium non judicaverit, Congregatio non ſemel declaravit, ab hujuſmodi judicio nullam dari appellationem, ſed recurſum dumtaxat ad Sedem Apoſtolicam, quæ, juxta ipſius Congregationis ſententiam, per Gregorium XIII. felic. recordat. approbatam, quotieſcumque Ordinarius recuſaverit quemcumque ordinare, Metropolitano, aut viciniori Epiſcopo committit, ut ab eorum Ordinario prius requirat cauſam recuſationis, quo legitimam non allegante, licet illi eumdem recuſatum ordinare. Itaque ſi qui ex Diœceſanis Epiſcoporum Eminentiæ veſtræ provincialium Sedem Apoſtolicam adiverint, juxta prænarratam formulam, eorum querimoniis conſuletur, cui formulæ, ut unum in præſens addatur, cenſuerunt expedire EE. PP. videlicet, ut Metropolitanus, aut vicinior Epiſcopus, antequam commiſſas ſibi partes exequi aggrediantur, paterne curent, ut illi denuo apud ſuos Epiſcopos per tres vices ſuppliciter petant. Lib.* 16. *Litterar. Viſitationis Sacrorum Liminum, pag.* 401.

Ex hoc vero, quod ſuſpenſus ab Epiſcopo 164
ob occultam cauſam, quam tamen Epiſcopus ſibi notam aſſerit, appellare nequeat ad Superiorem, oeceſſario conſequitur, quod ſi nihilominus appellationem interponere, ejuſque obtentu in Altari miniſtrare, ſeu quovis modo ſuum Ordinem ſolemuiter exercere præſumat, ſtatim incidat in irregularitatem. Quidquid enim in contrarium ſeoſerint nonnulli Doctores, ita expreſſe definivit *Sacra Congr. Conc.* in

in Sagonen. 21. *Junii* 1625. *lib.* 24. *Poſitionum pag.* 1. ubi hæc adnotantur. *Epiſcopus Sagonenſis ex facultate ſibi attributa Decreto Concilii cap.* 1. *ſeſſ.* 14. *ex cauſis ſibi notis ſuſpendit Parochum ab exercitio Curæ : ſed ille appellavit , & præcepto Epiſcopi contempto , celebravit , & Curam exercuit . Quæritur an a dicta ſuſpenſione detur appellatio , itaut Parochus , non obſtante appellatione interpoſita , per exercitium Curæ effectus fuerit irregularis ? Sacra Congr. Concil. cenſuit ab hujuſmodi ſuſpenſione non dari appellationem , & Parochum , qui Sacramenta , ut ſupra , miniſtravit , irregularitatem contraxiſſe .*

165 * Epiſcopi , quibus uſque modo conceſſa eſt facultas impertiendi benedictionem cum Indulgentia plenaria fidelibus in mortis articulo conſtitutis , uti ea poſſunt non tantum ad certum tempus , quemadmodum limitatur in Brevibus ab illis impetratis , ſed quamdiu in Diœceſi , cujus intuitu illam obtinuerunt , permanſerint . Habent etiam facultatem ſubdelegandi alios pios Sacerdotes , quotquot judicaverint opportunos , ut ipſis Epiſcopis impeditis eamdem indulgentiam conferant . Subdelegati vero ea facultate ad ſe tranſmiſſa uti poſſunt pro tota Diœceſi , vel territorio , cui deſtinati ſunt , quoaduſque in hoc munere perſeverant , etiamſi Epiſcopus delegans obierit . Demum facultates iſtæ deinceps concedentur perpetuæ omnibus , & ſingulis Epiſcopis , qui litteras ea de re petierint ; quam etiam facultatem obtinebunt Prælati inferiores , territorium ſeparatum habentes cum vera qualitate *Nullius* , & activa juriſdictione in Clerum & populum . Ita ſancit Benedictus XIV. Conſtit. incip. *Pia Mater* edita an. 1747. nonis Aprilis , in qua etiam ritum hujus benedictionis præbet .

166 Epiſcopus in ſua Synodo non poteſt quidem definire quæſtiones de Fide , ſed prohibere poteſt errores jam ab Eccleſia proſcriptos , ut ex Gonzalez in *cap. Veſtra* deducitur ; *De Synod. Diœceſ. lib.* 6. *c.* 4. §. 7.

167 Epiſcopis in Synodo fas eſt non quidem rem aliquam inter Doctores controverſam definire : ſed praxim prohibere , uti e. gr. non licet illis pronunciare , utrum jejunii eſſentia in abſtinentia a carnibus tota conſiſtat ; ſed etiam ante Bullam Benedicti XIV. jus illis fuit injungere , ut qui diſpenſationem ad carnes diebus jejunii veſcendas obtinuerant , unicam comeſtionem ſervarent . *De Synod. Diœceſ. lib.* 7. *c.* 3. §. 1.

168 Epiſcopo ex epicheja fas eſt aliquando in iis præſertim , quæ dilationem non patiuntur , nec facile Summus Pontifex conſuli poteſt , circa jus commune relaxare , ut deciſum a Sacr. Congreg. Concilii refertur *ibid. lib.* 7. *cap.* 17. §. 1. Id tamen nonniſi in ſpeciali rerum articulo , neque ea de re ſtatutum univerſale concedere poteſt , ut ex communi DD. *ibid.* §. 2.

Ad Diœceſanum Epiſcopum pertinet Eccleſias conſecrare , eique fas eſt id muneris demandare alteri Epiſcopo , minime vero Presbytero , etiam cum oleis ab ipſo Epiſcopo benedictis ; Ita ex DD. *ibid. lib.* 13. *c.* 15. §. 2. *nov. edit.* 169

Conſecratas inſuper Eccleſias , atque pollutas nemo præter Epiſcopum Diœceſanum reconciliare poteſt , nec fas eſt id muneris demandare Presbytero quamquam cum aqua ab Epiſcopo benedicta . Si tamen Eccleſia non fuerit conſecrata , ſed tantum benedicta , facultas dari poteſt , ut per ſimplicem Sacerdotem , adhibita tantum aqua luſtrali , Eccleſia polluta reconcilietur ; *ibid.* 170

Epiſcopo curandum eſt , ut legata pia impleantur , quod præſtare ipſe poteſt , etiamſi prohibitus fuiſſet a Teſtatore ; ut ex *cap. ſua nobis* , *de Teſtam.* 171

Quod ſi Teſtator executorem reliquerit ſui legati , & ei in caſu quod ſegniter agat , alterum ſubſtituat , tunc Epiſcopus , ſi ſubdelegatus etiam ſegniter egerit , curam ejus exequendi in ſe ſuſcipere debet ; quod valet etiam in omnibus piis diſpoſitionibus , tam in ultima voluntate factis , quam inter vivos , ut ex Trident. *ſeſſ.* 22. *de ref. c.* 8. valet etiam non ſolum pro Epiſcopis , ſed etiam pro Prælatia inferioribus habentibus territorium ſeparatum , & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem ; *De Synodo &c. lib.* 13. *c. ult.* §. 1. & 2. *nov. edit.* valet etiam pro Vicario Capitulari Sede vacante , ut in legato de Miſſis ſtatuit S. Congregatio , *ibid.* §. 2. 172

Fabrica S. Petri in Vaticano in locis ſuæ auctoritati ſubjectis (non enim ſunt omnia) non ſe immiſcet juriſdictioni Epiſcoporum in ordine ad legata pia , & Miſſarum onera , niſi poſt annum ab obitu Teſtatoris , quo anno elapſo piarum voluntatum executioni ſe immiſcet , etiamſi judicium cœptum ab Epiſcopo terminatum non fuerit , ut ex DD. conſtat , *ibid.* §. 3. 173

Noviſſimæ additiones ex aliena manu.

Plura profecto hic habet *Auctor* . Sed , & dicta ab eo magis illuſtrari poſſent , tum alia

poſſent

poſſent addi. Sed ne limites egrediamur Additionum hæc tantummodo aſſerimus.

174 Epiſcopus ſane poſt electionem ante poſſeſ-
ſionem de jure Canonico antiquo poterat ea
omnia exercere, quæ pertinent ad juriſdictio-
175 nem, & ſignanter conſerre Beneficia. Idque
quia in ipſo momento factæ electionis conſu-
mabatur vacatio Eccleſiæ, ut ſequendo origi-
nalem theoricam Gloſſæ *in cap. 15. verbo de
talibus de Election.* firmant Germon *de Indult.
Cardinal. §. Nec non quarumcumque n.3. & duob.
ſequent.* Matta *de Cauſ. Conſiſtorialib. ſect. 2. n. 39.*
176 Sed experientia compertnm fuit, quod Epi-
ſcopi hac abutebantur poteſtate; Refert abu-
ſus hoſce Rota *in Corduben. Beneficiorum 3. De-
cembris 1696. cor. bon. mem. Urſino*. Factum
hinc fnit, ut Boniſacius VIII. *in Extravagant.*
177 *Injunctæ de Election.* hanc ipſis ademerit pote-
ſtatem, & ita quidem ut deinde Epiſcopi non
niſi apprehenſa poſſeſſione eam exercere potue-
rint, poſſintque etiamnum.

178 Epiſcopus nequit Eccleſiam de non nume-
rata reddere numeratam. Hæc enim immntatio
non niſi S. Sedi competit, ut firmant Pi-
ton. *Diſcept. Eccleſ. 17. num. 45.* Rota *in Co-
lonien. nominationum ad Canoniſſatus 1. Julii
1729. §. Abſque eo quod, coram bon. mem. Ratto*
inter impreſſas *dec. 264. n. 8.*

179 Epiſcopi Germaniæ anno 1630. a Sacra Con-
gregatione de Propaganda Fide poteſtate do-
nati ſnnt diſponendi in conſervationem, tum
angumentum Catholicæ Religionis Bona ab
Hæreticis recuperata, vel recuperanda. Sed
diſpoſitio hæc ſine Apoſtolico beneplacito per-
fici nequit.

180 Epiſcopus, cui poteſtas eſt mutandi Canoni-
cos de una ad alteram Eccleſiam unitam, po-
teſt mutationem hanc facere abſque ipſorum
conſenſu, cauſæqne expreſſione; *Rota in Giennen.
Jurisſmutandi 28. Junii 1702. §. Et ſane
coram bon. mem. Pio.*

ARTICULUS VII.

Epiſcopus quoad ea, quæ concernnnt Epiſcopum Regularem, Titularem, & Suffraganeum.

1 EPiſcopus Regularis a die ſuæ confirmationis,
& aſſnmptionis ad Epiſcopatum liberatur
ab obligatione ſuæ Regulæ, ſcilicet a jejuniis,
vigiliis, ſilentio, modo canendi in Choro, &
reliquis obſervationibus præſcriptis in Regula;
Donatus *prax. Regular. tom. 1. part. 2. tract. 8.
q. 51. n. 6.* Portell. verb. *Epiſcopus n. 13.* Tho-
mas del Bene *de inquiſit. part. 2. dub. 236. ſect.
67.* Felix Poteſtas *tom. 1. part. 2. n. 1865.* Pey-
rin. Rodriq. Buſemb. & alii paſſim, & habe-
tur *ex cap. Statutum 1. cauſ. 18. q. 1.* ibi: *Sta-
tutum eſt, & rationabiliter ſecundum Sanctos Pa-
tres a Synodo confirmatum, ut Monachus, quem
electio canonica a jugo Regulæ Monaſticæ profeſ-
ſionis abſolvit, & Sacra Ordinatio de Monacho
Epiſcopum fecit, velut legitimus heres paternam
ſibi hereditatem, poſtea jure vindicandi poteſta-
tem habeat*. Non abſolvitur tamen a Votis 2
eſſentialibus, quia non deſinit eſſe Religioſus,
ſed ſolum eſt exemptus quo ad aliquos effe-
ctus Paupertatis, & Obedientiæ juxta decen-
tiam ſtatus. Licet enim non teneatur amplius
ad obedientiam Prælati Regnlaris, tenetur ta-
men ad obedientiam Papæ, unde non diſpen-
ſatur ejus obedientia, ſed mutatur, ſicut nec
diſpenſatur ejus Paupertas, quia non acqnirit
dominium bonorum Eccleſiæ, ſed adminiſtra-
tionem, liberam tamen quoad ſuam ſuſtenta-
tionem, & cauſas pias; Hinc S. Bonaventura
in 4. ſentent. diſt. 38. §. ad illud n. 47. ſic præ-
ciſe ait: *Eſt enim divitiarum non Dominus,
ſed Diſpenſator &c. Similiter in voto Obedien-
tiæ non eſt diſpenſatus, quia omnem obedien-
tiam, quam debebat prius ſuo Superiori, debet
Papæ.* Epiſcopi Regnlares illarnm Religionum, 3
quæ ultra tria Vota eſſentialia omnibus com-
munia, emittnnt aliud quartum Votum eſſen-
tiale, ut eſt Votum vitæ Quadrageſimalis apud
Minimos, tenentur etiam ad illud, niſi ſpe-
cialiter a Sede Apoſtolica diſpenſentur; Unde
Peyrin. *tom. 3. privileg. cap. 14. nu. 3.* refert,
qnod tres Summi Pontifices, ſcilicet Paulus V.
Gregorins XV. & Urbanus VIII. diſpenſave-
runt in hoc Voto cum tribus Minimis ad Epi-
ſcopatum aſſnmptis; & ſignanter Urbanns VIII.
in examine Patris Franciſci Caſtellani pro Epi-
ſcopatu Capruleuſi, eum interrogavit: *An factus
Epiſcopus teneretur ad Votum vitæ Quadrageſi-
malis?* & cum reſpondiſſet *non teneri*, Papa ei
dixit: *Erraſti, teneris*, & parum defuit, ut ex-
cluderetur; noluit tamen cum eo diſpenſa-
re. (*a*)

Nota Romani Theologi.

(*a*) Regulares ad Epiſcopatus dignitatem evecti, nedum ad eſſentialia vota ſervanda tenentur, verum etiam ad reliqua vota in profeſſione emiſſa, ſeu obligationes per propriam reſpecti.

4 Epiſcopus Regularis tenetur Habitum ſuæ
Religionis deſerre; *c. Clerici officia* 15. *de vita,*
& honeſt. Clericor. ibi: *Pontifices autem in pu-*
blico, & in Eccleſia ſuperindumentis lineis omnes
utantur, niſi Monachi fuerint, quos oportet fer-
5 *re habitum Monachalem.* Retento tamen colo-
re Habitus ſuæ Religionis poteſt ſe conſorma-
re cum Epiſcopis ſæcularibus in forma, ſeu fi-
gura; Donatus *prax. Regul. tom. 1. part. 2. tract.*
6. q. 12. n. 8. in Rituali Romano reformato ſub
Clemente VIII. & ſic modo ſervatur in praxi.
6 Canonici autem Regulares S. Auguſtini in E-
piſcopos promori poſſunt uti habitu, quo utun-
tur alii Clerici ſæculares in Epiſcopos creati;
Leo X. Conſtit. 34. incip. *Dudum.* Vide verb.
Habitus n. 26. ubi ad id affertur noviſſima Con-
7 ſtitutio Benedicti XIII. merito obſervanda. E-
piſcopus Regularis tenetur recitare Officium
juxta ritum ſuæ Diœceſis, & non juxta ritum
ſuæ Religionis; *Sacr. Congreg. Rit.* 11. *Junii*
8 1605. Epiſcopo tamen ex Ordine S. Franciſci
Minorum de Obſervantia aſſumpto conceditur,
ut poſſit recitare tuta conſcientia officium San-
ctorum Ordinis S. Franciſci, & celebrare eorum
Miſſas, dummodo privatim celebret in ſua Ca-
pella dictis diebus Sanctorum Ordinis cum Miſ-
ſali Romano, & Officium pariter recitet cum
Breviario Romano; *Sacr. Rit.* Congr. *in Majo-*
9 *ricen. 6. Decembris* 1631. Epiſcopi Regulares,
qui ex indulto Sedis Apoſtolicæ gaudent pri-
vilegiis ſuæ Religionis, de quibus ſunt capa-
ces pro eorum conditione, non poſſunt de Bea-
tis ſuæ Religionis recitare Officium, & in pro-
priis Cathedralibus Miſſam celebrare, & Al-
tare Beatis prædictis erigere; *Sac. Rit. Con-*
greg. 17. *April.* 1660.
10 Epiſcopus Regularis recuperat jus Succeſſio-
nis ad hereditatem ſibi delatam poſt promo-
tionem, non obſtante renunciatione; *Sac.* Cong.
11 *Concil. in Neapolitana 3. Decemb. 1639.* Epi-
ſcopus Regularis non acquirit Monaſterio, cui
fuit Filius, ſed propriæ Menſæ, ſeu Eccleſiæ
quoad proprietatem, ad proprium tamen com-
modum quoad uſumfructum; *ead. Sacr. Congr.*
Conc. in d. Neapolitana. Epiſcopus Regularis 12
poſt adeptum Epiſcopatum non recuperat bona
ante Epiſcopatum jam tertio quæſita; *Sac. Cong.*
Concil. 11. Januar. 1631. & ead. Sac. Congr.
in d. Neapolitana, in qua cum quæreretur:

I. An Regularis profeſſus incapax bonorum ad Epiſcopatum aſſumptus recuperet Jus ſuccedendi quoad hereditatem poſt aſſumptum Epiſcopatum ſibi delatam?

II. An eidem obſtet ceſſio, & renunciatio hujuſmodi hereditatis facta ad favorem fratris; ad præſcriptum Sacri Concil. Trid. c. 16. ſeſſ. 25. de Regularibus ſub d. die 3. Decembr. 1639. reſolutio prodiit.

Ad I. Recuperare jus ſuccedendi ad hæreditates poſt adeptum Epiſcopatum ad utilitatem ſuæ Eccleſiæ ſibi delatas quoad proprietatem, & ad proprium commodum quoad uſumfructum.

Ad II. Eidem non obſtare ſupradictam ceſſionem, & renunciationem, quoad hereditates, quæ non ſint alteri ante adeptum Epiſcopatum acquiſitæ.

Frater Minor factus Epiſcopus auctoritate 13
Papæ recuperat Jus ſuccedendi ab inteſtato, &
ex teſtamento; Rota *in Urgellen. Hereditatis*
24. *Maii* 1619. *part.* 4. *recent. tom.* 2. *deciſ.*
115. *num.* 22. Bartol. *in tract. Minor. lib.* 4.
diſt. 3. cap. 3. cum aliis allegatis, quæ quidem
concluſio vera eſt, ſed ſecundum terminos *cap.*
Statutum 1. *cauſ.* 18. *q.* 1. ut ſibi uſumfructum,
& Eccleſiæ proprietatem acquirat, ut hoc mo-
do votum paupertatis conſervetur; Archidiac.
in d. cap. Statutum num. 2. Natt. *conſil.* 180.
n. 5. Feder. de Senis *conſil.* 20. *n.* 7. & Rota
loc. cit. num. 23. & 24. Epiſcopo Ordinis Fra- 14
trum Reformatorum S. Franciſci conceditur fa-
cultas diſponendi de bonis intuitu ſuæ perſonæ
acqui-

ſpectivam regulam inductas, puta ad jejunium aliquibus determinatis diebus &c. modo horum obſervatio compoſſibilis ſit cum ſtatu Epiſcopali; Ita ſiquidem decreviſſe conſtat Benedictus XIII. in Conſtit. *Cuſtodes* 7. Martii 1725. cujus hæc ſunt verba: *Iiſdem Regularibus tam ad Epiſcopatum, quam ad Cardinalatum evectis præcipitur, in virtute S. obedientiæ, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium ipſo facto incurrenda Papæ reſervata, ut ſingulis ſuæ Regulæ obligationibus, quæ Pontificale, ſive cujuſcumque alterius dignitatis, aut Cardinalatus officium minime impediant, perpetuo ſubſint.* Hinc etenim liquet, prædictos Epiſcopos ſubeſſe omnibus illis obligationibus, quæ in regula, quam profeſſi fuerant, exprimuntur, quæque non pugnant cum onere, & dignitate Epiſcopali. Idque reſpectu Franciſcanorum præſertim tenendum eſt tamquam certum, cum eorum Regulæ præcepta obligent ſub mortali, a quorum obligatione niſi ſpecialiter a Sede Apoſtolica diſpenſationem obtinuerint, nulla cauſa eſt, cur cenſendi ſint exempti dum ad Epiſcopatum promoventur.

Digitized by Google

acquiſitis in quoſcunque uſus pios converten-
dis, & etiam ad favorem Conſanguineorum,
& Affinium, ſi Sanctiſſimo placuerit, prout
conceſſit, & facultatem indulſit 12. *Aprilis*
1703. *Cong. particularis in Ajacen. diſpenſatio-
nis* apud Card. Petram *tom. 3. Commentar. in
Conſtit.* 11. *Clement. IV. ſub num.* 44. Epiſco-
15 pus Regularis, ſi ſit negligens in exigendo bo-
na hereditaria, vel eis renunciet, tunc ſucce-
dit Eccleſia proprietaria ex diſpoſitione *c. Sta-
tutum* 1. *cauſ.* 18. *q.* 1. & pro ea Capitulum
poteſt agere, dum tractatur de præjudicio Ec-
cleſiæ, & Epiſcopatus; Rota *cit. tom.* 4. *part.*
16 2. *recent. deciſ.* 115. *num.* 9. & 10. Epiſcopus
Regularis adeundo hereditatem ſibi delatam
poteſt ſibi præjudicare quoad uſumfructum,
non autem quoad proprietatem, quæ fuit ac-
quiſita Eccleſiæ; Rota *loc. cit. n.* 18.

17 Regularis factus Epiſcopus debet relinquere
Religioni, vel Monaſterio totum id, quod an-
te promotionem in Religione acquiſivit, &
habuit; *c. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *q.* 1. & plu-
ries ſtatuerunt Summi Pontifices, & ſignanter
Alexander IV. pro Minoribus 5. *Decembris*
1255. Conſtitut. incipient. *Ex parte veſtra*,
ubi præcipit, quod Fratres Minores Ordinis
S. Franciſci ad Epiſcopalem, & alias Supe-
riores Dignitates promoti, Libros, & alia ſua
bona, quæ ipſos promotionis ſuæ tempore ha-
bere contigerit, Generali ejuſdem Ordini Mi-
niſtro, vel Provincialibus Miniſtris, ſubmota
quacunque dilatione, reſignent, niſi forſan di-
cti Ordinis Superiores eis ipſorum librorum
uſus ad tempus conceſſerint de gratia ſpecia-
li. Similem reſignationem a Patribus Ordinis
S. Dominici faciendam ſtatuit idem Pontifex
eod. anno 1255. 11. *Maii, in libro privilegior.
Ord. pag.* 33. & ſic etiam Clem. IV. 9. *Junii*
1628. Conſtit. incipient. *Providentia*, ubi uni-
verſis Fratribus Ordinis Prædicatorum S. Do-
minici ad Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, &
Prælaturas aſſumendis inhibetur, ne conſecra-
tionis munus quoquo modo recipiant, ante-
quam libros, & bona Ordinem memoratum
contingentia, quæ apud eos tempore ſuæ pro-
motionis habere contigerit, Prioribus, & Con-
ventibus, de quibus aſſumpti fuerunt, cum
integritate reſignent, niſi forſan iidem Prio-
res de conſenſu ipſorum Conventuum uſum il-
lorum ad certum tempus eis duxerint conce-
dendum; alioquin eo ipſo ab exequutione Pon-
tificalis Miniſterii noverint ſe ſuſpenſos. In-
ter hujuſmodi autem libros non intelliguntur
comprehenſi Quaternuli, & illæ Chartulæ, vel
membranæ, in quibus dicti Fratres ſibi certa
notabilia cum aliquibus privatis ſermonibus
collegerunt; & noviſſime Benedictus XIII.
Conſtit. incip. *Poſtulat humilitati noſtræ* §. 5.
expreſſe interdixit Regularibus omnibus ad qua-
ſcunque dignitates Eccleſiaſticas promotis, ne
ſecum extra Cœnobia ulla bona aſportare au-
deant. Et inſuper ibid. §. 6. ademit Regula-
rium Superioribus facultatem concedendi pro-
motis eiſdem ad tempus uſum librorum, alio-
rumque. Epiſcopus Regularis non ſubjicitur 18
Bullæ de largitione munerum, quia ibi prohi-
bentur illæ largitiones quæ fiunt de bonis
pertinentibus ad Religioſorum Monaſteria.
Largitiones autem Epiſcopi Religioſi non fiunt
de bonis Monaſterii, ſed de redditibus, quo-
rum liberam habet adminiſtrationem, & uſum-
fructum, perinde ac ſi eſſet Epiſcopus ſæcula-
ris; Rota *Tom.* 4. *part.* 2. *recent. deciſ.* 115. *n.* 3.
Donat. *prax. Regul. tom.* 1. *part.* 2. *tract.* 15. *q.*
6. *n.* 9. & alii paſſim. Epiſcopus Regularis, 19
ſi ad ſuam Religionem redierit, Dignitates,
& Officia illius obtinere prohibetur. Paul. IV.
Conſtitut. incip. *In Sacra*. Epiſcopus Regula- 20
ris, ſi Epiſcopatum reſignet, aut ob culpam
deponatur, dummodo non degradetur, non
tenetur ad Regularem obſervantiam redire,
ſed remanet in perpetuum exemptus, ſicut
prius, quia retinet eminentiam Epiſcopalem.
Sic quidem Imola *in Clement.* 1. *n.* 2. *de ele-
ction.* Federic. de Senis *conſil.* 38. *n.* 2. Peyrin.
in formular. Regul. litt. G. *cap.* 6. *nu.* 7. Lay-
man. *in Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 5. *c.* 1. *de
ſtatu Relig. num.* 9. & cum multis aliis Barbo-
ſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1. *c.*
4. *n.* 18. * At nunc attendenda eſt Conſtitu-
tio Benedicti XIII. incip. *Cuſtodes*, vi cujus
Epiſcopi Regulares, ſi ſe abdicaverint Epiſco-
patu tenentur clauſtra ſuæ Religionis repete-
re, niſi tamen aliter conceſſum illis ſit a Sum-
mo Pontifice (*a*).

Epiſcopi Titulares antiquitus non creaban- 21

P 2 tur,

Romani Theologi Nota.

(*a*) Falſum eſt Regularem Epiſcopum, ſi contingat, ut vel Epiſcopatum reſignet, vel aliquam ob culpam Epiſcopatu privetur, ad propria clauſtra redire non teneri, Nam in laudata Benedicti XIII. Conſtitutione Epiſcopis Regularibus præcipitur, ut „ dimiſſo Epiſcopa-
tu,

Digitized by Google

tur, ſed tantum qui a propriis Eccleſiis ob ho-
ſtilitatem ejecti erant, in aliis Ecceleſiis va-
cantibus Cardinales conſtituebantur, donec ad
proprias Eccleſias reverti permitterentur, *in c.*
Paſtoralis 7. quæſt. 1. Fagnan. *lib.* 5. *Decret. in*
c. Epiſcopalia 1. *de Privilegiis*, *& exceſſibus*
22 *Privilegiator. num.* 39. Modo tamen non jam,
qui expulſi ſunt, dantur Epiſcopi Eccleſiis va-
cantibus, ſed creantur denno Epiſcopi Titula-
res illarum Eccleſiarum, tum ob alias cau-
ſas, tum ad hoc ut ſuffragentur aliis Epiſco-
23 pis. Fagnan. *loc. cit. num.* 41. Horum Epi-
ſcoporum Titularium, qui creantur Epiſcopi
alicujus Eccleſiæ in partibus infidelium ſitæ,
quæ neque populum Chriſtianum, neque Cle-
rum habet, nulla origo reperitur ante decre-
tum Concilii Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ.* 9.
de Cardinalibus; ubi permiſit creari Epiſcopos
Titulares, quibus pro ſuffraganeis poſſent uti
Cardinales Epiſcopi in ſuis Eccleſiis, ſicuti
modo utuntur ipſis etiam varii alii Epiſcopi
non Cardinales, & ideo etiam hodie Summus
Pontifex cum creat hujuſmodi Epiſcopos Ti-
tulares, utitur ſimilibus verbis: *Et ſuffragen-*
tur talibus donec &c. Fagnan. *loc. cit. num.* 41.
24 & 44. Epiſcopi Titulares ſunt veri Epiſcopi
Characterem habentes Epiſcopalem; *c. Paſto-*
ralis 7. quæſt. 1. & ibi Archidiac. *ſub num.* 4.
& Præpoſitus in 1. *notabil.* & alii communi-
25 ter. Pontificalia tamen exercere non poteſt
Epiſcopus Titularis, niſi in illa Diœceſi, cui
datus eſt ſuffraganeus, ut ſtatuit S. Pius V.
in decreto ſuo Conſiſtoriali, teſte Fagnan. *loc.*
26 *cit. num.* 50. Neque in locis exemptis, niſi de
licentia Epiſcopi loci, intra cujus fines locus
hujuſmodi exemptus fuerit conſtitutus; Con-
cil. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 4. *de reformat.* & ſic
expreſſe deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. Con-
cil. refert Aldan. *in compendio Canon. reſolut.*
lib. 1. *titul.* 4. *num.* 3.

27 Neque poteſt Epiſcopus Titularis in Eccle-
ſia ſua juriſdictionali, veluti ſi eſſet Præpoſi-
tus, Chriſma conferre, nec alia Pontificalia
exercere, niſi de expreſſa licentia Epiſcopi,
intra cujus Diœceſis fines Præpoſitura exiſtit,
ut deciſum fuiſſe refert Aldan. *in compendio*
28 *Canon. reſolut. lib.* 1. *tit.* 8. *nu.* 10. Neque po-
teſt Epiſcopus Titularis familiarem ſuum et-
iam triennalem ordinare abſque ſui proprii Præ-
lati expreſſo conſenſu; ſic expreſſe *Con. Trid.*
cit. ſeſſ. 14. *c.* 2. *de reformat.* Immo ordinati ab 29
Epiſcopo Titulari ſine conſenſu proprii Epi-
ſcopi, ipſo jure ſuſpenſi ſunt, donec ſuo Præ-
lato viſum fuerit. Sic expreſſe Trident. *loc.* 30
cit. Et ipſe Epiſcopus Titularis Ordines con-
ferrens, ſeu Pontificalia exercens ſine licentia
Ordinarii Diœceſani eſt ſuſpenſus per annum
ab uſu Pontificalium, textu expreſſo in Tri-
dent. *loc. cit.* Epiſcopus Titularis non eſt crean- 31
dus, niſi vere urgeat neceſſitas. Clementin.
In pleriſque c. 5. *de elect.* & Gloſſa *ibid. verb.*
Vagationis, ubi inhærendo d. Decretali invehi- 32
tur in eos, qui anhelant ad Vicarias Epiſco-
porum, & Eccleſias Titulares; Et ibidem in
verb. *Religioſos* dicit, hunc abuſum maxime
vigere in Religioſis, qui ad hoc laborant in-
terdum etiam importune, & per corruptelas,
ut cauere poſſint cum Pſalmiſta, *Laqueus con-*
tritus eſt, *& nos liberati ſumus*, *Pſalm.* 123.
& ſic cum Gloſſa Fagn. *loc. cit. num.* 47. Ur-
ſaya *in Miſcellaneo ſacro*, *& profan. p.* 2. *verb.*
Epiſcopus n. 37.

Epiſcopus Titularis Canonicatum obtinens 33
in Eccleſia Cathedrali poteſt, & debet in ea
uti habitu ordinario, quo utuntur Epiſcopi in
Romana Curia, ideſt Rochetto ſupra ſubta-
nam, & Mantelletto violacei coloris. *Sac.*
Cong. Rit. in Compoſtellana 11. *Julii* 1617. Et 34
debet præcedere omnibus aliis Canonicis, &
Dignitatibus, tam quo ad ſtallum, quam quo
ad functiones cantandi Miſſas, & omnia alia.
Sac. Congr. Rit. in Raguſina 22. *Junii* 1594.
in d. Compoſtellana 11. *Julii* 1617. *& in Cala-*
guritana 13. *Novembris* 1621. Epiſcopus Titu- 35
laris, qui eſt Canonicus, ſubeſt Viſitationi Or-
dinarii adinſtar aliorum Canonicorum, & te-
netur ad obſervantiam Legis Diœceſanæ, ali-
ter ſubjicitur pœnæ, etiam Excommunicatio-
nis, in ea contentæ. *Sacr. Congr. Epiſcop.* 24.
Julii 1632. apud Card. Petram *tom.* 1. *com-*
ment. in Conſtit. 2. *Leonis IX. ſect.* 5. *num.* 94.
Familiares etiam Epiſcopi Titularis gaudere 36
debent privilegio Fori, ita tamen ut conve-
niri debeant, & ſint puniendi ad Ordinario
loci, ubi degunt, non ab Epiſcopo, ſeu Ar-
chiepiſcopo Titulari. *Sac. Cong. Immun.* 17.
Januar. 1628. Beneficia, & Penſiones non va- 37
cant in eo, qui ad Titularem Epiſcopatum aſ-
ſumi-

„ tu, ſeu quacumque alia dignitate, ad quam evecti fuerint, vel perfuncto munere ſibi ex-
„ tra clauſtra commiſſo, ad eadem clauſtra redire teneantur, ſub pœna privationis uſus Pon-
„ tificalium; & ſi permanſerint in contumacia non redeundi clauſtra poſt annum ſint eo
„ ipſo ſuſpenſi a divinis.

Digitized by Google

ſumitur, cui etiam de novo conferri poſſunt præſertim ſimplicia. *Sac. Congr. Epiſcop. in Elboren.* 22. *Decemb.* 1640. apud Nicol. *in Lu-*
38 *cubrat. tom.* 2. *l.* 3. *tit.* 5. *num.* 43. Epiſcopus Titularis eſt de jure vocandus ad Concilia ge-
39 neralia. Vid. verb. *Concilium num.* 29. Epiſcopus Titularis adminiſtrator alterius Eccleſiæ, quas functiones in illa facere poſſit, & quomodo ei teneantur aſſiſtere Canonici Cathedralis? *Sac. Congr. Rit. in Sarſinaten. Function. Epiſcopalium* 22. *Auguſti* 1723. *Ponente Cardinali Paulutio*, ubi fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

I. *An Epiſcopus Civitatis Ducalis Modernus Adminiſtrator Eccleſiæ Sarſinaten. in functionibus Pontificalibus gaudeat omnibus illis præeminentiis, & prærogativis, quibus fruuntur, & gaudent omnes alii Epiſcopi in propriis Diœceſibus in caſu &c.? & quatenus negative;*

II. *An dictus Epiſcopus, & Adminiſtrator amovibilis Eccleſiæ vacantis, dum cantat Miſſam, & Veſperas in Pontificalibus, poſſit ſedere ſuper Cathedra Epiſcopali elevata quatuor gradibus, parata cum Baldachino, ac Poſtergali, & uti Baculo Paſtorali; vel ſedere debeat ſuper Faldiſtorio prope Altare ſine Baculo?*

III. *An concedere poſſit Indulgentiam quadraginta dierum ſine ſpeciali facultate Apoſtolica?*

IV. *An ei, dum aſſiſtit Miſſæ ſolemni ab alio cantatæ, debeant Canonici facere Circulos ad Kyrie eleyſon, Gloria in Excelſis, Credo, Sanctus, & Agnus Dei; Tuncque ubinam debeat ſedere?*

V. *An fieri debeat anniverſarium ſuæ conſecrationis, cum Miſſa cantatur per Capitulum, & Clerum, ejuſque nomen debeat in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes?*

VI. *An, dum Adminiſtrator Miſſam cantat in Pontificalibus, debeat poni ſuper Altare ſeptimum candelabrum cum candela accenſa?*

VII. *An, dum idem cantat Miſſam in Pontificalibus, debeant omnes Canonici Sacris paramentis indui, vel tres tantum fungentes Officiis Diaconi, Subdiaconi, & Presbyteri aſſiſtentis?*

VIII. *An dum vadit ad Cathedram, debeat ſumere Cappam magnam in Ædibus ſuperioribus Epiſcopatus, vel in ingreſſu Eccleſiæ, ſeu Presbyterii?*

IX. *An Canonici cum acceſſurum ad Cathedralem debeant omnes excipere in dictis Ædibus, vel ſoli tres, aut quatuor ad portam Eccleſiæ?*

X. *An diebus Feſtis fieri debeant publice Orationes pro novi Epiſcopi electione ad formam Concil. Trident. & Cæremonialis Epiſcoporum?*

Supradicta die 22. Auguſti 1722. reſponſum 40
fuit.

Ad primum. Negative.
Ad ſecundum. Negative quo ad primam partem, Affirmative quoad ſecundam.
Ad tertium. Negative.
Ad quartum. Negative, & ſedeat in primo Stallo Cleri.
Ad quintum. Negative.
Ad ſextum. Negative.
Ad ſeptimum. Negative quoad primam partem. Affirmative quoad ſecundam.
Ad octavum. Arbitrio Adminiſtratoris in caſu &c.
Ad nonum, decere in caſu, de quo agitur, ut omnes accedant.
Ad decimum. Affirmative.

Pro Epiſcopo Titulari obtinente Canonica- 41
tum in Cathedrali Aſculana *die* 20. *Martii* 1720. in Sacra Congregatione Rituum per Card. Picum a Mirandula propoſitis octo ſequentibus dubiis, reſoluta fuerunt, ut infra:

Dub. I. *An poſt delatam per Subdiaconum aſſiſtentem Epiſcopo locali Pacem, debeat illa deferri per dict. Subdiaconum Epiſcopo Titulari, antequam Canonici Aſſiſtentes in Throno illam recipiant ab Epiſcopo locali?* Negative.

II. *An canonicus Epiſcopus Titularis in Miſſis, & Veſperis cantatis cum aſſiſtentia Epiſcopi localis teneatur diſcedere a Stallo una cum reliquis Canonicis pro faciendis conſuetis circulis præſcriptis a Cæremoniali Epiſcoporum?* Affirmative.

III. *An exercente Pontificalia Epiſcopo locali, liceat Epiſcopo Titulari aſſiſtenti in Stallo cum reliquis Canonicis, deferre Pluviale, vel potius incedere debeat cum Rochetto, Mantelletta, & habitu violaceo?* Affirmative, exercente Epiſcopo locali Pontificalia; & aſſiſtente Capitulo in paramentis Sacris.

IV. *An una cum Pluviali poſſit quoque deferre Mitram Epiſcopalem abſque conſenſu Epiſcopi localis?* Poſſe, accedente conſenſu Epiſcopi.

V. *An, & cujus qualitatis debeat eſſe Mitra geſtan-*

geſtanda per d. Epiſcopum? Mitram debere eſſe lineam.

VI. An in caſu conceſſionis uſus Mitræ, ut ſupra, debeat Epiſcopus Titularis illam per ſeipſum imponere, & amovere a capite; vel potius ad hunc effectum liceat uti opera alterius? Per ſeipſum in caſu ut ſupra.

VII. An liceat Epiſcopo Titulari canenti Miſſas, & Veſperas tamquam Canonico in propria hebdomada uti Faldiſtorio, & indumentis Pontificalibus, ſeu potius illas canere debeat, ſedendo in ſcamno, prout practicatur cum reliquis Canonicis, & abſque Pontificalibus indumentis? Ad mentem, & mens eſt, ut in Miſſis de Turno abſtineat, & ſubroget alium; In ſolemnioribus vero non poſſe, niſi de licentia Epiſcopi.

VII. An in tali caſu teneatur petere licentiam ab Epiſcopo locali? Jam proviſum. Ex quo ad thurificationem, Epiſcopum Titularem eſſe thurificandum poſt Archidiaconum, & Canonicos Throno aſſiſtentes.

42 Epiſcopis Titularibus præcedunt Epiſcopi lo-
corum etiamſi poſteriores ſint Conſecratione.
Frances *de Eccleſ. Cathedral. c.* 42. *num.* 20. &
21. Urſaya *in Miſcellaneo ſacro, & profano*
43 *part.* 2. *verb. Epiſcopus num.* 40. Epiſcopus, cui
datus eſt Coadjutor, poteſt eſſe coadjutor alte-
rius; *Sac. Congr. Conſiſtor. in Conſtantienſi Coad-*
44 *jutoriæ* 16. *Septembris* 1722. Epiſcopus ſuffraga-
neus datus Epiſcopo cum facultate exercendi
Pontificalia Officia in Civitate, & Diœceſi, de
expreſſo conſenſu, & licentia pro tempore exi-
ſtentis Epiſcopi non poteſt eadem Pontificalia
exercere, ut exercuit vivente Epiſcopo, poſt
illius mortem Sede vacante, & Capitulo con-
tradicente. *Sac. Congreg. Concil. in Vilnen.*
22. *Februar.* 1631. Unde mortuo Epiſcopo,
illius ſuffraganeus Ordines conferre non poteſt.
Sac. Cong. Concil. in Conſtantienſi 4. *Februar.*
45 1645. Alia de Epiſcopo ſuffraganeo, Vid. verb.
Coadjutor a num. 67. *ad num.* 103. ubi late de
ipſo.

Supplementa Auctoris.

46 Epiſcopi ſuffraganei, annua præſtatione ſuper
menſa Epiſcopali ipſis conſtituta, provideri
47 debent de congrua ſuſtentatione. Benedictus
48 XIV. Conſtitut. incip. *Cum a Nobis*. Epiſcopi
Titulares valide, ſed illicite Ordines conferunt
ſine licentia Ordinarii, in cujus Diœceſi de-
49 gunt. Idem *ibid.* Epiſcopus Titularis juriſdictionem exercere poteſt in ſubditos Eccleſiæ ſibi aſſignatæ, ſi ad Chriſtianam Religionem convertantur. Idem *ibid.*

Epiſcopi ex Ordinibus Monaſticis, & men- 50
dicantibus aſſumpti, habitum proprii Ordinis viſibilem geſtare debent; Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Biennium* §. 3. quæ extat in Supplemento tomi 3. ſui Bullarii.

Id tamen non procedit quoad Canonicos Re- 51
gulares, & Clericos Regulares. Idem *ibid.* Sed recte obſervatur a Fratribus Profeſſis Militiæ Equeſtris S. Joannis Hieroſolymitani. Idem *ibid.*

Quoad obligationem Epiſcoporum exempto- 52
rum, & Sanctæ Sedi immediate ſubjectorum, eis indictam a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 2. ſibi eligendi Metropolitanum, ad cujus Synodum Provincialem accedere teneantur, & quæ ibi ordinata fuerint obſervare, & obſervari facere, Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 13. *c.* 8. *num.* 13. *& ſeq.* hæc refert: " Tridentinæ ſanctionis habita fuit „ ratio in Concilio Romano coacto anno 1725. „ Cumque eidem aliqui Epiſcopi interfuiſſent, „ qui a Metropolitani juriſdictione immunes, „ & Sanctæ Sedi immediate ſubjecti, Archiepi„ ſcopum ſibi non delegerant, ad cujus Syno„ dum Provincialem accederent, juſſi ſunt, „ Canonicis etiam pœnis indictis, electionem „ hujuſmodi ſtatim perficere; Idemque abſen„ tibus ſignificatum fuit, ac inſuper particula„ ris inſtituta Congregatio, quæ Decretum hac „ de re conditum exequendum curaret. Hæc „ Congregatio habita fuit die 28. Maii ejuſdem „ anni 1725. editaque ab ipſa ſunt conſultiſſi„ ma Decreta, quæ, cum a nullo adhuc, quem „ ſciamus, Auctore impreſſa fuerint, optimum „ ducimus ea huic capiti inſerere:

„ *Examinato diligenter Decreto Sacri Concilii „ Tridentini ſeſſ.* 24. *c.* 2. *de electione Metropo„ litani per Epiſcopos, qui nulli Archiepiſcopo „ ſubjiciuntur, ad effectum perducenda, concor„ dibus, & uniformibus votis fuit relatum, ut „ ſequitur.*

„ *Primo, Archiepiſcopos, qui non habent „ Suffraganeos, non teneri eligere Metropolitanum „ ad effectum conveniendi in ejus Concilio Pro„ vinciali.*

„ *Secundo, ſex Cardinales Epiſcopos urbium „ Romæ adjacentium, non teneri, ut ſupra.*

„ *Tertio, Epiſcopos omnes, qui ſunt inter Pro„ vinciam Capuanam, & Piſanam, non teneri „ eligere Metropolitanum ad effectum. Eos nihi„ lominus, qui, vel quorum Anteceſſores jam ſe„ mel poſt Tridentinum elegerunt Metropolita-*

„ *num*,

„ *num, teneri ſtare electioni, prout etiam Epi-*
„ *ſcopus, qui in Provincia Romana, inter dictas*
„ *Capuanam, & Piſanam conſtituta, divulſi*
„ *fuerint, & aſſignati Suffraganei Eccleſiarum*
„ *in Metropolitanas electarum, eidem ſubeſſe.*
„ *Quarto, Epiſcopos vere immediate ſubjectos*
„ *Apoſtolicæ Sedi, qui ſunt extra præfatam Pro-*
„ *vinciam Romanam, ubicumque locorum exiſten-*
„ *tes, omnino teneri eligere Metropolitanum,*
„ *juxta Decretum Concilii Tridentini ſeſſ. 24.*
„ *c. 2. de reformat. quatenus ipſi, vel eorum*
„ *Anteceſſores jam non elegerint.*
„ *Quinto, Abbates, alioſque Prælatos inferio-*
„ *res nullius Diœceſis, habentes Juriſdictionem*
„ *quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum,*
„ *cum Territorio ſeparato, teneri eligere Metro-*
„ *politanum, ut ſupra.*
„ *Sexto, Epiſcopos, Abbates, & Prælatos in-*
„ *feriores, qui debent, ut ſupra, eligere Metro-*
„ *politanum, etſi non teneantur eligere vicinio-*
„ *rem, debere tamen, juxta dictum Decretum*
„ *Concilii Tridentini, vicinum eligere; quod eſt*
„ *intelligendum de non nimis longe diſtante, ha-*
„ *bita ratione regionum.*

53 Deinde *ibid. num.* 15. ſic proſequitur: " In-
„ ter Epiſcopos, qui ut Metropolitanum ſibi
„ ad prædictum effectum eligerent, a Congre-
„ gatione compulſi ſunt, alter Papienſis fuit,
„ Lucenſis alter, ſicuti legitur in Regiſtris præ-
„ dictæ Congregationis habitæ, ut dictum eſt,
„ die 28. Maii 1725. Et hi quidem plura ob-
„ tendere non omiſerunt, ut Metropolitani ele-
„ ctionem declinarent, ſed eorum contentiones,
„ & ſtudia in irritum ceſſerunt, rejectis eorum
„ inſtantiis per eamdem Congregationem habi-
„ tam die 11. Februarii 1726. Cum vero fe-
„ licis recor. Benedictus PP. XIII. juſtis, gravi-
„ buſque de cauſis Epiſcopatum Lucenſem in
„ Archiepiſcopatum erexerit, nullo tamen ipſi
„ adſcripto Suffraganeo, ut patet ex ejus Con-
„ ſtitutione incipient. *Inſcrutabilis*, *novo Bulla-*
„ *rio tom.* 12. & cum Nos Papienſi Epiſcopa-
„ tui unitum perpetuo voluerimus titulum Ar-
„ chiepiſcopi Amaſiæ in partibus Infidelium,
„ ſicuti videre eſt in noſtra Conſtitutione, quæ
„ incipit *Ad ſupremam*, *in noſtro Bullario tom.*
„ 1. *num.* 74. hinc uterque Præſul ab eligendi
„ Metropolitani lege immunis evaſit, juxta
„ primum ſuperius inſerti Decreti caput. Ad
„ Epiſcopos vero quod ſpectat, qui Capuanam,
„ & Piſanam Provinciam interjacent, multo
„ ante fuerat pronunciatum, non adigi eos Me-
„ tropolitanum eligere, ſicut videri poteſt *lib.*
„ 4. *Decretorum Congregationis Conc. anni* 1558.
„ *pag.* 53. *Sacr. &c. cenſuit*, *Decretum c.* 2. *de*
„ *reformat. ſeſſ.* 24. *non habere locum in Epiſco-*
„ *pis, qui ſunt in Provincia Romana.* De Pro-
„ vincia Romana inter Capuanam, & Piſanam
„ loquitur Innocentius III. *in c. Sua nobis*, *de*
„ *Officio Vicarii.* Nos de ipſa mentionem feci-
„ mus *in ſuperiori lib.* 2. *c.* 2. *num.* 3. ubi etiam
„ rationum momenta attulimus, ob quæ hu-
„ juſmodi Provinciæ Epiſcopi ab eligendo Me-
„ tropolitano eximuntur. Itaque alteri huic re-
„ lationis capiti finem imponentes, cenſemus,
„ facile ex dictis quemlibet Epiſcopum collige-
„ re poſſe, num ad eligendum Metropolitanum
„ obſtringatur, & quomodo de injuncti ſibi
„ oneris implemento docere debeat. „ Ha-
ctenus laudatus Pontifex *loc. cit.*

* Epiſcopi ſuffraganei etſi decorentur pallio, 54
in Bullis tamen ejus conceſſionis cavetur, ne
quid præjudicii ex hoc inſeratur eorum Metro-
politis, quin & vetantur illud ferre in præſen-
tia Archiepiſcopi. Bened. XIV. de *Synodo Diœc.*
lib. 13. *c.* 5. §. 2. *nov. edit.*

Pallii honore non decorantur latini Patriar- 55
chæ Titulares, quemadmodum nec Archiepiſco-
pi in partibus; cum enim pallio nemo uti poſ-
ſit extra Provinciam ſuam, illi profecto alibi
commorantur; *ibid.* §. 17.

Additiones ex aliena manu.

De Regulari ad Epiſcopatum promoto ma- 56
giſtralis, & numquam ſatis pro merito, eſt De-
ciſio Sacræ Rotæ *in Vilnen. Ordinis S. Baſilii*
Magni Ruthenorum 3. *Aprilis* 1761. *cor. R. P.*
D. Frangipani. In hac enim Deciſione ſtatui-
tur, quod ut primum Regularis ad Epiſcopa-
tum promovetur, a jugo Regularis Obſervantiæ
liberatur, liberamque acquirit facultatem dona-
tionem inter vivos faciendi ratione cauſæ piæ,
& quidem etiamſi Epiſcopus ſit mere titularis,
& agatur de Epiſcopo mere electo, modo ele-
ctus ſit a Summo Pontifice. Vide & alia ad
materiam facientia in hac Deciſione.

Noviſſimæ additiones ex aliena manu.

Duæ hic de Epiſcopo Titulari expendendæ ſunt quæſtiones. Prior eſt an Titularis Epiſcopus negligens conſecrationem ſuſcipere intra tempus a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *de reformat.* præfinitum incurrat pœnas ab eodem *Concilio* inflictas, videlicet reſtitutionis omnium fructuum, ſi negligentia fuerit per tres menſes a die Confirmationis; & privationis Epiſcopatus ſi negligentia fuerit per alios tres menſes & ſic per ſex menſes a Confirmatione.

Digitized by Google

57 Negativa mihi arridet opinio. Ratio enim cur *Conc. Tridentinum* ita obligavit Epiſcopos, fuit, ut occurreret ſpirituali damno quod, neceſſario ſubditis afferre debebat dilata ab Epiſcopo in longum tempus ſuſceptio conſecrationis; Van-Eſpen *Jur. Eccleſiaſtici univerſ. part.* 1. *titul.* 15. *cap.* 1. §. 14. Hallier *de Sacr. Ordination. part.* 3. *ſection.* 7. *cap.* 21. §. 2. *num.* 16.

58 Hæc autem Concilii Tridentini ratio locum ſibi vindicare nequit quantum ad Epiſcopos Titulares, utpote qui ſubditos habent habitu tantum, non item actu. Non eſt igitur quod

59 Epiſcopus Titularis negligens Conſecrationem teneri poſſit pœnis Concilii Tridentini, ut punctim firmat Hurtadus *variar. reſolution. num.* 2. *tract. ultim. reſolut.* 12. §. 4. *num.* 720.

60 Accedit quod juxta Concilium Tridentinum ut locum habeat pœna privationis Epiſcopatus, debet præcedere pœna reſtitutionis omnium

61 fructuum. At quomodo quantum ad Epiſcopos Titulares præcedere poteſt pœna hæc reſtitutionis omnium fructuum, ſi apprehendere ii nequeunt poſſeſſionem ſuarum Eccleſiarum, utpote ab Infidelibus occupaturam? Hinc igitur magis atque magis confirmatum remanet quod intelligere nequit Concilium Tridentinum *de Epiſcopis Titularibus*, eo ipſo quod circa ipſos ſervari nequit ordo ille pœnarum ab ipſo Concilio Tridentino ſtabilitus, & religioſiſſime propterea ſervandus. Optime Rota *in Vilnen. Ordinis S. Baſilii Magni Ruthenorum* 3. *Aprilis* 1761. §. 14. *cor. bon. mem. Frangipane*.

Altera eſt an Canonicus qui ſimul ſit Epiſcopus Titularis, poſſit a Capitulo ſuæ Eccleſiæ Cathedralis eligi in Epiſcopum abſque

62 Brevi eligibilitatis? Notum jam eſt quod Epiſcopus unius Eccleſiæ non poſſit in Epiſcopum alterius Eccleſiæ eligi, ſed poſtulari debeat *cap. ultim. de Poſtulat. Prælator.*; idque ex matrimonio ſpirituali, quod Epiſcopum inter ac Eccleſiam intercedit.

63 Videtur autem poſſe eligi ſine eligibilitatis Brevi eo quod regula de ſpirituali matrimonio ceſſat quantum ad Epiſcopum Titularem, quippe qui vere & proprie Eccleſiam haud

64 habet. At contrarium, & quidem jure meritoque reſolvit Chriſtianus Thomaſius *in Reſponſ. Jur. impreſſ. poſt Programmata* §. 5. & *plur. ſequent.* ea ductus ratione, quod Epiſcopum Titularem inter & Eccleſiam eſt ſpirituale matrimonium, adeoque carens ipſe Brevi eligibilitatis nequeat ex matrimonio hoc ſpirituali eligi in Epiſcopum alterius Eccleſiæ.

E R E M I T A.

S U M M A R I U M.

1 *Eremitarum denominatio, officium: quot & cujuſmodi genera*, ad num. 4.

5 *Quot vero & quæ juxta S. Benedictum, S. Auguſtinum, & Fagnanum*, ad num. 11.

12 *Quinam Eremitarum gaudeant privilegio Fori, & Privilegio Canonis*, ad num. 15.

16 *Ad quos pertineat deputatio Eremitæ pro cuſtodienda Eccleſia*.

17 *Quæ ſint Ordinationes, Edicta, Regulæ, ac Pontificum Conſtitutiones ſuper eoſdem*, ad num. 21.

22 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 26.

Eremita denominatur ab Eremo, quem colit, ut Deo liberius, & commodius ſerviat. 1
Communis. Eremus enim eſt nomen Græcum, 2
quod latine idem ſignificat ac *Deſertum*, ſive *locus ſolitarius*, & omni habitatore deſtitutus;
Unde Eremita juxta nomenclaturam eſt Eremi 3
cultor, ſive Eremicola, & aliquando dicitur Monachus Græce, latine ſolus; *c. Si cupis* 15. *cauſ.* 16. *q.* 1. ibi: *Si cupis eſſe quod diceris, Monachus, ideſt ſolus, quid facis in Urbibus, quæ utique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum?* ubi Gloſſ. in verb. *ſolorum* ſubnectit, ideſt *ſolitariorum*. Eremitarum ſecundum 4
D. Hieronymum *Epiſt.* 22. ad Euſtochium tria ſunt genera, ibi: *Primum Cœnobitæ, quos illi Sauſes gentili lingua vocant, nos in Communi viventes poſſumus appellare. Secundum Anachoretæ, qui ſoli habitant per deſerta, & ab eo, quod procul ab hominibus receſſerint, nuncupantur; Tertium genus eſt, quod Romoth dicunt, deterrimum atque neglectum*; hæc ille. Unde 5
alii dicebantur *Cœnobitæ*, ſcilicet in communi viventes, alii *Anachoritæ*, ſcilicet ſoli habitantes, & alii *Romothitæ*, ſcilicet in communi, ſed deterrime, laxe, & improbe viventes.

Sanctus Benedictus *c.* 1. *Regulæ*, & *c.* 15. 6
quatuor enumerat genera Eremitarum, Cœnobitas ſcillicet, Anachoritas, Sarabaitas, & Gyrovagos. S. Auguſtinus vero *lib. de moribus Eccleſ.* dicit quod Eremitarum genus dividitur in Anachoritas, & Cœnobitas, & non alias ſpecies, cum quo videntur concordare Eminentiſs.

tiſs. Bellarminus *tom.* 2. *de Monach. lib.* 2. *c.* 3. Sapientiſs. Suarez *tom.* 4. *lib.* 1. *de varietat. Religion. in genere c.* 2. exiſtimantes alias diviſiones verbales falſas, aut futiles, cum aliqua membra prædictorum ſe ſe mutuo includant, ut inter ſe minime differant. Nam Eremitæ, & Anachoritæ ſola voce differunt. Remothitæ, & Sarabaitæ, & Gyrovagi, Cœnobitæ ſunt; ſed deterrime vivere in Monaſterio cum proprio, & ſine obedientia, non facit diverſum genus condiſtinctum ab aliis, ſed eſt corruptio vitæ Eremiticæ; & quod quidam ſe conferant in Eremum, non ut ſanctius, ſed liberius vivant, non eſt genus diverſum, ſed relaxatio vitæ Monaſticæ, ut obſervat Eruditiſs. P. Donatus *prax. Regul. t.* 4. *tract.* 14. *num.* 6.
7 Fagnanus tandem *lib.* 2. *decretal. in c. Nullus Judicum* 2. *de Foro competent. num.* 54. *ad* 64.
8 quatuor diſtinguit ſpecies Eremitarum. Primi ſunt Eremitæ, qui emittunt tria vota ſubſtantialia in aliqua ex Religionibus approbatis, quales ſunt Eremitæ tam calceati, quam diſcalceati S. Auguſtini, Eremitæ Camaldulenſes, Eremitæ S. Hieronymi per Hiſpaniam, & per Italiam, Eremitæ Servitæ Montis Senarii, Eremitæ S. Hieronymi de Feſulis, Ere-
9 mitæ B. Petri de Piſis. Secundi ſunt Eremitæ viventes in Congregatione, & habentes modum vivendi ab Epiſcopo approbatum, & tales licet non ſint vere, & proprie Religioſi, quia non profitentur aliquam ex Religionibus a Summo Pontifice approbatis, tamen ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi Diœceſani; *arg. c. Indemnitatibus* §. *penult. de elect. in* 6. *& Clementin.* 2. §. *Illas quoque mu-*
10 *lieres, de ſtatu Monachorum*. Tertii ſunt Eremitæ, qui quamvis nec ſint profeſſi alicujus Religionis, nec vivant in communi, tamen de facultate Epiſcopi induunt Habitum Eremiticum, & de ipſius auctoritate ſunt deputati ſervitio alicujus Eccleſiæ, vel Oratorii, ſeu Ere-
11 mitorii, & ſub illius obedientia vivunt. Quarti denique ſunt Eremitæ, qui non ſunt deputati Eccleſiæ ſervitio auctoritate alicujus Prælati Eccleſiaſtici, ſed voluntarie ſuſcipiunt, & ad ſui libitum deſerunt Habitum Eremiticum.

12 Eremitæ primi, & ſecundi generis gaudent privilegio Fori, & privilegio Canonis; de primis enim nefas eſſet hoc dubitare, cum ſint vere & proprie Religioſi: de ſecundis quod gaudeant, nedum privilegio Fori, ſed etiam Canonis, tenet expreſſe Silveſter *in verb. Eremita quæſt.* 1. *num.* 2. *& in verb. Eccleſia* §. *dicto* 6. *num.* 6. & cum multis Fagnan. *loc. cit. a num.* 55. *ad* 60. Eremitæ tertii generis et- 13
iam gaudent privilegio Fori, & Canonis, Silveſter *verb. Eccleſia* 1. §. 5. *dicto* 6. Armilla *verb. Eremita num.* 3. Navarr. *in Manual. c.* 17. *ſub nu.* 79. *in fin.* & *Comment.* 2. *n.* 44. *de Regularibus*, D. Nicol. Boer. *in tract. de ſtatu, & vita Eremit. num.* 13. *&* 14. Covar. *practic. qq. c.* 34. *num.* 4. Carol. de Graſſis, *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 105. Aloyſius Ricc. 2. *part. prax. reſol.* 149. Leonard. Duar. *in commen. Bullæ Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 6. *cum ſua addit.* Ricciol. *lib.* 3. *Lucub. c.* 3. *in ſecundo caſu*. Bonacina *tom.* 3. *de cenſuris Bullæ Cœnæ diſput.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 3. *num.* 18. Barboſ. *pag.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 12. *num.* 41. *& lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 39. *nu.* 45. Novar. 1. *quæſt.* 67. *multis allegatis a num.* 1. *uſque in fin. de elect. Fori*, Lezana *pluribus citatis part.* 2. *c.* 7. *n.* 4. *&* 5. Fagnan. *in cit. c. Nullus* 2. *de Foro competenti num.* 61. & cum multis aliis Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 1. *num.* 25. *arg. c. Qui vere* 16. *quæſt.* 1. ibi: *Qui vere, pureque ſolitariam eligunt vitam, digni ſunt convenienti honore*, & Gloſſ. ibid. verb. *Vere*, *& arg. c. Duo ſunt genera* 12. *quæſt.* 1. ubi illud Chriſtianorum genus reputatur inter Clericos: *Quod mancipatum divino Officio, & deditum contemplationi, & Orationi; ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare convenit*. Iſtis autem adnumerantur Eremitæ recepti auctoritate Epiſcopi Diœceſani ad ſervitium alicujus Eccleſiæ, vel Oratorii, adeoque &c. & quod tales Eremitæ ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, cenſuit *Sac. Cong. Epiſcop. in Fundana* 17. *Januar.* 1594. ut refert Barboſa *deciſ. Apoſtolic. verb. Eremitæ num.* 2.
Non deſunt tamen, qui tenent contrarium, 14
& maxime de privilegio Canonis, ut Cardinalis *in Clement. Per litteras, de præbendis*, & alii, quos citat Fagnan. *loc. cit. num.* 62.
Eremitæ quarti generis non gaudent, nec pri- 15
vilegio Fori, nec privilegio Canonis, ut de communi teſtantur Fagnan. *loc. cit. num.* 63. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 28. & alii paſſim.

Deputatio Eremitæ pro cuſtodia Eccleſiæ po- 16
teſt pertinere ad Laicos, ſed approbatio ſemper ſpectat ad Epiſcopum; *Sacr. Cong. Conc. in Albanen.* 10. *Maii* 1692. Pro iſtis Eremitis 17
variæ emanarunt Ordinationes, quæ hic ad litteram ſubnectuntur; & in primis datur Edictum emanatum ſub Clemente XI. 6. Octobris 1702.

EDI-

Digitized by Google

18 **EDICTUM PRO EREMITIS.**

Gaſparo per la miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina della S. R. C. Card. di Carpegna, della Santità di N. S. Vicario Generale &c.

PEr impedire molti gravi inconvenienti, ed evitare li ſcandali, che freqnentemente ſuccedono in queſt'Alma Città, per cauſa d'alcuni Vagabondi, che ſi fingono, e portano l'Abito de' Romiti ſenza la neceſſaria licenza; La Santità di Noſtro Signore inerendo agli Editti in diverſi tempi emanati, particolarmente dalla San. Memor. di Clement. VIII. nel 1602. e dalla San. Mem. di Clemente IX. col parere della Sag. Congregazione della Viſita ſotto li 15. Luglio *1669.* ordina, e comanda a tutti li Romiti, che ora ſi trovano in queſta Città di Roma, ſuoi Borghi, e diſtretto, anche ne i Romitorj, o caſe particolari, vicino le Chieſe, che in termine di otto giorni dopo la pubblicazione del preſente Editto, ed a quelli, che verranno per l'avvenire, immediatamente dopo che ſono entrati in queſta Città, debbano deporre l'abito Eremitico, ovvero andare a ſtar nel Convento, o Oſpizio de' Romiti di Port' Angelica, fondato a queſt' effetto con autorità Appoſtolica, affinchè non ſieno coſtretti andare all'Oſterie, o Camere Locande, come dalla Coſtituzione della San. Mem. di Siſto V. che incomincia: *Cum noſtræ*, emanata li *29.* Maggio 1587. ed ivi moſtrare le Teſtimoniali degli Ordinarj de' Luoghi, ed incarichiamo al Superiore di detto Oſpizio di riconoſcerle, e quelli, che non l'eſibiſcono, non ammetterli, anzi cacciarli ſecondo ordina la medeſima Coſtituzione Appoſtolica, e quei, che li hanno, riceverli con carità, conſorme l'Iſtituto di detto luogo, in cui dovranno li ſuddetti vivere, e pernottare per il tempo preſcritto ſotto pena di carcere, ed eſilio da Roma, e dallo Stato Eccleſiaſtico per dieci anni, ed altre pene a noſtro arbitrio. Parimente ordina la Santità Sua ſotto le medeſime pene alli detti Romiti, che non vadino per Roma, ſe non portano la fede del Rettore, o Superiore del medeſimo Oſpizio, che ivi dimorano; Di più, che non poſſino fermarſi in Roma più di tre giorni, ſe non avranno in iſcritto da Noi, o da Monſignor noſtro Vicegerente licenza particolare, quale ſi concederà gratis, quando vi ſarà cauſa legittima, e in detto tempo, che avranno le licenze, non dovranno queſtuare, nè pernottar altrove, che in detto Oſpizio, eccetto quelli, li quali ſeranno approvati da Noi, o dal detto Monſignor noſtro Vicegerente, ed avranno un'altra ſpeciale licenza in iſcritto di dimorare in qualche Romitorio, o Caſa vicino le Chieſe per fare l'Offizio di Cuſtode delle medeſime, ed a quelli ſe li preſcriveranno alcune Regole, ſecondo le quali dovranno contenerſi.

In oltre inerendo alla diſpoſizione delle Coſtituzioni Appoſtoliche, e de i replicati Decreti della Sagra Congregazione de' Veſcovi, e Regolari, proibiſce la Santità Sua, che neſſuno Romito ſotto qualunque preteſto, colore, o cauſa ardiſca di portar l'abito di qualſivoglia Religione, anche con licenza del Superiore di eſſa, con Tonica, o Mantello lungo, o ſenza di eſſo, nè con ſcapolare, o cappuccio ſimile a quelli de' Religioſi, ma debbano portarli in forma, che ſiano totalmente diſtinti dall' abito regolare, o clauſtrale, ſotto le pene dette di ſopra, e per quelli, che porteranno l'abito de' Padri Cappuccini, o ſimile in maniera, che poſſano eſſere riputati di tale Religione, incorreranno, oltre le ſuddette pene, anche la pena della Scomunica latæ ſententiæ impoſta dalle Coſtituzioni Appoſtoliche della San. Mem. di Paolo III. Pio IV. Gregorio XIII. ed altri Sommi Pontefici.

Non intendiamo però di comprender in queſto Editto li Romiti, che ora ſono, e per l' avvenire ſaranno con legittima autorità aſſegnati di Famiglia, e conviveranno in detto Oſpizio, o Convento di Port' Angelica, nè meno i Terziarj, Commeſſi, Oblati, Offerti, Donati, o altri ſimili, che ſtanno di Famiglia, o convivono ne i Monaſteri, o Conventi de' Regolari. Avverta ciaſcuno di ubbidire, perchè contro li Traſgreſſori ſi procederà irremiſſibilmente alle pene ſopraddette, ed ancora maggiori a noſtro arbitrio, ſecondo la qualità de' caſi, con giuſtizia ſommaria, ed anche per inquiſizione. Volendo, che il preſente pubblicato ed affiſſo ne' Luoghi ſoliti aſtringa tutti, come ſe a ciaſcuno foſſe perſonalmente intimato. Comandiamo in oltre, che il Superiore di detto Convento, o Oſpizio di Port' Angelica debba ſempre tenere affiſſo un eſemplare del preſente Editto nel Refettorio, o altro luogo pubblico del detto Convento ſotto pena a noſtro Arbitrio. Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 6. Ottobre 1702.

G. Card. Vicario.

N. A. Cuggiò Segr.

Som-

Digitized by Google

19 *Sommario delle Regole da oſſervarſi da i Romiti.*

Proſpero del titolo di S. Caliſto della S. R. C. Prete Cardinale Mareſoſchi, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

ESſendo ſtate fatte nel Concilio Romano, celebrato l'anno proſſimo paſſato, alcune Regole per li Romiti, che riſiedono nell'Oſpizio vicino la Port'Angelica di queſt' Alma Città, e per altri Romiti. E perchè le ſtimiamo anche molto utili da oſſervarſi da quei Romiti, li quali dimorano ſoli, o accompagnati alla Cuſtodia di diverſe Chieſe, e Cappelle dentro, e fuori le Porte di Roma, però ne abbiamo fatto il preſente Sommario ſtampato, che decentemente adattato in Tabella, vogliamo che ſtia ſempre affiſſo nella Cella di ciaſchedun Romito, e che le debba puntualmente oſſervare ſotto pena di eſſer mandato via dalla Chieſa, che cuſtodiſce, privazione dell'Abito, e altre pene a noſtro Arbitrio, ſecondo la qualità della traſgreſſione.

R E G O L E.

I. Che debbano ſempre portar l'Abito differente da quello, che uſano i Religioſi.

II. Che non poſſano fondare nuovo Romitorio ſenza noſtra licenza.

III. Che non debbano coabitare più di due Romiti inſieme, parimente ſenza detta licenza.

IV. Che ad ogni noſtro Ordine debbano dar conto delle Limoſine, che ricevono.

V. Che nelle Feſte di precetto debbano intervenire alla Dottrina Criſtiana nella propria Parocchia.

VI. Che ogni meſe, e in tutte le Feſte ſolenni debbano Confeſſarſi, e Comunicarſi nella ſua Chieſa Parrocchiale.

VII. Che ogni giorno debbano recitare almeno la terza parte del SS. Roſario, e la ſera far l'eſame della Coſcienza, e recitare le Litanie della Beatiſſima Vergine.

VIII. Che non tengano libro alcuno ſenza prima moſtrarlo al proprio Parroco, e averne dal medeſimo la licenza.

IX. Che tengano polita la Chieſa, e le ſacre ſuppellettili, come anche la Caſa, dove abitano.

X. Che non ammettano Sacerdote alcuno a celebrare ſenza la noſtra licenza ſtampata.

XI. Che non ammetrano uomo alcuno a pernottare ſenza licenza del proprio Parroco: Che ſe ivi ſi rifuggiaſſe qualche delinquente, debbano ſubito darne parte a Noi, o a Monſignor Vicegerente noſtro.

XII. Molto meno ammettere ſotto qualſivoglia preteſto, o licenza alcuna Donna di qual ſi ſia qualità, ancorchè ſia ſua Moglie.

XIII. Che non poſſano paſſare ad altra Chieſa, o Eremo, nè deporre l'Abito, e depoſto ripigliarlo ſenza noſtra licenza, o di Monſignor Vicegerente, ſotto pena della privazione dell'Abito, della Immunità Eccleſiaſtica, e di carcere.

XIV. Che finalmente li RR. Curati, ſotto li quali i detti Romiti, o Cuſtodi dimorano, dovranno invigilare nell'Oſſervanza delle ſuddette Regole, e trovandoli traſgreſſori gli ammoniſcano, e non emendandoſi, ſiano tenuti darne immediatamente avviſo a Noi, o a detto Monſignor, Vicegerente noſtro, affinchè ſi proceda contro di eſſi alle dovute pene. E perchè in Roma non ſono molto ſtabili li detti Cuſtodi, però li detti Parrochi dovranno pubblicare almeno una volta l'anno nella Meſſa Parrocchiale nel giorno di S. Paolo primo Eremita le medeſime Regole alli Romiti loro Parrocchiani, a queſto effetto avviſati, e congregati. Queſto dì 13. Novembre 1726.

P. Card. Vicario.

N. A. Canonico Cuggiò Segr.

BENEDICTUS PAPA XIII. &c. 20

ALias emanarunt a Felic. record. Urbano PP. VIII. prædeceſſore noſtro litteræ in ſimili forma Brevis tenoris, qui ſequitur, videlicet. Urbanus PP. VIII. Ad futuram rei memoriam. Cum, ſicut dilectus filius Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum Regularis Obſervantiæ Sancti Franciſci Nobis nuper expoſuit fecit, quamplures abutentes Habitu Fratrum Tertiariorum Ordines ejuſdem Sancti Franciſci, vel ſimplicem Tunicam oblongam cum Mantello, vel ſine eo, abſque Superiorum prædictæ Religionis licentia deferant, vel etiam eis caputium, aut Tunicæ adjunctum, aut ipſi Mantello conſutum ſuperaddant, eorumque nonnulli extra Clauſtra degentes tum ſcandaloſe, & inopportune ſub ſpecie peregrinationis, aut alterius emendicari prætextus divagentur, tum etiam aliquas Eccleſias, ſeu Capellas adſcito ſibi Eremitarum no-

Digitized by Google

nomine incolant, exindeque maxima apud Sæculares ſcandali materia, & pravæ opinionis erga prædictam Religionem ingeratur; Nobis propterea dictus Procurator Generalis humiliter ſupplicari fecit, ut tot incommodis, & ſcandalis opportunum aliquod remedium adhibere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur eumdem Procuratorem Generalem ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, Cenſuris, & pœnis a Jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus, quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequen. harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, omnibus, & ſingulis Locorum Ordinariis, ac Noſtris, & Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ubivis Terrarum conſtitutis, & degentibus, tenore præſentium diſtricte præcipiendo mandamus, ne de cetero quemquam prædictam Tunicam oblongam, cum, vel ſine Mantello, abſque Superiorum prædictæ Religionis Minorum de Obſervantia, & cujuſvis Inſtituti, ſeu Congregationis Ordinis ejuſdem Sancti Franciſci licentia in ſcriptis obtenta, quoquomodo deferre permittant, utque, ſi aliquem præmiſſorum tranſgreſſorem repererint, illum carceri mancipandum, tali Habitu exuendum, & arbitrariis pœnis mulctandum irremiſſibiliter curent, & præterea nemini licitum faciant, etiamſi prædictæ Religionis Minorum de Obſervantia, & cujuſvis Inſtituti, ſeu Congregationis univerſi Ordinis hujuſmodi Superiorum ſcripta, ſeu quovis alio prætextu roborata licentia deſuper acceſſerint, ut Habitum hujuſmodi cum prædicto Caputio, vel Tunica, ſeu Mantello, ut præfertur, conſulto deferant, ſublata ejuſdem Ordinis Superioribus, ipſiſque Locorum Ordinariis, ac Nunciis Apoſtolicis, & eorum cuilibet quavis auctoritate licentias hujuſmodi cuiquam concedendi, ac demum earumdem tenore præſentium volumus, & ordinamus, ut ſi quiſpiam tale deferens caputium, vel cum licentia, vel ſine ea, inventus fuerit, Carceris detentione, Habitus privatione, & aliis Arbitrariis pœnis ab eiſdem Ordinariis, & Nunciis omnino puniatur. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die V. Oct. MDCXXXVIII. Pontificatus Noſtri Anno decimoſexto. M. A. Maraldus .. Loco ✠ Annuli Piſcatoris.

Cum autem, ſicut dilectus Filius Modernus Procurator Generalis ejuſdem Ordinis Nobis nuper exponi fecit, nonnulli, præſertim Eremitæ, contra præfatum Urbani prædeceſſoris Litterarum tenorem, ac diſpoſitionem ipſorum Fratrum, Habitum cum Caputio, non ſine eorumdem Ordinis, ac Fratrum dedecore, & perturbatione deferre præſumant, indeque plurima ſcandala ante hac orta fuerint, ac in dies oriantur, Nobis propterea dictus Procurator Generalis humiliter ſupplicari fecit, ut in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ejuſdem Procuratoris Generalis Votis, hac in re, quantum cum Domino poſſumus, benigne annuere volentes, eumque a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a Jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes; hujuſmodi ſupplicationibus inclinati de Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, qui dilectum filium Miniſtrum Generalem Ordinis prædicti deſuper audierunt, ac narrata attenderunt, conſilio, præinſertas Urbani prædeceſſoris litteras, omniaque, & ſingula in eis contenta, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus. Præterea memoratis Eremitis ſub pœnis in eiſdem Urbani prædeceſſoris Litteris expreſſis præcipimus, ut pro majori, faciliorique eorum a Fratribus dicti Ordinis diſcrimine, de cetero ultra Barbam, geſtent etiam Tunicam breviorem, ſolitumque ſcapulare longius Pallio, ſeu Mantello, ad differentiam Tertiariorum Commenſalium. Decernentes ipſas præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia, pleniſſime ſuffragari, & ab illis reſpective inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari. Sicque in præmiſſis per quoſcunque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & dictæ Sedis Nuncios, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis au-

ctori-

Digitized by Google

ctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus &c.

Datum Beneventi ſub Annulo Piſcatoris die XVI. Maii MDCCXXIX. Pontificatus Noſtri Anno quinto.

F. Card. Oliverius.

Quæ ambæ Conſtitutiones fuerunt in linguam Italicam tranſlatæ, & publicatæ in locis ſolitis Urbis ut ſequitur.

BENEDETTO XIII.

Furono in altro tempo date fuori da Urbano VIII. di fel. mem. Noſtro Predeceſſore Lettere in ſimil forma di Breve del tenore ſeguente, cioè:

Urbano VIII. a futura memoria.

I. Portando, come ci fece poco fa eſporre il diletto Figliuolo Procurator Generale dell' Ordine de' Frati Minori della Regolar Oſſervanza di S. Franceſco, molti, li quali ſi abuſano dell'abito de' Frati Terziarj del medeſimo Ordine di San Franceſco, una ſemplice Tonaca lunga, o col Mantello, o ſenza di eſſo, o ſopra ponendovi ancora il cappuccio, o aggionto alla Tonaca, o cucito ad eſſo Mantello ſenza licenza de' Superiori della ſopraddetta Religione, e alcuni di loro vagando fuori de' Chioſtri ſcandaloſamente, ed impropriamente ſotto ſpecie di pellegrinazione, o d'altro mendicato preteſto; Sì ancora, abitando alcune Chieſe, o Cappelle ſotto nome di Eremiti, donde ſiegue grandiſſima materia, e occaſione di ſcandalo, e di mal concetto verſo di detta Religione appreſſo il ſecolo: Per tal cagione il detto Procurator Generale ci ha fatti umilmente ſupplicare, a degnarci di porre con benignità Appoſtolica qualche opportuno rimedio a tant'incomodi, e ſcandali. Noi adunque volendo con iſpecialità favorire, ed aggraziare il medeſimo Procurator Generale, in vigor di queſta aſſolvendolo da qualunque Scomunica, Soſpenſione, Interdetto, ed altre Eccleſiaſtiche ſentenze, Cenſure, e pene fulminate dalla legge, o da Perſona umana, per qualſivoglia occaſione, o cagione, ſe da eſſe in qualſivoglia modo troviſi legato, ed avendolo per aſſoluto, affine ſolamente di conſeguire l'effetto delle preſenti, inclinati alle di lui ſuppliche ſtrettamente comandando, ordiniamo a tenore delle preſenti a ciaſchedun degli Ordinarj de' luoghi, ed alli Nunci noſtri, e della Sede Appoſtolica in qualunque parte del Mondo, o coſtituiti, o permanenti, a non permettere, che alcuno in avvenire porti in qualſiſia modo la predetta Tonaca lunga, o con Mantello, o ſenza di eſſo, ſenza d'aver ottenuta licenza ſcritta da' Superiori della predetta Religione de' Minori Oſſervanti, e di qualſivoglia Iſtituto, o Congregazione del medeſimo Ordine di S. Franceſco; e che, ſe troveranno qualcuno traſgreſſore degli Ordini, e comandi premeſſi, procurino, che debba eſſere carcerato, ſpogliato di tal' abito, e irremiſſibilmente punito con pene arbitrarie; Ed in oltre non facciano lecito ad alcuno, ancorchè li ſia ſopraggiunta ſcritta, o roborata, ſotto qualſivoglia altro preteſto, licenza de' Superiori della predetta Religione de' Minori Oſſervanti, e di qualſivoglia Iſtituto, o Congregazione dell' Ordine intiero di portare tal'Abito col predetto Cappuccio, Tonaca, o Mantello, come s'è detto avanti, tolta a' Superiori del medeſimo Ordine, e alli ſteſſi Ordinarj de' Luoghi, e Nunzj Appoſtolici, ed a qualſivoglia di loro qualunque autorità di concedere ad alcuno tal licenza; E finalmente a tenore delle preſenti vogliamo, ed ordiniamo, *che ſe alcuno ſarà trovato portar tal cappuccio, o con la licenza, o ſenza di eſſa*, ſia onninamente punito dalli medeſimi Ordinarj, e Nunci, coll'eſſer tenuto in carcere, colla privazione dell' Abito, ed altre pene arbitrarie. Non oſtanti le coſtituzioni, e ordinazioni Appoſtoliche, e gli ſtatuti del detto Ordine, roborati anco con giuramento, confermazione Appoſtolica, e con qualſivoglia altra fermezza, e le conſuetudini, ed anche i Privilegj, Indulti, e Lettere Appoſtoliche, in qualſivoglia modo conceſſe, e confirmate, e rinnovate, in contrario delle coſe premeſſe. A tutte le quali coſe, ed a ciaſcheduna di eſſe, avendo noi i loro tenori, per pienamente, e ſufficientemente eſpreſſi nelle preſenti, ſpecialmente, ed eſpreſſamente deroghiamo a oggetto del valido effetto di tutte le coſe premeſſe. Ed anco a quelle, che per altro capo ſarebbero per rimanere nella loro forza, ed a tutte l'altre coſe ancora, che foſſero in contrario; Et acciochè le noſtre preſenti lettere più facilmente vengano a notizia di tutti quelli, a' quali eſſe ſpettano, vogliamo che alli traſunti delle medeſime preſenti lettere, anco ſtampati, ſottoſcritti di mano di pubblico Notario, e muniti col ſigillo di Perſona coſtituita in Dignità Eccleſiaſtica, da per tutto, dentro, e fuori di giudizio, s'abbia la medeſima fede, che ſi avreb-

avrebbe alle ſteſſe preſenti, ſe foſſero eſibite o moſtrate.

Dat. in Roma appreſſo S. Maria Maggiore ſotto l'Anello Peſcatorio ai 5. Ottobre 1638. l'anno 16. del noſtro Pontificato.

II. Ma, ſiccome il diletto figlinolo odierno Procnrator Generale dello ſteſſo Ordine poco fa ci ha farto eſporre, preſumendo alcuni, particolarmente Eremiti, di portar l'Abito di eſſi Frati col Cappnccio, contro il tenore, e diſpoſizione delle Lettere predette di Urbano predeceſſore, non ſenza diſonore, e pertnrbazione del loro Ordine, e de' Frati, e per eſſerne in addietro nati, ed alla giornata naſcerne moltiſſimi ſcandali, per tal cagione il detto Procurator Generale ci ha fatti umilmente ſupplicare, che ci degnaſſimo di opportunamente provvedere con benignità Appoſtolica alle coſe premeſſe. Noi adnnqne volendo benignamente, quanto poſſiamo nel Signore, conſentire ſu queſta coſa alli deſiderj del medeſimo Procurator Generale, ed aſſolvendolo in vigor di queſte, da qualſiaſi Scomnnica, Soſpenſione, Interdetto, ed altre Eccleſiaſtiche ſentenze, cenſnre, e pene fulminate dalla Legge, o da perſona umana, in qnalſivoglia occaſione, o cauſa, ad oggetto di ſolamente conſeguire l'effetto delle preſenti, e giudicandolo aſſolnto, inclinati alle di lni ſuppliche col conſiglio de' Venerabili noſtri fratelli Cardinali della Santa Romana Chieſa, prepoſti alli negozj, e conſnlta de' Veſcovi, e Regolari, i qnali di più udirono il diletto Figliuolo Miniſtro Generale, ed atteſero alle dI lui narrative, e relazioni, con antorità Appoſtolica, a tenor delle preſenti, approviamo, e confermiamo le lettere preinſerte di Urbano predeceſſore, e tutte, e ciaſcheduna delle coſe contenute in eſſe, e vi aggiungiamo la forza della inviolabile fermezza Appoſtolica. In oltre comandiamo a' memorati Romiti ſotto le pene eſpreſſe nelle medeſime lettere di Urbano predeceſſore, cbe acciò maggiormente, e più facilmente ſi diſcerna la loro differenza da' Frati del detto Ordine, in avvenire portino, oltre la barba, anco la Tonaca più corta, ed il ſolito ſcapolare più lungo del Feraiolo, o Mantello, a differenza de' Terziarj, che convivono in Communità. Determinando ch' eſſe preſenti lettere reſtino, e ſiano per eſſere ſempre ferme, valide, ed efficaci, e che fortiſcano, ed ottengano il loro plenarj, ed intieri effetti. E che pieniſſimamente in tutto, e per tutto ſuffraghino a qnelli, alli quali appartiene, e apparterrà in qualſivoglia tempo, e che da quelli reſpettivamente ſi oſſervino ioviolabilmente, e inconcnſſamente. E così nelle coſe premeſſe debbaſi giudicare, e definire per qualiſiſiano Giudici ordinarj, e delegati, anco Uditori delle cauſe del Palazzo Appoſtolico, e Nuncj della Santa Sede: E che ſia irriro, e vano, ſe ſcientemente occorrerà di eſſere diverſamente tentato da chi che ſia, con qualſivoglia autorità. Non oſtanti le coſtitnzioni, e ordinazioni Appoſtoliche, e tntte, e ciaſchednna di qnelle coſe, le quali nelle preinſerite lettere di Urbano predeceſſore vengono conceſſe, come non oſtative; E non oſtanti tntte le altre coſe, che foſſero in contrario. Vogliamo ancora, cbe alli traſunti, o eſempj delle medeſime preſenti lettere, anco ſtampati, ſottoſcritti di mano di pnbblico Notajo, e muniti col ſigillo di Perſona coſtituita in dignità Eccleſiaſtica, da per tutto, dentro, e fuori di gindizio, ſi abbia la medeſima fede, che ſi avrebbe alle ſteſſe preſenti, ſe foſſero eſibite, e moſtrate.

Dato in Benevento ſotto l'Anello Piſcatorio alli 16. di Maggio 1729. nell'anno quinto del noſtro Pontificato.

F. Card. Olivieri.

Editto per li Romiti.

Proſpero del titolo di S. Silveſtro in capite della S. R. C. Prete Cardinale Mareſoſchi, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

I. ANcorchè per il buon regolamento de' Romiti, che dimorano per ſervizio, 21
e cuſtodia di alcnne Chieſe, dentro, e fuori delle mura di queſt'Alma Città, o che capitano nella medeſima, ſiano ſtate fatte in diverſi tempi molte proviſioni con varj Editti pnbblicati da' noſtri predeceſſori per Ordine de'Sommi Pontefici, ſpecialmente dalla San. mem. di Clemente XI. li 6. Ottobre 1702. e da noi per comandamento della Santità di Noſtro Signore li 13. Novembre 1721. in eſecuzione del Decreto del Concilio Romano; nientedimeno la Santità ſua (confermando primieramente tutti li ſudetti Editti) volle per evitar molti inconvenienti, cbe ſiano veſtiti, come ſi dirà appreſſo, li Romiti, li quali han preſo, o vogliono prender l'Abito del terz' Ordine delli Religioſi Minori Oſſervanti di San

Digitized by Google

San Franceſco ; che però Noſtro Signore inerendo alla Coſtituzione della ſan. mem. di Urbano VIII. emanata li 5. Ottobre 1638. e quella confermando in tutte le ſue parti con una ſua Coſtituzione emanata li 16. Maggio dell'anno proſſimo paſſato 1729. (ambedue traſportate in lingua Italiana, e publicate ne' luoghi ſoliti di Roma) ha ordinato , che li detti Romiti, che han preſo l'Abito de'Frati Minori Oſſervanti *non debbano in conto alcuno portare cappuccio di qualſivoglia forma , nè grande , nè picciolo , nè ſeparato , nè cucito alla Tonaca , o Mantello ; debbano bensì portar la Barba , una Tonaca più corta , e lo ſcapolare , il quale debba eſſere più lungo del Mantello* , affinchè ſiano diſtinti dalli Terziarj commenſali , li quali convivono colli ſudetti Religioſi ne' Chioſtri ; ma perchè molti de' ſudetti non avendo notizia, o fingendo d'ignorare le ſudette Coſtituzioni Appoſtoliche , non hanno fin'ora ubbidito, perciò la Santità Sua ordina a tutti, ed a ciaſcuno de' ſudetti Romiti, che fra il termine di dieci giorni, da computarſi dalla Data del preſente Editto *debbano levarſi onninamente il Cappuccio , ſcortarſi la Tonaca , e metterſi lo ſcapolare , che ſia più lungo del Mantello* , ſotto le pene ſtabilite nelle dette Coſtituzioni Appoſtoliche , cioè di carcere, d'eſſere ſpogliati dell'Abito , ed altre pene arbitrarie ; che ſe taluno de' ſudetti non è ſtato ammeſſo al terz'Ordine da' Padri Minori Oſſervanti d'Araceli (ſe è veſtito in Roma) nè dalli detti Religioſi , ſe è ſtato veſtito in altri luoghi , non ardiſca ſotto la ſudetta , ed altre pene più gravi di portar il loro Abito, nella forma preſcritta, ma debba levarſelo affatto , o farſi ammettere *ſervatis ſervandis* al terz' Ordine da' medeſimi Religioſi nel detto Convento d'Araceli , li quali non li daranno l'Abito , ſe non li coſta d'eſſere proviſto di Romitorio, come preſcrive il loro Statuto .

II. Finalmente la Santità di Noſtro Signore ordina , e premuroſamente comanda , che neſſuno Romito , tanto de' ſudetti , quanto di qualſivoglia Ordine , e Iſtituto , veſtito di qualſiſia Abito , poſſa dimorar in Roma in caſe particolari, nè ſolo , nè accompagnato , e molto meno andar queſtuando , ſotto le ſudette pene , ed anche dell'eſiglio , e quelli , che vengono per viſitare li luoghi Santi di queſt' Alma Città , paſſati quei giorni , ne' quali ſono albergati nella Santiſſima Trinità de' Pellegrini , e nell'Oſpizio de' Romiti di Porta Angelica , debbano partire , e non fermarſi in caſa particolare , nè queſtuare , ſotto l'iſteſſe pene .

Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 26. Gen. 1730.

P. Card. Vicario .

N. A. Canonico Cuggiò Segr.

De Eremitis , eorumque variis ſpeciebus ſi plura cupis , vide ſan. mem. Benedictum XIV. *De Synodo Diœceſana lib. 6. tit. 3. n. 6.*

Noviſſimæ Additiones ex aliena manu.

Vexatiſſima eſt quæſtio , de qua agit Auctor *num.* 13. an Eremitæ qui nec Religionem profeſſi, nec ulli adſcripti Congregationi , habitum eremiticum ab Epiſcopo accipiunt , ejuſdemque auctoritate ſervitio addicuntur alicujus Eccleſiæ , privilegiis gaudeant Fori, & Canonis ? Quantum ad privilegium 22 Fori nullus dubito quin eo gaudeant . Ita præter allegatos ab Auctore *ubi ſupra* ſentiunt Anſald. *de Juriſdiction. part.* 2. *tit.* 11. *num.* 24. & qui vel ſolus ſufficit S. Mem. Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſan. lib.* 6. *c.* 3. *n.* 6.

Quod vero attinet ad privilegium Canonis , 23
eo neutiquam gaudent .

Sumus enim in materia odioſa & pœnali . 24
Fit hinc ut privilegio hoc gaudere debeant Clerici, & Regulares , de quibus Canon loquitur, tum ii , qui poſterioribus Canonibus 25
pro Regularibus habentur , ut Converſi *Cap. non dubium, & cap. Parochi de ſent. Excomm.* tum Novitii *cap. Religioſo §. Quamvis eod. tit. in 6.* Sed Eremitæ, de quibus verba facimus, nec pro Clericis , nec pro Regularibus habiti aliquo Canone ſunt . Non eſt igitur , quod 26
Canonis privilegio gaudere queant ; ut videtur tenere Fagnan. *ad Cap. Nullus num. 62. de For. Competent.*

ERROR.

Vid. verb. *Confeſſarius art.* 1. *a num.* 33. *ad* 42. & verb. *Juriſdictio num.* 30. & verb. *Impedimenta Matrimonii artic.* 1. *a num.* 2.

E U-

EUCHARISTIA.

Articulus I.

SUMMARIUM.

1 *Euchariſtiæ Sacramentum quid ſit, & a quo inſtitutum*, ad num. 2
3 *Quæ ſit materia conſecrationis Euchariſtiæ, & quid hac in re Græcos inter & Latinos diſtet*, ad num. 5
6 *Quæ ſit forma conſecrationis ejuſdem.*
7 *An fideles adulti teneantur de præcepto divino ſumere SS. Euchariſtiam; qua vero ætate & quo demum anni tempore juxta Eccleſiæ præſcriptum*, ad num. 9
10 *An terminus ab Eccleſia præſtitutus poſſit nonnihil extendi, & quorum auctoritate.*
11 *Qua Eccleſia pro adimplendo præcepto parochiali SS. Euchariſtia tam a Laicis, quam a Sacerdotibus &c. ſumi debeat vel poſſit*, ad n. 19
20 *An Regulares poſſint in die Paſchatis adminiſtrare Sæcularibus Euchariſtiam*, ad n. 21
22 *An præcepto ſatisfiat per communionem ſacrilegam.*
23 *Quibus pœnis mulctetur vivens vel moriens, qui præceptum hoc culpabiliter adimplere neglexit*, ad num. 26
27 *An & quando in Miſſis Defunctorum, & paramentis nigris miniſtrari poſſit Euchariſtia*, ad num. 28
29 *An poſſit miniſtrari in nocte Nativitatis Dominicæ.*
30 *Quibus poſſit præberi Euchariſtia, vel non*, ad num. 33
34 *An teneantur Ægrotus ex præcepto divino Euchariſtiam ſumere per modum Viatici, & quæ ſit circa Viaticum Eccleſiæ conſuetudo*, ad num. 39
40 *Quid ſentiendum de communione quotidiana, ſeu frequenti*, ad num. 42
43 *An præceptum, licitum, vetitumve ſit Euchariſtiam ſumere ſub utraque ſpecie.*
44 *Ubinam Euchariſtia Eccleſiæ primordiis aſſervari conſuevit, & hodie aſſervari debeat*, ad num. 49
50 *An deferri queat Ægroto nondum ſumenda, ſed tantum adoranda.*
51 *Ad quos ſpectet, vel quibus permittatur eam in proceſſione deferre.*
52 *An Sacramentum Euchariſtiæ poſſit alias quam propriis manibus a Celebrante deferri.*
53 *Dum elevatur SS. Euchariſtia, an unquam Canonici, & Clerus haud genua flectere debeant.*
54 *SS. Euchariſtia pro Infirmis intra quot dies a Græcis & a Latinis renovanda*, ad num. 55
56 *Quo Altari pro diverſitate Eccleſiarum Tabernaculum SS. Sacramenti ſiſtendum ſit.*
57 *An ſemper & ubique Eccleſiarum exponi poſſit SS. Sacramentum abſque expreſſa Ordinarii facultate*, ad num. 61
62 *Quæ ſint preces nuncupandæ, Sacramento Euchariſtiæ publice expoſito, & quæ obſervari jubeantur in Oratione vulgo Quadraginta Horarum*, ad num. 64
65 *Quænam ſit origo publicæ & ſolemnis Venerationis SS. Sacramenti.*
66 *Utrum illud aſſocians proceſſionaliter gaudeat Eccleſiaſtica Immunitate.*
67 *Subnectuntur plura ad rem excerpta ex Operibus Benedicti XIV.* ad n. 120
121 *Item Additiones ex aliena manu*, ad n. 134

EUchariſtia eſt Sacramentum Corporis, & 1
Sanguinis Chriſti veraciter contenti ſub
ſpeciebus panis, & vini poſt conſecrationem
factam a Sacerdote ſub verbis certis cum debita
intentione prolatis, ex inſtitutione divina
veraciter ſignificantibus Corpus Chriſti, &
Sanguinem ſub eis realiter contineri; Sic Scotus
in 4. *diſt.* 8. *q.* 1. Euchariſtiæ Sacramen- 2
tum eſt inſtitutum a Chriſto Domino in ultima
Cœna; *Ita Communis*, & aperte habetur
Matth. cap. 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. *&* 1. *ad*
Corinth. cap. 1. Materia conſecrationis Eucha- 3
riſtiæ eſt panis triticeus, ac vinum de vite;
Ita communis Catholicorum, & habetur in variis
Conciliis, & præſertim ex Florentino in
decreto Unionis, ubi ait: *Tertium eſt Euchariſtiæ
Sacramentum, cujus materia panis triticeus,
& vinum de vite*. Ad valorem Eucha- 4
riſtiæ quilibet panis triticeus, ſive azymus,
ſive fermentatus ſufficit, ſed de neceſſitate
præcepti tenetur Sacerdos Latinus conſecrare
in pane azymo, & Græcus in fermentato;
Ita Communis, & habetur expreſſe in Concilio
Florentino *in decreto Unionis*, & in Conſtitutione
S. Pii V. Incipien. *Providentia Romani
Pontificis*. Vino conſecrando admiſcenda 5
eſt

Digitized by Google

eſt modica aqua ; *Ita communis* , & habetur
ex Concilio Florentino in decreto *Unionis*,
ubi dicitur , quod vino *ante conſecrationem a-*
qua modiciſſima admiſceri debet , ubi per ly *mo-*
diciſſima denotatur aperte , quod non poteſt ,
nec debet multum aquæ apponi , ſed ſufficit
quælibet modica aqua, etiamſi eſſet una ſolum
gutta ſenſibilis ; & quod vino admiſcenda ſit
aqua de præcepto Eccleſiaſtico , docet Conci-
lium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 6. ibi: *Monet*
præterea Sancta Synodus præceptum eſſe ab Eccle-
ſia Sacerdotibus, *ut aquam vino in Calice offe-*
6 *rendo miſceant* . Forma conſecrationis loquen-
do de conſecratione Corporis Chriſti , eſt iſta :
Hoc eſt enim Corpus meum , & loquendo de
conſecratione Calicis , eſt iſta : *Hic eſt enim*
Calix Sanguinis mei , *novi* , & *æterni Teſta-*
menti, *myſterium Fidei* , *qui pro vobis* , & *pro*
multis effundetur in remiſſionem peccatorum. An
autem omnia ſupradicta verba ſint de ſubſtan-
tia, ſeu eſſentia formæ , ſicuti & alias quæ-
ſtiones , quæ circa materiam , & ipſam for-
mam ſolent agitari , vide apud Theologos .

7 Omnes Fideles adulti tenentur de præcepto
divino ſumere SS. Euchariſtiam , non tantum
in articulo mortis per modum Viatici , ſed
etiam ante illud periculum, & quidem ſæpius
in vita ; *Sic communis* , & deſumitur ex ver-
bis Chiſti Joan. 6. *Niſi manducaveritis carnem*
Filii hominis , & *biberitis ejus ſanguinem* , *non*
habebitis vitam in vobis, cum concordantiis .
8 Tempus hujus obligationis , cum non poſſit
generatim determinari , eſt ſingulariter deter-
minandum prudenti judicio , ita tamen ut ſa-
cra communio non nimium differatur. Unde,
ut huic præcepto Divino generalius , atque
majori cum fructu animarum ſatisfiat , Sancta
Mater Eccleſia in Concilio generali Latera-
nenſi ſub Innocentio III. celebrato præcepit ,
ut Fideles poſt annos diſcretionis ad minus in
Paſchate Sacramentum Euchariſtiæ reverenter
ſuſcipiant ; habetur expreſſe *in cap. Omnis u-*
triuſque 12. *de pœnitent.* & *remiſſion.* ibi : *O-*
mnis utriuſque ſexus Fidelis poſtquam ad annos
diſcretionis pervenerit . . . ſuſcipiens reverenter
ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum ,
niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob ali-
quam rationabilem cauſam ad tempus ab hujuſ-
modi perceptione duxerit abſtinendum , *alioquin*,
& *vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur* , & *mo-*
riens Chriſtiana careat Sepultura . Et idem de-
clarando ſtatuit Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 9.
ſi quis negaverit omnes , & *ſingulos Chriſtifide-*
les utriuſque ſexus , *cum ad annos diſcretionis*
pervenerint , *teneri ſingulis annis ſaltem in Pa-*
ſchate ad communicandum juxta præceptum S.
Matris Eccleſiæ, *anathema ſit*. Ad ſatisfacien- 9
dum præcepto impoſito *in d. cap. Omnis utri-*
uſque ſufficit Euchariſtiam ſumere in hebdo-
mada Sancta , vel infra octavam Paſchæ Re-
ſurrectionis . Sic declaravit Eugenius IV. Con-
ſtitut. incip. *Fide digna* . Poteſt tamen tem- 10
pus Paſchale extendi in longius tempus ex E-
piſcopi , aut Parochi diſpenſatione rationabi-
li ; *Sacr. Congreg. Conc.* 19. *Novemb.* 1616. &
cit. cap. Omnis utriuſque .

Euchariſtia pro adimplendo præcepto Pa- 11
ſchali eſt ſumenda in propria Parochia ; *Ita*
communis , & deſumitur *ex cit. cap. Omnis u-*
triuſque , & pluries declaravit Sacra Congreg.
Concil. Unde ſi quis communicaret in Eccle- 12
ſiis Regularium infra tempus Paſchale animo
ſatisfaciendi præcepto Eccleſiæ, non ſatisface-
ret, quia in Canone *Omnis utriuſque* præcipi-
tur a proprio Parocho Euchariſtiam ſumi ;
Sacr. Congreg. Conc. 23. *Januarii* 1588. An au- 13
tem communicans in Eccleſia Cathedrali ſatis-
faciat præcepto ? variant Doctores . Satisfacere
affirmant Abbas *in cap. Omnis utriuſque n.*12.
de Pœnit. & *remiſ.* Guttier. *Canon. qu. lib.* 1.
c. 30. *num.* 12. Lavor. *elucubr. var. tit.* 2. *c.* 11.
num. 65. Barboſa *de Paroch. part.* 2. *cap.* 20.
num. 12. Panimol. *part.* 3. *deciſ.* 61. *num.* 5.
Felix poteſtas *tom.* 1. *part.* 3. *num.* 2196. Paſ-
ſerin. Sa , Piaſec. & alii . Non ſatisfacere ta-
men , niſi licentiam dederit Ordinarius , vel
proprius Parochus , merito tenent Cardin. de
Lugo *in reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 15. Diana
part. 9. *tract.* 9. *reſolut.* 64. Dicaſtill. *d.* 10.
num. 170. La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *nu.* 633.
Urſaya *in Miſcellaneo Sacro* , & *profano litt. P.*
num. 263. & varii alii , & ſolide probat Pi-
gnatell. *tom.* 7. *conſul.* 89. *num.* 12. *uſque in*
finem ; ubi *ſub num.* 18. reſtatur , quod ſæ-
pius ita declaravit Sacr. Congreg. Conc. no-
minatim *in Limana* , *in Sutrina* , & *in Peruſi-*
na menſe Septemb. 1649. & Innoc. XI. *ſub die*
5. *Februar.* 1682. in audientia Reverendis Pa-
rochis Urbis a Sanctitate Sua publice data ,
inter cetera , ſuæ vivæ vocis oraculo decrevit ,
omnes utriuſque ſexus Fideles , qui in Urbe
commorantur , teneri pro ſatisfactione præce-
pti annuæ communionis Paſchalis Sac. Com-
munionem a ſuo proprio Parocho in ſuis Ec-
cleſiis Parochialibus , in quarum Parochiis ha-
bitant , ſuſcipere , & nullo modo dicto præce-
pto ſatisfacere per communionem in Eccleſia
Lateranenſi , vel Vaticana , vel nationalis cu-
juſvis nationis , vel in quacunque alia ſuſce-
ptam . Et ita in poſterum omnino ſervari

mandavit præſentibus Eminentiſs. Cardin. Vi-
cario, Illuſtriſs. Vicegerente, & ipſomet Pi-
gnatello Cleri Romani Camerario, ac omni-
bus Parochis Urbis, non obſtantibus quovis
Decreto Congregat. Viſitationis Apoſtolicæ,
aliarumque Congreg. ac privilegiis, & con-
ſuetudinibus quibuſcumque etiam immemora-
14 bilibus. Sacerdos ſatisfacit pro communione
Paſchali ubicumque celebret Miſſam; tamen
ſi non celebret, tenetur communicare in Paro-
chia, quia quando agit ut Laicus, tenetur
præcepto ut Laicus; Lugo *tom.* 5. *diſp.* 18.
num. 31. Gobat *tract.* 4. *num.* 74. La Croix
15 *loc. cit. num.* 630. & alii paſſim. Vagi, & Pe-
regrini, & Advenæ poſſunt ubilibet præcepto
Paſchali ſatisfacere, etiam in Eccleſiis Regu-
larium; Boſſius verb. *Communio Sacra n.* 11.
Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 10. *diſt.* 3.
qu. 4. *n.* 40. Lantuſca verb. *Eucharistia nu.* 6.
& ex Conſtit. Julii II. incip. *Dum ad Sacrum*
§. 37.
16 Fratres, & Sorores tertii Ordinis, nec non
Mantellati, Cortigiati, Pizocharæ, Cordella-
ti, & alii quocumque nomine nuncupati in
propriis domibus habitantes debent pro ſatis-
faciendo præcepto Paſchali Euchariſtiam reci-
pere a proprio Parocho, & non a Regulari-
bus; Leo X. Conſtit. incip. *Dum intra* §. 19.
Sacr. Congreg. Epiſcop. 11. *Septemb.* 1574. *&*
20. *Decemb.* 1616. Nec obſtant Conſtitutio:
Pretioſus, Conſtitutio: *Paterna*, aliæque ema-
natæ a Benedicto XIII. quia fuerunt abroga-
tæ a Clemente XII. Conſtitut. incip. *Roma-*
17 *nus Pontifex*. Famuli autem, Domeſtici, &
continui commenſales in Monaſteriis Regula-
rium degentes ſatisfaciunt præcepto Paſchali
recipiendo Euchariſtiam ab ipſis Regularibus,
ut colligitur ex abunde adductis ſub verb. *Ap-*
probatio art. 1. *a n.* 64. *ad* 68. ubi fuit oſten-
ſum poſſe Regulares tales commenſales conti-
nuos abſolvere abſque approbatione Epiſcopi;
Vide ibi, & tales famulos domeſticos habitan-
tes intra ſepta Religioſa Societatis Jeſu ſatis-
facere communicando in templis ejuſdem So-
cietatis docet abſolute Illſung *tom.* 6. *d.* 4.
num. 154. & La Croix *loc. cit. num.* 635. ubi
dicit adeſſe hoc expreſſum privilegium *in com-*
pendio verb. Familiaris §. 1. *&* 2. & Lantu-
ſca verb. *Euchariſtia num.* 7. tenet abſolute
poſſe hoc Regulares ex conceſſione Julii II.
Conſtitut. incip. *Dum ad Sacrum*, & teſtatur
18 de communi Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 40. Hoc
tamen privilegio non gaudent ſæculares illi,
qui tantum ipſis Monaſteriis deſerviunt, ſed
in eis non ſunt de Familia, nec continui
commenſales, & cum ſæcularibus exteris ex-
tra Monaſteria habitant, & vivunt; *Commu-*
nis. Nec hoc privilegio gaudent Advenæ, 19
qui in Monaſteriis Regularium infirmantur ex
Decreto Sacræ Congreg. Concil. quæ in una
Monopolitana 27. *Septembr.* 1670. ut *in lib.*
20. *Decret. fol.* 444. cenſuit *non licere Fratribus*
abſque licentia Epiſcopi, vel Parochi admini-
ſtrare Sacramenta Advenis, qui in eorum Con-
ventibus infirmantur, & ſi decedant, non poſſe
ſepeliri in eorum Eccleſiis.
Regulares non poſſunt in die Paſchatis ad- 20
miniſtrare ſæcularibus Euchariſtiam; *Sac. Con-*
greg. Concil. 2. *Martii* 1619. Etſi tales perſo- 21
næ ſæculares in alia die ſatisfecerint præce-
pto, ut reſpondit *Sac. Congr. Concil. in Burdi-*
gal. 9. *Junii* 1644. *& in Senon.* 21. *Jun.* 1650.
& in Mechlinen. 3. *Januarii* 1682. Per com- 22
munionem ſacrilegam non ſatisfit præcepto;
Innocentius enim XI. *die* 2. *Martii* 1679. da-
mnavit ſequentem propoſitionem 55. in ordi-
ne: *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſa-*
crilegam Domini manducationem. Qui culpabi- 23
liter non adimplet præceptum Paſchale, vi-
vens interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, & mo-
riens privatur Eccleſiaſtica ſepultura, textu
expreſſo *in cit. cap. Omnis utriuſque*, ibi:
Alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arcea-
tur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura.
Ipſe tamen, qui non confitetur, nec commu- 24
nicat in Paſchate, non eſt ipſo jure interdi-
ctus, ſed interdicendus eſt per ſententiam, un-
de ſi ante declarationem moriatur, non eſt
privandus Eccleſiaſtica ſepultura, dummodo
obierit cum ſignis contritionis; *Sacr. Congr.*
Epiſcop. in Cajetana 24. *Junii* 1595. Niſi ta-
men intermiſſio eſſet notoria; *cap. A nobis* 28.
de ſentent. excommun. vel adeſſet ſtatutum Sy-
nodale in contrarium; *Sacr. Congreg. in Ba-*
renſ. 15. *Decembris* 1696. Qui tempore Paſcha- 25
tis Euchariſtiam juxta præceptum Eccleſiæ
non recipit, poteſt inſuper pœna pecuniaria,
vel excommunicationis mulctari, ut declara-
vit *Sac. Congr. Conc.* in qua propoſitis ſequen-
tibus dubiis.

I. An Epiſcopus adverſus eos, qui temporibus ab Eccleſia ſtatutis ad Confeſſionis, & Euchariſtiæ Sacramenta negligunt accedere, & pœnas cap. Omnis utriuſque ſexus de pœnit. & remiſſion. contemnunt, poſſit etiam ad excommunicationem procedere?

II. An pro ſatisfactione pœnas pecuniarias pio loco applicandas injungere?

III. An expediat talium abſolutionem ſibi reſervare?

Die

Digitized by Google

Die 28. *Januarii* 1587. *Sacra Congr. Ad
primum cenſuit licere , niſi forte de pro-
prii Sacerdotis conſilio ex rationabili cau-
ſa communio ad tempus dilata fuerit . Ad
ſecundum poſſe injungi eleemoſynas alicui
pio loco applicandas pro hujuſmodi excom-
municatorum emendatione . Ad tertium non
expedire lib.* 18. *Decret. pag.* 604.

26 . Excommunicati paulo ante Paſcha non ſunt
moleſtandi , ſi non communicant in Paſcha-
te ; *Sacr. Congregat. Epiſcop.* 25. *Maii* 1601.
apud Piton. *Conſtit. ad Parochos utriuſque Cle-
ri n.* 205.

27 Nullo modo licere in Miſſis Defunctorum
præbere Euchariſtiam Fidelibus illam depo-
ſcentibus, ſtatuit *Sacr. Rit. Congreg.* 16. *April.*
28 1701. Neqne miniſtrari in paramentis nigris ;
ead. Sac. Rit. Congreg. 2. *Auguſti* 1701. ideſt
nec tempore celebrarionis , nec poſt , ex de-
claratione *ejuſd. Sacr. Rit. Congreg.* 20. *Mart.*
1711. & confirmat. 1. *Auguſti* 1724. At noviſ-
ſime anno 1741. 2. Septembris declaravit ut
ſequitur . In Miſſis defunctorum, quæ in pa-
ramentis nigris celebrantur , non miniſtretur
Euchariſtia per modum Sacramenti , ſcilicet
cum particulis præconſecratis extrahendo Py-
xidem a Cuſtodia ; poteſt tamen miniſtrari
per modum Sacrificii , prout eſt qnando fideli-
bus præbetur Communio cum particulis intra
eamdem Miſſam conſecratis; *Sacr. Rit. Congr.*
29 2. *Septembr.* 1741. Neque poteſt Euchariſtia
miniſtrari Fidelibus in nocte Nativitatis Do-
mini, non obſtante quocunque privilegio ; *Sac.
Congreg. Rit.* 7. *Septemb.* 1641. 9. *Aug.* 1653.
& 20. *April.* 1664. *in una Piſaurienſi*, in qua
habetur, ut ſequitur: *Patres S. Caroli Congre-
gationis Clericorum Regularium petierunt reſpon-
deri. An liceat in nocte Nativitatis Domini poſt
cantatam primam Miſſam, alias duas immedia-
te celebrare, & communicare fideles ? Sac. Con-
greg. reſpondit nullo modo licere, ſed omnino pro-
hibetur* . Et cum abuſus celebrandi ſucceſſive
ad primam Miſſam , & communionem præ-
bendi fidelibus, iterum tam in Urbe , quam
extra reſurgeret , denuo obſervantia dictorum
Decret. *a Sacr. Congreg. Viſitationis Apoſtolicæ
7. Decembr.* 1702. & Edicto Eminentiſſimi
Card. Vicarii 18. *Decemb.* 1702. ſtricte deman-
data fuit. Vide verb. *Miſſa art.* 5. *n.* 15. &
16. ubi ad litteram dantur.

30 Euchariſtia poteſt præberi pueris novem, aut
decem annorum , ſi ſuper Myſteriis Fidei, & Sa-
cra Communione ſint plene inſtructi, & de re-
verentia debita non dubitetur; *Communis* cum
S. Thoma *in* 4. *diſt.* 9. *q.* 1. *art.* 5. *quæſtiunc.* 4.
in corpor. S. Carol. Borrom. *act. Eccleſ. Me-
diolanenſ. part.* 4. *inſtruct. de Sacr. commun.
tom.* 1. Euchariſtia poteſt præberi mutis , & 31
ſurdis a nativitate præſertim tempore Paſcha-
li, & in articulo mortis, dnmmodo aliunde
non appareant indiſpoſiti; Abbas Panormitan.
in cap. Cum apud , de Sponſalibus , Layman
lib. 3. *tract.* 4. *n.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 45.
& alii paſſim . Sic etiam præberi poteſt Eu-
chariſtia Energumenis , (hoc eſt a Dæmone
obſeſſis) Epilepticis , & aliis infirmis , non
ſolum in Paſchate , ac mortis articulo , ſed
etiam aliis temporibus, dummodo Sacram Eu-
chariſtiam abſque irreverentia ſumere poſſint ,
& cæteroquin indiſpoſiti non appareant ; *Com-
munis*. Item præberi poteſt Euchariſtia ſemi- 33
fatuis , ſtolidis, phræneticis, amentibuſque , ſi
intervallum rationis habeant , dummodo non
ſit periculum vomitus , indecentiæ , aut irre-
verentiæ . Non poteſt tamen præberi perpe-
tuo amentibus ; *Communis* . Tenetur ægrotus 34
ex præcepto Divino Euchariſtiam ſumere per
modum Viatici , quando ex Medicorum judi-
cio eſt in periculo mortis conſtitutus , & hoc
etiamſi non ſit jejunus ; *Communis* . Et licet 35
ſit jejunus , recte adhibetur adhuc formula :
Accipe Viaticum &c. cum non minus ſumat
Euchariſtiam *per modum Viatici* ægrotus jeju-
nus , ac non jejunus , ex quo Viaticum ſit
præparatio pro via ad cœleſtem parriam bre-
vi aggredienda , tam a jejuno , quam a non
jejuno ; Viatici enim nomen venit a voce
Via , ſumpta adnominatione a Cibariis , quæ
a Viatoribus ad iter agendum præparantur ;
S. Thom. 3. *p. q.* 73. *art.* 4. *in corpore*, ibi :
*In quantum ſcilicet hoc Sacramentum eſt præfigu-
rativum fruitionis Dei , quæ erit in Patria , &
ſecundum hoc dicitur Viaticum , quia hic præbet
nobis viam illuc perveniendi* , & colligitur *ex
cap. De his* 9. *cauſ.* 26. *qu.* 6. Vide verb. *Via-
ticum n.* 6.

An autem , qui mane ante periculum ex 36
devotione communicavit , ſi ſuperveniat peri-
culum, teneatur eodem die per modum via-
tici communicare : Variant Doctores , Suarez,
Averſa, Coninch , Lugo , Gobat , *tract.* 4. *n.*
17. & *ſeq.* La Croix *lib.* 1. *p.* 1. *num.* 617. &
alii cum ipſis probabilius negant , quia duplex
una die communio prohibetur , & quia , qui
communicavit quando erat proxima mors , cen-
ſetur ſatisfeciſſe præcepto Viatici . Vaſquez
tamen, Turrianus, Ochagav , Hurtad. Quin-
tanadven. Felix Poteſtas *tom.* 1. *p.* 3. *n.* 1923.
& alii affirmant teneri iterum communicare
pro Viatico , quia præceptum Viatici mane

Digitized by Google

non obligabat, adeoque ei non ſatisfecit, & hanc ſententiam vocat probabilem, ac tutam Dicaſtill. *d.* 10. *dub.* 3. & merito tamquam tuta, immo totior, eſt ſequenda, quia licet, ut dicunt Auctores primæ ſententiæ, duplex una die prohibeatur communio, hoc tamen eſt ſolum præceptum Eccleſiaſticum, quod debet cedere præcepto Divino communicandi per modum Viatici. Nec communicando, quando erat proxima mors, ipſo inſcio, cum de mane fuerit perfecte ſanus, poteſt cenſeri ſatisfeciſſe præcepto Viatici, de quo nec cogitabat, unde ad huic ſatisfaciendum videtur teneri iterum communicare per modum Viatici. „ In tanta „ opinionum varietate, (ſic concludit Benedictus XIV. *de Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 11. „ *num.* 2.) Doctorumque diſcrepantia, integrum erit Parocho eam ſententiam complecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fiat reus „ violati ſtatuti ſynodalis, quod certe non potuit caſum iſtum reſpicere; neque fas erit „ Epiſcopo, aut in Parochum animadvertere „ qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit, „ aut quidquam de ejuſmodi controverſia in „ ſua Synodo decernere, ne videatur ſibi arrogare partes Judicis inter graviſſimos hac „ ſuper re contendentes Theologos. „ Ita ille.

37 In eadem infirmitate, etſi non teneatur, poteſt tamen ægrotus poſt aliquot, V. G. ſex dies, ſeptem, aut octo repetere Viaticum, non jejunus, dummodo nequeat jejunus ſumere, & periculum mortis recurrat. *Communis*, teſte Buſembaum *lib.* 6. *dub.* 2. *art.* 2. Immo Layman dicit hoc poſſe etiam poſt ſolos duos dies.

38 Quando morbus, & periculum diu protrahitur, poſt 7. vel 8. dies poteſt iterum dari communio non jejuno. Sic *Communis*, ut teſtatur Lugo *de Sacramento Euchariſtiæ diſp.* 15. *ſect.* 3. *num.* 64.

39 Viaticum dari debet etiam in die Paraſceves, ſed nullatenus ipſa die poteſt ſanis præberi Euchariſtia; *Sac. Rit. Congregat.* 19. *Februarii* 1622.

40 Communio quotidiana abſolute loquendo non expedit omnibus indifferenter, quod judicio prudentis Confeſſarii relinquendum eſt, qui devotis perſonis, & præſertim Monialibus, quas dirigunt, petentibus, ſæpe, aut etiam quotidie negare non poſſunt communionem, poſito, quod dignæ judicentur, neque detereri debent a quotidiana communione, cum iſta a Sanctis Patribus commendetur, ut patet *ex cap. Non iſte* 55. *diſt.* 2. *de conſecratione* ex verbis S. Ambroſi ibi: *Iſte panis quotidianus eſt*, *accipe quotidie*, *quod quotidie tibi proſit*, *ſic vive*, *ut quotidie merearis accipere*. Quod & ſumme optaret Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 6. ibi: *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.* Circa iſtam 41
autem Communionem quotidianam attendendum eſt ſequens ſpeciale Decretum editum a Sac. Congr. Concil. 12. Februar. 1679. & expreſſe approbatum ab Innocentio XI.

Decretum circa Communionem quotidianam.

„ Cum ad aures Sanctiſs. D. N. fide dignorum teſtimonio pervenerit, in quibuſdam „ Diœceſibus vigere uſum quotidianæ Communionis, etiam in Feria ſexta Paraſceve, & „ ſimul affirmari eamdem quotidianam communionem præceptam eſſe a jure Divino, „ quin etiam in illius adminiſtratione aliquot „ abuſus inoleviſſe, videlicet quod aliqui, non „ in Eccleſia, *ſed in privatis Oratoriis*, & Domi, immo cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravis infirmitatis nota ſumant „ Sacroſanctam Euchariſtiam, quam argentea „ theca incluſam in crumenea, aut ſecreto illis deferunt Sacerdotes ſæculares, aut Regulares, aliique in Communione accipiant „ plures formas, ac particulas, vel grandiores ſolito; ac tandem quis confiteatur peccata venialia ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Cum autem hæc Sanctiſſimus conſideranda commiſerit Sacræ Congregat. Cardin. Concilii Interpretum, eadem Sacr. Congreg. prævia „ matura diſcuſſione ſuper prædictis unanimi „ ſententia ita cenſuit: Etſi frequens, quotidianuſque Sacroſanctæ Euchariſtiæ uſus a „ SS. Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus, nunquam tamen, aut ſæpius illam „ percipiendi, aut ab ea abſtinendi certis ſingulis menſibus, aut hebdomadis dies ſtatuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præſcripſit, ſed quaſi humanam infirmitatem „ ſecum reputaret, nihil præcipiens, quod cuperet tantum indicavit cum inquit: *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis „ Miſſis fideles adſtantes Sacramentali Euchariſtiæ perceptione communicarent*; idque non immerito, multiplices enim ſunt conſcientiarum receſſus, variæ ob negotia ſpiritus alienationes, multæ e contra gratiæ, & Dei „ dona parvulis conceſſa, quæ cum humanis „ oculis ſcrutari non poſſunt, nihil certi de „ cujuſque dignitate, atque integritate, & „ conſequenter de frequentiori, aut quotidiano

,, no Vitalis Panis eſu poteſt conſtitui, &
,, propterea quod ad negotiatores ipſos atti-
,, net, frequens ad Sacram alimoniam perci-
,, piendam acceſſus, *Confeſſariorum ſecreta cor-*
,, *dis explorantium* iudicio eſt relinquendus,
,, qui ex Conſcientiarum puritate, & frequen-
,, tiæ fructu, & ad pietatem proceſſu Laicis
,, negotiatoribus, & conjugatis, quod proſpi-
,, cient eorum ſaluti profuturum, id illis præ-
,, ſcribere debebunt. *In Conjugatis* autem hoc
,, amplius animadvertant, cum B. Apoſtolus
,, nolit eos invicem fraudari, niſi forte ex con-
,, ſenſu ad tempus, ut vacent orationi, eos
,, ſerio admoneant, tanto magis ob Sacratiſ-
,, ſimæ Euchariſtiæ reverentiam continentiæ va-
,, candum, puriorique mente ad cœleſtium epu-
,, larum communionem eſſe conveniendum.
,, In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſi-
,, mum invigilabit, non ut a frequenti, aut
,, quotidiana Sacræ Communionis ſumptione
,, unica præcepti formula aliqui deterreantur,
,, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur,
,, ſed magis quid ſingulis permittendum per
,, ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi de-
,, cernendum putet, illudque omnino provi-
,, deat, ut nemo a Sacro Convivio, ſeu fre-
,, quenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur,
,, & nihilominus det operam, ut unuſquiſque
,, digne pro devotionis, & præparationis mo-
,, do rarius, aut crebrius Dominici Corporis
,, ſuavitatem deguſtet. Itidem Moniales quo-
,, tidie Sacram Communionem petentes, ad-
,, monendæ erunt, ut in diebus earum Ordi-
,, nis inſtituto præſtitutis communicent; ſi quæ
,, vero puritate mentis eniteant, & fervore
,, ſpiritus ita incaluerint, ut dignæ frequen-
,, tiori, aut quotidiana Sanctiſſimi Sacramen-
,, ti perceptione videri poſſint, id illis a Su-
,, perioribus permittatur. Proderit etiam præ-
,, ter Parochorum, & Confeſſariorum diligen-
,, tiam, opera quoque Concionatorum uti, &
,, cum eis conſtitutum habere, ut cum fide-
,, les ad SS. Sacramenti frequentiam (quod
,, facere debent) acceſſerint, ſtatim ad illud
,, ſumendum de magna præparatione oratio-
,, nem habeant, generatimque oſtendant eos,
,, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſa-
,, lutiferi cibi ſumptionem devoto ſtudio ex-
,, citantur, debere, ſive laici negotiatores ſint,
,, ſive Conjugati, ſive quicunque alii, ſuam
,, agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacra-
,, menti ac Divini Judicii formidine, diſcant
,, Cœleſtem menſam, *in qua Chriſtus eſt*, re-
,, vereri, & ſi quando ſe minus paratos ſen-
,, ſerint, *ab eo abſtinere*, ſeque ad majorem
,, præparationem accingere. Epiſcopi autem,
,, in quorum Diœceſibus viget hujuſmodi de-
,, votio erga Sanctiſs. Sacramentum, pro illa
,, gratias Deo agant, eamque ipſi adhibito
,, prudentiæ, & judicii temperamento alere
,, debebunt, & ab eorum officio poſtulari ſibi
,, maxime perſuadebunt, nulli labori, aut di-
,, ligentiæ parcendum, ut omnis irreveren-
,, tiæ, & ſcandali ſuſpicio in veri, & imma-
,, culati Agni perceptione tollatur, virtuteſ-
,, que ac dona in ſumentibus augeantur.
,, Quod abunde continget, ſi ii, qui devoto
,, hujuſmodi ſtudio Divina præſtante gratia te-
,, nentur, *ſeque Sacratiſſimo Pane* frequentius
,, refici cupiunt, ſuas vires expendere, ſeque
,, probare cum timore, & caritate aſſueve-
,, rint: quibus Chriſtum Dominum, *qui ſe fi-*
,, *delibus manducandum*, & ſe pretium in mor-
,, te tradidit, atque in Cœleſti Regno in præ-
,, mium eſt daturus, precatur Sacra Congreg.
,, ut ſuam opem ad dignam præparationem,
,, & ſumptionem largiatur.

,, Porro Epiſcopi, & Parochi, ſeu Confeſ-
,, ſarii, redarguant aſſerentes communionem
,, quotidianam eſſe de jure Divino; doceant
,, in Eccleſiis, ſeu Oratoriis privatis ex diſpo-
,, ſitione, ſeu Privilegio Pontificis de manu
,, Sacerdotis ſumendam Sanctiſs. Euchariſtiam,
,, nec eam ullo modo deferendam in crume-
,, na, aut ſecreto ad exiſtentes Domi, vel cu-
,, bantes in lecto, præterquam ad infirmos,
,, qui ad illam ſuſcipiendam ad loca prædicta
,, accedere non valeant, & ad eos, ſi ab Ec-
,, cleſia, *deferatur publice, & cum pompa* juxta
,, formam Ritualis Romani; ſi vero ab Ora-
,, torio privilegiato, cum forma decenti. Cu-
,, rent etiam ut circa communionem in feria
,, ſexta Paraſceve Miſſalis Rubricæ, & Ec-
,, cleſiæ Romanæ uſus ſerventur. Inſuper ad-
,, moneant nulli tradendas plures Euchariſtiæ
,, formas, ſeu particulas, neque grandiores,
,, ſed conſuetas. Non permittant ut venialium
,, confeſſio fiat ſimplici *Sacerdoti non approbato*
,, ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si Parochi,
,, & Confeſſarii, etiam Regulares, aut quicun-
,, que alii Sacerdotes, ſecus egerint, ſciant
,, Deo Opt. Max. rationem reddituros eſſe,
,, neque defuturam Epiſcoporum, & Ordina-
,, riorum juſtam, ac rigoroſam animadverſio-
,, nem in contrafacientes, etiam Regulares,
,, etiam Societatis Jeſu, facultate ipſis Epiſco-
,, pis, & Ordinariis per hoc Decretum per
,, Sedem Apoſtolicam ſpecialiter attributa. Et
,, facta de præmiſſis omnibus, ac de verbo ad
,, verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit,

 ,, ac

Digitized by Google

„ ac præſens decretum typis mandari, ac pu-
„ blicari voluit.

Datum Romæ 12. Februarii 1679.

F. Card. Columna Præſ.

S. Archiep. Brancaccius
Epiſc. Viterbien. Secr.

42 Quando commendatur frequens uſus commu-
nionis, intelligi debet de ſola Communione
digna, quia ſola digna communio eſt utilis ad
ſalutem, unde Innocentius XI. die 2. Martii
1679. recte damnavit hanc propoſitionem 56.
in ordine, *Frequens Confeſſio, & Communio et-
iam in his, qui gentiliter vivunt; eſt nota præ-
deſtinationis*. Talis enim propoſitio eſt maxi-
me ſcandaloſa, nam qui gentiliter vivunt,
ideſt qui vivunt continuo in depravatis, &
corruptis moribus, ſacrilege communicant; ſi
enim per confeſſiones bonas, & efficaciora
propoſita ſe ſemper diſponerent ad dignam
communionem, moraliter impoſſibile eſſet, ut
pergerent gentiliter vivere. Carden. *in 2. Criſi*
43 *diſt. 35. num. 3.* Non dari præceptum ſumendi
Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, niſi pro il-
lo, qui ſacrificat, eſt de fide contra Hæreti-
cos, apud Bellar. *lib. 4. cap.* 20. Hinc Triden-
tinum *ſeſſ.* 21. *can.* 1. ſic definiit: *Si quis di-
xerit ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis om-
nes, & ſingulos Chriſtifideles utramque ſpeciem
Sanctiſs. Euchariſtiæ Sacramenti ſumere debere,
anathema ſit*. Quod autem Eccleſia hoc juſte
prohibuerit, definit *can.* 2. ibi: *Si quis dixerit
Sanctam Eccleſiam Catholicam, non juſtis cau-
ſis, & rationibus adductam fuiſſe, ut Laicos,
atque etiam Clericos non conficientes ſub panis
tantummodo ſpecie communicaret, aut in eo er-
raſſe, anathema ſit*. An vero cauſæ poſſint ceſ-
ſare, vel concedendus ſit aliquibus Laicis uſus
Calicis, Trident. ſeſſ. 22. in fine committit ju-
dicio Papæ, *qui*, inquit, *pro ſua ſingulari pru-
dentia id efficiat, quod utile Reipublicæ Chriſtia-
næ, & ſalutare petentibus uſum Calicis fore ju-*
44 *dicaverit*. Primis Eccleſiæ temporibus, in qui-
bus Fideles ad Sacram Communionem una con-
venire nequibant, nec in publico loco Sacra
Euchariſtia ſervari poterat, deficiente Eccle-
ſiarum proviſione ob Gentilium perſecutiones;
ne ab ipſis, quod etiam proximis temporibus
Acatholicorum perfidia renovatum fuit, irri-
deretur & conculcaretur, permiſſum fuit anti-
quis Chriſtianis, quod particulas Euchariſtiæ
ad proprios lares deferrent, & privatim ibi
aſſervarent, ut ſingulis diebus, prout moris
tunc erat, ſe reficere poſſent, ut commemo-
rant S. Hieronymus *Epiſt.* 50. S. Cyprianus *in
lib. de lapſis num.* 92. & *in lib. de ſpectaculis*,
Tertullian. *lib. de orat. ſub fine*, & *lib. 2. ad
uxorem*, & innuitur in lectione, quæ legitur in
Breviario die 13. Auguſti pro S. Hippolyto
Mart. ibi: *Hippolytus a S. Laurentio baptiza-
tus, domi ſuæ, dum Euchariſtiam ſumeret, com-
prehenſus*, & plura ad rem recenſet Baron. *an-
no* 57. *num.* 151. & *anno* 570. Gonzalez *in
cap. 1. de Cuſtodia Euchariſtiæ n.* 9. Cabaſſut.
in Not. Eccleſ. ſæcul. 1. diſſ. 9. Pax Jordan. *de
re ſacra lib. 3. tit. 5. num.* 5. Verum cum te-
peſcente priſtina Fidelium caritate, quandoque
hoc venerabile Sacramentum non minori re-
verentia acceptum, quam conſervatum fuerit,
ideo mos illam in privatis domibus aſſervandi
per quinque fere ſæcula permiſſus, abrogatus
fuit, & in Eccleſiis tantum ſervari fuit ſtatu-
tum, ut ſpecialiter in *Concilio Cæſarauguſtano
II. can.* 3. ibi: *Si quis Euchariſtiæ gratiam ac-
ceptam in Eccleſia non conſumpſerit, anathema
ſit*; & conſonat *cap. Presbyter Euchariſtiam
ſemper habeat paratam*, ubi Gloſſa verb. *Eu-
chariſtiam diſt. 2. de conſecrat.* & Concil. Tole-
tan. *I. can.* 14. & elicitur *c. Statuimus 1. de
Cuſtodia Euchariſtiæ*; ubi ſtatutum fuit ut in
cunctis Eccleſiis Euchariſtia ſub fideli cuſtodia
clavibus adhibitis conſervetur, ne poſſit ad il-
lam temeraria manus extendi ad aliqua horri-
bilia, vel nefaria exercenda. Hactenus Emi-
nentiſs. *tom. 3. comment. in conſtit. 1. Urbani
IV. ſect. unica a num. 4. ad 6.*

Euchariſtia nunc omnino aſſervanda eſt in 45
qualibet Parochiali, quantumvis paupere; quod
ſi redditus, & ſocietas non ſufficiat, inſtitua-
tur quæſtor, vel eleemoſynarum Collector.
Sac. Congr. Concil. in Urbinaten. 22. *Martii*
1594. & *Sacr. Congr. Epiſcop. in Aſſiſien.* 14.
Martii 1614. Extra Parochiales Eccleſias non 46
conceditur retineri aſſidue Euchariſtia. *Sacr.
Congr. Epiſcopor.* 15. *Januar.* 1610., & *Sacr.
Congr. Concil.*, quæ ut refert Genuenſ. *in prax.
cap.* 110. cum ab ipſa peteretur

Primo. *An Epiſcopus poſſit concedere Eccleſiæ non Parochiali, ut in ea retineatur Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ ſolum pro adoratione, vel requiratur auctoritas Papæ?*

Secundo. *Præſuppoſito quod Epiſcopus conceſſerit licentiam aſſervandi Sanctiſſimum in Eccleſia non Parochiali pro adoratione, an poſſit Epiſcopus ſucceſſor dictam licentiam revocare?*

Re-

Digitized by Google

Reſpondit

Ad primum. *Id non poſſe concedi ab Ordinario; ſed requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ.*

Ad ſecundum. *Hujuſmodi licentiam fuiſſe nullam, & propterea ei non eſſe deferendum, nec eſſe neceſſariam revocationem.*

47 Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſiis Tertiariarum, quæ profeſſionem ſolemnem trium votorum non emittunt, nec in clauſura vivunt, nullatenus teneri poteſt. *Sacr. Congreg. Epiſcopor. & Regul. die* 20. *Decembris* 1626. Unde pro Induito debet recurri ad Sanctam Sedem, uti ad ipſam recurſum habuerunt Sorores Tertii Ordinis S. P. Franciſci exiſtentes Lucæ, & viventes collegialiter abſque obligatione Clauſuræ ad effectum obtinendi facultatem retinendi in propria Eccleſia Sanctiſs. Sacramentum; Exhibitiſque precibus Sacr. Congr. Epiſcop. *hac ſub die* 26. *Novembris* 1708. dictam facultatem conceſſit arbitrio Eminentiſs. Epiſcopi ſine præjudicio jurium Parochialium, ac cum clauſulis, & reſtrictivis per Eminentiam ſuam præſcribendis. Atque hic addenda ſunt quæ erudite tradit Eminentiſs. Card. Petra *tom.* 3. *Comment. ad Conſtitut.* 1. *Urbani IV. ſect. unica a n.* 21. *ad* 23. Propoſitis dubiis in Sacra Congregatione Concil. in Salernitana *Jurium Parochialium* 19. *Auguſti* 1702. ibi: I. *An omnia jura Parochialia in Eccleſia, & in Oblatis, aliiſque mulieribus degentibus in Conſervatorio Sanctiſſimæ Conceptionis Capitis Pentæ ſint exercenda per proprium Parochum S. Mariæ, intra cujus limites degunt, ſive per illarum Capellanum.* II. *An eædem Oblatæ poſſint in eadem Eccleſia aſſervare Sanctiſſimum Sacramentum, & Sacrum Oleum Infirmorum ſine licentia Sacr. Congregationis, & conſenſu Parochi.* III. *An in dicta Eccleſia valeat earum Capellanus pro ſuo arbitrio Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum publice adorandum exponere.* IV. *An prædictæ Oblatæ, & Mulieres morientes ſine electione ſepulturæ ſint tumulandæ in Eccleſia Parochiali, & quatenus ſepulturam eligant in earum Eccleſia, debeantur Parocho emolumenta funerum.* V. *An dictus Capellanus intra annum poſſit celebrare ſolemnitates, quæ ſpectant ad Parochum.* VI. *Ad quem ſpectet benedictio Candelarum in die Purificationis, Cinerum, & Palmarum.* VII. *An denunciationes pro prædictis Oblatis, aliiſque Mulieribus exeuntibus a dicto Conſervatorio ad effectum nubendi, debeant publicari in ipſa Eccleſia Parochiali pro tempore habitationis.* VIII. *An per dictum Conſervatorium debeatur decima Parocho.* Sacra Congregatio reſpondit: *Citra approbationem Conſervatorii* (quæ clauſula ſemper apponitur, dum aliqua quoad Conſervatoria determinat, cum ea approbare neque tacite, neque expreſſe voluerit) Ad I. *Affirmative.* Ad II. *Non poſſe ſine licentia Sacr. Congregationis.* Ad III. *Negative, niſi cum licentia Epiſcopi.* Ad IV. *Affirmative quoad utramque partem.* Ad V. *Exprimendas eſſe ſolemnitates particulares.* Ad VI. *Spectare ad Capellanum.* Ad VII. & VIII. *Affirmative.* Idemque reſolutum fuit *in Neapolitana Conſervatorii* SS. Philippi, & Jacobi in Regione Nidi Conſulum Artis Sericæ ſub die 2. Julii 1707. in quo propoſito dubio per Summarium: *An liceret retinere SS. Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia dicti Conſervatorii abſque Apoſtolica auctoritate?* Reſponſum fuit: *Non poſſe, & dentur Decreta in Salernitana.* Et repropoſita cauſa in folio ſub die 28. Julii 1708. reſcriptum fuit; *Citra approbationem Conſervatorii in deciſis, & ſupplicent Sanctiſſimo,* nempe pro facultate Apoſtolica illud retinendi. Itidem non licet illud retinere abſque Indulto Apoſtolico in Grangiis Regularium; unde cum recurſum habuiſſent ad Sacr. Congreg. Concilii PP. Oratorii pro Indulto illud retinendi in Oratorio eius Grangiæ, ſeu Domus extra Civitatem exiſtentis, in qua ſolebant morari aliqui Patres, vel ob infirmitatem, vel recreationis cauſa, maxima difficultas in conceſſione orta fuit; ſed conſiderando, quod locus principaliter deſtinatus erat pro Infirmis, & concurrebat votum Nuncii Apoſtolici favorabile, ut poſſet concedi tempore, quo adeſſent infirmi; Sacra Congregatio ſcripſit juxta votum arbitrio ejuſdem Nuncii, limitando tamen tempus ad ſeptennium ſalvis juribus Parochialibus, in Ulyſiponen. 3. Septembris 1707. *Hæc ille expreſſis verbis.* Euchariſtiam Sanctiſſimam ex con- 48
ſuetudine, & privilegio non decet teneri a Laicorum Confraternitatibus ſine licentia Epiſcopi. *Sac. Rit. Congr. in Inſulana* 10. *Junii* 1604. *& in Aſculana* 3. *April.* 1632. *& in Cortonen.* 9. *Maii* 1699. *& in decreto generali* 10. *Decembris* 1703. *in reſponſ. ad* 26. Feria quinta in Cœna Do- 49
mini SS. Euchariſtia aſſervari debet ſub unica tantum Clave retinenda per Sacerdotem in craſtinum celebraturum, & nullo modo apud Perſonas Laicas, & ſæculares, cujuslibet ſtatus, gradus, & conditionis. *Sac. Cong. Rit. in Civitat.* 22. *Novembris* 1631. *& in Calaguritana* 13. *Septembris* 1642. Et hoc in omnibus Ec-

Digitized by Google

cleſiis tam ſæcularibus, quam Regularibus quo-
modocumque exemptis, non obſtante conſuetu-
dine in contrarium. *Ead. Sac. Cong. Rit. in*
50 *Caurien.* 15. *Decembr.* 1632. Euchariſtia SS. ad
Ægrotum adoranda deferri non debet, ſi eam
ob tuſſim, aut alias, ſumere non poteſt pro
Viatico. *Sacra Congreg. Concil. teſte Zerola in*
praxi Epiſcop. pag. 1. *verb. Euchariſtia* §. 5.
51 Euchariſtiam SS. in ſolemni ejus Feſtivita-
te, & per octavam in proceſſione deferre, ab-
ſente, vel impedito Epiſcopo, pertinet ad pri-
mam Dignitatem, vel, ea impedita, ad ſecun-
dam, & ſucceſſive ad tertiam, vel quartam, &
omnibus Dignitatibus abſentibus, vel impedi-
tis, ad primum Canonicum. *Sac. Cong. Rit. in*
Piſaurien. 21. *Martii* 1609. *in Aretina* 30. *Janua-*
rii 1610. *in Lamacen.* 11. *Novembris* 1614. &
52 *in Baren.* 19. *Januar.* 1628. Sacramentum Eu-
chariſtiæ debet * non in aliqua machina pretioſæ
ſtructuræ, Sacerdotum humeris, quod in omni-
bus Hiſpaniarum Eccleſiis ex vetuſtiſſima, &
immemorabili conſuetudine fieri poſſe decrevit
Sacra Rota *in Hiſpalen. Proceſſionis*, 28. *Jul.*
1700. & *in Salmatina Juris recipiendi ſervitium*
&c. 23. *Jun.* 1732. ſed * propriis manibus a Ce-
lebrante deferri, non obſtante quacunque con-
ſuetudine contraria. *Sac. Cong. Rit. in Siracu-*
ſana Modicæ 2. *Junii* 1618. * Hæc deciſio lo-
cum habet in Proceſſione, quæ fit in Feſto Cor-
poris Chriſti, & in die Dominico infra Octa-
vam ejus, ut reſolvit *S. R. C.* 23. *Martii* 1709.
in Compſana. Ad Celebrantem vero ita priva-
tive pertinet delatio Sacramenti, ut Ipſe illud
deferre debeat etiam per Parochias alienas, per
quas proceſſio tranſiret. *S. R. C.* 21. *Aprilis*
1630. *in Lucana*. Quamvis ille, qui celebrat
Miſſam in Feſto SS. Corporis Chriſti debeat
deferre Sacramentum in Proceſſione, excipitur
tamen ab hac regula Epiſcopus, qui licet non
celebret Miſſam Pontificalem, nihilominus ab
ipſo deferri debet Sanctiſſimum Sacramentum in
Proceſſione, niſi legitime fuerit impeditus, &
non a prima Dignitate, ſeu a digniori Canoni-
co qui Miſſam cantavit, ut colligitur ex Cære-
moniali Epiſcop. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 8. apud Me-
ratum *in Additionibus ad Gavantum tom.* 1. *part.*
4. *tit.* 12. *num.* 11. In Veſperis autem Octa-
væ (ſi fiat Proceſſio) deferri debet ab eo qui
cantavit Veſperas, modo ſit Dignitas, vel Ca-
nonicus. *S. R. C.* 12. *Junii* 1627. *in Brundu-*
53 *ſina*. * Euchariſtia SS. dum elevatur, Canoni-
ci, & Clerus, ſive in Choro exiſtant, ſive pro-
ceſſionaliter incedant, ſemper debent genufle-
ctere. *Sac. Cong. Rit. in Oſcen.* 2. *Maii* 1620.
54 Euchariſtia SS. quæ pro infirmis aſſervatur,
ſingulis octo, aut quindecim diebus eſt renovan-
da a Græcis. *Clemens VIII. Conſtitut. incipient.*
Sanctiſſimus ſub die 31. *Auguſti* 1595. A Latinis 55
vero renovatio SS. Sacramenti debet fieri qua-
libet Dominica, non autem differri ad quinde-
cim dies. *Sac. Cong. Epiſcop. in Ravennaten.*
5. *April.* 1573. *ex c. Permittimus* 57. *de ſentent.*
excomm. & *Clemens VIII. cit. Conſtitut. San-*
ctiſſimus. Tabernaculum SS. Sacramenti in Ca- 56
thedralibus non debet eſſe in Altari majori,
propter functiones Pontificales, quæ fiunt ver-
ſis renibus ad Altare. In Parochialibus vero,
& Regularibus Eccleſiis debet regulariter eſſe
in Altari majori, tamquam digniori. *Sac. Cong.*
Epiſcop. in Lucenſi 10. *Febr.* 1579., & *in Ca-*
ſertana 29. *Novembris* 1594.
Regulares non poſſunt publice exponere Sa- 57
cramentum Euchariſtiæ ſine licentia Epiſcopi
& ex cauſa publica ab eodem probata, ut ſæ-
pe ſæpius reſpondit *Sac. Cong. Epiſcopor.* &
præſertim in Cajetana 25. *Octobris* 1602. & 10.
Decembris 1602. apud Nicol. *in Floſcul. verb.*
Euchariſtia num. 23. & Fagnan. *in c. Grave*
19. *de Offic. Ordin. n.* 77. his verbis: *Non li-*
ceat Regularibus etiam in propriis Eccleſiis SS.
Euchariſtiæ Sacramentum publice adorandum ex-
ponere, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit
ab Ordinario, ex cauſa autem privata poſſint,
dummodo SS. Sacramentum e Tabernaculo non ex-
trahatur, & velatum remaneat, ita ut ipſa Ho-
ſtia videri non poſſit; & *in Dertonen.* 27. *Maii*
1603. & *Sac. Cong. Concil. in Neapolitana* 17.
Auguſti 1630. & *Sacr. Congr. Rit.* 26. *Februa-*
rii 1628. & *ead. S. Rit. Congr.* 22. *Januar.* 1701.
in Firmana expoſitionis SS. Euchariſt. cenſuit,
Fratribus Minoribus de Obſervantia Oppidi Mon-
leani licere publice adorandum exponere SS. Eu-
chariſtiæ Sacramentum in eorum Eccleſia ſingulis
diebus feſtivis totius anni, exceptis Quadrageſima-
libus, & Dominicis, de licentia tamen Archie-
piſcopi. Pro perſonis autem particularibus ex- 58
ponitur in Oſtiolo Tabernaculi, aut in Pyxide
velata, cum luminibus, & aſſiſtentia. *Sac. Cong.*
Epiſcop. 7. *Sept.* 1678. In Eccleſiis Confrater- 59
nitatum non poteſt exponi ſine expreſſa Ordi-
narii licentia. *Sac. Cong. Epiſcop.* 20. *Auguſti*
1601., & *in Papien.* 2. *Auguſti* 1652. & *Sac.*
Cong. Rit. in decreto generali 10. *Decembris* 1703.
in reſponſ. ad 27. *dub.* Epiſcopus tamen id eis 60
permittere debet juxta ſolitum, niſi quid rele-
vans adſit in contrarium. *Sac. Cong. Epiſcop. in*
Maceraten. 16. *Martii* 1646. Neque Sacramen- 61
tum Euchariſtiæ poſſunt exponere, ſine licen-
tia Epiſcopi Diœceſani, alii quomodocunque
exempti, non habentes juriſdictionem in popu-
lum,

Digitized by Google

ſum, ut declaravit *Sac. Cong. Epiſc. in Florentina Juriſdictionis inter Archiepiſcopum, & Epiſcopum Feſulanum* 18. *Maii* 1696. *referente Eminent. Card. Pamphilio*.

62 Sacramento Euchariſtiæ publice expoſito, in Miſſis privatis dicenda eſt Oratio de Sacramento, ordine a Rubrica præſcripto. In Miſſis vero cantatis, & ſolemnibus ſervandum erit decretum *Sacr. Congreg. Rit.* 13. *Febr.* 1666. tenoris ſequentis: *Quando exponitur Sacramentum in Altari pro initio* 40. *horarum, vel ſpiritualium exercitationum, ſi accidat in Feſto primæ, vel ſecundæ Claſſis, tunc in Collegiatis, vel duæ cantantur Miſſæ, una de Feſto, ſeu Dominica poſt tertiam, altera Votiva de Sacramento poſt Nonam; vel una cantetur de Die cum commemoratione SS. Sacramenti. In Miſſis tamen privatis dicta Oratio de Sacramento erit omittenda in Feſtis primæ, & ſecundæ Claſſis*, prout *ead. Sac. Cong. Rit. reſp.* 2. *Decembris* 1684. nam propoſito dubio pro parte Procuratoris Generalis Lateranenſium: *An in Miſſa privata de Sancto duplici, vel Semiduplici, de quo tali die ſit Officium, facienda ſit commemoratio SS. Sacramento expoſito occaſione* 40. *horarum*, prodit reſcriptum, *poſſe, ſed omittendam in Feſtis*
63 *primæ, & ſecundæ Claſſis*. Tempore expoſitionis SS. Sacramenti non poſſunt celebrari Miſſæ de Requiem; *Sac. Congr. Rit.* 2. *Decembris* 1684. Circa hanc Sanctiſſimi expoſitionem occaſione 40. horarum attendenda eſt inſtructio de mandato Clementis XII. emanata 1. *Sept.* 1730. quæ ut ab omnibus percipiatur, & obſervetur hic ad litteram datur.

64 Iſtruzione, ed Ordini da oſſervaſi nell'Orazione continua di Quarant'ore coll'Eſpoſizione del SS. Sagramento per li biſogni di Santa Chieſa ſecondo la pia mente de'Sommi Pontefici, confermata e pubblicata di nuovo per ordine di N. S. Papa Clemente XII.

Proſpero del Titolo di S. Silveſtro in capite della S. R. C. Cardinale Mareſoſchi, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

Eſſendo ſtate fatte ſin dal tempo dell'introduzione dell'Eſpoſizione del SS. Sagramento per l'Orazione continua di Quarant'Ore diverſe proviſioni ſpettanti al decoro di detta Sacra Funzione, acciò le medeſime venghino eſattamente oſſervate, e ſi rimova ogni abuſo, d'Ordine eſpreſſo della Santità di Noſtro Signore, datoci coll'oracolo della ſua viva voce ordiniamo, e comandiamo, che in tutte le Chieſe di queſt'Alma Città, tanto Patriarcali, quanto Collegiate, e Parocchiali, ed in ogni altra Chieſa sì de'Secolari, come de'Regolari, in qualſivoglia modo privilegiata, in cui ſi farà la ſuddetta Orazione di Quarant'Ore, s'oſſervi inviolabilmente quanto ſi preſcrive nella preſente noviſſima Iſtruzione ſotto le pene infraſcritte.

I. Si metterà ſopra la porta della Chieſa, dove ſarà l'Eſpoſizione, un ſegno del SS. Sagramento ornato di feſtoni, come pure a capo della ſtrada vicina, perchè ſia noto a chi paſſa, eſſer ivi l'Eſpoſizione del Santiſſimo Sagramenro.

II. Il SS. Sagramento dovrà eſporſi nell'Altare Maggiore (eccettuatene le Baſiliche Patriarcali, nelle quali ſi ſuol eſporre ſopra altro Altare), e ſi coprirà l'immagine, o ſtatua, che vi ſia, come anche le pareti della tribuna, e le vicine all'Altare, ſe non vi ſono ornamenti ſiſſi, ſi copriranno con drappi, avvertendoſi, che gli apparari non contenghino Iſtorie, nè coſe profane. Sopra l'Altare non vi ſi ponghino Reliquie de'Santi, o Statue de'medeſimi (non eſcludendoſi però quelle delli Angioli, che faccino figura di candelieri) e molto meno vi ſi ponghino figure dell'anime del Purgatorio di qualſiſia materia, il che ſi proibiſce anche in tutte l'Eſpoſizioni particolari, ed in quelle, che talvolta ſi fanno per ſuffragio di quelle anime.

III. Sopra detto Altare in ſito eminente vi ſia un Tabernacolo, o Trono con Baldachino proporzionato di color bianco, e ſopra la baſe di eſſo vi ſia un Corporale per collocarvi l'Oſtenſorio, o Cuſtodia, il di cui giro ſarà attorniato di raggi, e non vi ſarà d'avanti alcun ornamento, che impediſchi la viſta del Santiſſimo.

IV. Ardino ſopra l'Altare almeno venti lumi continuamente, cioè ſei candele d'una libra, tre per parte dalli lati della Croce, ed otto candele nella parte ſuperiore, con altre quattro dalli lati dell'Oſtenſorio; nella di cui parte oppoſta, non vi ſi ponga onninamente lume alcuno, e vi ſiano finalmente due Torcieri con le Fiaccole almeno di tre libre l'una. L'iſteſſo numero di lumi vi ſia anche di notte dopo ſerrata la Chieſa, tra quali ve ne ſiano almeno dieci di Cera, e per la Chieſa nella Sera ſi mettano lumi ſufficienti per evitar la confuſione, quali ſtiano acceſi finchè ſi chiudano le Porte di eſſa. Potranno anche di giorno oſcurarſi le fineſtre vicino all'Altare dell'Eſpoſizione, ad effetto di raccogliere la mente de'Fedeli all'Orazione.

V.

Digitized by Google

V. Niun Secolare, benchè veſtito di ſacco di qual ſi voglia compagnia, ardiſca d'andare intorno l'Altare per aggiuſtare lumi, o far altro, che occorra, ma dovrà eſſere un Sacerdote, o almeno un Chierico con Cotta, con la quale ſopra il proprio Abito, dovranno comparirvi anche li Regolari di qualſiſia Religione. Avvertendoſi di più, che ogni perſona di qualſiſia condizione, ed Ordine per decreto della *Sacra Congregaz. de' Riti*, *Urbis 19. Auguſti* 1651. avanti il SS. Sagramento eſpoſto, accoſtandoſi, o partendoſi da eſſo, deve fare la riverenza con ambe le ginocchia piegate. In ordine poi alla perſona del Sacerdote, quale celebra la Meſſa privata, s'inſinua eſſervi decreto della medeſima *Sac. Congreg. Urbis 7. Septembris* 1638. che mentre paſſa avanti l'Altare, in cui ſta eſpoſto il SS. Sagramento, dopo fatta l'Adorazione con le ginocchia piegate, ſcoperto il capo, alzandoſi lo ricopra.

VI. Si tenga durante l'eſpoſizione alla porta della Chieſa, per la parte di dentro, o di fuori come tornerà più commodo, un Tapeto, che faccia forma di Buſſola con ſpazio adequato alli lati, per comodità del popolo, e ſia talmente poſto, che non poſſa mai dalla ſtrada vederſi il Santiſſimo Sagramento.

VII. Stiano di continuo uno, o due Sacerdoti, o almeno in altro Ordine Sagro coſtituiti, ſe ſi potrà, veſtiti di Cotta (benchè ſiano Regolari) genufleſſi avanti d'un banco ricoperto con Tapeto, o panno roſſo, o d'altro colore, e qualità decente vicino all'infimo grado dell'Altare, e mai ſopra genufleſſorj, orando tanto di giorno, quanto di notte a vicenda. Dove ſarà qualche Confraternità, vi aſſiſtino due Confratelli almeno avanti un banco coperto di panno verde, o d'altro colore decente, parimente a vicenda, ma fuori del Presbiterio, e diſtanti dalli Eccleſiaſtici ſudetti, ed orando con tutta divozione, per edificazione degli Aſtanti, e con voce ſommeſſa per non cauſar diſtrazione alli altri.

VIII. Nella Sacriſtia vi ſia l'Orologio almeno a polvere per ſaper il tempo della vicenda, di cui ſe ne darà il ſegno ad ogni Ora con la Campana maggiore tanto di giorno, come di notte.

IX. La ſera avanti il giorno dell' Eſpoſizione, dopo il ſegno dell'Ave Maria, ſi ſonino le campane ſolennemente per avviſo del Popolo, come anche la Mattina nel far del giorno, e dopo tutti gli altri ſegni dell'Ave Maria, durante l' Eſpoſizione, come parimente le ſolite tre volte avanti le Meſſe ſolenni.

X. Nell' Altare, dove ſta eſpoſto il SS. Sagramento, non ſi celebri altra Meſſa, che le ſolenni per l' Eſpoſizione, e Repoſizione, nei quali due giorni, oltre la Conventuale (nelle Chieſe dove v'è obbligazione di cantarla) ſi celebrerà dopo Nona la Meſſa del SS. Sagramento votiva pro re gravi (eccettuate però tutte quelle Domeniche, che ſono di prima, o ſeconda Claſſe, e tutti li giorni, ne' quali per ragione del Calendario, tanto univerſale, quanto particolare di quella Chieſa, in cui ſi fa l' Eſpoſizione, ſi fa Officio parimente di prima, o ſeconda Claſſe, come anche eccettuata la feria 4. delle Ceneri, e feria 2. 3. e 4. della Settimana Santa, tutti li giorni dell' Ottava di Paſqua, e di Pentecoſte, le Vigilie del S. Natale, e della Pentecoſte, e l'ottava dell'Epifania: nelle quali Domeniche, ed altri giorni, e ferie eccettuate, ſi canterà la Meſſa Conventuale con l' Orazione aggiunta del Sagramento ſub unica concluſione) e tutto s'oſſerverà inviolabilmente in tutte le Chieſe sì de' Secolari, che de' Regolari. Nel giorno medio, oltre la Meſſa Conventuale, ſi dovrà cantar dopo Nona la Meſſa votiva pro Pace, o altra, che verrà comandata da N. S. ſecondo ſarà eſpreſſo nella liſta delle Quarant' Ore con la medeſima eccezione delli giorni ſuderti, e con la medeſima Regola circa l' Orazione. Nelle Chieſe non Collegiate, e dove non è obbligazione di cantarſi la Meſſa Conventuale, dovrà in detto giorno medio cantarſi ſolo la Votiva ſudetta, e con l' eccezione, e regola preſcritta di ſopra nella Meſſa del Sagramento. Queſta però dovrà cantarſi ad un altro Altare, che non ſia quello dell' Eſpoſizione, nè quello, dove ſia il Tabernacolo col Sagramento incluſo; ed in quelle Chieſe, che hanno l'obbligo di cantar la Meſſa Conventuale, queſta pure ſi canterà ad altr' Altare, come ſi è detto. S' ordina eſpreſſamente, che nelli giorni dell' Eſpoſizione, medio, e della Repoſizione, le Meſſe ſi debbano cantare con li Miniſtri parati, e non altrimenti, anche nelle Chieſe de' Regolari, non oſtante qualſiſia loro uſo, o preteſa conſuetudine in contrario. Nelle Meſſe private, che ſi celebreranno durante l' Eſpoſizione, non ſi ſuoni il Campanello all' Elevazione, ma ſolo uſcendo i Celebranti dalla Sacriſtia, ſi dia un picciol ſegno con la ſolita Campanella. Non ſi celebrino Meſſe di Requie, nel tem-

tempo, che durerà l' Orazione di 40. ore, e le Meſſe del Santiſſimo, che ſi celebreranno ne' giorni permeſſi dalla Rubrica, ſaranno meramente Votive ſenza Gloria, e Credo. Nell' altre Meſſe private correnti ſi aggiongerà coll' Ordine preſcritto dalla Rubrica *l' Orazione del Sagramento*, così comandando la Santità di N. S.

XI. Il Celebrante dovendo portar il Santiſſimo in proceſſione ſarà veſtito di Piviale bianco, quando non abbia celebrato con paramenti d'altro colore, che in tal caſo continuerà il colore della Meſſa; il Velo umerale però ſarà di colore bianco in qualſivoglia caſo, che debba portarſi il Sagramento anco nel Venerdì Santo, e li paramenti de' Miniſtri Sagri ſaranno del color del Celebrante come ſopra. Parimente il Pallio dell' Altare, dove ſta l' Eſpoſizione, ſarà ſempre di colore bianco, benchè la Meſſa ſolenne ivi ſi celebri in altro colore; come pur il Baldachino per la Proceſſione deve eſſer bianco.

XII. Terminata la Meſſa ſolenne per l' Eſpoſizione, il Celebrante con li Miniſtri fatte le dovute riverenze al Sagramento, ſi ritireranno fuori del Corno dell' Epiſtola, dove il Celebrante (come pure li Miniſtri) deporrà il Manipolo, e levata la Pianeta, prenderà il Piviale, porrà ivi l'incenſo in due Turiboli ſenza benedirlo, e dopo con li Miniſtri genufleſſo, nel mezzo incenſerà tre volte il Santiſſimo. Su'l fine della proceſſione, quale ſi principierà anticipatamente fatta l' Elevazione del Santiſſimo, o prima, ſecondo che ſarà più, o meno numeroſa, il Diacono in tempo congruo fatta la dovuta riverenza prenderà il Sagramento, e ſtando in piedi lo conſegnerà al Celebrante genufleſſo, genuflettendo immediatamente eſſo Diacono; lo prenderà il Celebrante, ricoperte le mani dall' eſtremità del Velo umerale, e ſi alzerà: Principiandoſi poi da' Cantori l' Inno *Pange lingua &c.* s' incamminerà ſotto il Baldachino, recitando con voce ſommeſſa Salmi, ed Inni inſieme con li Miniſtri, quali eleveranno le fimbrie del Piviale.

XIII. La Proceſſione ſarà compoſta di tutto il Clero della Chieſa, ed il Crocifero in queſta funzione non ſarà parato con Abito ſuddiaconale, ma veſtito con Cotta; v' interverranno onninamente 8. Sacerdoti veſtiti con Cotte, e con Torcia acceſe in mano, li quali procederanno dalli lati avanti il Baldachino, e dopo di eſſi ſeguiranno due Acoliti con Turiboli, quali per la ſtrada incenſeranno il Santiſſimo, e durante la proceſſione ſi ſuoneranno le campane ſolennemente.

XIV. La Proceſſione ſi farà dentro la Chieſa, e al più per la Piazza, quando l' anguſtia della Chieſa ne porti la neceſſità, e quando eſca di Chieſa ſi farà ben pulire la ſtrada della Piazza, dove ſe vi ſarà qualche Bottega, dovrà tenerſi chiuſa durante la proceſſione.

XV. Se vi ſaranno iſtituite Confraternità di ſecolari, o ſiano veſtiti di Sacco, o nò, tanto li Guardiani, ed Offiziali di eſſe, quanto li Confrati tutti anderanno unitamente avanti il Clero Secolare, o Regolare che vi ſarà, al qual dovranno ſempre cedere il luogo più degno. Di più eſpreſſamente ſi comanda, che li Guardiani, o altri Offiziali di eſſe non ardiſchino ſotto qualſivoglia preteſto di conſuetudine, o altro, di andar dopo il Baldachino ſotto la pena di 25. Scudi a claſcun Fratello, Guardiano, o Offiziale della Confraternità, il quale contraveniſſe alla preſente diſpoſizione in conformità dell' Editto pubblicato l' anno 1689. Qual pena di Scudi 25. ſi dovrà applicare alla medeſima Confraternità, ſe ſarà povera, o al Monte del Santiſſimo Viatico a noſtro Arbitrio. Monſignor Primicerio però dovrà andar dopo il Baldachino veſtito ſenza Sacco coll' Abito ſuo Prelatizio, e con il Rocchetto, ſe ne avrà l'uſo. Di più ordiniamo alli ſudetti Cleri Secolare, e Regolare, che nelle proprie Chieſe non permettino, che ſi pratichi il contrario ſotto le pene contenute nel ſudetto Editto, cioè di Scudi 25. alli Superiori, e Rettori delle Chieſe Secolari, e di privazione di voce attiva, e paſſiva alli Superiori Regolari, con altre a noſtro Arbitrio. Quando poi vi foſſe alcuno, che tanto ardiſſe, ſi notifica, che oltre le ſudette pene impoſte di ſopra, reſterà ipſo jure privo dell' Officio, e caſſato dalla Confraternità reſpettivamente; al Guardiano, o Guardiani, ed Offiziali, quali contravverranno a queſto noſtr' Ordine, reſterà interdetta la Confraternità, e Chieſa, e privati di fare più tale ſanta funzione, ed Eſpoſizione, finchè da Noi non ſarà reintegrata; ſi dichiara anche, che all' Accuſatore di tal contravenzione ſi darà la terza parte della ſudetta pena coll' eſſer tenuto ſecreto, e la ſudetta diſpoſizione vogliamo che ſi oſſervi anche in tutte e ſingole Proceſſioni, ed Eſpoſizioni particolari.

XVI. Ritornata la Proceſſione in Chieſa, e giun-

Digitized by Google

e giunto il Celebrante al grado infimo dell' Altare maggiore, il Diacono genufleſſo riceverà il Santiſſimo da eſſo Celebrante (quale immediatamente genufletterà deponendo il Velo umerale) e lo collocherà nella baſe del Trono, andando poi, fatte le dovute riverenze, al ſuo luogo. Li Cantori divotamente, e con pauſa canteranno il *Tantum ergo*, *&c.* dopo di che il Celebrante alzatoſi colli Miniſtri, ponerà ivi nel mezzo l' incenſo nel Turibolo ſenza benedizione, e genufleſſo incenſerà tre volte il Sagramento. Terminato l' Inno ſenza dirſi il ℣. *Panem de cœlo &c.* ſi canteranno dalli ſudetti Cantori le litanie contenute nel libro ſtampato per l' Orazione delle 40. ore (qual libro puramente ſenza alcuna immutazione, dovrà uſarſi in qualunque altra Eſpoſizione del Santiſſimo, che ſi faccia particolare.) Dopo che avrà detre le preci, il Celebrante alzatoſi (a cui li Miniſtri ſosterranno il libro) ſenza fare nuova genufleſſione canterà a mani giunte il ℣. *Dominus vobiſcum &c.* con le Orazioni, quali terminate genufleſſi faranno breve Orazione, ed indi partiranno a capo ſcoperto fino ad una ragionevole diſtanza dal Sagramento, dandoſi così il principio all' Orazione delle Quarant' Ore.

XVII. Il Celebrante non dovrà uſar la Sede Camerale ſecondo il decreto della Sacra Congr. de' Riti, ma un Banco (che nè pure abbia braccia) con il poſtergale ornato di panno roſſo, o altro colore decente, in cui ſederà inſieme colli Miniſtri Sagri, e ſi averte alli medeſimi, come anche agli altri, che oprano circa il Divino Miniſtero, qualmente in tempo, che ſta eſpoſto il Venerabile, anche nell' Eſpoſizioni particolari, non deveſi far riverenza alcuna al Clero, nè ad altra perſona, che aſſiſta alli Divini Offici. Molto meno dovranno mai uſare le Sedie Camerali nelle Chieſe li Guardiani, Deputati, ed Officiali delle Confraternite, Compagnie, e Congregazioni Laicali; ma ſederanno ſopra un banco con poſtergale ſenza braccia a lati, e ſenza alcun' uſo de Cuſcini, come pure ſenza gradini, e ſenza genufleſſorj d'avanti. Qual banco porrà cuoprirſi di panno, e non di ſeta, e ſarà onninamente *ſituato fuori del Presbiterio* in quelli caſi, che aſſiſteranno alle Meſſe, e Veſperi ſolenni, o che nel Presbiterio ſi celebri dal Clero una funzione Sagra, o che ſi predichi in Chieſa ſecondo li replicati decreti della Sag. Congreg. de' Riti, particolarmente per decreto generale emanato ſotto li 13. Marzo 1688. ſotto le pene medeſime eſpreſſe di ſopra, comminate al num. XV. nelli §. §. *Se vi ſaranno ec. e Di più ordiniamo ec.* Monſignor Primicerio però ſederà dentro il Presbiterio al lato dell' Evangelio in un Banco coperto di panno, nell' Abito ſuo Prelatizio, come ſi è detto al num. XV. Se però la ſtruttura della Chieſa non permetterà luogo congruo fuori del Presbiterio, in tal caſo di neceſſità ſi concederà da Noi, che poſſa collocarſi il Banco, come ſopra de' Guardiani, dirimpetto all'Altare in uno delli lati fuori del termine del Presbiterio. Si proibiſce eſpreſſamente alli Uomini, ed alle Donne di qualſivoglia ſtato, e condizione (eccettuate le Perſone Regie, quando vi ſi trovino) l'entrar ſotto qualſiſia preteſto ad orare nel Presbiterio, o ſia recinto dell' Altare, dove ſta eſpoſto il Venerabile, dovendo quel luogo eſſer occupato ſolamente da Eccleſiaſtici deſtinati al Miniſterio Divino, o all' aſſiſtenza dell' orazione, il che s' oſſerverà non ſolo nelle Chieſe, dove ricorre l' Eſpoſizione ordinaria, ma anche in tutte le altre, dove per Indulto Appoſtolico, o per altra legittima facoltà, occorre farſi l' Eſpoſizione, benchè per breve tempo, al che provederanno li Superiori, o Sagreſtani, col riparo delli Banchi ancora biſognando. In oltre ordiniamo, e comandiamo a' Rettori, e Superiori tanto Secolari, quanto Regolari di qualſivoglia Chieſa, che durante la detta Eſpoſizione non ardiſcano di far portare reſpettivamente qualſivoglia ſorte di Sedie nelle Chieſe a qualunque perſona d'ogni ſeſſo, grado, e condizione ſotto la pena di 10. Scudi alli Rettori ſecolari, da applicarſi ad uſi pii, riſervata la terza parte per l' Accuſatore, ed a Regolari della privazione della voce attiva, e paſſiva a noſtro Arbitrio.

XVIII. Non ſi terranno nelle Chieſe dell' Eſpoſizioni anche particolari, bacili per limoſine, nè vi aſſiſteranno Religioſi, o altri Eccleſiaſtici, nè meno perſone laicali per riceverle, come nè meno anderanno Chierici, Confrati, Mandatarj, o altre Perſone queſtuando per la Chieſa. Molto meno dovranno far ciò li poveri, quali ſtaranno per lo ſpazio di canne dieci lontani dalle porte della Chieſa ſotto le pene contenute nell' Editto ſtampato a parte, che per ciò ſarà parimente cura de' Superiori, Sagreſtani, e degli Eſecutori, che vi aſſiſtono, il procurare non entrino in Chieſa, ad effetto d' evitare la diſtrazione de' Fedeli, che orano, potendo li Be-

Benefattori caritativi far elemoſine fuori delle Chieſe, ſiccome anche è l' intenzione di N. S. dichiarata nell' ultimo Editto, in cui ſi proibiſce ad ogni Fedele dar nelle Chieſe limoſine a' poveri.

XIX. S' avverte, che non termini l' Orazione in una Chieſa, ſe non che dopo che ſarà principiata nell' altra, e ciò s' oſſerverà da qualunque Chieſa, benchè Baſilica, e Collegiata, o in qualſivoglia modo privilegiata.

XX. Terminata la Meſſa della Repoſizione, il Celebrante prenderà il Piviale (oſſervando il Rito reſpettivamente ſopra deſcritto dopo la Meſſa dell' Eſpoſizione) e genufletterà colli Miniſtri avanti il SS. Sagramento nel mezzo ſull' infimo grado dell' Altare, immediatamente li Cantori principieranno le Litanie, e ſi continuerà ſino al ℣. *Domine exaudi Orationem meam* incluſive. Dopo alzatoſi il Celebrante colli Miniſtri, porrà ivi nel mezzo l' incenſo ſenza benedizione, e genufleſſo incenſerà tre volte il SS. Sagramento e prenderà il Velo umerale. Fatta l' incenſazione, il Diacono colle dovute riverenze leverà il Sagramento dal Trono, e immediatamente ſtando in piedi lo conſegnerà al Celebrante genufleſſo, genuflettendo anch' eſſo Diacono, ſubito che averà conſegnato il Sagramento, praticandoſi dipoi riſpettivamente ciò, che ſopra nell' Eſpoſizione s' è detto circa le Cerimonie, e Rito della Proceſſione ec.

XXI. Ritornato dopo la Proceſſione il Celebrante all' infimo grado dell' Altare, il Diacono genufleſſo riceverà da eſſo, che ſtarà in piedi, il Santiſſimo, verſo cui il Celebrante genufletterà immediatamente, e deporrà il Velo umerale; il Diacono lo collocherà ſopra il Corporale in mezzo dell' Altare, e ritornerà al ſuo luogo. Il Celebrante al ℣. *Genitori, Genitoque &c.* alzatoſi colli Miniſtri porrà, come ſopra, l' incenſo ſenza benedirlo, ed incenſerà il Sagramento. Li Cantori diranno il ℣. *Panem de Cœlo &c.* (a cui s' aggiungerà l' *Alleluja* nel tempo Paſcale ſolo, ed in tutta l' Ottava della Feſtività del Corpus Domini, in qualſivoglia Eſpoſizione, che ſi faccia.) Il Celebrante alzatoſi ſenza far nuova genufleſſione ſoſtenendo li Miniſtri il libro (ſenza dire il ℣. *Dominus vobiſcum*; come per Decreto della Sag. Congreg. de' Riti) canterà le Orazioni a mani giunte, quali terminate, genufleſſo prenderà il Velo umerale, ed aſcendendo ſolo all' Altare, fatte le dovute riverenze, prenderà nelle mani ricoperte, come ſi diſſe, coll' eſtremità del Velo umerale l' Oſtenſorio, e darà con eſſo la benedizione al Popolo, e ripoſto il Sagramento ſopra il Corporale diſcenderà, e ſtarà genufleſſo al ſuo luogo. Il Diacono immediatamente, o un Sacerdote con Stola, fatte le dovute riverenze, chiuderà il Sagramento nel Taberuacolo, quale per tal effetto dovrà ritenerſi nell' Altare dell' Eſpoſizione; e l' Oſtia conſacrata ſi dovrà conſumare nella Meſſa, o in quella mattina, o nella ſeguente: dopo di che partiranno, e terminerà l' Orazione di quarant' ore.

XXII. Nel tempo, che durerà l' Orazione medeſima, ſi proibiſce eſpreſſamente il predicare; ma volendovi far dopo li Veſperi qualche breve ſermone per eccitare li Fedeli alla divozione verſo il SS. Sagramento, ſi dovrà prendere la licenza, e benedizione da noi, o da Monſignor Veſcovo noſtro Vicegerente, anche nelle Chieſe de' Regolari, ed in qualunque modo privilegiate, e non ſolo nell' Eſpoſizione di quarant' ore, ma in qualſivoglia altra Eſpoſizione, qual licenza ſi darà in iſcriptis. Quello poi dovrà ſermoneggiare ſara almeno coſtituito nell' Ordine Diaconale, ſermoneggierà con la Cotta, benchè ſia Regolare, ma ſenza la Stola, ed a capo ſcoperto vicino all' Altare, dove ſta eſpoſto il Santiſſimo, ed in uno ſito, che non obblighi gli Aſcoltanti a fare atti d' irriverenza con voltare le ſpalle al Sagramento.

XXIII. Le Chieſe, dove ſarà l' Orazione di 40. ore, dovranno la ſera ſtare aperte ſin tanto che vi ſarà il Popolo per orare. Ma perchè non può darſi in ciò un' ora determinata, sì per la ſituazione d' eſſe, come per la mutazione delle ſtagioni; perciò potranno chiuderſi l' Eſtate circa le tre ore, e l' Inverno intorno all' ore cinque. Si avverte però, che anche a Porte chiuſe deve continuare l' Orazione, come s' è detto al num. 7. non dovendo mai eſſere interpolata l' Orazione di 40. ore, come per decreto della Sag. Cong. de' Riti.

XXIV. In ogni Chieſa di Roma ſi terrà affiſſa in luogo patente la Liſta delle 40. ore per informazione de' Fedeli divoti.

XXV. Parimente in ogni Chieſa, dove è determinata l' Eſpoſizione, ſi dovrà tener affiſſa continuamente nella Sagriſtia la preſente Iſtruzione, acciocchè niuno poſſa allegare l' ignoranza delle Regole, e precetti, che vi ſi contengono.

XXVI. Non ardirà alcun Rettore, Curato, o Sa-

Digitized by Google

o Sagreſtano, fuori dell' ordine aſſegnato nella Liſta delle 40. ore, d' eſponere, o far eſponere il SS. Sagramento ſotto qualſivoglia preteſto, o conſuetudine, per veruna cauſa grave, nè per infermi, ſenza Breve ſpeciale di S. Santità, o almeno licenza ſegnata da Noi, o da Monſignor noſtro Vicegerente ſottoſcritta dal Deputato delle 40. ore, quale ottenuta s'eſporrà il Venerabile in un Altare, o Cappella con un Velo avanti, e col ſuddetto numero di venti lumi, e ſi oſſerverà puntualmente il tempo, che dovrà durare l' Eſpoſizione, aſſegnato nella ſuddetta licenza ſotto le pene infraſcritte, e privazione d' Officio.

XXVII. Finalmente ſi comanda eſpreſſamente, che tutti, e ſingoli eſpreſſi Ordini ſi debbano inviolabilmente oſſervare, e che ſi ubbidiſca eſattamente per quello poteſſe occorrere di più al noſtro Deputato ſopra le quarant' ore, ſotto pena alli Maeſtri di Cerimonie, che aſſiſtono alle funzioni, ſe non faranno adempire eſattamente tutte le Cerimonie, ed i Riti preſcritti, ed alli Traſgreſſori reſpettivamente de'ſuddetti Ordini, di ſcudi dieci d' oro da applicarſi a' luogi Pij, ed alli Regolari della privazione di voce attiva, e paſſiva, di carcere, ed altre pene maggiori riſervate a noſtro Arbitrio, dichiarandoſi, che in difetto dell' Oſſervanza, ſi procederà più vigoroſamente contro li Superiori, e Sagreſtani delle Chieſe, alli quali appartiene più che ad ogni altro la buona regola, e cura di eſſe.

Dato dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 1. Settembre 1730.

P. Card. Vicario.

Carlo Guazzuglia, *Deputato*.

Niccolò Antonio Can. Cuggiò Segr.

65 Solemnitas, qua cœpit publice, & cum pompa venerari Sanctiſs. Eucharistia, originem habuit in Eccleſia S. Martini Civitatis Leodii; id pie, & religioſe promoventibus Sanctis Virginibus Juliana, & Eva apud Urbanum IV. qui datis litteris ad Evam cum laude hujus introductionis, feſtivitatem poſtea (quam nedum Virgines poſtulaverant) Corporis Chriſti ſolemni Decreto in Eccleſia univerſali (miraculo jam evulgato Eccleſiæ S. Chriſtinæ Bolſenæ) inſtituit. Patent hæc ex actis *Bollandi tom.* 1. *ad menſem Aprilis pag.* 459. 462. 465. & 477. & re cognita, ac examinata *in Sac. Congreg. Rit. ſub die* 10. *Junii* 1700. conceſſum fuit indultum Capitulo Collegiatæ d. Eccleſiæ S. Martini, ut poſſet in qualibet feria quinta non impedita officio novem lectionem, & je-
66 juniorum, recitare officium Sacramenti. Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum tanta præſtat excellentia, & dignitate, ut illud aſſocians gaudeat Immunitate Eccleſiæ; *Sacra Congregat. Immunitat. in Beneventana* 30. *Septembris* 1636. *lib.* 3. *decret. Paul. fol.* 14.

Hic adde, quod Oratio 40. horarum cum 67
Expoſitione SS. Sacramenti ad imitationem quadraginta dierum, quibus Dominus Noſter Jeſus Chriſtus in deſerto jejunavit, & oravit, cœpit practicari Romæ in Archiconfraternitate Orationis, & Mortis, & ibi prius inſtituta fuit, & confirmata a Pio IV. Conſtit. incip. *Divina diſponente*. A Clemente autem VIII. Conſtitut. incip. *Graves*, & *diuturnæ* fuit injunctum, ut illa per gyrum practicaretur in omnibus Urbis Eccleſiis, ut hodie practicatur: & Indulgentiam plenariam peccatorum conceſſit in Eccleſia, ubi reperitur, unam ſaltem horam in Oratione perſeverantibus. Quam tamen Paulus V. mediante Brevi conceſſo die 10. Maii 1606. lucrari poſtea mandavit in illa oranres *per quel tempo*, *che gli riuſcirà comodo*. Urſaya *in Miſcellano ſacro*, & *profano par.* 1. *litt. O num.* 65. Exinde die 20. Januarii 1705. de mandato Clementis XI. & die 1. Septembris 1730. de mandato Clementis XII. editæ ſunt ſupra allatæ inſtructiones obſervandæ in illa Eccleſia, in qua fit talis Oratio 40. horarum cum expoſitione SS. Sacramenti, quæ inſtructiones ſunt ad litteram allatæ paulo ante a *n.* 64. *ad* 65. Alia vide verb. *Infirmus*, verb. *Moribundus*, verb. *Viaticum*.

Adde ad uberiorem eruditionem quod tradit 68
eruditiſſimus Ughellus *in Italia Sacra tom.* 4. *pag.* 27. *litt. d.* ibi: Orationem certe quadraginta horarum Mediolani primum inſtitutam conſtat auctore ejus Buno Cremonenſi. Hic enim anno ſalutis 1534. Franciſco II. Mediolani Duci perſuaſit, ut Sanctiſſimum Chriſti Corpus populo adorandum in templis exponeretur per quadraginta horas, quot ſcilicet in ſepulcro jacuiſſet, atque ita per orbem in præcipuis Urbis hujus templis idem fieret, ut Oratio in ampliſſima Urbe numquam deficeret.
Quod quidem tanto ſtudio facere aggreſſi ſunt 69
Mediolanenſes, ut niſi nimii luminum, & apparatuum ſumptus lege coerciti fuiſſent, ceræ & olei inopia laborandum perpetuo fuiſſet. Ita in religioſiſſima Urbe perpetua oratio ab eo tempore inſtituta in Romanam Urbem deinceps
Clementis VIII. decreto traducta eſt. Ejuſdem 70
Boni Cremonenſis inſtitutum fuit, ut ſingulis ſextis feriis ad horam nonam ſignum Campanæ daretur, quo fideles admoneantur, ea ipſa hora Mundi Salvatorem Chriſtum Dominum ora-

Digitized by Google

oratione ad Patrem pro nobis fuſa ſpiritum emiſiſſe. Quod & in quibuſdam Diœceſis Oppidis ſervatur, & per univerſum Chriſtianum Orbem fieri deberet. Hactenus ille. Fuiſſe autem inſtitutam Orat. 40. hor. a Patre Joſepho Mediolanenſi Capuccino in memoriam 40. horarum, quibus Redemptor Noſter jacuit in Sepulcro, refert Thyers *l.* 4. *c.* 17. relatus a Card. de Lambertinis *volum.* 2. *notificatione* 10. qui tamen ibi citat pro dicta inſtitutione Conſtitutiones Pii IV. & Clementis VIII. jam a
71 nobis allegatas ſub *num.* 67. Et idem Card. Lambertin. *volum.* 1. *notificat.* 14. colligit ex annalibus introductam fuiſſe ſæculo ſextodecimo devotionem 40. horarum tribus ultimis bacchanalium diebus ante diem Cinerum, pro avertendis fidelibus ab operibus carnis, & convertendis ad opera Spiritus, & pro placanda Divina indignatione irritata a peccatis committi ſolitis illis diebus.

72 Euchariſtia in azymo, aut fermentato reſpective a Latinis, & Græcis Presbyteris eſt miniſtranda: Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut.
73 57. incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 6. Species Sacramenti Euchariſtiæ iterum coqui prohibetur.
74 Idem *ibid.* §. 6. Euchariſtiæ ſpecies corruptioni non ſunt exponendæ. Idem *ibid.* §. 4. & 5.
75 Euchariſtia non eſt retinenda domi, nec deſe-
76 renda in itineribus. Idem *ibid.* §. 6. Euchariſtia infantibus ſtatim poſt Baptiſmum, & pueris in Miſſa miniſtrari a Græcis Presbyteris prohibetur. Idem *ibid.* §. 2.

77 Euchariſtia ad infirmos, ubi vis Turcarum prævalet, & iniquitas, eſt deferenda a Sacerdote Stolam ſemper habente propriis coopertam veſtibus, in ſacculo, ſeu burſa Pyxide recondita, per funiculos collo appenſa, ac in ſinu repoſita, ab uno ſaltem Fideli in defectu Clerici aſſociato. In aliis vero locis, ubi non tanta adſunt infidelium, ſeu hæreticorum pericula, præcipitur, quod Sacerdos indutus ſuperpelliceo, Stolaque utrique humero circumſepta, & præcedente uno ſaltem lumine, Hymnos, & Pſalmos ſubmiſſa voce recitans, in Sacra Pyxide, vel in Calice mundo velamine cooperto ambabus manibus illud ante pectus tenens, devote deferat. Idem tom. 1. Conſtitut. 89. incip. *Demandatam* §. 23.

78 Euchariſtiæ expoſitio non exigitur pro lucrandis Indulgentiis viſitantibus Eccleſiam conceſſis. Idem tom. 2. Conſtitut. 5. incip. *Acce-*
79 *pimus in Civitate*. Requiritur vero, quando id injungitur in conceſſione Indulgentiæ, ut in Oratione 40. horarum; ſed fieri non debet abſque Epiſcopi licentia. Idem *ibid.*

Euchariſtiæ Sacramentum non poteſt in Ec- 80
cleſiis non Parochialibus retineri ſine Apoſtolica Auctoritate. Idem Conſtitut. incip. *Quamvis*, §. 24.

Euchariſtia nonniſi a naturaliter jejunis lici- 81
te ſumi poteſt. Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Quadam*, §. 3. Ex Pontificia tamen diſpenſatione, urgentibus, & gravibus de cauſis, quandoque nonnullis conceſſum eſt, ut Euchariſtiam etiam non jejuni ſumere poſſent. Idem *ibid.* §. 9. ubi refert Breve a Pio IV. ad preces Sebaſtiani Luſitaniæ Regis relaxatum, in quo Sacerdotibus per Indias enunciati Regis Dominio ſubjectas commorantibus, qui vel ob contractam ægritudinem, vel Cœli inclementiam, poſt mediam noctem, aliquem ſument cibum, ſit facultas ſucceſſivo die Sacrum peragendi. Item refert quod Innocentius XIII. per ſuas Apoſtolicas Litteras in forma Brevis Romanorum Reginæ Eliſabethæ Chriſtinæ conceſſit facultatem ſumendi Euchariſtiam, etiam poſt aliquem deguſtatum cibum, quo die in Bohemiæ Reginam ungi ſolemniter, coronarique deberet, ita expoſcente imbecilli ejuſdem valetudine, quæ tam diuturnam functionem, nullo recreata cibo, perferre non potuiſſet. Simileque Indultum ab eodem Pontifice conceſſum reperitur regnanti Regi Chriſtianiſſimo Ludovico XV. ſumendi Euchariſtiam non jejuno, die ſuæ ſolemnis Conſecrationis, & Coronationis.

Dictus autem Pontifex *ibid.* §. 11. ſic inde 82
proſequitur. Unicum itaque exemplum privatæ communionis ex devoto Religionis affectu ſumptæ in vim obtentæ a Summo Pontifice facultatis eamdem ſumendi, adhuc etiam poſt refectionis aliquid deguſtatum, ita expoſcentibus imbecillitate, indigentiaque corporeæ habitudinis in Carolo V. Imperatore ſuppetit. Is recurſum habuit ad Julium III. Pontificem, qui eidem indulſit, ut poſt etiam aliquod ſumptum exiguum jentaculum, poſſet Sacram participare Communionem. Deinde *ibid.* §. 13. Quod Julius III. præſtitit erga Carolum V. Imperatorem, idem indulſit Clemens XI. anno 1716. Jacobo III. Magnæ Britanniæ Regi. Vide dict. Conſtitutionem, *Quadam*, per tot. ubi multa erudite ad rem.

Euchariſtia non eſt in medias flammas pro- 83
jicienda ad incendium compeſcendum, Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Cum, ſit recte* §. 11. in cujus titulo, ſeu ſummario ſic expreſſe habetur: *Ad incendium compeſcendum ad Eccleſiam S. Nicolai in Carcere exortum, minus rite allatam fuiſſe ex Eccleſia Sacram Pyxidem Sanctiſſimum*

Digitized by Google

ſimum Sacramentum intercludentem, eaque ſuper populum, & ad furentes flammas benedictum, rationibus, pluribuſque allatis Eccleſiaſticis ſanctionibus, demonſtratur; at ne tale quid exinde fiat, opportune ſancitur. Nec Euchariſtia ad experimentum quodcumque innocentiæ, vel culpæ, eſt adhibenda. Idem *ibid.* §. 11.

84 Euchariſtia iis tantummodo Ritibus eſt colenda, quos non privata devotio, ſed Eccleſiaſtica auctoritas probaverit. Idem *ibid.* §. 12.

85 & 13. Euchariſtiam Feria quinta in Cœna Domini conſecratam Græci aſſervare conſueverunt in annum integrum pro infirmis. Idem Conſtitut. inc. *Allatæ ſunt* §. 29. Ritus vero hujuſmodi iteratis vicibus fuit proſcriptus. Idem *ibid.*

86 Obſeſſorum Exorcizatio fieri non debet, admota ad eorum corpus Sanctiſſima Euchariſtia. Idem Conſtitut. incip. *Cum ut recte*. §. 15.

87 * Juvat adhuc e variis aliis operibus Benedicti XIV. ad rem ſequentia depromere.

De frequentia SS. Communionis, quibus concedenda ſit quotidiana, quibus aliquanto rarius, nihil innovandum ſupra Decretum Innocentii XI. die 12. Februar. 1679. Omnia ſcilicet referenda eſſe docti & prudentis Confeſſarii judicio. Inferri tamen ex eodem Decreto licet, frequentem acceſſum denegandum eſſe iis, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de emendatione ſunt ſolliciti, ſicut nec tam ſæpe iis, quorum cum voluntas ſit a gravibus averſa, venialibus tamen tenacius inhærent. *De Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 12. §. 9.

88 Euchariſtiam una tantum die Paſchatis Reſurrectionis diſtribuere vetitum eſt Regularibus in ſuis Eccleſiis; cæteris vero Paſchalibus diebus id poſſunt citra ullam prohibitionem. *Ibid. lib.* 3. *c.* 42. §. 3.

89 Paſchale tempus, intra cujus ſpatium ſatisfieri poteſt præcepto, ab Eugenio IV. Conſtit. incip. *Fide digna*, definitum eſt, a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis, nec licet Epiſcopo, etiam in Synodo, tempus illud latius prorogare. *Ibid. lib.* 7. *cap.* 69. §. 9.

90 Paſchali præcepto de Euchariſtia ſumenda in Parochiali Eccleſia non ſatisfit recipiendo illam in Eccleſia Metropolitana, ut ex decretis S. Congregationis firmat de Lugo *Reſp. Moral. lib.* 1. *dub.* 15. Ita *Inſtit. Eccleſ.* 18. §. 12.

91 Qui præcepto Paſchali de Euchariſtia ſumenda non ſatisfecit tempore apto, etiam poſt illud tenetur, & cogi poteſt pœnis ad Euchariſtiam ſumendam. *Inſtit. Eccleſ.* 45. §. 15.

Famuli & famulæ ſæculares inſervientes Monaſteriis ſæcularium utriuſque ſexus, etiamſi habitent in atriis Monaſteriorum muro circumvallatis; tenentur communionem Paſchalem in Eccleſia Parochiali, intra cujus fines ſitum eſt Monaſterium, recipere; ut ex decreto Sac. Congr. ſæpius deciſum eſt; neque enim habitationes illæ ſunt intra ſepta, ac domos Monaſteriorum, quod requiritur a Tridentino ut famuli eximantur a Paræcia. *Inſtit. Eccl.* 55. §. 7. & 8. 92

Sacerdotes Miſſam celebrantes non tenentur præcepto Paſchali ſatisfacere in ſua Paræcia; ſi tamen raro intra annum celebrent, nec volunt ſeu poſſunt celebrare Miſſam in Paſchate, tenentur tunc communicari in Paræcia. *Ibid.* 93

Peccatori occulto publice Euchariſtiam petenti non eſt deneganda, cum jus naturæ ad famam id expoſtulet. *De Syn. Diœc. lib.* 7. *c.* 12. §. 4. *nov. edit.* 94

Occulte vero petenti, & non Sacerdoti aliunde quam ex Confeſſione, tuto negatur. Si vero pariter aliunde & ſimul etiam ex Confeſſione ſciat, exprimere debet Sacerdos ſe habere ejus peccati ſcientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo ſcit, ſi ſub arcani naturalis ſigillo id acceperit. Si vero noverit rem tantum ex Confeſſione, perinde ſe gerat, ac ſi neſcivetit, cum id exigat arctiſſimum Confeſſionis ſigillum. *Inſtit. Eccleſ.* 89. §. 3. 95

Publicus peccator publice petens repellendus eſt. Publicus vero dicitur non ille tantummodo, qui talis declaratus eſt a Judice, ſed etiam qui per evidentiam facti, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, talis habetur. *Ibid.* §. 8. *& de Sacrif. Miſſæ lib.* 3. *c.* 20. §. 4. 96

Euchariſtiæ ſumptionem præcedere debet jejunium naturale a media nocte præcedente captum. Nec refert ſi poſt cibum ſumptum ante mediam noctem nullus ſomnus captus ſit, nec cibus concoctus ante Communionem. Porro jejunium iſtud frangitur etiam parvitate materiæ; quare nec ablutio ſumpta poſt celebratam Miſſam admittenda ab eo eſt, qui eo die alias Miſſas celebrare permittitur, uti die Nativitatis Domini, quo in caſu, nec licet celebrare & ad dandum ægroto Viaticum, nam præceptum Viatici obligat quando conferri poteſt juxta ritum Eccleſiæ. Reliquiæ tamen cibi in ore remanentes, ſi deglutiantur, non frangunt jejunium naturale, ut ex Rubrica Miſ- 97

Digitized by Google

Miſſalis conſtat. Viciſſim ſi quis ante quam ſomno ſe dederit, parum ſacchari in os induxerit, quod paulatim liqueſcens in ſtomachum delabatur; id utique jejunium iſtud frangit. Tandem ſi quis ore guſtaret vinum, vel condimentum ad ſaporem explorandum, & ſtatim expueret, hæc non eſſet fractio jejunii. *De Sac. Miſſ. lib. 3. toto c. 12.*

98 In dubio num quis fregerit jejunium, diſputant Theologi, apud quos varii caſus diſtinguuntur; præſtaret tamen abſtinere a percipienda Communione. *Ibid.* §. 7.

99 Sacerdos extra Miſſam Euchariſtiam ſuſcepturus ſtolam e collo ſuſpenſam habere debet, uti præcipit Rituale Romanum. Poteſt vero ſeipſum manibus ſuis communicare, ſi abſit ſcandalum, & ſuppetat cauſa, quæ perceptionem Sacramenti exigat, nec alius ſacerdos præſto ſit. Cauſa vero eſt ſolemnis aliqua Feſtivitas. *De Sacr. Miſſ. lib. 3. c. 17.* §. 19.

100 In Miſſis Defunctorum Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare non eſt vetitum, cum Decretum Sac. Congregationis Rit. id prohibens modo non amplius exhibeatur illud poſcentibus, & docti Rituum Scriptores admittant, adminiſtrari tuto poſſe, in quacumque demum Miſſa, nullo facto diſcrimine inter formas in eadem Miſſa conſecratas, & reliquas, quæ in Tabernaculo aſſervantur. *Ibid. c.* 18. §. 12.

101 Nocte Natalis Domini ex Decretis S. Rituum Congregationis vetitum eſt miniſtrari in Miſſa Sacram Communionem fidelibus adſtantibus; quin nec Sacerdos eadem nocte alias duas Miſſas celebrare permittitur. *Ibid.* §. 13.

102 Feria VI. in Paraſceve, & Sabbato Sancto nullus niſi ad Viaticum eſt communicandus, ut ex conſuetudine omnium Eccleſiarum certum eſt. *Ibid.* §. 14.

103 Sacerdos in peccato mortali miniſtrans Euchariſtiam, graviter offendit in reverentiam tanti Sacramenti. Ex quo fit, ut qui recipit ab illo Sacramentum ſcienter, peccato ejus communicet, quæ eſt animadverſio S. Thomæ. *Ibid. cap.* 19. §. 2. Ex quo infertur, peccare illum graviter, qui Sacramentum ſuſcipit a Sacerdote ſchiſmatico, vel excommunicato, ex eo quod ejus peccato communicat. *Ibid.* §. 3.

104 An unico peccato peccet Sacerdos, qui letali peccato infectus pluribus Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtrat, diſſident inter ſe DD., alii enim unicum agnoſcunt, quando per continuationem actionis pluribus miniſtrat, alii totidem peccata multiplicant, quot ſunt fideles. *Ibid.* §. 5.

Non licet uni ex fidelibus plures particulas, vel majoris moduli hoſtiam præbere, quod vetat Sac. Congregat. Concil. Decreto approbato ab Innocentio XI. 12. Februar. 1679. *ibid.* 105

Peccatori parato recipere in peccato Sacramentum non licet offerre hoſtiam non conſecratam pro conſecrata, ob periculum idololatriæ, tum reſpectu ſuſcipientis, tum adſtantium. *Ibid. c.* 20. §. 4. 106

Purgatio, quæ olim fiebat per Euchariſtiam, qua Sacerdos fideli communicaturo denunciabat, Corpus Chriſti futurum illi ad probationem, licet forte non contineat tentationem Dei, ut non male ratiocinatur Vaſquez, hodie tamen cum abrogata fuerit per text. in *cap. Ex tuarum*, in uſum revocari non poteſt, *Ibid. lib.* 3. *c.* 20. §. 3. 107

Conſuetudo Euchariſtiam negandi reis ad mortem damnatis, ubi invaluit, neque probatur, neque reſellitur, ſed ubi invaluit contraria, utique retinenda eſt; aliquid tamen temporis interponendum eſt inter communionem, & mortem, quo ſpecies Euchariſticæ conſumantur. *Ibid.* §. 6. 108

Si alicujus Sacerdotis negligentia aliquid Euchariſtiæ in terram deciderit, rubricæ Miſſalis ſervandæ ſunt; quamquam fatendum eſt, canonicas pœnas obſoleviſſe. Si vero fragmentum aliquod in feminæ pectus deciderit, præſtat, ut femina ſuis ipſa manibus levatum in os injiciat. *Ibid.* §. 7. 109

Parochus Euchariſtiam deferens, vel cadaver aſſocians, ſi impeditus ſit tranſire per viam publicam, jus habet tranſeundi per agrum alienum, nec impediri poteſt a domino: id enim jure communi conceſſum eſt cuilibet de populo. *Inſtit. Eccleſ.* 89. §. 2. 110

Si quis Sacerdos ægrotus Viaticum ſuſcipere vellet manibus ſuis, atque in os ſuum inferre non renuente Sacerdote, damnari non meretur. *De Synodo Diœc. lib.* 13. *c.* 13. *c.* 19. §. 25. *nov. edit.* 111

Si quis Epiſcopus vetet, ne in Miſſa in hoc, vel illo Altari celebranda Euchariſtia adſtantibus miniſtretur, parendum illi eſſe, nec turbæ ciendæ. Encyclica 12. *Novemb.* 1742. & *de Sacrif. Miſſæ lib.* 2. *c.* 22. §. 17. 112

Si quis ſurripiat hoſtiam; vel particulas e tabernaculo, vel a ſacra pyxide, vel ex Oſtenſorio, & extractam aſportet, id ſufficere cenſetur pro aſſerendo furto Hoſtiæ conſecratæ, quare reo competet demonſtrare non eſſe conſecratas. Ita in Bulla *Ab Auguſtiſſimo*, Bull. *tom.* 1. *n.* 43. 113

Digitized by Google

114 Eo ipſo autem quod quis id ſacrilegii egerit, præſumitur uti voluiſſe ad malum finem; quæ pariter præſumptio valet contra eum, qui in actu communionis, vel poſt illum, a ſuo, vel alieno ore extractam particulam aſportaverit.

115 Rei hujus ſacrilegii etiam pro prima vice tradendi ſunt brachio ſæculari, præcedente in Eccleſiaſticis degradatione reali. *Ibid.*

116 Quoad Euchariſtiam pueris adminiſtrandam recte admonet Pontifex non eamdem deſiderari ætatem in pueris in mortis articulo verſantibus, quæ in iis, qui recte valent. In morituris judicio Parochi permittendum eſt, qui diligenti examine inveſtiget, num tanta polleant perſpicacia, ut Chriſtum ſub ſpeciebus Sacramentalibus firmiter credant & adorent. *Ibid. c.* 12. §. 3.

117 Recte valentes potiri debent majori judicii firmitate, ut debita religione, & reverentia ad Sacramentum accedant; quæ plerumque firmitas advenire ſolet annum decimum inter & decimum quartum ætatis. *Ibid.* §. 2.

118 Extreme ægrotantibus, eodem periculo mortis diutius perſeverante, poteſt & debet ſemel, iterum, tertio Viaticum conferri, petente maxime ægroto: ſed quoties, & quantum temporis intercedere neceſſe ſit inter unam & alteram communionem, nihil definiendum Pontifex cenſet. *Ibid. lib.* 7. *c.* 13. §. 4.

119 Euchariſtiam in Oratoriis privatis adminiſtrare, quamvis multi vetitum non eſſe credant; tamen conſonans praxis, quæ Romæ obtinet, vetat in Diœceſi Bononienſi. *Inſtit. Eccl.* 34. §. 12.

120 Sacerdotes omnes cujuſcumque ſint Collegiatæ, tenentur Fer. V. in Cœna Domini Sacramentum SS. Euchariſtiæ recipere e manibus Celebrantis, ut edicunt Decreta plura Sac. Congreg. apud Biſſum verb. *Communio n.* 383. *Inſtit. Eccl.* 38. §. 10.

Novæ Additiones ex aliena manu.

121 Primis Eccleſiæ ſæculi Chriſtiani omnes Euchariſtiam quotidie ſuſcipiebant, minimeque Sacrificio Miſſæ aſſiſtebant abſque Euchariſtiæ ſuſceptione. Teſtaturque D. Hieronymus *Epiſt.* 5. *ad Pamach.* quod ita Romæ ſuo tempore ſer-
122 vabatur. Frigeſcente ſæculo quinto hoc fervore, Concilium Agathenſe anno 505. declaravit *Can.* 18. *in Can.* 19. *diſtinct.* 2. *de Conſecrat.* quod qui in diebus Nativitatis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes Euchariſtiam haud ſuſceperint, ii pro Catholicis non haberentur.

Concilium Turonenſe III. *Can.* 50. juſſit, 123
ut Laici ter in anno Euchariſtiam ſuſciperent.
Falſo autem Gratianus *in Can.* 16. *diſt.* 2. juſ- 124
ſionem hanc tribuit Papæ Fabiano addens *in Paſchate videlicet, & Pentecoſte, & Natali Domini*, nam certum eſt, initio ſæculi tertii, quo Pontifex hic vixit, Chriſtianos quotidie Euchariſtiam ſuſcepiſſe.

Tandem eo res redacta erat, ut Chriſtiani 125
omnino negligerent Euchariſtiam ſuſcipere. Quo factum eſt, ut *Concilium Lateranenſe anno 1216. celebri Canone, Omnis utriuſque Sexus 12. de Pœnitent. & Remiſſ.* ſanxerit, ut Chriſtiani poſt annos *diſcretionis* ſaltem ſemel in anno Euchariſtiam ſuſcipiant a Dominica Palmarum ad octavam uſque Paſchatis in propria Parochia.

De annis *diſcretionis* certa Regula ſtatui ne- 126
quit, ſed judicio Confeſſoris & Patris remittendum, an Pueri diſcretionem habeant ad tantum Sacramentum ſuſcipiendum; Romaguer. *ad Conſtit. Synodal. Gerund. lib.* 5. *tit.* 9. *cap.* 7. *n.* 3. ubi quod in aliquibus Diœceſibus anni duodecim dijudicantur *diſcretionis* ad hunc effectum ex Conſtitutionibus Synodalibus. Su- 127
ſcipique debet Euchariſtia in propria Parochia.
Ad hunc autem effectum quænam dicatur pro- 128
pria Parochia, tradit Romaguer. *ad Conſtit. Synodal. Gerund. lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 3. *num.* 27. *& ſeq.* Probibitumque eſt Regularibus in die 129
Paſchatis Euchariſtiam etiam miniſtrare Laicis. At nota, quod excepto die Paſchatis, aliis diebus qui intercedunt a Dominica Palmarum ad octavam Paſchatis poſſunt Regulares mini- 130
ſtrare Euchariſtiam Laicis, modo tamen hi in propria Parochia præceptum impleant: Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 9. *cap.* 16. *n.* 3.

De licentia tamen Parochi, in Eccleſiis etiam 131
Regularium, ſuſcipi valet Euchariſtia. At ne- 132
queunt Parochi dare licentiam *generalem*, ut quilibet Parochianus Euchariſtiam ſuſcipere in Eccleſiis Regularium queat? Debet hæc licentia eſſe ſpecialis, ut deciſum referunt Nicol. *Lucubrat. Canon. lib.* 3. *tit.* 38. *num.* 2. Romaguer. *ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 3. *n.* 19.

An poſſit de licentia Epiſcopi, vel Vicarii 133
Generalis ſuſcipi Euchariſtia in Eccleſia Regularium magna quæſtio eſt. Vide diſſidentes inter ſe Doctores apud Romaguer. *ad Conſtit. Synodal. Gerund. lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 3. *num.* 8. *& ſequent.* qui tamen affirmativam tenet ſententiam.

De

Digitized by Google

134 De Euchariſtia an poſſit miniſtrari ultimo ſupplicio damnatis conſule *Sa. Mem. Benedictum XIV. de Sacrific. Miſſ. ſect.* 2. §. 175. & rurſus *de Synod. Diœceſan. lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 3.

Appendix, ſeu de Euchariſtia

novus ex aliena manu

Articulus II.

In hujuſmodi articulo primum varia nomina indicantur, quibus in Scripturis & Patribus deſignari hoc Sacramentum ſolet: Deinde in quibus ſita ſit hujuſmodi Sacramenti natura & eſſentia declaratur: Præterea errores recenſentur circa Euchariſtiam ab Eccleſia damnati: Denique in diſtinctis paragraphis agitur de materia, forma, Miniſtro, & ſubjecto, ubi ea fuſius exponuntur, quæ ad diſciplinam Eccleſiæ orientalis pertinent.

s ITaque Sacramentum hujuſmodi, Euchariſtia, ideſt gratiarum actio nuncupatur, cum gratiis Deo agendis inſerviat; quia munus illud excellentiſſimum in ſe continet, cujus unice oblatione dignas Deo pro acceptis beneficiis gratias referre poſſumus, ut adnoraverat Chryſoſt. homil. 25. in *cap.* 8. Matthæi; & inſtituta a Chriſto fuit gratias agente Patri, ut Evangelia commemorant. A tempore quo fuit inſtitutum, *Cœna*, vel *Sacra Cœna* a Patribus & Theologis quamplurimis appellari conſuevit. Hoc autem unice nomine delectantur Hæretici, quod ad levandam ſacrificii Euchariſtici vim, & tollendam jejunii omnibus ad Euchariſtiam accedentibus indicti neceſſitatem, reliquis opportunius viſum ſit. At alia nomina, quæ paſſim apud antiquos Patres occurrunt, ætatis noſtræ hæreticorum vanitatem & inſaniam aptiſſime oſtendunt. Ab eo quod hujuſmodi Sacramentum in ſe continet, vocatur paſſim in Scripturis & apud Sanctos Patres *corpus*, *caro*, *ſanguis Chriſti:* In Liturgiis Græcis, in Concilio Laodiceno, & apud Maximum Martyrem dicitur *Sancta*; a Chryſoſtomo vero, & Heſichio, atque in Concilio Rhemenſi *Sancta Sanctorum*; a Cypriano *lib. de lapſis*, *Sanctum Domini*; a Baſilio in Epiſtola ad Amphilochium *Ipſum bonum*; in Concilio denique Ancyrano, quod Euchariſtia continet *Ipſum perfectum* appellatur, ſcilicet τὸ τέλειον. A materia ex qua Euchariſtia conficitur aliquando dicitur *Panis*, ut apud Joannem 6. & apud Auctorem Serm. de Cœna Domini; aliquando *Panis ſuperſubſtantialis* ab Ambroſio, Cyrillo, Chryſoſtomo, & aliis; interdum *Panis vitæ*, ut a Joanne cap. citato, & a Chryſoſt. *homil.* 27. in primam Corinth. In Græcorum Liturgiis dicitur *Panis Sanctus*, & in hymnis Eccleſiaſticis *Panis Angelorum*. A forma conſecrationis *Eulogia*, ſive *benedictio*, appellata Euchariſtia a pleriſque Patribus fuit, quod ſuperna benedictione Panis & Vinum in Corpus & Sanguinem Chriſti tranſmutentur. Sæpe tamen Eulogiæ a Patribus & Scriptoribus Eccleſiaſticis ab Euchariſtia diſtinguuntur, ac de benedicti Panis particulis accipiuntur, quæ in nonnullis præſertim orientalibus Eccleſiis diſtribui adhuc ſolent. A proprietatibus dicitur quoque apud Lucam 22. *Novum Teſtamentum*, quia eſt veluti pignus & inſtrumentum novi a Deo cum hominibus initi fœderis. Ab effectibus Euchariſtia appellata fuit *Vita*, teſte Auguſtino *lib. de peccat. meritis cap.* 34. *Viaticum*, quia nobis ad Patriam peregrinantibus maximo ſubſidio eſt in via: Gaudentius Brixianus, Paſchaſius, S. Thomas, & alii. Speciatim vero ita appellatur, cum datur jam morituris. Dicitur etiam *communio*, & *communicatio* 1. ad Corinth. c. 10. a Chryſoſt. Dionyſio, Damaſceno, & aliis, quia Chriſtianos ſecum invicem ac Deo conjungit. A loco in quo ſumitur *Menſa Dominica*, *Cœleſtis*, & *Myſtica* a pleriſque Patribus nuncupatur. A Cœtu in quo conficiebatur *Synaxis*, ſeu *Collectio*, dicta a Dionyſio aliiſque fuit. Sæpe vero Synaxis ab antiquis ab Euchariſtia diſtinguebatur. A charitate Chriſti ex qua hujuſmodi Sacramentum emanavit appellatur *gratia* a Cypriano, Cyrillo, Optato, & Auguſtino; *Donum* vel *Sancta Dona*, ab Auctore Conſtitutionum Apoſt. *lib.* 9. *cap.* 13. a Patribus Concilii Nicæni *c.* 5. ab Epiphanio, & in pleriſque Liturgiis Græcis. A dignitate qua cæteris Sacramentis ſupereminet *Sacramentum Sacramentorum* appellatum fuit apud Dionyſium de Eccleſ. Hierar. *c.* 3. & apud Bern. *in ſerm. de Cœna Domini*. A ſymbolis vero, quibus Chriſti corpus tegitur, aliquando *Myſterium*, vel plurali numero *Myſteria*, aliquando *Myſteria tremenda*; quandoque *Myſterium fidei*, *Myſterium corporis Domini*, & *Myſterium pacis & unitatis*; interdum vero *Sacramentum*, *ſeu Sacramenta*, *Sacramentum Dominicum*, *Sacramentum corporis Chriſti*, *Sacramentum Altaris*, aut *Sacramentum pretii noſtri* nuncupatur. Atque hæc præcipue nomina ſunt, quibus Euchariſtia ab antiquis Eccleſiæ Patribus appellata fuit; ex quibus facile intelligere eſt, cenſuiſſe Patres ſemper & ubique

Digitized by Google

locorum, Euchariſtiam maximum Sacramentum eſſe, quo verum Corpus, veruſque Chriſti Sanguis continetur, atque hominibus communicatur.

2 Euchariſtiam non ſolum Orthodoxi, ſed omnes fere hæretici pro Sacramento habuere. Si enim Gnoſticos excipias, & Manichæos eorum aſſeclas, atque Meſſalianos & Archonticos, & alios his affines, qui omnia e medio penitus ſuſtulere Sacramenta, omnes ferme Euchariſtiam Sacramentum eſſe aſſeruerunt, licet antiqui Pelagiani, ac ætatis noſtræ Sociniani vim gratiæ divinæ producendæ eidem conceſſam eſſe negaverint. At in aſſignanda & explicanda hujus Sacramenti eſſentia atque natura, plures errarunt. Catholica Eccleſia docet, per verba Conſecrationis a Sacerdote Chriſti nomine prolata, Panem in Chriſti Corpus, & Vinum in Chriſti Sanguinem tranſmutari, ita ut Conſecratione peracta non amplius maneat in Euchariſtia ſubſtantia Panis & Vini, ſed ſola ſubſtantia Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus Panis & Vini, atque communior & magis recepta apud Theologos noſtros opinio eſt, Euchariſtiæ Sacramentum, quod per verba Conſecrationis perficitur, atque ita confectum quidpiam permanens manet, *eſſe totum illud aggregatum ex ſpeciebus Panis & Vini ſimul, & Corpore ac Sanguine Chriſti conſtans, quod in Altari ponitur*. Ita vero accepta Euchariſtia definiri ſolet: *Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ab ipſo inſtitutum ad refectionem animæ ſpiritualem*.

3 Inter Hæreticos, qui Catholicam de Euchariſtia doctrinam reſpuunt, præter Socinianos, quos jam nominavimus, & Arminianos eiſdem hac in re affines, occurrunt Lutherani, & Calviniani, quibus accedunt etiam Anglicani. Lutherani cum Chriſti Corpore & Sanguine in Euchariſtia manere quoque contendunt ſubſtantiam panis & vini, atque Sacramentum hujuſmodi in mera ſumptione conſiſtere, ſeu tunc tantum fieri præſens Corpus Chriſti cum ſubſtantia panis & vini, cum illud Sacramentum ſuſcipitur. Calviniani vero Euchariſtiam meram figuram eſſe ajunt Corporis Chriſti pro nobis in Crucem acti, ac Sanguinis pro nobis effuſi, quamobrem obſtinate negant non ſolum tranſubſtantiationem cum Lutheranis, ſed etiam quamcumque realem præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti. Ex Calvinianis plures ex profeſſo ſcripſere adverſus Catholicam de Euchariſtia doctrinam, ſcilicet Albertinus, Matthæus la Roque, Baſnagius, & alii, qui improbo labore conati ſunt in ſuas partes trahere non ſolum Neſtorianos, Monophyſitas, Iconomachos, atque alias antiquas hæreticorum Sectas, ſed omnes fere antiquos Eccleſiæ Patres, & veriti non ſunt affirmare, orthodoxum de tranſubſtantiatione dogma, decimo Eccleſiæ ſæculo antiquius non eſſe: Nec defuere impudentiſſimi viri, qui affirmare non erubuerunt, Græcos, Armenos, Coptos, Syros, alioſque Orientales tranſubſtantiationem negare, ac de reali Chriſti Corporis in Euchariſtia præſentia in eadem cum ipſis ſententia verſari: ſcilicet ita plebi ac rudi populo imponunt; cum probe norint, nullum ipſis in veris Eccleſiaſticis monumentis ſupereſſe præſidium.

Contra hujuſmodi Novatores plures Orthodoxi Viri docte ac copioſe ſcripſerunt. 4 Nos vero paucos indicamus, quorum quilibet omnia diluit ſophiſmata, ac veritatem Orthodoxam in optima luce ponit; Ita ſane rem tractarunt Natalis Alexander diſſertationibus, quas adverſus Albertinum, alioſque conſcripſit, atque Hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ inſeruit: Ita Carolus Vitaſſe *tom. 4. tractat. Theologicorum*: Ita Benignus Boſſuet in operibus contra Claudium conſcriptis: ita Arnoldus, aut quicumque ſit Auctor operis inſcripti *de fidei perpetuitate circa realem corporis Chriſti præſentiam &c.* in Euchariſtia: Ita Renaudotius in vindiciis quas edidit de fidei perpetuitate, quæ duobus voluminibus comprehenſæ ſunt, quorum primum Anno 1711. alterum vero Anno 1716. Pariſiis vulgatum fuit: Ita denique Petrus le Brun in Sacrarum Liturgiarum expoſitione: quibus, præter recentiores noſtros Theologos, addere jure meritoque poſſumus doctiſſimos Patres Benedictinos Congregationis Sancti Mauri, qui Sanctorum Patrum opera doctiſſimis animadverſionibus illuſtrata ediderunt, in quibus ſingulorum de Euchariſtia ſententiam luculenter exponunt, & a pravis Novatorum interpretamentis vindicant: quod etiam præſtitit doctiſſimus Pater Lequien Dominicanus in editione, quam procuravit operum Sancti Joann. Damaſceni.

Sed ut perſpicue appareat, quam inutiles 5 fuerint hæreticorum conatus, & quam deſperata ſit eorum cauſa, paucis hic obſervare ſufficiat, Chriſtum Dominum in Evangelio ſe carnem ſuam in cibum, Sanguinem vero in potum daturum promiſiſſe, ut legere eſt Joan.6. atque in inſtitutione Euchariſtiæ, accepto in manibus pane, dixiſſe: *Hoc eſt Corpus meum*, atque accepto deinde Calice, dixiſſe iterum: *Hic eſt Sanguis meus &c.* Dubitari non poteſt,

quin

quin divinæ vocis virtute Panis in Corpus, & Vinum in Sanguinem tranſmutari poſſit. Si enim divini verbi virtute res e nihilo ac Univerſus formatus fuit, quis dubitet, quin hac eadem virtute contingere hæc tranſmutatio poſſit? Ita ſane poſt Chryſoſt. argumentatus eſt Damaſcenus. Nil ergo obſtat quominus hæc Chriſti Domini verba *Hoc eſt Corpus meum* ita intelligantur, ut divina virtute ſubſtantia panis in Chriſti Corporis ſubſtantiam tranſmutata fuerit. Fac vero, Eccleſias omnes, omneſque Patres ſemper & ubique locorum docuiſſe, verba illa ex Chriſti ore profecta *Hoc eſt Corpus meum*, a Sacerdote Chriſti nomine prolata, hujuſmodi tranſmutationem perficere, quis dubitabit, quin Chriſtus inſtituendo Euchariſtiam promiſſum illud adimplere voluerit, quo diſcipulis ſuis pollicitus erat, ſe daturum Carnem ſuam in cibum, & Sanguinem in potum, & quin Euchariſtia verum Chriſti Corpus, veruſque Chriſti Sanguis habeatur? At ita ſe res habet; Nam Ignatius Martyr vir Apoſtolis coævus in Epiſtola ad Smirnæos hæreticos illos improbat, qui non confitebantur *Euchariſtiam carnem eſſe Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt*. Juſtinus itidem Martyr in Apologia, quæ ſecunda dicitur pro Chriſtianis edita, ait: *Per preces verbi a Chriſto profecti*, ſcilicet per hæc quæ Chriſtus pronunciavit verba: *Hoc eſt Corpus meum*, *alimoniam unde ſanguis & caro noſtra per mutationem aluntur, incarnati illius verbi Jeſu carnem & Sanguinem eſſe*. Similia habet Irenæus *lib.* 4. contra hæreſes *cap.* 32. 34. & 57. Eadem, & iis quoque clariora occurrunt in Patribus ſequentium ſæculorum, quorum auctoritates videri poſſunt apud ſupracitatos Scriptores.

6 Patribus accedunt antiquæ Liturgiæ, in quibus preces continentur, quas Eccleſia a primis temporibus in Euchariſtia conficienda adhibuit, licet fortaſſe ante quartum ſæculum litteris conſignatæ non fuerint. In omnibus hujuſmodi Liturgiis preces occurrunt, quæ aperte deſignant, per inviſibilem divini Spiritus operationem panem in Chriſti Corpus, & vinum in Sanguinem tranſmutari, ut vel ex iis paucis, quæ de Euchariſtiæ forma paulo infra dicturi ſumus, apparebit. Accedit etiam omnes omnino Chriſtianos, qui Liturgiis ab antiquis profectis utuntur in Euchariſtia, tranſubſtantiationem, & veram realemque Chriſti Corporis & Sanguinis præſentiam agnoſcere, & venerari. De Eccleſia occidentali res omnino comperta eſt, cum nemo ignoraret, primum ab Apoſtolica Sede, ac deinde a Tridentina Synodo damnatos fuiſſe Lutheri, aliorumque Novatorum errores, qui cum Fide in eorum Liturgiis expreſſa pugnarent. Notum itidem eſt, quot quantaſque turbas excitaverit Berengarius, dum undecimo Eccleſiæ ſæculo, vel de reali Chriſti præſentia in Euchariſtia dubitavit, ut nonnullis viſum eſt, vel cum ſubſtantia panis iſtud manere voluit. Sat enim innuere eſt, tot fuiſſe adverſus Berengarium coacta cum Romæ, tum eriam in Gallia Concilia, ut nullus unquam error tot in Conciliis intra paucos annos proſcriptus fuerit: Nam ab anno 1050. in quo ſub Leone Nono Romanum Concilium adverſus Berengarium coactum fuit, ad annum 1080. in quo celebrata fuit Burdigalenſis Synodus, quæ ad ſaniorem mentem Berengarium reduxit, decem Concilia occurrunt, in quibus Berengarii error damnatus fuit. Ex quo profecto apparet quam deteſtabilis, & quam contraria habita ſit univerſæ Eccleſiæ Fidei, Berengarii hæreſis.

Hanc vero de Euchariſtia fidem Romanam 7
& Occidentalem Eccleſiam ab Apoſtolis per antiquos Patres accepiſſe, tum ex eo liquet, quod ſtatim, ac ſemper errores proſcripſerit, qui eam labefactare aut maculare poſſent; tum etiam ex eo, quod omnes orientales Eccleſiæ a tot ſæculis ab ejus communione ſeparatæ in eadem cum ipſa fide conſentiunt. Occurrunt enim in Oriente Photiani, ſive Græci Schiſmatici, Armeni, Copti, & Syri Jacobitæ, qui vel ab ipſa Chalcedonenſi Synodo vel paulo poſt a Romanæ Eccleſiæ communione defecerunt; & Neſtoriani, qui Neſtorium ſequuntur damnatum Anno 431. in Epheſina Synodo. At ii omnes Orthodoxam de Euchariſtia fidem profitentur, ut ex eorum Liturgiis, & Libris demonſtratum eſt ab Auctore Perpetuitatis fidei, a Renaudotio, ab Aſſemano, & ab aliis Orientalium linguarum peritiſſimis viris, qui de harum fide & religione ſcripſerunt; & ut etiam conſtat ex eorum fidei confeſſionibus, quas illarum gentium Epiſcopi, & Patriarchæ ediderunt, poſtquam moniti fuere de noſtrorum Novatorum erroribus circa Euchariſtiam, deque calumniis a Lutheranis, & Calvinianis adverſus eorum fidem evulgatis. Horum fidei confeſſiones recenſentur omnes in ſupracitato opere de Fidei Perpetuitate; Editæ vero a Græcis a Samuele Scheleſtratio græce & latine Romæ vulgatæ fuerunt typis Congr. de Prop. Fide duobus voluminibus in f. quorum titulus eſt *Acta Ec-*

Digitized by Google

ecleſiæ orientalis adverſus Lutheranos. Hæc pauca ſatis viſa ſunt ad rem noſtram; nunc reliqua perſequamur.

§. I.

De Materia.

8 Materiam Euchariſtiæ Orientales omnes fatentur eſſe panem triticeum (Artorytæ enim, ſive caſeum, vel lac cum pane adhibentes jam fuere ab univerſa Eccleſia damnati *Conc. Carth. III. & Conſtantin. an.* 680.) ac vinum de vite; diſſident vero tum a Latinis, tum invicem circa panis qualitatem. Nam eorum plerique ſolo fermentato, nonnulli vero cum Latinis azymo pane utuntur. Primum dicemus de iis, qui azymum adhibent, tum de aliis.

9 Azymo pane utuntur Æthyopes ſive Abiſſini feria quinta in Cœna Domini, ut Chriſtum imitentur, qui in azymis Euchariſtiam confecit. Ita rem narrat Ludolf. in commentar. hiſtor. Æthyopicæ, & Monachus Ordinis Sancti Antonii in declaratione coram ampliſſimis Cardinalibus facta *anno* 1594. rogatus, *an Æthyopes celebrent in pane fermentato, vel in azymo, & quid ſentiant de celebrante in azymo? Reſpondit, Æthyopes in fermentato celebrant, & illi, qui in azymo celebrant, conficiunt etiam. Et nos in tota Æthyopia feria quinta in Cœna Domini ſingulis annis in hujus rei memoriam in azymis celebramus.*

10 Chaldæi, qui in Malabria ſunt, ex quo Latini in illas regiones penetrarunt, azymum adhibere ſolent; In Concilio Diamperienſi *anno* 1599. ſtatutum fuit, ut in azymo tantum conſecrarent; ac etiam antea, teſte Joſepho Indo *navigat. novi orbis cap.* 134. dum id conſequi poſſent, azymo utebantur, hoc eſt, dum in Latinorum Eccleſiis celebrarent, ut ſcribit Aſſeman. *tom.* 2.° *Bibl. Orient. part.* 2. *pag.* 290. Ex Græcis Monachi Cryptæ Ferratæ, & Presbyteri Collegiatæ S. Mariæ *de Graſeo* nuncupatæ, ex pontificia diſpenſatione azymum panem adhibent.

11 Apud Armenos, & Maronitas azymorum uſus vetuſtiſſimus eſt. Non deſunt auctores, qui cenſeant, per plura ſæcula, tum in Occidente, tum in Oriente, promiſcuum fuiſſe azymi ac fermentati uſum, ac Armenos, & Maronitas ex iis eſſe, quibus ab antiquo placuit azymum potius ad Chriſti imitationem, quam fermentatum adhibere. Sed, utut ſe res habeat, certum eſt, Armenos, & Maronitas, a mille, & amplius annis azymum adhibere. Galanus *tom.* 1. *Concil. Eccleſ. Armen.* de Johanne Armenorum Patriarcha ſcribit: *Hic juſſu Homaris Saracenorum Ducis, & auxilio Caliphæ Babylonis Synodum congregavit in Urbe Monaſcherti in conſinibus Haiicaniæ Provinciæ, ubi convenientibus cum Armenis ſex Aſſyriis Epiſcopis, definita fuit in Chriſto una natura, una voluntas, & una operatio, fueruntque a Sacris ablata myſteriis fermentum, & aqua.* Conſtat vero, Homarum Saracenorum Ducem regnare cepiſſe *an.* 634., atque occupata Arabia, Damaſco, Hieroſolyma, ac tota Aſſyria obiiſſe *an.* 644., quamobrem jure atque merito conjicimus, circa *annum* 640. antedictam Synodum fuiſſe coactam. Igitur pluſquam quinquaginta annos ante Trullanum Concilium *ann.* 692. celebratum, decretum de uſurpandis azymis ab Armenis editum fuit. Brunus vero opinatur, ſex illos Aſſyrios Epiſcopos, qui Synodo ſupra nominatæ interfuere, uſum conſecrandi in azymo apud Maronitas ſtatuiſſe. Quamquam in Trullana Synodo *Canone XXXII.* damnati fuerint Armeni, quod aquam cum vino in ſacro calice non miſcerent; tamen ob azymi uſum non fuere reprehenſi, vel quia Patribus illis exploratum erat, plures alias Eccleſias azymum tunc conſueviſſe uſurpare; vel quod norint, facile reſpondere potuiſſe Armenos, id ſe ſtatuiſſe, ut Chriſtum, qui in azymo Euchariſtiam inſtituit, imitarentur, ut ait Brunus *diſſert. de Liturgia Armenorum*. Neque id mirum videri iis poterit, qui animadvertant, Photium, qui multo leviora Latinis objecerat, nullam circa azyma moviſſe litem. Nam ex Rabano Mauro, qui ante Photianum Schiſma, quod cepit *an.* 866. e vivis exceſſit, ſcilicet *anno* 856. & ex Alcuino, qui eodem ſæculo vixit, exploratum eſt, Latinam Eccleſiam Photii ætate azymo pane uti conſueviſſe. Photius vero id in Latinis non reprehendit, quod ea, qua pollebat antiquitatum Eccleſiaſticarum eruditione, apprime cognoſceret, antiquam hanc Latinorum conſuetudinem graviſſimis fuiſſe rationibus obnixam, ac totius Eccleſiæ judicio, & Chriſti exemplo comprobatam.

Sed poſt duo circiter ſæcula Græci rerum 12.
Eccleſiaſticarum imperiti odio illo, quod in dies in eiſdem erga Latinos creſcebat, incitati, azymorum uſum damnare ceperunt. Michael Caerularius Patriarcha Conſtantinopolitanus omnium primus Latinorum azyma damnavit, ineptamque eſſe Euchariſtiæ materiam conſtituit: Atque eodem fere tempore, quo

Digitized by Google

quo illa adverſus Armenos prodiere ſcripta, quæ refert Cotelerius *in notis ad Conſtitut. Apoſtolic. lib. 2. cap. 14. & lib. 5. c. 13.* quorum alterum, quod Sancto Niconi tribui ſolet, inſcribitur, *De impia peſſimorum Armenorum Religione*; alterum vero *Renunciatio Hæreticorum Armenorum, quomodo debeant anathematizari, cum ad fidem Orthodoxam redeunt*, in quibus operibus Armeni ob azymorum uſum damnantur. Si conjecturis uti velimus, haud difficile nobis erit hujuſmodi Græcorum erroris originem detexere, atque explicare. Cum *Canone LXX.* ex iis, qui Apoſtolorum nomine circumferuntur; *Canone XI.* Trullanæ Synodi, aliiſque Orientalis Eccleſiæ canonibus, Orthodoxi azyma a Judæis accipere, ac Judæorum azyma comedere prohibeantur, ab hujuſmodi prohibitione Græci rerum Eccleſiaſticarum imperiti dum immoderato quodam ſtudio reprehendendi, ac damnandi Latinos ferrentur, occaſionem nacti ſunt damnandi azymorum uſum, ac ſtatuendi, azyma ineptam eſſe Euchariſtiæ materiam. Liquet id ex nota, quam XI. Trullanæ Synodi canoni adjecit Matthæus Blaſt. Quamquam ea, quæ expoſita ſunt, ſatis ſuperque oſtendere videntur, utramque Eccleſiam cenſuiſſe, ſemper aptam eſſe Euchariſtiæ materiam triticeum panem, ſive is azymus ſit, ſive fermentatus; tamen, ut clarior fiat orthodoxa hac de re fides in Florentina Synodo inculcata, per hæc verba; *definimus in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici: Sacerdoteſque in altari ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ, ſive Occidentalis ſive Orientalis conſuetudinem*, paucis demonſtrabimus adverſus Photianos, ac Syros Neſtorianos nonnullos, etiam panem azymum aptiſſimam eſſe hujus Sacramenti materiam.

13 Primum, quia panis ille, quem univerſa Eccleſia ſemper habuit pro apta Euchariſtiæ materia, aptiſſima eſt hujus Sacramenti materia. At ita ſe habet azymus panis; ipſius enim uſus antiquus eſt in nonnullis Orientalibus Eccleſiis, ut ſupra oſtendimus, antiquior vero in Eccleſia Latina: non ſolum enim conſtat ex Rabano Mauro, & Alcuino ſupra citatis, ante VIII. ſæculum omnium Latinorum Eccleſias in azymo celebraſſe; ſed Leo Papa IX. in Epiſtola ad Michaelem Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum ſcripta *anno* 1054. *cap.* 5. ſcribit: *Ecce jam poſt mille, ac ferme viginti a Paſſione Salvatoris noſtri annos incipit per vos diſcere Romana Eccleſia, qualiter memoria paſſionis ſit recolenda*; & Cardinalis Humbertus, *Veſtra duplicitas ſuo fermento contenta Romanæ, & Latinæ ſimplicitati azymum extorquere nequit*; & infra: *a prima ſcilicet Eccleſia ad hæc moderna tempora, ſicut ab Apoſtolis accepit, fideliter retinuit*. Similia habent Gregorius VII., & Innocentius III. *de Myſt. Miſſæ cap.* 2. ubi ait, *ab ipſis ergo Beatis Apoſtolis Petro, & Paulo, quos & vivos habuit, & Defunctos cuſtodit, hunc Sacrificii ritum accepit Romana Eccleſia, quem hactenus inviolabili cultu ſervavit*. Nec ante Michaelem Cærularium, qui furore potius incitatus, quam ratione ductus, azyma damnavit, Scriptorem invenire eſt aut Latinum aut Græcum, qui azymorum uſum improbaverit: quod quidem argumentum eſſe videtur luculentiſſimum, ante Michaelem utramque Eccleſiam azymi ac fermentati uſum juxta Eccleſiarum conſuetudinem approbaſſe.

14 Deinde quis neget, panem, quo uſus eſt Chriſtus, dum Euchariſtiam inſtituit, aptiſſimam eſſe hujus Sacramenti materiam? Conſtat vero, Chriſtum in azymo conſecraſſe ex ipſa circumſtantia, in qua Sacramentum inſtituit: ad veſperam enim primi menſis die XIV. dum Judæi Paſcha celebrabant, nefas erat fermentatum panem uſurpare. Nam Exodi XII. verſ. 15. hæc habentur: *Septem diebus azyma comedetis: in die primo non erit fermentatum in domibus veſtris: quicumque comederit fermentatum, peribit anima illius de Iſrael, a primo die uſque ad diem ſeptimum*: atque aliunde ex Evangelio liquet, Chriſtum Paſcha celebraviſſe, ut Legem adimpleret. Negari autem nequit, Chriſtum inſtituiſſe Euchariſtiam in cœna illa, quam habuit cum diſcipulis prima die azymorum ad veſperam: nam Marci XIV. v. 12. *Primo die azymorum, quando Paſcha immolabant*, ſive, ut legit Syriaca verſio, *quando ſacrificabant Judæi Paſcha, dicunt ei diſcipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces Paſcha?* Et *verſ.* 21. *manducantibus illis, accepit Jeſus panem, & benedixit, fregit, & dedit eis, & ait, ſumite, Hoc eſt corpus meum*; Lucas vero cap. 22. verſ. 7. ait, *Venit autem dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha*, & poſtea ſubdit, *cum facta eſſet hora*, hoc eſt juxta Legis præſcriptum, *diſcubuit, & duodecim Apoſtoli cum eo*, ac deinde, *& accepto pane, gratias egit, & fregit &c.* Igitur Chriſtus panem accepit, voluitque eſſe corpus ſuum, quem Judæi adhibebant, dum die prima azymorum Paſcha celebrarent; panis autem hujuſmodi erat azymus, ut eſt ex Scriptura manifeſtum.

15 Denique Chriſtus Dominus Euchariſtiæ materiam voluit eſſe panem; panis autem nomine venit tum azymus, tum fermentatus; Nam, ut omittam quod pluribus probatum eſt ex Cornelio Celſo, Plinio, Galeno, aliiſque antiquis profanis ſcriptoribus, illis temporibus communem, & vulgarem panem fuiſſe ſive azymum; ſive fermentatum: ex ipſa ſcriptura patet, nomine panis tum azymum, tum fermentatum venire; ſic *Geneſeos* XVIII. *verſ.* 6. *&* 19. *ver.* 3. panes, quos apud Abraham, & Loth dicuntur Angeli comediſſe, quique infermentati erant, appellatos legimus, *panes ſubcinesicios* ἄρτους ἐγκρυφίας. Ac paſſim eadem Scriptura panes propoſitionis commemorat, eoſque græca voce ἄρτος deſignat, quos ex *Levitico* XI. *ver.* 5. conſtat fuiſſe abſque fermento: ita *Exodi* XXV. *ver.* 30. & *Matthæi* XII. *ver.* 4. Hinc Theodoretus in ſuo opere *ad* V. 4. *cap.* 10. *Danielis*, inſcitiæ eos arguit, qui panem azymum, panis nomen mereri negant, & ſubjicit: *panis enim vocatur & fermentatus*. Ergo ſi Chriſtus panem eſſe voluit Euchariſtiæ materiam, ſive azymus ſit, ſive fermentatus, apta erit ad Euchariſtiam perficiendam materia.

16 Opponunt Photiani nonnulla ſophiſmata; primum ex Græco vocabulo ἄρτος quod azymum panem exprimere nequit; nam *artos*, inquit Cærularius, *interpretatur elevatus*, & *ſurſum portatus a fermento, ex ſale calorem, & elevationem habens*. Deinde, quod azyma, cum inſipida ſint, vivificum Euchariſtiæ effectum ſignificare non poſſint, & cum Symbola ſint triſtitiæ & doloris, quæ Judæis ſemel in anno uſurpanda erant in memoriam miſeriarum, quas in deſerto paſſi fuerant, in Euchariſtia adhiberi nequeunt, quæ eſt lætitiæ ſignum. Præterea, quod Melchiſedech, cujus ſacrificium Euchariſtiæ figura erat, non azymum, ſed fermentatum panem obtulerit. Demum, quod Eccleſia, ut ex ſupra citatis canonibus liquet, ſemper Judæorum azyma prohibuerit, quodque Evangelio promulgato, Judæorum cæremoniæ, inter quas uſus azymorum recenſetur, prorſus abolitæ ſunt. Hæc ſunt Photianorum ſophiſmata, quibus probare contendunt, azymum eſſe ineptam Euchariſtiæ materiam.

17 Sed videamus, quam inepta, & imbecillia ſint. Ad primum quod ſpectat, ad hunc modum Cardinalis Humbertus reſpondit: *Illud quoque, quod azymum negantes panem eſſe, per etymologiam ejus nominis, quod eſt artos, conamini nos vincere, ſciatis omnino vanum, & puerile, quia, & a linguarum peritis diverſæ etymologiæ dantur ex uno nomine, ſecundum humanum placitum magis, quam ſecundum naturam rerum*. Accedit etiam, quod aliam hujus nominis explicationem tradant Euſtathius, Nallandius in Bibliotheca Photii, Suicerus, & alii, nec unum reperire eſt eruditum virum, qui Cærularii etymon probet. Præterea jam ſupra oſtendimus, vocabulum ἄρτος in Scriptura adhiberi ad ſignificandum quoque azymum panem, idque confirmari poteſt ex iis, quæ habentur *Lucæ* XXIV. *ver.* 40. ubi panis, quem fregit Chriſtus coram diſcipulis euntibus in Emmaus, qui erat procul dubio azymus, ἄρτος appellatur.

18 Ad alterum dicimus, inter materiam, ex qua Sacramenta conſtant, & effectum, quem producunt, debere utique analogiam aliquam intercedere; ſed neceſſe non eſt ut in ſingulis materiæ qualitatibus analogia hæc reperiatur. Panis autem ſive azymus ſit, ſive fermentatus, corpus alit, ac vires auget; quod & Euchariſtia in anima efficit.

19 Deinde azyma fuere quidem Judæis doloris ſignum, ſed & gaudium indicabant: ut enim dolores ſignificabant, quos fuerant in deſerto perpeſſi, ita & gaudium, quo afficiebantur ex memoria ſuæ e manibus Ægyptiorum liberationis. Non abſimili ratione Euchariſtia cum ob fidelium oculos ponat Chriſti mortem, quidpiam triſte præteritum ſignificat; lætitiæ vero eſt Symbolum, ut gratiam indicat, qua per ipſam donamur, & ut eſt certum futuræ gloriæ pignus.

20 Ad tertium, non negamus convenire Chriſti Sacrificium cum eo, quod Melchiſedech obtulit, quod in utroque ſubſtantiæ panis & vini materiæ loco fuerint. Aut ut neceſſaria non fuit convenientia accidentaria in vino, quod Melchiſedech obtulit, cum eo, quo uſus eſt Chriſtus, ſicut Photiani fatentur; ita neceſſarium non fuit ut in pane accidentaria convenientia eſſet; panis vero azymus accidentarie tantum a fermentato diſſidet.

21 Quod ultimo loco opponunt, cum id ſit unde Photianus error oriri videtur, paulo diligentius expendemus. *Canon LXX.* Apoſtolorum hæc habet; *Si quis Epiſcopus, vel Prebyter, vel Diaconus, vel omnino ex Clericorum catalogo jejunat cum Judæis, vel cum ipſis feſtos dies agit, vel ab ipſis xenia accipit (ut verbi gratia azyma, aut quid tale) deponatur. Si vero ſit Laicus, ſegregetur.* Canon vero XI. *Concilii Trullani* hic eſt: *Nemo eorum, qui in Sacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus Judæorum azy-*

Digitized by Google

ma comedat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerſat, vel ab eis medicinas accipiat, vel una cum eis in balneis omnino lavetur. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, ſi ſit quidem Clericus, deponatur; ſi autem Laicus, ſegregetur: & Canon XXXVIII. *Concilii Laodiceni* habet: *Quoniam non oportet a Judæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.* En Canones, ex quibus Photiani azymorum prohibitionem deducunt.

22 Quis vero eſt, qui non videat, ibi non azyma omnino, ſed Judæorum tantum azyma prohiberi? Nota res eſt, Judæos azyma conficere, eaque Religionis cauſa adhibere. In iis conficiendis non raro lac, & ova adhibent, addito quoque ſaccaro, ex quo delicatulos panes *Mazach haſcibra*, azyma dicta, pro ægrotis, & amicis etiam Chriſtianis efformant. Hæc ſunt azyma, quæ Canones prohibent; hæc vero a Judæis accipere, atque comedere non modo Græcis, ſed etiam Latinis, ac Romanis ipſis vetitum eſt: refert Papadopoli ex Riciullo *de jure Perſon. lib.* 11. *cap.* 39. *n.* 10. *& ſequent. Vetitum eſſe Romæ, ne vel ſub benevolentiæ quidem ſpecie Judæi Chriſtianis azyma largiantur ſua.* Nec opus eſt pluribus verbis ad id oſtendendum. Nam canones de iis aperte loquuntur, vetantque tantum eam azymorum comeſtionem, per quam cum Judæorum impietatibus communicemus. At azyma, quibus Euchariſtia a Latinis perficitur, non ſunt Judæorum azyma: neque enim vi Moſaicæ legis, ſed ad indicandam factam per Chriſtum Euchariſtiæ inſtitutionem, & non ut Judæorum cæremonia, ſed ut Ritus a Chriſto Domino uſurpatus adhibentur.

23 Præterea Canones ſupra relati omnem cum Judæis familiaritatem, & communionem prohibent, ut ex Trullano canone liquet: prohibent ergo Judæorum azyma accipere, atque comedere; non ſolum, ut ſunt Hebræes gentis cæremoniæ, ſed etiam ut ab iis dantur in amicitiæ conteſtationem. At azyma, quæ a Chriſtianis fiant, nec accipere, nec comedere vetant. Quis enim dicat, nefas eſſe *Chriſtiano placentam ſibi parare; Offulis diem frangere, jentare cruſtulis?* ut inquit Papadopoli *reſp.* XIV. *ſect.* 5. Quis damnabit. Apoſtolum dicentem, *epulemur, non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis?* quæ verba ad litteram uſum azymorum citra Judaicam ſuperſtitionem commendant. Ergo azymorum uſus, nonniſi ut Judaica cæremonia eſt, intelligitur.

24 *Quæres*. quænam ſit myſtica ſignificatio azymi, & fermentati, ut in Miſſæ Sacrificio adhibetur?

Reſp. Plura ſunt, quæ Eccleſia de Azymorum uſu fidelium memoriæ offert. I. Chriſti exemplum, qui in azymo conſecravit. II. Azymis indicat tum corporis, tum animæ puritatem, quæ ad digne ſuſcipiendum Chriſti Corpus deſideratur, juxta Apoſtoli verba 1. ad Cor. 5. ſupra relata, *Epulemur* &c. III. Azymis, quibus nil eſt corruptionis admixtum, eximiam repræſentat carnis Chriſti, quæ offertur, ſanctitatem, cum azyma ex grano, hoc eſt ipſius farina, aqua, & igne fiant, granum Chriſti Corpus, aqua Animam, & ignis Verbum divinum denotat, quod humanitatem ex anima & corpore coaleſcentem aſſumpſit. Cardinalis Humbertus cauſam quoque affert, ob quam Latina Eccleſia azyma fermentato pani antepoſuerit, quia in Sacris litteris azyma numquam in malam partem ſumuntur, immo commendantur potius tum a Paulo loco ſupra citato, tum alibi; ſecus vero fermentatum; Chriſtus enim ait, *Cavete a fermento Phariſæorum*, & Paulus, *expurgate vetus fermentum &c.*

25 Nec deeſt in fermentato, quod Orientalis uſurpat Eccleſia, ſignificatio, quæ ad Dei cultum fovendum, augendumque conferat. I. Fermenti uſu ſignificatur, illius, qui celebret, mentem ad Cœlum attolli oportere, ut ſpiritualia & cœleſtia contempletur. II. Incarnatio, ſive unio hypoſtatica Verbi cum humanitate, quod Verbum hac unitione ita ſeſe naturæ immiſceat humanæ, quemadmodum farinæ fermentum, quod totam acrimonia ſua pervadit. III. Fermenti uſu Græci ſeſe deteſtari profitentur Ebionæos, Nazaræos, alioſque Hæreticos, qui primis Eccleſiæ ſæculis in Oriente præſertim fuere, ac legalia una cum Evangelio ſervanda eſſe contendebant. Atque hinc factum eſſe arbitror, ut Orientalis Eccleſia ab antiquis temporibus fermentatum azymis præpoſuerit.

26 *Nota*. Fermenti nomen apud antiquos Eccleſiæ Patres non ſignificat panem fermentatum, ſed Euchariſtiam, quæ ab Epiſcopo conſecrata ad Presbyteros mittebatur, ut ii illius participatione ſe ab Epiſcopi communione neutique ſeparatos demonſtrarent, ut ſcribit Innocent. *in Epiſt. ad Decentium cap.* 9. Ita enim Euchariſtia appellabatur, tum ut hoc obſcuriori vocabulo myſterium occultaretur, tum etiam quia Euchariſtia Eccleſiis, ad quas mittebatur, ex quocumque pane confecta eſſet, fermenti vicem præſtabat, iiſque unionis inter ſe vinculum eſſet, ſicut fermentum maſſæ cui com-

Digitized by Google

commiſcetur, ut inquit *P. Sirmundus cap.* 5. *de azymo*.

27 *Quæres*, utrum Latinis ſermentatum, & Græcis azymum indifferenter conſecrare liceat?

Lutherani, & Calviniani, cum Eccleſiæ præcipiendi, ſive ferendi leges auctoritatem adimant, liberum cuique eſſe docent azymo, ac fermentato uti, ac fermentatum azymo præferunt, quod antiquitus uſurpatum arbitrentur: vera autem hujus prælationis cauſa eſt, quia Latina, ac Romana Eccleſia cujus judicio damnati ſunt azymum adhibet, ac præcipit unicuique Eccleſiæ, ut ſuum morem ſequatur.

28 Horum errorem funditus evertimus iis argumentis, quibus in Eccleſia ineſſe ferendarum legum poteſtatem demonſtravimus. Hic ergo Eccleſiæ præceptum unice proferemus. In Florentinæ Synodi definitione hæc habentur: *Sacerdotes in altari ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem*. Igitur adeſt Eccleſiæ præceptum, quo Latini in azymo, Græci vero in fermentato conſecrare jubentur. Nec ulla eſt hac de re inter Catholicos controverſia; ſed cum Latinus ſpectari poſſit prout verſatur in Orientalium partibus, & Græcus prout moram facit in Latinorum locis, ubi non ſunt proprii Ritus Eccleſiæ;

29 *Quæri* ulterius ſolet, num Sacerdos Latinus in locis Græcorum, ac Græcus in Latinorum Urbe poſſit Euchariſtiam juxta loci ritum conſecrare;

Reſponſio ex iis, quæ de obligatione manendi in ſemel ſuſcepto Ritu diſputavimus, facile patet. Nam ſi Latinus etiam in Oriente, qua ratione poteſt, tenetur proprium ritum ſervare; & ſi Græcus in Latinorum locis eandem obligationem retinet, quin ritum inconſulta Apoſtolica Sede mutare poſſit, palam eſt, Græcum in Latinorum locis, ac Latinum in locis Græcorum teneri ad proprium Ritum ſervandum, dum Euchariſtiam perficiat; Neque enim, ut ibi oſtendimus, a loco pendet lex illa Eccleſiæ, quæ proprium cuique Ritum ſervare jubet. Sed circa obligationem ſervandi proprium ritum in celebratione Euchariſtiæ, peculiares quoque adſunt Eccleſiæ leges. Præter ea, quæ ex Florentina Synodo attulimus, adeſt S. Pii V. Conſt. incip. *Romani Pontificis* 13. *Kalend. Septemb.* 1566. in qua hæc leguntur verba: *Quibuſvis Presbyteris tam Græcis, quam Latinis in virtute ſanctæ obedientiæ inhibemus, ne deinceps Presbyteri Græci, prætextu uxorati, Latino more; & Latini Græco ritu, hujuſmodi licentiarum, aut facultatum, aut quovis alio prætextu Miſſas, & alia divina officia celebrare, aut celebrari facere præſumant*. Et Benedictus XIV. Conſt. *Et ſi Paſtoralis*, §. VI. *num.* 10. Prædeceſſorum, ac Synodi Florentinæ legem inculcans, *Diſtrictius*, inquit, *inhibemus, etiam ſub pœnis perpetuæ ſuſpenſionis a divinis, ne Presbyteri Græci Latino more, & Latini Græco ritu, ſub quovis licentiarum, & facultatum, Miſſas, & alia divina officia, Græci Latini Græco ritu celebrandi, ab Apoſtolica Sede, vel ejus Legatis, ac etiam majori Pœnitentiario pro tempore exiſtente obtentarum prætextu, Miſſas, & alia divina officia celebrare, vel celebrari facere præſumant*. Deinde prohibet, ne Latinus Parochus Pyxidem in Ciborio cum particulis ſub ſpecie fermentari pro Communione Græcorum, aut Parochus Græcus ſub ſpecie azymi pro Communione Latinorum *in quocumque Eccleſiæ ſuæ Altari retineat*, jubetque *ut unuſquiſque Sacerdos nonniſi in ſuo ſive Græco, ſive Latino ritu Euchariſtiam Fidelibus porrigat*. Præterea ne Laici Latini Communionem ſub ſpecie fermentati a Presbyteris Græcis recipiant, omnino interdicit; Græcis tamen Laicis permittit, *ut ubi propriam Parochiam non habent, poſſint, ſi velint, in Eccleſia Latina Euchariſtiam ſub ſpecie azymi a Sacerdotibus Latinis ſumere*. Hæc pro Græcis in Italia degentibus ſtatuta ſunt.

Atque hinc patet, *Primo* errare *Ledeſmam* a Verricello citatum, qui cenſet, teneri Latinum per Græcorum regionem tranſeuntem Græco more celebrare, ac Græcum Latino ritu in locis Latinorum: Nam antedictæ Conſtitutiones ſunt pro Græcis, qui ſub Latinis Epiſcopis degunt, atque adeo in Latinorum locis. 30
Secundo errare *Suareſium*, *Vaſqueſium*, alioſque apud Verricellum *tit.* VIII. *quæſt.* 188. qui aſſerunt, Sacerdotem Græcum, qui perpetuum inter Latinos Domicilium ſtabilierit, teneri ad celebrandum Latino ritu; Nam Eccleſia præcipit, proprium ritum ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione mutari non poſſe, jubetque etiam eos, qui in Italia ſub Latinis Epiſcopis fixum domicilium habent; proprio more Miſſas, aliaque divina officia celebrare debere. *Tertio* errare quoque Verricellum ipſum, dum loco citato ait poſſe Latinum Græco more, Græcum vero Latino ritu celebrare in locis; in quibus proprii ritus Eccleſiæ non adſint, quod poſſint ſe ſe loci conſuetudini accomodare. Nam Eccleſia præcipit cuique proprium ritum ubique ſervare, ut diximus *cap.* 4. ac diſtri-

Digitized by Google

diſtrictus jubet, Sacerdotem quemque juxta propriæ Eccleſiæ conſuetudinem ubique terrarum Miſſas celebrare debere. Neque Auguſtini conſilium, quod habetur *Epiſt.* 128. *ad Januar.*, & quo mores eorum quibuſcum vivimus ſequi monemur, ad rem facit; Nam ſi quiſque morem ſequi poſſet Eccleſiæ, in quam deveniat, poſſet pro libitu ritum ſemel ſuſceptum deſerere, illumque amplecti, quem Eccleſia teneat, in quam venit: Id vero Apoſtolicæ Sedis auctoritate prohibitum eſt. Deinde Auguſtini regula ad conſuetudines, legeſque illas ſpectat, quæ a loco pendeant, quibus ſubjici debet quicumque in loco, ubi vigeant, verſetur. At obligatio manendi in ſuſcepto ritu, illumque ſervandi, qua ratione poſſit, & celebrandi Miſſas, & officia juxta propriæ Eccleſiæ morem, perſonas afficit, quæ ſuſcipiendo Baptiſma, vel Ordines, ex Eccleſiæ lege adſtricti ſunt ad perſeverandum in ſuſcepto ritu, ac more propriæ Eccleſiæ celebrandum. Vide *in cap.* 4. quæ diximus de obligatione quam quiſque habet manendi in ſemel ſuſcepto ritu.

31 Ex iis optime concludit Verricellus, non licere Sacerdoti Latino uti fermentato in Eccleſia Græca, nec Græco in Eccleſia Latina azymo, etſi Populus diu deberet Sacrificio privari, & infirmus abſque Viatico decedere; Quia utilitas communis privatorum commodis præferenda eſt: ad communem vero utilitatem pertinet Eccleſiæ ſervare præſcriptos ritus: & quia præceptum ſumendæ Euchariſtiæ in articulo mortis, & audiendi Sacri in diebus feſtis non obligat niſi, dum Sacrum celebrari poſſit, ſervatis legibus, ac ritibus ab Eccleſia ſtabilitis; Igitur, ut Sacerdos non jejunus celebrare nequit pro communicando moribundo, vel ut populus audiat Sacrum die feſti; ita Sacerdos Latinus nequit in fermentato conſecrare, contra Eccleſiæ præceptum, ut populus Sacrum audiat, vel ut morti proximus Euchariſtiam ſumat.

32 In parando fermentato pane ad altaris ſacrificium deſtinato magna eſt Orientalium cura, & diligentia: De Græcis ſcribens Chriſtophorus Angelus homo ritus Græcanici peritus libello, quem Græce vulgavit, de præſenti Eccleſiæ ſuæ ſtatu, *panem*, inquit, *accipiet Sacerdos, quem vir, vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit, die antecedenti paravit . . . . . antequam vero panis ille excoquatur, ſignaculum illi prius ligno aliquo, cui literæ hæc inſculptæ, Jeſus Chriſtus vincit, imprimunt*. Nec minor eſt apud Ruthenos diligentia, ut teſtatur Guagninus. Æthyopes etiam mirabili quadam arte, & cura panem hunc præparant, teſte Franciſco Alvarez, Peregrinationum Æthyopiæ *cap.* 12. Jacobitæ denique, & Neſtoriani, non ſecus ac Græci, Syrique Melchitæ, magno ſtudio oblatitios fermentatos panes parare ſolent; fabulantur vero Neſtoriani, vetus fermentum, quo ad panem hunc præparandum utuntur, ſe ex majorum traditione ab Apoſtolis accepiſſe. Ad figuram quod ſpectat, Græci ut plurimum non rotundant, ſed in quatuor ramos ad modum crucis extendunt, inquit Allatius; Orientales reliqui peculiari ſolent ac myſtica hunc panem figura donare.

Plerique ſolent oleum cum ſale fermentato pani admiſcere; qua quidem mixtione, ſi oleum panis naturam non mutet, inepta materia non fit. Conſuetudo hæc apud Neſtorianos, & Jacobitas ex eo orta videtur, quod oleo uti ceperint, ut facilius maſſæ ſigillum imprimerent, eamque coctam facilius e frixorio extraherent; ſed progreſſu temporis ab imperita gente, fortaſſe etiam ut ritus ſacer, hæc olei admixtio habita eſt. Exſtat hac de re decretum *Cong. particularis de Prop. Fide*, quod ſequitur: *Relata inſtantia Adeodati Archiepiſcopi Damaſci, & ejuſdem nationis Jacobitarum, pro facultate celebrandi Miſſam Ritu Chaldaico cum Miſſali Maronitarum, & una ex Liturgiis, quæ in eodem Miſſali fuerunt a Sede Apoſtol. approbatæ, introductoque in Congregationem prædicto Archiepiſcopo, & mediante interprete, de pluribus circa materiam Sanctiſſimæ Euchariſtiæ interrogato, Congregatio cenſuit, ſi Sanctiſſimo placuerit, facultatem petitam eſſe Oratori concedendam, injuncto illi præcepto, ne oleum adhibeat, cum durior fieri poſſit maſſa, in eoque ſine oleo, ut Græci faciunt, formam, ſeu ſigillum, cum crucibus, & punctis duodecim Apoſtolorum, & LXXII. diſcipulorum ſignificantibus imprimi, & in clibano coqui, loco frixorii, in quo Jacobitæ ſuas ſolent hoſtias oleo litas coquere. Præterea Cong. juſſit, ut dictus Archiepiſcopus, præſentibus Magiſtro Sac. Palatii, & Secretario Ingolo, cum maſſa fermentata, & oleo, more ſuæ nationis, hoſtiam conficeret, ut poſſet experimento comprehendi, an oleum dictam maſſam ingrediatur, quod ſequenti die idem Archiepiſcopus fecit. Nam delata maſſa fermentata, oleo ſiniſtram manum unxit, ut poſſet ab ea libere ſeparari, & formam ligneam ſimiliter unxit, in qua erant prædictæ cruces, & puncta pro ſigillo imprimendo, ex quibus actionibus idem Magiſter Sac. Palatii manifeſte cognovit, oleum non ingredi maſſam, &*

Digitized by Google

& a Jacobitis adhiberi ob ſolas duas rationes, ut ſcilicet imprimi poſſit ſigillum, & maſſa in frixorio coqui; cenſuit tamen idem Magiſter ſtandum eſſe in deciſis, ut ſine oleo maſſa durior effecta, fiat ab Archiepiſcopo hoſtia, nam ſigillum facile imprimi poterit, ſi maſſa modica aſpergatur farina, & deinde in clibano coquatur. Sac. Cong. P. F. 22. *Junii* 1633. Atque hinc patet, merito doctiſſimum P. Berti *de Theol. diſc. lib.* 33. *cap.* 5. *Theſi* 2. reprehendere Jacobitas ob olei in oblatione mixtionem, non vero eos, qui parum ſalis pani admiſceant, tum ad conciliandum eidem ſaporem, tum etiam ob myſticam aliquam ſignificationem, nam mixtio ſalis panis naturam non mutat, nec quidpiam Sacramenti venerationi contrarium ſecum fert: quamobrem tolerari debet, ubi ex antiquo tempore uſurpari ſoleat; dum vero hanc mixtionem neceſſariam non habeant.*

33 Altera materiæ Euchariſtiæ pars eſt vinum de vite: ſive album, ſive rubrum, ſive alterius coloris ſit, apta materia eſt, cum non color, ſed ſubſtantia liquoris ex uvis vitis expreſſi a Chriſto Domino ſtabilita ſit hujus Sacramenti materia. Quod quidem notandum duxi, ut quiſque intelligat, Moſcovitas in manifeſto verſari errore, ſi credant, ut Auctores nonnulli referunt, ſolum vinum rubrum aptam eſſe Euchariſtiæ materiam. De vino duo diſcutienda offert dubia Orientalis Eccleſia, alterum ſcilicet de conſuetudine, quæ in Æthyopia, & apud Syros nonnullos viget, de adhibendo, ob vini penuriam, liquore ex uvis paſſis expreſſo; alterum vero de Armenorum errore, qui cenſent, neſas eſſe vino modicum aquæ miſcere; quibus & tertium addemus, de aqua fervente, quam Græci peracta jam conſecratione in calicem mittunt.

34 *Quæres I.* Utrum liquor ex uvis paſſis, & zebibo expreſſus licite, ac valide in Euchariſtia perficienda uſurpetur?

Nota 1. *Fagundez præcept.* 3. *lib.* 2. *cap.* 3. ita ſcribit: *Scio, in Æthyopia ex defectu vini aſſumere Catholicos, & Patres noſtræ Societatis uvas non ita paſſas, & eas aqua ſuperinfundere, quoad uſque leneſcant, & poſtea exprimunt, ex quibus fit vinum, in quo conſecrant, ſatis generoſum, & primus Auctor hujus rei fuit Sanctiſſimus Vir Andreas de Oviedo Patriarcha ejuſdem Æthyopiæ.*

Nota 2. *An.* 1703. *die* 14. *Februarii* propoſitum fuit dubium a P. Joſepho de Hieruſalem Ord. Min. Strict. Obſ. ac Miſſionibus Æthyopiæ Præfecto, an liceat Miſſionariis celebrare cum vino ex *zibibo*, vel uvis paſſis expreſſo, ut in Regionibus illis fieri ſolet? *Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimor. *mandavit exquiri prius per R. P. D. Aſſeſſorem a dicto P. Joſepho, quo præciſe modo conficiatur vinum ex uvis paſſis, vel zebibo in Æthyopia; & poſtea iterum formari, & proponi idem quæſitum cum dicta expreſſione vel declaratione ante DD. Conſultores, & ſucceſſive in Congregatione coram Sanctitatem Suam habenda.* Reſponſum deinde fuit a ſupra dicto P. vinum hujuſmodi in hunc fieri modum: ſumuntur ex. gra. 4. libræ Zebibi, franguntur, atque in apto vaſe tunduntur, ac deinde totidem frigidæ aquæ libræ in idem vas infunduntur, eaque in infuſione ſervantur per ſex, octo, vel ad ſummum decem horas; extrahitur poſtea zebibi, vel uvæ paſſæ materia, eaque ab exteriori aqua purgata, aut panno ſtringitur, vel torculari premitur. Liquor inde expreſſus vinum eſt, quo, ſine ulteriori diligentia, utuntur; dum celebrant. Hac præmiſſa explicatione, fuit iterum propoſitum dubium; *ac lectis quoque relationibus Patris Joannis Damaſceni Conſultoris, nec non variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum dixit, licere, dummodo liquor extrahendus a Zebibo, vel uvis paſſis ex colore, odore, & guſtu dignoſcatur eſſe verum vinum; S. C. S. Off.* 22. *Julii* 1706.

Reſp. His præmiſſis, ubi vinum deſit, ut revera deeſt in Regionibus illis, in quibus hoc utuntur liquore, valide ac licite uſurpatur, ſi tamen ex colore, odore, atque ſapore cenſeri poſſit verum vinum; Nam ſic liquor ex uvis de vite extractus eſſet, atque iis qualitatibus deprehenderetur, uvas illas paſſas, vel zebibum ex decoctione non mutaviſſe uvæ naturam. Quamobrem probare non poſſum Verricelli reſponſionem, qui negative reſpondendum cenſet, *quia zebibum eſt adeo decoctum ab igne, ut non poſſit ex eo confici ſimpliciter vinum, ſed vinum ſecundum quid, cum addito, nempe vinum coctum, ſeu ſapa;* nam zebibum uva eſt, ignis, vel ſolis calore exſiccata; & ſi poſt infuſionem in aqua, liquorem exprimat, qui colorem, odorem, ſaporemque ſervet vini; non video, cur verum vinum cenſeri nequeat, quod accidentario tantum ab illo differat.

Quæres 2. An loco vini in utraque purifi- 35
catione, ubi magna ſit vini penuria, licite adhiberi poſſit tantum aqua?

Reſp. Sacr. Cong. S. Off. 14. *Julii* 1707. ad hujuſmodi quæſitum propoſitum ab Epiſcopo Quebecenſi, reſpondit, *citra maximam vini pe-*

Digitized by Google

penuriam ſervandas eſſe pro viribus Rubricas Miſſalis Romani , præſertim in purificatione , ſeu prima ablutione ; Dum vero tanta ſit vini pennria , nt , niſi Sacerdotes aqua tantum nterentur in pnrificatione , coacti eſſent pluries ad nnn celebrandnm , adhiberi poſſe ſolam aquam , declaravit Cong. de P. F. in reſponſione ad dubia propoſita a Miſſionariis Sinenſibus *die 23. Januarii* 1665.

36 Vino parum aquæ miſcet , tum Occidentis , tum Orientis Eccleſia. In Occidente id omittnnt Lutherani, Calvinianique, quod conſuetudo ſit non a Chriſto , ſed ab hominibns orta, quodque præceptnm , quod orthodoxa inculcat Eccleſia , Evangelicæ pnritati , ac libertati adverſetur . In Oriente vero aquæ mixtionem rejiciunt Armeni ; Ii in Conciliabulo ſupra citato Monophyſitas illos imlrati ſunt, qnos Brunus appellatos fniſſe cenſer Julianitas, & Gajanitas , qni, ut Anaſtaſins Sinaita rennnciatus Antiochiæ Patriarcha *anno* 561. ſcribit , *vinum merum ſine aqua offerunt*, *ut exinde deprehendantur confiteri*, *Chriſtum nuda & ſimplici Deitate conſtare* . Facile antem eſt demonſtrare , Eccleſiam ad Chriſti imitationem Apoſtolorum ætate ſtatuiſſe , ut vino parum aquæ miſceretur, idque babitnm ſemper fuiſſe , nr Eccleſiæ præceptum . Cbriſtum Dominnm vino parum aquæ miſcuiſſe ex eo liqnet, qnod dum Paſcha celebraret more Judæorum Encbariſtiam inſtituerit, ut etiam Armeni , ac alii Hæretici ſatentur ; At Judæi calicem paſchalem aqua temperare ſolebant , ut conſtat ex Miſna jod benedictione 7. ex Rabbi Maimonide, aliiſque , & ex vulgari eornmdem antiqno more ; *Proverbiorum c. 9. & Apocalypſeos c.* 18. Deinde Chriſtum Dominum aqua calicem temperaſſe, teſtatus eſt Irenæus circa medium II. Sæculi *lib.* 4. *adverſus hæreſ. cap.* 57. inquiens: *Accipiens Dominus panem, ſuum eſſe corpus confitebatur, & temperamentum calicis ſuum Sanguinem confirmavit ; lib. autem 5. cap. 2. temperamentum calicis mixtum calicem vocat*, inqnit Maſſnettus: & Cyprianus *Epiſt.* 63. ad Cæcilium III. ſæcnlo ſcripſit, *Invenimus calicem mixtum fuiſſe*, *quem Dominus obtulit*, hoc eſt in calice vino aquam fuiſſe mixtam ; ut ipſe ibidem explicar. Ergo primis ſæculis Eccleſia credebat, Chriſtum aqna vinum temperaſſe. Morem autem hunc eam fuiſſe imitatam teſtatur Juſtinus Apologia 2. *Deinde*, inquiens, *ei qui Fratribus præeſt*, *offertur panis*, *& poculum aquæ*, *& vini* ; & teſtatnr quoque Auctor Conſtitntionum Apoſtolicarum *lib.* 8. *cap.* 21. de Chriſto dicens, *Similiter calicem miſcuit ex vino, & aqua, ſanctificavit &c.* Et, ut mittam alios PP. omnes antiqnæ Liturgiæ Jacobi, Chryſoſtomi &c. hujus mixtionis ritum præſcribunt ; illumque ſervandnm præcepere Concilia , Carthaginenſe III. *ann.* 397. celebratum , Trullanum ſupra citatum , Florentinum , & Tridentinum , quod *ſeſſ.* 22. *cap.* 7. ait : *Monet deinde ſancta Synodus*, *præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus*, *ut aquam vino in calice offerendo miſcerent , tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur , tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit , quod Sacramentum hac mixtione recolitur ; & cum aquæ in Apocalypſi B. Joannis Populi dicantur , ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur* . Cum res ita ſe habeat , palam eſt, Eccleſiam conſueviſſe ſemper , & ubique vino modicum aquæ miſcere, idqne non pro re indifferenti , ſed præcepta habuiſſe.

Græci præter frigidam aquam , quam ante conſecrationem ſolent vino miſcere , ante Euchariſtiæ ſumptionem ferventem aquam infundunt in calicem , *ut ſcilicet ſanguis , & aqua , quæ fluxerunt a ſancto latere Domini , & Dei , & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti tempore ſalutaris paſſionis ejus , vivifica eſſe conſtet , veluti ex vivifico deificato corpore vivifica* , ait Balſamon in Reſp. ad quæſita Marci Patriarchæ Alexandrini. Mixtio hæc damnari non poteſt: tum, quod antiqua ſit , ac a Sanctis Patribus commendata: nam præſcribitur in Liturgiis Baſilii , & Chryſoſtomi , ac laudatnr a Nyſſeno *orat. cathec.* 1. *cap.* 37. a Theodoreto dialogo primo inſcripto ; *Immutabilis* , a Damaſceno *lib.* 4. *cap.* 14. atque ab aliis Patribus : tum etiam qnia , Conſt. *Etſi Paſtoralis* §. VI. *n.* 2. Græco-Italis *permittitur , facta jam conſecratione , antequam Sacerdos communicet juxta ritum in Liturgia præſcriptum , aquam ferventem , ſeu tepidam in ſacrum calicem infundere* . Quamquam id Græcis permiſſum eſt ; tamen errore non carent Photiani, qui Latinos , ac Orientales mixtionem hanc omittentes erroris accuſant ; Nam ritum omittendo particulari Eccleſiæ præſcriptum , non negant, nec improbant id quod Eccleſia per illum ritnm ſignificare contendit , ut illi perperam arbitrantur .

§. II.

§. II.

De Forma.

37 De forma Euchariſtiæ ex Orientalium Liturgiis Miſſionariorum gratia diſputaturus, plura, quæ ſunt a noſtro Auctore prætermiſſa, & quæ in vulgaribus Theologis deſiderantur, proponere atque explicare cogor. Primum enim Chriſti verba, quibus unice Euchariſtia conficitur, & quorum ne unum quidem ſine gravi culpa omittere fas eſt, aliter in illis Liturgiis ſe habent, ac in noſtra Latina, & in pleriſque verba nonnulla deſunt ex iis, quæ in Calicis conſecratione uſurpamus. Deinde in illis poſt Evangelica, & Chriſti verba, invocatio habetur Spiritus Sancti, quæ preces in omnibus Liturgiis connexas habet, quibus Sacerdos Deum rogat, ut ſuper oblata dona mittat Spiritum Sanctum, qui ſuper illa deſcendens, panem in Corpus, & vinum in Chriſti Sanguinem tranſmutet. Denique tres apud Syros Jacobitas Liturgiæ reperiuntur, in quibus Chriſti verba deſiderantur, quarum 1. eſt quæ Petro Apoſtolorum Principi tribui ſolet, altera Xyſti Papæ, ac tertia Dionyſii Metropolitæ Adimeni dicitur. Atque hinc tria oriuntur dubia: 1. Num Orientales omnes Chriſti verba ad conſecrandum Euchariſtiam neceſſaria exiſtiment? 2. Num neceſſariam ſaltem putent una cum Chriſti verbis invocationem, ut Euchariſtia perficiatur? 3. Num Orientales Chriſti verba teneantur recitare, ac in Liturgiis ponere, ea ratione, qua in Canone Latinorum reperiuntur? Hujus autem quæſtionis neceſſitas ex eo pendet, quia communis apud Theologos noſtros opinio eſt, non poſſe ſine gravi culpa ex verbis illis vel unum omitti; & quia nonnulli Thomiſtæ putant, omnia, quæ in Calicis conſecratione nos adhibemus verba, eſſe ad conſecrandum neceſſaria. Accedit etiam fuiſſe nonnullos, qui hac de cauſa non ſolum Orientales reprehendere, ſed eorum Liturgias ſua corrigere auctoritate auſi ſint.

38 Inter Orientales circa hujuſmodi controverſiam, minora fuere, ac inter Latinos, diſſidia. Nam omnes ſemper faſſi ſunt, ac etiam nunc fatentur, Chriſti verba *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus &c.*, eſſe ad Euchariſtiam conſecrandam neceſſaria; & ſine ipſis perfici non poſſe. Item unanimi ſemper conſenſu docuerunt, præter Chriſti verba preces quoque nonnullas in Euchariſtia conficienda ſemper adhibitas fuiſſe, ac ſine precibus fieri non poſſe; quæ quidem ſententia omnibus Patribus, ac Theologis omnibus probata eſt; cum nec unquam hujuſmodi Sacrificium ſine precibus fieri conſueverit, nec fieri licite in ullo caſu poſſit. At Nicolaus Cabaſilas, & poſt ipſum Marcus Epheſinus, aliique pauci, non ſolis Chriſti verbis, ſed etiam invocatione Spiritus Sancti, ſive precibus ea comprehenſis, Euchariſtiæ Sacramentum confici tradiderunt: En Marci Epheſini verba: *Divina munera*, inquit, *non ſolum recitatione verborum Dominicorum ſanctificantur, ſed & Sacerdotis quæ ſequitur, precatione, & benedictione per virtutem Spiritus Sancti*; ſcilicet, *verba Chriſti*, ut ipſe exponit, *per modum narrationis ſunt, noſque ad memoriam rei, quæ tunc geſta fuit, revocant, & vim quaſi immittunt in dona propoſita, ut transformentur: precatio vero, quæ poſtea conſequitur, & benedictio Sacerdotis revera tranſmutat, quæ jam erant dona, in ipſum prototypum Corpus, & Sanguinem Domini*. Huic opinioni occaſionem dedit invocatio, quam in Orientalium Liturgiis Evangelica, & Chriſti verba conſequi aſſeruimus, & nonnullæ haud bene intellectæ Patrum ſententiæ; quæ per Chriſti verba, & orationem hujuſmodi Sacramentum fieri pronunciant.

Duo quoque apud Latinos fuere XVI. Sæculi viri eruditione, & doctrina celebres, qui in Cabaſilæ abiere opinionem, alter e Dominicanorum, e Franciſcanorum familia alter. Scilicet Ambroſius Catharinus Ord. Præd. & Chriſtophorus a Capite-fontium Ordin. Min. Generalis Miniſter, ac poſtea Archiepiſcopus Cæſarienſis. Ii enim, ut Novatorum circa verba Chriſti cavillationes, & argutias devitarent, ac penitus everterent, plenioremque facerent Catholici dogmatis de Euchariſtiæ conſecratione explicationem, & intelligentiam, rati ſunt, Euchariſtiam Chriſtum benedictione prius conſecraſſe, ac benedictione illa pane in Corpus ſuum tranſmutato, accepiſſe illud in manibus, ac dediſſe diſcipulis, dicendo *Hoc eſt Corpus meum*; atque eadem ratione calicem conſecraſſe. Sacerdotes vero deinceps Euchariſtiam confeciſſe docuere per orationem Evangelicis verbis præmiſſam, in Latinorum Liturgiis, quæ incipit: *Quam oblationem tu Deus &c.* Evangelica vero & Chriſti verba narrative tantum proferre, non ſignificative, & effective, licet ex Chriſti mandato neceſſarie ſint pronuncianda. *Fit ergo*, inquit Catharinus, *Corpus Chriſti, propter orationem præmiſſam, & ex vi pacti; & ſic de-* 39

ſen-

ſenditur mos Græcorum. Pactum vero in eo ſitum arbitrabatur, quod Chriſtus promiſerit, toties ſe præſentem in Eucharistia adfuturum, quoties Sacerdos verba ſua *Hoc eſt Corpus meum &c.* ea ratione, ac ordine, & modo pronunciaverit, quo ipſe pronuncianda conſtituerit. Itaque ut Chriſtus benedictione conſecravit, ita oratione conſecrat Sacerdos, qua rogat, ut panis fiat Corpus Chriſti, & vinum Sanguis; & ut Chriſtus dicendo *Hoc eſt Corpus meum*, corpus ſuum id eſſe demonſtravit, illudque diſcipulis præbere oſtendit; ita Sacerdos facit. Hoc autem diſcriminis Criſtophorum inter ac Catharinum interceſſit, quod hic interna tantum, ille vero externa quoque benedictione, ac miniſterio Sacerdotali Chriſtum conſecraſſe aſſeruerit.

Horum opiniones, damnatis ab Apoſtolica Sede opuſculis, quibus tradebantur, veluti ſepultæ jacuere; ſed hoc eodem ſæculo a Gallis nonnullis excitatæ, magno argumentorum apparatu expoſitæ, ac propugnatæ fuere a Petro *Le-Brun* in expoſitione Liturgiæ Armenorum; & ab Antonio Auguſtino *Touteè* diſſ. 3. præmiſſa operibus S. Cyrilli. Ii vero in hanc ſe abiiſſe opinionem teſtati ſunt, ne dogma Catholicum de *Tranſubſtantiatione*, validiſſimo illo argumento privaretur, quod ex invocatione deſumitur, quæ in Orientalium Liturgiis reperitur. Fuere ii ex profeſſo confutati a P. Bougantio Jeſuita, ab Urſio, Merato, Georgio Aſſemano juniore, aliiſque. Hæc quantum ad opinionem a Cabaſila excogitatam.

40 Inter Latinos vero aliæ quoque occurrunt hac de re opiniones, quas recenſere, ac confutare neceſſe eſt, ut Syſtema hac de re abſolutum exhibeamus; Innocentius III. in opere de Myſteriis Miſſæ, quod ante Pontificatum ediderat, *lib.* 4. *cap.* 6. ait *Dici poteſt, quod Chriſtus divina virtute confecit, & poſtea formam expreſſit, ſub qua poſteri benedicerent. Ipſe namque per ſe virtute propria benedixit, nos autem ex illa virtute, quam indidit verbis*. In eamdem ſententiam abiere Durandus Mimatenſis *lib.* 4. *de divinis officiis*, aliique, quos Catharinus, & a Capite Fontium laudant, ac veluti propriæ opinionis aſſertores proponunt.

41 Ajunt nonnulli, Scotum in 4. *diſt.* 8. *q.* 2. *ad* 2. docuiſſe, hæc verba *Hoc eſt Corpus meum, Hic eſt ſanguis meus* ad conſecrationem non ſufficere, ſed præcedentia neceſſario addenda eſſe, alioquin verba illa ad perſonam loquentis, non ad Chriſtum, cujus nomine proferuntur, referrentur; ſed Maſtrius, Fraſſenius, Hennus, aliique Scotiſtæ, Scotum a communi ſententia non receſſiſſe demonſtraverunt.

Rurſus quamplures Theologi ſunt, qui contendunt, S. Thomam omnia verba, quæ a 42
Latinis in calicis conſecratione recitantur, neceſſaria exiſtimaſſe ad conficiendum hoc Sacramentum, pro qua opinione pugnant Gonetus, Capiſuccus, Natalis Alexander, aliique Thomiſtæ.

Armacanus ait *lib.* 9. *q. Armenorum cap.* 3. 43
hæc eſſe in conſecratione Calicis neceſſaria: *Hic eſt Calix ſanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti*, non vero reliqua. Alii, Marſilio teſte, addendum putant, *myſterium fidei*. Hæc quantum ad opinionum hiſtoriam. Antequam ad rem definiendam deſcendamus, operæ pretium eſſe arbitror, Evangelica, & Chriſti verba referre, qua ratione in probatis Liturgiis recitantur, ut inde facilius intelligamus, quæ fuerit hac de re Eccleſiæ a primis temporibus ſententia. Mitto vero tres illas Liturgias, quas ſupra dixi, in quibus Chriſti verba deſunt; Cum enim omnium ſit, ac fuerit ſemper Orientalium ſententia, hæc eſſe omnino ſaltem ex Chriſti præcepto ad conſecrandum neceſſaria, omiſſio illa, vel amanuenſium incuriæ tribuenda eſt, vel ea de cauſa fuere in iis illa prætermiſſa verba, quod ea Sacerdotes memoria tenerent, ac recitarent.

En itaque verba juxta formulas a Martenio collectas. In Liturgia Jacobi ita forma hæc 44
exprimitur: *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis frangitur, & datur in remiſſionem peccatorum. Hic eſt Sanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum*. Addit Liturgia S. Marci poſt pronomen *Hoc*, & *Hic* particulam *enim*. In Conſtitut. Apoſt. *lib. VIII. cap.* 17. hæc forma reperitur, *Hoc eſt Corpus meum, quod pro multis frangitur in remiſſionem peccatorum. Hic eſt Sanguis meus, quod pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum*. In Liturgiis SS. Baſilii, & Chryſoſtomi poſt *Sanguis meus*, additur *novi teſtamenti*; ac ſimilis eſt Liturgia Cyrilli. Æthyopes utrique formulæ addunt *Amen*. Mozarabes hac utuntur; *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hic eſt Calix novi teſtamenti in meo ſanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. In Libris Sacramentorum, qui præ ſe Ambroſii nomen ferunt, ita legitur: *Hoc eſt enim Corpus meum, quod pro multis confringetur. Hic eſt enim Sanguis meus*. Sacramentarium denique Gregorii Magni, Miſſale Romanum, Ambroſianum, & Indorum (hic addendum erat

poſt

poſt correctionem) hanc habent formam : *Hoc eſt enim Corpus meum. Hic eſt enim Calix ſanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* In Liturgia communi, ſive Canone univerſali Æthyopum habetur : *Hic panis eſt Corpus meum, quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum, Amen. Hic eſt Calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur pro redemptione multorum, Amen.* Iiſdem fere verbis aliæ Orientalium Liturgiæ eamdem exhibent formam. Facile vero patet, undenam eorum ſit orta varietas, ſi ea obſerventur, quomodo ab Evangeliſtis recenſeantur. Apud Matth. legitur, *Hoc eſt enim Corpus meum, Hic eſt enim Sanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum;* Apud Marcum utroque in loco omittitur particula *enim*. Apud Lucam : *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur; Hic Calix novum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur.* Paulus autem *I. ad Cor.* 11. ita illa refert : *Hoc eſt Corpus meum; Hic Calix novum teſtamentum eſt in meo ſanguine.*

45 Has ego formas recenſui, eaſque cum Chriſti verbis comparavi, quæ apud Evangeliſtas leguntur, ut inde clare appareat, non poſſe Orientales reprehendi, quod in forma eorum deſit particula *enim*, & quod in conſecratione calicis non omnia adhibeant verba, quæ apud nos uſurpantur. Atque inde duo quoque alia certo inferenda videntur. Primum Chriſti verba, quæ in Orientalium Liturgiis leguntur, eſſe ab Evangeliſtis deprompta, quod ſane ſatis ſuperque eſſe poteſt ad illorum Theologorum detegendam imperitiam, & temeritatem, qui corrigere, & ea augere propria, ac privata auctoritate ſua conati ſunt. Quis enim ſine temeritate verba ex Evangelio deprompta, Patrum auctoritate commendata, & Liturgiarum uſu a primis ſæculis comprobata, emendare, ac mutare audeat? Deinde rite, ac licite Orientales per illa verba conſecrare, nec cogi poſſe ad alia, quæ in Liturgia noſtra reperiuntur, addenda. Quibus accedit etiam, ex iis nos poſſe tuto concludere, non aliis eſſe inditam vim conſecrandi verbis, quam iſtis, *Hoc eſt Corpus meum, Hic eſt Sanguis meus*, vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, non ſolum ob communem Theologorum ſententiam Tridentini Concilii auctoritate comprobatam, quod verba Sacramentorum formam conſtituentia efficere docet quid ſignificant, ut eſt etiam a noſtro Auctore probatum, ſed præterea, quia hæc unice ſunt verba, quæ a Patribus omnibus commendantur, ac in omnibus reperiuntur Liturgiis : quod argumentum eſt, fuiſſe hæc ſemper, & ubique veluti neceſſaria ad conſecrandum reputata, alia vero hiſtorice, & ex præcepto tantum Eccleſiæ adhibita. Hic tamen moneo, præceptum hujuſmodi, cum de re graviſſima ſit, gravem obligationem inducere; quo fit, ut graviter peccet, qui vel unum ex iis, qui in jam probatis Liturgiis habentur, libere prætermittat. Venio nunc ad noſtrum hac de re Syſtema per propoſitiones explicandum.

PROPOSITIO I.

Chriſtus verbis uſus eſt, non interna tantum benedictione, dum Euchariſtiam conſecravit.

PRimum hæc aſſertio inde probari poteſt, quod Sacerdotes ea ratione conſecrent, qua Chriſtus hujuſmodi Sacramentum in inſtitutione perfecit; Iis enim, quod prior ipſe feciſſet, deinceps facere præcepit, cum. dixit, *Hoc facite in meam commemorationem :* Sacerdotes vero per verba conſecrant, & quidem ita conſecrant, ut verba Chriſti, Chriſti nomine, ac veluti illius perſonam gerentes, pronuncient, dicendo : non : *Hoc eſt Corpus Chriſti*, ſed : *Hoc eſt Corpus meum.* Hinc, *quid noſtra conſecratio eſt*, inquiebat Chryſoſtomus *Hom.* 83. in Matth. *niſi illius repetitio, quam Chriſtus peregit?* 46

Deinde Chriſtus Sacramentum inſtituens, qua Deus, & conficiens, qua homo erat, Sacramentalem ritum inſtituere, ac adhibere debuit, hoc eſt materiam, & formam adhibere, junctis ſcilicet pani verbis; *accedens* enim *verbum ad elementum fit Sacramentum*, inquit Aug. *Tractat.* 80. *in Joan.* Accedunt præterea auctoritates Sanctorum Patrum, quas infra recenſebimus. Hinc Tridentina Synodus *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. ita de Euchariſtia loquitur : *Hoc admirabile Sacramentum in ultima cœna inſtituit, cum poſt panis vinique benedictionem, ſe ſuum Corpus præbere, ac ſuum Sanguinem diſertis verbis teſtatus eſt, quæ verba a Sanctis Evangeliſtis commemorata, a Divo Paulo poſtea repetita ſunt.* Satis hic indicant Tridentini Patres, poſt benedictionem panis, vinique, verba proferendo, inſtituiſſe, ac perfeciſſe Euchariſtiam. 47

At, inquiunt, benedictio idem ac conſecratio eſt, quamobrem Paulus 1. *ad Cor.* 10. *v.* 14. *Calicem benedictionis*, vinum conſecratum 48

Digitized by Google

tum appellavit ; & dum Chriſtus dixit , *Hoc eſt Corpus meum* , jam antea panem in ſuum fuiſſe Corpus tranſmutatum ſignificavit : ergo per præmiſſam benedictionem ab Evangeliſtis commemoratam , dum dixere : *Accepit panem , benedixit &c.*

49 Sed levis eſt momenti hæc conjectura. Cum enim Chriſtus Sacramentum inſtituerit , & confecerit , illudque nobis ad ſui imitationem perficiendum mandaverit ; & verba adhibuiſſe , ut Sacramenti natura expoſcit , & verba talia , quæ rem ſignificatam efficerent , præſumendum eſt. Quæ ſola præſumptio plus quam illa conjectura , valet . At præterea verba ipſa ab Evangeliſtis commemorata habemus , quæ id ſignificant , quod in Euchariſtia fit , quæ ſemper fuere a Sacerdotibus uſurpata , quæque adhibuiſſe Chriſtum , teſtantur veteres Patres , ac omnium Eccleſiarum traditio comprobat . Itaque benedictio , & gratiarum actio ritus fuere a Chriſto inſtitutioni Euchariſticæ præmiſſi , non conſecratio : id oſtendit vox aoriſtica in Evangelica hiſtoria uſurpata εὐλογήσας , ideſt *cum benedixiſſet* , & εὐχαριστήσας , ſcilicet *cum gratias egiſſet* , quæ præteritum tempus ſignificant ; liquet etiam ex eo , quia Chriſtus in ultima Cœna ritus ſervavit Judæorum , qui cœnæ benedictionem præmittebant , & panem cum gratiarum actione frangebant . Hinc Eſtius , aliique viri graviſſimi improbabilem omnino putant opinionem , quæ benedictione Chriſtum conſecraſſe autumat , & in 1. *ad Cor. cap.* 1. poſt Janſenium obſervat , Jeſum magna aggreſſurum miracula in Cœlum oculos elevare , ac Patri gratias agere conſueviſſe , ut præſtitit ſuſcitaturus Lazarum , & panes multiplicaturus . Rurſus non deſunt , qui eiſdem verbis benedictionem , & conſecrationem a Chriſto peractam putent , quod paſſim Patres conſecrationem , & *myſticam benedictionem* indiſcriminatim accipiant : ut S. Thom. 3. *part. q.* 87. *art.* 1. ac alii poſt ipſum ; & revera , quod conſecratur , cœleſti benedictione repletur. Si autem iis opponas , fuiſſe benedictionem conſecrationi præmiſſam , reſpondent , non ſemper Evangeliſtas res narrare , quo geſtæ ſunt ordine , ut pluries obſervavit Auguſt. *lib. de Conſ. Evang.* Ad tollendam vero æquivocationem neceſſe eſt duplicem diſtinguere benedictionem , alteram pro oratione uſurpatam ſacris muneribus conſecrandis facta , quam Chriſtum more Judæorum Paſcha celebrando præmiſiſſe puto , & quam a conſecratione diverſam habeo ; alteram vero , quæ myſtica dona immutat , redditque ſancta , benedicta , vivifica : quæ ipſa conſecratio eſt , quam innuit Paulus loco ſupra laudato.

Nota . Etſi vera eſt hæc noſtra ſententia , ut ego arbitror , præſertim ob Tridentini ſupra relata verba ; ac Concilii Florentini decretum , quo verba , quibus *Chriſtus hoc Sacramentum confecit* , hujus Sacramenti forma declarantur ; tamen nulla Eccleſiæ aperta definitio adeſt , quæ oppoſitam opinionem proſcripſerit . Id teſtantur Ambroſius Catharinus *in fine opuſculi* 2. Alphonſus Salmeron , *circa finem Tract.* 13. Juvenin , Tournely , Du-Hamelius , Berti , aliique . Nec eſt veriſimile , Eccleſiam voluiſſe damnare opinionem , ad facilius reſutandos Hæreticos excogitatam , & quam Innocentius III. ſupra citatus probabilem aſſeruerat , ac propugnant Guido Bononienſis , Durandus , aliique a Catharino , & Capite Fontium recenſiti.

PROPOSITIO II.

Euchariſtiæ forma Chriſti verbis continetur , Hoc eſt &c., Hic eſt Calix &c.

HÆc propoſitio , quæ paucos ex Orientalibus , ex Latinis vero minores adverſarios habet , poteſt primum ex eo demonſtrari , quod verba , quibus Sacramenta fiunt , a Deo , qui vim ipſis indidit , ſunt inſtituta : At præter verba illa *Hoc eſt &c.* quæ alia verba Deus pro Euchariſtia conficienda determinavit ? Hæc ſolum ſacri Scriptores commemorant , hæc unice Chriſti , ac Divina verba eſſe tradidere Patres , ac ea tantum ex iis , quæ conſecrationi neceſſaria habentur , ſacræ Liturgiæ a Chriſto determinata aſſerunt . Quis enim eſt , qui Spiritus Sancti invocationem , preceſque a Chriſto adhibitas , inſtitutas , commendatas ſcripſerit ? Eccur potius preces illas ab Eccleſia humana inſtitutas auctoritate non dicimus ? Diſcurre per officia Sacramentorum omnium cum Orientalis , tum Occidentalis Eccleſiæ , in omnibus reperies invocationes , preceſque , quibus Miniſtri rogant , ut Deus per Spiritum Sanctum ſuum , gratiam illam conferat , quam per illa ſe collaturum promiſit . In iis preces illæ ab Eccleſia inſtitutæ generatim creduntur , ac a forma Sacramentorum omnino diverſæ habentur , immo & vere perfici Sacramentum ſine illis firmiſſime creditur . Cur ergo uni Euchariſtiæ hæ preces neceſſariæ putantur ? Verum eſt , Euchariſtiam , quæ neceſſitatis Sacramentum non eſt , non poſſe , ut Baptiſma , & Pœnitentia , in ullo caſu licite ſine illis confici , quo ſenſu eſt a Patribus nonnullis aſ- 50

ſertum, ſine precibus non fieri. At inde nefas eſt concludere formam conſtituere. Sed videamus, quid utriuſque Eccleſiæ Patres, quid traditio Eccleſiarum, quidve Liturgiæ ipſæ nos doceant.

51 Incipio a Latinis. Tertullianus *lib.* IV. *contra Marcionem cap.* 40., ait, *Accepit panem, & diſtributum diſcipulis Corpus illud ſuum fecit dicendo: Hoc eſt Corpus meum*. Apud Cyprianum Auctor *ſerm. De Cœna Dom.* ait: *Ex quo a Domino dictum eſt, Hoc facite in meam commemorationem, Hæc eſt caro mea: Hic eſt ſanguis meus; quotieſcumque his verbis, & hac fide actum eſt, panis ille ſubſtantialis, & Calix ſolemni benedictione ſacratus, ad totius hominis vitam, ſalutemque proficit*. Ambroſius *lib. de Myſt. cap.* 9. *num.* 52. *Quod ſi tantum*, inquit, *valuit humana benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipſa conſecratione divina, ubi verba ipſa Domini Salvatoris operantur?* Et *num.* 54. ſequitur; *Ipſe clamat Dominus Jeſus: Hoc eſt Corpus meum. Ante benedictionem verborum cœleſtium alia ſpecies nominatur, poſt conſecrationem Corporis ſignificatur*. Eadem vel ipſe, vel quiſquis eſt Auctor *Libror. de Sacram.* qui Ambroſii nomine circumferuntur, *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 14. ait ſcribens, *Sermo Chriſti hoc conficit Sacramentum*, & *num.* 19. *Fit Sanguis conſecratione verbi cœleſtis*, *cap.* 5. *num.* 23. *Antequam conſecretur, panis eſt: ubi autem verba Chriſti acceſſerint, Corpus eſt Chriſti*. Ne autem putent, orationem ab Ambroſio verba Chriſti nuncupari, audi ipſum loco citato *de Myſt.* ita loquentem: *Ipſe clamat Dominus Jeſus, Hoc eſt Corpus meum*, & IV. *de Sacr. cap.* 5. *num.* 22. *Illa verba Evangeliſtæ ſunt ad uſque Accipite: Inde verba ſunt Chriſti*. N. vero 14. *Conſecratio autem, quibus verbis eſt, & cujus ſermonibus? Domini Jeſu. Nam reliqua omnia, quæ dicuntur in ſuperioribus, a Sacerdote dicuntur, laudes Deo deferuntur, oratio petitur pro populo, pro regibus, pro ceteris; Ubi venitur, ut conficiatur Venerabile Sacramentum, jam non ſuis ſermonibus utitur Sacerdos, ſed utitur ſermonibus Chriſti*. Sanctus Auguſtinus *Serm. de diverſ.* 227. *alias* 83. inquit: *Panis ille, quem videtis in Altari: ſanctificatus per verbum Dei, Corpus eſt Chriſti, Calix ille, immo quod habet Calix ſanctificatum per verbum Dei, Sanguis eſt Chriſti*: Verbum autem Dei eſt ſermo ille Chriſti, *Hoc eſt &c.* ut ex Ambroſio, aliiſque Patribus aperte conſtat. Hic notare juvat, Amb. *loco cit. de Myſt. cap.* 6. dicere, per benedictionem panem conſecrari, ſive illius *naturam mutari*, & Aug. *lib.* 3. *de Trinit. cap.* 4. aſſerere; *Euchariſtiam prece myſtica conſecratam*; ubi uterque verbis Chriſti precum, vel benedictionis nomen tribuit. Euſebius Emiſſenus, vel alius ſub ejus nomine *Hom. in Ramis palmarum: Dixit*, inquit, *Chriſtus tunc per ſe, & modo per ſuos Miniſtros, Hoc eſt Corpus meum: & tanta eſt ejus verbi virtus & efficacia, ut ſtatim fiat, quod dicitur*. Ita Auctor quoque loquitur *ſermonis* 28. *de verbis Domini*, qui Auguſtino tribuitur, & *Sermonis* 5. *de Paſchate*, qui nomine Euſebii Emiſſeni circumfertur. Quibus addimus Paſcaſium *lib. de Corpore, & ſanguine Domini cap.* 12. & *cap.* 15. Remigium Antiſſiodorenſem, & Stephanum Eduenſem, alioſque a Martenio citatos; Ex quibus ſufficienter probamus, univerſalem Patrum Latinorum cujuſque ætatis ſententiam in Conciliis Florentino, & Tridentino, occaſionem dediſſe Rubricæ juſſu Pii V. Miſſali Romano præmiſſæ, quæ *tit. de defectu panis* hæc habet: *Si celebrans ante conſecrationem advertit hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe triticeam, remota illa hoſtia, aliam ponat, & facta oblatione, ſaltem mente concepta, proſequatur ab eo loco ubi deſivit. Si advertit poſt conſecrationem, etiam poſt illius hoſtiæ ſumptionem, poſita alia, faciat oblationem, ut ſupra, & a conſecratione incipiat, ſcilicet illis verbis, Qui pridie &c. Quod ſi hoc contingat poſt ſumptionem ſanguinis, apponi debet rurſus novus panis, & vinum cum aqua, & facta prius oblatione ut ſupra, Sacerdos conſecret, incipiendo ab illis verbis, Qui pridie &c.* Quæ ſane innuunt, ſine precibus, & invocatione, Latinæ Eccleſiæ judicio Euchariſtiam conſecrari. Venio nunc ad Græcos Patres. Primo loco afferemus Juſtinum Martyrem. En verba ex *Apol.* 2. *circa finem* deprompta, ubi Euchariſtiam conſecrari, ait, δι' εὐχῆς λόγου per orationem verbi; nomine autem εὐχῆς non effuſam deprecationem, ſed expreſſam a Chriſto Dei Verbo, animi ſententiam, verbis deſignat, cum paulo poſt, Verbi orationem ſive deprecationem illam fuiſſe aſſerat, quæ in Evangelio reperitur, nempe, *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſanguis meus*. Atque hic notent velim Adverſarii, εὐχῆς ſeu *precationem*, vel orationem, Græcos, Patres illam Chriſti orationem vocare, qua dicit *Hoc eſt Corpus meum*; ſive quod vox illa quamlibet animi ſententiam verbis expreſſam ſignificare quoque valeat, ut nonnulli cenſent, ſive, quod eo animo verba illa prolata, quo Chriſtus eadem pronunciavit, eam præ ſe mentis humiliationem, ac deſiderium, voluntatemque ferant, quæ proferentem, vere precantem

con-

Digitized by Google

conſtituat. Irenæus, qui paulo poſt Juſtinum ſæculo II. ſcripſit, *lib.* 4. *adv. Hæreſ. cap.* 32. *in edit. vero Maſſuet.* 17. *num.* 5. aperte ait, Dominum vertiſſe in Corpus ſuum creaturam panis, dum dixit, *Hoc eſt corpus meum*; & *lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. de pane & vino, inquit, & *percipientia Dei verbum Euchariſtia fiunt*. Vides ergo, Irenæum verbum Dei appellare verba Chriſti ſupra relata, quæ verba *lib.* 4. *cap.* 43. *antiquæ edit. Invocationem Dei* appellaverat, dum dixerat, *panis percipiens invocationem Dei* . . . *eſt Euchariſtia*. Sed audiamus Nyſſenum, qui clarius exponit, quid hic *verbi* nomine veniat apud antiquos Patres Græcos. *Or. Catech. cap.* 37. de pane ita loquitur: *Statim per verbum in Corpore mutatur, ut dictum eſt, a Verbo, Hoc eſt Corpus meum*. Origenes quoque *in Matth.* ad hæc verba, *Quod intrat in os &c.* Euchariſtiam vocat *Cibum per verbum Dei, & precationem ſanctificatum, ſeu conſecratum*, ubi ſane totam Liturgiam deſignat, quæ preces complectitur, & verbum Dei, ſeu Chriſti verba, quæ hoc nomine deſignantur. *Nazianz. Orat.* 2. *de Paſch.* ait, prolatis verbis a Sacerdote, *Hoc eſt Corpus meum, qui non credit eſſe Corpus Chriſti certe fidem derogat*. Epiphan. *in Ancorato*: *Voluit*, inquit, *Chriſtus per gratiam dicere, Hoc eſt Corpus meum, & nemo non habet fidem ſermoni*. Ne vero nimis in longum orationem protraham, tres tantum addam ex Græcis Patribus. Chryſoſtomus magni apud Orientales nominis, *Hom.* 2. *in Epiſt. ad Timoth.* demonſtrat, eamdem eſſe oblationem Chriſti, ac Sacerdotum, quia iiſdem ii utuntur verbis, ac Chriſtus eſt uſus: *Quemadmodum*, inquit, *verba, quæ protulit Chriſtus, eadem ſunt, ac quæ Sacerdos nunc quoque pronunciat, & oblatio eadem eſt*. Et *lib. de Proditione, Judæ*, habet, *Hoc meum eſt Corpus, inquit Sacerdos. Hoc verbum propoſita in aliam formam convertit*. Accedit etiam, pluries Chryſoſtomum dixiſſe, Sacerdotes Euchariſtiam conficientes ita ſe gerere, *tamquam Chriſti perſonam induti, & quaſi ipſe eſſet, qui diceret, & faceret*. Quare? Quia nomine Chriſti dicunt, *Corpus meum*, & Chriſti virtute ſemel verbis illis conceſſa Euchariſtiam perficiunt. Similia habet Damaſcenus *lib.* 4. *de Fide Orth. cap.* 13. ait enim, *In principio dixit Deus, Producat terra herbam virentem, & ad hanc uſque diem, accedente imbre, divino præcepto impulſa, & roborata fœtus ſuos profert: Dixit perinde Deus, Hoc eſt Corpus meum, & Hic eſt ſanguis meus, & Hoc facite in meam commemorationem*: idque omnipotenti *ejus præcepto, donec veniat, efficitur*. Ubi explicat, fieri hæc per inviſibilem Spiritus Sancti operationem, quam per invocationem Eccleſia ſignificat, ut nos infra oſtendemus. Joannes Phurnes apud Allatium *de Conſ. Occiden. & Orient. Eccleſ. cap.* 15. *in Epiſt. de Ritibus in Communione immutatis*, ait, *Panem benedictionis videmus ab Apoſtolis ſanctificatum illis tantummodo verbis, Hoc eſt &c.* En Græcos Patres.

Diſcurramus nunc per univerſas Orientis Ec- 52
cleſias, quarum unanimis hac de re conſenſus rem poteſt extra controverſiam omnem collocare. Ad Syros quod ſpectat, ſive Jacobitas, ſive Orthodoxos, ſupervacaneum duco, eorum in medium proferre teſtimonia, quorum longam ſeriem videre eſt apud Aſſemanum in *Biblioth. Orientali*, ejuſque Nepotem, qui eruditam de hoc argumento diſſertationem edidit, ac doctiſſimum P. Benedictum Societatis Jeſus in *diſſertatione præfixa ſecundo Operum S. Ephræm Tomo*. Ii enim oſtendunt, penes hujuſmodi gentem inauditam eſſe Cabaſilianam opinionem; ac Auctores omnes, dum verba deſignant, quibus hoc fit Sacramentum, Chriſti verba recenſere; licet plures ex iis ſint, qui dum velint in *Miſſa* Euchariſtiam confici ſignificare, ſoleant quandoque aſſerere, per Chriſti verba, & Sacerdotum preces, aut invocationem perfici; quod nemo negat. Quod ad Armenos attinet, quos tanto ſtudio Brunus in ſuam trahere conatur ſententiam, adeſt Concilium ab iis coactum an. 1342. in quo palam omnes profeſſi ſunt, hujus Sacramenti formam eſſe Chriſti verba, ut legere eſt apud Martene *Tom.* 7. *Collect. Anecdot.* Adſunt præterea Fidei confeſſiones, quæ *tom.* 3. *de perpetuitate fidei circa Euchar.* recenſentur, in quibus ſolis Chriſti verbis vis conſecrandi tribuitur. Harum altera ab eorum Patriarcha, quatuor Epiſcopis, & nonnullis Preſbyteris Alippi edita fuit ann. 1668. altera vero Romæ a Patriarcha Hariadour. Similia exponunt aliæ fidei Profeſſiones in eodem recenſitæ opere, nempe profeſſio fidei Eccleſiæ Damaſcenæ, & Matthæi Patriarchæ Alexandrini Cophtorum, in cujus confeſſione Ægyptiorum, atque Æthyopum omnium ſententia declaratur de conſecratione ſolis Chriſti verbis perficienda. Græcorum quoque in eodem inſunt opere fidei profeſſiones, idem declarantes, ſcilicet: Metropolitæ Gazæ, nonnullorum Moſcoviticæ Eccleſiæ Preſbyterorum, Nicolai Spadarii, aliorumque, qui in toto Moſcoviæ Imperio iſtam conſectandæ Euchariſtiæ rationem explicari de-

Digitized by Google

clararunt. Mitto Georgium Coreſium, Gabrielem Philadelphiæ formam hujus Sacramenti Chriſti verba ſtatuentem, & Photianos quamplurimos, quos Papadopoli recenſuit. Unum ſufficiat Palamiticum Concilium, cujus acta Jaſſis in Moldavia recuſa ſuere an. 1698. In eo novitatis accuſatur, atque damnatur Cabaſiliana opinio, per hæc verba: *Damnatur novitas opinionum, quas invexit in Eccleſiam Nicolaus Cabaſila, qui tribuit conſecrationem ſacrorum donorum precibus, quod nec dictum fuit ab aliquo SS. PP., nec ab ullo Canone ordinatum, nec conſentit cum placitis Eccleſiæ, quæ implorat adventum Spiritus Sancti precibus, non ad panem Corpus, & vinum Sanguinem omnino efficiendum, ſed ut redundet in utilitatem noſtram.* Sed ut appareat, ante Nicolaum Cabaſilam, inauditam fuiſſe, in medium proferamus Græcos Patres, qui Florentino interfuere Concilio. Archiepiſcopus Nicænus ſuo, & aliorum Eccleſiam Orientalem repræſentantium Patrum nomine, coram Eugenio P. M. ac tota Synodo, *Volumus*, inquit, *adhærere ſententiis Sanctorum Patrum, & rationibus, ſpretis humanis inventis*, Cabaſiliana ſcilicet opinione, de qua diſputatur. Et Julianus Cardinalis S. Sabinæ referens Patribus, quæ poſt diſceptationem Græcos inter atque Latinos a ſex Deputatis pro expoſitione illorum, quæ definienda eſſent, ſtabilita fuerant, de Conſecrationis Euchariſtiæ forma dixit: *Græci confeſſi ſunt, auditis noſtris rationibus, quod ſemper tenuerunt, quod ſolis verbis Dominicis conficeretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet.* Fuit inſtitutum, ut hoc poneretur in definitione: *dixerunt, quod hoc non erat neceſſarium; imme ſi hoc poneretur, Eccleſia ipſorum reciperet ignominiam, ac ſi hactenus tenuiſſet aliud. Unde cum ſemper fuerimus concordes in hoc, definitio non debet fieri niſi, in dubiis, & ſumus parati confiteri, quod tenemus ſicuti vos, quod in verbis ſolis Dominicis conficitur.* Si hæc, quæ Græci in Florentina Synodo expoſuerunt, cum iis conferantur, quæ ſupra indicavimus, ſatis notum eſſe arbitror, non minus in Occidente, quam in Oriente, veluti Novatores habitos eſſe Cabaſilianæ opinionis propugnatores. Ex Orientalibus allata jam monumenta probant; quod vero ad Latinos attinet, addere quoque poſſumus, Catharini, & a Capite fontium opera fuiſſe ſtatim Sedis Apoſtolicæ auctoritate proſcripta; Toutæum vero, atque Brunum novitate opinionis plures commoviſſe in Gallia, & in Italia, qui ex profeſſo eorum opinionem, ut novam, ac etiam temerariam, ut Aſſemanus junior publice Romæ aſſeruit, & propugnavit, refutaverunt. Hæc ſane rem maxime ſuſpectam faciunt. Quid vero, ſi Patrum addantur ſupra relatæ auctoritates?

Sed, inquit Brunus, Antiqui Patres uno fatentur ore per verba Chriſti, ac per preces 53
Euchariſtiam conſecrari; & Liturgiæ omnes Spiritus Sancti invocationem habent, qua Deus rogatur, ut panem vinumque tranſmutet, quæ apud Orientales ſequitur verba Chriſti, apud Latinos vero præmittitur, habeturque in oratione illa, quæ incipit, *Quam oblationem tu Deus &c.* Opinio ergo illa, inquit, de ſolis Dominicis verbis Euchariſtiam conficientibus recens eſt, & poſt undecimum Sæculum ſcholaſticorum cerebro conficta, qui traducto ex Arabum philoſophia in Theologiam materiæ ac formæ vocabulo, ac juxta a ſe excogitatum ſyſtema res metientes, formæ nomen ad ſola Chriſti verba reſtrinxerunt. Sed quis hominem tam inepte philoſophantem ferat? Nam credibile non eſt, in re tanti momenti, & quæ Presbyteris omnibus ignota eſſe non poterat, quamque Epiſcopis omnibus ſtatuere debemus omnino exploratam, potuiſſe Scholaſticos novam opinionem excogitare, quæ partem tollendo neceſſariæ formulæ potuiſſet eo tendere, ut nullum conficeretur Sacramentum, nemine prorſus reclamante. Ac multo minus credibile eſt, tam brevi tempore hanc fuiſſe per Occidentem, & Orientem ita ſparſam, ut eam apertis ulnis amplexi ſint omnes. Itaue Græcos erga Latinos affectos fingamus, ut in ipſo ſchiſmatis fervore, ſtatim a Latinis nova, ac eorum majoribus contraria de Euchariſtiæ confectione, ſententia excogitata fuit, eam omnes amplexi ſint, nullo penitus contradicente? Tam bardi erant Sacerdotes, tam ſtupidi Epiſcopi, ut paſſi ſint omnes ſine contradictione, in ſcholis tradi ac palam doceri opinionem, quæ oppoſita eſſet ſententiæ, quam illi didicere, dum ſacrum ſuſcepere Presbyteratum; & quam iſti docere debuerant eos, qui ad ordinem hunc promoverent? Neque enim præſumi poteſt, Presbyteros, ac multo minus Epiſcopos id ignoraſſe. Immo cum per plura ſæcula circa Sacramentorum formulas diſciplina viguerit arcani, ut Schelestratius, aliique Viri docti demonſtraverunt, potius ex tradita ore ab Epiſcopis, Presbyteriſque doctrina forma Sacramentorum, & præſertim Euchariſtiæ, quod quotidie ab ipſis conficiendum erat, quam ex ſcripto traditis monumentis, colligenda videtur. Quamobrem, cum poſtquam propriis vocabulis hujus, & cujuſque Sacramenti forma deſi-

Digitized by Google

deſignari cæpit, verba tantum Chriſti hoc nomine appellata ubique fuerint, præſumendum eſt, hanc fuiſſe traditam a Majoribus ſententiam.

54 Sed expendamus ſophiſmata. Primum vero ſtatuo, Eucharistiam in Miſſa confici, quæ verbis Chriſti, & precibus conſtat: quamobrem, ut dici ſolet, in Miſſa conſecratur Eucharistia, ita poteſt aſſeri per Orationem fieri & verba Chriſti, quia verba Chriſti ſine reliquis Orationibus nunquam in Eucharistia perficienda adhibentur: Deinde, Formæ Sacramentorum Invocationis, Orationis, & Precum nomine a Patribus deſignantur: Tertullianus, Cyprianus, & Ambroſius invocationis nomine donarunt verba, quibus conficitur Baptiſma; Irenæus, & Firmilianus Invocationem dixerunt verba Chriſti, quibus fit Eucharistia, eamdemque Origenes appellavit preces, ut Huetius *in Origenianis* obſervat. Immo quæ Latini verba Sacramenti vocant, Græci paſſim nominant orationem, & invocationem: Hinc Gabriel Philadelph. inquit, *Forma Baptiſmi eſt invocatio SS. Trinitatis*. Atque hinc liquet, Patres aliquando invocationis precumque nomine ipſa Chriſti verba deſignaſſe; quandoque vero, innuere voluiſſe ea, quæ Chriſti verba, quibus unice vim tranſmutandi ineſſe docuerunt, in ſacra Liturgia, vel præcedunt, vel ſubſequuntur.

55 Quoniam vero ad invocationem nos provocat, quæ in Liturgiis reperitur, principio ajo, non conſtare invocationem fuiſſe a Chriſto Domino inſtitutam, atque præceptam. Nam cum conſtet, invocationes, quæ in aliorum Sacramentorum adminiſtratione adhibentur, fuiſſe omnes Eccleſiæ auctoritate inſtitutas, id quoque de hac invocatione præſumendum eſt. Et jure, atque merito, miſſa enim Gregorii Magni auctoritate, ex quo colligunt nonnulli, Apoſtolos ſola Evangelica hiſtoria, cum Chriſti verbis, & Dominica oratione conſecraſſe, doctiſſimus Maffejus ex Irenæi fragmento probat, ſecundo Eccleſiæ ſæculo non fuiſſe invocationem hanc in omnibus Eccleſiis receptam, atque, in Miſſalibus Gallicanis a Mabillonio editis deſiderari, ac in antiquis nonnullis Liturgiis deeſſe. Quid ergo præſidii habet in illa invocatione Cabaſiliana opinio? Expendamus vero Liturgias ipſas Orientalium. I. In iis præſcribitur, ut Sacerdos, cum ad Evangelica verba pervenerit, recitata ſubmiſſa voce, & curſim inſtitutionis hiſtoria, Chriſti verba diſtincte & elevata voce proferat, ut populus magnum opus effici moneatur; immo in ea, quæ Marci dicitur, Diaconus populum hortatur, ut enixe oret; ac refert Maffejus ex viris fide dignis, Orientales, dum ea proferuntur, caput demittere, & venerari, atque eos, qui rem magis cognoſcunt, ſecum ipſos Chriſtum præſentem fieri profiteri. Quod quidem vel in ipſis Cophthorum Liturgiis præſcriptum videtur, quæ populo acclamante præcipiunt. *Amen*. Hanc autem acclamationem inſtitutam ab Eccleſia fuiſſe, ut fideles Eucharistiam ſuſcipiendo, eam Chriſti Corpus eſſe profiterentur, docuere Cornelius Papa *in Epiſt. ad Fabium Antiochenum*; Cyrillus *Catbec.* 23. Hieronym. *Epiſt. ad Pammach.* & Ambroſius, qui refert, a Fidelibus adhiberi quoque conſueviſſe ad ſignificandum jam fuiſſe conſegrationem peractam; ſed quid illa apud Ægyptios acclamatio ſignificet, non opus eſt ex Antiquis monumentis argumentari; Æthyopes enim, qui ex Ægyptiis diſciplinam, ac Liturgias accepere, quique ſimpliciorem antiquam ſervavere fidem, ita ſolent acclamationem exprimere; Poſtquam Populus acclamaverit *Amen*, poſt Chriſti verbi prolationem, ſubdit, *Credimus, certo ſcimus, Laudamus te Domine Deus noſter., Hoc eſt vere, & ita credimus Corpus tuum.*

Ut vero appareat, nil ex illa nos poſſe invocatione argumentari, hic obſervare juvabit, 56 nullum reperiri nequidem apud Orientales Sacramentorum officium, in quo præter formam, qua Sacramentum fit, preces non occurrant, etiam poſt Sacramenti confectionem recitandæ, in quibus Deus rogatur pro gratia, quam per illud Sacramentum confert. In Baptiſmo Deum orant, qui Severi Antioch. ordine utuntur, ut ſanctificet hominem, etiam poſtquam baptizatus, & ſanctificatus eſt. In Confirmatione oratur, ut Confirmatum Deus confirmet, & perficiat; idem occurrit in Ordinato, in quo rogatur Deus, ut illi auctoritatem, & poteſtatem conferat; & in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ poſtquam per abſolutionem peccata remiſſa creduntur pœnitenti, Sacerdos orat, *ut paſſio Chriſti &c. proſit illi in remiſſionem peccatorum &c.* Item in oratione pro defunctis Eccleſia rogat, ne abſorbeat earum animas Tartarus. Sicut ergo hæ invocationes, preceſque ex inſtitutione Eccleſiæ ad momentum referuntur, vel in quo confertur Sacramentum, vel tranſitus hominis ex hac vita: cur invocatio illa, quæ poſt conſecrationem in Liturgiis Orientalium recitatur, ad illud inſtans referri non poterit, quo per Chriſti verba Sacra dona tranſmutantur? Accipe verba Epiſcopi Oſtuenſis *in ſcholiis in Conſtit.*

Digitized by Google

Apoſtolicas: Conſtans & perpetua fuit omnium Patrum ſententia; verbis Domini tantum myſterium adminiſtrari, quod vero hoc loco dicitur (loquitur de invocatione) *ad ſuperiora verba reſpectum habet, & ad illa referri debet: Ut enim quæ ante conſecrationem dicuntur, ad oblationem Corporis, & Sanguinis Chriſti dirigenda ſunt, ſic quæ poſt conſecrationem myſtice precatur, & facit Sacerdos, ad unum peractæ conſecrationis actum tribuuntur. Sacerdos ante conſecrationem tenens Patenam, & Calicem dicit ſe offerre Hoſtiam immaculatam pro peccatis, & Calicem ſalutaris. Quæ actio reſpondet oblationi Corporis, & Sanguinis faciendæ tunc anticipatione quadam Sacerdotis mente, atque propoſito conceptæ. Ita poſt conſecratam Euchariſtiam, invocatur Spiritus Sanctus illorum munerum Sanctificator, & peracti operis una cum Patre, & Filio effector. Quæ invocatio non eſt ſeparanda a prima actione, qua Sacerdos verba Domini proferens, panem, & vinum conſecravit; ſed ad eumdem actum revocari debet. Immo ad idem temporis momentum, quo illa admirabilis converſio facta eſt: Nam cum omnia ſimul, atque uno tempore fieri non poſſint, ordine, ac temporis intervallo diſponuntur. Quæ vero ſermone, & tempore dividuntur, cogitatione, & intelligentia ſunt in unum conjungenda.* Dici quoque poteſt, per invocationem illam, quam Græci Patres Concilii Florentini reſpondere dixerunt Latinæ preci incipienti: *Jube hæc perferri per manus &c.* Deum rogari, *ut ſit Chriſti Corpus communicantibus in purgationem animæ*, ut Græci illi Patres faſſi ſunt, & ut etiam in Liturgiis nonnullis indicatur, in quibus dicitur, ut panis *Chriſti corpus ſuſcipientibus fiat*, hoc eſt, ut proſit tanquam verus, ſpiritualis, ac divinus cibus.

57 Quod ſpectat ad Argumentum ex voce *Antitypa* deſumptum, ajo, in Liturgia Baſilii poſt Chriſti verba, ſed ante invocationem Spiritus Sancti, oblata dona, appellari *Antitypa* Corporis & Sanguinis Chriſti, hoc eſt, figuram Corporis & Sanguinis Chriſti: ſed inde Cabaſiliani non recte deducunt, non eſſe per Chriſti verba in Corpus & Sanguinem Chriſti transſmutata. Nam certo conſtat a Patribus, ſpecies panis & vini poſt conſecrationem appellari *Antitypa Corporis, & Sanguinis Chriſti*, quod ſpecies illæ ſint ſymbola Corporis Chriſti, non abſentis, ſed præſentis, & ſub iiſdem latentis, & quod figura ſint Corporis Chriſti, ut fuit in Cruce. Ita Cyrillus *Catech.* 5. Nazianzenus *orat. II.* Macarius, aliique ab Arcudio, & Allatio relati. Deinde in Baſiliana Liturgia dum Sacra dona Antitypa vocantur, ad tempus illud referuntur, in quo ante Chriſti verborum prolationem oblata fuere. Ita enim latine reddita ſunt a græcæ linguæ peritis Baſilii verba; *Et nos, qui propoſuimus Antitypa Corporis, & Sanguinis tui*, hoc eſt, qui obtulimus panem, & vinum, quæ figura ſunt Corporis, & Sanguinis tui.

Huic ſolutioni favent etiam Damaſcenus, 58
Joannes, & Epiphanius, qui, ut ait Tournelius *de Sacr. Euchar. Art. VIII.* nobis ſignificant, vocem illam *Antitypa*, referendam eſſe ad tempus antecedens prolationem verborum Sacramentalium, licet poſt illam ordine collocetur in Liturgia.

Nota 1. Orientales nonnulli Scriptores, præſertim Syri, cauſam quoque afferunt, ob quam invocatio Spiritus Sancti in Orientalium Liturgiis poſt Euchariſtiæ inſtitutionis hiſtoriam, & Chriſti verba collocata ſit, licet per eam poſtuletur, ut id fiat, quod divina virtute per Chriſti verba fieri debet: cenſent enim, ibi eſſe poſita, ut in Sacra Liturgia divinas perſonas invocando, ordo habeatur, quem invicem ſervant. Hinc primum Æterni Patris ut Creatoris, & rerum omnium Conſervatoris; deinde Æterni Filii, qui homo factus Euchariſtiam inſtituit, cujuſque verbis a Sacerdote ejus gerente perſonam prolatis, Euchariſtia conſecratur; ac poſtremo loco Spiritus Sancti mentio & invocatio occurrit, cui ſecreta actio, in qua prolatione Chriſti verborum transſmutantur oblata, & Sacramenti effectus tribuuntur.

Nota 2. Quamquam erroris notam vitare nequeunt, qui Chriſti verba nullo modo ad Euchariſtiæ conſecrationem pertinere arbitrantur, & ſine ipſis quoque Euchariſtiam fieri poſſe docent; tamen noſtrum non eſt damnare opinionem illorum, qui præter illa verba, etiam invocationem neceſſariam eſſe cenſent, ut Sacramentum fiat. Nam horum opinionem, quam Brunus, Toutæus, ac nonnulli alii Catholici tuentur, Eccleſia nondum proſcripſit.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO III.

Hæc tantum verba ſunt conſecrationi neceſſaria, & eſſentialia: Hoc eſt Corpus meum; Hic eſt Sanguis meus, *vel* Hic eſt Calix Sanguinis mei.

59 Hujus propoſitionis demonſtratione clarius fiet, nil in Orientalium deeſſe Liturgiis, quod ſit ad Euchariſtiam conficiendam neceſſarium, ac non poſſe Miſſionarios, Theologos, neque etiam Epiſcopos ea propria auctoritate Liturgiis addere, quæ in noſtra Latina in Calicis conſecratione recitantur. Neque nova ſunt afferenda momenta, ut demonſtratio pateat. Nam relatæ ſuperius Patrum auctoritates rem extra controverſiam ponunt. Omnes enim vim conſecrandi Chriſti verbis inditam a Deo fuiſſe aſſerunt, quæ verba a Sacerdote in ipſius Chriſti perſona prolara id efficiunt quod ſignificant. Ita Juſtinus, Irenæus, Chryſoſtomus, Epiphanius, Damaſcenus, & ex Latinis Tertullianus, Ambroſius, Auguſtinus, aliique. Significant vero Chriſti Corpus, & Sanguinem verba, quæ nos expoſuimus, dum nomine Chriſti, ac vel in perſona ipſius a Sacerdote proferunrur, ut eſt explorarum. Accedit etiam, Patres, quos nominavimus, aperte aſſerere per illa tantum verba conſecrari, cum illa tantum recenſeant, dum ea referunt quæ Euchariſtiam perficiunt. Idemque Florentinum Concilium judicaſſe, cum dixit, fieri Euchariſtiam Chriſti verbis; & Tridentinum, dum docuit, vi verborum in Hoſtia Corpus Chriſti reperiri, Sanguinem vero comitanter; in Calice vero *Sanguinem*, & comitanter Corpus, &c. Quæ ſana verba perſpicue oſtendunt, Chriſti verba *aſſertive* pronunciata id efficere, quod ſignificant. Rurſus illa verba, *Qui pridie &c. Accipiens Calicem &c.* non Chriſti, ſed Evangeliſtarum ſunt, & particula *enim* nexum tantum orationis deſignat; illa vero alia *accipite & comedite* uſum Sacramenti commemorant, ſicut alia *quod pro vobis frangetur*, vel *æterni &c.* in pleriſque Liturgiis deſunt.

60 Quis ergo dicat, Evangeliſtarum verba, ac alia, quorum nulla apud Patres mentio eſt, & quæ in pleriſque Liturgiis deſunt, ad eſſentiam conſecrationis pertinere? Nemo enim non videt, Evangeliſtarum verba ad hiſtoriam rei geſtæ ſpectare; quæ ex gravi præcepto ſunt adhibenda, quia oſtendunt Sacerdotem Chriſti perſonam gerere, ejuſque nomine conſecratoria verba proferre, ſed ad rem perficiendam, quæ verbis ſignificetur, neutiquam pertinere.

Neque vero dicant Scotiſtarum nonnulli, eſſe illa Evangeliſtarum verba omnino neceſſaria; quia hac unice ratione oſtendi poteſt, Chriſti perſonam gerere Couſecrantem, & quia alioquin non Chriſti, ſed ſuum Corpus deſignaret, dum ait, *Hoc eſt Corpus meum*. Nam ſi Sacerdos eo animi propoſito ac voluntate verba a Chriſto, pro hoc conficiendo Sacramento, ſtabilita proferat, ut velit id efficere, quod Chriſtus perfecit, fierique a Sacerdote ejus nomine agente, mandavit; ſi in Chriſti perſona, cujus miniſterium gerit, dicere contendat, *Hoc eſt Corpus meum*, quid aliud neceſſarium eſt ad determinandum, ut non de proprio, ſed de Chriſti Corpore loquatur, dum ait, *Hoc eſt Corpus meum*? Verba enim a Chriſto Sacramentorum formulæ conſtituta, dum a Miniſtro eo animo applicentur, ut facere velit, quod Chriſtus inſtituit, & quod facit Eccleſia, ſatis ſunt ad Sacrameura conficienda juxta decretum Synodi Florentinæ. Quare ergo verba Chriſti hac ratione prolata non ſufficient ad conſecrandum? Patres enim eamdem iſtis verbis ac formæ aliorum Sacramentorum vim perficiendi Sacramentum tribuerunt. Itaque ſicut in aliis Sacramentis, ita & in hoc *intentio* Miniſtri, qua conſecrare vult, quaque nomine Chriſti *aſſertive*, & *ſignificative*, illa verba profert, ſatis ſuperque eſt ad Sacramentum perficiendum, & ad ſignificandum non propriam, ſed Chriſti perſonam gerere, dum dicit, *Hoc eſt Corpus meum*. Non negamus, in Rubrica *de defectibus Miſſæ* ſupra a nobis relata præſcribi, ut defectus materiæ panis, qui peracta jam conſecratione cognoſcarur, ita ſupleatur, ut adhibita apta materla, Sacerdos conſectationem a verbis *Qui pridie*, exordiatur. Jubet id Eccleſia, fortaſſe ea quoque de cauſa, ut etiam per verba Evangelica exprimatur Sacerdotem Chriſti perſonam gerere. At nunquam docuit, verba illa, vel ad formæ eſſentiam pertinere, vel ex Chriſti mandato, neceſſario eſſe pronuncianda ut conſecrario fiat, ſed ſemper docuit, ſolis verbis Chriſti, hujus Sacramenti formam contineri. 61

Supereſt modo, ut difficultatem explicemus, quam Thomiſtarum opinio ſuggerit de Calicis conſecratione; neque enim hæc tantum verba, *Hic eſt Calix meus*, aut ſimilia, ad conſecrandum ſufficere autumant; ſed omnia neceſſaria eſſe, quæ in Canone noſtro legun- 62

tur; Quia S. Thom. *lect. 6. in c. 11. Epiſt. 1. ad Cor.* ait, per illa tantum verba probabilius eſſe non fieri conſecrationem: Et quia S. Pius V. e Cajetani operibus aſſertionem huic Thomiſticæ opinioni contrariam juſſit expungi.

63 At hæc tanti momenti non ſunt, ut dubiam ac ſuſpectam reddant aſſertionem noſtram. Primum: quia opinio hæc neceſſaria quoque putat verba illa *Myſterium fidei*, quæ ab Evangeliſtis, & pleriſque Liturgiis maximæ auctoritatis omittuntur: Deinde, quia Patres, dum verba recenſent conſecrationis Calicis, hæc tantum commemorant: *Hic eſt Sanguis meus*, vel *Hic eſt Calix Sanguinis mei;* Demum, quia Tridentini Patres, dum decrevere in Calice vi verborum ineſſe Sanguinem Chriſti, communem ſequi viſi ſunt Theologorum aſſertionem, quæ ſtatuit verba Sacramenti *ſignificativa* eſſe, ac efficere quod ſignificant. Ex quo jure meritoque conjicimus, ſola illa verba, quæ perfectam, & completam Sanguinis Chriſti præſentis ſignificationem exhibent, non ſecus ac illa alia, *Hoc eſt Corpus meum* Chriſti Corporis, ad Calicis conſecrationem ſufficere.

64 Dicimus vero, S. Pium V. juſſiſſe e Cajetani operibus aſſertionem expungi, quæ S. Thomæ injuriam irrogabat, cum aſſereret, opinionem illam S. Thomæ contrariam eſſe, de hoc vero *nihil curandum*, ut ex Gotti refert P. Berti. Ad S. vero Doctorem quod attinet, quem plures in noſtram trahunt ſententiam, ajo, vel de formæ eſſe integritate loquutum, ut loquitur etiam Cathechiſmus Romanus; vel aſſerere voluiſſe, verba illa *Novi & æterni teſtamenti &c.* eſſe de *eſſentia formæ*, non ut ſubjecta materia conſecretur, ſed ad exprimendam Sanguinis effuſionem, atque paſſionem Chriſti, ut doctiſſimus P. Berti obſervavit.

Nota. Diximus ſæpe in ſuperioribus propoſitionibus, verba Chriſti *ſignificative*, & *aſſertive*, non hiſtorice tantum eſſe proferenda, ſecus ac Novatores arbitrantur. Hic autem animadvertere neceſſe eſt, antiquam Patrum, ac Orientalis Eccleſiæ conſuetudinem verba illa alta voce pronunciandi, aſſertioni noſtræ neutiquam adverſari. Nam alta voce antiquitus proferebantur, ac nunc etiam apud Orientales, ut populus reſpondendo *Amen*, fidei confeſſionem de Corporis Chriſti præſentia exprimat, ut Ambroſius exponit *lib. de Myſt. cap. 9.* Addo, Orientalem Eccleſiam Evangelica verba ſubmiſſa, elata vero voce Chriſti verba pronunciare, ut hac ſeparatione doceat, ſe conſecrationis verba, ut *efficientia* id quod ſignificant, proferre. Verba itaque Chriſti *narrative*, ſeu hiſtorice Sacerdos profert, quatenus hiſtoriam commemorat inſtitutionis; *ſignificative* vero, prout induens Chriſti perſonam, ipſius Chriſti nomine atque vice eadem proferendo, ſuprema virtute præſens fieri Corpus Chriſti demonſtrat.

§. III.

De Euchariſtia, ejuſque Miniſtro, & Subjecto.

Euchariſtia Sacramentum eſt Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini: hoc eſt, panis, & vinum per verba a Sacerdote Chriſti perſonam agente prolata, in Chriſti Corpus, & Sanguinem rranſmutantur, nihilque remanet ſubſtantiæ panis, & vini. Quæ noſtris ſenſibus panem, & vinum exhibent, a Lateranenſi, Florentina, & Tridentina Synodo appellantur ſpecies panis, & vini; a Conſtantienſi Synodo, ac Theologorum pleriſque accidentia panis, & vini; a Patribus apparentiæ, umbræ, figuræ, & velamina panis, & vini; immo Theodoretus, & Gelaſius panis naturam appellavere, quod inſtar principii ſint, ex quo motus oriuntur, qui in noſtris ſenſibus fiunt. Hæ appellationes ſunt Latinis, Orientalibuſque communes. Quid vero ſint ſpecies, & apparentiæ, ſive accidentia hujuſmodi, quæſtio eſt, quæ ad Theologos ſpectat. Nobis ſat eſt indicare, Deo, qui omnipotenti virtute ſua per verba Chriſti panem in Corpus, & vinum in Sanguinem tranſmutat, non deeſſe modum vel conſervandi ſpecies panis, & vini, aut eorumdem accidentia, vel efficiendi in nobis alio modo ſenſationem panis, & vini. 65

Cum fides Orthodoxa doceat, ſub hujuſmodi ſpeciebus divinum eſſe Chriſti Corpus, & Sanguinem, manifeſtum eſt, Sacramentum iſtud maximam a nobis exigere venerationem. Atque adeo decenter eſſe aſſervandum, cuſtodiendum, deferendum ad infirmos, ac ſuſcipiendum. Hinc Apoſtolica Sedes etiam Orientalibus inculcat, quæ ad iſtius Sacramenti venerationem ſpectant Conciliorum decreta: Et cum acceperit, vigere nonnullos apud Græcos abuſus, præcepit, I. Ut Sacerdotes frequenter ad pœnitentiæ Sacramentum accedant, cum præſertim divinum Sacrificium ſint peracturi; nec communicandos eſſe pueros rationis uſu 66

pol-

Digitized by Google

pollentes, ac altari ſervientes, niſi præmiſſa Sacramentali confeſſione: II. Tollendum eſſe abuſum tundendi, vel exſiccandi ſpecies Euchariſticas, ut Sacramentum aſſervetur: III. Euchariſtiam, quæ aſſervatur pro infirmis, octo, vel ſaltem quindecim diebus eſſe renovandam: IV. Non aſſervandam toto anno, & quæ aſſervata fuerit, ſumendam. V. Ne Monachi iter agentes Euchariſtiam ſecum ferant, neve eam vitandi periculi cauſa in privatis domibus aſſervent: VI. Ut unuſquiſque Sacerdos in aureo, vel argenteo ſolum, aut ſaltem ſtamneo Calice ſacrificet, habens Thronos, ſeu corporale de lino candidum, & nitidum, & Altare mundis veſtimentis opertum, vel decenti paratu ornatum: idem dicito de ſacris Sacerdotis veſtibus: VII. Ne Mulieres Altari ſervire permittantur; Conſtit. *Etſi Paſtoralis*. Ut ii, quos dixi, abuſus tollendi omnino ſunt, ex Apoſtolicæ Sedis decreto, ita & mores, ſive conſuetudines aliæ, ſi quæ ſint in Orientali Eccleſia, quæ cum debita Euchariſtiæ ſive Corporis & Sanguinis Domini veneratione minime cohæreant, ſunt omnino removendæ: ut v. g. mos, qui in Iberia, ſive Mengrellia viget, tundendi Euchariſtiam, eamque oleo Baptiſmatis miſcendi, quo deinceps a Patrino totum Baptizati Corpus ungitur, & iis ſimiles, illis Eccleſiæ legibus, quibus prohibentur conſuetudines debitæ Sacramenti venerationi contrariæ, ac præcipitur Sancta ſancte, ac decenter tractanda eſſe, cenſeri debent proſcripti. Cavendum vero Miſſionariis, aliiſque Sacris Miniſtris omnino erit, ne temere mores damnent, qui ſint Latinis contrarii, quique apud Latinos pro indecentibus haberentur. Cujus quidem rei nonnulla afferemus exempla.

67 Primo, Græci, Rutheni, Æthyopes, aliique Orientales ſacrum facturi ſacra dona parant, eaque Græci præſertim, & Rutheni, in minori Altari, quod iis *Protheſis* dicitur, præparant; ex hoc, Græci dum hymnus Cherubicus canitur, alii vero juxta propriæ Eccleſiæ ritum ſtatuto tempore, ad Altare majus deſerunt accenſis cereis, cum thuribulo ac veneratione magna totius Populi, qui pronus oblata adorare videtur. Non deſuere ex noſtris, qui hanc cæremoniam ſuperſtitionis ac idololatriæ inſimulaverint; quod crederent, gentem illam veluti Sacramentum oblatum panem vinumque venerari. At injuria: nam ii fatentur, non alium ſe cultum exhibere, quam eum, qui debetur materiæ Deo oblatæ, pro Sacrificio præparatæ, ſanctæ menſæ addictæ, a Sacerdote benedictæ; & quæ neceſſario converti debeat in Chriſti Corpus, remanentibus ipſius ſpeciebus: monentque dandum ei non eſſe latriæ cultum. Hæc autem cæremonia & eſt uſu comprobata, & cultum relativum tantum præſefert, qui donis debetur, quæ *antitypa* ſunt Corporis, & Sanguinis Chriſti. Nil ergo in hoc reprehendi poteſt; ſed Gens rudis eſt inſtruenda, ne dona illa, ut Chriſti Corpus, & Sanguinem veneretur.

Secundo, Græci, ut auctor eſt Gabriel Philadelphienſis, ex traditione Majorum particulas in Sacro diſco reponunt, eaſque non conſecrant, ſed conſecratam hoſtiam tangere curant, atque offerunt in honorem B.M.V. S. Joan. Bapt. &c. Hac etiam de cauſa ſuperſtitionis damnati fuere a Latinorum nonnullis. Injuria tamen: Etenim has nec conſecrari credunt, nec ut Dominicum Corpus diſtribuunt, ſed quod Deo fuerint in Sanctorum honorem oblatæ, quodque ſacram tetigerint Euchariſtiam, per participationem quandam ſanctitatem accipere, ac devoto animi affectu ſuſcipiendas eſſe, docent: Neque id adeo facile privatus quiſque ante Eccleſiæ judicium damnare poteſt, cum nullam per ſe ſuperſtitionem ferat. 68

Sed ut omnia, quæ ad rem hanc pertinent, ex Orientali diſciplina exponamus, ea hic addimus, quæ a Benedicto XIV. in explicatione tertii Moniti Græcorum Euchologio præmiſſi expoſita ſunt: *Duos*, inquit, *habet Græcorum Liturgia ingreſſus*, *alterum* majorem, minorem alterum nuncupatum. Minor eſt ille, quo ſacri Evangelii codex infertur; major autem ille eſt, quo ſacra dona, nimirum panis, & vinum, non adhuc conſecrata a parvo Altari, ſeu menſa, quæ *Protheſis* dicitur, ſuper quam præparata fuerant, ſupplicationis ordine inſtructo; ad ſacrum Altare deferuntur. In majori ingreſſu ritus hujuſmodi obſervatur, ut panis in patena obtectus velo ſupra caput deferatur, vel a Diacono, vel a Sacerdote; a Diacono ſcilicet, quando ſolemne officium Miſſæ celebratur cum aſſiſtentia, & miniſterio Diaconi: Tunc enim hic ſiniſtra manu patenam cum pane ſupra caput ſuſtinet, dextera vero Sacerdotem thurificat, qui Calicem cum vino utraque manu geſtat; ſi vero Sacerdos ſine Diacono celebret, tunc a Lectore thus adoletur, Sacerdos autem ſupra caput ſuum ſiniſtra manu ſuſtinet, dextera autem ſacrum Calicem ad pectus defert. Ad hunc igitur majorem ingreſſum contingit, ut populus inclinetur, ſeu, pro vario regionum more, in terram procumbat, ac fronte humum 69

feriat,

Digitized by Google

ſeriat, perinde ac ſi ſub ſpeciebus panis, & vini, licet nondum conſecrati, Corpus & Sanguis Chriſti Domini contineretur. *Populus paſſim, in Græcia quidem, valde dimiſſe ſe inclinat, neque enim genua flectere vult, ne imitari videatur Latinos, quamvis extra diem Dominicum; in Ruſſia vero proſternit ſe, terram fronte percutit, ac velut præſentem in ea oblatione Cœlorum Regem alloquitur, & adorat:* ait Arcud. *lib.* 3. *cap.* 14. Chriſtianus Lupus *part.* 3. *ſuorum operum ſup. Concil.* ritum deſcribit majoris ingreſſus, quando Patriarcha, aut Metropolita celebrant; Magri in vocabulario Eccl. verb. *Protheſis*, ſingillatim deſcribit quæcumque fiebant ab Imperatore ſacræ Synaxi adſtante, eo die, quo Imperii coronam aſſumebat; Goarius *in not. ad Lit. Chryſ. n.* 110. totam actionem ingreſſus majoris accuratiſſime exponit. Idemque fit a Bona. Quæcumque vero ea occaſione a Græcis fiunt, eadem ſimiliter aguntur ab Armenis, Cophtis, Æthyopibus, ac Syris Jacobitis, ut Brunus, Renaudor. aliique referunt. Quin etiam in Romana Urbe, in ſeſto S. Athanaſii, videre eſt Græcos in ſua Eccleſia, ea omnia ſacientes, quæ ſupra recenſuimus.

70 Perſpectum eſt, Græcos ad normam *can.* 52. *Trullani, in omnibus ſanctæ quadrageſimæ jejunii diebus, præter quam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, ſacrum facere Præſanctificatorum Myſterium.* Dum Miſſam itaque Sacerdos in quadrageſima celebrat, diebus, quibus celebrare liceat, unam quidem hoſtiam conſecrat & ſumit, alteram vero conſecratam reponit; quam quidem in tot particulas dividit, quot numerantur ſubſequentes dies, quibus præſanctificatorum Miſſa celebranda eſt, in qua ſeipſum, & alios, ſi qui ſint, communicantes, Euchariſtico Pane antea conſecrato Sacerdos communicat: ut rem deſcribit Allatius *in proleg. ad Gabriel. Naudæum de Miſſa Præſanct.* Hac etiam occaſione per Eccleſiam ſolemni ritu proceditur, Diacono ſacram Pyxidem, in qua Sacramentum ſub ſpecie panis continetur, ſupra caput deferente, Sacerdote autem manibus geſtante Calicem, cum vino aqua mixto, non quidem conſecrato, ſed tantum benedicto. Et quoniam non ſemper a Sacerdote Miſſa cum aſſiſtentia Diaconi celebratur, ſi ſolus Sacerdos celebrat, ipſe ſiniſtra manu defert Pyxidem capiti impoſitam, dextera autem Calicem ſuſtinet; atque ita a parvo Altari ad Aram majorem progreditur, uti teſtatur Arcud. *lib.* 3. *c.* 58. Tunc vero non omittit Populus genua flectere, pectus tundere, aliiſque idoneis actibus conſecratum panem delatum, ut ſupra dictum eſt, adorare. Ab hoc ritu nonnulli ortam putant ex ignorantia quadam adorationem, quæ fit in majori ingreſſu, quamobrem eam damnavere Nicolaus Cabaſilas *in expoſ. Liturg.* Arcudius deinceps *lib.* 3. *cit. cap.* 19. aliique; Immo Patres Concilii Zamoſciæ *an.* 1720. *decr. de Cel. Miſſ.* §. 4. non dubitavere interdicere, *ne fiant genuflexiones, ſeu capitis inclinationes, dum transfertur panis oblationis a minori ad majus Altare, pro conſecratione tempore offertorii,* & voluerunt, ut Parochi *Populum hac de re moneant, ne periculo idolatriæ exponatur.* Horum Patrum decretum Pontifex non improbat; recenſet vero, quid ea de cauſa in Congregationibus Romæ de Orientalibus cæremoniis habitis determinatum ſit, ac ſtatuit excluſum fuiſſe eorum temperamentum, qui ritum hunc tollendum exiſtimaverunt: cum in Congreg. ſuper correctione Euchologii habita die 5. Septembris 1745. quæſtione propoſita, *an abolendus, ſeu emendandus foret Ritus ingreſſus majoris, omnibus mature diſcuſſis, conſtitutum fuerit, nihil eſſe innovandum. Idque ſubinde auctoritate noſtra firmatum extitit. Placuit tamen,* ſequitur Summus Pontifex, *conſilium prudenter exhibitum, ut monerentur Epiſcopi, aliique curam animarum gerentes, ut rudem populum docere non prætermittant, quod dum ſacra dona a Protheſi ad Aram majorem transferuntur ſolemni ritu, cum ea nondum ſint conſecrata, ſub earum ſpeciebus nequaquam exiſtit Corpus, & Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti, prout futurum erit poſt conſecrationem, ideoque exteriores illi venerationis actus, qui erga præfata dona nondum conſecrata exhibentur, non ea ratione peraguntur, ut cultus Latriæ ſoli Deo debitus iiſdem præſtetur, ſed ut inferioris ſpeciei cultus exerceatur, cujus objectum eſt futura tranſubſtantiatio eorumdem donorum in Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Id quod a nobis ſupra expoſitum, & inculcatum fuerat, quod vel ipſe Pontifex paulo infra laudare non dedignatur.

Agit deinceps Pontifex Max. de panis diviſione, quam in minore menſa, ſeu Protheſi, Orientales faciunt, cujus pars major, ut Deo omnipotenti debitus adhibeatur cultus, offertur, reliquæ vero *minores*, quæ *Merides* vocantur, Omnipotenti itidem offeruntur, ſed earum una in honorem B. M. V. altera in honorem S. Joannis Bapt. SS. Apoſtolorum, aliorumque Sanctorum, quorum etiam nomina a Sacerdote recenſentur, alia pro vivis, 71

quo-

quorum etiam nomina recitentur, alia pro defunctis, qui pariter nominatim commemorantur: alia in honorem illius Sancti, cujus feſtus dies celebratur; relicta ceteroquin Sacerdoti facultate offerendi ſpecialiter Sacrificium pro illa, aut illis, quos ipſe maluerit. Hujuſmodi Ritum jamdiu viguiſſe probatur ex Diptico Irenes Auguſtæ, edito a Patre Montfaucon *Tom. 1. Analect. Græc. cap. 34.* Si vero Epiſcopus, aut Presbyter primam celebrantis perſonam ſuſtinens, cum aliis Sacerdotibus concelebret, & Diaconi quoque in officio miniſtrantes aſſiſtant, non modo quilibet Sacerdos, ſed unuſquiſque etiam ex Diaconis, Hoſtiam unam majorem offert, ſimulque minores particulas, ſeu *Merides;* ex quibus ſi quæ demum ſuperſunt a Celebrante, ſeu Celebrantibus non conſummatæ, diſtribuuntur adſtantibus, qui Euchariſticæ communionis participes fieri petunt. De hoc ritu quæſtio in Florentina Synodo inſtituta fuit, ſed cum Archiepiſcopus Mitylinenſis propoſitis interrogationibus apte ſatisfeciſſet, nil fuit innovatum; Simeon Theſſalonicenſis in ſuo tractatu de Sacramentis viſus eſt dubitare de particularum conſecratione; ſed cum ſuper omnes eadem a Sacerdote proferatur verborum forma, dubitatio irrationabilis fuit.

72 Dubitatum inter Catholicos fuit, de Diaconali, quam diximus, oblatione: Atque Arcudius, aliique putant vere eam tollendam omnino eſſe; quia Diaconis offerre ad Altare oblationem ſacri Canones interdicunt. Sed etſi Canones ſacram oblationem fieri probibeant Diaconis, quæ in ſacro Altari a ſolo Sacerdote fit, nunquam vero damnant oblationem, quæ in Menſa, ſive Protheſi fieri ab antiquis temporibus etiam ab ipſis conſuevit. Hinc in Congregatione pro Orient. ritibus habita 3. Januarii 1745. propoſita quæſtione, *Utrum tollenda eſſet oblatio, quæ a Diaconis fit ad Protheſim?* reſcriptum fuit, nihil eſſe innovandum: ac reſcriptum Pontificia auctoritate comprobatum fuit.

73 Tertio, Latina Eccleſia, ac Orientales pleræque venerationis cauſa prohibent, ne Euchariſtia cooperto capite celebretur. At cum in Sinenſi, eique finitimis regnis *detecto capite manere, vel operari non ſit reverentia, ſed ſit irreverentia, & ſcandalum generet, non devotionem,* Romani Pontifices permiſere Miſſionariis cooperto decenti pileo capite celebrare, ac Neophytis Euchariſtiam recipere, quoadusque Gens illa ita edocta fuerit, ut ritus Romanæ Eccleſiæ non abhorreat; Ex Brevi Clementis X. 23. Decembris 1673. & aliis. Quamobrem non adeo facile damnandi erunt, ſi qui ſint in Oriente Patriarchæ, vel alii, qui cooperto capite ſacram Euchariſtiam celebrent, vel diſtribuant. Nam in iis deeſſe poteſt irreverentia, cum ſit res indifferens. Hinc Aſſem. infert, injuria a Joſepho II. damnatos eſſe Patriarchas Neſtorianorum, quod cooperto capite Euchariſtiam, vel celebrent, vel adminiſtrent. Nam ſcribit Balſamon *lib. 7. juris Orient. Alexandrinum Patriarcham rem divinam facere mitra caput obvolutum,* alios vero Orientales aperto capite. Et Monachi omnes S. Antonii Abbatis, ſive Cophti, ſive Abyſſini, ſive *Syri Maronitæ, cucullam monaſticam in Liturgiæ celebratione, & in ipſa Euchariſtiæ conſecratione, vel perceptione retinent;* idque ex præſcripto Sancti Pacomii Abbatis Regula 91. eamque regulam refert Cl. Aſſem. *diſſ. de Syr. Neſt. pag. 306. part. 2. Bibl. Orien.* Itaque, ubi viget uſus celebrandi, ac recipiendi Euchariſtiam detecto capite, ex Eccleſiæ præcepto id eſt ſervandum, a quo præcepto ſola Apoſtolica Sedes diſpenſare valet; ubi vero contraria vigeat ex majorum traditione conſuetudo, nihil eſt, niſi ex Apoſtolicæ Sedis decreto, immutandum.

Quarto, Thomas a Jeſu *lib. 7. de Converſione omnium Gentium cap. 2.* inter errores, quorum Neſtorianos accuſat, hunc refert, *Clerici omnes apud Chaldeos, & etiam alii Laici, qui alios devotione excedunt, ſacram Dominici Corporis Communionem in manibus propriis recipientes, ſub utraque ſpecie communicantur; cæteri vero Laici Corpus Domini Sanguine intinctum aſſumunt.* At in iis nil eſt, quod reprehendere poſſit: non morem ſacram Euchariſtiam recipiendi in manibus: nam conſuetudo hæc in Eccleſia antiqua eſt, atque in aliis quoque Eccleſiis diu viguit. Dionyſius Alexandrinus in Epiſtola ad Xyſtum Papam apud Euſebium *lib. 7. hiſt. Eccl. cap. 9.*, ait: *Qui ad ſacram menſam adſtiterit, & manus ad ſuſcipiendum ſacrum cibum porrexerit.* Baſil. in Epiſt. ad Cæſariam Patriciam: *In Eccleſia*, inquit, *Sacerdos particulam tradit, detinet autem eam cum omni libertate is, qui ſuſcipit, ac ita ori admovet manu propria*: Cyrillus *Catech. 5. Damaſcenus lib. 4. de fide Orth. cap. 14.* aliique Græci Scriptores tradidere, communem fuiſſe Eccleſiæ morem tradendi Dominicum Corpus in communicantium manibus uſque ad octavum ſæculum, a quo tempore adhiberi cepit cochlear, quo communicantibus vivificum alimentum elargiuntur. Apud Neſtorianos ve- 74

ro

ro antiquus uſus viget porrigendi in manus Euchariſtiam, & Calicem ori admovendi: *rarus vero, & a recentioribus quibuſdam Presbyteris, Miſſionariorum hortatu, uſurpatus mos eſt, communionem Corporis in os communicantium tradendi*; inquit Aſſem. loc. cit. Quamobrem injuria hac de cauſa damnantur.

75 Ac multo minus damnari debent ob Communionem ſub utraque ſpecie, quæ Latinæ quoque Eccleſiæ per plura ſæcula communis fuit, quæque in univerſo Oriente viget. Immo & iis, qui in Italia ſunt, Græcis, in illis locis, in quibus ejuſmodi ritus introductus eſt, & ad præſentem uſque diem ſervatur, ac viget, permittitur: *ita tamen, ut ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi firmiter credant, ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia ad ſalutem neceſſaria eos fraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt: ubi vero præfatus ritus conſuetudine hactenus receptus non eſt, Epiſcopis, quorum juriſdictioni Græci ſubjiciuntur, curæ ſit, ne impoſterum admittatur*, inquit Benedictus XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis*.

76 *Nota*. Circa Communionem ſub utraque ſpecie cavendum eſt, ne Orientales erreut, aut credendo, ſub una tantum ſpecie integrum Chriſtum non ſuſcipi, aut tenendo, divinum adeſſe præceptum de communicando ſub utraque ſpecie.

77 Quinto. Orientales etiam Pueris ante rationis uſum, immo ſtatim poſt Baptiſma diſtribuunt. Conſuetudo hæc, ut ſupra notavi, viguit olim & in Latina Eccleſia, atque Apoſtolica Sedes in iiſdem Orientalibus, iis exceptis, qui ſub Latinis Epiſcopis degunt, permittit, ac tolerat. Cavendum vero quam maxime, ne in puerorum communione quidquam occurrat, quo Sacramento iniuria fiat, eaque hæreſis e nonnullorum Orientalium mentibus eliminanda eſt, qua credunt, ſine Euchariſtiæ ſuſceptione baptizatos pueros æternam aſſequi non poſſe beatitudinem.

78 Hic ex Encyclica ſæpe laudata, hæc addimus. Quibuſdam Eccleſiæ ſæculis uſus obtinuit, ut poſt Baptiſmum illico pueris Sacramentum Euchariſtiæ adminiſtraretur, non quod id neceſſarium crederetur, ſed ex mero ritu, ac vigente conſuetudine, ut ex Tridentino Concilio eruitur *ſeſſ. 21. cap.* 4. & magis etiam comprobatur ex eo, quod damnatum Armenorum errorem a Benedicto XII. etiam Rainaldus recenſeat, quo putabant ad æternam puerorum ſalutem, & Baptiſmi iis collati validitatem, poſt Confirmationis Sacramentum, Euchariſtiam etiam iiſdem eſſe adminiſtrandam. In Occidentali Eccleſia a quadringentis, & amplius ab hinc annis hæc conſuetudo ceſſavit. Apud Orientales vero Melchitas, Syros, Armenos, & Cophthos viget adhuc: atque etiam apud Græcos hæc diſciplina ſervatur, inquit Arcudius *lib. de Sac. Euchar. cap.* 11. ſed aliqui ex ipſis paulatim eam deſeruerunt, propter incommoda, quæ in præbenda pueris poſt Baptiſmum Euchariſtia ſequebantur. In Synodo etiam habita in Monte Libano 18. Septembr. an. 1596. Patriarcha Maronitarum Sergio, *Can.* 7. decretum fuit, ut caverent deinceps Sacerdotes univerſi, *ne quemquam ante rationis uſum ad communionem Euchariſticam admitterent*. Idemque ſtatuere PP. Concilii Zamoſciæ an. 1720. §. 3. *de Euchariſtia*, & Concilii Maronitarum in Monte Libano celebrati an. 1736. Quod etiam inculcatur Italo Græcis Conſtitut. *Etſi Paſtoralis &c.*

De Communione quoque ſub utraque ſpecie, nonnulla habet, quæ eruditionis cauſa addimus. In Collegio Græcorum Romæ a Gregorio XIII. erecto, in quo Græcus ritus ſervatur juxta Collegii Conſtitutiones ab Urbano VIII. confirmatas, Alumni debent quintadecima quaque die, nec non feſtis diebus ſolemnibus, & ſingulis Adventus, & Quadrageſimæ Dominicis, Latinum ritum ſervare. In feſtis vero ſolemnioribus, videlicet Paſchatis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini, jubentur Euchariſtiam Græco ritu ſuſcipere, hoc eſt in fermentato, Sanguine intincto, ad quam rem perficiendam Sacerdos utitur parvo cochleari, quod infert in os ſuſcipientis Euchariſtiam, qui ritus ſervatur etiam cum Græcis reliquis, qui prædictis diebus ad ſolemne Miſſæ Sacrificium conveniunt, aut qui aliis per annum diebus in Eccleſia Græci Collegii ſibi Euchariſtiam ritu græco adminiſtrari depoſcunt. Italo vero Græcis in ſæpe citata Conſt. *Etſi Paſtoralis*, ſolum in illis locis Communio ſub utraque ſpecie permittitur, in quibus ritus adhuc viget, in reliquis vero prohibetur. Gregorius XIII. Maronitarum Patriarchæ reſcripſit: *Laici a Communione ſub utraque ſpecie pedetentim arcendi ſunt, totus enim Chriſtus ſub una ſpecie continetur, & in uſu Calicis magnum eſt periculum effuſionis*, ut refert Thom. a Jeſu *de Conv. Omn. Gen. pag.* 486. Hinc in Libanen. Concilio an. 1736. *par.* 2. *num.* 21. hujuſmodi conſilio inhærentes decrevere: *Ne Laico, vel Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto Communio ſub utraque ſpecie tradatur, ſed ſub una tantum, panis nimirum. At Diaconis, ut* 79

Ho-

Digitized by Google

Hoſtiam Sanguine intinctam a Sacerdotibus, in ſolemni præſertim Miſſa accipere poſſint, & valeant, permiſerunt, *modo abſit cochlearis uſus, quem omnino abrogandum ſtatuerunt*.

Sexto. Cum in Tridentina Synodo *ſeſſ.* 12. *cap.* 8. ſtatutum ſit, *ut Laici a Sacerdotibus Communionem accipiant, Sacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicent*, id ſervari debet in utraque Eccleſia, ubi hæc conſuetudo jam vigeat; ſicubi vero antiquo more a Diaconis, jubente Epiſcopo, vel Presbytero, aut Euchariſtia, aut Calix fidelibus tribui ſoleat, ut ab Orientalibus nonnullis fieri ſolere fertur, ii damnandi non ſunt, cum hæc conſuetudo ab antiquis Patribus trahat originem.

EUNUCHUS, EUNUCHI.

1 * NEmo abſciſſionem poteſt in ſe permittere, niſi de conſilio Medici ad ſervandam vitam; & quamquam Theologi quidam admittant, ut poſſit quis in evirationem ſuam conſentire ad vocis ſuavitatem ſervandam, ut dulcius in Eccleſia canat, atque inde victum ſibi honeſtum procurare poſſit; adhuc tamen Theologorum id negantium opinio
2 communius obtinuit. Diſputant vero Canoniſtæ, num ex vi *Cap. Significavit* ſub tit. *de corpor. vitiatis*, Sacerdos, qui id in ſe commiſerit, poſſit munus Diaconi, aut Subdiaconi in Miſſa exercere? certum eſt ex vi ejuſd. Cap. Sacerdotem illum poſſe benedicere, Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis adminiſtrare de licentia Epiſcopi: conſtat tamen Eunuchum hujuſmodi incurrere notam Irregularitatis, nec Epiſcopo ineſſe facultatem, ut det licentiam ſe evirandi; Bened. XIV. *de Syn. Diœc. lib.* 11. *cap.* 7. §. 4. & 5. *nov. edit.* *

3 Alia de Eunuchis, vide verb. *Impedimenta Matrimonii, art.* 2. *n.* 38. 39. & verb. *Patria Poteſtas n.* 27.

E V I C T I O.

1 EVictio eſt rei propriæ, quam alius juſto titulo acquiſitam habet, apud Judicem recuperatio. *Eſt in re communis*. Ex quo enim non ſemel contingat, quod etiam res alienæ v. g. furto ablatæ, vel ad alium juſto titulo pertinentes, ipſo vero Domino inſcio, & invito vendantur, permutentur, vel alio modo alienentur; hinc Jura ad hujuſmodi malitiis hominum obviandum, & ſic injuſte damnificatis ſuccurrendum, ſtatuerunt, quod quicunque fuerint ſic injuſte læſi, poſſint anctoritate Judicis, rem vere ſuam nondum præſcriptam, iterum recuperare, & hæc recuperatio dicitur rei Evictio; Et quia per talem Evictionem, is, qui prius rem acquiſiverat juſto titulo, v. g. emptionis, permutationis, receptionis in ſolutum pro debito, vel receptionis in dotem, & hujuſmodi, eadem re licet juſte poſſeſſa privatur, ſtatuerunt quoque Jura, quod ipſe etiam poſſit ſe reddere indemnem agendo *ex empto* contra eum, qui talem rem alienam ſibi vendidit, permutavit, in ſolutum pro debito dedit, vel in dotem tradidit, & hujuſmodi; & ſic poſſit illum in judicio cogere, ut pretium, ac intereſſe ſibi reſtituat; *l.* 1. *ff. de Evict. l. Non dubitetur 6. Cod. de rerum permutation.*

Statim ac emptori lis movetur ad rem evincendam, tenetur venditor bonæ fidei emptorem defendere, litemque in ſe aſſumere, & propriis expenſis proſequi, quamvis ad hoc ſpecialiter ſe non obligaverit, dummodo tamen illum debito tempore emptor laudaverit, ſeu quod in Jure idem eſt, ei legitime intimaverit litem eſſe motam. Abbas *in cap. ultim. num.* 11. *de emption. & vendit.* Bartol. *in l. Qui abſentem* 75. *ff. de Evict.* ibi: *Mota quæſtione interim non ad pretium reſtituendum, ſed ad rem referendam venditor conveniri poteſt*. 2
Notanter autem dicitur in concluſione, quod emptorem defendere, litemque in ſe aſſumere teneatur venditor *bonæ fidei*; quia venditor malæ fidei, ſcilicet, qui ſciens rem alienam vendidit, non poteſt tuta conſcientia litem aſſumere, & ipſam rem defendere, ſed tenetur abſque lite eam reſtituere proprio Domino; *Regul. Peccatum* 4. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum*, & pretium, & intereſſe reſtituere debet emptori decepto; *l. Servus* 30. §. *Si ſciens, ff. de actione empti*. 3
Venditor autem bonæ fidei, qui ex dictis tenetur emptorem defendere, & litem in ſe aſſumere, ad id non tenetur, niſi prius emptor eum laudaverit, ſeu litem eſſe motam legitime denunciaverit, *l. emptor, & l. empti actio* 21. *Cod. de Evict. & c. Si venditori* 7. *de emption. & vendit.* ibi: *Si venditori poſt inſtitutum contra ſe judicium quis omiſerit, ut rem venditam ſibi defenderet*, 4

nun-

Digitized by Google

nunciare . . . . de Evictione juxta legitimas ſanctiones (ſcilicet juxta leges) *agere non vale-*
5 *bit*. Denunciare venditori litem eſſe motam, idem eſt in Jure, ac laudare Auctorem; *l. Auctore laudato 7. Cod. de Evictione. l. Tenetur, ff. de Actionib. Empti*. Romani enim vocabant *Auctorem* eum, a quo quis jus aliquod, ſeu cauſam poſſidendi habebat. *Regul.* 175. *de*
6 *Reg. Juris*. Tunc autem rite fit talis denunciatio, ſeu venditor legitime laudatur, quando emptor venditorem expreſſe requirit, ut veniat, rem ſuam defendat, & motæ liti aſſiſtat. *Sic. Communis* cum Molina *diſp.* 380. *num.* 9. Covarr. *l.* 3. *variar. reſol. c.* 17. *n.* 3. Abbat. *in cit. cap. Si venditori 7. de emption. & vendit. n.* 3.

7 Venditor, etſi in contractu ſpecialiter non promiſerit Evictionem, tenetur ad ipſam, poſtquam res vendita fuerit evicta; textu expreſſo *in leg. Non dubitetur 6. Cod. de Evictione.* ibi: *Non dubitetur etſi ſpecialiter venditor Evictionem non promiſerit, re evicta, ex empto com-*
8 *petere actionem*. Unde venditor tenetur re evicta reſtituere emptori totum pretium, ſi tota res fuerit evicta, & partem ſolum, ſi pars tantum evicta ſit; *l.* 1. *l. Bonitatis* 13. *l. Ex*
9 *mille 64. princip. ff. de evict.* Immo venditor re evicta, non ſolum pretium, ſed tenetur emptori reſtituere, & præſtare totum id, quod ipſius emptoris intereſt, rem non eſſe evictam, textu expreſſo *in l. Titius 43. ff. de Actionib. empt.* ibi: *Non enim pretium continet tantum, ſed omne, quod intereſt emptoris, & in l. Evicta 70. ff. de evict.* ibi: *Evicta re, ex empto actio, non ad pretium duntaxat recipiendum, ſed*
10 *ad id, quod intereſt emptoris, competit*. Nomine autem illius, quod intereſt, venit lucrum ceſſans, & damnum emergens; *l. Si Sterilis 21. §. 3. ff. de actionib. empti*. Unde ſi fundus alluvione crevit, augmentum illius eſt præſtandum emptori; *l. Evicta re 16. prin. ff. de Evict.* damni tamen jactura debet eſſe certa, & liquida, *l. Quemadmodum 19. §. 3. ff. ad leg. Aquil.* ſimulque vera ex ipſa natura rei, & non ex privato emptoris affectu proveniens, textu expreſſo *in l. Pretia rerum 63. ff. ad l. Falcidiam*, ibi: *Pretium rerum non ex affectu, nec utilitate ſingulorum, ſed communiter funguntur, & in l. Si ſervum 33. ad leg. Aquiliam*, ibi: *Non affectiones æſtimandas eſſe puto, ſed*
11 *quanti omnibus valeret*. Ad hoc autem, ut venditor actione evictionis teneatur & pretium & intereſſe reſtituere, requiritur, quod emptor eumdem prius laudaverit, ſeu eidem legitime denunciaverit litem moveri. *Eſt communis, arg. l. Emptor, & l. Empti actio 21. Cod. de evict. & cap. Si venditori 7. de em-*
ption. & vendit. Item requiritur, quod ſententia contra emptorem jam ſit lata, *l. Si plus* 12
74. *§. fin. ff. de evict. l. Qui rem 3. Cod. eod.* & executioni mandata, *l. Habere 57. ff. de evict.*

Venditor bonæ fidei pluribus in caſibus non 13
tenetur de Evictione. Primo venditor bonæ fidei non tenetur de Evictione, quando non fuit laudatus ab emptore, ſeu quando emptor non ei denunciavit motam eſſe litem ſuper re illa, ut videat, an velit illam defendere; *l. Empto, & l. Empti actio 21. Cod. de evict. &*
c. Si venditori 7. de emption. & vendit. Non 14
tamen prærequiritur hæc denunciatio, quando evidens, & manifeſtum eſt, rem non fuiſſe venditoris, qui eam petit, itaut non poſſit ulla tergiverſatione celari, & aperte conſtat nullam competere defenſionem venditori. Colligitur *ex leg. Emptorem, in princip. ff. de action. empt.* & teſtatur de communi Covarr. *l.* 3. *va-*
riae. reſolut. cap. 3. *num.* 6. Nec etiam prære- 15
quiritur denunciatio, quando emptor eſt minor; *arg. leg. Minor 3. Cod. In quibus cauſis in integrum &c.* Minor enim non privatur jure agendi contra venditorem in caſu Evictionis, dummodo venditor aliunde ſciverit litem
moveri emptori. Neque etiam prærequiritur 16
denunciatio, quando emptrix eſt Eccleſia, quia Eccleſia gaudet jure Minorum; *cap. Requiſivit, & cap. Auditis, de reſtitut. in integrum*, &
eſt *communis*. Secundo venditor bonæ fidei non 17
tenetur de evictione, quando res evicta eſt culpa Judicis, ſententia per injuriam lata, *cap. Si venditori 7. de emption. & vendit.* ibi: *Seu per injuriam ſententia lata fuit, de Evictione juxta legitimas ſanctiones agere non valebit*; concordat *l. Si per imprudentiam 51. in princip. ff. de evict.* ibi: *Si per imprudentiam Judicis, aut errorem emptor rei victus eſt, negamus Auctoris damnum eſſe debere. Aut quid refert, ſordibus Judicis, an ſtultitia res perierit? Injuria enim, quæ fit emptori, Auctorem non debet contingere.* Emptor tamen in tali caſu agere poteſt contra Judicem; *l.* 2. *Cod. de pœna Judic. qui male judic. & princip. Inſtitut. de obligat. quæ ex*
vi delicto. Tertio venditor bonæ fidei de evi- 18
ctione non tenetur, quando emptor contumaciter abſuit tempore ſententiæ promulgatæ, *cit. cap. Si venditori 7. de emption. & vendit.* ibi: *Vel contumaciter abſuit tempore ſententiæ promulgatæ, de evictione juxta legitimas ſanctiones agere non valebit*, & rationem dat Ulpianus *leg. Si ideo 55. princ. de Evict.* Magis enim

Digitized by Google

enim propter abſentiam victus videtur, quam quod malam cauſam habuit.

19 Quarto venditor bonæ fidei de evictione non tenetur, quando emptor præſcribere rem potuit, & culpa ſua, vel negligentia non præſcripſit: *l. Si dictum 56. §. Si cum poſſet, ff.*
20 *de Evict.* Quinto venditor bonæ fidei non tenetur de evictione, quando ipſo abſente emptor non appellavit a ſententia; *l. Herennius 63. §. Quia, ff. de evict.* quod intelligendum eſt, niſi manifeſta eſſet juſtitia ſententiæ pro-
21 latæ, & actoris. Sexto venditor non tenetur de evictione, quando emptor litem motam definiri permiſit per Judicem arbitrum, ad quem cauſæ cognitio non ſpectabat; *leg. Si dictum*
22 *56. §. Si compromiſero, ff. de evict.* Septimo venditor non tenetur de Evictione, quando venditor ſua culpa amiſit rei poſſeſſionem, unde ex reo factus actor cecidit in cauſa proprietatis; *l. Si rem, quam 29. ff. de evict.*
23 Octavo venditor non tenetur de evictione, quando emptor tempore emptionis ſciebat rem aſſe alienam, niſi adhuc expreſſe conventum fuerit, quod venditor de evictione teneatur; *l. Si fundum 27. ff. de evict. l. Si fratres 7.*
24 *Cod. Communia Judic.* Nono vendito bonæ fidei non tenetur de evictione, quando expreſſum fuit in contractu, ut de evictione non teneatur, nunc autem licet ad intereſſe, & damna non teneatur, tenetur tamen re evicta reddere pretium emptori, niſi hæc etiam obligatio expreſſe in contractu ablata fuiſſet, *l. Ex Empto 11. §. ultim. ff. de action. empt.* & ratio manifeſta eſt, quia *ex regul. 85. Juris in 6. Contractus in Conventione legem accipere digno-*
25 *ſcuntur*. Si autem venditor fuiſſet malæ fidei, ideſt ſciens rem eſſe alienam, tunc de dolo tenetur, & totum pretium cum intereſſe reſtituere debet, etiamſi expreſſe convenerit quod de evictione non teneatur, nec quoad Intereſſe, nec quoad pretium: ideſt quo ad nihil omnimode teneatur; *l. Tenetur 6. §. fin. de action. empt. l. Ex empto 11. §. 12. ff. eod.* & ratio eſt, quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debent, *cap. Ex tenore 16. de reſcript. cap. Ex litteris 2. de dolo, & contum. cap. Tuæ 12. de Cleric. non reſidentib. & l. in fundo, ff. de rei vindic. l. Cum hi, ff. de tranſact. l. Si Legatarius, C. de Legatis.*

Novæ additiones ex aliena manu.

26 De materia Evictionis, quæ frequentiſſima in Foro eſt, pro dignitate minime agit Auctoor. Agendum igitur de ea paulo latius.

Evincere in ſenſu juris importat, rem ab alio poſſeſſam, meliori jure demonſtrato, implora-
toque Judicis auxilio, Poſſeſſori auferre. *Præ-* 27
ſtare vero *evictionem* ſignificat præſtare reparationem damni, quod Poſſeſſor rei ablatæ ex illa ablatione paſſus eſt, ut nempe poſſeſſor indemnis maneat; Stryk. *in uſu moder. Pandect. lib. 21. tit. 5. §. 1.*

Plura autem concurrant oportet, ut præſte- 28
tur evictio. I. *Ut is qui evictionem paſſus eſt rem acceperit ex titulo oneroſo.* Hinc eſt, quod præſtatur evictio in emptione & venditione, *leg. 1. ff. de evict.* in datione in ſolidum, *leg. 4. Cod. eodem*, in permutatione, *leg. 29. Cod. eod.* in diviſione hæreditatis, *leg. 66. §. ult. ff. eod.* in tranſactione, *leg. 33. C. de Tranſact.* Sed vide quando in tranſactione præſtetur evictio apud Rotam *in Bononien. Pecuniaria 5. Junii 1747. cor. bon. mem. de Vais*; in Locatione, *leg. 9. in princip. ff. Locat.* in diviſione rei communis ſingularis, *l. 10. §. final. ff. Commun. divid.* in Emphyteuſi, in Feudo, & in omnibus contractibus innominatis, Franzk. *ad tit. ff. de Evict. n. 411. & ſequent.*

In negotiis itaque lucrativis evictio minime 29
præſtatur. Inde non præſtatur in donatione, niſi fuerit promiſſa, *l. 2. C. de evict.* ſed quando in donatione poſſit dici promiſſa evictio tradit Rot. *in Romana Pecuniaria 15. Februar. 1743. cor. Reverendiſs. P. D. Buſſio Decano*, vel donans fuerit in dolo, *l. 18. §. 3. ff. de donat.* Immo nec ſufficit quod donans doloſe egerit, & animo decipiendi ſciens rem alienam donaverit, ſed requiritur inſuper, ut donatarius magnos ſumptus in rem donatam fecerit, ita ut de damno vitando, non de ſolo lucro captando certet, Stryk. *in uſ. modern. Pandect. lib. 7. tit. 2. §. 5.* Ricter. *deciſ. 33. n. 5.* Num præſtanda ſit in donatione evictio, ſi ea non a traditione, ſed a promiſſione incipiat, vide diſſentientes inter ſe Doctores apud Stryk. *in uſu modern. Pandect. lib. 2. tit. 2. §. 6.* Cæterum in donationibus remuneratoriis, tum in illis quæ fiunt ob cauſam aliquam futuram, præſtatur evictio, propterea quod his in caſibus aliquid oneroſi vere ſubeſt; Bruneman. *ad l. 18. ff. de donat.* Ricter. *deciſ. 23. n. 5.*

In Legatis nec præſtatur regulariter evictio, 30
l. 77. §. 8. ff. de Legat. 2. Intellige tamen in legato ſpeciei. Si enim genus aliquod legatum fuerit, & hæres rem evincibilem, ſeu alienam ſolverit, tunc Legatarius etiam ante evictionem agere poteſt, rem ſolutam eſſe alienam, *l. 29. §. 3. ff. de Legat. 3.* Idem intellige in legato ab ignorante Teſtatore facto. Quod ſi Te-

Teſtator ſciens rem alienam legavit, tunc hæ-
res de evictione tenetur, *l.* 10. *Cod. de Legat.*
modo Legatarius ſcientiam hanc Teſtatoris pro-
bet. Intellige demum in legato perſonæ ex-
traneæ relicto; nam ſi res aliena ignoranter
quidem legetur, ſed tamen conjunctæ perſo-
næ, præſtatur evictio, *l. Quum alienam*, *Cod.
de evict.* Quænam autem dicatur conjuncta per-
ſona, tradit Guzman. *de evict. quæſt.* 27. *n.* 20.
& ſeq.

31 II. *Ut proprio nomine & jure tradens rem il-
li cui evincitur tradiderit*. Ex quo ſequitur,
quod Tutores, Curatores, Inſtitutores, &
Procuratores evictionem præſtare non tenean-
tur; Stryk. *in uſ. modern. Pandect. lib.* 21. *tit.*
2. §. 46. Idem dic de Credirore vendente pi-
gnus, dummodo habuerit jus diſtrahendi pi-
gnus, ignoraveritque rem pignori ſubjectam
eſſe alienam; Stryk. *loc. cit.* §. 44. *& ſeq.* Num
id ipſum procedat in marito uxoris bona ven-
dente? Vide plures quos hic diſtinguit caſus
idem Auctor eod. loc. §. 51. *& ſeq.*

32 III. *Ut res ipſa fuerit evicta*, quæcumque de-
mum fuerit, ſufficitque rem pro parte evinci,
ſibi homogenea, ſive heterogenea; Brunem. *ad
l.* 3. *&* 56. *ff. de evict.* Franzk. *ad dict. tit. de
evict. n.* 20. *& ſeq.* Intereſt tamen, utrum Uni-
33 verſitates, an ſingulæ res venditæ. Qui vendidit
Univerſitatem, tenetur utique præſtare evictio-
nem, ſi integra univerſitas a tertio evicta ſit,
non item ſi res aliquæ ſingulares per modum
34 evictionis ablatæ ſint; *l.* 1. *Cod. de Evict.* Decla-
ra tamen de venditione Univerſitatis *juris*, pu-
ta hæreditatis & peculii. De venditione vero
gregis, bibliothecæ, aliarumque univerſitatum
Corporum, ſeu *facti*, non conveniunt inter ſe
35 Doctores. Placet hæc diſtinctio: Si univerſi-
tas hæc *facti*, per averſionem diſtrahatur, &
ita ſingula corpora non vendantur, nec in il-
la pretium conſtituatur, non tenetur venditor
præſtare evictionem propter ſingulas res evi-
ctas. Sin autem dicta univerſitas *facti* ſub cer-
to numero capitum pretio in quodlibet con-
ſtituto vendatur, præſtare evictionem tenetur
venditor propter ſingulas res evictas; Franzk.
ad tit. de evict. n. 16. *& ſeq.* Engelbrecht *ad
eumdem titul. diſp.* 13. §. 18.

36 IV. *Ut actu fuerit evicta*; *l.* 3. *Cod. de evict.*
Cæterum ſi in limine contractus immineat evi-
ctio, alter ad contractum implendum minime
37 tenetur; *l.* 24. *ff. de evict.* Quid ſi ſola poſſeſ-
ſio evicta? Confer Stryk. *in uſu modern. Pan-
dect. lib.* 21. *tit.* 2. §. 43. tum Rot. *in Tybur-
tina evictionis* 20. *Junii* 1740. *cor. bon. mem.
de Vais*.

V. *Ut ſit evicta ſententia judiciali*. Unde ſi 38
Poſſeſſor rei mota ipſi controverſia compromit-
tat, & ſuccubuerit, *nulla* (ait Paulus *in
l.* 56. §. 1. *ff. de evict.*) *actio de evictione
danda eſt adverſus Venditorem*, *quia compromiſ-
ſum* (hanc hujus diſpoſitionis rationem ſub-
jungit idem Paulus) *nulla neceſſitate cogente
factum*. Ex hac vero ratione facile eſt intel- 39
ligere, agere de evictione poſſe eum qui com-
promiſit & ſuccubuit, ſi ſtatuto aut alio quo-
quo modo compromittere tenebatur; Madæus
*ad tit. de Act. Empt. Rubric. Quando committ.
ſtipul. n.* 13. *& ſeq.* Stryk. *in uſ. modern. Pan-
dect. lib.* 21. *tit.* 2. §. 10. Quæri ſolet an & 40
agere de evictione poſſit, ſi venditor evictio-
nem promiſit cum clauſula generali: *Quomo-
do vel qualitercumque res evicta fuerit?* Affir-
mant Franzk. *ad tit. de evict. nu.* 767. Hart-
man. Piſtor. *lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 19. Sed alii 41
declarant, ut hoc caſu ad pretium tantum,
non item ad duplum, ſi tale promiſſum aut
intereſſe agi poſſit; Brunemann. *ad l.* 10. §. 1.
ff. de evict.

Nec evictio præſtanda eſt, ſi res evicta ſit 42
per ſententiam Judicis incompetentis, in cu-
jus juriſdictionem Emptor forte conſenſit;
Franzk. *ad tit. de evict. n.* 769. Balth. *tit.* 8.
reſolut. 7. *n.* 6. Item ſi emptor tranſegit, aut 43
liti renunciavit; Burgund. *de evict. cap.* 78.
ſer. per tot. Emptore vi dejecto non eſt locus
præſtationi evictionis, & hoc procedere vo-
lunt Doctores, licet Venditor promiſerit quod
Emptorem de jure & de facto defendere ve-
lit: tum licet dixerit ſe velle teneri quomo- 44
documque res evincatur; Mangil. *de evict.
quæſt.* 19. *ſer. per tot.* Nec regulariter præſta-
tur evictio erepta re per mandatum Principis;
l. 11. *ff. de evict.* niſi venditor ſciverit Prin-
cipem id facturum eſſe, & nihilominus hoc
reticendo fundum alienavit. Vide Stryk. *ju-
ridic. diſſert. vol.* 6. *diſput. de Princip. evin-
cent.*

VI. *Ut evicta ſit res potiori jure evincentis*, 45
quod contractum jam antecedit. Quapropter
ſi res fuerit evicta ex retractu, præſtatio evi-
ctionis locum non habet, & quidem tametſi
Emptor omne periculum in ſe ſuſceperit;
Franzk. *ad tit. de evict. n.* 292. Intellige ta-
men de retractu legali, non item conventio-
nali; Evicta enim re ex retractu conventio-
nali, agitur de evictione, niſi ejus notitiam
habuerit Emptor; Brunemann. *ad l.* 11. *n.* 8.
ff. de evict. Mev. *part.* 5. *deciſ.* 312. *per tot.*
Quid ſi emptor per injuſtam Judicis ſenten-
tiam fuit condemnatus? Negare videtur Ul-

pia-

Digitized by Google

pianus *in l. 51. in princ. ff. de evict.* At *Do-*
ctores communiter dictum Ulpiani reſtringunt
ad eum caſum , ſi Judex nullu juris ordine
ſervato , & velo levato Emptorem privavit ;
Adi Stryk. *in uſ. modern. Pandect. lib.* 21. §. 13.
Re evicta culpa poſſeſſoris locum haud eſſe
evictioni omnes intelligunt : & definitum eſt
in l. 34. & in l. 56. §. 1. ff. de evict. Quan-
do autem res dici poſſit evicta culpa Poſſeſſo-
ris , explicat Stryk. *loco citato* §. 14. *& ſeq.*
46 VII. *Ut legitime evictio præſens denunciata*
fuerit Auctori , vel ejus hæredibus , & quidem
omnibus ; l. 29. §. 1. ff. de Evict. l. 9. Cod. eod.
tit. Fidejuſſori vero venditoris non eſt denun-
cianda . Fieri debet denunciatio judicialiter ,
ita ſcilicet ut in ipſa denunciatione Venditor
de genere motæ litis inſtruatur , miſſo etiam
47 libello & citatiunis exemplo . Poteſt vero fie-
ri quovis tempore , modo Aucturi adhuc libe-
rum ſit , ut probationes , quas e re eſſe cen-
ſuerit , pru libitu afferre , & præſentem poſſeſ-
48 ſorem hac ratiune defendere queat . An fieri
poſſit in inſtantia appellationis ? Et in quo ju-
dicio litis denunciatio fieri debeat ? vide apud
Stryk. *ubi ſupra* §. 20. *&* 31. Ceſſat neceſſi-
tas denunciationis , ſi pacto fuerit remiſſa ,
vel inutilis futura erat ; Rot. *in Romana Re-*
portationis Pecuniarum 9. Maii 1748. *cor. bon.*
mem. de Vais , & in Faventina ſeu Ferrarien.
Evictien. 15. *Maii* 1748. *cor. Illuſt. Molin.*
49 VIII. *Ut præſtatio evictionis non ſit remiſſa.*
Remittitur ea , vel Lege , ut ſi quid in ludo
venditum ſit ; *l.* 2. §. 1. *quarum rer. act. non*
dat. & quidem ſive venditio fiat colluſori , ſi-
ve extraneo , modo hic ſciat quod venditor
pecunia ex re vendita redacta ad ludendum
uti velit ; vel pacto contrahentium tum ex-
preſſo cum tacito ; Stryk. *in uſ. modern. Pan-*
dect. lib. 21. *tit.* 2. §. 49. ubi an ad pretium
50 agi ſaltem poſſit . Huc etiam pertinet quæſtio ,
an ſi Emptor ſciverit rem alienam eſſe , eam-
que emerit , tacite remiſiſſe intelligatur præ-
ſtationem evictionis . Affirmant ex text. *in*
l. 27. Cod. de Evict. Brunemann. *ad dict. l.* 27.
in fin. Cod. de Evict. Harman. Piſtor. *part.* 2.
quæſt. 10. *n.* 22. Cald. *de Empt. cap.* 11. *n.* 6.
& ita quidem ut Emptor nec ad pretium age-
51 re valeat . At pretium repeti poſſe ex text. *in*
leg. ultim. Cod. Commun. de Legat. tenet Pe-
rez. *ad Cod. hoc tit. de Evict. num.* 24. Omit-
tendum vero haud eſt , *in dicta Lege ultima*
agi de alienatione rei fideicommiſſo conditio-
nali vel ſub incerto die gravatæ , ubi jus ven-
dendi pendente conditione , quæ deficere po-
teſt , ex legis permiſſione gravatus habet . Con-

ſule etiam in hac controverſia Rot. *in Roma-*
na Evictionis 20. Januarii 1749. *cor. Illuſtriſs.*
Caprar. Alm. Urb. Gubernat.
His concurrentibus agunt ad evictionis præ- 52
ſtationem Emptores & eorum hæredes , non
item ſucceſſores ſingulares niſi facta ceſſione .
Agunt contra Auctorem & hæredes ; *l. 9. &*
24. Cod. de Evict. ac fidejuſſor ; *l. 4. princ. ff.*
eod. tit. l. 7. 8. 18. Cod. pariter eodem. Et ſi
plures Auctores ſint , contra ſingulos *in ſoli-*
dum ; l. 15. §. final. ff. dict. tit. Petitur ve-
ro Evictionis præſtatio vel ex natura negotii ,
vel actione ex ſtipulato , & quidem in Foro
Auctoris competenti . In effectu hæc ſubeſt
differentia , quod in hac id tantum continetur
quod eſt promiſſum . Illa eſt largior , & con-
tinet pretium rei , intereſſe , & damnum ,
ſumptus litis , alioſque , quos ab Evincente ſer-
vare non potuit . Quod æſtimatio in actione 53
ex Contractu bonæ fidei fiat ſecundum tem-
pus evictionis , in actione vero ex ſtipulato
attendatur tempus evictionis ; Franzk. *ad tit.*
de Evict. 857. *& plur. ſequent.* Et hac cum 54
diſtinctione intelligi debet Rota , dum inquit ,
pretium ſolvendum eſſe ſpectato tempore evi-
ctionis , ut *in Romana ſeu Januen. officii vaca-*
bilis 16. Junii 1748. *& 12. Maii* 1749. *cor.*
R. P. D. Elephant.

EXAMEN, EXAMINARE, EXAMINARI, EXAMINATORES SYNODALES.

EXamen novum non eſt neceſſarium in per- 1
mutationibus Eccleſiarum Parochialium .
Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Conc.* refert
Garcias *p. 6. c. 2. n.* 165. Si vero adſit magna 2
inæqualitas Parochianorum , aut permutantes
nun fuerint examinati eo tempore , quo Paro-
chiales adepti ſunt , aut permutationes ſint de
Beneficio ſimplici , & Curato , tunc licet non
ſit neceſſarius concurſus , eſt tamen neceſſa-
rium examen , ex citata deciſione *Sacræ Con-*
greg. Concil. relata a Garcia *dict. part. 6. c. 2.*
n. 165. Examen novum requiritur in quolibet 3
aſcenſu , qui fit in aliquibus Eccleſiis , occur-
rente vacatione Canonicatus , ad quem ſolet
inſtitui antiquiur portionarius , ad portionem
antiquior Beneficiatus , ad Beneficium anti-
quior expectans . Sic reſolutum fuiſſe refert
Garcias *de Beneficiis part. 9. cap. 3. num.* 19.
Præſentati ad Beneficia ſimplicia abſque præ- 4
vio examine Epiſcopi inſtitui non poſſunt ab

lis, ad quos inſtitutio ſpectat. Sic deciſum fuiſſe
refert Garcias *d. p. 9. c. 3. n. 19. ad* 2. Beneficia
5 in Eccleſiis patrimonialibus, ſive receptivis nu-
meratis, & non numeratis, nullus conſequi po-
teſt ſine prævio examine, & approbatione E-
piſcopi. Sic reſolutum fuiſſe refert Garcias *d.*
6 *p. 9. cap. 2. num.* 183. Examen delegari poteſt
ab Epiſcopo, cui directæ ſunt Bullæ alicujus
ſimplicis Beneficii conferendi Clerico abſenti,
in forma dignum, præſertim ſi is longe ab-
ſit, aut ægrotet; *Sac. Congreg. Concil.* teſte
Sellio *in ſelectis Canonicis cap. 21. num.* 70.
7 Examen, & approbatio Vicariorum ad Curam
animarum poſitorum in Eccleſiis unitis Ordi-
ni Sancti Joannis Hieroſolymitani, ad Epi-
ſcopum pertinet; *Sacr. Congr. Conc. in Augu-
ſtana* 4. *Decembris* 1631.

8 Examinare non poteſt Epiſcopus ad Benefi-
cium ſimplex illum, quem jam examinave-
rat pro Ordinis Sacri promotione. Sic reſol-
vunt Garcias *d. p. 9. cap. 4. num.* 15. Homo-
bon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract.* 2.
cap. 3. qu. 33. in fine, Barboſa ſupra Concil.
9 *ſeſſ. 7. cap. 13. num.* 11. & alii. An, & qua-
tenus Epiſcopus poſſit Parochos rite ac recte
ſemel approbatos, iterum, ac pluries exami-
nare? Vide verb. Parochus *art. 1. a num.* 21.
10 *ad num.* 28. Examinatus in Curia, & idoneus
repertus ad Canonicatum Cathedralis, & de
eo a Sede Apoſtolica proviſus non debet ab
Epiſcopo iterum examinari ad ſuſcipiendum
Ordinem Sacrum Canonicatui annexum; *Sac.*
11 *Congr. Concil. die* 12. *Febr.* 1598. Examinan-
dus non eſt ab Ordinario ſuper litteratura,
ſeu idoneitate ſcientiæ, proviſus per Sedem
Apoſtolicam *in forma dignum* de Canonicatu,
cujus Ordinem requiſitum jam habet: ii vero
qui Sacros Ordines nondum ſuſceperunt, exa-
minandi ſunt, an illa habeant adjumenta do-
ctrinæ, quæ ex præſcripto Sacri Concilii Tri-
dent. neceſſaria ſunt illi Sacro Ordini, qui
Canonicatui, quem conſequi volunt, erit an-
nexus; ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congr. Conc.*
referunt Garcias *de Benefic. p. 6. c. 2. n.* 234.
Barboſa *de Canon. & dignit. c. 13. num. 7. &*
8. *& in Summa Apoſtolicar. deciſ. verb. Exa-
men, Examinare num.* 10. & Faguan. *lib. 1.
decret. in cap. Accepimus* 14. *de ætat. & qua-
litat. num.* 14. ubi dicit, ſic a Sacra Con-
gregat. Conc. fuiſſe reſponſum Cardinali Bor-
romæo.

12 Examinatus ad Beneficium, vel Officium
non tenetur ad aliud ſimile ſe iterum exami-
ni ſubjicere; Secus ſi ad majus, vel diſſimi-
le; Fagnan. *loc. cit. num.* 39. ubi teſtatur ſic
probaſſe *Sac. Congreg. Concilii*. Examinandi 13
de novo ſunt, & per Ordinarium approbandi
cœpti beneficiari in quolibet aſcenſu; *Sac. Con-
greg. Concil.* teſte Gonzal. *ad Regul. 8. Can-
cellar. gloſſ. 34. num.* 74. Examinato, & ap- 14
probato in Urbe ad Curam animarum non
poſſunt ab Epiſcopo Ordines denegari ſub præ-
textu inſufficientis litteraturæ; *Sacr. Congreg.
Epiſcop. & Regul. in Sutrina 26. Januar.* 1594.
Generaliter approbatus ad aliquod Officium in 15
Curia non examinatur ad idem ab Ordina-
rio; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. 15. Maii*
1647. Clerici degentes Romæ non poſſunt ex- 16
tra eam promoveri ad Ordines ſine examine,
& licentia Eminentiſſimi Vicarii, ut ex ſe-
quenti Edicto: *Univerſis, & ſingulis Clericis,
nunc, & in futurum pro tempore in Urbe com-
morantibus ad Minores, vel Sacros, etiam Pres-
byteratus, Ordines promoveri volentibus; de man-
dato S. D. N. Alexandri Papæ VII. vivæ vo-
cis oraculo deſuper facto, edicimus, & præcipi-
mus, ne de cætero extra eamdem Urbem, etiam
vigore litterarum dimiſſorialium ſuorum Ordina-
riorum, vel cujuſvis alterius facultatis, ad dictos
Ordines promoveri ſe faciant, niſi prævio exami-
ne ab Examinatoribus in Urbe deputatis idonei
reperti, & approbati fuerint, ac a Nobis licen-
tiam in ſcriptis obtinuerint. Qui ſecus fecerint
ab Ordinum executione eo ipſo ſuſpenſi ſint, &
exiſtant, donec a S. D. N. Papa, & Sancta
Sede Apoſtolica abſolutionis, & habilitationis
gratiam obtinuerint, pro ut alias tempore felic.
record. Clementis VIII. litteræ deſuper publicatæ
fuerunt, & in Secretaria noſtra ſemper publice
affixa permanſerunt &c. 11. Auguſti 1656. M. A.
Epiſcopus Jerap. Vicesgerens.*

Examinare poteſt Epiſcopus Regulares præ- 17
dicare volentes in Eccleſiis, quæ ſuorum Or-
dinum non ſunt; *Sac. Congr. Concil. in Ugen-
tin. 22. Januar.* 1628. Clemens X. in Conſti-
tut. incip. *Superna*, ibi: *Poſſe autem Epiſco-
pum licentiam conceſſurum Regularibus in Eccle-
ſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, prædicare
volentibus, illos, quamvis ab Univerſitatibus,
aut Magiſtratibus laicis nominatos, etiamſi Epi-
ſcopi anteceſſores per tempus immemorabile hanc
licentiam abſque examine concedere conſueverint,
quoad doctrinam examinare, ſi ita ipſius arbi-
trio, quod moderatum, & diſcretum eſſe debet,
viſum fuerit, & licentiam prædicandi ſemel eiſ-
dem conceſſam ob rationabiles cauſas, licet occul-
tas, prædicationem tamen concernentes, ſuſpende-
re.* Regulares prævio examine ſemel approbati 18
non poſſunt iterum ab eodem Epiſcopo exa-
minari; Sic S. Pius V. Conſtitut. incipien.
Ro-

Digitized by Google

Romani Pontificis, ibi: *Volumus tamen eos, qui
ſemel ab Epiſcopo in Civitate, & Diœceſibus
ſuis prævio examine approbati fuerint, ab eodem
Epiſcopo iterum non examinari*. Quod item de-
claravit Sacr. Congr. Concilii his verbis: *Con-
gregatio Concilii cenſuit Regulares ad audiendum
ſæcularium Confeſſiones in Civitate, & Diœceſi
ab Epiſcopo prævio examine approbatos, iterum
ab eodem examinandos non eſſe; ceterum poſſe
iterum a Succeſſore examinari juxta Conſtitutio-
nem Sanctæ mem. Pii V. dat. octavo idus Au-
guſti* 1571. & ſtatnit Clem. X. in citat. Con-
ſtit. *Superna* §. 5. ibi: *Regulares vero ad ejuſ-
modi Confeſſiones audiendas prævia examine ſim-
pliciter, & abſque ulla temporis præfinitione ab
ipſomet Epiſcopo; ſecus autem ſi ab ejus Vica-
rio, aut ab Anteceſſoribus Epiſcopis approbatos,
non poſſe ab eodem, qui ſic approbavit, iterum
examinari, aut ab eiſdem Confeſſionibus audien-
dis ſuſpendi, ſeu licentias illis conceſſas revoca-
ri; niſi nova ſuperveniente cauſa, quæ ipſas
Confeſſiones concernat, de qua tamen haud ne-
ceſſarium eſſe, ut in actis conſtet, nec eam te-
neri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare; ſed
Sedi Apoſtolicæ duntaxat, ubi eam ſibi aperiri
19 *poſtulaverit*. Snperveniente tamen aliqua ra-
tionabili, & juſta cauſa, qnæ ipſas Confeſſio-
nes concernat, poſſunt Regulares a Confeſſio-
nibus andiendis ſnſpendi, & iternm examina-
ri ab eodem Epiſcopo, qni ſemel eos appro-
bavit; Clemens X. in dict. Conſtitnt. *Super-
na*, per allata verba, ibi: *Niſi nova ſuperve-
niente cauſa, quæ ipſas Confeſſiones concernat*,
& *Sacr. Congr. Concil.* qnæ propoſito dubio:
*An Regulares ſimpliciter in examine rigoroſo ſe-
mel approbati poſſint iterum examinari ab eodem
Epiſcopo? die 7. Februar. 1654. cenſuit Regula-
res ſimpliciter in examine rigoroſo ſemel approba-
tos, non poſſe iterum examinari, niſi nova ſu-
20 perveniente cauſa*. Regnlares pro Confeſſioni-
bus excipiendis poſſunt examinari ab Epiſco-
po, etiamſi ſint Lectores, & Magiſtri in Theo-
logia; S. Pius V. cit. Conſt. incip. *Romani
Pontificis*.

21 Quicunqne Confeſſarins, qyantnmvis Regu-
laris ſimpliciter approbatns ab Epiſcopo An-
teceſſore, poteſt iternm examinari, & ſi mi-
nus idonens repertns fuerit, reprobari ab Epi-
ſcopo Succeſſore; Sic S. Pins V. in cit. Con-
ſtitut. incip. *Romani Pontificis*, ibi: *A ſucceſ-
ſore autem Epiſcopo pro majori conſcientiæ ſuæ
quiete examinari de novo poterunt, & ſi minus
idonei reperti fuerint, reprobari*. Item cit. *Sac.
Congreg. Concil.* per hæc verba: *Ceterum poſſe
iterum a Succeſſore examinari*. Et idem ſanxit
Urban. VIII. 20. *Auguſti* 1629. & Clemens X.
in cit. Conſtit. Superna per illa verba: *Secus
autem ſi ab ejus Vicario, aut ab Anteceſſoribus
Epiſcopis approbatos*. Quamvis autem poſſint 22
Confeſſarii Regnlares iterum examinari ab E-
piſcopo Succeſſore, non tamen iterum exami-
nari poſſnnt a Vicario Capitnlari, ſede vacan-
te, nec ab ipſo revocari poteſt eornm facnl-
tas, & approbatio habita ab Epiſcopo, ſeu
Ordinario defuncto, per abunde adducta verb.
Approbatio art. 1. *a num.* 54. *ad* 59. Et neqne 23
Vicarins Apoſtolicus examinare poteſt appro-
batos ab Epiſcopo; *Sac. Congr. Concil. in una
Civitatis Caſtellanæ* 22. *Februarii* 1592. Et 24
multo minus Vicarins Generalis Epiſcopi; *ead.
Sac. Cong. in una Reatina* 8. *Junii* 1599. apud
Nicol. *part.* 2. *Lucubrat. canon. lib.* 5. *tit.* 38.
de pœnit. & remiſſ. n. 9.

Examinatorum Synodalium electio fieri de- 25
bet nomine, & cognomine, non vero titulo
Officii ſeu dignitatis tantnm expreſſo, &
Clero, Synodoqne congregato nominatim, non
autem in genere proponendi ſunt, ut ab eo-
dem approbentur, alias illornm deputatio nnl-
la eſſet; *S. Cong. Conc. in Sipontina Concurſus*
14. *Februar.* 1693. Rota *in Hortana Parochia-
lis coram Molines* 4. *Maii* 1693. Monacell.
tom. 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *n.* 16. cnm mnltis aliis
ibi citatis. Electio Examinatorum Synodalium 26
facienda eſt in Synodo formali, non autem
in Congregatione Cleri, licet Congregatio Sy-
nodalis denominaretnr, pront declaravit *Sacr.
Cong. Concil. in Concordien.* 8. *Maii* 1684. in
qna cnm fere per ſæculum Jndices, & Exa-
minatores Synodales electi fniſſent in Congre-
gatione, qnæ ſingnlo anno convocabatur cum
interventu Capitnli, & omninm Parochornm
ſub denominatione Synodali, attento commu-
ni errore, & bona fide, Concurſum, de cujus
validitate dnbitabatur, ſuſtinendnm putavit, ad-
dito, *Et ad mentem*, & mens fuit, quod in-
jnngeretur Epiſcopo, nt cogeret in futurnm
Synodum ſolemniter, & deputaret Examina-
tores Synodales. Examinatores, qni ab Epi- 27
ſcopo propoſiti fuerint, poſſnnt probari a Sy-
nodo tam per vota ſecreta, qnam aperta, &
Epiſcopns enm modnm in probatione poteſt
facere ſervari, quem magis expedire judica-
verit; *Sac. Cong. Conc.* teſte Piaſec. *in praxi
Epiſcop. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. & *ead. Sacr.
Cong. Conc. in una Fulginaten.* 3. *Decemb.* 1644.
ad cap. 18. *ſeſſ.* 14. *de reform.* nbi ad dnbium:
*An electio, ſeu approbatio Examinatorum Syno-
dalium ſuſtineatur, ſi non fiat per vota ſecreta?*
Reſpondit, *ſuſtineri arbitrio Epiſcopi*. Exami- 28

T 2 na-

Digitized by Google

natores ad minus ſex debent eligi quotannis
in Synodo Diœceſana, textu expreſſo in Tri-
dentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ubi: *Examinatores au-
tem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epi-
ſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponan-
tur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab eo proben-*
29 *tur*. Examinatores Synodales in Synodo ad
ſummum viginti eligi poſſe, tenent Aldan.
in Compend. Canonicarum reſolut. lib. 3. *tit.* 9.
num. 29. & Barboſa ſuper *Trident. loc. cit.
n.* 85. *& in ſumm. Apoſtolicar. deciſ. verb.
Examinatores Synodales num.* 4. atteſtantes ita
fuiſſe deciſum *a Sac. Cong. Concil. in Cæſa-
rauguſtana* 13. *Martii* 1623.

30 Examinatores Synodales debent ad Sancta Dei
Evangelia jurare ſe fideliter munus ſuum exe-
cuturos, textu expreſſo in Trident. loc. cit.
ibi: *Jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia,
ſe quacumque humana affectione poſtpoſita fide-*
31 *liter munus executuros*. Hoc juramentum eſt
de forma ſubſtantiali, eoque deficiente Exa-
minatores non dicuntur legitimi, & Concurſus
factus coram eis ante præſtitum juramentum eſt
nullus; *Sac. Cong. Concil. in una Biſignanen.* 2.
Decembr. 1628. ubi cenſuit: *Concurſus factos non
præſtito juramento ab Examinatoribus Synodalibus
fuiſſe nullos; ſed ex gratia convalidandos, facto
verbo cum Sanctiſſimo, qui convalidavit, &
confirmavit*, ut refert Barboſa ſupra *Concil.
Trident. loc. cit. n.* 105. *& in tract. de Parocho
cap.* 2. *num.* 78. *& in ſumm. Apoſtolicar. deciſ.
verb. Concurſus n.* 18. & tenent Doctores *com-*
32 *muniter*. Et taliter eſt de forma ſubſtantiali
juramentum, ut ipſo deficiente ex parte unius
ſolius Examinatoris vitietur totus actus, ut
cum multis a ſe citatis tenet Card. de Luca
de Parochis diſcurſ. 3. *n.* 4. *& diſc.* 37. *n.* 14.
Sufficit tamen, quod hoc juramentum ſit ſemel
præſtitum ſive in Synodo, ſive extra Syno-
dum. Non enim requiritur quod juramentum
præſtetur in Synodo; ut communiter tradunt
Garcias *de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *n.* 359. Lotter.
de re benefic. lib. 2. *q.* 31. *n.* 94. Pax Jord.
tom. 2. *lib.* 10. *tit.* 8. *n.* 133. Card. de Luca
de Paroch. diſc. 3. *n.* 6. Gavant. *in praxi Sy-
nod. cap.* 31. *n.* 8. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 13.
Monacell. *tom.* 1. *form.* 7. *n.* 3. & alii paſſim,
& deſumitur ex ipſo Trident. *loc. cit.* quia
cum ibi Concilium concedat poſſe eligi Exa-
minatores etiam Regulares, qui non interve-
niunt in Synodo, manifeſte colligitur, quod
extra Synodum poſſint hujuſmodi juramentum
præſtare, & fuit expreſſe deciſum a Rota *in
una Fanen. Parochialis* 28. *Junii* 1596. *coram
Corduba*.

Examinatores Synodales non poſſunt quid- 34
quam prorſus occaſione examinis nec ante,
nec poſt accipere, alioquin Simoniæ vitium
tam ipſi, quam alii dantes incurrunt, a qua
abſolvi nequeunt niſi dimiſſis beneficiis, quæ
quomodocumque etiam antea obtinebant, &
ad alia in poſterum inhabiles redduntur, tex-
tu expreſſo in Trident. *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ibi:
*Caveant, ne quidquam prorſus occaſione hujus
examinis, nec ante, nec poſt accipiant; alioquin
Simoniæ vitium tam ipſi, quam alii dantes in-
currant, a qua abſolvi nequeant, niſi dimiſſis
beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obti-
nebant, & ad alia in poſterum inhabiles reddan-
tur*. Quacumque etiam immemorabili conſue- 35
tudine non obſtante, ut cenſuit *Sacr. Congr.*
teſte Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. alle-
gat.* 60. *num.* 52. Examinatores non poſſunt 36
quidquam pro labore, vel titulo ſtipendii ad
ſuſtentationem ex fructibus Beneficii vacantis,
vel alia ratione accipere. Garcias *de Benefic.
part.* 5. *cap.* 7. *n.* 11. *& part.* 9. *cap.* 1. *n.* 374.
Riccius *in praxi part.* 4. *reſolut.* 76. *n.* 4. Barboſa
ſuper Trident. loc. cit. n. 107. & alii. Non 37
poteſt Ordinarius ſtatuere aliquod ſtipendium,
etiam minimum, Examinatoribus deputatis in
Synodo pro Concurſu Parochialium, & ſi Sy-
nodus Diœceſana ſecus ſtatuerit, decretum eſt
irritum, & nullum. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr.
Congr. Concil.* referunt Garcias *d. part.* 9. *cap.* 2.
num. 374. Barboſa *ſuper Trident. loc. cit. n.* 108.
& d. allegat. 60. *n.* 53. & alii. Examinatores 38
privantur beneficiis antea obtentis, ſi occaſio-
ne examinis, ſive antea, ſive poſt aliquid ac-
cipiant, etiam gratis, & liberaliter datum,
& ad captandam benevolentiam, etiamſi res
modica ſit, & levis momenti; Nam a Tri-
dentino *loc. cit.* prohibetur quidquam prorſus
accipi occaſione hujus examinis; ſic reſolvunt
Garcias *d. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 390. Riccius
in praxi d. part. 4. *reſolut.* 76. *num.* 3. Barboſa
ſuper Trident. loc. cit. num. 109. & alii.

Examinatores peracto examine debent eos 39
ex communi ſententia renunciare Epiſcopo,
quos idoneos repererint. Sic deciſum fuiſſe *a
Sacra Congreg. Concil.* referunt Garcias *d. part.*
9. *cap.* 2. *n.* 104. Barboſa *ſuper Trident. loc.
cit. n.* 100. *& in ſumm. Apoſtol. deciſ. verb.
Examinatores Synodales n.* 16. & alii. Appro- 40
batus dicitur in concurſu, qui ultra dimidium
vocum fuerit conſecutus, quamvis alius omnia
ſuffragia proſpera reportaverit; ſic deciſum
fuiſſe *a Sacr. Congreg. Concil.* referunt Garcias
d. part. 9. *cap.* 2. *n.* 109. & Barboſa *in ſumm.
Apoſtol. deciſ. verb. Examinatores Synodales n.* 15.
& ſu-

Digitized by Google

41 *& ſuper Trident. loc. cit. n.* 116. Examinatorum
vota, licet Concilium non expreſſerit an pa-
lam, vel ſecreto fieri debeant, magis tamen
expedit, ut Examinatores inter ſe ſua vota
conferant. Deinde Notario jubeant, ut in
actis ſuis ſimpliciter ſcribat Titium approba-
tum idoneum; Sejum vero reprobatum, ut
fit Romæ. *Sacra Congregat. Concil.* penes Gar-
ciam *dict. part. 9. cap. 2. num.* 107. & Barbo-
ſam *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Examina-
tores Synodales n.* 17. *& ſuper Trident. loc. cit.*
42 *num.* 112. Examinatores debent dare vota,
dum ſimul congregati ſunt cum Epiſcopo,
non autem ſeparatim, ſicut etiam Epiſcopus,
ubi datur locus acceſſui, debet accedere Exa-
minatoribus ſimul congregatis. Garcias *d.
part. 9. cap. 2. n.* 58. Maſſobrius *in praxi, Re-
quiſit.* 4. *dub.* 4. Barboſa *ſuper Trident. loc.
cit. n.* 113. Card. de Luca *de Paroch. diſc.*
1. *num.* 21. *&* 27. *diſc.* 3. *num.* 7. *& diſc.* 37.
num. 19. & alii.
43 Examinatores tenentur facere relationem,
etiam circa mores, ætatem, & reliqua, & de-
bent renunciare quotquot idonei judicati fue-
rint; Epiſcopus vero debet ex iis, qui renun-
ciati fuerint, magis idoneum eligere. *Sacr.
Cong. Concil.* apud Garciam *de benefic. part.* 5.
cap. 7. *n.* 11. *& part.* 6. *cap.* 2. *n.* 236. *& part.*
9. *c.* 2. *n.* 108. Barboſa *in ſumm. Apoſtolic. deciſ.*
44 *verb. Examinatores Synodales n.* 18. Examinato-
ribus approbantibus aliquem tamquam magis
idoneum in ſcientia, cujus tamen mores igno-
rantur, & habentibus alium non tam doctum,
ſed ab eis cognitum, & approbatum in mori-
bus, hic ultimus eſt præferendus. *Sacr. Congr.
Concil.* apud ipſum Garciam *d. part. 9. cap.* 2.
45 *n.* 111. Barboſa *loc. cit. n.* 19. Non pertinet ad
Examinatores Synodales, ſed ad ſolum Epi-
ſcopum judicare quis ex concurrentibus ad pa-
rochialem vacantem ſit magis idoneus. *Sacr.
Cong. Concil.* teſtibus Zerola *in praxi Epiſcop.
part.* 1. *verb. Parochia* §. 2. Armendar. *in addit.
ad recop. Legum Navarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7.
n. 58. Barboſa *loc. cit. n.* 21. Vide ad rem
Card. de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 33. *ſect.* 5. *n.* 64.
46 Examinatores debent vota ſua dare, ſed Epi-
ſcopus non tenetur ex collatione votorum eli-
gere, poteſt enim, cui maluerit ex approba-
tis, beneficium conferre, non habita ratione
calculorum ipſorum votorum, & debet expe-
ctare, ut Examinatores renuncient, quos judi-
caverint idoneos. *Sacr. Congr. Concil.* apud
Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, Requiſ.*
47 4. *dub.* 4. Barboſa *loc. cit. n.* 20. Idonei, &
approbati dicuntur illi, qui habent majorem
partem votorum favorabilium, quamvis mi-
nor pars eos reprobaret, minuſque idoneos re-
nunciaret, quoniam tamquam in actu capitu-
lari, ſeu collegiativo major pars trahit ad ſe
minorem, eamque ſuffocat, ita ut habeatur,
ac ſi actus ab omnibus geſtus eſſet; Et talis
approbatio idoneitatis abſque diſtinctione vo-
torum facta dicitur eo ipſo, quod quis ha-
bet majorem partem, quæ conſtituitur etiam
per dimidium vocum, quod excedat medieta-
tem. Sic Card. de Luca *de Parochis diſc.* 1.
n. 18. *& diſc.* 37. *n.* 20.
Epiſcopus poteſt eligere etiam extra locum 48
examinis, & abſentibus ipſis Examinatoribus.
Garcias *d. part. 9. cap.* 2. *n.* 59. Maſſobr. *dic.
praxi requiſ.* 5. *dub.* 20. Barboſa *ſuper Concil.
ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *num.* 120. Card. de Luca *de
Parochis diſc.* 1. *n.* 20. & alii. Epiſcopus in 49
paritate votorum poteſt accedere quibus vo-
luerit, ut ſi ex quatuor Examinatoribus, duo
approbarunt, & duo reprobarunt, accedendo
Epiſcopus, vel Vicarius duobus approbanti-
bus, Examinatus dicitur approbatus, & ſi ac-
cedit reprobantibus, dicitur reprobatus. Unde
Epiſcopus ita accedendo poteſt aliquem ex non
approbato facere approbatum ex declaratione
Sacr. Congreg. Concil. edita ſub die 29. *Aprilis*
1604. per quam caſus deciditur in individuo
tam circa adhæſionem, quam circa prælectio-
nem, cujus tenor præciſus, ut refert Card.
de Luca *de Parochis diſc.* 1. *num.* 14. *&* 15.
eſt ut ſequitur.
Dubium. *An exiſtentibus duobus concurrenti- 50
bus examinatis a quatuor Examinatoribus,
quorum unus reportavit omnia vota favora-
bilia, alter vero duo tantum favorabilia,
poſſit Epiſcopus ſui voti acceſſione approbare
ſecundum; ita ut cum hic ſecundus ultra
dimidium, incluſo voto Epiſcopi, vota favo-
rabilia habeat, ſit judicandus idoneus, uti
primus; ita ut liceat deinde Epiſcopo eli-
gere ex his duobus, qui ſibi magis idoneus
videbitur?*
Die 29. Aprilis 1604.
*Congregatio cenſuit, eum quoque, qui a duobus
Examinatoribus approbatus, & ab aliis duo-
bus reprobatus fuit, ſi Epiſcopus votis ap-
probantium acceſſerit, quemadmodum ei li-
cet per decretum Concilii cap. 18. ſeſſ. 24.
approbatum intelligi, ac propterea poſſe etiam
ad Parochialem vacantem regendam Epiſco-
ſcopi electione præferri, ſi eo altero magis
idoneum judicaverit.*
In Diœceſi in qua ſunt duæ Cathedrales uni- 51
tæ, ſunt deputandi in qualibet Examinatores

di-

diſtinctl ab aliis alterius Cathedralis; *Sac. Con-*
greg. Concil. in Valvenſ. & Sulmonen. 7. Se-
ptembr. 1650. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 413.
Card. de Luca *de benefic. diſc.* 10. *num.* 17. *de*
Parochis diſc. 3. *num.* 5. *diſc.* 37. *num.* 16. *An-*
notat. ad Concil. diſc. 32. *num.* 6. & alii paſ-
52 ſim. Vide tamen verb. Synodus *num.* 6. Alia
vide *verb. Approbatio art.* 1. *a num.* 47. *uſque*
ad fin. verb. Beneficia art. 3. *a num.* 22. *ad* 54.
& verb. Concurſus art. 2. *&* 3. *per tot.*

53 Examinis pro collatione Eccleſiarum Paro-
chialium habendi forma præſcribitur a Benedi-
cto XIV. tom. 1. Conſtitut. 68. incip. *Cum*
illud §. 7. Vide tom. 2. *verb. Concurſus, in prin-*
54 *cipio*. Examinis forma a Dataria Apoſtolica
ſervata proponitur locorum Ordinariis. Idem *ib.*
55 §. 7. Examinatores judicium ferre debent,
non ſolum de Doctrina, ſed etiam de aliis
qualitatibus requiſitis in Parocho. Idem *ibid.*
56 §. 11. Examen iterari non conceditur in judi-
cio appellationis, niſi ex actis prioris exami-
nis probetur gravamen, quoad doctrinam.
Idem *ibid.* §. 7. Vide verb. *Concurſus*, ubi alia
ad rem.

57 Examini Diœceſani Epiſcopi ante Ordinatio-
nem ſubjici debent etiam Regulares. Idem
tom. 2. Conſt. 27. incip. *Impoſiti Nobis*.

58 Examinatorum Synodalium electionem fieri
debere nomine, & cognomine, non vero titu-
lo Officii, ſeu dignitatis tantum expreſſo, jam
tradidi ſupra *num.* 25. ex decr. Sacræ Congr.
Concil. quæ iterum noviſſime, cum in Syno-
do Diœceſana Policaſtrenſi inter Examinato-
res Synodales deputatus fuiſſet etiam Vicarius
Generalis Epiſcopi, ſub ſolo nomine appella-
tivo dignitatis Vicariatus, atque hic una cum
aliis duobus Examinatoribus Synodalibus in-
terfuiſſet concurſui habito ad quamdam Paro-
chialem, *die* 19. *Septembris* 1745. concurſum
convalidavit ad cautelam, ſed ſimul ſcriben-
dum dixit Epiſcopo, Vicarium Generalem
non poſſe deinceps Synodalis Examinatoris
munus exercere, niſi proprio expreſſo nomine
ad illud iterum deputaretur, ut refert Bene-
dictus XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 5.

59 Examinatores Synodales durant uſque ad no-
vam Synodum, licet quolibet anno non ce-
lebretur; *Sacra Congregatio Concil. in Imolen.*
60 10. *Decemb.* 1695. Si autem aut omnes, aut
aliqui ex deſignatis in ultima Synodo morian-
tur, vel in longinqua recedant, tunc, ſi ſal-
tem ſex ex deſignatis remaneant, Epiſcopus
iſtis uti debet, nec poteſt alios pro mortuis,
61 aut e Diœceſi diſceſſis ſubſtituere. Si vero ſex
ſaltem non ſuperſint, tunc ex Decreto Cle-
mentis VIII. relato a Garcia *de Beneficiis*
part. 9. *cap.* 2. *num.* 72. & a Fagnano *in cap.*
Cum ſit ars, *nu.* 14. *de ætate & qualitat.* poſ-
ſunt Epiſcopi alios ſubrogare, dummodo præ-
diti ſint qualitatibus a Tridentino præſcriptis,
a Capitulo approbentur, & una ſimul ex ele-
ctis in Synodo ſex non excedant; & id fiat
intra annum a Synodo celebrata, quo elapſo
talis facultas, & eorum auctoritas ſtatim ex-
pirat. Idem *cit. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 7. *&* 8.
Vide *tom.* 2. *verb. Concurſus art.* 2.

Si ex Examinatoribus non ſubrogatis, ſed 62
in ultima Synodo electis ſex ſuperſtites extent,
omnes perſeverant in Officio, & illis uti de-
bet Epiſcopus in concurſibus ad Parochiales.
At ſi vel unus ex illis deceſſerit, itaut ex ele- 63
ctis in Synodo ſex non remaneant, omnium
eorum munus expirat, & nullo ex illis uti
poterit Epiſcopus in dictis concurſibus, ut
cenſuit Sacra Congregatio Concilii apud Gar-
ciam *cit. cap.* 2. *num.* 73. Fagnanum *loc. cit.*
num. 14. Maſſobrium *in praxi habendi concur-*
ſum requiſit. 12. *dub.* 4. & refert idem Bene-
dict. *loc. cit. num.* 8. qui *num.* 9. recte ſubjun-
git, quod elapſo anno, & non exiſtentibus
ſex Examinatoribus in Synodo electis, ut va-
lide poſſit inſtitui concurſus, neceſſe eſt ut
Epiſcopus vel novam Synodum celebret, in
qua ſufficiens numerus Examinatorum eliga-
tur, vel facultatem petat a Sacra Congrega-
tione Concilii novos Examinatores extra Sy-
nodum deputandi; Alias ſi concurſus fiat co- 64
ram Examinatoribus extra Synodum deſigna-
tis ab Epiſcopo, nulla ad hoc instructo ſpe-
ciali facultate, erit nullus; Hinc cum in Diœ-
ceſi Bracharenſi plures Parochiales collatæ fuiſ-
ſent concurrentibus approbatis ab Examinato-
ribus extra Synodum deputatis ab Archiepi-
ſcopo cum conſenſu Capituli, opus deinde
fuit, ut qui illas obtinuerant preces porri-
gerent Summo Pontifici, ut ſuprema ſua au-
ctoritate earumdem collationes convalidaret;
& Sacra Congr. Concil. ad quam preces re-
miſſæ fuerant, *die* 12. *Januar.* 1715. illas con-
validandas cenſuit, quia ſupplicantes bona fi-
de Parochiales acceptaverant, atque ex Ar-
chiepiſcopi atteſtatione conſtabat, multa exo-
ritura ſcandala, ſi novus Concurſus ad illas fo-
ret indicendus, quod refertur *in Theſaur. Re-*
ſolut. tom. 9. *pag.* 219. *loc. cit. n.* 9.

Sacra Congregatio probe noſcens, non faci- 65
le, ob varias cauſas, eſſe Epiſcopis ſingulis
prorſus annis Synodum celebrare, ne idcirco
legitimis careant Examinatoribus pro concur-
ſibus ad Parochiales, ſtatim ac aliquis Epi-
ſco-

Digitized by Google

ſcopus ei exponit, ſex ex electis in ultima Synodo non extare, facultatem ei concedit eligendi novos a majori parte Capituli approbandos, quorum tamen munus duraturum decernit tantum ad annum; & iterum ad preces Epiſcopi illos in munere confirmat, quod & dein-
66 ceps ſemper in annum iiſdem prorogat. Idem *ibid. num.* 10. ubi recte ſubdit, quod ſi Capitulum illos, quamvis ceteroquin idoneos, approbare recuſaverit, licet Pignatellus, & P. Andreuccius ibi citati exiſtiment habendos eſſe nihilominus in tali caſu pro approbatis, tutius tamen erit ad evitandas innumeras lites, & controverſias ſolitas oriri in ſimilibus caſibus, ut tunc Epiſcopus a Sacra Congregatione Concilii petat ſupplementum conſenſus ſine juſta cauſa a Capitulo denegati, ut de facto ſupplevit *in una Meſſanenſi die* 20. *Septemb.*
67 1645. ſimilem nominationem, ſeu electionem Examinatorum Synodalium, quam Capitulum detrectaverat approbare, convalidando, ut apud Theſaurum *tom.* 9. *in Averſana Electionis Examinatoris Synodalis* §. *Urgente*, refert Eruditiſſimus Eminentiſſimus Cavalchinus, qui uti Secretarius dictæ Sacræ Congregationis Concilii *ſub die* 10. *Januarii* 1739. & 16. *Maii ejuſdem anni* 1739. inſtabat nomine Ordinarii Averſani pro ſimili ſupplemento denegati Capitulatis conſenſus, ibi: *An nominatio Sacerdotis Cajetani Peruſini in Examinatorem Synodalem facta ab Ordinario ſit confirmanda, non obſtante diſſenſu* 10. *ex* 19. *Canonicis in Capitulo intervenientibus, & ſuffragium ferentibus in caſu &c.* Et cum perpenſum fuiſſet, jam tum elapſum fuiſſe annum, quo præfatus Sacerdos exercere potuiſſet Examinatoris munus, cum ex ſupradictis talis facultas ſoleat concedi ſolum ad annum, Sacra Congregatio ſupervacaneum duxit cauſam definire, ejuſque propterea diſcuſſioni ſuperſedit, cum ſolo reſcripto, *Non propoſita attento lapſu anni*. Sic apud dict. *Theſaurum tom.* 9. *in allegata Averſana ſub die* 16. *Maii* 1739. Quod dictus Benedictus *loc. cit. n.* 10. allegat. ſub die 2. Martii 1739.
68 Examinatores in concurſu Eccleſiæ Parochialis juris patronatus Eccleſiaſtici, ſolum idoneos, non digniorem deſignare debent. Idem *loc. cit. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 7. ubi multa tradit ad rem merito videnda & obſervanda.
69 Examinatores congruentius ſuffragia ferunt, palam communicando ſecum invicem, tum indicendo Notario hunc vel illum eſſe approbatum. In quam ſententiam, quæ eſt Fagnani, inclinat Pontifex *loc. cit. cap.* 8. §. 4.
70 In judicio Examinatorum nulla fert ſuffragia Epiſcopus, vel Vicarius loco Epiſcopi reſidens, niſi in caſu paritatis votorum, aut ſi ſint ſingularia, tunc enim poteſt Epiſcopus quibus cenſuerit partibus accedere, ſed hoc præſtare debet tunc coram iiſdem Examinatoribus. Ita ex Garcia, *ibid.* §. 5.

Novæ additiones ex aliena manu.

Quod ait *Auctor num.* 43. Examinatores in 71 concurſu ad Parochiales referre debere non ſolum de doctrina, verum etiam de moribus, prudentia, ætate, aliiſque ad regendam Eccleſiam Parochialem neceſſariis, hoc adeo verum eſt, ut ſi Examinatores de ſola doctrina referant, concurſus irritus ſit, tum irrita ſacta ſubinde ab Epiſcopo collatio Parochialis Eccleſiæ, ut firmavit Rot. *in Caſſanen. Parochialis* 8. *Martii* 1751. §. 3. & 28. *Junii ejuſdem anni pariter* §. 3. *cor. Illuſtriſs. Migazzi*.

Idque procedit, etiamſi Examinatores in- 72 quiſitionem dictarum aliarum qualitatum propter doctrinam commiſerint notioni & conſcientiæ Epiſcopi, tum etiamſi oretenus Exa- 73 minatores retulerint de dictis aliis qualitatibus, dummodo tamen ex actis non conſtet eos oretenus retuliſſe, & demum etiamſi contraria ſit conſuetudo, ut reſpondit Rot. *in dict. Caſſanen. Parochialis* 8. *Martii* 1751. a §. 5. *ad finem*, & 28. *Junii ejuſdem anni a* §. 6. *ad finem cor. Illuſtriſſ. Migazzi*.

Nota vero, quod ut Examinatores dicantur 74 retuliſſe tum de doctrina, tum de aliis qualitatibus, neceſſarium haud eſt, quod (ſunt verba Rotæ *in dict. Caſſanen. Parochialis* 8. *Martii* 1751. §. 6.) *Examinatores judicium ſuper ſingulis qualitatibus concurrentium diſtincte & ſingillatim proferre teneantur, quum ſatis ſit eorumdem qualitatum ab Examinatoribus habitam fuiſſe rationem per indefinitam orationem, qua concurrentes ad Eccleſiam regendam idonei renuncientur.*

Hic ſupplere optimum ducimus quæ adjecimus in fine additionum ad artic. IV. verb. *Electio*, *n.* 119. nempe, quod quæſtio illa, an eligente majori parte Capituli inhabilem, ſub conditione diſpenſationis, minore vero parte habilem non obtenta diſpenſatione intra terminum juris, conſolidetur totus Jus ipſius Capituli in minore illa parte, itaut ab ea electus habendus ſit pro electo; adeo implexa viſa fuit, ut ſupremum auditorium Rotæ, ad quod delata fuit in *Comen. Canonicatus Theologalis cor. Rever. R. D. Olivatio Decano* ſemel atque iterum ex

Digitized by Google

æquo ſciſſum fuerit, nullamque ceperit reſolutionem. Sed eumdeinceps die 28. Januar. 1763. in eam iverit ſententiam, ut totum Jus Capituli conſolidetur in minore parte habilem eligente, ut ex §. 16. ad finem; hinc libet pro gravitate articuli, tum novitate ejus reſolutionis ipſiſſima verba Deciſionis hic exſcribere:

74 „ Hactenus dicta luculenter commonſtrant, nullum Jus Ignatio comparari ex præſentatione a quinque Capitularibus in ipſum collata. Nam Irrita prorſus, & inanis fuit nominatio incapacis intuitu ætatis, totumque Jus Capituli coaluit in aliis tribus Canonicis Joannem Antonium Nicolina Sacerdotem habilem eligentibus. Impediturque propterea devolutio ad Sanctam Sedem, nec Ignatio proſunt Litteræ Proviſionis Apoſtolicæ perinde expeditæ, ac ſi ageretur de Canonicatu devoluto; Nam ſi major Pars Collegii in eodem Actu, proque eadem vacatione eligat inhabilem, aut incapacem, & minor habilem, Jus majoris conſolidatur In minori, quia non decet, ut minor eligens habilem, nec ulla in re deficiens priveturs Jure eligendi per hoc, quod major Pars inhabilem præſentaverit, per *Text. in cap. Dudum* 22. *de Election.*, *& Elect. poteſtat.*, *cap. Gratam* 2. *de poſtulat. Prælator.*, Piton. *de controv. Patron. allegat.* 100. *num.* 2., Fontanell. *de Jurepatron. lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 7. Montal. *de Jur. ſupervenient. tom.* 1. *qu.* 23. *num.* 118. Rota *coram Herrer. deciſ.* 94. *n.* 1., *&* 19.

76 „ Nec intereſt, nominationem majoris Partis, quinque nempe Vocalium Ignatio Suffragantium, prodiiſſe ſub conditione obtinendi, quatenus opus, Pontificiam diſpenſationem ſuper ætate intra tempus a Jure præfinitum, quod erat tempus quadrimeſtris, ideoque conditione intra hujuſmodi tempus minime ſuperventa, inutile evaſiſſe Jus majoris partis, eoque dempto ceſſaſſe quoque Jus minoris, quum per electionem collegialiter factam in minori conſiſtere haud poſſit Virtus Capitularis, quæ conſumitur a majori; Abbas *in cap. Quia propter num.* 9., *& in cap. In Geneſi nu.* 4., *ibique* Hoſtieu. *n.* 14., Cardinal. *n.* 3. *de Election.*, Lotter. *de Re benefic. lib.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 128., Rot. *in Recent. deciſ.* 269. *num.* 2. *part.* 1., *& deciſ.* 210. *n.* 16. *par.* 9.

77 „ Quandoquidem ad eliminandum objectum perpendere oportet, majorem Partem Capituli, & quinque Canonicos nominantes Inhabilem, nondumque perventum ad juſtam ætatem ſub conditione obtinendæ diſpenſationis, diſpenſatione non obtenta, & conditione non extante intra tempus quadrimeſtris, perinde haberi, ac ſi nunquam nominaſſent. Jam vero in caſu nominationis non factæ a majori Parte, nemo neſcit, integram, univerſamque poteſtatem Capitularem ad minorem percurrere, vel in illis coaleſcere, qui dignum, & habilem nominaverint, Card. de Luc. *de Regular. diſcurſ.* 53. *num.* 8., Lavor. *variar. lucubrat. Canonic. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 26., Leuren. *For. Benefic. part.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 2. §. 7. *quæſt.* 571. *per tot.*, Ceccoper. *lucubr. Canon. lib.* 4. *titul.* 6. *num.*, 45., *&* 46. Rot. *in Leodien. Vicariæ* 1. *Julii* 1754. §. 8. *cor. Eminentiſſ. Molino*.

„ Plane qui præſentat ſub certa Conditione impetrandi a Summo Pontifice veniam ætatis, ſub contraria Conditione removet conſenſum ab Actu, & quodammodo profitetur, ſe negare electionem, quum hæc, & non alia ſit voluntas ita eligentis, Card. de Luc. *de Jurepatronat. diſcurſ.* 64. *num.* 27., *& de Benefic. diſcurſ.* 28. *num.* 18. Piton. *de Controv. Patron. allegat.* 1. *ſub n.* 24. *verſic. modus autem in fin.*, *& rurſus allegat.* 2. *num.* 4., Garz. *de Benefic. part.* 8. *cap.* 2. *num.* 3., Corrad. *in prax. Beneficiar. lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 26., Vivian. *de Jurepatronat. part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *nu.* 10., *&* 24., Gagliard. *de Benefic. cap.* 9. *num.* 10., Idem *de Jurepatronat. cap.* 16. *num.* 13., Rot. *in Parmen. Beneficii* 26. *Junii* 1750. §. 18., *&* 5. *Decembris* 1751. §. 12. *coram. bon mem. Canilliac.* Præſertim ob clauſulam *Et non aliter*, qua quidem major Pars ita conſenſit Inhabilis electioni, ut non adito Summo Pontifice, nec impetrata diſpenſatione, quinimmo prætergreſſo tempore ad id præſtituto, nihil ipſa egiſſe videatur, & ideo totum Jus, & vox Capitularis coerceatur in parte minori, quæ capacem, habilemque elegit. Nec electio majoris partis conſumit Jus Capituli, quod per minorem conſervatur, ſi majoris Partis electio caſſatur, interciditque. Alias abſurdum eſſet Capitulo, & minori Parti perniciem creari: Capitulo, quod fraudaretur Jure eligendi: Minori etiam Parti, ſi ſine culpa illius, & ex facto majoris Partis ad Superiorem fieret devolutio. Quo fit, ut ſi Pars tantum, & non totum Capitulum, in culpa verſetur Inhabilem eligendi, tunc Jus electionis pervolvatur, ac tranſeat ad aliam partem, & ad reliquos licet numero pauciores vocales,

„ quum

,, quum pœna non debeat inſontes afficere,
,, Barboſ. *de Jur. Eccleſiaſt. univ. lib.* 1. *c.* 19.
,, *num.* 86. Lovurex *diſert. Canon.* 8. *annot.* 50.
,, *ad nonnullas ſeqq.* Leuren. *in for. Benefic.*
,, *part.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 250. *num.* 2. Mon-
,, talb. *de Jur. ſuperven. tom.* 2. *in addit. ad*
,, *quæſt.* 23. *n.* 24.

,, Traducique ad hanc ſpeciem non poſſunt
,, Authoritates, quæ de majori parte igno-
,, ranter indignum eligente afferuntur. Qui
,, enim ignoranter eligit indignum, aut inha-
,, bilem, nullius culpæ notatur, & pro ſe cu-
,, pit electionem impleri; Lex autem eſt,
,, quæ illi ſubtrahit effectum, & ideo vetat
,, Jus majoris accreſcere minori, & in mino-
,, ri coacervari, cum ad id requiratur, ma-
,, jorem Partem vel non eligere, vel culpoſe
,, ſaltem eligere. At vero quiſquis eligit in-
,, capacem ſub conditione diſpenſationis, &
,, conſequenter ex perſpecta Canonicatus in-
,, dule requirente legitimam ætatem, ſcienter
,, eligit, nec excuſatur a conditione, niſi re-
,, moveatur obſtaculum nominationis in Inca-
,, pacem collatæ. Obſtaculo vero vigente ob
,, non impletam Conditionem, res abſolvitur
,, ſecundum regulam culpoſæ nominationis,
,, qualis eſt illa, quæ proponit Indignum,
,, privans ex poſt facto eligentes Jure ſuffra-
,, gii, & hoc ea vice transferens in alios,
,, qui habilem elegerunt, quive ex conſolida-
,, tione acquirunt vocem Capitularem, ut de
,, culpoſe eligentibus ſtatuunt Louvrex *Diſſert.*
,, *Canonic.* 8. *num.* 56. Paſſerin. *de Elect. c.* 31.
,, *n.* 1. Fontanell. *de Jurepatron. lib.* 2. *c.* 10.
,, *num.* 2. Rot. *coram Anſald. deciſ.* 95. *n.* 19.
,, *& in Colonien. Abbatiſſatus* 25. *Aprilis* 1759.
,, §. 11. *cor. bon. mem. Frangipane.*

,, Et quamquam alicui mirum videatur,
,, conſolidationem majoris in minori fieri ex
,, poſt facto, ſemel ac Collegialitas actus ni-
,, hil initio tribuit minori Parti; perpendere
,, tamen oportet, id fieri per quamdam retro-
,, tractionem, & reditum ad initium. Con-
,, ditio diſpenſationis ejus eſt naturæ, ut ſi
,, impleatur, redeat ad initium actus, actum-
,, que convalidet ab illo tempore; ſin autem
,, deficiat, etiam defectus ad idem tempus re-
,, vertatur, actumque deleat tam quoad eli-
,, gentes, quam quoad Electum uſque ab ex-
,, ordio, quum paria ſint nihil fieri, vel fieri
,, ſub conditione, quæ non extet, ut probant
,, Roland. *conſil.* 58. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 3.
,, Antonin. *var. reſol. lib. primo reſol.* 56. *n.* 3.
,, & alii collecti per Auguſt. Barboſ. *de A-*
,, *xiom. Jur. lib.* 3. *cap.* 43. *de condit.* §. 16.
,, Pariſ. *de reſignan. benef. lib. primo quæſt.* 14.
,, *n.* 10. Clericar. *de Beneſ. diſcord.* 62. *n.* 26.
,, Rota *coram Molin. deciſ.* 1161. *n.* 17. Eſto
,, igitur in Patronatibus Laicalibus (cujuſmodi
,, eſt illud, de quo diſſeritur, ſi conſideretur
,, ceſſio per Communitatem Burmii facta Ca-
,, pitulo ſub lege non immutandi naturam Pa-
,, tronalem) eſto inquam a Jure Canonico
,, permittatur actus nominationis Incapacis
,, ſub conditione purgandæ incapacitatis intra
,, terminum, ut pluribus collectis firmavit
,, Rota *in Melevitana Beneficiorum* 10. *Junii*
,, 1712. §. *Pro remotione cor. clar. mem. Card.*
,, *Aldovrando apud Fargn. de Jurepatr. part.* 1.
,, *can.* 5. *caſu* 11. *num.* 28. tamen a conditio-
,, nis eventu pendet nullitas, aut firmitas ejuſ-
,, dem actus, itaut extante conditione, actus
,, valeat retrocedendo, conditione defecta re-
,, trocedendo pariter corruat. Hac vi retro-
,, tractionis inſpecta, nemo miretur defectum
,, Pontificiæ diſpenſationis nunquam obtentæ
,, ſuper ætate, miniſterio Juris redire ad ini-
,, tium actus, & ad momentum, quo major
,, Pars Ignatium præſentavit ſub conditione
,, diſpenſationem obtinendi: Sequiturque pro-
,, pterea ex eo momento a majori Parte ne-
,, gatum exiſtimari conſenſum nominationis
,, Incapacis e medio ſublatæ; ſemper enim
,, evaneſcit, & a principio tollitur, ac ſi non
,, facta, præſentatio, cui deeſt conditionis even-
,, tus; Rota *in Recent. deciſ.* 474. *num.* 10. *&*
,, *ſeq. part.* 5. *tom.* 2. *& in Romana Locorum*
,, *Montium, ſeu Evictionis* 9. *Feb.* 1756. §. 6.
,, *cor. Illuſtriſs. Stadion.*

,, Quamobrem vox Incapaci, & Inhabili
,, eatenus profutura, quatenus intra præſcri-
,, ptum tempus evaſiſſet Capax, & Habilis,
,, reſolvitur quidem nulla deinceps acquiſita
,, capacitate, ſed nihil detrahit nominationi
,, minoris Partis, quam immo in ſuſpenſo
,, ſtare jubet, quouſque non impleatur condi-
,, tio capacitatis acquirendæ; Piton. *de Con-*
,, *trov. alleg. prima nu.* 24. Gagliard. *de Jure-*
,, *patron. cap.* 16. *n.* 12. Conditioneque deſi-
,, derata, nec intra tempus ſuperventa, quem-
,, admodum fas eſt credere, majorem partem
,, noluiſſe eligere, ſic Legis operatione reſur-
,, git quodammodo conſopitum Jus electionis
,, minoris Partis, nec amplius conſideratur
,, major, aut minor Pars, quum in minori
,, totum Jus, ac ſumma Capituli reperiatur,
,, actuſque minoris Partis, qui manet in ſu-
,, ſpenſo, non prohibetur, quin ex poſt facto
,, vires conſequatur, uti monet Nid. *in Com-*
,, *mentar. ad regul.* 18. *n.* 44. *de regul. jur. in* 6.

,, Mon-

Montalb. *de Jur. ſuperven. tom. 1. quæſt. 1. num. 37.*

,, Et hinc etiam actui collegialiter perficiendo reſpondetur. Hæc enim quoad Patronos Jure Collegii, non autem uti ſingulos eligentes regula traditur, ut ſi nulla diviſio Suffragiorum contigerit, ſed univerſum, quantum eſt, Collegium Inhabilem elegerit, tota vox irritetur, & ad Superiorem devolvatur. At ſi eligentes ſeſe diviſerint, & Pars major, ut hic, ſeceſſerit ad præſentandum non idoneum, Pars vero minor ad Idoneum declinaverit in eodem actu Collegiali, quo Jus electis conquiritur; plane vox, a qua cadit major Pars ſcienter eligens Inhabilem, accreſcit, & additur minori Parti, quæ dignum, & habilem præſentavit, quoniam ut ait Gloſſ. *in cap. Gratum de Poſtulator. in verb. pauciores*, Jus omnium, & univerſitas etiam in unum recidere poteſt, conſonatque *Leg. ſicut Municipium 7. in fin. ff. Quod cujuſque univerſitat. nomine*, magiſque Jus omnium recidit in tres eligentes, qui Collegium faciunt; *cap. 1. de Election. Leg. Neratius* 85. ibique Gothofred. *litt. K. ff. de verbor. ſignific.* Idque in ſolo limitatur caſu, ſi nempe non eodem contextu prodierit nominatio minoris Partis, ſed forte prius, & ſpatio dato, atque intervallo, quia tunc virtus Capitularis conſtitui nequit in minori parte ob conſolidationem majoris nondum privatæ Jure electionis, ut hæc perſtringens non ad opportunitatem, ſed pro animi ſui Sententia perbelle declarat Piton. *de controv. Patronor. alleg. 100. n. 2. & 3.*

,, Contrariis forte urgentibus in electione canonica Prælatorum, & ut vocant *propria*, ad formam *Cap. Quia propter de elect.*, in qua quidem recepta eſt ſanctio *Textus* ex Jure civili *in leg. 30. ff. de regul. Jur.*, & ex Jure Canonic. *in cap. Quum auditis 29. de election.*, *& cap. Dudum cum gloſſ. in verb. electionis tempore eodem tit.*, utroque Jure negante tractu temporis convaleſcere, quæ ab initio nulla ſunt; Quia in electione propria non admittuntur vota conditionalia; non enim Eligentes in incerto fluctuare debent; quinimmo in electione propria conſtitutum eſt, ut majori parte ſeligente Inhabilem ſub conditione quærendæ capacitatis, minore vero capacem, & habilem abſolute nuncupante, ſtatim, & ipſo Jure proſcribatur vox Eligentium conditionaliter, non expectato conditionis eventu, quia placet vota conditionalia pro non adjectis haberi, & ex puris celebrari electionem, in illos, qui pure nominarunt habilem, ea vice tranſeunte jure cæterorum, ad *Text. in cap. 2. de elect. in 6.*; Ripa *reſp. 2. per tot. de elect.*; Garz. *de Benefic. part. 8. cap. 2. num. 11., & 13.*; Lotter. *de Benefic. lib. 2. quæſt. 16. num. 7.*; Paſſerin. *de elect. cap. 18. num. 22.*; Nid. *de regul. Jur. regul. 50. ſub num. 11.*; Piton. *diſcept. Eccleſ. 106. n. 115.*; Rota *coram Millin. deciſ. 420. n. 7.*

,, At longe aliter ſe res habet in impropria nominatione Patronorum, quos inter recenſetur Collegiata Burmii potita Jure eligendi ex ceſſione Communitatis; nam hic quemadmodum nuncupatio Inhabilis, quæ fit a majori parte ſub conditione diſpenſationis, non habetur tamquam infirma, & infecta (toleratur enim, & permittitur), ita etiam Habilis nominatio pure facta per minorem partem pro infecta, & infirma, non eſt quoad actum uſque ab exordio, ſed utraque manet in ſuſpenſo quoad effectum, vel ſaltem eſt in implicito ſtatu validitatis quoad uſque deficiat conditio dicta a majori parte Inhabilem eligente, eaque defecta, conſiſtit uſque ab initio electio minoris partis, ut ſecernentes propriam ab impropria nominatione conſiderant, Piton. *diſcept. Eccleſ. 24. a num. 13. ad plur. ſeq.*; Rota *in Recent. deciſ. 210. num. 16., & ſeq. part. 9. tom. 1., coram Cerro deciſ. 26. n. 43., & ſeq., & cor. Caprar. dec. 558. n. 7.*

,, Idque conficitur tum a Jure, tum ab Homine. *A Jure*, quia eligens Inhabilem ſub conditione diſpenſationis, non videtur a principio eligere, & ideo non attrahit, & abſorbet Jus minoris, ſed contra ad minorem transfertur etiam Jus majoris, perinde ac ſi major pars abſtinuiſſet ab electione. *Ab Homine*, quia non accedente conditione, ut erat in facultate majoris partis pœnitere electionis Inhabilis, & aliam intra terminum cumulare electionem, Piton. *de controv. Patron. alleg. 2. num. 4.*, Carol. Anton. de Luca *de linea legal. part. 1. art. 24. num. 10*, ſic nova electinne prætermiſſa, ſi major pars intra tempus quadrimeſtris noluit Habilem eligere, videtur tacite abiviſſe in electionem Habilis jam a minori parte nominati. Quoniam conflictus majoris partis cum minori, a qua illa ſe ſubtraxit, ſolum durat, quouſque impleatur conditio; non impleta vero conditione ceſſat, & major pars cenſetur potius fictione legis ceſſiſſe

,, Ju-

Digitized by Google

,, Juri ſuo, vel nominato a minori conſenſum quodammodo præbuiſſe; Montalb. *de Jur. ſuperven. tom.* 1. *quæſt.* 23. *num.* 125., *&* *ſeq.*; Rota *in Recent. deciſ.* 136. *num.* 14. *cum duobus ſeq. part.* 20.

,, In hunc ſenſum autem eo pronius Domini iverunt, quo certius eſt ex duabus devolutionibus, quarum altera fiat per conſolidationem Juris majoris partis in minori, altera per tranſitum ad ſuperiorem, uti advertunt Card. de Luca *de Jurepatron. diſc.* 31. *num.* 3., *&* *diſc.* 35. *num.* 10. Piton. *de controv. Patron. alleg.* 34. *num.* 7. *&* *ſeq.*, *&* *alleg.* 16. *num.* 23.; Vivian. *de Jurepatr. lib.* 12. *cap.* 1. *num.* 1., *&* *ſeq.*, favorabiliorem eſſe primam, quam ſecundam, & quantopere vitandam hanc, tantopere adjuvandam illam putarunt, ſectantes Judicium explicatum a Rota *in Gerunden. Beneficii* 1. *Julii* 1726. §. *Oppoſito*, *&* 19. *Aprilis* 1728. §. *Quæ quidem*, *coram clar. mem. Card. Calcagnino*.

,, Privat equidem devolutio in vacatione illa Patronos Jure præſentandi. Odium igitur incurrit, & tamquam pœna, vel modis omnibus effugienda eſt, ad *Text. in cap.* 5. *de conceſſ. Præbendar.*, *&* *in cap.* 18. *de elect. in* 6.; Leuren. *in For. Beneficial. part.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 2. §. 7. *quæſt.* 739., Rota *in Colonien. Canonicatus* 16. *Maii* 1729. §. *Quandoquidem coram clar. mem. Corio*, vel non aliter admitti ſolet, niſi quando perpiſcue conſtet ei locum eſſe, quum in qualibet dubietate pro excluſione pœnæ devolutionis reſpondendum videatur, Rota *in Imolen. Capellaniæ* 1. *Aprilis* 1743. §. *His autem coram bon. memor. Canilliac.*, *&* 14. *Aprilis* 1752. §. 2. *coram Eminentiſſimo Buſſio*.

Debebamus additionem hanc adeo ponderoſam facere in Articulo: *Electio*: At quia animo excidit, ſupplendam hic eam duximus.

EXCOMMUNICATIO.

ARTICULUS I.

Quoad Excommunicationis eſſe, & diviſionem.

1 EXcommunicatio eſt Cenſura Eccleſiaſtica, per quam homo Chriſtianus a Communione Eccleſiæ ſeparatur; *cap. Omnis Chriſtia-*
nus 32. *cauſ.* 11. *q.* 3. Hæc cenſura inducta eſt 2
in Eccleſiam propter poteſtatem ligandi Prælatis Eccleſiaſticis traditam a Chriſto, *Matth.* 18. *num.* 17. *Si Eccleſiam non audierit*, *ſit tibi*
ſicut Ethnicus, *&* *Publicanus &c.* & in pra- 3
xim deductam ab Apoſtolo Paulo, qui 1. *ad Timoth.* 1. *in fine* quoſdam incorrigibiles Satanæ tradidit, quem locum de Excommunicatione interpretatur D. Auguſtinus *in d. cap. Omnis Chriſtianus*; *Quia extra Eccleſiam*, inquit, *Diabolus eſt*, *ſicut in Eccleſia Chriſtus*, *ac per hoc quaſi Diabolo traditur*, *qui ab Ec-*
cleſiæ communione removetur. Excommunicatio 4
in Jure ſæpius etiam anathema appellatur; anathema enim græce ſignificat latine ſeparationem alicujus a reliquis partibus. *Commu-*
nis. Licet autem Excommunicatio, & anathe- 5
ma eſſentialiter non differant, differunt ta-
men quoad ſolemnitatem. Nam Excommuni- 6
catio, vel incurritur ipſo Jure, vel ſi ab ho- 7
mine infligitur, ſola ſententia Judicis Eccleſiaſtici in ſcriptis concepta, cum minori ſtrepitu, quam anathema, pronunciatur, ut col-
ligitur *c.* 1. *de ſentent. Excommun. in* 6. Ana- 8
thema autem infligitur cum majoribus cæremoniis ad majorem terrorem aliorum præſcri-
ptis *in cap. Debent* 106. *cauſ.* 11. *q.* 3. Debent 9
enim in anathematis fulminatione duodecim Presbyteri circumſtare Epiſcopum cum candelis accenſis præ manibus, & ſententiæ fulmine lato, in terram ipſas projicere, & pedibus conculcare, variis aliis maledictionibus, & execrationibus verbalibus huic ſolemni fulminationi adjunctis, ut colligitur *ex cap. Nemo E-*
piſcoporum d. cauſ. 11. *q.* 3. Et per hoc contu- 10
maces contra præcepta Eccleſiæ primum excommunicari, deinde vero creſcente contumacia, anathemate infligi jubentur; *cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis*.

Excommunicatio primo dividitur in majo- 11
rem, & minorem; *c. Si quem* 59. *de ſentent.*
excommunicat. Major eſt cenſura Eccleſiaſtica, 12
qua Chriſtianus ſeparatur a Communione Fidelium abſolute, & ſimpliciter, ſive privatur omnibus bonis communibus, ſcilicet Sacramentis Eccleſiæ, tam quoad adminiſtrationem, quam ſuſceptionem, publicis ſuffragiis, & con-
victu, ſeu ſocietate civili. Minor eſt cenſura 13
Eccleſiaſtica, qua Chriſtianus privatur ſolum paſſiva perceptione Sacramentorum; *d. cap. Si*
quem 59. *de ſentent. excommun.* Excommunicatio 14
ſimpliciter lata, ſive a Jure, ſive ab homine intelligitur ſemper de majori, uti expreſſe habetur *cap. Si quem* 59. *de ſentent. excomm.* his verbis: *Si quem ſub hac forma verborum*: illum excom-

excommunico, *vel ſimili, excommunicari contingat, dicendum eſt, eum majori Excommunicatione ligatum eſſe.*

15 Secundo dividitur in Excommunicationem la-
16 tæ ſententiæ, & ſententiæ ferendæ. Excom-
municatio latæ ſententiæ eſt ea, quæ ipſo fa-
cto incurritur, ſive criminis perpetratione, ſi-
ve ſenteotia Judicis; ut ſi dicatur: præcipi-
mus ſub pœna excommunicationis, mox, ipſo
facto, ex tunc, ſtatim incurrendæ; vel, ex-
communicatur, communione privatur ipſo ju-
17 re, ipſo facto, & aliis ſimilibus. Excommu-
nicatio ſententiæ ferendæ ea eſt, quæ quidem
in jure jam ſtatuta habetur, tamen a delin-
quente non ſtatim, & ipſo facto ac delinquit,
ſeu mandatum tranſgreditur, incurritur ante
ſententiam Judicis; ſed primum debet a Judi-
ce infligi, ut ſi dicatur, prohibemus ſub pœ-
na excommunicationis; qui hoc fecerit excom-
municatur, excommunicationem incurret, &
aliis ſimilibus verbis, uti habent communiter
Canoniſtæ, & Morales.
18 Tertio dividitur in Excommunicationem,
quæ fertur a Jure, & Excommunicationem,
19 quæ fertur ab homine. Quæ fertur a Jure eſt,
cum per Legem, Canonem, Conſtitutionem,
ſeu decretum aliquid prohibetur, vel præcipi-
tur ſub pœna Excommunicationis, ſeu Ana-
20 thematis. Quæ fertur ab homine eſt illa, quæ
propter aliquod delictum per Judicis ſenten-
21 tiam delinquenti infligitur. Hinc patet ſuppo-
ni, cenſuram in genere aliam eſſe a jure, &
aliam ab homine. Prima dicitur, quæ per
aliquod jus lata eſt, habetque rationem quaſi
legis perpetuo obligantis, donec per legitimam
auctoritatem non revocatur: ſic cenſentur quæ
latæ ſunt a Sac. Canonibus, ut in Bulla Cœ-
næ, Conciliis &c. Secunda eſt, quæ fertur ab
actuali aliquo legitimo ſuperiore quaſi per mo-
dum præcepti tranſeuntis obligantis ad aliquid
faciendum, vel omittendum: unde hæc per
mortem ferentis ceſſat; adeo ut qui tunc con-
trafaceret, nullam excommunicationem in-
curreret: at qui ante illius mortem contrafe-
ciſſet, etiam poſt cenſura, quam idcirco in-
curriſſet, maneret innodatus, & abſolutione
22 indigeret. Quarto dividitur in Excommunica-
tionem reſervatam, & non reſervatam; & ut
facilius ab omnibus ſecernantur, quænam ſint
reſervatæ, & non reſervatæ diſtincte in diſtin-
ctos articulos, juxta diſtinctos perſonarum ſta-
tus, ſubnectuntur.

Additiones ex aliena manu.

Num excommunicatio Chriſtianorum a Ju- 23
daica excommunicatione originem traxerit,
non conveniunt inter ſe eruditi. Affirmat
Selden. *de Synedr. lib. 1. cap. 9.* Negat vero
Bohemer. *in decretal. lib. 5. tit. 39. §. 7.*

De variis excommunicationis ſpeciebus, quæ 24
tum antiquitus obtinuerunt, tum nunc obti-
nent, late agit Vaneſpen. *jur. Eccleſ. univer.*
part. 3. tit. 11. cap. 3. per tot.

De natalibus excommunicationis *ipſo jure*, 25
conſule Bohemer. *in decretal. lib. 5. tit. 39. §. 57.*
Et de natalibus excommunicationis *minoris* con-
fer Morin. *de Adminiſtr. Sacrament. Pœnitent. lib. 6. cap. 15.*

Articulus II.

Excommunicationes Summo Pontifici reſervatæ in Bulla Cœnæ.

Excommunicationes reſervatæ in Bulla Cœnæ, ideo tales dicuntur, quia Feria V. Cœnæ Domini legi & publicari conſueverunt omni anno in Capella Papali, & iſtæ ſunt num. viginti, quæ ut facilius, & clarius ab omnibus percipiantur, exhibentur hic, ut fuerunt publicatæ in Bulla a Clemente XI. edita tenoris ſequentis.

CLEMENS PP. XI.

Paſtoralis Romani Pontificis vigilantia, & ſollicitudo, cum in omni Chriſtianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda pro ſui muneris Officio aſſidue verſatur, tum potiſſimum in Catholicæ Fidei, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, unitate, atque integritate retinenda, & conſervanda maxime elucet. Nimirum, ut Fideles Chriſti non ſint parvuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum ad circumventionem erroris; ſed omnes occurrant in unitatem Fidei, & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, neque ſe in hujus vitæ ſocietate, & communione lædant, aut inter ſe alter alteri offenſionem præbeat; ſed potius in vinculo caritatis conjuncti, tamquam unius Corporis membra Chriſto capite, ejuſque in terris Vicario Romano Pontifice, Beatiſſimi Petri Succeſſore, a quo totius Eccleſiæ unitas dimanat, augeantur in ædificationem,

nem, atque ita, Divina gratia adjutrice, ſic præſentis vitæ quiete gaudeant, ut futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas ſane cauſas Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri hodierna die, quæ anniverſaria Dominicæ Cœnæ commemoratione ſolemnis eſt, ſpiritualem Eccleſiæ diſciplinæ gladium, & ſalutaria juſtitiæ arma per miniſterium Summi Apoſtolatus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem ſolemniter exercere conſueverunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius eſt, quam Fidei inviolatam integritatem, publicam pacem, juſtitiam, Deo auctore, tueri, vetuſtum, & ſolemnem hunc morem ſequentes;

I. Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Noſtra, quoſcumque Huſſitas, Wicleſiſtas, Lutheranos, Zuinglianos, Calviniſtas, Hugonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios, & a Chriſtiana fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios Hæreticos quocunque nomine cenſeantur, & cujuſcunque ſectæ exiſtant, ac eis credentes, eorumque receptores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defenſores, ac eorumdem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ, ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quavis cauſa, publice, vel occulte, quovis ingenio, vel colore, nec non ſchiſmaticos, & eos qui ſe e noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.

II. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos cujuſcumque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint; Univerſitates, vero, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, interdicimus, ab Ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum, pro tempore exiſtentium; ad univerſale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio, conſilio, vel favore appellatum fuerit.

III. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, & Latrunculos Maritimos diſcurrentes mare noſtrum, præcipue a monte Argentario uſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

IV. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, qui Chriſtianorum quorumcunque Navibus tempeſtate, ſeu in tranſverſum (ut dici ſolet) jactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis, ſive in ipſis Navibus, ſive ex eiſdem ejecta in Mari, vel in littore inventa cujuſcunque generis bona, tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quam in ceteris cujuſcunque Maris regionibus, & littoribus ſurripuerint, ita ut nec ob quodcunque privilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi, & immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum, excuſari poſſint.

V. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris ſuis nova Pedagia, ſeu Gabellas, præterquam in caſibus ſibi a Jure, ſeu ex ſpecialis Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

VI. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Falſarios litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Brevis, ac ſupplicationum, gratiam, vel juſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarios, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Romani Pontificis ſignatarum; nec non falſo publicantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma Brevis, & etiam falſo ſignantes ſupplicationes hujuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

VII. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, vel Hæreticos per noſtras, ſive hujus Sanctæ Sedis ſententias expreſſe, & nominatim declaratos deferunt, ſeu tranſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtamnum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, ligamina, canapem, funes, tam ex ipſo canape, quam alia quacunque materia, & ipſam materiam, aliaque hujuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, nec non illos, qui per ſe, vel per alios, de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus, in Chriſtianorum perniciem, & damnum, ipſos Turcas, & Chriſtianæ Religionis inimicos, nec non Hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illiſque ad id auxilium, conſilium, & favorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, quibuſvis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis per Nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis, de hujuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

VIII. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu invadentes eos,

Digitized by Google

eos, qui victualia, ſeu alia ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui, ne ad Romanam Curiam adducantur, vel aſſerantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe, vel alios, cujuſcunque fuerint Ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pontificali, ſeu Regali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.

IX. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, ſua, vel aliorum opera, interficiunt, mutilant, ſpoliant, detinent; nec non illos omnes, qui juriſdictionem ordinariam, vel delegatam a Nobis, vel noſtris Judicibus, non habentes, illam ſibi temere vindicantes, ſimilia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.

X. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu Peregrinos ad Urbem, cauſa devotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem.

XI. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos a ſuis Diœceſibus, Territoriis, Terris, ſeu dominiis ejicientes; nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, vel favorem.

XII. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alios Perſonas Eccleſiaſticas quaſcunque, vel ſæculares ad Romanam Curiam, ſuper eorum cauſis, negotiiſque recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorum Geſtores, Advocatos, Procurantes, & Agentes, ſeu etiam Auditores, vel Judices, ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum hujuſmodi occidunt, ſeu quoquomodo percutiunt, bonis ſpoliant; ſeu, qui per ſe, vel per alios directe, vel indirecte delicta hujuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur, cujuſcunque præeminentiæ, & Dignitatis fuerint.

XIII. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares cujuſcumque Dignitatis, qui prætexentes frivolam quamdam appellationem a gravamine, vel futura executione litter. Apoſt. etiam in forma Brevis, tam gratiam, quam juſtitiam concernentium, nec non citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum, executorialium, & aliorum decretorum a Nobis, & a Sede prædicta, ſeu Legatis, Nunciis, & Præſidentibus Palatii noſtri, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſariis, aliiſque Judicibus, & Delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint, aut alias ad Curias ſæculares, & laicam Poteſtatem recurrunt, & ab ea, inſtante etiam Fiſci Procuratore, vel Advocato, appellationes hujuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, & ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi & teneri faciunt, quive illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine exequutioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarii ſuper hujuſmodi litterarum, & proceſſuum exequutioni, Inſtrumenta, vel Acta conficere, aut confecta, parti, cujus intereſt, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines, Familiares, Notarios, Exequutores, & Subexequutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Civitatibus, Locis, & Regnis ejiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe, vel per alium, ſeu alios publice, vel occulte, quive alias quibuſcunque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras a dicta Sede impetrent, ſeu impetratis utantur, directe prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel alias quomodolibet retinere præſumunt.

XIV. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoſcumque, qui per ſe, vel per alios, auctoritate propria, ac de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis avocant, illorumve curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia, cauſas ipſas proſe-

Digitized by Google

ſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tamquam Judices interponunt: quives partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum, eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, a cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolvi, per ſtatutum, vel alias, compellunt, vel executionem litterarum, ſeu executorialium, proceſſuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum, ad id, favorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad Nos informandos, ut dicunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes hujuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſtolica legitime proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Conſiliarii, Ordinarii, vel Extraordinarii quorumcumque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, & Archiepiſcopi, Abbates, Commendatarii, ſeu Vicarii fuerint.

XV. Quive ex eorum prætenſo Officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcumque, Perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conventus, Collegia Eccleſiarum quarumcumque coram ſe ad ſuum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum, præter Juris Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, procurant directe, vel indirecte, quovis quæſito colore; Necnon qui Statuta, Ordinationes, Conſtitutiones, Pragmaticas, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſa, quovis quæſito colore, ac etiam prætextu cujuſvis Conſuetudinis, aut Privilegii, vel alias quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis, & ordinatis uſi fuerint; unde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quovis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Eccleſiarum juribus quomodolibet directe, vel indirecte, tacite, vel expreſſe præjudicatur.

XVI. Nec non Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque Superiores, & Inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcumque Judices Eccleſiaſticos Ordinarios quomodolibet hac de cauſa directe, vel indirecte carcerando, vel moleſtando eorum Agentes, Procuratores, Familiares, nec non Conſanguineos, & affines, aut alias impediunt, quominus ſua Juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur, ſecundum quod Canones, & Sacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & Decreta Conciliorum Generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt; ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque ſententias, & decreta, aut alias Fori Eccleſiaſtici judicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata, etiam pœnalia Ordinariis, & Delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant; eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium, patrocinium, & favorem in eiſdem.

XVII. Quive juriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & proventus ad Nos, Sedem Apoſtolicam, & quaſcumque Eccleſiaſticas Perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes, uſurpant, vel etiam quavis occaſione, vel cauſa, ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant.

XVIII. Quive Collectas, Decimas, talleas præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis Perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus hujuſmodi, abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita, etiam a ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non qui per ſe, vel alios, directe, vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur, cujuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii potentatus quicumque, etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris quoquomodo Præſidentes, Conſiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innovantes decreta ſuper his per Sacros Canones, tam in Lateranenſi noviſſime celebrato, quam aliis Conciliis Generalibus edita, cum Cenſuris, & pœnis in eis contentis.

XIX. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoſcumque Magiſtratus, & Judices, Notarios, Scribas, Exequutores, ſub-

Digitized by Google

ſubexequutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu Criminalibus contra Perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa hujus S. Sedis Apoſtolicæ licentia, quique bujuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur, etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarii, Senatores, Præſidentes, Cancellarii, Vice-Cancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

XX. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, ſeu alios directe, vel indirecte ſub quocunque titulo, vel colore, invadere, deſtruere, occupare, & detinere præſumpſerint in totum, vel in partem Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuſcia, Ducatum Spoletan. Comitatum Venayſinum, Sabinen. Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Provincias, illarumque Terras, & loca, ac Terras ſpecialis commiſſionis Arnulſorum, Civitateſque noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneventum, Peruſium, Avenionem, Civitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Civitates, Terras, & Loca, vel jura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubjecta; nec non ſupremam juriſdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem, de facto uſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt; nec non adhærentes, fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtantes.

Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quouſque alii hujuſmodi proceſſus a Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur, durare, ſuoſque effectus omnino ſortiri.

Ceterum a prædictis ſententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis arculo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolvi poſſit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuſcunque Perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumvis Ordinum etiam mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conventibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & Locis piis, nec non Laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cujuſvis Concilii decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, vel in ſpecie conceſſorum, innovatorum, aut concedendorum, & innovandorum.

Quod ſi forte alicui contra tenorem præſentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui, abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerit, eos excommunicationis ſententia innodamus, gravius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, proceſſuri.

Declarantes, ac proteſtantes quamcumque abſolutionem, etiam ſolemniter per Nos faciendam prædictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi prius a præmiſſis cum vero propoſito ulterius ſimilia non committendi deſtiterint, ac quoad eos, qui contra Eccleſiaſticam libertatem, ut præfertur, ſtatuta fecerint, niſi prius ſtatuta, ordinationes, Conſtitutiones, pragmaticas, & decreta hujuſmodi publice revocaverint, & ex Archiviis, ſeu Capitularibus, locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & caſſari, ac Nos de revocatione hujuſmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari, quin etiam per hujuſmodi abſolutionem aut quoſcunque alios actus contrarios tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, tolerantiam noſtram, vel Succeſſorum noſtrorum, quantocumque tempore continuatam, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, ac quibuſcunque juribus Sedis Apoſtolicæ, ac S. R. E. undecunque, & quandocunque quæſitis, vel quærendis nullatenus præjudicari poſſe, aut debere.

Non obſtantibus privilegiis, indulgentiis, indultis, & litteris Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alicui, ſeu aliquibus aliis cujuſcunque Ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamſi, ut præfertur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quavis Eccleſiaſtica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, ſeu locis a prædicta Sede, ex quavis cauſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & ſub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibuſvis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis conceſſis, etiam continentibus,

Digitized by Google

quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint per Litteras Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de privilegiis, indulgentiis, indultis hujuſmodi, ac de Ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem, nec non conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, præſcriptionibus quantumcunque longiſſimis, & aliis quibuslibet obſervantiis, ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros Proceſſus, ac ſententias, quominus includantur, in eis ſe juvare valeant, vel tueri, quæ omnia quoad hoc eorum omnium tenore, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo, insererentur, præſentibus pro expreſſis habentes penitus tollimus, & omnino revocamus, ceteriſque contrariis quibuſcunque.

Ut vero præſentes noſtri Proceſſus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, ſeu membranas Proceſſus ipſos continentes, valvis Baſilicæ S. Joan. Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe appendi faciemus, ut ii, quos Proceſſus hujuſmodi concernunt, quod ad ipſos non pervenerint, aut quod ipſos ignoraverint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper ut Proceſſus ipſi, & præſentes litteræ, ac omnia, & ſingula in eis contenta eo fiant notiora, quo in pleriſque Civitatibus, & locis fuerint publicata, univerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis, & Prælatis ubilibet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſemel in anno, aut ſi expedire viderint, etiam pluries, in Eccleſiis ſuis, dum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

Ceterum Patriarchæ, Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, & Eccleſiarum Prælati, nec non Rectores, ceterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſæculares, & quorumvis Ordinum Regulares, ad audiendas peccatorum confeſſiones quavis auctoritate deputati, tranſumptum præſentium litterarum penes ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, Notarii publici manu ſubſcriptis, & Sigillo Judicis Ordinarii Romanæ Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, eamdem prorſus fidem in judicio & extra illud, ubique locorum, adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, revocationis, commiſſionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ 24. Martii 1701.

1 * Nota. Excommunicatio, de qua *ſup.* §. *VII.* qua vetatur fidelibus deferre arma &c. ad Turcas, non afficit fideles Turcarum imperio ſubjectos, qui imperantibus illis arma ſuppeditant, alio tranſvehunt, dummodo id peragant amoto animo iniquo nocendi fidelibus. Benedict. XIV. *de Synodo Diœc. lib. 13. c. 20. §. 6. n. ed.*

2 Ad poſtulata Epiſcoporum Albanenſium reſcriptum fuit a Congregatione de Propaganda Fide, mandante Pontifice, ne inquietarentur fideles, ſi navibus ſuis ad Turcas, nullo bello inter Chriſtianos & Turcas furente, tranſvehant ſclopos majores, aut minores, gladios, plumbeas glandes, nitratum pulverem, chalybem, ferrum, auricbalcum, æs, funes, & alia ad naves bellicas inſtruendas idonea, adhibito tamen modo quoad numerum, & quantitatem, ut fieri ab illis ſolebat. Firmam tamen voluit prohibitionem tranſvehendi vel pacis tempore, vel belli mortaria, incendiarias pilas, tormenta bellica majora, plumbeos, aut ferreos majoris moduli globos, ipſoſque ſclopos ingenti numero. Quæ tamen facultas illis facta eſt, quia non aliter poſſunt victum ſibi comparare, atroceſque perſecutiones evitare. *Ibid.* §. 7. *

Digitized by Google

Articulus III.

Excommunicationes Summo Pontifici reſervatæ extra Bullam Cœnæ.

Contra Prælatos Eccleſiæ.

1. PRælatos vexantes Cenſuris commorantes in ſervitio Papæ. *Extravag. 3. de Privileg.*

2. Prælatos trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad Forum Laicale; Martin. V. Conſtit. incipient. *Ad reprimenda.*

3. Cardinales, qui per Simoniam ambiunt Papatum, aut cum aliquo tractant de eligendo Pontifice, dum actu vivit Pontifex; Paul. IV. Conſt. incip. *Cum ſecundum.*

4. Cardinales aliquid ordinantes, ſeu diſponentes contra Bullam Julii II. in electione Summi Pontificis. Julius II. Conſtitut. incip. *Cum tam Divino.*

5. Cardinales revelantes aliquid de actis ſecreto in Conſiſtorio, extante decreto Pontificis ne revelentur. Leo X. *in Concil. Lateranenſ. ſeſſ. 9.* & Pius V. Conſtitut. incipient. *Romani.*

6. Epiſcopos, alioſque Beneficiorum Collatores conferentes Beneficia Eccleſiaſtica poſt ſuſpenſionem contractam, admittendo eorum reſignationes extra caſus deſignatos, & ultra formam præſcriptam. Pius V. Conſtit. incip. *Quanta eſt Eccleſiæ Dei.*

7. Adminiſtratores Epiſcopatuum, & inferiores Epiſcopis publicantes Indulgentias cum amplis privilegiis, & cum ſuſpicione Simoniæ. Pius V. Conſtitution. incipien. *Quam plenum.*

8. Inquiſitores male procedentes contra Hæreticos. *Clementina Multorum, §. verum, de hæret.*

9. Prælatos, & Gubernatores Civitatum, & locorum ſtatus Eccleſiaſtici recipientes munera præter comeſtibilia. Paul. II. Conſtit. incip. *Munera.*

10. Prælatos, & Officiales Pœnitentiariæ recipientes pro expeditione aliquid etiam ſponte oblatum a partibus. Pius V. Conſtit. incip. *In omnibus rebus.*

11 Prælatos, & Miniſtros Cameræ Apoſtolicæ non reddentes integre computa ejuſdem. Paul. III. Conſtitut. incip. *Cum ſicut.*

Contra Clericos ſeculares, & Regulares.

1. Inducentes ad jurandum de eligenda, vel de electa non mutanda ſepultura in eorum Eccleſiis. Clement. *Cupientes §. Sane, de pœnis.*

2. Participantes in divinis cum excommunicato a Papa; *cap. Significavit, de ſentent. excommun.*

3. Retinentes Beneficia in confidentiam. Pius IV. Conſtitut. incipien. *Romanum Pontificem*, & Pius V. Conſtitut. incipien. *Intolerabilis.*

4. Procurantes alienationes bonorum Eccleſiæ. Paul. II. Conſtitut. incipien. *Cum in omnibus.*

5. Prædicatores non ſervantes decreta pro eis lata in Concilio Lateranenſi. Leo X. Conſtit. incip. *Supernæ.*

6. Procurantes eligi in ſucceſſorem Papæ. Leo X. *in Concil. Lateranen. ſeſſ. 5.* Julius II. Conſtir. incip. *Cum tam divino.*

7. Abſolventes ſub prætextu privilegiorum a caſibus Bullæ Cœnæ, vel Ordinariis reſervatis. *Decretum Sacræ Congreg. Epiſcop. & Regular. a Clemente VIII. approbatum* 1602.

8. Conſentientes uſurpationibus Eccleſiarum. *Concilium Tridentin. cap. 11. ſeſſ. 22. de reformat.*

9. Trahentes Perſonas Eccleſiaſticas ad Forum laicale. Martin. V. Conſtitut. incipien. *Ad reprimendas.*

10. Parochos, & Beneficiatos non adimplentes juramenta de reſidendo. Pius IV. Conſtit. incip. *Inter multiplices curas.*

Contra Regulares.

1. Euntes ultra mare ſine licentia ſuorum Superiorum. *Extravagant. Ad noſtram, de Regular.*

2. Mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes. *Extravagant. Viam Ambitioſæ, de Regular.*

3. Adminiſtrantes Sacramenta Extremæ Unctionis, & Euchariſtiæ infirmis, vel matrimonia ſolemnizantes ſine licentia Parochi. *Clement. 1. de privileg.*

4. Superiores non denunciantes Religioſos, qui ſunt ſuſpecti de hæreſi, Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum. Paul. V. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex.*

5. Clauſtrales recipientes Minimos ſine licen-

Digitized by Google

centia Papæ. Julius II. Conſtit. incip. *Virtute conſpicuos*, extra Bullarium.

6. Tertiarios portantes Habitum Minorum. Leo X. *Conſtitut. Licet alias*, extra Bullarium.

7. Clericos Regulares Societatis Jeſus diſcedentes ſine licentia a Societate, etiamſi prætextu melioris frugis tranſeant ad alium Ordinem, eorumque receptores, Charthuſianis exceptis. Greg. XIII. Conſtitut. incip. *Aſcendente*.

8. Minimos ſubtrahentes ſe ab obſervantia Correctorum. Paul. III. Conſtit. incip. *Cum ſicut*.

9. Subornantes, & procurantes vota in electionibus, & complices, ac ſimpliciter ſcientes, & non revelantes. Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Nullus omnino*.

10. Moniales exeuntes de clauſura abſque licentia. Pius V. Conſt. incip. *Decori*.

11. Dantes, & recipientes ob ingreſſum Religionis. *Extravagant. commun.* 1. *de Simonia*.

Contra Dominos temporales.

1. Dominos temporales, qui in terris eorum ſuppoſitis interdicto cogunt celebrare, & audire divina. *Clement. Gravis*, *de ſentent. excommun.*

2. Judices, & Officiales trahentes Perſonas Eccleſiaſticas ad Forum laicale. Martin. V. Conſtit. incip. *Ad reprimendas*.

3. Officiales, ac Dominos temporales bannientes, ſeu mandantes banniri perſonas Eccleſiaſticas. Urban. IV. Conſtitut. incip. *Quia ſicut*.

4. Prohibentes ſubditis, ne vendant Eccleſiaſticis; *cap. fin. ff. de Immunit. Eccleſ.*

5. Officiales, & Dominos temporales percutientes, vel bannientes Epiſcopos, vel hæc mandantes, aut facta ab aliis ratificantes. *Clement.* 1. *de pœnis*.

6. Tractantes de novo Papa eligendo, vivente alio, ſtipulationes, promiſſiones, conventiones, & pacta facientes, eorumque complices, & Fautores, etiamſi Imperiali, & Regali fulgeant dignitate. Paul. IV. Conſtit. incip. *Cum ſecundum*.

7. Principes, & Dominos temporales concedentes locum, vel permittentes duellum in terris ſuis. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 19. & Clemens VIII. Conſtit. incip. *Illius vices*.

Contra Omnes

1. Falſarios litterarum Apoſtolicarum; *cap. Falſariorum*, *de crimine falſi*.

2. Habentes litteras Apoſtolicas falſas, & illas non deſtruentes; *c. Dura*, *de crimine falſi*.

3. Percutientes Clericum, vel Monachum; *cap. Si quis ſuadente* 17. *qu.* 4.

4. Perſeverantes per annum in excommunicatione lata a Delegato Papæ; *cap. Quærenti*, *de Officio Delegati*.

5. Incendiarios a Judice excommunicatos, & denunciatos; *c. Tua nos*, *de ſent. excomm.*

6. Abſolutos ab excommunicatione ſub conditione, & non implentes; *cap. Eos qui*, *de ſentent. excommun. in* 6.

7. Vexantes eos, qui cenſuram in aliquos tulerunt; *c. Quicunque*, *de ſent. excomm. in* 6.

8. Sacrilegos effractores Eccleſiarum; *c. Conqueſti*, *de ſent. excommun.*

9. Eligentes potentem inſignem in Senatorem Romanum: *cap. Fundamenta*, *de electiom. in* 6.

10. Communicantes in crimine cum excommunicatis a Papa; *c. Nuper*, *de ſent. excommun.*

11. Violantes interdictum modis prohibitis, *in Clementina Gravis*, *de ſent. excomm.*

12. Offendentes Cardinales; *cap. Felicis*, *de pœnis*.

13. Exigentes tributa a perſonis Eccleſiaſticis; *cap. Clericis*, *de immunit. in* 6.

14. Conſpirantes in perſonam Pontificis; *Extravag. Etſi Dominici*, *de pœnit. & remiſſ.*

15. Exenterantes corpora defunctorum; *Extravag. Deteſtandæ*, *de ſepulturis*.

16. Falſificantes monetam Regis Franciæ; *Extravagant. Joann. XXII. Prodiens*, *de crimine falſi*.

17. Violantes interdictum Sedis Apoſtolicæ; *Extravagant. Etſi Dominici*, *de pœnit. & remiſſ.*

18. Offendentes Rectores, ſeu Præſides Provinciæ Marchiæ Anconitanæ; *Extravag. Joan. XXII. Dierum*, *de pœnis*.

19. Taxantes opinionem de Immaculata Conceptione B. M. V. *Extravag. Grave*, *de Reliq.*

20. Simoniacos in Ordine, & Beneficio; *Extravag. commun.* 2. *de Simon.*

21. Dantes, & recipientes ob ingreſſum Religionis; *Extravagant. commun.* 1. *de Simon.*

22. Occupantes bona Cardinal. tempore Concla-

Digitized by Google

clavis. Leo X. Conſtitut. 16. incip. *Temerariorum*.

23. Impedientes executionem litterarum Sacræ Pœnitentiariæ. Julius II. Conſtit. incip. *Rationi congruit*.

24. Dantes, & recipientes pro gratia, aut juſtitia apud Sedem Apoſtolicam. Greg. XIII. Conſtit. incip. *Cum ab ipſo Pontificatus*. Et *Extravag.* 1. *de ſent. excomm.* Alexand. VII. Conſtit. incip. *Inter graviſſimas*.

25. Simulantes, & fingentes ſe alios eſſe pro obtinendis beneficiis a Dataria. Paul. IV. Conſt. incip. *Inter ceteras*.

26. Mittentes litteras, aut Nuncium in Conclavi, vel inde recipientes. Pius IV. Conſtit. incip. *In eligendis*.

27. Occupantes bona montium Pietatis, & locorum piorum. *Conc. Trident. ſeſſ.* 22. *c.* 11. *de reformat.*

28. Committentes duellum, vel illud conſulentes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 19. *de reform.* Pius IV. Conſt. incip. *Ea quæ*. Greg. XIII. Conſt. incip. *Ad tollendum*, Et Clemens VIII. Conſt. incip. *Illius vices*.

29. Ambientes Papatum, ejuſque cauſa Simoniam committentes; Paul. IV. Conſt. incip. *Cum ſecundum Apoſtolum*.

30. Mentientes perſonas in litteris Apoſtolicis, ut earum expeditionem gratis aſſequantur. Innoc. VIII. Conſt. incip. *Cum ſicut*, & Leo X. Conſt. 27. incip. *Inhærendo*.

31. Capientes, & retinentes Chriſtianos habitantes inter Turcas, & eorum bona diripientes, aut remigare cogentes. Pius V. Conſtit. incip. *Licet omnibus*.

32. Suadentes Papæ, ut alienet, vel infeudet loca ſtatus Eccleſiaſtici. Pius V. Conſtit. incip. *Admonet nos*.

33. Non revelantes conſpiratores, & Inſidiatores, contra Cardinales. Pius V. Conſtit. incip. *In felicis*.

34. Committentes Simoniam confidentialem. Pius V. Conſt. incip. *Intolerabilis*.

35. Publicantes indulgentias, & facultatem dantes eligendi Confeſſores iis, qui aliquid ſolvunt. Pius V. Conſtitut. incip. *Quam plenum*.

36. Violantes Eccleſiaſticam immunitatem. Gregor. XIII. Conſtit. incip. *Cum alias nonnulli*.

37. Extrahentes frumentum, blada, legumina, & oleum extra ſtatum Eccleſiaſticum ſine licentia. Paul. V. Conſtitut. incip. *Inter graviſſimas*.

38. Diripientes animalia, & alia bona, vel illa furata ementes ex ſtatu Eccleſiaſtico. Gregor. XIII. Conſtitut. incipien. *Non ſine gravi*.

39. Docentes poſſe fieri Confeſſionem Sacramentalem in abſentia per litteras. Clemens VIII. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*.

40. Impugnantes Inſtitutum Societatis Jeſu. Gregor. XIII. Conſtit. incip. *Aſcendente*.

41. Facientes jurare illicita, & contraria libertati Eccleſiaſticæ. Gregor. XIII. Conſtit. incip. *Inter Apoſtolicas*.

42. Accipientes, & retinentes fructus beneficii vacantis, vel impedientes beneficii poſſeſſionem non ſolventibus dulciaria, vel aliam ſolutionem. Pius V. Conſtit. *Durum nimis*.

43. Docentes, aut defendentes etiam diſputative opiniones damnatas. Decreta Sac. Congreg. S. Officii annis 1665. 1666. 1679. 1690. emanata.

44. Feminas ingredientes Clauſuram Monaſteriorum Regularium. Pius V. Conſtitut. incip. *Regularium*.

45. Feminas, ſive maſculos ingredientes ſepta Monaſteriorum Monialium prætextu licentiarum in caſibus non neceſſariis. Greg. XIII. Conſtit. incip. *Ubi gratia*.

46. Examini ſe ſupponentes pro alio, ut beneficium impetret. Paul. IV. Conſtit. incip. *Inter ceteras*.

47. Furto ſubtrahentes ex Bibliothecis Ordinis S. Franciſci de Obſervantia, libros, quinterna, & folios. Pius V. Conſtitut. incip. *Cum ſicut accepimus* 4. *Novembris* 1568. & Sixtus V. Conſtit. incip. *Cum ſicut* 3. Octobris 1587. & hanc incurrunt ſubtrahentes etiam ex Bibliothecis aliorum Regularium.

48. Extrahentes libros, & mobilia Monaſterii SS. Fabiani, & Sebaſtiani extra Muros Urbis. Clemens XI. Conſtit. incip. *Cum ſicut*.

49. Extrahentes vaſa, & ornamenta ſacra ex Sacriſtia, & Eccleſia ejuſdem Monaſterii; Clemens XI. Conſtit. incip. *Cum ſicut*.

50. Extrahentes libros, & ſcripturas ex publica Bibliotheca a Clemente XI. inſtituta in Conventu Fratrum Ordinis Minorum Conventualium Civitatis Urbini. Clemens XI. Conſtit. incip. *Cum nos*.

51. Extrahentes libros Bibliothecæ Conventus S. Mariæ Majoris Tiburis Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia. Clemens XI. Conſtit. incip. *Cum ſicut*.

Digitized by Google

Articulus IV.

Excommunicationes nemini reſervatæ.

Contra Epiſcopos.

1. Venientes ad Urbem clanculo, & inde recedentes ſine licentia Papæ. *Extrav.* 2. *& 3. de Major. & obedient.*

2. Uſurpantes Prælaturam in Civitate diverſarum linguarum; *c. Quoniam* §. *Sed ſi*, *de Offic. Ordinarii.*

3. Permittentes habitum Fraticellorum, *Extravag. Sancta Romana Joann. XXII. de Religioſis Domibus.*

4. Litteras a Regibus, & Principibus impetrantes ad dignitates obtinenda. Pius V. Conſt. incip. *Et ſi Roma.*

Contra Clericos.

1 Contrahentes matrimonium ſi ſint in Sacris. *Clement. unic. de conſanguin.*

2 Audientes medicinam, aut legem, ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum habentes; *c. Super ſpecula, ne Clerici, vel Monachi.*

3. Uſurpantes munus Sacramenta adminiſtrandi in Civitate diverſarum linguarum, & rituum; *c. Quoniam, de Officio Ordinarii.*

4. Impugnantes in Concionibus, vel diſputationibus Montes pietatis. Leo X. Conſtit. inc. *Inter multiplices.*

5. Ficte reſignantes, vel permutantes beneficia. Pius V. Conſtitut. incip. *Quanta Eccleſiæ.*

6. Intereſſentes agitationibus taurorum, ſi ſint in ſacris, vel beneficia obtineant. Pius V. Conſt. incip. *De ſalute.*

7. Sacerdotes recipientes Præfecturas ſæculares, & non deſiſtentes ab illis poſt monitionem; *c. Clericus, ne Clerici, vel Monachi.*

8. Procurantes, ut alii occupent jura, & bona Eccleſiarum vacantium; *c. Generalis, de electio n. in 6.*

9. Alienantes bona Eccleſiarum, vel locantes ultra triennium. *Extrav. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.*

Contra Regulares.

1. Inſtituentes novum Ordinem ſine licentia Papæ; *cap. unic. de Religioſis domib. in 6.*

2. Profeſſos temere habitum dimittentes; *c.* 2. *ne Clerici, vel Monachi in 6.*

3. Adeuntes Curias Principum, ut ſuis Religioſis damnum inferant. *Clem. Ne in agro, de ſtatu Monach.* §. *Quia vero.*

4. Tenentes arma intra clauſtra ſine licentia. *Clem. Ne in agro, de ſtatu Monach.* §. *Quia vero*, Vide verb. *Arma n.* 4. 5. *&* 6.

5. Mendicantes recipientes novas domos, & receptas alienantes. *Clementin. Cupientes, de pœnis.*

6. Non ſervantes interdictum ſive a Papa, ſive ab Ordinario poſitum, quando obſervatur ab Eccleſia principali loci. *Clement.* 1. *de ſent. excomm.*

7. Uſurpantes decimas Eccleſiis debitas, ſeu non permittentes, vel diſſuadentes illas ſolvi. *Clem.* 1. *de decimis.*

8. Delinquentes in viſitatione Monaſteriorum Monialium contra Conſtitutionem Alexandri VII. incip. *Felici Sacrarum Virginum.*

9. Minores tranſeuntes ad Capuccinos, & hos illos recipientes abſque licentia Sedis Apoſtolicæ. Sixtus V. Conſtit. incip. *Pro ea.*

10. Cruciferos requirentes favores pro dignitatibus conſequendis. Clemens VIII. Conſt. incip. *Quoniam*, & circa hoc advertendum eſt, quod etiam alii Regulares habent ſpeciales Conſtitutiones. Immo idem Clem. VIII. Conſtit. incip. *Nullus omnino* pro reformatione Regularium §. 35. relinquendo in ſuo robore Cenſuras, & pœnas contra hujuſmodi ambientes ab aliis Pontificibus inflictas, addit ultra ipſas pro omnibus Regularibus pœnam privationis officiorum, & perpetuam inhabilitatem ad futura, reſervando ſibi, & ſuis ſucceſſoribus diſpenſationem.

Contra Dominos Temporales.

1. Retinentes nomen Vicarii Imperatoris vacante Imperio. Extrav. *Joan. XXII. Si fratrum, Ne Sede vacante.*

2. Præcipientes ſubditis, ne quidquam vendant Eccleſiaſticis, aut aliqua alia beneficia, & obſequia eis præſtent; *cap. Eos qui, de immunit. Eccleſ. in 6.*

3. Impedientes Epiſcopos, vel Inquiſitores in Officio Inquiſitionis, *Cap. ut Inquiſitionis, de hæret. in 6.*

4. Concedentes repræſalias contra Eccleſiaſticos. *Cap.* 1. *de injuriis in 6.*

5. Permittentes agitationes Taurorum in ſuis Terris. Pius V. Conſtit. incip. *De ſalute.*

6. Non ſervantes ſtatuta in *cap. Felicis, de pœnitent. in 6.* contra perſecutores Cardinalium. S. Pius V. Conſtit. incip. *Infelicis.*

Digitized by Google

Contra Magiſtratus, & Judices.

1. Facientes ſervari ſtatuta & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam. *Cap. Noverit, de ſent. excomm.*

2. Negligentes reddere juſtitiam Eccleſiaſticis poſt tertiam admonitionem. *Cap. Adminiſtratores 23. q. 5.*

3. Extorquentes pecunias prætextu Officii Inquiſitoris. *Clement. 2. de hæret.*

4. Poteſtates, & Officiales Communitatum uſuras foventes, & approbantes. *Clement. unic. de uſuris.*

5. Permittentes portare arma breviora tribus palmis in ſtatu Eccleſiaſtico. Pius V. Conſtit. incip. *Cum vices.*

6. Non parentes Cardinalibus Inquiſitoribus in Officio ipſorum. Pius V. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus.*

7. Rectores Univerſitatum promoventes ad Doctoratum, vel profeſſores ad Cathedras, non facta prius fidei profeſſione. Pius V. Conſtit. incip. *In ſacroſancta.*

8. Auxilium non præſtantes Epiſcopis pro conſervanda Clauſura Monialium. *Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 5. de Regularibus, & Monial.*

Contra omnes.

1. Vexantes Eccleſiaſticos, vel eorum conſanguineos, quia non elegerint eum, pro quo rogabantur. *Cap. Sciant cuncti, de elect. in 6.*

2. Præſidentes, & directores Monialium ponentes, vel nutrientes diſcordias in electione. *Cap. Indemnitatibus §. Poſtremo, de electìon. in 6.*

3. Conducentes Bononiæ domos alterius Scholaſtici, vel Doctoris ante tempus conductionis elapſum. *Cap. 1. de locato.*

4. Habentes ratas ordinationes factas a Schiſmaticis. *Cap. 1. de ſchiſmat.*

5. Extorquentes revocationem, vel abſolutionem a Cenſuris per vim, & metum. *Cap. 1. de iis, quæ vi & metu, in 6.*

6. Judices accedentes ex cauſa ficta ad mulieres pro excipiendo teſtimonio. *Cap. de judic. in 6.*

7. Procurantes, ut Conſervatores Regularium ſe intromittant in aliis cauſis, quam in manifeſtis injuriis, & violentiis. *Cap. fin. de offic. delegat. in 6.*

8. Occupantes, & uſurpantes prætextu defenſionis bona Eccleſiæ vacantis. *Cap. generali, de elect. in 6.*

9. Alloquentes ſecreto Cardinales, dum ſunt in Conclavi. *Cap. periculum, §. Nulli, de elect. in 6.*

10. Impedientes ſequeſtrum factum ab Ordinario ſuper beneficia, vel fructus occupantes. *Clement. unica, de ſequeſtr. poſſeſs.*

11. Mandantes interfici Chriſtianum per aſſaſſinos. *Cap. 1. de homicid. in 6.*

12. Sepelientes hæreticos ſcienter in loco ſacro. *Cap. 2. de hæret. in 6.*

13. Compellentes Eccleſiaſticos, ut ſubmittant laicis jura Eccleſiæ; *cap. 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis in 6.*

14. Sepelientes tempore interdicti, vel nominatim Interdictos, publicos Excommunicatos, aut Uſurarios manifeſtos ſcienter in loco ſacro. *Clement. 1. de ſepultur.*

15. Exigentes pedagia ab Eccleſiaſticis perſonis. *Cap. Quamquam, de cenſ. in 6.*

16. Doctores, ſive magiſtros docentes Legem, vel Medicinam Religioſos. *Cap. 2. Ne Clerici, vel Monachi.*

17. Concedentes repræſalias, vel conceſſas extendentes contra Eccleſiaſticos. *Cap. unic. de injur. in 6.*

18. Profitentes falſam Religionem Fraticellorum. *Extravag. Sancta Romana Joan. XXII. de religioſis domibus.*

19. Impedientes Viſitatores Monialium. *Clement. Attendentes, de ſtatu Monach.*

20. Vexantes Sanctum Officium. Pius V. *Conſtit. incip. De protegendis.*

21. Cogentes, vel impedientes feminas ingredi Monaſteria. *Concil. Trident. cap. 18. ſeſſ. 25. de Regular.*

22. Raptores mulierem, & fautores. *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. Matrimonii.*

23. Cogentes injuſte matrimonium. *Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 9. de reform. Matrimonii.*

24. Pingentes, vel colorantes Agnos Dei; Greg. XIII. Conſt. inc. *Omni cerꝫ ſtudio.*

25. Imprimentes libros abſque licentia ſuperiorum. Conc. Lateran. ſub Leone X. Conſtit. ejuſdem 12. incip. *Inter ſollicitudines.*

26. Edentes Gloſſas in Concil. Trid. Pius IV. Conſtit. incip. *Benedictus.*

27. Aſſerentes non eſſe neceſſariam Confeſſione ante ſumptionem Euchariſtiæ. *Concil. Trident. can. 11. ſeſſ. 13. de Sacram. Eccleſ.*

28. Aſſumentes ſtatum Beguinarum. *Clem. 1. de Religioſis domibus.*

29. Contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Moniali. *Clement. unic. de conſanguinitate.*

30. Im-

Digitized by Google

30. Impugnantes Litteras Papæ non coronati. *Extrav. ult. de ſentent. excomm.*

31. Falſo affirmantes matrimonia Filiorum familias ſine conſenſu Parentum contracta eſſe irrita, ac Parentes ea rata, vel irrita facere poſſe. *Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. de reform. Matrimonii.*

32. Abortum fœtus animati procurantes, Greg. XIV. Conſtit. inc. *Sedes Apoſtolica*, in qua moderatur rigor Conſtitutionis Sixti V. inc. *Effrænatam*, Excommunicationem Papæ reſervatam imponentis, nedum pro abortu fœtus animati, ſed etiam inanimati.

ARTICULUS V.

Excommunicatio quo ad eos, qui poſſunt, vel non, excommunicare.

1 EXcommunicare poſſunt (ultra Summum Pontificem, qui hanc facultatem habet
2 ſuper omnes Fideles in toto Orbe) Epiſcopi, aliique Ordinarii in ſuis reſpective Territoriis, & Diœceſibus; *cap. Perniciosam 1. & cap. Conquerente 16. de Offi. Ordinar. & Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 3. & ſeſſ. 14. cap. 4. de reformat.* * Nota tamen, quod ſi Epiſcopus excommunicationem aliquam tulerit per legem generalem incurrendam a tranſgreſſoribus, declaretque illos ſtatim fore evitandos, licet publice ac nominatim denunciati non ſint, quia facti notorietate dignoſcitur, illos in Excommunicationem incidiſſe; excommunicatio iſta nequaquam ſuſtinetur, cum repugnet Conſtitutioni Martini V. *Ad evitanda*, quidquid in oppoſitum ſentiat Fagnanus in *Cap. Quod a Prædeceſſore, n. 55. de Schiſmat.* Ben. XIV. de Syno-
3 do diœc. *lib. 7. c. 68. §. 4.* * Cardinales in Eccleſiis ſui Tituli; *cap. His quæ 11. de ma-*
4 *joritat. & obedient.* Legati Sedis Apoſtolicæ in Territorio ſuæ Legationis; *cap. Novit 7. de*
5 *Officio Legati, & cap. Legatos 2. eod. in 6.* Capitula Cathedralium Sede vacante; *cap. Epiſcopali ſede vacante unic. de majoritat. & obe-*
6 *dient. in 6.* Vicarius Generalis, non ſolum Epiſcopi, ſed etiam Capituli Sede vacante;
7 *cap. Venerabilibus 7. de ſent. Excomm. in 6.* Prælati, & Præpoſiti Eccleſiarum Collegiatarum, & alii habentes juriſdictionem in foro Eccleſiæ externo; *arg. cap. Quærenti 20. de verbor. ſignificat. & cap. Cum medicinalis 1. de*
8 *ſentent. Excomm. in 6.* Abbates, & reliqui Superiores Regulares non ſolum Generales, & Provinciales, ſed etiam per ſe loquendo Locales, ſcilicet Priores, Præpoſiti, Rectores, Guardiani, & alii hujuſmodi reſpectu ſuorum ſubditorum; *cap. Cum in Eccleſiis 10. de majoritat. & obed. c. Ea quæ 8. de ſtatu Monach. cap. Sicut tuis 33. de Simonia.* Et demum Con- 9
cilia Generalia, & Provincialia in ſua Provincia aut Natione, ſicuti & Capitula, ſeu Congregationes, tum Generales, tum Provinciales omnium Regularium. Suarez *de cenſuris diſp. 2. ſect. 2.* Navarr. *in Manual. cap. 27. num. 5.* Palao *tract. 29. diſp. 1. ſect. 4. num. 2.* & alii paſſim.

Excommunicare non poſſunt Laici, *cap. De-* 10
cernimus 2. de judic. & eſt communis. Nec mu- 11
lieres etiamſi ſint Abbatiſſæ Monialium; *c. Dilecta 12. de Major. & obed.* quia Officium clavium non cadit in ſexum femineum. Gloſſa communiter recepta *in cap. Nova, de pœnitent. & remiſs.* Nec Clerici conjugati duran- 12
te conjugio, & ideo Vicarii Epiſcopi eſſe non poſſunt. Sayr. *de cenſuris lib. 1. cap. 5. n. 12.* Monacelli *tom. 3. in princip. num. 52.*

Excommunicari poſſunt ſolummodo Chriſtia- 13
ni viatores graviter, & contumaciter delinquentes, rationis capaces, & juriſdictioni Judicis ferentis Excommunicationem ſubjecti. *Sic communiter Doctores*, & oſtenditur induction. Dicitur primo, *ſolummodo Chriſtianis*, 14
quia Judæi, Pagani, Saraceni, aliive Infideles, ex quo non ſint baptizati, & per hoc nec Eccleſiæ poteſtati ſubjecti, nulli Eccleſiaſticæ cenſuræ ſubjiciuntur, ut colligitur ex 1. *ad Corinth. cap. 5.* Ibi: *Quid enim mihi de*
iis, qui foris ſunt, judicare? Unde Hæretici, 15
Apoſtatæ, atque ſchiſmatici, ex quo ſint baptizati, & Chriſti fidem ſemel ſuſceperint, poſſunt excommunicari, *argum. cap. De Judæis 4. diſt. 45. cap. Majores 3. de Baptiſmo*, & de facto quotannis excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ut patet in *ejus §. pri-*
mo. Dicitur ſecundo, *viatores*, ſeu in terris 16
viventes, quia mortui non poſſunt excommunicari, ut ex verbis Domini expreſſe probat Gratianus *cauſ. 24. quæſt. 2.* ibi: *Quod autem poſt mortem nullus excommunicari valeat, vel abſolvi, ex verbis Evangelii monſtratur, quibus dicitur: Quodcumque ligaveris ſuper terram &c. ſuper terram*, inquit, *non ſub terra, oſtendens, quod viventes pro varietate ſuorum meritorum ſolvere poſſumus, & ligare, de mortuis autem ſententiam ferre non poſſumus*, ſed, ut inquit Leo I. relatus in *cap. de Communione 1. cauſ. 24. quæſt. 2. Horum cauſa Dei judicio reſervanda eſt.* Et ut inquit Gelaſius Papa relatus in *cap. Ne quiſquam 4. d. cauſ. 24. quæſt. 2. De eo, qui in Divino Judicio eſt conſtitutus, nobis*

fas

Digitized by Google

fas non eſt aliud decernere, præter id, in quo
17 *eum dies ſupremus invenit*. Dicitur tertio: *Graviter, & contumaciter delinquentes*, quia cum excommunicatio ſit graviſſima pœna; *c. Cum non ab homine* 10. *de judiciis, & qua pœna in Eccleſia nulla major eſt*, ut inquit S. Auguſtinus relatus *in cap. Corripiantur* 17. *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. non poteſt infligi niſi ob graviſſimam culpam; *arg. cap. Nemo Epiſcoporum* 41. *cap. Nullus* 42. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *& Concil. Trident.*
18 *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* Et non niſi in contumaces, qui neque monitionibus, neque aliis levioribus pœnis, & Cenſuris poſſint ad Eccleſiæ obedientiam, & debitam ſubmiſſionem reduci; *cap. Tam Sacerdotes* 14. *& cap. Ecce autem* 18. *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. *& Trident.*
19 *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* Dicitur quarto *rationis capaces*, quia qui non ſunt capaces rationis, veræ culpæ, & contumaciæ, ut infantes, Furioſi, & amentes, neque ſunt capaces cenſuræ, ut omnes communiter ſentiunt Do-
20 ctores. Dicitur quinto *Juriſdictioni Judicis ferentis excommunicationem ſubjecti*, quia *cum par in parem non habeat imperium*, ut expreſſe cavetur *in cap. Innotuit* 22. *de electione*, & tanto minus inferior in Superiorem; *cap. Cum inferior* 16. *de Majoritate*, ſequitur evidenter, quod ſolummodo poſſint excommunicari ſubjecti juriſdictioni Judicis ferentis excommunicationem; *cap. A nobis* 21. *de ſentent. excommunic.* Unde quia Papa nulli eſt ſubjectus, a nemine poteſt excommunicari.

21 Communitas, Univerſitas, Collegium, Capitulum, & quodvis aliud corpus politicum ſimul, ac collective excommunicari non poteſt; *cap. Romana* 5. *de ſent. excommunic. in* 6. ibi: *In Univerſitatem, vel Collegium proferri excommunicationis ſententiam penitus prohibemus, volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnumquam contingeret, innoxios hujuſmodi ſententia irretiri, ſed in illos duntaxat de Collegio, vel Univerſitate, quos culpabiles eſſe contigerit, promulgetur.*
22 Si tamen omnes de Univerſitate, Collegio, Capitulo, & hujuſmodi comperiantur delicti participes, & in eo contumaciter omnes perſiſtentes eſſe, tunc in omnes ſingillatim, ac determinate, præmiſſa Canonica monitione, excommunicationis ſententia poterit proferri, ut colligitur ex *cit. c. Romana*, & tenet Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 2. Navarr. *lib.* 5. *conſil.* 10. *de ſentent. excommunic. dicto* 4. *edit.* 1. Avila *part.* 2. *cap.* 4. *d. un. dub.* 5. & alii paſſim.
23 Immo Papa poteſt proferre ſententiam excommunicationis in ipſam Univerſitatem, Collegium, & Capitulum ſimul, ac collective, quia cum Papa non ſubjaceat ulli prohibitioni juris poſitivi, ex quo *par in parem non habeat imperium, per cit. c. Innotuit* 20. *de elect.* non eſt dubitandum, quin excommunicatio ab ipſo lata in Univerſitatem, ſeu Collegium liget omnes de Univerſitate, vel Collegio,
etiam innocentes. Intellige tamen quoad Ec- 24
cleſiam, ſeu quatenus in facie Eccleſiæ ſe debent gerere, ut excommunicati: Secus vero 25
quoad Deum, quia ut expreſſe cavetur *in c. a nobis* 18. *de ſent. Excommunic. Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur. Judicium autem Eccleſiæ nonnumquam opinionem ſequitur, quam, & fallere ſæpe contingit, & falli, propter quod contingit interdum, ut qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolutus & qui liber eſt apud Deum, Eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus.*

* His addenda ſunt ea, quæ in hac materia erudite admodum, & ſapienter ſcripſit ab anno 961. S. Nicon in Epiſtola ad Encliſtium de injuſta excommunicatione, cujus Epiſtolæ fragmentum edidit Gentianus Hervetus pag. 86. Collectionis cujuſdam, quam ex Operibus SS. Patrum concinnavit, atque ad Canones Sanctorum Apoſtolorum &c. adjecit Pariſiis 1651. *

Additiones ex aliena manu.

Excommunicare poſſunt alii poteſtate ordi- 26
naria, alii poteſtate delegata. *Poteſtate ordina-* 27
ria illi, quibus eſt juriſdictio ordinaria eccleſiaſtica in Foro contentioſo; quoſque enumerat
Auctor *num.* 1. *& plur. ſequent.* Num Parochus 28
poteſtate ordinaria excommunicandi polleat, quæri hic ſolet; *Etiamſi non deſint* (ita opportune ait *Hurtad. de Excommunic. diſput.* 12. *difficult.* 1. *num.* 2.) *qui exiſtiment, Parochum eam habere pro caſu furti & rapinæ, immo qui exiſtiment, eam habere pro quibuſcumque caſibus adeo notoriis, ut non indigeant judiciali indagatione: Vaſquez tamen &c. Avila &c. & communiter Doctores negant Parocho poteſtatem ordinariam excommunicandi. Et merito, quia nec ex ſuo munere, nec ex jure habet poteſtatem ſeu juriſdictionem in Foro contentioſo, & licet forſan aliquando ex jure excommunicare potuerit, ut indicari videtur in Cap. Quum ab Eccleſiarum 3. de Offic. Ordinar. jam tamen conſuetudine abolitum eſt. Quod ſi alicubi Parochus eam habeat, aut retineat, ſtandum eſt ibi conſuetudini.*

Poteſtate delegata illi, quibus commiſſum eſt 29
ab habente poteſtatem ordinariam, modo habiles

les

Digitized by Google

30 les ſint. An delegari poſſit poteſtas hæc Lai-
cis? A Papa poteſt, non item ab Inferioribus
31 Papa. Idem dic de fœmina; Zoeſ. *in comment.
ad Decretal. lib. 5. tit. 39. num. 6. & ſeq.*
Suarez *de Cenſur. diſput. 2. ſect. 3. num. 8. &
plur. ſeq.* De Collegio quoque diſputari ſolet,
32 num hæc ipſi poteſtas delegari poſſit. Affir-
mantque *mox dicti Auctores*, etiamſi conſtet
partim Clericis, partim Laicis, ſi tamen plu-
res ſint Clerici, quam Laici, vel etiam
æquales.
33 Excommunicari vero ii poſſunt, qui alicui
Superiori Eccleſiaſtico habenti juriſdictionem
in Foro contentioſo ſubditi ſunt. Quid autem
ſi degant extra Diœceſim? Vide Hurtad. *de
Excommunic. diſput. 12. difficult. 2. n. 5.*
34 De Communitate, notat idem Auctor *dicto
loco num. 7.* quod *quamvis excommunicari non
poſſit ab homine ob crimen commune in uno ali-
quo negotio, poteſt tamen excommunicari excom-
municatione juri annexa. Et quamvis Communi-
tas non poſſit excommunicari ab homine, poſſunt
tamen excommunicari plures Communitatis ex his,
qui aſtiterunt ei negotio, etiam ut membra Com-
munitatis, ob idem commune crimen in aliquo uno
negotio, dum non excommunicantur omnes illi,
qui in eo negotio aſſiſtentes & repræſentantes Com-
munitatem illud crimen commiſerunt, quia omnes
iſti non poſſunt ut membra Communitatis excom-
municari ab homine, quamvis aliqui Communi-
tatis non aſtiterint ei negotio. Poſſunt tamen
omnes ut membra Communitatis excommunicari
ab homine ob diverſa crimina, alii ob unum,
& alii ob aliud, & etiam omnes ut particula-
res perſonæ, etiam ob idem commune crimen ab
aliis ut particularibus Perſonis commiſſum, quia
in dicto Capite tantum eſt ſermo de excommuni-
catione ab homine lata contra Communitatem
talem, ob peccatum commune ab ea commiſſum,
quia non præſumitur, omnes Communitatis qui
aſſiſtunt alicui negotio, delinquere eodem commu-
ni crimine.*
35 De defunctis quoque notat idem Auctor
num. 4. quod non poſſunt excommunicari:
*Niſi vel indirecte quoad alios, ut alii nequeant
ipſos Eccleſiaſtice ſepelire, nec pro eis ſuffragia
communia offerre, vel ſi directe, ſumpta tamen
excommunicatione pro declaratione, qua declara-
tur ex hac vita deceſſiſſe in excommunicatione.*
36 Excommunicatum nondum abſolutum, poſ-
ſe ex alio delicto iterum excommunicari,
quidquid nonnulli contra ſentiant, patet ex
cap. 27. de ſentent. Excommunic. tum *ex Cle-
mentina 2. eod.* & ex praxi Eccleſiæ.
37 Exempti poſſunt etiam excommunicari in
caſu, in quo ex ſpeciali delegatione ſubjiciun-
tur. Quid autem ſi ſpeciali privilegio donen-
tur, ne excommunicari queant? Alibi fuſe
dicemus.

Articulus VI.

Excommunicatio quo ad ejus effectus.

PRimus effectus Excommunicationis majoris 1
eſt privare Excommunicatum uſu activo,
& paſſivo Sacramentorum; *cap. Cum illorum
32. & cap. Si quem 59. de ſentent. Excommu-
nicat. cum concordant.* Secundus effectus eſt pri- 2
vare Excommunicatum communibus Eccleſiæ
ſuffragiis, & bonis ſpiritualibus, quæ ex pu-
blicis miniſtrorum officiis, & ſacrificiis Fideli-
bus provenire ſolent, nec non fructu ſatisfa-
ctionum Chriſti, & Sanctorum, qui ex com-
muni Eccleſiæ theſauro per Indulgentias Præ-
latorum auctoritate applicatur. Colligitur ex
*cap. A nobis 28. & cap. Sacris 38. de ſentent.
excomm.* Tertius effectus eſt privare Excom- 3
municatum aſſiſtentia Divinorum Officiorum;
Excommunicatus enim nequit intereſſe Miſſæ
Sacrificio, Horis Canonicis, publicis orationi-
bus, Proceſſionibus, & hujuſmodi; *cap. Signi-
ficavit 18. cap. Reſponſo 43. de ſent. excomm.
cap. Alma mater 24. eodem tit. in 6. & Cle-
ment. Gravis 2. de ſentent. excomm.* Permitti- 4
tur tamen Excommunicatis intereſſe Concioni
in Eccleſia habitæ tempore, quo non celebran-
tur Divina Officia, ad hoc ut citius ad pœni-
tentiam, & Eccleſiæ obedientiam excitentur;
cit. cap. Reſponſo 43. de ſent. excomm. Sicuti 5
etiam poſſunt privatim orare, & immo te-
nentur privatim recitare Horas Canonicas, ſi
ad ipſas vi Ordinis vel Beneficii, vel Profeſ-
ſionis Religioſæ teneantur, ne ex propria ini-
quitate commodum reportent, ut dicunt com-
muniter Doctores, qui inſuper addunt, idem
dicendum eſſe, licet Beneficiatus, ex quo in
Excommunicatione Officium præſtare non poſ- 6
ſit, fructibus interim privetur, quia ipſius cul-
pa id accidit, & per ipſum ſtat, quominus
fructus percipiat. *Ex regula enim 86. Juris in
6. damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi de-
bet, non aliis imputare.* Quartus effectus eſt 7
privare Excommunicatum Eccleſiaſtica ſepul-
tura; *cap. Sacris 12. de ſepulturis; cap. Con-
ſuluiſti 7. de conſecrat. Eccleſ.* Quintus effectus 8
eſt privare Excommunicatum communione po-
litica cum Fidelibus; cum Excommunicatis
enim nequeunt Fideles commercia, ſeu nego-
cia habere, convivere, & hujuſmodi, nec Ex-
com-

communicati cum ipſis Fidelibus; *cap. Sicut*
16. cap. Excommunicatos 17. cap. Cum Excom-
municatio 18. *cap. Qui communicaverit 19. cauſ.*
11. quæſt. 3. cap. Nuper 29. cap. Si aliquando
9 *41. de ſentent. Excomm.* Sextus effectus eſt pri-
vare Excommunicatum communione Forenſi,
ita ut Excommunicatus nequeat eſſe Judex,
Advocatus, Actor, Teſtis, & hujuſmodi, ne-
que in cauſis criminalibus, neque in civilibus.
Ita de Judice habetur *in cap. Ad probandum*
24. de ſentent. & re judicat. de aliis vero in
10 *cap. Decrevimus 8. de ſent. excomm. in 6.* Hoc
tamen de excommunicatis vitandis, & non to-
leratis ſolummodo eſt intelligendum, ut ex
communi notat Avila *part. 2. cap. 6. diſp. 7.*
11 *dub. 1. concl. 2. dub. 3. & 4.* Nihil vero obſtat
quominus Excommunicatus in cauſis tum ci-
vilibus, tum criminalibus tamquam reus con-
veniri poſſit, ne ex propria malitia commo-
dum reportet; *cap. Intelleximus 7. de Judiciis.*
12 Et conſequenter omnia ea agere, aut etiam
petere poteſt, quæ ad ſui legitimam defenſio-
nem neceſſaria ſunt; *cap. Cum inter 5. de ex-*
ceptionibus.

13 Septimus effectus eſt privare Excommunica-
tum ſaltem vitandum omni juriſdictione Ec-
cleſiaſtica, ita ut omnia ejus acta invalida
ſint; *arg. cap. Audivimus 4. cauſ. 24. q. 1. cap.*
Ad probandum 24. de ſentent. & re judicata.
14 Unde Excommunicatus non poteſt alium ex-
15 communicare; *cit. cap. Audivimus.* Neque
conferre Beneficia, *cap. unic. Ne Sede vacante*
16 *in 6.* Neque eligere; *arg. cap. Cum dilectus*
8. de conſuetudine & *cap. Cum inter 16. de*
election. ubi declaratur, electionem factam a
ſuſpenſis invalidam eſſe; omnis autem Excom-
municatus ab Officio & juriſdictione ſuſpenſus
17 eſt. Excipitur autem electio Summi Pontifi-
cis, quæ ob nullam Cardinalium Excommu-
nicationem, ſuſpenſionem, vel interdictum in-
firmari poteſt. *Clement. Ne Romani §. Cete-*
18 *rum, de elect.* Octavus effectus eſt privare Ex-
communicatum diſtributionibus quotidianis;
arg. cap. unic. de Clericis non reſidentibus in 6.
19 & Concil. Trid. *ſeſſ. 24. c. 2. de reform.* No-
nus effectus eſt reddere Excommunicatum in-
capacem, & inhabilem ad Dignitates, & Be-
neficia, & omnia Eccleſiaſtica officia obtinen-
da; *c. Poſtulaſti 7. de Clerico excomm. miniſtrant.*
20 Decimus effectus eſt reddere Excommunica-
tum incapacem, & impotentem ad obtinen-
dum aliquod Reſcriptum ſive gratiæ, ſive ju-
ſtitiæ a Sede Apoſtolica, taliter quod impe-
tratum ipſo jure ſit nullum, niſi in ipſa cau-
ſa Excommunicationis, vel Appellationis ad
Excommunicati defenſionem impetretur; *c. Di-*
lectus 26. de reſcriptis, & *c. Ipſo jure 1. de re-*
ſcript. in 6. Undecimus effectus eſt reddere 21
excommunicatum ſuſpectum de Hæreſi, ſi per
annum in Excommunicatione inſorduerit, *tex-*
tu expreſſo in Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. de re-
form. in fine, ibi: *Sed ſi obdurato animo cenſu-*
ris annexus in illis per annum inſorduerit, etiam
contra eum, tamquam de hæreſi ſuſpectum, pro-
cedi poſſit. Et ſi nullum impedimentum alle- 22
get, ſeque purgare recuſet, poteſt condemna-
ri ut Hæreticus; *cap. Cum contumacia 7. de*
de Hæreticis. Duodecimus effectus eſt reddere 23
Excommunicatos omnes communicantes extra
caſus a jure conceſſos cum Excommunicato
vitando, ſeu non tolerato. Cum hac tamen 24
diſtinctione, quod communicantes cum Ex-
communicato in crimine criminoſo, ſcilicet
cooperando crimini, & contumaciæ, ratione
cujus eſt lata Excommunicatio, incurrunt Ex-
communicationem majorem, eo quod facientes,
& conſentientes par pœna conſtringat; *cap. Nu-*
per 29. & *cap. Quod in dubio 30. de ſentent.*
excom. Communicantes autem in rebus Sacris,
aut politicis incurrunt ſolummodo Excommu-
nicationem minorem; *cap. Illa quotidiana 39.*
de election. cap. Nuper 29. de ſent. excomm. &
c. Statuimus 3. de ſent. excom. in 6. Cum hac 25
vero advertentia, quod communicando notabi-
liter in Sacris, & Divinis ſaltim publice celebra-
tis peccant mortaliter, communicando autem
in ſolis politicis, venialiter. Navarrus in *Ma-*
nual. cap. 17. 29. Reiffenſtuel *lib. 5. Decretal.*
tit. 39. n. 148. cum communi.

Effectus Excommunicationis minoris ſunt 26
tres, unus proximus, per ſe, & directus, &
alii duo remoti, indirecti, & de conſequenti.
Primus, & directus effectus eſt, quod Ex- 27
communicatus Excommunicatione minori nul-
lum licite poſſit recipere Sacramentum, & ſi
aliquod recipiat, graviter peccet; *cap. Si ce-*
lebrat 10. de Clerico excomm. miniſtrant. ibi:
Si celebrat, minori excommunicatione ligatus, li-
cet graviter peccet &c. Secundus, & indire- 28
ctus, ſeu remotus effectus eſt, quod ſi ſine
neceſſitatis ratione Sacramenta miniſtret, pec-
cet ſaltem venialiter; *cit. cap. Si celebrat*,
ibi: *Peccat autem conferendo Eccleſiaſtica Sacra-*
menta; ſed ab eo collata virtutis non carent ef-
fectu, cum non videatur a collatione, ſed a parti-
cipatione Sacramentorum (qui in ſola conſiſtit
perceptione) *remotus.* Tertius, & alter effe- 29
ctus indirectus, remotus, & de conſequenti
eſt, quod Excommunicatus minori Excommu-
nicatione non debet eligi ad Beneficium Ec-
cle-

cleſiaſticum, ſed electio infirmanda ſit; tit.
cap. *Si celebrat*, ibi: *Si tamen ſcienter talis electus fuerit, ejus electio eſt irritanda pro eo, quod ad ſuſceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione a Sanctis Patribus eſt privatus*, ubi vides, quod Decretalis ipſa reddit claram rationem, quia cum Beneficium Eccleſiaſticum ſuapte inſtitutione ordinetur ad Sacros Ordines ſuſcipiendos, vel Miſſam celebrandam &c. a quibus minori Excommunicatione ligatus repellitur, venit de conſequenti repellendus etiam a Beneficiis Eccleſiaſticis, *pro eo, quod ad ſuſceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione a Sanctis Patribus eſt privatus.*

Additiones ex aliena manu.

30 Bona, quibus privatur excommunicatus, ab Auctore in hoc art. at opportunius hic afferuntur. Ea denotantur vulgatiſſimo hoc verſiculo.

Si pro delictis Anathema quis efficiatur,
Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

31 *Oris* nomine non ſolum oſculum, ſed etiam colloquium indigitatur, ut ne quidem per literas, nuncium, ſigna, aut nutum cum eo
32 agi debeat. Per τὸ *orare* prohibetur omne com-
33 mercium ſacrum cum Excommunicato. Voce *vale* omnis honorifica ſalutatio deſignatur, quæ Excommunicato adeo deneganda, ut ne quidem caput aperire, neque aſſurgere, neque via decedere, neque ullum aliud honoris, aut reverentiæ ſignum exhibere Excommunicato
34 liceat. *Menſa communis* porro eſſe nequit cum Excommunicato, multo minus ergo communi lecto aut habitatione cum Excommunicato u-
35 tendum. Denique *Communio* prohibetur, qua appellatione omne commercium civile deſignatur, ut nullum negotium civile vel humanum cum eo ſuſcipere liceat.
36 Patet hinc, ſtatum Excommunicatorum civilem nullum eſſe, eoſque fere pro Capite minutis, ſeu iis qui mediam Capitis diminutionem paſſi ſunt, habendos. Quod ut apertius liqueat, libet per aliquot effectus civiles ſuſſiſime ab aliis explicatos in compendio ire.
37 I. *Excommunicatus neque accuſare, neque agere poteſt*: Opponi propterea Accuſatori poteſt exceptio excommunicationis: ut ne quidem hæc elidatur per replicationem, quod reus com-
38 municaverit cum Excommunicato Actore, quia hæc communicatio tantum minorem excommunicationem operatur, atque non a foro, ſed a Sacramentorum participatione removet;
Cap. 2. 8. de Except. Tametſi autem agere ne- 39
queat, conveniri poteſt, ne videatur de ſua
malitia commodum reportare; *Cap. 7. de Ju-* 40
dic. Opponique poteſt exceptio hæc excommu-
nicationis in qualibet parte judicii; *cap. 12.* 41
de Excep. Neceſſe tamen eſt, ut excipiens de
Excommunicatione ſpeciem ejus exprimat, ac
intra ſpatium octo dierum ipſam probet; alioquin ea non obſtante Judex procedere poteſt, quia compertum fuit ſæpe per malitiam hanc exceptionem opponi; *Cap. 1. de Except. in 6.*
Neque hoc ſolum pertinet ad Eccleſiaſtica ju- 42
dicia; Sæcularis quoque Judex per cenſuram Eccleſiaſticam compellendus, ut Excommunicatos ab agendo repellat; *cap. 8. de ſent. Excom. in 6.*

II. *Excommunicatus nec pro aliis ullo modo in* 43
foro comparere poteſt. Quod attinet ad jus poſtulandi, expreſſe decrevit Alexander IV, *in dict. cap. 8. de ſentent. Excom. in 6.* ne Judices ſæculares excommunicatos ad patrocinandum admittant, ſive partes Actoris, ſive rei tueantur. Valida tamen acta ſunt, licet ad-
miſſus fuerit Excommunicatus ad patrocinan- 44
dum. Pariter nec procurator eſſe poteſt Ex- 45
communicatus; *Cap. 7. de Judiciis*. Sed & 46
valida eſſe ab ea geſta, ſi neque a Parte, neque a Judice repulſus ſit, docent communiter Canoniſtæ. Nec poteſt Notarius excom- 47
municatus munus ſuum exercere in judicio,
quod quamdiu hoc vinculo ligatus eſt, interim nullam fidem civilem mereatur. Denique nec teſtimonium ferre excommunicatus poteſt; *dict. cap. 8. de ſentent. Excom. in 6.*

III. *Excommunicatus ad officia publica non eſt admittendus, nec admiſſus munus ſuum exercere*
poteſt. Cautum eſt *in cap. 24. de ſentent. &* 48
Re judicat. ſententiam latam fore nullam, *ſi unus ex delegatis vinculo excommunicationis pu-*
blice innodatus fuerit. Publica tamen denuncia- 49
tio deſideratur, quod evidentius poſtea & generaliter conſtitutum eſt *in decretali Martini V. Ad evitanda ſcandala.*

IV. *Magiſtratui Excommunicato non amplius*
parendum. Movet vero Giballinus quæſtionem 50
hanc: *An vaſſalli, & ſubditi communicare poſ-*
ſint cum Domino excommunicato? Et poſſe au- 51
tumat *in iis omnibus, quæ ad homagium & debitam ſubjectionem ſpectant ex regula generali. Quum enim vi cenſuræ Principes & alii Domini neque dignitatem, neque dominium, neque juriſdictionem amittant, tenebuntur vaſſalli & ſubditi ea omnia præſtare Domino excommunicato vitando, quæ ante excommunicationem debebant. Quandoquidem enim manet idem jus in Domi-*
no,

Digitized by Google

no, & obligatio in ſubdito, illa omnino implenda eſt, & ſi nequeat impleri abſque communicatione, communicandum erit; atque ita ſolvenda tributa & alia debita in jure ſubjectionis, etiamſi in propria perſona exhiberi debeant, ut ſunt homagia quædam perſonalia. Si enim Privatus non amittit rerum ſuarum dominium per excommunicationem, neque ejus prætextu poteſt ſpoliari bonorum ſuorum poſſeſſione a Domino; quo jure ipſe Dominus ratione ſolius cenſuræ, ſuis juribus, dominiis, debitis, ac bonis ſpoliabitur a ſubditis fidelitatem, obedientiam, tributa, aliaque obſequia ad quæ præſtanda ratione ſubjectionis tenentur denegantibus, quando manet eadem ſubjectio poſt excommunicationem, quæ ante illam erat?

52 V. Et ut alios effectus civiles prætercam,
Infamia juris notatur excommunicatus; *Cap.* 17.
cap. 6. *quæſt.* 1. Sunt vero qui arbitrantur, in-
famiam hanc tantum eſſe Canonicam, non
53 Civilem; niſi inflicta fuerit Excommunicato
propter crimen, quod jus Civile infamia
notat.

Articulus VII.

Excommunicatio quo ad ejus abſolutionem.

1 AB Excommunicationibus a Jure latis, &
nemini reſervatis abſolvere poſſunt, ne-
dum Epiſcopi, & alii Prælati juriſdictionem
habentes, ſed pro Foro interno etiam Paro-
chi, & ſimplices Confeſſarii, ut ex *cap. Nu-
per* 29. *verſ. in ſecundo caſu, de ſentent. ex-
comm.* deducunt Barboſa *ſup. dict. cap. num.* 12.
& 13. Fagnan. *num.* 16. & 29. Pirhing *in
Jus Can. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 41. Anaclet. *lib.*
2 5. *tit.* 39. *num.* 146. & plurimi alii. Ab Ex-
communicationibus a Jure latis, & Papæ re-
ſervatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ,
& aliis ſex caſibus intra Italiam, & extra Ur-
bem de mandato Clementis VIII. reſervatis)
poſſunt abſolvere etiam Confeſſarii Regulares,
ut conſtat ex privilegio Pauli III. Conſtit.
incip. *Cum inter cunctas*, emanata 3. *Junii*
1545. Patribus Societatis Jeſu conceſſo, in quo
communicant omnes alii Regulares.

3 Ab Excommunicationibus ab homine latis
per ſententiam ſpecialem, poteſt abſolvere ſo-
lus ille, qui eas tulit, vel ejus Delegatus;
cap. Paſtoralis 11. §. *Præterea de Offic. Ordi-
narii*, *cap. Quærentis* 16. *de Offic. Delegati*.
4 Vel ejus ſucceſſor; *cap. Si Epiſcopus cauſ.* 11.
quæſt. 3. pro quo venit etiam Capitulum Sede
vacante; *cap. unic. de majoritat. & obedient.
in* 6. Vel Superior Cenſurantis plenam juriſdi- 5
ctionem in illum habens, ut Papa reſpectu
omnium, Generalis reſpectu Superiorum to-
tius Ordinis, Provincialis reſpectu Superiorum
ſuæ Provinciæ. Non ſic autem Archiepiſcopus 6
reſpectu ſuorum ſuffraganeorum, niſi ad eum
appelletur, quia Archiepiſcopus non habet
hanc juriſdictionem abſolvendi a Cenſura,
quam in proprium ſubditum tulit Epiſcopus
ſuffraganeus, niſi ad eum a ſententia cenſuræ
appelletur, ut colligitur ex cap. *Nullus Primas*
7. *cauſ.* 9. *quæſt.* 3. ex cap. *Paſtoralis* 11. *de
Offic. Ordinarii*. Nec etiam Legatus Sedis A- 7
poſtolicæ, qui licet aliquo modo Superior ſit
Epiſcopi, non tamen in ordine ad cauſam
ſubditorum, niſi ad ipſum ſit appellatum, ut
deducitur ex *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de
reform.* Barboſa ibi, & alii.

Ab Excommunicationibus ab homine latis 8
per ſententiam generalem ſine ulla reſervatio-
ne abſolvere poſſunt Epiſcopi, & alii Prælati
juriſdictionem habentes, & pro Foro conſcien-
tiæ etiam Parochi, & alii Confeſſarii appro-
bati, *ex cap. Nuper* 29. *verſ. in ſecundo caſu
de ſentent. Excomm.* Si autem Auctor illius in 9
ipſa generali ſententia ejus abſolutionem ſibi
reſervavit, nemo ab illa abſolvere poteſt præ-
ter ipſum Reſervantem, vel ejus Succeſſorem,
vel Delegatum ab eo, vel Superiorem ipſius,
ut dictum eſt num. præcedenti. Ab Excom- 10
municatione minori a Jure lata abſolvere po-
teſt in Foro interno proprius Parochus, &
omnis Confeſſarius approbatus, *ex cap. Nu-
per, de ſent. Excomm.* quia, ut ibi habetur,
Conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpe-
cialiter non retinuit, ita deducunt Nicol. *in
floſc. verb. excomm. n.* 9. Sayr. *de Cenſur. lib.*
2. *cap.* 23. *n.* 11. Anaclet. *lib.* 5. *tit.* 39. §. 5.
n. 158. & alii plurimi.

Excommunicationis abſolutio dari poteſt ne- 11
dum intra Confeſſionem, ſed etiam extra Con-
feſſionem Sacramentalem, etiam abſenti, &
etiam invito; Pirhing *in jus Canon. lib.* 5. *tit.*
39. *num.* 164. Anaclet. *lib.* 5. *Decret. tit.* 39.
§. 8. *num.* 267. Pax Jord. *elucub. lib.* 14. *tit.* 2.
num. 180. & multi alii paſſim. Immo etiam 12
mortuus abſolvi poteſt ab eo, a quo poterat
abſolvi vivus, ſi ante obitum ſigna pœniten-
tiæ dedit, non directe, quia non eſt amplius
homo ſuper terram, ſed ad hoc ut ſit capax
Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & ſuffragiorum Ec-
cleſiæ, *ex c. A nobis* 28. *de ſententia Excom-
municationis*.

Excommunicationis abſolutio variis modis 13
dari

Digitized by Google

dari poteſt. Primo *abſolute*, ut cum ab ha-
bente plenam juriſdictionem quis abſolvitur
14 nulla adjecta conditione. Secundo *conditionate*,
ut cum quis abſolvitur tantum ſub conditio-
ne, v. g. abſolvo te, ſi hoc, vel illud fece-
15 ris. Tertio *ad cautelam*, uti ſolet præmitti
ante abſolutionem Sacramentalem, & ante
electionem, vel collationem Beneficii, vel
Ordinis ad vitandam nullitatem, *ex cap. Ve-*
16 *nerabilis* 52. *de ſentent. excomm.* Quarto *cum*
reincidentia, ita ut ſi abſolutus intra certum
tempus, hoc, aut illud non fecerit, reinci-
dat in Excommunicationem, elapſo enim ter-
mino præfixo, ſtatim ipſo Jure reincidit in
ipſam, ut declaravit *Sac. Cong. Immun. in Ba-*
17 *renſ.* 19. *Decemb.* 1643. Sic pariter abſolutus
propter mortis periculum, vel aliud legiti-
mum impedimentum cum onere, quod ceſ-
ſante tali periculo, vel impedimento ſe præ-
ſentet Superiori, non ut iterum ab eo abſol-
vatur, cum jam plene abſolutus ſit, ſed ut
pareat, & ſatisfaciat; *cap. De cetero*; & *cap.*
Quamvis, *de ſentent. Excomm.* ſi ceſſante tali
periculo, & impedimento, cum commode po-
teſt, non ſe præſentet Superiori, reincidit in
Excommunicationem ipſo jure, *ex cap. Eos*,
18 *qui* 22. *de ſent. Excomm. in* 6. Quinto ad cer-
tum dumtaxat effectum v. g. ut Excommunica-
tus poſſit in judicio examinari, vel teſtimo-
nium ferre, vel alium actum ſibi alias prohi-
bitum exercere, quo tamen caſu Excommuni-
catus non ab ipſa Excommunicatione, ſed ab
aliquo ipſius effectu duntaxat liberari cenſe-
tur, ut cum aliis advertit Pirhing *lib.* 5. *in*
jus Canon. de ſentent. Excomm. n. 165.

19 Abſolutionis formæ variæ etiam eſſe poſſunt.
Si quis auctoritate propria Excommunicatum
abſolvat, poterit hac uti forma: *Abſolvo te a*
vinculo Excommunicationis, quod incurriſti, pro-
ter hoc, vel illud crimen, & reſtituo te Sacra-
mentis Eccleſiæ, & fidelium communioni: In no-
20 *mine Patris &c.* Si vero abſolvat auctoritate
delegata, poterit uti iſta: *Auctoritate Omni-*
potentis Dei, & SS. Apoſtolorum Petri, & Pau-
li; SS. D. N. Papæ N. vel Eminentiſſimi, vel
Illuſtriſſimi Noſtri N. N. in hac parte tibi con-
ceſſa, & mihi commiſſa, abſolvo te a vinculo
Excommunicationis, quod incurriſti propter tale,
vel tale crimen, & reſtituo te Sacramentis Ec-
cleſiæ, & communioni Fidelium: in nomine Pa-
tris &c. Si autem Excommunicatio non ſit 21
certa, ſed dubia, uti poterit iſta: *Dominus*
noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat, & ego aucto-
ritate ipſius te abſolvo a vinculo Excommunica-
tionis, ſi quod incurriſti, ob tale crimen, & re-
ſtituo te &c. In caſu autem quod abſolutio 22
detur publice, & ſolemniter, præmitti ſolet
aliquis pſalmus pœnitentialis cum quibuſdam
verſiculis, & orationibus in Rituali præſcriptis,
ex cap. A nobis 28. *de ſent. Excomm.*

Nemo debet abſolvi a majori Excommuni- 23
catione, ſive pro Foro interno, ſive pro ex-
terno, niſi prius juramento promittat de pa-
rendo mandatis Eccleſiæ, vel abſolventis, &
de non committendo in poſterum hujuſmodi
delicta; *cap. Ex tenore* 10. *cap. Ad hæc* 12. *de*
ſent. Excomm. Et etiam niſi ſatisfecerit parti 24
læſæ ſaltem per tranſactionem ob damnum,
vel injuriam, ratione cujus fuit Excommuni-
catus; *cap. Soles*, *de ſent. Excomm. in* 6. vel
ſi hoc ſtatim fieri nequit, ſufficiens cautio per
pignora, vel fidejuſſionem præſtetur, vel ſi
nec iſta ob inopiam, vel aliam cauſam fieri
poteſt, præſtetur per juramentum, quia nemo
ad impoſſibile obligari poteſt, ut tenet Pi-
rhing *in jus Canon. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 163.
Anaclet. *lib.* 5. *Decret. tit.* 39. §. 8. *num.* 168.
& alii paſſim. Si autem ita abſolutus poſtea 25
ſatisfacere negligat, non reincidit in priorem
Excommunicationem, ſed poterit iterum a
Judice excommunicari; *cap. Ad reprimendam*,
de Offic. Ord. Abſolvens autem ante præſti- 26
tum juramentum de parendo mandatis Eccle-
ſiæ, vel ante præſtitam ſatisfactionem parti
læſæ, illicite quidem abſolvit, ſed valide,
quia hæc non pertinent ad ſubſtantiam abſo-
lutionis; *cap. Venerabilibus* 7. §. *Sane in fine*,
de ſent. Excomm. in 6. (*a*) Abſolutio extor- 27
ta

Romani Theologi Notæ.

(*a*) Nedum illicita, ſed & invalida eſt abſolutio ante præſtitam ſatisfactionem parti læſæ, & juramentum interpoſitum de parendo Eccleſiæ mandatis, ſi abſolutio ſit de iis criminibus, quæ in Bulla Cœnæ indicantur. Etenim in §. *Ceterum* prædictæ Bullæ præcipitur, ut nullus talibus detentus criminibus, niſi cautione præſtita, abſolvatur, atque adeo facultas abſolvendi cum ſub ea tantum conditione ſit conceſſa, nulla omnino eſſe cenſetur, niſi eadem conditio poſita fuerit, ut multorum fert ſententia Theologorum, teſte Lacroiſio *lib.* 7. *n.* 167. *pag.* 592. *editionis Colonienſis.*

Ro-

ta metu gravi injuſte in eum finem incuſſo, eſt invalida; *cap. De iis quæ vi, in 6.*

28 * A quibuſcumque cenſuris excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, abſolvere poteſt Major Pœnitentiarius, Regulares quidem in utroque foro, reliquos vero in foro conſcientiæ tantum: quamquam & illos poteſt abſolvere in utroque foro a cenſuris publicis latis a jure, Apoſtolicæ Sedi reſervatis, & etiam nominatim declaratis, vel latis nominatim ab homine, ſi expiraverit juriſdictio judicis delegati, a quo latæ fuerunt, vel quando proprios Judices adire rei non poſſunt. Obligandi ſunt tamen rei iſti, ut ſatisfaciant parti, alioquin reincidunt in eamdem cenſuram. Si vero hæc ſatisfactio a parte recuſetur, tunc major Pœnitentiarius illi præſcribat hanc ſatisfactionem, qua a parte recuſata, nihil ultra agendum eſt. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Paſtor bonus*. Bull. *tom.* 1. *n.* 95. §. 7. *

Novæ Additiones ex aliena manu.

29 Ut in hac abſolutionis materia recte procedatur, diſtinguenda eſt excommunicatio lata *ab Homine* ab Excommunicatione lata *a Jure*. Ab excommunicatione lata *ab homine*, ut recte monet Auctor, is regulariter abſolvere poteſt, qui eam tulit. Idem dic de Succeſſore, & ſede vacante Capitulo, quia non ipſa ſingularis & individua Perſona Excommunicantis attendenda eſt, ſed ipſum Officium, ſeu dignitas, vi cujus auctoritas ferendi Cenſuras competit illi, qui cenſuram tulit. Superior quoque abſolvere poteſt, ſi ad eum ſit appellatum propter juriſdictionem acquiſitam ex appellatione. Summus vero Pontifex ob ſummam in Eccleſia poteſtatem etiam citra appellationem valet abſolvere. De diſciplina vero tum antiqua, tum recenti de abſolutione a Superiore impertienda conſule Vaneſpen. *jur. Eccleſ. univerſ. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 11. §. 1. & *plur. ſeq.*

30 De Excommunicato a ſuo Epiſcopo, an abſolvi poſſit ab Epiſcopo novi domicilii quæri ſolet? Obtinuit diſtinctio, ut Excommunicatus per ſententiam generalem ſui Epiſcopi poſſit abſolvi, non item Excommunicatus per ſententiam ſpecialem ejuſdem; Confer Zoeſ. *in Decretal. lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 161. Suar. *de Cenſur. diſput.* 7. *ſect.* 21. *n.* 26. Eademque diſtinctio ſecundum mox laudatos Auctores recepta eſt, ſi Excommunicatus a ſuo Epiſcopo fiat Religioſus, ut ſcilicet excommunicatus per ſententiam generalem abſolvi queat a Superiore ipſius Religioſi, nequaquam vero Excommunicatus per ſpecialem ſententiam.

Diſputatur & de eo, an poſt interpoſitam appellationem abſolvere valeat Judex a quo? Affirmant inter alios Vameſ. *in cap.* 17. *ſer. per tot. de Appellat.* Suarez *de Cenſur. diſput.* 7. *ſect.* 2. *n.* 31. & *ſeq.* 31

Gravior eſt quæſtio, an ab Excommunicatione *ipſo jure* in Literis Apoſtolicis comminata abſolvere queat Judex, qui ſententiam declaratoriam pronunciavit? Dubium inde oritur, quod Judex hic non videtur proprie excommunicaſſe, adeoque haud valet abſolvere. At affirmativam ſententiam, modo in ipſis Literis Apoſtolicis excommunicatio non ſit Papæ reſervata, tenuit Rota *in Alerien. Parochialis* 10. *Januarii* 1746. §. 7. *cor. Reverendiſſ. P. D. Buſſio Decan.* & 1. *Julii ejuſdem anni* 1746. §. 1. *cor. Illuſtriſſ. Caprar. Alm. Urb. Gubernatori*. 32

Hæc de abſolutione ab excommunicatione lata *ab Homine*. Quoad vero excommunicationem a *Jure* latam, hæc Regula communiter ſtatuitur: *Si Pontifex, aut Conditor Canonis, ejus abſolutionem ſpecialiter non reſervaverit, abſolvi uniſquiſque poterit a proprio Epiſcopo, immo & a proprio Sacerdote: Cap. Nuper, de ſentent. Excomm.* 33

Nomine Epiſcopi, obſervante Suarez *de Cenſur. diſput.* 5. *ſect.* 3. intelligitur Epiſcopus proprius Excommunicati; item qui in Epiſcopalem juriſdictionem ſuccedit. Vagabundos vero abſolvere poteſt Epiſcopus Loci, in quo actu habitant; Zoeſ. *in Decretal. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 164. 34

Nomine *proprii Sacerdotis*, notante *eodem Auctο-* 35

Reſponſio Auctoris.

Dicit hic *Rom. Theologus*, quod nedum eſt illicita, ſed & invalida abſolutio ante præſtitam ſatisfactionem parti læſæ, & juramentum interpoſitum de parendo Eccleſiæ mandatis. Et tamen mea concluſio eſt ipſiſſima ad litteram tradita a doctiſſ. Monacel. in *Formular. legal. practic. Fori Eccleſiaſtici*, *part.* 3. *edition. Roman. an.* 1709. *pag.* 15. *num.* 77. Videatur ibi, & citat. *Cap. Venerabilibus* 7. §. *Sane in fine*, *de ſentent.* & *excomm. in* 6.

Digitized by Google

ctore ubi ſupra, venit proprius Parochus Excommunicati. Ex ratione vero mox citatæ decretalis venit quilibet Presbyter habens auctoritatem abſolvendi, approbatus ſcilicet a ſuo Ordinario tanquam Miniſter ſacramenti Pœnitentiæ a peccatis mortalibus, præſertim quia, ut monet laudatus Auctor *dict. diſput. 7. ſect. 4.* quatenus munus illud exercent Presbyteri, ſubeunt vices & munus proprii Parochi. De abſolutione ad cautelam vide Vaneſpen. *Juris Eccleſ. univ. part. 3. tit. 11. cap. 11. §. 16. & plur. ſeq.*

Articulus VIII.

Abſolutio pro Foro conſcientiæ an prodeſſe poſſit etiam pro Foro externo?

1 Abſolutus in Foro interno ab Excommunicatione, ſi non fuerit nominatim Excommunicatus, non tenetur ſe gerere in Foro externo tamquam Excommunicatus, præſertim ſi conſtet ita eſſe abſolutum, quia illa abſolutio valet ad omnia, præterquam in judicio, ubi lis movetur; Leſſius *in Auctar. v. abſolut. caſ.* 8. Krimer *num.* 1848. Claudius la Croix
2 *lib. 7. de Cenſuris num.* 154. & alii paſſim. Abſolutus in Foro conſcientiæ ab Excommunicatione occulta, poteſt in Foro externo etiam publice habere omnem communionem in divinis, & politicis, Miſſam publice celebra-
3 te, & alia hujuſmodi. Si vero Excommunicatio, a qua fuit in Foro tantum interno abſolutus, ſit notoria, & publica, poterit tantum in occulto celebrare, & alia per Excommunicationem prohibita agere, ſi abſit omne ſcandalum; ad evitandum enim ſcandalum, ſi ejus Excommunicatio fuerit notoria, quandiu de legitima ejus abſolutione publice non conſtat, debet ſe gerere in Foro externo tamquam Excommunicatus, & ſe publice abſtinere ab omnibus, quæ Excommunicatis interdicuntur; Layman *lib. 1. tract. 5. part. 1. c. 7.* Avila *de cenſur. p. 2. cap. 7. diſp. 3. dub.* 12. Navarr. *lib. 2. conſ. ultim. de judiciis num.* 7. Reiffenſtuel *in jus canon. lib. 5. decret. tit.* 29. §. 8. *nu.* 247. & 248. Claudius, Henriquez, & alii.

4 Abſolutus in foro conſcientiæ tantum, ſi ejus crimen deferatur ad Judicem, licet non indigeat nova abſolutione, poteſt tamen adhuc urgeri a Judice, qui poteſt contra eum procedere, donec etiam in foro externo abſolutionem obtineat, uti pluries declaravit *Sac. Congr.* per ſequentia, & ſimilia verba: *Non prohibetur Epiſcopus, vel alius Superior, affigere Cedulones, & punire Excommunicatum, licet fuerit in Foro conſcientiæ abſolutus, vel cum Brevi Sacræ Pœnitentiariæ, vel cum Bulla Cruciatæ, aut Jubilæi, vel in vim cap. Liceat ſeſſ. 24. Concil. Trident. vel alio quocunque modo, quia iſti duo Fori ſunt ſeparati, & actum in uno, non adfert præjudicium in altero. Poteſt tamen Judex Eccleſiaſticus abſolutionem in Foro conſcientiæ datam, etiam pro Foro exteriori ratam habere, niſi hoc redundet in præjudicium partis.* In Compſana 14. *Junii* 1591. in Oppiden. 8. *Jun.* 1621. & in Milet. 30. *Sept.* 1622.

Additiones ex aliena manu.

Diſtinctio in ſubjecta materia recepta, hæc eſt. Si in Bulla Jubilæi, vel alia quavis abſolute detur facultas abſolvendi a cenſuris, 5
valet abſolutio in utroque Foro. Sin autem 6
facultas hæc detur, prout dari ut plurimum ſolet, *in Foro conſcientiæ regulariter*, non prodeſt pro Foro exteriori. Dico *regulariter*, nam 7
ſi quis ob debitum, ſeu damnum, injuriam, vel contumaciam manifeſtam, fuerit a Judice excommunicatus, & nominatim declaratus ſeu denuntiatus, & ſatisfacta Parte abſolvatur a Confeſſario vi Bullæ Jubilæi, vel ſimilis, cenſetur abſolutus etiam in Foro exteriori, ut tenent quamplures Doctores relati a Boſſio *de Jubilæo ſect. 1. caſ. 25. per tot.* qui ſententiam 8
hanc probat quibuſdam declarationibus S. Pii V. & Gregorii XIII. Quomodo vero conſtare debeat de ſatisfactione Partis, tum de abſolutione tradit idem Auctor *dict. ſect. 1. ſeq. caſ.* 26. 9

Articulus IX.

Excommunicati quinam vitandi ſint? in quibus, & qualiter vitari debeant?

Jure antiquo omnes Excommunicati erant vitandi, cum hac differentia, quod illi, quorum Excommunicatio erat publice nota, publice etiam erant vitandi, & illi quorum Excommunicatio erat occulta, occulte etiam & privatim tantum erant vitandi ab iis, qui eam Excommunicationem notam habebant, uti patet *ex cap. Cum non ab homine 14. de ſent. excomm.* Jure novo poſt Concilium Conſtantienſe celebratum circa annum 1414. & confirmatum a Martino V. ſunt ſolum vitandi, qui ſunt ſpecialiter Excommunicati, & nominatim quoad perſonam a Judice Eccleſiaſtico publice ſunt denunciati, vel ſunt notorii 1 2

per-

percuſſores Clerici, & per hoc Excommuni-
cationi Canonis *Si quis ſuadente diabolo &c.*
ſubjecti, ut clare paret ex Conſtit. ipſius Mar-
tini V. incip. *Ad evitanda animarum pericula* &c.
Nec officit quod per Concilium Baſileenſe,
quod eſt poſterius Conſtantienſi, & Martino
V. præcipiantur vitari non ſolum notorii Cle-
ricorum percuſſores, ſed etiam quicunque alii
Excommunicati; quia dictum Concilium Baſi-
leenſe ab Eugeuio IV. fuit revocatum, nec a
Sede Apoſtolica fnit confirmatum, exceptis
paucis quibuſdam Conſtitutiouibus a Nicolao
V. receptis, iutra quas non eſt ea de evitan-
4 dis Excommunicatis. Ultra quam quod con-
ſuetudine (quæ eſt optima Legum interpres,
& per ſe ipſam ſufficiens ad legem innovan-
dam) introductum eſt, ut in dies experimur,
ut hæretici uotorii, aliique Excommuuicati
non evirentur, niſi vel nominatim ſint denun-
ciati, vel ſint notorii percuſſores Clericorum,
& ſic, ſi in hoc valuiſſet Coucilium Baſileen-
ſe, jam ei derogatum fuiſſet per conſuetudi-
nem coutrariam legitime præſcriptam, ut de-
ducitur *ex cap. fin. de conſuetudine*.

5 Percuſſor Clerici tunc dicitur taliter noto-
rius, ut debeat vitari, quando ejus crimeu
adeo notorie conſtat, ut non poſſit aliqua ter-
giverſatioue celari, nec aliquo juris ſuffragio
excuſari, ut ſtatuit Pontifex in cit. Bulla *Ad*
6 *evitanda*. Sic talis percuſſor eſſet vitandus, ſi
per proprium viſum, per confeſſionem rei,
per plurium teſtimouium, ſeu per publicam
& conſtantem famam ira eſſet notoria percuſ-
ſio, ut nulla tergiverſarione poſſet celari, &
7 ejus maliria excuſari. Quod ſi talis percuſſio
eſſet occulta, vel percuſſor poſſet ſe defende-
re, & excuſare, quod percuſſio facta ſit cauſa
defenſiouis, vel ex vehementi paſſione iræ, in
motu primo primi, vel ex joco, aut iuadver-
tentia, vel neſciendo eſſe Clericum, tuuc talis
Clerici percuſſor non eſſet vitandus, ut clare
deducitur ex verbis ipſius Bullæ: *Sine aliquo
Juris ſuffragio accuſari poſſit*.

Caſus vero, iu quibus vitari debent taliter 8
Excommunicari, reducuntur ſpecialiter ad
quinque deductos *ex cap. Excommunicatos* 17.
cauſ. 11. *quæſt.* 3. ubi habetur: *Nullus cum
Excommunicatis in oratione, aut cibo, & potu,
aut oſculo communicet, aut Ave eis dicat, quia
quicumque in bis, vel aliis probibitis ſcienter Ex-
communicatis communicaverit juxta Apoſtolorum
inſtitutionem, & ipſe ſimili Excommunicationi
ſubjacebit*; & omues in hoc vulgato carmiue
comprehenduntur: *Os*, *Orare*, *Vale*, *Commu-
nio*, *Menſa negatur*.

Per ly *Os* intelligitur prohibitus diſcurſus 9
cum Excommunicato, etiamſi fiat per litte-
ras, uutus, interuuntium, aut alia ſigna; ſic
euim prohibentur oſcula, amplexus, & alia
hujuſmodi ſigna amicitiæ, nec nou receptio
munerum. Per ly *Orare* intelligitur prohibita
omnis communicatio in ſacris, & orationibus,
nou enim licet cum Excommunicatis orare, 10
iutereſſe proceſſionibus, Miſſis, & aliis divi-
nis Officiis, nec Miſſam coram ipſis celebra-
re. Immo dato quod Excommunicatus vitan-
dus ingredererur Eccleſiam Miſſam auditurus,
deberet moneri ut exiret, & ſi nominatim
monitus nollet exire, novam Excommunica-
tionem Papæ reſervatam incurreret; *Clem.* 11.
de ſent. excomm. & poſſet per vim expelli. Si
vero ratione ſuæ præporentiæ nequiret ab Ec-
cleſia expelli, tunc eſſent omitrenda divina
Officia, & ipſa Miſſa, ſi Sacerdos noodum
perveniſſet ad Canonem, vel ut alii voluut
ad Conſecrationem, tunc enim deberet proſe-
qui uſque ad ſumptionem, ac Sacrificium ma-
oeret incompletum, & facta ſumptioue Cali-
cis, deberet diſcedere, & reliqua iu Sacriſtia
peragere, vel omittere, ſi talis locus nou ad-
eſſet. Omues adſtantes autem deberent in tali
caſu ſtatim ab Eccleſia exire, excepto Mini-
ſtro Altaris, aliter peccareut participando in
Diviuis cum Excommuuicato vitando, & Ex-
commuuicatiouem ſaltem minorem incurre-
reut. (*a*) Per ly *Vale* interdicitur omnis ho-

no-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Si excommmunicatus vitandus Eccleſiam ingrediatur dum divina celebrautur officia, mooeudus eſt ut abeat. Abire nolens vi compelli poteſt, modo tamen ſic fieri poſſit, ut nullum grave incommodum, vel ſcandalum emergat. Tuuc euim ſatius eſt, ut ioterruptis officiis Populus omnis auſugiat. Veteris Eccleſiæ uſum, & praxim fuiſſe, ut excommunicati non expellerentur ab Eccleſia, niſi tempore offertorii, Auctor eſt Cabaſſutius *in Theoria, & praxi juris Canonici lib.* 5. *c.* 11. *n.* 5. Eo ergo tempore ſi excommunicarus exire detrectet, nec vi compelli queat, Miſſa inchoata abrumpenda eſt. Quod ſi Canoo eſſet inceptus, ſolo manente Mioiſtro debet eam Sacerdos proſequi uſque ad Communionem incluſive, & reliqua in Sacriſtia perficere. Videatur Autoine *Tract. de Cenſuris cap.* 2.

norifica, & amica ſalutatio, verbis, ſignis,
12 geſtu, & manus tactu facta. Per ly *Commu-
nio* prohibetur omnis ſocietas cum Excommu-
nicatis vitandis in habitatione, contractibus,
13 judiciis, laboribus, aliiſque exercitiis. Per ly
Menſa prohibetur communicatio in cibo, po-
tuque, non enim licet manducare, & bibe-
re cum Excommunicatis vitandis, etiamſi re-
periantur in eodem Collegio, Monaſterio, &
Domo.

14 Qui in aliquo ex ſupradictis caſibus abſque
rationabili excuſante cauſa communicat cum
excommunicato vitando, peccat, & incurrit
Excommunicationem minorem, *ex cap. Excom-*
15 *municatos* 17. *cauſ.* 11. *q.* 3. Et ſi communi-
cet cum ipſo cooperando contumaciæ, & cri-
mini, propter quod fuit nominatim Excom-
municatus, dando ei auxilium, conſilium,
aut favorem, præter peccatum mortale, in-
currit in Excommunicationem majorem, quia
facientem, & conſentientem par pœna con-
ſtringit; *cap. Nuper* 29. *& cap. Quod in dub.*
16 30. *de ſent. excomm.* Communicans cum Ex-
communicato nominatim a Papa, ac publice
denunciato, ſi eſt Clericus, incurrit Excom-
municationem majorem, ſi eſt Laicus ſolum
Excommunicationem minorem, *ex cap. Signi-
ficavit* 18. *de ſent. Excommunicat. & ex cap.
Excommunicatos* 17. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3.

17 Cauſæ rationabiles, ob quas licet commu-
nicare cum Excommunicatis vitandis, deducun-
tur *ex cap. Quoniam multos* 113. *cauſ.* 11. *qu.*
3. & comprehenduntur in hoc vulgato ver-
ſiculo.

*Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Ne-
ceſſe,*

18 Per ly *Utile* intelligitur utilitas notabilis,
ſive ſpiritualis, ſive corporalis, tam Excom-
municati, quam communicantis, propter enim
utilitatem ſpiritualem excommunicati licet cum
conſiliis, & exhortationibus perſuadere ad re-
ſipiſcentiam, & converſionem, & cum ipſo
converſari, & libere agere in iis, quæ per-
tinent ad abſolutionem; *ex cap. Cum volun-
tate* 54. *de ſentent. excomm.* propter autem uti-
litatem communicantis licet ab eo exigere de-
bitum; *c. Si vere* 34. *de ſent. excomm.* & eum
convenire in judicio, *ex cap. Intelleximus* 7.
de judiciis, & ad eum tamquam ad Advoca-
tum, Chirurgum, & Medicum recurrere li-
cet, ſi alius non reperiatur, a quo æque uti-
liter ſubſidium habere poſſit; *ex cap. Si vere*
19 34. *de ſent. excomm.* Per ly *Lex* intelligitur
lex matrimonialis, ratione cujus, ſi unus vel
uterque conjux ſit Excommunicatus, nihilo-
minus eis licebit conjugii debitum petere, red-
dere, & in omnibus aliis rebus inter ſe com-
municare, ut in gubernatione, & directione
domus, in colloquiis, menſa, & hujuſmodi;
ex c. Quoniam multos cauſ. 11. *quæſt.* 3. *& cap.
inter alia* 31. *de ſent. excomm.* Per ly *Humile* 20
intelligitur humilitas ſubjectionis, vi cujus li-
beri cum Parentibus, ſervi, villici cum Domi-
nis ſuis, Religioſi cum ſuis Prælatis, Clerici
cum Epiſcopis, & Superioribus ſuis, & mi-
lites cum belli ducibus Excommunicatis poſ-
ſunt communicare; *ex cap. Quoniam multos
cauſ.* 11. *quæſt.* 3. qua ratione Parentes, Do-
mini, Superiores, Duces &c. communicare et-
iam poſſunt cum ſuis liberis, ſervis, &c. Per 21
ly *Res ignorata* intelligitur ignorantia tam ju-
ris, quam facti, dummodo non ſit affectata,
vel craſſa, & hujus ratione excuſatur a cul-
pa, & cenſura, qui communicat cum Excom-
municato ignorato tali, vel ſi ſcit eſſe Excom-
municatum, ignorat eum eſſe vitandum, *ex c.
fin. de conſtitut. in* 6. Per ly *Neceſſe* intelligitur 22
omnis neceſſitas communicandi, tam ex parte
Excommunicati, quam communicantis, ſive
hæc neceſſitas ſit animæ, vel corporis, vel fa-
mæ, vel fortunæ, vel obligationis alicujus
contractus; *cap. Inter alia, de ſent. Excomm.*
ſive talis neceſſitas oriatur ex violentia, vel
metu gravi injuſte incuſſo, vel ex defectu vi-
ctus, veſtitus, medicinæ, conſilii, vel cujuſ-
cumque auxilii neceſſarii, *ex cap. Si vere* 34.
de ſent. Excomm. & ex cap. Quoniam 103.
cauſ. 11. *quæſt.* 3.

Additiones ex aliena manu.

Quæ de effectibus excommunicationis majo- 23
ris dicta ſunt *in articulo* 6. & in additione, ea
de jure antiquo obtinent etiam in Excommu-
nicato non denunciato. At jure novo *Extra-* 24
vagantis Ad evitanda reſtricta ſunt, ut mo-
net Auctor, ad eos excommunicatos, qui ex-
preſſe & ſpecialiter, ideſt nominatim denun-
ciati ſunt, tum ad eos, qui notorie incide-
runt in ſententiam Excommunicationis latam 25
pro ſacrilega manuum injectione in Clericum,
quamvis denunciati non ſint.

Hæc vero habet hic Zoeſius *in decretal. lib.* 5. 26
tit. 39. *num.* 108. *De poſteriori* (inquit) *tan-
tum eſt quæſtio, quum in Extravagant. Ad evi-
tanda, in dict. Concilio Conſtantienſi non fiat
mentio notorii percuſſoris Clericorum, ſed genera-
liter notorii Excommunicati, qui talis eſt, ut nul-
la tergiverſatione celari poſſit, ut non debeat re-
ſtringi tantum ad notoriam Clerici percuſſionem,
ſed,*

Digitized by Google

eum violenter detinere in publica, aut priva-
ta cuſtodia, eripere aliquid per vim, & inju-
riam de manibus, vel corpore ipſius, ut li-
brum, pileum, aut veſtem ei adhærentem,
ipſum conſpergere aqua, pulvere, lapillis, eum
perſequi, ut in fluvium, aut foſſam incidat,
equo decidat, & ſimilia; Gloſſa *in d. c. Si
quis, verb. manus, & cap. Nuper 29. de ſent.
excomm. & in cap. Si quis pulſatus 13. 33.
qu. 3.* Injicere manus violentas in equum, cui
Clericus inſidet, illum occidendo; vulneran-
do, percutiendo, aut detinendo; licet enim
hujuſmodi violentiæ Clerico illatæ graves non
ſint comparative corporis, ſunt tamen gra-
ves, atque mortales comparative honoris,
qui contumelioſe læditur, uti notavit Inno-
cent. III. *in cap. Nuper 29. de ſent. excomm.*
5 Per ly *in Clericum* intelliguntur quicumque
ſaltem primam Tonſuram ab Epiſcopo acce-
perunt, ut colligitur *ex cap. Cum contingat,*
6 *de ætate, qualitate, & ordine præfic.* Sic etiam
Clerici conjugati, ſi cum unica, & virgine
contraxerint, Habitum, & Tonſuram defe-
rant, & alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi
miniſtrent; *cap. unic. de Clericis conjug. in 6.*
7 Concil. Trid. *ſeſſ. 13. c. 6. de reform.* Canonis
autem privilegio non gaudent Clerici bigami,
qui contraxerunt cum duabus, vel cum una
8 corrupta; *c. unic. de bigamis in 6.* Item Cle-
rici, qui dimiſſo Habitu, & Clericali Tonſu-
ra, negotiis ſæcularibus ſe immiſcent, ſi ter
ab Epiſcopo moniti non ſe emendent; *cap. In
audientia 25. cap. Contingit 451. de ſent. Ex-*
0 *comm.* Item Clerici realiter degradati, & ſo-
lemniter depoſiti; *ex cap. Degradatio in 6. de*
10 *pœnis lib. 5. tit. 9.* Item Clerici ſe enormita-
tibus immiſcentes, ideſt ſi latrocinia, & ſedi-
tiones iniquas perpetrent, ſi bella, & ſeditio-
nes in populo commoveant; *cap. Cum non ab
homine 14. & cap. Perpendimus 23. de ſentent.
Excommun.*
11 Per ly *vel Monachum*, intelliguntur omnes
Regulares utriuſque ſexus; *cap. Cum illorum
32. & c. De Monialibus 33. de ſent. Excomm.*
12 Etiam Converſi, & Converſæ, *cap. de monia-*
13 *libus, & cap. Non dubium 5. eod. tit.* Etiam
Novitii, & Novitiæ; *cap. Religioſo, de ſent.*
14 *Excomm. in 6.* Item Tertiarii, & Tertiariæ
mendicantium in Congr., & communitate vi-
ventes, ex Conſtit. Leonis X. incip. *Dum in-*
14 *tra*. Item mulieres Tertiariæ in propriis Do-
mibus viventes, virginalem, & cælibem vi-
tam ducentes ex voto caſtitatis de Ordinarii
licentia emiſſo, ex d. *Conſtit. 22. Dum intra*
edita a Leone X. 1. *Maii* 1518. *in Concil.*
Later. ſeſſ. 11. Item, Eremitæ Habitum Ere- 16
miticum, ex legitima facultate deferentes, &
ſub ſpeciali obedientia Epiſcopi, vel alterius
Prælati alicui Eccleſiæ, vel Eremitorio in Com-
munitate, vel ſeparatim deſervientes, iſti cen-
ſentur Perſonæ Eccleſiaſticæ. Sic Gloſſa *in cap.
Qui vere 16. q. 1. verb. vero*, aſſerens, quod ta-
les Eremitæ gaudent privilegio Clericorum, li-
cet non renuncient propriis; Fagnan. *cap. Nul-
lus nu. 61. de Foro competent.* poſt Cardin. in
Clement. *Per litteras nu. 9. de præbend.* Inno-
centius *cap. Cum Monaſterium 13. de electiom.*
dicens, quod licet Eremitæ poſſint habere pro-
prium, quia non abrenunciant; tamen Eccle-
ſiaſticæ Perſonæ ſunt; Anaclet. *lib. 3. decret.
tit. 1. de vita, & honeſtate Clericorum nu. 25.*
& multi alii. Vide verb. *Eremita n. 13.* Item 17
omnes illi, qui aſſumpto Habitu Religioſo Mo-
nialium ſervituti ſunt addicti, & pro illis elee-
moſynas quærunt, & prope Monaſterium ea-
rum more vivunt. Sic etiam Laici, qui Ha-
bitu Clericali incedunt, & inſerviunt Congr.
Presbyterorum, qui Collegialiter ſub certo Su-
periore modo Religioſo vivunt; ſic Antonellus
n. 22. Matthæucci *Official. Cur. quoad excom-
municationem Canonis n. 10.* Felix Poteſtas *Mi-* 19
niſt. Sacram. Pœnit. c. 3. n. 3560. & alii. Item 19
Equites S. Joannis Hieroſolymitani vulgo dicti
Cavalieri di Malta; ipſi enim emittunt tria
Vota ſubſtantialia in Religione a Sede Apoſt.
approbata, & ſunt vere Religioſi, & ſi ſe in-
vicem percutiant, Pontifex eis concedit, ut
ab Excommunicatione hac de cauſa incurſa ab-
ſolvi poſſint ab eorum Priore Sacerdote; *cap.
Canonica 59. de ſent. Excomm.*

Additiones ex aliena manu.

Num excommunicatio contenta in Canone 20
hoc *Si quis ſuadente diabolo cauſ. 17. quæſt. 4.*
ſit latæ an ferendæ ſententiæ, non immerito
dubitari poteſt. Non ignoro, quod ſeculo de- 21
cimoſecundo, quo in Concilio Lateranenſi ſub
Innocentio II. dictus *Canon* latus fuit, jam in
Eccleſia erant in uſu excommunicationes *latæ
ſententiæ*. Sed formula illa: *Anathemati ſubja-* 22
ceat, qua uſus eſt præfatus *Canon*, non vide-
tur importare excommunicationem *latæ ſenten-
tiæ*. *Hæc formula* (ut recte ait Vaneſpen. *Jur.
Eccleſ. univ. part. 3. tit. 11. c. 6. §. 20.*) *non
videtur magis latam ſententiam importare, quam
hæc: Sit Anathematizatus: Sit ſequeſtratus: quæ* 23
*tamen, juxta Gloſs. in cap. 2. de For. competent.
verb. Sequeſtratus, nonniſi Excommunicationem
ferendæ ſententiæ ſignificat.*

24 Cæterum Doctorum interpretatione, tum uſu Fori, continet *d. Canon* excommunicationem latæ ſententiæ, quod ſane ſufficit, nam, ut inquit Paulus *in l. 11. ff. de legibus*, *minime ſunt mutanda quæ interpretationem certam ſemper habuere.*

Articulus XI.

Quinam ab incurſu hujus Excommunicationis excuſentur, vel non?

1 PRimo ab incurſu hujus Excommunicationis excuſantur, qui laborant ignorantia invincibili, tam juris, ut ſi quis invincibiliter ignorat, ob Clerici percuſſionem eſſe ſtatutam Excommunicationem, quam facti, ut ſi quis ignorat, eum, quem percutit, eſſe Clericum, & ſi res deducta ſit ad Forum externum, & de ignorantia ipſius dubitetur, ſit ipſe paratus etiam cum juramento ſuam ignorantiam probare; *c. Si vero 4. de ſent. Excomm.* Sic qui percutit Laicum putans eſſe Clericum, contrahit quidem malitiam ſacrilegii, ſed non incurrit excommunicationem, quia ut hæc incurratur, debet re ipſa, & non tantum in apprehenſione, Clerico, vel ſtatui Clericali irrogari injuria; Del bene *ſect.21. n.1.* La Croix *lib.7. n.322.* & alii paſſim, *arg. cit. c. Si vero 4. de ſent. Excomm.* & ſic de ſimilibus; ut ſi qui ex conſcientia erronea putet eſſe annexam cenſuram (quæ revera annexa non eſt) actioni, quam operatur, hic quidem gravius peccat, quatenus operatur contra ſuam conſcientiam dictantem rem gravius prohibitam, at nullatenus incurrit cenſuram propter rationem allatam. Tum quia ignorantia invincibilis ſemper excuſat ab incurſu cenſuræ; textu expreſſo *in c. Ut animarum periculis 2. de Conſt. in 6.* & concordat *cit. cap. Si vero 4. de ſent. Excomm.*
2 & tenent Doctores communiter. Secundo excuſantur, qui Clericum percutiunt ad ſui defenſionem vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ; *c. Ex tenore 10. hoc tit. & cap. Significaſti, de homicid. voluntar. lib. 5. tit. 12.* ubi expreſſe habetur: *Quamvis vim vi repellere omnes leges, & omnia jura permittant, tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam*
3 *propulſandam.* Tertio excuſantur, qui fortuito, & ſubitanea ira, vel paſſione ſine ſufficienti deliberatione Clericum lædunt, ut colligitur *ex cap. Si vero 3. de ſent. Excomm.* & tenent expreſſe Gloſſa ibid. *verb. fortuito*, ubi dicit: *Tunc enim non imputatur, quia caſus fortuiti*
4 *prævideri non poſſunt.* Quarto excuſantur Clerici ſe ad invicem percutientes ex mero joco, & levitate, & non ex odio, invidia, aut indignatione, quia ut expreſſe habetur *cap. Super 1. de ſent. Excomm. non poteſt in ipſis injectio manuum violenta notari.*

Quinto excuſantur percutientes Clericum, 5
vel Monachum inventum turpia agentem cum Matre propria, filia, ſorore, & uxore, ut habetur expreſſe in *cap. Si vero 3. de ſent. Excomm.* Non excuſantur autem, ſi occidant, vel percutiant non ſtatim ac in crimine deprehenduntur, ſed poſt tantum temporis ſpatium, quo juſtus dolor ſedari potuit, tunc enim non amplius licet, ſicut nec excuſantur, ſi data opera in loco occulto Clericum, aut Monachum expectant, ut poſſint in crimine repertum occidere, nec ſi peccantem cum aliis conſanguineis inveniant, ut definitur *cap. Si vero 3. §. Ceterum, de ſent. excomm.*

Sexto Mulieres percutientes Clericum, vel 6
Monachum pudicitiam ſuam facto tentantes; *cap. Si vero 3. & cap. Ex tenore 10. de ſent. Excomm.* Non excuſantur autem ſi a Clericis ſolis verbis aggrediantur; tunc enim debent ſolis verbis repelli, niſi Clerici taliter eſſent moleſti, ut mulieres ſe aliter liberare non poſſent, quam utendo fuſte, verbere, pugnis &c. ut advertunt communiter Canoniſtæ *in cit. cap. Si vero; & cap. Ex tenore.*

Septimo excuſantur percutientes Clericum 7
privilegiis clericalibus a ſuo Epiſcopo privatum, vel publice exercentem Macellum, vel munus Tabernarii, vel artem mechanicam poſt trinam Epiſcopi monitionem; *cap. unico, de vita, & honeſt. Cleric. Clement. 1. eod. titulo.*

Octavo excuſantur Officiales Laici percu- 8
tientes Clericum involuntarie, & caſualiter arcendo turbam, & omnes, qui ratione officii, quod in Eccleſia obtinent, repellunt turbantes divina Officia; *cap. Venientes 16. & cap. Cum voluntate 54. de ſentent. Excomm.*

Nono excuſantur Clericum percutientes cor- 9
rectionis cauſa, ut Magiſtri, ſeu Præceptores, qui correctionis cauſa moderate caſtigant diſcipulos Clericos; *c. 1. c. Ex tenore 10. & cap. Cum voluntate 54. de ſent. excomm.* Item Parentes, & Propinqui, qui diſciplinæ gratia filium, vel propinquum moderate, ſeu leviter percutiunt; *c. Cum voluntate 34. de ſent. excomm.* Circa hos tamen eſt advertendum, quod 10
ſi Magiſtri, Patres, & Propinqui ſint Laici, habeant ſolum jus corrigendi, & puniendi Clericos in minoribus conſtitutos, non autem in Sacris, & majoribus Ordinibus, ſicut expreſſe, & clare definitur *in d. cap. Cum vo-*

lun-

Digitized by Google

luntate, per præciſa verba: *Si quis vero ratione Officii, quod in Eccleſia obtinet, vel etiam alii Clerici Seniores Zelo devotionis pueros, vel adoleſcentes in minoribus ordinibus conſtitutos turbantes Divinum Officium, & qui obtentu prælationis, vel magiſterii ſubditos, vel ſcholares correctionis cauſa leviter forſan percuſſerint, Excommunicationis ſententiam non incurrunt, quod de his dicendum eſt, qui aliquos de Familia ſua, vel propinquos inferiorum ordinum ſimili modo, ut cohibeantur a ſuis inſolentiis, & ſcientia, boniſque moribus informent, duxerint corripiendos;* Et ratio eſt, quia nimis indecorum eſſet ſtatui Clericali, & plurimum vileſceret Clericalis reverentiæ, ſi laicis poteſtas corrigendi per verbere in Clericos in ſacris conſtitutos concederetur, hæc enim eſt communior, quidquid dicant aliqui in contrarium ratione patriæ poteſtatis.

11 Decimo excuſantur præ ceteris Prælati Eccleſiaſtici, ſi correctionis cauſa Clericos, vel Monachos ſibi ſubditos nedum in minoribus, ſed etiam in majoribus Ordinibus conſtitutos juxta gravitatem culpæ caſtigaverint; dummodo id faciant per ſe, vel per alium Clericum, vel Monachum; *dict. cap. Ex tenore, & cap.*
12 *Cum voluntate*. Si autem per Laicum fecerint, tum Prælatus mandans, quam Laicus mandatum exequens, Excommunicationem incurrit; *cap. Univerſitatis 24. de ſent. excomm.*

13 In caſu vero, quod neceſſitas urgeat, & Clericus, vel Monachus aliter quam per Laicos a facinore compeſci, & capi non poſſit, aut conſuetudo ſit, ut Eccleſiaſtici per Laicos ligentur, incarcerentur, immo & torqueantur, tunc Prælati poterunt uti miniſterio Laicorum ad ipſos ſic puniendos, & e facinoribus compeſcendos abſque incurſu Excommunicationis; *cap. Ut famæ 35. verſ. Laici, de ſent. Excomm.*

14 Non excuſantur autem, ſed *Canonis* Excommunicationem incurrunt, Primo nedum manus violentas in Clericum, vel Monachum ſuadente diabolo injicientes, ſed etiam id mandentes, dummodo effectus ſequatur; *cap. Mulieres 6. de ſent. Excomm.* expreſſis his verbis: *Illi vero qui non per ſeipſos, ſed eorum auctoritate, & mandato alii violentas injiciunt manus in Clericos, ad Sedem Apoſtolicam ſunt mittendi; cum is committat vere, cujus auctoritate, vel mandato delictum committi probatur.*

15 Et mandans hanc incurrit Excommunicationem, licet de mandato pœniteat, antequam ſuum mandatum fuerit effectuatum, niſi mandatum revocaverit, & de revocatione ante exequutionem mandati mandatarium ſerio mo-

nuerit. Sicuti eam incurrit projiciens e tecto 16
lapidem cum deliberatione occidendi Clericum, quamvis ſtatim poſt jactum pœniteat, atque, ſi poſſet, revocaret, quia quantum eſt ex parte ſue operis prohibiti jam malitiam complevit; colligitur *ex cap. Ad audiendam, de homicidio*; & tenent Avila *par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 7. concluſ. 2.* Ægid. *diſp. 14. dub. 15. n. 163.* Confectius *ſumm. privileg. tit. 14. can. 1.* Layman *de excomm. lib. 1. tract. 1. p. 3. cap. 5. n. 7.* & alii paſſim.

Secundo non excuſentur illi, qui licet non 17
mandent violentam manuum injectionem in Clericum, vel Monachum, ſuo tamen nomine, gratia, vel intuitu factam ſigno aliquo externo ratihabent, ut expreſſe habetur *cap. Cum quis 23. hoc tit. in 6.* his verbis: *Cum quis abſque tuo mandato manus injicit in Clericum tuo nomine violentas, ſi hoc ratum habueris, excommunicationem latam a Canone incunctanter incurris*. Non autem eam incurrunt 18
ſi ratihabeant talem violentiam factam, non ſuo, ſed ſolum alterius nomine, ut aperte declarat idem textus: *Si vero injectio eadem tuo nomine non fuit facta, tunc licet pecces ratihabendo eamdem, non tamen propterea Excommunicationis illius vinculo innodaris, cum quis ratum habere nequeat, quod ejus nomine non eſt geſtum.*

Tertio non excuſantur, qui Clericum vel 19
Monachum etiam abſque ulla læſione corporali recludunt, vel detinent in carceribus publicis, vel privatis, vel in aliqua domo, vel alio in loco injurioſe, & violenter retinent, ne exire poſſint; & quo voluerint, libere progredi nequeant, *cap. Nuper 29. de ſent. Excomm.*

Quarto non excuſantur conſulentes, auxi- 20
lium ferentes, conſentientes, ſociantes, *cap. Quantæ 47. de ſent. Excomm.* & *Clementin. 1. de pœnis*, ubi explicite inter reos hujus canonis enumeratur, *qui injurioſe, vel temere percuſſerit, aut banniverit, vel hæc mandaverit fieri, vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium in his dederit, vel favorem &c.* Et de ſociantibus homicidam etiam ſine manuum injectione clariſſime habetur *cap. Sicut 1. de homicid. voluntar. lib. 5. tit. 12.* his verbis: *Illi autem, qui animo occidendi, feriendi, aut capiendi illum ſanctum, ac Reverendum virum quondam Cantuar. Archiepiſcopum citra manuum injectionem ſe fatentur veniſſe, ſi de illa captione mens ejus ſequuta fuiſſet, pari pœnitentia, vel foro pari extiterent puniendi.*

Quinto non excuſantur omnes illi, qui ex 21
officio, vel alio titulo tenentur, & poſſunt

ſine ſuo gravi incommodo hanc violentam ma-
nuum injectionem impedire, & non impe-
diunt, ſicque tacite conſentiunt, & permit-
tunt, uti Superiores omnes ſive Eccleſiaſtici,
ſive ſæculares potentes impedire ſuos ſubditos
ab his violentiis, & non impedientes; Paren-
tes non impedientes filios, & Domini, &
Officiales non avertentes ſervos, & milites
cum poſſint; *c. Quantæ 47. de ſent. Excomm.*
ibi: *Non autem ſolos violentiæ hujuſmodi Au-
ctores præſumptio aliquorum exiſtimet puniendos,
ſed facientes, & conſentientes pari pœna plectendos
catholica condemnat auctoritas. Eos delinquenti-
bus favere interpretamur, qui, cum poſſunt, ma-
nifeſto facinori deſinunt obviare*, & Gloſſa hic
verb. quidam, clare innuit, *quod, qui auctorita-
tem habet ex Officio, & non prohibet, ſi poteſt;
eſt vere excommunicatus.*

22 Sexto non excuſantur percutientes Clericum
etiam in ſui percuſſionem conſentientem; quia
licet talis percuſſio non ſit violenta reſpectu
Clerici voluntarie percuſſi, eſt tamen violen-
ta, & injurioſa reſpectu ſtatus Clericalis. Ca-
non enim iſte non tam pronunciatus eſt in
favorem Clerici, quam in favorem ſtatus Cle-
ricalis; *cap. Conting. de ſent. Excomm.* ubi et-
iam præcipitur excommunicari Clericus per-
mittens ſe percuti. *Si quis autem Clericus poſt
prohibitionem hujuſmodi, ſponte ſe ſubjecerit,*
23 *excommunicetur.* Immo per Sperell. *deciſ.* 45.
num. 71. Barboſam, & alios triginta graviſſi-
mos Auctores Clericus incurrit hanc Excom-
municationem ſe ipſum percutiendo, ſi hoc
faciat ex malitia, & paſſione, animo irato,
& non ex fervore devotionis, quia injuriam
facit ordini Clericali, pro cujus decore, &
indemnitate potiſſimum promulgatus eſt Ca-
non *Si quis ſuadente.*

24 Septimo non excuſantur, qui venenum Cle-
rico, vel Monacho propinant, maxima enim
offenſio, & violentia reſultat ex propinatione
veneni, cujus miniſterio, & inſtrumento pro-
pinans perſonam Clerici, vel Monachi vio-
lenter tangit, cum venena de ſe apta ſint
25 mortem inferre. Immo hæc Excommunicatio
incurritur ſtatim ab initio propinati veneni,
quia venenum calefactum in ſtomachum ſta-
tim incipit agere, & quamvis forte non ſe-
quatur mors, hoc eſt præter intentionem pro-
pinantis, & per ſe non ſtetit, per venenum
enim eſt violentia illata perſonæ ſumenti, quæ
per illud incipit violenter diſponi ad mortem.
Sperell. *deciſ.* 20. *num.* 21. Claudius la Croix,
Beja, Matthæucci, & alii paſſim cum Leza-
na *tom.* 3. *verb. Clericus num.* 7.

Octavo non excuſantur percutientes Petrum 26
Clericum, credentes illum non eſſe Petrum,
ſed Paulum ſimiliter Clericum, & ratio eſt,
quia tam intentio, quam opus externum eſt
injurioſum ſtatui Clericali, propter cujus reve-
rentiam impoſita eſt Excommunicatio. Nec
ulla ignorantia excuſat in hoc caſu, cum per-
cutiens habeat intentionem percutiendi Cle-
ricum, & re ipſa percutiat unum Clericum,
licet credat eſſe alium Clericum; colligitur
ex *cap. Si vero 2. n. 4. de ſent. Excommunic.*

Nono excuſantur percutientes Clericum, vel 27
Monachum etiam mortuum, male tractantes
ejus cadaver; privilegium enim hoc etiam in
Clerico mortuo perſeverat, & qui ipſum of-
fendit, eſt adhuc injurioſus ſtatui Clericali;
ſic tenent Pignatelli *tom. 6. conſ. 5. n. 3.* Spe-
rell. *deciſ. 21. n. 25.* Engel *tit. 33. §. 1. n. 5.*
& alii paſſim cum Felino *in cap. A nobis 2.
n. 4. de ſent. excommun.*

Additiones ex editione Romana.

Quæri hic ſolet, an percutiens Clericum in 28
defenſionem Tertii, incurrat nec ne excom-
municationem, de qua differitur? Negatur, 29
propterea quod defenſio Innocentis reſpectu
cujuſcumque Aggreſſoris ſit maxime natura-
lis, & ſuo modo debita, vel ſaltem licita;
Cap. Delicto, de ſentent. Excommun. ut nulla
ex eo actu debeat reſultare pœna, dummodo
non ceſſet vera & juſta ratio defenſionis;
Zoeſ. *in Decretal. lib. 5. tit. 39. n. 36.* Suarez
de Cenſur. diſp. 22. ſect. 1. n. 39.

Quod dicitur *in cap. 3. de ſentent. Excommu-* 30
nic. percutientem ſcilicet Clericum turpia a-
gentem cum matre, filia, & uxore, non in-
currere excommunicationem, id intelligendum
tam de copula, quam de aliis actibus turpi-
bus; Suarez *de Cenſur. diſput. 27. ſect. 1. n. 37.*
Nomine uxoris venit etiam ſponſa de præ- 31
ſenti, non item de futuro. Sed an nomine 32
Matris veniat Avia, tum an nomine filiæ
veniat Neptis, non conveniunt Doctores. Ne-
gat *idem Auctor, citato loco n. 36.*

Percutientes Clericos privatos privilegiis Cle- 33
ricalibus a ſuo Epiſcopo non incurrere excom-
municationem, recte ait *Auctor n. 7.* Clerici 34
autem privati privilegiis Clericalibus ſunt de-
gradati, non item depoſiti, niſi poſt depoſi-
tionem ſequatur incorrigibilitas. Sed an requi- 35
ratur Judicis declaratio; affirmat Zoeſ. *in De-
cretal. lib. 5. tit. 39. num. 43.* qui tamen alios
tradit caſus, in quibus ſola incorrigibilitas poſt
trinam monitionem privat privilegio Clericali.

Quod

Digitized by Google

36 Quod ait Auctor *n. 23.* Clericum ſeipſum
percutientem incurrere excommunicationem,
intellige cum Zoeſio *in Decretal. dict. lib. 5.
tit. 39. n. 66. quatenus percuſſio inducit gravem
læſionem in proprio corpore, ut ei conveniat ra-
tio Canonis, quia læditur favor publicus ſtatus*
37 *Clericalis.* Clericum vero conſentientem ſui
percuſſioni non incurrere excommunicationem
patet *ex cap. 36. de ſentent. Excommunic.* in
quo habetur, conſentientem excommunican-
dum, quod eſt argumento non incurriſſe ex-
communicationem.

Articulus XII.

Quinam ab Excommunicatione Canonis poſſint abſolvere, vel non?

1 AD faciliorem hujus tituli intelligentiam
prænotandum eſt, quod percuſſio, ſeu
violenta manuum injectio in Clericum dividi-
tur in levem, mediocrem, & enormem; *c.*
2 *Pervenit, de ſentent. Excomm.* Levis eſt, quæ
fit ſine relictione maculæ, ſeu ſigni percuſſio-
nis in corpore, ut quæ fit manu, pede, di-
gito, baculo, lapide nullam maculam exter-
3 nam, ſeu contuſionem relinquente. Medio-
cris eſt, quæ fit cum relictione maculæ, ſeu
ſigni in corpore ſine mutilatione, aut letali
vulnere, ut quæ fit cum dentium, aut ma-
gna capillorum evulſione, cum carnis ſuppel-
latione, cum magna ſanguinis effuſione, cum
vultus fœdatione, veſtium effractione, & ſimi-
4 libus. Enormis eſt, quæ fit cum gravi vulnera-
tione, mutilatione, aut magna ſanguinis effuſio-
ne, non a naribus, ſed a magno vulnere prove-
niente; *c. Cum illorum 32. de ſent. excomm.* §.
5 *qui ſi clauſtrales.* Et percuſſio, ſeu injuria de ſe
non gravis, & enormis poteſt eſſe enormis ra-
tione qualitatis perſonæ offenſe, & loci, in quo
offenditur; ratione Perſonæ eſt enormis, cum
percutitur licet leviter Epiſcopus, Abbas, vel
a ſubdito ſuus Superior, a Filio ſuus Pater,
a Diſcipulo ſuus Magiſteer, ex *cit. capit. Cum*
6 *illorum*, & Fagnan. ibi *num.* 21. Ratione loci
fit enormis cum fit publices, v. g. in Thea-
tro, in Foro, in conſpectu Superioris, Judi-
cis, in Eccleſia, & Cœmeterio, ex *c. Quiſ-
ſævis 17. q. 4.* & ex Fagnan. *loc. cit. num.* 23.
His prænotatis reſolves:

7 In Articulo mortis, & in abſentia Superio-
ris, ad quem de jure ſpectat abſolutio, qui-
libet Sacerdos poteſt abſolvere ab hac excom-
municatione, etiam per percuſſionem enor-
mem contracta, ſicuti a qualibet alia, cum
onere, ut elapſo periculo abſolutus compareat
coram Superiore ad exequendum quod ille
præſcripſerit; *c. Eos qui, de ſent. Excomm. in
6.* & *c. Excommunicamus, de ſent. Excomm. in-
ter extravag. commun. §. Decrevimus.* Et ſi- 8
gnanter dicitur *in abſentia Superioris, ad quem
de jure ſpectat abſolutio*, quia certum eſt ex
mox laudatis *c. Eos qui &c. & c. Excommu-
nicamus &c.* a cenſura Excommunicationis re-
ſervatæ neminem in mortis articulo abſolvi
poſſe, ſi facilis ſit recurſus ad Superiorem,
ad quem abſolutio de jure ſpectat; ibi enim
§. *Decernimus* ſic clare ſtatuitur: *Decernimus
etiam, ut nullus hanc incurrens Excommunicatio-
nis ſententiam pro prædictis, vel aliquo prædi-
ctorum, abſque ſpeciali mandato noſtræ abſolutio-
nis beneficium valeat obtinere, niſi forſan ad nos
habere acceſſum non poſſet in mortis articulo con-
ſtitutus.*

Extra articulum mortis poſſunt ab Excom- 9
municatione canonis etiam per percuſſionem
mediocrem, & enormem contracta abſolvere
Legati a latere, quia licet hæc Excommuni-
catio in Canone, *Si quis ſuadente diabolo*, ſit
ſpecialiter reſervata Romano Pontifici, ex de-
claratione tamen ejuſdem extenſa intelligitur
facultas abſolvendi Legatis a latere, quibus
conſtat hanc abſolvendi facultatem competere
ex Officio Legationis, *ex cap. Ad eminentiam,
de ſent. excomm.* Et iſti Legati a latere poſ- 10
ſunt abſolvere omnes undecumque advenientes.
Legati autem miſſi, ſive Nuncii Apoſtolici 11
poſſunt ſolum abſolvere eos, qui ſunt in Pro-
vincia ſuæ Legationis, ut expreſſe colligitur
ex textu *in c. penult. de Offic. Legati.*

Extra mortis articulum poſſunt Epiſcopi ab- 12
ſolvere ab hac Excommunicatione contracta
ob percuſſionem levem etiam publicam; *cap.
Pervenit 17. de ſentent. Excomm.* A contracta 13
vero ob percuſſionem mediocrem, & enormem
poſſunt abſolvere tantummodo, ſi ſit occulta,
ex Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. c. 6.* ubi ex-
preſſe habetur: *Liceat Epiſcopis ... in quibuſ-
cumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ
reſervatis delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos
in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id
ſpecialiter deputandum in Foro conſcientiæ gratis
abſolvere impoſita pœnitentia ſalutari.* Et ſi
fuerit publica, poſſunt ab ea abſolvere, ſi
perſonæ Excommunicatæ ſint impeditæ adi-
re Pontificem impedimento perpetuo, vel lon-
giſſimi temporis; *cap. Mulieres 6. cap. De ce-
tero 11. cap. Ea noſcitur 13. cap. de Moniali-
bus 33. & cap. Quamvis 58. de ſentent. Ex-
communicat.* Si impedimentum eſt perpetuum, 14

Digitized by Google

abſolvuntur ſine onere comparendi ; ſi impe-
dimentum eſt ſolum temporale, abſolvuntur
cum onere comparendi cum primum commode
poterunt, alias reincidunt in aliam ſimilem
Excommunicationem ; *ex cap. Eos qui, de
ſentent. Excommunicat. in 6. & cap. De cetero
11. tit. 39. de ſent. Excomm.* Quinam autem
cenſeantur impediti adire Romam, vid. verb.
Abſolutio art. 1. n. 6. 7. 8. &c.

15 Prælati Regulares (pro quibus in hoc non
veniunt Superiores locales Conventuum, *ex de-
creto Viſitationis Apoſtolicæ 13. Martii* 1601.)
poſſunt ſuos ſubditos, & Novitios abſolvere ab
Excommunicatione contracta, nedum ob per-
cuſſionem levem, & mediocrem, *ex c. Mona-
chi ; c. Illorum §. Si Clauſtrales, & cap. Ca-
nonica, de ſentent. Excomm.* ſed etiam ab Ex-
communicatione contracta ob percuſſionem
enormem ex Bullis Clementis IV. incip. *Vir-
tute conſpicuor*, Sixti IV. incip. *Regimini*, Ju-
lii II. incip. *Exponi Nobis feciſti*, & Pauli
III. incip. *Licet debitum ;* inter enim exceſſus
enormes in iſtis Conſtitutionibus exceptos, pro
quorum abſolutione ſit a Regularibus Sedes
Apoſtolica adeunda, non reperitur percuſſio
enormis, & caſus excepti per omnes firmant
regulam in contrarium & in non exceptis,
neque conſtat de expreſſa, & ſpecifica Sanctæ
Sedi reſervatione abſolutionis a percuſſione
etiam enormi, qua ſe Regulares oſtendunt.
16 Tum quia Clemens VIII. in ſuo Decreto edi-
to 26. *Maii* 1593. pro limitatione caſuum re-
ſervabilium a Prælatis Regularibus, ſtatuit poſ-
ſe ab ipſis inter alios ſibi reſervare *occiſionem,
aut vulnerationem, ſeu gravem percuſſionem cu-
juſcumque perſonæ*, ſed per hanc conceſſionem
Pontifex aperte ſupponit in Prælatis Regula-
ribus veram facultatem abſolvendi ſuos ſubdi-
tos a tali enormi, & gravi percuſſione, cum
certe conſtet nullum Prælatum poſſe ſibi reſer-
vare cenſuram, a qua non poſſit ipſe abſol-
vere, alias ſuperflua eſſet, & fruſtranea Pon-
17 tificis diſpoſitio. Et hoc evidentius oſtendi-
tur per ea, quæ Urbanus VIII. confirmans
ipſum Decretum Clementis in decreto de ex-
preſſo ejus mandato edito *a Congregat. Concil.
die 21. Septembris* 1624. ſubjungit : *Sanctitas
ſua deinceps declaravit, ut ſi hujuſmodi Regu-
larium Confeſſariis caſus alicujus reſervati fa-
cultatem petentibus Superior dare noluerit, poſſint
nihilominus Confeſſarii illa vice pœnitentes Re-
gulares, etiam non obtenta a Superiore faculta-
te, abſolvere* ; ſed Pontifex per hæc verba *fa-
cultatem petentibus Superior dare noluerit*, ma-
nifeſte, & evidentiſſime ſupponit, Prælatos
Regulares, per ſe ipſos, vel alios, quibus id
commiſerint, poſſe proprios ſubdiꝛos ab omni-
bus illis caſibus abſolvere, ergo certiſſime con-
ſtat poſſe Prælatos Regulares ſuos ſubditos per
ſe, vel per alios abſolvere a percuſſione etiam
gravi, & enormi. Sic firmiter tenent Dona-
tus *tom. 1. part. 1. tract. 13. quæſt. 17. &
tom. 2. tract. 11. qu. 17. &* 18. Anaclet. *lib. 5.
Decret. tit. 39. de ſent. Excomm. n.* 255. Fe-
lix Poteſt. *tom. 1. part.* 4. *n.* 3578. Lezana *t.* 1.
c. 18. *n.* 3. Tamburin. *de jure Abbat. tom. 2.
diſp.* 14. *qu.* 10. *n.* 6. Hasbenſis, Rodriquez,
Layman, Sorbo, Matthæucci, Engel, & alii
plurimi. Vide tamen verb. *Prælatus Regula-
ris n.* 31.

Regularis percutiens Religioſum alterius Or- 18
dinis debet abſolvi ab ambobus eorum Præla-
tis ; *ex cap. cum illorum, verſ. ſi vero Clau-
ſtralis 23. de ſentent. Excomm.* ubi expreſſe ha-
betur : *Si vero Clauſtralis aliquis in Religio-
ſam perſonam alterius Clauſtri manus injecerit
violentas, per Abbatem proprium, & ejus, qui
paſſus eſt injuriam, abſolvatur*, quod ex Moli-
na *de jure, & juſtitia tract. 3. diſp. 60. num.* 5.
& Engel *lib. 5. tit. 29. de ſent. Excomm.* ſic
debet intelligi, ut abſolutio, & executio pœ-
næ fiat per Prælatum Religioſi percutientis,
tamquam per Judicem Ordinarium, cum con-
ſenſu tamen, & præſcientia Prælati Religioſi
offenſi tamquam Actoris ſuper injuria ſuni Re-
ligioſi, niſi Prælatus Religioſi offenſi totum
hoc negotium remiſerit Prælato Religioſi of-
fendentis. Et ſi Religioſi illi adinvicem, & 19
mutuo ſe percuſſerint, poterit quilibet Supe-
rior ſuum ſubditum abſolvere, quia tunc inju-
ria compenſatur ; ſic Felix Marius *pag.* 626.
n. 9. Regularis percutiens Clericum ſæcularem
poteſt abſolvi a proprio Superiore Regulari de
licentia Epiſcopi Diœceſani, vel ab alio Epi-
ſcopo ; *ex cap. Religioſi 21. de ſent. Excom. in
6.* vel a Sede Apoſtolica *ex Stylo Curiæ cap.
Cum illorum 32. de ſent. Excom.* Vide infra
num. 24.

Moniales exemptæ, ſe invicem etiam gravi- 21
ter, & enormiter percutientes poſſunt abſolvi
a ſuis Prælatis Regularibus, vel ab aliis ab
ipſis deputatis, quia privilegia Regularibus
conceſſa, eorum Monialibus communicantur,
ut expreſſe concedit Sixtus IV. in Bulla au-
rea Monialibus Prædicatorum, & Minorum,
& ſignanter pro Monialibus S. Claræ conce-
dit Leo X. Conſtit. *Cum ſicut*, Gregorius XIII.
Conſtit. *Ex benignæ Sedis*, & Pius V. Conſtit.
Et ſi Mendicantium, in quibus confirmant pri-
vilegia Fratrum Minorum de Obſervantia, &
Mo-

Digitized by Google

Monialium S. Claræ, & Tertii Ordinis S. P.
Franciſci, eriam per modum communicatio-
nis, & extenſionis inter ſe, & cum aliis Or-
22 dinibus. Moniales vero ſubjectæ Ordinariis ſe
invicem, vel Clericos percutientes abſolvun-
tur ab Epiſcopo, etiamſi percuſſio ſit gravis,
& enormis; *c. de Monialibus 33. de ſent. Excom.*
23 Regulares intra Italiam, & extra Urbem poſ-
ſunt abſolvere ſæculares a percuſſione levi, ſi
ab Epiſcopo habeant facultatem abſolvendi a
caſibus ipſi reſervatis; non enim poſſunt ſola
ſua facultate propria, cum per decretum juſſu
Clementis VIII. editum 26. *Novembris* 1602.
ſit abſolute reſervata privative ad ipſos vio-
lenta manuum injectio in Clericos juxta Ca-
nonem; *Si quis ſuadente diabolo* 17. *quæſt.* 4.
24 Ad ſuperius dicta in hoc ultimo art. *n.* 20.
addendum eſt, quod Abbas, ſeu Superior Re-
gularis non poteſt abſolvere Monachos ſibi
ſubjectos a percuſſione Clerici Sæcularis, ut
expreſſe reſpondit *Sacr. Congreg. Concil. in
Mediolanea. Cenſurarum* 2. *Decemb.* 1719. *ad
5. dubium*, in qua cauſa cum alia ad rem facientia propoſita & reſoluta fuerint, hic pro uberiori notitia ad litteram ſubnectuntur, prout referuntur in Theſauro Reſolutionum S. C. C. *tom.* 1. *in dicta Mediolanenſi Cenſurarum*, ibi: In Oppido Civitatis Mediolanenſis Diœceſis Cœnobium extat Monachorum Montis Oliveti, cujus Abbatia commendata eſt Eminentiſſimo Cardinali Odeſcalco Archiepiſcopo. Penes Abbatem Commendatarium ſtare dicitur cura habitualis; Eccleſia etiam Cœnobii eſt Parochialis, & cura actualis exercetur a perpetuo Vicario. Inter Monachos, & Vicarium jurgia, & contentiones ſæpius exortæ ſunt. Cum autem die 26. Menſis Januarii anni præteriti 1718. Livius Bazzana Vicarii munere fungens percuſſus fuerit a duobus Monachis, ab Antonio videlicet Petragroſſa Sacerdote, & ab Alexandro Fumagallo Laico Converſo, nonnulla Acta in Curia Archiepiſcopali geſta fuerunt, de quorum validitate in præſenti eſt diſputandum, uti deſumitur ex primo dubio mox referendo, & ex cæteris inter partes concordatis; cumque hinc inde Scripturæ diſtribuantur, dignabuntur EE. VV. decernere:

I. An Acta hactenus facta per Curiam Archiepiſcopalem Mediolanen. contra Rev. Patrem Antonium Petragroſſa, & Fr. Alexandrum Monachos ſuſtineantur, in caſu &c.

II. An liceat eidem Curiæ Archiepiſcopali declarare, vel ſaltem denunciare excommunicatos, in vim Canon. *Si quis ſuadente*, dictos Monachos, in caſu &c. & quatenus negative.

III. An conſtet de ſufficienti punitione facta per dictum Abbatem Regularem, in caſu &c. & quatenus negative.

IV. An, quomodo, & quibus pœnis ſit procedendum contra dictos Monachos, in caſu &c.

V. An licuerit eidem Abbati Regulari abſolvere prædictos Monachos a Cenſuris, ſi quas incurrerint, in vim dicti Canon. *Si quis ſuadente*, in caſu &c.

Eadem S. Congr. Conc. in d. Mediolan. Cenſurarum die 2. Decemb. 1719. Reſpondit.

Ad primum Affirmative, excepto Monitorio expedito die 14. Februarii 1718. nec non excepta citatione expedita die ſecunda Junii ejuſdem anni. *Ad ſecundum* licere (renovata tamen citatione juxta inſtructionem) declarare Fratrem Alexandrum, nec non P. Antonium, quatenus delictum habeatur pro notorio, & quatenus habeatur tantum pro publico, licere denunciare, ideſt præcipiendo ſuis Parochis & Subditis univerſis, ne eos admittant intra Eccleſias ſibi ſubjectas, & non converſentur cum eiſdem. *Ad tertium* negative. *Ad quartum* detrudendos nomine Sacræ Congregationis in Carcerem formalem, & per Abbatem certioretur Eminentiſſimus Epiſcopus de pœna delinquentibus impoſita. *Ad quintum* negative.

De materia hujus articuli, conſule, ſi libet, Zoeſ. *in Decretal. lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 165.

EXECUTOR LITTERARUM APOSTOLICARUM.

SUMMARIUM.

1 *Executorum duplex genus, & quomodo unum ab altero dignoſcatur*, ad n. 7

8 *Executor quid facere debeat ante executionem litterarum Apoſtolicarum*, ad n. 9

10 *Executor litterarum Apoſtolicarum an procedere poſſit abſque illarum exhibitione in* Cancellaria *Epiſcopali.*

11 *An poſſint Ordinarii executionem litterarum Apoſtolicarum impedire, vel eas exequi cumulative ſaltem cum Executore deputato*, ad num. 12

13 *Diſpenſationum Matrimonialium commiſſiones quibus demandari ſoleant, quibus vero non*, ad n. 19

20 *Quas litteras Apoſtolicas Vicarius Capitularis exequi poſſit, vel non*, ad n. 32

33 *Exe-*

33 *Executor quomodo ſe gerere debeat in executione, & an poſſis unquam aliquid accipere pro eadem*, ad n. 38

39 *Quinam debeant, vel poſſint jure, vel privilegio in Executores eligi diſpenſationis Apoſtolicæ pro foro interno ſuper impedimentis Matrimonii occultis*, ad n. 44

45 *Utrum hujuſmodi Executores ab Epiſcopis & a Pœnitentibus ſint neceſſario approbandi*, ad n. 47

48 *An Executores debeant adhibere teſtes ad executiones, & quid poſtea facere debeant de litteris Apoſtolicis*, ad n. 44

50 *Circa reliqua ad Executores ſpectantia lector remittitur alibi.*

51 *Utrum Epiſcopus, qui Vicarium non habeat, poſſit exequi litteras Apoſtolicas Vicario Generali directas.*

52 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 64

1 EXecutor alius eſt merus, & alius mixtus. Executor merus eſt qui poſt negotium jam plene diſcuſſum deputatur, ita ut nihil illi reſtet, niſi actualis executio; *leg. Executorem* 8. *Cod. de execut. rei Judic. & leg. Sicut proponit* 6. *Cod. ead.* Unde mero Executori committitur nudum, ſeu merum exercitium executionis abſque exercitio juriſdictionis, uti communiter fit in litteris gratioſis Papæ; ſi tamen adſit legitimus contradictor, & poſſeſſor in Beneficio, tunc ex mero efficitur mixtus. Executor mixtus eſt ille, qui ſimul partes Judicis aſſumit, ut ſi Papa ei committat in forma *dignum*, tunc enim examinare debet narrata &c. ubi e contra Executor merus non cognoſcit de ſubreptione, ſed hanc advertens nude ceſſat ab Executione. Roſa *de executione litter. Apoſtolicar. par.* 1. *c.* 6. *a n.* 1.
2 *& communis aliorum*. Quando in reſcriptis additur *Vocato Titio*, tunc executor eſt mixtus, præſertim quando Papa ipſe non facit gratiam, ſed committit faciendam. Roſa *loc. cit.*
3 *cap.* 8. *num.* 1. & alii paſſim. Sic efficitur executor mixtus per clauſulam *Amoto*; Rota *par.* 2. *deciſ.* 159. *n.* 3. *part.* 3. *deciſ.* 451. *n.* 3. *p.* 16. *deciſ.* 107. *nu.* 6. *part.* 18. *tit.* 2. *deciſ.* 420. *n.* 17. Card. de Luca *de benefic. deciſ.* 73. *n.* 24.
4 *de jurepatronat. diſc.* 51. *ſub num.* 6. Et per clauſulam *conſtito*; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 65. *num.* 7. & 8. Card. de Luca *de benefic.*
5 *diſc.* 72. *num.* 6. *diſc.* 73. *num.* 24. Vel per alteram *dummodo verificato jure patronatus*. Rota *par.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 410. *num.* 2. Card. de Lu-
6 ca *de Jurepatronat. diſc.* 51. *ſub num.* 6. Et per clauſulam *vocatis vocandis, vel accedente conſenſu*; Rota *part.* 1. *deciſ.* 215. *num.* 3. *part.* 2. *deciſ.* 525. *num.* 7. *part.* 16. *deciſ.* 222. *num.* 6. Card. de Luca *de benefic. diſc.* 48. *num.* 4. *diſc.* 72. *num.* 6. *diſc.* 73. *n.* 24. *de jurepatronat. diſc.*
41. *ſub n.* 6. *de alienat. diſc.* 13. *num.* 5. Item 7
efficitur Executor mixtus per clauſulam *dummodo non ſit alteri jus quæſitum*; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 451. *n.* 17.

Executor Apoſtolicus debet in primis requi- 8
rere juſtificationem Litterarum Apoſtolicarum; Rota *pars.* 3. *recent. deciſ.* 129. *num.* 5. Non enim eas exequi debet abſque earum juſtificatione; Rota *part.* 7. *dec.* 147. *n.* 5. Nec poteſt 9
procedere ante illarum præſentationem; Rota *p.* 1. *dec.* 166. *num.* 11. Secus injuſte procederet; Rota *p.* 3. *dec.* 129. *n.* 5. *p.* 11. *dec.* 369.
num. 14. Executor Litterarum Apoſtolicarum 10
procedere poteſt abſque illarum exhibitione in Cancellaria Epiſcopali; *Sacra Congreg. Concilii in Turritana* 15. *Novemb.* 1704. ibi: *II. An Executores deputati in Litteris Apoſtolicis procedere valeant abſque illarum exhibitione in Cancellaria Archiepiſcopali, & quatenus negative? III. An Archiepiſcopus procedere poſſit in caſu contraventionis? IV. An reſcripta Apoſtolica emanata contra Archiepiſcopum, ejuſque Officiales certis Executoribus directa ſint exhibenda in ejus Cancellaria?* Sacra Congr. reſpondit *ad* 2. *affirmative, ad* 3. & 4. *negative, l.* 54. *decret.*
pag. 415. Executionem Litterarum Apoſtolica- 11
rum impedire non poſſunt Ordinarii ex Decreto Concilii Trid. Gregor. enim XIII. Conſtit. incip. *Ad Romanè*, expreſſe declaravit, quod ex Litterarum Apoſtolicarum executione eidem Conciliari decreto nullimode contravenitur; quapropter nemo deinceps auderet ſub hujuſmodi cavillationis prætextu earumdem liberam executionem impedire, ſive Executores moleſtare; Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. in Con-*
ſtit. 2. *Martini V. num.* 9. Ordinarius nec cu- 12
mulative cum Executore deputato Litteras Apoſtolicas exequi poteſt; Felin. *cap. fin. n.* 38. *de præſumpt.* aliique adducti a Rota *in dec.* 508. *num.* 2. *cum ſeq. coram Pamphil. & deciſ.* 209. *num.* 4. *coram Buratt.* Cardin. Petra *loc. cit. num.* 10.

Diſpenſationum matrimonialium commiſſio- 13
nes, ſi extra Curiam fiant, locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis Generalibus ſolent demandari; *ſic praxis quotidiana*, & eſt ad tenorem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de reformation.* & Rota *coram Merlino dec.* 693. *n.* 2. Vicariis autem Prælatorum juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentium, non committuntur,
cum hi Vicarii in Dignitate Eccleſiaſtica non 14
ſint,

ſiat, nec eorum officium dignitati æquipare-
tur; Garcias de benefic. part. 9. cap. 2. §. 1.
num. 147. Barboſa Juris Eccleſ. univerſ. lib. 1.
cap. 5. num. 29. & alii paſſim; & ſic ſervare
ſtylum Curiæ teſtatur Pyrrhus Corrad. in pra-
xi diſpenſat. Apoſtol. l. 7. cap. 4. num. 57. ubi
etiam aſſerit ſic fuiſſe a Sacra Congreg. deci-
25 ſum. Excipit tamen dictus Pyrrhus Vicarium
Abbatis Montis Caſſinen. quem aſſerit eſſe in
poſſeſſione, ut ſibi hæ commiſſiones dirigan-
26 tur ex Indulto ſpeciali Sixti V. Ad illos ſo-
los Prælatos ſunt dirigendæ, qui juriſdictio-
nem quaſi Epiſcopalem exercent, & ſunt nul-
lius Diœceſis; Seraphin. deciſ. 1052. num. 1.
Coccin. deciſ. 346. num. 7. Rota in noviſſimis
dec. 45. num. 4. coram Merlino, & ſic fuiſſe a
Sacra Congreg. deciſum de anno 1593. in una
Prioratus de Valez Ordinis S. Jacobi, teſtatur
idem Garcias loc. cit. num. 142. ubi refert ver-
ba dictæ deciſionis, ut ſequitur: Sacra Congr.
cenſuit diſpenſationes matrimoniales, & alias
quaſcunque ſubditis inferiorum Epiſcopis a Sede
Apoſtolica concedantur, ſi eas extra Romanam
Curiam committi contigerit, & illi inferiores
nullius Diœceſis exiſtant, & juriſdictionem quaſi
Epiſcopalem habeant, eiſdem inferioribus, non
autem vicinioribus Epiſcopis, eſſe committendas.
Hieronymus Cardinalis Matthæus.

27 Brevia directa conſtitutis in dignitate poſ-
ſunt expediri per Canonicos Cathedralis; Gloſſa
in l. Vel univerſorum, ff. de pignoratitia actio-
ne, Genuenſ. in praxi c. 69. num. 10. Vincen-
tius de Juſtis de diſpenſat. matrimonial. lib. 1.
28 cap. 5. num. 14. & alii. Matrimoniales tamen
diſpenſationes Canonicis Cathedralis non com-
29 mittuntur; De Juſtis ibid. num. 15. Immo nec
Sede Epiſcopali vacante hujuſmodi diſpenſatio-
nes committuntur Vicario Capitulari, ſed E-
piſcopo viciniori, ſeu ejus Vicario Generali,
quo caſu Litteræ commiſſionis de Stylo Curiæ
concipiuntur ſub iſta forma: Diſcretioni tuæ
&c. cum, ut dicti Oratores aſſerunt, Sedes Epi-
ſcopalis N. ad præſens vacet, & Venerabilis
Frater noſter Epiſcopus N. vicinior Ordin., qui
nunc vivat, exiſtat, per Apoſtolica ſcripta man-
damus, quatenus &c. Sic refert, & tenet de
Juſtis loc. cit. num. 22. & tenet Garcias de be-
nefic. part. 6. cap. 2. num. 44. Squillant. de pri-
vileg. Clericor. cap. 2. num. 200. Cævall. q. q.
commun. contra commun. q. 771. num. 9. Mo-
nacell. tom. 2. tit. 16. form. 10. ſub n. 58. cum
multis aliis, ubi refert ſic declaraſſe Sac. Con-
greg. Conc. ſub die 23. Maii 1622. nempe Di-
ſpenſationes matrimoniales directas Epiſcopo, &
ejus Vicario Generali, ſi Sedem vacare contin-
gat, non poſſe per Vicarium Capitularem expedi-
ri. Nec etiam Vicarius Capitularis Sede va- 20
cante poteſt exequi Litteras Apoſtolicas in for-
ma dignum, & Epiſcopo defuncto directas;
Sacr. Congr. Conc. in Camarinen. 2. Aug. 1631.
Poteſt tamen Vicarius Capitularis executioni 21
demandare Litteras directas Epiſcopo per Sa-
cram Congregationem, & ab illo non execu-
tas; Sac. Congr. Epiſcop. in Meſſanen. 10. Apri-
lis 1615. Item Vicarius Capitularis poteſt e- 22
qui omne id, quod Epiſcopo mortuo per Bul-
lam, ſeu Breve in cauſis juriſdictionem im-
portantibus erat conceſſum; Sac. Congr. Epi-
ſcop. in Tranen. 26. Januar. 1604. & in Nea-
politana 10. Febr. ejuſdem anni 1604. Item Vi- 23
carius Capitularis poteſt perinde ac Vicarius
Epiſcopi eſſe Executor Gratiarum, & Littera-
rum Apoſtolicarum tamqnam in dignitate con-
ſtitutus; Sperell. dec. 31. num. 5. Sbrozius de
Offic. Vicar. lib. 2. q. 23. num. 3. De Juſtis loc.
cit. n. 20. & alii.

Deputato Vicario non poteſt exequi Epi- 24
ſcopus, nec e contra, quoad hujuſmodi enim
diſpenſationum Executiones ille ſolus procede-
re poteſt, cui commiſſa eſt diſpenſatio, quia
iſta facultas competit Jure Delegato, & non
ordinario, ut recte Trullench. oper. moral. tom. 3.
lib. 7. cap. 10. dub. 6. num. 5. Sperell. dec. 97.
num. 107. & 110. Dec. in cap. Quoniam, de
offic. delegat. & ibi Abbas num. 15. Reiffen-
ſtuel in appendice ad lib. 4. decret. num. 298.
& cum multis aliis De Juſtis loc. cit. n. 55.
& 62. Et ſi aliquo caſu facta eſſet Commiſſio 25
Epiſcopo, vel ejus Vicario, tunc facta præ-
ſentatione uni, non poſſet alter ſe intromitte-
re; cap. Cum plures 8. de Offic. deleg. in 6.
Piaſecius in prax. Epiſcop. part. 2. cap. 4. n. 7.
Sperell. dec. 97. num. 11. Gratianus diſcept. Fo-
renſ. cap. 92. num. 7. & alii. Si Vicarius de- 26
legatus mortuus ſit, vel ab Officio remotus,
debebunt Litteræ per ſucceſſorem in Vicaria-
tu executioni demandari; Garcias de benefic.
p. 6. c. 2. num. 34. Sperell. dec. 166. n. 7. Pa-
riſius de reſignat. benefic. lib. 1. c. 11. num. 17.
& plurimi alii cum Vincent. de Juſtis loc. cit.
num. 56. Quando Papa in commiſſione non 27
exprimit nomen Vicarii, reſpicit Tribunal,
& non Perſonam, unde hujuſmodi delegatio
non eſt perſonalis, ſed realis, quæ tranſit ad
ſucceſſorem; Gratian. diſceptat. Forenſ. cap. 92.
num. 20. & cap. 378. num. 11. Sanchez lib. 8.
diſp. 27. n. 2. & 18. Reginald. lib. 31. c. 27.
n. 209. Filliuc. tract. 10. cap. 10. part. 2. n. 343.
tom. 1. & alii paſſim. Si vero in litteris ex- 28
preſſum ſit nomen Vicarii, & Tribunalis, tunc
ſi pri-

Digitized by Google

ſi primo loco appoſitum ſit nomen proprium, ut ſi dicatur *Dilecto Filio Paulo Vicario &c.* tunc cenſetur commiſſio Perſonalis, & non tranſit ad ſucceſſorem; ſed quamvis etiam deſineret eſſe Vicarius, adhuc remanebit Dele-
29 gatus. Si vero commiſſio facta ſit Dignitati, non expreſſo nomine Vicarii, tunc quia hujuſmodi dignitas eſt perpetua in Eccleſia, tranſibit ad ſucceſſorem; Gutter. *de matrim. c.* 125. *n.* 4. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 11. *De* Juſtis *loc. cit. n.* 49. & alii.

30 Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolum confirmati, poteſt diſpenſationes exequi; Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. lib.* 1. *c.* 15. *num.* 28. Pyrrhus Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 45. Sbrozius *de offic. Vicar. lib.* 2. *qu.* 23. *n.* 4. Guttierez *de matrimonio c.* 125. *nu.* 14. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27.
31 *num.* 35. & alii. Vicarius, ſi fiat Epiſcopus illius Diœceſis, non poterit exequi diſpenſationem ſibi commiſſam, ſed ejus in Vicariatu ſucceſſor, quia cum commiſſio fuerit facta Vicario, & Vicarius diverſus ſit ab Epiſcopo, non debet de diverſis fieri illatio, *l. Sed ſi ante* 17. *ff. de Exceptionib. l. Papinianus* 20. *ff. de Minoribus; cap. Ad audientiam* 20. *de decimis*, Loterius *de re benefic. lib.* 1. *qu.* 24. *num.* 83. Pariſius *de reſignat. lib.* 11. *q.* 8. *n.* 8.
32 De Juſtis *loc. cit. n.* 66. & alii. Vicarius poteſt exequi litteras, quamvis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus; *c.* 1. *de Offic. Vicarii in* 6. Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 4. Sbrozius *de offic. Vicarii lib.* 3. *q.* 18. *n.* 1. Squillant. *de obligat. Clericor. p.* 3. *n.* 97. *& de privileg. Clericor. c.* 2.
33 *n.* 519. De Juſtis *loco cit. n.* 80. Executor quicumque ſit debet ad unguem ſervare formam præſcriptam in litteris, quarum vigore procedit; Rota *p.* 6. *dec.* 200. *n.* 4. Secus minus legitime procedit, ubi non ſervat formam præſcriptam; Rota *p.* 4. *dec.* 161. *num.* 5. Immo nulliter, & injuſte procedit, ſi mandet exequi litteras contra formam Juris; Rota *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 473. *n.* 3. *&* 6. Nec enim poteſt excedere fines ſuæ commiſſionis, ſecus nihil agit, nulliter procedit, & reddit omnia ab eo geſta irrita, & nulla; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 344. *num.* 13. *part.* 11. *deciſ.* 9. *num.* 15. *&* 16. *part.* 16. *deciſ.* 377. *num.* 20.

34 Executor pro executione nihil prorſus poteſt accipere etiam ſponte oblatum, ut habetur expreſſe in formula litterarum Apoſtolicarum pro diſpenſatione ſuper impedimento Conſanguinitatis, ibi: *Mandamus quatenus depoſita per te omni ſpe cujuſcumque muneris, aut præmii, etiam ſponte oblati, a quo te omnino abſtinere monemus*, & infra; *volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra hujuſmodi, aliquid muneris, aut præmii occaſione præmiſſarum exigere, aut oblatum recipere præſumpſeris, Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras, qua tamdiu innodatus exiſtas, donec per ſatisfactionem condignam abſolutionis beneficium a Sede Apoſtolica merueris obtinere*. Quæ prohibitio etiam 35
de eſculentis & poculentis, quæ paucis diebus conſumi poſſunt, intelligenda eſt; Corr. *in praxi diſpenſ. Apoſtol. lib.* 7. *c.* 6. *nu.* 15. Vincent. de Juſtis *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 241. Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 35. *nu.* 12. & alii paſſim, & ratio eſt quia prohibitio Papæ eſt univerſaliſſima, ibi: *cujuſcunque, & ſi aliquid*, quibus verbis omnia comprehenduntur, *arg. leg. Quacunque ratione, ff. de Proc.* etiam modica, ut bene advertit Barb. *de Axiom. Axiom.* 151. *nu.* 70. Tum quia *verba generalia generaliter ſunt intelligenda, cap. Quia circa de privileg.* nec datur in hoc interpretatio, cum verba ſunt clara: in claris enim non admittitur interpretatio, *arg. l. ille, aut ille* 25. *ff. de legat.* ibi: *Cum in verbis nulla ambiguitas eſt, non debet admitti voluntatis quæſtio*. Hinc neque 36
ſub prætextu laboris in ſtudendo proceſſui, examinandis teſtibus, capienda informatione &c. neque ratione ſigilli, papyri, expeditionis, aut taxæ Delegatus aliquid accipere poteſt, prout expreſſe declaravit *Sac. Congreg.* apud Corrad. *cit. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 14. De Juſtis *loc. cit. n.* 147. Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 71.

Poteſt tamen Notarius accipere aliquid, 37
nempe quartam partem aurei pro examinandis teſtibus, & ſumendis ceteris informationibus, prout expreſſe habet Sacræ Congreg. declaratio apud Corrad. his verbis: *Gratis adeo diſpenſationes matrimoniales concedendæ ſunt, quod etiam Ordinarii, quibus iſtæ diſpenſationes committuntur, ſuum officium gratis præſtent; ita ut nec ipſe Vicarius aliquid ſuſcipiat pro mercede; Notarius vero pro examinandis teſtibus, & ſumendo ceteras informationes, quartam partem aurei, ſeu ducati accipere poſſit*. Immo poſt 38
executionem factam etiam ipſe Executor poteſt aliquid gratis oblatum accipere, minime vero aliquid prætendere; Ita Sanchez *lib.* 1. *c.* 6. *num.* 245. & alii, eo quod tunc jam ceſſet ratio prohibitionis, quæ eſt, ne Judex muneribus excæcatus inique diſpenſet, ceſſante enim ratione, & cauſa legis, ceſſat ipſa lex; *l. Adigere §.* 2. *ff. de jurepat.* cum ratio legis

Digitized by Google

gis ſit anima legis *l. Cum ratio*, *ff. de bonis damnatorum*.

39 Executor diſpenſationis Apoſtolicæ pro Foro interno ſuper impedimentis Matrimonii occultis poteſt eſſe Magiſter in Theologia, vel Doctor decretorum, ſive Juris Canonici, ut patet ex Clauſula in ipſis litteris apponi ſolita, ibi: *Diſcreto viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario per Latorem præſentium ad infra-*
40 *ſcripta ſpecialiter eligendo*. Unde inferunt Sanchez *cit. lib.* 8. *diſc.* 34. *num.* 9. Lezana *verb. Litteræ Apoſtolicæ n.* 14. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſolut.* 103. Vincent. de Juſtis *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 101. & alii communiter, non poſſe exequi præfatas Litteras Lectores, & Profeſſores Regulares, qui juxta Ordinis ſtatuta vocantur Magiſtri Theologiæ, vel Juris Canonici, niſi in publica aliqua Univerſitate, vel Academia realiter, & formaliter inſigniri ſint laurea Doctoratus, aut id eis ex ſpeciali competat Apo-
41 ſtolico privilegio. Sic ex ſpeciali privilegio Apoſtolico poſſunt Litteras Sacræ Pœnitentiariæ exequi, ac prout opus fuerit diſpenſare; Lectores Jubilati Fratrum Minorum de Obſervantia, prout eis expreſſe conceſſit Innocentius XI. 27. *Novemb.* 1679. Conſtit. incip.
42 *Exponi nobis*. Item ex ſpeciali privilegio poſſunt tales Litteras exequi Patres Confeſſarii Societatis Jeſu, non quidem omnes, ſed illi, qui ab eorum Præpoſito Generali, vel de ejus licentia ab aliis Societatis Superioribus ad id ſpecialiter deſignati fuerint, etiamſi Doctores Theologiæ, vel Sacrorum Canonum non exiſtant, prout eis expreſſe conceſſit Greg. XIII. 3. *Aprilis* 1582. conceſſione ſequentis tenoris; *Sed poſſunt Sacerdotes Societatis Jeſu deſignati per Præpoſitum Generalem, aut de ejus licentia per alios Superiores Societatis, & a locorum Ordinariis approbati, vel approbandi etiamſi nullo gradu ſint inſigniti aperire litteras Sacræ Pœnitentiariæ deſtinatas Magiſtris in Theologia, vel in Jure Canonico Doctoribus, & auditis confeſſionibus recurrentium ad ipſos, impoſita illis pœnitentia in Litteris expreſſa, vel de jure infligenda, eos abſolvere, ac in Foro conſcientiæ quaſcunque ſibi, verbo, vel ſcripto commiſſas abſolutiones, diſpenſationes, pœnitentiarum in-*
43 *junctiones excipere, & exequi*. Idem poſſunt ex communicatione cum privilegiis Societatis alii mendicantes, ut recte notat Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *nu.* 11. Rodriquez *tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.* 62. *a nu.* 8. *in fine*, Vincent. de Juſtis *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 103. & alii.

44 In caſu quo Sacra Pœnitentiaria commiſſionem, & inſcriptionem ita faciat, ut pluries pro faciliori executione, & expeditione ſuarum Litterarum ſolet facere: *Diſcreto Viro confeſſori ex approbatis ab Ordinario*, tunc poterit quivis approbatus ab Ordinario, vel alius per dictas Litteras ſpecialiter deputatus illas exequi, etiamſi non ſit Magiſter in Theologia, nec Decretorum ſeu Juris Canonici Doctor, quia in ipſo videtur Sacra Pœnitentiaria diſpenſare, nec requirere tales qualitates ſeu gradus, quamvis non ſit aliunde ad hoc privilegiatus, ſive ſit Confeſſarius ſæcularis,
ſive regularis. Executor debet eſſe approba- 45
tus ab Ordinario loci, in quo litteras exequitur, ut declaravit *Sacra Congreg.* teſte Vincen-
tio de Juſtis *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 99. Et debet eſſe 46
a pœnitente ſpecialiter electus, ut patet ex
verbis Clauſulæ ſupra adductæ *num.* 39. Quod 47
ſi unus Confeſſarius a pœnitente electus exequi recuſet, vel ob nimium rigorem pœnitenti diſpliceat, poteſt pœnitens alium eligere; Sanchez *lib.* 8. *diſputat.* 27. *num.* 40. Guttierez *de Matrimonio cap.* 125. *n.* 18. Lezana verb. *Litteræ Apoſtolicæ nu.* 29. De Juſtis *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 122. Corrad. *cit. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 72. dicens ita ſæpe interrogatam ſemper reſpondiſſe ipſam-
met Sacram Pœnitentiariam. Executor ad exe- 48
cutionem non debet adhibere teſtes, ut patet ex ſequenti Clauſula in Litteris apponi ſolita: *Nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut litteris*
datis. Debet autem litteras lacerare, & nul- 49
latenus poteſt eas reſtituere Oratori, ſeu Latori, ut patet ex ſequenti clauſula in Litteris apponi conſueta: *Præſentibus laniatis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis, ita ut nullum earum exem-*
plum extet; Neque Latori reſtituas. Alia de 50
executionibus Litterarum Apoſtolicarum vide apud Roſam *de Executor. Litter. Apoſtol. part.* 1. & 2. ubi omnia de ipſis accurate explicat.

Epiſcopus qui ob tenuitatem redditinum et- 51
iam de conſenſu Sac. Congreg. Epiſcoporum, non retinet Vicarium, nequit exequi Litteras Apoſtolicas Vicario directas; *Sac. Cong. Conc. in Aquilana* 14. *Novemb.* 1643. *ad c.* 5. *ſeſſ.* 22. *de reformat.* apud Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 342.

Novæ additiones ex aliena manu.

Executorem Litterarum Apoſtolicarum uti 52
Delegatum Principis poſſe ſubdelegare, communis Doctorum ſententia eſt. At dubitatur, an hac ipſa polleat poteſtate certus exequutor

in

Digitized by Google

in Litteris Apoſtolicis ita datus : *Per ſe ipſum
procedat : Per ſe ipſum cognoſcat : Conſcientiam*
53 *tuam oneramus :* Si enim relatis vel ſimilibus
verbis electa ſit induſtria Perſonæ , certum
eſt , quod is tametſi delegatus ſit Principis
54 nequeat ſubdelegare . Contrarias inter ſe opi-
niones refert Rigant. *in comment. ad Regul.*
55 *Cancellar. Regul.* 48. *n.* 8. *& plur. ſequent.* qui
tamen concludit , non poſſe ſubdelegare ſi in
Litteris Apoſtolicis dictum ſit *Per ſe ipſum pro-
cedat : Per ſe ipſum cognoſcat :* poſſe vero ſub-
delegare , ſi ea tantummodo apposita ſint ver-
56 ba : *Conſcientiam tuam oneramus :* idque quia
verbis prioribus , non item poſterioribus vide-
tur electa induſtria Perſonæ.

57 De Auditore Cameræ , qui eſt exequutor o-
mnium Literarum Apoſtolicarum , an cumula-
tive procedere valeat ad exequutionem Litte-
rarum Apoſtolicarum , non incongrue hic quæ-
58 ritur ? Invaluit diſtinctio , ut ſi Literæ expedi-
tæ ſint in *Forma dignum antiqua* , ſeu in for-
ma Commiſſaria , & datus in iis , ut ſolet ,
ſit certus exequutor , nequeat Auditor Came-
59 ræ ullo modo ſe ingerere . Sin autem agatur
de Literis expeditis , in quibus ad petitionem
Partis dantur in Bulla ſeparata tres Exequuto-
res , poſſit cumulative procedere , ita ut ſit
60 locus præventioni , modo tamen non ſint de-
putati Exequutores in Partibus ultra duas diæ-
tas ; Rigant. *loc. cit. n.* 22. *& plur. ſequent.* qui
una monet , quod in caſibus , in quibus Au-
ditor Cameræ procedere non poteſt , ſi Partes
in eum conſentiant , valide procedat.

61 Frequentes etiam in foro ſunt controverſiæ
de mutatione Exequutoris Litterarum Apoſto-
62 licarum . Eadem autem obtinuit diſtinctio , ut
certus Exequutor a Papa datus in Litteris A-
poſtolicis expeditis *in forma Dignum , ſive an-
tiqua , ſive noviſſima* , non niſi ab ipſo Papa
mutari queat ; Exequutor vero datus in Lit-
teris in forma gratioſa , mutari a Signatura
queat ; Rigant. *ibid. a num.* 48. *ad plur. ſe-
quent.*

63 Exequutorem Litterarum Apoſtolicarum poſ-
ſe procedere abſque earum exhibitione in Can-
cellaria Epiſcop. recte firmavit Auctor *n.* 10.
At vide Rigant. *ubi ſupra num.* 67. *& plur.
ſequent.* qui ſimul refert , Urbanum dictum in
ſua obedientia *Sextum* faviſſe Epiſcopis , &
ſanxiſſe , ipſis inconſultis , immo non approban-
tibus , Apoſtolicas litteras exequutioni deman-
dari haud poſſe ; contrarium vero ſtatuiſſe Bo-
nifacium Papam *Nonum* in ſua obedientia
nuncupatum , Martinum V. Leonem X. Cle-
64 mentem VIII. Tum conſule eumdem Rigant.
eodem loco num. 61. *& plur. ſequent.* de eo
quod Auctor *num.* 24. ait haud poſſe Epiſco-
pum exequi Litteras Apoſtolicas directas Vi-
cario Generali.

EXECUTOR TESTAMENTARIUS.

Vide verb. *Teſtamentum art.* 3.

EXEMPTIO.

* EXemptio Eccleſiaſtici a juriſdictione ſui 1
Epiſcopi non conceditur a S. Congrega-
tione , niſi evidenter probetur ſævities contra
ſe exercita , aut juſtus timor ne exerceatur ;
& nec tunc , niſi prius audito Ordinario , ipſo-
que fraterne admonito ut mitius agat. Ben.
XIV. *de Synod. Diœc. lib.* 13. *c.* 10. §. 30.

Tunc autem plerumque nihil fit aliud , niſi 2
ut prohibeatur Ordinarius , ne procedat ad
cenſuras , carcerationem &c. niſi prius obten-
ta a Congregatione , vel a Metropolitano fa-
cultate . Immo ſi reus in fragranti crimine
deprehendatur , tunc non intelligitur ſubtra-
cta facultas Ordinario procedendi adverſus de-
linquentem , ut ex decr. S. Congregationis ,
ibid. *

EXEMPTIO REGULARIUM.

Vide verb. *Regulares art.* 2.

EXEQUIÆ.

* SI teſtator juſſerit ſepulturæ mandari cor- 1
pus ſuum ſine precibus , & pſalmis , &
Miſſis , aſſociatione Clericorum , candelis ar-
dentibus &c. ejus voluntas non eſt attenden-
da , ut decidit S. Rota coram Molines *in Rom.
Funeralium* , *die* 15. *Junii* 1699. Bened. XIV.
Inſtit. Eccleſ. 36. §. 22.

Clemens XI. mandavit in edicto legendo 2
in ejus *Bull. p.* 317. ut in aſſociatione fune-
ris cujuſcumque ſerventur leges Ritualis Rom.
in tit. de Exequiis , §. *Conſtituto tempore*. Fie-
ri tamen poteſt , ut in aliquo ſingulari rerum
articulo cadaver deferendum ſit aliter quam
præ-

præſcribat Rituale, quod tamen fieri non debet abſque Epiſcopi ſcientia, uti e. g. ſi deferendum ſit cadaver in curru tecto, quod ſæpe alias prohibuit Sac. Congreg. apud Petram in *Conſt. Apoſtolic. Tom.* 2. *n.* 20.

3 Parochi aſſociantes funus ad Eccleſiam Regularium arceri non debent ab ingreſſu Eccleſiæ illius cum Cruce & ſtola, ut ex Bulla Bened. XIII. incip. *Pretioſus*, de qua vide verb. *Parochus art.* 3. *a n.* 69.

4 Cadavera Sacerdotum, Diaconorum, & Subdiaconorum exponi non poſſunt in Eccleſia alia induta veſte, quam ſacra ſui Ordinis, ut ex Decreto Clementis XI. *cit. Inſtit.* 36. §. 26. *

Alia ad rem, vide verb. *Funeralia*, verb. *Sepultura*.

EXERCITIA SPIRITUALIA.

Lettera della Sacra Congregazione ſopra i Veſcovi, e Regolari d'ordine d'Innocenzio XI. per li Eſercizj ſpirituali a farſi dagli Ordinandi, e Monacande diretta al Cardinal Arciveſcovo di Milano, e ſimilmente a tutti li Metropolitani, da comunicarſi, e farſi oſſervar da tutti li ſuoi riſpettivi Suffraganei.

1 La Santità di Noſtro Signore, che con paterna ſollecitudine rifletie di continuo a tutti quei mezzi, che poſſono contribuire alla maggior ſicurezza della ſalute dell'Anime, conoſcendo col ſuo ſanto zelo, quanto ſia neceſſario un precedente divoto raccoglimento di ſpirito, per degnamente prepararſi, tanto in ordine alli promovendi, al ricevimento degli Ordini; quanto riſpetto alle Spoſe di Criſto, al veſtir l'Abito, e profeſſar lo ſtato Religioſo; Vuole, e comanda, che tutti li promovendi agli Ordini sì minori, come ſacri, debbano per dieci giorni continui avanti l'Ordinazione ritirarſi a fare gli Eſercizj ſpirituali nell'iſteſſa conformità preſcritta alli promovendi in Roma, nella Coſtituzione 126. della felice memoria d'Aleſſandro VII. che comincia *Apoſtolica Sollicitudo*, e che parimente tutte quelle, che vorranno farſi Monache in qualſivoglia Monaſterio, anche ſoggetto a Regolari, ſiano tenute fare i detti Eſercizj ſpirituali per dieci giorni avanti, che ricevano l'Abito, e ſiano ammeſſe al Noviziato. E che li medeſimi Eſercizj ſi debbano ripetere per lo ſpazio di dieci giorni, avanti, che ſiano ammeſſe alla Profeſſione, alla quale la Santità ſua comanda, che non debbano eſſere ricevute, ſe prima non averanno adempiuta queſta ſanta preparazione. Deſidera in oltre ſua Beatitudine, che ſi procuri con tutte le diligenze poſſibili, ma con modi ſoavi, e diſcreti, che ancora tutte le Monache Profeſſe una volta l'anno almeno per qual tempo, che ſi ſtimerà opportuno, facciano li medeſimi Eſercizj, per la rinnovazione dello ſpirito tanto neceſſaria a chi con eſſerſi rinchiuſa ne' Sagri Chioſtri deve profeſſare lo ſtato di perfezione. Reſterà per tanto ſervita V. E. di far pronta eſecuzione a comando sì ſanto di Sua Beatitudine, mentre per fine le bacio umilmente le mani.

Roma 9. Ottobre 1682.

Di V. E.

Umiliſs. e Devotiſs. Servit.

C. Card. Fachinetti.

E. Panciatici Secret.

Epiſtola Encyclica ad univerſos Italiæ, Inſularumque adjacentium Ordinarios juſſu Summi Pontificis conſcripta, qua pium Exercitiorum ſpiritualium opus ipſis maxime commendatur, & Clericis, Sacerdotibus, aliiſque Eccleſiaſticis illa peragentibus plura ex Apoſtolica benignitate indulgentur.

Reverendiſſime Domine uti Frater. Inter 2 graviſſimas Paſtoralis Officii curas, quibus Sanctiſſimus Dominus Noſter aſſidue premitur, in eo præcipue ſtudio incumbit, ut quicumque in ſortem Domini vocati ſunt, præſertim vero Sacerdotes, & animarum Rectores, ut ſacrarum Litterarum, Divinarumque rerum ſcientia, tum etiam vitæ, morumque honeſtate ceteris antecellant, ac in omnibus, juxta monitum Apoſtoli, præbeant ſemetipſos exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate. Cum etenim ipſi ſint Sanctiora Eccleſiæ membra, diſpenſatores Myſteriorum Dei, Chriſtiani Populi Duces, & Magiſtri, Mediatores inter Deum, & homines, lucernæ ſuper candelabrum poſitæ, ut luceant omnibus, qui in domo ſunt; Nihil eſt, quod alios magis ad pietatem, divinumque cultum accendat, quam illorum vita, & exemplum. Omnes ſiquidem in ipſos, tamquam in ſpeculum, oculos conjiciunt, ut inde ſumere poſſint, quod imitentur. Porro cum diuturna experientia compertum ſit, ad retinendam, conſervandamque Sacerdotalis Ordinis dignitatem, & ſanctimoniam maxime conducere, ut Eccleſiaſtici viri ſpiritualibus Exercitiis aliquando vacent, quibus quidquid ſordidum

Digitized by Google

didum de mundano pulvere contractum eſt, commode detergitur, Eccleſiaſticus ſpiritus reparatur, mentis acies ad divinarum rerum contemplationem extollitur, recte ſancteque vivendi norma vel inſtituitur, vel confirmatur; Proinde Sanctitas ſua eximio, quo flagrat, omnium ſalutis zelo, vehementer exoptans, ut pium hoc & ſaluberrimum Exercitiorum ſpiritualium opus ubique locorum magnopere frequentetur, ac vigeat, univerſos Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, ceteroſque cum Italiæ, tum etiam Inſularum adjacentium Ordinarios enixe admonet, ac in Domino hortatur, ut illud in ſua quiſque Diœceſi, quo majori poterunt conatu, & ſtudio promovere ſatagant; præcipue vero iis diſtricte injungit, ac præcipit, quæ dudum ſan. mem. Innocentius XI. P. M. per encyclicam Epiſtolam a Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium Conſultationibus præpoſita ad univerſos Italiæ, Inſularumque adjacentium Epiſcopos datam 9. Octobris 1682. quo ad hujuſmodi ſpiritualia Exercitia a ſingulis Clericis decem dierum ſpatio antequam ad Sacros Ordines aſſumantur, peragenda mandavit, exacte, ac inviolabiliter obſervari, & exequi curent, & quos iiſdem Exercitiis per antedicti temporis ſpatium minime operam dediſſe cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus & arceant. Præterea Sanctitas ſua eoſdem Ordinarios admonet, & hortatur, ut fructu, qui ſane uberrimus ex prædictis ſpiritualibus Exercitiis percipitur, opportune propoſito, ac explicato, univerſos ex Clero ſibi ſubjecto, ſed præcipue animarum Rectores, Confeſſarios, Canonicos, alioſque Beneficiatos Chori ſervitio adſtrictos diligenter excitent ad eadem Exercitia ſaltem ſemel in anno peragenda in domibus Religioſorum Societaris Jeſu, ſeu Presbyterorum Congregationis Miſſionis, ſi adſint, ſin minus in alia pia, ſeu Regulari Domo ab ipſis Ordinariis ad id deſignanda, & approbanda. Ut autem alacrius ad eumdem ſpiritualem receſſum ſinguli conveniant, Sanctitas ſua omnibus præſatis animarum Rectoribus, Confeſſariis, Canonicis, Beneficiatis, aliiſque Sacerdotibus, & Clericis, qui per decem dies ſingulis annis eadem Exercitia peregerint in domibus præfatis, ibique diu, noctuque permanſerint, ac interea temporis vere pœnitentes, & confeſſi Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, quoties id egerint, plenariam omnium ſuorum peccatorum indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino elargitur. Parochos inſuper per idem tempus ſemel tantum in anno Exercitiis hujuſmodi vacantes a reſidentia benigne abſolvit; Quod ipſum ſervari præcipit quoad Canonicos, Beneficiatos, alioſque perſonali reſidentia obſtrictos, & Chori ſervitio mancipatos, quos nihilominus lucrari decernit integros fructus, & quotidianas ſuorum reſpective Canonicatum, & Beneficiorum diſtributiones quaſcumque, periude ac ſi Choro, diviniſque Officiis perſonaliter intereſſent, dummodo tamen eadem exercitia peragant, obtenta prius ab Ordinario licentia, a quo nullatenus concedenda erit Adventus, & Quadrageſimæ tempore, ac in ſolemnioribus Feſtivitatibus, nec unquam omnibus ſimul Canonicis, aliiſque Chori inſervientibus, ſed eo adhibito modo, ne Chori ſervitium nequaquam intermittatur, & quoad Parochos, idoneis prius Œconomis ab ipſomet Ordinario approbandis, qui animarum curam laudabiliter adminiſtrent. Mandat inſuper Sanctitas ſua, ut hæ litteræ publicentur in iſta Diœceſi, & in Cancellariæ regiſtris pro perenni eorum, quæ in illis continentur, obſervantia adſcribantur, & ad hunc ipſum finem quolibet triennio earum publicatio in poſterum renovetur.

Quæ omnia ita diligenter ab Ampl. tuæ vigili providentia, ac paſtorali ſollicitudine præſtanda fore confidit Sanctiſſimus Pater, ut a Sanctitate ſua laudem, a cœleſti vero bonorum operum Retributore condigna præmia valeat promereri; Et Ampl. tuæ copioſa divinorum Chriſmatum incrementa ex animo precor. Ampl. tuæ.

Dat. Romæ die 1. Februarii 1710.

Ut Frater

Bandinus Card. Panciaticus Præfectus.

V. Petra Secret.

Conceſſio Indulgentiæ plenariæ Fratribus Regularis Obſervantiæ S. Franciſci, ac Reformatis Ciſmontanæ Familiæ Exercitiis ſpiritualibus per octiduum vacantibus.

ALEXANDER PAPA VII. &c.

CUm, ſicut nobis nuper exponi fecit dilectus Filius Michael Angelus a Sambuca Ordinis Fratrum Minorum Sancti Franciſci Miniſter Generalis in Capitulo Generali ejuſdem Ordinis noviſſime Toleti celebrato, inter alia decretum fuerit, ut receſſus, & ſpiritualia mortificationis, & Orationis mentalis Exercitia In omnibus Provinciis Ciſmontanæ Familiæ Ordinis

Digitized by Google

nis prædicti reaſſumantur, & illis Fratres earumdem Provinciarum aliquoties ſingulis annis vacent.

§. 1. Nos qui probe novimus quantopere conducant Exercitia hujuſmodi dirigendis in viam Domini, & confirmandis in illa Chriſtifidelium mentibus, devotionem Fratrum memorati Ordinis, qui de ſuorum Superiorum licentia operi adeo pio, & ſalutari vacaverint, cœleſtium Eccleſiæ theſaurorum elargitionem magis excitare volentes, de Omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus, & ſingulis prædicti Ordinis Fratribus tam Clericis, quam Laicis, ſeu Converſis, qui in Domibus Regularibus Provinciarum prædictarum de ſuorum Superiorum licentia Exercitia prædicta per octidui ſpatium quandocumque peregerint, & interea temporis vere pœnitentes & confeſſi Sacro-Sanctum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, quoties id egerint, plenariam omnium ſuorum peccatorum indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Præſentibus in perpetuum valituris.

§. 2. Volumus autem, quod ſi pro impetratione, præſentatione, admiſſione, ſeu publicatione præſentium aliquid vel minimum detur, aut ſponte oblatum recipiatur, eædem præſentes nullæ ſint eo ipſo. Quodque eorumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarii publici, vel Secretarii dicti Ordinis ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, vel Miniſtri Generalis prædicti Ordinis munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 11. Junii 1659. Pontificatus noſtri anno quinto.

EXHEREDATIO.

SUMMARIUM.

1 *Exhæredatio quid ſit.*
2 *Exhæredatio deſcendentium quando nominatim fieri debeat, & quando non*, ad n. 3
4 *Quæ conditiones requirantur, ut exhæredatio valeat*, ad num. 8

9 *An idem de exhæredatione deſcendentium, ac aſcendentium, dicendum ſit.*
10 *Quot & quæ ſint cauſæ legitimæ deſcendentes exhæredandi*, ad n. 24
25 *An aliæ dentur cauſæ, præter has, liberos exhæredandi*, ad n. 29
30 *Quot ſint & quæ legitimæ cauſæ parentes vel alios aſcendentes exhæredandi*, ad num. 38
39 *Quando hujuſmodi cauſæ ceſſare intelligantur*, ad n. 40
41 *Quot ſunt cauſæ & quæ fratrem exhæredandi*, ad n. 44
45 *SubneCtuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 60

EXheredatio eſt excluſio heredis, alias neceſ- 1
ſario inſtituendi, ab hereditate, ob legiti-
mam cauſam facta. *Eſt in re communis*. Ex- 2
heredatio deſcendentium, ut rite fiat, & ſuum
ſortiatur effectum, debet fieri nominatim;
princ. Inſt. de exher. l. ibi: *Parens curare de-
bet, ut filium inſtituat heredem, vel exheredem
eum nominatim faciat, alioquin, ſi eum ſilentio
præterierit, inutiliter teſtabitur*, & §. 5. *eo-
dem*, ibi: *Omnes, ſive ſui, ſive emancipati
ſint, vel heredes inſtituantur, vel nominatim
exheredentur*. Rota *par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 321.
n. 8. Si tamen unicus eſt filius, vel filia, non 3
eſt neceſſe eum nomine ſuo vocare, ſed ſuffi-
cit, ſi Teſtator dicat: *Filius meus exheres eſto*
§. 1. *Inſtit. eod.* Exheredatio, ut valeat, de- 4
bet fieri ab omnibus bonis paternis, & circa
totam hereditatem; *arg. leg. Cum quidam* 10.
ff. de leg. & poſthum. & ſic *communis*. Inſu- 5
per exheredatio, ut valeat, debet fieri ex le-
gitima cauſa in teſtamento ſpecifice expreſſa.
Novell. 115. *cap.* 3. ibi: *Et ipſas nominatim
ingratitudinis cauſas parentes ſuo inſeruerint te-
ſtamento.* Et ſi cauſa exheredationis in teſta- 6
mento expreſſa fuerit minus legitima, teſta-
mentum eſt nullum; Rota *p.* 1. *deciſ.* 568. *n.*
2. tunc enim non dicitur exheredatio, ſed
præteritio; Rota *ibidem*. Demum, ut exhere- 7
datio valeat, requiritur, ut cauſa exheredationis
Teſtamento inſerta ab Herede ſcripto
legitime probetur; *arg. cit. Novell.* 115. *c.* 4.
princ. ibi: *Niſi probabuntur ingrati &c.* Et per
hoc correcta ſunt Jura antiqua, vi quorum
Exheredato incumbebat probare ſuam innocentiam,
& non Heredi ſcripto cauſam exhe-
redationis. Ad hoc autem ut exheredatio lo- 8
cum habeat in Filio, licet plures ſint cauſæ,
una tantum probata ſufficit; Rota *p.* 4. *tom.*
3. *dec.* 582. *n.* 15. Omnes dictæ conditiones, 9

quæ requiruntur pro valida exheredatione deſcendentium, requiruntur etiam pro valida exheredatione aſcendentium. *Novell.* 22. *cap.* 47. & Novella 115. *cap.* 4.
10 Cauſæ legitimæ exheredandi deſcendentes
11 ſunt quatuordecim. *Novella* 115. *cap.* 3. Prima, ſi deſcendens parenti manus violentas injecit; *cit. Novella* 115. *cap.* 3. ibi: *Si quis*
12 *parentibus manus intulerit*. Secunda, ſi gravem ei injuriam īferat, *cit. Novella* 115. *cap.* 3. ibi: *Si gravem, & inhoneſtam injuriam eis in-*
13 *tulerit*. Tertia, ſi criminaliter eum accuſat, non item ſi civiliter, *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. ibi: *Si eos in criminalibus cauſis accuſaverit, quæ non ſunt adverſus Principem, vel Rempublicam*. Dictum fuit *non item civiliter*, quia filius civiliter agens contra Patrem, eumque accuſans, exheredari non poteſt, *arg. cit. Novell.* 115. *cap.* 3. & ratio eſt clara, quia *qui jus ſuum perſequitur, nemini facit injuriam*, *l.*
14 144. *ff. de Regul. Juris*. Quarta, ſi cum maleficis verſatur; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. ibi: *Si cum maleficis hominibus ut maleficus conver-*
15 *ſatur*. Quinta, ſi vitæ parentis inſidiatur; *cit. Novella* 115. *cap.* 3. ibi: *Si vitæ parentum ſuorum per venenum, aut alio modo inſidiari ten-*
16 *taverit*. Sexta, ſi Novercam ſuam carnaliter cognoverit; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. ibi: *Si Novercæ ſuæ, aut concubinæ patris filius ſeſe im-*
17 *miſcuerit*. Septima, ſi filius extiterit delator contra patrem cum gravi ejuſdem præjudicio; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. ibi: *Si delator contra parentes filius extiterit, & per ſuam delationem*
18 *gravia eos diſpendia fecerit ſuſtinere*. Octava, ſi pro patre incluſo filius recuſat fidejubere; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. ibi: *Si quemlibet ex dictis parentibus incluſum eſſe contigerit, & liberi, qui poſſunt ab inteſtato ad ejus ſucceſſionem venire, petiti ab eo ut unus ex his in ſua eum fidejuſſione noluerit ſuſcipere, vel pro debito, in quantum ex ſe, qui petitur, probatur eſſe idoneus; Hoc tamen, quod de fidejuſſione cenſuimus, ad maſculos tantummodo liberos volumus pertinere*.
19 Nona, ſi patrem teſtari impedit; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. ibi: *Si quis ex liberis prohibet,*
20 *vel impedit, ne parens faciat teſtamentum*. Decima, ſi Arenariis, & Mimis ſe aſſociat; *cit. Novell. cap.* 3. ibi: *Si præter voluntatem parentum inter Arenarios, vel Mimos, ſeſe filius ſociaverit, & in hac profeſſione permanſerit, niſi forſan etiam parentes ejuſdem profeſſionis fue-*
21 *rint*. Undecima, ſi alicui ex dictis parentibus volenti ſuæ filiæ, vel nepti maritum dare, & dotem ſecundum vires ſuæ ſubſtantiæ pro ea præſtare, illa non conſenſerit, ſed luxurioſam vitam degere elegerit; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. §. 1. Duodecima, ſi liberi paren- 22
tibus in furorem, vel dementiam lapſis obſequium & curam competentem non præbuerint, a parentibus ad ſanitatem redeuntibus exheredari poſſunt; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. §. 12. Tertiadecima, ſi liberi parentem capti- 23
vitate hoſtis detentum non rediment, dum poſſunt, juſte exheredantur a Patre. Immo ipſo jure exheredes ſunt, ipſaque hereditas pro redemptione applicanda devolvitur ad Eccleſiam, ex qua captivus oritur, caſu, quo parens in tali captivitate abſque teſtamento moriatur; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. §. 13. Quar- 24
tadecima, ſi proles non ſit Catholica; *cit. Novell.* 115. *cap.* 3. §. 14. Unde omnes dictæ quatuordecim cauſæ ſufficientes pro exheredandis liberis breviter comprehenduntur in ſequentibus verſiculis.

Bisſeptem ex cauſis exheres filius eſto:
Si Patrem feriat, vel maledicat ei.
Carcere detruſum ſi negligat, aut furioſum,
Criminis accuſet, vel paret inſidias,
Si dederit damnum grave, ſi nec ab hoſte redemit,
Teſtarique vetet, ſe ſociatque malis,
Si Mimos ſequitur, vitiatque cubile parentum,
Si mutet fidem, ſi filia ſit meritrix.

Præter enumeratas cauſas nullæ aliæ ſunt, 25
ob quas poſſint liberi exheredari, textu expreſſo *in cit. Novell.* 115. *cap.* 3. *princip.* ibi: *Nulli liceat ex alia lege ingratitudinis cauſas opponere, niſi quæ in hujus Conſtitutionis ſerie continentur*; ſic Molina *diſp.* 170. Perez *de lib. prætor. n.* 18. & alii. Unde ſi proles abſque 26
parentum conſenſu, vel contra expreſſam voluntatem ipſorum, matrimonium contrahat cum honeſta perſona, non poteſt per hoc exheredari, *arg. leg. Cum te, Cod. de inoffic. Teſtament. cap. Gemma, de Teſtament.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 9. *de reformat. Matrim.* Et ratio eſt, quia nulli facit injuriam, qui utitur jure ſuo, *l.* 115. *ff. de R. J.* ſic Jul. Clar. §. *Teſtamentum q.* 41. *n.* 4. Abbas *in cap.* 1. *de Sponſal. Impub. n.* 5. Covarruv. *de matrimon. part.* 2. *cap.* 3. §. 8. *n.* 5. Jaſon. *in Authentic. Sed ſi poſt, Cod. de inoffic. teſtament.* Molina *diſp.* 170. Haunold. *tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 470. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 26. *num.* 409. & alii. Im- 27
mo neque exheredari poteſt proles, etiamſi matrimonium contrahat cum perſona inhoneſta, & indigna contra voluntatem parentum; *arg. cit. Novella* 115. *cap.* 3. *princip.* ubi ſtatui-

tuitur ob nullam aliam præter quatuordecim
aſſignatas poſſe parentes liberos exheredare;
& l. Cum. te 18. Cod. de inoffic. Teſtam. &
cap. Gemma, de Teſtament. & ſic tenent Jul.
Clar. *loc. cit.* Covarruv. *loc. cit. num.* 5. &
apud eum Immola *in cap. Accedens, de Procurat.* Jaſon *in Autent. Sed ſi, Cod. de inoffic.*
Teſtam. Molina *diſp.* 170. Haunold. *tract.* 6.
cap. 7. *num.* 470. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 500.
ubi teſtatur de communi aliorum: Gloſſa tamen *in cap. de raptoribus* 3. *cauſ.* 36. *q.* 1.
verb. Excuſata, Alexander *in l.* 1. *ff. ſoluto*
28 *matrimonio*, Paul. Pariſien. *vol.* 3. *conſ.* 29.
Felin. *in cap. Idem, de Teſtam. num.* 13. ac
nonnulli alii tenent in hoc caſu omnino juſtam adeſſe cauſam exheredandi prolem contra
voluntatem parentis ante annos 25. indignæ
ac turpi perſonæ nubentem, ſaltem ſi pater
alias honeſtas nuptias obtulit, vel eas non
impedivit; *arg. Auth. Sed ſi poſt, Cod. de inoffi. Teſtam.* ibi: *Sed ſi & ſine conſenſu tuo*
(ideſt parentis) *marito ſe, libero tamen, copulaverit, eam exheredare non potes.* Ergo inferunt a ſenſu contrario, ſi ſine conſenſu parentis marito non libero, vel turpi perſonæ
29 ſe copulet, exheredari poteſt. Unde ſecundum aliquorum regnorum Edicta, & ſtatuta, ſi filia ante 25. annos, & filius ante 30.
annos abſque conſenſu parentum nubit, non
tantum inæquali, ſed etiam turpi perſonæ
poſſunt a parentibus omnino exheredari. Sic
ſtatuta Bavariæ *tit.* 49. *art.* 9. & ſic varia edicta in Regno Galliæ relata a Pontas verb.
Matrimonium caſ. 10. & laudata *caſ.* 17.
30 Cauſæ legitimæ ob quas licet liberis exheredare parentes, vel alios aſcendentes, ſunt
31 octo; *cit. Novell.* 115. *cap.* 4. Prima, ſi parentes ad interitum vitæ liberos ſuos tradide-
32 runt. Secunda, ſi venenis, aut maleficiis, aut alio modo parentes filiorum vitæ inſidiati fue-
33 rint. Tertia, ſi pater, Nurui ſuæ, aut concubinæ filii ſui ſeſe carnaliter immiſcuerit.
34 Quarta, ſi parentes prohibuerint filios ſuos Teſtamentum condere de rebus ſibi teſtari per-
35 miſſis. Quinta, ſi pater uxori ſuæ, vel hæc illi venenum præbeat, aut vitæ inſidietur, filius enim propter hoc flagitium poteſt paren-
36 tem reum exheredare. Sexta, ſi liberis, vel uno ex his in furore conſtituto, parentes eos
37 curare neglexerint. Septima, ſi liberi in captivitate detenti negligantur a parentibus.
38 Octava, ſi parentes non ſunt Catholici, & filii Catholici. Sic *cit. Novell.* 115. *cap.* 4.
Unde omnes dictæ octo cauſæ comprehenduntur breviter in ſequentibus verſibus.

Si pater accuſat capitalis criminis, aut ſe
Adjungat nurui, vitæque eſt inſidiatus,
Teſtari prohibet gnatum, matrique venenum
Præparet, incluſum in carcere, vel furioſum
Negliget, & veram contemnat Religionem.

Omnes tamen ſupra recenſitæ cauſæ exheredandi ceſſant, ſi ante conditum Teſtamentum 39
parentes cum liberis, & liberi cum parentibus
reconcilientur. *Sic communis* cum Julio Claro
§. Teſtamentum qu. 41. *num.* 9. Rota *part.* 1. *deciſ.* 29. *num.* 1. Item ceſſant cauſæ exheredatio- 40
nis, ſi proles, vel parentes poſt datam exheredationis cauſam, Monaſterium ingrediantur,
quamvis reconciliatio ſubſecuta non ſit. Covarr. *de Teſtament. c.* 16. *n.* 28. Abbas *vol.* 2.
conſ. 7. Felin. *in cap. Rodulphus, de reſcript.*
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 505. Gloſſa *in l. Deo nobis, Cod. de Epiſcop. & Cleric. arg. cap. Non liceat parentibus liberos, vel liberis parentes ab hereditate repellere Monachos factos, quamvis, dum laici fuerint, in cauſam ingratitudinis inciderint.*
Cauſæ, ob quas exheredari poteſt Frater in 41
caſu, quo turpis perſona inſtituta eſt heres,
ſunt tres; *Novella* 22. *cap.* 47. Prima, ſi vi- 42
tæ fratris inſidias mortis tentaverit; *citat. Novellæ* 22. *cap.* 47. ibi: *illum ſolum tamquam ingratum circa Fratrem effectum participari hoc lucrum non concedimus, qui mortem voluit Fratris.* Secunda, ſi Fratrem accuſaverit in cauſis 43
graviter criminalibus; *cit. Novell.* 22. *cap.* 46.
ibi: *Aut criminalem inducere contra eum ſubſcriptionem.* Tertia, ſi bonis Fraternis tenta- 44
verit inferre jacturam; *cit. Novella* 22. *cap.* 47.
ibi: *Aut ſubſtantiæ ejus præparavit inferre jacturam, ejus enim portio tam ad reliquos Fratres, quam matrem veniat*; & iſtæ cauſæ brevius comprehenduntur ſequentibus verſibus.

Tres licet ob cauſas ingratum pellere Fratrem,
Si Fratri inſidias, perniciemque ferat,
Si ſcelera affingat, ferro, ſocoque pianda.
Aut ſi fraternas perdere tentet opes.

Additiones ex aliena manu.

Exhæredatio ut plurimum fit *notæ cauſæ*, & 45
in pœnam liberorum. Sed & fieri exhæredatio
poteſt *bona mente.* De hac agendum. 46
Ejus habetur mentio *in l.* 17. *ff. de Liber.* 47
& Poſtum. inſtituend. &c. ibi: *Multi non notæ cauſa exhæredant filios, nec ut eis obſint, ſed ut eis conſulant, (ut puta impuberibus) eiſque fidei-*
Y 2 com-

Digitized by Google

commiſſam hæreditatem dant: tum *in l.* 12. §. 2. *ff. de Bon. Liberor.* ibi: *Si quis non mala mente Parentis exhæredatus ſit, ſed alia ex cauſa, exhæredatio ipſi non nocet, ut puta pone furoris cauſa exhæredatum eum, vel ideo, quia impubes erat, hæredemque inſtitutum rogatum ei reſtituere hæreditatem;* Confer itidem *l.* 45. *ff. eod. l.* 17. §. 2. *ff. de Curat. Furioſ. l.* 25. *C. de Inoffic. Teſtam.*

48 Exempla exhæredationis *bona mente* ſunt. I. Si Pater habet filium prodigum, & ex eo Nepotes, poteſt hæredes inſtituere Nepotes, & exhæredare filium, eique quod ſufficeret alimentorum nomine a Nepotibus certum legare, *addita cauſa neceſſitateque judicii ſui*, ut dicitur *in l.* 16. §. 2. *ff. de Curat. Furioſ.* ſcilicet quod eum exhæredavit non notæ cauſa, & in pœnam, ſed in ipſius favorem ad con-
49 ſervanda bona, ne ea diſſipet. II. Si Pater ingentes divitias relinquat, inſidias vero timeat vitæ parvuli filii ab Agnatis bonis illius inſidiantibus, valet alium inſtituere hæredem, eumque fideicommiſſo gravare de reſtituenda hæreditate filio, ſi in ſuam tutelam perveniat. Vide & alia plura exempla apud Stryk. *in uſ. modern. Pandect. lib.* 28. *tit.* 2. §. 9.

50 Forma præſcripta a Novella 115. de qua differit *Auctor*, non pertinet ad exhæredationem hanc, quæ fit bona mente, ſed reſtringenda eſt ad exhæredationem tantum, quæ fit notæ cauſa in pœnam; *Carpzov. Juriſprud. Forenſ. part.* 3. *conſt.* 9. *defin.* 11. *Richter. deciſ.* 41. *n.* 16. *& ſequent.*

51 Plura autem hinc ſequuntur. I. Exhæredatio quæ bona mente fit, ad certum tempus fit,
52 quod alias fieri nequit. II. Valet exhæredatio
53 bona mente ſine expreſſione cauſæ. III. Poſtumi bona mente exhæredari queunt, non item notæ cauſa, & in pœnam, quum nulla cauſa in Nov. 115. determinata cadere in eos
54 poſſit. IV. Contra exhæredationem notæ cauſa & in pœnam factam conſulitur filiis querela inofficioſi teſtamenti, ſed hæc locum ſibi haud vindicat in exhæredatione bona mente
55 facta. V. Ex jure Novellæ 115. Pater filio impuberi notæ cauſa & in pœnam exhæredato, pupillariter ſubſtituere nequit, prout olim poterat. At poteſt pupillariter ſubſtituere filio impuberi bona mente exhæredato. Vide & alias differentias apud *Stryk. in uſ. modern. Pandect. lib.* 28. *tit.* 1. §. 10.

56 Reliquum eſt, ut diſcutiatur, an in dubio exhæredatio bona mente facta cenſeri debeat? Varias de hac quæſtione ſententias congeſſerunt *Menoch. de Præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 18. *Maſcard. de Probat. concluſ.* 714. *Linck. diſſert. de Exhæredat. bona mente facta* §. 31.

Porro ſi illud præſumi debet, quod commu-
niter fit, in dubio non *bona mente*, ſed *notæ* 57
cauſa in pœnam exhæredatio facta præſumi de-
bet. Quæ enim *bona mente* fit exhæredatio, 58
ea a regula recedit, irregularis eſt, & ad caſus exceptos referenda, ac proinde qui in ea ſe fundat, oſtendere debet bona mente a Pa-
tre ipſam factam eſſe; Confer *Linck. dict.* 59
diſſert. de Exhæred. bon. ment. fact. dict. §. 31. *in fine.*

Nota vero, quod hæc præſumptio generalis 60
eſt, & ſic elidi facile poteſt per ſpecialiores circumſtantias, quales ſunt illæ notatæ in adductis exemplis, & aliis allegatis *a Stryk. ubi ſupra.*

EXORCISTATUS.

Exorciſtatus conferendus eſt Subdiacono, Diacono, & Presbytero Græco, qui ritu latino ad Diaconatum, Presbyteratum, aut Epiſcopatum ſint promovendi. Benedictus XIV. Conſtit. incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 7.

Alia vide verb. *Ordo art.* 1. *a n.* 34. *ad* 56.

EXORCIZARE, EXORCISTA.

Exorcizare ſumitur in duplici ſenſu. Primo 1
ad ſignificandum exorciſmum, ſeu benedictionem aquæ, & ſalis, quæ fit in miſſa Parochiali, ſeu Conventuali. Secundo ad exprimendam obteſtationem, qua utitur Eccleſia ad expellendum Dæmonem, ejuſque potentiam, ut fit in Cæremoniis, quæ baptiſmum antecedunt, & pro obſeſſis, aut poſſeſſis a Dæmo-
ne. De exorciſmo in primo ſenſu ſumpto hic 2
non eſt ſermo; ſed ſolum de Exorciſmo ſum-
pto in ſecundo ſenſu. Et exorciſmus ſumptus 3
in hoc ſecundo ſenſu definitur, quod ſit divini Numinis obteſtatio ad effugandum, ſeu expellendum Dæmonem, ejuſque virtutem,
ſeu potentiam. Eſt in re communis. Exor- 4
ciſmi Cæremonia, quæ fit in baptiſmo, imperatur expreſſe in *cap. Sive* 53. *diſt.* 4. *de conſecratione*, ibi: *Sive parvuli, ſive juvenes ad regenerationis veniant Sacramentum, non prius fontem vitæ adeant, quam Exorciſmis, & exſuffla-*

ſufflationibus Clericorum Spiritus ab eis immundus abjiciatur. Et hujus antiquæ Cæremoniæ
5 fit mentio *in c. Sicut 62. diſt. 4. de Conſecratione*, ibi: *Sicut noſtis, Fratres cariſſimi, & parvuli exſufflantur, & exorcizantur, ut pellatur Diaboli poteſtas inimica, quæ decepit hominem, ut homines poſſideret*. Et *in cap. Debinc 66. ead. diſt. 4. de conſecrat. Exorcizatur Diabolus, ut ſuam nequitiam agnoſcens, & juſtum ſuper ſe judicium timens recedat ab homine, nec jam contendat eum arte ſua ſubvertere, ne baptiſmum conſequatur; & in cap. Sacerdotes 67. ead. diſt. 4. de conſecrat.* laudatur antiqua Eccleſiæ traditio imponendi manus ſuper credentes ad Dæmonia ab eis ejicienda, ibi: *Sacerdotes cum per Exorciſmi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos ſpiritus in eorum mentes contradicunt, quid aliud faciunt, niſi quod Dæmonia ejiciunt?*

6 Exorcizari adbuc debet infans, quamvis ratione periculi jam fuerit baptizatus. Sic expreſſe ſtatuit Rituale Romanum, & ſic expreſſe ſtatuerunt varia Concilia Provincialia, & ſignanter Concilium Remenſe *anno* 1583. Burdigalenſe *anno* 1584. Aquenſe *anno* 1585. & alia plurima. Et ratio eſt, quia ut inquit S. Thom. 3. *p. q.* 71. *art.* 3. *in corpore* non ſolum Dæmon conatur impedire ne infans baptiſmi effectum accipiat, ſed etiam ne de illo accepto deinceps fructum percipiat. Ibi: *Tunc ceſſante periculo debent ſuppleri* (Cæremoniæ omnes) *ut ſervetur uniformitas in baptiſmo, nec fruſtra ſupplentur poſt baptiſmum, quia ſicut impeditur effectus baptiſmi, antequam percipiatur, ita poteſt impediri poſtquam fuerit perceptus*, & ſententiam iſtam affert Richardus *in* 4. *diſt.* 6. *art. ult. q.* 1. quem laudat, & ſequitur Angelus de Clavaſio verb. *Exorciſmus n.* 2. *Quid*, ait bic Auctor, *ſi aliquis baptizetur ſine exorciſmo? Reſpondet Richardus, quod debet poſt baptiſmum exorcizari... quia licet baptizato parvulo, peccatum non ſit; tamen in eo remanet actualiter fomes peccati, & ideo etiam poſt baptiſmum babet efficaciam reprimendi Diabolum*.

7 Exorciſtæ munus eſt manus imponere ſupra vexatos a ſpiritibus immundis, ad illos adjurandos, & ejiciendos; item ad exorcizandos Catechumenos. *Sic communis*. Ad licite exer-
8 cendum tria requiruntur. Primo ut fiat Exorcizatio ex cauſa gravi, non ex levitate, non ad ſciſcitanda a Dæmone quæſita curioſa, ſed ad liberandos Energumenos a Tyrannide Dæmonis. Sic docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 90. *art.* 2. Secundo requiritur, ut adjuratio Dæmonis fiat abſque precibus, ſed cum imperio, & objurgatione, ſic enim ſuperbia Dæmonis magis confunditur. Tertio requiritur, ut Exorcizatio ſolemnis fiat ab habente poteſtatem, quæ non omnibus conceditur, ſed tantum aliquibus, ſecundum prudentiam Epiſcoporum, habentibus ordinem Eccleſiaſticum Exorciſtatus: Unde nemo poteſt exorcizare ſi- 9
ne facultate Ordinarii, etiamſi ſit Regularis, ut decrevit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Florentina* 22. *Februarii* 1625. & expreſſe ſtatuit *Sac. Congr. S. Officii die* 5. *Julii* 1710. per litteram Encyclicam directam omnibus Archiepiſcopis, aliiſque Ordinariis Italiæ, & Inſularum adjacentium, tenoris ut ſequitur.

Lettera Circolare della Sac. Congreg. del 10
S. Officio, circa l' obbligo, e le qualità de' Sacerdoti da ammetterſi all' eſercizio dell' Eſorciſta.

„ Eſſendo ſtati rappreſentati alla Santità di „ Noſtro Signore i gravi diſordini, che ſeguono dalla moltiplicità delli Eſorciſmi, „ che quaſi univerſalmente s' inventano, e ſi „ praticano dalle perſone deſtinate ad eſorcizare, e volendo la medeſima colla ſua Paſtorale ſollecitudine dare a tali inconvenienti il neceſſario provedimento, uditi prima „ li pareri di queſti miei Eminentiſs. Colleghi Signori Cardinali, Generali Inquiſitori, „ ha ſtabilito, che per mezzo di queſta Sac. „ Congreg. s' ordini a tutti gli Arciveſcovi, „ Veſcovi, ed altri Ordinarj d' Italia, e dell' „ Iſole adjacenti, ſiccome colla preſente s'ordina a V. S., che in avvenire non permetta, che alcun Sacerdote tanto Secolare, „ quanto Regolare, ſia ammeſſo all' eſercizio „ di Eſorciſta ſenza che prima le conſti della „ di lui pietà, integrità di vita, e prudenza, e ſenza che abbia tutte le qualità ricercate per tale amminiſtrazione dal Rituale Romano.

„ Vuole in oltre ſua Beatitudine, che ella „ inſiſta con tutta la ſua attenzione, e vigilanza, acciocchè le perſone, che da lei ſaranno ſtimate capaci di tal miniſtero, ſi „ vagliano della direzione del ſopradetto Rituale Romano, e che non preteriſcan le „ regole, che in quello ſi preſcrivono. Tanto V. S. dovrà eſeguire per ubbidire eſattamente alli Santi, e ſupremi Ordini di Sua „ Beatitudine, e Dio la proſperi.

Roma 5. Luglio 1710.

Di V. S.

Come Fratello
G. Card. Mareſcotti.

11 Exorciſtæ ſi tale exorcizandi munus exerceant cruculis, & aliis modis inſolitis, mittuntur in exilium; *Sac. Congreg. Epiſc. & Re-*
12 *gul. in una Venetiarum* 27. *Octobr.* 1603. Ad exorcizandam Monialem Ordinarius non concedit licentiam ingrediendi in Clauſuram; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Regienſi* 15. *Maii*
13 1601. *& in Cremon.* 1. *Octobr.* 1610. Neque Sac. Congreg. illam concedere ſolet; *ead. Sac. Congreg. in una Vicent.* 14. *Maii* 1606. *& in*
14 *una Montis Regalis* 10. *Januarii* 1617. Et ſi concedatur, intelligitur tantum pro benedicendis Cellis de infectione ſuſpectis; *ead. Sacr. Congreg. in Imolenſi* 23. *Februar.* 1594. Unde
15 *eadem Sacr. Congreg.* 1. *Julii* 1609. pro Monialibus exorcizandis decrevit ut infra: *Nulla Monialis Energumena intra Monaſterii Septa a quocumque Presbytero Seculari, vel Regulari etiam Confeſſario exorcizetur, ſed ad Eccleſiam exteriorem ejuſdem Monaſterii, obtenta prius a Sacra Congregat. licentia, ea de cauſa deducatur, vel transferatur. In translatione autem hujuſmodi, ſicuti in actu exorcizationis, honeſtæ perſonæ conſanguineæ, vel aliæ mulieres provectæ ætatis, ac probatæ converſationis Energumenam comitentur. Exorciſta ſit ad actum hujuſmodi approbatus; Exorcizatio minori, quo fieri poteſt, fiat ſtrepitu; Eccleſiæ janua eouſque occluſa remaneat, quouſque Exorcizatione completa ad Monaſterium Energumena reducatur; Ceterum tam in reditu, quam in acceſſu ad Eccleſiam, & Monaſterium reſpective, & ſine diverticulo tendatur.* Et alias conſimiliter decrevit ut infra: *Adhibitis debitis diligentiis ad cognoſcendum, an Monialis ſit revera vexata? datur licentia Sacerdoti Sæculari, vel Regulari moribus, & ætate gravi, eam exorcizandi in Eccleſia exteriori intra terminum trium, vel ad ſummum ſex menſium coram Confeſſario, & duabus, vel tribus feminis conſanguineis, & januis clauſis; modo expleto exorciſmo ſtatim reducatur in Clauſuram. Si vero Spiritus, ut plurimum, erunt ficti, carceres, flagella, jejunia, compedes, & ſimilia erunt ejuſmodi Energumenarum Exorciſmi; Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Tiburtina* 20. *Julii* 1580. *in Fanenſi* 18. *Aprilis* 1600. *in Vicent.* 14. *Maii* 1616. *& in Bononienſi* 8. *Octobr.* 1649.

17 Grave indicium diabolicæ vexationis eſt, quando ex fide jurata Medicorum conſtat nulla adhibita medicamenta profuiſſe; *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Parmenſi* 10. *Novembris* 1645. Delrius autem *lib.* 3. *Diſquiſit. magic. cap.* 2. *ſect.* 2. *quæſt.* 3. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 1. *formul.* 47. *num.* 4. *&* 5. plura referunt hujuſmodi ſigna. Præcipua tamen ſunt hæc: ſi obſeſſus loquatur variis linguis, quas numquam didicit; ſi horreat omnia Sacra, ſi præcipitiis ſe exponat, ſi ſtatim intumeſcat in aliqua parte corporis, & ſtatim detumeſcat, ſi tacite interrogatus reſpondeat, aut tacito imperio pareat; ſi Epilepſia laboret; ſi antea ſcientia ignarus, ſe perfecte ſcientificum oſtendat, ſi ita immobilis maneat, ut plurimorum hominum viribus nequeat dimoveri, ſi ſacra verba proferre renuat, qualia ſunt *Miſerere mei Deus. Qui habitat in adjutorio Altiſſimi. Magnificat anima mea Dominum. In principio erat Verbum*, & ſimilia; ſi a facie Sacerdotum, & præcipue Exorciſtarum fugiat, in Eccleſiam ingredi nolit, & ſi ingrediatur, ab ea ſtatim fugere procuret, cuncta benedicta, Sanctorumque imagines, & maxime Crucifixi nolit inſpicere nec deoſculari, immo projiciat, & in hæc omnia conſpuat, ſi clamet, cum aliquæ Reliquiæ Sanctorum ſuperponuntur ejus capiti, etiam occulte, & ſtatim dicat, auferte iſtas a me, quoniam fœtent, vel ſunt nimis graves, & hujuſmodi. Ad hæc autem ſigna integre dignoſcenda conſule ſupradictos una cum Candido Brugnolo, aliiſque hujuſmodi ſcriptoribus.

Exorciſmi in Sacris Eccleſiæ libris non re-
lati, non debent admitti. Benedictus XIV. 18
tom. 1. Conſtitut. 89. incip. *Inter omnigenas*
§. 8. Exorcizandi ratio in Rituali Romano 19
præſcripta exacte obſervari jubetur. Idem Conſtitut. 141. incip. *Sollicitudini* §. 47.

* Regularibus non licet, contradicente Epi- 20
ſcopo, exorcizare, etiam in propriis Eccleſiis, & Cœnobiis. Vide tomo 5. verb. *Oratorium* & Conſtitutionem Benedicti XIV. incip. *Magno*, §. 34.

Additiones ex aliena manu.

Primis Eccleſiæ ſæculis non ſolum Clerici, 21
verum & Laici donum ejiciendi Dæmones habuere, & ſic Exorciſtarum officium uſurparunt.
Teſtatur Tertullianus *de Coron. Milit. cap.* 11. 22
ejectos a Militibus fuiſſe ſpiritus immundos: *Et quos* (ait) *interdiu exorciſmis fugavit, noctibus defenſavit*. Et *lib. de Idololatr. cap.* 11.
tradit, Parentes ſolitos exorcizare proprios fi- 23
lios: *Quare* (inquit) *Conſtantia exorcizavit Alumnos ſuos, quibus domum ſuam, & cellarium præſtat? Ille quidem ſi excluſerit Dæmonem, non ſibi placeat de fide, nec ejus inimicum excluſit*. Notarunt Baron. *anno* 56. Juſtellus *in notis ad Canon* 91. *Eccleſ. univerſ.*

Po-

24 Poſtea peculiare ac diſtinctum munus in Eccleſia fuit eorum, qui in gradum Exorciſtarum cooptati erant, ut docent plura de Exorciſtis affirmantes Balſamon *in Can.* 26. *Synod. Laodicen.* Ambian. *ad Tertullian. in Apolog. cap.* 23. *ad finem*; Pamel. *ad Epiſtol.* 26. D. Cyprian. *Eſpenc. ad D. Paulum lib.* 1. *Digreſſ. cap.* 9. Lindebrog. *Verb. Exorciſta*, qui de his Exorciſtis accipiunt Textum *in l.* 1. §. *Medicos, de Var. & Extraordin. Cognit.*

25 Per id vero temporis ad Exorciſtatum non ordinabantur niſi provectioris ætatis: *Exorciſtæ* (opportune ait Hallier *de Sacris Elect. & Ordinat. part.* 3. *ſect.* 7. *cap.* 1.) *nequaquam Eccleſiæ utiles eſſe poterant, aut officio ſuo idonei, niſi provectioris ætatis. Neque enim Pueri vel Adoleſcentes idonei videbantur, qui Dæmones adjurarent, Energumenos cuſtodirent, alerent, eiſque manus imponerent. Unde recte & convenienter Syricius eos, qui ab adoleſcentia Clericatui adſcriberentur, in Lectoris gradu atque Officio, qui in ætate jam immatura, in Lectoris aut Exorciſtæ ordine aut munere verſatos eſſe præcipit antequam ad ſuperiores aſcendant. Juxta eamdem perſonarum diverſitatem eoſdem gradus Lectoris quidem in iis, qui ab ineunte ætate Clericali militiæ aſcripti eſſent, Lectoris autem, vel Exorciſtæ iis, qui grandiores facti hanc vitam ſeligerent, attribuit Zoſimus.*

26 Mutata hac diſciplina, & commiſſo ut plurimum munere Exorciſtæ Sacerdotibus, non amplius ad Exorciſtatum ætas provectior requiſita eſt.

EXPOSITI FILII.

PRopoſito dubio in Sacra Congreg. Concilii die 18. Decembris 1723. Quomodo ſe gerere debeat Parochus Sancti Spiritus in Saxia in collatione Baptiſmatis infantibus, qui ad Archihoſpitale deferuntur, ſive iidem habeant ſchedulam de Baptiſmo teſtantem, ſive non habeant; & etiamſi ex colore, & ceteris corporis qualitatibus deprehendatur etiam eſſe conſtitutos in ætate ſex aut decem menſium, vel unius anni cum dimidio; *Sacra Congregatio die* 15. *Januarii* 1724. *reſpondit, eſſe baptizandos ſub conditione in omnibus caſibus, excepto tamen caſu ſchedulæ, quæ habeat certitudinem.*

Alia ad rem, vide verb. *Filius a n.* 17. *ad* 20. & verb. *Parentes a n.* 20. *ad* 32.

EXPOSITIO SS. SACRAMENTI.

* EXpoſitio SS. Sacramenti permitti non debet niſi ex publica cauſa ab Ordinario approbata, etiamſi Eccleſia ſit Regularium, quod ex Tridentino *ſeſſ.* 21. *cap.* 8. evincit, & ſtatuit S. Congregatio Concilii. Quamquam ex cauſa privata licet Regularibus in propriis Eccleſiis exponere Sacramentum, dummodo non extrahatur e tabernaculo, & Hoſtia ſit velata, ut ex pluribus S. Congregationis Decretis firmatur *Inſtit. Eccleſ.* 30. §. 11. & 12. 1

Reprobatur apud frequentes Scriptores uſus exponendi palam SS. Euchariſtiam in feſtis Sanctorum. *Ibid.* §. 15. 2

Si exponatur SS. Sacramentum intra tabernaculum apertum & in pyxide tecta, ſex ſaltem candelæ ardere debent, ex ſenſu Sac. Congregationis. *Ibid.* §. 21. 3

Verum ſi extra tabernaculum id fiat in Oſtenſorio velato, tunc ſaltem duodecim candelæ ardentes apponendæ. *Ibid.* §. 23. 4

EXTRACTIO.

EXtractio Rei inquiſiti, vel damnati a loco immuni in caſibus permiſſis, ſi Clericus ſit, fieri poteſt a Curia Epiſcopali ex officio; & ſi laicus, nonniſi ad inſtantiam Curiæ ſæcularis * Benedictus XIV. Conſtitut. 8. incip. *Alias* §. 5. 1

Ad extractionem inquiſiti a loco immuni, in dictis caſibus procedi poteſt, habitis indiciis delicti ſufficientibus ad Torturam. Idem *ibid.* 2

Ad extractionem vero banniti, ſeu damnati in contumaciam in ſimilibus caſibus, viſa ſententia contumaciali & actis, quibus illa fundatur. Idem *ibid.* §. 6. 3

Extractionis, & traditionis denegatio, aliaque decreta Judicis Eccleſiaſtici ſuper ejus competentia, allegari nequeunt in judicio ſuper executione ſententiæ contumacialis. Idem *ibid.* 4

De extractione Reorum ad Sacræ Inquiſitionis Officium ſpectantium a locis immunibus, vide tom. 4. verb. *Immunitas*; ubi ad rem duæ afferuntur Conſtitutiones Benedicti XIV. 5

Extractio ſegetum, farinæ, & olei extra 6 ſta-

ſtatum Eccleſiaſticum ſine ſpeciali Chirographo Papæ prohibetur ſub graviſſimis pœnis, ſublata cuilibet facultate concedendi licentias extrahendi. Idem tom. 2. Conſtit. 83. incip. *Quo die*.

7 Quo vero ad alias res mobiles, aut ſe moventes, remittitur arbitrio Legatorum, Præſidum, & Gubernatorum Provinciarum. Idem *ibid*.

8 Extractio ſegetum, aliorumque per aquam, etiamſi directa dicantur ad alia loca ditionis Eccleſiaſticæ, niſi fiat cum præſcriptis cautelis, reputanda erit pro extractione a Statu, & præſcriptis pœnis punienda. Idem *ibidem*.

9 Extractio cujuſcumque rei de Provincia ad Provinciam quocumque tempore, atque etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum, permittitur pauperibus, qui ſpicas a Meſſoribus relictas colli-
10 gunt. Idem *ibid*. Item Mercenariis, quibus pro mercede datur frumentum, vel quid ſi-
11 mile. Idem *ibid*. Item Mendicantibus, qui eleemoſynæ loco, & pro victu Cœnobii ea
12 colligunt. Idem *ibid*. Ac denique iis, qui pro eduliis ad fora delatis, & loco pretii recipiunt. Idem *ibid*.

EXTREMA UNCTIO.

SUMMARIUM.

1 *Quot & quæ Unctiones habeantur in Eccleſia.*

2 *Quæ ſit Sacramenti Extremæ Unctionis definitio; a quo vero, & quando, hoc Sacramentum inſtitutum*, ad num. 4

5 *Quotuplex & quæ ſit materia hujus Sacramenti*, ad n. 10

11 *Quæ autem ſit forma ejuſdem*, ad n. 13

14 *Quænam corporis partes ſint inungendæ*, ad num. 20

21 *Quo habitu utendum ſit in adminiſtratione hujus Sacramenti.*

22 *Cur diſtinguatur Miniſter validus a Miniſtro licito Extremæ Unctionis*, ad n. 24

25 *Regulares an & quando valeant hoc Sacramentum adminiſtrare*, ad num. 28

29 *An poſſit Extrema Unctio a pluribus Sacerdotibus conferri, & in quo differat hac de re Latinæ, & Græcæ Eccleſiæ, diſciplina*, ad num. 33

34 *Quis cenſeatur ſubjectum capax hujus Sacramenti, & quibus Extrema Unctio conferri poſſit vel non*, ad n. 36

37 *An iterum unquam conferatur.*

38 *An præceptum extet ullum ſuſcipiendi Extremam Unctionem, & an peccetur unquam mortaliter hoc Sacramentum non ſuſcipiendo*, ad num. 41

42 *An Parochus ſub mortali teneatur hoc Sacramentum Infirmo petenti miniſtrare, etiam cum periculo contagii*, ad n. 44

45 *Quot ſunt & quales effectus ſpeciales & præcipui hujus Sacramenti*, ad n. 48

49 *Quonam loco & modo Oleum Infirmorum aſſervari debeat*, ad n. 51

52 *Alia pleraque ad rem pertinentia excerpuntur ex operibus Benedicti XIV.* ad n. 67

68 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 91

VAriæ in Eccleſia Dei habentur in praxi 1
Unctiones, pro ut diriguntur ad varias perſonas. Prima eſt Catechumenorum, quos oleo benedicto Sacerdos ante Baptiſmum ungit in pectore, & inter ſcapulas. Secunda Baptizatorum, quos Chriſmate ungit Sacerdos in vertice. Tertia Confirmatorum, qui per Epiſcopum unguntur in fronte. Quarta Principum ſæcularium, qua humeris, & brachiis unguntur. Quinta eſt Sacerdotum, & Epiſcoporum, quæ fit in illorum Ordinatione. Sexta eſt Infirmorum ad extrema reductorum, de qua ſolum in præſenti eſt ſermo. Unde *Extrema Unctio* dicitur, ut obſervat *Tridentini Concilii Catechiſmus part*. 2. ibi: *Quare hac unctio a majoribus noſtris Sacramentum etiam Unctionis infirmorum, & Sacramentum exeuntium dicta eſt*, & ipſum Tridentinum *ſeſſ*. 14. *cap*. 3. *de Extrema Unct*. dicit expreſſe: *Unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur*.

Sacramentum Extremæ Unctionis *eſt Unctio* 2
hominis infirmi pœnitentis facta in determinatis partibus corporis cum oleo conſecrato ab Epiſcopo, miniſtrata a Sacerdote ſimul verba certa cum intentione debita proferente, ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans curationem finalem venialium. Sic Scotus *in* 4. *diſt*. 23. *quæſt. unica*. Eſt de fide certum, Extremam Unctionem 3
eſſe verum, & proprie dictum Sacramentum novæ legis a Chriſto Domino inſtitutum. Sic docet Concil. Florent. *in decreto Unionis*, & Tridentinum *ſeſſ*. 14. *de Extrema Unction c*. 1. ibi: *Inſtituta eſt autem Sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam vere, & proprie Sacramentum novi Teſtamenti a Chriſto Domino noſtro apud Marcum quidem* (*cap*. 6.) *inſinuatum*, per Jacobum

Digitized by Google

cobum autem Apoſtolum ac Domini Fratrem Fi-
delibus commendatum, ac promulgatum. (*Jaco-*
bi 5.) *Infirmatur* (inquit) *quis in vobis?*
inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum,
ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio
fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Do-
minus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.
Et ibidem *Canon.* 1. ſic definit Concilium con-
tra Hæreticos: *Si quis dixerit Extremam Un-*
ctionem non eſſe vere, & proprie Sacramentum
a Chriſto Domino inſtitutum, & a B. Jacobo
Apoſtolo promulgatum: ſed ritum tantum acce-
ptum a Patribus, aut figmentum humanum;
anathema ſit. Et jam hoc definierat etiam
ſeſſ. 7. *can.* 1. ubi anathematizat dicentes non
fuiſſe a Chriſto Domino inſtituta omnia Sa-
cramenta novæ legis, & ipſa eſſe plura, vel
pauciora quam ſeptem, inter quæ expreſſe enu-
4 merat Extremam Unctionem. Hoc Sacramen-
tum Extremæ Unctionis probabilius fuit in-
ſtitutum poſt Reſurrectionem, quando Chri-
ſtus *Joann.* 20. inſtituit Pœnitentiam, cujus
conſummativam eſſe Extremam Unctionem di-
cit Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de Extrema Unctione,*
in proœmio.

5 Materia remota extremæ Unctionis eſt O-
leum Olivarum ab Epiſcopo benedictum. Pro-
xima autem eſt ipſamet Unctio facta hoc oleo.
Eſt communis, & conſtat ex Concilio Floren-
tino *in decreto Unionis*, ubi dicit, quod *Ex-*
tremæ Unctionis materia eſt oleum Olivæ per E-
piſcopum benedictum, & Tridentino *ſeſſ.* 14. *de*
Extrema Unction. cap. 1. ibi: *intellexit enim*
Eccleſia materiam (Extremæ Unctionis) *eſſe*
oleum ab Epiſcopo benedictum, & conſtat etiam
ex verbis Apoſtoli Jacobi *cap.* 6. ibi: *Ungen-*
6 *tes eum oleo in nomine Domini.* Oleum hoc
debet neceſſario eſſe benedictum ab Epiſcopo
neceſſitate Sacramenti, ita ut adhibito oleo
non benedicto ab Epiſcopo, nullum fiat Sa-
cramentum. *Eſt communior Doctorum ſententia.*
Et colligitur ex traditione Apoſtolica, ut tra-
dit Beda *in cap.* 6. *Marci*, ibi: *Unde patet ab*
ipſis Apoſtolis hujus Sanctæ Eccleſiæ morem eſſe
traditum, ut Energumi, & alii quilibet ægroti
ungantur oleo Pontificali benedictione conſecrato.
Idem expreſſius tradidit Concil. Tridentin.
ſeſſ. 14. *cap.* 1. *de Extrem. Unction.* ibi: *Qui-*
bus verbis, ut ex Apoſtolica traditione per ma-
nus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam,
formam, proprium miniſtrum hujus ſalutaris Sa-
cramenti; Intellexit enim Eccleſia materiam eſſe
oleum ab Epiſcopo benedictum. Et ſic tenent
Sanctus Thomas *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 3.
ad quæſt. 4. *& in ſupplement. quæſt.* 30. *art.* 6.
Sanctus Bonaventura *in* 4. *diſt.* 23. *art.* 1. *qu.*
3. Scotus *ead. diſt. n.* 5. Layman *lib.* 5. *tract.*
8. *de Extrem. Unct. cap.* 1. *n.* 1. Durand. *qu.* 6.
Paludan. *in* 4. *diſt.* 33. *quæſt.* 1. *art.* 1. Reif-
fenſtuel *in Theol. moral. tract.* 14. *diſt.* 11. *q.* 1.
num. 7. Henno *tom.* 2. *diſp. unic. de Extrema*
Unct. q. 3. *concl.* 2. Pontas *verb. Extrema Un-*
ctio c. 3. Silvius *in ſupplement. S. Thom. quæſt.*
29. *art.* 5. *&* 6. Fagnan. *lib.* 1. *decret. in cap.*
Cum veniſſet 1. *de Sacra Unctione num.* 51. *&*
52. Bellarmin. *cap.* 7. Suarez *diſp.* 40. *ſeſſ.* 1.
Coninch *tom.* 2. *diſp.* 19. *dub.* 2. Sotus *in* 4.
diſt. 23. *q.* 1. *art.* 3. Averſa *ſect.* 2. Dicaſtil. *de*
Sacram. Extremæ Unction. num. 32. Felix Po-
teſtas *tom.* 1. *num.* 3908., & alii paſſim, &
Gobat *de Extrema Unction. num.* 784. ubi te-
ſtatur eſſe de communi Theologorum; La
Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2092. ubi aſſerit
quod communiſſima dicit ex præcepto Chriſti
requiri hic Benedictionem Epiſcopi.

Non deſunt tamen magni nominis Docto- 7
res qui dicunt ſimplicem Sacerdotem ex Papæ
commiſſione oleum benedicere poſſe pro uſu
hujus Sacramenti. Sic Cajetanus 2. 2. *quæſt.* 7.
art. 3. Victoria *de Extrema Unct. n.* 216. Henr.
lib. 3. *cap.* 8. *num.* 1. Zambranus *cap.* 5. *de*
Extrema Unct. num. 7. Roding. *Theolog. Sco-*
laſt. tom. 5. *quæſt.* 21. *art.* 2. Fraſſen *de Sacra-*
ment. Extrem. Unct. concil. 1. Juenin *de Extre-*
ma Unction. quæſt. 3. *concil.* 4. Roſignolus *de*
Extrema Unct. quæſt. 1. *art.* 5. *num.* 12. & alii,
Et probant a pari de Sacramento Confirmatio-
nis, cujus licet ordinarius miniſter ſit ſolus
Epiſcopus ex Concilio Florentino *in decreto*
Eugenii VI. de unione Armenorum, & in Tri-
dentino *ſeſſ.* 9. *canon.* 3. *de Confirm.*; tamen ex
diſpenſatione ſummi Pontificis poteſt ipſam
miniſtrare etiam ſimplex Sacerdos, *ex cap.*
Pervenit 1. *diſt.* 95., ubi refertur Sanctum
Gregorium Papam hanc facultatem conceſſiſſe
Presbyteris Sardiniæ propter defectum Epiſco-
porum, ibi: *Ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyte-*
ri etiam in frontibus baptizatos chriſmate unge-
re debeant concedimus. Et hoc expreſſe indicat
Eugenius IV. in Concilio Florentino *loc. cit.*,
ibi: *Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ ſe-*
dis diſpenſationem ex rationabili, & urgente
admodum cauſa ſimplicem Sacerdotem Chriſma-
te per Epiſcopum confecto hoc Sacramentum con-
firmationis adminiſtraſſe. Et talem facultatem
conceſſerunt etiam alii ſummi Pontifices va-
riis Religioſis, ut Innocentius IV. Patribus
Prædicatoribus, Joannes XXII. & Leo X. Fra-
tribus Minoribus pro Indis, teſte Rodriquez
in ſuo Bullario Regular. in Bulla Leonis X.
Gre-

Digitized by Google

Gregorius XIII. Patribus Societatis, ut teſtatur Suarez, & alii aliis. Unde inferunt ipſi, ergo etiam ex conceſſione Summi Pontificis poterit ſimplex Sacerdos oleum infirmorum ſanctificare, cum videatur quid majus confirmare, quam oleum ſimpliciter benedicere,
8 & ſanctificare. Tum quia id patet ex antiquiſſima conſuetudine Eccleſiæ Græcæ, in qua ſimplices Sacerdotes ex commiſſione Epiſcopi, approbante Romano Pontifice, oleum infirmorum benedicunt, quam conſuetudinem approbavit Clemens VIII. in inſtructione ſuper ritibus Græcorum de oleo Catechumenorum, & infirmorum Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*; ubi expreſſe hæc habet: *Non ſunt cogendi Presbyteri Græci, olea Sancta, præter Chriſma, ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere. Cum hujuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur, ſeu benedicantur; Chriſma autem, quod nonniſi ab Epiſcopo, etiam juxta eorum ritum benedici poteſt, cogantur accipere.* Ex quibus docte infert Roſignolus *loc. cit. n. 11. quod benedictio Epiſcopalis non ſit de neceſſitate Sacramenti, ſed ſufficiat Sacerdotalis. Si etenim eſſet de neceſſitate Sacramenti, etiam apud Græcos requireretur, ut ex ſe patet; Unde quod refertur ex Conciliis ſupracenſitis intelligendum eſt ſolummodo de neceſſitate præcepti*: Hæc ipſe, qui *num. 12. in fine* concludit: *In hoc conſulendam arbitror Sacram Congregationem. Quæ revera opinio non eſt inferioris ponderis, ni dicam majoris, qua 3 prima.*

9 Oleo benedicto in caſu neceſſitatis ob infirmorum copiam poteſt valide, & licite ſæpius addi oleum non benedictum, dummodo ſingulis vicibus minor quantitas addatur non benedicti, ut colligitur ex *c. Quod in dubiis 3. de conſecrat. Eccleſ., vel Altaris, & in Rituali Romano ſub tit. de Extrema Unctione*, & ex reſponſione Sacræ Congr. Supremæ, & Univerſalis Inquiſitionis ad dubium, ut ſequitur.

Eminentiſſimi, e Reverendiſſimi Signori.

Determinandoſi nel Decreto di coteſta Sacra Congregazione fatto ſotto li 2. Marzo 1679. ſopra la condanna di 65. Propoſizioni, che circa il valore de' Sacramenti non ſi debba ſeguire l'opinione probabile, laſciata la più ſicura. Ed eſſendo opinione controverſa tra Theologi, ſe per ſupplire all'Oglio Santo, che mancaſſe, ſia lecito aggiongere del non benedetto in più volte: purchè l'aggionto conſiderato ſeparatamente, ed in ogni aggionta, ſia in minor quantità dell'oglio Santo, benchè conſiderate tutte le aggiunte inſieme foſſe maggiore; di qui è nato dubbio nella Dioceſi di Sevilla, nella quale per la ſua vaſtità è impraticabile benedire tant'oglio, che baſti ſenza l'aggionta; ſe ſia lecito fare detta aggionta all'oglio Santo, per eſſervi molti Theologi, che tengono l'opinione negativa per più ſicura. Onde per avere la riſoluzione di tal dubbio l'Arciveſcovo di Sevilla, devotiſſimo Oratore, fece porgere all'Eminenze Voſtre un memoriale conſultivo, nel quale ſi deducevano le opinioni di Teologi ſopra queſto punto. Ma non avendo ſin'ora avuta la dichiarazione, ſupplica perciò l'E. E. V. V. degnarſi di dargliela per ſicurezza, e quiete della conſcienza propria, e del ſuo gregge.

Feria quinta die 23. Septembris 1682. in Generali Congregatione S. Officii habita in Conventu S. Mariæ ſupra Minervam coram Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis. Lecto ſupradicto memoriali, Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinales Inquiſitores prædicti decreverunt, in caſu propoſito poſſe. 10

Franciſcus Richardus S. R. & Univerſalis Inquiſit. Notarius.

Forma Sacramenti Extremæ Unctionis ſunt ſequentia verba: *Per iſtam Sanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum (auditum, odoratum &c.) deliquiſti. Amen*: Sic Concilium Florentinum, & Tridentinum *locis cit.*, una cum Rituali Romano *ſub tit. de Extrema Unct.* 11
Invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis non eſt de eſſentia, quia Concilium Florentin., & Trident. præmiſſam formam aſſignant. *Communis*. Forma Extremæ Unctionis non poteſt proferri, niſi modo deprecativo, non autem mere indicativo, quia ita inſtituit Chriſtus, prout promulgavit D. Jacobus *cap. 5. Inducat Presbyteros, & orent ſuper eum*, quod ſatis indicat formam hujus Sacramenti debere eſſe deprecatoriam, ut tradunt communiter Doctores. Unctiones communiter ſunt faciendæ in ſeptem partibus infirmi ſub eadem forma, variato ſolum nomine partis, quæ actualiter ungi- 12 13 14

ungitur. Ita expreſſe Concilium Florentinum *loc. cit.* & Rituale Romanum Pauli V. *ſub tit.*
15 de Extrema unctione. Ubi ipſum Rituale dicit, Unctionem renum in feminis honeſtatis gratia omittendam eſſe, ſicuti etiam in Viris, quando infirmi commode moveri non poſſunt.
16 Neque tunc ſive in feminis, ſive in Viris alia pars corporis debet ungi pro ipſis renibus.
17 Rituale *ibidem*. Si tamen aliquis careat aliquo ex ſenſibus, v. g. viſu, ſeu mutilatus exiſtat aliquo membro, v. g. manu, vel pede, tunc debet ungi pars illi ſenſui, ſeu membro proxima, quia peccare potuit, licet non per ſenſus externos, per potentias internas illis correſpondentes, vel per deſiderium actus illiciti. Rituale *ibidem*.

18 Tempore peſtis, aut alterius neceſſitatis, quo omnes unctiones fieri non poſſunt, ſufficit unica Unctio in quolibet ſenſu magis ad unctionem expoſito, ac detecto, cum unica tantum forma omnes corporis ſenſus exprimente ſic: *Per iſtam Sanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, geſtum, greſſum, & lumborum delectatio-*
19 *nem. Amen*. Extra tamen caſum neceſſitatis non ſufficit ad valorem unica Unctio, nec pro materia Chriſma, ſed debet eſſe oleum benedictum a Chriſmate diſtinctum. Scotus in 4. *diſt.* 25. *litt. D.*, quia opiniones affirmantes, utpote minus tutæ, & exponentes Sacramentum periculo fruſtrationis & nullitatis, non ſunt practicandæ ex Decreto Innocentii XI. *die* 2. *Martii* 1679. in quo inter alias fuit damnata ſequens propoſitio prima in ordine: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.* Solum igitur hoc eſſet licitum in caſu neceſſitatis, quo non adeſſet niſi Chriſma, vel non poſſent fieri omnes Unctiones, ſicuti in caſu neceſſitatis baptizandi infantem, ſi non poſſit haberi aqua naturalis, aut nequeat ablui in capite, licitum eſt eum baptizare ſub conditione in lixivio, in digito, & hujuſmodi, cum in tali caſu tutius procuretur ſalus animæ infantis, quam nullo modo eum baptizando. In caſu neceſſitatis, v. g. tempore 20
peſtis, poſſunt fieri Unctiones ſine contactu immediato utendo virga longa oleo tincta. Immo Dicaſtill. *tom.* 3. *num.* 150. dicit, ſe vidiſſe a viris non indoctis miniſtrari Extremam Unctionem medianre argentea virgula etiam extra tempus peſtis; ſed hoc eſt in re notabili contra univerſalem conſuetudinem Eccleſiæ
(*a*) Sic quamvis extra caſum neceſſitatis ſit 21
gravis obligatio in adminiſtratione hujus Sacramenti, utendi habitu convenienti, ideſt ſuperpelliceo, & ſtola, tamen in caſu neceſſitatis poteſt miniſtrari ſine tali habitu; La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 217. & communior aliorum contra Bonacinam, Naldum, Suarez, & alios.

Miniſter validus hujus Sacramenti eſt ſo- 22
lus, & omnis Sacerdos. Quod ſit ſolus Sacerdos habetur *ex Epiſt. D. Jacobi cap.* 5. ubi legitur introducendos eſſe ad infirmum, non Laicos, non quoslibet, ſicut in Baptiſmo, ſed Presbyteros; ibi: *Introducat Presbyteros, & orent ſuper eum*, & habetur ex Concil. Florentin. *in Decreto Armenorum*, ibi: *Miniſter hujus Sacramenti, nempe Extremæ Unctionis, eſt Sacerdos*; & Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *de Extrema Unctione*, ubi expreſſe dicitur: *Proprios hujus Sacramenti miniſtros eſſe Eccleſiæ Pres-*

Nota Rom. Theologi.

(*a*) Tempore peſtis graſſantis, extremam conferri poſſe unctionem morbo laborantibus oblonga adhibita virga, ſeu alio inſtrumento, cujus extremæ parti alligatus ſit firmiterque adhæreat goſſipii pugillus ſacro imbutus oleo, quo inungatur infirmus, multorum teſtimonio Theologorum probat Benedictus XIV. in Synodo diæceſana *lib.* 3. *c.* 19. *edit. Rom.* 1755. Sed ejuſdem SS. Pontificis verba digna ſunt, quæ audiantur. *In Rituali Romano*, ſunt illius verba, *in ordine miniſtrandi hoc Sacramentum hæc verba leguntur*: Deinde intincto pollice in oleo Sancto in modum Crucis ungit infirmum: *ex quibus oritur obligatio, ſemota neceſſitatis cauſa, ſectandi præſcriptam ibi methodum, ita ut qui ſecus agit peccati reatum incurrat. At quoties adſit gravis urgenſque neceſſitas expeditos, facileſque inveniendi modos, quibus peſtifero morbo infecti hujus ſeuti participes fieri poſſint, nulla ſubeſt juſta ratio, quæ poſſit Epiſcopum remorari, ne facultatem faciat Sacerdotibus Extremæ Unctionis Sacramentum ſuperius indicato modo*, nempe per inſtrumentum ut diximus, *adminiſtrandi*.

Digitized by Google

Presbyteros, *quo nomine eo loco*, *non ætate ſeniores*, *aut primores in populo intelligendi veniunt*; *ſed aut Epiſcopi*, *aut Sacerdotes*; & *ibidem canon.* 4. anathematizat contrarium ſentientes : *Si quis dixerit Presbyteros Eccleſiæ*, *quos Beatus Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur*, *non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos*, *ſed ætate ſeniores in quavis communitate*, *ob idque proprium Extremæ Unctionis Miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem*; *anathema*
23 *ſit*. Quod omnis Sacerdos poſſit valide hoc
Sacramentum conferre, videtur evinci ex textu *D. Jacobi cap.* 5. ibi : *Inducat Presbyteros*, ubi indefinite ponuntur Sacerdotes ſine ulla prorſus exceptione, cum poteſtas illa competat Sacerdoti non ratione juriſdictionis, ſed ratione Ordinis, ut confirmat communis Eccleſiæ ſenſus, & per hoc Apoſtolus dicit, *introducat* non Epiſcopum, non Parochum, ſed *Presbyteros Eccleſiæ*, ut oſtendat poteſtatem illam cuilibet Sacerdoti competere. Unde validum eſt hoc Sacramentum, etiamſi conferatur a Sacerdote excommunicato, irregulari, degradato, etiam contradicente Parocho, quia ſicut retinet poteſtatem Ordinis, ita & poteſtatem hujus Sacramenti valide miniſtrandi; *Eſt communis* teſte Roſignol. *de Extrema Unctione*
24 *quæſt.* 2. *art.* 2. *num.* 1. & 2. Miniſter autem
licitus hujus Sacramenti eſt ſolus Parochus, aut alius Sacerdos de ejus, vel Epiſcopi licentia. *Eſt communis*, *ac certa*.
25 Unde nec Regulares poſſunt licite ſine licentia Parochi, vel Epiſcopi, aut privilegio Summi Pontificis hoc miniſtrare, immo illud miniſtrando incurrunt Excommunicationem Papæ reſervatam. *Clement.* 1. *de privileg.* In caſu tamen neceſſitatis, quo non extante Parocho infirmus jam ageret animam, tunc Regulares ſine incurſu ullius cenſuræ, immo & licite, ſicuti, & quicunque Sacerdotes ſæculares, poſſunt Extremam Unctionem miniſtrare ex præſumpto conſenſu Epiſcopi, vel Summi Pontificis; Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *punct.* 2. Reginald. *lib.* 18. *n.* 408. & *lib.* 28. *n.* 61. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 44. *ſect.* 2. *num.* 3. Navarr. *cap.* 17. *n.* 101. Henriquez *in ſumma lib.* 3. *c.* 13. *n.* 4. Ghetius *in Theſauro animæ tom.* 4. *verb. Unctio extrema num.* 5. *in explicat. litt. D. Thomæ*. Roſignol. *de extrema Unctio-*
27 *ne quæſt.* 2. *art.* 2. *num.* 10. & alii paſſim. Ex-
tra caſum neceſſitatis nequeunt Regulares ſine licentia Epiſcopi, vel Parochi adminiſtrare Extremam Unctionem neque Advenis, qui in eorum Conventibus infirmantur; *Sac. Cong. Conc. in Monopolitana* 27. *Sept.* 1670. ubi expreſſe cenſuit *non licere Fratribus abſque licentia Epiſcopi*, *vel Parochi adminiſtrare Sacramenta Advenis*, *qui in eorum Conventibus infirmantur*, & *ſi decedant*, *non poſſe ſepeliri in eorum*
Eccleſiis, *lib.* 26. *Decret. fol.* 444. Poſſunt au- 28
tem Regulares ſine ulla licentia miniſtrare Extremam Unctionem famulis, domeſticis, & continuis commenſalibus intra eorum Monaſteriorum ſepta reſidentes; Vid. verb. *Approbatio art.* 1. *a n.* 64. *ad* 70. & verb. *Eucharistia n.* 17. & 18.
Non eſt neceſſe, quod Extrema Unctio con- 29
feratur a pluribus Sacerdotibus; *cap. Quæſivit* 14. *de verb. ſignific.* ibi : *Sacerdos uno præſente clerico*, & *etiam ſolus poteſt infirmum ungere*.
Eſt communis. Immo extra neceſſitatem non 30
eſt licitum quod Unctiones fiant a pluribus, ſaltem apud nos latinos. *Communis*. Eccleſiæ enim conſuetudo, & praxis declarat, ut unus Miniſter omnes Unctiones, adeoque totum Sacramentum perficiat, excepto caſu neceſſitatis;
Ut ſi infirmus videatur moriturus, antequam 31
unus ſolus miniſter omnes Unctiones perficere poſſit, tunc plures miniſtri poſſunt ipſas unctiones perficere, ita ut unus unum ſenſum ungat proferendo formam ei correſpondentem, & alter alterum ungat ſenſum prolata itidem forma ei correſpondente, & ſic de communi teſtatur Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 2. *num.* 8. Et fortaſſe S. Jacobus idcirco *Presbyteros* nominavit, ut ſignificaret plures ad hujus Sacramenti miniſtrationem concurrere poſſe. Layman *lib.* 5.
tract. 8. *cap.* 6. *in fine*. Sic etiam ſi dum Sa- 32
cerdos ungit, corripiatur repentino morbo, & moriatur, alius Sacerdos poteſt, & debet perficere unctiones partium non unctarum, unctiones tamen a primo factas non iterando. *Act. Eccleſ. Mediolanen. tom.* 1. *part.* 4. *de Sacramento Extremæ Unctionis*, *verſ. Si Æger*,
& *Communis*. Numquam poteſt, nec licite 33
nec valide conferri hoc Sacramentum a pluribus ſimul, ita ut unus Sacerdos ungat, & alter formam proferat; Ita de communi teſtatur Nugnus *in addit. ad tertiam partem qu.* 41. *art.* 2. & Roſignolus *loc. cit. art.* 3. *n.* 3.
Subjectum capax hujus Sacramenti eſt ſolus 34
homo baptizatus, rationis capax, & in periculo probabili mortis conſtitutus, ex morbo, vulnere, partu, & ſenectute, & morſu rabido.
Communis. Pueris uſum rationis habentibus 35
dari poteſt Extrema Unctio, etiam antequam ad S. Euchariſtiam admittantur. Item moribundis ſenſibus deſtitutis, licet Communionem non poſſint recipere, ſi ante petierint, aut Chriſtianæ vixerint. Et ſic etiam dari poteſt phræ-

Digitized by Google

phrænericis, & delirantibus. Non tamen per-
36 petuo amentibus. *Communis*. Nec poteſt da-
ri hoc Sacramentum iis, qui ſine aliqua in-
firmitate verſantur in periculo mortis, ut præ-
liaturi, in naufragio conſtituti, morte ple-
ctendi, mulieres partui periculoſo vicinæ, &
hujuſmodi, quia licet de eorum morte timea-
tur, non ſunt tamen infirmi, quibus ſolum
eſt adminiſtranda extrema Unctio, juxta tex-
tum *Divi Jacobi cap*. 5. *Infirmatur quis in vo-*
37 *bis &c*. Extrema Unctio iterum conſerri po-
teſt, ſi infirmus, poſtquam revaluiſſe videba-
tur, in periculum mortis recidat. *Communis*.
38 Nullum præceptum extat extremam Unctio-
nem recipiendi, cum ad ſalutem neceſſaria
non ſit. Sic S. Thomas *in* 4. *diſt*. 23. *qu*. 1.
Scotus *in* 4. *diſt*. 7. *quæſt*. 2. S. Bonaventura,
39 & alii communiter. Unde non ſuſcipere hoc
Sacramentum per ſe loquendo, ſecluſo ſcan-
dalo, & contemptu, non eſt peccatum mor-
tale, & multo minus peccant mortaliter do-
40 meſtici, ſi id non procurent. *Communis*. Eſt
tamen peccatum mortale ipſum negligere, ſeu
non ſuſcipere ex contemptu. *Communis*; &
patet ex verbis Concilii Tridentini *l. cit. c*. 3.
ibi: *Nec tanti Sacramenti contemptus abſque in-
genti ſcelere, & ipſius Spiritus Sancti injuria*
41 *eſſe poſſet*. Sic etiam hoc Sacramentum non
ſuſcipere, ſeu negligere, poſſet eſſe peccatum
mortale ratione ſcandali ſecuturi, ut ſi infir-
mus interrogatus, num ante vitæ exitum ve-
lit illud accipere, & ipſe nulla rationabili cau-
ſa allata renuat, atque exinde audientes, vel
poſſint de illo ſaltam ſuſpicionem hæreſis
concipere, vel ob Perſonæ auctoritatem, &
characterem poſſint moveri ad hujus Sacra-
menti vilipenſionem. *Communis*.
42 Parochus peccat mortaliter, ſi infirmo pe-
tenti hoc Sacramentum negligat, aut ſine ju-
ſta cauſa differat illi conferre cum probabili
periculo, ne ſine ipſo Sacramento moriatur
infirmus; In re enim gravi non præſtat id,
43 ad quod tenetur ex juſtitia. *Communis*. Immo
Parochus tenetur ſub mortali miniſtrare ſive
per ſe, ſive per alium Extremam Unctionem
infirmo peſte infecto etiam cum periculo con-
tagii, ſi ipſe infirmus non poſſit aliud Sacra-
mentum recipere; Tunc enim eſt extrema ne-
ceſſitas Parochiani forte conſtituti in mortali,
quo per hoc Sacramentum liberari poteſt, vel
ſi in mortali non ſit, poterit accipere vires
ad reſiſtendum Dœmoni, & feliciter emigran-
dum. *Sic communiter Doctores* cum Carden.
44 *in* 1. *Criſi diſput*. 77. *cap*. 3. *n*. 23. Quinimo
Parochus tenetur etiam cum periculo Conta-
gii miniſtrare ſive per ſe, ſive per alium hoc
Sacramentum moribundo peſte infecto, etiam ſi
receperit Sacramentum Pœnitentiæ, ſed non
Euchariſtiæ, quia licet in tali caſu non eſſet
in extrema neceſſitate, eſſet tamen in gravi,
in qua etiam tenetur ſubdito ſubvenire Paro-
chus; Potuit enim Pœnitentia ex parte diſpo-
ſitionis Pœnitentis fuiſſe defectuoſa, quæ per
hoc Sacramentum per accidens ſupplebitur in
ordine ad cauſandam primam gratiam; ſic
ut certa traditur a Card. *l. cit. num*. 24. &
La Croix *lib*. 1. *part*. 2. *num*. 2112. Intellige
tamen modo dicto ſub verb. *Peſtis num*. 8. &
9. Vide *ibi*.
Effectus ſpeciales, & præcipui Sacramenti 45
Extremæ Unctionis ſunt quatuor. Primus eſt
remiſſio peccatorum venialium primario, &
per ſe, ſi quæ habeat infirmus nondum alium-
de remiſſa, & remiſſio mortalium ſecundario,
& per accidens, ſi v. g. infirmus reperiatur
cum peccatis mortalibus a ſe invincibiliter
ignoratis, quatenus bona fide confeſſus eſt,
ſed ob aliquem defectum eſſentialem a ſe in-
vincibiliter ignoratum confeſſio fuit invalida,
tunc enim hoc Sacramentum confert per ac-
cidens primam gratiam. *Sic communiter Do-
ctores*, & colligitur *ex textu D. Jacobi*, ibi:
Et ſi in peccatis ſit, dimittuntur ei; ſuper quæ
verba Concil. Trid. *ſeſſ*. 14. *cap*. 2. *de Extrema
Unction*. explicans rem, ſeu effectum hujus
Sacramenti, ſic ait: *Res etenim hæc gratia eſt
Spiritus Sancti, cujus Unctio delicta, ſi quæ ſint
adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit*.
Secundus effectus eſt alleviare infirmum; *tex-* 46
tu expreſſo in cit. Canonica D. Jacobi cap. 5.
ibi, *Et alleviabit eum Dominus*. Dicitur au-
tem hoc Sacramentum alleviare infirmum, in
quantum, ut ait Concilium Tridentinum *loc.
cit. Ægroti animam alleviat, & confirmat, ma-
gnam in eo Divinæ Miſericordiæ fiduciam exci-
tando, qua infirmus ſublevatus, & morbi in-
commoda, ac labores levius fert, & tentationi-
bus Dæmonis calcaneo inſidiantis facilius reſi-
ſtit*. Tertius hujus Sacramenti effectus eſt pec- 47
catorum reliquias abſtergere. *Conc. Trid. loc.
cit*. ibi: *Ac peccati reliquias abſtergit*, quæ pec-
catorum reliquiæ ex communi Theologorum
ſunt animi languor, torpor, mæror, triſtitia,
faſtidium, anxietas, & aliæ hujuſmodi pra-
væ affectiones, quæ ex peccatis præteritis eo-
rumque recordatione oriri ſolent, & Dœmon
in illo tunc vehementius ſuſcitat, & in men-
tem moribundi efficacius inducit, ut facilius
ad finalem deſperationem reducat, juxta illud
Apolypſis *cap*. 12. *nu*. 12. ibi: *Deſcendit Dia-*
bolus

bolus ad vos habens iram magnam, ſciens quia modicum tempus habet, & juxta illud Concilii Tridentini *loc. cit.* ibi: *Etſi Adverſarius noſter occaſiones per omnem vitam quærat, & captet, ut devorare animas noſtras quoquomodo poſſit; nullum tamen tempus eſt, quo vehementius ille omnes ſuæ verſutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & a fiducia etiam, ſi poſſit, Divinæ Miſericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ reſpicit.* Unde ad ſupradicta omnia removenda, & ſuperanda plurimum conducit digna hujus Sacramenti ſuſceptio, juxta verba Tridentini allata *ſupra*
48 *num.* 47. Quartus hujus Sacramenti effectus eſt liberare infirmum ab infirmitate ſua corporali, obi ſaluti animæ id expedierit, juxta illud D. Jacobi Apoſtoli *cap.* 5. ibi: *Et oratio fidei ſalvabit infirmum*; & notat Concil. Trid. *loc. cit. cap.* 2. dicens, quod infirmus virtute hujus Sacramenti, *ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur.*

49 Oleum infirmorum aſſervari debet in Eccleſia tantum, niſi Epiſcopus conceſſerit alicui, illud tenere domi ob diſtantiam domicilii. *Act. Eccleſ. Mediolan. Concil. Prov.* 3.
50 Et eo caſu domi in feneſtella panno ſerico veſtita intus, & ſub clavi retineri debet;
51 *ibid. Concil. Prov.* 4. Sacculus pro includendo oleo infirmorum debet eſſe violaceus, cum chordulis, ut de collo pendens ad ægrotos deferri poſſit. *Ibid. Concil. Prov.* 3. Gavant. *Manual. Epiſcopor. verb. Olea Sacra.*

52 Per unum, vel plures Presbyteros Græcos adminiſtrari poteſt Extrema Unctio, obi vi-
53 get talis conſuetudo; dummodo credant, & afferant illud Sacramentum, ſervata debita materia, & forma ab uno Presbytero valide,
54 & licite confici. Et dummodo idem, qui ungit, formam proferat Sacramenti, nec alius ungat, & alius formam pronunciet. Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 5.

* Juvat hic ſummatim collecta ſubjicere quæ in præſenti materia tradit Benedictus XIV. in ſuo eximio Opere de *Synodo diœceſana*.

55 Extremam Unctionem verum eſſe novæ Legis Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, per Apoſtolum Jacobum fidelibus commendatum, & promulgatum, Tridentini PP. definiverunt. Materia ejus remota eſt oleum ex olivarum bacchis expreſſum, nulli alteri materiæ ſaltem ex perpetuo uſu Eccleſiæ immixtum; quæ tamen materia, ſi in parva quantitate fuerit adeo ut non deſtruat olei ſpeciem, validitati Sacramenti nequaquam officit. Debet vero oleum iſtud Epiſcopali benedictione ante ſacrari, ut ex antiquiſſima PP. traditione colligitur. Ita tamen ab Epiſcopo eſſe illud oleum benedictum oportet, ut nihilo ſecius poſſit ex commiſſione ſive tacita, ſive expreſſa Romani Pontificis a ſimplice Sacerdote conſecrari, ut ex more vetuſtiſſimo Eccleſiæ Orientalis eruitur; ita docet Pontifex *cit. Op. lib.* 7. *c.* 16.

Unctionis extremæ forma in Rituali Rom. 56
expreſſa, eſt deprecativa, nunquam tamen definitum eſt ab Eccleſia, an hæc ita neceſſaria ſit, ut non æque ad Sacramenti validitatem ſufficiat, ſi indicativo modo concipiatur; ſatis enim conſtat formam illam expreſſis verbis nequaquam inſtitutam fuiſſe. Conſtat tamen, aliter quam in Rituali exhibeatur, proferri abſque gravi flagitio privata auctoritate non poſſe.

Partes ungendæ aliæ quidem neceſſariæ ſunt, 57
ut Sacramentum fiat; aliæ neceſſitate, uti vocant præcepti; aliæ vero ratione aliqua ſuadente tuto omittuntur. Ex his poſtremis ſunt pedum, & renum unctio, hæc enim in feminis omittitur, illa vero ex gravi incommodo præteriri poteſt. Cæteræ quinque ſenſuum unctiones ſaltem ex præcepto adhibendæ ſunt; num vero ſingulæ ita ſint neceſſariæ, ut abſque illis Sacramentum non conſiſtat, alii aliter diſputant. Si neceſſitas urgeat, ægri, qui mox deceſſurus timetur, unicus ſenſus ungendus eſt, ea pronunciata forma, quam Rituale in his rerum eventibus aſſignat, caput tamen præferendum. *Ibid. c.* 18.

Sacramenti hujus miniſtros eſſe Sacerdotes 58
nemo, qui fidem Chriſti profitetur, negaverit; ita definiente Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Quamquam vero conferri a pluribus ſimul Sacerdotibus valeat, modo tamen ſinguli ſuum diverſum ſenſum cum forma eidem debita inungant: uſus tamen jam inde a pluribus ſæculis in latinam Eccleſiam invectus extra articulum neceſſitatis fert, ut unus tantummodo ſacro oleo liniat, totumque perficiat Sacramentum, cui mori citra letalem culpam ſe non conformare nemo poteſt. *Ibid. cap.* 19. §. 5. Laudabile tamen fuerit ſi dum res ſacra peragitur plures adſiſtant Sacerdotes, vel ſaltem probi viri, *ut oratio totius Eccleſiæ* ad effectum hujus ſacramenti coadjuvet, quæ verba ſunt S. Thomæ *cap.* 43. *lib.* 4. *contra Gentes*; *ibid.* §. 5.

Miniſtrare iſtud Sacramentum valide omnes 59
Sacerdotes poſſunt; uni tamen Parocho de jure competit, cum ſit ejus miniſter ordinarius. Alii ſi id audeant abſque Parochi facul-

ta-

Digitized by Google

tate contra ſtatutum in Catechiſmo Romano, peccant. Quinimo Religioſi ægrotum ungentes, minime a Parocho petita venia præter gravis culpæ reatum in excommunicationem incidunt Apoſtolicæ ſedi reſervatam in *Clement. 1. de Privileg.* excluſo tamen neceſſitatis articulo, in quo actum caritatis non auctoritatis abuſum exercent. Hæc dicta ſint de Latinis Sacerdotibus, cum de Græcis alia ſit ratio; nam apud illos mos eſt, nec a Romanis Pontificibus improbatus, ut in hoc Sacramento conferendo ſeptem Sacerdotes, vel ſaltem tres præſto ſint. *ibid.* §. 8.

60 Unguntur vero fideles tali morbo laborantes, unde peritorum judicio mors proxime ſecutura prudenter timeatur; quare denegandum eſt eis, quibus certum non adeſt vitæ periculum, puta mare tranſgreſſuris, prælium inituris, ultimo ſupplicio afficiendis: cum hoc illis deſit, quod morbo periculoſo laborent. Hoc vero morbi gravis periculum ita neceſſarium eſt, ut ſanis collatum Sacramentum, vel nullum ſit, vel illicitum. Neque urget Græcorum conſuetudo ungendi bene valentes; nam ſi id agant rati ſe conferre verum Sacramentum, increpandi acriter ſunt, & prohibendi; ſicut tunc etiam, cum, ut apud illos interdum fit, loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, pœnitentes inungunt. *ibid. cap.* 20. *per tot.*

61 Providendum eſt tamen a Parocho, ne in hoc Sacramento adminiſtrando ſupremum vitæ articulum expectet; ſed maturius id agat, cum æger nondum ſenſibus deſtitutus, precibus Sacerdotis ſuas etiam adjungere valet. Providendum illi eſt etiam, ne hoc Sacramentum, quamquam non eſt de præcepto, petentibus deneget; id enim ſi vel ille negaret, vel non offerret, gravem culpam committeret. Quin nec deſunt plures, qui opinentur, ægrotum negantem recipere Sacram unctionem, reum haberi letalis culpæ, cum ex contemptu Sacramenti id renuere merito cenſeri poſſit. *Ibid. cap.* 22.

62 Pueris ante uſum rationis ex perpetua Eccleſiæ doctrina non datur, quamquam, ut id licite fiat, ætas illa firmior expectanda non eſt, qua Sacramenti Pœnitentiæ capaces cenſentur. Pueris accenſendi ſunt etiam perpetuo amentes, & furioſi, quibus conſtans fuit per totam vitam amentia. Conſtans, inquam, nam ſi adulti uſum rationis aliquando obtinuerunt, tuncque inciderunt in amentiam, cum aliquid criminis committere potuerint, utique inungendi ſunt. *Ibid. cap.* 21.

Sed quid, ſi ſubita vi morbi correpti in 63
amentiam incidant, ut petere Sacramentum minime valuerint? Eos profecto hoc Sacramento juvari oportet, ſi præſertim ſenſibus deſtituti, aliorum Sacramentorum remedio juvare ſe non poſſint. *Ibid. cap.* 21. *per tot.*

Ordo in hoc Sacramento conferendo quam- 64
quam non idem fuerit ſemper in tota Eccleſia, cum alii ſtatim poſt Sacramentalem abſolutionem ante Viaticum ægrotos inunxerint; alii poſt Viaticum: cum tamen Eccleſiæ Romanæ diſciplina in Catechiſmo Concilii Trident. expreſſa poſtremam hanc agendi rationem ſervaverit, æquitatis ratio poſtulat, ut ab ea non recedatur. *Ibid. cap.* 23.

Eodem morbo & periculo perſeverante re- 65
petere Sacramentum iſtud non licet; Si vero morbi vis ita remiſerit, ut receſſiſſe periculum mortis videatur, iterumque recrudeſcat, & novum mortis periculum urgeat, tum iterum unctio peragenda eſt. *Ibid.* in dubio tamen num morbi ſtatus ſit mutatus, ſeu num idem perſeveret, expedit ut ad Sacramenti iterationem Parochus propendeat. *Ibid.*

An teneatur Parochus Sacramentum hoc ad- 66
miniſtrare peſte laborantibus? Ex doctrina Suarii tunc tenetur, quatenus valeat abſque morali vitæ periculo.

An valeat Sacramentum, ſi inſtrumento, 67
nempe penicillo inungatur corpus ægroti peſte infecti, nihil deciditur; aſſeritur tamen ritum talem in Eccleſia hucuſque fuiſſe inuſitatum; *Ibid. cap.* 19. §. 17. *nov. edit.*

Additiones ex aliena manu.

Apud Græcos oleum a Presbyteris benedici- 68
tur; *Goar in not. ad Ritual. Græcor. not.* 22.
Benedicit utique & ipſe Epiſcopus ritu Græ- 69
corum feria quinta in Cœna Domini ſacrum oleum, ſed vix facta benedictione totum oleum conſumitur, idque quia Græcorum more, *Cuncti* (ait *Goar ibidem*) *acceſſuri ad ſacram ſynaxim in peccatorum expiationem ſeſe ungendos offerunt, & Epiſcopus ipſe primus omnium Œconomi manu unctionem ſuſcipit, quem deinde omnes alii ſequuntur, & ab Epiſcopo unguntur:*
Hac itaque unctione licet cæremoniali, *quum* 70
oleum totum conſumitur, facultatem illud denuo conſecrandi privato cuicumque Parocho ipſi Pontifices tacite ex antiquo more videntur remittere:
ita pergit *Goar ubi ſupra*. Nec hanc Græco- 71
rum diſciplinam unquam improbavit Eccleſia Latina, immo approbavit Clemens VIII. in ſua inſtructione ad Epiſcopos Latinos.

Pa-

Digitized by Google

72 Patet hinc, **Concilium Tridentinum** non eo
ſenſu oleum ab Epiſcopo benedictum mate-
riam hujus Sacramenti reputaſſe, quaſi ex di-
vina inſtitutione ſine hujuſmodi oleo conſerri
valide hoc Sacramentum nequiret, ſed dum-
taxat eam eſſe veram & ſufficientem, ac etiam
neceſſariam, ſpectata ſcilicet Eccleſiæ Latinæ
conſuetudine.

73 Nec forma deprecativa, qua ex Decreto
Eugenii IV. & Synodi Tridentinæ utitur Ec-
cleſia Latina, eſt neceſſaria ex inſtitutione di-
74 vina. Eam nunquam adhibuit Eccleſia Græ-
ca; & tamen Eccleſia Latina nunquam de
validitate collati hujus Sacramenti cum forma
a Græcis uſitata, ipſis quæſtionem movit.
75 Quinimo ipſa Eccleſia Latina multis ſæculis
ipſam ignoravit, & uſa fuit forma indicativa,
ut patet *ex Sacramentario S. Gregorii apud Ugo-
nem Menardum pag.* 251. *& notis ipſius Me-*
76 *nardi pag.* 332. Oſtendit præterea *Menardus
ibidem*, Formam Ambroſianam relatam a S.
77 Bonaventura eſſe indicativam. Confer quoque
Morin. de Adminiſtr. Sacram. Pœniten. lib. 8.
cap. 16. *Launoium in ſpeciali libro de Sacra-
mento Unctionis Infirmorum*, qui docet, Chri-
ſtum nullam ſpecialem formam hujus Sacra-
menti inſtituiſſe, ſed eam inſtituendi liberta-
tem Eccleſiæ ſuæ reliquiſſe.

78 Quoad partes inungendas, magna etiam fuit
olim Eccleſiarum diverſitas. De hac diverſita-
te conſule mox laudatum *Launoium in citato
libro ſub hoc titulo: Explicata Eccleſiæ traditio
circa partes corporis, quæ unguntur in Sacra-
mento Extremæ Unctionis cap.* 1. *& c.* 2. *obſerv.* 1.

79 Miniſtros hujus Sacramenti eſſe Presbyteros
docuit S. Jacobus, confirmavit traditio Eccle-
ſiæ, & declaravit Concilium Tridentinum.
Plures vero S. Jacobus Presbyteros inducit. 80
Quare ritu Græcorum plures interveniunt, 81
nec tantum interſunt, ſed etiam inungunt;
Goar. in not. ad Ritual. Græcor. pag. 408. *&*
438. Neque Græcorum ſed & Latinorum pra- 82
xis antiquitus fuit, ut plures Presbyteri ad
Sacræ Unctionis miniſterium vocarentur, atque
ſimul pro infirmo orarent, ut patet *ex Sacra-
mentario S. Gregorii apud Menard. pag.* 253.
Seculo vero XII. fuit dubitatum, an plures
requirerentur, & unum ſufficere fuit reſolu-
tum *c.* 14. *de V. S.* Secundum vero modernam 83
diſciplinam non quilibet Presbyter, ſed ſolus
Parochus eſt Miniſter hujus Sacramenti.

Solis infirmis ex ſententia S. Jacobi, tradi- 84
tione Eccleſiæ, & Concilio Tridentino, hoc
Sacramentum adminiſtrandum; & ex Rituali 85
Romano conſtat, requiri infirmitatem pericu-
loſam, & quidem talem, ut ob eam videatur
naturale mortis periculum imminere. Hæc ta- 86
men gravitas infirmitatis non eo uſque ex-
tendenda eſt, nec adminiſtratio hujus Sacra-
menti tamdiu differenda, ut nulla convale-
ſcentiæ ſpes superſit, aut ipſe infirmus ſenſi-
bus, & ratione deſtiturus ſit.

An mulieribus in partu laborantibus, hoc Sacramentum adminiſtrandum? Quomodo adminiſtrandum Pueris? Amentibus quomodo adminiſtrandum? Et demum, quomodo adminiſtrandum infirmis ſenſu, ac ratione deſtitutis? tradit *Vaneſpen. Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 2. *tit.* 8. *c.* 2. *num.* 8. *& plur. ſequent.*

De diverſitate olim opinionum, circa iterationem hujus Sacramenti, tum de præſenti diſciplina, conſule pariter eumdem *Auctorem ubi ſupra c.* 3. *a num.* 26. *ad finem.*

F A L C I D I A.

1 Falcidia eſt quarta pars bonorum Teſtatoris,
poſt mortem ejus, deducto ære alieno, &
expenſis funeralibus reſidua, Heredi ſcripto
nimiis legatis gravato debita; ſic clare ha-
betur §. *Quantitas autem* 2. *& §. Cum autem*
2 3. *inſtit. de leg. Falcid.* & ſic *communis*. Cum
enim olim juxta licentiam *legis* 12. *tabularum*
liberum eſſet Teſtatoribus totum patrimonium
erogare in legata, ſeu hereditatem tot ac
tantis gravare legatis, ut Heredibus onera he-
reditatis portantibus, vel nullum, vel nonniſi
modicum lucrum remaneret, ac propterea hereditatem reſpuerent, lata eſt *Lex Furia* prohibens uni Legatario legari ultra 1000. aureos. Deinde etiam lata eſt *Lex Voconia* prohibens, ne quis plus relinqueret alicui, quam Heredi; ſed cum neutra adhuc ſufficeret, lata eſt *Lex Falcidia* prohibens ne plus liceat legare, quam Dodrantem, ſeu tres partes omnium bonorum, ita ut heredi ſemper remaneat ſaltem quarta pars omnium, quæ inveniuntur tempore mortis Teſtatoris, poſt ſoluta

ta

Digitized by Google

ta prius debita, expenſas funeris, ac merce-
3 dem ſervorum. Hæc quarta pars dicitur Fal-
cidia, & lex eam introducens dicitur *Lex Fal-
cidia* a Falcidio Tribuno plebis, qui illam tu-
lit ſub Octaviano Imperatore, *Inſtit. de Lege
Falcidia*, *&* *Cod. ad Legem Falcidiam*, *&*
cap. Quædam 6. diſt. 2. ibi: *Sub eodem quoque
Imperatore* (Octaviano) *Falcidius Tribunus
plebis Legem fecit, ne quis plus extraneis in te-
ſtamento legaret, quam ut quarta pars ſupereſſet
Heredibus, ex cujus nomine Lex Falcidia eſt no-
minata.*

4 Trebellianica eſt quarta parş bonorum Te-
ſtatoris poſt mortem ejus, deducto ære alie-
no, & expenſis funeralibus, reſidua, heredi
ſcripto, Fideicommiſſo univerſali gravato de-
bita, §. *Sed quia 7. inſtit. de Fideicomm. He-
red. & Cod. ad S. C. Trebellianum*. Et ſic
5 *Communis*. *Trebellianica* dicitur a Trebellio
Gonſule, a quo prodiit Senatus conſultum Tre-
bellianum, quo ſtatuitur, ut heres Fideicom-
miſſarius rogatus ſeu gravatus totam heredita-
tem reſtituere, poſſit quartam ſibi retinere,
uti habetur *in cit. §. Sed quia 7. inſtit. de Fi-
deicomm. Hered. & Cod. Ad S. C. Trebellia-
6 num*. Unde ſicuti per Falcidiam poſitum eſt
temperamentum Legatis, ita per *Trebelliani-
cam*, ſeu *S. C. Trebellianum* poſitum eſt tem-
7 peramentum Fideicommiſſis. Hinc *Falcidia*,
& *Trebellianica* in hoc differunt, quod *Falci-
dia* detrahatur a nimiis & exceſſivis legatis,
Trebellianica vero ab exceſſivo Fideicummiſſo
univerſali, & Falcidia derivatur a *Falcidio*,
Trebellianica vero a *Trebellio*; Vide aliam
differentiam *infra ſub n.* 33.

8 Falcidia detrahitur ex omnibus bonis poſt
mortem Teſtatoris repertis, ſolutis tamen
prius omnibus ejus debitis, expenſis funeris,
& mercede, ſeu pretio Servorum, ita ut ſi
reſpectu horum omnium bonorum heres ſcri-
ptus ob nimia legata non habeat quartam par-
tem, poſſit eam a dictis legatis proportiona-
liter detrahere textu expreſſo *in §. fin. de le-
ge Falcidia*: ibi: *Cum autem ratio Legis Fal-
cidiæ ponitur, ante deducitur æs alienum, fune-
ris impenſa, & pretia ſervorum manumiſſorum;
tunc demum in reliqua illa ratio habetur, ut ex
eo quarta pars apud Heredem remaneat, tres
vero partes inter Legatarios diſtribuantur pro rata
ſcilicet portione ejus, quod cuique eorum lega-
tum fuerit*. Et ſic Rota *part. 2. recentior. dec.*
9 439. *num.* 2. *& part.* 14. *dec.* 366. *n.* 8. Heres
tamen prætendens hujuſmodi detractionem,
tenetur ipſe probare legata excedere Dodran-
tem, ſeu tres partes hereditatis; Rota *part.*
10. *recentior. dec.* 42. *num.* 50. Et ubi fiat lo- 10
cus dictæ detractioni, heres tenetur ea omnia
in Falcidiam computare, quæ capit Jure he-
reditario; Rota *part.* 8. *dec.* 75. *num.* 7. Non 11
autem tenetur heres computare in Falcidiam
ea, quæ capit Jure Legati, aut Fideicommiſſi
particularis; ſed ſi quæ Teſtator heredi parti-
culariter legavit, aut fideicommiſit, debent
conferri ad quantitatem omnium bonorum, &
Falcidia erit detrahenda proportionaliter a Le-
gatis, ſeu Fideicommiſſis particularibus, com-
putato etiam illo, quod Teſtator per modum
legati, vel particularis Fideicommiſſi heredi
ſpecialiter reliquit; *l. In quartam 91. ff. ad
Leg. Falcid.* ibi: *In quartam hereditatis, quam
per Legem Falcidiam heres habere debet, impu-
tantur res, quas jure hereditario capit, non quas
jure Legati, aut Fideicommiſſi &c. nam hæ in
quartam non imputantur*. Falcidia non ſolum 12
detrahitur a Legatis, ſed etiam a Fideicom-
miſſo particulari; *l. 2. & 3. Cod. ad leg. Fal-
cid.* Rota *part. 6. deciſ.* 171. *num.* 12. Item 13
Falcidia detrahitur etiam a donationibus mor-
tis cauſa factis; *leg. Si quis 18. Cod. ad Leg.
Falcid.* ibi: *Si enim cum mortis cauſa donatio
præcedit, & hæc modum Legis Falcidiæ exce-
dat, heres poſt aditionem repetit eam pecuniam,
quæ ultra modum Legis Falcidiæ corporaliter
quidem data eſt, Lege autem in patrimonio per-
manſit*, & concordat *l. Si mortis 5. Cod. eod.*
Quantitas bonorum in ordine ad detrahendam 14
Falcidiam illa præciſe debet attendi, & com-
putari, quæ poſt mortem Teſtatoris, deducto
ære alieno, reperta fuit, ſive deinde ante adi-
tionem hereditatis fuerit aucta, vel diminu-
ta, §. 2. *inſtit. de Lege Falcidia*, ibi: *Quan-
titas autem patrimonii, ad quam ratio Legis
Falcidiæ redigitur, mortis tempore ſpectatur.*

Falcidia non detrahitur a legatis privilegia- 15
tis, qualia ſunt, quæ cum perpetua inaliena-
bilitate relinquuntur; *Auth. Sed &*, *Cod. ad
Leg. Falcid.* ibi: *Sed & in ea re ceſſat Falci-
dia, quæ ita relicta eſt, ne alienetur, ſed per-
maneat ad ſucceſſores ejus, cui relicta*; Rota
p. 5. tom. 1. dec. 88. *num.* 22. *dec.* 272. *num.* 9.
& t. 2. dec. 484. *num.* 12. Sic Falcidia non 16
detrahitur e Legatis ad pias cauſas; *Auth. Si-
militer*, *Cod. ad Leg. Falcid.* ibi: *Similiter
Falcidia ceſſat in his, quæ ad pias cauſas reli-
cta ſunt*; Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. lib.* 3.
c. 27. *num.* 84. cum communi aliorum, & et-
iam *lib. 2. cap.* 11. *num.* 93. Pars autem Fal- 17
cidiæ, quæ non poteſt detrahi a Legatis piis,
non eſt oneranda Legatis profanis, ita ut he-
res integram Falcidiam percipiat, ſed ſolum

Digitized by Google

a Legatis profanis eſt detrahenda pars illa Fal-
cidiæ, quæ ipſis pro rata competit, cum ad
eam tantum ſint obligata; Falcidia enim pro
rata de quolibet Legato detrahitur; *l. Heredi-
tatem* 68. §. *fin. l. In quantitate* 73. §. *fin. ff.
ad Leg. Falcid.* Unde in tali caſu integra Fal-
cidia non deducitur, ſed tantum rata de aliis
Legatis profanis; Sic Mantica *lib.* 9. *conject.
tit.* 3. *num.* 24. & 25. Amoſtaz. *lib.*1. *de cau-
ſis piis cap.* 11. *num.* 34. ubi ad hoc plura ad-
18 ducit. Falcidia non detrahitur ex Legatis re
lictis Eccleſiæ; *Communis* cum Cardinal. Pe-
tra *tom.* 2. *comment. ad Conſtitut. X. Innocent.*
19 *III. num.* 75. Neque detrahi poteſt Falcidia
ex iis, quæ relinquuntur Confraternitatibus,
ſive cum Epiſcopi auctoritate, ſive abſque ea
inſtitutis; Baſſi *tract. de Sodalitiis, ſeu Confra-
ternitatibus q.* 16. *num.* 1. cum multis ibi cita-
tis, & Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ.*
20 *cap.* 11. *num.* 92. ubi teſtatur de communi. An
autem Falcidia ſit detrahenda ex Legatis piis,
quando pia cauſa, ſeu Eccleſia eſt inſtituta
heres? opinio eſt fortiter controverſa, & pro
utraque parte enumeratur caterva Doctorum.
Pro negativa tamen ſtat major pars, ut ob-
ſervat Barboſa *l.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 11.
num. 95. & *l.* 3. *cap.* 27. *num.* 87. adducens
plurimos reſolventes partem negativam eſſe
veriorem, quos dicit eſſe ſequendos, & Card.
Petra *loc. cit. num.* 79. ubi dicit, quod plures
recenſentur rationes, quod non ſit locus de-
tractioni Falcidiæ, quando agitur inter pias
cauſas.

21 Hic tamen cum diſtinctione cenſeo eſſe pro-
cedendum; Vel enim ipſæ cauſæ piæ, ſcilicèt
tam inſtituta heres, quam legataria ſunt æqua-
liter favorabiles cultui Divino, Religioni, aut
animæ Teſtatoris, & tunc non eſt detrahenda
Falcidia de legatis piis a cauſa pia inſtituta,
quia non debet unum Altare diſcooperiri, ut
aliud cooperiatur, *ex Clement. Quia contingit*,
de Religioſ. domib. cap. Cum cauſam, *de præ-
bend.* & *Authentic. Quomodo oporteat Epiſcopos*
§. *Si vero*; & præſertim ſi in Loco Pio here-
de remaneat aliquod jus honorificum diſtri-
buendi legata pia, & aliquod commodum, ut
de Societate herede circa diſtribuendas dotes
legatas, quod habeat jus diſtributionis conſi-
derabile, & reverſionis dotium in caſu obitus
ſine filiis, ut dicit Rota *in Hortana*, *ſeu Ci-
vitatis Caſtellanæ*, *Falcidiæ* 3. *Martii* 1684.
num. 8. *coram Albergato*, & notat Card. Petra
22 *loc. cit. num.* 83. *in fine*. Vel cauſa pia, ſeu
Eccleſia inſtituta heres eſt magis favorabilis
cultui Divino, Religioni, aut animæ Teſta-
toris, quam cauſa pia legataria, & tunc Ec-
cleſia poteſt detrahere Falcidiam ex legatis
piis, quia tunc privilegium non currit contra
privilegiatum *l. Sed ſimiles* 8. *in princip. ff. de
excuſat. tut.* Novarius *in praxi for. q.* 21. *n.*20.
Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 461. *num.* 15.
Sforſia *de reſtit.* 1. *part. quæſt.* 18. *art.* 4. *n.* 52.
Amoſtaz. *loc.cit. num.* 38. Vel cauſa pia lega- 23
taria eſt magis favorabilis animæ Teſtatoris,
quam cauſa pia inſtituta heres, & in hoc ca-
ſu ex Legatis piis non poteſt deduci Falcidia,
nam privilegium, ut ex Legatis piis non de-
ducatur Falcidia *in d. Authent. Similiter*, *Cod.
ad Leg. Falcid.* fundamentum ſuſcipit in præ-
ſumpta voluntate Teſtatoris, qui cum poſſit
illam prohibere, *Authent. Sed cum Teſtator*,
Cod. ad Leg. Falcid. Surd. *de aliment. tit.* 8.
privil. 18. *num.* 10. Tondut. *quæſt. civil. tom.*1.
cap. 73. *num.* 14. Amoſtaz *loc. cit. n.* 37. Rota
part. 2. *dec.* 438. *n.* 1. *part.* 6. *dec.* 171. *n.* 13.
part. 10. *dec.* 42. *num.* 44. videtur ob animæ
ſuæ bonum velle ne detrahatur, quin potius
ut integra Legata perſolvantur; Maxime ſi
legata ſint cum onere celebrationis Miſſarum
pro ſuffragio Teſtatoris, per quod onus lega-
tum redditur longe favorabilius ipſi Teſtatori.
Unde Falcidia nullimode detrahitur a Legatis 24
cum onere Miſſarum, vel pro exoneratione
conſcientiæ, quia certo ſupponitur Teſtatorem
prævoluiſſe, & prædilexiſſe tale onus in ſuf-
fragium ejus animæ; Card. Petra *loc. cit. n.*84.
& 85. Paſqualig. *de Sacrific. nov. leg. tom.* 2.
tit. de Legatis qu. 1006. *ſub num.* 4. Hodiern.
controverſ. 19. *ſub num.* 29. Rubeus *de teſtam.
cap.* 67. *num.* 205. & *ſeq.* Antonell. *de regim.
Eccl. cap.* 10. *num.* 67. *cum ſequent.* Baſſi *tract.
de ſodalitiis quæſt.* 16. *n.* 4. de Luca *ad Franch.
dec.* 612. *num.* 15. Larrea *dec. Granaten.* 61. *ſub
num.* 44. & 45. ubi ita fuiſſe deciſum teſtatur
Altimar. *ad Rovit. dec.* 87. *in princip.* & Ro-
ta *in Hortana ſeu Civitatis Caſtellanæ*, *Falci-
diæ* 3. *Martii* 1684. *num.* 2. & 3. *coram Al-
bergato*. Vere enim in hoc debet conſiderari,
& interpretari voluntas Teſtatoris, ut ſuffra-
gio meliori, & velociori ſibi conſulere voluiſſe
præſumendum ſit.

Falcidia non habet locum in teſtamento mi- 25
litis; *l.* 12. *Cod. de teſtament. milit.* ibi: *In
teſtamento Militis legem Falcidiæ*, & *in Lega-
tis*, & *in Fideicommiſſis ceſſare explorati juris
eſt*. Neque Falcidia habet locum in caſu, quo 26
Teſtator prohibet Falcidiæ detractionem a Le-
gatis &c. *Authent. Sed cum Teſtator*, *Cod. ad
Legem Falcid.* ibi: *Sed cum Teſtator hoc ex-
preſſe vetuit non ignarus*, *qui modus ſit ſui pa-*

Digitized by Google

trimonii, *ceſſat Falcidia*. Concordat *Novella* 1.
cap. 2. *in fine*, quibus juribus correctum eſt
jus antiquum, per quod non licuit Teſtatori
27 prohibere detractionem Falcidiæ. Hodie enim
de jure communi poteſt Teſtator prohibere de-
tractionem ipſius Falcidiæ, ut con conſtat *ex
cit. Authen. Sed cum Teſtatoe*, *Cod. ad Legem
Falcid. & Novella* 1. *cap.* 2. *in fine*, & te-
nent communiter Doctores; Surd. *de aliment.
tit.* 8. *privil.* 18. *num.* 10. Tondut. *quæſt. civil.
tom.* 1. *cap.* 74. *num.* 14. Amoſtaz *de cauſis piis*
28 *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 37. Immo Falcidia prohi-
beri poteſt a Teſtatore, non ſolum expreſſe,
ſed etiam tacite verbis generalibus, & æqui-
pollentibus, quæ aliud commode ſignificare
non poſſint; Rota *part.* 2. *dec.* 438. *n.* 1. *part.* 6.
deciſ. 171. *num.* 13. *p.* 10. *deciſ.* 42. *num.* 44.
29 Hinc cenſetur prohibita ex prohibitione alie-
nationis; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 582. *n.* 30.
30 *cum ſequent.* Et ex eo quod Teſtator manda-
verit integram ſuam hereditatem, vel Lega-
tum ad aliquem pervenire; Rota *part.* 1. *dec.*
31 453. *num.* 3. Idem procedit quoties voluit præ-
ſtationem Legati eſſe adimplendam abſque ul-
la diminutione; Rota *part.* 2. *dec.* 483. *n.* 3.
32 *part.* 10. *dec.* 42. *num.* 46. Falcidia non poteſt
detrahi ab herede, qui non confecit inventa-
rium; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 399. *num.* 4.
Authent. de heredit. & Falcid. §. *Hinc nobis*,
verſiculo, *Si vero non fecerit*. Quæ concluſio
procedit etiam de jure canonico; Rota *part.* 10.
dec. 54. *n.* 13.

33 Dicta uſque modo de Falcidia intelligenda
ſunt etiam de Trebellianica, ſalvis ſolummodo
duabus differentiis. Prima quod *Falcidia* de-
trahatur a Legatis, donationibus mortis cau-
ſa, ac Fideicommiſſis particularibus; *Trebel-
lianica* vero a ſolo Fideicommiſſo univerſali.
Secunda quod Legatum heredibus Fideicom-
miſſo univerſali gravatis factum computetur in
Trebellianica; *l.* 31. *ff. ad Leg. Falcid.* ibi:
Sed in Fideicommiſſaria hereditate reſtituenda,
*ſive Legatum vel Fideicommiſſum datum ſit he-
redi*, *ſive deducere*, *ſive percipere*, *vel retinere
juſſus eſt*, *in quartam ei imputatur*. Secus au-
tem eſt de Falcidia, juxta dicta *num.* 11. per
34 textum ibi allegatum. Aliam adhuc differen-
tiam affert Fachin. *l.* 5. *controver. cap.* 5. ſci-
licet quod Jure communi poſſit Teſtator pro-
hibere detractionem *Falcidiæ*, non item *Tre-
bellianicæ*. Verum Julius Clarus §. *Teſtamen-
tum quæſt.* 62. Covarruv. *in cap. Raynaldus*
§. 3. *num.* 6. *de teſtament.* Molina *diſp.* 187.
num. 23. & alii communiter hanc differentiam
negant ſuſtinendo Teſtatorem jure novo æque
Trebellianicæ, ac *Falcidiæ* detractionem prohi-
bere poſſe, & ſic Rota *part.* 6. *dec.* 5. *num.* 10.
& *dec.* 171. *n.* 14.

Liberi, caſu quo nimiis Legatis, vel Fi- 35
deicommiſſo univerſali graventur, præter Le-
gitimam deducunt etiam Falcidiam, vel Tre-
bellianicam; *Arg. cap. Raynucius* 16. *de teſta-
ment.* in cujus ſummario ſic expreſſe habetur:
In bonis patris, *& matris*, *& aviæ habet quis
debitam jure naturæ*, *in qua gravari nequit*, *&
Filius rogatus de reſtituenda hereditate ſub con-
ditione*, *detrahit debitam jure naturæ*, *& Tre-
bellianicam*; *& arg. cap. Raynaldus* 18. *tit.
eod.* in cujus ſummario ſic expreſſe dicitur:
*Filius rogatus reſtituere hereditatem detrahit ter-
tiam jure naturæ*, *& quartam Trebellianicam*,
in quibus poteſt Legata relinquere, *heredes inſti-
tuere*, & ſic tenent Facbin. *lib.* 5. *controv. c.* 12.
Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 26. *nu.* 76. Be-
ſoldus *in deliber. Jur. ex l.* 35. *ff. quæſt.* 1. Ab-
bas, & Gloſſa *in cit. cap. Raynucius*, *& cit.
cap. Raynaldus*, ac plures alii. Et ratio eſt,
quia Legitima debetur liberis Jure naturæ;
cit. cap. Raynucius §. *Cum autem*, ibi: *Legi-
tima portio Jure naturæ debita*, *& leg. Cum ra-
tio*, *ff. de bonis damnat.* Falcidia vero, vel
Trebellianica debetur Jure civili, *Inſtit. de le-
ge Falcidia*, *& Cod. ad Leg. Falcid. &* §. *Sed
quia* 7. *Inſtit. de Fideicom. hered. & Cod. ad
S. C. Trebellianum*; Atqui ubi eidem perſonæ
duo diverſa competunt Jura, illa eſt cenſenda
Jure duorum, quorum ſuſtinet vices, *arg. leg.
Si conſul*, *ff. de Adopt.* ergo quia ſecundum
Leges tota hereditas in 12. partes, ſeu uncias
regulariter dividitur, Filius nimiis Legatis vel
univerſali Fideicommiſſo gravatus, in primis
Jure naturæ pro *Legitima* ſua detrahet tertiam
partem, ſeu quatuor uncias, & quia poſtmo-
dum remanent adhuc octo unciæ, ex his pro
Falcidia, vel *Trebellianica*, detrahet quartam
partem, ideſt duas uncias, adeoque univerſim
ſex uncias, ſeu dimidiam partem totius here-
ditatis, prout amplius explicat Abbas, &
Gloſſa *in cit. cap. Raynaldus*, *& cap. Raynu-
cius*. Sunt tamen alii, qui abſolute tenent 36
contrarium, nempe liberos nimiis Legatis gra-
vatos, aut Fideicommiſſo univerſali, non poſſe
præter *Legitimam* detrahere etiam *Falcidiam*,
vel *Trebellianicam*; Sic Hotoman. *Illuſtr. quæſt.*
44. Cujacius *lib.* 8. *obſerv.* 5. Hunn. Perez,
Zoeſius, & alii. Alii autem tenent poſſe li- 37
beros præter *Legitimam* deducere etiam Falci-
diam, vel Trebellianicam caſu, quo Legata
ſeu Fideicommiſſa univerſalia ſub conditione,
ſeu in diem ſunt relicta, non item ſi pure

Digitized by Google

ſunt relicta; Sic. Gail. *lib.* 2. *obſerv.* 121. Molina *diſp.* 187. *n.* 5. & alii.

Additiones ex aliena manu.

Plura in pandectis hoc titulo occurrunt, quæ jure noviſſimo correcta ſunt. Non inutile eſt ea adnotare.

38 I. Pertinebat olim Lex Falcidia ad ea quoque legata, quæ Deo relinquebantur, *l.* 1. §. 5.
39 *hoc tit.* Sed per *Novell.* 131. hoc jus correctum, cautumque eſt, detrahendam haud eſſe Falcidiam in Legatis ad pias cauſas, licet non indiſtincte, ſed ſub certa limitatione, ſi hæ-
40 res in mora deprehendatur. Interim tamen in Foro obtinuit indiſtincte, in Legatis ad pias cauſas ceſſare detractionem Falcidiæ, idque etiamſi pia cauſa hæres ſit inſtituta; nam quum hæres hoc caſu non reperiatur Privilegiatus, debet uti jure communi; Confer Barry *de Succeſſ. tom.* 2. *lib.* 15. *tit.* 7. *num.* 8.
41 Ex qua ratione, rejicienda videtur diſtinctio quam tradit Auctor *n.* 21. *& duob. ſequent.*
42 II. Detractio Falcidiæ, non pertinebat olim ad Donationes mortis cauſa, *d. l.* 1. §. 8. *hoc*
43 *titul.* At pertinet *ex l.* 5. *C. hoc titulo*, *& l.* 1. *C. de donat. mortis cauſa.*
44 Olim Teſtator prohibere haud poterat de-
45 tractionem Falcidiæ, ita ut nec pactum Teſtatorem inter & Hæredem valeret ne Falcidia uteretur, & ut certam pecuniam, ſi contra feciſſet, præſtaret; *l.* 15. §. 1. *hoc titulo*,
46 ubi hæc redditur ratio, quod Privatorum cau-
47 tione Legibus haud ſit refragandum. Immo conditio hæc: *Aut hæres beneficium Falcidiæ amitteret*, fraudis cauſa adſcripta videbatur, eaque propter habebatur perinde, ac ſi non eſſet adſcripta; *l.* 22. *ff. hoc titul.* Sed *in No-*
48 *vella* 1. *c.* 12. facta eſt Teſtatori poteſtas quartam plane prohibendi, qua facultate conceſſa evidens quoque eſt valere hodie pactum inter
49 Hæredem & Teſtatorem de non detrahen-
50 da quarta ſecus ac olim. Si enim prohiberi teſtamento poteſt Falcidia, renunciari & ei poteſt inter vivos.
51 IV. Hæres aliquod ſubtrahens ex hæreditate, exuebatur olim Falcidia, intuitu iſtius rei quam interverterat, vel etiam ſuam eſſe contenderat; *l.* 58. *in fine*, *hoc tit. l.* 6. *ff. de his*
52 *quæ ut indign.* At ubi Juſtinianus introduxit Beneficium inventarii *in l. final. C. de Jur. deliberan.* ſimul *in* §. 10. *citatæ Legis*, conſtituit Hæredes celantes aliquod doloſe ex rebus Hæreditariis, pœna dupli eſſe plectendos, ſalva
53 quarta, ne hæres bis puniretur. Sed in *Novella* 1. *cap.* 2. noviter ſtatuit, ut hæres de ſubtractione rei hæreditariæ convictus, amittat Falcidiam, in favorem legatariorum, & quidem penitus non tantum intuitu rei ſublatæ.

V. Jure digeſtorum propter mortis cauſa 54
capionem locus non erat beneficio hujus quartæ; *l.* 93. *ff. hoc tit.* Sed poſtquam jure novo 55
admiſſa eſt Falcidia in mortis cauſa donationibus, eadem locum quoque ſibi vindicat in tali mortis cauſa capione, qua Hæres, conditionis implendæ cauſa, aliquid alteri ex propriis bonis elargiri debet, *l. penult. C. hoc titul.*

Vide & alias differentias apud Strykium *in* 56
uſu modern. Pandectar. lib. 35. *tit.* 2. qui ſimul recte explicat, quomodo æſtimatio Falcidiæ ineunda in annuis legatis, tum in Legato alimentorum.

FALSUM, FALSARIUS.

SUMMARIUM.

1 *Falſum quid ſit, & unde conſtet*, ad num. 2
3 *Quot & quibus modis crimen falſi committatur.*
4 *Quinam Falſum committant* Dicto, ad num. 9
10 *Quinam* Scripto, ad num. 15
16 *Quinam vero* Facto, ad num. 36
37 *Quinam tandem* Uſu *vel potius* Abuſu, ad num. 38
39 *Quot & quibus modis Litteræ Apoſtolicæ falſari queant.*
40 *Quas pœnas incurrant tum Laici cum Clerici falſantes Litteras Apoſtolicas*, ad num. 57
58 *Quid veniat ſub nomine Litterarum Apoſtolicarum.*
59 *An æquales irrogentur pœnæ in falſificantes Litteras Epiſcoporum*, *Nunciorum &c.* ad num. 60
61 *Qua pœna puniatur falſificans Litteras Papæ*, *Imperatoris*, *Regis*, *aliorumque Supremorum Principum*, *nec non Proregis*, *Locumtenentis &c.* ad n. 63
64 *Qua pœna puniendus ſit Clericus falſificans Sigillum Principis*, *Litteras Epiſcopi vel Capituli*, ad num. 65
66 *Qua pœna puniendi Regulares falſificantes Si-*

Digitized by Google

Sigillum vel Litteras Prælatorum, ad num. 67

68 *Quæ fuerit olim*, & *quæ nunc ſit pœna ordinaria contra Nobiles* & *Servos pro quocumque crimine Falſi*.

69 *Quæ ſit pœna Falſi teſtis Clerici vel Laici in cauſis tam civilibus quam criminalibus*, & *qua ratione hujuſmodi pœna Judicis arbitrio mitigetur*, ad num. 71

72 *Quæ ſit pœna peculiaris Notarii Scribentis falſum teſtamentum, vel inſtrumentum*, & *aliorum falſificantium manum alienam, vel exemplantium copiam diverſam ab originali*, ad num. 73

74 *Quæ fuerit olim*, & *quæ hodie ſit, pœna peculiaris Advocati, Procuratoris, Judicis falſum committentis* &c. ad n. 75

76 *Quæ ſit pœna præter ordinariam falſificantium legitimas menſuras, pondera, monetas* &c. ad n. 77

78 *Quæ ſit pœna impedientium aliquem teſtari, vel jam factum teſtamentum mutare cogentium, vel ad teſtandum impellentium*.

79 *Quæ fuerit olim*, & *quæ nunc ſit pœna falſum partum ſupponentis*.

80 *Quæ ſit pœna occultantium, ſurripientium, corrumpentium, abradentium, lacerantium, vel comburentium ſcripturas publicas, vel libros mercatorum, vel ſibi aliud nomen imponentium* &c.

81 *Quæ ſit pœna gerentium ſe pro Curia, ſeu aſſumentium nomen Curiæ, juxta diverſum finem talia perpetrantium*, ad n. 83

84 *Circa aliorum Falſariorum pœnas Lector remittitur alibi*.

85 *Quot requirantur* & *quæ, ut quis de Falſo pœna ordinaria puniri poſſit*, ad n. 86

87 *Quam pœnam incurrant falſificantes Litteras Apoſtolicas*, & *Supplicationes ſignatas*.

88 *Quomodo falſitas punienda in expoſitione facti*.

89 *Quid cavendum ſit Litterarum Apoſtolicarum Executoribus*, ad num. 90

91 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 103

1 FAlſum, ſeu falſitas *eſt veritatis immutatio dolo malo in alterius præjudicium facta*; Raynald. *tom.* 2. *in Rubric. cap.* 18. *num.* 7. & *ſequent.* Ameno *de delict.* & *pœn. tit.* 6. *de*
2 *crim. falſ. num.* 2. & eſt in re communis. Ad crimen Falſi tria requiruntur. Primo, ut immutetur, ſeu pervertatur veritas; *Authent. de*

inſtr. caut. & *fide*, *collat.* 6. *Novell.* 73. *in princ.* Secundo, ut id dolo malo fiat, ſive animo corrumpendæ veritatis in alterius fraudem; *l.* 1. & *l. Impuberem* 22. *ff.* & *l. Nec ad exemplum* 20. *Cod. ad Leg. Cornel. de Falſ.* Tertio, ut Falſitas fiat cum notabili damno alterius, ita ut alteri noceat, vel nocere poſſit, etſi forſan impediatur; *l. Qui Falſas* 6. & *l. Si falſos* 8. *Cod ad Leg. Cornel. de Falſar.* alioquin uno horum deficiente non dicitur quis proprie falſarius, nec tenetur pœna Falſi, *cit. l. Nec ad exemplum* 20. *ad Leg.*
Cornel. de Falſar. Falſum, ſeu falſitas com-
mittitur principaliter quatuor modis, ſcilicet 3
Dicto, *Scripto*, *Facto*, *Uſu*, ſeu potius *Abuſu*, Farinac. *prax. crim.* 6. *lib.* 5. *ſect.* 16. *q.* 150. *num.* 6. Maſcard. *de probat. concluſ.* 739. *num. ult.* Engel *l.* 5. *decretal. tit.* 20. *num.* 2. Pirhing *ibid. num.* 1. Reiffenſtuel *ibid. num.* 2. & alii paſſim.

Dicto crimen Falſi committitur multifariam. 4
Primo falſum committunt *Dicto* teſtes, qui falſum teſtimonium dicunt in judicio, vel verum ſupprimunt dolo malo, textu expreſſo *in cap. Falſidicus* 1. *de crimine Falſi*, ibi: *Falſidicus teſtis . . . . uterque reus eſt*, & *qui veritatem occultat*, & *qui mendacium dicit*, *quia* & *ille prodeſſe non vult*, & *iſte nocere deſiderat.* Idem preciſe habetur *in cap. Quiſquis* 11. *quæſt.* 3. concordat *l.* 1. & *l. Falſi pœna*
20. *ff. Ad Leg. Cornel. de Falſar.* Teſtis Fal- 5
ſidicus tres lædit: Deum, Judicem, & partem, textu expreſſo *in cit. cap. Falſidicus*, ibi: *Falſidicus teſtis tribus perſonis eſt obnoxius*; *primum Deo, cujus præſentiam contemnit*; *deinde Judici, quem mentiendo fallit*; *poſtremo Inno-*
centi, quem falſo teſtimonio lædit. Secundo, 6
Falſum committunt *dicto* teſtes, qui interrogati reſpondent ſe non recordari, cum debeant veriſimiliter recordari. Item ſi per malitiam, & dolum reſpondent verſute, & obſcure. Farinac. *loc. cit. num.* 224. Pirhing *loc.*
cit. 4. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 6. Tertio, fal- 7
ſum committunt *dicto*, & criminis Falſi ſunt rei, qui teſtem ſubornant, vel donis, aut pretio corrumpunt ad dicendum falſum teſtimonium, vel occultandam veritatem, ſicuti, & qui utuntur dicto teſtis Falſi; Clarus §. *Falſum num.* 3. Pirhing *loc. cit. num.* 4. Reif-
fenſtuel *loc cit. n.* 5. Quarto, falſum commit- 8
tunt *dicto*, & ut falſarii puniuntur, illi Judices, qui pecunia corrupti, vel alias dolo malo contra Leges, & Conſtitutiones Principum ſententias pronunciant; *argum. l.* 1. §. *Sed* &
ſi Judex, *ff. ad Leg. Cornel. de Falſar.* Quin- 9
to,

to, Falſum committunt *dicto*, & rei criminis Falſi ſunt illi Advocati, qui parti adverſæ cauſam revelant, & vel propriis probationibus diſſimulatis, vel falſis exceptionibus, aut probationibus admiſſis, partem adverſam directe, vel indirecte juvant; *argum. l.* 1. §. 1. *ff. Ad Legem Cornel. de Falſar. & l.* 1. §. 1. *Ad S. C. Turpil.* Pirbing *loc. cit. num.* 8. Haunoldus *tom.* 6. *tract.* 2. *num.* 180. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 8.

10 *Scripto* crimen falſi committitur pluribus
modis. Primo, ſi Notarius ſcripſerit Falſum
teſtamentum, ſeu inſtrumentum, vel ſignave-
rit, vel firmaverit illud; §. *Item Lex Corne-
lia, de falſar. Inſtit. de Public. Judic.* ibi*:
Qui Teſtamentum, vel aliud Inſtrumentum fal-
ſum ſcripſerint, ſignaverint, legerint, ſubjece-
rint, vel ſignum adulterinum fecerint, ſculpſe-
rint, vel expreſſerint ſcienter, & dolo malo*.
11 Secundo, ſi Notarius, vel quivis alius in al-
terius Teſtamento ſe ſcripſerit heredem, vel
ſibi legatum adſcripſerit, *l.* 1. §. *Ad Teſta-
mentum, ff. Ad l. Cornel. de Falſ.* & *tot. tit.*
12 *Cod. de iis, qui ſibi in teſtamento adſcrib.* Ter-
tio, ſi quis exemplet aliquam copiam ab Ori-
ginali diverſam, vel aliquam partitam aliter
tranſcribat, quam in exemplari reperiatur con-
ſcripta; cap. *cum Venerabilis*, §. *Intelligimus*,
13 *de exception.* Farlnac. *q.* 150. *num.* 64. Quarto,
ſi quis manum alterius in ejuſdem, vel ter-
tii præjudicium falſificaverit, veluti ſi quis
contrafaciat manum ſui creditoris, faciendo
aliquam receputam, in ea aſſerendo debitum
ſibi fuiſſe perſolutum. Farinac. *quæſt.* 150. *n.*
14 23. Quinto, ſi quis mutet diem, & tempus
in aliqua ſcriptura, & ut vulgo dicitur appo-
nendo antidatam; Farinac. *quæſt.* 150. *nu.* 99.
15 *& quæſt.* 115. *num.* 26. Sexto, ſi quis nomen,
vel cognomen fraudulenter ſibi mutaverit, vel
ſcripſerit, *l. Falſi, ff. Ad leg. Cornel. de Fal-
ſar.* ibi: *Falſi nominis vel cognominis aſſevera-
tio pœna Falſi coercetur.*

16 *Facto* crimen *Falſi* committitur etiam plu-
ribus modis. Primo, quando quis corrupit,
abraſit, vel cancellavit Scripturas, vel aliquid
delevit, ne itidem veritas appareat, *l.* 1. §. *Is
qui pervertit, ff. Ad Leg. Cornel. de Falſar. l.*
17 *Qui teſtamentum, ff. eodem*. Item ſi quis ſcri-
pturas combuſſerit, laceraverit, vel aliter de-
ſtruxerit, ut rei veritas opprimatur, *l. Pau-
lus* §. *Paulus, ff. Ad leg. Cornel. de Falſar.*
Raynaldus *tom.* 2. *cap.* 18. §. 3. *num.* 1. *&
ſeq.* ubi *num.* 5. refert, quod Cancellarius Fa-
ventiæ condemnatus fuit ad Triremes eo quia
dederat parti proceſſum ex Cancellaria ad com-
burendum illum. Item, ſi quis ſcripturas, 18
veluti Inſtrumenta, Teſtamenta, libros, &
ſimilia ſubripuerit, & occultaverit, ne veritas
detegatur; *l.* 1. §. *Qui in rationibus, ff. Ad
leg. Cornel. de Falſar.* Secundo, ſi venditores, 19
& Emptores pondera, menſuras legitimas fru-
menti, vini, aut cujuslibet rei corruperint;
l. Hodie 32. *ff. Ad leg. Cornel. de Falſar.* Ter- 29
tio, quando aliqua femina alienum partum
tamquam ex ſe natum ſupponit, cum revera
alterius feminæ filius ſit; *l.* 1. *l. Qui falſum,
& l. Cum ſuppoſui, Cod. Ad leg. Cornel. de
Falſar.* Quarto, prohibendo aliquem teſtari, 21
vel jam factum teſtamentum mutare, *l.* 1. §.
Si quis ff. Ad leg. Cornel. de Falſar. ibi: *Vo-
lente eo facere teſtamentum, vel mutare*; Hic
enim veritatis occultator eſt, quia Teſtator
mediante teſtamento intentionem ſuæ volun-
tatis erat aperiturus de eo, quod poſt mor-
tem ſuam fieri volebat. Clar. *in praxi*, §.
Falſum n. 36. Farinac. *q.* 151. *num.* 1. *&* 6.
Quinto, ſi quis econtra aliquem ad teſtandum 22
compulerit, ut Rubr. *& toto tit. ff. & Cod.
Si quis aliq. teſtar. probib. vel coeger.* Sexto, 23
quando eadem res venditur duobus; *l. Qui
duobus, ff. Ad leg. Cornel. de Falſar.* Septi- 24
mo, quando quis alienis inſignibus uſus eſt,
vel falſo diplomate vias commeavit; *l. Eor,
qui, ff. Ad l. Cornel. de Falſar. & l. unic.
Cod. de mutat. nom.*

Octavo, ſi quis in ſcripturis corruperit ſi- 25
gillum proprium ponendo falſum, & adulte-
rinum. Gloſsa *in cap. In memoriam, verb. Fal-
ſum, diſt.* 19. Raynald. *tom.* 2. *cap.* 18. §. 3.
per tot. Ameno *de delict. & pœn. tit.* 6. §. 1.
num. 22. Nono, quando quis ſe pro milite 26
gerit, cum non ſit miles, vel ſibi falſo ti-
tulos honoris, vel ſtatus, v. g. Clerici, Sa-
cerdotis, Nobilis, Doctoris, Notarii, & hu-
juſmodi aſſumit; Farinac. *q.* 150. *num.* 85. *&*
87. Raynald. *loc. cit. cap.* 18. *ſupplet.* 1. *n.* 1.
& ſequent. Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 20. *n.* 45.
Reiffenſtuel *ib. n.* 18. Decimo, quando mer- 27
cibus adulterina, vel minus utilis materia ad-
jungitur; Farinac. *loc. cit.* Molin. *diſp.* 701.
num. 1. Pirhing *loc. cit. n.* 45. Reiffenſtuel *loco* 28
cit. n. 16. Undecimo, ſupponendo unam Per-
ſonam pro alia in celebratione alicujus con-
tractus, in teſtamento, in Judicio, vel alias
quomodolibet in tertii præjudicium; Farinac. 29
qu. 150. *num.* 90. *&* 92. Duodecimo, quando
quis utitur doloſe veſtibus, & indumentis ſe-
xui, & conditioni perſonæ non convenienti-
bus, puta ſi ſæcularis fraudulenter indutus ſit
habitu Religioſo, vel muliebri, & femina ſit
in-

Digitized by Google

induta veſtibus virilibus; Caball. *reſolut. crim.*
caſ. 176. *num.* 10. Cohell. *ad Bullam Bon. Re-*
gim. cap. 40. *a num.* 54. Raynald. *tom.* 2. *cap.*
18. §. 33. *num.* 1. *& ſequent.* Panimoll. *deciſ.*
30 49. *a num.* 10. Tertiodecimo, quando Aroma-
tarius adulterat medicamenta *dando quid pro*
quo, ſeu unum loco alterius a Medico præ-
ſcripti juxta caſum illius, qui dabat mel ro-
ſatum loco ſyrupi roſati ſolutivi, de quo Ray-
nald. *tom.* 2. *ad cap.* 31. *ſupplet.* 2. *per totam*.
31 Quartodecimo, quando quis propoſita Edicta
dolo malo corrumpit, *l. Hodie*, *ff. ad leg.*
Cornel. de Falſar. Item, ſi quis utatur falſis
Conſtitutionibus nullo Auctore, vel quæ non
probatæ ſunt, *l. final. ff. eod.*
32 Quintodecimo, committitur crimen Falſi
Facto fabricando falſam monetam, ut late pro-
33 bat Panimoll. *deciſ.* 77. *per totam*. Falſum cir-
ca monetam juxta ordinationem Caroli V.
art. 3. *princ.* committitur tribus modis. Pri-
mo, ſi quis cudat monetam non habens fa-
cultatem eam cudendi, quamvis ea cetero-
quin ſit proba, & juſti ponderis, ſiquidem jus
cudendi monetam numeratur inter Regalia, ut
patet *ex lib. Feud. tit. Quæ ſunt Regalia*, jun-
cta *l.* 2. *Cod. de falſa moneta*. Tum quia ad
ad legitimam, & juſtam monetam non ſuf-
ficit materiæ bonitas, ſed inſuper requiritur
quod ſit ſculpta, & percuſſa publica forma.
Arg. l. 5. *ff. de contrahenda Emptione*, *& Ven-*
ditione. Hæc autem forma publica, vel deeſt,
vel falſo fingitur in moneta, privata auctori-
tate cuſa, cum nemo poſſit illam adhibere
abſque incurſu criminis Falſi ſine concurſu
ſupremi Principis, *arg. l. Falſi*, 13. *princip.*
l. Qui nomine 25. *ff. Ad l. Cornel. de Falſar.*
34 *& l. final. Cod. de falſ. monet.* Secundo, ſi
quis legitimæ monetæ juſtum pondus tonden-
do, ſcindendo, abradendo, vel alio modo do-
loſe diminuit, *l. Quicunque*, *ff. Ad leg. Cor-*
35 *nel. de Falſar.* Tertio, ſi quis monetam adul-
terinam cudat, v. g. eam fabricando ex toto,
ex materia falſa, ut ex ſtamno, cupro, &
hujuſmodi, vel veræ materiæ, puta auro, &
argento materiam adulterinam, puta ſtam-
num, cuprum, & hujuſmodi admiſcendo,
vel nummos falſos tingendo ut appareant ve-
re aurei, & argentei; *l. Lege* 9. *ff. Ad legem*
36 *Cornel.*, *& l.* 2. *Cod. de falſa moneta*. *Ad*
Falſum circa monetam plerumque reducitur
etiam confectio auri, & argenti arte *Alchi-*
miæ; Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 24. vid. verb.
Alchimia: & hic ſufficiat addere quod Alchi-
mia definitur ab aliquibus penes Lemeryum
Cours de Chymie cap. 1. *de Aur. fol.* 61. quod
ſit *Ars ſine arte*, *cujus principium mentiri eſt*,
finis vero mendicare, & concordat de Angel.
de delict. part. 1. *cap.* 6. de quibus Alchimi-
ſtis verificantur ea, quæ refert Pegn. *in dire-*
ctor. Inquiſitor. part. 3. *comment.* 26. *in fine*,
nempe:

Ars ſuſpecta probis, ars ipſa inviſaque multis,
Inviſos etiam Cultores efficit artis.

Uſu, ſeu potius *abuſu* committitur crimen 37
Falſi, dupliciter. Primo, quando quis ſcienter
utitur *falſitate* ab aliis confecta, ut ſi quis
falſas ſcripturas, puta falſum inſtrumentum,
falſum teſtamentum ab alio confectum dolo-
ſe, & ſcienter in Judicio producat. Is enim
falſum committere dicitur, ac ſi illud fabri-
caſſet, *L. Majorem*, *Cod. Ad leg. Cornel. de*
Falſariis. Secundo, quando quis producit do- 38
loſe, & ſcienter falſos articulos a ſe fabrica-
tos, & ſuper illos procurat examinari falſos
teſtes utendo eorum dictis. Præſumitur au-
tem quis falſos adducere articulos, quando
reſpiciunt factum proprium non ſubſiſtens,
ſed de recenti ſecutum, vel talis naturæ, ut
nullo modo poſſit habere locum ignorantia.
Farin. *q.* 159. *n.* 84. *& ſeq.*

Litteræ Apoſtolicæ poſſunt falſari novem 39
modis, ut Innocentius III. ſcripſit Archiepi-
ſcopo, & Canonicis Mediolanenſibus, & ha-
bentur expreſſi *in cap. Licet ad regimen* 5. *de*
crimine Falſi, ibi: *Ut autem varietates falſitatis*
circa noſtras litteras deprehendere valeatis, *eas*
vobis præſentibus litteris duximus exprimendas.
Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, *ut falſa Bulla*
falſis litteris apponatur. *Secunda*, *ut filum de*
vera Bulla extrahatur ex toto, *& per aliud fi-*
lum immiſſum falſis litteris inſeratur. *Tertia*, *ut*
filum ab ea parte, *in qua charta plicatur*, *inci-*
ſum, *cum vera Bulla falſis litteris immittatur*,
ſub eadem plicatura cum filo ſimilis canapis re-
ſtauratum. *Quarta*, *cum a ſuperiore parte Bullæ*
altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, *& per*
idem filum litteris falſis inſerta reducitur infra
plumbum. *Quinta*, *cum litteris Bullatis*, *&*
redditis, *in eis aliquid per raſuram tenuem im-*
mutatur. *Sexta*, *cum ſcriptura litterarum*, *qui-*
bus fuerat appoſita vera Bulla, *cum aqua*, *vel*
vino univerſaliter abolita, *ſeu deleta*, *eadem*
charta cum calce, *& aliis juxta conſuetum ar-*
tificium dealbata de novo reſcribitur. *Septima*
cum chartæ, *cui erat appoſita vera Bulla*, *to-*
taliter abolitæ vel abraſæ, *alia ſubtiliſſima char-*
ta ejuſdem quantitatis ſcripta cum tenaciſſimo
glutine conjunguntur. *Eos etiam a crimine fal-*
ſitatis non reputamus immunes, *qui contra Con-*

Digitized by Google

ſtitutionem noſtram ſcienter litteras non de noſtra,
vel Bullatoris noſtri manu recipiunt: Illos quo-
que, qui accedentes ad Bullam, falſas litteras
cauſe projiciunt, ut de vera bulla cum aliis ſi-
gillentur; Sed hæ duæ ſpecies falſitatis non poſ-
ſunt facile comprehendi, niſi, vel in modo di-
ctaminis, vel in forma ſcripturæ, vel qualita-
te chartæ falſitas cognoſcatur. In ceteris autem
diligens indagator falſitatem poterit intueri, vel
in adjunctione filorum, vel in collatione Bullæ,
vel motione, vel obtuſione, præſertim ſi Bulla
non ſit æqualis, vel alicubi magis tumida, &
alibi magis depreſſa.
40 Pœnæ falſantium litteras Apoſtolicas ſunt
ſequentes. Primo, falſantes per ſe, vel per
alium litteras Apoſtolicas ſunt ipſo facto ex-
communicati; *cap. Ad falſariorum 7. de cri-*
mine Falſi, ibi: *Nos enim omnes falſarios litte-*
rarum noſtrarum, qui per ſe, vel per alios vi-
tium falſitatis exercent, cum Fautoribus, &
Defenſoribus ſuis anathematis vinculo decerni-
mus innodatos. Et Bulla Cœn. §. 6. ibi: *Item*
Excommunicamus, & anathematizamus omnes
falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in for-
ma Brevis, ac ſupplicationum gratiam, vel ju-
ſtitiam concernentium per Romanum Pontificem,
vel Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium,
aut gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſ-
dem Romani Pontificis ſignatarum: nec non fal-
ſo fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in for-
ma Brevis, ac etiam falſo ſignantes ſupplica-
tiones hujuſmodi ſub nomine Romani Pontifi-
cis, ſeu Vicecancellarii, aut gerentium vices præ-
41 *dictorum*. Abſolutio talis Excommunicationis
eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, non ſolum per
Bullam Cœnæ, ſed etiam per *cap. Dura 4.*
de crimine Falſi, ibi: *Quam (niſi forſan in*
mortis articulo) ſine ſpeciali mandato noſtro a
quoquam nolumus relaxari; Fagnan. *in cit. cap.*
42 *Ad Falſariorum num.* 30. Excommunicationem
incurrunt etiam ſui Fautores, & Defenſotes,
cit. c. Ad falſariorum, ibi: *Cum Fautoribus,*
& Defenſoribus. Sed pro ipſis Excommunica-
tio non eſt reſervata, quia *in d. cap. Ad fal-*
43 *ſariorum* nulla ponitur reſervatio; Reiffenſtuel
loc. cit. num. 33. Falſarii litterarum Apoſtoli-
carum, vel falſo eas fabricantes, aut ſuppli-
cationes falſo ſignantes iucurrunt Excommu-
nicationem Bullæ Cœnæ, etiamſi hoc faciant
per alios, *arg. c. Qui facit, 72. de Regul. Jur.*
in 6. ibi: *Qui facit per alium eſt perinde, ac*
ſi faciat per ſe ipſum; Fagnan. *loc. cit. n.* 34.
& alii ibi citati. Falſautes litteras Papæ ſunt
excommunicati ſive ſint Laici, ſive Clerici,
ſive Monachi: *cit. c. Ad falſar.* ibi: *Omnes*
Falſarios; Fagnan. *loc. cit. num.* 89. Epiſcopi 44
autem & Superiores, licet non incurrant Ex-
communicationem latam *in d. cap. Ad falſa-*
riorum, quia ipſi & ſuperiores numquam com-
preheuduntur, niſi de illis fiat mentio ſpecia-
lis, ut io *cap. Quia periculoſum, de ſentent.*
excommun. in 6. hodie tamen ex Bulla Cœnæ
falſarii litterarum Apoſtolicarum ſunt excom-
municati, etiamſi Epiſcopali, vel alia ma-
jori dignitate ſint præditi; Faguan. *loc. cit.*
num. 57.
Secundo, falſantes litteras Apoſtolicas ſi ſint 45
Clerici, ſunt ipſo Jure privati Officiis, &
Beneficiis Eccleſiaſticis, *cit. c. Ad falſariorum*,
ibi: *Clerici, qui Falſarii fuerint deprehenſi, om-*
nibus Officiis, & Beneficiis Eccleſiaſticis perpe-
tuo ſint privati; Fagnan. *loc. cit. num.* 38. &
alii communiter. Tertio, Clerici de tali cri- 46
mine convicti prævia degradatione Judicis Ec-
cleſiaſtici traduntur Curiæ ſæculari ſecundum
Conſtitutiones legitimas puniendi, ſcilicet ul-
timo ſupplicio, ſeu pœna mortis, *cit. cap. Ad*
falſariorum, ibi: *Ita quod qui per ſe falſitatis*
vitium exercuerint, poſtquam per Eccleſiaſticum
Judicem fuerint degradati, ſæculari Poteſtati tra-
dantur ſecundum Conſtitutiones legitimas punien-
di, & quod ſint puniendi pœna mortis tenent
ibi Fagnan. *num.* 40. Hoſtienſ. *num.* 8. & alii
paſſim, & ita practicatum fuit tempore Inno-
centii X. cum Franciſco Cauonici, alias Ma-
ſcabruno Subdatario, qui, ut refert Card. de
Luca io *tract. de Penſion. diſc. 69. num.* 1. a
ſummo favore apud Pontificem, ac Purpuræ
jam deſtinatus, veluti alter Sejanus, ex con-
ſuetis fortunæ ludis, ad manus Carnificis tran-
ſitum fecit. Sententia contra Maſcabrunum la-
ta fuit die 5. Aprilis 1652. a Hieronymo Bo-
viotto Locumtenente Gubernatoris, de unani-
mi totius Congregationis Criminalis ejuſdem
Gubernatoris voto, & aſſenſu, in pœnam ul-
timi ſupplicii, nempe furcarum, ſed ex ſpe-
ciali gratia Sanctiſſimi ad relationem Guber-
natoris mutata in pœnam amputationis capi-
tis in carceribus Turris Novæ, & deinde aſ-
portationis illius Cadaveris ad Plateam Pon-
tis, & expoſitionis in loco ſolito, & ibi re-
tentionis per aliquod temporis ſpatium. Sic 47
refert Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib. 3. tit. 6.*
num. 23. Clerici tamen falſantes litteras Papæ
non per ſe, ſed per alium, non ſunt degra-
dandi, nec Curiæ ſæculari tradendi, quia hæc
pœna *in d. cap. Ad falſariorum* eſt ſtatuta ſo-
lum contra Clericos, *qui per ſe falſitatis vi-*
tium exercuerint, & pœnæ non ſunt extenden-
dæ de caſu ad caſum, ſed potius reſtringen-
dæ;

Digitized by Google

dæ; *cap. Odia*, & *cap. In pœnis*, *de Regul. Jur. in* 6. Afflict. *deciſ.* 21. *num.* 7. Fagnan. *loc. cit. num.* 43. Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 20. *num.* 26. & in ſpecie hæc pœna degradationis non imponitur, niſi in caſibus in Jure expreſſis, & hic caſus Clericis falſantis per alium, non reperitur expreſſus, quin potius excluſus per ſupradictum textum: *Qui per ſe falſitatis vitium exercuerit*; Fagnan. *loc. cit. num.* 53. Pir-
48 hing *loc. cit. num.* 26. Plurimi tamen apud ipſum Fagnan. *loc. cit. num.* 42. tenent contrarium: adeo ut Marian. Socin. *ibid. num.* 19. dicat ipſam eſſe communem opinionem Doctorum.

49 Quarto, falſis litteris Apoſtolicis utentes, ſi Clerici ſunt, Officiis, & Beneficiis privantur, ſi laici, ſunt ipſo facto Excommunicati, *cit. cap. Ad Falſariorum*, ibi: *Qui ſub nomine noſtro litteris falſis utuntur, ſi Clerici fuerint, Officiis, & Beneficiis Eccleſiaſticis ſpolientur; ſi laici tamdiu maneant excommunicationi ſubjecti, donec ſatisfaciant competenter*, & infra: *Quod & de his, qui falſas litteras impe-*
50 *trant, ſtatuimus obſervandum*: Unde ex his ultimis videtur, quod falſis litteris utentes, & falſas litteras impetrantes, ſed non exercentes
51 per ſe falſitatem, æquiparentur. Nihilominus Cardin. *in c. final. col. ultim. in princip. verſ. Per hoc*, *tit. eod.* expreſſe dicit impetrantem reſcriptum per falſi ſubreptionem, aut taciturnitatem, non incidere in pœnam falſi, ſed carere impetratis, & inſuper teneri ad omnia damna, & intereſſe, & ſequitur Præpoſitus *in cap. In memoriam num.* 3. & 7. *diſt.* 19. Alioquin (dicit Fagnan. *l. cit. num.* 55.) ſi omnes impetrantes per ſubreptionem litteras Papales, inciderent in pœnas *cit. cap. ad Falſariorum*, oh quam multi reperirentur illaqueati! Quare impetrantes litteras Papæ per ſubreptionem non eſſe excommunicatos cenſent S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 15. *cap.* 13. Silveſter *in verb. Excommunicatio* 7. *num.* 9. *verſ. Et ſecundo*. Card. Cajet. *eod. verb. cap.* 6. Suarez *diſp.* 21. *de Cenſur. ſect.* 2. *num.* 52. Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 20. *num.* 28. Fagnan. *loc. cit. n.* 54. & 55. & alii. Et ratio eſt, quia licet tales litteræ falſam informationem contineant, ideoque invalidæ ſint, ſunt tamen in ordine ad expeditionem veræ, ideoque qui tales litteras impetrant, non ſunt falſarii, puniuntur tamen in eo, quod carere debeant omni commodo litterarum, & in expenſas condemnentur; *c. ſuper litteris* 20. *de reſcript.* & inſuper teneantur ad omnia damna, & intereſſe; Hoſtienſ. *in cit. c. Ad Falſarior.* 7. *de crim.* *Falſi*, Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 50. Fagnan. *loc. cit. num.* 54. & 55. & alii apud
ipſum, Pirhing *l. cit. num.* 28. & alii. Quin- 52
to, qui ſcienter habent falſas litteras Apoſtolicas, niſi intra viginti dies illas lacerent, aut reſtituant, ſubjacent excommunicationi, *cap. Dura* 4. *de crimin. Falſi*, ibi: *Si quis falſas litteras ſe habere cognoſcit, intra viginti dies illas, aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit evadere.*

Retinentes ſcienter falſas Litteras Apoſtoli- 53
cas ultra viginti dies ſubjacent Excommunicationi, etiamſi illis non utantur, nec utendi intentionem habeant; Barboſa in *citato cap. Dura nu.* 2. Pirhing *loc. cit. num.* 27. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 33. & ratio eſt, quia textus in *cit. cap. Dura*, §. *final.* non loquitur de iis, qui falſis litteris utuntur, ſed de iis, qui penes ſe habent falſas litteras, & illas non lacerant, vel non reſtituunt intra 20. dies, & tales nullam excommunicationem incurrunt, niſi latam a Judice, prout ibi dici-
tur; Pirhing *l. cit. num.* 27. Falſans litteras 54
Apoſtolicas, etiam ſemel tantum, incurrit pœnas latas in *cit. cap. Ad Falſariorum* 7. *de crim. Falſi*. Et ratio eſt, quia licet dictum caput utatur verbo *Exercere*, ibi: *Exercent*, quod reiteratos actus videtur ſignificare, tamen in diſpoſitione pœnali in unico actu verificatur, juxta text. in §. *Item Lex Julia*, *Inſtit. de public. Judic.* & late Farinac. *in praxi crim. lib.* 5. *de falſitate quæſt.* 251. *nu.* 31. Fagnan. *in cit. cap. Ad Falſariorum num.* 26. 27. & 28. Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 3. *tit.* 6.
num. 8. Falſarius litterarum Apoſtolicarum et- 55
iam occultus incurrit pœnam Excommunicationis & privationis Officiorum, & Beneficiorum eo ipſo, quod crimen committit. Gloſſa in *Clement. in verb. Eo ipſo*, *de hæret.* Fagnan.
l. cit. num. 62. Pœna autem degradationis ei 56
infligitur ſolum, ſi criminaliter ſit convictus, ſive per viam accuſationis, ſive inquiſitionis.
Fagnan. *l. cit. num.* 63. & 64. Dictæ pœnæ 57
contra falſantes litteras Apoſtolicas procedunt, quamvis ex hujuſmodi *Falſo* nullum, aut modicum damnum emergat; Palao *tract.* 29. *diſp.* 3. *punct.* 7. *num.* 4. Bonacina *tom.* 3. *de Cenſuris*, *diſp.* 1. *quæſt.* 7. *punct.* 2. *num.* 5. Reiffenſtuel *l. cit. n.* 33. & alii. Et ratio eſt, quia *Falſum* in illis ſub dictis pœnis prohibetur, non tam propter damnum inde ſecutum, quam propter contemptum Supremæ Auctoritatis, a
qua litteræ veniunt, ut omnis occaſio Falſi 58
in his evitetur. Nomine litterarum Apoſtolicarum in ordine ad pœnas contra earum falſarios

Digitized by Google

ſarios non ſolum veniunt Bullæ Datariæ, &
Cancellariæ Apoſtolicæ, ſed etiam Secretariæ
Brevium. Sic declaravit Innocent. X. Conſtit.
51. in ordine. Bellam. *in cap. ex litteris, de
fide Inſtrum. num.* 3. Andr. *ibid. num.* 4. Butr.
num. 4. Hoſtienſ. *num.* 6. quos ita intelligit
Farinac. *in prax. crimin. quæſt.* 151. *num.* 24.
59 Urſaya *Inſtitut. crim. lib.* 3. *tit.* 6. *nu.* 2. Ubi
quod hoc non procedit in falſificantibus litte-
ras Epiſcoporum, & Nunciorum, quia hæ non
ſunt proprie litteræ Apoſtolicæ; Fagnan. *l. cit.*
60 *n.* 24. Urſaya *loc. cit. n.* 3. & alii. Immo ſe-
cundum multos apud Raynal. *lib.* 2. *obſerv.
ad cap.* 18. *ſupplet.* 2. neque hoc procedit in
falſificantibus litteras Legati, vel Delegati
Summi Pontificis, Sacræ Pœnitentiariæ, &
Sacrarum Congregationum, quia non ſunt lit-
teræ Papæ, & ideo cum ſint diverſa, diver-
ſa ſit illatio; *l. Papinianus exuli, ff. de minor.*
Raynal. *l. cit. n.* 9. Fagnan. *loc. n.* 24. qui
tamen ibidem ſubjungit eſſe advertendum in-
ter litteras Apoſtolicas comprehendi litteras
Pœnitentiariæ ſecundum Doctores citatos *n.* 58.
61 Falſificans litteras Papæ, & Imperatoris pu-
nitur pœna mortis. Sic cum multis Panimoll.
62 *deciſ.* 76. *n.* 17. & communis aliorum. Sic
etiam punitur pœna morris falſificans litteras
Regias, aliorumque Supremorum Principum;
l. Majorum, & l. Ubique, Cod. Ad. leg. Cornel.
63 *de Falſar.* & ſic ſtatuunt fere omnes cujuſque
Regni, & ſupremi Ptinciparus Conſtitutiones,
ſeu Ordinationes, vel leges; Quarum plurimæ
ſtatuunt etiam pœnam mortis courra falſifican-
tes litteras Proregis, Locumtenentis, Vicarii,
Senatus, Magiſtratus, aut alterius Tribunalis;
& Inter alias Conſtitutiones, & bannimenta
Civitatis, & Legatlonis Bononiæ, ut refert
Raynald. *tom.* 2. *obſervat. ad cap.* 18. §. 3. ſta-
tuunt ſic: *E ſe alcuno doloſamente in qualſivo-
glia modo falſificherà, o falſamente imiterà il
Sigillo, Patente, ſalvi condotti, lettere, o altre
ſcritture dell' Illuſtriſs. Legato, Reverend. Vice-
legato, o Governatore, incorerrà nella pena dell'*
64 *ultimo ſupplicio.* Clericus falſificans ſigillum
Principis eſt ab Ordinibus deponendus, & im-
preſſo illi Charactere in ſignum commiſſi de-
licti, in exilium mittendus abſque alia pœna
corporali, ut ſtatuit Urbanus III. *in cap. Ad*
65 *audientiam* 3. *de crimine Falſi.* Clericus falſi-
ficans litteras Epiſcopi, vel Capituli eſt ab
Officio, & Beneficio ſuſpendendus; *cap. Si
Epiſcop.* 7. *diſtinct.* 50. & *cap. Tam litteris in
§. fin. de teſtib.* & deducitur *ex cap. Quando;
ubi Gloſs. in fin. de iis, quæ fiunt a Prælat.*
Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.* 2. *tit. de pœnit.*
Cleric. §. 44. *num.* 6. Panimoll. *n.* 6. Regula- 66
res falſificantes ſigillum, vel litteras Prælato-
rum puniuntur juxta conſtitutiones particula-
tes cujuſque Religionis. In noſtro Ordine Fra- 67
trum Minorum de Obſervantia falſificantes
ſigillum, vel litteras Prælatorum carceri man-
cipantur ad arbitrium Provincialis, pro quali-
tate delicti; Si vero litteræ falſificatæ fuerint
Generalis, vel Commiſſaril Generalis, a car-
cere liberari non poterunt abſque expreſſa li-
centia dictorum Prælatorum Generalium. Sta-
tut. Toletan. *tit. de Falſariis.* Portell. *verb.
Falſarius n.* 6. Qui vero litteras Prælatorum
Generalium, Provincialium &c. deſtruxerit,
impedierit, vel aperuerit, non dicitur Falſa-
rius, licet graviter etiam puniatur pro qua-
litate delicti; Compend. Sanctor. *verb. Fal-
ſificatio n.* 7. *in fine*, & eſt caſus reſervatus;
Compend. Sanctor. *verb. Caſus n.* 15. ibi: *Genera-
lis, vel Provincialis, aut eorum Secretarii litteras
tum miſſas, tum accipiendas impedientes, frangen-
tes, falſificantes, vel quomodolibet intercipientes.*
Pœna ordinaria committentis quodcumque 68
crimen *Falſi*, olim circa Nobiles erat depor-
tatio cum omnium bonorum publicatione,
circa Perſonas viles damnatio ad Metallum,
circa Servos ultimum ſupplicium; *l.* 1. §. *fin.
Ad Leg. Cornel. de Falſar. l. Si quis* 38. §. 7.
ff. de Pœnis. Hodie tamen imponitur ex Ar-
bitrio Judicis prudentis pro diverſitate circum-
ſtantiarum, prout notat Gloſſa *in cit. l.* §. *fin.
verb. Eorum*, taliter quod aliquoties poſſit eſſe
pœna pecuniaria, & aliquoties pœna cor-
poralis, & etiam capitalis; *l. Ubi Falſi* 22.
Cod. Ad Leg. Cornel. de Falſar. ibi: *Suppli-
cio capitali, ſi id exigat magnitudo commiſſi.*
Pœnæ falſariorum in ſpecie ſunt variæ pro di- 69
verſitate *Falſi* ab eis commiſſi. Pœna falſi te-
ſtis in cauſis civilibus erit deportationis; *l. in
princip.* §. *fin. ff. Ad Leg. Cornel. de Falſar.*
& inſuper tenebitur actione in factum ad
damna, & intereſſe, quæ paſſus eſt alter pro-
pter ejus falſam depoſitionem; Farinacius
q. 67. *n.* 2. *& ſeq.* & communis aliorum. In
cauſis vero Criminalibus eſt pœna *Talionis*,
ideſt pœna illa, qua falſo accuſatus conde-
mnatus fuit, vel condemnari, ſeu puniri de-
buiſſet; cum hac tamen advertentia, quod ſi
condemnatio, ſeu punitio falſo accuſati ſecu-
ta non fuit, tunc mitiori pœna a Judice ar-
bitranda erit puniendus; Farinac. *quæſt.* 67.
num. 11. *&* 15. & alii paſſim. Si falſus te- 70
ſtis ſit Clericus, iſte ab Officii honore depo-
ſitus in Monaſterium detruditur, *cap. Si Epi-
ſcopus* 7. *diſtinct.* 50. juncta *Authent. Presby-
te-*

Digitized by Google

teri, *Cod. de Epiſcopis*, *& Cleric.* Vel ad Triremes, aut perpetuos carceres damnandus eſt, quia loco detruſionis in Monaſterium olim conſuetæ, hodie ſuccedit damnatio ad Triremes, vel perpetuos carceres, teſte Fagnano *in cap. Cum non ab homine*, *de Judiciis n.* 104.
71 Farin. *q.* 119. *num.* 55. Hæc tamen ordinaria pœna Clerici *teſtis Falſi* limitatur, & in arbitrariam reducitur, quando Falſum committit ſine præjudicio notabili tertii, & ſolum circa accidentalia. Menochius *de Arbitr. Jud. caſu* 306. *num.* 22. Jul. Clarus §. *Falſum num.* 9. *&* 25. & alii.

72 Pœna Notarii ſcribentis falſum Teſtamentum vel Inſtrumentum erit deportationis, vel alia arbitraria, vel etiam amputationis manus, quando agitur de magna falſitate, & pluries reiterata. Farinac. *q.* 155. *num.* 11. Immo ſi id exigat facti circumſtantia, poterit extendi etiam uſque ad mortem, juxta textum *in l. Ubi falſi* 22. *Cod. Ad Leg. Cornel. de Falſar.* Et ultra pœnam criminalem tenebitur etiam ad damna, & intereſſe. Farinac. *quæſt.* 115.
73 *n.* 11. *&* 12. Hac pœna punitur etiam falſificans manum alicujus, vel exemplans copiam diverſam ab Originali; *l. Quod ſit*, *ff. Ad Leg. Cornel. de Falſar.* Pœna Advocati, & Procuratoris Falſum committentis, præter ordinariam aſſignatam *ſub n.* 68. eſt etiam quod teneantur ad reparationem damni, ac inſuper ad arbitrium Judicis pro diverſitate perſonarum, & circumſtantiarum puniri poſſit pœna
74 pecuniaria, carceris, & etiam Triremium pro qualitate delicti. *Communis*, & patet ex Raynal. *obſervat. ad cap.* 19. §. 1. *in expoſitione bannimenti Civitatis & Legationis Bononiæ.*
75 Pœna Judicis *Falſum* committentis olim erat exilii, & capitis; *l. Lex* Julia 7. §. *fin. ff. de Jul. repet.* Hodie vero pro diverſitate circumſtantiarum, eſt privatio Officii, & dignitatis ac inhabilitatis ad judicandum, confiſcatio bonorum, vel etiam pœna exilii, Triremium, & capitis. Menochius *de Arbitr. Jud. caſu* 432. *a num.* 7. Farinac. *quæſt.* 111. *a num.* 4. & alii. Judicis autem Eccleſiaſtici *Falſum* committentis pœna, præter ordinariam, eſt ſuſpenſio a Divinis, & compenſatio damni illati; *cap.* 1. *de ſent. & re judic. in* 6.

76 Pœna falſificantium legitimas menſuras, & pondera præter ordinariam pœnam *Falſi*, eſt quod ad duplum reſtituendum, nec non ad Inſulam damnentur; *l. Hodie* 32. §. 1. *ff. Ad Leg. Cornel. de Falſal.* ac inſuper per triginta dies in pane, & aqua plectantur, *cap. ut men-*
77 *ſuræ* 2. *de empt. & vendit.* Pœna fabricantium falſam monetam eſt confiſcatio omnium bonorum, damnatio ad beſtias, ac ultimum ſupplicium, & inſuper ſunt rei criminis læſæ Majeſtatis, *l.* 5. *&* 2. *Cod. de Falſa moneta.* Pœna impedientium aliquem teſtari, vel jam factum teſtamentum mutare, vel ad teſtandum 78
compellentium, ſi hoc factum fuit cum armis, habebit locum pœna *leg. Jul. de Vi public.* ſi vero ſine armis, pœna extraordinaria, & Judicis arbitrio regulanda. Farinac. *quæſt.* 161. *num.* 4. *& ſequent.* & tenebitur inſuper qui id fecerit ad damna, & intereſſe illi, qui ex hac prohibitione, vel concuſſione præjudicium paſſus eſt. Farinac. *quæſt.* 161. *num.* 8. Pœna ſupponentis falſum partum olim erat ultimum 79
ſupplicium *l.* 1. *Cod. ad Leg. Cornel. de Falſar.* ſed hodie eſt pœna extraordinaria *Falſi*, quæ erit exilium. Farinac. *part.* 10. *quæſt.* 159. *num.* 239. *cum ſequent.* & Brugiot. *Inſtit. crim. lib.* 2. *titul.* 13. *num.* 17. Pœna eorum, qui 80
Falſum committunt, occultando, ſurripiendo, ſupprimendo, corrumpendo, abradendo, lacerando, vel comburendo ſcripturas publicas, vel libros Mercatorum, vel mutando ſibi nomen, aut ſimilia faciendo, regulariter erit illa *leg. Cornel. de Falſar.* juxta Textum *in l.* 1. §. *Qui*, ubi Gloſſa *verb. Reus eſt*, *& l.* 1. *Cod. de mutat. nominis*. Gerens ſe pro Curia, ſeu 81
aſſumens nomen Curiæ, cum non ſit, ſicut gerens ſe pro Magiſtratu, cum non ſit, punitur pœna Legis Juliæ Majeſtatis, *l.* 3. *& ibi* Angelus *num.* 2. *ff. Ad leg. Jul. Majeſt.* Panimoll. *deciſ.* 76. *num.* 29. cum aliis *ibi citat.* Limitatur tamen hac regula, quando falſus actus non ſit animo uſurpandi Principis juriſdictionem, ſed ad alium finem, nam tunc non intrat pœna mortis, ſed pœna *Falſi* arbitraria. Bart. *in l. Omnes populi n.* 14. *ff. de juſtit. & Jur.* & ibi Jaſon *n.* 35. *ad fin.* Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 9. *n.* 5. *&* 9. Panimoll. *loc. cit. n.* 30. Farinac. *conſ. crim.* 74. *num.* 1. *&* 2. ubi teſtatur de communi.
Ingrediens propterea ſub nomine Curiæ domum alicujus mulieris animo carnaliter eam 83
cognoſcendi, non incurrit pœnam mortis, ſed Triremium. Farin. *loc. cit. num.* 11. *& per tot. conſil.* ubi in fine conſil. ſubdit quemdam Marcum Antonium hujus criminis reum ſalvatum fuiſſe a pœna mortis, ſed non a pœna Triremium; Panimoll. *loc. cit. n.* 31. *&* 32. Alio- 84
rum falſariorum pœnas qui diſtincte ſcire deſiderat, adeat Farinacium, Afflict. Raynald. alioſve Criminaliſtas, & ſufficiat pro complemento hic ſcire, quod ad hoc ut quis de *Falſo* pœna ordinaria puniri poſſit, tria copu- 85
la-

Digitized by Google

lative requiruntur, ſcilicet quod veritas ſit immutata, alteri nocitura, & dolo ſacta, ut de communi teſtantur Farinac. *conſil. crimin.* 114. *num.* 12. & 36. Panimoll. *deciſ.* 76. *num.* 2. Cephal. *conſil.* 355. *num.* 44. *volum.* 3.
86 & alii paſſim. Unde his tribus copulative concurrentibus, pœna ordinaria arbitrio Judicis imponenda eſt, juxta dicta *num.* 68.

87 Falſificantes Litteras Apoſtolicas, & ſupplicationes ſignatas, excommunicantur; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 14. incip. *Paſto-*
88 *ralis Romani* §. 6. dict. Bulla Cœnæ. Falſitas in expoſitione ſacti expreſſa, punienda eſt ad formam juris. Idem Conſtitut. 25. incip. *Ad Apoſtolicæ* §. 5.

89 Falſariorum malitia cavenda eſt Litterarum Apoſtolicarum executoribus. Idem tom. 2.
90 Conſtit. 51. incip. *Magna Nobis*. Falſitas enim in pluribus antiquis exemptionum privilegiis reperta eſt. Idem Conſtit. incip. *Cauſarum Palatii Apoſtolici*.

Additiones ex aliena manu.

91 Definitioni *Falſi* ab *Auctore* traditæ adde cum Antonio Matthæi *de Criminib. lib.* 48. *tit.* 7. *cap.* 1. *num.* 1., verba hæc: *ſeu ſup-*
92 *preſſio*. Infinitæ vero ſunt ſpecies Falſi. Sed non incommode ad duo ſumma capita referri poſſunt, nimirum ad falſum *teſtamentarium*,
93 & falſum *nummarium*. *Teſtamentarium* proprie dicitur, quod committitur circa reſtamenta. At ejus pœna producta eſt de Senatuſconſultis, & Principum Conſtitutionibus ad alia inſtrumenta, litteras, nomen, teſtimonia, accuſationes, obligationes, menſuras, pondera.
94 *Nummarium* committunt, qui monetam adulterinam flant, feriunt, qui nummos aureos radunt, tingunt, fingunt. Longum autem eſſet, de utroque falſo pro dignitate agere. Vide, ſi lubet, mox *laudatum Auct.* Pauca tantum afferemus de Falſo prioris generis.

95 Num is, qui adulterinum teſtamentum non fecit, ſed uſus eo eſt, ſeu, ut loquuntur Leges, ipſum *recitavit*, teneatur lege Cornelia, quæri ſolet? Teneri ſtatutum eſt *in l.* 2. *ff. ad Leg. Cornel. de Falſ.* tum *in l.* 8. *Cod. eod.*
96 At Papinianus *in l.* 13. §. 1. *dict. titul.* reſpondit: *In Cornelium falſo recitato, non facto, non incidit*. Sunt qui negationem huic loco detrahunt pro *non incidit*, legendo, *incidit*;
97 Sed obſtant Pandectæ Florentinæ, quæ hanc
98 negationem habent. Alii diſtinguunt inter pœnam ordinariam, & extraordinariam. At in *dict. l.* 2. *ff. dict. titul.* conjungitur recitans falſum, cum eo, qui fecit. Sicut igitur pœna ordinaria tenetur qui fecit, ita & teneri debet qui recitat. Diſtinguunt & nonnul- 99
li inter recitantem teſtamentum falſum, & recitatorem alterius inſtrumenti, ſed Leges adductæ de quocumque inſtrumento loquuntur.
Aſſentior Antonio Matthæi, qui ait, poſt 100
Papiniani reſponſum demum conſtitutum, & receptum fuiſſe, ut Recitator quoque Lege Cornelia teneretur; Vide *eumdem*, *ubi ſupra num.* 2.

Diſputari & de hoc ſolet, an Lege Corne- 101
lia teneatur is, qui non falſum teſtimonium dixit, ſed verum reticuit? Diſtinguunt aliqui, utrum pecunia accepta id fecerit nec ne, & priori caſu teneri volunt, non item poſteriori. Sed Antonius Matthæi, *loco citato n.* 12. probat, & quidem ſolidiſſime, teneri, ſive pecunia accepta, ſive gratis tacuerit. Conſule omnino ipſum.

Gravior eſt quæſtio, an in Legem Corne- 103
liam incidat, qui pecuniam ob teſtimonium dicendum accepit, nec tamen producentem, ſed Adverſarium ipſius teſtimonio ſuo juvit? Negant fere omnes ea de ratione, quod hic, tametſi accepit pecuniam, falſum teſtimonium minime dixit. Sed Antonius Matthæi, *eodem loco n.* 13. incidere tenet, quia verba Legis ſine diſtinctione ita concepta ſunt, ut ſi quis ob teſtimonium dicendum pecuniam acceperit, pœna falſi coerceatur, *L.* 1. §. *Sed & ſi quis*, *ff. dict. tit.*

FAMA.

FAma, opinio, & exiſtimatio idem ſignifi- 1
cant; Gloſſa *final. in l.* 1. *Cod. ex quibus cauſis infamia irrogatur*, & Gloſſa *in l. Cognitionum* 5. *ff. de extraordinariis cognitionibus*, *verb. exiſtimatio*.

Fama dicitur a fando, ſive loquendo; Un- 2
de Fama dicitur quidquid de aliquo divulgatur, ſive in bonam, ſive in malam partem, ut tradit Calepinus *in Dictionario verb. Famæ*. Hinc fama ut ſic ſecundum Bartolum *in l. De* 3
minore 10. §. *Plurimum num.* 8. *de quæſt.* eſt communis opinio voce manifeſtata ex ſuſpicione proveniens, & groſſo modo dicitur *Vox populi*, & in vulgari dicimus *Vox populi*, *Vox Dei*, quia opinio, in qua omnes concurrunt, vel major pars, præſumitur in ſe habere rationem, ut dicit Baldus *in cap. Quoniam* 11. *num.*

Digitized by Google

num. 62. *ad probation. & in cap. Veſtra* 7. *n.* 2.
de cohabitat. Cleric. ac Fagnan. *in dict. cap.*
Veſtra num. 39. ſeu ſecundum Calderin. *in dict.*
cap. Veſtra num. 32. & Specularorem *in tit. de*
notor. crim. §. *Fama num.* 1. & 2. Fama eſt
vulgi, loci, ſeu majoris partis vehemens opi-
nio rei, de qua quæritur, conſentiens, ut
colligitur *ex cap. Inquiſitionis* 21. *in fin. de ac-*
cuſation. cap. Litteris 12. & *cap. Tertio loco* 13.
de præſumptionibus.
4 Fama ut ſic eſt duplex, Fama hominis in
ſe ipſo, & Fama hominis, quo ad alios; ſeu
Fama hominis, aut de homine, & Fama in-
ter homines; Fagnan. *in cit. cap. Veſtra* 7. *n.*
27. *de cohabitat. Clericor.* Bartolus *in cit. l. de*
minore 10. §. *Plurimum*, *ff. de q.* Maſcard. *de*
probation. concluſ. 749. *n.* 1. Reiffenſtuel *lib.* 2.
Decretal. tit. 20. §. 12. *n.* 387. & alii paſſim.
5 Fama hominis in ſe ipſo, ſeu Fama hominis,
aut de homine, eſt illæſæ Dignitatis ſtatus le-
gibus, & moribus comprobatus, *l. Cognitio-*
num 5. §. *Exiſtimatio*, *ff. de extraordinariis co-*
gnitionibus; Gloſſa *in cap. infames* 3. *verb. in-*
famia quæſt. 7. Speculator *in tit. de notoriis cri-*
minibus §. *fama in princip.* Calderin. *in cit.*
cap. Veſtra num. 1. Fagnan. *ibid. num.* 27. &
6 alii. Fama hominis quoad alios, ſeu Fama
inter homines eſt publica, ſeu famoſa, ac
communis inſinuatio, vel proclamatio ex ſola
ſuſpicione, & certo auctore proveniens; Sic
Joan. Andr. *in cit. cap. Veſtra num.* 9. *verſ.*
Fama inter homines, Fagnan. *ibid. n.* 38. An-
ton. Nebriſſenſis *in Vocabulario juris verſ. Fa-*
ma, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 388. & alii, &
ſic dicitur reſpectu eorum inter quos viget ſeu
circumfertur.
7 Fama proprie loquendo non dicitur niſi bo-
na ſit, quia Fama eſt argumentum virtutis,
ut recte inquit Baldus *in cap. in Geneſi n.* 96.
8 *de election.* & Fagnan. *loc. cit. num.* 38. Un-
de fama proprie loquendo, ut bona, *eſt illæſæ*
dignitatis ſtatus legibus, & *moribus comproba-*
tus, & *in nullo diminutus*; Gloſſa *fin. in l.* 1.
Cod. ex quibus cauſſis infamia irrogatur; Rota
9 *part.* 17. *recent. dec.* 346. *num.* 17. Et hanc Fa-
mam qui negligit, crudelis eſt; *cap. Nolo* 10.
cauſ. 12. *quæſt.* 1. ubi ex verbis Sancti Augu-
ſtini ſic expreſſe habetur: *Duæ ſunt res, con-*
ſcientia, & *fama*; *conſcientia neceſſaria eſt ti-*
bi, fama proximo; *qui fidens conſcientiæ ſuæ*
negligit Famam ſuam, crudelis eſt: Hinc Apo-
ſtolus 1. *ad Corinth. c.* 9. *num.* 55. ait; *Bonum*
eſt enim mihi magis mori, quam ut gloriam
meam quis evacuet, cui concinit *cap. Sacerdos*
9. *cauſ.* 1. *quæſt.* 2. ibi: *Expedit mihi magis*
mori, quam ut gloriam meam quis evacuet, &
Eccleſiaſtici *cap.* 41. *num.* 15. hoc datur pre-
tioſum conſilium; *Curam habe de bono nomi-*
ne, hoc enim magis permanebit tibi, quam mil-
le theſauri pretioſi, & *magni*. Et Proverb.
cap. 15. *num.* 30. dicitur: *Fama bona impinguat*
oſſa, & *ibid. cap.* 23. *num.* 1. *Melius eſt bonum*
nomen, quam divitiæ multæ. Quamvis igitur 10
Fama proprie loquendo non dicatur, niſi bo-
na ſit, ſeu in bonam partem accepta, inter-
dum tamen Fama accipitur in malam par-
tem, & ſpeciali nomine appellatur *Infamia*,
ideſt Famæ privatio, ſeu diminutio. Et hæc
mala Fama, ſeu infamia, eſt *læſæ dignitatis*
ſtatus, vita, & *moribus reprobatus*, Calderin.
in cit. cap. Veſtra num. 31. Fagnan. *ibidem*
num. 21. Reiffenſtuel *loc. cit. art.* 2. *num.* 29.
& alii. De infamia hac Vide verb. *Infamia*
per tot.
Fama in multis differt a Rumore. Primo, 11
quia Fama proprie eſt, quando tota Civitas,
vel vicinia, ſeu major pars populi aliquid aſ-
ſerit. Rumor autem eſt, quando aliqua mi-
nor pars, nempe media, tertia, ſeu quarta
pars id aſſerit; Nebriſſenſis *in Vocabulario ju-*
ris verb. Rumor; Abbas *in cap. Super eo n.* 3.
de eo qui cognovit conſanguin. Fagnan. *in cit.*
cap. Veſtra num. 44. Speculator *in tit. de noto-*
riis criminibus §. *Nunc de Rumore num.* 1. &
alii. Secundo, quia Fama proprie dicta pro-
cedit a certo Auctore aliquid aſſerente; Ru-
mor vero ab incerto Auctore; Baldus *in cap.*
Tua num. 4. *de cohabitat. Clericor.* Fagnan.
loc. cit. num. 44. Reiffenſtuel *loc. cit. tit.* 12.
num. 392. & alii. Tertio, quia Rumor eſt
quid minus, quam Fama, minuſque probat,
quam ipſa: Fama eſt enim communis populi
aſſertio, Rumor autem eſt ſola paucorum di-
ctio; Abbas *in cit. cap. Veſtra num.* 12. *verſ.*
Rumor vero; Fagnan. *ibid. n.* 44. Reiffenſtuel
loc. cit. n. 392. Nebriſſenſis *loc. cit. verb. Ru-*
mor & alii. Quarto, quia Fama vires ſuas
eundo, & perſeverando extendit juxta illud
Virgilii *Æneidos* 4. *Fama malum, quo non*
aliud velocius ullum, Mobilitate viget, vireſ-
que acquirit eundo, & juxta illud Pſalm. 18.
In omnem terram exivit ſonus eorum, & *in fi-*
nes orbis terræ verba eorum: Rumor vero quan-
doque cito deficit, ut *l. ultim. ff. De heredi-*
bus inſtituend. Fagnan. *loc. cit. num.* 44. cum
Baldo ibi allegato, Reiffenſtuel *loc. cit. num.*
392. & alii. Unde Rumor definitur, quod ſit 12
particularis aſſertio ex incerto Auctore, & ſo-
la ſuſpicione proveniens; Sic Hoſtienſis *in cit.*
cap. Veſtra n. 3. Joan. Andr. *ibid. n.* 11. Cal-
de-

Digitized by Google

derin. *ibid. n.* 33. Fagnan. *ibid. num.* 44. Nebriſſenſis *loc. cit. verb. Rnmor*, Specnlator *in tit. de notoriis criminibus* §. *Nunc de Rnmore num.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 392. & colligitur *ex cap. Super eo* 5. *De eo, qui cognovit conſangnineam uxoris ſuæ*, *ex cap. Oſius* 2. *de election.* & *ex cap. Veniens* 19. *de Regularibus*.

13 Ut Fama probet, multa requiruntur. Primo requiritur, quod Fama originem duxerit a perſonis gravibus, honeſtis, fide dignis, & non intereſſatis: Unde non eſt attendenda Fama orta ab aliquibus malitioſis, ſuſpectis, aut proprio commodo, ſuæque utilitati ſtudentibus; *cap. Qualiter, & quando* 24. *de accuſationibus*, ibi: *Super clamorem, & Famam ad aures Superioris pervenit, non quidem a malevolis, & maledicis, ſed a providis, & honeſtis*; *cap. Licet ex quadam* 47. *de teſtibus*, ibi: *Nec ab infamibus, & ſuſpectis, ſed a fide dignis, omni exceptione majoribus didicerint*; Rota *recent. part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 76. *num.* 4. *part.* 12. *deciſ.* 419. *n.* 20. *part.* 17. *deciſ.* 207. *n.* 49. & ſæpe alibi, & commonis Doctorum.

14 Secundo, ut Fama probet, requiritur, quod habeat certos Auctores, & rationabiles, ac probabiles cauſas, ideſt, quod teſtes ſuper Fama deponentes teneantur exprimere certas perſonas, a quibus audierunt, & aſſignare cauſas probabiles, ex quibus populus inductus fuit ad ſic credendum, v.g. quia audierunt a certis perſonis honeſtis, fide dignis, omnique exceptione majoribus, quæ aſſeruerunt ita ſe vidiſſe oculis ſuis, vel quia ille, de cujus morte dicitur publicam Famam extare, ingreſſus eſt bellicum conflictum, aut navigans paſſus eſt naufragium, aut in flumen cecidit, ſeu projectus fuit, & amplius non eſt inventus, nec comparuit, licet diu expectatus ſit, vel hujuſmodi. Unde non eſt attendenda vana vox vulgi, & rumor in populo, quæ nullos habet certos Auctores, nec rationabiles, ſeu probabiles cauſas inducentes ad ſic credendum; *l. Decurionum* 12. *Cod. de pœnis*, ibi: *Vanæ voces populi non ſunt audiendæ*, *cap. Oſius Epiſcopus* 2. *de electione*, junctis concordantiis a Gloſſa ibi *in verb. Pupilli* relatis; Rota recent. *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 250. *n.* 5. *part.* 12. *dec.* 420. *n.* 15. *part.* 17. *dec.* 43. *n.* 11. & ſæpe alibi, ac Doctores communiter.

15 Tertio, ut fama probet, requiritur, quod teſtes deponant de tempore præciſo ante motam litem; *cap. Licet ex quadam* 47. *de Teſtibus*, ibi: *Et ante litem motam teſtificata didicerint*. Alioquin præſumeretur orta Fama primum occaſione litis motæ, ſeu ex conteſtatione ipſius, ſicque talis Fama non probaret; Rota *recent. p.* 3. *dec.* 117. *n.* 13. & *dec.* 562. *num.* 6. *p.* 7. *dec.* 182. *num.* 28. *p.* 8. *dec.* 283. *n.* 14. *p.* 10. *dec.* 158. *n.* 15. *dec.* 299. *num.* 8. *p.* 19. *tom.* 1. *dec.* 100. *n.* 20. & ſæpe alibi, ac communis Doctorum.

16 Quarto, ut Fama probet, requiritur, ut ea ſit uniformis, conſtans, perpetua, & inconcuſſa. Alioquin ſi eſſet difformis, inconſtans, & contrariis allegationibus debilitata, & conquaſſata non probaret; Rota *recent. part.* 1. *dec.* 182. *n.* 5. *part.* 2. *dec.* 277. *n.* 3. *p.* 8. *dec.* 211. *n.* 16. *p.* 10. *dec.* 158. *n.* 11. *dec.* 301. *num.* 27. *part.* 16. *dec.* 99. *n.* 8. & ſæpe alibi. Generaliter enim Fama per teſtes probata deſtruitur, vel incerta, & inconſtans redditur ex depoſitione aliorum teſtium de contraria Fama deponentium; Rota *rec. part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 276. *n.* 13. *part.* 8. *dec.* 99. *n.* 22. *p.* 10. *dec.* 158. *num.* 10. quo caſu una Fama deſtruit aliam; Rota *recent. part.* 6. *dec.* 205. *n.* 10. *part.* 14. *dec.* 276. *n.* 13. 17 Io coocurſu tamen Famæ bonæ, & malæ, ſemper eſt præferenda bona, etiamſi teſtes deponentes de bona Fama eſſent pauciores; Rota *recent. p.* 2. *dec.* 277. *num.* 2. *part.* 8. *dec.* 249. *n.* 27. cum variis aliis deciſionibus, & Doctoribus ibi citatis.

18 Fama probari poteſt per duos teſtes graves, fide dignos, & omni exceptione majores; *cap. Inquiſitionis* 21. §. *Quæſiviſti*, *de Accuſationibus*, ubi Fama cenſetur probata per duos, vel tres teſtes, & concordant *cap. In omni* 4. & *cap. Licet univerſis* 23. *de Teſtibus*, & *cap. Cum eſſet* 10. *de Teſtamentis*, ubi allegatur illud Dominicum *Matth. cap.* 18. *num.* 16. *In ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum*; & *cap. Si teſtes* 3. §. *Ubi numerus cauſ.* 4. *quæſt.* 2. & 3. ibi: *Ubi numerus teſtium non adjicitur, etiam duo ſufficient; pluralis enim locutio duorum numero contenta eſt*; & *leg. Ubi n.* 12. *ff. de Teſtibus*, ibi: *Ubi numerus teſtium non adjicitur, etiam duo ſufficient; pluralis enim locutio duorum numero contenta eſt*; Sic expreſſe Gloſſa *in l. Teſtium fides* 3. *verb. Confirm. ff. de Teſtibus*, dicens, quod Fama probatur per duos teſtes, cum jurant majorem partem populi ita ſentire; Bartolus *in l. De minore* 10. §. *Plurimum n.* 19. *de quæſtionibus*, Felinus *in cap. Tertio loco* 5. *n.* 4. *de probationibus*, Farinac. *lib.* 1. *Prax. crimin. q.* 47. *n.* 208. 210. & *ſeq.* Jul. Clar. *in Practic. crim.* §. *final. qu.* 6. *n.* 12. Menoch. *lib.* 8. *conſil.* 701. *n.* 49. Maſcard. *de probationibus, concl.* 750. *num.* 1. teſtans de communi.

19 Fama regulariter loquendo de per ſe non fa-

facit plenam probationem ; Gloſſa *in cap. Si teſtis 3. cauſ. 4. qu. 3. verſ. Fama*; Felinus *in cap. Per tuas* 10. *n.* 15. *de probationibus*, Abbas *in cap. Tranſmiſſæ* 3. *n.* 10. *Qui filii ſint legitimi*, Maſcard. *de probationibus concl.* 754. *n.* 1. teſtans de communi : Fama enim ſæpe eſt ſallax, nam *dictum unius facile ſequitur multitudo*, textu expreſſo *in cap. Cum in juventute* 12. *de purgatione Canonica*.

20 Facit tamen ſemiplenam probationem in cauſis Civilibus ; Secus autem in Criminalibus, ubi requiruntur probationes indubitatæ, & luce meridiana clariores ; Gloſſa *in cap. Veniens ad nos* 10. *verſ. Illorum, de Teſtibus*, & Gloſſa *in l. Teſtium fides* 3. *verſ. Confirm. ff. de Teſtibus* dicens cum aliis, quod Fama faciat probationem ſemiplenam ; unde facit deferri juramentum ; Speculator *tit. de notoriis criminibus* §. *Fama eſt num.* 5. Sannig *tit. de probationibus c.* 4. *n.* 12. Card. Tuſch. *Litt. F. concl.* 66. *num.* 19. Alexander *conſil.* 103. *n.* 3. & 5. *lib.* 7. Sigiſmund. Scaccia *lib.* 2. *de judiciis c.* 9. *n.* 84. 85. Rota *recent. part.* 3. *dec.* 374. *n.* 4.

21 Immo in variis caſibus Fama facit etiam probationem plenam. Primo enim Fama plene, & concludenter probat in antiquis, quæ excedunt memoriam hominum ; *cap. Cum cauſam* 13. *de probationibus* ; Rota *recent. part.* 1. *dec.* 75. *n.* 1. & *dec.* 445. *num.* 6. *p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 292. *num.* 4. *p.* 5. *tom.* 1. *dec.* 264. *nu.* 26. *p.* 3. *dec.* 475. *n.* 3. & ſæpe alibi ; Alexander *conſil.* 83. *n.* 7. *volum.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit.* §. 12. *n.* 406. Maſcard. *loc. cit. concl.* 754. *n.* 7. teſtans de communi. In antiquis enim cum ſint difficilis probationis, atque ob temporum injuriam legitima documenta pereant, admittuntur etiam leviores probationes.

22 Secundo, Fama plene probat, quando cum ea concurrunt alia adminicula ; *c.* 1. *de Appellationibus*, ibi : *Veritate per idoneas perſonas, & Famam loci ſollicite inquiſita*, *cap. Præterea* 27. *de Teſtibus*, *cap. Illud quoque* 11. *de præſumptionibus* juncta Gloſſa ibi, *Verb. Fama loci* ; ubi pluribus adductis dicit Famam ſufficere ad probationem, ſi aliæ præſumptiones concurrant ; Card. Tuſch. *litt. F. conſil.* 66. *n.* 3. & 65. teſtans de communi ; Rota *recent. part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 424. *n.* 5.

23 Tertio, Fama facit plenam probationem in rebus modici præjudicii, & in cauſis levioribus, Bartolus *in l. De minore* 10. §. *Plurimum, ff. de quæſtionibus*, Abbas *in cap. Veniens ad nos* 10. *n.* 9. *de Teſtibus*, Felin. *ibid. num.* 9. Maſcard. *loc. cit. concl.* 754. *num.* 8. & 17. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 407. & alii paſſim.

24 Quarto, Fama plene probat, quando agitur Remedio *Canon. Redintegranda* 3. *cauſ.* 3. *q.* 1. ad recuperandam poſſeſſionem. Tunc enim probata publica Fama, reſtitui debet poſſeſſio agenti hujuſmodi Remedio ; Maſcard. *loc. cit. num.* 24. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 410. Ancharan. *conſil.* 42. *num.* 2. teſtans de communi.

25 Quinto, Fama plenam facit probationem in iis, quæ ſunt difficilis probationis ; Rota *recent. p.* 3. *dec.* 481. *n.* 3. Bartolus *in l. De pupillo* §. *Si quis ipſe q.* 8. *ff. de novi operis nunciat.* Alexander *conſil.* 66. *n.* 9. *lib.* 3. Card. Tuſch. *loc. cit. concl.* 66. *n.* 66. Maſcard. *loc. cit. concl.* 754. *n.* 22. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 409. & alii paſſim.

26 Sexto, Fama facit plenam probationem, quando agitur de periculo animæ, & peccato evitando, *cap. Super eo* 2. *de conſanguinit. & affinit.* ubi ſola Fama loci de ſubſiſtente impedimento impedit Matrimonium contrahendum, ibi : *Vel ſi non manifeſtum, Fama tamen loci hoc habet* ; & Gloſſa *ibid. verb. Fama*, ubi expreſſe dicit : *Nota, quod Fama impedit Matrimonium contrahendum*, *cap. Cum in tua* 27. *de ſponſalibus*, *& plus facit Fama hic, quam dictum unius, ubi juramentum intervenit*, *c. Præterea* 12. *de ſponſalibus*. *Alias dictum unius, ſicut & Fama impedit matrimonium contrahendum*, *cap. Super eo* 22. §. 1. *de Teſtibus* ; Hæc dicta Gloſſa, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 411. Panimol. *dec.* 19. *adnot.* 3. *num.* 4. cum plurimis ibi allegatis ; Sanchez *de Matrimon.* 1. *diſp.* 72. *num.* 13. Maſcard. *de probationibus lib.* 2. *concl.* 1031. *num.* 11. & 12. Piaſecius *in prax. Epiſcop. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 39. *verſ. Sic & ſi in contrarium*, Ventriglia *tom.* 1. *de teſtibus in cauſ. Matrimonial. annotat.* 3. §. 1. *n.* 18. & alii paſſim.

27 Immo Fama impedimenti ſufficit ſine alia probatione ad impediendum Matrimonium inter ſponſos, etiamſi ſponſalia fuerint firmata juramento, ut colligitur ex *cap. Super eo*, 2. *de conſanguinit. & affinit.* ubi deciditur, Famam impedire Matrimonium contrahendum, *fide impoſita*, & ibi Gloſſa in verb. *Fide* explicat, ideſt *juramento*. Sic Doctores in eodem textu, præſertim Cardinal. *in fine*, Abbas *n.* 5. Covarruvias 4. *decretal.* 2. *par. cap.* 6. §. 19. *nu.* 11. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 1035. *n.* 12. Boſſius *de Matrimon. cap.* 7. §. 13. *num.* 124. & 125. *cum ſeq.* Piaſec. *loc. cit.* Hurtad. *de Matrimon. diſp.* 2. *num.* 68. *verſ. Sic addi-*

di-

dimus, Guttierez *de Matrimon. cap.* 26. *n.* 13. & 14. Panimoll. *loc. cit.* Ventriglia *loc. cit. num.* 19. Sanchez *loc. cit. num.* 14. ubi dicit non eſſe attendendum Paludanum contrarium tenentem.

28 Et de facto non adverſatur textus *in c. Cum in tua*, 27. *de ſponſalibus*, ubi videtur diſponi, quod ultra perſonam fide dignam requiratur Fama ad impedienda ſponſalia juramento firmata, ut prætendit dictus Paludanus *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 3. *caſu* 9. *n.* 27. Non adverſatur, inquam, quia ibi perſona fide digna non deſignatur ut teſtis, ſed tamquam denunciator, ut patet ex ipſiſmet verbis textus, ibi: *Quod ſi perſona gravis, cui fides ſit adhibenda, tibi denunciet, quod hi, qui ſunt Matrimonio copulandi, ſe propinquitate contingant, & de Fama, vel ſcandalo doceat*. Unde potius colligitur ex verbis textus Innocentium III. diſpoſuiſſe, quod etiam ſola Fama ſufficiat, ſi a denunciatore fide digno juſtificata fuerit, ut explicat Gloſſa *ibid. verb. De fama*, ibi: *Et ita ſola fama impedit Matrimonium*. Et ex Alexandro de Nevo, Guttierez, Barboſa, Sanchez tradit Boſſius *de Matrimon. cap.* 7. §. 32. *num.* 125. *verſ. Neque obſtas*, Panimol. *loc. cit. num.* 5.

29 Ut autem Fama ſufficiat pro plena probatione ad impediendum Matrimonium contrahendum, non debet eſſe privata, ut ſi de ea conſtet Judici ut privato, aut Judex de illa a multis in privato audiverit, ſed eſt juſtificanda per legitimas probationes. Sic Gloſſa & Doctores *in cit. c. Cum in tua*, 27. *de ſponſalibus*, Butrius *num.* 7. Alexander de Nevo *n.* 16. Abbas *num.* 6. Guttierez *loc. cit. num.* 14. Sanchez *loc. cit. num.* 15. Boſſius *loc. cit. n.* 126. 127. 128. Maſcard. *loc. cit. num.* 13. Panimol. *loc. cit. num.* 6. Ventriglia *loc. cit. num.* 20. & alii dicentes, quod Fama privata non ſufficit ad impediendum Matrimonium, ſed ſolum dat facultatem ad inquirendum, & ad recipiendum probationes de tali Fama.

30 Fama non ſufficit ad impediendum Matrimonium, ſi ex adverſo de contraria Fama clariores habeantur probationes. Gloſſa *in cit. c. Cum in tua, verb. Famam*; Rota *recent. p.* 1. *deciſ.* 182. *num.* 7. *p.* 8. *deciſ.* 211. *num.* 18. *p.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 16. *num.* 4. *p.* 15. *deciſ.* 318. *num.* 6. Pariſ. *conſil.* 64. *num.* 24. *volum.* 3. Maſcard. *loc. cit. num.* 14. Sanchez *loc. cit. n.* 16. Panimol. *loc. cit. num.* 8. Ventriglia *loc. cit. n.* 22. & alii paſſim.

31 Et ad deponendum contra hanc Famam admittuntur etiam propinqui, dummodo jurent; *cit. cap. Cum in tua* 27. *de ſponſalibus*, ibi: *Vel contra Famam hujuſmodi ſecundum tuæ diſcretionis arbitrium juramentum exhibeant propinquorum*, Maſcard. *loc. cit. num.* 15. Sanchez *loc. cit. num.* 17. Guttierez *loc. cit. n.* 15. Ugolin. *de Offic. & poteſt. Epiſc. c.* 15. §. 11. *n.* 7. *verſ. Atqui*, Panimol. *loc. cit. n.* 9. Ventriglia *loc. cit. n.* 23. & alii paſſim.

Relinquitur tamen arbitrio Judicis, inſpecta qualitate perſonarum, & contrariæ Famæ, an recipiendum, vel rejiciendum ſit juramentum conſanguineorum ſuper impedimento Matrimonii ad elidendam contrariam Famam, ac atteſtantium inter contrahere volentes nullum adeſſe impedimentum, *cit. cap. Cum in tua*, ibi: *Secundum tuæ diſcretionis arbitrium*, Maſcard. *loc. cit. num.* 16. Ugolin. *loc. citat.* §. 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 243. *num.* 7. & *caſu* 454. *n.* 2. Ventriglia *loc. cit. num.* 24. Panimol. *loc. cit. n.* 10. & alii. 32

Rumor, qui ex dictis *ſupra n.* 16. in multis differt a Fama, & eſt quid minus, quam ipſa Fama, quamvis ex probabiliori opinione non ſufficiat ad impediendum Matrimonium, ſufficit tamen ad effectum ſuſpendendi, ne contrahatur, donec veritas indagetur: Cum enim agatur de periculo animarum vitando, ne forte peccatum incurratur contrahendo cum affine, & agatur de modico præjudicio, ſi ſponſalia inter ſponſos inita dirimantur, cum facile poſſint reperire alium, vel aliam, cum quo, vel cum qua contrahant: hinc Rumor debet ſufficere ad ſuſpendendum Matrimonium, donec veritas ſit indagata. Immo Butrius *in c. ſuper eo* 5. *de eo qui cognovit conſanguineam uxoris num.* 7. & Præpoſitus *ibid. num.* 4. & alii relati a Sanchez *loc. cit. num.* 10. volunt, quod Rumor ſufficiat etiam ad impediendum Matrimonium per text. *in leg. Pactum ejus* 92. *ff. de hæred. inſtituendis*, ubi Rumor fuit creditus juſta cauſa credendi mortem cujuſdam *Magnæ*. 33

Fama impedimenti non ſufficit ad diſſolvendum Matrimonium contractum, & præcipue conſummatum, *c. Si duo* 4. *cauſ.* 35. *quæſt.* 6. Maſcard. *de probationibus lib.* 2. *concl.* 1034. *n.* 21. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *q.* 45. *num.* 32. Panimol. *l. cit. num.* 54. & alii paſſim, quia ut habetur *in c. Licet ex quadam* 47. *in fine de Teſtibus*: *Tolerabilius eſt enim aliquos contra ſtatuta hominum relinquere copulatos, quam conjunctos legitime contra ſtatuta Domini ſeparare*. Nam in conſtitutionibus ſuis poteſt Eccleſia, ſive Romanus Pontifex conditor Canonum diſpenſare, non item in Lege Divina poſitiva de 34

de indiſſolubilitate Matrimonii legitime contracti, Matth. *cap.* 19. *num.* 6. & Marci *cap.* 10. *n.* 9. ibi: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.*

35 Fama publica exiſtente contra Clericum fornicarium, hic debet ſe purgare, quod ſi nolit ſe purgare, vel deficiat, puniendus eſt, textu expreſſo *in c. Tua nos* 7. *de cohabitat. Cleri-*
36 *cor. & mulier.* Fama tamen, ſola, niſi ſit de crimine ita notorio, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, non ſufficit ad condemnandum; *cit. c. Tua nos.*

37 Fama non poteſt prævalere veritati; Rota *recent. p.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 606. *num.* 18. præcipue ſi agatur de Fama mala producta ex vana populi voce, quæ non eſt attendenda; Rota *recent. part.* 1. *deciſ.* 167. *n.* 29.

38 Fama affirmativa, vel prævalet, vel conquaſſat negativam; Rota *recent. part.* 6. *deciſ.* 28. *num.* 13.

Additiones ex aliena manu.

39 Magna eſt quæſtio, an Homini ſit dominium in famam ſuam? Qui famam cum externis bonis comparant, ii tenent, eſſe Ho-
40 mini dominium in famam. At rectius alii ne-
41 minem eſſe famæ ſuæ dominum ſentiunt. Fama enim conſequens eſt virtutis, ſi cauſam
42 ſpectes. Quid ergo in famam tuam ſtatuere poteris, ſi nihil potes contra virtutem, illæſa honeſtate? Si vero actum famæ *formalem*, ut dici ſolet, intelligas, ipſam nimirum aliorum de tua virtute exiſtimationem, quomodo erit in dominio tuo actus in animo alterius? Deinde aut exiſtimatio tuæ virtuti conformis eſt,
43 aut difformis. Si difformis, hæc fama non
44 eſt, ſed error. Si conformis, obtinet hæc quidem veræ famæ indolem, minui vero haud poteſt, niſi vel Boni deſinant recte judicare, vel ipſe deſinas agere; Confer Stryk. *juridic. diſſert. tom.* 2. *diſput.* 15. *cap.* 5. *num.* 2. & *plur. ſeq.*

45 Hinc ſequitur I. Non poſſe aliquem ſe infamare, ſalva conſcientia. II. Ob evitanda tormenta, vel levia, vel gravia non poſſe aliquem ſibi imponere falſum crimen, etiamſi pœna propter illud irroganda, illis tormentis
47 gravior, & ultimi ſupplicii foret. III. Neminem poſſe obligare famam in commodum alterius, ut ſi hic ex. gr. non præſtet datam fidem, ipſe velit malefidus reputari, aut obnoxius eſſe arbitrariæ illius contumeliæ, cui fidejuſſit; Idem Auctor *ubi ſupra.*

48 An quis cum periculo ſuæ famæ alterius famam teneatur reſtituere? Quomodo tenea- 49
tur, qui injuriam tantum materialem intulit; verb. gr. detulit apud Superiorem aliquem bona fide, ſeu ignoranter de falſo crimine. Item quid juris, ſi damnum bonorum per meam 50
infamationem aliquis paſſus ſit? Vide Fagundez *ad decal. lib.* 9. *cap.* 15. Molin. *Tr.* 4. *diſput.* 40. *num.* 3.

FAMILIA.

Familiæ nomen idem importat, ac agnatio, 1
ſeu denotat agnationem; Rota recent. *par.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 518. *n.* 11. & *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 588. *n.* 3. Card. de Luca *de jurepatr. diſc.* 26. *n.* 6. Piton. *de controverſ. Patronor. allegat.* 77. & alii paſſim.

Familia alia dicitur effectiva, & alia con- 2
tentiva. Familia effectiva dicitur illa, cujus ipſe teſtator, ſeu diſponens eſt cauſa efficiens vel ſtipes, ac ideo non eſt verificabilis, niſi in ejus deſcendentibus. Contentiva dicitur illa, quæ comprehendit omnes agnatos, & eſt verificabilis in omnibus transverſalibus; Card. de Luca *in ſumma Fideicommiſſor. num.* 148. & alii communiter. Ut quis dicatur de fami- 3
lia contentiva, requiritur concludens probatio deſcendentiæ a communi ſtipite, quod ſit agnatus legitimus, quod juſtificetur identitas armorum, & inſignium ſine diverſitate coloris, quæ ſolet inferre familiæ diverſitatem; Rota recent. *part.* 7. *dec.* 15. *n.* 29. & *ſeq.*

Familia contentiva eſt duplex, una proxi- 4
ma, ſeu proximior, altera remota, ſeu remotior. Proxima, ſeu proximior eſt, quæ deſcendit a patre, vel avo diſponentis. Remota autem, ſeu remotior eſt, quæ originem trahit ab avo, vel alio ulteriori communi ſtipite; ſic Cyriac. *controverſ.* 281. *num.* 72. & *ſeq.* Carolus Antonius de Luca *de linea legali art.* 15. *num.* 31. Manzius *conſult.* 368. *num.* 4. & *ſeq. lib.* 4. Rocca *diſp. Select. cap.* 2. *n.* 7. & alii.

In concurſu duarum linearum proximioris, 5
& remotioris, intelligitur vocata proximior, non autem remotior. Bald. *conſil.* 321. *ſub n.* 1. Socin. ſenior *conſil.* 33. *ſub num.* 8. *verſ. Præterea & ſeq. lib.* 3. Manzius *d. conſult.* 368. *ſub num.* 6. *in fine*; Rocca *loc. cit. num.* 8. & alii paſſim.

Familiæ appellatione, quamvis in dubio ve- 6
niat etiam contentiva, comprehendendo omnes

agnatos etiam tranſverſales ex adductis per Gabriel. *conſil.* 132. *q.* 6. *num.* 59. *lib.* 1. Simon. de Preris *de interpretat. ultim. volunt. lib.* 3. *interpret.* 3. *dub.* 1. *ſolut.* 11. *num.* 26. Rota in *Romana Fideicommiſſi de Miſinellis* 17. *Junii* 1615. *coram Patriarcha Pamphilio* impreſſa a Farinac. *deciſ.* 707. *num.* 6. *part.* 2. *recent.* Cardin. Seraphin. *deciſ.* 1438. *num.* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 645. *num.* 3. & 4. & Rota Recent. *part.* 2. *deciſ.* 707. *num.* 2. & 6. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 302. *num.* 6. & 7. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 586. *num.* 1. Tamen, quando conſtar, teſtatorem, ſeu diſponentem ſenſiſſe tantum de familia effectiva, tunc veniunt ſolum deſcendentes ab ipſo reſtatore, ſeu diſponente, non autem tranſverſales, ut tradunt Simon de Pretis *loc. cit.* Ruin. *conſil.* 153. *n.* 10. *lib.* 2. Pariſ. *conſil.* 51. *num.* 10. & *conſil.* 88. *n.* 36. *lib.* 2. & *conſil.* 1. *n.* 59. *lib.* 3. Socin. junior *conſil.* 91. *num.* 61. *lib.* 1. Barboſa *de appellativa verborum juris ſignificatione verb. Familia num.* 1. & 2. cum pluribus aliis ibi allegatis; Rota recent. *part.* 2. *deciſ.* 707. *n.* 3. cum aliis Doctoribus ibi citatis, ubi quod teſtator ſenſerit tantum de ſua familia effectiva, viſum fuit colligi ex verbis teſtamenti, ibi: *Sed quantum Deo placuerit, Caſale in ejuſdem Familia remanere debeat*, ponderando illud pronomen *ejuſdem*, quod denotat perſonalitatem ſecundum jura ibi allegata, & Doctores citatos.

7 Er quod teſtator, ſeu diſponens ſenſerit ſolum de familia effectiva, colligitur quoties vocavit illam addito pronomine *ſua*, vel *ipſius*, aut *ejuſdem*, & ſimilium; Rota recent. *part.* 2. *dec.* 707. *num.* 3. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 362. *n.* 7. & *ſeq. part.* 8. *deciſ.* 203. *num.* 6. *part.* 12. *dec.* 254. *num.* 7. & *dec.* 318. *num.* 7. & *part.* 13. *dec.* 1. *num.* 14. Menoch. *conſil.* 233. *num.* 20. & *conſil.* 1171. *num.* 3. & *de præſumpt. l.* 4. *præſumpt.* 88. *num.* 2. Stephan. Gratian. *diſcep. forenſ. tom.* 3. *cap.* 645. *n.* 5. Barboſa *l. c. num.* 2. cum pluribus aliis ibi citatis, Pitonius *de controverſ. Patron. allegat.* 75. *a num.* 36. *ad* 46. cum juribus, & DD. ibi allegatis.

8 Limita primo, pronomen *ipſius* comprehendere etiam familiam contentivam, deficiente effectiva, ut quando diſpoſitio facta ad favorem familiæ non poteſt verificari in deſcendentibus, ex quo non extant, vel quia vocati ſunt illi, qui non poſſunt habere filios, ut Sacerdotes; nam tunc appellatione familiæ veniunt tranſverſales de familia; Rota recent. *part.* 8. *deciſ.* 203. *num.* 7. Menoch. *conſil.* 106. *num.* 229. & *conſil.* 424. *num.* 12. *conſil.* 1171. *num.* 22. & *conſil.* 1171. *num.* 8. Ruin. *conſil.* 149. *num.* 8. *lib.* 2. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 351. *num.* 31. Peregrin. *conſil.* 42. *lib.* 2. Barboſa *loc. cit. num.* 4. Pitonius *loc. cit. allegat.* 100. *num.* 498. & 546. *cum ſeqq.* ubi pluribus adductis probat, quod Fundator Presbyter reſervando juſpatronatus favore illorum de domo, & familia, intelligitur reſervaſſe de domo, & familia contentiva.

Limita ſecundo, ſi pronomen *ipſius* adjiciatur Cippo, quo caſu denotat Stipitem totius agnationis, & comprehendit etiam familiam contentivam; Rota *part.* 3. *recen. deciſ. num.* 14. Pariſ. *in addit. conſil.* 33. *num.* 14. *lib.* 3. & alii. 9

Limita tertio, ſi a teſtatore, ſeu diſponente vocata ſit familia, & agnatio, quia tunc venit etiam familia contentiva, cum verbum *agnatio* comprehendat omnes per virilem ſexum conjunctos; *l. Juris conſultus*, 10. §. 2. *ff. de gradibus*, Menoch. *conſil.* 424. Pariſ. *conſil.* 22. *num.* 604. *cum ſeq. lib.* 3. Fuſar. *loc. cit. q.* 351. *num.* 40. Decian. *conſil.* 86. *num.* 28. & *ſeq. lib.* 3. Peregrin. *conſil.* 149. *num.* 22. *lib.* 5. Barboſa *loc. cit. num.* 8. & alii. 10

Quando vocata eſt familia in genere, intelligitur illa, quæ eſt de Columnello diſponentis, & deſcendit ab aliquo communi ſtipite, non autem illa, quæ non habet aliquem communem ſtipitem, ſed ſolum identiratem cognominis, & Armorum, quia non identitas Cognominis, & Inſignium, ſed Agnatio, & deſcendentia ab uno ſtipite, quamvis remotiſſimo, operantur identitatem familiæ. Cardinal. Celſ. *dec.* 341. *num.* 2. Surd. *conſil.* 316. *num.* 10. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 88. *num.* 2. & *conſil.* 1177. *n.* 3. & 7. Peregrin. *de Fideicommiſſ. art.* 22. *n.* 26. Andreol. *controv.* 338. *num.* 15. & *ſeq.* Merlin. *deciſ.* 669. *num.* 32. Pariſ. *conſil.* 1. *num.* 58. & *ſeq. l.* 3. Altograd. *conſil.* 79. *n.* 54. & *ſeq. l.* 2. Alexander *conſil.* 213. *l.* 6. *conſil.* 91. *l.* 7. Rocca *diſp. ſelect. c.* 2. *n.* 6. cum pluribus aliis ibi allegatis. 11

Familiæ vocatio, quoties plures exiſtunt Columnelli, intelligitur de familia, & Columnello, ſub quo diſponens continetur, conſiderato communi ſtipite; Bartol. *in l. Filius familias*, §. *Cum pater*, *ff. de Legatis* 1. & *in l. Peto*, §. *Fratre*, *ff. de Legatis* 2. Socin. in *l. Si cognatis n.* 31. *ff. de rebus dubiis*, Fuſar. *conſil.* 207. *num.* 4. & *ſeq.* aſſerens, quod familia, ſeu agnatione vocata, intelligatur de familia, ſeu agnatione Columnelli, de quo eſt ipſemet diſponens, non exiſtentibus deſcendentibus 12

tibus

Digitized by Google

tibus de familia effectiva. Menoch. *conſil.* 58. *num.* 1. *& ſeq.* Peregrin. *de Fideic. art.* 32. *num.* 83. *verſ. Si plures ſunt Columnelli*, Mandel. *conſil.* 32. *num.* 28. *lib.* 2. Altograd. jun. *controv.* 38. *n.* 63. Rocca *loc. cit. num.* 3. Rota recent. *part.* 1. *deciſ.* 300. *num.* 30. *verſ. Et hinc vidimus*, & alii plures cum Barboſa *loc. cit. n.* 36. ubi dicit, quod familiæ appellatione in teſtamento, quando plures ſunt familiæ ejuſdem cognominis, venit illa, de qua ipſe teſtator natus eſt.

13 Agens ad Fideicommiſſum tanquam unus de familia teſtatoris, neceſſarie probare debet ſe eſſe unum de Columnello teſtatoris per gradum, & ſtipitem; Pariſ. *conſil.* 51. *num.* 6. *& duobus ſeq. lib.* 2. Merlin. *deciſ.* 669. *num.* 27. Roc. *loc. cit. n.* 16. & alii.

14 Contendens ſuccedere in Majoratu inſtituto ad favorem proximiorum Collateralium de familia, liquido probare debet non ſolum ſe eſſe agnatum, & de familia, ſed etiam eſſe proximiorem; Maſcard. *de probation. concl.* 410. *n.* 26. late aliis adductis, Merlin. *dec.* 669. *n.* 29. *& ſeq.* Ciriac. *controv.* 281. *n.* 11. *& ſeq.* Peregrin. *conſil.* 82. *num.* 5. *lib.* 5. Rocca *loc. cit. num.* 11. & alii.

15 Majoratus Inſtitutor quoties non vocat maſculos ſimpliciter, ſed maſculos de ſua familia, tunc maſculi ex feminis non intelliguntur vocati. Manzius *conſ.* 220. *n.* 10. *l.* 3. Ubage *deciſ.* 24. *n.* 6. Rocca *l. c. n.* 13. & alii.

16 Feminæ non veniunt appellatione familiæ, quando teſtator expreſſit proprium nomen familiæ, ut quando dixit, remaneat *in domo*, *ſeu familia Ghilna*, quia tunc cum per ſolos maſculos conſervetur agnatio, feminæ erunt excluſæ; Peregrin. *de Fideic. art.* 25. *n.* 24. *& n.* 47. *ad med.* Hieron. Gabr. *conſil.* 132. *lib.* 1. Barboſa *loc. cit. n.* 17. & alii.

17 Fideicommiſſum quando tacite vel expreſſe relictum eſt pro conſervandis bonis in agnatione, feminæ ſunt excluſæ. Peregrin. *de Fideicom. art.* 25. *num.* 47. *& conſil.* 23. *num.* 10. *lib.* 3. *& conſil.* 149. *n.* 25. *cum ſeq. lib.* 5. Surd. *conſil.* 96. *n.* 18. *&* 27. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt.* 88. *n.* 5. *& conſil.* 197. *n.* 48. *&* 49. *& conſil.* 680. *n.* 24. Card. Mantica *de conjectur. ult. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 8. Barboſa *loc. cit. n.* 18. cum aliis ibi allegatis.

18 Quando teſtator conſtituit Fideicommiſſum ſucceſſivum, & duraturum in familia, ut quia adeſſent verba in ſubſtitutione, quæ perpetuitatem important, puta in infinitum, vel in perpetuum, tunc non veniunt feminæ appellatione familiæ; Surd. *conſil.* 96. *num.* 27. *& ſeq.* Crav. *conſil.* 180. *num.* 1. Nat. *conſil.* 676. *num.* 42. Barboſa *loc. cit. num.* 22. cum aliis ibi citatis.

Cum plures familiæ ſucceſſive vocatæ ſunt 19
ad Beneficium juris patronatus, proximior, qui eſt præſentandus, ſi tempore præſentationis ſit inhabilis ex defectu ætatis, non tollit jus quæſitum remotiori præſentato; immo proximior in præjudicium remotioris jam præſentati, & habentis requiſita, nec eſt diſpenſandus a Papa, *Sac. Cong. Conc. in Bononien.* 16. *Julii* 1695. *in Cremon.* 8. *Julii*, *&* 30. *Septemb.* 1702. *& in Novarien. diſpenſationis* 13. *Aug.* 1707. *Monacell. tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 7. *n.* 11. *& tom.* 4. *ſupplem. ad tom.* 3. *n.* 109. Piton. *de controv. Patron. alleg.* 85. *n.* 12.

Inter plures paſſive vocatos poteſt Patro- 20
nus, neglecto Clerico actuali, præſentare in fine quadrimeſtris, vel ſemeſtris, ſi agatur de jurepatronatus Eccleſiaſtico, alium tunc effectum Clericum, qui de tempore vacationis erat Laicus. Cum autem Patronus habeat quadrimeſtre, ſeu reſpective ſemeſtre ad præſentandum, & poſſit ſuo arbitrio præſentare ex pluribus ſibi beneviſum, non poteſt arctari ad præſentandum capacem, & habilem de tempore vacationis, ſed differre præſentationem uſque ad finem termini quadrimeſtris, ſeu reſpective ſemeſtris, ut interim præſentandus perveniat ad requiſitam ætatem, & capacitatem, ac obtineat Clericatum; Card. de Luca *de jurepatron. diſc.* 45. *n.* 8. *& ſeq. diſc.* 70. *n.* 17. *& diſc.* 82. *n.* 5. Piton. *loc. cit. n.* 4. *& diſcept. Eccleſ.* 13. *n.* 40. cum aliis ibi citatis, Barboſa *allegat.* 60. *n.* 77. Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 6. §. 1. *n.* 8. & ibi Carolus Antonius de Luca *n.* 6. *&* 9.

Hoc autem procedit, ubi capacitas requi- 21
ritur de tempore præſentationis; Secus vero, ubi capacitas requiritur de tempore vacationis, quia tunc Patronus arctatur ad illum præſentandum qui unice de hoc tempore eſt Clericus, & ſic capax reperitur, ut diſtinguit ipſemet Card. de Luca *de jurepatron. diſc.* 45. *n.* 7. *&* 8. *verſ. ſed quia*, *& diſc.* 70. *n.* 16. Piton. *dict. allegat.* 85. *n.* 5. Rota *in Civitatis Caſtelli*, *Canonicatus* 12. *Martii* 1714. §. *Conciliati*, *coram Scoto*, cum aliis ibi citatis.

Capacitas autem vocatorum cenſetur requiſi- 22
ta de tempore vacationis Beneficii, quando eorum vocatio eſt directa, & e contra cenſetur requiſita de tempore præſentationis ad Beneficium, quando eorum vocatio eſt mediata, & non directa. Tunc vero dicitur vocatio directa, quando abſque præſentatione & facto Pa-

Patroni Fundator vocat perſonas de certo genere, ditigendo verba ad Judicem, non ad Patronos, ſicque vocatio cenſetur facta cum relatione ad diſpoſitionem juris præſerentis capacem incapaci. Dicitur autem vocaiio mediata, ideſt mediante præſentatione, & facto Patroni, quando Fundator non dirigit verba directe in vocaros, ſed in Patronum, dando ei facultatem præeligendi, & præſentandi qnem maluerir de cerro genere, quamvis adveniat ejus capacitas ſolum de tempore præſentationis, & inſtitutionis. Carolus Antonius de Luca *de linea legali art.* 24. Piton. in *Parergon. ad diſcept. Eccleſ. part.* 2. *n.* 12. Rota *in cit. Civitatis Caſtelli*, *Canonicatus* 12. *Martii* 1714. §. *Conciliari*, *coram Scoto* apud Piton. *cit. alleg.* 85. *n.* 19.

23 Vocatis proximioribus de duabus familiis diſtinctis præſentatio competit proximiori in unaquaque familia, non autem duobus proximioribus de una familia tantum: Unicuique enim familiæ competere debet ſua vox, cum duo proximiores intellecti fuerint per Teſtatorem de duabus diſtinctis familiis, non autem ut una tantum familia repræſentare debeat duos ptoximiores ad excluſionem alterius familiæ contra mentem Teſtatoris. Card. de Luca *de Fideicomm. diſc.* 27. *n.* 7. 8. *&* 12. Rolles *de repræſentat. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 15. *&* 16. Carolus Ant. de Luca *de linea legali lib.* 2. *art.* 32. *n.* 3. *in fine*, *& lib.* 1. *art.* 22. *n.* 38. Rota *coram Cerro decif.* 793. *n.* 5. *& ſeq. & deciſ.* 839. *n.* 5. *& ſeq.* Piton. *de Controv. Patron. allegat.* 94. *n.* 4. & alii.

24 Vocatis pluribus familiis cum lege, quod præſentatio pertineat ad proximiores, & ſeniores, proximioritas, & ſenioritas intelligitur diſcretive in qualibet linea, ſeu familia ex proximioribus vocatis, non autem comparative ad aliam familiam, quia alias ſequeretur magnum abſurdum contra mentem Teſtatoris, qui ſi vocaſſet v. g. quinque proximiores ſeniores quinque ſamiliarum, unica tantum familia, quæ haberet quinque Perſonas ætate majores reſpective ad alias lineas, uſurpare ſibi deberet omnes quinque voces, denudando omnes alias quatuor familias; Baldus *deciſ. & rer. judic. tit.* 3. *deciſ.* 33. *n.* 2. *& ſeq. & deciſ.* 37. *n.* 15. *& ſeq. deciſ.* 38. *n.* 22. *& ſeq.* Card. de Luca *de fideicomm. diſc.* 17. *n.* 8. *&* 11. Peregrin. *de fideicomm.* 20. *n.* 6. Piton. *loc. cit. n.* 13. Carolus Ant. de Luca *de lin. legali art.* 21. *n.* 38. & alii.

25 Reſervato jurepatronatus activo ſeniori de familia, & paſſivo omnibus de familia, in hoc jure paſſivo cenſetur incluſus etiam ipſe ſenior habens jus activum. Rota recent. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 49. *n.* 19. *&* 20. *& deciſ.* 84. *n.* 1. *&* 11. *& in Auximana jurispatronatus* 17. *Junii* 1701. §. *Minuſque*, *coram Anſaldo*, *& in Hortana Beneficii* 1. *Junii* 1708. §. *Taliſque*, *coram Emin. Priolo*, *& in Mediolanen. Beneficii* 31. *Jan.* 1711. §. *Potiſſime*, *coram Anſaldo*; Card. de Luca *de jurepatron. diſc.* 29. *num.* 3. Piton. *l. cit. allegat.* 52. *num.* 34. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis. Et ratio eſt quia ſi Fundator voluit ſeniorem de familia eſſe Patronum, & poſſe dare alteri Beneficium, multo magis dare ſibi, cum propter quod unumquodque tale, & illud magis; ſi enim voluit illi tamquam prædilecto ſupra omnes alios de familia tribuere jus activum, a fortiori cenſendum eſt voluiſſe illi tribuere jus paſſivum, cum prædilectus in jure activo, quod eſt plus, merito cenſendus ſit prædilectus etiam in paſſivo, quod eſt minus, ut dicunt allatæ Rotales deciſiones, cum ubi majus conceditur, minus conceſſum eſſe videatur, *cap. Ex parte* 27. *de decim.* & cui licet, quod eſt plus, licet utique, quod eſt minus, *c. Cui licet* 53. *de Regul. juris in* 6. *& l. Non debet* 21. *ff. de Regul. juris*, & iſte in tali caſu diceretur nominatus, & præſentatus ab eodemmet Fundatore, ut dicunt Doctores apud Piton. *cit. allegat.* 52. *a n.* 35. *ad* 37.

Præſentatus de familia Fundatoris in pari- 26
tate vocum præfertur præſentato de ſamilia
Patronorum, ſeu præſentantium extraneorum.
Rota *in Mediolanen. Juris patronatus* 3. *Julii*
1648. *coram Pauluccio* impreſſa apud Piton.
diſcept. Eccleſ. part. 2. *diſcep.* 38. *num.* 6. *&*
ſeq. Ventriglia *to.* 2. *annot.* 1. §. 3. *num.* 57.
cum aliis ibi citatis. Item in paritate vocum 27
præferendus eſt præſentatus, qui eſt unus de
compatronis, & de familia Fundatoris. Rota 28
in cit. Mediolanen. & Piton. *loc. cit. n.* 7. cum
plurimis aliis ibi allegatis. Et gratia, ſeu pro-
viſio Apoſtolica impetrata cum derogatione
medietatis vocum, & gratificatione ad favorem
impetrantis eſt ſubreptitia, & nulla, ſi non
fuit expreſſum Summo Pontifici, quod alter
præſentatus erat unus ex Compatronis, & de
familia Fundatoris: ſi enim id fuiſſet expreſ-
ſum, aut retraxiſſet a conceſſione, aut ſaltem
eam difficiliorem reddidiſſet, ac proinde talis
gratia, & proviſio tamquam ſubreptitia reddi-
tur nulla, *cap. Conſtitutus* 19. *c. ſuper litteris*
20. *c. Poſtulaſti* 27. *de Reſcriptis*. Rota *in cit.*
Mediolanen. & Piton. *loc. cit. n.* 8. cum aliis
ibi allegatis.

Ma-

Digitized by Google

29 Major pinguedo vocis non dat prælationem, ſi præſentatus ab altero coherede ſit de familia, & genere Fundatoris, & iſte debet inſtitui, quamvis generaliter loquendo in paritate vocum præferendus ſit præſentatus ab habente pinguiorem vocem, ex quo v. g. plus contulerit Eccleſiæ, ſeu majorem quotam hereditariam habeat, ut omiſſis antiquioribus firmavit Rota *in Lauden. Canon.* 27. *Junii* 1696. §. *Ceſſare*, *coram Emerix*, & 3. *Martii* 1697. §. *Individuitas*, *coram Tremoille*, & ſcripſit Piton. *diſc. Eccleſ. part.* 1. *diſc.* 4. *n.* 28. Non tamen in concurſu conſanguinei Fundatoris præſentati ab alio, licet non habente tam pinguem vocem, quia tunc non eſſet præferendus præſentatus ab habente pinguiorem vocem, ſi alter præſentatus ab alio Patrono eſſet de genere, & familia Fundatoris; iſte enim tunc præferri deberet; Lambertin. de *jurepatron. lib.* 2. *part.* 3. *q.* 5. *art.* 6. *n.* 5. & 6. Piton. *loc. cit. n.* 28. & 29. & tenuit Rora *in d. Lauden. Canonicatus* 27. *Junii* 1696. *verb. Ceſſare*, *coram Emerix*, & 3. *Martii* 1697. §. *Individuitas*, *coram Tremoille*.

30 Verba conceſſionis: *ipſis*, *poſteriſque ſuis*, & *poſt illorum obitum ſeniori*, & *antiquiori duntaxat de domo illorum*, ſunt perſonaliſſima, & reſtrictiva, & intelliguntur tantum de perſonis ibi expreſſe nominatis, & de earum familia effectiva, Gratian. *diſceptat.* 645. *num.* 5. Card. de Luca *de jurepatronat. diſc.* 14. *num.* 2. & *ſeq.* Carlin. *controverſ.* 507. *num.* 46. & 47. Vivian. *de jurepatron. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 10. Piron. *cit. part.* 1. *diſcept.* 14. *num.* 26. cum aliis ibi citatis, & variis S. Rotæ deciſionibus; Si enim dicta verba intelligerentur de tota familia ram effectiva, quam contentiva, maximum ſequeretur abſurdum, quod ſcilicet exiſtente aliquo ſeniore in linea contentiva, iſte ſuccederet ad excluſionem deſcendentium de linea effectiva Fundatoris contra ipſius mentem, qui propriis deſcendentibus dumtaxat proſpicere voluit, ut ponderat Rota *deciſ.* 450. *num.* 9. *verſ. Et ſimilia*, & *num.* 10. *coram Merlino*.

31 Amplia, etiamſi conceſſio facta ſit pluribus fratribus; quia adhuc non venit familia contentiva aliorum tranſverſalium in genere, uti in terminis plurium fratrum eodem modo vocatorum cum ipſorum familia firmavit Altograd. *conſil.* 79. *num.* 17. Rota *deciſ.* 233. *n.* 8. *part.* 12. *deciſ.* 406. *n.* 28. & *ſeq. part.* 13. *deciſ.* 199. *num.* 23. & *ſeq.* coram Priolo, & in Mantnana Beneficii 3. *Junii* 1689. impreſſa apud Piton. *cit. diſcept.* 14. *num.* 28. *verſ. Nec aliquid*.

32 Vocatis eis de parentela, ſeu familia in genere, præſentatus a Patrono inſtituendus eſt, non attenta qualitate proximioritatis: Cum enim Fundator in jurepatrouaru paſſivo vocaverit illos de parentela in genere, cenſetur reliquiſſe Patrono libertatem eligendi quemcumque voluerit, non attento gradu proximioris, aut remotioris. Card. de Luca *de jurepatron. diſc.* 45. *num.* 3. ibi: *Dixi prorſus vanam eſſe dicti Joannis Antonii præſentationem, quamvis eſſet capax*, & *proximior*; *quoniam ubi lex fundationis in jure paſſivo non vocat gradum proximiorem, ſed ſolum mandat præſentari aliquem de parentela, vel de certo genere, tunc habens facultatem præſentandi, fundationis legem recte implere dicitur præſentando unum de genere quamvis remotiorem, dum ſufficit non egredi genus præfinitum*, juxta diſpoſirionem text. *in l. Unum ex familia*, *ff. de Legat.* 2. Carolus Ant. de Luca *de linea legali lib.* 1. *art.* 24. *n.* 24. *verſ. Ego pertranſeo*; Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 3. *cap.* 7. *a num.* 27. *ad* 42. Piton. *de controverſ. Patronor. allegat.* 7. *n.* 8. & *ſeq.* Rota *in Valentina Beneficii* 22. *Junii* 1703. §. *Talis*, *coram Lanzetta*, *in Vincentin. Beneficii* 25. *Januarii* 1704. §. *final. coram Eminentiſſimo Caprara*, & *in Hortana Beneficii* 1. *Junii* 1708. *coram Priolo* relar. ab ipſo Pitonio *loc. cit.*

33 Quando vocatur proximior, & antiquior de familia, præcedentiam habet proximioritas ſupra ſenioritatem, & intelligitur ſenior inter ſolos proximiores; Unde non quæritur ſenior ſaltuarie inrer lineas proximas, & remotas, ut cenſult Rota *in Majoricen. Beneficii* 4. *Julii* 1696. §. *final. coram Card. Tremoille*, Piton. *loc. cit. allegat.* 100. *num.* 554. & *in diſceptat. Eccleſiaſtic. part.* 1. *diſcept.* 26. *num.* 18. *in fine*, ubi expreſſe dicit, quod vocato ſeniore, & proximiore de familia, intelligitur vocatus ſenior inter plures proximiores exiſtentes in eodem gradu; Unde licet exiſtens in gradu remotiori ſit ſenior, non tamen præfertur alteri, qui ſit proximior: nam in tali caſu prærogativa proximioritatis vincit illam ſenioritatis.

34 Spectante jurepatronatus ad res familias proximiorum, ſi ex lege fundationis debeant præſentare ſolum duo ex proximioribus, tunc in primo ingreſſu præferuntur duo ſeniores ex dictis proximioribus: Cum enim Fundator voluerit jus præſentandi ſpectare tantum ad duos ex proximioribus, ſi reperiantur tres familiæ æque proximæ, tunc inter dictas tres familias præcedentia debetur duobus ſenioribus ex dictis tribus familiis, cum omnes tres præſenta-

Digitized by Google

re non poſſint ; Unde attendi debet qualitas ſenioritatis veluti motivum prælationis duorum inter vocatos, juxta regulam, de qua March. *conſil.* 158. *n.* 41. *& ſeq.* Card. de Luca *de Fideicommiſſ. diſc.* 52. *num.* 14. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 356. *n.* 5. Tiraquell. *de primogen. in præfat. nu.* 106. *& ſeq.* Lambertin. *de jurepatronat. lib.* 2. *part.* 2. *quæſt.* 7. *art.* 26. *n.* 2. Piton. *loc. cit. allegat.* 94. *n.* 3.

35 Vocati per poſterius non poſſunt impedire Clericatum favore prius vocati : Card. de Luca *de jurepatronat. diſc.* 82. *n.* 5. Carolus Antonius de Luca *de linea legali reſponſ.* 22. *n.* 5. Piton. *loc. cit. allegat.* 65. *n.* 16. Rota *in Tridentina Capellaniæ* 5. *Aprilis* 1715. §. *fin. coram Cerro*.
36 Concurrente enim Laico de linea primo vocata, & Clerico de linea ſecundo vocata, Ordinarius tenetur clericare Laicum de linea primo vocata, illumque inſtituere, excluſo Clerico actuali de linea ſecundo, ſeu ſubſidiarie, vocata ; quia paſſive vocato ex lege fundationis tamquam arctato ratione Beneficii Ordinarius tenetur Clericatum conferre ; Vivian. *de jurepatr. lib.* 6. *c.* 6. *num.* 56. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 100. *& p.* 7. *cap.* 10. *num.* 37. Card. de Luca *in Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſ.* 25. *num.* 8. Piton. *loc. cit. allegat.* 68. *n.* 23. *&* 27. Rota *diſc.* 136. *n.* 3. *& deciſ.* 195. *n.* 1. *&* 2. *coram Rambaldo*, *ac deciſ.* 1150. *n.* 1. *ſeq. coram Coccino*.

37 Nec tali paſſive vocato currit tempus quadrimeſtris, ſeu reſpective ſemeſtris, ſi intra illud petit Clericatum, & Ordinarius ex ſui culpa diſtulit illum ei conferre, quia dilatio Ordinarii cauſata ex ejus facto & culpa non debet nocere paſſive vocato ad Beneficium, qui intra tempus debitum inſtantiam fecit pro Clericatu, ei enim uſque de tempore primæ inſtantiæ fuit jus quæſitum, ut cenſuit Rota *part.* 17. *recent. deciſ.* 80. *nu.* 9. *& ſeq.* Piton. *loc. cit. allegat.* 65. *n.* 15. *& allegat.* 68. *n.* 20. *&* 27. ubi teſtatur ſic etiam reſolviſſe *Sacram Congregationem Concilii* 27. *Aprilis* 1714. decernendo, quod ipſi tamquam vere impedito non curreret tempus.

38 Tempus quadrimeſtris, vel ſemeſtris ſicut competit Patronis ad præſentandum, ita paſſive vocatis ad comparendum ; Rota *in Barchinonen.* 14. *Martii* 1692. §. *Probata*, *coram Urſino* ; Piton. *de controverſ. Patron. allegat.* 1. *num.* 10. *allegat.* 65. *num.* 4. *& allegat.* 100. *num.* 331. Cyrillus *quæſt. Juris cap.* 93. & alii paſſim.

39 Vocatus in jurepatronatus paſſivo non poteſt præteriri per Patronum ; Rota *part.* 11. *recent. deciſ.* 122. *n.* 1. *& ſeq. part.* 19. *deciſ.* 331. *n.* 1. *&* 2. *& in Alexandrina*, *Juriſpatronatus* 4. *Decembris* 1699. §. 1. *coram Cardinali de la Tremoille*, *& in Faventina Beneficii* 11. *Februarii* 1704. §. *Cum enim*, *coram Muto*, *& in Hortana Beneficii* 1. *Junii* 1708. *fere per totam*, *coram Cardinali Priolo* cit. & ſecuta a Pitonio *allegat.* 84. *num.* 48.
40 Paſſive enim vocatus dicitur præſentatus per Fundatorem, & venit inſtituendus, etiamſi Patronus illum præſentare recuſaverit ; Rota *part.* 19. *recentior. deciſ.* 135. *num.* 2. *& in Aſtenſi Prioratus ſuper inſtitutione* 7. *Decembris* 1708. §. *Eoque magis*, *coram Aldovrando*, *& in Senogallien. Canonicatus de Luchis* 23. *Junii* 1710. §. *Quin profecerit*, *coram Aldovrando*, *& in Civitatis Caſtelli Canonicatus* 12. *Martii* 1714. §. *Ratio fiat*, *coram Eminentiſſimo Scoto* ; Piton. *allegat.* 68. *n.* 10. Rocc. *diſp. juris*, *cap.* 190. *nu.* 22. & alii.
41 Nam vocatus per Fundatorem cum præcepto, quod heres eum præſentet, dicitur præſentatus ab eodem Fundatore ; Rota *coram Buratto deciſ.* 755. *num.* 4. *& coram Pamphilio deciſ.* 99. *num.* 3. Piton. *de controverſ. Patron. allegat.* 82. *n.* 18.
42 Unde Patrono recuſante præſentare quem nominavit Fundator, poteſt hic nedum irrequiſito, ſed immo etiam invito Patrono, comparere coram Superiore, & petere, ac obtinere Inſtitutionem ; Card. de Luca *de jurepatronat. diſcurſ.* 20. *num.* 7. *verſ. Etiam ſine præſentatione* ; Piton. *cit. allegat.* 82. *n.* 10. Rota *coram Buratto dec.* 755. *num.* 2. *& in recentior. part.* 12. *deciſ.* 68. *num.* 2. *part.* 15. *deciſ.* 335. *num.* 1. *& ſeq. & in Valentina Beneficii* 9. *Januarii* 1693. §. *Moti*, *&* 4. *Aprilis ejuſdem anni* §. *final. coram Molines Decano* :
43 cum oppoſitio paſſive vocati habeatur pro præſentatione ; Rota *coram Pamphilio deciſ.* 99. *n.* 3. Piton. *allegat.* 52. *n.* 37. & alii.

44 Ordinarius conferendo jure devoluto, tenetur, ſervata forma in fundatione Beneficii præſcripta, conferre paſſive vocatis ; Garcias *de Beneficiis part.* 10. *cap.* 3. *num.* 42. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 46. *num.* 33. Lotter. *de re Benefic. lib.* 2. *quæſt.* 24. *num.* 62. *&* 63. Monacell. *part.* 1. *tit.* 2. *num.* 13. Piton. *allegat.* 75. *num.* 71. & Rota *in Tuſculana Capellaniæ* 15. *Mart.* 1715. coram Anſaldo impreſſa apud Piton. *loc. cit.*
45 Et id obſervat etiam ipſamet Sedes Apoſtolica in Beneficiis ad ipſam devolutis, nullum unquam præjudicium inferens perſonis in fundatione paſſive vocatis ; Rota *coram Bich. dec.* 489. *num.* 17. *& in recentior. part.* 17. *dec.* 321. *num.* 7. *& in Barchinonen. Beneficii* 2. *Decembris* 1701. §. *Nec atten-*

Digitized by Google

attendendum, & 24. *Mart.* 1672. §. 1. *coram Cardinali Caprara*, & 27. *Mart.* 1703. §. *fin. coram Lancetta*, & *in Vicentina Beneficii* 17. *Febr.* 1713. §. *Præterea*, *coram Aldovrando*, & *in dict. Tuſculana Capellaniæ* 15. *Maii* 1715. *coram Anſaldo*, impreſſa apud Piton. *loc. cit. num.* 72.

46 Præſentatus per medietatem vocum, & habens gratiam Apoſtolicam cum derogatione alterius medietatis præfertur alteri ſolam medietatem habenti; Rota *part.* 18. *recent. deciſ.* 667. *n.* 19. & *in Romana Capellaniæ Sancti Nicolai* 28. *Jun.* 1709. & *in Majoricenſi Beneficii* 6. *Decemb. ejuſdem anni* §. *Quoque indubitantius coram Anſaldo*, *ac in Sorana juriſpatronatus* 22. *Januar.* 1712. §. *Concluſio*, *coram Falconerio*, Pitonius *de controverſiis Patronorum allegat.* 94. *n.* 2. & alii.

47 Habens unam vocem privativam, & aliam cumulativam præfertur habenti unam tantum cumulativam; Lambertin. *de jurepatronat. lib.* 2. *part.* 2. *quæſt.* 7. *art.* 13. *num.* 7. *verſ. Immo*, Pitonius *loc. cit. allegat.* 100. *num.* 36. & alii paſſim.

48 Clericus in paritate gradus præfertur Laico; Pitonius *loc. cit. allegat.* 32. *num.* 6. 19.
49 & 21. cum variis aliis ibi adductis. Item inter pares gradu æque dilectos præfertur ætate major, & Clericus antiquior, præſertim in Beneficio Sacerdotali in habitu, ubi major aptitudo præfertur, quæ reperitur in eo, qui eſt magis proximus ad Sacerdotium; Rota *in Volaterrana Beneficii* 7. *Decemb.* 1708. §. *Verum quoque*, *coram Criſpo*; Panimoll. *dec.* 106. *adnot.* 1. *n.* 12. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 3. *c.* 12. *n.* 46. *in fine*, Pitonius *loc. cit. alleg.* 83. *n.* 15. & alii.

50 Item in Beneficio licet Sacerdotali in habitu præfertur Sacerdos Clerico. Dignior enim Clerico eſt Sacerdos; Vivian. *de jurepatronat. lib.* 12. *cap.* 9. *num.* 3. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 3. *c.* 7. *a n.* 47. *ad* 42. & *c.* 9. *n.* 46. Seraph. *dec.* 968. *num.* 1. Rota *coram Zarat. deciſ.* 18. *n.* 4. & *coram Cerro dec.* 458. *n.* 3. & *coram Peutinger. dec.* 343. *num.* 4. & *coram Emerix jun. dec.* 911. *num.* 6. Pitonius *loc. cit. alleg.* 7. *num.* 10.

51 Ubi Fundator requiſivit Sacerdotium in habitu, præfertur ille, qui eſt Clericus de tempore vacationis, alteri, qui eſt Laicus, & Clericatum aſſumpſit tempore quadrimeſtris. Cum enim Clericus antiquior, & ætate major ſit magis proximus ad Sacerdotium, eſt omnino præferendus in præſentatione per Patronum, & in Inſtitutione per Ordinarium ratione ſic præſumptæ voluntatis Fundatoris requirentis in præſentando, & inſtituendo Sacerdotium in habitu; Rota *part.* 15. *recentior. dec.* 241. *n.* 2. Garcias *de Beneficiis part.* 7. *c.* 1. *num.* 73. Pitonius *loc. cit. allegat.* 85. *num.* 13. & alii.

Civibus, & Parochianis tamquam Compa- 52
tronis competit privilegium prælationis in paritate vocum; Pitonius *loc. cit. allegat.* 4. *n.* 20. & 22. cum aliis ibi allegatis per Text. *in cap. Nullus invitis* 13. *diſt.* 61. & *cap. Hortamur* 8. *diſt.* 61.

Compatronus in paritate vocum habet Præ- 53
lationem de jure ad Beneficium; Lambertin. *de jurepatronat. lib.* 2. *part.* 3. *q.* 5. *artic.* 7. *per tot.* Barboſa *de poteſtate Epiſcop. alleg.* 72. *n.* 203. Pitonius *loc. cit. allegat.* 6. *num.* 5. Rota *in Mediolan. juriſpatronat.* 3. *Julii* 1584. *coram Pauluccio*, & *in Placentina Parochialis* 16. *Maii* 1708. §. *final. coram Anſaldo*.

Habens qualitatem ſanguinis, & Patrona- 54
lem, ceteris paribus, anteponendus eſt habenti tantum qualitatem ſanguinis: Pluribus enim inſignitus prærogativis præfertur inſignito paucioribus, & duæ qualitates magis prælationem merentur quam una, cum duo vincula magis ſtringant; Cardin. de Luca *de jurepatr. diſc.* 49. *num.* 9. Lambertin. *de jurepatronat. lib.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 5. *art.* 6. *num.* 6. & *art.* 7. *n.* 2. Carolus de Luca *de linea legali lib.* 1. *art.* 24. *num.* 33. §. *Si autem*, *in fine*, Fattinel. *reſponſ.* 54. *num.* 8. Pitonius *loc. cit. alleg.* 6. *n.* 13.

Compatronus in paritate vocum præfertur 55
conſanguineo alterius Compatroni præſentato;
Pitonius *l. cit. allegat.* 6. *num.* 7. & *ſeq.* & *al-*
legat. 7. *num.* 21. *in fine* cum aliis ibi citatis. 56
Item Compatronus habens etiam juſpatronatus paſſivum in paritate vocum gratificandus eſt in concurſu præſentati etiam paſſive vocati, ſed non Compatroni; Pitonius *loc. cit. allegat.* 52. *num.* 39. cum Fattinel. Cardin. de
Luca, & aliis ibi citatis. Item præſentatus 57
in paritate vocum ſemper præfertur in concurſu extranei, quando eſt conſanguineus ipſius Patroni licet extranei; Cum enim heres Patronus licet extranei repræſentet perſonam Fundatoris, ſubrogatur in omnibus juribus eidem Fundatori competentibus, adeoque ſicuti in paritate vocum præfertur præſentatus de ſanguine Fundatoris compræſentato extraneo; per Gloſſam *in cap. Neminem* 1. *diſt.* 70. & varias Rotæ deciſiones, & Doctores cum Pitonio *loc. cit. alleg.* 100. *num.* 379. ita etiam in paritate vocum præferendus eſt compræſentatus de ſanguine Patroni licet extranei, in concurſu ex-

tranei, qui non ſit de ſanguine Patroni; Sic Rota *in Alatrina juriſpatronatus* 15. *Junii* 1705. *coram Scoto*, & *in eadem Alatrina juriſpatronatus* 7. *Decembris* 1705. *coram eodem Scoto*, impreſſa apud Pitonium *loc. cit. allegat.* 20. *num.* 19. & 30. cum variis aliis ibi citatis, & Lambertin. *de jurepatronat. lib.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 5. *artic.* 4. *num.* 11. *in fine*, ubi teſtatur, quod ita vidit millies obſervari in facto.

58 In Beneficiis etiam vere Sacerdotalibus Sacerdos aptitudine, & de ſanguine præferri debet extraneo licet actu Sacerdoti; Rota *in Melevitana Beneficiorum* 16. *Jun.* 1710. *coram Falconerio* impreſſa apud Pitoninm *loc. cit. allegat.* 17. *num.* 17. expreſſe dicens, qnod in Beneficiis vere Sacerdotalibus, ſi concurrat extraneus, qui ſit Sacerdos in actu, & aliquis de ſanguine in aptitudine, debeat iſte ex præſumpta mente Teſtatoris præferri; Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 32. Pitonius *loc. cit.* & alii.

Additiones ex aliena manu.

59 Multa hic conſarcinavit *Auctor*, quæ qui-
dem non ſunt hujus Loci. Propriæ vero ſunt
inſpectiones hæ, quæ tum in Patronatibus,
60 tum in Fideicommiſſis ſæpe occurrunt. *Pri-
ma*, vocata familia quando veniat effectiva
tantum, & quando item contentiva, de qua
61 agit & ipſe *Auctor*. *Secunda*, quando vocata
Familia veniant ii, qui quamvis ſint de co-
gnomine, tamen nec de Familia contentiva
62 ſunt. *Tertia*, quando vocata Familia, ſive
effectiva tantum, ſive etiam contentiva, ve-
niant non ſolum Agnati, ſed etiam Cognati.
63 Et *quarta* demum, quando vocata familia ve-
niant Fœminæ, de qua *Auctor* quoque ſed mi-
nus recte agit.
64 Nimium autem eſſet de his omnibus pro
dignitate agere. Vide ſi lubet de prima in-
ſpectione *Rotam in Firmana Beneficii* 26. *Jun.* 1719. *coram bon. mem. Gamach. in Baren. Beneficii ſuper pertinentia patronali* 23. *Apr.* 1728. *cor. clar. mem. Calcagnin.* & *in Romana Legatorum* 28. *Jun.* 1745. *cor. bon. mem. de Vait.* De ſecunda inſpectione *Rotam in Melevitana Canonicatus* 14. *Maii* 1725. *cor. clar. mem. Corio*, *in Caven. celebrationis Miſſarum* 17. *Mart.* 1727. *cor. bon. mem. Gamaches*, & *in Placentina Beneficii* 8. *Aprilis* 1737. *cor. clar. mem. Calcagnin.* De tertia inſpectione *Rotam in Lycien. Juriſpatronatus* 17. *Jun.* 1720. *coram bon. mem. Cerro*, *in Ravennaten. Fideicommiſſi* 24. *Febr.* 1744. *cor. R. P. D. Canilliac.* & 14. *Maii* 1745. *cor. bon. mem. Vicecomite*, *in Novarien. Juriſpatronatus* 17. *Aprilis* 1744. & 26. *Jun. ejuſdem anni cor. clar. mem. Millin.* Et de quarta, & poſtrema inſpectione *idem Supremum Tribunal in Ramana Tenutæ Campi Merli ſuper aſſociatione* 28. *Jan.* 1745. & 16. *Januar.* 1754. *cor. clar. mem. Aldovrand.*

FAMILIARIS.

S U M M A R I U M.

1 *Familiarium nomine qui veniant*, & *quid requiratur*, *ut quis Familiaris cenſeri debeat*, *ac ut vera contrahatur familiaritas*, ad num. 7

8 *Quænam ſint Familiarium Papæ jura vel privilegia*, ad n. 17

18 *Et quæ Familiaribus Cardinalium indulgeantur*, ad num. 28

29 *Qui ſint Cardinalium vere Familiares.*

30 *Nuncius Apoſtolicus quomodo concedere poſſit familiaritates.*

31 *An* & *quando poſſit Epiſcopus Familiarem ſuum non ſubditum ordinare*, ad n. 35

36 *Quid Juris habeat Epiſcopus in Ordinationibus titulo familiaritatis*, ad n. 41.

42 *Familiares Papæ vel Cardinalium atque etiam Epiſcoporum quando poſſint a Vicario Sanctiſſimi promoveri.*

43 *Cardinales tantum Presbyteri quot Ordines Familiaribus ſuis conferre poſſint*, & *qui ad hunc* & *ſimilem effectum Familiares habeantur*, ad n. 46

47 *Quot Canonicos aſſumere poſſit Epiſcopus pro ſervitio ſuæ Diœceſis*; & *an Canonicus familiaris Epiſcopi etiam abſens a choro lucretur fructus ſuæ præbendæ*, ad n. 48

49 *An* & *quomodo omnes Familiares Epiſcopi*, *etiamſi Laici*, *gaudeant privilegio fori*, ad n. 57

58 *Familiares* & *Miniſtri Inquiſitionis quibus fruantur immunitatibus ac privilegiis*, ad num. 65

66 *An Familiares*, *Domeſtici*, & *Commenſales aſſidui in Monaſteriis Regularium ſatisfaciant præcepto Paſchali*, *recipiendo Euchariſtiam ab ipſis Regularibus.*

67 *Inter Familiares Epiſcopi quinam gaudeant privilegio Fori.*

68 *Sub-*

Digitized by Google

68 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 84

1 FAmiliarium nomine intelligi debent illi,
qui vel patriæ poteſtatis ſubjiciuntur, vel
Dominicæ, & expenſis Domini continuo alun-
tur, indeque Commenſales dicuntur; *cap.*
ult. de verbor. ſignific. in 6. Barboſa *de Offic.*
& poteſt. Epiſcop. part. 2. *alleg.* 5. *n.* 2. cum
2 plurimis aliis ibi citatis. Unde ut Familia-
ris quis dicatur, requiritur mens, & dens, &
ſic præſtatio victus; Rota *part.* 1. *recent. dec.*
3 584. *n.* 3. Familiaritas enim vera, & actua-
lis eſt, quæ contrahitur mente, & dente;
Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 22. *num.* 6. *part.* 12.
dec. 257. *num.* 11. *part.* 17. *dec.* 33. *num.* 5.
4 Requiritur etiam ad contrahendam certam fa-
miliaritatem deſtinatio ad certum ſervitium;
Rota *part.* 1. *dec.* 584. *num.* 3. *part.* 5. *tom.* 9.
5 *dec.* 22. *num.* 6. Ut probetur vera familiaritas
debet concurrere conſenſus Domini, & mens
Familiaris illam contrahendi; Rota *part.* 2.
dec. 711. *num.* 7. *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 403. *n.* 7.
6 Et mens probatur ex ſervitute a Familiari
præſtita Domino, v. g. Cardinali ex declara-
tione, & confeſſione ipſius Familiaris, & ex
receptione ſervitii ex parte Cardinalis, & præ-
ſtatione victus; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 453.
7 *num.* 2. 4. *&* 6. Mens vero probatur ex eo,
quod quis habuerit partem a Cardinali in pe-
cunia, victum, & habitationem, Rota *ibidem*
num. 8. *&* 9.
8 Familiares Papæ ſunt exempti a ſolutione pre-
tii pro expeditione litterarum pro ſuis Benefi-
9 ciis; Sixt. IV. conſtit. 16. incip. *Divina.* Fa-
miliares Papæ non ſubduntur juriſdictioni Or-
dinariorum; Leo X. Conſtit. 10. incip. *Regi-*
10 *mini.* Familiares Papæ inferioris familiæ, et-
iamſi habeant penſiones, non tenentur geſtare
veſtem clericalem; Sixt. V. Conſtit. 92. incip.
11 *Cum ſacroſancta* §. 3. Reliqui vero Familiares
12 Papæ tenentur, *ibidem*. Familiares Papæ exem-
pti ſunt a Gabellis, & ceteris oneribus came-
ralibus, & non includuntur in revocatione fa-
cta ab Innocentio X. Idem Innocent. X. Con-
13 ſtit. 7. incip. *Et ſi ea*. Familiares Papæ non
reſidentes poſſunt percipere fructus beneficii;
cap. Cum Dilectus, de Clericis non reſidentib.
14 Familiares tamen Papæ non percipiunt in ab-
ſentia diſtributiones quotidianas; *cit. cap. Cum*
dilectus, juncta Gloſſa communiter accepta *in*
verb. Fructus; Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap.*
Licet 32. *de præbend. num.* 99. Rota *part.* 5.
15 *tom.* 1. *dec.* 22. *num.* 16. Papæ Familiarium,
& Officialium Beneficia ubicumque morien-
tium vacant in Curia; *Extravagant. de ele-*
ction. cap. Ex debito, *Extravagant. de præbend.*
cap. Ad regimen. Papæ Officiales, Capellani, 16
Nuncii, Delegati &c. dicuntur tales durante
Officio. *Ibidem*.
Familiares Papæ ad effectum reſervationis 17
ſuorum Beneficiorum factæ in quarta regula
Cancellariæ, ſunt Cubicularii, & Scutiferi,
ex Conſtit. 14. *Leonis* X. Milites Sancti Pauli,
ex Conſtit. 36. *Leonis X.* Milites S. Petri, *ex*
Conſtit. 23. *Pauli III.* Milites Pii, *ex Conſtit.*
5. *&* 16. *Pii IV.* Milites Lauretani, *ex Con-*
ſtit. 35. *Sixti V.* Conclaviſtæ, *ex Conſtit.* 32.
Sixti V. incip. *Circumſpecta*; Commiſſarius Ca-
meræ, *ex Conſtit.* 44. *Sixti V.* incip. *Ad excel-*
ſum; Auditor Cameræ Confidentiarum, *ex*
Conſtit. Sixti V. incip. *Divina Dei providentia*.
Et denique Paulus III. Conſtit. incip. *San-*
ctiſſimus, declaravit reputari veros Papæ Fa-
miliares, & continuos commenſales Referen-
darios, & alios Officiales ex Palatio panes ha-
bentes, Protonotarios, Subdiaconos, Audito-
res Rotæ, Acolythos, Secretarios, Litterarum
Apoſtolicarum Scriptores, Cubicularios, reli-
quoſque Officiales deſervientes, & cuſtodiam
facientes in Palatio Romani Pontificis pro tem-
pore exiſtentis, licet in eodem non habitave-
rint, nec in tinello comederint: quamvis enim
illi revera non ſint commenſales Papæ, nec
ullam partem victus illorum aliqui ab eo re-
cipiant; tamen ex quo ipſe Papa vult quod
habeantur pro veris Familiaribus, & conti-
nuis Commenſalibus, perinde eſt ac ſi realiter
eſſent tales, & conſequenter eorum Beneficia
ſunt reſervata per regulam quartam Cancella-
riæ; Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancellar.* Gloſſa 51.
num. 16. Simoneta *de reſervat. qu.* 75. *n.* 25.
& 27. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop.*
part. 3. *allegat.* 57. *n.* 16. & alii.
Familiares Cardinalium actu ſervientes ſunt 18
ab Ordinariorum juriſdictione exempti; Leo
X. Conſtit. 10. incip. *Regimini*. Qui tamen
actu Cardinalibus non inſerviunt, non ſunt
exempti. *Ibidem*. Familiaritatis enim privile- 19
gio non gaudent, qui habent litteras Fami-
liaritatis Cardinalium, ſi non ſint vere Fami-
liares; Rota *part.* 2. *dec.* 265. *num.* 5. cum re-
quiratur vera, & non ficta, vel ex privilegio
Familiaritas; Rota *part.* 12. *dec.* 174. *n.* 40.
& 54. Sunt tamen Familiares Cardinalium 20
exempti ab Ordinariis, eſto diſtent ab ipſis
Cardinalibus ad recreationem; Leo X. in d.
Conſtitut. incip. *Regimini*. Familiares Cardi- 21
nalium coram Auditore Cameræ conveniun-
tur; Julius II. Conſtit. 28. incip. *Decet*. Fa- 22
mi-

miliares Cardinalium, & Famuli moriente Cardinali non poſſunt ab herede exigere aliquid, quod ſibi ex pacto non debetur. S. Pius
23 V. Conſtit. 15. incip. *Sanctiſſimus*. Beneficia, vel Dignitates Familiarium Cardinalium, etiam in Metropolitanis (ubicumque ii moriantur) vacant in Curia. Urbanus VIII. Conſtit. 6. incip. *Sanctiſſimus cap.* 4. Si excedant
24 valorem decem Florenorum, *ibidem*. Beneficia Familiarium Cardinalium etiamſi apud Sedem Apoſtolicam vacent, conferuntur cum conſenſu Cardinalium; Urban. VIII. in d.
25 Conſtit. incip. *Sanctiſſimus cap.* 32. Beneficia Familiarium Cardinalium non cenſentur illa, quæ habent ratione officiorum, ſed alia, quæ habent ſive in Curia, ſive extra. Urban. VIII.
26 *ibid. cap.* 32. Beneficia Familiarium Cardinalium morientium, ſi alias collatio eorum ſpectaret ad alium Cardinalem, tunc dari poſſunt ab iſto, non expectato conſenſu illius Cardinalis, cujus erat Familiaris, Urbanus VIII.
27 *ib. c.*33. Quod ſi talis Familiaris moriatur in Curia, tunc Beneficia illa conferuntur a Papa cum conſenſu Cardinalis Collatoris, non vero Cardinalis Domini Familiaris mortui. Urban.
28 VIII. *ibid.* Familiaris Ben[illegible]ium dicitur reſervatum, etiamſi is mortis ſuæ tempore Familiaris eſſe deſierit: ſufficit enim ad hunc effectum, quod durante familiaritate Beneficia obtinuerit, quantumcunque parvo tempore duret familiaritas; Garcias *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 279. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.*
29 *alleg.* 57. *num.* 113. & alii ibi citati. Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expenſas, ſeu partem, non ut Familiares, & Servitores, ſed ut amici, & conſanguinei; Rota *in una Salmant. & Abul. Benefic. 6. Jun.* 1599. *coram D. Penna, & in Hiſpalen. Archidiaconat.* 20. *Februar. &*
30 26. *Junii* 1606. *coram D. Juſto*. Nuncius non poteſt concedere familiaritates, & exemptiones ab Ordinario alicui, qui ſibi actu non ſerviat, nec a ſe victum habeat; *Sacra Congregat. Epiſcop. in Florentina* 16. *Jul.* 1617.
31 Epiſcopus Familiarem ſuum non ſubditum ordinare poteſt, ſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & Beneficium, quacunque fraude ceſſante, ſtatim reipſa illi conferat; Con-
32 cil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 9. *de reformat.* Debet tamen Epiſcopus quo ad hoc attendere novam diſpoſitionem Innocentii XII. in Conſtit. incip. *Speculatores Domus Iſrael*, ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Ad hæc nullus Epiſcopus alienæ Diœceſis ſubditum Familiarem ſuum ad aliquos Sacros, ſeu Minores Ordines, vel etiam primam Tonſuram promovere, ſeu ordinare præſumat abſque ejus proprii, Originis ſcilicet, ſeu Domicilii Prælati, teſtimonialibus litteris, & niſi ad præſcriptum Concilii Tridentini Familiarem prædictum per integrum & completum triennium, in ſuo actuali ſervitio ſecum retinuerit, ac ſuis ſumptibus aluerit. Beneficium inſuper, quod ei ad vitam ſuſtentandam juxta modum ſuperius præfinitum ſufficiat, quacumque fraude ceſſante, ſtatim, hoc eſt ſaltem intra terminum unius menſis, a die factæ ordinationis re ipſa illi conferat, ac in ordinationibus hujuſmodi Teſtimonio expreſſam itidem Facultatis, ac Litterarum prædictarum mentionem facere teneatur.*
Unde ſtante tali Conſtitutione Innocentii XII. 33
non poteſt Epiſcopus Familiarem ſuum triennalem ad titulum Patrimonii promovere ad Sacros Ordines, ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, nullo collato Eccleſiaſtico Beneficio. Sic expreſſe decrevit *Sacr. Congr. Conc. in Tricaricen.* 27. *Jul.* 1697. in qua propoſito dubio: *An ſtante noviſſima Conſtitutione Sanctiſſimi Domini noſtri, poſſit Epiſcopus Familiarem triennalem ad titulum Patrimonii promovere ad Sacros Ordines ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, nullo collato Eccleſiaſtico Beneficio?* Reſpondit *negative*, eſt contra Garciam *de benefic. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 81. Barboſam *in ſumm. dec. Apoſtolic. verb. Familiares num.* 14. & alios afferentes antiquum Decretum.

Familiarem ſuum ordinare non poteſt Epi- 34
ſcopus, ſi illi non contulit Beneficium, quamvis poſſideat aliquod in alia Diœceſi; *Sacr. Congr. Conc.* 22. *Apr.* 1617. Immo Familia- 35
ris ordinatus ad titulum Beneficii, quod in alia Diœceſi poſſidet, tamquam illicite ordinatus Suſpenſionem incurrit; *Sac. Congr. Conc. in Fulginaten.* 6. *Septemb.* 1687. in qua etiam monuit Ordinantem, ut conſuleret conſcientiæ
ſuæ. Non poteſt Epiſcopus ordinare Fratrem, 36
ſeu Nepotem ſuum abſque dimiſſoriis proprii Ordinarii, ſub prætextu quod illum uti Familiarem retinuerit domi propriis expenſis, etiamſi ei conferat Beneficium; *Sac. Congr. Conc.*
in Calatina 7. *Februar.* 1654. Epiſcopus Sacros 37
Ordines conferens in aliena Diœceſi de licentia Ordinarii poteſt etiam ibidem ad Ordines promovere Familiarem ſibi non ſubditum, in quo tamen requiſita ex diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini concurrant; *Sac. Congr. Conc.*
22. *April.* 1604. Epiſcopus diſpenſare non po- 38
teſt cum ſuo Familiari triennali alias non ſubdito ſuper Interſtitiis; *Sac. Congr. Conc.* 25. *Jun.* 1590. & ſic deciſum fuiſſe referunt Garcias
de

de benefic. part. 2. *cap.* 5. *num.* 86. Barboſa *de*
Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 1. *alleg.* 5. *n.* 14.
39 & ab ipſo ibi citati. Epiſcopus tamen diſpen-
ſare poteſt quoad Interſtitia cum Familiari
ſuo jam ordinato, cui collatum fuit ſtatim
Beneficium, quia ratione Beneficii collati,
jam fuit effectus ſuus ſubditus; *Sac. Congreg.*
40 *Conc.* 26. *Maii* 1594. Epiſcopus in caſibus,
in quibus poteſt ordinare ſuum Familiarem,
poteſt & illi dimiſſorias concedere; Barboſa
loc. cit. num. 16. Campanil. *diverſ. Juris Cano-*
nici rub. 9. *num.* 6. & ſic declaraſſe Sacram
Congreg. Concilii refert Garcias *de Benefic.*
41 *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 97. Epiſcopus Titularis
prætextu cujuslibet Familiaritatis, aut conti-
nuæ commenſalitatis ſuæ, aliquem abſque pro-
prii Prælati expreſſo conſenſu, aut Litteris di-
miſſoriis ad aliquos Sacros, vel Minores Or-
dines, vel primam Tonſuram promovere ſeu
ordinare non poteſt, quia ei, ex quo tantum
ſit Titularis, talis promotio eſt expreſſe in-
terdicta per Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *de reformat.*
cap. 2. ibi: *Nemo Epiſcoporum, qui Titulares*
vocantur, etiamſi in loco nullius diœceſis, etiam
excepto, aut aliquo Monaſterio cujuſvis Ordinis
reſederint, aut moram traxerint, vigore cujuſvis
Privilegii ſibi de promovendo quoſcumque ad ſe
venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubdi-
tum, etiam prætextu familiaritatis continuæ, com-
menſalitatis ſuæ, abſque ſui proprii Prælati ex-
preſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ad aliquos
Sacros, aut Minores Ordines, vel primam Ton-
ſuram promovere, ſeu ordinare valeat. Contra-
faciens ab exercitio Pontificalium per annum,
taliter vero promotus ab executione ordinum ſic
ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit,
ipſo jure ſint ſuſpenſi.

42 Familiares Papæ, vel Cardinalium (etſi
Cardinales habitaſſent Romæ) atque etiam E-
piſcoporum in Curia reſidentium, poſt trien-
nium ſervitutis poſſunt de licentia ipſorum a
Vicario Sanctiſſimi promoveri, dummodo ta-
men ſupradicti omnes ſufficientem titulum ha-
beant, & alia a Jure requiſita. Sic deciſum
fuiſſe referunt Armendar. *in addit. ad recopi-*
lat. legum; Navarr. *lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de*
Epiſcop. in declar. n. 49. Barboſa *loc. cit. n.* 19.
43 & alii apud ipſum. Cardinales Presbyteri
poſſunt conferre ſuis triennalibus Familiaribus
Tonſuram, & ceteros Ordines Minores; Ro-
ta *dec.* 731. *n.* 10. *part.* 1. *diverſor.* Barboſa *de*
Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2. *allegat.* 3. *n.* 15.
44 cum pluribus aliis ibi citatis. Familiaris ut
quis ad hunc & ſimilem effectum dicatur, duo
requiruntur; *Primum*, ut habeat victum; *Se-*
cundum, ut fuerit deſtinatus ad aliquod cer-
tum ſervitium; Rota *part.* 1. *recent. dec.* 584.
n. 3. Barboſa *loc. cit. n.* 15. Triennium, in quo 45
Familiaribus commorandum eſt cum Epiſco-
pis ad effectum, ut poſſint ordinari, ſufficit,
quod inceperit antequam fuiſſent Epiſcopi.
Sic deciſum fuiſſe referunt Garcias *cit. cap.* 5.
n. 83. Barboſa *loc. cit. alleg.* 5. *n.* 8. & ſuper
Tridentin. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 9. *num.* 9.
& plures alii ibi citati. Et ſic pariformiter 46
eſt dicendum de triennio Familiarium Cardi-
nalium. Triennium hujuſmodi debet eſſe con-
tinuum; Campanil. *in diverſor. Juris canonici*
rub. 9. *cap.* 9. *n.* 12. Navarr. *in ſingul.* [illegible]
concl. 103. *n.* 3. Barboſa *d. alleg.* 5. *n.* 9. &
ſuper Trident. loc. cit. n. 8. cum aliis ibi ci-
tatis.

Familiares duos Canonicos ſive de Cathe- 47
drali, ſive de Collegiata, & non plures pro
ſervitio ſuæ Diœceſis aſſumere poteſt Epiſco-
pus; *Sacra Congr. Concil. in Colonienſ.* 9. *Se-*
ptemb. 1628. Familiaris Epiſcopi Canonicus, 48
quem ille declaravit velle pro ſervitio ſuo re-
tinere, lucratur integros fructus ſuæ præben-
dæ, quamvis nunquam acceſſerit ad Eccle-
ſiam, nec primam reſidentiam a ſtatuto illius
Eccleſiæ requiſitam fecerit; *Sacr. Congr. Con-*
cil. in Compoſtellana 2. *Julii* 1633. Familiares 49
Epiſcopi etiamſi ſint Laici gaudent privilegio
Fori; *S. Cong. Epiſcop. & Regul. in Regien.*
14. *Febr.* 1581. & *in Turritana* 18. *Maii* 1603.
& *Sacr. Congreg. Immunit. in una Montis Po-*
litiani 13. *Jul.* 1647. ubi declaravit ipſos Fa-
miliares Epiſcopi gaudere privilegio Fori, &
poſſe deferre arma. Familiares etiam Epi- 50
ſcopi Titularis gaudere debent privilegio Fo-
ri, ita tamen ut conveniri debeant, & ſint
puniendi ab Ordinario loci, ubi degunt, non
vero ab Epiſcopo, ſeu Archiepiſcopo Titula-
ri; *Sac. Congreg. Immun. in Regienſ.* 17. *Jan.*
1628. Familiares Epiſcopi, & Miniſtri ſuæ 51
Curiæ ſunt omnino exempti a Foro Laico;
Sac. Congregat. Immun. in Adjacen. 11. *Jun.*
1704. Etiam Familiares Eminentiſſimorum
Cardinalium gaudent privilegio Fori; *Sacr.*
Congregat. Immun. in Ceſenaten. 30. *Jul.* 1680.
Epiſcopi tenentur dare nomen ſuorum Fami- 52
liarium Curiæ Laicali; *Sac. Congr. Immun. in*
Panormitana 16. *Aug.* 1634. Cognitio cauſæ 53
Familiaris actualis Archiepiſcopi, ſcilicet Pin-
cernæ, deferentis arma prohibita vigore Edi-
cti publicati a Curia Legationis ſpectat ad
Forum Eccleſiaſticum; *Sac. Congreg. Immun.*
in Ravennat. 17. *Decemb.* 1680. Quoad car- 54
cerationem Præfecti Cameræ Nuncii factam a
Cu-

Digitized by Google

Curia Laica ob delationem armorum prohibi-
torum, licet die ſequenti excarcerati de ordine
Regis, Nuncius declaret Excommunicatos &
carcerantes, & Corrigitorem, qui ordinavit,
ut detineretur in carceribus; *Sac. Cong. Im-*
55 *munit. in Uliſſipon. 6. Junii* 1630. In eadem
cauſa datur Nuncio facultas abſolvendi Cor-
rigitorem, & alios carcerantes Præfectum Ca-
meræ d. Nuncii, qui ob hanc cauſam miſſi
fuere in exilium a Rege; *Sacr. Congr. Immu-*
nit. in Uliſſipon. 16. Februar. 1681. Ob atten-
56 tata facta a Regiis miniſtris in Perſonam Fa-
miliaris Archiepiſcopi, ſcilicet Aurigæ, carce-
rati, proceſſati, & juſtitiati, iidem Miniſtri
Regii fuere ab eodem Archiepiſcopo abſolu-
ti in forma Eccleſiæ conſueta. Ex decreto
Sacr. Congreg. Immunit. in Neapolitana 22. Ju-
57 *lii* 1660. Fiſcalis, quem Epiſcopus tenet in
aliqua Civitate, vel Caſtro, in quo ſpiritua-
lem, & temporalem juriſdictionem exercet,
tamquam ipſius Epiſcopi Familiaris, gaudet
privilegio Fori; *Sacr. Congreg. Epiſcop.* 11. *De-*
cembris 1625.

58 Familiares, & Miniſtri Inquiſitionis fruun-
tur indulgentiis, aliiſque privilegiis tam ſpi-
ritualibus, quam temporalibus conceſſis Cru-
ceſignatis. Paramus *de origin. Inquiſit. lib.* 2.
tit. 1. *cap.* 3. *n.* 8. *& cap.* 4. *per tot.* Carena
p. 1. *de Offic. Inquiſit. tit.* 14. §. 6. *num.* 25.
Card. Petra *tom.* 4. *Comment. in Conſtit.* 19.
59 *Innocentii IV. num.* 3. & alii paſſim. Et præ-
60 ſertim poſſunt deferre arma; Cardinal. Petra
ibidem n. 4. Familiares Inquiſitionis fruuntur
privilegio Fori Inquiſitionis. *Ita communis*
apud Paramum *loc. cit. lib.* 3. *q.* 6. *num.* 27. &
61 Card. Petram *loc. cit. n.* 5. *&* 6. & plurimos
alios ibi citatos. Familiares, & Miniſtri In-
quiſitionis in Officio delinquentes puniri de-
bent privative ab Inquiſitore, ut ſtatuitur *in*
Clement. 2. *de hæretic.* & notant Gonzalez *in*
c. Dilecto de offic. Archidiacon. n. 12. Decian.
tract. crimin. lib. 5. *cap.* 22. Bobadil. *in polit.*
lib. 2. *c.* 17. *n.* 127. Petra *loc. cit. n.* 9. & plu-
ries a Suprema Inquiſitione reſolutum refert
Card. Albitius *de inconſt. in fide cap.* 29. *n.* 48.
62 Familiares, & Miniſtri cenſentur in Officio
delinquere, ſi in uſu armorum delinquant,
& per hoc puniri debent ab Inquiſitore; Ca-
rena *loc. cit. tit.* 14. §. 4. Card. Albit. *cit. cap.*
29. *n.* 10. Card. Petra *loc. cit. num.* 10. Tales
63 Familiares, & Miniſtri neceſſarii Inquiſitioni,
ii ſcilicet, ſine quibus Inquiſitores eorum mu-
nus commode explere nequeunt, gaudent pri-
vilegio Fori, etiamſi extra Officium delin-
quant. Sic in caſu Nuntii Inquiſitionis Se-
nenſis fuiſſe diſcuſſum in Suprema Inquiſitio-
ne, refert Card: Albit. *cit. c.* 29. *n.* 48. *verſ. Mi-*
niſtri, & verſ. Et in puncto, & cum pluribus
aliis tenent Card. Petra *loc. cit. n.* 22. Familia- 64
res, & Miniſtri Inquiſitionis, ſicuti nec ipſi
Inquiſitores, ſi ſint Beneficiati, in eorum ab-
ſentia non lucrantur de jure diſtributiones,
niſi ad id ſpeciale privilegium obtinuerint. Sic
pluries reſolvit *Sac. Congr. Concilii*, & ſignan-
ter *in Toletana* 4. *Junii* 1595. *lib.* 8. *dec. pag.*
40. *& in Mediol.* 3. *Febr.* 1635. *lib.* 15. *de-*
cret. pag. 156. Familiares, & Miniſtri Inqui- 65
ſitorum non ſatisfaciunt præcepto annuæ Com-
munionis per hoc, quod in Communione Ge-
nerali fieri ſolita Feria V. in Cœna Domini,
ab Inquiſitoribus Euchariſtiam ſumpſerint,
ſed illam ſumere debent a proprio Parocho,
ut reſolvit *Sacr. Congr. Concil. in Neapolitana*
3. *Julii* 1666. Familiares, Domeſtici, & con- 66
tinui commenſales in Monaſteriis Regularium
degentes ſatisfaciunt præcepto Paſchali reci-
piendo Euchariſtiam ab ipſis Regularibus.
Vid. *verb. Euchariſtia n.* 17.

Familiares Epiſcoporum illi ſolum gaudere 67
debent privilegio Fori, quos in jure, & juſta
conſuetudine loci cujuslibet, uſque ad hunc
diem pro Familiaribus, & Officialibus habi-
tos, & deputatos eſſe, & haberi, ac deputa-
ri ſolitum eſt. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit.
85. incip. Alias §. 9.

Additiones ex aliena manu.

Agit hic *Auctor* de Familiaribus Papæ, Car- 68
dinalium, tum Epiſcoporum, at parce pro
vaſtitate materiæ. Diſſerere de iis omnibus
latius poſſemus, ſed ne nimii ſimus, de Fa-
miliaribus tantum Epiſcoporum verba faciemus.

Ex conſuetudine primum Epiſcopi ordinare 69
cœperunt Familiares ſuos *triennales*, quamvis
nec originis, nec domicilii, nec Beneficii ra-
tione ſibi ſubditos; Hallier *de Sacr. Elect. &*
Ordinat. part. 2. *cap.* 3. §. 2. ubi quod hæc
conſuetudo ortum habuit a *Concilio Arauſica-*
no I. ſub *Leone* Papa I. celebrato. Conſuetu- 70
dinem hanc approbarunt deinde *Concilium Tri-*
dentinum ſeſſ. 23. *cap.* 9. *de Reformat.* & *S. M.*
Innocentius XII. in celebri conſtitutione, quæ
incipit: *Speculatores*; ſed certis additis condi-
tionibus. Et Conſtitutionem hanc comprehen- 71
dere etiam Cardinales Epiſcopos, ut nequeant
Familiares ſuos ordinare non ſervatis Legibus
ab ipſa præſcriptis, refutato Moreno, probat
Monacell. *in Formular. tom.* 3. *pag.* 231. *n.* 46.
& ſequent.

Plu-

Digitized by Google

72 Plura vero concurrant oportet, ut Epiſcopus ordinare valeat Familiares ſuos triennales. I. Quod ordinet cum Litteris teſtimonialibus Epiſcopi originis, ſeu domicilii. Idque additum fuit a dict. Conſtitutione, *& a Sac. Congregat. Concilii interp. in Laquedonien. ſeu Bituntina Ordinationis* 16. *Novemb.* 1709.
73 II. Quod triennium ſit continuum, nec notabili aliquo ſpatio temporis interruptum, ut refutato pariter Moreno firmat Monacell. *in*
74 *Formular. pag.* 232. *num.* 43. & *ſeq.* Sufficit vero, quod triennium ſit incœptum ante promotionem ad Epiſcopatum, ut rejecto Lamperez probat Riganti *in Comment. ad Regul. Cancellar. Regul. XXIV.* §. 3. *a num.* 14. *ad plur. ſequent.*
75 III. Quod Familiaris toto triennio tempore manſerit ſub oculis, & præſentia Epiſco-
76 pi, illius obſequio, & ſervitio addictus. Quare ſi manſerit extra Diœceſim, & Civitatem in qua Epiſcopus reſidet, quamvis expenſis Epiſcopi, non poterit ab eo ad Ordines promoveri; Monacell. *eodem loco pag. num.* 38. ubi refutat Morenum, qui tenet Familiarem non in ædibus Epiſcopalibus, ſed tantum intra Diœceſim Epiſcopi domini ſui, aut licet extra Diœceſim, prope tamen ipſum manentem, non prohiberi ad Ordines ratione abſen-
77 tiæ promoveri. Cohabitatio vero in eodem Palatio Epiſcopali non requiritur, ut, reprobato Lamperes, firmat *Riganti ubi ſupra num.*
78 151. Nequit autem Epiſcopus, ut recte monet Auctor *num.* 36. Nepotes, & conſanguineos ſecum ſimul in eodem Palatio, etſi per triennium habitantes, & ab ipſo victum recipientes, ordinare, niſi revera inſerviant, ita ut ſint Familiares. De eo vero quæſtio eſt, an Epiſcopus ordinare valeat Familiarem triennalem Familiaris ſui. Et affirmat Riganti *eo-*
79 *dem loco num.* 163. *& ſeq.* dummodo Subfamiliaris ille vivat expenſis ipſius Epiſcopi, & ſub ejus oculis una cum Familiari ſemper manſerit.
80 IV. Quod conferat ordinato intra menſem a die factæ ordinationis Beneficium ſufficiens ad congruam ſubſtentationem juxta taxam Diœceſis ejuſdem Epiſcopi domini, & ea deficien-
81 te juxta morem Regionis. Quod ſi Beneficium ſit tenue, nequit quod deeſt ſuppleri adjectione patrimonii, vel etiam penſionis, & quidem non obſtante neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ. Cæterum ſi Epiſcopus Familiari ſeu Clerico, ante completum triennium familiaritatis, Beneficium ſufficiens conferat, non prohibetur illum ulterioribus Ordinibus inſignire triennio nondum elapſo. Hoc enim caſu ordinatio non ſequeretur ratione familiaritatis, ſed Beneficii, Rigant. *l. cit. n.* 161.

Reliquum eſt, ut examinemus, an Epiſcopus ſicuti poteſt ordinare Familiarem ſuum triennalem, ita impertiri ipſi poſſit literas dimiſſoriales ut ab alio Epiſcopo ordinari valear; Negat poſt alios Fermoſin. *in cap. Quoad translationem quæſt.* 5. *num.* 28. *de tempor. ordin.* At cum Auctore affirmat Riganti ubi ſupra *num.* 167. *& plur. ſequent.* Idque quia ſi licet Epiſcopo, quod plus eſt, ordinare, licere debet, quod minus eſt, concedere dictas literas dimiſſoriales.

FAMULI, FAMULÆ.

Famuli, & Famulæ, quæ inſerviunt Monaſteriis Monialium, quamvis exemptarum, nullum habent privilegium; ſed, ſicuti ceteri alii Parochiani, tenentur adimplere præceptum Paſchale in Eccleſia Parochiali, & ibi ſepeliri debent, ſi alibi non elegerint ſepulturam, nec habeant proprium ſepulcrum majorum. Ad proprium Parochum ſpectat eiſdem miniſtrare Sacramenta, dum ſint infirmi, & ad Sepulcrum eoſdem aſſociare, non autem ad Confeſſarium Monialium, ut reſpondit *Sac. Congreg. Concil. in una Leodien.* 24. *April.* 1685. *& in alia Spoletana* 19. *Aprilis* 1691. in cauſa inter Famulas Monialium S. Matthæi Congr. Lateranenſis, quæ habitabant in domo extructa inter Cortile, ſive atrium Monaſterii, & Parochum S. Martini, intra cujus Parochiæ limites Monaſterium exiſtit; & noviſſime in *Ulixbonen. occidentalis* 19. *Sept.* 1
1722. Famuli Regularium qui tantum ipſorum Monaſteriis deſerviunt, ſed in eis non ſunt de Familia, nec continui commenſales, & cum ſæcularibus extetis extra Monaſteria habitant, ſubjacent quoad Sacramenta, & ſepulturam proprio Parocho, ſicuti ceteri alii Parochiani. Vid. verb. *Approbatio num.* 69. & verb. *Euchariſtia n.* 18. Famuli autem, qui ſunt continui commenſales in Monaſteriis Regularium degentes, ſubjacent omnino ipſis Regularibus quoad Sacramenta, & Sepulturam independenter ab Epiſcopis, & Parochis. Vid. verb. *Approbatio a num.* 66. *ad* 68. *& d. verb. Euchariſtia n.* 17. 2

Famuli, & Famulæ tenentur ſuis Dominis aliquo modo præſtare ea, quæ filii parentibus, 4

Digitized by Google

bus, ſcilicet amorem, reverentiam, & obedientiam; ſunt enim illis quaſi loco parentum. *Eſt communis* cum S. Thoma 1. 2. *quæſt.* 103.
5 Reginald. *lib.* 20. *num.* 62. Hinc peccant graviter, & tenentur ad compenſationem damni, ſi non laborant, & fideliter non ſerviunt juxta pacta conventa, & juxta conditionem, & qualitatem ſuæ ſervitutis; Leſſius *lib.* 2. *c.* 24.
6 & communis aliorum. Item graviter peccant, ſi grave damnum inferant, vel inferri permittant, cum impedire poſſint; Navarr. *cap.* 4. *num.* 22. Reginald. *loc. cit.* & alii communiter. Et ſi tale damnum inferatur (ſive a conſamulis, ſive ab extraneis) in rebus, quarum cura eſt eis ſpecialiter commiſſa, ultra quod graviter peccant, tenentur inſuper ad reſtitutionem; Leſſius *cap.* 13. *num.* 75. Filliuc. *tom.* 36. *num.* 114. Molina, & alii paſ-
8 ſim. Item graviter peccant, ſi ſine graviſſima cauſa diſcedant a Domino ante terminum ela-
9 pſum. *Communis*. Item graviter peccant, ſi in rebus magis momenti non obediant Dominis.
10 *Communis*. Item graviter peccant, eſculenta, & poculenta domo aſportando, aut vendendo, & licet hæc ſolum per pauca furta faciant magnam ſummam totalem, adhuc ſub mortali tenentur ad reſtitutionem, unde merito Innocent. XI. 2. *Martii* 1679. inter alias damnavit ſequentem propoſitionem 38. in ordine: *Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere quod ablatum eſt per pauca furta,*
11 *quantumcumque ſit magna ſumma totalis*. Excuſantur tamen facilius, ſi ea domi conſumant, cum in his Domini ſæpe tantum ſint inviti quoad modum accipiendi clam, non quoad rem; dummodo tamen non ſint extraordinaria, & in magna quantitate, vel Domini expreſſe ipſis prohibeant uti talibus eſculentis, & poculentis. Layman, Eſcobar cum Buſemb. *lib.* 3. *p.* 1. *tract.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 10. Leſſ. *loc. cit. n.* 48. ubi docet, quod furta minima Famulorum ex comeſtibilibus, quæ claudi non ſolent, non coaleſcant, ſi non ad vendendum, ſed ad comedendum tantum accipiantur. (*a*)
12 Famulus illicite cooperatur peccato Domini per actiones, quæ per ſe, & proxime ad illud peccatum concurrunt; La Croix *lib.* 2. *n.* 253. Etiam peccat ponendo actiones de ſe, 13
& ſecundum ſuum eſſe phyſicum indifferentes, quoties hic, & nunc ſunt proxime ordinatæ ad peccatum, ut admovere ſcalas, aut humeris ſuſtentare volentem aſcendere ad ſtuprandam Virginem, vel ad occidendum hoſtem. Viva *ſupra propoſit.* 51. *num.* 4. *ex damnatis ab Innocentio XI.* La Croix *loc. cit. num.* 253. Et- 14
iam probabilius peccat mortaliter tales actiones multoties ponendo, nec poteſt a culpa excuſari ob quemcumque metum; Viva *loc. cit. num.* 4. La Croix *loc. cit. n.* 254. & ratio eſt, quia actiones, ſeu operationes illæ poſitæ in illis circumſtantiis videntur per ſe, & proxime tendere ad peccatum, unde ſunt intrinſece malæ, nec poſſunt ex alia cauſa cohoneſtari. Hinc juſtiſſime Innocentius XI. 2. *Martii* 1679. inter alias damnavit ſequentem propoſitionem 51. in ordine: *Famulus qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam Virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur*. Item 15
peccat Famulus, qui ſcribit, vel ad alterum defert litteras, aut nuntia directe tendentia ad peccatum, v. g. ad fornicationem, vel Duellum: Ita Sanchez, Bonacina, Rebellus cum La Croix *loc. cit. num.* 273. Et ratio eſt, quia dicunt ipſi hæc nuntia, & hæ litteræ ſunt intrinſece malæ, & ſic ſentit Viva *loc. cit. num.* 5. ubi cum Navarr. contra Sanch. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 12. docet peccare Famulum comitando herum ad Lupanar, & comitando Concubinam ad domum heri. Immo Viva *ibid. num.* 5. *in fine*, nec ſubſcribit ſententiæ Sanch. *loc. cit. num.* 29. putantis, quod ſola ratio famulatus ſufficiat, ut licite poſſit Famulus juſſu heri deferre Concubinæ munuſcula, aut eſculenta; cum enim hæc munuſcula, dicit ipſe, foveant ignem tartareum, major cauſa videtur requiri ad reddendas licitas

Nota ex Editione Romana.

(*a*) Quomodo ſententia Laymani, Eſcobarii, Buſembaum, & Leſſii ſuſtineri poſſit poſt damnationem Propoſitionis 38. inter Damnatas ab Innocentio XI. prorſus ignoro. Scio Theologos, etiam magni nominis, in hac eſſe ſententia, ut ſiquando Famuli comeſtibilia deguſtent, non ſtatim eos peccati eſſe damnandos. At vero aſſerere, quod furta minima famulorum ex comeſtibilibus non coaleſcant, ſalvo meliori judicio, a nimia laxitate non excuſarem.

Digitized by Google

16 citas hujuſmodi actiones. Si Famulus dubitet,
an litteræ deferendæ contineant turpia, vel
aliquid aliud intrinſece malum, licite poteſt
eas deferre, quia Famulus tenetur obedire,
ubi non eſt peccatum, & in dubio ſtat præ-
ſumptio pro Domino. Caſtropal. Rebell. &
alii cum La Croix *loc. cit. num.* 273.

17 Famuli, & Famulæ coacti laborare die fe-
ſto, ſi non audeant recuſare, ex quo pruden-
ter timeant ſe poſſe Dominos ſuos ad gravem
indignationem commovere, & inde ſibi ma-
gna evenire incommoda, poſſunt aliquoties
licite laborare. Quod ſi tamen frequenter
contingit, eos deſerere debent. Layman *lib.* 4.
tract. 7. *cap.* 3. *num.* 3. Illſung T. 5. *num.* 177.
La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 595. Buſemb.
lib. 3. *part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 1. *dub.* 2. Suar. &
18 alii paſſim. Famuli, & Famulæ excuſantur
ab audienda Miſſa die feſto, ſi miniſterium
quod præſtant, ſecundum communem æſtima-
tionem, & vivendi modum ſit neceſſarium,
& non permittat audiri Miſſam, ut domum
cuſtodire, greges educere, ſi paſtores ovium
& armentorum & ſimiles non habeant alios
quos ad pecorum, aut domus cuſtodiam re-
linquant, nec poſſint diverſis horis, & alter-
19 nis vicibus omnes Sacro intereſſe. *Communis.*
Famuli, & Famulæ nequeunt licite famulari
Judæis in propriis domibus, *cap. Judæi* 5. *cap.*
20 *Ad hæc* 8. *c. Nulli* 19. *de Judæis*. Licet ta-
men eis famulari extra proprias domos, v. g.
conduci ad operas, eſſe Colonum, vel Agri-
colam, ut patet experientia, hi enim proprie
non ſunt ſervi. Ita Layman *lib.* 2. *tract.* 1.
cap. 16. *n.* 1. La Croix *lib.* 2. *n.* 86. qui ibi-
21 dem ſubjungit: Item licebit die ſabbati eos
adire, & illis coquere. At rectiſſime faciunt
Ordinarii illi, qui hoc expreſſe vetant, ut
ſapientiſſime, & juſtiſſime fecit D. Albertus
Mugiaſca Epiſcopus Alexandrinus, in Edicto
edito 30. Jannar. 1686. ibi: *Comandiamo a tutti
li Fedeli di Gesù Criſto conſegnati alla noſtra
Cuſtodia l'oſſervanza di quanto diſpongono li
ſuddetti Concilii Provinciali, proibendo ſotto pe-
na dell' Interdetto perſonale dall' ingreſſo della
Chieſa tanto agli Uomini, quanto alle Donne,
... l'andare il Vernedì alla ſera, ed il Sab-
bato nelle caſe loro per accenderli il fuoco, ſcal-
darli il letto, e far altri eſercizj vili, e di ma-
nifeſta ſervitù.*

22 Non licet famulari hæreticis, ſi ob conver-
ſationem illam Famuli, & Famulæ ſint in pericu-
lo proximo deficiendi a Fide; ſed tales tenentur
ſtatim diſcedere cum quocumque etiam incom-
modo, quia non licet permanere in proximo
periculo peccandi. Unde Innocentius XI. die
2. Martii 1679. merito damnavit ſequentes
propoſitiones 62. in ordine: *Proxima occaſio
peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua
utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit*, & 63.
in ordine: *Licitum eſt quærere directe occaſio-
nem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel
temporali noſtro, vel proximi*. Nec etiam licet 23
famularis hæreticis, ſi Famuli, & Famulæ im-
pediantur ab obſervatione præceptorum Eccle-
ſiæ v. g. quia debent negligere Miſſam, la-
borare ſerviliter diebus feſtis, carnes come-
dere diebus vetitis, & hujuſmodi, niſi excu-
ſet notabile incommodum, uti recte Navarr.
Sanch. Layman, Bonac. & alii communiter
cum Caſtrop. *tom.* 22. *quæſt. ult. num.* 6. La
Croix *lib.* 2. *n.* 103. Poſſunt tamen Famuli li- 24
cite famulari hæreticis, nec tenentur deſerere
ipſos Dominos hæreticos, quando impediun-
tur ab obſervantia præceptorum Eccleſiæ, v. g.
ab audiendo Sacro, & hujuſmodi, ex juſta
cauſa, quia nempe occupantur in miniſterio
juxta communem æſtimationem, & vivendi
modum neceſſario, uti ſi debeant educere, &
cuſtodire, gregem, vigilare in excubiis mi-
litaribus, navigare in mari per aliquot men-
ſes, & hujuſmodi. Et ratio eſt, quia illa et-
iam apud Dominos Catholicos excuſant ab au-
ditione Sacri, & hujuſmodi, uti fuit dictum
ſupra *num.* 18. Sic Layman, Sa, Gobat, cum
La Croix *loc. cit. num.* 105. Famuli tamen, 25
& Famulæ, priuſquam ſe obligent famulari hæ-
reticis, debent expreſſe paciſci quod non im-
pediantur obſervare præcepta Eccleſiæ, aliter
ſe exponerent proximis periculis illa non ob-
ſervandi, & ſic peccarent. *Communis*.

Famuli, & Famulæ, quamvis judicent ſa- 26
larium ſuum eſſe nimis parvum, non poſſunt
retinere pecuniam aliunde ſuis Dominis debi-
tam. Sic cum variis aliis Carden. *in* 2. *Criſ.
diſ.* 23. *a num.* 66. La Croix *lib.* 3. *part.* 1.
num. 972. Nec Famuli, & Famulæ Sarto- 27
rum, licet judicent ſalarium ſuum eſſe ni-
mis parvum, poſſunt retinere fragmenta pan-
ni, filia ſerica, & hujuſmodi. Et idem di-
cendum videtur de ipſiſmet Sartoribus, ſeu
Magiſtris, ſi invitis illis, qui veſtes conſti-
tuunt, retineant ejuſmodi reliquias. Sic Vil-
lalob. Diana, & alii. Lugo *diſp.* 16. *nu.* 83.
& 85. cum La Croix *loc. cit. num.* 973. con-
tra Sanchez, & alios. Non cenſentur autem
inviti, nec ſolent ordinarie talia fragmenta
repetere illi, quibus veſtes fractæ non reiciun-
ciuntur. Quando autem Famuli, & Famulæ 28
poſſint, vel non uti occulta compenſatione,
vide

vide *verb. Compenſatio per tot.* ubi aſſignantur conditiones ad licitam compenſationem requiſitæ, & traditur etiam ſequens propoſitio ordine 37. inter damnatas ab Innocent. XI. 2. Martii 1679. *Famuli, & Famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.* Quando, & de quibus Famuli, & Famulæ poſſint facere eleemoſynam, vide verb. *Eleemoſyna.*

Additiones ex aliena manu.

30 Frequentes in foro ſunt controverſiæ Parochos inter & Regulares, circa adminiſtrationem Sacramentorum Famulis ipſorum Regu-
31 larium, tum ſepulturam eorumdem. Cæterum ſi agatur de Famulis non particularis alicujus Religioſi, ſed Communitatis, & præterea *actu ſervientibus, intra eorum ſepta, & domos reſidentibus,* tum *viventibus ſub eorum obedien-*
32 *tia;* ſcilicet non *religioſa,* ſed *ſervili,* poſſunt
33 iis Regulares adminiſtrare Sacramenta Euchariſtiæ etiam tempore Paſchatis, ac Extremæ Unctionis, nec non ſepulturam dare, ut reſcripſit S. Congregatio Concilii interpr. *in Uratislavien. Jurium Parochialium* 25. *Januarii* 1738.
34 Patet hinc, Regulares a Superioribus Ordinis tantum approbatos ad excipiendas confeſſiones non poſſe Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrare Famulis Communitatis tameiſi habentibus mox dictas tres conditiones. Poſſe vero cenſet P. Gaudent. a Janua *de Viſitat. tom. 2. cap. 7. dub. 17. ſect. 4. num.* 39. ſi induant præterea *diſtinctum habitum a Seculari-*
36 *bus,* ut ſunt oblati, donati, Tertiari. Immo addit, quod poſſint etiam eos abſolvere a caſibus, quos Epiſcopus ſibi reſervavit. Intellige vero ſemper de iis, qui Communitati ſervitium præſtant.

F E M I N A.

1 FEmina non eſt capax Ordinum; *c. Novæ* 10. *de pœnit. & remiſ.* & eſt communis inter Catholicos cum D. Cyrillo *ſuper, cap.* 6. *Joann.* D. Ambroſio *c.* 15. *in Epiſt. ad Roman.* D. Chryſoſtom. *in Epiſt. ſecund. ad Tim.* 2. D. Thoma *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 1. & aliis
2 communiter. Quidquid dixerint, & fecerint Hæretici, qui feminas ad ſacros Ordines admittebant, inter quos numerantur primò Cataphrigæ, quorum meminit D. Ambroſius *in prima ad Timoth. c.* 3. Secundo Paputiani, & Paputitæ, de quibus D. Epiphanius *hæreſ.* 49. Tertio Gnoſtici, de quibus Tertullianus *lib. de præſcript. heret. c.* 41. Ultimo Wicleffus, & Lutherus; qui docuerunt, mulieres ſacri Baptiſmatis fonte ablutas ſtatim Sacerdotiſſas conſecrari; de quibus Thomas Valdenſis *lib. de Sacrament. c.* 59. & Roffenſis *art.* 13. *contra*
Lutherum. Nec officit, quod in Jure fiat men- 3
tio Diaconiſſæ, Presbyteriſſæ, & Epiſcopiſſæ, ut *in cap. Diaconiſſam* 27. *q.* 1. *& c. Mulieres* 19. *diſt.* 32. & ſæpe alibi. Non officit, inquam, quia, ut recte notant Baronius *ad annum Chriſti* 34. *n.* 280. Campanil. *in diverſ. Juris Canonic. rubr.* 11. *c.* 2. Vaſquez *tom.* 3. *in* 3. *part. Diſp.* 245. *c.* 3. & alii paſſim, ipſæ feminæ tali nomine appellabantur, non quod ſic eſſent ordinatæ, ſed quia Viri earum erant aſſumpti ad Diaconatum, Presbyteratum, & Epiſcopatum, & ideo uxores Diaconorum Diaconiſſæ, Presbyterorum Presbyteriſſæ, & Epiſcoporum Epiſcopiſſæ dicebantur, denomi-
natione deſumpta ab earum maritis. Nec 4
etiam officit id, quod ab aliquibus aſſeritur, quod quædam femina, Joanna nomine, ad Summum Pontificatum fuerit aſſumpta. Non officit, inquam, quia id, quod dicitur de Joanna, eſt mera fabula, talemque eſſe probant Bellarm. *lib.* 3. *de Pontifice Romano c.* 24. Baronius *t.* 10. *anno Chriſti* 853. *n.* 86. Papirius Maſſon. Gallus *in lib. de Urbis Epiſcopis,* Onuphrius Panvinius *in ſuis annotat. ad Platinam,* Flotemundus de Remundo *in lib. Error popularis de Joanna, ſeu Pontifice dicta Papiſſa,* Graveſon, Urſaya, & alii paſſim. Vide verb. *Ordo art.* 2. *n.* 26.
Poteſt tamen Femina habere poteſtatem Ju- 5
riſdictionis, quamvis non poſſit habere poteſtatem Ordinis. *Communis.* Hinc Femina ſuccedens in aliquo Officio, ſeu Dignitate, quæ habeat aliquam Juriſdictionem annexam, quamvis alias capax non ſit exercitii Curæ animarum, tamen efficitur capax, & poteſt per ſeipſam adminiſtrare Juriſdictionem, & committere exercitium Curæ Viro capaci talis poteſtatis, & Beneficia conferre, ut deducitur *ex cap. Dilecta, de Majorit. & obedientia,* & Rota *part.* 10. *dec.* 44. *n.* 23. & tenet Abbas *in cap. Cum Dilectus n.* 20. *de conſuetud.* Felin. *in c. Cum venerabilis n.* 36. *de except.* Fagnan. *in c. Judæorum* 3. *de ætat. & qualitat. n.* 14. Joann. de Selva *de Benefic. q.* 5. *n.* 1. *&* 5.
& alii paſſim. Unde Femina habens Juriſdi- 6

ctio-

ctionem, ut v. g. Abbatiſſa, Prioriſſa, & hujuſmodi, eſt capax conferendi Parochialem, & Parochum nominandi, & inſtituendi, quem Ordinarius ad regimen animarum idoneum approbaverit, ut declaravit *Sac. Cong. Concilii in una Mediolanenſ.* 27. *Decembris* 1701.

7 Femina virtute talis Juriſdictionis poteſt cum legitima cauſa privare Clericos ſibi ſubjectos Beneficiis jam illis collatis, auferendo ſcilicet quod illis dedit, nempe titulum, & poſſeſſionem, nam poſita hac ablatione cenſetur Pontifex conferre jus ſpirituale, quia ſicuti Beneficium confertur dependenter a deſignatione Feminæ, & collatione tituli, & poſſeſſionis, ita etiam cenſetur conſervari Juriſdictio a Summo Pontifice dependenter ab iiſdem, quibus ſublatis etiam reliqua alia tolluntur; Rota *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 429. *num.* 10. & 20.

8 Non poteſt autem Femina ipſos Clericos ſuſpendere, prout ſuſpenſio eſt Cenſura Eccleſiaſtica, ſicuti neque interdicere, aut excommunicare; nequit enim Femina Cenſuras ferre, quia caret ſpirituali Juriſdictione, ut colligitur *ex cap. Dilecta*, *de Majorit. & Obedient.* & Rota dicta *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 429.
9 *n.* 17. & 18. Femina quamvis ſit docta, & ſancta, non debet docere, maxime publice, textu expreſſo in *cap. Mulier* 19. *de conſecratione*, ibi: *Mulier quamvis docta, & ſancta,*
10 *viros in Conventu docere... non præſumat.* Feminæ in Eccleſiis debent tacere, 1. *ad Corinth. cap.* 14. *n.* 34. *& ſequent...* ibi: *Mulieres in Eccleſiis taceant, non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut & lex dicit; Si quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent. Turpe eſt enim Mulieri loqui in Ec-*
11 *cleſia.* Femina quamvis habeat Juriſdictionem, ut Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa in ſubditas, non poteſt publice benedicere, ſed ſolum eo modo, quo parentes ſolent benedicere propriis filiis, cum munus benedictionis proveniat ex poteſtate clavium, quæ non competit Feminæ.
12 *Communis.* Femina non poteſt pro miniſtro ſervire Sacerdoti ad Altare; ſic expreſſe prohibetur in *Miſſali* §. 1. *de defectibus*, & in *c. Inhibendum* 1. *de cohabitat. Clericor. & mulier.* ibi: *Prohibendum quoque eſt, ut nulla femina ad Altare præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare. Et ſi mulier* ſubjungit la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 388. *Et ſi mulier in Eccleſia tacere debeat*, uti habetur 1. *ad Corinth.* 14. *multo magis abſtinere a miniſterio Altaris.*

Femina, ſi tantum ex levitate utatur veſte 13 virili ſine prava Intentione, periculo ſcandali, & libidinis, peccat tantum venialiter, alias mortaliter; Deuteronomii enim *cap.* 22. *n.* 5. ſic præciſe habetur: *Non induetur mulier veſte virili, nec vir utetur veſte feminea, abominabilis enim apud Deum eſt, qui facit hæc.* Nullo autem modo, ſi utatur ex neceſſitate, quia neceſſitas facit licitum, quod alias eſt illicitum; *cap. Quoniam* 1. *q.* 7. *cap. Omnes* 1. *de Fer. cap. Conſuluiſti* 3. *de celebratione Miſſar.* cum multis ſimilibus; in qualibet enim diſpoſitione intelligitur excepta; *cap. Licet*, *de pœnit. & remiſ.* Femina tenetur etiam abſti- 14 nere ab ornatu muliebri ex ſe nimis turpi, & ad laſciviam provocante, & hoc ſub mortali, ſi prævideat aliquem in particulari probabiliter lapſurum: Et ratio eſt, quia nullum habet jus ad illum nimis turpem, & laſcivum ornatum, immo eſt ei prohibitus, adeoque tenetur ab eo abſtinere ad evitandum peccatum alicujus in particulari ab ipſa prævisi probabiliter lapſuri; Buſembaum *lib.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. & ibi La Croix *num.* 343. Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *in quint. præcept. Decal. c.* 1. *ſect.* 2. *n.* 39. & alii. (*a*)

Femina vane ſe ornans, & pigmentis ſeu 15 picturis ſe fucans ea intentione, ut aliorum oculos ad ſe trahat, & viros ad laſciviam provocet, peccat mortaliter; *cap. Nec ſolo affectu, & tactu* 12. *& cap. Qui viderit mulierem* 13. *cauſ.* 42. *q.* 5. Unde S. Joan. Chryſoſtom. relatus, & ſecutus a Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in c. Multa* 1. *Ne Clerici, vel Monachi n.* 68. ſic ait: *Mulier ſi ſe decoraverit & vocaverit ad ſe oculos hominum, etiamſi plagam non intulerit, vindictam dabit extremam; venenum enim obtulit, etſi nullus, qui bibat, inven-*

Notæ Rom. Theologi.

(*a*) Peccat mulier, ſi non abſtineat ab ornatu nimis turpi, etiamſi non prævideat aliquem probabiliter lapſurum; cum enim prohibitus ei ſit turpis ornatus, qui ad peccandum homines provocet, palam eſt, graviter eo utentem peccare, etſi non prævideat aliquem lapſurum. In verbo illo *nimis* habentur fortaſſe inſidiæ, & deceptiones; laſcivæſque mulieres numquam nimis turpem credent turpem ornatum. Legantur Auctores citati a Benedicto XIV. de Synodo Diœceſ. lib. 11. c. 12.

tus ſit ; & concordant S. Auguſtinus *Epiſt.* 255. *alias* 73. *in cap. Fucare* 38. *de conſecrat. diſt.* 5. S. Cyprian. *tract. de habitu Virg. poſt med.* S. Clemens Alexandr. *in Pedagog. lib.* 3. *cap.* 2. S. Thomas 2. 2. *qu.* 169. *art.* 2. *in corpor.* S. Antoninus, & alii communiter. Quamobrem *Eccleſ.* 4. expreſſe dicitur : *Ne accipias faciem adverſus faciem tuam*, ſcilicet faciem picturæ adverſus faciem naturalem : & contrafaciens debet timere illud Joel. 2. *Omnis vultus redigetur in ollam*, ideſt vultus depictus in ollam infernalem, ut explicat Fagnan. *loc. cit. n.* 62. & S. Cyprianus *de diſciplina, & habitu Virginum* ſic expreſſe dicit : *Opus Dei eſt quod naſcitur, Diaboli quod mutatur.* Et in libro de habitu Virginum incipiente *Diſciplinæ Cuſtos, poſt med.* ſic ait : *Non virgines tantum, aut Viduas, ſed & nuptas puto, & omnes omnino feminas admonendas, quod opus Dei, & facturam ejus, & plaſma adulterare nullo modo debeant adhibito flavo colore, vel nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine.* Et poſtea ſubdit : *Manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formavit, reformare contendunt, impugnatio iſta divini operis prævaricatio eſt veritatis, Dum videre non poteris, quando oculi tui non ſunt, quos Deus fecit, ſed quod Diabolus infecit, de inimico tuo compta cum illo pariter arſura.*

16 Si autem Femina ſe ornet, & fucet ex quadam levitate, vel etiam quadam vanitate propter inſtantiam quamdam, non ſemper eſt peccatum mortale, ſed quandoque veniale ; S. Thomas 2. 2. *q.* 169. *art.* 2. *in corpor.* Fagnan.
17 *loc. cit. n.* 69. & alii paſſim. Immo ſi Femina ſe ornet, & fucet, ſervata recta intentione, conſuetudine patriæ, & conditione ſtatus, non eſt peccatum ; Sic S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 169. *art.* 1. *in corpor. & in c.* 3. 1. *Epiſt. ad Timoth. lect.* 2. *ſub fin.* Alexand. Alenſ. *in ſumm. Theolog. p.* 2. *q.* 134. *membro* 1. ubi ſic præciſe dicit : *Licet ſecundum nobilitatem perſonæ, ſecundum conſuetudinem Terræ, ſecundum Dignitatem Officii ornare ſe veſtibus pretioſis, ita tamen, quod abſit libido in voluntate, &*
18 *ſcandalum in exteriori opere.* Unde S. Thomas in *cit. q.* 169. *art.* 2. *ad* 2. ſubjicit, quod non eſt vitium feminis faciei vitia occultare, quod probat his verbis auctoritatem Apoſtoli adhibens : *Aliud eſt fingere pulchritudinem non habitam, & aliud occultare turpitudinem ex aliqua cauſa provenientem, puta ægritudine, vel aliqua hujuſmodi, hoc enim licitum eſt. Quia ſecundum Apoſtolum* 1. *ad Corinth.* 12. *Quæ putamus ignobiliora membra corporis eſſe, his honorem abundantiorem circumdamus.* Quo fit, ut forte non peccaverit quidam ex Proceribus, qui cum morbo gallico tabeſceret, oſtro pingebat pallentes genas, de quo Urbanus VIII. feſtive fertur dixiſſe : *Foris minio pictus Ibero, intus autem Gallico.* Et ſic etiam licitum eſt 19
feminæ ſe ornare ſine pictura, ut viro ſuo magis placeat, vel ut futuri mariti præ aliis mulieribus licitam benevolentiam captet ; S. Thomas in *cap.* 3. *Iſaiæ in fin.* ubi ſic expreſſe dicit : *ſimiliter ſi faciat, ut placeat decenter viro ſuo, quem habet, vel quem accipere debet, & ut ab aliis mulieribus retrahatur*, non peccat ; Pontas verb. *Ornatus muliebris caſ.* 2. & alii.

Femina denudans collum, vel pectus ex in- 20
tentione mala, & maxime illum morem inducens, peccat mortaliter (*a*) ; Elizalde *in Regul. morum lib.* 8. *q.* 13. §. 9. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 35. *a num.* 27. *uſque ad fin.* La Croix *lib.* 3. *num.* 248. cum plurimis ibi citatis. Unde Urſaya *Inſtitut. crimin. lib. tit.* 5. *num.* 50. notat ſub excommunicationis pœna prohiberi poſſe ab Epiſcopis, ne mulieres incedant diſcoopertæ brachiis, vel pectore nudatæ, quia ſunt incitamenta ad libidinem, & peccata, ut re mature perpenſa in Urbe mandavit San. mem. Innocent. XI. cujus Edictum referunt, & exornant P. Maraccius *in libercul. cui titulus : Rimedio per curare la vanità femminile* ; Franc. de Re *moral. conſult.* 37. Raynald. *tom.* 3. *cap.* 27. §. 3. *num.* 1. Quamobrem S. Cyrillus Alexandrinus *lib.* 2. *Pædagog. cap.* 3. ſic expreſſe ſcribit : *Nullo modo permittendum eſt mulieribus, ut appareant aliquid corporis denudantes, ne ambo prolabantur, hi quidem, ut qui ad videndum incitentur, illæ vero, ut quæ in ſe virorum intuitum attrahant ; Semper autem tamquam præſente Domino honeſte verſandum eſt, ne nobis quoque ſicut Corinthiis ſuccenſens dicat Apoſtolus : Convenientibus vobis non licet Dominicam cœnam manducare* ; & S. Hieronymus *Epiſt.*

Romani Theologi Nota.

(*a*) Etiam, ſecluſa intentione mala, graviter peccat mulier illa. Nam denudatio illicita eſt, non ſolum ob pravam mulieris intentionem ; ſed etiam quia de ſe mala eſt, inducens homines ad peccatum.

Digitized by Google

Epiſt. 8. *ad Demetriadem* de publicis pediſſe-
quis illam informans, ſic ait: *Illa tibi ſit pul-
chra, illa amabilis, illa habenda inter ſocias,
quæ ſe neſcit eſſe pulchram, quæ negligit formæ
bonum, & procedens ad publicum non pectus,
& colla denudat, nec pallio revoluto cervicem
aperit, ſed quæ celat faciem, & vix uno ocu-
lo, qui viæ neceſſarius eſt, patente ingre-
ditur.*

21 Femina ſciens ſe turpiter amari ab aliquo
particulari, quoties eum aſpicit, vel ab eo
aſpicitur, peccat graviter, ſi data opera ei ſe
conſpiciendam offert; Layman *lib.* 2. *tract.* 3.
cap. 13. Sanchez, Bonacina, Diana, & alii
paſſim cum Buſembau, & La Croix *lib.* 2.
dub. 5. *art.* 2. *num.* 243. Sporer *tom.* 2. *tract.*5.
in quinto præcepto Decalogi cap. 1. *ſect.* 2. *n.*35.
22 Hinc peccat Femina pergens ad hoc templum,
ad hoc ſacrum, in quo eſt aliquis particula-
ris, a quo turpiter amatur, quando commo-
de poteſt aliud templum adire eo periculo va-
cans. Item quando it per hunc vicum potens
23 commode ire per alium. Item quando domo
egreditur ſciens eum expectare ſpectandam, ſic
cum aliis Sporer *loc. cit. num.* 36. Immo vo-
lunt multi abſolute cum Buſembau *loc. cit.* &
probabilius cum La Croix *loc. cit. num.* 244.
Feminam ſcientem, aliquem in particulari ſe
turpiter amare, quoties eam aſpicit, poſſe,
& debere non tantum publico, ſed etiam Sa-
cro abſtinere die Feſto, ſemel, atque iterum,
24 ad peccatum illud evitandum. Alii tamen
cum Caſtropalao *tract.* 6. *diſp.* 6. *part.* 16. Dia-
na *part.* 5. *tom.* 7. *reſolut.* 21. & 22. & Paſ-
qualig. *de Sacrificio qu.* 1347. univerſaliter ſu-
ſtinent, quod ob vitandum præciſe ſcandalum
non ſint omittenda ulla opera præcepta; Un-
de Tamburin. *in Decalog. l.* 4. *c.* 2. §. 2. *n.* 8.
docet, quod Femina ſciens ſe ardenter amari
ab aliquo particulari, qui erit in Templo,
poſſit quidem die Feſto abeſſe a Miſſa propter
caritatem, non tamen teneatur, quia hoc eſt
ſcandalum non datum, ſed acceptum, quod
omnino non tenetur vitare cum tanto detri-
mento omiſſionis Miſſæ die Feſto; ſic docet
etiam Illſung. *tract.* 3. *num.* 111. dicens, ne
quidem ſemel teneri omittere. Concedunt ta- 25
men Caſtropal. Diana, & alii apud ipſos *loc.
cit.* omitti debere, vel ad aliquod tempus
differri actionem bonam, quæ eſt tantum con-
ſilii.

Femina in publicum prodiens, quamvis 26
ſciat ſe ab aliquo in particulari turpiter ama-
ri, ſi hoc faciat ex neceſſitate, nullimode
peccat, & ſaltem non mortaliter, ſi faciat
ex utilitate, aut ne ſe privet ſua libertate,
vel jure exeundi domo, aut ſtandi ad oſtium
domus, vel feneſtram; Sanchez, Cajetan. Bo-
nacina, Diana *part.* 2. *tom.* 15. *reſolut.* 20. Spo-
rer *loc. cit. num.* 35. qui *num.* 37. ſubjungit con-
ſentire omnes, Feminam ob illam cauſam non
teneri ad longum tempus abſtinere a publico,
vel actionibus de ſe indifferentibus, v. g. ad
longum tempus non aſpicere per feneſtram,
non ad januam domus ſuæ ſtare, vel aſſide-
re; ſed ſolum ſemel, & iterum, donec alter
advertere poſſit ſe fugi ab illa. Quod ſi enim
alterius turpis amor diutius duret, non erit
amplius ex infirmitate, & ſcandalo puſilli;
ſed potius ea occaſio erit ex propria amantis
malitia, & non ex Femina, quæ libertate ſua
jure utitur; unde deinceps non eſt de his cu-
randum. (*a*)

Femina permittens tactum ſui impudicum 27
ex objecto, vel oſculum turpe, ac venereum
in ſecreto, peccat mortaliter, ſi non impe-
diat, quando commode poteſt, quia concur-
rit ad actum intrinſece, & mortaliter ma-
lum; Sporer *loc. cit. num.* 41. La Croix *loc.
cit. num.* 249. & alii communiter. Si vero ta- 28
ctus ſint ex objecto honeſti, ut oſcula in fa-
cie, tactus genarum, compreſſio manuum, &
ſola tangentis prava intentione libidinoſi ſint,
id advertente Femina, diſtinguendum eſt, vel
fiunt in publico, ut in Choreis, in convivio
&c. ubi juxta morem regionis non poſſunt re-
pelli, niſi ingerendo animis adſtantium ſuſpi-
cionem peccati, & infamando alterum, &
tunc Femina non peccat permittendo ſimiles
tactus, quia in re per ſe non mala adeſt ex-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Volunt multi abſolute cum Buſembau (inquit Auctor *num.* 23.) Fœminam ſcientem aliquem in particulari ſe turpiter amare, quoties eam aſpicit, poſſe & debere non tantum publico, ſed etiam Sacro abſtinere die feſto; *num.* vero 26. vult, fœminam iiſdem in circumſtantiis conſtitutam peccare tantum venialiter, ſi, ne ſe privet ſua libertate, domo exeat, per feneſtram aſpiciat, ad januam domus ſuæ ſtet, vel aſſideat. Harum autem fere contradictoriarum opinionum quænam ſit amplectenda, prudens judicet lector.

cuſatio ſufficiens , ne ſcilicet ratione moris ,
& conſuetudinis regionis in ſuſpicionem mali-
tiæ apud ſpectantes veniat tangens repulſus ,
29 alias bonæ famæ . Aut tactus fiunt in ſecre-
to , ſeu etiam in publico , & ſine ſuſpicione
illa, & periculo infamiæ, repelli poſſunt, &
tunc Femina peccat graviter permittendo ſi-
miles tactus, oſcula, & amplexus , ſi mora-
liter certo advertat malitiam , & libidinoſum
affectum tangentis , oſculantis , vel amplecten-
tis ; Sporer *loc. cit. num.* 41. Azorius, aliique
cum Bonacina *de matrim. qu.* 5. *p.* 9. *n.* 10.
30 Si autem dubitet, an ſimiles tactus, oſcula,
& amplexus ab altero fiant malo animo; Fil-
liucius, & Tamburin. *in Decalog. lib.* 5. *c.* 1.
§. 4. *num.* 25. La Croix *loc. cit. num.* 249. Spo-
rer *loc. cit. num.* 41. & alii negant teneri im-
pedire , quia in dubio nemo præſumendus eſt
malus; Bonacina tamen probabilius affirmat ,
quia vix abeſt culpa , & Femina utitur jure
31 ſuo, conſulitque ſaluti proximi. (*a*) Femina
acceptans munera ab amaſio, quando ei mo-
raliter certo conſtet de ejus libidinoſa inten-
tione, quamvis ipſa non conſentiat ejus pra-
væ intentioni, regulariter peccat mortaliter ,
quia ſic fovet impurum ejus amorem , ac de-
ſiderium, & ſpem copulæ aliquando obtinen-
32 dæ . Nec refert, quod Femina dicat ſe nolle
conſentire ejus pravæ intentioni, quamvis mu-
nera acceptet, nam re ipſa acceptando adhuc
relinquit ſpem in amaſio , quod vi munerum
poſſit tandem facilius eam expugnare; Sporer
tom. 2. *tract.* 5. *in ſeptim. & decim. præcept.
Decalogi cap.* 3. *num.* 141. La Croix *loc. cit.*
33 *num.* 264. & alii . Si autem ſemel tantum ,
ac iterum accipiat ab amaſio munera , nec
certo conſtet ei de libidinoſa intentione , ac
affectione donantis , tunc non peccat ſic acci-
34 piendo; Sporer *loc. cit. num.* 141. & alii. Fe-
mina ob munera ſibi liberaliter donata ab
amaſio, quamvis illicite accepta ob ejus no-
tam libidinoſam intentionem, non tenetur ad
ullam reſtitutionem, ſed licite retinere poteſt;
Et ratio eſt , quia Femina accipiendo non
peccavit contra juſtitiam; impurus enim ama-
ſius liberaliter ea donavit ſciens Feminam non
accepturam cum pacto copulæ , ut ſupponi-
tur , quamvis ipſe eam ſperaverit . Unde ſi
ſua ſpe fruſtratus amaſius munera prodegit ,
ſibi imputet , & ſuæ libidinoſæ credulitati ;
Molina *tom.* 1. *diſp.* 95. Lugo *diſp.* 18. *n.* 49.
& cum aliis Sporer *loc. cit. num.* 41. (*b*)

Femineus ſexus in quo ſenſu dicatur *Devo-* 35
tus notat Macr. *in Hierolexic. verb. Antiphona
in fin.* ibi : Eſt etiam alia difficultas in illa
B. M. Virginis Antiphona , quæ inter con-
ſuetas Officii commemorationes habetur ſuper
verba : *Intercede pro devoto femineo ſexu*, ac ſi
ſexus alius devotus non eſſet . Reſpondetur
tamen , hoc nomen *Devotus* hic non ſignifi-
care piam , ac teneri cordis erga Deum per-
ſonam, ſed quæ Deo ſe devovit, ut ſunt Mo-
niales, & ſimiles ; quæ Antiphona deſumpta
eſt ex D. Auguſtino, *in Serm.* 21. *de Annunc.*
cujus mens fuerat diſtinguere Clerum, & Mo-
niales a populo juxta Eccleſiæ univerſalis con-
ſuetudinem in Feria ſexta Paraſceves, ubi de
iiſdem habentur diſtinctæ orationes ; In hoc
etiam ſenſu D. Agatha dixerat : *Soror mea Lu-
cia Virgo Deo devota*, quia voto perpetuæ Vir-
ginitatis ſe Deo dedicaverat ; Ita pariter *in
Concil. Tolet. canon.* 16. habetur devotam pec-
cantem non recipiendam in Eccleſiam ; Sic
apud Urſayam *in Miſcellaneo ſecundo Sacro*, &
Profano, *Canonico*, & *Civili*, verb. *Femineus
ſexus*.

Femina quædam viginti duos ſucceſſive ha- 36
buit maritos, & deinde nupſit viro, qui vi-
ginti ſepelierat uxores : qui poſtmodum vin-
cens ſuperſtes remanſit; & Populus Romanus
coegit eumdem virum abſtinere a lugubri fu-
nere , & lauro coronatum , Palma in mani-
bus tenta , tamquam victorem uxoris cadaver
ad tumulum aſſociare juſſit ; Sic Vincent. de
Juſtis *de Diſpenſat. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 16. Majo-
lus *de irregularitatibus lib.* 1. *c.* 33. Corrad. *in
praxi diſpenſ. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 81. & alii apud ipſos.

Expenditur dictum Eccleſiaſtici *c.* 42. ibi : 37
Me-

Romani Theologi Notæ.

(*a*) Si Mulier dubitet actus illos malo fieri animo, impedire , & prohibere illos tenetur; alioquin proximi ſaluti non conſuleret, & ſemetipſam quoque periculo exponeret peccandi, cum ſine commotione, ac delectationis periculo vix amplexus , & oſcula illa contingant.

(*b*) Rogarem hic Auctorem, num credat mulierem peccare , quæ impurum in amaſio foveat amorem? Si ita opinetur, ut opinari revera cenſeo : Rurſum rogo , num acceptatio donorum amorem illum foveat? Num prudenter ſuſpicari poſſit ab hujuſmodi amore prava oriri poſſe deſideria? Ita ſane. Ergo acceptando dona nequit ea mulier eſſe immunis a culpa.

Digitized by Google

Melior eſt iniquitas viri , quam mulier beneſaciens ; ideſt , melior eſt pro bono tuo ſpirituali, quatenus magis tibi proderit , minoris periculi erit , minuſque tibi nocebit vir iniquus , qui ſua iniquitate, & malitia injuſte te vexet, ac bonis temporalibus ſpoliet, quam Mulier blanda & beneſaciens , quæ ſuis blanditiis, & beneficentiis ad ejus concupiſcentiam te adducat , boniſque omnibus ſpiritualibus te denudet : vir enim iniquus , ac malignus te injuſte vexando tuam exercebit patientiam , quæ neceſſaria eſt, ut æternæ reportentur promiſſiones, ſicut docet Apoſtolus *ad Hebeæos cap.* 10. *num.* 36. ibi : *Patientia enim vobis neceſſaeia eſt , ut reportetis promiſſiones* ; *&* *Luc. cap.* 21. *num.* 19. ibi : *In patientia veſtea poſſidebitis animas veſtras ;* mulier vero benefica munuſculis ſuis , & blanditiis labiorum ſuorum venenum libidinis, & ignem laſciviæ uſque ad perditionem devorantem in te ſuccendet , ac in laqueum æternæ captivitatis te protrahet, juxta illud Proverbiorum *c.* 7. *a n.* 21. *ad* 23. ibi : *Irretivit eum multis ſeemonibus , & blanditiis labioeum proteaxit illum ; ſtatim eam ſequitue , quaſi bos ductus ad victimam , & quaſi agnus laſciviens, & ignorans quod ad vincula ſtultue trahatur , donec transfigat ſagitta jecur ejus ; velut ſi avis feſtinet ad laqueum , & neſcit quod de peeiculo animæ illius agitur* . Unde Eccleſiaſtici *cit. cap.* 42. antequam *n.*14. dicatur : *Melior eſt enim iniquitas viei , quam &c.* numero immediate antecedenti dicitur : *in medio mulierum noli commorari, de veſtimentis enim procedit tinea , & a mulieee iniquitas viei* ; Sic Sacri Expoſitores paſſim in prælaudat. *cap.* 42. *n.* 14. *Eccleſiaſtici.*

Additiones ex aliena manu.

38 *Fæminæ* (ait Ulpianus *in l.* 2. *ff. de Regul. jur.*) *ab omnibus officiis civilibus, vel publicis remotæ ſunt, & ideo nec Judices eſſe poſſunt , nec Magiſtratum gerere, nec poſtulaee , nec pro alio intervenire , nec procuratores exiſtere* . Varii Auctores varie celebrem hanc de Fœminis Regulam juris ſunt interpretati . Unus autem *Jacobus Gothofredus* meo judicio verum ejus ſenſum eſt aſſequutus.

39 Publica & civilia officia non ſunt hic pro
eiſdem accipienda , ut accipiunt Cujacius , &
Petrus Faber , ſed obſervante Jacobo Gothofre-
40 do diſtinguenda ſunt publica officia ab officiis
civilibus, ita quidem, ut publica civilia quoque
ſint , non retro omnia civilia publica . Et in
hunc modum particula *Vel* poſita eſt inter genus &ſpeciem, quod non eſt novum.

Publica autem officia , ut monet idem Ja- 41
cobus Gothofredus , non dicuntur hic ratione
finis , vel loci , verum ratione auctoritatis ,
quæ ſcilicet cum publica exercentur auctori- 42
tate, cujuſmodi duo tantum exempla hac Re-
gula commemorantur , Judicem eſſe (pedaneum ſcilicet , ſeu cauſæ diſceptatorem) & Magiſtratum gerere cum juriſdictione & imperio , a quibus obeundis Fœminæ prohiben-
tur . Civilia vero ſunt ea quoque miniſteria , 43
ſi actus, qui partim in Civitatis vel Judiciorum conſpectu in Comitiis exercentur, partim privatim in cœtus alicujus Virorum ore , ſeu conſpectu , modumque excedunt ſtomeſticæ cu-
ræ, cujuſmodi tria exempla hic commemoran- 44
tur , *Poſtulaee* , ideſt *Advocaee* , *pro alio intervenire* , & *peocuratorem exiſtere* , a quibus quoque obeundis prohibentur Fœminæ.

Male autem Græci Interpretes , ut & Gloſ- 45
ſa , Cujacius, & alii , *interventionem peo alio* ,
hic de *Fidejuſſoria interceſſione* accipiunt . In- 46
terveniendi voce, ut poſt Petrum Fabrum probat Jacobus Gothoſredus , non fidejuſſoria interceſſio intelligi debet , verum judicialis quædam opera, & civile officium , cognitoriæ & procuratoriæ ſimile.

Ratio vero hujus prohibitionis , ſive Regu- 47
læ circa Fœminas non fuit Muliebris ſexus levitas , non item infirmitas, & conditio fragilitatis , nec periculum rei familiaris , verum remotæ ſuere Fœminæ ab officiis publicis & civilibus ob honeſtatem ſexus , ob verecundiam, & ſtolæ matronalis decus. Conſule toties laudatum Jacobum Gothofredum *hic*.

F E N E S T R Æ.

NEmo poteſt in muro alieno ſine ſervitute 1
feneſtram conſtruere, & aperire , *l. Altiue, cod. de ſervitut.* ibi : *In pariete vero tuo ſi feneſtram Julianus vi , vel clam feciſſe convincatur, ſumptibus ſuis opus tollere , & integrum parietem eeſtituere compellitur* . Hoc præ- 2
cipue locum habet in Eccleſia propter honeſtatem, & reverentiam illi debitam ; *Clement.* 1. *de ſent. excomm.* ibi : *Aut in eis factis feneſtris*, ibidemque Butrius *in fine*, ubi quod temerarie agunt , qui conſtruunt hujuſmodi feneſtras, & in illis audiunt divina ; Sabell. *in ſelect. canon. cap.* 3. *n.* 119. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *n.* 28. Pignatell. *tom.*4. *conſult.* 129. *num.* 1. Unde S. Pius V. anno 3

1566. mandavit claudi omnes feneſtras vicinorum , ex quibus haberi poterat proſpectus in Eccleſias, ut refert Tuſc. *de viſit. lib.* 1. *c.*11. *num.* 10. in cujus ſequelam Decret. ſuum edidit Card. Sabellius ejus Vicarius præcipiens omnibus has feneſtras habentibus, quod deberent illas claudere , relatum a Quaranta *in*
4 *ſumm. Bullar. verb. Reverentia Divinorum* . Pro cujus S. Pontificis Oraculi punctuali executione Sac. Congr. Epiſc. ſemper reſpondere ſolet , vel denegando facultatem feneſtras aperiendi, vel mandando claudi illas, quæ de facto apertæ fuerunt . Cujus Sacræ Congr. multa Decreta referunt , & ſequuntur Pignatell. *tom.*4. *conſult.*129. *a num.* 3. *ad* 9. Nicol. *in Floſcul. verb. Feneſtra num.* 1. Pachichel. *de diſtantiis cap.* 6. *membr.*4. *num.*28. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.*28. Card. de Luca *de ſervitut. diſc.* 16. *num.* 2. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.*8. *num.* 14. Urſaya *tom.*4. *par.* 2. *diſcept.* 13. *a num.* 40. & ſignanter *in Nullius* 11. *Septembr.* 1615. *& in alia Nullius* 5. *Martii* 1619. *in Caſertana* 8. *Junii* 1646. *in Coſentina* 13. *Decembr.* 1646. *in Calven.* 26. *Septembr.* 1652. *in Veronen.* 14. *Junii* 1655. *in Alexanen.* 14. *Novemb.* 1659. *in Piſaurien.* 3.
5 *Octobr.* 1692. Quem ſane rigorem non ſine bonorum laude noſtris temporibus inexorabiliter ad praxim reduxit tam *in Leodien.* 7. *Auguſti* 1705. quando (effectu punctualiter ſubſecuto) injunxit Nuncio Colonienſi clauſuram feneſtræ apertæ in Eccleſia Carmelitarum , quam *in Ulixbonen.* 5. *Martii* 1710. Nolens exaudire preces primariæ Nobilitatis viri Comitis de Souſa pro ſimili gratia ſe exhibentis aſſignare capitale biſmillium Cruciatorum Eccleſiæ , in qua prætendebat aperire feneſtram ; & noviſſime *Sacr. Congr. Viſitationis Apoſtolicæ in Romana , feneſtræ* 25. *Januar.* 1717. ut refert Urſa-
6 ya *loc. cit. num.* 95. qui *ibid. num.* 46. refert ſequens Decr. *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Avellina Indulti* 5. *Julii* 1719. ponente Card. Paracciano , in qua licet ageretur de petitione nedum inſignis Benefactricis Antoniæ Spinolæ Principiſſæ Avellini , ſed etiam Patronæ ejuſdem Civitatis , ubi aderat Eccleſia Patrum Dominicanorum , qui eorum pariter humillimas preces porrigebant pro eadem gratia. Nihilominus dicta Sacr. Congr. Epiſcop. gratiam reſtrinxit ad vitam ſolius Oratricis per hæc præciſa verba : *Pro gratia quoad feneſtram cum duplici Crate ferrea , & ad vitam Oratricis tantum* . Vide verb. *Eccleſia art.* 5. verb. *Porta* , & verb. *Proſpectus*.

7 Non ſunt permittendæ feneſtræ reſpicientes in Monaſteria Monialium , ut pluries declaravit Sacr. Congr. Epiſcop. & ſignanter *in Mediolanen.* 5. *Martii* 1602. ibi : *Non eſſe permittendas feneſtras reſpicientes Monaſterium , & ſtatim claudi debere ab Ordinario* ; & *in Licienſi* 28. *Febr.* 1605. in qua dixit, quod nullo modo 8
debet eſſe proſpectus in Monaſteria Monialium ; & *in Portugallen.* 16. *April.* 1605. in qua ſtatuit quod ne quidem a feneſtris Campanilis Eccleſiæ vicinæ poteſt haberi proſpectus in Monaſteria Monialium , ſed pleno muro tales feneſtræ debent obſtrui , ut *in Aquilana* 31. *Julii* 1612. Debent obſtrui etiam fe- 9
neſtræ illæ , quæ ſunt in Monaſterio Monialium , per quas videre poſſunt , ac videri , ut in *Parmenſi* 28. *Novembr.* 1636. ibi : *Doverſi murare a muro pieno alcune aperture con geloſie fatte nella faccia della Chieſa , per le quali potevano vedere , ed eſſere vedute* . Nec debet per- 10
mitti alicui ædificium tollere, ſi per illud haberetur proſpectus in Monaſterium , ut *in Interamnenſi* 15. *Maii* 1612. & *in Barenſi* 18. *Febr.* 1617. Immo ſunt demoliendæ manſiones 11
constructæ in viculo intermedio , & claudendum eſt ambulacrum , quod a tecto imminet Monaſterio , eique prædominat , ut in *Aſſiſienſi* 11. *Jun.* 1653. Non obſtante qualibet appellatione , vel recurſu , ut *in Converſanenſi* 8. *Auguſti ejuſdem anni* 1653. Feneſtræ , 12
& quævis alia foramina Regularium ſpectantia in hortum , vel Clauſuram Monialium omnino claudenda ſunt; *Sacr. Congr. Epiſc. & Regular. in Amelien.* 23. *Decemb.* 1693. & *in Neapolitana* 2. *Decembr.* 1639. Feneſtræ Mo- 13
nialium tam altæ debent eſſe , ut ad lumen tantummodo ſerviant ; *ead. Sacr. Congreg. in una Civitatis Caſtell.* 12. *Martii* 1601. Et 14
quando aliunde nequeant lumen habere, feneſtræ , quæ reſpiciunt in publicas vias, debent tubis muniri, & ita aptari , ut per ipſas nequeant Moniales videri , nec alloqui cum tranſeuntibus ; *ead. Sacr. Congreg. in Teanen.* 16. *Octob.* 1615. ibi : *Quando le ſtanze de' Monaſterj , che hanno le feneſtre in ſtrada , poſſino avere il lume altronde , le farete ad ogni modo murare , ma quando reſtaſſero cieche, ordinarete, che ſi mettano le trombe alle medeſime feneſtre , e ſi accomodino di maniera , che non ſi poſſa nè vedere , nè parlare con chi paſſa per la via* . Nec 15
tolerari debet, quod propter vicinitatem , & correſpondentiam feneſtrarum Moniales poſſint videre vicinos, vel videri; *ead. Sacr. Congreg. in Neocaſtren.* 16. *Auguſti* 1594. Feneſtræ Com- 16
munionis inſervire non debent pro Colloquutoriis Monialium , minuſque Confeſſionaria ,

ex-

Digitized by Google

exceptis Sacris functionibus ſolitis fieri ab Epiſcopis ; *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Encyclica Epiſtola ſub die* 30. *Octob. &* 3. *Decemb.* 1706.
17 Feneſtræ Regularium quomodo , & quando claudi debeant , quando habent proſpectum in vicinas Ædes ſæcularium ; *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Camerinen.* *Feneſtrarum* 13. *Auguſti* 1717. Ponente Card. Scrattembac. Vide Urſayam *tom.* 2. *part.* 2. *diſcept.* 6. *per to-*
18 *tam* . Feneſtrarum aperitioni quando locus ſit in Monaſteriis Monialium ? *Sac. Congr. Epiſc. in Neapolit.* 16. *Januar.* 1711. Ponente Card. Corſino . Vide Urſayam *tom.* 5. *part.* 2. *diſcept.* 5.
19 *per tot.* Prohibetur Monialibus ſub gravibus pœnis uſus teleſcopii , ſive conſpicilli tubati longioris ; *Sac. Congr. Epiſcop. in Anconit.* 1. *Octobr.* 1627.

Additiones ex aliena manu.

20 Nemini licet habere Feneſtras , ex quibus pateat aſpectus in Monaſteria Monialium , ut
21 firmat Auctor *num.* 7. *& ſequent.* Cæterum hac
22 cum diſtinctione eſt procedendum . Si e conſpectu antiquæ domus novum Monaſterium Monialium ſit conſtructum , non ſunt ſtatim claudendæ Feneſtræ domus illius , aut repagu-
23 la ipſis apponenda . Sed remedium eſt adhibendum ex parte ſentientis minus præjudicium . Idque ſumma ratione ; quia nihil in hoc caſu
24 imputari poteſt domino antiquæ domus . Idem eſt , & quidem ex eadem ratione , ſi utrumque ædificium ſit antiquum , ſed ex innovatione aliqua facta a Monialibus , e feneſtris domus aſpectus pateat in Monaſterium . Sin autem e conſpectu Monaſterii Monialium domus antiqua ſit elevata , vel nova ſit conſtructa , ex cujus feneſtris pateat in Monaſterium aſpectus , non attento majori , vel minori præjudicio , ſemper adhibendum eſt remedium ex parte domus . Quod procedit, etiamſi bona fide innovatio illa facta ſit . Confer de his omnibus *Rot. in Romana Fabricæ ſuper reſervatis* 13. *Januar.* 1744. *&* 5. *Jun. ejuſdem anni* , *coram Bon. mem. Lana* ubi explicantur *deciſiones in Calaguritana Fabricæ* 11. *Februarii* 1729. *&* 4. *Jun.* 1731. *cor. clar. mem. Millin.*

FERRAGOSTO.

FErragoſto etymologia his verbis explicatur a Bernino *nell' Iſtoria di tutte l' Ereſie tom.* 2. *ſecul.* 6. *cap.* 13. *fol.* 138. *ſub Pelagio* 2. & ab Urſaya *in Miſcellaneo Sacro Profano Canonico , e Civile , part.* 2. *litt. F. num.* 19. E' fama , che alla Catena di Erode per Divina virtù , con Celeſte ſimpatia ſi congiungeſſe quella di Nerone , con cui fu legato il medeſimo S. Appoſtolo nel Carcere Mamertino , ſotto il Campidoglio di Roma , e che di ambedue ne diveniſſe una , inanellate ed unite inſieme ſenza applicazione di umana induſtria ; E come che la collocazione di queſte due Reliquie , e la dedicazione del loro Tempio ſucceſſe appunto nel primo giorno di Agoſto , volle il Pontefice S. Siſto , che regnava all' ora nel Pontificato Romano , con miglior augurio rendere celebre quel giorno , e quel Meſe con la memoria di un tanto ſucceſſo , conſecrandolo alle catene di San Pietro , le quali ſi diſſero *li Ferri di Agoſto* , che tra noi , con più abbreviata, ma corrotta parola , diciamo *Ferragoſto* ; E non ſenza gran miſtero parve che voleſſe Dio abbattere il faſto di Auguſto Imperatore con le catene , e ferri di S. Pietro , concioſſiacoſachè le Calende di Agoſto erano di già da prima dedicate dalla Gentilità alla felice ricordanza di quel Monarca , che in tal giorno era ſtato la prima volta dichiarato Conſole , aveva molti trionfi riportati , ſoggiogato l' Egitto , e terminata la lunga Iliade delle civili diſcordie . Onde per pubblico Decreto del Senato non più *Sextilis* fu denominato quel Meſe , ma *Auguſtus* . Aliis tamen hujuſce nominis etymon e *Feriis Auguſti* , quæ ab antiquis Romanis ineunte Sextili menſe celebrabantur , placet deſumere .

FESTA, FESTIVITATES.

S U M M A R I U M.

1 *Quæ nunc temporis ſint Feſta de præcepto.*

2 *An Epiſcopi valeant dies Feſtos indicere* , ad num. 3

Digitized by Google

4 *Quid ſtatutum in hodierna Eccleſiæ diſciplina circa electionem Sanctorum in patronos*, ad n. 7

8 *An Princeps Laicus poſſit inſtituere dies Feſtos, & quæ ſint hac de re populorum officia ac jura*, ad num. 11

12 *Feſta de præcepto an ſint ab omnibus, & quomodo obſervanda ac ſanctificanda*, ad num. 16.

17 *Licentia laborandi ac vendendi diebus Feſtis an ſemper & a quibus requirenda*, ad n. 24

25 *An Curia Laicalis ſeſe immiſcere queat ſuper diebus Feſtis, & an poſſit impedire, quin Curia Eccleſiaſtica procedat ad mulctas contra exercentes opera ſervilia in diebus Feſtis ſine licentia*, ad n. 27

28 *Quænam pœnæ ſint imponendæ pro tranſgreſſione Feſtorum*, ad n. 30

31 *Si cauſæ laborandi in die Feſto vere ſubſint, an teneatur Ordinarius licentiam dare, & an liceat unquam pro illa aliquid accipere*, ad n. 34

35 *Ad quos ſpectet, præter Epiſcopum, ſuper obſervatione Feſtorum diſpenſare.*

36 *Quid Concilium Tridentinum decernat circa dies Feſtos, quos Epiſcopi obſervandos proponunt*, ad n. 37

38 *An Prælati Regulares poſſint, & cum quibus, ſuper obſervatione Feſtorum diſpenſare*, ad n. 40

41 *Feſta mobilia in die Epiphaniæ a quo debeant publicari.*

42 *An Regulares dies Feſtos in ſuis Eccleſiis annuntiare probibeantur, & an poſſint cogi ad eorum obſervantiam*, ad n. 43

44 *Dies Feſtus Titularis qua conditione Monialibus celebrari permittatur.*

45 *An Feſtivitas alicujus Sancti cum majori pompa celebrari debeat in Eccleſia ejus nomini dicata.*

46 *An eadem die duo Eccleſiæ vicinæ idem Feſtum celebrare valeant.*

47 *An Feſtum S. Antonii de Padua poſſit ipſo ſolemnitatis die celebrari tam a Patribus de corpore Obſervantiæ, quam a PP. Conventualibus*, ad n. 48

49 *Quomodo, ubi opus ſit, transferri debeant Feſta Annuntiationis B. M. V., S. Joſeph, & S. Mathiæ*, ad n. 54

55 *Quo tempore, a quo Pontifice, & quibus de cauſis inſtitutum ſit Feſtum SS. Corporis Chriſti*, ad n. 70

71 *Feſtorum aliquot notatur origo in Eccleſia*, ad n. 76.

77 *An poſſint celebrari Feſta de Sanctis veteris Teſtamenti.*

78 *Feſtum de Patrono principaliori loci an ſit præceptivum omnino.*

79 *An Mercatus fieri queat in diebus Feſtis de præcepto.*

80 *Quoad Peregrinos & Advenas circa Feſta, Lector remittitur alibi.*

81 *Plurima afferuntur de hoc argumento*, ad num. 115

116 *Et alia multa ad rem*, ad n. 140

141 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 155

FEſta, quæ nunc ſunt ſub præcepto, ſunt ſequentes; ſcilicet Dominicæ totius anni, Nativitas Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Circumciſio, Epiphania, Reſurrectio cum duabus ſequentibus diebus, Aſcenſio, Pentecoſtes cum duabus ſequentibus, Sanctiſſima Trinitas, Solemnitas Corporis Chriſti, Inventio S. Crucis, Feſtivitates B. M. Virginis, ut Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, Nativitatis (& Conceptionis, ex Decreto Clementis XI. edito 6. *Decembris* 1708. incipien. *Commiſſi Nobis*) Dedicatio S. Michaelis Archangeli, Nativitas S. Joannis Baptiſtæ, Feſta SS. Petri, & Pauli, S. Andreæ, S. Jacobi, S. Joannis, S. Thomæ, Sanctorum Philippi, & Jacobi, Sancti Bartholomæi, S. Matthæi, Sanctorum Simonis, & Judæ, & S. Mathiæ Apoſtolorum. Item Feſta S. Stephani Protomartyris, Sanctorum Innocentium, Sancti Laurentii Martyris, Sancti Silveſtri Papæ, Sancti Joſeph Sponſi B. M. V. Sanctæ Annæ Matris B. M. V. & Omnium Sanctorum, atque unius ex principalioribus Patronis in quocumque Regno ſive Provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque Civitate, Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit; Urban. VIII. Conſtitut. incip. *Univerſa* §. 2. 1

Epiſcopi licet de jure communi *in cap.* 1. *diſt.* 3. *de conſecrat.* & *in cap. Conquæſtus, de feriis*, valeant in propria Diœceſi, vocato Clero, & Populo dies Feſtos indicere, Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 105. *num.* 36. cum multis ibi citatis, Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 184. Hodie tamen, quamvis talis poteſtas non ſit ablata, nihilominus ab indictione ſub præcepto novorum Feſtorum debent abſtinere, prout illos monuit Urbanus VIII. in cit. Conſtit. incip. *Univerſa* §. 3. ibi: *Ne autem dies Feſtos a Locorum Ordinariis nimia aliquorum facilitate, aut Populorum importunitate* 2

tate

tate deinceps iterum multiplicari contingat, *iidem Ordinarii in Domino moneantur*, *ut ad Eccleſiaſticam ubique ſervandam æqualitatem*, *de cetero perpetuis futuris temporibus ab indictione ſub præ-*
3 *cepto novorum Feſtorum ſtudeant abſtinere*. Hinc promiſſiones, & vota, quæ frequenter fieri ſolent ab Univerſitaribus ſervandi ſub præcepto Feſtum alicujus Sancti, ac jejunandi in Vigilia, non obligant Populum, qui tamen poteſt ſponte promiſſa ſervare, & nullus eſt pœnis cogendus, ut illa die abſtineat ab operibus ſervilibus, Barboſa *in Collect. deciſ. Apoſtolicar.* verb. *Feſtum in communi*, *num.* 8. ubi affert Decretum *Sac. Cong. Rit. in Brunduſina Maſſagnæ* 21. *Auguſti* 1604. Monacell. *part.* 2. *titul.* 13. *formul.* 1. *n.* 15. ubi teſtatur ſe vidiſſe, plures ſupplices Libellos hac in re Sacræ Congregationi Rit. porrectos pro confirmatione hujuſmodi promiſſionum, & Votorum, fuiſſe rejectus, & præciſe *in Urbevetana* 6. *Octobris* 1696. *in Meſſanen. loci Milazzi* 25. *Januarii*, *& in Aleſſanen. Terræ Corſani* 6. *Septemb.* 1698.

4 Hic juvat afferre Decretum ſuper electione Sanctorum in Patronos a Sacra Rit. Congregatione de Ordine S. D. N. Urbani VIII. emanatum die 23. Martii 1630. „ Sacra Rituum Congregatio, annuente Sanctiſſimo D. N., in electione Patronorum mandavit infraſcripta in poſterum ſervari debere, declarans quod aliter facta electio nulla ſit ipſo Jure.

„ Primo, quod eligi poſſint in Patronos ii ſolum, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificatorum duntaxat.

„ Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fieri debeat per ſecreta ſuffragia a populo, mediante conſilio Generali illius Civitatis, vel Loci, non autem ab Officialibus ſolum, & quod accedere debeat conſenſus Epiſcopi, & Cleri illius Loci. Idemque ſervari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per ſecreta ſuffragia a populo, ſingularum Civitatum Provinciæ; Et quod Repræſentantibus Regnum, Civitatem, vel Provinciam nulla competat facultas eligendi Patronos, niſi ad hoc habeant ſpeciale mandatum, & ulterius interveniat conſenſus Epiſcopi, & Cleri dictarum Civitatum.

„ Tertio, quod cauſæ electionis novorum Patronorum debeant in Sacra Congregatione deduci, & ab ea examinari, ac demum cauſa cognita ab eadem Congregatione approbari, & confirmari.

„ Et ne præmiſſorum ignorantia ullo umquam tempore poſſit allegari, eadem Sacra Rituum Congregatio ſupradictum Decretum imprimi, & publicari mandavit.

Hoc decretum licet irritet electiones poſtea 5
factas, non irritat tamen electiones Patronorum jam antea celebratas, ut reſpondit *Sacra Rit. Cong. in Trojanenſi*, *Patronatus* 15. *Junii* 1633. *& in Pampilonenſi Patronatus S. Franciſci Xaverii*, in qua fuit approbata electio facta in Comitiis Regni Navarræ: Quæ reſolutio tamquam juridica fuit per Rotam, proponente Reverendiſſimo Decano, approbata, conſiderato ſolum quod ad evitandum præjudicium electionis antiquiſſimæ S. Firmini, debeat uterque tamquam Patronus coli, quod certo præſupponit validitatem electionis. Et in *Neapolitana Patronatus ejuſdem S. Franciſci ſub die* 15. *Septembris* 1656., & in terminis electionis Patroni, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sancti non celebratur, poſt dictum Decretum fuit obſervatum in admiſſione Beati pro tunc & nunc Sancti Jacobi de Marchia, cujus electio *anno* 1620. atque adeo ante Decretum editum, celebrata fuit, & deinde *anno* 1647. admiſſa, & ſolemni repoſitione Statuæ in Theſaurum Neapolitanum comprobata.
Quoad electiones ex poſt factas, & faciendas 6
eſt in viridi obſervantia, nam recurrentibus Univerſitatibus ad Sacram Cong. Rit. pro approbatione electionis in Patronum alicujus Sancti, ſi preces dictis requiſitis ſunt deſtitutæ, reſcribi ſolet: *Doceant de ſervato decreto Urbani VIII.* prout non ſemel ſe vidiſſe teſtatur Monacell. *part.* 2. *tit.* 16. *formul.* 10. *num.* 11. vel *pro conceſſione ſervata*, *forma decreti Urbani VIII.* Aliis vero Univerſitatibus, quæ in electione requiſita talis decreti obſervarunt, & locus non eſt celebris notæ, conceditur approbatio cum clauſula: *Dummodo alium principalem Patronum*, *ſeu Protectorem non habeant*, & in una *Mazzarien.* 30. *Martii* 1697. *pro Univerſitate Caſtri Veterani*, & in alia *Lycienſi* 11. *Julii* 1687. *pro univerſitate Terræ Monte-*
roni. Unde hic eſt advertendum quod in hu- 7
juſmodi Patronorum electione fieri non debent promiſſiones ſervandi diem Feſtum Patroni electi, tamquam de præcepto, etiamſi ab Eccleſia univerſali ſub tali ritu non colatur, nam has promiſſiones, & Vota Sacra Congregatio non admittit, nec approbat, ſed rejicit, & tantum ex devotione ſervari poſſe concedit, ut reſpondit *in Theatina* 15. *Martii* 1694. pro Clero, & populo nonnullorum Oppidorum, & ſæpe alibi, ut patet ſupra *n.* 3.

Nul-

8 Nullus Princeps Laicus, & nulla Poteſtas Sæcularis poteſt inſtituere, vel indicere dies Feſtos, ſeu præcipere obſervationem alicujus diei Feſti. Sic expreſſe declaravit Innocentius X. 6. Octobris 1653. per ſuas litteras in forma Brevis, ut ſequitur.

INNOCENTIUS PAPA X. &c.

CUm nuper ad notitiam noſtram non ſine gravi animi noſtri moleſtia pervenerit, quod dilecti Filii Senatus Mediolani per litteras circulares datas die 20. Junii proxime præteriti, & dilectus Filius nobilis vir modernus Gubernator Status Mediolani, per Edictum publicum publicatum die 30. ejuſdem menſis Junii mandaverint obſervari diem Feſtum S. Dominici die 4. menſis Auguſti cujuslibet anni in toto illo Statu, præcipientes, ut Populi, & ſubditi illius ſtatus abſtineant ab operibus ſervilibus, & artifices tabernas, & apothecas clauſas teneant, prout ſervatur ceteris diebus Feſtis ex præcepto, & ultèrius in Edicto prædicto exprimatur feſtivitatem eſſe celebrandam cum omni devotione, ac pietate Chriſtiana: Nos, quibus univerſalis Eccleſiæ regimen a Domino commiſſum eſt, conſiderantes quam pernicioſum auctoritati Eccleſiaſticæ id eſſe poſſit, cum Principes Laici, quos in rebus Eccleſiæ obſequendi potius tenet neceſſitas, quam auctoritas imperandi, non habeant facultatem imperandi dies Feſtos, in honorem Sanctorum; de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſacris ritibus Præpoſitorum, quibus hoc negotium diſcutiendum commiſimus, conſilio, prædictas litteras, & Edictum emanatum auctoritate Laicali ſuper obſervatione prædictæ Feſtivitatis S. Dominici, fuiſſe, & eſſe omnino nulla, nulliuſque roboris, & momenti, nec aliquo modo ſervanda Apoſtolica Auctoritate tenore præſentium declaramus. Sicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac ejuſdem S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, & quoſvis alios quacumque auctoritate fungentes, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. In contrarium facientibus &c. Non obſtantibus quibuſcumque.

Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 6. Octobris 1653. Pontificatus noſtri anno decimo.

Feſtum novum non poteſt cogi populus ſer- 9
vare, niſi ſit indictum ab Eccleſia, & ſi no-
vum inſtitui petitur, ſupplicet populus, *Sac.*
Cong. Rit. in Pacen. 20. *Aprilis* 1602. Feſta 10
nova de præcepto ſervanda non poſſunt inſti-
tui invito populo. *Sacr. Congr. Rit. in Brun-*
duſina 2. *Martii* 1602. *& in Hiſpalen.* 21. *Au-*
guſti 1604. Feſta Sanctorum, quæ de præce- 11
pto non ſervantur, ſi populus ſponte voluerit
obſervare, non eſt prohibendus, ſed nullus eſt
ſub pœna cogendus, ut illa die ab operibus
abſtineat; *Sacr. Congreg. Rit. in Brunduſina*
Maſſagnæ 21. *Auguſti* 1604.
Feſta de præcepto ſunt inviolabiliter ab om- 12
nibus obſervanda, & ſanctificanda; *Exod.* 34.
ibi: *Sex diebus operaberis, & die ſeptimo ceſ-*
ſabis arare, & metere; c. Licet, de Feriis, c.
Unic. de Reliquiis, & venerat. in 6. Concil.
Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regular.* & ead. *ſeſſ.*
25. *de reform. in fine de delectu ciborum, jeju-*
niis, & diebus Feſtis S. Pius V. Conſtit. incip.
Cum primum. Urbanus VIII. Conſt. incip.
Univerſa. Feſta ſanctificare eſt in illa die non 13
laborare, ſed Hymnis, & Canticis vacare.
Concil. Colonienſ. 2. *part.* 9. *cap.* 9. Neque a 14
Feſtorum obſervantia excuſat prætextus con-
trariæ conſuetudinis, quia conſuetudo mala
inveterata quanto diuturnior tanto periculo-
ſior; *cap. Schiſma* 24. *quæſt.* 1. *& cap. cum*
tanto 11. *de conſuetudine*, ibi: *Cum tanto ſint*
graviora peccata, quanto diutius infelicem ani-
mam detinent alligatam, & ideo Mercatores
Barchinonenſes, qui ſub clypeo aſſertæ con-
ſuetudinis prætendebant retinere apertas Apo-
thecas diebus Feſtis, & in illis vendere mer-
ces, & neceſſitatem (ratione loci) venden-
di, per teſtes, & legitimam conſuetudinem
auctoritate DD. reddere conabantur, fuerunt a
Sac. Congregatione Concilii (in qua cauſam
proponere curarunt) *ſub die* 14. *Maii* 1679.
rejecti, & reſcriptum non licere: & cum non
aquieſcerent, repropoſita eorum inſtantia 21.
Martii 1692. iterum repulſi fuere, & injun-
ctum, ut amplius non audirentur, *lib.* 33. *de-*
cret. fol. 87. Propter neceſſitatem tamen, & 15
cauſam pietatis, & circa res, quæ facile pe-
reunt, poteſt in diebus Feſtis laborari, *cap.*
Licet, de Feriis. Concil. Toletan. 22. *cap.* 7.
ut pluries decrevit *Sacr. Cong. Rit.* & ſignan-
ter *in Ravennaten.* 9. *Novembris* 1600. *in Ulix-*
bonen. 30. *Martii* 1621. *& Sacr. Congreg. Con-*
cil. teſte Quaranta in *ſumma Bullar.* verb.

Dies

Dies Feſtus, & Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *c.* 3. *n.* 25. & ſic etiam S. Pius V. Conſtit. incip. *Cum primum*.

16 Ut autem ſciatur quæ diebus Feſtis fieri liceant, vel non, dantur hic noviſſimæ diſpoſitiones emanatæ ſub Clemente XI. & Benedicto XIII.

EPISTOLA ENCYCLICA.

17 *Juſſu Clemen. Pp. XI. ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Romandiolæ, ac Provinciæ Urbinatis, nec non ad D. Cardinalem Abbatem Commendatarium Abbatiæ Nonantulanæ juſſu Summi Pontificis conſcripta, qua Feſtorum dierum ſanctificatio, ac irrepentium abuſuum extirpatio illis impenſe commendatur.*

Eſſendo che la Santità di N. Signore ſempre più coltivi nel ſuo cuore la ſollecitudine, che nelli giorni Feſtivi dedicati ſpecialmente al culto di Dio, ſi eſercitino li Fedeli nell' aſſiſtenza a' Divini Offizj, ed opere di pietà, e ſiccome in eſſi è ingiunto dalle ſacre pagine l' aſtinenza dall'opere ſervili, così maggiormente deveſi ciaſcuno aſtenere dall' eſercizio, ed applicazione ad atri vani, ed inoneſti; Onde nella Lettera circolare ſpedita nell' anno 1701. primo del Suo Pontificato giudicò eſſere delle prime cure del ſuo Appoſtolico Miniſtero ricordare agli Ordinarj il procurare l'Oſſervanza delle Feſte con ingiungere, che ſi celebrino con modeſtia, e divozione, e ſenza ſpettacoli, e profanità vietate dalli Sacri Canoni; Ora eſſendo giunto alle ſue orecchie, che per avere più concorſo di Popolo, che nei giorni feſtivi ſi ſuole radunare nelle Città, e Luoghi, ſi pratichino nei detti giorni Spettacoli d' Iſtrioni, Ciarlatani, maſchere, e ſimili voluttuoſi, e vani trattenimenti; Per tanto la Santità ſua m' ha impoſto, che io eccitl ſeriamente il zelo paſtorale di V. S., come con queſta eſeguiſco, a porgere rimedj a ſimili abuſi, quando vi ſiano, e che omninamente con la ſua autorità ordinaria, e con le pene dovute proibiſca, che nelli giorni feſtivi non ſi faccino maſchere, nè ſpettacoli, e radunazione d' Iſtrioni, Ciarlatani, Saltimbanchi, e ſimili, anche con preteſto di ſolamente vendere, e diſtribuire medicamenti; e dove per l' uſo tollerato ſi faccino in giorni di feſta, nè ſi poſſa altrimente, e con prudenza, e ſoavità ovviare, almeno proibiſca, che le coſe eſpreſſe non ſeguano la mattina, ma dopo li Divini Offizj, e Veſpero, e che detti Iſtrioni, Ciarlatani, e Saltimbanchi non uſino parole, e geſti oſceni, o diſtribuiſchino ſimili canzoni, nè che ſegua avanti, o vicino le Chieſe, e Monaſteri di Monache, o Conſervatorj di Zitelle. Non dubito che V. S. con tutta prontezza ſi conſormerà al Zelo di S. B. invigilando con tutta attenzione a quanto ſe le ingiunge ec.

„ *Roma* 11. *Gennaro* 1719.

G. D. Card. Paracciani Prefetto.
V. Arciv. di Damaſco Segretario.

EPISTOLA ENCYCLICA.

Juſſu ejuſd. Summi Pontificis ad univerſos ditionis Eccleſiaſticæ Archiepiſcopos, & Epiſcopos conſcripta, qua Monita alias data quoad Feſtorum dierum ſanctificationem, & invectorum abuſuum extirpationem inſtaurantur, eorumque executio ipſis enixe commendatur.

La Santità di Noſtro Signore eccitata dal debito del ſuo Appoſtolico Miniſtero ſino da' ptimi meſi del ſuo Pontificato per fare a tutti paleſe quanto aveſſe a cuore la puntuale Oſſervanza, e ſantificazione delle Feſte, con lettera ſpedita da queſta Sacra Congregazione in data delli 30. Luglio 1701. ſe ſtrettamente inculcare a' Veſcovi di dovere con tutta la maggior attenzione procurare, che li giorni delle medeſime Feſte da' Fedeli commeſſi alla loro cura veramente ſi ſantificaſſero, con impiegarli nel culto di Dio, nell' aſſiſtenza a' Divini Officj, nell' aſcoltar la Divina parola, e in altri eſercizj, e opere di pietà, dovendoſi per tal cagione aſtenere dall' opere ſervili, e molto più da' divertimenti vani, e ſcandaloſi. L' iſteſſo ricordo per ordine della Santità Sua fu rinnovato a' detti Veſcovi con altra lettera della medeſima Sagra Congregazione in data delli 16. Marzo 1703. §. Secondo vuole ec. Suſſeguentemente avendo Sua Beatitudine conſiderato, che nel tempo del Carnovale ſi moltiplicano le occaſioni de' mentovati divertimenti troppo ripugnanti alla Santità delle Feſte, con altra lettera ſimilmente circolare delli 11. Gennajo 1719. ſe inſinuare a' medeſimi Veſcovi di proibire ne' ſudetti giorni di Feſta aſſolutamente, ſe foſſe poſſibile, le Maſchere di qualſivoglia ſorte, come anco li ſpettacoli, radunanze d' Iſtrioni, Ciarlatani, e Saltimbanchi, ancorchè queſti ſi valeſſero del preteſto di voler ſolo dare qualche divertimento al Popolo, per più facilmente vendere, e diſtribuire li loro medicamenti. Quando poi per la lunga tolleranza avutaſi di ſimili abuſi, eziandio ne' giorni Feſtivi, non ſi foſſe giudicato opportuno di far-

farne per detti giorni un' aſſoluta, e generale proibizione, come la Santità Sua avrebbe deſiderato, doveſſero almeno onninamente, e ſtrettamente ordinate, che in quei giorni tanto le Maſchere, quanto le altre accennate azioni, non ſi faceſſero mai la mattina, ma ſolo poteſſero tollerarſi dopo pranzo, cioè dopo finiti li Veſperi, e altri Officj Divini, come parimente doveſſero invigilaie, che in qualſivoglia tempo da' ſuddetti Iſtrioni, Ciarlatani, e Saltimbanchi ſi oſſervaſſe la dovuta modeſtia, nè ſi uſaſſero parole, atti, e geſti oſceni, anzi nè pure ſi diſtribuiſſero Canzoni ſimili; nè mai le accennate, o altre ſomiglianti azioni ſi permetteſſero in tali vicinanze delle Chieſe, o Monaſterj di Monache, o Conſervatorj di Zitelle, che o dall' une, o dall' altre poteſſero udirſi li ſuoni, o altri ſtrepiti carnevaleſchi.

Non oſtanti però gli accennati Ordini dati replicatamente, come ſi è detto, eſſendo pervenuto a notizia di Noſtro Signore, che li medeſimi in alcuni luoghi dello Stato Eccleſiaſtico ſiano poco oſſervati, nè dubitando la Santità Sua, che da tale inoſſervanza ſiano provenuti, e provenghino quei flagelli, co' quali il Signore Iddio ci ha percoſſi, e ci percuote, anzi giuſtamente temendo, che dall' iſteſſo fonte poſſino derivarne altri più gravi, che ci minaccia, come lo ſteſſo Dio ſe ne dichiarò in Ezechiele: *Sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo ut effunderem furorem meum ſuper eos, & conſumerem eos*, mi ha perciò ſtrettamente comandato la Santità Sua, che io ecciti di nuovo l' attenzione, e zelo di V. S. come faccio, a invigilare dal canto ſuo, che pontualmente, e intieramente venga oſſervato tutto ciò, che ſi contiene nella ſuddetta lettera circolare, e che inoltre le notifichi, come parimente faccio, eſſer ſua mente, che in niuna maniera, e in niun tempo ſia permeſſo alli Ciarlatani, Saltimbanchi, e Iſtrioni di far recite, Commedie, o Rappreſentazioni, nelle quali operino, recitino, cantino, o compariſcano Donne, ancorchè maſcherate; Scrivendoſi perciò dalla Segretaria di Stato alli Signori Legati, e dalla Sagra Conſulta alli Governatori dello ſtato Eccleſiaſtico, che debbano onninamente tntto ciò proibire ſotto gravi pene. Non dubito, che ella ſia per conformarſi pienamente, ed eſattamente alle rette, e ſante determinazioni del Sommo Pontefice, come ben richiede quell' efficacia, con cui per ordine della Santità ſua ſe le ne ingiunge l' eſecuzione. E auguro a V. S. dal Signor Iddio ogni maggiore felicità.

Roma 4. Gennaro 1721.

G. D. Card. Paracciani Prefetto.

V. Arciv. di Damaſco Segretario.

Sub Benedicto vero XIII. promulgatum fuit ſequens edictum. 18

Editto, per l' oſſervanza delle Feſte.

Proſpero del titolo di San Calliſto della S. R. C. Prete Card. Mareſoſchi, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale ec.

I. AVendo la Santità di Noſtro Signore opportunamente provviſto fino dal principio del ſuo Pontificato, che le Fnnzioni Eccleſiaſtiche ſi facciano con quella divozione, e decoro, che ſi conviene, e conſiderando col ſuo Paſtoral zelo, che appartiene anche principalmente al culto divino la Santificazione delle Feſte, per il riſpetto dovuto alla Maeſtà Divina, che le ha iſtituite, e riſervate alla ſua venerazione, e che i peccati particolarmente pubblici dei Profanatori, e Traſgreſſori di eſſe ſogliono maggiormente provocare li caſtighi di Dio, ſiccome l' atteſtano le Divine Scritture, e lo dimoſtrano gli avvenimenti ſeguiti in diverſi tempi: Onde per togliere alcuni abnſi, e corruttele inſorte nell' Oſſervanza delle medeſime in queſt' Alma Città; inerendo Sua Beatitudine alla diſpoſizione de' Sacri Canoni, ai Decreti del Sacro Concilio di Trento, ed alle Coſtituzioni Appoſtoliche della San. mem. di Pio V. che incomincia *Cum primum Apoſtolatus*, e di Urbano VIII. che incomincia *Univerſa*, ed agli Editti altre volte emanati da' Sommi Pontefici ſuoi Predeceſſori, particolarmente della San. mem. di Clemente IX. ſotto li 12. Luglio 1668. e della San. mem. di Clemente XI. li 8. Febbrajo, e 25. Maggio 1703. ricorda primieramente a tutti li Fedeli l' obbligo di ſantificarle impoſto dalla Divina Legge ſotto precetto di peccato mortale. Indi ordina, e comanda a ciaſcheduna Perſona di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione, che nei giorni Feſtivi di precetto, non ardiſca lavorare, vendere, aprir Botteghe, far mercati, ed altri negozj profani, ed illeciti in detti giorni, come anche qualnnque opera ſervile, ſotto pena, oltre la perdita delle Robe, e merci, che ſi venderanno, contratteranno, o porteranno, di carcere, ed altre pene pecuniarie, e corporali ad arbitrio noſtro,

per

Digitized by Google

per le quali pene dovranno eſſer tennti li Padroni, o Maeſtri per li Garzoni, li Padri di Famiglia per li Figlinoli, ed i Capi di Caſa per li Servitori.

II. Di più eſpreſſamente proibiſce Sua Beatitndine a tutti i Padroni, ed Affituarj di Caſali, Vigne, ed altri Territorj, di far lavorare in giorni di Feſta i Lavoranti di Campagna ſotto le medeſime pene, le quali ſi eſeguiranno contro di loro, e de' loro Contadini irremiſſibilmente, ed in caſo di neceſſità di vendemmia e raccolta, gli ſi concederà *gratis* da Noi, o dal Noſtro Vicegerente licenza proporzionata al biſogno.

III. E perchè la dovuta Oſſervanza non venghi a tilaſciarſi, ſotto preteſto delle coſe neceſſarie al vitto, ed uſo quotidiano, ed agl' Inferml, e Convaleſcenti, ſarà a piedi di queſto annotato tutto quello, che per tal canſa ſi tollera, dichiarando che tutto il rimanente reſta proibito, e coi preſente Editto ſi rivocano tutte le licenze, che da qualunque perſona foſſero ſtate conceſſe nel particolare dell' Oſſervanza delle Feſte, però occorrendo preciſa neceſſità, o motivo di pietà, ſi concederà parimente *gratis* la licenza da Noi, o dal noſtro Vicegerente.

IV. In tanto Sua Beatitudine per maggiormente avvertire il Popolo del detto obbligo di oſſervare le Feſte, incarica alli PP. Predicatori *pro tempore*, alli RR. Parochi, e Confeſſori tutti d' inculcare frequentemente a' Fedeli, quanto importi al vivere Criſtiano, alla ſalute delle Anime, e quanto ſia opportuna, per placare lo ſdegno della Maeſtà divina, la Santificazione delle Feſte, la quale non ſolo conſiſte in aſtenerſi dall' opere ſervili, ma anche nell' impiegare quel Sacro tempo fruttuoſamente, con aſſiſtere divotamente alla Santa Meſſa, e far altri eſercizj di pietà Criſtiana in Ringraziamento de' Benefizj ricevuti, e che continuamente ſi ricevono dall' Altiſſimo, e per implorare dal medeſimo gli ajuti neceſſarj alla ſalute eterna; E quei che ſono ignoranti de' Miſterj della Santa Fede, devono in detti giorni intervenire anche alla Dottrina Chriſtiana per eſſere iſtruiti, incaricando gravemente di queſt' obbligo la Coſcienza de' Padri di Famiglia, de' Capi di Caſa, Padroni di Botteghe ec. acciò faccino iſtruire quelli, che ſono raccomandati alla loro Cura, delli quali perciò dovranno render ſtretto conto al Tribunale di Dio.

Quel che ſi tollera nelli giorni di Feſta.

1. A Mercanti, Librari, Rigattieri, Setaroli, Berrettari, Coronari, Medagliari, ed altre Profeſſioni ed Arti di coſe non comeſtibili in evento, che l' ingreſſo alla Caſa ſia per la Bottega, ſi tollera, che poſſano ſolamente aprire e ſerrare la Porta, e tener lo Sportello aperto, cioè quello di ſopra per ricever il lume, purchè non lavorino nè vendino. Quelli che tengono la Caſa ſeparata dalla Bottega, o benchè unita, ma con Porta diſtinta, tenghino ſempre ſerrato anche lo Sportello, nè vendino, ed avvertano particolarmente li Mercanti di non angariare li loro Giovani in detti giorni.

2. A Speziali, che poſſino dare le Medicine ogni giorno, ed ogni ora, purchè non tenghino l' Inſegna di fuori, e tenghino aperta la Porta tanto, che baſti a vedere.

3. A Macellari, Caprettari, e Salcicciari, ſe averanno Botteghe, vendino dentro di quelle, e tanto loro, quanto quelli che hanno Botteghe tenghino le tende, le quali coprano il Banco del Macello in modo che le Carni non ſi vedano.

4. A Peſcivendoli, che poſſino vendere il Peſce, e portarlo ancora alle Poſte, e venderlo per Roma.

5. A Pizzicaroli, Fruttaroli, Erbaroli, e Melangolari, che vendino dentro le Botteghe con l' uſcio ſolamente aperto, ſenza tener in moſtra coſa alcuna.

6. A Contadini, Vignaroli, Ortolani, e ſimili, che vengono a vendere Frutti, o Erbaggi ancora con Beſtie, non ſi dia moleſtia alcuna.

7. Alli Rivenditori di Frutti, Erbaggi, ed Agrumi, ſi tollera, che poſſino venderli per le ſtrade o per ſe ſteſſi, o con Beſtie. Ma ſtando fermi non li tenghino ſopra Banchi d' alcuna ſorte, nè gridino, il che s' intende proibito a tutti quelli, a' quali in luogo fermo ſi permette di vendere qualunque coſa ne' giorni di Feſta.

8. A Pollaroli, che vendino dentro le loro Botteghe ſenza tenere in moſtra Gabbia, nè altra coſa, e biſognando loro per neceſſità de Polli, di tenere la Porta aperta, ſiano obbligati a mettere la tenda, che copra la Porta.

9. Li Fornari non ſi moleſtino per tre ore dopo la levata del Sole: E li Molinari dalle 20. ore ſino alla ſera, in conformità del reſcrit-

ſcritto della San. mem. d'Innocenzio XII. ſotto li 29. di Luglio 1693.

10. A Ciambellari, che poſſino vendere dopo le prime Meſſe, purchè non tenghino Tavola, ma ſolamente un Caneſtro in Collo, o in terra lontano dalle Chieſe, ed il medeſimo ſi tollera a quelli, che vendono Confortini.

11. I Pelapiedi, e Tripparoli poſſino dopo aver udita la Meſſa andar vendendo per Roma ſino a mezzo giorno, e queſto ſi tollera per eſſer coſa, che ſi adopra la mattina.

12. Il medeſimo ſi permette a coloro, che vendono i Latticini freſchi, ed alli Contadini, che portano di fuori Formaggi, Salami, Preſciutti, e ſimili, che poſſino andarli vendendo per Roma, o tenerli per le Piazze nelle Ceſte in terra ſenza Banco d'alcuna ſorte.

13. Li Contadini, che vengono di fuori a vendere Grani, Biade, ed altre coſe ſimili, potranno poſarli in terra, e venderli, purchè ſi facci ſenza gridare.

14. Ad Oſti, e Paſticcieri, che poſſino tener l'uſcio aperto, dare da mangiare, e vendere, purchè tenghino le moſtre coperte in modo, che dalle ſtrade non ſi vedino quelli, che ſtanno a mangiare. Il medeſimo ſi permette a Magazzinieri di vino, e Bettolieri.

15. I Barbieri potranno ſolamente in caſo di neceſſità medicar Feriti, ed altri mali, e non altro, purchè ciò faccino a Bottega ſerrata, e con lo Sportello aperto, o colle tende all'Invetriata.

16. A Sarti, che poſſino rendere li lavori finiti colla Bottega ſerrata, tenendo lo Sportello aperto, ed il medeſimo ſi permette a'Berrettari.

17. A Calzolari, che poſſino calzare le ſcarpe fatte dentro le Botteghe, tenendo ſolamente lo ſportello aperto.

18. Alli Collarari il poter reſtituir collari, manichini di già inamidati, o biancheria di già imbiancata, tenendo lo ſportello della Porta ſolamente aperto.

19. All'Artebianca il vendere robe commeſtibili a minuto, ed anche Carbone, e Faſcine, con lo ſportello della Porta ſolamente aperto.

20. Alli Fienaroli ſi tollera il poter tagliare, o falciare, raccogliere, ed ammucchiare il fieno, ed anche di rimetterlo fuori della Città in luogo ſicuro, ma non già di traſportarlo dentro Roma.

21. Alli Cacciatori, Uccellatori, e loro Garzoni il vendere qualſivoglia ſorte di carne di Caccia, ed Uccellami, tanto andando per Roma, come ſtando fermi in luoghi particolari.

22. Alli Orzaroli il poter vendere a minuto, a Porta chiuſa, e col ſolo ſportello aperto.

23. A quelli, che vendono Carbone, e Faſcine a minuto ſi tollera l'iſteſſa abilità.

24. A quelli, che vendono Acqua aceto ſa, Acqua-ſanta, o ſimili, portarli per Roma, e vendere ancora con beſtie.

25. Parimente ſi tollerano quelli, che nell'Eſtate vanno vendendo per Roma Acque rinfreſcative, o che le vendono nelle Botteghe, e con la ſola Porta aperta.

26. Avvertendo, che tanto alli ſudetti Ciambellari, come alli Venditori di Confortini, di Frutti, di Caccie, Erbaggi, Agrumi, Acque rinfreſcative, ed altre coſe, che ſi portano a vendere per la Città, che per la ſudetta tolleranza, non ſi permette loro il poter appoggiarſi, o fermarſi a vendere ſopra muri, ſcalinate, muricciolì, cimiterj, e ſottoportici d'alcuna Chieſa.

27. Li Ferracavalli dopo le Meſſe non s'impediſcono di ferrar Cavalli, ed altre beſtie, purchè non lavorino nella Fucina.

28. Li Ferrari, ed Arrotatori dopo le prime Meſſe potranno dare a' Contadini li ferri appartenenti alla Campagna, purchè ciò faccino tenendo ſolamente lo ſportello aperto. E per tutto il meſe di Giugno ſi tollera alli medeſimi il poter arrotare, ribattere, ed accomodare le Falci, ed altri iſtromenti ſpettanti alla mietitura.

29 Li Contadini, e Vetturali, che hanno portato in Roma Grani, o Biade ed altri frutti, potranno ritornarſene con i loro Animali, dopo che avranno udita la Meſſa. Il ſimile dovranno fare coloro, che partono da Roma per portar robe a' Caſali, o Precoi, concedendoſi ſolamente a queſti, ed alli ſopradetti che riportino robe mangiative per ſervizio, e biſogno proprio, e delle loro genti, ed il medeſimo ſi permette a' Vignaroli, che ritornano alle Vigne, e Caſe loro.

30. L'Acquavita eſſendo coſa, che ſi adopra ſolamente la mattina, ſi permette che ſi venda la mattina ſino a due ore avanti mezzo giorno, e non più.

31. Li Commedianti, Saltimbanchi, Ciarlatani, Scrimatori, Ballarini, Saltatori, Ciechi, o altri Cantatori di Canzoni, o Iſtorie, eziandio di Divozione, non poſſino eſercitar

detti

detti atti, nè fare Circoli, nè con quelli rivendere acque, rimedj, o altra coſa.

32. Non ſi ſpandino ſu le piazze, o altrove, nè ſi portino per Roma Stracci, Panni, Cappelli, Armi, Ferramenti, o coſe ſimili per vendere.

33. Gli Ebrei tenghino le loro Botteghe ſerrate, non lavorino in pubblico, non vendino, nè preſtino coſa alcuna a' Criſtiani, nè portino fardelli ſotto, nè altre robe di ſorte veruna.

34. Si proibiſce giocare etiam a giuochi leciti appreſſo le Chieſe, e Monaſterj di Monache.

35. Li Sempliciſti, e diſtillatori poſſino vendere, come li Speziali, cioè, purchè non tenghino l'Inſegna, nè coſa alcuna in moſtra, o colla porta mezz'aperta in modo, che baſti a vedere, però ſenza manipolare.

36. Li Lattaroli potranno vendere la mattina ſolamente, però dentro le Botteghe, con mezz'uſcio ſolamente aperto, nè tener in moſtra coſa alcuna.

37. Li Caprari, e Gioncatari potranno vendere il latte, e latticini riſpettivamente in conformità della tolleranza 12. poſta nel primo Editto, e ſecondo il ſolito.

38. Li Fornari, e Vermicellari potranno vendere tutto il giorno il Pane, e le Paſte, però dentro le Botteghe, con l'uſcio ſolamente mezz'aperto, ſenza tener in moſtra coſa alcuna.

39. Li Vaccinari ſecondo il reſcritto della San. mem. di Urbano VIII. ſotto li 26. Maggio 1629. potranno, per evitare ogni pericolo d'infezione, traſportar le pelli dalli Macelli alla Dogana, indi al Fiume per lavarle, ſe ſono d'Agnelli, e poi alle Concie; così anche li Stringari, con farci il lavoro puramente neceſſario, e che non patiſce dilazione ſecondo le dichiarazioni notificate alli medeſimi in un foglio a parte, tenendo però le Botteghe continuamente ſerrate; ed il detto traſporto ſolo ſe li permette nella ſeconda Feſta un'ora avanti mezzo giorno, quando ſono due Feſte unite, e nel Sabbato all'iſteſs' ora, ſe occorre in detto giorno Feſta di precetto. E li Cordari per la medeſima cauſa potranno pigliare dalli Macelli gl'inteſtini degli Animali, lavarli nel Fiume, e portarli in Bottega, però dalle 21. ora ſino alla ſera.

40. Li Cartari potranno cavar fuori ne' ſoliti Vicoli le carte pergamene ſenza però farci lavoro alcuno, ma ſolo per aſciuttarle.

41. Li Copiſti ſi tollerano per copiare ſolamente le ſcritture neceſſarie alli Tribunali per l'iſteſſo, o ſeguente giorno, però tenendo chiuſa tutta la Porta colli ſportelli di vetro, ovvero con tele, o in altro modo, che non ſiano viſti, e per la medeſima ragione ſi tollera allo Stampatore Camerale per le ſcritture neceſſarie come ſopra, e per li Bandi, che non patiſcono dilazione.

42. Gli Oſti potranno nel modo, che ſe l'è inſinuato, traſportare dalle Grotte il vino ſecondo il ſolito, però dal primo di Maggio per tutto Ottobre.

43. Gli Orzaroli ſecondo la tolleranza 22. ſon tollerati per vendere a minuto, ed a porta chiuſa, però in cambio dello ſportello, ſe li permette di tenere mezza porta aperta.

44. Quelli, che portano Erba per li Cavalli, ed altri Animali, potranno ciò fare ſenza però laſciare la Santa Meſſa, il che anche s'incarica a tutti li ſudetti, ed altri Venditori, Bottegari, ed Artiſti compreſi nelle tolleranze eſpreſſe di ſopra.

E perchè nel cap. *Licet*, *de Feriis* tutte le dette tolleranze non devono permetterſi *in majoribus Anni ſolemnitatibus*, quali ſono ſecondo la Gloſſa le Feſte di Natale, Paſqua, Aſcenſione, Pentecoſte, ed Epifania, ne' quali giorni ſolo ſi permette alli Speziali, e Caprari la mattina per conto degl' Infermi, ed alli Fornari di vendere il Pane, e dopo il mezzo giorno alli Oſti, Macellari, Fruttaroli, Erbaroli, Pollaroli.

Per ultimo incarichiamo d'Ordine di N. S. alli Capinotari, Speziali, ed a tutti li Padroni di Botteghe, li quali ſono tollerati di vendere, o di operare ne' giorni di Feſta, non ſolo di procurare, che i loro Giovani, o Garzoni riſpettivamente vadino a ſentire la Santa Meſſa, ma anche concederli qualche ſpazio di tempo, per fare le loro Divozioni, e per aſſiſtere alla Dottrina Criſtiana, o alla Predica, mandando or l'uno, or l'altro a vicenda, acciò tutti ſiano pienamente iſtruiti nelle coſe neceſſarie per la ſalute eterna.

Avverta ciaſcheduno puntualmente al preſente Editto, e di non eccedere li termini diſcreti delle tolleranze ſudette, perchè contro li Traſgreſſori ſi procederà alle pene imputate, non oſtante qualſivoglia preteſto, o conſuetudine in contrario, perchè N. S. affatto l'aboliſce.

E affinchè non ſi poſſa allegare ignoranza alcuna da tutti quelli, che ſono compreſi, ed eſcluſi nelle ſudette tolleranze, e per evitare li sbagli, che poteſſero ſeguire, per parte delli

Digitized by Google

delli Eſecutori, ordiniamo, che tutti, e ciaſchedun Artiſta, Mercante ec. nominato nelle dette tolleranze debba tenere affiſſo nel ſuo Fondaco, Bottega ec. il preſente Editto, ſotto la medeſima pena, ed altre a noſtro arbitrio.

Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 8. Febbrajo 1727.

P. Card. Vicario.

N. A. Cuggiò Segr.

19 His adde quod ad dubium, an liceat Communitati, & hominibus Ripæ habere mercatum die Sabbati, intus, vel extra Civitatem, quando occurrat quod ſit dies feſtivus in caſu; *Sacra Congreg. Conc. in Ripana Mercat. die* 2. *Maii* 1711. *reſpondit negative*, *& amplius*.

20 Licentia laborandi diebus Feſtis ſemper eſt requirenda, etiamſi neceſſitas urgeat, aut pietas ſuadeat juxta notabile reſcriptum *Sac. Congreg. Conc.* 22. *Aprilis* 1599. amplexum a *Sac. Congr. Epiſc. & Regular.* 12. *Martii* 1601. in quo hæc formalia verba leguntur: *Ceterum quoniam verendum eſt, ne privatis affectibus domeſticarum rerum aliqui eo perducantur, ut hac Sacrorum Canonum indulgentia in aliis etiam caſibus abutantur*, *iidem P. P. Illuſtriſſimi adjiciunt ad Ordinarii cujuſcumque judicium*, *& cenſuram pertinere, ut dignoſcant num vere ulla ex cauſis ſupradictis ſubſit, propter quam liceat diebus Feſtis rebus ſervilibus vacare, ut nec dierum Feſtorum obſervantia ulla in re violetur*, *ne opera illis diebus ſumma cum ratione permiſſa*

21 *impediantur*. Conceſſio licentiarum laborandi diebus Feſtis ſpectat ad Epiſcopum, non autem ad Gubernatorem, vel Judicem Laicum; *Sac. Congr. Immun. in Theatina* 20. *Septembr.* 1630. *& Sac. Congr. Conc. in Ruben.* 1. *Maii*

22 1635. Hæc licentia laborandi diebus Feſtis debet dari in ſcriptis; *Sacr. Congr. Epiſcop. in*

23 *Civitatis Caſtellanæ* 21. *Aug.* 1615. Licentiæ laborandi diebus Feſtis non ſunt exhibendæ Judicibus Laicis, nec toleranda eſt hujuſmodi prætenſio, ſed Epiſcopus illam concedat in ſcriptis, & in forma ad hoc, ut oſtendi poſſit Miniſtris Laicis prætendentibus inobſervantiam diei Feſtivi; *S. Congr. Immunit. in Ca-*

24 *ſtren.* 2. *Maii* 1629. Sic etiam licentiæ vendendi diebus Feſtivis ſunt dandæ a ſolo Epiſcopo, non autem a Gubernatore; *S. Congreg. Immunit. in Alatrina* 11. *Martii* 1642. *lib.* 3. *decret. Pauluc, q.* 168.

25 Laicus non poteſt indicere, nec publicare bannimenta diei Feſtivi, ſed ſpectat ad ſolum Epiſcopum hujuſmodi publicatio; *Sac. Congr. Immun. in Theatina* 20. *Septemb.* 1639. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.* 192. Quare Syndici Communitatis, qui excommunicati fuere ob proclamationem, & publicationem habitatoribus Loci Feſtorum S. Rochi, & Conceptionis B. M. Virginis (tunc enim hæc Feſtivitas nondum erat de præcepto) tanquam de præcepto, ſi petant abſolutionem, datur facultas Epiſcopo eos abſolvendi, prævia tamen revocatione dictarum proclamationum; *ead. Sac. Congreg. in Biſecten.* 7. *Sept.* 1695. *lib.* 1. *decr. Valleman. p.* 214. Edictum Curiæ Laicalis ſuper diebus Feſtivis contra facultatem ab Epiſcopo conceſſam, eſt nullum, & injungitur Nuncio Apoſtolico, ut informet, & interim curet, ne lædatur juriſdictio, & Immunitas Eccleſiaſtica; *ead. Sac. Congr. in Biſecten.* 16. *Novemb.* 1694. *lib.* 1. *decret. Valleman. p.* 156. *&* 1. *Martii* 1995. *ibid. p.* 174. Nec Curia 26

Sæcularis poteſt impedire, quin Curia Eccleſiaſtica procedat etiam ad mulctas contra exercentes opera ſervilia, & ruſticalia ſine licentia, & abſque neceſſitate in diebus Feſtivis de præcepto juxta diſpoſitionem Sacri Conc. Trident. *ead. Sac. Cong. in Segovien.* 2. *Jun.* 27

1693. *lib.* 1. *decret. Valleman. pag.* 51. Pœna pro tranſgreſſione Feſtorum imponenda debet eſſe moderata, & ſi fuerit exorbitans, reduci debet ad arbitrium Ordinarii, & reliquum, ſi fuerit exactum, reſtitui; *Sac. Cong. Epiſcopor. in Ravennatenſi* 16. *Januar.* 1601. *in Bellicaſtrenſi* 1. *Sept.* 1603. *& in Cornetana* 12. *Decembr.* 1642. Neque debet excedere 5. vel 6. 28

Julios in loca pia diſtribuendos, deducta tertia parte pro Executoribus, licet quis deptehenſus fuerit in fragranti poſt publicatum Edictum; *Sac. Cong. Epiſcop. in Terracinenſi* 14. *Septemb.* 1594. Neque pro pœna debent bona confiſcari; *Sac. Congr. Epiſcop. in Termolenſi* 29. *Aprilis* 1603. *& in Crotonenſi* 21. *Junii* 1604. Nam Conſtitutio S. Pii V. incip. *Cum primum Apoſtolatus*, de amiſſione Animalium, uti rigidior, non fuit quo ad hanc partem uſu recepta; Unde *Sac. Cong. Epiſc. in Camerina* 29

11. *Auguſti* 1617. mandavit reſtitui merces ſimul cum Animalibus pro tranſgreſſione Feſtorum confiſcatas, ſeu ablatas: Data tamen idonea cautione de ſolvendo quod ordinatum fuerit ab eadem *S. Cong. ut in Bovinen.* 11. *Apr.* 1645. *&* 14. *Septemb.* 1646. *&* 11. *Jan.* 1647. Non obſtante quod Animalia fuiſſent vendita, & eorum pretium diſtributum, quia ea juſſit redimi, ac Domino reſtitui, retenta aliqua modica pœna locis piis applicanda 15. *Julii* 1606. ſic apud Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 10. *n.* 16. 30

n. 16. ſed tamen ſtandum eſt noviſſimis diſpo-
ſitionibus anno 1703. & 1727. emanatis, &
ſupra adductis *n.* 17. 18. 19.
31 Si cauſæ laborandi in die Feſto vere ſub-
ſint, Ordinarius tenetur licentiam dare; *Sac.
Cong. Epiſcopor. in Beneventana* 12. *Maii* 1645.
32 Et tenetur ipſam dare *gratis*. Urban. VIII.
Conſtit. incip. *Univerſa*. *Sac. Congr. Conc. in
Cremonen.* 12. *Maii* 1635. *in Meſſanen.* 9. *Ju-*
33 *lii* 1644. *in Syracuſana* 13. *Novemb.* 1647.
Epiſcopus aliter faciens monendus eſt, ut con-
ſulat conſcientiæ ſuæ, prout monuit *Sac. Cong.
Epiſcopum Biſacciæ, vulgo Umbriatico* 15. *Jan.*
1619. & *Archiepiſcopum Ulyſſiponen.* 7. *Decem-
bris* 1691. qui conſtitutione Synodali prohi-
buerat Barbitonſoribus, ne tonderent Barbas
diebus Feſtis, quibus tamen aliquando licen-
tia concedebatur recepta pecunia. Unde Re-
currentibus Barbitonſoribus reſcriptum fuit:
Servandam eſſe Conſtitutionem Synodalem, &
34 *non eſſe concedendas licentias per pecunias*. Si ta-
men alicubi loca Pia maxima egeſtate labo-
rarent, tunc licite per modum hortationis pro
illis ſublevandis aliqua eleemoſyna recipi poſ-
ſet, ut declaravit *Sac. Cong. Epiſcop. in Ca-*
35 *ſertana* 29. *Novemb.* 1594. Diſpenſare ſuper
Feſtorum obſervatione ſpectat etiam ad Vica-
rium, licet Foraneum, non autem ad Archi-
preſbyterum, ſive Curatum, niſi Vicario ab-
ſente, *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Cerentina*
2. *Aug.* 1594. & *in Materanen.* 18. *Novemb.*
1597.
36 Dies Feſtos, quos Epiſcopi in ſua Diœceſi
ſervandos præceperint, deberi etiam ab Exem-
ptis omnibus etiam Regularibus obſervari, ſta-
tuit Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regularibus*,
ibi: *Dies etiam Feſti, quos in Diœceſi ſua ſer-
vandos idem Epiſcopus præceperit, ab exemptis*
37 *omnibus etiam Regularibus ſerventur*. Sed num
Epiſcopus poſſit in Diœceſi ſua novos dies
Feſtos inſtituere vigore hujus Decreti, & ex
hoc Decreto, Sacra Congregatio cenſuit non
eſſe hanc facultatem datam Epiſcopo; ſic re-
fert, & tenet Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 53.
num. 3. & hoc magis adhuc viget ex Conſtit.
Urban. VIII. incip. *Univerſa* §. 3. per verba
38 adducta ſupra *num.* 2. In caſibus, in quibus
Epiſcopi poſſunt ſuis ſubditis concedere facul-
tatem laborandi diebus Feſtis, videtur etiam
idem poſſe facere Prælatos Regulares reſpectu
ſuorum etiam ſubditorum Regularium, cum
ſint veri ipſorum Prælati habentes in illos ju-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem; Azorius *tom.*
2. *Inſtit. moral. l.* 1. *cap.* 28. Portell. *in dub.
Regular. verb. Abbas, num.* 11. Lezana *in ſum-
ma Quæſtion. Regularium, verb. Feſti dies, n.*
12. & alii. Hanc autem facultatem non poſ- 39
ſunt concedere Sæcularibus, neque pro ſervi-
tio ſuorum Monaſteriorum, cum non ſint ip-
ſorum Prælati. Portell. *l. c. num.* 11. Lezana
l. c. num. 12. Rodr. *tom.* 2. *q. Regular. q.* 70.
art. 2. ubi quoad privilegia Regularium dicit 40
nullum eſſe, quod viderit, Regularibus *conceſ-
ſum Privilegium, quo diebus Feſtivis poſſint in
opere ſuorum Monaſteriorum operibus ſervilibus
ſæculares, & ipſi Religioſi occupari; quapropter,
ut id licite facere, aut permittere poſſint, petere
licentiam ab Epiſcopis, & Ordinariis tenentur,
qui ad hæc, & alia minima diſpenſanda habent
a conſuetudine auctoritatem; ſine dicta enim licen-
tia laborantes, & Prælati permittentes laborare
in dictis diebus, peccato ſunt irretiti, niſi ali-
qua neceſſitate præſenti, aut imminenti excuſen-
tur*. Hæc ille, & refert etiam Lezana *l. c.
n.* 10. Unde, ut dicit Portell. *in dub. Regular.
verb. Laborare*; *Videant Prælati ſe peccare mor-
taliter, & facere peccare mortaliter alios, ſi ...
invitent, vel patiantur, quod in ſuis Conventi-
bus ſæculares laborent, etiam gratis. Sed ut li-
cite fiat, & magna neceſſitas urgeat, debet ob-
tineri licentia Ordinarii, vel ejus Vicarii*, quem
ſequitur Henno *tom.* 1. *tract. in Decalogum diſp.*
3. *q.* 4. *concl.* 5.
Feſta mobilia in die Epiphaniæ publicare 41
debet Canonicus junior juxta formam libri
Cæremonialis, niſi alius ex conſuetudine Ec-
cleſiæ ſit aſſignatus; *Sac. Cong. Rit. in Aſcu-
lana* 16. *Januar.* 1617. Dies Feſtos in ſuis Ec- 42
cleſiis annunciare nullatenus prohibentur Re-
gulares; *Sac. Cong. Conc. in Bononien.* 2. *Julii* 43
1620. Dierum Feſtorum ad obſervantiam cogi
poſſunt Regulares, ſed non quo ad Octavam,
& ſunt ſervandæ Rubricæ Breviarii, & De-
creta noviſſima Sac. Congr. Rit. *Sac. Congr.
Concil.* 21. *Julii* 1629. penes Sellium *in ſelect.
Canon. c.* 2. *num.* 13. & Barboſa collectan. *in
ſumma Apoſtolic. dec.* verb. *Dies Feſti num.* 4. 44
Dies Feſtus Titularis quoties modeſte, & ſine
abuſu celebretur, non poteſt Monialibus pro-
hiberi, ut reſpondit *Sac. Cong. Concil. in Hie-* 45
racen. 26. *Januar.* 1692. Feſtivitas alicujus San-
cti cum majori pompa celebrari debet in Ec-
cleſia ejus nomini dicata; *Sac. Cong. Concil.
in Biſinianen.* 22. *Februar.* 1710. Eadem die 46
duæ Eccleſiæ vicinæ non celebrent idem Fe-
ſtum, ſed Eccleſia moderna debet eligere aliam
diem; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in una
Meſſanen.* 19. *Martii* 1581. & *in Sabinen.* 20.
Novemb. 1684. his verbis: *Non debet eadem die
celebrari Feſtum in duabus Eccleſiis vicinis, ſed
mo-*

moderna debet eligere alium diem , & in ſimili habetur Deciſio Sac. Rit. Cong. quæ in controverſia vertente inter PP. SS. Vincentii, & Anaſtaſii in Trivio (quibus per ſpeciale Breve Innocentius XII. conceſſerat , ut in feria ſecunda cujuslibet hebdomadæ publice adorandum exponerent Sanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum) & PP. SS. duodecim Apoſtolorum de Urbe, qui eadem die in propria Eccleſia eamdem functionem explent , *ſub die 13. Junii 1697.* cenſuit *conſulendum eſſe Sanctiſſimo pro translatione Indulgentiæ ad feriam quartam , addita perpetuitate ; & facta relatione Sanctitas ſua benigne annuit , & translationem Indulgentiæ approbavit .*

47 Feſtum S. Antonii de Padua ex declaratione Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. poteſt ipſo ſolemnitatis die celebrari , tum a PP. de corpore Obſervantiæ , tum a Conventualibus, pro ut infra; *Sac. Congr. &c. attentis narratis , auditiſque partibus ſuper hinc inde allegatis , cenſuit licere tam Fratribus Minoribus Conventualibus , quam Obſervantibus Reformatis S. Franciſci in propriis ſuorum Ordinum Eccleſiis ſolemnizare Feſtum S. Antonii de Patavio Confeſſoris ea ipſa die , in quam inciderit : modo tamen Reformati a Proceſſionibus abſtineant , Decretis , ſeu Litteris ejuſdem Sacræ Congregationis alias circa præmiſſa emanatis , & reliquis in contrarium eductis , minime obſtantibus . Romæ 20. Septemb. 1685.*

M. Cardinalis Ginettus.

Emil. Epiſcop. Camerinen. Secret.

In Regula hujus Congregationis fol. 334.

48 Et conſimiliter fuit pronunciatum in Prætorio A. C. *die 19. Febr. 1701. in Alexandrina* inter Minores de Obſervantia , & Minores Conventuales, non obſtante quacumque ea de re inducta tranſactione, ſeu alia quavis adſtipulata amicabili compoſitione . Vide verb. *Confraternitas art. 1. num. 35. & 36.*

49 Si Feſtum Annunciationis B. M. Virginis occurrerit in feria ſexta in Paraſceve , vel in Sabbato Sancto , transfertur ejus Officium una cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus ad Feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis , protracto ad aliam diem Feſto in ea occurrente, niſi fuerit duplex primæ Claſſis; *Sac. Cong. Rit. 11. Febr. 1692, approbante Alexandro VIII. die 12. ejuſdem men-*
50 *ſis , & anni*. Si tale Feſtum venerit in Feria quinta in Cœna Domini , non eſt transferendum præceptum audiendi Miſſam , & abſtinendi a ſervilibus, ſed omnino ſervandum eſt in prædicta Feria quinta , adeoque per Ordinarios Locorum providendum eſt , ut eo die pro Civitatum , & Pagorum qualitate , ac Chriſidelium in iis degentium numero, plures Miſſæ privatæ ante Celebrationem Miſſæ Conventualis pro præcepti adimplemento celebrandæ non deſint, ita tamen , ut antiquus mos Communionis Cleri in Miſſa ſolemni ejus diei nullatenus omittatur; *Sic Sac. Cong. Rit. 20. Mart. 1660. & die 12. Septemb. 1716.* approbante Clem. XI. *die 27. ejuſdem menſis , & anni* 1716. & reperitur in Bullario Clementis XI. *inter decreta Sac. Congreg. Rit. decret.* 24.
Idem pariter eſt dicendum, ſi in ipſa die In- 51
ciderit Feſtum S. Joſeph , ut decrevit *eadem*
Sac. Congr. Rit. 13. Septemb. 1692. Si ſimul 52
transferenda ſint Feſta S. Joſeph , & Annunciationis, prius debet reponi Feſtum Annunciationis , deinde S. Joſeph , ſeu cujuslibet æqualis ritus , non obſtante Decreto edito in contrarium *ſub die 11. Junii 1682.* Sic eadem Sacr. Rit. Congreg. ſervari mandavit *die 14.*
Jun. 1692. Hic advertendum venit , ut recte 53
advertit La Croix *lib. 6. part. 2. num. 2055. decret. 296.* quod ſi alicubi in prædicta Feria 2. poſt Dominicam in Albis , occurreret duplex primæ Claſſis , ibidemque Annunciatio celebraretur ſub eodem ritu , adhuc duplex illud eſſet transferendum, & celebranda Annunciatio. Similiter licet Annunciatio ſit ſecundæ Claſſis, tamen ſi haberetur reponendum Officium primæ Claſſis, nihilominus in prædicto caſu eſſet agendum de Annunciatione . Quod ſi Annunciatio ulterius protraheretur ob Feſtum altioris Ordinis in ea Feria ſecunda alicubi occurrens , non ideo protrahenda eſſet obligatio audiendi Miſſam & vacandi ab ope-
ribus ſervilibus. Si Feſtum S. Mathiæ occur- 54
rat Feria 4. Cinerum, non poteſt anticipari ejus Vigilia, ſed jejunium omnino ſervandum eſt ultimo die Bacchanalium ; *Sac. Congreg. Rit. 23. Januar. 1694.* (*)
Feſtum SS. Corporis Chriſti inſtituit Urba- 55
nus IV. de anno 1262. Conſtit. incipient.
Tranſiturus. Motiva præcipua , & propriora, 56
quæ ad ejuſmodi celebritatem inſtituendam ſummum Pontificem impulerunt , duo præſertim fuerunt . Unum refertur a D. Antonino 3. *part.*

(*) Niſi aliter viſum fuerit Summo Pontifici. Sic Benedictus XIV. anticipari permiſit anno 1751., & Clemens XIV. anno 1773.

Digitized by Google

part. tit. 19. c. 13. §. 1. his verbis: Tunc cum
Curia reſidebat Urbanus in Urbe Veteri, ubi
in loco non multum diſtanti apud Vulſinium
in quadam Eccleſia Sacerdote celebrante, mira-
culum factum eſt ex ipſo Sacramento; nam
cum poſt confectionem Sacramenti guttæ aliquæ
ſanguinis ex Calice profluxiſſent in Corporale,
Sacerdos ad occultandum defectum ſuæ negligen-
tiæ cooperuit partem Corporalis pluribus pli-
cis hoc faciens; ſed repertum eſt per omnes pli-
cas illas tranſiiſſe, & reliquiſſe ibi rubram ad-
modum Sanguinis formam Hoſtiæ in pluribus par-
tibus Corporalis; Quod quidem Corporale ad
perpetuam rei memoriam in Eccleſia Cathedrali
Urbis Veteris reſervatum eſt. Alterum motivum
exhibuit revelatio inſtitutionis ejuſdem Feſti
quibuſdam Religioſis perſonis facta; quod et-
iam indicat Urb. Pont. in d. Conſtit. ibi:
Intelleximus autem olim, dum in minori eſſe-
mus officio conſtituti, quod fuerat quibuſdam Ca-
tholicis divinitus revelatum Feſtum hujuſmodi
57 generaliter in Eccleſia celebrandum. Certe id
prius revelaverat Deus B. Julianæ Virg. Leod.
Ciſtercien. Ordinis, quod uti acciderit, re-
fert Joan. Chapeavilius Canonicus Leodienſis
in tract. de vera origine Feſti Corporis Chriſti,
his verbis: Tempore juventutis ſuæ quoties Chri-
ſti Virgo Juliana orationi incumbebat, magnum
Dei ſignum, & mirabile apparebat; apparebat,
inquam, ei Luna in ſplendore, cum aliquantula
tamen ſui ſphærici corporis fractione, quam cum
multo tempore conſpexiſſet, mirabatur multum,
ignorans quid illi portenderet. Exinde S. Julia-
na humiles preces Deo profundens divini con-
ſilii particeps fieri meruit. Tunc, ſubdit idem
Auctor, revelavit ei Chriſtus in Luna præſen-
tem Eccleſiam, in Lunæ autem fractione defe-
ctum unius ſolemnitatis in Eccleſia figurari,
quam adhuc volebat a ſuis Fidelibus celebrari.
58 Inde Juliana nonnullis piis, & Religioſis vi-
ris hæc detexit, præſertim Roberto Epiſcopo
Leodienſi, ac Jacobo ejuſdem Eccleſiæ Archi-
diacono, qui poſtea fuit idem Urban. IV. Hinc
Eccleſia Leodienſis prævio graviſſimorum Theo-
logorum conſilio SS. Corporis Chriſti Feſtivita-
tem celebrare cœpit; idque primo contigit in
Eccleſia S. Martini ejuſdem Civitatis, ut refert
Bolland. tom. 1. ad menſem Apr. pag. 459. 465.
& 477. & inde Urbanus IV. in d. Conſt.
Feſtivitatem generaliter in Eccleſia celebran-
dam ſtatuit.
59 Quamvis enim quotidie in SS. Miſſæ Sacri-
ficio Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum
veneretur, Conveniens tamen, dicit ipſe Pon-
tifex in d. Conſtit. Conveniens tamen arbitra-
mur, & dignum, ut de ipſo ſemel ſaltem in
anno ad confundendam ſpecialiter hæreticorum per-
fidiam, & inſaniam, memoria ſolemnior, &
celebrior habeatur. Itidemque, etſi in Feria
quinta Sanctioris Hebdomadæ id ſpecialius ab
Eccleſia præſtetur, tamen, ut ſubdit idem Pon-
tifex; In die Cœnæ Domini, quo die ipſe Chri-
ſtus hoc inſtituit Sacramentum, Univerſalis Ec-
cleſia pro Pœnitentium reconciliatione, Sacri con-
fectione Chriſmatis, adimpletione Mandati, cir-
ca lotionem pedum, & aliis plurimum occupata
plene vacare non poteſt celebrationi hujus maxi-
mi Sacramenti. Hinc, ut tanto Sacramento
debitus, pro humanis viribus, cultus exhibe-
retur, ejus ſpecialem celebritatem pro Feria
V. poſt Octavam Pentecoſtes inſtituit ipſe Ur-
ban. IV. in d. Conſtit. incip. Tranſiturus. Et 60
hanc ſolemnitatem maxime commendavit Con-
cil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 5. de Sacramento Eu-
chariſtiæ, ubi declaravit: Pie, & Religioſe ad-
modum in Dei Eccleſiam inductum fuiſſe hunc
morem, ut ſingulis annis præcelſum hoc, & Ve-
nerabile Sacramentum ſingulari veneratione, &
ſolemnitate celebraretur, utque in Proceſſionibus
reverenter, & honorifice per vias, & loca pu-
blica circumferetur: & infra Canon. 6. Anathe-
ma declaravit, qui dixerit Euchariſtiæ Sacra-
mentum nec feſtiva peculiari celebritate vene-
randum, neque in Proceſſionibus ſecundum lau-
dabilem, & Univerſalem Eccleſiæ ritum, &
conſuetudinem, ſolemniter circumgeſtandum. Hæc
omnia habentur apud Card. Petram tom. 3.
Comment. in Conſtit. 1. Urban. IV. a num. 4.
ad 10.

An autem Urbanus ſimul cum Feſto decre- 61
verit Proceſſionem ſolemnem, quæ hodie pe-
ragitur, non ſatis conſtat. Affirmativam par-
tem tenent aliqui ducti verbis ipſius Urbani
in Bulla Inſtitut. Feſti, ibi: Tunc ſingulari
alacri animo, pronaque voluntate conveniant,
ſua ſtudia laudabiliter exequendo; & Iterum:
Tam Clerici, quam Populi gaudentes in cantica
laudum ſurgant, tunc enim omnium corda, &
vota, ora, labia, hymnos perſolvant lætitiæ ſa-
lutaris, quæ revera proprie fiunt in Proceſſio-
nibus. Pro parte negativa allegatur teſtimo-
nium Genebrardi, qui poſtquam Feſti hujus
inſtitutionem deſcripſiſſet, pergit hoc modo:
Centum annis poſt Papiæ cæpit luſtratio Sacra-
menti, qua Corpus Chriſti in ferculum fertur.
Chronica Boſſii: atque hinc ad reliquas Occi-
dentis partes manavit. Dieſtemii autem edi- 62
tus eſt libellus, quem citat Nicolaus Serrarius
lib. de Proceſſionibus, ubi art. 9. hæc leguu-
tur. „ Verum quamquam Apoſtolica manda-

ta omnibus Eccleſiis directa fuiſſent ſoper ce-
lebranda nova de Venerabili Sacramento ſole-
mnitate, omnes tamen Eccleſiæ obedire diſſi-
mulaverunt præter Eccleſiam Leodienſem, quæ
ubi Apoſtolicom Nuocium com Bullis Decre-
talibus, ac Officio apportatis honorifice ſuſce-
pit tamquam devota filia, mox quam celer-
rime obedivit, rejecto Officio, qood V. Ju-
liana confici fecerat (a Joan. ſcilicet Mona-
cho Leodienſi, quod incip. *Animarum cibum*,
ut refert Card. Petra *loc. cit. n. 9.*) utens il-
lo Officio, quod B. Thom. Aquinas confece-
rat. Itaque ab adventu præſatarum Bullarum
tota, & ſola Leodienſis Diœceſis præſatam
ſolemnitatem ſingulis celebravit annis uſque
ad tempora Domini Joan. Papæ XXII. qui
floruit anno Domini 1315. qoi omnes Con-
ſtit. Clementis publicavit, & ad Univerſalia
ſtudia tranſmiſit. Et ultra illas Ordinatiooes
Urbani IV. Clementinis Conſtitut. inſertas,
novas Indulgentias conceſſit, atque Proceſſio-
nem ordinavit; Ex tuoc igitur, & deinceps
Solemnitas hæc per totius Orbis Eccleſias de-
votiſſime accepta eſt ad honorem Patris, Fi-
lii, & Spiritus Sancti, Amen. „ Sic præciſe
habetur *in Theatro vitæ humanæ*, *verb. Proceſ-
ſio ſub litt. D. & E.*
63 Feſtum Corporis Chriſti cum ejus Octava
tempore Interdicti, pulſatis Campanis, januis
apertis, & alta voce celebrari poſſe conceſſit
64 Martinus V. Conſtit. incip. *Ineffabile*. In die
Feſto Corporis Chriſti non eſt jejunandum,
licet iocidat in Vigilia S. Joannis Baptiſtæ;
ſed anticipandom eſt jejunium die anteceden-
ti, feria nimirum qoarta, proot jejunatur in
ipſa Vigilia, de Vigilia vero nihil eo aono
fiet; ex Decr. Sac. Rit. Congr. edito 24. *Se-*
65 *ptemb.* 1638. & Conſtit. Urbao. VIII. incip.
Cum evenire. In feſto Corporis Chriſti non eſt
deferenda in Proceſſione Euchariſtia Sacerdo-
tum humeris, ſed Celebrantis manibus; *Sacr.*
66 *Rit. Congr. 2. Julii* 1618. In Feſto Corporis
Chriſti non ſunt canendæ cantiooes vulgari
ſermone. *Eadem Sacr. Congr. Rit.* 21. *Martii*
67 1609. Io Feſto Corporis Chriſti deferatur Eu-
chariſtia a Celebrante, & in Veſperis diei
octavæ, ſi fiat Proceſſio, deferatur ab eo,
qui cantavit Veſperas, modo ſaltem ſit Cano-
nicus in Collegiatis; *Ead. Sac. Congr. Rit.*
68 12. *Junii* 1627. Si Epiſcopus in Feſto Corpo-
ris Chriſti non deferat Euchariſtiam, Canoni-
ci tamen induant ſacras veſtes; *Ead. Sacr.*
69 *Cong. Rit.* 17. *Martii* 1628. Non convenit
quod prima Dignitas celebret Miſſam ante Pro-
ceſſionem SS. Sacrameoti, & deiode altera Di-
gnitas minor geſtet illud in Proceſſiooe; *Ead.
Sacr. Congr. Rit.* 31. *Junii* 1632. Io Feſto SS. 70
Corporis Chriſti non eſt facienda Proceſſio cum
Sacramento ſine pluviali; *Ead. Sacr. Congr.
Rit.* 22. *Januar.* 1701.
Feſtum Conceptionis B. M. V. Immacola- 71
tæ eſt ab omnibus ubiqoe ſervandom de præ-
cepto, ex Decr. Clem. XI. edito *6. Decemb.*
1708. iocip. *Commiſſi Nobis*. Et ipſa die om-
nibus Chriſti fidelibus Confeſſis, & Sacra Com-
munione refectis viſitantibus aliqoam ex Ec-
cleſiis tam Fratrom Ordinis Minorum S. P.
Franciſci de Obſervantia, & Reformatorum
nuocopatorum, qoam Mooialium dicti Ordi-
nis, & ibid. orantibus &c. Benedictos XIII.
die 12. *Decembr.* 1729. Decreto iocip. *Ad au-
gendum*, coocellit Indulgentiam plenariam per-
petuam; *Sacr. Cong. Rit.* 8. *Maii* 1621. man-
dante, & approbaote Greg. XV. & Urban.
VIII. io cit. Conſt. incip. *Univerſa* Feſtom S. 73
Annæ eſt ubique de præcepto; Gregor. XV.
23. *April.* 1622. Conſt. incip. *Honor Laudis*;
& Urban. VIII. in Conſtit. incip. *Univerſa*.
Feſtum S. P. Franciſci fuit indictum de præ- 74
cepto obſervandom ubique a Sixto IV. in Bul-
la, quæ habetur in Bullario; Rodriqoez *fol.*
317. & 318. & *a Sac. Congr. Rit. 3. Januar.*
1622. & 21. *April.* 1640. At poſtea 13. *Se-
ptemb.* 1642. ab Urbano VIII. Conſtit. incip.
Univerſa hoc Feſtum non fuit amplius connu-
meratum inter Feſta de præcepto, ſed tantum
de Devotione. Feſtum omnium Sanctorum ce- 75
lebrandum eſt ad ſuppleodas negligentias com-
miſſas in propriis eorum Solemnitatibos, &
Feſtivitatibus; *Clement. de Reliquiis, & ve-
neratione Sanctorum cap. Unico*. Feſtom SS. Fa- 76
biani, & Sebaſtiani una ſimul celebrator, li-
cet Titulus Eccleſiæ ſit tantum de S. Sebaſtia-
no, ut Sac. Congr. Rit. reſpoodit *in Cremon.*
22. *Novemb.* 1698. in qua ſic declaravit: *Fe-
ſtum S. Fabiani non transfertur, ſed celebratur
una cum S. Sebaſtiano*. Feſta etiam de Sanctis 77
Veteris Teſtamenti poſſunt celebrari, & patet
experieotia de ſeptem Fratribus Machabæis
cum Matre, de quibos 2. *Machabæor. cap.* 7.
& eorum Feſtum celebrator *Kal. Auguſti*. Item
de S. Hieremia, S. Daniele, Elia, & Eliſeo
Prophetis, aliiſqoe in Martyrologio Romano
deſcriptis, quibus ſunt ædificatæ Eccleſiæ. Item
de S. Joanne Baptiſta, & SS. Innoceotibos, ut
in c. 1. de conſecr. diſt. 3. de S. Anna, & S.
Joſeph, & Venetiis coluntur SS. Job, Hiere-
mias, Simeon, Moyſes, Daniel, Samuel, &
Zacharias Prophetæ, & in tota Religione Car-
melitana ſolemniter celebrantur Feſtivitates
SS.

Digitized by Google

SS. Eliæ, & Eliſei ex conceſſione plurimorum Summorum Pontificum, apud Lezanam *conſult. 3. num. 7. 13. & 86.* & ſic expreſſe defendit Pignatell. *tom. 5. conſult. 39. per tot.* & Urſaya *Inſtit. Crim. lib. 4. tit. 10. in additionibus n. 65. 66. 67.* ubi refert, quod cum aperitioni Eccleſiæ in honorem S. Job, in Civitate Albani, impedimenta appoſuiſſet Suffraganeus ejuſdem Civitatis, propoſita cauſa in *Sac. R. Cong. die 22. Junii* 1680. prodiit reſcriptum: *Removenda eſſe impedimenta*. Cumque tali reſolutioni non acquieſceret idem Suffraganeus, repropoſita cauſa *die 31. Auguſti ejuſdem anni*, reſcriptum fuit: *In deciſis, & amplius cau-*
78 *ſa non proponatur*. Feſtum de Patrono principalliori loci eſt præceptivum cum obligatione audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus; *Sac. Congr. Rit. 13. Septembris* 1642.
79 Mercatus fieri non poteſt in diebus Feſtivis de præcepto; *Sac. Congr. Epiſcop. in Sarnen. 11. Julii* 1681.
80 Quoad Peregrinos, & Advenas circa Feſta, Vide verb. *Lex a n. 40. ad 42.*
81 Quoad Feſta attendenda ſunt varia quæ ſequuntur.

Sanctiſſimus Dominus Noſter Bened. XIV. in ſua Encyclica Epiſtola incip. *Ab eo tempore*, ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Ordinarios Status Eccleſiaſtici die 5.ª Nov. 1745. inter alia eruditiſſime ſuo more de Feſtivitatibus tradita, refert, quod ab eo tempore, quo ad Summum Pontificatum fuit evectus, complures diverſi Ordinis illuſtres viri, itemque Epiſcopi, & Archiepiſcopi in Italia, & extra commorantes, iteratis precibus inſtiterunt, ut dies Feſtos ubique fere nimis auctos in ſublevamen pauperis Chriſtiani populi, & ad adimenda gravia abſurda, quæ ex Feſtorum dierum multitudine, ac frequenti violatione, non ſine aperto Religionis diſpendio, oriri ſolent, imminuere dignaretur; Quare re expenſa, negotii difficultatem probe intelligens, peculiari ſcripto publicis etiam typis vulgato, rationes varias, quibus ea imminutio fieri poterat, indicavit; Conſilium pariter exquirens nonnullorum S. R. E. Cardin. Epiſcoporum Italiæ, aliarumque Regionum, Eccleſiaſticorum Præſulum, Theologorum, Juriſconſultorum, aliorumque virorum doctorum, an hujuſmodi petitio eſſet exaudienda? Si vero illam exaudiri æquum eſſet, & congruens, ipſi quoque rationes ſignificarent, quibus utiliter, ac prudenter imminutio præſcriberetur.

82 Quia vero petita ad id conſilia, & reſponſa tam varia fuere, ut fere ſua cuique fuerit ſententia quoad ſubſtantiam, & modum imminuendi dies Feſtos, in aliud tempus negotium tam arduum rejecit, eam in ſpem adductus, ut Epiſcopi cujuſque Provinciæ, vel Ditionis unanimes poſſent, concordi pariter ſuffragio medium aliquod ſuggerere ex tot memoratis in laudato ſuo peculiari ſcripto, ac pro illius executione Pontificium aſſenſum expoſcerent.

Interim plurima ad rem pergit adducere, 83
& ſignanter, quod cum poſtremi Tarraconenſis Concil. Patres regulam quamdam conſtituerint dierum Feſtorum, quibus pro illorum conditione, & diſcrimine populi Divino intereſſe Sacrificio, & ſervilibus operibus abſtinere, & aliorum, quibus Miſſæ tantum intereſſe deberent, tributa poſtmodum libertate vacandi Operibus ſervilibus, felic. record. Benedictus XIII. diſpoſita in eadem Provinciali Synodo ad preces Epiſcoporum approbavit; Quo exemplo alii ſubinde Hiſpaniarum Antiſtites excitati, ipſi humiliter ſupplicarunt, ut ad minuendum nimis auctum Feſtorum numerum, liceret eis etiam ſervare Regulam in præfato Tarraconenſi Concil. provide conſtitutam, quorum inſtantiæ, ipſo annuente, exinde omnium fere Hiſpaniarum Diœceſeon uniformitas in dierum Feſtorum celebratione, & rite exorta eſt.

Varii etiam Regni Poloniæ Epiſcopi ipſi per 84
litteras ſignificarunt, ſuis in amplis Diœceſibus æſtivo tempore incolas, agrorum culturæ, & aliis ſervilibus operibus, quibus vivunt, & ſuſtentantur, dantes operam, difficillime ab illis abſtinere poſſe diebus Feſtis inter hebdomadam occurrentibus; Enixe propterea ipſum rogarunt, ut quæ per hebdomadam æſtivo tempore occurrunt Feſta, in dies Dominicos transferret, excepto Feſto Aſſumptionis B. M. V. Quorum petitio per ipſum Sanctiſſimum, maturo præmiſſo examine exaudita, in Regionibus illis optatam ab Epiſcopis, & populis tranquillitatem peperit.

Complures alii Catholici Orbis, & præſer- 85
tim Italiæ Epiſcopi, qua voce, qua ſcriptis improbantes abuſum Mercatuum, & Nundinarum, quæ fieri ſolent diebus Feſtis, rationem ab ipſo petierunt, qua graſſanti in die malo occurri poſſit? Et ipſe reſpondit, quod inter modos propoſitos, atque ſervandos in imminutione, ac celebratione Feſtorum, præcipuus ille eſt, quo inter ipſos Feſtos dies diſcrimen conſtituitur; Etenim in diebus Dominicis, itemque in Celebritatibus Domini, B. M. V. ac in aliis ſolemnioribus in memorato peculiari ſuo ſcripto indicatis, debet Chriſtianus popu-

populus, nedum intereſſe Divino Sacrificio, ſed etiam abſtinere ab operibus vetitis; In ceteris vero Feſtis minus ſolemnibus impoſita eſt Chriſtifidelibus obligatio intereſſendi Miſſæ Sacrificio, tradita in reliquis cuique illorum poteſtate ea faciendi, quæ fieri ſolent diebus ferialibus.

86 Poſtremo, plurimis ab ipſo eruditiſſime ad rem adductis, a nobis brevitatis gratia omiſſis, concludit, quod in tranſgreſſione Feſtorum nulla valet conſuetudo, etiam immemorabilis, ut in *Barchinonen. Obſervationis Feſtorum*, contra Mercatores Barchinonenſes, qui contendebant poſſe vendere merces ſuas diebus Feſtis, conſuetudine ad id immemorabili fulti; *Sac. Congreg. Conc. die* 13. *Maii* 1669. reſpondit; *Id Mercatoribus non licere, quacumque conſuetudine immemorabili nequaquam obſtante*. Et denuo repropoſita cauſa a dictis Mercatoribus validiore conatu objectæ conſuetudini immemorabili inſiſtentibus, eadem Sacra Congregat. 27. Martii 1683. in priori ſententia, & Decreto perſtitit, ſilentiumque Mercatoribus impoſuit; & *in Ripana Mercatus*, contendentibus Civibus Ripanis contra Edictum Epiſcopi prohibentis fieri Mercatus diebus Feſtivis, id ſibi licere ex conſuetudine immemorabili; ac propoſito Dubio, *An liceat Communitati, & hominibus Ripæ habere Mercatum die Sabbati intus, vel extra Civitatem, quando occurrat, quod ſit dies Feſtivus in caſu &c. Sac. Congr. Conc. die* 2. *Maii* 1711. reſpondit, *Negative, & amplius*. Quod decretum ſua auctoritate Apoſtolica comprobans inſtar Regulæ eſſe vult, ac in omnibus temporalis ſuæ ditionis Urbibus, & locis S. Sedi Apoſtolicæ mediate, vel immediate ſubjectis inviolabiliter obſervari præcipit; refertque ad id *cap. Omnes* 1. *de Feriis*, Conſtitut. 5. in ordine Bullarii S. Pii V. dicitque communem eſſe ſententiam quod Mercatus fieri non poſſit diebus Feſtis, ſed ſit transferendus in antecedentem, vel ſubſequentem diem, ſi Feſtum inciderit; Ac huic Regulæ inhærens ipſemet facultatem conceſſit die 9. Maii 1742. Viro nobili Ferrarienſi habendi Mercatum in ſuo Rure qualibet feria quinta, dummodo in illa non inciderit Feſtum de præcepto, quo caſu Mercatus transferretur in feriam quartam. Qua de re omnem dubitandi anſam præcidens, mandat Epiſcopis omnibus temporalis ſuæ Ditionis, ne in Diœceſum ſuarum Urbibus, & locis Mercatus fieri Feſtis diebus patiantur.

87 De Nundinis autem inter alia hæc ad litteram habet. „ Inter Nundinas, quæ in Provinciis Noſtris aguntur, illuſtriores, ut bene noſtis, ſunt Senogallienſes protractæ multis diebus; cum Anconitanam Eccleſiam Senogallienſi finitimam regeremus non ſine mœrore intelleximus tempore Nundinarum ea omnia fieri Feſto etiam die, quæ aliis hebdomadæ diebus Divino cultui non conſecratis, peragebantur; Huic malo occurrere ſatagentes, die 24. Auguſti ſuperioris anni Conſtitutionem noſtram de Nundinis Senogallienſibus publicavimus; qua præter cetera juſſimus, ut diebus Feſtis apothecæ clauderentur, neque matutinis horis, aut veſpertino tempore, quibus Divina Officia in Eccleſiis celebrantur, vel Dei Verbum populo annunciatur, contractus fierent. Imminutum vero hac de cauſa ſæcularibus negotiis tempus compenſaturi, Nundinarum dies cum iiſdem privilegiis, & immunitatibus opportune multiplicavimus: Executioni debitæ juſſa Noſtra hoc anno mandata, meliorem, atque utiliorem rerum ordinem pepererunt, magnum omnium Civium, & bene moratorum hominum ſolatio.

„ Idipſum, Venerabiles Fratres, & Vos agite. Conſtituite Auctoritate Noſtra, matutinas, & veſpertinas horas, quibus Feſto die, quo Nundinæ habentur, claudi debeant apothecæ, nec publica poſſint exerceri commercia, ut qui ad Nundinas confluxerint, Miſſæ Sacrificio, & Divinis Officiis interſint, aliiſque Chriſtianis operibus Feſtum ſanctificent. Vigilate, ut plene, & exacte impleantur. Nos autem per publicum Edictum non prætermittemus extendere Nundinarum privilegia ad diem ſequentem, qui Feſtus non erit, ut temporalia negotia paucarum horarum ſpatio propter Dei cultum, & animarum ſalutem intermiſſa, integri diei acceſſione commode peragantur. 88

„ Hæc ſunt, Venerabiles Fratres, quæ poſt maturum examen, auditamque gravium, atque doctorum Virorum ſententiam de propoſita quæſtione, Vobis ſignificanda cenſuimus, quibus omnibus Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur. 89

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die quinta Novembris 1745. Pontificatus Noſtri anno ſexto.

Regulares teneri inter Feſta de præcepto obſervare Feſtum ſui Sancti Fundatoris, tam quoad Forum, quam quoad Chorum, colligitur ex conceſſione facta Ordini Sancti Benedicti a Benedicto XIII. die 24. Januarii 90

Digitized by Google

rii 1727. omnibus utriuſque ſexus ſub regula ipſius Sancti militantibus indulgendo, quod quoties Feſtum Sancti Benedicti incidit in aliquam diem Majoris hebdomadæ, transferatur tamquam ad diem propriam, ad feriam tertiam poſt Dominicam in Albis, *ut in celebratione Feſti, & Officii Sancti Patriarchæ omnes Monachi, & Moniales ejuſdem Regulam profitentes uniformiter conveniant;* ſunt hæc verba Indulti, ubi, ut vides, cum Feſtum, & Officium diſtincte ponantur, videntur importare diverſa, adeoque feſtivationem quoad Forum *per Feſtum*, & Horas Canonicas quoad Chorum *per Officium*; qualem Decreti ſenſum facit Doctiſſimus P. Merati, dum in Indice Decretorum ad Breviarium ſpectantium *nu.* 350. hæc notat verba: *Feſtum Sancti Benedicti quoties incidit in aliquam diem majoris hebdomadæ, ab omnibus utriuſque ſexus ſub Regula Sancti Benedicti militantibus transferendum eſt tam quoad Forum, quam quoad Chorum, ut dictum eſt in allegato Decreto ſupra in Indice n.* 270. *emanato die* 23. *Januar.* 1727. ſub quo *num.* 270. ſequens affert Decretum: *Feſtum Sancti Benedicti, quod habet annexum Forum, incidens in aliquam diem majoris hebdomadæ transfertur ad feriam tertiam poſt Dominicam in Albis tamquam diem propriam, translato quocumque alio Officio, etiam æqualis ritus in eo occurrente; Sac. Rit. Congreg. 6. Septemb.* 1727. *in Fulden.* Idem antea ſtatuerat pro omnibus Monacis, & Monialibus Ord. S. Benedicti, Benedictus Papa XIII. die 23. Januarii 1727. Hæc ibi.

91 Ejuſdem opinionis eſt Gujetus, qui *lib.* 1. *cap.* 14. *quæſt.* 2. 3. & 4. & *lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* 3. vult Feſtum S. Fundatoris debere eſſe de præcepto, etiam quoad Forum, cum in Religione a ſe fundata inſtar Patroni principalis loci habeatur. Nec id repugnare videtur Conſtitutioni Urbani VIII. incipien. *Univerſa* §. 2. quum ibi ſtatuat inter Feſta de præcepto obſervanda, etiam eſſe Feſtum principalis Patroni cujuſcumque Civitatis, Oppidi, vel Pagi. Tum quia in occurrentia Fundatoris, ſeu Patroni Religionis, & Patroni principalis loci Regulares, præferenter ad Patronum loci, ſolemnizant Feſtum ſui Fundatoris, ex variis Decretis Sacræ Rit. Congreg. & ſignanter *in Senogallien.* 22. *Januar.* 1680. *in una Urbis, & Orbis* 2. *Jul.* 1704. *in Burgen.* 25. *Jul.* 1736. & *in Mechlinen.* 16. *Februar.* 1737. relatis a Merati in Indice Decretorum ad Breviarium ſpectantium; & a P. Cavalieri *tom.* 2. *p.* 1. *cap.* 26. *de occurrentia, ſeu translatione Feſtorum*; Unde ſi Regulares tenentur ad feſtivandum etiam quoad Forum Feſtum principalis Patroni loci, quod apud ipſos cedit Feſto ſui Fundatoris, a fortiori tenebuntur ad Feſtum ſui S. Fundatoris, per tritam Regulam, *Si id de quo minus videtur ineſſe, & ineſt, igitur & de quo magis: Authentic. Multo magis, Cod. de Sacroſanctis Eccleſ.* Accedit inveterata conſuetudo apud Regulares celebrandi Vigiliam etiam cum Officio, & jejunio, & ſolemnizandi præ omnibus tamquam de præcepto Feſtum ſui reſpectivi Fundatoris, quæ conſuetudo eſt optima Legum interpres, *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetud. l. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus.* Quamvis alioquin eruditiſſimus P. Cavalieri *loc. cit. cap.* 13. *n.* 2. *in fine*, reputet Feſtum Fundatoris Religionis feriationem non importare, ſed ſolemnitatem.

92 In veteri Lege celebrabantur, & adhuc celebrantur in dies ab Hebræis, ultra Sabbatum qualibet hebdomada in memoriam creationis Mundi, quolibet anno ſeptem aliæ peculiares Feſtivitates, nempe Paſcha, Pentecoſtes, Scenopegia, Encænnia, Neomenia, Expiatio, & Collecta.

93 Prima igitur ſolemnitas erat *Paſcha*, in qua Agnus immolabatur, & interdicto fermento, ſolis azymis panibus veſci licebat: Hæc ſolemnia ſeptem diebus celebrabantur primo menſe Hebræorum *Niſan* noſtro Martio in plenilunio correſpondente, Deo ſic præcipiente in gratiarum actionem liberationis Iſraelitici populi ab Ægypto, & ſervitute Pharaonis, uti habetur *Levitici cap.* 23. *num.* 6. ibi: *Quintadecima die Menſis hujus, ſolemnitas Azymorum Domini eſt, ſeptemque diebus Azyma comedetis, Dies primus erit vobis celeberrimus, & Sanctus; omne opus ſervile non facietis in eo.*

94 Secunda erat Feſtivitas *Pentecoſtes* hebraice nuncupata etiam *Sababoth*, ideſt Feſtivitas poſt ſeptem hebdomadas ſolemnizata 50. diebus poſt Paſcha menſe *Sivan*, noſtro Majo correſpondente, in memoriam Legis a Deo traditæ Moyſi in duabus lapideis tabulis, *Levitici cap.* 23. *num.* 16. imperata his verbis: *Et vocabitis hunc diem celeberrimum, atque ſanctiſſimum, omne opus ſervile non facietis in eo.*

95 Tertia erat *Scenopegia*, ideſt Feſtivitas Tabernaculorum, vulgo *Fraſcate*, & hebraice *Sukot* ſolemnizata ſeptem diebus menſe *Thirſi* correſpondente noſtro Septembri, & ad commemorandum beneficium Divinæ protectionis,

Digitized by Google

& deductionis per deſertum, ubi ſub tentoriis, ſeu tabernaculis ipſi Hebræi habitaverunt paſti manna eis de Cœlo præſtita; & hæc Feſtivitas habetur præcepta Levitici c. 23. num. 34. ibi: *A quintodecimo die menſis hujus erunt Feriæ tabernaculorum ſeptem diebus Domino*.

96 In his tribus aſſignatis Solemnitatibus tenebantur Hebræi quotannis Hieroſolymitanum Templum inviſere, juxta præceptum eis impoſitum Deuteronomii cap. 16. ibi: *Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei in loco, quem elegerit, in ſolemnitate Azymorum, & in ſolemnitate Hebdomadarum, & in ſolemnitate Tabernaculorum*.

97 Quarta erat Feſtivitas Encæniorum, ideſt novæ purgationis, ſeu dedicationis Templi, & celebrabatur per dies octo menſe *Caſleu* correſpondente noſtro Novembri, in memoriam novæ dedicationis Templi factæ ſub Juda Machabæo juxta id, quod habetur 1. Machabæor. cap. 4. num. 59. ibi: *Et ſtatuit Judas, & Fratres ejus, & univerſa Eccleſia Iſrael, ut agatur dies dedicationis Altaris in temporibus ſuis ab anno in annum, per dies octo a quinta, & viceſima die menſis Caſleu cum lætitia, & gaudio*.

98 Quinta erat *Neomenia*, ideſt novilunium, quæ Feſtivitas *Tubarum* celebrabatur prima die menſis ſeptimi, ideſt Septembris, in memoriam liberationis Iſaac, quando Abraham invenit arietem hærentem cornibus, quem repræſentabant per cornua, quibus buccinabant: Hæcque Feſtivitas erat eis indicta Levit. c. 23. num. 24. ibi: *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen dicens: Loquere filiis Iſrael; Menſe ſeptimo, prima die menſis, erit vobis Sabbatum memoriale, clangentibus tubis, & vocabitur Sanctum*; *omne opus ſervile non facietis in eo*.

59 Sexta erat Solemnitas *Expiationis* nuncupata a Judæis *Jomakipburim*, ac celebrabatur decima die menſis ſeptimi, ideſt Septembris in memoriam illius beneficii, quo Deus ad preces Moyſis propitiatus eſt peccato Idololatriæ populi de adoratione Vituli in Deſerto, & tenebantur tali die ad ſtrictum jejunium in ſignum veridicæ pœnitentiæ, juxta præceptum eis impoſitum Levit. cap. 23. num. 27. ibi: *Decima die menſis hujus ſeptimi, dies expiationum erit celeberrimus & vocabitur ſanctus, affligetiſque animas veſtras in eo, & offeretis holocauſtum Domino. Omne opus ſervile non facietis in tempore diei hujus*.

100 Septima erat Feſtivitas *Collectæ*, ſeu *Cœtus* celebrata die 22. menſis ſeptimi, ideſt Septembris in octava Solemnitatis Tabernaculorum, ut ſicut illa erat in memoriam Divinæ protectionis, & deductionis per deſertum, ſic hæc ultima in ejus octava commemoraret ſingulare Divinum beneficium, quo omnes in unum collecti, & unitim introducti fuerant in Terram Promiſſionis; & hæc Feſtivitas legitur eis indicta Levitic. cap. 23. num. 36. ibi: *Dies quoque octavus erit celeberrimus, atque Sanctiſſimus; & offeretis holocauſtum Domino; eſt enim cœtus, atque collectæ, omne opus ſervile non facietis in eo*.

Extincta veteri Lege una cum dictis ſuis Feſtivitatibus, Sancta Mater Eccleſia nova Domini Sponſa, in nova Lege uſque in Mundi finem perſeveratura, afflata Sancto Spiritu, alias celebrandas Solemnitates ſubſtituit, uberius ac vivius figuras, ac Myſteria in illis contenta exprimentes. Sabbati igitur loco ſubſtituta eſt Sanctificatio Dominicæ, quæ eſt prima dies a Deo creata, in qua manna primum Deus pluere fecit in deſerto, in qua Chriſtus reſurrexit, in qua Spiritus Sanctus in Apoſtolos deſcendit, *ex Concilio Palæſtino celebrato ſub Victore II.* 101

Paſchati Azymorum ſucceſſit Paſcha Reſurrectionis pro ſtabilienda puritate, & ſinceritate vitæ Fidelium in evitando malitiæ, & peccati fermento, juxta illud Apoſtoli 1. *ad Corinth. cap. 5. num. 7. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis; Ipſe enim reſurrexit propter ſanctificationem noſtram: ad Roman. cap. 4. n. 25.* 102

Feſtivitati Pentecoſtes Hebræorum pro Lege a Deo data Moyſi in duabus lapideis tabulis, reſpondet noſtra Solemnitas Pentecoſtes, in qua Spiritus Sanctus in igneis linguis ſupra Apoſtolos, & Diſcipulos deſcendit, imprimens in eorum cordibus Legem Caritatis in his duobus præceptis reſtrictam; *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo . . . & proximum tuum ſicut te ipſum; In his duobus mandatis univerſa Lex pendet, & Prophetæ; Matth. cap. 22. n. 37. & ſeq.* 103

Feſtivitati Scenopegiæ, ſeu Tabernaculorum pro manna comeſta ab Hebræis in deſerto, reſpondet Solemnitas Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ, quæ eſt vera cœleſtis manna ſumma Dei clementia ad ſpiritualem, & perpetuam vitam animabus noſtris elargita: *Patres veſtri manducaverunt manna in deſerto, & mortui ſunt . . . . Ego ſum Panis vivus, qui de Cœlo* 104

Cælo deſcendi; ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Joann. cap. 6. num. 49. & ſeq.

105 Pro Feſtivitate Encæniorum, ſeu nova dedicatione, & reſtauratione Templi indictæ ſunt dedicationes, & Conſecrationes Eccleſiarum, & Solemnitates Beatæ Mariæ Virginis, quæ eſt *Templum Domini, Sacrarium Spiritus Sancti*, ut canit Eccleſia *in Officio ejuſdem Præſentationis 21. Novembris. Antiph. ad Magnificat in 2. Veſp.*

106 Neomeniæ, ſeu Feſtivitati Turbarum ſucceſſit Solemnitas Apoſtolorum, qui ſunt tubæ Spiritus Sancti, & annunciatores Chriſti myſtici Iſaac, per univerſum Orbem: *In omnem terram exivit ſonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum. Pſalm. 18. n. 5. Euntes in Mundum univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Marc. cap. 16. n. 15.*

107 Feſtivitati Expiationis Idololatriæ commiſſæ in adoratione Vituli aurei in deſerto, ſubingreſſæ ſunt ſolemnitates Sanctorum Martyrum, *qui tradiderunt corpora ſua in mortem, ne ſervirent Idolis*, ut canit Eccleſia *in 2. Antiph. tertii Nocturni eorum Officii.*

108 Tandem Collectæ Hebræorum pro ingreſſu in terram Promiſſionis, correſpondent Feſtivitates omnium Sanctorum, Confeſſorum, Virginum, & non Virginum, ſuis pro meritis ad cœleſtem Patriam, veram Promiſſionis terram, evectorum: Quorum cuilibet dictum eſt a Domino: *Euge ſerve bone, & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui. Matth. cap. 25. num. 21.* Et omnes a nobis ſic ſuppliciter deprecantur. *Quicumque in alta Syderum regnatis aula Principes, favete votis ſupplicum, qui dona Cœli flagitant. Eccleſia in Hymno ad Laudes Feſti omnium Sanctorum. Sic D. Thomas in Summa 1. 2. quæſt. 102. articul. 4. ad decimum. Clericatus in ſuis ſpicis italice impreſſis, verb. Encænia per tot.* & alii.

PRO SANCTIFICATIONE FESTORUM

109 juvat hic adducere varia loca, & motiva Sacræ Scripturæ.

Benedixit diei ſeptimo, & ſanctificavit illum, quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo, quod creavit Deus ut faceret; *Geneſ. cap. 2. n. 3.*

Requies Sabbati ſanctificata eſt Domino. *Exod. cap. 16. n. 23.*

Sex diebus colligetis manna, in die autem ſeptimo Sabbatum eſt Domini, idcirco non invenietur. *Exod. 18. n. 26.*

Videte ut Sabbatum cuſtodiatis, quia ſignum eſt inter me, & vos in generationibus veſtris. *Exod. cap. 31. n. 13.*

Cuſtodite Sabbatum meum, Sanctum eſt enim vobis; Qui polluerit illud, morte morietur; qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi ſui... Omnis, qui fecerit opus in hac die, morietur. *Exod. cap. 31. n. 14. 15.*

Cuſtodiant Filii Iſrael Sabbatum, & celebrent in generationibus ſuis; Pactum eſt ſempiternum inter me, & Filios Iſrael, ſignumque perpetuum. *Exod. cap. 31. n. 16.*

Septimus dies erit vobis Sanctus, Sabbatum, & requies Domini; Qui fecerit opus in eo occidetur. *Exod. cap. 35. n. 2.*

Cuſtodite Sabbata mea... dabo vobis pluvias temporibus ſuis, & terra gignet germen ſuum, & pomis arbores replebuntur. *Levitic. cap. 26. n. 2. & 4.*

Filii Iſrael invenientes hominem in ſolitudine colligentem ligna in die Sabbati, juſſu Dei, eum interceſerunt. *Num. cap. 15. num. 33. ad 36.*

Dies ſeptimus celeberrimus, & Sanctus erit vobis; omne opus ſervile non facietis in eo. *Num. cap. 28. num. 25.*

Obſerva diem Sabbati, ut ſanctifices eum, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus. *Deuteron. cap. 5. n. 12.*

Memento quod & ipſe ſervieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti, & brachio extento, idcirco præcepit tibi, ut obſervares diem Sabbati. *Deuteron. c. 5. n. 15.*

Quæ eſt hæc res mala, quam facitis, & profanatis diem Sabbati? Numquid non hæc fecerunt Patres veſtri, & adduxit Deus noſter ſuper nos omne malum hoc, & ſuper Civitatem hanc? Et vos additis iracundiam ſuper Iſrael violando Sabbatum; *2. Eſdræ cap. 12. n. 17. 18.*

Neomeniam, & Sabbatum, & Feſtivitates alias non feram, iniqui ſunt cœtus veſtri; Kalendas veſtras, & Solemnitates veſtras odivit anima mea, facta ſunt mihi moleſta, laboravi ſuſtinens. *Iſai. cap. 1. n. 13. 14.*

Beatus vir... cuſtodiens Sabbatum, ne polluat illud, cuſtodiens manus ſuas, ne faciat omne opus malum. *Iſai. cap. 56. n. 2.*

Qui cuſtodierint Sabbata mea... dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius a filiis, & filiabus; nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit. *Iſai. cap. 56. n. 4. 5.*

Nolite portare pondera in die Sabbati, nec in-

inferatis per portas Jeruſalem, & nolite ejicere onera de domibus veſtris in die Sabbati, & omne opus non facietis; Sanctificate diem Sabbati; *Jerem. cap.* 17. *num.* 21. 22. Sabbata mea violaverunt vehementer, dixi ergo ut effunderem furorem meum ſuper eos in deſerto, & conſumerem eos: *Ezechiel. cap.* 20. *nu.* 13. Odi, & projeci Feſtivitates veſtras, & non capiam odorem cœtuum veſtrorum. *Amos cap.* 5. *num.* 21.

Judæi, qui per neceſſitatem Nicanorem ſequebantur, eum increpabant, quod in Sabbato veller committere prælium. *Ne ita ferociter*, inquiebant, *& barbare feceris, ſed honorem tribue diei Sanctificationis*; & poſt pauca: *Eſt Dominus in Cœlis, qui juſſit agi ſeptimam diem* 2. *Machabæor. cap.* 15. *n.* 2. *&* 4.

110 Lepidum eſt quod in Anglia Judæus quidam nomine Salomon, poſtquam Sabbaro in fætidam cloacam decidiſſet, nolletque ex ea extrahi, ne Sabbatum violaſſe videtur, coactus fuit etiam Dominico die in eadem remanere; Nam cum ille diceret, *Sabbata Sancta colo, de ſtercore ſurgere nolo*: Reſpondit Judex. *Sabbata noſtra quidem Salomon celebrabis ibidem*. Sic ex aliis refert Beyerlinchk in *Theatro vitæ humanæ tom.* 3. *verb. Feſtum litt. F.*

111 Hic ad eruditionem minus peritorum addere lubet quæ de Sancto Bubone, ſeu Bovo Confeſſore, ac ejus Feſto traduntur.

Bobo, ſeu Bovus, aut Bobus, vulgo *S. Bovo*, Nugherii, vulgo *Noghiers* in Gallia Narbonenſi ex nobiliſſimis, opulentiſſimis, ac Chriſtianiſſimis Parentibus, Patre ſcilicet Adelfredo, & Matre Olinda natus, licet militarem vitam Patrem imitatus ageret, virtutibus tamen Chriſtianis magis ac magis in dies emicabat. Factus grandior Regionem ab irruentibus hoſtibus ex Hiſpania (quo tempore illa occupata Mauri, ſeu Saraceni vicina Galliæ loca excurrentes populabantur) tuebatur. Cum vero Fraxineum inſulam continenti, in quo Bovus Arcem loco ditiore habebat, proximam occupaſſent, finitimoſque populos aſſiduis excurſionibus, & deprædationibus vexarent, Arcemque Bobonis demolIri niterentur, is Beatiſſimis Apoſtolis Petro, & Paulo vovit, ſe depoſitis armis, orphanorum, & viduarum curam ſuſcepturum, ſemelque quovis anno per totum vitæ ſuæ ſpatium ipſorum limina deinceps petiturum, ſi de dictis hoſtibus victoriam reportaſſet. Quare cum illi per viſum eum bono, ac fidenti animo eſſe juſſiſſent, non modo Arcem illam cum paucis per medios hoſtes ingreſſus defendit, ſed etiam illos ab inſula depulit; Nam cum Rex illius Præfecti conjuge per vim potitus eſſet, Præfectus injuriam ulturus Bubonem clam in inſulam cum peditibus, & equitibus admittit, qui plurimis ex hoſtibus repente eos adortus occiſis, Regi, & aliis ad noſtram veram Fidem converſis parcens, inſula penitus devaſtata, Regionem omnem finitimam omnino ab hoſtium metu liberavit.

Exinde vita Fratris ſui occiſori, Dei pro 112 amore, conceſſa, quod vovit fidelitet adimplens, orphanorum, & viduarum cura ſuſcepta, ac ſingulis annis limina Apoſtolorum petens, hoc in itinere Roma in Patriam rediens, tandem gravi morbo correptus, animam Deo reddidit circa annum 986. die 22. Maii apud Viqueriam, ſeu Vichariam, aut potius, ut antiquis placuit Vicum Iriæ, quod Derthonenſis Diœceſis inter ipſam Derthonam, & Papiam, ad fluvium Stafforam Oppidum eſt præclarum, nobile, & opulentum, ibique ſepultus eſt, & ſi quod pecus, vel armentum tranſiſſet ſuper ejus tumulum, illico corruens moriebatur, donec locus elatis ligneis ſeptus eſt; deindeque ad ipſius honorem fuit conſtructum Monaſterium Ordinis Benedictini cum Eccleſia illi ſacrata, poſita per viam, quæ Magiſtra dicitur, in capite Suburbii S. Petro dicati, diſtante viginti circiter paſſus ab Eccleſia nova eidem S. Boboni, ſeu Bovo etiam ſacrata cum Conventu PP. Capuccinorum.

In Eccleſia Collegiata S. Laurentii dicti 113 præclari oppidi quieſcit Corpus Ipſius S. Bobonis, qui aliter Bobus, vulgo S. Bovo appellatur, & ut Protector principalis, & Advocatus tam Cleri, quam Oppidi, & Territorii Viquerienſis dicta die 22. Maii ſolemni veneratione colitur, atque in Officio quotidiano, dum Suffragia Sanctorum recitantur, ejus commemoratio celebratur; Ibique, & alibi variis claruit, & in dies claret miraculis, ut videre eſt in ejus Legenda, quæ extat Viqueriæ in pervetuſto Legendario de Vitis Sanctorum, quo utebantur Canonici Collegiatæ S. Laurentii in recitandis lectionibus ad Matutinum in Feſtivitatibus Sanctorum, & apud eruditiſſimos Bollandianos *ad dictam diem* 22. *Maii*, doctiſſimum Philippum Ferrarium *in Catalogo Sanctorum Italiæ, & in Catalogo Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non ſunt*; & apud alios, ex quibus ſunt hæc noſtra collecta.

Quamvis tamen non omnes conveniant quoad 114 diem ſui deceſſus, & Feſtivitatis, aliis, inter quos dictus Ferrarius *loc. cit.* aſſignantibus ad

Digitized by Google

ad diem 23. Maii, aliis ad diem 25. ejuſdem Maii, ut Veronæ coli aſſerit idem Ferrarius, aliis ad diem 22. ut rectius ex multis dicti Bollandiani *loc. cit.* inſuper referentes, quod in Miſſali Mediolanenſis Eccleſiæ anni 1522. & in Breviario ejuſdem Eccleſiæ anni 1539. & 1560. ſecundum inſtitutionem S. Ambroſii in Kalendario præfixo iſta leguntur : *XI. Kalendas Junii S. Bovi Confeſſoris*, qui & Bovus appellatur, Laudæ Pompejæ, & Viqueriæ, & paſſim alibi, tum in Officio, tum Miſſa de Communi Confeſſoris non Pontificis primo loco : Et diſcrepent inſuper Scriptores quoad locum, in quo ipſius Sancti Corpus quieſcat, aliis volentibus, ut ſupra, ipſum quieſcere Viqueriæ, aliis autem Papiæ: Qui tamen facillime conciliari, poſſunt ſi aſſeratur, primitus fuiſſe quidem ſepultum Viqueriæ, & ibidem per multum temporis quieviſſe, ubi adhuc in præſentiarum exiſtit maximo cultu venerata inſignis ejus Reliquia in Eccleſia præclariſſimorum PP. Capuccinorum ipſi Sancto ſacrata; & ob ingruentium bellorum pericula, & hoſtiles incurſiones Papiam tranſlatum, ac multis evolutis annis fuiſſe ibidem in Eccleſia S. Apollinatis repertum in arca lapidea die 6. Februarii cum ejuſmodi inſcriptione : *Hic requieſcit Corpus S. Bobonis*; multis luminaribus ſtatim in ea Baſilica, ac Stella ſupra tectum viſis, ut ex aliis tradit dictus eruditiſſimus Ferrarius *loc. cit. in fine*.

115 Viqueriæ autem nihilominus recitantur ſequentes Orationes mihi illinc fideliter tranſmiſſæ, una cum pia ipſius Sancti Imagine impreſſa, & inſcriptione adjecta.

Oratio S. Bovi Conf. 22. Maii.

P*Ropitiare nobis, quæſumus Domine, famulis tuis per hujus Sancti glorioſi Confeſſoris tui Bovi, qui in præſenti requieſcit Eccleſia, merita glorioſa, ut ejus pia interceſſione ab omnibus ſemper protegamur adverſis. Per Dominum &c.*

Alia Oratio ejuſdem.

D*Eus, qui in præclara S. Bovi Confeſſoris tui inventione præfulgidam de Cœlis ſtellam viſibiliter radiare feciſti, ut ipſum in S. Apollinaris Eccleſia vere requieſcere demonſtrares : concede propitius, ut quod a Te ſuppliciter petimus, ejus pia nobis interceſſione donetur. Per Dominum &c.*

Inſcriptio vero ſupradictæ ipſius Sancti Imagini adjecta, hæc eſt.

I*Mmagine di S. Bovo Confeſſore, e Protettore dell' Inſigne Luogo di Voghera, e difenſore delli Armenti, una Reliquia del quale è con ogni riverenza collocata nella Chieſa de' Padri Cappuccini del detto Luogo, quale divotamente viene da Popoli adorata, e tale Immagine è dedicata alla gloria di Dio, ed al merito dello ſteſſo Santo, che ci perſervi li beſtiami, ed armenti, e ci difenda da ogni male.*

Can. Graminea ſcul. ſuper lic. 1717.

Supplementa Auctoris.

Feſti dies in pietatis operibus, non in ne- 116
gotiis ſæcularibus ſunt tranſigendi. Bene-
dictus XIV. tom. 1. Conſtit. 144. incip. *Ab eo*
tempore §. 17. Feſti dies non ſunt omnes æque 117
ſolemnes. Idem *ibid.* §. 7. Feſtorum dierum 118
obſervantia arctiori præcepto fuit in lege ve-
teri injuncta, quam nunc in Eccleſiaſticis le-
gibus. Idem *ibid.* §. 10. Feſtis diebus prohi- 119
bentur mercatus rerum venalium. Nundinæ 120
vero tolerentur ſub certis cónditionibus, nem-
pe ut ipſis diebus Feſtis tempore nundinarum
occurrentibus apothecæ claudantur, & Religio-
ni, ac pietati opera detur. Idem *ibid.* & Con-
ſtitut. 105. incip. *Paternæ Caritatis*, in qua,
ut in Civitate Senogallienſi tempore nundi- 121
narum diebus Feſtis de præcepto a ſervilibus
operibus abſtineatur, prorogarur tempus ad
dictas nundinas per alios quinque dies pera-
gendas.

* In Diœceſi, ubi adeſt conſuetudo exer- 122
cendi artem barbitonſoriam, etiam die feſto,
permitti poteſt; ſed tantummodo definitis die-
bus, non vero omnibus. Benedict. XIV. *In-*
ſtitut. Eccleſ. 43. *per tot.* Opus eſt tamen ſer-
vile, nec niſi ex conſuetudine tolerandum ;
ibid. §. 2.

Opera ſervilia diebus feſtis prohibentur, ne 123
ruralibus quidem exceptis. Conceduntur tamen, ſi urgeat vera & non affectata neceſſitas. Affectata vero illa diceretur, in qua opera, quæ diebus præcedentibus fieri poſſent, ad diem feſtum transferentur. Petenda eſt tamen a Superiore facultas, ſi quid inſurgat neceſſitatis. Hanc vero facultatem dare ſolet Epiſcopus Parochis ruralibus in ordine ad opera agreſtia, qualia ſe haberent oneratio plauſtrorum, collectio frugum, & fructuum; herbam ſecare, colligere fœnum, quando periculum imminet veræ tempeſtatis, vel quando die ſequenti transferenda ſunt in Civitatem, nec poſſet commode id differri. *Inſtitut. Eccleſ.* 55. §. 33. & *ſeqq.*

Molitores non poſſunt molitioni incumbere, etiamſi molendinum aqua, vel vento, ſeu jumen-

Digitized by Google

mentis volvatur; non poſſunt, inquam, ſecluſa conſuetudine, vel neceſſitate: quæ neceſſitas ſi adſit, in Diœceſi Bononienſi facultas non a Parocho, ſed ab Archiepiſcopo conceditur, *ibid.* §. 27.

124 Piſcatio inter opera ſervilia, die ſeſto vetita, referenda eſt; ſi tamen neceſſitas urgeat piſcandi, eo quod ſtatis anni diebus fiat tranſitus piſcium, quo elapſo temporis articulo piſcatio eorum nulla fieret; tunc pauperioribus piſcatoribus datum eſt, ut operi illi incumbere poſſint, dummodo id non præſtent die Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, juxta ac olim conceſſum fuit Trevirenſibus ab Alexandro III. de Synodo Diœc. *lib.* 13. *cap.* 18. §. 10. *nov. edit.* *

125 Feſti dies in Eccleſiis non Parochialibus ita ſunt celebrandi, ut non evertatur populus ab Eccleſia Parochiali. Idem Conſtitut.

126 42. incip. *Et ſi minime* §. 15. Feſti dies Eccleſiæ Latinæ obſervari debent a Græcis degentibus in Italia, & inſulis adjacentibus.

127 Idem Conſtitut. 57. incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 9. Feſtorum dierum diſtributio per annum juxta Kalendarium Gregorianum ab Italo-Græcis eſt ſervanda. Idem *ibid.*

128 Feſtorum dierum imminutio communiter expetita, abſque Epiſcoporum conſenſu a Pontifice declaratur non ſtatuenda. Idem in cit.

129 Conſtitut. *Ab eo tempore* §. 15. Feſtorum dierum reductio conceditur pro nonnullis Diœceſibus Hiſpaniæ. Idem Conſtitut. 62. incip.

130 *Cum ſicut*. Feſtorum dierum reductio conceditur pro Diœceſi Nicienſi cum conditionibus opportunis adhuc in ipſis Sacrum audiendi.

131 Idem Conſtitut. 128. incip. *Inter ſollicitas*. Feſti dies æſtivis menſibus occurrentes infra hebdomadas, ad dies Dominicos transferuntur pro nonnullis locis Regni Poloniæ ob agriculturæ neceſſitatem. Idem Conſtitut. 138. incip. *Nuper*. Excepto Feſto Aſſumptionis B. M. V. idem *ibid.* Et nihil immutato quoad ordinem Divinorum Officiorum. Idem *ibid.*

132 Feſtorum dierum imminutio ab Urbano VIII. olim facta aſſignatur a Benedicto XIV. tom. 2.

133 Conſtitut. 63. incip. *Non multi menſes*. Nova eorumdem imminutio a multis Epiſcopis, a-

134 liiſque gravibus viris optatur. Idem *ibid.* Pontifex nihil decreturus ſine conſilio, rationes in utramque partem colligit, & varios illius exequendæ modos demonſtrat in peculiari diſſertatione, quæ per Eccleſias ſuit tranſmiſſa.

135 Idem *ibid.* Acceptis quadraginta diverſi Ordinis Conſultorum ſententiis, ex conſenſione majoris partis nihil generaliter præcipere ſtatuit, ſed peculiarem Epiſcoporum inſtantiam expectare. Idem *ibid.*

Modum vero illum ſibi ſervandum proponit, quem Tarraconenſis Concilii Patres excogitarunt, ipſiſque petentibus Benedictus XIII. approbavit; Ut ſcilicet firmum remaneat præceptum audiendi Miſſam, ſed liceat in aliquibus Feſtis opera ſervilia exercere. Idem *ibid.* 136

137 Diſſentiones inter doctos viros diverſa ſentientes exortæ cum in Eccleſiaſticæ pacis perturbationem vergerent, a Pontifice ſedantur, interdicta ſcriptorum quorumcumque publicatione ſuper hujuſmodi reductionis negotio ſub graviſſimis pœnis, ac Cenſuris Papæ reſervatis, ne quis in poſterum libros, ſcripturas, vel alia opera quæcumque audeat typis imprimere, ſeu aliter in lucem edere, in quibus de imminutione dierum Feſtorum de præcepto, ſive pro ea, ſive contra eam, agatur. Idem *ibid.*

Feſtorum aliquot dierum obſervantia in Regno Siciliæ citra Pharum, & in Diœceſibus Meſſanenſi, & Panormitana reducitur juxta methodum ſupra expoſitam. Idem tom. 2. Conſtitut. 65. incip. *Cum ſicut quadam*. Feſtis diebus perſonatos incedere fideles in univerſa ditione Eccleſiaſtica prohibetur. Idem Conſtitut. 45. incip. *Inter cætera*. Item circumforanei ſaltatores, ſcurrones, & hujuſmodi ſaltem matutinis honoris, & ante expleta Officia Veſpertina populum detinere vetantur. Idem *ibid.* 138 139

Hic juvat adducere Catalogum italico idiomate impreſſum de' Veſcovi, e Dioceſi, che finora, cioè fino all' anno 1748. hanno ricercata, ed eſeguita la facoltà di ſminuire le Feſte di precetto, quanto ſia per potere attendere alle opere ſervili. 140

Ne' Regni delle Spagne.

LE CITTA' E DIOCESI

Di Ceuta.	Di Mondognedo.
Di Siviglia.	Di Malaga.

Per iſtanze fatte dal fu Re Cattolico FILIPPO V.

LE

Digitized by Google

LE CITTA' E DIOCESI

Di Vagliadolid.	Di Calahorra.
Di Salamanca.	Di Olivares.
Di Jaen.	

LE CITTA' E DIOCESI

Di Compoſtella.	Di Tuy.
Di Plaſenzia.	

LE CITTA' E DIOCESI

Di Guadix.	Di Balbaſtro.
Di Hueſca.	Di Tarazona.
Di Tervel.	

LE CITTA' E DIOCESI

Di Saragozza.	Di Oviedo.
Di Pamplona.	Di Tudella, e Villa di Fiteto Nullius.
Di Albarazin.	
Di Jacca.	

La Città e Dioceſi di Cadice.
Alcuna Univerſità della Dioceſi di Badajoz.

IN FIANDRA.

La Città e Dioceſi d'Ipri.

IN SARDEGNA.

La Città e Dioceſi di Cagliari.

IN POLONIA.

Le Città e Dioceſi

Di Cracovia.	Di Poſnania.
Di Vilna.	Di Uladislavia.

IN GERMANIA.

Le Città e Dioceſi

Di Liegi.	Di Baſilea.

IN SICILIA.

Le Città e Dioceſi

Di Siracuſa.	Di Girgenti:
Di Patti.	Di Ceſalù.

NELLO STATO ECCLESIASTICO

Le Città e Dioceſi

Di Fermo.	Di Ferentino.
D'Aſcoli.	Di Sezza.
Di Montalto.	Di Terracina.
Di Ripa Tranſona.	Di Piperno.

IN TOSCANA.

Le Città e Dioceſi

Di Pienza.	Di Chiuſi.
Di Maſſa di Siena.	Di Groſſeto.
Di Montalcino.	Di Soana.

NEL CONTADO DI NIZZA.

La Città e Dioceſi di Nizza.

Sic expreſſe in fine Libri *Raccolta di Scritture*, ſub dat. *In Lucca* 1748.

Additiones ex aliena manu.

Quatuor potiſſimum hic ſunt diſcutienda. 141
I. Quis poſſit indicere dies feſtos? II. Quid importet obſervatio dierum Feſtorum? III. Quis poſſit diſpenſare ſuper obſervatione dierum feſtorum? IV. Quis animadvertere poſſit in Violatores dierum Feſtorum?

Ad primum quod attinet, Poteſtati ſæcula- 142
ri jus haud eſt indicendi hos, de quibus agimus, dies feſtos; Capon. *diſcept.* 208. *nu.* 25. *Cortiad. deciſ.* 171. *num.* 8. & *ſequent.* Jus hoc eſt Summi Pontificis in toto Orbe, & Epiſcopi in ſua Diœceſi. Non ignoro quod ſunt, qui autumant, Epiſcopum poſt Conſtitutionem Urbani VIII. haud poſſe amplius dies feſtos indicere; Capon. *dict. diſcept.* 208. *num.* 36. Ventriglia *in Prax. Jur. Eccleſ. part.* 1. *adnot.*
16. §. 1. *num.* 3. Sed poſſe alii, & quidem 143
rectius, ſentiunt: *quum* (ut ait Romaguer. *ad Synodal. Gerunden. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.*-1. *n.* 11.) *textualiter in ea ſolum legatur admonitio facta Epiſcopis, ut ſe abſtineant publicare novas feſtivitates ultra in dicta Conſtitutione præſcriptas, non autem clauſula aliqua facultatem eis de jure competentem abdicans.* Confer etiam Gonzal. *in cap. final. n.* 17. *de Feriis.*

Debet vero Epiſcopus dies feſtos indicere, 144
cum conſenſu Cleri. An item adhibere debeat
conſenſum Populi, controverſia eſt. Adhibe- 145
re

Digitized by Google

re utique debere de jure, vigore mox dicti *cap. final. de Feriis*, nequaquam vero de conſuetudine, quæ jus in hac parte abrogavit, tenent Romaguer. *ubi ſupra num.* 12. Fagnan. *in cit. cap. final. num.* 31. *& ſequent. de feriis*, Zypæus *in nov. jur. pontific. tit. de feriis n.* 3. Cortiad. *dict. deciſ.* 171. *n.* 16.

146 Hinc autem patet quid ſentiendum ſit de propoſitione illa generali ab Auctore *num.* 10. his verbis firmata: *Feſta de præcepto ſervanda inſtitui non poſſunt invito Populo*. Si enim intellexit Auctor de diebus feſtis indictis a Summo Pontifice, manifeſto erravit, quum Summus Pontifex adhibere haud teneatur conſen-
147 ſum Populi. Sin autem de diebus feſtis intellexit ab Epiſcopo indictis, improbari nequit, quum ſint & hodie qui ſentiant, teneri Epiſcopum adhibere conſenſum Populi.

148 Tametſi autem Poteſtas ſæcularis indicere haud valeat dies feſtos, poteſt tamen dies feſtos a Summo Pontifice, vel Epiſcopo indictos munire adjectione pœnæ; Fagnan. *in c. Conqueſtus num.* 72. *de feriis*, Pignatell. *conſult. Canon. tom.* 1. *conſult.* 8. *num.* 2. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de fav. Cler. real.* §. 5. *n.* 101. Barboſ. *de offic. & poteſtat. Epiſcop. allegat.* 105. *num.* 42.

149 Quod concernit ſecundum, duo obſervantia feſtorum importat præcepta: alterum *affirmativum* audiendi Miſſam; *negativum* alterum ceſſandi ab operibus ſervilibus. Plures circa utrumque hoc præceptum occurrunt quæſtio-
150 nes. De piſcatione præſertim diſputatur, an ea veniat ſub præcepto negativo? Vide ſi lubet Romaguer. *ad Synodal. Gerund. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 5. *per tot.*

151 Quoad tertium, ſolius ſuperioris Eccleſiaſtici eſt diſpenſare ſuper obſervatione dierum feſtorum. Poteſtati ſæculari minime eſt jus hoc; Pignatell. *Conſult. Canon. tom.* 1. *conſult.* 8. *n.* 2. Pilaja *deciſ. Canon. lib.* 1. *deciſ.* 7. *n.* 98.

152 An autem dicta diſpenſatio gratis, & quibus in caſibus concedi debeat, tradunt Capon. *diſcept.* 211. & rurſus *diſcept.* 212. utrobique *fere per tot.* Barboſ. *de Paroch. cap.* 16. *per tot.*

153 Reſtat, ut de quarto, & ultimo differatur. Porro ſeparandi ſunt ii, qui ratione perſonæ ſubjecti ſunt Epiſcopo; nam hos punire non poteſt niſi ipſe Epiſcopus ob violationem dierum feſtorum. Quoad vero cæteros, locum eſſe præventioni inter Judicem Eccleſiaſticum, aut ſæcularem poſt Conſtitutionem Sancti Pii V. tenent Capon. *diſcept.* 208. *num.* 27. Tondut. *de Prævent. part.* 2. *cap.* 29. *num.* 38. *& ſeq.* Nicol. *Lucubrat. Canon. lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 6. Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 21. qui *num.* 22. ſubdit: *Non tamen ſi ab Epiſcopo, aut alio ad quem ſpectat, verbo, aut ſcriptis ſit data licentia laborandi in talibus diebus, nam tali caſu non poſſunt Poteſtates ſæculares eos punire, etiamſi non exhibeantur tales licentiæ.*

Verum ſi violatio verſetur circa præceptum 154
non *negativum*, ſed *affirmativum*, congruentius videtur, ut procedat unus Judex Eccleſiaſticus, non item Judex ſæcularis; Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica*, *verb. Feſti dies*, *num.* 7.

F E U D U M.

Articulus I.

Feudum quo ad ea, quæ concernunt ejus Originem, Naturam, & Diviſionem.

UNde originem trahat Feudum, controver- 1
titur inter Doctores. Aliqui enim cum Zaſio *in l.* 2. *verb. Curias*, *ff. de origine Juris*, & Cujac. *in Comment. ad l. Feud. in princ.* volunt Feuda originem habere ex antiquo Romanorum Jure. Alii cum Luca de Penna *in l. Quicumque*, *C. de omni agro deſert. l.* 11. ſuſtinent Feuda cœpiſſe tempore Juſtiniani. Alii dicunt, Feuda a Gallis ad Germanos, Italos, Hiſpanos, & alias Europæ Provincias veniſſe, ut poteſt videri apud Fachin. *lib.* 7. *cap.* 1. Communior tamen, ac probabilior te- 2
net Feuda originem habere, ac primitus conceſſa fuiſſe a Longobardis, qui Italiam occuparunt, diuque poſſederunt, quorum Feudorum conſuetudines Obertus de Orto, & Gerardus reduxerunt ad earum legum Feudalium formam, quam habemus, ut teſtatur Card. de Luca *lib.* 1. *de Feudis diſc.* 2. *num.* 5. Fachin. *lib.* 7. *cap.* 1. Harprecht. in *annotat. ad Jul. Clar. in* §. *Feudum q.* 1. *num.* 11. Engel. *lib.* 3. *decret. tit.* 20. *num.* 1. Reiffenſtuel *ibidem num.* 3. & complures alii. Et ratio eſt, quia in libris Feudorum ſæpius fit mentio Longobardorum, & legum Longobardicarum, ut in *lib.* 2. *tit.* 1. *de Feudi cognitione*. Item *lib.* 2. *tit.* 8. *de Inveſtitura*, rurſus *lib.* 2. *tit.* 58. *de Notis. Feud.* & ſæpe alibi. Tum quia multa vocabula Feudalia arguunt linguam Longobardorum, velut Morgenatica, Marchia, Mar-

Digitized by Google

Marchio & Fachin. *lib.* 7. *controv. cap.* 1. Har-
3 precht *loc. cit.* Engel *loc. cit.* & alii . Feudi
numen derivatur a Fide ſeu Fidelitate, *lib.* 2.
Feud. tit. 3. *Per quos fiat Inveſtitura*, ibi: *Cum*
a Fidelitate Feudum dicatur, vel a Fide. Na-
tura enim Feudi proprie eſt ubligare Feudata-
rium, ut ſpecialem exhibeat fidelitatem erga
Dominum ſuum directum , cujus eſt Vaſſal-
lus, *cit. lib.* 2. *Feud. tit.* 3. *Per quos fiat In-*
veſtitura, ubi ſic dicitur: *Nulla inveſtitura debet*
ei fieri, qui fidelitatem facere recuſat ; Sic Ru-
ſental *cap.* 1. *de Feud. concluſ.* 7. *lib.* 1. En-
gel *lib.* 3. *decretal. tit.* 20. *num.* 2. & alii
communiter.

4 Feudum proprie dictum eſt res immobilis
alicui, quoad dominium utile, liberaliter, &
perpetuo conceſſa ſub unere fidelitatis, & ob-
ſequti perſunalis præſtandi. *Eſt in re commu-*
nis, & habetur clare *ex* §. *fin. l.* 2. *Feud. cap.*
33. ubi ita deſcribitur : *Eſt beneficium illud*,
quod ex benevolentia ita datur alicui , ut pro-
prietas quidem rei immobilis beneficiatæ penes
dantem remaneat, uſusfructus vero illius rei ita
ad accipientem tranſeat , ut ad eum heredeſque
ſuos Maſculos , ſive Feminas (ſi de his nomi-
natim dictum ſit) in perpetuum pertineat ad
hoc ut ille , & ſui heredes fideliter Domino ſer-
5 *viant*. Dicitur primo *res immobilis* , ut deno-
tetur, quod res mubilis Feudum eſſe nequit,
arg. cit. §. *fin. lib.* 2. *Feud. cap.* 23. ibi : *Rei*
immobilis. Numine autem Rei immobilis nun
tantum veniunt res curporales , & ſulo cohæren-
tes, ut Caſtra, & prædia, ſed etiam Jura in-
corporalia, quæ immubilibus accenſentur, ut
Jura piſcandi, venandi, juriſdictiunem exer-
cendi, vectigalia accipiendi, & ſimilia ; *arg.*
l. & §. *fin. Cod. de præſcript. longi temp.* jun-
cta *Clem.* 1. *de rebus Eccl. alien. vel non*. Sic
etiam cenſus , & redditus annui , *Clement.*
Exivi §. *Cumque annui de V. S.* ibi : *Cumque*
redditus annui inter immobilia cenſeantur a Ju-
6 *re*. Dicitur ſecundu *Quoad Dominium utile*,
ut denotetur, Dominium directum , ſeu pro-
prietatem remanere penes Dominum , qui Feu-
dum cuncedit, *arg. cit.* §. *fin. lib.* 2. *Feud. cap.*
23. ibi: *Ut proprietas quidem rei immobilis be-*
7 *neficiatæ penes dantem remaneat*. Dicitur tertio
Liberaliter, ut denutetur, Feudum proprie di-
ctum eſſe *beneficium ex benevolentia* ; ut dici-
tur *in cit.* §. *fin. l.* 2. *Feud. cap.* 23. per quod
differt ab Emphyteuſi, in qua Dominu dire-
cto ab Emphyteuta præſtari debet canun an-
nuus. Unde, ſi etiam in Feudu annua penſio
cunſtituatur, prout interdum fieri ſulet , tunc
non eſt Feudum proprium, ſed ſolum impro-
prium. Non eſt tamen de ſubſtantia Feudi,
ut mere gratuito fiat, nam etiam Feudu emi
poſſe conſtat ex *c. Unico*, *de Beneficio fratris*.
Dummudo minori pretiu ematur, ut adhuc
ſpeciem Beneficii retineat. Dicitur quarto *Per-* 8
petuo, ut denotetur, quod Feuda pruprie di-
cta non præciſe ad certum tempus, vel gene-
ratiunem, uti aliquæ Emphyteuſes, ſed per-
petuo conceduntur, ita ut ad Feudatarium,
& ejus heredes in perpetuum pertineant, ut
expreſſe habetur *in cit.* §. *fin. l.* 3. *Feud. cap.*
23. Dicitur quinto *ſub onere fidelitatis*, & *ob-* 9
ſequii perſonalis præſtandi, ut denotetur, quod
principale onus, & obligatio Feudatarii eſt,
ut Domino directu, a quo tantum beneficium
accepit, & ſit fidelis, & numquam aliquid
cuntra eum machinetur, ſed potius cunſilio,
& auxiliu adjuvet, præſertim euntem ad bel-
lum perſunaliter ſequatur, vel alium ſul loco
Domino acceptabilem mittat, vel dimidium
redditus Feudi unius anni Dumino ſubmini-
ſtret pro belli expenſis ; *l.* 2. *c.* 55. §. 1. *de*
Prohibita Feudi alienatione.

Feudum dividitur primo in Feudum pro- 10
prium, & improprium. Feudum pruprium eſt
illud, quod in umnibus veram naturam Feu-
di retinet, juxta deſcriptiunem, & explica-
tionem ſupra datam, & ſimpliciter, & pure
conceditur nulla temporis aut ſervitiorum fa-
cta determinatione, §. *penul.* & *ult. C. Quid*
ſit Inveſtitura : & *de conceſſ. recti Feudi*. Item
c. 1. *Quibus modis Feud. conſtit. poteſt.* Calv.
Lexico Juridic. verb. Feud. Feudum impro-
prium eſt illud, in quu per pacta ſpecialia,
ſeu Inveſtituram ſpecialem a propria natura
Feudorum receſſum eſt. Feudum enim impro-
prium cenſetur, quod cunditiunibus, vel ob-
ſequiis numinatim definitis eſt alligatum ; *c.* 1.
de nat. Feud. & §. *fin. de cap. cur vendi* ; Cal- 11
vin. *loc. cit.* In dubio autem omne Feudum
præſumitur rectum, & proprium, & ſi forſan
in uno degeneret, in reliquis tamen adhuc
propriam naturam retinet; *c. Unico*, *de Feudo*
non habente propriam naturam ; Engel *loc. c.*
ſub num. 6. Secundo, dividitur Feudum in 12
Regale, & nun Regale. Feudum Regale eſt,
quod ab Imperatore, vel a Rege cunceditur
cum annexa Regali Dignitate, ideſt cum Ju-
re Regalium: hujuſmodi Feuda ſunt Regnum,
Electuratus, Ducatus, Principatus, Marchio-
natus, Comitatus, & cetera id genus huno-
ris beneficia, *arg. lib.* 1. *tit.* 14. *de Feud.*
cap. 1. *Quis dicatur Dux* ; Calv. *loc. cit.* Vul-
tejus *de Feudis cap.* 8. *num.* 10. & alii paſſim.
Non Regale eſt, quod Perſonam accipien-
tis

Digitized by Google

tis quidem nobilitat, abſque tamen Jure Regalium; *arg. cit. num.* 1. *tit.* 14. *Feud. c. unic. Qui Feudare poſſunt ;* Calv. *loc. cit.* Vultejus *loc. cit.* Engel *l. c. num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 3.
13 *decr. tit.* 20. *num.* 19. & alii. Tertio dividitur Feudum in Nobile, & Ignobile. Feudum Nobile eſt illud, quod accipientis Perſonam nobilitat, vel ſi prius fuit, Nobilem oſtendit, ut cum ab Imperatore, vel alio Supremo Principe conceditur; *c.* 1. *Quis dicatur Dux*. Feudum Ignobile eſt, quod a plebe, vel privatis perſonis dari ſolet, quæ ex defectu poteſtatis nullam nobilitatem conferre poſſunt Feudum ab ipſis accipientibus; *cap.* 1. *de his, qui Feudum dare poſſunt, & arg. lib.* 2. *Feud. Tit.* 10. & 53. Calvin. *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 18. Vultejus *loc. cit. num.* 9. & alii.

14 Quarto dividitur Feudum in Ligium, & non Ligium. Feudum Ligium eſt illud, pro quo Vaſſallus ita ſtrictam fidelitatem jurat uni Domino, ut ei militare, & ſervire teneatur contra quemcumque alium; *cap.* 2. *de Feudo Ligio lib.* 2. *tit.* 99. *de Feudo Ligio*. Unde hoc nomen *Ligium* videtur derivatum a *ligando*, ſeu verbo *Ligo*, quod fœdus, & ſocietatem arctiſſimam ſignificat; Calvin. *loc. cit.* verb. *Ligius homo*; Engel *loc. cit. num.* 11. Reiffen-
15 ſtuel *loc. cit. num.* 20. Hinc non poteſt quis a duobus Regibus Feuda Ligia accipere; *arg. cit. lib.* 2. *tit.* 99. *de Feudo Ligio*, Gloſſa *in Clement. Paſtoralis, verb. Homo Ligius, de re judicata*. Impoſſibile enim eſt promittere fidelitatem duobus contra quemcumque, cum hoc ipſo quod uni jam promiſerit fidelitatem contra quemcumque nullo excepto, neceſſario alter a fidelitate videatur excluſus; Clarus §. *Feudum quæſt. num.* 11. Engel *loc.*
16 *cit. n.* 11. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 21. Hujuſmodi Feuda Ligia non niſi a Supremis Principibus Superiorem non agnoſcentibus dari poſſunt, alias enim neceſſario Superior dantis in juramento fidelitatis excipi deberet, ſicuti ſemper cenſetur exceptus in quovis Feudo Ligio Romanus Pontifex, eo quod contra ipſum nullum fidelitatis juramentum præſtari poſſit; *arg. c. Venientes* 19. *de jurejurando*, ibi: *Cum prædictum juramentum vos excuſare non poſſit, in quo debet intelligi jus ſuperioris exceptum*.
17 Feudum non Ligium eſt illud, pro quo Vaſſallus ita jurat, & debet fidelitatem Domino, ut tamen alicui alteri in eadem, vel ſimili cauſa fidelitatem debitam præſtare valeat. Unde poteſt quis duo, vel plura Feuda non Ligia a diverſis Regibus, & Principibus accipere, dummodo in nullo fidelitatem contra Dominum aliquem Feudi juret; *Sic praxis communis*.

Quinto, dividitur Feudum Eccleſiaſticum, 18
& Sæculare, ſeu Laicale. Feudum Eccleſiaſticum eſt, quod ab Eccleſiaſticis Prælatis de bonis ad Eccleſiam ſpectantibus datur alicui ſive Clerico, ſive Laico; Vultejus *de Feud. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 19. Engel *loc. cit. num.* 9. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 15. & alii *communiter*. Feudum ſæculare, ſeu Laicale eſt, quod a Principibus, vel aliis Dominis Sæcularibus, aut etiam a Clericis, de bonis tamen patrimonialibus, & ſæcularibus datur. Unde pro cognoſcendo an aliquod Feudum ſit Eccleſiaſticum, vel Sæculare, debet ſpectari non tam Perſona Feudum concedens, quam res ipſa in Feudum conceſſa, ita ut, ſi res ſit Eccleſiaſtica, ſeu proprie ad Eccleſiam pertinens, Feudum quoque erit Eccleſiaſticum, etiamſi Laico ſit conceſſum; & e contra, ſi res ſit Laicalis vel Sæcularis, ipſum quoque Feudum erit Laicale, vel Sæculare, etiamſi concedatur Perſonæ Eccleſiaſticæ, ſive ipſimet Eccleſiæ, vel Monaſterio; *arg. cap. Ex transmiſſa* 6. *de Foro competent.* Unde multi Epiſcopi, & Præ- 19
lati Eccleſiaſtici, qui ſpecialia Territoria in Feudum ab Imperatoribus acceperunt, ratione iſtorum Territoriorum conſiderantur ut ceteri Vaſſalli Sæculares Imperatorum, & coram eis in cauſa Feudali comparere, & judicari debent, eo quod univerſaliter quæſtiones Feudales per Dominum Feudi terminentur; *cap. Ex transmiſſa* 6. *& cap. Verum* 7. *de Foro competent.* Andreas Gailus *lib.* 1. *obſerv.* 30. *n.* 4. *& ſequent.* Engel *loc. cit. num.* 9. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 16. & alii cum Fagnano *lib.* 2. *decretal. in cap. Verum* 7. *de Foro competent. n.* 1. 10. *&* 12.

Sexto, dividitur in Feudum novum, & an- 20
tiquum. *Feudum novum* eſt, quod Vaſſallus poſſeſſor non ab aliquo antecedente vi ſucceſſionis, ſed ab ipſomet Domino primum accepit, & cœpit in ſua Perſona. *Feudum antiquum* eſt, quod prius jam ab alio aſcendentium acquiſitum per ſucceſſionem ad alios devolvitur; *cap.* 1. *de ſucceſ. Feud. c.* 1. *de ſucceſ. frat. & grad. ſucced. in Feud. cap.* 1. *de natur. ſucceſſ. Feud. cap.* 1. §. *novam : Quot teſtes ſint neceſſ. & cap.* 1. *de frat. de novo Benefic. Inveſt.* Calvin. *loc. cit.* verb. *Feudum antiquum*; Jul. Clarus §. *Feudum quæſt.* 8. *n.* 1. Engel *loc. cit. n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 12. Pirhing *lib.* 4. *Decretal. tit.* 20. *n.* 3. & alii communiter. Septimo, dividitur in Feudum 21
hereditarium, & in Feudum Familiæ, ſeu ex

pa-

Digitized by Google

pacto, & Providentia. *Feudum hereditarium* eſt
illud, in quo vigore Inveſtituræ, non ſolum
agnati primi Vaſſalli, ſeu acquirentis, ſed
etiam quicumque heredes extranei, ſive maſculi,
ſive Feminæ, ſive ex Teſtamento, ſive
ab inteſtato venientes ſuccedere poſſunt. Tale
Feudum eſſe cenſetur, ſi in Inveſtitura
hæc, vel ſimilis clauſula habeatur: *Concedo
Feudum pro te, & tuis heredibus quibuſcumque*;
Rota *part. 3. recent. dec. 391. n. 8. p. 11.
dec. 112. n. 9. n. 2.* Fachin. *lib. 7. cap. 6.* Pirhing
loc. cit. n. 2. Reiffenſtuel *loc. cit. n. 24.*
& alii communiter. *Feudum Familiæ, ſeu ex
pacto, & providentia* eſt illud, in quo ſoli
maſculi a primo Vaſſallo per legitimum Matrimonium
deſcendentes, jure agnationis, &
ſanguinis ſuccedunt, quia ordinarie in favorem,
& conſervationem Familiæ conceditur;
arg. lib. 2. Feud. tit. 2. in fine, Vultejus *de
Feudis c. 8. n. 23.* Engel *loc. cit. n. 8.* Reiffenſtuel
loc. cit. n. 23. & alii paſſim.
22 Octavo, dividitur Feudum in maſculinum,
& Femineum. *Feudum maſculinum* eſt illud,
in quo vigore Inveſtituræ ſoli maſculi ſuccedere
poſſunt. *Communis*. *Feudum femineum*
eſt illud, quod primitus collatum eſt Feminæ,
indeque Feminas ſuccedere petitur; *lib. 2.*
23 *Feud. tit. 30. & 50.* Alii dicunt, etiam illud
Feudum Femineum eſſe, in quo ex ſpeciali
Inveſtitura & Feminæ ſuccedere poſſunt, etſi
24 primitus collatum ſit maſculo. In utroque
tali Feudo Femineo Feminæ nequeunt ſuccedere,
niſi maſculis deficientibus; ita ut, quando
maſculus aliquis qui, ſuccedere poterit, ſuperſtes
eſt, nulla femina, etſi propinquior, ad
ſucceſſionem Feudi admittatur, textu expreſſo
in cit. lib. 1. Feud. tit. 8. ibi: *Tunc enim ſuccedit
filia, filiis non extantibus*; & *lib. 2. tit.
30.* ibi: *Femineum Feudum, deficientibus ma-*
25 *ſculis, ad filias pertinebit*. Nono, dividitur in
Feudum Francum, ideſt liberum, & in non
Francum. *Feudum francum* eſt illud, pro quo
Vaſſallus ad nulla ſervitia præſtanda obligatur,
& quod Francum liberum dicatur, allegatur
lex in cap. Ex litteris 1. de ſponſalibus,
Calvinus *loc. cit. verb. Feudum francum*. *Feudum
non francum* eſt illud, pro quo Vaſſallus
obligatur ad certum genus ſervitii, prout in
Inveſtitura determinatur; *arg. lib. 2. Feud. tit.*
26 *25. Eſt communis*. Decimo, dividitur Feudum
in Reale, & Perſonale. *Reale* eſt illud, quod
cum primo acquirente non extinguitur, ſed
etiam ad heredes regulariter eſt tranſitorium,
tam reſpectu Domini, quam Vaſſalli, *in c. 1.
§. Cum vero Curandus, de iis, qui Feud. dare
poſſ. cap. 1. de duob. fratrib. a cap. Inveſt. &
cap. 1. §. fin. quibus mod. Feud. ammitt.* nam
quilibet cenſetur ſuis heredibus proſpicere, *l.
pactum, ff. de probationibus*; Calvin. *loc. cit.
verb. Feudum reale*, Reiffenſtuel *loc. cit. n. 30.*
& alii communiter. *Feudum Perſonale* eſt illud,
in quo nullus heres ſuccedit, ſed cum
primo acquirente extinguitur. *Communis*.
Feudum Perſonale varie ſubdividitur, aliud 27
enim Feudum Perſonale dicitur *de Camera*, &
eſt, cum alicui ex arca, ſeu ærario Domini
directi certum ſtipendium ſolvitur, quamdiu
vivit, *lib. 2. Feud. tit. 1. §. ſciendum*, Calvin.
loc. cit. verb. Feudum de Camera; Reiffenſtuel
loc. cit. n. 30. & alii paſſim. Aliud dicitur *de* 28
Cavena, & eſt, cum alicui, dum vivit, præſtantur
annonæ ex cellario, horreo, vel penuatio
Domini. Cavena enim locus eſt, in 29
quo frumentum, vinum, oleum, & ſimilia
ſervantur; Calvin. *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit.*
Roſental. *cap. 2. concluſ. 30.* & alii paſſim, &
de ipſo etiam fit mentio *in cit. lib. 2. Feud.
tit. 1. §. Sciendum*. Item Feudum Perſonale 30
aliud eſt *Guardiæ*, & eſt, quod datur alicui
ad dies, vel vitæ certum tempus ſub onere, ut
Vaſſallus Caſtrum, Arcem, Territorium, Domum
&c. cuſtodiat; *cap. Feud. habit. d. cap.*
Conrad. *cap. unic. de Feud. Guardiæ*, Calvin.
loc. cit. verb. Feudum Perſonale, Reiffenſtuel
loc. cit. num. 21. & alii. Aliud eſt *Gaſtaldiæ*, 31
& eſt, quod datur alicui eo fine, ut domum,
aut aliam rem Domini gubernet, adminiſtret,
aut procuret, *lib. 1. Feud. tit. 2.* Calvin. *loc.
cit. verb. Feud. Gaſtaldiæ*; Riffenſtuel *loc. cit.
num. 31.* Aliud eſt *Soldatæ*, & eſt, cum ali- 32
cui, non quidem ex certa Camera, vel Caneva,
ſed ſimpliciter annua quantitas pecuniæ,
vel vini, ſeu frumenti ſub obligatione fidelitatis,
& ſervitiorum præſtatur, ita tamen, ut
non tantum per mortem ipſius Vaſſalli, ſed
etiam per mortem Dantis expiret, *lib. 2. Feud.
tit. 10.* ibi: *Soldata eſt præſtatio quædam annua
gratuita, quæ a neutra parte tranſit in heredem;
morte enim Dantis, & accipientis interveniente
finitur. Soldata vero dicitur, quia plerumque
in ſolidorum donatione conſiſtit, quandoque
autem in vino & annona conſiſtit*; Azorius
lib. 10. de Feud. cap. 2. quæſt. 5. Reiffenſtuel
loc. cit. num. 32. Calvin. *loc. cit. verb. Feudum
Soldatæ*, ubi dicit, quod ſecundum *Caſſiodorum,
Vegetium, & Frontinum* Solidatum in
militia appellabant eum, cui ſtipendia ab Imperatore
promiſſa erant; cum enim Populus
Romanus ſupra ducentos annos (ut Livius teſtatur)
propriis impendiis militaſſet, Anxuto

capto, decreverunt Patres, ut ſtipendium mi-
les acciperet, cui, & veſtem, & frumentum
ultra pecunias, equiti etiam equum dare ſo-
lebant. Qui delecti auctorati dicebantur,
temporis vero ſucceſſu Matriculati, & Soli-
33 dati. Hæc ille. Cuncta hactenus recenſita Feu-
da perſonalia, dicuntur tantum improprie Feu-
da, cum non durent perpetuo, & non neceſ-
ſario conſtituantur ſuper immobilibus, ut re-
quiritur ad Feudum proprie dictum, textu ex-
preſſo *in lib. 2. Feud. tit. 23.* & ut fuit dictum
ſupra *a n.* 4. in expoſitione Definitionis Feu-
di proprie dicti.

Additiones ex aliena manu.

34 De Feudis *Auctor* agit in hoc & ſequenti-
bus duobus articulis. Nos autem in additio-
nibus ad eos differemus de feudis dumtaxat
Eccleſiaſticis, non item ſæcularibus; idque ne
longe excedamus præfixos limites. Feudum
Eccleſiaſticum in ſenſu ſtricto a feudo ſæcula-
ri diſtingui debet *ſolo objecto*, ut illud dica-
tur, quod in re Eccleſiaſtica; hoc vero, quod
in re profana conſtituitur; Struvius *in Syn-
tagm. Jur. Feudal. c. 3. §. 4.*
35 Alii feudum Eccleſiaſticum & illud dicunt,
quod Eccleſia vel a Rege, vel a Principe,
vel etiam a Privato accepit, propterea quod
in hoc genere Feudi non tam conſideratur per-
ſona Epiſcopi, aut Prælati, quam potius ipſa
36 Eccleſia; Vide Cragium *lib. 1. Feudor.* §. 10.
ſed contradicentibus mox citato Struvio ubi
ſupra, Horn. *in Juriſprud. Feudal. c. 3.* §. 13.
37 Vultejo *in Jure Feudal. cap.* 8. *num.* 8. Et non
immerito, nam hoc & ſæculare eſſe dicitur
in cap. 6. de For. Compet. ut etiam in Foro
ſæculari, non Eccleſiaſtico, agendum ſit de
quæſtionibus, quæ circa id genus feuda exo-
riuntur, ut innumeros allegans firmat Lanfre-
38 din. *Reſponſ. Eccleſ.* 21. *num.* 3. Diverſa autem
eſt ratio Feudi Eccleſiaſtici in ſenſu ſtricto,
nam de eo in judicio Eccleſiaſtico feudali de-
39 cernitur ab Epiſcopo; *Cap. 7. de For. Compet.*
non habito reſpectu Vaſſalli, ſive Clericus,
ſive laicus ſit, quum etiam hic in re Eccle-
ſiaſtica judicio Eccleſiæ, ſeu Epiſcopi ſubſit.
40 De origine, tum occaſionibus Feudi Eccle-
ſiaſtici in mox dicto ſenſu ſtricto, non eſt una
omnium ſententia; Adi Bohemer. *in Decretal.
lib. 3. tit. 20. §. 1. & plur. ſequent.* qui potiſ-
41 ſimam occaſionem reponit in oblatione Bono-
rum Eccleſiis hac intentione facta, ut rurſus
ab iiſdem in Feudum offerentibus darentur.

Hujus moris mentio habetur *in Lege Bajuva-* 42
riorum apud Baluz. *tom. 1. Capit. p. 95. de an-
no 630.*

Nec convenit inter Auctores, utrum Feu- 43
dum Eccleſiaſticum in dubio *proprium*, an *im-
proprium* cenſeri debeat. Utilis autem eſt hæc
inſpectio, nam *proprium* a communi Feudo-
rum natura haud declinat, in *improprio* vero
a propria Feudi natura receditur.

Sunt qui tenent, Feudum Eccleſiaſticum 44
magis *proprium*, quam *improprium* in dubio
præſumendum eſſe; propterea quod ea ſem-
per capienda eſt interpretatio, quæ faveat
Eccleſiæ; Confer Kloch. *tom. 2. conſult.* 10.
num. 57.

At qui antiquitates perſcrutati ſunt, depre- 45
henderuntque primariam occaſionem Feudo-
rum Eccleſiaſticorum natam eſſe, ut paulo an-
te innuimus, ex oblationibus Bonorum factis
Eccleſiis ea intentione, ut rurſus ab iiſdem
darentur offerentibus in Feudum, tenent, Feu-
dum Eccleſiaſticum in dubio potius *improprium*,
quam *proprium* dijudicandum eſſe: Conſule Bo-
hemer. *in Decretal. lib. 3. tit.* 20. §. 26. qui &
aliis rationibus, iiſque urgentibus hanc tuetur 36
opinionem. Rationem hanc attulit & Garzon.
de Fœmin. ad Feud. recipiend. num. 126. *Quod*,
ſcilicet, *Eccleſiæ a Summo Pontifice, & Deo
defenſæ non indigeant auxilio manuali vel arma-
to, quum lacrymæ & jejunia ſint arma Eccle-
ſiæ, quæ magis congruunt fœminis, quam ma-
ſculis, & illarum ſint ſanctiores, eoque magis
acceptæ*: ex quo infert, Feuda Eccleſiaſtica
eſſe promiſcua. At *lepida* (ut inquit Bohe- 47
mer. *loco citato*) *eſt hæc ratio, & ex ignoran-
tia veterum cauſarum nata. Maluit tamen* Gar-
zon. *aliquam afferre rationem, quam nullam.
Forſan etiam reſpexit ad Feudorum horum ple-
rumque naturam, quæ frequentius loco ſervitio-
rum militarium onus Cenſum præſtandi adjun-
ctum habent, qualia Feuda cenſualia impropria
eſſe nemo negabit.*

Major eſt diſſenſio, num Feudum Eccleſia- 48
ſticum ſubſit *juri Communi Feudali*. Loquor 49
de Feudo Eccleſiaſtico in ſenſu ſtricto, nam
Feudum, quod Eccleſia tenet a Laico, ſub-
eſſe juri communi Feudali plerique conveniunt.
Quod vero attinet ad Feudum hoc Eccleſia- 50
ſticum in ſenſu ſtricto, alii diſtinguunt inter
Feudum Eccleſiæ oblatum, & Feudum, quod
Eccleſia primordialiter ex ſuo allodio conceſ-
ſit, & illic quidem, non hic jus commune
Feudorum obtinere ſentiunt, & quidem qua-
tenus juri Canonico non contrarietur, ita ut
in ſubſidium ad jus commune Feudale ſit re-
cur-

Digitized by Google

currendum; Conſule hic omnino Bohemer. *in Decretal. lib. 3. tit. 20. §. 28.*

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt illos, qui dare, & accipere, & ſuccedere poſſunt in Feudum.

1 IN Feudum dare poſſunt omnes, & ſoli rerum ſuarum adminiſtrationem habentes, textu expreſſo *in lib. 2. Feud. tit. 3.* ibi: *Inveſtitura Feudi non ab alio recte fit, niſi ab eo, qui legitimam bonorum ſuorum adminiſtratio-*
2 *nem habet*; *Communis*. Etiam Plebei, & Feminæ dare poſſunt in Feudum bona ſua allodialia, quorum liberam adminiſtrationem habent. De Feminis habetur textus expreſſus *in cit. lib. 2. Feud. tit. 3.* ibi: *Feminam quoque etiam novi Feudi inveſtituram facere poſſe plerique conſentiunt*; & pro Plebeis ſtat ratio, quia, ubi Juris diſpoſitio non reſiſtit, *Quilibet rei ſuæ moderator, atque Arbiter exiſtit*; *l. in re mandata*, *Cod. Mandati*. Nullibi autem reperitur diſpoſitio Juris quo ad hoc Plebeis reſiſtens, quinimmo ipſi libri Feudales eis poſitive aſſiſtunt; dum univerſaliter abſque ulla limitatione concedunt, quod quilibet habens bonorum legitimam adminiſtrationem poſſit ea dare in Feudum, ut patet in verbis adductis
3 *ſub num.* 1. Epiſcopi, Abbates, ac ceteri Prælati, & Superiores Eccleſiaſtici, adhibitis requiſitis Juris ſolemnitatibus, poſſunt in novum Feudum concedere bona Eccleſiæ; *Extravagant. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. alienandis*, ubi nova *Infeudatio* de bonis Eccleſiæ prohibetur ſolum fieri ſine debitis Juris ſolemnita-
4 tibus; *Communis*. Immo Eccleſiarum Prælati poſſunt etiam ſine Juris ſolemnitatibus in Feudum concedere bona Eccleſiaſtica ab antiquo in Feudum dari ſolita, ſeu antiqua Feuda, quando redeunt ad Eccleſiam, textu expreſſo *in lib. 1. Feud. tit. 1.* ibi: *Feudum autem dare poſſunt Archiepiſcopus, Epiſcopus, Abbas, Abbatiſſa, Præpoſitus, ſi antiquitus conſuetudo eorum fuerit Feudum dare*, *& in cap. Ex parte 2. de Feudis*, ibi: *Ex parte tua noſtro eſt Apoſtolatui reſervatum, quod ſæpius dubitaſti, utrum, cum contingit Vaſſallum tuum decedere, & ad te Feudum ipſius redire, Feudum ejus alii liceat tibi dare, quamvis juramento tenearis adſtrictus non infeudare de novo, Romano Pontifice inconſulto*. Ad quod dubium inter alia a Mediolanenſi Archiepiſcopo ſibi propoſita, ſic reſpondit Innocentius III. Summus Pontifex: *In priori ergo caſu Feudum decedentis libere, ſi videris expedire, concedas*; *Communis*. Etiam minor poteſt antiquum Feudum 5
concedere, licet non poſſit novum, textu expreſſo *in cit. lib. 2. Feud. tit. 3.* ibi: *Inveſtitura, quæ de veteri fit, etiam a Minore poterit dari*; Azorius *lib. 10. de Feudis cap. 5. quæſt. 8.* Reiffenſtuel *lib. 3. Decretal. tit. 20. num. 48.* & alii.

Papa noviter aſſumptus in ſummum Ponti- 6
ficem debet promittere, & jurare de non infeudandis Civitatibus, Oppidis, & Locis Sanctæ Rom. Eccleſiæ, & poſt Coronationem debet ſuis litteris confirmare. Sic ſtatuit S. Pius V. in Conſtit. 35. incip. *Admonet* §. 9. quam Conſtitutionem confirmarunt Pontifices ſucceſſores, Greg. XIII. Conſt. 3. incipien. *Inter cetera*, Sixtus V. Conſtit. 26. incipien. *Quanta*; Gregor. XIV. Conſtit. 1. incipien. *Romanus Pontifex*, Innocent. IX. Conſtit. 1. incipien.
Quæ ab hac Sancta Sede. Hujuſmodi infeuda- 7
tiones conſulentes, eaſque Summo Pontifici per ſe, vel per alium inſinuantes, vel ſuadentes Excommunicationis pœnam, ac læſæ Majeſtatis etiam in primo capite, & confiſcationis bonorum, privationiſque Dignitatum, ac Beneficiorum eo ipſo incurrunt. S. Pius V. in cit. Conſt. incip. *Admonet* §. 3.
Cardinales in aſſumptione pilei, & Sede va- 8
cante in Conclave jurare debent prædictam Conſtitutionem obſervare, eique non contravenire, nec Pontificibus contrafacientibus conſentire, nec abſolutionem a juramento petere, nec oblatam, aut conceſſam acceptare.
S. Pius V. in cit. Conſtit. *Admonet* §. 9. Ci- 9
vitates, Oppida, & Loca S. Romanæ Eccleſiæ, etiam infeudari, ſeu alienari ſolita, ad Sedem Apoſtolicam quomodolibet devoluta, & pro tempore devolvenda, eo ipſo Cameræ Apoſtolicæ abſque alia declaratione incorporata cenſentur. S. Pius V. in cit. Conſtit. *Ad-*
monet §. 2. Et etiam antequam devolvantur, 10
non obſtante declaratoria contraria Gregorii XIV. facta in Conſiſtorio ſecreto Romæ apud S. Marcum *die Vener. 13. Septembris* 1591. quia poſtea Innocent. XI. conſtit. 1. incip. *Quæ de hac Sancta Sede* §. 4. definivit dicta Conſtitutione S. Pii V. prohiberi quamcumque infeudationem, & alienationem Civitatum, & Locorum eidem Sedi tam immediate, quam mediate ſubjectorum, non ſolum poſt eorum devolutionem, ſed etiam antequam devolvantur, & quamcumque in perpetuum, vel ad tempus prorogationem, & extenſionem infeudationum, & conceſſionum hujuſmodi non-

Digitized by Google

dum finitarum, ipſorumque incorporationem
quo ad effectum impediendæ alienationis, pro-
rogationis, & extenſionis hujuſmodi, non a
die eorum devolutionis, ſed a die ipſius Con-
ſtitutionis, & etiam antequam devolvantur,
factam cenſeri, & *in* §. 5. præcepit S. Pii V.
Conſtiturionem jurari debere juxta prædictam
declarationem.

11 Dictam Bullam S. Pii V. ut præfertur, de-
claratam ab Innocentio IX. confirmavit, &
innovavit, ſeque ſervaturum promiſit, ac ju-
ravit Clemens VIII. Conſtit. 1. incip. *Ad
Romani Pontificis*; ubi etiam *in* §. 9. declara-
tionem Gregorii XIV. tamquam deſtruentem
S. Pii Conſtitutionem, alienandique occaſio-
nem præbentem, ac minime neceſſariam re-
vocavit, & annullavit, perinde ac ſi nun-
quam emanaſſet, declarans eadem S. Pii V.
Conſtitutione prohiberi Civitatum, & Loco-
rum in ea contentorum, tam quæ numquam
antea in Feudum conceſſa, quam quæ alias
ſæpius infeudata, ac poſtmodum devoluta,
aut etiam nondum devoluta fuerunt, infeuda-
tiones, & prorogationes inveſtiturarum etiam
ex cauſa neceſſitatis, aut evidentis, & veræ
utilitatis factas, & faciendas, ut latius *in ea-
dem Bulla* §. 8. Idque exemplo firmavit, dum
Ducatum Ferrariæ devolutum, ſub Eccleſiæ
ditione repoſuit, & ſub diſpoſitione Bullæ
Pianæ comprehendi voluit, ut in Conſtit. 2.
incip. *Sanctiſſimus*, & confirmavit Urbanus
VIII. Conſtit. 4. incip. *Sacroſancti*, & Inno-
centius X. conſtit. 3. incip. *In ſupremo*, &
alii, ut patet expreſſe in Regula 64. Cancel-
12 lariæ. Unde ſupradictis ſtantibus, clarum eſt
hodie Papæ non licere quemquam inveſtire de
Feudo nondum aperto, & ſic diſpoſitio *cap.* 1.
Qui ſucceſſ. Feud. dare tenean. & cap. *Ex
part.* 2. *de Feudis*, quatenus permittit, ut in-
feudari poſſint bona Feudalia ad Eccleſiam
devoluta, juramento non obſtante, locum non
habet in ſummo Pontifice, ſed tantummodo
in inferioribus Prælatis. Forma enim jura-
menti, qua ſe obſtrinxit Papa, eſt longe di-
verſa a juramento de non infeudando, quo ſe
adſtringunt Prælati inferiores in terminis di-
cti cap. *Ex parte* 2. *de Feudis*, ut expreſſe di-
cit Fagnanus *ibid. num.* 35.

13 Feudum accipere poteſt quilibet, qui nomi-
natim non reperitur prohibitus *lib.* 2. *Feud.
tit.* 3. ibi: *Perſonam inveſtituram accipientis non
diſtinguimus; nam etiam ſervus inveſtiri poterit.*
14 Hinc Feudum accipere poteſt etiam Femina;
lib. 2. *Feud. tit.* 23. §. *final.* & *tit.* 30. & pa-
ter experientia, cum paſſim videantur etiam
Feminis Feuda concedi. Etiam Minorennis, 15
& Pupillus, quia Minorennis, & Pupillus,
etiam abſque Tutore, vel Curatore poteſt
conditionem ſuam meliorem facere, & con-
ſequenter Feudum acquirere, *arg. cit. lib.* 2.
Feud. tit. 3. & *in princ. Inſtit. de Auctorit. Tu-
tor.* ibi: *Namque placuit meliorem quidem con-
ditionem licere eis* (*pupillis*) *facere, etiam ſine
Tutoris Auctoritate, deteriorem vero non aliter,
quam cum Tutoris auctoritate.* Etiam Superior 16
poteſt accipere Feudum ab inferiori, *arg. cit.
lib.* 2. *Feud. tit.* 3. & *l.* 14. *ff. de juriſdict.* In
tali tamen caſu Superior poteſt alium ſubſti-
tuere ad ſervitia præſtanda, ut docet experien-
tia, & tenet *Communis.* Item etiam Clerici 17
Feuda accipere poſſunt, *lib.* 2. *Feud. tit.* 40.
§. *final. cap. Ex tranſmiſſa* 6. & *cap. verum*
7. *de Foro competent.* ut patet experientia,
præſertim in Germania, ubi Epiſcopi, & Ab-
bates ut plurimum habent Feuda imperialia,
ob quæ Imperatori, tamquam Domino dire-
cto, in Bello ſervitia perſonalia per alios præ-
ſtant. *Communis.*

Succedunt in Feudis primo loco Deſcenden- 18
tes Filii, & Nepotes, *lib.* 2. *Feud. tit.* 11.
prin. ibi: *Mortuo enim eo, qui beneficium tene-
bat, prima cauſa liberorum eſt, filiis enim exi-
ſtentibus maſculis, vel ex filio nepotibus, vel
deinceps per maſculinum ſexum deſcendentibus, ce-
teri removentur agnati.* Communis. Servatur 19
autem hic ordo ſuccedendi, ut ſi plures ſint,
Filii ſuccedant æqualiter in capita, nepotes
vero cum Filiis concurrentes, in ſtirpes loco
Patris Defuncti, jure nempe repræſentationis,
lib. 1. *Feud. cap.* 8. ibi: *Si quis deceſſerit filiis
ſuperſtitibus, ſuccedunt filii æqualiter, vel Ne-
potes ex filio Patris ſui.* Communis. Filii 20
æqualiter ſuccedunt, quamvis ſint ex diverſo
matrimonio, *lib.* 1. *Feud. tit.* 1. §. 1. ibi:
*Quod hodie ita ſtatutum habetur, ut ad omnes
æqualiter filios pertineat.* Communis. In Feu- 21
dis individuis, ut ſunt Marchionatus, Comi-
tatus, Ducatus &c. ſolus Primogenitus ſucce-
dit, cujus Filius tamquam nepos Patris præ-
fertur ſecundogenito, ut patet experientia,
& tenet *Communis.* Talia enim Feuda dividi
expreſſe prohibentur, *lib.* 2. *tit.* 55. §. 1. *verſ.
Præterea*, ibi: *Præterea Ducatus, Marchionatus,
Comitatus de cetero non dividantur.* Filii ado- 22
ptivi non ſuccedunt in Feudis, *lib.* 1. *de Feud.
tit.* 26. §. *Omnes.* Communis. Nec ſuccedunt 23
filii illegitimi, quamvis legitimati, *lib.* 2. *de
Feud. tit.* 26. §. *Mulier*, ibi: *Naturales filii
licet poſtea fiant legitimi ad ſucceſſionem Feudi,
nec ſoli, nec cum aliis admittuntur*; niſi forſan

per

Digitized by Google

per ſubſequens matrimonium legitimentur, quia in tali caſu æqualiter ſuccedunt cum aliis
24 legitimis. *Communis*. Immo ſuccedere poſſunt etiam legitimati per reſcriptum Principis, ſi Princeps ſpecialiter ad ſimilem ſucceſſionem eos legitimat; Fachin. *lib.* 7. *c.* 49. Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 20. *n.* 22. Reiffen-
25 ſtuel *ibid. n.* 77. Quinimmo filii quoque etiam juſte exheredati in Feudo ſuccedunt, niſi Feudum dependeat ab hereditate, *arg. leg.* 114. §. 15. *ff. de Legatis* 1. Filii enim ſuccedunt in Feodo proprie dicto non vi diſpoſitionis teſtamentariæ, ſed vi Inveſtituræ: ſic cum Julio Claro Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 78. & alii.
26 Aſcendentes regulariter in Feudo non ſuccedunt, *l.* 2. *Feud. tit.* 5. ibi: *Succeſſionis Feudi talis eſt natura, quod aſcendentes non ſucce-*
27 *dunt, v. g. Pater Filio*. Dantur tamen caſus, in quibus aſcendentes ordinarie ſuccedunt. Primo enim ſuccedunt, quando Feudum eſt hereditarium, *l.* 2. *de Feud. tit.* 48. Secundo, quando Filius propter merita Patris acquiſivit Feudum; Corvin. *Synop. Jur. Feud. l.* 2. *tit.* 4. *in fin.* Engel *loc. cit. n.* 26. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 8. Tertio, quando ita habet conſuetudo, & ſtatutum loci. Quarto, quando in Inveſtitura ita expreſſe cautum, & conventum fuit, *arg. l.* 2. *Feud. tit.* 14. & 84. quia ex *Regula* 85. *Juris n.* 6. *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*.
28 Deficientibus deſcendentibus, regulariter ſuccedunt collaterales agnati tam conſanguinei, quam germani, non item cognati; *l.* 2. *Feud. tit.* 11. ibi: *Deſcendentibus deficientibus vocantur primo fratres, cum fratrum præmortuorum filiis; Deinde agnati ulteriores*, & quod non ſuccedant cognati habetur etiam expreſſe ibi: *Ad cognatos beneficium non pertinet, nec benefi-*
29 *cii ſucceſſio*; *Communis*. Deficientibus deſcendentibus, & fratribus ſuccedunt Nepotes ex fratribus in capita, non in ſtirpem, quia in tali caſu non ſuccedunt jure repræſentationis, ſed quivis jure proprio; *arg. Novell.* 118. *c.* 3.
30 *Communis*. Deficientibus etiam Nepotibus ex fratre ſuccedunt agnati illi, qui ex linea defuncti Vaſſalli deſcendunt, quamvis adſint alii proximiores primo acquirenti ex alia linea venientes; *l.* 2. *Feud. tit.* 50. ibi: *Ad quos perveniat* (*Feudum*) *quæritur? Reſpondetur ad ſolos, vel ad omnes, qui ex illa linea ſunt, ex qua iſte* (*Defunctus*) *fuit, & hoc eſt, quod dicitur ad proximiores pertinere*; *Communis*.
31 Tam deſcendentes, quam agnati collaterales ſuccedunt in infinitum: de Deſcendentibus eſt textus apertus *in l.* 1. *Feud. tit.* 1. §. 4. *in fin.* ibi: *In maſculis deſcendentibus novo jure extenditur in infinitum*. De agnatis collateralibus habetur *in l.* 2. *Feud. tit.* 11. & 50. ibi: *Ex latere omnes maſculos deſcendentes uſque in infi-*
nitum; *Communis*. Quæ tamen hactenus de 32
ſucceſſione collateralium dicta ſunt, intelligi debent de ſolis Feudis antiquis, quia in Feudo novo nullus Collateralium ſuccedit, ſed ſuccedunt ſoli deſcendentes, quibus deficientibus, Feudum ad Dominum redit, textu expreſſo *in lib.* 1. *Feud. tit.* 1. §. 2. ibi: *Si unus ex fratribus Feudum a Domino acceperit, eo defuncto ſine legitimo herede, frater ejus in Feudum non ſuccedit*; & concordat *tit.* 8. 14. & 20.
Clerici, & Religioſi in Feudis propriis ſer- 33
vitium perſonale inconveniens ſtatui Clericali indiſpenſabiliter requirentibus, ſuccedere non poſſunt, immo prius habita dimittere debent, cum fiunt Clerici, textu expreſſo *in lib.* 2. *Feud. tit.* 30. ibi: *Ex hoc illud deſcendit, quod dicitur, Clericum nullo modo in beneficium paternum debere ſuccedere, etiamſi poſteaquam habitum Religionis aſſumpſit, poſtpoſuerit. Idem in omnibus, qui habitum Religionis aſſumunt, ut Converſi. Hi enim nec poſtea in Feudo ſuccedunt, & ſi quod habent, perdunt*, concordat textus *tit.* 26. §. *Qui Clericus*, ibi: *Qui Clericus efficitur, aut votum Religionis aſſumit, hoc ipſo Feudum amittit*, cujus ratio redditur, *in cap. unico, de Vaſſallo milite, qui eorum &c.* his verbis: *eo quod deſiit eſſe miles ſæculi, qui factus eſt miles Chriſti, nec beneficium pertinet ad eum, qui non debet gerere officium; Commu-*
nis. Clerici, & Religioſi ſuccedere poſſunt in 34
Feudis propriis, ſi ſint annexa dignitati Eccleſiaſticæ, aut ſi vi Inveſtituræ, ſtatuti, vel conſuetudinis id eis competat; *arg. lib.* 2. *de Feud. tit.* 40. & *cap. Verum* 7. *de Foro comp.* & patet experientia, præſertim in Germania, ubi plures Epiſcopi, & Abbates in Feudis propriis ſuccedunt; Fachin. *lib.* 7. *cap.* 45. Pirhing. *lib.* 3. *decr. tit.* 25. *num.* 21. & 22.
Reiffenſtuel *ib. num.* 99. & alii paſſim. Cleri- 35
ci, & Religioſi ſuccedere poſſunt in Feudis Franchis, Hereditariis, Femineis, & in illis, quæ nullum ſervitium perſonale requirunt, ſed ſolum reale, v.g. penſionem pecuniariam, immo etiam in illis, quæ requirunt ſervitium perſonale, compatibile tamen cum ſtatu Clericali, vel ſi incompatibile, ſupplebile tamen per ſubſtitutum ex vi Inveſtituræ, ſeu ex ſpeciali conceſſione Domini; *Communis*, cum Pirhing *loc. cit. n.* 22. Fagn. *in cap. Quæ in Eccleſ.* 7. *de Conſtit.* Reiff. *loc. cit. n.* 100.

36 In prædictis Feudis ſuccedit etiam Mona-
ſterium bonorum capax loco ſui Religioſi pro-
feſſi; Fagn. *in cit. cap. Quæ in Eccleſiarum* 7.
de Conſt. num. 60. Barb. *lib.* 3. *Jur. Eccleſ.*
univ. cap. 31. *num.* 19. Jul. Clarus §. *Feud.*
q. 78. *num.* 2. Pirhing *loc. cit. num.* 25. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. num.* 101. Rota *p.* 12. *recent.*
deciſ. 433. *num.* 15. & communis aliorum.
37 Solummodo tamen, quandiu talis Religio-
ſus vivit, quo mortuo, tranſit ad alios agna-
tos proximos, vel agnatis deficientibus, ad
Dominum; *Communis*, cum mox citatis Do-
ctoribus. Et ratio eſt, quia, ut recte obſervat
Engel *lib.* 3. *decr. tit.* 20. *num.* 24. alias con-
ditio Domini directi fieret deterior, cum Mo-
naſterium nunquam moriatur, & Feudum or-
dinarie, non ad quoſvis, ſed tantum ad here-
38 des ſanguinis tranſeat. Niſi ſit Feudum per-
fecte hereditarium, in quo non minus Mona-
ſterium, ac alii heredes perpetuo ſuccedere
poſſunt; Felinus *in cap. In præſentia* 8. *n.* 48.
de probat. Pirhing *loc. cit. num.* 17. Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num.* 102. & patet ex ipſa natu-
ra Feudi hereditarii, utpote cui proprium eſt
ad quoſvis heredes tranſire, ut fuit dictum
39 *art.* 1. *num.* 21. In Feudis autem Regalibus,
ſcilicet Regnis, Ducatibus, Marchionatibus,
Comitatibus & hujuſmodi, Monaſterium loco
profeſſi non ſuccedit; *Communis* cum Barboſa
loc. cit. num. 1. Jul. Clarus *qu.* 78. Engel *l. c.*
num. 24. Pirhing *l. c. n.* 26. Reiffenſt. *loc. cit.*
num. 103. Et quantum ad Regna ratio eſt,
quia, ut recte dicit Barb. *l. c. num.* 1. valde
indecens videtur, quod Regia Dignitas, ſeu
Imperatoria Majeſtas per Monachum, ſeu po-
tius Monaſterium repræſentetur; *arg. c. Hoc*
nequaquam 45. *cauſ.* 7. *q.* 1. & Gloſſa *in cap.*
Scripſit 26. *verb. Dignitate*, *cauſ.* 27. *q.* 7. re-
cepta communiter, ut per Molin. *de primog.*
lib. 1. *c.* 53. *num.* 80. & per Barb. *loc. c. n.* 1.
& alios apud ipſos. Et quantum ad Ducatus,
Marchionatus, & Comitatus, tenet communis
Doctorum, ac teſte Barb. *loc. c. n.* 2. recepta
conſuetudo, quia, ut recte dicit ipſe; prædi-
ctæ Dignitates ea mente, ac tacita conditio-
ne a Regibus creantur, & conferuntur, ut
Vaſſalli ſua præſentia perſonali, & apparatu
Regiam Majeſtatem in publicis actibus conde-
40 corare poſſint. Aliqui etiam tenent, quod
Monaſterium neque poſſit ſuccedere in Oppi-
dis, & Caſtris jurisdictionem annexam haben-
tibus; Aſt Barb. *loc. cit. num.* 3. cum multis
contrarium verius Jurique conformius cenſet,
eo quod nullum aſſignari queat Juris funda-
mentum, vi cujus Monaſterium ſuccedere non
poſſit in Feudis habentibus juriſdictionem,
cum ipſam juriſdictionem exercere, & juſti-
tiam adminiſtrare poſſit per alios ad id ido-
neos, ut eſſe de praxi recte obſervat Reiffen-
ſtuel *l. c. n.* 104.
Feminæ, & deſcendentes ab eis etiam ma- 41
ſculi, regulariter in Feudis non ſuccedunt,
textu expreſſo *in lib.* 5. *Feud. tit.* 1. §. 3. ibi:
Hoc autem notandum, quod licet filiæ, ut ma-
ſculi, Patribus ſuccedant, legibus tamen a ſucceſ-
ſione Feudi removentur, ſimiliter & earum fi-
lii, niſi ſpecialiter dictum fuerit, ut ad eas per-
tineat; & *tit.* 8. §. *Filia*, ibi: *Filia vero non*
ſuccedit in Feudo, niſi Inveſtitura fuerit facta,
ut filii, & filiæ ſuccedant in Feudo; *Commu-*
nis cum Rota *recent. p.* 3. *deciſ.* 780. *num.* 2.
p. 4. *tom.* 2. *dec.* 507. *num.* 37. & *t.* 3. *dec.* 741.
num. 39. *p.* 7. *dec.* 532. *num.* 12. *p.* 14. *dec.* 78.
num. 6. Succedunt tamen in Feudis femineis 42
ideſt primitus Feminæ conceſſis, vel ubi vi
ſpecialis pacti etiam feminis ſuccedere licet;
cit. lib. 5. *tit.* 1. & *tit.* 8. & *lib.* 2. *tit.* 50.
ubi ſic expreſſe habetur: *Non ſuccedit filia,*
niſi ex pacto, vel niſi ſit femineum, tunc enim
ſuccedit filia Patri, & Matri; Annotat. *ad*
dec. 262. *num.* 195. *pag.* 8. *Rotæ recent.* & *de-*
ciſ. 362. *num.* 4. *part.* 2. Dominus enim con-
cedendo Feminæ Feudum, videtur recedere a
Jure Feudali, & Feminas ad ejus ſucceſſionem
habilitare; Annot. *ad dec.* 262. *num.* 169. &
ſeq. p. 8. Dummodo tamen nullus maſculus 43
extet, quia quandiu adhuc ſupereſt aliquis
Maſculus, Feminæ non ſuccedunt neque in
Feudo Femineo, textu expreſſo *in lib.* 2. *Feud.*
tit. 3. ibi: *Si Femina habens Feudum deceſſe-*
rit, quia Femineum eſt Feudum, & ſine pacto
ſpeciali, deficientibus maſculis, ad filias perti-
nebit. Idem eſt de Feudis, in quibus ex ſpe-
ciali pacto ſuccedere poſſunt Feminæ; *lib.* 1.
Feud. tit. 6. ibi: *Si quis eo tenore, acceperit*
Feudum, ut ejus ſuccedentes Maſculi, & Fe-
minæ illud habere poſſint, relicto Maſculo, Fe-
minæ ulterius non admittuntur, *ut tit.* 8. ibi:
Tunc ſuccedit filia, filiis non extantibus; Rota
rec. pag. 1. *dec.* 255. *num.* 5. & annotat. *ad de-*
ciſ. 262. *num.* 209. & *ſequent. pag.* 8. & *dec.*
237. *num.* 7. *pag.* 12. Femina autem in Feudo 44
inveſtita non repellitur a maſculo poſtea na-
to; Engel *loc. cit. num.* 20. & communis alio-
rum; *arg. Regul.* 73. *Juris in* 6. ibi: *Factum*
legitime retractari non debet, licet caſus poſtea
eveniat, a quo non potuit inchoari. Niſi tamen 45
hic maſculus tempore Inveſtituræ jam fuerit
in utero Matris. Fœtus enim in utero gau-
det privilegiis nati, *l.* 7. & *l. penult. ff. de*
ſtatu

Digitized by Google

ſtatu hominum, ibi: *Qui in utero eſt, perinde ac ſi in rebus humanis eſſet, cuſtoditur, quoties de commodis ipſius partus quæritur*.

46 Ad complementum hujus articuli obſervandum eſt, quod olim nulla dabatur in Feudis ſucceſſio. Poſtea tamen fuit moribus, & legibus introducta, ac ſucceſſive magis extenſa, ut clare habetur *lib.* 1. *Feud. tit.* 1. ibi: *Antiquiſſimo enim tempore ſic erat in Dominorum poteſtate connexum, ut quando vellent, poſſent auferre rem in Feudum a ſe datam. Poſtea vero eo ventum eſt, ut per annum tantum firmitatem haberent; deinde ſtatutum eſt, ut uſque ad vitam fidelis produceretur, ſed cum hoc jure ſucceſſionis ad filios non pertineret, ſic progreſſum eſt, ut ad filios deveniret, in quem ſcilicet Dominus hoc vellet beneficium confirmare, quod hodie ita ſtabilitum eſt, ut ad omnes* (Filios) *æqualiter veniat*; & infra: *Hoc quoque ſciendum eſt, quod beneficium hoc adveniens ex latere ultra fratres patrueles non progreditur ſucceſſionem ſecundum uſum ab antiquis conſtitutum, licet moderno tempore uſque ad ſeptimum gradum ſit uſurpatum, quod in maſculis deſcendentibus novo Jure uſque in infinitum extenditur*.

Additiones ex aliena manu.

47 Inſpecta jam in additione ad articulum præcedentem origine, tum natura Feudorum Eccleſiaſticorum, agendum eſſet de legitima eorum Conſtitutione. In hac autem legitima Conſtitutione Eccleſiaſticorum Feudorum, ad perſonas conſtituentes, tum recipientes, ad
res, quæ in Feudum aliis dantur, & denique
48 ad modum reſpiciendum eſſet. At quia Con-
ſtitutionibus Summorum Pontificum adempta
videtur ea, quæ de jure communi competebat, poteſtas infeudandi, prorſus inutile hodie videtur, de legitima Feudorum Eccleſiaſticorum Conſtitutione differere. Vide tamen de ea, ſi lubet, Bohemer. *in Decret. lib.* 3. *tit.* 20. §. 29. *& plur. ſeq.*

49 Illud vero hic haud eſt prætereundum, quod ſub quavis prohibitione non venit infeudatio illa, quæ naſcitur non ex bonis Eccleſiæ, ſed ex allodialibus Laicorum rebus per oblatio-
nem illam ſolemnem, de qua in additione ad
50 articulum ſuperiorem verba fecimus; idque
quia infeudatio hæc non eſt alienatio, ſed potius directi dominii acquiſitio.

51 Neque obſtare poteſt, quod Prælatus ita brevi manu rem Eccleſiæ antea donatam rurſus tradere videatur. Non eſt enim *in effectu* talis alienatio, quæ prohibita ſit jure Canonico, immo commendata & approbata eſt.

Articulus III.

Feudum quoad ea, quæ concernunt modos, quibus acquiritur, cauſas, ob quas amittitur, & Jura, & obligationes, quas ratione ipſius habent, tam Dominus, quam Vaſſallus.

TRibus potiſſimum modis Feudum acquiri 1
poteſt, ſcilicet primo, Pacto, & Inve-
ſtitura, ſecundo, Præſcriptione, tertio, Suc-
ceſſione. Per pactum intelligitur contractus 2
ille Feudalis, quo Dominus ſub certis condi-
tionibus, aut oneribus rem ſuam in Feudum
concedit Feudatario, & Feudatarius a Domi-
no recipit. Inveſtitura vero eſt actus ille ſo- 3
lemnis, quo Feudatarius a Domino directo,
vel actualiter mittitur in poſſeſſionem rei Feu-
dalis, vel ſignum aliquod v. g. Vexillum, en-
ſem, haſtam, annulum &c. juxta Regionis
conſuetudinem accipit ab ipſo Domino ſibi
dicente, quod tali ſigno intendat, & velit ei
Feudum revera concedere, & illum actualiter
inveſtire; *lib.* 2. *Feud. tit.* 2. Actus autem il- 4
le, quo Feudatarius a Domino directo vel ejus
deputato actualiter mittitur in poſſeſſionem
Feudi, eſt, & dicitur Inveſtitura propria. A-
ctus vero ille, quo traditur ſignum, eſt, &
vocatur inveſtitura impropria, ſeu abuſiva;
lib. 2. *Feud. tit.* 2. ibi: *Inveſtitura quidem pro-
prie dicitur poſſeſſio, abuſivo autem modo dici-
tur inveſtitura, quando haſta, vel aliud corpo-
reum quodlibet porrigitur a Domino Feudi, ſe
inveſtituram facere dicente*. Inveſtitura neceſſa- 5
rio requiritur ad acquirendum Feudum, tex-
tu expreſſo *in lib.* 1. *Feud. tit.* 25. ibi: *Scien-
dum eſt, Feudum ſine inveſtitura nullo modo
conſtitui poſſe*; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 127.
num. 9. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 93. *num.* 36. Suffi- 6
cit tamen ſive ſit inveſtitura propria, ſive im-
propria, & abuſiva; *lib.* 2. *Feud. tit.* 31. *in
princ.* ibi: *Sciendum itaque eſt, Feudum acqui-
ri inveſtitura &c. vel eo, quod habetur pro in-
veſtitura*. Inveſtitura poteſt per alium, tam 7
dari, quam accipi, *lib.* 2. *Feud. tit.* [illegible] *circa fi-
nem*, ibi: *Verum ipſe, vel alius pro te inve-
ſtituram faciat, vel ſuſcipiat, nihil intereſſe pu-
tamus*.

Feudum acquiritur etiam præſcriptione tri- 8
ginta annorum, textu expreſſo *in lib.* 2. *Feud.
tit.* 26. §. *Si quis per*, ibi: *Si quis per trigin-
ta annos rem aliquam in Feudum poſſedit, &*

ſervitium Domino exhibuerit, quamvis de ea re
non ſit inveſtitus, præſcriptione tamen triginta
annorum ſe tueri poteſt. Ad ſic autem præſcri-
9 bendum contra Eccleſiam, vel alia loca pia
requiritur ſpatium quadraginta annorum, cum
tale ſpatium, ſeu tempus requiratur univer-
ſaliter ad præſcribenda bona immobilia contra
Eccleſiam, vel aliam piam cauſam, *cap. de*
quarta 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. Illud autem* 8.
& *cap. Quia judicante* 9. *de præſcriptionibus*,
Engel *l.* 3. *decretal. tit.* 20. *num.* 17. Reiſ-
fenſtuel *ibid. num.* 16. Roſental. *de Feud. cap.*
10 6. *concluſ.* 78. *num.* 7. & alii paſſim. Ad hanc
præſcriptionem requiritur bona fides, *cap. fi-*
nal. de præſcript. ubi univerſaliter ſtatuitur:
ut *nulla valeat abſque bona fide præſcriptio,*
tam Canonica, quam Civilis. Unde *Regula* 2.
Juris in 6. ſic expreſſe habet: *Poſſeſſor malæ*
11 *fidei ullo tempore non præſcribit*. Sufficit autem
bona fides, etiamſi ſit ſine titulo, quia uni-
verſaliter ad præſcriptionem longiſſimi tem-
poris bona fides abſque titulo ſufficit, *l. Si-*
cut in rem, Cod. de præſcript. 30. *vel* 40. *an-*
nor. cap. Sanctorum 3. *de præſcriptionibus*, &
cap. 1. *de præſcript. in* 6. Engel *loc. cit. n.* 60.
12 & alii paſſim. Dominus directus contra Vaſ-
ſallum præſcribere poteſt, ut propria, & al-
lodialis res Vaſſalli evadat Feudalis, ſi nem-
pe per annos trigiuta a Vaſſallo ratione rei
alicujus præſtantur ſervitia, vel alia onera
Feudalia; Jul. Clar. §. *Feud. q.* 19. & 45.
num. 1. Engel *loc. cit. num.* 17. Reiffenſtuel
13 *loc. cit. num.* 16. & alii communiter. Iia et-
iam Vaſſallus contra Dominum directum præ-
ſcribere poteſt, ut ex re Feudali fiat allodia-
lis ipſius Vaſſalli, ſi nempe per annos trigin-
ta bona fide nulla ſervitia vel onera Feudalia
præſtat, *arg. l. Omnes* 4. *Cod. de præſcript.*
Abbas *in cap. Ad audientiam* 13. *de præſcript.*
num. 17. Eagel *loc. cit. n.* 42. Reiffenſtuel *loc.*
cit. num. 67. & alii.
14 Feudum acquiritur etiam ſucceſſione; & de
hac dictum eſt abunde articulo antecedenti a
n. 18. *uſque in finem*, vide *ibi*.
15 Feudum ob quatuor præſertim cauſas amit-
ti, ac finiri poteſt, ſcilicet Primo, ob ma-
lam alienationem; Secundo, ob non petitam
inveſtituram; Tertio, ob reſutatam rem Feu-
16 dalem; Quarto, ob commiſſam Feloniam. Pri-
mo igitur Vaſſallus Feudum amittit, ſi illud
abſque Domini directi conſenſu alienet in ca-
ſibus, in quibus conſenſus requiritur; *lib.* 1.
Feud. tit. 21. §. *final.* & *lib.* 2. *Feud. tit.* 30.
ubi ſic expreſſe habetur: *Si Vaſſalus contra*
Conſtitutionem Lotharii Regis beneficium aliena-
verit, ſi totum, perdat totum, ſi partem, partem
perdat, & ad Dominum revertatur. Communis.
Secundo amittitur Feudum, ſi contingente 17
mutatione, ſive ex parte Domini per mor-
tem, ſive ex parte Vaſſalli intra annum, &
diem, de novo non petatur inveſtitura, tex-
tu expreſſo in *lib.* 2. *de Feud. tit.* 24. ibi:
Prima cauſa beneficii amittendi hæc fuit, &
adhuc eſt in pleriſque Curiis, quod, ſi Vaſſal-
lus per annum, & diem Domino ſuo mortuo ſte-
terit, quod heredem Domini ſui inveſtituram pe-
tendo, fidelitatem pollicendo non adierit, tam-
quam ingratus exiſtens, beneficium amittit; &
e converſo, ſi Domino ſuperſtite Vaſſallus deceſ-
ſerit, & filius ejus per jam dictum tempus ne-
glexerit petere inveſtituram, beneficio carebit.
Ut autem ob neglectam inveſtituræ renova- 18
tionem Feudum amittatur, neceſſe eſt, quod
doloſe, vel culpabiliter negligatur; *lib.* 2.
Feud. tit. 52. §. *fin.* ibi: *Sancimus, ſi Vaſſal-*
lus non doloſe per annum, & diem ſteterit, quod
a Domino ſui beneficii inveſtituram non petie-
rit, Feudum non ob hoc amittat. Hæc tamen 19
renovatio inveſtituræ non eſt in uſu in ſtatu
Mediolani, Card. de Luca *de Feud. diſc.* 59.
ſub num. 7. & plures alii cum Borell. *in ſum-*
ma deciſ. lib. 1. *tit.* 34. *de Feudis num.* 94.
Tertio amittitur Feudum per reſutationem, 20
ſeu renunciationem, ſive reſignationem; *l.* 2.
Feud. tit. 38. Feudum etiam abſque conſenſu 21
Domini licite, & valide reſignari poteſt in
proxime ſucceſſurum; *arg. lib.* 2. *tit.* 36. ibi:
Vaſſallus etiam ſine Domini voluntate recte Feu-
dum reſutare poteſt. Card. de Luca *de Feud.*
dec. 13. *num.* 12. & communis aliorum. Ex- 22
traneo tamen nequit abſque conſenſu Domini
renunciari, eo quod talis reſutatio, ſeu re-
nunciatio eſſet vera alienatio, quæ abſque con-
ſenſu Domini fieri nequit; *lib.* 9. *Feud. tit.* 52.
& 55. & ſæpe alibi. *Communis*. Reſignatio, 23
ſeu reſutatio Feudi antiqui cum conſenſu Do-
mini facta extraneo, ſeu etiam ipſi Domino,
tenet ſolum, quandiu talis Vaſſallus reſignans
vivit, eo autem mortuo, redit ad proximos
agnatos, æque ac ſi non reſignaſſet; *lib.* 2.
Feud. tit. 26. §. *Titius*, quia jus, quod agna-
tis ex antiqua inveſtitura competit, alieno
facto auferri non poteſt; *l. Id quod noſtrum*,
11. *ff. de Reg. Jur.* Quarto amittitur Feudum 24
ob commiſſam Feloniam, quæ Felonia eſt ter-
minus Feudalis, qui delictum Vaſſali Feudo
privans ſignificat, *lib.* 2. *Feud. tit.* 35. Ad quos
autem revertatur, an ad Dominum, vel agna- 25
tos Vaſſalli Feudum amiſſum ob aliquam ex
ſupradictis cauſis, vide apud Feudiſtas præ-

ſer-

ſertim Jul. Clar. §. *Feudum*, Roſental. *de Feudis*; Fachin. *lib.* 7. *per totum*, & alios. Jus
26 competens Domino directo Feudi eſt jus proprietatis, & dominii directi in ipſo Feudo, ſeu re Feudali, *lib.* 2. *Feud. tit.* 23. Et ultra habet jus poſitivum conſiſtens in obligationibus, quibus eidem adſtrictus manet Vaſſallus,
27 quæ obligationes infra enumerabuntur. Obligationes autem ipſius Domini erga Vaſſallum ſunt ſpecialiter ſequentes. Primo, ut præſtito fidelitatis juramento, Vaſſallum illico in poſſeſſionem mittat, & ſi moram fecerit, omnem utilitatem Vaſſallo præſtet, *lib.* 2. *Feud. tit.* 7. Secundo, ſi Vaſſallum in re aliena, ſive ſcienter, ſive ignoranter, inveſtiverit, tenetur eidem de evictione *lib.* 2. *Feud. tit.* 8. dummodo Vaſſallus tempore inveſtituræ neſciverit Feudum ſibi conferendum rem eſſe alienam, *cit. lib.* 2. *tit.* 8. ibi: *Qui enim alienæ rei ſciens inveſtituram acceperit, niſi pacto ſpeciali ſibi proſpexerit, de evictione agere non poterit*, & dummodo Vaſſallus poſt litem motam, Dominum, ut ſe defendat, debite monuerit, *lib.* 2. *tit.* 25. Tertio, debet Vaſſallo reciproce fidelitatem; *cap. de forma* 18. *cauſ.* 22. *quæſt.* 5. ibi: *Dominus quoque fideli ſuo in his omnibus vicem reddere debet. Quod ſi non fecerit, merito cenſebitur malefidus, ſicut ille, qui eorum prævaricatione, vel faciendo, vel conſentiendo deprehenſus fuerit perfidus, & perjurus.*

28 Jus Competens Vaſſallo eſt Dominium utile in Feudo, ita ut rem Feudalem libere adminiſtrare, Feudo uti, & frui, & ea omnia circa illud diſponere poſſit, quæ meliorem, non item quæ deteriorem reddunt conditionem Feu-
29 di; *lib.* 2. *Feudor. tit.* 8. Obligationes autem ipſius Vaſſalli erga Dominum directum ſunt ſpecialiter ſequentes, enumeratæ in *cap. de forma* 18. *cauſ.* 22. *q.* 5. ibi: *Qui Domino fidelitatem jurat, iſta ſex ſemper in memoria habere debet. Incolume, Tutum, Honeſtum, Utile, Poſſibile. Incolume, videlicet ne ſit in damnum Domino ſuo de corpore ſuo. Tutum, ne ſit in damnum de ſecreto ſuo, vel munitionibus, per quas tutus eſſe poteſt. Honeſtum, ne ſit in damnum de ſua juſtitia, vel de aliis cauſis, quæ ad honeſtatem ejus pertinere videntur. Utile, ne ſit ei in damnum de ſuis poſſeſſionibus. Facile, vel poſſibile ne id bonum, quod Dominus ſuus facere leviter poterat, faciat ei difficile, neve id, quod Poſſibile erat, reddat ei impoſſibile; Ut fidelis hæc omnia nocumenta caveat, juſtum eſt; ſed quia non ſufficit abſtinere a malo, niſi fiat id quod bonum eſt, reſtat ut ex ſupradictis conſilium, & auxilium Domino ſuo fideliter præſtet, ſi beneficio dignus vult, & ſalvus eſſe de fidelitate, quam juravit*, qui textus habetur
etiam *in lib. Feud. tit.* 6. Obligatur inſuper 30
Vaſſallus, ut contingente mutatione ſive ex parte ſui, ſive ex parte Domini per mortem, vel alium caſum, petat renovationem inveſtituræ, & Domino Fidelitatem juret; *lib.* 2. *Feud. tit.* 21.

Vaſſallus ſine conſenſu Domini poteſt alie- 31
nare Feuda hereditaria conceſſa ſibi pro ſuis heredibus, & quibuſcumque dederit, textu expreſſo in *lib. Feud. tit.* 48. ibi: *Si quis ea lege alicui dederit Feudum, ut ipſe, & ſui heredes, & cui ipſe dederit habeat, reſpondeo, iſte, qui accepit, poterit id vendere, vel donare, vel aliter, ſi placuerit, etiam ſine voluntate Domini alienare. Communis*. Item poteſt 32
Vaſſallus ſine conſenſu Domini alienare Feudum proximiori agnato immediate in Feudum ſucceſſuro. *Communis*; *arg. l.* 1. *Feud. tit.* 13. §. *fin.* & *lib.* 2. *tit.* 38. Item poteſt Vaſſal- 33
lus etiam abſque conſenſu Domini Feudum alteri in Feudum dare, dummodo ſubinfeudandus ſit ejuſdem conditionis cum Vaſallo Principali, ne fiat deterior conditio Domini, textu expreſſo *in lib.* 2. *Feud. tit.* 9. & *tit.* 34. ibi: *Nec Vaſſallus Feudum ſine voluntate Domini alienabit; In Feudum tamen recte dabit, ſi ſecunda Perſona ſit talis, quæ Feudo ſervire poſſit, ut ſi dans miles eſt, & ille, qui accepit Feudum, inveniatur miles, ad hoc ut Feudum ſi contigerit, Domino ſimiliter ſerviat, ut prior poſſit*. Idem habetur *tit.* 26. §. 5. *verb. Beneficium*. Jul. Clar. §. *Feud. q.* 32. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 20. *num.* 18. Reiffenſtuel. *ibid. num.* 124. & communis alio-
rum. Item ſine conſenſu Domini poteſt Vaſ- 34
ſalus Feudum ad modicum tempus locare, dummodo locatio non ſit fraudulenta alienatio, uti eſſet locatio ad longum tempus, textu expreſſo *in lib.* 2. *tit.* 9. ibi: *Poteſt locare, niſi locatio eſſet fraudulenta alienatio*.

Non poteſt tamen Vaſſallus ſine conſenſu 35
Domini Feudum donare, *lib.* 1. *Feud. tit.* 9.
Communis. Nec hypothecare, *lib.* 2. *Feud. tit.* 36
55. *Communis*. Nec permutare, *cit. lib.* 2. 37
Feud. tit. 55. *Communis*. Nec teſtamento re- 38
linquere, aut legare, *lib.* 1. *Feud. tit.* 8. *Communis*. Nec in ſolutum dare, nec in dotem 39
dare, *lib.* 1. *Feud. tit.* 9. §. *donare*; Rota *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 167. Card. de Luca *de Feud. diſc.* 20. *num.* 2. & alii paſſim.

Poſſet tamen Feudum in dotem dari ſine 40
conſenſu Domini, ubi particularis lex vel conſue-

Digitized by Google

ſuetudo id concedere, cum his leges, vel con-
ſuetudines generales cedant; *arg. c. Cum tan-
to* 11. *de conſuetud.* Card. de Luca *de Feud.*
41 *diſc.* 20. *n.* 4. Item in dotem dari poteſt ſine
conſenſu Domini, ubi mulier pro cujus dotè
Feudum datur, eſſet dotanti proxime in Feu-
do ſucceſſura, quia tunc ſpeciem refutationis
continere diceretur, quæ non eſt prohibita
alienatio, cum ſit præventiva ſucceſſio; Card.
42 de Luca *de Feud. cit. diſc.* 20. *num.* 5. Item
ſine conſenſu Domini mulier Feudataria po-
teſt ſibi ipſi in dotem Feudum dare, ſeu aſ-
ſignare, dummodo det, ſeu aſſignet inæſtima-
tum; ſecus autem, ſi æſtimatum ea vera æſti-
matione, quæ faciat emptionem, cum tunc
eſſet formalis alienatio per viam contractus
emptionis, & venditionis, qui occultari dici-
tur, ut ita diſtinguendo firmant Iſernia, &
Bald. in *cap.* 1. §. *Donare*, *Qualiter olim Feud.
poter. alienar.* Capyc. *Inveſtit. Feud. verb. pro
dote verſ. aut ſumus in muliere*: A ponte, *de
poteſt. Proreg. de aſcenſ. Reg. ſuper dot. in princ.
n.* 3. Lerata, *Theatr. Feud. part.* 10. *dilucid.*
60. *num.* 6. Borell. *in ſumma deciſ. part.* 3. *tit.*
4. *de Jure dotium num.* 268. Roſental *de Feud.
cap.* 9. *concl.* 9. *num.* 9. Card. de Luca *de Feud.*
43 *cit. Diſc.* 20. *num.* 7. & alii paſſim. Non ſic
autem in Regno Neapolitano, ubi neque mu-
lier id facere poteſt ſine aſſenſu. Ita cum aliis
Card. de Luca *de Feud. cit. diſc.* 20. *num.* 8.
44 Vaſſallus ſine aſſenſu Domini nequit Feudum
vendere, nec alio quocumque contractu, quo
jus Reale transfertur, alienare, textu expreſ-
ſo in *lib.* 2. *Feud. tit.* 52. ibi: *Hac Edictali,
Deo propitio, perpetuo valitura lege ſancimus,
ut nulli liceat Feudum totum, vel partem ali-
quam vendere, vel pignorare, vel quoquo modo
diſtrahere, vel pro anima judicare ſine promiſ-
ſione illius Domini, ad quem Feudum ſpectare*
45 *dignoſcitur*. Feudum novum poteſt Vaſſallus
cum conſenſu Domini quocumque contractu
alienare; *lib.* 1. *Feud. tit.* 13. §. *final.* Non
46 item antiquum, niſi accedat etiam conſenſus
agnatorum, aliter, mortuo alienante, redit
iterum ad proximum agnatum ſine refuſione
ullius pretii, niſi per annum ſciens taceat,
textu clariſſimo *in lib.* 2. *Feud. tit.* 26. §. *Ti-*
47 *tius. Communis*. Feudum antiquum male alie-
natum, ſi proximus agnatus ſuo tempore non
revocat, poſſunt illud, eo mortuo, agnati re-
motiores revocare; Fachineus *lib.* 7. *cap.* 13.
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 128., & communis
48 aliorum. Agnatis competit jus retractus Feu-
di abſque eorum conſenſu alienati; *arg. l.* 2.
Feud. tit. 9. §. *Porro*, & *tit.* 28. §. *Titius*.
Communis. Licitum eſt alienare Feudum ad rati- 49
ficationem Domini, ſeu ſub clauſula, & con-
ditione: *Si Dominus conſenſerit*; Jul. Clarus §.
Feudum quæſt. 14. *num.* 5. & communis alio-
rum.

Additiones ex editione Romana.

De ſucceſſione in Feuda Eccleſiaſtica jam 50
conſtituta, paucis hic agendum. Spectandæ
autem in primis ſunt literæ Inveſtituræ, &
juxta eas ſucceſſio regulanda eſt.
Quod ſi Literæ inveſtituræ lateant, ſucceſ- 51
ſio in Feuda hæc Eccleſiaſtica regulari haud
poteſt ſecundum jus Longobardicum, propte-
rea quod, ut ſupra in additione ad primum
articulum diximus, in dubio feudum Eccle-
ſiaſticum non proprium, ſed improprium cen-
ſeri debet; Confer *Bohemer. in decretal. lib.* 3. 52
tit. 2. §. 57. & *plur. ſequent.* Hertium *in Pa-
ræmiis Juris lib.* 2. *paræm.* 10. *in fin.* Schilter.
ad Rubric. Jur. Feudal. Alaman. §. 15. Sand.
tit. 3. *conſuetud. Feud. Geldr.* §. 7. *num.* 2. &
duob. ſequent.
Hinc autem non ſequitur, feuda Eccleſia- 53
ſtica eſſe hæreditaria, & alienabilia, quum
qualitates hæ Feudi rationem, quoad maxi-
mam partem, deſtruant, efficiantque, ut fere
nunquam ad Eccleſiam reverti queant, & di-
rectum ipſius dominium fere annichilent. Con- 54
ſuetudine vero feuda Eccleſiaſtica accipere poſ-
ſe hanc naturam, ut mere hæreditaria ſint,
ita ut de iis teſtandi facultas permiſſa ſit,
probat poſt alios Bohemer. *in decretal. lib.* 3.
tit. 2. §. 64.
In dubio autem fœminina potius, quam hæ- 55
reditaria Feuda Eccleſiaſtica præſumi debent,
ut firmat idem Auctor *loco mox citato ſequen-
ti* §. 65.
Num autem in Feuda Eccleſiaſtica ſucce- 56
dant Aſcendentes, & Collaterales, qui a pri-
mo acquirente ſanguinem haud trahunt, non
levis quæſtio eſt. Porro ſi feuda hæc Eccle-
ſiaſtica mere hæreditaria ſint, ſuccedunt in ea
& hi. Quoniam vero non omnia feuda Ec- 57
cleſiaſtica habent naturam hanc irregularem,
contrarium in dubio eſt ſtatuendum. Confer
itidem Bohemer. *ubi ſupra* §. 66.
Quæ dicta hactenus ſunt de ſucceſſione in 58
Feuda Eccleſiaſtica, quæ conſtituta reperian-
tur, eadem locum ſibi vindicant, quoad ſuc-
ceſſionem in Feuda Eccleſiaſtica, ſi qui in po-
ſterum conſtituantur ex ſolemni oblatione.
Reliquum eſt, ut verba faciamus de Felo- 59
nia in his Feudis commiſſa. Porro Prælatus
non

Digitized by Google

non adeo rigide circa Feloniam commiſſam procedere valet, præſertim ſi culpa magis, quam dolo, commiſſa ea fuerit, utpote ſi debito tempore renovatio inveſtituræ non ſit petita, Feltmann. *lib.* 1. *de titul. honor. c.* 45.

60 §. 21. Alias ſi gravius quid per dolum in Prælatum commiſſum ſit, privari Feudo Vaſſallus poteſt. Vide exempla apud Bohemer. *eod. loco* §. 69.

61 Remiſſio Feloniæ ſpectat ad Prælatum, etiamſi inconſulto Capitulo ſuſcipiat, niſi for-
62 ſan collatio ſimul Capitulo debeatur. Cæterum, an poſt Conſtitutionem *Urbani VIII.* qua tum infeudandi, tum reinfeudandi poteſtas om-
63 nis adempta penitus eſt, competere amplius Prælato poſſit remiſſio Feloniæ, dubitari & non immerito poteſt.

64 De altera illa ſpecie Feudi Eccleſiaſtici in *ſenſu lato*, in quo ſcilicet ipſa Eccleſia recipit in Feudum, conſule Bohemer. *plur. cit. loco a* §. 70. *ad fin.*

FIDEICOMMISSUM.

1 Fideicommiſſum eſt hereditas, vel pars illius, quam Heres a Teſtatore rogatur, vel jubetur alteri reſtituere. Eſt in re *communis*; *arg. tot. tit. Cod. de Fideicom. & Inſtit. de Fi-*
2 *deicom. hered.* Heres, qui jubetur, vel rogatur reſtituere hereditatem, vel partem ejus, vocatur *Heres Fiduciarius*; item *Heres gravatus*, *l. Scias* 46. *ff. S. C. Trebellian.* item vo-
3 catur *Heres Fideicommiſſarius*. Is vero, cui jubetur reſtitui, vocatur *Fideicommiſſarius* ſimpliciter, §. *Sed quia* 7. *Inſtit. de Fideicom.*
4 *hered.* Fideicommiſſum dicitur ambitioſum hominis placitum ad conſervationem bonorum in
5 Familia. Rota *p.* 6. *recent. deciſ. num.* 4. Ante legem XII. Tabularum erat incognitum, & ejus uſus incœpit temporibus Auguſti Cæſaris; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 36. *num.* 44. & *part.* 10. *deciſ.* 1. *num.* 64.

6 Fideicommiſſum aliud eſt univerſale, & aliud particulare. Univerſale eſt quando tota hereditas, vel certa quota ejus debet alteri reſtitui; §. *In primis*, & §. *Præterea*, *Inſtit. de Fideicom. hered.* Particulare eſt, quando non tota hereditas, vel certa quota, ſed ſolum res aliqua particularis reſtitui debet; *Inſtit. de ſingulis rebus per Fideicommiſſ. relict.*

7 Fideicommiſſum particulare ſequitur naturam Legati, & jure novo reipſa non differt; *l.* 1. *ff. de Legat.* 1. Pirhing *lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 72. Reiffenſtuel *ibid. num.* 605. & alii paſſim. Item Fideicommiſſum aliud eſt pu- 8
rum, ſeu abſolutum, & aliud eſt conditionale. Fideicommiſſum purum, ſeu abſolutum eſt quod fit abſque omni conditione appoſita, & tale eſt, ſi Teſtator V. G. dicat: Petrum heredem inſtituo, eumque rogo, vel mando eidem, ut totam, vel modicam hereditatem reſtituat Paulo. *Eſt in re communis*, *arg.* §. 1. *Inſtit. de Fideicom. hered.* Fideicommiſſum con- 9
ditionale eſt, quod fit appoſita aliqua conditione, ut ſi Teſtator dicat: Petrum heredem inſtituo, voloque, ut ſi ſine liberis deceſſerit, hereditas reſtituatur Paulo. Hoc autem Fideicommiſſum conditionale, eveniente, ſeu purificata conditione evadit purum ſeu abſolutum; *arg. l. Cedere diem* 113. *ff. de V. S.* & *l.* 1. *ac* 4. *ff. Quando dies legat.*

Dictum Fideicommiſſum ſubdiſtinguitur in 10
reſtitutorium, & conſervatorium. Fideicommiſſum reſtitutorium eſt illud, quod pure, & ſimpliciter ordinatur pro caſu mortis, ut cum Teſtator Heredem inſtituit, V. G. Titium, eique mandat, ut in caſu ſuæ mortis totam, vel mediam hereditatem reſtituat Cajo; & de hoc Fideicommiſſo rato audiuntur quæſtiones in Tribunalibus; cum in claris, & in expreſſis non intrent quæſtiones, & argumenta, textu expreſſo *in l. Ille aut ille* 25. *ff. de Legatis* 3. ibi: *Cum in verbis nulla ambiguitas eſt, non debet admitti voluntatis quæſtio.* Fideicommiſſum conſervatorium eſt illud, quod inſtituitur cum expreſſa prohibitione alienationis, ſeu confiſcationis, ad hoc ut pro majori ſplendore, ac decore familiæ bona conſerventur in agnatione vocata, & ne extra illam exeant; & tunc Heres gravatus non poteſt illa alienare, vel obligare; *l. Sancimus* 7. *Cod. de rebus alienis non alienandis* cum ſimilibus.

Rurſus Fideicommiſſum in caſu mortis aliud 11
eſt, quod ſimplex, ac ordinatium dicitur, non excludens Succeſſorum pluralitatem, ac ſimultaneum concurſum omnium, qui eumdem proximitatis gradum, vel æqualem ſtatum habent; Et tunc Heres gravatus non poteſt altetare ordinem a Teſtatore præſcriptum, uni gratificando, & alium excludendo; *l. omnia* 32. §. *in Fideicommiſſo*, *ff. de Legatis* 2. alias *l. cum ita legatur*; *l. fin. C. de verborum ſignif.* cum ſimilibus; Cardinal. de Luca *de Fideicommiſſis diſcurſ.* 16. *num.* 3. Peregrin. *de Fideicom. art.* 14. *num.* 7. Bellon. jun. *Conſil.* 1. *a num.* 32. *ad* 36. Rota apud Seraphin.

phin. *deciſ.* 874. & apud Coccinum *deciſ.* 495.
Et aliud eſt, quod pluralitatem ſucceſſorum,
ſeu plurium ſimultaneum concurſum non ad-
mittit ; ſed uni tantum Perſonæ convenit;
atque iſtud ſub duplici vocabulo explicatur,
Primogenituræ, ſcilicet, ac *Majoratus*; & hoc
Fideicommiſſum regulatur eodem fere jure ac
Feudum; cum a Primogenituris ad Feuda,
vel econtra, quoties lex Feudorum non ur-
get, licitum ſit arguere. Card. de Luca *de
Feudis diſcurſ.* 45. *num.* 4. Molina *de Primo-
genituris lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. Surdus *Conſil.*
241. & alii Juriſtæ paſſim, apud quos pluri-
ma de omnibus iſtis.

12 Subſtitutio eſt unius in alterius locum ad
rem aliquam in ultima voluntate vocatio; *eſt
in re communis*. Subſtitutio eſt duplex, dire-
cta, & indirecta. Directa eſt, per quam ſubſti-
tutus hereditatem Teſtatoris conſequitur imme-
diate, & ſine miniſterio alterius primi inſti-
tuti, uti ſi Teſtator dixerit: Petrus ſit he-
res, aut ſi hic non erit, ſit Paulus. Indire-
cta eſt, per quam committitur fidei directi
heredis, ut hereditatem tradat alteri, ideoque
etiam dicitur Fideicommiſſaria, quia ſubſtitu-
tus accipit hereditatem, non directe a Teſtato-
re, ſed a Fideicommiſſario. Ut ſi Teſtator
dixerit: Petrus ſit meus heres, quem rogo,
ſeu gravo, ut quando morietur, hereditatem
totam, ſeu partem aliquam V. G. mediam,
vel tertiam, vel certam rem Paulo reſtituat.
13 Unde ſubſtitutio Fideicommiſſaria eſt, qua
heres ex teſtamento, vel abſolute, vel ſub
conditione gravatur, ſeu obligatur heredita-
tem totam, vel certam aliquam partem ejuſ-
dem, mediam V. G. vel tertiam, vel cer-
tam rem alteri reſtituere. *Eſt in re communis*;
arg. §. 1. & 2. *inſtit. de Fideicomm. hered.*

14 In Fideicommiſſo univerſali ordinato ab aſcen-
cente ſubſtitutiones intelliguntur factæ ſub ta-
cita conditione: *Si inſtitutus, vel gravatus ſine
filiis deceſſerit*, ita ut quævis proles præferatur
extraneo ſubſtituto, textu expreſſo *in l. Cum
avus* 10. *ff. de Cond. & demonſtr. & l. Cum
acutiſſimi* 30. *Cod. de Fideicom.* ibi: *Si quis
filium ſuum heredem inſtituit, & reſtitutionis
poſt mortem onere ſubegit, non aliter hoc videtur
diſpoſuiſſe, niſi cum filius ejus ſine ſobole vitam
ſuam reliquerit*. Ubi etiam hæc ratio ſubiun-
gitur: *Quia merito præſumitur hereditatem ſuam
potius propriis deſcendentibus, quam alienis relin-
quere voluiſſe. Eſt communis* cum Rota *part.* 5.
recent. l. 1. *dec.* 329. *num.* 11. *part.* 12. *dec.*
380. *num.* 5. *part.* 16. *deciſ.* 132. *num.* 2.
& ſeq. p. 17. *deciſ.* 170. *num.* 8. *part.* 18. *tom.* 1.
dec. 102. *num.* 3. & 15. & ſæpe alibi. Non 15
decedit ſine liberis, qui unicam prolem, ſive
maſculum, ſive femellam habet, textu ex-
preſſo *in l.* 148. *de V. S.* ibi: *Non eſt ſine li-
beris, cui vel unus filius, unave filia eſt. Com-
munis*. Si filius gravatus in teſtamento Patris 16
hereditatem alteri reſtituere *ſi ſine liberis de-
ceſſerit*, ingrediatur Religionem, ſeu Monaſte-
rium bonorum capax, ibique profiteatur, ex-
cluditur ſubſtitutus, & ſuccedit Monaſterium.
Rota *part.* 8. *deciſ.* 34. *num.* 4. *& ſeq. part.* 12.
dec. 433. *num.* 17. *& ſequent.* Teſtator enim
præſumitur diligere Monaſterium, ſicut filium
inſtituti, & proinde ſicuti prætulit ſubſtituto
filios inſtituti, ita cenſetur voluiſſe præferre
Monaſterium. Rota *part.* 3. *deciſ.* 358. *num.* 3.
& ſequent. part. 8. *diciſ.* 134. *num.* 10. & *ſeq.*
Covarruvias *lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 19.
Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 9. Pirhing *lib.* 3.
Decretal. tit. 26. *num.* 74. Reiffenſtuel *loc. cit.
num.* 624. Authent. *Niſi rogati, Cod. ad S. C.
Trebellian.* quæ deſumpta eſt *ex Authent. de
S. S. Epiſcop.* §. *Sed & hoc, Coll.* 8. *& cap.
In præſentia* 8. *de probat.* ubi in ſimili caſu
propoſito judicatum eſt ad favorem Monaſte-
rii contra ſubſtitutos.

Limitatur tamen primo concluſio in caſu, 17
quo Teſtator veram, & naturalem filiationem
voluerit, puta ſi dixerit *ſine veris filiis*, vel
*ſine filiis legitimis, & naturalibus, aut ex cor-
pore ſuo natis* cum ſimilibus. Rota *part.* 3. *dec.*
358. *num.* 3. *& ſeq. part.* 6. *deciſ.* 179. *n.* 16.
cum ſequent. part. 8. *deciſ.* 131. *num.* 6. *part.* 12.
dec. 434. *num.* 6. Si enim Teſtator in condi-
tione *ſi ſine filiis*, expreſſerit qualitates non
competentes, niſi naturalibus, Monaſterium
non cenſetur conſideratum loco filii. Rota
part. 3. *deciſ.* 358. *num.* 12. *& ſequent. part.* 6.
deciſ. 179. *num.* 17. *part.* 8. *deciſ.* 134. *num.* 6.
part. 12. *deciſ.* 434. *num.* 6. Limitatur ſecundo 18
in caſu, quo Teſtator tacite, vel expreſſe
conſideraverit conſervationem agnationis, quo
caſu omnes Doctores conveniunt, Monaſte-
rium non excludere ſubſtitutos. Rota *part.* 8.
deciſ. 134. *n.* 15. & ſic contingit in Primoge-
nituris, ac Majoratibus, qui ad conſervan-
dum ſplendorem Familiæ eriguntur; In his
enim, excluſo Monaſterio, ſuccedere proxi-
mum agnatum fatentur Doctores communiter
cum Covarruvia *loc. cit. cap.* 19. Molina
diſp. 623. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 8. *quæſt.* 5.
Limitatur tertio in caſu, quo heres iniquo 19
animo fraudandi ſubſtitutum Fideicommiſſo
ingreditur Religionem. Menochius *lib.* 4. *Præ-
ſumpt.* 83. *num.* 56. Abbas *in cap. In Præſen-
tia*

Digitized by Google

tia 8. *de prob. num.* 46. Pirhing *loc. cit. n.* 76. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 626. Sanchez *lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 54. & 55. & alii. Et ratio eſt quia fraus, & dolus nulli patrocinari debet; *cap. Sedes* 15. *cap. Ex tenore* 16. *de reſcriptis*, *cap. Tuæ* 12. *de Clericis non reſid. l. in fundo*, *ff. de Rei vindic. l. Cum hi*, *ff. de tran-*
20 *ſact. l. Si Legatarius*, *Cod. de Legatis*. Limitatur quarto in caſu, quo heres gravatus inductus eſt ad ingreſſum Religionis ſuaſionibus, & blanditiis Monachorum, tunc enim Monaſterium nulla bona hujus Profeſſi conſequetur, adeoque nec ſubſtitutus excluderetur. Menochius *loc. cit. num.* 86. Sanchez *loc. cit. num.* 62. Pirhing *loc. cit. ſub num.* 76. per Jura mox
21 allegata. Limitatur quinto in caſu, quo heres ingrediatur Monaſterium bonorum in communi, & ſucceſſionis omnino incapax; ut ſunt Monaſteria Minorum de toto corpore Obſervantiæ, & Capuccinorum; Tunc enim ſubſtitutus ſuccedit ſtatim a die profeſſionis, quia profeſſio in talibus Monaſteriis quo ad ſucceſſionem æquiparatur morti naturali. Menoch. *loc. cit. n.* 81. Pirhing *loc. cit. ſub num.* 76.
22 Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 626. Limitatur ſexto in caſu, quo alia cauſa pia ſit ſubſtituta, ut ſi Teſtator dixerit, ſi heres meus ſine liberis obierit, ſubſtituo Hoſpitale, Pauperes, Eccleſiam Parochialem & hujuſmodi, quando enim privilegiatus concurrit cum privilegiato, tunc privilegiis non attentis, ſervatur Jus commune, & ſic licet heres ingrediatur Monaſterium, & ibi profiteatur, adhuc hereditas eſt reſtituenda piæ cauſæ ſubſtitutæ, *arg. cap. Cum cauſa*, *de præbend. Communis* cum Pirhing *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 627. Abb. & Gloſſa *in cap. In præſentia* 8. *de probat.*

23 Fideicommiſſum regulariter loquendo vendi, pignorati, aut hypothecari nequit, textu expreſſo *in l. final.* §. *Sed quia* 2. *C. communia*, *de Legat.* ibi: *Nemo itaque heres ea, quæ pure ſub certa die relicta ſunt, vel quæ reſtitui aliis diſpoſita ſunt, vel ſubſtitutioni ſuppoſita, putet in poſterum alienanda, vel pignoris, vel hypothecæ titulo aſſignanda; quia ſatis abſurdum eſt, & irrationabile rem, quam in ſuis bonis pure non poſſidet, eam ad alios poſſe transferre, vel hypothecæ, pignoriſque nomine obligare, vel alienam ſpem decipere.* Rota *p.* 5. *t.* 1. *dec.* 408.
24 *num.* 9. *part.* 12. *dec.* 310. *num.* 1. Limita tamen primo, ſi alienatio eſt neceſſaria pro ſolutione debitorum Teſtatoris, dummodo non alienentur immobilia, ſi pecunia, vel alia mobilia ad ſolvendum ſufficientia adſint. Card. de Luca *de Fideicom. diſc.* 161. *num.* 5. & 8. & *in ſumma num.* 305. & 306. item *diſc.* 162. *num.* 8. Tuſchus *lit. C. conſil.* 283. *num.* 16. Gloſſa *in l. Filius familias* §. *Divi*, *ff. de Legat.* 1. & alii paſſim; Et ratio eſt quia non intendit prohibere alienationem cum præjudicio Creditorum; *arg. l. Creditoris arbitrio*, *ff. ad leg. Falcid.* Limita ſecundo, ſi 25
alienatio eſt neceſſaria pro competenti dote. *Authent. Res quæ*, *Cod. communia*, *de Legat.* Tuſchus *litt. F. conſil.* 284. *n.* 1. citans communem. Vel pro alimentis heredis gravati, & ſuorum deſcendentium. Card. de Luca *de Fideicomm. diſc.* 170. & 171. Tuſch. *loc. cit.* Vel pro liberatione poſſeſſoris ab hoſtibus, vel latronibus, Card. de Luca *de Fideic. in ſumma num.* 294. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 26. *num.* 618. & alii communiter. Limita 26
tertio, ſi eſt neceſſaria diſtractio pro detractione competentis legitimæ, & Trebellianicæ. Baldus *l.* 4. *conſil.* 163. *num.* 4. Pariſius *lib.* 2. *conſil.* 17. & 18. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 617. Tuſchus, & alii communiter; Et ratio eſt, quia detractio Legitimæ, & Trebellianicæ debetur de Jure, *Novell.* 18. *c.* 1. *Authent. Noviſſima*, *Cod. de inoffic. Teſtam. l.* 33. *Cod. de inoffic. Teſtam.* §. *Sed quia* 7. *Inſt. de Fideicomm. hered. cum Concordantiis*, adeoque ſi non aliunde, quam vendendo haberi poteſt, vendi debet. Limita quarto, ſi diſtractio eſt 27
utilis, uti fit in caſu permutationis Fideicommiſſi pro bono utiliori ipſi gravato, ac aliis ſubſtitutis. Card. de Luca *diſc. de Fideicomm. diſc.* 157. *num.* 7. & 8. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 619. & alii communiter. Cum enim in tali caſu nulli fiat injuria, & damnum, ſed commodum omnibus vocatis, & ſubſtitutis, præſumitur adeſſe tacitus omnium conſenſus. Limita quinto, ſi alienentur res, quæ ſervan- 28
do ſervari non poſſunt, dummodo pretium inde comparatum poſtea reſtituatur ſubſtitutis, ut applicetur in re immobili, Card. de Luca *de Fideicomm. diſc.* 90. *num.* 9. & communis aliorum. Limita ſexto, ſi omnes vo- 23
cati, & ſubſtituti, in quorum favorem Fideicommiſſum factum eſt, ad alienationem conſentiunt, textu expreſſo *in l. Quoties* 11. *ff. de Fideicom.* ibi: *Quoties ab omnibus, qui alienatione facta ad Fideicommiſſum petitione adſpirare poſſunt, venditio celebretur, aut quibuſdam vendentibus alii conſenſerunt, contractus auctoritas convelli nequaquam poteſt.*

No-

Novæ Addi tiones ex aliena manu.

24 Si qua in Jure materia occurrit ſummope-
re illuſtranda, hæc certe eſt de Fideicommiſ-
ſis, quum vix condatur Teſtamentum, in quo
Fideicommiſſum haud ordinetur. Sed quum
ſciam me intra limites additionum continere
debere, materiam, ut vellem, illuſtrare ne-
queo, ſed agam dumtaxat de Fideicommiſſo
Hæredi præſenti injuncto, tum de Fideicom-
miſſo conventionali, de quibus cæteroquin non
omnes diſſerunt.

25 Quod attinet ad Fideicommiſſum hæredi
præſenti injunctum, hoc inductum eſt *Lege fi-*
26 *nali Cod. de Fideicommiſſis*, nullamque peni-
tus requirit ſolemnitatem, ſed debet a Teſta-
27 tore præſenti Hæredi injungi. Inde namque
tota hujus Fideicommiſſi validitas dependet,
quod Teſtator præſentis hæredis Fidei commi-
ſerit reſtitutionem hæreditatis, ut monſtrat
contextus, & illuſtrat Harprecht. *de Remed.*
Leg. final. Cod. de Fideicomm. cap. 4. §. 10. *&*
28 *ſequent.* Non igitur ſubſiſtit Fideicommiſſum
29 hoc, ſi hæres abſens fuerit, ita ut ne valeat
quidem ſchedula ad Abſentem miſſa, cum de-
ficiat fundamentum hujus Fideicommiſſi *pri-*
vilegi ati; Idem Auctor citato loco §. 13.

30 Num ad validitatem hujus Fideicommiſſi
re quiratur inſuper promiſſio hæredis, non con-
31 veniunt inter ſe Doctores. Negativa mihi opi-
nio ſemper arriſit. Diſponit enim hic Teſta-
tor in vim mortis, & ita tota illa diſpoſitio
ax ejus debet dependere arbitrio, nec factum
hæredis requiritur, alioquin dicendum foret,
hæredem contradicere poſſe, & contradicen-
tem minime obligari, quod tamen admitti
32 nequit; *Idem Auctor ubi ſupra* §. 34. Sicuti
autem tota hujus Fideicommiſſi ſubſtantia a
Fide hæredum dependet, ita tantum per ſo-
lam confeſſionem hæredum conſtare de eo de-
bet, adeo ut ſi confeſſionem edere nolint, *ne-*
ceſſe habent, vel Sacramentum ſubire, & omni
inquietudine ſe ſe ralaxare, vel ſi recuſandum
exiſtimaverint Sacramentum, omni modo exactio-
ni Fideicommiſſi ſubjacere: ſunt ipſa verba *Le-*
33 *gis finalis Cod. de Fideicomm.* Ubi enim recu-
ſant ſubire juramentum, habentur pro confeſ-
ſis; confitentes autem abſolute obligantur ad
Fideicommiſſum præſtandum; Richter. *dec.* 62.
n. 20. *& ſeq.*

34 Adeo autem ſola Fides hæredum hoc ſuſti-
net Fideicommiſſum, ut ne quidem ſufficiat
loco juris jurandi delati uti aliis probationi-
bus, ſi fortaſſis duo adfuiſſent Teſtes, quo-
rum teſtimonio probari poſſet, Defunctum
præſenti hæredi Fideicommiſſum injunxiſſe,
quia ita Fideicommiſſum dependeret a Fide
Teſtium, non a Fide hæredum; Quoties au- 35
tem a Teſtium præſentia dependet Fideicom-
miſſum, quinque ad minus eſſe debent, mini-
meque duo ſufficiunt. Hæres vero, ſi dela-
tum ipſi ſit juramentum, non prohibetur con-
ſcientiam ſuam per alias probationes exone-
rare, veluti ſi probare abſentiam poſſit; Ri-
chter. *dict. dec.* 62. *n.* 29. Finckelth. *obſerv.* 51.
num. 7. *&* 11. Hactenus de Fideicommiſſo 36
hæredi præſenti injuncto.

Fideicommiſſum conventionale eſt illud, 37
quod in actu inter vivos conſtituitur. Indu- 38
ctum eſt autem hoc Fideicommiſſum moribus
gentium.

An hoc fideicommiſſum conventionale eſſe 39
poſſit univerſale, ſcilicet de tota hæreditate,
vel parte ipſius, dubitatur, & non immeri-
to. Sicuti enim hæreditas pactis dari nequit, 40
ita quoque per modum Fideicommiſſi pactitii
haud transfertur. At apud pleraſque gentes
prævaluit opinio affirmativa; Strykius *in uſu*
modern. Pandect. lib. 26. *tit.* 1. §. 6. Harprect.
de Fideicomm. conventional. §. 2. & ita qui-
dem, ut nec requiratur confirmatio ſupe-
rioris.

Major dubitatio eſt, an Fideicommiſſum 41
hoc conventionale conſtitui poſſit in favorem
Tertii? De jure enim Alteri per pactum Al- 42
terius actio acquiri nequit. Sed & poſſe rece-
ptum eſt; Strykius *in uſu modern. Pandect.*
dict. lib. 26. *dict. tit.* 1. §. 4.

Inter omnes vero convenit, in hoc Fidei- 43
commiſſo conventionali, licet univerſali, locum
haud eſſe beneficio quartæ Trebellianicæ. Be- 44
neficium enim quartæ in Fideicommiſſo con-
dito in Teſtamento in favorem hæredis indu-
ctum eſt; idque quia cum hic ſuo facto ſe
haud obſtrinxerit ad reſtituendum, ſed ad hoc
ex ſolius Teſtatoris diſpoſitione teneatur, me-
rito ei ex bonis defuncti aliquid concedendum
erat, quo eo promptius invitaretur ad adeun-
dam hæreditatem, eamque reſtituendam. At 45
hæ rationes applicari nequeunt ad conventio-
nale Fideicommiſſum, quum gravatus ex da-
ta Fide obligetur ad reſtituendum, propterea-
que minime oporteat per beneficia juris eum
allicere ad implementum ſuæ obligationis;
Pirckm. *conſil.* 1. *num.* 203. Harprect. *de Fi-*
deicomm. conventional. §. 41.

FI-

Digitized by Google

FIDEJU SSIO, FIDEJUSSOR.

1 Fidejuſſio eſt contractus, quo quis alienam
obligationem ſuſcipit implendam, ſi debi-
tor principalis non ſolverit. Et in re *commu-
nis*, *arg. Inſtitut. princ. de Fidejuſſ. & l. Si-*
2 *cut 65. ff. eod.* Fidejuſſor (ſic dictus a *fide*,
& *jubeo*, quaſi fide ſua jubens, ut alteri cre-
datur, *l. creditor 60. §. 1. ff. mandati, & l.
Ubi 75. §. Qui vero, ff. de V. O.*) eſt is, qui
alienam obligationem in ſe ſuſcipit, ſeu fi-
dem ſuam interponit de ſolvendo debito, ca-
ſu, quo ipſe illud non ſolverit; *Eſt in re com-*
3 *munis*, *arg. Inſtit. princip. de Fidejuſs.* Fide-
juſſio quavis verborum forma oretenus, & in
ſcriptis, immo inter abſentes & per Epiſto-
lam fieri poteſt; Engel *lib. 3. decr. tit. 12.
n. 2.* Reiffenſtuel *ibid. num. 11.* & communis
3 aliorum. Fidejuſſor dari, & Fidejuſſio conſti-
tui poteſt ſuper quovis debito, vel obligatione
quomodocumque contracta, textu expreſſo *l. 1.
ff. de Fidej. & mandat.* ibi: *Omni obligationi
Fidejuſſor accedere poteſt*, *l. Græce 8. §. 1. ff.
eod.* ibi: *Præterea ſciendum eſt Fidejuſſorem ad-
hiberi omni obligationi poſſe, ſive re, ſive ver-
bis, ſive conſenſu*, *§. 1. Inſtit. de Fidejuſs.* ibi:
*Omnibus autem obligationibus adſumi poteſt, id-
eſt, ſive re, ſive verbis, ſive litteris, ſive con-
ſenſu contrahatur, ac nec illud quidem intereſt,
utrum civilis, an naturalis ſit obligatio, cui ad-
jicitur Fidejuſſor.*
5 Poteſt quis de ſiſtenda perſona incarceran-
da Fidejubere, quam ſi non ſiſtit, ipſe Fide-
juſſor non incarceratur, ſed punitur pœna pe-
cuniaria, vel taxata a Jure, decreto, conſue-
tudine, vel arbitraria Judicis; & quidem ex-
traordinaria, ſi reus ex dolo Fidejuſſoris exhibi-
tus non eſt, vel aufugit, textu expreſſo *in l. Si
quis 4. ff. de fidej.* ibi: *Si quis reum criminis,
pro quo ſatis dedit, non exhibuerit, pœna pecu-
niaria plectitur; puto tamen, ſi dolo non exhi-
beat, etiam extra ordinem eſſe damnandum; ſed ſi
neque in cautione, neque in decreto Præſidis certa
quantitas comprehenſa eſt, ac nec conſuetudo
oſtendit, quæ certam formam habet, Præſes de*
6 *modo pecuniæ, quæ inferri oporteat, ſtatuet.* Fi-
dejuſſor dari poteſt non ſolum pro præſenti,
ſed etiam pro futura obligatione, *l. ſtipulatus
6. §. 2. ff. de fidejuſs.* ibi: *Adhiberi autem fi-
dejuſſor tam futuræ, quam præcedenti obligatio-
ni poteſt.*

Fidejubere poſſunt omnes, qui liberam re- 7
rum ſuarum adminiſtrationem habent, & a
lege non prohibentur; *Communis*, *arg. l. 3.
ff. de fidej.* Prohibentur autem fidejubere, Pri- 8
mo milites, *l. 8. §. 1. ff. Qui ſatis dare co-
guntur, & l. miles 31. Cod. de locato*, ibi:
Milites fidejuſſores fieri prohibemus. Excipiun-
tur tamen milites veterani honeſte a militia
dimiſſi, quia ipſi cum non teneantur amplius
armis occupari, & bello intereſſe, poſſunt li-
bere privata negotia, & commercia tractare,
arg. l. 1. Cod. de Veteranis. Secundo fidejube- 9
re prohibentur mulieres, *l. 1. ff. ad S. C. Vel-
lejan.* ibi: *Vellejano Senatus conſulto pleniſſime
comprehenſum eſt, ne pro ullo feminæ intercede-
rent*, ideſt fidejuberent, & hæc prohibitio ad-
eo ſtricte ligat mulieres, ut nec mater poſſit
fidejubere pro filiis, *l. Si cum, Cod. S. C. Vel-
lejan.* Nec filia pro parentibus, *l. Si paternum
8. Cod. eod.* Nec uxor pro Marito, *l. 1. Cod.
Ne uxor pro Marito.* Tertio fidejubere prohi- 10
bentur Eccleſiarum Prælati, & Clerici, *cap.
Te quidem 39. cauſ. 11. q. 1.* ibi: *Te quidem*
(Epiſcopum alloquitur Papa) *oportet irrepre-
henſibiliter vivere, & ſummo ſtudio niti, ut omnes
vitæ hujus occupationes abjicias, ne fidejuſſor
exiſtas &c. & c. 1. fidejuſſ.* ibi: *Clericus fide-
juſſionibus inſerviens abjiciatur*, & concordat
Novell. 123. c. 6. Limitatur tamen concluſio, 11
ſi raro tantum in uno, vel altero caſu fiat ex
cauſa præſertim pietatis, vel caritatis, *arg.
cit. cap. Clericus 1. de fidejuſſ.* ubi ſolum pro-
hibetur, ne Clericus ſit *inſerviens* Fidejuſſio-
ni, quæ particula frequentiam denotat, uti
docet Gloſſa *ibidem verb. Inſerviens*; Abbas,
ibid. n. 1. cum communi aliorum. Clericus 12
autem Fidejubens debet de patrimonialibus,
vel quaſi talibus, & non de Eccleſiaſticis ſa-
tisfacere, niſi forſan ex cauſa neceſſitatis, ac
pietatis pro egeno, aut alia cauſa pia con-
tingeret Fidejuſſio; Abbas *in cit. cap. Cleri-
cus 1. de fidejuſſ.* & alii paſſim, quia Eccle-
ſiam debitis gravare Clericus non poteſt, tex-
tu expreſſo *in cap. quorumdam 2. de ſolutioni-
bus*, ibi: *Firmiter inhibemus, ne quis præſu-
mat Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis gra-
vare debitis.* Dicitur notanter *Niſi forſan ex* 13
*cauſa neceſſitatis, aut pietatis pro egeno, aut
alia cauſa pia contingeret Fidejuſſio*; quia cum
ſimilibus caſibus poſſit, immo ſubinde tenea-
tur donare, *arg. c. Gloria Epiſcopi 12. q. 2.*
juxta dicta verb. *Beneficiatus art. 1. num. 35.
& ſeq.* multo magis poterit per Fidejuſſionem
interim obligare redditus Eccleſiaſticos etiam
ſuperfluos.

Item

Digitized by Google

14 **Item fidejubere poteſt Clericus pro alio Cle-**
rico. *Communis*, *arg. cap. Pervenit* 2. *de Fi-*
dejuſſionibus, ubi Papa fidejuſſionem Clerici
pro Clericis factam non ſolum non improbat,
ſed mandar, ut a debitoribus eidem ſatisfiat,
15 ſicque tacite approbat. Item Clericus poteſt
fidejubere pro ſua Eccleſia; *Communis*, *arg. c.*
Quod quibuſdam 4. *de Fidejuſ. l. cum Clericis* 25.
16 *& l. Omnes* 33. §. 2. *de Epiſcop. & Cleric.* Cle-
rici Fidejuſſio facta nimis frequenter de bonis
parrimonialibus, vel de aliis Eccleſiaſticis
redditibus ad ipſum pro honeſta ſuſtentatione
plene ſpectantibus, quamvis ſit illicita, eſt
tamen valida, & Clericus tenetur ei ſtare,
& in defectum principalis debitoris de præſa-
tis bonis ſatisfacere. Gloſſa *in cit. cap. Cleri-*
cus 1. *de Fidejuſſ. verb. Inſerviens*; Barboſa
ibid. in fine, ubi plures citar. Menoch. *de præ-*
ſumption. lib. 2. *præſumpt.* 46. *num.* 5. Engel
lib. 3. *decretal. tit.* 22. *n.* 5. Reiffenſtuel *ibid.*
num. 33. Et ratio eſt, quia nullibi in Jure re-
peritur pro nulla declarata Fidejuſſio Clerici
ſæcularis. Neque refert quod ſit prohibita:
quia, ut expreſſe dicitur in *cap. Ad Apoſto-*
licam 16. *de Regularibus*: *Quia multa fieri pro-*
hibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent firmi-
tatem.

17 Quarto, fidejubere prohibentur Religioſi o-
mnes, non tantum privati, ſed etiam ſuperio-
res ſine conſenſu majoris partis Capituli. De
Religioſis privatis habetur textus expreſſus in
c. Quod quibuſdam 4. *de Fidejuſſ.* ibi: *Quod*
quibuſdam Religioſis a Sede Apoſtolica eſt prohi-
bitum, volumus, & mandamus ad univerſos
extendi; ne quis videlicet Religioſus abſque ma-
joris partis Capituli, & Abbatis ſui licentia pro
aliquo fidejubeat. Idem eſt de Prælatis, ſi debi-
tas Juris ſolemnitates non adhibeant, per tex-
tum ex *cap. In quorumdam* 2. *de ſolutionibus*;
Barboſa *in cit. c. Quod quibuſdam* 4. *de Fi-*
dejuſs. num. 5. Engel *loc. cit. num.* 6. Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num.* 34. & communis aliorum:
Religioſi enim omnes ſive Prælati, ſive ſub-
diti nihil proprii habent, de quo fidejubere
18 poſſint. Limitatur ramen concluſio in caſu
quo Prælatus pro modica quantitate, & raro
fidejubet, quia talis ſaculras ad liberam ad-
miniſtrandi ſacultatem pertinet; Pirhing *lib.*
decretat. tit. 22. *num.* 11. Reiffenſtuel *ibid. n.*
35. Engel *ibid. n.* 6. Silveſter verb. *Fidejuſſor*
quæſt. 4. & alii paſſim. Immo etiam privatus
Religioſus, qui beneficium cum poteſtate ad-
miniſtrandi redditus habet, etiam tacitam li-
centiam, raro, & in modica quantitate fide-
jubendi habere cenſetur; Pirhing *l. c. n.* 13.
Reiffenſtuel *l. c. num.* **35. & alii. Fidejuſſio** 19
a Prælato, vel privato Religioſo contra Jura
facta, non ſolum eſt illicita, ſed etiam in-
valida. Nec obligat Monaſterium, & privat
etiam Prælatum adminiſtratione, tam ſpiri-
tualium, quam temporalium. *Communis*. Et
quod talis fidejuſſio ſit invalida, & Monaſte-
rium, ſeu Eccleſia ad nihil teneatur, habe-
tur expreſſe ex *cap. In quorumdam* 2. *de ſolu-*
tionibus: ibi: *Decernentes ad ſolutionem talium*
debitorum Eccleſiam non teneri: *& ex c. Quod*
quibuſdam 4. *de Fidejuſ.* ibi: *Non teneatur con-*
ventus pro his aliquatenus reſpondere. Et quod
Prælatus Incurrat dictam pœnam privationis,
patet ex cit. *cap. Quorumdam* 2. *de ſolutioni-*
bus, ibi: *Si quis autem contra præmiſſa venire*
contempſerit, ab adminiſtratione ſpiritualium,
& temporalium noverit ſe ſuſpenſum.

Fidejuſſor tenetur ſolvere totum id, quod 20
debitor principalis tempore fidejuſſionis debe-
bat, ſi hic non eſt ſolvendo, Immo etiam uſu-
ras, ſi ita promiſit; *arg. l. Fidejuſſores* 68. *ff.*
de Fidejuſſor. l. Fidejuſſor 10. *Cod. eod. l. Si*
mandato 8. *c. Quod cum eo, qui alienat.* ibi:
Et ſorti, & uſuris te parere oportere, ſi te bit
omnibus obligaſti. Quod ſi Fidejuſſor Credito
pecunia interceſſiſti, teneri te ex obligatione ex-
plorati Juris eſt. Fidejuſſor obligatur ad plus, 21
quam debitor principalis, textu expreſſo *in*
l. 8. §. 7. *ff. de Fidejuſſ.* ibi: *Fidejuſſores ita*
obligari non poſſunt, ut plus debeant, quam de-
bet is, pro quo obligantur; Nam eorum obliga-
tio eſt acceſſoria principalis obligationis, nec plus
in acceſſione poteſt eſſe, quam in principali. Nec 22
Fidejuſſor poteſt prius obligari, quam obliga-
tus ſit debitor principalis; textu expreſſo *in l.*
Fidejuſſor 57. *ff. de Fidejuſſ.* ibi: *Fidejuſſor*
antequam reus debeat, conveniri non poteſt. Si 23
Fidejuſſor ad certum duntaxat tempus fide-
juſſit, & Creditor tempus ſine conſenſu Fi-
dejuſſoris prorogat debitori, ad nihil amplius
tenetur Fidejuſſor, *l. Item quæritur* 13. §. *Qui*
impleto 11. *ff. locati*, Et ratio eſt, quia ex
Regula 85. *Juris in* 6. *Contractus ex conventio-*
ne legem accipere dignoſcuntur, & ſic Gloſſa *in*
§. *Si quid, verſ. ſolverit, Inſtit. de Fidejuſſ.*
Layman. *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 29. *in fine*, Reif-
fenſtuel *loc. cit. n.* 47. & alii paſſim.

Fidejuſſor quantum eſt ex ſimplici Fidejuſ- 24
ſione, non tenetur ad uſuras, aut alias novas
accedentes obligationes, textu expreſſo in *leg.*
Fidejuſſores 68. §. 1. *ff. de Fidejuſſ.* ibi: *Pro*
Aurelio Romulo conductore vectigalis centum an-
nua Petronius, & alii fidejuſſerant, bona Ro-
muli Fiſcus obligata ſibi occupaverat, & con-
ve-

Digitized by Google

veniebant Fidejuſſores, tam in ſortem, quam in
uſuras, qui deprecabantur, lecta ſubſcriptione
Fidejuſſionis, quoniam in ſola centum annua ſe
obligaverant, non in omnem conductionem; de-
25 *crevit Fidejuſſores in uſuras non teneri*. Tene-
tur tamen ad ipſas, ſi ſpecialiter, vel univer-
ſaliter ad has quoque ſe obligavit, textu ex-
preſſo in *l. Fidejuſſor* 10. *Cod. de Fidejuſſ.* ibi:
Fidejuſſor, ſeu mandator, ſi in uſuras quoque
obligatus eſt, juſtam cauſam recuſandi eas ſol-
26 *vere non habet*, & concordat *l. Quæro* 54. *ff.*
locati. Fidejuſſoris obligatio tranſit, etiam ad
ejus heredes, textu expreſſo in *l. Fidejuſſor*
24. *Cod. de Fidejuſſ.* ibi: *Fidejuſſoris qui-*
dem heres exemplo Fidejuſſoris tenetur, & §. 2.
Inſtit. de Fidejuſſor. ibi: *Fidejuſſor non tan-*
tum ipſe obligatur, ſed heredem relinquit obli-
gatum. Communis.

27 Si plures ſint Fidejuſſores ſuper eodem debi-
to, tenentur omnes in ſolidum, ita ut ſi re-
liqui ſolvendo non ſint, ille ſolus, qui ſol-
vendo eſt, ad totum in ſolidum ſolvendum
teneatur, textu expreſſo in §. *Si plures*, *In-*
ſtit. de Fidejuſſ. ibi: *Si plures ſint Fidejuſſores*
ſuper eodem debito conſtituti, quotquot erunt nu-
28 *mero, ſinguli in ſolidum tenentur*. Si tamen
alii confidejuſſores etiam ſint ſolvendo, non
poteſt Creditor convenire unum ſolum pro to-
to debito, & conventus poteſt excipere, &
dicere, ut ſingulus æqualiter pro ſuis partibus
conveniat, prout expreſſe habetur ex Epiſtola
Domini Adriani Imperatoris, in §. *Si plures*
4. *Inſtit. de Fidejuſſ.* ibi: *Ex Epiſtola D. A-*
driani compellitur Creditor a ſingulis, qui modo
ſolvendo ſunt, litis conteſtatæ tempore partes petere.
Concordat *l. Si contendat* 28. *ff. eodem*, *l. Non*
recte l. Fidejuſſor 10. *Cod. de Fidejuſſ.* ibi:
Is qui cum altero fidejuſſit non ſolus convenia-
tur, ſed dividatur actio inter eos, qui ſolvendo
29 *ſunt*. Si poſt factam legitime diviſionem de-
biti inter confidejuſſores, aliqui fiant non ſol-
vendo, id accidit damno Creditoris, qui ſibi
imputare debet, quod illos tempeſtive non ex-
cuſſerit, & convenerit, dum adhuc erant ſol-
vendo. Non enim debet hoc damnum impu-
tari, aliis confidejuſſoribus, qui ſemel libera-
ti, non poſſunt inviti reduci in priſtinam ob-
ligationem, *l. Inter eos* 5. §. *Cum inter*, *ff. de*
Fidejuſſ. l. Liberum 16. *C. eod.* Zoeſius *ff. eod.*
tit. num. 28. Pirhing *l. cit. n.* 21. *in fine*.

30 Fidejuſſor regulariter conveniri non poteſt,
niſi poſtquam fuit conventus, & excuſſus de-
bitor principalis, & inventus, quod ipſe non
ſint ſolvendo, ſive in totum, ſive in par-
tem; textu expreſſo in *Authen. Præſente*, C.
de Fidejuſſ. ibi: *Præſente tamen utroque* (ſci-
licet Debitore principali, & Fidejuſſore) *non*
convenit interceſſorem convenire, prius quam reus
inventus eſt minus idoneus, ſive in totum, ſive
in partem. Communis. Hoc tamen privilegio 31
non gaudet Fidejuſſor, ſi debitor principalis
ſit abſens, & ipſe ſit præſens, niſi promit-
tat ſiſtere, ſeu afferre præſentem debitorem
principalem intra certum tempus a Judice de-
terminatum, *cap. Authent. Præſente*, C. *de*
Fidejuſſ. ibi: *Abſente autem reo præſens inter-*
ceſſor jure quidem convenitur, ipſo tamen deſi-
derante Judex definiet tempus, intra quod dedu-
cat reum primum conveniendum, ipſum in ſub-
ſidium reſervando, nam tranſacto tempore com-
pellitur ſatisfacere, ceſſis a Creditore actionibus.
Nec Fidejuſſor gaudet tali privilegio & be- 32
neficio, ſi notorie conſtet debitorem princi-
palem non eſſe ſolvendo, quia tunc fruſtra
fieret excuſſio; Engel *lib.* 3. *decret. tit.* 22.
num. 9. Pirhing *ibid. num.* 21. Reiffenſtuel *ib.*
num. 52. & alii paſſim. Nec Fidejuſſor gau- 33
det tali beneficio, ſi debitor ſit difficilis con-
ventionis, quia potens, injurioſus, & rixo-
ſus, ita ut difficiliter excuti poſſit; in tali
enim caſu æque incommodum eſt creditori
principalem debitorem convenire ac in caſu
abſentiæ illius: Gail. *lib.* 2. *obſerv.* 77. *num.*
21. Miſing. *cent.* 2. *obſerv.* 15. Pirhing *loc.*
cit. num. 21. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 54. ex
Hannoldo citante communem. Nec Fidejuſſor 34
gaudet tali beneficio excuſſionis, ſi ipſi ex-
preſſe, vel tacite renunciavit, quod facere
poteſt, quia tantum in favorem illius eſt con-
ceſſum; *l. pen. Cod. de pactis*, ibi: *Eſt regula*
Juris antiqui, omnes licentiam habere his, quæ
pro ſe introducta ſunt, renunciare. Et in ead.
l. pen. Cod. de pact. ſic etiam expreſſe habe-
tur: *Pacta autem conventa, quæ neque contra*
leges, neque dolo malo inita ſunt, omnino ob-
ſervanda ſunt, & concordat Regula 85. *Juris*
in 6. deducta ſupra *num.* 23. & ſic tenet *Com-*
munis cum Molina *diſp.* 545. *num.* 12. Engel
loc. cit. num. 10. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 56.
Pirhing *loc. cit. num.* 21. Miſing. *l. cit.* Nec
Fidejuſſor gaudet tali beneficio, ſi malitioſe 35
neget Fidejuſſionem, & poſtea convincatur.
Communis cum Barb. *in c. Perveniet* 2. *de Fi-*
dejuſ. num. 6. Molina *loc. cit. verſ. Item Fi-*
dejuſſor, Engel *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit.*
num. 55. Et ratio eſt, quia mendacium aufert
privilegium *l. penult. Cod. contra jus, & uti-*
litatem, ibi: *Et ſi legibus conſentaneum ſa-*
crum oraculum mendax precator attulerit, careat
penitus impetratis.

36 Fidejuſſor in pluribus caſibus poteſt petere
liberationem a Fidejuſſione, etiam antequam
ſolvat; ſic habetur expreſſe in *cap. Eum pro*
quo 5. *de Fidejuſſoribus*, ubi Gregorius IX. e-
nunerat tres his verbis: *Eum, pro quo te Fi-*
dejuſſorem obligaſti, ſi diu in debiti ſolutione
ceſſavit, aut diſſipare bona ſua cœpit, ſeu ſuper
hoc condemnatus fuiſti, jure poteris convenire, ut
te a Fidejuſſione debeat liberare, & concordat
37 *l. Lucius* 38. *in fine ff. mandati*. Primus ita-
que caſus, quo Fidejuſſor liberationem a Fi-
dejuſſione petere, eamque debitor præſtare te-
netur, eſt ſi debitor diu negligit ſolvere, ſeu
in culpabili mora ſolvendi diu fuit, *cit. cap.*
Dum pro quo, & cit. leg. Lucius, Pirhing *loc.*
cit. nu. 18. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 66. & alii
38 communiter. Secundus caſus eſt, ſi debitor
principalis incipit eſſe prodigus, & diſſipare
bona ſua, itaut Fidejuſſor ſit in periculo,
tunc enim petere poteſt a Judice, ut libere-
tur, etiam antequam ſolvat; *cit. cap. Eum*
39 *pro quo; & cit. l. Lucius*. *Communis*. Dum-
modo tamen tempore Fidejuſſionis ſciente Fi-
dejuſſore non cœperit debitor dilapidare bona
ſua, quia tunc Fidejuſſor hoc periculum ſpon-
te in ſe ſuſcepiſſe cenſeretur, ut recte docet
Gloſſa communiter recepta *in l. Si pro ea* 10.
Cod. mandati, Pirbing *loc. cit. n.* 18. Gailus
l. c. n. 9. Reiffenſtuel *l. c. n.* 68. *arg. l. Si cre-*
ditores, ff. de privilegiis creditorum, & l. Si
40 *Fidejuſſor* 7. *ff. Qui ſatis dare cogantur*. Ter-
tius caſus eſt, ſi Fidejuſſor, ut pro debitore
principali ſolvat, a Judice condemnatur, tunc
enim illico, antequam ſolvat, agere poteſt ad-
verſus debitorem, ut eum Fidejuſſione libe-
ret, ac indemnem ſervet; *cit. c. Eum pro quo*,
& c. l. Lucius, & l. Fidejuſſor 45. *ff. de Fi-*
41 *dejuſſ.* Quartus caſus (ultra prædictos tres
contentos *in cit. c. Eum pro quo, & cit. l.*
Lucius) eſt, ſi inter Fidejuſſorem, & debi-
torem conventum ſit, ut eveniente certa con-
ditione, aut elapſo certo tempore, liberare-
tur Fidejuſſor; *arg. l. penult. Cod. de pactis*,
ubi expreſſe dicitur, *Pacta autem conventa*,
quæ neque contra leges, neque dolo malo inita
ſunt, omnino obſervanda ſunt, & Regul. 85.
Juris in 6. ibi: *Contractus ex conventione le-*
42 *gem accipere dignoſcuntur*. *Communis*. Quintus
caſus eſt, ſi Fidejuſſor ex rationabili, & ju-
ſta cauſa, v. g. negotiationis, Officii, ſtudio-
rum, & hujuſmodi vellet peregre proficiſci
in longinquas regiones diu abſuturus, ideoque
periculum immineret; Abbas *in cit. cap. Eum*
pro quo 5. *de Fidejuſſoribus num.* 4. Barb. *ib.*
num. 16. Pirhing *l. c. num.* 18. Reiffenſtuel *loc.*
cit. num. 74. *arg. l. Filius Familias* 8. §. *fin.*
ff. de Procurat. l. Aut ſi 9. *& l. Aut longa*
23. *ff. eod.* Sextus caſus eſt, ſi inter debitorem, 43
& Fidejuſſorem graves, vel capitales exortæ
ſint inimicitiæ, dummodo non ſint exortæ
culpa Fidejuſſoris, quia alias poſſet ſic pro
ſuo libitu ſe liberare a Fidejuſſione; Barboſa
loc. cit. num. 14. Pirbing *loc. cit. num.* 18. Surd.
de aliment. tit. 1. *q.* 45. *num.* 73. Reiffenſtuel
loc. cit. num. 72. *arg. l. Filius Familias* 8. §.
final. ff. de Procurat.

Principalis debitor tenetur de jure Fidejuſ- 44
ſorem relevare, eumque ab omni moleſtia in-
demnem conſervare, ac eumdem reintegrare
de omnibus per eum ſolutis; Rota *part. dec.*
373. *num.* 2. *in fine, part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 206.
num. 1. *cum ſequent. & num.* 10. *cum ſequent.*
part. 13. *dec.* 305. *num.* 1. *cum ſeq. part.* 17.
dec. 310. *num.* 1. *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 43. *n.* 1.
dec. 89. *n.* 8. *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 561. *num.* 1.
& ſæpe alibi. Immo non ſolum tenetur con- 45
ſervare indemnem Fidejuſſorem pro ſumma,
pro qua fidejuſſit, ſed etiam pro omni da-
mno, & intereſſe paſſo ratione fidejuſſionis;
Rota *part.* 17. *deciſ.* 287. *num.* 7. *part.* 11. *dec.*
270. *num.* 2. *part.* 17. *dec.* 310. *num.* 1. Fide- 46
juſſor poteſt paciſci, & de jure aliquid reci-
pere in compenſationem imminentis periculi,
quod ſubit in fidejubendo; Rota *part.* 2. *dec.*
69. *n.* 3. *dec.* 139. *num.* 3. *part.* 13. *dec.* 121.
num. 8. *& ſeq. & dec.* 139. *num.* 9. *& ſeq.*
Etiamſi debitor exiſtat idoneus, quia ſemper 47
aliquod Fidejuſſori imminet periculum; Rota
part. 13. *dec.* 121. *num.* 15. *& dec.* 539. *n.* 16.
& ſeq. Regulariter de ſtylo Mercatorum per- 48
ſolvuntur pro fidejuſſore duo in ſingula cen-
tenaria; Rota *part.* 13. *dec.* 121. *num.* 5. *&*
dec. 539. *num.* 6. *& ſeq.* Creditor poteſt ac- 49
ceptare moderatum pretium, ut Fidejuſſorem
liberet a Fidejuſſione periculoſa, vel mole-
ſta, quam ſuſcepit pro debitore. Molina, Sà,
Roderic. Alloza cum La Croix *lib.* 2. *part.* 2.
num. 1107. Creditor compelli non poteſt, ut 50
habito uno Fidejuſſore, admittat alium, ſicu-
ti compelli non poteſt, ut loco prioris hypo-
thecæ admittat aliam, quia habet jus ſtandi
primo contractui; Roderic. *q.* 12. *num.* 25. La
Croix *l. c. num.* 1107. & alii. Si tamen Cre- 51
ditor admiſerit alterum Fidejuſſorem, libera-
tur primus; Caſtropal. §. 2. *num.* 5. *&* 6. La
Croix *loc. cit. num.* 1107. & alii paſſim. Fi- 52
dejuſſores plures, quando ſunt omnes in ſoli-
dum obligati, ſicuti reſpectu debitoris princi-
palis ſunt Confidejuſſores, ita alter alteri ad
invicem ſunt etiam Fidejuſſores pro rata, &
ratio-

Digitized by Google

ratione ſolidi alter pro altero tenetur, & con-
53 veniri poteſt; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 267.
n. 1. 2. & 3. Ac ideo, ſi alter ex Confide-
juſſoribus in ſolidum obligatis ſolvit Credito-
ri principali, poteſt repetere ratam partem
adverſus alios confidejuſſores; Rota *part.* 1. *dec.*
362. *num.* 5. & *ſequent. part.* 3. *dec.* 350. *n.* 1.
part. 5. *tom.* 2. *dec.* 487. *num.* 8. & *ſeq.* &
dec. 617. *num.* 1. & *ſequent. part.* 16. *dec.* 135.
n. 14. & *ſequent. part.* 17. *dec.* 330. *nu.* 1. *cum*
54 *ſeq.* Quilibet tamen Confidejuſſor, pro eo,
quod ſolvit, habet actionem mandati contra
principalem debitorem; *l. Si remunerandi* 6.
§. 2. *ff. mandati*, & §. 6. *Inſtit. de Fidejuſſ.*
ibi: *Siquidem autem Fidejuſſor pro reo ſolverit*,
ejus recuperandi cauſa habet cum eo mandati ju-
dicium; Rota *part.* 7. *tom.* 2. *deciſ.* 386. *n.* 23.
55 *part.* 6. *deciſ.* 222. *num.* 9. & *ſeq.* Inſuper ha-
bet etiam Fidejuſſor actionem negotiorum ge-
ſtorum adverſus principalem debitorem ad re-
perendum id, quod ſolvit, & indemnitatem
conſequendam; *l. Sed videamus* 4. *ff. de ne-*
gotiis geſtis; Rota *part.* 6. *deciſ.* 223. *num.* 10.
& *ſeq. part.* 10. *deciſ.* 232. *num.* 13. Fidejuſſor
enim ſolvendo non ſuum gerit, ſed principa-
lis debitoris negotium; Rota *part.* 2. *deciſ.*
487. *n.* 5.

Additiones ex aliena manu.

56 Inter eos, qui fidejubere prohibiti ſunt, re-
fert Auctor *num.* 10. & Clericos, eoſque fide-
jubere prohibitos eſſe contendit tam jure Ci-
vili *in Novella* 123. *cap.* 6. quam jure Cano-
nico *in Cap.* 29. *Cauſ.* 11. *quæſt.* 1. & *in cap.*
1. *de Fidejuſſor.* Cenſet tamen *num.* 16. quod
57 facta a Clerico fidejuſſio illicita, non item ir-
58 rita ſit. At ſi revera prohibiti fuiſſent Clerici
fidejubere, irrita quoque eſſet fidejuſſio, nam
in *novella* 123. *cap.* 6. quæ hanc in rem alle-
gatur, habetur: *Quod contra fidejuſſores Cle-*
ricos nulla ſit danda actio: & ita quoque ſen-
tiunt Brunemann. *Jur. Eccleſ. univerſ. lib.* 2.
cap. 15. §. 32. Stryk. *in uſ. modern. Pandect.*
lib. 46. *tit.* 1. §. 3. Lauterb. *ad tit. de Fide-*
juſſ. §. 13. Cyriac. *controv. forenſ.* 212. *nu.* 9.
& *ſeq.* Hering. *de Fidejuſſor. cap.* 7. *num.* 239.
& *ſeq.*
59 Meo autem judicio, nec jure Civili, nec
jure Canonico prohibiti in univerſum ſunt
60 Clerici fidejubere. Quod enim attinet ad jus
Civile, *Novell.* 123. *cap.* 6. non omnem Cle-
ricorum, ſed illam tantum prohibet fidejuſ-
ſionem, quæ *pro exactionibus fiſcalium ſanctio-*
num, aut conductione publicarum & alienarum
poſſeſſionum, aut curatione domus, aut procura-
tione litis ſuſcipitur; idque quia, quum admi- 61
niſtratio negotiorum ſæcularium Clericis ſit
interdicta, congruum viſum fuit *Juſtiano* irri-
tam declarare fidejuſſionem illam, quam Cle-
rici ſuſcipiunt pro memoratis cauſis, ex qui-
bus obligari nequeunt. Si itaque *in novella* 62
hac adeſt exceptio, Regula in contrarium for-
manda eſt, quod Clerici ex fidejuſſionibus ob-
ligari queunt. Solet & allegari *Novella* 86. 63
Leonis. At ea prohibentur Clericis *ſponſiones*,
quæ ſane fidejuſſiones haud ſit.

Nec Jus Canonicum Fidejuſſiones Clerico- 64
rum prohibuit. Affertur primo loco Canon
Apoſt. 19. quem alii 20. dicunt. At Canones 65
Apoſtolicos *ſubleſtæ fidei* eſſe, nec ullum inde
idoneum argumentum ſtrui poſſe, noto hodie
notius eſt. Canon 29. *cauſ.* 11. *quæſt.* 1. de-
ſumptus eſt ex quiſquiliis *Iſidori*. Accedit, 66
quod in eo inter alias qualitates, quæ in Epi-
ſcopo deſiderantur, hæc quoque ponitur: *Ne* 67
fidejuſſor exiſtat: At hinc, ut nemo non vi-
det, erui nequit generalis prohibitio omnibus
Clericis facta ne fidejubeant. Reſtat ut diſſe- 68
ramus *de cap.* 1. *de Fidejuſſor.* ubi legitur:
Clericus Fidejuſſionibus inſerviens abjiciatur:
Deſumptus dicitur textus hic ex *Concilio Can-* 69
tuarenſi, ut indicat rubrica. At ſecundum non- 70
nullos interpretes referre videtur Canonem
19. vel 20. Apoſtolicum. Quidquid autem hu- 71
jus rei ſit, de Clerico fidejubente vix vide-
tur loqui. Lectio adhuc dubia eſt. Alii enim 72
legunt *Fidejuſſoribus inſerviens*, alii *Fidejuſſio-* 73
nibus inſerviens; Pith. *in not. ad dict. c.* 1. At
utra lectio amplectatur ſermo eſt de iis Cle-
ricis, qui fidejuſſiones procurant, conciliant,
& inſtar Proxenetarum ſunt; Boehmer. *in*
Decretal. lib. 22. §. 10. Proxima quoque eſt
interpretatio Grananiet. *in dict. cap. ſub nu.* 4.
Verius (ſunt ipſiſſima verba) *dicendum eſt*
ideo in ſpecie noſtri Textus fidejuſſionem Clericis
fuiſſe prohibitam, non ex eo, quod ipſi Fidejuſ-
ſores eſſe non poſſunt, ſed ex eo, quod principa-
liter ſpe lucri fidejuſſores ſe præbebant, & ſic
quaſi fidejuſſionibus inſervientes, ſeu debitorum
Proxenetæ, quod illicitum Clericis, & animad-
verſione dignum erat, ideo juſta de cauſa tam
gravi pœna puniebantur, quæ interpretatio dedu-
citur ex verbis illius textus, ibi: *Fidejuſſionibus*
inſerviens: *quod idem eſt ac ſi textus diceret*:
Fidejuſſionibus pro lucro ſe offerens: Eademque
fuit interpretatio Morl. *in Empor. jur. tit.*
8. *quæſt.* 25. *num.* 34. Quod ſi etiam ſtandum 74
ſit interpretationi Grananiet. & Morl. paret,
non regulam, ſed exceptionem tradi, adeoque
male regulam ab exceptione peti.

75 Viſum eſt, quod nec jure Civili , nec jure
Canonico prohibiti ſunt Clerici fidejubere .
76 At ſi rem ex vero æſtimare velimus, jus Ca-
nonicum potius fidejuſſiones Clericorum obli-
gatorias ſupponit . Expreſſe enim *in cap.* 2.
de Fidejuſſor. ſupponitur Clericos fidejuſſores
coactos fuiſſe ad ſolvendum debitum fidejuſ-
ſorium , nec tamen Pontifex revocavit eam
ſententiam, prout ſane revocaſſet , ſi fidejuſ-
ſio eorum irrita fuiſſet . Idque ipſum ſuppo-
77 nitur *in cap.* 3. *eod. titul.* Non ignoro , plu-
res reponere ſolere, ideo huic fidejuſſioni ro-
bur adſcriptum fuiſſe, quod Clericus pro Cle-
78 rico interceſſerat . At ſe fundat hæc interpre-
tatio in erroneo illo principio, quod generatim
fidejuſſio Clericorum omni juris vinculo ſit de-
ſtituta, id quod tamen jure Canonico, ut re-
cognitum eſt, demonſtrari nullo pacto poteſt.
79 De fidejuſſore in Criminalibus plures occur-
runt quæſtiones, eæque in Foro frequentes.
At de iis vide , ubi res poſtulat, Stryck. *in uſ.
modern. Pandect. lib.* 46. *tit.* 8. *& plures ſe-
quent.*

F I D E S.

S U M M A R I U M.

1 *Fidei vocabulum in jure & in S. Scriptura quot habeat acceptiones*, ad n. 3

4 *Quæ ſit Fidei divinæ definitio , & eſſentia, & quomodo hujuſmodi fides alias appelletur*, ad num. 6

7 *An Fides Patrum V. T. eadem fuerit ac noſtra*, ad num. 8

9 *Fides divina quomodo a Theologis ſpectetur , & quanta ſit ejuſdem neceſſitas*, ad num. 10

11 *An Fides explicita de exiſtentia Dei ac ejus præcipuis attributis ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii*.

12 *An autem Myſterium SS. Trinitatis , & Incarnationis D. N. J. C. ſit explicite credendum neceſſitate medii*, ad n. 18

19 *Quid Fideles omnes ad uſum rationis perducti teneantur ſub mortali neceſſitate præcepti explicite credere , & ſaltem quoad ſubſtantiam ſcire*.

20 *An ſufficiat Fides ex teſtimonio humano, aut ſimili naturali motivo*.

21 *An & quando Fideles obligentur ad eliciendos actus Fidei internos*, ad n. 27

28 *An ullo unquam caſu liceat Fidem negare externe* , ad n. 32

33 *An poſſit licite Fides fugiendo , vel alia quadam ratione occultari* , ad n. 36

37 *Quid permiſſum vetitumve ſit Laicis circa diſputationes de Fide* , ad n. 42

43 *Qui ſint Orthodoxi & qui Heterodoxi , & quæ ſit fides mortua , & quæ fides viva*, ad n. 44

45 *An in damnatis , ac animabus Purgatorii adſit fides divina .*

46 *Fidei divinæ myſteria quomodo ſint exploranda ac credenda .*

47 *Subjunguntur alia ad rem ſpectantia*, ad num. 60

61 *Accedit Appendix , ſive novus de fide Articulus ex aliena manu*, ad n. 76

FIdei vocabulum generatim acceptum varias 1
in jure habet ſignificationes, quas refert Gloſſa *ad Rubricam de Summa Trinitate, & Fide Catbolica*, verb. *Fides* , & alia Gloſſa in *c. Movet* 22. *q.* 1. verb. *Neque* . Quandoquidem enim Fides ſumitur pro fidelitate, ſeu ſecuritate in ſervandis promiſſis, ut in *c. Noli* 23. *q.* 1. ibi: *Fides quando promittitur, etiam hoſti ſervanda eſt, quanto magis amico?* quo ſenſu videtur intelligendum illud ad Roman. 3. *Numquid incredulitas eorum fidem Dei evacuabit?* ideſt fidelitatem, & veracitatem in promiſſis. Interdum pro fidelitate ſeu caſtitate thori, prout eſt unum ex tribus bonis matrimonii, ut in *c. Omne* 27. *q.* 2. Aliquando pro Fidei Sacramento, ſive pro Baptiſmo, ut in *c. Nihil eſt aliud, de conſecrat. diſt.* 4. Nonnunquam pro ipſamet promiſſione, ut in *cap.* 1. *de ſponſa duorum* , & §. *Venditæ* , *Inſtit. de rerum diviſ.* ibi: *Si is, qui vendit , Fidem* (hoc eſt promiſſionem) *emptoris proſequutus fuerit* , & ſic accipitur fides 1. ad Timoth. *c.* 5. dum dicitur: *juniores viduæ primam fidem irritam fecerunt* , ideſt voti promiſſionem non impleverunt. Idem pro fiducia conſequendi rem deſideratam, aut promiſſam, ut *Matth.* 14. ibi: *Modicæ fidei quare dubitaſti?* & Jacobi *cap.* 1. ibi: *Poſtulet in Fide nihil hæſitans*. Sumitur etiam pro coſcientia, ſeu dictamine ipſius, *ut Roman.* 14. *& c. ult. de præſcriptionib.* ibi: *Quoniam omne quod non eſt ex Fide* (ideſt ſecundum dictamen conſcientiæ) *peccatum eſt*, & in hoc ſenſu dicitur quis *Poſſeſſor bonæ Fidei*, vel *malæ Fidei*, juxta quod poſſidet rem, ut ſuam , cum dictamine, ſeu credulitate conſcientiæ quod ſit ſua, vel quod non ſit ſua. Item ſumitur pro æquitate in
con-

Digitized by Google

contractibus conſiderata, qua ratione actiones
quædam dicuntur eſſe bonæ Fidei, & aliæ
ſtricti juris, §. *Actionum autem*, *Inſtitut. de
Actionibus*. Item Fides ſumitur pro Jure, &
fama, quam quis habet ut ei credatur, quo
ſenſu illud Eccleſiaſtici 27. *Qui denudat arcana
amici*, *Fidrm perdit*.

2 Inſuper & magis ad propoſitum Fides acci-
pitur pro credulitate, ſeu aſſenſu intellectus,
qui adhibetur alicui aliquid affirmanti, ſeu
dicenti, quod non videtur, propter ejus au-
ctoritatem; quo ſenſu dicitur probis adhibendam
eſſe Fidem; & quidem auctoritas hæc ſi ſit Ho-
minis dicitur *Fides humana*, ſi Dei, *Fides Di-
vina*. Unde ut habetur *in c. In Domo* 11.
diſt. 4. de pœnit. fides eſt Fide re non viſa, *&*
3 *unde eſt meritum fidei*. Tandem Fidei nomen
accipitur pro collectione Articulorum Fide di-
vina credendorum, ſive pro objecto materiali
ipſius, juxta illud Symboli D. Athanaſii: *Hæc
eſt fides Catholica*, & *c. Hæc eſt fides* 24. *qu*. 1.
ibi: *Hæc eſt fides*, *quam in Eccleſia Catholica
didicimus*, *quamque ſemper tenuimus*, *& tene-
mus*, & diſtinctiſſime habetur *in c. Firmiter
credimus* 1. *de Summa Trinitate*, *& fide Ca-
4 tholica*. Hæc Fides definitur ab Apoſtolo *ad
Hebræos* 11. his verbis: *Eſt autem fides*, *ſpe-
randarum ſubſtantia rerum*, *argumentum non ap-
5 parentium*. Hac Fide fidelis credit Deum,
credit in Deum, & credit in Deo. Credere
Deum eſt credere ipſum eſſe; credere in Deum,
eſt credendo Deum amare, & amando in eum
ire, ac membris ejus incorporari; credere au-
tem Deo eſt credere verbis ejus; Monacell.
6 *part*. 2. *tit*. 16. *form*. 3. *n*. 28. Hæc Fides vo-
catur Catholica, ideſt Univerſalis, quia per
prædicationem Evangelicam toto Orbe Terra-
rum longe, lateque diffuſa exiſtit, juxta illud
Propheticum, *Pſal*. 18. ibi: *In omnem terram
exivit ſonus eorum*, *& in fines Orbis terræ ver-
ba eorum*, & illud Chriſti Domini, Marc. *cap.
ultim*. ibi: *Euntes in mundum univerſum prædi-
cate Evangelium omni Creaturæ*, & Actor. *cap*.
1. ibi: *Eritis mihi teſtes in Jeruſalem*, *& in
omni Judæa*, *& Samaria*, *& uſque ad ulti-
mum terræ*. Inſuper eſt Univerſalis etiam quoad
tempus, nam numquam deficiet, ſed ſemper
durabit uſque ad finem mundi, non obſtanti-
bus quibuſcumque perſecutionibus, ſicut &
ipſa Sancta Eccleſia Catholica juxta infallibi-
lem Chriſti Domini promiſſionem, *Matth*. 16.
Divo Petro factam, ibi: *Tu es Petrus*, *& ſu-
per hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, *&
portæ Inferi non prævalebunt adverſus eam*, &
aliam itidem infallibilem promiſſionem ab ipſo
factam, *Matth*. 29. ibi: *Et ecce vobiſcum ſum
omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi*,
cum aliis ſimilibus. Item Fides hujuſmodi di-
citur Orthodoxa, vide infra *num*. 43.

Eadem Fides fuit Patrum Veteris Teſta- 7
menti, & noſtra. *Eſt communis* inter Catho-
licos, & expreſſe tradit D. Auguſtinus *Epiſt*.
157. *ad Optatum*, ibi: *Unius mediatoris Dei*,
*& hominum Jeſu Chriſti ſaluberrima fide etiam
illi Juſti ſalvi facti ſunt*, *qui priuſquam veni-
ret in carne*, *crediderunt in carne venturum*:
Eadem fides eſt, *& illorum*, *& noſtra*, & in
tract. 45. *in Joan*. *n*. 9. ſic expreſſe dicit: *An-
te Adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti*, *qui
humilis venit in carne*, *præceſſerunt juſti*, *ſic in
eum credentes venturum*, *quomodo nos credimus
in eum*, *qui venit*. *Tempora variata ſunt*, *non
fides*, *quia & ipſa verba pro tempore variantur*,
cum varie declinantur. *Alium ſonum habet*, Ven-
turus eſt, *alium ſonum habet* Venit. *Mutatus
eſt ſonus* Venturus eſt, & Venit; *eadrm ta-
men fides utroſque* conjungit, *& eos*, *qui* Ven-
turum eſſe, *& eos*, *qui eum* Veniſſe *credide-
runt*, *diverſis quidem temporibus*, *ſed utroſque
per unum fidei oſtium*, *hoc eſt per Chriſtum vi-
demus ingreſſos*. Et ad hoc propoſitum addu-
cit Apoſt. 2. *ad Corinth*. 4. dicentem: *Haben-
tes eumdem ſpiritum fidei*. Et facit ad hoc id,
quod idem Apoſtolus ſcribit ad Hebræos *cap*.
11. ibi: *Juxta fidem defuncti ſunt omnes iſti*
(ſcilicet Patres antiqui Teſtamenti) *non acce-
ptis repromiſſionibus*, *ſed a longr eas aſpicientes*,
ex quo patet, quod licet a longe aſpicientes,
& ſolum implicite multa crediderint de Chri-
ſto venturo, nondum acceptis repromiſſioni-
bus, realiter tamen quo ad ſubſtantiam juxta
Fidem noſtram defuncti ſunt omnes iſti, & ſic
una, & eadem Fides fuit Patrum Veteris Te-
ſtamenti, & noſtra.

Non valet objicere, quod multa nunc ſint 8
credenda de Fide, quæ prius de Fide non
erant, adeoque mutata ſit Fides. Non valet,
inquam, quia aliud eſt dicere quod multa
prius non erant tenenda de Fide, *quoad nos*,
cum nondum fuiſſent ab Eccleſia, ut talia, de-
clarata, & nobis propoſita, & aliud eſt di-
cere, quod multa prius non erant de Fide
quoad ſe. Quamvis enim prius non obligare-
mur ad multa credenda de Fide explicite, ad
quæ nunc poſt definitionem Eccleſiæ obliga-
mur, nihilominus tamen jam in ſe, &
quoad ſe erant de Fide æque, ac nunc ſint,
& quoad Fidem in hoc ſenſu acceptam nulla
facta eſt mutatio, nec unquam fiet per quam-
cumque declarationem Eccleſiæ, ex quo im-

mutabiliter idem ſemper fuerit, ſit, & ſemper erit objectum Fidei, ejuſque articulorum, quoad ſubſtantiam, & mutatio ſolum facta eſt quantum ad majorem ipſorum explicationem, & obligationem expreſſe profitendi, & credendi explicite illos articulos, qui ſolum antea credebantur implicite, utpote contenti in aliis credibilibus, ſive articulis Fidei. Unde Fides *quoad ſubſtantiam*, & *quoad ſe* nunquam mutatur, neque creverunt ſucceſſu temporis ejus articuli in hoc ſenſu, ſed ſolum *quoad nos*, nempe quoad nobis impoſitam obligationem credendi multos articulos explicite, qui prius credebantur implicite. Ita S. Th. 2. 2. *qu.* 1. *art.* 9. & 10. S. Bonavent. *in* 3. *diſt.* 25. *art.* 2. *quæſt.* 2. S. Auguſt. *in Pſalm.* 50. *circa fin.* & *ſerm.* 7. *de Sanctis*, & *lib.* 1. *Retract.* *cap.* 13. S. Leo *ſerm.* 3. *cap. de Nativit.* & communis aliorum.

9 Fides Divina ſpectatur ſecundum habitum, & ſecundum actum. Fides habitualis a Theologis dicitur virtus, principium, & qualitas quædam ſupernaturalis, qua elevamur, & inclinamur ad credendum Deo, & illis, quæ nobis divinitus revelantur propter ſummam, & infallibilem ipſius ſupremi Revelantis auctoritatem. Fides actualis ſunt actus, ſeu aſſenſus ex illa virtute procedentes, quibus firmiter Deo revelanti, ac revelatis aſſentimur, unde Fides ſecundum habitum dicitur Una, juxta illud Apoſtol. *ad Epheſ.* 4. *Unus Deus, Una Fides*; Secundum actum vero eſt multiplex; videlicet multi ſunt actus Fidei, ſeu actus credendi: quandoque enim actum Fidei elicimus circa unum articulum, quandoque circa alium, quandoque circa omnes.

10 Fides non ſolum habitualis, ſed & actualis, ſeu accepta pro ipſo actu credendi aliquod ſupernaturale objectum, fuit, eſt, & erit omnibus uſum rationis habentibus pro quocumque ſtatu neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem. *Communis*, & patet expreſſe ex Apoſtolo *ad Hebræos* 11. ibi: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo, credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*, quæ verba communiter a Doctoribus intelliguntur non ſolum de Fide habituali, quam ſolam ſuſcipiunt parvuli in Sacramento Baptiſmi, ſed etiam de Fide actuali quorumdam myſteriorum, quandoque ab Adultis habenda. Unde merito ab Innocentio XI. *die* 2. *Martii* 1697. fuit damnata ſequens propoſitio inter alias ordine 16. *Fides non cenſetur cade-*
11 *re ſub præceptum ſpeciale & ſecundum ſe*. Fides
explicita de exiſtentia veri Dei, & quod is ſit juſtus Remunerator decernens præmia juſtis, & improbis ſupplicia, omnibus adultis uſum rationis habentibus eſt neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii. *Communis*, & deſumitur ex citatis verbis Apoſtoli *ad Hebræos* 11. *Sine fide impoſſibile eſt &c.* & expreſſe habetur ex propoſitione 22. inter damnatas ab Innocentio XI. die qua ſupra: *Non niſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris*. An autem Myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit explicite credendum neceſſitate medii? variæ ſunt Doctorum ſententiæ.

Prima ſententia docet, Fidem explicitam 13
SS. Trinitatis, & Incarnationis poſt promulgationem Evangelii eſſe neceſſariam neceſſitate medii ad juſtificationem, & ſalutem æternam. Ita S. Thom. *in* 3. *diſp.* 25. *q.* 2. *art.* 1. *art.* 1. *qu.* 1. *ad* 2. S. Bonaventura *ibid. art.* 2. *q.* 3. Durand. *ibid. q.* 1. *n.* 9. Gabriel. *ibid. art.* 2. *concluſ.* 3. Molina 1. *p. q.* 1. *art.* 1. *ad* 2. Valentia 2. 2. *d.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 2. *n.* 8. & *ſeq.* Granado *controv.* 1. *de fide tract.* 10. *diſp.* 2. *ſect.* 2. *n.* 13. Felix Poteſtas *tom.* 1. *n.* 275. Maſtrius, Sannig, Filliucius, Baſſæus, & quampluri-
mi. Secunda ſententia docet, Fidem explici- 14
tam SS. Trinitatis, & Incarnationis etiam poſt promulgationem Evangelii non eſſe ſimpliciter neceſſariam neceſſitate medii ad juſtificationem, & ſalutem æternam. Ita Sotus *in* 4. *d.* 5. *q.* 2. *art.* 2. Vega *lib.* 3. *in Trid. c.* 19. & 20. Medina *lib.* 4. *de recta in Deum fide*, *cap.* 10. Corduba *in quæſtionario lib.* 2. *q.* 5. Sa, verb. *Fides*, Caſtrop. *tom.* 1. *tra.* 4. *d.* 1. *punct.* 9. *n.* 7. Hurtad. *de fide d.* 8. *diff.* 7.
Azorius *t.* 5. *lib.* 8. *cap.* 6. *q.* 9. alii. Tertia 15
ſententia docet, talem Fidem explicitam eſſe neceſſariam neceſſitate medii, non ad juſtificationem, ſed ad glorificationem. Ita Canus *de Sacramentis in genere part.* 2. Ledeſma *in* 2. *part. q.* 9. *art.* 2. Caſtro *l.* 2. *de lege pœnit. cap.* 14. Bannes 2. 2. *q.* 2. *art.* 8. *dub. ult.* &
alii. Quarta ſententia docet, Fidem explici- 16
tam horum Myſteriorum eſſe per ſe neceſſariam neceſſitate medii ad juſtificationem, & ſalutem æternam; per accidens autem, ſcilicet ratione ignorantiæ invincibilis, ſufficere Fidem explicitam eorum in voto; ſicut enim Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medii in re, vel in voto, ita Fides explicita eorum Myſteriorum eſt neceſſaria in re, vel in voto. Ita Suarez, *diſp.* 12. *de fide ſect.* 4. *n.* 11. Lugo Cardin. *diſp.* 12. *de fide ſect.* 4. *num.* 88.

Lean-

Digitized by Google

Leander *part.* 6. *tract.* 2. *quæſt.* 6. & probabilius Viva *ad propoſit.* 65. *Innocent. XI. n.* 10. & alii.

17 Ex ſupradictis ſententiis prima tamquam probabilior eſt tenenda. Colligitur ex Symbolo S. Athanaſii, ibi: *Quicumque vult ſalvus eſſe, ante omnia opus eſt, ut teneat Catholicam fidem . . . Fides autem Catholica hæc eſt, ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate veneremur . . . Sed neceſſarium eſt ad æternam ſalutem, ut Incarnationem quoque Domini noſtri Jeſu Chriſti fideliter credat.* Et ratio eſt: quia hæc duo myſteria ſunt fundamentum totius noſtræ ſalutis, nam in nomine SS. Trinitatis confertur Baptiſmus, ſine quo nemo poteſt ſalvari. Per Chriſtum vero ſumus redempti, atque ſalvari, ipſeque ſimul eſt verus Deus, verique Dei Filius, per quem creati ſumus.

18 Nec valet objicere, quod, data noſtra concluſione, ſequeretur, quod Gentilis, qui ignorantia invincibili horum Myſteriorum laboraret, & ſimul obſervaſſet præcepta naturæ, ac Deum ex toto corde diligeret, ſalvari non poſſet, ex quo non crederet explicite myſteria, quæ ignoraret; Hoc autem nullimode eſt dicendum: non valet, inquam, ſic objicere, quia, ſi quis Gentilis, vel alius a pueritia enutritus in ſylvis invincibiliter ignoraret hæc Myſteria, utpote nunquam ſibi propoſita, ſervaſſet legem naturæ, & nunquam mortaliter peccaſſet, Divina providentia provideret, ut vel ſpeciali lumine ſupernaturali interius illuſtraretur, vel ut ab aliquo alio hæc Fidei Myſteria eidem proponerentur, ut ea explicite credere poſſet, prout in ſimili factum legitur Eunucho Reginæ Candacis, *Actorum cap.* 18. & Cornelio Centurioni, *Actorum cap.* 10. Sic S. Thom. *de veritate q.* 14. *art.* 11. *ad* 1. Scotus *in prologo q.* 1. cum ſuis.

19 Omnes Fideles poſtquam ad uſum rationis pervenerint, tenentur ſub mortali neceſſitate præcepti explicite credere, & ſaltem quoad ſubſtantiam, ſeu craſſo modo ſcire myſteria contenta in Symbolo Apoſtolorum, Orationem Dominicam, Præcepta Decalogi, Sacramenta maxime neceſſaria, ut Baptiſmum, Euchariſtiam, & Pœnitentiam. Reliqua vero tunc, quando volunt ſuſcipere. *Communis*; Unde merito ab Innocentio XI. die 2. Martii 1679. fuit damnata ſequens propoſitio ordine 64. *Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam culpabilem neſciat Myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationem Domini noſtri Jeſu Chriſti.*

20 Non ſufficit Fides ex teſtimonio humano, aut ſimili naturali motivo, quia Fides ad ſalutem ſupernaturalem neceſſaria, & quæ eſt radix juſtificationis, ex Tridentino *ſeſſ.* 7. *c.* 8. ibi: *Fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis*, eſt Fides ſtricta ſupernaturalis innixa teſtimonio divino, & nequit haberi ex puris naturalibus, quidquid olim contradixerint Pelagiani, & Semipelagiani hæretici. Immo meritum Fidei conſiſtit in hoc, quod independenter a naturalibus rationibus revelata credimus, præciſe, quia revelavit Deus, qui eſt infallibilis veritatis. Hinc juſtiſſime fuerunt proſcriptæ ab Innocentio XI. die, & anno citaris, ſequentes propoſitiones, ſcilicet 19. in ordine, ibi: *Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium*; 20. ibi: *Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habet ſupernaturalem*; & 21. ibi: *Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis, immo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus*, & 23. ibi: *Fides late dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.*

Omnes Fideles, poſtquam ad uſum rationis pervenerint, obligantur præcepto Divino ad eliciendum quandoque actum internum Fidei. 21 *Communis*, & colligitur ex pluribus Sacræ Scripturæ teſtibus, & ſignanter *ex cap.* 1. *Marci*, ibi: *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ; qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*, *ex cap.* 1. *ad Romanos*, ibi: *Juſtus autem ex Fide vivit*; & *cap.* 3. *ad Galatas*, ibi: *Ex fide juſtificat gentes, Deus*, ex *cap.* 11. *ad Hebræos*, ibi: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo, credere enim oportet, &c.* Unde rectiſſime Alexander VII. die 24. Septembris 1665. damnavit ſequentem propoſitionem primam in ordine, ibi: *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Caritatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.* Non 22 ſufficit autem actum Fidei tantummodo ſemel in vita elicere. *Communis*. Unde merito Innocentius XI. die 2. Martii 1679. damnavit ſequentem propoſitionem in ordine 17. ibi: *Satis eſt actum Fidei ſemel in vita elicere*; & hanc aliam in ordine 65. ibi: *Sufficit illa myſteria* (ſcilicet Trinitatis, & Incarnationis) *ſemel credidiſſe.*

Ad eliciendum actum Fidei tenetur quilibet 23 rationis capax, cum primitus ei ſufficienter

Digitized by Google

Fides proponitur: Communis ; & colligitur *ex cap. 16. Marci*, ibi: *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni Creaturæ ; qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur*. Hinc Infideles adulti non excuſantur amplius ab infidelitate, cum Myſteria Fidei ita illis credibilia proponantur, ut recta ratio eis dictet noſtra Fidem eſſe veram, & contrariam ſectam eſſe falſam. Unde Innocentius XI. die, & anno citatis juſte damnavit ſequentem propoſitionem in ordine 4. ibi : *Ab infidelitate excuſabitur Infidelis non credens, ductus opinione*
24 *minus probabili*. Item ad eliciendum actum Fidei tenetur quiſque, cum graviter tentatur interius contra Fidem, tunc enim tempus eſt reſiſtendi contrariis actibus Fidei, ut *ex 1. Petri cap. 5.* ibi : *Cui* (Diabo-
25 lo) *reſiſtite fortes in fide*. Item ad eliciendum actum Fidei internum tenemur, quando urget præceptum confitendi Fidem exterius ; hanc enim debite, ac veraciter confiteri non poſſumus, niſi interior Fidei aſſenſus accedat. Herincx *diſp. 7. de Fide quæſt. 8. num. 77.* Baſſæus verb. *Fides 1. num. 16.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 1. num. 2. ſeq.*
26 & alii paſſim. Item tenemur elicere actum Fidei per accidens, quoties urget præceptum alicujus virtutis exercendæ, quam ſine Fide non poſſumus exercere, & ſic eliciendus eſt actus Fidei ſaltem implicitus, quoties eliciendus eſt actus Spei, aut Caritatis ; unde S. Auguſtinus *cap. 7. Enchir.* ſic habet : *Fides credit, Spes, & Caritas orant, ſed ſine Fide eſſe non poſſunt* ; quia niſi quis Deum credat, Deum
27 ſperare, aut diligere non poteſt. Item tenemur ſæpius, & frequenter in vitæ decurſu actus Fidei elicere. Huic autem obligationi ſatisfacimus per actus Fidei, qui concurrunt in exercitio aliorum actuum bonorum, v. g. Spei, Caritatis Dei, Pœnitentiæ, Orationis, Recitationis Symboli, Formationis Signi Crucis, auditionis Miſſæ, & hujuſmodi ; Sannig *diſt. 1. de Fide q. 21. n. 3.* Herincx *diſp. 7. de Fide q. 6. n. 76.* Reiffenſtuel *tract. 4. de virtutibus Theologicis diſt. 2. q. 3. n. 34. & 35.* La Croix *lib. 2. num. 51.* & alii communiter.
28 Nullo unquam caſu, adeoque nec mortis vitandæ cauſa licet Fidem negare externe, quamvis ea retineatur interne. *Eſt de Fide, & communis* inter Catholicos, atque in Concilio Romano ſub Cornelio Papa definita contra hæreſim Elceſeitarum, & contra Gnoſticos, & Priſcillianiſtas, qui dicebant, poſſe inſtante perſecutione negari Fidem exterius ; dummodo ſervaretur interius ; teſte enim Baronio ad annum 254. fuit in dicto Concilio damnata tamquam hæretica ſequens propoſitio : *Licitum eſt exterius Fidem negare inſtante perſecutione, & ſufficit eam in animo ſuo interius retinere*. Et veritas noſtræ concluſionis habetur expreſſe ex verbis Chriſti, *Matth. 10.* ibi : *Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo*. Idem habetur *Marci* 8. & idem dicit Apoſtolus 2. *ad Timoth. cap.* 2. ibi : *Si negaverimus eum, & ille negabit nos*, & patet ex glorioſis exemplis tot millium SS. Martyrum, qui mori maluerunt, quam Fidem exterius negare. Immo 29
nedum nullo unquam caſu licet Fidem negare externe, ſed inſuper tenemur de præcepto aliquando eam externe profiteri. *Communis*, & patet ex verbis Chriſti *Matth.* 10. ibi : *Omnis ergo, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo : & Lucæ 9.* ibi : *Qui me erubuerit, & meos ſermones, hunc Filius hominis erubeſcet*. Dici- 30
tur autem notanter *aliquando*, quia duplex eſt præceptum confeſſionis, ſeu profeſſionis externæ Fidei, ſcilicet præceptum negativum de non denegando Fidem externe, quod obligat ſemper, & pro ſemper, cum nunquam liceat Fidem exterius negare, quamvis retineatur corde, & interius ; & præceptum affirmativum de confitendo Fidem externe, quod obligat quidem ſemper, ſed non pro ſemper ; & ſolummodo pro aliquo determinato tempore. Unde per hoc affirmativum præce- 31
ptum tunc præſertim obligamur ad externam Fidei confeſſionem, quando per ejus omiſſionem ſubtraheretur honor debitus Deo, aut utilitas proximo impendenda ; *ſic communis* cum S. Thoma 2. 2. *quæſt. 3. art. 2.* ubi dicit quod tale præceptum affirmativum obligat, *quando per dimiſſionem hujus confeſſionis ſubtraheretur honor debitus Deo, & utilitas proxima impendenda, puta ſi aliquis interrogatus de Fide, taceret, ex hoc crederetur, vel quod non haberet Fidem, vel quod Fides non eſſet vera, vel alii per ejus taciturnitatem averterentur a Fide. In hujuſmodi enim caſibus confeſſio Fidei eſt de neceſſitate ſalutis*. Hinc merito Innocentius XI. *die* 2. *Martii* 1679. damnavit ſequentem propoſitionem in ordine 18. ibi : *Si a poteſtate publica quis interrogetur fidem ingenue confiteri, ut Deo, & Fidei glorioſum, conſulo ; tacere, ut peccaminoſum per ſe, non damno*.
Per ſe loquendo, ſi quis de Fide interro- 32
getur a perſona privata, non peccat ſi tacet, quia tunc eſt potius contemptus perſonæ,

quam

Digitized by Google

quam Fidei ipſius : Si vero tale ſilentium ſit
ſignum negatæ Fidei, vel erubeſcentiæ de con-
fitenda Fide, aut proximo generet ſcandalum,
& occaſionem ſpiritualis ruinæ, tunc ſic ta-
33 cens graviter peccat. *Communis*. Poteſt lici-
te Fides occultari fugiendo; Tempore enim
perſecutionis licitum eſt Chriſtianis fugere,
ſeu ſe occultare, ne interrogentur, & Fidem
confiteri compellantur; Unde idipſum non tan-
tum docuit Chriſtus *Matth.* 10. dicens : *Cum
perſequentur vos in Civitate iſta, fugite in a-
liam*, ſed etiam ipſemet practicavit fugiens
Herodis, & Judæorum perſecutionem, ut no-
tavit Gregorius Papa *in cap. Sciſcitaris* 7. *q.*
1. & ipſum imitati ſunt inter plures alios S.
Athanaſius, & S. Paulus Apoſtolus, ut habe-
tur 2. *ad Corinth.* 11. ibi : *Per murum in ſpor-
tam dimiſſus ſum, & ſic effugi manus ejus.*
34 Non poſſunt tamen licite fugere Epiſcopi, aut
Paſtores, ubi eorum præſentia eſſet ovibus pa-
ſcendis, aut in Fide confirmandis neceſſaria,
etiamſi mors ipſis immineret, quia tenemur
magis diligere proximum in ſpiritualibus,
quam nos in temporalibus. Joannis enim 10.
dicitur expreſſe : *Bonus Paſtor animam ſuam
dat pro ovibus ſuis; Mercenarius autem videt
lupum venientem, & dimittit oves, & fugit.*
35 Item licitum eſt occultare Fidem ſignis, quæ
ex ſe ſunt indifferentia, ut in Terris Turca-
rum, & Hæreticorum uti veſtibus ſecundum
morem eorum ad vitandum mortis periculum,
ſeu ad habendam permiſſionem inibi habi-
tandi pro ſervitio aliorum Catholicorum, ſeu
pro alio juſto fine. Sic etiam non delinque-
ret adverſus Fidei confeſſionem, qui ad oc-
cultandam Religionem, & ad evadendum mor-
tis periculum diebus jejunii carnibus veſcere-
tur in locis Hæreticorum, cum eſus carnium
ſit etiam de ſe ſignum indifferens. Viva *ad
propoſitionem* 18. *Innocentii XI. num.* 14. & 15.
Sanchez *lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 25. Reiffenſtuel *loc.
cit. num.* 47. & alii paſſim. (*a*)

Illicitum tamen eſt occultare Fidem ſignis 36
illis, quæ ad profitendam falſam Religionem
ſunt inſtituta. Sic illicitum eſt, immo pecca-
tum eſſet contra præceptum negativum Fidei,
ſacrificare idolis, coram illis genua flectere,
& hujuſmodi. Illicitum eſſet uti veſtibus In-
fidelium, ſi ab ipſorum Principibus eſſent in-
ſtitutæ in ſignum ad eorum ſectam profiten-
dam. Item illicitum eſſet templa Hæretico-
rum adire, eorum concionibus, & precibus
intereſſe, ſi talia eſſent præcepta ad eorum ſe-
ctam profitendam. Item illicitum eſſet diebus
vetitis comedere carnes ab Infidelibus, & Hæ-
reticis appoſitas ad dignoſcendum, an quis ſit
Catholicus, ſi inde ſequeretur notabilis Divi-
ni honoris diminutio, vel proximi ſcandalum.
Unde Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 8. expreſſe di-
cit : *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non man-
ducabo carnem in æternum.*

Laicis perſonis de Myſteriis Fidei publice, 37
vel privatim diſputare prohibitum eſt ſub pœ-
na Excommunicationis ferendæ, textu expreſ-
ſo *in cap. Quicumque* 2. *de Hæreticis in* 6. §.
Inhibemus, ibi : *Inhibemus quoque ne cuiquam
Laicæ perſonæ liceat publice, vel privatim de
Fide Catholica diſputare, qui vero contrafecerit,
excommunicationis laqueo innodetur.* Ita etiam
iiſdem expreſſis verbis habetur in Conſtitut.
2. Nicolai III. incip. *Noverit* §. 19. ibi : *Item
firmiter inhibemus, ne cuiquam Laicæ perſonæ
liceat publice, vel privatim de Fide Catholica
diſputare, qui vero contrafecerit, excommunica-
tionis laqueo innodetur.* Et concordat Conſtitu-
tio Gregorii IX. incip. *Excommunicamus*. Et
Conſtitutio Innocentii IV. incip. *Noverit*, &
cap. Mulier 29. *diſt.* 23. & *c. Cum ex injuncto*
12. *de Hæretic.* & tenent communiter Docto-
res apud Barboſam *in cit. c. Quicumque n.* 14.
& apud Card. Petram *tom.* 3. *commentar. in
Conſtit.* 1. *Nicolai III. num.* 17. (*b*) Hæc pro- 38
hibitio non ſolum comprehendit diſputatio-
nem Fidei dubitativam, quæ fiat animo im-
pro-

Romanæ Theologi Notæ.

(*a*) In iis vero debet abeſſe ſcandalum, quo poſito uſus ille veſtium, eſus carnium, & alia hujuſmodi illicita omnino ſunt; abeſſe quoque debet periculum contemptus præcepti Eccleſiæ in eo, qui carnibus veſcatur diebus jejunii, ut alibi ab *Auctore* expoſitum eſt.

(*b*) Vide notam in Tom. II. ad verb. *Clerici art.* 1. *n.* 78. ubi oſtenſum eſt, iis temporibus, quibus Canones prohibentes Laicis cum Hæreticis de Fidei articulis diſputare editi ſunt, Clericos vocari conſueviſſe illos, qui ſtudiis erant addicti, & e contra Laicos nominari illiteratos. Hinc patet, non abſolute damnandum fore Laicum in controverſiis apprime verſatum, qui juſtis de cauſis cum Hæretico de Fidei controverſiis certamen iniret; cum cap. *quicumque*, & cap. *Noverit*, & alia ab Auctore citata eum nullatenus ſpectent, nec præfatis prohibitionibus comprehendantur.

Digitized by Google

probandi, ſeu revocandi in dubium aliquem Fidei articulum, quia hoc ſenſu diſputare de Fide eſt prohibitum tam Clericis, quam Laicis; *l. Nemo Clericus*, *Cod. de ſumma Trinitate*, ſed comprehendit etiam diſputationem Fidei confirmativam, qua quis Laicus conſtans in Fide ejus veritatem propugnat contra Hæreticos, & Infideles ex motivo eos convincen-
39 di. Card. Petra *loc. cit. num.* 19. & alii. Talis prohibitio comprehendit omnes Laicos, nedum indoctos, ſed etiam doctos, & quantumvis ad tales diſputationes cum Hæreticis ſuſcipiendas idoneos; Gloſſa *in cit. c. Quicumque* 2. *de Hæretic. in* 6. *verb. Laicæ*, Albertin. *de agnoſcen. aſſertion. quæſt.* 13. *nu.* 5. *& ſequent.* Alphonſ. de Caſtro *de juſta Hæretic. punit. c.* 19. Villalob. *in ſumma tract.* 1. *diffic.* 7. §. 4. Salel. *de mater. Tribunal. Fidei lib.* 1. *cap.* 10. *Regul.* 86. *num.* 85. Del Bene *de Offic. Inquiſit. part.* 1. *dubit.* 155. *petit.* 6. *num.* 7. Verricelli *de Apoſtol. Miſſion. tit.* 2. *de Fide q.* 38. *n.* 11. Petra *loc. cit. n.* 22. & alii. Et ratio eſt, quia hujuſmodi diſputatio non ſolum interdicitur Laicis, quia ipſi præſumuntur ad id minus idonei, & de rebus Fidei minus inſtructi, ſed quia conveniens videtur, ut diſputationes de rebus ſacris a ſolis Eccleſiaſticis, ſacriſque perſonis ſuſcipiantur, & non a Laicis, quemadmodum ipſis omnibus interdicitur prædicationis officium; *cap. Mulier* 29. *diſt.* 23. *cap. Cum ex injuncto* 12. *& cap. Sicut* 14. *de Hæreticis*, ibi: *Cum igitur nonnulli Laici prædicare præſumant*, *& verendum nimis exiſtat*, *ne vitia ſub ſpecie virtutum ſubintrent*. *Nos attendentes*, *quod Doctorum ordo eſt in Eccleſia Dei quaſi præcipuus*, *mandamus quatenus cum alios Dominus Apoſtolos dederit*, *alios prophetas*, *alios vero Doctores*, *interdicas Laicis univerſis*, *cujuſcumque ordinis cenſeantur*, *uſurpare officium prædicandi*. Pegna *Direct. Inquiſit. comm.* 25. *verſ. Verum*, Petra *loc. cit. n.* 2. & alii.

40 Poſſunt tamen Laici docti de Fide diſputare in caſu neceſſitatis, aut evidentis utilitatis, veluti ſi nullus eſſet Eccleſiaſticus idoneus, qui Hæretico ſimplicem plebem ſeducenti opponeretur, vel ſi diſputationem ſuſcipiat rogantibus Clericis; *arg. cap. Mulier* 29. *diſt.* 23. Sic Coninch *de infidelit. diſp.* 18. *dub.* 9. *num.* 145. Becan. *de Fide cap.* 15. *q.* 7. *nu.* 6. Petra *loc. cit. num.* 23. Sive Catholici ſint in locis, ubi permixtim vivitur cum Hæreticis; Ledeſma *in ſumma tom.* 12. *tract.* 1. *cap.* 5. *concluſ.* 23. Cajetan. *in* 2. 2. *qu.* 10. *art.* 7. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 6. *n.* 7. Salell. *cit. Regul.* 86. *num.* 100. Petra *loc. cit. num.* 23. Vericelli *de Apoſtolic. Miſſion. tit.* 2. *de Fide quæſt.* 83. ubi alios caſus enumerat, in quibus Laici docti diſputare poſſunt de Fide. Et ſic pro aliquo 41
ex dictis caſibus intelligendi ſunt Doctores ſentientes Laicos doctos diſputare poſſe de Fide, ut ſentiunt aliqui, quos ſequitur Diana *tom.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 22. vel intelligendi ſunt de Fidei diſputatione materiali, hoc eſt ficta, quæ cum fiat inter Catholicos, uti contingit in noſtris Academiis, ubi exercitii gratia etiam de rebus Fidei cum Laicis diſputamus, ut melius veritatem attingamus, errores propulſemus, etiam Laicis eſt permiſſa, & licita; ſervatis tamen conditionibus, aut circumſtantiis debitis, quas recenſet Doctiſſ. Suarez *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 1. ſcilicet tum ex parte diſputantium, ne ſint viri indocti, ſeu rixoſi, tum ex parte audientium, ne ob eorum ſimplicitatem decipi, aut ſcandalum pati contingat, ut etiam notaverat S. Thomas 2. 2. *qu.* 10. *art.* 7. Fidei autem diſputatio formalis, 42
hoc eſt vera, quæ habetur a Catholicis cum Hæreticis, vel Infidelibus ex motivo eos convincendi, & ſuadendi eis veritates noſtræ veræ Fidei, & in qua diſputantes non ſolum verbis, & argumentis, ut in diſputatione materiali, & ficta, ſed etiam animo, & ſententiis inter ſe pugnant, eſt Laicis univerſis prohibita per Jura adducta *ſub n.* 26. & citat. Doctores, & allatam rationem *ſub n.* 28.

Catholici dicuntur etiam Orthodoxi, quaſi 43
dicas ſanæ fidei, ab Orthos græce, latine idem quod rectus, & Doxa græce, latine idem ac opinio; e contra vero alii, videlicet Hæretici, & Schiſmatici dicuntur Heterodoxi, ideſt alterius opinionis a recta fide, quæ eſt grande Divinæ Miſericordiæ donum ſecundum illud Apoſt. 1. *ad Corinth. cap.* 7. *Miſericordiam conſecutus a Domino*, *ut ſim Fidelis*. Quod ſi, 44
qui Catholice credit peccati letalis foret obnoxius, ejus fides dicitur mortua, eo quia eſt in homine mortuo ad gratiam ratione peccati, quod eſt mors animæ, & propter idem letale fides eſt ſine merito: e contra vero dum fidelis eſt in gratia, ejus fides dicitur viva, quia eſt in homine informato caritate, & gratia, quæ eſt vita animæ; & ratione ejuſdem caritatis, & gratiæ fides eſt meritoria: ex quibus patet in quo differant fides viva, & fides mortua, de qua *Jacobi cap.* 2. *verſ.* 20. *Fides ſine operibus mortua eſt*.

In Damnatis, & Dæmonibus non adeſt Fi- 45
des Divina, hæc namque ſupernaturale Dei donum eſt, & quoddam animæ ornamentum; damnati autem & Dæmones tamquam finaliter

Digitized by Google

ter proſcripti ſupernaturalibus omnibus, ut de facili patet, denudantur a ſupremo juſtiſſimo Judice: & ideo &c. Quod ſi Divus Jacobus Epiſt. Cathol. *cap.* 2. *num.* 19. ait: *& Dæmones credunt, & contremiſcunt*; non eſt ſenſus, quod Dæmones Fidem Divinam habeant; ſed quia cum experiantur finaliter infideles, & finaliter declinatos a Fide Catholica in æternum periiſſe, maniſeſte concludere coguntur ejuſmodi Fidem eſſe veriſſimam, ac de ejus auctore contremiſcere: tum quia ad idem neceſſitantur Dæmones ex evidenti credibilitate *n. ſeq.* poſita: igitur licet &c. non autem &c. Accedit etiam principalius, quod Dæmones credunt non Fide infuſa, ſed naturali, convicti ſcilicet miſerabili experientia, qua primo in ſeipſis Vindicem Dei manum experiuntur: unde dum comparatur fides Peccatorum fidei Dæmonum, id accidit, non quantum ad naturam, ſed quantum ad ſterilitatem, quatenus neutra proficit ad ſalutem. Eſt tamen Fides Divina in animabus Purgatorii, quia ex una parte tamquam ad Gloriam deſtinatæ, donis ſupernaturalibus ſunt capaces; & ex alia parte cum adhuc in patria non ſint, adhuc per ſpeculum, & in ænigmate vident, & non facie ad faciem, ſicut vident Beati, atque ideo &c. Nec obſtat, quod ſint in termino, quia licet ſint in termino meriti, non ſunt tamen in termino ſatisfactionis.

46 Tandem pro complemento præ oculis habendum præſertim in tentationibus, quod ſicut Judicia Dei abyſſus multa, & imperſcrutabilia, ut Sacræ litteræ teſtantur, & conſequenter non ſpiritu præſumptionis inveſtiganda, ſed fideliter timenda, ita Fidei Divinæ Myſteria natura ſua viatorum mentes excedentia, non ſunt præſumptuoſe exploranda, ſed captivato intellectu in obſequium Fidei ſunt propter ſummam, & infallibilem Dei revelantis auctoritatem firmiter credenda. His accedit, quod plurima ex naturalibus, vel difficile, vel nullo modo capimus: *Sapient.* enim 9. *verſ.* 16. legitur: *difficile æſtimamus ea, quæ in terra ſunt, & quæ in proſpectu ſunt invenimus cum labore; quæ autem in Cælis ſunt, quis inveſtigavit? & Eccleſiaſtes cap.* 1. *verſ.* 8. *cunctæ res difficiles, non poteſt eas homo explicare ſermone*, ſicut de facto liquet de fluxu, & refluxu maris, de Syſtemate mundi, ac de natura continui, ubi & arenula eſt lapis Lydius tenuitatem intellectus humani ultro conteſtans: & ita de innumeris aliis in tantum, quod philophari quaſi non videatur niſi pulchre imaginari. Supernaturalia ergo noſtrum quis pertingere poterit? unde *Proverb.* 25. *verb.* 27. *qui ſcrutator eſt majeſtatis, opprimetur a gloria*; & Jerem. 32. *verſ.* 19. Dominus eſt *magnus conſilio, & incomprehenſibilis cogitatu*, & Eccleſiaſtici 3. *verſ.* 22. *Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcipit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curioſus*, quare *Joan.* 20. *num.* 29. *Beati qui non viderunt, & crediderunt*. Licet autem Fidei Divinæ Myſteria non ſint evidenter ſcibilia, ſunt tamen, ut optime docent Theologi, evidenter credibilia, juxta illud Pſal. 92. *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis*; & quidem ex multis motivis, ſed præſertim ex octo illis a meo Doctore *q.* 2. *Prolog.* allatis: nempe ex pronuntiatione prophetica, Scripturarum concordia, auctoritate Scribentium, diligentia Recipientium, rationabilitate contentorum, irrationabilitate aliorum, & ex Eccleſiæ ſtabilitate, ac miraculorum claritate, his, inquam, noſtram Fidem, Scripturam, & Eccleſiam veras eſſe, & non niſi a Deo profectas, evincitur evidenter credibile; de quibus ſingillatim Doctor Subt. *loc. cit.* Maſtrius *diſ.* 6. *de virtut. Theol. quæſt.* 10. *art.* 1. Fraſſen, & alii paſſim. Conſulantur ipſi præſertim a Miſſionariis, qui neophytos facere ſtudent, ideſt novos in fide; Neophytus enim dicitur a *Neos* quod eſt novus, & *Phytos* quod eſt planta: unde *diſt.* 84. *cap. quoniam* Neophytus is dicitur, qui novus eſt in Fide, vel Religione; * quaſi noſtræ Fidei, & Religionis planta novella. *

Fidei Chriſtianæ occultatio cum ſimulatio- 47
ne Machumetiſmi damnatur a Benedicto XIV.
tom. 1. Conſtitut. 89. incip. *Inter omnigenas* 48
§. 3. In Fidei cauſa conniventiæ locos eſſe ne-
quit. Idem Conſtitut. 114. incip. *Redditæ* §. 49
5. Fides plurium Myſteriorum explicita re-
quiritur neceſſitate medii; Aliorum vero ne-
ceſſitate præcepti. Idem Conſtitut. 42. incip. 50
Etſi minime, in qua ad id commendat præ-
ſertim Libellum de Clementis VIII. mandato 51
a Cardinali Bellarmino editum, & approba-
tum pro tradenda Doctrina Chriſtiana.

* Hinc actus Fidei non debet comprehende- 52
re tantum in genere quidquid Fides dictat;
ſed debent etiam credi explicite ea myſteria,
quæ ſciri debent; idem *Inſtit. Eccleſ.* 72.

Actus Fidei, Spei, & Caritatis debent per 53
accidens elici, quum aliqua tentatione urge-
mur, nec illam ſuperare valemus, niſi effica-
cia illorum actuum; *ibid.* §. 20.

Nec ſufficit ad implenda tria iſta præcepta, 54
ſeu Caritas virtualis, quæ in obſequendo di-
vinis

Digitized by Google

viuis præceptis exercetur, nec etiam Fides virtualis, ut ex pluribus damnatis propoſitionibus firmatur, *ibid.*

55 Si quis diuturno ſatis tempore negligit elicere actus Fidei, Spei, & Caritatis, illum verſari in periculo æternæ ſalutis, firmatur *ibid.* §. 21.

56 Num licet Chriſtianis degentibus ſub Turcarum imperio, vel Turcis, qui ibidem agentes convertuntur ad fidem, turcica nomina vel retinere vel ſibi imponere; hoc enim pertinet ad externam fidei profeſſionem. Idem Conſtitut. incip. *Inter omnigenas* ad incolas Regni Serviæ, & finitimarum regionum: & Congregatio univerſalis Inquiſitionis in reſcripto ad poſtulata Epiſcoporum Albanenſium idem edixit. *De Synodo Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 20. §. 9.
59 *nov. edit.* Idque non licet etiam ad evitandas
pœnas, vel quamcumque utilitatem captan-
58 dam. Idem Conſtit. incip. *Quod Provinciale*
§. 1. Eiſdemque nominibus utentes Sacramentorum incapaces declarantur, ac ſuffragiorum poſt mortem indigni; *ibid.* §. 4.

59 Chriſtiani ad Turcas apoſtatantes, deinde redeuntes ad fidem, tenentur coram fidelibus publice abjurare apoſtaſiam: at coram infidelibus non eſt neceſſarium, ſed ſufficit, ut coram ipſis abſtineant ab actibus infidelitatis, deponant veſtem proteſtativam falſæ Religionis; & curent, ut ſucceſſu temporis Infideles agnoſcant vel ab ipſis, vel ab aliis eorum abjurationem, etiam cum periculo vitæ. Ita ex decreto S. Inquiſitionis. *De Synod. Diœc. lib.* 13. *cap.* 22. §. 17. At in Decreto ſervato in Archivo S. Inquiſitionis non legitur hoc additamentum: *curent, ut ſucceſſu temporis &c.* quare ad id non eſſe obligandos fideles, additur *ibid.* §. 18.

60 Fidei Chriſtianæ favor, Legum rigori congruas interpretationes abhiberi ſuadet. Idem tom. 2. Bull. Conſtitut. 28. incip. *Poſtremo menſe* §. 16.

APPENDIX,

ſive novus de Fide Articulus.

Hactenus expoſita (nempe a P. Ferraris) ſatis perſpicue, ac ſolide demonſtrant, Chriſtianum hominem ita paratum eſſe debere ad Fidem tuendam, & eam, dum debitus Deo honor, ac proximi utilitas exigat, palam quoque profitendam, ut perſecutiones, carceres, cruciatus, mortemque potius debeat ſubire, quam eam verbis *vel* factis, explicite *vel* implicite *negando, Deum debito per Fidei confeſſionem honore privare, atque contemnere. Quo autem facilius dubia ſolvi, & explicari queant, quæ orthodoxæ Religionis Miniſtris in Infidelium partibus ſolent paſſim occurrere circa particularia facta, ac caſus nonnullos, quibus vel* facto, *vel* implicite *Catholica Fides violari videtur, brevem hanc inſtructionem addendam eſſe exiſtimavimus, quam partim ex decretis deprompſimus, quæ hac ſuper re ex ſuprema Inquiſitione, pro ſolvendis propoſitis a Miſſionariis dubiis, prodiere; partim ex Pontificiis Conſtitutionibus, quibus abuſus damnantur, qui in nonnullis Infidelium, Hæreticorumque Regionibus, contra divinæ Fidei puritatem, in Chriſtianam Religionem irrepſerant.*

PRimo itaque, Fidem facto ſuo negare dicitur, qui ea faciat, quæ ad falſi numinis, hæreticique hominis obſequium, & cultum referantur; Is enim facto ſuo falſam Religionem profitetur. Atque hanc ob rem ſupremæ Inq. decretis an. 1626. & an. 1669. definitum eſt, *nullo modo licere Chriſtianis, nec ulla cauſa, aut motivo poſſe permitti, aut tolerari*, ut operam ſuam navent ædificandis, inſtaurandis, verrendiſque Templis falſis Numinibus, vel Auctoribus falſarum ſectarum dicatis; aut eorumdem purgandis parietibus, & pavimentis, mundandis altaribus, & aperiendis, claudendiſque foribus. Atque hinc ſequitur, rei de ſe malæ operam dare, ac Facto negare Fidem, qui Idola, quæ Infideles colunt, conſtruant, vel falſi Numinis imagines pingant, quippe falſis Numinibus famulatum præbent, iiſque ſi non per ſe, per alios ſaltem obſequium, cultumque exhibent. 61

Secundo, facto Fidem negant, qui ea faciunt, quæ ritum falſum, ſacrilegumque cultum comprobent, ratumque habeant; Id enim eſt Fidem orthodoxam, quæ hæc damnat, contemnere, falſamque Religionem opere profiteri. Ratum habent ritum, falſumque cultum, qui in Schiſmaticorum, Hæreticorum, Infideliumque Templis, organa, vel alia inſtrumenta pulſent, metros canant, aut concinendos componant, vel artem muſicam alio modo exerceant. Hinc Conſtitut. quæ incipit: *Omnium ſolicitudinum*, qua Prædeceſſorum Decreta confirmantur circa ritus Madurenſes &c. Benedictus XIV. approbat, & mandat obſervari Decretum Cardinalis Tournon, quo prohibetur: *Ne impoſterum Chriſtifideles audeant nec in Pagodis, nec extra, tum occaſione Sacrificio-* 62

Digitized by Google

ficiorum, tum quarumcumque ſolemnitatum ſuperſtitioſo cultu imbutarum, ſonare, aut canere ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, cum nullo modo liceat Chriſti famulis Belial inſervire. Ideoque, ſubdit, *Miſſionarii non ſolum eos monere tenebuntur de prædicta prohibitione, verum etiam illam omnino executioni demandare, & contrafacientes ab Eccleſia expellere, donec ex corde reſipiſcant, & publicis pœnitentiæ ſignis patratum ſcandalum emendaverint.* Hoc modo Fidem negant etiam ii, qui in Infidelium, & Hæreticorum ſcholis falſos eorumdem ritus, & profana a Catholica Fide aliena dogmata doceant, *ex Decret. Sup. Inq.* 2. *Maii* 1711. Nam dum docent, facto ſuo approbant, falſamque profitentur Religionem.

3 Tertio, qui facto aliquo Orthodoxam Religionem in odium Fidei contemnat, ut, qui imperante Infidele Principe in Catholicæ Fidei contemptum, Sacros Ritus ſpernat, carnes, quo prohibentur tempore, comedat, immolatis utatur, Chriſtianorum Templa evertat, ex equo deſcendat dum ante fores tranſit Templi Idolorum; *ex Decret. Sup. Inq.* 1674. Is, & Fidei profeſſionem omittit, quam vigente illo Principis præcepto, quod vim interrogationis habet, palam facere debet, & Fidem ipſam exteriori contemptu negat.

4 Quarto, qui veſtem induat, quæ ex inſtituto hominum, uſu recepto, & approbato, falſæ ſectæ Profeſſorem, ſive falſæ Religionis Miniſtrum deſignet, ut linteam veſtem talarem, quæ Machumetanis Sacerdotibus eſt propria, vel faſciam quandam, qua apud Indos Idolorum Sacerdotes utuntur; Is enim hoc modo falſæ ſectæ profeſſorem ſe ſe oſtendit, ac virtualiter ſaltem Fidem negat; *Decr. Suprem. Inq.* 8. *Julii* 1630.

5 Quinto „ *qui nomina* Turcica, quorum nec „ memores eſſe deberent per labia ſua, aſſu„ munt: abominanda Infidelium Templa, „ quæ Moſchæas vocant, frequentant: Eccle„ ſiaſticorum jejuniorum dies carnium eſu „ profanant, & hæc eo fine, ut Mahumeta„ ni credantur, opera faciunt, quæ menda„ cium in re graviſſima continent, & virtua„ lem Fidei negationem, maxima cum Dei „ injuria, proximique ſcandalo, includunt " quemadmodum legitur *Conſt.* quæ incipit, *Inter omnigenas, tom.* 1. *Bull. pag.* 32. in qua Benedictus XIV. abuſus damnat nonnullos Fidei puritati contrarios, qui in Regno Serviæ, finitimiſque regionibus, in Chriſtianam Religionem irrepſerant; atque decernit, eos, *qui obſtinate in hujuſmodi via impiorum pergere velint, incapaces eſſe Sacramentorum in vita, & ſi impœnitentes deceſſerint, ſuffragiorum poſt mortem, ad quæ nullus Eccleſiæ Miniſter illos admittere præſumat; alioquin a proprio Epiſcopo Canonicis pœnis plectendus erit.*

Sexto, qui ritus uſurpent falſæ Religionis 6 proteſtativos; hujuſmodi enim uſu errores contra Chriſtianam Fidem, quos indicant, ſe ſe approbare demonſtrant, ac falſæ ſectæ profeſſores exterius manifeſtantur. Hinc in citata *Conſt. Inter omnigenas*, circumciſionis uſus Mahumetanorum more damnatur: *Conſt. Omnium ſollicitudinum*, de qua ſupra, *Mulieribus*, in Regno Madurenſi, & ei finitimis Regionibus, *prohibetur deferre collo appenſum in ſignum contracti Matrimonii Taly, quod præfert imaginem licet informem Pullejaris, ſeu Pyllejaris Idoli nuptialibus Cæremoniis præpoſiti*; & Chriſtianis omnibus prohibetur, *cineres ex vaccæ ſtercore confectos, & impiam Gentilium Pœnitentiam a Rutren inſtitutam redolentes, benedicere, eoſque fronti Sacro Chriſmate delinitæ impingere, ſive quæcumque alia ſigna albi, vel rubri coloris, quibus Indi ſuperſtitioſiſſimi, vel in fronte, vel in pectore, aut in alia quavis corporis parte utuntur, deferre*: Et *Conſtit. Ex quo ſingulari*, quæ eſt *de Ritibus Sinenſibus, tom.* 1. *pag.* 118. damnantur *cæremoniæ, ritus, & oblationes, quæ fiunt tum ſingulis menſibus in novilunio, & plenilunio, tum a Litteratis, & Magiſtratibus, dum in gradus, ſive dignitatis poſſeſſionem adeunt, vel poſt adeptam: Item oblationes, quæ fiunt in Templis, ſeu ædibus, Progenitoribus dicatis, & ritus oblationeſque coram Progenitorum Tabellis in privatis domibus, ſive eorum ſepulchris, una cum Gentilibus, & etiam ſeorſim ab illis: ac prohibetur, domi retinere Progenitorum tabellas cum inſcriptione, qua Thronus, ſive ſede Spiritus deſignetur.* Quod ſpectat ad ritus ſuperſtitioſos, vide Appendicem ad caput de Superſtitione.

Nota. Si ritus indifferentes occurrant, tu- 7 tius eſt, ut Catholici quoad fieri poſſit ab illis abſtineant, ne cultu peregrino, & Eccleſiæ Catholicæ ignoto verum Deum venerentur. Nunquam vero licet *Gentilium ritus adoptare, eoſque in Chriſtianos uſus convertere, inconſulta Apoſtolica Sede*, ut *Conſtit.* decernitur antea laud. *Omnium ſollicitudinum*.

Implicite contra Orthodoxæ Fidei confeſſio- 8 nem peccat, qui dum debitus Deo honor id poſtulet, libere Orthodoxam Fidem non profitetur, ſed tacet, atque ſilentio ſuo alios in ſuſpicionem ducit, ſe, vel Fidem negare, vel eam profiteri erubeſcere. In Deum enim injurio-

injurioſus eſt, qui veritatem ab ipſo revelatam libere confiteri erubeſcit. Primo itaque peccat, qui interrogatus a publica poteſtate de ſua Religione taceat, ſi interrogatio ſit in odium Religionis; Si enim 1. ob politicas Status rationes fieret, ut pecunia v. g. a Catholicis extorqueretur, debitus Deo honor ex confeſſionis ſilentio non ſubtrahetur. 2. Si ſilentium, attentis circumſtantiis, non appareat omnibus implicita Orthodoxæ fidei confeſſio.

9 Secundo peccat etiam, qui interrogatus a privata perſona, Fidem palam non fateatur in iis circumſtantiis, in quibus confeſſionis omiſſione Deus injuria afficeretur, & proximus pateretur ſcandalum, hæc enim duo ſemper vitare tenemur; Ut ſi interrogatus proſpiceret ex ſuo ſilentio fluctuaturos in Fide Catholicos audientes; vel Infideles Chriſtianos deriſuros, quod Fidem Chriſtianam palam confiteri erubeſceret.

10 Tertio. Quamquam perſecutio in odium Fidei adverſus Orthodoxos excitata, in Deum injurioſa eſt, & interrogationem, quæ ad Fidem confitendam cogit, involvit; tamen, ut optime Auctor demonſtravit, qui eam fuga declinare ſtudeat, non modo non negat, ſed ipſo facto Fidem quodammodo fatetur. Fuga autem non modo licita, ſed quandoque etiam neceſſaria eſt; 1. Quoties Fideles timent, prævidentque periculum ſuccumbendi tormentorum atrocitati, Fidemque negandi. Nam qui hujus periculi conſcius Tyranni ſævitiam non devitaret, Deum tentaret, qui ſicut non deficit in neceſſariis, ita non abundat in ſuperfluis. 2. Quando perſona neceſſaria, ac maxime utilis ſit communi Eccleſiæ bono, ut Auguſtinus *tract. 46. in Joannem* exemplo demonſtrat Apoſtoli Pauli, qui ob Eccleſiæ utilitatem ſe furori Præpoſiti Damaſchi ſubducit. 3. Declinandum martyrium eſt, dum prævideatur nemini profuturum, ſed Tyrannum magis irritandum fore, & crudelius in Chriſtianos ſæviturum. 4. Licite etiam Epiſcopi, Parochi, & Miſſionarii fugiunt, ac quandoque ſævientem Tyrannum declinare debent, ſi in ipſos ſolos ſæviat, nec alii Miniſtri adſint, qui relictis ibi Chriſtianis ſpiritualia ſubſidia ſuppeditare poſſint. *Manifeſtum eſt*, inquit S. Thom. *lect. 3. in cap. 10. Joan. quod ſi quæratur ſola perſona Prelati, poſſunt alii loco ipſius ad Gregis cuſtodiam deputari, qui vice ſui conſolentur, & gubernent gregem: unde ſi ſic fugiat, non dicitur dimittere oves, & hoc modo, & caſu fugere licet*. Immo expedit aliquando hæc fuga, ſi ea impediri poſſit, ne Tyrannus in alios quoque Chriſtianos ſæviat; vel ſi redire poſſe ſperent majori cum fructu. Sed Paſtoribus, Sacriſque Miniſtris fugere non licet, ſi oves eorum indigent ſpirituali ſubſidio, ſi periculum ſit ne diſpergantur, & Fidem amittant, ac ſi eorum fuga ſcandalum paterentur fideles, atque infideles contemnendi Religionem occaſionem ſumerent. Tunc enim non ſolum charitatis, verum etiam juſtitiæ debito, tenentur rudes inſtruere, dejectos roborare, & erigere, nutantes confirmare, omneſque ad dimicandum totis viribus, pro Dei gloria, & honore adhortari. Hinc propoſito dubio, *An ad evitandum periculum liceat Miſſionariis a Miſſione diſcedere abſque licentia Sacræ Congregationis*? Anno 1646. Sac. Cong. de Propaganda Fide reſpondit; *Tempore perſecutionis eſſe magis neceſſariam Paſtorum præſentiam, ne Fideles pervertantur*.

Quarto, dum Infideles, vel Hæretici Sacras Imagines conterant, & Crucifixum contumeliis afficiant, tenentur Fideles palam orthodoxam Fidem profiteri; debent enim, quoad fieri poſſit, injuriam Deo, & Sacris Imaginibus irrogatam propulſare, ac per publicam Confeſſionem palam facere orthodoxam Fidem, ſacraſque Imagines honore dignas eſſe. Secluſo vero periculo contemptus, licet Miſſionariis ſacras Imagines donare Infidelibus, qui iis delectentur, tum amicitiæ paciſque fovendæ gratia, tum ad eos alliciendos ad amplectendam Fidem: Ex *Decret. Suprem. Inquiſit.* 1674. Nefas vero eſt ex eodem Decreto iis ſacros libros, ac vaſa ſacra tradere, qui in Religionis contemptum uti poſſint. 11

Quinto, dum Infideli, vel Hæretico Magiſtratu imperante, Chriſtianorum Eccleſiis, ædibus, aliiſque locis libelli aſſignantur, orthodoxæ Religioni detrahentes, eamdemque contumeliis, & calumniis deturpantes, orthodoxi præcepto illo, quo illatam Deo injuriam vindicare, ac ſublatum ei honorem reſtituere tenentur, in ea neceſſitate conſtituuntur, ut ſchedas auferre, libellis reſpondere, ac ad Judices delati palam orthodoxam Fidem profiteri debeant. At ſcripturis, quæ non publica auctoritate, ſed privata fiunt, quæque Evangelicos Miniſtros injuriis, calumniiſque afficiunt, & orthodoxæ Fidei adverſantur, Miniſtri Sacri contraria opponere non prohibentur, dum tamen inde imminere non videant gravioris perſecutionis periculum. Satius tamen erit injurias, calumnias, & blaſphemias patienti animo ferre, ac negative ſe habere: *Suprem. Inquiſit. Decret.* 1674. 12

Quæ-

Digitized by Google

13 Quæri hic etiam poteſt, *num de Fide cum Hæreticis, & Infidelibus diſputare liceat? quibus & quomodo id liceat?* Quod ut rite expendatur, notare oportet, diſputari de Fide idem eſſe, ac ad examen revocare Religionis Dogmata, atque argumentis demonſtrare a Deo eſſe revelata. Id autem duplici fieri poteſt modo, privatim ſcilicet, & publice. Privata diſputatio eſt, quæ in privato loco inter privatos fit, ita ut nulli, aut pauci auditores adſint; quomodo paſſim in Hæreticorum præſertim Regionibus Hæreticos inter atque Orthodoxos de Fide certari ſolet. Publica vero diſputatio dicitur, quæ fit publico in loco, ſpectante populo, ac quandoque etiam arbitris conſtitutis. Privata diſputatio cuique viro docto ab Hæretico provocato licita eſt, ac etiam expediens; primo, ſi prudenter judicet, Hæreticum deſiderio cognoſcendæ veritatis, vitandique erroris ad diſputationem provocare; ſecundo, ſi prudenter ſperet diſputatione illa privata ad orthodoxam Fidem provocantem hæreticum converſum iri: tertio, ſi ſilere non poſſit, quin audientes in Fide vacillent, Hæretici magis in errore confirmentur, ac Orthodoxa Fides contemptui exponatur; Nam quiſque tenetur proximi ſaluti, dum poteſt, conſulere, contemnentes Fidem Orthodoxam ita compeſcere, ut inde Hæretici majoris contemptus, & deriſionis occaſionem non arripiant, & ne Deo injuria fiat, impedire, illatamque vindicare. Sed, remotis hujuſmodi circumſtantiis, *diſputatio de rebus Fidei Laicis eſt prohibita. Sacerdotes niſi ſint valde periti, ex conſilio debent ſe abſtinere, excuſando ſe bonis verbis, & prætextibus; ex Decreto Sac. Cong. de Prop. Fide 26. Februarii* 1630. Sed licet periti ſint Sacerdotes, ſive Miſſionarii, cavere omnino debent, ne Hæreticos ad diſputandum provocent: in cauſa enim eſſent, ut Hæretici Orthodoxa dogmata refellendo, Hæreſeos actus exercerent, ac Catholicam Fidem contemnerent; quæ duæ res grave per ſe peccatum ferunt; & ne colloquiis privatis diſputationes de Fide miſcendo, eoſdem Hæreticos ſine fructu ullo moveant ad Orthodoxæ Fidei contemptum, & ad Catholicorum, non ſine Religionis detrimento, perſecutionem. *Hæretici enim*, inquit Auguſtinus *lib.* 15. *contra Fauſtum cap.* 12. *non diſputationem amant, ſed quomodo ſuperare impudentiſſima pertinacia, ut congregent, quæ non pepererunt.* Et Sanctus Bernardus *ſerm.* 66. *in Cantic. Nec rationibus convincuntur, quia non intelligunt, nec auctoritate corriguntur, quia non recipiunt: nec flectuntur ſuaſionibus, quia ſubverſi ſunt.*

A publicis autem diſputationibus cum Hæreticis Miſſionarii abſtinere omnino debent. 14 Sac. enim *Cong. de Prop. Fide* 8. *Martii* 1625. *Juſſit publicas diſputationes non fieri cum Hæreticis, quia plerumque vel ob loquacitatem, vel audaciam, aut circumſtantias Populi acclamantis, veritas, falſitate prævalente, opprimitur, & ſi aliquando hujuſmodi diſputationes recuſari non poſſent, primum de illis certior fiat Sacra Congregatio, quæ juxta temporis, & perſonarum qualitatem, quid agendum ſit præſcribet.* Quamobrem, cum Miſſionarii nonnulli an. 1635. publicas de Religione diſputationes cum Batavis Conſtantinopoli coram Vicario Patriarchali inſtituiſſent, *Sanctiſſimus mandavit, ſignificari Generalibus Regularium Peræ commorantium, ut illis interdicerent, ne hujuſmodi congreſſus, aut diſputationes publicas impoſterum facere præſumerent ſub pœnis arbitrio Sac. Congregationis Sup. Inq.* Et *Sacra Congregatio de Propaganda Fide* die 18. Januarii 1654. cuidam Miſſionario in Armenia mandavit, *ut a diſputationibus cum Patriarcha Armenorum in Eruam circa Articulum duarum naturarum in Chriſto ſe abſtineret.*

Multo minus licitum eſt Miſſionariis ſine 15 expreſſa Romani Pontificis licentia conventum indicere Eccleſiaſticum, in quo cum Hæreticis de Religione diſputent. Hinc eadem *Congregatio* die 27. Maji 1644. reprehendendum cenſuit P. D. Joannem Judiſchi Miſſionarium, *Quod ſuſceperit onus convocandi dictum conventum, ſine Sedis Apoſtolicæ ſpeciali mandato.*

Porro ſi Romanus Pontifex hujuſmodi con- 16 ventum permittat, quinque ſunt neceſſariæ conditiones, ut rite fiat. I. Ut Hæretici, non ut Judices, & cum jure ſuffragii conveniant; ſed ut inſtruantur, convincantur erroris, & corrigantur. II. Ut non definiantur Fidei dogmata, ſed definita a Conciliis, vel Apoſtolica Sede, a Deo revelata eſſe demonſtrentur. III. Ne fiant coram plebe, ſed coram doctis. IV. Ne ſedeant tamquam Judices Laici, etiamſi ſint Principes. V. Non debent Catholici Prælati a Laico Principe cogi ad conventum, ſed tantum invitari, & peti debet a Summo Pontifice licentia, ut poſſint ea de cauſa a propriis Eccleſiis abeſſe; Hæreticos autem, & Schiſmaticos poterit Princeps cogere, ut vocati a Prælatis Catholicis veniant ad reddendam rationem ſui erroris, ut ita corrigi, & convinci poſſint.

F I.

Digitized by Google

FIDEI PROFESSIO.

1 JUre Eccleſiaſtico obligantur ad emittendam Fidei profeſſionem omnes baptizandi; *arg. cap. Prima igitur* 73. *diſt.* 4. *de conſecr.* Si autem aliqui baptizandi per ſe ipſos profeſſionem Fidei emittere nequeant, ex quo credere, & loqui non valeant, ut parvuli, amentes, vel muti, tunc debet talis Fidei profeſſio fieri per alium, nempe Patrinum, textu expreſſo in *c. Parvuli alio profitente* 74. *diſt.* 4. *de conſecrat.* ibi: *Parvuli alio profitente baptizantur, quia adhuc loqui, vel credere neſciunt, ſicut etiam ægri, muti & ſurdi, quorum vice alius profitetur, ut pro eis reſpondeat, dum ba-*
2 *ptizantur*. Hæretici ad Eccleſiam Catholicam, & Apoſtolicam redeuntes tenentur prius arbitrio Epiſcopi publice ſuam hæreſim abjurare; *c. Ad abolendam* 9. *de Hæreticis*, & hoc rectiſſime fit emittendo Fidei Catholicæ profeſſionem juxta formam de facto in Eccleſia uſitatam, a Pio IV. ab omnibus uniformiter obſervandam præſcriptam in ſua Conſt. incip. *Injunctum nobis*. Immo antiquitus hæretici redeuntes ad unitatem Sanctæ Matris Eccleſiæ Catholicæ tenebantur Fidei profeſſionem etiam per ſcripturam, atque oblatum libellum exhibere; *cap. Si qui voluerit* 8. *cap. Maximum* 19. & *cap. Donatum* 20. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7.
3 Fidei profeſſionem emittere tenentur Doctores, Magiſtri, Regentes Univerſitatum, vel Gymnaſiorum docentes quaſcumque ſcientias, etiam Grammaticam, & alii cujuſcumque artis, ac facultatis profeſſores, ſive Clerici, aut laici illi ſint, vel cujuſcumque Ordinis Regulares, qui docere, vel ad aliquem gradum promoveri voluerint; Pius IV. Conſtit. incip. *in Sacroſancta*, ad cujus calcem tradit etiam propriam formulam. Et Sacra Congregatio Concilii declaravit comprehendi in dicta Bulla Pii IV. etiam docentes principia Grammaticæ, Arithmeticæ, Muſicæ, & aliarum artium, licet publicam ſcolam non faciant, ſed in propriis domibus doceant. Sic refert Hieronymus a Sorbo in compendio privilegiorum Mendicantium, verb. *Profeſſio Fidei notabil.* 4.
4 Fidei profeſſionem emittere debent Advocati, Procuratores, Judices, Medici, Chirurgi, Confeſſarii omnes, & Concionatores ſaltem ſemel: *Concil. Provincial. Mediolan. V. tit. de Profeſſione Fidei*; & ſic ſtatutum reperitur fere in omnibus Synodis Diœceſanis, & ſignanter In Synodo Alexandrina de an. 1733. *tit.* 1. *de Fidei profeſſione*; reſpectu Concionatorum tamen *S. Cong. Conc. in una Brugnaten.* declaravit, neque Regulares prædicare volentes emittere teneri profeſſionem Fidei, niſi ab Epiſcopo exigatur, ut refert Nicolius *lucubrat. canon. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 6. *verb. Concionatores*. Item Fidei profeſſionem emittere tenentur Bibliopolæ & Typographi, *Concil.* 5
Provincial. Mediolanenſ. VI. verb. Librorum editio n. 21. Contra Lectores, Magiſtros, Re- 6
ctores, vel Cancellarios Gymnaſiorum, promovendos ad Doctoratum, alioſve recenſitos in d. Conſtitut. Pii IV. incip. *in Sacroſancta*, ſi non emittant Fidei profeſſionem, imponitur pœna nullitatis actorum, & aliæ imponuntur contra Rectores, & Superiores quoſcumque Univerſitatum, & Gymnaſiorum; Pius IV. *ibi*. Epiſcopus 7
non exigens, nec recipiens a Doctoribus, & Scholaribus Fidei profeſſionem, incurrit pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; Pius IV. in d. Conſtitut. incip. *In Sacroſancta*. Inferiores 8
vero non recipientes, ut ſupra, Excommunicationis latæ ſententiæ, privationis Dignitatum, Beneficiorum, Officiorum, & Feudorum incurrunt pœnam; Pius IV. *ibid.*

Fidei profeſſio eſt facienda a Græcis, & ſub 9
propria ſua formula; Gregor. XIII. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus*. Talis tamen forma reformata fuit ab Urbano VIII. quam refert Nicolius in *ſuo compendio Epiſcop. verb. Fides*. 10
Fidei profeſſio facta ab Imperatore Græcorum Lugduni, eadem fuit cum illa, quam faciunt Latini; Gregorius X. Conſt. incip. *Exultare*.

Fidei profeſſio ſimul, & ſpecialis promiſſio 11
de eadem uſque in finem, ſincera cordis devotione, ac conſtantiſſime retinenda, debet emitti ab illis, qui ad ſacros Ordines ſunt promovendi; *cap. Quamquam* 6. *diſt.* 23. Item 12
Fidei profeſſionem facere tenentur promoti ad Epiſcopatum; cap. *Qui Epiſcopus* 2. *diſt.* 23. *cap. Optatum* 4. *diſt.* 100. Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform.* Gregor. XIV. Conſtit. incip. *Onus Apoſtolicæ*. Forma autem hujus profeſſionis Fidei, ac juramenti traditur in Pontificali Romano juſſu Clementis VIII. edito; vid. verb. *Epiſcopus art.* 2. *nu.* 17. & *ſequent.* Omnes Epiſcopi in principio Concilii Provin- 13
cialis debent Fidei profeſſionem emittere, & jurare obſervantiam S. Concilii Tridentini, ut eſt injunctum in ipſo Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de reformat.* ubi inſuper ſtatuit, quod ſi quis renuerit, ſtatim denuncietur Summo Pontifici a Coepiſcopis ſub pœna divinæ indigna-

Digitized by Google

gnationis , & interim prædictus renuens com-
14 munione aliorum privetur . Item Beneficiati omnes, & ii qui in Synodo Diœceſana convenire debent , Fidei profeſſionem tenentur emittere in prima Synodo , cui adſuerint . Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 2.

15 Canonici , & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis tenentur a die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes Fidei profeſſionem facere, non ſolum coram Epiſcopo , vel ejus Vicario Generali , ſed etiam coram Capitulo. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. *verſ. proviſi* , & Pius IV. Conſtitut. incip. *Injunctum Nobis* . Hanc Fidei profeſſionem Canonici, & Dignitates Cathedralis tenentur facere per ſe ipſos perſonaliter , & non ſufficit per Procuratorem , ut pluries cenſuit Sacr. Congreg. Concil. & ſignanter *in Seguntina* 18. *Aprilis* 1590. & iterum *in alia cauſa die* 12. *Sept.* 1620. *& in Calaguritana* 22. *Septemb.* 1696. & in *Cathacen.* 6. *Febr.* 1726. adeoque propter talia decreta non ſunt attendendi Doctores ſuſtinentes poſſe Fidei profeſſionem emitri per Procuratorem ſpecialiter deputatum .

17 Coadjutores Canonicorum , ſeu dignitatum Cathedralium de rigore Juris communis , ſeu Concil. Trid. non tenentur emittere profeſſionem Fidei, quia Coadjutor durante Coadjutoria nondum eſt verus Canonicus ; Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 61. *num.* 13. *&* 14. *& de Canonic. cap.* 27. *n.* 12. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 9. *num.* 110. Garcias *de Benefic. part.* 4. *cap.* 5.
18 *num.* 74. *&* 76. & alii paſſim . Nec talem Fidei profeſſionem tenentur facere Portionarii, Vicarii temporales, & alii proviſi de Capellaniis in Eccleſia Cathedrali ; Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 2. *num.* 64. *& de Canon. cap.* 17. *num.* 13. Reinffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 1. §. 8. *num.* 166. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 5. *num.* 1. & alii paſſim ; & ratio eſt , quia ſupradicti omnes non comprehenduntur ſub illis perſonis , quas Concil. Tridenr. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* & Pius IV. in Conſtit. incip. *Injunctum nobis*, obligavit ad Fidei profeſſionem , ut legenti patet ; Unde cum ibi ſancita a Tridentino, & Pio IV. ſint pœnalia , & novi Juris inductiva , non debent extendi ultra perſonas expreſſas , nam pœnæ ſunt reſtringendæ juxta Regul. 15. *&* 49. *Juris in* 6. Jurium enim correctio, quantum fieri poteſt, eſt evitanda , *cap. Cum expediat, de electione. in* 6. proinde non cenſetur plus de priori lege mutatum, quam eſt expreſſum ; *l. Præcepimus* , *Cod. de*
appell. Nec ad ipſam Fidei profeſſionem emit- 19
tendam tenentur jure Tridentini , & cit. Conſtitut. Pii IV. Canonici, & Dignitates Eccleſiarum Collegiatarum, & poſſidentes Beneficia inferiora non curata : ſic deciſum fuiſſe a *Sac. Congreg. Concil. die* 12. *Febr.* 1588. refert Garcias *de benefic. part.* 3. *cap.* 5. *num.* 11. & Barboſa in *ſumma Apoſtolicar. deciſ. verb. Profeſſio Fidei num.* 6. Vide tamen verb. *Canonicus art.* 4. *num.* 32. *&* 33. & per totum articulum, ubi late de iis, quæ Fidei profeſſionem Canonicorum concernunt .

Prælati Regulares, qui præficiuntur Mona- 20
ſteriis, Conventibus, Domibus , & aliis quibuſcumque locis Regularium quorumcumque Ordinum , etiam Militarium , quocumque nomine appelleutur, eamdem Fidei profeſſionem emittere tenentur intra duos menſes ab adepta poſſeſſione ſuæ Præfecturæ per extenſionem factam a Pio IV. in d. ſua Conſtitutione incip. *Injunctum*. Hanc tamen Pii IV. Conſtitutio- 21
nem quo ad hoc non eſſe in uſu, & ſic Eminentiſſimos Cardinales, aliosque Viros doctiſſimos conſuluiſſe notat Hieronymus a Sorbo in compendio privilegiorum Mendicant. verb. *Profeſſio Fidei, notab. l.* 1. & ſic tenent Sanchez *l.* 2. *Decalog. cap.* 5. *num.* 3. Portell. in *dub. Regul. verb. Profeſſio Fidei*, *num.* 3. Tamburin. *de Jur. Abbat. tom.* 1. *diſp.* 8. *quæſt.* 3. *num.* 3. Villalob. in *ſumma tom.* 2. *tr.* 1. *difficult.* 6. *num.* 3. Diana *moral. reſolut. part.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 78. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 1. *num.* 161. & alii, qui dicunt , in iis Religionibus, in quibus viget contraria conſuetudo, non teneri Prælatos earum ad emittendam Fidei profeſſionem , & hoc per generalia Juris principia , quod in ipſis vel d. Conſtitutio Pii IV. quo ad hoc numquam fuerit recepta, vel contraria conſuetudine denuo abrogata ; arg. cap. *Quanto* 11. *de conſ.* Barboſa autem *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 61. *num.* 7. cum variis aliis ibi citatis improbat iſtum non uſum : Et idem Barboſa 22
in ſumma Apoſt. dec. verb. Profeſſio num. 3. refert, Sacram Congregationem Concilii decreviſſe, quod *profeſſionem Fidei emittere per Epiſcopos Locorum Ordinarios , ſi ita illis videbitur, ſunt compellendi Regulares, antequam prædicationis munus incipiant*, quod decretum, ut vides , concordat cum allato *ſub num.* 4. *in una Brugnaten.* relato a Nicolio , & clare demonſtrat, quod Regulares Prædicatores tenentur ſolum Fidei profeſſionem emittere, quando Ordinariis ita videtur , & ab illis exigitur .

23 **Attendenda eſt hic ſequens Epiſtola Sacræ** Congregationis Concilii directa Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Cardinali de Lambertinis, poſtea Summo Pontifici, & ab ipſo relata *Volumine tertio*, *Notificatione* 19. *in fine*, ut ſequitur.

Eminentiſs & Reverendiſs. D. Obſervand.

Negotium, de quo agitur in adjunctis præcibus nonnullorum Canonicorum iſtius Metropolitanæ, aliorumque Parochorum tam Civitatis quam Diœceſis, Eminentiſſimi PP. Sacr. Congregationis Concilii remittendum eſſe duxerunt arbitrio, & prudentiæ Eminentiæ Veſtræ, cui proinde facultatem faciunt, ut Canonicos, & Parochos præſcriptos, qui Fidei Profeſſionem coram Ordinario, pro ut exponitur, erronee, & contra diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini emittere prætermiſerunt, ad novam Fidei Profeſſionem faciendam coram Eminentia Veſtra, ſive ejus Vicario Generali admittere poſſit, eiſdemque fructus ſuorum reſpective Beneficiorum a die adeptæ poſſeſſionis perceptorum, erogata tamen aliqua ſumma arbitrio Eminentiæ Veſtræ taxanda in eleemoſynam Chriſti Pauperum, liberaliter condonare valeat. Id Eminentiæ Veſtræ ſignifico, ejuſque manus humillime deoſculor.

Romæ 10. Novembris 1736.

Eminentiæ Veſtræ

Humill. & addictiſs. Servus.

A. Card. Gentili pro Eminentiſs. Præfecto.

24 Fidei profeſſio expoſcitur a Græcis ad unitatem Catholicæ Eccleſiæ redeuntibus. Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Allatæ ſunt*, §. 17.

Alia ad tem. Vide verb. *Canonicatus* art. 4. per tot. tum additiones ex aliena manu ad verb. *Beneficiatus* art. 1. & ad verb. *Canonicatus* art. 4. & ſuperius allata in verb. *Fides* a num. 47. ad 60.

Fidei, Spei, & Charitatis actus a Parocho elata voce emittendi in miſſa Parochiali; vid. infra ſub verb. *Parochus*.

FILIUS, FILII.

---

1 FIlii alii ſunt legitimi, & alii illegitimi. *Communis*. Legitimi, vel ſunt legitimi tantum, qoales ſunt filii adoptivi, qui non a natura, ſed a ſola lege filii facti ſunt, vel **ſunt legitimi, & naturales ſimul, & iſti filii.** legitimi, & naturales ſunt, & dicuntur omnes illi, qui ex vere legitimo Matrimonio, aut ſaltem putative tali, publice, ſeu in facie Eccleſiæ abſque contradictione, ac bona fide initio, nati exiſtunt. *Communis*; *arg. l. Filium 6. ff. de His, qui ſui, vel alieni, & princ. Inſtit. de Patria poteſt. & c. Cum inter 1. Qui filii ſint legitimi*, ubi filii nati etiam in putativo matrimonio declarantur *legitimi* præciſis his verbis: *Filii eorum* (qui bona fide nulliter contraxerant) *non debent exinde ſuſtinere jacturam, cum parentes eorum publice & ſine contradictione Eccleſiæ inter ſe contraxiſſe noſcantur; Ideoque ſancimus, ut filii eorum, quos ante divortium habuerunt, & qui concepti fuerant ante latam ſententiam, non minus habeantur legitimi, & quod in bona paterna hereditario jure ſuccedant, & de parentum facultatibus nu-*
triantur. Dicitur autem notanter *aut ſaltem* 2
putative tali publice, ſeu in facie Eccleſiæ, & abſque contradictione inito, quia *in cap. Cum inhibitio 3. de Clandeſtin. Deſponſ.* expreſſe ſtatuitur, quod ſi quis *clandeſtine*, ſeu ſine prævüs denunciationibus, aut contradicente Epiſcopo, vel Parocho, *Matrimonium inire præſumpſerit in gradu prohibito* (Conſanguinitatis, verb. grat. vel Affinitatis) *etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium*. Et ſubjungitur ratio his verbis: *Cum illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur.*

Dicitur etiam notantet *ac bona fide inito*, 3
quia *in d. c. Cum inhibitio* ſtatim ſic expreſſe ſubjungitur: *Pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum præter omne interdictum etiam in con-*
ſpectu Eccleſiæ contrahere præſumpſerint. Si au- 4
tem unus tantum ex conjugibus ante matrimonium, vel ejus conſummationem ſcivit impedimentum *dirimens*, alter vero idem ignorans bona fide contraxit, & conſummavit matrimonium, filii inde nati reputantur legitimi, quia textus *cit. cap. Cum inhibitio* dicit *ambo parentes*, & ſic recte docet Gloſſa communiter recepta ibidem *in d. verb. Ambo parentes*, & habetur clare *in cap. Ex tenore* 14. *Qui filii*
ſint legitimi, & tenent ibi Barboſa *num.* 2. &
Abbas *num.* 3. & alii communiter. Talis ve- 5
ro bona fides ex parte ſaltem unius conjugis debet perſeverare, & adeſſe etiam tempore conceptionis, aliter ſi ante prolis conceptionem ei innoteſcat impedimentum dirimens, & con-

Digitized by Google

& conſequenter bona fides ceſſet, proles erit illegitima, *arg. cap. Ex tenore* 14. *Qui filii ſint legitimi*; Pirhing *l.* 4. *decret. tit.* 17. *n.* 14. Pontius *l.* 11. *cap.* 8. *num.* 3. & communis aliorum.

6 Si cum dubio de latente impedimento, & non adhibita debita diligentia ad indagandam veritatem conjuges contrahant, & conſumment matrimonium, & poſtea impedimentum detegatur, filii ex tali matrimonio procreati, erunt illegitimi; *capit. Cum inhibitio 3. de clandeſtina deſponſat.* Et ratio eſt, quia adeſſet ignorantia affectata, quæ æquiparatur ſcientiæ; *arg. l. Ne ſupina 6. ff. de Jur. & fact. ignor. & capit. Eos 2. de temp. ord. in 6.* ibi: *Qui ſcien-*
7 *ter, vel affectata ignorantia.* Si autem dubium ſuperveniat Matrimonio jam contracto, & conſummato, filii concepti ſtante hoc dubio erunt legitimi, quamvis lis de valore Matrimonii in foro externo eſſet mota, & adhuc pendens, dummodo ante ſententiam ſint concepti: *arg. cap. Cum inter 2. Qui filii ſint legitimi*, ibi: *Qui concepti fuerunt ante ſententiam, non minus habeantur legitimi*, & ſic Barb. *ibi* cum communi aliorum.

8 Filii nati ſeptimo menſe poſt initum matrimonium habendi ſunt pro legitimis, textu expreſſo in *l. Septimo 12. ff. de ſtatu hominum*, ibi: *Septimo menſe naſci perfectum partum jam receptum eſt propter auctoritatem Doctiſſimi Viri Hippocratis; & ideirco credendum eſt, eum qui juſtis nuptiis ſeptimo menſe natus eſt, juſtum fi-*
9 *lium eſſe.* Etiamſi naſcantur ad initium dicti ſeptimi menſis; *arg. l. Inteſtato 3. §. fin. ff. de ſuis, & legit.* ubi expreſſe deducitur, *eum, qui centeſimo octogeſimo ſecundo, ideſt 182. die natus eſt, juſto tempore videri natum*, quod tempus ut clare patet ſeptem menſes ſolum in-
10 choatos conſtituit. Sic etiam legitimi, ſunt habendi filii illi, qui naſcuntur menſe decimo; *l. Gallus 29. ff. de lib. & Poſthum.* ibi: *Si poſt mortem in decem menſibus proximis na-*
11 *tus erit, hæres ſunto.* Filii autem qui undecimo menſe jam completo naſcuntur, ordinarie pro illegitimis habentur; *l. Inteſtato, ff. de ſuis & Legitim.* & Novella 19. c. 2. ibi: *Mulier &c. undecimo menſe perfecto peperit, ut non eſſet poſſibile dicere quia de defuncto fuiſſet partus, neque enim in tantum tempus conceptionis*
12 *extenſum eſt.* Dicitur tamen notanter *Undecimo menſe jam completo*, quia Gloſſa ad *cit. Novell. verb. Perfecto* vult, quod ſi filii naſcantur duobus diebus poſt decem menſes, ſeu etiam circa medium undecimi menſis, ut cum aliis vult Engel *lib.* 4. *decr. tit.* 17. *num.* 7. Reiffenſtuel *ibid. n.* 22. Haunoldus *de Juſtit. & Jur. tract.* 4. *num.* 139. cenſendi ſint legitimi, maxime ſi Mater exiſtat bonæ famæ, caſtis, & honeſtis prædita moribus, & maritus uſque ad ultimos ſuæ vitæ dies fuerit ad generandum aptus; *arg. cit. Novella 39. cap. 2.* ubi Imperator loquitur, de undecimo menſe perfecto, ſeu completo, ibi: *Undecimo menſe perfecto peperit.* Immo multi volunt, quod in caſu extraor- 13
dinario etiam poſt completum undecimum menſem filius natus reputandus ſit legitimus, maxime, ſi Mater, nedum ſit optimæ famæ, ſed etiam ſit ſpecialis cujuſdam corporalis diſpoſitionis, & complexionis, ſeu alia in ipſa concurrant, propter quæ ex Medicorum judicio potuerit ſic tarde parere, ut quibuſdam adductis exemplis probat ſic eveniſſe Gothofredus in *Nott. ad cit. Novell. 39. c. 2. litt. C.* Quinimmo ex Judicio Pariſienſi fuit reputatus legitimus partus quatuordecim menſium ex eo, quod inter alia concurrentia Mater eſſet honeſtiſſimis prædita moribus, ut refert Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 23. & ratio eſt, quia delictum non præſumitur, donec probetur, *arg. l. Merito 61. ff. pro ſocio, & cap. Eſtote 2. de Regul. Juris*, & in dubio pro favore innocentium prolium ſentiendum, ac judicandum eſt, *arg. cap. Ex tenore 14. Qui filii ſint legitimi*, ibi; *In favorem prolis potius declinamus, & l. Nuper, Cod. de Naturalibus liber.* ibi: *Et hoc favore ſancimus liberorum.* Accedit quod *in dubiis ſemper benigniora præferenda ſint; l. Semper 56. ff. de Regul. Juris.*

Filii ſtante Matrimonio nati cenſendi ſunt 14
legitimi, quamvis conſtet, uxorem pluries adulteraſſe, & ipſi filii magis aſſimilentur adultero, quam Matris Marito; *arg. l. Titium, ff. de His qui ſui, vel alieni Jur.* ibi; *Non tamen ferendum*, Julianus ait, *eum, qui cum Uxore ſua aſſiduo moratus noluit filium agnoſcere quaſi ſuum: Et l. Miles 11. §. Defuncto, ff. ad Leg. Jul. de adult.* ibi: *Nam non utique crimen adulterii, quod mulieri, Infanti præjudicat; cum poſſit & illa adultera eſſe, & impubes defunctum Patrem habuiſſe.* In dubio enim favendum eſt proli; *arg. cit. c. Ex tenore, & cit. l. Nuper.* Limita tamen in caſu, quo ex 15
Mariti abſentia, infirmitate, ſeu impotentia, vel alio impedimento probetur, tempore conceptionis non potuiſſe maritum copulam habere cum uxore, tunc enim filius ſic natus, eſſet cenſendus illegitimus, *arg. c. Cauſam 4. Qui filii ſint legitimi, & l. Filium 6. ff. de His qui ſui, vel alieni*, ibi: *Mihi videtur ſi conſtat aliquandiu maritum cum uxore non concubuiſ-*

Digitized by Google

cubuiſſe infirmitate interveniente, *vel alia cauſa*
. . . ut generare non poſſit, *hunc*, *qui in domo*
natus eſt, *licet vicinis ſcientibus filium non eſ-*
ſe. Communis.
16 Filii cenſendi ſunt legitimi, quamvis mater
fateatnr eos eſſe adulterinos, *arg. c. Per tuas*,
de probationib. Barboſa *ibid. num.* 3. & Abbas
n. 4. Engel *loc. cit. num.* 3. Reiffenſtuel *loc.*
cit. num. 11. ubi afferit, quod Legiſtæ com-
muniter repntant fatuum filium, qui credit
matri aſſerenti eum ex adulterio eſſe natum,
alleganti enim ſuam turpitudinem nulla cum
alterius præjndicio debeiur fides; *cap. Officii*
9. & ibi Gloſſa de pœnit. & remiſſ. Nicolius
in Floſculis verb. Fides num. 14. aliter Mater
odio habens aliquem filium facile poſſet ei
17 præjudicare, & hereditatem ei auferre. Filios
quoque expoſitos, quorum parentes ignoran-
tur, cenſendos eſſe legitimos tenet Menochius
de præſumptionib. lib. 6. *quæſt.* 54. *nu.* 20. Ma-
ſcard. *de probationib. concl.* 799. Gonzalez *in c.*
Conqueſtus 1. *Qui filii ſint legitimi n.* 8. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. n.* 14. Barboſa *tit. de infant.*
& languid. expoſit. num. 3. *& de Offic. & po-*
teſt. Epiſcop. part. 3. *allegat.* 51. *num.* 150. ubi
dicit, hanc ſententiam eſſe magis communem,
& pro ea citat pluſquam 24. Doctores, qui
moventur ea ratione, qnia in dubio ſnmenda
eſt conjectura, qnæ delicti præſumptionem ex-
cludat, cum delictum non præſumatur, donec
probetur; *arg. l. Merito* 51. *ff. pro ſocio*, *&*
c. Eſtote 2. *de Reg. Juris*. Adducunt enim *c.*
Lator 5. *& c. Pervenit* 11. *Qui filii ſint legi-*
timi, ubi adverſario injungitur onns probandi
illegitimum eſſe filium; Et affertur etiam *c.*
Ex tenore 14. *Qui filii ſint legitimi*, *& l. Nu-*
per, *Cod. de Natural. lib.* ubi in dubio ſit præ-
ſumptio pro favore prolis per verba adducta
ſub num. 13. Non enim ſolum ob pudorem,
& metum infamiæ, ſed etiam ob neceſſitatem
parentum, inſtans periculum, vel aliam ur-
gentem cauſam liberi exponi ſolent, ut pa-
tet in Moyſe, Patide, & alii. Vide infra
n. 113. *& ſeqq.*
18 Quod autem tales infantes expoſiti illegiti-
mi cenſeri debeant, docent multi Doctores
apud Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *cap.* 11.
num. 73. & juxta communiorem, & tutiorem
ſententiam late Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 34.
per tot. Garcias *de benef. p.* 7. *cap.* 2. *num.* 9.
& ſeq. ubi qnod debeat attendi univerſalis
cauſa projectionis, quæ verificari ſolet in il-
legitimis, & rariſſime in legitimis, Corrad.
in prax. diſpenſ. lib. 3. *c.* 2. *num.* 1. Rota *in*
noviſſ. deciſ. 790. *num.* 2. Seraphin. *deciſ.* 1081.
num. 3. ubi expoſitionem infantis in Hoſpita-
li Sancti Spiritus Urbis valde repugnare legi-
timæ filiationi; & Romæ expoſiti apud Ho-
ſpitale prædictum pro illegitimis ab omnibus
habentnr, & diſpenſatione indigent; Mandoſ.
apud Garciam *cit. part.* 7. *c.* 2. *num.* 6. Cor-
rad. *cit. num.* 9. Gratian. *diſceptat.* 34. *n.* 31.
Garcias *in addit. ad part.* 7. *cap.* 7. Cardinal.
Petra *comment.* 22. Sixti IV. *num.* 14. ubi *ſub*
num. 11. cum variis aliis dicit, quod tenenda
ſit tutior opinio, nempe quod cenſeri debeant
illegitimi, quoad ſuſcipiendos Ordines, & in-
digeant diſpenſatione, cum urgens conjectura
ſit pro illegitimitate eorum projectio. Et Sac. 19
Congreg. Concilii *in Sulmonenſi* 23. *Februarii*
1710. *cenſuit*: *In caſu*, *de quo agitur pro di-*
ſpenſatione ad cautelam, quia aderant conje-
cturæ hinc inde pro legitimitate, vel illegiti-
mitate. Et hanc ſententiam comprobat pra- 20
xis Romanæ Curiæ, cum obtineantur pro ex-
poſitis diſpenſationes Apoſtolicæ ad Sacros Or-
dines; Corrad. *cit. num.* 2. *& num.* 9. dicit
Hoſpitale Sanctiſſimæ Annunciationis Neapo-
lis obtinuiſſe privileginm, quod inibi expoſi-
ti promoveri valeant ad Ordines per Archie-
piſcopum Neapolitanum ſine alia diſpenſatio-
ne, ſicque hoc privilegium præſupponit ille-
gitimitatem eorum.
Filii illegitimi ſunt illi, qui non naſcun- 21
tur ex Matrimonio legitimo, vel ſaltem pu-
tative tali, bonaque fide in facie Eccleſiæ
contracto. *Communis*, *arg. l. Filium* 6. *ff. de*
His qui ſui, *vel alieni*, *& princ. Inſtitut. de*
patria poteſt. & cap. Cum inter 2. *Qui filii*
ſint legitimi, *& cap. Cum inhibitio* 3. *de clan-*
deſtina diſpenſatione. Filii illegitimi alii ſunt, 22
& dicuntur *naturales*, alii *Spurii*, & alii *ex*
damnato coitu. Naturales de Jure Canonico 23
ſunt illi, qni nati ſunt a parentibus ſolutis,
inter quos tempore conceptionis, vel ſaltem
nativitatis ſuæ poterat eſſe legitimum matri-
monium, ſive dein Mater fuerit meretrix pu-
blica, ſive concubina patris. *Communis*. De 24
Jure tamen Civili ſoli illi dicuntur *Natura-*
les, qui nati ſunt ex concubina ſoluta domi
retenta a ſoluto, loco Uxoris, & non ex fur-
tivo acceſſu; *l.* 1. *& ſequent. ff. de concub.*
Illi qui naſcuntur ex ſcorto, ſeu publica me- 25
retrice ſolent vocari *Manzeres*, vel *Manſeres*.
Gloſſa in *cap. Niſi cum pridem* 10. *de renun-*
ciat. verb. Manzeres. Illi qni naſcuntur ex ſo- 26
luta, quæ nec eſt concubina, nec publica me-
retrix, dicuntur *Baſtardi*, Reiffenſtuel *lib.* 4.
decretal. tit. 17. *num.* 25. *in fin.*
Sputii de Jure Canonico vocantur illi, qui
ſunt

Digitized by Google

ſunt nati a parentibus , inter quos tempore conceptionis, vel nativitatis non poterat eſſe matrimonium ; *arg. cap. Quanta* 4. *Qui filii ſint legitimi* , & dicuntur *Spurii* a ſpurcitia per leges reprobata ; Reiffenſtuel *lib.* 1. *decre-*
28 *tal. tit.* 17. *num.* 2. De jure civili autem non ſolum præfati , ſed etiam illi *Spurii* dicuntur, qui a Meretrice pluribus acceſſum præbente , ita ut certus pater demonſtrari nequeat , gignuntur ; *arg. l. Vulgo* 23. *ff. de ſtatu hominum* , ibi : *Vulgo quæſiti ſunt qui patrem demonſtrare non poſſunt , vel poſſunt quidem , ſed eum habent , quem habere , non licet , qui &*
29 *Spurii appellantur* . Ex qua lege , ut vides, *Spurii* appellantur etiam *Quæſiti* .

30 Filii *ex damnato coitu* dicuntur illi, qui naſcuntur a parentibus, inter quos nec tempore conceptionis, nec tempore nativitatis potuit eſſe Matrimonium . Novella 74. *c.* 6. Unde nati ex damnato coitu de Jure Canonico cum Spuriis conveniunt . Immo etiam de Jure civili , excepto quod nati ex concubina de Jure civili etiam *Spurii* , non vero ex damnato coitu, vocari poſſunt ; *l.* 1. *& ſequent. ff. de concubin.* qui tamen concubinatus per Leges Eccleſiæ ſublatus eſt ; *cap.* 8. *Nemo* 4. *cauſ.* 32. *quæſt.* 4. & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de*
31 *reformat.* Horum *Spuriorum* , ſeu notorum ex *damnato coitu* alii ſunt , & vocantur *Nothi*, qui videlicet naſcuntur ex conjugato , & ſoluta . Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 27. *n.* 2. Alii *Adulterini* , qui ſcilicet ex adulterio ex parte utriuſque gignuntur . Alii *Sacrilegi* , ideſt qui ex Religioſo, aut Moniali , vel Clerico in Sacris conſtituto generantur . Alii *Inceſtuoſi*, qui nempe ex parentibus affinitate , vel conſanguinitate collaterali conjunctis naſcuntur ; *§. Inter eas* , *Inſtit. de Nuptiis* . Alii *Nefarii* , ideſt qui ex parte , & filia , aliorumque aſcendentium , & deſcendentium copula procreantur ; *§. Ergo* , *Inſtit. de Nuptiis* .

32 Filii illegitimi naturales legitimantur per ſubſequens matrimonium inter parentes eorum legitime contractum , *c. Conqueſtus* 1. *& c. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi* , ibi : *Tanta eſt vis matrimonii , ut qui antea ſunt geniti , poſt contractum matrimonium legitimi habeantur* . Concordat *l. Divi Conſtantini* 5. *l. Nuper* 11. *l. Cum quis* 18. *Cod.*
33 *de natural. liber.* Etiamſi Matrimonium non ſit conſummatum, ſed præciſe ratum . Engel *lib.* 4. *decretal. tit.* 17. *num.* 9. Pirhing *ibid. n.* 36. Reiffenſtuel *ibid. num.* 13. Barboſa *in c. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi* , & alii communi-
34 ter . Et hoc quamvis Matrimonium contrahatur a ſenibus infirmis , aut etiam in periculo mortis . Barb. *loc. cit. num.* 8. Pirhing *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 32. Covarr. *part.* 2. *de matrim. cap.* 8. §. 2. *num.* 10. Pontius *lib.* 11. *cap.* 1. §. 2. *num.* 16. Azorius *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 13. *q.* 11. & communis aliorum . Sive 35
matrimonium immediate , vel mediate ſequatur generationem filii illegitime nati, adeo ut legitimetur filius , quamvis pater ejus non ſtatim cum matre , ſed cum alia prius contrahat , & poſtea hac defuncta , matrimonium ineat cum Matre filii illegitimi . Pirhing *loc. cit. num.* 36. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 33. Pontius *loc. cit. n.* 15. Abbas *in c. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi n.* Barb. 3. *ib. nu.* 7. & alii communiter . Et ratio eſt , quia Jura allegata ſupra *num.* 32. plus non requirunt , quam ut matrimonium legitimum inter parentes prolis illegitimæ ſequatur , nec ſpecificant an mediate, vel immediate fieri debeat , & ubi lex non diſtinguit , neque nos diſtinguere debemus ; *c. Quia circa* 22. *de privil.* & *l. de pretio* , *ff. de Publiciana in rem action.* eo vel maxime quod favores ſunt ampliandi , *c. Odia* 15. *de regulis Juris in* 6. ibi : *Odia reſtringi , & favores convenit ampliari* , præſertim quando agitur de favore liberorum : *cap. Ex tenore* 14. *Qui filii ſint legitimi* , ibi : *In favorem prolis potius inclinamus* .

Filii illegitimi naturales legitimantur per 36
ſubſequens matrimonium , etiamſi fuerit clandeſtine contractum , dummodo fuerit validum , uti eſt in locis , ubi Concil. Trid. non eſt receptum ; Barboſa *in cit. cap. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi* , Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 44. *nu.* 2. Pirhing *loc. cit. num.* 36. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 34. & alii . Quinimo filii illegitimi naturales 37
legitimantur per ſubſequens matrimonium, etiamſi tale matrimonium non ſit verum , ſed tantum putativum ratione bonæ fidei , & ut verum exiſtimatum ; Si quis enim ex conſanguinea fornicario concubitu ſuſcipiat prolem , & poſtea ignarus conſanguinitatis cum ea contrahat bona fide matrimonium , proles illa erit legitima , ratione talis ſubſequentis matrimonii ; *arg. cap. Ex tenore* 14. *Qui filii ſint legitimi* , Gonzalez *in cap. Cum inter* 2. *eod. titul. n.* 6. Pirhing *loc. cit. n.* 36. Pontius *lib.* 7. *cap.* 1. §. 2. *n.* 13. Covarruv. *in* 4. *decretal. part.* 2. *cap.* 8. §. 2. Gabriel *in commun. concluſ. lib.* 6. *de legitim. concluſ.* 1. *n.* 4. *&* 5. & alii . Et ratio eſt , quia filii nati ex putativo matrimonio pro legitimis declarantur , textu expreſſo in *cap. Cum inter* 2. *Qui filii ſint legitimi* , ergo filii prius illegitime nati per ſubſequens putativum matrimonium legiti-

Digitized by Google

mantur; non enim apparet ratio cur idem matrimonium putativum habeat vim faciendi ut filii legitime naſcantur, & non habeat vim legitimandi filios prius illegitime natos. Tum quia in dubiis favorabilior Juris interpretatio eſt aſſumenda; *cap. Eſtote* 2. *de Regulis Juris*, præſertim cum agitur de favore liberorum; *cap. Ex tenore* 14. *Qui filii ſint*
38 *legitimi*. Non deſunt tamen magni nominis Doctores contrarium ſentientes, ut Abbas in *cap. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi*; Engel *lib.* 4 *decretal. tit.* 17. *n.* 9. Reiffenſtuel *ibid. n.* 36. Zoeſius *ibid. n.* 13. Fachin. *lib.* 1. *controv. cap.* 55. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *de juſtitia*, & *Jure diſp.* 172. *n.* 11. & alii.
39 Filii ſpurii, ſeu nati ex damnato coitu, ideſt a parentibus inter quos nec tempore conceptionis, nec nativitatis poterat eſſe matrimonium, per ſubſequens matrimonium non legitimantur. *Communis Doctorum*, *arg. cit. cap. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi*, in cujus ſummario ſic præciſe habetur: *Naturales legitimantur per ſubſequens parentum conju-*
40 *gium. Spurii vero non*. Hoc tamen procedit in caſu, quo uterque parens ſcit tale impedimentum contrahendi inter ſe pro tunc matrimonium, ex quo v. g. unus reperiatur Uxoratus, & ſic filius ſciente utroque parente ſuſceptus ſit ex adulterio. Non autem in caſu, quo unus ex parentibus ſciverit, & alter ignoraverit; tunc enim bona fides alterius parentis ignorantis adulterium facit, ut filius ille legitimus fiat ſubſecuto inter eoſdem parentes matrimonio, textu expreſſo in *cap. Ex tenore* 14. *Qui filii ſint legitimi*, & tenet *communis Do-*
41 *ctorum*. Dicitur autem notanter, *inter quos nec tempore conceptionis*, *nec nativitatis poterat eſſe matrimonium*, quia ſi parentes fuerint inhabiles ad contrahendum inter ſe matrimonium pro tempore, quo fuit concepta proles, & facti ſint habiles pro tempore quo proles nata eſt, ut ſi v. gr. vir vivente uxore ſua aliam imprægnet, & poſtea Uxor moriatur, antequam adultera partum edat, proles ex tali adulterio concepta legitimatur per ſubſequens parentum matrimonium. Engel *lib.* 4. *decret. tit.* 17. *n.* 11. Reiffenſt. *ibid. n.* 39. Covart. *de Matr. p.* 2. *c.* 8. §. 2. *n.* 2. Pontius *lib.* 11. *c.* 3. *n.* 2. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 7. *n.* 19. Molina *cit. diſp.* 172. *n.* 4. & alii plurimi. Et ratio eſt, quia univerſaliter in quæſtionibus, in quibus eſt dubitatio de ſtatu liberorum, attenditur tempus partus, vel conceptionis, prout nempe exigit favor, aut utilitas liberorum, textu expreſſo *in l. Nuper* 11. *Cod. de natu-*
ral. lib. & concordat Novell. 89. *c.* 8. Sic etiam
per ſubſequens matrimonium legitimatur pro- 42
les concepta tempore, quo parentes ratione affinitatis, vel conſaguinitatis erant inhabiles ad contrahendum inter ſe, ſi ante nativitatem, ſublato per diſpenſationem Apoſtolicam impedimento, facti ſint habiles, & matrimonium contraxerint. Barb. in *c. Tanta* 6. *Qui filii ſint legitimi n.* 31. Reiff. *loc. cit. n.* 41. & alii paſſim.

Legitimati per ſubſequens matrimonium 43
habentur in omnibus pro veris legitimis perinde ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio concepti fuiſſent, unde æque ac legitime concepti ſuccedunt in hereditate ex teſtamento, & ab Inteſtato, ſunt habiles ad Ordines, & Dignitates, tum ſæculares, tum Eccleſiaſticas, *arg. cit. cap. Tanta*, & *l. Cum quis* 10. *de natural. lib.* Novell. 12. *c.* 4. Novell. 74. *c.* 2. Inſtit. *de Hered. ab inteſt.* & ſic communis Doctorum cum Gloſſa *in cit. c. Tanta*, *verb. Legitimi*, ubi pro ratione adducit, quod per ſubſequens matrimonium omnia præcedentia purgantur. Legitimatis per ſubſequens matri- 44
monium poſſunt dari litteræ, ſeu atteſtationes, quod ſint legitime nati, & ſic legitimati veniunt in diſpoſitione hominum, & ſtatutorum volentium, quod quis debeat eſſe legitime natus. Richter. *p.* 2. *deciſ.* 80. *n.* 17.
Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 43. Ex ſpeciali tamen 45
diſpoſitione Sixti V. facta anno 1590. in Conſtit. incip. *Poſtquam verus*, tales legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt promoveri ad Cardinalatum.

Filii illegitimi, nedum legitimantur per 46
ſubſequens matrimonium, ſed etiam per Reſcriptum Principis. *Communis*. Et quidem Papa habet poteſtatem legitimandi quoſcunque illegitimos quoad ordines, honores, dignitates, ac Beneficia Eccleſiaſtica ubique terrarum, & quoad ſucceſſionem hereditariam, honores, & dignitates ſæculares in Terris temporali ſuæ juriſdictioni immediate ſubjectis; *Communis*, textu expreſſo in *cap. Venerabilem* 13. *Qui filii ſint legitimi*. Immo poteſt
Papa legitimare illegitimos quoſcumque, etiam 47
quoad ſucceſſionem in hereditate, & bonis temporalibus in Terris alienis, non tamen ſolet regulariter hoc facere. Pirhing *lib.* 4. *decret. tit.* 17. *n.* 43. Barboſa *in cit. c. Per Venerabilem* 13. *Qui filii ſint legitimi*, *n.* 3. ubi pro hac ſententia citat Hoſtienſem, Goffredum, Germonium, Præpoſitum, & Sac. Rotam Romanam, quæ, ut obſervat ipſe, reprobat omnes alios contrarium ſentientes.
Et revera in caſu extraordinario, & ubi 48
com-

Digitized by Google

communis neceſſitas, vel alia ardua cauſa
urgeat, poſſe Papam legitimare quoad tempo-
ralia etiam illegitimum non ſubditum, ultra
quam quod conceduut omues Doctores, habe-
tur expreſſe *in cit. cap. Per Venerabilem* §.
Rationibus igitur, ubi Papa dicit hoc ei com-
petere, tam ex veteri, quam ex novo teſta-
meuto, ibi: *Cauſam tam ex veteri, quam ex
novo teſtamento trahentes, quod non ſolum in
Eccleſiæ patrimonio (ſuper quo plenam in tempo-
ralibus gerimus poteſtatem) verum etiam in aliis
Regionibus, certis cauſis inſpectis, temporalem
jurisdictionem caſualiter exercemus*.
49 Principes ſupremi ſuperiorem non agnoſcen-
tes poſſunt legitimare ſuos ſubditos ſeculares
50 illegitime natos. *Communis ac certa*. Ex pri-
vilegio poſſunt legitimare etiam Legati Se-
dis Apoſtolicæ, & Conites Palatini. *Com-
51 munis*. Ad quos autem illegitimos, & ad
quæ ſe extendat eorum facultas legitimandi,
deſumendum eſt ex tenore Reſcripti, aut pri-
vilegii a Supremo reſpective Principe eis con-
ceſſi, quia eorum facultas non poteſt ſe ex-
tendere ultra tenorem Reſcripti, *arg. c. Cum
dilecta* 22. *de Reſcript. & l. Diligenter, ff.
52 mandati*. De jure ſolum illegitimi naturales,
de conſuetudine autem ſolent legitimari Reſ-
cripto Principis etiam omues alii illegitimi.
53 *Communis*. Legitimati Reſcripto Principis
ſæcularis non fiunt habiles, niſi ad effectus
politicos, & ſæculares, & nullatenus ad effe-
54 ctus Eccleſiaſticos. *Communis*. Legitimati
vero a Papa fiunt habiles ad effectus Ec-
cleſiaſticos, & ad effectus politicos, maxime
exiſteutes ſub ejus jurisdictione temporali.
55 *Communis*. Legitimati per ſubſequens matri-
monium per omuia æquiparantur legitime na-
tis, & etiam vocari poſſunt legitime nati, &
compreheuduntur iu diſpoſitione homiuum &
ſtatutorum requirentium, ut quis ſit legitime
natus, *arg. l. Cum quis* 10. *de natur. lib.*
Novell. 12. *c.* 4. Novell. 74. *c.* 2. §. 2. Inſtit.
de Hered. ab inteſt. & *c. Tanta* 6. *Qui filii ſint
legitimi*, & ibi Gloſſa communiter recepta.
56 Non ſic autem legitimati per Reſcriptum
Principis, qui in iis tantum æquiparantur
legitime natis, ad quæ ſe extendit gratia Reſ-
cripti, quod eſt maxime attendendum, *arg.
cap. Cum dilecta* 22. *de Reſcriptis*.
57 Illegitimi omnes prohibeutur ordinari, ni-
ſi vel Religionem approbatam ingrediantur,
vel cum aliquo rite fuerit diſpenſatum, tex-
tu expreſſo *in c. Ut filii* 1. *de filiis Presbytero-
rum ordinandis, vel non*, & in *cap. Is, qui* 1.
58 *eod. tit. in* 6. Illegitimi, ſi Religionem ap-
probatam ingrediantur, poſſunt ordinari, non
vero ad Prælaturam aſſumi; *c. Presbyterorum.
diſt.* 56. *& cit. c. Ut filii*. Ad Ordines ma- 59
jores & Beneficia Curata, ſicut & ad Digni-
tates, Perſonatus, atque Canonicatus Cathe-
dralium Eccleſiarum diſpenſar cum illegitimis
ſolus Papa, & is, cui hanc facultatem ex ſpe-
ciali privilegio conceſſerit, *Communis*. Et ra-
tio eſt, quia irregularitas ex defectu natalium
proveniens, eſt ſolius Juris poſitivi humani,
ſeu Eccleſiaſtici, ſupra quod ſine dubio Papa,
& is, cui id conceſſerit, poteſt diſpenſare,
textu expreſſo *in cap. Propoſuit* 4. *de conceſſion.
Præbendæ*. Et quod ſolus Papa poſſit diſpen-
ſare ad ſupradicta, patet *ex cap. Nimis* 18. *de
filiis Presbyterorum, & cap. Is, qui* 1. *eodem
tit. in* 6. *& cap. Quamvis* 4. *de Præbendis in*
6. Epiſcopus cum illegitimis diſpeuſat quo ad 60
Ordines minores, ac Beneficium ſimplex, &
ad Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ, quoties
nou requirunt Ordinem Sacrum, *cap. Is, qui*
1. *de filiis Presbyter. in* 6. Barboſa *de offic. &
poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 45. *num.* 20. *& de
Canonicis, & Dignitatib. c.* 13. *num.* 25. Ze-
rola *in praxi Epiſcopor. quæſt.* 1. *verb. Canoni-
ca*, Garcias *de Benefic. p.* 7. *cap.* 2. *num.* 69.
Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 17. *num.* 11. &
alii paſſim. Dicitur autem, quoties non requi- 61
runt Ordinem Sacrum, quia, cum in tali Or-
dine nequear diſpenſare Epiſcopus cum illegi-
gitimis *ex c. Ut filii* 1. *de filiis Presbyterorum*,
& c. Is qui 1. *eod. tit. in* 6. ueque poterit
diſpenſare in Beneficiis ſimplicibus, & Cano-
nicatibus Collegiatæ, quoties requirunt Sa-
crum Ordinem; *arg. c. Translato* 3. *de Conſtit.*
ac notat Gloſſa *in cap. Is qui* 1. *verb. Tale*,
de filiis Presbyterorum in 6. Capitulum Sede 62
vacante poteſt diſpenſare cum illegitimis in
iis, in quibus poteſt Epiſcopus, cum ſuccedar
Epiſcopo in iis, quæ ſunt ordinariæ jurisdictio-
nis, ſicur eſt talis diſpenſatio; Zerola *p.* 2. *pra-
xis Epiſc. verſ. Capitulum*, §. *Tertio*, Navarrus
conſil. 7. *de Filiis Presbyterorum*, Barboſa *loc. cit.
n.* 25. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 15. & alii paſſim.
Filius illegitimus diſpenſatus ad Ordines mi- 63
nores, non cenſetur diſpenſatus ad Beneficium
etiam ſimplex, quia hæc duo ſunt ſeparabi-
lia, atque executio Ordinum poteſt ſtare ſine
Beneficio; Barboſa *in tract. de Appellativa ver-
borum ſignific. verb. Ordo in* 6. Reiffenſtuel *loc.
cit. num.* 21. Garcias *de Beneficiis p.* 1. *cap.* 6.
num. 70. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis. Si ve- 64
ro ſit diſpenſatus ad Ordines Sacros, hoc ipſo
videtur diſpenſatus ad obtiuendum ſimples Be-
neficium, ne alioquin in opprobrium Ordinis

Digitized by Google

Clericalis mendicare cogatur ; *arg. c. Propo-
ſuit 6. de Filiis Presbyterorum*, ibi : *Quia in-
dignum eſt , ut ipſe poſtquam eſt in Subdiacona-
tu ordinatus , omnino debeat Eccleſiaſtici Benefi-
cii proviſione carere &c.* & ibi Gloſſa *verb. Ca-
65 rere*, Abbas *num.* 1. & alii . Illegitimus ſim-
pliciter diſpenſatus ad Beneficia non poteſt
obtinere niſi unicum , non autem duo ſimul ,
textu expreſſo *in cap. Is , qui* 1. *de Filiis Pres-
byteror. in* 6. *§. Ille vero* , ibi : *Niſi unicum
66 Beneficium obtinere* . Sic diſpenſatus ſimpliciter
ad Beneficium poteſt solummodo obtinere ſim-
plex , non autem Beneficium Curatum , Di-
gnitatem , aut Perſonatum , Garcias *de Bene-
ficiis p.* 1. *c.* 6. *num.* 59. citans Rotam *deciſ.*
2. *de Filiis Presbyterorum*, *in novis* , Rebuff. *tit.
de diſpenſatione ſuper defectu natalium num.* 51.
& ſeq. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 19. Barboſa ,
& alii paſſim . Et ratio eſt , quia talis diſpen-
ſatio veluti odioſa eſt ſtricte interpretanda ,
ſicque ly *Beneficium* ſimpliciter poſitum , pro
ſolo ſimplici accipi debet , *arg. cap. Nimis*
18. *de Filiis Presbyteror. & cap. Is , qui* 1.
eod. in 6. *& cap. Quamvis pleniſſima* 4. *de
præbend. in* 6.

67 Filius illegitimus nequit in Eccleſia , ubi
Pater ejus beneficium habet , vel habuit , quod-
cunque Beneficium obtinere , *cap. Ad præſen-
tiam* 2. *cap. Cum decorem* 15. *& cap. Ad abo-
lendam* 16. *de Filiis Presbyteror.* & expreſſe
Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 15. *de reformat.* ibi :
*Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo
conſecratis , quos maxime puritas ſanctitaſque
decet , longiſſime arceatur , non liceat Filiis Cle-
ricorum , qui non ex legitimo nati ſunt Matri-
monio , in Eccleſiis , ubi eorum Patres Benefi-
cium aliquod Eccleſiaſticum habent , aut habue-
runt , quodcumque etiam diſſimile beneficium ob-
tinere . Nec in dictis Eccleſiis quoquo modo mi-
niſtrare , nec penſiones ſuper fructibus Beneficio-
rum , quæ parentes eorum obtinent , vel alias ob-
68 tinuerunt , habere* . Immo Filius illegitimus
in tali Eccleſia nec etiam poteſt Sacriſtam ,
Muſicum , aut alium miniſtrum agere , ut col-
ligitur ex Concil. Trid. *loc. cit.* ibi : *Nec in
dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare* , & ſic
fuiſſe deciſum a Sac. Congreg. refert Barboſa
de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. *allegat.* 65.
num. 20. & tenent Navarr. *conſil.* 1. *quæſt.* 17.
de Conſtit. Garcias *de Beneficiis part.* 3. *c.* 3.
num. 68. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 31. & alii
69 paſſim . Etiamſi fuerit illegitime natus ante
Clericatum parentis ; & ratio eſt , quia etiam
illegitime procreatis ante Clericatum urget ra-
tio allata a Concil. Trident. *loc. cit.* ſcilicet :
*Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo
conſecratis arceatur* , & ſic fuiſſe a Sacra Con-
gregat. deciſum refert Garcias *loc. cit. cap.* 3.
num. 15. & ſequitur Barboſa *loc. cit. allegat.*
65. *num.* 6. cum aliis .

Filius Presbyteri quamvis legitimus , ideſt 70
procreatus legitime ante Clericatum , nequit
immediate ſuccedere in Beneficio paterno , tex-
tu expreſſo *in c. Quoniam* 10. *& c. Ad extir-
pandas* 11. *& c. Michael* 13. *de fil. Presbyt.* Po- 71
teſt tamen Filius legitimus Presbyteri ſucce-
dere mediate in Beneficio paterno , textu ex-
preſſo *in c. Ex tranſmiſſa* 2. *de Filiis Presby-
teror.* Barboſa *loc. cit. alleg.* 65. *num.* 16. Gar-
cias *loc. cit. c.* 3. *num.* 18. Pirhing *lib.* 1. *de-
cretal. num.* 50. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 34.
& alii communiter . Filius legitimus Presby- 72
teri poteſt habere aliud diſſimile Beneficium
in Eccleſia , in qua Pater miniſtrat , textu
expreſſo *in c. Ad hæc* 12. *de Filiis Presbyter.*
Immo Filius legitimus Presbyteri poteſt et- 73
iam præeſſe Eccleſiæ , in qua Pater ſine titu-
lo quandoque miniſtravit , textu claro *in c.
Conſtitutus* 8. *de Filiis Presbyter.* Tunc enim
non fit ſucceſſio in Eccleſia , vel Beneficio ,
cum iſtud Pater non præhabuerit . Solus Papa 74
diſpenſat , ut Filius immediate ſuccedat Patri
in Beneficio , textu expreſſo *in cap. Dilectus
Filius* 17. *de Filiis Presbyteror.* Poteſt tamen 75
abſque alia diſpenſatione Pater ſuccedere im-
mediate in Beneficio præhabito a ſuo Filio le-
gitimo ; ſic fuiſſe deciſum *a Sacra Congreg.
Conc.* 22. *Decemb.* 1594. refert Garcias *de Be-
neficiis p.* 7. *c.* 3. *n.* 29. & tenet Engel *lib.* 1.
decr. tit. 17. *n.* 3. Reiffenſtuel *ibid. n.* 39. Bar-
boſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.*
65. *n.* 17. & alii communiter .

Filius familias (idem eſt de Filia fami-
lias) qui eſt filius naturalis , vel adoptivus
ſub patria poteſtate conſtitutus , quatuor præ-
ſtare tenetur parentibus ; ſcilicet amorem , obe-
dientiam , reverentiam , & auxilium . Contra
amorem graviter peccat filius , ſi ſigna odii
parentibus oſtendit , & aſpere tractet , ſi tor-
vis oculis fere ſemper eos intueatur , ac ita
aſpere , & dure loquatur , ac ſi odio haberet ,
ſi grave malum v. g. mortem eis optet . Ad
hoc faciunt duæ propoſitiones merito damna-
tæ ab Innocentio XI. *die* 2. *Mart.* 1679. Pri-
ma , quæ eſt in ordine 14. *Licitum eſt abſoluto
deſiderio cupere mortem Patris , non quidem ut
malum Patris , ſed ut bonum cupientis , quia
ſcilicet ei obventura eſt pinguis hereditas* . Secun-
da , quæ eſt 15. in ordine : *Licitum eſt Filio
gaudere de parricidio parentis a ſe in ebrietate*

ſu-

Digitized by Google

perpetrato propter ingentes divitias inde ex heredi-
78 *tate conſecutas*. Contra reverentiam graviter pec-
cat Filius, ſi parentes percutiat etiam leviter,
ſi graviter contriſtet, ad gravem iram provo-
cet, ſi maledicta, convitia, & hujuſmodi in
eos conjiciat, ſi pauperes deſpiciat, vel nolit
eos pro parentibus agnoſcere, ſi in foro exter-
no etiam de vero crimine accuſet, extra cri-
men hæreſis, proditionis, vel conjurationis in
Principem, cum non eſt alius corrigendi mo-
79 dus. Contra obedientiam graviter peccat Fi-
lius, ſi in re gravi ſit inobediens circa ea,
quæ pertinent ad gubernationem domus, ad
bonos mores, vel ad animæ ſalutem; ſi con-
tra voluntatem parentis ducat Uxorem ſe in-
dignam, ideſt cum qua juxta ſuæ regionis
praxim nequeat contrahere ſine dedecore; ſi
ſine juſta cauſa nolit eam ducere, quam ju-
80 ſte vult parens. Contra debitum auxilium
graviter peccat filius ſi non ſubveniat in gra-
vi neceſſitate ſpirituali, vel corporali.
81 Bona Filiorum familias alia ſunt Caſtren-
ſia, alia quaſi Caſtrenſia, alia Adventitia, &
alia Profectitia. Quæ ſint talia bona, & quid
circa ipſa poſſunt, vel non, Filii, vid. verb.
82 *Bona art.* 4. *a num.* 38. *uſque ad finem*. Filius
peccat graviter, & tenetur ad reſtitutionem,
ſi rationabiliter invito Patre notabilem quan-
titatem ſurripiat de bonis paternis; *Commu-*
83 *nis*. Quæ autem ſit notabilis quantitas ſuffi-
ciens ad peccatum mortale, non ſatis conve-
niunt in hac aſſignanda Doctores; Leſſius
enim *lib.* 2. *c.* 12. *dubit.* 23. *num.* 76. *de inju-*
riis fortunarum; Navarr. Filliucius, & alii
volunt, filium non eſſe condemnandum pec-
cati mortalis, ſi duos, vel tres aureos auſe-
rat a Patre divite: ſecus ſi a Mechanico exi-
guæ fortunæ. Salas de hoc rogatus reſpondit,
filium unicum Patris habentis annue mille
quingentos aureos, poſſe ſine mortali auferre
ſingulis annis viginti vel triginta aureos, quod
Lugo *diſt.* 16. *ſect.* 4. non improbat, ſi parens
non ſit tenax, & filius jam adoleverit, ſimul-
que furetur ad uſus honeſtos; Bannes dicit,
ad furtum grave filii parentis perdivitis re-
quiri ſaltem quinquaginta aureos, quod Lugo
cit. diſp. 16. *num.* 76. merito rejicit, niſi for-
te eſſet Filius Principis, aut Magnatis; Ce-
nedo apud Tamburin. *lib.* 8. *t.* 2. *c.* 5. *n.* 3.
dicit non fore mortale, ſi filius intra annum
non furetur ultra ſexdecim ſolidos Hollandi-
cos; Fagundez, ſi non ultra quatuor, vel
quinque. At quia in hoc generalis regula ſta-
tui nequit; Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *in ſept. &*
decim. præcept. Decalog. c. 5. *ſect.* 2. *num.* 57.
merito dicit, quod prudens Confeſſarius arbi-
trari debet, non ſolum ex materia ablata,
ſed etiam ex circumſtantiis perſonarum, ſcili-
cet ex ſtatu, & facultatibus parentis, ejus ge-
nio, & affectu in filium, ex filiorum plurali-
tate, vel paucitate, ex filii accipientis æta-
te, & rei acceptæ uſu, & ſimilibus, ſemper
tamen vitando extrema, ut nec temere pec-
cati mortalis ſcrupulus iis injiciatur, nec et-
iam anſa præbeatur ad furandum nimium de
bonis parentum.
Filius peccat graviter, ſi expendat in res 84
turpes, aut vanas (ut in ludum, in compo-
tationes, in feminas) contra voluntatem pa-
rentum notabilem ſummam ex pecunia ſibi
tradita ad honeſtos uſus, v. g. ad emendos li-
bros, veſtes, ad ſolvendum didactra Magiſtris;
Navarr. *c.* 17. *num.* 164. Leſſius *loc. cit. n.* 77.
& alii paſſim. Inſuper talis filius tenetur ad 85
reſtitutionem, cum ad alium uſum jus non
habuerit, maxime ſi parens inde damnum ac-
ceperit, ita ut ratione talis mali uſus facti a
filio, plus quam expendiſſet, debuerit pater
expendere. Et ſi non poſſit reſtituere, tenetur
adducere in diviſionem, niſi forte conſtet alios
fratres tantumdem expendiſſe, vel niſi parens
condonaverit, aut pater & fratres tales va-
nas, & turpes expenſas ſcientes non petant
ſatisfactionem, quia in tali caſu cenſentur
condonare; Leſſius *loc. cit. num.* 77. Burgh.
centuria 2. *caſ.* 36. & alii. Si Filius alatur in 86
loco diſtante a parentibus, poterit ex alimen-
tis moderate aliquid inſumere in luſus hone-
ſtos, & ſimiles honeſtas recreationes, v. g. 5.
ex 100. item illud, quod parcius vivendo re-
ſervat ex pecunia ſibi emiſſa; *Communis*. Fi- 87
lius in domo paterna laborans probabilius non
poteſt petere ſalarium, nec ſi illud negetur,
uti occulta compenſatione; Gloſſa *in l. Cum*
oportet, Cod. de bonis, quæ liberis &c. verb.
Ejus ſubſtantia; Petrus Navar. *lib.* 3. *cap.* 1.
num. 75. Silveſter *verb. Peculium* 2. *quæſt.* 12.
Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 234. Diez *in Pract.*
qq. qu. 8. §. 2. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *p.* 3.
cap. 8. *num.* 12. La Croix *lib.* 3. *p.* 1. *n.* 1034.
aliique plurimi, quos citat & ſequitur Moya
tom. 6. *d.* 4. *q.* 1. Et ratio eſt, quia Jura in-
diſtincte ajunt, quæ ex re, ſive ſubſtantia pa-
tris proveniunt, ipſi patri acquiri. *Inſt. Per*
quas perſonas nobis acquiritur §. 1. *& c. l. Cum*
oportet, Cod. de bonis, quæ liberis &c. Quid
enim magis rationi congruum eſt, inquit
Card. de Lugo *diſp.* 5. *n.* 44. quam ut filius
agricolæ juvet patrem in agricoltura, filius
mercatoris in mercatura? præſertim cum ſic
addi-

Digitized by Google

addiſcant illas artes, ut inquit recte Molina *l. c.* addens non facile fore tam audacem filium, qui ideo petat ſalarium. Tum quia ſi ſalarium petat, pater juſte ſubtrahit victum, & veſtitum, non enim tenetur hæc dare filio potenti ea lucrari, adeoque ſalarium compenſatur per ſuſtentationem.

88 Contraria tamen ſententia eſt etiam probabilis, & hanc poſt Bartolum ſuſtinent Navar. *cap.* 17. *n.* 144. Angelus *verb. Peculium n.* 11. Lopez *par.* 2. *inſtruct. cap.* 21. Dicaſtil. *l.* 2. *tom.* 2. *d.* 9. *num.* 187. Burgh. *caſ.* 80. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 81. aliique apud Moyam *t.* 6. *d.* 4. *q.* 1. qui *num.* 7. vocat hanc ſententiam probabiliſſimam; Dian. *par.* 4. *tom.* 4. *reſolut.* 66. vocat tutam. Et ratio iterum eſt, quia talis filius eſt veluti ſocius negotiationis, neque debet eſſe deterioris conditionis, quam famulus, vel extraneus, qui cum hero lucraretur juncta induſtria; quod magis valet, ſi filius ſit emancipatus, aut illegitimus, uti notat Sanchez *in Conſil. l.* 1. *c.* 2. *d.* 8. Vel ſi opera, & obſequia præſtita non ſint ex iis, quæ pater a filio poteſt jure paterno exigere, ſed ſint ſupra debitum filii, tunc enim, ut recte notat Lugo *cit. diſput.* 5. *num.* 42. poſſet
89 filius velle ſtipendium ſibi reddi. Si autem ob metum reverentialem Patris filius ſalarium petere non audeat, vel probe ſciat, ſi petat, ſe repulſam laturum eſſe, volunt citati Doctores pro ſecunda ſententia, quod licitum ſit
90 filio uti occulta compenſatione. Quod tamen non auderem ego admittere, quia occulta compenſatio non eſt licita, niſi ubi jus eſt certum, ideſt ubi moraliter certo conſtet rem eſſe tuam, aut tibi ex juſtitia deberi; *l.* 4. *de compenſationibus*, ut dictum eſt *verb. compenſatio*, *num.* 3. & recte dicit La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 962. & *num.* 1035. Jus autem filii non eſt hic certum, quia noſtra ſententia eſt ſaltem probabilis, adeoque &c. & videtur ſic tenendum etiam ratione propoſitionis 37. inter damnatas ab Innocentio XI. 2. *Mart.* 1679. ibi: *Famuli, & Famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.*

91 Filius in extrema neceſſitate Patris, & Filii proprii tenetur potius ſubvenire Patri, quam Filio, quando non poteſt utrique; D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 9. *ad tertium*, Magiſter ſentent. *in* 3. *diſt.* 29. Abulenſis in Matth. *cap.* 22. *qu.* 311. Coninch. *de Caritate diſp.* 25. *num.* 109. Ovied. *de Caritate contr.* 8. *punct.* 5. *num.* 106. Diana *part.* 10. *tract.* 13. *reſolut.* 3. *verſ. Sed ego in ejus favorem*, Buſembaum *lib.* 2. *tract.* 3. *dub.* 1. *ſub num.* 4. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *n.* 721. Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 4. *præcept. Decalog. cap.* 6. *n.* 138. ubi dicit eſſe communiſſimam; Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 291. & *num.* 2040. & alii plurimi ex Theologis. Ex Juriſtis autem Cinus *in lib.* 2. *in fine Cod. de Patribus qui filios diſtrax.*; Aſcanius *de patria poteſt. effectu* 16. *num.* 34. Bellameta *in cap. Parſimoniam lib.* 41. Præpoſitus *in cap. Cum haberet, de eo qui duxit in Matrimonium*; Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 94. *n.* 6. & varii alii. Immo multi volunt 92
potius Patri, quam filio eſſe ſubveniendum etiam in alia æquali neceſſitate, quando non poteſt utrique; ſic Paſchalis *de patria poteſt. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 63. Pontanus *de alimentis tit.* 1. *cap.* 9. *num.* 3. Præpoſitus *in cit. capit. Cum haberet, de eo, qui duxit in Matrimon.* Surdus *de alimentis tit.* 1. *qu.* 94. *num.* 3. & *ſequent.* Saliceius, ſeu Auctor ab eo relatus *in lib.* 2. *num.* 7. *in fine; Cod. de patribus qui filios diſtrax.* & alii. Et ex Theologis D. Thomas 2. 2. *qu.* 26. *art.* 6. *ad tertium*, Magiſter *in* 3. *ſent. diſt.* 29. Cajetanus 2. 2. *q.* 31. *art.* 1. *ad quartum*, Valentia 2. 2. *diſp.* 3. *q.* 4. *punct.* 5. *verſ. octavo ſequitur*, Sanchez *de Caritate fraterna diſp.* 9. *ſect.* 4. *n.* 6. Ovied. *de Caritate controv.* 8. *punct.* 5. *num.* 107. & alii plures apud Joannem Angelum Boſſium *tract. de effect. Matrimonii part.* 2. *cap.* 22. §. 6. *num.* 1215.

E contra multi alii tenent abſolute oppoſitum, 93
ſcilicet quod quis in concurſu neceſſitatis Patris, & Filii, teneatur potius alere filium; Sic Rocafull. *in ſua praxi quid agendum part.* 3. *lib.* 2. *n.* 45. Bartolus *in l. Nam quemadmodum, ff. de Liber. agnoſ.* Paleotus *in cap. Cum haberet, de eo, qui duxit in Matrimonium*, Merlinus *de legit. lib.* 1. *tit.* 3. *dec.* 5. *n.* 32. Franciſcus Maria Pratus *lib. practic. obſervat.* 891. Alexander *in l. In ſuis num.* 7. *ff. de lib. & poſth.* Faber *in* §. *Jus naturale n.* 3. *Inſtit. de Jure nat.* Anchatanus *in cap. Cum haberet, num.* 13. *de eo, qui duxit in Matrimonium*, Corduba a Lara *in l. Si quis a liberis in princip. num.* 35. *ff. de lib. agnoſc.* Joannes de Lignano *in tract. de amicitia* §. *de ſubventione paterna*, & *filiali nu.* 16. Antiſiodorenſis *lib.* 3. *ſummæ tract.* 3. *cap.* 5. Fagundez *in Decalogum lib.* 4. *c.* 1. *num.* 12. & alii apud Boſſium *loc. cit. num.* 1213. & 1214. & *ſequent.* & fuſe Roſignolus Contract. XV. *de Matrim.* 2. §. 19. *num.* 5. ubi abſolute concludit, quod etiam ſtante extrema neceſſitate utriuſque, potius

Digitized by Google

tius ſit ſubveniendum filio quam Patri, & adducit varias probationes, & reſolvit argumenta contraria; Sic etiam tenet *in tomo de patria poteſtate diſcept.* 3. *c.* 4. *n.* 25. & 26.

94 Filius in extrema neceſſitate Matris, & Filii proprii, quando non poteſt utrique ſubvenire, tenetur etiam potius ſubvenire Matri, quia antiquius, & excellentius debitum eſt erga parentes, qui nobis exiſtendi cauſa, & principium poſt Deum fuerunt. Unde æquitas poſtulat, ut in extrema neceſſitate eos ab interitu ante omnes alios liberando, eis veluti vicem rependamus; & quidem patri prius, & potius quam matri, quia pater priorem, & excellentiorem principii locum, & ordinem obtinet, quam mater, ſicuti notaverunt S. Hieronymus *in cap.* 44. *Ezechielis*, S. Thomas 2. 2. *q.* 26. *art.* 20. Richard. *diſt.* 29. *artic.* 1. *q.* 9. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 3. *n.* 6. Sporer *loc. cit. num.* 138. ubi teſtatur eſſe commu-
96 niſſimam. Filius in extrema neceſſitate tenetur ſubvenire potius Patri, & Matri, quam propriæ Uxori; *Communis* cum S. Thoma *loc. cit. art.* 9. & Magiſter Sent. *in* 3. *diſt.* 29. teſte Sporer *loc. cit.* propter rationem numero
96 antecedenti aſſignatam. Immo prius quam Uxori tenetur in extrema neceſſitate potius ſuccurrere propriis filiis, quia potior eſt conjunctio parentum ad filios tamquam aliquid ſui exiſtentes. Hanc quoque Sporer *loc. cit.* dicit eſſe communiſſimam, quamvis alii non improbabiliter aliter ſentiant.

97 Extra autem extremam neceſſitatem debet potius filius ſubvenire propriæ Uxori, quam parentibus, & filiis, quia Maritus cum Uxore ſit una caro; Geneſ. 2. *Relinquet homo Patrem ſuum & Matrem, & adhærebit Uxori*, & ad Epheſ. 5. *Vir diligit Uxorem tamquam carnem ſuam*; Sporer *loc. cit. num.* 139. & alii
98 paſſim. Sunt tamen qui volunt nedum in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate debere filium potius ſubvenire Patri, & Matri, quam Uxori, & Filiis; Sic Tamburinus *l.* 5. *cap.* 3. §. 5. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 722. &
99 alii. In communi neceſſitate tenetur filius potius ſubvenire proli ſuæ, quam parentibus, quia proles eſt ſub cura parentum, & ab illis etiam extra extremam, & gravem neceſſitatem jure poſtulat alimenta, non item parentes; 2. enim ad Corinth. *cap.* 12. ſic habetur: *Non enim debent filii parentibus theſaurizare, ſed parentes filiis; Communis*. Vide verb. *Neceſſitas*.

100 Filius quantumvis obſtrictus voto Religionis non poteſt Religionem ingredi exiſtentibus parentibus in extrema neceſſitate, cui non poſſint obſiſtere ſine ope filii; *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 101. *art.* 4. *ad tertium*, & *quartum*; Silveſter *verb. Religio* 6. *qu.* 9. Navarr. *in Manual. cap.* 14. *num.* 14. Aſtenſ. *in ſumma part.* 1. *lib.* 1. *tit.* 24. *art.* 3. *q.* 4. Cajetan. 2. 2. *q.* 189. *art.* 6. Nec officit, quod filius ſit vinculo voti obſtrictus, quia ut recte notat Joannes Angelus Boſſius *de effect. Matrimon. part.* 2. *cap.* 23. *num.* 268. & Roſignol. *de Patria poteſt. diſcept.* 3. *num.* 17. obligatio naturalis ſubveniendi parentibus extreme indigentibus antiquior eſt, & fortior obligatione voti, nec voto tolli poteſt. Si filius exiſtentibus 101
ſuis parentibus in extrema, vel gravi neceſſitate Religionem ingrediatur, & profiteatur profeſſio eſt valida, ſed illicita, unde ſi aliter ipſis ſubvenire nequeat, tenetur exire. Non tenetur autem, nec poteſt exire, ſi ſine egreſſu poſſit ipſis ſubvenire ſuis operibus & Induſtria, v. g. ſi a pœnitentibus, aliiſque ſibi benevolis petat eleemoſynas ad ſubveniendum ſuis parentibus in extrema, ſeu gravi neceſſitate conſtitutis, vel ſi ex ſibi a Religione attributis aliquid ſubtrahat, & illud conferat parentibus, vel ſi, impletis conſuetis muneribus præſtandis in favorem Monaſterii, ſe exerceat in pingendo, ſcribendo, concionando, vel aliis operibus, ex quibus mercedem, ſeu eleemoſynam aliquam acquirat, & conferat in ſubventionem parentum, petita facultate a Superiore, & hujuſmodi; Valentia 2. 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *verſ. puto omnes*; Suarez *tom.* 3. *de Relig. cap.* 6. *num.* 10. Sayrus *lib.* 1. *Clavis cap.* 6. *num.* 18. La Croix *lib.* 4. *n.* 180. Roſignol. *de Patria poteſt. loc. cit. num.* 39. & alii paſſim.

Filius Religioſus profeſſus nequit e Reli- 102
gione exire ad ſubveniendum ſuis parentibus in extrema, vel valde gravi neceſſitate, niſi accedat ſuorum Superiorum placitum, & facultas; S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 201. *art.* 4. & ibi Cajetanus, & *quodlib.* 3. *art.* 16. & *quodlib.* 20. *art.* 9. Alexander *tertia part. quæſt.* 33. *memb.* 4. *qu.* 2. Aſtenſis *in ſummæ prima parte lib.* 1. *tit.* 24. *art.* 3. *qu.* 4. Liranus in Matth. *cap.* 15. Silveſter *verb. Religio* 6. *q.* 9. Tablena *verb. Pietas num.* 3. S. Antoninus, Armilla, Sa, Sanchez, Layman, alioſque plures allegat Joannes Angelus Boſſius *part.* 2. *de effect. Matrim. cap.* 24. *num.* 1297. La Croix *lib.* 5. *num.* 180. Et ratio eſt, quia profeſſus in Religione non habet poſſe, nec velle, cum ſuam voluntatem, ſeque ipſum tranſtulerit in poteſtatem Religionis, a qua in omnibus dependere

dere

Digitized by Google

dere debet, adeo ut quidquid agit contra voluotatem Superiorum ejuſdem, inique agat, & conſequenter non accedente Superiorum conſenſu, non poterit a Religione exire ad ſubveniendum extremæ, ſeu valde gravi neceſſitati parentum, cum talis neceſſitas ſuperveniens profeſſioni jam emiſſæ iovenjat ſubje-
103 ctum impotens ad ſic ſubvenieodum. Non deſunt tamen magni oominis Doctores ſuſtioentes, poſſe Filium e Religione exire etiam contra voluntaiem ſuorum Superiorum ad ſubveniendum parentibus in tali neceſſitate, qnia dicunt ipſi, profeſſus adhuc manet filius, & obligatio filii erga parentes ita eſt naturalis, & intrinſeca, ut nequeat per ullum ſtatutum eximi; Sic Palatius *in* 4. *diſt.* 38. *diſp.* 1. Silvius *part.* 1. *verb. Egreſſus e Monaſterio*; Viguerius *lib. Inſtit. cap.* 6. §. 7. aliique plures apud Sanchez *in Decalog. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 25. & apud Mendo *d.* 3. *num.* 2. & apud Roſignol. *de Patria poteſt. loc. cit. n.* 49.

103 Filius Familias, ſi ſui parentes non ſint in extrema, vel gravi neceſſitate conſtituti, poteſt etiam ipſis invitis ſtatum Religioſum aſſumere; S. Thom. 2. 2. *q.* 189. *art.* 6. Bartolus *in l.* 1. §. *Si parens*, *ff. Si quis a Parent. fuer. man.* Palatius *in cap. Per veſteas* §. 11. *num.* 1. *de donat. inter Vir. & Uxor.* & communis aliorum. Et ratio eſt, quia filius in ſtatu eligendo eſt ſui Juris, præſertim in his, quæ ſunt Divini obſequii; Tum quia magis eſt obediendum vocanti Deo, quam parentibus caroalibus; Hinc Chriſtus Matth. 8. reprehendit diſcipulum, qui nolebat eum ſtatim ſequi intuitu paternæ ſepulturæ; Et S. Hieronymus *in Epiſt. ad Heliodorum*, quam refert D. Thom. 2. 2. *q.* 101. *art.* 4. ait: *Per calcatum perge Patrem, per calcatam perge Matrem. Ad vexillum Crucis evola, ſummum genus pietatis eſt in hac re fuiſſe crudelem.*

105 Filius non ſolum inſpecto jure naturali, ſed etiam jure civili, poteſt vendi a patre in extrema, & valde gravi neceſſitate, cni aliter ſubveniri non poſſit. Quod hoc poſſit de jure naturali, colligitur ex pluribus textibus Sacræ Scripturæ, ubi habentur plures venditiones filiorum factæ a parentibus, ut 2. Nehemiæ *cap.* 3. Exod. 21. Deuterooomii 19. quæ tamen ibidem non reprobantur, & certe non ſubſiſterent, ſi eſſent jure naturali vetitæ, & ſic tenent Covarr. *vaciar. reſolut. lib.* 3. *c.* 14. Angelus *verb. Seevitus num.* 1. *ad fin.* Sotus *de Inſtitut. lib.* 4. *quæſt.* 2. *art.* 2. & *in quarto diſt.* 29. *qu.* 1. *art.* 4. Silveſter *verb. Emptio qu.* 3. *num.* 6. Roſella *verb. Emptio num.* 26. Tabiena *veeb. Emptio num.* 7. *ad fin.* Azorius *Inſtit. moral. paet.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *veeſ. Mihi vero probatur*, & alii paſſim. Quod hoc etiam poſſit de Jure civili, colligitur *ex textu in l.* 2. *Cod. de patrib. qui fil. diſtrax.* & ſic tenet Salicetus *in d. l.* 2. *num.* 1. *ff. de patrib. qui fil. diſteax.* & ibi Baldus *num.* 3. & Gloſſa, Navarr. *in Manual. cap.* 13. *num.* 24. Rebellus *de obligat. juſtit. part.* 1. *lib.* 1. *qu.* 9. *n.* 9. Joannes Angelus Boſſius *tract. de patr. poteſt. c.* 3. *num.* 5. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 10. *diffic.* 9. *num.* 7. Leſſius *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 5. *verſ. Adverte*, Roſignol. *de patr. poteſt. loc. cit. num.* 5. & alii. Immo antiquitus ſanci- 104
tum fuerat in lege Romuli, de qua mentionem faciunt Covarruvias *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 4. *verſ. ſecundo*, Azorius *Inſtit. moral. pari.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *verſ. ſecundus effectus*, Roſignol. *loc. cit. num.* 1. quod abſolute poſſet pater indiſtincte, & ſiue ulla neceſſitate filium cuicumque voluerit, vendere, ſed barbara illa lex Romuli correcta eſt per textum *in l. Celſus*, *& l. Si in Emptione* §. *liberum*, *ff. de contrahen. Empt. leg. liberis* §. *Si quis ſciens*, *ff. de liberoeum cauſ.* per quæ jura eſt abſolute ſtatutum, quod patres nequeant vendere, ſeu alienare filios, nec quiſquam poſſit hominem liberum vendere.

Filius tamen Sacerdos non poteſt a Patre 107
vendi, neque in extrema egeſtate famis; Surdus *de aliment. tit.* 8. *privil.* 38. *num.* 16. Barboſa *collect. ad l.* 2. *num.* 8. *Cod. de patrib. qui fil. diſtrax.* Covarruvias *lib.* 3. *vaciae. reſolut. cap.* 14. *num.* 4. Paſchalis *de vieib. patr. poteſt. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 15. Molina *de Juſtit. & jur. teact.* 2. *diſp.* 35. *verſ. Sciendum*, Azorius *pae.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *q.* 7. *verſ. Si veeum roges*; Joann. Angel. Boſſius *teact. de patria poteſt. cap.* 3. *num.* 9. & alii, qui omnes adducuot pro ratione privilegium conceſſum ſtatui Sacerdotali, cui derogare nequit neceſſitas patris, cum venditio caderet in dedecus talis ſtatus. Nec filius, nec filia Matrimonio co- 108
pulati poſſunt a patre vendi ob neceſſitatem famis; Covarruvias *lib.* 3. *variar. reſol. c.* 14. *num.* 5. *& ſeq.* Caſtropalans *de juſtitia tract.* 1. *diſp. unica punct.* 9. *num.* 6. *veeſ. At ſpectato*; Molina *de Juſtitia & jur. teact.* 2. *diſp.* 33. *verſ. ſciendum*, Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *verſ. Si iterum roges*, & alii: quamvis enim ſtando Juri communi filii, & filiæ per Matrimonium non ſolvantur patria poteſtate, quia tamen venditio illorum caderet in detrimentum alterius conjugis, facultas parentum ad illam non extenditur. Nec 109
etiam

etiam filius emancipatus poteſt vendi a Patre
ob neceſſitatem famis; Paſchalis *de vir. patr.
poteſt. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 12. Leſſius *de juſti-
tia lib.* 2. *c.* 5. *num.* 17. Pinellus *in rubr.* Cod.
de bonis mater. part. 2. *num.* 23.. & alii magis
communiter. Facultas enim conceſſa Patribus
in cit. leg. 2. *Cod. de patrib. qui filios diſtrax.*
non eſt ſolum ratione ſanguinis, ſed etiam
ratione patriæ poteſtatis, a qua ſunt exempti
filii legitime emancipati, per textum *in* §.
Admonendi, *Inſtit. quib. mod. jus patriæ poteſt.
ſolv. & l. Cum in adoptionibus*, *verſ. Si vero
in fin. Cod. de adopt.*

110 Inſpecto jure naturali, in extrema neceſſita-
te famis poteſt filius vendi etiam a Matre,
& Avo. Filii enim de jure naturæ poſt Deum
ſunt obligati parentibus, a quibus eſſe accepe-
runt, adeoque parentum vitæ jure naturali
compelluntur ſuam libertatem poſtponere.
Hinc in Sacris paginis Exod. 21. Deuteron.
15. Nehemiæ *cap.* 1. non ſolum in ordine ad
Patrem, ſed etiam ad Matrem permittitur ta-
lis venditio; ſic tenent Covarruv. *l.* 3. *variar.
reſolut. cap.* 14. *num.* 4. Sotus *lib.* 3. *de juſt.
q.* 2. *art.* 2. Tiraquell. *lib.* 1. *de retract.* §. 26.
num. 17. Aſcanius Clemens *de patria poteſt.
part.* 2. *c.* 1. *num.* 9. Molina *de juſtitia tom.* 1.
diſp. 33. *verſ. ſciendum*, Silveſter *verb. Emptio
num.* 6. Leſſius *de Juſtit. lib.* 2. *cap.* 5. *nu.* 17.
111 & alii. Inſpecto autem præciſo Jure civili, ta-
lis facultas vendendi filios ob famis extremam
egeſtatem non competit Matri, quia Mater
non habet tantam poteſtatem in filios, quan-
tam habet Pater, prout colligitur ex textu *in
l. Tranſactione*, *Cod. de tranſaction.* adeoque in
hoc non venit nomine patris, cui ſpecialiter
hoc privilegium conceſſum eſt *in cit. l.* 2. *Cod.
de patribus*, *qui filios diſtrax.* quod, cum ſit
contra filium, adeoque contra jus tertii, non
eſt extendendum, ſed ſtrictiſſime accipiendum;
arg. cap. Odia 15. *de Regul. Juris in* 6. Et ſic
tenent Salicetus *in d. l.* 2. *num.* 2. *Cod. de pa-
tribus*, *qui filios diſtraxer.* Et ibi Gloſſa *verb.
Vendideris*, Baldus *num.* 4. Pinellus *de Rubr.
part.* 2. *a num.* 20. *Cod. de bonis matern.* Gloſſ.
in princip. Inſtit. de patria poteſt. Aſcanius Cle-
mens *de patria poteſt. cap.* 6. *effect.* 1. *num.* 20.
Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 24. *num.* 16.
& conſil. moral. lib. 1. *cap.* 1. *dub.* 13. *num.* 2.
Rebellus *de obligat. juſt. part.* 1. *lib.* 1. *qu.* 9.
Joannes Angelus Boſſius *de patria poteſt. c.* 3.
num. 28. Molina *loc. cit. tract.* 2. *diſp.* 33. *verſ.*
112 *ſciendum*, & alii. Nec etiam talis facultas in-
ſpecto præciſe jure civili competit Avo, ſeu
aliis Aſcendentibus, quia quamvis appellatio-
ne Patris quandoque veniat etiam Avus, *l. Pa-
rentum appellatione*, *ff. de verb. ſignif.* in lege
tamen ſtrictiſſima, in qua ex diſpoſitione ju-
ris ſpeciale privilegium conſiſtit, venit ſolum-
modo pater naturalis; Salicetus *in d. l.* 2.
num. 3. *Cod. de patribus*, *qui filios diſtraxer.*
Montalvus *lib.* 7. *ad fin. tit.* 17. *part.* 4. Bar-
boſa collectan. *ad d. l.* 2. *num.* 10. *Cod. de pa-
tribus*, *qui filios diſtrax.* & ibi Baldus, Sur-
dus *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 38. *num.* 20.
Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. diſp.* 24. *num.* 16.
& alii.

Filius non tenetur credere Matri aſſerenti 113
ipſum non eſſe legitimum. Mater enim eſt
incerta ad dignoſcendum, an conceperit ex
coitu mariti, an vero adulteri, cum ſuppo-
natur pro eo tempore cohabitare cum mari-
to, prout colligi poteſt ex textu *in l.* 1. §. *Si
mulier*, *ff. de lib. dignoſcend.* ubi quod poſſit
contingere caſus, quod femina carnaliter co-
gnita non ſentiat conceptionem, adeoque ejus
dicto non videtur firmiter credendum; *arg. l.
Lucius Titius*, *ff. de condit. demonſtrat.* Tum
quia alleganti ſuam turpitudinem, maxime
ubi hæc poteſt eſſe in præjudicium tertii, ex
vulgata regula non eſt fides præſtanda; Gloſſa
in cap. Officii, *de pœnit. & remiſſ.* hocque ſa-
tis evincit textus *in l. Mercedem*, *Cod. de con-
dit. ob turp. cauſ. l. Tranſactione*, *Cod. de
tranſact.* præcipue cum jura poſſint ſemper
præſumere, quod aſſertio fuerit ex odio, vel
aliquo alio pravo prætextu, prout haberi vi-
detur *in l. fin. ff. de probat.* Sic tenet Barto-
lus *in l. Filius*, *ff. de iis*, *qui ſunt ſui*, *vel
alieni juris*; Menochius *de arb. Judic. lib.* 2.
cent. 1. *caſ.* 89. *num.* 5. *& num.* 27. *verſ. Ex-
tenditur quarto*, Mantica *de conject. ult. volunt.
lib.* 2. *tit.* 14. *num.* 8. Decius *in cap. Per tuas
num.* 4. *de probat.* Boerius *dec.* 299. *num.* 6. *in
fin.* Joan. Nevizani *in Sylva nupt. lib.* 1. *n.* 50.
verſ. præſertim quando filius, Roſignolus *de pa-
tria poteſtat. diſcept.* 1. *cap.* 7. *num.* 2. Suarez
de Cenſuris diſp. 50. *ſect.* 4. *num.* 5. Bonacina
de his, *quæ pertinent ad uſum Matrimonii
quæſt.* 4. *punct.* 15. *num.* 21. Sayrus, & alii
plures.

Filius nec pro foro interno tenetur ſic cre- 114
dere Matri, prout ſignanter notat Mantica
de conjectur. ult. volunt. lib. 2. *tit.* 14. *num.* 6.
& 27. Roſignolus *loc. cit. n.* 6. Filius enim
habet fundatam intentionem ſuam in viribus
matrimonii, cujus favor ſemper prævalet; *arg.
l. Miles* §. *Defuncta*, *ff. de adult.* Etiamſi Ma- 115
ter juret ipſum non eſſe legitimum, *cap. Per
tuas* 10. *de probation.* & ibi Felinus *in princip.*
&

& num. 14. & communiter Canoniſtæ, & ex
Theologis Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 50.
ſect. 4. Silveſter *verb. Adulterium num.* 5. Ban-
nes 2. 2. *qu.* 62. *art.* 6. Bonacina *de iis quæ*
pertinent ad uſum matrim. q. 4. *punct.* 15. *n.* 22.
116 & alii. Etiam ſi Mater in exonerationem
ſuæ conſcientiæ juret in articulo mortis, &
mandaverit ſuo Confeſſario, ut poſt ſuum obi-
tum hoc propalaret, quia nihilominus filius
non tenetur eidem credere; Boerius *dec.* 229.
num. 7. *verſ. Et hoc etiam*, Joann. Baptiſta
de Barbobus *de filiis famil. quæſt.* 45. *num.* 15.
Roſignol. *loc. cit. ſub num.* 9. & alii. Unde
Legiſtæ *in l. Filium*, *ff. de his, qui ſunt ſui,*
vel alieni Juris, quos citat Fagnan. *lib.* 3. *de-*
cretal. in c. Cum eſſet 10. *de teſtament. n.* 104.
& ſequitur Menochius *de arbitrariis Judicum*
l. 2. *cent. num.* 28. & Bartolus *in d. l. Filium*,
de iis, qui ſunt ſui, vel alieni juris, fatuum
reputant filium, ſi credat Matri aſſerenti eum
ex adulterio eſſe genitum, ut fatuum reputa-
runt Regem, qui renunciavit, & dimiſit Re-
gnum, eo quod Mater Regina in articulo
mortis aſſeruiſſet, Filium, qui jam Regnum
aſſumpſerat, non eſſe ex ſe, & marito Rege
procreatum, ſed ex ſe, & quodam milite;
& teſte Fagnano *loc. cit.* conveniunt Doctores,
quod talis non tenebatur Matri credere in fo-
ro conſcientiæ, quia ei non credit lex, cui de-
bebat ſe conformare, & merito Bartolus *l. c.*
ipſum arguit nimiæ levitatis, eo quod fiderit
verbis maternis, & ſubdit, quod, ſi ipſe in
tali caſu fuiſſet, non depoſuiſſet, quia matris
verba non poſſunt filiis præjudicare quoad fi-
liationem, per textum *in l. Neque profeſſio*,
C. de teſtamentis, *& l. Non nudis*, *C. de pro-*
118 *bationib.* & aliis concordantibus. Intellige hæc
tamen de filio, qui non habet conſcientiam
læſam, *arg. d. l. Filium, de iis qui ſunt ſui,*
vel alieni juris, alioquin ſi veniat contra con-
ſcientiam, ædificat ad gehennam; *cap. fin. de*
præſcrip. Fagnan. cum aliis *in lib.* 5. *decretal.*
cap. Officii 9. *de pœnit. & remiſſ. num.* 20.
ubi in *ſummario ſub num.* 18. dicit præciſis
varbis, quod *filius, qui matri eum Spurium*
aſſerenti, fidem adhibuit, & Regno renuncia-
vit, deluditur a Legiſtis, laudatur a Cano-
niſtis.
118 Filius pluribus modis liberatur a patria po-
teſtate. Primo, per mortem naturalem pa-
tris, per textum *in §.* 1. *verſ. Hic vero*, *In-*
119 *ſtit. Quibus modis jus patriæ poteſt. ſolv.* Secun-
do, per eiuſdem patris mortem civilem, ſci-
licet per deportationem in Inſulam ob male-
ficium, prout habetur in *§. Cum autem*, *In-*
ſtit. Quibus modis jus patriæ poteſt. ſolv. Ter- 120
tio, per lapſum patris in hæreſim, etiam ante
condemnationem, textu expreſſo in *c.* 2. *§. Il-*
lorum autem filiorum, *de hæreticis in* 6. Quar- 121
to, per electionem filii ad patritiam, vel Con-
ſularem dignitatem; *l. ult. Cod. de Decurioni-*
bus l. 10. *& l. ult. Cod. de Conſulibus l.* 12.
& §. Filius Familias, *Inſtit. Quibus modis jus*
patriæ poteſt. ſolv. Quinto, per electionem filii 122
in Epiſcopum; *cap. Per venerabilem*, *Qui filii*
ſint legitimi. Sic etiam per aſſumptionem ad
Cardinalatum filius liberatur a patria poteſta-
te; Gloſſa *in Extravag. Execrabilis*, *de præ-*
bend. inter communes, *verſ. ſolemnitatem*, Bar-
tolus *in tract. de præſtantia Card. part.* 1. *q.* 1.
num. 69. *in cap. Quia nos num.* 5. *de teſtament.*
Boſſius *de patr. poteſt. c.* 2. *num.* 76. & com-
munis aliorum; Sexto, per profeſſionem Fi- 123
lii, ſeu Patris in Religione; Sic communior
Doctorum, tum Juriſtarum, tum Theologo-
rum. Ex Juriſtis Baldus *in l. Sacroſancta n.* 1.
Cod. de Epiſcopis, *& Clericis*, Myſingerius *in*
§. Filius Familias, *Inſtit. Quibus modis Jus*
patr. poteſt. ſolv. Covarr. *in cap. Qui nos n.* 5.
de teſtament. & alii plures, quos allegat, &
ſequitur Joann. Angel. Boſſius *de patria poteſt.*
cap. 2. *num.* 36. Ex Theologis Molina *de ju-*
ſtitia, *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 140. *verſ. Utrum*
autem, Sanchez *in ſumma lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 29.
Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 29.
verſ. Sexto; Armilla *verb. Patria Poteſtas*, Lay-
man *lib.* 3. *de juſtitia tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 8.
ſub num. 13. ubi teſtatur de communi. Septi- 124
mo, per emancipationem filii coram Judice
factam; *l. ult. cod. de mancip. l. Inſtit. Qui-*
bus modis jus patr. poteſt. ſolv. Octavo per 125
adoptionem filii familias factam non ab ex-
traneo, ſed ab Avo paterno, vel materno,
l. Cum in adoptivis §. Si vero, *Cod. de ado-*
ptionibus.

Filii alendi ſunt a ſuis parentibus; *l. Si* 126
quis a liberis, *ff. de agnoſcend. & alend. libe-*
ris. Non ſolum legitimi, ſed etiam ſpurii. 127
Quamvis enim Jure Cæſareo parentibus inter-
dictum eſſet alimenta præſtare Spuriis, ſeu ex
coitu damnato ortis; *Authent. Quibus modis*
naturales &c. §. penult. Authent. Ex comple-
xu, *Cod. de inceſt. nuptiis*, *Authent. Licet*, *Cod.*
de naturalibus liberis; Jure tamen Canonico
ſancitum eſt, quod a parentibus moderata ali-
menta debeant præſtari quibuſcumque illegi-
time natis, *cap. Cum haberet* 5. *de eo, qui du-*
xit in Matrimonium, quam polluerat adulterio,
ibi in fine: *Solicitudinis tamen tuæ intererit, ut*
uterque parentum liberis ſuis, ſecundum quod

eis

Digitized by Google

eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtret.

128 Cum hac tamen advertentia, quod mater tenetur alere filios primo triennio, & poſt triennium tenetur pater uſque ad emancipationem, ut colligunt recte Doctores *ex l. Nec filium, Cod. de patria poteſt. & cap. Ex litteris, de converſ. infidelium*, ubi decernitur filium a patre alendum poſt triennium. Unde deducti ſunt hi vulgati verſiculi.

Mater alit puerum trimum, trimoque minorem,
Majorem vero paſcere patris erit.

129 Nomine alimentorum aliud intelligitur reſpectu Patris, & aliud reſpectu Matris; Reſpectu enim Matris intelligitur ſolum lac, plus enim quam lac non tenetur filio exhibere; Unde ſi proli alia neceſſaria ſubminiſtraverit ſine animo donandi, poteſt repetere a patre; *leg. Alimenta, Cod. de negotiis geſtis, & cit. l. Si quis a liberis §. Si mater alimenta*; Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *l.* 2. *cap.* 5. *qu.* 8. Bonac. *de leg. diſp.* 6. *q. unic. punct.* 6. §. 2. *num.* 3. Gobat *in Quinario tract.* 5. *c.* 28. *num.* 15. & 19. La Croix *l.* 3. *part.* 1. *n.* 697.
130 & alii paſſim. Si autem mater nequeat ipſa lac præbere filio, tenetur pater ſuis impenſis nutricem conducere. Si vero poſſit ipſamet, tenetur præbere, vel ſuis impenſis nutricem conducere; Azorius *loc. cit.* Bonac. *loc. cit. punct.* 6. *num.* 5. Gobat *loc. cit. num.* 19. &
131 20. La Croix *loc. cit. num.* 697. & alii. In defectum patris, ſi is videlicet pauper ſit, tenetur alere filios avus paternus, vel alii aſcendentes, & in defectum aſcendentium paternorum, hæc obligatio devolvitur ad matrem, ut colligitur *ex l. Si quis a liberis, ff. de liber. agnoſcend. §. Utrum autem; & Authent. Si pater, Cod. de divortio, in fine*, & tenent Theſaurus *dec.* 212. *num.* 9. Layman *loc. cit. num.* 7. Angelus, Armilla, Silveſter *verb. Alimenta*, & alii apud Gobat *in experient. tract.* 10. *num.* 782. quamvis addat uſum præſentium
132 temporum eſſe contrarium. Deficiente autem matre, tenetur filios alere avus, aliique aſcendentes materni; *l. penult. ff. de filiis agnoſcendis*; Layman *loc. cit.* & alii. Vide verb. *Parentes n.* 8.

133 Filii etiam Spurii alendi ſunt ab heredibus parentum; *Authent. Licet, Cod. de naturalibus liberis*; Gobat *in Quinario loc. cit. num.* 31. Covarruvias *in Epitome decret. part.* 2. *cap.* 8. §. 6. *num.* 21. La Croix *loc. cit. num.* 698. & alii; Aut a Fiſco, ſi bona patris ei ſint addicta ob crimen diſtinctum a crimine hæreſis, vel læſæ Majeſtatis; Gobat *loc. cit.* La Croix *loc. cit.* Bonacina *loc. cit. num.* 10.
134 Clericus poteſt filio Spurio alimenta ſuppeditare etiam ex bonis Eccleſiaſticis; Navarr. *in tract. de ſpoliis Clericorum* §. 10. *num.* 11. Azorius *loc. cit. cap.* 12. *qu.* 4. Filliuc. *tract.* 28. *part.* 2. *num.* 31. Bonacina *loc. cit. num.* 4. Gobat *loc. cit. num.* 29. & alii *argum. cap. Paſce diſt.* 86. *& c. Cum haberet* 5. *de eo, qui duxit in Matrimonium*.
135 Supradicta tamen de præſtandis alimentis filiis, intelligi debent, ſi filii non poſſunt habere, unde ſe alant, *cit. l. Si quis a liberis, ff. de filiis agnoſcend. §. Sed ſi filius*, Covarruvias *loc. cit. num.* 13. cum ceteris Jureconſultis, Gobat *loc. cit. n.* 24. Layman *loc. cit. n.* 7. Regin. *lib.* 20. *n.* 39. & alii; Alimenta enim debent præſtari, ſi neceſſitas adſit, & non aliter; Theſaurus *loc. cit. n.* 16. Gobat *loc. cit. n.* 24. & alii paſſim. Unde ſi filius aliunde habeat ſufficientem ſuſtentationem, vel laborando honeſte acquirere poſſit ſpectata qualitate perſonæ, ac ſtatus ſui, vel ſi ſit artifex, parentes non tenentur ipſum alere; Tunc enim præſumitur poſſe ſeipſum alere; Theſaurus *loc. cit. num.* 24. quandoquidem quilibet præſumitur ex ſuo opificio poſſe non ſolum ali, ſed etiam ditari; Sic ex Baldo Gobat *loc. cit. n.* 24. Theſaurus *loc. cit.* & alii.

136 Filios ſpirituales eſſe alendos a patribus ſpiritualibus, docent quidam Juriſtæ apud Tiraquell. *Commentar. in l. Si unquam, Cod. de revocat. donat.* Gloſſa *in verb. Suſcepit liberos num.* 31. At, ut recte notant Gobat *loc. cit. num.* 39. La Croix *loc. cit. num.* 703. & alii, nulla lex, vel conſuetudo hoc probat, quod filii Spirituales alendi ſint a patribus Spiritualibus, ſi deſint parentes naturales, unde talis opinio videtur minus probabilis; *Citati Doctores*.

137 Filii an poſſint, & ob quas cauſas, exheredari; Vid. *verb. Exheredatio*.

138 Filii quorum bonorum dominium habeant, & quid poſſint, vel non, circa ſua bona, Vide verb. *Bona artic.* 4. & verb. *Dominium*.

139 Filii quas eleemoſynas facere poſſint; Vid. verb. *Eleemoſyna*.

140 Varia de filiis expoſitis; Vid. verb. *Parentes a n.* 20. *ad* 32. & verb. *Expoſiti*.

141 Filius, an & quando teneatur ad reſtitutionem mutui ſine conſenſu Patris accepti; Vide verb. *Mutuum a n.* 5. *ad* 19.

Digitized by Google

Supplementa Auctoris.

142 Filii ex Mattimoniis occultis nati, fraudari
nequeunt bonis pateruis, & avitis; Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtit. 35. incip. *Satis Vobis*
143 §. 9. Filii nati ex ſoluto & ſoluta legitiman-
tur per ſubſequeus Matrimonium; Idem Con-
144 ſtitut. 113. incip. *Redditæ* §. 2. Filii nati ex
Adulterio, & nati conſtante Matrimonio, non
legitimantur per ſubſequens Matrimonium;
145 Idem *ibid.* §. 3. *& per tot.* Si autem filii ge-
nerati ex adulterio, nati ſint poſt mortem le-
gitimæ uxoris, cum quantum ad hoc inve-
niantur Textus Textibus contrarii, cumque
Doctores Doctoribus, Tribunalia Tribunali-
bus adverſentur, non aliter diſpoueret in hoc
caſu Pontifex, quam ſecundum ſententiam in
Tribunalibus, & Curia illius Regionis rece-
146 ptam, in qua eſſet prununciandum. Et in
dubio, proli favendum eſſe cenſet; Idem *ibid.*
§. 3.
147 Filii nati ex inceſtu, legitimantur acceden-
te diſpenſatiune *in radice Matrimonii*; Idem
148 *ibid.* Ut autem obtineatur diſpenſatio in radi-
ce Matrimonii, requiritur quod proles nata
ſit ex copula non manifeſte foruicaria, ſed pu-
tative Matrimoniali, quudque impedimentum,
quo Matrimonii nullitas inducta eſt, non a
jure Divino, aut naturali, ſed a jure dumta-
xat Eccleſiaſtico proveniat; Sicque, & non
aliter, legitimatur proles inceſtuoſa, vigore
diſpenſationis, quæ dicitur *in radice Matrimo-
nii*; Idem *ibid.* §. 40.
149 Filii mulierum Chriſtianarum ex Turcarum
contubernio geniti, quando ad Baptiſmum ad-
mitti debeant, nec ne; Vide tom. 1. verb.
Baptiſmus.
150 Filii in poteſtate ſunt Patris, non vero Ma-
tris; Idem tom. 2. Conſtitut. 28. incip. *Poſtre-*
151 *mo menſe* §. 15. Ubi tamen Fidei Chriſtia-
næ favor intercedit, poteſt Mater, invito Pa-
tre, filios ad Baptiſmum offerre; Idem *ibid.*
§. 16.
152 Filii Judæorum in pareutum poteſtate ſunt;
Idem *ibid.* §. 9. Non ideo tamen ipſis relin-
qui debent, quando conſtat baptizatos fuiſſe,
etiamſi illicite; Idem *ibid.* §. 30.

Additiones ex aliena manu.

153 Pacifica haud eſt opinio *Auctoris num.* 41. quod habilitas ad Matrimonium, quam in Parentibus exigit legitimatio per ſubſequens Matrimonium, non requiratur tempore conceptionis, ſed ſufficiat tempore nativitatis. Communior tamen eſt ſententia, Prolem non legitimari per ſubſequens Matrimonium, ſi tempore conceptionis inhabiles erant Parentes ad Matrimonium; Zoeſ. *in decretal. lib.* 4. *tit.* 17. *num.* 18. rurſus *in Pandect. lib.* 25. *tit.* 7. *n.* 14. & demum *in Cod. lib.* 5. *tit.* 27. *qu.* 5. Stryk. *in uſ. modern. Pandect. lib.* 4. *tit.* 6. §. 1. Wameſ. *conſil. canon.* 545. *n.* 6. Sarmient. *lib.* 1. *ſelect. Interpret. cap.* 5. *num.* 5. optime Merend. *controverſ. jur. lib.* 24. *cap.* 5. *num.* 20. Pax Jordan. *elucubrat. tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 18. *num.* 46. Coccejus *jur. controverſ. lib.* 1. *tom.* 6. *qu.* 10. Peregrin. *de Fideicommiſſ. art.* 24. *num.* 50. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 409. *num.* 10. Garz. *de Benefic. part.* 7. *cap.* 2. *num.* 36. Rot. *in recent. dec.* 100. *num.* 51. *part.* 5. *tom.* 1.

Non obſtat allegata ab *Auctore* Lex *Nuper* 154
Cod. de Natural. liber. ubi in fine habetur, quod in quæſtionibus de ſtatu liberorum non conceptionis, ſed nativitatis tempus, ſi iis ſit favorabile, attendi debeat. *Non obſtat* (ait ex proxime allegatis Zoeſ. *in Codic. lib.* 5. *tit.* 17. *quæſt.* 5.) *quia quum dicat inſpiciendam eſſe qualitatem, quæ eſt tempore nativitatis, ſi ea ſit Proli favorabilior, non eſt accipienda de qualitate ex delicto complexus, ſed ea quæ cauſatur ex inſtrumentis dotalibus confectis vel ante nativitatem, vel poſtea, cui ſubjungitur ſupradicta deciſio, ut neutiquam ſit dicenda reſpicere qualitatem conjunctionis damnatæ, quæ uti dictum non purgatur per nativitatem Prolis eo tempore, quo conjuges eſſe poſſunt. Nam alias Imperator ſibi contradiceret in dict. l. Nuper, in cujus principio ad legitimationem deſiderat, ut ea in contubernio habeatur, cum qua connubium eſſe poterat, quæ res reſpicit omnino copulam, quo modo ſi ea damnata fuerit non procedat legitimatio, utpote deficiente uno ex requiſitis.*

Poſita hac ſententia, hoc venire ſolet in 155
quæſtionem, an locum habeat legitimatio per ſubſequens Matrimonium, ſi a morte primæ uxoris ad nativitatem Prolis effluxerint dies 182. in quibus concipi ea, & naſci potuit; *l.* 12. *ff. de ſtat. Homin. & l.* 3. §. 12. *ff. de ſuis & legitim. Hæred.* & ſic concurrerit habilitas ad matrimonium utroque tempore conceptionis, & nativitatis?

Porro negari haud poteſt, quod non ob- 156
ſtante diſcordia Philoſophorum, & Medico-
rum prævaluit in jure opinio *Hippocratis*, qui 157
in libro de Partu ſeptimeſtri (ab Eruditis apocrypho exiſtimato teſte Fabroto *in exercit. de tempor. Human. Part. pag. mihi* 14.) ſcripſit ſeptimo menſe incæpto, ideſt diebus 182. ho-
mi-

Digitized by Google

minem naſci poſſe, ut videre eſt *in dict. l.* 12.
ff. de ſtat. Homin. & in dict. l. 3. §. 12. *ff. de*
158 *ſuis & Legitim. Hæred.* At ponderandum eſt,
quod in jure noſtro non aliter opinio hæc
Hippocratis admiſſa ſit, quam ſi is, de quo agi-
tur, ex juſto præterea Matrimonio natus ſit,
ut ſatis eruitur ex ipſa *l.* 12. *ff. de ſtat. Ho-
min.* & innuunt Noodt *in Comment. ad Pan-
dect. lib.* 1. *tit.* 6. §. *ſupereſt*, ac Bohemer. *in
exercit. in Pandect. tom.* 1. *exercit.* 20. §. 12.
159 Ita ſcilicet favore Matrimonii prudenti conſi-
lio ſtatutum fuit, ad amputandas diſſenſiones,
quæ perpetuo inter conjuges duraturæ eſſent,
ſi Partus ſeptimo menſe a die contractus Ma-
trimonii editus alii quam viro attribueretur.
160 Quapropter non eſt, cur nativitas tempore ſe-
ptimeſtri, quæ per naturam non eſt ſemper
certa, & in jure unice admiſſa eſt in gra-
tiam eorum, qui ex Matrimonio geniti ſunt,
extendatur ad eum, qui extra Matrimonium
natus eſt.
161 Neque id novum in jure eſt. Favore quo-
que ejuſdem Matrimonii receptum eſt, ut qui
partus naſcitur Marito cum Uxore cohabitan-
te, nec manifeſta impotentia præpedito, is
attribuatur ipſi Marito, quantumvis Uxor ſui
copiam aliis fecerit, ad vulgatiſſimum Tex-
tum *in l. Miles* 11. §. *Quæ propter*, *ff. ad l.*
162 *Jul. de Adult.* At ſi extra Matrimonium ge-
nitus quis ſit ex Muliere, quæ cum pluribus
commercium habuit, quum ceſſet favor Ma-
trimonii, nec ei partus adſcribi valet, quem
Mulier Patrem deſignavit, utut cum eodem
poſtea Matrimonium contraxerit.
Gravior eſt quæſtio, an ex diſpenſatione in
radice matrimonii obtenta, poſt contractum ipſum
Matrimonium legitimetur ad omnes effectus
Proles antea nata, perinde ac ſi ex juſto Ma-
trimonio nata eſſet?
163 Invaluit diſtinctio, quod aut impedimen-
tum in Parentibus ad ineundum Matrimonium
erat juris divini, & dicta diſpenſatio in radi-
ce Matrimonii efficere nequit, ut filii nati
perinde legitimentur ac ſi ex juſtis nuptiis
nati eſſent, ſed vix eis tribuit legitimatio-
nem, quæ dicitur *per reſcriptum*, quum ne-
queat Summus Pontifex diſpenſando tollere
nullitatem Matrimonii a jure divino indu-
164 ctam. Aut vero impedimentum erat juris Ec-
cleſiaſtici, rurſus diſtinguendum eſt, quod vi-
delicet ſi Matrimonium nec de facto præceſſit,
diſpenſatio in radice Matrimonii operatur, ut
in caſu præcedenti, legitimationem Filiorum
natorum per reſcriptum, idque quia ubi nul-
lum præceſſit Matrimonium, non eſt radix in
qua diſpenſetur. Sin autem de facto præceſſit 165
Matrimonium, quantumvis irritum ex dicto
juris Eccleſiaſtici impedimento, dubium nul-
lum eſſe poteſt, quia attenta ſumma, qua Sum-
mus Pontifex pollet, poteſtate tollendi legem
Eccleſiaſticam quoad omnes effectus non ſo-
lum incurrendos ſed & incurſos, diſpenſatio in
radice Matrimonii vim habeat pleniſſime legi-
timandi Filios natos, eodem prorſus modo ac
ſi ex legitimo Matrimonio nati eſſent; Mo-
lin. *de Primogenit. Hiſpan. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 2.
Fajard. *de Legitim. per ſubſequ. Matrim.* Torre
de Majorat. Ital. tom. 1. *cap.* 29. §. 4. *num.* 28.
& plur. ſeq. De Juſtis *de diſpenſat. Matrimon.
lib.* 1. *c.* 7.
Nec admitti poteſt opinio *Auctoris num.* 44. 166
quod Legitimati per ſubſequens Matrimonium
veniant ſub diſpoſitione Hominis directa *ad
Legitime natos*. Quum enim in his terminis
qualitas legitimitatis tanquam proprie, & ve-
re requiſita tempore nativitatis, prædicari ne-
queat de Legitimatis per ſubſequens Matrimo-
nium, qui nonniſi per quamdam juris fictio-
nem habentur pro legitimis uſque ab initio;
hinc eſt quod legitimati per ſubſequens Ma-
trimonium venire nequeunt ſub dicta diſpoſi-
tione ad legitime natos directa; Merend. *con-
trov. jur. lib.* 17. *cap.* 22. *num.* 18. & rurſus
lib. 24. *cap.* 5. *num.* 34. Peregrin. *de Fideicom.
art.* 24. *a num.* 25. *ad plur. ſeq.* Fajard. *de Le-
gitim. per ſubſequens Matrim. membr.* 4. *n.* 337.
Torr. *de majorat. Ital. tom.* 1. *cap.* 29. §. 9. *a
num.* 95. *ad plur. ſeq.* Rot. *in Romana Immiſ-
ſionis* 21. *Junii* 1726. §. *Recedere*, *coram bon.
mem. Criſpol. & in Romana Salviana* 8. *Maii*
1728. §. *Ut igitur cor. clar. mem. Calcagnin.*
Legitimati per ſubſequens Matrimonium 167
quoad omnes juris effectus exæquati ſunt ve-
re legitimis in his, quæ proveniunt, vel a
providentia ipſius Legis, vel ab Hominis di-
ſpoſitione Legi tamen conformi, nequaquam
vero in his, quæ dependent a diſpoſitione Ho-
minis, quæ a Lege recedendo unice ad vere
legitimos directa eſt, quum in his prout in
aliis materiis diſpoſitio Hominis faciat ceſſa-
re diſpoſitionem Legis, ut ex mox allegatis
optime præ ceteris differit Rot. *in Romana
Immiſſionis* 21. *Jun.* 1726. §. *Siquidem*, *&
plur. ſeq. cor. bon. mem. Criſpolto.*
Non incongrue hic quæritur, an quæ a ſta-
tutis proveniunt, attribui debeant Legis pro-
videntiæ, ita ut ad ea indiſcriminatim admit-
tendi ſint Legitimati per ſubſequens Matrimo-
nium?
Si ſermo ſit de ſtatutis conditis a Commu-

nitate, ſive Eccleſiaſtica, ſive Laicali ſuperiorem recognoſcente, non Legis ſed Hominis providentiæ attribui debent, quæ ab ipſis proveniunt, nam ea nequeunt legibus accenſeri, obligantque non uti Leges, ſed uti pacta; Huber. *in Prælect. Jur. Roman. & Hodiern. part. 2. lib. 1. tit. 3. num. 11.* Strauch. *ad jus Juſtin. diſſert. 1. theſ. 9.* Stryk. *juridic. diſ. t. 5. diſp. 11. cap. 1. a num. 7. ad plur. ſeq.* Ziegler. *de Jurib. majeſt. lib. 1. cap. 4. §. 16.* Atque hinc nequeunt Legitimati per ſubſequens Matrimonium indiſcriminatim admitti ad ea, quæ proveniunt a ſtatutis; Eo vel maxime quod Legitimati per ſubſequens Matrimonium pro vere legitimis habeantur, quoad ea dumtaxat, quæ proveniunt a jure communi; *Add. ad* Zoeſ. *in Codic. lib. 5. tit. 27. lit. F.* Fajard. *de Legitim. per ſubſeq. Matrim. membr. 4. num. 302.*

FILIUS VIDUÆ NAIM.

Additamenta noviſſima Auctoris.

QUis fuerit filius Viduæ Civitatis Naim a Chriſto e mortuis revocatus, tradit inter alios eruditiſſimus Clericatus parte prima *delle Spighe raccolte*, italico idiomate edita, dicens, quod vocabatur *Maternus*, ætatis viginti circiter annorum, dives & nobilis, lubricam vitam ducens cum Maria Magdalena tunc in dicta Civitate Naim commorante, ſolo milliario a ſuo Caſtro Magdalo diſtante: *Et erat mulier in Naim molliens virum ex mollitie peſtis alliciendo ad libidinem*, ut tradit Victor Antiochenus, relatus ab Alberto Magno *cap. 7. in Lucam*. Mortuo, Deo ſic diſponente, Materno, & a Chriſto in vitam reſtituto; is Magdalenam monuit de viſis horrendis ſuppliciis, quibus torquentur peccatores, ipſam ſerio exhortans ad pœnitentiam de peccatis commiſſis, & ad omnimodam converſionem, ut & ipſe decreverat, & facto jam cæperat. Magdalena monitis, & exhortationibus *Materni* obtemperans, illico penitus contrita convolavit ad pedes Jeſu Chriſti exiſtentis in eadem civitate, & ad menſam accumbentis in domo Phariſæi: *Et ecce mulier, quæ erat in Civitate peccatrix, ut cognovit, quod accubuiſſet in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum unguenti, & ſtans retro ſecus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes ejus, & unguento ungebat. Luc. cap. 7. 17.* Et exinde uterque ad meliorem frugem vere converſi, fideliſſimi ſequaces facti ſunt Jeſu Chriſti, ut & fecit vidua Materni mater facta diſcipula, & ſectatrix Deiparæ Virginis, ut notat laudatus Albertus Magnus *in cit. cap. 7. Luc.* Tandem poſt paſſionem, mortem, Reſurrectionem, & Aſcenſionem Domini Noſtri Jeſu Chriſti a D. Petro Apoſtolo una cum Eucherio, & Valerio, ordinatus Maternus Epiſcopus, & ad convertendos Tungrenſes, Colonienſes, & Trevirenſes, alioſque finitimos populos miſſus, ſanctiſſime obiit Treviris Epiſcopus, & ejus feſtum colitur die 14. Septembris. (a)

FISCUS; Vide verb. *Pœna art. 2. n. 7.*

FORNICATIO. Vide verb. *Luxuria a num. 3. ad 9.* & Verb. *Pœna art. 2. n. 102. 103.*

FORTITUDO. Vide verb. *Virtus n. 120.*

FO-

Nota ex edit. Romana.

(a) Hæc hiſtoria, ſi vera foret, quæſtionem illam perantiquam, & perobſcuram ſolveret de muliere, quam D. Lucas peccatricem adpellat. Verum quum de illa nondum liqueat (nec unquam liquebit, ait Ant. Sandini in Hiſtor. Familiæ Sacræ cap. x.) hæc ab auctore noſtro propoſita pura puta fabella credenda eſt. Alia etiam falſitatis argumenta occurrent, ſi auctores, qui de S. Materno ſcripſerunt, conſulas.

Digitized by Google

FORUM, SEU FORUS.

SUMMARIUM.

1 *Nomen Fori quas habeat ſignificationes*, ad num. 4
5 *Quid ſit Forum competens, & quid ſit Juris Actori vel Reo circa illud*, ad n. 7
8 *Orta quæſtione de competentia Fori inter Judicem Eccleſiaſticum & Laicum, cuinam cognitio pertineat.*
9 *Quot & quales ſint modi præcipui Forum ſortiendi*, ad n. 33
34 *Quid intelligatur per privilegium Fori, & quinam eodem privilegio gaudeant, nec ne*, ad num. 58
59 *Quænam dicatur cauſa mixti Fori*, ad n. 61
62 *Quid ſit Forum internum, externum, & contentioſum*, ad n. 64
65 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 82

1 NOmen Fori varias habet ſignificationes, aliquando enim in maſculino, & aliquan-
2 do in neutro genere ponitur. Forum in neutro genere venit a *Ferendo*, ſic dictum ab eo, quod controverſiæ, & res venales illuc ferantur; M. Varro *l.* 1. *de lingua latina*; Calvin. *in Magno Lexico* verb. *Forum neutrius generis*. Sic dicitur Forum Boarium, Piſcarium, in quo boves, vel Piſces veneunt; Calvin. *l. c.*
3 verb. *Forum Boarium*. Forum in neutro genere magis proprie accipitur pro diſtrictu, ſeu Territorio cujuſque Judicis, intra quod in facinoroſos animadvertere poteſt; *l. Pupillus* §. *Territorium*, *ff. de verb. ſignific.* & poſt Hoſtienſ. notat Abbas *ad Rubr. de Foro compe-*
4 *tenti*, & alii paſſim. Forus in maſculino genere deſcribitur, *quod ſit exercendarum litium locus a Fando dictus, ſive a Foroneo Rege, qui primus Græcis legem dedit*. Sic ad litteram in *cap. Forus* 10. *de verb. ſignific.* Alio nomine dicitur Tribunal, *ut l.* 1. *ff. de Judiciis*. Item Auditorium, *l. contra Pupillum*, *ff. de Re judicat.*

5 Forus competens idem eſt, ac Tribunal Judicis, cujus Juriſdictioni Reus, qui convenitur, ſubjectus exiſtit. Notanter autem hæc Definitio Fori competentis ponitur in ordine ad Reum, quia generale eſt, ut Actor Forum ſequatur Rei; *cap. Si Clericus* 5. *de Judice compet.* ibi: *Cum Actor Forum Rei ſequi debeat*; & *cap. Cum ſit* 8. *eod.* ibi: *Cum ſit generale, ut Actor Forum Rei ſequatur*, & *l. ultim. Cod. Ubi in rem actio &c.* Si Reus ha- 6
bet multiplicem Forum, in electione Actoris eſt eum, in quo maluerit, foro convenire; Gloſſa *in cap. Delicti* 17. *de Foro competent. verſ. Ubi Domicilium*; & *l. ult. Cod. Ubi in rem actio &c.* id probans *in l.* 2. §. *Plane*, *ſi perfecta*, *ff. de judiciis*, & ſic communis Canoniſtarum, ut teſtatur, & tenet Fagnan. *in cap. Licet* 20. *de foro compet. num.* 41. Reus 7
coram incompetente Judice conventus, impune non comparet opponendo exceptionem fori, dummodo tamen hæc exceptio proponatur ſtatim ab initio ante litis ingreſſum, ne reo ſciente, & connivente procedatur ad alia, & ſic videatur is in talem Judicem conſenſiſſe, ejuſque perſonam approbaſſe, ac juriſdictionem prorogaſſe; *l. Conſenſiſſe* §. 1. *ff. de judiciis*, & patet hoc *in l. ult. Cod. de exceptionibus*, & amplius declarat Gloſſa *in cap. Exceptionem*, *verſ. In dilatoriis*, *de exceptionibus*, & Abbas *ib. n.* 11. & alii.

Orta quæſtione de competentia fori inter Ju- 8
dicem Eccleſiaſticum, & Laicum, debet cognoſcere Eccleſiaſticus; ſic habetur expreſſe *in cap. Si Judex* 12. *de ſentent. excommun. in* 6. Ubi Bonifacius VIII. loquendo de malefactore, qui captus a Judice ſæculari dicit ſe eſſe Clericum, decidit aperte, & abſolute, quod tunc cognitio hujus cauſæ ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, vocato tamen Judice ſæculari, ibi: *Si Judex Laicus malefactorem captum detineat, & is ſe Clericum dicens ad Curiam Eccleſiaſticam petat remitti, vel curia ipſa eum tamquam ſuum Clericum repetat a Judice ipſum inficiante Clericum, ac ob hoc minime remittendum, dubitationis hujuſmodi, an ſcilicet ſit, qui repetitur, Clericus, ad Judicem Eccleſiaſticum (quia de re Eccleſiaſtica, & ſpirituali, vocato tamen Judice ſæculari, vel alio, cui intereſt) cognitio pertinebit*. Ob quem textum adeo clarum datam concluſionem tenuit Rota *dec.* 3. *alias* 202. *tit. de ſentent. excommun. in novis*; & tenent Canoniſtæ communiter cum Gloſſa *ib. in princ.* ubi dicit, *quod talis Pontificia deciſio eſt expediens, & utilis valde, & ſæpiſſime practicatur*; & Covarruvias *Pract. Quæſt. cap.* 33. *circa init.* recte monet, quod ſit ſemper præ oculis habenda, & Felinus *in cap. Paſtoralis num.* 4. *de Reſcript.* advertit Lectorem, ut hujus nunquam ſit oblitus; & ſic Barboſa *in cit. cap. Si Judex n.* 3. Sperell. *dec.* 8. *Fori Eccleſiaſtici n.* 23. &

Digitized by Google

& dec. 24. *num.* 59. allegans alios; Julius Cla-
rus *lib.* 5. *Practic. crimin.* §. *fin. q.* 36. *n.* 21.
Farinacius *in appendice de Immunit. Eccleſ. n.*
367. *& lib.* 1. *Praxis criminal. q.* 8. *num.* 33.
citans plurimos alios; Jaſon *in l. Ex quacum-
que num.* 19. *ff. Si quis in Jus vocatus &c.*
poſt Anton. de Butrio *in cap. Ceterum col.* 4.
de Jud. & Joan. de Imola *ibid.* ſubjungens,
quod hoc communiter tenetur.

9 Quamvis ſint plurimi modi ſortiendi Fo-
rum, quorum multos enumerant *in cap. Licet*
20. *de foro compet.* Hoſtienſ. *nu.* 3. Joan. Andr.
num. 2. & Fagnan. *num.* 27. & ad ſexaginta
duos recenſet Speculator *in tit. de competent.*
10 *Judic.* §. 1. Tamen modi ordinarii, ſeu ſpe-
ciales ſortiendi forum, ſunt quatuor, qui ex-
preſſe enumerantur a Gregorio IX. *in d. cap.
Licet* 20. *de Foro competent.* ibi: *Ratione deli-
cti, ſeu contractus, aut domicilii, ſive rei, de
qua contra poſſeſſorem cauſa movetur, forum regu-*
11 *lariter quis ſortitur.* Primus igitur modus ſpe-
cialis ſortiendi forum eſt ratione delicti, in
cujus enim Territorio quis delinquit, ejus ju-
riſdictioni ſubjicitur, licet alias ei ſubjectus
non ſit; *cap. Poſtulaſti* 14. *& cap. Licet* 20.
de foro competent. cap. De illis 1. *de Raptori-
bus, & cap. Placuit* 6. *qu.* 3. *& Authent. Qua
in Provincia, Cod. Ubi de criminibus agi opor-
tet*, ubi ſic expreſſe habetur: *Qua in Provin-
cia quis deliquit, aut in qua pecuniarum, aut
criminum reus ſit, illic etiam Juri ſubjaceat.*

12 Delinquens, ſi adhuc eſt in loco delicti,
tam reſpectu Perſonæ, quam reſpectu bono-
rum etiam alibi exiſtentium, eſt de juriſdi-
ctione Judicis illius loci, in quo delictum fuit
commiſſum, dummodo executio ſententiæ,
quoad bona alibi exiſtentia, fiat a Judice,
in cujus Territorio bona condemnati exiſtunt.
Sic clare deducitur *ex cap. Poſtulaſti* 14. *de fo-
ro competent.* ubi deciſum habetur, quod, quan-
do Clericus habet Beneficium in una Diœceſi,
in alia vero delinquit committendo crimen di-
gnum privatione Beneficii, tunc Epiſcopus Diœ-
ceſis, in qua deliquit, ſententiam pronunciet
ſuper Clericum privando ipſum Beneficio, &
executio talis latæ ſententiæ quoad privatio-
nem Beneficii fiat ab Epiſcopo, in cujus Diœ-
ceſi Beneficium exiſtit, ibi: *Reſpondemus, quod
per Epiſcopum, in cujus Diœceſi deliquit*], *ſen-
tentia promulgari poterit in eumdem, ſed ab eo,
in cujus Diœceſi Beneficium obtinet, erit quoad
illud executio facienda.* Et ſic textum iſtum in-
telligit Gloſſa *ibid.* verb. *Executio facienda* præ-
ciſis his verbis: *Et ſic ille Epiſcopus, cui ſub-
eſt illa Eccleſia iſtius Clerici, privabit illum per
ſententiam ab alio Epiſcopo latam*, quam ſe-
quuntur Speculator *tit. de executione ſententiæ*,
§. *Nunc dicendum num.* 13. verb. *Item facit*,
Abbas *in cit. cap. Poſtulaſti num.* 7. Reiffenſtuel
lib. 2. *decretal. tit.* 2. *num.* 48. *& ſequent.* &
alii paſſim: Atque idem deciſum habetur de
ſimili *in cap. Romana* 1. *de foro compet. in* 6.
§. *Contrahentes*, ubi unus Epiſcopus decernit
miſſionem faciendam in bona, quæ reus con-
tumax in alia etiam Diœceſi obtinet, quam
deinde ad illius requiſitionem alter Epiſcopus
exequitur.

Si delictum ſit inchoatum in Territorio unius 13
Judicis, & finitum, ſeu conſummatum in Ter-
ritorio alterius, ut ſi quis exiſtens in Terri-
torio Alexandrino explodat ſclopum, & oc-
cidat hominem exiſtentem in Territorio Der-
tonenſi, probabilius eſt, quod tunc tam Ju-
dex Alexandrinus, quam Dertonenſis poſſit
contra Reum procedere, & ſi concurrant, de-
tur locus præventioni; Ita Abbas *in cap. Li-
cet* 20. *de foro compet. num.* 25. Joan. Andr. *in
cap. in obſcuris num.* 5. §. *ſolutio, de Reg. Juris
in* 6. Farinacius *tom.* 1. *criminal. l.* 1. *tit.* 1.
qu. 7. *num.* 46. allegans plures alios, & in-
quiens, quod hæc ſit veritas; Reiffenſt. *lib.* 2.
Decretal. tit. 2. *num.* 75. *&* 78. Julius Cla-
rus *lib.* 5. *Criminalium* §. *final. q.* 38. *num.* 11.
aſſerens ita communiter ſervari. Et ratio eſt,
quia, qui explodit ſclopum ex uno Territo-
rio, & occidat hominem exiſtentem in alio,
in utroque Territorio delinquit, & utrumque
Territorium ex tali delicto læditur, ſeu inju-
riam patitur, nam etiam ille jam noxius eſt,
qui mittit lanceas, & ſagittas in mortem;
cap. Sicut noxius eſt 1. *de præſumptionib.* ibi:
*Sicut noxius eſt, qui mittit lanceas, & ſagittas
in mortem &c.* adeoque, ne crimina maneant
impunita, merito utrique Judici tribuitur ju-
riſdictio in ſolidum. Fateor tamen, quod pro- 14
babile etiam eſt, quod ſolus ille ſit compe-
tens Judex, in cujus Territorio conſummatum
eſt delictum, & nullatenus ille, in cujus Ter-
ritorio eſt inchoatum; Sic tenent Bartolus *in
l. Libellorum num.* 7. *ff. de accuſat.* Felinus *in
d. cap. Licet* 20. *num.* 14. Aretinus *ibid. n.* 7.
quorum ſententiam approbat Fagnan. *ib. n.*3.
ac probabilem cenſet Pithing *lib.* 2. *Decretal.
tit.* 2. *num.* 28.

Secundus modus ſpecialis ſortiendi Forum 15
eſt ratione Contractus, ut ſi quis in alieno
Territorio per ſe, aut per alium contrahat,
vel contraxiſſe fingatur, eo quod in tali loco
ſeſe ſoluturum promiſerit, poſſit ibidem ſu-
per tali contractu conveniri; etiamſi domici-
lium

Digitized by Google

lium ibi non habeat ; *cit. cap. Licet* 20. *de fo-*
ro compet. l. Heres abſens , & *l. Omnem obli-*
16 *gationem* , *ff. de judiciis* . Contractus tamen non
accipitur hic ſtricte , prout eſſe dicitur ultro ,
citroque obligatorius , ut emptio , venditio ,
ſocietas, juxta textum *in l. Labeo* , *ff. de verb.*
ſignific. ſed latiſſime pro omni eo, quod obli-
gationem inducit , etiamſi obligatio naſcatur
ex parte unius tantum ; *ut in l. omnem obliga-*
tionem , *ff. de judiciis* , & *l. Heres abſens* , *ff.*
eod. & ſecundum Gloſſam *in cit. cap. Licet*
verſ. Ratione contractus, Abbat. *ibid. num.* 29.
Hoſtienſ. *ibid. num.* 4. Butr. *ib. num.* 11. Fa-
guan. *num.* 5.

17 Dantur tamen plures caſus , in quibus con-
trahentes nequeunt conveniri in loco contra-
ctus. Primo, quando inter partes contrahentes
conventum fuit , ut non in loco contractus ,
ſed alibi v. g. in loco domicilii teneantur re-
ſpondere, ſi forſan in poſterum lis oriri con-
tingat ſuper talem contractum , prout limita-
tur *cit. l. Heres abſens* §. *Proinde* , *ff. de judi-*
ciis. Ut enim ſtatuitur *in Regula* 85. *Juris in*
6. *Contractus ex conventione legem accipere di-*
18 *gnoſcuntur* . Secundo , quando quis tamquam
Advena , & Viator contrahit in aliquo loco
mox inde diſceſſurus, & hoc ſcitur ab altera
parte contrahente ; tunc enim non tenetur ibi
reſpondere , niſi voluerit , ſed habet jus revo-
candi domum , ſeu ad forum ſui domicilii ;
cit. l. Heres abſens §. *Proinde* , *ff. de judiciis* ,
ubi datur hæc ratio, quia *duriſſimum eſt quot-*
quot locis quis navigans , *vel iter faciens dela-*
tus eſt , *tot locis ſe defendere* . Sic enim a ſu-
ſcepto itinere, aliiſque negotiis ſuis magno
19 cum damno poſſet ſæpe ſæpius impediri. Hoc
autem eſt intelligendum de vero Advena , ſeu
Viatore, qui habet alibi certum domicilium ,
non vero de Vagabundis per mundum nullibi
certum domicilium habentibus, quia iſti poſ-
ſunt conveniri, non ſolum in loco contractus,
ſed ubicumque reperiantur , ne alioquin Cre-
ditores jus ſuum perdant ; Gloſſa marginali *in*
cap. Licet 20. *de foro competent. verſ. aut do-*
micilii, & Gloſſa *in l. Heres abſens* §. *Proinde*
verb. debebit , *ff. de judiciis* , quam Gloſſam
ſequitur Bartolus *ibidem* §. *Quæro quid ſi De-*
bitor , Joann. Andr. *in cit. cap. Licet* 20. *de*
foro competent. num. 11. Fagn. *ibid. num.* 26.
Felin. *ibid. num.* 20. Pirhing *lib.* 2. *Decr. tit.* 2.
num. 15. Reiffenſtuel *ibid. num.* 46. & 87. San-
chez *lib.* 3. *de Matrimon. diſp.* 25. *num.* 5. &
alii paſſim. Et id deſumitur *ex l.* 1. *Cod. Ubi*
quis, *de Curiali &c.* & *l.* 1. *Cod. Ubi de cri-*
min. agi oport. juncta Gloſſa *ibid. in verb. Re-*
periuntur de talibus Vagabundis illud vulgatum
allegante : *Ubi te invenero* , *ibi te judicabo :*
Tertio , quando agitur de contractu dotis , 20
quia pro hoc contractu , iſtud habetur ſpecia-
le, quod non inſpiciatur locus contractus , ſeu
in quo inſtrumentum dotis factum eſt , ſed
locus , ubi vir haber domicilium , & in cujus
domicilium etiam ipſa mulier per conditionem
Matrimonii eſt itura , eo quod ſequatur fo-
rum Mariti ; *l. Exigere* 65. *ff. de judiciis* , &
ibi Gloſſa , & Doctores communiter . Excipe 21
tamen , niſi partes contrahentes aliter inter ſe
convenerint juxta Regulam 85. *Juris in* 6. tra-
ditam *ſupra num.* 17.

Tertius modus ſpecialis ſortiendi forum eſt 22
ratione domicilii ; *cap. Ex parte* 15. & *cap.*
Licet 20. *de foro compet.* & *l. Cives* , *de Inco-*
lis lib. 10. & hic proprie dicitur verus, & na-
turalis forus , ut tradunt *in d. cap. Licet* In-
noc. *num.* 3. Butr. *num.* 16. Felin. *num.* 23.
Fagn. *num.* 9. & alii paſſim. Hinc appellatio- 23
ne *ſuæ Diœceſis* in dubio intelligitur Diœceſis
domicilii , ſeu habitationis , non autem origi-
nis , vel alia ; Gloſſa ſingularis *in cap. Statu-*
tum verb. Unam dictam , *de Reſcript. in* 6. aſ-
ſerens ſic ſervari in Curia Romana ; Felin. *in*
cit. cap. Licet 20. *de foro compet. num.* 22. ci-
tans alios ; Fagn. *ibid. num.* 10. Compoſtell.
in cap. Nonnulli in 4. Gloſſa *de Reſcript.* Spe-
cular. *in tit. cit.* §. 1. *circa princ.* Reiffenſtuel
loc. cit. num. 25. & alii . Sic etiam appellatio- 24
ne *ſubditi* , ſeu *ſubjecti* in dubio venit dunta-
xat *ſubditus* , vel *ſubjectus* ratione domicilii ;
arg. l. Cives , *Cod. de Incolis lib.* 10. & ſic
Gloſſa *in cap. Nuper*, *verb. Abſolutio de ſentent.*
Excomm. & Gloſſa *in Clement.* 1. *verb. ſubdi-*
tus , *de foro compet.* quam ibi omnes ſequun-
tur, teſte Fagn. *in cit. cap. Licet n.* 10.

In foro domicilii , poteſt quis conveniri et- 25
iam pro delictis alibi commiſſis ; *l. Sciens* ,
Authent. Quæ in Provincia , *Cod. Ubi de cri-*
min. agi oportet ; ac pro contractibus alibi ge-
ſtis ; *cap. Delicti* 17. *de foro compet.* & ſuper
rebus alibi ſitis ; *l. ultim. Cod. de Præſcript.*
long. tempor. Et ſic tenent Abbas *in cap. Si*
quis Clericus 1. *num.* 6. *in cap. Cum contingat*
13. & *cap. Licet* 20. *num.* 38. *de foro compet.*
Felin. *in cit. cap. Licet num.* 23. Fagn. *ibid.*
num. 12. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 28. & alii . Ju- 26
dex domicilii poteſt procedere contra ſubdi-
tum , nedum præſentem, ſed etiam abſentem,
& ubicumque exiſtentem, nam poteſt ab ipſo
citari quoad omnes effectus, ſcilicet ut proce-
dat contra eum , vel ad miſſionem in poſſeſ-
ſionem , vel ad condemnationem , ſi ſtatus cau-

Digitized by Google

ſæ pariatur, quia ubicumque ſit, ejus ſubditus remanet, & citatio decernitur in proprio Territorio ipſius Judicis, licet nuntius exequatur extra Territorium; nam actus nuntii citationem exequentis, ut citatus futuræ litis notitiam habere poſſit, eſt nudum duntaxat miniſterium executionis, & non actus juriſdictionis, & ideo poteſt exerceri extra Territorium, ut notatur *in cap. Novit, de offic. Legati*, *& in cap. Romana §. Contrahentes*, *de foro competenti in 6. & in l. omnes*, *verb. Verum ſi appar. Cod. de Epiſc. & Cler.* & tenent Hoſtienſ. & Joan. Andr. *in cap. 7. de raptor.* Abbas *in cit. cap. Licet* 20. *de foro competent.* Fagnan. *ibid. num.* 12. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 30. & alii.

27 Habens domicilium habitationis æqualiter in duobus locis, eo quod utrobique æqualiter per anni decurſum commoretur, tunc in utroque loco cenſetur ſortiri forum, & utrobique poteſt conveniri; Colligitur *ex cap. Ex part.* 15. *de foro compet.* & tenent Gloſſa *ib. verb. Andegavenſi*, Abbas *ib. num.* 8. & alii paſſim Doctores, teſte Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 42. & concordat textus *in l. Labeo*, *& l. Aſſum-*

28 *pto §. fin. ff. Ad municipalem.* Mutatio domicilii non perimit inſtantiam coram Judice illius domicilii jam cœptam, textu expreſſo *in cap. Propoſuiſti* 19. *de foro compet.* ibi: *Propoſuiſti nobis*, *quod quidam ſubditus tuus ad petitionem cujuſdam adverſarii ſui a te legitime citatus ad cauſam*, *quia poſtmodum juriſdictionis alterius eſſe cœpit*, *tuum intendit judicium declinare. Porro tuæ prudentiæ dubium eſſe non credimus*, *quod is in prædicta cauſa jus revocandi forum non habet*, *quaſi ab alio jam præventus.* Unde clare patet ex textu, quod legitime citatus coram hujuſmodi Judice citante cauſam proſequi debet, non obſtante, quod poſt citationem mutaverit domicilium; *Communis.*

29 Quartus modus ſpecialis ſortiendi forum eſt ratione rei, de qua contenditur. Unde coram illo Judice, in cujus territorio res religioſa exiſtit, vel illius poſſeſſio habetur, poteſt quis conveniri, textu expreſſo *in cap. Licet* 20. *de foro compet.* ibi: *Ratione . . . rei*, *de qua contra poſſeſſorem cauſa movetur . . . forum regulariter quis ſortitur*, & concordat *cap. Sane* 3. *eod. & l.* 1. *cum ſeq. Cod. Ubi in rem actio.*

30 Et hoc procedit, ſive res ſit immobilis, ſive mobilis, *l. Quod legatur §. Si autem*, *ff. de foro compet.* & *l. ult. Cod. Ubi in rem actio*; Ita Gloſſa *in cit. cap. Licet* 20. *de foro compet. verb. contra poſſeſſorem*, Innocent. *ib. num.* 1. Hoſtienſ. *num.* 5. Fagnan. *ibid. num.* 20. & alii paſſim.

Præter quatuor ſupra recenſitos ſpeciales modos ſortiendi forum, datur quoque alius modus generalis ſortiendi forum, videlicet ratione communis patriæ, vel communis Superioris in Romana Curia. Roma enim communis eſt Patria; *l. Roma*, *ff. Ad municip.* & Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum Mater eſt, & Magiſtra; *cap. Licet* 20. *de foro compet.* & Papa eſt Judex ordinarius ſingulorum; *cap. Cuncta per mundum* 9. *q.* 3. Unde quilibet non ſolum Clericus, ſed etiam Laicus poteſt ſuper Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus cauſis conveniri coram Summo Pontifice, ſeu in Curia Romana, ibique conventus non habet jus declinandi forum, licet ibi non delinquat, nec contrahat, nec habeat domicilium, ſeu poſſeſſionem alicujus rei; *Eſt communis*, & eſt ſic expreſſe deciſum *in cap. Licet* 20. *de foro compet.* ibi: *Licet ratione delicti*, *ſeu contractus*, *aut domicilii*, *ſive rei*, *de qua contra poſſeſſorem cauſa movetur*, *quibus forum regulariter quis ſortitur*, *Epiſcopus veſter apud Sedem Apoſtolicam conventus non fuerit. Quia tamen omnium Eccleſiarum mater eſt eadem*, *& Magiſtra*, *rite compelli potuit*, *ut ibi ſuis adverſariis reſponderet.* Papa enim, ut jam fuit dictum, eſt Judex ordinarius ſingulorum; *cit. cap. Cuncta per mundum* 9. *q.* 3. & totus mundus eſt ſibi Territorium quo ad cauſas ſpirituales, ut patet ex auctoritate per Chriſtum ſibi demandata *Matth.* 6. ibi: *Quodcumque ligaveris ſuper terram*, *erit ligatum & in Cœlis*, *& quodcumque ſolveris ſuper terram*, *erit ſolutum & in Cœlis*, & concordat *cap. Duo ſunt* 10. *& cap. Si Imperator* 11. *diſt.* 96. *& cap. Solitæ*, *de majorit. & obedient.* cum ſimilibus. 31

Neque diſpoſitioni dictæ Decretalis *in cap. Licet*, qua deciditur, ut quilibet in Romana Curia conveniri poſſit ſuper Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus cauſis, fuit quidpiam derogatum per Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reform.* quamvis ibi ſtatuerit, quod *cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes*, *etiamſi Beneficiales ſint*, *in prima inſtantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur*; *atque omnino ſaltem infra biennium a die motæ litis terminentur.* Sub illis enim verbis: *Coram Ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur*, non ſolum ut optime reſpondet Fagn. *in cit. cap. Licet num.* 25. comprehenditur Ordinarius loci domicilii, ſed etiam Ordinarius cujuſque loci, ubi quis ex Juris Præſcripto forum ſortitur, ſive id contingat ratione originis, vel Be- 32

Beneficii ; cap. Cum nullus , de tempor. ordin.
in 6. ſive ratione delicti , contractus , ac rei
litigioſæ ; cap. 1. de privileg. in 6. & conſe-
quenter comprehenditur etiam Ordinarius loci
Romanæ Curiæ , cum in ea quilibet non ſo-
lum Clericus , ſed etiam Laicus in cauſis Ec-
cleſiaſticis, & ſpiritualibus forum ſortiatur, &
Papa ſit Ordinarius ſingulorum , ut dicit Gloſ-
ſa final. in cap. Licet 20. de foro competent. &
totus mundus ſit ei territorium , ut jam di-
ctum eſt ſupra n. 31. per Jura ibi citata.
33 Fori privilegio quinam gaudeant ; Vide
34 verb. Clericus, art. 2. Per privilegium fori in-
telligitur illud, vi cujus quis exemptus eſt ab
omni poteſtate, & juriſdictione fori ſæcularis,
adeo ut non poſſit amplius a Judice ſæculari
in judicium trahi, carcerari , vel puniri , ſed
duntaxat a Judice Eccleſiaſtico , ut colligitur
ex cap. Si imperator 11. diſt. 96. & ſic tenet
35 communis Doctorum . Hoc fori privilegio gau-
det Clericus, non obſtante irregularitate con-
tracta ob homicidium ; Sac. Congreg. Immun.
in Alatrina 13. Auguſti 1658. lib. Decret. Rocci
36 pag. 112. Etiamſi Clericus non habeat requiſi-
ta S. Concil. Trid. remittendus eſt Epiſcopo
illum repetere volenti ; Sacr. Congreg. Immun.
in Tudertina 12. Septembr. 1645. lib. 3. Decr.
37 Pauluc. pag. 262. Clericus gaudet privilegio fo-
ri quoad perſonam , etiamſi poſt delictum , &
proceſſum Clericatum aſſumpſerit ; ead. Sacr.
Congreg. in Regien. 28. Maii 1626. lib. 1. De-
cret. Paul. pag. 2. & in Januen. 16. Decembr.
38 1642. lib. 3. Decret. Paul. pag. 191. Cleri-
cus ſucceſſor Laici non ligatur inſtantia in-
choata coram Judice Laico ; ead. Sacr. Congr.
in Nullius 27. Septembr. 1632. lib. 2. Decret.
Paul. pag. 140. & in Hyeracen. 15. Octob. ejuſ-
dem anni 1632. lib. 2. Decr. Paul. pag. 142.
39 Clericus provocans Fratrem Laicum ad divi-
ſionem , convenire debet coram Judice Laico,
uti Judice Rei conventi ; ead. Sacr. Congreg.
in Nullius 9. Octobris 1635. lib. 2. Decr. Val-
40 lem. pag. 235. Clericus laudatus non poteſt de-
clinare forum Judicis Laici , quando ſententia
dirigitur contra Laicum laudantem , ſecus ſi
dirigatur contra Clericum laudatum ; eadem
Sacr. Congregat. in Bojanen. 4. Septemb. 1640.
lib. 3. Decr. Paul. pag. 128.
41 Filius legitimus Clerici ante Clericatum ſu-
ſceptus gaudet privilegio Fori durante vita Pa-
tris ; Sacr. Congr. Immun. in Callien. 18. Martii
42 1631. lib. 2. Decret. Paul. pag. 99. Et licet
gaudeat privilegio fori , non ideo eſt incapax
Officiorum Communitatis ; ead. Sac. Congreg.
in Urbanien. 13. Jun. 1640. lib. 3. Decret. Paul.
pag. 120. Verum filii Clericorum non gaudent 43
poſt mortem Patris privilegio fori ; ead. Sacr.
Congr. in Biſignan. 28. Novemb. 1653. lib. 5.
Decr. Paul. pag. 24. Filius Clerici Græci , qua- 44
tenus ſit legitimus , vivente Patre , gaudere
debet privilegio fori ; ead. Sacr. Congr. in Hy-
druntina 29. Septemb. 1624. lib. Scripturarum
vet. pag. 39. & in Caſſanen. 21. Mart. 1645.
lib. 3. Decr. Paul. pag. 247. Filii Græcorum 45
Ritus Græci redeuntes ad convivendum cum
Matribus Viduis gaudere debent privilegio Fo-
ri ; ead. S. Congr. in Nullius S. Mariæ del pa-
tire 15. Maii 1628. lib. 2. Decret. Altoviti pag.
1546. Fori privilegio gaudet ille , cui reſerva- 46
ta fuit penſio Eccleſiaſtica, cum ad hunc effe-
ctum penſionem obtinens habeatur pro Cleri-
co ; Sacr. Congr. Conc. teſte Didaco Narbona de
ætate ad humanos actus requiſ. ann. 14. qu. 59.
num. 10. & Armendar. in addit. ad recop. le-
gum Navarræ lib. 2. tit. 19. de Foro compet.
num. 3. & 7. Etiamſi non incedat in Habitu , 47
& Tonſura ; ead. Sacr. Congr. Conc. apud Ni-
col. Garciam de Benefic. part. 1. cap. 6. n. 70.
& noviſſime ead. Sacr. Congr. Conc. in Portu-
galen. 10. Apr. 1622. apud Barboſ. de Offic. &
poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 57. num. 151. &
in ſumma Apoſtolicar. deciſ. verb. Fori privile-
gium n. 7.
Fori privilegio gaudent Prothonotarii Hono- 48
rarii , etiamſi Eccleſiæ non inſerviant ; Sacr.
Congr. Conc. ſub die 9. Jul. 1626. nec ſervitio
alicujus Eccleſiæ adſcripti ſint , dummodo in
habitu Clericali incedant ; ead. Sac. Congreg.
in Toletana 27. Mart. 1632. quam refert Bon-
fadin. in Theſauro Eccleſiaſt. dec. reſol. 17. n. 20.
Fori privilegio gaudet de præſenti Laicus pro 49
tempore , quo fuit Clericus ; Sacr. Congr. Im-
mun. in Nullius Garopoli 9. Septemb. 1631. te-
ſte Bonfadin. dict. reſol. 17. num. 25. Fori pri- 50
vilegio gaudet Clericus , qui ante carceratio-
nem reaſſumpſerat habitum ; Sacr. Congr. Im-
mun. in Roſſanen. 18. Mart. 1631. apud Bon-
fad. dict. reſol. 17. num. 24. Equites Regulares 51
quorumcumque Ordinum Militarium gaudent
Fori privilegio ; Sacr. Congr. Immun. in Aſſi-
ſienſ. de menſe Decembris 1627. in qua annuen-
te Sanctiſſimo mandavit Placidum Bentium
Equitem Chriſti ad Forum Eccleſiaſticum eſſe
remittendum , de qua meminit Sperell. dec. 2.
num. 120. Ead. Sacr. Congr. in Mantuana 25.
Septemb. 1617. cenſuit Equitem Religionis Con-
ſtantinianæ inquiſitum , & carceratum a Mi-
niſtris Ducalibus conſignari Epiſcopo Mantua-
no una cum originali proceſſu facto , quam-
vis nullo, qui ut delegatus cauſam cognoſcat,

Digitized by Google

audito Procuratore Ducali , & facta conſigna-
tione, ut ſupra, mandavit , quod Dux abſol-
veretur , & omnes complices ab Epiſcopo ,
apud Sperell. *dec.* 2. *num.* 120. Barboſ. *in Sum-
ma Apoſtol. dec. verb. Eques Regularis*, *n.* 4.
52 Fori privilegio non gaudent illi, qui in ac-
cendendis lampadibus , & aperiendis Eccleſiæ
portis deſerviunt ; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Re-
gul. ſub die* 28. *Januar.* 1603. apud Barb. *in
Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Fori privilegium*
53 *num.* 19. Filius Cancellarii Curiæ Epiſcopalis
non gaudet privilegio Fori ; *Sacr. Congr. Im-
mun. in Interamnen.* 1. *Februar.* 1661. *lib. decr.*
54 *Rocci pag.* 213. Filius Titii quondam Fiſcalis
Curiæ Epiſcopalis non gaudet privilegio Fori ;
ead. Sac. Congr. Immun. in Balneoreg. 8. *Apr.*
55 1642. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 172. Filius , ſeu
Nepos ſubaffictuarii bonorum menſæ Epiſcopa-
lis non gaudet privilegio Fori ; *ead. Sac. Con-
greg. Immun. in Ravennat.* 28. *Januar.* 1681.
56 *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 2146. Filii Colonorum
Eccleſiaſticorum , etiamſi ſint partiarii , non
gaudent privilegio Fori ; *ead. Sacr. Congr. Im-
mun. in S. Agathæ Gothorum* 4. *Jun.* 1630.
57 *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 41. Attamen Filii Co-
lonorum Partiariorum Menſæ Epiſcopalis , &
alii de eorum Familia inhabitantes cum eiſ-
dem Colonis , & bona ejuſdem Menſæ colen-
tes , gaudent privilegio Fori , prout gaudent
ipſi Coloni ; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Ur-
bevetana* 6. *Mart.* 1635. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.*
222. *in Civitatis Ducalis* 13. *Jul.* 1638. *lib.* 3.
decr. Paul. pag. 65. *in Interamnen.* 16. *Julii*
1641. *d. lib. pag.* 151. *in Agnanina* 27. *Dec.*
1679. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 1000.
58 Pro complemento verbi *Fori* notandum ,
quod ſæpe per *Forum* intelligitur *Judicium* ,
Juriſdictio , *Poteſtas*. Et in hoc ſenſu dicitur ,
quod aliqua cauſa pertineat ad Forum Eccle-
ſiaſticum , ſi pertineat ad Judicium, Juriſdi-
ctionem , ſeu Poteſtatem Eccleſiaſticam , &
quod aliqua ſpectet ad Forum ſæculare , ſi per-
tineat ad Judicium , Juriſdictionem , & Pote-
ſtatem ſæcularem , & quod aliqua ſit mixti
Fori , ſi pertineat ad utramque Juriſdictionem ,
59 ſeu Poteſtatem . Cauſa mixti Fori dicitur il-
la , quæ in utroque Foro tam Eccleſiaſtico ,
quam Laicali tractari poteſt, ita ut detur lo-
cus præventioni . Sic colligitur *ex cap. Sunt
quædam* 23. *qu.* 5. & *c.* 1. *de Offic. Ordin.* ac
notat *Sac. Congr. Immun. in Sorana* 18. *Febr.*
1631. apud Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 2. *n.* 58.
Sic cauſa mixti Fori eſt , quando perſona eſt
Sæcularis , & pœna ſtatuta eſt a Jure Canoni-
co, & tunc datur locus præventioni ; Sperell.
dec. 9. La Croix *lib.* 4. *num.* 1412. Florenti-
nus, Delbene, & alii . Unde cauſa rixæ ſecu- 60
tæ inter Mulieres in Eccleſia ſpectat ad Gu-
bernatorem ſtante præventione reali ; *Sac. Con-
greg. Immun. in Signina* 17. *Jun.* 1663. *lib. de-
cret. Rocci pag.* 496. Punitus ab uno Judice ſu- 61
per crimine mixti Fori non poteſt amplius re-
gulariter accuſari , ac puniri in altero Foro ,
quia nec Deus judicat bis in idipſum ; Nahum
c. 1. & *cap. Sunt plures* §. *Auctoritas* , *de pœ-
nit. diſt.* 3. Nec de delicto unius hominis ſæ-
pius quæritur , *cap. de his criminibus* 6. *de Ac-
cuſat.* Simulque bona fides non patitur , ut ſe-
mel exactum, iterum exigatur ; *Regul.* 83. *Ju-
ris in* 6. Et ſic tenent Abbas *in cap. Tuæ n.*5.
de Procurator. & *cap. Cum ſit generale num.* 1.
de foro comp. Covarruvias *lib.* 2. *var. reſol. cap.*
10. *num.* 6. Barb. *in cap. Felicis num.* 38. *de
pœnis in* 6. & alii ab his citatis .
Forum aliud dicitur externum , ſive *Forum* 62
Fori , in quo tractantur cauſæ in ordine ad
externam gubernationem Reipublicæ , ſive Ec-
cleſiaſticæ, ſive Sæcularis ; & aliud internum,
ſive *Forum poli* , ſeu *Conſcientiæ* , quod intus
in mente hominis, ubi conſcientia eſt , exer-
cetur ; *Communis* . Forum internum aliud dici- 63
tur *Pœnitentiæ* , in quo aliquid geritur inter-
veniente Sacramento Pœnitentiæ , ſive Abſolu-
tione Sacramentali . Et aliud non Pœnitentiæ ,
in quo aliquid geritur ſine Sacramento Pœni-
tentiæ , uti ſi aliquis extra Sacramentum ab-
ſolvatur a Cenſura , vel Reſervatione peccati .
Unde ex his patet , Forum *Pœnitentiæ* , &
Conſcientiæ non eſſe idem . Nam Forum *Con-
ſcientiæ* eſt quid commune Foro Sacramen-
tali, & non Sacramentali . Forum autem Pœ-
nitentiæ comprehendit ſolum Forum Sacra-
mentale ; *Communis* . Forum contentioſum di- 64
citur ex eo, quod in illo contendatur , ſeu li-
tigetur . Unde illud dicitur deductum ad Fo-
rum contentioſum , ſuper quo ad Judicem jam
delato facta eſt conteſtatio litis ; *arg. cap. Ex
parte* 10. *de verbor. ſignificat. Communis* .

Additiones ex aliena manu.

Libet paucis differere de Foro dumtaxat Ec-
cleſiaſtico competenti .
Forum Eccleſiaſticum competens eſt vel ra- 65
tione cauſarum , vel perſonarum . Si ratione
cauſæ forum Eccleſiaſticum fundatum eſt , ra-
tio haud habetur Perſonarum ; Chriſtianus Mi-
chael Bohnius *de Laicis For. Eccleſ.*
Cauſæ ad Forum Eccleſiaſticum ſpectantes 66
vel ſunt Civiles , vel Eccleſiaſticæ , vel mixtæ .
Cauſæ civiles etſi regulariter ad Forum Ec-
cle-

Digitized by Google

cleſiaſticum haud pertineant, C. 7. *Qui filii ſint legitim.* ex accidenti tamen pertinere pluribus modis ad ipſum queunt.

67 I. *Ratione peccati* circa cauſam civilem ſub prætextu juris commiſſi, vel committendi, adeoque præcavendi. Quem in finem quicumque Laici denunciari poſſunt judicio Eccleſiaſtico, ut præcaveatur, ne ſub prætextu juris peccatum committatur. Pone eſſe ſtatutum, quod præſcribens ſive cum bona, ſive cum mala fide tutus ſit. Adverſus eum, qui cum mala fide præſcripſit, nullum in Foro ſæculari ſuppetit remedium. At denunciari hic poteſt Foro Eccleſiaſtico, ne ſub prætextu juris committat peccatum. Vide alia exempla apud Felin. *in c. 13. n. 5. & ſeq. de Judic.* tum apud Scacc. *de Judic. lib. 1. c. 53. n. 4.* Denunciatio hæc dicitur evangelica, &, ut vides, introducta eſt, ut Judex Eccleſiaſticus imploratus ſuper quacumque cauſa procedere queat, ſi peccatum imminere videatur. Scripſit contra eam Thomaſius *in diſſertat. de uſu practic. denunt. evangel.* At ex ipſis proteſtantibus ipſam tuentur Brunemann. *Jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 6. §. 9.* & de Jena *in tract. de denunc. evangel.*

68 II. *Ratione denegatæ juſtitiæ*. Si enim Judex laicus ſuo deſit officio, nec integram juſtitiam adminiſtret, de cauſa cognoſcere poteſt Judex Eccleſiaſticus, ut ſupplere poſſit defectum Judicis ſæcularis; *Cap. 6. de For. compet.* ibique Gonzal. *num.* 5. Sed an denegata juſtitia a Judice Eccleſiaſtico de cauſa cognoſcere queat Judex laicus, magna controverſia eſt. At contrariis confutatis negativam tenent ſententiam Gonzal. *in cap. 17. fer. per tot. de Judic.* Anſald. *de Juriſdict. part. 3. cap. unic. tit. 21.* aliique.

69 Addi III. poſſunt cauſæ de omnibus, & quibuſcumque negotiis, quibus juramentum acceſſit; *c. 13. de Judic. & cap. 3. de For. compet. in 6.*

70 Cauſæ Eccleſiaſticæ vel ſunt civiles, vel criminales. Civilium nomine veniunt quæcumque cauſæ de Rebus ſpiritualibus, vel annexis ſpiritualibus, inter quas juſpatronatus eminet; *cap. 3. de Judic.* Cognoſcere de iis debet Judex Eccleſiaſticus, tum in petitorio, tum in poſſeſſorio ſi reus ſit clericus; Barboſ. *Jur. Eccleſ. univ. cap. 39. num. 73. & ſeq.* Wieſtner. *in decretal. lib. 2. tit. 12. num. 116.* Quod ſi Reus ſit laicus, cognoſcere & de ipſis in poſſeſſorio debet Judex Eccleſiaſticus, ſi titulus quoque edendus, vel ſaltem colorandus; Oliva *de For. Eccleſ. part. 1. quæſt. 8. nu. 58. & ſeq.* Sperell. *dec. 8. n. 25.*

Criminalium vero nomine veniunt cauſæ de 71
delictis Eccleſiaſticis, ut ſunt delicta Hæreſeos, Schiſmatis, Apoſtaſiæ, Simoniæ &c. de quibus & Judex Eccleſiaſticus debet cognoſcere.

Cauſæ mixti fori illæ ſunt, quæ tam coram Ju- 72
dice Laico, quam coram Judice Eccleſiaſtico agitari queunt, itaut operetur præventio. Ad eas referuntur cauſæ miſerabilium perſonarum; *c. 26. de verb. ſignif. in fin.* licet alii contradicant *ob c. 11. de For. compet.* Confer tamen Oliv. *de For. Eccleſ. part. 3. quæſt.* 40. Item contractuum uſurariorum; Werber. *de Jur. Conſiſt. cap. 27. ſect. 19.* concubinatus, adulterii, ſtupri, inceſtus, & aliorum delictorum carnis; Tondut. *de prævent. part. 2. cap. 28.* tum aliorum criminum, turbationis ſcilicet ſacrorum, violationis feſtorum &c.

Hactenus de Foro Eccleſiaſtico competente 73
ratione cauſarum. Agendum nunc de Perſonis, quæ ei ſubjiciantur in cauſis civilibus.

Ei ſubjiciuntur Clerici cujuſcumque gene- 74
ris, & ita quidem, ut nec per prorogationem voluntariam, tametſi juramento confirmatam, queant Judicis ſæcularis cognitioni ſe ſe ſubjicere; *cap. 12. de For. competent.* nec reconveniri queant coram eodem Judice ſæculari; *c. 12. eod. tit.* Cæterum quoad Clericos, qui nondum ſacris ordinibus ſunt initiati, *Concilium Tridentinum* ita ſtatuit: *Fori privilegio non gaudent Clerici prima tonſura initiati, aut etiam in minoribus ordinibus conſtituti, niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonſuram deferentes alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate licentia Epiſcopi quaſi in via ad majores ordines verſentur.*

Extenſum autem eſt hoc privilegium Cle- 75
ricorum ad totam Familiam ipſorum. Quinam autem veniant ſub Familia Clericorum explicant Klock *vol. 1. conſil. 39. num. 45.* Bruneman. *Jur. Eccleſ. univerſ. lib. 3. c. 1. §. 12.* Illud tamen certum eſt, non venire Famulos conductos; Gonzal. *in cap. 10. n. 3. & ſequ. de Offic. Archidiac.* Barboſa *Jur. Eccleſ. univerſ. lib. 1. cap. 46. §. 2. n. 57.*

Item extenſum eſt ad ſervos dotales Eccle- 76
ſiarum; Gonzal. *in cap. 10. num. 4. de offic. Archidiac.* Stamm. *de ſervit. perſonal. lib. 11. cap. 7. num. 6.* & conveniunt de hodiernis etiam ſervis dotalibus Ziegler. *de dot. Eccleſ. cap. 12. §. 39.* Schilter. *in Prax. Jur. Roman. exerc. 6. §. 74. in fin.*

Et in aliquibus locis extenſum eſt præterea 77
ad Scholarum Publicarum Præceptores.

Nota

Digitized by Google

78 Nota hic, quod hoc privilegium Fori eſt immutabile, quum Clerici, qui characterem receperunt, laicorum ſortem induere nullo modo queant, ſed etiam depoſiti vel ſuſpenſi Clerici maneant, & privilegio Fori fruantur; Gonzal. *in cap.* 10. *num.* 11. *de Judic.* Wieſtner *in decretal. tit. de Pœnis num.* 7. Quod ſi vero degradatio ſolemnis acceſſit, tum demum in laicalem conjiciuntur ſtatum, & brachio ſæculari traduntur, & privantur omni Fori privilegio*; c.* 2. *de Pœnis in* 6.

79 Tum nota, Forum Eccleſiaſticum prædominari, ſi vel maxime in una eademque cauſa Clericus cum Laico ſit conveniendus, cum continentia cauſæ non ſit dividenda, & hoc modo dignius Forum, quale eſt Eccleſiaſticum, ſit præferendum; Berlich. *part.* 2. *deciſ.* 220. *n.* 24.

80 Cæterum non aliter Clerici Fori privilegio gaudent quam ſi Reorum vices teneant. Sin autem conveniant Laicum, coram Judice Laico litigare tenentur; *cap.* 5. *de For. compet.* quum Actor ſequi debeat Forum Rei. Facile autem eſt & hoc decidere, an Clerici moto concurſu Creditorum, tum *ex l. diffamari*, conveniri queant coram Judice ſæculari. Vide tamen Stryk. ad Brunemann. *tract. de concurſ. Credit. c.* 1. §. 2. & Mev. *part.* 4. *deciſ.* 213. Quid ſi denuncianda ſit lis Clerico, qui de evictione tenetur? Vide Burgund. *de evict. c.* 67. *n.* 3. *& ſeq.*

81 Nec Clerici aliique gaudent privilegio Fori, quum non principaliter lis primum contra eos movetur, ſed jam mota conrra eos continuatur, idque quia litis pendentia haud mutatur per intervenientem mortem Rei; Oliva *de For. Eccleſ. part.* 3. *quæſt.* 24. *n.* 23.

81 In cauſis criminalibus Clerici quoque ſubjiciuntur Foro Eccleſiaſtico, de quovis crimine conveniantur, nec aliter ad Forum ſæculare trahendi ſunt, quam ut ſupra diximus poſtquam degradati fuerint. Quod ſi dubitetur utrum delinquens ſit Clericus, an laicus, cognitio ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectat; Oliva *de For. Eccleſ. part.* 3. *quæſt.* 20. *n.* 64.

82 Sunt tamen & alii caſus, in quibus Clerici Fori privilegium in criminalibus amittunt; veluti ſi Clerici ſint Aſſaſſini, vel eorum fautores, & ſubmiſſores; *cap.* 1. *de Homicid. in* 6. ſi in habitu ſæculari inventi fuerint delinquentes; *cap.* 1. *de Apoſt.* ſi poſt delictum commiſſum Clericatum ſuſceperint in fraudem Legis; Corvin. *de Perſon. & Benefic. Eccleſ. lib.* 3. *c.* 22. *n.* 9. Barboſa *Jur. Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 69. *& ſequent.*

FRANCHITIÆ.

FRanchitia Eccleſiaſticorum non poteſt, nec debet reduci; *Sacr. Congregat. Immun. in Aquilana* 5. *Martii* 1641. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 138. 1

Quare nihil innovandum eſt circa diminutionem Franchitiæ Clericorum, ſed ſervandum eſt ſolitum; *ead. Sac. Congr. Immun. in Sulmonen.* 10. *Januar.* 1639. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 84. Hoc idem dicitur de Franchitiis Monialium; *ead. Sac. Congregat. in Sarnen.* 7. *Maii* 1678. *lib. decr. Rocci pag.* 89. 2

Eccleſiaſtici gaudent Franchitia, non obſtante tranſactione, quæ ex defectu Beneplaciti Apoſtolici eſt omnino irrita, & non confirmanda; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Coſentina* 21. *Septemb.* 1633. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 171. 3

Epiſcopus quamvis abſens debet gaudere Franchitia pro fructibus ſuorum bonorum; *ead. Sac. Cong. Immun. in Agrigentina* 20. *Februar.* 1629. *lib.* 1. *decr. Paul. pag.* 124. 4

Sic Clerici quacumque de cauſa abſentes gaudent Franchitia ſibi competente; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Biſelien.* 25. *Maii* 1638. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 61. *in Bojanen.* 30. *Junii* 1643. *ibi*, *pag.* 183. *in Aquilana* 31. *Decemb.* 1667. *lib.* 1. *decret. Altovit. pag.* 187. *in Nullius Altamuræ* 7. *Maii* 1672. *ibi*, *pag.* 686. *in Juvenacen.* 16. *Novemb.* 1688. *lib. decret. Martelli pag.* 369. 5

Amplia I. Etiam pro tempore, quo Clerici fuerunt negligentes illam petere a Gabellariis, qui hoc ignorantes non dederunt exitum Communitati pro ipſius bonificatione; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Nullius Terlitii* 16. *Novemb.* 1688. *lib. decret. Martelli p.* 369. 6

Amplia II. Quamvis abſuerint ob metum Inquiſitionis. *Ibidem*. 7

Amplia III. Quamvis abſentes non incedant in habitu, & tonſura, ac velut Laici inſerviant perſonis privatis. *Ibidem*. 8

Amplia IV. Quamvis abſentes cauſa carcerationis ſecutæ de Ordine A. C. *in ead. Terlitii* 21. *Januar.* 1676. *lib.* 1. *decret. Altovit. pag.* 1200. 9

Amplia V. quoad abſentem ob periculum vitæ; in eadem *d. lib. pag.* 1486. *anni* 1677. 10

Amplia VI. Quamvis abſentes ratione peregrinationis ad Annum Sanctum, pro tempore ta- 11

tamen dictæ peregrinationis; *Bituntin.* 12. *Junii* 1675. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 1108.

12 Pariter debentur abſenti cauſa ſtudii; *Materanen.* 7. *Maii* 1704. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 579. & 25. *Junii D. A. & l. p.* 589. *Bovinen.* 22. *Jun. D. A. & l. p.* 582.

13 Item abſenti ex cauſa infirmitatis; *Salernitana* 10. *Maii* 1704. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 580.

14 Item abſenti qui docet cantum Gregorianum; *Materanen.* 4. *Junii* 1704. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 585.

15 Tandem Franchitiæ debentur Eccleſiaſticis abſentibus ſtudiorum cauſa, vel ob lites pro capitulo, aut pro ſuis bonis Eccleſiaſticis; *Juvenacen.* 31. *Julii* 1674. *lib.* 1. *decret. Alt. pag.* 975. *Montis Caſini* 18. *Junii* 1680. *lib.* 2. *decr. Alt. pag.* 1988. *Nullius Caſtellanetæ* 12. *Januarii* 1694. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 99. *Oritana* 12. *Decembris* 1699. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 271.

16 Porro Gabellarii, qui debent bonificare Franchitias Eccleſiaſticis forenſibus, ſed commorantibus in loco Terlitii, tenentur bonificare etiam Eccleſiaſticis concivibus, qui eodem tempore ſunt abſentes ex quacumque cauſa; *Juvenacen.* 16. *Novemb.* 1688. *lib. decr. Mart. pag.* 369. *Terlitii d. die pag.* 370.

17 Limita tamen, dummodo tempore abſentiæ alibi iis bonificata non fuerit Franchitia; *Lycien.* 8. *Decembris* 1688. *libr. decr. Martelli pag.* 385. & 29. *Novembris* 1692. *l.* 1. *decr. Vall. pag.* 5. *Biteēten.* 28. *Martii* 1693. *l.* 1. *decret. Vall. pag.* 33. *Ruben.* 18. *Julii* 1700. *l.* 2. *decr. Vall. pag.* 301.

18 Sic Clerico, qui per annos quindecim a Patria abſuerat, & interim neſciebatur an viveret, non debetur Franchitia; *Melphien.* 31. *Jan.* 1703. *l.* 3. *decr. Vall. pag.* 471.

19 Franchitia non debetur Sacerdoti pro bonis in Territorio loci, ubi non moratur, ſed ubi moratur; *Tranen.* 2. *Decemb.* 1670. *l.* 1. *decr. Alt. pag.* 502.

20 Sic Clericus Advena habens domicilium in alia Diœceſi, ibidem debet frui Franchitia Farinæ, non obſtante decreto, vel ſententia Curiæ Epiſcopalis contra Clericos Advenas; *Salernitana* 4. *Septemb.* 1703. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 515.

21 Similiter Franchitia competit Clerico in loco ſui domicilii a multis annis, non in loco ſuæ originis, & in quo ordinatus fuit; *Lycien.* 21. *Jan.* 1687. *l. decr. Martelli pag.* 40.

22 Aſſerta conſuetudo, quod Clericis abſentibus competat medietas Franchitiæ Farinæ, probanda eſt intra terminum ſex menſium ab Epiſcopo præfixum; *Motulen.* 5. *Maii* 1699. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 218.

23 Franchitia debetur Clericis in ea quantitate, quam uſquemodo habere conſueverunt etiam reſpectu colentium bona Eccleſiæ, & Beneficiorum, ac Patrimonialia, necnon reſpectu Cuſtodum animalium, tam Eccleſiæ, quam Clericorum, quos quidem colentes, & Cuſtodes Sac. Congreg. cenſuit non teneri ſolvere Gabellam dictam *del Foro*; *Bovinen.* 21. *Jun.* 1644. *l.* 3. *decr. Paulucci pag.* 229.

24 Unde Epiſcopus circa Franchitias Eccleſiaſticorum curet omnino ſervari conſuetudinem ſolitam, nec permittat quid innovari in eorum præjudicium; *Theleſina* 24. *Maii* 1670. *l.* 1. *decr. Alt. pag.* 434.

25 Apocha remiſſionis Franchitiæ Moliturae, ſeu *del Macinato*, quamvis ad tempus factæ ab Eccleſiaſticis in favorem Communitatis laicalis, non ſuſtinetur; *Cathacen.* 3. *Decembris* 1686. *l. decr. Mart. pag.* 15.

26 Nullo modo annuendum eſt petitioni Eccleſiaſticorum circa remiſſionem partis Franchitiæ ad ſeptennium in favorem Communitatis; *Caven.* 24. *Maii* 1644. *l.* 3. *decret. Paul. pag.* 229.

27 Non eſt concedenda facultas Capitulo, & Clero donandi medietatem Franchitiæ, qua Perſonæ Eccleſiaſticæ fruuntur; *In una Sancti Marci* 12. *Decembris* 1645. *l.* 3. *decret. Paul. pag.* 268.

28 Sacra Congregatio cenſuit, Capitulum, & Presbyteros Terræ Carovineæ, qui medietatem Franchitiæ Farinæ abſque facultate Sacr. Congr. mutuam dederunt Communitati in ſubſidium Univerſitatis, & pauperum, non incurriſſe Cenſuras, attentis circumſtantiis in caſu, de quo agitur; at Epiſcopus mandet reſtitui mutuum; *Oſtunen.* 28. *Aprilis* 1665. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 634.

29 Denegatur Epiſcopo poſſe applicare Franchitias Clericorum Monaſterio in pœnam eorum, qui non habent requiſita; Sacr. Congr. Conc. Trid. *Aquilana* 23. *Septemb.* 1659. *l. decr. Rocci pag.* 207.

30 At facultas, ut Eccleſiaſtici pro reparatione Eccleſiæ Parochialis cedant quibuſdam Franchitiis, ad quinquennium conceditur; *Lycien.* 13. *Septembris* 1701. *l.* 3. *decr. Vallem. pag.* 379.

31 Circumſcripta reductione Franchitiæ Clericorum facta per Vicarium, ſervanda eſt primæva taxatio, ſcilicet pro Sacerdotibus tumulorum viginti quatuor, pro conſtitutis in Sacris

cris

Digitized by Google

criſ Ordinibus tumulorum decem & octo, pro Clericis in Minoribus duodecim; *Coſentina* 27. *Aprilis* 1632. *l.* 2. *decr. Paul. pag.* 123.

32 Clericis comperit Francbitia duodecim tumulorum, donec ab eis probata ſit conſuetudo pro majori quantitate; *Neritonen.* 24. *Aprilis* 1663. *l. decr. Rocci pag.* 481.

33 Per modum proviſionis reſolutum fuit circa quantitatem controverſam Francbitiarum competentium Eccleſiaſticis, debere ſervari ſolitum locorum finitimorum; *Buuntina* 26. *Jan.* 1673. *l.* 1. *decr. Altoviti pag.* 769.

34 Eccleſiaſtici Civitatis Ruben. ſunt manutenendi in poſſeſſione exigendi Franchitiam Farinæ ad rationem rotulorum quinquaginra pro quolibet tumulo; at eiſdem non debentur Franchitiæ pro rata Gabellæ diminutæ, nec pro tempore abſentiæ, ſi alibi habeant; *Ruben.* 11. *Aprilis* 1690. *lib. decr. Martelli pag.* 598.

35 Pariter Clerici Ruben. Civitatis manutenendi ſunt in ſolita Francbitia pro vino muſto, *ibidem*.

36 Eccleſiaſtici poſſunt vendere Francbitiam ſibi competentem; *Bovinen.* 7. *Septembris* 1636. *l.* 3. *decret. Paul. pag.* 14. *Anglonen.* 7. *Julii* 1633. *l.* 2. *decret. Paul. pag.* 158. *Aſculana* 12. *Septemb.* 1673. *l.* 1. *decret. Alt. pag.* 839.

37 Quare Edictum prohibens contrahere, vel vendere farinam non comprehendit Eccleſiaſticos; *Ruben.* 11. *Apr.* 1690. *lib. decr. Mart. p.* 598.

38 Et Epiſcopus debet procedere ſua ordinaria facultate contra prohibentes, ne Laici emant Franchitias, quæ Eccleſiaſticis ſuperfluunt; *Nullius Altamuræ* 23. *Martii* 1683. *l.* 3. *decr. Alt. pag.* 155.

39 Clerici, qui ob paupertatem, vel aliam cauſam legitimam nequeunt emere frumentum pro ſua quantitate Francbitiæ, & vivunr pane vendibili, poſſunr vendere ſuam Franchitiam; *Oritana* 6. *Maii* 1631. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 77.

40 Pariter Francbitia integra competit Clericis, etiamſi non babeant famulos, & vivant aliorum expenſis; *Sulmon.* 21. *Martii* 1646. *l.* 3. *decr. Paul. p.* 276.

41 Sacerdotes, & Clerici gaudere debent Francbitia ſimpliciter pro quantirate frumenti eiſdem neceſſaria, & ideo nihil innovandum eſt in præſcribendo eis certam quantitatem Franchitiæ; *Bovinen.* 17. *Decemb.* 1641. *l.* 3. *decr. Paul. p.* 165.

42 Franchitia duorum tumulorum concedi ſolita aliis Canonicis, debetur etiam Canonico Clerico; *Tranen.* 6. *Jun.* 1673. *l.* 1. *decr. Alt. pag.* 610.

Quando Communitas Laica auget exactionem pro molitura ſolvi conſuetam, nibil innovandum eſt quoad Eccleſiaſticos; *Policaſtren.* 2. *Octobris* 1691. *lib. decret. Grim. pag.* 16. 43

Quoad aſſignationes factas Franchitiarum Epiſcopi tueantur, tam de jure, quam ratione conventionum cum Sede Apoſtolica; *Neapolitana*, & *aliarum Civitatum Regni* 12. *Febr.* 1668. *l.* 4. *decr. Paul. p.* 5. 44

Eccleſiaſticus debet gaudere Franchitia etiam pro Conjunctis, & Familiaribus, qui in eadem domo ejus expenſis vivunt; *Caven.* 27. *Apr.* 1632. *l.* 2. *decret. Paul. p.* 123. *Teramen.* 18. *Julii* 1562. *l. decret. Rocci p.* 417. & ſæpe alibi. 45

Non debent vero gaudere Franchiria pro Conjunctis, & aliis, quando non vivunt eorum expenſis; *Capuana* 21. *Martii* 1645. *lib.* 3. *decr. Paul. p.* 246. 46

Clerico petenti Franchitiam non tantum pro ſua perſona, ſed etiam pro omnibus ſuis famulis actualibus; Sac. Congr. reſpondit non competere Franchitiam in majori quantitate expreſſa, ſeu taxata in concordia pro Clerico ſimplici; *Aquilana* 18. *Decembris* 1668. *lib.* 1. *decr. Altov. p.* 297. 47

Francbitia panis non extenditur ad panem laboratorum Clerici, ſeu ut dicitur *de' Maſſari di campagna*; *Tranen.* 2. *Octobris* 1668. *lib.* 1. *dec. Altov. p.* 272. 48

Eccleſiaſticis Epiſcopo inſervientibus, & viventibus ejus expenſis, ac manducantibus ex ejus pane competit Francbitia Farinæ, quam vendere poſſunt; *Melphien.* 13. *Maii* 1692. *lib. decret. Grimaldi pag.* 129. *Laquedonen.* 14. *Octobris* 1630. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 62. & 26. *Auguſti* 1636. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 12. 49

Epiſcopo competunt Franchitiæ etiam pro famulis Laicis, quibus aſſignat partem panis in deductionem ſalarii, ſed non competunt eiſdem famulis *in Cartella*, ſicut Eccleſiaſticis; *In eadem Melphien. ibidem*. 50

Eremitis non habentibus requiſita neceſſaria non debentur Franchitiæ; *in dicta Melphien. ibid.* 51

Clerici annorum triginta, aut quadraginta non tranſeuntes ad Ordines Sac. & incumbentes operibus Sæcularibus, gaudent Franchitiis; *Hydruntina* 11. *Junii* 1675. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 1109. 52

Clericus non incedens in habitu, & tonſura gaudet ſuis Franchitiis, uſque ad ſententiam declaratoriam decidiſſe a Privilegiis Clerica- 53

rica-

ricalibus; *Lycien.* 21. *Januarii* 1687. *lib. decr. Martelli pag.* 49.

54 Clerici conviſtores Seminarii gaudentes ſuis Franchitiis pro tempore, quo recipiunt victum in Seminario, non debent ſeparatim frui Franchitia reſpectu Clericatus; *Neritonen.* 12. *Julii* 1678. *lib.* 2. *decret. Altov. pag.* 1610.

55 Puellæ viventes in Conſervatoriis, aſſervantes Sacramenta in earum Eccleſia, & obſervantes Clauſuram, gaudent Franchitiis debitis Perſonis Eccleſiaſticis; *Aquilana* 23. *Junii* 1676. *lib.* 1. *decr. Altov. p.* 1266.

56 Gabellarii non poſſuut diminuere Rectori ac Magiſtro Seminarii Cathedralis conſuetam Franchitiam Farinæ; *Salernitana* 4. *Novembr.* 1683. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 84.

57 Gabellarii non poſſunt denegare Franchitiam Eccleſiaſticis ſub prætextu, quod cum mittunt triticum ad Molendinum, non deferunt cartulam vulgo *Bolletta* ab iiſdem Gabellariis ſubſcriptam; *Nullius Altamuræ* 7. *Novembris* 1693. *lib.* 1. *decr. Vall. pag.* 85.

58 Temperamentum captum ab Epiſcopo, quod Eccleſiaſtici diurno tantum tempore introducant Farinam in Civitatem, ut melius obſerventur, an abutantur eorum Franchitia? approbatur. Et Officialis ad hoc obſervandum ab Epiſcopo eſt deputandus; *Caven.* 4. *Sept.* 1668. *lib. decr. Altov. pag.* 272.

FRANCISCANI.

DE Franciſcanis plura afferuntur in verb. *Minoritæ*, ubi de eorum Miſſionibus in unum congeſta ſunt decreta Benedicti XIV. *a n.* 1. *ad* 12. Vide etiam verb. *Alimenta n.*118. verb. *Alternativa num.* 15. *ad* 17. verb. *Capuccini num.* 1. verb. *Doctrina Chriſtiana n.* 1. verb. *Indulgentia art.* 5. verb. *Religiones Regulares art.* 5. verb. *Tertiarii*, *Tertiariæ*, verb. *Viſitatio*, *viſitare num.* 122. & verb. *Votum art.* 2. *n.* 130. *& ſeqq.*

FRAUS.

1 FRaus omnis eſt prohibita de jure naturali,
& quidquid ratione fraudis prohibetur tam-
quam jus naturale, de ſimilibus ad ſimilia ex-
tenditur; *l.* 1. *& l. ultim. ff. Si quid in fraud.*
patr. l. Cum hi §. Si cum lex, de tranſact.
Fagn. *lib.* 2. *decr. in cap. In præſentia* 8. *de* 1
probation. num. 64. Unde fraus in omni diſpo- 2
ſitione ſemper intelligitur excepta, *l. Imperia-*
lem §. 1. *de prohibit. Feud. alien.* Frideric. Af-
flict. *dec.* 111. *num.* 3. Fagnan. *lib.* 1. *decr. in*
cap. Magnus 1. *de obligatis ad ratiocinia &c.*
num. 30. cum aliis relatis ab Alciat. *cauſ.* 69.
num. 10. *& ſequent. lib.* 8. Put. *deciſ.* 234. *cir-*
ca fin. verſ. Si autem lib. 3. Fraus enim, & 3
dolus nulli patrocinari debent; *cap. Ex litte-*
ris 2. *de Dolo, & contumacia*, ibi: *Nos atten-*
dentes malitiam, & dolum nulli patrocinari de-
bere, cap. Sedes 15. *de Reſcriptis*, ibi: *Quia*
fraus, & dolus ei patrocinari non debent; cap.
Ex tenore 16. *Cod.* ibi: *Quia fraus, & dolus*
alicui patrocinari non debent; Cap. Tuæ 12. *de*
Cler. non reſident. ibi: *Cum fraus, & dolus*
nemini debeat patrocinium impertiri; & l. in
fundo, ff. de rei vindic. ibi: *Neque malitiis in-*
dulgendum eſt; l. Cum hi, ff. de tranſact. ibi:
Non debet via aperiri malitiis, & l. Si Lega-
tarius, Cod. de Legatis, ibi: *Ut non accipiat*
fructus ſuæ calliditatis, cum aliis apud Rotam
dec. 53. *n.* 203. *coram Peutingerio.*
Temporis intervallum fraudis ſuſpicionem 4
excludit; *l.* 4. *§.* 4. *Si ab ignoto, ff. de Ma-*
numiſſ. Ita cum multis aliis, Fagnanus *in cit.*
cap. Magnus num. 37. Si e contra fraus argui- 5
tur ex brevitate temporis; *cap. Officii, de*
elect. l. Si neutri §. fin. de privileg. Creditor.
Et ſic cum multis aliis Fagn. *loc. cit. nu.* 38. 6
Fraus, & colluſio dicuntur eſſe delicta, nec
præſumuntur, niſi probentur; Rota *p.* 5. *tom.* 1.
dec. 132. *n.* 1. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 26. *n.* 5. *part.*
14. *dec.* 126. *num.* 17. *part.* 17. *dec.* 107. *n.* 15.
Nec ad fraudem probandam admittuntur con- 7
jecturæ; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 26. *nu.* 21.
p. 13. *dec.* 407. *num.* 8. Niſi conjecturæ ſint le- 8
gales, evidentes, ac perſpicuæ; Rota *ibidem*,
& p. 16. *dec.* 2. *n.* 6. Quæ tamen conjecturæ 9
eliduntur a potentioribus ad effectum fraudem
excludendi; Rota *ibid. n.* 7. Adeo ut ad prædi- 10
ctum effectum lata ſit admittenda interpreta-
tio; *Annotat. ad dec.* 16. *num.* 7. *p.* 8. *Rotæ re-*
centior. Immo ſuſpicio fraudis ex qualitate per- 11
ſonarum tollitur; Rota *p.* 13. *dec.* 421. *n.* 11.
Et ideo in Viro nobili non eſt fraus præſu- 12
menda; Rota *p.* 9. *tom.* 1. *dec.* 472. *num.* 11.
part. 17. *dec.* 107. *n.* 6. Minus fraus præſumitur 13
in perſona conſtituta in Eccleſiaſtica Dignitate;
Rota *ibid.* Sicuti nec in Infante poteſt conſide- 14
rari fraus; Rota *part.* 19. *tom.* 2. *dec.* 429. *n.* 24.

Tol-

Digitized by Google

15 Tollitur etiam, & ceſſat fraudis, ac doli
ſuſpicio in iis, quæ palam, ac publice fiunt;
16 Rota *p.* 2. *dec.* 206. *num.* 10. Et ſic tollitur in
herede palam ac publice poſſidente; Rota *par.*
17 14. *dec.* 82. *num.* 9. Nec fraus præſumitur in
eo, cui nullum commodum ex actu reſultat;
18 Rota *p.* 2. *dec.* 206. *num.* 11. Eumdem effe-
ctum quoad fraudis excluſionem operatur actus
ratihabitio, & geminatio; Rota *p.* 14. *dec.* 97.
19 *num.* 12. Operatur quoque prædictum effectum
conſcientiæ exoneratio; Rota *p.* 9. *tom.* 1. *dec.*
20 25. *num.* 28. Attenditur etiam deficientia cau-
ſæ fraudandi ad effectum excludendi quamli-
bet fraudis ſuſpicionem; Rota *part.* 1. *dec.* 407.
num. 8. & *dec.* 529. *num.* 3. *part.* 13. *dec.* 336.
21 *num.* 10. Quo caſu conjecturæ pro fraude in-
ducenda adductæ non operantur; Rota *ibid.*
22 *num.* 12. Quare fraude ceſſante, ceſſare debet
quoque diſpoſitio ad obviandum fraudibus;
Rota *p.* 3. *dec.* 463. *n.* 3.
23 Fraus, & deceptio deducitur ex circumſtan-
tia temporis, actus geſti, & ex qualitate a-
ctum gerentis; Rota *part.* 13. *dec.* 241. *nu.* 8.
24 Item ex inveriſimilitudine; Rota *ibid.* *n.* 10.
25 Hinc fraudis ſuſpicione non caret volens fin-
gere id, quod non eſt; Rota *part.* 6. *dec.* 339.
26 *num.* 50. Nec dicta caret ſuſpicione, qui ma-
joribus abundat cautelis in rebus ſuſpectis;
Rota *part.* 10. *dec.* 305. *n.* 12. *part.* 17. *dec.* 256.
27 *n.* 10. Actus fraudulentus revocari non poteſt,
niſi ab eo, cujus in fraudem factus eſt; Rota
part. 18. *tom.* 1. *deciſ.* 309. *num.* 10. & *ſequ.*
28 Et fraudantis bona prius excutienda ſunt an-
tequam quis contra Tertium agere permitta-
tur; Rota *part.* 16. *dec.* 413. *num.* 13. & *ſeq.*
29 Ubi agitur de fraudibus, omnia ſunt rejicien-
da, etiamſi ageretur de cauſis piis; *Annotat.*
30 *ad dec.* 16. *n.* 5. *part.* 8. Rota *recentior.* Hinc
leges in quantum poſſunt, reſiſtunt fraudibus;
Ibidem num. 1. & *ſequent.* vide *ſupra num.* 3.
31 Ideoque fraudibus, quantum fieri poteſt, eſt
occurrendum, & via præcludenda; Rota *part.*
5. *dec.* 43. *n.* 5. & *dec.* 386. *n.* 4. *part.* 6. *dec.*
229. *num.* 12. & *deciſ.* 243. *num.* 4. *part.* 10.
32 *dec.* 332. *n.* 11. Adverte tamen, quod fraus, &
deceptio poſſit ſtare in multis ſine læſione;
33 Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 497. *n.* 165. Et quod
ſæpe cum veritate fiat, atque miſceatur; Ro-
ta *part.* 15. *dec.* 351. *n.* 4.

Additiones ex aliena manu.

34 De Fraude, duæ in titulo Pandectarum de Re-
gulis juris ſunt Leges; ſcilicet *L.* 78. & *L.*
79. *Generaliter* (ait L. 79.) *quum de fraude di-
ſputatur, non quod habeat Actor, ſed quod per
adverſarium habere non potuerit, conſiderandum
eſt: Fraudis* (ſunt verba legis 79.) *interpreta-
tio ſemper in jure civili non ex eventu dumta-
xat, ſed ex conſilio quoque deſideratur.*
Utilis eſſet expoſitio utriuſque hujus Legis 35
pro definitione etiam quæſtionum, quæ in fo-
ro agitantur, ſed ne nimius ſim, omiſſis aliis
qui commentarios edidere ad titulum de Re-
gulis juris, Revardo quoque & Petro Fabro, 36
conſule unum Jacobum Gothofredum.

FRUCTUS ECCLESIASTICORUM, ET PRÆSERTIM BENEFICIATORUM.

Referuntur ad rem ſequentia decreta a Riccio in
Synopſi *verb.* Fructus.

Fructus univerſi Eccleſiaſticorum, qui col- 1
liguntur in bonis, tam Beneficialibus, quam
Patrimonialibus, ſunt exempti ab oneribus, &
impoſitionibus laicis, nec ullo modo eſt ad-
mittenda reſtrictio ad certam ratam, & por-
tionem; *Sacr. Congr. Immun. in Ortonen.* 24.
Julii 1634. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 196. *in La-
vellen.* 27. *Februar.* 1677. *lib.* 2. *decret. Altov.
pag.* 1354.
Eccleſiaſtici non poſſunt impediri aſportare 2
fructus recollectos in bonis propriis, niſi adſit
indigentia Civitatis; *Sacr. Congr. Immun. in
Aſſiſien.* 22. *Januarii* 1629. *lib.* 1. *decr. Paul.
pag.* 121.
Recurrentes ad Judices laicos, ut impediant 3
Eccleſiaſticis collectionem fructuum, Cenſuras
incurrunt; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Apru-
tina* 2. *Decembris* 1698. *lib.* 2. *decret. Vallem.
pag.* 188.
Contra Gubernatorem retinentem fructus Be- 4
neficii cujuſdam Eccleſiaſtici, injungitur Epiſco-
po, ut viriliter tueatur; *ead. Sacr. Congr. in A-
quilana* 1. *Jan.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. p.* 165.
An Laici ſint præferendi in emptione fru- 5
ctuum decimalium, cognitio ſpectat ad Judi-
cem Eccleſiaſticum; *ead. Sacr. Congr. in Au-
guſtana* 22. *Aprilis* 1698. *lib.* 2. *decret. Vallem.
pag.* 148.
Recurrentes ad Poteſtatem Laicam, ut im- 6
pe-

Digitized by Google

pediant decreta Epiſcopi pro libertate venditionis fructuum decimalium, excommunicantur; *Ibidem*.

7 Prævia renunciatione dictis recurſibus, & reintegrata parte, abſolvuntur etiam in forma privata; *Ibidem*.

Cetera de fructibus, ſive redditibus Beneficiatorum, vide verb. *Beneficiatus artic.* 1. 2. & 3. & verb. *Dominium art.* 2.

Additiones ex aliena manu.

8 De Fructibus Beneficiorum frequentes ſunt
9 controverſiæ. Si obierit Beneficiatus, fructus nondum exacti de jure communi ſpectant ad ſucceſſorem in Beneficium, & quidem etiamſi ceſſerit dies eorum ſolutionis vivente adhuc Beneficiato; Rota *in Burgen. Canonicatus ſuper fructibus* 28. *Junii* 1745. §. 4. *coram clar.*
10 *mem. Millin.* ubi quod in Hiſpaniis ex conſuetudine ubique recepta ſpectent ad Hæredem Beneficiati.
11 Idem juris obtinet, ſi Beneficiatus Beneficium reſignaverit. Illud vero peculiare in Re-
12 ſignatione occurrit, quod Reſignatario debentur fructus Beneficii reſignati a die admiſſæ reſignationis, etiamſi ipſe Reſignatarius poſſeſſionem Beneficii reſignati non apprehenderit; Piton. *diſcept. eccleſ.* 74. *num.* 23. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 27. *& ſequ.* Rot. *cor. Cavaler. dec.* 104. *num.* 1. *& ſequent. & in dict. Burgen. Canonicatus ſuper fructibus* 28. *Junii* 1745. §. 3. *cor. clar. mem. Millin.*
13 In locis, in quibus fructus Beneficii nondum exacti non ſpectant ad ſucceſſorem in Beneficium, ſed ad Hæredem, vel ad Cameram Apoſtolicam, quæri ſolet, an ſubrogatus in juribus defuncti prætendere queat fructus ipſi
14 defuncto debitos? ſed negativa amplexa fuit ſententia a Rota, idque quia niſi in ſubrogatione fiat expreſſa mentio fructuum, intelligitur ſubrogatio quoad jus defuncti quod erat in lite, non item quoad fructus decurſos, ut reſpondit Rota *in dict. Burgen. Canonicatus ſuper fructibus* 28. *Junii* 1745. §. 6. *cor. clar. mem. Millin. in Aurien. Parochialis ſuper fructibus* 24. *Januarii* 1755. §. 5. *cor. Illuſtriſſ. Caprar. Alm. Urb. Gubernatore.*

15 Major in iiſdem locis eſt dubitatio de Accumulato, an is prætendere poſſit fructus decurſos per id temporis, quo primo loco Præſentatus litem ſuſtinuit ſuper Beneficio? At definitum quoque fuit minime poſſe prætendere; Confer Rotam *in dict. Aurien. Parochialis ſuper Fructibus* 5. *Maii* 1754. §. 6. *& plur. ſequent. cor. Illuſtriſſ. Figueroa, &* 24. *Januar.* 1751. §. 7. *& plur. ſequent. cor. Illuſtriſſ. Caprar. Alm. Urb. Gubernatore.*

Tranſlato ab una ad alteram Eccleſiam an 17
& cujus temporis fructus debeantur, plene diſtinctis variis caſibus agit Bohemet. *in decret. lib.* 1. *tit. de Tranſlat.*

F R U M E N T U M.

Referuntur ad rem ſequentia decreta a Riccio in Synopſi *verb.* Frumentum.

Edictum taxæ ſuper pretio frumenti editum 1
a Curia Magni Magiſtri afficere non poteſt Eccleſiaſticos, ſed ſi concurrat Publicum bonum, injungi poteſt Epiſcopo, ut pro Eccleſiaſticis publicet Edictum ſimile, non tamen relative ad Edictum Laicum; *Sacr. Congreg. Immun. in Melevitana* 1. *Decembris* 1648. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 58.

Non eſt permittendum Eccleſiaſticos com- 2
prehendi in prohibitione Laicorum vendendi, & emendi frumenta, ſed urgente neceſſitate poteſt Ordinarius ſuo peculiari Edicto Eccleſiaſticis prohibere; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Raguſina* 10. *Junii* 1636. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 7.

In venditione frumenti, Bladarum, & ſimi- 3
lium Eccleſiaſtici non tenentur ſervare taxam, & alias ordinationes editas a poteſtate laica; ſed Epiſcopus ſua ordinatione conſtituat eamdem taxam pretii juſti, & contra Tranſgreſſores procedat; *ead. Sacr. Congregat. Immun. in Melevitana* 21. *Martii* 1646. *lib.* 3. *decr. Paul. p.* 276. *Boven.* 17. *Maii* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 189.

Epiſcopus poteſt in caſu neceſſitatis proprio 4
Edicto ſtatuere pretium frumenti Eccleſiaſticorum, eoſque cogere ad venditionem, reſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione ipſorum æqua, & proportionata quantitate; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Caſalen.* 12. *Febr.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 171.

Injungitur Epiſcopo, ut pro currenti anno, 5
attenta graviſſima penuria, præfigat proprio Edicto juſtum pretium frumento Eccleſiaſticorum, & obliget auctoritate Sacr. Congregat. Ec-

Eccleſiaſticos, tam Sæculares, quam Regulares ad venditionem frumenti, reſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione eorum ea quantitate, quæ æqua, & proportionata omnibus conſideratis ab eodem Epiſcopo reputata fuerit; *eadem Sacr. Congregat. Immun. in Neocaſtren.* 1. *Decembris* 1696. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 16.

6 Quatenus Epiſcopus judicet talem eſſe penuriam frumenti, ut ſit expediens prohibere Eccleſiaſticis extractionem, eam prohibeat proprio Edicto, nulla facta mentione, vel habita relatione ad Edictum Laicale; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Neocaſtr.* 8. *Auguſti* 1693. *lib.* 1. *decr. Vall. pag.* 66.

7 Mandatur Epiſcopis, & Archiepiſcopis Regni, ut, attenta penuria, vendant eorum frumenta, & reſpective vendere faciant a Perſonis Eccleſiaſticis, pro pretio tamen per eoſdem cum emptoribus concordato, & quatenus non concordent, vendant pro pretio juſto judicato arbitrio Epiſcoporum; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Neapolitana* 10. *Novembr.* 1648. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 63.

8 Tempore penuriæ, ut dicitur *le raſſegne* Frumentorum, & Bladarum Eccleſiaſticorum faciendæ ſunt per Eccleſiaſticos Curiæ Epiſcopalis, & ab Epiſcopo arbitranda eſt quantitas, qua indiget unuſquiſque Eccleſiaſticus. Frumentum vero, & Bladæ aſſerventur in loco ipſi Epiſcopo beneviſo, & ſub cuſtodia Deputati ab ipſo Epiſcopo. Et ut dicitur *ſi ſpiani* in furno Eccleſiaſticorum, ſi quem habent; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Civitatis Caſtelli* 14. *Jan.* 1630. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 23.

9 Perquiſitio frumentorum in locis immunibus eſt prorſus prohibita Laicis; *ead. Sacr. Congr. in Florentina* 15. *Decemb.* 1648. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 66.

10 Dantur litteræ circulares Epiſcopis ſtatus Eccleſiaſtici pro perquiſitione frumenti in locis immunibus ad effectum faciendi ejus aſſignationem Miniſtris abundantiæ, ſoluto competenti pretio; *ead. Sacr. Congr. Immun.* 20. *Aug.* 1678. *lib.* 2. *decr. Altov. p.* 1630.

11 Datur facultas perquirendi, & extrahendi frumentum ad effectum conſignandi pro ſervitio Abundantiæ Civitatis; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Interamnen.* 2. *Aprilis* 1678. *lib.* 2. *decret. Altov. pag.* 1555.

12 Epiſcopus pro extractione frumenti menſæ Epiſcopalis de loco ad locum in eodem Gubernio non tenetur recipere Bulletinum; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Fanen.* 17. *Novembris* 1671. *lib.* 1. *decr. Altoviti p.* 618.

Contra Miniſtros laicos impedientes exactionem Frumenti debiti cuidam Beneficiato Epiſcopus tueatur efficaciter, adhibitis etiam Juris remediis; *ead. Sacr. Congregat. Immun. in Cajetana* 30. *Martii* 1695. *lib.* 5. *decr. Vallem. pag.* 180. 13

Idem mandet reſtitui frumentum executatum in loco immuni per Miniſtros laicos ſpectans ad Eccleſiaſticum; *ead. Sacr. Congr. Immunit. in Aquilana ibidem.* 14

Frumenta Eccleſiaſticorum non tenentur ad Gabellam introductionis; *ead. Sac. Congr. Immun. in Camerin.* 10. *Febr.* 1680. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 1623. 15

Frumentum recollectum in bonis propriis Eccleſiaſtici poteſt aſportari, nec in hoc poteſt impediri, niſi adſit indigentia Civitatis; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Aſſiſien.* 22. *Jan.* 1629. *lib.* 1. *decr. Paul. pag.* 121. 16

Sacra Congregatio inclinat, Clerum Sæcularem, & Regularem non teneri ad recipiendam portionem frumenti horrei publici, de qua agitur, ſed in omnem caſum diſtribuendum eſſe per capita, comprehenſis etiam Equitibus, & omnibus aliis; *ead. Sac. Congr. Immun. in Melevitana* 6. *Octobris* 1638. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 74. 17

Nuncio Neapolis ſcribitur, non eſſe extendendam facultatem extrahendi frumenta, ita ut etiam cum deputatione perſonæ Eccleſiaſticæ minime liceat Commiſſario Regio extrahere frumenta recondita in locis immunibus, etiamſi fortaſſis empta contra formam Pragmaticæ; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Neapolitana* 28. *Septemb.* 1694. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 149. 18

Conceduntur Gubernatori Piceni de ordine Sanctiſſimi Litteræ perquiſitionis in forma quoad frumenta recondita in locis immunibus; *eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Macer.* 10. *Octbris* 1671. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 610. 19

Gubernator Marchiæ vigore aſſerti Brevis non poteſt prohibere Epiſcopo Auximano, ejuſque Colonis partiariis, ne abſque ſua licentia in ſcriptis extrahant de loco ad locum intra fines Provinciæ frumentum in terris Epiſcopi collectum; *eadem Sacr. Congregat. Immun. in Auximana* 10. *Decembr.* 1627. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 35. 20

Idem Gubernator non poteſt cogere Eccleſiaſticos ad aſportandum in horrea publica partem ſuorum frumentorum; *ead. Sacr. Congr. Immun. ibid.* 21

Idem

Digitized by Google

22 Idem non poteſt præcipere Miniſtris Montium frumentorum, ne abſque ſua licentia diſtribuant in ſingolos annos ſtatutis temporibus frumentum pauperibus; *ead. Sac. Congr. Immun. ibid.*

23 Circa Edicta publicata a Gubernatore Peruſiæ ſuper aſſignarione fromentorum præcipitur eidem, ut publicet novum Edictum totaliter conforme Edicto Eminentiſſimi Camerarii edito *die* 19. *Auguſti* 1697. cum revocatione Edicti publicati ab eodemmet Gubernatore, ſeo Præſide die 14. d. meoſis; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Peruſina* 30. *Septemb.* 1704. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 618. *& ſeq.*

24 Communitas Oppidi Centi in Legatione Ferrarienſi tenetur ad recipiendum frumentum Menſæ Epiſcopalis Bononienſis (cum jam ſe ad hoc obligaverit, dummodo d. Menſa clauderet furnum in d. loco) recollectum in territorio Centi pretio majori Calmerii de menſe Novembris, & Decembris, dummodo d. frumentum ſit mercantile, & plane mundum. Tenentur pariter miniſtri d. Menſæ infra totum menſem Octobris notificare miniſtris Annonæ, ſe promptos eſſe ad vendendum frumentum, & exprimere quaotitatem tradendam; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Bonon.* 5. *Jan.* 1696. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 2.

25 Injungitur Eminentiſſimo Legato, ut præfigat terminom 15. dierum d. Communitati Centi ad emendum frumentum d. Menſæ Archiepiſcopalis, quo elapſo liceat eidem Menſæ aperire furnum ad effectum, ut dicitur, *di ſpianare* præfatum frumentum; *ead. Sac. Cong. Immun. in Bononien.* 17. *Martii* 1696. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 12.

26 Appaltatores Piſtrinorum renuentes ſe accomodare appretiationi factæ ſuper triticum Eccleſiaſticorum, cenſuras incurrunt; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Tudertina* 27. *Julii* 1683. *lib.* 3. *decr. Altov. pag.* 211.

27 Ad ſupplicationem Reipublicæ Lucanæ a Sanctiſſimo Sac. Cong. remiſſam, petentis frumentum Eccleſiaſticorum debere vendi Miniſtris Reipoblicæ, & prohiberi Eccleſiaſticis vendere panem minutatim confectum ex frumento recollecto in bonis propriis Eccleſiaſticorum; Sac. Congreg. auditis informationibus deductis ab utraque parte cenſuit, ſi Sanctiſſimo placuerit, poſſe præfato Clero, Jus, & libertatem eidem ex diſpoſitione Sacrorum Canonum, & declarationibus Sac. Congreg. competentem vendendi minutatim panem confectum ex frumento in bonis propriis recollecto ſuſpendi per ſepteonium proximum futurum cum infraſcriptis cooditionibus.

I. Quod Eccleſiaſtici utrioſque Cleri intra menſem Septembris declarare debeant in actis Coriæ Epiſcopalis, an velint dare frumentum recollectum in propriis bonis Miniſtris publicis, & in qua quantitate; factaqoe declaratione cum oblatione frumenti, teneaotur tradere quantitatem oblatsm, & ad id cogi debeant per Curiam Epiſcopalem.

II. Quod tota quantitas Frumenti a Clero tam Urbano, quam Forenſi intra ſex milliarios reſpective tradeoda, non excedat ſtaria duodecim millia.

III. Quod frumeotom præfatum ſolvi debeat, vel pretio currenti de tempore traditionis cum augmento duorum Juliorum Romanorum pro quolibet rubio Romano, vel majori, & altiori pretio, quo fuerit venditum fromentum io locis publicis Civitatis de meoſibus Novembris, & Decembris. Et caſu, quo Eccleſiaſtici vendere velint frumentum aote prædictos menſes Novembris, & Decembris, tunc teneantor Miniſtri publici illud recipere, & ſolvere pretio currenti de tempore traditionis cum præfato augmento duorum Juliorum.

IV. Quod frumentum debeat menſorari ad menſuram conſuetam in platea Civitatis, obi publice venditur, & tam menſura, quam conſignatio fieri a Clero Urbano intra Civitatem in horreis, vel domibus, io qoibus Eccleſiaſtici illud retinent. Frumentum vero dandum a Clero Forenſi teneantur Miniſtri Annonæ ſuſcipere ex horreis, vel domibos, ubi frumentum reperitur, & propriis ſumptibus tranſportare, pretiumque ſolvere utriqoe Clero in actu conſignationis fromenti, qood eſſe debeat qualitatis recipientis, & ot vulgo dicitor *Mercantile*.

V. Quod qoolibet anno in menſe Septembris eligantur duo Periti, alter a Clero, alter a Miniſtris Annonæ, quorum jodicio ſtandum ſit ſuper qualitate frumenti conſigoandi, & ultim eligatur etiam Tertius, qoi in caſu diſcordiæ Peritorum, ſuom tonc debeat ferre jodicium cui partes ſtare debeant.

VI. Quod Miniſtri poblici teneantur declarare io menſe Octobris, an velint accipere frumentum oblatum ab Eccleſiaſticis. Et eveniente caſu, quo illud noo recipiaot cum prædictis conditionibus, ſit in omnium, & ſingulorum Eccleſiaſticorum arbitrio redire ad uſum Canonicæ libertatis vendendi minotatim panem confectum ex frumento recollecto in propriis bonis; quod pariter iiſdem liceat caſu, quo prædicti Miniſtri patiantur, ſeo to-

lerent aliquem Laicum minutatim vendere in Civitate panem ex proprio frumento confectum.

Alia inſuper adjecta clauſula, quod præſens indultum per ſeptennium ſit ſervandum, & nullo unquam tempore ad exemplum trahi poſſit; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Lucana* 20. *Martii* 1699. *lib.* 2. *decret. Vallemani pag.* 209.

28 Additur pro declaratione præfati Decreti, quod pro pretio regulando Frumenti vendendi ab Eccleſiaſticis Miniſtris, habeatur ratio ad pretium illius Frumenti, quod in locis publicis venditur, & dicitur *da panizare*, non autem ad pretium Frumenti, quod dicitur *da Seme*. In reliquis in deciſ. *ead. Sac. Congreg. Immun. in ead.* 21. *Martii* 1700. *lib.* 2. *Decr. Vallem. pag.* 278.

FUGITIVUS A RELIGIONE. Vide verb. *Apoſtata a num.* 19. *ad* 61.

FUNDATOR BENEFICII. Vide verb. *Beneficia art.* 2. & verb. *Capellania*.

FUNERALIA, FUNERA. Vide verb. *Sepultura*.

F U R N U S.

---

1 FUrni ſpectantes ad Eccleſiaſticos gaudent exemptione; *Sacr. Congregat. Immun. in Nuſcana* 20. *Martii* 1630. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 33.

2 Capitulum, & Clerus habere poſſunt furnum proprium, eoque uti, & locare ad uſum furni perſonæ ſibi beneviſæ ad effectum, ut dicitur, *di ſpianare* eorum frumenta; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Eugubina* 9. *Martii* 1632. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 116.

3 Clerici, & Eccleſiaſtici poſſunt aperire furnum ad effectum *di eſitare* eorum frumenta, dummodo ſint recollecta in propriis bonis, tam Eccleſiaſticis, quam Patrimonialibus; *ead. Sac. Congr. Immun. in Ravennaten. Spoletana*, *& aliis* 25. *Septemb.* 1627. *l.* 1. *decret. Paul. pag.* 67. *Civitatis Plebis* 9. *Septemb.* 1679. *lib.* 4. *Decret. Altov. pag.* 1831. *&* 20. *Febr.* 1680. *d. lib. pag.* 1932.

4 Super competentiis Epiſcoporum in aperitione Furni viſum fuit Sac. Congr. particulari deſuper habitæ non poſſe, nec expedire Decretum, ſeu regulam generalem præſcribere ob diverſas rationes, & circumſtantias, quæ in unoquoque loco intercedunt; ſed quod in caſibus particularibus provideatur inſimul per utramque Sacr. Congreg. ſcilicet Immunitatis, & boni Regiminis; *ead. Sacr. Congregat. Immun. die* 21. *Julii* 1699. *lib. Decret. Martelli pag.* 499.

Sac. Congr. ex remiſſione Sanctiſſimi pluries auditis Eccleſiaſticis, & Appaltatoribus Veliternis quoad expenſas factas pro aperitione Furni Eccleſiaſticorum, cenſuit, quod prævia ſolutione ſcutorum quinquaginta, & facta obligatione per Appaltatores de ſolvendo inſuper quidquid fuerit judicatum, nec non ſoluto pretio frumenti Eccleſiaſticorum ad rationem Juliorum quadraginta trium pro quolibet rubio, quod pretium pro medietate ſolvatur in conſignatione Frumenti, & alia medietas per totum Februarium immediate proximum, claudatur Furnus Eccleſiaſticorum. In futurum vero, ſervatis litteris Sac. Congreg. Boni Regiminis quoad interpellationem, declaravit taxari pretium frumenti Eccleſiaſticorum ad rationem taxæ, ut dicitur *dello ſpiano*, alias licere Eccleſiaſticis aperire Furnum. Omnia approbavit Sanctiſſimus, & mandavit publicari hujuſmodi Decretum; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Veliterna* 29. *Decemb.* 1674. *lib.* 1. *Decr. Altov. pag.* 1048. 5

Licet Epiſcopo uti libertate aperiendi Furnum, quando Appaltator panis vendibilis recuſat emere frumentum menſæ Epiſcopalis juxta ordines Sacr. Congr. Boni Regiminis; *ead. Sac. Congr. Immun. in Tudertina* 9. *Decembr.* 1679. *lib.* 2. *Decr. Altov. pag.* 1891. 6

Epiſcopus claudat Furnum, dummodo Appaltator ſe obliget emere frumenta ſuæ Menſæ Epiſcopalis in pretio, & quantitate declaranda a Sac. Congreg. *Ead. Sacr. Congreg. Immun. in Aquipendii* 9. *Febr.* 1604. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 104. 7

At quia concordare non potuit ſuper quantitate, & pretio, ideo Sac. Congreg. a deciſis receſſit, & declaravit, licere Epiſcopo aperire Furnum; *ead. Sac. Congr. Immun. in eadem* 7. *Apr. d. Anni*, *& lib. pag.* 115. 8

Item Epiſcopo Faventino licet aperire Furnum, niſi Appaltator intra 15. dies offerat ſe empturum frumenta Menſæ Epiſcopalis pretio currenti cum augmento vigeſimæ; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Faventina* 20. *Martii* 1695. *d. l. pag.* 187. 9

Idem

Digitized by Google

10 Idem licet Epiſcopo Camerinen. niſi intra 15. dies Communitas ſe offerat cum effectu emere frumentum collectum in tota Diœceſi cum augmento vigeſimæ, ut in prædicta Faventina; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Camerinen.* 12. *Januar.* 1709. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 265.

11 Sic licet Em. Commendatario aperire Furnum, facta tamen declaratione in principio menſis Octobris quantitatis Frumenti, ut dicitur, *di ſpianare*. Et quatenus Em. Abbas non deveniat ad declarationem, ſervetur Decretum in Faventina; *ead. Sac. Congr. Imm. in Aſſiſien.* 1. *Octobris* 1703. *lib.* 3. *Decr. Vall. pag.* 523.

12 Licet Em. Cardinali *fare ſpianare*, ut dicitur, in proprio Furno Frumentum recollectum in bonis Patrimonialibus, & Beneficiorum, attento, quod Abundantiarii recuſent emere frumentum ipſis exhibitum debitis temporibus; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Ceſenaten.* 18. *Octob.* 1681. *lib.* 2. *Decr. Alt. pag.* 2275.

13 Quando Priores communitatis præſumunt impedire Epiſcopum in ſua libertate aperiendi Furnum, recuſantibus ipſis emere Frumentum Menſæ Epiſcopalis, Sac. Congreg. reſcripſit: Detur Decret. in Faventina ſub die 20. Martii 1695. ſecundum quod Epiſcopus ſe gerat; *ead. Sacr. Congregat. Immun. in Faventina* 24. *Octobris* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 252.

14 Licet Eccleſiaſticis, qui recipiunt Franchitias farinæ in cartella, retinere furnum pro uſu proprio; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Melphien.* 13. *Maii* 1692. *lib. Decr. Grimaldi pag.* 129.

15 Non licet Gubernatori viſitare Furnos Eccleſiaſticorum; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Urbevetana* 9. *Novemb.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 227.

16 Eccleſiaſtici coquentes panem in Furno publico Baronis, in quo ſolvunt omne onus Furnatici, quatenus voluntarie utantur tali Furno, tenentur ad ſolutionem d. oneris; *eadem Sac. Congr. Immun. in Larinen.* 28. *Sept.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 148.

17 Communiſtæ, qui deſtruxerunt Furnos Eccleſiaſticorum, abſolvuntur, quatenus ſupplicent, & reædificent Furnos deſtructos; *eadem Sacr. Congr. Immun. in Brunduſina* 1. *Novemb.* 1682. *lib.* 2. *Decr. Altov. pag.* 2279.

18 Furni intra Clauſtra Regularium exiſtentes, pro ipſorum uſu tantum inſervire debent; *ead. Sac. Congr. Immun. in Neapolitana* 4. *Decemb.* 1628. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 115.

Et non poſſunt a Laicis impediri, ne ædi- 19
ficentur; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Baren.* 28. *Junii* 1704. *lib.* 3. *Decret. Vallem. p.* 590.

Nuncius provideat circa Furnos Regularium 20
Neapolis, ut illis utantur tantum pro eorum uſu; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Neapolitana* 2. *Decemb.* 1681. *lib.* 2. *Decr. Alt. p.* 2292.

Eadem Facultas circa Furnos Eccleſiaſtico- 21
rum Neapolis conceditur Archiepiſcopo; *ead. Sac. Congr. Immun. in ead.* 27. *Januarii* 1682. *lib.* 3. *Decr. Altov. pag.* 3.

Quando Regulares, & Moniales vendunt 22
fraudulenter panem coctum in propriis Furnis, in præjudicium Communitatis, Archiepiſcopus procedat pro ſua prudentia cum facultatibus Sacr. Congr. ne ſequantur fraudes ſub pœnis gravibus, & quoad Regular. etiam privationis vocis activæ, & paſſivæ, non tamen Cenſurarum; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Panormitana* 25. *Maii* 1685. *lib.* 3. *Decret. Alt. p.* 446.

Ad evitandos abuſus Furnorum Eccleſiaſti- 23
corum in locis immunibus, nec non, ut confugiti non inſerviant Furnis poſitis intra Clauſtra, ut plurimum habentibus januas correſpondentes in viis publicis, & tandem ad evitandas fraudes in præjudicium Annonæ Civitatis Neapolitanæ, & ad Inſtantiam Electorum d. Civitatis; Sac. Congr. decrevit, licere Eccleſiaſticis, vel retinere proprios Furnos intra Clauſtra inſerviendos, & exercendos per proprios Miniſtros, vel illos etiam locare perſonis ſibi beneviſis, extra tamen locum immunem; Et Emin. Archiepiſcopus & D. Nuncius reſpective ad proprios ſubditos procedant, ne fraudes committantur, & fraudantes puniant; *ead. Sac. Congr. Immun. in Neapolitana* 10. *Mart.* 1693. *lib.* 1. *Decr. Vallem. p.* 30.

FUR, FURTUM.

SUMMARIUM.

1 *Fur & Latro an ſemper differant, & in quo*, ad num. 6

8 *Furtum unde dictum, quid, & quotuplex*, ad num. 17

18 *Furtum & Rapina quando excuſetur a culpa gravi*, ad num. 55

56 *An & quando Furta domeſticorum, Uxorum, Maritorum, Filiorum, Parentum, Religioſorum, Famulorum &c. ſint vera Furta*, ad num. 71.

Hh 2 *Bet*

Digitized by Google

72 *Res ſuetivæ inventæ apud Furem a Judice apprehenſum ad quem ſpectare debeant.*
73 *Ad quid teneatur inventor rei alienæ, ne fur evadat*, ad num. 74
75 *Subſequuntur plura ad rem*, ad n. 96
97 *Affertur egeegium dictum Catonis de furibus*.
98 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 106

1 FUR, & latro aliquando ſumuntur tamquam
Synonima, *ut in cap. Suſcepimus* 10. *de
homicidio*, ubi textus prius vocat, & dicit *la-
trones*, ibi: *Ingeedientes de nocte quidam latro-
nes ad eos*, & poſtea vocat, & dicit *Fuees*,
ibi: *Et Fuees ſe ſolveee niterentur*, & ſic ibi
notat Abbas *in* 1. *notabil. & in cap. Interfe-
ciſti Furem* 2. *de homicid. in* 1. *notabil.* ubi
etiam Marian. Socin. *num.* 2. Fagnan. *in cit.*
2 *cap. Suſcepimus num.* 2. Aliquando autem Fur,
& latro ſumuntur tamquam quid diverſum,
ut in cap. Interfeciſti 2. *de homicid.* ibi: *Inter-
feciſti Furem, aut latronem*, ubi, ut vides,
textus dicit alternative *fuem*, aut *lateonem*,
3 ut notat Fagnan. *ibid. num.* 2. Aliquando ve-
ro ſumuntur ſic, ut dicatur latro, qui ſtat in
ſilvis, ut ſpoliet tranſeuntes, & ſur de nocte
in domibus, *ut in Authent. Ut nullus Judic. §.
penult. collat.* 9. *& l.* 1. *Cod. Depoſ.* & notat
Gloſſa *in cap. Cum duobus §. Damna, in verb.
Subreptum, ff. Pro ſocio*, Fagnan. *in cit. cap.*
4 *Suſcepimus num.* 3. Aliquando tandem *Fur* ap-
pellatur nocturnus, & *latro* diurnus, ut poſt
Goffred. notat Butrius *in cit. cap. Interfeciſti
num.* 6. & Joan. de Anania *n.* 1. & Cardin.
5 *in cit. cap. Suſcepimus in* 1. *notabil.* Hæc ta-
men differentia confunditur *in l. Itaque §. Lex,
ff. ad L. Aquil. & in cap. Si perfodiens* 3. *de
homicidio*, ubi Fur appellatur non tantum
nocturnus, ſed etiam diurnus, ibi: *Si Fur no-
cturnus occidatur, ſi autem diurnus fuerit &c.*
6 Unde dicendum eſt, quod Fur proprie appel-
letur, qui clam furatur, *ut in l.* 1. *ff. de fur-
tis*, nec diſtinguitur, an noctu, vel interdiu,
& ita intelligitur textus *in cit. cap. Si peefo-
diens*. Latro vero, qui palam furatur, ut per
Doct. *in Authent. ſed novo, Cod. ſerv. fugit.*
Florian. *in l.* 3. *in princip. ff. ad l. Aquil.* Fa-
gnan. *in cit. cap. Suſcepimus n.* 4.
7 Furtum dicitur *a furvo*, ideſt *nigro*, eo
quod *clam, & in obſcuro fiat, & plerumque
de nocte*, ut dicitur *in l.* 1. *in princip. ff. de
8 furtis*. Furtum eſt occulta, & injuſta rei alie-
næ ablatio, invito rationabiliter Domino. *Eſt
in re communis* apud Theologos; Et concor-
dat textus *in l.* 1. *§. final. ff. de furtis*, ibi:
*Furtum eſt contrectatio rei fraudoloſa, lucri fa-
ciendi gratia, vel ipſius rei, vel etiam uſus
ejus, poſſeſſioniſve*. Furti ſpecies ordinarie aſſi- 9
gnantur quinque, nempe Furtum ſimplex, Sa-
crilegium, Plagiatus, Peculatus, & Abigea-
tus. Furtum ſimplex eſt, quod in ſolo ſuran- 10
di actu ſine concurrentia alterius delicti con-
ſiſtit. Sacrilegium eſt, quo Sacrum de Sacro, 11
vel Sacrum de non Sacro, vel non Sacrum de
Sacro ſurtim ſurripitur, textu expreſſo *in cap.
Quiſquis* 21. *cauſ.* 17. *qu.* 3. ibi: *Sacrilegium
committitur auferendo Sacrum in Sacro, vel non
Sacrum de Sacro, ſive Sacrum de non Sacro*.
Plagiatus, ſeu Plagium eſt, quo quis doloſe 12
ſurripit Hominem ſui Juris exiſtentem, vel
Servum alienum, ſive detineat illum, vel ven-
dat, donet, permutet, vel alio contractu,
quo Dominium rerum transfertur, aliis tra-
dat; *l.* 1. *& ſeq. ff. ad l. Fabiam, de Plagia-
riis*. Hoc crimen, ſi homo, qui ſurripitur,
eſt ſui juris, non eſt proprie ſurtum, quia li-
bera perſona ſub nullius eſt dominium; *§. Item
Juris, Inſtit. de inut. Stipul.* Si vero homo,
qui ſurripitur, eſt ſub alterius poteſtate, vel
dominio, tunc eſt proprie ſurtum; *§. Inter-
dum, Inſtitut. de obl. quæ ex delict.* Peculatus 13
eſt, quo quis pecuniam ad ærarium publicum,
aut Fiſcum Principis pertinentem, ſeu Com-
munitatis bona publica in ſuos uſus privatos
convertit; *l.* 1. *l. Lege* 4. *in prin. & §. fin.
l. Sacrilegi §. Labeo, ff. ad l. Jul. Pecul. &
§.* 9. *Inſtit. de pub. Jud.* Abigeatus eſt fraudu- 14
lenta Ovium, Bovum, Equorum, & aliorum
id genus pecorum ex paſcuis, aut armentis
ſubtractio, & quodammodo deprædatio; *l.* 1.
§. 1. *ff. de Abigeis*. Dicitur autem notanter *ex* 15
paſcuis, aut aementis, quia, ſi quis oves er-
rantes, vel equos in ſolitudine relictos abdu-
xerit, non eſt Abigeus, ſed fur potius; *cit.
l.* 1. *§.* 1. *ff. de Abigeis, l.* 47. *tit.* 14. Sic et-
iam notanter dicitur *ſubtractio, & quodammo-
deprædatio*; quia ad hoc, ut quis dicatur Abi-
geus, non ſufficit, quod ſubtrahat, ſeu ſur-
ripiat unam ovem, aut unum equum, vel u-
num bovem, ſed requiritur, quod plures ſur-
ripiat, & quodammodo deprædetur. *Abigeus*
enim non eſt, ſed ſimplex fur, qui de grege
Ovium minus, quam decem, & de grege por-
corum minus, quam quinque abducit, textu
expreſſo *in l. fin. ff. de fuetis*.
Addunt aliqui ſextam Furti ſpeciem, nem- 16
pe Rapinam, ſed cum Furtum, & Rapina ſpe-
cie differant, ut docet communiſſima D. D.
cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 66. *art.* 4. non recte
hæc illius ſpecies conſtituitur. Ratio autem
di-

Digitized by Google

diſtinctionis ſpecificæ inter furtum, & rapi-
nam eſt, quia præter injuſtitiam furti, ſcili-
cet injuſtam uſurpationem rei alienæ, rapina
continet aliam ſpeciem injuſtitiæ circa perſo-
nam, & honorem proximi. Vim enim alicui
inferre eſt ſpecies contumeliæ lædentis hono-
rem proximi. Sic recte notat S. Thomas *loc.*
cit. art. 9. & cum ipſo alii paſſim Doctores.
17 Unde rapina definiri poteſt, quod ſit injuſta
ablatio, ſeu contrectatio rei alienæ externæ
cum vi facta Domino, vel legitimo detento-
ri; *Eſt in re communis.*
18 Furtum, & rapina ex genere ſuo eſt pec-
catum mortale, licet quandoque parvitas rei
furto ablatæ excuſet a mortali; *Eſt Communis*,
& patet *ex cap.* 20. *Exod.* ibi: *Non furtum*
facies; *ex cap.* 5. *Zachariæ*, ibi: *Hæc eſt ma-*
ledictio, quæ egredietur ſuper faciem omnis ter-
ræ, quia omnis fur . . . judicabitur; *ex c.* 2.
Habacuc, ibi: *Væ ei, qui multiplicat non ſua*;
& *ex* 1. *ad Corinth. c.* 6. ibi: *Neque fures,*
19 *neque rapaces . . . regnum Dei poſſidebunt.* Nec
valet objicere, quod *Proverb.* 6. *expreſſe babe-*
tur, quod: *Non grandis eſt culpa, cum quis*
furatus fuerit. Non valet, inquam, quia, ut
recte exponit V. Beda: *Furtum non ex ſui æ-*
ſtimatione, ſed ex comparatione peccati majoris,
ideſt adulterii, non grandis eſſe culpa perhibetur.
Revera enim furtum ex genere, & objecto ſuo
eſt peccatum levius omnibus aliis peccatis in
Decalogo prohibitis, ceteris paribus, & hoc
clare patet, quia peccata contra præcepta pri-
mæ tabulæ, cum verſentur circa ipſum Deum,
ejuſque cultum, utique ſunt graviora furto
verſante circa hominem tantum. Alia autem
peccata contra præcepta ſecundæ tabulæ, cum
verſentur aut circa proximi perſonam, aut
bonum vitæ, famæ, honoris, ſunt etiam ex
genere ſuo, ceteris paribus, graviora furto
verſante circa bona externa fortunæ proximi,
quæ ſunt longe inferioris ordinis, ut de ſe
patet, & ut recte notat Sporer *tom.* 2. *tract.* 5.
in VII. & X. Præcept. Decalog. c. 5. *n.* 21.
20 Quænam quantitas materiæ furtivæ requira-
tur, & ſufficiat ad peccatum mortale, non
poteſt una certa, & determinata taxari, ſed
taxanda eſt arbitrio Prudentum, tum ex quan-
titate rei ablatæ, tum ex circumſtantiis Per-
ſonæ per furtum læſæ, temporis, loci, & hu-
juſmodi. Malitia enim, & gravitas furti pro-
venit ex damno, quod Proximo injuſte infer-
tur, damnum autem non eſt æquale reſpectu
omnium, ex jactura ejuſdem quantitatis, ac
rei; Siquidem majus cenſetur damnum ex re
ablata, ſi auferatur pauperi, minus ſi diviti:
majus, ſi tempore penuriæ, minus ſi tempo-
re abundantiæ; majus, ſi auferatur pecunia in
loco, ubi modica reperitur, minus ubi argen-
tum, & aurum eſt in abundantia. Unde cum 21
in aſſignanda quantitate ſufficienti ad conſti-
tuendum peccatum mortale non ſatis inter ſe
conveniant Doctores, ita ut propemodum tot
ſint ſententiæ, quot capita, aſſignando alii,
ut Navarrus, nimis ſtricte ſolum dimidium
Regalem, vel Julium, ſeu unum Pacium, vel
paulo plus; alii cum Corduba unum Rega-
lem, ſcilicet duos Pacios circiter; alii cum
Molina, Rebell. Leſſio duos Regales, ideſt
quatuor, vel quinque Pacios, ſeu duos Ju-
lios; alii cum Valentia, Sayro tres Regales
vel Julios, ideſt medium Florenum circiter;
alii cum Sanchez quatuor Regales, ideſt me-
dium Talarum, vel unum Florenum circiter;
alii cum Soto, Silveſtro, Angelo unum, vel
duos Aureos, ſeu Ducatos; alii tandem ni-
mis laxe 100. Aureos; hinc in tanta opinio- 22
num varietate tenenda eſt probabilior, & com-
munior Doctorum ſententia, quod non poſ-
ſit pro regula univerſali ſtatui una certa
quantitas pecuniæ, quæ ſit materia abſolute
gravis, ſive quæ ad mortale requiratur, & ſuf-
ficiat reſpectu omnium, ſed taxanda ſit judi-
cio prudentum tam ex quantitate rei ablatæ,
quam ex circumſtantiis perſonæ, cui auferrur,
temporis, loci, & hujuſmodi; Reiffenſtuel *in*
Theolog. moral. tract. 9. *de præcept. Decalog.*
diſt. 5. *quæſt.* 1. *num.* 7. Sporer *loc. cit. n.* 28.
Moya *tom.* 3. *diſt.* 3. *quæſt.* 3. *c.* 1. §. 2. Gor-
maz *a n.* 693. La Croix *lib.* 3. *part.* 1, *n.* 983.
& ſeq. & alii paſſim.
Quantitas igitur furti reſpective gravis po- 23
teſt ſic eſſe, ut reſpectu cujuſcumque etiam
ditiſſimi Regis ſint duo Aurei, ſeu duo Du-
cati, pro quibus veniunt quatuor Imperiales,
ſeu ſex Pacii Regales, aut ſexdecim Julii, ſeu
quadraginta octo Pacii, vel circiter centum
ſexaginta Crucigeri; reſpectu inferioris Princi-
pis unus Aureus, ſeu unus Ducatus, aut duo
Imperiales, vel quatuor Floreni, ſeu ſexde-
cim Regales, aut Julii; reſpectu viri peril-
luſtris, aut mercatoris valde divitis unus Im-
perialis, ſeu duo Floreni, aut octo Regales,
vel Julii, aut viginti quatuor Pacii; reſpectu
Mercatoris mediocriter divitis medius Impe-
rialis, ſeu medius Talarus, vel unus Flore-
nus, aut quatuor Regales, ſeu quatuor Julii;
reſpectu Civis mechanici tertia pars Imperia-
lis, ſeu Talari, aut octo Pacii; reſpectu te-
nuioris civis, vel Ruſtici duo Regales, ſeu
duo Julii, aut ſex Pacii; reſpectu hominis ut-

cumque pauperis unus Regalis, & dimidius, ſeu unus, & dimidius Julius, ſeu quatuor Pecii, & dimidius, reſpectu plene pauperis etiem unus Regalis, ſeu unicus Julius, aut tres Pacii, vel decem circiter Crucigeri, & ſic de omnibus intermediis loquendum eſt cum proportione. Ratio autem hæc eſt, quie dicta taxete quantitas videtur requiri, & ſufficere reſpective ed ſingulorum ſuſtentetionem pro integra die, adeoque per ejus ablationem cenſebuntur pati grave damnum, & eſſe graviter inviti, merito enim ab omnibus multum æſtimatur poſſe pro une die honeſte ſubſiſtere, & cui hoc tollitur, vere redditur miſerebilis pro ille die, & per conſequens cenſetur illi dari ceuſa grevis contriſtationis, & diſſolvendæ amicitiæ, quod ſecundum communem ſenſum

24 eſt gravis injurie. Hinc materie gravis furti, & quantitas ſufficiens ad peccatum mortele cenſetur probebiliter ea, quæ ad congruam ſuſtentationem unius diei ſufficit illi homini, cui injuria furti infertur; Sanig *diſt.* 10. *de juſtitia quæſt.* 1. *num.* 7. Laymau *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *num.* 3. Sporer *loc. cit. num.* 29. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 9. Gormez *n.* 699. La Croix *loc. cit. n.* 985. *cum ſequentibus*, & in re conſentiunt elii, ſpecietim Illſung *tom.* 4. *d.* 3. *num.* 147. Marchant. *Tribun. part.* 2. *tract.* 8. *tit.* 1. *quæſt.* 5. & re ipſe fere coincidunt Bonacina, Petrus Naverrus, & alii cum Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 1.

25 Furtum poteſt eſſe greve peccatum in pluribus caſibus, etiamſi materie furata in ſe ſit levis. Primo, ſi materie furate ſit Domino valde proficua, ut Sartori acus, quam unicam hebet, nec habere aliam poteſt, qua ſe alet; Leſſius *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 33. & communis aliorum. Secundo, ſi in furando rem levem fuerit intentio furandi notebilem quantitatem, ſi adfuiſſet copia, & commoditas; *Communis*. Tertio, ſi meteria levis fuerit furata in finem morteliter peccaminoſum; *Communis*. Quarto, ſi materia levis furetur Domino valde peuperi, & indigenti; *Communis*. Quinto, ſi Dominus habuerit juſtum, & rationebilem quemdam ſpecialem affectum ad talem rem, ob cujus ablationem periculum ſit, ne tamquam nimis iracundus prorumpat in morteles bleſphemias, ſeu alias colerice mortaliter peccet, dummodo temen fur ante furtum habuerit ſufficientem cognitionem de tali ſpecieli affectu, & periculo; *Communis*. Sexto, ſi res euferatur cum notabili violentia; *Communis*.

Furtum non committitur in pluribus caſibus, quamvis eliena ſurripientur. Primo non committitur, cum quis aufert rem alterius ſciens illum, etiamſi ſit, non temen debere eſſe invitum rationabiliter; *Communis*. Secundo non committitur furtum, cum quis eufert aliena, ipſo Deo ſupremo rerum omnium Domino facultatem dante, qua ratione Iſreelitæ ſpolierunt Ægyptios; *Communis*. Tertio non committitur, cum quis eufert gledium a furioſo, vel alias occiſuro; *Communis*. Quarto non committitur, cum quis aufert libros hæreticos a non habente legendi fecultatem; *Communis*. Quinto non committitur, cum Uxor v. g. euferat a Marito pecunias, ne ludis, aut comeſſetionibus prodiget, eut Vinum, ne inebrietur; *Communis*. Sexto non committitur, cum quis accipit rem elienam, tamquam ſibi debitam ob juſtam compenſationem; *Communis*. Septimo non committitur, cum quis pro ſe, vel pro alio in extrema neceſſitate conſtituto alienum eccipit, quentum neceſſerium eſt ed ſoſtentationem, ſed de hoc infra. In his enim, & ſimilibus caſibus Dominus eſſet irrationabiliter invitus ſibi rem talem auferri; *Sic communis Doctorum*. 26

In extrema neceſſitate licitum eſt auferre rem alienam, quatenus ad eam ſublevandem neceſſe eſt, adeo ut talis neque furtum committet, neque peccet; *Communis* cum S. Th. 2. 2. *qu.* 66. *art.* 7. Scoto *in* 4. *d.* 15. *qu.* 2. *ad* 5. & habetur *Ex cap. Exiit* §. *Nec quidquam, de verb. ſignific. in* 6. ibi: *Nec jure poli in extremæ neceſſitatis articulo ad providendum ſuſtentationi naturæ via omnibus extrema neceſſitate detentis conceſſa præcluditur, cum ab omni lege extrema neceſſitas ſit exempta*. Et ratio eſt, quia in extrema neceſſitate conſtitutus hebet jus neturale, immo & obligetionem conſervandi vitam, adeoque etiem ſibi applicendi media neceſſaria; neque per hoc furatur, quia ille, cui ſurripit, non eſt, nec po- 27

teſt

Nota Rom. Theologi.

(*a*) Vera Auctor ſcribit; cave vero, ne putes retinere res illas hominem poſſe, nec ad reſtitutionem, vel compenſationem teneri, jam remoto periculo, vel ſublata neceſſitate; Vide explicationes aliis in locis.

Digitized by Google

teſt eſſe rationabiliter invitus: quia in extre-
ma neceſſitate omnia ſunt communia quoad
jus utendi in ordine ad conſervationem vitæ;
de ratione autem formali ſurti eſt, quod fiat
Domino rationabiliter invito, ut patet ex ejus
definitione. Unde cum Dominus in tali ex-
trema neceſſitate nequeat eſſe rationabiliter
invitus, talis ſurripiens bona alterius non di-
citur furari, uti notant communiter Doctores
28 cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 65. *art.* 5. In extre-
ma neceſſitate ſi quis non poſſit per ſe ipſum
aliena auſerre ad ſibi ſubveniendum, poteſt
ejus loco quivis alius ex proprio ſubvenire non
potens, uti habet communis cum D. Thoma
2. 2. *qu.* 66. *artic.* 7. *ad* 3. & Scoto *loc. cit.*
29 Tunc enim ſurripiens eſt veluti inſtrumentum
indigentis. Si Dominus, aut detinens bona ſit
in pari neceſſitate, non poteſt extreme egens,
neque alius pro eo ſurripere ipſi Domino, aut
detinenti, quia tunc duplici jure res illa Do-
mino, aut detinenti debetur, primo propter
æqualem extremam neceſſitatem, ſecundo pro-
pter dominium, & poſſeſſionem rei, in pari
enim cauſa melior eſt conditio poſſidentis. Sic
Scotus *in* 4.*d.*15.*q.*1.*ad* 5. & *Communis* aliorum.
30 In gravi duntaxat neceſſitate non eſſe lici-
tum aliena ſurripere, colligitur *ex cap. Si quis*
3. *de furtis*, ibi: *Si quis propter neceſſitatem fa-
mis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, ve-
ſtem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres*, ubi
ut vides, fames, & nuditas ſupponunt ſurri-
pientis neceſſitatem, & quidem valde gravem,
unde ſi hac neceſſitate non obſtante talis ſur-
ripiens cenſetur pœnitentia dignus, cum pœ-
nitentia ſupponat peccatum, cenſetur non ex-
cuſari a furto peccaminoſo. Hinc juſtiſſime ab
Innocen. XI. die 2. Martii 1678. fuit damna-
ta ſequens propoſitio 26. in ordine, ibi: *Per-
miſſum eſt furari non ſolum in extrema neceſſita-
te, ſed etiam in gravi*; Ita conſormiter Do-
ctori Subtili *l. c.* Maſtrius *diſp.* 9. *Theolog. mo-
ral. num.* 21. appellans hanc ſententiam com-
muniorem, & veriorem, & Sporer *loc. cit. n.*
105. vocans eam veriſſimam; La Croix *loc.
cit. num.* 955. & alii paſſim, quamvis non-
nulli apud Lugonem *diſp.* 26. *de juſtit. & ju-
re num.* 153. Dianam *part.* 1. *tract.* 3. *Miſcel-
lan. reſol.* 29. & apud Sporer *l. c. num.* 104.
oppoſitam ſententiam probabilem cenſuerint.
31 Si tamen neceſſitas gravis ſit urgens; adeout
adſit ſimul periculum labendi in neceſſitatem
extremam, ut ſi morbus gravis probabiliter
ſit futurus lethalis, aut perpetuus, niſi reme-
dio tempeſtivo ei occurratur; ſi quis ſit in
probabili periculo incidendi in captivitatem,
vel inſamiam graviſſimam, niſi equo alieno
adjutus elabatur, & his ſimilia: tunc licitum
eſt ſurripere neceſſaria ad illam neceſſitatem
ſublevandam, quia tunc cenſetur extrema eſſe
moraliter præſens, cum ſit proxima, aut hæc
ſit illi æquivalens; pari enim modo naturæ jure
inditum eſt, ut gravem neceſſitatem, quæ fa-
cile vergit ad extremam, æque ac ipſam ex-
tremam neceſſitatem, a ſe quiſque, quoquo
modo poteſt, avertat; Lugo *loc. cit. num.* 154.
Leſſius *num.* 71. Sporer *loc. cit. num.* 103. Hau-
nold. *de juſtitia tom.* 1. *tract.* 2. *a num.* 347.
Carden. *in* 2. *Criſi d.* 23. *num.* 17. & fuſius
in 1. *Criſi d.* 80. La Croix *loc. cit. num.* 957.
Tamburin. *lib.* 8. *tr.* 2. *cap.* 9. §. 1. ubi dicit
hanc ſententiam eſſe certam. Si tota Reſpu- 32
blica ſit in neceſſitate gravi, poſſunt licite
auſerri a divitibus ſuperflua, quæ neceſſaria
ſunt ad Rempublicam ſublevandam, & ratio
eſt, quia neceſſitas gravis Reipublicæ æquiva-
let, immo ſuperat neceſſitatem, quam habe-
ret unus privatus, uti cum S. Thoma, &
aliis docet Carden. *loc. cit. num.* 16. La Croix
loc. c. num. 956.
Qui in extrema neceſſitate rem alienam ab- 33
ſtulit, & pro ſua indigentia abſumpſit, quam-
vis poſtea ad meliorem, & pinguiorem for-
tunam devenerit, nunquam tenebitur reſtitue-
re; Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 2. *& commu-
nis* aliorum. Et ratio eſt, quia is uſus fuit
jure ſuo, & rei tunc acceptæ, quatenus ſibi
neceſſaria fuit, dominium ſibi comparavit,
cum res illa per talem juſtam acceptionem
facta ſit accipientis, ut patet ex D. Thoma
2. 2. *qu.* 66. *art.* 7. & ex communi aliorum.
Si autem res accepta in extrema neceſſitate 34
non ſit abſumpta, ſed adhuc exiſtat, ut equus,
veſtis, & hujuſmodi, tunc eſt reſtituenda;
Communis. Et ratio eſt, quia extrema neceſ-
ſitas tribuit ſolum tantum Juris in rem alte-
rius, quantum neceſſarium eſt ad illam ſuble-
vandam. In propoſito autem non erat neceſ-
ſaria res adhuc exiſtens, ſed ſolum ejus uſus,
adeoque extreme egens occupando illam, ſo-
lum comparavit ſibi dominium utile illius rei,
dominio directo adhuc remanente penes priſti-
num Dominum, & per conſequens res adhuc
exiſtens poſt ſuperatam neceſſitatem erit reſti-
tuenda Domino. Qui rem accepit ante extre- 35
mam neceſſitatem, ſive ex delicto, furto v. g.
ſive ex contractu, v. g. Depoſito, Commo-
dato, Locato, vel quovis alio titulo, & in
extrema neceſſitate abſumpſit, tunc ſuperata
neceſſitate, ſi ad meliorem fortunam redierit,
tenebitur reſtituere in æquivalenti; Ita Scotus

in 4. *diſt.* 15. *qu.* 2. *art.* 3. *reſponſ. ad argum.* Adrian. *in* 3. *de reſtitut.* §. *Quia dictum eſt*, *de lucro*; Navarr. *cap.* 17. *num.* 61. Covarruv. *regul. Peccatum part.* 8. §. 1. *num.* 4. Medina C. *de reſtit. num.* 3. *in princip.* Leſſ. *lib.* 2. *c.* 16. aliique cum Sporer *loc. c. num.* 101. Et ratio eſt, quia tunc egenus rem illam, excluſa neceſſitate, alio titulo debet Domino ſuo, quæ obligatio per ſupervenientem neceſſitatem extremam non extinguitur, ſed ſopitur, adeout ſuperata neceſſitate, Domino compenſanda eſt æque ac antea compenſari debuiſſet, maxime ſi antea res fuerit furto ablata; aliter ſi res antea furto ablata, & poſtea in extrema neceſſitate abſumpta non deberet reſtitui, ſuperata neceſſitate, ab eo, qui eam ante dictam neceſſitatem furatus fuerat, ſequeretur, quod quis poſſet commodum reportare ex ſua malitia; malitia autem, & iniquitas nulli debet prodeſſe; *arg. cap. Sedes* 15. *& cap. Ex tenore* 16. *de reſcriptis*; *cap. Tuæ* 12. *de Clericis non reſident. Cap. Ex litteris* 2. *de dolo*, *& contum.* & aliis ſimilibus.

36 Eſt tamen æque probabilis, immo teſte Sporer *l. c. num.* 102. jam communior oppoſita ſententia, quod nempe, qui rem ablatam, vel apud ſe depoſitam, commodatam, impignoratam, locatam &c. urgente neceſſitate extrema abſumpſit, nihil reſtituere debet, poſtquam ad meliorem fortunam pervenit, ſic expreſſe Angelus verb. *Furtum* §. 37. Silveſter verb. *Furtum q.* 3. *&* verb. *Eleemoſyna in fine*; Jul. Clar. *l.* 5. §. *Furtum num.* 25. Layman *t.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *c.* 1. *num.* 7. Sporer *l. c. num.* 102. & alii. Et ratio eſt, quia, qui rem alienam bona fide abſumpſit, liberatur ab onere reſtitutionis, ut fert communis opinio; talis autem in extrema neceſſitate, nedum bona fide rem alienam, ſed immo tanquam Dominus ejus effectus, & ſuam reputans, abſumpſit, adeoque non tenetur pro ea ad reſtitutionem. Neque ei patrocinatur iniquitas, ſi rem antea furatus fuit, ſed ſuperveniens extrema neceſſitas, ad quam ſublevandam, ſicuti poteſt de præſenti auferre rem alienam, & ipſam abſumere ſine ullo onere reſtitutionis, ita ſine onere reſtitutionis poteſt abſumere rem alienam de præterito ablatam.

37 Qui per furta minuta intendit diteſcere, & conquirere notabilem pecuniæ quantitatem, peccat mortaliter illa prava intentione, & quovis externo furto minuto ex vi illius intentionis deliberatæ procedente; *Communis*. Et ratio eſt, quia talis intendit accipere rem alienam magni momenti invito Domino, ſimulque ſingula externa furta procedunt ex intentione mortifera furandi ſeorſim quantitatem notabilem, adeoque talis ſingulis furtis minutis peccat mortaliter; Hinc de ſimilibus dicitur *Deuteron.* 25. *Non habebis in ſacculo diverſa pondera majus & minus* ... *Abominatur enim Deus eum*, *qui facit hoc*, & Proverb. 11. *Statera doloſa abominabilis eſt apud Deum*. Recte tamen notant Leſſius *lib.* 2. *de* 38
juſtitia cap. 12. *dub.* 7. *num.* 48. Sporer *loc. cit. num.* 35. & alii, non committi tot diſtincta furta mortalia, quot ſunt furta minuta, ſed continuari ſolum jam cœptum, quia omnia furta minuta & detentiones acceptorum cenſentur una continua executio illius mortalis intentionis. Quod etiam in furtis gravibus repetitis & ſub una intentione unitis uſuvenit.
Qui furatur quid modicum, animo tamen, & 39
voluntate plura furandi, ſi poſſet, peccat mortaliter; *Communis ac certa*. Et ratio eſt, quia talis, quantum eſt ex ſe, ſi adeſſet copia, & commoditas, habet pravam voluntatem, & affectum furandi quantitatem notabilem, adeoque peccat graviter ratione talis pravæ, & mortiferæ voluntatis, & affectus. Unde recte monet Layman *loc. cit. num.* 3. eſſe a Confeſſariis examinandos illos pœnitentes, qui confitentur modicum quid eſſe furatos, an habuerint voluntatem, & affectum plura furandi, ſi adfuiſſet copia, & commoditas.

Qui furatur materiam levem, quæ cum aliis 40
præcedentibus furtis complet materiam gravem, ſi habet voluntatem eam cum aliis retinendi, peccat graviter ratione injuſtæ gravis detentionis, quia licet priora præcedentia furta minuta quo ad ablationem fuerint ſolum venialia, tamen accreſcente materia complente quantitatem ſufficientem ad mortale, ratione injuſtæ detentionis exurget peccatum mortale, & obligatio reſtituendi ſub mortali. Et ratio eſt, quia illud opus, quo injuſtum grave damnum proximi completur, mortale eſt; per illud autem ultimum furtum, quo quis advertit ſe pervenire ad ſummam gravem, v. g. furando ultimum Pacium, vel ultimum Regalem, ſeu ultimum Julium complentem Talarum, vel Imperialem, ſeu ducatum, reſpective completur grave damnum proximi, adeoque illud ultimum furtum unius Pacii, Regalis, ſeu Julii mortale eſt, non quidem ſecundum ſe abſolute, ſed cum habitudine ad furta præcedentia conſideratum. Unde talis ſecundum omnes ſub mortali tenetur reſtituere ſummam notabilem furtis minutis congre-

Digitized by Google

gregatam; Sporer *loc. cit. n.* 37. & 40. Car-
denas *in* 2. *Criſi d.* 23. *n.* 90. La Croix *lib.* 3.
part. 2. *num.* 244. & ipſo teſte alii communiſ-
ſime. Hinc Innocent. XI. *die* 2. *Martii* 1679.
merito damnavit ſequentem propoſitionem 38.
in ordine: *Non tenetur quis ſub pœna peccati
mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca
furta, quantumcunque ſit magna ſumma totalis.*
41 Non quidem, ut notat Sporer *loc. cit. n.* 37.
ſub mortali tenetur reſtituere totam illam
ſummam, ſed ſolum illam partem, quæ con-
ſtituit quantitatem notabilem in grave da-
mnum proximi, quaque reſtituta, non reti-
netur amplius quantitas notabilis cum gravi
damno proximi ſecundum communem D. D.
apud Cardin. de Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 3. *de ju-*
42 *ſtitia nu.* 41. Nec valet dicere, quod non plus
noceat ultimum furtum, quam præcedentia,
adeoque omnia eſſe venialia tantum. Non va-
let, inquam, quia reſpondetur diſtinguendo
antecedens. Non plus nocet abſolute ſecun-
dum ſe ſumptum, conceditur antecedens, non
plus nocet reſpective, & ut eſt conjunctum
cum furtis præcedentibus, negatur. Ultimo
enim furto minuto completur materia notabi-
lis ſufficiens ad peccatum mortale, cum auſe-
ratur jam integer Florenus, vel reſpective
Ducatus, qui non ablatus erat furtis præce-
43 dentibus. Nec etiam valet objicere, quod pec-
cata venialia quantumcumque multiplicata nun-
quam faciunt mortale. Non valet, inquam,
quia hoc verum eſt, quando peccata venialia
ſunt omnino diſparata abſque omni connexio-
ne ad invicem in materia, vel effectu cauſa-
to, ut in cogitationibus inutilibus, verbis otio-
ſis, mendaciis jocoſis, &c. etiam in infinitum
multiplicatis. Falſum autem hoc eſt, quando
ſunt ita connexa, ut ultimum veniale com-
pleat materiam notabilem ſufficientem ad pec-
catum mortale, ut in noſtro propoſito, ubi,
quamvis furta, ſeu peccata venialia, ut talia,
in individuo non faciant unum mortale, ulti-
mum tamen furtum, quod ſecundum ſe ſolum
eſſet veniale, hic & nunc ratione connexionis
cum præcedentibus furtis fit mortale.
44 Peccat graviter, qui poſt levia furta, quæ
non poteſt reſtituere, addit aliud leve, quo
completur quantitas gravis; Lugo *diſp.* 15.
ſect. 3. *num.* 39. Illſung *t.* 4. *d.* 3. *num.* 157.
Sporer *loc. cit. num.* 39. La Croix *lib.* 3. *part.* 2.
num. 1006. Dicaſtill. *lib.* 2. *t.* 2. *d.* 9. *num.* 55.
& alii contra Leſſium, & Granado. Et ratio
eſt, quia ut recte dicit Lugo *loc. cit.* malitia
furti non oritur ex commodo, quod furi ex
retentione provenit, ſed ex damno, quod pro-
ximus ex ablatione patitur. In caſu autem
poſito, ſive fur reſtituere poſſit, ſive non
poſſit priora furta, eodem modo per ultimum
furtum facit, quod proximus grave detrimen-
tum patiatur, ubi ante ultimum hoc furtum
patiebatur ſolum detrimentum leve, adeoque,
etiamſi non poſſit fur reſtituere præterita, cu-
rare debet, ne ex illis, & hoc alio proximus
grave detrimentum patiatur, quod facere po-
teſt vitando hoc ultimum furtum. Si tamen 45
haberet efficacem voluntatem reſtituendi prio-
ra ſaltem uſque ad materiam levem, excuſa-
retur a mortali, uti notant Molina, Rebell.
Sanchez, aliique cum Lugo *loc. cit. a n.* 40.
La Croix *loc. cit. num.* 1006. Qui ſemel con- 46
flavit materiam gravem, & iterum furatur
aliud leve, quod cum priore materia ablata
facit unum, ſi nondum pœnituit de furtis præ-
cedentibus, nec reſtituere propoſuit, probabi-
lius peccat iterum mortaliter toties, quoties
denuo furatur modica ab eodem, quia tunc
ſemper habet explicitam, vel implicitam ſal-
tem voluntatem augendi damnum notabile pro-
ximi, & retinendi notabilem quantitatem rei
alienæ ſemper majorem, & majorem. Si au- 47
tem talis jam pœnituit de furtis præcedenti-
bus, & reſtituere vere propoſuit, tunc fu-
rando iterum minuta peccat tantum veniali-
ter, donec rurſus attingat quantitatem nota-
bilem ſufficientem ad furtum mortale, quia
tunc per pœnitentiam, & reſtituendi propo-
ſitum abrupit continuationem furtorum præce-
dentium cum ſequentibus, & ſequens mate-
ria furti non concreſcit amplius cum præce-
denti, ſed manet per ſe ſola, & venialis;
Lugo *loc. cit. num.* 43. Diceſtill. *loc. cit. n.* 59.
Sporer *loc. cit. num.* 39. La Croix *loc. cit. n.*
1007. Amicus *de peccat. d.* 23. *n.* 233. Ovied.
de Peccat. contr. 3. *num.* 114. & alii. Furta 48
parva coaleſcunt, etiamſi fiant in diverſis ne-
gotiis, ut ſi quis defraudet eumdem ſemel ven-
ditione, ſemel cembio, ſemel furando &c.
quia licet diverſa ſint negotia, in quibus fur-
ta committuntur, in omnibus tamen cauſatur
damnum ejuſdem rationis; Sanchez *in Decal.
lib.* 7. *c.* 21. *n.* 16. La Croix *l. c. n.* 1008. con-
tra Rebell. Tanner. & Dianam.
Furta minuta uſque ad notabilem ſummam 49
concreſcentia conſtituunt peccatum mortale cum
obligatione reſtituendi ſub mortali, non ſolum
cum fiunt ab eodem eidem, ut uſque modo
fuit ſuppoſitum, & concluſum, ſed etiam cum
fiunt ab eodem diverſis Dominis; Sic Moli-
na *tom.* 3. *diſp.* 689. Leſſius *lib.* 2. *de Juſtitia
c.* 12. *dubit.* 7. Laym. *lib.* 3. *part.* 1. *c.* 1. *n.* 6.
San-

Digitized by Google

Sanchez *lib.* 7. *moral. c.* 5. Sporer *loc. c. n.* 43. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 3. *num.* 48. ubi dicit, quod rejicitur communiter ſententia contraria Joannis Medinæ, Angeli, Petri Navarræ, & aliorum dicentium, illa minuta furta non conſtituere peccatum mortale cum obligatione reſtituendi ſub mortali, etiamſi fiant animo comparandi magnam quantitatem, quia, dicunt ipſi, ſingulis Dominis parum nocent: Ratio autem noſtra eſt, quia licet talis minuta furando a diverſis Dominis non inferat notabile damnum ſingulis ſeorſim, & actualiter, infert tamen notabile grave damnum omnibus collective, ſeu ipſi Communitati, vel Reipublicæ ſaltem habitualiter, & conſecutive, quatenus ſcilicet, ſi talis modus furandi minutatim a diverſis Dominis non eſſet graviter prohibitus, ſequerentur maxima incommoda, & inconvenientia contra bonum publicum, & contra indemnitatem etiam ſingulorum Civium: ſequeretur enim non peccare mortaliter eum, qui ex granario tritici totius Communitatis furaretur magnam quantitatem, quia ſingulis civibus parum nocet. Item ſequeretur non peccare mortaliter contra juſtitiam eum, qui ſine juſto titulo exigeret tributa, ſeu gabellas, etſi minutas, ab omnibus tranſeuntibus per aliquem pontem, quia ſingulos leviſſime læderet. Item ſequeretur poſſe aliquem ſine peccato mortali in venditionibus uti ponderibus, & menſuris modice falſificatis, & diminutis, quod tamen eſt ubique graviſſime prohibitum, & in Sacra Scriptura damnantur qui talia agunt; *Deuter.* 25. ibi: *Non habebis in ſacculo diverſa pondera majus, & minus . . . abominatur enim Deus, qui facit hoc. Proverb.* 31. ibi: *Statera doloſa abominatio eſt apud Deum.*

50 Reſtitutio autem a talibus furantibus minuta a diverſis Dominis v.g. per falſa pondera, per alteratas menſuras, & hujuſmodi, facienda eſt iis, a quibus acceperunt, in quantum poſſunt, v. g. in ſimili occaſione furta minuta commiſſa Dominis minutim ſupplendo, aut ſi ii ignorentur, vel amplius conveniri non poſſint, talia pauperibus erogando, prout in ſimili dicitur *in cap. Cum tu* 5. *de Uſuris.*

51 Furta minuta facta eidem a diverſis non moventibus ſe mutuo, quamvis iſti advertant per omnia dicta furta ſimul ſumpta cauſari eidem grave damnum, probabilius non conſtituunt peccatum mortale in ſingulis, nec ſub mortali obligant ſingulos ad reſpectivam reſtitutionem; Sanchez *l.* 7. *moral. c.* 21. *n.* 22. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 12. *dubit.* 9. Tanner. *tom.* 3. *d.* 4. *qu.* 6. *dub.* 9. *num.* 285. Diana *part.* 2. *tract.* 17. *reſol.* 42. Lugo *Diſp.* 16. *ſect.* 3. *n.* 55. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. & clarius *lib.* 4. *de juſtitia q.* 7. *art.* 3. *colum.* 6. Malderus *de Furto tract.* 4. *cap.* 1. *dub.* 5. *caſ.* 3. Salas *in* 1. 2. *tract.* 13. *diſp.* 19. *ſect.* 27. *n.* 92. Sporer *loc. cit. num.* 47. Ovied. *de peccatis controv.* 3. *num.* 112. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *n.* 1010. Illſung *t.* 4. *d.* 3. *num.* 158. & alii. Et ratio eſt, quia ſinguli non ſunt cauſa, neque phyſica, neque moralis damni ab aliis cauſati, ſed tantum illius, quod per ſe inferunt, quod eſt leve, & exiguum, ut ſupponitur, adeoque non peccant ſinguli graviter, nec tenentur ſub gravi ad reſtitutionem, alioquin ſequeretur, quod poſito ad furtum mortale ſufficere decem Regales, ſeu decem Julios, & Paulus jam abſtuliſſet novem, Antonius autem conſcius abſque ulla cooperatione, auferret ſolum unum Regalem, vel unum Julium, peccaret mortaliter, & Paulus ſolum venialiter, quo nihil abſurdius; adeoque quamvis furta minuta facta eidem a diverſis aſcendant ad ſummam notabilem, illi diverſi furantes non peccant ſinguli mortaliter, nec ſub mortali tenentur ſinguli ad reſtitutionem.

52 Plurimi tamen apud Lugo *loc. cit. num.* 54. ut Suarez, Vaſquez, Navarrus, Medina Major, Corduba, Rodriquez, Salonius, Rebellus, Angelus, Ledeſma, Sayrus, Petrus Navarra, Covarr. Molina, Turrianus, Bonacina, Filliucius, tenent contrarium, ſcilicet quod ſinguli peccent graviter, & ſub gravi teneantur ad reſtitutionem, quia dicunt ipſi ſcienter concurrunt ſinguli ad grave damnum *ejuſdem*, & conſentiunt in illud. At ut recte notat Sporer *loc. cit. num.* 47. *in fine* tale fundamentum, ſeu principium eſt ſolum verum, quando influit in totum damnum moraliter juſſu, concurſu, &c. quod nos ultro fatemur, nam certum eſt, ſi plures communi conſenſu, conſilio, vel cooperatione ingreſſi v. g. in Vineam ita notabiliter furentur, ſingulos peccare mortaliter, & obligari ad reſtitutionem in ſolidum, ſcilicet in defectu aliorum, quia ſinguli ſunt cauſa moralis totius damni; Sicuti etiam ſi unus ſuo malo exemplo efficaciter moveat alios ad furandum, v. g. ſi ex cohorte militum, aut peregrinorum tranſeuntium, unus principalis, ut Capitaneus, vel conductor primus furetur ex vinea aliquos racemos, aut ex viridario aliqua poma prævidens ſuo malo exemplo alios ad ſimile furtum efficaciter movendos, reus eſt furti mortalis, debetque deficientibus ſociis totum damnum reſarcire, quia per-

Digitized by Google

perinde eſt , ſive quis facto , ſive exemplo,
ſive verbo ſit cauſa moralis damni illati.
53 Advertendum tamen eſt, quod ſive quis fur-
tis minutis furetur ab eodem, ſive a diverſis,
ſive plures , ſive diverſi ab eodem furentur ,
ad contrahendum peccatum mortale requiritur
major quantitas, quam illa , quæ ſimul abla-
ta conſtitueret peccatum mortale , v. gr. ad
minimum plus dimidio . Et ratio eſt, quia
Domini non ſunt ita inviti ad furta ſucceſſi-
ve, ſeu per intervalla facta, quam ad furtum
rei notabilis ſimul factum , & ordinarie non
tantum damnum infertur ; Molina *tom. 3. diſp.
689.* Sanchez *lib. 7. moral. cap. 5.* Lugo *diſp.
16. n. 15.* Sporer *loc. cit. n. 44.* & alii paſſim.
54 Item major quantitas requiritur, ſi plura
furta minuta fiant pluribus, quam ſi uni ſoli,
quia tunc omnes , & ſinguli non tam grave
damnum patiuntur actualiter, & ordinarie il-
lud patiuntur minus inviti, quam unus ſolus,
qui totum illud damnum per plura minuta
furta cauſatum cogatur in ſe uno ſuſtinere ;
55 *Communis* cum præcitatis . Item major requi-
ritur quantitas in furtis factis ſive eidem , ſi-
ve diverſis , quando fiunt per majora tempo-
rum intervalla , quam quando brevi temporis
ſucceſſu fiunt, quia eo magis deficit unius da-
mni connexio , & domini minus inviti cen-
ſentur. Unde licet Imperialis, ſeu reſpective
Ducatus v. g. ſimul, vel ſucceſſive brevi tem-
pore ablatus conſtitueret peccatum mortale ,
tamen ſucceſſive per longum tempus , utpote
duorum, vel trium annorum ſurreptus non
concreſcit in peccatum mortale . Et ſi pluri-
bus tanto temporis intervallo abſque diteſcen-
di propoſito talia furta minuta fierent, etiam
duo , vel tres Aurei non ſufficerent ad mor-
tale peccatum . Hæc autem omnia attentis
circumſtantiis perſonarum, locorum , & tem-
porum judicio prudentis Confeſſarii relinquun-
tur.
56 Furta domeſticorum, Uxorum, Maritorum,
filiorum , parentum, Religioſorum , famulo-
rum &c. facta invito rationabiliter Marito ,
Uxore, Patre, Filio, Prælato , Domino &c.
ſunt vera furta , quia omnes illi vere uſur-
pant rem alienam invito rationabiliter Domi-
57 no ; *Communis*. Talia domeſticorum furta, ut
mortalia ſint , regulariter requiritur major
materiæ quantitas, quam in furtis extraneo-
rum ; quia pater familias v. g. non eſt ordi-
narie ita invitus , quod res ſua a Domeſticis
ſurripiatur, quam ſi ſurriperetur ab extraneis;
58 *Communis*. Hinc contra tales perſonas Dome-
ſticas, uxorem , filios , famulos &c. in foro
externo non conceditur Actio pœnalis, & fa-
moſa furti, ſed tantum alia mitior Actio re-
rum amotarum . Et quidem inter conjuges
propter reverentiam , & honorem Matrimo-
nii non dari rigoroſam Actionem furti , ſed
tantum Actionem rerum amotarum, habetur
expreſſe *in l. 1. & ſeq. ff. de actione rerum
amotarum , in l. Si quis 52. ff. de furtis , &
l. Manifeſtiſſimi 22. §. 4. Cod. eod.* ubi ulte-
rior ratio additur his verbis : *Quia lex ita a-
trocem actionem dare in perſonam ita ſibi con-
junctam erubuit*. Similiter contra filios, & ſer- 59
vos non datur Actio furti , texto expreſſo *in
§. Hi qui 12. Inſtit. dd obligat. ex delicto, l.
Ne cum 16. & l. Servi & filii 17. princip. de
furtis*, ibi: *Servi & filii noſtri furtum quidem
nobis faciunt , ipſi autem furti non tenentur, ne-
que enim qui poteſt in furem ſtatuere , neceſſe
habet adverſus furem litigare ; idcirco nec Actio
ei a veteribus prodita eſt*. Item contra famulos, 60
ac mercenarios apud Dominum degentes non
datur Actio furti, ſi leviora , & modica fur-
ta commiſerint ; *l. Reſpiciendum , ff. de pœ-
nis*. Secus autem , ſi eorum furta ſint gravia, 61
vel nimis multiplicata , quia tunc etiam pœ-
na corporali puniri ſolent , ut ex communi
D. D. notat Jul. Clar. *lib. 4. ſent. §. Furtum
n. 22.* apud Layman *loc. cit. n. 4.*
Famuli, ancillæ , & Operarii apud Domi- 62
num degentes ordinarie non peccant graviter ,
ſurripiendo eſculenta, aut poculenta commu-
nia in uſus proprios, niſi forent exceſſiva, ſe-
cus in aliis materiis ; *Communis* quoad utram-
que partem; quoad primam enim patet, quia
Domini reſpectu illorum non ſolent eſſe invi-
ti, quoad ſubſtantiam, ſed tantum quoad mo-
dum, quandoquidem ſi illa peterentur, conce-
derentur, dummodo tamen ſint eſculenta , &
poculenta communia, ideſt famulantibus ordi-
naria, non autem extraordinaria, rariora , &
delicatiora , & dummodo illa ſurripiant in
uſus proprios, quia ſi illa ſurripiant ad dan-
dum parentibus, amaſiis, amicis, ad venden-
dum, ad ludos, ad compotationes, meretri-
cia , & alia hujuſmodi , committunt furtum
mortale obnoxium reſtitutioni , ubi quantitas
notabilis, etiam per minuta furta, ablata eſt,
quia reſpectu illorum eſt ſimpliciter , & ra-
tionabiliter invitus Dominus . Quoad ſecun-
dam partem etiam patet ; quia in aliis mate-
riis v. g. pecunia , veſtibus , linteis , & hu-
juſmodi peccant ſicuti extranei . Immo gra-
vius , cum illorum cura ſit eorum fidelitati
& cuſtodiæ commiſſa , & ideo longe gravius
puniuntur furta domeſtica , quam alia, quia
hu-

Digitized by Google

hujuſmodi furta , quæ a Servitoribus , & fa-
mulis committuntur, dicuntur proditoria a Ca-
ball. *Crim. reſol.* 104. *num.* 24. *cum ſeq.* Ray-
nald. *in obſer. crim. cap.* 14. *num.* 299. *cum ſeq.*
& *in Voto* 168. *num.* 5. & in ſæculari puniun-
tur pœna ultimi ſupplicii ſecundum Fabr. §.
Alia deinde , *Inſtit. de public. Judic.* Farinac.
& alios cum Raynald. *in cit. Voto* 168. *n.* 5.
63 Reliqua de furtis famulorum , vid. verb. *Fa-*
mulus.
64 Patentes , qui quantitatem notabilem ſur-
ripiunt ex bonis , quorum filii habent domi-
nium , & adminiſtrationem , ut ſunt bona ca-
ſtrenſia , aut quaſi caſtrenſia , ſi ipſi filii ſint
rationabiliter inviti , peccant graviter , & te-
nentur ad illorum reſtitutionem , ſicuti extra-
nei ; *arg. cap. Qui abſtulerit 6. cauſ. 12. qu. 1.*
& l. 2. Caſtrenſe , ff. de peculio caſtrenſi , vi-
de verb. *Bona art.* 4. In dicto enim caſu de
facto rem alienam accipiunt invito rationabi-
65 liter Domino , adeoque &c. *Communis* . Filii
etiam peccant mortaliter , ſi quantitatem no-
tabilem ſurripiant ex illis bonis , quorum do-
minium , vel uſusfructus ſpectat ad patrem ;
Proverb. enim 28. ſic expreſſe habetur : *Qui*
ſubtrahit aliquid a Patre ſuo & a Matre , &
dicit hoc non eſſe peccatum , particeps homicidæ
66 *eſt ; Communis* . Reliqua de furtis filiorum ,
67 vide verb. *Filius* , verb. *Bona art.* 4. Maritus
peccat graviter cum onere reſtitutionis, ſi diſ-
ſipet , & dilapidet bona Uxoris paraphernа-
lia, dotalia, immo & communia ſine ejus li-
centia ; *l. Hac lege* , *Cod. de pactis conventis ;*
68 Vide verb. *Bona art.* 4. Sic etiam Uxor gra-
viter peccat , ſi ex bonis , quorum dominium,
aut adminiſtrationem habet maritus , quanti-
tatem notabilem ſurripiat rationabiliter ipſo
invito ; *Communis* . Unde merito a Clero Gal-
licano *anno* 1700. condemnata fuit ſequens pro-
poſitio : *Poteſt Uxor viro ſurripere pecuniam et-*
iam ad ludendum , ſi mulier talis ſit conditio-
nis , ut ludus honeſtus pari loco cum alimentis ,
69 *& victu habeatur* . Reliqua de Uxore quo ad
70 bona mariti , vide verb. *Bona art.* 4. Religioſi
ſurripientes de bonis Monaſterii quantitatem
notabilem , duplex peccatum mortale incur-
runt , unum furti contra juſtitiam , & alte-
rum proprietatis contra votum paupertatis ;
71 *Communis* . Et ratio eſt, quia quamvis Reli-
gioſi ſint in Monaſterio, quaſi filii familias ,
immo & illius membra ; quia tamen ratione
voti paupertatis ſunt omnis proprietatis inca-
paces , ideo quidquid ſurripiunt invito ratio-
nabiliter Prælato , furtum eſt , & actus pro-
prietatis . Eadem autem quantitas requiritur
& ſufficit in Religioſo ad furtum mortale , &
ad mortalem tranſgreſſionem voti pauperta-
tis , quæ ſufficit ad furtum mortale Sæcula-
tium, exceptis tamen eſculentis , & poculen-
tis, in quibus , quia Superior ordinarie ma-
gis invitus eſt quoad modum , quam quoad
ſubſtantiam , major requiritur quantitas ad
mortale ; communis Doctorum ſententia apud
Molinam *diſp.* 86. Sanchez *lib.* 7. *moral. c.* 20.
num. 5. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 1.
qu. 5. Sporer *loc. cit. num.* 62. ubi ſubjungit ,
quod in hac communi ſententia damnatur Re-
ligioſus , ſi de bonis Monaſterii tenuis ſurri-
piat unum Florenum, & de bonis Monaſterii
opulenti ſurripiat ducatum .
Res furtivæ inventæ apud furem a Judice 72
apprehenſum , non Fiſco , nec Judici , nec of-
ficialibus ejus , ſed Domino reſtitui debent ,
non obſtante conſuetudine , aut ſtatuto contra-
riis ; Sic expreſſe declaravit Carolus V. *in*
Conſtit. crim. art. 207. & Fridericus I. *in re-*
ceſſu 1559. qui ambo etiam ſtatuta , & con-
ſuetudines contrarias tamquam veros abuſus ,
& corruptelas Juri divino , & naturali contra-
rias reprobarunt . Et revera iniquum , & Juri
naturali contrarium eſt , quod quis cum ja-
ctura alterius locupletetur , & Domini res ſi-
ne facto , & conſenſu illius in alium transfe-
rantur ; *l. Nam hoc 14. ff. de condict. indebit.*
ibi : *Nam hoc naturæ æquum eſt , neminem al-*
terius detrimento fieri locupletiorem ; & cap. Lo-
cupletari 48. de Regul. Juris in 6. ibi : *Locu-*
pletari non debet aliquis cum alterius injuria ,
vel jactura . Sicuti etiam omnino iniquum, &
rationi naturali contrarium eſt ex facto unius
alterum prægravari , & delictum unius in al-
terius perniciem trahi ; *l. 1. ff. de alien. Jud.*
mut. cauſ. ibi : *Omnibus modis Proconſul id a-*
gat , ne cujus deterior cauſa fiat ex facto alte-
rius . Qui rem alienam alicubi inventam acci- 73
pit animo retinendi , & Domino comparenti
non reſtituendi, vere furtum facit , & Actio-
ne furti tenetur , textu expreſſo *in l. Falſus*
43. §. 3. *ff. de furtis* , ibi : *Qui alienum quid*
jacens lucrifaciendi cauſa ſuſtulit , furti obſtrin-
gitur, ſive ſcivit , cujus ſit , ſive ignoravit , ni-
hil enim ad furtum minuendum facit , quod ,
cujus ſit , ignoret . Hinc ſi quis aliquam rem 74
invenit, ignorans cujus ſit, tenetur de rei do-
mino debite , & ſufficienter indagare, v. g. per
promulgationem ex Cathedra, vel per Præco-
nem, vel per ſchedulam publico loco affixam
juxta qualitatem , & æſtimationem rei inven-
tæ , aliter , ſi hanc indagationem omittat, &
rem retineat, Furti tenetur ; *arg. leg. Falſus*
43.

Digitized by Google

43. §. 4. & 7. *ff. de furtis*, quia animo retinendi fraudulenter eam accepiſſe cenſetur. Si autem poſt dictam, vel conſimilem diligentem indagationem nulla amplius ſpes de Domino comparituro appareat, probabilius tenetur hujuſmodi rem inventam pauperibus, vel ad pias cauſas erogare, cum hæc credatur voluntas Domini; Sic S. Thomas 2. 2. *qu. 66. art. 5. ad 3.* Covarruvias *in cap. Peccatum, de Regulis Juris in 6. part. 3. §. 1. num.* 2. Navarrus *in Manual. cap. 17. num.* 171. Molina *de Juſtitia, & Jure tract. 2. diſp.* 746. & alii paſſim contra aliquos contrarium ſuſtinentes cum Reiffenſt. *lib. 5. decr. tit.* 18. *num.* 20. 21. 22. Vide verb. *Dominium art.* 3. ubi abunde de his, & ſimilibus.

75 Fur Pyxidis in ciborio, in qua ſervatur SS. Euchariſtiæ Sacramentum, ſpargens particulas in Ciborio bene, & valide fuit ab Epiſcopo extractus ab Eccleſia, & cauſa remittitur ad S. Officium; *Sac. Congreg. Immun. in Lucana 2. Decembris* 1681. *lib. 2. decret. Altov. pag.*
76 2290. Et quatenus Sac. Congregat. S. Officii renuat procedere in hac cauſa, Epiſcopus procedat ipſe juxta ſuas ordinarias facultates; *in eadem 23. Januarii 1982. lib. 3. decret. Altov. pag.* 8.

77 Fur Pyxidis cum indecenti projectione SS. Sacramenti in Terram, mandante Sanctiſſimo, cum iſtud ſit crimen læſæ Majeſtatis Divinæ, & Hæreſis, conſignatur a Curia Eccleſiaſtica, in cujus fortiis exiſtit, Curiæ Sæculari condigne puniendus; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Siracuſana 6. Aprilis 1692. lib. 1. Decret. Paul. pag.* 132. Et ſic ſtatuit etiam Innocentius XI. Conſtitut. 1. incip. *Ad Noſtri Apoſtolatus auditum.*

78 Mandatur Archiepiſcopo, ut extrahat a loco immuni furem Sacrilegum Pyxidum a Tabernaculo, ac retineat in carceribus Eccleſiaſticis, etiam adhibita particulari cuſtodia, conficiat proceſſum, ac tranſmittat; *eadem Sacra Congr. Immun. in Neapolitana 22. Jan. 1697. lib. 2. Decret. Valem. pag.* 71.

79 Furans vero Pyxidem, ſeu vas Sacrum gaudet immunitate Eccleſiaſtica, ſi tempore furti non extet in Pyxide Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; *ead. Sac. Congregat. in Squillacen. 26. Maii 1632. lib. 2. Decret. Paul. pag.*
80 128. Sic quatenus conſtet particulas repertas apud furem Sacrilegum non eſſe conſecratas, Fur reſtituendus eſt Eccleſiæ, de rebus vero furto ſublatis Epiſcopus diſponat prout juris; *eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Eugubina 3. Febr. 1674. lib. 1. Decret. Altov. pag.* 895.

Fur rerum Sacrarum, & ſignanter Pyxidis, 81
ſine tamen Particulis, pacifice, & quiete degens in loco furti, gaudet immunitate, ſed annuente Sanctiſſimo condemnatur ad pœnam extraordinariam exilii; *ead. Sac. Congr. Immun. in Civitatis Caſtellanæ* 10. *Junii* 1681.
lib. 1. Decret. Altov. pag. 2204. Item furans 82
in Eccleſia argenta, & alia pretioſa B. M. V. oblata, de rigore non privatur Immunitate, ex gratia tamen Sanctiſſimi poteſt puniri pœna Triremium; *eadem Sacr. Congregat. Immun. in Placentina 21. Novembris 1635. lib. 2. Decret. Paul. pag. 238. in Mantuana 15. Novembris 1645. lib. 3. Decret. Paulucci pag.* 264.

Fur ſacrilegus quatuor lampadarum argen- 83
tearum in Eccleſia, & poſtea confugiens ad aliam Eccleſiam, & deinde exiens ab iſta tempore, quo Baroncellus dedita opera eum expectabat, ut carceraret, ſicuti de facto carceravit, gaudet Immunitate: Sed mandante Sanctiſſimo retinetur in carceribus Eccleſiaſticis, & conficitur proceſſus a Curia Epiſcopali, attentis gravibus delicti circumſtantiis; *ead. Sac. Congr. Immun. in Spoletana 3. Julii 1674. lib. Decret. Altov. pag.* 963.

Furans in Eccleſia gaudet Immunitate, ſed 84
poteſt puniri aliqua pœna leviori; *eadem Sacra Congregat. Immun. in Squillacen.* 18. *Martii 1631. lib. 2. Decret. Paul. pag.* 100. Sim- 85
plices fures gaudent Immunitate, adeoque ſunt reſtituendi Eccleſiæ; *ead. Sac. Congr. Immun. in Sorana* 14. *Jan.* 1698. *lib. 2. Decret. Vall. pag.* 133.

Sed merces, & pecuniæ reſtituantur inte- 86
gre, reſervatis juribus repetendi alimenta præſtita furibus carceratis, quibus de jure; *ead. Sac. Congr. Immun. ibid.*

Cum facultate Sacræ Congregationis poſſunt 87
extrahi Fures ab Eccleſiis ad correctionem, quando reperiuntur actualiter furantes; *eadem Sacra Congreg. Immun. in Urbevetana 5. Junii*
1694. *lib. 1. Decret. Vallem. pag.* 127. Curia 88
Epiſcopalis non poteſt abſque dicta facultate extrahere Fures, nec res furto ſublatas; *ead. Sacr. Congreg. Immunit. in Peruſina 1. Martii*
1695. *d. lib. pag.* 176. Neque ad effectum vi- 89
tandi popularem tumultum; *ibid.* Et ſi ex- 90
traxerit, Sacra Congregatio mandat Epiſcopo, ut faciat reſtitui; *ibid.*

Epiſcopus cum facultate Apoſtolica poteſt 91
extrahere res furto ſublatas, dummodo non permittat conſignari Judici Laico pro corpore delicti; *ead. Sac. Congr. Immun. in Ravennaten. 5. Novembris dict. An. & lib. pag.* 227.

Ve-

Digitized by Google

92 Verum juſſu Sanctiſſimi injungitur Epiſcopo Faventino, ut conſignet Curiæ Legationis Ferrarien. ſeptem Fures detentos in ſuis carceribus una cum proceſſu contra illos formato cum ſolita præſervatione; *ead. Sac. Congregat. Immun. in Faventina* 17. *Aprilis* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. p.* 118.

93 In cauſa furti nocturni cum qualitate *di ſcalata*, ut dicitur, & cum fractura portarum, juſſu Sanctiſſimi datur Legato Urbini facultas examinandi Cancellarium Vicarii Foranei, ac procedendi contra eum, ſi culpabilis reperiatur; *eadem Sac. Congregat. Immunit. in Urbi-*
94 *naten.* 25. *Maii* 1694. *d. lib. pag.* 125. Deinde idem Sanctiſſimus præcepit d. Epiſcopo, ne ulterius procedat in eadem cauſa, ſed procedat Tribunal Legationis; *in eadem* 5. *Junii ibidem.*

95 Quamvis Latro extractus gaudeat Immunitate Eccleſ. attamen conceditur facultas Ordinario ipſum retinendi aliquo tempore in carceribus pro exemplo aliorum, ac attenta mala ipſius qualitate, & circumſtantiis facti; *ead. Sacra Congr. Immun. in Piſana* 23. *Augusti* 1635. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 169.

96 Annuente Sanctiſſimo conceditur Miniſtris Montis Pietatis Forolivien. ut poſſint offerre de pecuniis Montis præmium ſcutorum 300. Detectori, ſeu Propalatori furti facti cum fractione muri in dicto Monte ſcutorum 2500. ac etiam conceditur de mandato Sanctiſſimi facultas Em. Legato promittendi impunitatem alicui complici in delicto, arbitrio Eminentiæ ſuæ; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Forolivien. pag.* 80.

97 Fures Rerum privatarum in compedibus vitam agere; publicarum in auro, & purpura conſpicuos incedere, ait Cato *ſent.* apud Urſayam *in* 1. *Miſcellan. ſacro, & profano litt. F. num.* 173.

Additiones ex aliena manu.

An civilis pœna dupli, vel quadrupli pro- 98
ut furtum erat manifeſtum vel non manifeſtum, a jure Romano ſtatuta adhuc obtineat? negat Groenovvegen *de Legib. Abrogat. Inſtit. lib.* 4. *tit.* 1. §. 4. *num.* 1.

Quoad pœnam publicam, eadem non eſt 99
pro furto cum violentia commiſſo, ac pro
furto non violento. Quoad vero ipſum furtum 100
non violentum oportet diſtinguere, num ſit
primum, an ſecundum, an tertium. Valor 101
etiam rei furtivæ inſpiciendus eſt in hoc furto non violento. Tum illud videndum, an ſit domeſticum. Vide de varia furti pœna publica, prout varium eſt ipſum furtum, egregie differentem Stryk. *in uſu modern. Pandect. lib.* 47. *tit.* 2. *fere per tot.*

Illud breviter eſt examinandum, an pœna 102
mortis pro furto ſit juſta. Negant aliqui, quia nulla eſt proportio inter pœnam hanc, & delictum. Addunt, quod jure divino non pœna mortis, ſed dupli, quadrupli, &c. ſolum in Fures ſtatuta eſt *Exod.* 2. *v.* 1. *ſeqq.*
At affirmant Carpzov. *Prax. crimin. quæſt.* 77. 103
Hoppius *in Comment. ad* §. 5. *Inſtit. de Obligat. quæ ex delict. naſcunt. in uſ. hodiern.* In 104
irrogatione enim pœnarum non ad delicti quantitatem, id eſt ad rem circa quam delinquitur, ſed ad qualitatem, ideſt doloſam legis tranſgreſſionem, & exinde propullantem turbationem Societatis humanæ reſpiciendum
eſt. Hinc nullum dubium eſt, quin pœna 105
mortis pro juſta haberi debeat. Quod vero at- 106
tinet ad Legem Moſaicam, quum ea in parte hac, in qua de furto diſpoſuit, ſit mere forenſis, nihil impedit quo minus Princeps duriorem quoque pœnam circumſtantiis ita exigentibus Furibus dictare valeat.

GABELLA, GABELLARIUS.

1 GAbella deſcendit a *Gabbia* voce Syriaca ſignificante Publicanos, qui conducebant vectigalia exigenda, & Miniſtros eorum; apud Romanos quidem functionem honeſtiſſimam, quæ non niſi equeſtri Ordini conferri ſoleret, apud Judæos autem, & Græcos infenſiſſimam, & plane invidioſam, ut eorum libertati contrariam; Spondan. *ann.* 31. *n.* 26.
2 Nicol. *in Floſculis verb. Gabella num.* 1. Gabella, Dacia, Talia, Paſſagium, Pontivegium, Guidagium, & ſimiles voces, quæ apud Italos ſunt ſpecies certi tributi, & exactionis, nemo ignorat eſſe ab interpretibus e trivio ſermonis italici collectas; Lexicon Calvini, verb. *Gabella*. Unde quia multi ſunt modi exigendi tributa, & hæc variantur ex perſonis, a quibus exiguntur, ex rebus, de quibus ſolvuntur, ex titulis, propter quos pe-
tun-

Digitized by Google

runtur, ex tempore, ex loco, ex quantitate,
& aliis pluribus circumſtantiis; ideo innume-
ra videntur eſſe genera tributurum veterum,
& novorum, quorum præcipuorum nomina,
& ſignificata ad uberiorem notitiam hic re-
cenſentur.
3 Appellantur igitur iſtæ exactiones, ſeu con-
tributiones aliquando *Tributum*, ſic dictum a
conrributione, vel ex eo, quod militibus tri-
buatur; Ulpian. *de verbor. ſignificat. lib.* 77.
in fine, & Feſtus *lib.* 17. Lexicon Calvin. verb.
Tributum. Unde tributa, poſtquam Auguſtus
cum populo provincias partitus eſt, appellari
cæpta ſunt, quæ bello victæ Provinciæ popu-
lo quotannis pendebant; Lexicon Calvin. *loc.*
4 *cit.* Triburum ſtricte ſumptum eſt penſio,
quæ ſubditis imponitur Principi ſolvenda ad
hoc, ut ſtatum ſuum tueri, & communibus
utilitatibus, ac neceſſitatibus congrue proſpi-
5 cere poſſit; *Eſt in re communis*. Dividitur in
ordinarium, & extraordinarium. Ordinarium
eſt, quod ſingulis annis ad dictum finem ex
lege nova, vel antiqua in certa quantitate
ſolvitur. Extraordinarium eſt, quod non in
ſingulis annis, nec aliis certis, ac determina-
tis temporibus, ſed ingruentibus extraordina-
riis neceſſitatibus ex mandato Principis juxta
determinationem ejuſdem a ſubditis ſolvi de-
bet, prout plerumque fit tempore belli. Hu-
juſmodi extraordinaria tributa alias vocantur
Exactiones, Talia, ſeu Taleæ, ita ut horum
omnium nomine aliud non ſignificetur, quam
extraordinaria *penſio*, ſeu *Tributum*, ut Al-
ciat. ſuper verb. *Extraordinarium in l. Placet*,
de Sacroſanct. Eccleſ. Calvin. *in Lexico Juridic.*
verb. *Talea*, ubi etiam dicit, quod Talea pro
exactione eſt barbarum prorſus vocabulum,
natum e ſchola imperitorum Latinitatis, cui
6 multa id genus ſimilia debemus. Tributum
adhuc ſubdividitur in duo membra. Unum
eſt, quod ſingulis perſonis, ſeu capitibus, nul-
la habita ratione facultatum ponitur, & *ca-
pitatio* vocatur, cujus impoſitio modica ſolet
eſſe, cum a ſingulis etiam minimæ fortunæ
famulis, & famulabus præſtetur. Alterum ve-
ro, quod ſecundum æſtimationem bonorum,
quæ quivis poſſidet, taxatur, & imponitur;
l. 3. *ff. de cenſibus*, *l.* 42. *ff. de pact. l.* 32.
in fine de uſufructu.
7 Aliquando *Vectigal*, quod eſt id, quod re-
bus Civitatis invectis, vel evectis publico ſol-
vitur; Alciat. *in commentar. ad Leg. inter publi-
ca*, *ff. de verb. ſignif.* Calvin. *in cit. Lexico*
verb. *Vectigal*. Vectigalium jus proprie dicitur
redditus, qui Principi, vel Reipublicæ pro eve-
ctione, & invectione mercium in compenſa-
tionem ſalvi conductus, ac reparationem via-
rum, ac pontium in certo loco penditur; Ita
cum aliis Calvin. *loc. cit.* Aliquando *Portorium*, 8
& hoc Vectigal eſt, non tantum quod in por-
tu, ſed & quod in tranſitu pontis pro expor-
tandis mercibus ſolvitur; *l.* 203. ubi vide Gæd-
deum, *ff. de verb. ſignif. l.* 3. *Cod. de Vecti-
gal. l.* 60. §. 1. *ff. locat.* unde Publicani, qui
hoc Vectigal redemerunt, Portitores dicun-
tur; *Portorium* rerum venalium dixit Cic. *in
Piſon.* & cum aliis Calvin. *in cit. Lexico*,
verb. *Portorium*. Aliquando *Guidagium*, & eſt 9
illud, quod tranſeuntes dant pro ſalariandis il-
lis hominibus, qui ſecure deducunt per loca,
vel alias loci ſecuritatem præſtant; Gloſſa *in
cap. Quamquam*, *in princ. de cenſib. in* 6. Quod
idem ſtricte loquendo ſignificat *Pedagium*;
Guidagia enim ſunt quaſi *Pedagia*; *cap. Super
quibuſdam* 26. *de verb. ſignific.* Joan. Andr. *in
cit. Lexico* verb. *Guidagia*, Schardius, verb.
Pedagium. Unde capiens *Pedagium*, ſeu *Gui-
dagium* debet dare ſalvum conductum, & ter-
ritorium ejus tenere ſecurum, adeo ut tenea-
tur ad reſarciendum damnum, ſi tranſeuntes
a raptoribus, vel aliis vias infeſtantibus, da-
mnum patiantur; Calvin. *in cit. Lexico* verb.
Pedagia, cum Archidiacono & Baldo *ibi cit.*
Schardius verb. *Pedagium*, Reiffenſtuel *lib.* 3.
Decr. tit. 39. *num.* 39. & alii. Guidagium, ſeu
Pedagium, eſt quod datur alicui pro ſecuro
conductu tranſeundi per terram alicujus; *C.
de raptoribus* 36. *part.* 3. Calvin. *loc. cit.* verb.
Guidagium. Aliquando *Cenſus*, quia cenſeban- 10
tur ſingulorum facultates ad ejus ſolutionem;
Card. de Lugo *de juſtit. & jure diſp.* 36. *n.* 2.
Aliquando *Collectæ*, quia colliguntur a ſingu- 11
lis, ſeu *Præſtantiæ*, quia præſtantur; Lugo 12
loc. cit. Aliquando *Stipendium*, quia per ſtipes 13
colligitur; Lugo *loc. cit.* Aliquando *Gabella*, 14
& eſt illud tributum, quod in Civitatibus, &
Pagis pro certis rebus, vino, cereviſia, fru-
mento, carnibus, vel aliis mercibus ſolvitur;
Calv. *in cit. Lexico Juridic.* verb. *Gabellæ*. Di- 15
cta tamen nomina, licet ad diverſa tributa
ſignificanda impoſita ſint, uſu tamen confun-
duntur, & uno nomine cetera Tributa, ſeu
Gabellas, Gabellarum Communitatis nominibus
ſignificare ſolemus. Unde hic pro nomine *Ga-
bellæ* intelligimus quodcumque Tributum, ſeu
quaſcumque Exactiones quocumque nomine ap-
pellentur.

Ad juſtitiam Gabellarum, Tributorum, & 16
hujuſmodi tres potiſſimum conditiones requi-
runtur; *Communis*. Prima eſt, ut legitima
au-

auctoritate impoſita ſint. Unde Gabellas, Tributa, & hujuſmodi imponere, & exigere poſſunt ſoli Principes ſupremi in terris ſuis alium Superiorem non agnoſcentes, aut ii, qui a ſupremis Principibus privilegio, aut legitima conſuetudine jam præſcriptam facultatem has Gabellas, Tributa, & hujuſmodi imponendi, conſecuti ſunt; *Communis, ac certa, argum. cap. Innovamus* 10. *de cenſibus, cap. Super qui-*
18 *buſdam* 25. *de verb. ſignific.* Secunda eſt juſta cauſa, videlicet Principis decens ſubſtentatio conſiderato ejuſdem ſtatu, dignitate & meritis in Rempublicam: Neceſſitas, ſeu magna utilitas communis Reipublicæ: Expunctio debitorum pro communi neceſſitate, ſeu utilitate Reipublicæ contractorum, & hujuſmodi;
19 *Communis.* Si cauſa neceſſitatis, vel utilitatis ſit perpetua, v. g. conſervatio murorum, pontium, cuſtodia Civitatis, & hujuſmodi, perpetua etiam poteſt imponi Gabella, Tributum, & hujuſmodi. Si vero cauſa ſit ſolum temporalis, & tranſitoria, ut defenſio contra hoſtem tempore belli, reparatio deſtructorum per hoſtes, & hujuſmodi, tunc ea cauſa ceſſante, debet ceſſare etiam Gabella, Tributum,
20 & hujuſmodi; *Communis, ac certa.* Tertia conditio eſt modus debitus imponendi Gabellas, & Tributa, ut videlicet exactio, ſeu contributio non ſit nimia, ſed moderata, & juxta menſuram cauſæ, vel neceſſitatis, ob quam contribui debet, & ſecundum proportionem facultatum ſingulorum, ut non alii plus, alii minus graventur, quam juſtum ſit; *Communis.*

21 Imponentes Gabellas novas, nova Pedagia, & hujuſmodi ſine dictis conditionibus, præter reſtituendi obligationem, incurrunt Excommunicationem Bullæ Cœnæ, ut expreſſis verbis habetur *in* §. 5. *ejuſdem Bullæ*, ibi: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris ſuis nova Pedagia, ſeu Gabellas, præterquam in caſibus ſibi a Jure, ſeu ſpeciali*
22 *Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis imponunt.* Unde hic juvat adducere ad litteram, quæ habet Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 39. *num.* 42. ibi: Colliges, Principes non tantum graviſſime peccare, ſed etiam ipſo facto Excommunicationi ſubjacere, ac inſuper ad reſtitutionem teneri; I. Quoties ſine juſta cauſa publica nova *Tributa, Vectigalia, Gabellas*, vel alias *Exactiones*, qualitercumque ea baptizent, imponunt ſubditis. II. Si plus exigunt, quam cauſa ipſa requirit. III. Si cauſa juſta ceſſante continuant, niſi nova emergat. IV. Si antiqua *Tributa* aut *Vectigalia* augent, abſque juſta cauſa. V. Si antiqua, & extraordinaria *Tributa* aut *Vectigalia* per ſe jam eſſent ſufficientia ad cauſam, vel neceſſitatem præſentem tollendam. Peccant etiam VI. Si nimiis, & exceſſivis luxu, pompa, luſu, conviviis, donationibus, recreationibus, ædificiis &c. omnino exhauriant æraria, vel etiam debitis Cameram gravent, ut quavis urgente neceſſitate cogantur ſtatim indicere nova *Tributa, Vectigalia, Gabellas*, & id genus Exactionum, cum alias antiqua *Tributa*, & Ærarium ad tollendas ſimiles neceſſitates, vel omnino ſufficientia fuiſſent, vel certe cum magno ſublevamine pauperum multum contribuere potuiſſent. Et in hoc habent, quod multum attendant Conſiliarii, & Confeſſarii Principium, ne alias vel muti canes, vel adulantes politici, vel diſplicere timentes, & ſe, & Principes in æternum perdant, ſimulque miſeros ſubditos plurimis, iiſque gravibus oneribus, & *Exactionibus* emungant. Certe ſevere ſcribunt de hac materia cuncti Doctores, *hactenus* Reiffenſt.

Defraudantes Gabellas, Tributa, Vectiga- 23
lia, & alia hujuſmodi peccant pro materiæ quantitate graviter, vel leviter, & ad reſtitutionem tenentur; *Eſt communior*, & re ipſa vera ſententia DD. & ſignanter hanc tenent Lugo *diſp.* 35. *ſect.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 2. *num.* 8. Molina *diſp.* 674. Layman *l.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. Covarruv. *in cap. Peccatum, de Regul. Juris in* 6. *part.* 2. §. 5. *num.* 1. & 5. Diana *part.* 1. *tract. de Legibus reſol.* 19. Navarr. *in manual. cap.* 17. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 269. Sanchez *l.* 2. *conſil. c.* 4. *dub.* 1. *num.* 8. Sporer *tract.* 5. *in decal. c.* 5. *nu.* 150. Gabriel, Silveſt. Cajetan. Medina, Sotus, Sayrus, Corduba, Turrianus, Vega, aliiſque congeſtis Suarez *l.* 5. *de legibus c.* 18. Vaſquez *de reſtit. c.* 6. §. 2. *dub.* 2. Alfonſus de Caſtro *l.* 1. *de lege Pœnali cap.* 9. & 11. ubi dicit, concluſionem adeo eſſe certam, ut contraria doctrina ſit error, Reiffenſtuel *l. c. num.* 45. ubi dicit, eſſe communiſſi-
mam aliorum contra Angelum, Henricum, 24
Durandum, alioſque ſatis graves Doctores dicentes, ſubditos non obligari in foro conſcientiæ ſolvere ejuſmodi Gabellas, & tributa, antequam petantur ab Exactoribus; quia ut volunt ipſi, Lex pœnalis non obligat in conſcientia niſi ad pœnam poſt Judicis condemnationem; Lex autem Gabellarum, Vectigalium, & hujuſmodi ſolvendarum pœnalis eſt, quia Magiſtratus intentio eſſe videtur, ut ſubditi, vel negotiatores, aut Gabellas, & Ve-

Digitized by Google

ctigalia ſolvant, aut ſi non ſolviſſe deprehendantur, pœnam ſolvant, quæ communiter debet eſſe pœna commiſſi, vel caducitatis, ſeu confiſcationis mercis. Nec per hoc derogatur bono communi, nam unus defraudans deprehenſus abunde ſolvet pro viginti occulte elapſis, & hanc ſententiam tenent etiam Tabiena verb. *Pedagium concluſ.* 3. Beja *part.* 2. *caſ.* 12. & in eadem inclinant Sotus *lib.* 3. *qu.* 6. *art.* 7. *in fin.* Toletus *lib.* 5. *cap.* 65. & probabilem cenſet Leſſius *lib.* 2. *c.* 33. *num.* 55. Bonac. *de reſtit. diſp.* 2. *qu.* 9. *punct.* 1. *num.* 3. & alii.

25 Ratio autem noſtræ concluſionis eſt, quia juſtitia commutativa obligat ſemper in conſcientia, etiam antequam petatur debitum: Juſtæ autem Gabellæ, juſta Tributa, & Vectigalia ſunt debita Principi ex juſtitia commutativa, tamquam jure naturæ debitum ſtipendium ad ſuum ſtatum, & bonum publicum ſuſtinendum, juſtitia enim commutativa poſtulat, Principi publica onera compenſari ab iis, quorum gratia ſuſtinet ea, quia *dignus eſt operarius mercede ſua*. Tum quia lex, vel mandatum Superioris juſtum obligat in conſcientia juxta certiſſimam apud Covarruv. *in cap. peccatum, de Regul. Juris in 6. part.* 2. §. 5. *num.* 1. juxta illud Pauli *ad Roman.* 13. ibi: *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, non eſt enim poteſtas, niſi a Deo, quæ autem ſunt a Deo, ordinata ſunt, itaque, qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ſibi ipſi damnationem acquirunt.* Adeoque juſtæ Gabellæ, & juſta tributa, Vectigalia, & hujuſmodi præcepta a juſta lege Principis ſunt in conſcientia ſolvenda; Tum etiam quia obligatio ſolvendi gabellas juſtas, juſta tributa, vectigalia, & hujuſmodi eſt de jure divino, adeoque obligat in conſcientia; *ad Romanos* enim *cap.* 13. dicitur expreſſe: *Ideo enim, & tributa præſtatis, Miniſtri enim Dei ſunt in hoc ipſum ſervientes. Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui Vectigal, Vectigal*; & *Matth.* 21. Chriſtus ipſe quæſtione facta de hac materia, oſtenſo ſibi Numiſmate cenſus dixit: *Reddite ergo, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.* Immo non tantum verbo, ſed & exemplo docuit, juſtas Gabellas, & juſta Tributa, Vectigalia, & hujuſmodi eſſe ſolvenda, dum *Matth.* 17. pro ſe, & Petro tributum ſolvit.

26 Non ſolum ſubditi, ſed etiam exteri tenentur ad ſolvendas juſtas Gabellas, Vectigalia, Pedagia, Guidagia, quia quoad uſum Pontium, Fontium, viarum, & hujuſmodi, Gabella etiam exteris ideo impoſita juſtificatur, cum ad illorum etiam utilitatem cedat. Sic recte Medina, Suarez, Vaſquez, Azorius, Filliucius, aliique cum Sanchez *d.* 45. *n.* 9. Bonacina *loc. cit. n.* 4. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 275.

27 Emens ab eo, a quo ſcit defraudari Gabellas certe juſtas, ſi vere cooperetur defraudationi, tenetur ipſe Gabellam ſolvere pro venditore, quia Gabella eſt onus reale, quod cum merces tranſit ad ementem, & ipſe, ratione ſuæ veræ cooperationis, eſſet cauſa damni, adeoque tenebitur reſarcire in defectu Venditoris; *Communis.* Si vero non cooperetur, ſed tantum permittat, Molina, Leſſius, Bonacina, Dicaſtill. *dub.* 9. Sanchez *dub.* 12. Sporer *loc. cit. num.* 151. & alii, dicunt non teneri, quia Gabella non eſt ſtricte onus reale gravans mercem, ſed merx tantum eſt veluti hypotheca obligata pro Gabella, ſi fiat excuſſio, & intentetur actio.

28 Quando certo, aut ſatis probabiliter conſtat, Gabellas, Tributa, & hujuſmodi ex toto, vel ex parte injuſte eſſe impoſita, tunc poteſt quis ea, vel ex toto, vel ex parte ſubterfugere, & defraudare. Immo poteſt inſuper occulta compenſatione uti, caſu, quo in foro externo, uti ordinarie fit, ad ſolvendum cogeretur; Sic Laym. *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. Molina *diſ.* 674. Silveſter *verb. Gabella* 3. *qu.* 3. *art.* 14. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 39. *num.* 43. & poſt alios Sporer *loc. cit. n.* 152. dicens ita pro certo tenere omnes. Et ratio eſt, quia unicuique jure naturæ conceſſum eſt damnum ſuum injuſtum impedire, vel reſarcire, quatenus licite fieri poteſt, in eo autem caſu exactiones Gabellarum injuſtarum, ſeu quorumcumque injuſtorum Tributorum ſubditi patiuntur damnum injuſtum, quod alia ratione impedire non poſſunt, niſi ſubterfugiendo ſolutionem, vel ſi jam ſolvere coacti ſint, occulte compenſando, dummodo ſerventur conditiones juſtæ compenſationis, ut patet ex dictis verb. *Compenſatio*, adeoque &c.

29 Quando eſt dubium de juſtitia Gabellarum, Tributorum, & hujuſmodi, ſive dubium ſit negativum, dum ſcilicet dubitatur de tali juſtitia, abſque eo, quod ſit aliqua ratio probabilis pro, aut contra, ſive dubium ſit poſitivum, dum ſcilicet dubitatur de tali juſtitia, ex eo quod pro utraque parte ſint rationes probabiles, non datur in conſcientia obligatio ea ſolvendi. Ita communior, & verior, ac in praxi tuta ſententia, quam tenet Lugo *de juſt. & jure diſp.* 36. *ſect.* 6. Sanchez *lib.* 2. *conſil. cap.* 4. *dub.* 6. Molina *diſp.* 674. *num.* 9.

Digitized by Google

num. 9. Azorius *part.* 3. *cap.* 22. *qu.* 7. Diana *p.* 7. *tract.* 17. *reſol.* 59. Sporer *loc. cit. n.* 154. Reiffeoſt. *loc. cit. num.* 44. Cajet. Silveſter, Medioa, Armilla, Gabriel, Corduba, & communis fere omnium, teſte Cardin. de Lugo *loc. cit. arg. cap. Pervenit* 5. *de cenſibus*, & *cap. Quamquam* 4. *eod. in* 6. & ei, qui petit, incumbit probatio debiti. In propoſito aotem ſubditus poſſidet adhuc bona fide res ſoas, & Princeps petit Gabellas, Tributa, & hujusmodi, ut ſibi debita, adeoque, donec a Principe probetur juſtitia Gabellarum, Tribotorum, & hojuſmodi, ſubditus non teneiur ſolvere.

30 Nec valet objicere, qood io dubio juſtitiæ legis, & præcepti præſumendom eſt pro juſtitia, & parendum Legislatori joxta communem. Non valet, inquam, quia verum quidem eſt, quod in dubio juſtitiæ legis, & præcepti præſumendum eſt pro juſtitia, & pareodum Legislatori, quando nou agitur de ipſo Legislatoris intereſſe proprio, qui tuoc præſumi poteſt partialis, aut quando non agitur de ioteteſſe ipſios ſubditi, ſeu ioſerioris, cujus rem ſuam poſſideutis meliori, & ;potiori conditioul præjudicari non debet. Et io noſtro caſo præſomptio non ſtat pro ipſo Legislarore, cum, ot patet, agator de ipſius intereſſe, & etiam de iutereſſe ſubditi meliori, & potiori conditione adhoc booa fide res ſuas poſſideotis. Tom quia oovæ Gabellæ, Tributa, Pedagia, & hujuſmodi damoantur, & rejiciuotor tum in Jure civili; *l. Non ſolent*, *Cod. Vectigalia nova*, tom in Jure Caoonico, *cap. Quamquam*, *de cenſibus in* 6. ibi: *Quamquam Pedagium*, *Exactiones*, *tam Jure Canonico*, *quam Civili regulariter merito ſint damnatæ*, adeoque ſolvendæ oon ſuut, quando de eorum juſtitia aperte noo conſtat; *arg. cap. Pervenit* 5. *de cenſibus*, eo quod coutra ipſas Gabellas, Tributa, & hujuſmodi militet otrumque jus, tam Civile, quam Canonicom per textus mox citatos. (*a*) Hinc pro praxi Coo- 31
ſeſſa-

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Videat hic prudeus lector, num Cenſores ferre æqoo animo poſſint doctrinam numeris 28. 29. & 30. expoſitam? Fac enim io dubio de juſtitia tributorum licere aut dolo ſolutionem declinare, aot quidquid ſolotum ſit occulte compenſare, ubi tunc Principes ſecuri eſſe poterunt de ſuis ex ſolutione tributorom proventibus? Cum enim plerumque joſtæ cauſæ, quæ Principem ad tribota exigenda movent, occoltæ ſint, atque Populo iocognitæ, & cum pauci ex plebe ſint homines, qui juſtam agnoſcere, ac decernere tributorum cauſam valeant; nec alionde deſint, qui cauſa etiam incognita, tributorum injuſtitiam prædicent, facile erit, ſi non omnibus, pleriſque ſairem de tribotorum juſtitia dobitare. Quamobrem pauci ſemper erunt in Republica homines, qui ſe ad tribuia ſolvenda obligatos credant. Ubi ergo tonc eſſet debitom præcepto Principis obſeqoium? Ubi debita eidem ſubjectio? Nam ſemel facta popolo, ob dobium in ejus mente ortum de tributorum iojuſtitia, libertate, ſtatim Prioceps veluti tirannus contemnitur, ac animos debitam ei ſobjectionem exuit: Satius ergo eſt aſſerere cum Antoine de joſtitia, & jure *cap.* 5. *quæſt.* 27. in dobio de juſtitia tributorom ſolvendom omnino eſſe, *quia in dubio juſtitiæ debet præſumi pro juſto præcepto ſuperioris poſſidentis jus præcipiendi*, & *exigendi tributa*, *quod jus eſt altius*, & *majus jure*, *quod habent ſubditi in bona quæ poſſident*. *Præterea Princeps ſæpe habet cauſas occultas*. *Immo etiamſi eſſent evidenter injuſtæ ſive ex toto*, *ſive ex parte*, *tamen ſolvenda ſunt*, *cum exiguntur*, *ad vitandum ſcandalum*, *ac perturbationem publicam*, *ob quam cauſam quiſque juri ſuo cedere debet*. Hæc quantum ad ſoluiionem; ad compenſationem vero quod adtinet, ſatis notum eſt ex iis qoque, qoæ Auctor expoſuit ubi de compenſatione tractavit, compenſationem permitti noo poſſe, niſi in caſu certo. Dubium ergo de tributorum injuſtitia ſatis non eſt ad compeoſationem hujuſmodi permittendam. Accedit etiam, doctriuam hanc pernicioſam Reipublicæ eſſe, cum fovendo adverſus ipſam occultam compeuſationes, ad occolta eidem inſerenda damoa homines alliciat; ut conſideranti patet.

Ex iis facile etiam eſt agnoſcere, tutam non eſſe doctrinam num. 31. expoſitam. Si enim ſubditi, etſi dobitant de tributorum injuſtitia, ſolvere illa tenentur ob ſuperius allatas rationes, cogendi a Confeſſario ſunt ad reſtitotionem ii, qui ſubterfugiis ſoluiionem declinaveriot. Neque enim ex difficultate, quam patitur pœnitens ad reſtituendum, moveri Coofeſſarius debet ad eum abſolvendum a reſtitutione. Coofeſſarius enim Judex eſt, qui cogere pœnitentem debet ad ſuum cuique tribuendum.

Digitized by Google

feſſariorum placet referre conſilium Molinæ *tom. 2. de juſtitia diſp. 673. num. 9.* valde laudatum a Cardin. de Luca *cit. diſp. 36. ſect. 4. num. 43.* a Sporer *loc. cit. num. 156.* La Croix *loc. cit. num.* 282. & ab aliis, & eſt, quod quando evidenter, vel ſatis probabiliter non conſtat de juſtitia Gabellæ, Tributi, & hujuſmodi, monendi ſunt pœnitentes, ut ſolvant, & non defraudent, ne nimis laxentur habenæ in præjudicium Reipublicæ, & in ſpretum legum, & præceptorum Supremorum Principum. Poſt factum autem, & poſt jam defraudatas Gabellas, & hujuſmodi in ipſo dubio, & incertitudine juſtitiæ ipſarum non ſunt cogendi pœnitentes ad reſtitutionem, ne nimis graventur, & illaqueentur animæ, cum ex mille in ſimilibus caſibus vix unus reſtitutionem faciat. Unde ut refert Card. de Lugo *loc. cit.* & ex ipſo Roſignolus *de reſtitutione 1. prænot. XI. ſub num.* 14. Potentiſſimus Hiſpaniarum Rex Philippus II. Miniſtris conquerentibus contra fraudantes Gabellas, Vectigalia, & hujuſmodi, ſic reſpondit: *Sinite eos, furantur enim de ſuo.*

32 Gabella, Vectigal, ſeu portagium, quamvis antiquitus ſolveretur ob translationem Cadaveris de uno loco ad alterum, juxta *l. Funeris 37. ff. de relig. & ſumpt. fun.* ibi: *Vectigalia*, idque duraverit apud Romanos uſque ad tempus Imperatorum Valentiniani, Theodoſii, & Arcadii, quapropter bene carpit Romanos Xiphilinus in Nerone, ibi: *Scitis quantum pendamus pro mortuis? Romanis ſolis etiam mortui vivunt, ut aliquid ex his accipiant, neque enim mori licet apud eos ſine tributo, & mulcta;* Beſoldus *de Ærario publico c.4. §. 17.* Pancirol. *in Theſauro lib. 3. cap.* 31. Cujacius *obſer. lib. 5. cap. ult. & lib. 11. obſerv. c.* 21. Petrus Gregorius *de Republica lib. 3. cap. 6.*

33 *a num.* 21. Prædicti tamen Imperatores lege lata hæc Vectigalia abſtulerunt, liberumque reliquerunt corpora de uno ad alium locum transferre; *in l. ultim. Cod. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Unde de jure communi loquendo, quando corpora de uno ad alium locum tranſportantur, ut alibi funerentur, aut tumulentur, in tranſitu per Oppida, vel Parochias, per quas corpus transfertur, vel in pontibus, Vectigal, ſeu Portagium nullimode licet exigere, *ex d. l. ult. Cod. de Relig. & ſumpt. funer.* ubi Vectigal pro transferendo corpore de uno ad alium locum percipere expreſſe interdicitur. Et ſic non poſſe exigi Gabellam pro extractione, introductione, vel tranſitu cadaveris, reprobatis contrarium ſentientibus, nervoſe probat Card. de Luca *de Regul. diſc.* 166. occaſione prætenſionis exclitatæ pro cadavere Card. Giberti Borromæi, qui obiit in Oppido Neptuni, & tranſportatus fuit ad Urbem, & in fine teſtatur ita vivæ vocis oraculo deciſum fuiſſe a San. Mem. Alexandri VII. occaſione ejuſdem prætenſionis Dohaneriorum pro translatione cadaveris infantis Margaritæ de Sabaudia, quæ in Urbe pie decedens Aſſiſii ſepulturam elegerat, quem aliis adductis ſequitur *Add: ad Pamphil. dec.* 323. *num. 9.* Urſaya *Inſtitut. crimin. lib.* 8. *num.* 40. & late ſic etiam tenet cum plurimis aliis Amoſtaz. *tom. 2. lib. 6. de cauſis piis, a num.* 40. ubi *ſub num.* 44. ſubjungit, quod cadavera ad mercimonium trahere, & quæſtum de eis percipere odioſum eſt, *cap. Quæſita* 12. *& cap. Poſtquam* 13. *cauſ.* 13. *qu.* 2. Unde nulla valet conſiderari ratio, ut ſimile Portagium, ſeu Vectigal percipi poſſit in translatione cadaverum; *& num.* 45. addit ſimiliter 34
eſſe dicendum de Parochis volentibus aliquam portionem, ſeu ſtipendium percipere ex translatione Cadaveris per ipſorum Parochias, hoc enim nullo jure Decretum eſt. Vide verb. *Cadav. num.* 15. ubi affertur ad id decretum Sacræ Congregationis Immunitatis.

Gabellarii, ſeu Dohanerii, exigentes Ga- 35
bellam in exceſſu, tenentur ad reſtitutionem, & poſſunt puniri; *l. Locatio alias licitatio 9. §. Quod illicite, ff. de Publicanis, & l. 3. Cod. Vectigalia nova*, per quæ Jura deciditur, Publicanum exigentem Gabellam in exceſſu, & ultra modum, teneri ad reſtitutionem, quinimmo & puniri poſſe diſponit textus *in l. 4. Cod. Vectigalia nova*, Bajard. ad Clar. *§. Furtum*, Galeot. *reſponſ. fiſcal.* 10. *num.* 17. *cum ſeqq.* Card. de Luca *lib. 2. de Regalibus diſc.* 71. *num.* 4. Neque conſuetudo præterita excuſat, quoniam iſta, tamquam contra legem, cenſenda eſt potius corruptela, frequenter, & de facili per hujuſmodi Publicanos, & Gabellarios, ſeu Dohanerios induci ſolita, ideoque ubi etiam, non per ipſoſmet, ſed per prædeceſſores introducta eſſet, id operari poſſet excuſationem a delicto, & pœna, non autem a reſtitutione exacti; Franc. Marc. *dec.* 421. Fachin. *conſil.* 61. *lib.* 2. Guttier. *de Gabell. qu.* 3. *num.* 14. apud quos ceteri. Hinc, ut recte notat Sporer *loc. cit. num.* 144. cautiſſime debent procedere Confeſſarii circa Gabellarios, Telonarios, & ſimiles Officiales, qui inſcio Principe propria auctoritate certas expenſiones ſibi exigunt, & in conſuetudinem deducunt, nunquam, aut difficulter abrogan-

Ii 2 dam.

Digitized by Google

dam. Quamvis enim aliquando excuſari videantur ob juſtam cauſam, vel compenſationis ob defectum ſtipendii, vel extraordinarii laboris, & moleſtiæ, vel quod homines benevolentia, vel gratitudine ultro liberaliter donare videantur, omnia tamen periculoſa, & caute trutinanda a Confeſſario; hæc Sporer.

37 Gabella carnis noviter impoſita non eſt ſolvenda a Clericis; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Aſculana* 30. *Maii* 1628. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 94.

38 Gabella vini, vulgo *della Foglietta*, non eſt ſolvenda a Vendentibus vinum in Civitate Lauretana, niſi Venditores ſint caupones, vel ut dicitur *diano da mangiare*. Nec huic reſolutioni obſtat Couſtit. Clem. VIII. ſuper extinctione recentiorum Victualium; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Lauretana* 18. *Julii* 1629. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 145.

39 Clerici, & Eccleſiaſtici vendentes vinum recollectum in propriis bonis minutatim in ſuis domibus, non tenentur ad Gabellam vulgo dictam *della foglietta*, & cognitio fraudum, quæ deſuper fieri poſſunt, ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum; *ead. Sac. Cong. Imm. in Ravennaten. Spoletana*, *& aliis* 25. *Sept.* 1627. *l.* 1. *Decret. Paul. pag.* 67. *Nolana* 26. *Jan.* 1644. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 218. *Theatina* 15. *Martii* 1661. *lib. Decret. Rocci pag.* 323. *Faventina* 25. *Januar.* 1677. *lib.* 2. *Decr. Alt. pag.* 1338.

40 Sacra Congreg. inhærendo decretis alias factis cenſuit, perſonas Eccleſiaſticas, tam Sæculares, quam Regulares vendentes vinum minutatim in propriis locis, & domibus, recollectum in eorum bonis non teneri ad ſolutionem Gabellæ etiam vigore Conſtitut. Sixti V. dummodo ibidem non dent, ut vulgo dicitur, *da mangiare*, *e non faccino Bettole*, a quibus debent abſtinere ratione honeſtatis Clericalis; cognitionem autem fraudum, quæ deſuper committi poſſunt, ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Aſculana* 23. *Januarii* 1646. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 268.

41 Eccleſiaſtici non tenentur ad ſolutionem Gabellæ dictæ *della foglietta* pro vino vendito in propriis domibus minutatim, & recollecto in eorum bonis, cum Communitas nunquam appaltaverit d. Gabellam juxta præſcriptum Bullæ Sixti V. ſed ſolum juxta quædam Capitula Communitatis; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Auximana* 2. *April.* 1680. *lib.* 2. *decr. Alt.*

42 *pag.* 1954. Item non tenentur ad Gabellam pro vino minutatim vendito, & pignus deſuper factum eſt iis reſtituendum; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Callien.* 1. *April.* 1704. *lib.* 3. *decr. Vallemani pag.* 568.

An Eccleſiaſtici vendentes vinum minutatim poſſint permittere, ut ementes bibant vinum emptum, dum degunt in eorum Cellis Vinariis, ſeu Anditis, & ibi manducent res comeſtibiles per ipſos emptores ſecum latas? Sac. Congr. reſpondit: Serventur litteræ Sac. Congr. Sublevaminis ſub die 4. Junii 1656. in Tudertina, quibus hoc cavetur, & dicitur eſſe facere (ut vulgo ajunt) Betulam; *ead. Sac. Congregat. Immun. in Faventina* 5. *Martii* 1697. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 78. *in Tolentina* 15. *Aprilis* 1699. *ibi pag.* 215. *in Firmana* 19. *Auguſti* 1704. *lib.* 3. *decr. Vallem. pag.* 605. 43

Quare Eccleſiaſtici, vel ſe abſtineant a venditione Vini minutatim cum permiſſione ementibus manducandi, vel ſolvant Gabellam dictam *della foglietta*; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Camerinen.* 4. *Decemb.* 1680. *lib.* 2. *decret. Altov. pag.* 2105. 44

Vinum Eccleſiaſticorum non poteſt vendi in caupona ſine ſolutione gabellæ dictæ *della foglietta*; *eadem Sacr. Congr. Immun. in Senogallien.* 12. *Julii* 1678. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 1612. 45

Pro vino recollecto in propriis bonis, quod Canonici Lateranenſes faciunt vendere in domo per eos conducta, ſolvi non debet Gabella dicta *della foglietta*, ſi ibi non vendantur comeſtibilia ad edendum; *ead. Sacr. Congreg. Immun. in Ravennaten.* 1. *Decemb.* 1638. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 81. 46

Vinum, quod ab Eccleſiaſticis traditur ad vendendum, aſſignata certa mercede ei, qui curam habet vendendi, debet eſſe omnino exemptum a quacumque Gabella vino impoſita; *eadem Sacr. Congregatio Immunit. in Ulixbon.* 1. *Decembris* 1638. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 82. 47

Canonici non tenentur ad gabellam pro eo, quod minutatim vendant vinum abſque comeſtibilibus; *eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Lauretana* 27. *Julii* 1654. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 193. 48

Perſonæ Eccleſiaſticæ ſive vendentes, ſive ementes vinum minutatim non comprehenduntur ſub Gabella impoſita vendentibus, & ementibus Vinum; *ead. Sac. Congregat. Imm. in Nolana* 12. *Julii* 1649. *lib.* 4. *decret. Paul.* 49

pag. 113. Gaudere debent exemptione a Gabella vini, tam perſonæ Eccleſiaſticæ vendentes, quam ementes ab illis; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Taurinen.* 11. *Septemb.* 1634. *lib.* 2. 50

decr.

Digitized by Google

decr. Paul. pag. 202. *Converſana* 14. *Jun.* 1653. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 5.

51 Taxatio quoque exemptionis, ſeu Franchitiæ ſuper oneribus vini, & molituræ ſingulis Eccleſiaſticis aſſignandæ non ſpectat ad Judices Laicos, nec cognitio controverſiarum, quæ illorum occaſione oriri poſſunt, ſed ad Judicem Eccleſiaſticum, prævio tamen beneplacito Apoſtolico; taxatio inſuper vini, & frumenti non eſt facienda pro ſingulis tantum Eccleſiaſticis; ſed etiam pro omnibus, qui vivunt expenſis Eccleſiaſticorum; *ead. Sacr. Congr. Immun. in eadem Taurinen.*

52 Rata, ſeu portio vini ſpectans ad Eccleſiaſticos eſt duntaxat exempta ab oneribus, cognitio vero ſuper hujuſmodi portione ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum. Ad obviandas fraudes committendas ab Eccleſiaſticis, quarum cognitio ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, hic pro opportuna proviſione prohibere poteſt Eccleſiaſticis, ne recipiant in propriis Cellis vinariis vinum laicorum, nec proprium vinum reponant in Cellis vinariis laicorum; *eadem*

53 *Sacr. Congreg. Immun. in eadem Taurinen.* Vina recollecta in Feudis Eccleſiaſticis excipiuntur ab oneribus; *in ead. Taurinen.*

54 Perſonæ Eccleſiaſticæ gaudent exemptione a Gabella Vini, dummodo non adſit fraus; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Jan.* 9. *Aprilis* 1647. *decr. Paul. pag.* 130.

55 Bannimenta laicalia ſuper venditione vini non poſſunt comprehendere Eccleſiaſticos; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Lycien.* 30. *Jun.* 1632. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 130.

56 Abſque ſolutione ullius Gabellæ Epiſcopus poteſt vendere vinum propriæ menſæ, dummodo nihil indecens intercedat; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Aſculana* 5. *Apr.* 1672. *lib.* 1. *decr. Altoviti pag.* 677.

57 Epiſcopus tueatur jura Eccleſiaſticorum vendendi vinum minutatim recollectum in eorum bonis, vel in propriis domibus, vel in apothecis in Civitate ad hunc effectum electis, & per laicos ad hunc effectum deputatos contra Edictum Gabellariorum prohibens cuicumque recipere vinum ad effectum vendendi ſine eorum licentia; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Callien.* 14. *April.* 1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 17.

58 Eccleſiaſticus Faventinus introducens Ravennam proprium vinum, partim per aquam, partim per viam Terræ, tenetur tantum ad Gabellam vini introducti per aquam; *eadem Sacr. Congr. Immun. in Faventina* 20. *Novembris* 1685. *lib.* 3. *decr. Altov. pag.* 509.

Eccleſiaſtici medio eorum juramento aſſignent quantitatem vini recollecti per ipſos in propriis bonis, & deinde conſignent atteſtationem mulioni de vino, quod extrahetur, ad evitandas fraudes; *ead. Sac. Congr. Immun. in Faventina* 4. *Maii* 1688. *lib. decr. Marr. pag.* 282. 59

Denegatur facultas petita, quod Eccleſiaſtici teneantur conſignare notam vini deputato Civitatis ad effectum illud appretiandi, etiamſi adſint conditiones, quod pretium debeat eſſe juſtum, & Eccleſiaſtici non teneantur ſolvere Gabellam, & etiamſi una cum Ordinario conſenſerint; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Salernitana* 26. *Febr.* 1636. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 245. 60

Quoad exemptionem a Gabella vini, ut dicitur *a minuto*, dantur D. Nuncio Litteræ adinſtar earum, quæ datæ fuerunt Epiſcopo Lucano ſub die 26. Nov. 1655. quibus ei injungebatur, ut prohiberet Regularibus ſuæ juriſdictionis, ne venderent comeſtibilia, ſive cocta, ſive cruda Sæcularibus quovis prætextu, ſub pœnis ſibi beneviſis; *ead. Sacr. Congregat. Immun. in Neapolitana* 12. *Martii* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 177. 61

Additiones ex aliena manu.

De Gabella ſine Beneplacito Apoſtolico impoſita Venditoribus laicis ſuper rebus ad victum neceſſariis, puta carne, vino &c. an ea lædere cenſeatur Immunitatem Eccleſiaſticam, non incongrua eſt hic quæſtio. 62

Examinavit eam ex profeſſo clar. mem. Cardin. Lanfredinus occaſione talis Gabellæ anno 1730. impoſitæ a Senatu Civitatis Uliſſiponen. auctoritate Regis; & affirmativam tenuit ſententiam, idque quia licet Gabella non ſit impoſita Perſonis Eccleſiaſticis, ſed Laicis, onus tamen novæ illius Gabellæ afficit non minus Eccleſiaſticos quam Laicos; & hoc quia res illæ, æque Eccleſiaſticis, ac Laicis ſunt neceſſariæ, & ab omnibus cariori pretio ſunt emendæ propter impoſitum Gabellæ onus. Læſa autem dicitur Eccleſiaſtica libertas, etiamſi indirecte, & tacite graventur Eccleſiaſtici, præſertim poſt B. Cœnæ, in qua Summus Pontif. excommunicationem fert in Principes, qui Eccleſiaſticis etiam indirecte Gabellas imponunt. 63 64 65 66 67

Idque procedere ait, etiamſi Gabella, de qua differitur, impoſita ſit ob communem utilitatem, tam Laicorum, quam Eccleſiaſticorum. Hæc enim communis utilitas juſtam præ- 68 69

Digitized by Google

præbere valet cauſam imperrandi a Summo Pontifice facultatem gravandi etiam Eccleſiaſticos, nequaquam vero potis eſt ſuſtinere Gabellam ſola auctoritate Magiſtratus ſæcularis impoſitam. Conſule mox laudatum Auctorem *Reſponſ. Eccleſiaſt.* 25. *per tot.*

70 Cæterum ſi agatur de Gabella abſque Apoſtolico Beneplacito impoſita ſupra aliis rebus, licet ejus onus per accidens afficiat Eccleſiaſticos, non dicitur lædere libertatem Eccleſiaſticam, adeoque ſuſtinetur; idem Auctor, ubi ſupra *num.* 11. ibi: *Atque hinc facile declinatur auctoritas Molinæ, quem ſpecialiter laudat Theologus Luſitanus in tract. 2. diſp. 663. num. 2. ubi agens de vectigali nuncupato* Alcavala, *quod Laicis impoſitum eſt, pro venditione rerum tam mobilium, quam immobilium, probat eam non repugnare Eccleſiaſticæ immunitati per hoc, quod Clerici eas res ementes cariori pretio emere cogantur. Etenim obſervandum eſt, quod cum Rex Alphonſus XI. ad Mauros ex Hiſpaniis depellendos cogitaret de imperando tributo, quod a Nobilibus, non autem a plebe ſolvendum eſſet, Nobiles, ut ſuam a tributis exemptionem ſervarent illæſam, obtulerunt ſe ſoluturos trigeſimam, aut vigeſimam partem pretii rerum omnium, quæ venderentur, indeque ortum eſt vocabulum* Alcavala: *ideſt:* Alquovala; *atque ita fieri cæpit ſub annum 1342. Promptum itaque eſt intelligere, quod in origine impoſitionis hujus tributi non venit in mentem cogitatio, & deſiderium gravandi Clericos, ſed ſincera, & bona fide fuit dumtaxat cogitatum de exigendo hoc tributo a Laicis, ex pretio ad eos perventuro, dum res ſuas venderent. Idcirco autem Molina inquit momenti non eſſe, quod ratione talis oneris per accidens augeatur pretium, quo indiſcriminatim res illæ emuntur ſive a Laicis, ſive a Clericis, prout etiam contingit in portoriis, ſive Gabellis, quas Mercatores ſolvunt pro tranſvectione Mercium venalium, cum in his vectigalibus imponendis vere non alter habeatur reſpectus, quam ad ipſos Mercatores, qui negotiationis cauſa Merces aſportant; ideoque per accidens fit, quod inde augeatur pretium, quodque etiam Clerici emptores earum Mercium idem pretium ſolvant, quod Laici, prout eo exemplo utitur ipſe Molina.*

GEOMANTIA. Vide verb. *Superſtitio num.* 17.

GRADUS AFFINITATIS, & CONSANGUINITATIS. Vide verb. *Affinitas artic.* 2. *n.* 14. & verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a num.* 32.

G R Æ C I.

GRæcæ Eccleſiæ laudabiles conſuetudines, 1
jejunia, rituſque immutari nequeunt inconſulta Sede Apoſtolica; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 87. incip. *Demandatam* §. 3.

Græci Italiæ, & Inſularum adjacentium ſub- 2
jiciuntur Ordinariæ Juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcoporum Latinorum, in quorum Diœceſibus manent; idem Conſtitut. 57.
incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 9. Ita tamen ut iidem 3
Epiſcopi Vicarium Græcum retineant pro negotiis, & cauſis Græcorum; idem *ibidem*.
Quemadmodum Metropolitanus pro cauſis Græ- 4
corum vigore appellationis ad ſe delatis Judi-
cem Græcum deputare debet; idem *ibid.* Si 5
vero proprium Ordinarium Græcum habeant, ab Epiſcoporum Latinorum juriſdictione, & viſitatione exempti eſſe debent; idem *ibid.*

Græcorum filii quo ritu baptizari debeant; 6
Vide verb. *Baptiſmus*. Infantes Græcorum ad 7
ejus Parochi juriſdictionem pertinent, cujus ritu ſunt baptizati; Laud. Pontifex in cit. Conſtitut. 57. §. 2.

Græcorum Ordinationes in Italia duobus E- 8
piſcopis delegantur; uni Romæ commoranti, & alteri in Calabria in Collegio Corſino;
idem *ibid.* §. 7. Excluſis ſchiſmaticis Epiſco- 9
pis, & etiam Latinis, quantumvis locorum
Ordinariis; idem *ibid.* Prædicti tamen Epiſco- 10
pi ad Ordinationes Græcorum deputati, nullam habent ordinariam juriſdictionem; Nec ordinare poſſunt aliquos abſque dimiſſoriis Ordinariorum, præter Alumnos Collegii Corſini;
idem *ibid.* Tam ipſi quam alii quicumque E- 11
piſcopi Græci Latinos ordinare prohibentur, ſub pœna ſuſpenſionis; idem *ibid.*

Græci ordinati ritu Latino cum diſpenſa- 12
tione Apoſtolica, promoveri poſſunt ad reliquos Ordines ritu Græco. Si vero ordinati fuerint ritu Latino abſque diſpenſatione, coguntur remanere in ritu Latino, maxime ſi poſt ſuſceptos Ordines latine vixerint; idem *ibid.* §. 7.

Græ-

13 Græcis Presbyteris, Diaconis, & Subdiaco-
nis permittitur retentio uxoris, quam ante
Ordinem Sacrum duxerint unicam, & virgi-
14 nem. Si vero bigami ſint, ad Sacros Ordi-
15 nes promoveri non poſſunt. Et ſi poſt Ordi-
nes ſuſceptos Matrimonium contrahant, ſepa-
randi ſunt, & ab Ordine deponendi; idem
ibid. §. 7.

16 Græci Laici communicari poſſunt ſub ſpe-
cie azymi in Eccleſia Latina, ubi deſit Ec-
cleſia Græca. Nunquam vero Latini ſub ſpe-
17 cie fermentati; idem *ibid.* §. 6. Græci non
aliis Libris Eccleſiaſticis in Sacramentorum
adminiſtratione, & Miſſis, Diviniſque Offi-
ciis celebrandis uti poſſunt, niſi iis, qui per
Congregationem a S. Sede Apoſtolica em-n-
dationi librorum hujuſmodi deputatam, cor-
recti, typiſque impreſſi fuerint; idem *ibi-
dem* §. 9.

18 Græcorum, & Latinorum præcedentiæ de-
ſumi debent a dignitate perſonali, ab Ordi-
ne, & antianitate; idem Conſtitut. 57. in-
19 cip. *Et ſi Paſtoralis* §. 9. Græco-Melchitæ La-
tino ritu baptizati de præterito eligere poſ-
20 ſunt, quo ritu vivere velint. In poſterum
vero ſic baptizati, Græcum ritum ſequi te-
neantur; idem Conſtitut. 87. incip. *Demanda-
tam* §. 18.

21 Græca lingua legitur Evangelium, & Epi-
22 ſtola in Miſſa Pontificali Papæ. Et id olim
fiebat per Monachos Baſilianos Cryptæ Fer-
ratæ; donec ad Alumnos Collegii Græci mu-
23 nus iſtud translatum eſt; idem tom. 2. Con-
24 ſtitut. 33. incip. *Inter multa*. Græci ſine ullo
proprii Ritus detrimento Latinorum Antiſti-
tum juriſdictioni ſubſunt; idem *ibid.*

25 Apud Græcos gradus octavus conſanguinita-
tis, vel affinitatis reſpondet quarto gradui
apud Latinos. Et in hujuſmodi gradu Matri-
monia prohibentur; idem cit. Conſtit. 57. in-
cip. *Et ſi Paſtoralis* §. 8.

26 A Græcis in Sacris Ordinibus conſtitutis
recitari debent horæ Canonicæ; idem *ib.* §. 7.

27 Græci in Latinorum Epiſcoporum Diœceſi-
bus commorantes impediri non debent, ne
ſuis ritibus vivant; idem Conſtitut. incip. *Al-
28 latæ ſunt* §. 13. A Græcis, & Orientalibus
ritibus non licet ad latinum tranſire abſque
diſpenſatione Apoſtolica; idem *ibidem* §. 21.

29 Græci, qui ritus ſuos ita ſectantur, ut lati-
nos damnent tamquam improbos, ſunt hoc
30 ipſo hæretici; idem *ibidem* §. 22. Græci non
ſunt a latinis Eccleſiis arcendi, ubi præſer-
tim propria carent Eccleſia; idem *ibidem*
§. 41.

Uxores ante ordinationem ad Ordines ſa- 31
cros acceptas jure retinent Græci Sacerdotes;
idem Conſtit. incip. *Allatæ ſunt* §. 13. & 22.
Vide ſupra *n.* 13. *ad* 15.

Italo-Græcis duo conſtituti ſunt Græci Epi- 32
ſcopi, qui eoſdem ad Ordines promoveant;
idem Conſtit. incip. *Allatæ ſunt* §. 15. Conſti-
tutiones pro Italo-Græcis editæ Græcos Græ-
cis Epiſcopis ſubjectos non afficiunt; idem *ib.*
§. 15. & 16. Nec ipſis Italo-Græcis licet ſi-
ne diſpenſatione Apoſtolica ad latinum ritum
tranſire; idem *ibid.* §. 21.

Italo-Græci mentionem Romani Pontificis 33
in Miſſa facere debent, idem Conſtit. incip.
Ex quo primum §. 17. Italo-Græci quoad com- 34
memorationem in Miſſa habendam, latinam
diſciplinam ſequi tenentur. Ideoque nec Epi-
ſcoporum, nec Patriarcharum Orientalium
commemorationem facere debent in Sacrificio
Miſſæ; idem *ibid.* §. 21. Italo-Græci Kalen- 35
dario novo uti debent: Attamen quandoque
ex peculiaribus circumſtantiis iiſdem permiſſus
eſt veteris Kalendarii uſus; idem dict. Conſt.
Allatæ ſunt §. 45.

GRASSATOR, GRASSATIO.

Graſſator viarum, quamvis a multis cum 1
latrone confundatur, ſtricte tamen lo-
quendo unus differt ab alio. Nam Graſſator
dicitur ille, qui in itineribus frequentatis, aut
ſtratis publicis prædæ cauſa homines violenter,
abſque tamen occiſione, aggreditur. Ita deſu-
mitur ex Bulla Gregorii XIV. incip. *Cum alia*
§. 3. ibi: *Viarum Graſſatores, qui itinera fre-
quentata, vel publicas ſtratas obſident, ac via-
tores ex inſidiis aggrediuntur*, ubi, ut vides,
nulla fit mentio de occiſione. Latro autem
publicus dicitur ille, qui violenter cum armis
homines aggreditur, & ſpoliat cum occiſione;
Ameno *de pœnis tit.* 9. §. 6. *Latrocinium* 3. &
4. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decr. tit.* 49. *num.* 34. Of-
ficialis Curiæ *quo ad Immunitatem Eccl. n.* 4.
& alii paſſim. Concordat, & diſtinctionem
inter Latrones, & Graſſatores facit *l. Capita-
lium* 28. §. 10. *ff. de pœnis*, ibi: *Graſſatores,
qui prædæ cauſa id faciunt, proximi latronibus
habentur*.

Tam Graſſator viarum, quam publicus la- 2
tro non gaudet immunitate Eccleſiaſtica; *cap.*

Digitized by Google

Inter alia 6. de Immun. Eccleſ. Gregorius XIV. Conſtit. incip. *Cum alias*, & noviſſime Benedict. XIII. incip. *Ex quo*.

3 Graſſator viarum, ut careat immunitate Eccleſiaſtica, requiritur I. ut non una tantum, vel altera vice, ſed ſæpius graſſetur, & homines aggrediatur. II. Ut auferendi cauſa id fiat. III. Ut in itineribus frequentatis, ac ſtratis publicis hoc agat. IV. Ut de hoc conſtet notorietate Juris, vel facti; Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 94. & alii paſſim, & ſic ſæpius decrevit Sac. Congreg. Immun. ut patet in ſequentibus decretis.

4 Graſſatores non privantur Immunitate Eccleſiaſtica, niſi reiteratis vicibus delictum Graſſationis commiſerint; *ead. Sac. Congregat. Immun. in Beneventana* 20. *Novembris* 1640.
5 *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 133. Immo de jure requiritur trina Graſſatio ad hoc, ut quis privetur Immunitate Eccleſ. *ead. Sac. Congregat. Immun. in Aprutina* 14. *Novemb.* 1645. *lib.* 5. *decr. Paul. pag.* 262.

6 Et inſuper requiritur plena, & concludens probatio quoad trinas Graſſationes, ut quis privetur privilegio Immunitatis; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Lauden.* 7. *Novemb.* 1651. *l.* 4. *decr. Paul. pag.* 163.

7 Verumtamen juſtificatis pluribus Graſſationibus in publicis viis commiſſis extractus immunit. non gaudet, & conſignandus eſt Curiæ ſæculari; *ead. Sac. Congreg. Immunit. in Brugnaten. ſeu in Florentina* 11. *Martii* 1681. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 2165.

8 Graſſator publicus, qui commiſerat ſex homicidia, & poſtea aſſumpſerat habitum Laici in Religione, carceratus ab Epiſcopo ante profeſſionem, annuente Sanctiſſimo exuto habitu Regulari, conceditur juſtitiæ ſæculari; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Mediolanen.* 16. *Septemb.* 1625. *lib. ſcript. vet. pag.* 71.

9 Quando vero legitime non probantur prætenſæ Graſſationes, extractus eſt reſtituendus; *ead. Sac. Congregat. Immunit. in Cremonen.* 2. *Maii* 1661. *lib. decret. Rocci pag.* 232. *in Feſulana* 11. *Sept.* 1685. *lib.* 3. *decr. Alt. p.* 485.

10 Sic quando delictum non eſt commiſſum in publica via, gaudet Reus Immunitate; *eadem Sac. Congreg. Immun. in Albinganen.* 22. *Junii* 1627. *l.* 1. *decr. Paul. pag.* 33.

11 Mandatur Nuncio, ut conſtito quod Reus commiſerit unicam Graſſationem, reintegrata Eccleſia annuat pro pœna extraordinaria, citra pœnam tamen ſanguinis; *ead. Sac. Cong. Immun. in Neapolitana* 2. *Decembris* 1666. *l.* 1. *decret. Altoviti pag.* 75.

In Cauſa Graſſationis annuente Sanctiſſimo 12
datur Gubernatori facultas examinandi perſonas Eccleſiaſticas, & Miniſtros Religionis Hieroſolymitanæ, eoſque cogendi in caſu renitentiæ etiam per alium (modo ſit Clericus) cum ſolita præſervatione, & procedendi contra easdem perſonas, dummodo denuncientur; *eadem Sac. Congreg. Immun. in Viterbien.* 19. *Februar.* 1695. *l.* 1. *decr. Vallem. pag.* 172.

Supradicta autem modo ſunt corrigenda, & 13
regulanda juxta noviſſimam diſpoſitionem Benedicti XIII. Conſtit. incip. *Ex quo* §. 3. ubi ſic præciſe ſtatuit: *Cum itaque prædicta Gregoriana Conſtitutione cautum ſit, ut publicis latronibus, viarumque Graſſatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſidente, aut viatores ex inſidiis aggrediuntur, immunitas Eccleſiaſtica minime ſuffragetur; non levis autem inter Doctores emerſerit controverſia, an quis ex unico actu publicus latro, & Graſſator dici poſſit, vel plures ad id actus requirantur? Nos ejuſmodi controverſiam dirimere intendentes unicam tantum graſſationem in via publica, aut vicinali admiſſam ſufficere ad hoc, ut quis publicus latro, & Graſſator dici valeat, dummodo tamen graſſati mors, aut membrorum mutilatio ſecuta fuerit, tenore præſentium definimus, & declaramus.*

GRATIA, UT EST DONUM DEI.

GRatia eſt donum Dei gratis homini con- 1
ceſſum ex meritis Chriſti, reddens hominem Deo gratum, vel capacem eliciendi opera ad finem ultimum ſupernaturalem conducentia; *Eſt in re communis*. Gratia per reſpe- 2
ctum ad finem, ad quem datur, dividitur in Gratiam gratis datam, & in Gratiam gratum facientem. Gratia gratis data ſpecifice ſumpta eſt illa, quæ præſertim ad aliorum utilitatem, & ſalutem procurandam homini a Deo conceditur; *Eſt in re communis*. Gratia gratum faciens eſt illa, quæ ad ipſius recipientis ſalutem, & Dei gratiam obtinendam primario conceditur. Gratiæ gratis datæ novem ſunt 3
ſpecies, quas enumerat Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 12. ibi: *Per ſpiritum alii datur ſermo ſapientiæ, alii ſermo ſcientiæ, alteri fides, alii gratia ſanitatum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum*. Gratia 4
gratum faciens alia eſt habitualis, & alia actua-

Digitized by Google

actualis. Habitualis eſt qualitas ſupernaturalis inhærens permanenter homini, ipſumque formaliter, & intrinſece ſanctificans reddendo ipſum Deo gratum. Gratia actualis eſt aliqua motio in nobis Divinitus excitata, qua tranſeunter illuſtratur intellectus ad bonum, & malum cognoſcendum, vel pulſatur voluntas ad illud proſequendum, & iſtud fugiendum in ordine ad beatitudinem.

5 Gratia habitualis ſanctificans eſt duplex; *Prima* ſcilicet, & *Secunda*. *Prima* Gratia dicitur, qua homo peccator primo juſtificatur, atque ex inimico amicus Dei conſtituitur, inde dicta *Prima*, quia nullam aliam Gratiam habitualem præſupponit, cum ipſa immediate ſit expulſiva peccati mortalis, & talis Gratia prima per ſe confertur per Sacramenta mortuorum, Baptiſmum ſcilicet, & Pœnitentiam. Gratia *ſecunda* dicitur Gratiæ prioris augmentum, & omnis Gratia ſanctificans habitualis præſupponens in ſuſcipiente primam, ſeu eſt illa, quæ confertur homini jam in Gratia conſtituto, indeque dicta *ſecunda*. Et talis Gratia ſecunda per ſe confertur per Sacramenta vivorum, ſcilicet Confirmationem, Euchariſtiam, Ordinem, Extremam Unctionem, & Matrimonium: Item talem Gratiam ſecundam acquirimus meritorie per omnem actum meritorium, factum ſcilicet in ſtatu Gratiæ.

6 Gratia ſanctificans actualis eſt triplex, ſcilicet Excitans, ſeu præveniens, Adjuvans, ſeu concomitans, ſubſequens, ſeu complens. Hæc Gratiæ diviſio deſumitur ex Scriptura Sacra; Nam prævenientis fit mentio *Pſ.* 20. *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*. Concomitantis 1. *ad Corinth.* 15. *Laboravi, non ego autem, ſed gratia Dei mecum*. Et ſubſequentis *Pſ.* 22. *Miſericordia tua ſubſequetur me*. Hujus triplicis Gratiæ meminit Concilium Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 16. ubi ſic dicit: *Ipſe Chriſtus Jeſus tamquam caput in membra, & tamquam vitis in palmites, in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influit, quæ virtus bona eorum opera antecedit ſemper, & concomitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſent*.

7 Gratia excitans, vel præveniens eſt ſupernaturalis motio animæ ad bonum aliquod volendum, vel malum fugiendum; dicitur enim *excitans*, quia excitat hominem velut dormientem, dicitur *præveniens*, quia voluntatem prævenit, dicitur *antecedens*, quia antecedit conſenſum noſtrum.

8 Gratia concomitans, ſeu adjuvans eſt illa, per quam Deus cum volumus, & ſic volumus, ut faciamus, nobiſcum cooperatur ad illud volendum, & exequendum, ad quod prævie excitavit. Hocque colligitur ex S. Auguſtino *lib. de gratia, & liber. arbitr. c.* 13. ibi: *Ut velimus*, inquit, *ſine nobis operatur, cum autem volumus, & ſic volumus, ut faciamus, nobiſcum cooperatur*. Dicitur enim *concomitans*, quia concomitatur liberum voluntatis uſum; dicitur *adjuvans*, quia hominem jam motum, aut excitatum adjuvat ad bonum opus actu perficiendum, vel malum evitandum; dicitur *cooperans*, quia actionem bonam, ad quam Deus prævie excitavit, nobiſcum coefficit.

9 Gratia ſubſequens, ſeu complens eſt illa, quæ liberum voluntatis conſenſum ſequitur, corroborat, & confirmat; de hac Gratia loquitur S. Auguſtinus *in Enchirid. cap.* 32. ubi poſtquam de gratia præveniente dixiſſet; *Nolentem prævenit, ut velit*, de ſubſequente ſubdit: *Volentem ſubſequitur, ne fruſtra velit*. Dicitur enim ſubſequens, quia ſubſequitur juſtificationem, & dat homini juſtificato, ut in ſanctitate accepta confirmetur, ac perſeveret; dicitur *Complens*, quia corroborando hominem juſtificatum tribuit operi bono cæpto ultimam perfectionem, & complementum, ne juſtus iterum fiat impius, & ne a tali bono opere cæpto deficiat, & cadat; unde S. Fulgentius *l.* 1. *ad Monimam cap.* 11. de ſubſequente ſic ſumpta, ſicuti & de præveniente, præclare ait: *Prævenit impium, ut fiat juſtus; ſubſequitur juſtum, ne fiat impius . . . prævenit eliſum, ut ſurgat, ſubſequitur elevatum, ne cadat*.

10 Gratia excitans dividitur in ſufficientem, & efficacem. Gratia ſufficiens ſpecifice ſumpta eſt illa, quæ licet præbeat vires ſufficientes ad ponendum effectum, ad quem ultimate datur, non ponitur tamen defectu conſenſus ex parte hominis. Efficax vero eſt illa, quæ ſemper, & infallibiliter infert effectum ultimate intentum, & cooperationem liberi arbitrii. Utriuſque hujus Gratiæ meminit Scriptura: de Sufficienti 2. *ad Corinth.* 15. ibi: *Sufficit tibi Gratia mea*: & *ad Philipp.* 4. ibi: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*. Efficacem commemorat Ezechiel *cap.* 26. ibi: *Spiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*; & Paulus *ad Philippen.* 2. ibi: *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere*.

11 Homini lapſo datur interior Gratia mere ſufficiens, quæ defectu conſenſus liberi arbitrii fruſtratur effectu a Deo ultimate intento; *Eſt certiſſima* apud Catholicos contra Pelagianos, qui Gratiam omnem rejecerunt, & contra Calvinum, & Lutherum, qui omnem Gratiam, efficacem eſſe voluerunt,

& ita

Digitized by Google

& ita efficacem, ut voluntas juxta Calvinum nonniſi rapta, & neceſſitata operetur, immo juxta Lutherum, ut in actibus bonis mere paſſive ſe habeat nihil operando, & contra Bajum, & Janſenium, qui ultimus *lib. 3. de Gratia Chriſti cap. 3.* dicit Gratiam ſufficientem eſſe monſtrum quoddam ſingulare Gratiæ. Veritas noſtræ concluſionis patet clare ex pluribus locis Sacræ Scripturæ; *Iſaiæ* enim 5. ſic dicitur: *Habitatores Hieruſalem, & viri Juda judicate inter me, & vineam meam, quid debui ultra facere vineæ meæ, & non feci? Expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruſcas*, ubi, ut vides, populus habebat Gratiam interiorem, qua bene operari poterat; illa autem Gratia non erat efficax, quia non habuit effectum, quoniam loco uvarum, fecit labruſcas: ergo erat ſufficiens, adeoque homini lapſo datur interior Gratia mere ſufficiens, cui reſiſtitur; *Matthæi* 23. ſic habetur: *Hieruſalem, quæ occidis Prophetas, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos; & noluiſti*; *Iſaiæ* 65. *& ad Romanos* 10. ſic dicitur: *Tota die expandi manus meas ad Populum non credentem, & contradicentem*; *Proverb.* 1. *Vocavi, & renuiſtis*; *Actor.* 7. *Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis*; 2. *ad Corinth.* 6. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*, ex quibus aperte patet, dari Gratiam ſufficientem ad ſalutariter operandum, alias non poſſet juſte Scriptura viam ſalutis negligentes increpare, & patet etiam, non omnem Gratiam eſſe efficacem, nam inutiliter hortaretur Apoſtolus Corinthios, ne in vacuum Gratiam Dei recipiant. Hinc merito Innocentius X. in Conſtit. incip. *Cum occaſione*, damnavit ut hæreticam ſequentem propoſitionem Janſenii ſecundam in ordine: *Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*, & dict. Innocentii Conſtitutionem una cum aliis confirmavit, & innovavit Clemens XI. Conſtit. incip. *Vineam Domini Sabaoth*, ex qua damnata propoſitione aperte conſtat, & ſequitur, quod Gratiæ aliquando reſiſtatur, ſi autem reſiſtitur, non eſt efficax, adeoque tantum ſufficiens.

12 Nec valet objicere illud *Joan.* 6. ubi expreſſe dicitur: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*, quod D. Auguſtinus *lib. de prædeſtin. Sanctorum c.* 8. intelligit de tractione efficaci, adeoque Gratiam ſufficientem non dare poſſe ire ad Deum, & conſequenter eſſe ſuperfluam. Non valet, inquam, quia ſuppoſito, quod fiat ibi mentio tractionis efficacis, diſtinguitur antecedens. *Nemo poteſt &c.* abſolute loquendo, negatur antecedens: omnis enim habens Gratiam ſufficientem poteſt abſolute credere, & ſequi Chriſtum, cum nihil aliud requiratur ex parte Gratiæ. Nemo poteſt &c. ex ſuppoſitione quod Deus viderit non venturum, conceditur antecedens, ſed nihil inde contra nos.

Item non valet objicere illud *ad Romanos* 9. 13
ubi dicitur: *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*, quod non poſſet dici, ſi daretur Gratia, cui homo poſſet conſentire, vel diſſentire, quia in tali caſu eſſet etiam volentis. Non valet, inquam, quia reſpondetur diſtinguendo antecedens. Non eſt volentis ex propriis viribus, conceditur antecedens. Non eſt volentis quatenus gratia excitati, & adju-
ti, negatur antecedens. Item non valet obji- 14
cere, quod Deus nihil facit fruſtra, ſed fruſtranea eſt Gratia ſufficiens, cum nunquam habeat effectum, adeoque &c. Non valet, inquam, quia reſpondetur diſtinguendo minorem. Eſt fruſtranea ex parte Dei, negatur minor; ſemper enim habet effectum proximum, & generalem, ad quem Deus illam tribuit, qui eſt inſtruere homines de mediis neceſſariis ad ſalutem, ipſiſque præbere ſufficientem illius obtinendæ potentiam. Eſt fruſtranea ex parte hominis potentis, & nolentis ex ſua malitia ipſi aſſentiri, conceditur minor. Unde Gratia ſufficiens de ſe nobis bona eſt, utilis, proficua, medicinalis, cum det homini omnia, quæ ad actum primum completum ſunt neceſſaria, ita ut nihil aliud requiratur ex parte Dei, ut quis poſſit plane operari ſalutariter. Hinc merito Alexander VIII. die 7. Decemb. 1690. damnavit inter alia ſequentem propoſitionem 6. in ordine: *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam pernicioſa eſt, ſic, ut proinde merito poſſimus petere, a Gratia ſufficiente libera nos Domine.*

Gratia ſufficiens datur omnibus; *Eſt com-* 15
munis inter Catholicos contra Calvinum, & alios hæreticos, & habetur clare ex variis Scripturæ locis; *Joan.* enim 1. dicitur expreſſe: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Quod omnes Patres de lumine Gratiæ intelligunt; & ſignanter S. Auguſtinus *lib.* 1. *de Geneſ. contra Manich. cap.* 3. ubi ſic dicit: *Illud autem non irrationabilium animalium oculos paſcit; ſed pura corda, quæ Deum credunt, & ad ejus præcepta ſervanda convertuntur, quod omnes homines poſſunt, ſi velint, quia illud lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; *ad Rom.* 8. ibi: *Qui etiam proprio filio ſuo non pe-*

per-

percit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? 1. *ad Timoth.* 2. ibi: *Omnes homines vult . . . ad agnitionem veritatis venire*, & 2. *ad Tim.* 2. ibi: *Deus vult omnes homines ſalvos fieri; Pſ.* 18. ibi: *Non eſt qui ſe abſcondat a calore ejus; Ezech.* 22. ibi: *Nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reverti*, & ali-
16 bi ſæpe conſimiliter. Homo poteſt cum Gratia Divina, quæ oulli deeſt, omoia Dei præcepta obſervare; *Eſt communis* inter Catholicos contra hæreticos nuſtii temporis, & habetur ex S. Scriptura *Matth.* 11. ibi: *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve; Lucæ c.*1. de Zacharia, & Eliſabeth dicitur: *Erant juſti ambo ante Deum incedentes in omnibus mandatis, & juſtificationibus Domini*; 1. *Joan.* 5. ibi: *Mandata ejus gravia non ſunt; ad Philipp.* 4. ibi: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*, & ſæpe alibi conſimiliter.
17 Facienti quod in ſe eſt ex viiibus Gratiæ, Deus non denegat Gratiam; *Eſt communis*, & colligitur *ex Zach.* 1. ibi: *Convertimini ad me*, nempe per Gratiam prævenientem, *& convertar ad vos* pei Gratia ulteriures, & tandem per gratiam reconciliantem, & juſtificantem; Unde S. Thom. *in q. diſputat. q.* 14. *de Fide art.* 11. *ad* 1. ſic ait: *Si aliquis nutritus in Silvis, vel inter Bruta animalia ductum naturalis rationis ſequeretur in appetitu boni, & fuga mali, ſcilicet cum auxilio gratiæ, certiſſime eſt tenendum, quod & Deus per internam inſpirationem revelaret ea, quæ ſunt ad credendum neceſſaria, vel aliquem Fidei Prædicatorem ad eum dirigeret, ſicuti miſit Petrum ad Cornelium*, & idem S. Doctor *q.* 14. *de veritate art.* 11. *ad* 2. expreſſe dicit; *Si nos fecerimus, quod in nobis eſt, ut ſcilicet ductum naturalis rationis ſequamur, Deus non deficiet in eo, quod eſt*
18 *nobis neceſſarium*. Nullatenus autem poteſt homo ſolis naturæ viribus Gratiam actualem etiam ſalutis initialem conſequi. Eſt contra Pelagianos, & Semipelagiaoos, & habetur clare ex variis Scripturæ locis; *Joann.* 6. ſic dicitur: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*; Item *Joannis* 15. habetur: *ſine me nihil poteſtis facere*; 2. *Corinth.* 3. ſic dicitur: *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid a nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*, & ſimiliter alibi ſæpe; Unde S. Auguſtinus *lib.* 2. *contra duas Epiſt. Pelagian. cap. ult.* ſic expreſſe concludit: *Nemo poteſt bonum inchoare ſine Domino*, & S. Bernardus *tract. de Gratia, & liber. arbitr. verſ. finem* ſic præciſe dicit: *A Deo ſine dubio ſit ſalutis exordium, nec per nos, nec nobiſcum.*

Gratia æqualis poteſt eſſe reſpectu unius ſuf- 19
ficiens, & reſpectu alterius efficax: Colligitur clare ex S. Scriptura; *Matthæi* eoim 11. ſic præciſe habetur: *Væ tibi Corozaim, Væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sydone factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in Vobis, olim in cinere, & cilicio egiſſent pœnitentiam*, quibus verbis Chriſtus oſtendit, quod ſi Gratiæ eædem, quæ ſunt conceſſæ habitantibus Corozaim, & Bethſaidæ, conceſſæ fuiſſent Tyriis, & Sydoniis, certe cum illis egiſſent pœnitentiam, adeoque eadem Gratia fuiſſet efficax reſpectu Tyriorum, & ſufficiens reſpectu alio-
rum. Immo aliquando convertuntur illi, qui 20
minoiem habent Gratiam, & non convertuntur, qui majorem habent, ut colligitur *ex Matth.* 12. ubi Chiiſtus Judæos reprehendens dicit; *Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ*: Jonæ autem prædicatio fuit minor Gratia in Ninivitis, quam in Judæis multa, & maxima Dei auxilia, adeoque Ninivitæ cum minoii gratia converſi ſunt, & non Judæi cum majori. Tum quia certum eſt, aliquos ſuperiores Angelos cecidiſſe, minores vero perſeveraſſe in Gratia; Gratia autem fuit major in ſuperioribus, cum Gratia Angelis data ſit cum proportione ad naturam. Sic etiam probabile eſt, Judam accepiſſe majores Gratias pluribus prædeſtinatis.
Hinc deducitur Gratiam in actu ſecundo red- 21
di efficacem per cooperationem voluntatis humanæ elevatæ per Gratiam adjuvantem, uti colligitur *ex* 2. *ad Corinth.* 6. ubi Apoſtolus clamat nobis, ne in vacuum Gratiam Dei recipiamus; ibi: *Exhortamur, ne in vacuum Gratiam Dei recipiatis*; quibus verbis videtur clare monere, ut demus efficaciam Gratiæ, adeoque pendet a cooperatione noſtra, non quidem nuda, ſed elevata per Gratiam adjuvantem, & hoc eſt conforme Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *can.* 4. ubi aſſeritur, eſſe in poteſtate liberi arbitrii conſentire, vel diſſentire vocationi; ſic enim liberi arbitrii cooperatio reddit Gratiam efficacem, & concordat ratio, quia non alia ratione Gratia in actu ſecundo dicitur efficax, niſi quia voluntas conſentit, & non aliunde eſt inefficax, niſi quia voluntas diſſentit, adeoque &c. Dicitur autem notaoter *Gratia in actu ſecundo*, quia efficacitas Gratiæ poteſt ſpectari in actu primo, hoc eſt, in quantum poteſt habere ſuum effectum, & ſic Gratia habet efficacitatem in actu primo

ab

ab ipſo Deo, qui ideo concedit illam homini, ut per illam operetur voluntas noſtra. Et poteſt etiam conſiderari in actu ſecundo, in quantum ſcilicet ſuum effectum obtinet, & de efficacitate Gratiæ ſic ſumpta in actu ſecundo procedit concluſio.

23 Gratia divina non neceſſitat voluntatem humanam ad bonum, nam voluntas gratiæ reſiſtere poteſt; *Eſt communis* inter Catholicos contra Calviniſtas, Lutheranos, & Janſeniſtas, & habetur clare ex Sacræ Scripturæ locis; *Proverb.* 1. ibi: *Vocavi, & renuiſtis*; *Actorum* 7. ibi: *Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis*; *ad Romanos* 10. ibi: *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem*; *Matth.* 23. ibi: *Quoties volui congregare filios tuos* . . . *& noluiſti?* 2. *ad Corinth.* 6. ibi: *Exhortamur ne in vacuum Gratiam Dei recipiatis*; *Geneſ.* 4. ibi: *ſub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius*; *Eccleſiaſtici* 31. ibi: *Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus*, & ſæpe alibi conſimiliter. Accedit ratio; quia ſi homo non eſſet liber, non poſſet mereri, nec demereri, nec præmiari, nec puniri; quare Scotus *in* 1. *diſt.* 39. inquit, *negantes libertatem exponendos eſſe tormentis, quouſque credant poſſibile eſſe eos non torqueri*. Hinc Innocentius X. in Conſtitut. incip. *Cum occaſione*, damnavit ut hæreticam ſequentem Janſenii propoſitionem, ſecundam in ordine: *Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*, & ut falſam, & hæreticam damnavit etiam hanc ſequentem, quartam in ordine: *Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas re-*
24 *ſiſtere, vel obtemperare*. Reliqua de Gratia quære apud Theologos.

Appendix Prima.

In *Articulo de Chriſti Gratia plura in Auctore deſiderantur; & quæ expoſita ſunt, unius Scotiſtarum Scholæ opiniones indicant, & inter hæreticos ſtabilire videntur Auctores illos Catholicos, qui negantes dari gratiam ſufficientem obcæcatis, & obduratis, hanc dari omnibus negant; ac præterea talia argumenta ab eodem adhibita ſunt, ut quis ſuſpicari facile poſſit, reprehendere eum voluiſſe Thomiſtarum, & Auguſtinianenſium de gratia efficaci opiniones. Hac de cauſa duas haſce addidi Appendices: In hac prima de vitio, atque eorum crimine agam, qui Bajaniſmi, & Janſeniſmi catholicas opiniones inſimulant; in altera vero principaliores opiniones deſignabo, quæ notari erroris nequeunt.*

VEnio itaque ad grave eorum crimen explicandum, qui Thomiſtas, Auguſtinianos, & Theologos ſaniores morum regulas
edocentes, Janſeniſmi accuſant. Principio ve- 25
ro ſtatuo, gravem eſſe culpam in re gravis momenti Apoſtolicæ Sedi non obtemperare, ejuſque præcepta ſub onere ſanctæ obedientiæ, & ſub graviſſimis pœnis impoſita palam contemnere. Id enim Catholicis eſt omnino exploratum. Videamus modo Apoſtolicæ Sedis Decreta, & Conſtitutiones. Mitto latas in cauſa Baii Conſtitutiones, atque rem ex Innocentii XI. decreto exordior. Is itaque die 2. Martii anni 1679. *omnibus in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit, ut tam in libris imprimendis, ac MSS. quam in theſibus, diſputationibus, ac prædicationibus, caveant ab omni cenſura, & nota, nec non a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a Sancta Sede re cognita ſupra iiſdem propoſitionibus judicium pro-*
feratur. Deinde Innocentius XII. die 6. Ja- 27
nuarii anni 1694. decreto ſuo ſancivit, *ne quis traducatur invidioſo nomine Janſeniſmi, niſi prius legitime conſtiterit, aliquam ex quinque propoſitionibus docuiſſe ac tenuiſſe*. Vides Apoſtolicæ Sedis præcepta. Parent ne decretis, præceptiſque hujuſmodi, qui Thomiſtas, Auguſtinianos, ac Theologos eorum opinionibus non faventes Janſenianos palam prædicant? Sed rem
perſequamur. Satis nota eſt celeberrima Con- 28
ſtitutio, quæ incipit *Unigenitus*. Cum ea promulgata nonnulli Queſnellianiſmi, & Janſeniſmi inſimulare cœpiſſent aſſertores gratiæ per ſe efficacis, ac ſaniores morum regulas edocentes, re ad Clementem XI. Pont. Max. delata anno 1718. v. Kalendas Septembris Conſtitutionem edidit, cujus initium eſt *Paſtoralis*, in qua ad eos coercendos, qui Scholarum opiniones cum damnatis in Bulla *Unigenitus* propoſitionibus confundebant: *Cæterum*, inquit, *in hoc ipſo præpoſtero judicio conſuetum calumniandi modum non derelinquunt; niſi enim excæcaret eos malitia eorum, ac niſi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent, ſententias illas, ac doctrinas, quas ipſi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam, & libere in Catholicis Scholis, etiam poſt editam a nobis memoratam Conſtitutionem ſub oculis noſtris doceri, atque defendi, illaſque pro-*
pte-

Digitized by Google

pterea minime per eam fuiſſe proſcriptas. Verum ſupercecidit ignis contentionis, & non viderunt ſolem lucidiſſimæ veritatis. Cum vero hæc ſatis non fuerint ad eos compeſcendos, qui partium ſtudio incitati, atque ſuperbiæ ſpiritu ducti, proprias alienis opinionibus præponere, & de adverſariis victoriam, ac veluti reportatum triumphum canere ſtudent; Clemens XII. die 2. Octobris anno 1733. novam Conſtitutionem edidit, quæ incipit, *Apoſtolicæ providentiæ officio*, in qua celeberrimæ Conſtitutionis *Unigenitus* mentione præmiſſa, in hunc modum loquitur; *Nos paterna quoque ſollicitudine inhærentes magnopere dolemus, tenebras a diſſenſionis filiis offuſas nondum ex quorumdam mentibus ſatis eſſe diſcuſſas, ſed pleroſque etiam nunc intolerabili pertinacia contendere, cenſuræ laudatæ Conſtitutionis doctrinam Sanctorum Auguſtini, & Thomæ de divinæ Gratiæ efficacia eſſe perſtrictam. Ut igitur nullas charitatis partes ad revocandos errantes nobis reliquas faciamus, univerſis, & ſingulis Chriſtifidelibus, quacumque dignitate, etiam Epiſcopali, & majori fulgentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, & ſub canonicis pœnis mandamus, ne diſputantes, aut docentes, ſive in Scholis, ſive in concionibus, ſive ſcriptis editis, ſive aliter propoſitiones defendant, aut enuncient, quæ antedictas Novatorum calumnias firmare, & promovere poſſint; Mentem tamen eorumdem Prædeceſſorum perſpectam habentes, nolumus aut per noſtras, aut per ipſorum laudes Thomiſticæ Scholæ delatas, quas iterato noſtro judicio comprobamus, & confirmamus, quidpiam eſſe detractum cæteris Catholicis Scholis diverſa ab eadem in explicanda divinæ gratiæ efficacia ſentientibus, quarum etiam erga hanc Sanctam Sedem præclara ſunt merita, quominus ſententias ea de re tueri pergant, quas hactenus palam, & libere ubique etiam in hujus Almæ Urbis luce docuerunt, & propugnarunt. Quamobrem fel. record. Pauli V. & aliorum prædeceſſorum noſtrorum ad reſtringendum diſſenſionum fomitem veſtigia proſequentes, & ſaluberrima mandata renovantes, auctoritate quoque noſtra omnibus, & ſingulis ſuperius expreſſis interdicimus, & prohibemus ſub iiſdem pœnis, ne vel ſcribendo, vel diſputando, vel aliaqualibet occaſione Notam, aut cenſuram ullam theologicam iiſdem Scholis diverſa ſentientibus inurere, aut eorum ſententias conviciis, aut contumeliis inceſſere audeant, donec de iiſdem controverſiis hæc Sancta Sedes aliquid definiendum, ac pronunciandum cenſuerit. Pacem ſiquidem, quam cum veritate diligendam Dominus præcipit, inter Catholicæ Eccleſiæ filios fovere, & communire debemus, & curamus, ut conjunctis diverſarum licet Scholarum ſtudiis firmius ſit adverſus erroris inſidias præſidium.*

Accedunt etiam Litteræ in forma Brevis 29
Benedicti XIII. ad univerſos Fratres Ordinis Prædicatorum adverſus calumnias doctrinæ SS. Auguſtini, & Thomæ intentatas, quarum initium eſt, *Demiſſas preces*. In iis itaque habetur: *Eos qui Conſtitutione* Unigenitus *damnatam Auguſtinianam, & Thomiſticam doctrinam aſſeverant, Apoſtolicæ auctoritati detrahere:* atque ita concluditur: *Magno igitur animo contemnite, dilecti Filii, calumnias intentatas ſententiis veſtris de Gratia, præſertim per ſe, & ab intrinſeco efficaci, ac de gratuita Prædeſtinatione ad gloriam ſine ulla prævisione meritorum, quas laudabiliter hactenus docuiſtis, & quas ab ipſis Sanctis Doctoribus Auguſtino, & Thoma ſe hauſiſſe, & Verbo Dei, ſummorumque Pontificum & Conciliorum decretis, & Patrum dictis conſonas eſſe commendabili ſtudio Schola veſtra gloriatur. Cum igitur bonis, & rectis corde ſatis conſtet, ipſique calumniatores, niſi dolum ſequi velint, ſatis perſpiciant, SS. Auguſtini, & Thomæ inconcuſſa, tutiſſimaque dogmata nullis prorſus antedictæ Conſtitutionis cenſuris eſſe perſtricta: ne quis in poſterum eo nomine calumnias ſtruere & diſſenſiones tenere audeat, ſub canonicis pœnis diſtricte inhibemus. Pergite porro Doctoris veſtri opera Sole clariora ſine ullo prorſus errore conſcripta, quibus Eccleſiam Chriſti mira eruditione clarificavit, inoffenſo pede decurrere, ac per certiſſimam illam Chriſtianæ doctrinæ regulam ſacroſanctæ Religionis veritatem, incorruptæque diſciplinæ ſanctitatem tueri, ac vindicare &c.*

En Apoſtolicæ Sedis decreta, præcepta, ac 30
latas in contemptores pœnas. At quæ ſub præcepto, & in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub canonicis pœnis vetita ſunt, ea gravem præ ſe obligationem ferre, nemo ignorat. Ita vero Apoſtolica Sedes vetat Janſeniſmi notare opiniones, quæ in Scholis a Thomiſtis, & Auguſtinianis traduntur, quæ palam Romæ ſub Pontificis oculis docentur, & propugnantur, & quæ ab Auctoribus Catholicis proponuntur, dummodo per legitimam cauſam probatum non ſit, ſenſum illas involvere damnato-
rum errorum. Quis ergo non videt, peccare 31
eos, qui invidioſis hujuſmodi nominibus viros catholicos traducant, ac publicos etiam eſſe Apoſtolicæ Sedis contemptores?

At convicia, & calumniæ hujuſmodi non 32
ſolum inobedientiæ, & contemptus Apoſtolicæ

cæ Sedis reatum habent, ſed injuriam maxi-
mam ſecum ferunt, ac alia quamplurima,
quæ peccatum augeant. Nam crimen hære-
ſeos maximum eſt, ac maximam ſecum fert
infamiam. Ergo graviſſima viro præſertim
Eccleſiaſtico, vel Regularium Ordini injuria
fit, dum hæreticus prædicatur, & graviſſi-
33 mum peccatum hujuſmodi convicium eſt. Ac-
cedit præterea odium, quod inde ſequitur, &
publicæ inter Eccleſiaſticos viros inimicitiæ,
atque lites, quæ res Populo Chriſtiano ſunt
maximo ſcandalo, atque hæreticis occaſionem
præbent contemnendi Eccleſiam Catholicam,
fidemque Orthodoxam. Quænam vero etiam
apud benigniores Theologos doctrina eſt, quæ
a graviſſima culpa mala hæc valeat excuſare?
Non ſolum enim charitas in re graviſſima,
ſed etiam juſtitia manifeſte læditur, ut ex iis,
quæ de Charitate & Juſtitia diſputata ſunt,
manifeſtum eſt.

34 Dicet vero aliquis, non poſſe opiniones il-
las cenſura notari, ſed fas eſſe Theologo, qui
in oppoſita ſententia verſetur, Thomiſticas,
vel Auguſtinianas opiniones ita confutare, ut
ex earum opinione Bajaniſmum, vel Janſeniſ-
mum conſequi argumentetur. Ut enim cuique
licet omni argumentorum genere contrarias
opiniones refellere, ac proprias tueri, ita et-
iam licitum cuique erit ob abſurda, quæ in-
de ſequerentur, opiniones illas rejicere, quia
veris illis conſtitutis, vera quoque adſtruere
oporteret Baii, Janſenii, Queſnelliique theſes.

35 Non nego, licite id fieri poſſe, immo &
quandoque hujuſmodi oppoſitiones plurimum
conferre cenſeo ad exponendum Catholicum
dogma, & ad aperiendum, explicandumque
diſcrimen, quod inter damnatas ab Eccleſia
propoſitiones, & Catholicorum opiniones in-
36 tercedit. Quamobrem, ſi ſervatis Charitatis
legibus, ac eo tantum animo hujuſmodi argu-
menta urgeantur, ut veritas magis magiſque
clareſcat, & ut certi inter damnatam doctri-
nam, atque orthodoxas opiniones limites de-
regantur, laude digni Theologi haberentur.
37 Sed ſi fallaces illas ratiocinationes, quas ad-
hibent, tanti faciant, ut certos ſe eſſe jacti-
tent, opiniones illas, Bajanas, Janſenianaſ-
que eſſe, atque ita prædicent, tum peccant
revera contra Apoſtolicæ Sedis præceptum, &
Apoſtolicam Sedem contemnunt, cum pluris
faciant privatam eorum opinionem, quam il-
lius judicium, & mandatum: peccant etiam
contra charitatem, & juſtitiam, quia lædunt
quam maxime famam proximi ſui, illumque
ad odium, & diſſidia talia provocant, ut ma-
xima inde in Chriſtiano Populo ſcandala e-
quantur; ac demum Catholicæ Religioni plu-
rimum obſunt, tum ob honorem, quem præ-
bent damnatis ſectis, dum cum iiſdem Theo-
logos noſtros ſentire prædicant, tum ob deri-
ſionem, cui apud illas ſectas exponunt judi-
cium Eccleſiæ, quod veluti iniquum traduci-
tur, quaſi in illis damnaſſet, quod in aliis to-
lerat, ac aperte permittit; tum denique,
quia ita difficiliorem faciunt errantium con-
verſionem. Hæc vero tanti mihi momenti 38
ſemper viſa ſunt, ut non modo convicia hæc,
ſed etiam hujuſmodi argumentandi rationem
horruerim. Neque enim facile fieri poſſe cen-
ſeo, ut ita argumentando ſcandalum apud
ſimpliciores præcavere poſſit, & ut animus in
eo, qui ita agit, deſit in opinionem contra-
riam, illiuſque aſſertores invidiam concilian-
di. Accedit etiam, argumenta hujuſmodi me- 39
ra eſſe ſophiſmata, poſita jam definitione Ec-
cleſiæ, quæ decrevit opiniones illas a damna-
tis erroribus eſſe omnino diverſas. Ecquis
enim ignoret, in re Theologica purum pu-
rumque ſophiſma eſſe ratiocinium illud, quo
probari quid jam contenditur, quod judicio
Eccleſiæ adverſetur? Quis ergo dicat non per-
verſe agere, qui uſu ſophiſmatum violant
charitatem, ſcandala creant, & ad minus pe-
riculo ſe ſe exponunt lædendi in re graviſſi-
ma famam proximi, & contemnendi Eccle-
ſiam?

Denique muneri deſunt ſuo Scholaſtici illi, 40
qui hujuſmodi ratiocinandi rationem adhibent.
Nam Scholaſticæ Theologiæ inſtitutum, ac
Theologi officium eſt explicare orthodoxa dog-
mata, Novatorum adverſus ea ſophiſmata ſol-
vere, ac diſcrimen oſtendere, quod inter pro-
ſcriptos errores, & catholicorum opiniones in-
tercedit; Hac enim unice de cauſa Theologia
Scholaſtica utilis dici poteſt; quodnam enim
aliud eſt bonum, quod ejus uſu Religioni, at-
que Eccleſiæ afferri poſſit? Numquid ingenii
oſtentatio, glorioſa apud homines, aut ſeria
occupatio, quæ otium excludat? At priora duo
Eccleſiæ malum potius, quam bonum affe-
runt, tertium vero inutile prorſus eſt, niſi
ex occupatione illa quidpiam erui valeat, quod
Religioni proſit. Age vero, qui tanto conatu
ſtudent Thomiſticas, vel Auguſtinianas, aut
aliorum Catholicorum hominum opiniones Jan-
ſenianas oſtendere, an non potius confundere
orthodoxas opiniones cum erroribus videntur,
quam diſcrimen detegere, & explicare? An
non favent potius, quam noceant errori pro-
ſcripto, dum illum cum Catholici hominis
op-

Digitized by Google

opinione confundendo , occaſionem Novatori-
bus præbent ſub velo orthodoxæ opinionis te-
gendi errores , ac hæreſes ? Ubi tunc eſt bo-
num, quod Eccleſiæ affert Theologia Schola-
ſtica? Nam ita potius errori , quam veritati
41 catholicæ præſidio eſt . Nec dici poteſt , ob-
ſcuram hac in re materiam eſſe ; etenim Ec-
cleſiæ definitio, quæ Scholarum opiniones im-
42 munes ab errore declarat, perſpicua eſt. Theo-
logi Thomiſtæ, & Auguſtiniani perſpicue ex-
plicant diſcrimen inter proprias, & damnatas
ſententias, atque id egregie quoque tueutur .
Ut ii ergo id faciunt , cur conjunctis viribus
adverſus errorum inſidias ex horum etiam
principiis agere Theologi reliqui non pote-
runt ? Ita ſane prudentiores omnes faciunt ,
dum contra Semipelagianos diſputando , eos
conſtitura quoque *ſcientia media* confutant ,
etſi hæc hujus aliquando erroris inſimulata
fuerit. Quare ergo Thomiſtica , vel Auguſti-
niana , aut quacumque alia conſtituta hypo-
theſi refellendi non erunt Lutherani, Janſenia-
nique ? Hac via Catholicorum honori, Eccle-
ſiæque bono conſulitur, & conjunctis viribus,
ut Apoſtolica Sedes jubet, hæreſes impugnan-
tur. Hæc quantum ad Monitum ; quoad ex-
plicationem Catholicarum opinionum, earum-
que a Janſeniano errore diſcrimen , vide ſe-
quentem Appendicem.

Appendix altera .

*In qua diſcrimen oſtenditur inter Catholicas opi-
niones, & Janſenianam hæreſim ; Ut vero cla-
rior res fiat, exponuntur varii hominis ſtatus ad
Gratiam comparati.*

43 STatus hic ſumitur pro conditione illa, ſub
qua humana Natura ad ſuum ultimum fi-
nem juxta providentiæ leges comparata conci-
pitur: quo ſenſu ii, qui ultimum finem poſſi-
dent, eoque fruuntur, in ſtatu termini; qui ve-
ro per virtutes, ac bona opera ad illud perve-
nire contendunt, in ſtatu viæ poſiti dicuntur.
44 Dum hominem ſpectamus veluti in via poſi-
tum, per quam juxta providentiæ ordinem ad
finem pervenire ſtudeat, triplicem diſtinguimus
ipſius ſtatum ; hoc eſt , innocentiæ, naturæ
lapſæ, & naturæ per Chriſti gratiam repara-
45 tæ . Status innocentiæ ille eſt , in quo fuit
Adamus a Deo poſitus a doloribus, miſeriis ,
ac morte immunis, cum ea naturæ integrita-
te , per quam ſenſus affectuſque perfecte ra-
tionis imperio ſubeſſet , & cum originali ju-
46 ſtitia ac gratia ſanctificante . Status naturæ
lapſæ miſera eſt illa Adami poſterorum condi-
tio , qui nondum per Baptiſmum ab origina-
tia, quæ ex eodem Adamo trahitur, culpa li-
berati ſunt . Status denique naturæ reparatæ 47
is eſt, in quo ſunt homines Chriſti gratia li-
berati, & redempti. Atque ii ſtatus ſunt, in
quibus revera homo aut fuit , aut nunc eſt .
Diſputari quoque ſolet de ſtatibus , qui non
fuere , ſed eſſe poſſint , qui poſſibiles appel-
lantur, & inquiri . I. Num poſſibilis ſit ſta- 48
tus puræ naturæ, in quo homo ſine vitio, &
ſine gratia eſſet, ſubjectus tamen infirmitati-
bus, aliiſque miſeriis, quibus nunc ſumus ob-
noxii? II. Num poſſibilis ſit ſtatus naturæ in- 49
tegræ , in quo ſupernaturali auxilio careret
homo , nec ad ſupremam eſſet beatitudinem
elevatus , ſed iis naturæ præſidiis donaretur ,
quibus immunis fieret a noſtris miſeriis , ac
per naturales virtutes iis reſpondentem beati-
tudinem comparare ſibi poſſet ? III. Denique 50
num poſſibilis ſit ſtatus naturæ lapſæ , non
reparandæ, in quo fuiſſet homo poſt Adæ pec-
catum , ſi Deus infinita ſua miſericordia eum
non liberaſſet . De iis ergo ſtatibus primum
dicendum eſt.

Atque a recenſendis proſcriptis erroribus 51
exordior . Pelagiani initio V. Eccleſiæ ſæculi
negantes Originale peccatum, Adamum dixere
ita a Deo conditum , ut nunc homines na-
ſcuntur , ſine ullo naturæ adjutorio , & ſine
ſupernæ gratiæ auxilio. Horum hæreſim exci- 52
tavere iterum ſextodecimo ſæculo Sociniani ,
originariam culpam negantes , ac docentes
Adamum mortalem , ac iis omnibus obno-
xium conditum fuiſſe miſeriis, quibus nos pre-
mimur. Iis proxime accedunt Arminiani, qui 53
juxta Limbrochii explicationem , in Adamo
nullum ſupernaturale donum , nullamque in-
debitam prærogativam cognoſcunt, licet ſcien-
tia aliqua ei in illo ſtatu neceſſaria donatum
fuiſſe aſſerant , eaque rectitudine , qua nec
inordinate concupiſceret, nec concupiſcere poſ-
ſet ; quia cum lex tunc non eſſet , liberrimus
voluntatis uſus ſine culpa erat; Et licet con-
tra Pelagianos, ac Socinianos doceant, a mor-
te futurum fuiſſe immunem , virtute fructus
arboris vitæ , quo in Paradiſo uti potuiſſet ,
ſtatuunt nihilominus , hominem viribus natu-
ræ, quas etiam in præſentia habet , Deo ul-
timo fini , ac ſuperno bono proportionatum
eſſe , ac ad illius poſſeſſionem pervenire poſ-
ſe ; & Adamum peccato ſuo , ſecluſo pravo
exemplo, nihil prorſus homini nocuiſſe.

Contra vero Calvinus, Lutherus, Bajus, Jan- 54
ſenianique, hominem ob Adami peccatum, ita
vitia-

Digitized by Google

vitiatum in natura, ac depravatum effutiunt, ut non tantum quælibet indebita in eo prærogativa deſideretur, ſed etiam naturales, ac propriæ ipſius virtutes, ac perfectiones, quibus ante illius peccatum Deo ita proportionatus erat, ut ſolis naturæ viribus cognoſcere, amare, ac bono libertatis uſu facile Deum conſequi potuiſſet. Dicam paucis, omnia conceſſa Adamo bona, integritatis, juſtitiæ, innocentiæ, quibus a paſſionibus, infirmitate, ac morte immunis erat, & facile virtutem ſectari, ſancteque vivere poterat, naturæ fuiſſe
55 proprietates, & appendices tradunt. In eo ergo cum Pelagianis, Socinianiſque conveniunt, quod hominem omni bono ſpirituali, ac ſuperna gratia deſtitutum, initio a Deo conditum aſſerant, & quod ſolæ ei naturæ vires ad finis conſecutionem ſufficerent; diſſident vero, quia nunc nonnullis naturæ proprietati-
56 bus, & perfectionibus ſpoliatum aſſerunt. Ita vero Calvinum docuiſſe, verba hæc ſatis aperte declarant, quæ a Bellarmino recenſentur *de Gratia primi hominis cap.* 1. *Ergo animam hominis Deus mente inſtruxit, qua bonum a malo, juſtum ab injuſto diſcerneret; ac quid ſequendum, vel fugiendum ſit praeunte rationis luce videret. Huic adjunxit voluntatem, penes quam eſt electio. His præclaris dotibus excelluit prima hominis conditio.* Vides nullam fieri ſupernaturalis gratiæ mentionem, ſed libertatis tantum per peccatum amiſſæ, & naturalis cognitionis per iſtud obtenebratæ, ut ipſe alibi exponit; Lutherus vero *Commentar. in* 3. *Geneſ.* caput clarius loquitur, quia poſtquam dixit, *juſtitiam non fuiſſe quoddam donum, ſed fuiſſe vere naturalem, ut natura Adæ eſſet, diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum*, ſubdit, *Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale eſt, quod oculi lumen recipiant*. Et infra: *Porro hæc probant, originalem juſtitiam eſſe de natura hominis: ea autem per peccatum amiſſa, non manſiſſe inte-
58 gra naturalia, ut Scholaſtici delirant*. In eamdem abiere hæreſim Bajus, ejuſque ſectatores. Vide Baji propoſitiones circa gratiam Angelorum, & primi hominis, 1. 3. 7. 9. 21. 23. 24. 27. 65. 66. in quibus aſſerit, Angeli, primique hominis *merita* non recte vocari *gratiam*; felicitatem, quam conſecuti ſunt Angeli, quamque perſeverando aſſecutus eſſet Adam, non *gratiam*, ſed *mercedem* fuiſſe; *merita* primi hominis *munera* fuiſſe creationis, ac exaltationem humanæ *naturæ* in divinæ conſortium, ideſt juſtitiam, & ſanctificationem, ſive in filii Dei adoptionem, naturalem dicendam eſſe, non ſupra naturæ ordinem, atque indebitam; naturalem itidem, ſive juxta naturæ conditionem fuiſſe immortalitatem. Denique irridet Theologos ajentes, Adamum ſupernaturalibus, & gratuitis donis ac auxiliis indiguiſſe, ut fide, ſpe, & charitate Deum coleret.
Hæc vero cum ita ſe habeant, quis non vi- 59
det, Bajum cum Calvino, ac Luthero ſenſiſſe, hominem a Deo initio formatum cum debitis ipſius naturæ perfectionibus, ea fuiſſe mente, ac libertate præditum, qua bonum malumque diſcernere, ſancte vivere, ac æternam adipiſci beatitudinem potuiſſet, ſi vellet, quave perfecte corpus, ejuſque motus deprehenderet, ac nutu ſuo facile regeret; corpus denique habuiſſe, nec infirmitatibus, nec morti obnoxium? Ita ſane ipſius ſententiæ declarant, atque ita expoſitæ illæ fuere a celebrioribus Theologis, ſcilicet a Bellarmino *de Grat. primi hominis lib.* 1. *cap.* 1. ab Aloyſio Turriano *in tract. contra Bajum cap.* 1. §. 1. a Vaſqueſio, a Suareſio *proleg.* 6. *de Grat. cap.* 2. *n.* 5. a Ripalda, Goneto, Eſtio, Franciſco
Macedo, aliiſque. Hoc vero poſito, quis non 60
videt, turpiter eos errare, qui cenſeant, cum Bajo ſentire, negantes poſſibilem ſtatum puræ naturæ, quia hic *propoſ.* 55. dixerat: *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur*? Nam Bajus puram naturam hominis eam credidit, quæ in Adamo fuit, nunc vero non puram, ſed depravatam, vitiatam, ac in naturalibus corruptam ob peccatum eſſe, & a Deo vitiatam fieri non potuiſſe naturam aſſerit. At qui negant inter Catholicos, naturam puram a Deo creari potuiſſe, ex aliis principiis id eruunt, quæ non ſunt improbata, ut infra oſtendemus. Redeo nunc ad rem.

Neque dubitari poteſt, quin in eadem cum 61
Bajo hæreſi fuerit Janſenius damnati illius ſyſtematis propugnator acerrimus, cum recenſendo Adamiticæ culpæ conſectaria ea doceat, quæ ex pravis Baji principiis ſequuntur, de quibus
infra dicemus. Interim indicare ſufficiat Queſ- 62
nellianas illas theſes, quæ eumdem errorem præſeferunt. Sunt vero 34. 35. 36. 37. in quibus declarat, Adami gratiam, quæ ſequela fuit creationis, debitam adhuc integræ naturæ fuiſſe, & humana dumtaxat produxiſſe merita; ac diſcrimen deſignando, quod gratiam ſtatus innocentiæ, atque Chriſti gratiam intercesſit, ait, illam quemque *in propria perſona* recipere debuiſſe, hanc vero *in perſona Chriſti*; ac illam, ſanctificando hominem in ſemetipſo, fuiſſe *ei proportionatam*; hanc vero, nos

Digitized by Google

nos in Chriſto ſanctificando, omnipotentem eſſe, ac Dei Unigenito Filio dignam. Quæ ſane perſpicue deſignare videntur, voluiſſe Queſnellium adſtruere integritatem, ac ſanctitatem, cæteraſque Adami prærogativas, naturæ nondum per culpam depravatæ, nſeparabilem conditionem, ac debitas proprietates fuiſſe. Id vero ne gratis videatur aſſertum, celebres nonnullos Theologos indicandos cenſui, qui rem ita explicaverunt. Vide Jacobum Fontanam *tom. 1. Conſtitut. Unigenitus propugnatæ pag.* 747. *& ſeq.* Inſtructionem editam, ac probatam poſt comitia Cardinalium, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Galliæ anno 1714. Henricum Cardinalem Biſſy *in tractat. Theologico adverſ. Queſn. &c.* Gregorium Selleri S. R. E. Card. in principio *Tomi VI.* alioſque Theologos.

63 Habes itaque hæreſes contra Catholica de ſtatu innocentiæ dogmata, quæ credere nos cogunt, Adamum in illo fuiſſe ſtatu poſitum, ſupernaturali gratia inſtructum, per quam in ſanctitate & juſtitia conſtituebatur, & a morte, miſeriiſque immunem; nec denique concupiſcentiæ, & paſſionibus ſubjectum, cum affectus rationis imperio omnino ſubditi eſſent.

64 Dum hæc intacta maneant, nil eſt quod in Scholaſticorum opinionibus reprehendas, quæ verſantur, vel circa inſtans, in quo fuit illi gratia collata vel circa diſtinctionem originalis juſtitiæ a charitate; vel circa neceſſitatem originalis gratiæ per ſe efficacis, ultra ſufficientem, vel circa naturam habitus ſupernaturalis auxilii, aliudve ſimile. Dum enim ſtatuas habuiſſe ſupernaturale auxlium, ſine eo nil agere potuiſſe, quod ad æternam felicitatem conferret, ac liberum ſub hoc auxilio manſiſſe, Fides noſtra ſarta tecta ſervatur, ſive dicas, gratiam ſanctificantem habuiſſe, & ſufficientem qua bene agere poſſet, ſi vellet; ſive auxilium efficax ultra ſufficiens ad ſalvandam dependentiam a Deo, neceſſarium ei fuiſſe ad agendum opineris; ſive putes ſupernam dilectionem divinitus eidem inſpiratam, ac in eo permanentem charitatem fuiſſe, qua ſanctus Deoque charus eſſet, & qua, ſi vellet, bene agere, ac in accepta juſtitia perſeverare potuiſſet, quin etiam novo auxilio adjuvaretur, ſive alio modo Scholaſticis etiam ignoto explices inhærentem, aut permanentem in eo ſanctitatem, & juſtitiam, & ſupernum adjutorium, ſine quo bene agere, ac perſeverare non poterat. Idem de integritate, aliiſque privilegiis dicas; nam modo rationis in affectus imperium adſtruas, ac immunem illum a morte fuiſſe concedas, nil vetat, quominus vel in gratia ſupernaturali, vel in naturali rectitudine vim illius imperii conſtituas, & quominus una, vel altera hypotheſi, qua id contigerit ratione, demonſtres; ſicut liberum cuique eſt inveſtigare, quo modo ab infirmitatibus, & morte futurus fuiſſet immunis, dum tamen legem fateatur, qua a moriendi neceſſitate liberabatur.

Pauca nunc de ſtatu puræ naturæ dicemus, 65 idque ex eo quod Sporerius, ſive illius ſupplementi auctor, aliique confidenter aſſerant, Bajanos, Janſenianoſque eſſe, qui hunc poſſibilem negant, ſed ducti principiis ſuperius a nobis expoſitis, quæ ſunt hæreſeos ab Eccleſia notata. Si ergo Theologi ſunt, qui principia 66 illa improbent, ac alia via adſtruere conentur, vel Deum hominem concupiſcentiæ rationi rebelli ſubjectum condere initio non potuiſſe, vel debuiſſe etiam illum ſupernaturali gratia donare, cur damnati erroris contra Apoſtolicæ Sedis ſententiam arguuntur? Sunt vero quam plures, qui hominem fieri potuiſſe, qualisnunc naſcitur, negent, ac nonnulli etiam, qui attenta divina providentia, nequidem ſine gratia condi poſſe propugnent. Ex iis autem nemo cum Janſenianis convenit in damnatis erroribus. Ii enim, ut vidimus, integritatem juſtitiamque originalem, & ſanctitatem debitas naturæ proprietates adſtruebant. Contra vero Auguſtiniani, aliique Theologi Orthodoxi, hæc indebita homini eſſe, ac ſanctitatem gratuitum donum ſupernaturale fatentur; Negant vero poſſe hominem fieri concupiſcentiæ ſubjectum; quia hanc effectum peccati, ad peccatum inclinantem, & contra naturam eſſe hominis rationalis juxta SS. Auguſtinum, & Thomam opinantur. Quid vero in hoc eſt revelationi, ac definitioni Eccleſiæ contrarium?

Dicent fortaſſe, damnatam eſſe Baji pro- 67 poſitionem, quæ hominem fieri potuiſſe negat, ſicut nunc naſcitur. Sed jam dixi, quo 68 ſenſu hæc proſcripta fuerit, ac celebriores Theologi aſſerunt, hanc unam ex illis eſſe, quæ aliquo pacto defendi poſſunt, licet attentis Baji principiis jure meritoque proſcripta in eo fuerint. Videatur Petrus Manſius *de Peccato Originali quæſt.* 4. ubi plurima profert ex Auguſtino, Thoma, Bonaventura, Alenſi, aliiſque Theologis, qui probant concupiſcentiam eſſe ab appetitu ſenſitivo diſtinctam, ac perverſam affectionem, ſive qualitatem, quæ Deum auctorem habere nequeat. Accedit etiam quod ſi ex illa fas eſſet inferre, potuiſſe

Digitized by Google

ſe revera Deum hominem facere qualis nunc naſcitur, cum nunc peccato naſcatur infectus, ita quoque fieri potuiſſe oporteret, quo nihil abſurdius.

69 Alii vero cenſent, non ſolum fieri a Deo non poſſe hominem concupiſcentiæ ſubjectum, ſed nec etiam ſupernaturali gratia deſtitutum; non quod hæc naturæ ſit debita, cum donum ſit gratuitum, & ſupernaturale, ſed quia poſito homine ad imaginem Dei formato, ac amante Deum, atque in ipſum veluti in ultimum finem ſuum tendente, illumque appetente, providentiæ ordo poſtulat, ut ea ipſi concedantur, quæ ad illius conſecutionem ſunt neceſſaria; & ſicut alii Theologi teneri Deum ex providentiæ lege aſſerunt ad unicuique dandum in hoc ſtatu auxilia ſufficientia Redemptoris, quibus poſſint homines expedite, & proxime mandata ſervare; quæ tamen auxilia etſi ex illa lege debita, ad veram tamen gratiam pertinere tuentur; ita iſti quod hominis naturam exigere aſſerant imaginem Dei, innatum Dei clare videndi appetitum, & eſſe non poſſit, quin Deum amet, quem tamen nequit ſine gratia diligere, nequidem ut naturæ auctorem, in quocumque ſtatu ex providentiæ, & juſtitiæ lege homini gratiam Conditoris deberi opinantur, ut mandata ſervare, Deum auctorem ſuum diligere, ac optatam beatitudinem conſequi valeat.

70 Opinio hæc Novatorum ſupra expoſitam hæreſim deteſtatur, atque in tribus fundatur principiis, in quibus Theologi pro libito diſceptare ſalva Fide poſſunt: Nam aſſerunt I. Hominem natura ſua ad imaginem Dei eſſe. II. Fieri non poſſe, quin indito naturæ appetitu feratur in Deum ipſius auctorem, ac finem clare videndum. III. Amare non poſſe Deum ne quidem ut naturæ auctorem, quin ſuperna gratia a creaturis, & ſupra ſe ipſum elevetur, ac dirigatur in Deum propter ſe amabilem. Hæ vero opiniones ſunt, quæ revelatis principiis, & Eccleſiæ definitionibus non adverſantur, & quæ in Scholis Catholicis ſemper
71 apud nonnullos viguere. Ex hujuſmodi principiis eruunt, Deum condito homine rationali, vi ſuæ providentiæ, debere illi gratiam conferre, qua ſuum auctorem diligere poſſit, ſervare mandata, & in finem ſuum pervenire; qua gratia is, qui eſt natura ſervus, adoptatur, ut licite ſerviat, & ſuum dominum colat, & jus habeat ad illam hæreditatem, ſine
72 qua beatus eſſe non poſſit. Ubinam hæc opinio ab Eccleſia proſcripta eſt? Immo Apoſtolica Sedes, ut improbat eos, qui contrariam, quæ communior eſt, Pelagianiſmi, & Manichæiſmi cum Janſenio inſimulant; ita eos reprehendit, qui hanc Janſenianiſmi accuſant. Atque hæc una ex illis Scholæ opinionibus eſt, quæ a Catholicis etiam Romæ ſub oculis Pontificis propugnatur; Mitto enim Contenſonium celebrem e Dominicana familia Theologum, alioſque, qui editis jam Operibus variis in locis puræ naturæ ſtatum impoſſibilem tradidere, Cardinalis Noriſius, Fulgentius Belelli, & Laurentius Berti Romæ hanc propugnaverunt opinionem, ac in editis in lucem Operibus aſſeruere, & eamdem traditam vidi ac publice propugnatam, non ſolum in Schola Auguſtinianenſium, ſed etiam a Monachis Caſſinenſibus in Monaſterio S. Caliſti, & a Viro Clariſſimo Antonio Franciſco Vezzoſi Clerico Reg. in Conventu S. Andreæ de Valle. Sed hæc ſatis de ſtatu innocentiæ, & naturæ puræ.

Diſputandum nunc eſt de ſtatu naturæ lapſæ, 73
hoc eſt de miſera illa conditione, in qua humanum genus ob Adami culpam nunc reperitur, ſpoliatum nempe naturæ indebitis donis; miſeriis, quibus premimur, concupiſcentiæ, poteſtati Dæmonis, Deique indignationi ſubjectum, ac Adamitica ipſa culpa per generationem propagata infectum. Orthodoxa 74
Fides docet, omnes homines ex Adamo propagatos, etiam ex Fidelium parentibus ortos, originali peccato infectos naſci, eſſe jure ad æternam felicitatem privatos, filios iræ, atque vindictæ, & æternæ damnationi obnoxios.
Hæreticorum nonnulli, ut Pelagiani, Socinia- 75
ni, & Arminiani, Originale peccatum negant. Lutherani vero, Calviniani, ac Janſeniani, nimium illius effectus extollunt. Nam per iſtud liberum arbitrium omnino extinctum prædicant, ac rationem miſere obtenebratam, depravatamque ipſam naturam. Ad Lutheranos, Calvinianoſque quod ſpectat, præter quam quod peccatum originale in concupiſcentia formaliter poſitum aſſerunt, quæ etiam in baptizatis remanet, ajunt, Baptiſmum tegere tantum, aut radere, non vero tollere originale peccatum, & editi contra eoſdem in Concilio Tridentino Canones palam faciunt, docuiſſe etiam perditum omnino Adami culpa fuiſſe liberum arbitrium. In quam hæreſim abiiſſe quoque Bajum, Janſenium, atque Queſnellium, eorum damnatæ propoſitiones oſtendunt, ex quibus conſtat, in homine poſt Adami peccatum libertatem deeſſe indifferentiæ, ad merendum, & demerendum ſatis eſſe, ut a coactione immunis ſit, nec requiri ut a neceſſita-

Digitized by Google

ceſſitate antecedente, & inevitabili ſit liber.
Hinc ajunt, peccare homines damnabiliter,
etiam in iis, quæ vitare nequeunt, indelibe-
ratos concupiſcentiæ motus eſſe vera peccata;
impoſſibilia Deum jubere, ac hominibus quo-
que juſtis impoſſibilia eſſe aliqua Dei præce-
pta, atque iis ſimilia, quæ clariora fient eo-
rum expoſita hæreſi.

76 Omnes ergo Novatores iſti ajunt, Adamum
per voluntarium peccatum dona naturæ debita
amiſiſſe, & inter alia libertatem indifferentiæ;
& claram cognitionem eorum, quæ ad jus
naturæ pertinent. Quamobrem ignorantia eo-
rum quæ ad naturæ legem pertinent, & agen-
di, peccandique neceſſitas, atque concupiſcen-
tia rebellis, veluti voluntarie in Adamo vo-
litæ reputantur. Ideoque invincibilis juris na-
turæ ignorantia a culpa non excuſat, indeli-
berati concupiſcentiæ motus peccata ſunt con-
tra præceptum *Non concupiſces*, & operationes
omnes, quamquam neceſſariæ, ut ſunt opera
omnia Infidelium, ſecundum hypotheſim Jan-
ſenianam, ſunt peccata, quia neceſſitas illa,
qua inevitabiliter fiunt, ex voluntaria, & li-
bera Adami culpa, cum quo nos quoque pec-
cavimus, orta eſt, ac remanet in homine,
etiam poſtquam per Baptiſmum ſit orignale
peccatum ſublatum.

77 Itaque homo poſt Adami peccatum liberta-
tem amiſit, ac neceſſarie agit quæcumque
operatur. Quamobrem ſpectari juxta Novato-
res hujuſmodi debet, veluti agens neceſſa-
rium, delectatione ad ea, quæ operaturus ſit,
determinandum. Itaque ſicuti bilanx determi-
natur pondere, & ſicut lanx quæ majori pre-
mitur pondere neceſſario inclinatur, ita neceſ-
ſarie in eam trahitur partem hominis volun-
tas, in quam major delectatio urgeat. Hæc
eſt vera Janſenianæ hæreſis imago a Luthero,
& Calvino delineata, ſed a Bajo, Janſenio,
atque Queſnellio veluti aliquo velo obducta.

78 Videant vero ii, qui Auguſtinianos, ac Tho-
miſtas Janſenianiſmi inſimulant, num jure ho-
rum de libertate hominis ſententia, cum Jan-
ſenii ſyſtemate confundatur? Nam ii omnes
fatentur per Adami peccatum attenuatas qui-
dem eſſe liberi arbitrii vires, ſed manere ad-
huc indifferentiæ libertatem.

79 Sed antequam ad aperiendum diſcrimen ve-
niamus, quod inter hos Novatores, Catholi-
coſque Theologos intercedit, obſervare neceſ-
ſe eſt, tria alia illos ſtatuere, quæ ſunt cum
recenſito errore connexa; ſcilicet amiſſam cum
libertate fuiſſe naturalis ſcientiæ cognitionem,
caſtumque amorem Dei integræ naturæ debi-
tum, ac loco iſtius dominantem cupiditatem
ſucceſſiſſe. Cum vero in homine neceſſitas,
ignorantia legis, & vitioſa cupiditas ob pec-
catum inſint libere in Adamo commiſſum, aſ-
ſerere non verentur, ad peccatum, & deme-
ritum agendi neceſſitatem non obeſſe, ſed li-
bertatem ſufficere libere in Adamo amiſſam,
eamdemque ob cauſam peccata eſſe, quæ ex
ignorantia etiam invincibili contra naturæ le-
gem fiunt; atque dominantis concupiſcentiæ
motus. Hæc baſis eſt Janſeniani Syſtematis.
Ut vero peſſimas, quæ inde naſcuntur, conſe- 80
cutiones, intelligere valeamus, duo illi amo-
res, ſive duæ illæ delectationes exponendæ
ſunt, quibus veluti pondere neceſſario flecti-
tur, agiturque voluntas. Sunt ii duo amores
amor mundi, qui vitioſa cupiditas, ac terrena
quoque delectatio dicitur, & amor Dei, ſive cha-
ritas a Deo inſpirata. Nullam in homine
actionem eſſe contendunt, quæ aut ex vitioſa
illa cupiditate, aut ex charitate perfecta non
oriatur. Quamobrem, quæ ex charitate non
ſunt, ea omnia ex cupiditate, ideoque vera
peccata eſſe prædicant. Hinc omnia opera In-
fidelium, & peccatorum cum ex charitate non
ſint, veluti ex vitiata radice prodeuntia infe-
cta eſſe, atque peccata ajunt: Hinc vel ipſum
timorem gehennæ, quo peccator ad conver-
ſionem diſponitur, actuſque reliquos, qui a
charitate non oriuntur, cujuſque generis ſint,
vera peccata eſſe definiunt. Hac de cauſa,
ajunt, liberum arbitrium ſine ſanctificante gra-
tia nihil niſi peccatum operari poſſe, atque
gratiam omnem extra dominantem charita-
tem, etiam ſufficientem, excludunt. Hæc in-
dicaſſe ſufficiat, ut inde concludere clare poſ-
ſim, toto Cœlo Thomiſtarum, Auguſtinia-
nenſium, aliorumque Theologorum opiniones,
ab horum Novatorum erroribus diſſidere. Nam
ut incipiam a libero arbitrio.

Quis ex his eſt, qui Adami peccato extin- 81
ctum aſſerat? Numquid illud perimit gratia
efficax? At hæc infirmo, & attenuato arbi-
trio a Deo datur, ut illud roboret, adjuvet,
perficiat, modo tamen ejuſdem indoli conſen-
taneo, libero ſcilicet, cum libera ſit illius
indoles; Gratia enim efficax, quæ lapſis ho-
minibus datur, medicinalis eſt, neque præ-
ſumi poteſt, peritum medicum cognito ægroti
morbo medicinam porrigere, qua illum occi-
dat. Quis ergo credat, Deum divinum me-
dicum, cui arbitrii infirmitas cognita eſt,
congruam medicinam non porrigere? Si Ada-
mi peccatum non extinxit arbitrium, numquid
medicina divina illud interficiet? *Si non occi-*

ditur per vulnerantem, inquit Proſper, *numquid per medentem?* Quod medicus gravi infirmitati, natura ſua efficax remedium porrigat, ideone ægroti natura detrimentum accipiet? Paucis dicam, efficax gratia actio eſt Dei Omnipotentis, qui non tollere, ſed roborare, juvare, perficere vult libertatem; ergo perficit, non minuit, non extinguit; alioquin effectus infinitæ cauſæ virtuti non reſponderet. Dices: intellectu difficile eſt, qua ratione id cum arbitrio concilietur. At myſterium eſt, ut ait S. Auguſtinus, quid ergo mirum?

83 Hæc vero non ad Thomiſtas tantum, ſed etiam ad Auguſtinianos pertinent. Si enim medicinalis efficax gratia a Deo ad perficiendum libertatis uſum deſtinata eſt, ſive hæc præmotio dicatur, ſive divina inſpiratio, ſive dilectio prævia, ac victrix, ſemper Dei actio eſt, atque effectum parit, quem Deus vult. Quid ſi dicant moralem neceſſitatem afferre præviam prædominantem delectationem? Quis unquam hanc proſcripſit opinionem? Sed ut os obſtruatur imperitis nonnullis, quibus Sorbonicus ille Tournelius impoſuit, dum aſſeruit, delectationem ſuperiorem, ſeu relative victricem, baſim conſtituere Janſeniani ſyſtematis, paulo fuſius rem agam. Opinio hæc, damnata jam Janſeniana hæreſi, propugnata fuit a Baſilio Pontio, Auguſtino Burgenſi, Manſio, Macedo, Haberto, Cardinali Lauria, Cardinali Noriſio, aliiſque; & Romæ ſub oculis Pontificis Summi tradita, & propugnata fuit ab Auguſtinianis, & Monachis Caſſinenſibus, ac aſſerta, & typis tradita a Laurentio Berti, aliiſque. Numquid paſſa id fuiſſet Apoſtolica Sedes, cujus judicio Janſeniana hæreſis damnata fuit, ſi res ita ſe ha-
84 beret, ut Tournelius aſſerit? Immo plures hæc doctrina expenſa fuit, ac poſt illius examen, Noriſius Cardinalis renunciatus fuit, ac Berti laudatus. Sed annon Moliniani ipſi propugnant gratiam relativam, comparatam malitiæ gradibus, quæque reſpectu Syriorum eſt efficax ſeu victrix, & reſpectu Corozaitarum inefficax eſt? Numquid hæc a Janſenianis differt, quia gratiam, non vero inſpirationem, lumen cæleſte, ſanctam delectationem vocant?

85 At hic non eſt de nominis appellatione contentio. Itaque cum jam ſit notum, Janſenium extinctum aſſerere arbitrium per peccatum Adami, jam patet fundamentum ſyſtematis: ac delectatio illa victrix in Janſenio non poteſt libertatem, quæ non eſt, tollere, ſed naturam neceſſarie operantem flectere debet; ut ab aliis vero uſurpata, juvat, fovet, perficitque libertatem, ut alia quæcumque efficax gratia.

Diſſident præterea Thomiſtæ, Auguſtiniani, 86
aliique ab iſtis Novatoribus: Quia iſti præter dominantem charitatem, nullam aliam gratiam agnoſcunt, ac ſufficientem damnant. Contra vero Thomiſtæ ſufficientem adſtruunt, quæ vere potentiam perficit, ac dat poſſe operari, atque hanc ab efficaci diverſam ſtatuunt, conceſſamque aſſerunt non prædeſtinatis tantum, ſed Catholicis, Hæreticis, ac etiam Infidelibus, licet nonnulli eorum cum aliis Catholicis ſentiant, non dari parvulis decedentibus in utero Matris ac obcæcatis nonnul-
lis peccatoribus, & Infidelibus. Qua in re 87
conſentientes quoque habent Auguſtinianos, qui gratiam ſufficientem, uſurpata ab Auguſtino phraſi, etiam parvam vocare ſolent, quod concupiſcentiæ conatus non vincat: Differunt vero iſti a Thomiſtis, quia ſine novo auxilio hanc ſatis eſſe ajunt ad orandum, ſi homo velit, ut gratiam uberiorem ad vincendum aptam obtineat.

Aliud eſt Auguſtinianæ doctrinæ caput, quod 88
cum damnatis erroribus aliqui imperiti confundunt, quod ſcilicet ii doceant hominem teneri ad actiones ſuas humanas in Deum ultimum finem dirigendas, nec poſſe eas ita in Deum referre ſine gratia. At a Janſenianis, Bajaniſque hæc opinio longe diverſa eſt, cum Auguſtiniani dicant, tantum vel actu, vel virtute in Deum referendas; cum adſtruant, præſto eſſe infidelibus, & peccatoribus etiam, ſaltem non obcæcatis, gratiam, qua ita actiones dirigant ſuas; cum fateantur, non ita eſſe mentem ab originali culpa depravatam, ut motus aliquos bonos natura ſua habere non poſſit, ac non habeat, & ut gratia deſtituta neceſſarie ad peccandum trahatur. Nam beatitudinis amor, qui in natura eſt, bonus eſt naturæ motus, & ſi qui ſint actus, qui ad Deum non referantur juxta Auguſtinianos, non ſunt mali, ac lethalia peccata, quæ ab infecta dominante cupiditate inficiantur, ſed mali tantum dici poſſunt ob defectum rectæ ordinationis, ac fere ſemper culpa venialis, ac leviſſima ſunt. Rurſum gehennæ metum in pœnitente bonum, ac ſalutarem fatentur, & Novatores hac in re validiſſime confutant, licet aſſerant eſſe præterea ad juſtificationem obtinendam neceſſariam initialem charitatem qua, & Deum pœnitens diligere incipiat, & ſe ſe a creatura avertere, atque convertere ad Creatorem. Hanc opinionem cenſura notari poſſe vetuit Apoſtolica Sedes, ut videre eſt in ſupe-

Digitized by Google

ſuperiore appendice. Vides ergo quam late diſtent Catholicorum opiniones a damnatis ſententiis.

89 Sed unum adhuc monendum ſupereſt, ſcilicet, notandos non eſſe Catholicos, qui ſalva Fide, qua credimus hominem juſtificari per gratiam eidem inhærentem, gratiam ei neceſſariam eſſe ad bene agendum etiam ad initium Fidei, eamque iis conferri omnibus, quos ſupra diximus, atque hanc arbitrii libertatem juvare, & roborare, non adimere; diverſo a recepto in Scholis modo ſupernaturalium donorum, & gratiæ interioris naturam explicent. Nam id Philoſophi potius munus eſt modum declarantis, quo actiones noſtræ fiant, habituſque in anima inſit, quam Theologi revelationem unice proponentis, atque conſectationes ex ea deducentis. Quis ergo reprehendat illos, qui ſanctificari animam per charitatem afferant, & charitatem eſſe vel Dei in nobis permanentem actionem, vel inſpiratam divinitus dilectionem, quæ naturam elevet, elevatam ad Deum amandum, ejuſque amorem augendum inclinet, adjuvetque etiam ut vere actu diligatur Deus, vel Dei amore quidquam agatur? Si hæc ſalva libertate fiant, quid eſt, quod damnari poſſit, præſertim cum aliæ etiam divinæ in homine gratiæ operationes, juxta definitam ab Eccleſia doctrinam explicentur? Dum neceſſitas gratiæ ſalvatur ad initium Fidei, ad ſanctitatem, ad credendum, ſperandum, agendumque ut oportet, libertas una cum gratia operante, & myſterium in concilianda gratia cum libero arbitrio, ſalva Fides, ac Eccleſiæ doctrina eſt.

GRATIA, UT EST GRATIOSUM RESCRIPTUM.

1 GRatia, quam Papa conceſſerit, eo mortuo non evocatur, etiamſi adhuc res integra maneat; *cap. Si ſuper gratia 9. de offic. Deleg. in 6.* ibi: *Ipſa gratia, licet nondum ſit in ejus executionem proceſſum, morte non perimitur concedentis: cap. Si cui 36. de præbend. eodem in 6.* ibi: *Hujuſmodi conceſſio (quam, cum ſpecialem gratiam contineat, decet eſſe manſuram) non expirat, etiam re integra per obitum concedentis.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. gloſſ. 12. in princ. num. 32. & ſeq.* ubi in pluribus exemplis hoc ipſum demonſtrat, Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. lib. 1. num. 8.* Card. de Luca *de Penſion. diſc. 1. num. 25.* Reiffenſtuel *lib. 1. Decretal. tit. 3. num. 250.* ubi teſtatur de
communi circa gratiam jam factam, ut ſuppo-
nit noſtra concluſio. Secus autem circa gratiam 2
faciendam, ideſt quando Reſcriptum Apoſto-
licum continet gratiam primum faciendam, ſeu
conceſſam non in proprium recipientis litteras,
ſed in alterius duntaxat favorem, quia tunc
ejuſmodi gratia facienda expirat morte conce-
dentis re adhuc integra, textu expreſſo *in cit.
cap. Si cui 36. de præbend. in 6. §. final.* ibi:
*Secus ſi ſuper proviſione certæ perſonæ facienda ſit
data poteſtas eidem, non ob ſuam, ſed ejus, cui
provideri mandatur, gratiam, vel favorem, illa
quidem expirat omnino, ſi concedens re integra mo-
riatur.* Et ratio diſparitatis eſt clara, quia cir- 3
ca gratiam jam factam, ſeu quando Reſcriptum
Apoſtolicum continet *gratiam factam*, jam illi,
cui talis gratia facta eſt, fuit Jus acquiſitum,
quod non decet ei amplius auferri ratione ſo-
lius mortis concedentis. E contra vero *circa
gratiam faciendam*, ſeu quando Reſcriptum Apo-
ſtolicum continet *gratiam primum faciendam*,
nulli adhuc Jus quæſitum fuit; unde nullum
eſt inconveniens, quod talis gratia veluti pri-
mum facienda expiret morte concedentis re ad-
huc integra, ſeu cum in ejuſdem executione
necdum cœptum eſt procedi.

Gratia facta ad beneplacitum concedentis, 4
durat, donec ille eam revocaverit, quia iſtud
beneplacitum nulli ſubjacet legi, adnotat. *in
leg. Fideicommiſſa §. Quamquam, ff. de Legat.*
ubi gloſſa verb. *Voluerit*, Natt. *conſil. 508. nu.
5. vol. 3.* Cokier *de juriſd. ordinaria in exempt.
part. 3. quæſt. 5. num. 3.* Barboſa *clauſula 8.
num. 2.* & alii paſſim. Aut donec ipſe conce- 5
dens moriatur, quia morte voluntas ſolvitur,
& extinguitur, textu expreſſo *in cap. Si gratio-
ſe 5. de reſcriptis*, ibi: *Hujuſmodi gratia per
ejus obitum (per quem ipſius beneplacitum omni-
no extinguitur) eo ipſo expirat. Et ſic communis*
Doctorum cum Barboſa *loc. citat.* & Reiffenſtuel
loc. cit. num. 260. Card. de Luca *diſc. 40. n. 4.*
Gratia conceſſa ad beneplacitum Sedis Apoſto- 6
licæ, aut interim, dum Sedes Apoſtolica vo-
luerit, non expirat morte Papæ concedentis,
ſed opus eſt expreſſa revocatione, textu expreſſo
in d. cap. Si gratioſe, ibi: *Secus autem ſi uſque ad
Apoſtolicæ Sedis beneplacitum gratia concedatur
prædicta*; tunc enim quia Sedes ipſa non mo-
ritur, durabit perpetuo, niſi a ſucceſſore fuerit
revocata. *Sic etiam communis* cum præcitatis.
Si gratia fieret, & concederetur ad beneplacitum 7
Perſonæ, & Dignitatis, quæ perpetua eſt, ali-
qui volunt, quod præponderet dignitas, & ſic

quod illa gratia minime extinguatur morte con-
cedentis, cum Dignitas ſit perpetua. Ita Joan.
Andr. in d. cap. Si gratioſe num. 6. in fine.
Alii autem volunt, quod præponderet no-
men, quod præcedit, & ſic quod gratia non
extinguatur, ſi præcedat nomen Dignitatis;
arg. cap. Quoniam 14. de offic. & Poteſt. Judic.
Delegat. quia Dignitas non moritur, neque
variatur per mortem, & variationem perſo-
næ; cit. cap. Si gratioſe 5. de reſcriptis in 6.
& quod extinguatur, ſi præcedat nomen per-
ſonæ, quia tunc ſequitur perſonam, & velu-
ti acceſſoria extinguitur cum perſona, arg. cap.
Privilegium perſonale 7. de Regul. Juris in 6.
& cap. Acceſſorium 42. de Regul. Juris etiam in 6.
Et ſic tenet Imola in d. cap. Si gratioſe; ut
eum referunt Dominicus ibid. nu. 6. & Franch.
8 in fine, & Barboſa loc. cit. num. 6. Gratia con-
ceſſa cum clauſula donec revocaverimus, donec
aliud duxerimus ordinandum, & hujuſmodi, du-
rat perpetuo, niſi a concedente, vel ſucceſſore
ipſius revocetur, neque expirat morte conce-
dentis. Sic Barboſa clauſ. 43. nu. 21. Theodor.
de Rub. in ſingul. Rotæ tom. 2. part. 4. clauſ.
290. Reiffenſtuel loc. cit. num. 263. Menochius
de Arbitr. Judic. lib. 1. quæſt. 69. num. 12. ci-
tans communem aliorum contra Bartolum; Et
ratio eſt, quia ad revocationem requiritur actus
poſitivus contrarius, qualis non habetur per
ſolam mortem concedentis, nam aliud eſt vo-
luntatem ceſſare, & aliud eam revocare: prius
fit per mortem; l. 4. ff. Locati, poſterius au-
tem requirit factum quoddam, nempe novam
diſpoſitionem, & expreſſionem ipſius revoca-
tionis; Menochius conſil. 360. num. 9. cum
aliis, Barboſa loc. cit. Reiffenſtuel loc. cit.

9 Gratia ſolo verbo Papæ perficitur etiam Lit-
teris non expeditis: cap. Inquiſitionis 25. qu. 1.
Clement. dudum, de Sepulturis §. ultim. Archi-
diacon. & Joan. Andr. in proœm. 6. Decretal.
Felin. in cap. In noſtra in fin. de reſcript. Pyrrhus
Corrad. Prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 1. cap. 6.
num. 4. Rota part. 1. rec. deciſ. 585. num. 2. p.
7. deciſ. 218. num. 7. part. 8. deciſ. 79. num. 21.
10 Gratia recipit robur, & virtutem ſuam, &
regulatur a ſola ſignatura Papæ a die ejuſdem
datæ; Rota part. 2. deciſ. 327. num. 1. & ſeq.
part. 8. deciſ. 70. num. 17. part. 17. deciſ. 270.
num. 4. part. 18. tom. 2. deciſ. 469. num. 5. p.
11 19. tom. 2. deciſ. 648. num. 4. Gratia Papæ per
ſolam ſignaturam perficitur; Rota part. 6. de-
ciſ. 38. num. 80. & ſeq. part. 17. deciſ. 270.
12 num. 5. Scriptura autem, ſeu litteræ Apoſtoli-
cæ requiruntur tantum ad probationem gratiæ;
Rota locis mox citatis, Maſcard. de probationi-
bus concl. 843. num. 10. Pyrrhus Corrad. loc.
cit. num. 7. Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. Gloſ-
ſa 2. num. 47. ubi dicit, quod in lingua Prin- 13
cipis ſtat gratia, & in ſcriptura teſtimonium,
& in executione commodum. Gratia conceſſa 14
per Pontificem Prædeceſſorem abſque expedi-
tione Bullarum, eſt exequenda per Succeſſorem
expeditis litteris ſub forma: Rationi congruit.
Card. Petra tom. 5. in comment. in Conſtit. 1.
Pii II. num. 12. ubi tradit etiam tenorem ta-
lium Litterarum; Rota part. 1. deciſ. 121. n.
5. & habetur ex Regula decima Cancellariæ,
in qua ſuper litteris non expeditis ſolet con-
cedi facultas expeditionis pro gratiis factis, &
non expeditis a duobus Anteceſſoribus Ponti-
ficibus tantum. Unde Regula tantum quoad 15
nominatos Pontifices ſuffragatur, quia ceteri
non nominati excluſi cenſentur; Amyden. de
Stylo Datariæ lib. 1. cap. 21. num. 14. Card.
Petra loc. cit. n. 15. & alii paſſim.

Hæc regula Cancellariæ, ſeu hic modus ex- 16
pediendi litteras ab Anteceſſore, ſeu anteceſ-
ſoribus non expeditas, deſumpta fuit ex Jure
communi, in c. Litteris, de Reſcriptis. Ex quo
Canone arguunt DD. Pontifices ſucceſſores ex
congruenti ratione debere exequi gratias, quas
conceſſerunt Prædeceſſores, & morte præventi
exequi non potuerint. Barboſa in c. Litteris
n. 5. Mandoſ. in Regula de Litteris in forma,
Rationi congruit, expediendis, quæſt. 2. n. 5. Roſa
de execut. Litterarum Apoſtolicarum part. 1. c. 2.
n. 19. & ſequent. Card. Petra l. c. n. 16. Hinc 17
novus Papa nullam facit gratiam de novo,
ſed ſolum teſtatur de gratia conceſſa, vel exe-
quitur eam, juxta verba Gregorii IX. in cit.
c. Litteris, ibi: Cum factum Prædeceſſoris no-
ſtri potius, quam noſtrum, fuerimus proſecuti.
An iſta expeditio requirat, ut ſupplicatio ſit 18
ſignata tempore anteceſſoris, vel ſufficiat, ſi
gratia ſit facta ſolo verbo Papæ; variant Do-
ctores; Rebuffus ad Regul. 10. Cancell. n. 8.
dicit vidiſſe hujuſmodi Litteras expeditas per
Succeſſorem ſuper Gratia viva voce facta ab
Anteceſſore, ſed Jure probata; Mandoſ. l. c.
q. 11. affirmat in Gratia etiam verbo facta, ſi
Papa ſtatim moriatur, vel æger fiat uſque ad
mortem, ut expediantur iſtæ Litteræ in for-
ma, Rationi congruit; Secus ſi diu ſupervivat,
quia ſibi imputet impetrans, ſi ſuplicationem
ſignari omiſerit; Gloſſator antiquus hujus Re-
gulæ decimæ n. 2. quem ſequitur Amyden. l.
c. n. 18. dicit non poſſe expediri has litteras,
niſi in gratia per ſupplicationem ſignata.
Corrad. vero citatus a Card. Petra loc. cit. n.
21. dicit, quod ſi Papa mandaverit expediri,
Jure

Jure expedirentur ſub ipſo, ſed ex Stylo non
ſolent expediri hæ Litteræ, niſi ſignata fuerit
ſupplicatio tempore Anteceſſoris; quia mora
non obtinendi ſupplicationem ſignatam debet
impetranti nocere, quia *ex Regula* 25. *Juris
in* 6. *Mora ſua cuilibet eſt nociva*, & idem do-
cet Roſa *l. c. n.* 25. Card. Petra *loc. cit. ſub n.*
21. ubi dicit, quod vere ſi deberent expediri
litteræ hujuſmodi, ſuper gratia ſolo verbo fa-
cta, plures fraudes occurrere poſſent pro pro-
banda tali gratia per teſtes, aut alio modo.
19 Hinc inolevit mos, quod ſupplicationes ſigna-
tæ ſtatim mortuo Papa conſignentur Collegio
Cardinalium ſigillatæ, ut præſententur futuro
Pontifici, & ſic ſupplicatione ſignata gratiæ
non expirant morte Papæ concedentis, etiamſi
litteræ expeditæ non ſint, ſed ſunt expedien-
dæ per Papam Succeſſorem ſub dicta forma,
Rationi congruit. Rota *part.* 18. *tom.* 3. *deciſ.*
808. *n.* 15. Card. de Luca *de Penſionibus diſc.*
44. *num.* 6. Rota *loc. cit. nu.* 18. *&* 24. Card.
Petra *loc. cit. ſub n.* 21. & alii paſſim.
20 Gratiam non ſuſpendit Clauſula, *Ex nunc
prout ex tunc*, quando eſt apposita in colla-
tione de vacanti, ſecus ſi de vacaturo. Caſ-
ſad. *dec.* 3. *n.* 15. *de præbend.* Creſcent. *deciſ.*
7. *n.* 13. *&* 19. *de conceſ. præbend.* Achill. *dec.*
7. *n.* 4. *de renunc.* & fuit dictum *in una Ilerden.
Canonicatus* 25. *Octobris* 1597. *coram Card. Pam-
phil.* ut referunt Mart. *clauſ.* 54. *n.* 2. Aloyſius
Ricc. *in Collect. dec. part.* 1. *Collect.* 753. *in*
21 *princip.* Barboſa *clauſ.* 61. *n.* 5. Dicta enim
clauſula operatur, quod unum tempus alteri
ineſſe dicatur. Rota *part.* 3. *dec.* 770. *num.* 3.
part. 5. *tom* 5. *deciſ.* 350. *n.* 9. *& communis*
22 *Doctor.* cum Barboſa *loc. cit. num.* 6. Gratia
expectativæ conceſſa cum clauſula *Ex nunc
prout ex tunc*, retrotrahitur ad tempus datæ
ipſius gratiæ; Felin. *in cap. Licet cauſam n.*
6. *de probat.* Alexander *conſil.* 211. *n.* 13. unde
perinde eſt, ac ſi Papa tempore datæ primam
gratiam contuliſſet; Creſcent. *deciſ.* 4. *lib.* 2.
alias deciſ. 7. *n.* 13. *de conceſſion. præbend.* Fer-
ret. *conſil.* 314. *n.* 7. *lib.* 2. Barboſa *l. c. n.* 7.
Rota *in Anconitana Canonicatus* 8. *Octobris*
23 1592. *coram Penna*. Gratia ita dicitur perfe-
cta, ſi Papa concordat expectativam de bene-
ficio vacaturo cum clauſula: *Ex nunc prout
ex tunc*, ut non expiret morte concedentis,
ut fuit dictum in una *Calaguritana Canonica-
tus* 1. *Junii* 1591. *coram Penna*, cujus memi-
nerunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. Gloſſ.*
12. *n.* 42. *verſ. ſic etiam*; Lotter. *de re benefi-
ciar. lib.* 1. *quæſt.* 29. *num.* 34. Barboſa *l. c.
num.* 9.

Gratia conditionalis expirat per mortem Pa- 24
pæ concedentis ante illius purificationem.
Card. de Luca *de Penſion. diſc.* 1. *n.* 14. Gra- 25
tia dicitur conditionalis per tacitam conditio-
nem, *ſi preces veritati nitantur*. Rota *p.* 13. *dec.*
353. *n.* 1. Dicitur etiam conditionalis emanata 26
cum clauſulis, *Ut aſſeris*, *Dummodo*, *Conſtito*,
Si ita eſt, *& hujuſmodi aliis*. Rota *part.* 5.
tom. 1. *deciſ.* 142. *n.* 5. *part.* 7. *deciſ.* 157. *n.* 3.
& part. 17. *deciſ.* 41. *n.* 2. *part.* 19. *tom.* 1. *de-
ciſ.* 379. *num.* 2. Gratia conceſſa ſub aliqua 27
conditione, regulari debet ab ipſa conditio-
ne; Rota *part.* 11. *deciſ.* 206. *num.* 6. *par.* 14.
deciſ. 536. *num.* 86. Ad quem effectum requi- 28
rit præciſam, & concludentem juſtificatio-
nem; Rota *part.* 7. *deciſ.* 157. *n.* 3. *part.* 12.
deciſ. 341. *n.* 2. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 379. *n.* 9.
& 10. Et interim ſtat in ſuſpenſo, nec capi 29
poteſt alia proviſio, donec per neceſſarias pro-
bationes verificetur; Rota *part.* 10. *d.* 122. *n.*
21. *part.* 19. *t.* 1. *d.* 379. *n.* 10. Hinc fit quod 30
gratia conditionalis ceſſat, ceſſante, vel non
purificata conditione; Rota *part.* 4. *tom.* 1.
Deciſ. 184. *ſub n.* 1. *Deciſ.* 641. *n.* 2. *part.* 7.
Deciſ. 237. *num.* 5. *part.* 11. *Deciſ.* 187. *n.* 11.
part. 14. *Deciſ.* 88. *n.* 14. *part.* 15. *Deciſ.* 147.
num. 19. *part.* 16. *Deciſ.* 186. *num.* 4. *part.* 18.
tom. 2. *Deciſ.* 416. *n.* 5. Purificata vero condi- 31
tione perinde eſt, ac ſi ab initio ſimpliciter
emanaſſet; Rota *part.* 13. *Deciſ.* 62. *n.* 17.

Gratia alicui conceſſa, præterquam in certo 32
caſu, ſi ille caſus evenerit, ceſſat; Rota *p.*
14. *Deciſ.* 5. 6. *n.* 124. Et gratia conceſſa cum 33
aliqua limitatione ſubſiſtit, donec venerit ca-
ſus limitationis, & interim dicitur pura; Rota
ibid. n. 518. Gratia conceſſa cum clauſula: 34
*dummodo tempore datæ præſentium non fuerit
alteri jus quæſitum*, conſtito quod alter habeat
legitimum Jus, reſolvitur, ac ſi non fuiſſet
conceſſa; Rota *p.* 9. *t.* 1. *Deciſ.* 254. *n.* 9. Prout 35
gratia Apoſtolica facta ſine præjudicio alte-
rius habetur pro non facta, ſi ex ea aliquod
præjudicium reſultet; Rota *p.* 4. *t.* 2. *Dec.* 260.
n. 13. *& ſeq. p.* 18. *t.* 2. *Dec.* 495. *n.* 10. Facta
enim cum præſervativa Juris alterius, vel
ſine derogatione eidem, tertio præjudicare non
poteſt; Rota *p.* 18. *t.* 1. *Dec.* 139. *n.* 12. Et in 36
omni caſu clauſulæ præſervativæ reddunt gra-
tiam conditionalem, & præſervant Jus alteri
ex antecedenti proviſione quæſitum; Rota *p.*
19. *t.* 2. *Deciſ.* 566. *n.* 21.

Per gratiam *Si neutri* acquiritur Beneficium, 37
quando neuter litigantium ſuper illud Jus ha-
bet; Barboſa *clauſula* 164. *nu.* 2. cum aliis ibi
citatis. Gratia *Si neutri* eſt conditionalis, dum- 38

modo ſcilicet per eventum litis apparuerit
neutri jus competere; Rota *p.* 4. *t.* 1. *Deciſ.*
39 220. *n.* 6. Gratia *Si neutri* ita pendet a futuro
litis eventu, ut antequam operetur effectum
ſuum, debeat expectari dictus eventus; Barboſa *d. clauſula* 164. *num.* 5. cum multis ibi
citatis; Rota *p.* 2. *Deciſ.* 726. *nu.* 3. Et interim nullum jus tribuit, non impleta conditione, ſeu non impleto tali eventu; Rota *p.*
40 19. *tom.* 1. *Dec.* 223. *n.* 18. Gratia *Si neutri*
non habet locum, niſi quando Beneficium eſt
litigioſum lite nondum extincta; Gonzal. *ad
Regul.* 8. *Cancellar. Gloſſ.* 32. *n.* 4. Azor. *Inſtit.
moral. part.* 2. *lib.* 7. *c.* 72. Barboſa *loc. cit. n.*
41 6. Immo Gratia *Si neutri* requirit litem de
tempore datæ gratiæ; Garcias *de benefic. part.*
6. *c.* 2. *n.* 212. *& ſeq.* Mantic. *Deciſ.* 56. *n.* 1.
Verall. *dec.* 34. *num.* 1. *& ſequent. part.* 2. &
fuit reſolutum *in Gerundenſi Hebdomadariæ* 13.
Junii 1602. *coram Patriarcha Pamphilio* impreſſa per Farinac. *Dec.* 456. *n.* 1. *part.* 2.
recent. Sicuti enim piſcis nequit eſſe ſine aqua,
ita nec Gratia *Si neutri* ſine lite, ut fuit dictum a Rota *in Salamantina Archidiaconatus*
42 16. *Junii* 1581. *coram Rubeo*. Unde Gratia
Si neutri non conceditur pro lite movenda;
Barboſa *loc. cit. n.* 8. Verall. *Deciſ.* 34. *n.* 4.
part. 2. & fuit reſolutum a Rota *in Verdun.
Canonicatus* impreſſa per Nicol. Garciam *de*
43 *Benefic. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 44. Gratia *Si neutri* ut ſuffragetur, debet, ultra litem, verificari duplex conditio, videlicet, quod Beneficium vacet, & quod neutri jus competat;
Barboſa *d. clauſula* 164. *num.* 4. cum multis
44 ibi citatis; Rota *part.* 2. *Deciſ.* 726. *n.* 1. Quibus probatis, ſcilicet vacatione Beneficii, lite
inter Proviſos, & non jure utrinſque, habet
executionem paratam; Rota *p.* 22. *Deciſ.* 298.
num. 12. *p.* 17. *Deciſ.* 298. *num.* 1.

45 Satis autem probatur lis, ſeu Beneficium eſſe
litigioſum ex commiſſione cauſæ appellationis, ex citatione cum inhibitione, & illius
executione; Rota *part.* 2. *Deciſ.* 81. *n.* 1. *&*
46 *Dec.* 455. *n.* 1. Non jus impetrantis probatur
ex ipſiuſmet impetrantis confeſſione, & ex
non juſtificatione prioris gratiæ; Rota *part.* 2.
Dec. 699. *num.* 2. *& Deciſ.* 736. *num.* 6. *part.*
47 5. *tom.* 1. *Deciſ.* 68. *num.* 3. Beneficii vacatio
probatur per mortem ultimi legitimi poſſeſſoris, & non factam adhuc de illo ullam legitimam canonicam proviſionem. Unde, ad
hoc ut ſit valida Gratia *Si neutri*, debet fieri
mentio illegitimæ, & non Canonicæ proviſionis adverſarii, ſeu ipſius intruſionis, & fructuum malæ perceptionis; Flamin. *de reſignat.*
lib. 2. *q.* 3. *num.* 43. Barboſa *loc. cit. num.* 12.
Rota *part.* 2. *Deciſ.* 105. *ſub num.* 1. In Gratia *Si neutri* attenditur data, non autem expeditionis tempus; Rota *part.* 11. *Deciſ.* 124.
nu. 52. Gratia *Si neutri* debet præſentari infra 48
novem menſes, & pro illius executione inſtari, alias remanet nulla; Rota *part.* 18. *tom.*
1. *Deciſ.* 237. *num.* 11. Item debet intimari,
quando agitur de privatione; Rota *part.* 2. 49
Deciſ. 99. *n.* 4. Verum, ut dicatur intimata, 50
ſufficit eum, contra quem agitur, fuiſſe citatum ad dicendum contra gratiam Rot. *ibidem*.
Gratia *Si neutri* non eſt ſubreptitia, ex eo, 51
quod non ſit facta mentio, quod collitigans
ſit proviſus Apoſtolicus; Gregor. *Dec.* 150. *per
totum*, ubi *n.* 3. dicitur, quod hæc gratia ex 52
Stylo Datariæ conceditur proviſo Apoſtolico
etiam contra alium proviſum Apoſtolicum; &
n. 6. quod non eſt præjudicialis, quia non habet locum, niſi data invaliditate gratiæ partis adverſæ; Barboſa *loc. cit. num.* 16. *&* 17.

Gratia in *forma dignum* non eſt conditiona- 53
lis, quia illa verba *quatenus idoneus reperiatur*,
reſpiciunt qualitatem idoneitatis, quæ de jure
ineſt, & potius ſonat in monitionem, & inſtruunt Executorem, ut intelligat, qualis eſſe
debeat ille, cui providet, & ſic non reddunt
gratiam conditionalem, quoad ejus ſubſtantiam, ſed tantum reſpectu executionis, &
proviſionis faciendæ, quæ eſt dilata in tempus,
poſtquam idoneus repertus fuerit. Licet enim
iſta conditio impediat executionem gratiæ,
donec conſtet de idoneitate impetrantis, tamen non impedit acquiſitionem, ſi in rei veritate impetrans ſit habilis, & ſic iſta ſuſpenſio eſt circa executionem, non circa acquiſitionem juris, cum qualitas idoneitatis ſit pura, & certa in rerum natura, licet a nobis
ignorata, antequam examinaretur, & conditio de præterito, vel præſenti non ſuſpendit;
l. Cum ad præſens, *ff. Si certum petatur*, *l.
Inſtitutio talis*, *ff. de condition.* Sic Barboſa
clauſula 16. *n.* 1. Rota *p.* 4. *t.* 3. *dec.* 539. *n.*
1. *p.* 10. *dec.* 122. *n.* 19. *p.* 17. *dec.* 116. *n.* 11.
& 12. Et quod talis gratia non ſit conditionalis quoad ſubſtantiam, ſed ſuſpenſiva ſolum
executionis, donec conſtiterit Proviſum eſſe
dignum, reſolutum fuit a Rota *p.* 1. *dec.* 711.
n. 2. Clauſula enim *in forma dignum* poſita in 54
gratia, operatur, ut Beneficium habeatur pro
collato, remanente ſolum ſuſpenſione circa
executionem ratione examinis, & collationis
ab Executore faciendæ; Rota *part.* 16. *deciſ.*
141. *num.* 33. Hinc ubi hujuſmodi gratia *in* 55
forma dignum ſit juſtificata, tribuit non ſolum
jus

Digitized by Google

jus ad rem, ſed etiam in re; Rota *part.* 17.
dec. 207. *num.* 46.
56 Sequuta morte Proviſi *in forma dignum*, an-
tequam dignus repertus, ſeu declaratus fuerit,
Beneficium non vacat per mortem illius, ſed
per mortem ultimi poſſeſſoris; Barboſa *d.*
clauſul. 56. *n.* 7. cum aliis ibi citatis; Rota
p. 5. *tom.* 2. *dec.* 549. *num.* 21. *&* *deciſ.* 569.
57 *num.* 25. Gratia *in forma dignum* cenſetur fa-
cta a die ejus datæ, ita ut excludat gratiam
alterius poſtmodum impetratam; Rota *part.* 2.
deciſ. 523. *num.* 3. Quando gratia eſt conceſſa
in forma dignum, Executor fit mixtus; Gar-
cias *de Benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 126. *&*
127. ubi citat varias deciſiones Sac. Rotæ;
Barb. *loc. cit. num.* 8. ubi adducit etiam va-
58 rias Sac. Rotæ deciſiones. Unde ab executo-
re cum iſta clauſula *in forma dignum* appella-
re licet, & poſſeſſio interim capta eſt atten-
tata; Sic ſæpe fuit reſolutum in Sacra Rota,
& ſignanter *in una S. Agathæ Gothorum*, *&*
Zamorenſi Beneficiorum, *& in Nullius Sacri-*
ſtiæ 26. *Octob.* 1601. *coram Penna*, *& in Bar-*
chionen. Parochialis 10. *Decemb.* 1601. *coram*
Card. Sacrato, *& dec.* 701. *ſub num.* 2. *p.* 1.
59 *recent.* apud Barb. *loc. cit. num.* 9. Hoc tamen
eſt intelligendum, quando alius eſt in poſſeſ-
ſione, vel adeſt legitimus contradictor; tunc
enim datur appellatio propter præjudicium
poſſeſſoris; Secus quando nullus eſt in poſſeſ-
ſione, nec adeſt legitimus contradictor; Rota
part. 4. *tom.* 2. *deciſ.* 333. *num.* 5. *& ſequent.*
Barboſa *loc. cit. num.* 10. ubi adducit alias de-
ciſiones Sacræ Rotæ, & teſtatur de communi.
60 Proviſus per Sedem Apoſtolicam *in forma di-*
gnum de Canonicatu, cujus Ordinem requiſi-
tum jam habet, examinandus non eſt ab Or-
dinario ſuper litteratura, ſeu idoneitate ſcien-
tiæ; ii vero qui Sacros Ordines nondum ſu-
ſceperunt, examinandi ſunt, an illa habeant
adjumenta doctrinæ, quæ ex præſcripto Sacri
Concilii Tridentini neceſſaria ſunt illi Sacro
Ordini, qui Canonicatui, quem conſequi vo-
lunt, erit annexus; Sic deciſum fuiſſe a
Sac. Congr. Concilii referunt Garcias *de Be-*
nefic. p. 6. *cap.* 2. *num.* 234. Barboſa *de Cano-*
nic. & Dignitatib. cap. 13. *n.* 7. *&* 8. *& in*
Summa Apoſtolicar. deciſion. verb. Examen,
Examinare num. 10. Fagnan. *lib.* 1. *Decret. in*
cap. Accepimus 13. *de ætat. & qualit. n.* 14.
ubi dicit, ſic a Sacra Congr. Conc. fuiſſe reſ-
ponſum Card. Borromæo.

Additiones ex aliena manu.

61 De Gratia *derogatoria Juriſpatronatus in to-*
tum, de Gratia *pro præſentato cum derogatione*
medietatis vocum, tum de Gratia *ſi neutri*,
quæ concedi quotidie a Dataria ſolent, haud
abs re videtur pauca hic adnotare.

Ut locus eſſe queat *Gratiæ derogatoriæ juriſ-* 62
patronatus in totum, ante vacationem Benefi-
cii lis debet inter Patronos pendere, tum ne-
mo ex ipſis debet exiſtere in pacifica quaſi
poſſeſſione præſentandi.

Ad primum requiſitum quod attinet, litis 63
pendentia ſatis probatur ex præcedenti inſtan-
tia facta coram Judice competenti, quod jus
præſentandi ad Inſtantem pertineret cum pro-
ductione nonnullorum, eaque inſtantia inti-
mata aliis Patronis. Minimeque obſtat ſi ci- 64
tati non comparuerint, quia ad hujus gratiæ
validitatem non eſt neceſſaria litis conteſta-
tio, ſed ſufficit eam fuiſſe introductam. Ma- 65
xime ſi Summo Pontifici expreſſa fuerit ſim-
plex hæc litis introductio. Pariter nec obſtat 66
ſi a litis introductione effluxerint triginta &
amplius anni, quia inſtantia de jure Canoni-
co eſt perpetua, & pro extincta non habetur,
niſi vel ſupervenerit ſententia illius extinctio-
nem decernens, vel cum lapſu temporis con-
currat malum jus Actoris. Confer de his om-
nibus Rotam *in Camplen. Cappellaniæ* 28. *No-*
vembr. 1725. *cor. clar. mem. Millin.*

Cæterum ſi inſtantia non fuerit legitime 67
intimata, vel reproducta, deeſt requiſitum
pendentiæ litis; Rot. *in Colonien. Parochialis*
de Vittemberg. 16. *Januar.* 1747. *cor. bon. mem.*
Vicecom. Idem eſt ſi fuerit affectate introdu- 68
cta; Rot. *in Januen. Juriſpatronatus* 27. *Mar-*
tii 1748. *&* 15. *Junii ejuſdem anni cor. Illu-*
ſtriſs. Molin. ubi quod lis re judicata ſublata 69
non eſt ſubjectum Gratiæ derogatoriæ juriſpa-
tronatus in totum, etiam obtenta commiſſio-
ne reſtitutionis in integrum, ſi elapſis centum
annis nihil actum ſit.

Alterum requiſitum eſt, quemadmodum ſu- 70
pra innuimus, ut nullus Patronus exiſtat in
pacifica quaſi poſſeſſione præſentandi. Cæte-
rum ſi ſit Patronus, qui in pacifica quaſi poſ-
ſeſſione præſentandi exiſtat, ceſſat ratio reſer-
vationis repoſita in incertitudine Perſonæ præ-
ſentare debentis, adeoque fruſtra impetratur
gratia derogatoria juriſpatronatus in totum,
quum non intendat Summus Pontifex præju-
dicium illi irrogare; Rot. *in dict. Colonien.*
Parochialis de Vittembergh. 17. *Januar.* 1746.
cor. bon. mem. Vicecom.

Intellige tamen, ſi exiſtat ex *perſona pro-* 71
pria, non item *ex perſona ſui Auctoris*; Rot.
in dict. Camplen. Cappellaniæ 28. *Novembris*
1746.

Digitized by Google

1746. *coram clar. mem. Millin.* Io jurepatro-
natus vero familiari ſuffragari & qoaſi poſ-
ſeſſionem præſentaodi Aoctoris ad impedien-
dam dictam Gratiam, reſpondit idem ſacrum
Tribunal in *Compoſtellana Parochialis S. Thirſi*
8. *Martii* 1755. *coram bon. mem. Nunez*, *&*
12. *Febr.* 1745. *cor. bon. mem. Vicecomit.* Hæc
de Gratia *derogatoria juriſpatronatus in totum*.

72 Ad Gratiam vero *pro præſentato cum dero-
gatione medietatis vocum* ſatis eſt fuiſſe præſen-
tatum a Patronis exiſtentibus in quaſi poſſeſ-
ſione præſentandi pro medietate ad formam
73 ultimi ſtatus. Quinimo poteſt obtineri hæc
Gratia ante hanc præſentationem, ſufficitque
quod ea intra quadrimeſtre ſuperveniat; Rot.
in Papien. Beneficii 4. *Maji* 1744. *cor. Illu-
ſtriſſimo Thunn*, *&* 15. *Martii* 1749. *cor. Il-
luſtriſs. Clement. & in Colonien. Vicariæ* 12.
Junii 1750. *cor. R. P. D. Canilliac*.

74 In hac Gratia quaſi poſſeſſio Auctoris pro-
deſt Succeſſori, qualecomque ſit juſpatrooatus.
75 Nec attendontor exceptiones quamcumque
indaginem admittentes; Rot. *in dict. Cam-
plen. Cappellaniæ* 28. *Novembris* 1746. *cor. clar.
mem. Millin.*

76 Validitati hujus gratiæ non obſtat ſententia
ſuper inſtitutione alterius Præſeotati lata jam
ab Ordinario. Diverſum tamen eſſet ſi Ordi-
77 narius gratificatiouem illi cooceſſiſſet. De cæ-
78 tero ſi gratificatio, & gratia præſeferant da-
tam ejuſdem diei, præſumptio eſt pro ante-
rioritate gratiæ, niſi concludenter probetur,
quod per aliquod ſpatium ejuſdem diei Ordi-
narii ſententia præceſſerit; Rot. *in Colonien.
Perſonatus* 22. *Novembris* 1743. *cor. bon. mem.
Nunez*, *&* 25. *Jannar.* 1745. *cor. Illuſtriſs.
Caprar. Almæ Urbis Gubernatore*, *&* 14. *Fe-
bruar.* 1746. *cor. R. P. D. Canilliac*, *&* 13.
Martii 1747. *cor. bon. mem. Vicecom.*

79 Nec obſtat ſi reticeatur alterum Præſenta-
tum a Patrono habente medietatem juriſpatro-
natus eſſe filium ejuſdem, dummodo is, qui
dictam gratiam obtinuit, ſit Conſanguineus,
& agatur de jurepatronatus hæreditario; Rot.
80 *in dict. Colonien. Perſonatus*. Quod ſi Præſen-
tatus a Patronis habentibus medietatem juriſ-
patronatus; ſit inſuper unus ex Patroois, dicta
gratia vitiatur ex ejus reticentia; Rot. *in Tu-
den. Parochialis de Luvaderes* 9. *Maji* 1749.,
& in confirmatoria 29. *Novembris ejuſdem an-
ni* 1749. *cor. Illuſtriſs. Molin.*

81 Reſtat, ut verba faciam de Gratia *Si neu-
tri*. Ejus requiſita ſunt non jus utriuſque, &
82 litis pendentia. Quoad vero illum, qui im-
petrat gratiam hanc, hoc ipſo quod eam im-
petrat, fatetur nullum ſibi jus competere, ut
dixit Rot. *in Mindonien. Parochialium* 15. *Fe-
bruar.* 1748. *cor. bon. mem. Lana*.

Lis per renunciationem ſublata inefficax eſt 83
ad ſuſtioendam dictam gratiam. Idque etiamſi 84
affectate renovata ſit. Quando aotem dici poſ- 85
ſit affectate reoovata, vide apud Rot. *in Co-
lonien. Parochialis* 22. *Januarii* 1748. *cor. Illu-
ſtriſs. Clemente*.

Ao Gratia hæc impetrari queat a Tertio? 86
affirmaodum videtur ſecundum ea, quæ fir-
mavit Rot. *in Ceſenaten. Vicariæ* 14. *Maji*
1727. *coram bon. mem. Gamaches*.

Quando & ex quibus clauſulis dicta gratia 87
impetrata dici queat ad majorem cautelam,
adi Rotam *in Vercellen. Cappellaniæ* 29. *Nov.*
1720. *&* *in* confirmatoria 5. *Junii* 1722. *cor.
bon. mem. Foſcar.*

GUBERNATOR.

GUbernator non comprehenditur ſub oomine 1
Magiſtratus Civitatis; Sac. Congr. Rit.
in Alexandrina 15. *Mart.* 1608. *in* 4. *dubio* te-
ſte Sellio *in ſelect. Canon. cap.* 27. *num.* 18.
Barboſa *in ſumma Apoſtolicar. deciſion. verb.
Gubernator num.* 1.

Gubernatori Provinciæ non debet textus E- 2
vangelii oſculandus porrigi; Sac. Congr. Rit.
in Cuſentina 17. *Julii* 1614. *&* *in Tropien.* 3.
Junii 1617. ubi quod nec etiam debet io pro-
ceſſionibus ſimul cum Epiſcopo iocedere, quas
refert Sellius *d. cap.* 27. *n.* 30.

Gubernator Civitatis Lauretaoæ præcedit 3
juxta conſuetudinem Vicario Generali; Sac.
Congr. Rit. *in Lauretana* 9. *Maii* 1609. quam
citat Sellius *d. cap.* 27. *num.* 31.

Gubernator, & Magiſtratus recuſantes coo- 4
tra ſolitum accedere ad Eccleſiam Cathedra-
lem, debitis remediis cogendi ſunt, ut acce-
dant; Sac. Cong. Rit. *in Fanen.* 1. *Sept.* 1607.
penes Antonio. Dianam *moral. reſol. p.* 5. *in
fine*, *in collect. declaration. n.* 49. Lezanam *in
ſum. quæſtion. Regular. tom.* 3. *verb. Eccleſia
num.* 18.

Gubernator Civitatis non debet habere Se- 5
dem, ſeu locom in Choro, oec ſupra, nec
inter Canonicos, ſed omoino extra Chorum
in loco decenti; Sac. Cong. Rit. *in Signina*
4. *Junii* 1615. referente Sellio *dict. c.*26.*num.*32.

Gubernator Civitatis debet habere Sedem 6
pro audienda concione apud Epiſcopum, quæ
ta-

tamen non ſit major, nec pulchrior Sede ipſius Epiſcopi, & neutra ſit coloris rubri; Sacr. Congregat. Rit. *in Peruſina* 3. *Octobris* 1615. cujus meminit Ald. *in compend. Canon. reſol. l.* 1. *t.* 16. *n.* 59.

7 Gubernatori Prælato ſolita Sedes cum ſtrato in Eccleſia paranda eſt; Sac. Congr. Rit. *in Fulginaten.* 30. *Januar.* 1610. apud Ald. *d. tit.* 16. *num.* 71.

8 Gubernator Civitatis, quæ eſt caput Provinciæ, thurificandus eſt, & pacem habere debet ante Vicarium Epiſcopi, etiam abſente Epiſcopo; in aliis vero minoribus Civitatibus poſt Epiſcopum thurificari, & pacem habere debet, ſed abſente Epiſcopo ei prefertur Vicarius; Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. *ſub die* 30. *Junii* 1592. quam adducit Aldan. *d. tit.* 16. *num.* 62.

9 Gubernator ſtatus, ubi viget conſuetudo, thurificandus eſt ante Barones, & Curatos Eccleſiarum; Sac. Cong. Rit. *in Gotian. in Sardinia* 5. *Julii* 1613. teſte Aldan. *d. tit.* 16. *num.* 63.

10 Gubernator Protonotarius cum habitu prælatitio, id eſt rochetto, & mantelletta Divinis aſſiſtens, thurificandus eſt ante Canonicos immediate poſt Epiſcopum; Sac. Cong. Rit. *in Faven.* 5. *Julii* 1603. atteſtante Aldan. *d. tit.* 16. *n.* 64.

11 Gubernator digniſſimus, & perpetuus thurificandus eſt immediate poſt Epiſcopum, & ante Canonicos etiam paratos; Sac. Congr. Rit. *in Alexandrina* 15. *Martii* 1607. *in reſp. ad* 4. *dub.* penes Sell. *d. capit.* 27. *num.* 34. & Barb. *Summa Apoſt. dec. verb. Gubernator num.* 11.

12 Gubernator Civitatis etiam non Prælatus, thurificandus eſt immediate poſt Canonicos aſſiſtentes, ante alios Canonicos; abſente vero Epiſcopo immediate poſt Vicarium Generalem; Sac. Congreg. Rit. *in Faventina* 9. *Maii* 1606. *&* *in Fanen.* 1. *Septembris* 1607. apud Sellium *d. c.* 27. *num.* 35. etiamſi Gubernator ſit uxoratus; Ead. Sac. Congreg. *in Faventina* 17. *Novemb.* 1607. cujus meminit idem Sellius *d. cap.* 27. *n.* 36.

13 Gubernatores Civitatum Sedis Apoſtol. quando ſunt Referendarii, & Prælati, & utuntur rochetto, poſt Epiſcopum, & aſſiſtentes, ante Canonicos juxta conſuetudinem thurificandi ſunt; Sac. Congreg. Rit. *in Cæſenaten.* 7. *Decemb.* 1601. quam refert Aldan. *d. titul.* 16. *num.* 65.

14 Gubernator thurificari debet poſt Dignitates, & Canonicos tam Eccleſiæ Cathedralis, quam Collegiatæ; Sac. Congr. Rit. *in Camplen.* 28. *Januar.* 1612. quam citat Aldan. *d. tit.* 16. *num.* 66.

15 Gubernator Civitatis thurificandus eſt duplici, non triplici ductu thuribuli; Sac. Cong. Rit. *in Civitatis Ducalis* 11. *Novembris* 1614. apud Sellium *d. c.* 27. *n.* 38.

16 Gubernatores Capitulares electi a Capitulo, Sede vacante, non debent præcedere Decano, & Canonicis aliis ipſis dignioribus; Sac. Congreg. Rit. *in Elboren.* 25. *Januar.* 1603. de qua Sellius *d. c.* 27. *num.* 39. Licet ad ipſos tantum, & non ad Decanum, & alios Canonicos non electos pertineat decidere, & votare in iis, quæ pertinent ad curam ei commiſſam; Ead. Sac. Congreg. *in d. Elboren.* 5. *Julii* 1603. penes Sellium *d. c.* 27. *n.* 30.

17 Gubernator Judex, & alii Miniſtri non poſſunt prohibere Executoribus Curiæ Laicæ, quo minus exequantur monitoria, & mandata Curiæ Eccleſ. etiam nulla ab eis petita licentia, ſeu aſſenſu; Sac. Cong. Imm. *in Macerat.* 2. *Septemb.* 1664. *lib. Decret. Rocci*, *p.* 587. *in Vercell.* 30. *Junii* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 131.

18 Gubernator debet permittere Epiſcopo liberum uſum Birruariorum, & carcerum Laicalium; Ead. Sac. Cong. Immunit. *in Civitatis Caſtellanæ* 19. *Julii* 1679. *lib.* 2. *Decret. Altoviti pag.* 180.

19 Quare Gubernator carcerans Balivum Curiæ Laicæ, eo quod ei præſentaſſet præceptum Curiæ Epiſcopalis, excommunicatur; Ead. Sac. Cong. Imm. *in Sutrina* 13. *Jan.* 1703. *lib.* 3. *Decr. Vallem. pag.* 468.

20 Gubernator denegans claves carcerum communium Curiæ Eccleſiaſticæ, graviter reprehenditur; Ead. Sac. Cong. Immun. *in Civit. Caſtellanæ* 28. *Februarii* 1662. *lib. Decr. Rocci pag.* 386.

21 Gubernator pariter reprehenditur graviter, & acriter pro carceratione Birruarii Curiæ Epiſcopalis, & ipſi injungitur, ut ſine mora eum relaxet cum refectione damnorum; Ead. Sac. Congr. Immun. *in Camerinen.* 9. *Mart.* 1649. *lib.* 4. *Decr. Paul. pag.* 73.

22 Gubernator non poteſt cogere Colonos bonorum Patrimonialium Epiſcopi ad mittendum eorum animalia pro ſervitio, & reaptatione viarum, niſi habeat a Sancta Sede facultatem ſpecialem; Ead. Sac. Coug. Imm. *in Macerat.* 15. *Decembr.* 1654. *lib.* 5. *Decr. Paul. pag.* 60.

23 Nec poteſt prohibere Notariis, & Officialibus Curiæ Epiſcopalis, quin exercere poſſint Offi-

Digitized by Google

Officia publica Communitatis; Eadem Sacra Congr. Imm. *in Firmana* 8. *Aprilis* 1631. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 74.

24 Gubernator declaret per ſuum Edictum circa damna data non eſſe cogendos Eccleſiaſticos ad dandas querelas pro damnis datis in bonis Eccleſiaſticis in Curia Gubernatoris. Ead. Sacr. Congr. Immun. *in Maſſana* 2. *Junii* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 50.

25 Non poteſt, nec debet Epiſcopus permittere Clericum incedentem in habitu, & Tonſura gerere vices Gubernatoris Laici abſentis. Ead. Sac. Congreg. Immun. *in Civitatis Plebis* 24. *Januarii* 1651. *lib.* 4. *Decret. Paul. pag.* 97.

26 Gubernator contra eum, qui in fraudem reaſſumpſit habitum Clericalem, poteſt proſequi cauſam quoad bona, non autem quoad perſonam; Eadem Sac. Congreg. Immun. *in Reatina* 10. *Septembris* 1629. *lib.* 2. *dec. Paul. p.* 6. *in Nullius S. Laurentii in Campo* 17. *Decembris* 1630. *lib.* 2. *dec. Paul. pag.* 68.

27 Injungitur Gubernatori, ut faciat ſuos Birruarios excommunicatos parere, alias illos removeat. Ead. Sac. Cong. Immun. *in Maceraten.* 16. *Junii* 1651. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 163.

28 Facto verbo cum Sanctiſſimo injungitur Gubernatori, ut non impediat, quatenus Epiſcopus procedat ad pœnas ſpirituales contra Birruarium, qui Clericum offendit, etiamſi Gubernator prævenerit in captura. Ead. Sac. Cong. Immun. *in Macerat.* 20. *Junii* 1656. *lib.* 5. *decr. Paul. pag.* 100.

29 Gubernator non habet poteſtatem viſitandi
molendina Eccleſiaſticorum, nec moleſtandi
Molitores affictuarios eorumdem. Eadem. Sacr.
Congr. Immun. *in Verulana* 2. *Octobris* 1691.
30 *lib. decret. Grim. pag.* 18. Nec viſitandi Furnos
Eccleſiaſticorum; vide verb. *Furnus n.* 15.

31 Gubernator tenetur declarare in ſuo Edicto, quo prohibetur indiſtincte, ne quis poſſit emere, & vendere frumenta abſque ejus licentia, non comprehendi Eccleſiaſticos. Ead. Sacr. Congr. Immun. *in Guardien.* 6. *Auguſti* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 208.

32 Non poteſt impedire, ſeu punire Larvatos die feſto de licentia Epiſcopi. Ead. Sac. Congreg. Immun. *in Civitatis Caſtellanæ* 6. *Februar.* 1694. *d. lib. pag.* 102.

33 Gubernatori, quamvis ſit Clericus conjuga-
tus, datur facultas procedendi contra Perſonas
Eccleſiaſticas, & quomodocumque exemptas,
nec non examinandi; eaſque in caſu reniten-
tiæ cogendi cum ſolita præſervatione. Ead.
Sacr. Congr. Immun. *in Peruſina* 2. *Junii* 1703.
34 *lib.* 3. *decr. Vallem. pag.* 492. Item quamvis
non ſit Clericus, datur facultas procedendi
contra Clericum. Ead. Sacr. Congr. Immun.
in Amerina 24. *Martii* 1688. *lib. decret. Martelli*
pag. 257.

Juſſu Sanctiſſimi aliquando Epiſcopus conſignat Gubernatori corpus delicti. Ead. Sac. 35
Cong. Immun. *in Aquipendii* 11. *Decembris* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 160. & *alibi.*

Injungitur Gubernatori, qui mandaverat 36
carcerari reum in loco immuni, ut ipſe una cum aliis Miniſtris ſuæ Curiæ omnino adeant Epiſcopum pro abſolutione a Cenſuris incurſis, & ſimul injungitur Epiſcopo, ut benigne illos recipiat, & dictum Gubernatorem, & Magiſtratum abſolvat privatim, alios vero officiales inferiores publice in forma Eccleſiæ conſueta. Ead. Sac. Congreg. Immun. *in Narnien.* 4. *Auguſti* 1627. *lib.* 1. *dec. Paul. fol.* 59.

In caſu occiſionis mulieris cum fœtu, Sanc- 37
tiſſimus tribuit Gubernatori facultatem procedendi, & injungit Curiæ Archiepiſcopali Firmi, ut conſignet carceratum eidem Gubernatori. Ead. Sac. Cong. Immun. *in Aſculana, ſeu Firmana* 15. *Maii* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 121.

Ad tuendam publicam quietem a Bannitis, 38
& Facinoroſis datur Gubernatori Aſculi facultas procedendi contra Perſonas Eccleſiaſticas, tam ſæculares, quam Regulares, & quovis alio titulo privilegiatas, eaſque examinandi, & cogendi abſque incurſu Irregularitatis; Ead. Sacr. Cong. Immun. *in Aſculana* 20. *Octobris* 1694. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 152. Etiam extra Juriſdictionem. Ead. Sacr. Cong. Immun. *in ead.* 1. *Martii* 1695. *d. lib. pag.* 175.

Recenſentur aliqui Gubernatores Excommunicati.

Datur Epiſcopo Narnien. facultas abſolvendi 1
privatim Gubernatorem, ejuſque Cancellarium ob carcerationem cujuſdam Rei habilitati a Curia Epiſcopali ad habendam Civitatem loco Carceris; impoſitis pœnitentiis ſalutaribus, ac de conſenſu Partis; & quatenus hæc ſit abſens a d. Civitate, recipiat idoneam cautionem de reficiendis damnis juxta ſummam liquidandam. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Narnien.* 7. *Nov.* 1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 85.

In honorem Feſti Paſchalis abſolvitur cum 2
reincidentia Gubernator, & Miniſtri Curiæ Laicalis, eo quia proceſſerunt in quadam cauſa Clerici conjugati, & carcerarunt ſucceſſive ejus conſanguineos ob recurſus ab ipſo factos ad Curiam Epiſcopalem, dummodo non exi-

ſtant

Digitized by Google

ſtant in aliqua actuali læſione Immunitatis Eccleſ. & ſe obligent de parendo mandatis Papæ. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Policaſtren.* 30. *Martii* 1694. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 114.

3 Epiſcopus abſolvat cum reincideutia Gubernatorem Civitatis N, qui violenter poſuit, ut dicitur, *un Banco* in Eccleſia, quatenus judicet dignum tali gratia, & pro ſua prudentia id expediens judicaverit. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Iſernien.* 30. *Octob. d. Anni*, & *lib. pag.* 154.

4 Gubernator, & Satellites, qui carcerarunt Balivum Curiæ Epiſcopalis, abſolvuntur in forma privata, & abolitis prius actis factis per Curiam Laicalem, & refectis damnis ob d. carcerationem ipſi illatis. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Imolen.* 10. *Jan.* 1690. *lib. Decret.*
5 *Mart. pag.* 561. Item abſolvuntur Gubernator, & complices ob recognitionem corpus delicti factam in Eccleſia abſque facultate Apoſtolica. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Nullius S. Marci* 21. *Nov.* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 87.
6 Item Gubernator, qui propria auctoritate extrahi fecerat ab Eccleſia cadaver ad effectum recognoſcendi corpus delicti. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Portuen. eodem die pag.* 87.
7 Item Gubernator Atini, Miniſtri, & Executores Curiæ Laicalis ob carcerationem, & læſionem Clericorum. *Ead. Sacr. Cong. Immun.*
8 *in Atini* 17. *April.* 1694. *d. lib. p.* 119. Inſuper ob carcerationem Curſoris Curiæ Epiſco-
9 palis. *Ead. Sacr. Congr. Immun. ibidem*. Præterea ſuſtinentur cenſuræ contra dictum Gubernatorem, eo quod vulneraverit Curſorem
10 dict. Curiæ. *Ead. Sac. Congr. Immun. ibid.* Rurſus idem Gubernator abſolvitur impoſitis gravibus pœnitentiis ſalutaribus, quia carceraverat duos Clericos Salvaticos. *Ead. Sacr. Cong. Immun. in ead.* 9. *Julii* 1695. *d. lib. pag.* 200.

11 Contra Gubernatorem Minerbinen. Epiſcopus procedat ad aggravationem Cenſurarum ſuper earum contemptu, & procedat etiam juridice ſuper Edicto læſivo libertatis Eccleſiaſticæ, ex eo quia prohibebat ſæcularibus emere, & recipere panem Franchitiarum Eccleſiaſticis debitarum. *Ead. Sacr. Congr. Immunit. in Minerbinen.* 6. *Nov.* 1694. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 155.

12 Et injungitur Nuncio Apoſtolico, ut inſtet apud d. Proregem, ut condigne puniat Gubernatorem pro publicatione præfati Edicti. *Ead.*
13 *Sacr. Congr. Immunit. ibid.* Rurſus contra præfatum Gubernatorem denuo proceditur ad aggravatorias ob ſpretum Cenſurarum. *Ead. Sac. Congr. Immun. in ead.* 8. *Decemb. d. Anni*, & *lib. pag.* 160.

Prævia conſignatione carceratorum in manibus Curiæ Eccleſiaſticæ, præſtita cautione de in omnibus parendo mandatis Eccleſiæ, datur facultas abſolvendi d. Gubernatorem cum reincidentia poſt menſem, quatenus ſe geſſerit cum debito reſpectu erga Cenſuras, ſaltem ab initio Quadrageſimæ. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in ead.* 26. *Martii* 1691. *d. lib. pag.* 179. 14

Denno injungitur Epiſcopo, ut procedat prout de jure contra Gubernatorem d. Civitatis, & alios pro Edictis læſivis Eccleſiaſticæ libertatis, & ut ſupra *num.* 12. pro extractione a loco immuni, & in reliquis ad ulteriora procedat ſuper ſpretu Cenſurarum. *Ead. Sac. Congr. in ead.* 19. *Aprilis d. Anni*, & *lib. p.* 183. 15

Inſuper quia carceraverat duos Clericos Salvaticos, datur facultas eumdem abſolveudi, conſtito de reintegratione Eccleſiæ, & prævia obligatione de non incurrendo amplius in ſimilia, & impoſitis gravibus pœnitentiis ſalutaribus. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in ead. d. Anni*, & *lib. pag.* 200. 16

Gubernatorem Carinolen. ejuſque Miniſtros prævio depoſito penes perſouam Eccl. ſummæ exactæ a Cuſtode animalium Clerici carcerati, eo quia Clericus non obedierat Edicto edito circa animalia, Epiſcopus abſolvat cum reincidentia, quatenus humiliter petat. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Carinolen.* 19. *Julii* 1695. *lib.* 17
1. *Decret. Vallem. pag.* 203. Inſuper contra eundem procedat ſuper ſpretu Cenſurarum. *Ead. Sac. Cong. Immun. in ead.* 6. *Aug. d. Anni*, & *lib.* 207. 18

Conſtito de reparatione Eccleſiæ violatæ ob extractionem conſugiti in eamdem, arbitrio Epiſcopi abſolvitur private Gubernator, alii vero in forma conſueta, prævio tamen conſenſu omnium intereſſe habentium, qui ſunt in Diæceſi, & prævia cautione de reficiendis damnis, & parendo mandatis Eccleſiæ. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Theanen.* 4. *Junii* 1695. *d. lib. pag.* 193. 19

Sic Gubernator Avellinen. abſolvitur private, ejus autem Miniſter publice ob carcerationem Clerici. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Avellinen.* 8. *Maii* 1694. *d. lib. pag.* 21. 20

Gubernator Verulauus, ſeu ejus Curia excommunicatur, quia viſitavit Molendina Eccleſiaſticorum, & carceravit Molitores affictuarios eorumdem. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Verulana* 2. *Octobr.* 1691. *lib. decret. Crim. p.* 18. *in Vigilien.* 12. *Novembr.* 1704. *lib.* 3. *Decr. Val. pag.* 627. 21

Gubernator Caſtri Turris abſolvitur, dummodo revocet præceptum factum Officialibus 22
Con-

Digitized by Google

Confraternitatis de non egrediendo a d. loco, niſi ſoluta dote quibuſdam mulieribus debita ab ipſa Confraternitate ; & revocet omnia alia læſiva libertatis Eccleſiaſticæ. *Ead. Sacr. Congr. Imm. in Alatrina* 13. *Decemb.* 1692. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 10.

23 Proceditur contra Gubernatorem retinentem fructus cujuſdam Beneficii. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Aquilana* 1. *Januar.* 1695. *d. lib. pag.* 165.

24 Attenta reintegratione Eccleſiæ, & prævio conſenſu Partis, ac juramento de non incurrendo amplius in ſimilia, abſolvitur Gubernator cum ſuis Miniſtris ob carcerationem Clerici, & ſequeſtrationem rerum ejuſdem. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Materanem.* 12. *Nov.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 227.

25 Item conſtito de reintegratione, & cum ſupradictis conditionibus abſolvitur Gubernator privatе, ſed ſervata forma, alii vero in forma conſueta, qui carceraverant Cuſtodes animalium Clerici. *Ead. Sacr. Congr. Imm. in Carinolen.* 17. *Decemb. d. Anni*, & *lib. pag.* 235.

26 Gubernator, ejuſque Miniſtri abſolvuntur cum reincidentia, prævia cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, & quatenus humiliter, & perſonaliter petant ; *Ead. Sac. Congr. Immun. in S. Severinæ* 17. *Decemb. d. Anni*, & *lib. pag.* 236.

27 Attenta abolitione actorum, & prævia obligatione de abſtinendo a ſimilibus, abſolvitur Gubernator, qui proceſſum formaverat contra Sacerdotem; *Ead. Sacr. Cong. Immun. in Aſculana* 31. *Auguſti* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 311.

28 Præmiſſis conſuetis conditionibus, & facta obligatione de ſervando in poſterum debitum reſpectum Immunitati, & Juriſdictioni Eccleſiaſticæ, abſolvitur Gubernator cum ſuis Miniſtris ob carcerationem Clerici ; *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Nepeſina* 18. *Septembris d. Anni*, & *lib. pag.* 314.

29 Gubernator Froſinonis abſolvi poteſt a Confeſſario, ejus autem Miniſtri abſolvantur ab Epiſcopo privative ob carcerationem detentorum in carceribus Laicis vigore mandati Curiæ Epiſcopalis; *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Verulana* 3. *Auguſti* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 138.

30 Locumtenens Froſinonis, eo quod teſtem examinatum in Curia Eccleſiaſtica ſuper loci Immunitate carceraverat, jubetur accedere ad Urbem ; *Ead. Sacr. Cong. Immun. in Verulana* 14. *Januar.* 1698. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 133.

Locumtenens poſitis ſolitis conditionibus abſolvitur in forma Eccleſiæ conſueta ob perquiſitiones in Eccleſia factas ; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Hydruntina* 9. *Februarii* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 105. 31

Impoſita aliquali eleemoſyna arbitrio Epiſcopi, abſolvitur Locumtenens Oppidi N. qui extraxerat ab Eccleſia homicidam, præciſe ad vitandum tumultum Populi acriter concitatum ; *Ead. Sacr. Cong. in Aquen.* 28. *Septemb.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 148. 32

Gubernator Placentiæ in Hiſpania aliorum auxilio confugam violenter ab Eccleſia extraxit, ac per Civitatem publice fuſtigatum in Eccleſiam repoſuit : conſtito autem, quod idem Gubernator, & alii abſtinuerint ab exercitio quorumcumque munerum, & ſe geſſerint in omnibus tamquam Cenſurati per menſem, & prævia ſatisfactione partis, & quatenus Oratores humiliter petant, datur Epiſcopo facultas abſolvendi Gubernatorem in Sacello Epiſcopali in forma Eccleſiæ, alios vero in Eccleſia, ſervata forma pariter, ſoluta prius tamen per Gubernatorem eleemoſyna in ſumma duplarum 100. & per alios omnes in ſumma duplarum viginti quinque, eroganda in aliquo patenti opere in reparationem injuriæ Eccleſiæ illatæ, arbitrio Epiſcopi ; *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Placentina Hiſp.* 18. *Auguſti* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 240. 33

Gubernator, Magiſtratus, & alii Cenſurati ob violentias Eccleſiæ illatas in violenta collocatione ſcamni, prævia remotione ejuſdem ſcamni, abſolvuntur arbitrio Epiſcopi etiam in forma privata, ſi humiliter petant ; *Ead. Sac. Congr. Imm. in Iſernien.* 1. *Martii* 1695. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 174. 34

Gubernatori Urbis nulla competit juriſdictio in Civilibus contra Clericos, & Loca Pia. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 115. 35
incip. *Romanæ Curiæ* §. 23. Exceptis cauſis 36
mercedis, & ſummæ infra ſcura 25. etiamſi adſit obligatio Cameralis. Idem *ib.* §. 24.

Gubernatore Civitatis, aut Loci Ditionis Eccleſiaſticæ decedente, non licet Magiſtratibus, ſive Conſiliis ſubrogare Pro-Gubernatorem. Idem Conſtitut. 117. incip. *Ad populorum* §. 1. Non obſtante quacumque conſue- 37 38
tudine, aut quaſi poſſeſſione. Niſi doceant de 39
expreſſo privilegio a Sede Apoſtolica ſibi conceſſo. Idem *ibid.* §. 7. & 8.

Gubernatoribus Prælatis Civitatum Ditionis Eccleſiaſticæ decedentibus, ſubrogantur ipſo facto eorum Locumtenentes cum facultatibus, & emolumentis. Idem *ib.* §. 1. Guber- 40 41
na-

Digitized by Google

natoribus non Prælatis ſubſtituuntur ſimiliter
Procuratores Fiſcales. Idem *ib.* §. 2. & 3.
42 Gubernatoribus a Præfectis ſive aliis Guber-
natoribus dependentibus ſubrogari jubetur ali-
43 quis Pro-Gubernator. Idem *ib.* §. 4. In Le-
gationibus Romandiolæ & Ferrariæ hujuſmo-
di ſubrogatio pertinet ad Cardinales Legatos,
44 ſive Præſides Provinciarum. In Legationibus
autem Bononiæ, & Urbini ſpectat ad eos,
ad quos pertinet deputatio Gubernatorum.
Idem *ib.* §. 5. & 6.
45 Gubernatoris Urbis Tribunal certo Judi-
cum, & notariorum numero conſtare debet,
quibus omnibus certa emolumenta aſſignantur
a Benedicto XIV. tom. 2. Conſtitut. 44. incip.
46 *Rerum humanarum*: Iiſdem certa ſumma an-
nua attribuitur pro expenſis commiſſionum,
ex qua ſi quid reliquum fuerit in fine anni,
inter omnes æqualiter dividendum erit. Idem
47 *ibid.* Gubernatori Urbis prohibetur ullum Ju-
dicem, Notarium, aut ſubſtitutum admittere
ſupra numerum a Pontifice ſtatutum. Idem
48 *ibid.* Gubernator Urbis cibaria taxare debet
pro Judicibus, & Commiſſariis ad commiſ-
ſiones prodeuntibus; & idem annua ſcuta cen-
tum loco præmii partiri poteſt inter eos,
qui digniores ſe præſtiterint. Idem *ibidem*.
49 Gubernatori Urbis S. R. E. Vice-Camera-
rio conceſſum eſt Rochettum per Urbem de-
ferre, & Lemniſcos nigros equorum capiti
appenſos habere. Idem *in Appendice num.* 5.
pag. 30.
50 Gubernatorum per Ditionem Eccleſiaſticam
conſtitutorum controverſiæ Cæremoniales cum
Epiſcopis definiuntur, & aſſignantur certæ
Cæremoniales Leges, quas erga Epiſcopos ſer-
vare jubentur. Idem tom. 1. Conſtitut. 18.
incip. *Quod Apoſtolus*, & *tom.* 2. *in Appen-
dice num.* 2. *pag.* 11. & *ſequent.* ubi ad lon-
gum adducuntur, & ibi brevitatis gratia vi-
dendæ relinquuntur.

GUIDAGIUM, SEU PEDAGIUM. Vid. verb. *Gabella num.* 9.

G U L A.

S U M M A R I U M.

1 *Gula quid ſit, & quot quibuſque modis peccatum Gulæ committatur*, ad num. 7.

8 *An gula, comeſſatio, potatio, ſit ordinarie per ſe, vel tantum per accidens peccatum mortale evadat*, ad num. 9.

10 *An ſit illicitum comedere & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem, & quid pro ſatietate intelligi debeat*, ad num. 11.

12 *Ebrietas quid ſit, an ſuapte natura peccatum mortale, & an liceat unquam ſe inebriare*, ad num. 17.

18 *An alterum inducentes ſeu provocantes ad illicitam ebrietatem, & præſertim Cauponæ, mortaliter peccent*, ad num. 20.

21 *An & quomodo peccet Judex inebrians reum, ut eum ſic inducat ad fatendum crimen.*

22 *An graviter peccet reum ad mortem damnatum ac rite diſpoſitum inebrians eo fine, ut cruciatus & mortem non ſentiat.*

23 *An & quando in carcere detentus graviter peccet Cuſtodes inebriando, ut ipſe evadat*, ad num. 25.

26 *An liceat unquam aliquem inebriare ad malum quodlibet evitandum*, ad n. 27.

28 *An graviter peccent, & ad quid teneantur qui ſciunt ſe in ebrietate ſolere percutere Uxorem, Filios, atque Domeſticos, aut damna aliis inferre.*

29 *An & quando liceat bibere in ſanitatem aliorum*, ad num. 31.

32 *Quot & quæ ſint Gulæ filiæ*, ad n. 37.

GUla eſt inordinatus, ſeu immoderatus ap- 1
petitus, uſuſque cibi, ac potus. *Eſt in
re communis*. Quinque ſunt ſpecies, ſeu mo- 2
di, quibus peccatum Gulæ ſolet committi;
Sic S. Gregorius *l.* 3. *moral. c.* 17. ibi: *Quinque modis Gulæ vitium tentat, aliquando namque indigentiæ tempora prævenit, aliquando lautiores cibos quærit, aliquando quæ ſumenda ſunt, accuratius præparari appetit, aliquando in ipſa quantitate ſumendi menſuram neceſſitatis excedit, aliquando in ipſo æſtu immenſi deſiderii peccat*. S. Gregorium ſequitur D. Thomas 2. 2. *q.* 184. *art.* 4.

Digitized by Google

art. 4. & *communis aliorum* , & prædicti quinque modi comprehenduntur in hoc verſu a S. Thom. *l. c.* adducto .

Præpropere , *laute* , *nimis* , *ardenter* , *ſtudioſe* .

3 *Præpropere* quis dicitur peccare peccato Gulæ , quando tempora indigentiæ prævenit . Unde ſi in die jejunii notabiliter præveniat tempus ordinarium refectionis ſine neceſſitate , peccat mortaliter , ſi autem aliis diebus, vel nimis mane , vel ante orationem , vel ſæpius , quam deceat , comedat , & bibat , peccat ſolum venialiter. Hic juvat adducere duos ſequentes veteres verſus :

Qui ſemel eſt , *Deus eſt ; homo qui bis ; beſtia qui ter.*
Qui quater Dæmon , *qui quinquies eſt ſua Mater* .

4 *Laute* quis dicitur peccare peccato Gulæ, quando nimia ſolicitudine quærit cibos pretioſos , delicatos , aut particulares , & ſimiliter pretioſiora, & delicatiora vina ex ſola Gulæ aviditate . Si autem propter infirmi conſolationem , Principis , amicorum , ſeu conjunctorum adventum , convivii occurrentiam , vel ordinariam ſeſe lautius certis diebus recreandi conſuetudinem quærantur cibi pretioſiores, delicatiores , & rariores , nullum ordinarie committitur peccatum . Unde S. Auguſtinus *l. 3. de Doctrina Chriſtiana c.* 12. ſic ad rem dicit : *In omnibus talibus* , *non uſus rerum* , *ſed libido utentis in culpa eſt . Fieri enim poteſt, ut ſine aliquo vitio cupiditatis , vel voracitatis pretioſiſſimo cibo ſapiens utatur ; inſipiens autem fœdiſſima Gulæ flamma in viliſſimum ardeſcat .* Idem ait S. Gregorius *l.* 30. *moral. cap.* 14. *Neque enim cibus* , inquit , *ſed appetitus in vitio eſt , unde & lautiores cibos plerumque ſine culpa ſumimus , & abjectiores non ſine reatu conſcientiæ deguſtamus* .

5 *Nimis* quis dicitur peccare peccato Gulæ, quando nimiam , & immoderatam cibi , & potus quantitatem abſorbet ; quia tamen difficile eſt limites debitæ comeſſionis , & potationis non excedere , cum venter ſit exactor inquietus, niſi temperantiæ frænum ei injiciatur ; Unde S. Gregorius *l.* 30. *moral. c.* 14. dicit : *Quia per eſum voluptas neceſſitati miſcetur , quid neceſſitas petat , & quid voluptas ſuppetat , ignoratur* : Ideo debet unuſquiſque complexionem ſuam conſulere , & inde ſibi regulas præſcribere, ſemper in mente retinens id, quod dicit Card. Bona *in Manud. ad Cœlum c.* 4. §. 1. ſcilicet quod *pauci ſunt infirmi , quos Gula ad ægritudinem non adegerit ;* & *ibidem* §. 1. *in fine* quod *Gula multo plures occidit , quam Gladius .* Unde recte Poeta , prout refert Urſaya *in Miſcellaneo ſacro, & profano verb. Gula* .

Gulæ pone metas , ut ſit tibi longior ætas .

Ardenter quis dicitur peccare peccato Gulæ, 6
quando cibum , & potum nimis avide ſumit, quod contingere poteſt etiam in cibis, & potionibus vilioribus , ut patet experientia in Eſau , qui nimis avidus lenticulæ fratris ſui Jacob pro ea primogenita ſua ſtulte commutavit . Unde S. Auguſtinus *l.* 10. *Confeſſ. c.* 31. ait : *Non ego immunditiam obſonii timeo , ſed immunditiam cupiditatis... Scio Eſau lenticulæ concupiſcentia deceptum* .

Studioſe quis dicitur peccare peccato Gulæ, 7
quando nimis accuratam, & exquiſitam in ciborum condimentis præparationem exquirit : Unde Hugo *de diſciplina c. ult.* dicit : *Quidam ſunt , qui præparandis cibis nimium ſtudium adhibent , infinita decoctionum genera excogitantes , modo mollia , modo dura , modo callida , modo cocta, modo aſſa deſiderant, & tanta ſolicitudine præparantur , ut devoratis jam quatuor , aut quinque ferculis prima non impediant noviſſima, ſemper novos ſapores deſiderant inſtar fœminarum prægnantium ..... ad irritandam autem Gulam hæc fiunt , non ad ſuſtentandam naturam , ad aviditatem explendam , non ad neceſſitatem ſupplendam* .

Gula, comeſſatio , potatio ordinarie per ſe 8
eſt ſolum peccatum veniale , quia nimirum exceſſus non enormis in re alias indifferenti, vel licita, nonniſi venialis culpa eſt . Sic S. Auguſtinus *ſerm.* 4. *in die Animarum tom.* 10. ubi ait : *Quoties aliquis in cibo , aut potu plus accipit quam neceſſe ſit , ad minuta peccata pertinere noverit ,* & S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 148. *art.* 2. ſic dicit : *Si vero in vitio Gulæ intelligatur inordinatio concupiſcentiæ tantum ſecundum ea, quæ ſunt ad finem , utpote quia nimis concupiſcit delectationes ciborum ... eſt peccatum veniale* . Per accidens tamen poteſt evadere peccatum mortale multipliciter . I. Ratione enormis exceſſus , & deformitatis contra virtutem temperantiæ, qua homo ſtatum naturæ rationalis enormiter , & horrende deturpat , maxime, qui ſcienter , & ordinarie ſe infarcit , & ingurgitat uſque ad vomitum , & qui ex propoſito comeſſat , & potat in exceſſu, ut vomat ; talis enim Gula , comeſſatio , & potatio *ad Roman.* 13. *Galat.* 5. 1. *Petr.* 4. & *in Epiſtola Judæ n.* 12. inter peccata mortalia enumeratur . II. Ratione ſcandali, dicit enim Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 8. *Si eſca ſcandalizat fratrem meum , non manducabo carnem in æternum* ,

Digitized by Google

num, *ne fratrem meum ſcandalizem*. III. Ratione gravis nocumenti corporis, ut qui ex nimia comeſſatione, & potatione prævidet, aut prævidere debet contracturum ſe morbum notabilem, ut enim dicitur *Eccleſiaſtic.* 37. *Propter crapulam multi perierunt*. IV. Ratione gravis nocumenti animæ, & cum quis advertit ex nimia ingurgitatione ſibi cauſari graves morbos libidinoſos, quibus ordinarie conſentire ſolet. V. Ratione impotentiæ ſervandi præcepta graviter obligantia, ut ſolvendi debita, alendi familiam, ſtudendi in Judice, aut Advocato, ubi res urget, & hujuſmodi. VI. Ratione ultimi finis poſiti in cultu ventris, ut faciebant olim Epicurei, de quibus Apoſtolus *ad Philippenſ.* 3. dicit: *Quorum Deus venter eſt*; & *ad Roman.* 16. *Chriſto Domino noſtro non ſerviunt, ſed ſuo ventri*.

10 Illicitum eſt comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem. Innocentius enim XI. *die* 2. *Maii* 1679. expreſſe damnavit ſequentem propoſitionem inter alias ordine 8. *Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui*.

11 Hic ad damnatæ propoſitionis intelligentiam eſt advertendum, quod ſatietas poteſt duo ſignificare, vel comeſtionem & potationem talem, qua ſatisfit fami, & ſiti; vel talem, quæ fiat in majori quantitate, quam requirat ſuſtentatio. Si ſumatur primo modo, comedere & bibere uſque ad ſatietatem nullum eſt peccatum, ſi ſecundo modo, eſt peccatum. Sic ex S. Auguſtino *tom.* 10. *ſerm.* 4. *in die animarum*, ex S. Gregorio *lib.* 30. *moral. c.* 17. ex S. Iſidoro relato, & ſecuto a S. Thoma 2. 2. *q.* 148. *art.* 4. probat Cardenas *in* 2. *Criſi diſſert.* 7. *n.* 26. Sanctus enim Auguſtinus *l. c.* ſic ait: *Quoties aliquis in cibo, & potu plus accipit, quam neceſſe eſt, ad minuta peccata pertinere noveris*. S. Gregorius *loc. cit.* ait committi peccatum Gulæ, cum quis *in ipſa quantitate ſumendi menſuram neceſſitatis excedit*; S. Iſidorus *loc. cit.* affirmat peccare guloſum, dum excedit in cibo *ſecundum quantum*; S. Thomas *l. cit. in dicto verſu* dicit, quod committitur peccatum Gulæ, cum quis *Nimis* comedit.

12 Ebrietas eſt exceſſus voluntarius in potu voluptatis gratia factus uſque ad privationem uſus rationis. *Eſt in re communis*.

13 Ebrietas formalis & voluntaria eſt peccatum mortale. *Eſt communis* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. & habetur ex Sacra Scriptura; *ad Galatas* enim 5. *Ebrii excluduntur a Regno Dei*, & *Iſaiæ* 5. legitur: *Væ qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam . . . Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & Viri fortes ad miſcendam ebrietatem*. Væ autem non uſurpat Scriptura, niſi contra peccatum mortale.

14 Probabilius licitum eſt ſe inebriare ex præſcripto Medici ad recuperandam ſanitatem, ſi deſit aliud medium. Et ratio eſt, quia ſicuti licitum eſt ſe in perpetuum privare brachio, vel pede, ut ſervetur totum corpus, ita multo magis ad breve tempus uſu rationis; non enim eſt inebriatio formalis, quia non eſt voluptatis gratia, ut requiritur ex data definitione, ſed materialis, ut ex juſta cauſa, cum talis ebrietas ſit re ipſa neceſſaria ad conſer-

Notæ Rom. Theologi.

(*a*) Damnata ab Innoc. XI. propoſitio eo videtur expoſita conſilio ab Auctore noſtro, ut licitum eſſe velit intendere delectationem, quæ capitur ex cibo & potu moderato: quemadmodum a Sancheſio, Eſcobario, Moya, aliiſque benignioribus Theologis propugnatur. Cum ſolam cibi vel potus quantitatem reſpicere propoſitionem illam contendat, facile eſt intelligere, Ferrarium noſtrum opinari improbatam a Summo Pontifice non eſſe delectationem, quam pro fine habeat ultimo comedens, & bibens ad ſatietatem. Sed quis æquo animo ferat hanc interpretationem? Voluptas ſane, & ſapor cibi & potus peccatum non eſt, quia *non ſolum cibo, ſed etiam cibi ſapore indiget infirmitas corporis*, inquit Auguſt. *lib.* 4. contra Julian. *cap.* 14. ſed qui manducant, & bibunt ob ſolam voluptatem, ſemper peccant ſaltem venialiter; nam inordinatus tunc eſt eorum appetitus quo fruuntur utendis, ideoque peccatum gulæ, juxta traditam definitionem. Audiatur S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 2. *Homines*, inquir, *gulæ dediti, ventri ſuo, tanquam ultimo fini famulantur, ut* Rom. XVI. *ait Apoſtolus*; *Hujuſmodi enim Chriſto Domino noſtro non ſerviunt, ſed ventri. Item ad* Philippen. III. *Quorum Deus venter eſt. Si vero in vitio gulæ*, ſubdit idem Doctor, *intelligatur inordinatio concupiſcentiæ, ſecundum ea, quæ ſunt ad finem, utpote quia nimis concupiſcit delectationem ciborum, non tamen ita quod propter hoc faceret aliquid contra legem Dei, eſt peccatum veniale.*

Digitized by Google

vationem vitæ (*a*) . Sic tenent Silveſter verb.
Ebrietas q. 2. Sa *eod. verb. n.* 4. Armilla *eod.*
verb. n. 5. Naldus *eod. verb. n.* 2. P. Ledeſma
tract. 23. *c.* 3. Navarr. *c.* 23. *n.* 119. Tolet.
lib. 8. *c.* 61. Tanner. 2. 2. *d.* 3. *q.* 4. *n.* 53.
Diana *p.* 6. *tract.* 7. *reſolut.* 44. Bonacina *t.* 2.
d. ult. q. 1. *p.* 1. *propoſ.* 1. *n.* 3. Alv. 1. 2. *d.*
147. *n.* 6. Reginald. *lib.* 22. *c. ult. n.* 55. Bal-
dell. *lib.* 3. *d.* 30. *n.* 23. Rayn. *de virt. &*
vit. lib. 6. *ſect.* 2. *c.* 6. *n.* 113. Joan. Pontius
d. 22. *q.* 12. *n.* 103. Stephan. *t.* 1. *d.* 5. *n.* 76.
Loth. *tract.* 18. *art.* 8. Illſung *tract.* 4. *d.* 1. *n.*
54. Layman *lib.* 3. *ſect.* 4. *n.* 5. Buſembaum *l.*
5. *dub.* 5. *art.* 2. Sporer *t.* 1. *tract.* 1. *c.* 7. *ſect.*
2. *n.* 62. La Croix *lib.* 5. *n.* 311. aliqne plu-
rimi citati ab ipſo *n.* 309. Varii autem alii
15 cum Mendo *d.* 13. *q.* 24. Henno *tom.* 1. *tract.*
1. *de peccatis actualib. diſp.* 4. *art.* 3. *concluſ.*
1. & apud ipſum S. Antoninus , Silvius , &
alii ſuſtinent contrarium , quia , dicunt ipſi ,
ebrietas eſt intrinſece mala, & per ſe loquen-
do eſt peccatnm mortale , adeoque nnnquam
poteſt eſſe licita . At revera ebrietas eſt ſolum
intrinſece mala, cum eſt facta *voluptatis gra-*
tia , non autem cum eſt facta ex juſta cauſa ,
qualis eſt conſervatio vitæ non alio medio
conſervabilis .

16 Sic probabilius licitum eſt ſe inebriare ad
vitandam mortem ab alio intentatam , dum-
modo abſit ſcandalum , neque cedat in con-
temptum Religionis , & virtutis temperantiæ
a Chriſtianis ſervandæ . Et ratio eſt, quia, ſi
ad redimendam vitam a Tyranno fas eſt ſibi
ipſi manum , vel pedem amputare , cur non
etiam rationis uſum ad breve tempus ſibi adi-
mere ? Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *d.* 4. *n.* 37. Layman
loc. cit. n. 5. Buſembaum *l. c. n.* 3. Azor. Regi-
nald., Baldell., La Croix, & alii . Contra- 17
rium tamen ſentiunt mulri alii nitentes pro
ſe adducere Divum Auguſtinum *ſerm.* 232. *de*
tempore, ubi ſic habet : *Etiamſi ad hoc venire-*
tur, ut tibi diceretur, aut bibas, aut morieris ,
melius erat, ut caro tua ſobria occideretur, quam
per ebrietatem anima moreretur . Sed S. Augu-
ſtinus, ut exponunt Leſſius, Dicaſtill., Illſung
apud La Croix *l. c. n.* 311. loquitur de caſu ,
quo in contemptum Religionis , vel virtutis
bibendum eſſet , quod & concedit etiam no-
ſtra concluſio. Fateor tamen contrariam opi-
nionem eſſe vere probabilem , quinimmo Hen-
no *loc. cit. concluſion.* 2. dicit eſſe communem
contra paucos .

Alterum inducere , ſeu provocare ad illici- 18
tam ebrietatem , ſemper eſt peccatum ex ge-
nere ſuo mortale . Sic S. Auguſtinus *ſerm.* 231.
de tempor. ubi ſic habet : *Certa bibendi lege*
contenditur , qui poterit vincere laudem meretur
ex crimine .... Ob infelicitas generis humani .
Quam multi inveniuntur, qui ebrioſos , & lu-
xurioſos amplius , quam oportet , cogunt bibere ,
& ante oſtium pauperibus petentibus , vel unum
calicem diſſimulant dare .... Quando animalia
ducuntur ad aquam , ubi ſaturaverunt ſitim
ſuam , etiamſi ſupra aquam ipſam diutius tene-
antur ,

Romani Theologi Notæ .

(*a*) Ebrietas jure naturali, & divino prohibita eſt. Itaque a ſupremo Medico , in cujus manu ſalns, & vita hominis eſt, omnino damnatur. Quis ergo Medicorum pro medicina præſcribat , qnod ſupremus vitæ Dominus execratur ? Docet utique S. Thomas largiorem potum ſanitatis cauſa ſumi poſſe ad vomitum excitandum, ſed ſubdit 2. 2. *quæſt.* 150. *art.* 1. *ad* 3. *nec tamen ad vomitum requiritur , quod ſit potus inebrians , quia etiam potus aquæ tepidæ vomitum cauſat ; & ideo propter hanc cauſam non excuſaretur aliquis ab ebrietate* . Sed abſtineo ab ulteriori confutatione, quia caſus chimæricus eſt; Neque enim deſignari morbus poteſt, cujus neceſſaria, & unica medicina ebrietas ſit, ſicut morbi occurrunt in brachio, vel alio membro, quos ſola membri amputatio curare, & ſanare poſſit. Quamobrem fruſtra in ebrietatis favorem hæ ac iis ſimiles opiniones excogitatæ a Probabiliſtis fuere; neque tutæ haberi poſſunt opiniones, quas Auctor infra recenſet *num.* 16. 23. & 26. quas conferre juvat cum doctrina S. Cæſarei *ſerm.* 295. *in Appendice oper. S. Auguſtini* : *Solent*, inqnit, *Ebrioſi*, *ut dicant* : *Perſona potens me coegit ut amplius bibam : & in convivio Regis non potui aliud facere. Ad excuſandas excuſationes in peccatis iſta prætendimus, & quod implere noluimus, non potuiſſe nos dicimus ... Etiamſi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur : aut bibes, aut morieris : melius erat ut caro tua ſobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur*. Item *ſerm.* 292. *Qui alterum cogit ut ſe, pluſquam opus eſt, bibendo inebriet, minus malum ei erat, ſi carnem ejus vulneraret gladio, quam animam ejus per ebrietatem occideret ,*

Digitized by Google

antur, expleta ſiti bibere nolunt omnino, nec
poſſunt; conſiderent ebrioſi, ſi non pejores ani-
malibus judicandi ſint ... Et quod pejus eſt,
aliqui Clerici, qui hoc deberent probibere, ipſi
cogunt aliquos plus bibere, quam expedit ... Si
& te, & alium inebriaveris, habebis hominem
amicum, habebis Deum inimicum. Sic S. Am-
broſius *de Elia, & jejunio, c. 13. & 14.*
graviter tales reprehendit, qui ad vini hau-
ſtus ſe mutuo provocant, veriſimiliter prævi-
dentes in ſe, vel altero ebrietatem ſecuturam
eſſe. Et S. Auguſtinus citat. *ſerm. 231. de*
tempore, ſic expreſſe ad rem loquitur: *Qui*
enim alterum cogit, ut ſe plus quam opus eſt,
bibendo inebriet, minus malum ei erat, ſi car-
nem ejus vulneraret gladio, quam animam ejus
19 *per ebrietatem necaret*. Sic graviter peccant
Caupones, ſi inebriandos, plura vendendi, ac
lucrandi prætextu ad potum continuandum pro-
vocent, nam ſi reſte Apoſt. *ad Romanos* 1. digni
ſunt morte, non tantum qui male agunt, ſed
etiam qui male agentibus conſentiunt, a fortiori
digni erunt morte, qui alios ad male agendum
20 provocant, & inducunt. *Communis*. Immo
mortaliter peccant caupones, qui potum mi-
niſtrant iis, quos inde prævident inebriandos,
ſi ex denegatione non timeantur gravia in-
commoda. *Communis & certa*, teſte Henno
loc. cit. artic. 4. concluſ. 1.
21 Judex, qui inebriat reum, ut ſic inducat ad
fatendum crimen, dupliciter peccat; primo
peccat tantum, & eo genere peccati, quan-
tum, & quo illi, qui illicite aliquem ad ebrie-
tatem provocant. Secundo peccat etiam con-
tra juſtitiam, quia vult ab invito extorquere
confeſſionem, quare gravi injuria illum affi-
cit; *arg. c. Qualiter, & Quando 17. de accu-*
ſat. Hinc ex illa ſcientia, utpote illegitima
nec juridica illicite procederet ad torturam,
vel ad ſententiam, Baldell. *lib. 5. diſp. 30.*
num. 29. Leſſius *l. 2. c. 29. dub. ult. n. 173.*
Clarus *in prædicta criminali q.* 55. Gloſſa, &
22 DD. *in l. penult. ff. de q.* Si quis reum ad
mortem damnatum, & rite diſpoſitum inebria-
ret eo fine, ut cruciatus, & mortem non
ſentiret, peccaret graviter, quia hic non eſt
finis potus, neque eſt ratio ſufficiens tollendi
rationem pro eo tempore quam maxime ne-
ceſſariam. Dicaſtill. *lib. 1. de juſtitia, & jur.*
diſp. 3. dub. 11. n. 146. Tannet. *tom. 3. diſp.*
2. q. 6. dub. 8. Gobat *tom. 2. c. 13. n. 38.* &
23 alii. Injuſte detentus in carcere non peccat
inducendo Cuſtodes ad materialem ebrietatem,
cum in tali caſu ex quo ebrietas ipſis Cuſto-
dibus non ſit voluntaria, ipſi inculpabiliter
inebrientur, & aliunde injuſte detentus utatur
jure ſuo ad ſe liberandum a tali injuſtitia ſine
propria, & cuſtodum culpa. Peccat tamen, ſi 24
inducat ad ebrietatem formalem, etiamſi
adeſſet periculum mortis, quia eſt intrinſece
malum inducere aliquem directe ad peccatum,
quidquid contra dicere videatur Leſſius *l. 4. de*
juſtitia c. 3. n. 35. & Baldellus *l. 5. diſp. 30.*
Si autem juſte detinetur in carcere, peccat, 25
licet ad materialem tantum ebrietatem indu-
cat, partim quia inducit ad aliquid de ſe
malum, partim quia eſt cauſa injuſta gravium
malorum, quæ patientur Cuſtodes. Gobat *tom.*
cap. 13. n. 30. La Croix *lib. 5. cap. 3. dub. 5.*
art. 2. n. 332. & alii.
Si grave malum non poſſit alia via impedi- 26
ri, niſi Auctor inebrietur, licet eum inducere
ad ebrietatem materialem ei penitus involun-
tariam, ut ſcilicet præter intentionem, ideo-
que inculpabiliter inebrietur, v. g. præbendo
tali homini vinum fortiſſimum, ſeu medica-
tum, cujus vi ignorata inebrietur, & ſic omit-
tat grave illud malum jam ideatum, & præ-
paratum, exempli gratia proditionem Urbis,
incendium communium, & publicarum ſcri-
pturarum, abductionem, ſeu deprædationem
publici ærarii, & hujuſmodi. Tunc enim vi-
detur adeſſe juſta cauſa ſic eum materialiter
inebriandi, & aliunde non induceretur ad pec-
catum formale, cum talis ebrietas eſſet ipſi
penitus involuntaria. Sic Leſſius *lib. 4. c. 3.*
dubit. 4. n. 37. Sanchez *lib. 2. de Matrimon. d.*
11. Buſembaum *lib. 5. c. 3. art. 2. n. 5.* Dia-
na, Medina, Gobat, & alii. An autem hoc 27
caſu liceat eum inducere ad ebrietatem for-
malem ipſi voluntariam, & culpabilem, va-
riant Doctores. Leſſius *loc. cit. n. 32.* affirmat,
quia, inquit, licet ſuadere, & inducere ad
minus malum, ut impediatur majus. Rectius
tamen negant Arſdechin *in q. q. ſingul. q. 11.*
Burgh. *cent. 3. cauſ. 68.* Layman *l. 3. ſect. 4.*
n. 6. Buſembaum *loc. cit.* & alii. Qui in ebrie- 28
tate ſcit ſe ſolere percutere Uxorem, Filios,
alioſque Domeſticos, aut damna inferre aliis,
peccat etiam contra pietatem, aut juſtitiam,
ſi ſe inebriet, teneturque compenſare damna
in tali ebrietate aliis illata, cum ſint ſatis
prævisa in cauſa, neque adhibeatur ſufficiens,
& requiſita præcautio. Gobat *tom. 1. tract. 5.*
cap. 19. ſect. 1. La Croix *l. 5. n. 334.* & alii
paſſim.
Bibere in ſanitatem aliorum, v. g. Regum, 29
Principum, Magnatum, amicorum, & hujuſ-
modi, eſt mos ſatis antiquus, ut ex Ovidio,
Horatio, atque aliis oſtendit Fornerus *l. 3. de*

tumulentiæ malo c. 16. & poteſt eſſe laudabilis, & licitus, ſi re ipſa nihil aliud contineat, quam ſanitatis apprecationem, cum ſit conſuetudo uſitatiſſima in conviviis etiam Clericorum, & Religioſorum modeſtiæ laude non carentium, dummodo tamen non interveniat in ſimilibus potationibus aliqua ad vini hauſtus mutua provocatio cum ſolito periculo ebrietatis, ut ad rem S. Auguſtinus, & S. Am-
30 broſius adducti ſupra *ſub num.* 18. Si autem per talem potum intenderet, & vellet quis inducere Deum ad ſanitatem alteri dandam, eſſet peccatum ſuperſtitionis, quia eſſet per actum per ſe indifferentem, & non ſpectantem ad Dei gloriam velle movere, & inducere Deum ad aliquid faciendum, quod eſt ſuperſtitioſum, cum ex S. Thoma 2. 2. *q.* 93. *art.* 2. *in corpore*, & communi aliorum, actus ſuperſtitionis exerceatur, quoties ad Dei gloriam facimus aliquid, quod ad Dei gloriam non pertinet. Tum quia poteſt eſſe peccatum, cum tales propinationes ſæpiſſime fiant ex ſola adulatione, & talia pocula ut plurimum ebibantur cum præſentiſſimo periculo lædendi mentem ſanitatemque propriam, vel alienam; Unde, ut refert Gobat *tom.* 2. *tract.* 5. *c.* 14. *ſect.* 8. *num.* 68. ſcite ſcripſit quidam ſibi notus Medicus.

Quo tibi potarum plus eſt in ventre ſalutum;

Hoc minus a potis hiſce ſalutis habes.

Hinc S. Ambroſius *de Elia, & jejunio c.* 7. ſic ait: *Quid autem obteſtationem potantium loquar? Quid memorem ſacramenta, quæ violare nefas arbitrantur? Bibamus, inquiunt, pro ſalute Imperatorum, & qui non biberit, ſit voti reus in devotione. Videtur enim non amare Imperatorem, qui pro ejus ſalute non biberit. O piæ devotionis obſequium! Bibamus pro ſalute exercituum, pro Comitum virtute, pro filiorum ſanitate. Et hæc vota ad Deum pervenire credunt. O ſtultitiam hominum, qui ebrietatem ſa-*
31 *crificium putant.* Unde Furnerus *loc. cit. c.* 19. ſuadet Principibus, ne permittant hujuſmodi vinaria vota pro ſua ſalute fieri, ne Deus irritatus peccatis, quæ intervenire ſolent, morbo potius illos plectat, quam ſanitate donet; Vid. Gobat *loc. cit. ſect.* 8. *per tot.* La Croix *loc. cit. n.* 327. Forner. *loc. cit. c.* 19.
32 Gulæ filiæ quinque aſſignantur a S. Gregorio *l.* 3. *moral. c.* 17. (*alias* 31.) a S. Thoma 2. 2. *qu.* 148. *art.* 6. *in corp.* a S. Antonino *part.* 6. *tit.* 6. *cap.* 4. *ante* §. 1. & ſunt: Hebetudo mentis, Inepta lætitia, Multiloquium, Scurrilitas, Immunditia. *Per Hebetudinem mentis* intelligitur obfuſcatio intellectus orta ex ciborum, & poculorum fumoſitate, caput perturbante, atque impediente operationes intellectus, ac rationis, ut non poſſint penetrare ea, quæ ceteroquin poſſent, ac deberent, & ideo monuit Chriſtus *Luc.* 21. *Attendite autem vobis, ne forte graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate.* Unde S. Joan. Gryſoſt. *hom.* 44. *in Joan.* ſic ait: *Nihil gula pernicioſius, nihil ignominioſius eſt; hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc excæcat intellectum, nec ſinit, ut quidquam perſpiciat.* Tunc 33
ſolum per eam aggravatur malitia gulæ, quando per eam impeditur cognitio illorum, quæ quis ſcire debet, v. g. neceſſaria ad ſalutem, neceſſaria ad recte ſungendum officio proprio, & hujuſmodi; S. Anton. *loc. cit.* Baldell. *Theolog. moral. lib.* 3. *diſp.* 2. *num.* 1. & alii. *Per* 34
ineptam lætitiam intelligitur lætitia vaga, & incompoſita reddens hominem inaniter hilarem, & eum excitans ad ſtulte, obſcœne aut infamatorie loquendum, ad ridicule ſaltandum, ludendum, & hujuſmodi; Unde *Exodi* 32. dicitur, *Sedit populus manducare, & bibere, & ſurrexerunt ludere*, & S. Gregorius *lib.* 1. *moral. c.* 4. (alias 5.) ſic ait: *Pene omnes epulas comitatur voluptas, nam cum corpus in refectionis delectationem reſolvitur, cor ad inane gaudium relaxatur.* Ordinarie loquendo non excedit peccatum veniale, niſi adhibeantur geſtus, ſaltus, aut verba ad grave peccatum inducentia, vel grave malum cauſantia. *Per* 35
Multiloquium intelligitur certa quædam ſuperflua loquacitas, per quam augetur mortaliter gulæ malitia, quando potus, vel cibus ingeſtus cauſa eſt gravis detractionis, ſecretorum revelationis, & hujuſmodi; Unde *Prov.* 10. dicitur, *In multiloquio non deerit peccatum. Per* 36
Scurrilitatem intelligitur certa jocularitas, qua excitatur riſus per verba inhoneſta, aut etiam per actus exteriores inhoneſtos, S. Thom. *loc. cit. art.* 6. S. Anton. *loc. cit.* §. 5. Unde S. Chryſoſt. *homil.* 57. *ad popul.* ſic ait: *Ubi ebrietas, ibi Diabolus, ubi turpia verba, ubi ſaturitas, illic Dæmones choros agunt &c.* Scurrilitas ſi ſit in materia indifferenti cum ſolo exceſſu in jocis, & facetiis eſt ſolum venialis.
Per immunditiam intelligitur inordinata emiſ- 37
ſio quarumcumque ſuperfluitatum, ſive per vomitum, ſive per pollutionem; S. Thomas *loc. cit. art.* 6. Gobat *tom.* 2. *tract.* 5. *c.* 23. *n.* 209. Unde Apoſtol. *ad Epheſ.* 5. dicit: *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria*, & Sanctus Hieronymus *Epiſt.* 83. *ad Oceanum* ſic habet: *Venter mero æſtuans cito deſpumat in libidines, in*

vino

vino luxuria, *in luxuria voluptas*, *in voluptate impudicitia eſt*. Ordinarie Immunditia eſt ſolum peccatum veniale, poteſt tamen eſſe mortale, ſi inde ſequatur notabile damnum in corpore, vel bonis fortunæ, aut aliorum ſcandalum; aut ex exceſſivo, potu, & cibo intendatur, & directe procuretur voluntaria pollutio.

HABITUS.

1 Habitus non facit Monachum, ſed Profeſſio regularis, textu expreſſo *in cap. Porrectum* 13. *de Regularibus*, ibi: *Cum Monachum non faciat Habitus*, *ſed Profeſſio regularis*, & *in cap. ex part.* 22. *eod. tit.* ibi: *Cum habitus non faciat Monachum*, *ſed Profeſſio regularis*; Et eſt communis Doctorum ſententia cum Gloſſa *in cit. cap. Porrectum*, *verb. Non*
2 *facit Habitus*. Ad hoc tamen, ut Profeſſio regularis faciat verum Monachum, debet Novitius per integrum annum probationis deferre Habitum Monachalem, ſeu Regularem, aliter profeſſio eſt invalida; Conc. Trid. *c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, & ſic tenent communiter Doctores, & Gloſſa *in cap. final. verb. Habitus* 17. *quæſt.* 2. *& in cap. Super eo*, *de Regularibus*, ubi expreſſe dicit probationem debere fieri in Habitu Monachali, & *cap. Statuimus*, *de Regularibus*, *alioquin*, inquit, *non poſſet probare auſteritatem Monachalem*, *quæ ma-*
4 *gna ex parte in veſtibus conſiſtit*. Et quod in habitu Sæculari nequeat fieri Novitiatus, expreſſe decrevit *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in una Senogallien.* 17. *Aprilis* 1602. *& in una Mediolan.* 25. *Octobr. ejuſd. anni* 1602.

4 Habitus Novitiorum eſt triplex pro diverſitate Religionum, ac Conſtitutionum earum, & conſuetudinis, ut bene advertit Gloſſa communiter recepta *in Clement. Eos qui* 2. *de Regularibus*, *verb. Deinceps*. Primo enim in aliquibus Regularibus eſt penitus indiſtinctus ab Habitu profeſſorum, de quo *in cap. Statuimus* 23. *de Regularibus*, *& in cap. Is qui* 1. *de Regularibus in* 6. Secundo in nonnullis Religionibus eſt quidem diſtinctus, ſed latenter ſeu non patenter, ut ſi Habitus Profeſſorum ſoleat benedici, non Habitus Novitiorum; *cit. cap. Statuimus* 23. *de Regularibus*, *& cit. cap. Is*, *qui* 1. *de Regularibus in* 6. Tertio in pluribus Religionibus eſt patenter, & manifeſte diſtinctus ab Habitu Profeſſorum; *cap. Conſtitutionem* 3. *de Regularibus in* 6. v. g. quia Habitus Novitiorum eſt albus, Profeſſorum vero niger, vel quia habet alia externa patentia ſigna, uti in mea Religione, & Provincia, ubi ad Novitiorum Habitus appenduntur petia ad diſtinctionem Habitus Profeſſorum. Deferre Habitum Novitiorum non eſt 5
de eſſentia, & neceſſitate anni probationis ad validitatem Profeſſionis, ſed ſufficit deferre Habitum Religionis ſeu profeſſorum, quia etſi de Jure communi Canonico Novitiatus debeat omnino, & ſimpliciter fieri in Habitu Regulari, ut dicit Gloſſa *in cap. Si quis* 3. *clauſ.* 17. *quæſt.* 2. *in verb. Habitus*, & habetur *in cap.* 1. *Super eo*, *de regularibus*, ibi: *Religionis Habitum ſuſceperunt*, *& cap. Statuimus* 23. *eod. tit.* ibi: *Ante ſuſceptum Religionis habitum*: Nihilominus in citatis locis nihil in ſpecie dicitur de Habitu Novitiorum, ſed tantum de Habitu Religionis, qui æque ſe extendit ad Habitum Novitiorum, & Profeſſorum, etiamſi inter ſe reperiantur in aliqua Religione diſtincti. Quis enim diceret, quod in mea Religione, & Provincia Habitus delatus per integrum annum Novitiatus, ſolum ex quo non habuerit appenſa ſupradicta parvula petia, non ſufficeret ad validitatem Profeſſionis expreſſæ, concurrentibus omnibus aliis requiſitis? Tum quia ex ſupradictis in pluribus Religionibus Habitus Novitiorum eſt penitus indiſtinctus ab Habitu Profeſſorum, ut in ſpecie de ſuo præclariſſimo Ordine Prædicatorum teſtatur Doctiſſimus Donatus *in praxi Rerum Regul. tom.* 2. *tract.* 10. *q.* 23. *num.* 1. dicens, quod Novitiorum, & Profeſſorum eſt unus, & idem omnino habitus, ſola benedictione diſtinctus, & tamen validiſſimæ ſunt Profeſſiones. Unde ſecundum Jura ſupracitata debet intelligi Concilium Tridentinum *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, ibi: *Nec qui minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum habitum* (ſupple Religionis) *in probatione ſteterit*, ut bene advertit Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 15. *de ingreſſu cap.* 14. *num.* 10. Donatus *tom.* 4. *tract.* 11. *quæſt.* 4. *num.* 4. & patet ex eo, quia per Trident. *loc. cit.* non aufertur Profeſſio tacita, quæ incurritur per annalem pro-

probationem factam cum habitu Profeſſorum ;
cap. Ad noſtram 8. *de Regularibus* ; & *Clemen-
tin. Eos qui* 2. *de Regularibus*, & notat Pelli-
zar. *in tract. de Monialibus art.* 2. *ſect.* 2. *qu.*
13. *n.* 40. Donatus *loc. cit. n.* 4. & ſic reſpon-
dit Sac. Cong. Concil. ut refert Armendar. *in
addit. ad recopilat. LL. Navarræ lib.* 7. *tit.* 18.
de Relig. n. 6. Navarr. *in ſua Lucerna Regul.
verb. Profeſſio n.* 24.

6 Hinc Novitius deferens per annum Religio-
nis Habitum , completo integro anno proba-
tionis, cenſetur tacite profeſſus , ſi Habitus ,
quem defert , ſit patenter indiſtinctus ab Ha-
bitu Profeſſorum , & aliunde concurrant aliæ
qualitates requiſitæ ; *Clement. Eos qui* 2. *de
Regularibus* per expreſſa verba infra adducen-
da ; Donatus *tom.* 2. *tract.* 10. *quæſt.* 22. *n.* 1.
7 cum aliis infra citandis . Secus autem ſi Ha-
bitus Novitiorum ſit patenti diſtinctione di-
ſtinctus ab Habitu Profeſſorum , nempe in co-
lore , forma , & ſciſſura , prout in Ordine Mi-
norum ; habetur utriuſque concluſionis deciſio
expreſſa *in cit. Clement. Eos qui* 2. *de Regula-
ribus*, ibi : *Eos , qui deinceps in diſcretionis con-
ſtituti ætate Novitiorum habitum in aliqua Re-
ligione per annum portaverint , hoc ipſo Religio-
nem illam decernimus eſſe profeſſos . Niſi hujuſ-
modi habitus in colore , ſciſſura , vel forma ſe
diſtinctum patenter exhibeat ab Habitu Profeſſo-
rum* ; Sic Silveſter *verb. Relig.* 3. *quæſt.* 19.
verſ. 3. *Inducitur* , Navarr. *de Regularib. conſil.*
41. *num.* 1. *in* 1. *edition.* & *comm.* 4. *eodem
tit. num.* 72. & 74. Rodriquez *in compend. re-
ſolut.* 101. *in fin.* Donat. *loc. cit. n.* 2. & alii .
8 Nec requiritur proteſtatio ad hujuſmodi Pro-
feſſionem præcavendam ; Miranda *tom.* 1. *Ma-
nual. Prælat. quæſt.* 24. *art.* 10. *in fine* , quia
ipſummet ſignum , quod patenter defertur , &
quod a Profeſſis diſtinguit , eſt ſufficientiſſima
proteſtatio ; Panormit. *in cap. Ex parte* , &
cap. Poſtulaſti , de Regularibus , Donat. *loc. cit.*
9 *n.* 3. Nec nocent antiqua Jura , quia cenſen-
tur correcta per dictam Clementin. *Eos qui* 2.
de Regularibus , Donat. *loc. cit. n.* 5. Immo Sil-
veſter *loc. cit.* Donat. *loc. cit.* dicunt , quod ta-
lis delatio quantumcumque producta etiam ad
centum annos nunquam talem Profeſſionem
inducet .

10 Habitus Religionis debet patenter deferri ,
non autem occulte ; Nullus enim Religioſus
de jure communi poteſt habitum ſui Ordinis
dimittere , ut conſtat *ex cap. Ut periculoſa* 2.
Ne Clerici , vel Monachi in 6. & ex Tridenti-
no *ſeſſ.* 29. *de Regularibus cap.* 19. *in fin.* ubi
ſic expreſſe habetur : *Nec detur licentia cui-
quam Regulari occulte ferendi habitum ſuæ Re-
ligionis* , & ſic docet Navarr. *lib.* 3. *de Regul.
conſtit.* 51. *num.* 3. & *conſil.* 53. *nu.* 1. Donat.
tom. 1. *tract.* 3. *num.* 3. & alii paſſim . Poteſt 11
autem Religioſus Habitum occulte deferre ,
ſeu etiam deponere , & alium induere abſque
ulla culpa , dum tranſiturus eſt per loca Infi-
delium , vel Hæreticorum cum periculo vitæ,
aut ob metum ſervitutis , verberum , vel al-
rius gravis incommodi , & ut evadat incolu-
mis , neque cognoſcatur ab hoſtibus ipſum ad
necem inſectantibus , & hujuſmodi ; *arg. cap.
Deus qui* 11. *de vita* , & *honeſtate Clericor.* ſi-
cuti ob ſimiles rationabiles , & juſtas cauſas
poteſt Clericus occulte deferre ſuum Habitum
Clericalem , & alium induere ; Barboſa *in Cle-
mentin. Quoniam* 2. *de vita* , & *honeſtate Cle-
ricor.* Portell. *verb. Habitus* §. *Additio n.* 1.
Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 1. *num.* 112. &
117. Bonacina *tom.* 5. *de Cenſuris diſp.* 3. *q.* 6.
punct. 6. *n.* 2. Sanchez , Cajetan. Aragon. &
alii communiter poſt Gloſſam *in cap. Clericus*
5. *de vita* , & *honeſtate Clericor. verb. Relaxa-
verint* , ubi id declarat exemplo Clerici , qui
a Papa reprehenſus , quod ſine Tonſura , &
Habitu Clericali Romam acceſſiſſet , ſequen-
tibus verſiculis ſe excuſavit :

Tutius ut peterem Laici ſub imagine Romam ,
Fas fuit , ut finerem luxuriare comam .

Religioſus dimittens temere Habitum ſuæ 12
Religionis eſt ipſo facto excommunicatus , tex-
tu expreſſo *in cap. Ut periculoſa* 2. *Ne Clerici* ,
vel Monachi in 6. ibi : *Ut periculoſa evagandi
materia ſubtrahatur , diſtrictius inhibemus , ne
de cetero aliquis quamcumque Religionem tacite ,
vel expreſſe profeſſus in ſcholis , vel alibi temere
Habitum Religionis ſuæ dimittat ; nec accedat
ad quævis ſtudia litterarum , niſi a ſuo Prælato
cum conſilio ſui Conventus , vel majoris partis
ejuſdem , ſibi eundi ad ſtudium licentia primitus
ſit conceſſa : ſi quis autem horum temerarius vio-
lator extiterit , excommunicationis incurrat ſenten-
tiam ipſo facto* . Habitus dimiſſio dicitur te- 13
meraria ad incurrendam hanc excommunica-
tionem , cum fit animo vagandi , & ſine ra-
tionabili cauſa , ſecus ſi ex juſta cauſa ; Bar-
boſa *in d. cap. Ut periculoſa num.* 5. Suarez
tom. 5. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 27. & 29. Sanchez
in præcepta Decalogi tom. 2. *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 41.
& alii paſſim . Religioſus temere exiens a 14
Clauſtro cum Habitu ita abſcondito , ut a cir-
cumſtantibus cognoſci nequeat , cujus Ordinis
ſit Religioſus , incurrit dictam excommunica-
tionem , quia licet non dimittat habitum ma-
terialiter , dimittit tamen formaliter , in quan-

tum

tum eſt talis Religionis proteſtativus, & ſine illo, ſive dimiſſo, ſive abſcondito non cognoſcitur, quod ſit hujus, vel illius Religioſi; Bannez 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. *quæſt.* 3. *dub.* 2. *concluſ. ultim.* Cajetan. *in Summ. verb. Excommunicatio cap.* 61. Donat. *prax. Rerum Regul. tom.* 1. *part.* 2. *tract.* 6. *quæſt.* 8. Navarr. *in Manual. c.* 27. *num.* 131. Suarez *tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 12. Rodriq. *tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 2. Sanch. *loc. cit. c.* 8. *n.* 63. & cum variis aliis Barboſa *loc. cit. ſub n.* 5.

15 Religioſus dimittens Habitum temere, ſed intra Clauſtra, non incurrit dictam excommunicationem, quia ipſa incurritur ob dimiſſionem habitus factam ad finem libere vagandi, ut aperte habetur in principio ipſius *Cap. Ut periculoſa*, ibi: *Ut periculoſa evagandi materia ſubtrahatur*, & ceſſante cauſa finali Legis, ceſſat legis diſpoſitio; *l. Adigere* §. 2. *ff. de jure patronat.* maxime ſi ſit pœnalis, ut eſt iſta, de qua agitur, cum Lex pœnalis ſit potius reſtringenda, quam amplianda; *arg. cap. Odia* 15. *& cap. In pœnis* 49. *de Regul. Juris in* 6. Talis autem Religioſus in noſtro caſu, dum exiſtit intra ſepta Monaſterii, ut ſupponitur, non poteſt dici, quod actu vagetur extra illud, adeoque non incurrit dictam pœnam, ſeu Excommunicationem; Donat. *loc. cit. quæſt.* 9. *per tot.* Angelus *verb. Excommunicatio* 7. *caſu*
16 27. & alii. Non incurrit dictam Excommunicationem Religioſus, qui intra, vel extra ſepta ex quadam levitate dimittit Habitum ſuæ Religionis, verb. gr. ut quietius dormiat, melius ſtudeat, expeditius currat, aut ſaltet, aut lapidem projiciat, ut Habitum purget, vel accommodet, ut ſe in Balneo melius lavet, & hujuſmodi; quia non cenſetur facta dimiſſio habitus ex contemptu legis; Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſt.* 23. *ſect.* 4. *n.* 29. Donat. *loc. cit. quæſt.* 7. *num.* 2. Sanchez *loc. cit. c.* 8. *n.* 55. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 33. *n.* 13. *&* 14. Barboſa *loc. cit. num.* 6. *&* 8. & alii apud ipſum.

17 Nec etiam dictam Cenſuram incurrit, ſi Habitum dimittat ad finem domeſtice manendi per totam diem in Camera, vel alibi, dummodo ſæcularium conſpectui non ſe exhibeat, quia talis dimiſſio Habitus non dicitur facta ad finem vagandi; Gajetan. *verb. Excommunicatio cap.* 61. Donat. *loc. cit. quæſt.* 7. *num.* 3.
& alii. Nec item incurritur d. Cenſura pro- 18
pter dimiſſionem Habitus, ſi fiat animo adeundi pro brevi tempore ad lupanar, vel ad aliquid turpius peragendum; Sanchez *l. c. c.* 8. *num.* 56. Donat. *loc. cit. quæſt.* 7. *n.* 3. Barboſa *loc. cit. n.* 9. & alii. (*a*)

Religioſus tenetur ſemper portare Habitum 19
ſuæ Religionis, ut colligitur *ex cap. Sanctimonialis Virgo* 24. *diſt.* 23. ibi: *In talibus veſtibus applicetur, qualibus ſemper uſura eſt Profeſſioni, & Sanctimoniæ aptis*; & *cap. Vidua* 15. 20. *quæſt.* 1. ibi: *Tunc accepta a Sacerdote apta Religionis Profeſſioni veſte, in quocumque loco conſiſtens conſtanter ea utatur*. Cum enim Habitus ſit ſignum proteſtativum propriæ Religionis, adſtringuntur Profeſſi illum ſemper, & in omni occaſione portare, ex Conc. Trid.
ſeſſ. 14. *cap.* 6. Verum ly *ſemper* debet intelli- 20
gi moraliter, hoc eſt ſecluſis cauſis rationalibus occultandi, vel dimittendi Habitum Religionis propriæ, ut ſunt illæ aſſignatæ ſub *num.* 11. & aliæ conſimiles; Donat. *loc. cit.*
quæſt. 5. *per totum*. An antem Religioſus te- 21
neatur deferre proprium Habitum etiam in lecto, & dormire cum ipſo ſub culpa? Reſpondent Doctores, quod de Jure communi non licet Religioſo Profeſſo dormire ſine Habitu abſque peccato, niſi ab eo excuſetur ex aliqua cauſa rationabili, ut colligitur expreſſe *ex cap. Vidua* 15. *cauſ.* 20. *quæſt.* 1. ibi: *Seu in lectulo quieſcens*, *& cap. Sanctimonialis Virgo* 24. *diſt.* 23. cujus verba relata ſunt ſub
num. 10. An autem dormire ſine Habitu ſit 22
peccatum veniale, ſeu mortale; relictis brevitatis gratia diverſis Doctorum opinionibus, quorum aliqui volunt eſſe peccatum veniale, & alii eſſe peccatum mortale, maxime ſi ſit cum ſcandalo; Reſpondeo cum ſapientiſſimo Donaro *loc. cit. quæſt.* 10. *num.* 6. quod ad hoc dignoſcendum unuſquiſque Religioſus debet attendere tenorem ſuæ Regulæ, & particularium Conſtitutionum ſui Ordinis; Quæ ſi de hoc, quod quæritur, nihil dicant, recurrendum eſt ad Jus commune, nempe *ad d. cap. Vidua* 15. *cauſ.* 20. *quæſt.* 1. *& cap. Sanctimonialis Virgo* 24. *diſt.* 23. quæ duo capitula, cum non ſint præceptiva, ſed conſultiva, &

Nota Romani Theologi.

(*a*) Non video, cur non incidat in cenſuram dimittendo habitum ad breve tempus propter pravum illum finem; dimiſſio enim habitus eo tunc animo fieret, quo liberius concupiſcentiæ, & libidini ſerviret.

Digitized by Google

inter conſilium, & præceptum magni interſit, videtur dicendum, quod dormientes ſine Habitu, dempto contemptu, & ſcandalo, non peccent ne quidem venialiter, etſi alias ſint caſtigandi.

23 Habitum ſuorum Ordinum debent deferre Regulares ad Cardinalatum aſſumpti; Greg. XIV. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus*, & Benedictus XIII. Conſtitution. incipien. *Cuſtodes*.

24 Sic Epiſcopus Regularis tenetur portare Habitum ſuæ Religionis; *Communis* cum Henriq. *in ſumma lib.* 10. *cap.* 32. §. 5. *&* *cap.* 33. *in fine;* Valent. 2. 2. *diſp.* 10. *quæſt.* 3. *punct.* 8. Azor. *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſt.* 4. Bartholomæus a S. Fauſto *in Theſauro Relig. lib.* 6. *quæſt.* 199. Barboſa *ſuper Trident. ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 19. *num.* 38. Leſſius *de juſtitia lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 14. *num.* 113. Petrus de Ledeſma *in ſumma part.* 2. *tract.* 32. *c.* 3. *ad fin.* Fr. Joan. a Cruce *de ſtatu Relig. lib.* 1. *cap.* 7. *dubit.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. *num.* 22. & ex multis probat Rodriq. *Addition. ad ſumm. verb. Epiſcopus*, *cap.* 68. *concluſ.* 6. maxime ex Concilio Lateranenſi, & addens Sixtum V. ſemper geſtaſſe Habitum Regularem Ordinis, ut de facto vidimus etiam hiſce noſtris temporibus Benedictum XIII. ſemper eum geſtaſſe, & citat Cæremoniale Papæ Clementis VIII. ubi jubetur, quod Epiſcopus Monachus non portet Rochetum, ſed veſtes coloris ſui Habitus Regularis cum birreto nigro, & galero circum circa fibrato viridis coloris. Et ſic noviſſime ſtatuit ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium ipſo facto incurrenda Benedictus XIII. cit. Conſtit. incip. *Cuſtodes*, relata per extenſum a D. Urſaya *tom.* 6. *part.* 2. *diſcept.* 37. *num.* 6. ubi multa ad rem; quæque etiam a nobis ad litteram afferetur infra ſub *n.* 26.

25 Epiſcopi autem, & Cardinales Regulares, quamvis ſine cauſa Habitum Religionis deponant, non incidunt in Excommunicationem latam a Bonifacio VIII. *in cit. cap. Ut periculoſa* 2. *Ne Clerici*, *vel Monachi in* 6. quia Epiſcopi, & Cardinales licet teneantur deferre Habitum ſuæ Religionis, & certe peccarent ſi talem Habitum non deferrent, ut docet Cardin. Petra *Tom.* 4. *commen. in Conſtit.* 1. *Eugenii IV. num.* 22. *&* *tom.* 5. *in Conſtit.* 9. *Sixti IV. ſub num.* 17. tamen ſunt extra Religionem, quo ad vim coactivam, ita ut requiratur mentio ſpecialis eorum, & non poſſint venire ſub nomine, & turma Profeſſorum, de quibus loquitur Bonifacius VIII. *in cit. cap. Ut periculoſa*, quotieſcumque elevati fuerint ad dignitatem Epiſcopalem; maxime quia ceſſat cauſa, & ratio *textus* ne vagentur Profeſſi extra obedientiam Superiorum Habitu dimiſſo, quod non eſt verificabile in Regularibus Epiſcopis, & Cardinalibus; Paſſerin. *tom.* 1. *de ſtatu homin. quæſt.* 185. *art.* 8. *num.* 142. Diana *part.* 2. *tract.* 2. *de dub. Regul. reſolut.* 50. Card. Petra *tom.* 5. *Comment. in Conſtit.* 9. *Sixti IV. num.* 17. Barboſa *ſuper Trident. ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 19. *n.* 39. Azorius *loc. cit. lib.* 12. *c.* 17. *qu.* 4. Sanchez *loc. cit. cap.* 6. *num.* 23. Bartholomæus a S. Fauſto *loc. cit. quæſt.* 200. Fr. Emman. *tom.* 2. *quæſt.* 58. *art.* 3. Sanctarell. *de Apoſtaſia cap.* 1. *n.* 15. Bonacina, & alii paſſim, contra Majol. *de Irregul. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 13. Fulv. Pacianum *conſil.* 132. *num.* 42. *volum.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 79. *num.* 10. Henriq. *lib.* 10. *c.* 33. *in fin.* & alios exiſtimantes Epiſcopum Regularem omittentem Habitum, & aſſumendo illam albam, & candidam veſtem, quæ ab Epiſcopis exterius defertur, incurrere excommunicationem latam contra Monachos deponentes proprium Habitum *in cit. cap. Ut periculoſa* 2. *Ne Clerici*, *vel Monachi in* 6.
Habitu Clericorum Sæcularium, qui in Epi- 26
ſcopos creantur, uti poſſunt Canonici Regulares ad Epiſcopatum aſſumpti; Leo X. Conſtitut. incip. *Dudum*. Nunc autem quoad concernentia habitum, & varia alia Epiſcoporum, & Regularium, attendenda eſt noviſſima Conſtitutio Benedicti XIII. quæ ut ab omnibus percipiatur, hic ad litteram datur.

BENEDICTUS Pp. XIII.

Cuſtodes ſuper muros Hieruſalem a Chriſto Domino conſtituti, de omnibus Sacrorum virorum Ordinibus in eo, quo decet, ſanctioris diſciplinæ ſplendore ſervandis magnam vigilantiam, & ſolicitudinem gerere debemus; tum vero illud nobis incumbit, ut qui e Regularium, Monachorum, & Mendicantium inſtitutis ad onus Epiſcopale admoventur, majoris obſervantiæ, & virtutum ſpecimine gregi ſibi ſubjecto præluceant; primævique inſtituti, cui nomen dederunt, inſignia more majorum perpetuo retineant non ſolum in Monaſtica, & Regulari profeſſione, ſed etiam in ſpecialibus indumentis, inque raſili tonſura ad planitiem cutis in ſummo capite circumducta, vel eo gyro, & forma, quibus quiſque, ut ſui Ordinis Regularis, Monaſtici, & Mendicantis peculiaribus ſignis, pridem ſolemni ritu vitam Deo conſecraverat.

Mœ-

Mœrorem, quem jam dudum animo premimus, celare diutius non poſſumus, nec debemus; quippe quem poſt noſtram humilitatem ad ſummum Apoſtolatum evectam, præſulum doctrina, & pietate præſtantium expoſtulationes auxerunt, nimirum quod nonnulli Epiſcopi ex Regularium, Monachorum, & Mendicantium familiis aſſumpti reperiantur, qui brevioribus veſtimentis priſtinæ ſuæ profeſſioni minime congruis, ſed quibus tantum inferiores Clerici ſæculares uti ſoleant, ſe in ipſa etiam civitatum frequentia palam ſpectandos pati non erubeſcant, laneaſque tunicas a ſuorum Ordinum conditionibus præſcripras & eorumdem vitæ ſanctimoniæ quodammodo conſecratas induere detrectantes, etiam contra Cæremonialis Epiſcoporum ſanctiones, a Romanis Pontificibus anteceſſoribus noſtris probatas, ſumma omnium admiratione veſtes ſericas præferant; eo quoque impudentiæ, ſui ſtatus plane immemores, progreſſi, ut albas chirothecas ad oſtentationem gerant, inque Pontificalibus Eccleſiæ functionibus, unde omnis arrogantiæ typhus, & fucus abeſſe debet, ſuperpelliceum Epiſcopis Monachis, vel ex Ordinibus Mendicantium proprium abjicientes, rocchetum Præſulum ex Clericis ſæcularibus, vel regularibus aſſumptorum temere adhibeant, nec defuerit, qui colores a ſuo inſtituto omnino abhorrentes in exterioribus veſtibus jactare non dubitaverit. Hæc quam dedeceant Epiſcopos, qui ex Monachorum, & Mendicantium regulis non ſine ſpiritus Apoſtolici afflatu conſcriptis, modeſtiam Sacerdotalem nunquam ex ſuis animis obliterandam, ceteraſque virtutes aliis propinandas haurire debuiſſent, quoſque in majori gradu, quo Spiritus Sanctus eos poſuit, auctas retinere oporteret; non jam noſtris verbis dicemus, ne ipſi, qui regulam Ordinis Fratrum Prædicatorum, quam profeſſi fuimus, & profitemur, quique onus Epiſcopale per totos quinquaginta annos ſuſtinentes ejuſdem noſtri Ordinis ſacros ritus, diſciplinamque, Deo juvante, in omnibus obſervare ſtuduimus, ex privato affectu loqui videamur: ſed ſuis verbis dicent Romani Pontifices, qui nobis in eorum locum longe diſpari merito ſuffectis exempla, quæ ſectari debeamus, reliquerunt. Dicent Concilia ab iiſdem probata, auctorum Eccleſiaſticorum, quos honoris cauſa Patres, Doctoreſque appellamus, documenta memorabunt.

Ut ergo a primis, hoc eſt a Romanis Pontificibus ordiamur, inclytæ record. Innocent. Papa III. Pennenſem Epiſcopum Ordinis Ciſtercienſis olim Abbatem propterea graviter objurgavit, quod poſt acceptum Epiſcopatum *in ſui Ordinis injuriam ageret in pluribus, ut apoſtata, & propriæ conditionis oblitus picturata ſella, & chirothecis ſericatis uteretur, amplo ſe galero coronaret, & Ciſtercienſis Ordinis obſervantias non cuſtodiret, a quibus eum Pontificalis dignitatis ſuſceptio non abſolveret*, ſed earumdem onus ei magis augeret. Si ad Concil. ſtatuta evolvenda hinc proceſſerimus, nobis ſe offeret Canon 27. Concil. Œcumenici VIII. ſeu Conſtantinopolitani IV. decernens, illos, qui Monaſticam vita amplexi, *Epiſcopalem meruerunt honorem, conſervare ſchema, & amictum Monaſticorum indumentorum, & ipſam Beatam vitam, nullamque habere poteſtatem deponendi jam dictum ſchema propter typhum, & arrogantem voluntatem, ne per hoc inveniatur propriorum tranſgreſſor pactorum*. Poſtremo *Epiſcopum, qui Monaſticarum veſtium ſchema depoſuerit, aut corrigendum, aut deponendum ſtatuit*. Hæc rata habuit Canon 16. Concil. Œcumenici XII. ſive Lateranenſis IV. ſub jam dicto Innoc. Papa III. definiens *Epiſcopos Monachos deferre habitum Monachalem*. Hoc idem poſtea ſanxit Synodus Londinenſis ab Otthobono S. R. E. Diacono Cardinali S. Hadriani, & Apoſtolicæ Sedis Legato celebrata, cujus Canon V. *iis, qui de Monaſteriis, vel de regularibus locis in Epiſcopos ſunt aſſumpti, vel de cetero aſſumentur, ſuum deferre habitum regularem* ſpeciatim indicit. De inconvenientia, & dedecore habitus ſplendidi in Epiſcopis ſæcularibus, eoque magis in regularibus, extat Canon 16. Concil. Nicæni II. Sed noſtrorum temporum regulares Epiſcopos inſtruentem audiamus Ferrandum Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconum de B. Fulgentio Ruſpenſi Epiſcopo teſtantem, Epiſcopatum ſine aliqua ambitione ab illo ſuſceptum, *nec ita factum Epiſcopum, ut eſſe deſiſteret Monachus; ſed eum, accepta Pontificis dignitate profeſſionis præteritæ ſervaſſe integritatem, nunquam pretioſa veſtimenta quæſiviſſe, orario, ſicuti Epiſcopi, nunquam uſum, ſed pelliceo cingulo, tamquam Monachum*. Nec vero ſoli Epiſcopi, ſed & ipſi Romani Pontifices eadem Religione ſe obſtringi voluerunt. De Magno enim Gregorio intelligimus, una cum ejus corpore inventum baltheum, *qui ſpeciem propoſiti regularis, olim a S. Benedicto ſtatuti, manifeſtaret*. De Eugenio III. legimus, *laneam tunicam carni ejus adhæſiſſe, & diebus ac noctibus cuculla veſtitum intus Monachi Habitum retinere, extra ſe Pontificem, & moribus, & veſtibus exhibere conſueviſſe*.

Digitized by Google

viſſe. Denique Doctor Eccleſiæ B. Thomas Aquinas, ob ſanctioris Doctrinæ excellentiam *Angelici* elogio cognominatus, cujus hodie feſta recolimus, diſerte docuit: *ſi qua ſunt in regularibus obſervantiis, quæ non impediant Pontificale Officium, ſed magis valeant ad perfectionis cuſtodiam, ſicut eſt continentia, paupertas, & alia hujuſmodi; ad hoc remanet Religioſus, etiam factus Epiſcopus, obligatus; & per conſequens ad portandum Habitum ſuæ Religionis, qui eſt hujus obligationis ſignum*.

Hæc in ſacris, receptiſque Eccleſiæ Codicibus de exteriori amictu, & habitu Epiſcopi regularis ſancita reperimus, quæ noſtrates ejuſdem diſciplinæ Epiſcopi ſibi dicta meminerint. Raſilem capitis coronam in orbem expreſſam ad humilitatem docendam regulæ Monaſticæ, Conſtitutiones, Uſus, & conſuetudines ſtatutis anni temporibus earumdem Sacris alumnis renovandam præſcribunt: quos poſtea Epiſcopali charactere inſignitos ea maxime diſtinguendos nemo in dubium vocaverit. Hæc tamen, quæ ex venerandis Eccleſiæ monumentis adduximus, cum per humanam corruptelam, niſi eis occurratur, nobis ipſis ſpectantibus, in deſuetudinem abire videantur, hac noſtra Conſtitutione Apoſtolica, firmum robur perpetuis futuris temporibus habitura, ea omnia confirmantes, & renovantes ſtatuimus, atque ſancimus, ut ex Monaſtico, Regulari, & Mendicantium inſtituto ad Epiſcopalem, ſeu quamcumque aliam dignitatem, etiam S. R. E. Cardinalatum jam evecti, & in poſterum evehendi, univerſis, & ſingulis ſuæ Regulæ Officiis, & obligationibus, quæ Pontificale, ſive cujuſcumque alterius dignitatis, aut Cardinalatus Officium minime impediant, perpetuo ſubſint, & proinde ſui Monaſtici Ordinis, ſive alterius regulæ Mendicantium inſignia, & propria indumenta lanea, ſuoque peculiari colore diſtincta, raſilem quoque, & ad cutis planitiem in ſummo vertice, vel eo gyro & forma expreſſam coronam præferant, quibus antea cum intra eorumdem regularium Ordinum clauſtra Deo militarent, ex ſolemni ſua profeſſione induere, & coronam præferre tenebantur, a cujus profeſſionis obligationis per munus Epiſcopale neutiquam abſolvuntur, aut ullo pacto eximuntur. Propterea hujuſmodi Epiſcopis ex familiis Regularium, Monachorum, & Mendicantium aſſumptis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus, ut omnia, & ſingula præſentibus litteris noſtris hactenus recenſita undequaque obſervare non differant. Si vero, quod abſit, hoc agere contempſerint, vel neglexerint, eos pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium ipſo facto incurrenda tamdiu innodatos eſſe declaramus, donec a contumacia reſipiſcentes ejuſdem ſuſpenſionis relaxationem meruerint obtinere.

Quia vero paſtoralis noſtræ ſollicitudinis eſt non ſolum excubare pro optimo ſtatu, & conſervatione Regularis obſervantiæ in Religioſis viris, qui ex Monaſticis, & Mendicantibus inſtitutis ad onus Epiſcopale aſſumuntur; ſed etiam proſpicere, ne illi, qui ex his ceteriſque univerſis Religioſis Ordinibus ad ejuſmodi gradum evecti Eccleſia ſibi commiſſa poſtmodum ſe abdicaverint, ita vivant, ut, qui eos primum in clauſtris Monaſteriorum, deinde in culmine Epiſcopali conſpexerant, quique ipſos demum curarum Epiſcopalium oneri ſubductos viſuri eſſent, eis objicere nullo modo poſſint, quod ideo ad Epiſcopatum irrepſerint, ut hac via Regularem obſervantiam deſerentes extra ſua clauſtra, quaſi nullum unquam Religioſum Ordinem profeſſi, vitam ducerent; hæc animum noſtrum, omnium quorumcumque Ordinum Regularium honoris amantiſſimum permovent, ut Apoſtolica auctoritate approbemus, confirmemus, & tanquam præſentibus inſerta habeamus Decreta duo ab anteceſſoribus noſtris felicis recordationis Alexandro VII. die 20. Julii anno Domini MDCLXII. & Clemente XI. die 11. Junii MDCCXV. vulgata: quibus Decretis Regulares ad tranſmarinos Epiſcopatus, ſive Vicariatus Apoſtolicos tranſlati, vel etiam Eccleſiarum adminiſtratores, aut viſitatores creati, quotieſcumque in locis, & Eccleſiis ſibi in Epiſcopalis dignitatis collatione adſignatis minime reſederint, vel Epiſcopatum dimiſerint, aut munere ſuo perfuncti fuerint, ſeu quomodocumque a Schiſmaticis, vel infidelibus impediti munus Epiſcopale exercere non poſſint, jubentur ad priſtina ſuorum Ordinum clauſtra reverti cum reliquis confratribus ſuis ſub eodem inſtituto Religioſam vitam ibidem acturi.

Hujuſmodi autem Epiſcopis tam pio diſciplinæ regularis inſtinctu ad ſuos redeuntibus Apoſtolica largitate concedimus, ut in ſua Provincia quodcunque Ordinis ſui Cœnobium, & Monaſterium, ubi commode, & Religioſe degere poſſint, ſibi pro libitu eligant; ideoque volumus, & præcipimus, ut illorum præſides, & Superiores Regulares congruas eis, & honeſtas cellulas in cœnobiis, & Monaſteriis ab eiſdem electis adſignent. Itaque Monachis, Mendicantibus, & cujuſcunque Ordinis Regularibus, qui onere Epiſcopali ſibi impoſito dein-

Digitized by Google

deinceps quomodocumque etiam ultro ſe abdicaverint, præcipimus, eoſque monemus in Domino, ut ad ſuorum Ordinum cellulas ultro quoque regrediantur: qua in re ſanctitate, & Doctrina illuſtrium, & magnorum Præſulum exempla eis imitanda proponimus, Cæleſtini Papæ V. anteceſſoris noſtri, Gregorii Nazianzeni, Petri Damiani, aliorumque ob virtutes Sacerdotales omnium ſæculorum præconiis maxime dignorum antiſtitum; ut interim ſileamus legationibus, & muneribus clarum Ardicinum juniorem a Porta Alerienſem Epiſcopum, & S. R. E. presbyterum Card. tituli Pammachii, a felicis recordationis Innocentio Papa VIII. renunciatum. Is enim, annuente Pontifice, dimiſſis dignitatibus, vetus propoſitum in Sacrum Camaldulenſium Eremum confugiendi reſumere, atque ultro executioni mandare ſanctum exiſtimavit. Ubi vero, quod minime credimus, iidem regulares paternis noſtris monitis aures accommodare noluerint, his noſtris perpetuum robur habituris decernimus, volumus, & præcipimus, ut Monachi, Mendicantes, & cujuſcumque alterius inſtituti Regulares, ſpecialiſſima etiam mentione digni, qui Epiſcopatu ſibi pridem collato quacumque de cauſa ſe in poſterum abdicare permiſſi fuerint, clauſtra ſuæ Religionis repetere omnino teneantur, & debeant; iis tantum exceptis, qui a nobis, ſive a Romanis Pontificibus anteceſſoribus, aut ſucceſſoribus noſtris obtinuiſſent, vel obtinebunt facultatem expreſſam vivendi extra clauſtra ſacro alicui muneri, quod cum vita clauſtrali exerceri non poſſet, ex peculiari voluntate noſtra, vel eorumdem anteceſſorum, aut ſucceſſorum noſtrorum ſpeciatim addicti: quod quidem munus reſpiciat ſervitium, & obſequium noſtrum, vel ſucceſſorum noſtrorum, ſive hujus Sanctæ Apoſtolicæ Sedis. Eis autem, vel eorum cuilibet, qui hanc Conſtitut. violare tentaverint, vel eam quomodocumque neglexerint, omni uſu Pontificalium, etiam cum facultate, & permiſſione cujuſcunque Epiſcopi exercendorum, penitus & undequaque interdicimus; ſique perſeveraverint in contumaciam non redeundi ad clauſtra, poſt annum ſint eo ipſo ſuſpenſi a Divinis.

Omnia vero, & ſingula Romanorum Pontificum Decreta, Conciliorum Canones, Patrum dicta, ſententias, regulas, Conſtitut. Uſus, Conſuetudines, ſtatuta his noſtris litteris memorata, poſt maturam hac de re habitam deliberationem, ex certa ſcientia, auctoritate noſtra confirmamus, innovamus, & ſtabilimus, inque plenario robore perpetuis futuris temporibus ſervanda ſancimus, præſenteſque ſemper validas fore, ſicque & non aliter per quoſcunque Judices ſemper judicari, interpretari, & definiri debere ſtatuimus. Quidquid autem ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus, non obſtantibus privilegiis, conceſſionibus, ordinationibus, aliiſque contrariis quibuſcunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, confirmationis, innovationis, ſanctionis, declarationis, ſuſpenſionis, præcepti, decreti, interdicti, & voluntatis infringere, vel ei temerario auſu contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto, nonis Martii Pontificatus noſtri anno ſecundo.

P. Card. Prodatarius

F. Card. Oliverius.

Habitus, & color peculiaris fuit præſcriptus pro diſcretiva viſibiliter ſervanda in quolibet Ordine Regulari; Paſſerin. *de ſtatu hom. t. 2. q. 187. art. 6. n. 13. & 17.* & alii paſſim. 27
Quam diverſitatem habitus, & præceptum ſervandi formam illius juxta præſcriptum in Conſtitut. procedere etiam quo ad Moniales, ſub Regula approbata per Sedem Apoſtolicam viventes, præciſe reſolvit *Sacr. Cong. Concil. 27. April. 1686. in Romana delationis Habitus.* 28
Unde una Religio non debet, nec poteſt aſſumere Habitum alterius Religionis, & ad hoc variæ Religiones obtinuerunt expreſſa privilegia a S. Sede, ne eorum Habitus ab aliis aſſumeretur; uti de PP. Prædicatoribus referunt Conſtitut. Gregor. IX. & Innocent. IV. ambæ incip. *Quia confuſio Habitus*, Gregor. XI. incip. *Virtute conſpicuos*, Clem. VIII. & Alexand. VII. ambæ incip. *Ex injuncto Nobis*, & Benedicti XIII. incip. *Pretioſus in conſpectu*, & de Minoribus Gregor. IX. Conſtit. incip. *Regularem vitam*, Clem. IV. Conſtit. incip. *Virtute conſpicuos*, Urban. VIII. Conſtit. incip. *Cum ſicut*, & de mandato Innocent. XI. ad inſtantiam Procuratorum Generalium Ordin. Minor. de Obſervantia, Reformator. & Capuccinor. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. 21. Martii 1686.* & noviſſime Benedict. XIII. Conſtit. incip. *Alias emanarunt* edita ad Inſtantiam Procuratoris Ordinis Minorum de Obſervan- 29

vantia, quæ ad litteram cum alia Urbani VIII. refertur ſub verb. *Eremita num.* 20. Et eodem privilegio gaudent omnes Regulares Ordines, ſive per ſpeciales conceſſiones Apoſtolicas, ſive per communicationem; Rodriq. *q.* 76. *art.* 1. Portell. *dub. Regul. verb. Habitus num.* 6. & alii paſſim.

30 Et ſic per eandem rationem prohibitus eſt Clericis Sæcularibus Habitus Regularium, & Regularibus Habitus Clericorum Sæcularium; Hinc in Concil. Aquiſgrani *anno* 816. apud Gonzalez *in c. Intelleximus n.* 4. *de ſtat. & qualit.* habetur: *Reprehenſibilem, & Eccleſiaſtica moderatione dignum apud pleroſque Canonicos comperimus caſum, eo quod contra morem Eccleſiaſticum cucullas, quibus ſolis Monachis utendum eſt, induant; cum utique illorum Habitum uſurpare non debeant, a quorum profeſſione quodammodo diſtant, quia ſicut eis indecens eſt, ut arma militaria more Laicorum geſtent, ita nimium inhoneſte, & valde indecorum eſt, ut alterius propoſiti indumenta ſibi imponant.* Cuculla enim eſt talaris veſtis, *Flochus* dicta, propria & diſtinctiva Monachorum. Clementin. *Ne in agro, de ſtatu Monachorum*, Gonzalez *in cit. c. Intelleximus* 11. *num.* 4. *de ſtat. &*
31 *qualit.* & cum aliis. Card. Petra *loc. cit. num.* 14. Pueris quoque ſexto ætatis ſuæ anno expleto non licet, neque poſſunt ex devotione, Habitum Religioſum deferre, ſed ipſum debent ſtatim deponere, prout *ſub die* 10. *Januarii* 1627. fuit reſcriptum Neapoli Cardinali Boncompagno, ut per extenſum refert Lan-
32 tuſch. *Theatr. regul. verb. Habitus num.* 1. Novitio exeunti non eſt reſtituendus Habitus Religionis, ſed illius pretium. Sic deciſum fuiſſe *a S. Cong. Concil.* referunt Novarius *in Lucerna Regul. verb. Habitus num.* 6. Barboſa *in ſum. Apoſtolic. dec. eod. verb. Habitus num.* 9. Lezana *in ſum qq. Reg. tom.* 1. *c.* 25. *num.* 38.

33 Super admiſſione ad Habitum, ejuſdemque conceſſione Tertiariis cum Clauſtralibus habitantibus, ſervari debet decretum Congr. ſuper Statu Regularium, quam licet Innocentius XII. ſub die 4. Auguſti 1698. *Conſt. Debitum* extinxerit, & ſuppreſſerit; ſingulas tamen facultates eidem quomodocumque a Prædeceſſoribus conceſſas, illis exceptis, quas Congregationi ſuper diſciplina Regulari, præfatis Litteris inſtitutæ impertitus eſt, in Congregationem Epiſcoporum, & Regularium tranſtulit, ex ſpeciali mandato Sanct. mem. Clementis X. ſub die 16. Maii 1675. ea de re editum tenoris qui ſequitur.

DECRETUM.

Etſi decretis Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium de mandato Summorum Pontificum Innocentii X. & Alexandri VII. jam pridem editis pro Novitiis recipiendis ſtatutum ſit, ut omnes, qui ad Habitum probationis ſe recipi poſtulaverint, diligenter examinentur, ac per vota ſecreta probentur, quotquot idonei reperti fuerint, ætate, aliiſque requiſitis, ad præſcriptum Apoſtolicarum Conſtitutionum ac Statutorum Ordinis; nec quiſpiam cenſeatur habilis ad hujuſmodi Habitum ſuſcipiendum; ut Clericus, niſi annum ætatis ſuæ decimum quintum, neque ut Converſus, niſi annum vigeſimum expleverit: nihilominus in pluribus Religionibus Italiæ, & Inſularum adjacentium, aliquibus ab hinc annis introductum eſt, ut recipiantur adoleſcentes Laici non quidem pro Converſis, ut annum probationis incipiant, & finito tempore Novitiatus admittantur ad Profeſſionem, ſed pro Tertiariis, vel Oblatis, ſeu Donatis, eiſque tradatur Habitus, ut vocant ſine Caputio illis dari conſueto, ut ſic inſerviant alicui Religioſo particulatim, aut pluribus, vel omnibus communiter; & multoties pueri, & adoleſcentuli recipiantur in Monaſteriis non ut Novitii, ſed ut hoſpites, ſeu poſtulantes ſe recipi pro Clericis ad Habitum probationis, & parva veſte induti plures menſes, quinimmo & annos, ſic detineantur intra Clauſtra, donec compleverint annum ætatis decimum quintum Clericis ut ſupra præſcriptum ad annum Novitiatus inchoandum; idque prætextu, ut interea fiat experimentum de ipſorum indole, & aptitudine ad Religionem, & aliquando etiam in eadem veſte iidem pueri, & adoleſcentuli admittantur in Novitiatibus, & cum Novitiis degant ad hoc, ut eorum voces pueriles in Choro cum vocibus Profeſſorum miſceantur, dum Divina peraguntur Officia.

Quoniam vero ſecundum Canonicas Sanctiones, & Juris regulas, cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debeat admitti, & memorati abuſus irrepſerint in fraudem Legis, & eluſionem Decretorum ut ſupra editorum in Religionum diſpendium, ac non ſine multorum admiratione, & ſcandalo; idcirco ead. Sac. Congr. ut in dies creſcat in Eccleſia Dei Sacrarum Religionum ſplendor, & veneratio, ex ſpeciali mandato Sanct. D. N. D. Clementis Divina providentia Papæ X. hoc præſenti decreto in virtute Sanctæ Obedientiæ præ-

Digitized by Google

præcipit omnibus, & ſingulis Superioribus Generalibus, Provincialibus, & Localibus, quocumque nomine, ac titulo appellatis, quorumcumque Ord. & Congreg. tam mendicantium, quam non mendicantium, ut de cetero neminem pro Tertiariis, vel Oblatis, ſeu Donatis, aut Commiſſis, vel ſervientibus, nec pro hoſpitibus, ſeu poſtulantibus, vel Cantoribus, aut alio quocumque nomine nuncupatis, aut quovis prætextu, vel cauſa, aut quæſito colore recipiant, ſeu admittant ad Habitum intra Clauſtra, niſi vigeſimum ætatis ſuæ annum expleverint, omneſque ſic receptos, ſeu admiſſos (iis tantum exceptis, qui completa ætate annorum quindecim pro Clericis, ſeu Choriſtis in Habitu Novitiorum annum probationis agunt) a Monaſteriis, ſeu Domibus Regularibus omnino amoveant & ejiciant infra terminum duorum menſium, inchoandum a die intimationis præſentis Decreti faciendæ Procuratoribus eorumdem Ordinum, & Congregationum in Romana Curia exiſtentibus.

Quod ſi prædicti Superiores præſenti Decreto pet omuia non paruerint, aut in aliqua ejus parte contravenerint, pœnam privationis Dignitatum, & Officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto abſque alia declaratione incurrant, non obſtantibus quod ad omnia ſupraſcripta, privilegiis, indultis, & conſuetudinibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Dat. Romæ 16. Maii 1675.

34 Prohibentur diſputationes ſuper vera forma Habitûs S. Franciſci; cum enim in dies orirentur lites inter Patres Conventuales, & Capuccinos circa veram formam Habitus, & Caputii Seraphici Ordinis, Urbanus VIII. *die* 14. *Decembris* 1630. *mandavit eiſdem ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, nec non privationis vocis activæ; & paſſivæ, aliiſque etiam corporalibus arbitrio Sanctitatis ſuæ pœnis, ne audeant de cetero voce, vel ſcripto de hujuſmodi materia tractare, donec ab eadem Sanctitate ſua aliter fuerit ordinatum. Joannes Antonius Thomaſius S. Roman. & Univerſal. Inquiſition. Notarius.* Sic apud Lantuſch. *Theatr.*
35 *Regul. verb. Habitus num.* 11. Interdicuntur libri omnes tractantes de vera ſucceſſione Filiorum S. Franciſci, & vera forma Caputii. Alexander enim VII. fieri mandavit ſequentia decreta, & in Indice librorum prohibitorum apponi, videlicet: *Libri omnes impreſſi, & qui inconſulta Sacra Congregatione imprimentur, tractantes controverſiam de vera, & non interrupta ſucceſſione Filiorum S. Franciſci, & de vera forma Caputii ejuſdem, prohibentur ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis die 20. Junii 1658. Inſcriptiones omnes Imaginum SS. Franciſci, & Antonis de Padua, in quibus di-* 36
citur formam Habitus, qua depicti ſunt, eſſe eandem, qua ipſi uſi fuerunt, vel in quibus aſſeritur in hoc, vel illo Ordine S. Franciſci eſſe veram, legitimam, & non interruptam ejuſdem S. Patris in Filios ſucceſſionem, inhærentes decreto alias edito die 20. Junii 1658. prohibentur. Romæ 20. Novemb. 1663.

Suſpenduntur quoque, & prohibentur Ima- 37
gines S. Auguſtini, S. Nicolai de Tolentino, & aliorum Sanctorum ejuſdem Ordinis impreſſæ, & depictæ a Fratribus Diſcalceatis Auguſtinianis in eorum Habitu, prout in Decreto *Sacr. Rit. Congreg. edito die* 19. *Decembr.* 1627. quod ab Urbano VIII. approbatur, & confirmatur Conſtit. incip. *Exponi nobis, la* 240. *tom.* 5. *Bullar.* Expoſt tamen dicta ſuſpenſio & prohibitio fuit revocata per varia poſteriora Pontificia Reſcripta, de quibus vide quæ adducuntur in verb. *Imagines* ſub *n.* 39. ubi inter alia occurit Reſcriptum Benedicti XIII. ſpecialiter attendendum. Prohibentur ſculpi, 38
aut facere pingi Imagines Domini Noſtri Jeſu Chriſti, & Deiparæ Virginis Mariæ, ac Angelorum, Apoſtolorum, Evangeliſtarum, aliorumque Sanctorum, & Sanctarum cum Habitu peculiari alicujus Ordinis Regularis, ſeu alio modo in Eccleſia Catholica inconſueto, & jam ſic ſculptæ, aut pictæ prohibentur teneri, & publico aſpectui exponi, & mandatur, ab Eccleſiis, & aliis locis quibuslibet amoveri, & deleri. Et Regulares, & Moniales parere negligentes poſſunt a locorum Ordinariis, & Legatis Apoſtolicis juris remediis, & etiam Cenſuris Eccleſiaſticis, & aliis arbitrio eorum ad obſervantiam cogi, & quo ad loci Superiores etiam privationis Officii, ac vocis activæ, & paſſivæ pœnis compelli. Sic expreſſe ſtatuit Urbanus VIII. 15. Martii 1642. Conſtitut. incip. *Sacro-Sancta Tridentina, la* 163. *Bullar. Cherub. tom.* 4.

Habitum Fratrum Mendicantium oſculanti- 39
bus conceſſit Joan. XXII. quinque annos, & totidem quadragenas de injunctis pœnitentiis, qui ſunt dies 2075. Sic referunt Caſartub. *verb. Indulgentia quo ad Sæculares* §. 9. *num.* 6. Fr. Emanuel *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 76. *artic.* 10. Laurent. de Peyrinis *de privileg. Regul. ad Conſtitut.* 3. *Sixti* 4. *num.* 5. Barboſa *in Sum. Apoſtol. deciſ. verb. Habitus num.* 5. & alii paſſim.

Digitized by Google

ſim. * Vide tamen dicta verb. *Indulgentia art.*
40 5. *num.* 48. * Talem Indulgentiam lucrari poſſunt iidemmet Regulares, quia conceditur omnibus Chriſtifidelibus Habitum oſculantibus, inter quos Fratres deterioris conditionis eſſe non debent; Nec indulgentia hæc revocata eſt per Paulum V. quia non eſt conceſſa Fratribus immediate, ſed omnibus etiam ſæcularibus; Lantuſch. *Theatr. Regular. verb. Habitus*
41 *num.* 10. Cum Habitu Fratrum Minorum morientibus, vel cum eo ſepeliri eligentibus, Clemens IV. Nicolaus III. & Urbanus V. conceſſerunt remiſſionem tertiæ partis peccatorum; Caſarrub. *in compend. Privileg. verb. Indulgentiæ quo ad Sæculares* §. 6. *num.* 1. 2. & 3. Leo X. conceſſit indulgentiam plenariam morientibus cum Habitu Fratrum Minorum, vel cum habitu Sororum Tertiæ Regulæ Sancti Franciſci ſub obedientia Miniſtrorum Generalis, & Provincialium degentium, ad quam lucrandam indulgentiam declaravit idem Pontifex ſufficere, Habitum prædictum petere, ac ſuper ſe uſque ad mortem habere, ac in eo ſepeliri, etiamſi ante mortem non induatur. Caſarrub. *loc. cit. num.* 6. 7. & 8. Alexander VI. conceſſit, ut mulieres ſuſcipientes ante mortem, vel poſt mortem, Habitum S. Claræ habeant talem relaxationem peccatorum, qualem habent viri pro Habitu Fratrum Minorum; Caſarrub. *loc. cit. num.* 5.

41 Eligentes ſepeliri in aliquo Habitu Religioſorum ſive Minorum, ſive aliorum habentium eadem privilegia per ſpeciales conceſſiones, aut per communicationem, debent, ut lucrentur Indulgentias, recipere Habitum a Superiore illius Religionis, cujus eſt habitus, vel ab alio, cui ille duxerit committendum, & non ab aliis quavis auctoritate fulgentibus; Sixtus IV. in Bulla aurea. Unde prædictum Habitum dare non poteſt particularis Frater ſubditus, neque Confeſſarius Monialium, neque quivis alius, niſi id ſibi a Prælato concedatur; Portell. *dub. Regul. verb. Habitus*, *additio ad additionem*, & *verb. Sepultura num.* 6. Non eſt autem neceſſe, ut habitum petentes dent aliquam eleemoſynam Fratribus pro Habitu, quia Bullæ Pontificiæ illas indulgentias concedentes nihil loquuntur de obligatione dandi eleemoſynam pro illo. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regul. quæſt.* 76. *art.* 10. *ad fin.* Portell. *loc. cit. verb. Habitus*; Lantuſch. *loc. cit. n.* 6.

43 Volentes ſepeliri in Habitu Religioſorum, non eſt de neceſſitate, quod tumulentur in Eccleſiis eorum, quorum eſt habitus, ſed poſſunt ſepeliri, ubi ſepulturam elegerint; prout eorum relinquitur arbitrio a Leone X. Conſtit. incip. *Dum intra*, ibi: *Volentes quoque ſepeliri in Habitu eorumdem Fratrum in Clauſtro non degentes, ſed in propriis domibus cohabitantes, in eorum ultima voluntate ſepulturam ſibi libere eligere poſſint*. Sixtus IV. ſtatuit quod corpora 44
volentium cum prædicto Habitu ſepeliri, deferantur ad ſepulturam ſine alio pallio, vel tegumento ſuperimpoſito; non obſtante quacumque Ordinatione, vel prohibitione Ordinariorum locorum, etiam ſub cenſuris facta. Sic refert Caſarrub. *loc. cit. verb. Sepultura num.* 15. Vide verb. *Veſtis num.* 17.

Sæculares utentes Habitu Religioſorum ignominioſe in ludis, vel in laſciviis, peccant 45
mortaliter, & per *l. Authentica*, *de Sanctiſs. Epiſcop.* §. *ultim.* plectuntur exilio, & inſuper incurrunt alias pœnas civiles, & poſſunt puniri etiam per Judices Sæculares; Silveſter *verb. Habitus num.* 3. & alii. Sic mortaliter 46
peccaret, qui Habitum traderet ad luſum profanum, aut ad facinus exequendum; Sanctorus *in compend. verb. Habitus num.* 3. *ex Conſt. Ordinis cap.* 2. *Statut.* 71. *qu.* 4. Hinc locorum 47
Ordinarii, allive Prælati Regulares non debent dare licentiam, nec permittere, quod Moniales tempore Bacchanalium recreationis gratia dimittant proprium Habitum, & aſſumant alium Sæcularem præſertim virilem, *ut Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. reſcripſit Epiſcopo Ferrar.* 27. *Apr.* 1654. Femina enim non 48
poteſt uti veſte virili, nec vir veſte feminea, & ſi hoc fiat ſine prava intentione, periculo ſcandali, & libidinis, erit tantum peccatum veniale; alias mortale; *Deuteronom. enim c.*22. *n.* 5. ſic expreſſe habetur: *Non induatur mulier veſte virili, nec vir utatur veſte feminea, abominabilis enim apud Deum eſt, qui facit hoc;* Nullum tamen erit peccatum ſi hoc faciat ex neceſſitate, quia neceſſitas facit licitum, quod alias eſt illicitum; *cap. Quoniam* 1. *quæſt.* 7. *cap. Omnes* 1. *de fer. cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar.* In qualibet enim diſpoſitione neceſſitas intelligitur excepta; *cap. Licet*, *de pœnit. & remiſs.*

Habitum, & Tonſuram deferre tenentur 49
Clerici Beneficiati non ſolum in ſacris conſtituti, ſed etiam in Minoribus, & Clerici Tonſura inſigniti, ſub pœna privationis ipſo facto, ipſoque jure Beneficiorum, & penſionum abſque ulla monitione ac Judicis decreto, ſed Beneficia ipſa libere aliis conferri poſſunt, & penſiones caſſatæ, & extinctæ dicuntur; Sixt. V. Conſtitut. 92. incip. *Cum Sacroſanctum*.
Habitum decentem, atque veſtem talarem de- 50
ferre

ferre tenentur percipientes fructus, vel penſio-
nes ex Beneficiis Eccleſiaſticis excedentes va-
lorem 60. ducatorum auri de camera; Idem
Sixt. V. in d. Conſtitut. *Cum Sacroſanctum*.
51 Habitum dimittens Clericalem poteſt illum
reaſſumere non obſtante irregularitate ſuper-
veniente, & Ordinarii prohibitione; *Sac. Con-
greg. Concil. in Mazarien.* 27. *Jun.* 1630. *&
in Regien.* 29. *Novembris* 1692. apud Mona-
cell. *tom.* 4. *ſupplement. ad tom.* 2. *num.* 199.
52 Clericalis veſtis Curialibus permittitur, præ-
ter Collare, quod ſit a Collari Clericorum
diverſum; Benedict. XIII. *in Concilio Romano
tit.* 16. *cap.* 4. ibi: *Laicis vero Curialibus, cum
ſæpe ſit eis in Palatio noſtro Apoſtolico verſan-
dum; ſæpiſſime etiam cum Cardinalibus, &
Prælatis agendum, togam Clericalem nigram com-
munem facimus; & Collaria Clericorum pro-
pria, ſive rotundæ ſint formæ, ſive quadratæ,
penitus prohibemus eiſdem, & prohibita jam ſi-
bi eſſe ſciant, tenore ſervato noſtri Edicti die* 22.
Januarii 1725. *expediti*.
53 Irregularitas ex homicidio voluntario non
impedit reaſſumptionem Habitus Clericalis,
& Epiſcopus procedat prout de jure; *Sacra
Congreg. Immun. in una Civitatis Ducalis* 10.
54 *Mart.* 1699. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 206. Cle-
ricus reaſſumens Habitum poſt commiſſum ho-
micidium gaudet privilegio quoad perſonam
tantum; *ead. Sac. Cong. Immun. in Gravinen.*
7. *Jul.* 1699. *d. lib. pag.* 230.
57 Item Clericus, qui poſt renunciationem Cle-
ricatus inquiſitus a Curia Laica, denuo reaſ-
ſumpſit Habitum, gaudet privilegio quoad per-
ſonam tantum; *ead. Sac. Congreg. Immun. in
Spoletana* 20. *Nov.* 1696. *lib.* 2. *decr. Val. p.* 49.
56 Similiter Clericus, qui per duas vices re-
nunciavit privilegio Clericali, & iſta renun-
ciatio acceptata fuit ab Ordinario, poteſt de-
nuo reaſſumere Habitum, & gaudere; *eadem
Sac. Congr. Immun. in Marſicen.* 22. *Apr.* 1692.
lib. dec. Grim. pag. 121.
57 Inquiſitus de pluribus delictis, & obligatus
ad ratiocinia ob officium Syndici Communita-
tis, de conſenſu Epiſcopi reaſſumens Habitum
Clericalem, licet habeat uxorem, & Filios,
gaudet quoad perſonam, non quoad bona;
ead. Sac. Cong. Immun. in Sorana 2. *Jun.* 1693.
lib. 1. *decr. Vallem. p.* 51.
58 Item gaudet privilegio Fori Clericus reaſ-
ſumens Habitum, poſtquam exercuit officium
Notarii, adminiſtravit publicum Archivum,
ac alia officia Laicalia; *ead. Sac. Congr. Im-
mun. in Narnien.* 30. *Septemb.* 1698. *lib.* 2. *de-
cret. Vallem. pag.* 178.

Clericus conjugatus ſoluto Matrimonio rite 59
potuit reaſſumere Habitum cum Decreto E-
piſcopi; *ead. Sac. Congr. Immun. in Anglonen.*
19. *Auguſti* 1698. *lib.* 2. *decret. Valleman. pag.*
169.
Archiepiſcopo injungitur, ut adducat ratio- 60
nes cur deneget reaſſumptionem Habitus Cle-
ricalis; *eadem Sacr. Congregat. Immunit. in
Tranen.* 2. *Decembris* 1692. *lib.* 1. *decr. Val-
lem. pag.* 8.
Quidam Epiſcopus denegans, ſeu impediens 61
reaſſumptionem Habitus adduxit ſequentes cau-
ſas.
I. Quod toto tempore habiti Matrimonii
cum Virgine, & unica, non inceſſerit in Ha-
bitu.
II. Quod non poſſet promoveri ad ſuperio-
res Ordines ob imperitiam, & podagræ mor-
bum.
III. Quod non reddiderit rationes admini-
ſtrationum locorum piorum juxta Ordines E-
piſcopi.
IV. Quod exercuerit macellum, & larida-
riam.
V. Quod eſſet Uſurarius.
At cum primæ tres cauſæ militent in pro-
movendis, non in promotis, duæ autem ulti-
mæ non juſtificentur; Sac. Cong. pronunciat:
Orator utatur jure ſuo quoad reaſſumptionem
Habitus; *ead. Sac. Congreg. Immun. in una Ci-
vitatis Ducalis* 13. *Jan.* 1699. *lib.* 2. *decr. Val-
lem. pag.* 197.
Utens Habitu honorifico alicujus, ab eo in- 62
hiberi poteſt; Urſaya *Inſtit. Crim. tit.* 10. §. 4.
num. 77. Abbas *in Cathal. Glor. Mund. p.* 1.
conſider. 32. *& ſeq.* Menoch. *de Arbitr. caſ.* 18.
num. 23. *& ſeq. l.* 2. Urſeol. *concluſ. legal.* 171.
num. 8. & alii paſſim. Benedictio parvorum 63
Habituum facienda eſt a Patribus Carmelitis
in illis locis, in quibus Conventum habent,
etiamſi ante fundationem dictorum Conven-
tuum facta fuiſſet a Parochis, vel a Capella-
nis Confraternitatum; A quibus pariter Patri-
bus facienda eſt Proceſſio in die Dominica in-
fra Octavam propriæ Feſtivitatis, cum facul-
tate tamen Confratribus illam aſſociandi, vel
faciendi aliam Proceſſionem poſteriori die.
Vertente enim controverſia intra Patres Car-
melitas diſcalceatos Loci Biumii Varaſii, &
Confraternitatem Beatæ Mariæ V. de Monte
Carmelo ſuper d. Confraternitatis translatione
ad Eccleſiam prædictorum Patrum, eaque de-
lata ad S. Congr. Epiſcop. & Regul. prodiit
die 13. *Sept.* 1707. reſcriptum: *Confraternita-
tem non eſſe transferendam, & cum SS. propba-*
na-

Digitized by Google

natione, & quia præfata Confraternitas benedictionem parvorum Habituum, qui diſtribui ſolent a PP. Carmelitis, impugnare, & Proceſſionem ſimiliter fieri ſolitam quolibet anno in Feſtivitate Beatæ V. ad ſui libitum celebrare prætendebant, hinc pro parte dictorum Patrum *die* 1. *Martii* 1709. propoſita cauſa in d. Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. per Emin. Card. Corſinum, ex poſt Clement. XII. Summum Pontificem, fuit reſcriptum: *Benedictionem, & diſtributionem parvi Habitus ſpectare in poſterum ad Superiorem Conventus Patrum Carmelitarum, & quoad Proceſſionem videatur particulariter.*

Repropoſita vero die 22. Junii ejuſdem anni 1708. fuit reſcriptum: *Quoad benedictionem, & diſtributionem Habitus parvi perſiſtendum in deciſis. In reliquis ad Emin. Archiepiſcop. pro concordia.*

Tertia tandem vice iterum propoſita die 10. Aprilis 1710. reſcriptum fuit: *Quoad benedictionem, & diſtributionem Habitus parvi perſiſtendum in deciſ.* 1. *Martii & 22. Jun.* 1708. *Quoad Proceſſionem vero, illam faciendam prius eſſe die Dominica infra Octavam per Patres Ordinis, cum facultate Confratribus, vel illam aſſociandi, vel aliam Proceſſionem alia die poſteriori faciendi*; Sic refert Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſc.* 24. ubi egregie rem tractat ſuo more per totum.

64 Cum quidam Canonicus Regularis Lateranenſis obtinuiſſet Indultum Apoſtolicum retinendi Beneficium Parochiale cum Clauſula *ſervata forma Decreti Clementis X.* dubitatum fuit: Primo, an teneatur deferre Habitum Regularem, tam in functionibus Eccleſiaſticis, quam extra Eccleſiam. Et ſecundo, an eidem competat regreſſus, ſeu reintegratio ad bona renunciata occaſione Profeſſionis Regularis; & Sac. Congreg. Concilii in Firmana 23. Maii 1722. cenſuit: Ad primum, ad mentem ut ſervaretur ſolitum. Ad ſecundum, Affirmative quoad uſum tantum; Sic refert Card. Petra *tom.* 5. *comment. ad Conſtitut.* 9. *Sixti IV. ſect. unic. ſub n.* 5.

65 Habitus viatorius ad formam habitus per Prælatos, & Familiares Pontificis extra Urbem geſtari ſoliti ſervato tamen nigro colore, Advocatis Conſiſtorialibus conceditur a Benedicto XIV. tom. 1. Conſtit. 106. incip. *Inter conſpicuos* §. 13.

66 Alia quoad Habitum Clericalem; vid. verb. *Clericus art.* 1. Quoad Habitum Religioſum; vid. verb. *Apoſtata. Conventus. Novitius.* Quoad Habitum Tertiarii; vid. verb. *Tertiarii.*

Additiones ex aliena manu.

A reprehenſione excuſari nequit *Auctor*, qui 67
tum hic *num.* 37. tum in verb. *Imagines n.*39. *Suſpenduntur quoque* (ait) *& prohibentur Imagines S. Auguſtini, S. Nicolai de Tolentino, & aliorum Sanctorum ejuſdem Ordinis impreſſæ, & depictæ a Fratribus Auguſtinianis diſcalceatis in eorum habitu.* Latum utique fuit, ut ipſe tradit, a Sac. Rit. Congreg. die 19. Decembris 1637. tale decretum: at iſtius decreti aſperitas primum & ab ipſo Urbano VIII. (qui ceteroquin illud confirmaverat) cæpit demulceri, ac temperari Conſtit. *Divinæ Majeſtatis* 19. Aug. 1641. qua Fratribus ejuſdem Ordinis Provinciæ Galliarum ejuſmodi Imagines depingendi imprimendive denuo facta fuit poteſtas, donec tandem poſt varios alios caſus trica omnis a Benedicto XIII. e medio fuerit ſublata. Hic enim ſupplici pro hac eadem re ſibi oblato libello a Fratribus Auguſtinianis Diſcalceatis juxta eorum vota reſcripſit die 16. Decembris 1729. his verbis: *Sanctiſſimus petitis benigne annuit, & proinde firma remanente Conſtitutione confirmativa privilegiorum a S. Sede conceſſorum Ordini Eremitarum S. Auguſtini per Sanctitatem ſuam emanata Kalend. Januarii 1727. atque ejus motu proprio 21. Martii 1729. declaratoria ejuſdem Conſtitutionis mandavit: non moleſtari Patres Excalceatos ipſius Ordinis S. Auguſtini, ſeu alios quoſcumque in depingendo, aut quovis alio modo repræſentando Excalceatos, & cum eorum habitu Sanctos, ſeu Beatos ejuſdem Ordinis: Immo licere eis, & licitum eſſe Sanctos, & Beatos ipſos depingere, & repræſentare, prout pie hactenus depinxerunt, ſeu depingendos vel repræſentandos curarunt, etiam ad tenorem Conſtitutionis ſan. mem. Urbani VIII. incipien. Divinæ Majeſtatis latæ anno 1637. ac inſuper eoſdem PP. impediri non poſſe, immo etiam licere illis ſive publice, & ſolemniter, ſive privatim benedicere, & diſtribuere Cingulos, ſeu Cincturas S. Monicæ, & Panniculos S. Nicolai Tolentinatis juxta declarationem Congregationis Epiſcoporum, & Regularium 30. Septembris 1622., ab eadem Congregat. confirmatam 16. Jul. 1627. & ita ab omnibus ſervari mandavit, perpetuumque ſuper his ſilentium impoſuit Conſtitutione, & motu proprio ſupradictis, quam, & quem in hac parte moderavit, aliiſque quibuſcumque etiam neceſſario exprimendis in contrarium non obſtantibus.*

HÆ-

Digitized by Google

H Æ R E S I S.

S U M M A R I U M.

1 *Hæreſis unde ſit dicta, quotuplex & qualis*, ad num. 10.

11 *Quot & quæ fuerint Hæreſes & Hæreſiarchæ, remiſſive*.

12 *Hæreſis in quo differat a Schiſmate, quid ſit Schiſma & quomodo dividatur*, ad num. 16

17 *Hæreſis cauſa ad quem Judicem ſpectet, & qui ſint vel eſſe poſſint Judices Eccleſiaſtici in hujuſmodi cauſis*, ad num. 28.

29 *Principes Poteſtates & Judices Sæculares an aliquid Juris habeant circa Proceſſum inſtituendum vel inſtitutum a Judice Eccleſiaſtico contra Hæreticos*, ad n. 31

32 *Qui poſſint abſolvere necne a crimine Hæreſis in utroque Foro*, ad num. 38

39 *Subnectuntur alia ad rem*, ad num. 50

1 HÆreſis eſt verbum Græcum Latine ſignificans electionem, ac ſectationem, eo quod ſit novæ, & a communi Eccleſiæ, & Spiritus Sancti vero ſenſu alienæ Doctrinæ, & opinionis electio, aut ſecta; *cap. Hæreſis* 27.
2 & *cap. Hæreticus* 28. *cauſ.* 24. *qu.* 3. Hæreſis alia eſt materialis, & alia formalis. Hæreſis materialis eſt hominis baptizati, & Fidem profeſſi erróneus aſſenſus contra aliquam veritatem Fidei ex ſola ignorantia, vel errore proveniens abſque pertinacia voluntatis in eo
3 perſiſtendi; *Eſt in re communis*. Hæc Hæreſis materialis inter veras Hæreſes numeranda non eſt; *arg. cap. Dixit Apoſtolus* 29. *cauſ.* 24. *q.* 3. & *cap. Damnamus* 2. *de Summa Trinitate*.
4 Hæreſis formalis eſt hominis baptizati ac Chriſtianam Fidem profeſſi error voluntarius, ac pertinax contra aliquam veritatem Fidei; *Eſt*
5 *in re communis*. Unde patet, quod ad Hæreſim formalem duo copulative requiruntur, ſcilicet error in intellectu, & pertinacia in voluntate; *arg. cap. Dixit Apoſtolus* 29. & *cap. Qui in Eccleſia* 31. *cauſ.* 24. *q.* 3. & *cit. cap.*
6 *Damnamus* 2. *de Summa Trinitate*. Pertinacia autem ex parte voluntatis requiſita ad conſtituendam Hæreſim formalem non conſiſtit in hoc, quod quis acriter, & mordicus diu retineat, defendat, & tueatur errorem contra Fidem, ſed in hoc, quod hujuſmodi errorem retineat poſtquam contrarium eidem eſt jam ſufficienter propoſitum; vel quando ſcit contrarium teneri a vera univerſali Chriſti in terris Eccleſia, cui judicium ſuum præferre præſumit; Sic Doctores communiter. Talis autem pertinacia, & error debet eſſe *hominis baptizati*, & *Chriſtianam Fidem profeſſi*, ad hoc 7
ut contineat Hæreſim, quia errores, quos non baptizati, v. g. Turcæ, Gentiles, Judæi contra Fidem Chriſtianam habent, non ſunt *Hæreſes*, ſed Paganiſmi, Gentiliſmi, vel Judaiſmi ſunt, & vocantur; *Communis*. Talis pertinax error ad hoc ut ſit *Hæreſis*, debet eſſe 8
contra aliquam veritatem Fidei Chriſtianæ. Nam ſi ſit circa alia objecta, quæ ad Fidem Chriſtianam non pertineut, non eſt *Hæreſis*, ut de ſe patet; Et ſi non ſit contra *aliquam*, ſed contra omnem Fidei Chriſtianæ veritatem, non Hæreſis, ſed Paganiſmus, vel Judaiſmus erit, aut Apoſtaſia a Fide, aut denique Atheiſmus perfectus; Quælibet enim Hæreſis admittit aliquos articulos, & veritates Fidei Chriſtianæ, v. g. Chriſtum pro nobis eſſe paſſum, & mortuum, reſurrexiſſe, & aſcendiſſe in Cœlum, & hujuſmodi.

Hæreſis formalis, de qua hic eſt ſermo, 9
alia eſt interna, ſeu mentalis, & alia externa. Hæreſis interna, ſeu mentalis eſt illa, quæ in corde, ſeu mente retinetur, & nec verbis, nec facto externo manifeſtatur. Hæreſis externa eſt illa, quæ interne vigens, verbis, vel facto aliquo externo ſufficienter externe exprimitur; *Communis*. Hæreſis exter- 10
na dividitur in occultam, & publicam, ſeu manifeſtam. Hæreſis externa publica, ſeu manifeſta eſt illa, quæ palam, & coram pluribus externe manifeſtatur. Hæreſis externa occulta eſt illa, quæ verbis, vel facto, aut ſigno aliquo externo proditur, vel nemine, vel uno, aut altero ſolummodo præſente, & audiente, dicendo v. g. *Non credo tres eſſe Perſonas divinas*. *Non credo ſecundam Divinam Perſonam eſſe incarnatam*, & hujuſmodi. Et hæc Hæreſis, quia vere eſt, & dicitur *externa* quantumvis occulta, ſufficit ad incurrendas pœnas, nec requiritur, ut ſit publica, dummodo alias conditiones habeat. Quot au- 11
tem, & quænam fuerint Hæreſes, & Hæreſiarchæ, vide Berninum, ubi late, & fuſe de omnibus per quatuor integros Tomos, Graveſon in Hiſtoria Eccleſiaſtica, Nicolium in Floſculis, Boyvin *in Theologia tom.* 4. alioſque paſſim Dogmaticos, & Hiſtoricos de Hæreſibus, & Hæreſiarchis expreſſe tractantes, & quo ad antiquos S. Auguſtin. & S. Epiphan.

Digitized by Google

lib. de Hæreſi, & S. Iſidorum relatum *in cap.*
Quidam autem 39. *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. ubi plu-
rimæ antiquæ Hæreſes, & Hæreſiarchæ enu-
merantur.
12 Hæreſis differt a Schiſmate puro per hoc,
quod ipſa per ſe, ac directe opponatur Fi-
dei, negando, ſeu non credendo unum, aut
plures Fidei Articulos; Schiſma vero opponi-
tur unitati, tollendo Eccleſiæ unitatem, quæ
per Caritatem habetur; *Sic communis* cum D.
Thoma 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 1. Sanchez *lib.* 2.
Moral. c. 35. *num.* 6. Reiffenſt. *lib.* 5. *Decret.*
13 *tit.* 8. *num.* 7. Unde conſtat, Schiſma eſſe er-
rorem voluntatis, non intellectus, ut eſt Hæ-
reſis; Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 1. *tit.* 7. *n.* 4.
14 Notanter autem dicitur, *a Schiſmate puro*;
quia ſchiſma purum facit quidem recedere ab
unitate Eccleſiæ, & ejus Capitis Vicarii Chri-
ſti in terris, ſed abſque errore in Fide; ad
differentiam ſchiſmatis mixti, ſeu conjuncti
cum Hæreſi, quod nedum facit recedere ab
unitate Eccleſiæ, ſed & inſuper facit recede-
re a vera Fide, negando v. g. ſeu non cre-
dendo Summum Romanum Pontificem eſſe in
terris Vicarium Chriſti, & Caput totius Ec-
15 cleſiæ Catholicæ &c. Hinc patet, poſſe eſſe
ſchiſma ſine Hæreſi, ſed non econtra; Omnis
enim Hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non e-
converſo, ut declarat Goffred. *in Summa de*
Schiſmat. & Socin. cum Fagnan. *lib.* 5. *decr.*
in cap. Quod a prædeceſſore 1. *de Schiſmaticis*
16 *num.* 20. Ordinarie tamen, & practice loquen-
do vix noſtris hiſce diebus unquam datur am-
plius Schiſma purum, ſeu ſine Hæreſi, quam-
vis enim in ſui principio Schiſma non habeat
perverſum Fidei dogma, ſicut Hæreſis, tamen
in fine nullum Schiſma eſt ſine Hæreſi, ut ex
verbis S. Hieronymi recte notatur *in cap. Hæ-*
reſim 26. *cauſ.* 24. *qu.* 3. ibi: *Inter Hæreſim,*
& Schiſma hoc intereſſe arbitrantur, quod Hæ-
reſis perverſum dogma habeat; Schiſma propter E-
piſcopalem diſſenſionem ab Eccleſia pariter ſepa-
rat. Quod quidem in principio aliqua ex parte
intelligi poteſt; Ceterum nullum Schiſma non ali-
quam ſibi confingit Hæreſim, ut recte ab Eccle-
ſia receſſiſſe videatur.
17 Hæreſis cauſa ſpectat ſolummodo ad Judi-
cem Eccleſiaſticum, eſt enim Hæreſis crimen
mere Eccleſiaſticum; textu expreſſo *in cap. Ut*
inquiſitionis 18. §. *Prohibemus de Hæret. in* 6.
ibi: *Prohibemus quoque diſtrictius, Poteſtatibus,*
Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumdem-
que Officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc cri-
mine, cum ſit mere Eccleſiaſticum, quoquomodo
cognoſcant, vel judicent, & Gloſſ. *ibid.* com-
muniter recepta. In ſpecie autem Judices Ec- 18
cleſiaſtici in cauſa Hæreſis ſunt ſequentes.
Primo, Summus Pontifex; *Communis, & in-* 19
dubitata. Secundo, Sac. Congr. Cardinalium
Generalium Inquiſitorum ad hoc erecta a Pau-
lo III. anno 1542. Conſtit. 34. incip. *Licet*,
& denuo reſtituta a Sixto V. anno 1587. Con-
ſtit. incip. *Immenſa*. Tertio, Epiſcopi reſpe- 20
ctu omnium exiſtentium in ſua Diœceſi; *cap.*
Excommunicamus 13. §. *Adjicimus, de Hæreti-*
cis; Clement. 1. §. *Propter quod, de Hæreticis*,
& Communis Doctorum. Immo Epiſcopi et- 21
iam exemptorum Regularium Judices ſunt in
cauſa Hæreſis, non ut Judices Ordinarii, ſed
ut delegati Papæ, textu expreſſo *in cap. Ad*
abolendam 9. §. *final. de Hæretic.* ibi: *Si qui*
fuerint a Lege Diœceſanæ juriſdictionis exempti,
ſoli ſubjaceant Sedis Apoſtolicæ Poteſtati; Nihi-
lominus in his, quæ contra Hæreticos ſunt inſti-
tuta, Epiſcoporum ſubeant judicium; & eis in
hac parte, tamquam a Sede Apoſtolica delegatis,
(non obſtantibus libertatis ſuæ privilegiis) ob-
ſequantur. Vicarius tamen Generalis ſine ſpe- 22
ciali mandato Epiſcopi non eſt Judex in cau-
ſa Hæreſis; Farinac. *de Hæreſi qu.* 186. *n.* 13.
Imola *in Clement.* 1. *de Hæret. num.* 18. Pi-
rhing *lib.* 5. *Decret. tit.* 7. *num.* 124. Reiffen-
ſtuel *ibid. num.* 439. & alii: & ratio eſt quia
ob gravitatem hujus criminis requiritur ſpe-
cialis commiſſio, ut deſumitur ex Concilio
Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 6.
Quarto, Judex Ordinarius in cauſa Hæreſis 23
eſt etiam Capitulum Sede vacante; Sic Fari-
nac. *de Hæreſi qu.* 186. *num.* 177. Hoſtienſ. *in*
cap. Ad abolendam 9. *de Hæreticis num.* 2. *&*
4. Barb. *ibid. num.* 2. Abbas *ibid. num.* 1. Pi-
rhing *loc. cit. num.* 125. Reiffenſtuel *loc. cit. n.*
440. *arg. cit. cap. Ad abolendam*, ibi: *Vel Cle-*
rici ipſi Sede vacante, cum conſilio (ſi oportue-
rit) viciniorum Epiſcoporum, hæreticos judicave-
rint. Non poteſt tamen Capitulum Sede va- 24
cante Exemptos judicare in cauſa Hæreſis;
Farin. *de Hæreſi qu.* 186. *num.* 181. Abbas *in*
cit. cap. Ad abolendam in fine, & alii com-
muniter. Et ratio eſt, quia Capitulum Sede
vacante ſuccedit Epiſcopo ſolum in iis, quæ
jure ordinario competunt Epiſcopo, non ve-
ro in iis, quæ non niſi jure delegato, aut
ſpeciali habet; *arg. cap. Paſtoralis* 11. *de offic.*
Judic. Ordin. & Regul. 7. *Junii in* 6. *& l.*
in omnibus, ff. de Regul. Juris. Quinto, Ju- 25
dices competentes in cauſa Hæreſis ſunt In-
quiſitores Fidei in S. Officio Inquiſitionis ſpe-
cialiter deputati a ſuprema, & univerſali Con-
greg. Cardinalium Generalium Inquiſitorum,
jux-

Digitized by Google

juxta cit. Conſtit. Pauli III. incip. *Licet*, & Conſtitut. Sixti V. incip. *Immenſa*. Et eſt communis *arg. cap. Ut officium*, *de Hæreticis in 6. cap. Ut inquiſitionis eod. in 6. Clementi-*
26 *na 1. de Hæreticis*, cum ſimilibus. Inquiſitores autem Provinciarum, & Diœceſum non ſunt Judices Epiſcoporum, Nunciorum, & Officialium Apoſtolicorum, ſed occurrente caſu ſuſpicionis, vel accuſationis, vel denunciationis contra ipſos, debent ſignificare Sedi Apoſtolicæ, prout expreſſe ſtatuitur *in cap. Inquiſitores* 16. *de Hæret. in* 6. & Extravagant. *Cum Matthæus* 3. *de Hæretic.* inter communes.

27 Inquiſitores, & Epiſcopi poſſunt conjunctim, vel ſeparatim in cauſa Hæreſis contra ſuſpectos, vel denunciatos procedere; ita tamen ut ſi ſeparatim procedant, Sententiam condemnatoriam ferre non poſſit Inquiſitor, niſi prius proceſſum communicet Epiſcopo, vel Sede vacante, Capitulo; Nec Epiſcopus, niſi ſuum proceſſum communicet Inquiſitori, ſi in ſua Diœceſi officium Inquiſitionis vigeat, textu claro *in cap. Ut Officium* 11. *de Hæret.*
28 *& cap. per hoc* 17. *eod. in* 6. In locis, ubi non viget Officium Inquiſitionis, Epiſcopi ſoli gaudent omni facultate Inquiſitoribus alias competente. Sic probat receptus uſus, & conſuetudo, ut obſervant Azorius *p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *q.* 2. Pirhing *loc. cit. nu.* 130. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 449. & alii paſſim. Epiſcopi enim in ſuis Diœceſibus ſunt Inquiſitores nati, ut recte notat Card. de Luca *Relat. Curiæ Romanæ diſc.* 14. *n.* 4.

29 Principes, Poteſtates, & Judices Sæculares nullo modo poſſunt ſe immiſcere in proceſſum a Judice Eccleſiaſtico contra Hæreticos inſtituendum, vel inſtitutum, ſed debent indilate exequi ſententiam Judicis Eccleſiaſtici, textu expreſſo *in cap. Ut Inquiſitionis* 18. *de*
30 *Hæreticis in* 6. Nec poſſunt prætendere videre prius proceſſum a Judice Eccleſiaſtico factum, & ſi prætendant, debet illis negari; *cit. cap. Ut Inquiſitionis*, & Innocent. VIII. Conſtit. incip. *Dilecte*, ubi præcipit, ut Judices Sæculares ſine ulla viſione Proceſſus ab Inquiſitore facti exequantur ſententiam ſub pœna
31 Excommunicationis ipſo facto incurrenda. Sententia autem Judicis Eccleſiaſtici dicitur ſtatim & indilate exequi a Judice Sæculari, ſi intra ſex dies exequitur, textu expreſſo in cit. Conſtitut. Innocentii VIII. incip. *Dilectus filius*, ibi: *Præcipiatis*, *atque mandetis*, *ut infra ſex dies poſtquam legitime fuerint requiſiti ſine aliqua dictorum Proceſſuum per vos agitatorum viſione*, *ſententias per vos latas contra hujuſmodi Hæreticos prompte exequantur appellatione remota*.

Hæreſis pure mentalis, cum excommunicationem annexam non habeat, poteſt abſolvi a quocumque etiam ſimplici Confeſſario; Barboſa *de poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 40. *num.* 13. Bordon. *in Tribunali cap.* 12. *num.* 2. *&* 3. Del Bene *de Offic. Inquiſit. part.* 1. *dub.* 49. *petit.* 3. Bonacina *de Cenſur. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* 3. & cum aliis a ſe citatis Card. Petra *tom.* 3. *comment. ad Conſtit.* 32
18. *Innocent. IV. num.* 13. Epiſcopi, & Inquiſitores abſolvere poſſunt in utroque Foro ab Hæreſi deducta in Forum contentioſum; *cap. Ut Officium* 11. *de Hæret. in* 6. & docent communiter Doctores teſte Cardin. Petra *loc. cit. num.* 27. ubi dicit ſic pluries reſpondiſſe Sacram Supremam Inquiſitionem; nec obſtare Bullam in Cœna Domini, cum ipſa procedat quo ad abſolutionem ab Hæreſi non deducta 33
ad Forum contentioſum. Non poſſunt tamen abſolvere ab Hæreſi in Foro conſcientiæ tantum, ut pluries de Inquiſitoribus reſpondit Suprema Inquiſitio, teſte Card. Albitio *de inconſtantia in Fide c.* 25. *num.* 16. Salell. *lib.* 2. *cap.* 8. *regul.* 200. *num.* 35. Cardin. Petra *loc. cit. num.* 28. & de Epiſcopis pluries reſpondit Sac. Congreg. Concil. præſertim *Die* 21. *Auguſti* 1609. *Die* 7. *Julii* 1617. *Die* 5. *Novembris* 1644. 34

Quamvis enim Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 35
24. *de reform. cap.* 6. conceſſerit Epiſcopis facultatem abſolvendi in Foro conſcientiæ ab Hæreſi occulta, tali tamen Decreto Tridentini derogatum eſſe per Bullam Cœnæ pluries reſpondit Sac. Congr. ejuſdem Concilii, & ſignanter *in Concordien. anno* 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 17. *cenſuit*; *Decreto Concilii ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *derogatum eſſe in caſu Hæreſis per Bullam Cœnæ Domini*, *& in Cameracen.* 28. *Februarii* 1602. *lib.* 10. *decretor. pag.* 25. ibi: *Quamvis a Concilio Tridentino Epiſcopis tributa fuerit facultas ab Hæreſi per ſe ipſos in caſibus occultis abſolvendi*, *eam tamen illis ademptam eſſe Pontificia Conſtitutione*, *quæ in die Cœnæ Domini legi conſuevit*; *Ideoque oportere ipſum*, *ſi ita e re eſſe arbitretur*, *ejuſmodi facultatem petere a Sede Apoſtolica*, *a qua facile illam impetrabit*; *& in cauſa Hiberniæ* 9. *Septemb.* 1690. ibi: VI. *Cum de jure*, *ubi non adeſt inquiſitio*, *Epiſcopus ſit Inquiſitor*, *an poſſit ſaltem ut Inquiſitor abſolvere ab Hæreſi*, *etiamſi ſpecialem ad id non habeat a Sede Apoſtolica facultatem concedi ſolitam ad tempus limitatam Epiſcopis Hiberniæ*. VII. *cum neque Epiſcopus*, *ne-*

Mm 2 que

que Vicarius Generalis commode adiri poſſint pro abſolutione ab Hæreſi , an liceat Epiſcopo delegare facultatem Parocho abſolvendi ab ea? Sac. Congr. reſpondit *Ad VI. Negative . Ad VII. Negative , & ad mentem , & mens eſt , ut quatenus facultas abſolvendi non ſit conceſſa , concedi poſſit , & debeat* : & ſic etiam pluries declaravit Suprema Inquiſitio , ut teſtantur Pegna *part. 3. direCtor. comm.* 141. Card. Albit. *loc. cit. cap.* 25. *num.* 9. Cardin. Petra *loc. cit. num.* 21. & teſte Berboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 40. *num.* 24. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 391. Pegna , Piaſec. Fagnan. & alii . Sic pariter declaratum eſt a S. Pio V. Gregorio XIII. & Clement. VIII. & clariſſime ultimo conſtat ex Decreto Alexaodri VII. de anno 1665. 24. Septembr. damnantis hanc propoſitionem tertiam in ordine : *Sententia aſſerens Bullam Cœnæ ſolum probibere abſolutionem Hæreſis , & aliorum criminum , quando publica ſunt, & id non derogare facultati Trident., in qua de occultis criminibus ſermo eſt , anno 1629. 18. Jul. in Conſiſtorio Sac. Congr. Eminentiſs. Card. viſa , & tolerata eſt* . Et hanc
36 aliam 4. in ordine : *Prælati Regulares poſſunt in Foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque Sæculares ab Hæreſi occulta , & ab Excommunicatione propter eam incurſa* .

37 An autem Prælati Regulares poſſint abſolvere ſuos ſubditos ab Hæreſi occulta ? Vid. verb. *Abſolutio* , ubi late de hoc .

38 Abſolutio in Foro interno non ſuffragatur in Foro externo . Pœnitentes enim ſic abſoluti poſſunt adhuc in Foro externo inquiri , & puniri ; Locatus *verb. Abſolvere num.* 1. & *verb. Hæreticus num.* 24. Repertor. Inquiſitor. *verb. Confeſſio §. verum* ; Zanchin. *de Hæretic. cap.* 34. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt* 12. *num.* 12. Barboſa *loc. cit. allegat.* 40. *num.* 29. Card. Petra *loc. cit. num.* 39. & alii paſſim .

39 Hæreſis abjuratio præcedens requiritur tamquam conditio neceſſaria in Litteris Apoſtolicis diſpenſationum , quæ ſuper gradibus conſanguinitatis , vel affinitatis , aliiſve impedimentis petuntur pro perſonis diverſæ profeſſionis ; Bened. XIV. tom. 2. Conſtit. 51. incip.
40 *Magnæ Nobis admirationis* . Hæreſis abjurandæ promiſſio non ſufficit , ut hujuſmodi Litterarum Executor , ſeu Epiſcopus diſpenſandi facultatem ab Apoſtolica Sede habens , diſpenſationes ipſas ad effectum perducat ; Idem Con-
41 ſtitut. 59. incip. *Ad tuas manus* . Hæretici ratione ſuſcepti Baptiſmi ad amplectendam Fidem Catholicam cogi poſſunt ; Idem *ibidem* .
In locis tamen , in quibus toleratur , ut hæ- 42
retici mixti cum Catholicis habitent , videndum quid ferat uſus , & conſuetudo ; Idem *ibid.*

Hæreticorum conjugia ex perpetua Sedis 43
Apoſtolicæ diſciplina , ſunt Catholicis interdicta ; Idem Conſtitut. 52. incip. *Magnæ Nobis*
admirationis . Si vero aliquando ex graviſſimis 44
cauſis permittuntur , opportunæ adjiciuntur cautelæ , quibus & conjugis Catholici Fides , & futuræ prolis Catholica educatio in tuto ha-
beatur ; Idem *ibid.* Hujuſmodi conjugia in ali- 45
quibus locis , in quibus hæretici cum Catholicis mixti vivunt , de facto ineuntur , & a Poteſtate Eccleſiaſtica , ne majora mala proveniant , tolerantur ; Idem Conſtitut. 19. incip.
Ad tuas manus . Verum diſpenſationes ſuper 46
gradibus aut impedimentis , ab Apoſtolica Sede pro ipſis non conceduntur , niſi adjecta conditione abjurandæ prius hæreſis ; Idem *ibid.* & citat. Conſtitut. 51. incip. *Magnæ nobis admirationis* .

Hæretici occulti abſolvi poſſunt a Pœniten- 47
tiaria Apoſtolica ; Idem tom. 1. Conſtitut. 95.
incip. *Paſtor bonus* §. 9. Hæretici ad Fidem 48
redeuntes ſumma Caritate ab Eccleſia recipiuntur ; Idem Conſtit. 129. incip. *Quamvis tempore* §. 11.

A cenſuris propter Hæreſim formalem ex- 49
ternam incurſis nullus Confeſſarius quibuſvis ampliſſimis facultatibus munitus , vel etiam tempore Jubilæi , abſolvere poteſt , niſi expreſſam ad id facultatem habuerit ; Benedict. XIV. Conſtitut. incipien. *Inter præteritos*
§. 85. Etiamſi occulta Hæreſis ſit ; & Con- 50
feſſarius facultatem habeat abſolvendi a Cenſuris in Bulla Cœnæ reſervatis ; Idem Benedictus XIV. Conſtitution. incip. *Convocatis* §. 53.

HÆRETICA PROPOSITIO ; vid. verb. *Propoſitiones damnatæ num.* 21.

Hereſi proxima Propoſitio . Sapiens hæreſim . Suſpecta de hæreſi ; vid. *ibidem num.* 23. *ad* 25.

Digitized by Google

H Æ R E T I C U S.

1 HÆreticus eſt, qui negat aliquem ex Articulis ab Eccleſia definitis; *cap. Sicut* 2. *diſt.* 15. *cap. Cum Chriſtus* 7. *de Hæreticis*; Fagnan. *lib.* 3. *Decret. in cap.* Ex parte 8. *de Cle-*
2 *ricis non reſident.* & communis aliorum. Ad hoc autem ut quis ſit Hæreticus formalis, articulum ab Eccleſia definitum negare debet cum errore intellectus, & pertinacia voluntatis; *arg. cap. Dixit Apoſtolus* 29. & *cap. Qui in Eccleſia* 31. *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. & *cap. Da-*
3 *mnamus* 2. *de Summa Trinitate*. Hæreticus enim cenſeri non debet errans in Fide, ſi Romanæ Eccleſiæ Fidem ſe tenere confiteatur, & errorem ſuum ſupponat judicio Sedis Apoſtolicæ, quia in ſuo errore non eſt pertinax contra Fidem; *cap. Hæc eſt Fides* 14. *cauſ.* 24. *qu.* 1. *cap. Dixit Apoſtolus* 29. *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic dicitur: *Qui ſententiam ſuam quamvis falſam atque perverſam nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audacia ſuæ præſumptionis pepererunt, ſed a ſeductis, atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint, nequaquam ſunt inter Hæreticos deputandi*; & concordat *cap. Damnamus* 2. *de Summa Trinitate* §. *In nullo*: juncta Gloſſa *ibidem verb. Paratus*, & Extravaganr. *Vas electionis*, *de Hæreticis*, & Gloſſa *ibi verb. Corrigenda*, & ſic Communis Doctorum.

4 Hæreticus autem formalis eſt, qui poſitive dubitat de Fide, vel de aliquo illius articulo ſufficienter ſibi propoſito, pertinaciter aſſerendo, vel judicando non eſſe omnino certum, vel eſſe dubium, an ſit certus, vel verus talis Articulus Fidei; *arg. cap. Dubius* 1. *de Hæreticis*, ibi: *Dubius in Fide infidelis eſt*; *cap. Firmiter* 1. *de Summa Trinitate*, juncto Symbolo S. Athanaſii, ibi: *Niſi fideliter, firmiterque crediderit, ſalvus eſſe non poterit*; Sic S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 10. *artic.* 5. & *quæſt.* 11. *art.* 1. Abbas *in cit. cap. Dubius num.* 1. Pirhing *lib.* 5. *Decret. tit.* 7. *num.* 4. Reiffenſtuel *ibidem num.* 10. & communis aliorum.

5 Dicitur autem notanter, *de articulo ſufficienter ſibi propoſito*, quia ex hujus defectu formales Hæretici non ſunt, qui inter Hæreticos nati, & educati de uno vel pluribus articulis dubitant; His enim dubitare interim licet, donec inſtruantur, & argumenta, ſeu motiva credibilitatis Fidei noſtræ ſufficienter, & recte apprehendant. Et ratio eſt, quia talis dubitatio in iſtis non eſt conjuncta cum pertinacia, immo eam ordinant ad penetranda melius fundamenta Fidei Catholicæ exemplo Beroenſium, qui audita prædicatione S. Pauli *ſuſceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie ſcrutantes ſcripturas, ſi hæc ita ſe haberent*, ut legitur in actibus Apoſtolorum *c.* 17. & ſic colligitur ex verbis S. Auguſtini *Epiſt.* 162. *relat. in cap. Dixit Apoſtolus* 29. *cauſ.* 24. *q.* 3. & docet Layman *lib.* 2. *tract.* 1. *c.* 13. *num.* 5. Valent. *tom.* 3. *d.* 1. *quæſt.* 10. *part.* 4. Sanchez *lib.* 2. *c.* 1. *num.* 8. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 7. *n.* 11. & alii.

Hæreticus eſt qui de Sacramentis aliter ſen- 6
tit ac docet, quam Romana Eccleſia prædicat, & obſervat; *argum. cap. Ad abolendam* 9. *de Hæreticis*, & *cap. Hæreſis* 27. *conſ.* 24. *qu.* 3. Fagnan. *lib.* 1. *Decret. in cap. Cum veniſſet*
1. *de Sacra Unction. num.* 96. Hæreticus alius 7
eſt lapſus, & alius relapſus. Lapſus eſt, qui a profeſſione Fidei in Hæreticam pravitatem incidit, in eaque perſeverat; Relapſus vero eſt, qui poſtquam pœnitens errorem abjuravit, iterum in Hæreſim relabitur; Farinac. *de Hæreſi qu.* 194. & 195. Brugiot. *Inſtitut. crimin. lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 9. Card. Albic. *de Inconſtant. in Fid. part.* 1. *cap.* 16. *n.* 1. & *ſequent.* Urſaya
Inſtit. Crimin. lib. 1. *tit.* 6. *num.* 12. Relapſus 8
alius dicitur relapſus manifeſtus, ſeu vere, & alius præſumptus, ſeu ficte. Relapſus manifeſtus, ſeu vere, eſt ille, de cujus primo, & ſecundo lapſu conſtat ex manifeſtis probationibus; Decian. *lib.* 5. *cap.* 10. *nu.* 1. Relapſus vero præſumptus, & ficte, eſt ille, cujus duplex lapſus non eſt concludenter probatus, ſed ſolum ex vehementi ſuſpicione; Urſaya *loc. cit.*
nu. 13. Non ſolum autem relapſus dicitur, qui 9
in eamdem ſpeciem Hæreſis, quam abjuravit, relabitur, *ut in cap. Ad abolendam* 9. *de Hæretic.* §. *Illos quoque*, ſed etiam ille, qui poſt abjuratam ſimpliciter, & generaliter Hæreſim, inde in quamcumque aliam Hæreſim incidit vel receptat, aſſociat, defendit, vel auxilium fert Hæreticis; *cit. cap. Ad abolendam* 9. *de Hæreticis*. §. *Illos quoque*, Urſaya *Inſtit. Crimin. lib.* 1. *tit.* 6. *n.* 15. & cum aliis Penia *de Inquiſit. part.* 2. *Commen.* 65. Menoch. *de Arb. cap.* 374. *n.* 1. & *ſeq.*

Hæreticus, vel Schiſmaticus, ſi non reſipi- 10
ſcat,

ſcat, nequit ſalvari, ſed æterno damnabitur, nec ad ſalutem ei proderunt Baptiſmus, eleemoſyna, aut mori pro Chriſto, text. expreſſo *in cap. Firmiſſime* 3. *de Hæreticis*, ubi ex verbis S. Auguſtini (ſive potius, ut aliqui volunt S. Fulgentii) ſic præciſe habetur: *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, omnem Hæreticum, vel Schiſmaticum cum Diabolo, & Angelis ejus æterni ignis incendio participandum, niſi ante finem vitæ, Catholicæ fuerit incorporatus Eccleſiæ*; & poſt pauca: *Omni homini, qui Eccleſiæ Catholicæ non tenet unitatem, neque Baptiſmus, neque eleemoſyna, quantumlibet copioſa, neque mors pro nomine Chriſti ſuſcepta proficere poterit ad ſalutem* (a).

11 Catechumenus nondum baptizatus deficiens a Fide, quam recepit, non eſt proprie dictus Hæreticus ſaltem coram Eccleſia, & in Foro externo, ſed Infidelis, quia Fidem ſolemniter in Baptiſmo non eſt profeſſus, adeoque neque formaliter, & completive membrum Eccleſiæ factus eſt, ſed inchoative ſolum; Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 7. *nu.* 34. Azor. *part.* 1. *Inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 3. Pirhing *loc. cit. n.* 6.
12 & alii. Ficte, & invalide Baptizatus ſi Fidem deſerat, habendus eſt ut Hæreticus, quamdiu de Baptiſmi fictione, aut invaliditate non conſtat; licet in genere talis non ſit defectu Ba-
13 ptiſmi. *Communis*. Qui metu mortis perculſus negat Fidem, V. G. ſe eſſe Catholicum, vel aliquid Fidei contrarium affirmat, abſque ullo tamen interiore mentis aſſenſu, peccat quidem contra præceptum profitendi Fidem, at non eſt vere, & proprie Hæreticus, cum Hæreſis eſſentialiter conſiſtat in interno judicio erroneo intellectus contra Fidem. Azorius *part.* 1. *Inſtit. moral. lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 9. cum communi aliorum.

14 Tamquam Hæreticus cenſendus eſt, non ſolum is, qui temere aſſerit, ſed etiam qui vertit in dubium animam rationalem, ſeu intellectivam non eſſe formam corporis humani per ſe, & eſſentialiter: *Clement. Unic.* §. *Porro*,
15 *de Summa Trinitate*. Sic etiam tamquam verus Hæreticus eſt habendus non ſolum is, qui temere negaret, ſed etiam qui vertit in dubium, animam rationalem, ſeu intellectivam eſſe immortalem. Concil. Lateranenſe tertium *ſub Leone X. ſeſſ.* 8. ibi: *Damnamus, & reprobamus omnes aſſerentes animam intellectivam mortalem eſſe, & hoc in dubium vertentes, cum illa non ſolum vere, & per ſe, & eſſentialiter humani corporis forma exiſtat, verum & immortalis, quod manifeſte conſtat ex Evangelio*. Urſaya *Inſtit. Crimin. lib.* 1. *tit.* 6. *de crimine Hæ-*
reſis n. 2. habet hæc præciſa verba: Si aliquis ho- 16
die aſſereret Terram eſſe mobilem, Solem vero Orbis Centrum, & immobilem, eſſet Hæreticus; quia contrarium a Sacra Congregatione Sanctiſſimæ Inquiſitionis definitum fuit die 22. Junii 1633. teſte Caferr. *in Syntagm. vetuſt. ad diem* 22. *Junii* condemnando opinionem præſtantiſſimi Mathematici Galilæi, qui eamdem antiquam ſententiam Copernici, & Pithagoræ totis viribus defendebat. Hæc Urſaya. Et quidem merito cum ex Sacra Scriptura expreſſe habeatur Solem moveri, & Terram quieſcere; De motu enim Solis habetur Joſue *cap.* 10. *nu.* 12 13. & 14. *Tunc locutus eſt Joſue . . . . dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon; ſteteruntque Sol, & Luna, donec ulciſceretur ſe gens de inimicis ſuis . . . Stetit itaque Sol in medio Cœli, & non feſtinavit occumbere ſpatio unius diei. Non fuit antea, nec poſtea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſrael*. Et Eccleſiaſtes *cap.* 1. *nu.* 5. & 6. *Oritur Sol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur, ibique renaſcens gyrat per meridiem, & flectitur per Aquilonem: luſtrans univerſa in circuitu pergit ſpiritus, & in circulos ſuos revertitur*. Et Iſaias *cap.* 38. *n.* 8. *Reverſus eſt Sol* (in Horologio Achaz) *decem lineis per gradus, quos deſcenderat*, juxta id quod habetur etiam 4. *Regum cap.* 20. *n.* 11. Et Matthæi *cap.* 5. *n.* 45. Chriſtus ipſe dicit: *Qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos*. Et Apoſtolus ad Epheſ. *cap.* 4. *n.* 26. dicit: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram*. Pro terræ autem quiete habetur Paralipomenon *lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 30. *Commoveatur a facie ejus omnis terra; ipſe enim fundavit orbem immobilem. Et Pſal.* 92. *num.* 1. *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur. Et Pſal.* 103. *num.* 5. *Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam, non inclinabitur in ſæculum ſæcu-*

Notæ Rom. Theologi.

(*a*) Scilicet, dummodo mors pro Chriſto ſuſcepta non includat implicitam hæreſis deteſtationem; nam ſi charitate motus hæreticus pro Chriſto mortem ſubeat, implicite deteſtatur hæreſim.

Digitized by Google

ſæculi . Et *Proverbior.* 8. *num.* 29. *Quando appendebat fundamenta terræ* . Et Eccleſiaſtes *cap.* 1. *num.* 4. *Terra autem in æternum ſtat* .

Hinc juremerito Copernici, Pithagoræ, Galilæi, ſuorumque ſequacium opinio de motu terræ, & ſolis quiete tamquam contraria Sacræ Scri-

Notæ Rom. Theol.

(*a*) Lucius noſter hoſpitem omnino in re theologica ſe ſe demonſtrat, dum hæreſeos notat opinionem, quæ terram moveri, Solem vero centrum eſſe mundi, atque immobilem aſſerit. Scimus, ſub Paulo V. an. 1616. & ſub Urbano VIII. anno 1633. vetitum fuiſſe hanc opinionem propugnare: at nefas inde eſt concludere declaratam fuiſſe hæreſim, atque ut hæreticam proſcriptam, etſi enim qualificatores notarint ut in philoſophia falſam, *& formaliter hæreticam* hanc propoſitionem: *Sol eſt in centro mundi, & immobilis motu locali, quia eſt expreſſe contraria ſacræ Scripturæ;* ut legitur in ſententia contra Galilæum lata; tamen Apoſtolica Sedes neque tunc, neque deinceps illam hæreticam declaravit. Id ex ipſa abjuratione ſententiæ annexa ſatis ſuperque liquet. En verba Galilæi: *Eo quod poſtquam mihi cum præcepto fuerat ab hoc ſancto Officio juridice injunctum, ut omnino desererem falſam opinionem, quæ tenet, Solem eſſe centrum mundi, & immobilem, & terram non eſſe centrum, ac moveri, nec poſſem tenere, defendere, aut docere quovis modo, vel ſcripto prædictam falſam doctrinam, & poſtquam mihi notificatum fuerat, prædictam doctrinam repugnantem eſſe ſacræ Scripturæ ſcripſi, & typis mandavi librum, in quo eamdem doctrinam jam damnatam tracto, & adduco rationes cum magna efficacia in favorem ipſius non afferendo ullam ſolutionem; Idcirco judicatus ſum vehementer ſuſpectus de hæreſi, videlicet quod tenuerim, & crediderim, Solem eſſe centrum mundi, & immobilem; & terram non eſſe centrum, ac moveri.* Vide ergo, mi Ferrari, Galilæum non hæreticum, ſed ſuſpectum de hæreſi habitum ob hanc opinionem fuiſſe, quæ quidem ſuſpicio vehemens ex eo quoque oriebatur, quod monitus a ſuprema Inquiſitione de falſitate opinionis pugnante cum ſacra Scriptura, illam obſtinate tueri etiam deinceps voluerit. Injuria ergo dicitur fuiſſe hanc opinionem ut formalem hæreſim damnatam. Dicet fortaſſe ita fuiſſe a Theologis notatam. Sed nota illa per Apoſtolicam Sedem probata non fuit, neque ab omnibus Theologis adjecta propoſitioni fuit; fuere enim, qui eam erroneam in fide exiſtimarunt; Sed neque hæc ita probata fuit cenſura, quemadmodum Lucius noſter affirmat; nam in ſententia dicitur tantum Galilæum ſe reddidiſſe *vehementer ſuſpectum de hæreſi*; atque ita coactus fuit abjurare.

Itaque a ſuprema Inquiſitione prohibitum fuit, ac etiam nunc prohibetur defendi ut theſim prædictam opinionem de motu telluris, quia textus ſacræ Scripturæ, qui exprimunt motum Solis, ac quietem telluris, a Sancti Patribus in ſenſu litterali accipiuntur; & non juxta vulgi intelligentiam, & captum, ut nonnulli philoſophi exponunt. Nefas vero eſt recedere a ſenſu litterali ſacræ Scripturæ etiam de re philoſophica differente, Sanctis Patribus probato, ſine perſpicua, & omnino evidenti demonſtratione contraria. Hac de cauſa vetitum eſt hanc opinionem tueri veluti theſim; nam ut hypotheſis propugnari, & doceri licite poteſt ex Decreto Supremæ inquiſitionis anni 1712. Immo ſi eo Philoſophi devenirent, ut evidenti demonſtratione oſtenderent, quieſcere Solem in centro mundi, ac terram moveri, ſtatim permitteretur omnibus hanc opinionem amplecti; ſicuti univerſim tenemus dari antipodas contra plures Patres, qui exponentes ſecundum litteram nonnullos Scripturæ textus dari antipodas inficiati ſunt. Hoc in caſu diceremus, Scripturam de Solis motu loquentem, id exprimere quod oculis apparet, & quod vulgo homines putant; non vero qua ratione motus illi juxta naturæ leges fiant.

Reſponſio Auctoris.

Cenſurat hic *Rom. Theologus* propoſitionem a me traditam *loc. cit.* nempe *ſi aliquis hodie aſſereret, Terram eſſe mobilem, Solem vero orbis centrum, & immobilem, eſſet hæreticus.* Et tamen dicta propoſitio tamquam contraria Sacræ Scripturæ ann. 1616. ſub Paulo V. & ann. 1633. ſub Urbano VIII. proſcripta fuit, *ut temeraria, & hæretica* apud Ricciol. *lib.* 9. *Almageſti* & Fortunatum a Brixia *in Philoſophia ſenſuum mechanica, tom.* 2. *tract.* 1. *diſſert.* 2. *propoſit.*

Scripturæ anno 1616. ſub Paulo V. & anno
1633. ſub Urbano VIII. proſcripta eſt, ut
temeraria, & Hæretica apud Ricciol. *lib. 9.
Almageſti*, & Fortunatum a Brixia *in Philoſo-
phia ſenſuum mechanica tom. 2. tract. 1. diſſert.
2. propoſit.* 3. & alios paſſim (*a*).

17 Omnis communicatio politica, ſeu quæcum-
que converſatio, commercium, & convictus
cum Hæreticis, unde imminet periculum ſub-
verſionis Fidei, vel morum, eſt Catholicis
prohibita ſub mortali. *Communis*. Apoſtolus
enim *ad Titum* 3. ſic præciſe dicit: *Hæreticum
hominem poſt unam, & ſecundam correptionem
devita, ſciens quia ſubverſus eſt; & 2. ad Ti-
moth. cap.* 2. idem Apoſtolus prohiber omnem
converſationem, & colloquium cum Hæreticis
dicens: *Profana, & inaniloquia devita, mul-
tum enim proficiunt ad impietatem, & ſermo
eorum ut cancer ſerpit, ex quibus Hymenæus,
& Philetus, qui a veritate exciderunt*, & ex
Eccleſiaſtici 3. *Qui amat periculum, in illo pe-
18 ribit*. Si autem abſit periculum ſubverſionis,
& ſcandalum, poſſunt Catholici licite cum
Hæreticis communicationem politicam habere,
etiamſi eſſent Lutherani, Calviniſtæ, aliive
publice denunciati, excommunicati quotannis
per Bullam Cœnæ. Et ratio eſt, quia Marti-
nus V. in Concilio Conſtantienſi per Conſti-
tutionem incip. *Ad evitanda*, declaravit, nul-
lum excommunicatum in poſterum eſſe vitan-
dum, niſi a Judice ſpecialiter, & nominatim
ſit denunciatus, aut niſi ſit publicus, & no-
torius percuſſor Clerici. Denuntiatio autem,
quæ fit in Bulla Cœnæ, non eſt ſpecialis cir-
ca aliquas Perſonas nominatim expreſſas, ſed
generalis dumtaxat omnes Lutheranos, Calvi-
niſtas &c. in genere complectens, adeoque
&c. Sanchez *lib. 2. moral. cap. 9. num.* 3. Pir-
hing *lib. 5. Decret. tit. 7. num. 22. & 23.* Reif-
fenſtuel *ibid. num. 22. & 23.* & communis
aliorum juxta praxim, & uſum communem.

Hinc citati Doctores, & alii inferunt, lici- 19
tum eſſe Catholicis, præſertim in locis ubi cum
Hæreticis permixti vivunt, Primo, inire, &
habere cum eis civiles contractus. Azorius
part. 1. lib. 8. cap. 11. Sanchez *loc. cit. cap. 9.
n.* 5. Pirhing *loc. cit. n.* 24. Reiffenſtuel *loc. cit.
n.* 24. Secundo, adire, & viſitare templa Hæ-
reticorum, & ibi ritu Catholico orare, vel
conciones eorum audire, ſi ex juſta cauſa fiat,
V. G. ut famulus Dominum ſuum comitetur,
vel ut errores Prædicantis Hæretici annotentur
ad confutandum, dummodo abſit ſcandalum,
& periculum propriæ perverſionis. Sanchez
lib. 2. moral. cap. 4. num. 26. Layman *lib. 2.
tract. 1. cap. 11. num.* 5. Becan. *tract. de Fide
cap. 9. quæſt. 5. num.* 17. Azor. *loc. cit. cap. 11.
q.* 4. Pirhing *loc. cit. ſub num.* 24. Reiffenſtuel
loc. cit. num. 23. Tertio, admittere filios Hæ-
reticorum ad Scholas, vel ſtudia Catholica,
non tamen e contra Filios Catholicorum ad
Scholas Hæreticorum ob perverſionis pericu-
lum. Navarr. *lib. 1. conſil. 1. num.* 26. Reiffen-
ſtuel *loc. cit. n.* 24. Quarto, cum Hæreticis
nondum perſonaliter denunciatis ſimul orare,
& rem Divinam, ac conciones cum eis audi-
re, & funus ad ſepulcrum comitari, dummo-
do id fiat ſolo affectu civilitatis, & amicitiæ
ſine communicatione in ritibus, & cæremoniis
Hæreticorum, & Hæretici non ſepeliantur in
loco Sacro. Navarr. *conſil. 12. n. 7. de Hære-
ticis*. Azor. *loc. cit. cap. 11. q. 2. & 4.* Pirhing
loc.

3. & Urſaja, *Inſtit. criminal. lib. 1. tit. 6. de crimine hæreſis num.* 2. expreſſe concludit quod id aſſerens *eſſet hæreticus*, quia contrarium a Sac. Congreg. SS. Inquiſitionis definitum fuit *die 22. Junii* 1633. teſte Caſerr. in Syntagm. vetuſt. ad dictam diem 22. *Junii*, condemnando opinionem Galilæi, qui eandem antiquam ſententiam Copernici, & Pythagoræ totis viribus defendebat. Et noviſſime Eruditiſſimus D. Antonius Maria de Lugo Congregationis Somaſchæ *nel Dizionario Storico portatile*, lingua italica impreſſ. 4. verb. *Galileo Galilei* ſic expreſſe tradit: queſt' opera avendo fatto rumore, Galileo fu citato di nuovo all' Inquiſizione di Roma, che lo coſtrinſe con un decreto *de' 22. Giugno* 1633. *di abjurare il ſuo ſiſtema come un errore, e come un' ereſia, come ſe l' immobilità della terra foſſe una verità, ed un dogma di fede, e non già una pura queſtione di ſcuola, ed una vecchia popolare opinione*. Unde videat prudens Lector, an mea propoſitio innixa tot præclariſſimis Auctoribus, uno ore fatentibus ſententiam Galilæi fuiſſe proſcriptam, *ut temerariam, & hæreticam*, fuerit digna tam injuſta cenſura *Theologi*, eſto quod ex formula abjurationis Galilæi a ſe adducta colligeretur, Galilæum ſe reddidiſſe tantum ſuſpectum vehementer de hæreſi, ubi tot celeberrimi Auctores a me ſecuti expreſſe tradunt, fuiſſe Galilæi opinionem damnatam ut *hæreticam*, ſicuti etiam, ut ipſe fatetur, fuit a Theologis (certe non inferioris ſubſellii) ut formalis *hæreſis* notata, & ab aliis, ut *erronea in fide* exiſtimata, quamvis, ut ipſe tradit, talis cenſura a Sede Apoſtolica non probata.

Digitized by Google

loc. c. n. 24. Quinto, ſervire, ſeu famulari Hæreticis. Reiff. *l. c. n.* 24. & communis aliorum (*a*).

20 Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis debite, ac ritu Catholico contracta, ſunt valida. S. Thomas, & S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 39. *q.* 1. *art.* 1. Abbas *in cap. final. de condition. appoſ. n.* 5. & ibi Joann. And. *nu.* 8. Cardinalis *nu.* 3. Sanchez *lib.* 72. *diſp.* 72. *nu.* 2. Navarr. *in Manual. cap.* 22. *n.* 49. Reiffenſtuel *lib.* 4. *Decret. tit. num.* 357. cum communiſſima
21 aliorum, & hodie certa; *arg. cap. Decretis* 14. *de Hæreticis in* 6. Talia tamen Matrimonia ſunt illicita ſub peccato mortali, niſi Papa diſpenſet, aut rationabilibus cauſis excuſentur. *Communiſſima* ob clara jura hujuſmodi Matrimonia expreſſe, & graviter prohibentia, uti patet ex Concilio Agatheuſ. relat. *in c. Non oportet* 15. *cauſ.* 28. *qu.* 1. ibi: *Non oportet cum hominibus Hæreticis miſcere connubia*. Concil. Illiberitan. *cap.* 16. ibi: *Catholicas puellas neque Hæreticis dare placuit*; & *cap. Cave* 15. *cauſ.* 28. *qu.* 1. ibi: *Cave Chriſtiane* .... *ne Hæreticam omnem alienam a Fide tua uxorem accerſas tibi*. Concordat Concil. Laodicenſe *cap.* 10. Carthaginenſe III. *cap.* 12. Chalcedonenſe *cap.* 14. juncto *cap. Decrevit* 14. *de Hæreticis in* 6. ubi mulieres Hæreticis nubentes in pœnam peccati privantur dote, & ſic tenet communis Catholicorum cum Perez *de Matrimonio diſp.* 36. *ſect.* 2. *n.* 2. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 72. *n.* 5. Sporer *tom.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *n.* 118. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *c.* 14. *num.* 2. Gobat *tract.* 9. *caſ.* 11. *nu.* 216. dicentium peccare mortaliter Catholicum, aut Catholicam, ſi cum Hæretica, aut Hæretico Matrimonium contrahat, quia in re gravi agit contra juſtiſſima Eccleſiæ præcepta. Et noviſſime declaravit Clemens XI. *die* 16. *Junii* 1710. teſte Card. Petra *tom.* 4. *Comment. in Conſtit.* 12. *Joann. XXII. n.* 13. Vide ibi, ubimulta ad rem.

22 Notanter autem dicitur, niſi Papa diſpenſet, aut rationabilibus cauſis excuſentur, quia interveniente Pontificis diſpenſatione, talia Matrimonia ſunt licita, cum Pontifex poſſit ſine dubio ſupra jus Eccleſiaſticum diſpenſare; textu expreſſo *in cap. Propoſuit* 4. *de conceſſion. præbend.* ibi: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare*. Si- 23
cuti etiam ſunt licita talia Matrimonia, ſi rationabiles cauſæ interveniant, quæ potiſſimum tres eſſe poſſunt. Prima utilitas ſpiritualis, utpote ſi conjux Hæreticus promittat, vel certe magna ſpes ſit illum Fidem Catholicam amplexaturum; Ita expreſſe cit. Concil. Illiberitanum, & Laodicenſe, & communis Doctorum cum Layman *loc. cit. ſub n.* 2. Marchant. *tom.* 2. *tract.* 2. *ſect.* 4. *qu.* 11. *in appendic.* qui huc refert connubia cum Hæreticis Regibus, & Principibus, ſi inde ſperetur converſio Regnorum, protectio Catholicorum, ceſſatio perſecutionum. Secunda moralis quædam neceſſitas, V. G. dum qui habitat in Regionibus Hæreticorum prædominantium, nec facile reperit perſonam ſuæ qualitatis, & conditionis, cui honeſte nubere poſſit. Tertia gravis damni evitatio, V. G. quia alias eſſet periculum exheredationis, proſcriptionis, ruinæ totius familiæ, Hereditaris totius ad Hæreticos devolvendæ, & hujuſmodi. In his, & ſimilibus caſibus permittuntur connubia Catholicorum cum Hæreticis, conſulto tamen ſemper, cum fieri poteſt, Pontifice, vel ſaltem Ordinario. Immo Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 24
11. *q.* 5. Sanchez *cit. diſp.* 72. *n.* 5. Sa *de Matrimonii impedimentis n.* 8. Layman *loc. cit. ſub n.* 2. Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 3. *ſect.* 3. *n.* 33. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decr. tit.* 1. *ſub n.* 371. & alii addunt, in Germania, & ceteris locis, ubi Hæretici cum Catholicis permixti habitant, id licere ex conſuetudine, dummodo revera abſit omne periculum ſubverſionis, & ſcandali, Matrimonium celebretur ritu Catholico, & educatio totius prolis in Fide, & moribus maneat penes conjugem Catholicum ſaltem uſque ad annos pubertatis, & emancipationis. Obſerva tamen noviſſimam declarationem allatam ſupra *n.* 21. *in fine*. Adiſis etiam

Romani Theologi Notæ.

(*a*) Vide Append. verb. *Fides* adjectam, in qua laxæ *Auctoris* noſtri opiniones hic expoſitæ confutantur. Hic vero ſatis duximus reſponſionem afferre, quam dedit Anglis ann. 1606. Paulus V. *Accepimus namque*, inquit SS. Pontifex, *compelli vos graviſſimis pœnis propoſitis templa hæreticorum adire, cætus eorum frequentare, concionibus illorum intereſſe .... nihilominus zelo Paſtoralis officii noſtri impulſi, & pro paterna ſollicitudine, qua pro ſalute animarum veſtrarum aſſidue laboramus, cogimur monere vos, atque obteſtari, ut nullo pacto ad hæreticorum templa accedatis, aut eorum conciones audiatis, vel cum ipſis in ritibus communicetis, ne Dei iram incurratis. Non enim licet vobis hæc facere ſine detrimento Dei cultus, & ſalutis veſtræ.*

Digitized by Google

etiam Benedicti XIV. de Synodo Diœceſ. *c.* 3. *lib.* 9. ejuſque Conſtitutionem *Magnæ nobis*, quæ legitur Tomo 2. Bullarii *num.* 51.

25 Unde iniquiſſimum, & graviter peccaminoſum eſt tam contra Jus Eccleſiaſticum, quam Divinum, illud pactum, quod in aliquibus locis dicitur adjici Matrimonio Catholici cum Hæretica, nempe ut maſculi educentur in Fide Catholica Patris, & feminæ in ſecta Hæretica Matris; vel e contra; Navarr. *lib.* 1. *conſil.* 1. *qu.* 25. *num.* 63. Dicaſtill. *diſp.* 7. *n.* 705. Perez *de Matrimon. diſp.* 36. *ſect.* 2. *n.* 6. Boſco *de impediment. Matrim. diſp.* 2. *ſect.* 11. *concl.* 3. *num.* 118. Sporer *tom.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *num.* 118. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 371. Layman *loc. cit. num.* 3. ubi dicit id apud omnes in confeſſo eſſe. Et quidem quod ſit contra Jus Eccleſiaſticum, patet *ex cap. final. de converſ. infidelium*. Et concordant Jura allegata *ſupra num.* 21. Quod autem ſit contra Jus Divinum inde conſtat, quia juxta communem Theologorum ad utrumque parentem de Jure Divino pertinet cura educandi omnes liberos
26 in vera Fide, ac Religione. Nec valet dicere, pluribus in locis adeſſe immemorabilem conſuetudinem de exiſtentia, & tolerantia hujuſmodi pacti. Non valet, inquam, quia cum tale pactum ſit contra Jus naturale, & Divinum, nulla valet conſuetudine etiam immemorabili roborari, & licitum reddi, textu expreſſo *in cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*, ibi: *Nemo ſanæ mentis intelligit naturali Juri, cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, quacumque conſuetudine* (*quæ dicenda eſt verius in hac parte corruptela*) *poſſe aliquatenus derogari*.

27 Diſputare publice, vel privatim cum Hæreticis de Fide, eſt prohibitum omnibus Laicis ſub pœna Excommunicationis ferendæ ſententiæ, textu expreſſo *in cap. Quicumque Hæreticos* §. *Inhibemus* 2. *de Hæreticis in* 6. ibi: *Inhibemus quoque, ne cuiquam Laicæ Perſonæ liceat publice, vel privatim de Fide Catholica diſputare, qui vero contrafecerit, excommunica-*
28 *tionis laqueo innodetur*. Notant tamen, teſte Sanchez *lib.* 3. *moral. cap.* 6. *num.* 7. Palao *tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 4. Herincx *diſp.* 9. *de Fide q.* 3. *num.* 34. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 7. *num.* 28. Pirhing *ibid. ſub num.* 28. & alii Legem, ſeu prohibitionem hanc, vel caſu nunquam fuiſſe receptam, vel contraria conſuetudine iterum abrogatam in locis, in quibus Catholici habitant permixti cum hæreticis, quia paſſim ibidem Laici Catholici diſputant cum Hæreticis in privatis colloquiis, & id ſæpe neceſſarium eſt pro avertendo puſillorum ſcandalo, præſertim, ubi ob perſecutionem Hæreticorum non tolerantur Clerici.
Diſputare cum Hæreticis non eſt prohibitum 29
Clericis, maxime ſi ſint ſufficienter docti, & debitas circumſtantias prudenter obſervent reſpectu audientium loci, & temporis, ut recte obſervat Gonzalez *in cap. Cum ex injuncto* 12. *de Hæreticis*, Reiffenſt. *loc. cit. n.* 29. & 30. Vid. verb. *Fides a n.* 36.

Stando in rigore Juris communis tum Cano- 30
nici, tum Civilis, nec recipi, nec tolerari poſſunt Hæretici, & ritus eorum in territoriis Catholicis, ſed eos ubique repellere, expellere, & exterminare tenentur Principes Catholici. Et quidem in Jure Canonico ſic ſtatuitur expreſſe; *cap. Excommunicamus, de Hæreticis*, & concordat *cap. Ad abolendam* 9. §. *Statuimus tit. eod.* & *cap. Ut Officium* 11. §. *Statuimus eod. in* 6. & ſæpe alibi. In Jure Civili ſic ſtatuitur *leg. Omnes* 2. *Cod. de Hæreticis*, *l. Manichæus* 5. *Cod. eod. Authent. Si vero*, *Cod. eod. Auth. Gazaros*, *Cod. eod.* & ſæpe alibi. Ad evitandum tamen majus Reli- 31
gionis, vel Eccleſiæ Catholicæ malum recipi, & tolerari poſſunt Hæretici in locis Catholicis; Layman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 17. *num.* 4. cum variis aliis; Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 146. & alii paſſim, & docet uſus & praxis communis.

Hæretici ſunt revelandi, ſeu denunciandi 32
Inquiſitoribus ſub pœna Excommunicationis; Innocent. IV. Conſtitut. 18. incip. *Noverit*. Immo Hæretici evidenter cogniti tales ſunt 33
denunciandi, quamvis probari non poſſint; Alexander enim VII. die 7. Septembris 1665. inter alias merito damnavit ſequentem propoſitionem in ordine quintam: *Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe Hæreticum, non teneris denunciare, ſi probare non poſſis*. Libros Hæ- 34
reticorum ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, incurrunt Excommunicationem Bullæ Cœnæ; *Communis ac certa*, textu expreſſo in ipſa Bulla §. 1. ibi: *Excommunicamus, & anathematizamus &c. omnes, & ſingulos hæreticos &c. ac eorumdem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, aut Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes ex quavis cauſa, publice, vel occulte, quovis ingenio, vel colore &c.* Sed de iſtis late ſub verb. *Libri*.

Hæretici omnes formales externi ipſo facto 35
incurrunt Excommunicationem Papæ reſervatam;

Digitized by Google

tam ; *Communis* , *& certa* ob clara Jura *cap.*
Sicut 8. *cap. Ad abolendam* 9. *cap. Excommu-*
nicamus 13. *de Hæreticis*, *& Bullæ Cœnæ* §. 1.
36 Immo non ſolum hæretici, ſed etiam creden-
tes eis, receptores item, defenſores , & fau-
tores eorumdem ; *Communis* , *& certa* ob ex-
preſſa Jura *cit. cap. Excommunicamus* 13. *de*
37 *Hæreticis & Bull. Cœnæ* §. 1. Credeutes au-
tem in propoſito dicuntur , qui eorum errori-
bus aliquo modo aſſeutiuntur , ſaltem impli-
cite & in confuſo , v. g. dicendo , & tenendo
vera eſſe, quæ Lutherus , Calvinus, vel alius
determinatus Hæreticus contra Eccleſiam Ca-
tholicam docuit, vel dixit ; etſi in particulari
eorum errores ignorent ; Communis cum Bar-
boſa *in cit. cap. Excommunicamus* 13. *de Hæ-*
reticis num. 20. Pirhing *loc. cit. n.* 106. Reif-
fenſtuel *loc. cit. n.* 248. Sporer *loc. cit. n.* 27.
38 Receptores dicuntur , qui Hæreticos ob cau-
ſam Hæreſis fugientes domo , vel alio loco
recipiunt , & abſcondunt , ne a Judicibus le-
39 gitime inquiſiti capiantur ; *Communis*. Defen-
ſores dicuntur, qui quovis modo, vi, aut do-
lo, verbis, aut calamo Hæreticorum errores,
vel Perſonas defendunt, & impediunt ue cum
40 eis juſtitia fiat ; *Communis* . Fautores dicun-
tur, qui aliquem illis ſavorem præſtant , quo
eorum hæreſis, aut immunis permaneat , aut
illam liberius diffundere poſſint , & exercitia
ſua hæretica, conventicula , aut alia quæque
ad hæreſim fovendam , & promovendam ſpe-
41 ctantia exercere valeant ; *Communis* . Excom-
municationem ipſo facto etiam incurrunt, qui
Hæreticos, aut eis credentes , aut eorum re-
ceptores, defeuſores, aut fautores in loco Sa-
cro ſepeliunt ; *cap. Quicumque* 2. *de Hære-*
ticis .
42 Omnes Hæretici publici , & notorii ipſo
facto ſunt Irregulares , & remanent tales et-
iam poſt couverſionem , & abſolutionem ;
Communis, ac certa ; *arg. cap. Nos conſuetudi-*
nem 8. *diſt.* 12. *cap. Si qui Presbyteri* 1. *cap.*
Convenientibus 4. §. *Ex hac auctoritate* , *&*
cap. Saluberrima 21. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7. *juncto*
cap. 2. §. *Hæretici* , *& cap. Statuimus* 15. *de*
43 *Hæreticis in* 6. Etiam hæretici occulti proba-
bilius ſunt Irregulares ; Sicut enim ob hære-
ſim occultam contrahitur Excommuulcatio ,
ita & Irregularitas ; Jura enim univerſaliter
loquuntur ; Tum quia Clemens VII. conceſſit
Inquiſitoribus facultatem diſpenſandi in irre-
gularitate ob hæreſim occultam, quod eſt ma-
nifeſtum ſignum eam etiam incurri propter
hæreſim occultam , aliter eſſet ſuperflua talis
conceſſa facultas diſpenſandi in ipſa ; Sic Fa-
rinac. *de hæreſi quæſt.* 192. *num.* 68. Donatus
prax. rerum Regul. tom. 2. *tract.* 5. *q.* 21. *n.* 5.
Silveſt. *verb. Crimen qu.* 2. *num.* 3. Azorius
p. 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *qu.* 3. *& cap.* 21. *qu.* 8.
Sanchez *lib.* 2. *Moral. c.* 25. *num.* 2. Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num.* 255. cum communiori , &
veriori aliorum . Irregularitas incurritur etiam 44
a Credentibus, Receptoribus , Defenſoribus ,
& Fautoribus Hæreticorum ; *cap. Quicumque*
2. §. *Hæretici*, *& cap. Statutum* 15. *de Hære-*
ticis in 6.
Hæretici omnes , Credentes, Receptores , 45
Defenſores , & Fautores eorum, ſunt inhabiles
ad Beneficia , & Officia Eccleſiaſtica ; *textu*
expreſſo in cit. cap. Quicumque 2. §. *Hæretici*,
& cit. cap. Statutum 15. *de Hæreticis in* 6.
Hinc tenentur Beneficia in hæreſi recepta una 46
cum fructibus dimittere , & reſtituere ; *arg.*
cit. cap. Quicumque, *& cit. cap. Statutum*, ubi
expreſſe ſubiungitur : *Quod ſi ſecus actum fue-*
rit , *decernimus irritum* , *& inane* , quod autem
eſt irritum & inane nullo modo ſubſiſtit ; &
ſic talis collatio Beneficli eſt ipſo Jure nulla ,
& fructus injuſte ſunt recepti , adeoque &c.
Farin. *de hæreſi qu.* 189. *num.* 71. Garcias *de*
benefic. p. 11. *c.* 10. *num.* 72. *&* 80. Sanchez
lib. 2. *Moral. cap.* 27. *num.* 4. Pirhing *loc. cit.*
num. 49. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 257. & alii
paſſim . Talis inhabilitas ad Beneficia , & Of- 47
ficia Eccleſiaſtica durat in ipſis etiamſi con-
vertantur, & hæreſim abjurent , præſertim ſi
fuerint publici , ſeu notorie hæretici ; Gemi-
nian. *in cap. Super eo* 4. *de hæreticis in* 6. Ho-
ſtienſ. *in Summa de Hæreticis* §. *Quando* , *&*
qualiter n. 12. Palao *de hæreſi tract.* 4. *diſp.* 5.
punct. 5. *num.* 2. dicens id eſſe certum ; Reif-
feuſtuel *loc. cit. num.* 258. & alii relati a Fa-
rinac. *de hæreſi qu.* 193. *num.* 68. Et hæc in- 48
habilitas probabllius durat etiam in hæreticis
occultis poſt eorum converſionem , & abſolu-
tionem ; Jura enim citata indiſtincte loquun-
tur, & ubi lex non diſtinguit, neque nos di-
ſtinguere debemus ; *cap. Quia circa* 22. *de pri-*
vil. & l. de pretio , *ff. de Publiciana in rem*
action. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 259. & alii apud
Farin. *de hæreſi qu.* 189. *num.* 82. *& ſeq. &*
q. 193. *a num.* 66. & Donat. *Prax. rer. Regul.*
tom. 2. *tract.* 5. *q.* 21. *n.* 5. ubi ex *cap. Nos con-*
ſuetudinem 8. *diſt.* 21. *& cap. Convenientibus*
§. *Ex hac auctoritate* 4. *cauſ.* 1. *q.* 7. expreſſe
dicit, quod qui lapſus eſt formaliter in hære-
ſim, ſive occulte, ſive manifeſte, etiam poſt
abſolutionem remanet Irregularis , non ſolum
quo ad recipiendas dignitates , ſed etiam quo
ad recipiendos Ordines, & etiam ad exercen-
dos.

Digitized by Google

dos eos, quos habet; Ricciol. *de Jure Perſon. lib.* 5. *cap.* 18. *tom.* 1. Bonacin. *de Cenſur. diſp.* 7. *q.* 5. *part.* 7. *num.* 6. *& ſeq.* & multis citatis Peyrio. *tom.* 2. *de Prælat. q.* 2. *cap.* 5. §. 6. *n.* 73.

49 Hæretici, eiſque Credentes, Receptores,
Defenſores, & Fautores eorum, ſunt ioſnper
privati Beneficiis, & Officiis prius rite obten-
tis; Communis, *arg. cap. Ad abolendam* 9. *de
Hæreticis*, *& cap. Ut commiſſi* 12. *eod. in* 6.
50 Et hoc ipſo Jore ante ſententiam Judicis;
Garcias *de Benefic. p.* 11. *c.* 10. *num.* 66. Gon-
zal. *de Regul. Cancell. Gloſſ.* 15. *num.* 65. Fa-
rio. *de hæreſi q.* 183. *num.* 77. Sanchez *lib.* 2.
moral. cap. 26. *num.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. n.*
262. Flamioius *lib.* 3. *q.* 1. *num.* 31. Caſtro Pa-
lao *loc. cit.* Covarruv. *variar. reſolut. c.* 8. *n.* 4.
& commonior, & probabilior cum Fagn. *in
cit. cap. Ad abolendam a num.* 29. *uſque ad* 44.
arg. cit. cap. Ad abolendam 9. *de Hæreticis*, &
facit praxis, & Srylus Curiæ Romanæ hære-
ticos a die commiſſi criminis hæreſis cenſentis
privatos Beneficiis, ita ut a die lapſus in hæ-
reſim nulli amplius reſignari poſſint, ſed a
qoovis impetrari valeant; Fagn. *loc. cit. n.* 41.
51 Sic de tali ſtylo & praxi teſtantur Sanchez,
& Farin. *locis citatis*. Ante tamen ſentenriam
declaratoriam criminis commiſſi Beneficia di-
mittere, & froctus poſt privationem ipſo Ju-
re ſtatutam perceptos reſtituere non teneníor;
arg. cap. Cum ſecundum leges 19. *de Hæretic.
in* 6. Farin. *loc. cit. qu.* 189. *num.* 8. Sanchez
loc. cit. num. 7. Caſtro Palao *loc. cit. num.* 5.
Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 265. Azor. *p.* 1. *lib.* 5.
cap. 8. *q.* 3. Fagn. *loc. cit. n.* 42. citans alios.
52 Hinc infertur quod privatio Beneficiorum prius
rite obtentorum locum non habeat, qoandiu
hæreſis manet occulta, cum ſupra hæreſi oc-
culta nequeat ſententia declaratoria proferri,
ut de ſe patet; Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 266.
& alii paſſim.
53 Tam filii, quam nepotes pattis Hæretici,
ſoli autem filii non item nepotes matris Hæ-
reticæ ipſo jure ſunt inhabiles ad Officia, &
Beneficia Eccleſiaſtica, & Irregnlares, textu
expreſſo *in cap. Quicumque* 2. §. *Hæretici*, *&
c. Statutum* 15. *de Hæreticis in* 6. & ſic com-
54 munis Doctorum. Redduntor tamen habiles,
ſi eorum parentes convertantur, & ad Eccle-
ſiam Catholicam tedeant, ſive nati ante, ſive
poſt ipſorum converſionem, textn expreſſo *in
cit. cap. Statutum* 15. §. *Hoc ſane*, *de Hæreti-*
55 *cis in* 6. Rorſus *Communis*. Qui ad preces,
vel recommendationem Hæreticorum obtinent
Beneficia, ipſo acto ptivantur ſic acquiſitis,
& inhabiles fiont ad alia, textu expreſſo *in
cap. Quicumque* 2. §. *Ad hæc*, *de Hæreticis in
6. Communis*. Hæretici, eorumque Recepto- 56
res, Defenſores, & Faotores, ipſo Jore pri-
vati exiſtunt Eccleſiaſtica Sepultora; *arg. cap.
Sicut* 8. *de Hæreticis*, *& cap. Quicumque* 2.
eod. in 6. *Communis*. Hæretici propter crimen 57
hæreſis confugientes ad Eccleſiam, non gau-
dent immunitate; Gregor. XIV. Conſtit. in-
cip. *Cum alias*, ubi inter Perſonas non gau-
dentes immunitate Eccleſiaſtica expreſſe exci-
piontur *hæreſis rei*. Notanter autem dicitur, 58
propter crimen hæreſis confugientes, quia ſi Hæ-
retici tolerati confugiunt ad Eccleſiam pro-
pter aliod crimen, v. g. furtum, homicidium
&c. immunitate gaodent ut ceteri, cum ſo-
lum pro hæreſis crimine, & non pro aliis de-
lictis non exceptnatis immunitate priventor;
Nicolius *Lucubr. utriuſque Juris part.* 1. *lib.* 1.
tit. 8. *limita ſecundo*, Silveſter *verb. Immunit.*
3. *quæſt.* 3. Zoeſius *de Immun. Eccleſ. n.* 16.
& alii paſſim. Et ſic docet praxis, & uſos
communis.

Hæretici omnes ſunt infames; *cap. Infames* 59
17. *cauſ.* 6. *q.* 1. *cap. Excommunicamus* 13. §.
Credentes, *de Hæret. & Authen. Gazaros*, Cod.
de Hæretic. ibi: *Omnes Hæreticos utriuſque ſe-
xus quocumque nomine cenſeantur perpetua da-
mnamus infamia*. Poſt tamen ſententiam de-
claratoriam criminis commiſſi, ut docent San-
chez *lib.* 2. *moral. cap.* 26. *num.* 1. Pirhing *loc.
cit. num.* 52. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 239. &
alii communiter, niſi ſint Hæretici poblici,
& notorie tales; Sanchez *loc. cit. n.* 2. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. n.* 304. Azorius *p.* 1. *lib.* 8.
cap. 13. *q.* 8. & alii. Receptores, Defenſores, 60
& Fautores Hæreticorum redduntor etiam ipſi
infames, ſi poſtquam fuerint excommunicati
intra annum ſatisfacere contempſerint, textu
expreſſo *in cit. cap. Excommunicamus* 13. §.
Credentes, *de hæreticis*; Hæretici, eorumque 61
Receptores, Defenſores, & Faotores ſnnt et-
iam inhabiles ad omnia Officia poblica, ho-
nores, & omnes actus Civiles; *cit. cap. Ex-
communicamus* 13. §. *Credentes*, *de hæreticis*,
& concordat *cap. Quicumque hæreticos* 2. §. *Hæ-
reticis in* 6. *l. Manichæos* 4. *l. Quæ Samaritis*
18. *& Authent. Credentes*, *Cod. de hæreticis*,
& ſic commnnis Doctorom.

Hæretici a die commiſſi ctiminis ipſo facto 62
amittunt patriam poteſtatem in filios, & iſti
efficiuntur ſui Juris, textu expreſſo *in cit. cap.
Quicumque hæreticos* 2. §. *final. de hæreticis in*
6. Et ibi Gloſſa commoniter recepta, verb.
Deſierint. Sic mulieres Hæreticæ amittunt do- 63
tem,

Digitized by Google

tem; & omnia alia privilegia, textu expreſ-
ſo *in* §. *Item privilegium*, *Cod. de hæreticis*.
Hæretici amittunt facultatem faciendi Teſta-
mentum, & ſuccedendi in hereditatem, tam
ab inteſtato, quam ex Teſtamento; *l. Mani-
chæos* 4. §. 2. & §. 5. *Cod. de Hæreticis*; Con-
cordat Authen. *Credentes*, & *l. Ariani*, &
l. final. Cod. eodem; & expreſſe *cap. Excom-
municamus* 13. §. *Credentes*, *de hæreticis*.
65 Hæretici a die commiſſi criminis ipſo Jure
incurrunt confiſcationem omnium ſuorum bo-
norum; itaut nec filiis eorum Catholicis ſuc-
ceſſio aliqua vel hereditas relinquatur; *cap.
Vergentis* 10. *de hæreticis*, *cap. Cum ſecundum*
19. *de Hæreticis in* 6. Et *Authent. Gazaros*,
66 *Cod. de hæreticis*. Ante autem ſententiam de-
claratoriam commiſſi criminis hæreſis, Hære-
tici poſſeſſionem non amittunt, & bona ſua
Fiſco tradere non tenentur; *arg. cit. cap. Cum*
67 *ſecundum* 19. *de Hæreticis ad finem*. Et com-
munis Doctorum. Niſi tamen Hæretici ſint
publici, & notorie tales, quia tunc cum cri-
men jam notorium celari non poſſit, declara-
tio illius non erit expectanda; *arg. cap. Evi-
68 dentia*, *de accuſat.* Hæretici amittunt juriſdi-
ctionem, & dominium in vaſſallos, & ſervos;
ipſi enim vaſſalli, & ſervi, aliique liberantur
a privata obligatione debita Hæreticis, & fi-
de eiſdem ſervanda, textu expreſſo *in cap. Ab-
ſolutos* 16. *de hæreticis*.
69 Hæretici debent damnari ad carceres perpe-
tuos, vel temporales juxta criminis, & Per-
ſonarum circumſtantias, & qualitates; *cap. Ut
commiſſi* 12. *verſ. Et illorum*, *de Hæreticis in* 6.
70 Hæretici impœnitentes ultimo ſupplicio affici,
& comburi debent; Sic communis Doctorum;
arg. l. Ariani 5. *l. Quicumque* 8. *Cod. de Hæ-
reticis*, *cap. Excommunicamus* 13. *de hæreticis*,
& Conſtitutione Caroli V. an. 1540. edita, vi
cujus Hæretici impœnitentes comburi, reſipi-
71 ſcentes vero gladio feriri jubentur. Sic etiam
ultimo ſupplicio afficiendi ſunt Hæretici elapſi,
etiamſi pœniteant, & hæreſim denuo abjurent,
& plene ſe convertant; *arg. cap. ad Abolendam*
9. *de hæreticis*, & concordat *cap. Super eo* 4.
& *cap. Accuſatus* 8. *eod. in* 6. Et ſic commu-
nis Doctorum, teſte Palao *de Fide tract.* 4.
diſp. 6. *punct.* 2. *n.* 7.
72 Filii, & Filiæ parentum Hæreticorum,
quamvis ſint Catholici, privantur quavis he-
reditate paterna, tam ex Teſtamento, quam
ab inteſtato, eis alias competente; *cap. Ver-
gentis* 10. *de hæreticis*, *cap. Cum ſecundum* 19.
eod. in 6. & *Authent. Gazaros*, *Cod. de Hæ-
73 reticis*. Non ſunt tamen incapaces hereditatis
aſcendentium, collateralium, & exterorum;
quia Jura ſtatuentia privationem ſucceſſionis
ex Teſtamento, & ab Inteſtato loquuntur de
ſola ſucceſſione paterna, non autem Avi, Col-
lateralium, & exterorum bonis, & conſequen-
ter ad hæc extendenda non ſunt; *arg. cap. O-
dia* 15. & *cap. In pœnis* 49. *de Regul. Juris
in* 6. Communis cum Farinacio *de hæreſi qu.*
191. *num.* 26. Pirhing *loc. cit. num.* 99. Moli-
na *de Jure & Juſt. diſp.* 6. *num.* 19. Filii, & 74
Filiæ Hæreticorum ſunt etiam infames; *arg.
l. Quiſquis* 5. *Cod. Ad l. Jul. Majeſt.* & *cap.
Quicumque* 2. *de hæreticis in* 6. Et expreſſe ha-
betur in pluribus Conſtitutionibus Pontificiis,
ut Innocent. IV. incip. *Ad extirpanda*, *edita*
1259. Clementis IV. incip. pariter *Ad extir-
panda*, *edita* 1265. Honorii IV. incip. *Exhi-
bita*, *edita* 1286. quibus ſpecialiter declaratur,
filios Hæreticorum eſſe infames, ut videre eſt
apud Farinac. *de hæreſi quæſt.* 191. *num.* 26. &
Pegna *in Direct. Inquiſit. part.* 1. *comm.* 4. *verſ.
Hæc autem infamia*; Claudius tamen La Croix 75
lib. 6. *part.* 12. *num.* 2218. ex Sa, Henriq. San-
chez, Layman, Sayr, Gibal. Gobat, dicit,
quod nati in Germania ex hæreticis parenti-
bus non ſunt infames, unde converſi poſſunt
ſine diſpenſatione promoveri ad ſacros Or-
dines.
Filii Hæreticorum ſunt immunes a reliquis 76
temporalibus & corporalibus pœnis; *cap. Ver-
gentis* 10. *de Hæreticis*, & *l. Quiſquis* 5. *Cod.
Ad l. Jul. Majeſt. Communis*. Immo Filii hæ- 77
reticorum ſunt immunes etiam a pœna priva-
tionis Beneficiorum, & Officiorum obtento-
rum ante parentum condemnationem; Quam-
vis enim Jo: Andr. Gigas, & alii, quos re-
fert Ricciullus *de Jur. Perſon. lib.* 5. *cap.* 29.
num. 4. teneant, & affirment, ipſos talem pœ-
nam incurrere; merito tamen negat Abbas *in
cap. Vergentis* 10. *de Hæreticis num.* 4. & alii.
Unde cum tempore ſan. Mem. Clement. VIII.
quæſtio hæc ad Sedem Apoſtolicam delata fuiſ-
ſet, idem æque Summus, ac Doctus Pontifex
auditis ſententiis Cardinalium approbavit hanc
partem negativam, ut teſtatur Ricciullus *loc.
cit.* & recognoſci poteſt *ex deciſ.* 87. & 90.
impreſſis poſt 2. *vol. Conſil. Farinac.* Sic Ur-
ſaya *Inſtit. Crimin. lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 72. &
tenent Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 28. *num.* 28.
Menoch. *conſil.* 805. *n.* 33. Felin. *in cit. cap.
Vergentis num.* 3. Clarus §. *hæreſis num.* 14.
Pirhing *loc. cit. num.* 106. & plures alii con-
tra Gonzalez, Reiffenſt. *loc. cit. num.* 281. &
plures alios ibi ab ipſo citatos.
Hæretici, qui ad Catholicam Eccleſiam re- 78
deunt,

Digitized by Google

deunt, poſſunt libere, & licite retinere tamquam ſua propria omnia bona Eccleſiaſtica olim a ſuis majoribus, ſeu a ſeipſis uſurpata. Sic noviſſime ampliſſime conceſſit Clemens XII. Conſtit. incip. *Sedes Apoſtolica*, edita pro Hæreticis in ditione Saxonica exiſtentibus. Uti jam conceſſerat Benedictus XIII. Conſtit. incip. *Æterni Patris*, edira 12. Auguſti 1724. pro Ruthenis redeuntibus ad Eccleſiam Catholicam (*a*).

79 * Hæretici occulti abſolvi poſſunt in foro conſcientiæ a majori Pœnitentiario, vel de ejus mandato; Occulti vero ſunt, qui etſi hæreſim ſuam extrinſecis actibus manifeſtarunt, nemo tamen illos vidit; ita Benedict. XIV. Conſtit. 95. tom. 1. incip. *Paſtor bonus* §. 9.

80 Poteſt etiam major Pœnitentiarius in foro conſcientiæ abſolvere publicos hæreticos, ſeu apoſtatas a fide, quando neceſſe non eſt complices denunciare; illis nempe mortuis, ſive degentibus in locis palam infectis; non vero ſi vivant ubi Inquiſitionis officium viget; *Ibid.*

Princeps, vel qui Vicario nomine Statui præſunt, Dominia, & Reſpublicæ, illarumque adminiſtratores, vel qui adminiſtrationem habere ſolent, Epiſcopi, & Superiores Prælati, in caſibus publicis contentis in Bulla Cœnæ Domini ab illo, nempe majori Pœnitentiario, abſolvi nequaquam poſſunt; *ibidem* §. 11. 81

Sicuti nec ab eo abſolvi poſſunt ab incurſa cenſura omnes quicumque etiam S. R. E. Cardinales, qui vivente Romano Pontifice, de alio eligendo, vel excludendo tractaverint, ſuffragia inierint, ambituſque, aut pactiones fecerint; *ibid.* §. 12. 82

Nec poteſt abſolvere eos, qui per aſtrologiam judiciariam per ſe, vel per alios de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, ſiva de vita & morte Rom. Pontificis tunc exiſtentis inquiſiverint; *ibid.* §. 13. 83

Denique nec poteſt abſolvere in caſibus publicis violatæ immunitatis, ſeu libertatis Eccleſiaſticæ, etiam non deductis in judicium; §. 14. 84

Te-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Conſtitutio Benedicti XIII. de qua loquitur Auctor noſter de ſolis Ruthenis ad Catholicam Eccleſiam redeuntibus verba facit; & Clementis XII. de Solis hæreticis in Saxonia degentibus: ait enim Summus Pontifex: *Omnia, & ſingula bona Eccleſiaſtica cujuſcumque qualitatis, & valoris in Ducatu Saxoniæ, aliiſque ditionibus* Auguſto Regi, uti *Saxoniæ Duci ſubjectis, conſiſtentia, præteritorum temporum confuſione occupata modernis eorum poſſeſſoribus, ſeu detentoribus, cujuſvis ſtatus, ordinis, dignitatis, conditionis, & præeminentiæ fuerint, qui ad Catholicæ Eccleſiæ unitatem jam redierunt, vel in poſterum redierint, eorumque ſucceſſoribus quibuſcumque Catholicis, & in ſinceritate Orthodoxæ Fidei perſeverantibus, una cum fructibus perceptis, harum ſerie de ſpeciali dono gratiæ remittimus, condonamus, cedimus, & relaxamus &c.* Ex quo perſpicuum fit, iis tantum Eccleſiæ bona jam antea occupata conceſſa fuiſſe; alios vero eadem relaxatione atque ceſſione indigere.

Reſponſio Auctoris.

Dicit hic *Rom. Theologus* quod Conſtitutio Benedicti XIII. incipien. *Æterni Paſtoris*, loquitur de ſolis Ruthenis, & Conſtitutio Clementis XII. incip. *Sedes Apoſtolica*, de ſolis hæreticis in Saxoniæ degentibus; & revera ſic loquuntur dictæ Conſtitutiones, ut jam *ibi* tradidi. Sed ad alliciendos hæreticos ut ejurent hæreſim, & ad Catholicam Eccleſiam redeant, neva ab hoc abſterreantur, propter debitum reſtituendi bona Eccleſiaſtica a ſuis majoribus, ſeu ab ipſis uſurpata; ſicuti præfatis Ruthenis & Saxonibus eſt ſpecifice & nominatim conceſſum, ut talia bona tuta conſcientia redeundo ad Catholicam Eccleſiam retinere poſſint: ita generice inſinuare juvat aliis hæreticis, ad magis eorum converſionem planandam & augendam; quia ubi eadem eſt ratio, eadem eſt legis diſpoſitio; *L. Ideo 27. ff. de legibus*; *L. Illud 32. ff. ad legem Aquiliam, & cap. Inter corporalia 2. de translat. Epiſcop.* Quum ratio legis ſit anima legis, textu expreſſo *in L. Quum ratio 7. ff. de bonis damnat.* & quatenus opus eſſet etiam pro aliis ſimilis ſpecifica conceſſio facile poſſet ſemper haberi. Et utinam tali indulgentia allici poſſent ad ejurandam propriam hæreſim, & ad Catholicæ Eccleſiæ caſtra repetenda, qui eſt finis a Summis Pontificibus intentus.

85 Tenetur Epiſcopus etiam in locis ubi Officium S. Inquiſitionis viget, ſedulo curare, ut creditam ſibi Diœceſim ab Hæreticis purget; & ſi quem repererit, pœnis canonicis punire debet; cavere tamen debet, ne Fidei Inquiſitores a ſuo munere obeundo impediat. Deductum vero hæreticum ad ſuum tribunal non minus Epiſcopus, quam Inquiſitor reconciliare poſſunt Eccleſiæ, & pro utroque foro abſolvere. Quin & poſſunt hæreticum, poſtquam errores ſuos ejuraverit, ad ſimplicem Confeſſarium pro abſolutione remittere, quæ tunc data a Confeſſario in foro Sacramentali abſolutio pro foro pariter externo valet. In Tract. *De Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 32. §. 3.

86 Ab hæreſi mere interna & mentali, nullo exteriori ſigno manifeſtata, ſimplex Confeſſarius abſolvere poteſt, cum hæreſis ſit Summo Pontifici reſervata per cenſuram adnexam, quæ certe in eo caſu nulla eſt. Poteſt etiam ſimplex Confeſſarius eum abſolvere, qui verbo aliquo vel facto Fidei articulum negaverit, interiori tamen aſſenſu fidem retinuerit, neque enim in ea rerum circumſtantia cenſura illigaretur. Quamquam in foro externo tanquam hæreticus puniretur, & nequidquam obtenderet ſe in corde fidem retinuiſſe; *ibidem* §. 4.

87 Si vero agatur de hæreſi externa occulta nondum deducta ad forum Epiſcopi, olim quidem facultas facta fuit Epiſcopis a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. ut per ſe, non vero per Vicarios ſuos, illam abſolverent in foro conſcientiæ. Sed cum in Bulla ſingulis annis publicata reſervetur Romano Pontifici abſolutio inter cætera etiam ab hæreſis crimine, & in ea Bulla derogetur omnibus contrariis decretis cujuſvis Concilii, hinc quæſtio agitatur apud Theologos, num hodie pariter Epiſcopo maneat facultas abſolvendi hæreticos in foro conſcientiæ. Neganda tamen eſt illis hæc facultas, nam illis verbis *non obſtantibus cujuſvis Concilii Decretis*, omnis Concilii Tridentini facultas Epiſcopis adimitur. Quam in rem multa Congregationis S. Officii, & Congregationis Concilii afferuntur Decreta, adjiciuntur S. Pii V. Gregorii XIII. Clementis VIII. vivæ vocis oracula, ne quid dixerim de propoſitione inter damnatas ab Alexandro VII. *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno* 1629. 18. *Julii in Conſiſtorio Sac. Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium viſa & tolerata eſt*. Ingenue quidem fatendum, hanc propoſitionem ideo confixam fuiſſe ex falſa aſſertione de approbatione Sac. Congregationis, quæ nulla fuit. Vix tamen creditur Pontificem adeo ſe præbuiſſe ſollicitum de amovenda hac Sacræ Congregationis approbatione ab ea propoſitione, niſi & eamdem ipſam propoſitionem improbabilem judicaſſet. *De Synod. Diœc. cit.*
lib. 7. *cap.* 32. Sed nec credi poteſt, faculta- 88
tem hæreſis hujuſce abſolvendæ Gallicanis Epiſcopis datam eſſe, quamquam eam ſibi multi arrogant, ut multis argumentis *cap.* 33. evincitur. Quod vero negatur Epiſcopis, negandum eſt etiam Inquiſitoribus Hiſpaniæ & Luſitaniæ, quibus ſi aliqua olim fuit in hanc rem auctoritas, modo ex Bulla Cœnæ ſublata eſt. *Ibid.* §. 4.

Additiones ex aliena manu.

Lapſus in Hæreſim, privatur ipſo facto om- 89
nibus bonis, & juribus ex text. *in Cap. Vergentis de Hæretic. Cap. Quum ſecundum Leges*
eod. titul. in 6. At intellige, ſi accedat ſenten- 90
tia Judicis declaratoria incurſæ hæreſis, & pœnæ condignæ, ut advertit Auctor *num.* 66. & dixit Rot. *in Romana Pecuniaria ſeu Livellorum* 2. *Decemb.* 1746. §. 5. *cor. Illuſtriſs. Caprar. Alm. Urb. Gubernator. &* 5. *Febr.* 1748. §. *cor. bon. mem. Cortad.*

Dubitatur vero, an hoc ipſum procedat reſ- 91
pectu Hæretici manifeſti?. Negant poſt alios Fagnan. *in Cap. Abſolutos num.* 13. *de Hæret. quæſt.* 189. *num.* 66. tenentque etiam citra ſententiam declaratoriam privatum eſſe Hæreticum manifeſtum omnibus ſuis bonis, & juribus.

Cæterum Textus *in Cap.* 26. *de Verb. ſigni-* 92
ficat. ſtatuit: *Illos intelligendos eſſe manifeſtos hæreticos, qui contra Fidem Catholicam publice prædicant, aut profitentur, ſeu defendunt eorum errores, vel qui coram Prælatis ſuis convicti ſunt, vel confeſſi, vel ab eis ſententialiter condemnati ſuper hæretica pravitate.*

Debitores Hæretici etiam manifeſti, tamet- 93
ſi ſolvere non tenentur Hæretico ipſius credi-
tum; tamen nihil ſibi lucrantur, quum Fiſ- 94
co illud ſolvere debeant; Petra *in Comment. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtit.* 8. *Innocent. IV. num.* 26. Farinac. *de Hæreſ. quæſt.* 89. *num.* 68. *in dict. Romana Pecuniaria ſeu Livellorum* 2. *Decemb.* 1746. §. 8. *cor. Illuſtriſs. Caprar. &* 5. *Febr.* 1748. *cor. bon. mem. Cortad.*

Inde ſequitur, quod ſi Fiſcus non exegerit 95

cre-

creditum Hæretici, interimque Hæreticus ab-
ſolutus fuerit ab omni pœna, poteſt ipſe Hæ-
reticus ſuum creditum a Debitore ſuo exige-
re; Rot. *in dict. Romana Pecuniaria, ſeu Li-
vellorum 2. Decemb.* 1746. §. 8. *cor. Illuſtriſs.
Caprar. & 5. Februar.* 1748. *coram bon. mem.
Cortad.*

96 Illud non omittendum, quod licet lapſus in
hæreſim repellatur a teſtimonio dicendo; ab
eo tamen minime repellitur ille, qui Patris
ſui veſtigia ſequens, Hæreticus natus eſt; Rot.
in Paderbonen. Canonicatus 22. *Martii* 1734.
coram clar. mem. Calcagnin.

HEBDOMADA, HEBDOMADARIUS.

---

1 HEbdomas, Græcis ſpatium dierum ſe-
ptem, vocitatur ſeptenarium; Latini ſe-
ptimanam, ut vulgus appellant: Calvin. *in*
2 *Lexico Jurid. verb. Hebdomada.* Et hæc ſepti-
mana ſic a vulgo appellata, dicitur latine
communiter Hebdomada; & dupliciter ſumi-
tur; uno modo pro hebdomada compoſita ex
ſeptem annis, de qua habentur plura exem-
pla in Sacra Scriptura, & ſignanter *Geneſ.* 28.
29. ubi Patriarcha Jacob nonniſi poſt ſervitu-
tem ſeptem annorum præſtitam Labano obti-
nuit in uxorem pulchram Rachelem, ibi:
*Acquievit placito, & hebdomada tranſacta,
Rachel duxit in uxorem.* Aliud exemplum ha-
betur *Levitic.* 25. 8. pro anno Jubilæi, ibi:
*Numerabis quoque tibi ſeptem hebdomadas anno-
rum, ideſt ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt an-
nos quadraginta novem, ſanctificabiſque annum
quinquageſimum.* Tertium exemplum habetur
Daniel. 9. 24. ubi ab Archangelo Gabriel fue-
runt revelatæ Danieli Prophetæ ſeptuaginta
hebdomadæ, poſt quas veniſſet, ut de facto
venit, Meſſias Redemptor Mundi, ibi: *Se-
ptuaginta hebdomadæ abbreviatæ* (ideſt defini-
tæ) *ſunt ſuper populum tuum, & ſuper Urbem
ſanctam tuam, ut conſumetur prævaricatio, &
finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas;
& adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur
viſio, & Prophetia, & ungatur Sanctus San-
3 ctorum.* Alio modo ſumitur pro Hebdomada
compoſita ex ſeptem diebus, eam incipiendo
a Die Dominico uſque ad Sabbatum, & hæc
initium habuit ab origine mundi, dum Crea-
tor Omnipotens omnia creavit, & eduxit ex
nihilo, termino ſex dierum, ut habetur *Ge-
neſ. cap.* 1. *per tot.* quibus ſex diebus adjun-
xit ſeptimum, vocatum diem quietis, & ſan-
ctificatum Domino, ut habetur *Geneſ.* 2. *num.*
2. & 3. ibi: *Complevitque Deus die ſeptimo
opus ſuum quod fecerat, & requievit die ſepti-
mo, & ſanctificavit illum, quia in ipſo ceſſa-
verat ab omni opere ſuo, quod creavit Deus ut
faceret;* Et hæc eſt Hebdomada, qua impræ-
ſentiarum communiter utimur omnes; Clericat.
in ſuis ſpicis verb. Hebdomada.

Decanus, qui ex conſuetudine ſimul eſt Ca- 4
nonicus, & una hebdomada ſervit ut Deca-
nus, & altera ut Canonicus, in hebdomada,
qua ſervit ut Canonicus, debet ſedere in lo-
co Canonicali, circumſcripta conſuetudine;
Sac. Congregat. Conc. in una Fulginatenſi 26.
Novemb. 1616.

Impeditus a Capitulo, aut etiam expulſus, 5
quominus cum aliis Choro intereſſet, quoti-
dianas diſtributiones non amittit, & in hoc
caſu non eſt neceſſaria proteſtatio, niſi ante
expulſionem aliquid omiſiſſet, quod potuiſſet
facere pro conſequendis diſtributionibus hujuſ-
modi, veluti ſi omiſiſſet facere hebdomadam
probatoriam; *Sac. Rota in Caſalenſi diſtribu-
tionum coram Opcembergio* 16. *Novemb.* 1605.

Canonicus etiam non conſtitutus in Sacris 6
debet habere ſuam hebdomadam, ſi collatio
ſpectat ad Canonicum hebdomadarium per Tur-
num; *Sacra Rota in Leodien. Beneficii coram
Durano* 24. *Novemb.* 1628.

Si quis gravi morbo oppreſſus, fuerit a Se- 7
de Apoſtolica proviſus de Canonicatu in Ec-
cleſia Cathedrali, dictoque morbo durante poſ-
ſeſſionem cœperit per procuratorem, abſque eo
quod ex cauſa ejuſdem morbi nunquam per-
ſonaliter inſervierit, ſed ſolum in ultima heb-
domada Menſis Veſperas, & Miſſam per alium
Canonicum celebrare fecerit, lucratur diſtri-
butiones a tempore poſſeſſionis, ut ſupra, ca-
ptæ; *Sac. Cong. Concil.* 23. *Julii* 1650. *in una
Sarſinaten. ad c.* 11. *ſeſſ.* 24. *de reformat.*

Cum in Liberiana Baſilica S. Mariæ Majo- 8
ris de Urbe, Beneficia illius Eccleſiæ ſpectent
pro duabus ex tribus partibus ad Archipresby-
terum pro tempore, & pro alia ad Canoni-
cum de Hebdomada, ita ut Canonicus pro
una, Archipresbyter pro duabus hebdomadis
Beneficia præfata conferat ex conceſſione Pii
IV. Si quis ex Beneficiatis Eccleſiæ prædictæ
moriatur in Veſperis Sabbati, licet hebdoma-
da Canonici Turnarii incipiat a dictis Veſpe-
ris Sabbati juxta text. *in Canon. quod die* 75.
diſt. & in cap. 1. *de fer. & in Clement. de
relig. & vener. Sanct.* attamen collatio Bene-
ficii ſpectat ad collatorem, qui erat in heb-
do-

Digitized by Google

domada vacationis, non autem ad Canonicum Turnarium ſucceſſurum, cujus facultas nondum acceſſerat, ad text. *in cap. ex parte de conceſſ. præb.* Hebdomada enim non completur, niſi poſt adventum mediam noctem ultimi illius diei, & in Beneficialibus attenditur dies naturalis, quæ incipit a media nocte diei præcedentis, & ſpatio viginti quatuor horarum terminat in mediam noctem ſequentem, juxta text. *in l. more Romano, ff. de fer. & in cap. Conſuluit, verſ. licet etiam, de offic. & poteſt. Jud. Deleg.* Et ad effectum reſervationis ſic computat diem Dataria, & Cancellaria, & idem ſervatur in alternativa Menſis inter Papam, & Epiſcopum; & Collatio Beneficii ratione Menſis non differt a Collatione ratione hebdomadæ, ſed utraque iiſdem regulis ſubjacet, ut erudite *Rota Romana, Beneficiatus S. M. Majoris coram Albergato Decano part. deciſ. recent. 1. tom. 1. deciſ. 98. num. 1. & ſeqq.*

9 In Hebdomadariis exiſtentibus in Eccleſia Collegiata, cui Animarum Cura annexa eſt, ut Collegio non ut ſingulis, examen per concurſum non requiritur, ſed *in forma digno*, ut reſolvit *Sac. Congr. Conc. 13. Aug.* 1596.

10 Quilibet functiones ſuas prompte obeat, ut puta Miſſam planam, vel cantatam, tam ſolemnem, quam Conventualem, ac hebdomadariam juxta Eccleſiæ laudabilem conſuetudinem ſub pœna punctaturarum juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem, ac Eccleſiæ conſuetudinem; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. in Thiatina* 18. *April.* 1617.

11 Hebdomadarius non debet celebrare valde diluculo; *Sac. Congr. Epiſcop. & Rigul.* 20. *Feb.* 1601.

12 Hebdomadarius abſens ex cauſa, ex qua conceduntur diſtributiones, nihil tenetur dare ſupplenti hebdomadam pro ipſo, nec ipſe ſupplere, quando rediit; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* 5. *Martii* 1602.

13 Hebdomadarii abſentis, vel impediti vices ſupplere debet Canonicus junior juxta conſuetudinem Eccleſiæ, & non Coadjutor, licet ſedeat poſt ultimum Canonicum; *Sac. Congr. Rit. in Elboren.* 15. *April.* 1606. apud Barboſa *de Canonic. & Dignit. cap.* 29. *n.* 34.

14 Hebdomadarius non poteſt prætendere celebrationem Miſſarum, & Officiorum, quæ ad primam Dignitatem pertinent, ea vero abſente, vel impedita, tunc ſecunda Dignitas debet illa celebrare; *Sac. Congr. Rit. in Andrien.* 15. *Martii* 1608.

15 Hebdomadarius quando eſt paratus debet ſedere in primo loco; quando vero non eſt paratus debet ſedere in proprio ſtallo; *Sacra Congreg. Rit. in Peruſina* 20. *Decembr.* 1660. Si vero eſt conſuetudo, ut quando non eſt paratus, præcedat aliis Canonicis, aut Dignitatibus, ſervanda eſt; *Ead. Sac. Congr. in Andrien. d. die* 20. *Decemb.* 1601. apud Barboſa *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Hebdomadarius num.* 3.

16 Hebdomadarius Officium faciens primum locum habere debet ſuper omnes Canonicos, & Dignitates, ſi ipſe eſt Canonicus, vel Dignitas. Si vero eſt Clericus, debet accedere in medio Chori; *Sacr. Congregat. Rit. in Brunduſina* 17. *Junii* 1616. apud Barboſa *loc. cit. num.* 4.

17 Hebdomadarius in decantandis Horis Canonicis non debet uti ſtola; *Sac. Cong. Rit.* 4. *Auguſti* 1663. apud Piton. *Conſtitut. ac deciſion. ad Canonicos num.* 718.

18 Canonici denominantur Hebdomadarii, ſi tales in creatione vocati ſint, & Hebdomadarii vocantur etiam Canonici, ſi ita ab obſervantia ſint vocati; *Sac. Rota in Avenionen. Denominationis, coram Rondin. part.* 17. *recent. deciſ.* 212. *n.* 2. & 3.

19 Tales Hebdomadarii tenentur aſſiſtentiam facere Canonicis celebrantibus juxta ſtatutum Eccleſiæ; *Sac. Cong. Rit. in Avenion.* 24. *Martii* 1612. *apud Barboſ. loc. cit. n.* 5.

20 Dignitates Collegiatarum tenentur exercere Officium Hebdomadarii, & alia munia ſubire, ſicut ceteri Canonici; *Sac. Cong. Concil. in Curſul.* 29. *Maii* 1653. & *in Romana contra Archipresbyterum Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin* 11. *Decemb.* 1694. 26. *Mart.* 1695. & 11. *Februar.* 1696. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 4. *num.* 10.

21 Hebdomadarius etiam non paratus, quando eſt facturus Officium, debet ſedere in primo loco ſupra omnes Canonicos, & Dignitates; *Cæremonial. lib.* 2. *cap.* 6. ibi: *Canonicus &c. facturus officium &c. aſcendit Chorum in primo ſtallo, ſeu ſede, ex ea parte ubi ea ſtet hebdomada, Chorus aſſignatur*. Et reſolvit *Sac. Congr. Rit. in Romana* 21. *Novemb.* 1626. & *in Aretina* 24. *Jan.* 1688. & ita judicavit *Congregatio particularis Eminentiſſ. Card. Mariſcotti, Colloredi, & Nigroni* inter Capitulum S. Mariæ in Coſmedin, & Abbatem Piazza ejus Archipresbyterum, & per ſententiam 4. Septemb. 1705. demandatum fuit, *Canonicum Hebdomadarium, facientem Officium, etiam non paratum, debere in omnibus præcedere Archipresbytero, ſervata forma ſuper modo ſedendi in Choro* in

in omnibus, *& per omnia*, *prout diſponitur in Cæremonial. Epiſcop. lib. 2. cap. 6.*

Additiones ex aliena manu.

22 De Canonico Hebdomadario parato quæritur, utrum is ſedere debeat in ſcamno panno cooperto a cornu Epiſtolæ præparato, an in primo ſtallo ab ea parte chori, in qua Heb-
23 domada obtingit? Dubium inde naſcitur, quod *Cæremonial. Epiſcopor. lib. 2. cap. 3. §. 4.* non abſolute jubet, ut Canonicus Hebdomadarius paratus ſedeat in primo ſtallo ab ea parte chori, in qua obtingit Hebdomada, ſed alternative, ut ſedeat, vel in dicto ſcamno panno cooperto a cornu Epiſtolæ præparato, vel in primo ſtallo ab ea chori parte, in qua Hebdomada obtingit.

24 Diſtingui autem debent Miſſæ a Veſperis. Porro ſi de Miſſis agatur, chorusque ſit retro Altare, Canonicus Hebdomadarius paratus non in primo ſtallo ab ea parte chori, in qua obtingit Hebdomada, ſed in ſcamno panno cooperto a cornu Epiſtolæ præparato ſedere debet, ne alias toties accedere, & recedere, de
25 loco ad locum teneatur. Et de his ſane functionibus intelligi debet Cæremoniale Epiſcoporum, dum Canonico Hebdomadario parato poteſtatem facit ſedendi in ſcamno panno cooperto a cornu Epiſtolæ præparato. Concordatque Rubrica Miſſalis Romani *tit. 17. de Ordin. ſedend. in Miſſ. ſolemn. n. 6.*

26 At ſi res ſit de Veſperis, pariterque ſit chorus retro Altare, Canonicus Hebdomadarius paratus, qui ſemper in choro aſſiſtere debet, excepto modico illo ſpatio, in quo dum cantatur Pſalmus: *Magnificat:* incenſatur Altare, non in ſcamno panno cooperto a cornu Epiſtolæ præparato, ſed in primo ſtallo ab ea parte chori, in qua Hebdomada obtingit, ſedere debet, ut ita ſemper aſſiſtat, prout tene-
27 tur, in choro. Et de hiſce aliis functionibus intelligendum eſt Cæremoniale Epiſcoporum ubi ait, Canonicum hebdomadarium paratum ſedere poſſe in primo ſtallo ab ea parte chori in qua obtingit Hebdomada; Ita tradunt Bauldry *in Manual. Sacr. Cæremon. part. 1. cap. 11. de Veſper. artic. 1. num. 4. & 11.* Merat. *part. 3. tit. 11. fol. mihi 364.* optime Cardinal. de Luca *de Miſcellan. Eccleſ. diſcurſ. 38. num. 8. & duob. ſequent.* tum etiam optime Caſtald. *in Prax. Cærem. lib. 2. ſect. 1. cap. 3. num. 13. & ſequent.*

28 Non ignoro, Sacram Rituum Congregationem anno 1757. *in Balneoregien.* ſenſiſſe, quod & in Veſperis Canonicus Hebdomadarius Paratus ſedere debeat in ſcamno panno cooperto a cornu Epiſtolæ præparato. At ita ſenſit, ex peculiaribus facti circumſtantiis.

HEBRÆUS.

HEbræus confugiens ad Eccleſiam gaudet privilegio Immunitatis Eccleſ. *Sac. Congreg. Immun. in Sarzanen. 26. Sept. 1651. lib. 4. Pauluc. pag. 161.* 1

Hebræus, ſeu Judæus captus a Birruariis ſub tecto, ſeu ſtillicidio Eccleſiæ gaudet Immunitate; *Ead. Sac. Congr. Immunit. in Piſauren. 26. Mart. 1686. lib. 3. decret. Altov. pag. 550.* 2

Hebræus, ſeu Judæus doloſe extractus ab atrio Inquiſitionis Anconæ, eſt reſtituendus; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Anconit. 17. Nov. 1699. lib. 2. decr. Vallem. pag. 256.* 3

Cognitio cauſæ commercii carnalis habiti cum duabus ſororibus Chriſtianis, ſpectat ad Curiam Epiſcopalem; *Ead. Sac. Congr. Imm. in Mantuana 7. Jun. 1678. lib. 2. decret. Alt. pag. 1749.* 4

Cauſa rixæ Hebræorum ſecutæ in eorum Synagoga die feſto eorumdem Hebræorum, attenta præventione ſpectat ad Curiam Sæcularem; *Ead. Sac. Cong. in Senogallien. 15. Jan. 1686. lib. decret. Altov. pag. 527.* 5

Hebræa mulier viro relicto Chriſtianam fidem amplexa fuit, permanſitque innupta, ſperans ejus virum Catholicam Religionem amplexurum, qui ducta alia muliere Hebræa in uxorem, poſt multos annos una cum ipſa Catholicam fidem amplexus fuit; Ipſa autem repetente virum, *Sac. Congr. Conc. in Florentina Matrimonii 1. Jul. 1679.* reſpondit referendum Sanctiſſimo ejus votum, ſcilicet debere virum redire ad primam. Sic apud Urſayam *in Miſcellaneo Sacro*, *& profano p. 1. verb. Hebræa.* 6

Manutenendi ſunt Parochi in poſſeſſione exigendi a Judæis Pretaticum vulgo nuncupatum, pro decimis, oblationibus, aliiſque incertis, quæ a Chriſtianis percipiebant, antequam eorum domus ad ipſos Judæos quocumque titulo devenirent, textu expreſſo *in cap. Quanto*, *de uſur. cap. De terris*, *de decimis*, & concordat *cap. Nimis prava*, *de exceſſib. Prælat.* & late probat ex multis Pignat. *tom. 5. conſ. 70. per tot.* ubi *num. 14.* dicit quo ad quan- 7

Digitized by Google

quantitatem hujuſmodi Pretatici ſtandum eſſe conſuetudini, & tranſactionibus. Card. de Luca tamen *de Parochis diſc. 29. num. 3.* dicit quod Hebræi non tenentur aliquid reficere Parocho pro domibus per ipſos inhabitatis, & prius per Chriſtianos.

8 Hebræi in Urbe obligantur ad obſervationem Feſtorum, quæ ſervat Eccleſia; *Paulus IV. Conſt. 3.* incip. *Cum nimis abſurdum* §. 2. apud Laert. Cherub. *in Magno Bullario tom.* 1.

9 Hebræi omnes debent habitare in uno, eodemque loco, & ſi iſte capax non fuerit, in duobus, vel tribus, aut quot ſatis ſint contiguis, ad quos unicus tantum ingreſſus pateat, & a quibus non detur exitus; *Paul. IV. in d. Conſtit. 3. Pius V. Conſtit. 6.* incip. *Rom. Pontifex* apud Laert. Cherub. *in Magno Bullario tom.* 2.

10 Hebræi utriuſque ſexus qualitate habitus a Chriſtianis diſcerni debent, ita ut maſculi birretum, feminæ vero aliud ſignum patens, quod nullo modo celari, aut abſcondi poſſit, palam deferre teneantur, nec ſuper non delatione birreti, aut alterius ſigni hujuſmodi cujuſvis eorum gradus, vel præeminentiæ, vel tolerantiæ cauſa excuſari, aut per Camerarium, vel Sedis Apoſt. Legatos abſolvi poſſint; *Paulus IV. d. Conſt. 3. & Pius V. d. Conſt. 6.*

11 Hebræi ne de cetero auderent quovis prætextu, & quæſito colore, etiam emptionis, & venditionis bonorum, ingredi domos meretricum, & ſi quid ab eis prætenderent habere, & ob id eas alloqui vellent, id in portis, & januis domorum earumdem mulierum apertis facerent, & non intra eaſdem domos facere liceret, neve dictas mulieres ad eos pro ſimilibus negotiis emptionis, & venditionis accedentes permitterent domos, & apothecas ſuas ingredi, ſed tantum in illarum portis, & januis, & foribus apertis, cum eis alloqui, & tractare poſſent ſub pœna privationis a Synagoga, & gravi pecuniaria, præcepit *S. Pius V.* mediante ejus Vicario *ſub die* 20. *Maii* 1566.

12 Hebræi medici, aut alias infideles, ne ad curandos Chriſtianos infirmos admittantur, impoſita Chriſtianis pœna ſubtractionis Sacramentorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ, prohibuit *Gregor. XIII. Conſtit.* 68. incip. *Alias piæ memoriæ* apud Laert. Cherub. *in Magno Bullario tom.* 2. de illa meminit Scortia *in ſelect. Summor. Pontific. Conſtit. epit.* 136.

13 Hebræis qualibet hebdomada Verbum Dei eſt prædicandum, & id curent Prælati in terris, ubi ſunt eorum Synagogæ (non tamen in loco ſacro, vel ubi ſacra confici ſolent) per aliquem Magiſtrum in Theologia, aut alium idoneum virum, Hebraicæ, ſi fieri poteſt, linguæ peritum, qui ſcripturas veteris Teſtamenti exponat. *Gregor. XIII. Conſtit.* 92. incip. *Sancta Mater, de anno* 1584. apud Laert. Cherub. *in Magno Bull. tom.* 2. & illius meminit Scortia *in ſelect. Summ. Pont. Conſtit. epit.* 136. Et noviſſime Clemens XI. Conſtit. incip. *Propagandæ* §. 20. Vide infra *ſub n.* 21. ubi affertur per extenſum.

Hebræi ſola arte Stracciariæ, ſeu cenciariæ contenti eſſe debent ad tollendam, quantum fieri poteſt, occaſionem familiaritatis inter illos, & Chriſtianos; *Paulus IV. in d. Conſt.* 3. §. 1. 14

Hebræorum per plateas non eſt deferenda Sanctiſſima Euchariſtia; *Sac. Cong. Rit. in Anconit.* 22. *Feb.* 1593. 15

Hebræorum acceſſus ad Monaſteria Monialium nullo modo permitti debet ad alloquendum cum illis; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Ravennaten.* 28. *April.* 1594. teſte Sell. *in ſelect. Canon. cap.* 28. *n.* 18. 16

Inquiſitores libere contra Hebræos procedere poſſunt in ſequentibus caſibus. Si negaverint, quæ circa Fidem communia ſunt cum Chriſtianis. Si Dæmones invocaverint, aut eis immolaverint. Si quem Chriſtianum hæc docuerint, vel ad ea perduxerint. Si hæreticas blaſphemias dixerint. Si Chriſtianum a Fide deviaverint. Si Infideles ad Fidem Chriſti tranſire impedierint. Si Hæreticum ſcienter receptaverint. Si libros hæreticos, vel Thalmudicos, aut alios Judaicos quomodolibet damnatos tenuerint. Si Hoſtiam ſalutarem, aut Crucem, & ſimilia, vel Chriſtianos deriſerint. Si Nutrices Chriſtianas retinuerint, vel eaſdem ab hac die, qua Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, lac in latrinas effundere coegerint; *Greg. XIII. Conſt.* 70. incip. *Antiqua Judæorum, de anno* 1583. apud Laert. Cherub. *in Magno Bullario tom.* 2. & de illius materia Scortia *in ſel. Summ. Pontif. Conſtit. epit.* 132. Vid. *Conſt.* 20. *Clem. VIII.* incip. *Cum Hebræorum malitia, de anno* 1593. apud Laert. Cher. *t.* 3. 17

Non poteſt prohiberi Regularibus, ne prædicent, vel ne Confeſſiones audiant ſub prætextu, quod originem duxerint ab Hebræis; *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Elboren.* 16. *Novembris* 1621. 18

Edictum, quo plura Judæis interdicuntur ad tollendas corruptelas, & abuſus ex illorum cum Chriſtianis conſuetudine provenientes. 19

Gaſparo per la Miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina, della S. R. C. Cardinale di Carpegna, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale ec.

LA Santità di noſtro Signore volendo con ſuo Paſtoral zelo provedere agl'inconvenienti, che procedono dalla comunicazione de' Criſtiani con gli Ebrei nelle coſe proibite da' Sommi Pontefici, particolarmente dalla ſan. mem. di Paolo IV. nella ſua Coſtituzione, la quale comincia: *Cum nimis abſurdum*, e dalla dichiarazione fatta dal B. Pio V. e pubblicata dal Cardinal Savelli ſuo Vicario ſotto li 11. Gennajo 1572. ordina, e comanda a tutti gli Ebrei, li quali dimorano in Roma, di non farſi ſervire da Criſtiani, particolarmente da Fanciulli, o Fanciulle nelle ſere del Venerdì, e giorni di Sabbato per accendere il fuoco, e lumi, per la proviſione de' comeſtibili, nè li ſuddetti Criſtiani poſſano andare a ſervirli.

In oltre ordina, che li ſuddetti Ebrei non vadino a lavorare nelle Domeniche, ed in altro giorni Feſtivi di Precetto in Caſe di Criſtiani, molto meno in Caſe de' Sacerdoti, e Conventi de' Regolari; nè queſti debbano in conto alcuno ammetterli.

Finalmente inerendo all' Editto pubblicato nel tempo della S. M. di Clemente VIII. ſotto li 6. Ottobre 1604. ſi proibiſce alli medeſimi Ebrei di vendere, e donare il loro pane azimo, detto volgarmente l'azimelle, alli Criſtiani di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione, nè queſti le debbano ricevere ſotto pena in caſo di traſgreſſione di ciaſcheduna delle coſe ſuddette alli Criſtiani di ſcudi cinquanta; alla quale riſpetto alli Fanciulli, e Fanciulle ſian tenuti li loro Padri e quelli che hanno cura di loro; Agli Ebrei parimenti ſotto pena di ſcudi cinquanta, e di tre tratti di corda, ed altre pene ad arbitrio della Santità ſua.

Volendo che il preſente Editto pubblicato, ed affiſſo ne' luoghi ſoliti di Roma, obblighi tutti, e ciaſcheduno, come ſe gli foſſe ſtato perſonalmente intimato.

Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 2. Aprile 1708.

G. Card. Vicario.

Niccolò Antonio Canonico Cuggiò Segretario.

20 Edictum quo Mulieres Judææ noctutno tempore e ſeptis Judaicæ Nationis in Alma Urbe conſtitutis exire prohibentur.

Gaſparo per la Miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina, della S. R. C. Cardinale di Carpegna, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale, ec.

ESſendo pervenuti a notizia della Santità di Noſtro Signore li grandi inconvenienti, che naſcono, e ponno naſcere dalla gran quantità delle Donne Ebree, che eſcono di notte dal Ghetto, e ſi trattengono nell' Oſterie, e che vanno a paſſeggiare per Piazza Navona, ed altri luoghi, dove vi ſi fanno fuochi o Feſte da' Criſtiani, contro gli Editti altre volte emanati; e volendo rimediare a tanto diſordine, per ordine ancora datoci a bocca da Noſtro Signore, rinnovando primieramente tutte le proibizioni emanate dal noſtro Tribunale contro gli Ebrei circa l'uſcir di notte dal Ghetto, ordiniamo, e comandiamo a tutte, e ſingole Donne Ebree di qualſivoglia età, che non ardiſcano per qualſivoglia cauſa uſcire dal Ghetto, nè trattenerſi fuori di quello dopo l'ora ſolita, che ſi permette di tenere aperto lo ſportelletto del Portone di eſſo Ghetto, ſotto la pena di ſcudi dieci, e della fruſta da eſeguirſi irremiſſibilmente contro quelle Donne, che ſi troveranno fuori del Ghetto dopo di detta ora, non oſtante che aveſſero qualſiſia licenza, benchè ſpeciale, e ſpecialiſſima, benchè foſſero in compagnia de' loro Mariti, Padri, e Fratelli, o altri parenti più proſſimi, e ſimilmente ordiniamo al Portinaro Criſtiano del Ghetto, che non ardiſchi permettere, che ninna di dette Donne eſchi dal Ghetto vicino alla dett' ora, il quale in ogni caſo di traſgreſſione incorrerà incontinente nella medeſima pena di ſcudi dieci per ciaſcuna Donna, che eſſo farà uſcire, ed inoltre la privazione dell' Officio, volendo che il preſente, affiſſo che ſarà nelli luoghi ſoliti del Ghetto, e Portoni, s'intenda come ſe foſſe perſonalmente intimato a ciaſcheduno.

Dato dal noſtro Palazzo queſto dì 5. Agoſto 1712.

G. Card. Vicario.

N. A. Can. Cuggiò Segretario.

Judæis, aliiſque infidelibus converſis conceditur retentio bonorum, filiiſque familias legitima; Immo bona illicite quæſita, niſi notæ ſint perſonæ, quibus reſtitui debent, ipſis converſis applicantur; & privilegia Civitatis conceduntur. Clemens XI. Conſtit. incip. *Propagandæ per univerſum*, quæ ut ab omnibus præ oculis habeatur, hic datur ad litteram.

CLE-

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus ſervorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

PRopagandæ per univerſum Terrarum Orbem Chriſtianæ Fidei, cujus illibatum, ac perenne depoſitum Romana in primis ſervat Eccleſia, pro commiſſi Nobis Apoſtolici muneris debito jugiter intendentes, dum in remotiſſimas quaſque partes Evangelii Præcones ablegare ſatagimus, in eam ſimul curam diligenter incumbimus, ut quicumque disjectis Infidelitatis tenebris ad verum Juſtitiæ ſolem, qui Chriſtus eſt, agnoſcendum, eo adjuvante feſtinant, nullis, quoad fieri poteſt, humanarum rerum obſtaculis impediantur; ſicque ad Catholicæ Eccleſiæ gremium ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt, eo frequentior, quo facilior, expediatur acceſſus.

§. 1. Quamvis enim non temporalium rerum commodo, ſed æternæ potius hereditatis intuitu ad ſuſcipiendam Chriſti Fidem Infideles allici oporteat, quin etiam edoceri, præcipuam Chriſtiani hominis gloriam in eo maxime ſitam eſſe, ut terrena deſpiciat, exiſtimetque omnia detrimentum eſſe propter eminentem ſcientiam Jeſu Chriſti Domini Noſtri; nihilominus rationi congruum, & piæ Matris Eccleſiæ inſtitutis conſentaneum arbitramur, ita paternam noſtram erga eos, qui adhuc in Fide parvuli lacte potius, quam cibo ſolido nutriendi ſunt, providentiam temperare, ut infirmiores quique a Chriſtianæ Religionis propoſito amittendarum facultatum, incurrendæque potius miſeriæ egeſtatis horrore non retrahantur: cum potius juxta Canonicas ſanctiones, eos qui ad Fidem veniunt, melioris conditionis eſſe oporteat poſt Baptiſmum, quam antequam Fidem ſuſceperint, haberentur, & in illis etiam impleri debeat Chriſti certa promiſſio: Quærite primum Regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.

§. 2. Quam quidem ob cauſam cum plures Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri pro tradita ſibi divinitus in iis, quæ ad ejuſdem Sanctæ Fidei favorem, & propagationem pertinent, Apoſtolica poteſtate, multa in Neophytorum commodum privilegia conceſſerunt, aliis quoque additis ordinationibus, quibus & indemnitati ipſorum, & Chriſtianæ Religionis dignitati, & faciliori ſimul infidelium converſioni conſultum foret; præcipue vero fel. rec. Paulus PP. III. Apoſtolicam conſtitutionem edidit in hæc verba.

§. 3. Paulus Papa Tertius. Ad perpetuam rei memoriam. Cupientes Judæos, & alios Infideles quoslibet ad Fidem Catholicam converti, & prætextu bonorum per eos ante poſſeſſorum ab eadem Fide non diſtrahi, motu proprio, & ex certa ſcientia noſtra, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, hac in poſterum valitura Conſtitutione ſancimus, quod cuicumque eorumdem Judæorum, & Infidelium, ad dictam Fidem converti volenti, etiamſi in patria poteſtate conſtitutus fuerit, bona ſua quæcumque, tam mobilia, quam immobilia intacta, & illæſa permaneant. Ita ut etiam Filii familias, & in patria poteſtate, ut præfertur, conſtituti, legitima, & quacumque portione bonorum patrimonialium aut maternorum eis de jure, ſeu ſucceſſione bonorum eis alias debitorum, per eorum parentes fraudari, aut privari non poſſint, neque debeant; ſed eis integre, etiamſi contra voluntatem parentum ſuorum ad Fidem ipſam converſi fuerint, etiam eorum parentibus viventibus, debeantur.

§. 4. Et ſi bona ipſa ex uſura, aut illicito quæſtu fuerint acquiſita, & notæ ſint perſonæ, quibus eorum fuerit de jure facienda reſtitutio (quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur male ablatum) illa eiſdem perſonis omnino reſtituantur; perſonis vero non extantibus prædictis, quia bona ipſa eſſent per manus Eccleſiæ in pios uſus convertenda, bona hujuſmodi eiſdem Judæis, & aliis Infidelibus, in favorem ſuſcepti Baptiſmatis, tamquam in pium uſum libere concedimus, eaque apud ipſos ſic converſos Judæos, & alios Infideles remanere decernimus. Interdicentes ſub divini anathematis pœna quibuſvis tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus perſonis, ne ullam ſuper bonis hujuſmodi quovis quæſito colore moleſtiam inferant, aut inferri patiantur; ſed magnum ſe feciſſe lucrum exiſtiment, dum tales Chriſto lucrati fuerint.

§. 5. Et quoniam, ut ſcriptum eſt, qui habuerit ſubſtantiam hujus mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei manet in ipſo? Si ipſi converſionis tempore inopes, aut indigentes fuerint, omnes tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares per viſcera miſericordiæ Dei noſtri exhortamur, ut ipſis converſis manus porrigant adjutrices: ipſi quoque Diœceſani non ſolum Chriſtianos ad ſubve-

niendum ipſis exhortentur, ſed etiam tam de redditibus Eccleſiarum prout poterunt, quam de his, quæ ad pauperum uſus per ipſos convertendos devolvuntur, hujuſmodi Neophytos ſuſtentare non negligant, ipſoſque a detractionibus, & contumeliis paterna affectione defendant.

§. 6. Et quoniam per gratiam Baptiſmi Cives Sanctorum, & domeſtici Dei efficiuntur, longeque dignius exiſtit regnare ſpiritu, quam naſci carne, eadem Conſtitutione ſtatuimus, ut Civitatum, & locorum, in quibus Sancto Baptiſmate pro tempore regenerabuntur, vere Cives ſint, & privilegiis, ac libertatibus, & immunitatibus, quæ alii ratione nativitatis, & originis duntaxat conſequuntur, gaudeant.

§. 7. Curent inſuper Sacerdotes Baptizantes, & alii de ſacro fonte eos ſuſcipientes, tam ante Baptiſmum, quam poſt, illos in articulis Fidei, ac legis novæ præceptis, Catholicæ Eccleſiæ ritibus diligenter inſtruere, & tam ipſi quam Diæceſani operam dent, ne cum aliis Judæis, ſeu Infidelibus, ſaltem per longum tempus converſentur, ne, ſicut quandoque contigit, ab infirmitate curatis modica occaſio ad priſtinam damnationem recidivam efficiat.

§. 8. Et quoniam experientia teſte compertum eſt, mutuam ipſorum Neophytorum inter ſe converſationem, ipſos in Fide noſtra fragiliores reddere, ac ſaluti ipſorum plurimum officere, hortamur locorum Ordinarios, ut quantum pro incremento Fidei viderint expedire, curent, & ſtudeant Neophytos ipſos cum originariis Chriſtianis Matrimonio copulare.

§. 9. Et prohibeant eiſdem ſub gravibus pœnis, ne mortuos more Judæorum ſepeliant, aut Sabbata, aliaſque ſolemnitates, & antiquæ ſectæ ritus quoquomodo obſervent, ſed & Eccleſias, & prædicationes, prout alii Catholici, frequentent, & in omnibus Chriſtianorum moribus ſe conformes reddant.

§. 10. Contemptores autem prædictorum per Sacerdotes, in quorum Parochiis degunt, aut alios, ad quos de jure, vel antiqua conſuetudine de talibus inquirere ſpectat, aut etiam per alios quoſcumque, Diœceſanis, ſeu Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis deferant, & invocato ſi opus fuerit auxilio brachii ſæcularis, per eos taliter puniantur, quod aliis tranſeat in exemplum. Et inſuper de his omnibus, in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis diligens fiat inquiſitio, & tam circa Epiſcopos, & Sacerdotes in præmiſſis negligentes, quam ipſos Neophytos, & Infideles prædictos contemptores, opportunum adhibeatur remedium.

§. 11. Si quis autem cujuſcumque gradus, vel præeminentiæ fuerit, hujuſmodi Neophytos, ne obſervationem ritus Chriſtiani, & aliorum præmiſſorum complectantur, foverit, aut defenderit, pœnas contra Fautores Hæreticorum promulgatas, ipſo facto incurrat; Neophyti vero ſi ſe corrigere poſt monitionem Canonicam neglexerint, & ad vomitus judaizantes redire comperti ſint, contra eos tamquam perfidos hæreticos, per Ordinarios locorum ſecundum Sacrorum Canonum inſtituta procedatur.

§. 12. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſvis Privilegiis, Indultis, & Litteris etiam Apoſtolicis, ſeu etiam Regiis, vel Imperialibus eiſdem Judæis, vel Infidelibus quomodolibet conceſſis, quæ quatenus in detrimentum Catholicæ Fidei, aut nominis Chriſtiani, ſeu aliquorum ex præmiſſis quomodolibet vergant, & ad effectum præſentium, caſſamus, & irritamus, ac caſſa, & irrita eſſe decernimus, aliis Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, quæ ſuper præmiſſis ſunt condita, in ſuo robore duraturis.

§. 13. Et ut hujuſmodi Sanctæ Conſtitutionis jugis memoria habeatur, & ne quiſquam ipſius ignorantiam prætendere poſſit, illam per ſingulas Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias, aliaque pia loca, in quibus uberior erit Fidelium concurſus, ſemel in anno ad minus infra Divina publicari volumus, & decernimus.

§. 14. Et quia difficile foret præſentes ad ſingula quæque loca deferre, volumus, & etiam declaramus, quod earumdem præſentium tranſumptis, ſeu copiis, etiam impreſſis, & manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicujus Prælati munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ubicumque forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 15. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris die 21. Martii milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſecundo, Pontificatus noſtri anno octavo.

§. 16. Nos igitur, ne tam ſalubris Conſtitutionis memoria temporis diuturnitate deficiat, & obſervantia neglectu cujuſpiam obſoleſcat, aut etiam Fidei hoſtium dolo notitia converti volentibus ſupprimatur, de nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum

S. R. E.

Digitized by Google

S. R. E. Cardinalium, & Dilectorum Filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, quibus hujuſmodi negotium commiſimus expediendum, conſilio, atque etiam motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine eamdem præinſertam Conſtitutionem, omniaque, & ſingula in ea contenta tenore præſentium confirmamus, approbamus, & innovamus, eamque ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter obſervari perpetuis futuris temporibus debere ſtatuimus, & mandamus.

§. 17. Simulque ad omnis dubitationis umbram penitus removendam, eadem a memorato Paulo Prædeceſſore ſtatuta clarius explicantes, & quatenus opus ſit, etiam amplius extendentes, bona quædam adventitia, quocumque modo talia cenſeantur, ad filios familias Chriſtianam Religionem profitentes, utpote a Patriæ poteſtatis jugo, quo parentibus infidelibus ſubdebantur, ſacri Baptiſmatis beneficio prorſus exemptos, pleno jure ſpectare, neque ſuper illis uſumfructum, aut aliud quodcumque jus, præfatis parentibus, quamdiu in infidelitate permanſerint, ullo modo competere; e contra vero parentes ipſos, alioſque quoſcumque, qui converſis, eorumque deſcendentibus alias alimenta, ſeu dotem præſtare quocumque titulo, etiam in ſubſidium tenerentur, ad eadem alimenta, ſeu dotem, illis ſubminiſtranda pariter teneri, & obligatos eſſe poſt converſionem eorum, ſimiliter tenore præſentium declaramus, atque etiam ex integro ſtatuimus, decernimus, & mandamus.

§. 18. Et quoniam Infidelium, ac præ ceteris Judæorum malitiam eo uſque in odium Chriſtiani nominis proceſſiſſe pluries compertum eſt, ut bona ſua occultando, ſeu in alios transferendo, vel alias de illis inter vivos, vel etiam in ultima voluntate diſponendo, Filios, alioſque conſanguineos ad Chriſti Fidem converſos eorumdem bonorum ſucceſſione, ad quam ab inteſtato legitime admittendi fuiſſent, aut etiam ſpe ſucceſſionis ejuſdem fraudare tentaverint; Idcirco Nos rec. mem. Gregorii PP. XIII. Prædeceſſoris noſtri, qui per ſuas quaſdam ſub annulo Piſcatoris die 13. Septembris 1581. Pontificatus ſui anno decimo datas litteras hujuſmodi malo, utpote in Chriſtianæ Fidei detrimentum cedenti, occurrendum merito cenſuit, veſtigiis inhærentes, Judæos quoslibet, ſicut & alios infideles, bona ſua, & jura quæcumque, in præjudicium filiorum, aut aliorum conſanguineorum, qui alias ipſis ab inteſtato decedentibus ſucceſſuri eſſent, & Chriſtianam ſuſceperint Religionem, quocumque modo alienare, ſeu occultare, vel diminuere, inter vivos, aut in qualibet ultima voluntate, non poſſe; ſed potius eadem bona, & jura quæcumque (tradita ſtatim poſt Baptiſmum legitima, quibuſcumque alias poſt obitum competeret eorumdem) integre conſervare, teneri, & obligatos eſſe, tamque ipſos, quam alios bonorum eorumdem detentores, vel occupatores ad illa, ſeu eorum rationes, quoties opus fuerit, exhibenda, & de eiſdem Inventarium legitime faciendum, & de utendo, & fruendo arbitrio boni viri cavendum, oportunis Juris, & facti remediis compelli poſſe; atque in eorum bonis, & juribus, ſi in infidelitate deceſſerint, ipſorum filios, ſeu alios quoſcumque Conſanguineos, ut præfertur, Chriſtianos eodem prorſus modo, & jure, nulla etiam obſtante ingratitudinis, aut alia quantumvis legitima exheredationis cauſa, quam, ob ſuſcepti poſtea Baptiſmi venerationem, ſublatam prorſus eſſe volumus, ſuccedere debere, ac ſi iidem Judæi, ſeu alii Infideles, nullum feciſſent, aut ordinaſſent teſtamentum, vel etiam ultimam voluntatem, omneſque, & ſingulas bonorum, & jurium, ſive inter vivos, ſive in ultima voluntate, alienationes, diſtractiones, aut alias diſpoſitiones prædictas in hujus noſtræ Conſtitutionis fraudem, & in odium Chriſtianæ Fidei factas, ſeu potius attentatas cenſeri, ac nullius propterea roboris, & momenti eſſe, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, tenore præſentium ſancimus, decernimus, & ordinamus.

§. 19. Ceterum, ne dum provida ſollicitudine temporalia converſis ad Fidem commoda comparamus, ſpirituale animarum lucrum negligere videamur in convertendis; quemadmodum Infideles ceteros, qui longe ſunt, Sacris Miſſionibus inſtitutis, Evangelica prædicatione inſtruere non ceſſamus; ita de Judæis etiam, qui magno numero inter Chriſtianos vivunt, & noſtris quodammodo oculis obſervantur, æterna ſalute procuranda præcipue cogitamus. Triſtitia enim nobis magna eſt (fidenter cum Apoſtolo dicimus) & continuus dolor cordi noſtro, dum paterni amoris viſceribus miſetemur Iſraeliticam gentem, olim Deo amabilem populum, quem elegit Dominus in hereditatem ſibi, & cuſtodivit quaſi pupillam oculi ſui; nunc autem (poſtquam Judaica in ſummum ſceleris erumpente perfidia, vere iratus eſt furore Dominus in Populum ſuum, & uſque in finem abominatus eſt

Digitized by Google

hæreditatem ſuam) velut gregem ſine Paſtore diſperſum per invia quæque, & inaquoſa miſere divagantem, ac verbi Dei, quod illi unicum ſupereſt, ſalutari pabulo deſtitutum, ſolo ſcilicet litteræ, quæ occidit, a Judæis cortice deguſtato, ſpiritu vero, qui vivificat, & animalibus hominibus non percepto.

§. 20. Propterea ad eoſdem Judæos in ſanctæ Fidei veritate ſalubriter erudiendos, & trahendos ad Chriſtum, ea omnia, & ſingula, quæ de ſacris lectionibus, ſeu ſermonibus per ſingulas hebdomadas ad ipſos, ubicumque eorum Synagogæ fuerint, habendis memoratus Gregorius Prædeceſſor noſter in aliis ſuis Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octogeſimo quarto, Kalendis Septembris, Pontificatus ſui anno tertiodecimo, editis Apoſtolicis litteris, quarum tenorem pro expreſſo in præſentibus haberi volumus, ſapienter conſtituta ſunt, ab omnibus, ad quos pertinet, inviolate ſervari, & ſicuti in deſuetudinem abierunt, in uſum revocari præcipimus, & mandamus; Concionatores omnes, qui ad id munus electi fuerint, ſpecialiter admonentes, iiſque etiam in nomine Domini diſtrictius injungentes, ut memoratos Judæos non injuriis, contumeliis, aut nimia verborum aſperitate, quibus in Judaica magis perfidia obfirmarentur, ſed charitate potius, & manſuetudine, quam mitis nos, & humilis corde Chriſtus edocuit, velut oves errantes ad Sanctæ Eccleſiæ caulas ſuaviter allicere, & patefacta, ex veterum potiſſimum, quas venerantur, Scripturarum oraculis, Chriſtianæ veritatis luce, velamen ab oculis eorum detrahere omni ſtudio ſatagunt, ut ex Judaicæ pravitatis tenebris, quibus obſcurati ſunt oculi eorum, ne videant, Dei Omnipotentis operante virtute liberentur.

§. 21. Poſtremo Judæos omnes, ceteroſque Infideles quoſcumque, qui ad Baptiſmi gratiam, Deo donante pervenerint, omnibus Eccleſiarum Prælatis, ac ſæcularibus etiam Principibus per miſericordiæ Dei noſtri viſcera, commendamus, ut eos patrocinio foveant, auctoritate adjuvent, potentia tueantur, neque ab aliis, præſertim vero a Judæis, aut quibuſvis Infidelibus ulla in re indebite vexari patiantur; Univerſoſque ubique Terrarum Chriſtifideles in Unigeniti Filii Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, cujus vice fungimur, nomine hortamur, & obſecramus, ne venientes ex Infidelitate, præſertim pauperes, deſpiciant, aut averſentur; potius novella hujuſmodi Eccleſiæ germina officiis, ac beneficiis, prout quiſque poterit, excolere, & irrigare non deſint, atque, ut veros in Chriſto Fratres, ac domeſticos Fidei effectos benigne excipiant, in neceſſitatibus ſublevent, & omni demum Chriſtianæ charitatis genere proſequantur, ut de ſuſcepto Sanctæ Fidei propoſito gaudium ipſorum ſit plenum, & exultatio, iis vero, qui foris ſunt, & adhuc infidelitatis caligine detinentur, ad ejuſdem Sanctæ Matris Eccleſiæ gremium properandi excitentur.

§. 22. Decernentes eaſdem præſentes Litteras etiam ex eo, quod quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, eiſdem non conſenſerint, aut vocati, ſeu auditi non fuerint, aliaque quavis de cauſa, quantumvis legitima & in corpore juris clauſa, de ullo ſubreptionis, vel obreptionis, ſeu nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quocumque defectu notari, impugnari, vel in controverſiam revocari, aut ad terminos juris reduci nullatenus poſſe, ſed ſemper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces exiſtere, & ab iis ad quos ſpectat, & in futurum ſpectabit, inviolabiliter obſervari; Sicque per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos quavis auctoritate fungentes, etiam Cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique judicari, & definiri debere; irritum quoque, & inane, quidquid ſecus ſuper omnibus, & ſingulis præmiſſis, vel circa ea a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 23. Non obſtantibus de jure quæſito non tollendo, ac ceteris noſtris, & Cancellariæ regulis, aliiſque Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam Conciliaribus, nec non aliis quibuslibet, etiam Juramento, Confirmatione Apoſtolica, aut alia quavis firmitate roboratis, ſtatutis, conſuetudinibus etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, indultis, & Litteris etiam Apoſtolicis, ſeu etiam Regiis, & Imperialibus eiſdem Judæis, vel Infidelibus quibuslibet ſingulis, aut eorum Univerſitatibus quomodolibet, & ex quibuſvis cauſis, etiam publicis, graviſſimis, & urgentiſſimis, atque etiam titulo oneroſo, & vim contractus hinc inde obligatorii inducente conceſſis, quæ quatenus in detrimentum Catholicæ Fidei, quam humanis quibuſque rationibus quicumque debet præferre Chriſtianus,

quo-

Digitized by Google

quomodolibet vergant, & ad effectum dumtaxat præſentium caſſamus, & irritamus, ac caſſa, & irrita eſſe decernimus, aliiſque omnibus ſub quibuſcumque verborum tenoribus, & formis quomodolibet in contrarium præmiſſorum editis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio facienda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores, formas, & occaſiones, ac alia etiam ſpeciali expreſſione digna præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, inſertis, & ſervatis reſpective habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ac derogatum eſſe volumus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 24. Ut autem eædem præſentes Litteræ omnibus innoteſcant, quibuſcumque locorum Ordinariis, in quorum Diœceſibus aliqua Judæorum Synagoga, aut notabilis aliorum Infidelium numerus reperiatur, injungimus & mandamus, ut ea omnia, quæ a Nobis, ut præfertur, conſtituta, & ordinata ſunt, ad eorumdem Judæorum, aliorumve Infidelium notitiam quotannis ſemel, ſeu pluries, & eo modo, qui iiſdem Ordinariis opportunior viſus fuerit, ſermone vernaculo deduci faciant, & in memoriam revocari, atque ut nemo prorſus earumdem Litterarum ignorantiam allegare valeat, volumus, ut illæ, ſeu earum exemplum, ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac præfatæ Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ Generalis Innocentianæ, nec non in acie Campi Floræ de eadem Urbe per aliquem ex Curſoribus noſtris, prout moris eſt, publicentur & affigantur, quæ ſic publicatæ, & affixæ omnes, & ſingulos perinde afficiant, ac ſi illis perſonaliter intimatæ fuiſſent.

§. 25. Quodque illarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in Judicio, & extra illud adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 26. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc noſtræ confirmationis, approbationis, innovationis, declarationis, extenſionis, Statutorum, Decretorum, mandatorum, ſanctionis, ordinationis, præceptorum, admonitionis, commendationis, irritationis, caſſationis, derogationis, & voluntatum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quarto, quinto Idus Martii, Pontificatus Noſtri anno quarto.

Canonicatus, Præbendæ, ac Dignitates in Cathedralibus Eccleſiis, principaleſque dignitates in Collegiatis, exiſtentes in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum non conferantur aliquibus perſonis de genere, ſeu ſtirpe Hebræorum deſcendentibus uſque ad ſeptimum gradum incluſive. *Clemens VIII. in Litteris ad formam Brevis, quas confirmavit, & innovavit Paulus V.* 1612. 17. *Januarii, apud Barboſ. de Canon. & Dignit. cap.* 13. *n.* 48. 22

Statuta puritatem ſanguinis requirentia in obtinentibus Canonicatus ſunt exorbitantia, & pœnalia, ac proinde ſtrictiſſime interpretanda, quia illis, qui a Judæis originem trahunt, auferunt habilitatem, quæ alias eis competit de jure communi; *in cap. Eam te 7. de Reſcriptis.* Rota 13. *Jan.* 1624. *in Ulyſſipponen. Quaternariæ coram Coccino Decano, apud Barboſ. loc. cit. cap.* 13. *n.* 30. 23

Eſt invalidum ſtatutum a Capitulo conditum, quod deſcendentes ex genere infecto, nempe Judæorum, Maurorum, vel Hæreticorum non admittantur ad Beneficia Eccleſiaſtica, cum hujuſmodi ſtatutum ſit contra Jus commune; *cap. Eam 7. de reſcript.* Rota 28. *Junii* 1628. *in Cordubenſi dimidiæ portionis coram Merlino, apud Barboſ. loc. cit. cap. ultim. n.* 18. 24

Originem trahentes ab Hebræis, vel Hæreticis nequeunt recipi in Fratres Ordinis Minorum de Obſervantia; Nec Fratres hujuſmodi poſſunt eligi in Miniſtros Provinciales, & Guardianos; Clemens VII. 19. Martii 1525. Conſtitut. incip. *Officii noſtri;* Et quamvis Julius III. apud Roderic. *in collect. Privileg. Regul. tom.* 2. *Bulla* 1. *hujus Pontificis*, quæ incipit, *Ad hoc*, revocaverit, & annullaverit dictam Conſtitutionem Clementis VII. hanc tamen Julii III. revocationem nullam facit, & dicti Clementis VII. ordinationem validam declaravit Paulus IV. anno 1559. 24. April. apud eumdem *ib.* Bulla 2. quæ incipit: *Cum ex Apoſtolatus officio*, & dictam Paulinam decla- 25

Digitized by Google

claratiouem confirmavit Pius IV. anno 1564. 5. Dec. Bulla 3. quæ incipit *Proviſionis noſtræ*.

26 Principes Chriſtiani licite tolerant in ſuis Territoriis Hebræos, rituſque, & ſynagogas eorum; Barboſ. *in cap. Sicut Judæi 9. de Judæis*, Card. Petra *tom. 2. Comm. ad Conſtit.* 1. *Honorii III. n.* 8. cum pluribus ibi citatis. Pignatell. *t.* 5. *conſult.* 14. *a n.* 70. Engel *lib.* 5. *Decret. tit.* 6. *n.* 2. & communis aliorum; *arg. cap. Sicut Judæi 9. & c. Et ſi Judæos 13. Et ſi Judæos, quos propria culpa ſubmiſit perpetuæ ſervituti, pietas Chriſtiana receptet, & ſuſtineat cohabitationem illorum*; juncta *l. Nullus* 14. *Cod. de Judæis, & Nov.* 146. *cap.* 1.

27 Judæi antiquas ſuas Synagogas reſtaurare poſſunt, non autem novas erigere; *cap. Judæi 3. & cap. Conſuluit 7. de Judæis*, ibi: *Judæos de novo conſtruere Synagogas, ubi non habuerint, pati non debet; Verum ſi antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, ut eas reædificent, poteſt æquanimiter tolerari, non autem ut eas exaltent, aut ampliores, aut pretioſiores faciant, quam antea feciſſe noſcuntur.*

28 Judæi, qui in Chriſtianorum Territoriis ſemel recepti, & de protectione aſſecurati ſunt, ſine juſta, & legitima cauſa expelli non poſſunt. Decian. *in pract. crim. lib.* 5. *cap.* 11. Socinus *conſil.* 86. *lib.* 4. Vaſquez *Illuſtr. contr. cap.* 8. *n.* 12. Barboſ. *in cap. Sicut Judæi 9. de Judæis n.* 4. & alii paſſim; *arg. l. Nullus* 14. *Cod. de Judæis*, cuilibet enim etiam *Judæo*, & gentili fides juſte data ſervanda eſt; *arg. l. Sicut* 5. *Cod. de oblig. & action.*

29 Notanter autem dicitur ſine juſta, & legitima cauſa, quia ob juſtam, & legitimam cauſam Judæi ſemel recepti, iterum expelli poſſunt, *arg. l. Judæi* 11. *l. Judæi*, 16. *Cod. de Judæis*; & ſic tenent Doctores citati *n. antecedenti*, & Farinac. *Frag. Crim. part.* 2. *litt.* 1. *n.* 64. Tuſchus *litt.* 1. *verb. Judæi concluſ.* 371. *num.* 58. *tract. de Jure perſonar. extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.* 2. *cap.* 51. Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 14. *n.* 109. citans plures alios. Juſtæ autem, & legitimæ cauſæ eos expellendi recenſentur a Ricciullo *loc. cit. a n.* 9. a Barboſa *loc. cit.* a Pignatell. *loc. cit. a n.* 120. quæ, ut ab ipſo recenſentur, hic ad litteram dantur.

30 Prima igitur eos expellendi cauſa eſt ſi verſarentur in Regno noviter ad Fidem converſo. Nam quo facilius ibi Chriſtiana religio propagaretur, poſſet indici Judæorum ceterorum, ac Infidelium expulſio, ut Conſtantinum feciſſe in Eccleſiæ primordiis, teſtantur Hoſtienſ. *in cap. conſuluit, de Judic.* Oldrad. *conſ.* 87. *n.* 2. pro quibus facit textus *in Canone Sæpe malorum* 28. *q.* 1.

31 Secunda, ſi in Chriſtianam Religionem evadant contumelioſi; *arg. d. cap. Quia ſuper, & cap. Et ſi Judæos, de Judæis.* Ob hanc cauſam exularunt ab Anglia, propterea quod Uvorvici puerum Chriſtianum in die Paraſceves in noſtræ Religionis contemptum cruci affixerunt. Idemque fecerunt Judæi Nordovici degentes, ut refert D. Antonin. *part.* 2. *hiſtor. tit.* 17. *cap.* 1. §. 6. & Polydor. Virgil. *lib.* 16. *hiſtor. Anglic.* Et ob ſimilem cauſam anno 1510. e Marchia Brandeburgenſi generali Edicto ſub pœna capitis proſcripti ſunt, ac quadraginta ipſorum exuſti, ex eo quod unus ipſorum Sacratiſſimam Chriſti Hoſtiam, quam phariſaica infidelitate coemerat, crebris pugionum ictibus confodere nixus erat, Hoſtia ſemper integra permanente; reliqui vero plurimos Chriſtianorum infantes ictibus, & punctionibus peremiſſe, falſi ſunt. Surius *de reb. in Orbe geſtis ſub anno* 1510.

32 Tertia, ſi ſeditiones excitent, aut aliter in nos deregantur injurioſi, ut recte colligitur *ex d. l. Chriſtianis, C. de pagan.* Hac de cauſa imperante Phoca ejecti fuerunt Antiochia; Ingentem enim Chriſtianorum multitudinem ferro conciderant, vel igne exuſſerant, nec non & Anaſtaſium ejuſdem Civitatis Antiſtitem fœda morte affecerant. Nicephor. *lib.* 18. *cap.* 44.

33 Quarta, ſi in tam magnum numerum excreverint, ut inde timeri poſſet proditio, *d. l. Chriſtianis*, ibi: *nihilque turbulentum tentantibus*. Quam ob cauſam abire coacti ſunt e Regnis Hiſpaniarum, ut patet ex *Conſtit. Granat. pag.* 5. *& 6. anno* 1491. & ex Concilio Toletano *capite* 8.

34 Quinta, ſi Leges non ſervent, ut probat textus *in d. l. Chriſtianis*, ibi: *Nihilque tentantibus turbulentum, legibuſque contrarium.* Quapropter ejecti fuerunt Pariſiis anno 1180. per Philippum Francorum Regem; Nam contra Eccleſiaſtica Decreta in Domibus ſuis ſervos Chriſtianos, & ancillas habebant, eoſque ex aliqua parte cogebant judaizare, ut teſtatur Jo: Naucler. *gener.* 40.

35 Sexta, ſi ita Divites evaſerint, ut ex facultatum augmento aliquid inconveniens ſuſpicari poſſit; In his enim caſibus poſſunt, vel in facultatibus ex aliqua parte mulctari, vel in parte ejici, prout caſus qualitas exquirit; Quia poteſt Princeps ex cauſa publicæ utilitatis tollere dominium rerum a ſubditis; *l. Si quis ſepulchrum, ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Roman.

Digitized by Google

Roman. *conſ.* 310. *ſub num.* 2. Ang. *conſ.* 139. *n.* 3. Fulguſ. *conſ.* 143. *n.* 3. Felin. *in c.* 2. *poſt princip. de conſtit.* Decian. *conſ.* 352. *ſub init.* & *in cap. Quæ in Eccleſiarum n.* 19. *de conſtit.* Grammat. *conſ.* 8. *n.* 8. *in Civile*, & *conſ.* 190. *n.* 11. Tum etiam quia Judæi tolerantur ex commiſeratione, & ut ipſi tandem convertantur ad Fidem, non tamen, ut officere poſſint Chriſtianis. Iſern. *in Conſtit. Si quis in poſterum tit. de Judæis.*

36 Et generaliter quidem expulſionis exempla ſuppeditant ſuperiorum temporum Annales. Nam ſub Imperio Caroli IV. anno 1348. Judæos, ex eo quod ex fontibus per ipſos veneno infectis, peſtis univerſalis orta diceretur per totam ferme Europam, flammis, aliiſque ſuppliciis abſumptos ex Jo: Nauclero recenſet Seb. Franc. *Chron. Germ. fol.* 198. & 199. & præcipue 205. Plura expulſionis Judæorum exempla ex hiſtoricis refert Marquard. de Suſan. *tract. de Judæis p.* 1. *cap.* 7. *num.* 2.

37 Et de facto talibus, vel conſimilibus juſtis cauſis intervenientibus jure merito expelluntur; Eo vel maxime, quod Judæi cenſeantur perſonæ odioſæ, & infames; *c. Cum ſit, de Judæis, leg. final. Cod. de Judæis*; Inimici Crucis Chriſti Redemptoris noſtri; *c. Licet univerſis, Extrav. de teſtibus*, & ejuſdem nominis blaſphemi; *c.* 1. *c. Cum ſit nimis, Extravag. de Judæis*, & ut conſtat ex eorum Thalmud; quod, ut obſervat Sixtus Senenſis *lib.* 4. *Biblioth. Sacr.* eſt ingens, & vaſtum opus Judaicarum traditionum, in quo decreta omnia Rabbinorum collecta ſunt, Sammai, Hillel, Akiba, Joſeph, & filiorum Aſamonæi, una cum aliis innumeris aliorum Magiſtrorum ſtatutis, ſententiis, & tam Divinarum, quam humanarum legum expoſitionibus, quibus nunc tota Judæorum natio regitur; Ab aliis vero vocatur Jus Judaicum, tam Civile, quam Canonicum, Doctrinale etiam, ac Pandectæ, & digeſta. Cœptus eſt autem anno a Domino Jeſu 100. ad finem perductus anno ejuſdem 400. Sed Ben-Majemon in compendium redegit Thalmud, & ſcripſit anno 1150. & habetur ſecundo loco poſt Bibliam, & tantæ eſt auctoritatis, ut Thalmud, continens innumeras ineptias, fabulas, impietates, contumelias, blaſphemias, imprecationes, maledictiones, hæreſes, & hujuſmodi, quarum variæ hic ad litteram ſubnectuntur, ut referuntur a Pignatello *t.* 5. *conſ.* 14. *an.* 11.

38 ,, Deus ante mundi creationem, ne otio torpeſceret, exercebat ſe in extruendis variis mundis, quos ubi condiderat, paulo poſt deſtruebat, atque iterum reſtaurabat, quouſque hunc, quem nunc habemus, Mundum facere didiciſſet. *Ordin.* 1. *tract.* 4. *diſt.* 5.

39 ,, Deus tres primas horas diei totas inſumit in lectione Legis Judaicæ. *Ordin.* 2. *tract.* 1. *diſt.* 14.

40 ,, Moyſes cum aliquando aſcendiſſet in Cœlum invenit Deum ſcribentem Accentus in Scriptura Sancta. *Ordin.* 5. *tract.* 6. *diſt.* 5.

41 ,, Deus die prima novilunii menſis Septembris judicat univerſum Orbem; reliquis deinde ſequentibus decem ejuſdem lunæ diebus applicat ſe ad ſcribendum juſtos in libro Vitæ, malos vero in libro mortis, *Ordin.* 2. *tract.* 8. *diſt.* 5.

42 ,, Deus quotidie orationes, & precationes animo devoto peragit. *Ordin.* 1. *tract.* 1. *diſt.* 1.

43 ,, Deus habet locum quemdam ſeparatum, in quo ſtatutis temporibus multis cum lacrymis deflet, ac ſe ipſe affligit, quod Judæis iratus Templum everterit Jeroſolimitanum, & populum ſuum in captivitatem diſperſerit. *Ordin.* 2. *diſt.* 5. & *ordin.* 1. *diſt.* 7.

44 ,, Deus quotidie imponit ſibi circa caput, & brachia Viras, ſive Corrigiolas quaſdam coriaceas *Thephillin* appellatas, induitque ſe tunica quadam linea, quæ *Zizith* nuncupatur, eoque modo ornatus procumbit in genua, & orat. *Ordin.* 2. *tract.* 8. *diſt.* 5.

45 ,, Deus præcipit populo Judæorum, ut ſingulo quoque novilunio Sacrificium expiationis peragant ad expiandum ſcelus perpetratum a Deo, quando lumen, quod injuſte Lunæ ademerat, Soli attribuit. *Ord.* 4. *tr.* 6. *diſt.* 1.

46 ,, Deus quotidie reminiſcitur calamitates, quas Judæi a gentibus patiuntur, lacrymas duas effundit in Oceanum, & præ dolore pectus utraque parte contundit. *Ord.* 1. *tract.* 1. *diſt.* 9.

47 ,, Deus quinta die creavit piſces duos magnitudinis pene interminatæ, Leviathan appellatus, quorum corporum vaſtitatem cum ipſe ſecum animo perpenderet, veritus ne omne piſcium genus a tam magnis belluis deglutiretur, & ne ab ipſis mare univerſum navigiis invium redderetur, ſicque humani generis commercia prorſus tollerentur, ſi ex iis proles propagaretur, occidit femellam, & ex ejus ſalitis carnibus ſalſamenta delicatiſſima paravit juſtis, & electis ſuis poſt hanc vitam comedenda; maſculum ve-

,, ro

Digitized by Google

„ ro ſibi vivum reſervavit, ut cum eo ſubſecivis diei horis quotidie luderet ; juxta illam *Pſ.* 103. ſententiam : *Draco iſte, quem formaſti ad illudendum ei* . Pro quo Hebræi legunt : Leviathan iſte, quem creaſti, ut cum eo luderes . *Ordin.* 4. *tract.* 3. Itaque

48 „ Deus tribus poſtremis diei horis laxandi animi gratia ludebat olim cum piſce illo vaſtæ magnitudinis Leviathan dicto . *Ord.* 2. *tract.* 1. *diſt.* 14. & *Ord.* 4. *tract.* 8.

49 „ Deus ignota de cauſa indignatus piſci magno Leviathan dicto, ipſum occidit, carneſque ejus ſale condivit, ut ex eis cibum miniſtraret animabus Sanctorum in futuro ſæculo. *Ord.* 4. *tract.* 3. *diſt.* 5. "

50 Paulo aliter de Thalmude refert Hieronymus de S. Fide, ex Judæo Chriſtianus, qui fuit Medicus Benedicti XIII. circa annum 1412. *lib.* 1. *contra Judæos c.* 9. ubi ſic ſcribit : *Dicitur in Thalmud, quod animal Behemoth eſt omnium animalium majus, & quod maſculus, & fœmina fuerunt ab initio creati. Videns autem Deus, quod ſi filios genuiſſent, præ illorum magnitudine, & multitudine totus mundus eſſet deſtructus, caſtravit maſculum, & refrigeravit feminam, quam cuſtodit, ut det eam juſtis tempore Meſſiæ ad comedendum* .

51 Item piſcium ſquamas non habentium accipiunt majorem, quem Leviathan appellant, & dicunt, quod Deus habet ipſum ſalſum, ut eum det juſtis ad comedendum in futurum, in tantum, quod multi hodie reperiuntur, qui partem ſuam hujus Leviathan, quam comedere ſperant, multo auro, & argento minime commutent, & ad veritatem rationem habent. Ego namque Hieronymus de S. Fide hujus opuſculi compilator, non dimitterem, pro maxima pecuniæ quantitate, partem meam congri, aut lampredæ, quam, poſtquam agnovi Meſſiam veracem, comedere conſuevi.

52 Proxima his eſt fabula aliorum Hebræorum, qui, ut ait Albertus apud Dionyſium, aſſerunt Leviathan eſſe ſerpentem, ſeu piſcem, qui circulo ſui corporis totum terræ ambit globum, quique Solem, ac radios apprehendere nititur, & volare ; Sicque Solem in circulo ſuo ſemper agitat fugientem. Vaſtum animal, ſed fabuloſum, qualia multa fabularis Judæorum Theologia progenerat. En qualis bellua eſt Behemot.

53 Ex Lyrano autem Judæi dicunt, quod in una die depaſcit herbas mille montium, & craſtino renaſcitur herba in tanta magnitudine, ſicut erat in præcedenti die. Et ad hoc adducit Rabbi Sammon ſuper iſtum locum auctoritatem *Pſalmi* 49. in quo, uti habemus, *Jumenta in montibus, & boves*, Hebræi dicunt, *Behemot in montibus mille*. Tranſlatio a Hieronymo ſumpta immediate de Hebræo, habet : Pecudes in montibus millium.

54 De hujus autem belluæ magnitudine hæc item leguntur ex Hebræorum ſententia apud Albertum, & Dionyſium. Quod Behemot ſit bos, cujus corpus ſeptem milliaria contineat, collum unum, & caput unum ; ſicque novem milliaria in univerſum contineat, cujus cauda ſit quaſi ſilva cedrina. Ingens procul dubio, & immane non tam animal, quam mendacium, inquit Joannes Pineda. Sed ſi non mentiuntur, addit idem, at ſomniant procul dubio homines veræ ſapientiæ, veræque Theologiæ expertes, quod viros mediocris ſapientiæ pudet & ſomniare. Adjungunt Judæi, quod in reſurrectione Deus occidet illud animal, ut juſtis paret convivium. Quam ſollicita eſt de convivio alterius vitæ, ſaliſque carnibus Judæorum natio!

55 Similis eſt fabula apud Eliam Thesbitem in Juchna, ubi ſic habet : *Invenitur in Agadah avem eſſe magnam, quæ vocatur Bariuchna, cujus ovum miræ magnitudinis eſſe dicunt in Maſſecheth Becheroth*. Etiam audivi, quod Deus tandem in futuro ſæculo ex eo juſtis paraturus ſit convivium una cum Leviathan, & Bove. Sed nondum fabularum Judaicarum eſt finis. Quæ ſequuntur tranſlata ſunt e Thalmude. „

56 „ Deus ſemel quotidie iraſcitur, & tunc criſta gallorum gallinaceorum ruborem emittit, ipſique interim uno pede ſtant. Tunc ſi quis eodem momento alicui maledixerit, is ſtatim concidet mortuus. *Ord.* 1. *tr.* 1.

57 „ Cum olim Rabbini quidam adverſus Rabbi Eliezer diſputationem iniiſſent, Deus voce cœlitus demiſſa, ſententiam contra illos pro Rabbi Eliezer protulit, quamobrem indignati Rabbini Deum anathematis pœna damnarunt. Tunc Deus ipſe ſubridens, Filii, inquit, mei me vicerunt. *Ord.* 4. *tract.* 2. *diſt.* 7.

68 „ Cum Deus die quadam in Cœli Curia diſſereret de ſpecie quadam lepræ, quam ipſe mundam ajebat eſſe, ceteris diſſentientibus Rabbinis, qui immundam eſſe affirmabant, lis tamen communi omnium aſſenſu devoluta eſt ad Sapientiſſimum quendam Rabbinum, qui cum ſententiam proferre pararet, ſtatim ejus anima relicto corpore, vociferari cœpit, *Mundam, mundam*. *Ord.* 4. *tr.* 2. *diſt.* 7.

59 „ Tanta fuit olim in Rabbino quodam prudentia, ut Diabolum ſimul, & Deum hoc aſtu eluſerit. Cum Rabbinus in extremo vi-

„ tæ

Digitized by Google

„ tæ articulo laboraret, Diabolum precibus
„ exorat, ut ſeſe jam moribundum ad portas
„ uſque cœleſtis Regui deducat, ut inſpecto
„ inde loco Divinæ habitationis, lætus ex hac
„ vita decedat. Hanc gratiam cum Diabolus
„ veteri amico præſtitiſſet, Rabbinus illico ſe
„ intra portas Cœli conjiciens, juravit per
„ Deum viventem ſe nunquam inde receſſu-
„ rum. Qua de cauſa coactus eſt Deus homi-
„ nem apud ſe retinere, ne illum perjurium
„ faceret, ſicque hac una arte prudentiſſimus
„ vir Deum, & Diabolum ſimul ſefellit.

60 „ Cum Angelus Gabriel flagitium grave
„ commiſiſſet, Deus juſſir eum igneo flagello
„ flagellari. *Ord.* 2. *tract.* 5. *diſt.* 8.

61 „ Animæ hominum migrant de corpore in
„ corpus hac lege, ut ſi anima in primo cor-
„ pore peccet, mittatur in ſecundum, in quo
„ ſi iterum peccet, mittatur in tertium cor-
„ pus; in quo ſi peccare non deſiſtat, denique
„ in gehennam detruditur. *Ordin.* 4. *tract.* 2.

62 „ Anima Abelis migravit in Seth, anima
„ Seth in Moyſen. *ibid.*

63 „ Animæ hominum indoctorum in reſurre-
„ ctione non recipient corpora ſua. *Ord.* 3.
„ *tract.* 1. *diſt.* 3.

64 „ Rabbini duo ſingula quaque hebdomada
„ pridie Sabbati duos vitulos creabant, quos
„ deinde totos comedebant. *Ord.* 4. *tract.* 4.
„ *diſt.* 2.

65 „ Quicumque ter in Sabbato comederit, vi-
„ tam æternam conſequetur in altero ſæculo.
„ *Ord.* 3. *tract.* 1. *diſt.* 6.

66 „ Nihil comedi debet numero pari, ſed
„ impari; hoc enim numero maxime delecta-
„ tur Deus. *Ordin.* 4. *tract.* 2. *diſt.* 7.

67 „ Si quis oraverit facie ad meridiem con-
„ verſa, ſapientiam conſequetur; ad Septen-
„ trionem vero divitias. *Ord.* 4. *tract.* 3. *diſt.* 2.

68 „ Si quis ſub ventre Cameli, aut inter duos
„ Camelos, aut inter duas mulieres pertran-
„ ſierit, nihil unquam ex Thalmud poterit
„ ediſcere. *Ord.* 4. *tract.* 10. *diſt.* 2.

69 „ Gemina ſuperioribus fabula eſt, quod tem-
„ pore Meſſiæ Judæa proferet Judæis panes co-
„ ctos, & veſtes ſericas cuique Judæo acco-
„ modatas.

70 Quod Deus Adamo creaverit duas mulieres,
ex quibus texunt fabulatores genealogias in-
terminatas, ut ex Auguſtino refert Beda *in
Epiſt.* 1. *ad Timoth.*

71 Quod Deus antequam legem ſuam daret Iſ-
raelitis, eamdem præſentarit Idumæis, & Iſ-
maelitis, quorum illi habitarunt in Seir, hi
vero in Deſerto Pharan. Idumæos autem re-
jeciſſe Legem, cum audiviſſent quintum præ-
ceptum; *Non occides*; Recordabantur enim,
quod patri eorum dictum eſſet: *Vives in gla-
dio*. Iſmaelitas vero eamdem rejeciſſe, cum
audiſſent ſextum præceptum, *Non mœchaberis*.
Ita fabulantur, dum exponunt illa *Deut.* 33.
2. *Dominus de Sanai venit, & de Seir ortus
eſt nobis; apparuit de monte Pharan, & cum
eo quinquaginta millia*.

Quæ poſtrema ut exponant, fingunt fuiſſe in 72
datione Legis in monte Sinai animas omnium
Prophetarum, qui poſtea inter Judæos prophe-
taverunt, ac ſingulos eo tempore, & loco ac-
cepiſſe prophetias ſuas, quas ediderunt. Ad-
dunt etiam fuiſſe inibi omnes Rabbinos, con-
ditores Thalmudi.

Hæc ſufficerent ad exhibendam formam Theo- 73
logiæ fabularis Judaicæ. Sexcenta alia enarrari
potuiſſent, ſed modus ſervandus fuit. Notum
enim eſt, Judæorum Rabbinos poſt Chriſti Do-
mini anaſtaſim Sacram Scripturam fabulis a ſe
confictis fœde contaminaſſe. Quarum fabula-
rum non paucæ ſunt in libro dicto Thargum,
qui Caldaicam translationem continet.

„ Adverſus autem Legem Moyſis hæc ha- 74
„ bent: quod licitum ſit cum propria uxore
„ maſculino concubitu uti. Quare cum duæ
„ Mulieres eſſent de hac re apud Synagogam
„ conqueſtæ, reſponderunt Rabbini, virum
„ eſſe uxoris dominum, ac proinde poſſe eum
„ uti corpore uxoris ſuæ, utcumque voluerit,
„ non aliter quam ille qui piſcem emit. Is
„ enim tam anterioribus, quam poſterioribus
„ piſcis ejus partibus ad arbitrium veſci po-
„ teſt. *Ordin.* 3. *tract.* 3. *diſt.* 2.

„ Si quis aut filiam ſuam, aut ſororem 75
„ ſuam, ſibi Matrimonio junxerit, is rem
„ Deo facit gratiſſimam. *Ordin.* 2. *tract.* 1.

„ Rabbinum, qui non oderit hoſtem ſuum 76
„ uſque ad mortem, & qui vindictam adver-
„ ſus eum non quæſierit, indignum eſſe no-
„ mine Rabbini. *Ordin.* 5. *tract.* 1. *diſt.* 2.

„ Gravius plectendos eſſe eos, qui contra- 77
„ dicunt verbis Scribarum, quam verbis Mo-
„ ſaicæ Legis, quibus qui contradixerit ab-
„ ſolvi poteſt; qui vero verbis Rabbinorum
„ contradixerit, morte moriatur; *Ord.* 4.
„ *tract.* 4. *diſt.* 10.

„ Si teſtes de falſitate convicti fuerint, pu- 78
„ niri debent pœna talionis. Quod ſi conti-
„ gerit injuſte accuſatum fuiſſe damnatum,
„ & ita pœna affectum; tunc falſi teſtes ab-
„ ſolvi debent, & nulla pœna puniri; *Ord.* 4.
„ *tract.* 4.

„ Si quem major pars Judicum ad mortem 79
„ damna-

Digitized by Google

„ damnaverit, is moti debet; Si vero om-
„ nes, nullo excepto, in ejus damnationem
„ conſenſerint, abſolvatur; *Ord.* 4. *tract.* 4.

80 „ Si quis marſupium loco publico invene-
„ rit, ſciveritque ejus Dominum jam de in-
„ ventione marſupii deſperaſſe, non tenetur
„ ad reſtitutionem marſupii; *Ord.* 4. *tract.* 2.
„ *diſt.* 5.

81 Hæc autem adduxi, ut Chriſtianis perſuadeatur quid de perfidæ illius gentis dogmatibus ſentire debeant, & pateſcat animus neſariorum hominum in Religionem Sacroſanctam. Hunc finem producendi nonnulla ex Thalmud habebat Sixtus Senenſis, qui ita mentem ſuam aperit: *Decreveram profecto nullam talium librorum habere mentionem, & omnem doctrinæ hujus memoriam, quantum fieri potuiſſet, ſilentio aboleri, ſed quoniam me præteritorum temporum experientia docuit, hujuſmodi volumina toties extincta, iterum inſtar hydræ capita reviviſcere, permittente id Principum Chriſtianorum avaritia, qui quovis parvo pretio inducti, facultatem inſtaurandi hos libros Judæis vendunt; ideo me operæ pretium facturum exiſtimavi, ſi turpitudines, impietates, & blaſphemias nonnullis Thalmudicis voluminibus comprehenſas aliqua ex parte manifeſtarem, annotatis nominatim libris, ubi hæc habentur, ut ſi quando hæc neſaria ſcripta, quibus adhuc abundat Aſia, Africa, Græcia, & Germania, apud nos revocentur in lucem, habeant pietatis Chriſtianæ propugnatores indicem, quo veluti manuducantur ad inveniendos, ac detegendos particulares hujus operis libros, ac locos, in quibus prædictæ blaſphemiæ ſcriptæ ſunt, & his detectis, Chriſtianos Principes iterum adverſus renaſcentis hydræ colla inflamment.*

82 Subjungit deinde nonnulla, quibus capitale Judæorum odium in Chriſtianos innoteſcit; Qualia ſunt.

83 „ Statuimus, ut quilibet Judæus ter in die
„ blaſphemet omnem Chriſtianorum gentem,
„ ac Deum precetur, ut confundat, extermi-
„ netque ipſam cum Regibus, & Principibus
„ ſuis; atque hoc maxime faciant Sacerdotes
„ Judæorum in Synagoga ter quotidie, oran-
„ tes in odium Jeſu Nazareni; In Thalm. *Or-*
„ *din.* 1. *tract.* 1. *diſt.* 4.

84 „ Deus præcepit Judæis, ut quovis modo,
„ ſive dolo, ſive vi, ſive uſura, ſive furto
„ facultates Chriſtianorum ſibi vindicent; *ib.*

85 „ Præcipitur omnibus Judæis, ut Chriſtia-
„ nos omnes loco brutorum habeant, nec ali-
„ ter eos tractent, quam bruta animalia; *Or-*
„ *din.* 4. *tract.* 8.

„ Judæus Gentilibus neque boni, neque 86
„ mali quicquam faciat. Chriſtianum vero
„ omni ſtudio, atque induſtria conetur de vi-
„ ta tollere; *Ordin.* 4. *tract.* 8. *diſt.* 2.

„ Si quis Judæus Chriſtianum præcipitio 87
„ propinquum inſpexerit, ipſum ſtatim præ-
„ cipitare tenetur; *Ordin.* 4. *tract.* 8.

„ Imperium Chriſtianorum execrabilius eſt 88
„ Imperio ceterarum gentium, & levius pec-
„ catum eſt ſervire Principi gentili, quam
„ Chriſtiano; *Ord.* 2. *tract.* 1. *diſt.* 5.

„ Templa Chriſtianorum ſunt domus perdi- 89
„ tionis, & loca Idololatriæ, quæ Judæi te-
„ nentur deſtruere; *Ord.* 1. *tract.* 1. *diſt.* 2.

„ Evangelia Chriſtianorum, quæ inſcribi 90
„ debent Iniquitas revelata, & peccatum ma-
„ nifeſtum, a Judæis comburi debent, etiamſi
„ in eis nomen Dei contineretur.

Hic igitur Thalmud, ſive Jeroſolymitanus, 91
ſive Babylonicus, demptis etiam ineptiis, figmentis, & blaſphemiis, ſcriptus eſt Judæorum pervicacium odio in Chriſtum, & Chriſtianos capitali flagrantium, ac pleraque in eo ſcripta tacite, & aperte Chriſtianæ Fidei myſteria obſcurant, vel evertere nituntur, & ad ſuperſtitionem ducere. Uterque ſæpe ab Eccleſia Catholica juſſus eſt comburi, idque aliquoties juſtiſſime factum, quia plurimis, graviſſimiſque contra Chriſtum Dominum, Divinamque Majeſtatem, & hujus adminiſtros, & amicos, Angelos, & Teſtamenti veteris Divos, Beatiſſimam Virginem Mariam, Chriſtianos omnes, immo & contra Moyſis legem, jus gentium, atque omnem naturæ legem, & rectam rationem erroribus, mendaciis, contumeliis, & blaſphemiis ſcatet.

Quo circa Gregorius Nonus omnia Thalmu- 92
dica volumina flammis adjudicavit anno 1230. & Pontificium decretum inſtauravit Innocentius IV. anno 1244. Clemens IV. Honorius IX. & Joannes XXII. Cum autem eadem volumina a Judæis priſtino nitori reſtituta fuiſſent, & artis typographicæ præſidiis in infinitum prope numerum propagata, Julius Papa III. novo edicto promulgato, inquiri juſſit, & anno 1553. cum Feſta Tabernaculorum a Judæis Septembri menſe celebrarentur, per omnes Italiæ Urbes exuri juſſit. Poſtea Paulus Papa IV. una cum Sacroſancto Inquiſitionis Senatu anno 1559. idem fieri imperavit, & Thalmudicos libros inter ſcripta ab Eccleſia Catholica damnata connumerari voluit. Extat etiam ea de re Pii V. decretum anni 1566. & Gregorii XIII. quo ſtatuitur, ut ab Inquiſitoribus procedatur contra Judæos hujuſmodi

vo-

Digitized by Google

volumina retinentes; Et tandem Clementis VIII. contra impia ſcripta, ut loquitur Conſtitutio anni 1593. & libros Hebræorum Thalmudicos, Kabaliſticos alios, opera, tractatus, volumina, & ſcripta quæcumque tam lingua Hebraica, quam quavis alia lingua conſcripta, aut verſa, edita, impreſſa, ac in poſterum conſcribenda, aut vertenda, edenda, vel imprimenda, continentia, ſeu continentes tacite, vel expreſſe hæreſes, vel errores contra ſacras veteris Legis ſcripturas, nec non contumelias, impietates, blaſphemias contra Deum, Sanctiſſimam Trinitatem, Salvatorem noſtrum, Beatiſſimam Virginem, Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, alioſque Sanctos Dei, Sanctiſſimam Crucem, Sacramenta novæ Legis, Sacras imagines, Sanctam Catholicam Eccleſiam, Sedem Apoſtolicam, ac contra Chriſti fideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias Eccleſiaſticas perſonas, atque etiam contra Neophytos, & alias contra Catholicam Religionem, vel in quibus impudicæ, & obſcenæ narrationes habentur, etiam ſub prætextu, quod expurgatæ fuerint, vel donec expurgentur. Item impii Thalmudici, Kabaliſtici, aliique nefarii Hebræorum libri omnino damnati, & prohibiti maneant, & cenſeantur. Idem fecerunt Principes Sæculares. In Galliis S. Ludovicus Rex Francorum anno 1240. In Hiſpaniis Ferdinandus, & Iſabella, & antea Livigius, ac demum Carolus V. In Dominio Veneto Benedictus Valerius, Marcus Centanus, & Franciſcus Longus Senatores anno 1553. Immo Conſtitutio Juſtiniani Imperatoris contra Judæos, & eorum ſcripta, intelligitur de libris Thalmudicis, adeo ut omnino prohibiti ſint, nec eorum correctio per Bullam Clementis VIII. admittatur; hactenus Pignatell. *loc. cit.*

93 Ex quo juvat etiam ad litteram referre, quæ habet *ibidem a num.* 119. Intermittere, ait ipſe, nequaquam poſſum, quin ſaluberrima Concilii primi Mediolanenſis ſub Sanctiſſimo viro Carolo Borromæo de Judæis proponam, quæ plane a generalibus Conciliis, Pontificum Conſtitutionibus, ac Sacris Canonibus excerpta ſunt.

94 Ut quantum poſſumus Judæis corrumpendi Chriſtianorum mores, & eis bona per fraudem auferendi occaſionem adimamus, ipſoſque ad viam ſalutis traducere ſtudentes, ex Sacrorum etiam Canonum decretis edicimus.

95 Ut Judæi ſemper, & quocumque iter faciant, viri pileum, ſeu birretum Crocei coloris, mulieres impoſitum reliquo capitis integumento pannum ejuſdem coloris ferant.

Ne Chriſtiani ad convivia, nuptias, vel dies feſtos, & Synagogas Judæorum accedant, aut cum eis ludant, vel quod deteſtabilius eſt Choreas cum Judæis agant. 96

Ne Judæis Chriſtiani in famulatu eſſe poſſint. 97

Ne Chriſtiani, ſi in diem, vel horam Judæis operas ſuas locaverint, apud illos cibum capiant. 98

Ne Chriſtianæ Mulieres Judæorum nutrices in earum domibus eſſe ullo pacto poſſint. Neve extra eorum domos, niſi cum neceſſitas, Ordinario probanda, poſtularit. 99

Ne Chriſtiani Judæos medendi cauſa ad ſe accerſant. 100

Ne in conjungendis inter ſe Matrimoniis eorum opera utantur. 101

Ne Chriſtianæ Mulieres Judæos fuci, pigmentorum, aut ornandi ſe cauſa adhibeant. 102

Agros, prædia Eccleſiaſtica Judæis locari, veſtes, vaſa, aliave ſacra, vel ad uſum Eccleſiæ deſtinata, vendi, aut pignori dari non liceat. 103

Ne in ædibus, quæ Eccleſiæ vicinæ ſint, Judæi habitent, & ſi quis in eis nunc habitat, intra certum tempus omnino cogatur emigrare.

Ne Chriſtiani cum Judæis in diebus feſtis, emptionis, venditionis, vel alio nomine contrahere audeant. 104

Ne Dignitatem, vel publicum Officium, quod ad Chriſtianos pertinere aliquo modo poſſit, Judæi obtineant. 105

Hæc & reliqua, quæ de Chriſtianorum cum Judæis conſuetudine a Sacris Canonibus conſtituuntur, curent Epiſcopi, & Principes, ac Magiſtratus pro ſuæ quiſque auctoritatis munere, pœnis contra Chriſtianos, & Judæos acrioribus conſtitutis, ut inviolate ſerventur. 106

Vehementer etiam a Principibus petimus, ut in ſingulis Civitatibus certum locum conſtituant, ubi Judæi ſeparatim a Chriſtianis habitaturi conveniant. Et ſi quas proprias ædes Judæi in Civitate habent, intra ſex menſes eas vere, non autem ſimulato contractu, Chriſtianis vendi jubeant. 107

Illud præterea pro ſua pietate Principes ſtatuere debebunt, ut Judæi quibuſvis contractibus, & negotiis, quæ cum Chriſtianis habuerint, in libris ſuis conſcribendis, litteris, & lingua vulgari noſtra, non autem ſermone, & characteribus Hebræis utantur. Si ſecus fecerint, ſevere puniantur, nullumque inde jus eis eſſe poſſit agendi, vel excipiendi. 108

Omni

Digitized by Google

109 Omni denique diligentia illos in eo uti æquum erit, ut fraudulentam & inſidioſam Judæorum cum Chriſtianis contrahendi rationem, & eorum facultatibus inhiantem avaritiam comprimant, & coerceant,

110 Monemus vero Epiſcopos, ut ab hominibus piis, ac peritis linguæ Hebraicæ, & rituum Judæorum, vel ſi hujuſmodi non repeꝛiantur, ab aliis doctis ac bonis viris curent Fidem, ac Doctrinam Chriſtianam Judæis prædicandam.

111 Ad eas Conciones Judæi omnes juſſi conveniant, ſed pueri, ac puellæ ſeorſim a parentibus, atque aliis majoribus natu concionatorem audiant, qui ipſos familiariter inſtituat, & interrogantibus benigne ſatisfaciat.

112 In quo ſignum aliquod converſionis cognitum fuit, is ab aliis ſeparetur, & in domum aliquam Catechumenorum ad id paratam deducatur, ubi diligentius omnia, quæ ſcire Chriſtianum oportet, doceatur.

113 Catechumeni ne baptizentur, niſi prius diligenter inſtructi, & examinati fuerint, præſertim ſi grandiores ſint.

114 Baptizati curæ alicujus probi viri, ſaltem per annum, committantur, qui vitam illorum his rationibus regat, ac moderetur.

115 Ut diebus feſtis Miſſam, Conciones, ac Veſperas adeant.

116 Aliis diebus aliquo artificio, quo victum quærere poſſint, utantur.

117 Ne cum Judæis ullam omnino conſuetudinem habeant.

118 Neve cum Chriſtianis, quorum vita flagitioſa ſit.

119 Curet Epiſcopus, ut Judæus, qui ad Fidem ſe convertit, omnia bona ſua habeat, ac ſi filius familias ſit, legitima, & quæcumque alia bonorum pars ei jure debita a patre etiam vivente, detur. Vel ſi mulier fuerit, ei dos a marito reſtituatur, vel a patre conſtituatur, unde ali poſſit ex præſcripto Conſtitutionis Pauli III. Summi Pontificis, præſertim in iis, quæ ille ſtatuit de iis facultatibus, quæ ex uſuris comparatæ ſunt. Vide noviſſimam Conſtitutionem Clementis XI. allatam ſupra *n.* 21.

120 Placet etiam adducere quædam proloquia, ſive decreta, quæ ex variis declarationibus, reſolutionibus, atque reſponſis S. Inquiſitionis Romanæ congeſſi, quæque forſan nuſquam alibi reperiuntur, ſuntque hujuſmodi.

121 Judæi tenentur ex ſe ſuos libros expurgare, alias puniendi.

122 Fere ſemper eſt ipſis deneganda licentia medendi Chriſtianos.

123 Non debet eis permitti, ut a Chriſtianis accendatur ignis in ſuis domibus, præſertim die Sabbati, etiam ſi offerrent eleemoſynam locis piis erogandam.

124 Prohibentur cum Chriſtianis promiſcue larvatas adire Comœdias tempore baccbanalium, ac ſimul tripudiare, & contra eos poteſt procedi per Inquiſitores.

125 Fingentes ſe Chriſtianos, & ſumentes Euchariſtiam, vel tradendi ſunt Curiæ Sæculari, vel, ſi recipiant Sacramentum Baptiſmi, admittendi ſunt ad pœnitentiam, ſed videndum prius eſt, quo animo id fecerint.

126 Retinentes pro ſuis ſervitiis puellas Chriſtianas, quæ non accedunt ad Miſſam, puniuntur in S. Officio, ad quod hujuſmodi cauſſæ ſpectant, & non ad Judicem Sæcularem.

127 Deferentes arma Algerium, vel ad alia loca Infidelium ſub prætextu illa deferendi ad aliquem locum Catholicum, puniuntur in Sancto Officio.

128 Amplectentibus Fidem Catholicam conceditur retentio ſuorum bonorum, dummodo conſtet, non fuiſſe fœnore acquiſita. Sancta tamen Congregatio de propaganda Fide 15. Junii 1646. approbante Sanctiſſimo, non ſolum dixit obſervari poſſe Conſtitution. 32. San. mem. Pauli III. quæ incipit: *Cupientes Judæos*, quo ad licite acquiſita, vel illicite ab incertis, ipſis converſis tamquam pauperibus applicanda, ſed etiam alias fuiſſe factam gratiam filiis Hebræorum ad Fidem Chriſtianam converſis, etiam de bonis illicite acquiſitis a certis perſonis (*a*).

129 Teſtes abſque tortura, non faciunt fidem in cauſſa contra Chriſtianos, itaut poſſit procedi ad torturam contra reum.

130 Retinentes libros prohibitos puniuntur ab Inquiſitoribus ex Conſtitutione Clementis VIII. etiam cum confiſcatione. Unde Inquiſitores ſi ha-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Pauli V. Conſtitutio confirmata fuit a Clemente XI. Conſtit. incip. *Propagandæ*; immo §. 17. ampliatur illa conſtitutio *favore filiorum* converſorum, tam hebræorum, quam infidelium, quoad legitimam, & ſubtractionem a patria poteſtate.

Digitized by Google

habeant ſofficientia indicia, quod hujuſmodi libros retineant, & præcipue Thalmud, qui corrigi non poteſt, debent contra eos procedere. Nec iidem Inquiſitores debent illorum correctionem acceptare, vel libros expurgatos ſobſcribere.

131 Transferentes cum pompa, & luminaribus Arcam ab una in aliam domum puniuntur in Sancto officio.

132 Non poſſunt abſque licentia Sedis Apoſtolicæ novas Synagogas conſtruere.

133 Accedentes ad hoſpitia Chriſtianorum non puniuntur in Sancto Officio.

134 Infantes, quos nutrices Chriſtianæ baptizare faciunt, inſciis eorum parentibus, illis non reſtituuntur, quia ſunt vere baptizati, & eorum parentes tenentur ad præſtandum alimenta.

135 Ipſis conceditur per Breve expeditum die 2. Junii 1593. licentia accedendi ad quæcumque loca ſtatus Eccleſiaſtici occaſione mercaturæ, dummodo in illis non contrahant domicilium, quod in nullis Civitatibus, ac locis ditionis Eccleſiaſticæ poſſunt habere, niſi Anconæ, Romæ, Ferrariæ, & ex Brevi Urbani VIII. in Ducatu Urbini.

136 Dantes Chriſtianis panes azymos, quos in Paſchate conficiunt, puniuntur extra Urbem in Sancto Officio, in Urbe per Eminentiſs. Cardinalem Vicarium.

137 Perſolvunt pœnas, vel pœnitentias, ſibi impoſitas, non quidem manendo præ Foribus Eccleſiæ, ſed ante Synagogam.

138 Circumcidentes Infantem Chriſtianum ſevere puniuntur ab Inquiſitoribus.

139 Exiſtentes in triremibus, volentes amplecti Fidem Catholicam, inſtruuntur, & baptizantur, ſed remanent in triremibus.

140 Habentes commercium carnale cum mulieribus Chriſtianis non puniuntur in Sancto Officio, ſed ab Ordinariis. Aliquando tamen ſimul procedunt.

141 Non poſſunt eorum Synagogam, licet combuſtam, in alio loco ædificare, ſed debent illam in eodem loco reficere.

142 Percutientes, vel corrumpentes Imagines Sanctorum puniuntur in Sancto Officio, etiam privative quoad Judices Laicos, idque etiamſi prævenerint.

143 Deſcendentes ex eorum progenie non admittuntur ad Canonicatos, ad Dignitates in Collegiatis, ad Beneficia curam animarum habentia; nec etiam ad munus Vicarii, & curæ etiam amovibilis. Quod item ſervandum eſt a Regularibus in Eccleſiis, in quibus habent curam animarum. Ad Ordines vero promovendi non ſunt, niſi viri probatæ vitæ, & ii, quibus merita vitæ ſuffragantur.

Divites coguntur ad ſubminiſtrandum expenſas victus ſuis filiis neophytis ad Fidem converſis. 144

Non poſſunt uti nutricibus Chriſtianis, etiam extra Ghettum, nec de licentia Epiſcopi; In caſibus tamen neceſſitatis, ita ut aliter eorum filii educari non poſſint, niſi a nutricibus Chriſtianis, poteſt Epiſcopus ex ſe id permittere, ita tamen, ut omnino prohibeat quodcumque commercium cum ipſis Judæis, & omnino ſeparatæ exiſtant, & infantes in propriis domibus Nutrices retineant, prohibendo Judæis, ne ad illas accedant; Quo in caſu Inquiſitores ſe ingerere non debent. 145

Pro exercendo fœnore debent petere licentiam a Summo Pontifice. 146

Nequeunt occidere ſua animalia in macellis Chriſtianorum cum ſuis ſuperſtitioſis obſervationibus. 147

Non poſſunt uti opera Chriſtianorum in lavandis pannis; Verum ob penuriam aquæ poteſt ob bonum publicum permitti, ut ipſimet deferant pannos lavandos mulieribus Chriſtianis ad locum, in quo dealbantur, & lotos ad ſuas domos reportent; Neque ipſis expreſſe permittitur, quod uti poſſint ſervitiis bajulorum in conducendis ſibi lignis, frumento, & vino, ſed totaliter per conniventiam. 148

Procurantes liberationem Turcarum a triremibus, ut judaizent, puniuntur in Sancto Officio. 149

Non poſſunt uti opera Chriſtianorum in addiſcendis litteris latinis, vel ſcientiis, aut artibus. Quod ſi concedatur licentia, poteſt concedi, ut doceantur in aliqua Domo privata extra Ghettum, in qua non inveniant pueri Chriſtiani, & exceptis diebus Feſtis, atque habita prius diligenti informatione de ſufficientia, & pietate præceptoris. 150

Nequeunt docere Chriſtianos ſcientiam aliquam, vel artem. 151

Prohibentur accedere ad Caupoonas Chriſtianorum cum meretricibus. 152

Non poſſunt promoveri ad gradum aliquem Doctoratus in Univerſitatibus Catholicis. 153

Prohibentur apponere ſuis ſepulcris epitaphia, & inſculpere nomina, & cognomina, ac patriam Defunctorum, & appoſita amoventur. 154

Permittitur ipſis uti opera Chriſtianorum quoad frumentum, ligna, & vinum advehendum tantum, cetera denegantur, & utentes 155

Digitized by Google

aliis ſervitiis Chriſtianorum puniuntur in Sancto Officio, ſicut & Chriſtiani illa exhibentes.

156 Nequeunt vocari nominibus Chriſtianorum.

157 In vendendis, ac emendis libris tenentur ſervare Ordines Bibliopolis Chriſtianis datos.

158 Debent ſubſcribere ſuum examen, licet examinentur die Sabbati.

159 Cum Medicis, & Chirurgis ad eorum domos cauſa eos medendi accedentibus Epiſcopus conniveat; annuum tamen ſalarium iis prohibeat.

160 Barbitonſores debent ab Epiſcopo prohiberi, ne accedant ad illorum domos pro illis tondendis.

161 Cum puellis ultra ſecundum gradum diſpenſatur, ut ingredi poſſint Religionem, & habilitantur ad officia, & munera.

162 Occaſione peſtis permittitur ipſis uſus Medicorum Chriſtianorum, ſi non habeant Medicos Judæos.

163 Nullo modo eſt ipſis concedenda licentia conducendi prædia a Chriſtianis, & conceſſa revocandi.

164 Eorum Synagogæ erectæ abſque licentia Sedis Apoſtolicæ ſupprimendæ, ac deſtruendæ.

165 Eorum filii infantes, baptizati in Lazareto, educandi apud Chriſtianos, & a ſuis parentibus, ſi poſſident bona, ſubminiſtrentur alimenta, ſin minus Epiſcopus ſuo zelo paſtorali illis provideat.

166 Ad Chriſtianiſmum converſi poſt converſionem, & pœnitentiam ab anterioribus, & priſtinis delictis in Judaiſmo perpetratis etiam in foro ſæculari quoad pœnam corporalem impunitatem non conſequuntur. Idque etiamſi cum tota familia baptizentur.

167 Prohibetur mercatura librorum Eccleſiaſticorum, & illos apud ſe retinere. Nec permittitur typographia idiomatis hebraici.

168 Baptizati, & relapſi in Judaiſmum, non ſunt iterum baptizandi, ſed abjurare debent de formali.

169 Non poſſunt deferre proceſſionaliter per Ghettum Bibliam.

170 Eorum ſpontaneas comparitiones volentium ſuſcipere Baptiſmum, debet Inquiſitor remittere ad Ordinarios.

171 Ipſorum filii minores ſeptem annorum poſſunt baptizari ad inſtantiam patris, vel matris converſorum ad Fidem Catholicam: Sed ii, qui excedunt ſeptem annos, ſuntque doli capaces, ſunt relinquendi ſuæ voluntati.

172 Filii eorum, quamvis non poſſint, invitis parentibus, baptizari, ſi tamen de facto baptizentur, valet Baptiſmus, & apud Chriſtianos alendi ſunt; non licet tamen hujuſmodi Baptiſmum conferre, eorum parentibus invitis. Quia, tametſi finis ſit bonus, media tamen ſunt illicita, præſertim ex Conſtitutione Julii III. imponentis pœnam mille ducatorum, & ſuſpenſionis baptizantibus filios Judæorum, invitis parentibus.

173 Contra hortantes eorum filios neophytos ad redeundum ad Judaiſmum non devenitur ad confiſcationem bonorum, ſed ad mulctam pecuniariam.

174 Amplectentes ſectam Turcarum, & inquiſiti in Sancto Officio expediendi, ac ſi eſſent ſponte comparentes cum abjuratione, vel retractatione erroris, in quem inciderant, juxta formam præſcriptam a Pegna *in Comment. q. Directorii*.

175 Pronunciantes blaſphemias hæreticales puniuntur in Sancto Officio.

176 Puellæ, quæ confugiendo ad Chriſtianos plures aſſerunt ſe velle fieri Chriſtianas, collocantur apud aliquam nobilem mulierem Chriſtianam, ipſæ, earumque parentes examinantur, & nolentes Fidem amplecti, reſtituuntur ſuis parentibus.

177 Non licet Chriſtianis pueros Judæos in articulo mortis conſtitutos baptizare, niſi ubi nulla ſpes adſit, quod hujuſmodi pueri poſſint ſupervivere, nec adſit ſcandalum.

178 Judæa, quæ ante Baptiſmum nupſerat Judæo, reſtituenda eſt viro Fideli, cui poſtea nupſit, non attento quod tunc non conſtabat dictum Judæum ſuum primum Virum obiiſſe. Faciendæ tamen ſunt diligentiæ, an præfatus Judæus adhuc vivat, & monendus an ad Catholicam Fidem converti velit, vel ſaltem cum ipſa cohabitare ſine injuria Salvatoris, & abſque eo, quod traheret illam ad peccatum mortale. Quod ſi dictus Judæus moneri legitime non poterit, id ſufficiens videtur pro cauſa diſpenſationis juxta Breve Gregorii XIII. in hac materia, ut ſcilicet diſpenſetur cum dicta muliere ad cohabitandum cum viro fideli, cui nupſerat.

179 Infans Judæus, cujus pater conſenſum, ut baptizaretur, præſtiterat, & poſtea pœnituit, retinetur ſub cuſtodia Chriſtianorum, examinantur teſtes ſuper conſenſu, & in caſu periculi ordinatur Baptiſmus.

180 Qui a lege Hebraica apoſtatant ad Mahumetiſmum, damnantur ad revocandam, & deteſtandam ſectam Turcarum juxta formulam præſcriptam, damnantur ad carceres ad tempus arbi-

Digitized by Google

arbitrio, & interim benigne ſuadentur ad ſuſcipiendum Baptiſmum.

181 Juvat hic afferre Edictum pro Judæis, quod juſſus ab Eminentiſſimo Domino Cardinali Ginetto Summi Pontificis Vicario italice compoſuit idem Pignatell. ut ipſe teſtatur *loc. cit. num.* 34.

Editto per gli Ebrei.

182 Quantunque con diverſe Coſtituzioni di Sommi Pontefici, e con varj Decreti del Tribunal ſupremo del Santo Officio, come anche con altri noſtri Editti, e del noſtro Tribunale ſi ſia pienamente provveduto a quanto biſogna per togliere a' Giudei ogni occaſione di corrompere i coſtumi de' Criſtiani, ed a ſchivare gl' inconvenienti, ne' quali s' incorre per la pratica intrinſeca con eſſi; con tutto ciò deſiderando la Santità di N. S. che per corſo di tempo non ſi poſſa pretendere ignoranza, o diſſimulazione veruna, d' ordine eſpreſſo datoci dalla Santità ſua a bocca, e per l' autorità del noſtro Officio, non recedendo da' bandi altre volte fatti, ma quelli di nuovo innovando, s' ordina, e comanda.

183 Che niun Criſtiano dell' uno, e dell' altro ſeſſo di qualſivoglia qualità, e dignità che ſi ſia, ardiſca d' entrare nelle Sinagoghe, o Scuole degli Ebrei ad udire le loro prediche, ad aſſiſtere alle loro circonciſioni, o altre cerimonie, a ricever da eſſi azimelle per qualſivoglia preteſto, ſotto pena di ſcudi 25. d' oro per ciaſcheduna volta, ed altre pene ad arbitrio noſtro, nelle quali incorreranno anche gli Ebrei, da' quali il Criſtiano ſarà ammeſſo alle Scuole, o riceverà azimelle.

Edictum S. Officii 21. *Decembris* 1600. *Edictum Ruſticucii* 1592. *Decret. S. Officii* 9. *Auguſti* 1605.

184 E ſimilmente che niun Criſtiano tanto maſchio, come femmina poſſa entrare in caſa d' Ebrei ad effetto di dar loro latte a putti, ſervire, o ajutar donne parturienti, acconciar letti, ſcopar caſe, lavar piatti o panni, o portargli, accender fuoco, o lume, particolarmente il Sabbato, o fare qualſivoglia altro ſervizio, ſotto pena di ſcudi 50. per ogni volta, e della fruſta da eſeguirſi inviolabilmente tanto nella perſona del Criſtiano, quanto dell' Ebreo; ſi tollera però ſolamente, che i Facchini Criſtiani portino loro le legna, vino, e pane.

Decreta S. Officii 8. *Novembris* 1595. 9. *Octobris* 1597. 27. *Julii* 1628. 17. *Martii* 1616. 15. *Martii* 1612. 12. *Aprilis*, & 17. *Maii ejuſdem anni*, & 1. *Septembris* 1616. *cap. Et ſi Judæos*, & *cap. Ad hæc*, *de Jud. Gregor. XIII. Conſtit.* 70. & *Nicol. V. Conſtit. Super gregem*, §. *Nec poſſint*.

Che niuno Stufarolo o Barbiere poſſa lava- 185
re, nè toſare Ebrei sì dentro come fuori della propria ſtufa, o bottega ſotto le medeſime pene da eſeguirſi nella perſona dell' uno, e dell' altro come ſopra.

Decreta S. Officii 11. *Jan.* 1629. *C. Nullus* 28. *q.* 1.

Che niuno Ebreo ſotto qualſivoglia prete- 186
ſto, eziandio di mercatanzia, o altro più giuſto titolo, ardiſca d' entrare di giorno, nè di notte in caſe di Donne Criſtiane diſoneſte, ſotto pena di ſcudi 200. d' oro per ogni volta, e della fruſta, e d' eſilio da Roma, da eſeguirſi tanto nella perſona dell' Ebreo, quanto della Criſtiana, dalla quale ſarà ammeſſo, dichiarando, che per queſta pena non s' intenda mitigata la pena della Legge comune, quando fra loro ſi provaſſe commercio carnale.

Cap. in Nonnullis, §. *Unde*, *de Jud. l. Ne quis Chriſtianam*, *Cod. de Jud. Pius V. Decreto ſuo die* 20. *Maii* 1566.

Che niuno Ebreo poſſa ricevere nella ſua 187
caſa, o bottega Neofiti, o Catecumeni, tanto maſchi, come femmine, ancorchè foſſero loro fratelli, o figlie, o ſorelle, e di tenera età, nè praticare con eſſo loro, eziandio fuori del Ghetto, o ſotto qualſivoglia preteſto, ſotto pena di tre tratti di corda, e di ſcudi 50. per ogni volta.

Edictum Cardinalis S. Severinæ ex mandato Clementis VIII. ſub die 28. *Julii* 1592. & 17. *Julii ejuſdem anni*. *Edictum Card. Vicarii juſſu Pii V. ſub die* 30. *Julii* 1569. *Paulus III. Conſtitut.* 23. §. 5. & 6.

Che niuno Ebreo ardiſca di dar lezione a 188
Criſtiani tanto di lingua, quanto di qualſivoglia altra ſcienza, o facoltà, o arte, ancorchè foſſe di muſica vocale, o iſtrumentale, o di qualſivoglia altro meſtiere, ancorchè meccanico, ſotto pena di ſcudi 25. e d' altre ad arbitrio, nelle quali egualmente incorrerà il Criſtiano, che riceverà, o darà lezione all' Ebreo.

Decreta S. Officii 5. *Januarii* 1620. 25. *Januarii ejuſdem anni*, 16. *Martii* 1622. *Edictum Ruſticucii*.

Che niuno Ebreo ardiſca di mangiare, nè 189
di bere, nè di nuotare, nè di giuocare con Criſtiani, ancorchè foſſero giuochi per altro

Digitized by Google

leciti, nè di pernottare negli Oſpizj, o nelle locande, ſe non foſſe per viaggio, ſotto pena di ſcudi 50. per ogni volta, da eſigerſi irremiſſibilmente tanto dal Criſtiano, quanto dall' Ebreo.

C. Omnes 28. q. 1. C. Quam ſit, de Jud. Turrecr. in d. c. Nullus.

190 Si proibiſce eſpreſſamente a Medici Ebrei tanto Fiſici, quanto Ciruſici, e Speziali, che non ardiſcano, ancorchè chiamati, ed invitati di preparar Medicine, nè di medicare Criſtiani, ancorchè foſſero chiamati in compagnia d'altri Medici Criſtiani, ſotto pena di ſcudi 25. e d' altre a noſtro arbitrio per ogni volta, da eſigerſi tanto dalli Ebrei, quanto da' Criſtiani.

Decreta S. Officii 14. Maii 1614. & 17. Julii 1618. C. Nullus 28. quæſt. 1. Gregor. XIII. ubi ſupra.

191 E ſotto le medeſime pene s' ordina, e comanda a Medici, e a Ciruſici, e agli Speziali Criſtiani, cha non debbano obbligarſi a condotta dell' Univerſità degli Ebrei, nè di medicarli ſenza licenza da darſi ne' caſi neceſſarj da Noi, o dal noſtro Vicegerente, che ſarà pro tempore gratis, e ſenza intereſſe veruno.

Eadem Decreta S. Officii.

192 Che eſſi Ebrei non ardiſcano di comprare, barattare, nè pigliar pegni da perſone minori d' anni 14. ſotto pena della perdita della robba, o del valore di eſſa, e d' altre pene riſervate al noſtro arbitrio.

Edictum Card. Ruſticucii.

193 Che niuno Ebreo poſſa tener magazzino, o bottega fuori di Ghetto, nè ivi dormire di notte ſotto pena di ſcudi 200. d'oro. Nè andare in Carrozza ſotto la pena di ſcudi 100. e di tre tratti di corda ogni volta.

Abuſus recentiſſimus extirpandus.

194 Che tutte le robbe, che ſaranno da eſſi comprate, o cambiate di valore d' uno ſcudo in ſu, ſi debban da eſſi loro notificare nell' Offizio di Ceſi Notaro del noſtro Tribunale per tutto il giorno ſegnente, deſignando eſſi la perſona, dalla quale ſaranno ſtate vendute, o cambiate, il luogo, e la qualità della robba, ſotto pena della perdita d'eſſa. Oltre che in caſo, che non ſia notata, ſe ſi troverà rubata, ſi preſumerà contro di eſſi, e ſi procederà contro di eſſi nel medeſimo modo che ſe foſſe ſtata rubata con loro participazione. Delle quali robbe non ne poſſano disfare, guaſtare, tingere, fondere, nè in qualſivoglia modo traſformare alcuna per dieci giorni dopo che le avranno comprate, nè in detto tempo poſſano venderle, naſconderle, o in qualſivoglia modo trabalzarle, ma tenerle in moſtra ſotto le medeſime pene, e preſunzioni; eccettuando però i corpi di ſuppellettili e altre robbe, che compreranno all' ingroſſo, i quali poſſano pubblicamente venderle a lor piacere.

Edictum Ruſticucii.

Che niun Ebreo dell' uno, e dell' altro ſeſſo ſotto preteſto di comprare, o di vendere, o di qualſivoglia altra occaſione, o colore ardiſca d' entrare in Palazzi, Caſe, Vigne, o botteghe de' Criſtiani, eccetto che di perſone pubbliche, come di Giudici, Avvocati, Procuratori, Notaj, e Offiziali per coſe ſpettanti all' offizio loro, ſotto pena di ſcudi 50. e di tre tratti di corda agli Uomini, e alle Donne della fruſta da incorrerſi ipſo facto, e l' iſteſſa pena pecuniaria incorrano tutti i Criſtiani maſchi, e femmine, che li chiameranno, ammetteranno, o faranno entrare in detti luoghi, e le Meretrici, e donne diſoneſte nella pena anche della fruſta. Nè meno entrino in Parlatorj, Oratorj, e Chieſe di Monache, e Oſpedali di donne, ſotto dette pene, o maggiori ad arbitrio noſtro, permettendo però loro, che poſſano entrare nell' altre Chieſe, Oratorj, Monaſterj, o Conventi di Religioſi, e nell' Oſpedale degl' Infermi. 195

Edictum Ruſticucii ſub Clemente VIII.

Che eſſi Ebrei non chiamino, ammettano, nè faccino entrare nelle Caſe, o Botteghe loro donne Criſtiane nè di giorno, nè di notte, nè uomini Criſtiani dopo le 24. ore; nè permettano, che quelli, che vi ſono entrati, vi ſtiino dopo detta ora, o vi pernottino, ſotto pena agli Ebrei di ſcudi 50. e della fruſta, e a' Criſtiani dell' iſteſſa pena pecuniaria, e alle Meretrici, o donne diſoneſte anche della della fruſta. 196

Edictum Ruſticucii.

Che niuno Ebreo dia, venda, baratti, o doni carni da eſſi ſciattate, o con le loro cerimonie ucciſe, ſotto pena di ſcudi 25. tanto a chi le darà, come a chi le riceverà. Ed ogni volta, che con l' iſteſſa carne non ſi dia anche il bollettino del Criſtiano, dal quale l'Ebreo l' avrà avuto, ſi preſuma ſciattata, e ucciſa da eſſi, ed incorra nell' iſteſſa pena tanto chi la dà, come chi la riceve. 197

Decreta S. Officii 8. Julii 1615. C. Omnes 28. q. 1. Edictum Ruſticucii.

Che non poſſano andare a lavar panni in luogo alcuno, ſe non nel fiume tanto, quanto 198

Digitized by Google

to ſi diſtendano con il loro ſerraglio, e non in compagnia di Criſtiani, ſotto pena della fruſta, ed a Criſtiani, che anderanno in loro compagnia, o da ſe, per quanto ſi diſtende la Riva di detto Serraglio, di ſcudi 25.

Edictum Ruſticucii.

199 Che non ſiii loro lecito d'aver tutori, Curatori, o eſecutori teſtamentarj Criſtiani ſotto pena di ſcudi 100. a chi ſe ne valerà, o a chi darà o accetterà tal peſo.

Edictum Ruſticucii.

200 Che non prendano danari da Criſtiani ad impreſtito, o ſotto alcun altro titolo, per dar poi loro parte certa, o incerta dell' uſure, o di guadagni, che ne traggono ſotto pena della fruſta, ed a Criſtiani della perdita del danaro, ed altrettanto di pena.

Edictum Ruſticucii. Et elicitur ex Concilio Tolet. IV. & Meldenſi cap. 58. Ubi qui eorum uſuras adjuvat, eorum perfidiam fovet, qua ſibi perſuadent, fœnerari licitum eſſe.

201 Che non portino alle berette, e a capelli coperta gialla levaticcia, nè appontata, ma ben cucita ſopra il capello, e beretta; e l' una e l'altra dalla banda di dentro ſiano foderate dell' iſteſſo colore, o almeno la ſalda, e non vi portino velo, o ſaſcia nera, ma ſia dell' iſteſſo color giallo. E l' Ebree portino il ſegno ſcoperto in teſta ſenza mettervi ſopra il fazzoletto, o altra coſa ſotto pena di ſcudi 50. e della fruſta, e delle pene altre volte impoſte.

Decreta S. Officii 21. Junii 1629. cap. Nonnullis, de Jud. Paul. IV. & Pius V. in ſuis Conſtit. 3. & 7.

202 Che non comprino, tengano, vendano, o contrattino in qualſivoglia modo, o colore per ſe ſteſſi, o mediante altre perſone Agnus Dei, o Reliquie de' Santi con ornamento, o ſenza, Croci, Quadri, Figure, Immagini di Noſtro Signore, della Madonna, o di Santi, Officioli, Diurni, Breviarj, Meſſali, Biblie Sacre, o altri Eccleſiaſtici libri, e di Religione Criſtiana, tovaglie, paramenti d'Altare, nè qualſivoglia ſuppellettile ſagra, o ſpettante al culto Divino, ancorchè guaſta, ſtracciata o rotta, ancorchè per abbrucciare, o cavarne oro, o argento, ſotto pena di ſcudi 200. e della Galera alli Ebrei, e a Criſtiani di detta pena pecuniaria, ed altre ad arbitrio.

Decreta S. Officii 28. Maii 1614. 7. Nov. 1613. & 1634. & Edictum Ruſticucii.

203 Che quelli che vanno comprando per Roma non portino le robbe che comprano naſcoſe, ma ſcoperte, e volendole portare in ſaccoccie, ſiano di rete con maglie larghe, in modo che ſi veda ciò, che vi è dentro ſotto pena della perdita della robba, e di 25. ſcudi.

Edictum Ruſticucii.

Che non poſſano tagliare, nè far di pezza veſtiti nuovi di ſorte alcuna, ma ſolo raſſettare i vecchi, ſotto pena della perdita de' veſtiti, e di ſcudi 25. concedendo noi loro quattro meſi di tempo a vender quei lavori, che fin quì ſi troveranno fatti, o tagliati, pur che diino nota fra il termine di otto giorni nell' Officio del ſuddetto Notaro, il quale debba ſpedire ogni coſa gratis, eccettuando i veſtiti che faranno, o taglieranno per uſo proprio. 204

Edictum Ruſticucii; licet Rota in Romana Artis ſutoriæ ſub die 20. Martii 1620. coram Sacrato cenſuerit Hebræos in Urbe commorantes poſſe conficere indumenta etiam ex nova materia.

Che in tutte l'arti, che eſſi fanno, abbiano da regolarſi con i capitoli di tale Arte, e contravenendo incorrano nell' iſteſſe pene contenute in tal Capitolo di dette Arte, e maggiori ad arbitrio noſtro, nè per queſto s' intendano ſottopoſti a i Conſoli dell' Arte. 205

Edictum Ruſticucii.

Che i loro Fattori procurino con effetto di mandare, e mandino con effetto almeno il numero di ducentocinquanta Ebrei da 12. anni in ſu alla predica dell' Oratorio, e del luogo ſolito della Santiſſima Trinità de' Convaleſcenti ſotto pena di 25. Ducati d' oro in oro di Camera, e d' altre pene riſervate al noſtro arbitrio per ciaſcheduna volta, e quelli che manderanno una volta, non debbano mandare nell' altra, ma vadi per torno ſempre l' iſteſſo numero di 250. finchè ſarà finito il numero di tutti, il qual ſi ricominci da' primi, che ſaranno andati la prima volta, ſeguitando il medeſimo ordine inviolabilmente, ed in modo, che i Giovani, e le Giovani infino all' età d' anni 20. debbano ſedere, e ſtar ſeparati da' loro Padri, e Madri, e da altri loro maggiori d' età, ſotto le medeſime pene. 206

Edictum Ruſticucii 14. Octobris 1593.

Che tutti gli Ebrei la ſera ad un' ora di notte debbano ſerrarſi denrro il Ghetto, e la mattina non ardiſcano uſcire ſe non per il Portone maeſtro ſotto pena di ſcudi 25. e d' altre a noſtro arbitrio per ogni volta. 207

Digitized by Google

Edictum Ruſticucii.

208 Che per qualſivoglia pena appoſta a' ſuddetti Capitoli non s' intendano dimiouire le pene, che ſecondo la ragion comune ſi debbono per tali delitti; non oſtante qualſivoglia privilegio da' Sommi Pontefici Predeceſſori foſſe conceſſo a' detti Ebrei, e d'ogni altra coſa, che faceſſe in contrario, de' quali foſſe anche biſogno farne ſpecial menzione di parola in parola, e con qualunque clauſule derogatorie, anche delle derogatorie, le quali ſi abbino qui per eſpreſſe.

Edictum Ruſticucii.

209 Ed acciochè le ſuddette coſe abbino la dovuta oſſervanza, deputiamo eſecutori de' noſtri Ordini N. N. N. e vogliamo, che la copia del preſente Editto pubblicata nel Ghetto degli Ebrei, ed affiſſa ne' Portoni di eſſo abbia l'iſteſſa forza che avrebbe, ſe foſſe a ciaſcuno di eſſi Ebrei perſonalmente intimato.

Dato nel noſtro Palazzo ec.

210 Quod dictum eſt non licere Chriſtianis ingredi cum Judæis idem balneum, nec adhibere Medicum Judæum, nec ſumere medicinam a Judæo præparatam, ut loquitur textus *in c. Nullus* 13. *cauſ.* 28. *qu.* 1. intelligendum eſt extra caſum neceſſitatis, quia in caſu neceſſitatis, ubi alius pro recuperanda, aut conſervanda ſalute idoneus Medicus, vel Chirurgus, quam Judæus haberi nequit, hunc quoque adhiberi licet, ut recte advertit Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 31. *num.* 8. Silveſter *verb. Jud. q.* 1. Pirhing *lib.* 5. *Decr. tit.* 6. *num.* 2. & alii paſſim; Sic etiam dicendum eſt de uſu balnei, & medicinæ a Judæo præparatæ, quia neceſſitas facit licitum, quod alias eſt illicitum; *cap. Quoniam*, 1. *q.* 7. *c. Omnes* 1. *de Fer. c. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar.* cum multis ſimilibus, & in qualibet diſpoſitione intelligitur excepta; *cap. Licet, de pœnit. & remiſſ.* Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Nihil* 44. *de elect. num.* 26.

211 Quod dictum eſt non licere Chriſtiano famulari Judæo, ut habetur *ex c. Ad hæc* 8. *& c. Et ſi Judæi* 13. *de Judæis*, debet intelligi habitando in eadem Domo Judæi, illi enim ſoli proprie dicuntur famuli. Ita Bonacina, Coninch, La Croix *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 2. *num.* 86. Gloſſa *in cit. cap. Ad hæc verſ. in eorum domibus*; & Abbas *ibid. num.* 2. contra Joan. Andr. *ibid. in fine*; Felinum *ibid. num.* 3. Barboſam *ibid. num.* 4. Gonzal. *ibid. num.* 1. Sanchez *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 19. *&* 29. Silveſter *verb. Judæus qu.* 2. *dict.* 3. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 6. *num.* 12. Hinc licet extra Domum famulari Judæo, v. g. conduci ad operas, eſſe colonum, vel agricolam etiam originarium, hi enim proprie non ſunt ſervi. Ita Layman *lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 16. *num.* 1. La Croix *loc. cit.* & alii, ſic videtur jam obtinuiſſe praxim.

Quod dictum eſt, non licere Chriſtianis co- 212
medere cum Judæis *ex c. Omnes* 14. *cauſ.* 28. *q.* 1. debet intelligi, quod non licet Chriſtianis ad convivia invitare Hebræos, nec invitati in conviviis eorum intereſſe, & maxime illam comeſtionem cum Judæis prohiberi, in qua Judæi diſcretionem ciborum obſervaot ſecundum Legem Moſaicam; Non eſt autem illicitum cum Judæo manducare in eadem menſa, caſu quo in eodem diverſorio conveniant, & oec Chriſtiani ſint invitantes illos, nec invitati ab illis, ut recte advertit Sanchez *cit. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 15. Pirhing *lib.* 5. *Decretal. tit.* 6. *num.* 3. Reiffenſtuel *ibid. num.* 13. La Croix *loc. cit. n.* 84. Bonacina, & alii.

Quod dictum eſt, non licere Chriſtianis fa- 213
miliaritatem habere cum Judæis, intelligendum eſt de ea ſolum familiaritate, ex qua periculum perverſionis, vel ſcandalum timeri poteſt; non autem de ea familiaritate, quæ ſine tali periculo, & ſcandalo contrahitur cum Judæis ratione contractuum; & a fortiori nec de ea, quæ contrahitur cum ipſis ad bonum finem, ut nempe facilius pertrahantur ad noſtram Fidem; hoc enim ſine licet Chriſtiano in fide ſtabili cum Judæis familiariter agere, bibere, comedere, & hujuſmodi. *Communis.*

Quod dictum eſt, eſſe prohibitam Chriſtianis 214
comeſtionem azymorum, debet intelligi, quod ſola illa azymorum comeſtio ſit prohibita, quæ fit ritu Judaico, ideſt ex obſervatione Legis Moſaicæ, & illa, ex qua ſcandalum poſſet generari. Ita Suarez, & Coninch, quos citat & ſequitur La Croix *loc. cit. num.* 87.

Quod dictum eſt, non licere Criſtianis iotrare 215
Judæorum Synagogas, volunt aliqui hoc non eſſe intelligendum, quando abeſt ſcandalum, & perverſionis periculum, præſertim ſi fiat ex ſola curioſitate, & breviter ad obſervandos, & irridendos eorum ſuperſtitioſos ritus; ſed eſſe intelligendum in caſu, quo quis frequentaret eas, & diu moraretur in eis, cum ſcandalo, & periculo perverſionis; Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *n.* 17. Azorius *part.* 2. *Inſtitut. moral. lib.* 8. *cap.* 22. *in fine*, Reiffeuſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 6. *num.* 19. & alii.

He-

Digitized by Google

216 Hebræorum lingua ad pronuntiandum eſt adeo difficilis, ut S. Hieronymus in illa peritiſſimus extremitatem, ſeu ſuperfluitatem dentium ſibi limare fecerit ad illam recte pronuntiandam, ut obſervant Hiſtorici illi, quos referunt, & ſequuntur Gonzalez *in c. Ex parte n.* 10. *in fine de corpor. vitiat.* Majol. *de Irregul. lib.* 1. *cap.* 14. Urſaya *Inſtit. Crimin. l.* 4. *tit.* 10. *num.* 75.

217 Hebræi, & Judæi, unde ſic dicti. Vide verb. Thalmud Hebræorum *num.* 1. ubi & de Proſelytis.

218 Additur ad rem attendenda Conſtitutio Benedicti XIII. incip. *Alias emanarunt*, edita 22. Martii 1729. in qua confirmatur Conſtitutio Innocentii XIII. incip. *Ex injuncto*, ſuper prohibitione mercaturæ rerum novarum Judæis tum in Statu, tum extra Statum Eccleſiaſticum degentibus, in qua inter alia ſtatuitur quod Hebræi, qui in detrimentum Mercatorum Chriſtianorum bombycinos folliculos, vulgo Cocconi, o Bocci a Chriſtianis emere, & mercari, ac ſericum texere, pannoſque ſericos contexere præſumunt, in poſterum id nullimode poſſint, expreſſe declarando, quod ſub novarum rerum mercimonii prohibitionem eis factam, tam texturam, & confectionem ſerici cujuſcumque generis, vel ſpeciei, quam emptionem, & venditionem etiam indirectam novi ſerici, ſive contexti, ſive non contexti, ac folliculorum, bombycinorum, quos gallico idiomate *Cocon*, italice vero *Coccone*, ſeu *Boccio* appellant, comprehendi, & comprehenſas eſſe intelligatur; Cum Judæi ſola arte *Straciaria*, ſeu *Cenciaria*, ut vulgo dicitur, contenti, aliquam mercaturam frumenti, vel hordei, aut aliarum rerum uſui humano neceſſarium facere ſolum poſſint; Inſuper nec ut Medici, etiam vocati, & rogati ad curam Chriſtianorum accedere poſſint; Nec ſe a pauperibus Chriſtianis Dominos vocari permittere; Nec Nutrices, ſeu ancillas, aut alios utriuſque ſexus ſervientes Chriſtianos habere, vel eorum infantes per mulieres Chriſtianas lactari, aut nutriri facere; ſeu Dominicis, vel alias de præcepto Eccleſiæ Feſtis diebus in publico laborare, aut laborari facere, ſeu Chriſtianos quoquomodo gravare, ut contractus fictos, vel ſimulatos celebrare, ſeu cum ipſis Chriſtianis ludere, aut comedere, vel familiaritatem, ſeu converſationem habere. Hinc ſancitum eſt, ut Judæi a Chriſtianorum domibus penitus ſint ſejuncti, & quod ſignum aliquod adferant, ut dignoſcantur. Hæc, & alia jam prius ſtatuerant varii alii Summi Pontifices, & ſignanter Clemens IV. Conſtitut. incip. *Cum ſæpe*, S. Pius V. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, Paulus IV. Conſtit. incip. *Cum nimis abſurdum*. Et dictus Innocentius XIII. Conſtitut. incip. *Ex injuncto*, ubi & alias ſupradictorum Pontificum confirmans, uti jam fecerat Paulus IV. inhibet Judæis bona ſtabilia comparare, & poſſidere, & etiam conducere, ac hujuſmodi.

Judæi ſunt in ſervitute apud Chriſtianos, 219
non quidem pœnali, ſed Civili. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 28. incip. *Poſtremo menſe* §. 12. Hebræi ſparſim per Ditionem Eccleſiaſticam degentes a S. Pio V. a Sixto V. & Clemente VIII. in varia loca reſtricti fuere, nempe a S. Pio V. in ſolis Civitatibus Romæ, & Anconæ, a Sixto V. in ſolis Locis mœnibus ſeptis, a Clemente VIII. in Civitatibus Romæ, Anconæ, & Avenionis. Cum vero Apoſtolica Sedes Urbini, Ferrariæque Civitates recepiſſet, non ejecti fuere Judæi ab iis Urbibus, Oppidiſque, ubi antea per Duces iis licuerat commorari. Idem *ibid.* §. 12. Ex quo Hebræi a Chriſtianis Principibus in ſuis ditionibus tolerentur, ſequitur quod nec vi, nec injuriis, contra Aſyli jus, cum ipſis ſit agendum. Idem *ibid.* §. 13. Unde Judæi non vi, ſed inſtructionibus, & ſuaſionibus ad Fidem amplectendam adduci debent. Idem *ibid.* §. 37. Siſebutus Hiſpaniarum Rex Judæos per vim ad Baptiſmum ſuſcipiendum impulit. Quod non fuit commendatum. Idem *ibid.* §. 38. & 39. Judæis Romæ ſemel in ſingulas hebdomadas Evangelium annuntiatur, ipſique hujuſmodi prædicationi intereſſe coguntur. Idem *ibid.* §. 59. *in fine*.

Hebræos ſeptennio major, ſi Catholicam Re- 220
ligionem amplecti ſe velle oſtendat, & de hoc denuntietur, evocari, & interrogari debet de cauſa, qua motus eſt; Et in Chriſtiana Fide eſt inſtituendus cum omni diligentia, ut dignoſcatur quo ſpiritu ad Eccleſiæ ſocietatem optandam adducatur. Idem *ibid.* §. 40. & 41. Judæus denunciatus de voto ſuſcipiendi Baptiſmum, non ſtatim retinendus eſt, niſi indices ſint duo ſaltem teſtes per omnia conformes, aut omni exceptione majores. Idem *ibid.* §. 16. Et in dubio de ejus vera voluntate Judex Catholicus, qui Romæ eſt Viceſgerens pro tempore; ejus voluntatem extra Ghettum, vel in ejus Domo, vel in aliqua Eccleſia, vel alio loco ſibi beneviſo ſemel, atque iterum, aut etiam pluries explorabit, ut Hebræi conſilio clare perſpecto, eum tuto jubeat, aut ad Ghettum remitti, aut Catechumenis recenſeri. Idem *ibid.* §. 56. & *ſequent.*

221 Hebræus puer, ſi Baptiſmum petiiſſe denuncietur, ſed rationis uſum non habere reperiatur, parentibus eſt reſtituendus. Idem *ibid.* §. 40. Si autem ratione præditus inveniatur, & Baptiſmum petat, ſive completo, ſive non completo ſeptennio, baptizandus erit, etiam invitis parentibus. Idem *ibid.* §. 32. Si autem dubitetur de perfecto rationis uſu, non ſtatim reſtituendus erit, ſed differri debet Baptiſmus, donec certa ratione utens, & auditis Fidei Chriſtianæ documentis, voluntatem ſuam aperiat. Idem *ibid.* §. 33.

222 Hebræorum filii, liberi arbitrii uſum non habentes, invitis parentibus baptizari non debent. *ibid.* §. 45. Judæorum infantes parentibus orbi, & ſub tutela degentes, abſque Tutoris aſſenſu baptizandi non ſunt. Idem *ibid.* §. 14. Hebræorum filii infantes, baptizari poſſunt, ſi mortis periculo inveniantur. Idem *ibid.* §. 8. Item ſi crudelem in modum a parentibus deſerantur, nempe ſi in loco publico, ſoli, derelicti, abjecti, atque omni cura, & ſpe deſtituti reperiantur. Idem *ibid.* §. 9. Item ſi ad Baptiſmum offerantur a Patre etiam invita Matre; Et etiam ſi a Matre offerantur ſine Patris conſenſu. Idem *ibid.* §. 15. & 16. Item ſi ab Avo paterno, in cujus poteſtate ſunt, offerantur ad Baptiſmum, etiam utroque genitore invito. Idem *ibid.* §. 17.

223 Judæorum infantes oblati a parentibus, qui ſemel dixerunt ſe Catholicam Fidem amplecti velle, etiamſi patentes a propoſito recedant, ſunt baptizandi. Idem *ibid.* §. 58. Qui autem infantiam exceſſerint, non cogendi, ſed retinendi ſunt ad tempus longe a parentum conſuetudine, donec inſtructi, de ſtatu ſuo deliberent. Idem *ibid.* §. 18.

224 Hebræi infantes, ſi valide baptizati fuerunt invitis parentibus, eis reſtituendi non ſunt, etiamſi ſpondeant ſe eos Chriſtianos redditutos cum ad convenientem ætatem pervenerint, nihilque illis contra Fidem Catholicam tradituros. Idem *ibid.* §. 30. Judæorum infantuli a Nutrice, aliove illicite, ſed valide baptizati a Chriſtianis educandi ſunt, & cum ad rationis uſum pervenerint, ad perſeverantiam in Fide Catholica cogendi. Idem *ibid.* §. 27. Judæorum filii ſupra infantilem ætatem conſtituti, quibus non expreſſe petentibus, collatum fuerit Sacramentum Baptiſmi, retineri debent, omnique ratione exploranda eſt eorum voluntas. Idem *ibid.* §. 27.

225 Hebrææ mulieres a Maritis, aut ſponſis ad Baptiſmum oblatæ, quando retineri debeant, fuſe oſtenditur ab eodem Pontifice *ibid.* §. 18. & *ſequent.* nempe quod quotieſcumque ſponſus Hebræus Chriſtianæ Religioni nomen dare ſtatuerit, & Evangelio ſponſam offerat, prudenter, ac diligenter interrogetur, quomodo ſponſalia probentur. Et argumenta ſponſalibus comprobandis idonea erunt, ſi tanti eſſe ponderis, & momenti videbuntur, ut contracta inter Catholicos ſponſalia iiſdem rationibus evinci aperte, ac tuto valeant. Et ſi probationes tales fuerint, e vico, ſeu Ghetto evocanda erit mulier, & ſemel, atque iterum, aut quamdiu opportunum judicabitur, ejus voluntas in Eccleſia aliqua, aut alibi exploranda, ac demum, aut innata in pervicacia, atque errore relinquenda, ſi reſipiſcere nolit, aut inter Catechumenos retinenda eſt, ut inſtruatur, ſi converſionis certa ſpes aliqua oboriatur. Cum autem ſponſus aut alius quilibet fide dignus talia argumenta proferat, quibus plane conſtet ſponſalia vere contracta fuiſſe, apud ipſos Hebræos valida, atque obligatoria, tunc illico inter Cathecumenos collocanda eſt mulier, ubi tamdiu verſabitur quandiu neceſſe erit, dummodo quadraginta dierum ſpatium non ſuperetur. Idem *ibid.* §. 69. & 70. *Vide ibi*, ubi multa ſcitu digniſſima.

226 Judæi ſi accepto Baptiſmo, ad Judæorum Scholam redeant, contra eos legibus agendum eſt, uti contra hæreticos *Judaizantes*. Idem *ibid.* §. 29.

227 Hebræus, qui ſe ad Fidem convertit, conjugem hebræam interpellare debet, velit, nec ne, Chriſtianam veritatem amplecti, & ſine Creatoris injuria cohabitare. Idem Conſtitut. 38. incip. *Apoſtolici Miniſterii*. Quod ſi ipſa recuſet, maritus liber efficitur; non tamen poteſt ei *Libellum repudii* Judaico ritu mittere. Idem *ibid.* Hebræis converſis prohibetur quovis modo, ſive in Judæorum vico, aut Ghetto, ſive extra, coram Notario, aut teſtibus Chriſtianis, *Libellum repudii* dare uxoribus, recuſantibus ſe convertere. Et eadem procedunt pro mulieribus converſis quo ad maritos in Judaiſmo remanentes. Idem *ibid.*

228 Judaizantes habentur, & contra eos de more proceditur, quicumque poſt Baptiſmum, *Repudii Libellum* Judaicis ritibus dederint conjugi non converſo. Idem *ibid.* Atque etiam, ſi id fecerint coram Notario, & teſtibus Chriſtianis, licet tunc minori pœna plectendi ſint; Quod ſi intra Vicum, ſeu *Ghettum* fiat, pœnæ ſtatuuntur etiam contra Univerſitatem Judæorum. Idem *ibid.*

229 Deſcendentes ab Hebræis non ſunt arcendi ab Ordinibus, & Beneficiis, niſi aliter in erectione Beneficii a Fundatore cautum fuiſſet,

vel

Digitized by Google

vel aliter Summus Pontifex decreviſſet. Idem *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 65. *num.* 4. per text. in cap. *Eam te* 7. *de Reſcriptis* ibi: *Pro eo vero, quod Judæus extiterit, ipſum dedignari non debes*. Idem quoque dicendum de illis, qui ex infidelibus deſcendunt. *Ibid.* §.4. Idem etiam dicendum de Ordinibus Sacris. *Ibid.* §. 5.

230 Hebræi Beatum Andream Rhinnenſem, & Beatum Simonem Tridentinum primæ ætatis infantes in odium Chriſti occiderunt. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Beatus Andreas* §. 1. & 5. Qui *ibid.* §. 17. plures alios infantes Hebræorum crudelitate, perditoque in Chriſtum odio necatos recenſet.

231 * Chriſtianis vetitum eſt ſub excommunicatione cum Hebræis cohabitare, ex *cap.* 5. *de Judæis*. De Synodo Diœceſ. *lib.* 6. *cap.* 4. §. 2. ſicut nec accepta mercede ſervitium illis aſſiduum impendere.

Alia quoad Hebræos vide in *Additionibus ex aliena manu*, ubi inter cætera in compendium redigitur celebris Epiſtola Benedicti XIV. ad Archiepiſcop. Tarſenſem, quæ eſt de Hebræorum Baptiſmo.

Additiones ex aliena manu.

232 Non incongrua hic eſt quæſtio, utrum iis in caſibus, in quibus Leges Hebræorum forenſes contrariæ ſunt juri communi, vel particulari quorumcumque locorum, controverſiæ inter ipſos motæ decidendæ ſint ſecundum forenſes eorum leges, an ſecundum jus commune, vel particulare? Diſtinguunt communiter Doctores, inter *ordinatoria judicii*, & *deciſoria*, id eſt inter *formalia proceſſus*, & *materialia, ſeu merita cauſæ*. In illis jus commune, in his vero jus proprium forenſe obſervandum cenſent; Conſule Fermoſin. *ad Rubric. tit. Decretal. de Judæis quæſt.* 3. *num.* 9. Cyriac. *controv. forenſ.* 241. *num.* 11. Surd. *deciſ.* 233. *num.* 3.

233 Hinc inferunt, ætatem minorennem Hebræorum non ex jure communi, ſed forenſi eorum æſtimandam eſt, ut Maſculi annorum quatuordecim, Fœminæ duodecim pro majorennibus habeantur, ad effectum ut reſtitui in integrum nequeant; teſtamentum Hebræorum valere duobus, vel tribus adhibitis teſtibus; in ſucceſſionibus ab inteſtato Maſculos Fœminis præferri; valere teſtamentum Hebræi relinquentis filio legitimam, abſque inſtitutionis titulo &c.

234 Hujus ſententiæ potiſſimum fundamentum aſſignatur, quod Leges & conſuetudines Hebræorum, quæ non ſunt ſpecialiter prohibitæ, nec directæ ſunt in contemptum noſtræ fidei, iis ſunt permiſſæ *per C.* 3. *D.* 45. *C.* 7. & *C.*9. *de Judæis l.* 10. & 12. *C. eod.*

Quæritur etiam, an id ipſum obtineat, ſi controverſiæ ſint Hebræos inter & Chriſtianos? Sed in hac quæſtione etiam in *deciſoriis* ſecundum jus commune vel particulare judicandum eſſe, plerique admittunt, licet in caſibus particularibus admodum diſſentiant; Confer Fermoſin. *ad Rubric. decretal. de Judæis dict. quæſt. num.* 10. Cyriac. *dict. controv. forenſ.* 241. *n.* 12. 235

Meo autem judicio ſive controverſiæ ſint inter ipſos Hebræos, ſive Hebræos inter & Chriſtianos, ſtandum eſt etiam in *deciſoriis* juri communi vel particulari, ut ſentit, & quidem recte Bohemer. *in decret. lib.* 5. *tit.* 6. §. 60. *Sunt Judæi* (inquit) *Legum ſuarum tenaciſſimi, reliquas ſpernunt, nihilque magis curæ cordique habere ſolent, quam ut ſe exleges faciant intuitu Legum localium. Id vero adeo rationibus civilibus adverſatur, ut nullo jure defendi queat. Immo quia ſe facile a Legum obligatione eximere ſueverunt, hæc prima a plurimis præcautio commentata eſt, ut non aliter recipiantur, quam ſub hac lege (quamvis etiam hæc per ſe ex natura ſubjectionis ſubintelligantur) ut actiones ſuas civiles ad jura loci communia componant.* 236

Quod autem attinet ad textus adductos, ii unice ſtatuunt, ut Hebræi in ſolemnibus ritibus ſacris, aliiſque, quæ ad cultum ſacrum pertinent, non ſint inquietandi, obſervante Bohemero *ubi ſupra*. 237

Ex his patet, eo minus Hebræis eſſe denegadna jura illa communia, quæ ne quidem legibus ipſorum Forenſibus ſunt contraria. Sic liberos habent in poteſtate non ſecus ac Chriſtiani; *cap. final. de Converſ. Fidel.* Knipſchildt. *de Civit. Imper. lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 26. & *ſequent.* Nec Hebræorum liberi per id temporis, quo ſub patria ſunt poteſtate, condere valent teſtamenta, ſuntque Parentibus ſuis hæredes non aliter ac Chriſtiani; Tiraquell. *de Jur. Primog. quæſt.* 66. *num.* 2. Fœminæ pro dote ſua communi privilegio gaudent, quod in *L.* 12. *C. qui potior. in pignor.* traditur; Tiraquell. *cit. loc. n.* 10. 238

Non æquali tamen ſemper jure utuntur, quando agendum eſt ipſis cum Chriſtianis. Hebræi teſtimonium ferre non poſſunt contra Chriſtianos, ſi vel maxime Chriſtianus contra Chriſtianum agat; *L.* 21. *C. de Hæretic.* Cæterum ſi lis ſit Chriſtianum inter & Hebræum, & ille 239

Digitized by Google

ille Hebræum produxerit teſtem, ſtatur teſtimonio Hebræi etiam contra Chriſtianum, quippe quia Chriſtianus Hebræum producendo ipſum approbavit; Bohemer. *in decret. lib. 5. tit. 6. §. 70.* Similiter nec Hebræi inhabiles teſtes ſunt in Chriſtianorum Contractibus, & ultimis voluntatibus, quod diſertis verbis exceptum eſt *in dict. L. 21. C. de Hæretic.* At teſtimonium Chriſtiani contra Hebræos in omnibus cauſis recipiendum eſt; *cap. 21. de Teſtib.*

240 Hebræi Actoribus Chriſtianis inſtrumenta edere ſemper tenentur *ob Clementin. unic. §. Cæterum, de Uſur.* qua cautum, ut libri Uſurariorum ſemper edi Actoribus debeant. Id quod ad Hebræos ideo extenditur, quod ii præſumuntur uſurarii; Pacian. *de Probat. lib. 1. cap. 53. num. 65.* At id meo judicio tunc admitti poteſt, quum ob uſurariam pravitatem contra Hebræos agitur.

241 De eo eſt magna inter Doctores diſſenſio, an Hebræus admitti poſſit ad juramentum ſuppletorium contra Chriſtianum. Vide Bohemer. *in decretal. lib. 2. tit. 20. §. 3.* Mynſinger. *centur. 5. obſerv. 6.* Berlich. *part. 1. concluſ. 54. num. 67.* & Berger. *in diſcept. For. ad Proceſſ. Saxon. tit. 21. obſerv. 1. not. 8.*

242 Nec convenit inter Doctores, an Hebræi mercaturam exercentes, jure cæterorum mercatorum frui debeant, quod eorum libris deferri ſolet; Affirmat Bohemer. *in decret. lib. 2. tit. 22. §. 9.* At videtur negare & quidem rectius Hornius *Claſſ. XI. Reſponſ. num.* 87. Adiſis ipſum loco citato.

243 Adeſt Epiſtola Benedicti XIV. Ad Archiepiſcopum Tarſenſem, quæ eſt de Hebræorum Baptiſmo, in qua plures caſus reſolvuntur, quorum ſolutio plurimum confert ad ſolvenda dubia, quæ circa Hebræos converſos oriri ſolent. Principio itaque ſtatuit Summus Pontifex, non licere baptizare Hebræorum infantes, eorum invitis Parentibus, & deinceps ad caſus deſcendit, in quibus eos baptizare liceat.

§. I.

De Infantibus in extremo vitæ periculo conſtitutis.

244 *Cum id eveniat, ut ab aliquo Chriſtiano Hebræorum Puer morti proximus reperiatur, rem oppido laudabilem, Deoque gratam is certo efficiet, qui ſalutem puero aqua luſtrali præbeat immortalem. Inter cætera Congregationis Sancti Officii decreta unum extat latum poſtridie Kalendas Novembris anno* 1678. *cujus verba hæc ſunt;* Cum Filius Hebræorum conſignatus fuiſſet Nutrici Chriſtianæ in deficientia Nutricum Hebræarum, dum eſſet proximus morti, fuit baptizatus, & Sacra Congregatio declaravit, prædictum puerum fuiſſe licite baptizatum „. *Cum quo convenit alterum emanatum die* 18. *Februarii anno* 1705. *quæſtioni reſpondens fel. mem. Præſulis Caroli Maigrot; illud autem eſt hujuſmodi.* An filii infantes Infidelium poſſint baptizari invitis Parentibus? Eminentiſſimi, audito voto DD. Conſultorum, dixerunt, non licere, niſi in articulo mortis; Gobat *in Theologia experimentali tractatu 2. cauſ. 11. n. 329. maxime commendat virum Religioſum de Societate Jeſu, qui cum vi quaſi coactus Mahumetani domum eſſet ingreſſus, veluti Medicus, ejus puellam morti proximam inviſurus, eam caute baptizavit, quin id Pater cognoverit; quæ quidem puella poſt menſes aliquot ex hac vita emigrans ad Cœlum feliciter evolavit. Conveniunt quoque in eamdem ſententiam* Suarez *in tertiam partem S. Thomæ diſp. 78. q. 25. art. 3. §. Ex his autem,* Becanus *de Sacram. Baptiſmi c. 10. qu. 7. num. 7.* Hurtadus *de Sacr. Bapt. diſp. 3. diff. 3.* Azorius *part. 1. lib. 9. c. 25. quæſt. 10.* Caſtropalaus *tract. 19. diſp. unic. de Bapt. punct. 9. num. 16.* Paſchal. *de viribus patriæ poteſtatis part. 1. num. 11.* Barboſa *in Canon. Judæorum 18. quæſt. 1. num. 3. Ad hanc rem præclare facit epiſtola S. Franciſci Xaverii pag. 67. Romæ typis edita, in qua confirmans Patrem Franciſcum Henricum, quod quereretur, paucos a ſe Infideles in Indiis ad veri Numinis cultum revocari, ſic ſcribit* „ Plus itaque proficis, quam tu putas, infantes diligentiſſime conquiſitos per Baptiſmum Cœlo parturiendo; *Nam certum eſt, Xaverium hic loqui de Indorum infantibus extremum vitæ agentibus, quos Pater Franciſcus Henricus rite, ac licite baptizabat* „ At memento, te octo menſibus, quibus iſthic verſaris, plures animas conſervaſſe moribundis infantibus baptizandis.

§. II.

De Infantibus expoſitis.

245 *Si item evenerit, ut puer aliquis Hebræus projectus eſſet, atque a Parentibus derelictus, communis ſententia omnium eſt, pluribus quoque confirmata judiciis, eum baptizari oportere, reclamantibus etiam, repetentibuſque parentibus, ut*

ut recte docent Azorius *Inſtit. Moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 25. *quæſt.* 5. Ricciol. *Lucubrat. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 30. Clericatus *de Juriſdictione diſcord.* 17. *n.* 12. Seſſa *de Judæis cap.* 51. *n.* 110. *& ſeqq. At Hebræorum parentes patriam ſe in filios habere poteſtatem contendunt, nec plane injuria. Compertum eſt patriam poteſtatem, neque ad jus divinum poſitivum, neque ad jus naturale, neque ad jus gentium pertinere, ſed* juris, *ut ajunt* humani Romani *eſſe; Cum autem Civitate Romana Antoninus Imperator omnes Imperio Romano ſubjectos donaverit, juxta ea, quæ leguntur in l. In Orbe Romano, quæque in aliis exemplaribus incipiunt In Urbe Roma, ff. de ſtatu hominum, & Hebræi Imperio Romano tunc eſſent ſubditi, hoc ipſis argumentum ſuppeditat pro patria in filios poteſtate: Sic diſſerit* Abbas *in cap. cit. ex lit. num.* 3. *de converſ. Infidel.* Judæus habet filium in poteſtate, & eſt ratio, quia Judæi contrahunt juſtas nuptias, ſunt ſub Romano Imperio, & ſic gaudent legibus imperialibus. *Sed itidem plane conſtat, prædictam patriam poteſtatem tunc certe amitti, cum filius derelinquitur, projiciturque; juxta reſponſum* Gregorii IX. *cap.* 1. *de Infantibus & languidis expoſitis, cujus hæc ſunt verba:* Si a Patre, ſive ab alio, ſciente ipſo, aut ratum habente (relegato pietatis officio) infans expoſitus extitit, hoc ipſo a poteſtate fuit patria liberatus.

Animadvertendum tamen eſt, eum infantem non inter projectos, expoſitoſque adnumerandum, quem ſine Patre, ſine Matre, nullo comite, aut per Urbem, aut extra Hebræorum vicum temere vagantem inveneris, ſed quem in loco publico ſolum, derelictum, abjectum, atque omni cura, & ſpe deſtitutum offenderis, is abſque dubio projectus, is ſane expoſitus cenſendus eſt.

§. III.

Declarationes circa caſus præmiſſos.

246 *Poſtquam caſus magis obvios expoſuimus, in quibus noſtra hæc regula prohibet, Hebræorum infantes, invitis parentibus, baptizari, aliquas inſuper declarationes addimus ad hanc regulam pertinentes, quarum hæc prima eſt: ſi parentes deſint, infantes vero alicujus Hebræi tutelæ commiſſi fuerint, eos ſine tutoris aſſenſu licite baptizari nullo modo poſſe, cum omnis parentum poteſtas ad tutores pervenerit;* Sic Azorius *Inſtit. Moral. p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 28. *quæſt.* 9. Thomas a Jeſu *de Converſ. gens. pag.* 212. Seſſa de Jud. *cap.* 25. *num.* 32. *alios præterea Doctores eadem ſentire non ignoramus, a quibus recenſendis brevitatis gratia ſuperſedemus.*

Secunda eſt, ſi Pater chriſtianæ Militiæ nomen daret, juberetque infantem filium baptizari, eum quidem, vel Matre Hebræa diſſentiente, baptizandum eſſe, cum filius non ſub Matris, ſed ſub Patris poteſtate ſit habendus juxta textum in lege Nulla, ff. de ſuis, & legitimis hæredibus, & in §. Fœminæ, Inſtit. tit. de adoptionibus, quod quidem ad verbum ſtatuit Gregorius IX. in ſua Decretali ad Argentinæ Epiſcopum ſcripta, & relata in cap. Ex litteris, de converſione Infidelium.

Tertia eſt, quamvis Mater, filios ſui juris non habeat, tamen ad Chriſti Fidem ſi accedat, & infantem offerat baptizandum, tametſi Pater Hebræus reclamet, eum nihilominus, aqua baptiſmatis abluendum eſſe; Ita cum cæteris Azorius verba facit in loco præfato quæſt. 3. Ubi de communi fidei bono agitur, nulla habenda eſt ratio patriæ poteſtatis, quam leges, & jura Romana ſanxerunt; & propterea Mater fidelis, quamvis ei jus civile patriam poteſtatem non tribuat, jus habet ad baptiſmum filium offerendi: *Huic quidem ſententiæ favet prædicta Decretalis Gregorii IX. in qua licet loquatur de patria poteſtate in eo caſu, quem explicabat, Patris nempe Chriſtiani filium aquis luſtralibus offerentis, Matre Hebræa perperam diſcrepante: ſtatuit tamen ſententiæ ſuæ in favorem fidei fundamentum:* In favorem maxime fidei Chriſtianæ reſpondemus, patri eumdem puerum aſſignandum: *favor autem fidei in utroque caſu valere plurimum jure debet.*

Quarta eſt, quod ſi pro certo habeatur, parentum voluntatem eſſe infantium baptiſmati neceſſariam, quoniam ſub appellatione parentum locum quoque habet paternus avus, ut obſervatur in l. Juſta interpretatione 201. ubi Gloſſa *in verbo Avus, ff. de verb. ſignif. cum eo, quod amplius legi poteſt in diſcept.* 977. *num.* 4. *Gratiani. Hinc neceſſario ſequitur, ut ſi paternus avus Catholicam fidem amplexus ſit, ac Nepotem ferat ad ſacri lavacri Fontem, quamvis mortuo jam Patre, mater Hebræa repugnet, tamen infans ſit abſque dubio baptizandus. Martinus Navarrus vir Sacrorum Canonum doctrina excellens, cum hic Romæ caſus hujuſmodi eveniſſet, plus valere contendebat Matris diſſenſum, ut videre licet in ejus conſ.* 4. *lib.* 3. *de converſione Infidelium. Contra eum ſcripſit Præſul Rutilius Benzoni; Pontifex autem Gregorius XIII. pro avo ſententiam tulit, ut ipſe refert in ſuo Speculo Epiſcoporum lib.* 1. *quæſt.* 9. *dub.* 1. *ubi teſtatur, Hebræo infanti baptiſmum ſe contuliſſe.*

Quam-

Quamobrem in fine Conſilii Navarri leguntur : Advertendum autem, contra opinionem, latam ſententiam, infantemque traditum fuiſſe avo Chriſtiano, & demum baptizatum, perſeverareque adhuc in fide. *Hujuſce facti Marchinus etiam teſtis eſt, de bello Divino part. 1. cap. 2. Non deſunt alia judicata, quorum vi avus ad fidem converſus præferri debet, non ſolum ſi Mater, ſed etiam ſi Pater diſſentiat, & quamvis ambo pariter proteſtentur, ſeſe filii baptiſmati non aſſentiri, ut videri poteſt in cit. diſcept. 977. Gratiani, cum præter favorem Religionis, qui maximi habendus eſt, argumenti loco etiam eſſe debeat Text. in Can. Patrem 32. q. 3. ubi in neptis nuptiis, avi ſententia patris judicio anteponitur, cum avus liber, pater autem ſervus exiſtit* „ Patrem Puellæ Eccleſiæ noſtræ famulum, avum vero ejus liberis ortum conſtat eſſe natalibus, & ideo avi magis electionem de conjunctione neptis, quam patris ejus, cujus nullo modo liberum poteſt eſſe arbitrium, decernimus attendi. Quia ergo electione avi huic iſtam nupſiſſe probatur, hanc conſtat legitime eſſe copulatam „.

§. IV.

De Patre Hebræo, qui ſe Religionem Catholicam amplecti velle prædicet, ac ſe filioſque baptizandos offerat, poſtea vero ſui ſe conſilii pœniteat, abnuatque filium baptizari.

247 *Id Mantuæ evenit, ubi Hebræus quidam non modo cum viro perhonorificum dignitatis gradum tenente, ſed ipſo etiam cum Duce id rei geſſit. Duos habebat infantes liberos, totidemque pueros, atque uxorem, cumque deinceps ad Chriſti fidem accedere recuſaſſet, Duciſque ſpem fruſtratus eſſet, res ad examen deducta eſt in Congregatione Sancti Officii, ac Pontifex die 24. Septembris anni 1699. ſtatuit ea fieri, quæ ſequuntur :* „ Sanctiſſimus, auditis votis Eminentiſſimorum, decrevit, quod duo filii infantes, alter ſcilicet triennis, alter quinquennis, baptizentur. Alii, nempe filius octo annorum, & filia duodecim collocentur in domo Cathecumenorum. ſi ea Mantuæ adſit; ſin minus, apud piam honeſtamque perſonam, ad effectum explorandi ipſorum voluntatem, eoſque inſtruendi. Uxoris quoque in loco a filiis ſeparato exploretur voluntas. Patrem vero, & Maritum reſpective, quia a propoſito ſuſcipiendæ fidei Chriſtianæ receſſit, non eſſe cogendum, ſed contra eum poſſe procedi, prout de jure „. *Id ferme accidit Auguſtæ Taurinorum, ubi cum Hebræus quidam Religionem Catholicam amplecti nollet, poſtquam id ſe facturum promiſerat, cumque inſtaret, ut filiola, quam baptizandam obtulerat, ideoque a Matre Hebræa jam ablatam Chriſtianæ Nutrici lactandam dederat, in poteſtatem rediret ſuam : Congregationis Sancti Officii auctoritate Romæ ſancitum fuit, ut puellula Chriſtianos penes eſſet, & ad Sacrum regenerationis Fontem elevaretur, quod videri poteſt* apud Seſſam *cap. 51. n. 98. Hoc autem prudenter ſtatutum eſt, ne ſcilicet Parentes Hebræi, quibuſcum ſumma æquitate apud Chriſtianos agitur, eo impudentiæ deveniant, ut & nos, & Eccleſiam audeant irridere.*

§. V.

De Infidelibus, qui Baptiſmum recipiunt ob bonum aliquod temporale.

Sunt quoque aliqui Infideles, ſuos infantes 248
Chriſtianis offerre ſoliti, ut aquis ſalubribus abluantur, non tamen Chriſti ut ſtipendia mereantur, neque ut originalis culpa eorum ex anima deleatur : ſed id faciunt indigna quadam ſuperſtitione ducti, quod nempe Baptiſmi beneficio exiſtimant, eoſdem a malignis ſpiritibus, a fætore, aut morbo aliquo liberandos ; S. Auguſtinus *in Epiſtola ad Bonifacium Epiſcopum tom. 2. typis Patrum S. Mauri num. 5. de hac re ita diſſerit* „. Nec illud te moveat, quod quidam non ea fide ad Baptiſmum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia ſpirituali ad vitam regenerentur æternam, ſed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere ſanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur, qui non ab iſtis hac intentione offeruntur. Celebrantur enim per eos neceſſaria miniſteria, & verba Sacramentorum, ſine quibus conſecrari parvulus non poteſt. *Mens quippe non infantem baptiſmo offerentis, ſed baptizantis eſt ſerio conſideranda ;* At non parentum, ſed miniſtrorum mens eſt ſpectanda ; hi enim ſi bona, & recta mente voluerunt exequi, quod Eccleſia poſtulat, omnino baptiſmum valide contulerunt. *Verba ſunt Arcudii lib. de concordia Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis lib. 1. cap. 12.*

Res ad examen revocata fuit in Synodo habita anno 1148. *ſub Patriarcha Luca, de qua Synodo ſermonem habet Balſamon* ſuper Canone 84. Trullano. *Agareni quidam Synodo adſuerunt, qui ut baptiſmum reciperent, invitati illico reſponderunt ; Se ſe jam pridem Sacro Baptiſma-*

Digitized by Google

ptiſmate initiatos; nam id in more ſuam apud gentem eſſe dixerunt, infantes vix natos, ad Sacerdotes Catholicos deferri ſolitos, ac baptizari: Non tamen admiſſi fuerunt; audierat enim (prædictus ſcilicet Patriarcha) quod Baptiſmus, quem infideles a Chriſtianis petunt, non bona affectione, & Orthodoxo propoſito petitur, ſed propter corporalem medicinam. Perſuaſum eſt enim Agarenis, fore ut ſui liberi a dæmone vexentur, & tamquam canes male oleant, niſi baptiſmum Chriſtianum aſſequantur. *Verba ſunt Balſamonis e Græco ſermone in Latinum verſa a Cardinale Baronio ad an.* 1148. *unde ſignificari videtur, illius Concilii Patres Baptiſmum ratum, ac validum nequaquam exiſtimaſſe.* Propoſitum fuit hac de re dubium ſupremæ Inquiſitioni, ejuſque decreto in hunc modum ſolutum die 6. Septembris 1625. Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis habita coram Sanctiſſimo, relatis literis Epiſcopi Antibarenſis, in quibus ſupplicabat pro ſolutione infraſcripti dubii: An cum Sacerdotes a Turcis, ut baptizent eorum filios, non ut Chriſtianos efficiant, ſed pro corporali ſalute, ut liberentur a fœtore, comitiali morbo, maleficiorum periculo, & lupis, an in tali caſu poſſint ſaltem ficte eos baptizare, adhibita baptiſmi materia ſine debita forma? Reſpondit negative, quia Baptiſmus eſt janua Sacramentorum, ac proteſtatio fidei, nec ullo modo fingi poteſt. *Neque hoc loco prætermittendum eſt, vigeſimam nonam inter propoſitiones ab Innocent. XI. damnatas die* 2. *Martii* 1679. *eſſe hujuſmodi:* Urgens metus gravis eſt juſta cauſa Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

§. VI.

Non eſſe conferendum baptiſmum ubi adſit periculum perverſionis.

249 *In Congregatione Sancti Officii habita die* 3. *Maii* 1703. decretum fuit, *Baptiſmum conferre infantibus non licere, qui filii Infidelium eſſent, atque in eorum poteſtate manſuri. Hoc tamen decretum eos excepit pueros, qui graviſſime ægrotantes vita periclitarentur.* Non licere, ſi ſint filii Infidelium, & in poteſtate eorum relinquendi, ſecluſo tamen mortis imminentis periculo. *Licere autem, ſi filii quidem Barbarorum ſint, ſed jam Chriſti militum, dum tamen, aut a viris Apoſtolicis illic degentibus, aut ab ipſis parentibus, de Sanctæ Religionis præceptis, ac myſteriis edoceantur, cum adoleverint.* Licere vero, ſi ſint filii Barbarorum baptizatorum; curandum tamen per Miſſionarios, ac per ipſoſmet eorum parentes, ut cum ad annos diſcretionis pervenerunt, a ſe, vel ab aliis inſtruantur, præſertim in illis regionibus, ſi non prævideantur in promptu adfuturos *Miniſtros* Evangelicos, qui in hoc parentum commode ſupplere poſſint defectum. *In Servia audivimus pauperculas eſſe mulieres Chriſtianas initu cum Turcis matrimonii vinculo copulatas, quæ cum filium pariunt, eum Sacerdotibus offerunt, ut baptizetur. Idcirco poſtulatum fuit, qui debeant in caſu hujuſmodi ſe ſe gerere Sacerdotes? De hac re decretum habetur in noſtro Bull.* 2. 89. §. 8. *ubi apparet, conferendum eſſe baptiſmum, ſi conſtet mortem oblato puero imminere:* Iſtarum vero filios, quos Parochis baptizandos exhibent, ubi eorum vitæ periculum imminere videatur, ſacro lavacro abluere prædicti Parochi maxime debent, admonitis Matribus, ut ſi convaluerint, ipſos in Chriſtiana Religione ſedulo educare curent; *Si nullum adſit vitæ periculum, certa regula generalis ſtatuta non eſt, cum oporteat diligenter omnes expendere circumſtantias, & præſertim,* vel eos in Evangelicæ legis, & fidei cultu perſeveraturos, vel Chriſtiana educatione ab ejuſmodi Matribus fraudatos, Mahumetani Patris impietatem ſecuturos eſſe. *Si Sacerdotes, poſtquam pie, & religioſe hoc negotium Deo commendaverint, æquum bonumque exiſtiment, prædictos infantulos baptizare, id quidem facerent, matres tamen enixe admonerent de graviſſimo, quo tenentur, munere filios de Chriſtiana Religione ſedulo edocendi.*

§. VII.

In Caſibus illicitis collatum Baptiſmum validum eſſe.

Hujus rei plures Sacrarum Congregationum ſolutiones affert, ex iis unam proferam ex Cong. S. Officii habita die 30. Martii 1638. circa Baptiſmum datum parvulæ puellæ annorum trium circiter filiæ Hebræorum a Fauſtina Chriſtiana, invitis parentibus. Eminentiſſimi Domini cenſuerunt, parvulam puellam eſſe vere baptizatam, concurrente materia, forma, & intentione; Baptiſmum probari unico teſte, & quamvis filii Hebræorum non poſſint invitis parentibus baptizari, ſi tamen de facto baptizentur, valere Baptiſmum, & characterem imprimi, & filiam baptizatam penes Chriſtianos alendam, mulierem baptizan- 250

tem

tem acriter monendam, ut impoſterum caveat a ſimilibus; notificandum vero populo, non licere invitis parentibus filios Hebræorum baptizare, quia licet finis ſit bonus, media non ſunt licita, præſertim ſtante Bulla Julii III. imponente pœnam mille ducatorum, & ſuſpenſionem baptizantibus filios Hebræorum invitis parentibus.

Nota. *Dum dicitur*, Baptiſmum unius teſtimonio comprobari, *intelligendum eſt*, *dummodo teſti aut mari*, *aut fœminæ*, *fides adhiberi prudenter poſſit*, *aut idem ſi teſtatur qui baptivit*; *hic ſiquidem ſe ipſum aſſerens Baptiſmum Hebræo infantulo miniſtraſſe*, *non rem modo a ſe geſtam*, *ſed etiam pœna digniſſimum ſuo ſe ipſe teſtimonio confirmaret*, ſunt verba ejuſdem Pontificis, qui alium quoque refert caſum in Congregatione Concilii propoſitum, & reſolutum die 15. Januarii 1724. de infantulis projectis, qui ad Xenodochium feruntur chartam collo ſuſpenſam præſeferentibus, in qua ſcriptum legitur jam Baptiſmum eiſdem fuiſſe collatum. Reſolutio hæc fuit: *Si non lateret*, *qui chartulam ſcripſerat*, *eidemque fides tuto præſtari poſſet*, *tunc infantem ut baptizatum habendum*, *ac ne baptiſmo quidem initiandum ſub conditione*.

Altera Conſtitutionis pars de adultorum baptiſmate agit, ac *primo* ſtatuit, puerum ſui compotem, & quodammodo adultum cenſeri, dum ſeptennium compleverit, regulariter loquendo; ſed hac in re, *certiſſima regula eſt*, inquit, *quod ſi citra illam ætatem certo conſtat*, *puerum fidei Catechiſmis inſtructum ſatis intelligere*, *quidnam ſit baptizari*, *& quemadmodum ſit profeſſio Chriſtianæ legis*, *baptizandus eſt*, *quoniam ætas ad contrahendum matrimonium lege humana ſtatuitur*; *lex autem divina baptiſmi neutiquam ab humana dependet*.

Secundo. Si de perfecto rationis uſu dubitetur, monet, Sacramentum eſſe differendum, ſed hoc qui poſtulat, retinendum eſſe, ac ſic interea informandum, ut idoneus accedat baptiſmati poſtmodum ſuſcipiendo.

Tertio. Si quis adultus ad ſalutis fontem acceſſerit voluntate animatus accipiendi, non quodcumque lavacrum, ſed unice Eccleſiæ proprium ac peculiare, baptiſmum eſſe validum dubitari non poſſe.

Quarto. Si quis baptiſmum accipiens præſenti voluntate careat, quam alias tamen habuerit, talis ſuſcipiendæ lotionis, qualis in Eccleſia frequentatur; tunc examinare oportere, utrum voluntas antecedens, nunquam deinceps retractata, adhuc moraliter perſeveret. Nam ubi nulla præceſſerit retractatio, & moraliter perdurare intentio videatur, eſt certe validum Sacramentum.

Quinto. Si nulla ſit dubitatio, planeque conſtet, ac luce clarius, adulto baptiſmum accipiendi nullam prorſus fuiſſe voluntatem, aut intentionem, nil teſtare aliud, quam eumdem & hortari & admonere, ut rite id faciat, quod jam irrite fecit, & ſuſcipiat abſolute, ac libere Sacramentum, ac ſi obſtinate repugnet, tum nihil aliud ſupereſſe, niſi ut remittatur. Si autem res in dubio ſit, nec intelligi poſſit, retinendum eſſe, baptizandumque ſub conditione. Qui vero ita baptizati ſint, omnino Fidem Catholicam obſervare tenentur.

Sexto. Si denuncient, Hebræum ſerio petiiſſe Baptiſmum, ut duo teſtes ſingulares, aut unus tantummodo, ſed fide dignus, & omnem citra dubitationem idoneus, & multo magis ſi adminiculis ſuffultus; tunc habito teſtium, vel teſtis examine, non oportere Hebræum ad Cathecumenos ducere, ſed Judex Catholicus, qui Romæ eſt Vicesgerens pro tempore, ejus voluntatem extra vicum, vel domi ſuæ, vel in Templo aliquo ſemel atque iterum, aut etiam pluries explorabit, ut Hebræi conſilio clare perſpecto, & cognito, eum tuto jubeat, aut ad vicum remitti, aut Cathecumenis recenſeri.

Septimo demum. Virum aut ſponſum Hebræum Chriſti legem amplexum jure optimo oblationem facere ſuæ vel uxoris vel ſponſæ, in quam jus a Legibus, & auctoritatem ſibi conceſſam habet. Facta vero hæc oblatio, nec ſane poteſt, nec omnino debet a Chriſtifidelibus recuſari, qui tenentur nulli parcere diligentiæ, nullique ſtudio, ut Chriſtiana veritas jam viro, aut ſponſo cognita, uxori quoque aut ſponſæ lucem afferat, ac ſalutem: eo vel maxime, quod Romani Pontifices licet Judæis vim fieri quoad Religionem ſevere prohibeant; palam tamen ſignificant, nihil ſibi antiquius eſſe, optabilius nihil, quam ut iidem aliquando e tenebris ad lucem, ab errore ad veritatem veniant; ideo ſemel in ſingulas hebdomadas iis publice Evangelium annuntiari, eoſdemque jubent ſacris hiſce Concionibus intereſſe, *ut apparet* in Conſtit. 1. Nicolai III. & Conſtit. 106. Gregorii XIII.

HE.

Digitized by Google

HEMORRHOISSA A CHRISTO SANATA.

HEmorrhoiſſa a Chriſto Domino a profluvio ſanguinis liberata, de qua *Luc.* 8. *v.* 43. S. Ambroſius de Salomone *cap.* 5. arbitratur, quod fuerir S. Martha, Euſebius *Hiſtor. Eccl. lib.* 7. *cap.* 17. aſſerit, quod fuerit quædam mulier erhnica ex urbe Paneadis ad Jordanis fonrem ſitæ, quæ grati animi ergo ob relatam gratiam Salvarori ſtatuam erexir, quam ſuis inſpexiſſe oculis Euſebius ipſe reſtarur. Et Sozomenus *lib.* 5. *cap.* 20. & Philoſtorgius *l.* 7. *cap.* 7. ad ætarem uſque Imperatoris Juliani eam perduraſſe commemorant, apud Calmet, verb. *Hemorrhoiſſa*. Clericatus autem nelle *Spiche*, verb. *Hemorrohoiſſa*, tener, quod fuerit nobiliſſima & ditiſſima femina e Cæſaræa Philippi oriunda, & juxta communem opinionem vocaretur *Berenice*, quod italice *Veronica*, & eſſer illa pia mulier, quæ proprio ſuo ſudario vultum Redemptoris Noſtri Crucem ad Calvarium ferentis, copioſo ſudore & Sanguine conſperſum abſterſit, in quo ſudario facies doloroſiſſima ipſius Jeſu Chriſti remanſit miraculoſe impreſſa. Et ibi inſuper ita ſubjungit: di queſto pure il Maſini nelle ſua ſcuola del Criſtiano alla pag. 247. nota queſta erudita oſſervazione, riſerita da molti graviſſimi Autori, ivi citati, con queſte parole = E' coſtante opinione, che S. Veronica porgeſſe il velo al Salvatore piegato in rre doppie, e che in tutte tre quelle parti s' improntaſſe l' immagine di Gesù Criſto, le quali poi foſſero diviſe in tre; ſtante che ne' tempi noſtri ancora ſi venerano in tre luoghi, e ſono accreditate per originali. La prima in S. Pietro di Roma, una nelle Città di Iaen nell' Andaluzia, Provincia di Spagna; l' altra in Geruſalemme, e ſi moſtrano a' fedeli con molta divozione: & concludit, che il Maſini ſegue a dire molte altre coſe di S. Veronica e di S. Amatore ſuo marito = * Vide tamen quæ de hoc argumento erudite non minus, quam critice profert Nat. Alex. *in Synopſi Hiſt. Eccl. ſæc.* 1. *art.* 5.

HEREDITAS.

HEreditas nihil aliud eſt, quam univerſum 1
Jus defuncti, textu expreſſo *in l. Hereditas* 62. *ff. de Regul. Jur.* ibi: *Hereditas nihil aliud eſt quam ſucceſſio in univerſum jus, quod defunctus habuit.* Hereditas tota commu- 2
niter a Jure vocatur *As*, & niſi aliter exprimat Teſtator, dividitur in duodecim partes, ſeu uncias, quæ ſingulæ, pro numeri diverſitate, diverſa ſortiuntur nomina, omnes autem ſimul ſumptæ *Aſſem* conſtiruunr; Unde Heres totius hereditatis, Heres ex *Aſſe* nominatur, *arg.* §. *Hereditas* 5. *Inſtit. de hered.* ubi etiam habetur, quod in poteſtate Teſtatoris ſit, in quot partes hereditatem dividere velit, ibi: *Hereditas plerumque dividitur in duodecim uncias, quæ Aſſis appellatione continentur: habent autem & hæ partes propria nomina ab uncia uſque ad Aſſem, ut pote hæc; Sextans* ideſt ſexta pars Aſſis, quæ facit duas uncias; *Quadrans*, ſive quarta pars Aſſis continens tres uncias; *Triens*; ſive tertia pars Aſſis complectens quatuor uncias totius Aſſis; *Quicunx*, ſive quinque unciæ; *Semi-Semis*; ſive dimidium Aſſis comprehendens ſex uncias; *Septunx*, ſive ſeptem unciæ; *Bes*, ideſt octo unciæ; *Dodrans*, ſive novem unciæ; *Dextans*; ſive decem unciæ; *Deunx* ſive undecim unciæ; & tandem *As*, ſive omnes partes ſimul ſumptæ, ſeu tota herediras.
Hereditatis nomine veniunt omnes, & ſin- 3
gulæ res, jura, & commoda, ſive parva, ſive magna defuncti, quæ Heres titulo hereditatis acquiſivit, vel acquirere potuiſſet; item omnes actiones activæ utiles ad aliquid proſequendum, & acquirendum, *Communis*, *arg. l. Qui Filiifamilias* 14. *ff. de heredit.* Rota *part.* 1. *deciſ.* 182. *num.* 3. *part.* 7. *deciſ.* 164. *n.* 13. *part.*
12. *dec.* 271. *n.* 3. *part.* 13. *dec.* 64. *n.* 11. Ap- 4
pellatione herediratis veniunt omnia bona ubique exiſtentia. Rota *part.* 10. *deciſ.* 156. *num.* 13. & veniunt etiam omnia credita, tam activa, quam paſſiva. Rota *part.* 7. *deciſ.* 257. *n.* 3. Venit pariter Juſpatronatus. Rota *part.* 10. *dec.* 240. *n.* 11. Immo veniunt non ſolum bona ſtabilia, ſed etiam mobilia. Rota *part.* 2. *dec.* 518. *n.* 2. Hereditas enim comprehendit omnes ſpecies quorumcumque bonorum undequaque provenientium, quæ apud Defunctum repe-
riuntur. Rota *part.* 4. *t.* 3. *dec.* 565. *n.* 9. *cum* 5
ſeqq.

Digitized by Google

ſeqq. Non veniunt tamen hereditatis nomine
Legata. Rota *part.* 3. *deciſ.* 160. *n.* 6. *&* *dec.*
472. *n.* 2. & minus veniunt Prælegata. Rora *ibid.*
6 Hereditatis petitio eſt actio, qua quis he-
reditatem, vel totam, vel pro parte petit,
ſeu vindicat ab eo, qui illam pro herede, aut
pro poſſeſſore poſſidet. Calvin. *in Lexico Ju-*
rid. verb. Petitio hæreditatis, *l. Licet minimam*
10: *ff. de heredit. petit.* *&* *l.* 27. *ff. de rei vin-*
dicat. Pro herede autem poſſidet qui putat ſe
heredem eſſe; *l. pro herede* 11. *ff. de hereditat.*
petit. Pro poſſeſſore vero poſſidet, qui cauſam
ſuæ poſſeſſionis aliam reddere nequit quam quia
poſſider, *cit. l.* 11. *& ſeq. ff. eod.* Uterque ſcili-
cer, & qui jus pro herede, & qui poſſeſſor poſ-
ſidet, regulariter tenetur petitione hereditatis:
7 *l. Regulariter* 9. *ff. eod.* Adire hereditatem aliud
non eſt, quam ſe pro herede declarare, ſeu he-
reditatem amplecti, agnoſcere, ſeu admittere;
l. Pro herede 20. *& l. Gerit* 88. *ff. de acqui-*
8 *rend. heredit. Eſt in re communis.* Aditio here-
ditatis variis modis contingere poteſt, ſcilicet
verbis, factis, aut aliis ſignis, dummodo ta-
cite, vel expreſſe quis ſignificet, quod ſe pro
herede declarare, habere, aut agere velit; *l.*
Pro herede 20. *& l. Gerit* 88. *ff. de acquirend.*
9 *hered. Eſt in re communis.* Hereditatem adire
poteſt omnis, qui ſe obligare poteſt. *Commu-*
10 *nis.* Ad hoc autem ut hereditatem adire quis
poſſit, debet ei prius ex teſtamento, vel ab
inteſtato eſſe lata hereditas, ac ſufficienter
conſtare, quod adire volens, ſit certo heres.
lib. 7. *Comment. cap.* 4. *n.* 16. & alii paſſim.
11 Hereditas ad hoc, ut tranſmittatur ad he-
redes heredis, debet prius eſſe adita; non
adita enim non tranſmittitur, excepto caſu,
quo heres *ſuus* nondum adiit hereditatem, te-
xtu expreſſo *in l.* 1. §. *In noviſſimo*, ibi: *He-*
reditatem etenim, niſi fuerit adita, tranſmitti,
nec veteres concedebant, nec nos patimur, exce-
ptis liberorum perſonis. Rota *part.* 6. *deciſ.* 22.
num. 6. *& ſeqq. part.* 7. *deciſ.* 74. *n.* 5. *& de-*
ciſ. 106. *n.* 2. *part.* 16. *deciſ.* 35. *n.* 8. & ſæpe
alibi; eſt enim neceſſaria hereditatis aditio ad
effectum tranſmiſſionis. Rota *part.* 12. *dec.* 400.
12 *num.* 10. *p.* 13. *dec.* 137. *n.* 15. Per aditionem
hereditatis acquirit quis jus & dominium omni-
um rerum hereditariarum, quas defunctus ha-
buit, textu expreſſo *in l. Cum heredes*, 23.
ff. de acquir. & amit. poſſeſſ. ibi: *Adita here-*
13 *ditate omnia Jura ad nos tranſeunt.* Nec requi-
ritur quod eorum poſſeſſionem actu, & corpo-
raliter accipiat, quia aditio hereditatis ſolo
animo fieri poteſt, & in nuda voluntate con-
ſiſtit, dummodo de ea ſufficienter per ſigna
externa conſtet, §. *final. Inſtit. de Hered. qua-*
lit. & differ. ibi: *Nuda voluntate extraneus*
heres fit. Poſſeſſio tamen ipſa non acquiritur 14
per ſolam aditionem hereditatis, niſi quis eam
naturaliter etiam apprehendat, textu expreſſo
in cit. l. Cum heres 23. *ff. de acquir. & amitt.*
poſſeſſ. ibi: *Adita hereditate omnia quidem jura*
ad nos tranſeunt: poſſeſſio tamen, niſi naturali-
ter comprehenſa, ad nos non pertinet, & ratio
eſt, quia poſſeſſionem ſic dictam a pedum po-
ſitione, *l.* 1. *ff. eodem* adipiſcimur corpore, &
animo, neque per ſe animo, neque per ſe
corpore, ut dicitur *l.* 3. *princip. ff. eod.* Et *eſt*
communis.
Aditio hereditatis transfert in heredem o- 15
mnem obligationem Defuncti, etſi vires here-
ditaris excedat, caſu quo non fecerit inven-
tarium, vel ſine beneficio legis, & Inventarii
hereditatem adierit; *l. final.* §. *Sin autem*,
Cod. de jure deliber. & cap. In litteris 5. *de*
Raptorib. Sic communis Doctorum. Hinc poſt 16
aditionem hereditatis tenetur heres ſolvere cun-
cta Legata, & Fideicommiſſa, totamque adim-
plere voluntatem Defuncti, ita tamen ut de-
trahere poſſit a Legatis, non tamen piis, Fal-
cidiam, vel a Fideicommiſſis Trebellianicam,
ſi fecit inventarium; *l.* 1. *C. de SS. Eccleſ.* &
eſt *communis ac certa*; Dicitur autem notan-
ter: *Si fecit inventarium*, quia qui ſine bene-
ficio Legis & Inventarii adit hereditatem, Fal-
cidiam detrahere non poteſt, textu claro *in l.*
fin. C. de jure deliber. Et probabilius nequit
etiam detrahere Trebellianicam. Haunold. *par.*
4. *tit.* 16. *cap.* 2. *n.* 11. Covarr. *c.* 16. §. 11.
n. 6. *de Teſtam.* Clarus §. *Teſtamentum q.* 66.
& alii, quia, ut recte dicit Rota, inter here-
dem adeuntem hereditatem ſine beneficio Le-
gis, & Legatarios, & Fideicommiſſarios cen-
ſetur iniri quaſi contractus, ratione cujus he-
res remanet ipſis obligatus. Dicta Rota *part.*
5. *tom.* 1. *deciſ.* 19. *num.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 438.
nu. 4. *&* 12. *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 79. *num.* 2.
parc. 15. *dec.* 222. *n.* 42.
Hereditas repudiari, vel adiri debet. Rota 17
dec. 323. *nu.* 23. alias habetur pro derelicta.
Rota *ibid.* Pro parte autem acceptari, & pro 18
parte repudiari non poteſt. Rota *part.* 5. *tom.*
1. *dec.* 272. *n.* 15. *& ſeqq.* Repudiatio autem 19
hereditatis eſt hereditatis jam delatæ recuſatio,
ſeu rejectio, vel non admiſſio. *Communis*.
Dicitur autem notanter *Hereditatis jam dela-*
tæ, quia quæ nondum eſt delata, repudiari
non dicitur, textu claro *in l.* 1. §. *Decreta-*
lis, *ff. de ſucceſſ. edict.* Dicitur autem heredi-
tas delata alicui, quando mortuo jam illo, de

cujus

Digitized by Google

cujus hereditate quæritur, poteſt ſine ullo impedimento hereditatem, ſi vult, ſtatim adire, & acquirere, vel repudiare. Baldus *in l. Potuit*, C. *de jure deliber.* Calvin. *in Lexico Jurid. verb. delata*, Molina *diſp.* 274. *n.* 20. & *com-*
20 *munis* aliorum. Hereditatem repudiare poteſt omnis, qui eam acquirere poteſt; *l. Is* 18.
21 *ff. de acquirend. heredit. Communis*. Ordinarie loquendo, qui ſemel hereditatem adiit, eam repudiare amplius non poteſt, ſicut e contra qui eam repudiavit, illam adire amplius nequit; *l. Sicut* 4. C. *de repud. heredit. Communis* cum Rota *par.* 1. *dec.* 495. *nu.* 7. *in fine par.* 3. *dec.* 288. *n.* 2. *par.* 11. *dec.* 19. *n.* 8. *par.*
22 12. *dec.* 358. *n.* 2. *par.* 13. *dec.* 232. *n.* 5. & ſæpe alibi. Dicitur autem *ordinarie loquendo*, quia limitatur concluſio in herede *ſuo*, utpote qui repudiatam hereditatem adhuc adire poteſt intra triennium, ſi nondum alienata eſt; *l. Si quis ſuus*, C. *de repud. heredit.* Rota *part.* 15. *dec.* 130. *nu.* 11. & limitatur etiam in Minore. Rota *part.* 12. *dec.* 358. *n.* 3.
23 Renunciatio hereditatis eſt ceſſio, ſeu remiſſio juris, quod quis ad hereditatem habet, vel habere poteſt, *arg. l.* 1. *Cod. de Pactis*.
24 Eſt in re *communis*. Renunciatio futuræ hereditatis alicujus adhuc viventis incerti, ſeu in genere licite, & valide fieri poteſt, etiamſi fiat in favorem tertii, *arg. l.* 3. *ff. Pro ſocio*, Sanchez *l.* 7. *moral. cap.* 2. *n.* 31. Layman *lib.* 3. *tract.* 5. *c.* 7. *n.* 3. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 29. *n.* 534. & communis aliorum; Et ratio eſt, quia in hujuſmodi renunciatione abeſt periculum voti captandæ mortis, ob quod alia jura prohibent renunciationem hereditatis futuræ hominis adhuc viventis in favorem ter-
25 tii; *arg. l. fin. Cod. de Pactis*. Quævis renunciatio hereditatis hominis adhuc viventis etiam in alterius favorem facta valet, ſi fiat cum illius conſenſu, quem non revocet uſque ad mortem, *l. final. Cod. de Pactis*. Et eſt *com-*
26 *munis*. Renunciatio autem de hereditate viventis, ſine hujus conſenſu facta non valet, textu claro *in l. final. Cod. de Pactis*. *Com-*
27 *munis, ac certa*. Nec talis renunciatio valet quamvis juramento confirmata ſit. Bald. *in c. Ad noſtram*, *de Jurejuran. n.* 7. Sanchez *lib.* 7. *c.* 2. *n.* 33. Toloſan. *Syntag. Jur. unic. lib.* 41. *n.* 13. Layman *lib.* 3. *tract.* 5. *c.* 7. *n.* 3. & communis aliorum. Et ratio eſt, quia hujuſmodi renunciatio de hereditate viventis ſine ipſius conſenſu eſt contra bonos mores, utpote in qua inducitur votum captandæ mortis alterius; *l. final. Cod. de Pactis*. Ex *Regula* autem 58. *de regul. Juris in* 6. non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum juramentum; nec actum jure nullum validat, ſi ideo eſt nullus, ut in noſtro caſu; quia eſt contra bonos mores, vel Jus naturale; §. *Sed naturalia*, *Inſtit. de jure natur. gent. & Civ.* vel quia eſt in præjudicium tertii; *cap. Cum contingat* 28. *de jurejurando*, adeoque talis renunciatio non valet, quamvis juramento firmata ſit.

Additiones ex aliena manu.

Si plures inſtituti ſint hæredes, ſecundum 28
jus Romanum ſolemnis fit diſtributio hæreditatis in duodecim uncias. Ita enim juriſconſultus *in l.* 50. §. 2. *ff. de Hered. Inſtit.*. *Hæreditas* (ait) *plerumque dividitur in duodecim uncias, quæ aſſis appellatione continentur. Habent autem & hæ partes propria nomina ab uncia, uſque ad aſſem, puta hæc: Sextans, quadrans, triens, quincunx, ſemis, ſeptunx, bes, dodrans, dextans, deunx, as.*

Quod ſi minus diſtribuit Teſtator poteſtate 29
juris in hoc revolvitur, ut puta ſi duos hæredes ex quadrante ſcripſerit, nam hæreditas ejus reſidua accedit, ut ſcripti ex ſemiſſibus videantur, *l.* 13. §. 2. *ff. dict. tit. de Hæred. inſtituend.* Pariter ſi hæredes ſcripti ſint alter 30
ex quadrante, alter ex ſemiſſe, quadrans adhuc ſupereſt, qui pro partibus hæreditariis ipſis accreſcit; *dict. l.* 13. §. 3. *ff. dict. tit. de Hæred. Inſtit.* Quod ſi duodecim uncias exceſſerit 31
in diviſione, æque pro rata decreſcit; *dict. l.* 13. §. 4. *ff. dict. tit. de Hæred. inſtit.*

Fluunt ex hac ſolemni diſtributione & aliæ 32
plures deciſiones *in l.* 14. *ff. dict. tit. de Hæred. Inſt.* relatæ, de quibus an laborandum ſit hodie dubitari vel ex hoc poteſt, quod naturales conſtituuntur portiones pro lubitu Teſtatoris, ac propterea ſi adſcriptæ ſint omnibus partes ſuæ, recurrere minime oporteat ad ſolemnem partium diſtributionem, ſed dividenda ſit hæreditas in tot partes, quot aſſignavit Teſtator. De cetero ſi non omnibus partes ſint adſcriptæ, recurri & nunc debet ad ſolemnem diſtributionem partium, idque quia alias conſtare haud poteſt, quid ei, qui ſine partibus eſt ſcriptus hæres, aſſignari debeat. Confer Stryk. *in uſ. modern. pandect. lib.* 28. *tit.* 6. §. 10.

Digitized by Google

HERES.

1 HEres, (cujus nomen derivatur ab *Hero*, quia Veteres *Heredes pro Dominis appellabant*, §. *final. Inſtit. de Hered. qualit.*) eſt qui in univerſum jus defuncti vel Teſtamento, & diſpoſitione Teſtatoris, vel ab inteſtato, & diſpoſitione Legis ſuccedit. Eſt in re *communis*, & habetur clare *ex l. Heredem* 59. *ff. de regul. juris*, ibi: *Heredem ejuſdem poteſtatis, juriſque eſſe, cujus fuit Defunctus, conſtat, & l. Heres* 37. *ff. de acquir. Hered.* ibi: *Heres in omne jus mortui, non tantum ſingularum rerum Dominium, ſuccedit*.

2 Heres alius eſt ab inteſtato, & alius ex Teſtamento, ſeu inſtitutus. Heres ab inteſtato eſt qui ex diſpoſitione Legis ſuccedit in univerſum jus illius, qui inteſtatus decedit, qui nempe, aut omnino Teſtamentum non fecit, aut non jure fecit, aut id quod fecerat, ruptum, irritumque factum eſt, aut ſi ex eo nemo heres extiterit, juxta verba Juſtiniani *princ. Inſtit. de Hered. quæ ab inteſt.* Hujuſmodi ab inteſtato ſunt proximi conſanguinei inteſtatorum. Heres ex Teſtamento, ſeu inſtitutus eſt, qui ex ſpeciali diſpoſitione Teſtatoris in Taſtamento inſtituitur ad ſuccedendum in bonis ſuis. *Eſt in re communis*.

3 Heres ex Teſtamento alius eſt *univerſalis*, ſive ex *Aſſe*, qui inſtituitur ad ſuccedendum in omnibus bonis, & juribus Defuncti, & conſequenter ad ſubeunda etiam omnia onera, ſeu debita realia ipſius. Alius eſt *particularis* in parte Hereditatis aliquota V. G. Sextante, Quadrante, Triente, Semiſſe; vel *particularis* in re aliqua certa, ac determinata, V. G. in tali agro, domo, & hujuſmodi, & talis potius Legatarii loco habetur, adeoque jura, onera & debita Defuncti ad eum nihil pertinent, ſed ad Heredem proprie dictum, qui Defuncti perſonam tam quo ad jura, & commoda, quam quo ad onera, ſeu debita repræſentare debet; *l. Quoties, Cod. de Hered. inſtit.* Si autem ſolus Heres particularis etiam in re aliqua certa, ac determinata tantum verbis ipſi directis inſtitutus ſit, aut alii Heredes particulares ante Teſtatorem mortui ſint, reliqua etiam Hereditas illi accreſcere debet; *l.* 1. §. *Si ex fundo, ff. de Hered. inſtit.*

4 Heres ex Teſtamento rurſus alius eſt *neceſſarius*, & alius *non neceſſarius*, ſeu voluntarius. Neceſſarius dicitur, quem Teſtator in portione legitima inſtituere cogitur, niſi juſtam exheredandi cauſam habeat ex illis quatuordecim aſſignatis ſub verb. *Exheredatio*, & tales Heredes neceſſarii ſunt omnes deſcendentes, & aſcendentes legitimi. Heres non neceſſarius, ſeu voluntarius dicitur ille, quem Teſtator inſtituere non cogitur, uti ſunt omnes tum extranei, tum etiam ſanguine, vel ſtirpe conjuncti, ſed non in linea recta deſcendente, vel aſcendente, adeoque etiam fratres, & ſorores Teſtatoris defuncti, cujus proinde Teſtamentum infirmare non poſſunt, quod præteriti ſint, niſi aliquem infamem inſtituiſſet; tunc enim ipſis competeret querela inofficioſi Teſtamenti, niſi & ipſi infames eſſent, vel de ingratitudine erga Teſtatorem notati; *l. Fratres* 27. *Cod. de inoffic. Teſtament.*

Heres inſuper alius eſt *ſuus*, & alius *non ſuus*. Heres *ſuus* dicitur proximus deſcendens
in poteſtate Defuncti mortis tempore exiſtens, 5
etiam poſthumus, ac naturalis legitimatus per Matrimonium; §. 2. *Inſtit. de Hered. qualit.* ibi: *Sui autem, & neceſſarii Heredes ſunt veluti Filius, Filia, Nepos, Neptiſve ex Filio, & deinceps ceteri Liberi, qui in poteſtate morientis modo fuerint*. Ubi etiam Legiſlator dat rationem, quare ita vocentur. *Sui quidem Heredes ideo appellantur, quia domeſtici Heredes ſunt*. Item quia Hereditatem prius quodammodo jam ſuam obtinent; *l. In ſuis* 21. *ff. de liberis, & poſthumis*. Heres *non ſuus* dicitur omnis alius Heres, ſive ab inteſtato, ſive ex Teſtamento conſtitutus; & talis Hereditatis Dominium non acquirit, antequam adeat, ſeu voluntarie acceptet, declarando ſe Heredem eſſe velle: §. *ultim. Inſtit. de Hered. qualitat.* Et datur eis anni ſpatium, poſtquam ſibi Hereditatem collatam cognovit, ad deliberandum utrumnam adire velit, nec ne? & interea moriens uſque ad finem anni poteſtatem adeundi ad Heredes tranſmittit. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *in complem. VII. Præcept. Decal. cap.* 3. *ſect.* 6. *n.* 116. & alii paſſim. Et ſi intra 31. dies
a cognita ſibi Hereditate delata inventarium 6
conficere incœperit, & intra alios 60. dies abſolverit, non tenetur Defuncti creditoribus debita ſolvere ultra vires Hereditatis; *leg. ultim.* §. *Sin autem dubius, Cod. de jure deliberand.* Sporer *loc. cit.* Layman *loc. cit. cap.* 6. *num.* 7.

Heres poteſt eſſe omnis, qui non prohibetur. 7
Communis, ac certa, arg. l. Non juris 31. *ff. de Hered. inſtit. & princ. Inſtit. eod.* Prohibentur autem de jure inſtitui Heredes omnes ſequen-

Digitized by Google

ſequentes. Primo, Judæorum communitas; *l. 1. Cod. de Judæis*. Secundo, Hæretici, eorumque receptores, & defenſores. Excipiuntur tamen Lutherani, & Calviniſtæ, qui ſaltem in Imperio Romano Heredes eſſe poſſunt vi pacis Monaſterienſis. Tertio, Apoſtatæ a Chriſtiana Fide; *l. Hi, qui 3. Cod. de Apoſtatis:* Quarto, qui percutiunt, vel perſequuntur Cardinalem; *c. Felicis recordationis 5. de pœnis in 6.* Quinto, Peregrini, qui jus Civitatis Romanæ ex cauſa pœnæ amiſerunt, quales ſunt Deportati; *l. 1. Cod. de Hered. inſtit.* Secus eſt de peregrinis ſine cauſa pœnæ, ſeu alienigenis, hi enim quia facere poſſunt Teſtamentum, *Authent. Omnes peregrini, Cod. Communia, de Succeſſorib.* etiam Heredes inſtitui poſſunt, eo quod Teſtamenti factio activa tamquam nobilior annexam habere ſoleat paſſivam. Sexto, damnati ad ultimum ſupplicium eo quod ſtatim, ac damnantur, evadunt peregrini; *leg. Qui ultimo 29. ff. de pœnis 8. & ſervi pœnæ 3. ff. de his, quæ pro non ſcript. habentur*. Septimo, liberi rebellium, & perduellium; *l. Quiſquis 5. §. 1. Cod. ad Leg. Jul. Majeſt.* Octavo, Spurii ex damnato coitu nati; *Authent. Ex complexu, Cod. de inceſtuoſ. nupt. & Authent. Licet, Cod. de naturalib. liber.* Nono, ex Teſtamento, vel ab inteſtato Heres eſſe nequit, qui occidit Teſtatorem, *l. 7. §. penult. ff. de bonis damnator.*; *& l. 15. §. final. ff. & Cod. J. C. Silaniano*. Decimo, nihil capit ex Teſtamento, qui manifeſtiſſime comprobatus eſt id egiſſe, ut per negligentiam, vel culpam ſuam, illa Perſona, a qua Heres inſtitutus eſt, moreretur; *leg. Indignum 3. ff. de his, quæ ut indignis*. Undecimo, inſtitui Heredes non poſſunt omnes illi, qui ob delictum Teſtamentum facere non poſſunt; de quibus ſuo loco ſub verb. *Teſtamentum*.

8 Duodecimo, vi ſuæ Regulæ, & altiſſimæ paupertatis Heredes inſtitui prohibentur Fratres Minores de Obſervantia, Reformati, & Capuccini. *Clement. Exivi §. Quia igitur, de verb. ſignific.* & expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 25.
9 *cap. 3. de Regular.* Tertiodecimo, non ſolum
particulares Profeſſi, & Coadjutores vota formata habentes, ſed nec etiam Collegia, & Domus Societatis Jeſu ratione alicujus talis Profeſſi, aut vota formata habentis poſſunt ſuccedere in hereditatem, vel eſſe Heredes, ſive ex Teſtamento, ſive ab inteſtato; *Part. 6. Conſtit. cap. 2. §. 12.* ibi: *Non ſolum particulares Profeſſi, & Coadjutores formati Hereditariæ ſucceſſionis non erunt capaces; verum nec Domus, nec Eccleſia, nec Collegia eorum ratione; Sic enim omnibus litibus, ac controverſiis præciſis, Charitas cum omnibus ad Dei gloriam melius conſervabitur*. Sic Sanchez *lib. 7. cap. 27. n. 16. 24.* Layman *lib. 3. de juſtitia tract. 5. cap. 5. nu. 3.* Molina *tom. 1. tractat. 2. diſp. 139. verſ. Tam profeſſi, juncta diſp. ſequent.* Poſſunt tamen Societatis Jeſu Collegia, & Domus Hereditates accipere, dummodo non deferantur contemplatione ſuorum Profeſſorum; *Part. 6. Conſtitut. cap. 2. §. 5.* & docet Sanchez *lib. 7. cap. 27. n. 15.* Molina *tom. 1. tract. 2. quæſt. 195. verb. Regula*, Layman *loc. cit. ſub num. 4.*

Alii Ordines omnes, eorumque Profeſſores, 10
etiam Mendicantes, quibus permiſſum eſt bona ſtabilia in communi poſſidere, poſſunt eſſe Heredes ſive ex Teſtamento, ſive ab inteſtato; *l. ultim. §. Hoc etiam, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Et ratio eſt, quia licet Religioſi per votum ſolemne paupertatis privati ſint omni jure, & proprietate per ſe, & pro ſe in particulari; manent tamen capaces jurium, quatenus ſunt membra Communitatis capacis ejuſmodi jurium in communi, atque adeo Heredes eſſe poſſunt ſive ex Teſtamento, ſive ab inteſtato; cum hoc tamen, quod ratione ſuæ Profeſſionis emiſſæ omnia eorum bona ac jura (excepta portione legitima Heredibus neceſſariis ſive deſcendentibus, ſive aſcendentibus debita) in Monaſterium tranſeunt ipſo facto abſque alia apprehenſione, quia tranſeunt acceſſorie ad ipſam perſonam tranſeuntem in Monaſterium, *Authent. de Monachis, §. Illud quoque*, ibi: *Ingredientem namque ſimul ſequuntur omnino res*; *Authentic. Si qua mulier, de SS. Eccleſiis*; *l. ultim. §. hujus autem, Cod. de Epiſcop. & Cleric. cap. Abbates 16. cauſ. 18.*
quæſt. 2. Hinc Monaſterium ratione ſui Mo- 11
nachi Hereditatem delatam adire poteſt etiam ipſo Religioſo ignaro, & invito, vel ante aditionem mortuo; Religioſus vero eam adire nequit abſque Prælati, vel Monaſterii mandato, quia Religioſus profeſſus propter paupertatis votum eſt incapax ſibi acquirendi, ſed omnia ejus bona, & jura ex Hereditate, legato, donatione, induſtria, vel quovis alio titulo acquiſita ad Monaſterium tranſeunt; quidquid enim acquirit Monachus, acquirit Monaſterio; *c. Statutum 1. cauſ. 18. quæſt. 2. cap. Quia ingredientibus 7. cauſ. 19. quæſt. 3. cap. In præſentia 8. de probationib.* & ſic contra Legiſtas docet communis Theologorum, & Canoniſtarum, quos citant, & ſequuntur Rodriq. *tom. 2. qq. Regular. q. 77. art. 1.* San-

chez *lib. 7. moral. cap. 12. quæſt. ult.* Molina *tom. 1. tract. 2. diſp.* 140. Covarruv. *c. 1. de*
12 *Teſtament. num.* 1. Layman *loc. cit. n.* 7. Religioſus ad Epiſcopatum tranſlatus, quamvis fuerit Ordinis Mendicantium, & etiam Ordinis Minorum, eſt capax Hereditariæ ſucceſſionis, ita tamen, ut bonorum ſola adminiſtratio ipſi acquiratur, Dominium vero Eccleſiæ cui præeſt; Rota *in Urgellen. Hereditatis* 24. *Maii* 1619. *par.* 4. *recent. tom.* 2. *dec.* 115. *n.*22. Bartol. *in tract. Minorum lib.* 4. *diſt.* 3. *cap.* 3. cum aliis allegatis *arg. cap. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *quæſt.* 1. Vide verb. *Epiſcopus art.* 7. *n.* 11. 12. 13. *& ſequent.*

13 Heredes ab inteſtato ſuccedunt ſequenti ordine. Primo, ante omnes legitimi liberi, tum mares, tum feminæ Dominii capaces, æqualibus portionibus, in quorum mortuorum locum ſuccedunt nepotes in ſtirpem, non in capita, *Novella Juſtiniani* 118. *collat.* 9. *c.* 1. Secundo, deficientibus liberis, ac Nepotibus deſcendentibus, ſuccedunt Pater, & Mater Defuncti, ſi ſuperſtites ſint; ſi vero ſuperſtites non ſint, in locum Patris ſuccedunt Avus, & Avia paterna, & in locum Matris Avus, & Avia Materna; *Authent. de Heredib. ab inteſtato*. Tertio, deficientibus tam deſcendentibus, quam aſcendentibus, ſuccedunt Fratres, & Sorores Defuncti ex utraque parte conjuncti æquis portionibus, excluſis iis, qui ex ſolo Patre, vel ſola Matre conjuncti ſunt, atque in illorum mortuorum locum etiam ſuccedunt Nepotes; *Auth. Itaque*, *Cod. communia*, *de ſucceſſionibus*. Quarto, deficientibus Fratribus, & Sororibus ex utraque parte conjunctis, ac eorum Filiis, ſuccedunt Fratres, ac Sorores ex una tantum parte conjuncti reſpective ad bona profecta, ut qui ex parte Patris conjuncti ſunt, ſuccedant in bonis a Patre profectis, & qui ex parte Matris conjuncti ſunt, ſuccedant in bonis a Matre provenientibus, in reliquis communibus bonis æqualiter omnes, ut docet Gloſſa communiter recepta *in cit. Auth. Itaque*, *Cod. communia*, *de ſucceſſionibus*. Quinto, deficientibus omnibus fratribus, & ſororibus, eorumque Filiis, ſuccedunt propinquiores collaterales uſque ad decimum gradum, civili computatione facta æquali diviſione in capita, nulla habita ratione, utrum ex utraque, vel ex una tantum parte conjuncti ſint, dummodo in eodem gradu vicinitatis conjuncti ſint; *Authent. de Heredib. ab inteſtato c.* 3. *& Authent. poſt Fratres*, *Cod. de legitimis Heredibus*. Sexto, deficientibus etiam Heredibus collateralibus uſque ad decimum gradum, ſuccedit conjux Defuncti, niſi inter eos fuerit divortium; *l. unic. ff. & C. Unde vir & uxor*. Septimo denique, ſi ab inteſtato decedentis, neque conſanguineus ullus, neque uxor extet, ſuccedit Fiſcus in omnibus bonis Laici quidem ab inteſtato Defuncti, Fiſcus ſæcularis, Clerici vero ſic ab inteſtato Defuncti, Fiſcus Eccleſiaſticus; *l. Vacantia* 4. *Cod. de bonis vacantibus*, *& cit. l. unic. Cod. Unde vir & uxor*. Vide tamen verb. *Succeſſio ab inteſtato*, ubi fuſius de omnibus.

Heredibus deſcendentibus, ſcilicet Filii, ac 14
in illorum defectu Nepotibus, ſi non adſit aliqua juſta cauſa ex illis quatuordecim aſſignatis ſub verb. *Exheredatio*, eos exheredandi, debetur ſemper legitima portio, quæ eſt Triens Hereditatis, ſi non ſint plures liberi quam quatuor; & Semis, ſi ſint plures quam quatuor; *Authent. de Triente*, *& Semiſſe*, *Authent. Noviſſima*, *Cod. de inoſſicioſ. Teſtament.* In ſupradicto deſcendentium numero computandi ſunt etiam, qui Hereditati renuntiarunt, non tamen qui legitime ſunt exheredati, aut ob Religionis Profeſſionem incapaces facti ſunt: Cum hoc tamen diſcrimine, quod liberi immediati eorumque Nepotes ſingulares, de illa portione legitima participent in capita; Nepotes autem unius plures, tamquam unius Patris perſonam repræſentantes, etiam unius tantum portionem participent in ſtirpem; *Inſtit. de Heredibus ab inteſtato*, §. *Cum filius*. Unde dantur communiter ſequentes verſus.

Quatuor, aut infra dant natis Jura Trientem;
Semiſſem vero dant natis quinque vel ultra.

In defectu autem deſcendentium, legitima 15
portio aſcendentium eſt ſemper *Triens* Hereditatis, immediate debita parenti utrique, vel uni ſuperſtiti, & neutro ſuperſtite in locum patris ſuccedunt Avus, vel Avia Paterna, & in locum Matris, Avus, vel Avia Materna; *Authent. de heredib. ab inteſtato*. Talis autem 16
legitima portio debet relinqui omnibus ſupradictis Heredibus ſine ullo onere, aut gravamine; alioquin appoſita onera, & gravamina habentur pro non appoſitis: *l. Quoniam*, *Cod. de inoffic. Teſtament.*

Quod ſi alicui deſcendenti, aut aſcendenti 17
relinquatur pro legitima minor portio quam ſupra aſſignata, competit ei actio ad petendum complementum Legitimæ, quæ actio durat ei uſque ad 30. annos; *l. Omnimode*, *Cod. eod. & Authent. Et cum de appellat. cognoſcitur*,

Digitized by Google

tur, §. *hæc autem diſpoſuimus*, & ſic ex com-
muni ſententia Gomez 1. *reſolut. c.* 11. *n.* 23.
Molina *diſp.* 177. Layman *loc. cit. num.* 11.
18 Si vero ſine juſta exheredandi cauſa non ſo-
lum minor portio, quam aſſignata, ſed nul-
la relinquatur pro Legitima, Teſtamentum
ipſo jure eſt nullum, quoad extranei Heredis
inſtitutionem (non item quoad Legata, Com-
miſſa, & alia) *Anthent. Ex cauſa*, *Cod. de li-
beris præteritis*; & præterito Heredi competit
actio triginta annorum ad Teſtamentum nul-
lum dicendum; Gloſſa communiter recepta *in
l. Licet verb. Longe*, *Cod. de jure deliberandi*.
19 Quod ſi autem legitima cauſa exheredationis
ſit Teſtamento inſerta, ſed ab Herede inſti-
tuto probari non poſſit, tunc competit Here-
di neceſſario querela inofficioſi Teſtamenti,
per quam evacuabit Teſtamentum quoad He-
redis extranei inſtitutionem, ſed neceſſario
abſolvenda intra quinquennium; *l. Si quis fi-
lium* 34. *leg. Scimus* 36. *Cod. de inoffic. Te-
ſtam.* & ex communi docet Jul. Clarus *q.* 40.
num. 5.
20 Pater quamvis non teneatur inſtituere He-
redes Filios naturales, ſi tamen Filiis legiti-
mis careat, poteſt eos inſtituere, & eis quo-
modolibet ſua bona relinquere, dummodo Pa-
rentes, ſi ſuperſint, legitima portione non pri-
ventur; *Auth. Licet*; *Cod. de naturalibus Li-
beris*. Si autem Filios legitimos habeat, non
poteſt Pater relinquere Filiis naturalibus pluſ-
quam unam Hereditatis unciam, ſeu duodeci-
mam partem; *Authent. quibus modis naturales
efficiantur ſui*: *& cit. Authent. Licet*, *Cod. de
22 naturalib. liberis*. At vero Matri Filii natura-
les ſuccedunt cum legitimis tam ex Teſtamen-
to, quam ab inteſtato, ubi jus commune ob-
ſervatur; *leg.* 5. *Si qua Illuſtris*, *Cod. ad S.C.
23 Orficianum*. Filii vero ſpurii ex damnato coi-
tu nati ſuccedere non poſſunt nec Patri, nec
Matri, neque per Teſtamentum, neque ab in-
teſtato, neque per ſubſtitutionem; *l. Si quis
inceſti*, *Cod. de inceſtis nuptiis*, *leg.* 1. *Cod. de
naturalibus liberis*, *Novella* 74. *c.* 4. *&* 6. Li-
cet poſſit ſpurius in defectu Heredum neceſſa-
riorum inſtitui Heres ab Avo, licet ſit natus
ex Filio ſpurio ejuſdem Avi, quia ille, qui
inſtituitur, non eſt Filius ſpurius Teſtatoris,
ſed nepos, & cit. Leges loquuntur ſolum de
ſpuriis Filiis, & non de Nepotibus; & a for-
tiori poſſit inſtitui ab Avo Filius legitimus,
vel naturalis Filii ſpurii, quia ille Nepos non
eſt ſpurius; Lugo *de juſtit. & jure diſp.* 2. *n.*
216. cum Sanchez, & Vaſquez ibi citatis; &
24 plures alii. Tenentur tamen Parentes alere
ipſos Filios ſpurios; *cap. Cum haberet* 8. *de
eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluerat
adulterio*, ibi in fine: *Solicitudinis tamen tuæ
intereſt, ut uterque Parentum liberis ſuis, ſecun-
dum quod eis ſuppetunt facultates, neceſſaria
ſubminiſtret*; vid. verb. *Filius a n.* 126. Here- 15
des Patris habent eandem obligationem alen-
di ſpurium, ſi Pater non providerit; Lugo *de
juſtit. & jur. d.* 24. *num.* 125. La Croix *lib.* 3.
part. 2. *num.* 1167. & alii. Item aſcendentes
Paterni, ſi Pater, aut Heredes deficiant; Lu-
go *loc. cit. num.* 136. La Croix *loc. cit. num.*
1167.
Heres ſemel non poteſt deſinere eſſe Heres; 26
Rota *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 466. *num.* 3. *&* 6.
part. 5. *tom.* 2. *deciſ.* 486. *part.* 12. *deciſ.* 322.
num. 10. Limita tamen ex cauſa ſupervenien- 27
te, cum tunc poſſit deſinere eſſe Heres; Ro-
ta *part.* 2. *dec.* 75. *n.* 11. Heres Heredis repu- 28
tatur etiam Heres primi Defuncti; Rota *part.*
9. *tom.* 1. *dec.* 301. *part.* 14. *dec.* 227. *num.* 2.
Dictio *Heres* comprehendit tam maſculos, 29
quam ſeminas in materia indifferenti; Rota
part. 9. *tom.* 2. *deciſ.* 383. *num.* 16. Secus au-
tem in materia differenti, & ubi conſtat de
contraria mente ſtatuentium, quo caſu reſtrin-
gitur ad ſolos maſculos, *ib. num.* 17. Heres 30
Tutoris tenetur de neglectis, & ad uſuras pu-
pillares, Rota *part.* 11. *dec.* 69. *n.* 3. Heres 31
uxoris tenetur alere Maritum inopem; Rota
part. 18. *tom.* 1. *dec.* 30. *num.* 1. Prout tenetur
præſtare evictionem Viro, cui bona Fideicom-
miſſa in Dotem conſtituta ſunt, quando evi-
ctio ſuit promiſſa; Rota *part.* 18. *tom.* 2. *dec.*
606. *num.* 4. Deficiente Herede ſcripto ante 32
Teſtatorem, Hereditas devolvitur Heredi ab
inteſtato; Rota *part.* 11. *dec.* 84. *n.* 1.
Heredis voluntas ſervanda eſt circa funera 33
Defuncti; *Sac. Congr. Rit. in Ferrarien.* 7. *Sept.*
1613. *apud Aldan. in compend. Canonic. reſol.
lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 26. Heredes Defunctorum 34
pro illis ad ſepulturam aſſociandis numerum
ceræ ſibi beneviſum, quolibet contrario præ-
textu per Parochum deducto non obſtante,
ſubminiſtrare valent; *Sac. Congr. Epiſcop. &
Regul. in Caſſanen.* 5. *Maii* 1617. penes Aldan.
loc. cit. num. 27. Heredes Defunctorum poſſunt 35
vocare numerum Religioſorum ſibi beneviſum
in deferendis Cadaveribus ad Eccleſias; *Sacr.
Congr. Rit. in Camerinen.* 21. *Nov.* 1627. pe-
nes Barboſam *in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb.
Heres num.* 3. & eadem *Sac. Cong. ſub die* 14.
Jan. 1649. Electio, & numerus Religioſorum
pro aſſociandis Cadaveribus, ad libitum Here-
dum Defunctorum ſpectat, & pertinet, & ita

Digitized by Google

ubique ſervatur, prout antea *Congr. Rit. decrevit* 14. *Januarii* 1649. Sic *Sac. Congr. Conc.* 30. *April.* 1660. Item *ead. Sac. Congr. Concil. in Papienſ.* 27. *Decemb.* 1667. decrevit ut ſequitur: *Non ſunt a Parochis cogendi, & compellendi Defunctorum Heredes, ut ſi duodecim V. G. Fratres vocent ad aſſociandum Cadaver, totidem omnino pares numero Clericos ſæculares vocare debeant*; & ſic ſæpe ſæpius tum *Sac. Congreg. Rit.* tum *Sac. Cong. Conc.* tum *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* & ſignanter *in Alexandrina* 10. *Sept.* 1688. ut ſequitur.

Eminentiſſimi, e Reverendiſſimi Signori.

36 Il Guardiano de' Minori Oſſervanti del Convento di S. Bernardino nella Città d' Aleſſandria umiliſſimo Oratore dell' EE. VV. riverentemente eſpone, che eſſendo morto in detta Città il quond. Giovanni Vitali, e dovendoſi ſeppellire nella Chieſa dell' Oratore, e perciò invitati tutti i ſuoi Religioſi ad accompagnare il Cadavere, preteſero li Signori Canonici della Cattedrale impedire il traſporto di quello, aſſerendo doverſi chiamare a tal accompagnamento in egual numero i Sacerdoti Secolari, e Regolari; ma perchè Monſignor Veſcovo, atteſe le buone ragioni dell' Oratore decretò a ſuo favore, li Canonici fecero proteſta di non eſſer con quell' atto pregiudicati. Ricorre per tanto eſſo Guardiano alla retta giuſtizia delle EE. VV. ſupplicandole, che come altre volte, e da coteſta Sac. Congregazione, e da quelle del Concilio, e de' Riti, è ſtato determinato, che ſia in arbitrio degli Eredi del Defonto chiamare i Religioſi, e Preti ſecolari in qual numero più li piaccia degli uni, e degli altri, così vogliano degnarſi determinare ancora nel preſente caſo, che ec.

Sacra Congreg. Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, attentis narratis, cenſuit Oratori dandam eſſe declarationem alias editam, nempe eſſe ad libitum diſponentium, ſeu ipſorum heredum convocationem Cleri, & Fratrum, quos ipſi maluerint.

Romæ 10. *Septemb.* 1688.

G. Card. Carpineus.

B. Panciaticus Secret.

Et hoc Decretum reperitur Authenticum in Archivo hujus Conventus S. Bernardini Alexandriæ. Et idem ſtatuit Alexander VII. Conſtitut. incip. *Alias* apud Theatr. Regular. verb. *Sepultura*. Et ſic noviſſime etiam Benedictus XIII. Conſtit. incip. *Pretioſus*, §. 70. ibi: *Volentes numerum Fratrum aſſociare debentium fore libere determinandum per heredes, defuncti, nullo habito reſpectu ad numerum Clericorum ſæcularium.* Et idem jam decreverat Sac. Congr. Epiſcop. & Regularium in Albinganen. non obſtante Synodo Provinciali, ac concordia, & affertur Decretum ad litteram.

Eminentiſſimi, e Reverendiſſimi Signori.

Il Priore, e Frati del Convento di S. Agoſtino della Terra della Pieve, Dioceſi d' Albenga, riverenti eſpongono all'EE. VV. come per la morte del già Pietro Gherardi, che ſi aveva eletta la ſepoltura nella Chieſa degli Oratori, l' Arciprete Curato di quella Collegiata preteſe di non voler andare a levare quel Cadavere, che era nella ſua Parrocchia, mentre ſi oſſervava una concordia ſeguita fra loro, e praticata ſin' ora da molti anni in quà, che quando intervenivano alla detta Aſſociazione due Regolari, doveſſero anche intervenirvi col Curato due Preti del Clero, tanto più per eſſer ciò ſtato diſpoſto, e decretato dal Sinodo Provinciale di Genova, confermato nel 1574. dalla Sac. Congregazione del Concilio d'ordine del Sommo Pontefice. di quel tempo a relazione della medeſima Sac. Congregazione, ed anco con lettere di queſta Sac. Congregazione del 1600. che ne ordinò l' oſſervanza. E perchè gli Eredi del detto Gherardi nell' Aſſociazione di detto Cadavere non vi vollero che gli Frati di S. Agoſtino, ed il ſolo Arciprete Curato, quale ricusò d' andarvi, mentre non v' interveniva tutto il Clero, e non ſi oſſervava detta concordia, e Sinodo; onde gli Oratori levarono il Cadavere, e conduſſero alla Chieſa, per dargli ſepoltura ſenza l' Arciprete. Per tanto li medeſimi Oratori reclamando da tal Decreto, e concordia ſupplicarono umilmente l'EE. VV. dichiarare eſſer lecito, ed in arbitrio de' Defonti, o de' ſuoi Eredi, o che abbino, o che s' eleggano ſepoltura nella Chieſa de' Regolari, di poter chiamare quanti, e quali Regolari vogliono per aſſociazione di Cadaveri alle dette loro Chieſe de' Regolari, benchè non vi ſiano chiamati Preti, o alcun de' Preti Secolari; purchè non s' eſcluda il Parroco. Ed eſſendo ſtate da queſta Sacra Congregazione maturamente conſiderate, e diſcuſſe le ragioni addotte da ambe le parti, proponente l' Emi-

Digitized by Google

mineatiſſimo Sign. Cardinale d'Elci, fu riſoluto, e dichiarato ſotto li 23. Nov. 1663.

Synodum non comprehendere Regulares in caſu de quo agitur. Ideoque eſſe ad libitum diſponentium, ſeu ipſorum heredum convocationem Cleri, & Fratrum, quos ipſi maluerint, non attenta præfata concordia; cæteriſque in contrarium allatis non obſtantibus quibuſcumque &c.

Alla quale dichiarazione, e Decreto non quietandoſi il medeſimo Arciprete, e Collegiata, hanno con nuove iſtanze, e motivi fatto nuovamente ricorſo a queſta medeſima Sacra Congregazione per la moderazione, e revocazione di detta dichiarazione, o Decreto.

Supplica perciò Fr. Geronimo Valvaſori da Milano Procuratore e Generale di S. Agoſtino, unitamente con gli Oratori l'EE. VV. Reverendiſſime di confermare la ſuddetta reſoluzione. Che ec.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, attentis narratis, reque denuo, auditis Partibus, Eminentiſſimo Ilcio referente, mature diſcuſſa, ſtatuit, ac decrevit ſtandum eſſe in deciſis, quibuſcumque non obſtantibus.

Romæ 27. Martii 1664.

M. Card. Ginettus.

Loco ✠ Sigilli.

E. Epiſc. Camer. Secr.

37 Heres ab inteſtato tenetur ſolvere Legatum
pium relictum in teſtamento profano nullo;
Rota *part. 6. recent. deciſ.* 108. *num.* 23. & 24.
& late *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 484. *num.* 3. &
in *Cæſaraugustana Teſtamenti 9. Martii* 1671.
dec. 65. *num.* 14. *part.* 17. *recent.* Card. Petra
tom. 2. *Comment. ad Conſt.* 10. *Innocent. III.* &
38 alii paſſim. Heres detrahat Trebellianicam
contra Eccleſiam mediate ſubſtitutam, data
cautione reſtituendi eam, ſi ſubſtitutio purificabitur
pro Eccleſia; Sabell. *diverſor. tract.
verſ. Trebellianica num.* 20. citans plures alios;
39 Card. Petra *l. c. n.* 76. & alii paſſim. Heres
ex Teſtamento per lapſum triginta annorum præſcribit contra Legatarios, vel coheredem; Ancharan. *in cap. Sine poſſeſſione num. 7. in fin. de regul. Jur. in* 6. Bald. *de præſcript. part. 3. qu. 13. num. 9.* Pax Jordan. *tom. 2. l. 16. tit. 7. num. 306. & tom. 3. l. 14. tit. 24. n. 26.* Card. de Luca *de credit. diſc.* 131. *num.* 21. Card. Petra *tom. 1. comment. ad Conſtitut. 4. Honorii III. num.* 98. citans Rotam, & varios alios.
40 Heredes perſonæ excommunicatæ præſtent
cautionem de ſatisfaciendo parti, antequam
Excommunicatus Defunctus abſolvatur; *Sacr.
Congreg. Immun. in Aquilana 13. Aug. 1689.
lib. 1. decret. Altovit. pag.* 387. Succeſſio in 41
hereditate bonorum omnium Sacerdotis mortui
abſque herede ſpectat ad Epiſcopum, non
ad Cameram Ducalem, ad effectum diſponendi
juxta regulas Canonicas; *Sac. Congr. Imm.
in una Burgi S. Domnini 26. Auguſti 1689.
lib. 1. Decret. Altovit. pag.* 190. Heres inſtitu- 42
tus ſub conditione ne mulierem inhoneſtam in
Uxorem ducat, hereditatem amittit, ſi idem
præceptum non ſervat; *Sac. Congr. Conc. in
nullius 19. Decemb. 1626. lib. 13. Decret. fol.*
162. Heredem qui vult facere Eccleſiam, Con- 43
ſanguineis exheredatis, quærat alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum, immo Deo propitio neminem inveniet; *cap. Quicumque 43. cauſ. 17. q. 4.* ex verbis S. Auguſtini *ſerm. 52. de vita Cleric.*

Heredes, aliique Executores poſt heredita- 44
tem aditam, & inventarium confectum ſtatim tenentur ſolvere legata, & alia exequi, quæ Defunctus præceperat, niſi juſto impedimento excuſentur, & ad hoc a Judice cogi poſſunt; *l. Cum vos 47. in princip. ff. de Legatis 1. l. Si Domus 71. §. in pecunia, ff. eodem, cap. Si heredes 6. de Teſtament.* Quamvis enim heredes, aliique Executores non incurrant pœnam ab ipſo jure ſtatutam, niſi intra tempus a jure determinatum voluntatem Teſtatoris exequi negligant, poteſt tamen Epiſcopus per Cenſuram Eccleſiaſticam, vel etiam alius Judex per interdictum adminiſtrationis bonorum defuncti, vel alias pœnas arbitrarias etiam ante annum compellere heredes, & Executores teſtamentarios ad implendam voluntatem defuncti, non tantum quoad cauſas pias, ſed etiam profanas, nam heres cum primum poteſt, tenetur ſolvere Legata, & alia relicta in Teſtamento per leges citatas; Abbas *in cit. cap. Si heredes num.* 5. Covarruv. *ibid. num.* 4. Card. *ibid.* Pirhing *lib. 3. Decret. tit. 26. num.* 129. Reiffenſtuel *ibid. num.* 792. & alii. Dominium enim rei Legatæ adita hereditate ſtatim tranſit in Legatarium, §. *Noſtra autem, Inſtit. de Legatis*, & ibi Gloſſ. *verb. Per in rem, juncta additione, & l. A Titio 64. ff. de furt.*

Heredes, aliique executores tenentur adim- 45
plere Defuncti voluntatem intra annum computandum non a die mortis Teſtatoris, ſed a die monitionis factæ per Judicem, & ſi ſemel moniti negligant, perdunt omne id, quod eiſdem alias ex Teſtamento competit, ſive here-

Digitized by Google

ditas, ſive Legatum ſit, textu expreſſo *in Authent. Hoc amplius*, *Cod. de Fideicomm.* ibi: *Monitus a Judice intra annum non implet*; & *Novell.* 1. *cap.* 1. §. 1. *cap. Nos quidem* 3. *de Teſtamentis*, ibi: *Ut eam commoneas, quatenus infra annum &c.* & ibi Fagnanus *num.* 2. Abbas antiquus *num.* 2. Hoſtienſ. *num.* 2. Joan. Andr. *num.* 6. Ancharan. *num.* 5. & 6. Butrius *num.* 9. Abbas Siculus *num.* 3. & alii paſſim. Et concordat *Authent. de hered. & Falcid.* §. *Si quis autem*, *in princip. cap.* 1. *collat.* 1. ubi etiam una tantum monitio, ut præcedat, requiritur; idem etiam deſumitur ex *cap. Si heredes* 6. *de Teſtamentis*, ibi: *Si heredes juſſa Teſtatoris non adimpleverint* (ſupple intra annum juxta *cit. Authent. Hoc amplius & cit. cap. Nos quidem*) *ab Epiſcopo loci illius omnis res, quæ eis relicta eſt*, *Canonice interdicatur*, *cum fructibus*, *& ceteris emolumentis*, *ut vota Defuncti adimpleantur*. Ratio autem hujus pœnæ privationis datur *in l. Si patroni* 55. §. *Sed nec illud*, *ff. ad S. C. Trebell.* ubi dicitur: *Cur enim non videatur indignus, ut qui deſtituit ſupremas Defuncti preces, conſequatur aliquid ex voluntate?*

46 Limitatur tamen hæc pœna privationis totius hereditatis in heredibus neceſſariis tam deſcendentibus, quam aſcendentibus, qui licet ſint negligentes in adimplenda ultima voluntate Teſtatoris, non ideo tamen debent privari ſua Legitima, quæ illis non ex voluntate Teſtatoris, ſed juris diſpoſitione obvenit, & quaſi jure naturæ eſt debita; *cit. Authent. Hoc amplius*, *Cod. de Fideicomm.* Abbas *in cit. cap. Si heredes num. ult.* & ibid. Covarruv. *n.* 9. Pirhing *loc. cit. num.* 126. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 794. & alii. Niſi forte hereditas ſit talis, quæ dividi non poſſit, uti ſunt Regna, Ducatus, & hujuſmodi; *arg. cap. Licet* 6. *de Voto*, ubi Filio Regis Hungariæ indicitur privatio Regni, ſi defuncti Patris voluntatem non adimpleat; Cum enim Regnum dividi non poſſit, ideoque nec legitima ex eo detrahi poteſt; Gloſſ. ibidem *verb. Privandum*, Silveſter *verb. Teſtamentum* 2. *qu.* 10. *diſt.* 3. Pirbing *loc. cit. num.* 126. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 794. & alii.

47 Relicta ad pias cauſas integre ſolvi debent ab heredibus, aliiſque Executoribus infra ſex menſes a die inſinuationis Teſtamenti numerandos; Et ſi intra tale tempus ceſſante legitimo impedimento id negligant, debent in pœnam reſtituere Legata cum omnibus fructibus, & omni augmento, & emolumento, quod a tempore mortis Teſtatoris ex iis percipi potuit; *Auth. de Eccleſ. Titul.* §. *Si autem heres*, *verſic. Si autem Legatum*, *cap.* 12. *collat.* 9. Fagnan. *in cit. cap. Nos quidem* 3. *de Teſtament. num.* 7. & 8. Pirhing *loc. cit. num.* 127. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 796. &
communis aliorum. Quod ſi heredes, vel alii 48
Executores bis admoniti ab Epiſcopo diſpoſitionem Teſtatoris ad cauſas pias adimplere neglexerint, etiam ante annum elapſum privantur omnibus commodis ex Teſtamento eiſdem relictis competentibus; textu expreſſo *in cit. Authent.* §. *Si quis autem pro redemptione*, *verſic. Si autem qui hoc facere juſſi*, *cap.* 11. *collat.* 9. Bartol. & Salicet. *in Authent. Hoc amplius*, *Cod. de Fideicomm.* Covarruv. *in cap. Si heredes* 6. *de Teſtamentis num.* 5. & Abbas *ibid. num.* 5. Layman *loc. cit. cap.* 11. *n.* 13. Pirbing *loc. cit. num.* 127. Reiffenſtuel *loc. cit.*
num. 795. & alii paſſim. Si autem heredes 49
perperam negent legata eſſe relicta Eccleſiis, vel aliis piis cauſis, & in illa negatione perſiſtant uſque ad ſententiam, condemnandi ſunt in duplum, ut expreſſe ſtatuitur *in* §. *Item mixta*, *Inſtit. de action.* & tenent cum communi aliorum Doctores mox citati.

Si heredes, vel executores ſemel admoniti, 50
intra annum diſpoſitionem a Teſtatore factam præſertim circa cauſas pias adimplere neglexerint, poteſtas exequendi devolvitur ad Epiſcopum, textu expreſſo *in cit. Authent. de Eccleſ. tit. c.* 10. *& cap. Nos quidem* 3. *de Te-*
ſtamentis. Quod ſi bis admoniti talem diſpoſi- 51
tionem adimplere neglexerint, etiam ante annum dicta exequendi poteſtas ad Epiſcopum devolvitur; *cit. Authent. de Eccleſ. tit. cap.* 11. §. *Si autem qui hoc facere juſſi*, & concordat *l. Nulli*, *Cod. de Epiſcop. & Cleric. & c. Tua nobis* 17. *de Teſtamentis*, & Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 8. & expreſſe tenent Covarruvias *in cit. c. Nos quidem* 3. *de Teſtament. n.* 8. Abbas *ibid. num.* 11. Fagnan. *ibid. num.* 9. & 10. Innocent. *ibid. num.* 2. Reiffenſt. *loco cit.*
num. 797. & alii. Immo Fagnan. *loco cit.* 52
num. 10. Innocent. *loc. cit. num.* 2. Hoſtienſ. *ibid. n.* 6. & alii ſuſtinent, Epiſcopum, Herede, vel Executore negligente, ſuccedere in facultatem exequendi etiam ad non pias cauſas, & rationem reddunt cum ipſo Fagnano *loc. cit. num.* 10. Abbas *ibid. num.* 8. Butrius *ibid. num.* 6. quia, dicunt ipſi, quælibet defuncti voluntas poteſt dici pia, *l.* 1. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

Aſſignare fundum ſavore Capellaniæ Here- 53
dem non potuiſſe, & aſſignationem non ſuſtineri, reſpondit *Sac. Cong. Conc. in Viterbien.*

20.

Digitized by Google

20. *Sept.* 1727. *ad* 1. *dub. ut patet in Theſauro reſol. Sac. Cong. Conc. dicti anni* 1727. *ubi ad longum*. Quando enim non ſunt a Fundatore certa bona determinate taxata, cenſentur obligata omnia bona Hereditatis ad ſuſtinenda onera Capellaniæ. E contra autem quando a Teſtatore pro certa Miſſarum, & Anniverſariorum celebratione alicui Eccleſiæ relictus eſt determinatus fundus; ſi dictus taxatus fundus deinde extinguatur, non tenetur Heres alium fundum in locum illius ſubſtituere; *Sacr. Congr. Concil. in Albanen.* 10. *Martii* 1742. etiamſi ſit opulenta Hereditas; quia cum legatum incipiat ab aſſignatione bonorum, nonniſi taxativum cenſeri debet, ſiquidem ſi Teſtator non gravavit Heredes ad ſolvendam annuam præſtationem reſpondentem oneri Miſſarum, ſed certa ab eadem hereditate ſegregavit bona, quæ voluit ſubjecta oneri deſignato, conjecturæ qualeſcumque ſive a perpetuitate legati, ſive ab hereditaris opulentia deſumptæ, nimis vagæ, ac imbecilles æſtimantur, ut judicetur contra Regulam paſſim ſervatam in dicta Sac. Congreg. Concil. nempe quod non ſit ſubſtituendus alius fundus, quoties Legatum incipit ab aſſignatione bonorum, ſunt enim ad id certa bona determinate taxata.

54 Ad dubium: An candela geſtanda per Canonicos in aſſociatione funeris debeat eſſe ponderis ad minus quatuor librarum, vel arbitrio heredum; & an Canonici ultra dictam candelam prætendere poſſint unum Ducatum Regni pro quolibet Canonico; *Sac. Cong. Conc. in Trojana* 21. *Maii* 1701. *reſpondit Negative, quoad primam partem, ſed remittendum arbitrio heredum; quo vero ad ſecundam partem, Negative.*

55 Ad dubium: An heredes defunctorum poſſint adhibere circa Cadavera defunctorum quantitatem ceræ ſibi beneviſam, ſeu potius conſtet de aliqua conſuetudine quoad quantitatem ceræ, eaque ſit ſervanda? *Sacr. Congreg. Concil. in Nullius, ſeu Montis Caſſini* 26. *Jan.* 1726. *ad VIII. reſpondit: Eſſe ſtatuendam taxam ab ordinario auditis intereſſe habentibus, & taxa ab eodem tranſmittatur ad Sacram Congregationem.*

56 Ad dubium: An Presbyteri dictæ Eccleſiæ valeant prohibere ſonum campanarum, tam de tempore obitus, quam de tempore delationis cadaveris ad aliam Eccleſiam; & quod emolumentum ab heredibus defunctorum Sacriſtæ debeatur in caſu &c. *Ead. Sac. Cong. ib. ad XV. reſpondit Negative quoad tempus obitus, & pro ſonitu nihil deberi, quoad tempus vero delationis Cadaveris pulſandas eſſe campanas, ſi heredes velint, ſoluta competenti mercede taxanda ab Ordinario.*

Heredibus licet dumtaxat Parochum ad fu- 57
nus vocare; ſed ſi velint alios Presbyteros vocare, præferendi ſunt Presbyteri Eccleſiæ Parochialis, & receptitiæ in numero ipſis heredibus bene viſo; *Sacr. Congregat. Concil. in Nullius, ſeu Montis Caſſini* 26. *Januarii* 1726.

Ad Heredes, & non Parochum ſpectat vo- 58
care quot, & quos libuerit *ad funus*; *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular.* 4. *Januarii* 1594.

Numerum Religioſorum, ac electionem Re- 59
ligionum pro aſſociandis cadaveribus, ad heredes defunctorum pro libito voluntatis eorum ſpectare, & pertinere, & ita ubique in poſterum ſervari debere declaravit *S. R. C.* 4. *Januar.* 1640.

Heredes Defuncti invitare poſſunt numerum 60
Sacerdotum ſæcularium, aut Regularium, immo & Confraternitatum ſibi bene viſum, nec cogi poſſunt ad vocandum Capitulum, vel alios, ſed ſolum Parochum, cui debetur duplum eleemoſynæ illa, quæ datur aliis Sacerdotibus ſimplicibus; *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 17. *Mart.* 1579. 11. *Octob.* 1580., 24. *Januar.* 1581., 11. *Jan.* 1647. & 11. *Decemb.* 1649.

Heredes non tenentur vocare, niſi Paro- 61
chum; *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul.* 28. *Septemb.* 1646.

Heredes Beneficiatorum tenentur reſarcire 62
bona, & domos Beneficiorum, necnon ſacris ſupellectilibus Eccleſias providere, ex Oraculo *Clementis XI. mediante encyclica Epiſtola ſub die* 23. *Maii* 1708. *impreſſa in Appendic. Synod. Fulginat. Baptiſtelli fol.* 167. Urſaya *in Miſcellaneo Sacro, & profano primo litt. B. num.* 29.

Additiones ex aliena manu.

Summa Heredum diviſio eſt, ut vel teſta- 63
mentarii, vel legitimi ſint. De teſtamentariis placet hic diſſerere. Eſſentia cujuſcumque te- 64
ſtamenti vel ſolemnis, vel minus ſolemnis, conſiſtit in *Heredis* inſtitutione, quæ eſt *certi Succeſſoris* in univerſum jus, quod Defunctus habuit, declaratio legitima.

Heredis inſtitutio, aut neceſſaria, aut vo- 65
luntaria eſt. Hæc neceſſaria eſt, quando neceſſario certæ perſonæ ſunt inſtituendæ, vel exhe-

Digitized by Google

heredandæ, hoc eſt, quibus debetur legitima. Sic itaque ante omnia heredes ſunt inſtituendi liberi tam ſui, quam emancipati tam a Patre, quam a Matre; *Novell.* 115. *cap.* 3. immo & ſpurii reſpectu Matris; *l.* 29. §. 1. *de Inoffic. teſtam.* Quin & Nepotum quoque filiis mortuis, & poſthumorum *eventualiter* habenda eſt ratio: *Princip.* & §. 1. *Inſtit. de Liber.* & *Poſt hæred. inſtit.* alias nativitate ſua rumpunt teſtamentum; *l.* 3. §. 3. *de injuſt. rupt.* & *ir-*
66 *rit. teſtam.* Huc etiam referuntur, qui in poteſtatem Teſtatoris quocumque modo poſt conditum teſtamentum recidere queunt; *l.* 29. §.
67 11. *ff. de Liber.* & *Poſt. her. inſtit.* Hinc conſultum eſt, inſtituere hoſce *eventualiter*, in quem finem Romani ex legibus varias formulas excogitarunt; *l.* 29. *ff. dict. tit. de Liber.* & *Poſt. hered. inſtit.* Inde poſthumi alii *legitimi*, alii *Aquiliani*, alii *Vellejani*, alii *Juliani*, ali *Corneliani* dicebantur; *dict. l.* 29. *dict. tit. de Liber.* & *Poſt. hered. inſtit.* Sed nul-
68 lam hodie præſtant utilitatemanxiæ illæ Veterum formulæ. Vide *l.* 15. *C. de Poſt. hæred. inſtit.* Sic etiam ex eodem fundamento utile eſt *eventualiter* inſtituere Parentes, ne liberis mortuis ante Teſtatorem teſtamentum rumpant. Dici & idem poteſt de Fratribus, quo caſu & illis legitima debetur.

69 In voluntaria Hæredis inſtitutione inſpici debet I. ad habilitatem Perſonarum Inſtituendarum, II. ad modum inſtituendi.

70 In perſonis requirebatur, ut juris civilis commercio fruerentur; *l.* 1. *ff. ad Leg. Falcid.* tum ut Heredes ſcripti *certi* eſſent. Excludebantur propterea ſervi qua tales, Peregrini, *l.* 6. §. 2. *ff. de hered. inſtit.* qui tamen, poſtquam jura ſuccedendi illis ſunt communicata, hodie inſtitui queunt; *Auth. Omnes Peregrini*, *C. Commun. de Succeſſ.* Deportati, Banniti, Apoſtatæ *l.* 3. *C. de Apoſt.* Hæretici; *l.* 4. *C. de Hæretic.* Collegia denique, Univerſitates, & incertæ perſonæ, niſi Collegia eſſent excepta; *l.* 2. & *l.* 22. *C. de SS. Eccleſ. l.* 1. *C. de Judæis.* Emendavit vero hoc Juſtinianus *in* §. 25. & *ſeq. Inſtit. de Legat.* ut tantum reprobata Collegia inſtitui nequeant.

71 Sunt & qui *certo reſpectu* inſtitui heredes haud poſſunt. In horum numero ſunt liberi naturales, quando adſunt legitimi, tunc enim nonniſi in una uncia inſtitui a Patre queunt; *Auth. Licet, C. de Natural. Liber. Novell.* 89. *cap.* 12. Si Teſtatoris Parentes ſoli ſuperſint, in octo unciis, alias vero ex aſſe. Sic & inceſtuoſi heredes a Parentibus inſtitui haud poſſunt, nec Parentes Inceſtuoſi a ſe invicem; *l.* 6. *C. de Inceſt. Nupt.* ab aliis vero poſſunt.

Hæc inhabilis inſtitutio, ſi palam fiat, pro 72
non ſcripta habetur; *l.* 1. *C. de hered. inſtit.* at ſi clam, & in fraudem Legis, lucrum ejus cedit Fiſco; *l.* 1. §. 1. *de Jur. Fiſc.*

Habilitas heredis tribus maxime temporibus 73
conſiderari debet; teſtamenti condidi ob Regulam Catonianam, mortis, quia teſtamentum per hanc confirmatur, & aditionis, quia per hanc acquiritur. Quod ultimum in hæredibus ſuis diverſum haud eſt a tempore mortis. Sed jam ſatis de Habilitate Perſonarum inſtituendarum.

Quod attinet ad modum inſtituendi, I. re- 74
quiritur *ut inſtitutio poſſit habere effectum*. Quamobrem ridicula eſt omnium hominum inſtitutio. Diverſa autem eſt ratio in inſtitutione Pauperum; *l.* 46. & *l.* 49. *C. de Epiſc.* & *Cler.* quum magis Pauperes collective ſumpti in eo quo vixit Teſtator loco videantur inſtituti. Huc etiam refertur ſi quis Sanctum inſtituat, quia ſic Eccleſiæ Sancto illi dicatæ debetur; *l.* 26. *C. de SS. Eccleſ.*

II. *Ut fiat inſtitutio de univerſis bonis*, ſive 75
unus, ſive plures heredes ſint inſtituti, quia jus Romanum non admittit, ut decedere quis poſſit pro parte teſtatus, pro parte inteſtatus; *l.* 15. *ff. de Legat.* 1. *l.* 7. *de Regul. Jur.* Hinc unicus in re certa inſtitutus detracta mentione rei univerſam hereditatem capit; *l.* 1. *ff. de hered. inſtit.* Idem & de pluribus ex certa re inſtitutis aſſeritur *in l.* 9. §. 13. & *l.* 10. & *l.* 11. *ff. dict. tit. de hered. inſtit.* ut tamen hoc caſu certæ rei adjectio habeatur inſtar prælegati in diviſione hæreditatis & ex reliquis bonis, ex æquo ſolvi debeat æs alienum; *l.* 35. §. 2. *ff. eod.* Idque ipſum placuit, ſi quidam ex certa re ſint ſcripti, quidam non. Hoc caſu illi ſunt loco Legatariorum, hi vero heredum; *l.* 13. *C. eodem.* Deficientibus vero his, illis jus accreſcendi ſalvum eſt.

III. *Ut inſtitutio ſit libera*, *non extorta*, quam- 76
vis blanditiæ non ſint vetitæ; *l. ult. ff. Si quis aliq. teſtat. prohib.*

IV. *Ut ſit inſtitutio ex certa ſcientia & ani-* 77
mi ſententia facta. Hinc nequit in alterius arbitrium conferri; *l.* 32. *ff. eod. aperte* ſcilicet, bene tamen *tacite* per conditionem; *l.* 68. *ff. eod. l.* 1. *ff. de Legat.* 2. vel ſi conſideratur tamquam arbitrium boni viri; *l.* 1. *ff. de Legat.* 2. De jure vero Canonico hoc ſimpliciter admittunt *ob cap.* 13. *de Teſtam.*

V. *Ut ſit concepta verbis diſpoſitis & direc-* 78
tis. Intellige tamen de jure veteri, nam ſub-

latum

Digitized by Google

latum eſt hoc requiſitum *per l. 15. C. de Teſtam.* adeoque qualiſcumque declaratio tacita vel expreſſa hodie ſufficit; Vide omnino Hatpreſt. *de Tacit. Inſtitut. Hered.*

79 VI. *Ut ſit ſincera, non captatoria.* Confer vero hic Thomaſ. *diſput. de Captator. & in primis* Bynkershoek *in opuſcul. de Captat. Inſtitut.*

HERMAPHRODITUS.

1 HErmaphroditi, ſeu Androgini ſic dicuntur, eo quod in ipſis uterque ſexus appareat; *Herma* enim apud Græcos maſculus eſt, & *Aphrodi* Femina nuncupatur; de quo
videndus S. Auguſtinus *de Civitate Dei lib.* 16.
2 *cap.* 8. (*a*) Dari hujuſmodi Hermaphroditos, ſeu Androginos participantes de utroque ſexu, apud omnes eſt in confeſſo, teſte ipſamet experientia, & plures referuntur paſſim a Doctoribus, ut videre eſt apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 34. *per tot.* Torrell. *in demolog. lib.* 2. *cap.* 17. Urſayam *Inſtit. crimin. lib.* 3. *tit.* 5. *a*
3 *num.* 205. Ubi ex variis auctoribus varios refert hujuſmodi caſus, inter quos unum de quadam Moniali in virum converſa, quæ a Monaſterio expulſa, fuit exinde ut perfectus vir ordinatus Sacerdos, & factus Canonicus S. Mariæ in Via lata de Urbe, qui fuerat Monialis in quodam Monaſterio ejuſdem Urbis; is fuit filius Laertii Cherubini, qui obiit 23. Maii 1626. fuitque ſepultus in Eccleſia S. Mariæ de Scala, teſte Abb. Piazz. *nella Gerarch. Ec-*
4 *cleſ. nella Diacon. della Scala fol.* 1877. Immo apud Indos, & maxime in Provincia Floridæ in America tanta eſt Hermaphoditorum copia, ut eo quia robuſti ſunt & exoſi, jumentorum loco inſerviunt, prout de dicta Provincia Floridæ teſtatur Jaſon. *in Theatr. Orb. terrar. tom.* 3. his verbis: *Abundat Regio Hermaphroditis, quorum ſervili opera, mancipiorum, jumentorumque loco utuntur*, quem refert etiam Verricell. *in tract. de Apoſtolicis Miſſionibus tit.* 14. *Miſcellan. qu.* 196. *dub.* 1. *num.* 2. qui Auctor *ibid. & dub. ſequent.* ex Demetrio, Plinio, & Æliano probat, Lepores utrumque ſexum habere, & mutuo coitu abſque feminis eorum ſpeciem propagare; darique Hermaphroditos parem, & perfectam potentiam ha-
bentes gignendi, & pariendi. Et de facto 5
Thom. Franc. de Remoral. *conſ.* 25. *per tot.* Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 215. & alii, referunt curioſum caſum duorum Hermaphroditorum, qui inter ſe Matrimonium tamquam vir, & femina contraxerunt, & deinde ambo inventi fuerant gravidi.

Quamvis factos eſſe ex mulieribus viros 6
multos referatur, nunquam tamen mares viri in feminas mutantur, nec id fieri poſſe affirmant medici, teſte Card. de Lugo *reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 31. *num.* 3. repugnante ſcilicet natura, quæ ſemper expetit dignius, & indi-
gniori reſiſtit. Immo volunt plurimi, caſus 7
relatos de feminis mutatis in viros non eſſe intelligendos de vera mutatione, ſeu de converſione a Femina in marem, ſed illas fuiſſe Hermaphroditas, ſeu Androginas, referendo apparitionem utriuſque ſexus Clytoridi, de quo Amenus *de delict. & pœnis tit.* 4. §. 11. *num.* 18. ubi refert, quod id vidit Papiæ anno 1669. & ſic tenent Gaſp. Bacchin. *de Hermaphrodit. lib.* 1. Schenchius *lib.* 4. *obſerv. in princip.* Majol. *de Irregular. lib.* 1. *cap.* 27.

Rio-

Nota ex Edit. Romana.

(*a*) Multa congerit Auctor, quorum alia falſa, alia dubia omnino ſunt. Hermaphroditus enim componitur ex vocibus græcis *Hermes*, quæ non maſculum, ſed Mercurium, & *Aphroditi*, quæ non feminam proprie, ſed Venerem ſignificat. Perfecti Hermaphroditi raro inveniuntur; converſio autem feminæ in marem nunquam fortaſſe viribus naturæ facta eſt, deceptique ſunt qui pudendarum partium conformationem inſpexerunt. Fide digna Floridæ deſcriptio adhuc deſideratur. Lepores utrumque ſexum non habent; Joan. Faber Epos, in Hiſt. Mexic. f. 812. Diu me torſit, inquit, de Leporibus dubitatio an perſuaſio, omnes ad unum Hermaphroditos eſſe. Ideo cum Nobiliſſ. Julio Sinibaldo Venationibus deditiſſimo (qui ultra centum Lepores domi ſuæ, h. e. in oppido Montis Leonis Spoletanæ Diœceſeos cepit uno anno) omnes Lepores accurata ſectione perquiſivimus: inter quos centum, vix quatuor maſculos invenit, reliqui omnes feminæ, & quod mireris, pleræque gravidæ fuerunt, in his omnibus diſtinctiſſimum ſexum invenit, & agnovit, & feminea quidem vaſa genitalia in feminis, virilia in maſculis &c.

Digitized by Google

Riolan. *de Hermaphrod. cap.* 8. Zacch. *quæſt.*
Medic. Legal. lib. 7. *tit.* 1. *q.* 8. *per tot.* Coſp.
nel Giudice crimin. part. 2. *cap.* 7. *num.* 40. &
ſequent. ubi quod ſimilis caſus evenit Spoleti,
tempore quo ſtudebat Senis, in qua Civitate
cum tali Hermaphrodita fuit ſæpe allocutus;
Urſaya *loc. cit. a num.* 212. *ad* 215. & facit
caſus curioſus relatus *ſupra num.* 5. de duobus
illis Hermaphroditis inter ſe Matrimonio con-
8 junctis, & ambobus gravidis inventis. Nec
fabuloſum eſt hoc, habere etiam mulieres ſuos
teſticulos, & genitalia æque ac viros, atque
ob id non minus etiam quam viros caſtrari
poſſe, quemadmodum in Lydia caſtrari affir-
mat Alciatus *in l. Spadonum, ff. de verb. ſi-*
gnificat. & *lib.* 4. *antiqu. lect. cap.* 10. *lib.* 20.
cap. 14. relatus, & ſecutus a Pignatell. *tom.* 4.
9 *conſult.* 34. *num.* 1. Immo quod mas, & femi-
na ſolum accidentaliter inter ſe differant, &
quod genitalia viri, ac feminæ ſolo ſitu di-
ſtinguantur, ut quod vir habeat genitalia fo-
ris, eo quia propter ejus caliditatem expellan-
tur, & femina contineat intus, eo quia pro-
pter ipſius frigiditatem intus retineantur, te-
net communis Græcorum, & Arabum Me-
dicorum ſententia, ut Galenus, Ægineta, A-
vicenna, Raſius, & alii apud Andream Lau-
rentium *Hiſtor. anatom. lib.* 7. *quæſt.* 8. Unde
Galenus *l.* 2. *de ſemin.* ſic preciſe ait: *Eſt enim*
proportio maxima inter genitalia maſculi & fe-
minæ; Omnia quidem genitalia membra tum ma-
ſculus, tum femina habere eadem videntur, po-
ſitione tantum, & magnitudine differentia; Quin
& vaſa teſtes nutrientia utrique ſexui ex eiſdem
venis, & arteriis procedunt; & conſimiliter
habent plurimi alii.

De Hermaphroditis aliqui per jocum inter- 10
pretantur Textum *in cap. Omnes utriuſque ſe-*
xus, de pœnit. & remiſſion. quos citat Neviz-
zan. *in Silv. Nuptial. lib.* 5. *fol.* 531. *num.* 36.
& Paſchal. de Orco *in Apolog. cap.* 9. *n.* 19.
impreſſa poſt diſſertat. Coſciæ, Urſaya *in Mi-*
ſcellan. Sac. & profan. Canon. & Civil. part.
2. *litt. H. n.* 5. & ut refert Bellarmin. *tom.* 3.
Controverſiar. lib. 3. *cap.* 13. *de Pœnitentia*.
Calvinus Hæreſiarcha *lib.* 3. *Inſtitutionum c.* 4.
§. 7. ſic expreſſe dicit; ibi: *Nam quod jubent*
boni Patres, omnem utriuſque ſexus quotannis
ſemel proprio Sacerdoti confiteri omnia peccata,
faceti homines lepide excipiunt, hoc præcepto te-
neri ſolos Hermaphroditos, ad neminem vero ſpe-
ctare, qui ſit vel mas, vel femina. (*a*)
Hermaphroditus eſt irregularis, & ordinari 11
non poteſt abſque Papæ diſpenſatione; Na-
varr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 203. Piaſec. *in*
praxi part. 1. *cap.* 1. *art.* 3. *num.* 2. Majol. *de*
Irregularit. lib. 1. *cap.* 33. *num.* 13. Pignatell.
tom. 4. *conſ.* 34. *n.* 9. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 1.
formul. 36. *num.* 30. Lugo *reſponſ. moral. lib.* 1.
dub. 31. *num.* 1. & alii paſſim. Hinc Herma- 12
phroditus, in quo prævalet ſexus virilis, po-
teſt quidem valide, ſed non licite ordinari;
Sayrus *de Cenſ. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 24. Mo-
nacell. *loc. cit. num.* 30. Navarr. *in Manual.*
cap. 27. *num.* 203. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 4.
Suarez *de Cenſur. diſp.* 52. *ſect.* 3. Mulpheſius
in ſumma tract. 2. *cap.* 1. *num.* 46. Roſignul. *de*
Ordinib. Eccleſ. part. 1. *quæſt.* 3. *art.* 1. *n.* 10.
& alii; & ratio quod poſſit *valide* ordinari
eſt, quia prævalente ſexu virili, reputatur ut
maſculus, per textum *in l. Quæritur* 10. *ff. de*
ſtatu hominum; & quod *illicite*, eſt quia eſt irregu-

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Poterat putidum hunc Hæreticorum jocum Auctor noſter a ſua Bibliutheca excludere, cum inde nihil utilitatis percipere queat Lector. Idem dicendum de caſu, quem proponit, & ſolvit inferius *n.* 15. de Hermaphrodito; *n.* enim *ſeq.* naturaliter impoſſibilem profitetur: & quaſdam res ſatius eſt omittere, quam inanibus futilibuſque dictis lectoris animum inficere.

Reſponſio Auctoris.

Sed ſi id tradere potuerunt tot claſſici Auctores *loc. cit.* a me adducti, cur non & Ego? Nonne ſic in deriſum traducitur Calvinus & apud ſuos aſſeclas, & apud alios, ut inde ea habeatur utilitas, quod ſpernatur ejus ſecta? & nonne id etiam inſervit ad eruditionem? ſicuti & caſus propoſitus & reſolutus inferius *n.* 15. & *ſeq.* auctoritate Emin. Card. de Lugo, & aliorum? Legatur quæſo piiſſimus & eruditiſs. Clericatus *de Sacramento Pœnit. dec.* 43. *per tot.* ubi cum plurimis claſſicis Aucturibus plura ſatis, quam ego, diſcutit ac reſolvit de Hermaphroditis, & in ejus argumento inter alia, ſic tradit: *& circa eoſdem curioſæ, ſed utiles quæſtiones ſcitu neceſſariæ proponuntur, atque terminantur.*

Digitized by Google

regularis, unde non poteſt licite ordinari, niſi
13 accedente Pontificis diſpenſatione. Si vero in Hermaphrodito neuter ſexus prævaleat, ſed æque invaleſcat ſexus virilis, & muliebris, non poteſt nec licite nec valide ordinari; Sayrus *loc. cit.* Monacell. *loc. cit.* Valentia *tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 4. *punct.* 1. Suarez *tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 2. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 16. Fornarius *de Ordine cap.* 3. *num.* 1. Navarr. *conſ.* 8. *de ætat. & qualit. Ordin.* Avila *de Cenſuris part.* 9. *diſp.* 3. *dub.* 5. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 106. *num.* 10. La Croix *lib.* 6. *part.* 6. *n.* 2215. Roſignol. *loc. cit. num.* 10. & ratio eſt, quia talis æque eſt femina, quam vir, nec poteſt dici magis maſculus, quam femina; Subjectum autem Ordinum debet eſſe determinate maſculus ex Divina inſtitutione, ut eſt communis, ac certa Doctorum. Et a fortiori nec valide, nec licite poteſt ordinari, ſi in eo prævaleat ſexus femineus, quia prævalente ſexu femineo Hermaphroditus habetur pro femina, *ex cit. l. Quæritur* 10. *ff. de ſtat. homin.* Femina autem non eſt capax Ordinum; *arg. cap. Mulieres, diſt.* 32. *& cap. Nova* 10. *de pœnit. & remiſſ.* Communis ac certa.

15 Hermaphroditus, qui prævalente ſexu virili per diſpenſationem Apoſtolicam fuit valide, & licite ordinatus, ſi poſtea ipſo prævaleat ſexus femineus, retineret quidem illum Characterem Sacerdotalem animæ impreſſum, cum ſit indelebilis; attamen fieret iterum irregularis; immo non poſſet amplius valide conſecrare, vel abſolvere, quia non eſſet amplius mas, cui ſoli ex voluntate Chriſti competit poteſtas Sacerdotalis; Card. de Lugo *in Reſponſ. moral. l.* 1. *dub.* 31. *num.* 4. La Croix *lib.* 7. *num.* 496. Hic tamen caſus non videtur naturaliter poſſibilis, quia vir nunquam tranſit in feminam, nec id fieri poſſe affirmant Medici, ut notat Cardin. de Lugo *loc. cit.*
17 *num.* 3. & jam fuit dictum *ſupra num.* 6. Hermaphroditus autem, qui ſexum femineum mutaret in virilem, (ut eſt caſus poſſibilis, & plures accidiſſe refert Plinius *lib.* 7. *cap.* 4. & plures alii, & patet ex ſupradictis *num.* 3.) valide quidem ordinaretur, ſed illicite ſine Pontificis diſpenſatione; *Valide*, quia verificaretur vere, quod eſſet maſculus, & præexiſtentia ſexus feminei non officeret, quia conſideraretur quod modo eſſet, & non quod erat prius; *Illicite* vero, quia eſſet irregularis ratione deformitatis; *arg. cap. Preſbyterum* 2. *de Clerico ægrotant.* unde indigeret Pontificis diſpenſatione ut licite poſſet ordinari; Pontifex enim poteſt tollere omnem Irregularitatem provenientem a jure Eccleſiaſtico, cum poſſit ſupra illud diſpenſare, textu expreſſo *in cap. Propoſuit* 4. *de conceſſion. præbend.* ibi: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare*; Roſignol. *loc. cit. num.* 12. & alii citati *ſupra n.* 12.

Hermaphroditus non eſt admittendus ad Pro- 18
feſſionem, neque in Monaſterio ſexus in ipſo prævalentis; Donatus *prax. rerum Reg. tom.* 2. *tract.* 9. *quæſt.* 5. *num.* 1. Pellizar. *de Monialib. cap.* 3. *num.* 32. Monacell. *loc. cit. num.* 29. &
alii. Et ſic expreſſe declaravit *Sacr. Congreg.* 19
Conc. in dub. Profeſſionis 6. *Decemb.* 1721. his verbis: *Hermaphrodita mulier, recepta in aliquo Monaſterio non eſt admittenda ad Profeſſionem, etiamſi ſexus femineus prævaleat*, ſic refert Urſaya *in Miſcellaneo ſacro, & profano, Canonico, & Civili part.* 1. *litt. H. num.* 1. Immo 20
Hermaphrodita ſi fiat Monialis, Profeſſio irrita eſt. Sic expreſſe decrevit *Sacr. Congregat. Conc. in Spoletana* 14. *Martii* 1722. apud Urſayam *loc. cit.* Hinc ſi femina profiteatur in 21
Monaſterio Monialium, & poſtea erumpente ſexu virili, evadat vir, Profeſſio non durat: quia non cenſetur ſe voluiſſe obligare, niſi ad Profeſſionem Monialium, cujus eſt incapax; Cum ergo non valeat Profeſſio viri in Monaſterio Monialium, ut tenent communiter Doctores cum Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 34. *n.* 5. ſequitur etiam irritari Profeſſionem Monialis in virum mutatæ, quia Profeſſio redacta eſt ad caſum, a quo incipere non poteſt, nec eſſe, ut per Bald. *in l. Si Gaudentius, Cod. de contr. expt.* Et ita in praxi obſervatum eſſe teſtantur paſſim Doctores, quos refert, & ſequitur Diana *part.* 5. *tract.* 14. *Miſcellan. reſolut.* 49. Lugo *loc. cit. num.* 2. & ſignanter obſervatum eſt cum Flavio Cherubino, qui prius fuit Monialis, & poſtea factus eſt Preſbyter, & Canonicus, ut fuit dictum *ſupra num.* 3.

Hermaphroditus poteſt valide, & licite con- 22
trahere Matrimonium conformiter ſexui prævalenti, ideſt ut vir, ſi prævaleat ſexus virilis, & ut femina, ſi prævaleat ſexus femineus; *Communis* cum Baldo *in l. Quæritur* 10. *ff. de ſtatu hominum*, Sanchez *de Matrimonio lib.* 7. *diſp.* 106. *num.* 4. Pithing *lib.* 4. *Decretal. tit.* 15. *num.* 3. Reiffenſtuel *ibid. num.* 22. Et ratio eſt quia Hermaphroditus cenſetur maſculus, ſi prævaleat virilis, & femina, ſi prævaleat femineus; textu expreſſo *in l. Quæritur* 16. *ff. de ſtatu hominum*, ibi: *Quæritur, Hermaphroditum cui comparemus? & magis puto, ejus ſexus exiſtimandum, qui in eo prævalet*. Non 23
po-

Digitized by Google

poteſt tamen nec valide nec licite contrahere Matrimonium conformiter ſexui inferiori, ſeu debiliori, & minus potdnti; quia contrahendo ſecundum ſexum inferiorem, & minus potentem, ſeu debiliorem, contraheret cum perſona ejuſdem ſexus; Roſignol. *in univerſ. de Matrimonio contract.* 15. *de Matrim. II. prænotat. XVII. num.* 66. *in fine*, & alii. Si vero
24 uterque ſexus ſit æqualis, & nullus prævaleat, tunc poteſt contrahere Matrimonium pro libitu, vel ut vir, vel ut femina, dummodo alteri ſexui perpetuo renunciet, & prius juret, quod in poſterum nonniſi ſecundum ſexum ſemel electum copula uti velit; *arg. cap. Presbyteros* 16. *quæſt.* 1. & *cap. Diverſis*, *de Clericis conjug.* & *l. Si plures*, *ff. de pactis*, Gutierez *de Matrimon. diſp.* 119. *num.* 1. Silveſter *verb. Hermaphroditus in fine*, Sanchez *loc. cit.* Pirhing *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 23.
25 Roſignol. *loc. cit. num.* 67. & alii paſſim. Nec poteſt talis Hermaphroditus, conjuge ſuo defuncto, poſtea ſecundum alium ſexum licite nubere, quamvis ſi ita ouberet, Matrimonium validum eſſet, utpote nullo jure irritum; Roſignol. *loc. cit. num.* 68. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 23. Sanchez *loc. cit.* & alii ſupracitati.

26 Nec valet objicere, quod ſicuti ex dictis, quando in Hermaphrodito eſt æqualis uterque ſexus, & nullus prævaleat, ipſe eſt incapax ad Ordines, & ad Profeſſionem, ita debeat eſſe incapax ad Matrimonium. Non valet, inquam, quia longe diſpar eſt ratio de Matrimonio, ac de Sacris Ordinibus, & Profeſſione Religioſa; Ideo enim participaos æqualiter de utruque ſexu eſt incapax ad Ordines, & ad Profeſſiooem, quia cum talis non magis ſit maſculus, quam femina, non dicit capacitatem ad Ordinem ex quo ſubjectum capax Ordinum debeat eſſe vere, & determinate maſculus, propter indecentiam, quam dicit femina ad ipſos Ordines; Nec etiam dicit capacitatem ad Profeſſionem Religioſam propter ſcandala, & pericula incontinentiæ, quæ inde timeri rationabiliter poſſunt, ex quo Hermaphroditus ſit ſufficiens, & aptus ad explendam malitiam incontinentiæ, & provocandam libidinem in quacumque Religioſa familia admitteretur. Supradicta autem indecentia, & dicta ſcandala, & pericula incontinentiæ non poſſunt rationabiliter timeri in Matrimonio contracto ſecundum unum, vel alterum electum ſexum ſub juramento de non variando, cum Hermaphroditus pleniſſimam habeat facultatem vacandi copulæ conjugali ſecundum ſexum electum, ut ſibi magis placitum; Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 106. *num.* 10. Roſignol. *loc. cit. n.* 68. & alii paſſim.

Additiones ex aliena manu.

De variis Hermaphroditorum ſpeciebus non 27
una eſt Scriptorum opioio; Videſis Moller. *de Hermaphrodit. cap.* 2. *per tot.* Breviter vero hic agendum de habilitate, vel inhabilitate Hermaphroditi io vita conjugali, tum quoad juris effectus.

Ad primum quod attinet, Hermaphroditus 28
ſi ſexum habeat potentiorem, poteſt utique juxta eum Matrimonium contrahere. Sed ut 29
Matrimonium legitime contrahatur, aote omnia requiritur, ut inſpiciatur, an re vera in Hermaphrodito prævaleat ſexus ille ſecundum quem contrahere intendit. Committenda hæc inſpectio Medicis & Chirurgis, quin etiam, quandoque obſtetricibus. Quod ſi detrectet Hermaphroditus hanc inſpectionem, ad Matrimonium nequaquam admittendus; Moller. *de Hermaphrod. c.* 6. *pag. mihi* 178.

Si ex inſpectione appareat, quod Herma- 30
phroditus in nullo ſexu prævaleat, quæri ſolet, quid hoc in caſu agendum? Sunt qui tenent pollere Hermaphroditum arbitrio eligendi unum ſexum, eoque utendi, modo tamen is juret ſe non eſſe abuſurum altero ſexu; Vide Moller. *de Hermaphrodit. dict. cap.* 6. *pag. mihi* 182.

Quod ſi Hermaphroditus in utroque ſexu po- 31
tens ſit, quæſtionis eſt, an poſſit, & uxorem ducere, & ſimul etiam viro nubere? Negat, & quidem recte Moller. *de Hermaphrod. dict. cap.* 6. *dict. pag. mihi* 182.

Major quæſtio eſt, num hic Hermaphrodi- 32
tus potens in utroque ſexu, dum eſt viduus, poſſit nubere viro ut fœmina? Affirmant Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *diſput.* 106. *num.* 8. Trullench. *de Sacram. lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 16. *num.* 3. At negant Lara *in Compend. Vit. Homin. cap.* 11. *num.* 49. Moller. *de Hermaphrod. dict. c.* 6. *pag. mihi* 184. Subdit autem Lara 33
loco citato, quod ſi ſexus, ſecundum quem prius contraxit, finito Matrimonio frigeſcat, alter autem incaluerit, & ſe continere nequeat, conſulendus ſit Summus Pontifex, qui poterit hanc licentiam dare. Vide & alias eaſque curioſas quæſtiones de habilitate, vel inhabilitate Hermaphroditi in vita coojugali apud Moller. *de Hermaphrod. dict. c.* 6. *per tot.*

Quod alterum concernit, is qui perfectus mas eſt, vel utroque ſexu valet, & virilem tao-

Digitized by Google

tantum elegit, quoad juris effectus inter viros connumeratur, & ad res officiaque viris tantum conceſſa, admittitur.

35 Intellige vero de jure Civili. Nam quoad effectus juris Canonici, & officia ſecundum ejus requiſita obeunda non reputatur uti mas.

36 Unde nequit ingredi Religionem, admitti ad Ordines Eccleſiaſticos, eſſe Rector alicujus Univerſitatis, eſſe Judex &c. Confer Moller. *de Hermaphrodit. cap. 7.*

37 Quinimo nec etiam quoad omnes effectus juris Civilis habetur pro mare. Adi omnino Moller. *de Hermaphrodit. dict. cap. 7. per tot.* qui rem pro dignitate tractat.

HIEROSOLYMITANI MILITES SEU EQUITES SANCTI JOANNIS HIEROSOLYMITANI.

1 ORdo Militaris Equitum S. Joannis Hieroſolymitani, ſeu Melitenſis fuit inſtitutus ſub regula S. Auguſtini Hieroſolymis a B. Gerardo ex Provincia oriundo, qui extruxit Hoſpitale anno 1112. dicatum D. Joanni Baptiſtæ prope Templum Chriſti Domini in Calvarii Monte cum methodo vitæ Regularis, & approbatione Paſchalis II. ut ex ejus Bulla edita anno 1115. die 15. Februarii regiſtrata in lib. Statutorum dictæ Religionis, Imperatoribus in Occidente Honorio IV. in Oriente Alexio Comneno; & deinde hic Ordo a Caliſto II. anno 1120. & ab Honorio II. anno 1125. confirmatus & a ſubſequentibus Pontificibus plurimis privilegiis decoratus fuit.

2 Equites hujus Sacræ Militiæ vocantur S. Joannis, eo quia in Hoſpitali Sancto Joanni Baptiſtæ Sacro inſtituti ſunt Hieroſolymis a ſupradicto S. Gerardo, a qua tamen Hieroſolyma Civitate ejecti, & etiam a Phænicia a loco Margotti, & a Ptholemaide in Syria, quo confugere curaverant, Cyprum pro Sede habuerunt, donec a Rhodi Inſula a Turcis vi armorum erepta anno 1308. & retenta per annos 214. dicti ſunt Equites Rhodienſes. Sed die 25. Decembris 1523. poſt longiſſimam obſidionem factam a Turcis, Rhodi Inſula amiſſa, ſine Sede per aliquod temporis ſpatium iſta tam nobilis Religio, Syracuſam, Romam, Viterbium, Villam Francham, & Nicæam in Provincia peragravit, donec Carolus V. Imperator die 23. Martii 1530. ſumma ejus laude, opera Clementis VII. Pontificis maximi fixam Sedem conceſſit huic nobiliſſimæ, & glorioſiſſimæ Religioni, dono ei dando Inſulas Melitæ, & Gandiſii, ac Tripolim cum plurimis privilegiis; & Equites cum Magno Magiſtro in ſuos ſocios, & confœderatos adſcivit, ut ex multis refert Tapia *deciſ. Senatus Italiæ 8. num. 13. & ſeq. & deciſ. 19.* & Card. Petra *tom. 2. commen. ad Conſtitut. 2. Anaſtaſii IV.* cum ſola recognitione quolibet anno avis, vulgo dicti *Falcone*, præſtandi Vice-Regi Siciliæ, & cum onere recipiendi Inveſtituram a quolibet Rege Siciliæ, ut per extenſum videri poteſt in hiſtoria hujus Religionis *part. 2. fol. 80.* cum pactis ibi recenſitis, & acceptatis cum approbatione Pii IV. ut ex documento in Bibliotheca Genitoris ſui conſtare dicit Cherubin. Junior *in ſch. 1. Conſtit. 6. Pii IV.* & de conceſſione, & dominio dictæ Inſulæ Cardin. de Luca *de Juriſdict. diſc. 69.* Itaque magnus Magiſter Religionis reſpectu alti dominii Inſulæ Melitæ recognoſcit Regem Siciliæ, reſpectu vero Superioritatis Eccleſiaſticæ eſt Abbas ſuperior Papæ ſubjectus. Rota *part. 5. recent. deciſ. 324. num. 14. & 16.*

Hic Militaris Ordo S. Joannis Hieroſolymi- 3
tani eſt vere, & proprie Religio, & ejus Equites (nunc vocati communiter Melitenſes, ex quo in dicta Inſula Melitæ fixam Sedem habeant) dicuntur, & ſunt veri Religioſi, & emittunt tria vota Caſtitatis veræ (& non conjugalis prout alii Milites aliarum Religionum Militarium) Paupertatis, & Obedientiæ; Cardin. de Luca *de Præeminent. diſc. 49. num. 7. & de Regularib. diſc. 1. n. 121. & diſc. 46. nu. 11.* Card. Petra *loc. cit. ſect. 1. n. 16. & ſeq. 2. n. 1. 2. & 3.* & communis aliorum cum Sacra Rota recent. *part. 1. dec. 487. n. 6. part. 2. dec. 177. n. 1. deciſ. 454. n. 3. part. 3. deciſ. 228. ſub n. 2. part. 5. tom. 2. deciſ. 469.*
n. 6. & ſæpe alibi. Hinc Equites Hieroſoly- 4
mitani, ſeu Melitenſes debent facere annum probationis, ſeu Novitiatus antequam, Profeſſionem emittant; *Sacra Congregatio Concilii* teſte Barboſa *in Summa Apoſtolicar. deciſ. verb. Equites S. Joannis Hieroſolymitani n. 15.* &
Oviedo apud ipſum. Unde Eques non poteſt 5
dici, qui non expleto anno probationis Profeſſionem emiſit. Rota *recent. part. 11. deciſ. 15.*
num. 10. Equites enim Melitenſes ex peculiari 6
ipſorum ſtatuto comprehenduntur ſub decreto Concilio Tridentini *ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 15.* Rota *recent. part. 11. dec. 15. n. 12. & part. 12. deciſ. 382. nu. 9.* & decrevit *Sac. Congreg. Concilii* teſte Barboſa *loc. cit. n. 16.* cum aliis ibi citatis; Et comprehenduntur ſub alio de-

creto

Digitized by Google

creto ejuſdem Concil. *ſeſſ.* 25. *de regularib. cap.* 19. *Ead. Sacr. Congreg. Concil.* de qua Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 8. *n.* 62. Barboſa *loc. cit. n.* 16.

7 Inſuper Equites Melitenſes comprehenduntur ſub decreto, quo Regularibus prohibetor acceſſus ad Monaſteria Monialium; *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. in Tranen.* 28. *Januar.* 1603. Hinc poteſt Epiſcopus procedere coorra Equites Hieroſolymitaoos, ſeu Melitenſes, ſi accedant ad Monaſteria Monialium contra formam decreti, ot reſolvit *S. Cong. Epiſcop. & Regul. in Parmen.* 29. *Auguſti* 1614. & antea *in una d. Religionis* 17. *Februar.* 1605. ac etiam in *Neapolitana* 12. *Jul.* 1599. apud Nicoliom *in Floſcul. verb. Hieroſolymitani n.* 5. *ubi num.* 6. affert alias decreta de eorum punirione, *in Genuen.* 14. *Auguſti* 1582. & *in Coſentina* 21.
8 *Julii* 1640. Unde Equites Hieroſolymitani, ſeu Melitenſes ſunt tam vere, & proprie Religioſi tum in odioſis, tom in ſavorabilibus, quod poſſunt confiteri Sacerdoti Regulari non approbato ab Ordinario, ſicuti poſſunt alii Regulares. Joanu. Sancius *in ſuis pract. diſput. c.* 49. *num.* 11. & 13. Aloyſius Riccius *in praxi rerum Fori Eccleſ. part.* 4. *reſol.* 170. *n.* 2. Novarius *in Tract. de elect. & variat. Fori quæſt.* 69. *n.* 23. *ſect.* 2. *in ultim. impreſſ.* Barboſa *loc. cit. n.* 19. (*a*)

9 Hinc Equites Hieroſolymitani, ſeo Melitenſes ut veri, & proprii Religioſi non habent facultatem teſtandi. Rota *recent. part.* 2. *deciſ.* 76. *n.* 1. *deciſ.* 87. *n.* 1. *part.* 14. *dec.* 151. *n.* 7.
10 Nec habent velle, & nolle, cum in toto dependeant a voluntate Magni Magiſtri. Rota *p.*
11 2. *dec.* 76. *n.* 1. Et ſic cum ipſi ſint inteſtabiles, eorum bona non heredibus Sanguinis, ſed Religioni acquirontur. Rota *part.* 14. *deciſ.* 76. *n.* 1. & 2. & *Annotat. ad deciſ.* 16. *n.* 9. *part.*
3. Quod procedit noo ſolum de bonis, quæ ad 12
eos perveniunt intuitu ſuæ Religionis, ſed etiam de patrimonialibus, aut alioode quæſitis, & noo ſolum ex diſpoſitione ſtatutorum Religionis, ſed etiam juxta juris commonis diſpoſitiooem; *in c. Cum ad Monaſterium in fin. de ſtat. Monachor. cap. In præſentia, de probat.* Rota *part.* 2. *deciſ.* 76. *n.* 1. & *annotat. ad deciſ.* 16. *n.* 8. *part.* 3. Quare ſunt incapaces Ju- 13
ris hereditarii. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 336. *n.* 8. Nec poſſunt diſponere de pecuniis poſitis 14
ad bancom ad eorom credirum. Rota *part.* 1. *deciſ.* 487. *num.* 8. & quidquid acquiront, acquiront Religioni. Rota *part.* 1. *deciſ.* 487. *n.* 8. 15
part. 2. *deciſ.* 333. *n.* 2. *part.* 8. *deciſ.* 51. *n.* 2. *arg. cap. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *q.* 1. *cap. Abbates* 16. *cauſ.* 18. *qu.* 2. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *quæſt.* 3. *cap. In præſentia* 8. *de probat.*

Equites Melitenſes ſioe diſpenſatione Ponti- 16
ficia non ſunt capaces penſionis ſuper Beneficio Eccleſiaſtico, ſicoti nec capaces ſunt Beneficii Eccleſiaſtici ſæcolaris; ob Profeſſionem enim emiſſam in Religione Hieroſolymitana, ſeu Melitenſi, extinguitor omnis penſio reſervata ſuper Beneficiis ſæcularibus; Ipſa enim eſt vera Religio ad omnes effectus; unde ſicut per Profeſſionem in alia Religione extinguitur penſio, ut recte notat Card. de Loca *de Benefic. diſc.* 64. *n.* 3. 5. & 6. *de penſionib. diſc.* 44. *n.* 2. & *annotat. ad Concil. diſc.* 13. *n.* 2. & communis aliorum, ita per Profeſſionem in Religione Hieroſolymitana. Corrad. *in praxi Benefic. l.* 1. *c.* 5. *n.* 224. & *ſeq.* Card. de Luca *de penſionib. d. diſc.* 44. *num.* 4. *Annotat. ad Concil. diſc.* 13. *n.* 3. & 4. Card. Petra *tom.* 2. *com. ad Conſtit.* 1. *Anaſtaſii IV. ſect.* 1. *n.* 28. & *tom.* 5. *Comment. ad Conſtit.* 1. *Pii II. n.* 33. Tondut. *de penſionib. cap.* 69. *n.* 27. Rota *deciſ.*

479.

Notæ Rom. Theologi.

(*a*) Non eſt certum, poſſe Regulares confiteri Sacerdoti non approbato. Id enim Vaſqueſius, aliiqoe negant etiam de Regularibus iter agentibus, atque habentibus a ſuis ſoperioribus licentiam confitendi; atque ajunt, deficiente Confeſſario proprii Ordinis, ſibi eligere non poſſe ſimplicem Sacerdotem non approbatum; & Conſtitutiones Fratrum Ord. Prædicatorum hujuſmodi Regolaribus præcipiunt, ot itinerantes, deficiente Confeſſario proprii Ordinis, cooſiteaotur Sacerdotibus ab Epiſcopis approbatis pro excipiendis confeſſionibus, ſive ii Regulares ſint, ſive Sæculares. Non eſt ergo certum, poſſe Regulares confiteri Sacerdoti ſimplici non approbato ab Ordinario. Si certum non eſt, neſas procul dubio eſt Regulari, ſimplici Sacerdoti confiteri; quia in dubio de iſtius juriſdictione periculum eſſet, ne irritom, atque nullum foret pœnitentiæ Sacramentum: qua de cauſa hac in re tutiorem ſequi tenemur opinionem; ut omnes concedunt, dum de valore agitur Sacramenti. Deinde cur Regularis diſcrimini ſe committat, cum præſto ſinr Sacerdotes approbati, ut privilegio fruatur? At privilegium hoc etiam a Regularibus pleriſqoe revocatur io dubium.

Digitized by Google

479. coram Royſas, & ſupponitur in deciſioni-
bus Roræ in *cauſa Cæſarauguſtana Penſionis* re-
lat. a Card. de Luca *d. diſc.* 44. *de penſioni-
bus*, & in eadem cauſa repetita coram Bichio
17 *deciſ.* 121. *n.* 2. *part.* 12. *recent*. Et ita etiam
firmatum fuit in dicta cauſa, quod ſi adfuiſſet
Indultum Apoſtolicum penſionem retinendi, ea
non extinguitur, cum mediante diſpenſatione
Apoſtolica fiat Regularis capax penſionis ſuper
Beneficio ſæculari; Doctores paſſim *in c. Cum
de Beneficio*, *de præbend. in* 6. Card. de Luca
loc. cit. n. 7. Card. Petra *loc. cit. n.* 32. Pariſ.
de reſignat. lib. 6. *q.* 2. *n.* 16. Lott. *de re Benefic.
l.* 1. *q.* 40. *n.* 205. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 45. *n.* 1.
& ſeq. coram Millino, *& in cit. Deciſionib.
coram Peutinger*, *& Bichio*.
18 Equites Hieroſolymitani, ſeu Melitenſes
ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, & ad
alios Ordines tranſire prohibentur. Anaſtaſ.
19 IV. Conſtitut. incip. *Chriſtianæ Fidei*. Tales
Equites exempti ſunt a juriſdictione Ordina-
riorum, & a ſolutione Decimarum. Pius IV.
Conſtitut. 9. incip. *Circumſpecta*. Bona Equi-
tum Melitenſium ubique decedentium, etiam
ex illicita negotiatione acquiſita, uti ſpolia,
20 non ad Cameram Apoſtolicam, ſed ad eorum
Hoſpitale ſpectant. Pius IV. Conſtit. 29. in-
21 cip. *Romani*. Eorum Beneficiorum collatio, &
cauſſarum cognitio pertinet ad Magnum Ma-
giſtrum Melitenſem. Pius IV. in Conſtit. 9.
incip. *Circumſpecta*. Ordinarii non poſſunt ſe
interponere ad viſitandum Equites Hieroſoly-
22 mitanos, ſeu Melitenſes, ubi habent juriſdi-
ctionem ſpiritualem, & temporalem. *Sac. Cong.
Concil. teſte Barboſa in Summa Apoſtolic. deciſ.
verb. Equites S. Joannis Hieroſolymitani n.* 18.
23 Armendar. *ibi cit.* Equitum Melitenſium pri-
vilegia, indulta, facultates, exemptiones, im-
munitates, & alias gratias illis conceſſas, con-
firmavit Urbanus VIII. Conſtit. 15. incip. *Uni-
verſalis*.
24 Religio Hieroſolymitana, ſeu Melitenſis eſt
diviſa in tres Ordines, nempe in Equites, Fra-
tres Conventuales, ſeu de Obedientia, & Ser-
vientes; & omnes iſti emittunt Profeſſionem,
certis tamen diverſis Regulis obſervatis, tam
circa nobilitatem, quam alia, ut *in libro ſta-
bilimentorum Religionis*. Rota *par.* 11. *deciſ.* 15.
n. 4. Petra *tom.* 2. *n.* 2. *comm. ad Conſt.* 2.
25 *Anaſt. IV. ſect.* 2. *n.* 2. Equitum Melitenſium
familia diviſa eſt in octo linguas, ſive natio-
nes, viginti Prioratus, 653. Commendas, ſive
Præceptorias. Officia ſunt Magnus Magiſter,
Magnus Commendatarius, Mariſchallus, Hoſ-
pitalarius, Theſaurarius, Magnus Bajulivus,
Cancellarius, Prior Eccleſiæ Ordinis; ſic refert
Claudius Robertus *in Gallia Chriſtiana tit. de
Generalibus Ordinum*, Barboſa *in ſumma Apo-
ſtolic. dec. verb. Equites S. Joannis Hieroſolymi-
tani n.* 20. & alii paſſim. Profeſſio Militum 26
hujus Religionis conſiſtit ſpecialiter in emiſ-
ſione trium votorum Caſtitatis, Obedientiæ,
& Paupertatis, & non continet quartum vo-
tum, defendendi ſcilicet proprio enſe Chriſtia-
nos ab Infidelibus, etiam cum vitæ ſuæ diſcri-
mine, ut voluit Vilagut, *deciſ.* 34. *n.* 5. Con-
trarium enim, ſcilicet non adeſſe aliud votum
præter illa tria, aperte deducitur, tum ex
antiqua formula ſuæ Profeſſionis, quæ erat:
Ego N. juro, promitto, & voveo Deo, B. Vir- 27
*gini Mariæ, & S. Joanni Baptiſtæ, & Magi-
ſtro Sacri Hoſpitalis Hieroſolymitani, me obſer-
vaturum perpetuo hæc tria, ſcilicet me obeditu-
rum, & victurum abſque proprio juxta formu-
lam Statutorum Ordinis, & pro viribus meis
Caſtitatem ſervaturum*; Tum ex formula nova,
quam modo adhibent, ut ſequitur: *Ego N. vo-
veo, & promitto Deo Omnipotenti, & B. Ma-
riæ Virgini Genitrici Dei, & S. Joanni Bapti-
ſtæ, me obſervaturum perpetuo, Deo juvante,
veram obedientiam cuilibet Superiori, qui mihi
a Deo, & ab ipſo Ordine dabitur, item me vi-
cturum abſque proprio, & Caſtitatem ſervatu-
rum*. Azorius *Inſtitut. Moral. tom.* 1. *lib.* 13.
cap. 5. *litt.* E. Sperell. *deciſ.* 21. *nu.* 11. Card.
Petra *tom.* 2. *Comment. ad Conſtit.* 2. *Anaſtaſ.
IV. ſect.* 2. *num.* 22.
Equites Melitenſes, ſeu Hieroſolymitani Mi- 28
lites tenentur ſervare Interdictum locale. Sic
expreſſe declaravit *Sac. Congregatio Concilii in
Cæſarauguſtana Interdicti* 11. *Junii* 1695. ubi
ad dubia ſequentia; Primo: *An ſtante Inter-
dicto Generali locali Milites Hieroſolymitani te-
neantur illud obſervare in eorum Eccleſiis exem-
ptis?* Et quatenus *affirmative*. *An obſtet con-
ſuetudo immemorabilis in contrarium allegata?*
Reſpondit: Ad primum *Affirmative*; ad ſecun-
dum *Negative*, apud Card. Petram *t.* 2. *com-
ment. ad Conſtitut.* 2. *Anaſtaſii IV. ſect.* 3. *n.* 3.
Equites Melitenſes incurrunt Irregularitatem 29
ex defectu lenitatis, ſi in bello etiam contra
infideles aliquem necaverint, aut mutilaverint.
Thomaſſin. *de Benef. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 75. *n.* 11.
Card. Petra *tom.* 2. *Comment. ad Conſt. unicam
Gregor. VIII. ſect.* 1. *n.* 22. & in caſu conſimili
ſic reſpondit *Sac. Cong. Concil. in Zagabrien.*
17. *Nov.* 1685. vid. verb. *Bellum art.* 5. *n.* 6.
7. *&* 12. Eques Melitenſis licet publice ſuum 30
Parochum percutiat, minime poteſt Ordina-
rius in eum exercere juriſdictionem, neque

Digitized by Google

excommunicando, neque declarando excom-
municatum, quia privilegio exemptus eſt, ut
in Conc. *ſeſſ.* 24. *c.* 11. Tamen ex quo ipſe ob
talem percuſſionem incidit in excommunicatio-
nem Canon. *Si quis ſuadente Diabolo*, poteſt
Epiſcopus præcipere omnibus Parochis, & Ca-
nonicis, ac aliis Rectoribus, & Sacerdotibus,
ne eum admittant intra Eccleſias ipſi Epiſcopo
ſubjectas, *Sac. Cong. Conc.* teſte Lazana *in*
ſumm. quæſt. Regul. tom. 2. *cap.* 5. *n.* 39. &
Barboſa *loc. cit. n.* 7.
31 Congregationes, quæ juſſu Epiſcopi ad ca-
ſus conſcientiæ diſcutiendos habentur, obeundæ
ſunt ab exercentibus Curam Animarum, etiam
in Parochialibus Hieroſolymitanæ Religionis.
32 *Sac. Cong. Conc.* 3. *Martii* 1698. Curati Reli-
gionis Hieroſolymitanæ tenentur ad omnes Fun-
ctiones, ad quas ceteri Curati, etiam ad Fun-
ctiones Feriæ V. & Sabbati Sancti *Sac. Cong.*
Epiſc. & Regul. in Cæſenat. 28. *April.* 1599.
33 *& in Faventina* 20. *Maii* 1646. Curati Reli-
gionis Hieroſolymitanæ non tenentur ad ſubſi-
dium Caritativum, vel Cathedraticum, vel
contributionem Seminarii, vel ad procuratio-
nem pro Viſitatione; niſi in conceſſione Ec-
cleſiæ ſibi eam Ordinarius reſervaſſet, ut de-
claravit *Sac. Cong. Concil. in Elven.* 27. *Julii*
34 1604. Prohibere non poteſt Epiſcopus ne cele-
bretur in Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ
a Sacerdotibus tam Fratribus quam Capellanis
dicti Ordinis abſque ſua licentia. *Sac. Cong.*
Epiſc. & Regul. in Syracuſana 29. *April.*
35 1606. Curati Religionis Hieroſolymitanæ te-
nentur ad exponendas quadraginta Horas per
turnum. *Sac. Congr. Epiſc. & Regul.* 29. *Se-*
ptemb. 1619. apud Nicol. *in Floſculis*, *verb.*
Hieroſolymitani n. 9.
36 Sacerdotes Sæculares, & Regulares Ordinis
Hieroſolymitani curam animarum perſonarum
ſæcularium exercentes, in iis, quæ ad dictam
Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem
pertinent, ſubſunt in omnibus juriſdictioni, &
viſitationi, ac correctioni Epiſcopi; nec poteſt
etiam quicumque ad nutum amovibilis ad eam-
dem Curam a Commendatore deputari, niſi
de ipſius Epiſcopi conſenſu, ac prævio exa-
mine per eum, vel ejus Vicarium faciendo,
non obſtantibus privilegiis quibuſcumque. *Sac.*
Cong. Epiſc. & Regul. 8. *Junii* 1624. apud Pi-
ton. *t.* 2. *Conſt. & dec. pro Regularibus n.* 2207.
37 Parochi Religionis Hieroſolymitanæ accedere
tenentur ad Synodum. *Sac. Cong. Conc.* 18.
38 *Auguſti* 1589. Parochiales Eccleſias Religionis
Melitenſis, quo ad animarum Curam, & Sa-
cramentorum adminiſtrationem Epiſcopi viſi-
tare poſſunt. Gregor. XIII. Conſt. 67. incip. 39
Circumſpecta. Aliæ vero Eccleſiæ, præter has
Curatas, ſunt exemptæ a Viſitatione Epiſco-
pi. *Sac. Cong. Concil.* apud Barboſa *loc. cit. n.*
8. Lezana *loc. cit. n.* 52. Excommunicare po- 40
teſt Epiſcopus Fratrem Capellanum Religionis
Hieroſolymitanæ, qui adminiſtravit redditus
Parochialis ſæcularis, citatum ab Epiſcopo in
Viſitatione ad reddendam rationem, & non
comparentem, ut deciſum in *Vulturarienſi* 7.
Septembris 1630. refert Sellius *in Selectι. Canon.*
c. 13. *n.* 10. apud Barboſa *in Conc. ſeſſ.* 22. *de*
reform. cap. 9. *n.* 24.
Ad contributionem Seminarii non tenentur, 41
neque compelli poſſunt Fratres S. Joan. Hiero-
ſolymitani, ſive eorum Vicarii in Eccleſiis
Parochialibus Religioni prædictæ unitis, vel
ab ea dependentibus. *Sac. Cong. Concil. in*
Auguſtana 14. *Decemb.* 1630. Dicti Vicarii S. 42
Joannis Hieroſolymitani non tenentur dare pro-
curationem Epiſcopo eorum Eccleſias viſitan-
di. *Sac. Cong. Concil. in dict. Auguſtana* 14.
Decembris, 1630. Et jam ſic fuerat deciſum
28. Junii 1627. nempe dictas Eccleſias Cura-
tas eſſe viſitandas gratis, & abſque impenſa,
ut refert Barboſa *de Jure Eccl. univerſ. lib.* 1.
c. 14. *n.* 22. Parochi dictæ Religionis curam
animarum ſæcularium exercentes, a Commen-
datariis deputati, quatenus abſolute idonei ſint,
approbandi ſunt ſimpliciter ab Epiſcopo. *Sac.*
Cong. Conc. in d. Auguſtana 14. *Decembris* 1630.
apud Paſcucc. *p.* 1. *tit. de Equitibus*. Curati 44
Religionis Hieroſolymitanæ tenentur interve-
nire Oleorum conſecrationi, ſi alii Curati te-
neantur: *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Fa-*
ventina 20. *Maii* 1646. Poteſt Epiſcopus tam- 45
quam Delegatus Apoſtolicus viſitare Parochia-
les Hieroſolymitanas, & in Viſitatione decre-
ta condere in concernentibus Curam Anima-
rum, adminiſtrationem Sacramentorum, Im-
plementum onerum Miſſarum ex piis diſpoſi-
tionibus provenientium, & illa ſunt executioni
demandanda. *Sac. Cong. Conc. in Vulturarien.*
1652. apud Paſcucc. *loc. cit.*
Epiſcopo licet ad Excommunicationis publi- 46
cationem procedere, & interdictum apponere
Eccleſiæ Prioratus Religionis Hieroſolymitanæ
ex cauſa violatæ Immunitatis. *Sac. Cong. Imm.*
in Meſſanen. 23. *Septembris* 1653. apud Riccium
in Synopſ. decret. verb. interdictum n. 9. Licentia 47
extrahendi delinquentes ab Eccleſia Religionis
Hieroſolymitanæ, & cognitio an extractus gau-
deat Immunitate, ſpectat ad Epiſcopum. *Sac.*
Cong. Immun. in Savonen. 9. *Maii* 1662. apud
Riccium *loc. cit. verb. Licentia nu.* 1. Poteſt 48
Epi-

Digitized by Google

Epiſcopus ex Conſtitutione Gregoriana extrahere delinquentes etiam ab Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ. *Sac. Cong. Immun. in Meſ-*
49 *ſanen.* 6. *Maii* 1653. Fratres Cappellani Religionis Hieroſolymitanæ curam animarum habentes tenentur accedere ad Synodum & ad Congregationes Caſuum Conſcientiæ præſcriptas ab Epiſcopo, qui poteſt illos cogere juris remediis. *Sac. Cong. Concil.* 9. *Septembris* 1684. apud Monacell. *part.* 4. *ſub n.* 58.
50 Raligio Hieroſolymitana poteſt perſonas Eccleſiaſticas in Conſervatores eligere, etiamſi in Conciliis Provincialibus, vel Diœceſanis Judices deſignati non ſint, prout conceſſit Alexander VII. 17. Maii 1655. apud Monacell.
51 *p.* 3. *tit.* 1. *formul.* 10. *n.* 4. Equitum Melitenſium in promotione ad Magnum Crucem habetur ratio merirorum magis quam antianitatis reſpectu temporis. Paul. V. Conſt. 30. in-
52 cip. *Accepimus*. Præceptoriæ Ordinis Melitenſis vacant per promotionem ad Epiſcopatum.
53 Greg. XIII. Conſt. incip. *Controverſia*. Aſſaſſinii criminis reos Equites Melitenſes non poſſunt Judices Laici declarare. Clamens VIII. Conſtit. 37. incip. *Æque*. Coloni Religionis
54 Hieroſolymitanæ gaudent privilegiis ejuſdem Religionis. *Sacr. Congr. Immunit. in Vercellen.* 28. *Maii* 1626. apud Riccium *in Synopſi decret. verb. Colonus Commendæ num.* 1.
55 Hieroſolymitani Milites non vivunt Melitæ in Clauſtro, ſed tota Civitas dicitur Conventus. Card. Petra *t.* 2. *Comment. ad Conſt.* 2. *Anaſtaſii IV. ſect.* 2. *n.* 5. & alii paſſim, &
56 docet praxis. Hieroſolymitani Milites aluntur a Religione, dum ſunt in Conventu Melevitano. Card. Petra *tom.* 2. *Comment. ad Conſt.* 7. Innoc. III. *n.* 3. cum multis ibi citatis.
57 Hieroſolymitani Milites per Cingulum diſtinguuntur a Capellanis, & ſarvientibus. Fagnan. *l.* 3. *decret. in c. Qui Presbyterum* 2. *de pœnit.*
58 *& remiſſion. n.* 78. *&* 79. In Religione Hieroſolymirana Fratris nuncupatio non convenit niſi Profeſſis; Novitii enim non Fratres, ſed Nobiles appellantur, ut conſtat ex ſtatuto primo *de verb. ſignif.* Fagnan. *loc. cit. num.* 109.
59 Religio Hieroſolymitana repræſentatur per Capitulum Generale, & non per ſexdecim Equites Capitulares. *Rota recent. p.* 7. *dec.* 303. *n.*
60 23. Unde dicti ſexdecim Capitulares non habent facultatem decarnendi contra Statuta Ordinis. Rota *ibid. n.* 2. *& ſeq.* Fago. *loc. cit.*
61 *n.* 48. Hieroſolymitano Equiti, neque de jure competit, nec concedenda eſt ex gratia facultas ſibi arrogandi filios. *Sacr. Congreg. Concil. in Placentina Arrogationis* 4. *Maii* 1697.

In Conſervatores, & Officiales Religionis 62
Hieroſolymitanæ eligendæ ſunt Perſonæ Eccleſiaſticæ. *Sac. Cong. Immun. in una Siciliæ*, 20. *Januarii* 1654. *lib.* 5. *decr. Paul. pag.* 32.

Adminiſtratio Ærarii, & Theſauri Religio- 63
nis præfatæ non debet demandari per Capitulum ejuſdem Religionis Magno Magiſtro. Ead. Sac. Congr. in una *Religionis Hieroſolymitanæ* 24. *Decembeis* 1623. *ex Regeſto Sceiptueaeum Veterum pag.* 22.

Puer trium annorum cum diſpenſatione Apo- 64
ſtolica admiſſus ad d. Religionem, cui conceſſa ſuit Crux aurea, cum promiſſione faciendi novitiarum anno vigeſimo quinto ætatis ſuæ, pendente iſto rermino ad emittendam Profeſſionem gauder privilegio Fori. *Mediolanen.* 21. *Jan.* 1626. *ex Regeſt. ſcript. Veterum pag.* 83. *&* 30. *April. d. Anni & lib. pag.* 99.

Equites Hieroſolymitani vigore privilegiorum 65
Apoſtolicorum ſuæ Religioni conceſſorum gaudera debent exemptione a Datiis, Collectis, & Gabellis, & aliis oneribus, exceptis illis, quæ a Sede Apoſtolica fuerunt impoſita, & in impoſitione ſpecifice eadem Religio eſt oominata. *Anconitana* 13. *Julii* 1637. *lib. decr. Paluluc. p.* 36.

Eques Hieroſolymitanus eſt exemptus etiam 66
pro bonis patrimonialibus, & acquiſitis. *Novarien.* 5. *Febr.* 1630. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 26. *Tudertina* 19. *Januar.* 1638. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 53.

Equites Hieroſolymitani abſentes non gau- 67
dent privilegio competente Clericis ex cauſa abſentibus pro eorum Franchitiis Farioæ. *Bituntina* 21. *Novem.* 1684. *lib.* 3. *Decret. Altoviti pag.* 388. Varum Equiti Hieroſolymitano 68
abſenti ob Caravanas faciendas debentur Franchitiæ. *Bituntina* 16. *Julii* 1697. *l.* 2. *Decret. Vallem. p.* 101.

Equites præſati non compreheoduntur in con- 69
tributione pro reſectione pontis auctoritata Apoſtolica impoſita, quando non fueruot ſpecifice expreſſi in impoſirione. *Caſaeauguſtana* 20. *Junii* 1671. *l.* 1. *Decret. Altov. pag.* 565.

Scribitur Epiſcopis, & aliis ordinariis, qui- 70
bus conceſſa fuit facultas contribuendi ratione Belli, & hoſpitationis Militiarum exterarum, quod Sanctitas ſua intendir bona Religionis præfatæ poſſeſſa ab Equitibus eſſe immunia a prædicta contributione. *Melevitana* 16. *Februarii* 1692. *lib. decr. Grimaldi pag.* 86. *Parmen.* & *Mutinen.* 26. *Novembris* 1692. *lib.* 1. *decr. Val. pag.* 4. *Colonien.* 1. *Junii* 1697. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 93.

Injuogitur reſtitui quidquid exactum ſuit per 71
Qq 2 Mini-

Digitized by Google

Miniſtros Laicos ſuper bonis Equitum S. Joan. Hieroſolymitani contra diſpoſitionem Decreti emanati ſub die 31. Auguſti 1677. *Bononien. Fanen. & Ravennaten.* 24. *Aug.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vall. pag.* 211.

72 Verum aliquando, de mandato Sanctiſſimi Epiſcopus poteſt cogere ad concurrendum pro reparatione viarum pro rata tantum commodi privati; *Cæſenat. & Imolen.* 25. *Junii* 1695. *d. lib. pag.* 196.

73 Ordinarius procedere poteſt, ut a Curia Sæculari excarceretur, & remittatur Miles Hieroſolymitanus prætenſus Reus; at in cauſa delicti commiſſi Ordinarius non debet procedere, ſed remittenda eſt ad Magnum Magiſtrum ejuſdem Militiæ; *Panormitana* 2. *Febr.* 1637. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 25.

74 Injungitur Nuncio Apoſtolico, ut aſſiſtat Judici, & Conſervatori privilegiorum Ordinis Meliten. *Tranen.* 30. *Julii* 1695. *lib.* 1. *decret. Vall. pag.* 206.

75 Super recurſu Clerici Beneficiati Equitis Hieroſolymitani detenti in Caſtro per Curiam Laicalem, injungitur D. Archiepiſcopo & D. Nuncio, ut conjunctim illum tueantur prout de jure; *Neapolitana* 17. *Maii* 1695. *d. lib. pag.* 190.

76 Datur facultas Archiepiſcopo procedendi contra Gubernatorem, licet Equitem Hieroſolymitanum in cauſis violatæ Immunitatis; *Materanen.* 27. *Novembris* 1666. *lib. decr. Altovit. pag.* 66. *Caven.* 15. *Octobris* 1667. *d. lib. pag.* 165. *Monopolitana* 15. *Jan.* 1667. *d. lib. p.* 79.

77 Datur facultas Archiepiſcopo extrahendi Equitem d. Religionis confectorem Monetæ falſæ, & tonſorem monetarum, ac conficiendi proceſſum, & caute cuſtodiendi; *Neapolitana* 6. *Sept.* 1677. *lib.* 2. *decr. Altov. p.* 174.

78 Ex gratia Sanctiſſimi injungitur D. Nuncio, ut mandet Conſervatori Religionis Hieroſolymitanæ confici proceſſum contra Equitem d. Religionis, qui in publica Platea, ac diurno tempore baculo percuſſit præſidem Generalem Ærarii Ducis Sabaudiæ, & permittat aſſiſtere poſſe Miniſtrum Ducalem, cum expreſſa tamen conditione, ut certioret Sanctiſſimum, cum tranſmiſſione contentorum in proceſſu fabricato; *Taurinen.* 30. *Junii* 1628. *l.* 2. *Decret. Paul. p.* 96.

79 Sanctiſſimus avocavit cauſam a Tribunali Conſervatoris Religionis Hieroſolymitanæ, ac mandavit dari Præfecto Norſiæ facultatem procedendi contra exemptos; *Aſculana, ſeu Spoletana* 27. *Junii* 1703. *lib.* 3. *decret. Valleman. pag.* 498.

Ad preces Magni Magiſtri d. Ordinis, ex 80 graviſſimis & extraordinariis circumſtantiis Sanctiſſimus tribuit ad triennium Epiſcopo facultatem extrahendi a locis immunibus Milites confugitos pro cauſa expoſita, reportata tamen obligatione cum juramento de non puniendo ob confugium; *Meliten.* 27. *Novembr.* 1692. *lib.* 1. *decret. Vall. pag.* 159.

Prorogatur ad Decennium facultas extrahen- 81 di perſonas, & res ſuſpectas morbo peſtilentiali; *In eadem* 26. *Martii* 1695. *d. lib. pag.* 179.

Item Sanctiſſimus tribuit ad triennium Epi- 82 ſcopo facultatem extrahendi Confugas ad loca Immunia, reportata tamen obligatione ſupradicta; *ibid.*

Hieroſolymitanæ Militiæ permittitur ſuper 83 triremibus celebratio Miſſæ tempore navigationis, quo triremes anchoratæ ſunt in quibusvis oris, littoribus, & portubus habitatis, & non habitatis, dummodo celebratio Miſſæ hujuſmodi eo tempore, quo mare tranquillum, & cœlum ſerenum reperiatur, & cum aſſiſtentia alterius Presbyteri, ſeu Diaconi fiat, itaut periculum effuſionis Sanguinis in dicta celebratione minime adſit; Benedictus XIV. tom. 1. Conſtit. 41. incip. *Exponi*. Ipſius militibus, & ſubditis, ſeu incolis inſularum ipſius ditioni ſubjectarum conceduntur Indulta Bullæ Cruciatæ; Idem Conſtit. 86. incip. *Quoniam, per tot.*

Pro Hieroſolymitanis Capellanis attendendæ 84 ſunt ſequentes Reſolutiones Sacræ Congregationis Concilii in Illerden. Synodi, relatæ a Benedicto XIV. de Synodo Diœceſana *lib.* 3. *c.* 7. *n.* 2. & 3. ibi.

Primo, An Fratres Capellani Sacræ Reli- 85 gionis Hieroſolymitanæ, curam Animarum habentes, teneantur convenire ad Synodum Diœceſanam?

Secundo, an iidem Fratres Capellani, curam Animarum habentes, & Sacramenta in eorum Eccleſiis Regularibus, & exemptis miniſtrantes Clero, & Populo ſæculari, ſubjecto Epiſcopo Loci, teneantur ad Diœceſanam Synodum convenire?

Tertio; an iidem Fratres Capellani, curam Animarum habentes, teneantur intereſſe lectioni & conferentiæ caſuum conſcientiæ ab Epiſcopo præſcriptis, propter neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, præſertim contra propoſitiones damnatas?

Die 17. Julii 1683. Sacra Congregatio reſpondit: Ad primum, ſecundum, & tertium, Affirmative.

Eo-

Digitized by Google

86 Eorum Eccleſiæ Parochiales ſubſunt viſitationi Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ delegati, & Viſitationi Priorum Hieroſolymitanorum, ita tamen, ut ſi Epiſcopi, & Priorum decreta inter ſe diſcrepent, illa prævalent, quæ ab Epiſcopo ſunt edita, juxta plures ſacrarum Urbis Congregationum ſententias relatas a Monacello *in formular. tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 2. & ſignanter *in Mediolan.* 12. *Novemb.* 1689. *& in Congregatione Particulari deputata ab Alexandro VIII. in cauſa Hiſpal.* 30. *Jan.* 1694. *in reſponſ. ad* 6. *& relata in Congregatione Generali* 18. *Auguſt.* 1696. Idem Benedict. *loc. cit. n.* 4.

87 Multo magis ad Synodum accedere debent, & Epiſcopis ſubjiciuntur in iis, quæ Parœciæ adminiſtrationem reſpiciunt, Sacerdotes ſæculares Eccleſiis Parochialibus Equitum Hieroſolymitanorum præfecti, ut cenſuit *Sacra Congregatio Concilii in Pragen. Juriſdictionis, quæ ad dubium, An nominati, ſeu deputati in dictis Eccleſiis, poſtquam reportaverint ab Archiepiſcopo licentiam pro exercenda Cura Animarum, teneantur ſe conformare Conſtitutionibus Synodalibus, & Ordinationibus Conſiſtorialibus, quoad omnia in ordine ad Sacramentorum adminiſtrationem, & Curam Animarum; die* 14. *Januarii* 1708. Reſpondit *Affirmative.* Idem *ibid. n.* 5. & habentur in Theſauro Reſolutionum *tom.* 9. *pag.* 170.

88 Alii Sacerdotes eidem Ordini inſervientes ſubjecti ſunt juriſdictioni Epiſcopi, ut Sedis Apoſtolicæ delegati, & ad Synodum accedere tenentur, niſi Religioſam Profeſſionem emiſerint, vel intra Militaris Clauſtri ſepta viventes, Religioni actu inſerviant, & ſub Prælati obedientia vivant; Concil. Trident. *ſeſſ.* 24.

89 *cap.* 11. *de reformat.* Quod Tridentini Decretum inſtauravit, & diſtinctius explicavit Gregorius XIII. Conſtitut. 125. §. 2. *Bullar. part.* 3. *tom.* 1. in qua prædictos inſervientes, quocumque nomine nuncupentur, iterum ſubjecit delegatæ juriſdictioni Epiſcoporum, tam in viſitatione, quam extra viſitationem, ibi: *Exceptis tamen iis, qui Eccleſiis, aliiſque locis dictorum Militum actu ſerviunt, & intra eorum ſepta, & Domos reſident, ac ſub eorum obedientia vivunt, quæ omnia debere ſimul concurrere intelligantur, ſive iis, qui legitime, & ſecundum Regulam prædictæ Religionis Profeſſionem fecerint, de quo loci Ordinario conſtare debeat.*

90 Quam explicationem ſemper reſpexit, ſuaſque deciſiones ad illam conformavit *Sac. Congreg. Conc.* & præcipue *in Materanen. Juriſdictionis* 8. *Februarii* 1659. *lib.* 21. *Decret. pag.* 533. *& ſequent.* & noviſſime *in Caputaquen. Juriſdictionis* 19. *Novemb.* 1735. ut habetur *in Theſauro Reſolut. dicti anni*; Idem *ibid. num.* 6. ubi ad id allegat Fagnan. Monacell. Pignatell. & Rotam *deciſ.* 120. *num.* 16. *& ſequent. part.* 28. *recent.*

Et *ibidem num.* 8. ſubjungit, quod quæ hactenus de Hieroſolymitano dicta ſunt, adamuſſim congruunt Militari Ordini SS. Mauritii, & Lazari, qui a S. Pio V. in Conſtitut. 43. §. 12. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 339. in omnibus exæquatos eſt Ordini Hieroſolymitano. Hinc cum nonnulli Sacerdotes Diœceſis Uticanæ Litteras, quas *Patentales* vocant, obtinuiſſent a Vicario Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, iiſdemque muniti, ſe immunes jactarent a juriſdictione Ordinarii, Cauſa propoſita in Sacra Congregat. Concilii, & diſputato dubio, *An Officiales Patentati SS. Mauritii, & Lazari ſint exempti a juriſdictione Ordinarii? Die* 17. *Septembr.* 1726. reſponſum fuit *Negative.* Hæc ille, & habetur etiam *in Theſauro Reſolutionum dicti anni.* 91

De ipſis Equitibus plura ſtatuit Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Biennium*, & ſignanter quod ſint veri Regulares; quod Crux octogona ſit tenus eorum Habitus, non autem aurea Crux a pectore pendens, quæ aliquando ipſis prohibita fuit, quamvis talis prohibitio uſu recepta non fuerit; quod dicti Equites ad Epiſcopatum, aut Cardinalatum evecti Crucem octogonam ex tela alba tanquam habitum ſuæ Religionis proprium ſupra veſtes exteriores; & præciſe ſupra mozzettam deferre poſſint Cardinales ex eodem Ordine aſſumpti; & quod Crucem ejuſmodi Melitenſis Epiſcopus mozzettæ in Civitate Melitenſi, Mantellettæ vero aſſuta Romæ deferre poſſit, ut conſuevit; & ad id plura exempla adducuntur. 93

Commendæ Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani ſunt ab omnibus reſervationibus exemptæ; Ideoque ſemper omnino a Magno Magiſtro, vel alio ad id facultatem habente, de iis diſponi debet; Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Inter illuſtria*, §. 14. Hinc Expectativæ, Coadjutoriæ, vel mandata de providendo, ſine conſenſu Magni Magiſtri obtenta, nulla declarantur; Idem *ibid.* 94

Commendarum reſignationes acceptare poteſt Magnus Magiſter; Ac etiam reſervare penſiones ſuper illis perpetuas, & ad ſucceſſores tranſitorias; Idem *ibid.* §. 15. Solis tamen Militibus hujuſmodi penſiones reſervari poſſunt; Idem *ibid.* §. 16. 95

Hieroſolymitani Ordinis tum ſpiritualia, 96

Digitized by Google

tum temporalia privilegia, ac ſtatuta nunc vigentia ſunt confirmata a Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Inter illuſtria*. §. 1. Ordo idem, res, & perſonæ ſunt immediate S. Sedi ſubditæ; Idem *ibid.* §. 2. Ideoque ſunt ab Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, & aliorum quorumcumque juriſdictione exemptæ; Idem *ibid.*
97 §. 3. Novæ domus, & Præceptoriæ erigi poſſunt, irrequiſitis locorum Ordinariis; Idem *ibid.* §. 4. Præſentati ad Parochiales, aliaſque Ordinis Eccleſias, ſine ulla exactione ſunt ab
98 Ordinariis inſtituendi; Idem *ibid.* §. 5. Fratres Capellani, extra tempora, & a quocumque Catholico Antiſtite Ordines ſuſcipere poſſunt; Idem *ibid.* §. 7. Iidem non obſtante contraria conſuetudine in Eccleſiis, & Beneficiis Ordini adnexis deputantur, ac renovantur a Magno Magiſtro; Idem *ibid.* §. 17.
99 Bona ipſius Religionis a quibuſcumque decimis, aliiſque oneribus Eccleſiaſticis, ac etiam laicalibus ſunt exempta; Patrimonialia vero militum ab oneribus Communitativis;
100 Idem *ibid.* §. 7. & 8. Jura, proventus, reſponſiones omnes indiſcriminatim communi ærario præſtari jubentur, abrogatis contrariis quibuſcumque privilegiis; Idem *ibidem* §. 12.
101 Alienatio bonorum Religionis, inconſulto Magno Magiſtro facta, eſt nulla; Idem *ibidem* §. 13.

Additiones ex aliena manu.

102 Sunt utique Equites Hieroſolymitani vere Religioſi, ut ait *Auctor num.* 3. & ſic ratione voti paupertatis, quidquid undequaque acquirunt, non ſibi ſed Religioni acquirunt.
103 At cum iis non eodemmet rigore procedendum eſt, qui in ſubjecta materia ſervatur in
104 alios Religioſos. Animadverſione enim dignum eſt, quod ipſi vitam ut plurimum ducunt extra clauſtra in privatis domibus, debentque ſibi comparare omnia, quæ neceſſaria ſunt ad propriæ nobilitatis gradum, atque ipſius inclyti Hieroſolymitani Ordinis dignitatem.
105 Atque hinc eſt, quod (ut ait Rota in Romana Nullitatis Contractus 25. Februar. 1753. coram clar. mem. Matthæjo) *ex neceſſaria quadam eorum Inſtituti tollerantia, ſive tacita Superiorum permiſſione per inveteratam conſuetudinem inducta, atque ejuſdem Religionis ſtatutis comprobata, pro hujuſmodi effectu ſub imagine cujuſdam quaſi dominii opportuna gaudent adminiſtratione redditnum ex prædictis bonis provenientium, liberoque perfruuntur propriorum quæſtuum & pecuniarum uſu, adeo ut Sacra ipſa Religione, penes quam vere reſidet dominium, ac proprietas, ſciente & patiente, complures valeant inire contractus, aliaque omnia gerere, quæ exigit hujuſmodi vivendi ratio eorum conditioni conveniens.*

Qua de ratione jure optimo Sacrum Tribunal Rotæ *in mox allegata deciſione* validum dijudicavit contractum cenſus vitalitii a paupere Equite Hieroſolymitano initum, ut ſibi in 106
futurum proſpiceret. Cæterum ſi agatur de Equite Hieroſolymitano, cui congrua ſuſtentatio haud deſit, contractus a nullitatis vitio excuſari nequit. 107

HISTORIA, HISTORICUS.

S U M M A R I U M.

1 *Hiſtoria unde dicta, & quid ſit*, ad n. 2
3 *Quot & quæ ſint Hiſtoriæ ſpecies*, ad n. 8
9 *Annales quid ſint, & in quo diſtinguantur ab Hiſtoria*, ad num. 10
11 *Hiſtoria quomodo dividatur.*
12 *Hiſtoria a quibus inventa, quam habeat utilitatem, & qua ratione tractanda*, ad num. 14
15 *Quæ fides Hiſtoricis ſit adhibenda quoad ea præſertim, quæ ad Religionem ſpectant*, ad num. 23
24 *Quæ ſint Hiſtorici munera, & qui Artis Criticæ Canones præcipui*, ad n. 35

Hiſtoria dicta eſt a verbo Græco, quod latine idem importat ac ſpectare, ſeu videre, itaut Hiſtoria ſit viſa res, atque ſpectata, & exinde, uti eſt geſta, narrata; Budæus *in Commentariis Græcis*. Unde Hiſtoria proprie eſt earum rerum, quibus gerendis interfuerit is, qui eas narrat, ut advertit Calvinus *in ſuo Magno Lexico tom.* 1. *verb. Hiſtoria*. 1

Hiſtoria igitur, quæ Græca eſt dictio ſignificans repoſitionem, ſive ſeriem rerum geſtarum, definitur, quod ſit rerum geſtarum cum laude, aut vituperatione narratio, quæ magnarum rerum conſilia, actiones, exitus, Regumque, ac Magnorum Virorum cum temporum, ac locorum ordine, & deſcriptione, tamquam viva quædam pictura, ante oculos exponit. Sic apud Beyerlinck *in Magno Theatro vitæ humanæ tom.* 4. *verb. Hiſtoria*. 2

Quatuor ſunt ſpecies Hiſtoriæ: Vel enim 3
de

Digitized by Google

de locis eſt, ut Geographia; Vel de temporibus, ut Chronologia; Vel de generatione, ut Genealogia; Vel de geſtis, ut Annales,
4 Hiſtoriæque ceteræ. *Geographia* eſt ars dimetiendi, ac deſcribendi Orbem terraqueum, ejuſque ſuperficiem habitatam, & habitabi-
5 lem. Illius partes ſunt *Hydrographia*, quæ marium, & Inſularum deſcriptionem exhibet; *Chronographia*, quæ in particularium tantummodo regionum, Regnorum ſcilicet, & Provinciarum deſcriptione verſatur; & *Topographia*, quæ ſingularium duntaxat locorum, nempe unius Civitatis, Villæ, vel Pagi deſcri-
6 ptione contenta eſt. *Chronologia* eſt ars, quæ certis notis, & indiciis præteritarum rerum memoriam ſuis temporibus aſſignat; Unde ut advertit Scaliger *in Prolegom. in Euſebium*, Chronologia *anima Hiſtoriæ eſt, ſine qua Hiſtoria non ſpirat, quæ quanto multis ſcriptis, tanto Chronologia illi præſtat, ut corpori anima*.
7 Hinc patet diſcrimen maximum Hiſtoriæ a Chronologia, quandoquidem ut recte notat doctiſſimus Petavius *Ration. temporum part. 2. lib. 1. cap. 1. Illa ſimplici rerum geſtarum ordine contenta eſt, nec annorum ſingulorum exactam rationem inſtituit; Hæc annos ipſos quoad licet, annorumque partes quibuſdam notis, ac veſtigiis*
8 *aſſequitur*. *Genealogia*, ideſt ſermo de origine generationis, eſt continuata, gradatim facta ab origine, familiarum, ac perſonarum deſcriptio,
9 monumentis, ac litteris tradita. *Annales* libri ſunt, in quibus antiqua geſta, atque acta per
10 ſingulos annos conſcripta referuntur. Annales autem ab Hiſtoria diſtinguuntur, quod illa proprie res ſuorum temporum geſtas, quas auctor vel vidit, vel potuit videre, pertractet; neque tantum quid geſtum ſit, ſed & qua ratione, quove conſilio, indicet; Annalium vero Scriptor res antiquas ut plurimum, quas ſua non novit ætas, eaſdemque per annos ſingulos monumentis commendet; Ita Baronius *tom. 1. Annal. in Præfatione pag. 2. litt. B.* ex Gell. *lib. 5. cap.* 18. & Iſidor. *Orig. lib. 1. in fine*.

11 Hiſtoria alia eſt *Sacra*, quæ geſta, atque acta Sacra deſcribit; alia *Profana*, quæ geſta, atque acta profana commemorat; alia *Civilis*, quæ in Regnis, Provinciis, ac Civitatibus geſta, atque acta reportat; alia *Eccleſiaſtica*, quæ in Eccleſia geſta, atque acta recenſet; & alia *Mixta*, quæ geſta, atque acta, tum Sacra, tum Profana, tum Eccleſiaſtica, tum Civilia complectitur.

12 Quinam Hiſtoriæ primi fuerint inventores, non ſatis conſtat; Plinius enim *lib.* 7. dicit quod Cadmus Mileſius primus omnium Hiſtoriam condidit; Joſeph autem *in 1. antiquitatum volum.* eum apud Græcos duntaxat primum Hiſtorias ſcripſiſſe tradit, multo juniorem Moyſe; Nam veriſimilius eſt, antiquiſſimos Hebræorum, qui Sacros libros ſcripſerant, Hiſtorias primo condidiſſe; Vel Ægyptiorum Sacerdotes, ſicut ipſe Joſephus in primo contra Apionem ſentire videtur; Euſeb. *lib. 10. & 11. Præparat. Evangelicæ*. Xenophontem Grylli filium, Socratis auditorem primum ex Philoſophis Hiſtoriam ſcripſiſſe de rebus Græcorum, tradit Laertius *lib. 2.* Ante Saturni in Italiam adventum nullum Hiſtoriæ cultorem fuiſſe, ſed ſolum poſtquam is rudem populum in unum collegit, Hiſtoriam communiter invaluiſſe refert Macrobius *lib. 1. Saturnalium c.* 8. apud Beyerlinck *loc. cit. verb. Hiſtoria*; ubi præcipuos in omni natione Hiſtoricos, ac in omni materia ſcriptores abunde recenſet.

Hiſtoria, ex quo adinventa fuit, maximam 13
ſemper ſuis cultoribus utilitatem ſubminiſtravit; ipſius enim lectio juniores antiquioribus æquavit, natu majores rerum experientia ditavit, privatos Viros Imperio dignos effecit, & quotquot in Orbe quovis in genere fuere Heroes, ipſa conſtituit, ac efformavit; Et, ut ſummatim dicam, omnium rerum ſeries, quibus hominum utilitas, ac gloria paratur, Hiſtoriæ tribui debet: Unde ipſamet apud Beyerlinck *loc. cit.* hæc poetica ſibi carmina canit:

Illa ego, quæ geſtis præſum cuſtodia rebus;
Digero quod caveas, quodque ſequaris iter.
Priſcaque ne veteris vaneſcat gloria ſæcli,
Vivida defenſant quæ monumenta damus.
Et ſua virtuti per me ſunt præmia rurſum,
Impia famoſis defero fama notis.
Eloquor, & ſummi quantum jactatur, & imi,
Eloquor, & cacæ faſque, nefaſque Deæ.
Quod majus Theatrum, Circuſque capacior, aut quæ
Doctior humanas ſcena referre vices?
Me ſine quis prudens? Unde experientia major?
Quis me adiit tandem, non mage doctus eat?
Omnis enim noſtro pendet prudentia ſenſu,
Riteque nil, noſtra qui caret arte, ſapit;

Quid in Hiſtoria, quid in Hiſtorico princi- 14
palius requiratur, ſatis erudite, & docte oſtendit Halicarnaſſæus apud Beyerlinck *loc. cit.* his verbis. Hiſtoricam narrationem perpetuo veluti filo ductam colligatam oportet eſſe, præſertim ubi res exponantur, & multæ, & hu-

Digitized by Google

juſmodi, quæ cognoſci, ac percipi non facile queant; Sic Halicarnaſſæus *cap.* 10. *de judicio hiſtoriæ Thucydidis*. Et mox; Hiſtoriæ diſponendæ laus non minima in eo ſita eſt, ſi & principium, quo non aliud ſit prius, capiatur, & eo fine, cui nihil videatur deeſſe, comprehenſa narratio videatur; Idem *ibidem cap.* 11. Deinde ad officia Scriptoris Hiſtoriæ deſcendens, ait: Primum officium eſſe puto, & id vel maxime omnibus neceſſarium, qui res geſtas litterarum monumentis tradere cupiunt, ut ab oblivionis injuriis vindicentur, materiam ſeligere ſpecioſam, & jucundam, ac eam, quæ animos legentium voluptate afficiat, atque alliciat; Quod Herodotus meæ quidem ſententia melius vidiſſe, & expreſſiſſe videtur, quam Thucydidis; Ille enim Græcorum, & Barbarorum Hiſtoriam integram ſcripſit, & apte diſpoſuit; Thucydides autem unum tantummodo bellum, nec fortunatum, unde potius ſilentio prætereundum, quam poſterorum memoriæ relinquendum, conſuſe deſcripſit. Eſt enim Hiſtorici etiam officium caute conſiderare, quæ res illi in Hiſtoriam referendæ, quæ ſilentio prætereundæ ſint, & omnia rite in partes diſponere, ac unumquodque eorum, quæ referuntur, ſuo loco apte diſponere. Et tandem talis debet eſſe Hiſtoricus, ut omni metu careat, nullis muneribus, aut commendatitiis corrumpatur; nihil amicitiæ tribuens, æqualis Judex, ac benevolus omnibus, itaut alterutri plus æquo nihil tribuat, ſinceræ veritatis amator liber ſit, ac nulli Regi ſubjectus, peregrinus in libris, patria carens, ſuis legibus vivens; non quid huic, illive ſit placiturum, aut diſpliciturum cogitans, ſed id, quod revera actum ſit fideliter, ac veridice exponens; Cum præcipuæ Hiſtoricorum partes ſint, falſum non dicere, verum non abſcondere, ac ſuſpicionem, vel ſimultatem evitare; Hiſtoria enim a Cicerone *lib.* 2. *de Orat.* vocatur teſtis temporum, vitæ memoria, magiſtra lucis, nuntia veritatis. Et jam quid congruat Hiſtoriæ auctori, breviter fuerat traditum *lib.* 2. *Machabæorum cap.* 2. Vide *ibid.* (*a*)

15 Hiſtoricis, præſertim antiquis, & claſſicis, omnis præſtanda eſt fides; *Communis*, & colligitur tum ex Sacra Scriptura, tum ex utroque jure, tam Civili, quam Canonico; Ex Sacra Scriptura pluribus in locis habetur digna Hiſtoriarum commemoratio, ad denotandum, quod ſit ipſis fides adhibenda; *Exod. cap.* 17. *nu.* 14. ibi: *Dixit autem Dominus ad Moyſen, ſcribe hoc ad monimentum, & trade auribus Joſue. Deuteronom. cap.* 31. *num.* 9. ibi: *Scripſit itaque Moyſes Legem hanc, & tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis ſenioribus Iſrael. Jeremiæ cap.* 36. *num.* 2. ibi: *Tolle volumen libri, ut ſcribas in eo omnia verba, quæ locutus ſum tibi*; & fere idem *ibid. num.* 28. *Eſther cap.* 2. *num.* 23. ibi: *Mandatumque eſt Hiſtoriis, & Annalibus traditum coram Rege; & cap.* 6. *num.* 1. ibi: *Juſſitque ſibi afferri Hiſtorias, & Annales priorum temporum, quæ cum illo præſente legerentur; & cap.* 9. *num.* 32. ubi præceptum fuit Judæis, ut multa a Mardochæo, & Eſther conſtituta obſervarent, *& omnia, quæ in libri hujus, qui vocatur Eſther, Hiſtoria continentur; & cap.* 16. *num.* 7. ibi: *Quæ res & ex veteribus probatur hiſtoriis. Eſdræ l.* 1. *c.* 4. *num.* 15. ibi: *Miſimus, & nunciavimus Regi, ut recenſeat in libris Hiſtoriarum patrum tuorum, & invenies ſcriptum in Commentariis, & ſcies, quoniam urbs illa urbs rebellis eſt, & nocens Regibus, & Provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis &c.* Sic etiam Regum Judæorum geſta ſolebant in Chronicis deſcribi, aliæque res memorabiles, ut ad poſterorum eruditionem, & utilitatem deſervirent, ut patet *lib.* 3. *Reg. cap.* 14. *& ſeq. lib.* 4. *Reg. cap.* 8. *cap.* 10. *cap.* 21. *cap.* 33. *& Paralipom. lib.* 2. *cap.* 2. *& cap.* 35. & ſæpe alibi. Unde *lib.* 2. *Machabæor. cap.* 2. *num.* 25. *&* 26. habetur; *Conſiderantes enim multitudinem librorum, & difficultatem volentibus aggredi narrationes Hiſtoriarum propter multitudinem rerum, curavimus volentibus quidem legere, ut eſſet animi oblectatio, ſtudioſis vero ut facilius poſſint memoriæ commendare, omnibus autem legentibus utilitas conferatur*. Ex jure Canonico habetur in *cap. De quibus* 3. *diſt.* 20. *cap. Quamvis* 3. *diſt.* 21. *cap. Valentinianus* 3. ibi: *Ut refert Hiſtoria Eccleſiaſtica*; *diſt.* 63. *& cap. Adrianus* 22. *eadem diſt.* 63. deprompto ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, *cap. Cum veniſſet* 1. *in fine, de Sacra Unctione*, ibi: *Tum propter Hiſtoriam*; *cap. Foras* 10. *de verborum ſignificat ion.* ibi: *De qua Virgil.*

cap.

(*a*) De conficienda hiſtoria, & quænam adminicula in eo, qui hiſtoriæ concinnandæ provinciam vult ſibi aſſumere, requirantur, eruditiſſime more ſuo Emin. Card. Orſi in Præfatione ad ſuam Hiſtoriam Eccleſiaſticam.

Digitized by Google

cap. Cum Apoſtolica Sedes 7. de his quæ fiunt a Prælatis, c. Cum cauſam 15. De probationib. ubi probatio diviſionis admittitur per libros antiquos; *cap. Ad audientiam 13. de præſcript.* ubi fides adhibetur antiquis libris cenſualibus. Ex jure Civili in *l. Breviter 1. ff. de officio Præfecti Prætorio*, ibi: *A quibuſdam Scriptoribus traditum eſt: l. Neceſſarium 2. ff. de origine juris; l. Origo 1. de Offic. Quæſtoris, l. Cenſus 10. ff. de probationib. l. Antiqui 3. ff. Si pars hereditatis petatur; l. Si pater 36. ff. de ſolutionib. l. Corpora 1. ff. de cadaveribus punitor.* cum ſimilibus. Et Rota recent. *part.* 8. *deciſ.* 76. *num.* 11. *& ſeq. part.* 10. *dec.* 229. *n.* 5. *part.* 14. *deciſ.* 424. *num.* 5. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 34. *num.* 18. *deciſ.* 193. *num.* 3. *& deciſ.* 379. *n.* 19. ac ſæpiſſime alibi.

16 An autem Hiſtoricis ſit etiam præſtanda fides, & ad vim probationis, vel adminiculi admittendi ſint in cauſis Beatificationis, & Canonizationis? omnino videndus eſt undequaque olim Eminentiſſimus Card. de Lambertinis, poſtea jure merito Summus Pontifex ſub nomine Benedicti XIV. qui *tom.* 3. *cap.* 8. *ſui vere Aurei Operis de Beatificatione Servorum Dei, & Canonizatione Sanctorum*, egregie ſuo more totam rem tractat, & quoad hoc Hiſtoricos in quatuor gradus diſtinguit, & quoad omnes clariſſime, ac ſolidiſſime oſtendit quinam ex ipſis ad vim probationis, vel adminiculi admittendi ſint in ſupradictis cauſis.

17 Primus igitur gradus, inquit, eſt Hiſtoricorum, qui litteris tradiderunt ea quibus interfuerunt, vel quæ geri viderunt; & ſi probi fuerint, ac prudentes, & ideo fide digni, primum fidei, & auctoritatis, ac probationis pondus conſtituunt. Sic ipſe *in cit. cap.* 8. *num.* 8. *&* 9.

18 Secundus gradus eſt eorum, qui non viderunt ea, quæ narrant, ſed acceperunt ab iis qui viderunt; Et hi quoque ſi probi ſint, & prudentes, adeoque fide digni, primum fidei, & auctoritatis, ac probationis gradum conſtituunt. Idem *ibid. num.* 8. *&* 9. ſed major eſt auctoritas primorum, quam ſecundorum, *ib. num.* 10.

19 Tertius gradus eſt eorum, qui referunt ea, quæ non viderunt, nec audiverunt ab iis, qui viderunt, ſed ab iis, quibus, qui viderant, narraverunt; Et hi fidem merentur, ſi ſint viri probi, ac prudentes, ſed minor eſt eorum auctoritas, quam aliorum prædictorum. Idem *ib. num.* 10.

20 Quartus gradus eſt eorum, qui ſcripſerunt ea quæ legerunt in aliis Hiſtoricis; Et horum auctoritas erit ſolum tanta, quanta erit illorum, a quibus ſua ſcripta deſumpſerunt. Idem *ib. num.* 10.

Hinc recte concludit, quod in cauſis procedentibus per viam caſus excepti, ubi paſſim probationes ſubſidiariæ admittuntur, Virtutes, & Martyrium plene comprobantur ex Hiſtoricis, ſed primi tantum, vel ſecundi gradus. Idem *in cit. cap.* 8. *a num.* 13. *uſque in finem.* 21

In cauſis vero procedentibus per viam non cultus, cum probatio conſtituenda ſit in teſtibus de viſu *conteſtibus*, Virtutes, & Martyrium non bene probantur ex dictis Hiſtoricis primi, & ſecundi gradus; & tanto minus ex Hiſtoricis tertii, & quarti gradus. In iſtis enim cauſis non habent vim niſi adminiculi, majoris tamen, vel minoris juxta regulam auctoritatis, & fidei ipſis præſtandæ ſecundum ſuum gradum ſuperius aſſignatum. Idem *ib. num.* 12. 22

* Qui tamen poſtea, ut diximus, ad Summum Pontificatum aſſumptus per Decretum generale die 23. April. 1741. editum mandavit, ut in poſterum in cauſis Beatorum procedentibus per viam Cultus immemorabilis admitteretur probatio ſubſidiaria virtutum, aut Martyrii ex teſtibus de auditu, aliiſque adminiculis; cujuſmodi probatio admitteretur etiam in cauſis Servorum Dei procedentibus per viam non Cultus, ſemoto tamen dolo & culpabili dilatione. Et præterea decrevit, ut in cauſis Beatorum per viam Cultus immemorabilis procedentibus, probatis Virtutibus aut Martyrio per teſtes de auditu adminiculandos, non duo in poſterum, ſed quatuor pro Canonizatione miracula per teſtes de viſu probari debeant: idemque ſervandum pro Beatificatione Servorum Dei in cauſis procedentibus per viam non Cultus, probatis virtutibus, aut Martyrio per teſtes de auditu, ut ſupra, adminiculatos. *

Hiſtoriæ de Virtutibus, & Martyrio non ſunt contemnendæ, etiamſi in eis aliquæ conciones ad encomium Sanctorum inſertæ ſint, quas certum eſt non fuiſſe habitas, ſeu factas a dictis Sanctis; Nec etiam contemnendæ ſunt, etiamſi unus, vel alter error in eis inveniatur, dummodo tamen eorum auctores probi ſint, prudentes, ac fide digni. Idem *ib. c.* 9. *n.* 3. *&* 4. ex Baronio, Bollando, Mabillonio, & aliis ibi allegatis. 23

Hiſtorici probant, nec unus dicitur alteri contrarius, licet ſint ejuſdem ætatis, & unus 24

ex

Digitized by Google

ex his referat id, quod non refertur ab alio. Idem *ibid. cap.* 9. *num.* 5. concludens cum verbis Caſtellini *de Inquiſit. miracul. in cauſis Martyrum pag.* 64. ubi ait: *Regulariter, & ordinarie eſſe uſitatum apud Scriptores, etiam Eccleſiaſticos, ut unus vel alter non exprimat omnia, & ſingula geſta alicujus Viri Dei; Sed quod unus omittit, alter vero refert; Quod obſervarunt etiam Evangeliſtæ ſcribentes geſta Salvatoris noſtri; Nam quod unus omiſit, alter explicavit.*

25 Hiſtorico poſterioris Ævi, ſi aliquid referat, de quo tacuerunt omnes alii antiquiores, & claſſici Hiſtorici, nulla eſt præſtanda fides, nec concedenda auctoritas. *Communis* cum eruditiſſimo Baronio *ad annum* 237. ubi ſic expreſſe habet: *Non audiendi penitus Recentiores quidam; qui poſt Pontianum introducunt Cyriacum quemdam Pontificem, cujus nulla prorſus extat mentio in ſerie Romanorum Pontific. vel apud Optatum Milevitanum, vel Auguſtinum, vel Creſconium, alioſve Indices Vaticanos, nec apud Græcos, ut Euſebium, Nicephorum, vel alios: adeout ne digna quidem ſit quæ pluribus confutetur, ſententia, quippe quæ nulla penitus nitatur ratione, vel teſtimonio Antiquorum*, ac Sapientiſſimo Ludovico Antonio Muratorio *Anecdot. tom.* 2. *cap.* 21. ſic præciſe dicente: *Et quo pacto, amabo, Commenta, fabulæque explodi, atque exſibilari poſſent, quæ in poſteriorum temporum Hiſtorias irrepſere, niſi Antiquiorum ſilentium pluris, quam imperita audaxque Recentiorum loquacitas, ponderetur? Affirmant hi ad arbitrium ſuum, geſtaque a temporibus ſuis remotiſſima ſomniant: illi vero ne vocem quidem, veſtigiumque earum rerum reliquere, relicturi ſane, ſi illarum notitiam habuiſſent. Et nos affirmantium potius imperitia, quam tacentium doctrina duci ſinemus?*

26 Et a fortiori nulla eſt præſtanda fides Hiſtorico aſſerenti aliquid, de quo inter alios Hiſtoricos eſt communiter receptum contrarium, ut exemplificari poteſt in Benvenuto de Imola *nel Commentar. in Dante impreſſ. Piſauri a Chriſtophoro Berardo fol.* 1167. ubi aſſerit, quod perfidus Mahometes fuerit habitus ut Cardinalis Romæ, ac miſſus in Africam ad prædicandam Fidem Catholicam, ad quam ſua ſingulari gratia, & eloquentia fere totam illam gentem reduxerat. Ob quod Cardinales ei promiſerant, quod decedente Summo Pontifice ipſum eligerent: at ſecuta dicta morte, alio ab ipſis electo Summo Pontifice, indignatus ille cœpit omni conatu contrarium prædicare, ac totam illam nationem ſeduxit, atque ad falſam ſectam Saracenorum reduxit; Quod totum falſiſſimum eſt, & mere chimericum ab omnibus communiter Hiſtoricis impugnatum, ut videre eſt apud Urſayam *Inſtitut. Crimin. lib.* 4. *tit.* 8. *num.* 120. *& ſeq.* ubi totum id refert. Sic nullimode eſt credenda fabuloſa Hiſtoria de Joanna Papiſſa, quicumque fuerit primus ejus Inventor, ſive Martinus Polonus, ſive Marianus Scotus, ſive Sigibertus, ut aliqui volunt, ſive alii, ut alii prætendunt, ſive probabilius Hæreticorum fraus, & malitia, qui in deriſum Sanctæ Romanæ Pontificiæ ſedis dictorum Hiſtoricorum ſcriptis fabellam hanc inſeruerunt; ut eruditiſſime ſuo more advertit Summus Pontifex Benedictus XIV. *in cit. tom.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. Item totaliter deridenda, & explodenda eſt fabula de maligniſſime excogitata, & falſiſſime aſſerta infelici prætenſa morte Subtiliſſimi V. mei Joannis Duns Scoti, quem Bzovius, ſecutus Paulum Jovium, refert infelici vitæ exitu fuiſſe extinctum, eumque comitiali morbo laborantem, & nimis feſtinato funere elatum, cum redeunte vita, ſero morbi impetum natura diſcuteret, fruſtra miſerabili mugitu opem petiiſſe, pulſatoque diu lapide, eliſo tandem capite, miſerabiliter periiſſe; Et ſic de pluribus aliis Hiſtoricis conſimiles evidentes falſitates, ac fabulas referentibus, quæ adeo evidenter falſæ, ac chimericæ communi veridicorum Hiſtoricorum ſenſu habentur, ut nec confutationem mereantur, juxta auream ſententiam S. Athanaſii relati ex Patre Sebaſtiano a S. Paulo Carmelita ab Urſaya *loc. cit. n.* 123. ibi: *Nimis falſa non ſunt refellenda, ne habita fuiſſe credibilia videantur.*

27 Hiſtoricus rationaliter attemperari prorſus debet in animi affectionibus amoris, & odii, aliter enim vel veritatem excedere, vel a veritate deflectere facile erit, ſiquidem ut præclare dicitur per vulgare effatum, amor, & odium nomen imponitur.

28 Hiſtoricus ne vel leviter etiam ſemel mentiri debet; nam qui mendacium ponit, fidem in veritate ſibi tollit, dum ſemel malus ſemper præſumitur eſſe malus: *textu expreſſo in cap. ſemel malus* 8. *de Regulis Juris in* 6. in eodem genere mali, ut explicat Gloſſa *ibid.* & niſi de emendatione appareat; *cap. Ferrum* 18. *diſt.* 50. & Tullius pro C. Rabirio Poſthumo nos admonet: *Ubi ſemel quis pejeraverit, ei credi poſtea, etiamſi per plures Deos juret, non oportet.*

29 Hiſtorico abs re facta & auctoritates mutilanti, vel documenta ſibi adverſa reticenti nul-

Digitized by Google

nulla merito habenda eſt Fides, ſic namque ſufficiens ingeritur ſuſpicandi motivum voluiſſe fallere, & ex tacitis aſſerta non ſubſiſtere, ac ipſimet ſua proinde fore dubia indicatur, conſequenter merito &c.

30 Hiſtorico coævo magis ſtaudum eſt, quam non coævis, teſtis enim coævus rem geſtam propriis oculis conſpicere potuit, minime vero teſtes non coævi, atque ideo ille iſtis præferendus eſt: hinc communi Criticorum calculo facta antiqua per teſtes coævos, vel proxime coævos non probata, pro fabuloſis, vel admodum dubiis habentur, & Cicero *lib.* 1. *qq. tuſcul. cap.* 12. ait: Auctoribus uti optimis poſſumus, quod in omnibus cauſis, & debet, & ſolet valere plurimum, & primum quidem omni antiquitate, quæ quo propius ab ortu, & divina progenie, hoc melius, & fortaſſe quæ erant vera, cernebat.

31 Hiſtoricum Critica maxime decet, ſi chriſtiane fiat, ideſt ſi ſpretu & mordacitate ablegatis, ſui pompa, & ingenii oſtentatione ſemotis, æquitatis ſolius, ac veritatis amore fiat, etenim ſic rea nullatenus apparebit in conſpectu Domini, & abſque alterius læſione culpabili falſa a veris latius ſecernentur, nec non ſcribendi cum veritatis, vel Proximi oppreſſione, & abſque proporrionaro rei examine facilitas obſtruetur, vel ſaltem juſte confundetur; eſt enim Critica, ut optime tradit P. Honoratus a S. Maria *tom.* 1. *animadv. in regulas Critices diſſert.* 1. *art.* 1. ars judicii ferendi de factis hiſtoriam conſtituentibus, de operibus ingenio partis, de eorum variis lectionibus obviis; de ſenſu, ſtylo, & Auctoribus: Hinc termini *Criticus*, & *Criticare* a græco ducti, ut vides, idem ſonant, ac *Judex*, & *Judicare;* unde apud Medicos dies critici appellantur illi, in quibus judicium faciunt de morbis maxime acutis, *ut ſunt dies* 7. 14. 21.

32 Non videtur in Hiſtorico laudabile quædam præſertim Eccleſiaſtica hiſtorice credita in dubium vertere, aut negare per principia levia, vel non niſi probabilia; quippe ad minus inutile proditur, quæ pie creduntur vel devotionem fovent, ac ſufficienti ſunt ſuffulta fundamento, quod in dubium per levia citeutur, aut per ſolum probabilia negentur; ſecus autem ſi principia adducerentur certa, prorſuſque ineluctabilia, ſic namque falſitas detegitur, quæ veritati pleno jure cedere debet; & ex alia parte ad devotionis ac pietatis fomentum ſimul & incrementum vera non deſunt media, nec per falſa enarrari egent Dei Mirabilia; hinc inſipienter quis miracula effingeret ad divinæ Fidei myſteria ſuadenda, cum vera adſint innumera.

Licet ſola facti poſſibilitas ad factum aſtruendum haud valeat, ſufficit tamen gravis auctoritas, vel accurata experientia. Ratio 1. partis eſt, quia eſto ab actu ad potentiam teneat conſequentia, non tamen e contra a potentia ad actum, prout attendenti per ſe notum eſt. Ratio 2. p. eſt, quia quod gravi conſtat auctoritate, nititur teſtimonio vel Dei, vel Hominum omni prorſus Fide dignorum. Ratio 3. p. eſt, quia nemo inficias ibit, quod experientia conſtat ex iis colligi, quæ ſenſibus patent, eorumque recto uſu firmiter deprehenduntur, quæque oculatum teſtimonium referunt; experientia enim nil aliud eſt, quam cognitio per ſenſibilem uſum reperta, vel ex frequenti effectuum obſervatione invecta; indeque jure omni, experientia habetur pro rerum Magiſtra. 33

In factis hiſtorice credendis apprime circumſtantias attendere opus eſt omnes tum rei, ſeu internas, quæ videlicet ad ipſammet rem ſpectant, tum Scriptorum, ſeu externas, quæ nimirum teſtimonia concernunt ea, quibus nitimur, atque ad credendum ducimur; quoties enim circumſtantiæ tales comperiantur, ut rariſſime inveniantur cum falſitate conjunctæ, rationabiliter enarratis præſtatur fides, & aſſenſus: ſi autem e contra ſint, nempe tales, ut ſæpius falſitatem inducant, merito eis vel non præſtatur aſſenſus, vel falſitas tribuitur; in primo namque caſu veritatis apparet certitudo moralis, ſufficiens in iis, quæ nobis phyſice conſtare non poſſunt, ſecus autem in ſecundo, ſicut eſt clarum. Generatim igitur, antequam de facto hiſtorico judicium feratur, attente conſiderandum eſt quod optime ait Fortun. a Brixia part. 2. Logices art. 4. ſcilicet, num ex circumſtantiis aliqua, moraliter ſaltem, ratione loci, perſonæ, vel temporis, ſit impoſſibilis, num una ita cum altera pugnet, ut ambæ ſimul in ipſo facto componi nequaquam poſſint; ſi namque aliqua ſit impoſſibilis, vel illarum una adverſetur alteri, jam factum vel nullam, vel non niſi dubiam meretur fidem, utpote quod *hoc* ipſo, vel plane falſum, vel apprime dubium. Si autem in circumſtantiis nulla falſitas; nullaque oppoſitio occurrat, factum cenſendum quidem poſſibile, at minime illico credendum illud revera contigiſſe, niſi ea quoque adſit Auctoris, vel Teſtis conditio, ut plane dignus ille ſit, cui Fides adhibeatur; atque ex his li- 34

Digitized by Google

liquido depromitur, unde ferendi ſumus ad unum potius, quam aliud credendum ex his, quæ nobis geſta proponuntur, vel facta negantur.

35 Opera genuina, & authentica a falſis ac ſuppoſitiis per quinque potiſſimum capita diſcerni poſſunt. Primum eſt conſtans, ac perpetua traditio, idque luculentiſſime evincitur ex D. Auguſt. lib. 33. contra Fauſtum cap. 6. ubi efficaciſſime, ac ſublimiſſime, prout ſuum, ex prælaudato capite contra Manichæos demonſtrat Apoſtolicas Scripturas, Sacroſque Scriptores pro genuinis authenticiſque habendos eſſe: atque ex eod. capite genuinos Hippocratis libros a falſis ſub ejuſdem nomine prolatis eſſe ſecretos docet; immo Platonis, Ariſtotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque hujuſmodi Auctorum libri, ait, quod non noverint Homines, quod ipſorum ſint, niſi eadem temporum ſibimet ſuccedentium conteſtatione continua: atque idem affirmat de Scriptoribus Eccleſiaſticis, & inde ſubnectit: *Sed quid pergam in longe præterita? ecce iſtas litteras quas habemus in manibus, ſi poſt aliquantum tempus vitæ hujus noſtræ, vel illas cujuſquam Fauſti eſſe, vel has neget eſſe meas, unde convincitur, niſi quia illi, qui nunc iſta meverunt, notitiam ſuam ad longe etiam poſt futuros continuatis poſterorum ſucceſſionibus trajiciunt? Quæ cum ita ſint, quis tandem tanto furore cæcatur, niſi Dæmoniorum mendaciloquorum malitia, atque fallacia, conſentiendo ſubmerſus ſit, qui dicat hoc mereri non potuiſſe Apoſtolorum Eccleſiam tam fidam, tam numeroſam fratrum concordiam, ut eorum ſcripta fideliter ad poſteros trajicerent, cum eorum cathedras uſque ad præſentes Epiſcopos certiſſima ſucceſſione ſervaret, cum hoc qualiumcumque hominum ſcriptis, ſive extra Eccleſiam, ſive in ipſa Eccleſia, tanta felicitate proveniat.*

36 Alia quatuor doctiſſime recenſet Cl. Mabillonius P. 2. de ſtudiis Monaſticis cap. 13. videlicet. Si aliqua manuſcripta exiſtimatione digna, eaque imprimis, quæ magis auctori coæva videntur, in fronte vel etiam in calce operis nomen ejuſdem gerant. Si ſtylus fuerit ubique conformis alteri ceterorum auctoris operum, ſicut & principia, ac opiniones. Si Scriptores, ſive Synchroni, ſive pene Synchroni ejuſdem opus eidem auctori certo adſcribant. Si denique nihil geſtum in hoc opere legatur, quin cum hiſtoria ſui ævi concordet; Et ex his juxta contrariorum legem, ac diſciplinam ratiocinare ad falſa, & ſuppoſititia eruderanda opera: hujuſmodi namque momenta, uti perſpicuum eſt, ad utrumque multa efficacitate donantur.

Additiones ex aliena manu.

De fide in Judicio habenda Hiſtoricis, vide 37
Regulas a Rota traditas *in Auguſtana Juris præcedendi 28. Febr. 1746. coram Reverendiſſimo P. D. Buſſio Decan. & in Nullius ſeu Tarraconen. Præcedentiæ 13. Maji 1746. cor. clar. mem. Millin. & 20. Februarii 1747. & 19. Junii ejuſdem ann. 1747. cor. R. P. D. Elephant. & 29. Januarii 1748. & 13. Maji ejuſdem anni 1748. cor. bon. mem. de Vais.*

HOMICIDA, HOMICIDIUM.

HOmicidium dicitur ab homine cædendo; 1
eſt enim cædes hominis; *l. Si ita vulne-*
ratus, 52. *ff. ad l. Aquiliam*, *cap. Si homici-*
dium, 51. *cauſ.* 23. *q.* 5. Unde homicidium de-
finitur *quod ſit violenta examinatio*, *ſeu occiſio*
hominis ab homine facta. Eſt in re communis,
arg. cit. cap. Si homicidium. Dicitur autem no-
tanter *Ab homine*, quia ſi homo a fera, vel
bruto occidatur, proprie *homicidium* non dici-
tur, ſed *pauperies*, *tit. Inſt. & ff. Si quadru-*
pes pauperiem feciſſe dicatur. Semper tamen ta- 2
lis cedes facta ab homine appellatur homici-
dium, quomodocumque quis hominem occide-
rit; *l.* 1. §. *Occiſorum*, *ff. ad S. C. Syllan.*
ſive ſcilicet quis manibus hominem occiderit,
puta ſtrangulando; *ut in l. Qua actione*, §.
Occiſum, *ff. ad Leg. Aquil.* Sive non manibus 3
tantum, ſed toto corpore, puta ſuffocando,
ut accidit parentibus, & nutricibus infantes in
lecto opprimentibus, de quo in *c. final. de his,*
qui fil. occider. Sive vim inferendo ſuis propriis 4
viſceribus, qua fiat abortus, & fœtus abiga-
tur, atque moriatur; *l. Si mulierem*, *ff. ad*
leg. Cornel. de Sicariis. Sive præcipitio, dimit- 5
tendo ſcilicet aliquem de Ponte, vel de aliquo
alio alto loco; *l. Qua actione*, §. *Occiſum*,
& l. Cum qui, *ff. ad leg. Cornel. de Sicariis*. 6
Sive pugno; *l. Si ſervum*, §. 6. *Si mulier*
pugno, *ff. ad leg. Aquiliam*. Sive telo §. *Item* 7
lex Cornelia, *Inſtit. de public. Judic.* Sive cla-
va *l.* 1. §. *D. Adrianus*, *ff. ad leg. Cornel. de*
Sicariis. Sive Ligone; *cap. ſignificaſti in prin-* 8
cip. de homicid. Sive Falce, vel Bidente, aliiſ- 9
que ruſticis terræ inſtrumentis, de quibus *in*
l. Inſtrumenta, *ff. de fund. inſtruct.* Sive nimis 10
gravibus cuſtodiis, & carceribus, vel plumba-
torum verberibus, aut ponderibus catenarum,
&

Digitized by Google

& ferreis manicis, oſſibus, & corpori inhæ-
rentibus; *Leg.* 1. §. *Si accuſator*, & §. *Illud*
etiam, *Cod. de Cuſtod. Reor. l. Incredibile*, *de*
pœnis, & *l. Nemo carcerem*, *C. de exaction.*
11 *tribut. l.* 10. Sive denegatione alimentorum;
l. Necare, *ff. de liber. agnoſcend.* & *l. Item ſi*
12 *obſtetrix*, §. *Si quis*, *ff. ad leg. Aquiliam*: Sive
flagello, in quo latet dolor, ideſt intra cujus
virgam latet Pugio; *l. Si ex plagis*, §. *Taber-*
13 *narius*, *ff. ad leg. Aquil.* Sive malo medica-
mento; *leg.* 3. *ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* &
l. Qua actione, §. *Proculus*, & *l. Idem Juris*,
14 *ff. ad leg. Aquil.* Sive veneno; *l.* 1. §. *Prete-*
15 *rea*, *ff. ad leg. Corneliam de Sicariis*. Sive oc-
ciderit lingua, puta mandando homicidium,
conſulendo illud, vel falſum teſtimonium di-
cendo, propter quod ad pœnam ultimi ſup-
plicii quis fuerit condemnatus; ſive denique
alio quocumque modo, & ratione; *l. Qua*
actione, §. *Occiſum*, ibi: *Vel qualitercumque*,
ff. ad leg. Aquil.
16 Homicidium dividitur in *Voluntarium*, & *Ca-*
ſuale; *lib.* 5. *Decret. tot. tit.* 12. *de homicidio*
17 *voluntario*, & *caſuali*. Homicidium Volunta-
rium aliud eſt *directe*, aliud *indirecte* tale. Ho-
micidium *directe voluntarium* eſt quod vere per
ſe, ac directe intenditur, cum quis animo,
ac intentione occidendi hominem enſe transfi-
git, aut ſclopeto trajicit illum. *Homicidium*
indirecte, *ſeu in cauſa voluntarium*, eſt cum
quis mortem alterius non intendit quidem,
voluntarie tamen ponit talem cauſam, vel fa-
cit aliud, ex quo mortem moraliter certe ſe-
cuturam prævidet, ut ſi quis graviter percu-
tit, aut pedibus calcat prægnantem feminam,
& inde ſequatur abortus, vel ſi in loco homi-
nibus valde frequentato exploditur ſclopetum,
18 & inde homo occiditur. Homicidium *Caſuale*,
eſt, quod nec directe, nec indirecte intenditur,
ſed præter omnem intentionem caſu, & for-
tuito accidit, ut ſi quis putans ſclopetum eſſe
vacuum, explodit ipſum, & explodendo præ-
ter omnem intentionem aliquem occidit.
19 Homicidium voluntarium injuſtum eſt pec-
catum ex genere ſuo mortale, *Communis ac*
certa. Eſt enim expreſſe prohibitum, & qui-
dem ſub gravibus pœnis tum in Teſtamento
veteri, tum in novo. *Exodi enim* 20. inter
præcepta negativa proximum reſpicientia, po-
nitur primo expreſſe; *Non occides*. *Geneſ.* 9.
dicitur: *Quicumque effuderit humanum ſangui-*
nem, *effundetur ſanguis illius*. *Levit.* 24. habe-
tur: *Qui percuſſerit*, & *occiderit hominem*,
morte moriatur. *Matth. cap.* 26. ſic præciſe ſta-
tuitur: *Omnes*, *qui gladium acceperint*, *eoque*
percuſſerint, *gladio peribunt*; & *Apocalypſ. cap.*
13. ſic mandatur; *Qui gladio occiderit*, *opor-*
tet, *eum gladio occidi*. Homicidium volunta- 20
rium poteſt committi juſte, ſeu licite, & in-
juſte, ſeu illicite. *Communis*. Homicidium
juſte ſeu licite poteſt committi quatuor mo-
dis. Primo, mandato Dei ſpeciali. Secundo
Lege publica, & miniſterio juſtitiæ. Tertio
Bello juſto. Quarto, neceſſaria ſui defenſione
cum moderamine inculpatæ tutelæ. Quo ad 21
primum de mandato ſpeciali, & inſtinctu Dei
occidendi ſe ipſum, vel alium, nullum eſt
dubium, cum Deus ſit abſolutus Dominus vi-
tæ, & mortis hominis, *Sapien.* 16. adeoque
homo poſſit in tali caſu licite, imo teneatur
ei obedire, ſicut prompte ei obedivit Abra-
ham, quando præcepit ei Deus ut occideret
dilectum ſuum Filium Iſaac, *Geneſ.* 22. &
Iſraelitæ de mandato occiderunt parvulos Ur-
bis Jericho, *Joſue* 6. & viri Samariæ interfe-
cerunt 70. filios Achab, 4. *Reg.* 1. & ſic de
aliis ſimilibus.
Quo ad ſecundum de Lege publica, & mi- 22
niſterio juſtitiæ, habetur tam ex Divina, quam
humana Lege, licere auctoritate publica occi-
dere malefactores. Divina quidem *Exodi* 22.
expreſſe dicitur: *Maleficos non patiaris vivere*.
Qui coierit cum jumento, *morte moriatur*; *Qui*
immolat Diis, *occidatur*. *Deuteron.* 21. ſtatuitur
pœna mortis filio protervo parentibus inobe-
dienti. *Deuteron.* 22. eadem pœna mortis ſta-
tuitur filiæ in Domo patris fornicanti. *Et ad*
Rom. 13. Apoſtolus de Principe Sæculari lo-
quens, ſic ait: *Dei Miniſter eſt tibi in bonum*;
Si autem malum feceris, *time*; *non ſine cauſa*
gladium portat, *Dei enim Miniſter eſt*, *vindex*
in iram ei, *qui malum agit*. Lege humana li-
cere conſtat *ex c. Quæſitum*, 45. *cauſa* 23. *q.*
4. *c. Prodeſt*, 4. *c. De occidendis*, 8. *c. Sunt*
quædam 39. *c. Qualis* 44. *ead. cauſ.* 23. *q.* 5.
cum concordantiis. Quo ad tertium de Bello 23
juſto, vide verb. *Bellum art.* 2. & 3. ubi late
de licita occiſione in Bello juſto.
Quo ad quartum de neceſſaria ſui defenſione 24
cum moderamine inculpatæ tutelæ licere occi-
dere injuſtum aggreſſorem tenet communiſſima
D. D. cum S. Thoma 2. 2. *q.* 64. *art.* 7. &
habetur *in cap. Jus naturale*, *diſt.* 1. & *cap.*
Significaſti, 18. *de homicid.* & *cap. Si vero*,
2. *de ſent. Excommun.* ubi dicitur *vim vi re-*
pellere omnia jura, *omneſque leges permittunt*.
Et l. 3. *ff. de Juſtit.* & *Jur.* ubi dicitur: *Jure*
hoc evenit, *ut quod quiſque ob tutelam corporis*
fecerit, *jure feciſſe exiſtimetur*. Dicitur autem 25
notanter *cum moderamine inculpatæ tutelæ*, quia
ad

Digitized by Google

ad hoc ut talis aggreſſoris occiſio ſit licita, tria potiſſimum requiruntur communiter a Doctoribus cum Julio Claro §. *Homicidium*, *n.* 34. Primo ſcilicet requiritur *Cauſa*, id eſt quod aggreſſio, ſeu invaſio ſit injuſta, quia pro defenſione vitæ ſuæ non licet occidere juſte invadentes, v. g. Miniſtros juſtitiæ, quia hi juſte invadunt, ut poſt Avilam *de cenſuris par. 3. diſp. 5. ſect. 3. dub. 2. concl. 1.* & alios recte obſervat Pirhingh *lib. 7. Decret. tit. 12. num. 92.* Reiffenſtuel *ibid. num. 132.* Secundo requiritur debitus *modus* defenſionis, ita ut defenſio non ſe extendat ultra id, quod requiritur ad propulſandam injuſtam aggreſſionem; qui enim poteſt ſe defendere pugno, baculo, percuſſione non letali, vel aggreſſorem abigere, & vincere illum exarmando, non poteſt licite illum occidere; *arg. cap. Ut ſanæ 35. de ſentent. excommun.* ibi: *Dum tamen non amplius eorum violentia ſe extendat, quam defenſio exigit.* Tertio requiritur tempus, ideſt ut occiſio ad ſui defenſionem fiat ſtatim ac quis injuſtam vim, vel aggreſſionem occiſivam, aut mutilationem patitur, vel certo imminentem cognoſcit, non vero poſtea, & ex intervallo poſtquam aggreſſor abiit, nullumque amplius remanet periculum; *arg. cap. Si vero, 2. de ſent. excomm.* ibi: *Si incontinenti vim vi repellat.* Et ratio in univerſum eſt, quia defenſio occiſiva ut licita ſit, talis eſſe debet, ut non ad ſumendam vindictam, ſed tantummodo ad propulſandam injuriam fiat; *arg. c. Significaſti 18. de homic.* ibi: *Tamen id fieri debet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam, ſed ad injuriam propulſandam* (a).

26 Servato dicto moderamine inculpatæ tutelæ licitum eſt occidere injuſtum aggreſſorem etiam pro defenſione vitæ, & membrorum parentis, uxoris, prolis, fratris, ſororis, conjunctorum, immo & extraneorum innocentium; *arg. cap. Fortitudo 5. cauſ. 23. quæſt. 3.* ibi: *Fortitudo, quæ vel bello tuetur a barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel a latronibus ſocios, plena juſtitia eſt; cap. Non inferenda 7. cap. Qui poteſt 8. ead. cauſ. 23. & qu. 3. juncto cap. Dilecto 6. §. Et quidem, de ſent. excomm. in 6. & concordat l. 1. §. 4. ff. ad Leg. Cornel. de Sicariis*; Hinc *Exodi c. 2. num. 11.* laudatur Moyſes, quod Ægyptium injuſtum aggreſſorem Hebræi cujuſdam occiderit, & abſconderit in ſabulo; Et ſic tenent Farin. *in praxi Crimin. quæſt. 124. a n. 267.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 137.* Jul. Clar. *verb. Homicidium n. 27.* ubi dicit eſſe communem, ſicut communem dicunt Filliuc. Molin. Azor. *ad propoſit. 17. & 18. Alexand. VII. n. 12.* Immo li- 27
citum eſt etiam occidere injuſtum aggreſſorem ob defenſionem bonorum temporalium, ſi ſint magni momenti, & aliter defendi, vel recuperari non poſſint; Clarus *verb. Homicidium a num. 25.* Suarez *de cenſur. diſp. 46. ſect. 2. num. 10.* Leſſius *lib. 2. de juſtit. cap. 2. dub. 11.* Covarruv. *in Clementina Si furioſus, part. 3. §. unic. num. 6. in fine;* Caſtropalao *de cenſur. diſp. 6. punct. 15. num. 7. & ſeq.* Viva *ad propoſ. 17. & 18. Alexand. VII. num. 10. & 12.* cum ſatis communi aliorum; *arg. leg. 1. Cod. Unde vi*; ubi etiam occidere univerſaliter concedi videtur his verbis: *recte poſſidenti ad defendendam poſſeſſionem, quam ſine vitio tenebat, inculpatæ tutelæ moderamine illatam vim propulſare licet*; conſequenter etiam occidere, ſi occiſio ad defenſionem eſt neceſſaria, cum permiſſo fine permittantur etiam media ad illum conſequendum neceſſaria; *arg. c. Præterea, de offic. & poteſt. Judic. deleg. l. 2. ff. de juriſd. l. Si furem 9. ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* Et ratio eſt, quia ſine illis bonis non poteſt juxta proprium ſtatum vita.

Nota Romani Theologi.

(a) Agitur de moderamine illo inculpatæ tutellæ, quod culpa vacet. Propterea ad hoc non ſufficiunt conditiones ab auctore poſitæ. Quarta addenda eſt, quam ex Antoine deſumo *tract. de Juſtitia & Jure p. 3. cap. 2. q. 6.* Requiritur ut nihil ex odio, neque ex animo vindictæ fiat, & ut non intendatur per ſe mors invaſoris, ſed ſola vitæ propriæ conſervatio per juxtam ſui defenſionem. Quia occiſio hominis privata auctoritate facta, non eſt finis licitus nec medium per ſe neceſſarium ad ſui defenſionem; ſed eſt tantum aliquid conſequens per accidens ex neceſſitate finis, qui eſt vitæ conſervatio. Vid. S. Thom. 2. 2. *quæſt. 64. art. 7.* Cæterum in praxi percuſſio, & occiſio injuſti vitæ aggreſſoris raro vacat culpa, quia fere nunquam ſervantur conditiones ad licitam defenſionem requiſitæ. Et ideo aliqui Patres occiſionem ſine publica auctoritate factam indefinite damnant: ſcilicet ob periculum vindictæ, & exceſſus in modo defenſionis, vel ob intentionem directam occidendi. Hac prælucente doctrina, invenies, Lector, quid corrigas *num. 40. 44. 47.*

Digitized by Google

ta cuſtodiri, adeoque ſicuti licet vitam defendere defenſione occiſiva, ita etiam bona externa ad vitam conſervandam neceſſaria, cum talia bona vitæ quodammodo comparentur ; *l. Advocati* 14. *Cod. de Advocatis diverſ. Judic.* & ibi Gloſſa communiter recepta (*a*). Fuit 28
autem dictum notanter, *Si bona ſint magni momenti*, quia ob res levis momenti non licere occi-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Circa hominis occiſionem, Auctor fatetur naturæ, ac divina lege poſitiva prohibitam eſſe, quam ob rem negare non poteſt, vetitum eſſe homini velle alterius hominis occiſionem; cum id Dei præcepto opponatur. Deinde in defenſione, quam velle unice debet, qui pro ſui conſervatione pugnet, ut licita ſit non ſolum odium, atque vindictæ deſiderium abeſſe oportet, ſed ſervari quoque debet præceptum charitatis, quo jubemur ita erga alios homines nos gerere, ut parati ſimus *pro fratribus animam ponere*, *Joan. Epiſt.* I. *cap.* 3. Hæc ſane comperta Chriſtianis omnibus eſſe debent, & in dubium ſalva Religione revocari non poſſunt. Atque hinc habes, quam æqua ſit damnatio propoſitionum XXXI. XXXII. & XXXIII. facta ab Innocentio XI. in quibus licita aſſeritur hominis occiſio *pro unius aurei conſervatione*, pro defenſione juris quod habemus ad rem aliquam poſſidendam, vel pro tollendo homine injuſte impediente poſſeſſionem rei, quæ nobis debeatur. Quis enim non videt, hujuſmodi occiſionem pugnare cum præcepto Dei, quo jubemur homines ſicut noſmetipſos diligere cum charitate, qua Chriſtus Dominus paratos nos eſſe voluit ad ponendam animam pro fratribus noſtris, atque etiam cum juſtitia, quæ vetat, pro re, quæ noſtra eſt, conſervanda, vitam tollere, quæ Dei eſt, qui ipſam dedit, & conſervat, & quia inter vitam, & rem nulla proportio eſt, cum vita longe melior, atque excellentior ſit omni pecunia, atque re pecunia comparanda. Accedit etiam, vix, & ne vix quidem ſperari poſſe, ut homo defenſionem rei ſuæ eo furore ſuſcipiat, ut uſque ad occiſionem progrediatur, quin odium, iram, & vindictæ deſiderium habeat. Hæc omnia conſideranda ſunt dum de homicidio licito, vel illicito diſputatur. Si vero ita ſpectatur, vix caſus inveniri poterit, in quo licitum reputetur, ſive a lethali culpa immone. Videant ergo probabiliſtæ noſtri caſus Metaphyſicos fingentes, ut quidpiam in favorem homicidii afferre poſſint, videant, quam latam perditioni viam aperiant, docendo poſſe homines pro rei defenſione, pro tuendo honore, &c. hominem occidere! Sed

Veniam ad rem: ait Auctor licere occidere aggreſſorem pro re tuenda magni momenti. Itane licitum eſt pro re tuenda magni momenti perdere animam Chriſti Sanguine redemptam? Nam cum Aggreſſor ille in peccato mortali actuali ſit, occidendo illum, illius animam perdit. Deinde eſt ne proportio rem inter & vitam? Nulla ſane; ergo ſicut non licet pro unius aurei defenſione aggreſſorem occidere, ita non licet pro re magni momenti; cum nulla res ſit, quæ tanti valeat, quantum vita hominis. Hinc plures graviſſimi Auctores negant licere unquam latrones occidere pro ſervandis, aut recuperandis bonis temporalibus; Ita Joannes Bajardus Lovanienſis, qui quodlibet. VII. teſtatur an. 1510. hanc opinionem fuiſſe communem inter Theologos, & Canoniſtas; Ita Fagnanus ad *caput Interfeciſti*, *de homicid.* ubi ait: *Secundum Canones in foro ſaltem pœnitentiali*, *& quoad Deum abſolute credimus*, *non poſſe Laicum ſine peccato occidere ſpoliatorem*. Ita Henricus a S. Ignatio, qui plures antiquos Theologos pro hac opinione laudat; Ita denique Pontas, Concina, & alii ab iſtis citati.

Ajunt bona temporalia media eſſe ad vitam alendam, ideoque ut vitam, ita & bona hæc defenſione occiſiva tueri poſſumus. At ſi bona ita acceſſoria ſint pro vitæ conſervatione, ut nil omnino ſuperſit ad vitam ſuſtentandam, tum defenſio non pro ſolis bonis, ſed pro vita etiam ſuſcipitur; & licita eſſe poterit ſi ſolam defenſionem intendat. Ubi vero bona pro vita ſuſtentanda ſuperſint, quis dicat licite poſſe hominem occidere, ſive vita privare alium hominem, pro re conſervanda, ſine qua propriam vitam conſervare valeat? Nam nulla proportio eſt inter bona illa, quæ humana induſtria acquiri iterum poſſunt, & vitam, quam ſolus Deus dedit, atque conſervat.

Addunt Exodi 21. probari occiſionem furis; ſicut probatur in Jure Canonico *cap. Interfeciſti*: ubi immunis declaratur a culpa, *qui ſine odii meditatione*, *ſe*, *& ſua liberando*, *diaboli membra interfecerit*. Sed præſto reſponſio eſt. Nam Scriptura loquitur de fure nocturno, in quo non ſolum auferendi bona, ſed etiam occidendi voluntas præſumitur. Idque ex immedia-

to

Digitized by Google

occidere aggreſſorem hodie certiſſimum eſt ob ſequentem propoſitionem ab Innocent. XI. die 2. Martii 1670. ex damnatis in ordine 31. ibi : *Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei*.

29 Hinc fur tam diurnus, quam nocturnus ſervato moderamine inculpatæ tutelæ pro conſervandis rebus temporalibus magni momenti, nedum propriis, ſed etiam proximi, ſi aliter defendi, & conſervari non poſſint, licite occidi poteſt, non tantum a Laicis ſæcularibus, ſed etiam a Clericis, & Religioſis; *arg. cap. Dilecto 6. de ſent. excommun. in 6.* Et ratio eſt, quia ipſo jure naturæ licet vim vi repellere quantum opus eſt ad ſe ſuaque tuenda; *cap. Jus naturale 7. diſt. 1. cap. Significaſti 18. de homicidio, & cap. Si vero 2. de ſent. excommun.* ubi dicitur : *Vim vi repellere omnia jura, omneſque Leges permittunt*. Et expreſſe id permittunt Leges Civiles, quia alias daretur occaſio bonos, & innocentes ſpoliandi; *l. Si furem 9. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. & l. 4. ff. ad Leg. Aquil.* & conſentit Jus Canon. *cap. Interfeciſti 2. & cap. Si perfodiens 3. in*

to contextu colligitur: *Quod ſi orto Sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipſe moritur*. Homicidii igitur reus eſt qui furem diurnum occidit, pœnaque mortis plectendus. At ejuſdem valoris ſunt bona, ſive diu, ſive noctu auferantur. Non ergo ob ſolam bonorum ablationem permiſſa eſt nocturni furis occiſio (alioquin etiam fur diurnus permitteretur occidi) ſed ob præſumptionem voluntatis in ipſo conjungendi furtum cum homicidio; P. Calmet in Commentariis ad citatum textum hæc animadvertit. „ Licere nocturnum furem interimere, quod „ rationabiliter vereri poſſumus, quod nobis vitam velit eripere. Hæ veluti reliquiæ ſunt „ veteris juris omnibus hominibus communis, quo licebat ob acceptam injuriam ulciſci, an- „ tequam populi jus ſuum in Principum, ac Miniſtrorum manu depoſuiſſent. Leges in hoc „ caſu tantummodo in privatorum manu collocant arma, ut queant interficere in perſona il- „ lorum, qui eos noctu aggrediuntur, non modo privatos inimicos, verum etiam publicæ quie- „ tis hoſtes; atque in hoc ſenſu afferri poteſt, eos nequaquam occidere privata auctoritate, „ ſed legitima magiſtratuum legumque auctoritate, quæ depoſitariæ ſunt juris, quod habet „ Deus ſuper hominum vitam. Hæc homicidiorum genera Eccleſia patitur, nec deſunt Scho- „ laſtici, atque Interpretes, qui doceant, ſalva conſcientia, furem interimi poſſe, vel alium „ quempiam, qui nos aggreditur vitam abrepturus, cum jacturam illius aliter nequeamus „ effugere. Sed Auguſtinus optime ait *lib. 1. de lib. arb. cap. 5. Legem quidem non reprehendo*, „ *quæ tales permittit interfici; ſed quomodo ipſos qui interficiunt defendam, non invenio*. Re qui- „ dem vera quinam juſtificari poteſt hominem interficiens, ut ſervet ea, quæ religio nos „ aſpernari vult? Evangelium patientiam prædicat, & Patres docuere ſemper, non licere „ quemquam interficere. Homicidium voluntarium generatim damnat, & ſine ulla reſtrictio- „ ne „. Hactenus P. Calmet. Judicium meum in animadverſione ſub finem *diſſ.* adjicienda exponam. Ad textum allatum ex Cicerone reſpondent, Romanos tuliſſe leges, quæ privatis permittebant occiſionem furum, qui ſimul vitæ inſidiabantur. Patet ex l. 9. ad legem Corneliam: *Furem nocturnum ſi quis occiderit, ita demum impune feret, ſi parcere ei ſine periculo ſuo non potuerit*. Nihil ergo emolumenti hinc colligere adverſarii valent. Immo ipſæ civiles leges improbant occiſiones latronum, qui abſque vitæ hominum periculo bona temporalia ſurripiunt. Accedit, ſupremas Poteſtates legem condere poſſe, qua ſubditis licentiam faciant occidendi publicos Reipublicæ perturbatores, & facinoroſos homines, qui civili commercio inſidiantur. Ad canonum teſtimonia facilis, & obvia reſponſio eſt. Siquidem *cap. Interfeciſti* ſermo eſt de invaſore, non bonorum modo, verum etiam vitæ: dicitur enim *te*, *tuaque*. Diſtinctio, quam huic textui affigunt Probabiliſtæ, arbitraria eſt. Quare perdoctus Fagnanus animadvertit, primam particulam illius textus, *Interfici furem, aut latronem*, explicari debere per poſteriorem, juxta textum *in leg. Quemadmodum*, ita ut ſenſus ſit: Si interfeciſti furem, qui te tuaque invaſerat, qui tamen comprehendi poterat abſque occiſione; age pœnitentiam: ſi autem comprehendi minime poterat, & tu interfeciſti, *te, & tua* liberando; pœnitentiæ non adſtringeris, niſi ad cautelam. Aliud *caput* nullum faceſſit negotium. Quippe ibi ſermo non eſt de occiſione, ſed de expulſione uſurpatoris citra occiſionem. Quod adeo verum eſt, ut Pontifex Decano Aurelianenſi approbaverit uſum armorum ſpiritualium adverſus præpotentem invaſorem. Ut quid autem confugiſſet Decanus ad excommunicationem, & interdictum, ſi licitam exiſtimaſſet corporalem occiſionem?

Digitized by Google

in fine de homicid. & citat. cap. Dilecto 6.
de ſentent. excommun. in 6. & tenet Cardinal.
de Lugo *diſp.* 10. *num.* 169. Viva *ad propoſ.* 17.
& 18. *Alexand. VII. num.* 10. *&* 12. ubi te-
ſtatur de communi, & ſic communiter docent
Silveſter, Cajetanus, Sotus, Navarra, Moli-
na, Tambur. ut teſtatur & ſequitur Sporer
tom. 2. *tract.* 6. *in* 5. *præcept. Decalog. cap.* 2.
ſect. 3. *num.* 155. & expreſſe Reiffenſtuel *loc.*
cit. num. 167. *&* 173. Pirhing *loc. cit. n.* 91.
30 Immo ut recte notat Viva *l. c. num.* 12. *in fi-*
ne: Neque obſtat (ſunt præciſa verba ipſius)
quod invaſor ſit in mortali, & in æternum da-
mnetur, nam id ſua culpa contingit, poteſtque
deſiſtere, ſi nolit interfici; Unde non dicitur
eſſe in extrema neceſſitate; in qua certe præ-
ferenda eſt vita ſpiritualis proximi vitæ tem-
porali propriæ.

31 Non licet tamen occidere injuſtum Judi-
cem, Advocatum, & falſum Accuſatorem, &
teſtem, quamvis ab eis grave damnum immi-
neat; Alexander enim VII. die 7. Septembris
1665. damnavit abſolute ſequentem propoſi-
tionem 18. in ordine: *Licet interficere falſum*
Accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a
quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via
non poteſt innocens damnum evitare; Reiffenſt.
loc. cit. num. 140. Viva *loc. cit. num.* 7. & alii
32 paſſim. Nec licet defendere defenſione occiſi-
va ea, quæ nondum habemus, & ad quæ ſo-
lum jus inchoatum habemus, & quæ nos poſ-
ſeſſuros ſperamus, quia Innocent. XI. die 2.
Martii 1679. damnavit expreſſe ſequentem pro-
poſitionem 32. in ordine: *Non ſolum licitum*
eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſi-
demus; ſed etiam ad quæ jus inchoatum habe-
mus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus; Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num.* 141. Viva *loc. cit. num.* 8.
33 Cardenas, & alii paſſim. Nec licet etiam ſe
defendere defenſione occiſiva contra injuſte im-
pedientem aſſecutionem hereditatis, Legati,
Cathedræ, aut Præbendæ. Sic enim aperte de-
ſumitur ex ſequenti propoſitione 33. inter da-
mnatas ab Innocentio XI. die, & anno quo
ſupra: *Licitum eſt tam heredi, quam legatario*
contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas ad-
eatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter (ideſt de-
fenſione occiſiva) *defendere, ſicuti & jus ha-*
benti in Cathedram, vel Præbendam contra eo-
rum poſſeſſionem injuſte impedientem; Reiffenſt.
loc. cit. num. 142. Viva *loc. cit. num.* 8. Car-
34 denas, & alii hodie communiter. Nec pari-
ter licitum eſt alium occidere pro neceſſaria
defenſione honoris, & famæ. Deſumitur ex
ſequenti propoſitione 17. inter damnatas ab
Alexandro VII. die 7. Septemb. 1665. *Eſt li-*
citum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gra-
via crimina de ſe, vel de ſua Religione mini-
tantem occidere, quando alius modus defendendi
non ſuppetit, ſicuti ſuppetere non videtur, ſi ca-
lumniator ſit paratus vel ipſi Religioſo, vel ejus
Religioni publice, vel coram graviſſimis viris,
prædicta impingere, niſi occidatur. Item ex hac
alia 30. inter damnatas ab Innocentio XI.
die, & anno quo ſupra: *Fas eſt viro honeſte*
occidere invaſorem, qui nititur calumniam infer-
re, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit; idem
quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel
fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel
ictum fuſtis fugiat. Viva *loc. cit. num.* 3. Reif-
fenſtuel *loc. cit. num.* 143. *& ſeq.* Cardenas,
& alii.

Homicidium voluntarium alterius injuſte, 35
ſeu illicite poteſt committi, ſex modis, fa-
cto, præcepto, conſilio, defenſione, permiſſio-
ne, cooperatione. *Facto* homicidæ ſunt, qui
manibus, ferro, lapide, veneno, laqueo, &
omni alio modo ex enumeratis *a num.* 2. *ad*
14. incluſive vitam eripiunt. *Præcepto* homi-
cidæ ſunt Principes, & Judices, qui conde-
mnant ad mortem innocentes, aut minus no-
centes, ſicuti, & domini præcipientes famu-
lis alicujus occiſionem. *Conſilio* homicidæ eva-
dunt, qui alios ad id conſulunt, inflammant,
& incitant, injuriam aliquam exagerando,
ignominiam exprobrando, honoris jacturam
exponendo, & hujuſmodi. *Defenſione* homici-
dæ fiunt, qui homicidas ſuſtinent, protegunt,
apud ſe recipiunt, ipſis favent, aſylum præ-
bent, & hujuſmodi. *Permiſſione* homicidæ di-
cuntur, qui juriſdictionem habentes, ut Prin-
cipes, & Magiſtratus, Judices, Feudatarii, &
hujuſmodi, negligunt comprehendere, aut ſe-
cundum demerita punire homicidas, graſſa-
tores, ſicarios, & ſimiles. *Cooperatione* homi-
cidæ cenſentur, qui arma ſubminiſtrant, qui
occidendos capiunt, ligant, detinent, & hu-
juſmodi.

Nullo caſu licet auctoritate humana, ſive 36
publica, ſive privata innocentem directe, &
per ſe occidere, etiamſi Tyrannus minetur Ur-
bi excidium, niſi ei mittatur caput innocen-
tis; *Communis*, & conſtat ex univerſali præ-
cepto divino *Exodi* 23. ibi: *Inſontem, & juſtum*
non occides, quia averſor impium. Occiſio enim
innocentis eſt intrinſece mala, non minus ac
fornicatio, adulterium &c. adeoque nulla ra-
tione, nulla neceſſitate poteſt cohoneſtari. Di- 37
citur autem notanter, *directe, & per ſe*, quia
indirecte, & per accidens aliquando licet, ut

quan-

Digitized by Google

quando in bello juſto victoria aliter obtineri
non poteſt , niſi ſimul cum nocentibus occi-
dantur innocentes , & quando equo vectus ali-
ter inimicum fugere non poſſit , niſi ratione
viæ anguſtæ , & arctæ proculcando innocen-
tem , infantem , dormientem , claudum &c. &
quando non poteſt aliter evitari Urbis exci-
dium , niſi ad Tyrannum , ſeu Hoſtem mitta-
tur innocens ; Tunc enim poteſt Reſpublica
talem innocentem cogere , ut Tyrannum ad-
eat , cum ex caritate , & juſtitia legali tenea-
tur vitam exponere pro Republica ; Neque hoc
eſſet directe , & per ſe coopetari ejus morti ,
ſed tantum indirecte , & per accidens , cum
traditio de ſe ſit indifferens ; & mors tantum
ſequatur indirecte , & præter intentionem Rei-
publicæ ; Immo ſi Civis ille innocens nollet
obedire Magiſtratui præcipienti , ut ſe pro bo-
no communi Tyranno traderet , aut ſui tradi-
tioni repugnaret pertinaciter , jam fieret no-
cens ratione inobedientiæ in re juſta , & gra-
viſſima , & ſic juſte non ut amplius innocens ,
ſed ut jam factus nocens , & reus poſſet a
38 Republica occidi ; *Communis* . Dicitur etiam
notanter *auctoritate humana* ; quia neminem
latet licere occidere innocentem auctoritate
Divina ; Deus enim eſt abſolutus dominus vi-
tæ , & mortis ; Sap. 16. *Tu es Domine , qui
vitæ , & mortis habes poteſtatem ;* Deuteronom.
32. *Ego occidam , & vivere faciam* . Unde Deo
jubente fuerunt licite occiſi parvuli licet in-
nocentes Urbis Jericho ab Iſraelitis ; *Joſue* 6.
& ex ejus mandato Viri Samariæ occiderunt
70. filios Achab ; 4. *Regum* 1. & Abraham
prompte obedivit Dei præcepto , quando man-
davit ei ut occideret dilectum , & innocentem
39 filium ſuum Iſaac ; *Geneſ.* 22. An autem Ju-
dici liceat condemnare ad mortem probatum
nocentem , ſi ſcientia privata noverit innocen-
tem ; *Vide verb. Judex* .
40 Innocens ad mortem capiendus a ſatelliti-
bus ſcientibus ipſius innocentiam , poteſt eos
licite occidere , ſi aliter nequeat ſe defende-
re . Si autem ſatellites neſcirent eum eſſe in-
nocentem , uti ordinarie ſcire non poſſunt ,
non poſſet eos licite occidere , quia bonum
commune poſtulat , ut non inferatur damnum
Miniſtris bona fide publicum officium exer-
centibus ; Molina , Dicaſtill. & alii cum Ste-
phan. *tom.* 4. *d.* 5. *num.* 10. La Croix *lib.* 3.
41 *part.* 1. *num.* 815. Sic incarceratus innocens ne-
quit licite occidere cuſtodes carceris , ut effu-
giat ; *Communis* , cum Lugo *diſp.* 40. *ſect.* 4.
La Croix *loc. cit.* Nec ducti ad ſupplicium
poſſunt licite occidere Carnificem , alioſque
Miniſtros , ut evadant ; *Communis* . An autem 43
Bannitus poſſit ſe defendere , & aggreſſorem
occidere ? & an ipſe Bannitus poſſit licite ab
aliis occidi ? Vid. verb. *Bannitus* .
Non licet auctoritate propria , & privata 44
occidere extra cauſam neceſſariæ defenſionis ;
Communis . Nec licet Patri filiam , aut Mari- 45
to uxorem in adulterio deprehenſam occidere ;
Communis hodie , ac certa . Ab Alexandro enim
VII. die 7. Septembris 1665. merito damna-
ta eſt ſequens propoſitio 19. in ordine : *Non
peccat Maritus occidendo propria auctoritate uxo-
rem in adulterio deprehenſam* . Immo uxor , & 46
adulter poſſunt licite ſe defendere , & cum
moderamine inculpatæ tutelæ etiam occidere
Maritum , a quo ad mortem injuſte invadun-
tur ; quamvis enim invaſioni dederint occaſio-
nem adulterando , injuſte tamen invaduntur
ad mortem , adeoque juſte ſe defendunt ; Vi-
va *ad d. propoſitionem* 19. *Alexandri VII. n.* 12.
& alii paſſim . Licitum eſt tamen Matronæ
honeſtæ , ſicut & Virgini violentum aggreſſo-
rem , Stupratorem , oppreſſorem , ſi nullo alio
modo vim impedire , aut declinare poſſit , oc-
cidere cum moderamine inculpatæ tutelæ ;
Communis , argum. cit. juribus ſub num. 27.
& 29.
Auctoritate propria , & privata non licet 48
occidere Principem ſuum Tyrannum , ſeu ty-
rannice populum regentem ; in Concilio enim
Conſtantienſi definitum eſt , Hæreticum eſſe
aſſerere licitam eſſe privato occiſionem Tyran-
ni . Nulli auctoritate humana , ſecluſo Dei 49
mandato , aut inſtinctu divino , licet ſe ipſum
directe occidere ; *Communis ex cap. Si non li-
cet , 9. cauſ.* 23. *q.* 5. ubi ſic expreſſe habe-
tur : *Profecto etiam qui ſe ipſum occidit , homi-
cida eſt* . Et ratio eſt , quia homo eſt ſolum cu-
ſtos , & uſuarius propriæ vitæ , nec habet jus ,
& auctoritatem in ipſam , cum non ſit ipſe
Dominus abſolutus propriæ vitæ , ſed Deus *ex*
16. *Sapientiæ , &* 32. *Deuteronomii ;* ut ex ver-
bis relatis *ſub num.* 38. Dicitur autem notan- 50
ter , ſecluſo Dei mandato , aut inſtinctu Di-
vino , quia hoc interveniente licitum eſt ho-
mini ſe ipſum occidere , ut de facto licite ſe
ipſos occidiſſe creduntur quotquot Sancti , vel
Sanctæ in Sacris Scripturis , vel Hiſtoriis com-
mendantur , ut Sampſon *Judic.* 16. Eleazarus
1. *Machabæor.* 6. *verſ.* 45. Razias 2. *Macha-
bæor.* 14. *&c.* S. Apollonia ſponte in ignem
inſiliens , S. Pelagia , S. Sophronia , & aliæ SS.
Feminæ ne pudicitiam amitterent ſe ipſas oc-
cidentes , vel in flumen , vel flammam præ-
cipitantes , & ſic de aliis ſimilibus , ut late do-
cet

Digitized by Google

cet S. Auguſtinus *lib.* 1. *de Civit. Dei c.* 21.
26. & 40. & concordat textus *cit. cap. Si*
51 *non licet*, 9. *cauſ.* 23. *q.* 5. Dicitur etiam no-
tanter *Directe*, quia indirecte licet aliquando
ſe occidere, hoc eſt aliquid facere, vel omit-
tere, ex quo præter intentionem mors certo
ſequatur, & ratio eſt, quia præceptum con-
ſervandi vitam, utpote affirmativum, non
ſemper obligat, ſed poteſt omitti propter bo-
num finem, neceſſitatem, vel magnam utili-
tatem. S. Thomas 2. 2. *q.* 64. Scotus *in* 4.
diſt. 14. *q.* 3. §. *de ſecundo*, & communis
aliorum teſte Reiffenſtuel *Theolog. Moral. tract.*
9. *de præcep. Decalog. diſt.* 2. *q.* 2. *n.* 11.

52 Hinc reſolves primo, poſſe, immo teneri
Militem tempore obſidionis muros conſcende-
re, ſtationem ſuam non deſerere, quamvis
moraliter certus ſit ſe occidendum ab hoſti-
53 bus. Reſolves ſecundo, poſſe, immo debere
Epiſcopum, aut Parochum tempore peſtis per
ſe, vel per alium Sacramenta peſte infectis
adminiſtrare, quamvis ſit moraliter certus ſe-
54 ſe etiam ad mortem inficiendum. Reſolves
tertio, poſſe uxorem ad conſolationem Mari-
ti peſte infecti aſſidere ejus lecto, Religioſos,
& alios poſſe hujuſmodi peſte infectis deſervi-
re, ex caritate, & amicitia, quamvis certo
moraliter timeatur ſimilis mortalis infectio.
55 Reſolves quarto, poſſe aliquem ad fugiendum
ex alto ſe præcipitem dare, cum certo peri-
56 culo mortis. Reſolves quinto, poſſe aliquem
ad evertendam turrim hoſtilem, aut ad per-
dendos hoſtes, pulverem incendere, ne hoſtis
57 ea potiatur cum gravi Reipublicæ damno. Re-
ſolves ſexto, poſſe aliquem licite ſe objicere
telo, vel ictui ad ſervandam vitam Regis,
vel Principis, vel in naufragio tabulam cede-
re amico naufraganti, vel morti ſe offerre pro
injuſte damnato ad ipſam. Reſolves ſeptimo, 58
licere mortem potius tolerare ex actu virtutis
heroicæ, quam injuſtum vitæ, aut honoris in-
vaſorem occidere. Reſolves octavo, poſſe reum 59
licite non fugere, quamvis adſit commoditas:
immo etiam ſponte ſe ſiſtere Judici plecten-
dum; velle enim tolerare pœnam peccati pro-
portionatam eſt actus virtutis. Reſolves nono, 60
licere carnem vigiliis, abſtinentiis, mortifica-
tionibus, flagellationibus moderatis affligere,
quamvis inde vita ſit abbrevianda (*a*). Re- 61
ſolves decimo; licere alicui abſtinere a Matri-
monio, quamvis in cœlibatu mori debeat ob
indiſpoſitionem. Hinc commendatur ab Eccle-
ſia S. Caſimirus, qui maluit mori Virgo,
quam Maritatus vivere. Sic reſolvunt, & exem-
plificant Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jur. cap.* 9.
Fagundez *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. Lugo *diſp.* 10.
ſect. 1. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *c.* 1. Buſemb.
lib. 3. *part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1. *dub.* 1. Henno
tom. 1. *tract. in Decalog. diſt.* 5. *q.* 3. *art.* 2.
concluſ. 1. & 2. & alii paſſim.

Se ipſos occidentes an, & quando privandi 62
ſint Eccleſiaſtica Sepultura? Vid. verb. *Sepul-
tura*.

Clericus homicida incorrigibilis debet depo- 63
ni, & tradi Curiæ ſæculari, ut moriatur;
cap. Si quis, 1. *de Homicid.* Fagnan. *ibid. n.*
3. cum aliis ibi citatis. Clericus homicida ex 64
propoſito debet deponi ab Altaris Miniſterio.
Abbas Siculus, Joann. de Anan. Marian. So-
cin. quos citat & ſequitur Fagnan. *in d. cap.
Si quis*, *n.* 6. Clericus homicida voluntarius 65
etiam occultus ex Concil. Trid. *cap.* 7. *ſeſſ.*
14. omni Ordine, Beneficio, & Officio Eccle-
ſiaſtico perpetuo carere debet. Fagnan. *in c.
Henricus* 2. *de Clericis pugnantib. in Duello
n.* 22. Ipſe tamen Clericus homicida volunta- 66

Nota ex edit. Romana.

(*a*) Quamvis enim vir Chriſtianus (verba ſunt Nat. ab Alexand. Theol. Dogmat. Moral. l. 4. de Decal. c. 7. art. 4. reg. 7.) corpus ſuum caſtigare debeat, & in ſervitutem redigere, ne caro petulans adverſus ſpiritum ita concupiſcat, ut ipſum pertrahat ad ſerviendum legi peccati; quamvis debeat mortificationem Jeſu in corpore ſuo circumferre; quamvis blandiri ſibi ipſi non debeat, nimiſque timere, ne *Jejunium, quod animabus, corporibuſque curandis ſalubriter inſtitutum eſt, & medicinalis parſimonia* (ut Eccleſiæ verbis utar) ſuæ noceat valetudini; Prudentia tamen Chriſtiana, ſine qua non eſt vera *Pietas ad omnia utilis, & promiſſionem habens vitæ quæ nunc eſt, & futuræ*, ſtudia, labores, jejunia, vigilias, ceteraſque corporis mortificationes moderari debet, ut caſtigetur corpus, dometur caro, non deſtruatur; ut ad ſerviendum Deo promptior ſit homo, & alacrior, non ut impotens ad officia ſui ſtatus obeunda reddatur; ut animus a vitiis purgatus, & pravarum cupiditatum vinculis expeditus & liber ad Deum erigatur, non ut fatiſcentis & oppreſſi corporis pondere prægravetur, ac deprimatur.

Digitized by Google

rius, ejuſque ſocius obtinere, & obtentas retinere poteſt penſiones abſque diſpenſatione, non obſtante *d. cap.* 7. *ſeſſ.* 14. *Conc. Trid.* Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Ad audientiam*, 31. *de Reſcriptis n.* 134. ubi refert ſic declaraſſe *Sacr. Congregationem Conc. die* 11. *Jul.* 1577. & iterum de mente Sanctiſſimi *die* 8. *Aug. eodem anno* 1577.
67 Homicidæ damnati, ſive diffamati, quamvis remiſſi fuerint, non poſſunt habere officia, dignitates, nec teſtimonium ferre. Pius
68 II. Conſtit. 2. incip. *Ad retinendas*. Homicidæ non ſunt remittendi in loco, ubi degunt heredes occiſi, niſi habita pace. Pius IV. Con-
69 ſtitut. 52. incip. *Etſi cuncta*. Homicidium commiſſum a Laico, qui poſtea effectus eſt Clericus, noo punitur quo ad perſonam niſi a Judice Eccleſiaſtico; *Sacr. Congr. Immunit. ſub*
70 *die* 7. *Decemb.* 1632. Sic Clericus reaſſumens habitum poſt commiſſum homicidium gaudet privilegio Fori quo ad perſonam, tantum; *Ead. Sacr. Congr. Immunit. in Gravinen.* 7. *Jul.* 1669.
71 Homicidium committi mandans in perſonam unius, ſi committatur in perſonam alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario; *Sac. Cong. Conc.* referentib. Nicol. Garzia, Armendar. Campan. Riccio, apud Barboſa *in ſumm. Apoſtolic. deciſ.*
72 *verb. Homicida, Homicidium, num.* 4. Homicidium vere caſuale, cum nulla penitus admiſſa fuerit culpa, & in quo non dabatur opera rei illicitæ, noo facit quem irregularem; *Sac. Cong. Concil.* teſte Armendar. & Barboſa *loc.*
73 *cit. num.* 5. Homicidium committens veneno non gaudet immunitate Eccleſiaſtica; *Sacr. Congreg. Conc. ſub die* 3. *Decemb.* 1632. apud
74 Barboſa *loc. cit. n.* 7. Homicidii appellatione oon venit mutilatio membri; *Sacr. Congreg. Concil.* apud Nicol. Garziam, Lezanam, & Barboſa *loc. cit. num.* 6.
75 Lictores, vel Satellites nequeunt licite occidere malefactorem, quem juſſi ſunt comprehendere, niſi conjunctim concurrant ſex circumſtantiæ ſequentes. I. Debent Satellites, ſeu Lictores habere certum, & ſpeciale mandatum a Magiſtratu de capiendo illo. II. Capiendus debet armata manu reſiſtere. III. Debent ab ipſo, ſi evadat, graviora mala timeri. IV. Capiendus debet de crimine ſufficienter eſſe diffamatus. V. Crimen debet eſſe atrox, & capitale. VI. Capiendus non debet poſſe ullo modo alio capi; Si autem una ex dictis circumſtantiis deſit, non poſſunt Satellites licite occidere reum volentem ſe ex eorum manibus eripere. Sic Jul. Clar. Farinac. Fachin. apud Dian. *part.* 8. *tract.* 7. *reſolut.* 44. & alii.

Alia quo ad homicidas, & homicidia. Vid. 76
verb. *Bellum, Fratricida, Immunitas Eccleſiaſtica, Maritus, Parricidium, Mater, Matricida, Uxor, Uxoricidium*.

Homicida quando incurrat, vel non irregu- 77
laritatem? vid. verb. *Irregularitas*.

Homicida quo ad reſtitutionem. Vid. verb. 78
Reſtitutio.

Homicidium proditorium ad hoc ut probe- 79
tur tale, requiritur amicitia præcedens; *Sacr. Cong. Immun. in Beneventana* 18. *Aug.* 1637. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 39.

Non conſtat de qualitate proditoria, per 80
hoc quod occiſus, & occiſor dormierint, & luſerint ſimul uno, aut altero die ante homicidium, cum, ut fatetur reus, ſecutum ſit ex inopinata rixa; & ideo extractus eſt reſtituendus; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Oritana* 23. *Jun.* 1695. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 57.

Quando non conſtat de qualitate proditionis 81
in Homicidio, extractus gaudet, & eſt reſtituendus; *Ead. Sac. Congr. die* 30. *Sept.* 1634. *l. ſcrip. vet. pag.* 38.

Committens Homicidium, quod non ſuffi- 82
cienter probatur eſſe exceptum in Bulla, gaudet Immunitate; *Ead. Sacr. Congr. Immunit. in Amalphitana* 28. *Septemb.* 1660. *lib. Decret. Rocci pag.* 286. *in Neapolitana* 18. *Nov.* 1687. *lib. Decret. Mart. pag.* 186.

Idem dicito de Homicidio inſidioſe com- 83
miſſo in Palatio Epiſcopi; *Ead. Sac. Congreg. in Neapolitana* 7. *Septemb.* 1688. *d. l. pag.* 334.

Indiciatus graviter, ſed judicialiter negati- 84
vus de Homicidio proditorio, gaudet Immunitate Eccleſiaſtica, ſed cum Sanctiſſimo agitur pro pœna extraordinaria, quæ non excedat Triremes ad quinquennium; & Sanctiſſimus votum exequi mandavit; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Firmana* 11. *Januar.* 1695. *l. Decr. Vallem. p.* 166.

Reum Homicidii proditorii, & nefandæ li- 85
bidinis Curiæ ſæculari puniendum concedit Sac. Congreg. hac tamen conditione, ut ſi coram Judicibus indicia per torturam purgaverit, Eccleſiæ reſtituatur; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Neapolitana* 14. *Nov.* 1630. *l.* 2. *decret. Paul. pag.* 62.

Clericus extractus reus Homicidii prodito- 86
rii in Perſonam Sacerdotis, probati quidem a teſtibus, ſed quo ad qualitatem proditionis non confeſſi a reo allegante cauſas inimicitiæ, condemnatur annuente Sanctiſſimo in pœnam extraordinariam, quæ non excedat decennium,

ad

Digitized by Google

ad Triremes; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Policaſtr. 13. Maii 1692. lib. Decret. Grimaldi pag. 131.*

87 Aliquando Homicida extractus, quem Sac. Cong. declaravit gaudere Immunit., annuente Sanctiſſimo attentis gravibus circumſtantiis conſignatur Curiæ Legationis pro pœna extraordinaria ad Triremes, quæ non excedat quinquennium; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Bonon. 25. Mart. 1658. l. Decret. Rocci pag. 76.*

88 Homicidium commiſſum in loco immuni in Perſonam Clerici quindecim annorum inſervientis Confugito inimico occiſorum ex motu iracundiæ non invento Confugito, non eſt caſus exceptus in Bulla, attamen ex gratia occiſores conceduntur Curiæ Laicæ citra pœnam ſanguinis; *Ead. Sac. Cong. in Neritonen. 4. Decemb. 1629. lib. 2. Decret. Paul. pag. 18.*

89 Idem dic de Homicidio Clerici patrato ab homine commorante in domo ejuſdem Clerici, inter quos præceſſerant altercationes; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Anagnina 22. Jan. 1704. l. 3. Decret. Vallem. pag. 550.*

90 Præcipitur Vicario Generali ut conficiat proceſſum ſuper qualitate Homicidii prætenſi proditorii cujuſdam Regularis Laici, & tranſmittat, & interim caute cuſtodiat in carceribus Epiſcopalibus; *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Caſſanen. 29. Octob. 1672. l. 1. Decret. Alt. pag. 745.*

Contra Clericum, qui poſt proditorium Sacerdotis Homicidium confugit ad Conventum Religioſorum, injungitur Epiſcopo, ut procedat ad formam Bullæ Greg. XIV. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Oppidana 4. Nov. 1639. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 84.* 91

Sanctiſſimus tribuit Legato Bononien. facultatem procedendi contra Clericum ob Homicidium patratum cum aſſiſtentia perſonæ pertinentis ad eumdem Clericum; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Bonon. 26. Novemb. 1695. d. lib. pag. 230.* 92

Injungitur Vicario Apoſtolico, ut incumbat carcerationi complicis Homicidii in Eccleſia patrati; *Ead. Sac. Congr. Immun. in Sorana 5. Maii 1699. lib. 2. Decret. Vallem. pag. 219.* 93

Hodie ſupradicta Decreta, ac alia intelligenda ſunt juxta noviſſimam Conſtitut. Benedict. XIII. incip. *Ex quo*, allata ſub verb. *Immun. art. 2. n. 90.* & juxta noviſſimam Conſt. Bened. XIV. incip. *Officii noſtri*, allatam eod. verb. *Immunitas*, *art. 2. n. 157.* (*a*) 94

Homicidæ quantumlibet privilegiati (ſalva exem- 95

Nota Romani Theologi.

(*a*) Clemens XII. Conſtitutione, quæ incipit, *In ſupremo juſtitiæ ſolio*, approbavit, confirmavit, innovavit, & adverſus quemcumque non uſum, ſeu contrarium uſum, qui quovis modo prætendi, & allegari potuiſſet, reſtituit, & plenarie reintegravit, & deinceps obſervari omnino, & inviolabiliter mandavit, omnes, & ſingulas Conſtitutiones adverſus homicidas ſaluberrime editas a Pio II. Paulo II. Sixto IV. Julio II. Leone X. Julio III. Pio IV. Pio V. Gregorio XIII. Sixto V. Gregorio XIV. Clemente VIII. Innocentio XI. Innocentio XII. ac Benedicto XIII. & quibuſvis aliis Romanis Pontificibus. Præterea decrevit, ut deinceps Privilegiatis, vulgo *Patentati*, in cauſis homicidii non ſuffragetur privilegium Fori, exceptis tamen *officialibus*, *aliiſque Privilegiatis a Congregatione pro tempore exiſtentium ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium contra hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum*, *ac Miniſtris actu inſervientibus Archiepiſcopis*, *& Ordinariis*, *eorumque Curiis*, quorum numerus, & qualitates Summo Pontifici præfiniendæ reſervantur. Item voluit, ut Clerici Tonſurati non Beneficiati, pro *duobus* homicidiis, privilegio Fori, & Canonis priventur; & ut Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti, & non Beneficiati tam cœlibes, quam Conjugati, ſi præſcripta a Concilio Tridentino non ſervent, eodem privilegio priventur; Sed ab Ordinario declarandum eſſe conſtituit, utrum præſcripta a Concilio ſervaverint, *non retardata tamen Rei aſſecuratione*. Rurſus decrevit, Eccleſiaſticos æque ac Laicos, Homicidii præmeditati Reos, non gaudere immunitate Eccleſiaſtica; Eccleſiaſticos vero ab eorum Judice Eccleſiaſtico judicandos, & citra pœnam Sanguinis juxta Sacros Canones puniendos. Ulterius declaravit, Benedicti XIII. Conſtitutionem extendi quoque ad mandantes, adjuvantes &c. atque ad natu minores vigintiquinque, majores vero viginti annis, tam Laicos, quam Clericos. Voluit tamen, ut illorum extractio a loco immuni, atque traditio Curiæ Sæculari, quoad Laicos, ad ejuſdem Curiæ Sæcularis requiſitionem, fiat a Curia Eccleſiaſtica, & quoad Clericos, ab ipſa Curia Eccleſiaſtica ex officio omnino extrahantur. Extenditur quoque ad inquiſitos, & damnatos de

Digitized by Google

exemptione Patentatorum Sancti Officii, & Curiarum Epiſcopalium) non gaudent privilegio *Fori* in ſtatu Eccleſiaſtico, & in aliis, ad quos extenſæ fuerunt Conſtitutiones hac de re editæ. Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 88. incip. *Alias*, §. 1. Homicidæ ſi tonſurati 96
ſint, de homicidio in contumaciam, dummodo homicidium non fuerit caſuale, vel ad propriam defenſionem.

Denique ordo præſcribitur ſervandus in extrahendis reis a loco immuni. Si reus per ſententiam jam damnatus ſit, vel ſufficientia ſuppetant ad capturam indicia, dum delinquens ſit Clericus, Judex Eccleſiaſticus ex officio, ac nemine etiam requirente, ſi vero ſit Laicus, poſtquam a Sæculari requiſitus fuerit, ad ipſius delinquentis extractionem ab Eccleſia, ſeu loco immuni, implorato etiam ſi opus ſit auxilio brachii Sæcularis, & cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab Epiſcopo deputandæ, devenire teneatur, extractumque ad ſuos, ſi tuti, & ſecuri fuerint: ſin minus, ad Curiæ Sæcularis Carceres adſportari, ibique ſub tuta cuſtodia detineri curet, & faciat. Ubi vero ex proceſſu informativo, quoad inquiſitum nondum condemnatum, indicia acquiſierit ſufficientia tantum ad torturam, atque noverit ab extracto a loco immuni homicidium exceptum patratum fuiſſe, Judex Eccleſiaſticus declarare debet conſtare de caſu excepto; & deinde extractum, ſi Laicus ſit, Curiæ Sæculari, ſi autem Clericus, ejus competenti Judici Eccleſiaſtico tradere debeat, exactis tamen receptiſque in actu traditionis, & conſignationis hujuſmodi, a Judice Sæculari Juramento, ab Eccleſiaſtico vero promiſſione in verbo veritatis de reſtituendo extractum e loco immuni ſub pœna excommunicationis Romano Pontifici reſervatæ, dummodo extractus in defenſionibus præſata indicia elidat, & diluat. At ſi reperiatur reus, a Judice ſuo, ut ſupra dictum eſt, puniri debet. Quoad condemnatos vero in contumaciam ante extractionem, voluit, ut a Judice Eccleſiaſtico examinetur, num contumacialis ſententia legitime, & juſte prolata fuerit, & num conſignandus veniat, nec ne, & exactis ac receptis juramento, & promiſſione ut ſupra, tradendum decernit, ea lege, ut ſi in defenſione ſceleris indicia diluerit, loco immuni reſtituatur ſub pœna ut ſupra; quin tamen lata per Judicem Eccleſiaſticum ſuper immunitate ſententia, in alio judicio robur habeat ullum. Hæc Conſtitutio a Clemente XII. pro ditione Romano Pontifici ſubjecta emanata, a Benedicto XIV. extenſa fuit ad ditionem Reipublicæ Lucanæ, & in concordatis ad alias ditiones.

Quoniam vero ex prædictis Conſtitutionibus nonnulla oriebantur dubia, Benedictus XIV. Conſt. quæ incipit *Officii noſtri*, de medio illa tollere voluit, ac primum circa perſonas declaravit, hujuſmodi conſtitutionibus comprehendi *omnes & ſingulos cujuſcumque Ordinis, Congregationis, Militiæ, & Inſtituti Regulares, tam in ipſis expreſſe profeſſos, quam illis quomodolibet adſcriptos cujuſcumque gradus &c.* item Mulieres, ac etiam Milites, quin ullum militare privilegium ſuffragare ipſis poſſit, aut debeat. Deinde comprehendi voluit homicidium quodcumque etiam baculo, aut ſaxo commiſſum, ubi *ex delicti circumſtantiis dignoſcatur, illius actum, quamvis in rixa commiſſum, non caſu, aut ex neceſſaria defenſione, ſed ex odio, & necendi animo, ac voluntate prodiiſſe.* Si vero percuſſus ſtatim non moriatur, ſed Chirurgus ad inſpiciendum vulnus accitus, grave vitæ periculum adeſſe referat, decernitur, ut percuſſor e loco immuni ad quem confugerit, ſervatis ſervandis, extrahatur, & Carceribus mancipetur; *hac tamen lege, ut Eccleſiæ omnino reſtituatur, ubi is, qui vulneratus fuerit, ultra tempus a legibus conſtitutum ſuperſtes vivat*, & quidem ſub pœnis, quas ſupra recenſuimus. Ut vero facilius per Epiſcopos hujuſmodi Conſtitutiones executioni demandentur, præcipit omnibus Epiſcopis, ut ſolliciti ſint in iis exequendis, quæ adverſus hujuſmodi reos præſtanda ſunt, ac facultatem concedit, *ut, quoties in hujuſmodi caſibus pro parte Curiæ Laicalis requiſiti fuerint, Vicariis ſuis Foraneis, ſive etiam aliis Perſonis Eccleſiaſticis ad id per ipſos Antiſtites deputandis, committere poſſint, indicia ad extractionem neceſſaria juridice colligant; ut, his nimirum inſpectis, iidem Antiſtites, prout juris erit, ad delinquentium hujuſmodi extractionem quantocyus decernendum valeant.*

Reſponſio Auctoris.

Advertendum eſt, quod omnes Conſtitutiones Pontificiæ hic a *Theologo* ad rem citatæ, jam fuerant a me ad litteram adductæ: nempe Conſtitutio Benedicti XIII. incip. *Ex quo* in verb.

ſint, non beneficiati, licet ſervantes præſcri-
pta Concilii Tridentioi, privantur privilegio
97 *Fori* poſt duo homicidia; Idem *ibid.* §. 2. Si
ſint Clerici in minoribus non beneficiati, nec
ſervantes præſcripta Concilii, non gaudeot
privilegio *Fori* in hiſce cauſis, atque etiam
expleta delicti pœna, eodem privilegio priva-
ti cenſentur; Idem *ib.*
98 Homicidium deliberatum patraotes Laici non
gaudent immunitate Eccleſiaſtica in ſtatu Ec-
99 cleſiæ, aliiſque ut ſupra; Idem *ib.* §. 3. Item
Eccleſiaſtici cujuſcumque Ordinis; Idem *ibid.*
Item mandaotes, adjuvaotes, conſuleotes, in-
ſtigaotes, aut aliam operam occiſori præben-
tes, tam Laici, quam Eccleſiaſtici; Idem
ibidem §. 4. Item inquiſiti, banniti, & dam-
nati de homicidio in contumaciam; Idem
ibidem.
100 * Cum homicidis, & bannitis etiam io ca-
ſu homicidii voluntarii major Pœoitentiarius
poteſt diſpenſare, ut Religionem approbatam
etiam tanquam Clerici ingredi poſſint, addi-
tis tamen quibuſdam clauſulis, de quibus Pon-
tifex in ſua Bulla *Paſtor Bonus tom.* 1. *Bull.*
num. 95. §. 17.

Alia ad rem vide verb. *Propoſitiones damnatæ*.

Additiones ex aliena manu.

101 Variat tum pœna homicidii, tum pœoiten-
tia a jure Eccleſiaſtico irrogata, pro varieta-
102 te circumſtantiarum ejuſdem homicidii. Qui
furem vel latrooem interficit, diſtinguitur,
utrum comprehendi ſine occiſione potuerit,
quo caſu furem occidendo graviori pœniteotiæ
ſubditur, an vero ſine odii meditatione ſe
103 ſuaque liberando eum interfecerit? qui meri-
to ab omni pœnitentia fere immunis eſt; *c.* 3.
104 *de Homicid.* Etiam in foro criminali pœoa ex-
traordinaria leviori afficitur.
105 Pariter ſecundum jus divinum, Eccleſiaſti-
cum, & ſæculare, fur nocturnus impuoe oc-
cidi valet, diurnus autem non aliter, quam
ſi telo ſe defenderit; *cap.* 3. *dict. tit. de Ho-*
micid. l. 54. §. 2. *ff. de furt. l.* 9. *ad l. Cor-*
nel. de Sicar.

Ex hoc principio de fure diurno licite non 106
occidendo formavit Pontifex deciſionem in
cap. 18. *de Homicid.* Quidam Presbyrer gra-
ve vulnus inflixerat furi deprædanti Euchari-
ſtiam cum ornamentis altarium, & libris Ec-
cleſiaſticis, quem acclamatione facta Parochia-
ni occiderunt. Fuit quæſitum, an hac percuſ- 107
ſione irregularis factus eſſet necne? Diſtinxit
Pontifex, utrum conſtet vulnus inflictum a
Presbytero non fuiſſe lethale, ut ex eo haud
periiſſet, ſi ſequuta haud fuiſſent aliorum vul-
nera. Quo caſu a ſacerdotali officio non re-
movetur; An vero vulnus lethale repertum
fuerit: tunc enim pro homicida & irregulari
habendus. Qua cenſura etiam notandus, ſi di- 108
ſcerni nequeat ex cujus ictu percuſſus pe-
rierit.
De occiſo in concurſu, tum etiam in con- 109
ſpiratione, vide quæ habet Alexander III. in
c. dict. titul. de Homicid.

HONESTAS PUBLICA. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a n.* 20. *ad* 27.

HONOR. Vide verb. *Detractio art.* 1. *num.* 3. & 4.

HORÆ CANONICÆ. Vid. verb. *Officium Divinum*.

HORTATORIÆ.

LItteræ Hortatoriæ Regiæ oequeunt decer- 1
ni, relaxari, nec exequi a Laicis nedum
contra Epiſcopos, ſed oec contra Eccleſiaſti-
cos; *Sac. Cong. Immun. in Gravinen.* 10. *Feb.*
1632. *lib.* 2. *Decr. Paul. p.* 14. *in Alexanen.* 3.
April. ejuſdem anni lib. 2. *Decret. Paul. p.*120.
in Coſentina 9. *Octobris* 1635. *lib.* 2. *Decret.*
Pauluc. pag. 235.
Injungitur Epiſcopo, ut reſpondeat cum li- 2
bertate Eccleſiaſtica ad Litteras Hortatorias.

verb. *Immunitas art.* 2. *num.* 90. Conſlitutio Clementis XII. incip. *In Supremo juſtitiæ ſolio* io Supplementis ad verb. *Immunitas*, Conſtit. Benedicti XIV. incip. *Officii noſtri*, in Supplementis ad dict. verb. *Immunitas;* atque alia ejuſdem Pontif. incip. *Deteſtabilem*, in Supplementis ad verb. *Propoſitiones damnatæ* (io prloribus editionibus; in præſenti vero in Supplementis ad verb. *Duellum*) e quibus abunde, & clare poteſt prudens lector colligere omnia, quæ circa homicidas & homicidia ſanctiſſime ſancita ſunt.

Ead. Sac. Congr. Immun. in Hieracen. 22. *Septemb.* 1692. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 78.

3 Aliquando, ut non curet de Horratoriis Regiis cum non ſint de jure permiſſæ, & a Sacris Can. improbatæ. *Ead. Sacr. Congreg. Immun. in Nuſcana* 15. *Febr.* 1633. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 151. *& in Avellina* 22. *Julii d. anni, & lib. pag.* 164.

4 Aliquando ut ſe abſtineat reſpondere dictis litteris. *Ead. Sac. Congr. Imm. in Vicana* 26. *Julii* 1644. *lib.* 3. *Decr. Paul. p.* 234. *& in Boven.* 5. *Maii* 1651. *lib.* 4. *Decr. Paul. pag.* 146.

5 Aliquando, ut non pareat Litteris ad audiendum Verbum Regium. *Ead. Sacr. Congr. in Lancianen.* 22. *Novemb.* 1633. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 176.

6 Sic Litteris Regiis de tranſmitenda nota Clericorum Archiepiſcopus non pareat. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Coſentina* 17. *Jan.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 181.

7 Pariter Epiſcopi non debent attendere ad Litteras Regias, ſed continuare in reſidentia ſuæ Eccleſiæ. *Ead. Sac. Cong. in Bojanen.* 2. *Nov.* 1639. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 104. *&* 27. *Auguſti* 1641. *ibi pag.* 154.

8 Contra Auctores, & Complices dictarum Litterarum Epiſcopus conficiat proceſſum; *Ead. Sac. Cong. Immun. in Aliphana* 27. *Febr.* 1674. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 901.

9 Sac. Cong. annullat factum Vicarii Abbatialis vigore Litteræ Hortatoriæ Regiæ tamquam invalidum, ſuſpendit ipſum a Divinis, ac inhabilitat ad dictum Officium, & alia quæcumque, etiamſi profiteatur ſe hæc feciſſe ex mera ignorantia. *Ead. Sac. Cong. in Nullius Caſſianovæ* 13. *Decemb.* 1533. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 179.

10 Vicarius Capitularis Acherontiæ contra Ordines Sanctiſſimi, & Sac. Cong. obediens Litteris Regiis de accedendo Neapolim, declaratur ſuſpenſus a Divinis, privatur Vicariatu, & inhabilitatur ad hujuſmodi Officia, & ei præcipitur, ne diſcedat ab Urbe; & Decretum præfatum notificatur tam Nuncio, quam Capitulo per Litteras, quæ ad futuram rei memoriam retineantur in actis Nunciaturæ, & Curiæ Eccleſiaſticæ Acheronticæ, & ſi non juſtificaverit allatam legitimam excuſationem, inhabilitandus eſt etiam ad Beneficia. *Ead. Sac. Cong.* 5. *&* 13. *Jul.* 1633. *lib.* 2. *Decret. Paul. p.* 160.

11 Vicarius bene agit non parendo Litteris ad audiendum Verbum Regium. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Catacen.* 21. *Sept.* 1633. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 171.

Idem reſpondeat Litteris Regiis ſe procedere auctoritate ſua Ordinaria ad Defenſionem Immunitatis Eccleſiaſticæ ſibi a Sac. Cong. demandatam. *Ead. Sac. Cong. Imm. in Bovinen.* 26. *Febr.* 1658. *lib. Decr. Rocci pag.* 63. 12

Idem ob inobedientiam, & tranſgreſſionem mandatorum Sanctiſſimi de non diſcedendo ab Urbe Neapolis, & de non relinquendo exercitio ſui Vicariatus ex quacumque cauſa, etiam poſitis quibuſcumque minis, & præceptis Miniſtrorum Laicorum in contrarium, de Ordine Sanctiſſimi a Nuncio auctoritate ſua Ordinaria condemnatur in pœnam ſuſpenſionis ab exercitio Ordinum, & inhabilitatis ad Dignitates, Beneficia, & Officia Eccleſiaſtica cujuſvis generis, quocumque loco, a quibuſcumque, & quomodocumque in poſterum obrinenda ſub pœna excommunicationis Summo Pontifici reſervatæ, & quouſque Sanctitati ſuæ placuerit: *Ead. Sac. Cong. in Neapolitana* 25. *Maii, &* 19. *at* 30. *Junii* 1660. *lib. Decr. Rocci pag.* 257. *&* 259. 13

Scribitur Nuncio Neapolis, ut ſtatim per viam Monitorii judicialis cogat Epiſcopum Motulen. qui vocatus per Litteras Hortatorias Regias ibi comparuit in quibuſdam cauſis Eccleſiaſticis ante Miniſtros Regios, redire ad Reſidentiam ſub pœnis ſuſpenſionis, inhabilitatis, privationis, ac aliis arbitrio, nec non mandet Epiſcopo, ubi fabricatus fuit proceſſus contra dictum Epiſcopum per Curiam ſæcularem, ut ſer. ſer. procedat ad Cenſuras, & pœnas Canonicas contra omnes, qui hac in re quid geſſerunt, nec non contra teſtes, qui ſe examinarunt. Inſuper notificet Miniſtris Regiis, ut omnino ſe abſtineant, & ſi paruerint, abſolvat; ſin minus, contra eos procedat ſer. ſer. remediis Sac. Can. & Apoſtol. Conſtitutionum; ac ſupradicta omnia regiſtrare faciat una cum Litteris Sac. Cong. in actis Tribunalis Nunciaturæ, ut futuris temporibus appareat, S. Sedem ſtatim ac ſcientiam habuit horum omnium irritaſſe, ac impugnaſſe. *Ead. Sac. Cong. Imm. in Baren.* 27. *Jan.* 1631. *lib.* 2. *Dec. Paul. pag.* 79. 14

Archiepiſcopus Lancianen. procedere debet contra Sacerdotem ſuæ Diœceſis, ſed Domiciliarium Civitatis Neapolis, ob Litteras Hortatorias obtentas a Magiſtratu Laico ad præfatum Archiepiſcopum, ne deveniret ad collationem Beneficii Parochialis, ſub prætextu, quod nominatio ejuſdem ſpectaret ad quamdam Duciſſam; non obſtante incompetentia Curiæ Archiepiſcopalis Lancianen. a dicto Sacerdote interpoſita, eo quia tamquam Domiciliarius Civitatis Neapolis eſſet ſubditus Curiæ Archiepiſco- 15

piſcopi Neapolitani, a qua ſuper delicto ſibi imputato jam obtinuerat abſolutionem ex capite innocentiæ. *Ead. Sac. Cong. Imm. in Lancianen.* 22. *Febr.* 1707. *lib. Decr. Maraſ.*

HOSPITALE, HOSPITALARIUS.

SUMMARIUM.

1 *Hoſpitale unde dictum, quid ſit, & quot ſint & quæ Hoſpitalium ſpecies* ad n. 14

15 *Hoſpitalia Religioſa ſeu Eccleſiaſtica quomodo a non Religioſis ſeu non Eccleſiaſticis ſecernantur, & quæ ſint alia Hoſpitalium diviſiones, immunitates, ac privilegia*, ad n. 32

33 *Quid juris habeant Ordinarii in Hoſpitalibus, ac rerum bonis*, ad n. 47

48 *Recenſentur Deciſiones S. C. Imm. ſuper nonnullis ad Hoſpitalia ſpectantibus* ad n. 68

69 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu.*

1 HOſpitale dicitur ab hoſpitibus, qui ibi gra-
tis excipiuntur: ubi vero mercede ſoluta
peregrini hoſpitantur, Hoſpitium vel diverſo-
rium appellatur. Barboſa *par.* 2. *Juris Eccl.*
2 *univerſ. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 1. Hoſpitale eſt nomen
generale pertinens ad omnem ſpeciem hoſpi-
talitatis, cujuſcumque generis illa fuerit. Bar-
3 boſa *loc. cit.* Unde quia variæ ſunt ſpecies
hoſpitalitatis, juvat breviter hic illas adducere
ſub propriis nominibus, & ſignificatis, ut tra-
duntur in *c. In qualibet Civitate* 23. *cauſ.* 23.
q. 8. ibi: *Sancimus res ad venerabiles Eccleſias,
Xenones, vel Monaſteria, vel Prochotrophia, vel
Brephotrophia, vel Orphanotrophia, vel Geron-
tocomia, vel denique aliud tale conſortium*, &
Gloſ. *ibidem*, & alia Gloſſa *in cap. De Xeno-
dochiis* 3. *de Religioſis domibus*, & a Barboſa
loc. cit. a num. 2. *ad* 12.
4 Xenodochium, ſeu Xenon e græco vocabulo
eſt locus venerabilis, ubi pauperes peregrini
gratis recipiuntur. Gloſſa *in cit. c. In qualibet
Civitate verb. Xenones*, & de illo loquuntur
textus *in c. De Xenodochiis* 3. *de religioſis do-
mibus & in Clement. Quia contingit, eod. tit.*
5 Prochotrophium eſt locus, ubi pauperes, &
mendici aluntur. Gloſſ. *loc. cit.* & de ipſo fit
ſermo in *l. Sancimus, Cod. de Epiſcop. & Cle-
ric. & in l. Illud* 19. *Cod. de Sacroſanct. Eccl.*
6 Brephotrophium eſt locus, in quo infantes
pauperum aluntur. Gloſſa *loco citato*, & de
ipſo fit ſermo in *d. l. Illud* 19. *de Sacroſanct.
Eccleſ.* Orphanotrophium eſt locus, in quo 7
pueri Orphani, ideſt parentibus orbati, paſcun-
tur, ſeu aluntur. Gloſſ. *loc. cit.* & de ipſo fit
ſermo in *l. Orphanotrophos* 3. *Cod. de Epiſcop.
& Cleric.* & in *Authent. de Eccl. tit.* §. *final.
collat.* 9. Gerontocomium, ſeu Gerotocomium 8
eſt locus, ubi ſenes, & valetudinarii, & pro-
pter ſenectutem ſolam infirmi homines curan-
tur. Gloſſa *loc. cit.* Noſocomium dicitur locus, 9
ubi ægroti curantur, de quo *in l. Sancimus*
§. *Sed Deo nobis, Cod. de Epiſcop. & Cleric.*
Noſocomii miniſtri, qui ad ægrotantium cu- 10
ram adhibentur, Parabolani in Jure vocan-
tur, *l. Parabolani, Cod. de illo tit.* Barboſa
loc. cit. num. 4. Goprophronium dicitur locus, 11
ubi feminæ debilium ſuſtentatrices habitant.
Hoſtienſ. *in Summa de Religioſis domibus*, Bar-
boſa *loc. cit. n.* 9. Leproſariæ ſunt loca ſeorſim 12
ab aliis, in gratiam illorum, qui morbo lepræ
laborant, ſegregata, ut ſic contagionis peri-
culum evitetur, de quibus meminit textus in
in cap. Cum dicat 2. *de Eccleſ. ædificand. in
Clemen.* 2. *de præbend. & in Clement. Quia
contingit, de religioſis domibus.* Eleemoſynariæ 13
ſunt loca, & redditus ad Eleemoſynas facien-
das deputati, de quibus meminit textus *in d.
Clement.* 2. *de præbend.* & ibi Gloſſa *ver. Elee-
moſynariis*, & d. *Clement. Quia contingit.* Re- 14
periuntur denique alia hujuſmodi loca pia,
quæ ſicuti & ſupra relata generali nomine
Hoſpitalia appellantur, licet diverſis nomini-
bus ſecundum diverſos regionum mores ſoleant
nuncupari, ut obſervant d. Gloſſ. *verb. Elee-
moſynariis*, Mandoſ. *in Regul.* 1. *Cancell.* 9. *q.*
Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 4. *n.* 1. Barboſa *loc. cit.
n.* 12.

Hoſpitalia quædam ſunt Religioſa, ſeu Ec- 15
cleſiaſtica, & quædam non Religioſa, ſeu non
Eccleſiaſtica. Gloſſa *verb. Eccleſias, in d. Cle-
ment.* 2. *de præbend.* Ugolin. *de officio Epiſcopi
c.* 54. *in princip. n.* 3. Barboſa *loc. cit. n.* 13.
Hoſpitale Religioſum, ſeu Eccleſiaſticum eſt 16
illud, quod auctoritate Epiſcopi eſt conſtru-
ctum, & erectum; *cap. Ad hæc* 4. *de religioſis
domibus*, & communis Doctorum cum Barboſa
loc. cit. n. 14. Rota *par.* 11. *dec.* 268. *n.* 19. *&
ſeq. part.* 19. *t.* 2. *deciſ.* 630. *n.* 11. *& ſeq.* &
ſæpe alibi. Hoſpitale non Religioſum, ſeu
non Eccleſiaſticum eſt illud, quod ad libitum
cujuſcumque perſonæ ſine Epiſcopi auctoritate
fuit erectum; *cap. Inter dilectos* 8. *de donatio-
nibus*, Gloſſa in *c. Quidam* 18. *q.* 2. quod
quidem cuique permiſſum eſt, & domum ſuam
etiam ad tempus conſtituere Hoſpitale, ſed

Digitized by Google

non erit locus Religioſus, & ſacer. Barboſa
loc. cit. n. 20. Zabarell. *conſ.* 13. *n.* 6. Abbas
conſ. 3. *n.* 2. *part.* 3. Rota *part.* 2. *recent. dec.*
17 30. *n.* 8. Et tale Hoſpitale dicitur profanum,
& privatum, quamvis in eo opera pietatis
exerceantur. Rota *part.* 11. *deciſ.* 248. *n.* 18.
18 Locus enim pius, & Eccleſiaſticus in hoc dif-
ferunt, quod reſpectu loci pii ſufficiat exerci-
tium operum piorum, reſpectu vero loci Ec-
cleſiaſtici requiritur erectio facta auctoritate
Ordinarii, vel Pontificia. Rota *part.* 2. *deciſ.*
30. *n.* 7. *part.* 11. *deciſ.* 268. *n.* 19. *& ſequent.*
p. 19. *tom.* 2. *deciſ.* 630. *n.* 11. *& ſeq.*
19 Hoſpitale fuiſſe erectum auctoritate Epiſcopi
colligitur ex pluribus. Primo, ſi fuit ædifica-
tum in forma Eccleſiæ, & in eo fuit erectum
campanile, & ibi per Sacerdorem celebrentur
divina, ſeu habeat Altare lapideum conſecra-
tum. Secundo, ſi Epiſcopus confirmet Mini-
ſtrum, ſeu deputet. Tertio, ſi habeat nomen
Sancti ſibi appropriati. Quarto, ſi in eo adſint
ſepulturæ, vel Cœmeterium. Quinto, ſi in eo
baptizetur. Sexto, ſi recipiat decimas. Septimo,
ſi non ſolvat collectas. Octavo, ſi in eo fuit
obſervata hoſpitalitas per tempus antiquiſſi-
mum, ſic ex multis Barboſa *loc. cit. num.* 15.
20 Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 40. Non exiſtentibus
antem dictis ſignis Hoſpitale in dubio præſu-
mitur erectum abſque Epiſcopi auctoritate; ac
proinde potius præſumitur laicale, & profa-
num, Gloſſa *verb. Eccleſias verſ. Quid in du-
bio in d. Clementin.* 2. *de præbend.* & ibi Imola
n. 16. *verſ. Si vero non apparet*, Ancharan.
num. 10. *verſ. Quid in dubio*, Abbas *n.* 5. *in
fin.* Rota *part.* 3. *deciſ.* 208. *num.* 5.
21 Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata, li-
cet adminiſtrationem ſolum temporalem ha-
beant, ſunt materia Simoniæ jure humano in-
terdictæ. Suarez *de Relig. lib.* 4. *de Simon.
cap.* 7. *n.* 11. *cum ſequent.* Sebaſt. Cæſar. *in
ſelect. de Eccleſ. Hierarchia q.* 2. *proæm.* §. 6. *in
fine*, *& diſp.* 14. §. 3. *n.* 5. Bonacina *de Simo-
nia q.* 4. *nu.* 17. *in fine*, Barboſa *loc. cit. n.* 18.
& alii paſſim, *arg. cap. Salvator* 1. *quæſt.* 3.
22 Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata gau-
dent Eccleſiaſtica immunitate, ſic ſæpe ſæpius
declaravit Sacr. Congr. Immun. & ſignanter
in una Civitatis Caſtellanæ 8. *April.* 1631. *in
Albanen.* 4. *Septembr. &* 2. *Octobris* 1668. &
23 eſt ſine ullo dubio communis. Hoſpitalis vero
Apothecæ locatæ uſui profano non gaudent
Immunitate. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Ve-
24 rulana* 13. *Julii* 1637. Hoſpitalia fundata, &
constructa privata auctoritate ſine auctoritate
Epiſcopi non ſunt materia ſimoniæ. S. Anto-
nin. 3 *part. tit.* 11. *cap.* 2. §. *ultim.* Panormi-
tan. in *cap. Extirpandæ*, §. *Quia vero n.* 55.
de præbend. Barboſa *loc. cit. n.* 34. & alii paſ- 25
ſim. Nec talia Hoſpitalia ſine auctoritate Epi-
ſcopi fundata gaudent immunitate Eccleſiaſti-
ca. *Sacr. Congr. Immun. in una Montis Alti*
30. *Septembr.* 1636. & ſæpe alibi.
Hoſpitalia data in titulum, vel adminiſtra- 26
tionem, ſi habeant beneficia annexa, vel red-
ditus, aut proventus Eccleſiaſticos, tenentur
ad Seminarii contributionem juxta formam
Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 18. *verſ.
& hoſpitalibus*, & ſic deciſum fuiſſe a Sac.
Congr. Conc. referunt Zerola *in praxi Epiſcop.
part.* 1. *verb. Hoſpitale verſ. decimum dubium.*
Barboſa *loc. cit. n.* 31. Riccius, & alii. Hoſpi- 27
talia tamen, quæ adminiſtrantur a Laicis, &
in quibus ſunt bona Laicorum, quæ data non
ſunt in titulum, commendam, ſeu admini-
ſtrationem, non tenentur ad Seminarii contri-
butionem, nec comprehenduntur *in d. ſeſſ.* 23.
cap. 18. *de reformat. Sac. Congr. Concil. ſub die*
11. *Januar.* 1601. quam refert Sellius *in Sele-
ctis canonic. cap.* 16. *n.* 45. Barboſa *in Summa
Apoſtolic. deciſ. verb. Hoſpitale n.* 10. Hoſpitale 28
unius Diœceſis habens beneficium annexum,
quod eſt alterius Diœceſis, tenetur contribue-
re pro rata fructuum beneficii annexi Semina-
rio Diœceſis, in qua ſitum eſt Beneficium.
Sacr. Congr. Concil. apud Armendar. *in addit.
ad recopil. legum Navarræ lib.* 4. *tit.* 29. *lib.* 1.
§. 2. *de Hoſpital. n.* 15. Barboſa *loco cit. nu.* 9.
Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi erecta, ſi in 29
titulum perpetuum, aut per electionem con-
ferantur, ſunt beneficia Eccleſiaſtica. *Clemen-
tin. Quia contingit*, §. *Ut autem*, *de religioſis
domibus*, Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancellar. Gloſſa*
5. §. 4. *n.* 14. Garcias *de Benefic. part.* 1. *cap.*
3. *a n.* 2. Barboſa *lib.* 2. *Jur. Eccleſ. cap.* 11.
n. 26. cum communi aliorum, & Rota *in Ale-
xandrina Beneficii* 8. *Aprilis* 1625. *coram Mer-
lino*. Hoſpitalia ſunt Beneficia Eccleſiaſtica, 30
etiam ubi unita ſunt Eccleſiæ, ſeu Eccleſia-
ſtico beneficio, vel per viam electionis danda
ſunt in titulum. Gonzalez *loc. cit.* §. 4. *n.* 16.
Garcias *loc. cit. nu.* 2. Barboſa *loc. cit. nu.* 28.
Amoſtaz *de cauſis piis tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 11. *n.*
16. Rota apud Merlinum *deciſ.* 49. *nu.* 6. Ma-
reſcottus *variar. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 8. & alii paſ-
ſim. Regularium Hoſpitalia, licet auctoritate 31
Epiſcopi erigantur, non ſunt beneficia, ſed
quædam officia religioſæ, & piæ adminiſtra-
tionis, quæ etiam Laicis concedi valent, quam-
vis Capellas, aut Eccleſias habeant annexas,
& decimas percipiant, ut colligitur ex *Cle-
ment.*

Digitized by Google

ment. Per litteras 2. de præbend. & ex d. Clement. Quia contingit, §. ut autem, de religioſis domibus. Palao *tom. 2. tract. 13. p. 7. nu. 4.* Velaſco *conſult. 105. n. 31.* Mareſcotus *loc. cit.*
32 *c. 3. nu. 13.* & alii. Et ratio eſt, quia ipſis dantur tantum, ut tanquam Adminiſtratores curent recipere, nutrire, & curare pauperes ſecundum inſtitutiones, & facultates Hoſpitalium. In Hoſpitalibus, quæ non ſunt annexa, ſeu ſubjecta Monaſteriis, ſeu Conventibus, non ſunt præficiendi Religioſi tamquam Rectores, ſeu Adminiſtratores; bene vero poſſunt præfici Clerici ſæculares tamquam Rectores, & Laici quoque adinſtar Tutorum, & Curatorum pro recto regimine ipſorum Hoſpitalium, Barboſa *loc. cit. nu. 30.* Loter. *de re beneſic. lib. 3. q. 6. n. 39.* Amoſtaz. *loc. cit. n. 38.* & alii.

33 Ordinarii locorum poſſunt viſitare Hoſpitalia; *Concil. Trident. ſeſſ. 2. cap. 8. de reformat.*
34 Et poſſunt exigere ab Adminiſtratoribus rationes, & computa, tam in Viſitatione, quam extra etiam per ſuum Delegatum, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis; *Concil. Trident. d. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. de reformat.* & ſæpe ſæpius S. Congr. ut videri poſſunt decreta *ſub verb. Adminiſtratio*, *Adminiſtrator n. 2.*
35 Immo Ordinarii poſſunt viſitare Hoſpitalia, & ab eorum Adminiſtratoribus rationes, & computa exigere, non obſtante quod a Teſtatore, & a Lege fundationis expreſſe excludantur, vide *cit. verb. Adminiſtratio num. 3. 4. & 5.* ubi dantur decreta, & afferuntur Jura, &
36 rationes. Ordinarii poſſunt exigere rationem adminiſtrationis ab Hoſpitalibus, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione. Sic pluties decrevit Sacr. Congr. Concilii; Vide *cit. verb. Adminiſtratio num. 12. 13. & 15.* ubi afferunt
37 Decreta. Hoſpitalia autem, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, nequeunt ab Ordinariis viſitari; *Conc. Trid. cap. 8. ſeſſ. 22.*
38 *de reformat.* Hoſpitale aliquod viſitare volenti, ſi opponatur exceptio, quod ſub immediata Regum protectione exiſtat, non ad ſæcularem Judicem, ſed ad ipſum Epiſcopum talis exceptionis cognitio, & definitio pertinet; Sacr. Congr. Concil. apud Lezanam *tom. 2. cap. 6. num. 11.* & apud Barboſ. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Hoſpitale num. 7.* & apud
39 alios ibi citatos. Ad hoc tamen, ut Hoſpitalia ſub immediata protectione Regum exiſtentia ſint immunia a Viſitatione Ordinariorum, debent eſſe talia a primæva ſua fundatione; Nec ſufficit, ſi Hoſpitalia accipiantur ex poſt a Rege ſub immediata ſui protectione, ut eximantur a Juriſdictione Ordinarii. Habentur ad hoc reſponſa, & decreta Sacræ Congreg. Concil. *in una Meſſanen.* vide d. *verb. Adminiſtratio num. 15. 16. 17. & 18.* ubi ad litteram dantur.

Ordinarii viſitare, corrigere, & reformare 40
poſſunt Hoſpitalia omnia, etiamſi privata ſint Laicorum in caſibus a Jure conceſſis, ſcilicet ob negligentiam, vel ob dilapidationem bonorum, & ut Teſtatoris voluntas ſervetur; *Sac. Congreg. Conc.* teſtibus Barboſa *in d. ſumma num. 1.* & Armendar. Marta, & Lezana ab ipſo ibi citatis. Hoſpitalia privata poſſunt 41
Ordinarii viſitare, corrigere, & reformare in iis tantum, quæ ad obſervandam voluntatem Fundatorum pertinent, & ex Decreto *Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 9. de reform.* exigere rationem ab Adminiſtratoribus ipſorum Hoſpitalium, una tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt; *Sac. Congregat. Conc.* apud Barboſam *loco cit. num. 5.* & apud Armendar. ab ipſo *ibi cit.* Hoſpitalia 42
etiam unita, in quibus Eccleſiæ ſunt, vel aſſidue Divina Officia celebrantur, & bona eorum non ſunt diſtincta, debent ab Ordinariis viſitari; *Sac. Congreg. Conc.* apud Lezanam *in ſumma q. 9. Regular. tom. 2. cap. 6. num. 11.* Barboſa *loc. cit. num. 3.* Hoſpitalia quamvis 43
debeant viſitari ab Epiſcopo vigore *Concil. ſeſſ. 22. cap. 8. de reformat.* non inde tamen prohibetur, quin & Judices ſæculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis alias legitime competit; *Sac. Congr. Concil.* apud Barboſam *loc. cit. num. 4.* & Armendar. & Lezanam ab ipſo *ibi cit.* Hoſpitalia adminiſtrata a Fratribus S. 44
Joannis Dei non ſunt exempta a Juriſdictione Ordinarii, niſi ſolum quoad Regularem Obſervantiam; *Sacr. Congreg. Concil. in Avellina 12. Jan. 1630.* apud Barboſam *loc. cit. n. 12.* & apud alios ab ipſo *ibi cit.*

Vicariæ perpetuæ Parochialium unitarum, 45
ſeu incorporatarum Hoſpitalibus, & aliis Eccleſiis, Collegiis, vel locis piis, in quibus non proprie Parochus, ſed Vicarius habens ſolum exercitium Curæ, ponendus eſt, non conferuntur per concurſum, ſed ſolum ad nominationem, ſeu præſentationem Repræſentantium Hoſpitale, Collegium, vel Locum Pium, cui Parochialis unita eſt, ſeu ejus Vicarii prævio examine Ordinarii, conferuntur; ſic expreſſe ſtatuit S. Pius V. in Conſtitut. 47. incip. *Ad exequendum*, ubi §. 4. ſic ait: *Volumus inſuper, & ita mandamus, quod dicti Vicarii perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis*

Digitized by Google

ſiis unitis ponuntur cum ipſorum Ordinariorum, ſeu eorum Vicariorum prævio examine, & approbatione deputentur: Nec immerito, nam propter unionem perpetuo factam Eccleſia Parochialis cenſetur acceſſoria alteri Eccleſiæ, Collegio, Hoſpitali, Loco Pio &c. *cap. Extirpandæ* 30. §. *Qui vero, de præbend.* atque per ſe nunquam cenſetur vacare juxta *Clementinam unic. de Exceſſibus Prælatorum*, §. *Quidam etiam Eccleſias*, ſed aſſumit naturam, conſuetudines, & privilegia principalis, cui eſt annexa; Gloſſa *cap. unic. Ne ſede vacante, verb. Uniendo*. Simulque in ea attenditur tantum qualitas, & natura beneficii principalis, non autem acceſſorii; *arg. Clementin. Per litteras c.* 2. *de præbend.* juncta *Regula* 42. *Juris in* 6. *Acceſſorium naturam ſequi congruit Principalis*. Unde Tridentinum requirens concurſum in Collatione Eccleſiarum Parochialium, non habet locum in Vicariis ſeu Eccleſiis perpetuo, & acceſſorie unitis Hoſpitalibus, Collegiis, aliiſque Locis Piis, ubi Vicarii, ſeu Parochi habent ſolum exercitium Curæ; Rota *part.* 2. *recent. dec.* 579. *num.* 10. & *deciſ.* 710. *n.* 1. & *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 352. *num.* 6. & ſæpe alibi.

46 In alienatione bonorum Hoſpitalis erecti auctoritate Epiſcopi requiruntur ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum; Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 21. *num.* 1. cum communi aliorum, & ſic cenſuit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. pro Hoſpitali de diſciplina nuncupato, & Confraternitate S. Joannis Terræ Caprarolæ Diœceſis Civitatis Caſtellanæ ſub die*

47 2. *Auguſti* 1641. & 30. *Auguſti* 1742. Et ratio eſt, quia hujuſmodi bona ſunt Eccleſiaſtica, & proinde non poſſunt ſine ſolemnitatibus alienari. Si vero Hoſpitale non ſit erectum Auctoritate Epiſcopi, nec conſtet ex ſignis adductis *ſub num.* 14. eſſe tale, ipſius bona poſſunt alienari abſque ullo beneplacito Apoſtolico, & ſine aliis ſolemnitatibus in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum requiſitis; Bald. *in Authent. Hoc jus porrectum num.* 3. & *ſequent. Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* Felin. *in cap. de quarta num.* 6. & *ſequent. de præſcription.* & *cap.* 2. *num.* 11. *de foro compet.* Guttier. *canon. qu. lib.* 1. *c.* 35. *num.* 16. Riccius *in praxi fori Eccleſ. tit. de alienat. rer. Eccleſiaſtic.* 147. *num.* 4. ac teſtatur de veriori Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 75. *num.* 22. & *ſeq.* ac Bonacina *in tract. de alienat. bonor. Eccleſiaſtic. part.* 2. *q. unic. punct.* 2. *num.* 10. & *ſequent.*, & *in tract. de Feud. & Emphyt. diſp.* 3. *part.* 8. *punct.* 4. *num.* 21. Pignatell. *loc. cit. num.* 4. & *ſeq.* & alii, vide *verb. Confraternitas art.* 6. *num.* 5. ubi late ad rem.

Ad inſtantiam Domini Dominici Sabbatini Parochi Sancti Nicolai in Carcere, contra Archihoſpitale Conſolationis de Urbe fuerunt propoſita ſequentia dubia. 48

1 *An liceat Miniſtris Conſolationis Urbis benedicere Mulieres poſt partum, & ova tempore Paſchali?*
2 *Retinere Confeſſarios in Eccleſia ad audiendas Populi Confeſſiones?*
3 *Facere proceſſionem per Parochiam intra octavam Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & præſertim die, de quo ſit per Eccleſiam Parochialem?*
4 *Aſſociare Cadavera alibi tumulanda cum Cruce, & ab Hoſpitalibus ad locum Catenæ, & impedire Parochum ne accedat pro illis ad januas Hoſpitalium?*

Et ponente Eminentiſſimo Bichio Sac. Congregation. Viſitationis Apoſtolicæ die 15. Septembris 1695. reſpondit:

Ad 1. negative.
Ad 2. negative, niſi de licentia Eminentiſſimi Vicarii.
Ad 3. negative, præterquam intra Eccleſiam duntaxat.
Ad 4. negative.

Quibus accedit ſententia A. C. ſub die 23. Decembris ejuſdem anni.

Domus nuncupata Hoſpitale, ſi non ſit conſtructa auctoritate Epiſcopi ad publicum bonum, non gaudet immunitate; *Sac. Congreg. Immun. in una Montis Alti* 30. *Septemb.* 1636. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 15. 49

Viſitatio Hoſpitalis incurabilium Civitatis Neapolis cum Monaſteriis Monialium annexis ſpectat ad Archiepiſcopum; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Neapol.* 6. *Maii* 1631. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 77. 50

Ad Epiſcopum pertinet declarare ſuper Immunitate Hoſpitalis; *ead. Sac. Congr. Immun. in Marianen.* 4. *Decembr.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 159. 51

Hoſpitale non habens requiſita, reputatur tamen pro loco immuni communiter, & in pluribus caſibus ut tale veneratum, gaudet immunitate, ſed injungitur Vicario, ut declaret per Edictum, deinceps non eſſe immune; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Spoletana* 11. *Januarii* 1684. *lib.* 3. *Decr. Altov. pag.* 271. 52

Cortile Hoſpitalis S. Ægidii Peruſiæ gau- 53
det

Digitized by Google

det privilegio Immunitatis. At tabernacula, ubi vinum venditur, ob obvianda inconvenientia omnino amoveantur; *ead. Sac. Congr. Immun. in Peruſina* 12. *Junii* 1668. *lib.* 1. *Decr. Altov. p.* 232.

54 Hoſpitale S. Mariæ Civitatis Amerinæ, dictum Laicorum, gaudet immunitate, cum habeat requiſita; *ead. Sac. Congr. Immun. in Amerina* 27. *Maii* 1687.

55 Hoſpitale magnum Viterbii non gaudet; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Viterbien.* 22. *Jun.* 1666. *lib. Decret. Borrom. pag.* 69.

56 Hoſpitale quod dicitur *de' Vagabondi* in loco Fabriani, quod ſolummodo inſervit, ut ajunt, *per dar coperto a poveri*, quamvis erectum auctoritate Epiſcopi, ex hactenus deductis non gaudet; *eadem Sac. Congregat. Imm. in Camerin.* 7. *Maii* 1658. *lib. Decret. Rocci pag.* 84.

57 Hoſpitali erecto pro peregrinis, & infirmis Epiſcopus non permittat introduci per modum Hoſpitii Birruarios, ſeu alios Miniſtros Curiæ Laicalis, vel quemlibet alium cum armis, & contra attentantes procedat, prout de jure, etiam per cenſuras; *ead. Sac. Cong. Immun. in Aprutina* 1. *Jan.* 1676. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 1189.

58 Datur Epiſcopo facultas extrahendi e loco immuni triticum pertinens ad Hoſpitale, quatenus eidem conſtet de debito Hoſpitalis erga Seminarium ad effectum ſolvendi Creditoribus; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Tudertina* 9. *Jun.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 1626.

59 Item datur facultas perquirendi, & extraendi res furto ſublatas reconditas in Hoſpitali, dummodo res extractæ inſervire non poſſint pro corpore delicti; *ead. Sac. Congr. Immun. in Spoletana* 18. *Decemb. d. anni, & lib. pag.* 162.

60 Conſtito de reſtitutione, & de conſenſu partis, ac prævio juramento de non incurrendo amplius in ſimilia, abſolventur Conſiliarii Communitatis, qui adduxerant belluas e prædio Hoſpitalis; *eadem Sacr. Congregation. Immun. in Caſalen.* 13. *Septembris* 1695. *d. libr. pag.* 213.

61 Cuſtos Hoſpitalis durante ſervitio gaudet privilegio Fori, ſi Hoſpitale ſit erectum auctoritate Eccleſiaſtica; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Sulmon.* 28. *Auguſt.* 1664. *lib. Decret. Rocci pag.* 503. *in Ripana* 21. *Martii* 1645. *lib.* 3. *Decr. Pauluc. pag.* 248.

62 Hoſpitalarius ſalariatus, & ejus Familia Hoſpitalis erecti cum auctoritate Ordinaria, præſtantes aſſiſtentiam, & ſervitium infirmis gaudent privilegio Fori; *ead. Sac. Congr. Immun. in Nullius Atini* 1. *Martii* 1697. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 175.

63 Immo Hoſpitalarius, ſeu addictus ſervitio Hoſpitalis gaudet, nedum privilegio Fori, ſed etiam Exemptione pro bonis; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Beneventana* 20. *Martii* 1630. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 3. & 16. *Septemb. d. anni, & lib. pag.* 57.

64 Hoſpitalarius Laicus, qui ſingulis annis eligitur, & deputatur a Confraternitate abſque approbatione Epiſcopi pro ſervitio Hoſpitalis Civitatis Albanenſis gaudet privilegio Fori; *ead. Sac. Congr. Imm. in ead.* 2. *Octob.* 1668. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 270.

65 Cauſa contra Hoſpitalarium ad Ordinarium, non ad Gubernatorem ſpectat; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Benevent.* 17. *Decemb.* 1650. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 67.

66 Cuſtos Hoſpitalis defendendus eſt per Ordinarium Curiæ laicæ; *ead. Sac. Congr. Immun. in Nullius Abbatiæ S. Rufilii* 20. *Nov.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 231.

67 Prior Hoſpitalis ratione furti a ſe commiſſi *in Magazeno* Hoſpitalis, gaudet immunitate Eccleſiaſtica; *ead. Sac. Congr. Immun. in Viterbien.* 8. *Januarii* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 3.

68 In cauſa furti qualificati Sanctiſſimus tribuit Gubernatori Spoleti facultatem procedendi contra Hoſpitalarium S. Antonii; *eadem Sacr. Congreg. Immun. in Interamn.* 17. *Maii dicti anni, & lib. p.* 192.

Additiones ex aliena manu.

69 Frequenter Hoſpitalia exemptionem prætendunt a juriſdictione Parochi; Quid autem requiratur, ut hoſpitalia exempta dici queant a juriſdictione Parochi, ita ut Rectores vice Parochi fungantur, expendit Rota *in Valentina Juriſdictionis ſuper manutentione* 26. *Junii* 1754. *cor. Illuſtriſſimo Figueroa.*

HOSPITATIO MILITUM. Vide verb. *Milites a num.* 17. *ad* 26.

HOS.

Digitized by Google

HOSPITIA REGULARIUM.

1 HOſpitia non poſſuni a Regularibus recipi,
& retineri niſi de licentia ſpeciali Sedis
Apoſtolicæ, ſeu Sac. Congreg. & ſervatis ad
unguem omnibus conditionibus præſcriptis a
Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. 15. Sept.
1690. in decreto relato ſub verb. *Conventus*,
art. 1. *n.* 9. & ſæpe ſæpius confirmato. Vide
2 *ibi*. Hodie enim ſtantibus Conſtitutionibus
Gregorii XV. Urbani VIII. & Innocent. X.
allatis ſub d. verb. *Conventus*, *art.* 1. *a n.* 3.
ad 5. prohibitum eſt Regularibus recipere non
ſolum novos Conventus, & Eccleſias, ſed et-
iam Domos, & quaſcumque alias habitatio-
nes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & Ordina-
rii; Unde Sacra Congregatio poſt dictas Con-
ſtitutiones pluries decrevit Hoſpitia aliter re-
cepta intelligenda eſſe in futurum ſuppreſſa,
& extincta, & Fratres in eis degentes inci-
dere in pœnas degentium extra Clauſtra, non
obſtante qualibet exemptione; Sic *die* 14. *Se-
ptemb.* 1629. *&* 7. *Auguſti* 1644. 12. *Apr.* 1647.
10. *Decemb.* 1649. 16. *Jun.* 1650. 15. *Junii*
3 1651. & plures alibi. Hinc ſi Epiſcopi in
ſuis Diœceſibus contra præſcriptam formam
Regularium Hoſpitia repererint, poſſunt uti
jure ſuo, & quamprimum Sacram Congreg.
inſtructam reddere pro opportuno remedio, ut
poſt allata decreta tradit Monacell. *tom.* 1.
tit. 6. *formul.* 19. *n.* 16.

5 Regulares non poſſunt ſine Sedis Apoſtol.
ſeu Sac. Congreg. licentia reducere Hoſpitium
in Conventum, & Oratorium in Eccleſiam,
ut pluries decrevit *Sacr. Congreg. Epiſcop. &
Regul.* & ſignanter 14. *Jun.* 1641. 27. *April.*
6 1646. *&* 13. *Febr.* 1647. Hoſpitium enim non
eſt, ubi adeſt Eccleſia, alias fraudarentur Con-
ſtitutiones erigendo Monaſteria ſub nomine
Hoſpitiorum ad evitandam illarum pœnam;
l. In fundo 38. *ff. de rei vindicat. l. In frau-
dem* 45. *ff. de jure Fiſci*, *l. Si quid dolo* 1.
ff. Si quid in fraudem, *l. Non eſt dubium* 5.
Cod. de Legatis, ut dicit Rota *in Toletana Ma-
nutentionis coram Bevilaqua dec.* 225. *num.* 8.
7 *part.* 13. *recent.* Nec locus, ubi januis apertis
celebrantur Miſſæ, adminiſtrantur Sacramen-
ta, ſepeliuntur mortuorum Cadavera, & pul-
ſantur campanæ, reputari poteſt ſimplex Hoſ-
pitium, ſed ſigna prædicta eum demonſtrant
verum Conventum cum ſua vera Eccleſia,
adeoque pro ipſius erectione, aperitione, &
retentione ſervandæ ſunt Conſtitutiones de non
erigendis novis Conventibus; Rota *loc. cit.
dec.* 225. *num.* 6. & ibid. *dec.* 231. *n.* 12. Le-
zana *part.* 4. *verb. Monaſteria num.* 6. Donat.
prax. rer. Regul. part. 2. *tract.* 1. *quæſt.* 22. *n.* 7.
Ceſped. *de exempt. Regul. cap.* 1. *dub.* 6. *n.* 4.
& alii paſſim. Simplex enim Hoſpitium ha- 8
bere non poſſe Eccleſiam, ſed tantum Orato-
rium privatum, cujus ingreſſus in viam pu-
blicam immediate non reſpondeat, nec habe-
re campanam, nec ibi poſſe adminiſtrari Sa-
cramenta, nec habere continuam permanſio-
nem Religioſorum, niſi infirmorum, & ſer-
vientium, nec ſepulturam, niſi ſpecialiter con-
cedatur, pluries decrevit *Sac. Congr. Epiſcop.
& Regul.* & ſignanter 7. *Jan.* 1617. 3. *Apr.*
1618. 16. *Novemb.* 1646. 10. *Decemb.* 1649.
26. *Apr.* 1652. apud Nicol. *in Floſculis verb.
Hoſpitium num.* 1. Vide alia Decreta ſub verb.
Conventus art. 1. *n.* 9.

Hoſpitium privatum juſta interveniente cau- 9
ſa facile ſolet a Sacra Congreg. Epiſcop. &
Regul. concedi Regularibus, ut pluries con-
ceſſit, & ſignanter *ead. Sac. Congr. in Man-
tuana Hoſpitii Roverbell.* 8. *Aug.* 1710. Po-
nente Eminent. Cardinali Gozzadino apud Ur-
ſayam *tom.* 1. *part.* 2. *diſcept.* 8. *num.* 19. ibi:
Pro gratia Hoſpitii privati tantum, & ſic ſæ-
pe alibi.

Hoſpitii tranſlationi locus eſt, juſta acce- 10
dente cauſa, ut poſſe transferri non ſemel
conceſſit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* & ſi-
gnanter *in Novarien. Tranſlationis Hoſpitii Gal-
licani* 24. *Jul.* 1711. Ponente Emin. Grimal-
do apud Urſayam *loco cit. diſcept.* 7. *num.* 41.
ibi: *Arbitrio Epiſcopi pro uſu Hoſpitii tantum*.

Patres Reformati non poſſunt habere pri- 11
vatum Hoſpitium in illis Civitatibus, & Op-
pidis, in quibus moram facere poſſunt in Con-
ventibus P. P. Obſervantium; Sic *Sac. Congr.
Epiſcop. & Regul. in Laudenſi* 5. *Septembris*
1710. ubi in cauſa vertente inter ipſos P. P.
Reformatos Loci Codunei, & P. P. Obſervan-
tes Loci Sancti Columbani, pro jure quæſtuan-
di, tria dubia propoſita fuerunt Ponente Emin.
Card. de Abdua, ad quorum ſecundum con-
ceptum his verbis. *II. An liceat eiſdem Patri-
bus Reformatis habere Hoſpitium proprium in di-
cto Loco Sancti Columbani; ſeu potius debeant
hoſpitari in Conventu Minorum Obſervantium
S. Franciſci ſito in dicto Loco S. Columbani?*
Sic fuit reſponſum. *Ad II. Negative quoad
primam partem. Affirmative quoad ſecundam*;

Sic

Digitized by Google

Sic apud Urſayam *tom.* 8. *part.* 1. *diſcept.* 40. *a num.* 142.

12 Patres Reformati Provinciæ Tuſciæ non poſſunt transferre ſuum antiquum Hoſpitium ad Conventum S. Joannis Baptiſtæ, alias Congregationis Fratrum Jeſuatorum ſuppreſſæ, intra mœnia Civitatis Florentiæ exiſtentem, ſed tenentur remanere in dicto ſuo antiquo Hoſpitio, ſervata ejuſdem Hoſpitii forma; *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Florentina* 26. *Martii* 1677. apud Matthæuc. Offic. Curiæ quoad Conventus *ſub num.* 23.

Additiones ex aliena manu.

13 Hoſpitium vere, & proprie dicitur illud, quod deſervit, ut inquit *Rota in Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 27. *Jun.* 1729. §. 15. *cor. bon. mem.* *Ratto* inter impreſſas *dec.* 258. *num.* 23. tantummodo pro recipiendis Religioſis itinerantibus, & in quo propterea nulla ſervatur forma regularis, non erigitur Eccleſia ſeu Oratorium formale cum Janua in via publica, ſed rantum Oratorium internum ad effectum inibi Miſſas, & Oratorium privatum celebrandi, non adminiſtrantur Sacramenta, non fiunt publicæ conciones, nec divina, aliæque functiones peraguntur, non tumulantur cadavera, nec retinentur campanæ, nec aliquid aliud vero Conventui congruens.

14 Gravis autem eſt quæſtio, an in erectione Hoſpitii requirantur illæ ipſæ ſolemnitates requiſitæ in erectione Conventus, de quibus verba fecimus *in additione ad verbum Conventus artic.* 1.

15 Negant communiter Ceſped. *de Exempt. Regular. c.* 1. *dub.* 6. *num.* 1. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 5. *diſput.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 10. Novar. *in Summ. Bullar. part.* 1. *comment.* 92. *num.* IV. Donat. *in Prax. Rer. Regul. tom.* 1. *part.* 2. *tract.* 1. *de Monaſter. ædif. quæſt.* 22. *n.* 1. *& ſeq.*

16 At recte Rota *in dict. Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 1729. §. 16. *cor. bon. mem.* Ratto inter impreſſas *dec.* 258. *num.* 24. *Concluſio* (ait) *quod in Fundatione ſimplicis Hoſpitii non requirantur ſolemnitates Conſtitutionibus Apoſtolicis præſcriptæ, ad ſummum procedere poteſt quando concurrant prædicta requiſita pro erectione ſimplicis Hoſpitii, quibus terminis loquuntur Auctoritates in objecto allegatæ; ſecus vero quando in hujuſmodi locis religioſis adeſt Eccleſia publica, pulſantur campanæ, atque adminiſtrantur Sacramenta, quia tunc diſcrepantia eorumdem locorum a cæteris Monaſteriis conſiſtit dumtaxat in palliato nomine Hoſpitii, & propterea ſi erigi poſſent abſque debitis requiſitis, Apoſtolicæ Conſtitutiones certam edicentes formam in Conſtructione Monaſteriorum ſervandam remanerent eluſoriæ.*

HYDROMANTIA. Vide verb. *Superſtitio num.* 17.

HYPOTHECA, PIGNUS.

SUMMARIUM.

1 *Hypotheca & Pignus in quo conveniant, vel differant*, ad num. 3

4 *Pignus & Hypotheca quotuplex ſit, quomodo definiatur, ac dividatur*, ad n. 8

9 *Quinam habeant & in quibus tacitam Hypothecam*, ad n. 19

20 *Quinam poſſint nec ne oppignorare & hypothecare, & quæ oppignorationi ſeu Hypothecæ ſint ſubjecta*, ad n. 27

28 *Quid licitum vetitumve ſit Creditori pignus habenti*, ad n. 31

32 *Quæ pacta circa pignora habeantur licita, quæ vero non*, ad n. 40

41 *In pignorum venditione quid Juris Creditori competat*, ad n. 44

45 *Ad quid teneatur Creditor circa pignoris cuſtodiam, ac poſt debitum ſibi ſolutum*, ad n. 48

49 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 66

Hypotheca, & Pignus large loquendo, tam a Doctoribus, quam a Jure ſæpe ſæpius confunduntur, nulla niſi nominis diſtinctione inter utrumque admiſſa, *l. Res* 5. *ff.* 1. *ff. de Pignoribus, & Hypothecis*, ibi: *Inter Pignus autem, & Hypothecam nominis tantum ſonus differt.* Rota recent. *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 179. *nu.* 78. Stricte autem, & proprie loquendo adeſt inter ipſa aliqua differentia, quæ potiſſimum conſiſtit in hoc, quod Pignus proprie locum habet in rebus, quæ manu traduntur Creditoribus, ideoque fere in mobilibus rebus tantum locum habet, quæ Creditoribus tradi ſo- 1 2

Digitized by Google

ſolent, unde a pugno appellatum eſt Pignus; *l. Plebs* 238. §. *Pignus, de verb. ſignific.* ibi: *Pignus appellatum eſt a pugno, nam res, quæ pignori dantur, manu traduntur; unde etiam videre eſt, verum eſſe, quod quidam putant, Pignus proprie rei mobilis eſſe*. Hypotheca autem conſiſtit fere tantum in rebus immobilibus, vel quæ non traduntur Creditoribus, ſed penes Debitorum manent, obligatæ tamen Creditori; adeoque Hypotheca nuda conventione conſtituitur §. *Item Serviana, Inſtit. de action.* ibi: *Inter Pignus, & Hypothecam differentia eſt, nam Pignoris appellatione eam proprie rem contineri dicimus, quæ ſimul etiam traditur Creditori, maxime ſi mobilis ſit. At eam, quæ ſine traditione nuda conventione tenetur, proprie Hypothecæ appellatione contineri dicimus*; Azorius *part.* 3. *Inſtit. moral. lib.* 7. *tract. de Pignoribus cap.* 2. *quæſt.* 2. Pirhing *lib.* 3. *Decr. tit.* 21.
3 *num.* 2. & alii paſſim. Quoad effectum tamen Pignus, & Hypotheca non differunt, cum ex utroque eadem acquiratur Creditori *actio Hypothecaria*, vi cujus ipſe Creditor rem oppignoratam, vel Hypothecatam, ubicumque exiſtat, donec debitum ſolvatur, exigere poteſt; Sicuti e contra Debitor rem pignori datam poteſt, ſoluto debito, iterum repetere; *arg.* §. *Item Serviana, Inſtit. de action.* ibi: *Inter Pignus, & Hypothecam quantum ad actionem Hypothecariam nihil intereſt*.

Pignus dupliciter poteſt ſumi. Primo pro re
4 ipſa oppignorata, ſeu quæ in pignus datur, ut patet ex totis ferme titulis *ff. & Cod. de diſtract. pig.* Secundo pro ipſo contractu pignoratitio, ſeu conventione, qua res alteri ſecuritatis gratia datur, vel obligatur; *l.* 1. §. *fin.*
5 *ff. de pactis*. Pignus late ſumptum eſt contractus, quo Debitor dat Creditori rem aliquam, ut ſit pro debito obligata, & ex ea ſatisfieri poſſit, ſi aliter ſatisfactum non fuerit. *Eſt in*
6 *re communis*. Similiter Hypotheca late ſumpta eſt contractus, quo a Debitore res aliqua obligationi ſubjicitur pro cautione debiti erga Creditorem. *Eſt in re communis*. Hinc aperte patet finis Pignoris, & Hypothecæ, nempe major ſecuritas Creditorum, ſeu eorum, qui alios ſibi obligatos habent: Tutius eſt enim Pignori, ſeu Hypothecæ incumbere, quam agere in perſonam, textu expreſſo *in* §. *Unde conſtat* 14. *Inſtit. de obligat. quæ ex delicto*, ibi: *Etiamſi idoneum Debitorem habeat, expedie Pignori potius incumbere, quam in perſonam agere. Et plus cautionis in re eſt, quam in perſona. Regul.* 25. *ff. de regul. Juris*.
7 Pignus, ſeu Hypotheca alia eſt *expreſſa*, & alia *tacita*; Expreſſa eſt, quæ fit expreſſa partium conventione de re oppignoranda, ſeu hypothecanda, & hæc Hypotheca expreſſa ſolet vocari *Conventionalis*. Tacita eſt, quæ abſque expreſſa partium conventione a lege introducta eſt, atque ſubſiſtit abſque omni conſenſu Debitoris, immo etiam eo invito, & hæc Hypotheca ſolet vocari *Legalis*, utpote a
lege conſtituta. Pignus, ſeu Hypotheca ex- 8
preſſa alia eſt *generalis*, & alia *ſpecialis*. Hypotheca generalis, ſeu univerſalis eſt, qua quis obligat alteri in ſecuritatem debiti cuncta ſua bona, & Jura, *l. fin. Cod. Quæ res Pignori, & leg. Bonorum*, 49. *ff. de verb. ſignific.* Hypotheca ſpecialis eſt, qua una, vel plures res in ſpecie, aut individuo alteri in ſecuritatem debiti obligantur; *leg. Quamvis conſtet*, 2. *& l. Quamvis eod.* 17. *Cod. de Pignoribus, & Hypothec.*

Hypothecæ *tacitæ*, ſeu *legalis* varia haben- 9
tur in Jure exempla, quorum præcipua hic juvat adducere. Primo Uxor habet tacitam hypothecam pro ſecuritate dotis allatæ in omnibus bonis Mariti; *c. Ex litteris*, 5. *de Pignoribus*, ibi: *Cum bona Viri Mulieri ſint pro dote tacite obligata, & cum ſuo onere tranſierint ad quemlibet poſſidentem &c. l. Unic. Cod. de rei Uxor. act.* §. *Fuerat*, 29. *Inſti. de actionibus*. Et hæc tacita Hypotheca viget etiam in caſu, quo Maritus ob delictum privari debeat bonis, *Cum*, ut expreſſe dicitur *in cit. c. Ex litteris, Cum mulieribus favor multus in recuperandis dotibus debeatur, & cautum ſit in Jure, quod propter maleficium Viri mulier remanere non debeat indotata*, & de facto *l.* 2. *Cod. nec Uxor pro Marito* habetur ſic expreſſe: *Ob Maritorum culpas Uxores inquietari leges vetant*. Inſuper habet uxor Hypothecam tacitam in bonis Mariti pro ſecuritate bonorum paraphernalium ab ipſo Marito adminiſtratorum. *Communis*; *arg. l. Ubi* 29. *Cod. de Jure dotium, & l. fin. Cod.*
de Pact. convent. Secundo etiam Maritus vice- 10
verſa habet tacitam Hypothecam in bonis Uxoris pro dote promiſſa ſibi præſtanda, textu expreſſo *in l. Unic.* §. 1. *Cod. de rei Uxor. act.* ibi: *Damus ex utroque latere Hypothecam, ſive ex parte Mariti per reſtitutione dotis, ſive ex parte mulieris pro ipſa dote præſtanda*.

Tertio, tacitam Hypothecam habent liberi 11
prioris Matrimonii in bonis tam Patris, quam Matris ad ſecundas nuptias tranſeuntis, ratione bonorum, quæ ad eos ex priori Matrimonio pervenerunt; *l. Hac edictali* 6. §. 2. *& leg. Si quis prioris*, 8. §. 4. *Cod. de ſecundis nuptiis*.
Quarto, pupilli, & Minores habent tacitam 12
Hy-

Digitized by Google

Hypothecam in cunctis bonis Tutorum, &
Curatorum; *l. Pro officio*, 10. *C. de adminiſtr.*
13 *Tutor. vel Curator.* Quinto tacitam Hypothe-
cam habet Pupillus in rebus ex ipſius pecu-
niis emptis; *l. Idemque*, 7. *ff. Qui potiores in*
14 *pignore*. Sexto Eccleſiæ, Collegia, aliæque Cau-
ſæ Piæ habent tacitam Hypothecam in bonis
Prælati, vel alterius Adminiſtratoris rerum ad
ſimiles Pias Cauſas pertinentium: Eccleſiæ
enim gaudent Jure minoris; *cap.* 1. *& c. Au-
ditis*, 3. *de in integrum reſtitutione*, & ſic tenet
Gloſſa *in cit. cap. Ex litteris*, 5. *de pignoribus*,
verb. *Obligata*, & communis Doctorum.
15 Septimo, tacitam Hypothecam habent Le-
gatarii, & Fideicommiſſarii in bonis a Teſta-
tore relictis; §. 2. *Inſtit. de Leg. & l.* 1.
16 *Communia*, *de Legatis*. Octavo qui mutuas
dat pecunias pro reficiendo ædificio, habet ta-
citam Hypothecam in ædificio ſuis pecuniis re-
fecto; *l.* 1. *ff. In quibus cauſis pignus tacite*,
& eamdem Hypothecam habet in re, ad quam
emendam, vel conſervandam pecunias mutuas
dedit; *l. Qui navem*, 26. *& l. Quod quis*,
17 36. *de Reb. auctor. Jud. poſſid.* Nono Vendi-
tor habet tacitam Hypothecam in re vendita
uſque dum pretium ei plene ſit ſolutum; *l.
Julianus*, 13. §. 8. *de actionibus empti*, *l. Quod
ſi* 31. §. 8. *ff. de Ædilit. edict. & l. Heredit.*
18 *vendit.* Decimo Locator habet tacitam Hypo-
thecam in omnibus a Conductore in domum,
vel prædium illatis, & invectis, non tantum
pro penſione, ſed etiam pro deterioratione rei
locatæ; *l.* 2. *ff. In quibus cauſis pignus*; & con-
19 cordat *l. Eo jure*, 4. *ff. eod.* Undecimo taci-
tam Hypothecam habet Fiſcus in bonis con-
trahentium cum eo, vel conducentium quid
ab eo, & in bonis ſuorum Officialium, & Ad-
miniſtratorum; *l.* 1. *&* 2. *C. In quibus cauſis
pignus tacite*, *& l. Aufertur*, 46. *ff. de Jure
Fiſci*, ibi: *Fiſcus ſemper habet Jus Pignoris*.
20 Hypothecare, & oppignorare poſſunt omnes
illi, qui rerum ſuarum liberam adminiſtratio-
nem habent *l.* 2. *&* 6. *ff. Si res aliena pigno-*
21 *ri*. Item Tutor, & Curator poſſunt oppigno-
rare, & hypothecare res Minorum, & Pupil-
lorum pro eorumdem utilitate; *leg.* 3. *Cod.
Si aliena res*, *l. Tutor* 16. *ff. de pignor. act.*
22 Oppignorare, & hypothecare etiam poteſt Pro-
curator, vel negotiorum geſtor, ſi ad hoc ſpe-
ciale mandatum habet; *l. Solutum*, 11. §. *fin.
ff. de pign. action.* vel ſi habet mandatum ge-
nerale cum libera poteſtate, *cit. l. Solutum*,
23 *& l. Procurator*, *cui* 58. *ff. de procur.* Præla-
ti, & Rectores Eccleſiarum, quamvis non
poſſint abſque Juris ſolemnitate res Eccleſia-
ſticas alienare, prohibitas hypothecari Hypo-
theca ſpeciali, ut expreſſe habetur *in cap. Nul-
li*, 5. *de rebus Eccleſ. non alienand.* ibi: *Neque
ſpecialis Hypothecæ titulo obligare*; poſſunt tamen
abſque Juris ſolemnitate talia bona Eccleſiæ
pro ejuſdem, non item pro propria utilitate,
hypothecare Hypotheca generali, arg. a ſen-
ſu contrario deſumpto *ex cit. cap. Nulli* 5. *de
rebus Eccleſ. non alienand.* Hoc enim ipſo, quod
ibidem prohibeatur ſola Hypotheca ſpecialis,
ut patet ex adductis verbis, conceſſa cenſetur
Hypotheca generalis, ut recte argumentantur,
& tenent Abbas *in cit. cap. Nulli num.* 3.
Joan. Andr. *ib. num.* 1. & cum aliis Fagnan.
ib. num. 30. *& ſeq.* Covarruv. *variar. reſolut.
cap.* 16. *num.* 7. Molina *diſp.* 466. *num.* 1. Lay-
man *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 10. *num.* 2. Azorius
p. 3. *lib.* 7. *cap.* 5. *q.* 4. Pirhing *lib.* 3. *Decretal.
tit.* 13. *num.* 5. *& tit.* 21. *n.* 16. Reiffenſtuel
ib. num. 34. & alii paſſim; & ratio eſt, quia
per Hypothecam generalem non ita facile de-
veniri poteſt ad alienationem, ſeu venditio-
nem rei generaliter ſolum obligatæ, ſeu hy-
pothecatæ, ſicuti per Hypothecam ſpecialem,
per quam plus Juris transfertur in Creditorem
cum periculo eam alienandi. Et hanc ſenten-
tiam teſtatur Fagnanus *in cit. c. Nulli* 5. *de
rebus Eccleſ. alienand. vel non num.* 32. probaſ-
ſe ſuo tempore Sacram Congregationem Con-
cilii in contractibus Regularium. Nam pro-
poſito dubio, an in prohibitione nuper edita de 24
rebus Regularium non alienandis comprehen-
datur generalis Hypotheca; Sacra Congrega-
tio cenſuit non comprehendi, & tamen pro-
hibitio illa fuit concepta iiſdem verbis, qui-
bus utitur Paulus II. *in Extravag. Ambitioſæ*.
Hæc ille, qui ex multis probat hypothecam 25
generalem bonorum Eccleſiæ in caſu permiſſo
poſſe fieri a Rectoribus Eccleſiarum etiam ſi-
ne licentia Epiſcopi. Vid. verb. *Alienatio*, *art.*
4. *num.* 35. *&* 36.
Res omnes, quæ emi, & vendi poſſunt, 26
etiam hypothecari, ſeu oppignorari poſſunt;
l. Sic & quod 9. *ff. de Pignoribus*: ibi: *Quod
emptionem, venditionemque recipit, etiam pigno-
rationem recipere poteſt*. Et ſic e contra res, 27
quæ emi, & vendi nequeunt, hypothecari,
ſeu oppignorari etiam non poſſunt; *l.* 1. §. 2.
ff. Quæ res Pignori. Res aliena hypothecari,
ſeu oppignorari non poteſt abſolute; *l.* 6. *Cod.
ſi aliena res pignori*, ibi: *Per alium rem alie-
nam invito Domino pignori obligari non poſſe cer-
tiſſimum eſt*. Poteſt tamen res aliena oppigno-
rari, ſeu hypothecari conditionate, nempe ſub
conditione, *Si acquiſivero*; *l. Si fundus* §. 7. *de*
pi-

Digitized by Google

pignoribus, ibi: *Aliena res utiliter poteſt obliga-*
28 *ri ſub conditione, ſi debitoris facta fuerit*. Cre-
ditor pignus habens poteſt illud alteri oppigno-
29 rare; *l.* 1. *Cod. Si pignus pignori datum*. Cre-
ditor inſcio, & invito Debitore non poteſt uti
pignore, & ſi utatur, furtum committit, actio-
neque furti conveniri poteſt, pro quanto æſti-
matur uſus illius habitus; *l. Qui jumenta*, 40.
l. Si pignore, 54. *ff. de furtis*, ibi: *Si pignore*
30 *Creditor utitur, furti tenetur*. Fructus ex pigno-
re percipere poteſt Creditor, ſed dein debet
ipſos in ſortem computare; ita ut tantum mi-
nuatur de debito, quantum percepit de fructi-
bus ex pignore; Immo totum debitum extin-
guatur, pignuſque reſtitui debeat, ſtatim ac
fructus percepti totum debitum exæquant, &
inſuper, ſi fructus percepti ſuperent debitum,
debet reſtitui cum pignore etiam exceſſus fru-
ctuum perceptorum, textu expreſſo in *lege* 1.
Cod. de pignor. Action. ibi: *Ex pignore percepti
fructus imputantur in debitum, qui ſi ſufficiant
ad totum debitum, ſolvitur actio, & redditur
pignus; ſi debitum excedunt, qui ſupererunt,
redduntur, & c. Cum contra 6. de pignoribus*,
ibi: *Cum ſecundum Canonicas ſanctiones fructus
reſtitui, & in ſortem debeant computari*.
31 Immo Creditor modo ſupradicto, nedum
computare debet in ſortem fructus perceptos,
ſed etiam illos, quos ex tradita ſibi re oppi-
gnorata percipere potuiſſet, & culpa ſua non
percepit, textu expreſſo in *leg. Creditor*, 3.
Cod. de pignor. action. ibi: *Creditor, qui præ-
dium pignori nexum detinuit, fructus, quos per-
cepit, vel percipere debuit, in rationem exone-
randi debiti computare neceſſe habet*, & concor-
dat *l.* 2. *Cod. de pactis pignor.* & tenent Gloſ-
ſa in *cit. cap. Cum contra 6. de pignorib. verb.
Perceptum*; & *ib.* Abbas *num.* 9. Molina *tract.*
2. *de juſtit. diſp.* 535. *num.* 3. Azorius *part.*
3. *lib.* 7. *cap.* 8. *quæſt.* 2. Pirhing *lib.* 3. *de-
cretal. tit.* 21. *num.* 19. Reiffenſtuel *ib. n.* 48. &
alii communiter contra Hoſtienſem *in ſumma
de pignoribus n.* 9. Et ratio eſt, quia fructus
rei fructiferæ, æque ac ipſa res, cenſentur op-
pignorati, & conſtituunt cum re unum pignus;
l. Quamvis, 3. *Cod. in quibus cauſis pignus*;
Molina *loc. cit. num.* 3. Layman *lib.* 3. *tract.*
4. *cap.* 30. *n.* 8. & alii citati.
32 Pactum *Antichriſeos* contractui pignoris ad-
jectum (quo nempe inter Creditorem, & de-
bitorem convenitur, ut donec debitum ſolva-
tur, Creditor pignore uti, & fructus ex eo
percipere valeat) eſt illicitum, & uſurarium.
33 *Communis arg. cap. Plures Clericorum*, 1. &
cap. Quoniam 4. *de uſuris*; ubi clare decidi-
tur, quod ſit uſura lucrifacere fructus rei op-
pignoratæ, & inſuper præcipitur fructus reſti-
tui, & in ſortem computari; Et ratio eſt;
quia quævis res Domino ſuo fructificat, Do-
minus autem Pignoris eſt Debitor, & non Cre-
ditor; *l. Pignus*; *Cod. de pign. action.* mu-
tuans enim non fit Dominus Pignoris; adeo-
que uſurarius, & iniquus eſt, ſi fructus capiat
ex eo, cum tales fructus percepti ex Pignore
ſint revera ultra ſortem, ultra quam aliquid
recipere ratione mutui, eſt proprie uſura.
Sic etiam in contractu Pignoris pactum legis 34
Commiſſoriæ (quo nempe Debitor cum Cre-
ditore convenit, ut ſi intra certum tempus de-
bitum non fuerit ſolutum, Pignus dein ad
Creditorem pertineat; vel in ſolutum pro de-
bito, vel in venditum pro certo pretio) eſt
illicitum, & uſurarium, textu expreſſo *in l.
final. Cod. de pactis pignorum, & Lege commiſ-
ſor. & cap. Significante, 7. de Pignoribus*:
Et ratio eſt, quia Pignus ordinarie eſt majo- 35
ris valoris, quam creditum; nemo enim ac-
cipit pignus minoris valoris, & æqualitas ſæ-
pe attingi non poteſt. Unde ad vitanda hu-
juſmodi pericula injuſtitiæ, & uſuras palliatas,
atque gravamina maxima Debitorum, tale pa-
ctum ſimpliciter reprobatur.
Licitum autem eſt pactum, quo Debitor 36
cum Creditore ita paciſcitur, ut ſi intra præ-
fixum tempus ſolutio facta non fuerit, tunc
Pignus Creditori ſit venditum pretio juſto ta-
xando ſecundum æſtimationem prudentis viri,
reddito exceſſu Debitori, textu expreſſo *in leg.
Si fundus*, 16. *ff. de Pignor. & communis*
Doctorum. Sic etiam juſtum eſt pactum adje- 37
ctum Pignori, ut ſi Debitor in mora ſolvendi
ſit, v.g. intra biennium non ſolvat, poſſit Cre-
ditor Pignus, vel Hypothecam ſtatim diſtrahe-
re, & aliis vendere, & quod de recepto pre-
tio reliquum eſt ſupra Debitum, Debitori re-
ſtituat; *leg. Si convenit*, 4. *ff. de pignorat. action.
& l. final.* §. 1. *Cod. de Jure domin. empt. Com-
munis*. In quo utroque caſu non eſt opus, ut 38
Creditor Debitorem de ſolutione prius moneat;
leg. Magnam, 12. *de contrah. & commit. Stipul.
& cap. Potuit*, 4. *de Locato, & conducto*, ibi:
*Non obſtante quod ei, ut canonem ſolveret, non
extitit nunciatum, cum in hoc caſu dies ſtatuta
pro Domino interpellet*. Si oppignoratio facta eſt 39
ſine pacto ullo de vendendo Pignore, vel non;
tunc poteſt quidem Creditor Pignus vendere,
ſed debet præmittere unam ſaltem monitionem,
ut Debitor ſolvat, & poſt hanc per biennium
expectare, quo elapſo, ſi Debitor non ſolverit,
Pignoris venditio legitima, & juſta ſit, textu
ex-

Digitized by Google

expreſſo in *cit. leg. fin.* §. 1. *Cod. de Jure dom.*
40 *empt. Communis*. Si oppignoratio facta ſit cum
pacto, ne vendatur, vendi nihilominus poteſt
poſt biennium, ſed non niſi trina monitione de
ſolvendo prius præmiſſa; *cit. l. Si convenit* 4. *ff.*
41 *de pignor. act. Communis*. Creditor Pignus vendens
non poteſt illud ſibi ipſi emere, ne quidem
per interpoſitam perſonam, niſi de licentia
Judicis, ſi nullus alius vellet pretium juſtum
etiam infimum offerre; *leg. Et qui* 20.
Cod. de diſtract. pignor.
42 Creditori Hypothecario competit Jus prælationis
præ Creditoribus non ſpecialiter privilegiatis;
leg. Si Debitor 10. *ff. de Pignoribus*.
Si autem eadem res fuerit pluribus oppignorata,
inter ipſos Creditores Hypothecarios,
potior eſt in jure qui prior eſt in tempore,
etiamſi ſecundo Creditori res non tantum obligata,
ſed etiam in Pignus actualiter tradita
ſit; *l. Qui generaliter* 2. *ff. Qui potiores in pignore*;
l. Licet 7. *Cod. eod.* & *leg.* 8. *Cod.*
43 *eod. leg.* 12. *ff. eod.* Nec refert, an prior Creditor
habeat Hypothecam ſpecialem, vel generalem;
cit. l. Qui generaliter 2. *ff. Qui potiores
in pignore*, & *l. Si generaliter* 6. *Cod.*
44 *eod.* In pignore eodem tempore pluribus conſtituto,
præcedit ille, qui pignus poſſidet, &
ſi nullus poſſider, æquali jure utuntur; *leg. Si
Debitor* 10. *ff. de Pignoribus*.
45 Creditor tenetur Pignus ſibi traditum exacta
diligentia tueri, & conſervare; *leg. Ea*
14. *ff. de pignorat. act.* Aliter ſi dolo, vel
culpa lata, aut levi ejuſdem (non item leviſſima)
Pignus periit, vel deterioratum eſt,
reſarcire tenetur; §. 4. *Inſtit. Quibus modis re*
46 *contrah. obligatio*. Creditor debito ſibi ſoluto
tenetur Pignus reſtituere; *cit.* §. 4. *Inſtit. Qui-*
47 *bus modis re contrahat. obligatio*. Immo una
cum Pignore tenetur Creditor reſtituere etiam
omnes fructus ex pignore perceptos, cum ipſi
fructus debeant in ſortem computari *ex l.* 1.
Cod. de pignorat. act. juxta textum *ſub n.* 30.
48 Poteſt tamen Creditor detrahere expenſas,
quas fecit in tuendo, cuſtodiendo, & meliorando
pignore; *l. Creditor* 7. *C. de pignor. act.*
ibi: *Creditor autem neceſſarios ſumptus, quos circa
res pignoratitias fecit, exigere non prohibetur*.

Additiones ex aliena manu.

De Pignoribus, ac Hypothecis parce hic
agit Auctor, neque in verbo *Pignus* aliquid
addit. Materia autem hæc in Foro eſt frequentiſſima,
quæ propterea pleniorem exigit
tractationem.
49 Hypotheca vel eſt expreſſa, vel eſt tacita.
De tacita ut hic pro dignitate differamus,
eſt illa, quæ ſine expreſſa conventione, *ob præſumptam
voluntatem Partium*, vel aliam juſtam
cauſam *a Lege* conſtituitur.

Ob præſumptam voluntatem partium Hypo- 50
theca tacita datur I. ex Senatuſconſulto, quod
ſub Marco Imperatore latum eſt, Creditori,
qui pecuniam ob reſtitutionem ædificii extruendi
dedit; *l.* 1. *ff. In quib. cauſ. Pign. vel Hypothec.
tacite contrahatur*, *l.* 24. §. 1. *ff. de Reb.
Auct. Judic. poſſidend.*

Quæ ad eum quoque pertinet, qui redem- 51
ptori Domino mandante miniſtravit; *Legib.
mox citatis*.

Non item ad illos, qui ad novum ædifi- 52
cium extruendum, vel emendum, pecuniam
crediderunt; *l.* 19. *C. de Pignor. l.* 7. *C. Qui
pot. in pignor. Novell.* 136. *cap.* 3.

An illis competat tacita hæc Hypotheca, 53
qui ad Navem, vel aliam rem debitoris conſervandam,
reficiendam, vel reſtituendam crediderunt,
non conveniunt Auctores; Affirmant
Rauchb. *lib.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 1. & 6.
Carpzov. *Juriſpr. Forenſ. part.* 1. *conſtit.* 28.
defin. 105. Mev. *deciſ.* 84. *part.* 5. Negant vero
Bachov. *ad Treuter. vol.* 2. *diſput.* 24. *theſ.*
7. Lauterbach. *in diſput. de tacit. pignor. theſ.*
25. Harpreſt. *in Commentar. ad Jus Badenſ.
part.* 4. *theſ.* 69.

Nota vero, quod Hypotheca conceſſa pro- 54
pter conſervationem rei non habet locum, niſi
in ipſe re; Confer Lauterbach. *in Colleg. pract.
ad Titul. in quib. cauſ. &c.* §. 76.

II. Datur Hypotheca tacita *ob præſumptam* 55
partium voluntatem Locatori in iis, quæ in Prædium
Urbanum non ruſticum, ut ibi perpetuo
ſint invecta, & illata; *l.* 2. 3. 4. 5. *in princip.*
6. 7. §. 1. *In quib. cauſ. &c. l.* 5. & *ult. C. eod.*

Quæ & in invectis, & illatis ſecundi Condu- 56
ctoris locum habet; *l.* 11. §. 5. *ff. de Pign. act.*

Ab hac vero tacita hypotheca excipit, alios 57
allegans Linglof. *dec.* 46. *quæſt.* 5. *num.* 1., libros
Doctorum, & Studentium, arma & equos
Militum, necnon Operariorum inſtrumenta fabrilia,
ſine quibus vitam diu Operarii ſuſtentare
non poſſunt, veſtem, & ſuppellectilem Patrisfamilias,
cujus nomine venirê ea autumat,
quæ refert Juriſconſultus *in l.* 2. 3. & *aliis
ſequent. ff. de Suppell. legat.* Itemque aratra,
ligones, vomeres, boves, & univerſa, quæ
ad Agriculturam pertinent.

Non autem ab hac hypotheca tacita exci- 58
pienda ſint bona venalia in domum illata, tum
illata in Tabernam, diſſentiunt Doctores. Vide
affirmantes, & negantes Doctores, apud
Spei-

Digitized by Google

Speidell. *locupletat. lit. P. art. 2. de tacit. Hypothec. Locat.*

59 Conducente vero Patrefamilias pro ſe, & Familia ſua ædes, Hypotheca hæc tacita locum non habet in rebus paraphernalibus uxoris, bonis caſtrenſibus, & adventitiis liberorum, vel famulorum; Lauterbach. *in diſput. de tacit. Pignor. theſ.* 12.

60 III. Datur hæc hypotheca tacita ob præſumptam voluntatem Partium Locatori in fructibus, qui in prædio ruſtico naſcuntur *l. 7. in princip. ff. Quib. in cauſ. &c.*

61 Citra vero *præſumptam voluntatem Partium ſola Legis diſpoſitione* Hypotheca tacita datur I. Fiſco ratione tributorum in bonis eorum qui cententur; *l. 1. C. Quib. in cauſ. &c. l. 1. C. Si propt. public. Penſ.* in bonis eorum qui cum eo contrahunt; *l. 2. C. Quib. in cauſ. &c.* nequaquam vero eorum qui ex delicto ad pœnam obligati ſunt; *leg. 17. & 73. ff. de Jur. Fiſc.* contrarium licet teneat Lyncker. *dec.* 643. tum in bonis debitoris primipilaris, ejuſque Uxoris; *l. 4. C. Quib. in cauſ. &c.* & demum in bonis *Adminiſtratoris Fiſcal. l. 1. C. de Privil. Fiſc. tit. C. Si propt. public. penſ.* Tenet vero Merend. *lib. 2. controverſ. Jur. c. 29.* tacitam hanc Hypothecam non incipere a tempore cœptæ adminiſtrationis, ſed a tempore actus, quo Fiſcus læſus fuit.

62 *Sola Legis diſpoſitione* datur II. hæc hypotheca tacita Reipublicæ, Civitati, Eccleſiæ in Bonis Adminiſtratorum; *argum. l. 20. C. de Admin. Tutor.* junct. *L. 3. C. de Jur. Reipublic. l. 23. §. 1. C. de SS. Eccleſ.* non etiam ut Creditrici in bonis debitorum, *l. 2. C. de Jure Reipublic. l. 8. C. Qui pot. in pign.*

63 Hanc vero Hypothecam minime competere Collegiis Opificum in Bonis Adminiſtratorum tradit Schilter. *in Prax. Jur. Rom. exerc.* 33. §. 28.

64 III. *Sola diſpoſitione Legis* tacita hæc Hypotheca competit liberis prioris matrimonii in bonis Vitrici, ratione tutelæ maternæ, ſi ſcilicet Mater, alio Tutore non petito, neque rationibus redditis ei nupſerit; *l. 6. C. Quib. in cauſ. &c.* in bonis Parentum ad ſecundas nuptias tranſeuntium ratione eorum, quæ ex priori matrimonio ad eos pervenerunt; *l. 6. §. 2. C. de Secund. Nupt.* in bonis Patris ratione bonorum maternorum, aliorumque adventitiorum, quæ Pater adminiſtravit; *l. 6. §. ult. C. de Bon. quæ Liber. l. 7. §. ult. C. de ſecund. Nupt.*

65 IV. *Sola Legis diſpoſitione* datur hypotheca tacita Pupillis, & Minoribus, eorumque Heredibus in Bonis Tutorum, & Curatorum; *l. 29. C. de Admin. Tut. l. 19. §. 1. ff. de Reb. Auct. Jud. poſſid. Novell. 22. c. 40.* in rebus pecunia eorum emptis; *l. 7. ff. Qui pot. in Pign.* non item aliis; *l. 17. C. de Pign. l. 7. C. Qui pot. in pign.*

66 Incipitque hæc hypotheca tacita, quæ competit Pupillis & Minoribus in bonis Tutorum, & Curatorum, non a tempore malæ adminiſtrationis, ſed a tempore ſuſcepti muneris; Bachov. *de Pign. lib. 2. c. 9. n. 5.* Lauterbach *in dict. diſput. de tacit. pig. theſ.* 37.

67 *Sola Legis diſpoſitione* datur V. tacita hypotheca Marito pro dote præſtanda in bonis ejus, qui dotem promiſit; *l. un. §. 1. C. de Rei Uxor. act.*

68 De eo quæri ſolet, an & Furioſis, mente captis, ſurdis, & mutis tacita hypotheca competat in bonis ſuorum Tutorum? Negat inter alios Lauterbach *in diſput. de tacit. pign. theſ.* 35. Affirmat Bardill. *exercit. 2. concl.* 39.

60 VI. *Diſpoſitione ſola Legis* hypotheca tacita datur Uxori pro dote repetenda in bonis Mariti, ejuſve, qui dotem ſuſcepit, *d. l. un. §. 1. C. de Rei uxor. act.* ut & pro dotis augmento; *Nov. 97. c. 2.* paraphernis, *l. ult. C. de pact. Convent.* & donatione propter nuptias, *l. 29. ff. de Jur. Dotium.*

70 Datur VII. *Sola diſpoſitione Legis* tacita hypotheca Legatariis, & Fideicommiſſariis pro Legatis, & Fideicommiſſis conſequendis in Bonis Teſtatoris; *l. 1. C. Commun. de Legat.*

71 VIII. Datur tacita hypotheca *ſola Legis diſpoſitione* Redemptori in Perſona ab hoſtibus capta, & redempta pro pretio redemptionis; *l. 15. ff. de Captiv. l. 2. C. de Poſtlim. reverſ. l. 20. §. 1. ff. Qui teſtam. fac. poſſ. l. 43. §. ult. ff. de Legat* 1.

72 Hi ſunt caſus certi, in quibus *ſola diſpoſitione Legis* hypotheca tacita locum habet. Non ſum autem neſcius eſſe Doctores, qui eam ad alios caſus extendunt. Vide de iis quid ſenſerit Stryk. *in uſ. moder. Pand. lib. 2. §. 7. & plur. ſeq.* Confer etiam Speidell. *locuplet. lit. P. art. de var. tacit. Hypothec.* & Auctores ab eo allegatos.

73 Tenent nonnulli in hoc differre hypothecam tacitam *ob præſumptam voluntatem partium* ab hypotheca tacita *ſola Legis diſpoſitione*, quod hæc locum ſibi vindicat, non obſtante, quod agatur de Pupillis, Minoribus, &c. qui bona ſuæ hypothecæ ſubjicere nequeunt, illa vero nequaquam locum ſibi vindicare poſſit, ſi de mox dictis perſonis res ſit. Vide Bachov. *de Pignor. lib. 1. c. 9. n. 13.* & rurſus *c. 11. n. 1. & ſeq.* Impugnat vero Bachovium alioſque ejus aſſeclas Wiſſembac. *in diſp. 39. in Pandect. lib. 29. theſ. 1. §. 19.*

FINIS TOMI TERTII.

400703

NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

400703